BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
F
166
NAPOLI

Digitized by Google

597845
Rec VII F. 166

ANDREÆ

TIRAQVELLI

REGII IN CVRIA

PARISIENSI

SENATORIS,

COMMENTARII

In L. Si vnquam. C. De reuocandis donationib.

Postrema hac editione felicius, quàm antea renati, accuratissiméque repurgati.

In quibus præter propriam ac peculiarem eius l. materiam, disertè multa, in omni disciplinarum genere, & copiosè tractantur: quæ octaua post hanc pagina indicabit.

LVGDVNI,

Apud Ludouicum Prost, Hæred. Rouillij.

M. D C. X X I I.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

IOAN. VICTORII

in effigiem Andreæ Tiraquelli in curia Parisiensi Senatoris, Hexastichon.

Iam nihil est, venerande senex, quòd pulla sororum
Stamina, vel Stygias quòd verearis aquas;
Subtrahet hæc vultus morti pictura perennem
Ingenio vitam tot tua scripta dabunt.
Ergo vbi fatalem Lachesis tibi neuerit horam,
Magna tamen fugiet pars Acheronta tui.

ANDREAS TIRAQVELLVS AMPLISSIMO ORDINI SENATVS BVRDEGALENSIS.

NESCIO, P.C. quo meo aut virtutis aut Doctrinæ merito, hoc me tanto honoris titulo docoraſtis, vt minimè candidatum petitorem, nullique veſtrûm vllâ neceſſitudine coniunctum, ſed & tantis locorum interſtitiis, atque etiam citra fines veſtri conuentus remotum, publico tamen decreto veſtro in Senatoris demortui locum ſublegeritis. Verùm quicquid huic veſtræ de me opinioni anſam præbuerit, non poſſum non mihi admodum gloriari, quòd à Senatu in Galliis celeberrimo Senator ſim deſignatus. Id quod nos in primum laudum noſtrarum cenſum collocabimus, quicquid poſthac meliori ſorte, ſi qua reperiri poteſt, obtigerit. Cùm autem in præſentiarum nihil aliud nobis ſit, quo gratum in vos animum noſtrũ teſtemur, ecce Commentarios noſtros in pientiſſimam legem, vobis dedicamus, vtinam non indignos, qui ab eo edantur, quem Senatoris munere dignum iudicaſtis. Eos ſi probaueritis, facilè patiar improbari à vitilitigatoribus iſtis, qui nihil aliud quàm oblatrãt, obgãniũt, obmurmurãt. Valete.

ANDREAS TIRAQVELLVS FONTENAIVS SVPPRÆFECTVS, PICTONIBVS LEGVM STVDIOSIS.

SCIPIONEM illum Africanum dicere ſolitum accepimus, nunquam ſe minus ſolum eſſe, quàm cùm ſolus eſſet: nũquam minus otioſum, quàm cùm eſſet otioſus. Magnifica vox, inquit Tullius, & magno viro ac ſapiente digna, quæ declarat illum in otio de negotiis cogitare. Ego verò, Pictones mei, illud è diuerſo dicere poſſum, nunquã me minus negotioſum eſſe, quàm cùm ſum negotioſus. Etſi enim perpetuis negotiorũ vndis iam inde ab incũnabilis ſic inuolutus vſque fuerim, vt emergere in otium ac quietem, homine libeto dignam, animíque ſecuritatem illam, quam veteres primi nominis Philoſophi εὐθυμίαν dixere, nulla vnquam arte potuerim, quaſi mihi cum fato res eſſet: igniculos tamen quoſdam à natura ſuſcitatos, literarúmque meliorum ſtudia in memetipſo perſentiſcebam, quæ ſic cum annis venientibus creuerunt, vt quo maximè tempore tem facere noſtrates ſolent, ego tum abiecta rei domeſticæ ac familiaris cura, negotiorum, quæ ferè omnia aut amicorum, aut vniuerſitatis nomine ſuſcepi, interualla otio liberali diſpungere cœperim: non id equidem agens aut ſatagens (quod ſcribentibus penè perpetuum eſt) vt edito ingenij ſpecimine, immortalitatis mihi gloriam compararem. Quæ enim immortalitas alia eſt ab ea quam nobis Chriſtus pollicitus eſt, ſi ex præſcripto legis Euangelicæ vixerimus? neque vllum ex ſtudiis lucrum aut fauorem à quopiam ſperans: nam potius ex immodicis vigiliis damnum rerum mearum eũ luculento valetudinis diſpẽdio expertus ſum. Quid igitur, ais, te potiſſimùm mouit? quò ſpectabas? quid ſperabas? Dicam certè quod res eſt. Videbã olim ferè hominum genus velis (quod aiunt) remíſque conniti, vt ignorantiam, ſocordiam, imperitiam, cæteráſque Gotthorum reliquias procul è finibus ſuis εἰς κόρακας extrudetent, & Herculis illius Gallici exemplo Gerionis ſtabulum repurgarent, faceréntq; quàm exiſtimatiſſimam celeberrimámq; vnuſquiſq; patriam ſuam: Soli Pictones milli graui quodam veterno torpere videbãtur, quos primos omnium ad braueum contendere decuerat, ſi ſoli, cœlíque illius quidem vberrimi, huius autem ſaluberrimi ratio habeatur. Qua rei indignitate cõmotus, vrgere cœpi, ac meditari, ſiqua lucubratione Pictones hos meos ad honeſtam hancac plauſibilem literarum pugnam animare poſſem. Ea verò mihi ſcribendi ratio potiſſimùm arridebat, in qua placido quodam

nexu

nexu iungeretur cum politiori literatura (quoad eius quidem facere liceret) iuris Cæsarei, legúmque peritia. Etsi enim multò iucundiora, tractatúque faciliora argumẽta multa paterent, illud tamen mihi locupletandum in primis eligere obtabam, quo maximè municipes meos videbam indigere. Iamdiu enim malè vulgò audiunt nostrates ob irrequietam litigandi pertinaciã, quasi non alij frequentius vlli iudicum, patronorum, tribunalíumque limina proterant; propè vt iam in prouerbium abierint Pictonicæ disceptationes, veluti in ea re Ægyptios de industria nobis imitandos proposuerimus; genus hominum (quod Ammianus scribit) controuersum, & adsuetudine perplexius litigandi lætissimum. Facturus igitur operæpretiũ mihi visus sum, déq; patria bene meriturus, si quoniam, teste Tullio, litigiosa est iuris legúmque, ac morum ignoratio, quod in legibus nostris municipalibus (quas consuetudines vocant) aut obscurum videtur, aut paradoxum, enarrarem, lucémque aliquam propter hebetiores quosdam, ac crassiores adderẽ. Congessi proinde in eas tanquam syluam quandam commentariorum annis iam aliquot, quibus nisi exactè doceo, nihil in consuetudine nostra esse à priscis legibus, probatissimísque vniuscuiusque gentis institutis abhorrens aut alienum, voti nõ sum compos effectus. Horum sectionem vnam, cui titulus est, de Legibus connubialibus, impolitam adhuc, planéque musteam, & à lacu feruentem, superioribus annis edidi. Ita enim amicis meis visum est, quorum iudicium meo ipsius antiquius semper duxi: sed eam tot mendis ac maculis deformarunt, vt vix non me editionis pœniteat: quanquam extitit, qui ex ea chartas integras non semel, sed sexcentis locis in suos libros transcripserit, & bona fide, hoc est vnà cum suis mendis, ne syllaba quidem mutata, vt hinc facilè intelligas non eum intellexisse quod legisset. Cuius nomen libens supprimo, eum digito monstrare contentus, quòd titulus operi ab eo nuncupatus tam elegans est, quàm liber vniuersus, nempe Catalogus gloriæ mundi. Sed & quod multò indignius est, ac iniquius, modò nomen meum dissimulat, tanquam id totum ipsius sit, quòd totũ meum est: modò ita profert, vt putes minimam partem eorum quæ mea sunt, esse mea. de qua re in alia editione eiusdem mei operis dicã effusius, ne si pluta hoc in loco dixerim, ἐκτὸς χορὸς ὀρχεῖσθαι, videar. Illud tantum hîc dicam, quòd cum eo præclarè actum fuisset, si sua contentus pellicula, id est, opere quod primùm ediderat, non vltra crepidas quicquam molitus fuisset. Sed vt ad institutum redeam, cùm ab immenso illo commentariorum opere tanquam in flexu interspirare statuissem, conatúsque meos non pessimè cessisse, sed supra spem, votúmque successisse viderem, libuit interim, dum reliqua parantur, argumento ex ipso legum Codice sumpto ludere, experiríque ecquid in iure nostro tot tantisque vigiliis profeciissem, feciíque hoc etiam libentius, quòd sciolos quosdam, planéque diculares, aut, si mauis, ephemeros leguleios passim mussitãtes audirem, aduersumque ius hócce nostrum impudentissimè oblatrantes, tanquam nontam iustitiæ quàm litigandi vias tradat, iactanteisque iuris se cõsultos triduo euasuros, si quis eis stomachum mouerit, etiam si Pandectæ simul omnes in fauillas sint redactæ. Quid enim ipsis non liceat hominibus, vt ipsi putant, ad ele-

gantiæ vnguẽ reconcinnatis, quod Ciceroni licuit: quasi scilicet Cicero ipse id intellexerit, aut non omnem ætatem in iure perdiscendo, tractando dicendóque consumpserit: quod & ipse in suis legibus planè profitetur. Ferendum hoc vtcunque in hominibus idiotis, priuatísque, quorum acta domo non efferuntur, nisi quosdam cerneremus rerum publicarum gubernaculis admotos, proque tribunali ius dicentes, eò socordiæ delapsos, vt credant, cõfidántque sese egregiè de iure responsuros, litésque definituros, si Tullium tantùm ipsum consulant, aut Fabium. Nec interim animaduertunt infelices ciuitates sibi creditas assiduis litibus penè interuersas, & in mutuam perniciem coniuratas, viuentibus, videntibúsque ipsis, & non opitulãtibus hilum. Nam cùm ad salutem ciuium, ciuitatúmque incolumitatem, vitámque hominum & quietam & beatam conditas esse leges constet, quî rectè atque ordine rempublicam administrare poterunt homines legum iurísque imperitissimi, qui si quando è re nata cogantur ad Pandectas, cæteróque sanctioris Iuris libros adire, tum verò lemis pluſquã Saturniis cæcutiunt, offendúntq; etiam in meridie. Indidem tot prouocationes, appellationes, refutationes, reiectiones, ampliationes, dierum diffissiones, comperendinationes, & id genus cætera, quibus tanquam filo texuntur in longum iudiciorum litiúmque telæ, quas lege intellecta velocius est componere, quàm à texente tela succiditur, vt interim Iob verbis vtar. Fítque (quod iure pleriq; omnes, quibus mens sanior est, queruntur) vt iudicum magistratuúmque imperitiâ, ne malitiâ dicam, controuersiæ ferè omnes seculares pro rostris pendeant, nõnullæ etiam postremo Christi iudicio seruentur, dum singuli eorum iudicia detractent, nec ea subire vlla ratione sustinent. Exposui itaque παχυμερέστερον, vt Græcum Vlpiani verbum vsurpem, id est, crassius, & pingui minerua, propter quosdã imperitiores, legẽ illam, cuius caput est, Si vnquam. Cod. de reuocan. donat. cuius sensus à nemine omnium, qui hactenus eam interpretati sunt, funditus erutus, enucleatúsq; fuerat, & tamen adeò frequens est eius in iudiciis vsus, vt quia secus ac debuit, est à quibusdam exposita, sexcentæ quotannis causæ, aut perperam diremptæ, aut prorsus intactæ indecisæq; maneant, gementibus interim, atq; ad Deum altissimum verum nomotethon nostrũ clamantibus pupillis ac viduis. Tu Lector amice, labore nostro fruere reliquosque Commentarios propediem expecta. Ex Fontenaio Calendis Augusti, anno Domini milleſimo quingenteſimo trigeſimoquarto.

In his

In his Commentariis, Lector beneuole, multa videbis non iniucunda, nec pœnitenda de amore & affectu omnium animantium in ſuos fœtus: atque ex eo leges aliquot & conſtitutiones prodiiſſe.

Plura quoque de veriſimili, & non veriſimili: à nullo hactenus vno in loco plenius neque diſtinctius tractata.

Plurima præterea de ſcripto & voluntate cùm legum, tum verò aliarum diſpoſitionum, publicarúmque & priuatarum: vt intelligatur, verbáne plus an ſententia valere debeat.

Sed & de amicitia nonnulla, non omnibus obuia.

Nécnon de diuitiis & paupertate: vtrum ſcilicet vtilius ac præſtantius haberi ac cenſeri debeat: quantáſque vires vtræque & olim habuerint, & hodie habeant.

Adhæc multa contra communes iuris regulas officiis & remunerationi attributá, (quæ ſpecialia noſtri appellant) vberius multò, quàm ab vllo antehac vnquam, vnum in locum digeſta.

Deinde de tempore partus humani ex ſententia noſtrorum, aliorúmque ſcriptorum multa, ex meris intimíſque naturæ præcordiis eruta.

Poſtremò plurima de canone latæ, aut ferendæ ſententiæ, tum vt vnum ab altero diſcernas, tum vt vtriuſque vim & effectus intelligas: tanta præterea copia vt ea per ſe iuſtum volumen conficere potuiſſent.

ANDREÆ TIRAQVELLI
in L. hanc diſtichon.

Omnis in Aſcanio chariſtat cura parentis:
Omnis & hac conſtat lege parentis amor.

ALIVD.

Eſt legis natura parens, eadémque magiſtra:
Si neſcis, legito hæc, continuóque ſcies.

MICHAELIS TIRAQVELLI,
Auctoris filij, aliud diſtichon
in eandem l.

Lex ait, id munus reuocari, quod ſine natis
Quis dat, ſi natos poſtea ſuſcipiat.

ALIVD.

Lex hæc, ſi donans natis ſine, poſtea natos
Suſcipit, id donum mox reuocatur, ait.

PETRI COGVETI ALIVD.

Lata ferendáve ſit quænam ſententia, diſces
Iſta legens, ſi non, vndique cæcus eris.

PETRI MARCHANT ARCHIDIACONI
Lucionenſis ad Tiraquellum carmen.

Materna exhæres infans lugebat in aluo
Immenſa externo munera facta viro,
Hunc tu ſolaris natum, vt cum luce, parentis
Donatas, rupto munere ceperet opes.
Plus igitur tibi inopi quàm lucreſt debitor infans:
Corporis illa fugat, tu ingenij tenebras.

TABVLA PARTICVLARIS QVÆSTIONVM ET MATERIARVM AD LEGEM NOSTRAM priuatim & peculiariter pertinentium ex ordine operis.

In præfatione poſt titulum pag. 2.

QVÆ ſit legis noſtræ ratio, & an ea ſit vnica, & quæ principalis ac præcipua, in præfat. nu. 3. & multis ſeq. & iterum nu. 90. 91. 92. 93
Rurſúmq; in verbo, libertis. num. 42. 64 & 72

1 Vtrum in donatione intelligatur conditio non natis liberis. nu. 6

3 Vtrum ea conditio ſit ſuſpenſiua, in verbo, reuertatur. nu. 283. & duobus ſeq.

4 Vtrum hæc lex habeat locum, cùm donans cogitat de liberis. nu. 63

5 Vtrum donans in dubio cenſeatur de ipſis cogitaſſe, vt non ſit locus huic legi. nu. 66. & ſeq.

6 Vtrum hæc lex habeat locum in donatione aut renunciatione facta in contractu dotali, vel matrimoniali in ptin nu. 69. & ſeq. & iterum in verbo, donatione largitus. nu. 187. 188

7 Quid autem in iis qui admodũ ſunt teneræ ætatis, dum contrahunt matrimonium, & in ipſo matrimonij contractu donant & renunciant. num 71

8 Quid autem ſi quis donat non in contractu matrimonij ſui ipſius, ſed alterius. nu. 72. & in verbo donatione largitus nu. 240

9 An lex noſtra habeat locum, cùm is qui donat, alicubi in donatione facit mentionem liberorum ſuorum. nu. 73

10 Sed quid ſi eos memorans, nihil tamen de illis diſponit. 74. & ſeq.

11 Quid autem ſi non in donatione, ſed in alio actu poſtea eodem die & loco & inter eaſdem perſonas confecto de filiis mentionem faciat. 75. & 110

12 Quid autem ſi non de ſuis, ſed de donatarij liberis mentionem faciat. nu. 76

13 Quid item ſi mulier renunciat fratri & ipſius liberis, quandiu forent maſculi, an ſit locus huic legi. nu 77

14 Vtrùm ſatis ſit in genere de liberis cogitaſſe, vt huic legi non ſit locus. nu. 78. & ſeq.

15 Vtrùm clauſula codicillaris faciat ceſſare hanc legem. num. 82. & ſeq. & in verbo, libertis num. 105. & 107. & in verbo, donatione largitus. nume. 261. 265. 266. 269. & 270

16 Quid ſi pater veriſimilitet donauiſſet, etiam ſi cogitaſſet de liberis. num. 84. & ſeq.

17 Vtrùm donans poſſit huic legi renunciare expreſsè. numer. 87. cum multis ſeq. & in verbo, reuertatur. num. 320. 321. 323. 324

18 Quid ſi filius natus poſt donationem, eam vult ratam eſſe viuo patre, an ſit locus huic legi. num. 94 & ſeq.

19 Quid ſi donans dolo inductus fuit ad renunciandum huic legi. num. 97

20 Quid autem ſi dolus eſt dubius, an valebit renunciatio. ibid.

21 Quid ſi mulier renuncians fuit certiorata de beneficio huius legis. num. 98. & ſeq.

22 Quid etiam ſi minor renuncians non fuerit certior factus de huiuſmodi beneficio. num. 101

23 Quid denique de ruſtico renunciãte. n. 102

24 Vtrùm ſi donans renunciauerit huic legi, intelligitur tantùm reſpectu liberorum præſentis matrimonij, an etiam alterius futuri. num. 103. cum multis ſeq

25 Quid ſi pater donans & renuncians huic legi, omnino deſperat de liberis, & tamen ei poſtea naſcuntur, an ſit locus huic legi. num. 111 & ſeq.

26 Vtrùm ſatis eſt donantem generaliter renunciare omni legum auxilio, aut aliàs ſine ſpeciali huius legis renunciatione. nu. 115. & ſeq.

27 Quid ſi huic generali renunciationi adiectum ſit iuramentum. num. 132. & ſeq.

28 Quid autem ſi citra vllam renunciationem appoſitum ſit iuramentum in donatione. an propterea ceſſet hæc lex. nu. 164 & ſeq.

29 Quid ſi in donatione appoſita ſit clauſula, vt extendatur arbitrio vel iudicio ſapientis, an notarius poſſit apponere renunciationem huius legis, num. 174

In verbo, libertis. Pag. 47.

30 VTtum hæc lex habeat locum in donatione facta liberto tantum, an etiam cum fit extraneo in dicto verbo, libertis. num. 1. & multis ſeq. vſque ad num. 74. incluſiuè.

31 Vtrùm hæc lex ſit exorbitans, nu. 19. & multis ſeq. vſque ad 26. incluſiuè.

32 Vtrum propriè & ſtrictè ſit intelligenda, & ita reſtringenda, an verò ſit extẽdenda ad alium caſum. nu. 26. 27. 30 61. & in verbo, reuertatur. num. 34. & 2. ſeq.

33 Vtrum etiam ad alias perſonas poſſit extendi. num. 27. 28. 29. 30. 62

34 Vtrum ſit fauorabilis, an odioſa. nu. 61. & alibi ſæpe.

35 Quid ſi pater donat filio, an natis aliis libetis reuocetur donatio, & quid & quantum reuocetur. nu. 75. & duobus ſeq.

36 Quid ſi facta ſit filiæ quæ ex ſtatuto non debet ſuccedere patri. num. 78

37 Quid ſi filio emancipato. ibidem

38 Quid ſi Eccleſiæ aut alteri piæ cauſæ. nu 78. & multis ſeq. vſque ad 91 incluſiuè.

39 Quid ſi magno cuipiam amico. nu. 92. & multis ſeq. vſque ad nu. 106 incluſiuè.

40 Quid ſi fratri aut aliis coniunctis perſonis. n. 92 iunctis ſeq. Et iis quæ ſcribuntur in verbo, ſuſceperit liberos. nu. 266

41 Quid ſi viro aut vxori nu. 208. & multis ſeq.

42 Quo tempore conſideranda eſt præſumpta ac veriſimilis mens donantis, vtrum ſcilicet donauiſſet, an non donauiſſet, ſi cogitaſſet de liberis, vt ſit, vel nõ ſit locus noſtræ legi. nu. 110. Et iterum in verbo, omnia vel partem aliquam nu. 34. & in verbo, ſuſceperit liberos. nu. 161. & multis ſequentib.

43 Vtrum lex noſtra habeat locum in donationibus ab initio inualidis. nu. 111

44 Vtrum remedium huius ſit ordinarium, an etiam extraordinarium. n. 114

45 Vtrum competat ſi aliud remedium ordinarium, aut extraordinarium competat pro reuocatione donationis. ibidem.

In gloſ. Patronus. pag. 80.

46 VTrum hæc lex habeat locum in muliere donante, vt in viro, ibi in princ.

In gloſ. Filios non habens. pag 81.

47 VTrum huic legi ſit locus cùm donans habet filios tempore donationis, vt ſcilicet nati pòſt filij reuocent. ibi in princ. cum ſeq. vſque ad 111. incluſiuè.

48 Vtrum natiuitas nepotis vt filij faciat locum huic legi. nu. 12. 13. 14

49 Quid ſi quis cùm donat habet liberos, ſed ignorat eos habere, vel eos putat eſſe mortuos. nu. 14 & ſeq.

50 Vtrum filius natus tempore donationis, quem pater non ignorabat, reuocet donationem ex hac l. 16. & ſeq. vſque ad fi. gloſ.

In gloſ. bona. pag. 84.

51 VTrum hæc lex habeat locum in donatione nominum & actionum. num. 8

52 Sed quid in nominibus ſiue in debitis conditionalibus, aut quorum dies nondum ceſſerit. ibidem.

53 Quid item ſi quis donet emphyteuſim. nu. 14

54 Quid ſi feudum. ibidem, 15

In gloſ. Omnia, vel partem aliquam. pag. 90.

55 VTtum hæc lex habeat locum in donatione rei particularis. num. 1 & ſeq.

56 Vtrum in donatione rei modicæ. nu. 6. & ſeq. vſque ad 31

57 Vtrum in donatione quæ ſit intra dimidiam partem omnium bonorum, & ſequen. præſertim. 13. 23. 32

58 Vtrum relinquatur arbitrio iudicis, ſit ne res tanti, vt loçus ſit huic legi nécne. nu. 28. 29. 30. 31

59 Vtrum vnus tantum filius poſt donationem natus æquè faciat locum huic legi, ac plures. nu. 28. & iterum in verbo ſuſceperit liberos. 226

60 Vtrum item filia donanti ſuſcepta poſt donationem non minus faciat locum huic legi, atque filius, in hac eadem gloſ. nu. 28

61 Si quis plures fecerit donationes, quæ ſingulę ob patuitatem non reuocarentur ex hac lege, ſed ſi vna eſſet, reuocatetur, vtrum omnes, vel quæ reuocentur. nu. 53. & ſeq.

62 Si quis tantum bonorum donet, vt locus ſit huic legi, ſed poſtea tãtum aliorum bonorum compararit, vt ſi ea habuiſſet tempore donationis, locus huic ipſi non fuiſſet, an reuocabitur donatio. nu. 35. & 36

In gloſ. donatione largitus. pag. 105.

63 VTrum hæc lex habeat locũ in vẽditione facta modico pretio. n. 2 & multis ſeq.

64 Quid ſi talis donatio facta non fuerit animo donandi. nu. 4. 5. & 6

65 Quid item ſi id quod excedit pretium, non tãti eſt, vt ob læſionem retractari poſſit. n. 7

66 Quid ſi talis contractus pro maiori parte eſſet venditio, quàm donatio. nu. 9

67 Quid ſi venditio fuerit facta minori pretio contemplatione alterius rei. num. 10

68 Vtrum lex noſtra habeat locum in donatione remuneratoria. nu. 11 & multis ſeq.

69 An autẽ neceſſe ſit in donatione dicere eam eſſe factam ob merita, an verò ſatis eſt, ea vetè interueniſſe ſine earum mentione. num. 70. & ſeq vſque ad 78

70 Quid autem ſi donatio excedit merita. num. 79. & ſeq.

71 Sed quid ſi merita non ſint. infra dimidiam partem rei donatæ. num. 81. 82 83

72 Quid ſi nobilis eſt is qui remunerat. num. 84. 85. & 86

73 Vtrum ſufficiat generalis meritorum mentio num. 87. cum ſeq. vſque ad 99.

74 Vtrum

74 Vtrùm vetò & ſpecialis ſatis ſit. vbi ſuprà.
75 Quid ſi iuramentum interuenerit in aſſertione meritorum. nu. 88. & 89
76 An ſaltem meritorum mentio operetur, vt nõ exigatur tam certa & exacta probatio numero 100. 102
77 Quid ſi fuerit facta in inſtrumẽto quod guarentigiatum appellant. nu. 103. & ſeq.
78 Vtrùm ſufficiant ſeruitia obſequialia, aut alia quæ de iure debentur, 106. & 107
79 Quid ſi huiuſmodi ſeruitia fuerint diutiſſimè impenſa, cum magna cura & graui ſolicitudine, atque etiam in graui & longa ægritudine. nume. 108
80 Quid ſi fiat donatio ob ſeruitia vel merita futura. nu. 109
81 Vtrum hæc lex habeat locum in donatione mutua, in qua vterque capit. 110. & ſeq.
82 Quid autem ſi ea fuerit facta diuerſis temporibus. 116. & ſeq.
83 Sed quod tẽpus eas ita diſſeparat, vt diuerſę donationes ſint, nec vna & ea mutua reputetur, & ita nõ ſit locus noſtræ legi. 119. & ſeq.
84 Quid autem ſi ſit inæqualitas rerum mutuo donatarum. 122. 123. 124. 125
85 Vtrum hæc lex habeat locum in donatione reciproca, in qua alter tantum ex incerto euentu capere poteſt. 126. & ſeq.
86 Sed quid ſi ſit diſpar ſpes capiẽdi, quia alter ſanus aut iuuenis, alter ægrotus & ſenex numero, 134. & 135
87 Quid item ſi bona vtrinque non ſint æqualia num. 137
88 Vtrum lex noſtra obtineat in donatione onetoſa. 139. 140
89 Vtrum in quauis donatione ob cauſam. 141. cum multis ſeq. & iterum. num. 188
90 Sed quid ſi cauſa non excludit liberalitatem. 145. 146. 147
9 Quid in donatione quę fit in prẽmium emãcipationis. 146. & ſeq.
92 Quid ſi donatio excedit cauſam ipſius. 148. 149. 150
93 Vtrum lex noſtra habeat locum in donatione tacita vel præſumpta aut eriã ficta. n. 151. & ſeq. vſque ad 170. incluſiuè.
94 Vtrũ in remiſſione vel renunciatione rei aut debiti vel iuris quæſiti. 171. cum multis ſeq.
95 Vtrum in remiſſione iuris nondum quæſiti. nume. 180. & ſeq.
96 Vtrum in remiſſione commiſſionis feudi. numero, 183
97 Vtrum in remiſſione pœnæ. ibidem.
98 Vtrum in renunciatione donationis nondum acceptatæ. num. 186
99 Vtrum in renunciatione ſucceſſionis futuræ. num. 187. 188
100 Vtrum in remiſſione non gratuita. nu. 189.
101 Quid ſi partim eſt gratuita, partim non gratuita. ibidem.
102 Sed vtrũ in dubio præſumatur gratuita, nécne, vt ſit locus, vel nõ ſit huic legi. n. 190. 191
103 Quid in renunciatione quæ fit ad eius cõmodum à quo res renunciata prius prouenerat. nu. 191. 193. 194. 195
104 Quid in renunciatione iuris nõ liquidi. nu. 196. & ſeq. vſque ad 201.
105 Quid in remiſſione vſurarum iam ſolutarum. nu. 202
106 Quid in renunciatione litis. n. 203. & ſeq.
107 Quid in rennunciatione ſiue remiſſione pignoris vel hypothecæ. nu. 209
108 Quid in renunciatione, ſiue remiſſione quartæ. num. 210.
109 Quid in remiſſione vſusfructus. n. 211
110 Vtrum lex noſtra habeat locum in re habita pro delicto. n. 213. & 214
111 Vtrum in pacto lucrandi dotem. nu. 216. cum multis ſeq.
112 Vtrum in remiſſione huius pacti vel ſtatuti etiam id lucrum deferentis. nu. 239
113 Vtrum in donatione quæ fit ab extraneo ad dotandam puellam. nu. 240. 241. 242. 243
114 Vtrum in donatione quæ fit à patre cauſa dotis. num. 244
115 Vtrum item in donatione propter nuptias facta à patre. ibidem.
116 Quid ſi fiat ab extraneo. ibidem.
117 Vtrum in donatione cauſa mortis. nu 245. cum multis ſeq.
118 Vtrum in legatis. nu. 259. & multis ſeq.
119 Vtrum in adoptione. nu. 274.
120 Vtrum in legitimatione quæ fit ex matrimonio. 275. & 276. iunctis ſeq.
121 Quid in alia quæ fit per reſcriptum. 277. & multis ſeq.
122 Quid in ea quæ fit per oblationem. ibid. & præſertim. 306. 307. 321. 322
123 Et ſi reuocetur legitimatio ex hac lege, an etiam reuocetur quantum ad ſtatum perſonæ. 316. & ſeq.
124 Et quid ſi legitimus qui reuocauit, poſtea moriatur. nu. 320
125 Vtrum libertas data ſeruis reuocetur ex hac lege. 323. cum multis ſeq.
126 Quid in publicatione bonorum. nu. 332
127 Quid in iis quæ ludo amittimus. nu. 354
128 Quid in conceſſione feudi. nu. 335. & ſeq
129 Quid ſi quis ſcienter ſoluit indebitum. numero 342.
130 Quid cùm quis donationi rei ſuæ conſentit. nu. 343. ſeq.
131 Quid in confeſsione facta ſine cauſa in iudicio. num. 352
132 Quid in donatione iuris patronatus. n. 353. & ſequen.
133 Quid in donatione rei alienæ n. 357. & ſeq.
134 Quid in venditione ita facta, vt quod pluris valet res quàm pretium, id ipſum venditor donet. nu. 359

135 Vtrum & hæc lex habeat locum cùm quis douando aut renunciando facit quod alias fieri ſolitum eſt. n.361
In gloſ. Et poſtea. pag.171.
136 VTrum hæc lex procedat ſiue confeſtim poſt donationē, ſiue longo pòſt intetuallo narus eſt filius, per totam eam gloſ.
In gloſ. Suſceperit liberos. pag.178.
137 VTrum ſit locus huic legi in adoptato filio. num.2.& multis ſeq.
138 Sed quid ſi donans habebar filium adoptiuū, quem falſo rumore putabat eſſe mortuū nam.18.19.20.21.22
139 Quid itē ſi poſt donationē precibus & rogatu donatarij aliquē adoprarit.nu.22.24.25
140 Vtrum hæc lex procedit in filiis ſpiritualibus quos ex ſacro fōte leuamus.26.&ſeq.
141 Vtrum monaſterium quod donans ingreditur, reuocet ex hac lege.n.42.&multis ſeq.
142 Vtrum ſalrem reuocet vſque ad legitimum bonorum ſubſidium. nu.48
143 Vtrum alumni, quos ſcilicet educunt nutrices, aut alij tanquam patres aut matres reuocent. num.49.& ſeq.vſque ad 55
144 Vtrū generaliter ficti & impropriſ filii reuocēr, ex mulris locis in quib⁹ ſuperiores queſtiones tractārur, præſertim.n.24.43.45.54.
145 Vtrum filii naturales faciant locū huic legi. nume.56,& ſeq.
146 Quid aurem in naturalibus filiis matris donantis. num 62.& ſeq.
147 Quid in naturalibus legitimatis, vtrum & ipſi reuocent. num.64
148 Sed quid in legirimatis per matrimonium. num.71.& ſeq.
149 Quid ſi matrimonium contractum fuerit in articulo mortis. nu.73.& ſeq.
150 Quid ſi legitimantur mortuo donante. n.76
151 Sed vtrum in dubio præſumatur hic donās cogitaſſe de legirimatione. num.95
152 Quid aurem de nato & legirimato poſt donationem. num.100
153 Vrrum filia quæ non ſuccedit, reuocet ex hac lege. nu.101.cum multis ſeq.
154 Vtrum ſaltem eatenus reuocetur, quatenus dos illius ob huiuſmodi donationem diminuta eſt. num.138
155 Vtrum qui exſecto ventre editus, reuocet, vt aliter narus. n.139.&ſeq.
156 Vtrum infans qui adhuc in ventre eſt, reuocet ac ſi iā narus eſſet. n.144.&multis ſeq.
157 Sed quid ſi caput ſaltem, aut aliud corporis membrum exerit extra vterum, & ille interim moritur. num.156.& ſeq.
158 Quid item ſi naſcitur inciſo aliquo mēbro, quod fortè impediebar partum naſci. 160
159 Quid ſi filius poſt integrā natiuitatem poſtea ante patrē moritur.n.161.& multis ſeq.
160 Quid ſaltē ſi illico poſt natiuitatē moritur. num.167.& multis ſeq.
161 Quid autem ſi fœtus natus poſt donationē ſit abortiuus, non tempeſtiuus, nec vitalis. nume 205.cum ſeq.
162 Sed quando dicatur eſſe tempeſtiuus & vitalis, vt faciat locum huic legi. nu.210
163 Quid ſi pater poſt natiuitatē filii diutius vixerit, permiſeritque donantem re donata frui, nec declarauerit mutationem voluntatis. nu.211.& multis ſeq.
164 Vtrum hæres poterit reuocare vi huius legis ib.& in verbo, reuertatur.n.300.301.& 302
165 Quid autem ſi filius poſt donationē legitimatus moriatur, an eodē iure res cenſeri debeat, ac ſi legirimatus poſt donationem natus moreretur. nu.225
166 Vtrum locus ſit noſtræ l.ſi vnus tātum filius naſcatur. nu.226.cum multis ſeq.
167 Vtrum natiuitate filiorum donatarij reuocetur donatio, quę poſt mortem ipſius donararij ad alium erat peruentura. nu.264
168 Vtrū ſit locus huic legi in omnibus libetis, ſiue ex præſēti vxore, ſiue ex futura. n.167
In gloſ. Totum. pag.234.
169 VTrū totū reuocetur ex hac l.ibi per totū.& rurſū in glo.in verbo, quicquid.
In glo. Reuertatur. pag.236.
170 VTrū ipſo iure reuocetur donatio in caſu legis noſtræ. ibi in princ. cū multis ſeq.
171 Vtrum donans poterit rem ipſam natis liberis vendicare, ibi in princ.
172 Quid autem cum reuocatur donatio vſque ad legitimam, ſcilicet cùm facta eſt vni ex liberis, aliis poſtea liberis natis; an ipſo iure fiat ea reuocario. nu.3
173 Quid itē ſi fiat à liberis iam à tēpore donationis natis, & nō ignoranis à patre, aut etiā ab iis qui poſtea nati ſūt de quibus patet cogitabat, tamē teuocatur donatio, quia eſt inofficioſa, an ea reuocatio etiā fiat ipſo iure.
174 Vtrum conſtitutum appoſitum in donatione etiam reuocetur ex hac lege. nu.2
175 Sed vtrū reuocatio hic fiat ipſo iure tum demū ſi pater velit & declarauit, & non aliàs, nec ante declarationē. n.10.& multis ſeq.
176 An autem ſufficit huiuſmodi declarationē tacitè fieri. nu 11
177 Vrrum natis liberis fructus ſtatim debeant reſtitui donanti, à tempore ſcilicet natiuitatis, num.268.cum mulris ſeq.
178 Sed & vrrum fructus percepti ante natiuitatem debeant reſtitui. 275 & ſeq.
179 Vtrum ſaltem donatarius cōpenſabit ſumptus neceſſarios cum fructibus, an verò & hos integros recupetabit. 283.& 2.ſeq.
180 Vrrum & hæc lex habeat locum in foro conſcientiæ. 291.& ſeq.
181 Vtrum auxilium huius legis cōpetit aducrſus hæredes donatarii.cum donans viuente donatario non declarauerit ſuam de reuocatione voluntatem. 296.297.298.299

182 Vtrum

182 Vtrum donatarius poſt natiuitatẽ liberorum donantis poteſt rem alienare. n. 324. & ſeq.
183 Sed quid ſi ante natiuitatem alienauerit, an poterit donans ab illo tertio rem ſibi vendicare. num 325.& ſeq
184 Sed an hoc caſu, poterit hic tertius à donante qui ei rem vendiderat, aut aliter alienauerat, pretium aut aliud quod pro ea re dederat, recuperare. uume. 329
185 Sed an ſaltem id recuperabit emptor à venditore. ibidem.
186 Quid autem ſi donatarius nõ eam rem alienauerat, ſed pignorauerat, an reuertatur res libera ab eo pignore, an verò maneat obligata. numero 330
187 Vtrum & donatarius poſt natiuitatẽ liberorum donantis poſſit de re donata teſtari. num. 331.
188 Vtrum donans ſtatim natis ſibi liberis poſſit rem donatam alteri concedere ignorante ac non vocato donatario. nu. 335.& 343
189 Sed & vtrum poſſit poſt natis liberis tem ipsã propria auctoritate occupare nu. 343. 344. 377. & ſequentib. vſque ad nu. 443
190 Vtrum ſi alius quiſpiam rẽ ipſam donatam detineat natis donãti liberis, & ſic reuocata donatione poterit ne nihilominus donatarius agere contra hunc detinentem, an verò detinens eum poterit huius reuocationis exceptione ſubmouere. num. 354. & vſque ad n. 365.
191 Vtrum liberantur ſubditi ei iura rei donatæ ſoluentes poſt natos donanti liberos. num. 365.& ſeq.
192 Vtrum ſubditi ratione rei donatæ poſſint ſe ab eius obedientia ſubtrahere poſt natos donanti liberos. num. 366. & ſequen.
193 Vtrũ præſcribatur à donatario reuocationi leg. n. 388.& multis ſeq
194 Quod autem tempus requiratur ad huiuſmodi præſcriptionem. n. 395.& 396.
In gloſ. Eiuſdem donatoris arbitrio. pag. 305.
195 VTrum reuocario quæ fit ex hac lege, fit ſtatim natis liberis, non expectata morte donatoris. nu. 1 & 2.
196 Vtrum pater teneatur rem ipſam donatam reuocatam natis liberis reſeruare, an verò de illis libere poſſit diſponere. ibid.
197 Vtrum aurem filius poterit reuocare patre viuo. nume 3.
In fine. pag. 306.
198 SI in donatione promiſſum fuerit eam nõ reuocatum iri ſub pœna centum aureorum, vtrùm ſi natis liberis velit donator reuocare committitur pœna. numero, 1. 2.& 3.
199 Quid aurem ſi quis pro alio qui non habet liberos eius nomine donauerit, & ſub pœna promiſerit ratum illum habiturum, qui tamen natis ſibi poſtea liberis noluit ratum habere, an ille renebitur ad pœnam. num. 4. 5 & 6.
200 Sed quid ſi is cuius nomine alter donauit, ſuſcepris à ſe liberis ratificat, an nihilominus ſit locus huic legi. nu. 7
201 Quid autem ſi filius nullos habens liberos donar uomine patris, promittens illum ratum habiturum, poſteáque parer ratificauit, deinde filio naſcuntur liberi, an reuocetur donario ex hac lege. nu. 8.& 9
202 Quid ſi ſtaturum ſit aut conuentum, vt donatio pleno iure valeat, an ex hoc impediatur reuocatio ex hac lege. num. 9.& 10. & 11
203 Vtrum hæc lex habeat locum inter Iudæos. num. 12

TABVLA GLOSSARVM.

Titulus. *pag.* 1
Præfatio. *pag.* 2
Si. *pag.* 46
Liberis *pag.* 47
Patronus. *pag.* 80
Filios non habens. *pag.* 81
Bona. *pag.* 84
Omnia, vel partem aliquam. *pag.* 90
Facultatum. *pag.* 104
Donatione largitus. *pag.* 105
Et poſtea. *pag.* 171
Suſceperit liberos. *pag.* 178
Totum *pag.* 234
Quicquid. *pag.* 236
Reuertatur. *pag. eadẽ.*
In eiuſdem donatoris arbitrio. *pag.* 305
In fine. *pag.* 306

IMPP.

IMPP. CONSTANTIVS ET CONSTANS A. A. AD ORPHITVM P. V.

1.

Rubrica.

HVNC noſtræ l. titulum ita emendauimus ex Codice Theodoſiano, in quo hæc eadem l. aſcribitur ſub eadem rubrica, vt noſtri non ineptè cum Paulo iuriſconſulto, in l. a §. recuperandæ. ff. de interdict. & Perſio appellant, ſcilicet de reuo. dona. cùm tamen in noſtris Codicibus, qui circunferuntur, ita vbique is titulus ſcribatur, IMP. CONSTAN. A. AD ORPHITIANVM. Fuere autem Conſtantius & Conſtans filij Conſtantini imperatoris, ſimúlque poſt patrem imperauerunt, vt videre licet ex Aurelio Victore, Eutropio, & cæteris imperatorum deſcriptoribus. Fuitque etiam eorum tempore Orphitus; vt tradit Ammianus Marcellinus, qui hæc de eo ſcribit lib. rerum geſtarum 14. inter hæc Orphitus præfecti dignitate regebat vrbẽ elate: nam vltra modum delatæ dignitatis ſeſe efferens inſolenter, vt quidem prudens, & forenſium negotiorum oppidò gnarus, ſed ſplendore liberalium doctrinarum minùs quàm nobilem decuerat, inſtitutis. Idem lib. 16. & ſeq. mẽminit ſecundæ Orphiti præfecturæ. Ex quibus facilè potes intelligere, quid illæ literarum notæ, P. V. in tit. noſtræ legis poſitæ ſignificent, nempe, Præfectum Vrbis. Quanquam Valerius Probus harum rerum obſeruator diligentiſſimus, non literis ſimplicibus id ſignificari tradit, ſed ita P. VRB. vel etiam itis, PRÆF. VRB. Verum aut tempus id, vt cætera prope omnia, immutauit, aut forte librariorum incuria, quibus non admodum curæ fuit has antiquitates tam exactè obſeruare, quæ ſibi parum vtiles videbantur. Cæterum ſi literis minutis ita ſcriptum fuiſſet, V. P. aliud ſignificaſſet, videlicet Virum Perfectiſſimum vt apertè declarat Eumenius Rheto, in oratione quam pro inſtaurandis ſcholis ad Præſidem Galliæ habuit, in qua eum virum perfectiſſimum cæterus appellat, nunc præſcriptis tantum notis, nec eriã extenſis. Eſt autẽ Perfectiſſimatus (ne & id ignores) ſpecies quædam dignitatis, de qua & nos titulum peculiarẽ habemus, de perfectiſſimatus dignitate, l. 12. Cod. vbi hoc optimè, & ſciẽtiſſimè, vt ſemper aliàs, declarat Andr. Alciat. & iterum in libro diſputationum 3 c. 4. atq; etiã Franc. Purp. in l. 1. col. 32. ff. de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. traditque Ammianus lib. 21. Conſtantium, cuius hæc l. eſt, magno in tribuendis cellionibus dignitatibus impendio fuiſſe parcum, nec ſub eo ducem quenquam cum claritate prouectum fuiſſe. Erant enim, vt mox ſubdit, perfectiſſimi.

Conſtantius & Conſtans fratres imperatores. Orphitus.

P. V. quid ſignificent.

V. P. quid ſignificet.

Perfectiſſimatus.

Explicatur.

2 Porrò alterius Seruij Cornel. Orphitt conſulis ſub Claudio Cæſare meminit Cornelius Tacitus lib. 12. hiſt. & Plinius lib. 2. c. 31. vbi dicit illum fuiſſe ipſius Claudij in conſulatu collegam. Sed. & idem Tacitus lib. 15. memini Cornelij Orphiti, ſine ille fuit, ſiue alius. Et Pacij Orphiti Pruinipli honore perfuncti lib. 13. Sed & lib. 20. ſcribit Aquilium Regulum in ſummum odium extuliſſe ſubuectam Craſſorum & Orphiti domum. Memorat & Suetonius tum in Nerone tum in Domitiano, Saluidienum Orphitum: & eundem quoq; niſi me fallit coniectura, Philoſtratus in Apollonio lib. 8. non ſemel & iterum lib. 8. & Plin. lib. 7. c. 5. Orphitum Clariſſimum cuem Veſtilio virum. & Cadiodorus in Conſulibus Ro. vbi dicit Traianum & Orphitum fuiſſe Conſules primo anno Neruæ, & Iulius Capitolinus in Antonino Pio Orphitum & ipſum præfectum vrbis, cùm dicit, Succeſſorem viuens bono iudici nulli dedit, niſi Orphito præfecto vrbis, ſed petenti. Et in Antonino philoſopho vel eundem, vel alium eius nominis, quem dicit fuiſſe adulterum Fauſtinæ vxoris ipſius Antonini, & tamen eum ad varios honores ipſum Antoninũ promouiſſe. Et Aelius Lampridius in Cõmodo Antonino memorat Maximum & Orphitum Conſules, atque etiam Orphitum & Ruffum, quibus Coſſ. factum eſt S. C. Orphitianum ab ipſo Orphito ita dictum, vt ſcribitur in §. 1. Inſtit. ad S. C. Orphit. Id quod fortè anſam præbuit noſtris librariis, vt hic etiam Orphitianum pro Orphitum ſcriberent. Sed & Trebellius Pollio & Cathodorus in conſulibus Roma. imperij, in Secundo Claudio Orphiti quoq; Conſulem cum Acinao, Atticiano, aut vt alij ſcribũt, Antiochiano memorant, de quo etiam in l. 2. C. de diuer. refert. Et legimus alium Solenum Orphitum Cõſulem fuiſſe cum Priſcino, aut vt alij legunt Priſco, ſub Traiano imperatore. & Apuleius lib. 3. Floridorum, Scipionem quendam Orphitum. & Galenus, vt id quoque obiter dicam, lib. 7. de compoſitione pharmacorum κατὰ γένη, non ſemel, Orphitum quẽpiam medicum. Ex quibus plane potes intelligere, ſuper ea quæ ex Marcellino adduximus de hoc noſtro Orphito, fuiſſe familiam Romæ antiquam & nobilẽ Orphitorum: ideoq; & titulum illum Theodoſiani Codicis ad Orphitum, verſimiliorem eſſe ac probabiliorem, quàm illum noſtrorum Codicum, ad Orphitianum, cuius nomen non adeò frequens eſt: præſertim cùm habeamus & aliam legem ipſius Conſtantij ad Orphitum, videlicet l. 1. C. de quadr. præſcrip. Ex quibus, ne & hoc interim prætermittam, plane liquet noſtram hanc l. non eſſe parui momenti, quæ ſcripta ſit ad Orphitum maximæ dignitatis ac veteriſſimæ nobilitatis virum.

Orphitus mirabatur.

3 Denique quod ad noſtrum titulum etiam pertinet, illud quoque te ſcire voluimus, lector, illas illius notas A. A. Auguſtos ſignificare, ſicut C. C. Cæſares. Illæ enim literæ ſingulares ponuntur, cùm ſunt vnius imperatoris verbi gratia, Imperat. Conſtan. A. & C. id eſt, Auguſtus & Cæſar. De qua re loco opportuniori dicemus, videlicet in noſtro tractatu primogeniorum, q. 1. in 4. quo etiã in loco declaramus qui Auguſti, qui Cæſares dicebantur, alterum enim altero maius eſt, & auguſtius, vt imbui videre poteris. Neque enim in huiuſmodi rebus diutius immorati ducimus. Audi igitur noſtram legem.

A. A. quid ſignificent C. C. item Auguſti. Cæſares.

Si tamquam libertus patronus filios non habens, bona omnia vel partem aliquam facultatum fuerit donatione largitus, & postea susceperit liberos: torum quæ quid largitus fuerat, venerantur, in eiusdem donatoris subsidio ac debitum manserunt.

PRAEFATIO.

1. *Hæc l. emendatio.*

HAnc l. notab. simul & sing. dicunt Bart. & Salye. hic. Sed & sing. quoq; Imo. in l. filio præterito, col. 11. vers. pro hoc etiam facit ff. de iniust. testa. & Bartb. consil. 60. cuius initium est illud adferam in medium, col. 1. vers. tertiò facit, lib. 2. & Socin. consil. 295. in causa contra filios, col. 3. ver. circa secundam difficultatem, lib. 2. & Franc. Curt. senior con. omnium primo, col. penu. & Iason l. cùm acutissimi, col. 2. vers. eodem modo si quis. C. de fidei. & consil. 230. factum sic se habet, col. 1. vers. sed præmissis, lib. 2. & nouissimè Nicol. Euetaldus in locis legalibus, in loco à verisimili, col. 1. Ideóq; eam commentandam interpretandamque duximus, præsertim cùm non admodum copiosè à multis hactenus vno in loco tractata fuit, vt non immeritò in mentem veniat illud Vergil. lib. 2. Æneid.

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Quamuis vsus ipsius multum frequens sit, ac penè quotidianus, ob idque plenius attingi, tractarique debuit, ex sententia Pauli Iurisconsulti in l. legauit. ff. de liber. lega. quam approbat Barto. in l. post contractum, col. 1. ff. de donat. In qua re non eam commentationum formulam sectabimur, à qua vel transuersum (quod dicitur) vnguem discedere nostris legum interpretibus veluti religio est. Nam statim primo loco ponunt summatim, quod appellant. Secundo notabilia, vt & ipsi vocant. Deinde glossarum interpretationem. Postremo alias quæstiones ad negotiũ pertinentes. Nos verò verba l. nostræ suo quæque ordine assumemus, quæ commentatione indigere videbuntur.

Quæ præmittuntur ut sequi rem præstet euidentiorem intellectam.

a Primò tantùm loco rationem l. nostræ & eius appendices adscribemus, quò cætera facilios intelligatur. Nam vt scribit Baldus in tub. C. de ser. fugit. sæpe ea præmittuntur, quæ sequentium præstant euidentiorem intellectum. l. 1. ff. de orig. iur. & l. 1. ff. si cert. pet. Sed illud tamen primũ te admonitũ velim, lector amantissime, cùm has cõmentationes nostras adornassem ad præsũ. ac non pauci Parisiẽses librarij, quin eas viris doctissimis iam ab hinc prope quinquennio videndas præbuerant, precibus ac pollicitis ingentibus à me efflagitarant sibi imprimendas committi (neque enim præcipitare ediuonem, sed ex præcepto Horatij nonũ in annum differre animus fuit, quòd alias protestatus sum) ecce me incautum, nihilq. tale prætuentem arripit febris quartana, morbus omnium vt longissimus, ita grauissimus, etiam si eum sonticũ esse negant Iulianus noster, atq; etiam, si diuis placeat, laudanit Phanorinus méq; duos plus minus annos vexat, membratimq; veluti dilaniat. Interimque eduntur in eam ipsam l. nostram, Frãc. Rip. commẽt. & doctissimi quidem, & locupletissimi. neq; enim alij ab eo viro edi potuerunt. Veruntamen ab hac editione nostra, postquam ita amicis meis visum est, non ob id deiuti, nihil veritus, ne qui vtanque legerit, me compilationis alienæ hæreditatis insimulet: nemo, etsi eosdem vtrosque locos, vt res ipsa exigit sæpe tractamus, crassior tamẽ est inter nos quã inter Piramũ & Thisbem paries. Tu lector optime, lege & iudica.

Febris quartana.

Franciſci Rabdoctæ in hanc lex. commẽtary.

Legis nostræ partis

3 Igitur vt in scenam tandem prodeamus. Nemo nescit omnes prope legum interpretes huius legis rationem & veluti fundamentum ponere in animo affectũq. parentis in liberos, quos si futuros tibi præuidissent aut cogitassẽt, ipsi verisimiliter alios nõ donauissent, ne cæteros liberis & posteritati suæ anteponere viderentur. Ob idq; censentur existimanturq. ea lege donasse, vt si liberos postea suscepernt, rata manent donationes. eius quod in non longe dissimili casu scribitur in l. eũ auus. ff. de condi. & demon. & in l. eũ acutissimi. C. de fideic. & in l. generaliter. §. vlt. C. de inst. & substit. Quibus cautum est, quòd si quis filium nepotémve hæredẽ instituerit, ac iusserit illũ post mortem ipsius alteri restituere: hoc ita videtur intelligere, contectura pietatis, si filius ipse aut nepos instituerus liberos non reliquerit, nec videatur alienas successiones propriis ante ponere. Quarum legum authoritate subnixus Bart. consil. 68. cuius caput est, proponitur quòd Ioannellus, col. 1. pulchre & not. respondit videri præsumiq; simulatam venditionẽ, quam quis alteri fecit de maiori parte bonorum certo quodam pretio, quod se ante recepisse confessus est, quæ quidem bona emptor postea iure legati reliquit filio venditoris, prætermissis propriis liberis. Neque enim inquit Bartol. præsumeodum est, si verè emisset, quòd extraneo reliquisset, sed potius suis ipsius liberis, ar. ll. Quódq; in alio non minus memorando casu traditur in Lex facto, in princ. ff. de vulg. & pupil. substit. Qui filium impubetẽ mutum habebat, impetrauit à principe, vt muto substituere ei liceret, & Titium substituit: mutus autem dic filius recuperata valetudine post mortem patris, vxorem duxit, ex eáq; filium suscepit: rumpitur ea substitutio natiuitate filij. nec enim verisimile est, aut patrem, qui impetrauit, aut principem, qui permisit, de hoc casu cogitasse, vt eũ qui postea nasceretur, exhæredaret. Et in l. pen. ff. de iure. codicil. vbi qui vnicum filium suscepit, quædam in codicillis reliquit, postea alium filium suscepit, prior filius pro virili relicta soluere compellitur, non etiam natus post codicillos. Et in l. 3. ff. de inoffi. testa. vbi si quis post conditum testamentu filiũ suscepit, nec ei testamentũ mutare licuerit morte inopinata præuento, intelligitur postremum filiũ cu cæteris ante testamẽtu paris pro virili instituisse. quam l. sing. dicit Bald. ibi. Huc quoq; respicit textus l. sicut certi, & in l. cùm vel in vtero. C. de testa. milit. vbi præterito filij posthumi vel iam nati scienter à milite facta, proexhæredatione est, ideóq; valet testamentum. At si ignoranter facta fuerit, quoniam filium mortuum falso tumore putabat, aut vxorem prægnantẽ nesciebat, minimè valet testamentum, tanquã sit verisimile, non alios eum instituisse, quam liberos, si eos habere, aut habiturum se fuisse cogitasset. Et quod pulchrè scribitur in l. tale pactum. §. vlt. ff. de pact quòd si pater dotans filiam, quam vnicã habebat, pactus sit dotẽ fratri suo, quem hetedẽ sibi destinauerat, restituri, si sine liberis filia moreretur, & ipsa postea liberos suscipiat, dos illis, non fratri ex mente patris restituẽda est. Ex quo not. Bald. in 3. not. præsumi hominis mutatum consilium, propter liberos postea susceptos, quod dicit esse mente tenẽdum. Et postea in fi. trahit post Guliel. Cu. in at. ad quæstionem de eo, qui cùm nullos haberet filios, quædam tradidit fratri, aut alteri cõiunctæ personæ, vt tanto donatio reuocetur si suscepti postea liberis. Sed & Albertus ibi ex eo text. dicit, quòd si quis nullos habens liberos quædam emat, aut alias acquirat nomine fratris, si postea ei nascuntur liberi, reuocantur huiusmodi conquisitus ad commodum liberorum. Quin generalius gloss. not. ex illo text. assurgit id esse seruandum, licet non sit dispositum, quod verisimile est fuisse dispositum, si id quæsitum fuisset. de quo postea latissime tractabimus versic. 56. incip.

incip. inter tam multa. vbi videre poteris. Denique hinc ſpectat & tex.in c.1.titul.de duob. fratrib.à cap. iuue.quem ibi not.Bal. & hinc occaſione ſumpta dicit ſing.text.in d.l.tale pactum. §. vlt. vti etiam facit in d.l.cùm accuriſſimi,col.1.& in rub. extrà de pact. col.vlt.verſi.tranſeruntur pactum.

4 At hîc in noſtra l.vt ad eam tandem veluti longo poſtliminio redeamus,veriſimile eſt donantem,ſi donãdo interrogatus fuiſſet, aut etiã vltro cogitaſſet de futuris liberis, aut non omnino donauiſſe,aut ſi donaſſet,eandem legem donationi,vt ſuprà diximus, appoſuiſſe,ſi liberos non ſuſcipereti:alioquin ad eos, ſi quos poſthac habere contingetet,peruenirct quod donatum eſt. Nam filios ad patentum hona naturæ ſimul & parẽtum ipſorum votum admitrit.l.ſcripto. in fi.ff.vnde lib.& l.de emãcipatis.C. de legit.hæred. & omnia quæ noſtra ſunt, liberis noſtris patamus l. pen.§.pen. ff.de bonis libe. cũ aliis multis,quę haud multo pòſt adferem. Vnde & illud Homeri li. Ilia.ſ.

Βῆ ῥ μετὰ ξανθὴν Δημήτερα φαίνομα εἰδὼς
ἀμφὶ πλανήτω.σὰν δ' ἑτέτυκτο γεφὰ λυγρὴ,
ὑάκινθ' ἔ τέκε τ' τάλλοι ὀνὴ ατιάτησι λιτέσθαι,
ἐν δ' ἔχε τὸ ,ἐπίεξε,φόβον δ' ἐξάνυτο θυμὸν
Αἰμοτέρην,πατέρι ῥ γλυκὺ κὰδε λυγρὰ
Λύσ' ,ἰσαι ἔ ζώ:ττε μάχη ἰανεφάσατο
Δίξατο,χρησὸς ῥ διὰ κτῆσιν δατέσητο.

Quibus apertè inſinuat Homerus diuini ac humani iuris peritiſſimus, hona patentum filiis deſtinari ac deuoueri,cóſque admodum angi ac etruciati,ſi extraneis illa relinquere cogantur.Ex quo etiam laudatur Hadrianus imperator,qui,vt tradit Spartianus,ignotorum hæreditates repudiauit'nec notorum accepit, ſi haberent filios. Et Domitianus alioqui peſſimus imperator, relictas ſibi hæreditates ab his quibus liberi eſſent,non recepit,vt teſtis eſt Suetonius in vita illius,c. 9. Vt iam non mitũ videatur, ſi Antoninus Pius imper.optimus hæreditates quoque eorum qui filios habebant repudiauit,auctore Iulio Capitolino in vita illius. Et ſi Pertinax profeſſus ſit nullius ſe adituruin hæreditatem, quæ aut adulatione alicuius delata eſſet,lite petplexa, vt legitimi hæredes & neceſſarij priuarentur.

5 Sed antequam vlterius progrediamur,illud dicere volumus, hanc quam diximus rationẽ huic l.inrer pleroſq; omnes aſſignaſſe Accurſ.Bal.& Ang.hic. Dy.Bar.Bal.Imo.& Paul.Caſt.in l.Tiria Seio.§.imperator.ff.de legat.2.Old.conſil.238.hoc exordio, cùm mulier donatrix.& conſil.278. licet quantũ ad clauſtrales, col.2. verſi. ad rertiam quæſtionem.Iac.But. Bartol.Ang.& Raph.Fulgoſ.in l. ſi totas.C. de inoffi. donat.Cyn.Bar.& Bal.in l.1.C.eo.tit.de inoffi.donat. Bar.in auth.ex cauſa.& ibi quoq;Alex.& ferè omnes. C.de lib.præte.Bald.conſ.67.quidam Franc.col.2.lib. 5.Auge.in §.ſiue igitur,in auth.vt cùm de app.cogn. Imo.in c.cùm contingat,c.har.vlt.verſi.attende tamẽ quia dixit,de iuriut.& in c.vlt.col.2.& ibi quoq; Panor.de donat.Rapha.Fulgo.col.65 Titius conirgem, col.1.Paul.Caſtren.conſ.434.quod incipit reſpondeo per ordinem,in 2.dubio. lib. 1. & conſil. 435. cuius principium eſt,ſuper hoc puncto, in prin.lib.2.Rom. conſil.26.incip.pro deciſione eorum,col.2. verſic.ſecunda fuit Pet.Ferr.in tit.ſot.libel.quo agit.pro donat.in verbo,itbenocabilitet, col.3.verſ.patet etgo ex præmiſſis.Alex. conſil.71.cuius caput eſt,conſideratis his, poſt princ.lib.4.Barb.in repet.l. cùm accuriſſimi.col.4.verſi.quintò facit,& verſi.7.faciat,& alibi ſæpe.C.de fideicom. Corn. conſil.11.quod incipit,in præſenti conſultatione,col.3. vet. nec videtur refragari,& iterum col.9.verſi.inſuper ſi prædicta,lib.5.& conſil.94. cuius exordium eſt, videtur in præſenti conſultatione,col.1. eod.lib.3.& conſil.206. viſo ſuprædicto themate, col. 7. verſi.ſed circa portionem, eo.lib.3.& conſi.30.incip.in hac conſultatione, col. 2.verſ.his tamen non obſtantibus, lib.4. Soc. conſil. 147.hoc initio,vita facti contingentia, col.5. verſic. circa tertiam,lib.1.& conſi.126.incip.viſum fuit,col. 3.& alibi ſæpe in eo.conſ.li.3. & conſ.93.cuius principium eſt,teſtamentum præmiſſum,col.4.verſi præterea interpretatio.& iterum col. 5. verſi. ſexto loco, lib.4.Iaſ.conſi.154.in cauſa mota per Iac.col. 2.lib.2. & conſi.230.factum ſic ſe habet,col.5. cod.lib. 3. & fere omnes Doctores (quod iã ſupra diximus)de hac re loquentes.

6 Hinc dicunt plerique omnes, quòd donatio ab eo facta,qui caret liberis,intelligitur habere tacitam hanc conditionem,ſi donans non ſuſceperit liberos: vel vt reuocetur,ſi donans poſtea liberos ſuſceperit. Et propterea ſi aliquos ſuſcipiat, exiſtente conditione,reuocatur donatio ex hac l.noſtra.Ita nuncupatim vóluerunt Bar.Albe.& Bald.in vtraque lec. hic idem Bar.in d.l.1.col.2.C.de inoffi.donar.& in dict.l.ſi totas,& ibi quoq; Ang.Fulg.& Paul.Caſt.eo tit. Oldr. in duobus conſi.ſupra alle.Ioan.And.in add.Spec.titul.de dona.col.2.Iaco.But.& Bald. in d.l.Titia Seio. §.imperator.ff.de leg.2.idem Bal.in d.l.cùm acutiſſimi,col.1.C.de fideic. & conſil. 215. punctus quidam donauit.l.5.Col.in d.c.vlt.col.pen.vetſ. ſed nunquid ille.de dona.Rom.conſi.194.incip.in propoſita quæſtione.col.5.verſic.ſecundo quia præſens, & col.ſeq. verſ.nec ſecundo refragatur.& conſ.269. non eſt dubium,in pri.Pau.Caſt.d.conſ.315.lib.2.Pet. Ferr. quo loco nuper citauimus.Corn.d.conſi.110.col.9.lib.3.& d.conſi.194.col.2.cod.lib.1.& d.conſi. 30.col. 2. lib.4. Barb.in tepe.d.l.cùm accutiſſimi,col.42. verſic. nota quòd conſ.Fran.Aret.conſ.24. quatuor dubia,in primo dubio.Soc.in ruh.ff.de lib.& poſthu.col. 4. vetſi. ſed cogita,& conſil. 229. viſa ptædicta, col.vlt.lib.2. Iaſ.conſil.171.viſo inſtrumento,col. .lib.4.

7 Sed vt redeamus ad amorem & affectum parentum in liberos qui l.noſtræ velúti baſis eſt, habes de eo præter eos tex.quos ſuprà adduximus,& alios,videlicet in l.nam & ſi parentibus.ff.de inoffi.teſta.ibi, propter vorum patentum, & naturalem erga filios charitatem.Ex qua dicit Pald.in l.ædem. col.5.verſi. quid de patre. C.locat.quòd quemadmodum quis poteſt expellere colonum à domo, ſi eam ſuis vſibus neceſſariam probaucrit,ita & ſi filio neceſſaria fuerit. Et optimus tex.in l.iſti quidem. §. vlt. ff. quod met. cauſ.vbi dicitur nihil intereſſe, an in ſe quis vetitus ſit,an in liberis ſuis:cùm pro affectu parentes magis in libetis tercantur,quàm in ſeipſis.Ex quo not.Accu.quòd patet plus diligit filium quam ſeipſum ſicuti etiam aſſerit Latinus Pacarus in Panegyrico,quẽ Theodoſio dicit.Iuſtituente,inquit natura, plus ferè filios quam noſmetipſos diligimus.Et apud T.Liuiũ lib.1.ab Vrbe cond. Verginius conſtanter aſſerit ſibi vitam filiæ ſuæ chariorem fuiſſe, ſi liberè ac ſi dicè viuctè licitum fuiſſet.Ariſtoteles autem lib.8.Ethic. cap.12.Acquẽ,inquit,parentibus vita liberórum chara eſt atque ſua. Illius autem l. authoritate ſulmirus Aloer.Gan.in tracta malefi tit.de quæſt.& torm. col. 2.verſi.nunc videndum eſt,monet vt ſi ptoquopiam delicto torquendi ſint pater & filius, primùm torqueatur filius in conſpectu patris, quò patet ipſe citiùs verùm profiteatur, vt qui magis timeat in filio, quàm in ſeipſo,per d.l.iſti quidem. Quod & idẽ tradit Guido Suza.in tract. de tormen. col.3.verſic.quo ordine,& iiſdem quidem verbis,vt hinc poſſis intelligere alterum ab altero deſumpſiſſe. Et id quoque volut Bonif.Vitel.in tract. malef.tit. quali.ſit danda tortura. Aug. Aret. in tract. eiuſdem tit. in verbo, fama publica. col. 34.verſ.nunc videamus.& Alber.

in rub.C.de quæſt.col.2.verſi.quid ſi torquendus. & Hipp Marſi.in l.1.in prin.col.pen.ff.de quæſt.§.inauditum.col.2.verſi.item adeò ſunt vera.ff.de ſicat. Ex illo item tex.tradit Innoc. in c.cùm locum. extra de ſponſal. quòd ſicut metus in perſona ſua vitiat matrimonium,per illum tex.ita & in perſona filij.& ſequitur Card. Alex. qui dicit ita teneri communiter, ibi,col.vlt.verſic.ſuccedit quæſtio. Sed & eodem tex. ſuffulti Rimmal.& Alcia.in l.tranſigere. C. de pact. ſetipſerunt,quòd cùm in pœnis ſanguinis , non etiã in cæteris liceat tranſigere , vt ibi cauetur,ea ſcilicet ratione , quòd permiſſum eſt cuique quoquo modo ſanguinem proprium redimere.l.1. ff. de bon.eorum qui ſibi mor.conſ. Certè ſi filio accuſato patet iudicium ac defenſionem ſuſceperit : is æque tranſigere poterit,ac ſi ſuam ipſius vitã & ſanguinẽ redimeret. Nã & apud Quintilianũ,ſi is eſt,declamatione ſexta, pater ille proclamat,O quam graue eſt mori:quantò grauius,quòd ego viuo ſuperſtes filij mei.

8 Et hæc quidem huiuſmodi exemplo comprobantur. Accuſabantur patet & filius homicidij , certum enim erat alterum eorum id facinus perpetraſſe,ſed vtet id feciſſet,incertũ. Carolus ſecundus imperator iuſſit filium ſuſpendi : quod intelligens pater,vt filium à morte vindicaret,ac in ſe pœnam eõuerteret,ſponte crimen confeſſus,idcóq; ſuſpẽſus eſt liberato filio, vt retulit è noſtris Audr. Iſer. in c.1.§. publici latrones,ad finem tit.de pace tenen. & barb. qui illum citat,loco tamen non deſignato,in repe.c. Raynaldus,col.43.& ſeq.de teſt.& in c. in præſentia. col.37.de prob.& in c.1.col.2.de commo. & in repetit.l.cũ acutiſſimi. col. 23. C. de fideicom. & Paris à Puteo in tractat.de ſyndicatu,char.pe. & Iaſ.in repe. l.ſi is qui pro emptore, col. 42. ff. de vſuc.& Matth. afflict.in conſtit.Siciliæ,incip.pacterenorum, col.pe. verſi.ſecunda ratio.& Hippol.Marſil.in l.1.col.penu. ff.de quæſt.& in Linauditum.col.2.verſic.item adeo, ff.de ſicat. Ideo Bal.in l.1.in fi.C.ſi teſt.proum. in 2. lect.dicit quòd cõfeſſus per torturã filij dicitur confeſſus in tormentis.Nec deſunt alia quoq; patrũ exẽpla , quos non piguit ſuæ vitæ iactura liberorum vitam redimere : quando & apud Quintilianum , aut quiſquis is fuit , in declamatione 11. cui titulus eſt, Dines accuſatus proditionis. Cùm filij pauperi ad ſupplicium peterentur,pater ſeſe obtulit, illos vicaria , & vt loquitur Virgilius , alterna morte ſeruaturus. Quod qui miretur,non habet liberos , vt in ea ipſa declamatione ſcribitur. Tanquam ſcilicet id ſit commune naturaléque omnibus parentibus. Sũtque item plutima aliorum exempla,qui filiis ſuis ſuperſtites eſſe non ſuſtinuerunt. Ex quibus duo hæc memorabilia ſubiiciemus. Gordianus ſenior , cuius multas leges in noſtro C.habemus , audita morte filij , laqueo vitam finiuit , vt tradit Iulius Capitolinus.Sed multis ante ſeculis Ægeus Theſeo filio nauiganti in Cretam iuſſerat , ſi confecto Minotauro reuerterentur incolumis,albis velis veteretur.Theſeus autem præcepti paterni oblitus,cùm rediret,nigrum velum retendit.

At pater,vt ſumma proſpectum ex arce petebat,
Anxia ut aſſiduos contollens lumina fletus:
Cùm primùm inſtas conſpexit linteа veli,
Præcipitem ſeſe ſcopulorum è vertice iecit,
Amiſſum credens inuicti Theſea filio.

Hi enim ſunt verſus Catulli in nuptiis Pelei & Thetidis. Et hæc etiam hiſtoria recenſetur a Virgilio , ſi is eſt,in Æthnæ montis deſcriptione , & Plutarcho in vita ipſius Theſei. Tradunt autem Solonem virũ conſtantiſſimum ac ſapientiſſimum,vt qui vnus fuit ex ſeptem,cùm Thales & ipſe vnus ex illis , hominẽ quempiam ſubornaſſet , qui ei renuntiaret filium ipſius mortem obiiſſe,cœpiſſe caput cædere, miſerandiſque vocibus ac querelis omnia complere.& fortè mortem ſibi conciuiſſet,niſi Tales ipſe confeſſi.in ei commentum aperuiſſet.De qua re & Plutar.in vita illius.Sunt & parentes,qui filius in exilium ſecuti ſunt,veluti ſine illis viuere nõ poſſent.Rutilia enim, vt tradit Senec,in lib.de conſol. ad Albinam , filium ſecuta eſt in exilium , & vſque eo conſtricta fuit indulgentia,vt mallet exilium pati , quam deſiderium: nec ante in patriam,quam cum filio rediit. Id quod magis in fœmina mirandum eſt,quæ libertatis amãtior eſt , vt in legibus noſtris Connubialibus planè oſtendimus.

9 Sed ad noſtras leges reuertamur.In l.vlt.in prin. C.de cura.furio.hæc verba adſcribuntur.Quis etiam talis affectus inueniatur extraneus , vt vincat paternum? A quibus non longè abeſt , quod ſcribitur in l. quidam cũ filium.ff.de hæred.inſtitut.vbi Accurſius non ſemel atq; etiam Ange. ex eo no.non poſſe filiũ inuenire meliorem amicum quàm patrem.Sed & ex eodem Bal.in l.precibus , col.11.verſic.3.hoc probatur. C. de impu. & ali. ſubſt. tradit , quòd ſi amicus amico vult bona,quod eſt dictum Ariſto.lib.8.Ethic. c.2.& iterum 7.quibus locis oſtendit eſſe veluti adagium , ſæpe & ab eodem Bal. citatum , certè multò magis pater filio:ob idq; cenſet ſubſtitutionem à patre factam filio impuberi , interpretandam in dubio eſſe directam potius quàm fideicommiſſariam : qua etiam, inquit , in dubio pater ratione naturalis affectionis præſumitur filio prouidere,non enim grauare, per alia quædam iura. & idem iiſdem prope verbis reſpondit ipſe Bal.conſi.423.verba teſtamenti, lib.1. & conſ.35.pater filio ſuo,col.1.lib. 2. Ex illa quoq; l. dicit idem Bald. in c. per tuas,col.2.extra de probat. quòd melior amicus mundi eſt pater.ſunt enim verba ipſius:id quod etiam ex ea l.dicit Bald.ipſe conſi. 294.incip.dicta partienla ad fi.lib.5.Adde & tex. in l. Paulo Callimacho.§.Pomponius,iuncta gl. ff.de leg. 3.ex quo not.Bal.in d.l.precibus,col.5.verſi.quid ergo ſi petit non idoneos.C.de vulg.& pupil.quòd ardor amoris paterni materniq; eſt maximabilis, quod ex eo repetit Maria.conſ.9.proſequendo otdinẽ , col.4. verſ.10.probatur.& Fran.Curt.ſenior conſi.47.ſuper controuerſia,col.3.verſi.tranſeo ad ſecundum.Ex eoq; tex.reſpondit Bald.in pulchro caſu,conſ. 137. per teſtatum ,lib.4.interpretandum largè pleneq; legatum quoddã a patre teſtãtũ filio.Sed & ex eo aſſerit Bald. in cap.ſuper eo,poſt princ. de reſti. quòd quis diligit bonorem & incrementum ſuæ prolis,etiam ardenti deſyderio.Ex eo quoq; idẽ Bal. conſ.320.Ser.Petrus, in fi.lib.1. dicit ardentem eſſe parentum amorem in liberos.Adde,inquam, text. in l. nec in ea.ff.de adul. ibi , pietas patris conſilium capit pro filiis. & in l.ſi filius.& quod ibi dicunt Accurſ. & Bald. C. de patr. pot.& in l.1.§.taceat, ibi,naturalis ſtimulus parentes ad liberorum ſuorum educationem hortatur. C. de rei vxo.acti.& in §.vlt.Inſtit.de noxa.ibi , quis enim patiatur filium,&c.& in l.pen.§.Iulianus, ibi, affectu enim propenſiore magis,&c.ff.quod fal.tut. au.& in l.anicianiſſimos.§ Lucius,ibi , contra naturales ſtimulos.ff.de excu.tuto.Cuius autoritate ſcribit Bald.in authent.ex cauſa.col.7.verſi. ſecundo accipio. C. de liber.præter.quòd qui naturalem erga liberos charitatem non curat,videtur habere morbum cerebri.Et in l.propter inſidias,ibi,pietas & ratio naturalis animi.C.qui accu.non poſ.Cuius arg.ſcribit Bald.in dicta l.precibus , vbi ſuprà , quòd ſi mater periit non idoneos tutores filiis,cenſetur non dolo,ſed bona fide feciſſe.Sed & illãm expendit Cyn.ſuper ea,ad naturalem parentum pietatem,quæ & liberis aduerſus ſe peccantibus parcit.

10 Cuius

10 Cuius etiam rei memorabile nobis exemplum reliquit Dauid ille, alioqui affectuũ minime sequax. Nam cùm Absalon filius primum quidem Amou etiam ipsius Dauidis filium insidiis interceptum necasset, deinde & cum patris pellicibus fœde congressus fuisset, postremò & patrem ipsum & regno & vita priuare nequis omnibus contendisset: illius tamen mortem patet, cui hæc omnia erant compertissima, adeò flebiliter, ne muliebriter dicam, deploranit, vt sese totum huic affectui permittens, in hanc lacrymabilem vocem proruperit, Fili mi Absalon, Absalõ fili mi. Quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te? vt scribitur 2. Regum 18. c. & meminit etiam Cyn. ipse in d. l. propter insidias, vbi & subdit alia pleraq; exẽpla huius paternæ pietatis à Valerio Maximo fuisse prolata, lib. 5. tit. 7. Inter quæ illud retulit de Seleuco, qui cessit filio vxorem Stratonicem, quam is miserè deperibat, quod & ab Appiano in eo libro, qui Syrius inscribitur, & Plutarcho in Demetrio, & Galeno lib. 1. prognostic. Hippocr. c. 7. iterúmque lib. de præcognitione c. 6. relatũ est, & affatim descripsimus in nostro Tractatu nobilitatis, cap. 31. num 51. Id autem assignat Erasmus in Apophthegmatis, Demetrio: sed is memoria lapsus est, ob id fortè, quòd Plutarchus in vita ipsius Demetrij hanc historiã describit. Quis igitur, vt redeamus, miretur Artaxerxem regnum Persarum Dario filio cessisse, quòd nihil sibi ablatum existimaret, quod in filium contulisset, syncerióque gaudium in procreatione capturum, si insignia maiestatis suæ in filio conspiceret, vt tradit Iustinus in initio libri decimi. Et Ptolemæum illum primum Ægypti regem, qui regno publicè filio tradito, omni regno pulchrius tegis esse patrem dicebat, apud eundem Iustinum lib. 16. Et potius non execretur Herculium Maximianum, qui cupidine resumendi imperij, quo se antè abdicarat, nixus est filium Maxentium à Prætorianis militibus Augustum nuncupatum imperio deturbare, vt tradunt Eutropius rerum Romanarum libro 3. & Socrates apud Cassiodorum historiæ tripartitæ libr. 1. cap 4. Non item adeò mireris Hadrianum imperatorem, quòd eum in insulam deportauerit, qui filium necauerat, quòd nouercam adulterasset; vt scribitur in l. diuus. ff. ad leg. Iul. de parricid.

11 Sed & huc respiciunt tex. in l cùm patet. §. mando. ff. de legat. 2. vbi ita scribitur, inando filiæ meę pro ipsius salute sollicitus. & in l. patrem. ff. quæ in fraud. cred. & in l. quod & lex. §. si cum quis ff. de lib. bon. exhi. & in l. si mater, ibi, per coniectũ maternæ pietatis. C. de inoffi. testa. & in l. 1. §. taceat, ver. fic. fi. cat. C. de rei vxor actio. & in d. c. super eo. de testib. & in cap. afferte, de præsumpt. vbi recensetur illa 4. Reg. 3. c. historia de matre, cuius cõmota sunt viscerea, cum Salomon iussisset infantem diuidi. Ex quo not. Bal. & post eum Felyn. quòd sicut confessio siue renuntiatio litis facta metu tormentorum suipsius non nocet. l. 1. ff. de quæst. 10. ita metu tormentorum filij. Nec mirum, si nimis commota fuerint matris viscera. Nã & apud Esaiam cap. 49. clamat Dominus, Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et quod præterea voluit. glo. in l. si filius. in fi. & ibi Bal. in vtraq; lect. C. de pat. pot. & idem Bal. in d. c. per tuas. col. 1. extrà de prob quòd amor parentum abscondi non potest. Et quod etiam respondit Marianus consi. 53. magnifice capitanee, quòd quis non dicitur liber relaxatus è carcere, qui cogitur relinquere filium pro obside, pro ut illum refert & sequitur Felyn. in d. c. afferte. col. 2. & Hippo. Marsil. in l. 1. char. 1. n. 6. C. de rapt. virg. & in Linaudi, statim post prin. ff. de fidei. & sing. 160. pater & filius. & Battho. Chassa. consil. 14. Christianissimus, col. 5. versi. secundo, coniectutatur. & iterum consi. 67. ad primum dubium, col. 8. versic. stringo & vlterius. illud tamen consil. Maria. reperire non potui. Faciunt hæc & multa quæ late in eam rem congerit Alex. consi. 51. incip. hanc dubitationẽ, col. ante pen. lib. 4. & Barb. in locis prope infinitis, ex quibus satis erit ea designasse, quorum nunc in mentem venit ea sunt in dict. cap. Raynaldus, quo loco nuper citauimus, & in repetit. d. l. cùm accutissimi, in multis locis. C. de fideicom. & consi. 29. illud afferam in medium, col. 2. lib. 1. & consil. 48. quod est eiusdem initij, col. vlt. eo lib. 1. & consil. 9. præclarè scribitur, col. 1. lib. 2. & consilio 20. illud afferam in medium, col. 5. eod. lit. 2. & consil. 60. quod est eodem exordio, col. 5. eod. li. 2. & consi. 81. præclarè & luculenter, col. 3. lib. 4. & consil. 88. sapienter scribitur col. 1. eodem li. 4. Et vbique ferè aduocar, sicuti etiam Alexand. dict. consi. 52. illud Virgilianum lib. 1. Æneidos, quod nos in argumentum huius nostræ assumpsimus,

Omnis in Ascanio chari stat cura parentis.

Multa item de huiusmodi parentum amore aggregauit ex antiquioribus Oldr. cõsi. 95. ex forma istius, col. 2. & Maria. d. consil. 9. col. 4. & iterum consi. 23. circa prædictam, col. 5. versi. & sic prædicta. Sed multo plura Socin. huius filius, consi. 16. cùm super, lib. 4. vbi ex eo hoc. interpretatur. mentem cuiuspiam testatoris, vt ibi omnibus videre est in promptu. & nouissimè Ludo. Gomessius in §. actiones autem, col. 3. versi. secunda regula. Instit. de actio. Ex externis autem scriptoribus Plutarchus vir in omni doctrinatũ genere excellentissimus, librum peculiarem de ea re scripsit hoc tit. περὶ τῆς πρὸς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, id est, de amore parentum in liberos, ex quo poteris assumere quæ tibi videbuntur: & Rabbi Moyses Ægyptius lib. perplexorum 1. cap. 6. dum rationem reddit, cur lege Mosayca prohibetur parentem & filium vno die decollari. Et è recentioribus Baptista Fulgos. memorabilium lib. 5. tit. 7. qui est, de parentum indulgẽtia in liberos. Nec tamen prætermittam quod apud Euripidem Andromache filium suum vocat vitæ oculum. *Filium vita oculus.*

ὦ παῖ σὺ δ' ὢν μοι πατρὸς ἐξηυρημένε βίου.

Nec quod scribitur de Iacob illo sanctissimo patriarcha Geneseos 37. Sciscisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius, vt lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait, Descendã ad filium meũ lugens in infernum. Quódq; pleraque, & inter hos Bar. noster in l. liberorum, col. 1. in 4. not. ff. de verb. signif. Albe. in l. Gallus. §. instituens, col. 2. ff. de lib. & posthu. & in 2. parte statuto. q. 107. itẽ in statutũ loquens de filiis, col. 2. & Bal in l. maximum. col. 4. versi. præterea filius. C. de libe. præter. & in l. vlt. in fi. C. de verb. sig. & in c. quæ in ecclesiarũ, col. vlt. extra de constit. & in c. 1. 6. &. quia vidimus, col. 3. versic. & die quòd filius, titu. qui feudum dare possunt. & consi. 487. in isto puncto, post priuc. lib. 2. & consil. 441. ad euidentiam præmittenda sunt. in fi. lib. 3. & Raph. Fulg. consil. 169. Seius & Aurelius, col. 1. in fin. & Cæpola causarum ciuiliũ consi. 7 punctus quæstionis, col. 4. versic. item hoc probatur. & Alex. consi. 1. perspectis verbis testamenti, colum pen. versi. primum casu, libro 7. volunt filium ita ab amore dictũ, quasi φιλίου, ob ingentem illum amorem parentum: verùm syllaba repugnat. Ideo alij, vt hoc in transcursu dicam, à Græca voce φίλος dictum malunt, quæ filiũ significat, addito scilicet ex amore Æolico digamma: te φυός sicuti φύσιον ἐκ φίλου dixerunt. Nam & Æolico sermoni Latinum esse simillimum tradit Quinti. lib. otatoriarum institutionum 1. c. 10. Et quod item à nonnullis traditur. l. vlt. C. de pact. qua improbatur *Filium ab amore dictum. Latinus sermo Æolico similimus.*

pactum filiorum de ſucceſſione parentum, ne indudicarint votum captandæ mortis, non habere locum è diuerſo in pactis parentum de ſucceſſione liberorum, quia licet interdum filij inſidientur vitæ parentum, vt dicit gl. ind l. vlt. quæ allegat text. optimum in §. pen. Inſtit. quod cum eo. & eſt etiam text. in d. l. propter inſidias. C. qui accuſ. non poſſ. & in §. matter. in auth. de nupt. Et illud Ouidij, lib. 1. Metamorph.

Filij vita parentum interdum inſidiantur.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Non parentes filiorum.

Nuſquam tamen repertum eſt parentes vitæ filiorū inſidiatos fuiſſe. In qua ſententia fuere vtrq; Deci. & Lācel. & Philip. in d. l. vlt. Quanquā Bal. Saly. Paul. Caſt. Alex. & Hiero. Cagnò. in repetitione illius, aliud opinantur. Nam quamuis, inquiunt, ceſſet illa ratio inſidiandi, non tamen ceſſat alia generalis poſita in fi. illius l. quoniā ſcilicet nō licet paciſci de bonis viuentis citra illius voluntatē. Et ita omnes concedunt ingentem illum parentum amorem in liberos.

Vxoris amor cæteros vincit.

12 Sed vt redeamus, quid quòd licèt amor vxorius cæteros omnes ſuperare videatur propter illud Dei Opt. Max. oraculum, Relinquet homo patrem ſuū, & matrē, & adhærebit vxori ſuæ, & erūt duo in carne vnā, quod ſcribitur Gen. 2. & repetitur Matth. 19. Marci 10. & ad Epheſ. 5. vt iam poſſit intelligere maximū habere momentū, quod tam frequenter ſacræ literæ inculcant, ac repetunt. Vt interim omittam, quod adoleſcens ille Zorobabel lib. Eſdræ 3. ca. 4. eleganter propoſuit, Homo patrem ſuum relinquit qui enutrīt illum, & ſuam regionem, & ad mulierem ſe coniungit, & cum muliere remittit animam, & neqoe patrem meminit, neque matrem, neque regionē. Et paulò pòſt, Diligit homo vxorem ſuam, magis quā patrem aut matrem. In quam etiam ſententiam eſt illud Homericum lib. 13. Iliados,

ὡς ἰυνὴν ϕίτερον τε ϕίλει λέκτροις τοκῆας.

Quo planè ſignificatur virum & vxorem parentum charitatem præ coniugali obliuiſci. Ex quo illud Propertianum lib. 4.

Omnis amor magnus ſed aperto in coniuge maior.

Quamuis, inquam, vt hoc repetam, amor vxorius omnibus maior eſſe dicatur, hic tamen tantus amor

Cedit tamē amori parētum.

cedit amori parentum in liberos, ſi credimus Accurſio, Bartho. & Ange. egregiis legum doctoribus. Illis quidem in l. Lucius. de vulga. & pupil. ſubſtitutio. huc autem in conſil. 144. cuius caput eſt, ad primum, col. 1. quibus locis aſſerunt non eſſe veriſimile virum diligere vxorem pluſquam filium, allegant Bartho. & Ange. in dict. l. cùm accuſſimi. C. de hæi. commiſ. & l. generaliter. Cod. de inſtit. & ſubſtit. quę quidem leges loquuntur in caſu huic noſtræ l. proximo, vt ſuprà in princ. diximus, quamuis de vxore non loquantur: hoc tamen not. ad id quod dicemus infrà in gloſſ. in verbo libertis, in vlt. q. vbi hoc plenius attingemus.

Vir non diligit vxorem pluſquam filium.

13 Et vt intelligas hunc parentum amorem à natura proficiſci, eſſēque communem omnium animātium, audi quod ſcripſit diuus Ambroſ. lib. Hexaēmeron 6. c. 4. Natura hoc beſtiis infundit, vt catulos proprios ament, fœtus ſuos diligant. Et paulò pòſt, Quæ fera pro catulis non ipſa potiſſimum ſe offerat morti? Quæ fera fœtus ſuos, innumeris licet obſeſſa cuneis armatorum, non ſuis viſceribus tegat? ingruat licet telorum ſeges, illa tamen paruulos ſuos muro ſui corporis ſepros immunes præſtat periculi. Hæc ille. Cui planè concinit Homerus ille ſagaciſſimus omnium rerum explorator, comparans Menelaum inter confertiſſimos hoſtes pugnantem pro Patroclo, matri quæ pugnat pro vitula, quam primùm peperit. Huius carmen eſt ſtatim in initio lib. 17. Iliados,

ἐΐ δ' ὡςεὶ ἀμϕὶς ἰόντε δαμάσσατο ϕῶτα λέοντε
σάρκας τρωϊκὰ ἀμϕὶς ἐν ἀλλήλοισι ἔδοντε.
Τῶ δ' ὁμῶς ἀμϕὶ νεκρῷ κεκορυθμένοι ἄλκιμοι χαλκῷ
ἀμϕὶ δ' ἄρ' αὐτῷ βαίν', ὡς τις πρὸς πόρτιν μεμαυῖα
πρωτόκος κίνυται πρῶτον τόκος ἠδὲ καὶ ὕστατος.

14 Sed & longius id proſequitur Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum in vita ipſius li. 2. vbi plāe oſtendit id, quòd diximus, ſcilicet naturalem eſſe omnium animalium amorem in fœtus proprios. Nā elephantes flumen quodpiam tranſeuntes, ſuos pullos deferunt, vinculis, ne fortè cadant, eos complexi. Viſi licet feritate cæteras belluas ſuperent, pro catulis tamen omnia faciunt. Itidem quoque faciunt lupi, rapinis tamen intenti, fœmina enim partus cuſtodit, maſculus autem pro catulorum ſalute cibos ad ipſā defert. Itidem etiam pantheræ faciunt, quæ propter caliditatem matres fieri gaudent, & tunc maribus dominati volunt, ac domui præſidere: mares verò patientes omnia ſuſtinent propter catulorum amorem: Leænæ autem ſentientes ſe ex pardorum concubitu grauidas eſſe, in montes confugiunt, pariunt autem maculoſos catulos, quos ideo in denſiſſimis ſyluis occultatos nutriunt, ſimulantes venationis cauſa à maribus abeſſe. Leones enim ſi fortè viderint, eos lacerant. Quòd ſi leonem catulos habentem quis mueniat, animaduertet ipſum pro catulis torui aſpicere: venientemq; ſeſe ad pugnam parare. Tigris quoq; inſigni crudelitate animal ad naues vſque procedit catulorum repetundorum gratia, illiſque receptis cū gaudio abit. quòd ſi catulis ablatis abeamus nauē aſpiciat, mœſta in littore vlulat, quandoq; etiam ob dolotis magnitudinem moritur. Anes quoque videmus pullorum cauſa multa facientes, velut aquilas, ac ciconias, quæ nunquam nidos extruunt, quin lapides illis imponant. Hæc quidem à ſe aquilinum vocatum, illa verò lychnitum appellatum, propterea quòd facem adhibent, vt ova fœtu producant, & ſerpentes nidis non appropinquent. Quòd ſi maritimas etiam belluas conſuleremus, nemo admirabitur delphines ſuapte natura benignos amare ſuos fœtus. Balenas autem & Phocas, & cætera quæ fœtus iuuentes edunt, nemo contrà non admirabitur. Cum ego, inquit, in Ægis inſula viderim Phocam à piſcatoribus comprehenſam, mortuum filium, quem in carcere, vt ſic dicam, peperierat, ita deplorare, vt triduò à cibis abſtinuerit, quamuis omnium belluarum voracitſſima ſit. Balena autem faucibus filios abſcondit. ſi quando maiorem belluam fugere eos contigerit. Vipera etiam viſa eſt ſerpentes, quos peperit, lingua lambere, & quaſi expolire. Cumque Damis, cui Apollonius hæc recitarat, ex his laudare ſe dicebat illud Eutipidis, Omnibus protectò hominibus filij ſunt anima. Confectum ſubiunxit Apollonius, id ſibi ſcitè & ſapienter dictum videri, ſed veriùs multo & ſapientiùs Eutipidē dixiſſe, ſi de omnibus animalibus eandem protuliſſet ſententiam, in hunc modum, Cunctis animalibus filij ſunt anima. Hæc Philoſtratus. Cui in eo quod de vrſis dicit, ſubſcribunt ſacræ literæ. Nam 2. Reg. cap. 17. Amaro, inquiunt, animo, veluti ſi vrſa raptis catulis in ſaltu ſæuiat. Et Prouerbiorum 17. item c. Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus, quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua. & Oſeæ 13. c. Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis. Quo in loco Hieronymus, Aiunt, inquit, qui de animalium ſcripſerunt naturis, inter omnes feras nihil eſſe vrſa ſeuius, cùm perdiderit catulos. ſed & ei quod de leone traditum eſt, adſtipulatur Homerus hæc ſcribens lib. Iliad. 17.

αἰεί ποτε τίς τε καὶ ἐϕ' ὑῒ τεκέσσιν
ἔβη τε νύμφῃ ἀλόχῳ καὶ συναπέσκετο εὐνῆς
ἀνδρῶν ἰοκμήτων. Id eſt,

Vtque leo in ſylua ſtabat ſua fœtibus acrem

Cui

Cui manus occurſet catulos nemus inter agreſtes
Venatrix accincta virum.

Et iterum lib. ſeq.

πυκνὰ μάλα στενάχων ὃς τε λὶς ἠϋγένειος
ὁρμᾷ ὑπὸ σκύμνοι ἰλαφηβόλος ἄνδρασιν ἀνὴρ
ὕλης ἐκπυνιῶν, ὅθι τ' ἄκριτα ἴσχεται ἐλθὼν
πολλὰ δ' τ' ἄγχι ἐπῆλθε μετ' ἀνέρι φίτρα ἰδυίῃ
εἴσιδεν ἐξίφρει μάλα γάρ δριμὺς χόλος αἱρεῖ.

Id eſt,

Crebra gemens nimium tanquam leo viribus ingens
Faucibus, abſenti venator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſaltu, dolet acre, ſequénſque
Deinde nemus verſat ſcrutans veſtigia, ſi quâ
Verſa uſtri inueniat, rapie illum bilis amara.

Et Horatius lib. Carminum 3. Ode 20.

Non vides quanto moueas periclo
Pyrrha Getulæ catulos leænæ.

De eo autem quod de Tigride dictum eſt, vide & Plin. lib. 8. c. 18. & Aelianum lib. hiſto. animal. 5. & Senecam Tragœdiographum in Medea,

Vt tigris orba natis
Curſu furente luſtrat
Gangeticam nemus.

Et Martialis lib. 5. Epigram. 93.

Non tigris catulis cruenta raptis,
Non diſſas medio pernſta Sole,
Nec ſi ſcorpius improbus timetur.

De Elephantis quoque idem dicit ipſe Aelianus lib. 1. vbi & alia pleraque de eorum amore erga ſuos tradit: nec in vno tantum loco: & in poſtremo aſſerit riſu obtuendos eos eſſe qui vetùm naturalis ſit néne amor parentum in filios, dubitant, cùm ſit in brutis animantibus. Sed & idem lib. 14. de Aquilis quoque in eandem ſententiam loquitur. Nam & de ipſis atque etiam vulturibus eſt illa Homeri ſimilitudo lib. 16. Odyſſeæ:

κλαῖεν ὄ λιγέως, ὥστε γῦπες ἠϋγένειοι
φῶτα ἁ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἄμφις ἔχουσι
ὀρέστεω ἐξέλοντο πάρος πιτνῆσαι ὄρεσφιν.

Quib⁹ ſignificatur illos, de quib⁹ loquitur, flere abūdantiùs quam aquilas, aut vultures, quibus ruſtici filios etipiunt, antequam euolare poſſint. De delphinorū in ſuos fœtus amore, videbis & in multa apud Aelianū ipſum eodem illo opere ſupra citato, lib. 10. Huc quoque ſpectat illud Virgilij lib. 4. Georgic.

Qualis populea mœrens Philomela ſub umbra
Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator
Obſeruans nido implumes detraxit: at illa
Flet noctem, ramóque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

Nec hęc latuerūt Bald. noſtrū, qui in l. 1. col. 5. verſic. expedita eſt. C. vnde vi. ſcribit bruta animalia ſalutē filiorū quadam naturali iuſtitia tueri & defendere.

15 Sed quis hunc parentum affectum in liberos miretur, quando filius ſit portio corporis patris, vel teſtimonio Ariſtotelis lib. 5. Ethicorum, c. item 5. & l. cùm ſcimus. §. vlt. C de agric. & cenſi. lib 11. vbi Lucas Pen. de hac re multa collegit & illum text. ad hoc autem dicit Bald. conſil. 234. incip. decretum magnifici, col. 1. lib. 1. Et ex eo no. Bart. quòd ſi ex ſtatuto non allibrati non debent audiri neque in ciuilibus neque in criminalibus, certè libra patris prudent filio. Atque etiam ſi ſtatuto abſentes non potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate, vt filius abſens priuilegiis potiatur, perinde ac ſi præſens eſſet. Et ſequitur Rom. in l. 1. §. dominus, & l. 2. ff. de Senatuſcōſul. Syllan. & Paul. Caſtren. conſil. 110. ſuper primo quæſito videtur dicendum, col. 2. verſic. in contrarium facit, lib. 1. Et è diuerſo per illum text. conſuluit Ang. conſi. 2610. cuius eſt initium, ſtatuto ciuitatis, quòd non videtur abeſſe à ciuitate, qui in ea relinquit filios, qui ſūt pars corporis ipſius. Ex hocque infert ad interpretatiooē ſtatuti. Idémque dixerat Bal. dicto cōſi. 238. lib. 1. Neque tantùm filius eſt pars corporis patris, ſed vterque & pater & filius ſunt tāquam vnū corp⁹ vnáque perſona, vt aſſerit text. in l. vlt. in. C. de impub. & aliis ſubſtit. quem multùm commendant omnes Doct. ibi, inter quos Bal. ad fi. dicit quòd id quod vnus habet, cenſetur & alter habere. & Ang. etiā ad fin. quòd habitatio patris cenſetur habitatio filij ad conſequendum beneficium vel priuilegiū, ad quòd quidē conſequendū requiritur habitatio. quod etiā voluit Bal. in l. illud. C. commu. de man. Sunt, iuquā, pater & filius vna caro. §. hac autoritate. 35. diſt. Cuius autoritate affirmat glo. in c. ſtridcat, in verbo, ſui. 54. diſt. & in c. ſuper eo extrà de teſtib. quòd pater & filius cenſentur vna perſona, atque etiā gl. in c. tibi domino, in verbo, & iuuare, in fi. 63. diſt. 1. quæ ex hoc dicit, quòd in patre & filio ſufficit reuocatio mandati, etſi de ea certior factus non ſit mandatarius. per l. ſi pater. ff. de manu. vin. de quo tu vide Card. Flor. in cle. 1. col. 4. verſi. & ad prædicta, de renun. & Fel. in c. ex parte decani, col. 11, verſi. ſallit ſeptimò, extrà de teſtib. Et alia ità glo. in c. 4. de pœnit. diſt. 3. quæ & ex hoc quoque dicit, quòd licet quis non poſſit iuramēto per alió, arg. tex. ibi, poteſt tamen per filium. Et vt ſcribitur in §. ei verò, Inſtit. de inutil. ſtipu. vox vnius cenſetur eſſe vox alterius. Ideo Bal. in l. 2. in fi. C. de legit. hæred. dicit quòd promiſcua eſt poſſeſſio patris & filij, & quaſi vnum corpus, vt quod vnus poſſidet, alter poſſidere cenſeatur, per l. vlt. C. de vſuſt. Quibus concinit quod apud Saxonē hiſtoriæ Danicæ lib. 7. dicit Synaldus, ſuos ipſius liberos à ſe non eſſe diuerſos, quem ſuæ generationis autorem, ſeque ac filios vna⁹ homoiois loco eſſe cēſendos, quibus veluti vnum corpus à natura tributū videatur. Quòdque ſcribit Pau. Caſtren. cōſi. 264. incip. in præſenti cauſa, col. 3. lib. 2. carnē filij eſſe veluti carnem patris auctam, ita quidem, vt licet efficiatur nouus homo propter nouam animam, non tamen dicitur primus homo omnino extinctus poſt mortem ipſius. Quibus ſcribit illud Eccleſiaſtici, c. 30. mortuus eſt pater eius: & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim ſibi reliquit ſibi poſt ſe. Et quod Hieronymus appellat liberos viſcera patentum, in epiſtolam Pauli ad Philemonem. Nam & ipſe Paulus inibi ad id alludens, Tu autem, inquit, illum, id eſt mea viſceta, ſuſcipe. & Canace Ouidiana ad Macatium:

Cùm mea me coram ſylnas inimicus in altas
Viſcera montanis ferret edenda lupis.

Et paulò poſt:

Diripiunt auida viſcera veſtra fera.

Et Dido quoque ipſa Ouidiana ad Aeneam:

Forſitan & grauidam Didon ſceleratè relinquis,
Parsque tui Lauiniæ corpore clara ſ. meo.

16 Ex quibus illud fit, quòd licet cùm vindicta peccatur, ea debeat ab eo tantùm capi, ac propriis ipſius manibus, cui conceſſa eſt, non etiam alteri demandati, l. ſeruus ſi hæredi. ibi, perſonæ duntaxat eius. ff. de ſtatu liber. & voluit gl. in l. cùm fundum. ff. de vi & arma. & Bal. in l. ad officium, in fin. C. commu. diuidun. cum multis concord. à me congeſtis in noſtris conſiliis mundinis, tit. 8. §. item 8. in glo. 2. & iterum in noſtro tracta. ret actuum. tit. 1. quæſtion. 16. in gleſſ. 1. num. 62. ſed caue. Poteſt tamen id per filium agi, tanquam ſcilicet per eandem perſonam actum videatur, per tex. in l. Gracchus. C. de adult. quem ita intelligit Bal. & expreſſius Saly. ibi. & Bar. in l. non ſolum. §. ſi mandato, colum. 2. verſic. circa primum. ff. de minor. & Roman. in l. 1. ff. in ius vocat. vt eant, & conſil. 484. incip.

hoc quod vicinus, verſ. quartò idem probatur. Alexan. & laſ. in l. 1. §. vſufructuarius. ff. de ope. no. nuntia & Petr. Bellug. in ſpeculo principũ, tit. de principe prohibente militem guerrificare. §. 1. colum. 9. verſic. ad ſecundum eſt videre, Ang. Aret. in tract. maleficior. in verbo, *de me hui*, adulterato, nu. 64. an maius poſſit. & Felyn. qui hoc dicit notandum tanquam nouũ, in c. quæ in eccleſiarum, col. 4. verſi. hoc intelligo, extrà de conſtit. & in c. ſi verò, col. 1. verſi. limita niſi pæna. extrà de ſenten. excõ. & Hippo. Marſi. in l. 1. char. cõ. in parnis, n. 2. 4. C. de iap. virgi. & in l. mandatum, poſt princ. ff. de fica. & ſing. 448. habens poteſtatem. Quanquam contrarium voluerit ideo Felyn. ipſe ſibi ſit ro contrarius in c. vlt. §. is autẽ, col. vlt. extra. de offi. deleg. & ante illũ Bal. quẽ tamen non allegat, tõſi. 17 3. in ciuitate clerici. col. 2. lib. 3. vbi dicit per glo. in d. l. cùm fundum, quòd ſtatutum permittens vindictam offenſo, intelligitur de eo tãtum, qui eſt corporaliter offenſus, non de eo qui iuris fictione eſſet offẽſus. vnde patet, inquit, & filius offẽſi non poſſunt huiuſmodi vltionem ſumere. Quãquam dici poteſt Bal. ibi loqui, quando filius ſine mandato aut iuſſione patris veluti iute proprio id vellet facere, quod vtique non poteſt, vt in caſu d. l. Gracch⁹, voluerunt Bald. & Saly. in ea. & allegat ipſe Salye. l. patri. & l. ſeq. ff. eod. tit. de adul. Sed quicquid ſit de ea re, certè priori ſententiæ adſtipulatur: quòd licèt vbi eſt electa induſtria perſonæ, nõ poteſt alter ſubſtitui. d. c. vlt. de offi. d. leg. cum ſi. poteſt tamen filius delegari, vt pulchrè & no. voluit Rom. in d. l. 1. ff. in ius voca. vt eant. per l. ſciendum. §. legati. ff. de legat. vbi legati vicarios dare non alios poſſunt, niſi filios ſuos. Ex quo dicit Bald. in rubrica extrà de procur. col. vltim. verſ. nunquid ambaſiator, quòd ambaſiator ſita vocant barbari legatum) ſi ægrotat, aliquem loco ſui conſtituere non poteſt, niſi filium ſuũ. & illud Rom. dictũ fin. repuiat Fely. in c. 1. col. 1. in fi. extrà de mag. & Hippo. Marſil. in d. l. 1. nu. 6. C. de rapt. virg. & ſing. 160. pater & filius. Licet de hoc videatur dubitare ipſe Fely. in c. afferto, col. 2. extrà de præſumpt. & etiam Franc. Purp. in l. more, col. 13. verſic. & reſtringi debet. ff. de iuriſd. omn. iud. & in tractatu de offi. aſſeſ. col. penul. & apertè contrariu tenet ipſe Fely. negans illu tex. extra ſuu caſum extendẽdum, in dict. cap. vlt. §. is autẽ, colum. vlt. de offic. delega. & vide hic etiam tex. in l. filius. ff. de lega.

17 Ex eadem officina prodit nouum Barb. dictũ, vt ipſe appellat, & vt ego quoque addo, mirandum, in tract. de præſtan. Card. parte 1. q. item. 1. col. 9. verſic. ſexto cardinalatus. quòd filius vaſallus patris non tenetur iurare fidelitatem ipſi patri, cùm ſit vna vtriuſque & eadem perſona: quemadmodum, inquit, nec tenentur cardinales iurare papæ, quia ſunt pars corporis ipſius, vt dicit ſing. Hoſt. in cap. antiqua, de priuileg. licet epiſcopi iurent. c. ego N. de iureiur. Quod quidem Barb. dictum, an verum ſit, nõ parum dubito, tum quia in ea re, quæ vinculum animæ reſpicit, cuiuſmodi eſt iuramentum, non poſſunt videri pater & filius vna eademque perſona, quemadmodum nec vna anima, vt etiam dicit è noſtris Bald. in l. maximum vitium, col. 2. in fin. C. de lib. præt 1. immo nec portio animæ, cùm anima non ſit ex traduce, ſicut corpus, ex Orthodoxorum ſententia, quicquid aſſeruerit Apollinarius & Tertullianus & maxima pars Orientalium. de quo per glo. in c. quod vero, 32, qnæſt. 2. Gregorius Nyſſenus lib. philoſophiæ 1. cui titulus eſt de anima. c. 6. D. Hieronymus ad Pammachium aduerſ. 5 errores Ioannis Hieroſolymitani, & aduerſus Ruffinum Apolo. 1. & epiſtol. earum quæ ſunt diui Auguſtini, 27. & ipſe Auguſt. epiſt. ſequen. & in epiſt. 7. quæ eſt ad Marcel. itemque epiſto. 137. ad Optatum. Ideoque nec iuramentum vnius eſt iuramentũ alterius, vt no. in c. veritatis, de iureiur. & in l. generaliter, in princ. C. eo tit. & copioſiſſimè diximus in noſtris conſuetudinibus, rit. 9. cap. 3. in gl. 1. Tũ quoque, quia hoc reſpectu, quòd alter eorum eſt dominus feudi, alter vaſallus, ſunt diuerſæ perſonæ. Quemadmodũ ſi è diuerſo filius eſſet magiſtratus parte ſuperior, certè in iis quæ ad munus ipſius magiſtratus pertinẽt, pater ius ſumm amittit, nec vt pater cẽſendus eſt, ſed vt alius quilibet. l. ille à quo. §. vlt. ff. ad Treb. & elegantet ex Phauorino illuſtri philoſopho, non minùs illuſtri exemplo comprobat Gellius lib. noctium Atticarum 2. c. item 2. & latè etiam diſſeruimus in tractatu nobilitatis. c. 28. nu. 8. quid quòd tantus, & multis ſeq.

18 Sed vtcũque hoc habeat in hoc Barb. caſu, certè eodem ſpectat quod ſcribit gl. not. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. quòd prohibitus alienare in potentiorẽ, poteſt nihilominus alienare in filium ſuum etiam potentiorem, quaſi non cẽſeatur alienare in alium, qui in filiũ alienat. & ſequũtur Bart. Raph. & laſ. ibi & ipſe Bal. in l. ea lege, col. pẽ. verſic. quintò quæritur. C. de cõdi. ob cau. per tex. de quo mox loquemur, ſcilicet in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. ſequntur item Firmia. in tracta. de epiſco. in 4. parte, lib. 4. in 45. q. verſi. an autem prohibitus. Felyn. in d. c. afferte. col. 1. de præſump. & Hippo. Marſi. in l. inauditũ, col. 2. ff. de ſicar. & in l. 1. num. 8. C. de raptu virg. & ſing. 16 u. incip. pater & filius, vbi hoc dicit ſingu. & Ludoui. Gomeſſ. in §. quædam, col. 9. verſi. quintò limitatur, Inſtit. de actio. Et generaliter dicit Bald. in l. cũ patet. §. cùm inter. per illum tex. ff. de l. g. 2. quòd prohibitus alienare, poteſt tamen in filii alienare. quod & idem aſſerit ipſe Bal. cõſi. 358. quidam l. nean⁹, col. 2. verſic. de eo autẽ, lib. 1. pet not. in d. §. ea lege, & in l. 1. C. de impo. luc. d. ſcrip. lib. 10. & rm ſum ipſe Bald. cõſil. 253. incip. caſus talis eſt. quidam de eiuuate, col. 2. lib. 3. & conſi. 460. puctus talis eſt, quidam reliquit, col. 1. lib. 5. vbi & id dicit procedere in filio naturali, & conſi. ſeq. quando teſtator prohibet, in princ. col. lib. 5. Nã & dicitur, inquit, potiùs continuatio, quàm alienatio per d. l. in ſuis. A quo non longè diſtat quod reſpondit idem Bald. cõſil. 52. hoc exordio, ſubſtitutio facta, circa medium, lib. 1. per d. l. in ſuis, & alia quædã iura, vt ibi videre poteris. & Raph. Fulg. conſi. 117. Ioannes, col. 3. verſic. reliqua deliberatio & cõſil. 115. in primo. col. 2. dum vtrobique allegat not. in dicto §. ea lege. & vide interim Dom. à Rota deciſio. 177. ceſſio facta in nouis: vbi diſputatur, vtrum valeat ceſſio à patre facta filio clerico.

19 Et ſanè in hæc omnia eſt optimus tex. in d. l. in ſuis, cuius hæc verba ſunt: in ſuis hæredibus euidentiùs apparet continuationem dominij eorum perdurare (ita enim ſcribendum eſt, non perducere) vt nulla videatur hæreditas fuiſſe, quaſi olim hi domini eſſent, qui etiam viuo patre quodammodo domini exiſtimantur. Et paulò poſt, itaque poſt mortem patris non hæreditatem percipere videntur, ſed magis libertam bonorum adminiſtrationem conſequuntur. Ex quo not. Ang. Imo. Raph. Cur. & Franc. Arct. quòd ſtatutũm ex quo debet ſolui gabella ex acquiſitione dominij, aut etiam ex hæreditate, non compræhendit filium hæredem patris: quod & tenuit idem Angel. in l. cùm in adoptiuis, col. 2. C. de adopt. & Ioan. Plar. in d. l. 1. in 2. not. h. C. de impo. Incta. deſcript. & in proœmio Inſtitu. in verbo, Alemanicus. & latè Corne. conſil. 268. in hac conſultatione, colum. 3. lib. 3. vbi ſuper hoc nuſcupatim conſuluit, & Benedict. Cap. conſi. 41. hoc capite etſi Venantius. & Barb. conſil. 49. illud

lud affectam,col.2.lib.1.& Philip.Dec.in l.vltim.col.3. verſic.& ſi expreſsè ſtatutũ.C.de edict.diui Adriã.tollend.& conſil. 262. in cauſa magnifici. col. 2. verſic. ſeptimo.De quo tamen vide Alex.& Iaſ.in d.l.in ſuis. Et idem in ſtatuto iubente ſolui gabellã ex quolibet lucro, vt ſcilicet non comprehẽdat ſucceſſionem patris obuentã filio,voluit Bart.& Plat.in d.l. 1. in princ. C.de impo.luc.deſcri.lib.10.& ſequitur Alexan. cõſil. 144.Viſo themate, col.4.verſic.nec ſimiliter. Socin. cõſil.118.ſi volumus, lib. 3. & illius præceptor Fran. Aret.in l. ſi doo, col. 1.in fi.ff.de acquiren. hæred.vbi dicit facere tex.not.in l.ſi quis in teſtamẽto.ff.de cõd. inſtit.vbi ipſe Bar.circa medium,illius tationem teddit,quia hæreditas patris nõ eſt propriè lucrũ: & qui eam perdit,dicitur pati dãnum,per l.vlt.C.de codici. aut certè quaſi damnum,vt no.inl.a.C.de iur. & fac. igno. Sequitur etiã idem Aret.cõſil. 2.cuius eſt initiũ, Intellecta diligenter, col.1.verſi. pro iſta cõcluſione. Licèt idem in d.l.in ſuis,in princ. ita referat Batt. tãquàm contrarium tenuerit,& ita etiam illũ ſequitur, ibi cõitatius.Sed priorẽ ſententiam ſequitur Georg. Nat.in rep.cap.quamuis,col.pen.verſic. tu tamen tenendo,de pac.lib.6.vbi reprehẽdit Ang.qui alitet tenuiſſe videtur in §.ſi verò expectet,in authẽ.de nup. Et pro ea ſententia optimè facit, quod non admodũ longè voluit glo.in cap.paſtoralis, in verbo,quaſi de lucro, extra de decim. quòd licèt de omni lucro debeat ſolui decima, per text. ibi, non tenetur tamen filius ſoluere ex hæreditate paterna,per d.l.in ſuis.& d.l.vlt.C.de impub.& aliis ſubſtit.& illã glo. ſequũtur Ala. Vincen. Hoſtien. Ioan. And. & Panorm. ibi Raph. Com.in d.l.in ſuis. & nouiſſimè Phil. Dec. in l. vlt.col. a.verſi.vltetius tamen.C.de impub.& aliis ſubſtit.& conſil. 331. pro reſolutione, vbi & illud ſequitur quod diximus de gabella ex lucro ſoluenda.& Matth.Affli.in cõſti.Siciliæ incip.intẽtionis noſtrę, col.8.verſi.itẽ quæro,dicitur hic.Quibus & finitimũ eſt quod tradit Bal.in d.c.quæ in eccleſiarũ, col. pen. verſic. extra quæro, extrà de conſtitu. quòd filij non debẽt laudimia ex patris ſucceſſione,quia non eſt noua acquiſitio,ſed dominij cõtinuatio.& ſequitur Philip.Dec.in auth.præterea.col.pen.C.vnde vir & vxor. & conſi.443. in caſu ad me tranſmiſſo, col. 1. verſic. quia filius.& dicit Bald.conſi 37.Deetet. col. 2. verſ. item alienatio.lib 3. non propterè fieri alienationem quæ fit in filios, per d. l. 1. de impo. lucra. deſcrip.

20 Et hæc omnia confirmat, quod etiam per d. l. in ſuis, affirmat glo. in cap.1.§.vlt. tit. de feud. eog. quòd filius poſt mortem patris vaſalli non dicitur feudum acquirere, ſed acquiſitu capere, quam not. & ſequuntur Iac. Bel. Bald. qui dicit menti tenendum hunc pulchrum & ſapidum morem loquendi, Mart. Laud. Aluar. & Cardin. Alexan. ibi. & Barb. conſil. 11. incip. ſapienter ſcribitur 1. Regum, colum. 3. lib. 2. vbi illam dicit valde ſing. & conſil. 73. magnanimus, col. 3.lib.4. & in rep. rubricæ. C. qui admit. colum. 4. verſic. ſecundò mihi videtur & Bapti. Cacia. qui eam dicit not.in reper.cap. 1. in.6. prin. parte.in vlt. differentia. d. tit.de feud. eog.Cui & ſimile eſt quod dicit Bald. in cap. 1. col.vlt.tit. an mutus vel ali. impe. quòd ſuus hæres viuente patre dicitur feudatarius, argu. l. ſi is qui duos. ff. de libe. leg. Et ideo, inquit poſt mortem patris non dicitur ſuccedere in feudo, ſed illud retinere, per dict. l. in ſuis. Et quod ſcribit idem Bald. in l. cùm antiquioribus, col. 6. verſi. decimò ſic. C.de iur. delib. quòd filius vluo etiam patre dicitur poſſidere feudum. Ideòque & in eum fine alia inueſtitura continuatur poſſeſſio: & hoc dicit ſingul. Iaſ. in l. quotiens colum. 7. verſic. nota etiam perpetuò. C.de rei vendica. & in l. ſi ſoiori, ad fin. C. de iure delib.& Castel. Cotta in memor. inci.feudum vino etiam patte. & alij quos cõgeſſimus in noſtris cõſuetudinibus,tit. 27.§.3.gl.1.col.3.verſi.illud tamen quod diximus.

21 Huc quoque pertinẽt & alij tex.Primùm quidẽ tex.appellãs reges filios regis in l. 2.§. exactis deinde regibus.ff.de orig.iur.vbi iurisconſultus dicit exactos reges numero multitudinis, cũ vnus tantũ tex eſſet, ſcilicet Tarquinij: vt hinc intelligas,illius filios, quos reges etiam vocat,fuiſſe, & cum eo exactos,vt omnes Romanæ hiſtoriæ ſcriptores recenſent, & inter cæteros Liuius citea initia libri 2. vbi & ſæpius reges exactos numero plurali ſcribit.Et libro 3.cùm primũ dixiſſet, quæ ſi in rege tum eodem,tunc in filiõ regis ferẽda non fuerit. quo in loco loquitur de ipſo Tarquinio, & eius filio.non multò poſt dicit reges exactos, regem ſcilicet, & filium ipſius. Et ita ea verba. d.l.2. intelligit Zaſius vir, præter iuris ſciẽtiã, omnũ bonatũ artium peritiſſimus, & poſt eum Hiero. Cagnolus,licèt Accurſius aliò eam verborũ pluralitatẽ non inſcitè tamen referat.Sed & Tullius Philip.3.& iterum 5.rurſúmque lib. 1.de diuin. haud multò poſt prin.reges etiam exactos dicit,cùm de eadẽ re loqueretur, & priori loco paulò ante dixiſſet ſingulariter Tarquinitũ expulſum. Et Valerius quoque Maximus iiſdem verbis in te eadem vtitur lib. 4.c.1. poſt prin. & fietum lib.8.cap.9.etiam poſt ptinc.& Plin.lib. 18. cap. 3. Ex quibus potes intelligere regis filios reges dici. Id quod planè aſſerit glo.in cap.vlt.22.q.1.ex ro tex. qui regem vocat quempiam filium regis, & etiã allegat d.l.in ſuis.& eam glo.ſequitur Andre.Iſern.in prælu.feud.& in cap.1.& ibi etiam Aluar. colum. antepen.verſic.quæro an filij regis. Mart.Laud. col.vlt. & Cardin.Alexan.col.3.in prin.tit.quis dica. dux co. mar.& idem Andr.in proœmio conſtit. Sciliæ, & in cõſtitut.incip.profequẽtes.col.3.& ibi Matth. Affict. in 8.quæſt.vbi per hæc dicit quòd filius comitis potitur priuilegio illius conſtitutionis loquentis de comite,& idem Matth. in cõſtit.incip.intẽtionis noſtrę, colũ. 8.verſi. item pro iſta parte.& in tract.protomiæos.colu.7.Sequitur inẽ eam glo.Bald. in d.l.in ſuis. per illum tex.ram in lect. quàm in repet. ad fi.in penul. quæſt. & ibi quoque Alber. & idem Bald. in l. quæſitum. §. ſi fetus mihi. ff. de leg. 1. vbi tamen locum illius glo. non deſignat. & conſi. 389. rõſuetudo eſt in nonnullis regnis, col. 2. verſic. item primogenitus dicitur lib. 2. Alb. in l pactum. C.de rei vendic. & Rapha. Coma. conſi. 131. cuius eſt exordium, duo fratres, poſt princ. Panorm. qui hoc dicit procedere ex conſuetudine à lege inducta, in cap. tanta, col. 3. extra qui fil. ſint legit.Io.Ray.in §.præterea ſi quis, columna tertia, verſiculo & iſta inducebant, titu. de prohibito. feud. alienat. per Feder. Barba. in repet. rubric. de cauſa poſſeſſ. & proprict. in 22. char. verſic. opportunè ſe offert modò quæſtio. & conſilio 49. incipien. illud adferam, columna ſecunda. libro primo. & ro ſi io 10. cuius eſt princip. ſapienter ſcribitur, columna tertia. lib. 4. quibus locis dicit illam gloſſ. valde ſing. & duct. conſilio 73. columna tertia. libro quartò. & Cardin. Alexand. in cap. per venerabilem. § quod autem, columna 30. verſiculo poſtremò ad eandem materiam, qui fil. ſint legit. Iaſ. qui & eam gloſſ. dicit not. conſilio 192. exorta eſt, columna tertia. verſi. corroboratur, libro ſecundo.& iterum conſilio decimo. nonnulli,columna tertia, circa med. lib.3. Philip. Dec. conſil. 262.in cauſa magnifici, col. 1.verſic. ſeptimo. Carol. Rui. conſi. 19. in hac controuerſia, col. 1. nume.2.lib. 1. Latè Ant. Corſet. in tracta. de poteſtate & excellent. regi.in 25. quæſt. Franc. Luca in tractatu de priuileg. fil. parte 1. in 119. caſu. Lud. Gozad. in rep. l. ſi patris, colum. 10. verſic. tertiò

ſequi

ſequitur.C.vnde libe.vbi & illã glo.dicit ſingul.Nec longè tamen ab ea diſtat & alia glo.in e.Adrianus,in verbo,auguſtos.63.diſtinct.quę dicit,quòd filij imperatorum dicuntur Auguſti, per illũ text.qui non ſolũ Baſilicu(ita enim legendũ eſt, non Baſilium,vt vulgo legitur)mperatorem Conſtantinopolitanum, ſed & Conſtantinum & Leonem ipſius filios Auguſtos appellat. Sed id certè non ideo fit, quòd eſſent filij imperatoris, ſed quia pater eos conſortes imperij fecerat.Nam alibi, ſcilicet in noſtro tractatu primogeniorum.quæſt.17.in 4.opi.ſatis ſupérque oſtendimus Auguſtos eos vocari ſolitos, qui iam ad imperũ adſciti eſſent: qui verò ſucceſſores deſignabantur,Cæſares,non Auguſti vocabantur. Sed & ad eam ptiorẽ glo.propius accedit alia in c.denique, in verbo, rege lino.7.q. 1. prout eam intelligit & citat Fracii.Curt. ſenior.qui eam aureã dixit cõſi.74.incip. ſuper memotata,col.1.in fi. videlicet quòd filij regum de iure debẽt eſſe reges,& reges appellati. Verùm ea glo. de huiuſmodi appellatione nihil dicit,ſed illud ſcribit, quòd filij regũ debẽt eſſe reges,id eſt,ſuccedere patri in regnu,vt ſatis declarat text.ibid. loquẽs de Ruboã filio Salomonis, qui patri ſucceſſit, & alia intra quæ illa glo.allegar. Virgilꝰ autẽ lib.9.Aeneid. Aſcaoium regem appellat.quòd eſſet regis filius, cùm dicit.*Regémque requirunt.* Quo in loco Seruius id annotat.

22 Cæterùm, vt ad alios text. veniamus ad hũc locum pertinentes, habemus rex.in d.l. 1.§. domini appellatione etiam filius ſam.ff. de Senatuſcon. Syllao. quòd domini appellatione continetur & filius domini etiam emancipatus. Ex quo no. Bart. & Bal. quòd pœna, quæ impoſitus vaſallo, ſi quid faciat contra dominum, habet locum ſi faciat contra filium domini.Item quòd libra ſiue cataſtrum, vt ipſi loquuntur, patris prodeſt filio etiam emancipato: quod vltimum etiam dicit Ro. ibi, & idem Bart. in d.l. cùm ſcimus. C. de agri. & cenſi. lib. 11. Sed & ex eo tex. in d. §. domini, nor. ipſe Bal.quod ſtatutũ puniens pœna dupli offendentem alterum in domo ipſius, habet locum in offendeotem filium in domo patris, tanquam domus patris dicatur domus filij. & ſequitur Socin. in l. pletique.col. 5. in quinta quæſt. ff. de in ius vocan.vbi & ipſe dicit:quòd cùm nullum de domo ſua in ius vocari liceat per text. ibi, certè etiam filius ex domo patris vocari non debet. Habemus etiam tex. in l. liceri.§. pattonos, ff. de verborum ſignificatione, vbi liberti patris poſſunt dici liberti filij. & in l. patris & filij. ff. de vulg. & pupil. vbi teſtamentum patris & filij pro vno habetur: ideòque vna vtrique ſolennitas ſatis eſt. Ex quo no. Ang. quod ſi ex forma ſtatuti notarius debeat tantum habere pro quolibet teſtamento, vel quòd ſoluatur gabellã de vno quoque inſtrumento, non debet notarius pro teſtamento patris & filij niſi illud vnum & ſimplex, occ ſolui debet niſi vna gabella. Sequuntur Imo. & Alexan. ibi, & Bath. in c. 1. de mutu. petit. & in cap. cùm dilectus, colum. 27. de ordin. cogni. licèt contratium teneat Franc. Arer.in d. l. patris & filij. Sed & per illum text. dicit Batt. in l. inficiando, §. infaos, in fin.ff. de furt. quòd ſi ſtatutum prohibet inuitari ad conuiuium vel ad nuptias vltra 12. dominas, ſi pater & filius ſimol faciant ſuas nuptias, non poſſunt ad eas inuitari vltra 12.dominas, tanquàm ſint vnæ tãtùm nuptiæ. Sequuntur Franc. Aret.& Iaſ.in d. l patris & filij. & Bath.in locis in præcedenti verſic. alleg. & præterea in tubr. de cauſ. poſſ. & propriet. cliat.27. Ioan. Ana. in cap. vlt. col.10.verſic. ex prædictis infert ad quæſtionem, de collu. dere. Licèt Ang.in d. §. infans, tenuerit contratium. Sed priorem ſententiam, & omnia quę ſuprà diximus, confirmat, quòd cum apud antiquos illos Romanos C. Licinius Stolo Tribunus plebis legem promulgaſſet, ne cuiquã pluſquam quingẽta iugera agri poſſidere liceret, vt refert Liuius lib. 6. ab vrbe condita, ipſe Licinius poſtea à M. Popilio Lenate ſua lege decem millibus æris eſt dãnatus, quòd mille ingerum agrũ cum filio poſſideret, emancipandòque filium, fraudem legi feciſſet, vt prodit idem Liuius lib. ſeq. & Valerius Maxim. lib. 8. c. 6. De qua re etiam aliquid ſcribit Columella lib.1.rei ruſtic.c.3.vbi tamen nihil de ea fraude dicit.& Plin.lib.18.c.3.& alter Plinius,ſi is fuit, in lib. de viris illuſtrib. vbi de Licinio Stolone, & Plutarchus in Camillo, Gellius lib. 9. c.20.

23 Iam ſatis textuum, vt opinor, habemus. Supereſt glo.omnibus nor.in l.2.C.qui ætat. vel profeſſ.lib. 10.quæ dicit,quòd cùm eadẽ ſit perſona patris & filij ſi pater ſubeat muncra,nõ tenetur filꝰ ſubire:ſufficit enim patrem ſubire pro vtroque.quam ſequitur Ioã. Plat.ibi.& pro ea eſt optimus text.in l.dixim⁹,§.ſi.pater.ff.de excuſa.tuto. vbi Bal. hinc ſumpta occaſione eam glo.citat,& dicit ſingul.ad hoc quòd ſolutio collectæ facta à patre,prodeſt filio. Ideòque ſi ex ſtatuto non ſoluens collectam poſſit impunè offendi, ſi patet ſoluit,filius cẽſetur ſoluiſſe,nec offendi poterit. Et idem Bald. i llam in aliis multis locis citat & ſequitur, videlicet in l. non plures,in fin.C.de ſacroſã. eccleſ. vbi per eam dicit, quòd pater & filius in muneribus cẽſentur quid inſeparabile. & in l. 2. ante fi. C. de libet.& eot.lib.vbi dicit ex ea,quòd recepto patre ad ciuilitatem vel extimum ciuium,omnes filij gaudent priuilegio extimi.& in d.l. vlt. in fin. & ibi quoque Alex.Corne.Franc.Aret. & Iaſ. C.de impub. & aliis ſubſtit.& idem Bald.in l.etiam,col.pen.verſi. modò videndũ,C.de exeeut.rei iudic.vbi ex ea dicit, quòd pater cum multis filiis pro vno capite cenſentur.& in d.l.1. §. illud. C. comm. de manumiſ. vbi ex ea dicit,quòd domus habitationis patris cenſetur domus habitationis filij,& eam dicit not.& in l.ſciẽdũ, col. vlt.& ibi ex tecennoribus Iaſ. qui & illam dicit ſing ff.qui ſatisda. cogan. vbi per ea dicunt, quòd ſi ſit ſtatutũ, quòd nullus poſſit eſſe prior ciuitatis niſi habeat in bonis libras mille, ſicuti olim ex legibus antiquis Romanorum (vt id quoque obiter dicam) ſenatores,equites,iudices, & cæteri magiſtratus cẽſu legebantur, autore Plinio ſeniore in proœmio libri 13. naturalis hiſtoriæ.& Plinio iuniore cùm in multis locis, tum præcipuè epiſt. ad Romanum Firmũ, lib. 1. & Horatio in epiſtolis, illis verſibus.

Si quadringentis ſex ſeptem millia deſint,
Eſt animus tibi, ſunt mores, & lingua fideſque,
Plebs eris.

Et aliis multis ſcriptoribus. Extantibus igitur huiuſmodi legibꝰ aũt ſtatutis, vt tedeamus ad caſũ Bal. & Iaſ.in d.l.ſciẽdum,bona patris in hac re prosũt filio, tanquã ſua ipſius,vt cooptari poſſit in eum ordinẽ ſine magiſtratum.& idem quoque tener Albe. in d l.in ſins, vbi dicit ſe de cõſilio aliorũ peritorum Bergami conſuluiſſe, quòd filius cuius pater treceẽta habebat in faeultatibus, poteſt cligi ad officiũ, cui obtinẽdo neceſſaria ſint ea treceẽta in bonis, teſtet & ſequitur Raph. Com.d. conſil. 131. duos fratres, vbi per hoc ſing.dicit,quòd in caſu auth.præterea.C.vnde vir. & vxur.non dicitur vir aut mulier laborare inopia, cuius pater dines eſt.quod poſtremũ dictum etiam aſſerunt idẽ Rapha.ff d.l.in ſuis.& ibi quoque Ang. Perufin.in repe.col.2.& Corne. qui dicit quoſdam tecentiores & legendo & conſulendo ita tenuiſſe in d. auth.præterea,col. pen.& ibi quoque Alex. col. 5. verſic. ſed iuxta prædicta. & Franc. Cnrt. lun. col.3. num. 9. & Roma.in l. 1. §.domini appellatione, col. 2. verſic. item facit & ſecundo,& colum.ſeq.verſic.

Pater & filius cenſentur quaſi inſeparabile.

item

item ad id ff. de S.C. Sylla. vbi tamen circa hoc diſtinguit. & Soci. qui hoc reputat ſing. conſil. 30. incip. in cauſa dominæ, col. 3. lib. 4. & cõſil. 121. cuius caput eſt, præmittenda eſt diſputatio, col. vlt. eod. lib. 4. licet contrarium tenuerint Iaſ. Philip. Dec. & Franc. Pepi. in d. authẽ. præterea. ille, col. 3. Dec. eolũ. pen. hie col. 9. & ſeq. in repet. Sed vt redeamus ad primũ illud dictum Bald. in d. l. ſciendum, & Albet. in d. l. in ſuis. idem etiam voluit ipſe Alber. in prima parte ſtatutorum. quæſt. 71. item pone ſtatuto ciuitatis, & iterũ quæſt. 109. item quæro ſtatuto eaſtri. & id quoque ſequitur Alexan. in d. l. vlt. C. de impub & alí. ſubſtitu. & Barb. in tractatu de præſtan. Cardin. in prima parte quæſtio. 1. col. 9. verſic. ſexto Cardinalat⁹. & in d. cõſil. 10. col. 3. lib. 2. & Socin. qui id reputat ſing. in d. l. pleriq; col. 5. in 5. quæſt. ff. de in ius vocan. & D. Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelaſiã, num. 809. & ſeq. de teſtam & Felyn. in d. c. 1. col. 1. extra de magiſt. & Iaſ. in l. filius paciſcẽdo, in 1. not. C. de pact. Quin plus voluit Bald. per illam glo. quã dicit ſing. in c. quæ in eccleſiarum col. vlt. de cõſtit. quod in caſu illius ſtatuti, de quo ſuprà proxime diximus, eximum ſine cataſtrum patris prodeſt omnibus filiis inſolidum, vt poſſint omnes illud officiũ, vt eum noſtris loquar, obtinere quandiu pater viuit, ac ſi quilibet eorum tantùm haberet in bonis. Sed & illã glo. ſequitur Bald. in d. l. 1. §. domin. ff. de Senatuſcon. Syllan. vbi eam quoque dicit ſing. obtinere locum, ſiue filij ſint emãcipati, ſiue in poteſtate patris. de quo tu vide omnino Iaſ. & Phil. Dec. inter ſe digladiantes in 4. l. vlt. C. de impub. & alí. ſub. & text. in l. 2. §. ineolumes. ff. de vaca. muner. Illã quoq; glo ſequitur idem Baldus in c. Elĩ⁹. tit. de capi. qui cur. vend. vbi ex ea dicit, quòd filius non debet habere honorem paternum, & onera hæreditatis repudiare, quia eẽſetur eadem perſona. & in addit. Spec. tit. de cenſib. §. nunc dicendum, in fin. & cõnſil. 138. Petrin⁹ de Iſco, circa med. lib. 1. vbi eam dicit elegantẽ. & cõſil. ſeq. cõſuetudo eſt, col. 1. vbi & eam dicit ſingul. ſed vtrobique eam intelligit in filio famil. tantùm, non etiã in emancipato, ſibi in hoc contradicens. & cõſil. 234. decretum magnifici, col. 1. eo. lib. 1. vbi per eam dicit, quòd pater & filius ſunt vna identitas, & vnũ eſt vtriuſque domicilij, eámque etiam dicit ſing. & conſil. 486. quidam dominus, in fin. eod. lib. 1. & cõſil. 289. hoc exordio, conſuetudo eſt, col. 2. verſi. fecũdò hoc probatur. lib. 2. vbi & ex ea dicit, quòd pater & filius in muneribus & honoribus ad intellectũ vnius perſonæ redeuntur. & conſil. 105. in cauſa quæ vertitur, eu. 2. lib. 3. & cõſil. 194. ibi cauſa. eolum. 1. lib. 4. vbi etiam dicit not. & per eam dicit, quòd libra patris cenſetur libra nij Sequuntur item illam gl. Paul. Ca. conſi. 110. ſuper prima quæſito, col. 2. verſic. in contrarium. lib. 1. Alexan. in dict. l. in ſuis. col 2. & in d. authen. præterea, vbi ſupra. & conſil. 48. ſuper hæſitatione de qua quæritur, col. 1. verſicul. tertiò pro hoc facit, lib. 1. & cõſil. 215. viſis & 0. portune digeſtis. col. 2. & iterũ col. vltim. lib. 1. Cep. cauſarũ criminaliũ conſil. 21. ego Bartholomæus, col. vlt. vbi ex hoc dicit, quòd ſi ex ſtatuto deberet manus amputari condẽnato ad certam pecuniam ob delictum, niſi ſit idoneus ſolutioni illius pecuniæ, certè is eẽſetur eſſe idoneus, cui pater ſoluẽdo eſt. Sed & eã glo. ſequitur Corn. d conſil. 268. in hac cõſultatione, col 2. lib. 3. & Barb. d cõſil. 10. ſapiẽter ſcribitur. lib. 2. & conſil. 66. ſcribitur præclarè, col. pen. eod. lib. 2. & in d. conſil. 73. col. 5. li. 4. & in d. tracta. de præſtan. Cardin. in 1. parte quæſt. 1. col. pen. Socin. col. 84. acutiſſime, col. 3. eo. lib. 5. & d. conſil. 10. in cauſa dominæ, col. 1. verſic. bene facit. lib. 4. Franc. Curt. ſenior conſil. 49. memoriæ recolendæ dux, col. 17. verſic. & cùm domin⁹. & cõſil. 50. cuius eſt idem initiũ, col. 60. verſic. dũ dicunt aduerſarij. Iaſ. late in dict. l. hiſ⁹ paciſcẽdo, in prin. C. de pact. & Phil. Dec. in cap. epiſcop⁹, extra de præb. Ant. Conſet. qui eam glo. dicit ſing. in tractatu de pote. & execut. regia. in 25. q. col. 2. & omnes vbique præter vnũ Rom. (niſi nos fallat memoria, qui eã reprobat in d. l. ſciẽdu. ff. qui famil. er g. hinc occaſione sũpta, quòd Guil. Cu. Bart. Alberic. & omnes ibi aſſerũt poſſeſſionẽ immobilium patris non prodeſſe filio in caſu illius l. Sed pro illa glo. vide text. in c. 1. extra de magi. probante vt eriã not. Panor. & Felyn. ibi, nun eſſe verũ pauperẽ, cui pater diues eſt. & in c. clericos. 1. q. 2. & in c. vlt. in fi. 16. q. 1. & eam glo. ſequi videtur Franc. Aret. in l. maritus. col. vlt. ff. ſolut. matrimo.

24 Et hæc ſanè confirmat, quòd ſi pater munus quodpiam aut magiſtratum geſſerit, non ſibi tantùm ſed filio præbet vacationem eiuſdem muneris integra tẽpora legibus definita. Quod vt intelligas, illud nobis primũ ex antiquis legibus repetendum eſt, quòd olim apud Romanos ex lege non licebat eundẽ magiſtratum intra 10. annos capere, vt traditũ eſt à Tito Liuio, ad calcẽ libri 7. ab vrbe condita, atque itetũ lib. 10. vbi refert Q. Fabiũ Maximum vrgẽte maxima neceſſitate, Cõſulem dictũ, legẽ hanc rẽcitari iuſſiſſe, quæ illi huius muneris vacationem præberet: quod & aſtruit Iulius Florus in epitome ipſius, tum lib. 51. tũ quoque 56. in quo ſcribit Scipionem Africanum ob eandẽ legem conſulatum ſibi vltro delatum à S. P. Q. R. minimè capere voluiſſe. Huius autẽ legis verba adſcribit Tullius lib. 3. de legibus, Eondem magiſtratum, ni interfuerint decem anni, ne capito. At Liuius, vt ad eum tedeamus, ſcribit lib. 7. ſecundi Belli Punt. C. & L. Arrianos tribunos plebis, cùm Q. Fulurius Conſul dicerctur ſe interpoſuiſſe: neque enim magiſtratum continuari fatis ciuile erat. Idem lib. 3. ab vrbe condita tradit ſenatum conſuliſſe magiſtratus continuari, contra tempuſtiuam eſſe. Ex quo apparet apud Rom. tam à priſcis temporibus id obſeruatum fuiſſe. Plutarchus autem in vita Coriolani, ſtatim in principio dicit, populum Rom. Martio Centorio ſuaſente, eam legem tuliſſe. Sed & huius legis meminit Appianus lib. 1. Bellorum ciuilium, t m quo loco de tribunatu Gracchi diſſerit, tum etiam cùm acta Syllæ in Dictatura deſcribit, vbi & ipſum eandem legem ſaxiſſe tradit. Apud Valerium Maxi. lib. 4. c. 1. M. Rutilius iterum Cẽſor, citatus ad cuncionem, populum vocatum grauiſſima oratione corripuit, quòd eam poteſtatem bis ſibi detuliſſet. Et continuo poſt: Quintius Cincinnatus conſul cùm honorem eius P. C. continuare vellent, non ſolum propter illius egregia opera, ſed etiam quod populus euſdem Tribunos in proximum annum creare conabatur, quorum neutrum iure fieri poterat, vtrumque diſcuſſit: Senatus ſtudium ſimul inhibendo, & Tribunos verecundiæ ſuæ exemplum ſequi cogendo. Sed & mox ſubdit, Fabium maximum cùm a ſe quinquies, & a patre, auo, pruuo, maioribuſque ſuis ſepenumero conſulatum geſtum animaduerteret, in cõcilijs quibus filius ſuus ſummo conſenſu creabatur, quam potuit conſtantiſſ cum populũ egit, vt aliquando vacationem huius honoris Fabiæ genti daret, ne maximum imperium in vna familia continuaretur. Cæterum ex legibus Thuriorum non niſi intermiſſo quinquennio minorum præfecturam gerere licebat, vt ab Ariſtotele prodituin eſt lib. Politicon 5. c. 7. Qui & ipſe lib. eiuſdem operis 6. cap. 2. inter multa popularium gubernationum documenta illud adiicit, non niſi ſemel eundem magiſtratum ab aliquo debere geri, vel perraro, & paucis. At Plutarchus in Lyſandro tradit legem fuiſſe apud Lacedæmones

Romanorum lex vetuit ne liceret intra decem annos eundem magiſtratum capere.

Magiſtratum non eſſe continuandos.

Thuriorum lex de eo re.

Si unquam libertus patronus filios non habens, bona omnia vel partem aliquam facultatum fuerit donatione ſecutus, & poſtea ſuſceperit liberos: totum quicquid largitus fuerat, revertatur, in eiuſdem donatoris arbitrio ac diſpoſitione manſurum.

PRAEFATIO.

Huius l. commendatio.

1. IAne l. notab. ſimul & ſing. dicunt Bart. & Salye. hic. Sed & ſing. quoq; Imo. in l. filio præterito, col. 11. verſ. pro hoc etiam facit ff. de iniuſt. teſta. & Barb. conſil. 60. cuius initium eſt, illud adferam in medium, col. 5. verſic. tertiò faciat, lib. 2. & Soci. conſi. 295. in cauſa contra filios, col. 3. ver. circa ſecundam difficultatem, lib. 2. & Franc. Curt. ſenior con. omnium primo, col. pen. & Iaſon l. cùm aſſiſſi, col. 2. verſic. eodem modo ſi quis. C. de fideic. & conſil. 230. factum ſic ſe habet, col. 1. verſi. ſed præmiſſis, lib. 2. & nouiſſimè Nicol. Everaldus in locis legalibus, in loco à verſimili, col. 1. Ideóq; eam commentandam interpretandámque duximus, præſertim cùm non admodum copioſè à multis hactenus vno in loco tractata fuit, vt non immeritò in mentem veniat illud Vergil. lib. 2. Æneid.

Apparent rari nantes in gurgite vaſto.

Quamuis vſus ipſius multum frequens ſit, ac penè quotidianus, ob idque plenius attingi, tractarique debuit, ex ſententia Pauli Iuriſconſulti in l. legaui. ff. de liber. lega. quam approbat Barto. in l. poſt contractum, col. 1. ff. de donat. In qua re non eam commentationum formulam ſectabimur, à qua vel tranſuerſum (quod dicitur) vnguem diſcedere noſtris legum interpretibus veluti religio eſt. Nam ſtatim primo loco ponent ſummarium, quod appellant. Secundo notabilia, vt & ipſi vocant. Deinde gloſſarum interpretationem. Poſtremo alias quæſtiones ad negotiũ pertinentes. Nos verò verba l. noſtræ ſuo quæque ordine aſſumemus, quæ commentatione indigere videbuntur.

Qua præmittenda ſint ſequentium præſtat euidentiorem intellectum.

2 Primò tantùm loco rationem l. noſtræ & eius appendices adſcribemus, quò cætera facilius intélligatur. Nam vt ſcribit Baldus in rub. C. de ſer. fugit. ſæpe ea præmittuntur, quæ ſequentium præſtant euidentiorem intellectum. l. 1. ff. de orig. iur. & l. 1. ff. ſi cert. pet. Sed illud tamen primũ te admonitũ velim, lector amantiſſime, cùm has cómentationes noſtras adornaſſem ad præſũ. ac non pauci Pariſiéſes librarij, qui eas viris doctiſſimis iam ab hinc prope quinquennio videndas præbuerant, precibus ac pollicitis ingentibus à me efflagitarunt ſibi imprimendas committi (neque enim præcipitare editionem, ſed ex præcepto Horatij nonũ in annum differre animus fuit, quòd aliàs proteſtatus ſum) ecce me incautum, nihilq; tale metuentem arripit febris quartana, morbus omnium vt longiſſimus, ita grauiſſimus, etiam ſi eum ſontici eſſe negauit Iulianus noſter, atq; etiam, ſi diuus placet, laudauit Phanorinus méq; duos plus minus annos vexat, membratimq. veluti dilaniat. Interimque eduntur in eam ipſam l. noſtram, Frãc. Rip. commẽt. & doctiſſimi quidem, & locupletiſſimi. neq; enim alij ab eo viro edi potuerunt. Veruntamen ab hac editione noſtra, poſtquam ita inimicis meis viſum eſt, non ob id deſiri, nihil verius, ne qui vtranque legerit, me cõpilationis alienæ hæreditatis inſimulet: nam etſi eoſdem vicique locos, vt res ipſa exigit ſæpe tractamus, craſſior tamẽ eſt inter nos quã inter Pitamũ & Thisbem varies. Tu lector optime, lege & iudica.

Febris quartana.

Franc. Rip. doctiſſ. in hanc leg. commentat.

Lege. noſtra multo

3 Igitur vt in ſcenam tandem prodeamus. Nemo noſcit omnes prope legum interpretes huius legis rationem & veluti fundamentum ponere in animoſe affectuq; parentu in liberos, quos ſi futuros ſibi præmiſiſſent aut cogitaſſet, ipſi verſimiliter alios nõ donauiſſent, ne exteros liberis & poſteritati ſuæ anteponere viderentur. Ob idq; cenſentur exiſtimantiq; ea lege donaſſe, vt ſi liberos poſtea ſuſceperint, irrita maneat donatio. eius quod in non longe diſſimili caſu ſcribitur in l. cũ auus. ff. de condi. & demon. & in l. cũ acutiſſimi. C. de fideic. & in l. generaliter. §. vlt. C. de inſtit. & ſubſtit. Quibus canum eſt, quòd ſi quis filium nepotémve hæredẽ inſtituerit, ac iuſſerit illũ poſt mortem ipſius alteri reſtituere: hoc tta videtur intelligere, coniectura pietatis, ſi filius ipſe aut nepos inſtitutus liberos non reliquerit, nec videatur alienas ſucceſſiones propriis ante ponere. Quarum legum authoritate ſubnixus Bart. conſil. 68. cuius caput eſt, proponitur quòd Ioannellus, col. 1. pulchre & not. reſpondit videri præſumiq; ſimulatam venditionẽ, quam quis alteri fecit de maiori parte bonorum certo quodam pretio, quod ſe ante recepiſſe confeſſus eſt, quæ quidem bona emptor poſtea iure legati reliquit filio venditoris, prætermiſſis propriis liberis. Neque enim inquit Bartol. præſumendum eſt, ſi verè emiſſet, quòd extraneo reliquiſſet, ſed potius ſuis ipſius liberis, ar. ll. Quódq; in alio non minus memorando caſu traditur in l. ex facto, in princ. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. Qui filium impuberẽ mutuum habebat, impetrauit à principe, vt muto ſubſtituere ei liceret, & Titium ſubſtituit: mutus autem ille filius recuperata valetudine poſt mortem patris, vxorem duxit, ex eáq; filium ſuſcepit: rumpitur ea ſubſtitutio natiuitate filij. nec enim verſimile eſt, aut patrem, qui impetrauit, aut principem, qui permiſit, de hoc caſu cogitaſſe, vt eũ qui poſtea naſceretur, exhæredaret. l. 1 in l. pen. ff. de iure codicil. vbi qui vnicum filium ſuſcepit, quædam in codicillis reliquit. poſtea alium filium ſuſcepit, prior filius pro virili relicta ſoluere compellitur, non etiam natus poſt codicillos. Et in l. 3. ff. de inoffi. teſta. vbi ſi quis poſt conditum teſtamentu filiũ ſuſceperit, nec ei teſtamentũ mutare licuerit morte mopinata præuento, intelligitur poſtremum filiũ cu cæteris ante teſtamẽtu natis pro virili inſtituiſſe. quam l. ſing. dicit Bald. ibi. Huc quoq; reſpicit text. in l. ſicut certi, & in l. cùm vel in vitro. C. de teſta. milit. vbi præteritio filij poſthumi vel iam nati ſcienter à milite facta, proexhæredatione eſt, ideoq; valet teſtamentum. At ſi ignoranter facta fuerit, quoniam filium mortuum falſo rumore putabat, aut vxorem prægnantẽ neſciebat, inſirme valet teſtamentum, tanquã ſit verſimile, non alios eum inſtituiſſe, quam liberos, ſi eos habere, aut habituros ſe fuiſſe cogitaſſet. Et quod pulchrè ſcribitur in l. tale pactum. §. vlt. ff. de pact quòd ſi pater dotauis filiam, quam vnicã habebat, pactus ſit dotẽ fratri ſuo, quem heredẽ ſibi deſtinauerat, reſtituí, ſi ſine liberis filia moreretur, & ipſa poſtea liberos ſuſceperit, dos illis, non fratri ex mente patris reſtituẽda eſt. Ex quo not. Bald. in §. not. præſumi hominis mutatum conſilium, propter liberos poſtea ſuſceptos, quod dicit eſſe mente tenẽdum. Et poſtea in fi. trahit poſt Guliel. Cu. in ar. ad quæſtionem de eo, qui cùm nullos haberet filios, quædam tradidit fratri, aut alteri cõiunctæ perſonæ, vt talis donatio reuocetur ſuſcepto poſtea liberis. Sed & Albertus ibi ex eo tex. dicit, quòd ſi quis nullos habens liberos quædam emat, aut alias acquirat nomine fratris, ſi poſtea ei naſcuntur liberi, reuocantur huiuſmodi conquiſita ad commodum liberorum. Quin generalius gloſſ. not. ex illo text. allegat id eſſe ſentiendum, licet non ſit diſpoſitum, quod verſimile eſt fuiſſe diſpoſitum, ſi id quæſitum fuiſſet. de quo poſtea latiſſime tractabimus verſic. 5. incip.

incip. inter tam multa. vbi videre poteris. Deniq; huc ſpectat & tex.in c.1.titul.de duob. fratrib.à cap. inue.quem ibi not.Bal. & hinc occaſione ſumpta dicit ſing.text.in d.l.tale pactum. §. vlt. vti etiam facit in d.l.cùm accuſtiſſimi,col.1.& in tub. extra de pact. col.vlt.verſi.tranſeuntes pactum.

4 At hìc in noſtra Lvt ad eam tandem veluti longo poſtliminio redeamus,verſimile eſt donantem,ſi donādo interrogarus fuiſſet, aut etiā vltro cognaſſet de futuris liberis , aut non omnino donauiſſe,aut ſi donaſſet,eandem legem donationi,vt ſuprà diximus, appoſuiſſe,ſi liberos non ſuſcipetet:alioquin ad eos, ſi quos poſthac habere contingeret,peruenirer quod donatum eſt. Nam filios ad parentum bona naturæ ſimul & parētum ipſorum votum admittit.l.ſcripto. in fi.ff.vnde lib.& l.de emācipatis.C. de legit.hæred.' & omnia quæ noſtra ſunt, liberis noſtris paramus l. pen.§ pen. ff.de bonis libe. cū aliis multis,quę haud multo pòſt adferem'. Vnde & illud Homeri li. Ilia.ſ.

Βῶ ῥ᾽ μετὰ ξάνθοιτο δυωδέκατος φαίνοιτο ἠὼς
ἄμφω τελευτάτω.τὸ δ᾽ ἐπεὶρατο γόνῳ κλυτοῦ.
Ζεῦ πάτερ ἠδ᾽ ἄλλοι μάκαρες θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
εἰ δ᾽ ὄφρ᾽ ἔγωγε τὸ μὲν ἀλεξήσω φόνον ἀμφὶς ἑταίρου,
Ἕκτορίδην,ὅττίς μ᾽ ἔγνω,καὶ πάλιν ἐλθόντα
Δέξατο,χηρωσὰς δ᾽ ἀπὸ πάτρης ἀστυόχοιο.

Quibus apertè inſinuat Hometus diuini ac humani iuris peritiſſimus , bona parentum filiis deſtinari ac debouerti,eóſque admodum angi ac cruciati,ſi exttaneis illa relinquere cogantur.Ex quo etiam laudatur Hadrianus imperator,qui,vt tradit Spartianus,ignotorum hæreditates repudiarit'nec notorum accepit, ſi haberent filios. Et Domitianus alioqui peſſimus imperator, relictas ſibi hæreditates ab his quibus liberi erant,non recepit,vt teſtis eſt Suetonius in vita illius,c. 9. Vt iam non mirū videatur , ſi Antoninus Pius imper.optimus hæreditates quoque eorum qui filios habebant repudiarit,auctore Iulio Capitolino in vita illius. Et ſi Pertinax profeſſus ſit nullius ſe aditurum hæreditatem, quæ aut adulatione alicuius delata eſſet,lite perplexa, vt legitimi hæredes & neceſſarij priuarentur.

5 Sed antequam vlterius progrediamur,illud dicere voluimus , hanc quam diximus rationē huic l.inter pletoſq; omnes aſſignaſſe Accurſ.Bal.& Ang.hic. Dy.Bar.Bal.Imo.& Paul.Caſt.in l.Titia Seio.§.imperator.ff.de legat.1.Old.conſil.248.hoc exordio, eum mulier donatrix.& conſil.278. licet quantū ad claufirales , col.1. verſi. ad tertium quæſtionem.Iac.But. Bartol.Ang.& Raph.Fulgoſ.in l. ſi totas.C.de inoffi. donat.Cyn.Bar.& Bal.in l.1.C.eo.tit.de inoffi.donat. Bar.in auth.ex cauſa.& ibi quoq;Alex.& ferè omnes. C.de lib.præte.Bald.conſ.67.quidam Franc.col.2.lib. 5.Ange.in §.ſiue igitur,in auth.vt cùm de app.cogn. Imo.in c.cùm contingat,ebar.vlt.verſi.attende tamē quia dixit,de intrint.& in c.vlt.col.2.& ibi quoq; Panor.de donat.Rapha.Fulgo.col.65.Titius coniugem, col.1.Paul.Caſtren.conſ.434.quod incipit reſpondeo per ordinem,in 2.dubio. lib. 1. & conſil. 435. cuius principium eſt,ſuper hoc puncto, in prin.lib.2.Rom. conſil.26.incip.pro deciſione eorum,col.2. verſic.ſecunda fuit Pet.Ferr.in tit.ſor.libel.quo agit.pro donat.in verbo,irreuocabiliter, col.3.verſ.patet etgo ex præmiſſis.Alex. conſil.71.cuius caput eſt,conſideratis his, poſt princ.lib.4.Bald.in repet.l. cùm accuriſſimi.col.4.verſi.quintò ſacit,& verſi.7.faciat,& alibi ſæpe.C.de fideicom. Cotn. conſil.11.quod incipit,in præſenti conſultatione,col.3. ver. nec videtur teſtagari,& iterum col.9.verſi.inſuper ſi prædicta,lib.3.& conſil. 94. cuius exordium eſt , videtur in præſenti conſultatione,col.1. eod.lib.3.& conſil.206. viſo ſupradicto themate , col. 7. verſi.ſed circa portionem, eo.lib.3.& conſi.30.incip.in hac conſultatione , col. 2.verſ.his tamen non obſtantibus, lib.4. Soc. conſil. 147.hoc initio,vtſa facti contingentia, col.5. verſic. circa tertiam,lib.1.& conſi.126.incip.viſum fuit,col. 3.& alibi ſæpe in eo.conſ.li.3. & conſ.93.cuius principium eſt,teſtamentum præmiſſum,col.4.verſi præterea interpretatio.& iterum col. 5. verſ. ſexto loco, lib.4.Iaſ.conſi.154.in cauſa mota per Iac.col. 2.lib.2. & conſi.230.factum ſic ſe habet,col.3. cod.lib. 3. & fere omnes Doctores (quod iā ſupra diximus)de hac re loquentes.

6 Hinc dicunt plerique omnes, quòd donatio ab eo facta,qui caret liberis,intelligitur habere tacitam hanc conditionem,ſi donans non ſuſcepetit liberos: vel vt reuocetur,ſi donans poſtea liberos ſuſceperit. Et propterea ſi aliquos ſuſcipiat, exiſtente conditione,reuocatur donatio ex hac l.noſtra.Ita nuncupatim voluerunt Bar.Albe.& Bald.in vtraque lec. hic idem Bar.in d.l.1.col.2.C.de inoffi.donat.& in dict.l.ſi totas,& ibi quoq; Ang.Fulg.& Paul.Caſtro tit. Oldr. in duobus conſi.ſupra alle.Ioan.And.in add.Spec.titul.de dona.col.2.Iaco.But.& Bald. in d.l.Titia Seio. §.imperator.ff.de leg.2.idem Bal.in d.l.cùm acutiſſimi,col.1.C.de fideic. & conſil. 215. punctus quidam donauit.l.5.Col.in d.c.vlt.col.pen.verſ. ſed nunquid ille.de dona.Rom.conſi.194.incip.in propoſita quæſtione.col.3,verſic.ſecundo quia præſens , & col.ſeq. verſ.nec ſecundo refragatur.& conſ.269. non eſt dubium,in pri.Pau.Caſt.d.conſ.325.lib.2.Pet. Ferr. quo loco nuper citauimus.Cotn.d.conſi.11.col.9.lib.3.& d.conſi.194.col.1.cod.lib.3.& d.conſi. 30.col. 1.lib.4. Barb.in repe.d.l.cùm accuriſſimi,col.42. verſic. nota quòd conſ.Fran.Aret.conſ.24. quatuor dubia,in primo dubio.Soc.in rub.ff.de lib.& poſthu.col. 4. verſi. ſed cogita,& conſil. 225. viſa prædicta , col.vlt.lib.2. Iaſ.conſil.171.viſo inſtrumento,col. .lib.4.

7 Sed vt tedeamus ad amorem & affectum parentum in liberos qui l.noſtræ veluti baſis eſt, habes de eo præter eos tex.quos ſuprà addiximus,& alios,videlicet in Lnam & ſi patentibus.ff.de inoffi.teſta.ibi, propter votum patentum , & naturalem erga filios charitatem.Ex qua dicit Fald.in l.eadem. col.3.verſi. quid de patre.C.loca.quòd quemadmodum quis poteſt expellere colonum à domo , ſi eam ſuis vſibus neceſſariam probauerit,ita & ſi filio neceſſaria fuerit. Et optimus tex.in l.iſti quidem. §. vlt. ff. quod met. cauſ.vbi dicitur nihil intereſſe , an in ſe quis veritus ſit,an in liberis ſuis:cùm pro affectu parentes magis in liberis terreantur,quàm in ſeipſis.Ex quo not.Accu.quòd patet plus diligit filium quàm ſeipſum ſicuti etiam aſſerit Latinus Pacatus in Panegyrico,quē Theodoſio dicit.Inſtituere,inquit natura, plus ferè filios quàm noſmetipſos diligimus.Et apud Liuiū lib.5.ab Vrbe cond. Vergimus conſtanter aſſerit ſibi vitam filiæ ſuæ chariorem fuiſſe , ſi liberè ac pudicè vinere licitum fuiſſet.Ariſtoteles autem lib.8.Et hic. cap.12.Aequè,inquit,parentibus vita liberorum chara eſt atque ſua' Illius autem l. authoritate ſubnixus Albet.Gan.in tracta malefi tit.de quæſt.& torm. col. 2.verſi.nunc videndum eſt,monet vt ſi pro quopiam delicto torquendi ſint patet & filius , primùm torquetur filius in conſpectu patris, quò patet ipſe citiùs verùm profiteatur , vt qui magis timeat in filio, quàm in ſeipſo,per d.l.iſti quidem. Quod & idē tradit Guido Suza.in tract. de tormen. col.3.verſic.quo ordine,& iiſdem quidem verbis,vt hinc poſſis intelligere alterum ab altero deſumpſiſſe. Et id quoque voluit Bonif.Vitel.in tract. malef.tit. quali.ſit danda tortura. Ang. Aret. in tract. eiuſdem tit. in verbo, fama publica. col. 34.verſ.nunc videamus.& Alber.

in rub.C.de quæſt.col.2.vetſi.quid ſi totquendus. & Hipp.Marſi.in l.1.in prin.col.pen.ff.de quæſt.§.inauditum.col.2.verſi.item adeò ſunt vera.ff.de ſicar. Ex illo item tex.tradit Innoc. in c.cùm locum. extra de ſponſal. quòd licut metus in perſona ſua vitiat matrimonium,per illum tex.ita & in perſona filij.& ſequitur Card. Alex. qui dicit ita teneri communiter, ibi,col.vlt.verſic.ſuccedit quæſtio.Sed & eodem tex. ſuffulti Rimmal.& Alcia.in l.tranſigere. C. de pact. ſcripſerunt,quòd cùm in pœnis ſanguinis , non etiã in cæteris liceat tranſigere , vt ibi cauetur,ea ſcilicet ratione , quòd pœnitilum eſt cuique quoquo modo ſanguinem propriũ redimere.l.1. ff. de bon.eorum qui ſibi mor.conſ. Certè ſi filio accuſato pater iudicium ac defenſionem ſuſceperit : is æquè tranſigere poterit,ac ſi ſuam ipſius vitã & ſanguinẽ redimeret. Nã & apud Quintilianũ,ſi is eſt,declamatione ſexta, pater ille proclamat,O quàm graue eſt mori:quantò grauius,quòd ego vno ſuperſtes filij mei.

8 Et hæc quidem huiuſmodi exempla comprobantur. Accuſabantur pater & filius homicidij , certum enim erat alterum eorum id facinus perpetraſſe,ſed vter id feciſſet,incertũ. Catolus ſecundus imperator iuſſit filium ſuſpendi : quod intelligens pater,vt filium à morte vindicaret,ac in ſe pœnam cõuerteret,ſponte crimen confeſſus,ideóq; ſuſpẽſus eſt liberato filio, vt tetulit è noſtris Andr. Iſet. in c.1.§. publici latrones,ad finem tit.de pace tenen. & barb. qui illum citat,loco tamen non deſignato,in repe.c. Raynaldus,col.43.& ſeq.de teſt.& in c. in præſentia. col.37.de prob.& in c.1.col.2.de commo. & in repetit.l.cũ acutiſſimi. col. 23. C. de fideicom. & Paris à Puteo in tractat.de ſyndicatu,char.pe. & Iaſ.in repe. l.ſi is qui pro emptore, col. 42. ff. de vſuc.& Matth. afflict.in conſtit.Siciliæ,incip.pacterenorum, col.pe, verſi.ſecunda ratio.& Hippol.Marſil.in l.1.col.penu. ff.de quæſt.& in l.inauditum.col.2.verſic.item adeo, ff.de ſicar. Ideo Bal.in l.1.in fi.C.ſi rect.proum. in 2. lect.dicit quòd cõfeſſus per torturã filij dicitur confeſſus in tormentis.Nec deſunt alia quoq; patrũ exẽpla , quos non pigunt ſuæ vitæ iactura libertorum vitam redimere : quando & apud Quintilianum , aut quiſquis is fuit , in declamatione 11. cui titulus eſt, Dines accuſatus proditionis. Cùm filij pauperi ad ſupplicium peterentur,pater ſeſe obtulit, illos vicaria , & vt loquitur Virgilius , alterna morte ſeruaturus. Quod qui miretur,non habet liberos , vt in ea ipſa declamatione ſcribitur. Tanquam ſcilicet id ſit commune naturaléque omnibus parentibus. Sũtque item plurima aliorum exempla,qui filiis ſuis ſuperſtites eſſe non ſuſtinuerunt. Ex quibus duo hæc memorabilia ſubiiciemus. Gordianus ſenior , cuius multas leges in noſtro C.habemus , audira morte filij , laqueo vitam finiuit , vt tradit Iulius Capitolinus.Sed multis ante ſeculis Ægeus Theſeo filio nauiganti in Cretam tulſerat , ſi confecto Minotauro reuerteretur incolumis,albis velis vteretur.Theſeus autem præcepti patetni oblitus,cùm rediret,nigrum velum tetendit.

At pater,vt ſumma proſpectum ex arce petebat,
Anxia ut aſſiduos contollens lumina fletus;
Cùm primùm inflatis conſpexit linteа velis,
Præcipitem ſeſe ſcopulorum è vertice iecit,
Amiſſum credens immiti Theſea ſuo.

Hi enim ſunt verſus Catulli in nuptiis Pelei & Thetidis. Et hæc etiam hiſtoria recenſetur a Virgilio , ſi is eſt,in Æthnæ montis deſcriptione , & Plutarcho in vita ipſius Theſei. Tradunt autem Solonem virũ conſtantiſſimum ac ſapientiſſimum,vt qui vnus fuit ex ſeptem,cùm Thales & ipſe vnus ex illis , hominẽ quempiam ſubornaſſet , qui ei renuntiaret filium ipſius mortem obiiſſe,cœpiſſe caput cædere, miſerandiſque vocibus ac querelis omnia complere.& fortè mortem ſibi conciuiſſet,niſi Tales ipſe confeſſi.in ei commentum aperuiſſet.De qua re & Plutar.in vita illius.Sunt & parentes,qui filios in exilium ſecuti ſunt,vt veluti ſine illis viuere nõ poſſent.Ruthia enim, vt tradit Senec,in lib.de conſol. ad Albinam , filium ſecuta eſt in exilium , & vſque eo conſtantia fuit indulgentia,vt mallet exilium pati , quam deſiderium: nec ante in patriam,quàm cum filio redit. Id quod magis in fœmina mirandum eſt,quæ libertatis amatior eſt , vt in legibus noſtris Connubialibus planè oſtendimus.

9 Sed ad noſtras leges reuertamur.In l.vlt.in prin. C.de cura.ſutio.hæc verba adſcribuntur.Quis etiam talis affectus inueniatur extraneus , vt vincat paternum?A quibus non longè abeſt , quod ſcribitur in l. quidam cũ filium. ff.de hæred.inſtitut.vbi Accurſius non ſemel atq; etiam Ange. ex eo no.non poſſe filiũ inuenire meliorem amicum quàm patrem.Sed & ex eodem Bal.in l.precibus , col.11.verſic.3.hoc probatur. C. de impu. & ali. ſubſt. tradit , quòd ſi amicus amico vult bona,quod eſt dictum Ariſto.lib.8.Ethic. c.2.& iterum 7.quibus locis oſtendit eſſe veluti adagium , ſæpe & ab eodem Bal. citatum , certè multò magis pater filio:ob idq; cenſet ſubſtitutionem à patre factam filio impuberi , interpretandam in dubio eſſe directam potius quàm fideicommiſſariam : qua etiam, inquit , in dubio pater ratione naturalis affectionis præſumitur filio prouidere,non enim grauate, per alia quædam iura. & idem iiſdem prope verbis reſpondit ipſe Bal.conſi.423.verba teſtamenti, lib.1. & conſ.35.pater filio ſuo,col.1.lib. 2. Ex illa quoq; l. dicit idem Bald. in c. per tuas,col.2.extra de probat. quòd melior amicus mundi eſt pater.ſunt enim verba ipſius:id quod etiam ex ea l.dicit Bald.ipſe conſi. 294.incip.dicta patticula ad fi.lib.5. Adde & tex. in l. Paulo Caltimacho.§.Pomponius,iuncta gl. ff.de leg. 3.ex quo not.Bal.in d.l.precibus,col.5.vers.quid ergo ſi petit non idoneos.C.de vulg.& pupil.quòd ardor amoris paterni maximiq; eſt ma ſtimabilis, quod ex eo reperti Maria.conſ.9.proſequendo ordinẽ , col.4. verſ.20.probatur.& Fran.Curt.ſenior conſi.47.ſuper controuerſia,col.3.verſi.tranſeo ad ſecundum.Ex eoq; tex.reſpondit Bald.in pulchro caſu,conſ. 137. per reliquum ,lib.4.interpretandum largè pleneq; legatum quoddã a patre relictũ filio.Sed & ex eo aſſerit Bald. in cap.ſuper eo,poſt princ. de teſti. quòd quis diligit honorem & incrementum ſuæ prolis,etiam ardenti deſyderio.Ex eo quoq; idẽ Bal. conſ.320.Ser.Pettus, in ſi.lib.1. dicit ardentem eſſe parentum animum in liberos.Adde,inquam, text. in l. nec in ea.ff.de adul. ibi , pietas patris conſilium capit pro filiis. & in l.ſi filius.& quod ibi dicunt Accurſ. & Bald. C. de patr. pot.& in l.1.§.taceat, ibi,naturalis ſtimulus parentes ad liberorum ſuorum educationem hortatur. C. de rei vxo.acti.& in §.vlt.Inſtit.de noxa.ibi , quis enim patiatur filium,&c.& in l.pen.§.Iulianus, ibi, affectu enim propenſiore magis,&c.ff.quod fal.tut. au.& in l.aniciſſimos.§ Lucius,ibi , contra naturales ſtimulos.ff.de excu.turo.Cuius authoritate ſcribit Bald.in authent.ex cauſa.col.7.verſi. ſecundo accipio. C. de liber.præter.quòd qui naturalem erga liberos charitatem non curat,videtur habere morbum cerebri.Et in l.propter inſidias,ibi,pietas & ratio naturalis animi.C.qui accu.non poſſ.Cuius arg.ſcribit Bald.in dicta l.precibus , vbi ſuprà , quòd ſi mater petiit non idoneos tutores filiis,cenſetur non dolo,ſed bona fide feciſſe.Sed & illãm expendit Cyn.ſuper ea,ad naturalem parentum pietatem,quæ & liberis aduerſus ſe peccantibus parcit.

10 Cujus

10 Cuius etiam rei memorabile nobis exemplum reliquit Dauid ille, alioqui affectuũ minime sequax. Nam cùm Absalon filius primùm quidem Amon etiam ipsius Dauidis filium insidiis interceptum necasset, deinde & cum patris pellicibus fœde congressus filiũ esset, postremò & patrem ipsum & regno & vita priuare neruis omnibus contendisset: illius tamen mortem pater, cui hæc omnia erant compertissima, adeò flebiliter, ne muliebriter dicam, deplorauit, vt sese totum huic affectui permitrens, in hanc lacrymabilem vocem proruperit, Fili mi Absalon, Absalõ fili mi. Quis mihi tribuat, vt ego moriar pro te? vt scribitur 2. Regum 18. c. & meminit etiam Cyn. ipse in d. l. propter insidias, vbi & subdit alia plerasq; exẽpla huius paternæ pietatis à Valerio Maximo fuisse prolata, lib. 5. tit. 7. inter quæ illud retulit de Seleuco, qui cessit filio vxorem Stratonicem, quam is miserè deperibat, quod & ab Appiano in eo libro, qui Syrius inscribitur, & Plutarcho in Demetrio, & Galeno lib. 1. prognostic. Hippocr. c. 7. iterúmque lib. de præcognitione c. 6. relatũ est, & affatim descripsimus in nostro Tractatu nobilitatis, cap. 31. num 31. Id autem assignat Erasmus in Apophthegmatis Demetrio: sed is memoria lapsus est, ob id fortè, quòd Plutarchus in vita ipsius Demetrij hanc historiã describit. Quis igitur, vt redeamus, miretur Artaxerxem regnum Persarum Dario filio cessisse, quòd nihil sibi ablatum existimaret, quod in filium contulisset, syncetisúque gaudium in procreatione capturum, si insignia maiestatis suæ in filio conspiceret, vt tradit Iustinus in initio libri decimi. Et Ptolemæum illum primum Ægypti regem, qui regno publicè filio tradito, omni regno, pulchrius regis esse patrem dicebat, apud eundem Iustinum lib. 16. Et potius non execretur Herculium Maximianum, qui cupidine resumendi imperij, quo se ante abdicarat, nixus est filium Maxentium à Prætorianis militibus Augustum nuncupatum imperio deturbare, vt tradunt Eutropius rerum Romanarum libro 3. & Socrates apud Cassiodorum historiæ tripartitæ libr. 1. cap. 4. Non item adeò mireris Hadrianum imperatorem, quòd eum in insulam deportauerit, qui filium necauerat, quòd nouercam adulterassset; vt scribitur in l. diuus. ff. ad leg. Iul. de parricid.

11 Sed & huc respiciunt text. in l cùm pater. §. mando. ff. de legat. 2. vbi ita scribitur, mando filiæ meę pro ipsius salute sollicitus. & in l. patrem. ff. quæ in fraud. cred. & in l. quod & lex. §. si enim quis ff. de lib. hom. exhi. & in l. si mater, ibi, per coniecturã maternæ pietatis. C. de inoffi. testa. & in l. 1. § taceat, ver. fic. fiscat. C. de rei vxor actio. & in d. c. super eo. de restib. & in cap. afferte, de præsumpt. vbi tot censetur illa 3. Reg. 3. c. historia de matre, cuius cõmota sunt viscera, cùm Salomon iussisset infantem diuidi. Ex quo not. Bal. & post eum Felyn. quòd sicut confessio huc renuntiatio litis facta metu tormentorum suiipsius non nocet. l. 1 ff. de quæstio. ita metu tormentorum filij. Nec mirum, si inibi commota fuerint matris viscera. Nã & apud Esaiam cap. 49. clamat Dominus, Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? Et quod prætetea voluit. glo. in l. si filius. in fi. & ibi Bal. in vtraq; lect. C. de pat. por. & idem Bal. in d. c. per tuas. col. 2. extrà de ptob quòd amor parentum abscondi non potest. Et quod etiam respondit Marianus consi. 55. magnifice capiranee, quòd quis non dicitur libet relaxatus ę carcere, qui cogitur relinquere filium pro obside, prout illum refert & sequitur Felyn. in d. c. afferte. col. 2. & Hippo. Marsil. in l. 1. char. 1. n. 6. C. de capt. virg. & in Linaudirũ, statim post prin. ff. de sicar. & sing. 160. patet & filius. & Barthu. Chassa. consil. 14. Christianissimus, col. 5. vers. secundo, coniecturatur. & iterum consi. 67. ad primum dubium, col. 8. versic. stringo & vlrerius. Illud tamen consil. Maria. reperire non potui. Faciunt hæc & multa quæ late in eam rem congerit Alex. consi. 52. incip. hanc dubitationẽ, col. antepen. lib. 4. & Barb. in locis prope infinitis, ex quibus laris erit ea designasse, quorum nunc in mentem venit ea sunt in dict. cap. Raynaldus, quo loco inpet citauimus, & in reperir. d. l. cùm accutissimi, in multis locis. C. de fideicom. & consi. 19. illud afferam in medium, col. 2. lib. 1. & consil. 48. quod est eiusdem initij, col. vlt. eo lib. 1. & consil. 9. præclarè scribitur, col. 1. lib. 2. & consilio 20. illud afferam in medium, col. 5. eod. li. 2. & consil. 60. quod est eodem exordio, col. 5. eod. li. 2. & consi. 81. præclarè & luculentet, col. 3. lib. 4. & consil. 88. sapienter scribitur col. 1. eudem li. 4. Et vbique ferè aduocat, sicuti etiam Alexand. dict. consi. 51. illud Virgilianum lib. 1. Æneidos, quod nos in argumentum huius nostræ assumpsimus,

Omnis in Astanio chari stat cura parentis.

Multa item de huiusmodi parentum amore aggregauit ex antiquiotibus Oldr. cõsi. 95. ex forma illius, col. 2. & Maria. d. consil. 9. col. 4. & iterum consi. 23. circa prædictam, col. 5. versi. & sic prædicta. Sed multo plura Socin. huius filius, consi. 26. cùm super, lib. 4. vbi ex eo hut. interpretarur mentem cuiuspiam restatotis, vt ibi omnibus videre est in promptu. & nonillimè Ludo. Gomessius in §. actiones autem, col. 3. versi. secunda regula. Instit. de actio. Ex exteruis autem scriptoribus Plutarchus vir in omni doctrinarũ genere excellentissimus, librum peculiarem de ea re scripsit hoc tit. περὶ τῆς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, id est, de amore parentum in liberos, ex quo poteris assumere quæ tibi videbuntur: & Rabbi Moyses Ægyptius lib. perplexurum 1. cap. 6. dum rationem reddit, cur lege Mosayca prohibetur parentem & filium vno die decollari. Et ę recentioribus Baptista Fulgos. memorabilium lib. 5. tit. 7. qui est, de parentum indulgẽtia in liberos. Nec tamen prætermittam quod apud Euripidem Andromache filium suum vocat vitæ oculum. *Filius vitæ oculus.*

τὸν παῖδ' ὃ Δ' ἥκιστα δὴ μελαγχόλὸς βίε.

Nec quod scribitur de Iacob illo sanctissimo patriarcha Geneseos 37. Scissique vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius, vt lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait, Descendã ad filium meũ lugens in infernum. Quòdq; pleraque, & inter hos Bar. noster in l. liberorum, col. 1. in 4. not. ff. de verb. signif. Alber. in l. Gallus. §. instituens, col. 2. ff. de lib. & posthu. & in 2. parte statuto. q. 107. iré in statutũ loquens de filiis, col. 2. & Bal in l. maximum, col. 4. vers. prætercà filius. C. de libe. præter. & in l. vlt. in fi. C. de verb. sig. & in c. quæ in ecclesiarũ, col. vlt. extra de constit. & in c. 1. §. &, quia vidimus, col. 3. versic. & die quòd filius, titu. qui feudum dare possunt. & consi. 487. in isto puncto, post princ. lib. 2. & consil. 441. ad euidentiam prænuttenda sunt. in fi. lib. 3. & Raph. Fulg. consil. 109. Scius & Aurelius, col. 1. in fin. & Cæpola causarum ciuiliũ consi. 7. punctus quæstionis, col. 4. versic. item hoc probatur. & Alex. consi. 1. perspectis verbis testamenti, colum pen. vers. primo casu, libro 1. volunt filium ita ab amore dictũ, quasi ἀπὸ τοῦ, ob ingentem illum amorem parentum: verùm syllaba repugnat. Ideo alij, vt hoc in transitu dicam, à Græca voce ἀπὸ dictum malunt, quæ filii significat, addito scilicet ex amore Æolico digãmate ϝαπὸ sicuti ϝάναξ ἄνακτος dixerunt. Nam & Æolico sermoni Latinum esse simillimum tradit Quinti. lib. oratoriarum institutionum 1. c. 10. Et quod item à nonnullis traditur. l. vlt. C. de pact. qua improbatur *Filius ab amore dictus.* *Latinus sermo Æolico similimus.*

pactum filiorum de ſucceſſione parentum, ne induducatur votum captandæ mortis,non habere locum è diuerſo in pactis parentum de ſucceſſione liberorum,quia licet interdum filij inſidientur vitæ parentum,vt dicit gl.ind l.vlt.quæ allegat text.optimum in §.pen.Inſtit.quod cum eo.& eſt etiam text.in d.l.propter inſidias.C.qui accuſ.non poſſ.& in §. mater. in auth.de nupt.Et illud Ouidij,lib.1.Metamorph.

Filij vitæ parentum interdum inſidiantur.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Non parentes filiorum.

Nuſquam tamen repertum eſt parentes vitæ filiorũ inſidiatos fuiſſe. In qua ſententia fuere vterq; Deci. & Lacel.& Philip.in d.l.vlt.Quanquã Bal.Saly.Paul. Caſt.Alex.& Hiero.Cagnò.in tepetione illius, aliud opinantur. Nam quamuis,inquiunt, ceſſet illa ratio inſidiandi, non tamen ceſſat alia genetalis poſita in fi.illius l.quoniã ſcilicet nõ licet paciſci de bonis viuentis citra illius voluntatẽ.Et ita omnes concedunt ingentem illum parentum amorem in liberos.

Vxoris amor cæteros vincit.

12 Sed vt redeamus , quid quòd licèt amor vxorius cæteros omnes ſuperare videatur propter illud Dei Opt. Max. oraculum , Relinquet homo patrem ſuũ,& matrẽ,& adhærebit vxori ſuæ,& erũt duo in carne vnã,quod ſcribitur Gen.2.& repetitur Matth. 19.Marci 10.& ad Epheſ. 5. vt iam poſſit intelligere maximũ habere momentũ, quod tam frequenter ſacræ literæ inculcant, ac tepetunt. Vt interim omittam,quod adoleſcens ille Zorobabel lib. Eſdræ 3.ca. 4.eleganter propoſuit,Homo patrem ſuum telinquit qui enutriit illum,& ſuam tegionem,& ad mulierem ſe coniungit,& cum muliere remittit animam,& neque patrem meminit,neque matrem,neque regionẽ. Et paulò pòſt,Diligit homo vxorem ſuam,magis quã patrem aut matrem. In quam etiam ſententiam eſt illud Homericum lib.13.Iliados,

ὡς ἰωνὶν φοιτῶν τε φίλοις ἀλόχοιό τοκῆας.

Quo planè ſignificatur virum & vxorem parentum charitatem præ coniugali obliuiſci. Ex quo illud Propertianum lib.4.

Omnis amor magnus,ſed aperto in coniuge maior.

Cedit tamẽ amori parẽtum.

Vir non diligit vxorem pluſquam filium.

Quamuis , inquam , vt hoc repetam, amor vxorius omnibus maior eſſe dicatur,hic tamen tantus amor cedit amori parentum in liberos , ſi credimus Accurſio, Bartο. & Ange. egregiis legum doctoribus. Illis quidem in l. Lucius. de vulga. & pupil. ſubſtitutio. huic autem in conſi. 144. cuius caput eſt,ad primum,col.1.quibus locis aſſerunt non eſſe veriſimile virum diligere vxorem pluſquam filium , allegant Bartο.& Ange.in dict.l.cùm accutiſſimi. C. de fideicommiſ.& l.generaliter.C od. de inſtit.& ſubſtit.quę quidem leges loquuntũr in caſu huic noſtræ l. proximo,vt ſuprà in princ. diximus , quamuis de vxore non loquantur : hoc tamen not.ad id quod dicemus infrà in gloſſ.in verbo libertis, in vlt.q.vbi hoc plenius attingemus.

13 Et vt intelligas hunc patentum amorem à natura proficiſci,eſſęque communem omnium animãtium,audi quod ſcripſit diuus Ambroſ. lib. Hexaëmeron 6.c.4.Natura hoc beſtijs infundit , vt catulos proptios ament , fœtus ſuos diligant.Et paulò pòſt, Quæ fera pro catulis non ipſa potiſſimum ſe offerat morti? Quæ fera fœtus ſuos , innumeris licet obſeſſa cuneis armatorum , non ſuis viſceribus tegat ingruat licet telorum ſeges , illa tamen paruulos ſuos muro ſui corporis ſeptos immunes præſtat periculi. Hæc ille. Cui planè concinit Hometus ille ſagaciſſimus omnium rerum explorator , comparans Menelaum inter conſertiſſimos hoſtes pugnantem pro Patrocln , matri quæ pugnat pro vitula , quam primum peperit. Huius carmen eſt ſtatim in initio lib. 17.Iliados,

ὡ δ' ὑπαὶ ἀμφίος ἰὼν ἀμφίζηλον μεγάλωστ

πάντῃσιν τρόπαισιν ἀμείλιξ ἐν δαϊοῖσιν.
Βῶ δ' διὰ πρόμαχον καμπυλοπρῴρου ἀλόχοιο
ἀμφὶ δ' ἄρ' αὐτῷ ἕαται, ὅς τις περ πόρτιν ἀμέλξῃ
πρωτοτόκος κίνυται δ' ἀχέων φίλον ἦτορ ἑοῖο.

14 Sed & longius id proſequitur Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum in vita ipſius li.2. vbi plurẽ oſtendit id,quòd diximus,ſcilicet naturalem eſſe omnium animaliuoi amotem in fœtus proprios.Nã elephantes flumen quodpiam tranſeuntes , ſuos pullos deſeruunt,vinculis,ne fortè cadant,eos complexi.Vti ſi licet feritate cæteras belluas ſuperent , pro catulis tamen omnia faciunt. Itidem quoque faciunt lupi, rapinis tamen intenti,fœmina enim partus cuſtodit, maſculus autem pro catulorum ſalute cibos ad ipsã defert.Iridem etiam pantheræ faciunt , quæ propter caliditatem matres fieri gaudent , & tunc viribus dominati volunt,ac domui præſidere:quares verò patiuntur omnia ſuſtinent propter catulorum amotem. Leænæ autem ſentientes ſe ex pardorum concubitu grauidas eſſe , in montes confugiunt,pariunt autem maculoſos catulos , quos ideo in denſiſſimis ſylus occultatos nutriunt , ſimulantes venationis cauſa à maribus abeſſe. Leones enim ſi fortè viderint , eos lacerant.Quòd ſi leonem catulos habentem quis inueniat,animaduertet ipſum pro catulis torue aſpicere:venientemq; ſeſe ad pugnam parare.Tigris quoq; inſigni crudelitate animal ad naues vſque procedit catulorum repetundorum gratia,illiſque tecepti eũ gaudio abit. quòd ſi catulis ablatis abeuntem nauẽ aſpiciat,mœſta in littore vlulat , quandoq; etiam ob dolotis magnitudinem motitur. Aues quoque videmus pullorum cauſa multa facientes , velut aquilas, ac ciconias,quæ nunquam nidos extruunt , quin lapides illis imponant. Hæc quidem à ſe aquilinum vocatum , illa vetò lychnitum appellatum , propterea quòd facem adhibent,vt ova fœtu producant,& ſerpentes nidis non appropinquent.Quòd ſi marinumas etiam belluas conſuleremus,nemo admirabitur delphines ſuapte natura benignos amatę ſuos fœtus. Balenas autem & Phocas , & cætera quæ fœtus ſuos enutriunt , nemo contrà non admirabitur. Cum ego,inquit,in Ægis inſula viderim Phocam à piſcatoribus comprehenſam , mortuum filium , quem in carcere,vt ſic dicam,pepeterat, ita deplorare, vt triduò à cibis abſtinuerit,quamuis omnium belluarum voracitſſima ſit.Balena autem faucibus filios abſcondit,ſi quando maiorem belluam fugere eos contigerit.Vipera etiam viſa eſt ſerpentes,quos peperit,lingua lambere,& quaſi expolire. Cùmque Damis, cui Apollonius hæc recitarat , ex his laudare ſe diceret illud Euripidis , Omnibus profectò hominibus filij ſunt anima.Conſeſtim ſubiunxit Appollonius,id ſibi ſcitè & ſapienter dictum videri,ſed verius multo & ſapientius Euripidẽ dixiſſe, ſi de omnibus animalibus eandem protuliſſet ſententiam , in hunc modum,Cunctis animalibus filij ſunt anima. Hæc Philoſtratus.Cui in eo quod de vrſis dicit , ſubſcribunt ſacræ literæ.Nam 2. Reg. cap. 17. Amaro,inquiunt, animo,velut ſi vrſa raptis catulis in ſaltu ſæuiat. Et Prouerbiorum 17.item e. Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœtibus , quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia ſua.& Oſeæ 13.c.Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis.Quo in loco Hieronymus,Aiunt,inquit, qui de animalium ſcripſerunt naturis , inter omnes feras nihil eſſe vrſa ſeuius , cùm perdiderit catulos. Sed & ei quod de leone traditum eſt , adſtipulatur Homerus hæc ſcribens lib.Iliad.17.

εἰ δὲ λέοντ' ἐν τοῖσιν ἐὼν ἐρικυδέα θῆρα
ἔκτα τε τῆνδε μάχηνδε σὺν ἀλλήλοισι κέλευε
ἀνέρας ἰκμαλίμους. Id eſt,
Vique leo in ſylua ſtabat ſua fixus ad ora circum

Cui

Cui manus occurſit catulos nemus inter agenti
Venatrix accincta virum.

Et iterum lib. ſeq.

σμυκὰ μαλα σπάσσων ὃς τε λὶς ἠϋγένειος
ἁρπάξ' ὑπὸ σκύμνοις ἁκαμβόλοις ἐξόμενον αἰπὺ
ὕλης ἰσπανιῶν, ὃδε τ' ἄκυτα ὕσσατο θηρὸς
πολλὰ δ' ἄγχι ἑαῦλα μετ' ἀνδροφόνοις ἑτάροισιν
ἵστησιν ἐξόπιθε μάλα γὰρ δρυμὸς κέλαι αἰπύς.

Id eſt,

Crebra gemens nimium tanquam leo viribus ingens
Faucibus, abſenti venator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſaltu, dolet acre, ſequénſque
Deinde nemus verſat ſcrutans veſtigia, ſi quò
Verſa viri inuenmat, rapit illum bilis amara.

Et Horatius lib. Carminum 3. Ode 20.

Non vides quanto moueas periclo
Pyrrhe Getula catulos leænæ.

De eo autem quod de Tigride dictum eſt, vide & Plin. lib. 8. c. 18. & Aelianum lib. hiſto. animal. 5. & Senecam Tragœdiographum in Medea,

Vt tigris orba ſaltis
Curſu furente luſtrat
Gangeticum nemus.

Et Martialis lib. 5. Epigram. 93.

Non tigris catulis ereptis raptis,
Non diſſas medio peruſta Sole,
Nec ſi ſcorpius improbus timetur.

De Elephantis quoque idem dicit ipſe Aelianus lib. 1. vbi & alia pleraque de eorum amore erga filios ſuos tradit: nec in vno tantum loco: & in poſtremo aſſerit riſu obruendos eos eſſe qui verùm naturalis ſit néene amor parentum in filios, dubitant, cùm ſit in brutis animantibus. Sed & idem lib. 14. de Aquilis quoque in eandem ſententiam loquitur. Nam & de ipſis atque etiam vulturibus eſt illa Homeri ſimilitudo lib. 16. Odyſſeæ:

κλαῖον δ' ὀλοφύρσι, ἐοικότες ἠὲ γυπέσσι
ἕρπουσ' ἢ αἰγυπιοῖσι γαμψώνυξι δῆσι τε τέκνα
ἀγρόται ἐξέλοντο πάρος πετέσθαι γενέθλης.

Quib⁹ ſignificatur illos, de quib⁹ loquitur, flere abũdantiùs quàm aquilas, aut vultures, quibus ruſtici filios ereptunt, antequam euolare poſſint. De delphinorũ in ſuos fœtus amore, videbis & tu multa apud Aelianũ ipſum eodem illo opere ſuprà citato, lib. 10. Huc quoque ſpectat illud Virgilij lib. 4. Georgic.

Qualis populea mœrens Philomela ſub umbra
Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator
Obſeruans nido implumes detraxit: at illa
Flet noctem, ramóque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis late loca queſtibus implet.

Nec hęc latuerũt Bald. noſtrũ, qui in l. 1. col. 5. verſic. expedita eſt. C. vnde vi. ſcribit bruta animalia ſaluti filiorum quadam naturali iuſtitia tueri & defendere.

15 Sed quis hunc parentum affectum in liberos miretur, quando filius ſit portio corporis patris, vel teſtimonio Ariſtotelis lib. 5. Ethicorum, c. item 5. & l. cùm ſcimus. §. vlt. C de agri. & cenſi. lib 11. vbi Lucas Pen. de hac re multa collegit & illum text. ad hoc aureum dicit Bald. conſil. 234. incip. decretum magnifici, col. 1. lib. 1. Et ex eo no. Bart. quòd ſi ex ſtatuto non allibrati non debent auditi neque in ciuilibus neque in criminalibus, certè libra patris prudenti filio. Atque etiam ſi ſtatuto abſentes non potiantur priuilegiis ciuitatis, ſatis eſt patrem eſſe in ciuitate, vt filius abſens priuilegiis potiatur, perinde ac ſi præſens eſſet. Et ſequitur Rom. in l. 2. §. domini, & l. 2. ff. de Senatuſcõſul. Syllan. & Paul. Caſtren. conſil. 110. ſuper primo quæſito videtur dicendum, col. 2. verſic. in contrarium facit, lib. 1. Et è diuerſo per illum text. conſuluit Ang. conſil. 2610. cuius eſt initium, ſtatuto ciuitatis, quòd non videtur abeſſe à ciuitate, qui in ea relinquit filios, qui sũt pars corporis ipſius. Ex hocque infert ad interpretationẽ ſtatuti. Idémque dixerat Bal. dicto cõſi. 238. lib. 1. Neque tantùm filius eſt pars corporis patris, ſed vterque & pater & filius ſunt tãquam vnu corp⁹ vnáque perſona, vt aſſerit text. in l. vltim. C. de impub. & aliis ſubſtit. quem multùm commendant omnes Doct. ibi, inter quos Bal. ad ſi. dicit quòd id quod vnus habet, cenſetur & alter habere. & Ang. etiã ad fin. quòd habitatio patris cenſetur habitatio filij ad conſequendum beneficium priuilegiũ, ad quòd quidẽ conſequendũ requiritur habitatio. quod etiã voluit Bal. in l. illud. C. commu. de man. Sunt, inquã, pater & filius vna caro. §. hac autoritate. 35. diſt. Cuius autoritate affirmat glo. in c. ſtudeat, in verbo, ſui. 54. diſt. & in c. ſuper eo extrà de teſtib. quòd pater & filius cenſentur vna perſona, atque etiã gl. in c. tibi domino, in verbo, & iuuare, in ſi. 63. diſt. 1. quæ ex hoc dicit, quòd in patre & filio ſufficit reuocatio mandati, etſi de ea certior factus non ſit mandatarius, per l. ſi pater. ff. de otiam. vin. dè quo tu vide Card. Flor. in cle. 1. col. 4. verſi. & ad prædicta, de renun. & Fel. in c. ex parte decani. col. 11. verſi. fallit ſeptimò, extrà de reſcrip. Et alia itẽ glo. in c. 4. de pœnis diſt. 3. quæ & ex hoc quoque dicit, quòd licet quis non poſſit ieiunare per aliũ, arg. text. ibi, poteſt tamen pet filium. Et vt ſcribitur in §. ei verò, Inſtit. de inutil. ſtipu. vox vnius cenſetur eſſe vox alterius. Ideo Bal. in l. 2. in ſi. C. de legit. hæred. dicit quòd promiſcua eſt poſſeſſio patris & filij, & quaſi vnum corpus, vt quod vnus poſſidet, alter poſſidere cenſeatur, per l. vlt. C. de vſuſr. Quibus eonemit quod apud Saxunẽ hiſtoriæ Danicæ lib: 7. dicit Synaldus, ſuos ipſius liberos à ſe non eſſe diuerſos, quem ſuæ generationis autorem, ſeque ae filios vnⁱ homiois loco eſſe cẽſendos, quibus veluti vnum corpus à natura tributũ videatur. Quòdque ſcribit Pau. Caſtren. eõſi. 264. incip. in præſenti cauſa, col. 3. lib. 2. catnẽ hnij eſſe veluti carnem patris anctam, ita quidem, vt licet efficiatur nouus homo propter nouam animam, non tamen dicitur primus homo omnino extinctus poſt mortem ipſius. Quibus ſcribit illud Eccleſiaſtici, c. 30. mortuus eſt pater eius: & quaſi non eſt mortuus: ſimilem enim reliquit ſibi poſt ſe. Et quod Hieronymus appellat liberos viſcera parentum, in epiſtolam Pauli ad Philemonem. Nam & ipſe Paulus inibi ad id alludens, Tu autem, inquit, illum, id eſt mea viſcera, ſuſcipe. & Canace Ouidiana ad Macarium:

Cùm mea me coram ſiluas inuenius in altas
Viſcera mentanis ferret edenda lupis.

Et paulò poſt:

Diripiunt auida viſcera veſtra fera.

Et Dido quoque ipſa Ouidiana ad Aeneam:

Forſitan & grauidam Didon ſceleraie relinquis,
Parsque tui lateat corpore clara ſui.

16 Ex quibus illud fit, quòd licet cùm vindicta permittatur, ea debeat ab eo tantùm capi, ac propriis ipſius manibus, cui conceſſa eſt, non etiam alteri demandari, l. ſetnus ſi hæredi. ibi, perſonæ duntaxat eius. ff. de ſtatu liber. & volun. gl. in l. cùm fundum. ff. de vi & arma. & Bal. in l. ad officium, in fin. C. commn. diuidun. cum multis concord. à me congeſtis in noſtris conſuetudinibus, tit. 8. §. item 8. in glo. 2. & iterum in noſtro tractat. rer actuum, tit. 1. quæſtion. 16. in gloſſ. 1. num. 62. ſed caue. Poteſt tamen id per filium agi, tanquam ſcilicet per eandem perſonam actum videatur, per text. in l. Gracchus. C. de adult. quem ita intelligit Bal. & expreſſius Saly. ibi. & Bat. in l. non ſolum. §. ſi mandato, colum. 2. verſic. circa primum. ff. de iniur. & Roma. in l. 1. ff. in ius vocat. vt eant, & conſil. 484. incip.

hoc quod vicinus, vers. quattò idem probatur. Alexan. & Iaſon l. 1. §. uſufructuarius. ff. de ope. no. nuntia & Petr. Belluga. in ſpeculo principũ, tit. de principe prohibente militem guerrificare. §. 1. colum. 9. vertic. ad ſecundum eſt videre, Ang. Aret. in tract. maleficior. in verbo, *de uxore huius*, adulterato, nu. 64. an maritus poſſit. & Felyn. qui hoc dicit notandum tanquam nouũ, ut c. quæ in eccleſiarum, col. 4. verſi. hoc intelligo, extrà de conſtit. & in c. ſi verò, col. 1. verſi. limita niſi pater. extrà de ſenten. excõ. & Hippo. Marſi. in l. 1. chart. in parris, n. 1. 4. C. de ſup. virgi. & in l. mandatum, poſt princ. ff. de fica. & ſing. 448. habens poteſtatem. Quiſquam contrà mihi voluerit idem Felyn. ipſe ſibi ideo contrarius. in c. vlt. §. is autẽ, col. vlt. extra. de offi. deleg. & ante illu Bal. quẽ tamen non allegat, tõſi. 172. in ciuitate clerici. cnl. 1. lib. 3. vbi dicit per glo. in d. l. cùm ſimdum, quòd ſtatutum permittens vindictam offenſo, intelligitur de eo tãtum, qui eſt corporaliter offenſus, non de eo qui iuris fictione eſſet offenſus. vnde patet, inquit, & filius offenſi non poſſunt huiuſmodi vltionem ſumere Quãquam dicti poteſt Bal. ibi loqui, quando filius ſine mandato aut iuſſione patris veluti iure proprio id velit facere, quod vtique non poteſt, vt in caſu d. l. Graech⁹, voluerunt Bald. & Saly. in ea. & allegat ipſe Salyc. l. patri. & l. ſeq. ff. cod. tit. de adul. Sed quicquid ſit de eo te, certè ptiori ſententiæ adſtipulatur: quòd licèt vbi eſt electa induſtria perſonæ, nõ poteſt alter ſubſtitui. d. c. vlt. de offi. d. leg. cum ſi. poteſt tamen filius delegati, vt pulchrè & no. voluit Rom. in d. l. t. ff. in ins voca. vt cant. pet l. ſciendum. §. legati. ff. de legat. vbi legati vicarios dare non alios poſſunt, niſi filios ſuos. Ex quo dicit Bald. in rubrica extrà de procur. col. vltim. verſi. nunquid ambaſiator, quòd ambaſiator (ita vocant barbati legatum) ſi ægrotat, aliquem loco ſui conſtituere non poteſt, nili filium ſuũ. & illud Rom. dictũ ſin. reputat Fely. in c. t. col. t. in fi. extrà de mag. & Hippo. Marſil. in d. l. 1. nu. 6. C. de tapt. virg. & ſing. 160. pater & filius. Licet de hoc videatur dubitare ipſe Fely. in c. afferto, col. 2. extrà de præſumpt. & etiam Franc. Putp. in l. mote, col. 13. vertic. & reſtringi deber. ff. de iuriſd. omn. iud. & in tractatu de offi. alle: col. penul. & apertè contrariũ teneat ipſe Fely. negans illu tex. extra ſuu caſum extendẽdum, in dict. cap. vlt. §. is. autẽ, colum. vlt. de offic. delega. & vide hic etiam tex. in l. filius. ff. de lega.

17 Ex eadem officina prodit nouum Barb. dictũ, vt ipſe appellat, & vt ego quoque addo, intrandum, in tract. de præſtan. Card. parte 1. q. nem. 1. col. 9. verſic. ſexto cardinalatus. quòd filius vaſallus patris non tenetur iurare fidelitatem ipſi patri, cùm ſit vna vtriuſque & eadem perſona: quemadmodum, inquit, nec tenentur cardinales iurare papæ, quia ſunt pars corporis ipſius, vt dicit ſing. Hoſt. in cap. antiqua, de priuileg. licet epiſcopi intent. c. ego N. de iureiur. Quod quidem Barb. dictum, an verum ſit, nõ parum dubito, tum quia in eare, quæ vinculum animæ reſpicit, cuiuſmodi eſt iuramentum, non poſſunt videri pater & filius vna eadémque perſona, quemadmodum nec vna anima, vt etiam dicit è noſtris Bald. in l. maximum vitium, col. 2. in fin. C. de lib. præt. t. immo nec portio animæ, cùm anima non ſit ex traduce, ſicut corpus, ex Orthodoxorum ſententia, quicquid aſſerneit Apollinarius & Tertullianus & maxima pars Orientalium. de quo per glo. in c. quod vero, 32. quæſt. 2. Gregorius Nyſſenus lib. philoſophiæ 2. cui titulus eſt de anima. c. 6. D. Hieronymus ad Pammachium aduerſ. errores Ioannis Hieroſolymitani, & adverſus Ruffinum Apolo. 2. & epiſtol. earum quæ ſunt dim Auguſtini, 27. & ipſe Auguſt. epiſt. ſequen. & in epiſt. 7. quæ eſt ad Marcel. iterúmque epiſto. 157. ad Optatum. Ideoque nec iuramentum vnius eſt iuramentũ alterius, vt no. in c. veritatis, de iureiur. & in l. genetaliter, in princ. C. eo tit. & copioſiſſime diximus in noſtris conſuetudinibus, rit. 9. cap. 3. in gl. 1. Tũ quoque, quia hoc reſpectu, quòd alter eorum eſt dominus feudi, alter vaſallus, ſunt diuerſæ perſonæ. Quemadmodũ ſi è diuerſo filius eſſet magiſtratus patre ſuperior, certè in iis quæ ad munus ipſius magiſtratus pertinẽt, pater ius ſuum amittit, nec vt pater cẽſendus eſt, ſed vt alius quilibet. ille à quo. §. vlt. ff. ad Treb. & eleganter ex Phauorino illuſtri philoſopho, non minùs illuſtri exemplo comprobat Gellius lib. noctium Atticarum 2. c. item 2. & latè etiam diſſeruimus in tractatu nobilitatis. c. 28. nu. 8. quid quòd tantus, & multis ſeq.

18 Sed vtcũque hoc habeat in hoc Barb. caſu, certè eodem ſpectat quod ſcribit gl. not. in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. quòd prohibitus alienare in potentiorẽ, poteſt nihilominus alienare in filium ſuum etiam potentiorem, quaſi non cẽſeatur alienare in alium, qui in filiũ alienat. & ſequũtur Bart. Raph. & Iaſ. ibi & ipſe Bal. in l. ea lege, col. pẽ. verſic. quintò quæritur. C. de cõdi. ob cau. pet tex. de quo mox loquemur, ſcilicet in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. ſequitur item Fitmia. in tracta. de epiſco. in 4. parte, lib. 4. in 45. q. verſi. an autem prohibitus. Felyn. in d. c. afferte. col. 1. de præſump. & Hippo. Marſi. in l. inauditũ, col. 2. ff. de fidei. & in l. 1. num. 8. C. de raptu virg. & ſing. 160. incip. pater & filius, vbi hoc dicit ſingu. & Ludoui. Gonelſ. in §. quædam, col. 9. verſi. quintò limitatur, Inſtit. de actio. Et generaliter dicit Bald. in l. cũ pater. §. cùm inter. pet illum tex. ff. de leg. 2. quòd prohibitus alienare, poteſt tamen in filii alienare. quod & idem aſſerit ipſe Bal. cõſi. 358. quidam Lucan⁹, col. 2. vertic. de eo autẽ, lib. 1. pet not. in d. §. ea lege, & in l. 1. C. de impo. luc. deſcrip. lib. 10. & tu ſum ipſe Bald. cõſil. 253. incip. caſus talis eſt. quidam de ciuitate, col. 2. lib. 3. & conſi. 460. puctus talis eſt, quidam rchquit, col. 1. lib. 5. vbi & id dicit procedere in filio naturali, & conſi. ſeq. quando reſtator prohibet, in princ. eo. lib. 5. Nã & dicitur, inquit, potius continuatio, quàm alienatio per d. l in ſuis. A quo non longè diſtat quod reſpondit idem Bald. cõſil. 52. hoc exordio, ſubſtitutio facta, circa medium, lib. 2. per d. l. in ſuis, & alia quædã iuta, vt ibi videre potetis. & Raph. Fulg. conſi. 117. Ioannes, col. 3. verſic. reliqua deliberatio & cõſil. 215. in primo. col. 2. dum vtrobique allegat not. in dicto §. ea lege. & vide intetim Dom. à Rota deciſio. 177. ceſſio facta in nonis: vbi diſputatur, vtrum valeat ceſſio à patre facta filio clerico.

19 Et ſanè in hæc omnia eſt optimus tex. in d. l. in ſuis, cuius hæc verba ſunt: in ſuis hæredibus euidentiùs apparet continuationem dominij eorum perdurare (ita enim ſcribendum eſt, non perducere) vt nulla videatur hæreditas fuiſſe, quaſi olim hi domini eſſent, qui etiam viuo patre quodammodo domini exiſtimantur. Et paulò poſt, itaque poſt mortem patris non hæreditatem percipere videntur, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequuntur. Ex quo not. Ang Imo. Raph. Cur. & Franc. Arct. quòd ſtatutum ex quo debet ſolui gabella ex acquiſitione dominij, aut etiam ex hæreditate, non comprehendit filium hæredem patris: quod & tenuit idem Angel. in l. cùm in adoptiuis, col. 2. C. de adopt. & Ioan. Plat. in d. l. 1. in 2. not. ab. C. de impo. luera. deſcript. & in proœmio Inſtitu. in verbo, Alemanicus. & latè Corne. conſil. 268. in hac conſultatione, colum. 3. lib. 3. vbi ſupee hoc nuiſcnparum conſulnit, & Benedict. Cap. conſi. 41. hoc capite ciſi Venantius. & Barb. conſil. 49. illud

lud afferam,col.2.lib.1.& Philip.Dec.in l.vltim.col.3. verſic.& ſi expreſsè ſtatutū.C.de edict.diui Adrīā.tollend.& conſil. 26a. in cauſa magnifici. col. 2. verſic. ſeptimo.De quo tamen vide Alex.& Iaſ.in d.l.in ſuis. Et idem in ſtatuto iubente ſolui gabellā ex quolibet lucro, vt ſcilicet non comprehēdat ſucceſſionem patris obuentā filio,voluit Batt.& Plat.in d.l. 1. in princ. C.de impo.luc.deſcti.lib.10.& ſequitur Alexan. cōſi. 144.Viſo themate, col.4.verſic.nec ſimiliter. Socin. cōſil.118.ſi volumus, lib. 3. & illius præceptur Fran. Aret.in l. ſi duo,col. 1.in fi.ff.de acquiren. hæred.vbi dicit facere tex.not.in l.ſi quis in teſtamēto.ff.de cōd. inſtit.vbi ipſe Bar.circa medium,illius rationem reddit,quia hæreditas patris nō eſt proprie lucrū: & qui eam perdit,dicitur patrimōnium, per l.vlt.C.de codici. aut certè quaſi damnum,vt no.inl.a.C.de iur. & fac. igno.Sequitur etiā idem Aret,cōſil. 2.cuius eſt initiū, Intellecta diligenter, col.1.verſi. pro iſta cōcluſione. Licèt idem in d.l.in ſuis,in princ. ita referat Bart. tāquàm contrarium tenuerit,& ita etiam illū ſequitur, ſibi cōtrarius.Sed prioré ſententiam ſequitur Georg. Nat.in rep.cap.quamuis,col.pen.verſic. tu tamen tenendo,de pac.lib.6.vbi reprehēdit Ang.qui aliter tenuiſſe videtur in §.ſi verò expecter,in anthē.de nup. Et pro ea ſententia optimè facit, quod non admodū longè voluit glo.in cap.paſtoralis, in verbo,quaſi de luero, extra de decim. quòd licèt de omni lucro debeat ſolui decima, per text. ibi, non tenetur tamen filios ſoluere ex hæreditate paterna,per d.l.10 ſuis,& d.l.vlt.C.de impub.& aliis ſubſtit.& illā glo. ſequūtur Ala. Vincen. Hoſtien. Ioan. And. & Panorm. ibi Raph. Com.in d.l.in ſuis. & nouiſſimè Phil. Dec. in l. vlt.col. 2.verſi.vlterius tamen.C.de impub.& aliis ſubſtit.& conſil. 331. pro reſolutione, vbi & illud ſequitur quod diximus de gabella ex lucro ſoluenda.& Matth.Afflict.in eōdi.Sicilhæ incip.intētionis noſtræ, col.8.verſi.itē quæro,dicitur hic.Quibus & finitimū eſt quod tradit Bal.in d.c.quæ in eccleſiarū, col. pen. verſic. extra quæro, extrà de conſtitu. quòd filij non debēt laudimia ex patris ſucceſſione,quia non eſt noua acquiſitio,ſed dominij cōtinuatio.& ſequitur Philip. Dec.in auth.præterea.col.pen.C.vnde vir & vxor. & conſi.443. in caſu ad me tranſmiſſo, col. 1. verſic. quia filius.& dicit Bald.conſi.37.Decret. col. 2. verſ. item alienatio.lib. 3. non propriè dici alienationem quæ fit in filios, per d. l. 1. de impo. lu. ta. deſcrip.

20 Et hæc omnia confirmat, quod etiam per d. l. in ſuis, affirmat glo. in cap.1.§.vlt. tit. de feud. eog. quòd filius poſt mortem patris vaſalli non dicitur feudum acquirere, ſed acquiſitu capere, quam not. & ſequuntur Iac. Bel. Bald. qui dicit menti tenendom hunc pulchrum & ſapidum motum loquendi, Mart. Laud. Aluar. & Cardin. Alexan. ibi. & Barb. conſil. 10. incip. ſapienter ſcribitur 1. Regum, colum. 3. lib. 2. vbi illam dicit valde ſing. & conſil. 73. magnanimus, col. 3.lib.4. & in rep. rubricæ. C. qui admit. colum. 4. verſic. ſecundò mihi videtur & Bapti. Cacia. qui eam dicit not.in repet.cap. 1. in.6. prim. parte.in vlt. differentia. d. tit.de feud. eog.Cui & ſimile eſt quod dicit Bald. in cap. 1. col.vlt.tit. an mutus vel ali. impe. quòd ſuus hæres viuente patre dicitur feudatarius, argu. l. ſi is qui duos. ff. de libe. leg. Et ideo, inquit poſt mortem patris non dicitur ſuccedere in feudo, ſed illud retinere, per dict. l. in ſuis. Et quod ſcribit idem Bald. in l. cùm antiquioribus, col. 6. verſi. decimò ſic. C.de iur. delib. quòd filius vluo etiam patre dicitur poſſidere feudum, Ideòque & in eum fine alia inueſtitura cominuatur proteſſio: & hoc dicit ſingul. Iaſ. in l. quotiens colum. 7. verſic. nota etiam perpetuò. C.de rei vendica. & in l. ſi furioſi, ad fin. C. de iure delib.& Castel. Cotta in memor. inei.feudum viuo etiam patre. & alij quos cōgeſſimus in noſtris cōſuetudinibus,tit. 17.§.3.gl.1.col.3.verſi.illud tamen quod diximus.

21 Huc quoque pertinēt & alij tex.Primùm quidē tex.appellās reges filios regis in l. 2.§. exactis deinde regibus.ff.de orig.iur.vbi iuriſconſultus dicit exactos reges numero multitudinis, eū vnus tantū tex eſſet, ſcilicet Tarquinī: vt hinc intelligas,illius filios, quos reges etiam vocat,fuiſſe, & cum eo exactos,vt omnes Romanæ hiſtoriæ ſcriptores receenſent, & inter cæteros Liuius circa initia libri 2. vbi & ſæpius reges exactos numero plurali ſcribit.Et libro 3.cùm primū dixiſſet, quæ ſi in rege rum eodem,tunc in filiō regis fetēda non fuerit, quo in loco loquitur de ipſo Tarquinio, & eius filio.non multò poſt dicit reges exactos, regem ſcilicet, & filium ipſius. Et ita ea verba. d.l.2. intelligit Zaſius vir, præter iuris ſcientiā, omnū bonarū artium peritiſſimus, & poſt eum Hiero. Cagnolus,licèt Accurſius aliò eam verborū ploralitatē non inſtirè tamen refecat.Sed & Tullius Philip.3.& iterum 5.ruſtūque lib. 1.de diuin. haud multò poſt prin.reges etiam exactos dicit,cùm de eadē re loquetur, & priori loco paulò ante dixiſſet ſingulariter Tarquiniū expulſum. Et Valerius quoque Maximus iiſdem verbis in re eadem vtitur lib. 4.c.1. poſt prin. & iterum lib.8.cap.9.etiam poſt princ.& Plin.lib. 18. cap. 3. Ex quibus potes intelligere regis filios reges dici. Id quod planè aſſerit glo.in cap.vlt.22.q.1.ex eo tex. qui regem vocat quemptam filium regis, & etiā allegat d.l.in ſuis.& eam glo.ſequitur Andre.iſern.in prælu.feud.& in cap.1.& ibi etiam Aluar. colum. antepen.verſic.quarto an filī regis. Mart.Laud. col.vlt. & Cardin.Alexan.col.3.in prin.tit.quis dica. dux co. mar.& idem Andr.in proœmio conſtit. Sciliæ, & in eōſtitut.incip.proſequēres.col.3.& ibi Matth. Afflict. in 8.quæſt.vbi per hæc dicit quòd filius comitis potitur priuilegio illius conſtitutionis loquentis de comite,& idem Matth. in cōſtit.incip.intētionis noſtræ, colū.8.verſi. item pro iſta parte.& in tract.prorom. reos.colu.7.Sequitur itē eam glo.Bald. in d.l.in ſuis, per illum tex.tam in lect. quàm in repet. ad fi.in penul. quæſt. & ibi quoque Albet. & idem Bald. in l. quæſitum. §. ſi ſeruus mihi. ff. de leg. 1. vbi tamen locum illius glo. non deſignat. & conſi. 389. cōſuetudo eſt in nonnullis regnis,col. 1. verſic. item primogenitus dicitur lib. 2. Alb. in l. pactum. C.de rei vendic. & Rapha. Coma. conſi. 131. cuius eſt exordium, duo fratres, poſt princ. Panorm. qui hoc dicit procedere ex conſuetudine à lege inducta, in cap. tanta, col. 3. extra qui fil. ſint legit.Io.Ray.in §.præterea ſi quis, columna tertia, verſiculo & iſta indueebant, titu. de prohibitio. feud. alienat. per Feder. Barba. in repet. rubric. de cauſa poſſeſſ. & propriet. in 22. char. verſic. opportune ſe offert modò quæſtio, & conſilio 40. incipien. illud adieram, columna ſecunda. libro primo. & co ſilio 10. cuius eſt princip. ſapienter ſcribitur, columna tertia. lib. 4. quibus locis dicit illam glo ff. valde ſing. & dict. conſilio 73. columna tertia. libro quarto. & Cardin. Alexand. in cap. per venerabilem. § quod autem, columna 30. verſiculo poſtremò ad eandem materiam, qui fil. ſint legit. Iaſ. qui & eam gluſſ. dicit not. conſilio 192. exorta eſt, columna tertia. verſi. confirmatur, libro ſecundo.& iterum conſilio decimo. nonnulli, columna tertia, circa med. lib.3. Philip. Dec. conſil. 261.in cauſa magnifici, col. 2.verſic. ſeptimo. Carol. Rui. conſi. 19. in hac controuerſia, col. 1. nume. 1.lib. 1. Latè Ant. Corſet. in tracta. de poteſtate & excellent. regi.in 25. quæſt. Franc. Luca in tractatu de primleg. fil. parte 1. in 119. caſu. Lud. Gozad. in rep l. ſi pactis, colum. 10. verſic. tertiò

ſequi

item ad id ff. de S.C.Sylla. vbi tamen circa hoc diſtinguit. & Soci. qui hoc reputat ſing. conſil. 30. incip. in cauſa dominæ, col. 3. lib. 4. & cõſil. 121. cuius caput eſt, præmittenda eſt diſputatio, col. vlt. eod. lib. 4. licet contrarium tenuerint Iaſ. Philip. Dec. & Franc. Pepi. in d. authẽ. prętercà. ille. col. 3. Dec. colũ. pen. hic col. 9. & ſeq. in repet. Sed vt redeamus ad primũ illud dictum Bald. in d.l. ſciendum, & Alber. in d.l. in ſuis, idem etiam voluit ipſe Alber. in priora parte ſtatutorum. quæſt. 71. item pone ſtatuto ciuitatis, & iterũ quæſt. 109. item quæro ſtatuto caſtri, & id quoque ſequitur Alexan. in d.l. vlr. C. de impub. & alij ſubſtitu. & Barb. in tractatu de præſtan. Cardin. in prima parte quæſtio. 1. col. 9. verſic. ſexto Cardinalat⁹. & in d. cõſil. 10. col. 3 lib. 2. & Socin. qui id reputat ſing. in d. l. plerique, col. 5. in 5. quæſt. ff. de in ius vocan. & D. Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelaſiã, num. 809. & ſeq. de teſtam & Felyn. in d. c. 1. col. 1. extra de magiſt. & Iaſ. in l. filius paciſcẽdo, in 1. not. C. de pact. Quin plus voluit Bald. per illam glo. quã dicit ſing. in c. quæ in eccleſiarum col. vlt. de cõſtit. quod in eam illius ſtatuti, de quo ſuprà proximè diximus, extimum hoc cataſtrum partis prodeſt omnibus filiis inſolidum, vt poſſint omnes illud officiũ, vt cum noſtris loquar, obtinere quandiu pater vtuit, ac ſi quilibet eorum tantùm haberet in bonis. Sed & illã glo. ſequitur Bald. in d.l. 1. §. domin. ff. de Senatuſcon. Syllan. vbi eam quoque dicit ſing. obtinere locum, ſiue filij ſint emancipati, ſiue in poteſtate patris. de quo tu vide omnino Iaſ. & Phil. Dec. inter ſe digladiantes in d.l. vlt. C. de impub. & alij ſub. & text. in l. 2. §. incolumes. ff. de vacat. muner. Illã quoq; glo. ſequitur idem Bald. in c. filij⁹. tit. de capi. qui cor. vend. vbi ex ea dicit, quòd filius oneri deoet habere honorem paternum, & onera hæreditatis repudiare, quia cẽſetur eadem perſona. & in addit. Spec. tit. de cenſib. §. nunc dicendum, in fin. & cõſil. 138. Petrin⁹ de Iſco, circa med. lib. 1. vbi eam dicit elegantẽ. & cõſil. ſeq. cõſuetudo eſt, col. 1. vbi & eam dicit ſingul. ſed vtrobique eam intelligit in filio famil. tantùm, non etiã in emancipato, ſibi in hoc contradicens. & cõſil. 234. decretum magnifici, col. 1. eo. lib. 1. vbi per eam dicit, quòd pater & filius ſunt vna identitas, & vnũ eſt vtriuſque domicilij, eámque etiam dicit ſing. & conſil. 486. quidam dominus, in fin. eod. lib. 2. & cõſil. 289. hoc exordio, conſuetudo eſt, col. 2. verſ. tecũdò hoc probatur. lib. 1. vbi & ex ea dicit, quòd pater & filius in muneribus & honoribus ad intellectũ vnius perſonæ reducuntur. & conſil. 105. in cauſa quæ vertitur, col. 2. lib. 3. & cõn. 194. ita cauſa, col. vlt. lib. 4. vbi etiam dicit nor. & per eam dicit, quod libra patris cenſetur libra filij ſequitur. item illam gl. Paul. Ca. conſil. 110. ſuper prima quæſtio, col. 2. verſic. in contrarium. lib. 1. Alexan. in dict. l. in ſuis, col 2. & in d. authen. præterea, vbi ſupra. & conſil. 48. ſuper hæſitatione de qua quæritur, col. 1. verſicul. tertiò pro hoc facit, lib. 1. & cõſil. 215. viſis & oportune digeſtis, col. 2. & iterũ col. vltim. lib. 2. Cep. cauſarũ criminalũ conſil. 21. ego Bartholomæus, col. vlt. vbi ex hoc dicit, quòd ſi ex ſtatuto debeat manus amputari condẽnato ad certam pecuniam ob delictum, niſi ſit idoneus ſolutionis illius pecuniæ, certè is cẽſetur eſſe idoneus, cui pater ſolueẽdo eſt. Sed & eã glo. ſequitur Corn. d. conſil. 268. in hac cõſultatione, col 2. lib. 3. & Barb. d cõſil. 10. ſapiẽter ſcribitur. lib. 2. & conſil. 66. ſcribitur prælatè, col. pen. eod. lib. 2. & in d. conſil. 73. col. 3. li. 4. & in d. tracta. de præſtan. Cardin. in 1. parte quæſt. 1. col. pen. Socin. col. 84. accuratiſſimè, col. 3. eo. lib. 3. & d. conſil. 10. in cauſa dominæ, col. 3. verſic. hoc facit, lib. 4. Franc. Curt. ſenior conſil. 49. memoriæ recolendæ dux, col. 17. verſic. & cùm domin⁹. & cõſil. 50. cuius eſt iſtem initiũ, col. 60. verſic. dũ dicunt aduerſarij. Iaſ. late in dict. l. filij⁹ paciſcẽdo, in princ. C. de pact. & Phil. Dec. an cap. ſpiritoſ⁹, extra de præb. Ant. Corſet. qui eam glo. dicit ſing. in tractatu de pote. & excel. regia. in 25. q. col. 2. & omnes vbique præter vnũ Rom. (niſi nos fallat memoria, qui eã reprobat in d.l. ſciẽdu. ff. qui ſatiſd. cog. hinc occaſione ſũpta, quòd Guil. Cu. Bart. Alberic. & omnes ibi aſſerũt poſſeſſionẽ immobilium patris non prodeſſe filio in caſu illius l. Sed pro illa glo. vide text. in c. 1. extra de magiſt. probantẽ vt etiã not. Panor. & Felyn. ibi, nun eſſe verũ pauperiẽ, cui patet dies eſt. & in c. clericos. 1. q. 2. & in c. vlt. in fi. 16. q. 1. & eam glo. ſequi videtur Franc. Aret. in l. maritũ, col. vlt. ff. ſolut. matrimo.

24 Et hæc ſanè confirmat, quòd ſi patet munus quodpiam aut magiſtratum geſſerit, non ſibi tantùm ſed filio præbet vacationem eiuſdem muneris intra tẽpora legibus definita. Quod vt intelligas, illud nobis primo ex antiquis legibus repetendum eſt, quòd olim apud Romanos ex lege non licebat eundẽ magiſtratum intra 10. annos capere, vt traditũ eſt à Tito Liuio, ad calcẽ libri 7. ab vrbe condita, atque iterũ lib. 10. vbi refert Q. Fabiũ Maximum vtgẽte maxima neceſſitate, Cõſulem dictũ, legẽ hanc recitari iuſſiſſe, quæ illi huius muneris vacationem præberet: quod & aſſtruit Iulius Florus in epitome ipſius, tum lib. 51. tũ quoque 56. in quo ſcribit Scipionem Africanum ob eandẽ legem conſulatum ſibi vltro delatum à S. P. Q. R. minimè capere voluiſſe. Huius autẽ legis verba adſcribit Tullius lib. 3. de legibus, Eundem magiſtratum, ni interfuerint decem anni, ne capito. At Liuius, vt ad eum redeamus, ſcribit lib. 7. ſecundi Belli Pun. C. & L. Atrianos tribunos plebis, cùm Q. Fulvius Coutũ dicerentur ſe interpoſuiſſe: neque enim magiſtratum continuari ſatis ciuile erat. Idem lib. 3. ab vrbe condita tradit ſenatum conſuliſſe magiſtratus continuari, contra rempublicam eſſe. Ex quo apparet apud Rom. tam a priſcis temporibus id obſeruatum fuiſſe. Plutarchus autem in vita Coriolani, ſtatum in principio dicit, populum Rom. Martio Cenſorio ſuadente, eam legem tuliſſe. Sed & huius legis meminit Appianus lib. 1. Bellorum ciuilium, in quo loco de tribunatu Gracchi diſſerit, tum etiam cùm acta Syllæ in Dictatura deſcribit, vbi & ipſum eandem legem ſanxiſſe tradit. Apud Valerium Maxi. lib. 4. c. 1. M. Rutilius iterum Cẽſor, ritatus ad concionem, populum vocatum grauiſſima oratione corripuit, quòd cum poteſtatem bis ſibi detuliſſet. Et continuo poſt: Quintius Cincinnatus conſul cùm honorem eius P. C. continuare vellent, non ſolum propter illius egregia opera, ſed etiam quod populus eiuſdem Tribunos in proximum annum creare conabatur, quorum neutrum iure fieri poterat, retinuque diſcuſſit: Senatus ſtudium ſimul inhibendo, & Tribunos verecundiæ ſuæ exemplum ſequi cogendo. Sed & mox ſubdit, Fabium maximum cùm a ſe quinquies, & a patre, auo, proauo, maioribuſque ſuis ſæpenumero conſulatum geſtum animadverteret, in ciuitatis quibus filius ſuus ſummo conſenſu trahebatur, quam potuit conſtantiſſimè egit, vt aliquando vacationem huius honoris Fabiæ genti daret, ne maximum imperium in vna familia continuaretur. Cæterum ex legibus Thuriorum non niſi intermiſſo quinquennio multum præfectum gerere licebat, vt ab Ariſtotele proditum eſt lib. Politicon 5. c. 7. Qui & ipſe lib. eiuſdem operis 6. cap. 2. inter multa popularium gubernationum documenta illud adiecit, non niſi ſemel eundem magiſtratum ab aliquo deb ere geti, vel petratõ, & paucis. At Plutarchus in Lyſandro tradit legem fuiſſe apud Lacedæmones

Romanorum lex vetus ne liceret intra decem annos eundem magiſtratum capere.

Magiſtratus non eſſe continuandos.

Thuriorum lex de eo re.

Lucrationiorum quæ.

Et Athenienſium.

cedæmones, ne bis idem præfect⁹ claſſis fieret. Apud eundem Cato ſenior in ipſius vita, cines grauiter increpabat, qui eoſdē frequenter in publicis munerib⁹ præficerent. Cæterùm Demoſthenes πρὸς Λεπτίνην ſcribit lege ſanctū fuiſſe Atheuis, ne cui itesū Syndicū fieri creariue à populo liceret, ne id muu⁹ ob publicam vtilitatem iniuentum, in quæſtum compēdiumque priuatū verteretent. Plutarchus in vita Lycurgi, vni⁹ ex decem trādit apud eoſdem Athenienſes legem fuiſſe ne quis vlra quinquēnium publicæ pecuniæ curā adminiſtraret. Nec huic rei deſunt leges ooſtræ, quibus interdicitur, ne quis honorem cōmuner, aus tepetat, l. honor. §. gerendorū. ff. de munes. & honorib. Et ſcribitur in l. æſtimationcm, §. vlt. eo. tit. neminem deſenſionē Reipub. amplius, quam ſemel ſuſcipere. In quam sem eſt etiam text. in l. libertus. §. præſcriptio. & iterū in l. diuus. ff. ad municip. & l. legato. ff. de vacas. muner. & in l. Paul⁹. in princ. & in §. imperatores. ff. de legat. & in l. nemo in prouincijs, & l. ſequen. C. de aſſeſ. & in l. 1. C. ad leg. Iul. de ambi. & in l. ſi quis tam. C. de decur. lib. 10. & in l. 2. C. de honor. & munet. non conti. eo. lib. vbi ponuotut internalla temporum, quæ poſtremis legibus in id ſtatuta ſunt. & l. cùm te. C. quemadmod. ciuil. munera indic. eo lib. & in §. vlt. in authen. de deſēſ. ciuita. vbi inter cætera text. eſt ſing. quòd vnus sanſùm ex collegio poteſt impedire, ne quis continuet cūdem magiſtratum, etiam ſi cæteri omoes conſentiant. Id enim fieri noo poſſet, niſi enncta ciuitas, reluctante nullo, eum elēgerit. Hæc enim ſunt verba illius text. quem ad hoc expendit Ange. ibi, & Bass. in l. omnes populi, in 2. q. princ. ff. de iuſtit. & iur. & in l. quod maior, poſt med. ff. ad municip. & Bal. in cap. quoties, in fi. extrà de pact. & conſil. 318. ponitut quòd electio, in prin. lib. 3. Ang. qui illum text. dicit ſing. in l. & ſuum. §. hodie. in fin. & ibi Raph. Fulg. Paul. Caſt. & Iaſ. colum. 3. verſic. quintò noſātet limita. ff. de pact. & idem Ang. conſil. 230. præmitto ad euidentiā, in princ. Rom. qui & illum dicit ſing. in rub. de arbitr. col. 6. verſic. limita primò locū noo habere. & ſing. 95. heri fui interrogatos. & iterū ſing. 665. ad eligendū, & Feli. in c. cùm omnes, col. 2. verſic. quattò fallit, extrà de conſtit. Ex quib⁹ facilè intelliget, oce debere eos qui magiſtratū ſemel geſſerint, eundem facile repetere, nec ſi iterum eligantur, cogendos eſſe. Id quod certè ita obtinet, vt tandē ad noſtrum inſtitutum sedeamus, vt ſi pater ſemel geſſeris, non ſibi tantū, ſed & filio in ſequentem annum vacationem præbeat, tanquam eadem ſiut perſona, tex. eſt in l. filio. ff. de lega. & in l. 5. C. de honorib. & muneribb. non conti. lib. 10. & in l. nulli, in princ. C. de muner. & actna. lib 11. quibus locis declaratur, quomodo id intelligendum ſit. Et id quidam aſſignat patris & filij identitati. vs ſic loquar, vel vt meli⁹ dicam, vnitati. Alexand. d. conſi 215. viſa opportunè, col. 1. & iterū vlt. lib. 2. Et facit optima tex. in l. dixim⁹. §. ſi pater. & l. ſeq. ff. de excuſa. tutor. vbi tria tuſelæ aut curæ muncta patris, non ipſum tantùm patrem, ſed & filium quoque ab alia tutela excuſant, & è contratio. Qualiter autem hæc omnia quę diximus, procedant, videlicet quòd pater & filius ſunt vice vnius, & quòd filius eſt veluti dominus rerum patris, & familia, vide omnino in noſtro tract. primigeniorum. q. 33. & iterum 40.

Patris vo luntas tuiti dantis re ſtamento ma gis ſolemni, aut poſtre mo, ſeruanda eſt.

25 Finem his imponerem veritus ne forem immodicus, niſi l. hæc noſtra ex iiſdem velūti radicibus coaluiſſet. Ideo antequam ulterius progrediamur, volumus & huc ſubiuogere alia quædam priuatim in noſtris legibus ſtatuta, aut à noſtris Doctor. interpretata, ratione huius affectus amoriſq; paternum. vide & l. noſtra exiit. Primum enim loges noſtræ tuſerunt iudicem ſequi voluntatem patris, qui in teſtamento etiam minus ſolenni, aut poſtea ſcripto, aut alias nō iure tutorem liberis dedit. l. 3. & l. filio. ff. de cōſt. tuto. & l. ſ. C. eo. & l. pater. §. cùm a patre. & l. ſi pater. & l. iure noſtro. §. vlt. ff. de teſtam. tutel. Et id quidē ſine alia inquiſitione. d. §. cùm patre. & l. 1. & ibi Docto. ff. de conſti. tut. & §. vlt. Inſtit. de tute. & not. Docto. in d. l. 2. C. de cōſtit. tut. & latè conſuluit Corne. cōſil. 175. incipit cēr in præſenti. col. 4. verſi. concurrit etiā, lib. 3. vbi & hoc extendit ad aliā patris diſpoſitionē circa filiotū educatiouē. & cōſil. 238. col. pen. verſic. cū itaque, col. 4. lib. 4. Idq; obtinet etiam ſi tutor datus à patre ſit ſuſpectus, modò pates ipſe non ignorauerit, per l. in conſtitutiōnibus, & l. vtili tatem, ff. de conſtit. tut. quam ad hoc dicit not. Fraoc. Aret. in l. is cui lege. col. 2. ff. de teſta. vbi plus dicit, id obtiocre etiā ſi is tutor ſit manifeſtè prudigus, per l. tres tutores. §. vltim. ff. de adminiſt. tut. Tanta eſt inquit, præſūptio quā habet lex pro cōſilio patris erga filios, per d. l. amciſſimos, in prin. ff. de exc. tut. Idēq; ſi pater ipſe ſit adultus nondū maior annis 25. per tex. in l. 3. §. quamuis. ff. de admin. tut. quem ad hoc dicit ſing. Rom. ſing. 170. adultus poteſt. Nec patris tātum, ſed & matris quoque, cuius non munus eſt tutori ē liberis date: ſi tamen dederit, iudiciū ſequendū eſt, vel ſine inquiſitione, vel, cum modica, arbitrio iudicis, vt not. in l. 2. ff. de cōſtit. tut. & in l. 1. C. eo. & in l. credeudū. ff. qui per. tur. & in l. mater. C. de teſtam. tutel. & in l. peto. §. mater. ff. ſe leg. 2. & pes Bal. conſil. 163. cuidā putllæ, in ſecūdo dubio, lib. 4. & Stepha. Bert. conſil. 190. quātus mater. in princ. lib. 4. Quin & ipſa velit nubere. petātq; remoueri à tutela, & aliū ſuffici, iſ debet dari, quē ipſa nominauerit, excluſis legitimis, §. ſin autē tutelam, in authen. de nupt. glo. Dyn. & Bart. in l. credendū. ff. qui per. tutor. Cum aliis mūltis concord. à me congeſtis in commentariis noſtrarum conſuetudiuum tit. 17. c. 3. in glo. 1. paulò ante ſi.

Idem ſi tutor datus ſit ſuſpectus.

26 Ex hoc quòque affectu paterno prodiit, quòd pulchrè aſcriſerit tradit Bal. in l. pactum, in 21. q. C. de collatio. quòd ſi ex ſtatuto non poſſit mulier conſabere ſine eo ſenſu diotum conſanguineorū, non tēquirunt ea ſtatuti ſolēnitas, ſi filia patri renūtiat. Nam propter naturalem, inquit, patris affectum, tpſe plerumq; videtur eſſe concellū, per multa inta, quæ hic allegat. Et hoc ſequitur Rom. & Alex. in l. ſi quis mihi bona. §. vlt. ff. de acquir. hæred. Alexand. conſil. 106. incip. quoad præſens quæſitū, in fin. lib. 1. & cōſil. 29. cuius exordium eſt, præclarè ſubtiluer, col. pen. verſi. pro hoc etiam facit, lib. 3. vbi hoc non vulgariter cōmendat. Ba b. in cap. causā matrimonij, col. 1. extrà de offic. delegat. & cōſil. 16. aliud in medio affera m, col. 4. ve ſic 4. faciat, lib. 3. Frāc. Arer. in l. 1. in fi. C. qui & adne. ſ. quos. Philip. Franc. in cap. quāuis, in 3. not. & ibi quoquē Georg. Nat. in reper. colū. 11. verſic. ſecundo not. ibi, tu contra Ludouic. de pact. lib. 6. Socin. conſil. 230. vilo teſtamento. col. 1. lib. 2. Iaſon qui hoc repetat ſing. in l. tranſactionem, col. 2. verſic. contra Salyc. ſeruūs, & ibi quoque And. Alcia. C. de tranſact. & idem Alciat. in l. præſes, in 1. glo. in fin. C. eod. tit. & ipſe etiam Iaſon cōſil. 133. videretur in præmiſſa, col. 2. verſic. ad idem contra, lib. 4. Phil. Dec. conſil. 26. cuius ſuperſcriptio incipit, an filia dotata, col. 2. & iterum conſi. 18. viſa renūntiatione, col. 1. & conſil. 311. magnificus, col. 2. lib. 4. & in d. l. pactum, col. pen. verſi. vlt. notandum. C. de collat. Auto. Corſer. in tractatu de poteſtate. & excellen. regia, in 25. quæſt. col. pen. in fi. vſque ad fin. illius quæſt. Franciſc. Ripa. lib. 3. reſponſorum. cap. 10. incip. ſuperi dubius, col. 1. & Card. Cotta. qui hoc dicit ſing. in mo. incip. ad rogationis formam, col. 2. verſic. poſſumus tamen. & ita ſum tenor ſtatuti, ea

statutum requirent. & Ioan. Montefet. in repe. l. frater à fratre, col. 13. verti. tertiò quæritur. ff. de condict. indeb. citantque omnes Bald. vbi supra. Sed idē nulla ipsius mentione facta respondit Paul. Cast. cuius nec illi meminerunt, consi. 421. quòd renuntiatio istius dominæ, versi. secundò principaliter, lib. 2. asserunt que omnes naturalem illum patris amorem prin liberos.

Qui contrarium tenuit.

27 Fuerunt tamen & ex illis plurimi, qui diuersum censuerunt, videlicet Rom. sibi contrarius in d. l. pactum, col. pe. & ibi quoq;, subobscurè tamen, Corn. in fi & Barbat. sibi quoq; contrarius in addit. Bald. ibi, & post eos Iaf. sibi item contrarius, magna rationum, & argumentorum mole fretus, in col. vlt. versic. extra gl. non omitto. qui tamen veluti gloriabundus iactat se primum omnium illius Bal. sententiæ expugnatorem, & etiam elaculum Alex. sibi etiam contrarius in addit. Bar. in l. apud Iulianum. §. si pupillus. ff. ex quib. caus. in possess. eat. & apertius in l. more, col. 1. ff. de acq. hæred. & Barba. consil. 40. sapienter scripsit, colum. 1. & lib. 1. consil. 41. immortalem Deum. colū. 2. & seq. lib. 4. Iaf. in d. l. præses, col. 2. versic. ego vltra omnes. C. de transact. quanquam illud Bal. dictum sing. inubi asseruisser, & Ludouic. Gomes. in §. omniū, col. 9. & iterum col. 10. versi. ita tamen communis conclusio. Instit. de actio. & ante hoc Bald. ipse à nullo istorum memoratus, non semel hanc postremam sententiam securus est, videlicet consi. 13. præsupposito statuto, lib. 4. & consi. 483. viso statuto, eo. lib. 3. & consi. 199. refutatio non valuit, lib. 5. & idem videtur sensisse. eōs. 331. quæstā puellæ. lib. 3. Sed huius partis rationib' nos abunde post Philip. Dec. respondimus in nostris legibus connubialibus, in gloss., in verbo, *contrahere*, nu. 30. secundò intellige, & multis seq. vbi videre poteris, ne iam actum, quod dicitur, agamus.

Pater legitimus minorum non potest filiosfamilias minoru res alienare sine decreto iudicis.

28 Hue quoque plerisque manere videbitur, quod ndt. scribit Azo ille fons legum sæpe oostris vocatus, in sua summa quam vocant. tit. de bon. quæ liber, post medium, versi. nec puto. Quod pater legitimus administrator filiifam. minoris, potest res ipsos immobiles alienare sine decreto iudicis, quod alias requiritur in huiusmodi rerum alienatione. C. de præd. minor. per totum & ff. de reb. eor. etiam per totum. Quod dictum sequitur Bal. in l. vlt. §. sin autem æs alienū, per illu tex. & ibi quoq; Raph & Corn. C. de hon. quæ liber & idem Bal. in l. cum eo ancipatis. C. de prædi. minor. & in l. præses, col. 2. in 14. q. & ibi etia Fulgo. Pau. Cast. Alex. Fran. Aret. Iaf. & Alciat. C. de transact. ex quibus Bal. ipse hoc dicit meoti tenēdū. Paul. auté & Alex. testantur id esse sing. & Franc. Aret. not. Sequitur item ipse Bald. in l. de re filiorum, in 2. lectu. ff. co. tit vbi id dicit sing. nec aliter reperiri. & in l. 1. in princip. & ibi Raph. Com. ff. de reb. cor. vbi & hoc Bal. dicit sing. & idem Bal. in l. pupillorū. §. si pater, eo. tit. & in l. & si sine. §. quæritum. ff. de minor. lo 2. lectu. & in l. iusiurandum quod ex conuentione. §. vlt ff. de iureiur. & in l. alias autem, col. vlt. ff. eod. titu. & in sua Margar. in verbo, alienatio, col. 1. versic. alienatio nec ista, vbi & hoc dicit sing. & iterum in verbo, parentes, col. 1. versic. pater est legitimus. Ang. qui hoc quoq; dicit notandum. in l. de re filiorum. ff. de transact. imo. in c. constitutus, de testib. Rom. & Iaf. qui dicit sing. in l. filiusfa. vers. quæ in fi. ff. qui satisd. cog. & idem Rom. in l. singulares, col. 7. & ibi quoque Iaf. col. item 7. versi. non omitto vnum. ff. si cert. pet. Lanfran. Oria in suo tractatu de arbitr. char. 6. q. 3. Fran. Aret. in l. vlt. §. pupillus, col. 2. ff. de verb. oblig. Soci. consi 67. in donatione, col. vlt. ver. tertiò quæ pater, lib. 4. Steph. Aufrer. consi. 84. viso processu causæ cept æ, col. vlt. nu. 7. lib. 1. Phil. Dec. in l. pactum. col. vlt. C. de collat. & consi. 209. in casu pro-

posito agam. brenibus, col. 1. & Castel. Contra, qui & hoc dicit singul. memor. incip. decretum iudicis. Ferd. Lop. in repet. l. filiusfa. §. diui, col. 7. versi. pro cuius corroboratione. ff. de leg. 1. Hippol. Marsil. in singu. 498. bona minorum. Carol. Rain. consil. 101. ponderatis omnibus, col. 2. no. 2. lib. 5.

Contrarium tenentes.

29 Quorum omnium consensus non deterruit Saly. quin constater & aperte diuersum contineat in d. l. præses, versi. sed dubitari potest. C. de transact. Quē solus ex recentioribus quos legi, sequitur Ioā. Montesserra. in repet. d. c. frater à fratre. dicol. 12. de condict. indeb. Nihil enim videt Saly. cur id fieri possit; nisi id operetur affectio paterna, quæ omnē excedit, per d. l. illi quidem. §. vlt. ff. quod. met. caus. Sed hoc, inquit, non est ritum: quia hæc affectio paterna non cessat cùm filius sit sui iuris, & tamen pater eius legitimus tutor nō potest alienare sine decreto, per l. eum emancipatis. C. de prædi. minor. Sed ad hoc respōdet Alex. in d. l. præses, quòd patēr tutor vel curator filij emancipati, de quo loquitur d. l. eum emancipatis, non tantum iuris habet, quàm qui est legitimus administrator filiifa. quem habet in poresiare, inq; ipsius bonis habet vsumfructū. l. cùm oportet. C. de bonis quæ liberis, cum similibus, potestque vt subdit Bal. constituere procuratorem ante litē contestatam, vt probatur in l. 1. prout eam intelligunt Bart. Bal. & alij, gl. reprobata. C. de bonis matern. Bal in l. 1. in 1. lectura, col. 1. & iterum in 2. lectu. col. 2. ff. de procur. & in c. vlt col. 1. versi. item not. regulam, extra de iuramen. calū. Paul. Cast. consi. 14. super primo dubio, ante fi. lib. 2. quod non potest facere curator. l. neq; C. de procur. etiam si is sit pater, vt dicit Bal in d. c. vlt. ita intelligēs gl. in dd. l. de bon. mater quā dicit sing. Adscit & Iaf. hoc confirmans in d. l. præses, quòd pater tutor aut curator filij tenetur reddere rationem, vt quilibet alius tutor aut curator, per l. ti superstite, & ibi Bald. in 1. nota. & alij. C. de dol. & licēt, & ibi quoq; Bal. C. ad leg. Falcid & Aurelius. §. Titius testamento. ff. de lib leg. & volut Bal. in d. l. cùm oportet. §. vlt. Cui adde quod & idē volut ipse Bal. in l. 15 qui, in princ. ff. de tutor. & curat. datis ab his, qui ius. & in l. 1. col. 12. versi. modò sequitur videre. C. de confes. & in l. filiæ cūius. C. famil. ercis. & in c. edoceri, col. 2. extra de rescript. Angel in § sed quod sanctum in authent. de nupt. Franc. Arsen. in l. vlt. §. 1. ad fi. ff. de verb. oblig. Soc. in consi. 2. incip sequendo ordinem, col. 1. in fi. li. 1. & iterum consi. 73. difficultatem faciebat, colum. 4. versi. capio nunc certū, lib. 3. & plene diximus in nostris consuetudinibus, tit. 27. §. 4. in gloss. 3. At pater legitimus administrator (vt ad Iaso. redeamus) non tenetur rationem suæ administrationis reddere, per dictam l. cum opporter §. non autem. & volut Bart. in l. vsufructu, in principio. C. de vsufruct. & Bald. in l. orphanottophos C. de episcop. & cleric. vbi reddit rationem diuersitatis, & in d. l. illi e cuius, col. vlt. C. famil. ercisc. Cui & in hoc adde textum l. vlt. §. sin autem æs alienum, versic. hoc procul dubio, in illis verbis, & a ratiocinijs, &c. C. de bo. quæ lib. & in d. l. cum oporter §. non autem, & ibi gloss. Cyn. in 4. q. Bald. & alij eod. tit. & in §. & ita circa alia, in auth. de nupt. gloss. in d. l. orphanottophos. Angel. in l. 1. § hæc disputatio ff. si cui plus quam per leg. Falc. Rapha. Cumana. consilio 88. cuius principium est, casus talis est, col. 2. Roma. in repet. l. 11 verò, §. de vno, in 29. fal. ff. solut. matrimo. Fran. Port in tractatu de duobus fratribus, parte 1. q. 49. Alex. consi. 111. circa primum dubium, col. pen. lib. 3. Maria. consi. 142. hinc capite, prosequendo ordinem, col. 10. versi. circa sextam principalem quæstionem. & Bart. eius filius, consil. 254. incip. visa & considerata. colum. 2. versic. ex quibus infero, libro 2. Adde & aliam rationem. Nam cùm

Alia ratio adiungitur ex eorum opinionem.

patet habeat in his bonis vſumfructum, non adeò verisimile eſt eum illa tenere alienare? vnde ſuum amittat vſumfructum. arg. d. l. cùm de indebito. ff. de probat. Et tic vltra affectionem paternam occurrit & ſuum ipſius commodum. Ad quod facit quod ſcribit Bald. in l. ſi infanti, col. 3. in 7. oppoſit. C. de iure delib.

Ad idem.

30 Ex quibus facilè intelligitur Salic. deceptum fuiſſe, & vt loquitur Iaſon, æquiuocaſſe, dũ allegat d. l. cùm emancipatis. C. de præd. minor. loquentem de patre tutore ſiue curatore filij emancipati, cuius bona non poteſt alienare ſine decreto iudicis, vt ibi cauetur, & in d. l. ſi pupillorum. §. ſi pater. ff. de rebus eorũ. quo in loco apertè probatur id quod diximus, ſed ita tamen, vt patri tutori ſit facilius concedendũ alienare quàm alteri, idque verum eſt vt pater ſcilicet alienare non poſſit ſine decreto: etiam ſi ea bona à patre fuerint ante filio donata, per l. 2. C. ſi aduerſ. donat. vbi eſt tex. notat. Azo autem illius ſententiæ author, ac veluti præſultor, & qui cum ſequũtur, planè intelligunt & loquuntur io patre legitimo adminiſtratore filiifamil. qui plus iuris habet in bonis ipſius filij in ſua poteſtate conſtituti; quorũ eſt legitimus adminiſtrator, quàm pater curator filij emancipati, vt ſatis liquet ex prædictis. Et hanc differentiam ex antiquioribus nũcupatim facit Bal. in d. §. ſi pater, & in d. l. 1. vbi etiam Iacob. Aret. & Alber. ff. de rebus eorum. Quando autẽ & quorũ bonorum patet ſit & dicatur legitimus adminiſtrator, plenè diximus in noſtris conſuetudinibus, d. tit. 27. §. 4. in glo. 2.

De eadem re.

31 Sed interim tamen non omittendum putamus, quòd Bald. loquens in patre legitimo adminiſtratore, videtur idẽ tenere quòd Salyc. & in re quidem ac ſpecie magis ambigua, in l. generaliter, in prin. col. 1. verſ. extrà ego quæro. C. de ſecun. nupt. dũ dicit, quòd pater legitimus adminiſtrator filiorum ſuorum, qui ex ſucceſſione matris opulentam hæreditatem acceperunt, non poteſt inter filios minores eam diuidere ſine decreto iudicis, quia talis diuiſio eſt ſpecies alienationis, in qua requiritur decretum, per l. non ſolum. C. de præd. minor. ſed & idem Bald. conſil. 448. quæritur in primis, in vlt. dubio, lib. 1. tradit quòd patet non poteſt ſine decreto iudicis tranſigere ſuper bonis in quibus habet vſumfructum, in præiudicium filij, niſi cautè & prudenter id faciat, propter dubium litis euentum, per l. 1. C. de bonis mater. & l. pactum curatoris. C. de pact. & d. l. præſcr. C. de tranſact. Ex cujus ſententia facile intelligis non poſſe patrem etiam legitimum adminiſtratorem (nam alias non habetet vſumfructum, vt pater. ex §. 1. ad ſi. in auth. vt liceat matri & auæ & plenè diximus in d. §. 4. non poſſe, inquã, patrem libetè alienare huiuſmodi bona, quod & expreſſius tenet ipſe Bal. cõſ. 557. incip. nulla mulier, col. 2. lib. 1. & turſum conſil. 215. proponitur quòd inueſtituræ, col. 3. verſ. aduerte hic, lib. 2. & iterum conſilio 331. quædam puella, colum. 2. lib 3. & Benedict. Cap. conſil. 149. punctus quædam domina, col. vlt. in 6. dub. & omnes etiam per dictam l. 1. Cod. de bon. matern. vbi eſt optimus text. quòd pater legitimus adminiſtraror filiifamil non poteſt alienate bona ipſius io quibus habet vſumfructum. Id quod etiam cauetur l. quicquid. eo. tit. cùm dicitur vt vendere, donare, relinquere, alteri obligare non poſſit. quæ verba in id ſunt expreſſiora, quàm vt quis ea cauillari, aut in aliom ſenſum trahere poſſit. nec id minùs expreſſum eſt in l. quæcunque, tum in princ. tum in §. vlt. C. de bonis quæ lib. & in l. cùm oportet. §. non autem, eod. tit.

Fundamentum opinionis Azo. & aſſeclarum ipſius.

32 Ideò hic attende lector. Nam potiſſimum, imò vnicum fundamentum Azo. & aſſeclarum ipſius, ſitum eſt in d. l. vlt. §. ſin autem æs alienum. C. de bo. quæ libet. vbi cauetur quòd ob æs alienum hæreditarium & legata vel fideicommiſſa ſoluenda tantum poteſt pater alienare bona immobilia aduentitia filiifam. quorum eſt legitimus adminiſtrator & vſufructuarius. Nec vllam mentionem facit is text. de decreto iudicis, vt alias fit in alienatione rerum immobilium minoris. Ideóque nec decretum, inquiunt, requiritur. Ex quo euidenter conſtat illud dictum Azo. & ſequacium obtinere in huiuſmodi alienatione neceſſaria, quæ fit ob æs alienum, de qua loquitur tex. quo ipſi ſolo innitontur, non etiã in alienationibus merè ſpontaneis ſine voluntariis, quia dicta placitáq; Doctor. debent uiuelligi ſecundum lèges quas ipſi allegant, ex ſententia Bart. in l. non ſolum. §. ſi liberationis. ff. de liber. lega. cum ſimil. Quãquam multi ita allegam dictum Azo. dum ſimpliciter & ſine mentione æris alieni allegant, vt rideantur velleicere patri legitimo adminiſtratoti paſſum ſemperq; ſine decreto iudicis alienare. Et tamen Azo ipſe non obſcurè oſtẽdit ita ſe intelligere, vt proceddt in alienatione quę fit ob æs alienum. Nam primùm ſcribit, quòd parer legitimus adminiſtrator debet abſtinere ab alienatione, niſi ob æs alienum: mox ſubdit hæc verba, nec puto quòd exigatur à patre decretum, cùm ipſe alienat, licet exigatur à tutore. Vides igitur quòd Azo non facit ius patri alienandi niſi ob cauſam æris alieni, & conſeſtim ſubiungit, non eſſe neceſſarium decretum iudicis in alienatioſie illius, quod tamen alias requiritur, cùm fit ob æs alienum. l. ob æs. C. de præd. mino. Et ita Azo. expreſſe intelligit & ſequitur Bal. in d. l. 1. in prin. & iterum in d. l. ſi pupillorum. §. ſi pater. ff. de reb. cor. & Etan. Aret. in l. vlt. §. pupillus, poſt medium. ff. de verb. obli. & Fa. in dicto tractatu, de empt. & vend. vbi ſuprà & Iaſ. in d. l. filiusfa. in fi. ff. qui ſatisd. cog. Et ſecundùm hanc noſtram interpretationem debent etiam intelligi quæ dicit Bal. in d. l. generaliter. & conſi. ſupra allegatis, vtpote qui loquuntur de alienatione minimè neceſſaria. Er hoc modo quoq; intelligi dictam l. t. & d. l. quicquid. C. de bonis mater. neceſſe eſt.

Diuiſio eſt ſpecies alienationis.

aſſeclarum hac in re.

De eadem re.

33 Sed & adhuc in caſu d. §. ſin autem æs alienum, videtur res hæc de qua loquimur, non omnino certa eſſe, nec expedita: tum propter verba in eo. §. adſcripta, in verſic. ſed pater quidem in prædictis. quæ verba ſunt huiuſmodi, habeat licentiam ritè res filiotúſam. vendere. Nã illa dictio, ritè, eam naturam & vim habet, vt iuris ſolennitatem dicat, ſicut dicto, rectè, ius & cauſam, ſiue iuſtitiã cauſæ, vt placuit gl. & Bartol. in l. 2. ff. de inoffic. teſtam. & in l. ſed & ſi lege. §. ſcire. ff. de petit. hæredit. cum ſimilibus. Ex quo, ritè, pro ritu nonnulli vſurparunt, vt Statius lib. 2.

Diuiſio, ritè, quam vim habeat.

At tu (pudet) hoſtia regni
Hoſtia nunc iacet, ceu mutus, & è grege ſanguis.
Hei mihi primitiis aratum & ritè ueſtito
Libauit inſeſque mori.

Ritè, id eſt ritu, quod & Priſcianus lib. 14. annotauit. Ex quo & hæc dictio denotat formam & ſententia gloſſæ in l. ſi quando, in verbo, ritè. C. de bon. vacan. & eam quidem ſubſtantialem ſecundùm Petr. Anchar. in c. poſſeſſor, col. 4. verſic. item de inte cánonico, de regul. iur. lib. 6 per c. firmiter. §. ſacramentum, extra de ſumma trinit. & cathol. extra de elect. Tum quoque quia vbi alicui conceditur facultas conficiendi alicuius actus, quem ante facere non poterat, intelligitur ſeruata ſolennitate, per l. ſi quando, & ibi gloſſ. Doctor. C. de inoffic. teſta. Propterea ſcribit Specul. in tit. de loca. §. nunc aliqua, verſic. 94. poſt multos alios Doctor. quos illic nuncupatim citat, quòd cùm dominus facit poteſtatem emphyteutæ alienãdi rem emphyteuticam, intelligitur tamen, vt alienet ſeruata ſolennitate, ſcilicet requiro ipſo

dominio

domino ſecundùm formam.l.vlt.C.de iure emphyt. in cuius ſententiam veluti pedibus ire videtur Ioan. And.in addit.illius.Eamq; non obſcure ſequitur Ioſ. Fab. in §. vlt. col. 2. in verbo,obtenuari.Cod.de iure emphy.& Collect.in c.potuit.colum.5.verſ.ſed quid ſi dictum fuit,de locat.Floria,in l.ſi ſtipulatus, colu. 2.ff.de vſuris.Ioan.Fay.in c.impetialem.§.habito.col. 7.in paruis,verſic. ſed tunc quomodo fit. de prohib. feud.alien.per Federic.& Alex.conſilio 106.cuius exordium eſt, viſo themate, colum. 1. lib. 4. lariſſimè omnium.Laur.Calca.conſil.50.non eſt dubitandum, per quatuor primas columnas.Franc.Curt.in tractatu Feud.in 4.parte.col.67.verſ.quintò quarto ſi inueſtirura.Et facit quod in ſimili tradit Petr.Anchar.cõſil.274 ad declarationem dubij.Ideò Iaſon in d.l.preſes,colum.2. C.de tranſactio. dicit quòd licet temerarium eſſet à communi illa ſententia Azo. & cæterorum aut conſulendo aut legendo diſcedere, putat tamen legendo eam non eſſe veram.

Azonis ſententia confirmatur optimè à Azone.

34 Ego verò omnibus modis veram eſſe arbitror, ita tamen intellectam,vt ſuprà diximus, vt videlicet poſſit pater ob neceſſitatem filiorum ipſorum bona immobilia,quorum eſt legitimus adminiſtrator alienare ſine decreto iudicis,per doctrinam gloſſ.& omnium in d.l.ſi quando.C.de moſſ.teſta.quæ talis eſt, quòd cùm aliquid permittitur fieri in caſu alias permiſſo, intelligitur non obſeruata etiam ſolemnitate in eo caſu alias requiſita,ne huiuſmodi permiſſio ſit ſuperuacua, per l.1.ff.admunicip.& l.ſi quando.ff.de legat.1.cùm ſim.At æs alienum,& alia ſimilis neceſſitas ſunt inter caſus ptopter quos bona immobilia minoris alienari poſſunt,intetuenicnte tamen decreto iudicis,d.l.ob æs alienum. & ibi not. C. de præd. minuorum cum ſimilib. Igitur cùm ſimpliciter patri permittitur ob huiuſmodi caſus,alias permiſſos,alienare,debet intelligi, vt etiam id poſſit ſine illa ſolẽnitate.Propterea etiam non verum eſt illud Spec.dictum ſuprà allegatum , quin ſi Dominus permitrat rem emphyteuticam vendere,intelligitur etiam ſine conſenſu aut alia requiſitione ipſius Domini,vt hæc permiſſio aliquid operetur,vt voluerunt Albe & Salyc.in d.l.vlt.ille col.pen.hic col.1.& ibi etiaio col.2. C.de iure emphy.& Fald.Ang.& Floria. ſibi contrarius in l.cùm eſſent.§.per plurium.ff.de ſeruit.ruſtic. prædet tex.ibi,& allegat pr eterea ipſe Aug.c.1.tit. de feud.non hab.pro natu.vbi & hoc dicit not. Car. Alex.in col.1.Nicol.Neapol.in c.feudum.& ibi etiam Iaco. Aluar.verſi.opt.cum gl.& ipſe Cardio. Alex.in ſi.tit.ſi de feud.fuer cõtrouerſ.inter domin.& agnat. & Imol.in c.potuit,col.49.extra de loca.& &o. ſing. 471.incip.emphyteuta non poteſt alienare.& Alexan. ſibi contrarius conſi 174.viſo themate & ſcriptis,col. 3.verſic quod autem Geraldus,lib. 2. quod tepetitur conſi.91.lib.3.Socin.conſil.3. in cauſa domini Guidi,col.vlt.lib.1.& Philip.Dec. in c.quæ in eccleſiarũ, col.vlt.de conſtit. & Firmia. in tractatu gabella.in 1. patte,col.10. verſi. & aduerte ad propoſitam quæſt. De quo & per Socin.in l.qui Romæ. §. cohæredes, col.5.ff.de verb.oblig.

35 Nec huic ſententiæ obſtat dictio ritè,poſita in d. §. ſin autem æs alienum , quia intelligitur ſecundùm præcedentia, vt videlicet priùs bona mobilia, quæ ſunt:ſin minus,bona immobilia alienari poſſint, & ita ritè , id eſt ordine alienentur , vt apud Virgilium lib.3.Æneidos,

Præcepti'ſque Heleni dederat ,qua maxima ritè
Iunoni Argiuæ iuſſos adolemus honores.

Nam quòd ita in eo loco intelligatur, indicant quæ conſectim ſequuntur.

Haud mora: conuenit̃ comitũ conſeditis ordine cunctus.

Ideòque ſæpenumero dicitur rectè atq; ordine,vt in

Reſponſio ad contraria.

l.diui fratres.§.rectè.ff.de liber.can.& in l.obſeruate. §.antequam.ff.de offi.Procon'.& l.2.ff.ad Senatuſcõ. Velleia. & apud M. Tull. Cicer. in oratione pro P. Quintio,atque etiam in Philip. 3. 5. & 10. noo ſemel , & etiam in oratione pro Sexto Roſcio Amerino,atq; alibi ſæpe. & in oratione Cæſaris apud Saluſtium in Catilinario,& Liuium in 5.decadis , lib. 5.Neque enim perpetua eſt , nec ſemper obtinet illa differentia earum dictionum, rectè,& rite,quio pleruntq; rite,pro rectè,& contra ponantur , non ſolùm à noſtris,vt per Accurſ.in l.non putauit.§. non quæ-uis.ff.de bono.poſſ.contra tab.Luc.Pen. in l.1.col.2. in fi.C.de profectio. qui in vrbe Conſtanti. lib. 11. & Domin.pnſt alios in c. contra Chriſtianos,poſt prin. de hæret.lib.6.& Franc. Aret.in l.Titius,in prin.ff.de li.& poſth.& in l.quamuis.§.infans.in fi.ff.de acquir. poſſeſ.& Iaſ.latè in l.iuſte poſſidet.col.2.ff.de acquir. poſſeſ.& Philip. Dec. etiam abundè in l. lecta.col.5. ſuper gl.in verbo,rectè.ff.ſi cer.pet.vbi etiam nuncupatim loquens de caſu d.l.vlt.§.ſin autem æs alienũ, dicit illic ritè.pro rectè poni.& Andr.Alciat.in l.hæc verba in ſtipulatione.ff.de verb.ſign.& eſt bonus tex. in l.3.cùm dicitur, ritè atq; ſolemniter. & ibi Lucas Pen.C.de bon.vacant.ſed & aliis quoque probatiſſimis ſcriptoribus.Nam & Virgil. ipſe Poetarum maximus , qui in huiuſmodi rebus eſt inſtar omnium, eo.lib.4.Æneid.ita ſcribit,

Rite ſecundaret viſus.

Id eſt, recte , vt interpretatur Seruius , & ratio rectæ ſermonis admonet.Et iterum in eodem libro:

Si ritè audita recordor. Atque etiam lib.5.

Si modo ritè memor ſeruata remetior aſtra.

Quibus locis ſatis conſtat eam dictionem nullam ſignificare ſolemnitatem. Ex quo Priſcianus lib.15. A ritu,inquit,ritè pro rectè : quia nihil traditur ritibus,niſi quod rectum eſſe creditur. & Sextus quoq; Pompeius in verbo,ritus,Ritè,inquit,ſignificat bene ac rectè. & ante hos Varro lib. 3. de lingua Latina, quo loco de Halcyone ante loquitur, quod ait ſit rite,id rarum ac rectum eſt Ali eo Accurſ.recte perfectis ſacris vult accipi. Et cum iſtis expedita eſt res hæc , in qua paulò diutiùs immorati ſumus , quia quotidiana eſt,nec tamen ſatis a noſtris excuſſa.

Dictio, ritè, nullã ſignificat ſolemnitatem.

Patet præſumitur competenter ſuadeſſe.

36 Denique vt ad alia veniamus.Ex eodem fonte fluit , quod eleganter reſpondit Paul. Caſt. conſilio 275.incipien. ſuper primo quæſito dicendum videtur dictam ſubſtitutionem , col.2. verſic. ſecundò an poſſit hoc dicere,lib. 1.quòd pater in dubio præſumitur competenter dotaſſe filiam , nec in huiuſmodi paterna dotatione debet fieri ſubtilis indagatio. Nam cùm paterna pietas conſilium capiat pro liberis , dicta l. nec in ea.ff. de adult. non debet alteri videri incompetens , quod patri competens viſum eſt , argu.l.ſi furioſo puberi , in fin. ff.de cura. furio. niſi eſſet magnus quiſpiam exceſſus , qui arguetet dolum patris , argu. l. vnde ſi Neruæ , cum ſequen. ff. pro ſocio. Et idem quoque voluit ipſe Paulus Caſtren. conſi. 404. viſis & ppnderatis , circa medium , lib. 2. & conſil.421. hoc capite , quod renuntiatio iſtius dominæ , verſi. ſecundò principaliter loquitur,eod.lib.1.& Alexan. conſil 35.videtur ſuper dicto quæſito , paulò ante fin. libr. 4. Maria. conſilio 30.quamuis ex his , colum.2. verſi. concludo quantmo ad ſecundum membrum. & Bart. eius filius conſilio 278. cuius eſt initium , circa primam quæſtionem, colum.10.verſic.confirmantur & præmiſſa,lib.1.conſil. 77.viſo teſtamento Petri, col.pen. lib.3.& Franc.Curt.ſenior conſil.17.hoc capite,magnificus vir , col. 14. verſic. venio ad quartum , & col.17.verſi.& ita in terminis.& iterum conſi.45.ſtatuto ſeu conſuetudine, col.52.verſ.ad tertium arg.&

iterum colum.vlt.ad fi.& item conſil.81. incip. rectè præfatus egregius dict.col.vlt.& taſ.qui hoc reputat ſing.in l.voluntatis. C.de fideicom. & conſ. 231. iſtæ duæ mulieres,col.4.verſ.quarto eſt bene conſiderandum,lib.2.& conſi.133.videretur in præmiſſa,colum. 2.verſ.ad idem contra,lib.4.Carolus Ruin. conſi. 52. quia de pluribus col.vlt.nu.13.lib.2.& Philip.Dec.in l.pactum,col.vlt.C.de collat.vbi hoc dicit not.&.cõſil.26.cuius ſuperſcriptio incipit:an filia dotata, col. 2.verſ.ſed tamen his non obſtat,vbi hoc reputat not. & conſil.89.viſo puncto, col.vlt.verſ. ſecunda quia. & conſil.180.viſa renunciatione,col.2.verſ. & intantum hoc procedit.& conſ. ſequen.faris uota, col. 2. verſ.& etiam dato, vbi & hoc dicit procedere etiam ſi filia eſſet læſa, vltra dimidium iuſtæ æſtimationis. & conſil.196.viſa tranſactione,colum.2.verſ.& in ſimili caſu.conſ.276.proponitur quòd Dominus.lib.1. conſi. 105.copioſe.col.2.verſic. concurrit. & conſilio 611.magnificus.col.2.verſic.dubitari poteſt.& Franc. Curt.iun. conſil. 10. viſa ac diligenter conſiderata, col.2. & Laurus Pala. in tractatu ſtatutorum excludentium fœminas à ſucceſ.char.5.colum.4.verſic.reperio autem in hac quæſtione. & Caſe.Cot.qui hoc dicit ſing.in memori.incip.dos data.& Ant.Rub.cõſil.163.circa primum dubium,eolũ.2.verſ.circa aliud. & idem prope voluit Corn.conſ.107.in conſiliis,colum.3.verſic.quia lex debet,li.2.& ante omnes Bald. euius nullus illorum meminit, conſil. 328. cùm in cauſa Piſani conuentus,col.2.verſic.quæritur ſecundò,lib.3.vt iam non dubites,vt opinor. in tot legalis diſciplinæ procerum ſententiam pedibus manibúſque haud cunctanter ire, eriam ſi reclamet Bald. & Bart.in tractatu dotium,in 17.priuilegio 5.patris. Cuius quidem authoritas mihi certè veluti ſacroſancta eſt,ſed nemo ſolus ſatis ſapit, ex Periplectomeni ſenis ſententia in Milite Plauti. id quòd Græci ita pronunciant,εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt, vnus vir, nullus vir. Quanquam idem cum eo ſenſiſſe videtur Socin.conſi.57.in cauſa reſtitutionis.col.7. verſi.non obſtar illud,lib.4.

Fundamentum huius legis conſiſtit in verisimili mente donãtis. Verisimilitudo in legibus quantum valeat.

37 Sed iam,ni fallor,tempus eſt,vt hunc affectum, amorem,neceſſitudinem,coniunctionem, aut ſi mauis vnitatem,vel vt alij appellant,vnionem parentum & liberorum relinquamus, & ad aliam partem rationis atq; fundamenti noſtræ l.quę eſt veriſimilitudo,pergamus.Hæc igitur l.noſtra omnium conſenſu fundatur in veriſimili mente donantis,qui ſi cogitaſſet de futuris liberis veriſimiliter,aut nõ donauiſſet,au ſub ea conditione donauiſſet, ſi liberos non ſuſciperet. Scilicet tanti eſt noſtris legum latoribus & petitis veriſimilitudo,vt ex ea leges faciant,litéſque diffiniri iubeant, tãquam id verum ſit,quod vero eſt ſimile.Quibus planè conſonant vltra tex. ſuprà in princ. allegatos,l.non veriſimile.ff.quod met.cauſa.Et l.peculium autem.§.1.ff.de pecul & l.ſi filius, eo.tit.& l. Iulianus.§ præterea ff.de actio.empt.& l.ſed & ſi ſuſceperit.§.primo.ff.de iudic.& l.ſi extraneus.ff.de cõdict.ob cauſ.& l ſi debitor.§.veriſimile eſt.ff.de contrah.empt.& l.2.§.ſi venditor.ff.de hæred. vendit. & l.peculium.§.1.& iterum l ſi filius,quæ eſt pen. ff.de pœnis. & l. Neſennius.ff.de negot.geſt & l.quæro.§. inter locatorem. ff. locati, & l. obligatione. ff. de pign. & l. Pomponius. §. ſi quis. ff. in quibus cauſis pign.vel hypoth.tacitè contraha.& l.inſulam. ff. qui pot. in pign hab.& l.3. §.1.ibi,veriſimilia reſpondetur.ff.de teſtib.& l.ob carmẽ §.vlt.ibi,quę rei aptiora,& vero proximiora.eod.titul.& l.ſi nuptura,in fin. ff.de iure dot.& l.inter ſocerum, in princ. ff. de pactis dotal.& l.amiciſſimos, in princ. ff. de excuſ. tuto.& l. ex facto, poſt princ.ff.de vulg.& pup.ſubſtitutione, & l.cohæredi.§.qui patrem, eod.titul.& l. cùm res.in princ.& l.quidam,etiam in priu.ff.de leg. 1.& l. Titia cùm teſtamento.§. qui unica, ibi, non eſt veriſimile patrẽ.ff.de legat.2.& l.Mæuius,in prin. co'tit.vbi incredibile reputatur, quod non eſt veriſimile. & l. cùm pater.§.pater certum,eodẽ quoq; tit. & l.qui filium,ff.de leg.3.& l.vxorẽ.§.feliciſſimo,eo. tit.& l. qui concubinam.§.qui fundum,eo.quoq, tit. & l.Publius.§.Titia.ff.de condit.& demonſt.& l.cùm vir vxori,eo.tit.& l.Plautius.ff.de auro & argent.legato.& l.deniq;. § vlt.ff.de pecu.legat.& l.ſi ſtipulatus.ff.de vſur.& l.ſi inimicitię.ff de his quib.vt indig. & l.ex facto.§.ſi quis autẽ ſuſceperit,ibi,quia non eſt veriſimile.ff.ad Trebel & l.cùm quidã. ff.de ann.leg. & l.in ratione.§.tametſi.ad leg.Falcid. & l. octaui.ff. vnde cognat.& l.vlt.ad ſi.ff.de fideic.libert.& l.quod & lex.§.hoc interdictum.ff.de libe.hom.exhib. & l.ſi fuerit libertas,in prin.ff.de manum. teſt. & l.cùm ex pluribus,ibi,quòd veriſimile videretur. ff.de ſolutio. & l.ſi is cui nũmos.§. Flauius,eo.tit.& l.miles.§.mulier.ff.ad leg.Iul de adult.& l eum qui ita ſtipulatur, in pri.ff.de verbo.oblig.& l. fideiuſſor.obligari.§.vlt. ff.de fideiuſ.& l.ſi vnius. §. filioſa ff.de iniu.& l.ſancto.ff.de pœn.& l.hæc autem. §. 1.ff.quib.ex cauſ.in poſ.eat.&.l.1.§.hæc actio.ff.ſi.quis teſta.lib. &.l.triplici,ad ſi.ff.de verb ſigni.& in l.obſcuris, ff.de reg. iur.& l.1.C.qui aduerſi.quos.& l.cũ quis, ibi, neque enim veriſimile eſt. C. de nat.lib. & l.vlt. in ſi.C.de hæte.inſt. & l generaliter. §.cùm autẽ. C. de inſt.& ſub.&l.cũ cognitionaliter.&iterũ l.milites,ver.oportet,ibi argumentis veriſimilibus.C.de quæſt &l.1.C. ad leg.Cornel.de falſis.& l.2.de his quæ vi met.cauſ. fiũt.& l.vl.in ſi.C.de vſuft.& §.idemque iuris,ibi,cũ non ſit veriſimile, Inſtitu. quib.ex cauſ.manum.non poſſ.& §.1.ibi.coniecturis & veriſimilium ratione in auth.de teſtam.imperfect. & §.quia verò veriſimile, in auth.de non ali & c.ſolicitè, quod eſt 2. extra de reſtit.ſpol. & c.in literis,in ſi.& in c.conſtitutis,lib.1. extra de teſtib. & in c. literas, extra de iureiur & c. quia veriſimile,extra de præſumpt.& c.ſuper hoc extra de renunt.& c.quoniã. verſi.ſi autẽ de carnali,extrà,de lite conteſt & c.bonæ, ibi, ex veriſimilibus & probabilibus cauſis,de appel.& c.nauiganti,quod eſt vlt.extra de vſur. & c.in præſenuia,extra de procu.& in c.ſi quis.& in c cùm P.Maconella, extra de purg. can.& in c ſi culpa.extra de iniu.& dam dat.& c per venerabilem;ſtatum poſt prin.extra qui fil. ſunt legit. & c.vt circa,verſ.alioquin,de elect.li.6.& c.nulli,eo. quoque tit.& lib.& c.quotundam, ibi, veriſimiliter formidamus,eo.tit.& lib.& c.cupientes.§.quod ſi per 20.eo rurſum tit.& lib.& c.vlt.de renunt. & c.vlt.de reſtit.ſpol.eo,lib.& c.vlt.& ibi gl de offi.vicar.eo lib. & c.2.de fil.presby.eo.li.Ex quo tex.dicit Dom.conſ. 65.diſcutiã,col.pe. quòd taciturnitas etiã veriſimilitudinis inducit ſubreptionem. & c. 2.§.ſtatuimus,de decim eo.li & c.in fidei,de hæret.eo. lib & c. quanquam,ibi non minorẽ, quàm veriſimiliter creditur, de vſur.eo.lib.& c.ſi epiſcopus, de pœnit: & remiſ. eo.li.& c.inſpicimus.& c.in generali,de reg.iur.eo.li. & ibi concord.per gl.& Doct.& cle cauſam,verſ.verũ ſi propter.& ibi gl.in verbo,veriſimiliter,de elect. & cle.2.verſ ſi.verò dicti,de for.cõpet & cle.2.verſ.vt autẽ præmiſſa de relig.domi.& cle.exiui.§. deinde,& §.turbas,& ibi Card.Zab.gl.de verb.ſign.

Quæ requirantur ad impugnandum veriſimile.

38 Hinc ad id probandum, quod non eſt veriſimile,requiruntur clariores probationes,vt prodir Bald. in d.l.non veriſimile,per illum tex.& etiam Spec.titul. de probat.§.vlt.col,vlt.verſic.quantum.Panor.in cap.vlt.in fin. extra de ptesbyr. non bap. per dictam l. non eſt veriſimile, cum cæteris multis, quorum nomina & loca veluti digito oſtendit Philip. Dec conſil.176.quod ſuprà maiurẽ,eolum.1.& conſ.195. incip.

incip.ſtuidnão breuitatr.col.2.verſ & iſta concluſio. & conſi.343.in cauſa partus ſuppoſiti, col.1. verſ.ſecunda ratione,& conſ.342.viſo cõſilio,colum.1.Quibus adde quod voluit Fulg in l. ſi maior. C. de leg. hared.quòd ad probandum quinquagenariam perueniſſe,requiruntur euidentiores probationes, quod & ibi aſſerit Philip.Corn. & etiam Soci. conſilio. 126. viſum fuit,col.2.lib.3.Ex quo etiam Henricus imperator,cum vxor eius in ea ætate eſſet grauida,voluit vt ea palam pareret, ne qua ſuſpicio fraudis atque ſuppoſiti partus ſubeſſet, vt retulit Ang. in dict. l. ſi maior.Sed & adde Ant.in d.c.ſuper hoc,col.2.per illum tex.de renunt.vbi dicit, quòd vbi exceptio non eſt verſimilis,poteſt iudex cogere reum proponentem huiuſmodi exceptionem, exprimere cauſam ex qua reddatur verſimilis,licet non alias. Imò ſecundùm intellectum Innoc.ibi, non debet admitti talis exceptio ſine expreſſione cauſæ, & cum hoc debet prætetea proponens ſubiici grauiori oneri probandi,vt dicit ipſe Ant.vbi ſuprà,col. 7. verſic. tu potes quintò colligere.Et ita primo loco,vt ipſe dicit, debet iudex diſcutere de verſimilitudine, antequam admittat exceptionem, & nihilominus grauare dutiori onere probationis, de quo etiam per eundem Ant.& Panor.in c.ſolicite,extra de reſti.ſpol.Ex quo generaliter dicit Fely. in d.c. quia verſimile, ex aucto.Ant.vbi ſuprà,quòd licèt quis non debeat grauari onere probandi,cùm habet plenam probationem, per c.2.de probar.hoc tamen non habet locum,quãdo factum allegatum non eſſet verſimile. Sed & Pan.in d.c.quia verſimile,ex eo tex. not. quòd licet contra præſumptionem iuris admittatur probatio,vt not.in §.quanto,cod. tit. tamen aggrauatur probans durioribus probationibus,quando eſt verſimilitudo contra eum. id quod dicit eſſe menti tenendum. Et hinc occaſione ſumpta multa dicit de verſimilitudine.Ea aliquando,inquit,tanta eſt, vt non admittat probationem contrariam,niſi procedat quædã cauſæ cognitio,per d.c.ſuper hoc,de prob. imo quandoque non admittitur,per cap.filij,de hæretic.lib. 6. Quod & ante eum dixerat Imo. ibi. qui ſubiungit id quod ſuprà diximus, videlicet quòd cùm admittitur probatio aduerſus verſimilitudinem,aggrauatur probãs lucidiori probatione, per tex.ibid.& in d. l. non eſt verſimile. nec tamen prius admittitur,quã facta aliqua diſcuſſione,vt per Spec.titul.de prob.§.nunc dicendum,in princ.de quo etiam ibi Io.Andr.in addit. Sed vt redeamus ad Ant.in d.c.ſuper hoc is ibi, col. 3. dicit, quòd cùm reus proponit exceptionem non verſimilem, poteſt iudex cogere vt promittat certã pœnam,ſi ea apparcat non eſſe verã aut legitima,allegãtq; idem voluiſſe Compoſtel.in c.quod ſicut,de electio.Sed & idem Ant.vbi ſupra,col.4.verſ.ex quo habes,dicit, quòd cùm teſtis examinatur ſuper articulo non verſimili,poteſt & debet interrogari extra articulum de facti cauſa,ex qua reddatur factum verſimile.Ex eòq; dicit limitari & declarari cap.de teſtibus,extrà de teſtib.& quod not.in l.momentaneæ. C.qui legit.perſon.& in l.ſi duo patrem.§. qui iuraſſe.ff.de inrerurand.cæterum D.a Rota deciſio.630.articuli,in antiquis, dicunt articulos non verſimiles non eſſe admittendos,& ita Rotam ſeruare.

Verſimilitudo qua ni admittit probationẽ contrariam.

39 Hinc autem quod dictum eſt,duriorem probationem exigi in non verſimilibus, adſtipulatur, quod licèt aliàs ignorantia prohetur illius iuramento qui eam allegat.c.ſi verò aliquis, & ibi gloſſ.quæ a ſtatur conc. extrà de ſent. excom. cum ſim. hoc tamen verum eſt ſi ſit verſimilis, alioqui non ſufficeret iuramentum,per text.in c.vt circa, verſ.alioquin, & ibi Pet..Anch.n.col.2. verſic.item not.in verſic.ſuper,& Domi.etiam ibi,in verſ.ſuper huiuſmodi,in 2.

Iuramẽtum ni ſufficit cum verſimilia.

no.de elec.lib.6.& in c.nulli,& ibi Archi.c. 1. & ipſe Pett Anc.in vlt.not.colligitur.& lib.Cui ſimile eſt quod poſt Archan c.1 extra de dol.& contu.lib.6.voluerũt Rot.deciſ.303. incip.nota, quòd vbi aliquis,in antiquis,quòd licet credatur iuramẽto illius qui dicit ſe impeditum fuiſſe,hoc tamen procedit,ſi ſit verſimilis præſumptio prn iuramẽto. ad quod etiam allegat not.per Inn.in c.quia propter,in fin. magnæ glo. in verſ.item dicimus.de elect.& not.in c.ſi verò.de ſenten.excom.Cui finitimum eſt quod ſcribit Bald.in l. vlt.in fin.C.de eden. quòd ſi quis dicat inſtrumentũ eſſe amiſſum,hoc probat proptio iuramẽto, ſi ſit honeſta perſona,& allegat verſimilia, vt quia domus eius eſt combuſta.Nec hinc longè abeſt, quòd nunquã deſertus iuramentum in ſupplementum probationis,cùm id quod quis vult probare,non eſt verſimile,ex ſententia glo.in l.t.in verſ.non ſit. C. qui & adue.quos.quam in hoc expendit,& dicit not. Bald. ibi circa med.& Rom.conſi.81.viſis & percunctatis, col.pen.verſ.irẽ procedit dicta regula & Alex.conſil. 71.incip.clariſſime domine,col.vlt.verſic.item reſpõdeo,li.3.& Iaſ.in reper.l.admonendi,char.27.verſ.decimanona cauſa,& iterum.char.ſeq verſ.quadrageſimus caſus.ff.de inreiur.& in l.ſi extraneus, in 4.not. ff.de cond.ob cauſ.vbi id reputat ſingul. Adde quod voluit Imo.in d.c.quia verſimile,per illum text.non eſſe admittendam probationem rei non verſimilis. ſequitur Petr. Anch. conſi. 257. cuius initium eſt, ſi prædicta ſententia,col.vlt. vbi præterea dicit, quòd iudex non debet dare fidẽ non verſimilibus.Et dicit alibi idem Pet.videlicet in conſ.330.viſis facti narratione copiis,col.4 quòd contra id quod eſt verſimile,quis facile non auditur.

Rei non verſimilis non admittitur probatio.

40 Ad hæc confeſſio non verſimilis non nocet, vt dicit idem Bal.in l.ſi quis in hoc genus.C.de epiſcop.& cler per tex.in l.1.§.ſi quis vltro.ff. de quæſt. quod & voluit Pet.Anch.conſ.24.cuius exordiu eſt: viſa inquiſitione formata.Ant.in c.vlt.col. 5. de conſ. Cepo.conſ.erim.31.quidã ruſtici, col. 4. verſ.ſi ergo illa nocte.& iterum conſ.ſeq,hoc capite, multa poſſent.col.4.verſ. ſed cùm in caſu.Alex.conſil. 52. viſo themate,col.2.verſ.idem etiam tenet,lib.3.& conſil. 19.incip.circa primũ,col.1.lib.7.Angel.Aret.in tract. malefic.to.in verbo, quòd fama publica præcedente, nu.114.ſecundò quia verum eſt.Paris à Puteo in tractatu de ſyndicatu,char. 30. & larè Hippo.Marſil.in dicta l.1.in princ. col. antepen. & iterum in l.de minore,in princ.col.10.verſ.an hoc habeat locum.ff.de quæſtio.& in repet.ruht.de probat.col.24.verſic.item vltra prædicta.& ſingul.3 9.plures ſunt caſus,col.2. & conſil.109.Spiritus ſanctus,col.3.verſ.quinimo.& Philip.Dec.in l.cum te,col.2.in 4 not.C. de tranſact. vbi alios quoque allegat qui id tamen non dicunt. & conſ.596.ad dubia,col.vlt.& Tho Gram.conſil.16. in cauſa inquiſitionis,nu.1.& Paul.Parif.conſ.131.Iacobus,col.3.nu.25.& ſequen.lib.1.

Confeſſio nõ verſimilis non nocet.

41 Sed vt redeamus ad Bald. is in l. clarum. C. de auct. præſt. ſcribit quòd ſi quis extra iudicium quicquam confeſſus fuerit, poteſt cogi in iudicio perſeuerare,ſi ea confeſſio ſit verſimilis, per l. quarto,in fi.ff.de ædil.edict.& l.capite quinto,ff.de adult. Secus ſi non ſit verſimilis, per l. 1. C. ſi quis impenaled.& l.milites §.oportet.C.de quæſtio. Sequitur Iaſ.in l.magiſtratibus,col.2.verſ.tertiò limita, & ibi quoque Franc. Purp. col. 3. verſi. ſecundò limitatur. ff.de inuiſd.omn. iudic. & Franc. Brunus in tractatu de iudiciis & rottura. char. 3. colum. item 3. verſic. aliud eſt iudicium. & Hippol.Marſil.in d l.de minore, in princ.col.pen.ff.de quæſt.& ſing.593.licet non verſimilia.Qui quidem Brunus, & Hippo. in vtroque illo loco plus dicunt,quòd huiuſmodi confeſſio

De eadem re.

extraiudicialis, quæ eſt veriſimilis, facit plenam fidem etiam in criminalibus, per d.l.quæro. §.vlt.& d. l.capite quinto. Id quod etiam voluit Tindarus in tractat.de probat.quo loco differit de cõfeſſionibus, verſi.nunc de criminalium. in prin. & in tractatu de teſti.variant.c.6.Id quod dicit Ang.& menti tenendũ ipſe Hippo. in poſteriori loco.

Ita contrarius inſtrumentis à paribus productis ſtandum eſt veriſimiliori. Idem in teſtibus.

41 Sed & idem Baldus in l.exercendis,col.3. C.de fide inſtr.dicit quòd ſi à diuerſis partibus producantur inſtrumenta contraria,ſtandum eſt veriſimiliori, arg. d.c.quia veriſimile. Et & multorum ſententia, magis credendum eſſe teſtibus veriſimilibora atteſtatibus,illóſq; cæteris præferendos.Ita enim voluit.gl. in c.in noſtra,& ibi Doct.de teſtib.& gloſſ.magna in duobus locis,in c.ſi teſtes.4.q.3.Innoc.in c.auditis,in verbo,exceptionẽ.& ibi quoq; Panor. & alij de præſcript.Speculat.tit.de teſt.§.poſtquã.verſ.quid ſi plures.Cy.in d.l.in exercẽdis, in vlt.q.C.de de fide inſtr. Fede.Sen.conſ.185.ſuper eo quod quæritur,col.1.Bar. in d.l.minote §.plurimum,col.antepe. verſicul. quid ergo ſi & probata.ff.de quæſtio.Bal.in l. teſtium,col. pen.C.de teſtib.Bal.Pan.Felyn.& Phili.Dec.in c.licèt cauſam,per illum tex.de prob.idẽ Bal.conſ.62.in iſta quæſtione,col.pen.verſi.quartũ dubium,lib. 2.& iterũ,ſi is eſt,inter cõſ.ipſius,conſ.61.incip.in iſta quæſtione,in 4.dubio,in prin.lib.2.Ant. in c. qui per nouale,col.4.de verbo.ſignific.Petr.Anchar.conſ.337.de efficacia,col.vlt.Pã.in d.e.quia veriſimile,& ibi quoque Felyn.de præſumpt.& idẽ Panor.conſ. 52. quidã in ægritudine,ad fi. lib. 1. Rom. in l.1.§.1.ff.de verb. obl.& in tubr.de arbitr.col.8.verſic.item præſerẽtur. Paul.Caſt.conſ.63.in quæſtionc aquæ,col. 2.lib. 1.& conſ.109.viſa petitione,col.1.in fin.eo.lib. 2.& conſ. 192.viſis & ponderatis,col.2. verſ.ſed dico , eo.lib.2. Alex.conſi.27.hoc initio,in cauſa & lite dominę.col. vlt.lib.2.& conſ. 180.incip.in cauſa angelorũ, eod.li. 2.& conſ.91.circa primu dubium,in fi.lib.4. & conſ. 99.cuius caput eſt,viſis proce.ibus,col.4.lib.5.& cõſ. 102.quod incipit,ponderatis narratis,colum.3.verſi. inſuper deponut,eod.lib 5.& conſil.153.hoc exordio viſis narratis,col.4.verſi.item alia ratione, eod.lib.1. & conſ.137.perfectis,col.vlt.lib. 6. Barb. in c.1.extra quod met.cauſ.& conſ.27 ſcripſit doctiſſimus, col.5. l.1.& conſ.32.ſcribitur præclarè,col. 1. & 2.eo lib.1. & conſi.4.clementiſſimi Dei,col 7.lib.2.& conſ.3.illud referam.colum.1.& iterum 7.lib.3. & conſil. 43. illud in medium adferam. col.5.& iterum col.18.eadémq. antepen.lib.3. & conſ.64.cuius idem eſt principium ,col.9.eo.lib.3. & conſil. 78. ſapienter ſcribitur,col.1.lib.4. & aliis locis paulò infra aduocandis. Cæpol.cauſarum criminal.conſi.ſcio magnifice.col. 2.verſ.item quia teſtes & conſi.28.incip.magiſter Iacobus , col. pen. & conſil.62.magnifice ac genetoſe prætor,col.8 verſi. item alia ratione. & cauſarum ciuilium conſil.50.in cauſa quæ vertitur,colum.3.verſ. prætetea quòd ſit magis. & iterum verſ. item quòd teſtes.& conſ 60.ſcio magnifice,col.3.verſ.item quia teſtes.Franc.Aret.conſi.44.incip.in propoſita conſultatione,ad fin.Corne.conſi.261.de duobus,col.3.ver. & teſtibus,lib.3.Iaſ.conſi.136 viſo & accurate conſiderato,col.5 verſ. confirmatur quia magis, lib. 4. & omnes vbiq;.Et hoc quidem optimè probatur in d.l. 3.§. .ff.de teſti.& in d.l.ob carmen,§. vlt.eo.tit. & in d.c.licèt cauſam,extrà de prob.

De eadẽ re.

43 Et adeò id procedit , vt non tantùm plus credatur teſtibus veriſimiliora teſtificantibus,quam cæteris nnmero,/quod aſtruunt Doc penè omnes,quos ſuprà citauimus , præſertim ij quos in id priuatim citat Dec.in d.c.licèt cauſam.col. 7. verſic.ſed Abbas ibi contrarium , extrà de teſti & præter eos Corne. conſil.219.licèt videatur,colum.vlt. verſic. & magis attenditur,lib. 2.)ſed & qualitate quoque excedentibus,vt nõ mmùs vere quam ſcite aſſerunt Doctores, quem vnum multis æquandum cenſemus,in c.cum oporteat,col.vlt.de accuſat.id eſt, ex planis intelligẽs , magis creditur teſtibus deponentibus veriſimilia,etiam ſi ſint pauciores,atque dignitate , aut qualitate aliqualitate inferiores,quam aliis & numero & qualitate ſuperiotibus , dicentibus pon veriſimilia: quod tu perpetuò,ſi quid animi, notato,vtpote quod rarum ſit in libris noſtrorum,& à paucis adnotatum, quamuis ſit admodum vtile ac vtu frequens & quotidianum ,& id quidem nuncupatim ſequitur laſo. conſ.126.illuminonis,in fin.lib.4. Quod tamen intellige de veriſimilitudine proxima, & quæ immediatè reſpicit rem de qua agitur,per ea quæ in ſimili tradit Paulus Caſtrenſ.in l.ſi ſeruus plurium.§.vltimo.ff.de legat. 1. Alias verò numerus & dignitas vincerent: id quod totum iudicis arbitrio reliquit Dec. vbi ſupra proxi.

Præſumptionem falſitatis inuertit teſtis ne veriſimilia reſpondens.

44 Imò verò non creditur teſtibus non veriſimilia reſpondentibus,& eſt contra eos præſumptio falſitatis,niſi ſint tales qui omni ſuſpicione careant,vel niſi habeant ſecum aliquam præſumptionem , puta famam,aut quid ſimile,ex ſententia eiuſdem Panor. in dict.cap.quia veriſimile,ad fin.& ibi etiam Felyn. qui hoc dicit ſing.notandum, extra de præſum.& id quoq; dicit ſing.Hipp.Marſi.notab.273 incip.notiſſimum , col. vlt. & notabile idem Hippo. in d.rub.de prob.col 26.verſic.& in hac materia.Sed & quòd teſti non dicenti veriſimilia non credatur,tenet reſpola d.conſi.32.colum.4.verſ.quinta ratio eſt.& Barbat. conſilio 47. præclarè ſcripſit Pſalmilia,col 2.lib.1.& Frãc.Curt.iunior cõſi.17.licèt per celeberrimos, col. 2.& Soc.conſ.44.in cauſa Auguſtini,col.vlt.lib 4.& Hippo.Marſi.conſ.20.diligentis quæſo,col.vlt.in princip.& conſ.31.bonorum omnium,col.3 & 4 & conſ. ſeq.Spiritus ſanctus,ad fi.& conſi.49.Domine Deus. col.7.verſ.qua reſpondeo.& conſil. 51. miſericordia Domini col.7.num. 27.& conſi.101.illuminis quæſo, col.3.& d.conſ.109.col.3.& conſ.113.illumina.col.3. verſ.ex quibus ſequitur.

De eadem re.

45 Vt non iam mirari quis debeat quod ſcribit Bald.in cap.1.§.ſacramentum,col.2.rub.de conſue.feud.quòd ſi teſtis dicat aliquid non veriſimile, non poteſt ex illius teſtimonio deferri iuramentum in ſupplementum probationis. Et idem prope voluit ipſe Bald.in c.1.§.vlt. per text. quem negat alibi ſpecialiter,titul.quid ſit mine.& ſequitur Roma. in repet. l.admonendi.& ibi quoq;Franc.Curt.ſenior. chat.14. verſ.duodecimo.ſallit.ff.de iureiur.Huic autem quod diximus de præſumptione falſitatis in hujuſmodi teſte,concinit , & quidem appoſitiſſime , quod dixit Alexand. conſi.2. viſo proceſſu. col 4.verſi.præterea ſatis ſuſpectum,lib.7.Id quidem teſtimonium ſuſpectum eſſe , quod veriſimilitudine caret,nec ad plenã probationem eſſe recipiendum.Et quod ſcribit idem Alex.conſil.83.incip.in cauſa comitis,col.1.l.7.quòd ſcriptura quæ non continet veriſimilitudinem , non caret ſuſpicione.& quod dicemus ex Bald.infrã,§.ab hinc verſic.& iterum nu. 57. incip. & cùm iis finem fecerim.

Teſtibus affirmantibus magis creditur. Niſi negantes deterrent veriſimilitudine.

46 Et quamuis plus credatur teſtibus affirmantibus , quam negantibus etiam numero longè ſuperantibus,ex gloſ.notabili & omnibus nota.in l.dum proferre.§.ſi plures.ff.de arbit.Bart.Bald & Ang.in l. hæredes palam.in prin.ff.de teſta. cum ſimi.Hoc tamen procedit , niſi teſtes negantes dicerent veriſimiliora , vt expreſsè voluit Barto. poſt Old.in d.§.ſi plures. ff. de arbit. in vtraque lectu. & non obſtante ſcript.glo.in c.cum ſit.81 diſtin. quam ſic intelligit & dicit ſingul. Barb. conſilio 29. incip. illud adferam,

col. 13.

col.13.lib.1. & Felyn.in d.c.auditis,col.12.de præſcrip. & Curt.iunior conſil.17.col.1.Et illa quidem ita intellecta, vt ſcilicet ad veriſimilitudinem referatur, etiam probat id quod ſupra dixmus: teſtes veriſimilora dicentes præferri cæteris etiam dignitate excedentibus. Nam ea glo. dicit plus credi duobus laicis negantibus, quàm duobus clericis affirmantibus, ſed minùs veriſimile dicentibus.Nam & eam quoque ita intelligit, & dicit ſing. Barth. conſil. 7. ſapienter ni fallor, col. 4. lib. 2.

De eadẽ re.

47 Item quamois teſtes inſtrumentarij, qui ſuper inſtrumento rogati,reſpondent ſe non recordari non reprobent inſtrumẽtum, ſed ad id opus ſit vt nuncupatim negent ſe interfuiſſe, ſecũdum Innoc. & Ioan. And.in c. cùm Ioannes,extrà de fi. inſtrum.Io.Fab. in §.item verborũ,col.pe.verſi.quid ſi teſtes dicũt,Inſti. de inutil.ſtip.cum ſi.id tamen ita intelligendum eſt ſi tantum tempus poſt confectũ inſtrumentum tranſactum ſit,vt veriſimiliter teſtes qui interfuerunt, non recordentur. Nam ſi contra veriſimiliter poſſunt recordari,peræque habẽdum eſt ac ſi omnino negarẽt ſe interfuiſſe,vt not.voluit Paul. Caſtr. vir probatiſſimi iudicij,in l.in exercendis,col.3.C.de fide inſtru.

Probatio per non veriſimile ſufficit ad probandam falſitatem inſtrumẽti.

48 Quod quidem vt multis verum ac rationi congruens videbatur, ità & illud fortè dubium poterit videri, quod ſcribit Socin.conſil.28. incip. viſis teſtamento,col. pen. verſic. præterea appatet, lib. 3. quod ad probandam falſitatem inſtrumenti ſufficit probatio per non veriſimile, nec requiritur probatio per impoſſibile, quaſi quod non veriſimile eſt, etiam impoſſibile reputetur: verbi gratia, ſi probatur quod altet contrahentium die confecti Bononiæ inſtrumenti, erat Mutinæ, poſſibile eſt quòd eadem die fuerit & Bononiæ & Mutinæ, non tamen veriſimile, ob locorum diſtantiam: certè huiuſmodi inſtrumentum non probat, vt dicit concludere Bal. in d. l. inexercendis, vbi tamen de hoc non loquitur, ſed credo quòd voluerit illum allegate in l. ſcripturæ,eod. tit. vbi in eodem illo exemplo dicit poſt Nicolaum Mat. inſtrumentum ita in eo caſu reddi ſuſpectum, vt illi fides non adhibeatur: & poſt eum quoque Salv. ibi. & ipſe Soci. conſil. 277. viſo publico inſtrumento, col pen. verſic. 1. quia concordat. lib.2. & Bal. conſil. 7. ſapienter ni fallor,col.4.verſi.præmitto tertiò, lib.2: & conſi. 75. ſapienter ſcribitur,col. 1. verſic. & adduco. lib. 4. & Corne. conſil. 65. videbitur primo aſpectu, col. 2. verſi. imo ſi dicerent, lib. 1. Pelvh.in d. c. auditis, de præſcrip. & Franc.Curt.Iunioꝛ d. conſi. 17. col. 2. & Philip.Dec.conſi. 11. quoniam iudicantium, col. 4. verſi. poſtremò conſiderandum eſt. & conſi. 100. in cauſa inquiſitionis. col.pen. verſic. tertiò allegatur, dum allegat Bal. vbi ſupra. & conſil. 399. concluſionẽ.col.3.Et ex hoc dicunt, in probationibus nõ quod poſſibile eſt, ſed quod veriſimile, eſſe inſpiciendum. ita enim tradit idem Dec. in c.propoſuiſti, col. 5.v rſic. ſed ad hoc, extrà de prob. & Hieron.Cagn in rep. l.vlt.col. antepe.verſ. quinta limitatio.C. de pact.

Veriſimilitudo in teſtibus maximi eſt momenti.

49 Sed vt redeamus ad teſtes, veriſimilitudo in eis tantum habet momenti, vt licèt abàs teſtis dicta ſua depoſuerit et ſtandum ſit quod poſtremò depoſuit in tormentis, l. ſi poſtulauerit, §. ſed & ſi negauerit, & ibi Bart.ff. de adultet. & idem Bart. in l.eos,col.1. verſic. ad ſecundum.ff. de falſis. hoc tamen non procedit cùm primum dictum ſine tormentis eſt veriſimilius, vt pulchre declarat Soc. cõſil.254.in cauſa. colum. 2. lib. 2. & Philip. Dec. conſil.175. in cauſa ſalſitatis,col.penũl.verſic. tertiò reſpondeti poteſt. Et ſimile eſt quòd licèt cùm teſtis primò vnum dixerit extra iudicium, deinde aliud in iudicio, ſtandum ſit ſecundo dicto, ex multorum ſententia, vt per glo. in cap. cùm cauſam, le t.extra de teſtib. & Bart.in l. eos,col.2.C. de falſis. & Bal.in l. nullum, poſt princ.verſic. ſed quid ſi teſtis.C.cod. cum multis concord. à Felyn. congeſtis in cap. inquiſitionis. §. tertiæ dubitationis, col. vlt. extrà de accuſ. Huc tamen fallit, niſi primum dictum ex alèquo caſu eſſet veriſimilius, quam ſecundum, vt voluit Franc.Aret.in c. per tuas, extrà de proc.per c.literas, de præſump.& ſequitur Felyn.in d. §. tertiæ dubitationis, ad fi. verſi. ſecundo limita. Et id ante eos voluerunt Bal.in d.c. literas, de præſump.in id dicit ſing.eum text. & ibi quoque Pan. col. 2. verſic. & ex hoc, vbi etiam dicit eum text. ſing. & voluit etiam Socin.conſi.253.in cauſa domini,col.3.verſi. ſecundò etiam,lib.2.vbi & illum tex.dicit notabilẽ Dec.tõſil. 175.in cauſa falſitatis,col pen. verſ. tertiò reſpondeti poteſt.Nec vnum omiſerim, quod ad teſtes & ad veriſimilitudinem pertinet, quod tradit Bald. conſil. 314. item quòd Titius circa medium, lib. 2. quod dicta teſtium debeot intelligi,vt eſt veriſimile eos iocutos eſſe, per l. cùm de ætate. ff. de probatio.

De eodem.

50 Quidquod ſi ex ſtatuto credi debet damnum paſſi,aut alterius aſſertioni, id certè intelligendum eſt, ſi is veriſimilia aſſerat, alioqui non illi creditur, nec locus erit ſtatuto. Ita eleganter reſpondit Alex. conſ. cuius autoritas tanta eſt,& tam celebris vt non egeat eommendatione,conſi. 47. in cauſa & lite vertente inter filios, col.2 verſ.tertia cauſa eſt.lib. 6. per d.l.ob carmen. §.vlt. ff. de reſt.& cap.præterea, extrà eo. De quare nos in noſtris conſuetudinibus latius diſſeremus. tit. 21. §. 1. in glo. 8.

Scripturæ priuatæ continent veriſimilia an probẽt pro ipſo ſcribente.

51 E contrario autem quæ regulariter non probant, tamen propter veriſimilitudinem probant, vt ſcriptora priuata alicuius, quæ non probat pro ipſo ſcribente, l. inſtrumenta, & l. rationes. C. de prob. Tamen ſi contineat veriſimilia, probat etiam ad commodum ſcribentis, iuncto ipſius iuramento, ſi viuat, per l. ſi quis pro redemptione.§.p n.C. de donat.& l.per hanc.§.pe.C.de etog.milit. anno. lib. 12. ità enim vòluit Guil. Cu.in l.edita,& ibi Alex. in fi. qui id dicit memoria tenendum, & Philip. Dec.col. 1.C. de eden.Bal.in l. t. col. vlt. verſic. vlt. quarto, & ibi etiam Alexan.in fin.co tit. & idem Bald. in rubr. C. de fide inſtrum.col.antepẽ. verſic. ſequitur videre de ſcripturis quorundam, & iuſum verſic. ſequitur de ſcripturis ſociorum videre, poſt Nico. Nat. ibi, & Pet.Anch in cle.1. §. cæterum, col. 3. verſ. ſubſequenter quærit, de vſut.Imo in c.2.in 2.locis.col.10. & 11.ext.de fidinſtrum Raph.Co.cõſi.136 incip. viſis inſtrumentis,col.vlt.Alex.conſil.54. circa id quod quæritur,col,2.verſi.& tantò magis,lib.2. & cõſi.187. cuius caput eſt, viſis ſubtiliſſimis dubitationibus, in prin.eo.lib.2,Fran.Aret.conſi.106.quod incipit, Lẽga eſt iſta conſultatio, col.3.Corn.conſi.71. quanquam in hac conſultatione, col.pen.verſi. tamen eſt aduertendum,lib.4.Soci.conſi.140.incip. circa præſentem conſultationẽ,col.pen.verſ.quartò & vltimò,lib.1.& conſi.291.viſis literis, col. antepen. verſic. præterea etiam prædicta,eo.lib.1.& Pran. Curt ſenior in repet. l.admonendi,char.11.col.1.verſi.nquãm Bar. dicit, & ibi etiam laſ. qui hoc dicit ſing. tum in lect. col. 11.verſ.quattò fallit, tum in rep col.14. verſ. quattò principaliter. ff. de iureiu.& Card. Corta, qui etiam dicit ſing. in mam.c. incip. libet rationem.

Confirmatio eiuſdem.

52 Quibus concinit quod voluit Bal.in conſi.117. tutor & hæres tutoris.lib. 2. quòd in redditione rationis tutorum, ipſis aut ipſorum ſcripturæ fides habitur in veriſimilibus, at in non veriſimilibus non creditur. quod & idem prope voluit ipſe Bal. conſi.418.hoc capite ad primum dico.lib.1. Et idem in cæteris adminiſtratoribus rationem reddentibus

bus voluit Soci cõſil.48.lib.1.reperito cõſi.214 lib. 2. incip. Cũ in preſenti,col.1.& 2. & idem Socin. cõſil. 162.conſideranda contingentia.colum. vlt. eo. lib. 2.

An libro rationum edito poſſit aduersarius alteram partem acceptare, alteram nõ.

33 Conſonat idem quod ſcribit idem Bald. cõſil. 136.cùm duæ ſunt ſocietates, lib. 3. ibi enim quærit, an cùm liber rationum editur, poſſit aduersarius partem libri acceptare, & alteram partem repudiare: videtur, inquit, quòd totum debeat acceptare. l. cùm quæritur. ff. de adminiſt. tut. In contrarium quòd poſſit partem acceptare, partem nõ acceptare. l. Publia.§.vlt.ff.depõſ.& l.Aurelius.§. idem quæſit. ff. de liber.leg.Deinde ſubdit doct.dicere,quod circa idem capitulum vel connexum debet totum vel acceptare vel repudiare, nec poteſt ſcindere. Ex capitulis autẽ ſi paratis poteſt vnum acceptare, & aliud repudiare, niſi iam acceptauerit ſiue approbauerit totum codicem rationum. Ita voluit Cyn.in l. 1. in 13.q. & ibi etiam Bald. col.3.C. de cõfeſſ.& idem Cyn.in l.2.C. de donat. ante nup.& Batt.in d.§.idemque ſcit. Tandem Bal.vbi ſuprà totam hanc controuerſiam in verisimili conſtituit : iudex enim, inquit, debet æſtimare & conſiderare quod verisimile eſt, per d. l. Publia. §. vlt. in fin. vbi eſt tex. in hæc verba, quod ſcripſit iudicem æſtimaturum. Hæc Bald. in ſumma cùm quæritur, an ſcripturis priuatis quorumcunque credendum ſit, ſemper verisimilibus adhæremus, vt per Old. conſi.115. cuius eſt initium, ex forma iſtius, col. 3. verſic. & cùm dominus, & col.ſeq. verſic. quòd autem eam expreſſe excepit. & Sal. in l. 1. col. 4. C. de eden. Ioan. Ana. conſil. 53. incip. viſis & conſideratis, Corne. conſil. 319. circa primum. col. 10. verſi. & hinc eſt, lib. 3. & omnes vbique.

Semper verisimilibus adhærendum eſt.

Contra proferentem regulariter ſtenda eſt interpretatio. Niſi ſit verisimilius.

34 Ex hoc albo eſt quod pulchrè tradit Old. d. conſil. 215. ex forma iſtius, col. 1.in fi.quòd licèt cõtra proferentem fiat interpretatio. l. veteribus. ff. de pactis, tamen primo loco inſpiciendum eſt quod eſt verisimilius, etiam ſi ſit pro proferente, per l. ſemper in ſtipulationibus.ff.de reg. iur. & c. inſpicimus, eo.tit.lib. 6.& ſequitur Philip. Dec. in l.in contrahenda, col. 1.verſic. vltimo not. eod. tit. vbi nullum alium citat, quàm Old. ſed idem ante eum voluit glo. ordina.in d.l.veteribus, in glo. magna, ante fin. & ibi quoque Bart. Bald. in addi. & Angel. ff. de pact. atque etiam glo.in cap.ex literis.lib. 1. in gl.vlt poſt medium,extra de ſpon. & mat. & in cap. contra eum de reg. iur. lib.6.& Arch. in cap. is autem. 22. q. 2.& Bald.conſil.411.verba,col.1.lib.1. & conſil. 196. quæritur, verſic. præterea in ambiguis, lib.2. & Angel. conſil. 261. punctus eſt in anno domini, col. 1. verſic.pro hac opi.Paul. Caſtren. conſil. 195. viſis & cõſideratis,colum.2.verſic.nec ob.l. ſemper.lib.1.Fiã. Aret.cõſil.54.in cauſa magiſtri Blaſij,ante fi.& Socin. in l. vbi eſt verborum, per illũ text. ff. de reb. dub. & Ias.in l. ſtipulatio iſta habere §.in ſtipulationibus, in 2.limitatione.ff.de verbo. obliga. & Steph. Bertr. conſil.144.viſo inſtrumento,nu.7.lib. 1. & conſi. 1. quamuis donatio,col.4 nome.18 lib.4 Qui in de hoc eſt text. optimus in l. inſulam. ff. qui pos. in pig. hab. q.em ad hoc not. Ia. Ra. Pet. Cyn.in addi. & Bal. ibi.

Clauſula motus proprij nunquã includit non verisimilia.

35 Nec omittendum ducimus, quòd licèt clauſula motus proprij multas atque ingẽtes vires habeat, vt videre licet ex not.in cap ſi motu proprio,&c.ſi Romanus de præbẽd. lib.ſexto, tamen ea nunquam includit ſine comprehendit non verisimilia, vt magna autoritate affirmant Dom. à Rota deciſio. 28. tit. de præb. vti eos allegat & ſequitur Paulus Patiſicus. conſi. 1. viſa facti narratione, col. 3. in. 80. lib. 4.

Licèt id non ſit ſtatutum, quod verisimile eſt ſtatutum fuiſſe,

36 Inter tam multa veritimilitudinis præconia non ducimus relinquendum quod ſuprà in princ. polliciti ſumus, quod per text. in l. tale pactum. §. vlt. à nobis in d. priu. citatum, nor. glo.inibi in fin. id eſſe de iure ſeruandum, licet non ſit ſtatutum, quod verisimile eſt ſtatutum fuiſſe, ſi id quæſitum fuiſſet, & allegat concor. & ad hoc quidem dicit ſing.illum tex. Bald. in l. cùm acutiſſimi, col. 1.C.de fideicom.& in c. 1.tit. de duobus fratri. a capi. mute. & an rubric.extra de pact. Et ad hoc quoque illum tex. expendit Sign. conſi. 3. ſtatuto ciuitatis Mediolani,col.2.& conſi. 5. cùm inter Gabrielem, in fin. 1. col.& conſi. 111. hoc c. in quæſtione ſeu quæſtionibus, col. pen. quibus locis & ad hoc citat. d. l. cùm acutiſſimi. & iuſtum conſi. 113. quæſtio eſt an rupto teſtamento,col. vlt.& conſil.171. Ser. Antonius, col. vlt.& conſi. 206. in quæſtione præmiſſa, poſt princ. & conſil. 215. factum ſic ſe habet, illuſtriſſimus rex, col. 3. verſic. præterea in genetali. & Ioan. Andr. in addit. Spec. tit.de loca. §. 1. in fin. verſic. quid ſi colonus, vbi ex eo egregiè dicit, quòd ſi quis alteri concedit prædium plantandum vitibus ad certam portionem fructuum, poſteáque aliæ quædam arbores fructiferæ aut plantantur aut adnaſcuntur, debet dominus ſuam earum arborum æquè ac vitium portionem habere, quoniam veriſimiliter & de illis quoque dictum fuiſſet, ſi dominus cogitaſſet, & ſequitur Roma. qui id reputat ſing.conſi. 150. viſo themate propoſito, & alij multi, quos tibi cõgeſſimus in commentariis noſtrarum conſuetudinum. tit. 5.§.4.in 1.glo.in 1. quæſt. ſed & eà glo. (vt tex. relinquamus, quem & alij plerique ad hoc ipſum allegant) omnes penè vbique in id quoque citant & commendant, & inter cæteros Bald. Angel. Paul. Caſt. & recentiores in ea ipſa l. pactum. §. vlt. ex quibus Bald. illam dicit multùm notandam, & menti tenendam eſſe, obtinetéque non ſolùm in diſpoſitionibus legum, ſed etiam ſtatutorum, reſcriptorum, & contractuum. quod dictum ſequitur Barbat. conſi. 1.magnus ſcripſit Pſalmiſta,colum.32. lib. 3. & alibi pro ſing. adducat in l gene aliter, colum. 26.ff.de verb. obliga. Sed vt ad eam glo. tedeamus, illam etiam ſequitur idem Bal.in l.1. C. quæ res pign. oblig. poſſ. vbi & illam generaliter trahit ad omnem materiam.& in l. Barbatius. ff. de offi. prætor.vbi & ad hoc eſt optimus tex. in illis verbis, ſed & ſi ipſe ſemiſſet. & idem Bal. in l. quod verò. ff. de legib & in rub. C. de collat. col. 2.& in l.ſi quis ita. §.ſi quis enim.ff.de tutel.& in l. cuſtodiam. ff. de cõmo. & periculo vendi.& in l.1.C.de iis qui ante aper. tab. & in l. poſt mortem, col. 4.verſi.in contrarium videtur. C de fideicom.& in cap. ſuper tenore, col. vlt. extrà de reſcript.& in c. ſuper literis,col.2. ad fi. extrà eo tit.& in c. 1. col.vlt. verſic. item papa, extrà de poſtul. prælat. vbi illam dicit not.& in c. vlt. col. 2. verſic.ſed quid dices, extrà de elect. & in c. 1.paulò ante fi. de offi. legat.&conſil. 339. hoc initio cauſus talis eſt, quædam indulgentia, in fi. lib.1.& conſil.57. punctus quæſtionis. col.1.lib.5. & conſil. 473. circa quæſtionem,col. 2. verſ. concluſiuè,col. lib.5. Ange. conſil. 345. primo matris, col. vlt. Pet. Anc. conſil 89. quod incipit, prima facie, vbi & hoc trahit ad omnem diſpoſitionem. & conſil. 339. cuius caput eſt, pro maiori diligentia,col. 7.verſ. item veriſimile eſt. Rom. in l 49. Cato.chat pen.ff.de verb. oblig. vbi illam dicit ſing. & d. conſ. 150. & item conſ. 392. quod eſt eiuſdem principij, col. 2. in fin. 1. dubij. Panorm.in cap. ſecundò requiris, in 1.not. de appel.Ioan.Ana.conſ. 72. viſis & conſideratis, in fi.Aug.Aret.in c. 1. Inſtit. de hæred qnæ ab inte. defer. col.2.Alex.conſ.48.ſuper extractione,col.2.verſic. & cum multa, lib. 1. vbi dicit eam glo. elegantem. & conſ.24. cum multa literis his. col 10. verſic. inſuper reſpondeo,lib. 2. & conſ.34.viſo inſtrumento, col. 3.

de iure ſeruandum eſſe.

Idem in diſpoſitionibus legum reſcriptorum & contractuum.

col.4. verſ. fortificentur,eo.lib.2.& conſil.132. circa primam dubitationem, col. 4. verſ. pro quo adde, cod. lib.& conſ. 217. nec arguendi ſumus,col.7. ver. ad octauum, eod.lib. 2.& conſ. 40. magnus nobilis, col.2.lib.3. & conſ. 43.vitis & ponderatis, col.6.verſ. poteſt etiam.lib.4.& conſ.75.videtur in præſenti,eo-lum.2.verſ.pro hac etiam,lib.5. & conſ 36. viſo themate & dubiis, lib. 6. vbi dicit not. & alibi ſæpe. & inter ipſius conſilia Ludo.Bolo. conſ. 53. innocato, col.3.verſ.præterea pro eadem, lib. 4. vbi etiam glo. dicit multum not. & Vincen. Palle. conſ. ſeq. viſo puncto,col.3.verſ.item confirmo, lib. 4. vbi eam dicit reputari ſing. Barb. qui & eam ferme vbique dicit ſing.in l.1.§.vlt.col.2.ff.de verbo. oblig.& in cap. veniens, col. 9. extra de accuſ. & in repe. cap. Raynaldus,col.37. & iterum col. 97. ff.de teſta. & in repet. d.l.cùm acutiſſimi, col. 11.de fideicom. & vbique in ſuis conſ.Cotn. conſ. 183. præſupponitur ſtatutum, col. vlt.lib. 2. conſ. 29. in præſenti conſultatione col.2.lib.3.Fran. Curt. ſenior, cõſ. 9. Tiemenſi ſtatuto, col.5.& iterum conſ. 11. ſtatuto Patmenſi. col.vlt. verſ.ſextò me mouet, & conſ.45. ſtatuto ſeu conſuetudine. col.5.verſ. nam ſiue loquimur, vbi illam glo.dicit not.& taſ.in d.l. ſi extraneus, in 4. not. ff. de condit. ob cauſ. & in authẽ.non licet.col.3.C. de lib. præter. in quibus locis illã dicit ſing. & conſ. 4. Nicolaus, col.3.verſ.tertio facit,lib. 1.& conſ.141. Chriſtophorus, col. 9. verſic. octauò bene facit, lib. 2.& conſ.ſeq.venerabilis ,col. 4. verſ. decimò facit , cod.lib.2.& conſ. 203. Vanotus, col. 3. verſ. ſecunda ratio,eo.lib.2.& alibi ſæpe.Phil. Dec. conſ. 15. cuius ſuperſcriptio incipit, in appellatione filiorum , col. pe. verſ. comprobatur hoc, vbi dicit no.& conſi. 25. debitor creditoris,col.vlt.verſ.& profectò ita videtur.& conſ.48. priuilegium immunitatis, col. 3. in 6. & vltim. confirmatione.& conſ. 64. in crimine læſæ maieſtatis, col. pen. verſ. vltimò ſuadetur. & conſil. 70.quòd debeatur ſalarium, col. 2. verſ. & profectò, & conſ. 80. incip. viſis duobus conſiliis,col. pe. verſ. octauò & vltimo. & conſ. 156. ſtatutum cathedralis eccleſiæ,col.2.& conſil.176. viſo themate,col. 2. ver. tertiò de voluntate. & conſ. 190. circa primum dubium, col. 2. verſ. ſed prædictis non obſtantibus & ſæpe aliàs idem Deci. & omnes vbique. Eſtque eadem omnino ſententia Ariſtotelis lib. Ethico. 5. c. 20. vbi hoc in τῷ ἐπιεικεῖ, id eſt, ex bono & æquo aceipi tradit. Sed illud interim non omiſerim, Ant. & Inno.in clemẽ. 1 ſuper g o.in verb præſidéres de reſcrip.intelligere eã gl.in d l.tale pactũ.§ vlt vt non habeat locũ in materia exorbitante a iure cõmuni, quia in ea debeat fieri reſtrictio ad verba & mentem ex verbis ſpecificè ſumptam,vt ibi per eos, & ſequitur Alex. conſ. 32. clariſſime domine,in fi lib. 6.

Veriſimilitudo naturæ eſt cognata.

57 Et cùm his finem fecerim, modò duo aut tria Bald. dicta huic loco accommodatiſſima priùs adduxerim. Is in conſ. 180. cuius caput eſt , mortuo filio, lib.3.veriſimilitudo; inquit, naturæ eſt cognata.idem in l.1. col.3.C.de ſer. fug.dicit, id quod remotum eſt à veriſimili, eſſe quadam falſitatis imaginem. Id quod paſſim Docto. de veriſimilitudine etiam & commendant , præſertim in conſ. Ex hócque dicit Bald. ipſe caſſatam , vt ipſe loquitur non ineptè poſt iureconſultum in l. quicquid. ff.de acti. empt.& vend. & Imperatorem in l. diligenter.C. de aquæ duct. lib. 11. Virgilium, *Caſſat aquè vates.* (hoc enim obiter dicere volui) caſſatam, inquam , inquiſitionem quandam delicti non veriſimilis , vt quia diceòatur dominus ſecutus mandatũ famuli , quodpiam facinus perpetraſſe , ſequitur Barba. aut quiſquis is fuit, inter conſil.Calca. cõſil. 27.clemẽtiſſimi dei patris,colũ.2.ver.ſed in caſu iſto.& idem Barb. d. conſil.7.colũ.4.lib.2.& conſ.47.præclarè ſcripſit,col. 2.eod lib.2.& conſil.56.ſapiẽter ſcribit,col.pen.cod. lib.2.& conſ.75.ſapienter ſcribitur, in prin.lib.2.& in aliis multis locis in 3.ab hinc verſ. deſignatis.

Experimẽti veritatem ſæpe mendax cõtactu rebus ſenſatis.

58 Adducit quoque præterea Bal.vbi ſupra,Auerrois ſententiam , quòd experimentum verotum ſet monum eſt,quòd conueniant rebus ſenſatis ſeu veriſimilibus.quod & ipſum aduocat idem Baldus 10 tractatu ſchiſmatis , quem poſuit ſub rubrica C. ſi quis aliq.teſtari prohi.col.antepen.& in rub.C.de probat. col. 1. vbi & id quoque dicit eſſe. Ariſtotelis. & in l.teſtium.col pen.verſ.quartò dixi.C. de teſti.& in c.ad hæc,quod & primũ.col.3.ver.ité tertione officij, extra de poſtu.prælat.& in c. afferte,in prine.de præſumpt.& cõſ.237.quidam magnificº,col.2.lib.3.quod dicit probari in l. confeſſionibus. ff. de interrog. action.& Franc.Curt.ſenior in tracta.de teſtib.in 32. concluſione.& Barb.conſ.60.illud affirmo,col.3.verſ. modò in caſu noſtro,lib.2.& in omnibus propè locis quos ſuprà citauimus, & ſtatim citabimus.

Legum præſumptiones non aptãtur rebus non veriſimilibus.

59 Portò idem Bal. in l.nulla.C. de iure dot. negat legum præſumptiones eſſe aptandas r. bus non veriſimilib⁹.quod & reperit in l. vlt. in vlt. nota. per illũ text.C.de hæred.inſtit. Contrà autem aptandas eſſe præſũptiones ad veriſimilia,aſſerit idem Bal in l. generaliter.col.vlt.in 7.q.C.de non num.pre.& e.1.§. ſi verò, circa medium,tit.de feud.gard. Nec tamen interim prætermittẽdũ eſt quod tradit ipſi⁹ fratet Angel.conſi.249.ſuper primo quæſito.col.2.verſ.pro hac parte.illud ſcilicet, nullam diſpoſitionem adeò generalem eſſe, quæ trahi debeat ad nou veriſimilia. id quod recentiores Doct.paſſim ad ſua confirmãda reſponſa aduocant, & cõmeodat Ias.in conſ.141. Chriſtophorus,col.9.verſ. ſexto prædicta, lib. 2. & conſ. ſeq.venerabilis.col.4.verſ.octauo,eo lib. 2. Cæterum Albe.in l.vlt.col.2.e.de remiſſio.pignor.ſcribit generalia reſtringi debere ad veriſimilia, per l. ſeruitus. ff. de ſerut. & eam obſcuris, de reg. iut. lib. 6.

Id eſt veriſimile quod iure cõmuni conſonat.

60 Denique ſi alia quædam de veriſimilitudine ſcire cupis,lege Inno. in cap. auditis,io verb › , exceptionem, extra de præſcrip. vbi ſcribit id eſſe veriſimile, quod iuri communi conſonat. quem ſequitur Bal. in c. 2. de reſcrip.& Ant. in c. noſtra , extra de teſti. & idem Ant.& Petr.Ancha. in c. 2. de reſcript. lib.6.& Rom.qui id reputat elegans, in repe. tub. de arbit. col. 8. verſ. item præfeturitur veriſimilitudo. & Cepo. cauſarum eiuſdem conſ.50.in cauſa quæ vertitur. col.3.verſ.item quod teſtes. & d. conſ.60. ſcio magnificè, col.3. verſ.item quia teſtes. Lege item eundem Innocentium , Archidiaconum. Anto. Panorm. & Philip. Dec.in cap. bonæ , extra de appel. vbi declarant, quæ cauſa dicitur veriſimilis. de quo etiam Bal. in cap.dilectis, ante fi eod. tit. Sed & lege Dy. in c. inſpicimus. de reg. iut. lib.6. vbi elegantes oſtendit, & poſt eum Philip. Franc. ex quibus rebus ſumatur veriſimilitudo. & rurſum in cap. cùm ſint partium , eod. tit. vbi dicit quòd interpretatio non veriſimilis non admittitur , de quo dicemus infrà in verbo , libertis , num. 13. incip.ſed & hoc ita procedit, & Oldr. conſ. 13. cùm quæſtio,in fin vbi dicit quòd veriſimilitudo habetur pro lege , & Calde. conſ.vlt.ſub tit.de dona.col. 1. vbi dicit duos gradus eſſe , quibus pertenimus ad interpretationẽ actus , ſcilicet mens & veriſimilitudo : mentem autem eſſe primum gradum , veriſim.iiudinem ſecundum. & Bar.in l.non ſolum.§.morte,col. 7. verſ. circa primum. ff.de ope.nou nun. vbi tractat an ptoteſtationi nou veriſimili ſtandum ſit. de quo etiam per Ant. Rub.ibi in teper.char.23.col. 4. verſ. quarta ſit concluſio. & per Bal. in c. Cumana, colum. 3.verſ.item præſumitur animus, & ſeq. extrà de elect. & Fel. in

c. cum

e.eum M.Ferrar.char. 6. verſ. tertia concluſio, & ibi etiam Franc. Rip. nume. 151.extra de cõſtit. Vide itẽ Bal.in rub.C.de prob.col.1.dum diſſimt præſũptioné iuris eſſe animi applicationem ad veriſimile, & in l. non ſine, col.vlt.C.eod.& in l. non hoc, col. vlt. C. vnde legi. dum tractat an probatio debeat neceſſariò concludere.& in l.vlt.in 20. oppo.C. de hæred. inſti. vbi dicit quòd veriſimilitudo præſumitur attẽta ſpecie non attento genere, & turſum in eadẽ l. in 15.q. vbi inter ea quæ interpretantur verba ambigua veriſimilitudinem reponit.& 10 Leum quidã,verſi.ex hoc not.ff.de acq.hæred.vbi dicit quòd veriſimile lucrum facit conedere reſtitutionem in integrum, vt lucrũ certũ.& cõſ.343.examinanda ſunt,in princ.lib. 1. vbi dicit congruam interpretationem ſemper meſſe ex neceſſitate, veriſimilitudine, & ipſius rei natura,per multa iura quæ ille allegat,& cõſ.590.tam profundè, col.2.lib.1. vbi primum dicit omnia frequentiora veriſimiliora eſſe, per l. cum de lanonis.§.alioquin,ff.de fund. inſtruct. deinde ſubiungit, maximè opinabile eſſe magis veriſimile, per l.& athelas,poſt prin. ff. de his qui not.infa.in illis verbis,& generaliter ita omnis opinatur.& idem Bald. conſ.61. literæ, lib. 3. vbi dicit id veriſimile eſſe, quod ſimile eſt & proximum vero, & quaſi immediatũ,per l.milites, verſ. oportet autem.C. de quæſt.& conſil.18.mottuo filio,vbi dicit quòd veriſimilitudo eſt cognata naturæ,& conſ.417. vel ponas casũ,lib.3.vbi dicit quòd quis debet vitare inſidias no ſolùm apparentes,ſed & veriſimiles. l.ſocios.ff. pro ſocio. & aliis iuribus ab eo citatis. Ang. conſ.261.pũctus eſt 10 anno domini, col.3. vbi docet ex quibus percipiatur veriſimilitudo. Imo. in cap. bonæ, paulò ante fin. extra de re iudica.& conſ.35.in caſu præmiſſo, col.3,verſ.in contrariũ,& col. 4. verſ. item non ob. dum dicitur,& verſ.ad tertium, vbi tradit illud axioma, Inſpeciendã eſſe magis cauſam quę nocet,quàm quæ prodeſt, cùm vtraque cõcurrit, per l. 3. §.eleganter.ff.ad Syllania. cum ſimil. procedente, niſi veriſimiliter ea quæ prodeſt, ſit magis conſiderata ex mente diſponentis, per not.per Bart. in d.§. elegãter, & in l. ſi vir. ff. pro donato. Vide præterea Pert. Anch. in c. 2. in 6. nota. de tenun. lib.6,Raph. Fulgo.conſ. 13.circa primum, col.3.& conſi. 131.Gaſpar notarius, colum. 3.verſ. præterea veriſimile eſt. & conſ. 133. proponitur probatum, colum. 2. verſic. quinetiam. & Rom. conſ. 344. ex propoſito themate, col.2. verſi. ſecundo ad idem, vbi dicit not. quod cùm vnus idémque actus fieri poteſt ex duplici capite, cenſetur in dubio factus ex veriſimiliori, licèt alterum caput ſit expreſſum, per multa iura quæ allegaſ, & eum nunempatim ſequitur Franc. Curt. iunior conſ. 20. præſupponitur in facto,col. 3. Lege, inquam, Panorm. conſ. 114.in quæſtione,col.3.verſ. præterea vbicunque, lib. 2. Calca.cõſ. 48. viſo dicto caſu,col.6.ibi, tum quia veriſimile, & col. ſeq. verſ, & primo videtur dicendum. Alexan. conſ. 190. plura natrata ſunt,col.3.& ſequen.lib.6.& conſ. 217. eodémque vlt. viſo quodam, col. 3. lib. 7. Barb. cõſ. 6. ſcriptum eſt, col. 3. lib. 2. & conſ. 21. ſcripſit belliſſimè, poſt prin.col.lib.1.& conſ. 13.ſcribitur ſapienter, etiam poſt prine.cod. lib. 1. & conſilio 32. ſcribitur præclarè,colum.2.eo.lib.1. & conſ. 34. elementiſſimi pattis,col.2.eo.lib.1.& conſ. 42.illud in medium afferam col.9.eo. lib. 1.& conſ. ſeq.præclatè ſcribitur, col.2.cod.lib.1.& conſ.54.illud afferam,col.3.eo.lib. 2. & conſ.7.ſapienter, ni fallor,colum.3.& 4.lib.2.& conſ.ſeq.ſapienter doctiſſimus, col. 8. eod. lib. 2. & conſ.16.præclarè ſcripſit.col.2.eod.lib. 2. & conſ. 25. eiuſdem initij, col.pen.eod. lib.2.& conſ. 46. ſcripſit præclarè, col.vlt.eo.lib.2.& conſ.75. ſapienter ſcribitur, poſt princip. lib.4.& & conſilio 80. quàm egregiè, col.3.& ſeq.eo.lib.4.& cõſ.88. ſapiẽter ſcribitur, col.1.eo.lib.4.& alibi ſæpe in ſuis conſilibus:nã is prope totus in hoc eſt ad iactenda eiuſmodi rei fundamẽta.& Fran.Curt.iunior.in tracta.de reſtitu.in 32. concluſione.& conſ.55.ſuper duobus,colũ. pen. verſ. certũ eſt.& Felyn.in d.cap.auditis,col.12.verſ.inquirum poſtea de præſcrip.& Iaſ.in l.ſi extraneus, in 4. not.ff.de cõdi.cauſ.dat.& conſ.140.ſpectabilis.col. 9. verſ.ſextò multùm facit,lib.2.quod eſt 1.illius lib. & cõſ.140.viſis & diligenter,col.1.lib. 4. & cõſ.168. in cauſa & lite,col.3.eo.lib.4.Phil.Dec.cũ.25. cuius ſuæſcriptio hæc eſt,debitor creditoris,col.vlt.verſ.& præfectò,& cõſ.100. in cauſa inquiſitionis, col. pen. verſ. tertiò allegatur.& cõſ.189.lq;atus;ũ,col. 3. verſ. ſecundò ad hoc facit Hippo. Marſi.in l.1. col. antep. ff.de quæſt.& in rub.de proba.col.24.verſ. item vltra prædicta. & ſing. 298.remotum à veriſimili. & ſing. 344.veriſimilitudo.& ſing.396.quod eſt ſimilis mutij, & conſ.74.ſummi numinis,col.3.nume. 16. & multis ſeq.& conſ.78.ſalus, col.pen.num. 31. & multis item ſeq.& conſ.83.qui cũcta,col.2 num.9 & multis quoque ſequẽ.& conſ.101.illumina.col.3.num.23.& ſeq. & Ferdin.Loaz.in reper.tit.de iuſti.& iur.§.is itaque, col.12. verſ.pro complemento. & Nico. Euerald.dum in locis legalibus, in loco a veriſimili. & Claudium Cantiunculam in Topicis legalibus. in 25. loco.

Inſpeciendã eſt magis cauſa quæ nocet, quàm quæ prodeſt, vtraque cõcurrente. Niſi ea quæ prodeſt ſit veriſimilis.

Externi ſcriptores quid appellent veriſimile.

61 Ex externis autem ſcriptoribus vide Tullium in dialogo de partitione oratoria. vbi inter alia ſcribit,veriſimilia autem partim ſingula mouent ſuo pũdere, partim etiam ſi videtur eſſe exigua per ſe,multum tamen cùm fuerint coaceruata, proficiũt. & lib. Rhetoric.ad Herẽnũ 1.tit. de narratione, ſi eius ſut 2.libri. Et in oratione pro Deiotaro, quæ tota in veriſimili verſatur.& Fabium,lib.5. oratoriarum inſtit. cap.10.quod eſt de argumẽtis,vbi credibile appellat, quod veriſimile cæteri dicunt,ſicut & l.1.C. quæ res pigno.obliga. poſ. id etiam credibile dicit, quod in eodem caſu veriſimile nuncupat.l.obligatione. ff. de pigno.& facit etiam text.in l.cùm in teſtamento. ff. de reb dub.Nam & quod veriſimile eſt,idem & credibile eſt, vt dicemus,in fra,numero 111. Quartò declara.& probat illud Terentij in *Andria*, *Iſſ. mihi metuo vt credant, ioi concurrunt veriſimilia.* Item illud quoque Ciceronis.ad Caſſium libro epiſtolarum 12.id autem eò facilius credebatur, quia ſimile vero videbatur. Sicut etiam è diuerſo quod veriſimile non eſt, idem eſt & incredibile.l. Mæuius, in prin.ff.de leg.1.& l. cùm de mihi,debito, poſt princ. ff. de probat. quę incredibile appellat id quod non eſt veriſimile. ex quo eſt illed ipſius Terentij in Hecyra : *non veriſimile dicis, nec verum puto.* Et Tullij in oratioone pro Sexto Roſcio Amerino. Nam vt illud incredibile eſt, mortem oblatam eſſe patri à filio ſine plurimis & maximis cauſis: ſic hoc veriſimile non eſt odio fuiſſe parenti filium, ſine cauſis multis & magnis. Hîc enim vides incredile & non veriſimile pro eodem poni. & dicemus poſtea dict. verſ. 111. quartũ. Vide poſtremò Dom. Auguſt. lib. contra Academicos 2. Labeo autem noſter *εἰκότα* id eſt, veriſimilium ſiue credibilium libros 8. ſcripſit, ex quibus citatur in l. vlt. in prin. ff. de verbo. ſignifi. quos vtinam haberemus, ne iam multa eius generis deſideraremus. Porrò Græci alio quoque nomine veriſimilia *εἰκότα* appellant, quod & Tullius ipſe admonuit in partitionibus, & Rodolphus Agricola lib. de inuentione dialect.1.ca. 22. vbi & ea conſentanea vocat. Nos etiam conuenientia dicere poſſumus. Probabilia appellat ipſe Tullius lib. 1. de inuentione, quo loco de narratione differit. Nam illic probabilem narrationem vocat,quam ipſe, aut quiſquis fuit, veriſimilem dicit in d. 1.lib.ad Heren-

pili. & è noſtris Bal. cõſ. 78; text. in quo non multi, poſt prin. dicit veriſimile & probabile idem eſſe. Sed & Quintil. lib. inſtit ora tor. 4. cap. 2. nihil inquit refert, an pro veriſimili probabilè credibilémve dicamus. Denique Galen. in Hippocrat. lib. 3. epidemioo, id eſt, nioi bo rum vulgarium, inter notas, quibus antiqui medici vrebantur. dicit ν. literam ſignificare νόθον, id eſt, veriſimile. vt ϑ. θανατον, id eſt, mortem, & υ. ὑγίειαν, id eſt, ſanitatem.

Nota quibus antiqui medici vrebãtur.

Declaratio huius legis.

64. Ex iis veluti præludiis huius operis planè liquet reuocationem quæ fit ex hac l. (vt tandem ad eam propius accedamus) fieri ex veriſimili & præſumpta mente donantis, qui ſi cogitaſſet de futuris liberis, veriſimiliter aut non donauiſſet, aut donationi eam legem appoſuiſſet, quod iam ſuprà ſæpius diximus) vt ſuſceptis poſtea liberis, ea irrita fieret. Id quo etiam apertè probat text. de eadem re loquẽs in c. vlt. 17. q. 4. Cuius hæc verba ſubiecimus: Quàm laudabile factum ſancti Aurelij Carthaginenſis epiſcopi. Quidam enim cùm filios non haberet, nec ſperaret, res ſuas omnes, retento ſibi vſufructu donauit eccleſiæ: nati ſunt ei filij oeo opinãti. reddidit ei epiſcopus quæ donauerat. in poteſtate habebat non reddere, ſed iure fori, non iure poſſ. Hæc ibi, quæ dicuntur eſſe Auguſtioi, d: quo admodum dubito ob ea quæ ſcribit Poſidonius Calamenſis in vita illius, c. 24. & quia etiam eum locũ reperire non potui inter opera illius, licet anxiè ac diligenter conquiſierim. id quod obiter dicere volui. Sed vt redeamus, expeode in illo tex. illa verba, cùm filios non haberet, nec ſperaret: item illa, nati ſunt ei filij nec opinanti. Ex iis facilè intelliges, cur fiat huiuſmodi reuocatio, nempe ob præſomptam & veriſimilem mentem donantis, vt tenent omnes, quos ſuprà citauimus.

Ratio huius legis.

65. Ex quo fit quòd ſi donans cogitaret de futuris liberis, non eſſet locus huic l. nimirum ceſſante ipſius ratione, vt expreſsè voloit Bar. in l. Titia. §. imperator, col. 2. verſ. quæro quid ſi in dubio. ff. de leg. 2. & in l. 1. col. 2. verſ. tamen vt ego reſpondeam, ibi etiam Bal. in fi. verſ. demum quæro. C. de inoffi. donat. Io. Fab. hic, Bal. in l. 1. col. 2. in fi. 1. q. C. de inoffi. dotib. & conſ. 306. incip. caſus quæſtionis, col. 2. verſ. ſecundum motiuum, lib. 2. Imol. in c. vlt. col. 6. verſ. item attende, & iterum col. 21. verſ. quæris quid ſi in donatione, extrà de donationib. Paol. Caſtr. cõſ. 434. reſpondeo per ordinẽ, colum. 1. lib. itẽ 1. & cõſil. 435. ſuper hoc puncto. lib. 2. Barba. in reper. l. cùm acutiſſimi, in ſexcẽtis locis. C. de indicommiſ. & in reper. cap. Raynocius, col. 8 & iterũ col. 48. verſ. ſed volẽtes renere contrarium, de teſtam. Corne. cõſil. 55. ex quo dictus Franciſcus, col. 3. verſ. nam enim reuocatur. lib. 1. & cõſ. 11. in præſenti conſultatione, colum. pen. lib. 3. & conſ. 54. duo in primo quæruntur, col. 2. cod. lib. 3. & cõſ. 194. videtur in præſenti, colum. 2. col. lib. 3. & conſ. 206. viſo ſuprà ſcripto themate, colum. 7. verſic. ſed circa portionẽ, cod. lib. 3. & cõſil. 30. in hac conſultatiooe, colũ. 2. lib. 4. Socin. in rubr. ff. de lib. & poſthum. & in l. 2. colum. 1. ff. ſolut. matrimoo. & cõſ. 147. viſa facti contingentia, in vlt. dubio, lib. 4. & conſ. 116. in cauſa filiorum, col. penul. verſ. præterea ad omnia, lib. 3. & conſ. 53. viſo inſtrumentò, colum. 3. verſic. ſecundò reſpondetur, & iterum col. 5. in fin. lib. 4. & inter conſilia Franc. Corti. Senigris, cõſ. 2. eleganter & ſubtiliter, colu. 2. verſ. ſecunda conſideratio. & conſ. ſeq. pro declaratione, col. 3. ver. ſecundo præmittendum. & ibi, conſ. 125. Bartiol. col. 3. verſ. eandem opinionem, lib. 4. Phil. Dec. in l. generaliter, col. 5. verſ. ad hæc replicat. C. de vſufructu. & ſubſtitut. & conſil. 366. pro declaratione, col. 3. verſi. ſecundò præmittendum. & Stephan. Bertrand. conſilio 214. ponitur in facto, in fin. lib. 2. & conſil. 38. quamuis donatio, colũ. 1. lib. 4. Anton. Rubeus conſilio 3. viſo inſtrumentò, colum. 2. & Paulus Parilien. conſilio 26. ex tenore, columna 532. numero 79. lib. 2. & omnes vbique de hac re loquentes, præter eos quos infertis referemus, & alios ferè paucos.

Argumentũ à contrario ſenſu.

66. Et id quidem optima ratione. Nam cùm ex multorum, imò penè omnium ſententia hæc ſola ſit huius l. ratio, quam iam ſæpius diximus, ſcilicet veriſimilis & præſumpta mens donantis, ea certè pro expreſſa habetur, poteſtque ex ea ſumi argumentum à contrario ſenſu, & à ceſſante ea ipſa ratione, & alio quolibet, vt voluit gloſſ. reputata ſingul. in l. quãus, & ibi Bald. & alij recentiores. C. de indecommiſ. & idem Bal. in l. maximum vitium, col. 3. verſic. ſed Bart. dicit. C. de lib. prætet. cum aliis ſexcentis concor. quas latè, ſi quis alius, congeſſi in noſtris conſiliorum commen. tit. 9. §. 27. in glo. 1. in 19. limita. An tamen huius l. ſola ſit hæc, de qua loquimur, ratio poſtea videbimus.

An in dubio ceſſet diſpoſitio huius legis.

67. Ideoque in ſimili, videlicet in caſu leg. cùm acutiſſimi. C. de fideicommiſ. & ſimilium iurium, quæ ſuprà in princ. citauimus, ſi teſtator cogitauit de liberis ſuis aut alterius deſcendentis hæredis inſtituti, non habent locum ea iura, vt latiſſimè diſſerunt & probaoit Barba. in reper. d. l. cùm acutiſſimi, colum. 3. quæſtio. 5. & aliis multis ſeq. Nam cùm ea iura patiter ac noſtra l. fundentur in illa veriſimili & præſumpta mente teſtatoris, quòd ſi de liberis liberorum cogitaſſet, veriſimiliter non ſubſtitoiſſet extraneum, vt dicit Angel. conſ. 108. incip. iſta quæſtio, in 2. dubio. & Petrus Anchia. conſil. 46. hoc capite, prima facie videretur, poſt princ. eam ſi. Conſequens eſt, ioquit Barba. quòd ſi de illis cogitauit, & tamen extraneum ſubſtituit, non eſt locus illis iuribus, vtpote ceſſante eorum ratione, quod & ante ipſum voluit Roma, cuius tamen non meminit, conſilio 370. in propoſita conſultatione. quem nunciatim ſequitur Philip. Decius conſil. 365. viſo conſ. colum. 2. verſi. quartò & vltimò. & iterum conſil. 391. in caſu propoſito, colum. 1. & conſilio 416. in teſtamento, colum. vlt. Et id ſatis probat text. quem ad id expendit Roma. vbi ſuprà, in l. generaliter. §. cùm autem, ibi, ſi de nepotibus cogitauerit. C. de inſtitutio. & ſubſtitũ. Tu tamen hic vide Caro. Ruin, conſilio 131. in themate, colũ. 4. verſic. ſola igitur difficultas, & col. 6. verſi. ſed plus eſt. & multis ſeq. præſertim col. 8. ver. non obſtat etiam dum dicitur, lib. 3. in quibus locis tener contrariũ, poſt alios multos, oſtenditque diſſimilem in hac re eſſe rationem donationis & teſtamenti, vt ibi videre poteris.

Ratio huius legis.

68. Sed hic in quæſtionem venitur, virũm. donans in dubio præſumatur cogitaſſe de liberis; vt eũ in dubio ceſſet diſpoſitio huius l. niſi donans probet contrarium. An verò potiùs præſumatur non cogitaſſe, & ſic contrà locum habeat noſtra l. niſi contrarium donatarius probet donatorem cogitaſſe. In quare pollet ſtatim videri magis præſumendum eſſe donantem cogitaſſe, cùm natura ad hoc homines produxerit, vt liberos procrearent l. maximum vitium. C. de lib. prætet. & vt ſcribit Valer. Maximus ex Camilli & Poſthumi Cenſorum ſententia, lib. rerum memorabilium 2. cap. 4. Naturæ nobis, quemadmodum naſcendi, ita gignendi legem ſcripſit. Sed eadem natura, vt hoc adhiciam, plerõque omnes huic rei idoneos, nedum ipſius avidos genuit eiunmopachos ac Carthuſienſes, vt probatur ex c. ſicut, ex literarum, vbi & hoc not. Ioan. And. & Io. Anaſtaſius. Ex quo eſt Græcuio Samio epigramma quo piaon latinati ita donatum.

Aligeri

Allegeri accepto crudelis vulnere nati
Sic aut ingenti victa dolore Venus:
Si facis hoc, quid erit puer, hostibus impie nostris?
Tot monachis quid erit, virginibusque sacris?
Qui sexum tantum sic inrauere puderem
Perpetuum, nec te, nec tua tela timent?
Contra Amor, o mater ne fatu, vruntur & illi;
Et sentire meas ossa per ima faces.
Vruntur grauius, quam quos connubia iungunt:
Sed furtim cocunt, & sua furta tegunt.

Sed quod extra iocum dicere liceat, vix è centum millibus vnum reperias, qui gignere non possit, aut non expetat, nempe cùm liberorum procreatio & educatio sit inter naturalia. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iure. & optimè facit l. si quis post humos. in prin. ff. de hib. & posth. in illis verbis, natura magis in homine generadi & consuetudo spectanda est, quam vitium, &c. de quare alibi latiùs diximus, &c.

In dubio non censetur dotis cogitasse de liberis.

67 Contrarium tamen expressè tenuit Bar. vt videlicet in dubio non censeatur donans cogitasse de liberis, in l. Titia Seio, §. imperator, col. 2. versic. quid si in dubio, & ibi quoque Raph. Corn. col. pe. ff. de leg. 2. Imo. qui hoc dicit mente tenendum in c. vlt. col. 6. vers. item attende, extra de dona. Paul. Castren. cõsil. 435. cuius exordiũ est, super hoc puncto, lib. 2. vbi hoc tamen limitat eo modo quem declarabimus infra in verbo, susceperit liberos, vers. 95. incip. secundò intelliges quòd licèt. & Rom. consil. 209. non est dubiũ, col. 2. Barb. in repetit. dict. l. cùm acutissimi, col. 5. vers. & ratio. C. de fideicom. Frãc. Aret. cons. 24. quatuor dubia, in 1. dubio. Cornel. cons. 11. in præsẽti consultatione, col. pen. vers. his tamen non obstantib⁹, lib. 4. Socin. in d. l. ubi. ff. de hib. & posth. col. vlt. & io d. l. 2. col. 1. ff. sol. matri. & cõs. 215. visa prædicta facti cõtingentia, col. vltim. lib. 2. quod tepetitur consil. 22. lib. 4. & idem Soc. cons. 263. capio primum, col. vlt. lib. 2. & cõs. 126. visum fuit, colum. 4. & iterum col. 2. vers. quæro his præmissis, lib. 3. & cons. 93. testamẽtũ præmissum, col. vlt. lib. 4. & inter cons. Fran. Curt. Scotetis consil. 2. eleganter & subtiliter, col. 2. vers. secunda consideratio. & 12. cons. 230. factum sic se habet. col. pe. vers. non obstat decisio, lib. 3. Carol. Ruin. cons. 98. visa renuntiatione, col. 9. nu. 21. lib. 1.

Dicendum.

68 Nam si aliter diceremus, sequeretur quòd in dubio nullus, præsertim idoneus gignendis liberis, cuiusmodi pene omnes sunt, vt iam diximus, posset revocare donationem propter susceptos post eam liberos, quod esset nimium restringere hanc l. quæ generaliter loquitur, & disposuit ob eam causam revocari donationem, ideo etiam generaliter in dubio debet procedere. l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præstan. & l. 3. ff. de offi. præs. & c. si Romanorum, 19. dist. cum simil. Alioqui vix vnquam haberet locũ. Et licèt quis sit idoneus procreationi liberorum, sit & natura prona ad desiderandum spetandumque liberos, non tamen propterea cogitat de liberis. Nã hæc simul stant, sperare & desiderare liberos, & tamẽ de illis nõ cogitare, vt declarat Bart. in d. §. impe.

De eodem. Vnus præsumitur principalis matrimonij ex solis prouentibus.

69 Sed hæc intellige, vt videlicet quis in dubio non censeatur tempore donationis cogitasse de liberis, cùm donat iam matrimonio collocatus, aut cælebs extra cõtractum matrimonij sine dotis: secus verò si donet in ipso contractu matrimonij vel dotis ipsius: nam tunc verisimiliter cogitauit de liberis ex eo matrimonio procreandis, vt scribit Signo. consil. 69. cuius initium est, in quæstione Blandisiæ, col. 4. vers. præterea cùm mater. & Rayn. niter cons. ipsius Signo. consil. omnũ vltimo, ad cõclusionẽ. col. 3. vers. item quia vir. & verèque quidẽ inimicus textũ in illa. de æqua. dot. in prin. Quibas & ego accedo, cùm causa finalique præceptus ac principalis matrimonij sit sobolẽ procreare, vt not. in l. 1. ff. sol. matri. & in d. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iur. Ideoque hoc casu, cùm videlicet fit donatio in cõtractu matrimonij vel dotis, non habebit locum hæc l. vt expresse voluit Soci. in l. 2. in fine. & post eũ Hercul. in sol. mat. & idẽ Soc. cons. 53. visis instrumento, col. 3. vers. secũdò respondetur, lib. 4. vbi dicit ita tenuisse multos solẽnes Doctor. modernos, vt ipse loquitur, in d. l. ff. sol. matr. & ita quoq; consuluisse Aug. Aret. & Leonem à Carpellis. Sed & idẽ Soc. postea, videlicet col. 5. vers. confirmatur ista opinio, dicit ita fuisse cõsultum de anno Senis, & suo cõs. subscripsisse Baldum & Bartholinũ, & Phil. Corn. & alios solenẽs Doct. & ita quoque reperio consuluisse ipsum Corn. consil. 206. visis supra scripto themate, col. 8. vers. itaque est aduertendum, lib. 3. vbi & ita etiam dicit eosdem consuluisse Ibonem Petusinum præceptorem suum, & Aug. Petig. etiam Petus. & ita quoque voluit Carol. Ruin. d. cons. 98. col. 9. vers. ad istud etiam respondetur, lib. 1. Franc. Ripa. lib. 3. respon. c. 3. incip. licèt donario, col. antep. vbi solum Soc. allegat in d. cõs. 53. Et id mihi admodum placet, eam si vnquam aliàs quis censeri debeat cogitare de futuris liberis, tunc maximè censendus est, cùm matrimonium contrahit.

Contrarium prioribus venit.

70 Quanquã Thomas Parpa, in repet. d. l. 2. col. 8. vers. iste articulus. ff. sol. mat. & Steph. Berrt. cõs. 312. difficultas, circa medium lib. 3. tenent contrariũ, ille quidem hac ratione motus, quòd hæc liberorũ cogitatio est solum mentis genere, quæ in hoc casu nõ sufficit, de qua ratione dicem⁹ paulò pòst nu. 78. incip. sed hîc quæstionis est. & aliis, seq. Alter autẽ ea ratione dicitur, quòd in dubio nõ præsumitur quis cogitare de liberis secundùm Bart. in d. §. imperator. & diximus suprà nu. 67. Sed hæc ratio satis ex iis refellitur, quæ diximus. Sed & interim vide quæ circa hoc caput donationis factæ in contractu matrimonij dicemus priorem sententiam approbantia, infrà io gl. 10 verbo, donatione largitus, nu. 187. incip. similiter & in casu. & aliis sequẽtibus, vbi distinguim⁹ de filia quæ in contractu dotali renontiat hæreditati paternæ. & iterũ nu. 216. incip. decimò quæro, an hæc l. & seq. vbi etiam tractabimus de pactis lucrandæ dotis, quæ fiunt in contractibus matrimonij.

Quando revocationi huius legis locus sit.

71 Si igitur sequatis priorẽ & cõmuniorem sententiam eorum qui dicunt non esse locum huic l. in huiusmodi donationibus, pactis, & renuntiationibus factis in contractu matrimonij, ob præsumptã liberorũ cogitationem: eam not. intellige in iis qui tam maturæ ætatis sunt, vt verisimiliter cogitent de liberis, dũ matrimonium contrahunt. Secus si tam teneræ, vt nec liberos, nec aliud quippiã futurũ cogitẽt, vt sæpe fieri solet, tunc enim locus est revocationi huius l. vt bis consuluit Phil. Corn. videlicet cõs. 12. in præsenti cõsultatione, col. pe. ver. nec obst. quod d. l. iunctis iis quæ prius dixerat, col. 3. vers. nec etiã videtur, lib. 3. & rerũ cõs. 30. in hac cõsultatione, col. 3. vers. & maximè, iunctis iis quæ dixerat, col. 1. lib. 4. Nã is vtrobique loquitur in quadã puella teneræ, admodũ ætatis, quæ in cõtractu matrimonij quasdã renuntiationes fecerat, de liberis verisimiliter ob tenellã ætatẽ non cogitãs. Sed ita tamẽ de hac re loquitur, vt possit videri intelligere in omnib⁹, cũ vtatur dictione maximè, in hunc scilicet modum, qui sequitur. Fallit, quæ tenellatis in contractu matrimonij, maximè cum est tenere ætatis, quæ non solet cogitare de liberis, potest revocare ob liberos postea susceptos. Et ita illum, tanquam generaliter id voluerit, citat & sequitur Fran. Ripa. sibi contrarius in hac l. in 21.

Donans in contractu matrimonii.

72 Secundò intelligeprocedere, vt scilicet de iis in contractu matrimonij sit e dotis censetur cogitasse de liberis, cùm is est, de cuius matrimonio agi-

tur

Pater dotis cenſetur cogitaſſe de liberis.

tur. Nam in eo obtinet ratio, quam ſuprà adduximus, vt ſcilicet cenſeatur cogitaſſe de liberis ex eo matrimonio, cui ſe maneipat ob liberos ipſos procreãdos. Secus ſi alius quiſpiã, de cuius matrimonio nõ agitur, donec fortè ipſis ſponſis, aut alteri eorũ, vt fit pletunq; Na nihil eſt propter quod debeat de ſuis ipſius futuris liberis cogitare. Idcoq; locũ habet hęc l. vt expreſsè voluit, & ex facto, cũ cuntigiſſet, reſpõdit Steph. Bertr. cõſ. 157. ſiue donatio. lib. 3. & in eodẽ quoque caſu idẽ reſpõdit ipſe Bertr. cõſ. 383. viſo caſu ſupetius, lib. 2. & D. Boër. deciſ. 159. donatio iuris, col. 3. nu. 10. vbi me ex hoc loco citat. Sed vide quæ dicam infra n. 76. nec ſolùm & in gl. donatione largitus, n. 240. duodecimo iſta dotis mentio, & ſeq.

Aliqua in parte liberorum mentione facta cenſetur teſtator de liberis cogitaſſe.

73 Item intelligitur de liberis cogitaſſe, qui donauit, ſi in aliqua parte donationis mentionẽ fecerit de liberis. per l. qui filiabus, in prin. & quod ibi not. Bal. ff. de leg. 1. Per quã cõſuluit Raph. prout illũ tetulit Batb. alicubi in tep. d. l. cùm acutiſſimi. C. de fideic. quòd ſi pater duos libetos inſtituit, & aliũ ſubſtituit, & in vnius perſuna appoſuit cõditionẽ, ſi ſine libetis moreretur, nũ habet locũ d. l. cũ acutiſſimi, eũ ex hoc præſumatur cogitaſſe de liberis. Similitet per illũ tex. cõſuluit Alex. cõſ. 31 hoc capite, põderatis bis quæ in themate. col. 1. li. 3. quod cùm rupto teſtamẽto prætertione filij, eõſeruentur legata ex auth. ex cauſa. C. de libe. præt. niſi fuerit ignotanter prætertus, ſecundũ opi. Bart. de quo poſtèa latè dicemus. Certè ſi in aliquo loco teſtamenti fuerit facta mentio liberorũ, cenſetur de ipſis cogitaſſe, & ita conſeruabuntur legata. quod & ante illu, quantũis nõ dicat, voluit in eodem caſu Bal. in d. auth. ex cauſa col. 5. verſ. itẽ in teſtamentis. & cõſ. 156. clauſula codicillatis, col. 2. li. 2. & cõſ. 239. quia vltimus paſſus, col. 1. & iterũ col. 2. li. 3. Et ad hæc faciunt quæ ſcribit Sig. cõſ. 172. teſtator. in ſuo ſolemni teſtamẽto, col. pe. ex quibus potes intelligere, nõ eſſe locũ huic l. ſi parer in donatione liberorum aliquã mentionem fecerit.

Reſtrictio præcedentis.

74 Quod tameo intelligo, ſi filiorum mẽtionem faciẽs de ipſis aliquid diſponat: ſecus ſi obiter & veluti tranſeuntes eorum meminerit, niſi interim de illis diſponẽs, vt ſing. volunt Bal. cõſ. 167. cuius principium eſt, quidã Franciſcus tũc carens liberis, li. 5. vbi cõſuluit in huiuſmudi ſpecie. Quidã donauit ea lege, quòd ſi deceſſeret relictis liberis qui ex ederent pupillarẽ ætatẽ, reuocata cẽſeretur donatio, poſtea deceſſit relictis liberis, qui mortui ſunt ante pupillarẽ ætatẽ, reuocata cẽſetur donatio ex hac l. noſtra, quon ã licet de poſthumis cogitauerit, & eorũ meminerit, nihil tamen de illis diſpoſuit, niſi ſi ad ætatem pupillarẽ peruenitent: & ideo illi quibo ætatis non peruenerunt, non ſunt poſthumi illic deſignati, ſed omiſſi ſunt. l. commodiſſimè. ff. de libe. & poſthu. & cùm fuerit caſus improuiſus, tacita voluntas diſponentis non auget effectum donationis: imò nec ea tacita voluntas pro volũtate eſt in caſu omiſſo. l. militis eodicillis. §. veteranus. ff. de teſta. mil. Hæc fere Bald. quem ſequitur Ias. conſ. 230. factũ ſic ſe habet, col. 4. verſ. tertio prædicta, li. 2. vbi & ad hoc alia quędam vulgaria adfert, quæ inibi videre poteris.

Ad eandem reſponſio.

75 Tu tamen cogita, quia ſi id verum eſt, videtur eſſe contra mentem omnium, qui ſimpliciter dicunt hanc legem non habere locum, cùm donans cogitat de liberis, nec vllum omnino verbum faciunt, vtrum donans de illis diſponat, an non diſponat, neq; enim diſpoſitio quicquam ad id facit de quo agimus, ſed ſola ſatis eſt cogitatio. Præterea in caſu de qua loquitur Bald. non obſcurè cenſetur donans voluiſſe donationem manere ratam, nec reuocari natiuitate liberorum, ſi ij; infra ætatem pupillarem morierentur, quòd ij, ſò minus rebus donantis indigeant, quò ociùs eeleriũſq; moriuntur. Nec tamẽ omiſerim Carol. Rum. conſ. 131. in themate, col. 4. verſ. nun obſtat du ſecundo, & multis ſeq. lib. 3. in ea fuiſſe ſententia generaliter, vt pater mentionẽ faciens liberorum in vita parte teſtamenti, nũ cenſeatur propterea de illis agitaſſe in clauſula ſubſtitutionis, niſi & in ea de illis mentionẽ fecerit: conaturq; reſpõdere ad d. l. qui filiabus, vt ibi videre poteris. Sed illi non poſſunt accedere, niſi ſi fortè mortis agitatione turbatus teſtamentu fecerit: nam in hac ſpecie luquitur ipſe Rui. per not. à Guil. Cu. in l. præcibus. C. de impub. & ali. ſubſtit. & Alex. in l. tam hũc iure. col. vlt. ff. de vulg. & pup. ſubſtit. Quid autem ſi in donatione non fuerit facta mentio de liberis, ſed in alio actu poſtea eodem die confecto inter dunantem & donatarium, an tunc cenſeatur donans ita cogitaſſe de liberis, vt uõ ſit locus huic l. dicemus infra num. 110.

76 Nec ſolùm ſi de propriis ipſius liberis mentionem fecerit is qui donat, ſed & ſi de liberis eius cui donat, meminerit, de ſuis cogitaſſe videtur, vt in pulchro caſu cõſuluit Soci. cõſ. 147. cuius initiũ eſt, viſa facti contingẽtia, col. 5. verſ. primo quia ipſa donauit. li. 1. Inibi enim quædã mulier renuntiauerat iuri ſibi obuento ex ſucceſſione mattis in fauorẽ fratrũ & liberorũ maſculorum ex illis naſcturorũ. Ideo qua tatione, inquit Soc. cogitauit de filiis naſcituris ex fratribus, cadẽ, imò & maiore cenſetur cogitaſſe de filiis ex ſe ipſa naſcturis: ſicut dicimus in ſionti, quòd licẽt teſtator faciendo mentionem de filiis, non cenſetur cogitaſſe de poſthumis, tamen ſi de poſthumis in alia parte teſtamenti ſit mentio, cenſetur & de illis cogitaſſe, per d. l. qui filiabus. ff. de leg. 1. At huic obſtat quod ſupra diximus nu. 72. ſecundò intellige.

Alia emiſſura cogitationum futurorum liberorum.

77 Sed & Sucin. ipſe eodem in loco confeſtim ſubdit aliam coniecturam cogitationis futurorũ liberorũ. Nã ea mulier renuntiauerat fratribus, & eorũ liberis, quandiu filij & deſcendentes maſculi forent: & conſequenter, inquit, us deficientibus, cẽſetur voluiſſe quod donatio ad ſe reuocti etur, propter ſuſpẽſiuam illam dictionem, quandiu, per ea quæ ponit Bart. in l. vlt. ff. ad Tertul. & Bald. in l. maximum vitiũ. C. de lib. præt. Et non ſolùm ad ſe, ſed ad ſuos quoq; deſcendentes & hæredes: quia licet in caſu ſtatuti, de quo per d. ipſum Soc. diſputatur, dubiu ſit, an fœmina ad tẽpus ſuſpenſa tranſmittat hoc ius ad ſuos hæredes: tamen cu in hoc caſu iſtud ſit deductũ in pactũ, cenſetur voluiſſe prouidere non ſibi tantùm, ſed & ſuis hæredibus, etiã ſi de illis mentionẽ non fecerit. l. ſi pactum. ff. de pact. cum ſimi. Cùm igitor voluerit quod donatiu valeat, quandiu ſunt deſcẽdentes maſculi, quorum appellatione veniunt deſcendentes in infinitum, vt per Bar. in l. vlt. ff. de ſins & legit. & eſt tex. in Liui. conſultus. §. parentes. ff. de grad b. affini. Hinc ſatis appãret, quòd eos volut præferre cauſa cunſeruandæ agnationis eius familiæ, vnde orta eſt. Cùm autẽ deficientibus maſculis voluit donationem reſolui, cenſetur id voluiſſe cogitando de ſuis liberis arg. l. cùm acutiſſimi. C. de fideic. Nec eſt dicendum, quòd voluerit prouidere hæredib. extraneis, & priuare fœminas deſcendentes ex fratribus, per text. in l. Lucius, & ibi not. ff. de hæred. inſtit. & not. per Bar. Imo. & recentiores in l. Gallus, §. inſtituens. ff. de lib. & poſth. dum tractant de intellectu d. l. Lucius.

An ſufficiat in genere cogitaſſe de ſuturis liberis, an in ſpecie.

78 Sed hic quæſtionis eſt, vtrum ſatis ſit de liberis in genere, vt loquuntur, cogitaſſe, vt hæc l. locum non habeat, an verò neceſſe ſit in ſpecie cogitaſſe. Hic repetio diuerſas Ducto. ſentẽtias. Sunt enim qui arbitrantur ſatis eſſe in genere cogitaſſe, vt in caſu noſtræ l. priuatum voluit Pau. Caſt. conſ. 15. hoc exurdio, incipiendo à ſecundo, col. 3. dum reſponder ad hanc l. noſtram, lib. 2. & Alexand. conſil. 30. põderatis

Opinio eorũ qui dicunt satis esse in genere cognatos.

his,col.2.verſic.& per prædicta,lib.3.& conſ.50.circa primam,col.5.verſ.& ad dd.lib.6. & Corn.conſ.15.ex quo dictus Franc.col.3.verſi.vbi enim vnica, lib.9. & conſ. 206.viſo ſuprà ſcripto themate, col.7. lib.1. & Barb.in tep.c.Raynaldus,col.5. extra de teſta. Anto. Corſe.in ſuis ſing. in verbo, ſubſtitutio, vbicunque teſtator.& Steph.Bert.conſ.192.viſo caſu,ante fi. lib. 2.& conſi.32.optaſſem,col. 2. verſ. ad terrium huius primi,lib.3.& ante eos Bald.idẽ ſenſiſſe videtur,ſi ſolerter intelligatur,in l.vlt.col.pe.verſ.ſed quæro nunquid,ibi,item non obſtat,iunctis præcedentibus.C.de codic.& ita quoque ferme videntur voluiſſe omnes, qui de hac re locuti ſunt.

Alij diuſũ opinantur.

79 Et huius item factionis ſunt, qoi in ſimili caſu huic noſtro, videlicet cùm quæritur, an legata conſeruentur ex auth.ex cauſa,nato poſthumo ignoranter prætcrito,dicunt conſeruari,etiã ſi in genere, nedum ſi in ſpecie de eo fuit cogitatum.In qua ſententia fuerunt Bald. Ang.Rauſt.Caſt.Cor.Alex.& Iaſ. in d.auth.ex cauſa,Bal.in d.l.vlt. quò loco nuper citauimus.C.de codicil. & in l.1.& ibi Ang.ff.de iure cod. Ang.in l.filio præterito,col.1.verſ.tu adde,& ibi etiã Imo.col.4.verſ.ſubdit tamen Ang.ff.de iniu.teſt.Ang. in l.mulier codicillis.§. miles in ſupremis.ff.de teſta. mili.& in l.ſicut certi,& in l. ſi cum vel in vtero. C. eod.& conſi. 364. cuius factum incipit, Pietus fecit ſuum teſtamentum.col.3.Ioan.Ana. conſi 28. viſis & pondetatis,col.3.Rom. conſ.122. citca id quod effectualiter quæritur,col.1.verſ.præmiſſis tamen nõ reſtagantibus.& iterùm col.2.paulò ante ſi.Paul. Caſt. in l.1.Cod.de poſth.hæt.inſt & d.conſ.25,col.2.& ſeq. lib.2.& conſ.171.quanquam multa,col.vlt.eod.lib.1. Corn.conſ.195.in hac conſultatione,col.7.verſ.tamẽ eum ſequentes,lib.1.& conſ.158.pto deciſione,col 9. verſ.quare altetius,lib.2.& conſ.225.antequam aggrediar,col.pen.in prin.lib.3.Alex.conſ.124.diſcuſſis hæſitationibus,col. pen.verſ.& hoc vetũ eſt,lib.1.& cõſ. 242.incip.circa primam dubitationẽ,col.5.verſ. præterea dicit ipſe,eod.lib.1.& conſ. 30.ponderatis his, i 1 prin.lib.3.& conſi.ſeq. eiuſdem exordij. col.2. verſ. quia ſufficit, eod.lib.3.Barb. conſ.60.illud afferam in medium,col.3.& 4.lib.2.& latiſſimè omnium Philip. Dee.conſ.490.viſis & citcunſpectis.col.2.verſ.primo n gencre.

Fundamentum cauſæ opinantis.

80 Hotum præcipnum fundamentum eſt text. in l. qui iure militari. ff. de teſta. milit. vbi ſcientia patris de filio in genere nocet ipſi filio.quem tex.etiam ad hoc ponderant & commendant Bal. & Ang. ibi. & idem Ang.in l.ſicut certi. C.eo.vbi illum tex.dicit ſing.& in rep.l. qui Romæ.§.duo fratres, col.pen. ff. de verbo.oblig.& in l.tres fratrea, col. 2, ff. de pact. vbi optimè declarauit,quomodo,& qnando quis cẽſeatur in genere cogitaſſe.& in l.manifeſtiſſimi.§. ſin autem.C.de fur.Et omnes ferme vbique & in omni materia dicunt ſufficere ſcientiam ſiue cogitationẽ, ſiue voluntatem, ſine conſenſum alicuius rei in genere pet tex. in dict.l. qui iure, vt per Bart. poſt Per. & Cyn.in l. ſub prætextu.la 2. Cod. de tranſact. Bar. in l.ſi de certa, circa med. eo. tit. & alibi ſæpe. Ang. in locis ſuprà alleg.& præterea conſ.389.totum dictum ſtatutum,pauiò ante ſi.docto. in d.l.tres fratres. Imo. in c.cùm contingat, de iuretur. & in d. §. duo fratres. & ibi quoque Alex. Franc. Aret. & Iaſ. qui maxima ex parte limitãr procedere, niſi ſcientia ſpecifica tequiteretur pro forma.Raph.Fulg.in l.vlt. eodem quæſiit.ff.de condi.indeb.Pau.Caſt.in no. eadem conſ.30.incip.ſuper puncto iſto,in fi.lib.1. & conſ. 439.adeuidentiam quæritur,col.3.verſ.quantum verò ad ſecundum,lib.2. Flor. in diſputa. incip. mulier primo vidua. Barb. qui vbique illum tex. dicit ſing. aut valde not.conſil.19.præclarè ſcriptum col.6. lib. 2.& conſi.21.præclarè dixit.col.2.co.lib.2.& conſ. 26. ſapienter ſcripſit,col.9.co.lib.2.& cõſ.63.illud immediatum afferam.col.pe.verſ.nec ob.cùm allegatur, lib 3.& conſ.72.cuius eſt idem initium,col.4.verſ.præterea facit.eod.lib.3.vbi & illum ex.dicit meliuſ totius corporis iuris.& conſ.21.clementiſſimum Deum col.4.lib.4.& conſ.49.ſimilis exordij, col.1.eo. lib.4. & conſ.80.magnus dixit,col.4.eo.lib.4.Alex.latè cõſ. 42.ſup.1 præmiſſo themate. col.4. verſ. quintò pondero.lib.1.& conſ.105.incip.póderatis verbis inſtrumẽti,col.2.lib.6.& cõſ.3.perſpectis literis,col.3. verſ. nec ad hoc ob.lib.6.Franc.Aret.in l.ſi quis cùm aliter ad fin.ff.de verb.obl.& conſ.33.conſultatio præmiſſa col.pe.verſ.ad tollendum. Corn.conſ. 165. circa ptimum,col.pe.verſ.nec refragatur.lib.2.Soc.conſ.59.in cauſa nobilium,col.vlt.lib.3.Phil.Dec.conſ.143. viſis his quæ ſuprà,col.1. & omnea (quoſ iam diximus) vbique,quos ſi nuncupatim citare vellem, magnitudinem voluminis excederent.

Qui negent in caſu hnius legis ſatis eſſe de liberis in genere cognaſſe.

81 Nam ſolus omnium, quos hactenus legimus, niſi nos fallat memoria.Iaſ.& Thomas Parpa.& Stephã.Bertr.non infimæ viri notæ in legibus,ille conſ. 250.factum ſic ſe habet,col.4.verſ.quartò pro confirmatione,lib.2.iſte in tepet.l.2.col.9. verſ. in articulo autem principali.ff.ſolu matri,hic cõſ.312.difficultas lib.3.expreſſe negant ſatis eſſe in caſu l. noſtræ de liberis in genere cogitaſſe,vti etiam poſtea tenuit Pau. Pariſi.cuius conſ.edita ſunt poſt primam huius operis editionem,conſ. 73.donatio iſta,col. 8. nu. 50. & ſeq.lib.1.Nec quicquam allegat Iaſ.niſi quòd hîc nõ ſufficit generalis renuntiatio omnium iurium, de quo poſtea latiſſime dicemus infra nu.115.Parpal.autem allegat Bart.dixiſſe huic l.poſſe donantem renũciare modò cogitet in ſpecie de liberis,puta ſi dicat, promitto nun reuocare etiam per natiuitatem liberorum. locum autem Bart. non deſignat. Ego verò non memini Bar.illud ita ſcripſiſſe, vt tetulit Parpalia, ſed illud tantùm,poſſe donaorem renũciare huic l.& ſi donans ipſe cogitauerit de liberis, hanc ipſam l. non procedere. in dubio autem non videti cogitaſſe,vt ſuprà ex eo diximus in l.Titia Scio. §. imperator.ff.de legat.1. Vtrum autem ſatis ſit in genere cogitaſſe,an verò tequiratur in ſpecie, non inuenio ab eo expreſſe declaratum.Scio illum in caſu d.auth.ex cauſa.ſæplus tenuiſſe,non conſeruari legata pet clauſulam codicillarem, ſi poſthumus fuerit ignoranter prætcritus, vt latè poſtea dicemus in verbo, donatione largitus, quo loco diſſeremus an l. noſtra habeat locum,in legatis. In quo poteſt videri Bart. & alij qui ſunt eiuſdem ſenteutiæ,quos ibi refero, ſeu-ſiſſe in eo caſu non ſufficere generalem cogitationem,quam quis dicitur habuiſſe pet huiuſmodi clauſulam codicillarem,ſi verum dicit Bald.in dict. auth. ex cauſa,col.5. verſ. item in teſtamento. & Alex.dict. conſ.10. col.1.verſic.& attemo, lib.3.& Barba.conſi. 6.vbi Chriſtus colum.vlt.lib.3.Sed contrarium, videlicet non cenſeri quem cogitaſſe de liberis in genere pet eam clauſulam, ſentit Ioan. Andr. in addit. Specul. titul. de inſtr.edit.§. compendioſè,verſi. pone P. in ſuo teſtamento,dum dicit quod illa clauſula debet intelligi teſtature in eodem ſtatu manente, quaſi non cogitauerit de futuris liberis, ſed tantùm de præſentibus. & id aperte voluit Ange. in l.1. ff.de iure codic. dum dicit quod opin. Bartol.eſt vera,niſi appareat quod teſtator in genere cognouit de liberis.Vult ergo non obſtare Ange. per ſolam hanc clauſulam non cenſeri fuiſſe cogitatum in genere, quod & aperte aſſeruit Barbat. conſilio 60. huc citato,illud adferam in medium,colum.2. & 3. & 4. lib. 2.& apertiſſimè omnium Soc.conſ.91. teſtamentum præmiſſum,col.vlt.verſic. nõ obſtat 7.limita.col.4.li.4.

Clauſula reſiduaria nō eſt impedimento bonæ legi renouationi.

82 Ex quo etiam ſit quòd ſi in donatione fuerit appoſita clauſula codicillaris, videlicet ſi non valeat vt donatio, valet iure codicillorum, aut etiam alia id genus clauſula, verbi gratia, ſi non valeat donatio eo modo, valeat vt valere poterit, nō per hoc intelligetur ſublatum remedium huius legis, vt non obſcurè ſentit Card. Flor. conſi. 20. incip. cùm in teſtamentis, in 2. dubio. & Barb. ſibi contrarius dict. conſ. 6. illud afferam, col. 5. verſ. tertiò faciat, iunctis præcedentibus, lib. 2. & expreſsè conſuluit Franc. Aret. conſ. 24. quatuor dubia col. 4. verſ. nec obſtet, iunctis iis quæ prius dixerat. Quod confirmatur ex eo quod dicam inferiùs nu. 173. incip. & ita, videlicet inſtrumentum in donatione appoſitum non impedire renouationē ex hac l. Nam iuramentū habet vim clauſulæ: ſi nū valet quod ago vt ago, valeat vt valere poteſt. l. cùm pater. §. filiæ matrē, & ibi latè Doct. ff. de leg. 2. cū ſimi.

Contrarium ſtatuitur.

83 Non deſunt tamen qui dixerunt clauſulam codicillarem huius l. renouationi impedimēto eſſe, cùm id expreſsè conſuluit Corn. conſ. 194. cuius caput eſt, in præſenti conſultatione, col. 2. verſic. concutitit etiam, & col. ſeq. verſ. inſuper in caſu noſtro lib. 3. & ad hoc quædam allegat, quæ illic videre poteris. Et idem videtur voluiſſe Bal. cuius. Corn. non meminit, in l. vlt. col. item vlt. verſ. item non obſtat, iunctis præcedentibus. Cod. de codicil. Sed tu vide ſuperi hoc quæ dicam infrà in verbo, donatione largitus, in d. quæſt. de legat.

Alia huius legis renouatio.

84 Nec ſolùm ceſſat hæc l. cùm pater donans cogitauit de liberis, ſed & ſi veriſimile eſt ex probabilibus coniecturis, quòd etiam ſi cogitaſſet, nihilominus donauiſſet, non eſt locus huic l. vt voluit Bal. hic in 2. lectu. atque etiam Angiverique poſt princ. & in pulchro caſu cōſuluit Petr. Ancl. cōſ. 46. cuius exordium eſt, prima facie videretur, & in alio Corn. conſ. 206. viſo ſupraſcripto, col. 7. verſ. itaque eſt aduertendum, iunctis iis quæ paulò antè dixerat. lib. 3. & etiam Soci. conſil. 147. viſa facti contingentia, col. pe. verſ. ſecundò principaliter, lib. 1. & iterum conſil. 39. in quæſtione quæ vertitur, colu. vltim. lib. 3. & conſ. 93. teſtamentum præmiſſum, colu. vlt. verſ. ad quartum lib. 4. & Philip. Dec. conſ. 581. viſo puncto, col. 3. verſ. non obſtat. & conſil. 675. conſuluit eleganter, circa medium.

Confirmatio renouationis.

85 Et ad hoc optimè facit quod in ſimili caſu à multis ſcriptum eſt, conſeruari legata facta in teſtamēto, in quo filius aut poſthumus ignorāter eſt præteritus, ſi veriſimiliter teſtator ea reliquiſſet, etiam ſi de filio aut poſthumo cogitaſſet. Id enim voluit Bar. conſ. 204. Cechus condidit teſtamētum. ante ſi. Bald. in auth. ex cauſa, col. 3. verſ. item nō obſtat, & ibi etia Ang. C. de lib. prætet. & idem Ang. hīc & conſ. 51. incip. ex facto propoſito, col. pen. verſ. ſolùm igitur reſtat videre. & cōſ. 76. poſita pro conſtāti, col. vlt. verſ. ſecundò. & conſ. 364. cuius factum incipit, Petrus fecit ſuum teſtamentum, col. a. & iterum col. vlt. & vbique per tex. in l. pen. ff. de iure codic. & idem Ang. in §. ſiue igitur, col. 4. verſ. finaliter dici poteſt, in auth. vt cùm de appel. cogn. Franc. Aret. in l. Titius, col. vlt. ff. de lib. & poſthu. & conſ. 92. incip. viſo legato, col. 4. verſ. quid enim ſi hæreditas. Bart. in repet. l. cùm acutiſſimi, col. 15. C. de fideic. Soci. d. conſ. 93. teſtamentum præmiſſum verſ. ex quibus omnibus, lib. 4.

Alia confirmatio renouationis huius legis.

86 Facit præterea quòd voluit Bar. in l. demonſtratio. 6. quod autem, col. pen. verſic. quartò quæro. ff. de condi. & demon. in illa quæſtione, virūm falſa cauſa adiecta legato vitiet legatum. & concludit, & poſt eū Imo. quòd ſi veriſimiliter teſtator erat relicturus, etiā ſi falſam eam cauſam ſcriuſſet, debentur legata, aliàs non. & idem voluit ipſe Bartol. licet ſtrictius, in l. vlt. ff. de hæred. inſtit. Facit item quod dicemus poſtea in gl. in verbo, omnia vel partem aliquam, n. 6. incip. ſed illud in dubium venit, & alias ſeq. facit poſtea nō & hæc ratio, quia ſi ideo hic renocauit donatio naturale libertorum, quia veriſimiliter patet non donauiſſet, ſi cogitaſſet de liberis conſequens eſt, vt nō renocetur, ſi veriſimiliter donauiſſet, etiam ſi de illis cogitaſſet, ceſſante huius l. ratione.

Idem ſi expreſsè huic legi renuntiat in rebus apertis non eſt locus renouationi.

87 Ex iis quæ dicta ſunt, plane conſtat, quòd cùm donans tacitè poſſit huic legi derogare, dum videlicet donat cogitans de liberis, aut etiam non cogitās ſed tamen donaturus, ſi cogitaſſet: poſſit & multo quidem magis expreſsè huic legi renuntiare. Nam tunc prorſus ceſſat ea ipſius præſumpta voluntas, nec in rebus apertis, clariſque ac certis locus eſt coniecturis & præſumptionibus. l. continuus. §. cùm ita. ff. de verbo. oblig. & l. ille aut ille. §. cum in verbis & l. non aliter. ff. de legat. 3. cedítque præſumptio veritati. l. nuptura filio. ff. de iure dot. Et ſi aliter diceremus, confeſtim ſequeretur illud abſurdum, quòd patet frandem non committens non poſſet alienare omnia bona ſua, ſi filius poſtea natus vellet renocare huiuſmodi alienationem, quod falſum eſt. l. non vſ. queade. o. ff. ſi quis à paren. manu. fuer. eſt enim ſuæ quiſque rei legitimus arbiter & moderator. l. in re mandata. Cod. manda. Et ideo hoc caſu poterit natus poſt alienationem vſque ad legitimum bonorum ſubſidium tantùm teuocare, per not. in l. 1. C. de rei uoc. donat.

Qui ſint huius operationis.

88 Et ita videlicet quòd poſſit pater expreſsè huic l. renuntiare, videtur tenere Specu. dum formam huius renuntiationis præſcribit, in tit. de inſtru. edi. §. porrò, verſ. donatiu autem firma. ibi, poteſt etiam dici, & ibi Bal. in addit. ipſius. & Bar. in l. Titia Seic. §. Imperator, col. 2. verſ. virūm. l. ſi vnquam, & ibi quoque Imo. & Raph. Com. col. pen. verſ. & ex ratione prædicta. ff. de leg. 2. Bal. in d. l. ad ſi. verſ. deinde quæro, patet donauu. C. de inoffi. don. Alber. ſubobſcurè hic col. 2. licet pro contraria opin. à quibuſdam citetur. Nam primo loco ſcribit, quòd ſi donans iurat donationem non renocare, nihilominus renocabitur ſuſceptis poſtea liberis. Deinde ſubdit quod Specu. vbi ſupra, videtur tenere, quòd ſi ſpecialiter renuntiet huic l. valet renuntiatio, nec aliud dicit. Ex quibus potes intelligere eū eſſe in hac ſententia: vt generalis renuntiatio etiā iurata non obſit huic l. ſpecialis autē ſecus. Sed & in hac opi. eſt Anr. in c. vlt. & ibi quoque Pet. Ancl. col. 5. verſ. quærit etiā. & Imo. col. 10. verſ. tertiōne, & iterū col. pe. verſ. vltimatē. quæ nt, extra de don. idem Imo. in c. cùm contingat, chat. vlt. verſ. attende tamen quia dixit, ext. de iurem. Rot. conſ. 26. incip. pro deciſione cōrū, col. 2. verſ. ad tertiū Paul. Calt. cōſ. 435. ſuper hoc pūcto, col. 1. lt. lib. 2. Matia. Soci. in tract. obligationū in 15. limitello. in fi. Barb. in rep. d. l. cùm acutiſſimi, col. 4. verſ. ſicrò faciat quod pulchre. C. de fideicom. & in repet. c. Raynutius, col. 8. extra de teſta. & in repet. c. Raynaldus, col. 6. co. 11. Bartho. Capo. in l. ritam, quæ eſt vlt. col. 1. C. de vſucap. pro donat. Soc. cons. 147. viſa facti contingentia ante fin. lib. 1 & conſ. 126. viſum fuit, col. 3. lib. item 3. laſ. in l. pen. colum. 3. verſ. iuxta hanc regulam. C. de pactis. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe Papiæ, & multos ſcripſiſſe. & ibi quoque Philip Dec. conſ. 1. in §. not. & And. Alcia in verbō, antiqui. in fin. & idem laſ. conſi. 215. Bartholomæus, col. 2. verſ. ſed pramiſſis. lib. 1. vbi hanc dicit eſſe communem opi. & iterum conſi. 154. in commota. col. 3. verſ. tertium præſuppoſitum, lib. 2. & Stepha. Bertra. conſil. 192. viſo caſu, ante ſi. lib. 2. & conſi. 32. optaſſem, col. 2. verſic. ad tertium huius primi, lib. 3. quibus locis dicit hanc eſſe communem opin. & iterum conſil. 39. viſis inſtrumentis, ad fin. libro 4. & conſilio 105. viſo caſu,

col.3.in 4.dubio.eod.lib.4.Anto. Corſe. in ſuis ſing. in verbo,ſubſtitutio,vbicunque teſtaror.& ita prope omnes præſupponunt & ſentiunt, præter eos, quos mox continenter tibi citauimus.

Qui dicant donanti non poſſe renunciare huic legi.

88 Contrarium enim, videlicet quòd donans non poteſt hanc legi renunciare,aut aliter derogare, quin locum habeat,teneat Oldr.conſ. 173. hoc principio, quidã habens vnicum filium, in ſi. & eius diſcipulus Ioa.Andr.qui tamen nullam ipſius,vt aliàs ſæpe,mẽtionem faeit,in addit.Spec.tit.de inſtru.ed,9. potrò, in addit.vlt.col.eiuſdem addit.id eſt, ibi, hoc autem certũ eſt.Alber.qui ita dicit ſe in quæſtione facti obtinuiſſe,& Saly.hîc idẽ Alber.in l.illud,col. vlt. verſ. eadem ratio.C.de facto.eccleſ.& ipſe Salyc.in d. l. 1. col.3.verſ.quæro 9.quid ſi pater.C. de inoffi. donat. Rom.ibi contrarius conſ.269.noo eſt dubium quòd donatio,in fin.Pet.Ferrar.in ſua pract.tit.formalibel. quo agi.pro dona.in verbo irreuocabiliter.col.2.verſ. ſed hîc ſuſurgit dubium,& iterum col.ſeq.verſ.patet ergo ex præmiſſis. Nicol. Mal.in ſuo repertorio, in verbo,donatio facta extraneo,& iterum in verbo,renuntiatio,in pen.no. 10. Berbe.in ſuo viatorio iuris, tit.de reuoc.donat.col.2.vetſan autem inframentum, vbi etiã dicit,iuramẽtum nihil facere,& Vital.Cãba. in tract.clauſularum. in tub. an legibus inſinuationẽ exigentibus renuntiati poſſit, char. 4. & iterum in tub.an poſſit renuntiati.l.ſi vnquam.Matia. conſ. 23. circa prædictam conſultationem,col.6.verſ.ſextodecimò probatur.& omnium latiſſimè Franc Coit. ſenior conſ. 1.incip.citea primum, col. 2. verſ. ſed iſtis non obſtantibus,cum multis ſeq.& Socoſibi contrarius inter conſ.eiuſdẽ Curt.conſ.2. elegantes, col. 1. verſ.cui addo.vbi tamen non aſſeuerãter aſſetit,propter authoritatem,vt ipſe dicit,eorum qui ſunt contrariæ opinionis,de quo etiam idem Soc. dubitat. d. conſ.126.col.5.lib. 3. atque etiam in conſ. 263. ẽpitò primum. col.vlt.lib.2. vbi dicit, quòd licèt communis opinio ſit, quòd donans poſſit renuntiare, non eſſet tamen hæreticum tenere contrarium. ſed hoc ſine ſcrupulo tenet ipſe.Socin.propterea quòd ſibi etiã contrarius,in repe.l.cùm auus,col. 19. ff. de condi.& demonſtra.vbi e diuerſo,dicit hanc eſſe communem modernorum,vt appellat,op.& Vincent.Palio etiam inter conſ.Curt Senio.cõſil.3.incip.& ſi ſubtiliſſimè. col.1.Furnia in ſuo indice,in verbo donatio reuocatur.Carol.Rum.conſil.98. viſa renuntiatione, col.10. num.12.lib.1.& conſi. 107. Ieſu,ad ſi.eo.lib.1. & cõſ. 169.de tribus,col.3.nu.12.eo.lib.1.& conſa 73.quæritur primò,col.6.nu.14. eod. lib. 1.& conſil.60. de re quidem,col.6.nu.17.lib. 3.vbi tamen nutare videtur. & Fran.Curt.iunior conſil.15.citea præmiſſam.colu. pen.verſ.præterea & ſecundo, vbi dicit ita viduſſe ſe conſultum per plures ætatis noſtræ Docto.excellentiſſimos & hubobſcure Steph. Bertr. ſibi contrarius, conſi.175. puto quòd donatio ad fin. lib 1. & conſil. 157. ſiue donatio,lib.2.& aperiſſimè conſ.270.Chriſti,& c.viſo caſu de quo ſupra,col.3.nu.9.eo.lib.2. & conſi.20.duo ſunt,colum.2.lib.4.& conſ. 135. illuma conſultationis,col.vlt.eod.lib. 4. & Patil. Patiſi, ſibi etiam contrarius conſil. 72. videtur dicendum, per totum id conſi.lib.1.cuius conſi. longè poſt noſtram priorem editionem ſunt impreſſa: & ibi dicit hanc opi.eſſe æquiorem,benigniorem,& humaniorem,& iterum e conſ.ſeq.donatio iſta, colum.4.nu.31.eo. lib. 1.Hieto.Gratus conſil.50.Reuerendiſſime col. pe.nu. 65.lib.1. vbi tamen dicit eam rem eſſe adeò obſcuram,vt indigeat conſtitutione imperatoris. Et hanc quoque partem dicit æquam Barba.in d.c.Raynutius vbi ſuprà licèt contrariam,vt diximus,eodem in loco ſequatur.

Fundamen-

90 Horum præcipuum atque vnum fundamentum eſt,quia non ſola eſt huius l.ratio præſumpta illa,de qua tam multa diximus,voluntas donantis, ſed alia quoque eſt, videlicet fauor filiorum. At fauori initiq; alterius nemo tenũtare poteſt in præiudiciũ illius,vt teſtatur Accurſius l.iniuitus.§.1.ff.de reg.iur. & Bar.Bal.& alij in l.pen.C.de pact.& in l. ius publicum.ff.eo.& Imol.in c.ex conqueſtione, & ibi etiam Pan.col.3.verſ.2.q.extrà de reſt.ſpol.cum ſimi.Etiam ſi ts alter à renuntiante ius cauſámq; habeat.l. quod de bonis.§.vlt.ff.ad legẽ Falc.& l.2 & l.pe.eũ ibi not. per gloſ. C. vt in poſſ lega. & quod tut. Barthol. in l. hac edictali, in fin. prin. per illum text. C. de ſecund.nupt.vbi & hoc dicit procedere,etiã ſi intercueniat iuramentũ,de quo etiã per Cano.in e.ſi diligẽti, de ſoto compet.& dicam paulò pòſt,verſ. ab hinc 2.

Præter eorum opinionem. Fauori alterius nemo renuntiare poteſt in præiudicium alterius.

Alia huius l.ratio.

91 Et hinc quoque ſuboritut alia ratio.Nam cùm non ſola ratio huius l.ſit ea præſumptio ac veriſimilis voluntas patris,ſed & fauor etiam filiorum:certè ceſſante altera tantùm,id eſt, illa præſumpta voluntate,non propterea ceſſat huius l.diſpoſitio, cùm altera ratio integra maneat,per l.ſi non lex,& ibi Bar. & Bald.qui dicit illum text.ad id eſſe meliorem.quam aliam quemuis in iure.ff.de hæred inſtit & l. liberorum,poſt princ.& ibi etiam Batt. ff.de iis qui not.infa.cum multis ſimil. & concordan.à me congeſtis in noſtro tracta. cui titulum fecimus, Ceſſante cauſa ceſſat effectus.in 20.limita.vnde & tu accipere poteris,nc hoc iterum repetam.

An conſiderandus ſit fauor filiorũ.

92 Sed hic parum attende lector optime, vtrùm attendendus conſideandúſque ſit hoc in loco fauor filiorum,ſi quis ſit (neque enim negauerim aliquem eſſe)ad hoc videlicet, vt non poſſit pater aut tacitè aut expreſsè huic l.renuntiare,& ita etiam non poſſit pater donare in præiudicium foturorum liberorũ, qui nondum ſint in rerum natura, cùm poſſit tamen haud dubie in præiudicium eorum qui iam nati ſunt, vſque ad dotium bonorum ſubſidium, & ſi amplius donauerit, valet tamen eatenus donatio, & id quidem ſemper,vt nonnullis placuit,aut certè ita demũ, ſi ſtatus abſit,vt plenè not.in l. 1.C. de inoffi. donat. Et iſtud quidem remedium,quod prorſus eſt in fauorem filiorum introductum,competit nõ natis tolùm ſed & naſcituris:per l ſi totas. C. eo.tit. Quæ igitur ratio eſſe poteſt vt magis poſſit pater filius natis nocere,quam naſcituris, vtque pinguius ius habeat iam nati,quàm naſcituri, faciliúsque & fortius infringatur donatio fauore eorum qui nondum erant in rerũ natura,quàm qui iam erant; niſi quia fortaſſis pater non donauiſſet ſi eos iam natos habuiſſet? Et id quidem veriſimile eſt,vt iam ſæpius diximus, & probauimus. Idcóque ex huiuſmodi veriſimili & præſumpta mente ipſius donantis reuocatur donatio.nó autem fauore filiorum poſtea ſuſceptorum,quibus iam aliud remedium paratum erat, ſicuti & iam natis: quod quidem remedium omnino fauori liberorum conceſſum eſt,vt ſcribit Bald. in l.Titia Seio. §. imperator,col.1 poſt prin.& iterum col.2.verſ.quæro mater & pater.ff.de leg.2.vbi per hoc dicit in poſtremo loco,quòd non poteſt pater illi remedio conceſſo aduerſus iofficioſam donationem, etiam interpoſito iuramento renuntiare:quia quando contractus infirmatur tatione alterius perſonæ,nunquam iuramento contrahentium confirmatur, alioqui vergeret iuramentum in diſpendium alterius:quod fieri nó debet c.cùm contingat.in fi.extra de iureiur.& c.quamuis. in fin. de pact.lib.6. nec enim iuramentum vnius alteri nocere poteſt.l.3.§.pen.& l.nam & poſtea. §. vlt. cum l.ſeq.& l.ſed & ſi poſſeſſori §.vlt.ff.de iureiur.& l.1.in prin.ff.ſi mulier.vent.nom.quod poſtremum volunt etiam Bal.in d.§.imperator,& alij quoque.& idẽ Bal.in d.l.t.col.3.verſ.ex prædictis pene,& ibi etiam Saly.

Iuramentũ vnius alteri nocere non debet.

Saly.in 9.q. C.de inoffi.donat.& Pet.Anch.& Imo.in c.vlt. col. pen. & ibi quoque Ant. col. vlt. extra de donat.& idem Imo.in d.c. cùm contingat,tum col.5. verſ.aduerte tamen quia quando,tum ehac. vlt. verſ. attende tamẽ quia dicit,extrà de iureiur.& Paul. Ca. conſ.348.tria ſunt quæ videntur,verſ. ſecundò videtor facete,li.2.& Ial.d.conſ.125.col.3.verſ.& præmitto,lib.1.& conſ.141.viſa lõga,col pe.lib.4.Alex. cõſ. 55.conſideratis verbis,col.3.verſi.nec prædictis obſt. lib.1.Et hoc planè ex eo conſtat,quòd illud remedium inof.donat.eſt contra voluntatẽ donantis, vt eſt tex. expreſſus in d.l.Titia Seio.§.Luciuſ,in duobus locis hoc autem ex voluntate ipſius.

Pater etiam cum iuramento non poteſt renun. quare remedio inofficioſa donat. Poteſt tamẽ renuntiare huic legi. Nota quæ differentia.

93 Et hanc differentiam,huius videlicet l.ooſtræ, & remedij quod datur contra inofficioſam donationem,aperte ſentit Bartan d.§.imperator. Nam poſtquã illud dixit,quod & nos ſupra proxime diximus, videlicet noo poſſe patrẽ renũtiare,etiam cum iuramento,remedio inoffic.donat.non multo poſt,videlicet in verſ.quæro vtrùm,ſubdit poſſe contrà renũtiare huic l.Illud enim remedium in fauorem filiorum omnino introductum,hoc autem patris, nempe ob præſumptam & veriſimilem illam mentem illius. Quam etiam differentiam expreſſe appoſuit Anto.in d.c.vlt.de donat & nouiſſime And.Alciat.vir à nemine vnquam ſatis laudatus,in l. pacta quæ contra. C. de pact. & multi ex iis quos ſupra citauimus. Et ea apertè hac ratione comprobatur, quòd inofficioſa donatio non reuocatur,niſi poſt mortem donantis vt dicit Cyn.in dict.l.1.C.de inoffi.dona.& dicemus latè in vlt.gloſ.hæc autem,de qua nunc tractamus,cõfeſtim natis liberis,non expectata morte donantis,vt hæc l.ſtatuit,& latè etiam dicemus in ead.gloſ.vlt.in princ.Quod non ob aliud fit,quàm quod prior reuocatur fauore libertorum,idcóque non niſi eo tempore,quo ipſi erant res donatas hab.tuti. Poſteriot fauore parentum:idcóque confeſtim, & ad ſuum ipſorum commodum,non expectato eo tempore, renouatur:vt late dicemus infra in verbo,in eiuſdem donantis arbitrio,in princ.

Deficiente voluntate patris renouatur diſpoſitio huius legis.

94 Ex quibus & illud inferto à paucis annotatum, quod etia ſi filius natus poſt donationem vellet huiuſmodi donationem manere ratam,eamque approbaret,ea tamen nihilominus ex hac l.reuocaretur,nẽpe deficiente volũtate patris,ob quam cauſam reuocatur donatio,vt in ſimili pulchre voluit & conſtantet aſſeruit Bal.in l.ii cum vel in vtero.C.de teſt.milit.quòd cum poſthumus ignoranter præteritus rumpat teſtamentum contrahant,ac etiam legata aliàs debita,ex auth.ex cauſa.C.de lib.præter.ſecundùm opi. Bart.ibi, de qua latiſſime dicemus infrà in gl. donatione largitus.in quæſtio.an hæc l. habeat locum in legatis : certè licèt poſthumus approbet teſtamentũ, tamen non valet,quia non reperitur adeſſe voluntas teſtatoris naſcente poſthumo:ſicuti etiam dicitur de tacita ſubſtitutione. nã quando mater eſt in medio, licèt ea abſtineat à pupillari,non tamẽ ſuccedit ſubſtitutus,quia non adeſt volũtas teſtatoris.Quod Bal. ipſe dicit nouum videri, & mirabile. & ſequitur ibi Pau.Caſt.qui dicit fing.& menti tenendum, trahitq; ad caſum l.noſtræ.& etiam Alex. Cotu Barb.in addit.Bal.& Ial.ibi & Soci.conſ. 93. teſtamentum præmiſſum,col.6.verſ.præterea dictam reſponſionẽ, lib. 4.& hoc quoque nuncupatim voluit in caſu l.noſtrę Ang.in auth.de immen.donat.§.1. col. 4. verſi. item quæro an iſta donatio & faciunt quæ dicam infrà in verbo,in eiuſdem donatoris arbitrio,in prin.

Modo re vino reuocetur

95 Quod ſine dubio verum eſſe exiſtimo, vt ſcilicet reuocetur vino patre,ſi ipſe voluerit, etiam ſi filius approbaret donationem,nollétque eam reuocari.Sed poſt mortem patris videretur quòd filius eam donationem, quam iam vioo patre approbauit, reprobare non poſſit, etiam ſi eo tempore quo approbauit, nihil iuris in ea re haberet, cùm approbauit per l.rem alienam.ff.de pig.& l.qui balneum.§. Ilitia. ff.qui potio.in pign.hab.& l.ſi quis.ff.de act.empt.& l.pen.ff. de fun.dota. Sed tu tamen ſuper hoc vide quæ ſcripſimus in noſtris legibus eomubialib.in gl. 7.in verbo,*de ſua mari*.in 11.q.

Autoris hac de re ſententia.

96 Cæterùm vt redeamus ad id quod principaliter tractamus,hæc mea eſt ſentẽtia,probabiliorẽ eſſe eam opinio.quæ & expreſſa & tacita huius l. renuntiatione, adeóque etiam liberoru cogitatione aſſerit hanc l.tolli,nec ei locum eſſe:nã & alioqui corruerẽt omnium prope ſcripta in materia huius legis quæ ibi fundantur in veriſimili aut non veriſimili mente donantis,ad cámque tanquam ad anchoram in omnibus dubiis omnes paſſim confugiunt, etiam ij qui alterius opin. ſunt, vt videre licet ex iis quæ ſupra ſcripſimus,& infrà quoque dicemus,& quidem tam ſæpe,vt nihil frequentius occurrat,quam mẽs & voluntas donantis:ſiue quæratur,an hæc l. habeat locũ in donatione facta Eccleſiæ,aut amico,aut vxori:ſiue etiam an procedat in re qualibet,aut parua, aut magna:ſiue item quæratur, in qua donatione obtineat. Quid tandem in hil hic quæritur,tractatur,diſſeritur quin confeſtim in medio producatur veriſimilis illa aut non veriſim.lis mens & voluntas donantis: per hanc omnia dubia, quæſtiones omnes, omnia conſilia abſoluuntur,etiam ab iis, quos iam diximus, ſed tamen ſæpius dicendum eſt, qui veluti extra mẽtem ſuam poſiti,mentem donantis,quam aliasvbique aſſerunt,hoc vno in loco nihil faciunt.

Latior eiuſdẽ explicatio

97 Poteſt igitur ipſe donans,vt hoc teaſſumã,huic legi expreſſe renuntiare, vel tacitè cogitando de liberis derogare.Quod tamen tribus aut quatuor modis minime condemnandis intelligendum declarandumq; putamus.Primò,vt procedat,niſi donans dolo inductus fuiſſet ad renuntiandum. Nam tunc per huiuſmodi renuntiationem non conſeretur cogitaſſe de liberis,ea quidẽ cogitatione,qua huic renuntiationi cõſenſum præſtitiſſe videatur quoniam dolus excludit conſenſum ab ea diſpoſitione, ad quam quis eo dolo fuit inductus,ſecundùm not.in l. eleganter, in prin ff.de dolo. & ita expreſſe in caſu noſtræ l.tenuit Soc.conſ.165. cuius caput eſt capio:primu,col. vlt.lib.2.vbi & illud fing addit,quod ſi dolus non ſit ſufficienter probatus,ſunt tamen coniecturæ,ex quibus dubium fit,an interuenerit, necne,certe propter huiuſmodi dubium & in ipſo dubio præſumemus donantem noluiſſe prætudicare liberis, ex doctrina Bart.& aliorum l Titia Seio.§.imperator.ff.de leg. 2, de qua ſupra diximus in nu.66.incip.ſed hic in quæſtionem,& ſeq. Ideóque & huic l. locus erit. In quo etiam illud no.ex ipſo Soc.in d.conſ.col autepe.verſ. non omitto etiam,quòd hæc renuntiatio expreſſe facta de hac l cùm ſit contra præſumptam mentẽ donantis,& res non ſolita fieri,confert cum cæteris indiciis aut coniecturis ad præſumendam mentem donantis,ad præſumendam fraudem aut dolum. Illud autem generale eſt, vt renuntiatio non nocet, cùm in ea fuit deceptus renuntians ab aduerſario, pel gl. in l.paciſci contra edictum.ff.de pactis.quam ad hoc ponderat & dicit fing. Bald.in ſua margati. in verbo renuntiatio.col.2.verſi.renuntiatio non nocet.Quanquam ea nihil mihi ad id facere videtur. Sed tamen vide Pau.Caſt.qui in eam ſententiam conſuluit conſ. 38. ſine dicamus,citca medium.lib. 1. Et facit quod ſcribit Bal.in l.ſi præſidium , col. vlt. verſ. ſed nunquid ædilitius.C.de ædil.act.

Dolus excludit conſenſum.

Eiuſdem declaratio.

98 Secundo modo declara,vt huiuſmodi cogitatio liberorũ, vel expreſſa huius legis renuntiatio in

donatione facta à muliere, impediat renouationem ex hac l.ſi ea certior fuerit facta de hoc iure renouãdi,ſi ſuſciperet poſtea liberos. Alias ei tanquam erráti in iure,& tractanti de dáno vitando,ſubueniri debet,per leg. error. & l.iuris ignorãtia.ff.de iur. & facti igno. vt in ſimili dicimus mulierem renuntiantẽ Velleiano aut alteri remedio, nihil ſibi præiudicare, niſi fuerit de tali beneficio certiorata, ſecundùm gl. commoniter approbatam in l.vir.9.vlt.ff.ad Velle.& in d.l.vlt.C.eo.& in L.ſciendũ.ff. de verb.obl.& vbique Doct.in §.igitur ordinandus. in verbo, interroget,& ibi Bart.10 auth.qoo.opor.epiſ.& cle.Dy.Bart. Rom.Alex.Franc.Arer.& alios in l.in repudianda. in auth.de acquir.hæred. Cyn.in l.2.in 6.q.& ibi Bal. in q.4.C.de reſcin.vend. vbi ira dicit Dyn. conſuluiſſe. Ioan.Andr.& Ant.10 c.pen.de empt.& vend.eundem Io.And.in c.ſi diligenti,col.3.&ibi cæteros poſt eum de foro comper.& in addi.Specul. titul. de oblig. ſolut. §. 1. io addi. incip.Vbertus. & rurſum titul. de senun. & concl. §. 1. circa medium addi. incip.quomodo huic dicto.Bal.in l. 1.in antiq. lect. ante fi. & ibi Soci.in fi.ff.ſi quis in ius voc.non ier. & in l. qui inre.ff.de teſta.milit.& in l.pen.col.2.verſ. hoc vetũ, & ibi etiam Philip.Dec.col.6.verſ.poſtremò not. C. de pact.& eundem Bal.in l.3.ad fi.C.de decur.lib.10. & in cap cùm in iure,col.vlt. verſ.& vnum ſcias, extrà de off.delega. & in l.qui iure.& ibi Ang.ff.de iur. mil.& conſ.4.quæritur vtrùm,col.1.lib.1.& conſ.139. factũ rale eſt.D.col.vlt.lib.2.& conſ.166.allegationes hinc inde factæ,verſ.ad aliod de duob. reis, lib.4. & eooſ.195.punctus ptohibetur per ſtatutum, in fi. lib. 5.Pan.in c.ſi diligenti,col.4.extrà de foro cõp. Paul. Caſt.conſ.411.viſo facto ac dubiu. col.1. lib.1. Alex. conſ.27.viſo libello,col.2.in fi.lib.1. Vital. Camb. in tract.elauſularum in rubr.an mulier poſſit renuntiare bene Vellei.non ſemel.Guid.Pap.cunſ. 122. Ioannes moralis,in 3.dubio.Lud Bol.conſ.45.Samaritana col.3.verſ.præterea etiam dato.

Mulier ignorans renũtiãs Velleiano. nihil ſibi præiudicat.

Mulier præſumitur ignorare ius ſuum.

99 Nam mo'ier præſumitur ignorare ius ſuum.l. cùm indebito.§.ſi autem is qui.ff. de proba. & l.2. §. vlt.ff.de iur.fiſc. Renuntiatio autem non trahitur ad ignorata ſiue ignora.l.mater decedens,in princ.ff. de inoffi.teſt.& l.cum aquiliana. ff. de tranſ. & lega. ex maleficiis.§.longe minus,ff.de actio. & obl. Imò nec ad ea de quibus quis dubitat,an ſibi competant, nec ne,per text.in l.vl r.§.ſin autem neſcius & dubitans. C.de furt quem ad hoc not.Bart.ibi non ſemel,multúmque commendat, ac negat ſe alibi ſcire. & Ang. etiam ibi.qui & ad hoc allegat.l.pro dubietate, quæ eſt vlt.C.de cond.indeb.vbi dubitanti ſicuti & ignoranti datur reperitio indebiti. & eſt etiam text. in l. qui in domin.& ibi Roma.ff.de reſt.& etiam Barto. conſ.74.quæritur vtrum procurator.col.2.Bal.in l.leges factatiſſimæ.C. de lega. vbi dicit per illum text. quòd æquè parcitur dubitanti ac ignoranti. & id dicit not.dignum,& in cap.cùm contingat,col.1. verſ. ábi,fuerit deputandum,extrà de reſcr. vbi ex hoc dicit.quòd is qui dubitat, ignorar.& in cap.vlt. circa medium,extra de poſtula. præl. vbi etiam dicit quòd dubitatio idem eſt quod ignorantia,vt excuſet.& cõſ. 74.verba.colum.2.verſic.& videtur,lib.1.& conſ.134. in primo teſtamento, colum. 2. eod. lib. 1. & conſil. 298. hæc materia,ante fin.eod.lib.1. vbi ex hoc dicit dubitantem cenſeri eſſe bonæ fidei, vt ignorantem, & conſilio 438.Titius habebat.Sciant, colum. vltim. verſic.quæritur ergo,lib.3.& Angel. conſil. 94. cùm his & quæſtio,colum. 5. verſic. illa enim alternatiua. Iaco.Aiua.in cap.1. §. ſi vaſallus feudum, in 2. nota. etiam per eum text.in. ſi de feudo fuerit controuerſ. Roma.in l.nec is.§ hæres & ibi etiam Franc. Arer.in vlr.not.& Iaſ.in 3.no1.ff.de acq.hære. Alex conſ.37.in cauſa mora.col.pen.verſ.item quia dubius.lib 1.& Io. Ana.conſ.72. visis & conſideratis. col. vlt. & Barba. conſ.16.præclare ſcripſit.col.2.lib.2.Iaſ.in l. naturaliter.§.nihil commune.col.6.verſ.& ad iſtam.ff.de acq. poſſ.& in l.apud Iulianum.§.ſi Titius, col.2.in 5. no. ff. de leg.& in l.1.col.1.ver.l. adde,& iterum col. vlt. verſ. ex tertia parte fortius.ff.de cond.ind.& in l.vlt. §.idem quæſitt, col.2.co.tit.& conſ.67.viſo ſecundò, col.4 verſ.5.facit,lib.3.& conſ.107. in præſenti conſultatione.col.4.verſ.1.dicitur,lib.4.& conſ.160.visis & diligenter conſideratis,col vlt.verſ.hinc eſt,eo lib. 4.Philip.Dec.in l.qui cum alio,col.1.ff.de reg. iur. & conſ.180.viſa renuntiatione,col.5. verſ. 3. non obſt. Et facit tex.in l.2. verſ. fieri enim poteſt. ff. quis ord. in bo no.poſſ. ſer. & in l. quandiu , & ibi late Rom. Cot.Alex.Iaſ.& Deci.C.qui admit.& in l.ſi is ad quẽ, & in l.repudiãdo,& in l.hæres inſtitutos,cum ll. ſeq. ff. de acqui. hære. innéta l. pro hærede,in prin. & l. gerit. ff. eo. & l. ania. C. de inre delib. facit etiam tex. in l. de ſtatu.ff.de teſta.tex.in l. vlt. C. de condi. lud. Nam & dubitans,ſcire non dicitur.gl.in l.de ſtatu. ff.de teſta.& Bar.in l.admonendi, col.4.ff. de iuteiur.& quod ſcribit idem Bar.con.90.dilecto domino,col.3.vet. ad quod reſpondetur. Ideo nec in mala fide eſſe dicitur,glo.no.in c.ſi diligenti,in verbo bona fides,ad fin.de præſcr.& in c.vlt.in glo.vlt. eo.tit. & ibi latè Panor.col. antep.in 3. q. gl. de quo tamen vide Bal. in fi.col.2.& l.ſuper longi.C.de præſcr.longi.temp.Bar.in l.naturaliter,col.2.ff.de acq.hær. Ant. in c.vlt.& ibi latè Imo.in 9.q. de præſcr. & omnium latiſſime Fran.Bal.in tract.de præſc.in 2.par.5.q.prin. primæ partis prin.Et ideò procedit id quod diximus, ſcilicet renuocationem non trahi ad ignorata , & de quibus dubitatur,vt etiam verum ſit ſi conſtet quòd quis remitteret , ſi ea ſciret haud dubiè ſibi competere,per glo. ſing.in l. Pomponius ſcribit , in verbo, probantero,in fi.ff.de neg.geſt. quam ad hoc annotat & dicit ſing.Bal.in l.ſua Marg.in verbo, renuntiatio, colum.1.

Dubitans ſcire non dicitur.

100 Et licèt non ſubueniatur mulieri, niſi in caſibus expreſſis l.vlr. C.de int.& factã ignor. qua ratione dicebant Rich.in d.l. cùm Aquiliana. & Raph. in d.l.vlt.ad Velleia.huiuſmodi renunriationẽ Velleiani ſine alia certioratione valere:tamẽ ad hoc reſpondẽt Docto.vt refert Alex & alij recentiores in d.l. ſciendum,quòd ſatis dicitur expreſſum in iure,quãdo tractatur de damno vitando,per d.l.error.Ex quo & idẽ in caſu l.noſtræ,vt ad eam propiùs accedamus,noncupatim concludit Soci.d.conſ.163.ad fi.quoniã non poteſt,inquit , dari ratio diuerſitatis inter vtrunque caſum, ideóq; & idẽ ius obtinet.l.illud. ff.ad l.Aquil. Imò,vt ſubdit,maior hic eſt ratio , quàm in Velleiano:quando non ſit vſquequaque certum,quòd poſſit hanc l.renunciari & idem etiam voluit Ripa, qui tamen Soc.non meminit,in hac ipſa l.in 33.quæſtio.Et ad huius cõfirmationem vide Franc.Arer. in l ſi quis cùm aliter,panlò ante finẽ. & ibi qnoque Iaſ.col.vlt. ff.de verb,obl.dum intelligunt dictum Bar.in l.vlt.§. idem quæſiit.ff.de cond.ind. de quo paulò pòſt dicemus nu. 111.quartò declara,procedete in mulicre , & omnore, & cæteris quorum fragilitas obuiat obligarioni,Nam qua ratione facilè contrahunt,eadẽ quoque renuntiant remediis ſibi aduerſus contractum competentibus.Nam eadem ratio eſt in renuntiante, quæ in contrahente ſimpliciter.l ſi iudex circumuẽto.ff.de minor.nec enim poteſt renuntians ſuã ipſius fragilitatẽ tollere , id quod etiam intelligit ipſe Bar. conſ.87.in quæſtione inter Franciſcum.poſt medium, & Bald.in l.vlt.§ item ſi mulier, in lectu.antiq.ff. ad Velleian.quos ipſe Arct.non citat.& Ale.in l.pen. in verbo,antiqui,in 4.cauſa.C.de pactis.

De eodem.

Eadem eſt ratio in renuntiante qua in contrahente.

101 Et

Idem in minore.

101 Et quod dictum eſt de muliere, idem de minore intelligas, cuius etiam renuntiatio, ſicuti nec mulieris, nihil ei obeſt, niſi de beneficio, ſiue priuilegio, aut remedio quod ei competit, fuerit factus certior, vt per Docto. in d.l. ſciendum. ff. de verbo. oblig. & Bald. in d.l. 1. & ibi etiã Soc. ff. ſi quis in ius voc. nõ ier. & in d. cap. cùm in iure. & idem Bal. d. conſ. 4. col. 2. lib. 1. & conſ. 47. caſus talis eſt, d. Andreolus. in ſi. eo. lib. 1. & conſ. 148. in caſu propoſito, col. 2. lib. 1. & conſ. 179. ad euidentiam, lib. 3. & d. conſ. 166. lib. 4. & conſil. 96. pupillus, lib. 5. & d. conſil. 166. lib. 4. & omnes penè quos citauimus in præcedenti verſic. quoſque adducemus infrà in hac eadem glo. nu. 145.

Minor præſumitur ignorare ius ſibi competens.

incip. & in hanc partem facit. Nam & minor quoq; præſumitur ignorare ius ſibi competens. d.l. cùm de indebito. ff. de prob. & d.l. 2. §. vlt. cum glo. ff. de iur. fiſ. & in l. 1. §. vlt. ff. de eden. & no. gl. in §. notandum. 1. q. 4. Et ius quoque ciuile & gentium, vt no. gl. in §. 1. in verbo, ſolens, & ibi Ang. in authen. de inceſt. nupt. quam quidem gln. admodũ not. Franc. Tigr. in l. venia. C. de in ius voc. & Alex. conſ. 126. viſo proceſſu cauſæ vertentis, col. vlt. lib. 7. Imò veriſimiliot & tolerabilior eſt ignorantia iuris in minore, quàm in muliere. l. regula, poſt princ. ff. de iuris & facti igno. quam ad hoc expendit & commendat Iaſ. in d.l. ſciẽdum, col. 12. verſic. 2. pro iſta parte. ſed eſt melior tex. cuius Iaſon non memínit, in l. quamuis in lucro. C. de

Plus fauoris & priuilegij habet minor ob ætatem quàm mulier ob ſexũ.

iuris & facti igno. & ideo plus fauoris & priuilegij habet minor in reſtitutione in integrum ob ætatem, quàm mulier ob ſexum in beneficio Velleiani, vt eſt text. in l. vltim. in princ. vbi Saly. no. ff. ad Velleia. vbi ita ſcribitur. Nec enim loco minoris viginti quinque annis circumſcripti per omnia habenda eſt mulier. & in l. ſi apud minorem. ff. de minor. & facit quod ſcribit Bal. in c. cùm contingat. colnm. 3. verſi. quæro quando mulier extra de iureiuran. & text. in l. de die §. ſi ſeruus. ff. qui ſatisd. cog. vbi ita ſcribitur, minori quoque viginti quinque annis ſuccurrendum eſt, fortaſſe & mulieri propter imperitiam. & in l. qui habet, quæ eſt 3. in fine princ. ff. de iurisd. vbi etiam magis ætati quàm dementiæ conſulendum eſſe ſcribitur.

Idem in ruſtico.

102 Et idem quoque nnn abſimili ratione de ruſtico poſſumus dicere, ſi renuntiauerit reuocationi donationis ob futuros liberos, niſi fuerit certioratus de beneficio huius l. nam leges noſtræ vbique æquiparant ruſticum mulieri & minori in iuris ignorantia. vt in d.l. 1. §. vlt. ff. de eden. & in d.l. 2. §. vlt. ff. de iure fiſc. qui tex. expreſsè loquitur in ignorantia fui iuris. & gl. in l. pater, in princ. in verbo, per errorem. ff. de excep. dol. & Bal. in d.l. 1. ff. ſi quis in ius voc. & in l. 1. verticul. quæro vtrum hæc l. C. de fideicom. per l. vlt. in princ. ff. de dol. except. & Phil. Dec. in l. ſi quis id quod, col. 6. verſ. ſecunda cauſa. ff. de iuriſdict. omn. iud. Quinímo magis ſubueniretur ruſtico, quàm mulieri in iuris ignorantia, vt probatur ex l. iuris. iuncta

Magis ſubueniretur ruſtico, quàm mulieri in iuris ignorantia.

l. quicunque. C. qui admit. ad bon. poſ. Neque enim mihi ſatisfaciunt quæ inibi à recentioribus quibuſdam aduerſus id ſcripta ſunt. Ideòque Cyn. in d.l. 2. in 6. q. & Bald. ibi in quæſt. 4. C. de teſcin. vend. volunt ruſticum certiorari, vt per renuntiationem amittat remedium illius l. quod & aſſerit Imo. in c. pen. col. 2. extra de empt. & vend. & latè Alex. conſ. 1. ponderatis his, col. 1. & 2. lib. 6.

Tertia declaratio.

103 Tertiò declara expreſſam huius l. renuntiationem, aut cogitationem liberorum impedire reuocationẽm quæ fit ex hac l. quantum ad liberos ex ea vxore naſcituros, quam quis tunc habet, cum donat: non etiam ex alia, quam forte ducit poſt mortẽ prioris, vt ſing. voluit Soc. conſ. 116 cuios initium eſt, vitium ſuit primò, col. 4. verſic. ex quibus concludi-

tur, lib. 3. vbi & ita quoque aliàs conſuluiſſe ſe dicit, ſicuti verè conſuluit iuxta conſ. Fran. Curt. Senio. cõſ. 2. hoc exordio, elegantèr & ſubtiliter, col. 2. verſ. prima eſt quòd ille donator. Mouetur primum, quia cum matrimonium ſit individua viri & vxoris coniunctio. l. 1. ff. de ritu nupt. & quilibet præſumatur

Quilibet præſumitur viuere vſq; ad centum annos.

viuere vſque ad centum annos. l. vlt. C. de ſacroſanct. Eccle. cum ſimil. non videtur quis cogitare de aliis liberis, quàm ex eo matrimonio, nec niſi reſpectu illorum renuntiare, nec enim cenſendus eſt cogitaſſe de alio matrimonio, nec de alia vxore, quam habere non poteſt, niſi poſt mortem illius, quam expectare neque ciuile eſt, neque naturale. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. ff. de verb. oblig.

De eodem.

104 Et hanc rationem confirma ex text. no. in l. ſi quis poſthumus. poſt princip. ff. de lib. & poſth. vbi ſi ex ea quæ alij nupta ſit, poſthumum ſuum quis hæredem inſtituerit, non valet, quia turpis ſit inſtitutio, ob id ſcilicet, vt ibi ſcribunt Doctor. quòd illam in vxorem habere non poteſt, niſi mortuo marito, quod expectare turpe eſt, per d. §. ſacram. Ex quo euincitur quòd cùm donans vxorem habeat, nec niſi poſt mortem illius liceat aliam ducere. l. eum qui duas. C. de adult. quam quidem mortem expectare turpe ſit, non cenſeatur de libertis ex illa cogitaſſe: cùm in dubio quis cenſeri non debeat quicquam malo animo facere. l. merito. ff. pro ſocio, cum ſi.

Appellatione poſthumi cõtinetur omnis poſthumus ex quacunque vxore.

105 Deinde tex. eſt in l. placet. ff. de libe. & poſth. quòd ſi in inſtitutione fit mentio de poſthumo, cõprehenditur omnis poſthumus ex quacunque vxore & id quidem fauore teſtamenti conſtruendi, vt voluerunt glo. Bart. & omnes ibi, & idem Bart. in l. ita. ff. de auro & argent. leg. Cui adde Alexan. & Iaſ. in l. qui filiabus. in princ. illum col. 2. verſ. adde. quod etiam hoc, & Iaſ. col. vlt. ff. de leg. 1. Igitur ſi is fauor ratióque teſtamenti conſeruandi abſit, ius commune eſt in contrarium. l. ius ſingulare. ff. de legi. Hic autem non habet locum ea rario, imò potiùs contraria: quia ſi comprehenderetur omnis poſthumus ex quacunque vxore, ita videlicet quòd etiam natiuitate liberorum ſecundi matrimonij non reuocarentur donationes ex huiuſmodi l. ea res tenderet ad deſtructionem teſtamenti donantis, ſi quod eſſet, nam fortè filij non adnent hæreditatem exhauſtam huiuſmodi donationibus, arg. eius quod in ſimili dicitur in l. 1. ff. ad leg. Falc. & ita ſubuerteretur teſtamentum, non adita ſcilicet hæreditate. l. eam quam. C. de fideic.

Iſ. ſtatuto poſthumi cõprehendat omnem poſthumum. Secus in exhæredatione.

106 Poſtremò hoc, inquit, propiùs accedit quod dicit Imo. in d.l. placet, quòd licèt inſtitutio poſthumi comprehendat omnem poſthumum ex quacunq; vxore, vt ibi dicitur: tamen exhæredatio non includit poſthumum ex alia vxore naſciturum, quia exhæredatio eſt odioſa, nec potuit pater moueri odio poſthumi propter ipſum, ſed forte propter vxorem, quam tunc habebat minimè ſibi gratam, vt ſimile dicitur in l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inoffic. teſt. & in l. Cicero, verſ. ſ. d & ſi qua. ff. de pœnis. Hic verò huius l. renuntiatio ſiue abrogatio eſt odioſa liberis ſicuti exhæredatio, nec potuit monere dunantem odiũ vxoris futuræ nondum cognitæ, ſicuti nec poſthumi nondum nati. Igitur nihil eſt quod poſſimus dicere patrem donantem intellexiſſe de filiis naſcituris ex alia vxore.

De eodem.

107 Adde ad confirmationem huius ſententiæ Socin. tex. in l. ſi quid earum. §. vlt. in fin. ff. de leg. 3. vbi ita ſcribitur, quia non eſt ita de poſteriori vxore cogitatum. Cuius authoritate dicit Bal. in l. vlrim. col. 3. verſi. & nota quòd ſi talis vxor. C. de indi. vidiuit. quòd ſi teſtator reliquit vxorem ſuam domi-

nam & vſufructuariam, poſtea verò mortua vxore, quam habebat tempore teſtamenti, aliam ſuperduceat, ad eam ſtatim tranſitur illud legatum, cùm de ea nō cenſeatur teſtator cogitaſſe. Sequitur Franc. Cre. qui hoc dicit ſing. not. 8. quid ſi maritus, & Fely. in cap. 2. extrà de ſtatu. & pac. Iaſ. in l. diuortio. §. quod in anno, col. pen. verſic. vndecimò facit. ff. ſol. mat. & in l. duobus reis. §. ſi ei qui, col. 2. verſic. decimò facit. ff. de iureiur. Phil. Dec. in c. quoniam Abbas, col. pen. verſic. vndecimò quæritur. extra de offic. deleg. & Catel. Cotta memor. incip. vxor. relicta. Sed tu ſuper hoc vide Alex. conſ. 170. viſo proceſſu cauſę vertentis inter dominam Ant. colum. 2. verſ. non obſt. etiam iunctis præcedentibus lib. 2. & quæ ſcripſimus in comment. noſtratum conſuetud. tit. 10. §. in 14. limitat.

De eadem.

108 S. d & tu præterea adde ad Suc. quod ſcribit Bal. conſ. 235. quia vltimus paſſus, col. 2. lib. 3. quòd in caſu auth. ex cauſa. C. de libe. præte. ſi clauſula codicillaris opetaretur vt conſeruentur legata nato filio ignoranter præterito, nihil tamen haberet virium in natis ex alia vxore, de quibus cogitare nec in genere quidem potuit, quia debemus referre coniecturā voluntatis ad id quod verisimile eſt ſecundùm naturalem rationem: per not. per Dyn. in l. ex facto, in prin. ff. de vulg. & pupil. & idem quoque conſuluit Barb. qui Bal. non meminit, conſ. 60. illud afferam, col. 2. & 3. & multis ſeq. lib. 2. vbi inter alia mouetur ex d. §. ſacram, ſuprà allega. Quanquam in hac vltimo contrarium voluit Paul. Caſt. aliud tamen agens, conſ. 15. hoc capite incipiendo à ſecundo, col. 1 lib. 2. Vt interim omittam quòd qui de liberis loquitur aut cogitat, debet cenſeri loqui & cogitare de liberis primi matrimonij tantum: ſicut qui de matrimonio loquitur, de primo tantum intelligere videatur, per tex. expreſſum in l. dotis promiſſo. §. vlt. ff. de dot. promiſ. & ibi l. b. tres. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. in.

Liberorū nomine ſub ſecundo matrimonij non contenti.

Socer ibat in vt diſtinct. 2.

109 Hoc Socin. placitum pulchrum eſt & egregium, ſi verum ſit, de quo non parum dubito. Nam haud dubie pater poteſt renuntiare huic l. non ſolùm reſpectu liberorum huius matrimonij, ſed & alterius ſi voluerit, vt & ipſe S. c. non obſcure intelligit: cuius tota diſputatio in hoc eſt, quod donans non præſumitur cogitaſſe de liberis alterius matrimonij, tanquam ſi cogitaſſet, illos quoque comprehenderet, eam ſi id ita odioſum: neque enim odium conſideratur, ſi pater voluerit, quantum ad l. noſtram pertinet, vt planè conſtat ex iis quæ iam late diximus de ratione huius l. Igitur eadem huius rei in hoc tantum vertitur, an pater donans censeatur renuntiaſſe reſpectu omnium liberorum cuiuſuis matrimonij. Pone ergo quòd nondum matrimonio mancipatus donat, & renuntiat expreſsè huic l. nunquid intelligitur reſpectu liberorum futuri prioris matrimonij tantum, non etiam aliorum matrimoniorum? & certè nemo dixerit. cùm pat ſit omnium qui naſcituri ſunt liberorum ratio, par amor, par affectio, par ſucceſſio: quæ omnibus æqualiter defertur, nullo ætatis, ſexus, matrimonij diſcrimine: & qua ratione voluit donans præferre donatarium liberis prioris matrimonij, eadem & alterius, ſicuti latè dicemus infrà in gl. in verbo, filios non habens. & cum liberos aut filios vocamus, de quibus d. noſtra loquitur, omnes omnium matrimoniorum intelligimus, neque enim in hoc leges diſtinguunt, ideo nec nos diſtinguere debemus. l. in fraudem, in fin. ff. de teſtam. milit. eum ſimi. niſi tamen aliqua particularis ratio aliud induceret, vt in exhæredatione, de qua loquitur Soc. poſt Imo.

Limitata cauſa limi-

110 At alia, inquit, eſt hic ratio liberorum prioris, alia poſteriorum matrimonij: nam forte pater habet odio vxorem præſentē, & conſequenter liberos quos ex ea habiturus eſt, per d. §. legis. ob idque fecit donationem quam facturus non erat, ſi præuidiſſet futuros ſibi liberos ex alia vxore. Igitur non ad eos extenditur hæc renuntiatio. Et ego certè fateor, ſi cōſtet verisimiliter donantem ob id donaſſe, & huic l. renuntiaſſe, huiuſmodi donationem & renuntiationem ex illo odio in præſentem vxorem & illius liberos prouenientem, & ita limitatam, nō trahi ad alios liberos: cùm limitata cauſa limitatum producat effectum. l. in agris. ff. de acquir. rer. domi. cum ſimil. Ad quod optimè facit, quod voluit Paul. Caſtren. diſtinguens circa materiā huius l. inter liberos odioſos, & dilectos patri, in l. 1. colum. 3. C. de inoffi. dona. & quod ſcribit Card Floren. conſi. 20. cuius factum incipit, Iacobus teſtator. de quibus latè dicam in d. gl. in verbo filios non habens. vnde poteris colligere quid & hîc dicendum ſit. Nec tamen omiſerim Iaſo. latiſſimè diſputaſſe de reuocatione donatorum ex hac l. ob natiuitatem liberorum ex alia vxore prouentorum, tribus in locis, videlicet conſil. 115. Bartholomæus, lib. 1. & conſi. 130. factum ſic ſe habet, lib. 2. & conſ. 171. viſo inſtrumento dotis, lib. 4. vbi omnibus neruis contendit donationem reuocari aliis quidē multis rationibus, ſed nihil omnino dicit, ex quo videatur fecille aliquod diſcrimen inter filios præſentis matrimonij & futuri. Sed vnum tamen dicit in ſecundo loco, quod omittendum non ducimus, quòd licēt cùm patet donans cogitat de liberis, vt cùm eorum mentionem facit in donatione, non ſic locus huic l. iuxta ea quæ diximus ſuprà nu. 73. incip. item intelligitur. Et alias ea quæ fiunt ſeparatim inter eaſdem partes eodem die & loco, cenſeantur eſſe vnus idēmque actus, & quod vni ineſt, alteri ineſſe cenſeatur, vt latè dicemus infra in verbo, donatione largitus, nu. 117. ſed & hoc, & duobus ſeq. tamen ſi pater alicui ſimpliciter donet ſine mentione liberorum, & eodem die & loco & coram iiſdem notariis factat aliud pactum cùm donatario nihil pertinens ad eam donationem, ſed extraneum a dicto rſum, quo mentionem facit liberorum, vt in caſu ſuper quo illic conſuluit, non propterea ceſſat huius l. diſpoſitio. nec enim tunc illi actus pro vno haberentur, nec quod vni inest alteri ineſt cùm ſint penitus diuerſi & ſeparati, ſecundum glo. in l. etiam. §. ex cauſa. ff de inno. & facit l. quædam mulier. ff. fam. erciſcun. & l. ſi ex fal. s. c. de tranſact. Cui omnino adde quæ de hac re latius diximus in tract. Retract. tit. 2. §. 1. in gl. 1. quæ eſt in verbo, in limine contractus, num. 24. ſed & id ſecundo.

Iropinabilia ſecùndùm naturam non cogitamus.

111 Quartò declara, vt videlicet donantis cogitatio de liberis aut expreſſa huius l. renuntiatio tollat huius l. remedium, quando pater ita cogitans aut renuntians vetiſimiliter ſperat ſuſcepturum ſe liberos, vt quia ipſe vxórque ſua ſunt iuuenes, bonáque corporis ad gignendum conſtitutione. Secus ſi prorſus deſperaret, vt quia ipſe vxórque ſunt admodum ſenes, diutiúſque ſine liberis in matrimonio permanſerunt, aut ſi quos ſuſceperunt, mortui ſunt, nulláque ſpes eſt futurorum, quia forte vxor eſt quinquagenaria, ideoque non amplius, vt creditur, idonea gignendis liberis per l. ſi ſterilis, in princ. ff. de act. empt. & l. ſi mater, & ibi Ang. Fulg. & alij. C. de hæred. inſtit. & plenè diximus in noſtris legibus connubia. Contingit tamen, vt ex ea ipſa vxore (nihil enim iam de futura laboro, propterea quæ diximus in præced. declaratione) contingit, inquam, præter omnem ſpem, vt ſit aliquando ſecundùm l. ſi maior. vt ex ea vxore, quam prorſus ſterilem, aut iam viribus ad gignendum effœtam putabat, natus ſit ei filius, nihil tale iam à tempore donationis opinan-

Quarta declaratio. Vxor quinquagenaria nō eſt idonea gignendis liberis.

ratum in productu effectum.

opinati.neque enim inopinabilia, quæ vocamus, ſecundùm naturam cogitare poſſumus, pet text.in §.& hæc quæ diximus, iuncta gl.in authen.vt bi qui obli. ſe perh.hab. res minor. Nam & quæ ſunt incredibilia, eadem ſunt & non cogitabilia.l.antiqui.ff.ſi pars hæred.peta.& quæ non ſunt verſimilia, eadem incredibilia reputantur.l.Mæuius,in princ.ff.de lega.s. & diximus ſuprà verſic.61. ex externis, nec mens & cogitatio ad id trahitur, quod nunquam fit, aut tardò, c.cotam.extra de offi. deleg. Propterea hoc caſu reuocabitur donatio per natiuitatem huius filij, non obſtante illa patris cogitatione aut renuntiatione, quam ob id magis feciſſe videtur, quia tunc credebat nullos ſe vnquam habiturum liberos,& ita hanc renuntiationem tacitam vel expreſſam fore ſuperuacuam,& nullius momenti, quàm ob aliud quicquam arg. l.non ſolum,ff.de act.obli.& l. animaduertis in verbo,ſinge,ff.de accept. prouidentes illam intelligunt, & ad alium not.caſum trahunt Rapha.Co.Paul.Caſtren.& alij recentiores,in l.1.§.ſi quis ita.ff.de verbo obliga. Soc.conſ.98.incip.alias conſului, col.5. lib. 3. & eius quod voluerunt Saly.& Fulg.in l.non eodem illum.C. de teſt. Et ita obtinet ratio noſtræ legis, quæ eſt, vt ſæpius diximus, quòd non præſumitur quis donate, ſi cogitet de futuris liberis. nam & hic nú abſimili ratione non præſumitur iſte deſperans de liberis donaturus fuiſſe, aut donatione huic l. renuntiaturus fuiſſe, ſi non ſic deſperaſſet de liberis. Et enim quælibet renuntiatio & promiſſio intelligenda habere locum tebus ſic ſtantibus l.quod ſetuus. ff. de con. ob. cauſ.& l.quæſtio.§.inter locatorem.ff. locat. & diecemus poſtea latius, nume.130.inci.ad hæc huiuſmodi. Igitur renuntiatio talis interpretanda eſt ſecundum ſtatum, in quo tunc erat donator, videlicet in illa deſperatione liberorum propter quam donauit ex qua deſperatione liberorum ductus fuit ad donandum, eadem quoque & ad renuntiandum.l.doli,§.diuersũ. ff.de noual. & quod ſing.no. Guil. Cu. Iacob. Bu. & Alb.in l.1.ff.de condict. ind.quòd ſi ſoluens indebitum tenuntiat condictioni indebiti eredens eſſe debitum, potetit tamen repetere, non obſtante huiuſmodi renuntiatione: quia quo errore ſoluit, eodem renuntiauit.quod & idem ferme voluerunt Bar Saly. Ang.Pau.Caſtrẽ.& recentiores,in l.vlt.§. idem quæſiit,per illum tex.ff.eo.tit.Bart.in l.ſi ex cautione,col. vlt.& ibi etiam Bal.in 5.q.& alij.C.de non num.pec. Bart.conſil.88.in quæſtione inter Franciſcum, verſic. ad cuius declarationem.& conſi.90.dilecto domino, in fi.Saly.in l.pen.C.de donat.& Paul.conſi.73.incip. licèt iſta domina.col.vlt.l.lib.1.& conſil 143, viſo proceſſu, col.1.lib.2.& Barb.conſil.73.à tous principium col.3.vbi ad hoc dicit ſing.tex.in d.§.idem qnaſnt.& conſi.76.illud in medio afferam, col.6.lib.3. & Corn. conſi.189.in præſenti conſultatione, colum.4. verſic. pro quo etiam facit, lib.1.& conſil. 143. cui eſt ſimile intitulũ, col.3.verſi.ideo inſtituitio, lib.3. & cõſil.258. quanquam in hac conſultatione, col.4.verſi.ſimiliter ergo, lib.4. Et faciunt not.in ſimili per Bar.& Ang. in l.vlt.ff.ad Vellcian.& eundem Bat.Rom.& Frã.Aret. in l. ſi quis cùm alitei, ff. de verbo. oblig. è quibus Aret.dicit ſing.tex.in d §.idem quæſitt.& Imo.in c.ſi cautio,ext.de fide.inſti.& in c.pe.col.15.ext.de empt. & vend.vbi dicit ſing.text.in d.§.quæſitt. Alex. conſil. 35.viſa ſcriptura ptiuata, col.1.verſi.& licèt dicta ſcriptura,lib.1.& conſi.179.viſa ſcriptura,col.2.verſi. & licet lib.2.& Phil.Dec.conſil.180.viſa renuntiatione col.pe.verſi.tertiò non obſtat.

Renuntiatio interpretanda eſt ſecundùm ſtatum in quo erat donator.

Confirmatio præcedentis & ratio.

112 Et ita expreſſim in caſu noſtræ l.de quo loquimur, ne auctoritate carete videamur, conſuluit Soci. d.conſi.126. viſum fuit.lib.3.& inter conſi.Frã. Cure. ſemoris, conſ.2. elegantes & ſubtiliter, quibus locis ſuprà citauimus, in quibus dicit de hoc eſſe caſum in c.vlt.17. quæſt.4. vbi quidam donauit eum nullos ſperaret liberos,& ita, inquit, cogitabat de libris, quæ cogitatio habet vim renuntiationis. Tamẽ cum ei non opinanti nati eſſent filij, tertiactata fuit donatio. Et ſimilis eſt, vt hoc et addam, tex.in legibus Lõgobard.tit.de ſucceſſo.in hæc verba, ſi quis ſe deſperauerit propter ſenectutem, aut aliquam corporis infirmitatem, quòd filios non poſſit habere, & res ſuas alij thingauerit, poſteaque contigerit filios legitimos procreare, omne thinx, quod eſt donatio, quæ prius facta eſt, rũpatur. hæc ibi. Sed & hoc dicit Soc. vt ad eum redeamus, probare text.in l.tale pact.§.vlt. ff.de pact.iunctis not.per Guil.Suz.& Alb. ibi inducentes illum tex.ad quæſtionem de eo, qui eum nullos haberet ſperarétve filios, acquirebat nomine fratris. poſtea tamen præter ſpem genuit filium, certè filij ipſi poterunt repetere ea bona nomine patris compatata, per illum tex. quaſi videlicet ille tex. qui eſt fundarus in ſimili præſumptione, & coniectura, & verſimilitudine, cuiuſmodi & fundatur l.noſtra, habet locum non ſolum in eo qui non cogitat de liberis, ſed & in eo quoque, qui cogitat, ſed eſt deſtituras omni ſpe gignendorum liberorum, nam non poteſt deſperare de filiis, niſi qui cogitat, vt dicit probari in lib.6. Et hi eorum, licet verbum ſperare ſit generale ad cogitantem & non cogitantem. c. 1. & ibi Aeh. in verbo, ſpem.de elect.lib.6. & diximus ſuprà nu.68.inci.nam & ſi aliter dicetemus. Sed & quod in caſu d.l.pactum.§.vlt. patet cogitabat de liberis, probatur quoque hoc modo. Nam in ſtipulatione, de qua loquitur, adicta fuit conditio ſi filia mea decederet ſine liberis. ex quo facilè deprehenditur, quòd de liberis cogitabat, arg. l. qui filiabus. in prin. ff. de leg.1.& quæ diximus latiſſimè ſupra verſ.73.item intelligitur.& ruſum verſic.76. incip. nec ſolum ſi de propriis.

De eodem.

113 Sed & idem quoque in caſu de quo loquimur, vt videlicet non obſit cogitatio aut renuntiatio patris, aperte ſenſiſſe videtur Pau.Caſt.cuius tamẽ Sot. non meminu,in l.1.col. 3. verſic. vnum rameo ſcias. C.de inoffi.donat.cum hæc dicit ad verbum, Vnum tamen ſcias, quod propter liberos de nouo ſuſceptos non debet reuocare, niſi ex tacita voluntate, niſi donator de liberis deſperaſſet, vt quia habebat vxorem ſterileu,&c. Vides igitur ex Pauli ſententia, quod ſi etiam donantis tacitá interuenerit voluntas, quia ſcilicet cogitauit de liberis, ſi tamen deſperabat de liberis. reuocatur. Et idem quoque expreſsè voluit Fran.Ripa.hic in 50.q.& iterũ lib.3.reſp.115.incip. licet donatio,col.pe.quibus locis ſolius Soc.meminit.

De eadẽ vt

114 Et optime facit quod in ſimili ſcribit Bal. in l. Titius.ff. de liber. & poſthum. dum loquitur de teſtatore habente vxorem ſterilem, quæ tamen poſtea habuit filios, quorũm nativitate reuocantur legata, nec confirmantur ex [illegible] de lib. præter. quod & idem voluit ipſe Bal.in l. filio præterito.ff.de iniuſt.teſta. & Cor. conſ.95. in hac conſultatione, col.pen. verſic. & maxime hoc procedit, & ſeq.lib.1.vbi ingentoſe probat aliud eſſe non cogitare de liberis, aliud deſperare omnino de futuris liberis, & ruſum conſil.158.pro deciſione, col. pen. lib.2.& conſi.135. in hac conſultatione, col.3.lib.3. & conſil.150.prima facie, col.2. verſi. cum itaque, eod. lib.3. vbi etiam facit diſcrimen, de quo ſuprà diximus ex eodem. ruſuſque conſil. 225. ante quam aggrediar.col.pen. eo. lib 3. vbi & idem dicit voluiſſe Dio.Barig. & Bal. à Bartho.in d.auth. ex cauſa. Nec longè abeſt quod ſcribit Bal. conſil. 239. incip. quia vltimus paſſus, lib.3. quod ſi quis conſtitutus in infirmitate, quam ſe deſperat poſſe euadere, legata in teſta

testamento relinquat cum clausula codicillari, postea illi libertato ab eo morbo nati sunt liberi, non cõsentiuntur legata ex d.auth. ex causa, nec vi quidẽ illius clausulæ codicillaris propter desperationem futurorum liberorum, ob eum morbum, quem letalem credebat. Et idem dicit ipse Bal. io l.vlt.col.pen.vers. sed quæro nunquid ista clausula. C.de codic. illis verbis, nisi erronea opinio non habẽdi posthumum causam dederit legato, vide tamen circa causam d. auth. ex causa. Paul. Cast. cons. 15. incip. lib. 2. vbi videtur voluisse contrarium eius quod supra diximus.

An necesse sit expressè renuntiare, an sufficiat in genere.

115 Nonc autem tractat, vt sciamus vtrum necesse sit, vt donans expressè ac nuncupatim renuntiet huic l. siue reuocationi donationis ob futuros liberos, an verò satis sit vt generaliter renuntiet omni remedio legum quibus donatio posset infringi, reuocari, retractari; siue promittat generaliter non venire contra donationem quacumque ratione, causa, vel occasione, sine aliàs generaliter. Et hoc videtur satis esse. Nam cogitatio liberorum in genere facit cessare hanc l. vt supra latè diximus in versic. 76. incip. sed hìc quæstionis est, & seq. Sed qui generaliter renuntiat, censetur & in genere cogitasse de omni casu, vt expressim dicit Imo. in cap. cùm contingat, in 3. membro princ. de iureiuran. & nerum in c. 1. de commo. & Alex. cons. 3. viso instrumento, col. 3. versic. fortiùs voluit, lib. 1. & dicemus paulò pòst latiùs. Imò verò fortiùs id debet operari renuntiatio generalis expressa quàm tacita cogitatio, cùm plerumque plus roboris habeat expressum quàm tacitum, pro not. in l. cùm quid, ff. si cert. petat. & latissimè ostendimus in nostris legibus connubialibus in glos. 5.

Plus roboris habet ex pressum quàm tacitum.

Generalis renuntiatio trahitur ad omnia.

116 Item quia generalis renuntiatio siue liberatio generaliter trahitur ad omnia. l. plumbus. ff. de accept. l. emptor. §. Lucius, & ibi glo. & Doct. ff. de pact. Iac. But. & Saly. in l. age. C. de transact. Bart. & Saly. in l. si de certa. C. eo. tit. Bald. in l. tres fratres, in 4. not. & in 2. oppo. ff. de pact. & iterum in l. sob prætextu specierum, per illum text. in 1. oppo. C. de trãla. & cõs. 4. quæritur vtrum, in fi. lib. 1. & cõs. 184. refutatio facta, ad fi. li. 4. vbi dicit, quòd generalis renũtiatio nullis coarctata terminis refertur ad omnia per d. §. Lucius. Ant. & Pan. in c. 1. eo. tit. & Floria. inter cons. Raph. Co. cons. 8. visis compromisso, col. pe. vbi nuncupatim dicit tantum præiudicare generalem renuntiationem, quantum specialẽ, & iterum cons. seq. duo etãi socij, post med. & cons. 24. testator filio tam nato, col. vlt. & Alex. cons. 40. super præmisso, col. 4. vers. & seq lib. 1. & cons. 11. viso ac vt oporter cõsiderato, col. 2. vers. sed. præmissis non ob. & seq. lib. 2. vbi ad hoc multa addicit, quæ tu videre poteris. & Bened. Cap. cos. 165. cùm vt in facto præsupponitur, col. vlt. Ideo nemo cogendus est facere huiusmodi generales libertationes. l. 3. §. contrariũ. & ibi Ia. Arei. Dyn. Oldra. & Bald. ff. de con. iod. tute. Bar. in l. cùm Aquiliana, in vlt. nor. per illum tex. & ibi quoque Ange. & alij ff. de transact. Bal. in l. pactum, in 16. q. C. de coll. Sal. in l. sicut datam. C. de lib. caus. Card. Flo. in c. super eo. extra de transa. Ro. cons. 155. præmissum laudũ in 2. dubio, vbi ad hoc dicit sing. tex. in d. §. contrarium, & elanculũ Pan. cons. 114. videtur primo quòd dicta compositio, col. 1. lib. 2. Barb. cons. 16. præclarè scripsit, col. 4. vers. secundò præmitto, lib. 2. & Alex. d. cons. 2. col. 3. vers. & prædicta, lib. 2. & Iason. in d. l. si de certa, col. 2 vers. & ideo nemo. & cons. 9. venerabilis, col. vlt. lib. 1. & iterum in vlt. addi. illius cons. & col. vlt. & cons. 171. videretur, col. 1. lib. 2.

Generalia verba generaliter præiudicant.

117 Nam & generalia verba generaliter præiudicant. l. vlt. in fi. C. de dot. promiss. vbi hoc not. Aug. ad id quod Perusini dicere solent, nullus debet effodere verba sua, vt capra flectora. Vnle & generalis subscriptio tantum nocet, quantùm specialis, vt voluit Bal. in auth. si quis in aliquo. C. de edẽ. Ang. Imo. Pan. Ga. Alex. Fra. Arc. & Ias. in l. ti ita stipulatus fuero, si Titius, §. Chrysogonus. ff. de verb. obli. Per. Anc. cõs. 242. prius de vitib. probationis. vbi tepræhendit Bart. tenentem contrariu, in l. diuus, §. Senatus. ff. de fals. & Pan. Cast. cons. 216. confirmando quæ superiùs scripta sunt paulò ante fin. lib. 1. Alex. in l. quæ dotis, col. pe. vers. & subdit ibi. ff. sol. mat. vbi hoc dicit not. & cons. 147. ponderatis his de quibus, col. 3. lib. 1. vbi hanc dicit esse communem opi. quicquid in contrarium dixerit Bart. in l. diuus. §. idẽ senatus. ff. de fals. & Pau. Ca. sibi cõtrarius, prout ibi multi allegat. cons. inci. casu de præsenti fui requisitus. ad fi quod tamen cons. nõ potui reperire. & idẽ quoq; voluit ipse Ale. cons. 14. visis & cõsideratis. col. 4. vers. quinrò probatur, li 6. & Phil. Dec. in c. quoniam contra falsam. col. pe. vers. de probat. & cons. 447. in donatione in fi. Et faciunt not. in simili per Bart. in l. etiam. ff. de minor. & Pan. cons. 72. saluatoris, & e. videtur primò, col. 2. vers. sed his minimè obstantibus, lib. 2. vbi consulnit in pulchro casu de quadam renuntiatione generali.

Recedendum nõ est à verborum significatione.

118 Et hæc quidem omnia optima ratione, ne scilicet recedamus à verborum significatione, quæ est, vt verba generalia generaliter intelligantur & operentur. l. regula. §. vlt. ff. de iur. & fact. igno. & l. 1. §. cùm vrbem. ff. de offi. præfect. vrb. & l. 1. §. ait ergo. ff. quæ in fraud. cred. & l. vlt. & ibi gl. quæ id dicit, & probat procedere in legibus testamentis & contractibus, & ibi quoque Saly. in fi. C. de hæt. vel actio. vẽd. Et sub verbis generalibus omnia comprehendunrur. l. Iulianus, ff. de lega. 3. & là procuratore. C. mand & c. 2. de obser. ieiun. & in pulchra quæst. nor. Bar. in l. generali §. vxori. ff. de vsufr. leg. & Ro coos. 44. incip. ex supra narrato themate. Etiam si maior ratio in vno quam in alio. l. 1. §. quod amẽ. ff. de alie. & voluit Soc. in l. 1. §. ex his, in prin. per eum tex. ff. de verb. obli. & Phil. Dec. qui & alios ad hoc allegat in rub. extrà de iud. col. 7. vers. & ex his infertur, & cons. 7. in causa domine, col. 1. vers. confirmatur hoc, & cons. 20. in causa istorũ, col. 1. vers. quarò vt supra dixi. & cons. 29. cuius superscriptio incipit, an detur restitutio, colum. 2. vers. primò hoc probatur, & cons. 48. cuius etiam superscriptio incipit, principium, col. 2. vbi illum text. dicit ad hoc esse nõ. & cons. 61 an vasallus, col. 1. vbi & illum dicit not. Ludo. Gozad. cons. 35. breuiter, col. 2. nu. 6 & tamque ita processit, vt comprehendat personas priuilegiatas. l. in fraudem, in fi & ibi Bal. ff. de test. milit. & Phil. Dec. loco postremo supra allegato, & diximus latè in tractatu Retractuum, titul. 1. §. 1. in gl. 14 nu. 96. ego verò. Ex quo & illud quoq; exit, quòd tantum operatur generalis dispositio quò ad quamlibet suam speciem, quantum specialis quò ad suam ipsius speciem. l. Gallus 6. instituens, vbi Bal. & Alex. not. vtrique in 2. not. ff. de lib. & post. & l. si duo, & ibi Bar. ff. de admi. tut. & l. si chorus. ff. de leg. 3. & l. omnes, & ibi Bald. & Ang. C. de præscript. 30. ann. & in c. si sacerdos, extrà de off. ordin. & volunt gl. in l. si quis mihi bona. 9. Instituti, vers. sed vtrũ. ff. de acq. hæred. Signo. consi. 30. factum tale est, quidam nomine Arnoldus, col. 1. vers. in oppo. Bart. in l. tres merces, in prin. ff. de admi. tut. & in l. centuries, col. 6. ver. tertia fuit oppo. ff. de vulg. & pup. substit. Bal. in l. 1. C. de necessar. hæred. inst. Ant. Pan. Fely. & Phil. Dec. in c. sedes Apostolica, de rescript. Domi. cons. 65. Iesu Christi. & c. dissentiam. col. 6. versic. circa primum. Fulg. cons. 117. Ioan. quondam de Rapondis, colum. 3. ver impossibile. Ægid. Bella. cons. 16. in omnibus, col. 2. Alex. & Franc. Arc. in l. 1 ff. de vulg. & pup. substit. idẽ Alex. cons. 103. ponderatis verbis, col. 1. lib. 6.

lib.6.& conſ.121.perſpectis literis, col.1.verſ.nec ad hoc ob.& col ſeq. vet.& confirmo, eo.lib.6. & conſ. 235.poſt reddirum,col.1.eod.lib.6.Fran.Curt.ſenior. conſi.49 recolendæ memoriæ,col.15.verſ.in propoſito,Philip.Dec.conſ. 23.cuius ſuperſcriptio incipit,an & quando.cor.3.verſ. non obſtan.quod ibi. & conſ. 259. viſis his,eolum.2.cum quibuſdam aliis concord. congeſtis à Pely. & Dec.in d.c.ſedes. Nam & etiam ſemper generalibus ſpecialia inſunt. l. ſemper in generalibus.ff.de iur.

In materia odioſa lata fit interpretatio.

119 Et hæc quoque procedunt in odioſis,ne quis cauſetur hanc renuntiationem in caſu l. noſtræ eſſe odioſam.Nam & in materia odioſa lata fit interpretatio,ad hoc, vt diſpoſitio quæ generaliter loquitur, & generaliter etiam intelligatur,vt ſcribit Ang. in l. vlt.col.vlt.verſ.tertiò quæritur.ff.de cõſt.prin.& Ant. in c.olim,ext.de verb ſign. quod not.reputat Philip. Dec.in c.1.col. 2.ver. quartò facit,de conſt.in 1. lect. & conſ.5.in cauſa dominæ,ante fin.Nam licet materia odioſa ſit, non tamen excluditur lata interpretatio, quæ ex proprietate verborum procedit, ex tex. not. l.cum lege & ibi Fran.Aret.ff.de teſta. & l.filiom habeo.ff.ad S.C.Mace.& l.2.§.quod ſi emancipatores. ff.ad S.C.Tert. Ant.in rep.cap.vlt.in materia extenſionis, in 1.fal.quæ eſt in char.pen.verſ. fallit. primò quãdo verba de conſu.Do.in c.1.de temp.ord.lib.6.& Cald. loquens in materia diſpenſationis,conſi.1.tir.de conſang.& affini. in prin. de quo & per eundem Dec. in d.c.1.vbi ſuprà de conſtit. & in d.c.ſedes. col.2. in 3. not.de reſer.& conſ.115. viſo renore. & conſ.258. in caſu Domini Fran.col. 3. & conſ. 289. non eſt patri ponderis,col.vlt. verſ. ſecundò reſpondetur. & conſ. 353.in caſu propoſito,col.2.verſ.ſed tamen prædictis & Ludo.Gozad conſ.59.prima facie,col.3.nu.13. & conſ.66.quod eſt eiuſdem mirij.col.vlt.nu.23.Et denique procedit in materia ſimul odioſa,ſimul & pœnali.glo.in c.contra Chriſtianos,in verbo procedendi,de hæred.lib.6.Ludo.Gozad.conſ. 19. dubitatum, col.4.nu.17. vbi & ad hoc citat d. l. cum lege. ff. de teſta.& conſ.51. in hac cauſa col.7.num.24. & conſ. 103.videtur primò,col.1.num. 9. Sed & d.gl. in d. c. contra Chriſtianos,probat id etiã procedere in correctoriis,quod & voluit. Imo.in l.ſi verò. §. de viro. col.2.ff.ſol.matri. Alex.in auth. ex teſtamento. col.3. ver.ſolum reſtat.C.de collati.Hiero.Grams conſ. 59. conſulens,col.1.verſic.præterea alia ratione lib.1. & conſ.95.quidam canonicus,col.1.nu.14.eo.lib.1.

Verborum generalis ſignificatio ſæpe generat.

120 Ideo ſalubriter monet Bal.in l.pactũ quod dotale.in 17.q.C.de coll. vt caueant ſibi renuntiantes à verbis generalibus,ne in promptum ex effuſo ſermone periculum incidant,ſecundum tex.in d.l.vlt.in fi. C.de dot.promiſſ.& vt dicit Bald per illum tex cõſ. 186 generalitas,in princ.lib.4.verborum generalitas periculum ſæpe generat. Ideo ſibi debent imputare generaliter paciſcentes, ſi non cogitauerint ſub verbis generalibus omnia comprehendi etiã non cogitata, vt dicit idem Bal.in d.l.tres fratres, de pact. & in d. l. ſub prætextu. de tranſact. dum reſpondet ad legem Aquilianam,ff.de tranſact.qua cautum eſt,generalem tranſactionem non trahi ad incognita, vt videlicet intelligatur, quando quis nec in genere quidem cogitat.In dubio antẽ videtur quis propter verba generalia in genere ſalrem cogitaſſe de omnibus, arg.l.qui iure.ff.de teſt.milit. & ita illam l. intelligit Bal.in dicta l.ſub prætextu,in princ.qui & idem voluit in dicta l.in certa circa medium,verſic.quæro vlteriùs,& ibi Ias. col. vlt. verſ. ſecundò quæritur. C. de tranſ.& voluit Ang.in l.qui iure multi,ff.de teſt.& in l.qui Romæ.6.duo fratres.ff.de verb.obl.Imo.& Ale. ſupra allegat in verſ.ab hinc 5. & præterea idẽ Imo. in cap.conquerente,col. 14.extrà de offi. ordin. Pan. Caſt.conſ.30.ſuper puncto iſto plura, in fin. lib. 2. & Alex.conſ.42.ſuper prælimino themate, col. 4. vers. quarto,lib.1.& d.conſ.111.col.2.verſ.ſed prælimiſſis & multis ſeq.lib.1. & Fran.Aret. conſil. 33. conſultatio prælimiſſa,col.pen.verſ.ſed dubium facit.& Soc. conſ. 103.in caſu conuentionis, col.4. verſ. ſed tamen his non ob.lib.3.vbi multæ concord.afferuntur.

Generalis renuntiationis effectus

121 Ex quibus fit quòd per renuntiationem huiuſmodi generalẽ omnis legum auxilij,& ſimiles, cenſetur eſſe renuntiatũ beneficio Senatuſconſulti Velleiani,vt voluit Bar.in l.ſi ſub conditione,col.5.verſ. quæro quid ſi nõ renuntiauit. ff.de teſt.tut.& in auth. matri & auiæ. col. pe.ver. quæro quid ſi non renuntiauit,& ibi etiam Bal.& Saly.C.quãd.muli.tutel.offi. & Fran.Aret.d.conſ.33.conſultatio prælimiſſa,cõl. pe. verſ. ad tollendum. Quanquàm contrarium in hoc voluit Bald. ipſe alibi,niſi,vt dicit, ea renũciatio fiat de conſcientia iuris, vt in matre ſuſcipiente tutelam in quo caſu loquũtur Bar.Bal.& Saly. vbi ſuprà,alias ſecus,vt dicit ipſe Bal.in l.1.in 1.lect.ante fi.ff.ſi quis in ius voc.nõ ierit.Sed quicquid ſit,Bar. in illis duobus locis tenet per huiuſmodi generalem renuntiationem cenſeri renuntiatum beneficio non incarcerandi,id quod etiam voluit Saly.in d. auth. matri & auiæ.& Ro.in l.ſi verò.§. de viro in 2.princ. fal.ff.ſol. mat.& in l.plerique,& ibi etiã Alex.col.vlt. Soc. col. 6.verſ.ſecundus caſus,& Ias.etiam col.vlt.ff.de in ios vocãd.& Matheſal.qui hoc reputat mirabile, in not. 109.inci.nota caſum quotidianũ.& Ias.in l.ſi ego,col. 2.verſ.adde tu norabilem effectum, ff. ſi cer. pet. vbi hoc dicit ſing.& not.& in l.ad egregias, col. 2. ff. de iureiur & Soc.conſ.126.diligenter,col.1.verſ.conſtat mihi hoc.lib.1.quod repetitur conſ.180.lib.2. Item & beneficio quoque excendendi actionũ, vt per multa probat ipſe Soc.conſ. 200.quoniam ex forma,col. pe.verſ.ſeptimo certum eſt,lib.2. quòd repetitur cõſ. 125.lib.4.& ante eum Ang. quem ipſe allegat, in l.2. C.de fideinſt.& ante vtrunque Bal.quem nullus allegat,conſ.4 quæritur vtrum,lib.1. vbi poſt multa hinc inde allegata tandem concludit hoc de tempore iuris eſſe verum,licet aliud ſit æquius & nõ obſcurè Corn. conſi.51.licèt in hac.col.3.in litera m.& n.li.2.& notiſſime Phil.Dec.in l.vlt.in prin. col.4.verſ. illud tamen notandum eſt.ff.ſi cert pet.& conſ.27. cuius ſuperſcriptio incipit,exceptio excendarum,vbi & Soc. non allegat. & conſ.446.viſo eleganti cõſi.poſt prin. & conſil.451.viſa inſtructione,col.pen. verſi. vltimò aduertendum.& Matth.Affl.qui nullum citat, deciſ. 182.quia regia,col. vlt. verſ ſed melius. Licèt diuerſum conſuerit Bal.ipſe in l.ſi dimiſa poſt prin. C. locat.& Roma cõſ.471.in eo quod quæritur.col.2. verſ. ſecundum obſiſtens. & Alex.in addi. Bar.in l.hi qui. ff.de fideiuſſo. & in l.ſi ex duobus. 6. ſi à Tutio. ff. de duo.reis.& conſ.116. viſis quæ ſubtiliter.col.vlt. lib. 6.& conſ.196.perſpectis narratis,col. vlt.eo.li.6. Atque etiam beneficio excuſſionis ex auth.præſente.C. de fideinſt.aut alias,vt tradit Phil.Dec.in d.l.vlt.vbi ſupra,ſi cert.per.& d conſ.27.col. 3. verſ. & nunc intelligis. & ante eum Franc. Aret. quem non allegat. d.conſil. 34. conſultatio prælimiſſa,col.pen. verſi. ſed dubium facit, iunctis præcedentibus. & ante vtrunque Bald. in l.1.col.2. verſic.præter qui conſenſit. C. de comm. ſiſci. debi.lib.10. quem nunc parum ſequitur Alex.conſi.33.in cauſa excentionis, col.4. verſic. ſecundò principaliter. l.b. 4.& conſil. 34. conſultus allàs, columna.1.verſic.4. ad exceptionem in cod. lib. 4. Quanquam contrarium videtur ſentire Roma. conſi. 211. allegationes, cùm dicit quod fideiuſſor qui promiſit ſolvere ſine aliqua exceptione, non intelligitur renuntiaſſe d.cto beneficio, per multa quæ ibi allegat, & ſequitur laſ. in l. 1. columna.1.

C. de

C. de sacrosanct. eccles.& Hippol. [illegible] credo te scire. Idem autem dicit [illegible] nis. vt scilicet per renunciatio[illegible] seatur ei renunciatam, [illegible] missō ante omnia ad [illegible] Pap.q.delphi.367. [illegible] omni beneficio [illegible] que.de in [illegible] limitat [illegible] lexi[illegible]

Ant. Burgof. qui id dicit fung.in c.cū [illegible] ficata inter ea de empt. & vendit.& [illegible] nies præter Pau. Cast. cons. 389. [illegible] 6. 2.& Barb. cons.21. clemē- [illegible] Vide tamen Alex.cons. [illegible] col. ante pe. vers. quarto cum [illegible] super quæstio. vers. [illegible]

37

[illegible] ad futuras ea[illegible] [illegible] in l.sed & si quis.§. quæsitum, in [illegible] Ang. & Ias. col. 2. ff. si quis cautio.& Bald. [illegible] nuuissima, in fi.C. de pact.cum simul.

Renūcia-tiones sequuntur naturā actus principalis.

131 Postremò renuntiationes sequuntur naturam actus principalis,in quo interponuntur, vt non obstet voluit Bar.in l.vlr.§.item quæritū est,per illum tex ff.de eondi. indeb. quod dictum pro ling. alleg. Ias.(siue is Alex.fuit) in §. fuctar. col.20. vers. addo vltra inst.de actio.Idem tamen voluit ipse Bart. in l. neme potest,col.2. vers. quæro an renuntiatio. ff. de leg.1. & Sig. cons. 41. omissa narratione, col.1.vers. item quia talis.& Pau. Cast. cons.143.viso processu col.1.lib. 2. vbi allegat Bal. in l. in contractibus , in fi.C. de non nu. pec. vbi tamen. de hoc mihi dicit, sed puto quòd illu voluit allegare in l. si ex cautione , col.2.co jit.vbi dicit quòd renuntiatio coniuncta confessioni intelligitur secundu naturam confessionis.& idem Paul.in l.vlt.vers. item debes scire. C. plus vale. quod agit. & Soci. qui alios multos in id cnat,d. cons.10,.in casu conuctiones,colum.1. vers. item si quietatio , lib. 2. Ex quo scribit Bald. in l. si diuersa , circa med. & ibi quoque Raph. Fulg. C.de transact. quòd renuntiationes appositæ in compromisso, intelliguntur,si actus principalis valet. quod sequitur & commendat. Alex.1 onth.22. viso instrumento syndicatus, colum. .h.1.& Ias.cons. 133.præsupponitur in facto , col. pen. lib. 4 Sed & generalius,Bal.in l.pe. col.2. C.de pact. tradit, si principale est nullum , renuntiationem quoque esse nullam.

Intellectus posteriorū sententia.

132 Si posteriorē hanc sententiā sequaris , asserētē,generalē renuntiationē nihil oheſſe,quin sit locus huic l. quæ rutior est & humaniot, eā ramē intelliges secundū Soc. cons. 147. visa facti contingēria, col.vlt.iunctis iis quæ ante dixerat. col.5.vers. præterea in terminis,li.1.vt scilicet procedat , nisi in generali illa renuntiatione interueniret iuramētum, quod habet vim specialis renuntiationis,secūdū Bal. In.l.1.col.pen.in 2.q. & ibi etiam Saly. col.vlt C.cōmo.Ro.& Alex.in l.1. §. si quis ita ille quidē col. 19. hic.5.ff.de ver.obl. cū multis aliis cōcord. à me copiosè cōgestis in nostro cōmēt de legibus cōnubialibus in glo.5.in quarto genete expressi.

Iuramentū habet vim clausulæ.Si non valet, valeat vt saltē potest.

133 Adde & tu ad Soc.quod non multum tamē distat à superiori , quòd iuramentum habet vim clausulæ,Si nō valet aut valebit actus isto modo,valeat vt valere poterit,l. cūm pater. §. filius matrem, & ibi Doct ff. de leg. 2.& c.venientes , & cap.ad nostrā,& ibi Doct. extra de iureiur & voluit Bart. in l. si quis pro eo,in 7. casu prin. ff. de fideiussor.& in l.

[illegible] ATIO.

[illegible] am quam,in 6.casu.C.de haeret. Pau. in cit. dāgenti,col.4.vers. pro hoc quia iuramentum. extra de toto compe.& in c. cum contingat,col.pen.oc iuncta. cum multis concor. adductis a Felyn.in c. cum super, col.pe.vers. nota etiam,extra de offi.deleg.& Ias.in §. item si quis postulante,col.2.vers. nono iuramentum, Instit.de actio.

Id. in clausula codicillari.

134 Atqui pet huiusmodi clausulam censetur donans de omni euentu cogitasse,& sic de liberis,salte implicitè, vt nostri loquuntur , ex sententia Bald.in auth.ex causa.C.de hb.præte.quod & idē tenuit ipse de clausula,quæ huic est similis,si non eadem, id est, codicillaris,in l vlt.C. de codicil. de quo & nos aliquid diximus supra vers.81.incip.nam solus omnium. & seq.& dicemus postea latius. Ex quo etiam fit,vt pet iuramentū in renuntiatione appositu,quod harū clausularū vim habet,vt diximus,videatur renuntiās cogitasse in genere de omni remedio,quod ad renūtiationē tollendā illi cōpeteret, vt per glo.& clarius pet Bart.in duabus q.in l. 2. C. de rescin. ven.Ant.in ca.si diligenti,post medium.extra de foro cōp.Rom in l.sciendu.ff.de verb.obli.dum tractat,an minot iurans sit certificandus de beneficio. Alex.cōs. 123.super quæstis,col.3.vers. & eò fortiùs,li.5 Steph. Bertr.cons.161.certum est,col.1.li. 3. & cons.284.venio ad primū,ante fin.eo. lib. 3. Geot. Na. in repe.c. quamuis,col.13.vers vel secundo iurans, de pact.lib. 6.Satis est autem implicite ac in genere cogitasse de liberis, vt non si locus huic legi , vt late supra diximus vers.78 sed hic quæstionis est.

Iuramentū in renuntiatione interueniens.

135 Et in hāc partem facit quod not. Arch.& Ias. An.in d.cap.quamuis,de pac.lib. 6.per illum text.loquentem generaliter & indistinctè,nulla certioratio nis mentione facta , quòd vbi in aliquo actu aut renuntiatione interuenerit iuramentum , renuntians etiam non certioratus de beneficio sibi competente, etiam si is sit minor,aut mulier,excluditur ab eo beneficio.& sequitur Dom.Philip.Franc.& Georg.Nat. ibi,ille col.2. vers.sed an istud ; alter , col.3. vers. sed in contrarium,hic quidem in repe col.14.vers.an autem ad hoc.& Coll in c.2.extra eo. tit.Et de minore idem quoq; voluit Bart.in l.sciendum,col.2.vers.nixta prædicta quæro,& ibi etiā Ang.in repe.Raph.Co. Ro.Alex.& Ias.ff.de ver. oblig.vbi plus dicunt,quòd si minor etiam deceptus iurauit non venire aduersus contractum , ex. iudetur à beneficio restitutionis,licet non renuntiauerit in specie,nec fuerit de beneficio certioratus,vt etiam in casu l.1.C.de rescin.vend. tenuit Bartol.in ea ipsa l.1.vers.quarto quid si minor iurauit , & ibi quoque Ang. col.4.qui & id dicit cōsuetudine obseruari. Et generaliter atque in omni restitutione minorum voluit idem Bar. qui etiam dicit ita obseruari in authen. sacramenta,& ibi quoque Saly.col. 6.vers. quarto ab extra. Ang. Fulg. Pau. Cast.iam in lect. in fin.quām in repe. in prine. C. si adver.vend.Bar.Ang.Salv. Fulg. Rom. Pau. Cast. & Alex.in l.si duo patroni.§.idem Iulianus.ff.de iureiu. Bart.cons.90.dilecto domino,col.2.vers.circa viso dicto puncto,& ibi Bernard.Laud.in addi. Bald.si bobs.nec in l.1.in fin.C.si adver.vend. & clarius in l.1. in fi. C.de reb cred.& in §. sacramenta , in fin.tit. de pace int. fir. & in c. p. ex rescripto , in vlt. not. extra de iureiur.Angan l.omnes iure,ff. de testa. nulli. Pau. Cast. in l.vlr.§.vltim.ad fin.ff. ad Vellei. & cons. 122. viso puncto,col.vlt.lib.2 Alex.cons. 17.viso libello,col.2. vers.1.quia de nulla,lib. 1.& cons. 42.super præmisso,

col.

col.4.& 5.col.li.& conſ.127.viſo proceſſu, ad fi.lib.2. vbi dicit ſe ſolitum hunc opi.conſulendo & legendo ſequi.& conſ.223.viſa facti narratione,col.1.& 2.eod. lib.2.& conſ. 53. vtilis & conſideratis ſtatutis, col.6. verſ.ad ſecundam reſponderetur,lib.3.& conſ. 80. viſo themate,ad fi.li. 5. vbi etiam dicit hoc ſemper ſequi & legendo & conſulendo.& conſ.14. vtilis & conſideratis,col.6. verſ.octauò contra dictum,lib.6.& cõſil.66.viſa facti narratione,col.2.& ſeq.eo.lib.6.Barb. conſ.91.eodemque vlt.illud referam, col. pen.lib.3. Guid.Pap.dec. Delph. 227. plus dixi. & iterum ſing. 374.incip.in l. ſciendum.& Steph.Bertr.conſ.127.recordor,col.2.num.5.& 6. lib. 1. & conſ.299.ſuppoſito ſtatuto.num.4.lib.4.Ant.Corſe.in tepe.rub.de iureiur.in 17.effectu iuramenti.

Mulier renũciãs Velleiano cum iuramento.

136 Et de muliere etiam renuntiante Velleiano, aut alteri remedio, cum iuramento, vt excludatur, etiã ſi de eo non fuerit certiorata,eſt tex. ſi ſolerter expendatur,in d.c.ex reſcripto. & ibi gl. per Bal.col. 2.non ſemel. Ant.Imo.ante fi.& Pan.extra de iureiur. Bal.in c.cùm contingat.col.1.verſ.ibi,ſeruare,& iterũ col.3.verſ.quæro quando mulier, & ibi etiã Ant.ext. de iureiu.& idem Ant.qui ad hoc multa allegat,in c. ſi diligenti,col.5.& ibi quoque Pan.col.4.& Fely.col. item 4.verſ.in dubio.ext.de foro compe.Idem Ant.in e 9c.& ibi quoq; Pan.col.vlt.extra de emp. & vend. Ro.qui ad hoc dicit in tex.in d.cap.ex reſcripto,ſing. & Alex.in d.l.ſciendum.ff.de vet. obli.idem Rom.& Alex.in d.l.in repudianda,& ibi quoq; Iaſ.ff. de acq. hære.Pau.Caſt.in d.l.vlt.§.vlt.ad Vellei.& d.cõſ. 121. li.2.Alex.in d.l.ſi patroni §. idem Iulianus, col. 4.& ſeq.ff.de iureiur.& in rub.ff.de ver. obli.col.vlt.& in l.pen. colum.vlt. C.de pact.& d..conſ.27.col.2.verſ. non obſtat quòd minor,lib.1.& d.conſ.127.li.2.vbi & idẽ dicit,vt ſcilicet excludatur non aliter certiorarus de remedio d.l.2.C.de reſcin.vẽ.ſi iurauerit.& d.cõſ. 14 vbi ſuprà,li.6.& d.conſ.66.eo.li.6.& latè cõſ.146. viſo themate ſuprà ſcripto,per totũ,li.7 Barb.cõſ.25. ſcribitur ſapientiæ 7. col. 8. verſ. & indubitanter. li. 2.& d.conſ.91.col.pen.li.3.quib.locis dicit valde ſing. ad hoc.d.cap.ex reſcripto.& Lud.Bolo.in addi.conſ. Io.Ana conſ.c. iudicio meo.Phil.Dec.conſ. 180. viſa renuntiatione,col.3.ver.vlt. Ant.Banet.in tract.de viribus iuramenti,verſ.17.incip.nam licèt diſpoſitio & ſeq.incip.ex prædictis infertur. Hipp. Marſi. in practica cauſarum criminalium,§.ſecunda,nu.64.

Per iuramentum fidei iuſſor excluditur à beneficio diſcuſſionis.

137 Quinetiam ex d.c.ex reſcripto,aliud ttahitur huc non minimum pertinens, quòd etiam per iuramentum fideiuſſor excluditur ab exceptione ſiue beneficio diſcuſſionis,quæ competit per authen.preſẽte.C.de fideiuſſo.ſine ſpeciali illius renuntiatiunc.Et ita illum text. ad hoc nuncupatim extendit Bal. ibi,colum.1.verſ. item nota hic non fieri mentionẽ. Et ibi quoque Per.Anch.qui Bal.nullã facit mentionem.Et videtur nũ vidiſſe lect.Bald. cùm dicat quòd hoc Doct.ibi non tangunt.Et ita à nonnullis dicitur Bar.voluiſſe in l.1.ff.ſi quis in ius vocatũ iet. in quibuſdam lect. Sed miſquam apud eum reperi.At Bal. vbi ſuprà citat & ſequitur Alex. in addi.Bar. in l. Marcellus. ff. de fideiuſ. & conſ. 31. in cauſa executionis,col.vlt. vet.quattò principali fundamentu, li. 4. vbi id dicit ſing.

Renuntiatio iuris de futuro ſimpliciter facta non nocet.

138 Et alias etiam videmus,quod renuntiationes quæ ſimplices & per ſe non valent, nec obſunt renuntianti,valent tamen ſi cum iuramento fiant, vt in renuntiatione iuris de futuro, quæ ſimpliciter facta non nocet, vt not in l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione.ff.de legat.2 & in l.qui ſuperſtitis, & l. 15 qui hæres.ff.de acqui.hær.& in l.1.C. de pact.& in l. qui poteſt.§.quod quis.ff.de reg.iur.& in cap.ex multi.phet. & ibi gl. extra de decl. de quo & per Bar. & alios in d.l.1.C.de pact.& in l.1.ff.de cura. bon. dan. cum ſi.Nocet tamen & valet ſi adiectum fuerit iuramentum,vt voluerunt Raph.Cu.& Alex.qui id dicit bene notandum,& Iaſ.qui ſing.dicit in d.l.is qui hæres,in princ.ff.de acq.hær.& Raph. Com. conſ. 114. Antunius Benedicto filio,in quarto dubio.Imo. in c. 1.extra de commod.& in c.cum contingat,in 3. mẽbro.ad fi.verſ.& adde prædictis quòd licet renuntiatio generalis,extra de iureiur.Ro.conſ.22.propoſitæ, col.1.verſ. ſecundò quia interuenit. Alex. qui & hoc reputat ſing.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum,col.prima ff.ſi quis cautio,& dict.conſi.133.ſuper quæſitis, col. 3.verſ.imò etiam,lib.3.Phil.Dec.conſ.31.cuius ſuperſcriptio incipit,quando valeat.col.1.vlt. verſ. accedit etiam iuramentum.& conſ.379.requiſitus,col.4 verſ. accedit etiam iuramentum, & col. ſeq. verſ. vltima non obſtat.Ant.Bauer.in d.tract.de viribus iuramẽti.verſ.S3.incip.per ſimplicem.Ant.Petr.in tract.eiuſdem tit.in 5.effectu.Matt.Afflict.deci.Neap.381.quædam Hippolyta.in fi.1.dubiq.

Iuri prohibitiuo aliàs nõ renuntiatur. Secus ſi cum iuramento renuntiatur.

139 Item iuri prohibitiuo cui aliàs renuntiari nõ poteſt gl.in l.à diuo Pio, ff.rem nup. & in rub. C. ne fideiuſ.dot.dẽ.& in auth. imò.& ibi Bald.C.de actio. & obl.Iac.Cyn.& Bal.in auth.ſi qua mulier. C. ad S. C.Velleia.cum multis concor.à me latiſſimè cõgeſtis in noſtro tractatu primogenitura. q. 24. num. 9. Poteſt tamen renuntiari cum iuramento, ſecundum Io.And.in addit. Spec.tit. de inſtru. edi. §. portiò, in magna addi.quæ eſt in fi. col. einſdem addi.1. Imol. in d.c.cùm contingat.in 2.q.5.& 6.q. 10. membri. & ibi etiã Panorm.ante fi.extra de iureiur.vbi loquũtur in caſu d.l.ab.ne fideiuſ.dot.den.Pau.Caſt. & Alex. in l.ſi conſtante, 6. quoties, ille poſt medium lect. hic col 3.verſ.2.limita,in fi.ff.ſol.matr.eundem Pau. in l. ſi quis pro eo,in prin.col.5.verſ.& ex hoc infert.ff.de fideiuſſ.in quibus locis Pau.aſſerit ſe ita cõſuluiſſe,vt & ipſe fecit cõſ.188.præfati prumiſſores,in fi. li.1. & conſ.190.cum tempore contractus,col.2. verſ. idẽ & tertiò apponatur,eo.lib.1.Alex.in addi.Bar.in l.de his ff.de tranſact.& conſ.11. viſo ac vt oporter conſiderato,col.5.verſ poteſt & tertiò reſponderi.lib.2.C. or. in auth.ſacramenta puberum.C.in aduer. ven.& conſ. 6. in hac conſultatione,col.4.verſ. accedat quod no. lib.1.& conſ.287.tota vis,col.2.verſ.& ſane partem.& ſeq. lib. 3 .Soc.d. conſ. 103.in caſu cõuentionis,col. vlt.verſi.præterea & ſecundò,lib.3.Philip. Dec.in l. de alimentis,col.3. verſ.extra gl.C.de tranſact.

Ingratitudo futura remitti non poſſit.

140 Ad hæc licet ingratitudo futura remitti non poſſit,ſecundũ Spec.tit.de don.§.1. verſ. quid ſi actu eſt, Bal.Bar.Pau.Caſt.in l. vlt.C.de pact.Bald.in l.vlt. poſt med.verſ.extrà quæro,C.de bon.lib.& in l.1. in addit.C.de ingra.li.& inc.cùm inter,col.2.verſ.extrà quæro,& de elec.& in c.1.col.3. verſ. arg. quod non valeat,& ibi cæteri poſteriores, tit.de feud. gard. & cõſ.18.notiſſimũ eſt.in 2.dubio,li.1.& cõſ.129.factum proponitur,col.vlt.li.2.& Io.Fab.in §.ſciendũ eſt,col. vlt.inſt.de don.Heur.Boh.in c.vlt.col.2.verſ.& intellige,& ibi quoq; Pet. Anch.Ant.& Imo.col.pe.& vlt. extrà eo.tit.Saly.in l.pactũ C.de colla Ro.in l.ſtipulatio hoc modo cõcepta & ibi quoq; Alex.ff.de verb. obl.& idẽ Ro.cõſ.26.pro deciſione.cui.vlt.verſ.quintò poſſet dubitari.Hoc tamen intelligitur, niſi interponeretur iuramentum, quo caſu valet renuntiatio ſine remiſſio futuræ ingratitudinis,vt tradit Io.And. in addit.Spec.d tit.de don.vbi ſuprà.citauimus. Ant. Pet. Anch. & Card Flot.in d.c.vlt. eo.tit. Imo.conſ. 35. in caſu præmiſſo,col.6. verſ. an autem res. Alex. qui hoc dicit ſeruari in practica,in d.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.col.pe.& conſ.40. ſuper primo dubio col.vlt.verſ.fruſtra etiam.li.4.Bab.in addit.Bald.in l. vlt.C.hoc tit de reuo.don.Fely.in c.ſi diligẽti, col.7.

Niſi interponatur iuramentum.

donatione facta à muliere, impediat reuocationem ex hac l. ſi ea certior fuerit facta de hoc iure reuocãdi, ſi ſciperet poſtea liberos. Alias ei tanquam erráti in iure, & tractanti de dãno vitando, ſubueniri debet, per leg. error. & l. furis ignorãtia, ff. de iur. & facti igno. vt in ſimili dicimus mulierem renuntiantẽ Velleiano aut alteri remedio, nihil ſibi prædicare, niſi fuerit de rali beneficio certiorata, ſecundùm gl. communiter approbatam in l. vir. §. vlt. ff. ad Velle. & in d. l. vlt. C. eo. & in L. ſciendũ. ff. de verb. obl. & vbique Doct. in §. igitur ordinandus. in verbo, interroget, & ibi Bart. 10 auth. quo. opor. epiſ. & cle. Dy. Bart. Rom. Alex. Franc. Aret. & alios in l. in repudianda. in auth. de acquir. hæred. Cyn. in l. 2. in 6. q. & ibi Bal. in q. 4. C. de reſcin. vend. vbi ita dicit Dyn. conſulniſſe. Ioan. Andr. & Ant. in e. pen. de empt. & vend. eundem Io. And. in c. ſi diligenti, col. 3. & ibi extetos poſt eum de foro compet. & in addi. Specul. titul. de oblig. ſolut. §. 1. in addi. incip. Vbertus. & turſum titul. de rem. & concl. §. 1. circa medium addi. incip. quomodo huic dicto. Bal. in l. 1. in anriq. lect. ante ſi. & ibi Soci. in ſi. ff. ſi quis in ius voc. non ier. & in l. qui ire. ff. de reſta. milit. & in l. pen. col. 2. verſ. hoc verũ, & ibi etiam Philip. Dec, col. 6. verſ. poſtremò nor. C. de pact. & eundem Bal. in l. 3. ad ſi. C. de decur. lib. 10. & in cap. cùm in iure, col. vlt. verſ. & vnum ſcias, extrà de off. delega. & in l. qui iure. & ibi Ang. ff. de iur. mil. & conſ. 4. quæritur vtrùm, col. 1. lib. 1. & conſ. 139. factũ tale eſt. D. col. vlt. lib. 2. & conſ. 166. allegationes hinc inde factæ, verſ. ad aliũd de duob. reis, lib. 4. & conſ. 193. punctus prohibetur per ſtatutum, in ſi. lib. 5. Pan. in c. ſi diligeoti, col. 4. extrà de foro cõp. Paul. Caſt. conſ. 41 r. viſo facto ac dubio. col. 1. lib. 3. Alex. conſ. 27. viſo libello, col. 2. in ſi. lib. 1. Vital. Camb. in tract. clauſularum in rubr. an mulier poſſit renuntiare bene Vellei. non ſemel. Guid. Pap. conſ. 122. Ioannes moralis, in 5. dubio. Lud Bol. conſ. 45. Samaritana col. 3. verſ. præterea etiam dato.

Mulier renuntiat remedio Velleiano, nihil ſibi prædicat.

Mulier præſumitur ignorare ius ſuum.

99 Nam mo lier præſumirut ignorare ius ſuum. l. cùm indebito. §. ſi autem is qui. ff. de proba. & l. 2. §. vlt. ff. de iur. fiſc. Renuntiatio autem non trahitur ad ignorata ſiue ignora. l. mater decedens, in prine. ff. de inoffi. teſt. & l. cum aquiliana. ff. de tranſ. & lega. ex maleficiis. §. longè minus, ff. de actio. & obl. Imò nec ad ea de quibus quis dubitat, an ſibi competant, nec ne, per text. in l. vl t. §. fin autem neſcius & dubitans. C. de ſuſt. quem ad hoc not. Bart. ibi non ſemel, multùmque commendat, ac negat ſe alibi ſcire. & Ang. etiam ibi. qui & ad hoc allegat. l. pro dubietate, quæ eſt vlt. C. de cond. indeb. vbi dubitanti ſicuti & ignoranti datur repetitio indebiti. & eſt etiam text. in l. qui in domini. & ibi Roma. ff. de teſt. & etiam Barto. conſ. 73. qnæritur vtrum procurator. col. 2. Bal. in l. leges ſactatiſſimæ. C. de lega. vbi dicit per illum text. quòd æquè patcitur dubitanti ac ignoranti. & id dicit not. dignum, & in cap. cùm contingat, col. 1. verſ. ibi, fuerit deputandum, extrà de reſcr. vbi ex hoc dicit. quòd is qui dubitat, ignorat. & in eap. vlt. circa medium, extra de poſtula. præl. vbi etiam dicit quòd dubitatio idem eſt quod ignorantia, vt excuſet. & cõſ. 74. verba. colom. 2. verſic. & videtur, lib. 1. & conſ. 134. in primo teſtamento, colum. 2. cod. lib. 1. & conſil. 298. hæc materia, ante fin cod. lib. 1. vbi ex hoc dicit dubitantem cenſeri eſſe bonæ fidei, vt ignorantem, & conſilio 458. Titius habebat. Sciam, colum. vltim. verſic. quæritur ergo, lib. 5. & Angel. conſil. 94. cùm lis & quæſtio, colum. 5. verſic. illa enim alternatiua. Iaco. Alua. in cap. 1. §. ſi vaſallus feudum, in 1. nota. etiam per eum text. in. ſi de feudo fuerit controuerſ. Roma. in l. nec is. § hæres & ibi etiam Franc. Aret. in vlt. not. & Ias. in 5. not. ff. de acq. hæred. Alex. conſ. 37. in cauſa mora. col. pen. verſ. item quia dubius. lib 1. & Io. Ana. conſ. 72. viſis & conſideratis. col. vlt. & Barba. conſ. 16. præclare ſcripſit. col. 2. lib. 2. Ias. in l. naturaliter. §. nihil commune. col. 6. verſ. & ad iſtam. ff. de acq. poſſ. & in l. apud Iulianum. §. ſi Titius, col. 2. in 5. oo. ff. de leg. & in l. 1. col. 1. verſ. adde, & iterum col. vlt. verſ. ex tertia parte fortius. ff. de cond. ind. & in l. vlt. §. idem quæſitus, col. 2. eo. tit. & conſ. 67. viſo ſecundò, col. 4 verſ. 5. facit, lib. 3. & conſ. 107: in præſenti conſultatione. col. 4. verſ. 1. dicitur, lib. 4. & conſ. 160. viſis & diligenter conſideratis, col vlt. verſ. hinc eſt, eo lib. 4. Philip. Dec. in l. qui cum alio, col. 1. ff. de reg. iur. & conſ. 180. viſa renuntiatione, col. 5. verſ. 3. non obſt. Et facit tex. in l. 2. verſ. fieri enim poteſt. ff. quis ord. in bono. poſſ. ſer. & in l. quandiu. & ibi late Rom. Cor. Alex. Ias. & Deci. C. qui admit. & in l. ſi is ad quẽ, & in l. repudiãdo, & in l. hæres inſtitutus, cum ll. ſeq. ff. de acqui. hæred. iuncta l. pro hærede, in prin. & l. gerit. ff. eo. & l. auia. C. de iure delib. facit etiam tex. in l. de ſtatu. ff. de teſta. tex. in l. vlt. C. de condi. ind. Nam & dubitans, ſcire non dicitur. gl. in l. de ſtatu. ff. de teſt. & Bar. in l. admonendi, col. 4. ff. de in-reiur. & quod ſcribit idem Bar. eon. 90. dilecto domino, col. 3. ver. ad quod reſpondetor. Ideo nec in mala fide eſſe dicitur, glo. no. in c. ſi diligenti, in verbo bona fides, ad fin. de præſcr. & in c. vlt. in glo. vlt. co. tit. & ibi latè Panor. col. antep. in 3. q. gl. de quo tamen vide Bal. in ſi. col. 2. & l. ſuper longi. C. de præſcr. longi. temp. Bar. in l. naturaliter, col. 2. ff. de acq. hær. Anr. in e. vli. & ibi latè Imo. in 9. q. de præſcr. & omnium latiſſimè Fran. Bal. in tract. de præſc. in 2. par. 5. q. prin. primæ partis prin. Et ideò procedit id quod diximus, ſcilicet renocationem non ttahi ad ignorata, & de quibus dubitatur, vt etiam vetum ſit ſi conſtet quòd quis remitteret, ſi ea ſcitet haud dubiè ſibi competere, per glo. ſing. in l. Pomponius ſcribit, in verbo, probauero, in ſi. ff. de neg. geſt. quam ad hoc annotat & dicit ſing. Bal. 10 l. ſua Marg. in verbo, renuntiatio, colum. 1.

Dubitans ſcire non dicitur.

100 Et licèt non ſubueniatur mulieri, niſi in caſibus expreſſis l. vli. C. de iur. & facti igno. qua ratione dicebant Rich. in d. l. cùm Aquiliana. & Raph. in d. l. vlt. ad Velleia. huiuſmodi renuntiationẽ Velleiani ſiue alia certioratione valere tamẽ ad hoc re'pondẽt Docto. vt refert Alex & alij recentiores in d. l. ſciendum, quòd ſatis dicitur expreſſum in iure, quãdo tractatur de damno vitando, per d. l. error. Ex quo & idẽ in caſu l. noſtriæ, vt ad eam propiùs accedamus, non cupatim concludit Soci. d. conſ. 263. ad ſi. quoniã non poteſt, inquit, dari ratio diuerſitatis inter vtrunque caſum, ideóq; & idẽ ius obtinet. l. illud. ff. ad l. Aquil. Imò, vt ſubdit, maior hic eſt ratio, quàm in Velleiano: quando non ſit vſquequaque certum, quòd poſſit hanc renuntiari. & idem etiam voluit Ripa, qui tamen Soc. non meminit, in hac ipſa l. in 35. quæſtio. Et ad huius cõfirmationem vide Franc. Aret. in l. ſi quis cùm aliter, paulò ante finẽ. & ibi quoque Ias. col. vlt. ff. de verb. obl. dum intelligunt dictum Bar. in l. vlt. §. idem quæſit. ff. de cond. ind. de quo paulò pòſt dicemus nu. 111. quarò declara, procedere in muliere, & minore, & cæteris quorum fragilitas obuiat obligationi, Nam qua ratione facilè contrahunt, eadẽ quoque tenuntiant remediis ſibi aduerſus contractum competentibus. Nam eadem ratio eſt in renuntiare, quæ in contrahente ſimpliciter. l. ſi iudex eti eummẽto. ff. de minor. nec enim poteſt renuntians tuã ipſius fragilitatẽ tollere, id quod etiam intelligit ipſe Bar. conſ. 87. in quæſtione inter Franciſcum. poſt medium, & Bald. in l. vli. 9 item ſi mulier, in lectu. antiq. ff. ad Velleian quos ipſe Arct. non citat. & Ale. in l. pen. in verbo, antiqui, in 4. cauſa. C. de pactis.

De eodem.

Eadem eſt ratio in renuntiante quæ in contrahente.

101. Et

Idem in minore.

101 Et quod dictum eſt de muliere, idem de minore intelligas, cuius etiam renunciario, ſicuti nec mulieris, nihil ei obeſt, niſi de beneficio, ſine priuilegio, aut remedio quod ei competit, fuerit factus ceterior, vt per Docto. in d.l. ſciendum. ff. de verbo. oblig. & Bald. in d.l. 1. & ibi etiã Soc. ff. ſi quis in ius voc. nõ ierit, & in d. cap. cùm in iure. & idem Bal. d. conſ. 4. col. 1. lib. 1. & conſ. 47. eaſus talis eſt, d. Andreolus. in ſi. eo. lib. 1. & conſ. 148. in caſu propoſito, col. 1. lib. 1. & conſ. 179. ad euidentiam, lib. 3. & d. conſ. 166. lib. 4. & conſil. 96. pupillus, lib. 5. & d. conſil. 166. lib. 4. & omnes penè quos citauimus in præcedenti vertic. quóſque adducemus inſrà in hac eadem glo. nu. 115. incip. & in hanc partem facit. Nam & minor quoq; præſumitur ignorare ius ſibi competens. d.l. cum de indebito. ff. de prob. & d.l. 2. §. vlt. cum glo. ff. de iur. fiſ. & in l. 1. §. vlt. ff. de eden. & no. gl. in §. notandum. 1. q. 4. Et ius quoque ciuile & gentium, vt no. gl. in §. 1. in verbo, ſciens, & ibi Ang. in authen. de inceſt. nupt. quam quidem glo. admodũ not. Franc. Tigr. in l. venia. C. de in ius voc. & Alex. conſ. 126. viſo proceſſu caſæ vertentis, col. vlt. lib. 7. Imò verſimilior & tolerabilior eſt ignorantia iuris in minore, quàm in muliere. l. regula, poſt princ. ff. de iuris & facti igno. quam ad hoc expendit & commendat Iaſ. in d.l. ſciẽdum, col. 12. vertic. 2. pro iſta parte. ſed eſt melior tex. cuius Iaſon non memímr, in l. quamuis in lucro. C. de iuris & facti igno. & ideo plus fauoris & priuilegij habet minor in reſtitutione in integrum ob ætatem, quàm mulier ob ſexum in beneficio Velleiani, vt eſt text. in l. vltim. in princ. vbi Saly. no. ff. ad Velleia. vbi ita ſcribitur. Nec enim loco minoris viginti-quinque annis circumſcripti per omnia habenda eſt mulier. & in l. ſi apud minorem. ff. de minor. & facit quod ſcribit Bal. in c. cùm contingat. colum. 3. verſi. quæro quando mulier, extra de iureiuran. & text. in l. de die §. ſi ſeruus. ff. qui ſatiſd. cog. vbi ita ſcribitur, minoti quoque viginti quinque annis ſuccurrendum eſt, fortaſſe & mulieri propter imperitiam. & in l. qui habet, quæ eſt 3. in fine princ. ff. de tutel. vbi etiam magis ætati quàm dementiæ conſulendum eſſe ſcribitur.

Minor præſumitur ignorare ius ſibi competens.

Plus fauoris & priuilegij habet minor ob ætatem quàm mulier ob ſexũ.

Idem in ruſtico.

102 Et idem quoque non abſimili ratione de ruſtico poſſimus dicere, ſi renuntiauerit reuocationi donationis ob futuros liberos, niſi fuerit certioratus de beneficio huius l. nam leges noſtræ vbique æquiparant ruſticum mulieri & minori in iuris ignorantia. vt in d.l. 1. §. vlt. ff. de eden. & in d.l. 2. §. vlt. ff. de iure fiſc. qui tex. expreſsè loquitur in ignorantia ſui iuris. & gl. in l. pater, in princ. in verbo, per errorem. ff. de excep. dol. & Bal. in d.l. 1. ff. ſi quis in ius voc. & in l. 1. verticul. quæro vtrum hæc l. C. de fideicom. per l. vlt. in princ. ff. de dol. excep. & Phil. Dec. in l. ſi quis id quod, col. 6. verſ. ſecunda cauſa. ff. de iuriſdict. omn. iud. Quinimo magis ſubuenietur ruſtico, quàm mulieri in iuris ignorantia, vt probatur ex l. iuris. iuncta l. quicunque. C. qui admit. ad bon. poſ. Neque enim mihi ſatisfaciunt quæ inibi à recentioribus quibuſdam aduerſus id ſcripta ſunt. Ideóque Cyn. in d.l. 2. in 6. q. & Bald. ibi in quæſt. 4. C. de reſcin. vend. volunt ruſticum certiorari, vt per renuntiationem amittat remedium illius l. quod & aſſerit Imo. in c. pen. col. 2. extra de empt. & vend. & latè Alex. conſ. 1. ponderatis his, col. 1. & 2. lib. 6.

Magis ſubuenitur ruſtico, quàm mulieri in iuris ignorantia.

Tertia declaratio.

103 Tertiò declara expreſſam huius l. renuntiationem, aut cogitationem liberorum impedire reuocationem quæ fit ex hac l. quantum ad liberos ex ea vxore naſcituros, quam quis tunc habet, cum donat: non etiam ex alia, quam forte ducit poſt mortẽ prioris, vt ſing. voluit Soc. conſ. 116 cuios initium eſt, viſum fuit primò, col. 4. verſic. ex quibus concluditur, lib. 3. vbi & ita quoque aliàs conſuluiſſe ſe dicit, ſicuti verè conſuluit 101 er conſ. Fran. Curt. Semo. cõſ. 2. hoc exordio, elegantèr & ſubtiliter, col. 2. verſ. prima eſt quòd iſte donator. Mouetur primum, quia cùm matrimonium ſit individua viri & vxoris conjunctio. l. 1. ff. de ritu nupt. & quilibet præſumatur viuere vſque ad centum annos. l. vlt. C. de ſacroſanct. Eccle. cum ſimil. non videtur quis cogitare de aliis liberis, quàm ex eo matrimonio, nec niſi reſpectu illorum renuntiare, nec enim cenſendus eſt cogitaſſe de alio matrimonio, nec de alia vxore, quam habere non poteſt, niſi poſt mortem illius, quam expectare neque ciuile eſt, neque naturale. l. inter ſtipulantem. §. ſaeram. ff. de verb. oblig.

Quilibet præſumitur viuere vſq; ad centum annos.

104 Et hanc rationem confirma ex text. no. in l. ſi quis poſthumus. poſt princip. ff. de lib. & poſth. vbi ſi ex ea quæ alij nupta ſit, poſthumum ſuum quis hæredem inſtituerit, non valet, quia turpis ſit inſtitutio, ob id ſcilicet, vt ibi ſcribunt Doctor. quòd illam in vxorem habere non poteſt, niſi mortuo marito, quod expectare turpe eſt, per d. §. ſacram. Ex quo conficitur quòd cùm donans vxorem habeat, nec niſi poſt mortem illius liceat aliam ducere. l. eum qui duas. C. de adult. quam quidem mortem expectare turpe ſit, non cenſeatur de libertis ex illa cogitaſſe: cùm in dubio quis cenſeri non debeat quicquam malo animo facere. l. merito. ff. pro ſocio, cum ſi.

De eodem.

105 Deinde tex. eſt in l. placet. ff. de libe. & poſth. quòd ſi in inſtitutione fit mentio de poſthumo, cõprehenditur omnis poſthumus ex quacunque vxore & id quidem fauore teſtamenti conſeruandi, vt voluerunt glo. Bart. & omnes ibi, & idem Bart. in l. ita. ff. de auro & argent. leg. Cui addde Alexan. & Iaſ. in l. qui filiabus. in princ. illum col. 2. verſ. addde. quod etiam hoc, & Iaſ. col. vlt. ff. de leg. 1. Igitur ſi is fauor ratióque teſtamenti conſeruandi abſit, ius commune eſt in contrarium. l. ius ſingulare. ff. de legi. Hîc autem non habet locum ea ratio, imò potiùs contraria: quia ſi comprehenderetur omnis poſthumus ex quacunque vxore, ita videlicet quòd etiam nati tempore libetorum ſecundi matrimonij non reuocarentur donationes ex huiuſmodi l. ea res tenderet ad deſtructionem teſtamenti donantis, ſi quod eſſet. nam forte filij non adiunt hæreditatem exhauſtam huiuſmodi donationibus, arg. eius quod in ſimili dicitur in l. 1. ff. ad leg. Falc. & ita ſubuenieretur teſtamentum, non adita ſcilicet hæreditate. l. eam quam. C. de fideic.

Appellatione poſthumi cõprehenduntur omnes poſthumi ex quacunque vxore.

106 Poſtremò hinc, inquit, propiùs accedit quod dicit Imo. in d.l. placet, quòd licèt inſtitutio poſthumi comprehendat omnem poſthumum ex quacunq; vxore, vi ibi dicitur: tamen exhæredatio non includat poſthumum ex alia vxore naſcenturum, quia exhæredatio eſt odioſa, nec potuit pater mouẽri odio poſthumi propter ipſum, ſed forte propter vxorem, quam tunc habebat minimè ſibi gratam, vt ſimile dicitur in l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inoffic. teſt. & in l. Cicero, verſ. ſi d & ſi qua. ff. de pœnis. Hîc verò huius l. renuntiatio ſiue abrogatio eſt odioſa liberis ſicuti exhæredatio, nec potuit mouere donantem odiũ vxoris futuræ nondum cognitæ, ſicuti nec poſthumi nondum nati. Igitur nihil eſt quod poſſimus dicere patrem donantem intellexiſſe de filiis naſcituris ex alia vxore.

Inſtitutio poſthumi cõprehendit omnem poſthumum. Secus in exhæredatione.

107 Adde ad confirmationem huius ſententiæ Socin. tex. in l. ſi quid earum. §. vlt. in fin. ff. de leg. 3. vbi ita ſcribitur, quia non eſt ita de poſteriori vxore cogitatum. Cuius authoritate dicit Bal. in l. vltim. col. 3. verſi. & nota quòd ſi talis vxor. C. de indi. vidum. quòd ſi teſtator reliquit vxorem ſuam domi-

De eodem.

nam & vſufructuariam, poſtea verò mortua vxore, quam habebat tempore teſtamenti, aliam ſuperducat, ad eam ſtatim tranſitur illud legatum, cùm de ea nō cenſeatur teſtator cogitaſſe. Sequitur Franc. Cre. qui hoc dicit ſing. not. 8. quid ſi maritus. & Felv. in cap. 2. extrà de treu. & pac. Iaſ. in l. duorum. §. quod in anno, col. pen. verſic. vndecimò facit. ff. ſol. mat. & in l. duobus reis. §. ſi ei qui, col. 2. verſic. decimò facit. ff. de iureiur. Phil. Dec. 10 c. quoniam Abbas, col. pen. verſic. vndecimò quærit. extra de offic. de leg. & Catel. Cotra memor. incip. vxor. relicta. Sed tu ſuper hoc vide Alex. conſ. 170. viſo proceſſu cauſę vertentis inter dominam Ant. colum. 2. verſ. non obſt. etiam iunctis præcedentibus lib. 2. & quæ ſcripſimus in comment. noſtrarum conſuetud. tit. 10. §. in 14. limitat.

De eadem. 108 S. d & tu præterea adde ad Soc. quod ſcribit Bal. conſ. 239. quia vltimus paſſus, col. 2. lib. 3. quòd in caſu auth. ex cauſa. C. de libe. præte. ſi clauſula codicillaris operaretur vt conſeruentur legata nato filio ignoranter præterito, nihil tamen haberet vtrum in natis ex alia vxore, de quibus cogitare nec in genere quidem potuit, quia debemus referre eoo iectura voluntatis ad id quod vetiſimile eſt ſecundùm naturalem rationem: per not. per Dyn. in l. ex facto, in prin. ff. de vulg. & pupil. & idem quoque conſuluit Barb. qui Bal. non meminit, conſ. 60. illud afferam, col. 2. & 3. & multis ſeq. lib. 2. vbi inter alia mouetur ex d. §. ſacram, ſuprà allega. Quanquam in hoc vltimo contrarium voluit Pau. Caſt. aliud tamen agens, conſ. 15.

Liberi in nomine liberi ſecundi matrimonij non continentur. hoc capite incipiendo à ſecundo, col. 2 lib. 2. Vt interim omittam quòd qui de libetis loquitur aut cogitat, debet cenſeri loqui & cogitare de liberis primi matrimonij tantum: ſicut qui de matrimonio loquitur, de primo tantum intelligere videatur, per tex. expreſſum in l. dotis promiſſ. o. §. vlt. ff. de dot. promiſ. & in l. b ues. §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig ñi.

Sed ibi in re diſtinc. 109 Hoc Socin. placitum pulchrum eſt & egregium, ſi verum ſit, de quo non parum dubito. Nam haud dubie patet poteſt tenontiare huic l. non ſolùm reſpectu liberorum huius matrimonij, ſed & alterius ſi voluerit, vt & ipſe S c. non obſcure intelligit: cuius tota diſputatio in hoc eſt, quòd donans non præſumitur cogitaſſe de liberis alterius matrimonij, tanquam ſi cogitaſſet, illos quoque comprehenderet, ei am ſi id ut odi ſum neque enim odium conſideratur, ſi pater voluerit, quantum ad l. noſtram pertinet, vt plaùe conſtat ex iis quæ tam late diximus de ratione huius l. ſgitur cardo huius rei in hoc tantum vertitur, an pater donans een eatur renuntiaſſe reſpectu omnium liberorum cuiuſuis matrimonij. Pone ergo quòd nondum matrimonio mancipatus donat, & renuntiat expreſſe huic l. nunquid intelligitur reſpectu liberorum futurt prioris matrimonij tantum, non etiam ulteriorum matrimoniorum? & certè nemo dixerit, cùm par ſit omnium qui naſcituri ſunt liberorum ratio, par amor, par affectio, par ſucceſſio: quæ omnibus æqualiter defertur, nullo ætatis, ſexus, matrimonij diſcrimine: & qua tatione voluit donans præferre donatarium liberis prioris matrimonij, eadem & alterius, ſicuti latè dicemus infrà in gl. in verbo, filios non habens. & cum liberos aut filios vocamus, de quibus ſt. noſtra loquitur, omnes omnium matrimoniorum intelligimus. neque enim in hoc leges diſtinguunt, ideo nec nos diſtinguere debemus. l. in ſtandem, in fin. ff. de teſtam. milit. cum ſimi. niſi tamen aliqua particularis ratio aliud induceret, vt in exhæredatione, de qua loquitur Soc. poſt Imo.

Limitata cauſa limi- 110 At alia, inquit, eſt hic ratiò liberorum prioris, alia poſteriorum matrimonij: nam forte patet habuit odiu vxorem præſentē, & conſequentet liberos quos ex ea habiturus eſt, per d. §. legis: ob idque fecit donationem quam facturus non erat, ſi præuidiſſet futuros ſibi liberos ex alia vxore. Igitur non ad eos extenditur hæc renuntiatio. Et ego certè fateor, ſi conſtet verſimiliter donantem ob id donauiſſe, & huic l. renuntiaſſe, huiuſmodi donationem & renuntiationem ex illo odio in præſentem vxorem & illius liberos proueoientem, & ita luuitatam, nō trahi ad alios liberos: cùm limitata cauſa limitatum producat effectum. l. in agris. ff. de acquir. ter. domi. cum ſimil. Ad quod optimè facit, quod voluit Paul. Caſtreo. diſtinguens circa materia huius l. inter liberos odioſos, & dilectos patri, in l. 1. colum. 3. C. de inoffi. dona. & quod ſcribit Card Hoteo. conſi. 20. cuius factum incipit, Iacobus teſtator. de quibus latè dicam in d. gl. in verbo filios non habens. vnde potetis colligere quid & hic dicendum ſit. Nec tamen omiſerim Iaſo. latiſſimè diſputaſſe de reuocatioone donatorum ex hac l. ob natiuitatem liberorum ex alia vxore prouentorum, tribus in locis, videlicet conſil. 115. Bartholomæus, lib. 1. & conſi. 150. factum ſic ſe habet, lib. 2. & conſ. 171. viſo inſtrumento dotis, lib. 4. vbi omnibus neruis contendit donationem reuocari aliis quidē multis rationibus, ſed nihil umnino dicit, ex quo videatur ſcetile aliqood diſcrimen inter filios præſentis matrimonij & futuri. Sed vnum tamen dicit in ſecundo lo. o, quod omittendum non ducimus, quòd licēt cùm pater donans cogitat de liberis, vt cùm eorum mentionem facit in d. natione, non ſit locus huic l. iuxta ea quæ diximus ſuprà nu. 73. incip. item intelligitur. Et alias ea quæ fiunt ſeparatim inter eaſdem partes eodem die & loco, cenſeantur eſſe vnus idémque actus, & quod vni ineſt, alteri ineſſe cenſeatur, vt latè dicemus infra 10 verbo, dunatione largitus, nu. 117. ſed & hoc, & duobus ſeq. tamen ſi pater alicui ſimpliciter donet ſine mentione liberorum, & eodem die & loco & coram iiſdem notariis faciat aliud pactum cùm donatario nihil pertinens ad eam donationem, ſed extraneum a diuerſum, quo mentiuuem facit liberorum, vt in caſu ſuper quo ille conſuloit, non propterea ceſſat huius l. diſpoſitio. nec enim tunc illi actus pro vno habentur, nec quod vni ineſt alteri ineſt cùm ſint penitus diuerſi & ſeparati, ſecundum glo. in l. etiam. §. ex cauſa. ff de mino. & facit l. quædam mulie. ff. fam erciſcu. & l. ſi ex fal. s. ſ. de tranſact. Cui omnino adde quæ de hac re latius diximus in tract. Retract. tit. 2. §. 1. in gl. 1. quæ eſt in verbo, in limine contractus, num. 24. ſed & id ſecundo.

Tanto magis producit effectum.

Quarta declaratio. 111 Quartò declara, vt videlicet donantis cogitatio de liberis aut expreſſa huius l. renuntiatio tollat huius l. remedium, quando pater ita cogitans aut renuntians veriſimiliter ſperat ſuſcepturum ſe liberos, vt quia ipſe vxórque ſua ſunt iuuenes, bonáque corpora ad gignendum conſtitutione. Secus ſi prorſus deſperaret, vt quia ipſe vxórque ſunt admodum ſenes, diutiúſque ſine liberis in matrimonio permanſerunt, aut ſi quos ſuſceperunt, mortui ſunt, nulláque ſpes eſt futurorum, quia ſorte vxor eſt quinquagenaria, ideoque non amplius, vt creditur, idonea gignendis liberis per l. ſi ſterilis, in prine. ff. de act. empt. & l. ſi mater, & ibi Ang. Fulg. & alij. C. de hæred. inſtit. & plenè diximus in noſtris legibus connubia. Contingit tamen, vt ex ea ipſa vxore (nihil enim iam de futura laboro, propterea quæ diximus in præced. declaratione) contingit, inquam, præter omnem ſpem, vt ſit aliquando ſecundùm l. ſi maior. vt ex ea vxore, quam prorſus ſterilem, aut iam viribus ad gignendum effœtam putabat, natus ſit ei filius, nihil tale tam à tempore donationis opinato

Quomodo cauſa limitata producat effectum.

Impoſſibilis ſecundum naturam non cogit annos.

opinati.neque enim inopinabilia, quæ vocamus,ſecundùm naturam cogitare poſſumus,per text.in §.& hæc quæ diximus,iuncta gl.in authen.vt hi qui obli. ſe perh. hab. res minor. Nam & quæ ſunt incredibilia,eadem ſunt & non cogitabilia.l.antiqui.ff.ſi pars hæred.peta.& quæ non ſunt veriſimilia, eadem incredibilia reputantur.l.Mæuius,in princ.ff.de lega.2. & diximus ſuprà verſic.61. ex externis, nec mens & cogitatio ad id trahitur, quod nunquam ſit,aut tardò, coram.extra de offi. deleg. Propterea hoc caſu reuocabitur donatio per naturitatem huius filij, non obſtante illa patris cogitatione aut renuntiatione, quam ob id magis feciſſe videtur,quia tunc credebat nullos ſe vnquam habiturum liberos,& ita hanc renuntiationem tacitam vel expreſſam fore ſupervacuam,& nullius momenti, quàm ob aliud quicquam arg. l.non ſolum,ff.de act.obli.& l. animalis 10 verbo,ſinge,ff.de accept. prout illam intelligunt, & ad alium not.caſum trahunt Rapha.Co.Paul.Caſtren.& alij recentiores,in l.1.§.ſi quis ita.ff.de verbo obliga. Soc.conſ.98.incip.aliàs conſului, col.5. lib. 3. & eius quod voluerunt Saly.& Fulg.in l.non codicillum.C. de teſt: Et ita obtinet ratio noſtræ legis, quæ eſt, vt ſæpius diximus,quòd non præſumitur quis donare,ſi cogiret de futuris liberis. nam & hic nõ abſimili ratione non præſumitur iſte deſperans de liberis donaturus fuiſſe, aut donatione huic l. renuntiaturus fuiſſe,ſi non ſic deſperaſſet de liberis.Eſt enim quælibet renuntiatio & promiſſio intelligenda habere locum rebus ſic ſtantibus l.quod ſeruus. ff. de con. ob. cauſ.& l.quæſtio.§.inter locatorem.ff. locat. & dicemus poſtea latius,nume.130.inci.ad hæc huiuſmodi. Igitur renuntiatio talis interpretanda eſt ſecundùm ſtatum,in quo tunc erat donator,videlicet in illa deſperatione liberorum propter quam donauit ex qua deſperatione liberorum ductus fuit ad donandum, eadem quoque & ad renuntiandum.l.dolt,§.diuersũ. ff.de nouat & quod ſing.no.Guil. Cu. Iacob. Bu. & Alb.in l.c.ff.de condict. ind.quòd ſi ſoluens indebitum renuntiat condictioni indebiti credens eſſe debitum,poterit tamen repetere, non obſtante huiuſmodi renuntiatione : quia quo errore ſoluit, eodem renuntiauit.quod & idem ferme volunt Bar.Saly. Ang.Pau.Caſtrẽ.& recentiores,in l.vlt.§. idem quæſiit,per illum tex.ff.co.tit.Bart.in l.ſi ex cautione,col. vlt.& ibi etiam Bal.in 2q.& alij.C.de non num.pec. Bart.conſil.88.in quæſtione inter Franciſcum, verſic. ad cuius declarationem.& conſi.90.dilecto domino, in fi.Saly.in l.pen.C.de donat.& Paul.conſi.73.incip. licèt iſta domina.col.vlt.lib.1.& conſil 143.viſo proceſſu,col.1.lib.2.& Barb.conſil.75.à Ioue principium col.3.vbi ad hoc dicit ſing.tex.in d.6.idem quæſit.& conſi.76.illud in medium afferam,col.6.lib.3. & Corn. conſi.189.in præſenti conſultatione,colum.4. verſic. pro quo etiam facit,lib.1.& conſil. 143. cui eſt ſimile initium,col.3.verſi.deo inſtitutio,lib.3. & cõſil.258. quanquam in hac conſultatione,col.4.verſi.ſimiliter ergo,lib.4.Et faciunt not.in ſimili per Bar.& Ang. in l.vlt.ff.ad Velleian.& eundem Bar.Rom.& Ptã.Aret. in l. ſi quis cùm alitet, ff. de verbo. oblig. è quibus Aret.dicit ſing.tex.in d §.idem quæſit.& Imo.in e.ſi cautio,ext.de fide.inſtr.& in c.pe.col.15.ext.de empt. & vend.vbi dicit ſing.text.in d.§.quæſin.Alex.conſil. 35.viſa ſcriptura priuata,col.1.verſi.& licèt dicta ſcriptura,lib.1.& conſi.179.viſa ſcriptura,col.2.verſi. & licet lib.2.& Phil.Dec.conſil.180.viſa renuntiatione col.pe.verſi.tertiò non obſtat.

Renuntiatio interpretanda eſt ſecundùm ſtatum in quo erat donator.

Confirmatio præcedentis quæſtionis.

112 Et ita expreſſim in caſu noſtræ l.de quo loquimur,ne auctoritate carere videamur,conſuluit Soci. d.conſi.126.viſum fuit.lib.3.& inter conſi.Ptã. Curt. ſeniorꝭ, conſ.2. eleganter & ſubtiliter, quibus locis ſuprà citauimus,in quibus dicit de hoc eſſe caſum in c.vlt.17. quæſt.4. vbi quidam donauit cum nullos ſperaret liberos,& ita, inquit, cogitabat de liberis, quæ cogitatio habet vim renuntiationis.Tamẽ cùm ei non opinanti nati eſſent filij, tertractata fuit donatio.Et ſimilis eſt,vt hoc et addam,tex.in legibus Lõgobard.tit.de ſucceſſo.in hæc verba,ſi quis ſe deſperauerit propter ſenectutem, aut aliquam corporis infirmitatem,quòd libros non poſſit habere, & res ſuas alij thingaucrit,poſteáque contigerit filios legitimos procreare,omne thinx,quod eſt donatio, quæ prius facta eſt,rũpatur.hæc ibi. Sed & hoc dicit Soc. vt ad eum redeamus,probate text.in l.tale pact.§.vlt. ff.de pact.iunctis not,per Guil.Suz.& Alb. ibi inducentes illum tex.ad quæſtionem de eo, qui eum nullos haberet ſperarétve filios,acquirebat nomine fratris.poſtea tamen præter ſpem genuit filios, certè filij ipſi potuerunt repetere ea bona nomine patris comparata, per illum tex. quaſi videlicet ille tex. qui eſt fundatus in ſimili præſumptione, & coniectura, & veriſimilitudine, cuiuſmodi & fundatur l.noſtra,habet locum non ſolum in eo qui non cogitat de liberis, ſed & in eo quoque,qui cogitat, ſed eſt deſtitutus omni ſpe gignendorum liberorum, nam non poteſt deſperare de filiis,niſi qui cogitat, vt dicit probari in lib.6. Et licorum,licet verbum ſperare ſit generale ad cogitantem & non cogitantem. c. t. & ibi Arch. in verbo,ſpem.de elect.lib.6. & diximus ſuprà nu.68.inci.nam & ſi aliter dicetemus.Sed & quod in caſu d.l.pactum.§.vlt.pater cogitabat de liberis, probatur quoque hoc modo. Nam in ſtipulatione, de qua loquitur,adiecta fuit conditio ſi filia mea decederet ſine liberis.ex quo facilè deprehenditur, quòd de liberis cogitabat,arg. l. qui filiabus. in prin. ff. de leg.1.& quæ diximus latiſſimè ſupra verſ.73.item intelligitur.& rurſum verſic.76. incip. nec ſolum ſi de propriis.

De eadem.

113 Sed & idem quoque in caſo de quo loquimur, vt videlicet non obſtet cogitatio aut renuntiatio patris,apertè ſenſiſſe videtur Pau.Caſt.cuius tamẽ Soc. non meminit,in l.1.col. 3. verũ, vnum tamen ſcias. C.de moſſi,donat.cum hæc dicit ad verbum, Vnum tamen ſcias, quòd propter liberos de nouo ſuſceptos non debet reuocare,niſi ex tacita voluntate,niſi donator de liberis deſperaſſet, vt quia habebat vxorem ſterilem,&c. Vides igitur ex Pauli ſententia, quod ſi etiam donantis tacita interueneriit voluntas, quia ſcilicet cogitauit de liberis, ſi tamen deſperabat de liberis.reuocatur. Et idem quoque expreſsè voluit Fran.Ripa.hic in 50.q.& item lib.3.reſp.115.incip. licet donatio,col.pe.quibus locis ſolius Soc.meminit.

De eadẽ re

114 Et optime facit quod in ſimili ſcribit Bal.in l. Titius.ff. de liber. & poſthum. dum loquitur de teſtatore habente vxorem ſterilem, quæ tamen poſtea habuit filios, quorum natiuitate reuocantur legata, nec conſeruantur ex auth. ex cauſa. C. de lib. præter. quod & idem volunt ipſe Bal.in l. filio præterito.ff.de iniuſt.teſta. & Cor. conſ.195. in hac conſultatione, col.pen. verſic. & maxiũ hoc procedit, & ſeq.lib.1.vbi ingentosè probat aliud eſſe non cogitare de liberis, aliud deſperare omnino de futuris liberis,& rurſum conſil. 158.pro deciſione, col. pen. lib.2.& conſi.135. in hac conſultatione,col.3.lib.3. & conſil.150.prima facie,col.2. verſi. cum itaque, eod. lib.3. vbi etiam facit diſcrimen, de quo ſuprà diximus ex eodem, rurſuſque conſil. 225. ante quam aggrediar.col.pen. eo. lib 3. vbi & idem dicit voluiſſe Dio.Barg. & Bal. à Bartho.in d.auth. ex cauſa. Nec longè abeſt quod ſcribit Bal. conſil. 239. incip. quia vltimus paſſus,lib.3. quod ſi quis conſtitutus in infirmitate, quam ſe deſperat poſſe euadere, legata in

teſta

teſtamento relinquat cum clauſula codicillari, poſtea illi libetato ab eo morbo nati ſunt liberi, nun cõtinuantur legata ex d. auth. ex cauſa, nec vt quidé illius clauſulæ codicillaris propter deſperationem futurorum libérorum, ob eum morbum, quem letalem credebat. Et idem dicit ipſe Bal. in l. vlt. col. pen. verſ. ſed quæro nunquid iſta clauſula. C. de codic. illis verbis, niſi erronea opinio non habẽdi poſthumum cautam dederit legato, vide tamen circa cauſam d. auth. ex cauſa. Paul. Caſt. conſ. 15. incip. lib. 2. vbi videtur voluiſſe contrarium eius quod ſupra diximus.

An neceſſe ſit expreſsè renũciare, an ſufficiat in genere.

115 Nunc autem reſtat, vt ſciamus vtrum neceſſe ſit, vt donans expreſsè ac nuncupatim renuntiet huic l. ſioe reuocationi donationis ob futuros liberos, an verò ſatis ſit vt generaliter renuntiet omni remedio legum quibus donatio poſſet infringi, reuocari, retractari: ſiue promittat generaliter non venire contra donationem qoacumque ratione, cauſa, vel occaſione, ſiue aliàs generaliter. Et hoc videtur ſatis eſſe. Nam cogitatio liberorum in genere facit ceſſare hanc l. vt ſupra latè diſſeruimos in verſic. 76. incip. ſed hic quæſtionis eſt, & ſeq. Sed qui generaliter renuntiat, cenſetur & in genere cogitaſſe de omni caſo, vt expreſſim dicit Imo. in cap. cùm contingat, in 3. membro prine. de iureiuran. & item in c. 1. de commo. & Alex. conſi. 3. viſo inſtrumento, col. 3. verſic. fortiùs voluit, lib. 1. & dicemus paulò pòſt latiùs. Imò verò fortiùs id debet operari renuntiatio generalis expreſſa quàm tacita cogitatio, cùm

Plus roboris habet ex preſsè quàm tacitum.

pleramque plos roboris habeat expreſſum quàm tacitum, pro not. in l. cùm quid, ff. ſi cert. petat. & latiſſimè oſtendimus in noſtris legibus connubialibus in gloſ. 5.

Generalis renuntiatio trahitur ad omnia.

116 Item quia generalis renuntiatio ſiue liberatio generaliter trahitur ad omnia. l. pluribus. ff. de accept. l. emptor. §. Lucius, & ibi glo. & Doct. ff. de pact. Iac. But. & Saly. in l. agc. C. de tranſact. Bart. & Saly. in l. ſi de certa. C. eo. tit. Bald. in l. tres fratres, in 4. not. & in 2. oppo. ff. de pact. & iterum in l. ſub prætextu ſpecierum. per illum tex. in 2. oppo. C. de ttãta. & cõſ. 4. quæritur vtrùm, in ſi. lib. 1. & cõſ. 184. refutatio facta, ad ſi. li. 4. vbi dicit, quòd generalis renũtiatio nullis coarctara terminis refertur ad omnia per d. §. Lucius. Ant. & Pan. in c. 1. eo. tit. & Floria. inter conſ. Raph. Co. conſ. 8. viſis compromiſſo, col. pe. vbi nunc upatim dicit tantum prætiudicare generaliem renunciationem, quantum ſpecialé, & ncrum conſ. ſeq. duo erãt ſocij, poſt med. & conſ. 14. teſtator filio iam nato, col. vlt. & Alex. conſi 4. ſuper præmiſſo. col. 4. verſ. & ſeq lib. 1. & conſ. 11. viſo ac vt oportet cõſiderato, col. 2. verſ. ſed. præmiſſis non ob. & ſeq. lib. 2. vbi ad hoc multa addncit, quæ in videre poteris. & Bened. Cap. conſ. 165. cùm vt in facto præſupponitur, col. vlt. ideo nemo cogendus eſt facere huiuſmodi generales libetationes. l. 3. §. contrariũ. & ibi 12. Atet. Dyn. Oldta. & Bald. ff. de con. iud. ture. Bar. in l. cùm Aquiliana, in vlt. not. per illum tex. & ibi quoque Ange. & alij ff. de tranſact. Bal. in l. pactum, in 16. q. C. de coll. Sal. in l. ſicut datam. C. de lib. cauſ. Card. Flo. in c. ſuper eo, extta de tranſa. Ro. conſ. 155. præmiſſum laudó in 2. dubio, vbi ad hoc dicit ſing. tex. in d. §. contrarium, & clanculũ Pan. conſ. 114. videtur primo quòd dicta compoſitio, col. 2. lib. 2. Barb. conſ. 16. prælatè ſcripſit, col. 4. verſ. ſecundò præmitto, lib. 2. & Alex. d. conſ. 2. col. 3. verſ. & prædicta, lib. 2. & Iaſon. in d. l. ſi de certa, col. 2 verſ. & ideo nemo. & conſ. 9. venerabilis, col. vlt. lib. 2. & iterum in vlt. addt. illios conſ. & col. vlt. & conſ. 171. videretur, col. 1 lib. 2.

Generalia verba generaliter præindicant.

117 Nam & generalia verba generaliter præindicant. l. vlt. in ſi. C. de dot. promiſſ. vbi hoc not. Aug. ad id quod Perufini dicere ſolent, nullus debet effaudere verba ſua, vt capta fletcota. Vnde & genetalis ſubſcriptio tantum nocet, quantùm ſpecialis, vt voluit Bal. in auth. ſi quis in antiquo. C. de cdé. Ang. Imo. Pan. Ga. Alex. Fra. Arc. & Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus fuero, ſi Titius. 5. Chryſogonus. ff. de verb. obli. Pet. Anc. cõſ. 242. primo de vitib. probationis. vbi reprehendit Bart. tenentem contrariũ, in l. diuus, §. Senatus. ff. de falſ. & Pan. Caſt. conſ. 216. confirmando quæ ſupetiùs ſcripta ſunt, paulò ante fin. lib. 1. Alex. in l. quæ dotis, col. pe. verſ. & ſobdit ibi. ff. ſol. mat. vbi hoc dicit not. & conſ. 147. pondetatis his de quibus, col. 3, lib. 2. vbi hanc dicit eſſe communem opi. quicquid in contrarium dixerit Bart. in l. diuus. §. idẽ ſenatus. ff. de falſ. & Pau. Ca. ſibi cõtrarius, ptoot il'ũ multi allegãt. conſ. inci. caſu de pta ſcnti fui teqmſitus ad ñ quod tamen conſ. nó potui teperire. & idé quoq; voluit ipſe Ale. conſ. 114. viſis & cõſiderans. col. 4. verſ. quintò probatur, li 6. & Phil. Dec. in c. quoniam contra falſam. col. pe. verſ. de probat. & conſ. 447. in donatione in ſi. Et faciunt not. in ſimili per Bart. in l. etiam. ff. de mioot. & Pan. conſ. 72. ſalvatoris, & c. videtur primò, col. 2. verſ. ſed his minimè obſtantibus, lib. 2. vbi conſulnit in pulchro caſu de quadam renuntiatione genetali.

Recedendum nõ eſt à verborum ſignificatione.

118 Et hæc quidem omnia optima ratione, ne ſi liceat recedamus à verborum ſignificatione, quæ eſt, vt verba generalia generaliter intelligamur & operentur. l. regula. §. vlt. ff. de iur. & facti igno. & l. 1. §. cùm vrbem. ff. de offi. præfect. vrb. & l. 1. §. ait ergo. ff. quæ in fraud. cred. & l. vlt. & ibi gl. quæ id dicit, & probat procedere in legibus teſtamentis & contractibus, & ibi quoque Saly. in ſi. C. de har. vel actio. vẽd. Et ſub verbis generalibus omnia compte hendunt or. l. Iulianus. ff. de lega. 3. & l. à procuratore. C. anand & c. 2. de obſer. iciun. & in pulchra quæſt. not. Bar. in l. generali §. vxori. ff. de vſufr. leg. & Ro conſ. 44. incip. ex ſupra narrato themate. Etiam ſi maior ratio in vno quàm in alio. l. 1. §. quod amẽ. ff. de alie & voluit Soc. in l. 1. 9 ex his, in prin. per eum tex. ff. de verb. obli. & Phil. Dec. qui & alios ad hoc allegat in rub. extrà de indi. col. 7. verſ. & ex his inſectus, & conſ. 7. in cauſa domine, col. 1. verſ. confirmatur hoc, & conſ. 10. in cauſa iſtorũ, col. 1. verſ. quartò vt ſupra dixi. & conſ. 29. cuius ſuperſcriptio incipit, an detiit reſtitutio, colum. 2. verſ. primò hoc probatur, & conſ. 48. cuius etiam ſuperſcriptio incipit, primilegium, col. 2. vbi illum text. dicit ad hoc eſſe eo. & conſ. 61. an vallallus, col. 1. vbi & illum dicit not. Ludo. Goza. d. conſ. 35. breuiter, col. 2. nu. 6 ſciamque ita pinc edit, vt comprehendat perſonas priuilegiatas. l. in fraudem, in ſi & ibi Bal. ff. de teſt. milit. & Phil. Dec. loco poſtremo ſupra allegato, & diximus latè in tractatu Retractuum, tinit. 1. §. 1. in gl. 14 nu. 96. ego verò. Ex quo & illud quoq; exit, quòd tantum operatur generalis diſpoſitio quò ad quamlibet ſuam ſpeciem, quantum ſpecialis quò ad ſuam ipſius ſpeciem. l. Gallus §. inſtituens, vbi Bal. & Alex. not. vtrobique in 2. nor. ff. de lib. & poſt. & l. ſi duo, & ibi Bat. ff. de admi. tut. & l. ſi cherus. ff. de leg. 3. & l. omnes, & ibi Bald & Ang. C. de præſcript. 30. an. & in c. ſi ſacerdos, extrà de off. ordin. & volum gl. in l. ſi quis mihi bona. 5. ſuſſium, verſ. ſed vtrũ. ff. de acq. hæred. Signo. conſi. 30. factum tale eſt, quidam nomine Arnoldus, col. 1. verſ. in oppo. Batt. in l. tres tutores, in prin. ff. de admi. aut. & in l. centurio, col. 6. vet. tertia fuit oppo. ff. de vulg & pup. ſubſtit. Bal. in l. a. C. de neceſſ. ſet. hæred. inſt. Ant. Pan. Felv. & Phil. Dec. in c. ſedes Apoſtolica, de reſcript. Domi. conſ. 65. Ieſu Chriſti. & c. diſcutiam. col. 6. verſic. circa primum. Fulg. conſ. 117. Ioan. quondam de Rapendis, colum. 3. vet. impoſtrum. Æg id. Bella. conſ. 26. in omnibus, col. 1. Alex. & Franc. Arc. in l. 1 ff. de vulg. & pup. ſubſtit. idẽ Alex. conſ. 105. pondetatis verbis, col. 1. lib. 6.

lib.6.& conſ.121.perſpectis literis, col.2.verſ. nec ad hoc ob.& col ſeq. ver.& confirmo, eo.lib.6. & conſ. 255.poſt redditum,col.1.cod.lib.6.Fran.Cutt.ſeniot. conſi.49 recolendæ memoriæ,col.15.verſ.in propoſito,Philip.Dec.conſ. 23.cuius ſuperſcriptio incipit,an & quando.cor.3.verſ. non obſtan.quod ibi. & conſ. 259. viſis his,colum.2.cum quibuſdam aliis concord, congeſtis à Pely. & Dec.in d.c.ſedes. Nam & etiam ſemper generalibus ſpecialia inſunt. l. ſemper in generalibus.ff.de iur.

In materia odioſa lata ſit interpretatio.

119 Et hæc quoqoe procedunt in odioſis,ne quis cauſetur hanc renuntiationem in caſu l. noſtræ eſſe odioſam. Nam & in materia odioſa lata fit interpretatio,ad hoc, vt diſpoſitio quæ generaliter loquitur, & generaliter etiam intelligatur,vt ſcribit Ang. in l. vlt.col.vlt.verſ.tertiò quæritur.ff.de cõſt.ptin.& Ant. in c.olim,ext.de verb ſign. quod not.reputat Philip. Dec.in c. t.col. 2.ver. quartò facit,de conſt.in 1. lect. & conſ.5.in cauſa dominæ,ante fin.Nam licet materia odioſa ſit, non ramen excluditur lata interpretatio, quæ ex proprietate verborum procedit, ex tex. not. l.cum lege & ibi Fran.Aret.ff.de reſta. & l.filium habeo.ff.ad S.C.Mace.& l.2.§.quid ſi curatores. ff.ad S.C.Tert. Ant.in rep.cap.vlt.in materia extenſionis, in t.ſal.quæ eſt in chat.pen.verſ. fallit. primò quãdo verba de conſu.Do.in c.t.de temp,ord.lib.6.& Cald. loquens in materia diſpenſationis,conſ.1.tit.de conſang.& affinit. in prin. de quo & per eundem Dec. in d.c.1.vbi ſupra de conſtit. & in d.c.ſedes. col.2. in 3. not.de refer.& conſ.115. viſo tenore. & conſ. 258. in caſu Domini Fran.col. 3. & conſ. 289. non eſt paruit ponderis,col.vlr. verſ. ſecundò reſpondetur. & conſ. 353.in caſu propoſito,col.2.verſ.ſed tamen prædictis & Lndo.Gozad conſ.59 prima facie,col.3. nu.13. & conſ.66.quod eſt eiuſdem initij.col.vlt.nu.23.Et denique procedit in materia ſimul odioſa,timul & pœnali.glo.in c.contra Chriſtianos,in verbo procedendi,de hæred.lib.6. Ludo.Gozad.conſ. 19. dubitanm, col.4.nu.17. vbi & ad hoc citat d. l. eum lege. ff. de teſta.& conſ.51. in hac cauſa col.7.núm.14. & conſ. 103.videtur primò,col.1.num. 9. Sed & d.gl. in d. c. contra Chriſtianos,probat id etiã procedẽte in correctoriis,quod & voluit. Imo,in l.ſi verò. §. de viro. col.2.ff.ſol.matri. Alex.in anth. ex teſtamento. col.3. ver.ſolum reſtat,C.de collati.Hiero.Gratus conſ. 79. conſulnus,col.1.verſic.præterea alia ratione lib.1. & conſ.95.quidam canonicus,col.2.nu.14.eo. lib.1.

Verborum generalium periculum ſæpe generat.

120 Ideo ſalubriter monet Bal.in l.pactũ quod dotalẽ.in 17.q.C.de coll.vt cauent ſibi renuntiantes à verbis generalibus,ne in promptum ex effuſo ſermone periculum incidant,ſecundùm tex.in d.l.vlt.in fi. C.de dot.promiſſ.& vt dicit Bald per illum tex eõſ. 186 generalitas,in princ.lib.4.verborum generalitas periculum ſæpe generat. Ideo ſibi debent imputare generaliter pacilcentes, ſi non cogitauerint ſub verbis generalibus omnia comprehendi erã non cogitata, vt dicit idem Bal.in d. l.tres fratres, de pact. & in d. l. ſub prætextu. de tranſact. dum reſpondet ad l.cum Aquiliana,ff.dẽ tranſact.qua cautum eſt,generalem tranſactionem non trahi ad incognita, vt videlicet intelligatur, quando quis nec in genere quidem cogitat.In dubio autẽ videtur quis propiet verba generalia in genere ſaltem cogitaſſe de omnibus, arg.l.qui inte.ff.de teſt,milit. & ita illam l. intelligit B.. t.in dicta l.ſub prætextu,in princ.qui & idem voluit in dicta l.ſi certa circa medium,verſic.quæro vlteriùs,& ibi Ial. col.vlr. verſ. ſecundò quærit. C. de tranſ.& voluit Ang.in l.qui iure mutu,ff.de teſt.& in l.qui Romæ.6.duo fratres.ff.de verb.obl.Imo.& Ale. ſupra allegatt in verſ.ab hinc 5. & præterea idẽ Imo, in cap.conquerente,col. 14.extrà de offi. ordin. Pau. Caſt.conſ.30.ſuper puncto iſto plura, in fin.lib. 1 & Alex.conſ.42.ſuper præmiſſo themate, col. 4. vers. quarto,lib.2.& d.conſ.11.col.2.verſ.ſed præmiſſis & multis ſeq.lib.2. & Fran.Aret. conſil. 33. conſultatio præmiſſa,col.pen.verſ.ſed dubium facit.& Soc. conſ. 103.in caſu conuentionis, col.4. verſ. ſed tamen his nou ob.lib.3.vbi multæ concord.afferuntur.

Generalis renuntiatio non eſt illuſoria.

121 Ex quibus ſit quòd per renuntiationem huiuſmodi generalẽ omnis legum auxilij,& ſimiles, cenſetur eſſe renuntiatũ beneficio Senatuſconſulti Velleiani,vt voluit Bar.in l.ſi ſub conditione,col.5.verſ. quæro quid ſi nõ renuntiaut. ff.de teſt.tut.& in auth. matri & auiæ. col. pe. ver. quæro quid ſi non renuntiauit,& ibi etiam Bal.& Saly.C.quãd.muli.tutel.offi. & Fran.Arer.d.conſ.33.conſultatio præmiſſa,cõl. pe. verſ. ad rollendum. Quanquàm contrarium in hoc voluit Bald. ipſe alibi,niſi,vt dicit, ea tenũtiatio fiat de conſcienria iuria, vt in matre ſuſcipiente rutelam in quo caſu loquũtur Bar.Bal.& Saly. vbi ſuprà,alias ſecus,vt dicit ipſe Bal.in l.1.in 1.lect.ante fi.ff.ſi quis in ius voc.nõ ierit.Sed quicquid ſit,Bar. in illis duobus locis tenet per huiuſmodi generalem renuntiationem cenſeri renuntiatum beneficio non incãrecandi,id quod etiam voluit Saly.in d. auth. matri & auiæ.& Ro.in l.ſi verò.§. de vito in 2.princ. ſal.ff.ſol. mat.& in l.plerique,& ibi etiã Alex.col.vlt. Soc. col. 6.verſ.ſecundus caſus,& Ial.etiam col.vlt.ff.de in ius vocãd.& Matheſal.qui hoc reputat mirabile, in not. 109.inci.nota caſum quotidianũ.& Ial.in l.ſi ego,col. 2.verſ.addetur notabilem effectum, ff. ſi cert. pet. vbi hoc dicit ſing.& not.& in l.ad egregias, col. 2. ff. de iureiur & Soc.conſ.126.diligenter,col.2.verſ.confirmatur hoc.lib.1.quod repetitur conſ.180.lib.1. liem & beneficio quoque cedendarũ actionũ, vt per multa probat ipſe Soc.conſ. 200.quoniam ex forma,col. pe.verſ.ſeptimo certum eſt,lib.2. quòd repetitur cõſ. 125.lib.4.& ante eum Ang. quem ipſe allegat, in l.2. C.de fideiuſſ.& ante vtrunque Bal.quem nullus allegat,conſ.4 quæritur vtrum,lib.1. vbi poſt multa hinc inde allegata tandem concludit hoc de regote iuris eſſe verius,licet aliud ſit æquius & nõ obſcure Corn. conſi.51.licẽt in hac.col.3.in litera in.& n.li.2.& nouiſſimè Phil.Dec.in l.vlt.in prin. col.4.verſ. illud tamen notandum eſt.ff.ſi cert pet.& conſ.27. cuius ſuperſcriptio incipit,exceptio cedendarum,vbi & Soc. non allegat. & conſ.446.viſo eleganti cõſi.poſt prin. & conſil.451.viſa inſtructione,col.pen. verſi. vltimò adnertendum.& Matth.Affl.qui nullam citat, deciſ. 282.quæ regia,col. vlt. verſ.ſed melius. Licẽt diuerſum cenſuerit Bal.ipſe in l.ſi diuerſi poſt prin. C. locat.& Roma cõſ.472.in eo quod quæritur.col.2. ver. ſecundum obſiſtens. & Alex.in addi. Bar.in l.hi qui. ff.de fideiuſſo. & in l.ſi ex duobus. 6.ſi à Titio. ff. de duo.reis.& conſ.116. vilis quæ ſubtilitet.col.vlt. lib. 6.& conſ.196.perſpectis narratis,col. vlt.eo.li.6. Atque etiam beneficio exceſſionis ex auth.præſente.C. de fideiuſſ.aut alias,vt tradit Phil.Dec.in d.l. vlt.vbi ſupra,ſi cert.pet.& d conſ.27.col. 3. verſ. & nunc intelligis. & antè eum Franc. Arer. quem non allegat. d.conſil. 34. conſultatio præmiſſa,col.pen. verſi. ſed dubium facit, innctis præcedentibus. & ante vtrunque Bald. in l.1.col.3. verſic.pater qui confeſſus, C. de comm. ſpei. debi.lib.10. quem nunempatria ſequitur Alex.conſi.33.in cauſa execurionis, col.4. verſic. ſecundò principaliter. l.h. 4.& conſil. 34. conſultus allàs, column.1.verſic.4. ad exceptionem cod. lib. 4. Quanquam contrarium videtur ſentire Roma. conſi. 211. allegationes, cùm dicit quod fideiuſſor qui promiſit ſolnere ſine aliqua exceptione, non intelligitur renuntiaſſe d.cto beneficio, per multa quæ ibi allegat, & ſequitur Ial. in l. t, column. 2.

C. de

C. de ſacroſanct. eccleſ & Hippol. Marſil. ſing. 332. credo te ſcire. Idem autem dicit in beneficio diuiſionis vt ſcilicet per renunciationem generalem cenſeatur ei renuntiatum, Imo. conſil. 46. in caſu præmiſſo ante omnia ad ſi. Frāc. Atet. vbi ſupra & Guid. Pap. q. delphi. 367. in aliquo. vbi etiam idem dicit de omni beneficio ordinis. Item & beneficio d. l. plerique. de in ius vocan. vt per Iaſ. ibi, colum. 4. verſic. 13. limitat. id quod etiam non obſcurè videntur intellexiſſe Rom. Alexan. & Socin. ibi. Et beneficio l. de his. ff. de tranſact. vt per Alex. conſil. 11. viſo ac vt oportet conſiderato, col. 5. verſ. pondero illa verba, iunctis præcedentibus. lib. 2. & Soc. conſ. 200. quoniam ex furma, col. pen. verſ. 7. certum eſt, lib. 2. & Philip. Dec. d. conſi. 452. Atque etiam beneficio renocandi ob inſinuationem non factam, vt voluit Corn. conſi. 54. in themate præſupponuntur, col. 3. verſ. item verbum liberè, lib. 3. & Franc. Atet. conſil. 27. conſidetatis, col. 6. ver. & licèt in iuramento. Et denique beneficio non conueniendi vltra quàm facere poſſumus, vt conſuluit idem Corne. conſi. 128. circa hanc conſultationem, col. 3. verſ. confirmantur prædicta, lib. 3. Et generaliter cuilibet beneficio ſpeciali tatione indulto, vt reſpondit Franc. Curt. Iun. conſ. 18. memoria tepeto, col. 6. & ante eum Ftā. Atet. d. conſi. 103. bteuitas, col. 3. verſi. ſecundò hoe probatur, per not. per Batt. in d. l. ſi quis ſub conditionc. ff. de teſta. tuto. & Saly. in auth. matri & auiæ. C. quād. mul. tut. off. idque dicit probati in l. vlt. eo titu. & in §. qui verò. in auth. vt mat. debit. & cred. Etiam ſi ex ſtatuto non ex iure communi competat, vt per Ro. conſi. 251. incip. clariſſimè. & Dec. d. conſi. 452.

Contraria opinio.

122 Contrarium tamen in caſu noſtræ l. voluiſſe videtur Old. conſil. 95. cuius initium eſt, ex forma, iſtius. col. 2. dum loquens de hac l. noſtra, licèt ad aliud propoſitū, aſſerit non rationis eſſe per verborum generaliū anguſtias filios parentum bonis ſtaudari. pet hæ ſentiens non obſcurè, verbis genetalibus non videri renuntiatum huic l. Sed & hoc apertius voluit Bal. in l. 1. in vlt. q. C. de inoff. dona. & apertiſſime Rom. qui in id edidit, conſ. 269. non eſt dubium. & Paul. Caſt. conſi. 435. ſuper hoc puncto plura videntur, col. vlt. lib. 1. Socin. conſ. 147. viſa facti contingentia, col 5. verſ praterea in reminis, lib. 1. & iterum conſ. 53. viſo inſtrumento, col. 1. lib. 4. Bartho. Cepo. in l. irritam, quæ eſt vlt. verſi. & adde quòd per renuntiationem. C. de vſucap. pro dona. & Iaſ. conſi. 230. factum ſic ſe habet, col. 4. vet. quartò pro confirmatione. lib. 2. Steph. Bertr. conſ. 135. thema conſultationis, col. vlt. lib. 4. & Franc. Curt. iunior cōſ. 25. circa præmiſſam, col. pe. Carol. Ruſt. conſi. 98. viſa renuntiattone, col. 10. num. 22. lib. 1. & conſi. 107. Ieſi, ad ſi. eo. lib. 1. & conſil. 169. de tribus, col. 5. n. 13 eo. lib. 1. & conſ. 173. quæritur primò, col. 6. verſ. ſecundò reſpondetur, eo. lib. 1. & cōſ. 2. q. col. 3. n. 4. poſt med. lib. 3. & conſi. 60. de re quidem, col. 6. n. 17. eo. lib. 2. & Ripa qui ſolum Ro. profert hic in q. 42. & And. Alciat. in l. pe. in verbo, antiqui, in fi. C. de pact.

Rationes contrarie opi.

123 Mouetur autem ipſe Rom. qui de hac te copioſiùs cæteris loquitur, ns tationibus. Primū enim tranſactio non trahitur ad non cogitata. dict. l. cùm Aquiliana. & l. Aquiljana ff. de tranſact. & l. vlt. §. idem quæſit, & ibi Doct. ff. de condi indeb. & cap. cùm inter, de renunt. Cui adde quod voluit glō. in l. tres fratres. ff. de pact. in vna ſolutione quam dat ad l. qui Romæ. §. vlt ff. de verbo. oblig. quòd generalis renuntiario non trahitur ad id, quod quis veriſimiliter ignorat ſibi competere. & eam approbat Bar. ibi. & Card. Flor. cōſ. 92. nobiles viri, col 6. verſ. item etiam ſi valuiſſet. At in dubio, vt ie icamus ad Ro. nō præſumitur donans cogitaſſe de liberis, neq; not. per Bat. in l. Titia Scio. §. imperator. ff. de lrg. 2. & ſup. latè diximus ver. 71. incip. ſed hìc in quæſtione vertitur, & aliis ſeq. Sed huic tamen ſatis reſponſum eſſe videtur ex iis quæ nuper diximus, quòd per verba genetalia videtur renuntians cogitaſſe de liberis in genere: quod videtur ſufficere: vt diximus ſuprà n. 78 incip. ſed hìc quæſtionis, & ſeq.

Beneficium alicui conceſſum cauſa miſerationis requirit verba ſpecialiſſima

124 Item beneficium, inquit Rom. alicui conceſſum cauſa miſerationis & pietatis, ad hoc vt excludatur, requirit verba nō ſolùm ſpecialia, ſed & ſpecialiſſima, vt voluit Cyn. in l. 1. in fin. C. quā. impe. int. pupil. & vid. & Bald. in l. 1. col. vlt. ff. ſi quis in ius voca. non ier. Id quod reputat ſing. Ro. vbi ſuprà. Et idē voluit, vt id Rom. additā, Sign. cōſ. 234. in quæſtione præſentibus interclusa, col. 1. pet text. in auth. qua in prouincia. C. vbi de eti. agi. op. iuncta d. l. 1. C. quaon impe. & faeit quod pet d. l. 1. voluit Imo. in e. ſignificātib⁹, de offi. deleg & ipſe Sign. cōſ. 176. quæſtio proponitur, col. 2. verſi. ſed in caſu noſtro. & cōſ. 231. Titius locuples, poſt medū, verſ. præterea generalis diſpoſitio. & Card. Flor. cōſi. 136. factū ſic ſe habet, vacantibus, col. 5. verſ. item in c. dudum. Sed beneficium huius l. eſt huiuſmodi, cùm l. ipſa videatur miſereri parentis, qui veriſimiliter & ex pietatis cōiectura cēſetur malle rem donatā ad liberos, ſi quos habitur⁹ eſt, pertuenire, quàm ad extraneos: & ſi de illis cogitaſſet, veriſimiliter non donauiſſet, aut conditionem reuocandi appoſuiſſet. Sed & ad hanc quoque rationem dici poſſet, quod ad præcedētem dictū eſt, ſcilicet ſatis eſſe, ſi in genere cogitauit.

Beneficium alicui conceſſum à lege ratione exuberantis fauoris, requirit ſpecialem renuntiationē.

125 Denique beneficium quod alicui conceditur à lege ratione exuberantis fauoris, requirit ad exclusionem ipſius ſpecialem renuntiationem, pet tex. in d. l. 1. & ibi etiā Bal. ante fin. ff. ſi quis in ius vocat. nō ictit. Verùm ad id quoque dici poteſt, aut eā rationē ſi veta ſit, non eſſe in omnibus perpetuā, aut id beneficium minimē eoncedi ratione exuberantis fauoris, eùm ſatis ſit, vt diximus, in genere cogitaſſe. niii id potius falſum ſit: quod non admittimus, cùm ſit ex omniū, præter 6tius Parpal ſentētia, vt ſup. diximus.

Confirmatio ſuſtem. Generales renuntiationes plerumque in inſtrumētis apponuntur.

126 Ad huius tamen poſtetioris partis, quæ ſpecialem renuntiationem tequirit, comprobattonē, & illud addi poteſt, quòd huiuſmodi generales renuntiationes plerunque apponuntur cū parua cognitione, & fæpiſſime ex quadā cōſuetudine notatiorum magis, quam quòd in a partes conueniant, vt atteſtantur Ang. conſ. 253. domina Antonia, col. pen. verſic. primò quia dicta mulier. & Card. Flor. conſ. 120. Titius obligauit ſe, in fin vbi ex hoc dicit quòd tales renuntiationes debent ſtricte intelligi, & ſequitur Soc. conſ. 103. in caſu cōuentionis, col. 3. lib. 3. & ex tecentioribus Phil. Dec. cōſ. 352. viſo puncto, col. pe. ver. quia reſpōdetur, & cōſ. 3⁹. requiritur, co. 2. verſ. ſed tamē his nō obſtātibus, & alibi ſæpe & ante eos idē volut Bal. conſ. 4. quæritur vtrùm, lib. 1. Idcòque attendi nō debent, ſed pro non poſitis ſunt habendæ, ſecundùm Bar. in l. 1. in §. q in fi ff. de iure cod & Bald. in l. quoties col. 1. ver. modò reuocatur in mediū, in fi. C. de hæred. inſtit. Ang. conſil. 364. Pierus fecit ſuum teſtamentum, col 3. Ant. in cap. quintanal⁹, de har. pen & ibi Panor. colum. 17. verſ. ſed quia notarij ex conſuetudine, vbi loquitur de quibuſdam renuntiationibus, extra de iureiurand. Idem Ant. in repe e cùm contingat, & ibi quoque Panor. char. vlt. verſic. nonus caſus, en. tit. & conſi. 52. nota ergo dubitatio, in fin. & idem Pan. in ſua diſput. incip. ſiante ſtatute, col. ante pen. Imo. in l. vlt. ff. quemadmod. teſtam. aper. Pet. Bellug. ipſius diſcipulus in ſuo tractatu, quem inſcripſit Speculum principum, in tit. de immunen co. 11. Barb. in l. 1. §. ſi quis ita, colum. 15. verſi. item: ſi enumero. ff. de verbo. obliga.

& con

& conſ.42.illud in medium afferam, col.8.lib.1.vbi etiam loquitur de clauſulis renuntiationum. & itetū conſ.48.illud adferam in medium,col.7.co.li.& cōſ. 58.clementiſſimi Dei patris,col.8.co.li.1. & conſ.16. præclarè ſcriptit,poſt prin.lib.2.& conſ. 34. præclarè optimus,col. 15.item do aliud reſponſum,co.lib.2.& conſ.43.ſempiterna,col.7.verſ.capio modo,co.li.2.& conſ.52.ſcriptis luculenter,co.2.& 3.co.lib.2.& conſ. 40.illud adferam in medium,col.1. co.li.2.& cōſ 80. illud adferam,col.6.verſ.facit etiam quod pulchre,li. 3.& conſ.52.viſo celebri,col.9.lib. 4. & inter conſil. Calc.conſ.27.clementiſſimi Dei patris,col.5.verſ.capio nunc tertium.& inter Conſ.Fran. Cutt. ſenioris conſi.67.ſapienter optimus, col.6.verſ.& ſi quiſpiam dicat,vbi hoc dicit ſing.& alibi ſæpe.& Corn. conſi. 226.licèt in hac,col.2.verſic.& conſert,li.1.Alex.cōſ. 141.ponderatis,col.vlt.li.1.& latè,niſi is Barb. ſit inter conſ.52.circa hanc dubitationē,col.7.verſ.& facit ſimile,& ſeq.lib.4.Soc.loquens etiam in renuntiationibus.conſ.250.in cauſa Bononienſi,ad fi.lib. 2.& d. conſ.104.col.3.verſ.item ſi quidem.lib.3.& conſ.93. teſtamentum præmiſſum, col. 7.verſ. dicit præterea Bart.lib.4.& Vincen.Pal.inter conſ.Fran.Curt.ſenioris,conſi.3.& ſi ſubtiliſſimè,col.2.verſic.conſideraui. Steph.Bertrand.conſi.170.ponitur in facto.num.6.& ſeq.lib.1.& conſi.71 ex tenore,num.7. & multis ſeq. lib.3.& Phil.Dec. conſi. 180. viſa renuntiatione col. pen.verſ.& primo non obſtat.& conſi.304. pro vera reſolutione,col.5.verſ.ſecundò non poteſt reſponderi,vbi dicit hanc eſſe communem opin.& rurſus cōſ. 309.cōcluſionem.col.3.verſ.ex his ſuadetur.& Ludo. Gozad. conſ. 80. in hac cauſa, colum.2.ver.ſecundo conſidero.& Franciſ.Curt.iunior conſ. 101. præſupponitur in facto,col.vlt.verſ.præſupponitur in facto. lib.2.Quam ſententiam ſequi debemus,quāuis Barb. ibi contrarium contrarium tenuit in cap.quò ad trāſlationem,extra de offi.deleg.& conſ.6.vbi Chriſtus, in fi.lib.2.& conſ.54.illud in medium,col pen.eod.li. 3.& conſi.58.omnipotentem,colum.9.lib.4.Tu tamē vide interim Alex.conſi.125.viſis & conſideratis,col. pen. verſic. nec obſtat quòd notarij. quod repetitur, conſi.53.lib.3.& eundem conſi.1. ponderatis his,col. 6.verſi.& licèt quidem.lib.5.& Corn.conſ.150.pruna facie,col.3.verſi.nec etiam obſtat,l.b.3. & Alcian d.l. 1 §.ſi quis ita,in 3.not.ff.de verb.obli. & Lancel.Gallin.l.1.in prin.col.2.ff. de verb. oblig.ſed ita tamen vt non prætermittas quod voluit gloſſ. in authen.vt matri & aniæ,in verbo,Velleiani. C. quand.mul tut. offic. quòd iſtæ renuntiationes generales ſunt patui momenti,vti etiam dicit Spec.tit.de renunt. & concluđ.§.1.verſ.item generaliter.

Generalis renuntiatio non tollit remedium l.2.C. de reſcind.

127 Vt iam non mirum ſit quòd voluerunt Doctor. genetaliter renuntiationem omnium remediorum quibus quis poſſit venire aduerſus contractum, non tollere remediū l.2.C.de teſcin.vendi.Hoc enim magna authoritate aſſirmant in ea ipſa l. Nicol. Matebal in 5.q.Pau.Caſt.col.2.verſ.quinta concluſio & nouiſſimè Pantal.Cald.in repe.col.17.verſ.decimoſeptimo extende. & etiā Bart.in l.ſi quis cùm aliter in fi.& ibi quoque laſ.col.vlt ff.de verb.oblig.Bal.conſ. 315.ponitur quòd antiquitus,col.2. verſic. item non ob.lib 4.dum allegat.Baruo.vbi ſuprà,& rurſum idem Bald.conſi.341.viſis ſtaturis.col.1.ver.in contrarium videtur.lib.5 Ant.in d.ca quintauallis,in 7.caſu,extrà de iureiur.& d.conſi.52.nota ergo,in fin.Imo in cap. pen.extra de emp.& vend.Alex.conſil. 1. ponderatis his quæ in rhemate,col.2, verſic. poſſent etiam prædicta,lib.6.Soci.conſi.48.viſo inſtrumento,col.1.ver. tertiò poteſt defendi. lib. 4. Fab à monte S. Sab. in trac.de empt.& vend in 3.q.8.quæſ. princip. & Phil. Dec.conſi.60.cuius ſuperſcriptio incipit,Si quis fuit laſus,in prin & Ant.Burgoſ.qui id dicit ſing.in c.cū cauſa.col.6.verſ.ſexta ſit.extra de empt. & vendit.Et id fermè tenent omnes præter Pau.Caſt. conſi. 387. per ſuprаſcriptum.in fi.lib.2.& Barb. conſi.21.clemētiſſimum Deum,col.vlt.lib.4.Vide tamen Alex.conſ. 42.ſuper præmiſſo themathe,col.2. verſi.quartò cùm præſumatur, iunctis his quæ tradit colū.antepe.verſ. non obſt.quartum arg.lib.1.conſ.133.ſuper quæſitis, col.3.ver.& eò fortiùs,& verſ.ad hoc etiam.lib.5.Iſta autem reuocatio, quæ fit beneficio l.noſtræ,non minùs fauorabilis eſt,quàm quæ fit ex d.l.2.& fortè etiā fauorabilior, & haud dubie naturæ conuenientior, quæ filios anteponit extrancis præſertim in rebus merè gratuitis,de quibus l.noſtra loquitur,vt poſtea dicemus, vnde etiā hęc fit ipſo iure,vt latè dicemus, in verbo,teucretur,in prin.illa autem non niſi reſtitutione in integrum,vt no.in d.l.2.

Renūtiationes ſunt ſtrictiſſimi iuris.

128 Adde & quod ſcribit Catd.conſ.5.an habens, ad fi.tit.de præb.quòd renuntiationes ſunt ſtricti iuris. nec in eis veniunt niſi quæ ſunt expreſſa. quem vbiq, citat Philip.Dec.& inter alia loca,conſ.452.viſa inſtructione,nu.11.& ſeq & conſ.460. viſo puncto & dubiis,nu.6.Nam vt dicit Soc. conſ. 96. viſo proceſſu,in fi.lib.1. de natura renuntiationis eſt, vt reſtringatur,per l.ſi ex pluribus,ff.de ſolut.& l.emptor. § Lucius.ff.de pact.& vtrunq; voluit Paul.Caſtr.cōſ. 86. dubitatio. col. 2. verſ.tertia ratio,lib.1.Adde inquam,quod not.Bald in l.1.in vlt.not.C.de edict.diui Adria.tol. quòd conſtare debet renuntiationem cum effectu factam eſſe, quia ea non præſumitur. Quod & voluit Guil.à monte Laud.in extrau.ſuſcepti regiminis,in verbo volucrit, tit. ne ſede vac. & Imo.conſ.49.in caſu præmiſſo,io duobus locis.Et ita ſanè, vt hoc ex actu quidem proximo præſumatur, ſecundum Card.Flor.conſ. 30.in hac dubia q. col. 3. verſic. pro hoc,quia ſicut.& eſt bonus tex.quem ipſe allegat in c.ſanè,cum gl.in verbo, ſuſtinere, in fi.& in c.veniens,& in ca.ſuper hoc,de renun. Et faciunt no.per Bal.in l vlt. verſ. & eſt argumentum. C. ad l. Falc.Ang.Imo.& Ro.in l.damni infecti. quæ eſt eius initij in eo. tit.poſtrema.§.cùm paretem. ff. de dam. infect.Alex. conſ. 27. attentis narratis, col.2.verſ.& quod non ſit,lib.3.& Stepha.Bertr. conſi.95. Chriſti, &c.viſo inſtrumento,col.vlt.lib. 1. & Phil. Dec.in l. poſtquam,col.3.C.de pact.& alibi ſæpe.

Renuntiatio non facilè præſumitur.

129 Hinc dicunt Hoſt.Io.Ang. & Anto.in c.accedentibus,extrà de priuil. quòd vbi poteſt capi alia præſumptio, vel coniectura, nunquam præſumitur renuntiatio. & idem voluit Bald. in l. Labeo. §. ſed etiam,col.1.ff.de pact.vbi etiam docet, an poſſit ſumi,nēcne & Pet.Aoch.conſ.106.dubitatur,col.1.Pau. Caſt.conſi.179.in cauſa,quam magnificus,col.4.ver. item non obſt.lib.1. Raph. Fulg. conſ. 192. quidam emit,col.1.Alex.conſ.34,ponderatis his,col.3. verſic. quinimo ſi dictas,lib.5.& Phil.Dec.in l.cuius per errorem,verſi.5.ff.de reg.iur.& conſ. 308.in caſu ad me tranſmiſſo,col.vlt.in prin.& conſ.374.in caſu propoſito,col.2.verſ. & hoc idem comprobatur. & conſil. 402.in cauſa illuſtriſſimi,col.5. verſi.& ad hoc bene facit.Nam & renuntiatio vim donationis habet, vt dicemus infra in verbo,donatione largitus. in 8. qu. quæ quidem donatio etiam non præſumitur, cùm poteſt capi alia coniectura aut præſumptio, vt etiam dicemus in ea.gl.nu.206.incip.in dubio.& ſeq. Quæ cùm vetiſſima ſint,ideò eo Bal.conſi.4.quæritur vtrū fideiuſſores,in ſi. lib. 1. non absre concludit æquius eſſe generales renuntiationes non obeſſe.Nam & liberalitatem captioſam (vt illi addas) interpretatio prudentum fregit.l.cum aquiliana. ff. de tranſact. id eſt,generalem liberationem, vt interpretatur Barto. qui illum tex.dicit miſerabilem.

Renuntiatio vim donationis habet.

Generales renuntiationes intelliguntur rebus ita stantibus.

130 Ad hæc huiuſmodi generales renuntiationes ſemper intelliguntur rebus ſic ſtantibus, non autem ex noua cauſa ſuperueniente, vt expreſsè voluit Bald. in ſua marg. in verbo, renuntiatio, col. 1. Pet. Anch. con. 204. viſis & ponderatis, col. 3. verſ. 6. & vltimo. Rom. in l. 1. in 12. q. ad fi. C. quan. non pet. par. Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres, col. pen. ff. de verb. oblig. & conſ. 170. viſis ſtatutis, col. 2. verſ. item illa talis, li. 7. Socin. conſ. 50. viſo inſtrumento, in fin. lib. 1. Steph. Bertr. conſ. 256. Chriſti, & c. viſo caſu, nu. 5. lib. 1. & conſ. 342. cuius eſt ſimile initium, nu. 9 co. li. 1. & cõſ. 1. & c. viſo conſultationis themate, num. 124. lib. 2. & conſ. 31 illud eſt indubitatum, nu 8. eo. lib. 2. & Fran. Curt. ſenior alios antiquiores allegans, quos prætermittimus, ſtudentes quantum poſſumus brevitati, conſil. 49. memoriæ recolendæ, col. 19. verſ. ad quintum argumentum. Et id quidem generale eſt in omnibus diſpoſitionibus & actibus, tam ex noſtrorum quàm philoſophorum ſententia, vt dicemus infra, verſ. 166. incip. præterea iuramentum, & ſeq. Ideóque nec trahuntur huiuſmodi generales renuntiationes ad futuras exceptiones, ſecundùm Bart in l. ſed & ſi quis, §. quæſitum, in 2. oppo. & ibi etiam Ang. & Iaſ. col. 2. ff. ſi quis cautio. & Bald. in l. pacta nouiſſima, in fi. C. de pact. cum ſimul.

Renũciationes ſequuntur naturã actus principalis.

131 Poſtremò renuntiationes ſequuntur naturam actus principalis, in quo interponuntur, vt non obſcurè voluit Bar. in l. vlt. §. item quæſitũ eſt, per illum tex ff. de condi. indeb. quod dictum pro ſing. alleg. Iaſ. (ſiue is Alex. fuit) in §. fuerat. col. 20. verſi. addo vltrà inſt. de actio. Idem tamen voluit ipſe Bart. in l. nemo poteſt, col. 2. verſ. quæro an renuntiatio. ff. de leg. 1. & Sig. conſ. 41. omiſſa narratione, col. 1. verſ. item quia talis. & Pau. Caſt. conſi. 143. viſo proceſſu col. 1. lib. 2. vbi allegat Bal. in l. in contractibus, in fi. C. de non nu. pec. vbi tamen. de hoc nihil dicit, ſed puto quòd illu voluit allegare in l. ſi ex cautione, col. 1. co fin. vbi dicit quòd renuntiatio contracta confeſſioni intelligitur ſecundu naturam confeſſionis. & idem Paul. in l. vlt. verſ. item debes ſcire. C. plus vale. quod agit. & Soci. qui alios multos in id citat, d. conſ. 10. in caſu conuictiones, colum. 1. verſ. item ſi quietatio, lib. 2. Ex quo ſcribit Bald. in l. ſi diuerſa, circa med. & ibi quoque Raph. Fulg. C. de tranſact. quòd renuntiationes appoſitæ in compromiſſo, intelliguntur ſi actus principalis valet. quod ſequitur & commendat. Alex. conſi. 22. viſo inſtrumento ſyndicatus, colum. 1. li. 1. & Iaſ. conſ. 133. præſupponitur in facto, col. pen. lib. 4 Sed & generalius, Bal in l. pe. col. 1. C. de pact. tradit, ſi principale eſt nullum, renuntiationi m quoque eſſe nullam.

Intellectus poſterioris ſententiæ.

132 Si poſteriorẽ hanc ſententiã ſequaris, allerẽt, generalẽ renuntiationẽ nihil obeſſe, quin ſit locus huic l. quæ tutior eſt & lapanior, eã tamẽ intelliges ſecundũ Soc. conſ. 147. viſa facti contingẽtia, col. vlt. iunctis iis quæ ante dixerat. col. 5. verſi. præterea in terminis, li. vt ſcilicet procedat, niſi in generali illa renuntiatione interueniret iuramẽtum, quod habet vim ſpecialis renuntiationis, ſecũdũ Bal. In l. 1. col. pen. in 2. q. & ibi etiam Saly. col. vlt C. cõmo. Ro. & Alex. in l 1. §. ſi quis ita ille quidẽ col. 19. hic. 5. ff. de ver. obl. cũ multis aliis cõcord. à me copioſè cõgeſtis in noſtro cõmẽt de legibus cõnubialibus in glo. 5. in quarto genere expreſſi.

Iuramentũ habet vim clauſulæ. Si non valet, valeat vt vulgariter dicitur.

133 Adde & tu ad Soci. quod non multum tamẽ diſtat à ſuperiori, quòd iuramentum habet vim clauſulæ, Si nõ valet aut valebit actus iſto modo, valeat vt valere poterit, l. cùm pater. §. filius matrem, & ibi Doct. ff. de leg. 2. & c. venientes, & cap. ad noſtrã, & ibi Doct. extra de iureiur & voluit Bart. in l. ſi quis pro eo, in 7. caſu prin. ff. de fideiuſſor. & in l. eam quam, in 6. caſu. C. de haered. Pet. in 1. in diligenti, col. 4. verſ. pro hoc quia iuramentum, extra de foro compe. & in c. cum contingat, col. pen. de iureiur. cum multis concor. addictis a Felc. in c. cum ſuper, col. pe. verſ. nota etiam, extra de offi. deleg. & Iaſ. in 3. item ſi quis poſtulante, col. 2. verſ. nono iuramentum, Inſtit. de actio.

Id. in clauſula codicillari.

134 Atqui per huiuſmodi clauſulam cenſetur donans de omni euentu cogitaſſe, & ſic de liberis, ſaltẽ implicitè, vt noſtri loquuntur, ex ſententia Bald. in auth. ex cauſa. C. de hib. præte. quod & idẽ ſentit ipſe de clauſula, quæ huic eſt ſimilis, ſi non eadem, id eſt, codicillaris, in l vlt. C. de codicil. de quo & nos aliquid diximus ſupra verſ. 81. incip. nam ſolus omnium, & ſeq. & dicemus poſtea latiùs. Ex quo etiam fit, vt per iuramentũ in renuntiatione appoſitum, quod harũ clauſularũ vim habet, vt diximus, videatur tenuiſſe cogitaſſe in genere de omni remedio, quod ad renũtiationẽ tollendã illi cõpeteret, vt per glo. & clarius per Bart. in duabus q. in l. 2. C. de reſcin. vend. prout illos allegat & ſequitur Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres, col. 34. verſ. adde quòd Bal. ff. de verb oblig. & Soc. d. conſ. 103. in caſu conuentionis, col. 2. verſ. præterea licet eũ iuramento, & iterũ col vlt. ad ſi lib. 3. Et idem quoque voluit Ang. in d l. 2. col. 3. C. de reſcin. ven. Ant. in ca. ſi diligenti, poſt medium. extrà de foro cõp. Rom in l. ſciendu. ff. de verb. obli. dum tractatur, an minor iurans ſit certificandus de beneficio. Alex. cõſ. 133. ſuper quæſtis, col. 3. verſ. & eò fortiùs, li. §. Steph. Bertr. conſ. 161. certum eſt, col. 1. li. 3. & conſ. 284. vemo ad primũ, ante fin. eo. lib. 3. Gcor. Na. in repe. c. quamuis, col. 13. verſ vel ſecundo iurans, de pact. lib. 6. Satis eſt autem implicite ac in genere cogitaſſe de liberis, vt non ſit locus huic legi, vt late ſupra diximus verſ. 78 ſed hic quæſtionis eſt.

Iuramentũ in renuntiatione interuenit.

135 Et in hãc partem facit quod not. Arch. & Iaſ. An. in d. cap. quamuis, de pac. lib. 6. per illum text. loquentem generaliter & indiſtinctè. nulla certioratio-nis mentione facta, quòd vbi in aliquo actu aut renuntiatione interuenerit iuramentum, renuntians etiam non certioratus de beneficio ſibi competente, etiam ſi is ſit minor, aut mulier, excludnur ab eo beneficio. & ſequitur Dom. Philip. Franc. & Georg. Nat. ibi, ille col. 2. verſ. ſed an iſtud; alter, col. 3. verſ. ſed in contrarium, hæc quidem in repe col. 13. verſ. an autem ad hoc. & Coll. in c. 2. extra eo. tit. Et de minore idem quoq; voluit Bart. in l. ſciendum, col. 2. verſ. iuxta prædicta quæro, & ibi etiã Ang. in repe. Raph. Co. Ro. Alex. & Iaſ. ff de ver. oblig. vbi plus dicunt, quòd ſi minor etiam deceptus iurauit non venire aduerſus contractum, ex ludetur à beneficio reſtitutionis, licèt non renuntiauerit in ſpecie, nec fuerit de beneficio certioratus, vt etiam in caſu l. 2. C. de reſcin. vend. tenuit Bartol. in ea ipſa l. 2. verſ. quæro quid ſi minor iurauit, & ibi quoque Ang. col. 2. qui & id dicit cõſuetudine obſeruari. Et generaliter atque in omni reſtitutione minorum voluit idem Bar. qui etiam dicit ita obſeruari in authen. ſacramenta, & ibi quoque Saly. col. 6. verſ. quarto ab extra. Ang. Fulg. Pau. Caſt. tam in lect. in fin. quam in repe. in princ. C. ſi aduer. vend. Bar. Ang. Saly. Fulg. Rom. Pau. Caſt. & Alex. in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiu. Bart. conſi. 90. dilecto domino, col. 2. verſ. ſi viſo dicto puncto, & ibi Bernard. Land. in addi. Bald. in bobſ. ure in l. 1. in fin. C. ſi aduer. vend. & clarius in l. 1. in fi. C. de reb cred. & in §. ſacramenta, in fin. tit. de pace inter. fir. & in cap. ex relatione, vt vlt. not. extra de iureiur. Ang. in l. qui iure, ff. de teſta. milit. Pau. Caſt. in l. vlt. §. vltim. ad fin. ff. ad Vellei. & conſ. 121. viſo puncto, col. vlt. lib. 2. Alex. conſ. 27. viſo libello, col. 1. verſ. 1. quia de nullis, lib. 1. & conſ. 42. ſuper præmiſſo, col.

col.4.& 5.col.li.& conſ.127.viſo proceſſu, ad fi.lib.2. vbi dicit ſe ſolitum hanc opi.conſulendo & legendo ſequi.& conſ.223.viſa facti narratione,col.1.& 2.col. lib.2.& conſ. 53. viſis & conſideratis ſtatutis, col.6. verſ.ad ſecundam reſponderur,lib.3.& conſ. 80. viſo themate,ad fi.li. 5. vbi etiam dicit hoc ſemper ſequi & legendo & conſulendo.& conſ.14. viſis & conſideratis,col.6. verſ.octauò contra dictum,lib.6.& cõſil.66.viſa facti narratione,col.2.& ſeq.eo.lib.6.Barb. conſ.91.eodemque vlt.illud referam, col. pen.lib.3. Guid.Pap.dec. Delph. 227. plus dixi. & itetum ſing. 374.incip.in l.ſciendum.& Steph.Berer.conſ.127.recordor,col.2.num.5.& 6. lib. 1. & conſ.199.ſuppoſito ſtatuto.num.4.lib.4.Ant.Corſe.in repe.tub.de iureiur.in 17.effectu iuramenti.

Mulier renũciãs Velleiano cum iuramento.

136 Et de muliere etiam renuntiante Velleiano, aut alteri remedio, cum iuramento, vt excindatur, etiã ſi de eo non fuerit certiorata,eſt tex. ſi ſolerter expendatur,in d.c.ex reſcripto. & ibi gl. per Bal.col. 2.non ſemel.Ant.Imu.ante ſi.& Pan.extra de iurem. Bal.in c.cùm contingat.col.1.verſ.ibi.ſeruare,& ierũ col.3.verſ.quæro quando mulier, & ibi etiã Aut.ext. de iureiu.& idem Ant.qui ad hoc multa allegat,in c. ſi diligenti,col.5.& ibi quoque Pan.col.4.& Fely.col. item 4.verſ.in dubio.ext.de iuro compe.Idem Aut.in c.pe.& ibi quoq; Pan.col.vlt.extra de cmp. & vend. Ro.qui ad hoc dicit in tex.in d.cap.ex reſcripto,ſing. & Alex.in d.l.ſciendum.ff.de ver. obli.idem Rom.& Alex.in d.l.in repudianda,& ibi quoq; Iaſ.ff. de acq. hære.Pau.Caſt.in d.l.vlt.§.vlt.ad Vellei.& d.cõſ. 121. li.2.Alex.in d.l.ſi patroui.§. idem Iulianus, col. 4.& ſeq.ff.de iurciur.& in rub.ff.de ver. obli.col.vlt.& in l.peu. colum.vlt. C.de pact.& d.conſ.27.col.2.verſ. non obſtat quòd minor,lib.1.& d.conſ.127.li.2.vbi & idẽ dicit,vt ſcilicet excludatur non aliter certioratus de remedio d.l.1.C.de reſcin.vẽ.ſi iurauerit.& d.cõſ. 24 vbi ſuprà,li.6.& d.conſ.66.eo.li.6.& late cõſ.146. viſo themate ſuprà ſcripto,per totũ,li.7 Barb.cõſ.25. ſcribitur ſapientiæ 7. col. 8. verſ. & indubitanter. li. 2.& d.conſ.91.col.pen.li.3.quib.locis dicit valde ſing. ad hoc.d.cap.ex reſcripto.& Lud.Bolo.in addi.conſ. Io.Ana conſ.c. iudicio meo.Phil.Dec.conſ. 180. viſa renuntiatione,col.3.ver.vlt. Ant.Bauer.in tract.de viribus iuramenti,verſ.17.incip.nam licèt diſpoſitio & ſeq.incip.ex prædictis infertur. Hipp. Marſi. in practica cauſarum criminalium,§.ſecunda,nu.64.

Per iuramẽtum fideiuſſor excluditur à beneficio diſcuſſionis.

137 Quinetiam ex d.c.ex reſcripto,aliud trahitur huc non minimum pertinens, quòd etiam per iuramentum fideiuſſor excluditur ab exceptione huc beneficio diſcuſſionis,quæ competit per authen.preſẽte.C.de fideiuſſo.ſine ſpeciali illius renuntiatione.Et ita illum text. ad hoc nuncupatim extendit Bal. ibi,colum.1.verſ. item nota hic non fieri mentionẽ. Et ibi quoque Per.Anch.qui Bal.nullã facit mentionem.Et videtur nõ vidiſſe lect.Bald. cùm dicat quòd hoc Doct.ibi non tangum.Et ita à nonnullis dicitur Bar.voluiſſe in l.1.ff.ſi quis in ius voc.nõ ier. in quibuſdam lect. Sed miſquam apud eum reperi.At Bal. vbi ſuprà citat & ſequitur Alex. in addi.Bar. in l. Marcellus. ff. de fideiuſ. & conſ. 32. in cauſa executionis,col.vlt. ver.quartò principali fundamentu, li. 4. vbi id dicit ſing.

Renuntiatio iuris de futuro ſimpliciter facta non nocet.

138 Et aliàs etiam videmus,quod renuntiationes quæ ſimplices & per ſe non valent, nec obſunt renuntianti,valent tamen ſi cum iuramento fiant, vt in renuntiatione iuris de futuro, quæ ſimpliciter facta non nocet, vt not in l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione.ff.de legat.1 & in l.qui ſuperſtitem, & l. is qui hæres.ff.de acquir.hær.& in l.1.C. de pact.& in l. qui poteſt.9.quod quis.ff.de reg.iur.& in cap.ex multiplici. & ibi gl. extra de decl. de quo & per Bar. & alios in d.l.1.C.de pact.& in l.1.ff.de cura. bon. dan. cum ſi.Nocet tamen & valet ſi adiectum fuerit iuramentum,vt voluerunt Raph.Cu.& Alex.qui id dicit bene notandum,& Iaſ.qui ſing.dicit in d.l.is qui hæres,in princ.ff.de acq.hær.& Raph. Com. conſ. 114. Antonius Benedicto filio,in quarto dubio.imo.in c. 1.extra de commod.& in c.cum contingat,in 3. mẽbro.ad fi.verſ.& adde prædictis quòd licet renuntiatio generalis,extra de iureiur.Ro.conſ.22.propoſitæ, col.1.verſ. ſecundò quia interuenit. Alex. qui & hoc reputat ſing.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum,col.prima ff.ſi quis cautio,& dict.conſi.133.ſuper quæſtus, col. 3.verſ.imò etiam,lib.3.Phil.Dec.conſ.31.cuius ſuperſcriptio incipit,quando valeat.col.1.vlt. verſ. accedit etiam iuramentum.& conſ.379.requiſitus,col.4.verſ. accedit etiam iuramentum, & col. ſeq. 1 verſ. vltra non obſtat.Ant.Bauer.in d.tract.de viribus iuramẽti.verſ.83.incip.per ſimplicem.Ant.Petr.in tract.eiuſdem tit.in 5.effectu.Mart.Affict.decl.Neap.381.quædam Hippolyta.in fi.1.dubij.

Iuri prohibitiuo aliàs nõ renuntiatur. Secus ſi cum iuramento renuntietur.

139 Item iuri prohibitiuo cui aliàs renuntiari nõ poteſt gl.in l.à diuo Pio, ff.ritu nup. & in rub. C. ne fideiuſ.dot.dẽ.& in auth. imò.& ibi Bald.C.de actio. & obl.Iac.Cyn.& Bal.in auth.ſi qua mulier. C. ad S. C.Velleia.cum multis concor.à me latiſſimè cõgeſtis in noſtro tractatu primogenitum.æ. q. 24. num. 9. Poteſt tamen renuntiari cum iuramento, ſecundum Io.And.in addit. Spec.tit. de inſtru. edi. §. portò, in magna addi.quæ eſt in fi. col. eiuſdem addi.1. Imol. in d.c.cùm contingat.in 2.q.5.& 6.q. 10. membri. & ibi etiã Pa. 19rm...n.e fi.extra de iureiur.i bi loquitur in caſu d.l.ab.ne fideiuſ.dot.den.Pau.Caſt. & Alex.in l.ſi conſe[illegible]. quotics ,ille poſt medium lect. hic col 3.verſ.2.limita,in fi.ff.ſol.matr.eundem Pau. in l. ſi quis pro eo,in prin col.3.verſ.& ex hoc inferit.ff.de fideiuſſ.in quibus locis Pau.aſſerit ſe ita cõſuluiſſe,vt & ipſe fecit cõſ.188.præfati promiſſores,in fi. li.1. & conſ.190.cum tempore contractus,col.2. verſ. idẽ & tertiò apponatur,eo.lib.1.Alex.in addi.Bar.in l.de hæ ff.de tranſact.& conſ.21. viſo ac vt oportet conſiderato,col.5.verſ poteſt & tertiò reſponderi.lib.2.Cor. in auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduet. ven.& conſ. 6.in hac conſultatione,col.4.verſ. accedat quod no. lib.1.& conſ.187.tota vis,col.2.verſ.& ſane partem.& ſeq. lib. 3 .Soc.d. conſ. 103.in caſu cõuentionis,col. vlt.verſi.præterea & ſecundò,lib.3.Philip. Dec. in l. de alimentis,col.3. verſ.extra gl.C.de tranſact.

Ingratitudo futura remitti non poſſit.

140 Ad hæc licet ingratitudo futura remitti non poſſit,ſecundũ Spec.tit.de don.§.1. verſ. quid ſi actu eſt,Bal.Bar.Pau.Caſt.in l. vlt.C.de pact.Bald.in l.vlt. poſt med.verſ.extrà quæro,C.de hon.lib.& in l.1. in addit.C.de ingra li.& in c.cùm inter,col.2.verſ.extrà quæro,& de elec.& in c.1.col.3. verſ. arg. quod non valeat,& ibi cæteri poſteriores, tit.de feud. gatd. & cõſ.18.notiſſimũ eſt.in 2.dubio,li.1.& cõſ.129.factum proponitur,col.vlt.li.1.& Io.Fab.in §.ſciendũ eſt,col. vlt.inſt.de don.Henr.Boh.in c.vlt.col.2.verſ.& intellige,& ibi quoq; Pet. Anch.Aut.& Imo.col.pe.& vlt. exſta eo.tit Saly.in l.pactũ C.de colla Ro.in l.ſtipulatio hoc modo cõcepta & ibi quoq; Alex.ff.de verb. obl.& idẽ Ro.cõſ.26.pro deciſione.col.vlt.verſ.quintò poſſet dubitari.Hoc tamen intelligitur,niſi interponeretur iuramentum, quo caſu valet renuntiatio ſine remiſſio futuræ ingratitudinis,vt tradit Io.And. in addit.Spec.d tit.de don.vbi ſuprà.citauimus. Ant. Pet. Anch. & Card Flor.in d.c.vlt. eo.tit. Imo.conſ. 35. in caſu præmiſſo,col.6. verſ. an autem res. Alex. qui hoc dicit ſeruari in practica,in d.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.col.pe.& conſ.40. ſuper primo dubio col.vlt.verſ.fruſtra etiam.li.4.Bart.in addit.Bald.in l. vlt.C.hoc tit de reuo.don.Fely.in c.ſi diligẽti, col.7.

Nec interponatur iuramentum.

verſi.quintum corollarium.extrà de foro compe.Iaſ. in d.l.vlt.col.5.C.de pact.Steph.Bertr. conſi.46.viſo caſu poſt prin.lib.2.& Anto. Rub. conſi.114.viſo inſtrumento donationis.

Alimentis futuris non poteſt renuntiari ſine decreto prætoris.

141 Sed & quamois alimentis futuris ex teſtamento debitis non poſſit ſimpliciter renuntiari ſine decreto prætoris, nec ſuper illis tranſigi, per l.cum hi,in prin.ff.de tranſact.& l.de alimentis.C.eo.poteſt tamen cum iuramento, vt voluit Bartо. in l. ſi quis pro eo.col.vlt.verſ.decimò prohibetur. ff. de fideiuſ. Anton. in d.c. cùm contingat. & ibi quoque Imo.in 10.membro.in prin.& panormit.col.pen.extrà de iureiur.Pet.Ancha.in c.accellotinm. col. 7. deteg. iur. lib.6.& Philip.Decius io dicta l.de alimentis.col.vlt. verſ.extra gloſ.

Idem in renuntiatione futuræ hæreditatis.

142 Prætetea licèt non valeat ſimplex renuntiatio futuræ hæreditatis,per l.vlt. C.de pact.cum ſimi.valet tamen ſi iurata fuerit,vt ibi not.per omnes.& eſt tex.in ſpecie apud Can.in c. quamuis.eod.tit. lib. 6. Et quod plus eſt,valet è diuerſo pactum de ſuccedendo,ſi fuerit iuratum,tanta eſt vis iuramenti.Nam ita voluit Bald.poſt Pet. à Cet.in c.1.6. moribus.tit.ſi de feud.fuer. cõtrouer.inter dom.& agna.& fortu. Garcia.qui nullã Bal. mentionẽ facit,in tractatu de vltimo fine iuris,char.21.col.1.verſi.vnde etiam ſingulariter.Zazius conſi.1.illuſtres.nu.39.lib.2.

Idem in infinuationibus donationum.

143 Et quamuis legibus loquentibus de infinuationibus donationũ renuntiari ſimpliciter non poſſit,ſecundùm Oldt.conſi.173.quidam habens vntcũ. & Io.And.ipſius diſcipulum in add.Spec.tit.de inſtr. edit. §. portò.in vlt.addit. Bar. in l.Modeſtinus.ff.de dona.& in l.ſancimus.C.eo.tit.& Signor.conſ.181.factum ſic ſe habet, nobilis vir.col.6.ver.nec buic obſtat.& Bal.in l.data.col.2.C.de dona.& conſi.451.nobilis Matchius.col.1.lib.1.cum ſimi.Poteſt tamen cũ iuramento,vt voluit Io.And.vbi ſuprà.& Fede.Senẽ. conſi.281.caſus talis eſt,ſtatuto ciuitatis, & Bal.in d. e.cùm contingat.col.4.verſ.& idem dico extrà de iureiur.& ibi etiam Ant.& latè Imo.char.pe.verſ.circa quartam, quando fit donatio. vbi hoc diſſerit per 4. auth. 5. col.& ibi quoque Pan. col.12.verſ.ex prædictis poteſt.& Io.Fab.in §.& cum tertio.circa med.Inſti.de don.Ang.conſi. 94.pro parte negatiua, factum autem incipit, cum & quæſtio, col.pe.verſ. ſupereſt igitur. Cald. conſ. 1.in h.verſi.ſed omnibus ceſſantibus, tit. de dona. & conſ.2.tit.de iureiur.Imo.in d.l. Modeſtinus.ff.de dona.Pan.conſi.95.quædam domina B.in fi.lib.1.& eõſ.107. quatuor ſunt in cauſa dominæ Baptiſtæ.in 1.dubio.eo.lib.1.Ro.d.conſ.26.pro deciſione.in 2.dubio. Alex.in l.nemo poteſt.co.3.verſ. idem inquantũ quæſiuit.& ibi quoque Fran Arc.col. 4.verſ.ad ſecundũ. vbi dicit hanc opi.ſemper ſecutũ fuiſſe,& Ioã.Cãpeg.in tep.ff.de leg.1.& idẽ Alex.cõſ. 4.circa primũ quæſitum.col.pe.ver. quinimo virtute iuramenti.li.1.vbi ita dicit cõſuluiſſe Io.Ana & alios multos celebertimos Doct.quos illic nominat.& iterum conſil. 22. viſo inſtrumento donationis. col.2. ver.prætetea etiam ſtante.eo.lib.1.& conſi. 125.viſis & cõſideratis.col.pe.verſ.prætetea dato.eo.li.t.quod repetitur,conſi.53 lib.3. & idem Alex. conſi. 32. opportunè conſiderato.col. 3.verſi.ad idem bene facit. lib.2.& conſi 83.viſa facti narratione.col. vlt.verſic. prætetea vbi iuramentum.eo.lib.1.& conſi.157. viſo inſtrumento.in fi.eo.li.2.& conſi.20.ponderatis his. col.2.verſi.poſſet etiam dici.lib.3 & conſi. ſeq.attentis bis.col.3.verſ.prætetea iuramentũ.& cõſi.227.cui eſt ſimile initium.col.2.verſi. poſſet etiam dici.li.6.& conſi 26.cumulatiſſimè,col.1.verſi.quantum verò ad ſecundum lib. 7. quod & inculcatum eſt ab impreſſoribus inter conſil. Socin. conſil.79. lib. 1. & idem Alexand.conſil.153.ſtantibus.colum. 4. eod. lib.7.& conſi.167.viſis & ponderatis.col.4.verſ.item non eſt verum.eo.lib.7.Fran.Aret.conſ. 2. intelecta diligenter.col.3.verſ.ſed tamen his non obſtantibus iunctis præced.& iterũ conſ.17.conſideratis.col.6.verſ.incidenter tamen.& conſ. 47. viſis & diligentet ponderatis.in fi.itemq, conſi.75.& ratio.col.vlt.verſ.ſecundò dico. Cot. conſ.6. in hac conſultatione. col. 4. verſ. nam ſi certè,& col. ſeq. verſ. & tamen concludit.lib.1.& conſ.221. quia in hac cauſa.col. 1. & 2.eo. lib.1.& conſ.69. de duobus quæritur. col.1.& 2. lib. 2. & conſ. 186. de duobus principaliter. col. 8. verſ. his tamen minimè refragantibus.eod.lib. 2. & conſ. 240. Bonauta in ſuo teſtamento col. vlt.eod. lib.2.& conſ.36. ſi rectè conſideretur. col. 2. verſ. ſubit poſtea.lib.3.& conſ.194 videtur in præſenti.col.vlt. eo. lib.3.& conſ.54.in themate.col.2.lib 4.& conſ.61. in hac conſultatione.in fi.eo.lib.4. Barb. conſ. 43. præclarè ſcribitur.col.17.verſ. & ſi quiſpiam opponat. li. 2.Guido Papæ,deciſ.350.vtrum renuntiatio, vbi dicit ita fuiſſe iudicatũ in parlamento Delph.& cõſ.31. viſo ad plenũ. col.5. verſ.itẽ donatio quæ excedit,& eõſ.ſeq.col.2.in 2.dubio.& ſing.141.verſ.donatio ſine inſinuatione.& iterũ ſing. 175. verſ. an tatione iuramenti.& ſing.377.verſ.ſi donetur.& Steph.Bert.conſ. 346.viſo themate.col.2.verſ.ſed reſtat.lib.t. & conſi. 103.circa proceſſum.in 3.dubio.lib.2.& conſ 255.viſo conſultationis themate.col.2.verſ.& primo.eo.li.2.& conſ.385.ponitur in facto.col.3.ver.ſed facit.ibi,tum & quia dicta donatio.eo.li.2.& conſ. 185.quãuis donatio.col.2.vet.prætetea fottalle.li.3. & cõſ.302.viſis eopiis.col.3.verſ.prætetea nec videtur. eo.li.3.& cõſ. 255.circa ea.col.1.& conſ.167.viſis inſtrumentis.col. 1.& latè Soci.conſi.77.in præſenti conſultatione.col. 5.verſ.circa ſecundã dubitationẽ.cum multis ſeq.lib. 1.cui conſ.in ea re ſubſcribit Bal. à Batto. conſ. ſeq. col.vlt & iterum idẽ Soci. conſ. 80.de duobus principaliter.col.8.ver.bis tamen minimè ſuffragantibus. eo.li.1.quod omnino idẽ eſt cu illo conſ.Cotn.quod eſt 186.li.2.& magis puto eſſe ipſius Cor. quàm Soc. ex ſtilo.Iaſ.conſ.51.tota dubitatio.col.vlt.li.1.vbi dicit hanc eſſe communem opi.& conſi.5.ſtrenui.col.7. verſ.ſecundò reſpondetur.li.3.& conſ.118.contra donationẽ.colũ.2.verſ.ſecunda nullitas li.4.& conſ.169. duo teſtamenta.col.antepe. verſ.ſecundò principaliter.eod.lib 4.& Philip.Dec.conſi.259. primo non videtur. col.1.& 2.& conſ. 421. cùm ſit quòd Almericus.colum.2.verſi.ſed prædictis.& couſi 488.in cauſa & lite. colum. 2. & conſil.586.in cauſa quæ agitur Mantuæ.colum.pen.verſ. octauò obiicitur.Ant.Corſe in tepe.rub.de iureiur.in 26.priuilegio iuramenti. Hippo.Matſi.conſ.107.poſt reditum.colum.3.verſic. pro quibus.li.2.& Anto.Rub.conſ.59.col. 25.præſupponitur in facto,in fi.& conſi. 59. circa primum dubium.colũ. 1. Aduerte tamẽ,ne decipiaris, quia multi ex iſtis aſſerunt non ſatis eſſe donationẽ eſſe iuramẽto firmatam,niſi ſit expreſſa renuntiatio infinuationis eum iuramento.

Si expreſſa renuntiatio ſit inſinuationis cum iuramento

144 Sed quoniam hîc in noſtra principali quæſt. tractamus de renuntiatione generali, liber & quædam de ea adferre ad confirmationem huius rei, de qua diſſerimus. Nonne licet generalis renuntiatio non comprehendat legitimam, ſed opus eſt ſpeciali & expreſſa ipſius legitimæ renuntiatione, per l. ſi quando. §. generaliter. vbi hoc not. Guiliel. Cu. Bald. Sal. Pau. Caſtr.& recentiores C. de inoffi.teſtam.cum multis concor. à me latè congregatis in tracta. primogenituræ. q. 55 nume.1.ſed fac poſſe. ſufficit tamen generalis cum iuramento, vt ibi expreſsè tenuit Iaſ. colum. 3. & conſil. 207.in præſenti conſultatione.colum.3.verſ. ſecundò facit, libro 2.& ante eum Paul. Caſt.in l.in ratione. la 3.in fin.

Generalis renuntiatio non comprehendit legitimam. Secus ſi iuramentum ſit additum.

fin. prin. ff. ad l. Falcid. & Rom. in l. 1. §. si quis ita. col. 9. & vltim. & ibi etiam Barb. col. 12. versi. item in quantum. ff. de verb. oblig. Alex. consi. 181. perspectis instrumentis, circa med. lib. 5. Barb. in d. cap. ex rescripto. extra de iureiur. & consi. 25. scribitur Sap. 7. col. 8. versi. & addueo quod voluit, lib. 1. Philip. Dec. consi. 26. cuius superscriptio incipit, an filia dotata. cui. 2. versi. præterea etiam renuntiatio. & consi. 89. viso puncto. colum. vlt. & consi. 180. visa renuntiatione, colum. 4. vers. secundò specialiter. & Steph. Bertr. consi. 284. vento ad primum, col. vlt. li. 3. Geor. Nat. in repe. c. quamuis. col. 8. ver. aduerte tamen. de pact. lib. 6. Iaf. consi. 207. verba instrumenti. colum. 4. vers. secundò facit. lib. 2. Franc. Curt. iunior con. 3. Bartholomæus, in fi. & Fran. Ripa. qui hanc dicit esse communem opi. lib. 1. resp. c. 6. ucpotibus matris. col. 5. & iterum vlt. & iterum lib. 3. respo. c. 5. pater quinque nummorum milia. in fi. & in rub. ff. de verb. obli. col. 2. num. 1.

De tacit. re. 145 Similiter licèt non possit renuntiari l. de his ff. de transact. secundùm Iac. But. Guil. Cum. Mart. Sil. Bar. Bal. Ang. Saly. Pau. Cast. & alios ibi. & Signo. cõs. 253. in facto quæstionis, ad fi. & Soc. consi. 214. in causa Onofr. col pe. vers. adhuc obiicit potest. lib. 2. eũ cõcil. adductis à recentioribus in d. l. de his. tamẽ per generalem renuntiationem omnis auxilij legum cum iuramento censetur ei legi esse renuntiatum, valétque renuntiatio, ex sententia Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres col. 3. 4. in 5. quæst. Bar. ff. de ver. oblig. & consi. 11. viso ac vt uportet considerato. col. 5. ver. potest. & tertiò, iunctis seq. ver. lib. 2. & Corn. si non obstanter legator. iungãturque priora cum posteritatibus, consi. 6. in hac consultatione, per totum, lib. 1. nam ibi cũperies eum loqui in renũtiatione generali, & clarius Soc. consi. 200. quoniam ex forma. col. pen. vers. item vbicunque lib. 2. quod errore libtationum repetitum est. lib. 4. consi. 125. & Iaf. qui id reputat singu. in d. l. de his. col. 4. versi. concludo ergo. & Caro. Ruin. consi. 156. circa processum, colum. 3. nu. 7. lib. 4. & in primo quatuor illorum consi. quæ in materia substitutionis edita sunt incip. viso & ante intellecto, in 5. dubio. & Stepha. Bertr. consi. 18. viso consultationis themate, in fi. 2. dub. lib. 2. & iterum consi. 103. circa processum. in 3. dub. ante fi. li. 2. & Anto Bauer. in tractatu de viribus iramenti. vers. 35. incip. nam licèt transactio. & antè hos Imo. in c. cùm contingat. col. pen. versi circa sextam. de iureiur. & Raph. in l. si quis pro eo in prin. ff. de fideiuss.

De tacit re. 146 Et in vniuersum valet renuntiatio generalis. cum iuramento, vt per Bart. in l. sciendum. col. 2. vers. & istud facit. ff. de ver. obl. vbi dicit ita se consuluisse & in d. auth. sactamenta puberum. col. vlt. ver. quid si iuratus generaliter. C. si aduer. vend. & Imo. in c. 1. extrà de commod. & in c. cùm contingat. in 3. membro. ad fi. vers. & adde prædictis, de iureiur. Alex. cõs. 3. viso instrumento. col. 3. vers. fortius volnit, lib. 1. & con. 133. super quæstitis. col. 3. vers. & eò fortius. lib. 5. Fran. Aret. consi. 28. diligenter. col. vlt. vbi & alios citat. Vnde etiam si debitor promiserit & iurauerit se solituru, non poterit vti cessione bonorum, vt per Corn. consi. 212. planè mihi, ad fi. lib. 2.

An per generalem renũtiationẽ intelligatur iuratam derogatum huic l. 147 Hæc quæ diximus, non leuiter fuleiunt sententiam illam Suci. qui putat per renuntiationem generalem iuratam esse derogarum huic l. vt supra ex eo diximus. Tamen dicendum expressim in casu nostræ l. tenuit Bal. io l. 1. vlt. q. C. de inoffic. dona. dũ dicit, quod si quis iurauit non venire contra donationem ex quacunque occasione aut ratione, causa vel iure, potest tamen contrauenire susceptis posteriberis, quia illa generalia verba non extenduntur ad casum improuisum, arg. l. fistulas. §. frumenta. ff. de contrah. emp. & l. vlt. §. idẽ quæsitum. ff. de condi. indeb. Et hoc nominatim sequitur Imo. in c. vlt. col. 7. ver. item aduerte pro intellectu. & ibi etiam Barb. ad fi. extrà de dõ. Pau. Cast. cõs. 435. super hoc pũcto plura videntur, ad fi. lib. 2. Per. Ferr. in tit. forma lib. quo agi. pro don. in verbo irrenocabiliter. colum. 3. vers. pater ergo ex præmissis. & Franc. Ripa hic in duobus lucis, videlicet in 3. q. col. 2. versic. sed hic insurgit. vbi vnum Imo. ad id citat, & iterum in 5. q. in fi. vbi tamen dubitat, & nullum aduocat, & neutrobi Suci. meminit. qui contrarium tenuit. Sed & in hac oppo. viderut fuisse Alber. hic. si soleret inspiciatur.

Iuramẽtum habet vim specialis renuntiationis. 148 Hanc posteriorem sententiam & ilis quoque velut pedamentis eriges ac stabilies. Nam iuramentum, quod alràs habet vim specialis & expressæ renuntiationis, vt dictũ est suprà in priori parte, tamen non suppler consensum. per rex. quem ita omnes vbique intelligunt. in l. vlt. C. de non num. pec. & voluit Bar. in l. si quis pro eo. io prin. col. vlt. ru 8. membro. ff. de fideiuss. Bal. cons. 349. super eo quod quæritur, in fin. lib. 3. Imo. in capit. 1. de iudi. Ideo vbi est præsumptio defectu consensus, ibi nihil operatur iuramentum. vt declarãt Bal. & Saly. in l. 1. C. commo cu aliis multis eõcor. à me sigillatim citatis in nostro tractatu legum Cõnubialium, in gl. 6. in 4. genete expressi. in ver. quod tamen intellige. Ex quo & illud continuò sequitur non valere renuntiationem iuratam in non cõgruatis, vt dicit Cyn. in dd. l. 1. C. commo.

Renuntiatio iurata non trahitur ad ius superueniens vel futurum. 149 Quin & renuntiatio quantumlibet iurata in dubio restringitur ad ius secundùm tempus illius renuntiationis subsistens, nec trahitur ad ius futurum & superueniens post ipsam renuntiationem, ex tex. expresso in c. 2. vbi id no. Ant. & Pan. vterq; in 2. no. ext. de renun. Et ad hoc eum tex. facit sing. Geor. Nat. in rep. c. quamuis. col. 4. vers. tertiò facit. de pact. lib. 6. Hoc autem ius reuocandi ex nostra l. non competit nisi susceptis post renuntiationem liberis. Ideo ad id ipsum non videtur huiusmodi renũtiatio iurata pertinere. Nam si simplex ipsa renuntiatio generalis nõ comprehendit hanc l. quod fatentur omnes, & cũ his Soci. alterius partis author: certe nec iuramentum in eã appositum: quia ad eos tantùm casus extenditur iuramẽtum, ad quos ipsa renuntiatio, aut alia dispositio generalis extenditur, ex doctrina Bart. in l. 6 quis §. quæsitum in fi. ff. si quis caut. & Pau. Cast. cõs. 372. ad primum videtur dicendum dispositionem. col. 2. li. 2. & Ro. consi. 472. in eo quod quæritur, in fi. & Cotn. consi. 11. in præsenti consultatione, col. 7. vers. nec iuramentum. lib. 3. & consi. 258. in hac consultatione. col. 4. vers. similiter ergo. lib. 4. & cons. 295. in hac consultatione, col. pen. vers. & si conuent o. e d. lib. 4. cum simil. adductis ab Alex. consi. 28. visis accuratè cui. vlt. vers. non obstat quòd interuenerit, li. 1. quod & ingessum est in lib. 2. consi. 31. & eodem Alexand. consi. 48. in causa vertente, col. 3. vers. item dum in priore. lib. 6. & Soc. in. consi. 103. in casu conuentionis, col. 2. vers. sed in casu nostro, li. 3. & Philip. Dec. in c. cùm super. col. pe. vers. secundus casus. extra de usu. dcleg.

Huius l. beneficium cõcessum est miserationis causa. 150 Item si verum est quod in præcedentibus diximus ex Ro. sententia in consi. 269. non est dubium, id scilicet, huius l. beneficium esse concessum miserationis causa, ita vt exigat. specialissimam mentionem, nedum specialem, secundum Cyn. in l. 1. C. quãdo imper. inter pup & vid. cum aliis quos in id suprà citauimus, nec cautum reperiamus iuramentum habere vim specialissimæ, sed tantùm specialis vel expressæ mẽtionis, quod multum à superlatiuo illo distat, vel ex nostrorum Iurisconsultorum sententia, vt probatur in l. vbi autem. in priu. ff. de verborum obligat.

in l.vlt.ff.de cap.dimi.& lu §.1. Inſtit.eo. Conſentaneum eſt hoc in loco iutamentum non ſatis eſſe.

Iuramentum ignorantem non obligat.

151 Et ne quos moueant ſimilia illa,quæ ſuprà pro parte & ſententia Soci. adduximus, ſcitte iunt multi maximæ ac receptiſſimę autoritatis,qui diuerſum cenſuerut.Nam primum de minore & mulicre renuntiantibus & promittentibus non venire cótra, non tamen certioratis de iure & beneficio ſibi competente,vt iuramentum nihil illis obſit,reſpõdit Dy. conſi.5.quæſtio talis eſt,quidam dominus Goſtridus minor 25.annis quem refert & ſequitur Cyn.in l. 2. in 6.q.& ibi quoque Bal.limitans tamen, in 9. q. & proinde ſibi contrarius.& Sal.ſecum quoque in hac re pugnans,in 11.q.C de reſcin.vend.& Ioa.And ſibi quoque contrarius,Card Flor. Imo. col. 6. qui hanc dicit eſſe multum æquam in c. pe.extrà de emp. & vend.vbi & Anto.Burg.qui eſt alterius factionis, aſſerit hanc eſſe communem.Idem Ioan.And.vt intelligas hãc maturius fuiſſe ſecutum,in addt. quæ incipit,quomodo huic dicto.Fede.Sen alias iutamentorum obſeruantiſſimus conſi.199. quæritur an domina Margarita Signo.conſ.150 ſuper dubiis,col.5.ver. præterea cùm tractatur.Bal. item hic, ſed ſno more ſibi male conſtans,in l.ſi duo patroni §. idem Iulianus ff.de iureiur.vbi etiam Ro qui in alia ſententia eſt,dicit hanc eſſe æquiorem.Idem Bald.in l. 3.ad ſi. C.de decur.li. 10.& conſ.4.quæritur fideiuſſores,lib 1.& conſ.47.caſus talis eſt,D.Andriolus ad ſi.co.lib. 1. vbi hanc dicit eſſe communem, & conſi. 148 in caſu propoſito,col.1. verſ. ſed dubitatur. eo. lib. 1.& conſi.18 ad euidentiam præmittendum eſt, quòd interdum,paulò ante ſi. lib. 3. & conſ. 380.caſus talis, domina Angela.eod.lib.3.& conſi. 440. factum propoſitum eſſe tale,col.2 ver.ſed aduerteudum eſt, co. lib.3.& conſi.96.pupillus paulò ante ſi. li.5. & conſi. 441.viſis ſtatutis,col.2.verſi.in contrarium, co.lib.5. vt iam intelligas cum crebriorem eſſe in hac opi. Imo,& ipſe iuramentorum ſupra omnes obſeruantiſſimus,in l.ſciendum.& ibi Franc.Arc.col 11. verſ. reuocarit tamen hoc in dubium, & latiſſimè Barb. qui propè omnium eſt opi.char.19.col.1.verſ. ſuccedit modò quotidiana qnæſtio.ff.de verb obli ſed ipſe Barb.hic ad finem & veritatem reſpondit,ibi verò ad commodum partis intettogantis, vt ſæpe alias. & in ea qnoque l Ro.qui aliam partem ſequitur, aſſerit ſe alias ſæpe hanc & legendo & conſulẽdo tenuiſſe.& idem Imo in c.cùm contingat,in 3. mẽbro, 25.col eiuſdem membri,verſi.item etiam non habet locum,& iterum col. 27.verſi.ſed aduerte inquãtum tetigi,& eſt citca 14.char.totius e extrà de iureiurã. quamuis vtrobique dicat,quòd contratia opi.de cõſuetudine & practica obſeruatur. Et hanc quoque tenuit Alb.& Sal.in auth.ſacramenta puberum. C.ſi aduer.vend.& ibi quoque Iaſ.col.13. verſicul. tertiò principaliter,& multis ſeq.qui hanc dicit haud dubiè æquiorem,& forte veriorem, & in eam maltum inclinare ipſius animum, quamuis ab alia non eſſet recedendum.Raph.Fulg conſi.137. Finus Guidonis. col.2.verſi.ſupereſt tertia delibcratio.Alex.qui & alterius opinio,alibi eſt,vt diximus,conſi.89. viſo pũcto,col.5.verſ nec huic reſponſioni,lib.2.Pet.Beluga qui & hanc dicit eſſe communem in ſuo ſpeculo principũm,tit.de iuramen.char pen.Fran.Aret.conſi. 33 cõſultatio præmiſſa,col.4.verſi.ſed dubium facit, & verſ. 2.dicimus.& Stephi.Bertran. ſibi etiam contrarius,conſi.293.viſa petitione,col.2.ver.ſed his non obſt lib.3.Guid.Pap.conſi.122. Ioan. Mola. in 4. dubio,in ſi.& tutſum ſing.274.inci.tit I.ſciendum Hippo.Marſi.in repe. rub. ff. de hdeiuſ.num.38.& Fabi à monte S.Sau.i in tracta de empt.& rend.in 3.qu i ſt. 8.q.pi m.& dicit etiã cõllect.qu alterius partis eſt,in cap.2.extra de pact.hanc eſſe æquiorem.& Alexã.qui & alterius fuit,in dict.l.ſciendum, dicit tamẽ ibi col. 3. verſi. iuxta hoc quærit hanc poſſe in puncto iuris ſuſtinere,vt ex hoc facile cum intelligas in ea te mutare.Et ad capit.reſcripto,de iureiur.in quo eſt potiſſimum fundamentum priotis partis,poteſt dici,quòd non conſtat mulierem mihi oppoſuiſſe tenatulconſiut. Velleiuum,vt iam ibi notan vna ſol. quam approbat ipſe Alex. in d.ct. l. ſciendum. Nec, ſi is tex. probaret,quod illi volunt in mulicre,eſſet tamẽ trahendus ad minorem, cuius cauſa plus habet fauoris & priuilegij,quam mulier, vt ſuprà diximus.& probauimus numer. 101.in.ap & quod dictum eſt de mulicre. Ideo Bal. in d. cap. cum contingat,col. 3. verſ. quæro quando mulier,de iureiur.hic diſcrimen facit inter mulierem & minorem,vt ſcilicet minor ſit reſtorandus,licet non mulier.

152 Sed contra illam Bal.& Pet. Anch. doctrinã, qua dixerunt exceptionem ſiue beneficium diſcuſſionis quod fideiuſſori aut aliis competit,tolli per iuramẽtum,voluit ipſe Bal ſibi contrarius in c.cùm cõtingat, co.5.in 7. concluſione, extra de iureiur. & reſpondit cùm ex facto talis ſpecies incidiſſet,Barba.qui Bal.nõ meminit,conſi. 43.lempiterna dignum eſt memoria, col.6.verſ.capio modo tertia dubitationẽ,cum multis ſeq.vſque ad ad ſi.conſi.lib.2.vbi ſuam ipſius ſententiã multis variſque ac efficacibus argumẽtis & rationibus defendit, quas quiſque qui volet, legere poterit. Et in hac quoque ſentẽtia fuerunt Alex. & Iaſ.qui Barb.nõ meminit,in l. vlt. in princ illę col.4. hic col.2.ad medium ff.ſi cert.pet.& D.Guil.Bencd.in repet.ca.Raynutius,in verbo teſtamentum.1.3.nu.26. verſ.quærò inducitur,extra de teſta. Imò ſunt,qui dicunt ſimpliciter nõ eſſe locum huic excuſſionĩ,ſi appoſitum fuerit iutamentũ, etiam ſi ei non ſit renuntiatũ.& inter alios Bal, in l. ex reſcripto, col. & ibi Pet. Anch.in 2.not.de iureiur Alex.qui id dicit ſing. cõſi. 3. in cauſa executionis,col vlt.verſi.4 lib.4.Baptiſta de S. Blaino, in tract.arbitrorum, q.70 col. 4. verſi.quinta concluſio.Ant. Coſſet. in repet. tub. de iureiur.col. 10.verſi.duodecimo,vbi ita dicit ſe conſuluiſſe ſo. Lupus in rep. e.per veſtras,char.pe.verſi. quinimo quod plus eſt,de dona.inter vir.& vxo.

Qui negãs beneficium excuſſionis tolli per iuramentum.

153 Quod autem poſtea continemet dictum eſt, renuntiationem iuris futuri iuramento firmari, non ita certum eſt & indubitatum, quando & Philip. Dec. qui & illius ſententiæ fuit,ſed in conſ. tantùm faltens ſuæ parti, quæſtunque ſeruigns, contrarium conſtanter aſſeruerit, in lect.vbi nullus fauori locus eſt, videlcet in l. r. col.peu.verſi.ſecundò quod dictum eſt. C. de pact.ea ratione, quam iam diximus, iterum dicemus poſteà, quòd iutamentum non magis extenditur quam virtus promiſſionis. Et de hoc etiam dubitat Alex. conſi. 135.ſuper quæſitis, col. 3. verſ.& eo fortius,lib.3.

Iuramentum magis extenditur, quã virtus promiſſionis.

154 Nec,etiã in confeſſo eſt omnibus,quod mox ſubdidimus, iuri prohibitiuo poſſe cum iuramento renuntiari : cùm contractum teneat ille Legalis doctrinæ facile princeps Barto. cuius vnius ſententia multus & mihi inſtar eſt omnium, in l.2. in ſi. C. ne fideiuſ. dot. den. & in l. ſi quis pro eo, in 3.rurſumque in 5. membro.& ibi etiam Ang. poſt prin. ff. de fideiuſ.& idem Bar.in l.cum hi,ante ſi.& ibi quõque Fulg.ff.de tranſac.& Ant. qui alias vbique iutamenta vſque ad ſuperſtitionem ſequi iubet, in cap cum contingat,in ſi.3. caſu, de iureiur.& ibi ante eũ Bal. col.1. verſi. item quia irri. Nam loquitur ibi de renuntiatione iutata,vt docent præcedentia, & ipſius cantoria,& Ang.conſi.45.Florentiæ,col.1.

Bartolus Ieuain ſuccta princeps.

155 Neque quod deinde ſubiecimus poſſe teſtiari reuocationẽ donationis ob futuã ingratitudinem

Qui reuocant renun-

Patrimi donationis eſt iuramento ob ingratitudinem non poſſe renunciari.

nem cum iuramento. Nam & contrarium intrepidè tenuit ipſe Imo.ſibi contrarius in c.vlt.col.8.verſ.vltrà ſi quæritur Io.And.extra de don. & Rom in l.ſtipulatio hoc modo concepta,col.3.ff.de verb.obl.& in l.donationes.§.1.ff.de donat.& Corn.cóſ.102.in cauſa licèt videatur,col.1.verſ.quinimo.& ſeq.li.1.Geor. Nat.in repet. c.quamuis,col.17.verſ. & ex his primo de pact.lib.6.Stepha.Bertr.ſibi contrarius conſ.67.viſo conſultationis themate. nu.3. lib.3. de qua re latè videbis per Philip. Dec. in l. vlt.col.6. verſ.extra gl. circa primam quæſt. C.de pact.& Franc. Ripa.in l. vlt.in 33.q.C.de teno.don.

Qui etiam negat in alimentis debitis ex teſtamento cum iuramento.

156 Nec ſimiliter quod ex continenti ſequitur, poſſe renuntiari alimentis futuris ex teſtamento debitis cum iuramento:quandoquidem cóntrariũ cenſent Spec.& Io.And.in addi.illius(dij boni qui autores) tit.qui filiſunt legit.§.1. verſ.ſed pone quidam.& Bar. ſibi hic prætẽs morem contrarius, in l. cùm hi, ante fi.ff.de tranſ.& Bal.in l.pactũ quod dotali,in 22. eaſémque vlt.q.C.de colla.& in d.c.cùm contingat, col.2.verſ.itẽ ſi diuertat.de iureiur.Et ſuboſcure Alb. in l.de alimẽtis,in fi.C.de tranſ.Na ex præcedẽtibus ſatis conſtat,quod loquitur de renuntiatione iurata.

Qui negent valere renuntiationem ſucceſſionis futuræ cũ iuramẽto.

157 Sed nec quod dicitur eſt valere renuntiationem ſucceſſionis futuræ cum iuramento.Nam etiam contrariũ huius magna authoritate affirmat gl.ordin.in d.l.pactum quod dotali,in verbo,improbatur, poſt prin.Eáinque de iure ciuili verã eſſe contendunt Cy.Bal. Cor. & Ias.ibi, Eſtque & alia illi ſimilis in l. ſi quándo. §. 1. in verbo prægrauari, poſt prin.C.de inof. teſt. & in l.qui ſuperſtiti, & ibi etiam Imo. & Ro.ff.de æq.hæred.& Bal in c.cùm contingat,col.6. verſ. interim autẽ de non ſuccedendo, extra de iureiur.vbi & idẽm dicit procedere de iure ciuili,& conſ.437.quẽdam puella fuit dotata,col.1.lib.1. vbi etiam negat de iure canonico valere renuntiationem ſucceſſionis futuræ ãli factam ſine conſenſu eius de cuius ſucceſſione agitur,etiam cum iuramento.

Pactum iuratum de ſuccedendo nec de iure quidem Canonico valet.

158 Et quod omnibus propè in confeſſo fuit,non valet pactum, iutatum de ſuceedẽdo, nec de iure quidem Canonico,ſecundùm eundem Bal.in d.l.pactum, in 5. oppoſ. & ibi quoque Fulg. Rom. Paul. Caſt.& recentiores. & eondem Bal.conſ.148.in caſu propoſito,in primo dubio, lib. 1. & conſ. 441. viſis ſtatutis,poſt prin.lib.5. Cy. Bar. Ang.Sal.Paul. Caſt. Alex. qui hoc dicit communiter teneri. & Ias. in l. pactũ quod dotalis. C.de pact.Bar.in l.ſtipulatio hoc modo concepta, & ibi quoque Alexan, col. 3. ff. de verb.obl. & idem Bar. in l. ſi quis pro eo,col.5.ff.de fideiuſſ.& in l.vlt.& ibi etiam Ang. C. de pact. Ant. & Imo.iuramentorum maximi conſeruatores, quod iam ſæpe diximus in c.cùm contingat,ille col. 3. hic in primo caſu 2.membri princ. extra de iureiur.Domin.in c.quamuis. & ibi quoque Philip. Franc. col. 3. verſ. in gl. in verbo, improbet, & Georg Na. in repe. col. 16. verſ. quartò fallit,de pact. lib. 6. Iaco. Alnar.in d. c.1.§. moribus, tit. ſi de feud. fuer. controuer.inter domi. & agna. Fulg.conſ.73.pater familias habens filium,col.3.Pan.in c. 2.col.3.de conſeſ. præb.& conſ.48. Auguſtinus, ad fi.lib.1. Pan. Caſt. conſ.448 non eſt dubium,col. 1.lib.1.& conſ. 419. viſo puncto & aliis,in prin.lib.2.Alex conſ. 28.pondetatis verbis teſtamenti,col.3. verſ. iſtam concluſionem.lib.3 Philip.Dec conſ.185.an valeat pactũ, col. 3.Stepha.Bertr.conſ.29. cum aliis,poſt prin.lib.1. & conſ.192.ponitur in facto, nu.4.eo.lib.1. & conſ.1. nu.88 lib.2.& conſ.53. præterea conuentiones, nu. 3.eo.lib.3. Fran. Curt.iun. conſ.15.circa præmiſſam, col.1. verſic. præmiſſis tamen non obſtantibus. Nec alium præter Bal.& Pet. Cer. comperi qui aliter diceret, de quo & hos plura diximus in tractatu noſtro primogenitorum in 6.q.nu.18.& id quidem.

Qui de renuntiatione ſenſu.

159 Contrariũ quoque eius quod dictum eſt cum iuramẽto renuntiari legibus & ſtatutis requirẽtibus inſinuationẽ,tenuerunt Guil.Cu.Albet.& Bal.ſibi cõtrarius,hi 5.q.in l.illud.C.de ſacroſ eec.Oldr. ſubobſcure,ſed vt facile intelligas illum eſſe eius ſentẽtiæ, cóſ.253.factum tale eſt, domina S.de certus.Alb.in l. ſancimus.C.de donæ.Saly dubitans tamen,ſed ita vt in hanc inclinare velit videri, in l.pẽ C. eo tit.Bal. conſ.29.caſus erat donauit,col. 2.verſi. item ſequeretur lib.1. & conſi. 113. quod domina Brœſia,eo. lib. 1. & conſi. 115. verba dicunt,domina Antonia, in fi. lib.1.& conſ.375,certum eſt quòd filia,col. 1.verſ. ſed videamus,lib.3.& cóſi.414.caſus talis eſt, quidã Maſſios de Gauldos eo.lib.3.Ang.ſibi cótrarius, conſ.59. quidã pater familias.col.vlt.vbi dicit ſe ita cõſuluiſſe Caſtelli cum fratre ſuo Bal.& conſi.179 viſis præditis,col.vlt.verſi.quia igitur ſolẽnitas.Paul.Caſt.cóſi. 345. circa bona quæ fuerunt domini Vberti.col.vlt. verſ.vnum omiſeram,eo.lib.1.& conſi.385.ſiue dicamus,circa med.eo.lib.1.& cóſil.90.viſa quadã ſcriptura,col.1.lib.2.& conſil.85.viſis his quæ narrantur, col.pen.verſ.ſupereſt tertiũ,eod.lib.2.Ro.ſibi cõtrarius, ſed in loco minus ſuſpecto,in l. Modeſtinus,& ibi quoque Raph.Com.qui aſſerit ita ferè omnes tenere.ff.de don.& rurſum idẽ Rom.cóſ. 12. viſo facto propoſito,col.3.ver.ſecundò quia ex tali.Alex.etiam ſibi contrarius,in addit. Bar. in l. poſt mortem.ff.de adop.Ant.Cana.in tract.quẽ peculiari tit.de inſinuationibus inſcripſit,q.63.Ang. Aret.in §.aliæ col pen. Inſtit de don.vbi nõ obſcure intelligitur huic ſententiæ adhærere,quanquã dicit ſe nõ auſum in cõtrarium conſulere, quoniam timeret iuramentum. Barbat. ſibi contrarius conſil. 16. præclare ſcripſit, col.10.verſi.& ſi quiſpiam dixerit.lib.2. vbi hanc dicit eſſe communem opi.& conſ.52.viſo celebri, col. 2.verſ. cum verò opponitur, lib. 4. vbi etiam refert idem conſuluiſſe Lud.Bolo,ſed eius conſi.non reperi.& idẽ Barba.inter conſi. Fran.Cur. ſenioris,conſi. 67.ſapienter opinamus,col. vlt. & ibi ipſe Fran. Curt. in addit illius, & Card. Alex Hieto. Fortus Io. Pureus & Nicolinus à ſancto Nazar. conſil. ſeq. circa hoc videtur, vbi etiam oſtendunt Bar. fuiſſe in ea ſententia & Barth. à Sceramps, inter conſil. Alber. Bru. conſi. 111. magnifice domine, col. 2. & Guido Pap.ſibi contrarius, conſ. 13.nobilis Catharina,col. 1.& Lauren. Calc.conſ.24.Titius nobilis col. 15.ver. nec obſtat etiam quod dicatur.

Qui contrariũ in generali renuntiatione ſenſerunt.

160 Sienti & eius quod poſtea ſcripſimus, ex generali renuntiatione iurata fieri præiudicium legitimæ,contrarium etiam tenuit Guil.Cu. prout à quibuſdam citatur in l.de his. ff. de tranſact. Bal.in rub. ff.de iureiur.col. vlt. in prin. verſ.non tamen ex eodẽ, nã ibi loquitur de huiuſmodi iurata renuntiatione, vt patet ex verbis præcedentibus. & Rom. ſibi contrarius in l. qui ſuperſtitis. in 3. limitatione, & ibi etiam Imo.ff.de aequi.hær.Fran.Aret. in l.1.§.ſi quis ita,tum col.5.verſ. adde dicta, tum col. pen. verſic. adde primò. ff.de verb. obl. Barb. ſibi quoque contrarius,conſ.44.ſempiterna, col.vlt.lib.2.& conſ.55. præclare ſcribitur, col.pen. verſ. præterea facit,iunctis ſeq.per totam illam col eo lib. 2.Fabian. Giocchi in repe.auth.nouiſſima,in 22. q. prin C. de inof. teſt.& alber.Bru.conſ.81. ſuper difficultate, col. vlt. & Steph.Bertr. ſecum etiam pugnans, conſi. 3. viſis hinc inde,nu.31.& ſeq.lib.3.

Deridem.

161 Et eius ità quod dictum eſt, per generalẽ renuntiationem eum iuramento cenſeri renuntiatam & derogatum.d.l.de his.ff.de tranſ.Contrariũ quoq; tenuit Io.Mairanus in 2. cóſ.illorum quatuor,in materia ſubſtitutionum,incip. clementiſſimi & omni-

potentis Dei.& c.defuncto nobili,col.penul.versiad sextum & septimum.& Franc.Frondatus consil. seq. cuius est exordium,Deus via,veritas & vita,pia seus consultatio,col.3.versi.verùm prædictis,vbi dicit iuramentum ita demum continuare renuntiationem d.l.de his,si expressè ei fuerit renuntiatum,aut aliter fidecommissò tali relicto, aliàs secus, per multa iura illic allegata.Et ante eos Barb. & Soc.ibi contrarius,quorum neuter meminit,ille d.cons. 55.col. pe.lib.2.hic cons.214.in casu Onofrij,col. vlt.versic. secundò respondeo,quoctis præcedentibus.lib. 2. & cons. 130.in causa conuentionis,col.2. versi. præterea licet in iuramento lib.3.& Franc.Aret.cons.92. vi'o legato,in 3.dub.& idem in l.qui superstitis,col.5. vers. & ad ea quæ dixi.ff.de acquir.hæred.

De eodem.

162 Et cù magis id procedit,quòd nec in specie potest et l. etiã cu iuramento renuntiari,si credatius gl.in l.vlt.in verbo lucrum.Cede reb.credit.& Bar.in l.cu hu,in fi.prin.ff.de transact.inctis quæ ipse scribit in l.de his,versi.quæro nunquid.ex cuius loco se aduocat in d.l.cum hu, & ibi Fulg. & Signo. cons.150. super dubiis col.5.versi.præterea quemadmodum, & Ang.cõs.94.cùm lis & quæstio.col.vlt.versi. ad quintum.Et idem voluit Quid.Pap. cons.53.nobilis Catharina,col.2.versi.nec illi legi iunctis seq. & Steph. Bert.sibi contrarius.cons.51.Christi,&c.vilo consultationis themate,n.77.lib.2.De quo tamẽ vide Imo. in c.cum contingat,col pen.versi.circa sextum,& vlt. de iureiu.& Raph.Co,in l.si quis pro eo. ff.de fideiuss.& Com consil.6.in hac cõsultatione,per tot.lib. 2.& cons 135 de plurib.col.1.& 2.lib 2. & cons.140. Bonaura in suo testamento, col. 2. versi. nec videtur quòd iuuetur,co lib.2.Et dicit Com.cons.150.prima facie videtur,in fi lib.3.nõ esse sine dubio quòd huiusmodi renuntiatio firmetur iuramẽto.. Sed & Pal. in l.qui iure in prin.ff.de testa mil.clare videtur sentire quòd ei l implicatet possit renuntiari.

Idem in generali renuntiatione tacita iuratã.

163 Denique quod nõ valeat generalis renuntiatio iutara,contra quam alij dixẽte,volunt Io.And.in c.1. col.vlt. & ibi etiam Pet.Anch. Flor. & Pan. extra de commo.quia iuramentum, inquiunt,non obligat vltra cõsensum, qui absit a generali renuntiatione. & Cy.in l....in q.& ibi Bal. col. 2. in 2.q. C.eo Bar.in hoc sibi contrarius in l.li quis.§.quæsitum.Bal.in c.1. col.2 versi.& an iuramentum,tit.de controu.sen apud partenium.Alex.qui concord.adducit cons.18. visis & accurate ponderatis col.vlt.versi.non obstat quòd interuenerit,lib.1.& Steph.Bertr.cons.36. Christi, &c. vilo consultationis themate,n.5.lib.1.& quæ diximus supra nu.149.incip.quin & renuntiatio.

Soluuntur iuramentum non obseruatio apposituin non tollit huius legis remedium. Contractus infirmatus ratione tertij non confirmatur iuramento contrahentium.

164 Negari non potest,quin hæc res,de qua præcipue agimus,vtrum scilicet huic l.per generalem renuntiationem iuratam derogetur, sit admodum ambigua,in tot tantisque rationum & autoritatum cumulis. Item si nulla sit renuntiatio, illud inter omnes conuenit, & qui donantem huic l. posse renuntiare negant.& qui contra posse asserunt, qui multi sunt vtrinque, vt supra latè diximus. Illud, inquam, in confesso est apud omnes, solum iuramentum in donatione appositum circa vllã renuntiationem non tollere huius l.remedium. Illi quidem qui sunt in parte negatiua, ea ratione, quasi donans non potest renuntiare in præiudicium libertorum, vt ipsi contendunt, nec etiam iuramentum ipsius illis obesse potest. Nam quando contractus infirmatur ratione alterius tertij, nunquam is iuramento contrahentiũ confirmatur,vt pote cùm esset in alterius dispendium.c.quãuis,de pact.lib.6.& c.licet,de iureiur.co.lib.cum simil. Id quod non in aliis tãtum,sed in donationib. procedit, vt scilicet iuramentum in ns positum nihil obsit tertio,vt ait Bar. in l. hac edictali in fi.prin.per illũ text.C.de secun.nupt.& in l. Titia 3.imperator,col.. Ital.de leg.2. Sal... in l. 1 C.de inoff.don.bal.in l.vlt.3. illius autem.... d. Bal. ... lib.& cons.22.quæ dam domina Nicholina,col.1.lib. 5.& cons. 115. puncta quinta donatur, co li. 5. Paul. Cast.cons. 443. no. est dubium.circa med. & Ale... cons.53.considerans verba,col.pe.versi.nec præterea obst.lib.1.vt supra d.Anch.

Exceptio communis vtrius q; ut si minus iuramentum apponatur in donatione.

165 Omnes autẽ & parens a Fimatuæ & parris negatiuæ hac cõmuni ratione moueantur,quia inanẽ to non augere obligationẽ,sed eam magis infra limites suos manentia latè religare,vtres liang l.Titius,in fi. ff. ad Treb. quod bene pariter eos vonat Bal. in l.si procurator, col.3.versic. & prædicta sunt vera.ff. de cõdi.inde.& Doct vbique. Vnde hanc,quæso doctissimi,qua scilicet sine iuramento est,habet illa tacitam reuocandi conditionẽ,si donans postea inciderit in... vt tam supra diximus in prin. nu.6. interpretantur plerique sic & iuramentũ illi accedens,quod omnino sequitur naturam principalis actus in quo interponitur,per tex.quem adhoc omnes allegant in l.vlt.vbi id no.Bar.Bal.Salv.Paul.Cast.& alij. C.de nõ nume.pec.& illã ad hoc dicit sing.Bal.in c.quæ in ecclesiarum,col.5.versi.dices tu,nõne fundatarius,extra de constit.& no.Pan.in d. fine disput.incip. Sante ilaturo, col. 10. vers. ad partem igitur affirmatiuam. & Barb.cons.43. sempiterna , col.pen. versi.præterea faciat,lib.1. & illum dicit meliorem ꝛ suis ... : idem Barb. cons. 53. col. 3. versi.& ideo tenet,co lib.2.& cons.49.clementis. Deum col.2.versi. facit simile. vbi & illum dicit sing. Facit & tex.in l.sed etsi possessor, §.item si iuraueto,quæ ibi not.Ias.in 9.notab. de iureiur.& in c.quemadmodum , extra eo.tit. vbi Pan. in 7. no. & hoc quod iuramentum in contractu appositum recipit omnes conditiones, subauditiones, limitationes , exceptiones, quas habet ille contractus quod & voluit idem l'an.in d.sua disput.vbi supra.& Raph.Fulg.cons.180.vilo processu.col.2.& huc in l. 2.§.sed & si quis ff.de don. Aegid.bella.cons.19.ex facto quodã,col.3.cum multis simil.& cõcord.a me latè congestis in nostro tract.a.de iure constit.poss.parte.4.limi.7.nu.24.sed & illud.

Iuramentum semper intelligitur rebus sic stantibus eodẽ manente statu.

166 Præterea iuramentu semper intelligitur rebus sic stantibus,atque,vt vtar verbis Liuij li.1. decadis, eodẽ manẽte statu,vt probat tex.optimus in l.vlt in princ. ff.ad municip. & in d.c. 2.& ibi gloss. Ant.& Panor. qui ex hoc multa decidũt,extra de verbor.& c.venerabilẽ,in fi.de elect.& no.glos.Ioan.& alios in d.e.quẽadmodum,extra de iureiur.& gl.in c.vlt extra de hæret.per tex.ibi,& glos.in c.nos sanctorum.15.quæst. ...& Fede.Senẽ,cõs.181.casus talis est,ibi anno cauetur.Bal. in d.l.vlt.col.2.versi.septimò inest eõditio. C.de non num.pec.& in l.clari.C.de fideicõ.& in c.1.versi.item in iuramẽto,extra de reser ip.& in c.3.in princ per illũ tex.extra de iureiur.Ant. & Pan.in c.veritatis,extra de dolo & cõtu.in illa q.an quis teneatur soluere debitum excommunicato. Pet. Ancha. in c. posse...sor,col. 15. vers. vlteriùs quæritur.. de reg. iur. lib.6. Pan.Cast cons.348. non est dubium,ad fin.lib.1.Rot. cons. 22. propositæ mihi consultationis , col. 1.ver. ,secundò quia est & cons.379. circa principium , col.2. versi.nec obstat si dicatur. Soc.in.l.vlt.in prin per illum tex. ff. qui satisd. cog. & in l. Iulianus,col.pen. versi.cetera secundam. ff.de condi. & demon.& cons. 129.præstantissimi , in fi.lib.1.& cons. 215.prædicta, col.vlt.versi.præterea & tertiò , lib.1. vbi loquitur in casu l. nostræ. &cons. 58. super proposita quæstione,col.1.versi.confirmatur.lib. 3. Barb. cons. 8. scribitur Paulip.col. pe. lib.1. vbi ad hoc dicit sing. tex. in d.c. 2.de renun. & iterum cons. 36. super tert.col. 15. versic. & adduco in medium: lib. 2.& alib. ... per

Com.

Corn.conſ.192.licèt videatur,col.vlt.verſ. quia promiſſio,lib.1.& conſ.69.de duobus in litera o.lib.2.& conſ.48.quoniam in præſenti,col.2.verſ.& hoc arbitror,lib.3.Iaſ.conſ.60.iſta conoeuntio,col.6.verſ.ſecùdò principaliter,lib.3.Phil. Dec.conſ. 335. viſo conſ. col.3.verſ.præterea etiam dato. & conſ. 408. in præſenti conſultatione,col.2.Steph.Bertr.cõſ.156.Chriſti,&c.viſo caſu,nu.5.lib.1.& conſ.352.quod eſt ſimili prin.nu.6.eo lib.1.& conſ.131.illud eſt indubitatũ, nu.8.lib.2.& cunſ. 67. viſo conſultationis themate, nu.3.lib.item 3.Alber Brun.conſ. 99. in cauſa ſpectabilium,in ſi.Geor.Nat.in rep.cap.quamuis col.4.ver. tertiò facit,de pactis.lib.6.

Etiam in omnibus actibus & diſpoſitionibus.

167 Et hoc quidem perpetuũ eſt in omnibus actibus & diſpoſitionibus,vt ſcilicet ſemper intelligãtur rebus ſic ſtantibus,ex tex.quem omnes & præſertim Bal.ad id ſolet allegare in l.quod Seruius.ff. de cond. ob cauſ.vbi hoc not.gl.quæ etiam ad id erat l. cõtinuus §.cùm quis,ff.de verb.obl. Et hoc quoque probat tex.in l.quæro.§.inter locatorem.ff.loca.quem & omnes ad id allegãt.& in l.ex facto,in pri.ff. de vulg. & pup.in l.vlt.C.de ſponſa. quas in id aduocat Alex. conſ.85.viſo themate,col.2.verſ. pro huc etiam quia verba,lib.5.& tex.in l.cùm quis.in prin.ff.de ſol. quẽ & ad hoc expendit Bal. & dicit no. in tub. extra de procu.col.4. verſ.dolus commiſſus,& in c.pen.& ibi Pan.in 2.no.extra de elect.non refid.& in c.ne quis arbitretur,& ibi gl.vlt.22.q.2 & voluit Bal.in rub.extra de ſum.trin.col.1.in ſi.vbi & ad hoc allegat l.qui ſeeuum.ff.de verb.obl. & idem Bal. loquens in prooniſſione,conſ.104.ſuperſunt, lib.1.& conſ. 396. quidam habens vnum filium,col.2.lib.3.cum aliis multis collectis à Barb.cunſ.20.illud aſſertã,col.11.lib.2.& conſ. 73.omnia quæ facitis,col.13.lib.3.& Cotn.conſ.102. viſis in cauſa.& Iaſ.in d.l.quod Seruius, col. 3. verſ. circa tertium.ff.de condi.ob.cau.& in l. is qui putat. col.2.verſ.tu potes ff.de lib.& poſth & conſ.60.lib.2. vbi ſuprà.& Ant.Rube.qui hoc latiſſimè probat,con. 197.viſo inſtrumento,col.1.

Stoici promiſſorum tenaciſſimi.

168 Id quod etiam adſtruunt Stoici aliàs promiſſorum conſultiorúmque tenaciſſimi,ex quibus Seneca ille Stoicorum Stoiciſmus(ſi ita nobis loqui permittimus) lib 5.de beneficiis, multa in hanc ſententiam ſcribit: Non mutat ſapiens conſilium , omnibus his manentibus quæ erant,cùm ſumeret.Ideo nullum vnquam pœnitentia ſubiit, quia nihil melius illo rempote fieti potuit,quàm quod factum eſt:nihil melius conſtitui, quàm quod conſtitutum eſt. Cæterùm ad omnia cum exceptione venit,ſi nihil inciderit quod impediat. Ideo omnia illi ſuccedere dicimus,& nihil contra opinionẽ accidere,quia præſumit animo poſſe aliquid interuenire, quod deſtinata prohibeat. Et paulò pòſt:Promiſi beneficium, niſi ſi quid incidiſſet quare non debeam dare.Quid enim ſi quod illi pollicitus ſum,patia ſibi me dare iuſſerit?Si lex lata erit, ne id quiſpiam faciat,quod me amico meo facturum promiſeram. Promiſi tibi filiam in matrimonũ, poſtea peregrinus apparuiſti,non eſt mihi cùm externo connubium.Eademtes me defendit,quæ vetat.Tunc fidem fallam,tunc inconſtantiæ crimen audiã,ſi cum eadem omnia ſunt,quæ erant promittente me , non præſtitero promiſſum &c. Poſt quæ illud concludit, Omnia eſſe debent quæ fuerunt cùm promitterem, vt promittentis fidem teneam. Videſne lector,quàm multis confirmet Seneca quod diximus,omnia intelligenda eſſe,rebus,quæ erant,manentibus : Et de hac re multa Tullius lib.3.offic.

Semper in iuramento inest clauſula. Rebus ſic manentibus.

169 Et vt intelligas quantum ponderis apud noſtrus id habeat,Bal.in d.l. clari. C. de fideicom. dicit quòd ſtantentes poſſunt mutare aut reuocare ſtatutum,quod ipſi irrecuocabile fore ſtatuerant,niſi illud iurauerint non mutaturos aut reuocaturos , quia tunc id facere non potuerunt,per allegata illic ab eo. Quod ioteligendum eſt,inquit,niſi iuſta cauſa interueniat, quia ſemper in iuramento ineſt ea clauſula, Rebus ſic ſe habẽtibus.Sedaudi quid ſubiungit,quod lectores maximè volui expendere. Nam hoc poſtremum dicit procedere , licèt verba ſtatuti dicerent, quod ſtatutum ſit præciſum & immobile. Nam quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio l.1.in prin. ff.de ventre inſpic.& l.de ætate.§.ex cauſa.ff.de interrog.act.Ex quibus intelligis nihil adeo eſſe præciſum firmum,& immobile,quin ſemper intelligatur,rebus ſic habentibus Et hoc pro not.refert Philip. Dec. in tub.C.qui admit.col.3.

Iuramentum nunquam trahitur ad nõ cogitata.

170 Quid plura ? Iuramentum nunquam trahitur ad non cogitata. c.quintauallis , extra de iureiur. & voluit gl.in c.veniẽs,in verbo,præſciuiſſet,& ibi Bal. eo. tit. & rurſum gl.io c.ad noſtram,le 2.in verbo,in mente,per illum tex. & in c.pen.eo.tit.& in c.2.extra de renun.Bar.in l.ſi quis pro eo,in 8.caſu.ff.de fideiu. & conſ.90.dilecto domino,col.3.verſ.præterea poſito.Bal.in l.2.in 9.q.C.de reſcin.vẽd.& in c.2.extra de tenun.& in c.cùm contingat, in 7.concluſione, extra de iureiur.& conſ.437.quæritur ſi factum fuit, col.1. lib.1.Signo.conſ 61. quæſtio talis eſt, poteſtas, col.2. verſ.nunc veniamus,& conſ.250.ſuper dubiis, col.5. verſ.item non videbitur.Fede.Senen.conſ.199.quæritur an domina Margarita.& conſ. 281. caſus talis aſt ſtatuto,col.1.Ang.conſ.172.Ludouicos col.1.Imo.in c.debitores,extra de iureiur.Card.Flor.conſ.92.fauẽdo pupillis,col.pe.verſ.quæ ad iuramentũ.Paul.Caſt. conſ.342.conſiderandum eſt.col.3.lib.1.& d.cõſ.448. in ſi.eo.lib.1.conſ.377.ad primum videtur dicendum diſpoſitionem,col.2.lib.2.Rom.conſ.12.pro propoſitæ,col.1.& conſ.379.circa primum,col.2.verſ.nec etiã obſtat.Alex.in l.ſciendum,col.10.verſ. & certè videtur.ff.de verb.obl.Calca.qui hoc latè probat conſ.25. Titius nobilis,col.15.verſ. non obſtat quod dicitur. cum multis ſeq.Soc. conſ.103. in caſu conuentionis. col.2.verſ.adde quod idem eſt.C. de tranſact. Steph. Bertr. conſ. 361.Chriſti,&c.viſu conſultationis themate,in prin.lib.1.

Nec ad ea de quibus veriſimiliter iurans non diſpoſuiſſet.

171 Imo nec ad ea de quibus veriſimiliter iurans non diſpoſuiſſet,ſi expreſſum fuiſſet,tex. eſt optimus in c.cum iuramento.& ibi gl extra de homi.quem ad hoc citat Pau.Caſt.d.conſ.342.col.3.lib.1.& con. 385. ſiue dicamus iſtam quiſtantiam,paulò ante ſi.eo.lib. 2.Quod & idem ptopè voluit Bart.Brixi. q. 36. cum cauſa cui iſdã.Panor. in d.c.veniens,col.3,verſ.2.mẽbro,extra de iureiur. vbi etiã eſt bonus tex. & Ægid. Bellamer. conſ. 17. contrahens matrimonium, col.3. verſ.item iuramentum.& Alber.Brunus conſ. 82. ſuper difficultate,col.vlt. Idque generale eſt , vt quantumlibet generalis diſpoſitio, non trahatur ad ea de quibus veriſimiliter nõ erat ſpecialiter diſpoſiturus. l.obligationes.ff.de pigno.cum ſimi. Scribitque Ang. conſ.249.ſuper primo quæſito,col. pe. verſ. pro hac parte,nullam adeò generalem eſſe diſpoſitionem,quę trahi debeat ad nõ veriſimilia.quod & alibi diximus. Et facit gl.illa in l.tale pactum.§.vl.ff.de pact. de qua tam multa ſcripſimus ſuprà nume. 56. incip. inter tam multa.Sed non veriſimile eſt donantem iurando voluiſſe liberos excludere,per ea quæ ſuprà latiſſimè diximus in prin.Igitur.

Iuramenta quæ à notariis communiter apponuntur, non ſunt trahenda ad aliquod pondus

172 Denique non omittendum, quod iuramenta in omnibus penè inſtrumentis apponuntur à notariis ex more ſtilóque,etiam ſi partes nunquam ſic iurauerint, ac nec de iurando quidem cogitauerint, vt omnes ſciunt videntque quotidie. Ideo non ſunt attendeoda nec trahenda ad aliquod pondus aut momentum, ex ſententia Barbæ expreſſim de inramento

mento loquentis, conſ. 43. ſempiterna dignum eſt memoria. col.6. verſ. capio modo ſecundam dubitationem,lib.2.& Franc.Rip. in l.centurio,col. 26. nu. 82.ff.de vulga. & pup. per id quod in ſimili dicitur de aliis clauſulis per Bar. l.1.in 6.q.ff. de iure codi. & latè diximus ſuprà nu. 126. incip. ad huius tamen poſteriotis. Et idem quoque nuncupatim voluit in iuramento Ant.cuius ipſe Barba.non meminit, in c. cùm contingat in 4.caſu prin. & ibi etiam Panor. in 9.caſu extra de iureiut. de quo tamen vide quid dicat Alex.conſ.125.viſis & conſideratis, col.1. verſ. & ita dicit,iunctis iis quæ dicit,colum.8.verſ. nec obſt. quod notarius lib.1.

An iuramentum in donatione appoſitum obſtet huic legi.

173 Et ita,videlicet iuramentum in donatione appoſitum nihil huic legi obſtare, quo minus locũ habeat,reſpondit Old.conſ. 238. cùm mulier donatrix, in fi.& iterum conſ.278.licèt quantum ad clauſtrales, col.3.verſ. ad tertiam concluſionem, Io. And. in addit.Spec.in rub.de dona.col.2.verſ.an propter liberos dum paulò pòſt ſubiungit, & hîc addo, & in tit. de inſtr.edi.§.porrò.in vlt.addit.quæ eſt in pen.col. Bar. in d.l.Titia Seio.§.imperator,in vlt.q. & ibi etiã Bal. in fi.& Rapha.Co.ff.de leg.2.vbi & Bar.ipſe dicit ita ſe conſuluiſſe cum Recuperato de Sancto Miniato,& Franc.Piſano.Idem quoque voluit Alb.hîc col.1.vbi dicit ita de facto conſuluiſſe Bal.in l.1.in vlt.q C. de inof.dona.& idem Bald.conſ.225. punctus quidã donauit,lib.5.Pet.Anch.in c.vlt.& ibi etiã Ant. col.vlt. Imo.tum col.7.verſ.item adueriere pro intellectu.tum col.11.verſ.quid ſi in donatione, & ibi quoque Barb. extra de donat.idem Imo,in l.1.in fi.ff.eo.& in c.cùm contingat,char.pe.extrà de iureiur.Ro.conſ.269.non eſt dubium, in prin. Pau. Caſt. conſ. 435. ſuper hoc puncto plura videntur,ad fi. lib. 2. Pet. Ferra. in tit. forma libel.quo agit.pro donatione,in verbo,irrevocabiliter,col. 3. verſ. patet ergo ex præmiſſis. Corn. conſ. 176. in præſenti conſultatione, col. vlt. lib. 2.& conſ.221. placuit mihi, col.2. verſ. nec obſtat iuramentum, eod. lib.2. & conſ. 11. eiuſdem principij, col.2. verſ. nec obſtat iuramentum. eo.lib. 2. & conſ. 11.eiuſdem quoque 3. incipij. col. 9. verſic. & ideo iuramentum, & iterum col. 11. verſ. ex quibus elicio.lib.3.& conſ 20.conſideratis his,in fi. lib. 4. & Alex.conſ.71.conſideratis his quæ narrantur, ad fin. lib.4.F. .Cur.ſenior conſ. circa primum, col.3.& ſeq.vbi plus reneq, quòd expreſsè non poteſt hunc l. cum iuramento renunciati de cuius veritate ſatis cõſtat ex præmiſſis.& Vincen.Paleo.inter conſ.eiuſdem conſ.3.& ſi ſubtiliſſimè,conſ. 2. verſ. nec me mouet. Fra..reti.cõſ.24.quatuor dubia,col.1.in prin.& iterum col.2.verſ.nec obſtat iuramentum.Soc.conſ.147. viſa facti contingentia,col.5.verſ.circa tertiam, lib.1. & conſ.215.viſa prædicta.col.2.ver.nec ob. ſi diceretur, lib.2.quod errore impreſſorum repetitum eſt in lib.4.conſ.22,quibus locis dicit hanc eſſe communẽ opin. idem Socin.conſ. 20. in facto præſupponitur, in fi.lib. 3. & conſ. 126. viſum fuit,col.4.eo.lib.4.laſ. conſ.125.Bartholomæus.col.2.verſ.tertiò facit,& iterum col.4.verſ.non obſtat tertium,lib.1.& conſ,230. factum ſic ſe habet,col.3.lib.2.& Phil.Dec.in l.1.col. pe.verſ.ſecundò quod dictum eſt.C.de pact.& in l. ſi donatione,col.5.ver.tertia concluſio.glo.C.de collat. & conſ.140. cuius ſuperſcripti incipit,dnnatio inter vivum, ante fi.& conſ. 345. viſis his quæ ſuprà accuratè,col.1.& conſ.350.viſis allegationibus,col.3.verſ. vltimò non obſtat.& conſ.ſeq.in caſu propoſito.col. vlt.verſ.vltimò non obſt.dum allegat Ordr.& Rom. vbi ſuprà.& rurſum conſ.366.pro declaratione,col.3. verſ. non obſtat quod dicitur de iuramento. & conſ. 474.in caſu propoſito, col. 3. verſ. vltimò non obſtat. dum etiam illos allegat. & conſ.379. requiſitus, col.pen. verſ. præterea illud dictum. & conſ. 408. in præſenti conſultatione,col.2.& cõſ.536.in cauſa quæ agitatur Mantuæ, col. 11. verſ. & prædicta conditu & Anto.Baur.in tract. de viribus iuramenti, col.3. Ant.Pet.in tract.eiuſdẽ tit.in 51.defectu,in fi. Steph. Bertr.conſ.284.viſo caſu mihi exhibito,col.1.lib. 2.& conſ.383.viſo caſu ſuperiùs,cu.lib.1.& conſ.135.viſo conſultationis themate,col.3.lib.4.Carol.Ruin.conſ. 98. viſa renuntiatione,col.8. nu.19.lib.1.& conſ.107. Ieſu,ad fi. cod.lib.1.& conſ.169.de tribus col.1.nn.7. cod.lib.1.& conſ.173.quæritur primò.col.7.verſ. nec etiam iuramentum,cod.lib.1.& conſ.60.de re quidẽ. col.5.nu.15.lib.4.& conſ.140. circa ealum,col.3.nu.5. lib.4.Franc Ripa in hac ipſa l.& iterum lib.3.reſpon. 115.licèt donatio,col.pe.& Paul.Pariſ. conſ.72. videtur.col.2.nu.15.lib.1.& conſ.ſeq.donatio,col.8. nu.18. Nec aliam reperi alterius ſententiæ præter And. Alciat.in l.pacta quæ contra.C.de pact.qui hac ratione tantùm mouetur,quòd hæc reuocatio non fit fauore filiorum,ſed ex contectuta donantis: idcóque iuramentum cam reuocationem impedire.Quam ſententiam dicit eſſe receptiorem,id eſt, vt noſtri pinguius dicunt, communiorem, vt hîc maximè, ſi vuquam alàs,conueniat illud Notarianum.

Quandoque bonus dormitat Homerus.

174 Sed hîc quæri poteſt,retenta ea opi.quæ vult poſſe donantem huic l. renuntiare,quæ communior eſt.An ſi in donatione fuerit appoſita clauſula, quod extendatur iudicio ſiue arbitrio ſapientis,poterit notarius huiuſmodi renuntiationem opponere.Soc.cõſ. 147.cuius exordium eſt,viſa facti contingentia, in fi. lib.1.dicit, quod fortè poterit, per ea quæ ponunt Doc.de clauſula derogatoria, & aliis in illa iuſtitut. ff.de hæred.inſtit.Tu tamen ſuper hoc cogita, neque enim id auſim aſſerere. Tum quia huiuſmodi clauſula non eſt ex natura donationis,idcóque non videtur poſſe intelligi & extendi per notarios, ex not.latè per Alex.poſt alios antiquiores cõſ.17.viſo & prohibito, col.2. verſ.aut voluntus quod in illo inſtrumento,& multis ſeq lib.1. Tum quia nemo ſapiens iudicaturus eſt inſtrumentũ donationis ita fieri,vt in eo apponatur, quod verſimiliter nunquam donans appoſuiſſet,ſi de eo cogitaſſet,arg.l.1.C.quæ res pig. obli.poſ.& cap.vlt.de offi.vica.li.6.cum ſimil. & bene facit text.in l.ſi libertus ita. ff. de oper. lib. vbi ſi quis rem permiſerit alterius arbitrio, nun aliter ratum eſt arbitrium quàm ſi æquũ,& ſecundùm mentẽ perſonarum arbitrio ſubſtituentium fuerit arbitratus.Et ita etiam à nobis ſtat.Fran.Ripa hîc,in poſtrema omnium quæſt.hac tantùm ratione,quod renuntiatio eſt factiquæ autem in facto conſiſtunt, in manu ſapientum non ſunt poſita, ſecundùm Bar. in d.l.illa inſtitutin.ff.de hæred.inſtit.Tu tamen vide hîc quæ ſcripſi in noſtro tractatu conſtituti puſſeſ.parte tertia,limitat.31.eadémque vlt.

Clauſula, quæ non eſt ex natura donationis nõ poteſt extendi per notarios.

Quæ in facto conſiſtunt, non cadunt ſub arbitrium.

175 Satis,vt opinor,ſatiſque lector optimè diximus de ratione l. noſtræ,& eius appendicibus, ex quibus tanquam ex iactis fundamentis, mox conſurget reliquum opus.Reliquum eſt enim quod ſuprà in principio polliciti ſumus) vt verba leg. noſtræ interpretemur,non ea quidem omnia, ſed ambigua tantùm, aut interpretamenti indiga.

S I.

Natura vis- que deſinat. ſi.

NOn admodum intereſt hîc ſcire naturam vimque huius dictionis, *ſi*, quando ad intellectum l. noſtræ parum pertineat. Idcóque nec hîc ſigillatim de ea ſcribere decreuimus. Verùm ſi quis alias id noſſe cupit, legat rex. gl.& Doct. in l.qui promiſit.ff. de cond. indeb.

deb.tex.in l.quandocũque.§.non ſolùm, & ibi etiam bar.Alex.& Iaſ. qui adducit infinitas concord. ff. de verb. obl. & in l. centeſimus ſi ita ſtipulatus, & ibi quoque Bar. col.1. Alex. col.1.& Iaſ. col.5. verſ. in 2. parte,eo tit.gl.in l.3. in gl. vltim. & ibi Bartol. in t. oppo.& Iaſ.col.3.ff.de leg.1.omoioo batt.in l. 1.in 1. q.per totum,& ipſe etiam Imo. Pau. Caſtr. & Socin. ff.de eõdi.& demon. & bar. & bal. in l. quibus dieb⁹. §. Termilius. ff. eo. batt.in l.1.§.1.in vlt. oppo.ff. de tutel.& in l.ſi Titio. ff. quando dies lega. ced. & in l. eum ſtipulatus ſim mihi & Proculo, in prin.col.1. in vlt. oppo.ff.de verb.obl.& in l.ſi ita quis promiſerit, in prin.& ibi Iaſ.eo.tit.& in l.ſi decem.poſt prin.verſ. quæro quid ſi dixi ſi potuero, eodem quoque tit. & in l.ita ſtipulatus, col.vlt.ver.3. principaliter quæro, eod.lib.& in l.fideiuſſor obligari.§.vlt.in fi.ff.de fideiuſ.& in l. extraneum,poſt Pet.& Cyn. & ibi quoque recentiores.C.de hæte.inſtit.Bal.in l.vlt.C. de diuer. reſcr.& in tub.C.de inſt.& ſubſt.col.1. verſ. tedeo ad materiam.& in l.ex his verbis,col.1. C. quando dies lega.cedat.& in l.hæc venditio,in addi.ad fi.ff.de act. emp.Signo. conſ.126. in themate quod,col.2.verſ.ité monoſyllaba ſi.Ang.in l.ſub conditione, col.2. ff. de ſol.Pau.Caſt.in l.in ratione.la 2.§. tamerſi. ff. ad leg. Falci.Rapha.Co.Imo.& Soc.in l.quib⁹ diebus.§.quidam Titio.ff.de cond.& demon.Alex. conſ.127. viſo proceſſu,col.1.lib.7. Corn. conſ.178. videtur in hac, paulò ante fin.lib.3.Suc.cõſ.121.viſa cõtingentia, col. 2.verſ.ſed itetum,lib.1.Curt.conſ.133.quãuis vtdcatur,col.vlt.verſic.& dictio ſi.lib.2.Card.Alex.in c.verum,nu.10.extra de cũdi.appo.Iaſ.in l. ſtipulatio iſta. §.inter certam,in 2.no.ff.de verb.obl. & Fran.Putp. in l. 2.nu. 675. ff. de offic.eius cui mand. eſt iotiſd.

Apud Oratores confirmatiuè ponitur.

2 Apud Oratores autem præter vulgarem illam ſignificationem, confirmatiue ponitur, vt in eo Terentij loco, in Andria:*Si te germani fratris dilexi loco.* Quod Priſcianus annotauit, & noſtri quoque confirmant in id citantes legem Titiũ & Mæuium. §. à matre.ff.de admi. tuto. & l. videamus, in prin. ff. de in lit.iuran.& l.3.& ibi Bart.ff.de leg. 1.& l. qui Rom.§. Flauius. ff. de verb. oblig. & l. ſi pater, vbi Bald. nut. C. quan. prono. non eſt neceſſa. Quod quando procedat cognoſces ex Bar. in d. l. 1. ff. de cnndi.& demon. & Alex. conſ. 211. pondetatis his quæ in themate, col.vlt. lib. 6.

Apud Hebræos affirmationem ſignificat.

3 Sed & apud Hebræos hæc coniunctio, DN *ſi*, etiam non ſemper dubitationẽm, aut conditionem ſignificat, ſed & affirmationẽ, quin & iurandi verbum aliquando eſt. Ezech. 2. Ac ſi illi audierint, & Pſal.94.Si introibunt in requiem meam, id eſt non. Itaque etiam cum dicitur negatiue Eſa. 5.Si non domus multæ in ſolitudine eatum deſertæ fuerint, & itetum c. 14. Si non vt putaui ita erit.Et Pſal. 31. Si non poſui, & humiliaui animam meam. Et Hier. 22.Si non ponam te in ſolitudinem. Et id quidem locutionis genus ſtomachum & apoſiopeſim habet patheticam. Sed &, ſi ita nunc eſt, Hebraiſmus eſt, pro ſi ita fieri oportet. Geneſ. 43. & cùm ſcribitur Gen. 28.Si fuerit Dominus mecum,& cuſtodierit me in via,per quam ego ambulo, id eſt, quoniam quidem certus ſum Deum mihi adfore, & quaſi deprecatiuum eſt, nam prius Deum agnouerat.

Terentij locus explicatur.

4. Potrò Donatus interpretans illum Terentij locum in Andria, à nobis ſupra citatum, *Si te in germani fratris dilexi loco*, ſic nos, ait,tunc loqui,cùm præpoſitimus aliquid, & tamen nolimus exprobrare, vt etiam in eo loco Virgil. lib. 9. Aeneid.

Si quæ tuis vnquam pro me pater Anchiſiades aris
Dona tulit.

Et alibi lib. 4. eiuſdem operis,

Si bene quid de te merui.

LIBERTIS.

An hac lex intelligenda ſit etiam in extraneis.

1 Vid ſi extraneis ſcripti ne nũc & huic l. loenſi id quod nos abũde aſſatim q; ſi quid aliud in hac l. tractare ſtatuim⁹, veluti omniũ ad ipſius vſum & vtilitatem pertinentiũ fundamentũ. Quid enim profutura eſt l.noſtra,ſi ad patronos tantum & libertos pertineat eiuſmodi hodie pauci ſunt in toto orbe Chriſtiano, ſi qui ſunt, cùm e diuerſo olim tempore noſtrarũ legum propè plures erant ſerui, ac liberti, quàm ingenui. Ex quo & maxima earum pars conſtat ſeruorum libertorumque tractatione. Sunt enim de his tantùm multi titruli,imò verò libri integri. Sed & nullus propè alius eſt titulus, quem non videas ſeruis ac libertis inſperſum. Igitur vt ad tem accedamus, dicit l. noſtra,libertis, quaſi aliud ſit, ſi extraneis donatum fuerit.Tum quidem primũ,quòd non otioſum ac ſuperuacuum videri debet,quod lex noſtra nunc patim loquitur de patrono & libertis, nulla aliorum mentione facta,atq; d.ſi quando.ff. de leg.1.& c. ſi Papa. de priuil.lib.6.eũ aliis multis ſimi. & coocor. à me propè ſuperfluenter collectis in noſtris comment. tit. 22. §. 9. in gl. 2. in 6. q.

Verbis legis deficientibus deficit & ipſa lex.

2 Nam & vbi verba legis deficiunt, deficit & ipſ⁹ diſpoſitio.l.4.§.toties.& ibi Bar.& alij.ff.de dam.infect.& l. Ita autem, in prin.& ibi etiam Bart.ff.de adminiſt.tuto.& l.hos accuſate. §. omnibus.ff.de accuſ. & l.1.§.loquitur.ff.de magi.cõuc.& l.Fulcinius.§.1.ff. qui.ex cau.in poſſeſſ.& l.vlt.C.de pæd.curia. lib.10. & c.indemnitatibus.§.ſed cùm eas,de elect lib.6.quẽ tex. dicit ad hoc omnium optimum Io. Ana.in c. 2. extra de maledi.& id etiã voluit gl.in c. quoniam, in verbo, qui ſimul extrà de vi.& hone.clet.1. in gl.magna,infi.de ſent.excõ.Signo.conſ.14 ſi quæratur,col. 2. verſ. quartò probatur.Bal. in l.1.col. 2. in 4. oppo. C.ſi quis omiſ.cau. teſta. & in c.quia propter, col.4. ver.in rex.ibi tres,extra de elect.& conſ. 385. Bertonus,col.2.lib.5. & conſ.495. quædam domina Helena,col.2.cod.li.5.Pet. Anchia. in c. indemnitatibus.§. vlt.in 8.not.per illum text.de elect.lib. 6. Card.Flor. loquens in caſu huic l.proximo. conſi. 10.cùm in teſtamentis,verſic.4.Ioan. Ana. conſil.95. viſis & ponderatis,col 2.verſi.circa primum.Rapha.Fulgo. conſ. 121.S.& P.ciues.col.2. & conſ. 222.nobiles quidam. & Raph.Co.conſil.44.ab arbitrali,ante ſi.Rom.conſ. 461. quoad deciſionem,in fin.Pau. Caſt. conſil.53.de iure communi dicta hæreditas, in princip.lib.1. Domi. conſil. 65. Ieſu Chriſti & e.diſcutiam,col.1.Imo. conſil.56.in caſu præmiſſo,in primo dubio.cum aliis multis concor.adductis ab Alex.in d.l.4.§.prætor,col. penult.ff.de dam.infect.& Maria,cõſ.30. quamuis ex his col.6.verſ.5.& itetum col. 9. verſi. item pater. & Barbat.in c.ſignificante,col.1.extrà de reſcri.& conſil 2.clementiſſimi Dei, col.4.verſ.præterea nos non ſumus,lib.1.& conſ.14.à Ioue principium.col.3.lib.5. & conſ.28.cuius eſt ſimile initium col. 7.verſ. reſtat nunc videre,eo.lib.4.& latius conſ. 45. Deum inuocent.in prin. eo. lib. 1. & conſ.1. à Ioue principium, col.7. præterea facit,lib.4 & conſ. 56. omnium potentiſſimi,col.1.eo. lib. 5. & alias ſæpiſſimè. Cepola cauſarum ciuilium conſ.43. clariſſimè. col. 2. & Fel. in c. nonnulli chat.pe.verſ. verba legis, extrà de reſcr.& Steph.Bertr.conſil.1. inſpecto proceſſu.num.4. lib.1.& conſ. 374. Chriſtii, & c.viſo conſultationis themate,in prin.eo. lib. 1. & conſ.57. voluiſſem.poſt prin. lib.2. & conſ.143. viſo proceſſu,col.1.eo.lib.2. & alibi ſæpe nihil enim frequentius eſt in illius con. & Hipp. Matſi. in l. qui falſam. nu.66. ff. de falſis. & ſing. 439. cui non conueniunt verba, & in omnibus propè conſi. Idqne adeò frequens eſt apud noſtros. vt vix vllum conſilium reperias, in quo non repetatur,

Etiam si pro maiori parte concurrat.

tatur. Illud tantùm adiecerim, id procedere etiamsi verba diſpoſitionis pro maiori parte conueniant vt videre licet ex Hiero. Grato. conſ. 62. ex themate, col. 2. verſ. 5. confirmatur, lib. 1. per ea quæ & nos dicemus inferius in hac ea. gl. nu. 112. his autem.

Lex expreſſa ſi ſtatum illexiſſet. Et ſtatuto.

3 Quoniã & ſi de extraneis quoque lex noſtra intellexiſſet, æque id expreſſiſſet, vt de patronis & libertis, vt in ſimili dicitur in cap. inter eos poſt alia, poſt medium, extr. de tranſla. præla. vbi hæc verba adſcribuntur, vnde ſi circa tranſlationẽ idem fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat expreſſiſſe, & ibi Bal. col. a. nõ. inquit, allegationem aduocatorum, qui dicũt, ſi ſtatutum hoc voluiſſet, dixiſſet, & in c. ad audientiam, extra. de decl. vbi penè ſimilis eſt ſententia, cum ſi. Et hoc argumenti genere vtitur gl. in c. ad audientiã, in verbo, obuentiones, in fi. de eccle. ædifi. & in c. vlt. in gl. vlt. ne cle. vel monach. Signo. conſ. 172. teſtator in ſuo, col. 1. verſ. cum agitor in prima, & conſil. 175. A. pater inſtituo, col. 2. verſ. cùm igitur. & cõſi. 184. in quæſtione, verſ. quartò ſi princeps. & Bald. cõſ. 202. præmiſſis duobus. poſt prin. lib. 1. & eũſ. 328. cùm in cauſa. col. vlt. lib. 3. & cõſ. 440. factũ proponitur eſſe tale. Frã. col. 2. verſ. ſed Petr. dicit. lib. 3. Pet. Anch. cõſ. 120. pro elatori deciſione & Imo. in l. cùm ex cauſa. ff. de re iud. & in c. cùm contingat. col. 4. verſ. præterea Papa. extra de iureiur. & cõſ. 18. viſo inſtrumẽto. circa med. & conſil. 31. ad primum dubium. in 2. dub. Paul. Caſtr. cõſ. 105. ſi non intereſſet. circa med. lib. 2. & conſ. 224. legatum prædictum. col. 1. eod. lib. 2. Cepo. cauſa. ciui. conſ. 25. ex quæſtione prædicta. col. 7. vetſicul. item probatũ eſt. & conſ. ſeq. otta fait. col. 5. verſ. ſecundò moueor. & conſ. 66. eodémque vlt. Titius proereauit. col. 10. Io. Ana. conſ. 22. ad probandam. col. 2. verſicu. eſt etiam multum. Alexand. conſ. 5. circa primũ dubium. col. 2. verſ. nec ad hoc obſt. lib 3. Philip. Fran. in ſua diſputatione petitorij in ip. ex nobiliſſima. col. 5. verſ. quartus temedium. Barb. in rep. l. cùm ar utiſſimi. col. pe. C. de fideicom. & eũſ. 13. clemẽtiſſimi Dei col. vlt lib. 1. & conſ. 61. ſcribitur Sap. 7. col. pen. co. lib. 1. & cõſ. 28. a Ioue principium. col. vlt. lib. 3. & conſ. 50. illud afferam. col. pen. co. lib. 3. & alibi ſæpe. & Soci. in l. 2. col. 2. verſi. ex qua cõcluſione. ff. de leg. 1. & conſ. 191. licet difficultates. col. 5. verſ. confirmantur præmulla. & iterum. col. vlt. verſ. quartò ex ſerie. lib. 2. & conſ. 227. præſẽs conſultatio. col. vlt. verſ. ſecundò ego reſpondeo. co. lib. 2. & conſ. 6. in primò conſultationis articulo. col. 2. verſ. quartò & vltimo. lib. 4. & ſæpe aliàs. & Lud. Bol. conſ. 60. ſtat ſtatutum. col. 3. verſ. 5. ad idem. Iaſ. conſ. 140. quod eſt primum. lib. 12. inci. ſpectabilis dominos. col. 5. verſ. ad idem facit. & conſ. 142. venerabilis. col. 6. verſ. quintò facit. eo. lib. 2. Philip. Dec. conſ. 442. in cauſa in qua col. 2. verſic. non obſtat ergo primò. & Doct. ſæpè, præſertim in conſ. Et bene facit tex. in l. ex his. & ibi no. Bal. poſt Iac. Are & Cy. qui eam l. legit cum l. Neſennius. ff. de excu. tut. & in l. liberto. §. largius. ff. de ann. leg. & in l. 1. §. ſin autem ad deficiẽtes. C. de cadu. tollen.

Verba legis inſpicienda, nec vltra ea diſpoſitio illa extrahẽda.

4 Verba enim legis inſpicienda ſunt, nec vltra eſt ipſius diſpoſitio trahenda. l. quod conſtitutum. ibi quantũ ad verba eius. ff. de teſta. mil. vbi Batt. in princ. dicit eam l. ſolere allegari in materia ſtatutorũ, quòd ſcilicet à verbis ſtatutorum non recedatur. Cui conſonat tex. in l. ſi ſeruum. §. non dixit præter. ff. de acq. hære. quẽ in id dicit not. Bal. cõſ. 2. verba ſtatuti. col. 1. lib. 1 Ex eo dicit ipſe Bal. conſ. 418. quidam ciuis Florentinus. col. 1. lib. 1. quòd a quo temouentur verba legis, remouetur & eius anſilio. Sed & ex eo dicit idem Bal. conſil. 218. ad audientiam præmittendũ eſt quòd duplex. lib. 2. quòd verbis legis debemus eſſe contenti. & conſ. 99. ſuper primo quæſito. colum. 1. lib. 4. quod lex, inquit non dicit, nec nos dicere debemus. Ad quod etiam illum textum dicit ſing. Barb. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. col. penult. ff. de verb. oblig. Sed & ex eo idem de ſtatuto dicit ipſe Bal. in l. omnes populi. paulò ante fin. ff. de iuſt. & iur. quod ſtatutum, ait, non dicit, nec nos quoque dicere debemus: quod idem aſſerit ipſe Bal. in l. 1. col. penult. C. de hære. inſt. & in d. cap. ioter corporalia. circa med. de tranſl. præla. & conſ. 15. omnis aſſeſſor. col. 2. li. 2. & cõſ. 256. quanquã allegationes. in prioc. lib. 2. & conſ. 298. quæritur vtrũ vſuratius. col. 2. eod. lib. 2. & Corn. cõſ. 288. in hac conſultatione. colum. 2. verſ. quia ſtatutum. lib. 1. & Barbat. conſil. 81. præclarè & luculenter. colum. 2. lib. 4. Sed & per illum textum. idem Bald. conſilio 447. ad euidentiam præmittendum eſt quis dicatur. colum. 3. verſ. ſciendum. lib. 5. quòd non poſſumus interpretari conſtitutionem id diſponere, quod non loquitur. A quibus non longè abeſt quod tradunt Iacobus Bella. & alter Iacob. But. inter conſ. Bal. conſil. 134. hæc quæſtio fuit. colum. 2. lib. 4. quòd verbis ſtatuti ſeruire debemus ſine extranea interpretatione. Et ipſe tradit idem Bal. in cap. ſignificante. col. 2. verſi. ſed quid ſi ſtatutum. extra de appa. quòd debemus inhærere verbis ſtatutorum, nec aliter interpretari quàm ſtatuta loquantur. Quod & voluit ipſe Bald. in l. ita nobis. ante fi. C. de adult. vbi declarat quomodo id intelligitur. & in l. cum ancillis. colum. 2. verſ. ſed pone quòd ſtatuto. C. de inceſt. nupt. quòd non poſſumus recedere à verbis & determinatione ſtatuti. Et quòd vbi ſtatutum non determinat, nec ego determino: quia ſeruandum eſt prout iacet. Et ſtatim poſt, in ver. pone quòd ille, quòd non attenditur ratio ſtatuti, ſed caſus formaliter diſpoſitus. Et in l. teſtamentum. in fi. C. de teſt quòd ſtatuta tantum diſponunt quantum loquuntur, & nihil præterea. Et in l. ſi furioſi. per illum textum in verbis, de furioſo non loquitur. C. de nupt. quòd vbi ſtatutum nõ loquitur, ceſſat diſpoſitio illi⁹, quòd dicit mente tenendum. & in c. 1. in fi. rit. de alt. ſeu. quòd tenaciter verbis ſtatutorum in hærendum eſt, nec licet illis addere aut detrahere. & hoc vltimum etiam dicit Bal. in l. maximum. col pe. verſ. in contrarium. C. de lib. præte. Et idem Bal. conſ. 432. ſtatuto ciuitatis. col. 2. verſ. ad vltimam. lib. 1. vbi dicit, quòd in ſtatutis magis verba ponderamus, quàm mentem imaginariam & incertam. & cunſ. 328. ponitur quòd dicitur. col. 3. lib. 3. à verbis, inquit, ſtatuti non eſt recedendum, quod & idem dicit conſil. 94. verſ. ſtatuto, ad ſi lib. 5. & conſ. 85. conſiderãdũ eſt in ſi. eo. lib. 5. verba, ait, ſtatuti conſideranda ſunt, quia vbi ſtatutũ non loquitur, ſtamus iuri communi. cõſ. 94. viſo ſtatuto. ad ſi. dicit quòd à verbis ſtatuti non eſt recedendũ. Quod etiam voluit Pet. Ane. conſ. 69. contra donationem, col. 2. verſ. ſed ego ſaluo. & Cor. conſ. 90. ſcrupuloſa videtur. col. pe. verſ. accedat. lib. 3. Soc. conſ. 108. in hac cõſultatione. col. 4. verſ. ad hoc quod no. lib. 2. Phil. Dec. cõſ. 333. licet propoſiti mei. col. 2. ver. quibus tamen non obſtantibus. Nã & in re dubia debemus ſeruire verbis edicti. l. 1. §. ſi is qui nauẽ ff. de exer. act. Quod & ad ſtatuta trahit ipſe Bal. ibi in vtraq; lect. & in c. vlt. col. 1. ext. de eo qui mi. in poſſ. ſi enim inquit in poſteriore loco ſtatutũ aliud voluiſſet, aliud ſcripſiſſet, per d. tex. & ritsũ conſ. 433. circa quæſtionem. col. 1. lib. 5.

Statutum quod non dicit, nec nos dicere debemus.

Verbis ſtatuti ſeruiendum ſine alia interpretatione.

Statuta tantum diſponunt quantũ loquũtur.

5 Et id quidem generale eſt, vt videlicet, non ſolùm in legibus, & ſtatutis, de quibus ſemper locuti ſumus, ſed & aliàs ſemper verba ſint conſideranda, nec ab iis recedere liceat eùm clara ſint. l. non aliter. in prin. ff. de leg. 3. & l. ille aut ille. §. cùm in verbis. ff. e. tit. vbi dicit, cùm in verbis nulla eſt ambi-

Verba Legis quæ conſiderãda.

guitas

ambiguitas,non debet admitti quæstio voluntatis.& in c.quoniã.10.31.dist.& in c.si presbyter. de consec. dist.vlt.& in cap.vlt. extrà de verb. signif. cum similib. Ideo præcipitur in l.si quis stipulatus sit Stichum. in prin.ff. de verb.oblig. sermonem stipulationis inspici. quem tex. ad hoc expendunt Pau.Cast.Frãc.Aret. & Ias. ibi,& Maria. cons. 30. prosequendo urdioem col.1.& ante eos Bal.cons.497. quia sermo commodus.in princ.lib.3.In quam etiam sententiam est tex. in l.si ita stipulatus.§. Chrysogonus. ad fi. eo. tit. de verb.obl,vbi hæc verba scribuntur.Plenum quæ enim in stipulationibus verba,ex quibus oritur obligatio, inspicienda sunt.Et hatum duarum posttematũ legũ auctoritate subnixus Paul.Cast.cons.163.in præsenti causa,quæ vocatur,col.1.vers.secundò dico. lib 1. respondit inspiciendum esse tenoré regiæ concessionis in eu casu,de quo cõsulebatur,ad quod etiam alleg. l.fideiussores magistratuum.§.pro Aurelio. ibi, lecta subscriptione,ff.de fideiuss.Cuius etiam legis arg. dicit Bal cons.32.quidam nobilis,col.2.lib.1. consideranda esse verba contractus,& paulò pòst,lector, inquit,instrumẽti habet solutionẽ quæsiu,& cõs. 182. locata fuit.col.vlt.eo. lib. 1. dicit id quod solet dici, verba esse intelligenda secundum naturã contractus, tum demũ procedere si verba ipsa patiãtur, nõ aliàs. Sed & idẽ Bal.eiusdem l.arg.in l.ab executione. col. vlt.C.quotũ app.non reci.verba sententiæ pondetãda esse,sicuti & contractus. Cui subscribit quod dicit Bart.in l.Iulianus.col.4.vers. præterea vera. ff. de cond.ind. quòd ex sententia nihil infertur,nisi quatenus ipsius verba important ex necessitate, per l.si iudex.ff.de his qui sunt sui.vel alie mr.& l. 1. Cod. de otd.cog.quem seq; itur Fulg.cons.140.præsuppositis duobus statutis,in 2.dub.Et ita eos aduocat, licèt de verbis non loquantur,Phil.Dec.in l.ius nostrum,col. 3. vers.secundò regula.ff.de reg.iur.& cons.522. visis consiliis.in prin.& cons. 348. de duobus. col.3.vers. sed h cuiter.Sed eandem sententiam ex illis tutibus posuit Alex.cuius ipse Dec.mentionẽ non facit, cõs. 174. opportunè consideratis,col.1.vers. & sententia l.b.2.Porrò quod de verbis sententiæ dictũ est, confirmat quod dicit Bal.in cap.cum in vestri.post prin. extrà de elect.quòd tenor sententiæ est forma ipsius, per l.cùm eorum. C. de sen. & interlo. iud. & quod etiam dicit idem Bald.in l.licèt. post princ. C.de iud. quòd a forma sententiæ non est recedendum, & sequitur Soti.consil. 31.concludo dictum.col.3. vers. quæ verba.lib.1.

6 Sed & per d.§.pro Aurelio. dicit ipse Bald. in c. Rodulphus.col.1.vers. & ego dico. extra de rescript. quod non dicit scriptura, nec nos dicere debemus: quia scriptura probat suos limites, dicitque eum tex. not. Ex cóque alibi respondit idem Bald. cons. 181. locata fuit. col. vlt. lib. 1.quòd licet ad naturam dispositionis debemus recurrere. vbi da mente disponentium dubitamus,l.interdum. & l. inter stipulantem.§.sacram.& l.ita stipulatus.ibi,propter ipsius rei naturam. ff.de verb.oblig. hoc tamen procedit,si verba ipsius dispositionis pattantur,non aliàs.Sed & per eundem confuluit idem Bald.consil 180.ad euidentiam est prætermittendum quòd quãdoque in fi. lib.2. tertius est in dubio non esse recedendum à verbis contractus,quod etiam voluit Phil.Dec.in l.semper in stipulationibus.col.4.in fin.ff.de reg.iur.& cõs. 305. medtcum esse arbitror.col.1. vbi & ad hoc alia quædam allegat. & cons.318.in proposito.vol.2. vers. secundò principaliter & cons.547.prima facie.col.2. versic. secundò quia dictum fuit .& latè consil. 414. negari non potest,in prin. & conf.435.in causa mihi commissa, post med. & latissimè omnium Fran.Cur. Sen.cons.49.memoriæ recolendæ.col.9. vers.nisi de-

Et stipulationis.

Et concessionis.

Et scriptura.

Et sententia.

Quod scriptura non dicit,nec nos dicere debemus.

Tutius est in dubio non recedere à verbis contractus.

monstrantium.& cons.seq.quod est eodem exordio; col. 24. ver. primò igitur, & cons. seq. Quibus concunt quod dicit Bal.cons.270.in materia cassum,col. 2. lib. 3. quòd à tenore contractus non est recedendum,per dict.§.pro Aurelio.& consilio 437.quædam puella fuit dotata,paulò ante fi.lib.2. Iuuere inquit) subuilitet verba contractus,& paulò post,quod à quo remouentur verba contractus, remouentur & iura ipsius, per text. qui non multum mihi facere videtur,in l.qui tabernas.ff.de contrahen. empt. & quod tradit ipse Bald. in l.lecta.colum.1. versic. ex prædictis. ff. si certum petat. singula verba contractus & instrumenti esse ponderanda,nec nostrum esse addere vel detrahere.Quod & ipsum ex eo reassumis.Socin.consil.66.frustra plenitudini.col.2.vers. sed præmissis.lib 1.Sed & denique per d.§.pro Aurelio.dicit Bald. cons.3.& ponitur quòd electio,col.1.vers.porrò. libr. 3.quòd scriptura scipsam cuiusmodi sit, ostendit.

7 Nec interim prætermittere debemus alios tex. huc spectantes,videlicet l.stipulatus es.ibi secundùm ea verba stipulationis.ff.de fideiuss. & l.sancimus.ibi, nisi pacti tenor ad hoc reclamaverit. C. eo. tit. & l. vlt. ibi,stipulationis paternæ tenor. C.com. vtriusq; iudi & l.vt inter.ibi,iuxta pacti tenorem.C.de iuris. stip.& l.si operas.in fine,cùm dicitur,pacti tenor seruabitur.C.de fol.& l. vlt. ibi, pro tenore communis militantium placiti. C. de pig.& l vlt.ibi,vel pachorum tenor. C. de reb.ali.non ali.& l.peribi pro tenore stipulationis. C. de vsur.& l. ad probationem dominij.ibi,quem tenor scripturæ designat.C.de prob. Ex qua dicit Bal.in l.ex hoc iure. col.2.in fin. 6.§. ff. de iust. & iur. quòd non est recedendum à tenore contractus. Et alibi dicit idem Bal.in l. quoties,quæ est vlt.col.1.vers.& ex hucelicitur. C. de fids & leg. quòd verba contractus, sunt forma ipsius,quæ dat esse rei,nec ei aliquid addi potest, aut detrahi. & ad hoc est bonus tex. in l. in conuentionalibus. in prin. ff.de verb.obli.vbi forma, dicuntur verba contrahẽtium. Sed & idem Bal. cons. 266. proponitur quòd quidam Antonius . col.2.lib.1, negat recedendum à forma verborum contractus.per dict.l.quicquid.& l. blandtus.Et idem dicit Bal.in cons.434. pactum inter locatorem,col.1.eo. lib. 1.& cons.7 .si quæritur, libro 3.& cons.321. viso instrumento, col. 2. libro 4. & similiter Raph. Co. consil. 164. prælatus certæ ecclesiæ, colum.vlti.& allegat etiam dict.l.quicquid. Ex qua etiam asserit Signo.cons.61.quæstio talis est, potestas,col.3, versic. tertio , nullam dispositionem vltrà egiedi quam verba patiantur. Et alia multa de verbis contractus seruandis scribit Marian. consilio 18. prosequendo ordinem,in princ & eius filius Soc. consilio 74.in præsenti,col.3.lib.1.& consil.88.considerata, in princ. eod. lib.1.& Ias.cons.159. super facto, col.2. li.2.& cons.220. testator fecit,col.antepe. versi.sextò facit,eo.li.2.& cons. 29. dominus Nicolinus,col pen.vers.quintò facit,li.3 & cons.seq.col.2. vers.tertiò facit.

Verba contractus sunt forma ipsius.

8 Sed & in adde text. in c.pottò, extr.de priuil.in illis verbis ,quod totum ex iniunctione priuilegiorum plenius animaduertere potes, & iterum ibi, volumus priuilegiorum suorum seruare tenorem. Ex quo generaliter no. glo.ibi,non esse recedendum à forma verborum.& ex eo quoque Bald.in l.1.§.si is qui , in lect. anti. in fi. ff. de exer. act.tradit tenorem priuilegiorũ esse ad vnguem seruandum. De quo etiam non est deterior tex. si non melior, in c. recepimus,eo.tit. de priuil. vbi dicitur, inspicienda sunt ergo ecclesiarum priuilegia,& ipsorum tenor diligentiùs attendendus,& in c.considerauimus, ibi,contra tenorem priuilegiorum, ext.de elect.& in c.vlt. ibi,

Tenor priuilegiorum ad vnguẽ seruandus.

tenor indulgentiæ,ext. de transla. præla. ex quo no. Bald.ibi,in 3.not.singula priuilegiorū verba esse pōderanda:& idē Bald.in l.1.col.1.vers.alterius quarto. ff de constit.princ.in 1.lectu. vbi dicit verba priuilegiorum esse ponderanda. vt non abs re dixerit idem Bal.in c.eā te,col.3.in prin.ext. de reser. quòd ad quē casum verba priuilegij non porrigantur, nec ipsum quoque priuilegium porrigitur.& Pet.Anch.cōl.171. casus talis est,quidam dominus Ricobinus, Ant. & Pan.post Inno.in c.per venerabilem,qui filij sunt legit.atque etiam Pau. Cast. consi.34. super primo dubio,post prin. lib. 2. asserunt in vniuersum tenorem priuilegiorum esse sequendum. Id quod etiam facit Cepo. cōsilio causarum ciuilium 66. Vbi tres procreant,cōlum.2,& ante eos Bal.consi.356.præmittendum est ad euidentiā quòd priuilegium,lib. 1.& ante omnes glo. in cap. vt apostolicæ, de priuil. lib. 6. & in clem.1.in verbo,excolendas,ad fin.de deci.

Tenor inuestituræ potius attenditur,quàm generalis natura feudi.

9 Postremò adde text.in c 1.ibi, propter tenorem inuestituræ,tit.de duob.fratri.vbi Bal. dicit eum tex. egregiū, ex eoq; no. quod tenor inuestituræ derogat omni naturæ feudorum.& tex.in c.si cui, ibi, tenorē inuestituræ sequendum,tit.de extraor.e.Cerra. quos tex.ad hoc quoque expendit ipse Bal.in d.l. quoties col.1.C.de fuis & legi.& in prælud feud.in 4. diuision.2,vbi dicit semper esse recurrendum ad tenorem inuestituræ, quæ vim contractus obtinuit, per illos text.& idem Bald.in c.1.col. vers. porrò si dominus, tit.de feud.guard,& in c.1.§ 1.nouæ. col.1. tit. quæ sint pricarum.in 2.lib.& ibi Bal.& consi. inuestituræ non [illegible] publicum ius,& text.& cons. 207. [illegible] in contrariū vid. cur,lib.1.vbi & alij tenent in potiùs esse inspiciendum tenorem inuestituræ, quàm generalem naturam feudi & cons.251.con.idē tenent,& quòd per dō. emphyteusis, co.li.2.vbi dicit,in duobus locis tenorem inuestituræ esse potentiorem omni natura, nec eum restringendum esse,sed indefinite intelligendum,prout verba sonant, & cons. 275. quod pro regula,vid.eo lib.1.& consil 330.in hoc concordāt fani,post prin.lib.1.vbi tradit naturam feudotum cedere naturæ verborum,& ab ea regulari,per d.Cr.c.1. de eo qui sibi & suis lib.& Rom. cons.33. visa inuestituræ tenore,ad fin.vers.dicit notallum priorē tex. & iterum cons.499. in casu propositæ cōsultationis. Paul. aut cons. 176.videtur dicendum,in prin.lib.1. vbi & illud asserit,tenorē præferri omni naturæ feudorum,& cons 146. visa puncto,in princip.lib.2. & cons.245. in casu præsenti,col.1,eo.lib.2.& cons.358. ad primum quæsitum,col.1.vers. ex his apparet. eo. lib.2.Io.Ana.cons.7.vitis & ponderatis,col.2.vers.secundum præmitto. & cons. 57 visa puncto,in 2. dubio.& cons.84.videndum est.col.1.& 2. Land. in c. 1.col.1.tit qui feud.dar.possit,vbi dicit veram esse inaniman ve ipse loquitur in feudis præmissum omnium inspiciendum esse tenorem inuestituræ, qui derogat iuri feudali.Cepo. caularum ciuil.cōs.24.propter guerram,col.1. Alex. sine is est Barba. quod magis credimus ex stilo,imo ex consiliis Alex.cons.32.citra hāc col.4. vers.& si quidem,lib.4.idem Balb.cōs 4. scribitur 1.Regum,col.2.lib.1.& consi 40.præclare scribitur,col.1.eo lib.1.& cons.41. eiusdem principij,eo. lib.1.& cons.51.seq.scribitur apud prophetā, col. 2. eo. lib.1.& cons.51.scripsit sapientiæ,col.antepe.eod. li. 1 & cons.110 sapienter scribitur,col 1.lib.2.consi.seq. 1[illegible] d asserta. col 8. eo. lib.2. & cons. 26. sapienter [illegible]ptis col.1.eo lib. 2. & cons. 34. scripsit Philisista. col.1.eod.li.2.& consi.16.sapienter scripsit,col.2.eod lib.[illegible]& consi. 48 præclare scripsit,col.10.eo.lib.2. & [illegible]ro.præclare scriptum est,col.6.eo lib.2. & cons. 6[illegible]ad asserta,col.1.eod.lib.2.& consi.86. magnus dixit,col.2.lib.4 & alias sæpe in consi.Soc. consi. 67. visis inuestituris col.1.vers.quorum volentes & rursus col.1.vers.quarto in 2c concluso,lib.1.[illegible]. Senior. d.consi 49. vbi supra.& consi. 109. quam vbi sup.& consi 64.primo aspectu,col.1.vers. ad his verbis.Fran.Curtius consi.1.fecti contingentia, col.3.& cons 20.qui supponitur in facto,col.vl. Bal. consi.78. vt opportunè,post prin.lib.1 & consi. 112. ad obiecta,col.3.vers.nam ad tenorē,eo.lib.1.& cons 180.circa primum dubium,col.2.vers.tertio moueor, lib.2.& cons.230.præsens consultatio,col.5.vers.dicto ad prædicta, eo.lib.1. & consi.1.nobilis, col. 2. vers. primò moueor.lib.3.& consi.17.dubio facere videtur,in prin.& iterum col 2.vers.sed præmissis,lib.3. & consi.117.in causa & lite.col.pen.vers.item per inuesturas,lib.3.& cōsi.116.præsupponitur.col.3.vers. item ista est vna.eo.lib 4.& inter consi.Alber. Brun. consi. 9 dominus Ioannes, col.1. & iterum 2. & ipse Brunus consil. 39.circa antedictum casum, col.m.2. & consi.41. viso instrumento inuestitur.æ. col.2. vbi multa propè ad ver' u ex Curtio seniore, vbi supra, illustrauit nomine suppresso,de prompsit:& Philip. Dec.consi.261.in contractu emphyteuticeo,in princi. vbi & id dicit procedere in emphyteut. & consilio 269. consulsus,col.1.vers. in quo tamen.& dicto cōs. 328.& 415.& consi.460.superiori anno.col.2. vers. & videtur,& consil.614.in causa feudali, colum.1. & consil.630 cuius est idem iuratum, post prin. ip. Hippo.Mar. consil. 79.largitur, colum.2. lib. [illegible]d & præter duos illos text.quos [illegible] ab illis enarrantur habes & alium clarissimè probantem tenorem inuestituræ communem sensum naturam vincere, in cap. 61 [illegible] terra, vbi & hoc expendit Bald.tit. quid sit mutuum.

Verba testamenti magis attenda.

10 Nec eo quidem tamen obtinēt in legibus,statutis,constitutionibus,sententijs, priuilegijs,feudorum conuentionibus,de quibus non facio,existimor, loquenti sumus.Id [illegible]n testamentis imperatorum,regum,arbitris,libellis,rescriptis,mandatis,edictis,& quibusdam aliis dispositionibus,quibus de testamentis requiritur d.l.non aliter.& d.l.ille aut illa.ex in verbis,ff. de legat.3 supra allegatis.sed non erat silentio ad amussim præterēundus text.noster,in verbis testamenti esse subtiliter cōsiderandam,in 6.nos igitur,in auth de restit.fideic.vbi ita scribitur in antiqua codicis vulgata,qua vtimur editione,vnde subtilius testamenti consilerares,verbis ipsius inuenimus,&c.quem quidem tex.in hoc expendit Bal.in d.c.1.col.3.vers.post annum,tit.de feud.guard.sed verba Graecæ constitutionis Iustiniānæ hoc ipsum planius significant: ea sunt huiusmodi. *Εἴτε λεπτότερόν τι καὶ ὑπὲρ βίαιον τοῦ τῶν διαθέσεων ἐπισκέπτεσθαι βίωσιν* &c.id est,ad verbum, vnde subtilissimè pariter & diligentiùs testamenti considerātes verba, ex quibus planè probatur verba ipsa testamenti & subtiliter & diligenter esse considerāda. quē etiā tex.ad hoc citat vbique Iust.in suis lectu. & præterea consi.43.videretur prima consideratione col 2.vers. sed præmissis,lib.3.& consi.79.super vsufructu,in princ.eo.lib.3. & consi.124. agitur in præsenti. post princ. lib.4. Idcòque Bald.ipse alibi,videlicet in l. si cum dotem 61 si pater, in fin. ff. solut. mat. cautè, ait, inspicias verba testamenti, & rursum consil.122.verba testamenti sic dicunt in fin. libro 1.asserit multos decipi, qui non pondetant verba testamentorum, quæ in s. magnum pondus habent, ad cognoscendum quid est. ex quibus multa resumunt & commendat Iust.in l.si ancillas,in fin. ff. de leg.1.& consi.66.v.so testamēro antedicto,in prin. lib.3. Quibus adde Pau.Cast.consi.71.ad primum,in fi. lib. 2. vbi dicit non esse recedendum à verbis testatoris. Et huc quoque faciunt quæ dicemus infernis

Et si subtiliter considerata.

Et diligenter.

Verborum pondus ad cognoscendā mentem facit.

in hac

ipſi ſe ſubiecerunt, & ſic intelligit quæ & ſi in caſu.

11 Et ſic compromiſſus & arbitrus probat text. in l. nec de officio eius, ff. de arbit. & in cap. cùm in causa, de offic. iud. deleg. in 6. compromiſſi tenorem, extrà de electio. & in ea quæ examinata, ibi, contra formã cõpromiſſi vide Ioan. de Imol. ſing. vel. mihi. & in c. cum olim, In habenda tenorem arbitrij, extra de præſcr. & in c. Raynaldus, ibi, præter formã compromiſſi, extra de teſt. & dicit Bal. in l. Pedius, per illu tex. ff. de arbit. quòd a forma compromiſſi nõ eſt recedendũ, etiamſi forma ſit vana ratis eſſe, cùm non hab. ar, & col. 418. practica caſt. 1. lib. 2. dicit quod à verbis laudi non eſt recedendum, & allegat l. Celſus. ff. de arbit. De libellis autem eſt text. in l. 2. ibi, ex iis, quæ in libello cõplexa ſunt, & ibi recentiores, qui hoc annotant. C. de inſtit. & ſubſt. & dicit Bald. conſil. 190. Sempronius Manſredi, col. 2. lib. 2. quòd a verbis libelli non eſt recedendum, per l. vlt. C. de fideic. lib. & l. cum pretium C. de lib. eauſ. De reſcriptis verò dicit gl. in d. l. Pedius. §. in ſetum. ff. de arbit. & poſt eam Bal. in l. cùm magiſtratu, in prine. C. quã. prouo. nõ eſt neceſſ. quod induces non debent diſcedere a verbis reſcriptorum. Cui ſimile eſt quod tradit idem Bal. in rub. extra de offi. dele. col. pen. poſt 3nu. quòd index delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius reſcripti patiuntur. & bene facit quod ſcribit ipſe Bal. in c. cùm olim, col. 1. verſ. not. quod in delegato, ea. d. quoque tit. & in c. cùm ordinẽ, col. 5. verſ. quæro numquid certa, extra de reſcri. vbi dicit quòd Papa non cenſetur in ſuis reſcriptis vti certa ſcientia, niſi verbis id concipiat. per l. Gallus. §. 1. ibi, ex verbis concepi poſſit. & l. cõtractus. C. de fid. inſtr. & idem Bal. in c. ſignificante. in prin. eod. tit. extrà de teſtetip. tradit quòd vbi non conueniunt verba reſcripti, nec teſtimonium quoque conuenit. De inſtrumentis, per text. id quod ſupra diximus ex Bald. in dicti. l. Iecta. ff. de cert. per. nonum eſt illud eiuſdem Bal. in cap. per venerabilem, col. pen. verſ. quid ſi eſt expreſſum, extrà de elect. quòd non cenſetur inſtrumentum nec ego cauebo. & ſimile eſt quod ſcribit idẽ Bald. conſil. 297. hæc materia. col. 2. verſ. præterea videndũ lib. 1. quod inſtrumentum non dicit, nec nos dicere debemus, per dictam l. ſi fideiuſſores magiſtratuum. §. 1. & idem quoque dicit conſ. 189. cert. diuer, poſt tredium, lib. 2. & bene facit quod tradunt iidem Bald. & Ang. in l. ſi hunc. ff. de inoffi. teſta. & in dicti. l. ad probationem dominꝰ. C. de probati & in l. ſi quis miciatus. ff. depoſi. & in l. vlt. in fin. per text. ibi. C. de fall. can. adiect. & leg. vbi dicit quòd nihil aliud in inſtrumento debet, niſi quod in inſtrumento ſcriptum eſt. & in cap. cùm venerabilis, in fin. extra de except. & conſ. 15. omnis aſſeſſor, col. 2. verſ. quintò, lib. 2. Ange. in l. antereſt. C. de ſolu. qui & ipſi loquuntur de eo quod inſtrumentum eamar. & eſt optimus text. in cap. cùm dilecti. ibi, ex tenore inſtrumenti, extra de donat. enim aliis multis concord. à me traditis in noſtris cotoniariis conſuetudinum tit. 29. in gloſſ. 2. in 2. fal. De actis denique, nam & hæc poſſumus eo loco dicta ſunt, Bald. qui vbique eſt. in cap. vlt. ad medium, extrà de proba. quo I non loquimur, inquit, acta, nec nos loquimur. & conſ. 455. quidam nomine A. col. 1. lib. 1. vbi dicit quòd non poſſumus plus vel minùs loqui, quam acta loquuntur.

12 Et ita quidem hæc omnia obtinent, vt potiùs actus peragi, mauetque iniuſtis, quàm à verbis diſcedatur, ſi nullo modo rei ſcriptorio cõuenire poſſunt, per l. tutores §. 1. cum ibi not. per Bald. ff. de adm. tut. & l. fideicommiſſa. 9. ſi filio. & ibi etiam Bal. ff. de leg. 3. & volunt Franc. Aret in l. a Titio. cod. vlt. ff. de verbo. nblig. & conſ. 86. viſo puncto, col. 2. verſ. ſed tamen vt omnia, vbi ad hoc dicit ſing. tex. in d. c. tutores. §. 1. & Iaſon in l. quotics in ſtipulationibus. in 4. limitat. ff. de verb. obli. vbi & de hoc dicit eſſe text. optimũ in l. veriſ. is ciuiliũs. ff. de vulg. & pup. ſubſtit. & idem Iaſon in l. ſi tibi pecuniam, in fi. 3. not. ff. ſi cert. pet. & in l. ſi quis in ſuũdi verbo, quæ eſt 4. in prin. col. ante p. verſ. ego vltra ſcribẽtes. ff. de leg. 1. & prædictis adde tex. in l. Sciæ. ff. do tuto. & cur. dat. ab his. Sed tu ſuper hoc vide omnino text. ponentem in tutelã procur. in l. pater Seuerinam. §. conditionem. ff. de condi. & demõſt. & Aud. Alciat. qui mihi in ea re cæteris rectius intellexiſſe videtur, in l. 2. de verb. ſign. char. 2. Sed id nulli præterimittere, vtpote diligentes quam religioſum noſtri putant à verbis diſcedere.

13 Sed & hoc ita procedit, vt in quibuſdam caſibus permittatur interpretatio vel declaratio cuiuſpiam rei, vt puta, iudicis eſt ſuam ſententiam, actoris tamen libellũ declarare vel interpretari: ea enim declaratio ſine interpretatio ita debet fieri, vt verbis cõueniat, nec ab iis, cùm clara ſint, recedatur: ab his recitur, vt voluit Bar. in l. ab executore, col. 2. verſ. item ſi verba. & ibi etiam Imo. & Ang. Aret. ff. de app. & idẽ Bar. in l. duobus. §. ergò ſi quis. ff. de iuriſdi. Bald. in l. quæ. C. cõmu. vel epu. & in l. voluntatis, col. vlt. verſ. quarto ſi ſtatim ũ. C. de fideic. & in certo generi. §. 1. per illum text. ff. de ſolut. vbi præb. & in d. hac lege, col. 1. verſ. quæro numquid iudex. C. de ſent. ex perit. recit. in rub. extra de offi. delcg. col. pen. & in c. peruſinum, extra de appell. dum dicit, quod vbi de ſignificatione vocabuli tractatur, nõ eſt recurrendũ ad arbitriũ iudicis. Ang. in l. ſi quis intentione. col. vlt. verſ. ſi hoc ſenſu. ff. de iudi. Imo. conſ. 21. in caſu pragmatice, col. 2. verſ. nec obſtat prædictis, lib. 2. Domin. de Ilic. verſ. præmiſſa. in 3. no. de teſta. & Pau. Caſt. conſ. 338. quia exceptiones, col. 2. lib. 2. Franc. Aret. in l. 5. §. ſtipulatio, col. 1. verſ. ſed huic rationi. ff. de verb. obl. & in l. quicquid aſtringendæ. in prine. col vlt. vbi hoc dixit nõt. & ibi etiam Iaſon. col. 2. in 3. no per illum tex. ff. eod. & idem quoque Arc. in Ludina col. 2. verſ. intellige tamen quòd declaratio. & ita etiam Franc. Pamp. col 10. nu 100. C. de eden & ipſe Aret. conſ. 56 poſt aliorum primũ conſilium, primo ante fi. & conſ. 79. diligenter conſideratis, in 2. dubio Alex. in l. diuortio, col. 4. verſ. item dictum. ff. ſoluto mat. & conſ. 28. viſis & accuratè põderatis, col. pen. verſ. non obſtat quod magis ſenſus, lib. 1. & conſ. 56. viſo proceſſu, col. 4. verſ. nec etiam poteſt dici, lib. 2. & conſ. 217. nec arguendi ſumus, in fin. eod. lib. 2 & conſ. 167. viſis & ponderatis his, col. 2. verſ. non obſtat dum quartò, lib. 3. Soc. in l. naturaliter §. nihil commune, col. 7. verſ. ſed tu conſidera. ff. de acqui. poſſ. Barb. conſ. 38. præclare ſcripſit, col. 12. verſ. & ſi quipiam dixerit. lib. 2. Stephi. Berti. conſ. 269. viſo proceſſu, nu. 4. lib. 5. Flul. Dec. in l. in ambiguis. ff. de reg. iur. Ludo. Bolo. in tract. de indulgentiis col. 17. nu. 83.

14 Quibus adſtipulatur tex. not. in c. cùm dilecti, extra de accu. vbi declaratio ſine interpretatio debet fieri non per iniendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt. quem ad hoc not. & commendat Bald. in ſua marg. in verbo interpretatio, & in l. 1. in fi. C. de lib. præt. & in l. ſi de interpretatione, in prin. ff. de legib. vbi ex eo. text. dicit quòd interpretatio debet eſſe veriſimilis, vt ſcilicet exponat, non perimat. Nam & Dy. in c. non ſunt putanda de reg. iur. lib. 6. negat interpretationem non veriſimilem eſſe admittendam, & poſt eum Bald. in d. l. ſi quis, ambigua. in vtraque lect. & ibi quoque Ang. ff. de iud. & Ieh. in c. ſuper quæſtionum, colum. 1. extra de officio delcg. Quæ omnia etiam ex noſtris illud Tullij, libro 2. de inuentione, quo loco diſſerit de controuerſiis. quæ in ſcripto verſantur. Cùm ſcriptum eſt, inquit, aperte, tum iudicem legi parere, non interpretari legem

Nec à verbis reſcriptorum.

Nec à tenore inſtrumenti.

Iuſtius eſt actus peragi, quàm à verbis diſcedendum ſit.

Iudicem legi parere, non eam interpretari oportet.

oportere. Et facit etiam optimè tex. in c. si pater, ibi, dummodo, earum verbis conueniat, de testa. lib. 6

Interpretatio verborum non dicitur, cessare nouæ quæ ea dispositio.

15 Ex quo fit quòd declaratio siue interpretatio verborum non dubiorum, quæ scilicet illis non congruit, non censetur esse declaratio prioris dispositionis, sed noua atque alia quædam dispositio, quæ non tollit ius alteri quæsitum ex illa priori dispositione, secundùm Petr. Anch. consil. 398. præmitto pro clariori, iu si. Pau. Castr. in l. hæredes palam. §. si quid post, col. 2. ff. de test. & consi. 22. visa quadam scriptura, col. vlt. lib. 1. & consi. 148. viso & examinato puncto, col. vlt. eod. lib. 1. & apertius cons. 340. præmissis allegationibus adhæreo, col. 1. eo. lib. 1. & Phil. Dec. in d. l. in ambiguis. ff. de reg. iur. & in l. edita, col. 12. vers. & quod supradictum est. C. de eden. & in c. cùm venissent, extrà de iudi. & ante hos Bal. quem nullus citat, in c. 1. col. 3. versi. item qui interpretatur, extra de constit.

Glossa citans sententias aliorum locorum ad versus iuris interpretes.

16 Sed & vt ex aliis item scriptoribus aliquid in rem nostram mutuemur, hæc inter sulciunt quæ à Quintiliano seniore, scilicet auo, vt multi contendunt, eius qui institutiones oratorias scripsit, eleganter tradita sunt aduersus iuris interpretes, qui in legum interpretationibus à verbis earum recedunt, voluntati mentique earum, vt ipsi causantur, seruientes. Hæc ipsius verba sunt ex declam. 264. Manifestũ est nihil posse ealũmæ admittere verba legis adscripta. Nunc peritissimi litium homines ad interpretationẽ nos iuris adducunt. Non enim hanc esse legis voluntatem quæ verbis ostenditur, quorum ego prudentiã miror. Tantum vicerunt illos maiores nostros, illos conditores iuris, illos qui tudem ciuitatem legibus ac iure formarunt. In hoc approbare conantur defuisse his sermonem, defuisse consiliũ. Et paulò pòst,

Pernicioſiſſima ciuitati legum interpretatio.

Hoc dico, iudices, perniciosissimam esse ciuitati hanc legum interpretationem. Nam si apud iudices hoc semper quæri de legibus oportet, quid in his iustum, quid æquum, quid conueniens ciuitati, superuacuum fuit omnino leges scribere. Et credo fuisse tempora aliquando, quæ solam & nudam haberent legum æstimationem. Sed quoniam ingenuis hæc in diuersum trahebantur, nec vnquam satis cõstitui potest quid oporteret; certa forma, ad quam viueremus, instituta est. Hanc illi auctores legum complexi sunt: quam si mutare, & ad vtilitates suas peruertere licet, omnis vis iuris, omnis vsus eripitur. Nam quid interest, nullæ sint, an incertæ leges? Et cætera quæ sequuntur.

Incerta, an nulla ſint leges nihil intereſt.

Sed & multa in hanc sententiam adfert Tullius in eo. lib. 1. de inuentione. Non oportere de eius voluntate nos argumentari, qui ne id facere possemus, iudicii nobis reliquerit suæ voluntatis: multa incommoda consequi, si instituatur vt à scripto recedatur. Nam & eos qui aliquid scribãt, non existimaturos id quod scripserint, rerum futurum & eos qui iudicent, certũ, quod sequantur, nihil habituros, si semel à scripto recedere consueuerint. Scriptori neque ingenium, neque operam, neque vllam facultatem defuisse, quo minùs posset aperte perscribere id, quod cogitaret: nec fuisse ei graue nec difficile certam aliquam causam excipere; si quicquam excipiendum putasset. Deinde & ipsis iudicibus iudicandi, & cæteris ciuibus viuendi rationes perturbarum iri, si semel à legibus recessum sit. Nã & iudices neq; quod sequatur, habituros, si ab eo quod scriptum sit recedant: neq, quo pacto alios imprecari possint, quòd contra legẽ iudicarint: & cæteros ciues, quid agant, ignoraturos, si ex suo quisq; consilio, & ex ea ratione quæ in mentẽ aut libidinem venerit: non ex cõmuni præscripto ciuitatis vnũ quenq; rẽ administrabit. Indignissimumque esse, quæ rem verbo & litteris mutare non possis, eam re ipsa & iudicio maxime cõmutare. Hæc Tullius carptim ac vellicatim. Sed & ibi. ad fin. Partit. orat. multa in hanc sententiam scribit.

Ex loquẽdi hominis animus iudicatur.

17 Et hæc quidem optima ratione. Nam quorsum sunt nomina seu verba, nisi vt demonstrent voluntatem dicentis? vt eleganter veluti intertogando asserit iurisconsultus in l. Labeo. ff. de supel. legat. Cui consentit tex. in cas. autem. 22. q. 1. Et vt dicit Bald. in l. sed & reprobari, in prin. per tex. ibi. ff. de exc. tut. ex loquela hominis animus iudicatur, quod dixit summe notandum. Quæ sententia est Aristotelis, si is est, nam Andronicus Rhodius eum esse negat, sed Boetius & cæteri asserunt, circa initium li. 1. *& ipsarius* ad est, ex traductione Laurentiani, de elocutione, aut vt vertit Boetius ipse, de interpretatione. Quam quidam Aristotelis sententiam ita traducit ipse Boetius. Sunt ea quæ sunt in voce, earum quæ sunt in anima passionum notæ. Quam & ex ipso Aristotele citat ipse Bald. in l. de quibus, col. vlt. ff. de legib. & in l. 1. §. vbi autem, col. vlt. vers. 1. not. tex. in §. 1. in autem ad deficientis. C. de cad. tol. vbi & ipsum quoque Boetium simul citat. & in cap. mandatum, col. 1. extrà de rescri. & sine auctore ipse Bal. in cap. bonæ, le. 1. col. 1. extrà de postu. prælata. & consil. 134. mihi Bald. col. 1. lib. 4. Et ex Aristotele. Alber. in d. l. Labeo, num. 4. Alex. cõsil. 52. circa hanc, col. 2. lib. 4. Maria. consi. 7. nunc quæsitorum, col. 1. & consil. 10. quamuis quæstiones, col. étiam. 1. & consi. 11. circa præsentem, col. pen. Franc. Cur. senior consi. 50. memoriæ tecolendæ, col. 26. vers. consequentet stabit. & Barb. consi. 4. scribitur primo regum, col. pen. lib. 1. & consil. 14. clementissimi Dei, col. 3. & iterum col. 6. eo. lib. 1. & consi. 24. clementissimi patris, col. 2. eo. lib. 1. & consi 36. illud in medium referam, col. 2. eo. lib. 1. & consi. 10. sapientes scribitur. col. 3. versic. & si quispiam dixerit, lib. 2. & consi. 11. illud afferam, col. 15. lib. 2. & consi. 23. sapientissimus dixit, colum. 1. eo. li 2. & consi. 18. præclare scripsit, col. 10. eo lib. 2. & consi. 56. sapienter scribit psalmista, col. 7. eod. lib. 2. ibi & alia multa in id allegat. & consil. 9. vbi Christus, col pen. lib. 1. & consi. 10. bene etenim cuncta geruntur, col. pen. eod. lib. 3. & consi. 39. simulis exordij, col. 2. eo. li. 3. & consi. 41. Deum inuocent, col. 3. eo. li. 3. & consi. 73. magnanimus, col. 5. li. 4. & consil. 82. clementissimi Dei, ante fin eo. li 4. & consi. 86. magnus dixit, col. 2. eo. li. 4. & Iaso. consi 141. venerabilis, col. 10. in 11. ratione, li. 2. & consi. 171. visis & diligenter, col. 2. vers. secundò facit. eo li. 2. Ex Boetio autem citat Bal. ipse in l. iurisgentium. § pactorũ, col. 1. ff. de pact. & sine auctore idẽ Bald. in tract. schisma. col. 7. versic. perspicaciter ergo videamus. & Barb. consi. 16. clementissimi Dei, col. 4. vers. cum ergo illud lib. 4.

Loquẽre, & cognoſcam te.

18 Et alibi sæpe idem Bald. citat illud Cassiodori, Nullum est maius mentis nostræ testimonium, quàm qualitas inspecta verborum. videlicet in l. generaliter, in primo no. C. de non nu. pec. & in l. ad cognoscendos. C. de ingenu. manu. & in l. tres denuntiationes, col. 1. C. quo. & quan. iud. & in c. 1. in. de cõten. inter me & domi. in addit & in c. super literis, col. 2. ext. de referip. & in tub. ext. de testi. Subdiqque in postremo loco, verbum vulgi dicere, Loquẽre, & cognoscam te. & consi. 140. facta fuit inuestitura, lib. 1. & consi. 405. verba principis dicunt, col. 1. eod. libr. 1. Et illud quoque Cassiodori dictum ex Bald. adducit Alex. in. imò Bath. si sic lo credimus, inter consi ipsius Alex. consi. 12. circa hanc dubitationem. col. 2. libr. 4. & idem Bath. in l. si ita stipulatus essem absque, col. vi. ff. de verb. obl. & in cap. omnipotens, col. 2. ext. de accus. & in omnibus propè locis supra citatis. & præterea consil. 44. sapienter scripsit, col. 1. lib. 2. & Mar. Soc. etiam supra de litigantis. & latius ibique professo, col. 2. versic. inbd. extr. loco. C. de testa. & in l. si quis vltimum, col. 2. vers. ti. tertiò intellige.

C. de

C.de lib.præt.quibus locis,& d.consi.142. vbi supra libra.& alia Bal. dicta in eam sententiam adfert,quæ videre poteris.& Franc.Curt.Iun.consi.3. facti contingentia,col. 7. versi. prædictis tamen omnibus. & Phil. Dec. in d.l.semper in stipulationibus.ff.de reg. iur.& d.consi.305.col.1.& Hippo.Marsi. in l.1.diuus Adrianus,col.3.ff.de liear.& in l.1.nu.31.C.cod.tit.& consi. 21.vocem meam,col.5.n.21.lib.1.& Ferd.Loaz. qui vulgum franc. Cur.citat,in repe.§.1.col.9. Instit.de iustit.& iure.Quibus denique illud Euangelicum addiderim, Loquela tua te manifestum facit. Et quod tradit Tullius lib. de legib. Orationem esse mentis interpretem. Et paulò ante etiam Lucretius lib.6. quo loco Atheniensium pestem describit,vocat linguam animi interpretem.

Loquela tua te manifestũ facit.

Lingua animi interpres. Item tuba cordis. Quæ ratione hæc lex exorbitans dicatur. Verbũ exorbitare.

Atque animi interpres manabat lingua cruore.

At Bald.consi.140.facta fuit,li.1.dicit linguam esse tubam cordis;& quod verbũ nõ sonat,pro nullo habetur.& consi. 490. ponitur quòd quidam Nicodemus, dicebat,quod verbum non sonat,nec sentit quoque.

19 Tum secundò, vt ad alias rationes perganius, quòd hæc l.nostra donationem perfectam revocans videtur esse exorbitans,vt nostri loquũtur,non prorsus ineptè,cum & Aug. lib.de ciuitate Dei.9.c.4.verbo exorbitandi vsus in,eum dicit quòd exorbitet ab irinete sapientiæ,& lege naturæ. Idemque in commentariis in Euangelium Ioan.tractatu 47.dicat hoc verbum ita dici, quasi extra orbitam fieri. vt exulare extra solum, expirare extra spiritum: vt intersiri relinquam rex. hoc verbo vtentem in c.ad notham, extra de appel.& in c.1.versi.ille verò,de fil.presb. li.6. & in §.opponitur,iteriũque in §. huic oppositioni. 12.q.7.quibus locis dicitur exorbitare à fide,& nescio an alium talẽ comperies. Quæ hîc ideo obiter volui dicere,quia id verbum frequens sit apud nostros iuris interpretes, existimetur q; à quibusdã non ẽlegãtis probum. Græci autem pro verbo exorbitandi ἐξοκείλαι dicunt.Sed vt redeamus,videtur ergo hæc l.nostra exorbitans esse a regula iuris cõmunis,quod aliàs statuit donationes fore perpetuas & irrevocabiles.l.Aristo. §. vlt.ff.de donat.l.fine.C. eod. l. si donationem,hoc ipso tit.de revo.don.vbi nec reseripti quidem auctoritate revocari non possunt. & l. cum ancillam.C.de eond.ob cau & l.cùm tesponsæ & l.si mater.C. de don.ante nup. & l.si donationis. C. de cõtra.empt.& l.vlt.C.de vsuca.pro dona.& l.senatus §.sed mortis.ibi,nullo casu revocetur.ff.de don. caumor.& c.nõ enim.22.q.2.& c.verum, extra de cond. appo.& nõ.glo.in c.in causis,in verbo,integra extra de elect.Bal.consi.327.pridie,in prine.li.vbi dicit donationem perfectã neque tolli neque mutilari posse. Sunt igitur,vt id repetam,perpetuæ & irrevocabiles donationes,sicut & cæteri contractus. l. sicut. C. de actio.& oblig.& l.de contractu & l.nõ est.C de fesc. ven.& l.in commodato.§.sicut autem.ff.commo.& c. licèt,extra.de voto.ideo qui dicit donationẽ perfectã non posse revocari,habet regulã pro se, & intentionem fundatam vt expresse dicit Rom.consi. 171. pro decisione,col.vlt.versi. secundò quia regulam habeo. & faciunt no.per Bart.Sal.& alios in l.vlt.ff. de cõd. caus.dat.& Dost.in l.uri gentium,in prin.& Soc.in l.qui Romæ.§.Iamus Hermes,col.4.versi.prima cõclusio.ff.de verb.obli.Similiter statuit ius commune actum simpliciter factum,censeri purum,ac sine die & conditione l.libertis libertabúsque.§ vlt.ff.de alim. & cib.legat.& l.1.ff.de cond & demon.& l.1.§. si quis simpliciter.& l.cum qui calendis.§.quoties. & l. interdum.& l.si ita stipulatus fuero,si Titius.§. Cheysogonus,in fi.ff.de verb.oblig.& l.omnia.ff.de legi.& l.in omnibus obligationibus.ff. de regul. iur. & tex. omnium optimus in c.1.in fi.33. q.8. cum sit. Et hoc nuncupatim in donatione responderunt,aliud tamẽ agentes,Old.consi.114. factum est tale,quædam mulier,versi.iuxta hoc etiam.& Pan.consi.55.in quæstione quæ vertitur,col.2.versi. sed his non obstantibus. lib.1.per l.perfecta.C.de dona.quæ sub mod.vbi etiã est tex. ad hoc expressus. & l. 3. hoc nostro titul. de revo.donat. Et hoc quidẽ adeò procedit, vt ne princeps quidem in suis donationibus siue concessionibus iam perfectis conditionem apponere non possit, vt per And.Iser.multa in id allegantem in cap.1. addi.tit.de capi.qui cui.vend.& Luc. Pen.in l. qui fundos.C.de omni agro deser.lib.11.

Donationes perfecta non revocantur. Regulã habẽs pro se & intentionem fundatam. Et fiaunt ius commune. Et consentur pura.

20 Quin & si in casu huius legis nostræ censeatur esse tacita quædam conditio & voluntas donantis, vt scilicet tum demum donatio rata sit ; si donans nullos susceperit liberos, siue ea renouetur si postea liberos susceperit, secundùm ea quæ diximus supra in præfatu. huius l.nu.6. Tamen ea voluntas nõ prolata,sed in mente retẽta nihil suapte natura operari debet, ex regulis iuris communis.c. 1.ibi licèt volũtatem habuerit,& ibi glos.& Panor. extrà de eo qui mit.in poss.& l.quidam cùm filium.ff.de hæred.instit. vni non sufficit testatorem voluisse,nisi & ipse disponat,& hoc not.Bald. Imo. & alij ibi. Ex quibus Bal. illud præterea no.quòd nõ sufficit aliquid esse in intentione. Dicitq; . & post eum Imo. ex hoc limbari omnia intra mũdi,quibus caũtur voluntatẽ testatoris esse seruandã & Alex.qui hoc multum commẽdat in l.si quis filium.ad fin.& ibi quoque Ias.col.1.C.de libe præt.& idẽ Ias.in l.si res obligata,col.6.versi.ego teneo. ff.de leg.1. & consi.10.in primis col. 3.versi. tertiò facit.lib.3.& cõsi.96.illę est valde dilucidus,col. 3.versi.eiusdem initij,lib.4.& consi.134 viso testamẽto col.3.lib.4. & alibi sæpe.& Soc. consi. 6. in præsenti consultatione,col.4.versi.ex qua conclusione,lib.3.& consi.69.viso testamento Ioannis,post prin.co. lib. 3. & Fran.Cur.senior consi.43.quia inquit Bald.col.11. versi.quia non sufficit. Et Steph.Bert. consi. 340. ponitur in facto,n.9.lib.1. & Philip. Dec.in l.nõ omnis,col.1.ff.si cert.pet.& in l. cùm quid,col.5. eod. tit. & in l. semper in stipulationibus,col.1.ff.de reg.iur. & consi.15.cuius superscriptio incipit,an appellatione filiorum,col.3. in prin.& consi.65.subtilitatio, col. 2. versi. & ratio manifesta est. & consi. 79. viso puncto,col.3.versi. confirmator hoc.& consi.95. cuius superscriptio est, substitutio,ad nn.& consi. 186. quoniam ex facto,col.1.& consi.205.in causa illustrũ col. 2.versi.sed his non obstantibus.& consi.211.subtilis est casus, col.2.versi.prædictis.& consi.218.in casu ad me transmisso,col.3.versi.& ne prædictis.& consi.248.visa petione,col.vlt.& consi.287.in ciuitate,col.4.versi. sed supradictis.& consi.290.domina Blasia, col. pen. versi. primo non obstat.& consi. seq.col.4 versi.& pro fundamento & consi.314.pro resolutione, colum.2. & consi. 362. punctus de quo quæritur, ante mẽdium.& consi.369. iuridicas,post prin. & consi. 377. visis & diligenter consideratis colum. 2. versi. quia ad hoc respondetur, & consil. 384. in casu propositio, col.am. li.vertic. non obstat quòd volunta. & consil.412.viso eleganti consilio,colum.2. & consil. 415.perscrutatis,num.7.& 8.& consi.477. viso consilio, ad finem. & alibi sæpe. nam is ferme in hoc totus est.

Voluntas nõ prolata nihil operatur.

21 Et hanc quoque sententiam fulcit text. in l. qui ex liberis,quæ est penult.§.vlti. ibi, nec putarunt quisquam nuda voluntate constitui testamentum. ff.de bon. poss.secun.tab.& in l.habemus.C.de testa. vbi testatur.volebat plures instituere haredes, putatres aut quatuor, idque constabat, & tamen non nisi duos instituit. Certè illi tantum habentur pro institutis, non etiam alij quos scribere voluit. Et

De eadẽ re.

ad hoc com tex. expendit Pau. Caſt. conſ. 264. videtur dicendum pro matre, cui. 1. Et alius quoque tex. quem & ipſe Dec. nùquam citat in d. l. Gallus. §. quidem rectè, ibi, vt ex eo caſu valeat, qui ex verbis concipi poſſit, quem etiam expendit Bal. conſ. 182. locatx fuit, col. vlt. lib. 1. vbi ex eo dicit, quòd finibus verborum debemus eſſe contenti. & rurſum in c. ſecundò requitis, eod. 1. extrà de appel. vbi ex eo ſupplet illum tex. in verbo, intentioni, quaſi non ſatis ſit intentio, niſi ea verbis exprimatur. ad quod etiã citat tex. quẽ dicit ſing. in l. ſi alij, in ſi ff. de vſuft. leg. ibi, plus valet ſcriptura, &c. Per quem & ipſe Bal. alibi, ſcilicet in c. mádatum, col. 1. ext. de refer. afferit linguam cordi cedere, & ſub iugo mentis verba conſiſtere, tanquam ſub proprio originali & digniori, dum tamen (inquit ex eo text.) non recedatur à verbis. Et ſtatim poſt ſubdit, tacitam voluntatem cohærentem expreſſæ, haberi pro expreſſa, ſed in corde retentam nihil operari. Quin ex eo tex. reſpondit ipſe Bal. conſ. 23. Titius in teſtamento, col. 2. lib. 1. non eſſe recedendũ à tigore verborum teſtamenti. Sed & ex eo dicit idẽ Bal. in cap. licèt de vitanda, col. 2. verſ. apparet, extrà de elect. quòd non minùs verba quàm ratio magiſtralis debet attendi: quia ea ratio non eſt tex. legis, ſed opinio quædam Doctorum. Sed & alibi ſcribit idem Bal. in l. proponebatur, in 2. opp. ff. de leg. 2. id haberi pro omiſſo, quod non emittitur à teſtatore in ſcriptura vel prolatione verborum diſpoſitiua. Et rurſus in l. voluntaris. ad ſi. C. de fideic. tradit nõ etendendum teſtatorem quicquam velle, niſi id quod expreſſerit quod & idem probat in l. 1. §. ſi autem ad deficientis. C. de cad. tol per tex. ibi, qui ad hoc eſt optimus. Ita enim illic ſcribitur. Nàm ſi continuatim volebat teſtator nulla erat difficultas ſcribere. Et idem quoq; voluit Soc. conſ. 4. quantum ad primum, col. 3. verſ. non enim præſumere debemus, lib. 4. & Laſ. cõſ. 340. quod eſt primum lib. 2. incip. ſpectabilis dominus, col. 5. verſ. quintò facit. & conſ. 143. dominus Auguſtinus. col. 6. verſ. nonò & vltimò, eo. lib. 2. & conſ. 220. teſtator fecit, col. 7. verſ. quintò in fauorem, eod. lib. 2. & conſil. 228. teſtator tres filios, col. 3. verſ. ſecũdò pro eadem, eo. lib. 2. & conſil. 239. eodemque vlt. factum ſic ſe habet, ſpectabilis vir. col. 4. verſ. ſextò multum me mouet, eo. lib. 2. & conſ. 29. dominus Nicolinus, col. pen. verſ. quintò facit, lib. 3. & cõſ. 66. nobilis miles, col. 8. verſ. ſecundò principaliter, eo. lib. 3. Ant. Rubc. conſ. 2. facti ſeries, col. 2. Idem autem Bald. in elegantiſſimo eruditiſſimoque illo tract. ſchiſinatis, quem poſuit ſub rubr. C. ſi quis aliq. teſta. prohi. col. 9. verſ. in contrarium, nam illud tradit, mentẽ in corde retentam nihil operari in actibus humanis, per l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. oblig. & l. potuit. C. de iure delib. quo etiam in loco col. 2. in 6. oppo. dicit ideo Bald. quòd actus exterior requiritur ad declarandum interiorem animi motum, quia cõſenſus mentalis tantùm, neque verbo, neque facto demonſtratus accommodatur actibus hominum, nec reddit ipſius actus eſſentialiter perfectos. Et facit quod in pulchro caſu reſpondit Per. Anch. conſ. 166. iſte magiſter, dum illic verba cuiuſdam teſtatoris, relicta puti tergum mentis, obſeruat. & quod ſcribitur in l. cogitationis. ff. de pœnis, cum ſi. nam veteor ne iam nimius in hoc ſim. Et idem ante omnes volnit gl. in l. codicillis, quæ eſt pen. §. inſulam. ff. de leg. 2. Ex qua not. Bal. ib., reſeruationem in mente retentã nihil operari, niſi verbis exprimatur. Et facit quod tradit ipſe Bald. in l. mutum, in fin. per glo. ibi. ff. de acq. hære. quòd voluntas non declarata, ſed in mente retenta non inducit additionem hæreditariis, nec in foro conſcientiæ ad quicquam tenetur tanquam hæres, quod dicit no. & idem quoque voluit Batt. in l. gerit. ff. de acquir. hæred. & Ioan. Fab. in §. vlrim. Inſtit. de hæred. qualit. & differ. vbi & idem dicit de ratihabitione mentali. & Iaſon. in l. 1. col. 1. C. qui admit. ad bon. poſſ.

Tacita voluntas cohærens expreſſa habetur pro expreſſa.

Mens in corde retenta nihil operatur in actibus humanis.

22 Vnum tantùm dixerim, horum eſſe rationem in promptu, quoniam animi cogitatio, quæ in lucem non producitur, cenſetur eſſe abortiua, eſtque tanquam poſthomus exiſtens in vtero, qui niſi naſcatur, & in lucem proferatur, nihil eſt, l. vlt. C. de poſth. hæred. inſtit. Ita enim elegãter dicit Bald. ipſe in l. 1. col. 9. verſ. circa ſecundum capitulum. C. qui admit. atque iterũ in dict. tractatu ſchiſmatis. col. 10. verſ. amplius ſciendum eſt, quod admodum commendat Laſ. in l. 1. col. 2. verſ. gl. mag. ff. de condi. cauſ. dat. & in l. quod quis. ff. de condi. inde. & in l. ſi ita legatum. §. illi ſi voler. ff. de leg. 1. & conſ. 239. eodémque vlt. factum ſic ſe habet, ſpectabilis vir. col. 4. verſ. cõfirmatur, quia propoſitum. lib. 2. vt in conſ. 22. in quæſtione vertente col. 1. verſ. confirmantur prædicta.

Animi cogitatio eſt tanquam poſthumus exiſtens in vtero.

23 Vt interim omittam illam rationem, homines ſæpe errare in coniecturanda mente tacita propter nimiam ſubtilitatem, & quia diſponentis animum non videmus. Ita enim pulchrè voluit idem Bal. in l. præcibus. col. 7. verſi. dixi ergo de duabus. C. de impu. & aliis ſubſtit. vbi & illud ſubdit, ex Ariſtotele in Ethicis, ignorantes ſicut lõgè diſtantes ſpeculari, illudque Boetij, Eius quod multipliciter exponitur, veritas ignoratur. Et illud dictum Bald. eomuẽdat Franc. Curt. ſenior conſ. 64. antiquiſſima, col. 11. verſ. quia in vltimis voluntatibus. & idem Laſ. in l. licèt imperator, col. 3. ff. de leg. 1. & cõſ. 142. agitur. in prin. lib. 4. & conſ. 154. viſo teſtamento. poſt prin. eo. lib. & in addi. conſ. 157. circa eul. eiuſdem additio. 1. eo. lib. 4. Illud autem Boetij citat & idem Bald. in l. nec quicquam. §. vbi decretũ, poſt princ. ff. de offic. proc. & in l. data, col. 10. verſ. interdum propter fraudem. C. qui accu. non poſſ. & Laſ. in l. cùm prolatis. col. vlt. ff. de re iudic. Quibus adde & eundem Bald. in l. 1. col. 7. verſ. modo ſequitur alia. Cod. de confeſ. vbi dicit quòd de mente hominis nullum eſt directum teſtimonium, eſtque nota verè ſoli Deo, l. iuriſgentiũ. §. pactorum. ff. de pact. Porrò ipſe Bald. in conſi. 452. ſtatuto ciuitatis Mantuæ, col. vlt. lib. 1. reſpondit in ſtatutis ponderari magis verba, quàm mentem imaginatiam & non certam, per d. l. ſi alij ff. de vſuf. lega. Et in rub. extra de offic. iudi. col. 2. verſ. ad officium, hæc ſcribit, Ad officium iudicis pertinet inſpicere verba, quia mens occulta in corde nihil eſt. Et, vt dicit Alciat. in l. omnis. §. verborum ff. de verbo. ſignif. pleruneque fallimur, dum legis rationem per coniectutas nos aſſecutos credimus.]

Ignorantes ſicut longè diſtantes ſpeculantur.

De mente hominis nullum eſt directum teſtimonium.

24 Et hæc quidem potiſſimum obtinent in voluntate retenta in mente alterutrius patrum, & non vtriuſque actum gerentis, quia tunc haud dubiè ea nun attenditur, pro nihilóque reputatur, l. ſi repetẽdi, & ibi glo. & Doct. C. de cond. ob cau. & l. 3. §. ſi quis quaſi, & ibi etiam Doct. ff. eod. & dict. l. quod quis. ff. de condi. inde. & l. cùm in plures. §. locator. ff. locat. pro-ut illum tex. Doct. intelligunt. & l. ſi maiores, & ibi quoque Doct. C. de tranſa. & not. glo. in l. codicillis. §. 1. in verbo, ea mente. ff. de leg 2. Bart. in l. cùm quid, col. 2. ff. ſi cert. pet. & in l. ſi eg⁹, in 2. opp. ff. co. tit. Bald. in c. 3. extra de iudiciat. Pan. in c. ex parte, col. 2. extra de conuct. cõiug. cum ſi. Nec enim vòluntate vnius retractandus eſt contractus, ar. l. ab emptione. ff. de pact. & l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. cùm ſimi.

Voluntas vnius, contractus non eſt retractãdus.

25 Quòd ſi hæc voluntas in corde retenta eſſet aliquo modo conſidetanda, non ita tamen vt ex ea deberet reuocari donatio ipſo iure, per l. ſi ingruta. §. vlr. ff. de mollii. teſt. iuncta l. vlr. ff. de hæte. inſti. vbi

vbi Bart. ex illis duabus legibus simul iunctis hanc veluti sententiam pronuntiat, quod falsa causa nuncupatiua expressa in testamento vitiat dispositionem ipso iure: sed hæc non fuit expressa, sed tantùm in mente retenta, non vitiat ipso iure. Quod & in effectu voluit Bal. ibi, in 2. opp. At in casu huius donatio ipso iure reuocatur, vt dicemus latissime infrà in verbo, reuertatur, in prin. Ergo ad id ipsum requiritur voluntas expressa, nec debet sufficere tacita, si ad regulas iuris communis respicimus. Ex quo consequens est, quod in hac ex tacita, id fit contra ius commune.

Falsa causa nuncupatiua expressa in testamento vitiat dispositionem. Secus si sit in mente retenta.

Hæc lex exorbitans dicitur à iure communi.

26 Ex iis planè conficitur, quod suprà assumpsimus, hanc l. nostram esse exorbitantem à iure communi. Id quod expressim (vt autoritatem ad rationes addamus) asserit Imo. in l. filio præterito, col. 11. vers. & pro hoc etiam facit. ff. de inoff. testa. & Rot. cõs. 26. pro decisione eorum, col. 2. vers. concludo ergo, vbi & ex hoc dicit quòd debet intelligi proprie & strictè. Corn. cons. 145. in hac concludo ergo, vbi & ex hoc dicit quòd debet intelligi proprie & strictè. Corn. cons. 145. in hac consultatione col. 5. vers. tertiò respondet, lib. 1. & cons. 178. pro decisione, col. 8. vers. tertiò respondet, lib. 2. & cõs. 244 videtur prima fronte dicendum, col. 5. vers. tertiò respondet, eod. lib. & cons. 4. dubia sanè mihi, col. 2. vers. his tamen non obstantibus, lib. 3. & cons. 11. in præsenti consultatione, vers. nec etiam videtur, & col. penult. vers. nec obstant ea, eu. lib. 3. & cõs. 194. videtur in præsenti, col. 1. eo. lib. 3. & cons. 206. visa suprascripta ultimate, col. 8. vers. concurrit etiam, eod. lib. 1. & cõs. 225. antequam aggrediar, col. 5. vers. nec ob. d. l. eo. lib. 3. & in auth. ex causa, col. 5. vers. tertiò respondet, & ibi quoque Alex. col. 10. vers. vnde tutior responsio. C. de libe. præter. & rursum ipse Alex. cons. 40. super primo dubio, col. penult. vers. circa quartum, lib. 4. Fran. Aret. in l. Titius, in prin. col. 4. ff. de libe. & posth. Soc. in l. ad fin. C. de pact. & in repe. leg. cum auus, col. 8. vers. tertiò. eorum relatum. & iterum col. 16. in 8. q. vers. quo autem ad secundùm. ff. de cond. & demonstra. & cons. 53. visa instrumento, in mul is loc s, in col. 6. vers. postremò alio fundamento, lib. 4. & cons. 93. testamentum præmissum, col. 4. vers. tertiò modo respondetur. lib. 4. Steph. Bert. cons. 104. in est. rum col. vlt. lib. 2. Iaf. in l. ex hoc iure, ff. de ritu nu ligationis antidoralis. ff. de ritu. & in. & cons. visa instrumento dotis, col. 6. vers. non obstat etiam prædictis lib. 4. Nam & exorbitantem esse l. cùm auus. ff. de cõdit. & demon. & similes quæ maximam habent cùm lege nostra cognationem, affirmat Imo. in d. l. filio præterito, col. 9. vers. item non obstat ratio. ff. de inoff. testam. & in d. l. cùm auus, & ibi etiam Soc. col. 11. vers. sextò infertur, & alibi sæpe. ff. de condi. & demon. & Franc. Aret. in l. generaliter. §. cùm autem, ad fin. C. de inoffic. & substit. & Philip. Dec. cons. 416. in testamento, col. 2. Idcòque eam non esse extendendam vltra terminos eius respondit Paul. Castr. cons. 14. si contingat dictam differentiam, col. vlt. lib. 1. Et adeò quidem est exorbitans lex nostra, vt Gaspar Cald. vir non spernendæ autoritatis ex facto consultus dum non recordaretur huius l. ex diametro responsum contrarium ob alias iuris communis regulas, videlicet donationem non reuocari ob liberos postea natos. Nam donatio, inquit, perfecta non debet reuocari ex superueniente casu, nec reperitur tacita conditio futurorum liberorum à iure subintellecta. Et licet deficiat voluntas post donationem, tarde venere subsidi, cùm facta sit donatio irreuocabilis, nec dependeat reuocatio a sui nuda voluntate. Et respondet ad notam in authen. ex causa. C. de libe. præter. & in l. filio. ff. de inoff. testam. & quæ dam alia quæ ante allegauerat pro diuersa sententia. Nam ea, inquit, loquuntur in vltimis voluntatibus, in quibus voluntas est ambulatoria, non sic in actibus inter vinos.

Et ob id non extendenda est.

27 Si igitur l. nostra est exorbitans, consequens est eam esse restringendam, & non extendendam, l. iuris singularis, & l. quod verò contra ff. de l. gl. & l. si verò §. de vitr. ff. solu. matri. & ea quæ à iure communi, extra de reg. iur. lib. 6. cum si. Nec tum quidem, cùm subest eadem ratio, ex sententia glo. in c. in fidei. in verbo, iuxtà institutionis, de hæret. lib. 6. & est optimus text. in c. constitutionem, & ibi gl. in verbo. prorogamus, de regula, lib. 6. præsertim eùm sit latæ sententiæ, vt dicemus infrà in verbo, reuertatur, in prin. Idcòque omnino extendenda non est, secundùm ea quæ dicemus in eodem verbo, in 6. discrimine latæ & ferendæ sententiæ.

Maximè de extensione vnius personæ ad alias non expressas.

28 Idque maximè vbi agitur de extensione vnius personæ ad alias non expressas: quandoquidem vbi alias sit extensio ex verisimili & præsumpta mente contrahentis aut aliter disponentis, secundum not. in l. tale pactum. §. vlt. ff. de pact. & in l. vlt. C. de inst. & substit. & in l. Titius. §. Lucius. ff. de lib. & posthu. cumul. tamen hoc non procedit in extensione vnius personæ ad alias, sed vnius tantùm casus ad alium, vt voluit Raph. Com. in l. cõmodissime. ff. de li. & po. h. Fran. Aret. & Iaf. in l. Gallus. 6. & quid si tantum, vtrique col. 5. ff. de libe. & posth. Iaf. in l. cùm res. ff. de leg. 1. & cons. 220. testator fecit, col. 4. vers. sed istis nõ obstantibus, lib. 2. & cons. 128. testatur tres filios, col. 2. vers. sed præmissis non ob. eod. lib. 2. & cons. 29. dominus Nicolinus, col. 5. vers. tertiò & fortiùs, libr. 3. & cons. seq. testator Ioanni, col. pen. vers. quintò pro ista parte. & cons. 66. nobilis miles. col. 9. vers. tertiò principaliter, eu. lib. 3. Phil. Dec cons. 211. subtilis est casus, col. penult. & cons. 218 in casu ad me transmisso, col. 3. vers. & ex his comprobatur. & cons. 173. in casu proposito, in fi. col. pen. & cons. 288. in quinta te, col. 3. vers. secundò propius. & cons. 291. vtilis, col. 4. vers. secundò præmitto. & cons. 414. pro resolutione, col. 2 & cons. 377. vtilis & diligenter consideratis, col. 2. vers. quia ad hoc respondetur. & cons. 364. pro vera resolutione, col. 4. vers. sextò & vltimò. & cons. 465. peritiorum, nu. 1. & Hipp. Marsi. sing. 499. licet d. spolino. & nouissimè And. Alciat. omnium legum interpretum eleganissimus, lib. 3. de verbo. signifi. col. 3. & Anto. Rub. cons. 31. præsupponit in facto, col. 2. in fi.

Cessante ratione dum. Generalia à singularia filiorum non trahuntur ad filium quem testator ignorat.

29 Qui quidem omnes hanc doctrinam deprimunt ex l. si quis ita §. si quis cum ignoraret. ff. de testam. tute. vbi testator dans tutorem filius suis, non intelligitur dedisse ei filio quem ignorabat se habere, vel credebat decessisse, quamquam verum de est, si sciuisset illum se habere, non minùs et voluisse de tutore proinde ei, quàm cæteris. Cuius tex. & aliorum autoritate subnixus Accursius in d. l. Titius, in prin. in verbo, oportet, ante fin. ff. de lib. & posthum. tradit generalem institutionem filiorum non trahi ad filium quem testator ignorabat se habere, licèt omnium eadem esset ratio, eademque affectio, eademque omnino omnium verisimilitudo, per l. 1. C. de inoff. testam. Quam glo. sequuntur Dy. Old. Nicol. Neap. Alb. Ang. Raph. Co. in d. l. Titius. Dy. Cyn. Iac. Aret. Alb. & Bart. in d. §. si quis cùm ignoraret. Cyn. in l. si pater, in 3. q. C. de hæred. instit. Bald. & Alexand. in l. licet certa. eod. de testam. milit. Franc. Aret. in d. §. & quid si tantùm, col. 5. Et hæc respiciunt etiamnodi extensionem personarum improbantia, quæ scripsit Oldra. cons. 21. thema tale est, testator. To. Andr. in addit. Spec. tit. de testa. §. vlt. in vlt. q. mei. quinta quæstio talis est Pau. Cast. in

l.ex facto.§.pe.ff.ad Treb. & conſ.57. ne impropriis vtamur vocabulis,lib.2.& tex.in l.ſi parer filium, & ibi Imo.Alex.& alij recentiores,ff.de vulga. & pupil. ſubſtit.

Fauorabilia conſtabiliuntur de vna perſona ad aliã

30 Ex quo illud fit, quòd ſi etiam hæc l. eſſet fauorabilis,& ita extendenda,de quo poſtea dicemus, non tamen de vna perſona ad aliã, ſed tãtùm de vno caſu ad alium,vt expreſſe in ſpecie huius l.noſtræ videtur voluiſſe,aliud tamẽ agens,Frã.Aret.in d. l. Titius.ff.de lib.& poſthu. & Soc.d,conſ.95,col.4. lib.4. Ideo cùm ea nuncupatim loquatur de patrono & liberto,non debet ttahi ad alias perſonas.

Maior eſt ratio reuocandæ donationis liberto quàm extraneo.

31 Tum poſtremò, quoniam multo maior eſt ratio reuocandæ donationis factæ liberto,quàm extraneo,præſertim propter liberos patroni.Libertus enim à domino accepit ſummum beneficiu,vt ſcribit Tullius in 3.in Veterem actione,hoc eſt libertatem, tem eerte inæſtimabilem.l.libertas.ff.de reg.iur.eum fi.ad quam ab eo euectus eſt, manéntque adhuc quædam veſtigia priotis ſeruitutis.l.vnius.§.ſeruus. ff. de q. & l.ſeruus. C. eod. Ob ídque debet patróno, & ipſius vxori,liberis,& hæredibus etiam extraneis honoré, obſequia,reu. remiam,operas,alimenta,& alia id genus plurima.l.1.& 2 C. de in ius voc.& l. officio. C. de nego.geſt. & l.etiam libertis, & l.libertos. C. de obſeq.patr.præſt.& ff.eo.ferme per totum.& ff.& C. de oper.libe.etiam pet totum.& l. 1.in prin.ff.de offi. præfect.vrb.& l.ſi quis à liberis.§. ſolet, & alius ſeq. vſque ad fi.l.ff.de libe.agnoſ.cum ſi. etiã ſi libert ſint emancipati,hæreditatéque paterna abſtineant.l. filij. ff.de iure patr.& l.ſi operarũ.ff.de ope. libe. Vide tamen l.cùm patronus.§.cùm libertus,eo.tit.Sed quod amplius eſt, eadem prope priuilegiis patroni debent, l.neque.C.de obſeq.patro.præſt.Nec tãtùm viuis patronis,ſed & mortuis quoque reuerentiam & honorem exhibere tenentur.l.apud Celſum.§.aduerſus,in duobus Sceis,ff.de dol. mal. exc. pt. Et hæc quidem omnia, etiã ſi pactione data manumiſſus ſit, l etiam qui. C.eo.licet in contrarium faciat tex. in l.ſi quis à liberis.§.ſi quis a liberti liberto.ff.de lib. agno. Nec poteſt patronum ac ipſius hæredes accu ate, l.vlt.C. qui accu.non poſ.cum ſi. Nec adnerſus eos teſtificari,l.lege Iulia.ff.de legib. Ac ne quidem contra hæredes extraneos,glo. in l. libertorum. C.de teſtib. & Saly.in d.l.lege Iulia.ff. eo.tit. Nec poteſt patronum in adulterio vxotis deprehenſum occidere, quẽ alias potuiſſet.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.l.berto. ff. de adul.Ex quo no.Dy.Albe.& Ang.quid nõ etiam poteſt patronum bannitum ex ſtatuto interimere,quod & idem dicit ipſi Alber.in 4. parte ſtatutorum q.6. item quod ſi ex ſtatuto. & iterum q.27.item ſuppoſito.& Gaudi.in tract.malefitiorum,in rubric.de bannit.& malefic. verſi.contingitur in ſtatuto. Poteſtque in ſeruitutem ob ingratitudinem reuocari. l.alimenta.§.2.ff.de libe.agnio.enim ſi.Etiam minor.l. non ſolum.iuncta glo.vlt.& ibi Bald. in omnibus lect. ff.de in integ. reſtit. Imò etiam pupillus proximus tamen pubertati,gl.in l.ſi arrogati,in verbo,tradatur. ff.de tut.Et iámque de iure cann. c.de familis.extr.de ſer. non ordi. Idque etiam propter lenem.l.2.C.de lib.& eorum lib. & no. glo.in §.illud verò,in verbo, teſtitirmus. in auth. vt libert. de exh. quæ declarat quomodo id intelligatur. & glo.in c. octaua. 12. q. 2. & Imo. in c. de famulis, extr. de ſer. non ord. & Ioan. Fab. in l. 1.C.de ingra. liber. Quod primum apud Romanos Claudius Cæſar ſanxit, vt Suetonius tradit,aut Nero.vt Tacitus ſcribit lib.13.Nã apud Athenienſes multis antè ſeculis idem obſeruabatur. De qua re Valerius Maximus libro rerum memorabilium 2.c.1.hæc elegantiſſime,vt cætera omnia,deſcripſit.Age,quid illud inſtitutum Athenarũ, quàm memorabile,quòd conuictus a patrono libertus ingratus iure libertatis exuitur? Supeſſedeo te,inquit,habere enim tanti muneris impium æſtimatorem,nec adduci poſſum,vt credam vlli vtilem, quem domi ſceleſtum cernam. Abi igitur, & eſto ſeruus, quoniam liber eſſe neſciſti.De quo aliquid,ſed per tranſennam audiuerat Bal. qui in l. 1.C. de ingrat. liber. ſcribit, quòd quidam Græcus Philoſophus, qui primus introduxit reuocationem in ſeruitutem, ſic alij; Eſto ſeruus,qui al.ber eſſe neſciſti. quem ad verbum nullo addito refert Iaſon in l.ex hoc iure, in 2. effectu obligationis antidoralis.ff. de nuptt. & iur. vt ex hoc poſſis meliigere Iaſon.nou ram humanitatis ſcientem fuiſſe, quara multi optnantur. Nec ſolùm liberti reuocantur in ſeruitutem propter ingratitudinem,ſed & libertorum filij.l.vlt. C. de liber. & eorum libe. Idque tam patre viuo quàm mortuo, ex ſententia glo. & Ang.ibi.& Inno.in d. c. de famulis, in fi. extra de ſeru.non ordi. Sed & non tãtum à patronis reuocantur liberti in ſeruitutem, ſed ab eorũ liberis,& hæredibus.l liberti,eo.tit. & l. qui manumittuntur.C.de ope.libe. Etiamſi patronus mandatus fuerit.l. etiam liberis. C. de obſeq. pat. præſtan. Imò verò etiam ſi patronus pro eo beneficio pecuniam acceperit.l. Titius puerum. ff. de obſeq. à libe. præſtan. quem rex. ad hoc expendit Paul. Caſt. in l. digna vox,poſt medũ. C. de legi.& Roma. qui eum dicit aureum. Rom ſin.g. 459. an dux Mediolani. & Soc. conſ. 4. ſuper q. col. 5. verſ. poſſet nõ malhùm clarè,lib.3.& Catel. qui pro tetea illum dicit ſingulatẽ in memor.incip.ingratitudo,& ruffum in memor. incip.exẽptus.Quanquã in deteriora vigeret text. in l. 1.C.de libe. & eorum libet.& apertiiis in l.ſi tutis,C. de ope.libe.de quibus nihil dicunt Rom.Paul.Soc.& Catel. Sed & de itique id procedit, etiam ſi patronus omne ius liberto remiſerit. poterit enim nihilominus libertus,ob ingratitudinem reuocari in ſeruitutem.l.2.& 3.& adeinque vltim.C.de bon.liber.& in d. §.illud verò,& ibi glo.in verbo,reſtituimus,in auth. vt lib.de exterio. Nec tantum libertus ipſe,ſed & eius filius adeo ingenuus / vſque adeo ſunt liberti & eorum liberi patronis obnoxij in ſeruitutem ex ingratitudine reducitur.l.vltim.C.de lib. & eorum lib. & §.ſi verò decretum, mnéta glo.in verbo, filios, in auchen. de nupt. vbi & id no. Ang. Leuique correctio datur patrono in libertum,l.prætor edixit.§.præterea.ff.de intur. Nec poteſt libertus aduerſus patronum reſtificari l. libertorum. C. de teſta. Hæquá etiam proce.lunt, ſiue quis manumiſerit ſponte, ſiue neceſſitate. l. intiſtato. §. 1. ff. de ſuis & legt. hæred.

Libertus ob ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem.

Valerij Maximi elegãs ea de re locus.

32 Proinde videmus etiam aliàs facilius reuocari quæ patronus in libertum contulit, vt patet ex l.1. C. hoc eo. tit. de reuo.don. vbi non ſolum donatio facta liberto reuocatur etiam ex leui cauſa, videlicet ex ſola negligentia præſtandi obſequij: ſed & id quoque, quod ex pecunia donata nomine liberti emptum eſt. In qua re duo ſunt ſpecialia, quæ vocamus:vnum, quòd ex ſola negligentia reuocatur donatio,cum alias non negligentia ipſa, non alia lenis cauſa donationem reuocet,ſed grauis tantùm, nec ea tamen omnis, ſed quinque tantum,quæ adſcribuntur in l. vltim. infra eo. tit. Alterum,quòd patronus vendicat rem quam libertus ſuo nomine emit ex pecunia a patrono donata, eùm alias res empta ex pecunia donata non reuocetur. l. qui vas,in fi. ff. de ſolut quod mutuabile dicit Azo. in ſumma, hoc rod. tit. poſt princip. & Hoſtien. in ſumma,tit. de don.&. qualiter reuocetur, vbi ſi patronus. & Gof. etiam in ſumma eo.tit. paulo ante fi. Idque dicunt ſpeciale in patrono & liberto glo.Bald.& alij in d.l.1. Sed & alibi

Donatio facta liberto ex leui cauſa à patrono reuocatur.

Speciale in patrono & liberto.

& alibi quoque non tantum habet roboris & virtutis, quod in libertos nostros constituimus, quam quod in extraneos. l. Titio centum, ff. Titio centum, le. ff. de cond. & demon. & l. fratres, C. de inoffic. testa. & l. ff. eorum. C. de legat.

Donatio inofficiosa revocatur à filio usq; ad legitimam.

33 Ex quo etiam fit quod donatio inofficiosa facta à patre, revocatur à filio usque ad legitimam tantum. l. 1. & ibi no. C. de revoc. dona. sed facta à liberto, revocatur à patrono integrè. l. si libertus, in fi. ff. si quis in frau. patro. quia vt dicit Fran. Ariet. dict. l. 1. durius agitur cum liberto propter reliquias præcedentis seruitutis. Et facit etiam quòd libertus facilius præsumitur donare patrono, aut per consensum remittere, scilicet consentiendo alienationem rei suæ patrono, quàm extraneus, vt dicit Bar. in l. si fundum per fideicommissum, col. 1. ff. de leg. 1. iuncta d. l. si fundum. facit autem quod alàs facilius debent liberti cedere filiis patronorũ, in iis quæ ab ipsis obtinuerunt, quam extraneis, vt satis declarat tex. in l. Pamphilo, in prin. ff. de leg. 3. ibi, sententiam defuncti à liberto decipi satis inhumanè est, iunctis præcedentibus, & sequentibus. Et magis debetur hæc facilitas liberti patrono quam legitimis hæredibus. l. legitimos, §. 1. & ibi Bal. expressè. ff. de legi. tuto. & l. non aliter usque adeo. ff. si quis à parent. manumis. fuer. Imò etiam quam filiis. Bal. in l. quamdiu, quæ est 3. in fin. ff. de acq. hæred. per d. l. non usque adeo, & l. vlt. ff. si quid in fraud. patr.

Secus si facto sit à liberto.

Plus iuris habet patronus, in liberti quàm pater in filium.

34 Adde ad hanc postremam rationem tantam iuris habere patronum in libertum, vt multò maius sit, quam quod habet pater in filium, vt voluerunt Petr. à Bel. & Io. Faban. §. seruitus. Inst. de iure perso. quod & hinc videre licet, quòd patronus libertum, qui se vendidit eo ignorante, potest revocare, l. 4. ff. de lib. cau. non autem pater filium, vt voluit glo. in d. §. seruitus. Item potest patronus à libero alienata in fraudem ipsius revocare, non sic pater alienata à filio, vt de vtroq; est text. in l. 2. ff. si à parent. quis manu. fue. cuius hoc initium est, non vsq; adeo exæquandus est patronus patrono, vt &c. ex quibus verbis, Ianus est, quod ex Petr. & Fab. diximus, non tantam esse patris in filium potestatem, quantam patroni in libertum. Ex quo & illud confectum assumitur, donationem liberto factam a patrono, non tam firmis subniti radicibus, quàm quæ fit extraneo, eamq; facilius revocari, cùm & donatio facta à patre filio possit liberè revocari, nec nisi morte confirmetur, l. donationes quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxo. Ideo & ea quæ liberto fit à patrono facilè etiam revocari debet.

Hæc lex locum non habet in extraneo.

35 Hæ igitur rationes non leuiter stabiliunt quod in prin. huius gl. diximus, hanc l. procedere tantũ in donatione, quam facit patronus liberto, vt interiùs prætermittam aliam rationem, notissimam quidẽ illam, sed non ineffieacem: quia cùm l. nostra loquatur expressim de huiusmodi donatione, quæ facta est liberto censetur diuersum intelligere & statuere in alia donatione, argumento illo à contrario sensu in iure fortissimo, l. 1. §. huius rei ff. de offi. eius cui mand. est iuris. Præsertim cùm ita argumentando tedimus ad ius commune, quod statuit donationes suaptè natura fore perpetuas & irrevocabiles, vt suprà diximus. Ideóq; facilè amplexanda est hæc argumentatio atq; interpretatio, quæ nos ad illud ius commune reducit, & adeò ad regulam propriamq; donationum naturam, ar. l. si minus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. & §. ab exordio. 25. di. & quod voluit gl. in c. fi. tentum in in verbo, numerandum, de præb. lib. 6. & Bar. in l. omnes populi, in 3. q. quarter partis principalis, vers. iuxta prædicta. ff. de iustit. & iur. cum multis similibus aggregatis per Fel. in c. omnes, col. 4. vers. sed forte in casu isto, & multis seq. extr. de constit. & in c. cum accessisset, col. 4. vers. [illegible] de donationem, eo. tit. & quæ nos etiam congessimus in nostro tractatu priuilegiorum, in 24. q. princip. num. 5. & id præcipuè, &. 5. seq.

Argumentũ à contrario sensu.

36 Et hæc quidem maximè obtinent, quando dicti non possit in hac l. facti contingentiam, vt nostri loquuntur, aut exemplum aliquod proponi, nec enim ea de re in quam casum aut speciem aliquam reperiri, sed velut regulam in donatione patroni constituit, atq; luculentissimè demonstrant verba ipsius l. quæ sunt huiusmodi: Si vnquam liberti patronus filios non habens bona omnia vel partem aliquam facultatũ donatione fuerit largitus, &c. Videmne hic verbis regulam legemque latam in donationem quamcunq; antea, aut postea factam esse patronus filio, nec illis exemplum aliquod propositum? non magis, quidem, quàm cùm ita in l. statuimus. Si quæ vnquam loca ad faciem dumtaxat pertinentia cuiuslibet temeritas occupauerit, secundùm veteris sensus ordinem in sua iura retrahantur. hæc enim sunt verba l. vlt. C. ne rei dom. Vel cùm ita etiam dicitur, Si quando vetus exegerit vel porticus vel quaslibet ædes à statis sensim seu fortuitis concussas ruinis reparare liceat & item & ita quoque scribitur in l. ti quando. C. de oper. publ. cæteræque aliæ eius formæ leges, & in C. &c. in ff. & prope frequentiores, quam aliæ nullæ, quibus aperte cognoscitur nullum exemplum ad eas tanquam leges fuisse relatum. Nec enim ex contingentia facti obligatio videri debet, quod conditionaliter profertur, vt de alio casu loquens asserit Philip. Dec. in addit. l. postlimino, col. eiusdem addit. 2. C. de bon. possess. contra. tab. ex no. Bal. in authen. matri & aviæ, col. 1. C. quan. mul. tutel. offic.

Hæc lex regulam in donatione patroni constituit, non verò exemplũ aliquod.

Exemplum non facit ius.

37 Hæc autem diximus, quoniam exemplum aut facti contingentia non ius facit nec, regulam restringit, nec ex ea licet argumentum sumere, vt multis placuisse video, & inter cæteros gl. nec. audiris, in verbo, ex post facto, extr. de elect. & in c. abbate sanè. §. sed & ad hæc, in verbo, in dubio, in fi. & ibi Dominicus in fi. de rescind. lib. 6. & subscribunt gl. in l. in 3. lect. C. quan. non pet. par. & ibi Iaf. & Phil. Dec. qui adducunt multas concor. ille col. 1. vers. & propterea tu iuuenis, hic colum. 4. vers. in eadem glos. ibi, idem tamen. & est optimus text. in l. damni, ia 2. §. vlt. de dam. infect. & in l. 1. §. quod vulgo. ff. de vi & vi ar. & in l. fine. §. qui non iuste. ff. de excu. tut. & in c. 1. & ibi gl. in extr. ne cleri. vel monac. & in c. si papa, in fin. de prim. lib. 6.

Exemplum non facit ius.

Confirmatio eiusdem.

38 Imò verò, vt ad l. nostrã redeamus, & si exemplũ tale fuisset ad imperatorem relatum, quis tamen dubitat imperatorẽ ipsum, id generaliter constituisse in omni donatione, nedum in ea quæ fit liberto à patrono, id ipsum nuncupatim statuisse, præsertim cùm non mediocrẽ scrupulum nobis interecisset vetus quam rebuisset, verã id generaliter esse intelligendum, ideóq; ipsa manca fuisset & mutila, quod minimè dicendum est, l. 1. C. de his quibus vt indig. aut certè rursum ambigua, contra l. communium, in prin. ff. de matri. lib. & l. vlt. C. de indi. viduit. & c. vlt. & ibi Bald. col. 1. in ext. de consti. & c. abbate, extra de verbo. sign. & certè autem lex 4. dist. nihil enim magis proprium est legis, quam claritas. §. 1. vers. nos omnia igitur, in authen. de test. impet.

Exemplum nunquam à tex. consti tuit.

39 Porrò & quando legislator omnino innititur exemplo aut speciei propositæ, vt hic manifestè facit, si quod exemplum fuit propositum, tunc etiam ius & regula ex eo constituitur, per cle. 1. de prob. & ita voluit Imol. in c. cum apostolica, in verbo, datur intelligi, extra de his quæ fi. à præl. fine cons. cap. & Alex. in 1. 1. in prin. col. 12. vers. interiò fallit, in fin. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdict. Iason & Philip. Dec. in

Dec.in d.l.t. C.quam.non pet.pat.& idem, & Ias.in l. qui Romæ.§.Cailmachus,col.4. verſ. item aduerte. ff. de verbo.oblig.& Phil. Dec.in c.2.col.2.verſ. fatetur tamen Ab.ext. de offi. dele. Vt interim omittam, quòd ſemper exempla eius non reſtringant regulam, tamen declarant in quibus caſibus loquatur,ex gloſſ. not.quæ ad hoc ſoler allegari,in c. quod Dei timorē ext.de ſtat.mo.& vt dicit Bald conſ.557.nulla mulier ſe nubat,col.pe.ver.ſed quid eſt ſi illa,lib.1. exempla ſicut digitus tem oſtendunt, & tactus quodammodo ſubiiciunt,per l.1. ff. de præſcrip. verb. & §.ſed cum magis,Inſt.de gtad.

Comprobatio emi ſam ſententiæ.

40 Et hanc ſanè ſententiam,videlicet noſtrā hanc l. habere locū in ea donatione quam facit patronus liberto tantùm,maxima autoritate affirmant gl. in c. vlt.17.q.4.& gl.in c. vlt. & ibi quoque Inn. & Hoſt. de dona,& idē Hoſt.in ſumma,co.tit.§ qualiter reuocetur,verſ.item reuocatur.Gof.etiam in ſumma ad fin.co.quoque tit. Azo. item in ſumma,hoc eod. tit. Guil.Cn.prout illum referunt Bart.& alij in l.1.C.de inof.dona.Cy.qui illum ibi ſequitur in 1. q. ad fi. & ibi quoque Io.Fab.& Saly. qui tamen dicit quod cōſulendo non ſequeretur, cùm opinio cōmunis ſit in contrariū,& ibi item Raph.Fulg.Idem Cy. hi., dum ſe illuc remittit,& hīc ité ante illū Pet. a bella Pert. loquens tamen ſub dubio ſortè.& Io.Fab. etiam hic, atque Bal.in duobus locis,primum quidē in ſummario,& iterum in caſus poſitione.& Raph.Fulg.etiam hīc.& ipſe Bal.& in l.ſi totas,ad fin.& ibi quoq; ante eum Pet.à bella Pert.C.de inoffi.dona.& idem Bald. in l.cùm acutiſſimi,col.1. C. de fideic.& clanculū in l.1.col.1.in 3.C.ſi in fraud. patr. & apertiùs in auth. ex cauſa,col 3.ver.item nō ob.& ibi quoque Imo. C. de lib.præt.idem Imol.in l.filio præterito,colum. 11. verſ.item non obſtat quòd traheretur.ff.de iniuſt.teſta. Petr.Iac in ſua pract. tit de condi. ex lege pto re dona.cōp.col. vlt. vbi tamen dicit credere ſe,quòd alia op.ſernaterut in iudiciis.Archiep.Embrūn.in ſua ſumma,tit.de donat,§.qualiter reuocetur,verſ. itē reuocatur tota donatio.Raph. Fulgo. in l.ſtantes, per illū tex.C.de inof.teſt.& conſi.65.hoc capite,Titius coniugem nō habens, col. 2.verſi.ad arguimēta.Monald. in ſua ſumma,tit,quib.cau.dona.reuo. verſ. 1. & 2. & Card.Alex.in cap.naturales, col. 2. ver. quæro pater non habet niſi filiū,tit.ſi de feud.fuer.com.in.domi. & ag.& ante eos quiſquis eſt,qui interpretationes legib.Codicis Theodoſiani ſubinnxit. Ita enim hanc l. ad verbū interpretatur:Si quis filios nō habens, bona ſua vel partem bonorū libertis donauerit,ii is qui donauit, filios poſtea habuerit, donationes libertis factæ ad integrū vacuantur. Et etiam Anianus, aut quiſquis is fuit, qui Alaarici regis iuſſit ipſius Theodoſiani Codicis leges in ēpitomen coēgit, cuius in hanc l.hæc verba ſunt.Si patronus filios non habēs, aliquid libertis dederit, & poſtea ſuſceperit liberos; quicquid largitus fuerit, reuertatur in emolūdē donatoris arbitrium.Et hanc opi.de iure eſſe veriorē aſſerunt Cor.conſ.4.dubia ſanè mihi,col.3.lib.item 3.& Soc.conſ.53.viſo inſtrumento, col.2. verſ. his tamen non obſtantibus,lib.4.Quamuis tamen dicant,quòd eam iudicando aut conſulendo non ſequeretur,cùm opi.communis ſit in contrarium.

Lex Codicis Theodoſiani.

Contraria ſententia aſſerens.

41 Contrarium enim, videlicet hanc l. procedere & in donatione facta alteri quàm liberto,voluerunt expreſsè Accur.Bart. qui ita dicit ſe obtinuiſſe, Bal. ſibi contrarius in 2. lect. in 2. locis, Saly. etiām ſibi contrarius,& Ang.hīc.Dy.quem retulit Cy.in d.l. 1. & ibi quoque Bar.col.2.& Ang. & Pan. Caſt. C. de inof.donat.idem Dy. Bar.Bal.& Imo.ſibi etiam cōtrarius in l.Titia Seio.6.impetrator.ff.de leg.2.Arch.in c. vlt.17 q.4 Io Andr.in d.c.vlt.col.2.& ibi etia Collect. non ſemel,Io.Calde.in repe.col.1.& 2.Inſo.item non ſemel,ſcilicet col.2.verſ.1.ea.glibi in totum . & alibi ſæpe.& Pan.& Barb.ext. de dona.Bar.in d. l.ſi totas,C. de inof.don.Iac.Bel.& Ang.in auth.de nunc.ſ. dona.Pan.Caſt.conſ.434. incip. reſpondeo per ordinem.in vlt.dubio.lib.1.Io.Plat.in §.1.in fi.Inſt.de dona.Corn.in d.anth.ex cauſa,col.9. verſ. nec obſtat d. l.& conſ.15.ex quo dictus Fran.col.5.verſ.tamen ſunt extendenda,lib.1.& conſ.195. in hac conſultatione, col.6.verſ.nec obſtat d.l.cod. lib.2. & conſ. 158. pro deciſione,col.8.verſ.item donatio,lib.2.& conſ.11.in præſenti conſultatione,col.vlt.lib. 4. vbi & hanc dicit eſſe communem opi.conſ. 325. antequam aggrediat, col.5.verſ.non obſtat.d.l.ſi vnquā,co.lib.3.Fran. Arct.in l.Titius,in princ.col.5 ff.de liber.& poſth. & conſ. 14.quatuor dubia,in primo dubio,Soc.cōſ. 47. viſis facti contingentiam 3.dubio. lib.1.& conſ. 95. teſtamentum præmiſſum,col.4.verſ. & ad primā rationem,lib.4.Gand.Pap. conſ. 156. in quadam cauſa, col.1.vbi & ita dicit ſe tenuiſſe Pet.Hel.in repet. Inſtit. l. ex qua & illum alibi ſæpe aduocat , ſed ea non reperimus.Caro.Rom.conſ.149. circa caſum , col. 5. nn.5.lib.4.& Steph.Bert.conſ.259. adhæredo , lib. 2.& id. in denique tenēnt vel expreſsè vel tacitè omnes quotquot de hac l. locuti ſunt , niſi ij quos pro priori ſententia enumerauimus , & alij forte pauci . ſi qui ſunt, neque eorum omnes legimus, nec ſi legiſſemus, recto darentur.

Ratio ciuſſ

42 Mouentur qui hanc poſteriorem opi. ſequuntur , hac puſillanimi ratione, quòd huius l. ratio eſt illa præſumpta ac verſimilis voluntas donantis, qui ſcilicet verſimiliter nō donauiſſet,ſi liberos habuiſſet,aut habiturum ſe cogitaſſet.Ideóque ſub hac cōditione donaſſe videtur , ſi liberos non ſuſceperet, per l.cùm auus.ff de cond.& demon cum ſi.allegatis ſupra in princ.l.Quæ ratio obtinet non ſolum in donationibus quas patroni faciūt libertis,ſed & in aliis quoque.Et hoc,inquiunt, ſpectant duo tex. videlicet in l.ſi totas. C.de inoff. don. & in c.vlt.17. q.4. qui quidem loquentes de hac reuocatione donationis ex liberis poſtea ſuſceptis,nullum de patronis aut libertis verbum faciunt,imò ille nuncupatim de donatione facta filio ipſius donatoris loquitur , hic autem, eccleſiæ.

Reſpondeo ad contraria argumenta.

43 Nec obſtat quòd voluntas vnius tantum non expreſſa nō attenditur quia illud procedit,ſi non ſit alia legis promiſſio,vt in caſu l.noſtræ, & d. l.ſi totas, & d.l.ſi.quam baſis eſt criſimilis illa mens donantis.& quæ ob eam ſubintelligunt tacitā illam conditionem.vlterius quæque procedunt diſponendo. Nam & aliàs voluntas tacita ſiue in corde tenenta, ſi à iure ſit præſumpta,æque operatiua ac expreſſa, vt dicit Bald. in l.1.§.ſi is qui.ff de exer. actūa intelligens tex. ibi eū gl.& l.2.ff ad munic. Vel poteſt etiā dici,quòd illud procedit in cōtractibus & aliis actibus,qui æquè ex voluntate dnorū proficiſcūtur. At donatio maxima ex parte dependet ex volūtate donantis , vt quæ abſenti & ignoranti fieri poteſt, l.nec ambigi. C. de dona.& c.ſi tibi abſenti,de præb.lib.6.Ideo nō debet minus videri, ſi voluntas illius tantū tacita ſatis ſit, ex doctrina Bar.& aliorū.in l.cum quid.ff.ſi cert.pet. & in l.quicquid aſtringendæ. ff.de verb.oblig. Nam quod de teſtamento dictum eſt, quod dependet ex voluntate vnius teſtatoris, cuius tamen voluntas nō ſufficit ſine diſpoſitione , poteſt negari id verum eſſe per tex.in l.ſi quis ita.§. non ſolum, ibi, & quidem nuda voluntate. ff. de adi.lega.& expreſsè voluit Bar.in d.locis nuper allegatis,& pan. Caſt. conſ. 364. videtur dicendum pro matre, lib.2. Aut ſi verum eſt, id certè alia ratione obtinet , quòd videlicet & ipſum teſtamentum fieri non poteſt ex ſola

volun

volnotates etiam expreſſa, niſi ad actum ipſum diſpoſitionis, & eius quidem ſolemnis, proceſſum ſit, per tex in §.ex eo autem,Inſt.quib.mod.teſta.infir.& quæ diximus ſupra,nu.20.in.1.quin & ſi. & dicendus inſtà in verbo,ſuſcepetit liberos nu.220. in.2.cõgrarium tamen in caſu.Donatio autem ſolo domini conſenſu & voluntate perficitur citra inſtrumentum aut aliam quamuis ſolemnitatem. Vel denique dici poteſt,quòd hic ſu volũtas & præſúpta mens vtriuſque,& donantis & donatarij, quam lex fingit ,intercuentiſſe,vt nimcupatim dicit Imo in e cum contingat chat.vlt.verſ.attende tamen quia dicit,extrà de interpr.& Pau.Ca.conſi. 435. ſuper hoc puncto, in prin. & iterum col.2.lib. 2. Nam & debuit etiam donatarius cogitare, quòd donans non ita donaſſet ſi de liberis cogitaſſet. Ideoque hæc vtriuſque mens præſumpta habetur pro expreſſa.l.1.§.vlt.ff.de cond. indeb.& l. triticum,ff.de verb.oblig. Nam & vbi lex exprimit aliquid tacitè agi inter contrahentes, id pro expreſſo habetur,etiam ſi in mente fuerit retentum. d.Leũm quid.ff.ſi cer.pet.& glo.in c.quemadmodum, in verbo,conditio,extr.de iureiur.

Vbi lex exprimit tacitè aliquid agi inter contrahentes; pro expreſſo habendum eſt.

Reſponſio ad contraria.

44 Nec verum eſt,quod dictum eſt, legem exorbitantem non debere trahi ad alium caſum ex eadem ratione, quia contratiũ ſimpliciter tenuit Bar.in l. ſi conſtante,in 9.q.prime partis.ff.ſol.matr cum cõcord. ibi adductis per d.Alex.col.4.verſ.item inquantũ, Bar. & per Barb.in c.furauit,extra de prob.& Cor. conſi. 243. in hac conſultatione. ante fi.lib.4. & Felyn.in c. quomam frequenter,in prin.extr.vt lit.non cõteſt.& Phil.Dec.in c.eſt dilecta,in 6.not. extra de conſtit. vtl. vel inutil & late etiã And.Alcia.lib. 2. de verb. ſignif. char.9.quo loco dixerit de limitatoria diſpoſitione.

Confirmatio eiuſdem.

45 Quorum ſententia ex eo pulchrè confirmatur, quod voluerunt Per. & Cy. in l.iura non ſingula. ff. de legi. quod quando in pluribus caſibus eadem eſt ratio,tunc ea ipſa decidit omnes iſtos caſus,nõ quidẽ per extenſionem. imò ſicut genus comprehendit ſpecies,l.ſemper generalibus.ff.de reg.iur.ſic generalis ratio diuerſas ſpecies caſuum emergentium. Sed quando rationes ſunt ſpecie differẽtes, ſimiles tamẽ, tunc eſt extenſio, id eſt quædam progreſſio de termino ad terminum per adæquationem tm̃ paritatẽ. quod & idem voluerunt ipſi Per.& Cy.in l.quod verò,eo tit. & ibi quoque Bald. quid dicit frequenter allegati in practica,quòd vbi eſt eadem ratio, nõ dicitur extenſio, ſed proprius intellectus l.nõminis & rei. §. verbum ex legibus, ff. de verb. ſig. vbi verbum ex legibus, ſic accipiendum eſt, tam ex legũ ſententia,quàm ex verbis,& ſunt ſum idem Bal.in auth.poſt fratres,ſi fratrémque filios. C.de legi. hæred. vbi dicit quòd ratio debet attẽdi aliquatenus vt ius intranſeat legis, & tanquam genus prædicant de ſuis ſingulis ſpeciebus & in l.data opera,col.5.verſ.quæſtio eſt C.qui accu.nõ poſſ.vbi dicit,quòd illud tacite videtur meſſe,in quo eadẽ ratio reperitur,etiam in materia pœnali,per l.his ſolis,ibi ſatis,tacitè cautum.C. hoc tit. de reuo. don. quæ verè loquitur in materia pœnali,ſimul & exorbitari & per l.vlt.C.de indi. vidu. Subditque quod vbi eſt eadem ratio,ibi non dicitur ſimilitudo.ſed eadẽ lex.l.illud.C.de ſacroſ. eccl. & idem Bal.in auth.quas actiones,col.2.C.eo.tit.vbi dicit quòd tacitè cautum intelligitur,quando eadem ratio reperitur,per d.l.his ſolis.quod & idẽ dicit ipſe Bal.conſi.433.domina Ioãna,paulò ante fi.lib.3.& in c.quia V.ad fi.extr.de iudæ.vbi dicit ſing. tex. in ea l. his ſolis.& idem Bal. in rub.C. de naut. fœnere,ſ bi dicit quòd vbi eſt ſimilis ratio,eſt idem ſtatutum,per dict.l.his ſolis, quam ad hoc dicit meliorem totius iuris,& idem Bal.in l.per diuerſas,col.1.in fin. C. de mãd.vbi per illũ eundem tex.dicit non videri omiſſum quod eadem ratione concluditur. & in repet. l. de quibus,col.12.verſ.ité nota quòd nõ dicitur.ff. de legi. vbi dicit quòd cùm multa habẽt eandem rationem licèt de vna fiat mentio, videtur fieri exemplariter,non reſtrictiuè,nec dicitur extendi conſtitutio, etiã odioſa, quando extenditur ex mẽte ipſius:quod perinde eſt,ac ſi diceret,ex ratione. Nam ratio legis dicitur mẽs illius,ſecundum Dy.in c.vlt.ad fi. de reg. iur.lib.6.Cy.in l.non dubiũ,in 1.q. C.de legib. & ibi elatiùs Bar.col.3.& Bal.col.4 per tex.in l.cum mulier, vbi etiam Bar.in prin.Alex.in 5.not.& alij ff.ſol.mar. idem Bal.in l.1.col.pen.in prin.co.ff.vbi dicit de hoc eſſe melìorem tex. totius iuris, in l. ſcire oportet. §. aliud autem,verſ.ſed & ſi maximè,in illis verbis,mẽs legislatoris.ff.de exe.tut. vbi & hoc not.ipſi. Bal.cum aliis multis concor.à me cõgeſtis in cõmentariis noſtrarum conſuetudinũ,tit.9.§.27.verſ.neque id mutũ. Sed vt redeamus ad principale propoſitum,iterũ Bal. profertimus in l.omnes populi.col.7.ver.tertiò quæro quæ ſunt illa.ff.de iuſtit.& iur.vbi dicit, quòd nõ videntur diſcrepare,quæ in ratione cõueniunt:quæ ratio eſt coniunctio diuerſorum caſuum ad eundẽ finẽ tendentium.& rurſum in eandẽ l.col.pen.verſ. ſecũdò hoc dicit,quòd vbi eſt eadẽ, non proprie dicimus ſtatutum extendi, quia tacite ineſt. allegat glo. quæ hoc idem dicit in c.in verbo,Italiæ de tempo.ord. li.6.& quam ad hoc ſing Pan.in c.nihil,col.5.verſ.nec obſi dicunt.extr.de el.& Per.Anc.& Alex. in l. cutatoris.C.de neg.geſt.Se l & hucſpectat quod ſcribit Bal.in l.nulla in prin.per illum text.ff. de legi. tut. Ang.in l.2.ff.de dona. quòd id quod venit ex ratione legis,venit ex ipſa lege,non ex extenſione. quæ ſententia eſt d.§.verbum ex legibus,& Per. Anch. conſ. 112.ſuperſtite domina,col.1 Pau.Caſt.conſi. 441. pro declarationt. col.pe.li.1.& iterum conſ. 84. præſens caſus,col.2.lib.1.vbi & illud ſub iit gl. in auth. quas actiones.C.de ſacrotan.eccle. loqui in caſu diuerſitatum rationum, licèt ſimilium. Nam fanor publicus, & fanor pius ſunt diuerſi ſpecie,licèt ſimiles. Ideóq; quamuis l.vlt.eo.tit.quæ loquitur de vtroque, corrigatur per d.auth. quas actiones, in hoc quod de pio & Eccleſiaſtico ſtatuerat, non propterea in hoc corrigitur,quod de publico dixerat,quia id eſſet extendere legem correctoriam ex ſimili ratione.Male igitur,inquit,allegatur ea gl.quòd ex identitate rationis non extenditur lex correctoria, ſed ita debet allegari quòd ex paritate vel ſimilitudine rationis id fieri non debet.& Cor.conſ.90.ſ. rupuloſa, col.1. in prin. li.3.& Alex.conſ.75.videretur in præſenti,col.f.lib.5. & late conſ.89.citea primum dubium,col.3.ver.illud etiam,& ſeq.li.6.& 10.Fran.de Paulnis in extrau. vas electionis,in verbo,protegamus, per illum text. de conſt.vbi & hoc dicit procedere in cõſtitutione pœnali.& Iaſ.ſub à Tuio.col.vlt.ff.de ver. obl. & cõ. 141.Chriſtophorus,col.6.verſ. in primis ergo, lib.2. Phil.Dec. conſ. 301. in cauſa quæ Ferrariæ agitatur, col.1.& conſ.455.Vilis & diligenter declaratis,col.5. & Hipp.Marſi.qui alios citat,conſ.61.poſt reddium, col.1.li.1.& Catel. Cotta. in memor. incip. rationis identitas.& ante hos gl.in c.1.in verbo,Italiæ de tẽp. ord.li.6.quæ dicit quòd vbi eſt eadem ratio, & penitus omnimoda ſimilitudo,non propriè dicimus extendere,etiam in pœnalibus.

Non videtur omnia quod eadẽ ratione concluditur.

Ratio legis mens illius dicitur.

Vbi eſt eadẽ ratio,ibi dicitur eſſe ſufficiens dedpoſitio in totalibus.

Ex paritate rationis non extenditur lex correctoria.

46 Nec id quidem mirum eſt,quoniam ratio legis eſt ipſa lex,ſecundùm Bal in c. dilectus filius ab ext. de reſcrip & conſ.467.de iure communi, in fi. lib.2. & Pan.in c.2.col.pe.extr. de prob.& in c.1.col.5. ext. de re iudi.cum aliis multis à me congeſtis, in d. §.27.verſ. alibi autem dicit. Aut certe,ſi non ſit lex integra, eſt tamen potior illius pars, ſcilicet anima & ſpiritus legis, vt dicit Baid. conſ. 275. quod pro regula

Ratio legis eſt potior ipſius pars.

regula,col.3.verſ. ſi autem ratio,lib.2. & in l. ſi quis ſeruo,col.vlt.verſi. ex his apparet. C.de furt. vbi dicit, quòd ſicut homo eſt ex anima & corpore, ſic & lex ex mente ſiue ratione, & ex verbis:verba autem tanquam corpus & ſuperficiem eſſe, rationem verò vt animam & ſpiritum.& idè Bal.in l.vlt.in 15. quæſtio. C. de hæred.inſt.vbi dicit, quòd vtua ratio eſt anima ipſius ſcripturæ, & rurſus in c.1. col. 4. verſi. item ſtatuta.extr.de conſt.vbi dicit quòd virtus legis in ſubſtantia rationis conſiſtit,quia mens legis idem eſt quòd anima & ſpiritus ipſius ſcripturæ. nã ſcriptura ſine mẽte nihil eſt.& idem propè poſt eum dicit Panor.in d.c. nihil, vbi ſupra citauimus. extr. de elect.& conſ.1.facti contingentia,col.3.verſ. vlt. adduco,lib.1.& conſ.75.primo eſt videndum, col.4.co. li.1.& idem voluit Pet.Anc.in repe.c.1.in 3. q. principali,extrà de conſt.Maria.Soc.conſ.30. quãuis,col. 3.ad fi.& conſ.35.circa prædictam conſultationẽ,col. 2.& Barth.eius filius.conſ.241,circa primã difficultatem,col.12. verſ.præterea & tertiò.& Fran.Curt. ſenior conſi.9.Ticinenſi ſtatuto, col.8.verſ. quia verba ſtatutorum.& itetum conſi.45.ſtatuto,ſeu conſuetudine,col.6.verſi.quia mens & ratio.& conſi.52. ſuper teſtamentis,col.8.verſi.& ideo ne excludantur.

Ratio legis potius inſpicienda quàm verba.

47 Ex quibus & illud confectim ſequitur, potiùs eſſe inſpiciendam mentem ſiue rationem legis,quàm verba ipſius,vt planè ac perſpicuè oſtendit tex. in d. l.ſcire.§.aliud. ff.de excuſ. tut. cuius hæc verba ſunt. Sed & ſi maximè verba legis hunc habẽt intellectũ, tamen mens legiſlatoris aliud vult.& in l.3.§.cõditio. ff.de adi.leg.vbi ſcribitur,ſed melius eſt ſenſum magis quàm verba ampleẽti,& ibi concord. in gl. & in l.peu ff.ad exhib. vbi eleganter ſcribitur, non oportere ius ciuile calũniari,neque verba ius captari, ſed qua mente quid dicatur animaduertere conuenire. & in l.credendũ.ff.quẽ petam tut.ibi,incidit in conſtitutionis verba, ſed ex ſententia exeũſatur. & in l. 2.§.ſi mater,verſ. quid ſi curatores.ff. ad S.C.Tertul. ibi,verba reſcripti deficiunt , ſed dicendum eſt eandem eſſe rationem.Et rurſum in ver.quid ergo ſi nõ fuerint l.cuiſdẽm,ibi,puto licèt verba deficiunt, ſententiam conſtitutionis locum habere.& in l.ſed ſciendum.ff.ad legẽ Pompe. de parric. vbi ita ſcribitur Sed & nouercæ & ſponſæ omiſſæ ſunt, ſentẽtia ramen legis continet ur.Et in l.ſi quis adulterium.§. 1. ff.de adult.eu dicitur,ex ſententia legis teneruntquãuis verbis non cõtineatur & in l.nihil, ibi,verbis quidem legis nõ liberatur eo.tit. Et in l.diuus. §. item ſenatus,ff.ad leg Corn.de falſ.vbi ita ſcribitur,diuus Pius ita reſcripſit,ſententiam magis ſequendam eſſe huius ſenatuſconſulti,quàm ſcripturam. Et in l. impubetẽ §.qui liberti ff.eod.tit. vbi hæc verba adſcribuntur.Qui liberti aſſignationem ſuæ manu adſcripſerit, non verbis , ſed ſententia ſenatuſconſulti tenetur,& in l.1.§.incidit,ibi,nõ ex verbis, ſed ex ſententia,ff.ad S.C.Turpil.& in l.in bello.§.ſi quis ſetuã. ff.de capti. & poſtli.reuer.& in l.miles.§.ſi paterfa. ff. de eaſtr. pec.in l. quamuis ff.de in ius vocan. ibi, licèt edicti verba non patiantur.& in l.cùm hic ſtatus. §.ſi ſponſus.ff.de donat. inter vir. & vxor. cùm dicitur quamuis verba oratonis minùs ſufficiunt, tamẽ dicendũ eſt donationem ad ſententiã otationis pertinere. & in l.filium quem,quæ eſt pe.§.videamus. ff. de bono.poſſ.contr.tab.ibi ,quãuis e licti verbis collatio inducatur,ex mente Prætoris denegandam eſſe reſponderur.& in l.ſi à dommo.§.ſi prædo.ff.de petit. hær.ibi,quantum ad verba.& quæ ſequuntur.& in d. l.Gallus.§.& qui ſi tantum,ibi,non pertinẽt ad leg. Velleian.ſed ex ſententia legis,&c. & in l. Labeo,ad fi.ff.de ſup.leg.vbi prior & potentior eſt mens quàm vox.Suntq; ſexcentæ huiuſmodi leges. Ideóque ſcribitur in l.non dubium.C.de legi.in l. gem enim committere,qui verba legis amplexus, contra legis huius voluntatẽ.Quod de promptũ eſt ex l.fraus. ff.eo. tit. vbi ita ſcribitur , quod diſtat *parti à verba*, id eſt,dictum a ſententia,ſiue,vt eſt in antiqua veterum codicum tradu ctione,verbum ab intellectu;hoc diſtat fraus ab eo quod contra legẽ fit Nã in l.contra fraudem,quæ illam præcedit,ita ſcriptum eſt.Contra legẽ facit,qui id facit,quod lex prohibet:in fraudem verò legis facit, qui ſaluis verbis legis,ſententiã eius circumuenit.facit & tex.in l.quamuis,in fi. cùm dicitur,licèt edicti verba nõ patiãtur.ff.de in ius vocã.

Inſtit. quis cum.ſtat.

48 Sunt que etiam & in hanc ſententiã multi tex. iuris põtificij vt in c.ſedulo 38.diſt.vbi dicitur,quòd ſententia præponitur verbis,ſicut animus corpori.Ex quo probatur id quod diximus in præcedenti verſi. mentẽ ac ſenſum animum eſſe,verba corpus.& iterũ in c.Marchion.1.q.1.dicitur Euangelium nõ in verbis eſſe,ſed in ſenſu.& in c.humanæ.22.q.5.& in c.intelligẽtia.& c.præterea, & c. in his, extra de verb. ſig. & in c. ſi poſtquam.de elect.li.6.& vbique concord. in gl.vt videbis.Quibus adde & texin cle.1.verſ.cæterùm cùm ſcribitur,non virtutem & mentẽ,ſed nudum verborũ inſectãs corticem,ſenſumq; confundẽs &c.Nam,vt tradit Bal.in c.mandatũ, poſt prin.extrà de reſcrip. ſemper recurrendum eſt ad intentionem diſponẽtis,quia lingua cedit cordi,& ſub iugo mẽtis verba conſtituit,tanquam ſub ſuo proprio originali, & digniori. De quo etiam multa per Archid. in cap. is autem.22.q.2.& Ang.conſi.389.totum dictum ſtatorum,col.1.Pan.conſ 75. primò eſt videndum,col.3, lib.1.Maria.conſ.35. circa prædictam col.3. Soc. eius filium.conſil. 58. vtiſs priuilegiis, col.2.vẽt. his tamen non ob.li.1.& conſi.102.in præſenti,col.3. eo.li. 1.Barba.conſi.10.ſapienter ſcribitur,col.5.lib.2.& cõſ. 58.illud adfetam,col.5.lib. 3. Georg. Nata.in repe. c. quamuis,col.pen.verſi.quarto eodem modo,de pact. lib.6.Hipp.Marſi.in d.l.ſed ſciendum,col.n.& ſeq.ff. de partt. & in l.ti quis viduam , col. 4 verſ. quinnò mens ſtatoris.ff de quæſtio.& conſi.85. poſt reddit. col.1.ver.primò dic ,lib.2. quos tu videbis , ne quæ ſemel tam collecta ſunt.nerum colligam.Et ante hos per gl. in d.c.ſi poſtquam, in verbo,mente , de elect.li.6.quæ ex eo rex colligit conſtitutionem et ẽ pœnalem extendi ad caſum ex mẽte ipſius,licet non ex verbis in ea compræhenſum,nec tunc dici extenſionem fieri, de quo tbi multa per Petr. Ancha. Imo. Donn.

Euangelium non in verbis, ſed in ſenſu.

Idẽ de iure Canonico.

49 Quibus omnibus adde quod Quintilianus ſenior, quem & in diuerſa parte citauimus, ſcribit declam.317.In omnibus legibus ſolam ſpectare oportet ſcribentis voluntatem. Verba enim ambigua , & in plures intellectus ducta ſumi : ſcribendarum legum cauſa voluntas fuit. Ergo id vnum ſpectare eonuenit,propter quod ſcripiæ ſunt.De qua te etiam multa Quintilianus Iunior li Oratoriarum inſtit. 7. cap. item leptimo. & Tullius,quem & nos in alia ſententia etiam eodem loco,ſi uidimus, videlicet lib.1. de inuentione. Inter quæ hæc ſunt , Non omnia ſcripta, ſed quædam quæ perſpicua ſunt , tacitis exceptionibus caueri : legem in ſententiis, non in verbis conſiſtere: iudicémque eum legi obtemperare , qui ſententiam eius , non qui ſcripturam ſequatur,indignum eſſe , eodem affici ſupplicio cum,qui proptec aliquod ſcelus & audaciam contra legem fecerit, & eum qui honeſta aut neceſſaria de cauſa non ab ſententia , ſed à literis legis receſſerit. Et in oratione pro Aul. Cecinna. An cùm voluntas,inquit, & conſilium,& ſententia interdicti intelligatur,imprudentiã alij imprudentiam legum,& melius,meo iudicio) ſummam aut ſtultitiam ſingularem putabimus in verbo

Quintiliani ſeniores hac de re locus.

Scribendarũ legum cauſa voluntas.

Elegantiſſimus Tulij hac de re locus.

verborum ettore vetſati, rem & cauſam & vtilitatē communem non relinquere ſolum,ſed etiam prodere? An hoc dubium eſt, quin verborum tanta copia ſit;nō modò in noſtra lingua,quæ dicitur eſſe inops, ſed ne in alia quidem vlla, res vt omnes ſuis certis ac propriis vocabulis nominentur?neque verò quicquam opus ſit verbis, cùm ea res cuius cauſa verba quæſita ſint,intelligatur. Quæ lex,quod ſenatuſconſultum,quod magiſtratus edictum, quod fœdus aut pactio,quod(vt ad priuatas res redeam) teſtamentum, quæ iudicia,aut ſtipulationes, aut pacti & conuenti formula non infirmari aut conuelli poteſt, ſi ad verba rem flectere velimus,conſilium autem eorum qui ſcripſerunt, & rationem & autoritatē relinquamus? Sermo hercule & familiaris & quotidianus non cohærebit,ſi verba inter nos aucupabimur.denique imperium domeſticum nullum erit, ſi ſeruulis hoc noſtris conceſſerimus,vt ad verba nobis obediant, non ad id quod ex verbis intelligi poſſit, obtemperent. Exemplis nunc vti videlicet mihi neceſſe eſt harum rerum omnium? Non occurrit vnicuique veſtrum aliud alij in omni genere exemplum, quod teſtimonio ſit, non ex verbis aptum pendere ius, ſed verba ſeruire hominum conſiliis & authoritatibus? Ornatè & copioſe L. Craſſus homo longè eloquentiſſimus, paulò ante quàm nos in forum veninus, iudicio cētumuirali hanc ſententiam defendit, & facilè, cùm contra enim prudentiſſimus homo Q. Mutius diceret,probaut omnibus,M Curium,qui hæres inſtitutus eſſet ita,mortuo poſthumo filio, cùm filius non modò non mortuus,ſed ne natus quidem eſſet,hæredem eſſe oportere. Quid? verbis ſatis hoc cautum erat?minimè,quæ igitur valuit?voluntas,quæ ſi tacitis verbis nobis intelligi poſſet, verbis omnino non vteremur,quia non poteſt, verba reperta ſunt, non quæ impedirent,ſed quæ indicarent voluntatem. Et ſubdit quibuſdam interiectis, ſecundum Craſſum aduerſus Q. Mutium fuiſſe iudicatum. Nec enim Craſſum ita cauſam egiſſe, vt contra iuriſconſultos diceret,ſed vt hoc doceret, illud quod Scæuola defendebat,non eſſe iuris:& in eam rem non ſolum rationes adferret,ſed etiam Q. Mutio ſocero ſuo multiſq; petitiſſimis hominibus auctoribus vteretur. Hęc ille,qui & alia multa in ea oratione ſcribit,vt oſtenderet mentem ac ſententiam legum eſſe verbis & ſcripto anteponendam. Qua etiam in ſententia fuit Ariſtot. dum ſcribit lib. rhetoric. ad Theodect. æquum eſſe non legem, ſed ſcriptorem legis, ac non verba, ſed ſententiam ſpectare.

Confirmatio cauſæ loci.

50 Portò illa contentio(neque enim hoc omittere potuimus) Craſſi ac Scæuolæ & ab eodem Tullio memorata fuit lib.1.de oratore,iterúmq; in ſecundo, & in Topicis in loco a ſimilitudine, atq; etiā in Bruto de claris oratoribus, non ſemel. & à Fabio lib. 7. oratoriarum inſtitut. cap. item 7. & à recentioribus quoq. legum interpretibus tractata fuit, qui & ipſi crebriori calculo in ſententiam Craſſi pedibus ierūt, Nam ſi poſthumus,inquiunt,inſtitutus hæres fuerit, ac eidem, ſi poſtea moriatur, Titius ſubſtitus, nec poſthumus natus ſit,erit tamen locus,vt ſic mentem verbis præfectamus, ſubſtitutioni. Ita enim volunt Guill. Cug.in l.precibus, in materia vulgaris ſubſtit. C.de impub.& aliis ſubſtit. Ray. Forti. in tracta. ſubſtit.in materia vulgaris. Bald.in eodem tractatu, etiā in materia vulgaris, colum 8. verſiculo quæro facta eſt pupillaris,vbi & id dicit voluiſſe Franc. Piſa. Bartol.in l.1. colum.7.verſic, vltimo quæro quid ſi ſubſtitutio.ff. de vulg. & pupil. ſubſt. & ibi etiam Alex. & Iaſille col.13.verſic. nec obſtat. d. l. quòd ſi nullus, alter colum.10.verſic.circaſecundùm,hic colu.4.verſ. 6.addc,vbi id dicit not. & iterum col.15. verſic.vltimò quærit Bart. & ipſe quoque Barto.conſ.48.Gallus Fallopi.col.2.verſ.pr etetea pro dictis. Idémq; tenet Albert.qui ita dicit videlic le obſeruari in quæſtione facti,in tepet.rubr.eiuſdem tit.col.31.& ſeq. Bal.in l. cùm quidam,quæ eſt vlt. col 2. verſ. quæro quidam etedens. & ibi etiam Ioan. Fab. ad h. & Cotn.col.4. verſ.quintò fallit.C.de inſtit.& ſubſtit.Idem Bal.cōſ. 39.teſtator habens,col.2.verſ.ſecundum eſt.d.& ſubobſcurè conſ.126.ad intelligentiam,ad ſi li.1.Pet.Lac. in tit.de vulg.& pup.ſubſtit.quando expirent,ſub rub. ſecunda ſumma ex prædictis,col.3.verſi.ité eſt notādum.Ang.in l.lex Corn.in fi.ff.de vulg. & pup.ſubſt. Pet.Ancha.conſ.356.ex ſeric teſtamenti. Raph. Fulg. conſ.49.ex facto proponitur,vbi hoc negat procedere in vxore ſubſtituta, propter ſpeciales quaſdam ac priuatas in eum caſum rationes.& iterū conſ. 90. in quæſtione Ioannis, in priu.Imo. in l. ab exhæredati, quæ eſt antep.§.vlt.ff.de leg.1. Vide ibi Bald.& Pau. Caſt.per illū tex.qué & ad hoc pletiq, omnes citāt,& ſimiliter tex.in l.vētri,iuncta gl.ff. de vētre inſpiciē. & in l.ſi ſtemo.§.vlt.ff de teſta.tutel.& eſt caſus a cōtrario, in d l. vlt. C.de inſt.& ſubſtit.& idē quoque tenet Alex.conſ 188.viſo proceſſu agitato,col.2.verſ. condeſcendo ad ſecundū,li.3.Calca.cōſ.102. pro parte,col.vlt.& conſ.ſeq.contra. & Anto.Roſellus inter conſ.illius conſ.104. omnipotentis. Fran. Aret.in l.ſi mater.§.ſi filius,col.3.verſi.ſi autem ſubſtitutio .ff.de vulg.& pup.ſubſt.& in l.quandiu inſtitutus, col.vlt. verſ.adnote tamen.ff.de acq.hær.Cotn.cōſ.276.viſo ſupraſcripto themate,col 5.verſ.& propterea, lib.3. Fran.Cur.ſenior cō.52.in vlt.dubio. Suc.vide tamen quia ſtatim allegatur pro cōtraria parte,in l.1.col.10. verſ.circa ſecundū.ff.de vulg.& pup.ſubſt.Caro.Rui. in tepe.l.Gallus.§.& quid ſi tantū.ff.de h.& poſth.& cūſ.176.viſo teſtam.col.6.in.4.li.2.& Steph.Bert.cōſ. 174.nemini dubiū,in 2.dub.li. 3.& ſal.cūſ.148.nobilis & generoſus,in 1.dubio,li.2.& cōſ. 103. Vanotus, col.4.verſ.tertiò facit,co.li.2.& cōſ.220.teſtator fecit, col.2.verſ.& pro ita,co.li.1.& cōſ.66. nobilis miles, col.4.verſ.quattò principaliter.li.3.& Lancel.Politus in tract.ſubſt.in materia vulgaris.in 7.q prin.in multis locis.Phil De cōſ.227.in caſu ad me tāſimilio,col. 4.verſ.3.principaliter.& ſeq.& conſ.258. proponitur quòd nobilis,col.2.verſ.& hoc confirmatur.& Andr. Alcia.li.2.de verb.ſignifi.in 2.q.3.axiomatis, qué mitor hoc in loco nū meminiſſe antiquæ illius controuerſiæ;cu ſit antiquitatis ſcientiſſi. Et id ſatis probat tex.in d.l.ab exhæredati.§.vlt.ff.de leg. 1. & l.ventri, incà gl.ff.de vētre inſpi.& l.ſi nemo.§.vlt.ff de teſta. tut.&.tex.à cōtrario ſenſu,in l.vlt.C.de inſtit & ſubſtit.Et facit quod in ſimili tradunt Bart.Ang.Imol.& vulgò alij recentiores in d.l.quandiu inſtitutus. ff.de acq.hæred.& Salv.in l.ſi teſtamento, col. 3. verſ.ſed tunc quæro ſuppoſito. C. de impub. & alii.ſubſtit.& Iaſ.conſ.151.præſens dubiū videtur formari. 1.dubio, lib.1.& conſ.185.caſum iſtum,col. 1.lib. 2. Et quod ſcribatur in l.ſi extraneus.ff.de condi can da.Idēq; tenēt omnes ſuprà citati inhiſtinctē & ſimpliciter,præter Bart.& paucos quoſdam,qui in hoc diſtingunt,vt apud eos videre licet.

Quid Mutiū ſecuti contrarium cēſuerūt.

51 Quanquam non defuerunt qui Mutium illum ſecuti diuerſum cenſuerunt, videlicet Oldr. conſil. 177.teſtator in ſuo vltimo teſtamento.& Ioan. And. in addit.Spec. titu. de teſta.in addit incip.huic quæſtioni, verſic. occurrit etiam caſus & Ang.ſibi contrarius conſil.95.viſis & inſpectis,num. 3. codémque vlt.dubio.& Pet.Anc. conſ. 356. ex ſerie teſtamenti, per totum.& Pau. Caſt. conſ.219. viſis & conſideratis,col.1.lib.1.& expreſſius conſi. 494. videndum eſt vtrum fides, cnlum. 1. verſic. ſecundò nunc videndum,co.li.1.vbi tamē in ſeq.verſi.id tēperat,niſi appo-

sita fuerit clausula codicillatis, vt ibi per eum. & cõs. 97. ne improprijs, co. lib. 2. Rom. in d. quamdiu instituerus. ff. de acq. hęre. & Alex. sibi contrarius cons. omnium primo perspectis verbis, col. 5. vers. quarto probatur. li. 1. & Com. sibi item contrarius cons. 28. alias, in litera E. li. 1. Soc vide ramen, quia suprà allegatus fuit pro contraria parte. in l. 1. col. 12. in 3. limitatione, & iterum col. seq. in 8. limitatione in duobus locis. ff. de vulg. & pup. substit. & Felyn. in cap. ttanslaro, colum. pe. vers. sed prædicta, de const. & Cato. Rui. sibi contrarius, cons. 175. postquam, col. 4. nu. 5. lib. 2. & nouissimè. Vigli. §. 1. in verbo, ipsi filio sit hæres substitutus, Instit. de pup. substit. vbi id scienter admodũ disputat. Verùm prior vt communiot est, ita verior. De quo etiam vide Cotn. cons. 149. licet in hac, lib. 3. & Soci. cons. 32. dominus, & c. vt vetam, &c. col. 2. vers. 3. & col. seq. versi. quintò, col. vlt. vsq; ad fin. lib. 1. & consi. 259. visis & consideratis, per totum, lib. 2. & ibi Franc. Pepi. in subscripti. & eundem Soc. consi. 77. visis testamento spectabilis, per totum & Phil. Dec. cons. 227. col. 1. vers. & quia ista conditio, innectis his quæ scribit in fi. & aote hos signo consi. 107. quidam Maragonus. colum. 5. versi. nunc venio ad tertiam, cum multis seq. Vide Soc. consi. 76. in fin. li. 3. & consi. 176. col. pe. lib. 3. & Vigil. in d. §. 1. Institut. de pupil. substit.

Semper in substitutionibus & testamentis testatoris voluntas inspicenda.

52. Sed non solum in eo casu, sed & aliàs semper in substitutionibus & testamentis mens & voluntas potius, quàm verba inspicięda sunt, vt probatur in l. hæredes mei. §. cùm ira. ff. ad Ttebel. vbi ita scribitur, neptis prima quidem facie propter conditionis verba admitti non videbatur, sed cùm in fideicommissis voluntatem spectari conueniat, &c. & in l. cum filiofami. §. vlti. ff. de leg. 1. vbi ita scribitur, voluntas ergo facit, ne in testamento scriptum valeat. & in l. pen. ibi, sola voluntas seruatur in fideicommissis. ff. de leg. 1. & in l. cùm pater. §. donationis, ibi voluntatis intentio. ff. de leg. 2. & in l. fideicommissa. §. item si quis. ff. de leg. 3. vbi scribitur in fideicommissis præcipuè spectandam seruandámque testatoris voluntatem. & in l. Pamphilo, in princ. cod. rit. vbi dicitur non videri quidem quantum ad verba testatoris pertinet, fideicommissum Pamphili & restitueret, sed cùm sententiam defuncti, &c. & in l. quisquis eod. tit. vbi dicitur voluntatem defuncti, maximè in fideicommissis, valere. & in l. quisquis mihi. ff. de verb. signific. vbi ita scribitur. Mihi Labeo videtur verborum figuram sequi, Proculus mentem testantis. Respondi, non dubito quin Labeonis sententia vera non sit. Per quam dicit Bal. consil. 108. domina Ioanna, col. 3. versic. sed in contrarium, lib. 3. quòd non debemus metam figuram verborum sequi sed mentem, quod & idem dicit per illum ipsum tex. consi. 121. à capite, col. 5. versi. sed hic aduertendum, eo. lib. 3. vbi subiungit mentem magis constare ratione quàm verbis, per l. iuris gentium. §. pactorum. ff. de pact. Et probatur item in l. ex facto proponebatur. §. tetum. ff. de hære. institut. ibi, & facit quidem totum voluntas defuncti, & in l. in conditionibus primum. ff. de cond. & demon. vbi scribitur, in conditionibus primum locum obtinet voluntas defuncti, eáque regit conditiones. Ex qua dicit Bal. in c. cùm in vestri, in princ. ext. de elect. quòd vnluntas facit formam & conditionem & in l. pater Seuerinam, in prin. ff. eo vbi in conditionibus testatorum voluntaré potius quàm verba spectari oportet. & in l. emptor. §. ancill. in. in fin. cùm dicitur, filiam defentio tuebatur voluntatis. ff. de rei vendi. & in l. si quis ita. 6. conditio. ff. de adim. leg. vbi ita scribitur, sed melius est sensum magis quam verba amplecti. & in l. si peculium. 6. si seruus. ff. de pecu. leg. vbi scribitur, verba secundùm voluntatem testatoris exaudienda sunt. & in l. si quis filium. C. de liber. præter. vbi cùm manifestissimus sensus est testatoris, verborum interpretatio nusquam tantum valet, vt melior sensus existat. & in l. cum virum. C. de fideico. vbi in fideicommissis voluntas magis quam verba plerunque intuenda est & in l. cùm quæstio, in fi. prin. C. de leg. vbi vestigia voluntatis testatoris sequenda sunt. & iterum in fi. illius l. ita scribitur, In omnibus etenim testatoris volũtatem, quæ legitima est, dominari censemus. Et in l. cùm antiquitas. C. de vlufr. vbi aure fin. Ita scribitur, voluntati testatoris per omnia obediendũ est. & in l. quidã. C. de necef. ser. hære. inst. vbi & ita scribitur, quia sẽper vestigia voluntatis sequimur testatorũ. Ex eaq. pulchrè dicit Bal. quòd lex pedetẽtim vadit post mentẽ testatoris, sicut venator post lepotẽ, quẽ ad hoc omnes quotidie allegãt. & in §. nostra autẽ, Inst. de lega. vbi ita scribitur, & nõ verbis, sed voluntatibus corũ fauentes, cũ aliis multis ac prope infinitis iurib. Et hoc vbiq; à nostris Doct. inculcatur, vt per Bald. in l. quonã indignũ. C. de test. vbi ex ea. l not. nũ essẽ cutãdũ de verborũ qualitate, dũmodo constet de mente testatoris. & in l. precibus, col. 10. vers. sequamur igitur. C. de impub. & ali. substit. & in l. vlt. col. 1. C. de impub. & aliis substi. vbi dicit quòd ex coniecturara mente defuncti recedetur à vi & natura conuentionis, verbalis. Ang. cons. 2. certum est col. pe. & cons. 169. super puncto huiusmodi scripto, col. 1. vbi dicit mentẽ & rationem testatoris esse considerandam, etiã si sit contra verba ipsius. quod dictum pro not. reassumit Ias. in l. iuris gẽtiũ. §. prætor ait, col. ff. de pac. Sed & adde Raph. Fulg. cons. 92. Antonius. col. 2. Pau. Cast. in l. proponebatur, per illum rex. ff. de leg 2. & cons. 123, visis testamento, circa medium, li. 1. & Cepol causarum ciuilium, cons. 49. circa primum dubium, col. 2. vers. & est ratio. & Corn. cons. 7. nudis & incompositis col. 2. vers. & ideò attenta, li. 1. & cõs. 275. in præsenti, col. 2. vers. licèt autem lib. 4. & Soci. qui multa allegat cons. 1. Franciscus, col. 3. vers. & puto, lib. 4. & cons. 26. cùm super, fermè per totum, cod. lib. 4. & Barb. cons. 6. vbi Christus, col. 3. lib. 3 & Guid. Pap. cons. 135. contilium pro nobili, col. 3. & Soc. in d. l. in conditionibus, in 1. not. ff. de condi. & demon. vbi ex hoc dicit fieri vt disiunctiua in coniunctiuam resoluatur, & verbum directum in obliquum: & è diuerso, quod fortius est, obliquum in directum: nempe vt mentem ac voluntatem testatoris sequemur, vt de primo est text. in l. 1. cius. ff. de hær. insti. & in l. generaliter, in prin. C. de insti & substi. De secuodo, in l. Scaeuola. ff. ad Treb. De terno in l. tractabatur. ff. de mil. test. Et vt ad cæteros pergam. Ias. in d. l. si quis filium, C. de li. præter. & in l. li pater, col. vlt. ff. de vulg. & pupil. substit. vbi & hinc dicit prodisse quæ statuuntur in l. cũ anus. ff. de condi. & demõ. & in l. cùm acutissimi. C. de fideic. in quibus mens etiam tantum coniecturata præfertur verbis, quæ quidem iura magnam habent (quod iam suprà saepius diximus) cum l. nostra familiaritatem. & Franc. Curt. senior. cons. 61. antiquissima, tum col. 3. vers. in quo pallu, tum col. 9. vers. mens enim prædominarur. & Curt. Innior cons. 44. Ser. Iacobus, col. antep. vers. attende ergo. Ias. consil. 132. Salomon, col. pe. lib. 1. & cons. 140. spectabilis, col. 6. versi. in primis, li. 2. & cõs. 141. Christophorus, col. 7. versi. 3. pro eadẽ, li. 2. & cons. seq. venerabilis, col. 2. co. li. 2. & cõs. 128. testator tres nhos, co. 1. ver. 4. facit, co. li. 2. & cons. 66. nobilis miles. post prin. & iterũ col. 1 lib. 3. & cons. 143. spectabilis, col. 3. versi. sed præmissis. li. 4. & cons. 154. testator habens, col. 5. vers. rectiõ principaliter, eod. li. 4. & Phil. Dec. cons. 15. an appelatione, col. 2. versic. ad cuius rei. & consi. 13. cuius superscripto incipit, an & quando, colum. 1. & consi. 182. in casu occurrenti, colum. 2. versi. quibus tamen

Etiamsi sit contra verba ipsius.

non

non obſtantibus,& conſ.186.quoniam ex facto, col. 2.verſ.ſed tamen prædictis.& conſ.227.in caſu ad me tranſmiſſo,col.3.& conſ.399.concluſionem, col.3.& conſ 27.in caſu propoſito,col.pe.verſ.ſed tamen prædictis.& Port.Gra.in repe.l.Gallus.§.& quid ſi tantũ, col.48.verſ.aduerte.ff.de lib.& poſth.& doct.vbique. Quibus concinens Plinius Iunior iuris non imperitus,lib.4.Epiſt.ad Sabinum, maluit cum magno ſuo incommodo ſeruire voluntati cuiuſpiam teſtatricis, quæ illum cum Sabino ipſo teliquerat hæredem, quàm mera verba teſtamenti cũ ſuo coætra commodo ſectariſuaſitq; Sabino,vt idem faceret,conſideras illõ,vt inquit,ſuæ acceſſurũ ſententiç,cùm religioſiſſimè ſoleret cuſtodite defunctorum voluntatem,quã bonis hæredibus intellexiſſe,pro iure eſt.

Mens & voluntas teſtatoris verbis iungenda ſunt.

53 Aut certè mentem & voluntatem teſtatoris eſſe verbis iungendam, ſi non voluntatem ipſam verbis præferamus,apertè probatur ex l.ſi ancillas,in fi.ff de leg.1.vbi ita ſcribitur,& nec verbis, nec voluntati defuncti accommodata hæc ſententia eſt.& l.ab omnibus,in prin.eod.tit.Cuius hæc verba ſunt.Cùm & ſignificatio verborum non repugnet huic ſententiæ, & voluntas teſtatoris congruat. & l.Mæuia.ff.de mãteſta.ibi,neq; contextum verborum totius ſcripturæ teſtamenti,neq;mentem teſtatoris eam eſſe. Quæ iura ad hoc admodum commendat Iaſon,in d.l ſi ancillas,quam legit cum l.ſi ancilla.ff.de leg. 1. Et poſtremum etiam commendat & dicit egregium, idem Iaſ.in d.l ſi quis ſtipulatus ſit Stichum,in 3.not.ff.de verb.obl.Cui adde & alium no.tex.in l.talem. §.1.in fi.ff.de hæred.inſt.cum dicitur, non enim hunc caſum teſtatorem voluiſſe excludere palam eſt, oeq; verba omnino repugnant.& in l.miles.§.quidam.ff.de adul. cùm dicitur,opinionẽ tuam & verba legis & ſenteotia adiuuant.& in l.vlt.ff.qui pet.tuto.ibi,nec verbis, nec ſententia cõſtitutioois in pœnam incidit & in l. impuberem.§.vlt.ff.ad leg. Cor. de fal.cùm dicitur, neque verbis ſenatuſconſulti, neq; ſententia continetur.& in l.non ſolùm verba,quæ eſt 3.in prin.C.de adult.Vbi non ſolùm verba legis Iuliæ de adulteriis, ſed etiam ſententia attenditur. & in l.diui.ff.de iure pat.ibi, magis viſum eſt nepotẽ neque verbis neque ſententia excludi. Quamquã ex iis multi de legibus loquantur. Sed nihil in ea re intereſt Aut etiam ſi quis pertinaciter contendat mentẽ omnino præferẽdã,certè id procedere debeat,inodò ea mens ex verbis concipi poſſit,non alias. Bal in repet. l. & ſi poſt tres,col.5.verſ.ſed quid ſi tacitam dic.ff.ſi quis cau.& dicemus plenùs infra in hac eadẽ gl.nn. 70.vt interim omittam,vt ibi videre poteris.

54 Et quoniam ſuprà,ex Tullio diximus id quoque obtinere in omnibus & publicis & priuatis diſpoſitionibus,certè etiam conſtat id procedere & in ſtatutis, quæ aliàs ſtrictè ſunt interpretanda & propè,vt tamen in iis ſententiam ſcripto anteponamus, id eſt mentem & rationem ſtatuentium,verbis ſtatutorum.Id quod voluerunt Cy.& Bal.in l.1. ff. ſi cert. pet.Bart.in l.contra legem ff.de legi. vbi dicit quod licet offendere verba ſtatuti, vt meus ſeruetur. & in l.omnes populi,in 6 q.prin.verb iuxta præmiſſa quæro.ff. de iuſt. & iur. vbi dicit quòd verba ſtatuti imptoptiantur,vt mentẽ ſequamur,Ang.conſ. 69. Martinus Ioan.de Floren.col. pen. & conſi. 199. ſtatuto Tudertinæ ciuitatis,col.vltim.& conſ.147. viſo themare,citca med.& conſ.170. idem ſtatuimus, col.1. Pet.Anc.in repe.c. 1.col. 16. ex. de conſtit. Ant.in c.nouit,extra de iud.Pau.Caſt.conſi.148. viſo & examinato,col.1.lib.1.& conſ.120. quod in cauſa,col.2. eodem.lib.1.Soci.conſi. 108 ſuppoſito ſtatuto, col.4. verſ.14.confirmatur,lib.4.& conſi.127.rectè & iuſte, col.3.verſ.ſecunda concluſio,lib.4.& doctores vbiq; in ſuis conſi.dum ſtatuta interpretantur.

Ratio ſtatutũ ſtatuentium præualet verbis ſtatutorum.

55 Sed & in reſcriptis,quæ & ipſa ſunt ſtricti iuris c.ſignificante,& ibi glo & c.Rodolphus, & c.ſignificauit,extra de reſcrip.& c.P.& G. extr. de offic. deleg. Hoc quoque procedit ex ſententia gl. in c. ſi propter tua,in verb.intentionis,per text,ibi,de teſcr. lib.6.quam ad hoc commendat & dicit oot.Iaſ.in d. l.iuriſgentium.§.prætor ait,col.pen.ff.de pact.Sed & eſt alia glo in cap.mandatum, etiam per tex.ibi, extra eo.de teſcr.Et alia quoque in c.dilecti filij,in verbo,nec fuit intentionis,eo tit.& in c.expoſita,in verbo,intentiouis, per illum tex. extra de arbit. & in c. cùm dilecti,in verbo, intentio, per illum tex.ext.de don.Item & alia in c.paratus,in verbo,ſi verba,23.q. 1.Quin etiam Bal.io c.1.col.vlt ver.itẽ quòd potiùs, ext.de teſcr.loquens in caſu illius c.in quo duo quędam copulatiue fuetãt poſita in teſcripto, quod inibi inſeritur, aſſerit potius eſſe inſpiciendam mẽtem, quàm copulam verborum.Et idem Bal.in c.conquerente col.2.verſ.quærit gl.ext.de teſtit.ſpo. dicit poſt Imo,mentem teſcribentis præualere verbis teſcripti. arg.d.l.quiſquis mihi.ff.de verb.ſigni. & idem quoq; Bal.in l.ex facto,in 4.no.ff.de vulg. & pup. allerit ex eo. tex. ſemper ad mentem teſcribentis eſſe recurtendum.Quod & tradit Barb. qui alios citat,conſ.4. ſcribitur primo regum,col.7 li 1.& conſi. 23.ſcripſit prophęta,col.10.eo.li.1. & conſ. 43. præclarè ſcribitur.col.16.eo.li.& conſi.13.ſapienter ſcripſit,col.vlt. li.2.& alib ſæpe.& Soc.d.conſ.26.li.4.qui ad hoc etiã alleg.c.expoſita,extrà de arbi. & alia quædã iura. & ante hos Inno.in ca.cũ eccleſiaſticæ, extr. de excepț. vbi Fely.& Dec.in fi.afferunt multas alias concor.& idẽ Fely.in c.causã quæ, col.8.verſ.ſecunda declaratio,ext.de teſcti.& ipſe Soc.in l.non omnis,col.1.ff. ſi cer.pet.arq,etiã ipſe Deci.conſ.409.viſa concluſio, col.2.Quibus adde tex.præter eos quos ſuprà ex aliis adduximus,in ca.ad aures,ibi, cùm non ſit iutentionis noſtræ. & quod ibi not. Bal. circa med. extra de reiet & in c.ſuper eo,& ibi gl in verbo, intentionis, ext.dẽ offi.deleg.& in c.vlt.ante fi.ext.de dila. cu dicitur,noſtræ intentionis non fuerat. & in c.licet,ibi, quia tamen intentionis noſtræ non fuit.& ibi etiam gl.in verb.nec eſſe debuit,ext.de offi ordi. & in c.dudu eccleſia,ad fi.vbi in duobus locis eadẽ verba adſcribuntur, extra de elect.& in c.dilecto,& ibi gl.in verbo.intẽtionis,extra de verb.ſignifi.& in c.cu causã,& ibi etiã gl. in eodẽ verbo, extra de præbend.& in cap.vlt.eo.tit.& in c.propoſuit,ibi,intentionis noſtræ non fuit,extra de conc. præbend: & in ea. cũ in illis,in ſimilibus propè verbis,& ibi etiã gl. de præb. li.6.& in ca.indemnitatibus.§.vlt.ibi inrentionis noſtræ nequaquam extitit,de elect.li.6.

Idem in reſcriptis.

56 Et idem de priuilegiis probat tex.in c.ex multiplici, & ibi et am gl. extr. de deci. & iterum in ca. dilecti.& ibi item gl.eo.tit. & alia gl.in d. c. mandatum,extr. de reſcrip. et idem de excommunicatione tradit Pan.in cap.præterea,col.pe.extr.de appel.dum dicit quòd ſententia excommunicationis magis tegulatur à mente proferentis, quam à conceptione verborum. De quo tamen vide quæ dicam in ſra in verbo,teneratur,nunc.157. limita ſecundò, & ſeq. Sed & de iuramento,vt in eo mentem ac intentionẽ iurantis inſpiciamus,eſt tex in cap.ad noſtram.53.ibi, habens in mente, extra de iurciur. & gloſ. in cap. veniens,in verbo,præſumitur, eo.tit. Et ne tu putes hoc intentionis vocabulum,quo in hoc verſ.tam ſæpe vſi ſumus,in hoc ſignificatu malè accipi,vide Plinium,qui ita quoque accipit epiſt.libro 1 29. His tu, rogo,intentionem ſcribentis accommodes. Et Papinianum iuriſconſultorum elegantiſſimum, in l.cùm patet §.donationis.ff.de legat.2.Non enim,ait,quæri

Idem in priuilegiis.

In excommunicatione.

Mentis ratio.

Intentionis vocabulum.

oportet, cum quo de ſupremis quis loquatur? ſed in quem voluntatis intentio dirigatur, & tui ſum in l. cùm vnus, in princ. ff. de alimen. legat. cùm dicit intentionem quidem defuncti prima facie reſtagari.

Idem in teſtium dictis.

57 Similiter & in teſtimoniis, ſiue teſtium dictis, ac diſpoſitionibus mentem & effectum verbis ipſis eſſe præſetendum, ſatis cõſtat ex eo quod ſcribit Bal. omnium iuris interpretum & copioſiſſimus & ſubtiliſſimus in c. cũ Eccleſia Sutrina, col. 2. verſ. quintò not. extra de cauſa poſ. & propriè. Id ſcilicet quod teſtes vacillantes præſumuntur petiuri, ſiv acillant verbis & mente, non etiam ſi verbis tantum, per l. teſtamẽtum. C. de teſta. quæ tamen l. mihi non admodum hucfacere videtur. Sed is ingenio eſt adeo ſubtili, quod iam diximus, ac veloci, vt nonnunquam illum per aera ferri videas, nec tamen intelligas quo curſum ſuum dirigat. Quamquam in hoc nihil eſt, cur ei non accedamus. Et illum etiam in hoc nuncupatim ſequitur Franc. Cur. ſenior in tract. teſtium in 46. concluſ.

Idem etiam in pactis & contractibus

58 Idem quoque obtinere in pactis & contractibus (quod iam ex Tullio diximus) probat etiam text. in l. vlt. C. quæ res pig. obli. poſ. vbi ſcribitur, iuſtum eſſe voluntates contrahentium, magis quam verborum conceptionem inſpiceere, & ibi no. Bal. & in l. ita ſtipulatus. §. item ſi quis ita ſtipulatur, ibi ex ſententia contrahentium. ff. de verb. oblig. & in l. in venditione. in fi. ff. de commu. præd. Ex quo gloſ. ibi in verbo, veritus ſit, nota, inquit, cauſam verborum, & mentem contrahentium inſpiciendam, non tantum verborum ſignificationem. quam gl. not. & commendãt Bald. & Pau. Caſt. ibi. Et tex. in lege promittẽdo, in pr. ff. de iur. dot. vbi dicitur, magis res quam verba intuẽda ſunt, & in l. 1. in fi. C. vi actio. ad hęr. vbi ita ſcribitur, ne propter nimiam ſub. illi ratem verborum latitudo voluntatis contrahentium impediatur, & in l. in conuentionibus. ff. de verb. ſign. vbi in conuentionibus contrahentium voluntatem magis quàm verba ſpectari placuit. & in l. ſed Celſus. §. ſi fundus. ff. de contrah. empt. vbi ſcribitur, in emptis enim & venditis potiùs id quod actum eſt, quam id quod dictum eſt, ſequẽdum eſt. Ex quo etiam not gl. ſenſum magis quã verba ſpectari. & in l. fiſtulas, in pr. co. ti. vbi ſcribitur reſpondi apparere id actum eſſe, licet ſcriptura non conincreatur. & alij infiniti tex. in eam ſententiã. Quã & vbique ſequuti ſunt noſtrates legum Docto. & in cæteris gl. in l. blandius, C. de fideiuſ. Bal. in l. quamuis, col. 1. verb. item not mentem. C. de fideic. & in l. etiam, per illum tex. in 1. not. C. de int. dot. & in l. ſub prætextu ſpecierum, col. pe. verſ. iuxta prænotata, C. de tranſa. & in tub. ext. de pact. col. 2. verſ. nota cauſã & conſ. 107. quod iſta donatio col. 2. l. 2. & conſ. 195. laudare vos, col. pen. cod. li. & conſi 417. in facto proponitur, col. 2. li. 5. vbi dicit quòd ſtatur intentioni cõtrahentium, quicquid verba ſonent. & cõſi. 486. ſuper eo primo puncto. co. lib. 5. vbi dicit quod ſicut voluntas teſtatoris in omnibus dominatur ex ſuo teſtamẽto dependentibus, ita & voluntas contrahentium in dependentibus ex cõtractu. Ang. d. conſ. 2. certum eſt, col. pe. Anto. in c. nouit, extra de iud. Imo. in l. vlt. ff. de hæte. inſt. Panor. in e. paſtoralis, in fi. extra de dec. Pau. Caſt. conſ. 148. viſo & examinato, col. 1. li. 1. & cõſ. 190. nouiter tenẽcatur, col. 1. verſ. certum eſt enim. li. 2. & conſ. 367 ſilius iſte, eo li. 2. & Ioan. Ana. conſ. 58. viſis inſtrumentis in prin. Alex in l. ſi tibi pecuniam. in 3. not. & ibi Baſ. late poſt prin. ff. ſi cert. pet. & conſ. 54. viſo inſtrumento, col. 1. ver. quibus non obſtantibus, li. 2. & conſ. 125. attentis verbis inſtitutiæ, in fi. li. 5 & conſ. 82. quoniam abundẽ, col. 1. lib. 6. & Corn. conſi 40. viſo proceſſu, col. 4 lib. 4. Socin conſ. 44. in præſenti conſultatione, col. 3. verſ. præterea hæc concluſio, lib 1. & conſ. 46. co. li. 1. repetito conſ. 212. cùm in præſenti, col. vlt. verſ. confirmatur non ſolum, li. 2. Baſ. conſi 84. verba conuentionis, col. 2. verſ. mouetur in primis, li. 3. Phil. Dec. in l. cum quid, col 5. ff. ſi cert. pet. & in l. ſemper in ſtipulationibus, in prin. ff. de reg. iur. & cõſ. 26. cuius ſuperſcriptio incipit, debitor creditoris, col. vlt. verſ. & profecto. & conſ. 63. ſubſtitutio facta, col. pen. verſ. vlterius hoc idem. & conſ. 183. in controuerſia, col. vlt. & conſ. ſeq. an valeat pactum, col. 3. & conſ. 190. circa primum, col. 2. verſ. ſed tamen prædictis. & conſ. 374. in caſu propoſito. col. 1 verſ. & pro fundamento; & latiſſime Stepha. Bertt. conſ. 1. Chriſti, &c. viſo conſultationis themate, col. 2. li. 2. & conſ. 159. coius eſt ſimile initiũ, in 1. dubio, in fi. li. 2. & conſ. 286. viſo caſu prędicto, col. 1. eod. li. 2. Io. Nicolz. inter conſ. feudalia. Albet. Brun conſ 12. comedentur, col. 5. Anto. Rubeus conſ. 149. in contractu matrimonij, col. 3. verſ. præmiſſis tamen. & conſ. 151. viſo contractu, col. 2. verſ. præmiſſis & ſimilibus. Sed & idem in ſententiis iudicum, vt ſcilicet mens iudicantium ſit ſequenda, magna authoritate voluit Bal. in l. imperator, per illum tex. ff. de poſtul. Quod tamen intelligendum eſt, ſi verba conuenire poſſunt, per ea quæ diximus ſupra nu. 12. ſed & hoc, & quæ dicam infrà nu. 70. vt interim.

59 Denique id etiam in mandatis obtinet, per l. vlt. in fi. ff. mand. Ex qua dicit Bald. in tub. extra de offi. deleg quòd verba mandati recipiunt interpretationem, & eſt etiam bonus tex. in c. eam te, & quod ibi tradit Bal. col. 2. verſ. ſed contra hoc oppo. & iterum col. vlt. verſ. itẽ opponitur mandatũ, extra de reſcrip. & in c. ad hæc, extra de poſtul. præla. & ibi etiam Bal. col. 2. verſ. ibi mandauerimus, qui & ad hoc allegat l. ſi hominem. ff. mand. & ipſe Bald. in c. vlt. col. 2. extra de offi. deleg. dicit in mandatis magis attendi finalem cauſam formæ, quàm verba præcipia, per tex. ibi, quod dicit no. & in tub. extra de procur. in princ. dicit eſſe magis attendendam vtilitatem mãdati, quàm formã: per d. l. ſi hominem, & in c. 1. col. 4. verſ. quæro pone, extra de lite non conteſt. vbi dicit, quòd licet procuratori offendere verba mandati, vt mentem non offendat, per d. l. ſi hominem, quam dicit ſing. Et facit in l. ſi quis mihi bona. §. ſed ſi mandauit, ibi, ſi ex parte, ff. de acq. hæred, vbi habens mandatum ad vnum poteſt & aliud facere, in quo maior eſt ratio, nec deterior ſit conditio mandantis. Quem tex. ad hoc not. Bald. Franc. Aret. & Alex. qui eum §. legunt eum §. ſi cetam, & alij recentiores ibi & Pau. conſ. 4. circa primum dubium, col. 2. lib. 1. & Alex. in l. ſi quis impuberem, col. 2. verſ. ſed & illud. C. de iu. delib. vbi ex eo text. dicit ſatis eſſe, vt mandatum in pinguiori forma impleatur, & Baſ. qui idem dicit in l. qui quartam, col. 1. ff. de leg. 1. Et tex. in l. iam tamen. § in hac ſtipulatione, ibi quaſi iuxta mandatum. etſi non mãdatum fuerit, ff. iudica. ſol. & in cap. in cauſis, & ibi gloſ. in verbo, poſtulatio, extra de electio. & glo. in cap. cùm olim abbas in verbo, protinus. extra de offic. deleg. & glo. in c. nullus in verbo, cuntatis, verſ. item quid ſi data eſt. 61. diſt. in c. licèt ergo in verbo præcepiſſet. 8. qu. 1 & in ea. innocens, in verbo, clementior. 22. q. 4. & Baſ. qui multa allegat, conſ. 202. magnificus Baro, col. pe. verſ. non obſt. cum ſemel, lib. 2. vbi ex hoc in pulchro caſu conſuluit. Quod magis mirum eſt propter ea quæ ſcribit Aulus Gellius lib. noctium Atticarum 1. cap. 13. de mandato ad vnum (vt ſic dixerim) obeundo, nec ne rem eſſe viliorem commutando. Cui concinens D. Ambroſius in lib. de Paradiſo, cap. 12. tradit nihil vel cautionis gratia ingerere nos debere mandato. Si quid enim addis, vel detrahas, prævaricatio videtur eſſe mandati. Pura enim & ſimplex mandati forma ſeruanda. Hæc ille.

Mandatum ad vnum vbi extendatur.

Nos

Fines mandati diligenter custodiendi.

Nos autem dicimus fines mandati diligenter esse custodiendos.l.diligenter.ff.mand.& formâ mandati exacta diligentia esse obseruandam,c. cùm dilecta.ne fi.ext.de relect.nec ab ea esse recedendũ,siue res ipsas respiciat,siue personas,siue locum,siue tẽpus, vt dicit Bald.in l.1.§.igitur.ff.de excer.act.per tex.ibi,& in l.qui Romæ.§. Callimachus.ff.de vet.oblig.Sine etiã respiciat qualitatem manda.c.cùm venissent,extra de eo qui mit.in pos.vbi Bal.col.2.not.quòd non solùm seruandum est mandatũ,sed & qualitas illius.& allegat etiam c.Pisanis,extrà de restit.spol.Ex quo etiam not.Panor.col.13.vers.nota gesta corruere.quòd non solùm corruunt gesta ex defectu formæ mandati, quando expressè fit contra ipsam formam mandati, sed etiam quando fit citra aut præter formam.& alleg etiam tex.cum gl.in cap.si cui,de elect.lib. 6.& c. ptudentiam, extrà de offi. deleg. vbi & hoc quoque vult Io. And. in verbo,citra.Quanquam illum tex. in d.cap.Pisanis,ad hoc dicit sing. Bal. in c. 1. statim post prin.ext.de re iudi.& ibi late Fely.col.2.& idem Fely.etiam latè in ea.cùm dilecta,col.11. vers.amplia primò,extra de rescrip.Sed & de eo quod dictum est præter formã,vi.le ipsum Bal.cons.318.ponitur quòd electio,col.3.vers.præterea,vbi traditur,lib,5.vbi etiã

Paria sunt aliquid fieri contra vel præter formam.

dicit per illum tex.in d.c.si cui,paria esse aliquid fieri contra,vel præter formam.& glos. Host.& Pan.in cap.causam,extrà de re iudi. Tu autem ad illos tex. adde & alium bonum tex in l.illud,§.sed si ita. & ibi Bart.ff.quod cuiusque vniuer. Itaque etiam procedunt,vt non liceat recedere a forma,etiãsi mandatori expediat. l. si quis pro eo.ff. manda.Sed & si is ad cuius fauorem mandatum est , velit , tẽsque adfectat minus prẽiudicij.c.cum de non faciendo ali.§.similiter, & §.vltim.de præb.lib. 6. vbi & quis ea tenditur ratio,quia mandati fines diligenter seruari opportet.Ideo ad alios casus quam ad expressos non extenduntur. Et ad hoc quod dictum est de minori præiudicio , facit etiam tex.in l.si pupillorum.§.si prætor. ff.de reb.eo. vbi & idem probatur in sententia & c. vlt. extrà de verb.sign.& quod voluit gl.in clem 1.in verbo.infra mensem.vers.sed quæritur,de cõcess.præb.& ibi Imo. col.4.vers.iuxta prædicta. Ex quo plerique dicunt ni

In mandatis nõ est locus argumento de minori ad maius, nec è diuerso.

mandatis non esse locum argumento de minori ad maius,nec è diuerso.de quo per Philip. Dec.in l.non debet cui quod plus est , in 5.fallent. ff.de reg.iur.& in c.in eo quod plus sit.in 6.fal.eod. tit. & Soc. in l. 1.§.si stipulanti,col.2.vers.3. limitã , post alios ibi.ff. de verb.obl.Ex quo tradit Bald. l.non abstulit,ad fi. C de nouat.mandati verba vetẽ & propriè esse intelligenda.Nam & mandatũ ex suapte natura restringi

Mandatum ex suapte natura restringi debet.

debet.c.cũ in illis.§.cũ autẽ,de præb.li.6.Et tamẽ.vides io eo quoq; mentẽ verbis præferri.Ex quibus satis arbitror ex nostris legibus ac legũ interpretibus esse cõstitutũ quod scribit Tullius, in omnibus dispositionibus & publicis & priuatis scripti sententię & menti cedere:vt ià satis ac propè superfluè tepõsũ videatur iis quæ in priori opi.diximus de vi & tobore verborum.vide Bal.in l.si quis mihi bona.§ sed quid si.ante fi.& in §.coram.in prin.ff.de acq.hær.

Rationes præ cæteris.

60 Horum autem multæ rationes reddi possunt quas ex Stẽph Phede.in suo eleganti libro de legum interpretatione,plenè inuenies. & hic haud grauate adscribere duximus. Prima , potior est finis quam ea quæ sunt ad finem:naturâ autem concessit verba

Potior est finis quàm ea quæ sunt ad finem.

ad significandam mentem , non mentẽ ad verba exponenda.l.Labeo.ff.de supel.lega. & c.se vdò requiris,extra de appel.Secunda, ea quæ per se subsistunt, potiora sunt quàm ea quæ ab alio dependent.At verba e mente dependent,non mens à verbis. 4. in conditionibus.ff de condi.& demon. & c. intelligentia, extra de verb.signifi.Tertia,quod perfectius est alteri præstat:At mens perfectior est,quia multa sũt quę magis mielligi quàm verbis edici possunt.l.natum.ff. de sol.& l.quũ enim tutor.§.Iulianus.ff.eod.tit.hab. & quia plura sunt negotia,quàm vocabula.l.natura, de præferi.verb.Quatta, quæ certa sunt , eà sunt potiora , quàm incerta & obscura. At mens certior est quàm verba,quia nec falli nec fingi potest,verba antẽ possunt.l.frans.ff.de legib.& l.non dubium. C.eo. Quinta,ea quæ sine alio esse possunt,potiora sunt iis quæ sine alio esse non possunt. At mens sine verbis esse potest.l.natum.ff.de lega.3. non verba sine mente. l.2.ff.de reb.dub. vbi enim mentem abesse credimus, verba pro nihilo habentur.l.non solùm.ff.de actio.& oblig.& c.tua nos,extra de sponsa.Sexta , quæ sunt similia melioribus , potiora sunt iis quæ sunt similia deterioribus.At mens animæ similis est,verba autem

Mens animæ similis.

corpori. e. sedulo. 38. dist. de quo & nos suprà diximus.Vnde illud oraculum Pauli,littera occidit,spiritus viuificat. Hæc prope Phedrie.

61 Igitur vt repetamus quod longo tam diuerticulo quam adminiculo rehquimus , aut non verum est quod dictum est in illa priori opi.legem exorbitantem non esse trahendam ad alium casum ex eadẽ

Lex exorbitans extenditur cum est favorabilis.

ratione siue mente:aut si verum est,vt plerique contendunt:tamen non procedit in constitutione favorabili,si credimus gl.in l.si constante,in verbo,mariti,in prin.& ibi Bart.in 9.q primæ partis.ff. fol. mat, vbi Alexan.qui id probat,col.4 adducit multos concordantes tex.& gl.vt similiter facit in l.si ex toto,in prin.ff.de leg.1.& in l.ii a primo.ff.de libe.& posthu. & Franc.Aret in l.moribus,col. 7. vers.& quod in materia.ff.de vulg.& pup. vt vbique videre in promptu est.Nec enim in re ab omnibus concessa diutius immorari statuimus. Quin etiam videmus constitutionem correctoriã,quæ plus restringẽda est,extendi,cũ est favorabilis,ex eadem ratione,per illud, cùm gl. C.de sacrosan. eccl. de quo etiam plene per eundem Bar.in d.l.si constante, vbi supra , & ibi etiam Alex. col.4.vers.item quantum.

62 Nec id tantùm procedit,vt lex exorbitans trahatur ad aliũ casum,sed etiã ad aliam personã Nam

Etiam ad aliam personam.

& de extensione personarum loquitur d.l. illud.cum gl & etiã l.vlt iuncta gl.in verbo captinorũ C.de sacrosan.eccl & plenè declarat Imo.l.ii verò §.de viro, in 3.prin.att.ff.fol.mat.& Fra.Aret in dict.l.moribus, vbi suprà.& in l.Gallus,in prin.colum.2.ff de libe & posthu.& ante hos Ang.in d.l.Gallus,§.& quid si tãtùm,col.2.per l.Titius,§.Lucius.ff.de lib. & posth. & l.vlt.C.de posth.hæ.instit.& nouissime Iaf.cons. 154. testator habens,col.5.vers.eunfirmatur optimè, lib.4.

63 Hæc autem lex fauorabilis , sicuti attestatur

Hæc lex dicitur favorabilis.

Corne.consil.1.in præsenti consultatione , col.pen. vers.nec obst.li 3.& Franc.Aret in l.Titius,col.4 ff.de libe. & post. qui ebrũ dicit fac.le eam extendendam esse,vt & post eum affirmat Soc.cons.91.tell nunc tum præmissum , colum.4.vers.tertio modo,& iterum 7. vers.& sic tollitur illud , lib. 4.& in Lcũ anus,col. 56.vers.octauũ quæritur.ff de cond. & demon. Sicuti & ipsa l.cùm anus , à qua & hæc , vt sæpe diximus,procedit ,est quoque favorabilis,& latè interpretanda,vt aperte probat.l.cùm acutissimus.ibi, nos huiusmodi sensum naturali,plenissimum ei donamus emolumentum.C.de fideicom.

Responsio ad contraria

64 Nec denique obstat , vt ad cæteras rationes alterius sententiæ veniamus,quòd maior est ratio retinendæ donationis factæ liberto ob natiuitatem liberorum,quam extraneo. Nam ratio principalis ac

Ratio principalis huius legis.

præcipua l. nostræ ,est illa verisimilitudo præferendi filios alios , quæ æquè obtinet in donatione facta extraneis,atque in ea quæ facta est liberto.Ideo & ad extraneum trahitur,etiam si maior cst ratio in

liberto qui expreſſus eſt in lege,vt in ſimili videmus & l.1.C.de his qui ante aper.tab.vbi diſpoſitio illius l.loquentis in ſucceſſione teſtati, trahitur ad caſum inteſtati,vt dicunt gl.& doct. ibi:licèt in caſu teſtati ſit maior ac validior ratio, quàm in cauſa inteſtati, quamuis ea l.ſit exorbitans, vt & ex ea nota. Corn. conſ.197.non alienam,col 8. verſ.& quod ab identitate,li.3.Et eſt etiam bonus tex.in l.1.§.1.iuncto §.ex his.ff.de verb. oblig, vbi lex qua ſtatuitur, eum qui hominem promiſit, non liberati ſoluendo partem, trahitur ob patitatem rationis ad hæredes promiſſoris, quamuis fortior ſit ratio in ipſo promiſſore quã in hæredibus:vt qui aliàs tenentur tantùm pro portionibus hæreditariis, cùm promiſſor inſolidum teneatur.Id quod ſubtiliter,vt ſemper aliàs, expendit Soci.ibi,& poſt eum Alcia.in lib.1.de verb. ſign.col. 3.& iterum in l.nominis.§.verbum ex legibus,in verbo,ſententia.ff.eod.lib. Idque præſertim obtinet in fauorabilibus,vt dicit idẽ Alciat.lib. 2. eiuſdem operis,col.10.per ea.vlt.extra de ſimo.

65 Quanquã negati poteſt fortiorẽ maiorémve rationẽ eſſe,vt reuocari debeat donatio facta liberto, quàm ſi facta ſit extraneo, imò nec parem quidem, cum veriſimiliter maior ſit patronorum affectio atque amicitia in libertos,quàm in extraneos, illíſque quàm iſtis magis conſultum eſſe velimus, vt qui veluti in ære noſtro ſunt, quibus & nos liberi in certa parte ſuccedimus,vt patet tot.tit.ff.de bon. lib.& inſtit.de ſucceſ.liber.& omnino quidem illis inteſtatis, ſi ſui deſint.l.inteſtato.ff.de ſuis & legit.hæred.Hinc legimus & libertos imperatorum ad tantum diuitiarum & bonorum faſtigium à patronis euectos,vt cæteros omnes facilè poſt imperatores ipſos ſuperarẽt. Cuius rei exempla nobis plurima ſupeditatunt Suetonius,& Tacitus.Plin autem lib.33.ca.10.tradit tres Claudij libertos,Pallantem,Calliſtum,& Narciſſum, opulentiores Craſſo fuiſſe,Quritum poſt Syllam diuiſſimo. Et de ipſius Narciſſi diuitiis eſt illud Iuuenalis Saty. 14.ad ſi.

Tres Claudy imper.liberti opulentiores Craſſo.

Nec Cræſi fortuna vnquam,nec Perſica regna
Sufficiunt animo,nec diuitiæ Narciſſi,
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia.

Diuitiæ Narciſſi.

Ex quibus non obſcurè Iuuenalis anteponit,aut certè æquat Naciſſi diuitias domini largitione parras, Cræſi ac Perſarum regum opibus,qui cætetas ſuperaſſe creduntur.Sed & de Pallãtis ipſius diuitiis,potentia,& honotibus videre licet apud Pliniũ Iuniorem lib.7.epiſt.ad Montanum,& rurſum lib.8.ad eũdem.De quo eſt & illud eiuſdem Iuuenalis Saty.1.

Ego poſſideo plus
Pallante & Licinis.

De eorum quoq; & aliorũ libertorũ Claudij potẽtia & opibus multa Suetonius ipſe in Claudio c. 28. & Tacitus li.12.& Sex.Aurelius Victor.& inter cæteros memorant omnes Felicẽ,quẽ dicũt Iudææ prouinciæ fuiſſe præpoſitum, addit Suetonius, ttiũ reginarum maritũ.Cuius etiã,vt de hoc obiter dicã,mentinerũt Acta Apoſtolorũ capi.24. vbi ſcribitur Paulũ ad Felicem Præſidẽ Iudææ fuiſſe perductũ. Et fortè etiam eùm Iuuenalis quo loco nuperi imè citauimus, Licinium mentionem facit, intelligit de Licinio Auguſti liberto, quem, cæteróſque tradit Suetonius in ipſo Auguſto c.67.in honorẽ & vſu maximo habuiſſe.Ex quo illud conſequeus eſt, non tam facilẽ concedendam eſſe reuocationem donationis factæ liberto, quam prorſus extraneo, tum ob amicitiam, per ea quæ dicemus infeciùs, cùm tractabimus de donatione facta amico : tum quia non tam graue præiudicium infertur filiis ex ea donatione facta liberto,cui & donans & liberi ſunt ex certa parte ſucceſſuri,per ea etiam quę dicemus infra,dũ etiam diſ-

Felix liberti Iudæa præfectus.

Licinius Auguſti liberti.

ſeremus de donatione facta inter virum & vxorem. Ex quo ſequitur quòd ſi nihilominus hæc donatio facta liberto reuocatur,maiori ratione ea quoque reuocanda eſt,quæ ſit extraneo.

66 Hæc ſunt quæ pro poſteriori ſententia facinnt. Quibus tamen facile eſt reſpõderc. Nam primùm d. l.cum anus, & ſimiles loquuntur in teſtamentis & vltimis voluntatibus,quæ faciliùs mutantur & reuocantur,quàm actus inter viuos,vt dicit Bart. loquens in caſu legis noſtræ,licèt ad aliud propoſitum,in authen.ex cauſa,col.4.& ibi quoq; Ang.& Pau.Caſt.C. de li.præt.& idẽ Bar.in l.1.in 6.q.ff.de iur codic.& in l. filio præterito.ff.de iniuſt teſta.& in l.tale pactũ.§. vlt.ff.de pact.& in rep.l.1.in 2.q.5.prin. C. de ſacroſ. eccl.& conſ.210.omne illud,in duobus locis.& cõſ. 235.Lapus fecit teſtamentũ,& alibi ſæpe. & Bal.in l. ſi totas.C.de inoffi.dona.& conſ. 414. præſuppoſito quòd dictus teſtator.li.4.& Card.Flot. conſ.10.cũ in teſtamẽtis,in primo dubio. Et id quidẽ optimu iure, cùm potentius ſit pactum,quàm teſtamentum.l. 1.ff. de pact.& l.ſi mihi & tibi §.in legatis.ff.de leg.1.& l. ſi quis in principio teſtamenti.ff.de leg.3.

Reſponſ. ad poſteriorem ſententiam. Vltimæ voluntates facilius reuocantur, quàm actus inter viuos.

Potentius eſt pactũ quàm teſtamentũ.

67 D.autem l.ſi totas.C.de inoffi. dona. loquitur in donatione omnium bonorum, vt ſatis indicat illud verbum,totas,& proinde etiam inofficioſa:idcóque ponitur ſub tit.de inoffi.dona. nec tamen ea totum reuocat,vt lex noſtra facit, ſed tantùm aduſque legitimam.Igitur nihil hinc ad noſtram l.pertinet D. autem c.vlt.16.q.4.ſimpliciter etiam loquitur in donatione omnium bonorum, & de iure poli,non fori, vt ibi nuncupatiu dicitur,quaſi aliud ſit de iure fori.Idcirco ille tex.ab iſta parte ſtat.

Verbum, totas,indicat donationem inofficioſam.

68 Nec vlterius procedit l.noſtra,vt conſideret aut alterius tantum,aut vtriuſque volutatem,niſi in ſuo caſu,videlicet in donatione facta liberto.neque enim de alia loquitor. Ex quo datur reſponſio tribus illis rationibus,quas ſuper tacita vnius aut vtriuſque voluntate ſuprà adduximus nu.43.ineip.nec obſtat quòd voluntas.Quanquam etiam & illud dici poteſt ad ſecundam rationem, qua diximus donationem vnius tantum donatoris voluntate & conſenſu oiri, id falſum eſſe quando donatio non niſi vtriuſque & donantis & donatarij conſenſu perficitur,vt patet ex l. abſenti,& ibi not.ff.de donat.& gl.in l.illud, in verbo,alia cauſa,in fi.& ibi Batt.etiam in fi.C.de ſacroſ. eccleſ.& gl.in l.1.C.de donat.cau.mort.& Oldt.conſ. 149.ſuper 1.q.in fi & Petr.Iac.tit.de eond.ex leg.quę pto te dona.compe.col. 1. vbi etiam dicit non ſufficere præſentiam ac tacitumitatem donatarij.& Bart. in l.1.paulò ante fi.ff. de acq.hæred.& in l.quod ſeruus.ff.de ſtipul.ſeruo.& Bal.in l.mater, col. vlt.verſ. item quæritur. C. de rei vend. & in l.ſi totas. C. de inoffi.dona.vbi loquitur nuncupatiu in caſu l.noſtrę. & Ioan.Fab.in §.legatum,in 6.inſtit.de lega.& Raph. Fulg.cõſ 93.ad id de quo.col.1.& Paul.Caſt.cõſ.359. dico non obſtante,col.1.lib.1.& conſ.164.in præſenti cauſa quæ vocatur,col: 7. verſ. item non obſt. quòd gratia,li.2.& late conſi. 145.viſis his quæ narrantur, col.3.vetſic.ſecundò videndum eſt,cod.lib. 1. & latè Rom.conſi.195.donatio patris.& Franc. Aret. conſi. 17.conſideratis,colum.4.verſic.ſed ex ſecundo capite,colum. 6. verſic. ex nouo etiam capite. & eſt tex. omnium optimus in l.in omnibus tebus.ff. de act.& oblig.& in l.ſi quis.C.de don & in l.ſi ego.ff. ſi cert. pet.& Socin.in l.1.in fin.p inc.ff.ſi ex noxa.can. aga. Quod etiam intelligit Tullius,cùm ita ſcribit in Topicis : Quo,in genere etiam Mancini cauſa defen.li poteſt, poſtliminio rediſſe, dedirum non eſſe,quoniam non ſit receptus. Nam neque debt onem neque donationem ſine acceptatione intelligi poſſe. De qua te etiam mentio facta eſt in l. vlt. ff. de

Hæc lex procedit tãtùm in donatione facta liberto.

Dominia non niſi vtriuſq; conſenſu perficitur.

Adeò vt nec præſumtio ac tacitumitas donatarij ſuffi.

lega

legatio. Ideoque Signo. cõſ. 110. teſtator in teſtamento. col. 3. verſ. præterea remiſſio tradit remiſſionem quæ habet vim donationis, vt latè dicemus in gl. donatione largitus nu. 173. tamen ego contrarium, & ſeq. cùm ſit in vltima voluntate, dependete ex vnius voluntate. l. in conditionibus. & l. patet Seuerinam. §. conditionum. ff. de condit. & demon. At eam quæ ſit inter vnos, dependere ex duorum voluntate, per l. 1. §. 1. ff de pactis, & alia quædam iura.

Verba clara & minimè ambigua præualent voluntati.

69 Quæ autem tam copiosè diximus de mente verbis præferenda, facilè diluuntur ex iis quæ diximus in prin. huius gl. videlicet, verba, cùm clara ſunt & minimè ambigua, veluti ſunt in lege noſtra, haud dubiè ſequenda eſſe, etiam ſi mens & ratio repugnare videntur, quod & præterea quæ in id citauimus, probat text. omnium optimus & appertiſſimus in l. proſpexit. ff. qui & à quib. & l. ſi alij, ff. de vſufruct. leg. perquam dicit Bal. conſ. 237. Titius in teſtamento, col. 2. lib. 1. non recedendum eſſe à rigore verborum.

Secus ſi ſint ambigua.

Quod ſi ſint dubia, aut poſſint ad diuerſos ſenſus trahi tunc mens conſulenda eſt, & ſequenda, etiamſi impropriari verba conueniat: de qua affatim & eleganter Bart. in l. non dubium. col. 3. verſ. ſecundum dubium. C. de legib. & in l. in ambiguo, in pc. oppo. ff. de reb. dub. dum dicit tum demum voluntati verba ſeruire, cùm ea habẽt plures ſignificationes, ea enim accipienda eſt, quæ congruit voluntati. Secus ſi vnã tantum ſignificationem haben & Bal. in l. iuriſgentium. §. pacturum, col. 1. ff. de pact. & in l cùm virum, col. 3. verſ. deinde not. ff. de fideic. & Ang. conſ. 2. verſ. præmitto primò col. 2 ver. finaliter non obſtantibus. & conſ 283. inaduertentia, col. vlt. Collect. in c. ad audientiam. extrà de decit. Imo conſ. 200. in quæſtione, & lite quæ vertitur, col. 1. verſ. hanc partem. Pau. Caſt. conſ. 71. ad primum breuiter, in fi. li. 2. & conſ. 264. videtur dicendum pro matre, col. 1. eo. lib. 2. & Franc. Aret. conſ. 66. viſu puncto, & dubiis col. 2. verſ. ſed tamen his. & Alex. in l. ſi quis filium, ante fi. ibi, vltimò no. C. de liber. præter & conſ. 139. citca primum dubium, col. 2. verſ. ſolum reſtat, lib. 6 & Franc. Curt. ſenior conſ. 43. quia iquit, et l. 11. verſ. illud enim quod dici ſolet. Iaſ. conſ 218. teſtator tres filios, col. vlt. li. 2. & omnium elegantiſſimè Alciat. lib. 2. de verbo. ſign. & in l. nominis §. verbum ff. eo. tit. & omnium primam gl. in c. is autem. 22. qu. 2. & in e. cùm dilectus, in gl. pe. & ibi quoque Imo. & Pan. extra de conſuetud.

Deuademro.

70 Vt interim omittam id quod tam pulchrè quàm verè ſcribit Bald. in reſpect. l. & li poſſeſſores. col. 5. verſ. ſed quid ſi tantum. ff. ſi quis cau. quod non minus operatur mens quàm verba, dummodo mens ipſe ex verbis concipi poſſit, per l. Gallus. §. quidem rectè. ff. de liber. & poſthu. & alia quædam iura. quod & repetit in l. etiam, in 1. not. C. de iure dot. Et quod per eundem tex. aſſerit ipſe Bald. in l. eum Aquiliana. ff. de tranſact. verba eſſe ſicut corpus, & mentem ſicut animam, vnde ait, prætuleri mens dum tamen ex verbis colligi poſſit, per d. §. quidam tectè, ſecus ſi ad eam mentem verba nulla interpretatione trahi poſſint, per d. l. ſi alij. ff. de vſufru. leg. & l. Lab. o §. idem Tubero. ff de ſupel. leg. & ipſe Bal. in c. ſecundò requoitis, poſt princ. extr. de appel. id quod ſcribitur in eo cap. in cui oni verba deſeruite, ita intelligi, ſi interpretationem verborum colligi poteſt, alias ſecus. ad quod etiam allegat tex. quem dicit ſing. in d. l. ſi alij, ff de vſufr. leg Ex qua etiam dicit idem Bal. in l. 1. in fi C. de libe præte. mentem eſſe præferendam verbis, niſi mens eſſet omnino contra verba. Cui adde text. in c. cùm dilecti, ibi, ex tenore inſtrumenti euidenter apparet, quod hæc fuit mens & intentio. &c. extra de donatio. & ſimiliter in c. petitio, extra procu. cùm dicitur, nos igitur ex tenore ipſius inſtrumenti liquidò cognoſcentes, quod intentio facit, &c. in c. ſuper, ext. de oſſi. de leg. vbi ita ſcribitur, Intentionis igitur noſtræ fuit, ſicut ex tenore conſtitutionis poteſt liquidò deprehendi. Quódque tradit idem Bar. in e. vltim. col. 1. extrà de aucto & vſu pal. talem præſumi voluntatem, qualem verba declarant, per not. in l. recuſari. ff. de acq. hær. & in e. porrò, extra de priuileg. & idem Bal. conſ. 142. quidam dominus Paſinus, col. 2. lib. 2. tradit non eſſe recedendum à mente dummodo tamẽ colligi poſſit ex interpretatione & myſterioverborũ.

Non temerè recedendum eſt à verbis legis.

71 Hic verò quantum ad hanc rem de qua tractamus. nihil eſt verbis noſtræ l. apertius, nihil clarius, nihil lucidius. Quis enim vnquam fando audiuit ſub nomine & appellatione patronorum & libertorum alios prorſus extraneos intelligi: Et tamen dubet ſenſus eſſe manifeſtiſſimus, vt à verborum proprietate ob eum diſcedamus, vt ſcribitur in l. ſi quis filium, quæ eſt 3. C. de liber. præterit. quam inter præcipuas omnes citant ad defẽdendam mentem aduerſus verba, Idque eſt quod ſcribitur in l. non aliter ff. de leg. 3. non aliter recedi à ſignificatione verborum oportet, quàm cùm manifeſtum eſt aliud ſenſiſſe teſtatorem. & vt alibi dicitur in l. ille aut ille, eo. tit. cùm in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio. Et vt ſcribit Bal. in l. 1. §. ſi is qui. in lect. antiq. in fi. ff. de exerc. actio. Niſi tibi elarum ſit de mente, numquam recedas à verbis legis vel ſtatuti. De quo etiã eſt bonus tex. in l prædia. §. liberto. ff. de fund. inſtru. cùm ſcribitur reſpõdi verbis quę proponerentur, continetri, n. ſi manifeſtò contrariam voluntatem coharedes apportabant, & in l. 1. in fi. C. de cond. inſer. vbi ita ſcribitur conuinorem aſcriptam fideicommiſſo de feciſſe manifeſtum eſt, niſi alia defuncti voluntas euidenter probetur. Et facit etiam gl. in c. præterea in gl. vlt. & in e. vlt. in verbo moderationis extra de verb. ſignif.

Duarationes conſulta. conſiderãtur in hac lege.

72 Et negari poteſt, quod ratio principalis & præcipua huius noſtræ l. ſit illa præſumpta donantis voluntas ad hoc vt ex ea ſola reuocetur donatio in caſu illius: ùm videamus aliàs facilius reuocari donationem factam libertum, quàm extraneo vt ſuprà diximus & probauimus Ex quo etiam tollitur quod diximus de amicitia patronorum & libertorum, ac de horum ucceſſione, ideo probabilius eſt. & veriſſimilius, vtramque rationem ſimul & copulatiuè in hoc caſu conſiderari, vt ſcilicet mentem donantis. & quod donatio eſt facta liberto, quæ facile reuocatur: propterea que niſi vtraque concurrat, non eſt locus huic legi, nec ea ceſſat, niſi ceſſante vtraque parte rerum not. in c. quouiam frequenter. §. porrò, iuncto §. ſi autem, ext. vt lit non conteſt. & ibi Pan. in loco poſteriori, in fi. qui filium tex. ad hoc repetat ſing & in §. ſed & quis, & §. vltim. verb. ex vtroque in auth. de inſt. fid. caut. & voluit Bal. in l. generaliter, in 2. oppo. quando loquitur de pluribus cauſis, quarum quælibet per ſe influit. C. de Epiſco. & cler. eum ſimil. quæ videre poterris in illius noſtris commentariis, tit. 9. ver. 27. in 20. limita. Neque a tione alienum exiſtimare debes (id enim in tranſcurſu dicere voluimus) quod ſuprà diſtinxi libertos ab extraneis, quando & id lex faciat. ſcilicet in l. exigendi. ibi, ſiue liberius, ſiue extraneus C. de proc.

Vbi eadem eſt ratio, idẽ eſt ius, non per extenſionem, ſed per interpretationem.

73 Quid plura? certè ſi omnes rationes ubiuerent in extraneis, vt in libertis, eſſentque omnia in omnibus eadem, aut paria: tamen non videretur propterea hæc noſtra l. loquens de libertis trahi aut extendi debere ad extraneos. Nam quando conſtitutio valde innititur æquitati, contra regulas iuris communis, cuiuſmodi hæc l. noſtra eſt, vt latè ſuprà diximus

ximus, non debet trahi ad alium casum, etiam ex eadem ratione, secundùm Io. And. in c. 2. vt lite pendeñ. lib. 6. quem sequitur Paul. in c. proposuisti, col. pe. de probat. & Ias. in l. à Titio, in fi. prin. ff. de verb. obl. vbi ex hoc limitat quæ suprà diximus, quod cùm est cadē ratio, idem est ius, non per extensionem, sed per interpretationem, & quia id tacitè eautum videtur, vt scilicet istud non procedat in isto casu, & rursus cons. 42. prima consideratione, col. vlt. li. 3.

74 Ex quibus vides, lector optime, rem hanc esse admodum ambiguam: tamen omnibus non obstantibus perspectis,

Nunc adò quæ sit dubiæ sententiæ mens, Expediam.

Autoris hæc de re sentent. Neque enim dubito, quin si ad merum ius respicias, verior sit & probabilior ea sententia, quæ hanc libertum assertionem donatione procedere, quæ à patrono facta est libertio, de qua nuncupatim loquitur, & ita quidem nuncupatim, vt si filium phrasimque l. consideres, facile intelligas de ea tantùm donatione loqui velle. At alta quidem humaniorē est & receptior, vt tam diximus, & asserunt etiam multi ex iis qui priorem sequuntur, & eam practica & usus tam ducis retentat, vt ab eius sanctibus eruere nemo queat. Idcóque sequendam & consulendo & iudicando arbitramur, sicuti etiam id faciēdum autument plerique ex iis qui sunt priotis illius sententiæ, vt suprà diximus. Et altàs videmus legem nuncupatim loquentem de libertis, trahi & ad alios, videlicet l. vlt. C. de etim. expil. hæt. vt ibi videre licet ex gl. & Bal. Sed quod ad intellectū, d. l. si totas, & d. c. vlt. 17. q. 4. pertinet, si quid amplius scire desideras, vide quæ mox continenter subiiciam in duab. seq. quæst.

An donatio facta filio revocetur per natiuitatem aliorum. & quatenus. 75 Quæro igitur, si pater qui spiam donauerit filio, quem vnicum habebat, & postea ei nascuntur alij, an sit locus huic l. Certe hic est proprius casus d. l. si totas vbi expressè dicitur, quod huiusmodi donatio reuocatur vsque ad legitimam bonorum subsidium filiorum postea natorum. In quò certè à casu l. nostræ differt, quod hi. totum reuocatur, vt lex postea exprimit, & dicemus postea latiùs, & ita cam l. si totas intelligunt Bar. Ang. & alij ibi post Dyn. in l. i C. eo. tit. de inof. donar, & item Bar. in l. Titia Scio. §. imperator, & ibi etiam Bald. Alber. Imol. & Paul. Cast. ff. de leg. 2. & Iac. Bel. & Ang. in Authen. de immen. don. Io. And. Ant. Imo non semel, & Pan. in c. vlt. de donat. Archid. in d. c. vlt. 17. q. 4. Bal. in l. de finctio. col. 1. ver. quæ o ad filios C. si in fraud. patr. Bal. in 2. lect. Saly. & Ang. hîc. Pet. Ferra. in tit. forma libel. quan agi. pro dona. in verbo, irrevocabiliter, col. 2. Nic. Mil. in sum. reperi. in verbo donatio, ver. pe. Corn. cons. 15. ex quo dictus Franciscus, col. 1. li. tenet. & cons. 51. in præsenti consultatione, col. vlt. li. 3. vbi ita dicit communiter teneri. Alexan. cons. 105. circa primam dubitationem, col. 4. li. 2. Gozad. Pap. cons. 24. viso facto, col. 8. vers. si autem diceretur. Soc. in rep. l. cùm anus col. 19. ff. de cond & demonst. & d. cons. 43. col. 2. vers. habemus secundò, li. 4. & d. cons 93. col. 5. vers. quinto modo respondetur, li. 4. & Ias. cons. 171. viso instrumento dotis, col. 2. vers. non obstat tam, & col. seq. vers. sed præmissis li 4 Steph. Bert. cons. 29. visis instrumentis, in 2. dubio, li. 4. & Carol. Rom. cons. 124. videtur, col. 4. vol. 13 li. 1 & cons. 62. ex duobus col. vlt. vers. secundò dicitur, li 2 & cons. 53. in themate, col. 8. vers. præterea quamvis, lib. 2. & plerique omnes, qui tenent l. nostram procedere in donatione facta extraneo. Hoc enim dicunt interesse inter hanc l. & d. l. si totas, quod hæc intelligatur de donatione facta extraneo, & propterea sola donatio reuocatur: At d. l. si totas de donatione facta filio, & ideo ad legitimam tantùm reuocatur, & hæc est communis opinio. Qui verò tenent hanc l. intelligi tantùm in donatione facta liberto, prout ipsa loquitur, ita eam à d. l. si totas, discriminant, atque disseparant, vt hæc intelligatur de donatione facta liberto, & ideo in totum reuocatur: illa autem de donatione alij cuiuis facta, siue filio siue extraneo, & ita totum non reuocatur, quia plus iuris est patrono in libertum quàm in alium.

76 Et sicut l. non procedit cùm donatio facta est filio, ita nec l. cùm auus. ff. de condit. & demonst. & l. cum acutissimi. C. de fideicom & similes huic. l. nostræ (quod iam sæpius diximus) cognatæ, habent locū cùm substitutus est filius testatoris, sed cùm extraneus, secundùm Bald. in l. cùm quidam, post princ. C. de impub. & ali. substit. & eundem subobscurè in l. generaliter. §. cùm autem, col. 2. vers. vltimò quæro, C. de instit. & substit. dum dicit, respondet, vt in l. Scæuola. ff. ad Trebel. quæ quidem l. id quod nunc diximus, videtur innuere, nisi ex ea l. cùm auus, & similibus suppleatur. Sed & idem nuncupatim voluit. Goid. Papa cons. 28 attendentes, col. 2. vers. nec potest dici, vbi ad hoc solùm Barb. citat. & iterum cons. 165. nobilis & potens, in fin. & cons. 215. vertitur quæstio, col. vlt. vers. non obstat quod pars, & latiùs cons. sequ. latiùs extendendo, & iterum cons 218 indubitanter, in quinto dubio. quibus duobus postremis locis plerosque alios citat, quos tibi videre poteris. & subobscure Phil. Dec. in d. l. generaliter, col. 2 C. de instit. & substit. Sed tu vide Alex. in l. hæredes mei §. cùm ita, col. 8 vers. & ex prædictis. ff. ad S. C. Tre. & quæ dicam infrà in verbo, donationc largitus, vers. 294. inci. quod si dicatur, vbi teneo contrarium post altos multos.

L. cùm anus. & similes procedunt in extraneo.

76 Attende lector optimè, quia nondum quempiā legi, qui aliter teneret, quàm quod suprà diximus, videlicet donationem factam filio reuocari per natiuitatem aliorum liberorum, vsque ad legitimam tantùm, præter Franc. Rip. hîc in 47. q. qui tenet integrè reuocari pro virilibus postea natorum portionibus, quia si pater de aliis filiis nascituris cogitasset, vtiliter eorum portiones huic filio non donauisset, cùm præsumatur velle æqualitatem seruare inter liberos l. illud C. de collat. & l. vlt. C. commu. vtri & l. quæsitum. § sed & ipse. ff. de fund. instr. præsertim vt tollat turpia & contentiones inter eos. l. cùm oportet. §. fin autem. C. de bon. quæ lib. Cui adde & alia multa quæ latè de hac re congessi in tract. primogenitur. in 4. q. Subditque Rip. quod tenendo hanc opinionem, quæ humaniorē est, potest responderi ad d. l. si totas, quod loquitur quando pater cogitauit de aliis filiis nascituris: quod hinc patet, quoniam collocata est sub ti. de inof. do. Ideo debet intelligi secundùm naturam illius ti. l. Imperatores. ff. de in diem addi. Et hoc nec prorsus absurdū, nec omnino à ratione alienum esse arbitror. Nam si pater non cognauit de libertis plenius consultum est per hanc l. nostram, quæ totum reuocat. At si cogitauit, non est locus huic l. sed remedio illius ti. si fuerit inofficiosa, prout erat in d. l. si totas facultates suas donauerat. Ideo cogita: neque enim ansim tam facilè discedere ab ea opinione quæ iam veluti transiuit in rem iudicatam. Et vide interim quæ dicam infra in verbo, filios non habens, in primo dubio.

Pater præsumitur æqualitatem voluisse seruare inliberos.

78 Sed vtrum non omiserim quod si sequaris eam communem sententiam, quam omnino sequi, velis, nolis, necesse est (si fas illius enim clauam e manu Herculis extorseris, quam hanc tam pertinaciam ac receptā tot seculis opinionem deiicere possis) eam quoque incœptas procedere, etiam si donatio facta sit filiæ, quæ forte ex statuto non est succellura patri. nam nec ea reuocabitur, nisi vsque ad legitimam filiorum postea natorum, licèt ea quodammodo censeatur

Donatio à patre facta filiæ revocatur tantùm usque ad legitimam.

ſcatur extranea,ex ſententia Bar. in l. 1. §. ſciendum per illum tex.ff.de ſuis & leg.& in l.1.§.ſi pater.ff.de coniun.cum emancip.lib.cum ſim. Nam in eo quod illi à patre donatum eſt,dicitur retinere iura ſuiratis vt nuncupatim declarat Alex.conſ.131.tranſmiſſum ad me eſt conſilium,lib.1.& Iaſ.in l.ſi emancipati.C. de collar.& conſ.171.viſo inſtrumento dotis, vol.6. verſ.non obſtar etiam,lib.4. vbi & ipſe expreſſim in caſu noſtræ l.id reſpondit,quòd ſupra diximus, ſcilicet donationem à patre factam filiæ, quæ ex ſtatuto ab ipſius ſucceſſione repellitur,non irregrè renocari ex l.noſtra,ſed tantùm ad legitimam.ex d.l.ſi totas ad quod & alia quædã allegat, & inter cætera quod tradit Imo.in c.vlt.col.3.extrà de don.quòd quando donatio facta eſt à patre filio emancipato, qui non eſt ſuus.§.fui.Inſtit.de hæred.qualit.& differ. nõ tamẽ dicitur facta extraneo,nec in ea habet locũ l.noſtra.

An donatio facta eccleſiæ reuocetur per natiuitatem filiorum.

79 Sed quid ſi quis donaoit eccleſiæ,aut alteri piæ cauſæ,& poſtea ſuſcepit liberos, vtrum etiam ſit locus hute l.gl.in c.ita ſcitur.13.q.2.videtur velle quod ſic,dum dicit honeſtum eſſe, vt eccleſia natis liberis reddat quod ſibi antè donatum eſt,per d.e.vlt.17.q. 4. Nam ſi id honeſtum eſt, idem quoque neceſſe eſt eccleſiæ obſeruare, par id quod voluit gl. cap. hoc ius.12.q.2.iuncta alia glo.in l.ſemper in cõtractibus. ff. de reg. iur.& quod etiam ſcribunt Hoſt.& Ioan. And.in c.continebatur, extrà de his quæ fi. à præla. Petr.Anch.conſ.122.ex narratis,circa medium.maximè cùm eccleſiá ſit cultrix atque anctrix iuſtitiæ, vt dicit tex.in c.1.§.1.in.de alie.feud. quem ad hoc elegantem dicit Bal.in c.ſi duobus,col.2.extra de appel. & omnis ſtaudis expers,c.per tuas,extra de dona. & quod ibi dicit Pan.in vlt.not.Et hanc opi. in noſtro caſu ſequi videtur Pet.à Bel. Petti.in d.l. ſi totas. C. de inof.donat.& Cyn.in l.1.in vlt.q.C.eo.tit.Henri. Bohic.in c.vlt col.1.in fi.& ibi etiam Collect. col. 3. verſ.quid ſi duo.& Barb. col.pe. verſ. adde ſecundò, extrà de donar.Petr.Iac.in ſua pract. tit. de cond. ex lege,quæ pro re donat.compe.col.vlt. & Oldr. conſ. 276.licet quantum ad clauſtrales,col.2. verſ.ad tertiã quæſtionem.nam ibi loquitur de donatione facta eccleſiæ.Bar.in repe.l.1.in 2.q.5.q.prin.C.de ſacroſ. eccleſ.Bal.in autb.ſi qua mulier,col.2.in 3.not.C.eo.tit. & conſ.215.ponctus quidam donauit,lib.5. & apertè Maria.Soc.in tract.oblationum,n.115.libello.verſ.vlt. circa ſecundum.& Barb. conſ. 55. præclarè ſcribitur. col.8.verſ.præterea faciat facilius,& verſ.ſeq. libr. 2. Iaſ.conſ.212.alra & valde profunda,col. vlt.lib. 2. & eõſ.230.factũ ſic ſe habet,col.2.verſ.ſed præmiſſis,eo. lib.2 & cõſ.141.viſa lõga,col.pe.vet.cõcludunt ergo, lib.4. & Fort.Graria.in lib.de vltimo fine iuris,char. 26.vet.his itaque præſuppoſitis, cùm multis ſeq. & Fabia.Gioch.in repet.auth.nouiſſima,in 14 q.princ. in fi.C.de inof.teſta.vbi etiam dicit ita ſe tenuiſſe in repet.huius legis,in ſecundo princ.art.in 2.q. Quam tamen repet.inuenire non potui, & credo nundum fuiſſe impreſſam,cùm Io.Nenuz. nuper omnes repet. & tractatus hactenus impreſſos priuato in eam rem libello commemoratit, in quo nullam huius mentionem facit.

L.cùm auus, habet locum etiam ſi fuerit ſubſtituta eccleſia.

80 Et in hanc partem facit quod in ſimili dicunt plerique locum eſſe l.cùm auus ſi.de cond. & demõ. quæ,vt ſupra diximus, ex eodem fonte oritur, quo & l.noſtra, etiamſi fuerit ſubſtituta eccleſia. In quibus ſunt Richard.Mal.Bal.Pau.Caſt.Io.à monte Spetello,& Cor.in l.cùm auunculus.C.de inoffic.testam. Bal. cui Ang.ſubſcripſit,conſ.326.conſiderato duo, in fi.l. 4. Raph.Co.in d.l.cùm auus, & ibi quoque Soc. in repe.col.18.verſ.ſecundum corollarium,vbi & ita dicit conſuluiſſe patrem ſuum Marianum conſ.anci.Iac.de Camerino, & illi ſubſcripſiſſe omnes ferè ſolennes Doctor.Italiæ.Et ita certe reperio ipſum Maria. cõſuluiſſe,conſ.24.cuius factum ineptè, cauſa ralis eſt, quidam Iacobos.conſ.autem initium eſt, circa prædictam conſultationem.col.7.verſ.18.ibi, non obſtat quod ſit ſubſtitutum hoſpitale. Idem quoque tenuit Pet.Anch.conſ.74.contra Philip.faciut.& Pau. Caſt. conſ.14.ſi contingat dictam dominam Leſam, col.1. lib.1.& conſ.419.caſus iſte frequenter cõtingit, col. 1.& 2.lib.2. vbi & in hanc partem dicit conſuluiſſe Doctor.Bononienſes & Perruſinos,& collegiũ Auinionis,& Alex.in l.ex facto.§.ſi quis rogarus,le i.col. 5.in 6.fallen.ff.ad Treb.& conſ.92. ſuper eo de quo quæritur.col.2.verſ.poſſet etiam reſpondeti,lib.3. & conſ.38.perſpectis his quæ in themate,col.3.in princ. lib.6.Corn.conſ.31.placet mihi,col.2. in fi. lib. 1. & conſ.276.viſo ſupradicto themate,col.2.verſ.nec curandum,& iterum col.5. verſ. & inuantur præmiſſa, lib.3.& conſ.221.quãquam prima facie,col.vlt. verſ. per quam rationem.Bapt.Cacia.in l. generaliter. §. cùm autem.C.de inſtit.& ſubſtit. Barbat.in d. c. vlt. col.pe.vbi ſupià,extrà de donar.& in repe.c.Raynaldus,col.23.& multi.ſeq.de teſt.& conſ.13. clementiſſimi Dei,col.6.verſ.& adduco illud quod voluit,lib. 1.& conſ. 35. clementiſſimi Dei,col. 1.eo.lib.1.& d. conſ. 55.præclarè ſcribitur,col.7.verſ.& adduco, lib. 2.& conſ.38.difficile eſt,col.3.lib. quoque 3. & conſ. 49.cuius eſt ſimile initium,col.3. eod. lib.3. & conſ. 81. illud referam,col.1.eodem lib.3.& Aluiſius Tentor inter conſilia Lauren Calca.conſ.47.inci.Chriſti nomine repetito,col.3 Soc.in l.2 col.pen.verſ.poſtremò.ff.de vulg.& pup. & conſ. 191. licèt difficultates, col.pen.verſ.tertiò ex eo quia iſta donatio, lib. 2. & conſ.227.præſens conſultatio,col.vlt.eo.lib.2.& con. 26.cùm ſuper,col.vlt.lib.4.Fel in c.in præſentia, col. 2.ext.de proba.Ludo.Bohin addit.conſ.10.Ana.conſ. 68.caſus de quo agitur,colum.2. verſ.nec dicatur etiam.D.Bened.in repet.c. Rainurius,in verbo, ſi abſque liberis moreretur.n.23.& ſeq.de teſt. Car. Ruin. conſ.106.viſo,col.3.n.4.lib. 2 & conſ. 182. in facto, col.4.verſ.ſecundò reſponderur.eo.lib.2.& conſ.131. in hemare, col.8.n.8.verſ. prætetea quamuis, lib.3. Iaſ.conſ.212.alra & valde profunda,colum. 2. verſ. & in iſtis terminis,lib.2. & conſ 39. Ioannes Vayrolus col.6.verſ.prædicta veriora.lib.3.Philip.Dec.in l. fœminæ.chat.24.in primis,verſ. & ex iſta. ff. de reg. iur.& in l.precibus.col.6. verſ. ſed tamen in contrarium.C.de impub.& ali.ſubſt.& eõſ.391.in caſu propoſito,col.vlt.& conſ.416.in teſtamento,col.1.& hoc quoque ſentit non obſcurè Bar. in l. filio præterito, col.4.verſ.præterea hoc perſuadet æquitas. ff. de inoffic.teſt.dum loquens de legatis factis eccleſiæ,allegat.d.l.cùm auus.

Poſthumus ignoranter præterito legata non confirmatio 16im in legato eccleſiæ

81 Facit ſimiliter quod cùm poſthumus ignorantet prætetitus eſt in teſtamẽto patris,legata nõ conſeruãtur ex auth.ex cauſa.C.de lib.præt.ſecundũ op. Bar.& multorũ ibi,quos poſtea nũcupatim citabim⁹: quoniã ſi paret,inquit,cogi illei de poſſh.veriſimiliter non legaſſet. Certè id eriã obtinet in legato facto eccleſiæ.aut alteri piæ cauſæ,vt voluit Bart.in d. l.filio præterito,quo loco proximè citauimus, & ibi quoque Bal.& apertius idẽ Bat.in repe.d.l.1.in 2.q. 5.q.prin.& ibi quoq; Bal.eriã in repe.col.antep.verſ. ſupet quarto quæſito,& ibi nẽ Alex.in addi.Bar. col. pen.C.de ſacroſ.eccl.& idẽ Barro.in d.auth.ex cauſa, & ibi quoque Bald.& Ang.& ipſe Bar.conſ.24.Cecus condidit teſtamentũ,verſ.tertiò,vſque ad fi. cõſ. & Bald.in l.1.col.pen. verſ. vltimus quæritur. C. de inoffi.don. & conſ.184. quidam dominus Rambaldos, lib.3.Pet.Anch.in cap.ſi pater.col.3 in 7 not.de teſta.lib. 6. & Card. Flor.conſ.20.cùm in teſtamentis, in primo dub.& Cotn.conſ. 158. pro deciſione, col.10.

col.10.verſi item tertiò fallit, lib.2.Barba. d. conſ. 55. præclarè ſcribitur,col.8.verſ & adduco quod voluit, lib.2.Soc.in repe.d.l.moribus,col.pe.verſ. confirmatur hoc idem,ff.de vulg.& pup.

Qui contra negant hanc l. habere locum in donatione facta eccleſiæ.

82 Verùm ſunt & multi verendæ auctoritatis, qui contrà negant hanc legem habere locum in donatione facta eccleſiæ,ita ſcilicet,vt integra donatio reuocetur ratione natuitate liberorum,ſecundùm hanc l.ſed tantùm vſque ad legitimam portionem.& ita voluit gl.in d.c.vlt.& ibi etiam Arch.17.q.4.ita intelligétes tex.ibi. Sequitur Bar.ſibi præter morem contrarius, in l.Titia Seio.§.imperator, col. 2. verſ. quæro dixi quod donario,& iterum col.vlt.verſ. quæro. l.ſi vnquam,loquitur,& ibi etiam Raph.Co.ff.de leg.2.Bal. ſibi item,ſed ex more, contrarius Ang. qui ita dicit fuiſſe determinatũ Bononiæ,Saly.Pau.Caſt. & Alex. io addi.Bar.in d.l.1.C.de inoff.don.Imo,nõ ſemel, & Panor.in c.vlt.de don.Ro.in repe.auth.ſimiliter in 8. priuilegio piæ cauſæ inter contractus.C.ad leg.Falc. vbi facit illam gl.ſin.Cor.conſ.11. in præſenti conſultatione,col.vlt.lib.3.& conſ.30.in hac cõſultatione,col.2.li.4.Barb.in repe.d.l.cùm acutiſſimi, col.37. verſ.reſtat nunc examinare.C.de fideic,Calcane.cõſ. 13.pro parte negatiua.col. 3.verſ.quintò ſi donantur. Iaſ.in d.auth.ſi qua mulier.col.1.C.de ſacroſ.eccl. & in l.generaliter.§.cùm autẽ.col.1.C.de inſt.& ſubſti. Feli.in d.c.in præſentia,col.22.verſ.quartò quæro,de proba.Corſet.in ſuis ſing.in verbo,donatio,ſin. inci. licèt donatio,vbi & illam gl.dicit ſing. Matth.Affli. in conſt.Siciliæ incip.auctoritatem,col.3.

Ratio ciuſdẽ opinionis.

83 Et hæc poſterior ſententia hac ratione fulcitur.Nam ſi donatio facta filio nõ omnino reuocatur per natiuitatem liberorum,ſed tantùm vſque ad legitimam,vt diximus in præcedenti q. conſequẽs eſt, vt nec ſimiliter donatio facta eccleſiæ, quæ habetur loco filij.c.in præſentia,de proba.nec videtur liberis poſtponenda,arg.l.ſancimus.C.de ſacroſ.eccl.cùm ſi. Imò verò anteponenda,præterquam in legitima, vt patet ex d.auth.ſi qua mulier,& ibi Bal.Saly,& recẽ. eod.tit.& voluit Bar.in l.1.col.12.in 1.q.5.q. prin.C. eo.& expreſſiùs Ant.conſ.25.ad primum dubiũ, col. vlt.Pet.Anc.conſ.46.prima facie videtur.Frau. Arer. conſ.12.in cauſa Nicolai.Alex.in l.pactum quod dotali,col.2.& ibi etiam Ant.ab Alea.& Soc. circa medium.C.de pact.& eũdem Alea. conſ. 38. viſo themate de quo,col.3.verſ.ad confirmationem.lib. 1. & conſ.45.habito,col.vlt.eo.lib.1.& conſ.66. viſo teſtamento.col.3.vet.vnde dicit,lib.2.& Soc.cõſ.150.Domine labia,& cap & nos introducere , &c. col. pen. verſ.nec dirigimus,& Iaſ.in l.tale pactum.§. vlt. col. 3.verſ.non ob.auctoritas.ff.de pact.& in l.licèt, col.1. C. eod.& in l.hac conſultiſſima.§.ſi quis autem, col. 2,in 3.limit.C.de teſta & conſ.140.ſpectabilis,col.10. verſ.præterea poſito,lib.2.Phil.Dec.in d.c.in præſentia.col.32.verſ.& circa iſtam primam quæſtionem.& conſ.426 in duobus dubiis,col.2.ver. veniõ ad ſecũdum.& conſ.480.in caſu qui contingit,in fin. & cõſ. 529.Philippus,col.vlt.verſ.ſed reſponderi.& alibi latius dicemus.

84 Quæ ratio tutior videtur & probabilior,quàm quod diximus eccleſiam haberi loco filij, quia illud tantùm procedit, cùm quis ingreditur monaſterium,ſecundùm gl.& propè omnes in auth.togati.C. ad Treb.Dy. & Ang.in l.ſi quis ita. §. ea lege. ff. de verb.obl.Cy.in l.1.in vlt. q C.de inoff.donat. & Bal. in d.auth.ſi qua mulier.& in l.cùm acutiſſimi. C. de fideic.& conſ.85. quæritur vtrum ille,circa medium lib.1.& d.conſ.215.lib.5.& Pet.Iac.d.tit. de cond. ea lege quæ pro re donat.comp.ante fin.Angelus conſilio ſeptimo in Dei nomine,cà dicto themate,colũna ſecunda & Fraoc.Atet.conſil. 53.diligenter diſcuſſis col.3.verſ.deſcendo igitur ad alterum. Et Laurent. Calca.qui alios reſert conſ.7.quia à me quæſitum eſt col.13.verſ.item nouè eſt verum.Eſtque eius rei ratio. nam qui ingreditur monaſterium , ſe ſuáque omnia offert,deuouet,dedicat monaſterio,auth.ingreſſi. C. de ſacroſ.eccleſ.Cepol.cauſarum ciuilium conſ. 36. quidam habens feudũ,col.2.in fin.Ideo videtur tãrũ diligere monaſterium,imò magis quam filium:nulla enim eſt maior dilectio,nulla charitas,nulla donatio nulla liberalitas,quàm cùm donator venit in domũ, & cùm datum idem eſt penitus, cum dante , & cùm denique quis ſeipſum donat.§.nec Moyſes,de cõſec. diſt.2.& c.1.vua,in prin.eatr.de ſum.tri.& fid. catho. & cle.ſi dominum.§.ô ſingularis , de teſtq. & vener. ſanct. Nõ mirum igitur,ſi hoc caſu monaſterium ſit loco filij,non etiam alias.Sed nec id quoque ſemper procedit,vt ſcilicet mouaſterium quod quis ingreditur,habeatur loco filij, vt dicam latè infrà in verbo ſuſceperit liberos.verſ. 46. incip. imò verò quod habeatur.Imò ſunt qui,nullo caſu id obtinere aſſerunt, vt dicam in eadem gl.verſ.ſeq.

Quo ſenſo monaſt. dicitur loco fil.

85 Idcóque & in eo quod diximus in caſu d. l. cũ auus,etſi multi tenent contrarium, videlicet eam l. & ſimiles non habere locum , quando eccleſia eſt ſubſtituta vt pulchrè cõſuluit Pet.Anc.ſibi eõttarius d.conſ.46.& latè Barb.ſibi etiam contrarius in repe. d.l.cùm acutiſſimi,col.25.ver.quartò iſtud ſummariũ, eum multis ſeq.per quatuor chartas, & iterum char. pe.verſ.quid ſi teſtator.& conſ.71. illud io medium teſeram,col.6.verſ.nunc eſt videndum & col. 8. verſ. nec obſtãt eùm dicitur. lib.3. vbi vacillanter loquitur, ſed ita tamcu,vt in hãc partem inclinare videatur.Fely.ſibi item cõttarius,in c. eccleſia ſanctæ Mariæ,col.38.verſ.quartò,quia ſaltem vno caſu,de cõſt. Iaſ.ſibi contrarius in d.auth.ſi qua mulier,col.2.& in d.l.licèt inter priuatos,col.1.verſ.ſecundò facit.C.de pact.vbi hoc dicit ſing.& in l.tale pactum.§.vlt. col. 3.verſ.& propterea per hanc doctrinam.ff eo. & in l. generaliter.§.eum autem,col.1.verſ.ſecundo corollario.C.de inſti.& ſubſti.& in l.ſi quis id quod, col. 4. verſ.ſecundò & notabilius.ff.de iuriſd.omn. iud. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe Piſis,vt certè conſuluit, conſ. 140.ſpectabilis dominus,col.10.ad fin.& iterum cõl. vlt.verſ.præterea & valde ad propoſitũ,lib.2.& Phil. Dec.ſibi contrarius d.conſ.529.col.2.ver.ſed breuiter reſpondetur.& Carol.Rut.ſibi contrarius,conſ.3. de pluribus,col.pen.nu.13.lib.1.

De eadẽ.

86 Quanquam ipſe Petr.Anc.quem veluti auctorem & anteſignanum huius op.cæteri laudant & ſequuntur,non eam ſimpliciter ſalletere videatur in d. conſ.46.ea quo illi eum citant,quoniam ibi & alia multa ineam op.ſuadentia cõcuttebant,præterquam quod ſubſtituta fuerat eccleſia, vt etiam animaduertit Soc.in d.l.cùm auus,col.15.verſ.poteſt & ſecundo loco,& rurſum col.2.verſ. vel ſecundum.ff.de cond. & demon.& in d.conſ.191.licet difficultates.col. pe. lib.2.& Corn.conſ.197.non alienam col.7.ver.poteſt etiam dici,lib.1.& alibi in hac re admodum dubitanit ipſe Pet.videlicet in d.cap.in præſentia,extra de proba.& rurſum alio loco non obſcurè priorem opi. reuocauit , vt ſuprà diximus. Ea quo nihil illi officit ipſius Pet.auctoritas.

De eadẽ.

87 Sed vt vlteriùs procedamus,non omninò etiam expeditum eſt,quod diximus in caſu d.auth.ex cauſa, Ç.de lib præt.quando multi negant illud procedere in legatis ad pias cauſas, quoniam , inquiunt, veriſimile eſt teſtatorem huiuſmodi legata reliquiſſe, etiamſi cogitaſſet de poſthumo , quia prima charitas incipit a ſeipſo. l. præſes.C.de fetui & aqua. & anima cunctis rebus præfertur. d. l. ſancimus. C. de ſacr. eccl. Et in hac opi. fuerunt Bal. Ang. & Imo. in l.filio

Prima charitas incipit à ſeipſo.

in l.filio præterito.ff.de iniuſt.teſta. & iidem omnes in l.Titius,in prin.ff.de lib. & poſth.Ang.in l.militis codicillis.§.miles tu ſupremis. ff.de teſt. milit. Ang. Pau.Caſt. Alex.Cor.& laſ.in d.auth.ex cauſa lo.Ana. cooſ.18.viſis & ponderatis, col. pen.verſ. ex quibus omnibus.& ibi Lud. Bolo. in addit. col.4. verſ. plus dico.Pau.Ca.conſ.15.incip.do.col.3.in fi.lib.2. Barb. in repe.d.l.cùm acutiſſimi,char.pe.C.de fideic. Fran. Aret.conſ.92.viſo legato, col.1. & laſ.in l.precibus, col.5.C.de impub.& ali.ſubſtit.Bernar.Eaud.in addt. Bar.d.conſ.104.& Cat.Cot. in memor. ineip. animà cunctis rebus.

Relicta pro reſtitutione malè ablatorum, dicitur ad pias cauſas.

88 Sed to tamen hîc aduerte, quia maxima iſtorum pars non loquitur generaliter in legato factopiæ cauſæ,ſed nũcupatim & ſpecialiter in legato relicto pro reſtitutione malè ablatorum, quod haud dubiè dicitur ad pias cauſas,vt ex ſe ſatis patet,& eſt ſeotęutia Bald.& Ang in l.hæreditas. §. ſi defuncto. ff.de petit.hæred.Flor.in l.cùm quidam.§.ſi dies.ff.de vſur. & not.in cle.1.de priuil.cum ſi. Tamen non eſt gratuitum, ſed neceſſarium, & veluti quædam teſtitutio rei debitæ,vt dicit glo.in c.quanquam in verbo poſſunt acquitere,ad fin.de vſur.lib.6. & Bal.in c.ad noſtram,col.1.verſ.item not.valere, extr. de iureiur. & doc.ſæpe.In qua qnidem aut neceſſaria reſtitutione,aut graruita donatione non haber locũ hæc l.noſtra,vt poſtea larè dicemus in verbo,donatione largitus.Nã & videmus deportatum & condemnatum ad mortẽ,qui ſimpliciter legare prohibentur Leius qui. §. inſulam. ff.de teſta. etiam in fauorẽ piæ cauſæ.l.ſi quis filio.§.itrirũ.ff.de iniuſt.teſta.& voluit Ioannes Andreas in addi.Spec.tit.de inſtru.edi.§.cõpendiosè in additionib.quæ incipit,quid de damnatu, & iterũ in.§.nũc aliqua,verſ.15.eod tit.& Bal.conſ.448.quæritur in primis,col.1.lib.1.cùm cõcur.adductis à me, in noſtro tractatu priuilegiorum piæ cauſæ , in 76. ſpeciali,poſſe ramen id facere pro malè ablatis, non quidem vt valeat tanquam teſtamentum , & habeat vim relicti, ſed tanquam confeſſio facta inter viuos, & iure debiti,ſecũdum Io.And.in d.c.quamquam,in gl.quæ incipit,dominus meus, de vſur. lib.6. in nouella.& ſequitur Per.Anc.ibi,col.5.in 14.not.vbi hoc limitat procedere cùm conſtat de malè ablatis,& ibi quoque Domi.in verſ.omnes autem,col.6. verſ. ſed pone quod quis.Sequitur etiã Bal.in l.vlt.col.3.verſ. & ideò.C.ſi à non compe.iudic.& conſ.381.dicit lex poſt prin.lib.1.& conſ.144.proponitur quod quidam nobilis,poſt medium,lib.5 & conſ 447. ad euidentiã præmitteudum eſt quis dicatur,col.vlt.eo. lib. 6. & conſ.476.teſtamenta & relicta,eo.lib.5. vbi id negat alibi in iure reperiri.& Collec. in c.Ioannes , col. 5. verſ.ſed quid ſi quis.ext.de teſta.& Ro.cõſ.164.hæc quinquaginta.& conſ.199. præſens ſtatuti particula. col.vlt.& ad hoc allegat optimum text.in l.ſi ſeruo. ff.de hæred. inſtit. vbi non præſtat beneficium , qui impendit debitũ.Ex quo not.Bal. quòd ſi gabella ex ſtatuto ſolui debet ex legato,ea non debetur ex relicto facto pro malè ablatis , quia id non eſt propriè legatum.Sequitur item illud Io.And.dictum Auguſt. in addit.Ang.Aret.in tract.malefic. ſuper verbo, caput à ſpatulis amputetur.& D.Bened.in repe.c. Raynutius,in verbo, ſi abſque liberis moreretur,l.1. nu. 30.& ſeram in verbo,mortuo itaque teſtatore,le 1. nu. 187. Sed & alias legitima quam non poteſt minuere fauor piæ cauſæ, vt in auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſ.eccleſ. ramen diminui poteſt pro exoneratione conſcientiæ, vt voluit Soc. qui alios citat , in rep.d.l.moribus,col.pen.verſ.vno ramen caſu, ff. de vulg.& pup.& in l.cùm nuus , col. 20. verſ. tertium corollarium.ff.de condit.& demon.& Catel.Cot.vbi ſupra.Et hac ratione etiam in caſu.d.auth. ex cauſa, idem Bahin d.l.1.col.4.verſ.modo ſ enit citca voluntatem.C.de ſacroſ. eccleſ. expreſſim diſtinguit inter relicta pro teſtitutione malè ablatorum,& alia legata piis cauſis facta,vt ſcilicet in illis debeantur, etiãſi poſthumus fuerit ignoratter prætcritus , non etiam in aliis.quod & facit Pett.Anch.in d.cap.ſi pater, in 7.nota.de reſta.lib.6 Soc.in d.l.cùm auus, vbi ſupra. Et ita videntur intelligere ij quos ſupra proxime citauimus.Ideo tu in hac re cogita.

Non eſt magis fauendũ eccleſiæ quàm liberis.

89 Maximè,quia non videtur verum,quod ſuprà dictum eſt, magis fauendum eſſe eccleſiæ , quàm liberis,prætcrquam in legirima, cùm iura ſimpliciter ſtatuant hæreditatem filiis deberi iure natur. l. ex ſcripto,in fine,ff.vnde libet.cum aliis ſupra in prine. allegatis.ſitque notum illud diui Pauli ad Galat.cap. 3.Filius,ergo hæres.Illúdque quod dicitur Auguſtini:quicunque vult exhæredato filio eccleſiam facere hæredem,quærat alterum qui ſuſcipiat , non Auguſtinum,vt ſcribitur in c. vlt.16.q.4.quod dictum de conſilio intelligit gl. in l.Papianus.§.1.ff.de inoff. teſta.& in l.ſi quis ad declinandam.C. de epiſcop. & elcric.in conſilio autem non eſt neceſſitas.cap.quod præcipitur.14. q.1. Idcirco non videtur quòd illud conſilium reſtringitur reſpectu legitimæ, io qua eſt neceſſitas , vtpote quàm patet non poteſt ſine cauſa auferre.§.aliud quoque capitulum , in auth. vt cùm de appel.cog. Et in materia d.l.cùm auus.& d.l.cùm acutiſſimi,hoc probatur,vbi tex.ptouidet liberis,oepotibus,& poſtetitati,quibus non debetur legitima, quia ſtantibus filiis,nepotes & alij deſcendentes non debẽt neceſſariò inſtitui vel exhæredari.l. Gallus. §. in omnibus,in fi.ff.de libe.& poſth.l.poſtbumotum, in prine.ff.de iniuſt.reſta.ex quibus Phil.Dec.ſibi cõtrarius in l.licet,col.1.in 3.not. C.de pact. & iterum in l.generaliter,col.3.verſ.tetenta ranen.C.de inſtit. & ſubſtit.rurſũque conſ. 391. in caſu propoſito , in fin.illud aſſerit,quod dicimus non verum eſſe , quòd magis ſit fauendum eccleſiæ,quàm liberis , excepta legitima.

Pater nõ poteſt filio ſine cauſa legitimã auferre.

90 Sed & quòd ſimpliciter fauorabilior ſit cauſa liberorum , quam eccleſiæ tenet Baſ. in l. iubemus, col.1.C.de reſta.Per.Anch.in c.2. extr. de teſta. & in tub. eod. tit. lib. 6,col.2. verſ. ex quo inferõ. & iterum in d.c.ſi pater.in 7.not.eo.tit. lib.6. Ro. in repe. auth.ſimiliter,in vltimo ſpeciali contractuum,in fin. & iterum in 18. ſpeciali teſtamentorum. C. ad leg. Falc.Io.Ana.& Fel.in c.6 quis epiſcopus, de hæreti. & Maria.qui alios allegat,conſ. 23.circa prædictam conſultationem,col.7.verſ.decimooctauo, & in tractatu oblationum. in 15.libello , nr primo membro poſt prin.& Barb.conſ. 13. clementiſſimi Dei , col. 7.verſ.modo ſi vuos lib.1. & conſi. 29.illud afferam in mediom,col.1.eod. lib. 1.& conſ. 14. clementiſſimi patris,col.1.eod.lib. 1. & conſil. ſeq. clemeutiſſimi Dei, col. 3. nec obſtat eùm poſtea dicitur , & iterum colum. 6. verſicu. nec obſt. cùm dicitur. & ſeq.eo.lib.1. & conſ.55.præclarè ſcribitur , col. 7. & ſeq.lib. 2.& conſ.38.difficile eſt-col.3.lib. 3. & cooſ. 44.illud io medium,col.3.eod.lib.3.& conſ.46. difficile eſt,col.3.eod.lib.3. & conſ. 66. illud in medium referam,col.6.eod.lib.3.& conſ.ſeq.illud in medium afferam.col.4.verſ.etſi quiſpiam opponat,eod. lib.4. & conſ. 71.illud in medium referam,col.8. verſ. nec ob.dum dicitur,eod.lib.3.& conſ.80. illum referam, colum.1.eo.lib.3.& conſ.18. omnipotentem, char.6. verſ.& faciat quod voluit, lib.4. vt & alios multos eſtat Cor. conſ.31.placet.col.2 lib.1.Petr.Bel.in ſpeculo principum,titu. de ioateria executi. vlt. volon. §. videamus, char.penult.& Bened. Capr. touſ. 19. punctus fuit quidam Petrucius , col. 2. verſ. ſed hia non obſt. & cooſ. 22. punctus quidam Tadeus , ad fin.&

Non præſtat beneficium qui impendit debitum.

fi.& conſ.66. punctus quidã Bernardus,col. 4.verſic. vnde ſi in dic.& Cor.conſ.156. de d uabus hæreditatibus,col.3.lib.2.& d.conſ.276.col.2. quo loco ſupra citauimus,lib.4.& conſ.226. quanquam prima facie, col.vlt. verſ.praterea etiam,lib. 4. Iaſon ſibi contrarius,dicto conſ.212.col.vlt.lib.2.Phil.Dec.in c.1.col. 10.verſ.ſexto a ſimili tatione,extra de probat.& in l. vlt.col.pen.verſ.ſextò inſertut. C. de eden. & in l.licet,col.2.& ibi Alciat.in verbo, fauore.Cod.de pact. Et in hanc ſententiam Auguſtinus in epiſtola ad Ediciam,eam increpat,quòd cùm haberet filium,magnam tamẽ facultatum partem in eleemoſynas profudiſſet,citátq; illud Apoſt.1.ad Timoth.5.Quiſquis ſuis non prouidet,fidem denegat,& eſt infideli deterior. Vide tamen quæ dicam infrà in verbo,donatione largitus,in 17.q.

De addi tr.

91 Ex quibus etiam fit,vt licèt aliàs monaſterium quod quis ingrediturus, excludat ſubſtitutum ſub ea conditione,ſi inſtitutus decedat ſine liberis,per §.ſed hoc in præſenti,in auth.de ſanct. epiſ.& in authen. niſi rogati.C.ad Tteb.hoc tamen non procedit, cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris, vt voluit Bal.in d.authen,niſi rogati,col.2.& conſ.196.teſtamentũ Puciarelli,li.1.vbi ita dicit fuiſſe iudicatum.& Raph.Fulg. conſ.53.quoniam ſuperius,in fi. Alex. conſ. 121. vlo themate, col. 4. verſ.in hanc partem,lib.2.& latè Iaſ. d.conſ 212.col.2.verſ.ſed prædicta,lib.2.

An reuocatio huius legis locum ſit in donatione facta magno cuipiã amico.

92 Quid autem in donatione facta magno cuipiã amico?An vi huius l.noſtræ reuocatur filiorum naturalitate? Bald. hic in caſus poſitione videtur ſentire quòd ſic,dum ita caſum format;Patronus,inquit,habebat libertum,quem valde diligebat,&c.Et hoc cõfirmat,quod voluerunt Guil.Bald.& Ang. in d.l.tale pactum.§.vlt.§.per illum tex.ff de pact.quòd qui donat.fratri, aut alteri coniunctæ perſonæ, cùm non habet libetos, ſuſceptis poſtea liberis reuocatur donatio.de quo & illic eſt optimus tex.loquens de fratre.Portiò nulla amicitia poteſt eſſe tam fœlix, quæ imitetur fraternitatem, vt eſt Quintiliani ſententia decl.321.Quis enim,vt apud Salluſtium dicit Mycipſa,amicior,quam frater fratri? Et multis ante ſeculis ſcripſerat Heſiodus.

Nulla amicitia tã fœlix quæ imitetur fraternitatem.

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἴσον ποτὲ ἔπλετο φίλον id eſt,
Sed nec germano quiſquam eſt æquandus amori.

Cuius rei exemplum nobis reliquit Herodotus in Thalia de muliere (ea Intaphernis vxor fuit) quæ optione ſibi facta à Dario,fratrem,aut maritum, aut filios morti adiudicatos eximẽdi,fratrem elegit,maritóque ac liberis antepoſuit. Sed & Antigone apud Sophoclem aſſerit ſe fratrem viro ac filiis antepoſuiſſe. his enim amiſſis alios facilè comparari : fratrem verò,ſi parentes obierint, nunquam tibi naſciturum eſſe.Id quod etiam refert Ariſtot.lib.3.hetor.5.c.46.de qua re plura diximus in 21. cauſa minuendæ pœnæ. Igitur vt ad rem redeamus,ſi id obtinet in fratre, in quo tam arcta eſt coniunctio,tanta amicitia,vt quod illi donatũ eſt,teneocetur nariuitate liberorum,multò magis in alio amico extraneo debet procedere:& id quidem iure optimo,quando nulla eſt amicitia,nulla coniunctio,quæ paternam æquet,aut vincat.l. vlt. in princ.C.de cura. furio. nec ſui quidem ipſius. l. tibi quidem.6.vlt. ff. quod met. cauſ. & ſuprà poſt princ. abundantiſſimè diximus. Ideo cum huius l. fundamentum ſit veriſimilis illa mens & affectio parentũ in liberos,qua cenſetur velle ipſos cæteris præferre, vt etiã ſæpius ità diximus:quæ ibi poteſt eſſe amicitia, vt donans veriſimiliter velit alium præferre ſuæ poſteritati?nili aut merita aut id genus alia intercedant quæ ceſſare faciant hanc l. vt dicemus poſtea.

Antigone fratrem viro ac filiis antepoſuit.

Plus iuris habemus in

93 Et hanc ſententiam nõ mediocriter ſuſtentat. quòd ahàs id quod ſit ob amicitiã, minus efficax eſt, faciliúſq; reuocatur, quã quod ſit nullo amicitiæ reſpectu,tanquam ſcilicet plus iuris habeamus in amicos,quàm in alios,per gl.in l.1.in verbo,quod genus, in fi.ff.precaquæ dicit precarium ſimile eſſe contractui,quẽ ſæpe fieri videmus,ſcilicet dum donat quis alicui in amicitiam , poteſt enim reuocare quando velit.Et illam gl.expendit & ſequitur Rapha.Co.ibi. & ex ea Iaſ.in l.1.col. 2. verſ.alibi reperio ff.de in litem iuran.id not quod ſuprà ex ea diximus,& declarat qualiter intelligatur. & idem quoq; Iaſ. qui eam gl.dicit mirabdem,in l.dedi,quæ eſt 3.§.ſi liber,in 10. not.ff.de cond ob cauſ.

amicos, quã in alios.

94 Vt interim illud omittamus,quòd ſi donatio facta amico non reuocatur ex hac l.nunquam aut vix ei locus eſſe. Quotus enim quiſque donat inimico? Niſi fortè vt illum eo delinimento , ac veluti hamo vt piſcem capiat ac fallat , vt eſt in veteri prouerbio apud Euripidem in Aiace Flagellifero,

Ἀλλ' ἐστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα.

Id eſt,pſopè ad verbum,
Sed eſt vera mortalium paræmia,
Inimicorum dona,non dona eſſe,& inutilia.

Ita autem in carmen vertit Eraſmus,
Quum verum id eſt mortalium prouerbium,
Non eſſe dona;dona quæ veniunt tibi
Ab hoſte,verum inauſpicata ac noxia.

Inimicorum dona nõ dona.

De quo Eraſmus ipſe multa Chiliadis 1.centu.3.c.35. Sed eui addere poteſillum Maronis lib. 2. Aeneidos hue haud dubiè alludentis,

Timeo Danaos,& dona ferentes.

Et paulò ante,
--Aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaum?

Itẽ illud Eccl. 24. Dona iniquorũ non probat altiſſimus.Cui accedẽs lex 12.tab.Impius,inquit,ne audeto placare donis irà deorũ. Qua quidẽ legem interpretans Tullius lib. 2. de legibus,Donis,ait,impij ne placare quidẽ audeant deos,Platonẽ audiant,qui vetat dubitare,qua ſit mente futurus Deus,cùm vir nemo bonus ab improbo ſe donari velit. Alias autem nullus aut pauci donant inimico & male merito.l. nec adiecit.ff.pro ſocio.& l.t de anno.ciuili.li. 11. & voluit Bald.in l.illud col.pen.in 4.quæſt. C.de factoſan.eccl.& Alex.conſ.126.in hæſitatione,col.1.lib.4. & dicemus infra,in verbo,donatione largitus , in 1. declaratione donationis remuneratoriæ.

95 Verùm Soc. conſ.39.in quæſtione quæ vertitur,col.vlt.lib.3.videtur voluiſſe contrarium in valde amico , cui veriſimile eſt donantem donaturum fuiſſe,etiam ſi cogitaſſet de liberis. Quod & confirmatur ex eo quod dicit Bald. in authen. ex cauſa, col. 4. verſ. item non obſt. & ibi poſt eum Cornel. col.11.verſ.quintò fortè fallit.C.de lib. præter.quòd licet aliàs legata facta à teſtatore non cogitante de poſthumo,non confirmentur vi illius authen.ex multorum ſententia , vt ſæpe ſuprà diximus,& dicemus infra latiùs:tamẽ hoc non obtineret in legatis factis coniunctis perſonis, quibus veriſimiliter teſtator legauiſſet,etiam ſi de poſthumo cognaſſet , tunc enim confirmantur legata,argu.l.cùm alienam. C.de lega. quod & ſequitur idem Corn. conſil. 194. videtur in præſenti conſultatione,col.3.verſ.ſed dato ſine præiudicio,lib.3.Id quod etiam obtinet in legatis factis amicis:cum d.l.cum alienam,qua innituntur Bald. & Cor.ita tamen etiã ad amicos,ex ſententia Guil.Cun. Iulg. Pau. Caſti. Alex. & Iaſ. in ea ipſa l.& Barb.in repe.cap. Raynaldus, col.118. de teſta. Quibus optimè ſuffragantur verba illius l. cum dicitur , vel aliæ perſonæ.

Legata relicta coniunctis perſonis confirmantur etiam poſthumo prætorto.

96 Nam amicitia neceſſitudini ſiue conſanguinitati ante

Amicitia anteponenda ob necessitudinem

ti anteponenda est, aut certè non posthabenda, ex Platonis illius philosophorum Dei sententia, atque etiam Ciceronis, cuius hæc verba sunt lib. 1. Offic. Sanguinis coniunctio & benevolentia deuincit charitate homines, magnum est enim eadem habere monimenta maiorum, eisdem vti sacris, sepulchra habere communia: sed omnium societatum nulla præstantior est, nulla firmior, quàm cùm viri boni moribus similes sunt familiaritate coniuncti. Sed idem in Lælio hanc eandem sententiam hac ratione cõprobat. Ex propinquitate benevolentia tolli potest, ex amicitia non potest. sublata enim benevolentia, amicitiæ nomen tollitur, propinquitatis remanet. Ergo illud in quo necessariò benevolentia permanet, anteponendum est ei, à quo benevolètia remoueri potest, Valerius autem Maximus grauissimus & ipse auctor, c. 7. lib. 4. ira exurditur, Contemplemur nunc amicitię vinculum potès & præualidum, neque vlla ex parte sanguinis viribus infirmis, hoc etiã certius & exploratius, quia illud natèe ti fortuitum opus, hoc vniuscuiusque solido iudicio inchoata voluntas eõtrahit. Itaque celerius sine reprehensione propinquũ auersete, quam amicum: quia altera dissẽptio vtique iniquitatis, altera lenitatis crimini subiecta est. Cùm enim defecta sit furoris vita homini nullus amicitiæ sancta præsidio, tanti necessitatum præsidium temere assumi non debet: temel autem apprehensum, rectè sperm non cõcutit. Socrates orator eximius ad Demonicum effert mitis magnifique laudibus Hipponicum ipsius Demonici patrem, quòd magis approbabat amicos, quàm propinquitate vlla deuinctos, existimabatque ad societatem esse potentiorem natura legem, mores generis, delectum necessitate.

Item secundum Theologos.

97 Ex Theologis D. Ambrosius, qui inter primos statuit, plerumque, aut amici se potius benevolètiæ quisque committat, quàm fratris necessitudini, & D. Thomas, qui facile primas inter scholasticos obtinet, differens in 2. 2. quæst. 27. de ordine charitatis, censet coniunctos sanguine in iis duntaxat quæ naturam ipsam concernunt, amicis anteponendos. ex cæteris postponendos; quem sequitur Ant. Florent. in 3. parte summæ, tit. 6. cap. 5. §. 6. At alibi idem D. Thomas, in eo scilicet opusculo, quod scribit de dilectione Dei & proximi, simpliciter asserit amicitiam plerumque consanguinitati præponderare. At quem non immerito Theologis, & forte etiam diuis annumerabo, Salomon Prouerb. 18. c. Vir, aut, amicabilis ad societatem magis amicus erit, quàm frater.

Et iurisconsultos.

98 Sed ne nostros iureconsultos, & legũlatores silentes prætereamus, Leges nostræ plurimi existimant amicitiam, quàm fraternitatem, quæ cæteris necessitudinibus vt suprà diximus, præponuntur, vt quæ sanxerunt magis amicitiæ atque consortij rationem esse habendam, quàm fraternitatis, ad metiendam iudicandámque qualitatem rerum à fratre, eodémque cõmilitone donatarium, in l. cùm allegas. C. de castr. pecu. lib. 12. vbi si frater ex commilitio amicior factus fratri commilitoni quippiam donauerit id in peculio castrensi habendum est consideratæ potius qualitate amicitiæ quę ex commilitio processit, quàm fraternitatis. ęstque in eandem rem text. similis, insi quòd ibi agens alter de agnatis loquitur, in l. penult. in princ. ff. eo. tit. Quorum legũ auctoritate fultus Albericus, sed & hæ personæ, ff. de in ius vocan. dicit amicitiam plus habere ponderis, quàm fraternitatem. Cui plane continens Homerus ille omnis virtutis parens, Iuliamano ff. dicto, censet fidam amicum non esse fratri postponendum.

Si quis forte amicus sit prouidus atque benignus,
Is frater quouis mihi non alienus erit vel frater habendus.

Sunt enim verbis illius huiusmodi in fi. n. 8. Odyssę.

Εἰ τίς, τοι φίλος ἐστὶν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἐπιεικὴς
Ἐλθὼν, ἢ καὶ ἀπ' ἀγροῦ καὶ ἑοῦ ἐν θυμῷ ἀρίστου
Τῶ γε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἴσον ἀγορεύω ἔμεναι.

99 Et hæc quoque ex eo fulciuntur, quòd licèt id quod inter est, ob affectionem coniunctionis sanguinis aut alias, non tanti sit, vt quis pro altero stipulari possit, per id quod voluit glo. in l. fideiussoris, in verbo, neque enim, & ibi Bartol. & alij ff. de pact. & idem Bart. in l. quod dicitur. ff. eod. tit. ul. & in l. 1. colum. 7. vers. si vidimus suprà triplex interesse, C. od. de senten. quæ pro eo quod interest. Nicol. Neap. & qui eam gloss. dicit singularem, in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. oblig. & est bonus text. in l. quod dictum, vbi Ange. & Raph. Fulg. not. ff. de pact. & in l. 3. §. sed & si forte. ff. iudica. sol. Tamen habe mu gloss. quæ id negat procedere in eo quod interest ob amicitiam. id enim satis esse, vt pro altero stipulari possit, ea est in l. si vnius. §. 1. in verbo videamus. ff. de pactis. & ibi Bald. Ange. Paul. Cast. & Alexan. l. & Iason consi. 41. in duobus, colum. 3. vendit. vers. vel aliter & secundo, lib. 3. Ex quo & ipse Ias. id animadvertens in l. 1. colum. 2. vers. hic, capiu. glo. ff. de interr. illud not. quod dicit mirabile, id quod interest ratione amicitiæ, esse fortius eo quod interest ratione coniunctionis sanguinis. Sed tu tamen illum vide in d. l. si vnus §. 1.

Id quod interest ratione amicitiæ, est fortius eo quod interest ratione coniunctionis sanguinis.

100 Porrò vt lenius apud nostros iurisconsultos, qui ordinem scripturæ inspiciendum iubent, in l. generaliter. ff. de hæreditat. libert. cum ti. ferme semper amicitiam consanguinitati in ordine scripturæ prælatam. l. sed si plures. §. in arrogato in fi. ibi, amicus vel cognatus. ff. de vulga. & pupil. & l. si. seruus plurium. §. vlt. ibi, legatarij charitas & necessitudo. ff. de leg. 1. & l. Theopompus, ibi, amici inci & cognati. ff. de dot. prælg. & l. affectionis, ibi, amicos vel necessarios. ff. de don. t. Quod & fecit Esdras ille Propheta & Scriba Hebræus c. 4. Non meminerunt, inquit, cum biberunt, charitatem, nec fraternitatem. & Dauid Ode 37. Amici mei & proximi mei aduersùs me appropinquauerunt, & . . & Tullius in oratione pro Sexto Roscio Amerino: Quod is simul atque cognouit de amicorum cognato ùmque sententia, Romam confugit, & Sallustius in bello Iugurthino de Micipsa loquens, cùm ibi finem vitæ adesse intelligeret, eorum . . . & cognatis. huiscemodi verba ferme habuisse. Nunc quoniam mihi natura finem vitæ fecit, per hanc dextram, per regni fidem moneo, obsecroque te, vt hos, qui tibi genere propinqui, beneficio meo fratres sunt, charos habeas: meis malis alienos coniunge, quàm sanguine coniunctos retinere. Non exercitus neque thesauri præsidia regni sunt, verùm amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas, officio & fide parantur. Quis autè amicior, quam frater? aut quem alienum fidum inuenies, si iam hostis fueris? Equidem ego regnum vobis trado firmum, si bonum eritis: sin mali, imbecillum. Nam concordia res paruæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Hactenus ille. Qui locus cum alio collatus maximam huic rei lucem adfert.

Amicitia fratrem ordine scripturæ præcedit.

101 Quid, quod ex sententia nostrorum docet. *De eadem re.*
amicitia superat parentis in affectionem? quæ causa est nostræ l. quod ex hoc clare liquet, quod scribit Bart. in l. alimenta. §. 1. ff. de ali. & cib. leg. per text. ibi, quòd licèt appellatione filiorum non veniant filij filiorum, id est, nepotes, l. quòd si nepotes. ff. de testam. & l. filij. & l. iusta. ff. de verb. sig. nihilominus fallit tamen in nepotibus, quos testator præ cæteris singulari amore vt filios nominabat atq; tractabat, habita scilicet potius ratione amicitiæ, quàm sanguinis & hoc sequitur Alex. ibi in addit. Bart. & Roma. in reper. l. si

verò.§.de vito,in 35.ſal.ff.ſoluto matrimonio.

Quicquid in iure ſtatuitur inter coniunctos, idem obtinet inter amicos.

102 Vt iam non mirum ſit,quod plerique ex noſtris cenſuerunt,quicquid in iure ſtatuitur inter coniunctos & neceſſarios ratione affectionis ſanguinis, id quoque obtinere inter amicos. ita enim dicit Panor.in c.requiſiti,per gl.ibi,extrà de teſta. & Alex.in l.exigendi,col.2.verſ.& id quod dicitur, & ibi eſtiam Iaſ.col.2. & iterum col. 5. C. de procur. Barbat.in l. ſciendum,col 33.verſic.ego tetigi iſtum paſſum.ff.de verb.oblig.& in cap.cum M.Ferra.de conſtit.& in c. ex parte decani,& in c.nonnulli , de reſcrip. & in c. coram.de offi.deleg.& in rep.c.Raynaldus, col. 118. verſi,vndecimò limita,extra de teſta , & conſi.75.ſapienter ſcribitur,col.4.lib. 4. Felyn.in cap. quoniam ab.col.3.verſi.capio illud, extr. de offic. deleg. & Iaſon.in l Titia,col.6.verſic.vltimò citea iſtam partem. ff.de verbor.oblig & conſi.70,conſtat ex inſtrumento,col.vltim.lib.1.& in l.ſi res obligata , col.2.verſi. adde aliud.ff.de leg.1.Alciat.in l.latè.§.amicos. ff. de verb.ſign.Hip.Marſi.in repe.rub. ff. de fideiuſſ. num. 234.Io.Monteſ.in rep.l.frater à fratre,col.6.in 4.not. ff. de cond. indeb. quod & probatur ex multis quæ abundanter collegimus in iam d. cauſa. 22. minuēdæ pœnæ,vbi & inter cætera omnium abundantiſſimè tractauimus,vtrum amicus pro amico admittatur ſine mandato.

In teſtamēto inter liberos ſemper intelligitur clauſula codicillaris.

103 Sed illud hic nō omittemus,quod ad hunc locū maximè pertinet, quòd quemadmodum liberi nō etiā extranei capiunt legata ex teſtamento minùs ſolenni.l.vlt.C.fam.her.& l hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C. de teſta. Nempe quia in huiuſmodi teſtamento condito inter liberos , ſemper intelligitur clauſula codicillaris,vt voluit gl. nor. in l.coheredi. §.cum filiæ,in verbo,non valuit , in fi. & ibi Imo. & alij recentiores.ff.de vulg.& pupil.ſubſt.Idem Imo.in c.Raynutius,col.27.extr.de teſt.& Alex.huic rei hanc rationem aſſignans in d. §.ex imperfecto. Ita etiam amici veluti ius liberorum obtinentes, ex teſtamento quoq;minus ſolenni legata capiunt , vt voluit gl. no.in l.in teſtamento. ff. de fideic. liber.quā ſequuntur & ſing.dicunt Bal.in l. ſi iure. C. de teſta. manu. Matheſ.no.41. nota mirabilem doctrinam, & Barb. conſi.3.illud referam in medium,col.3.li.3.Iaſ.in d.l. cùm alienam,col. 2.in 5.limitatione.C.de leg. & in l. 1.col.5.verſic.& clarum eſt.C.de ſum.trī.in lec.Ticinenſi.& in l.non dubium,col.vlt.verſ.ideo tu reſpondeas.C.de teſta & ſequitur ſingulariter ipſe Barba. in repe l.cùm accutiſſimi,col.11.& conſ.12.clementiſſimum Deum oro.col.3.verſ.primò dicitur, li.4.vbi & dicit aliam eſſe ſimilē,licēt prior illa reputetur ſing. in d.l. ſi iure.C.de teſta.manu.& pru iis eſſe tex.in d. l.cùm alienam quē negat in d. l.cùm accutiſſimi. ab vllo vſq; ad ſua tempora fuiſſe in id expēſum.Verùm pace illius dixerim,illū ad hoc longo ante intervallo citauerat gl in d.l.in teſtamento. quo etiam in loco multo melius eſt textus in eam rē , in illis verbis, pios tamen filios debuiſſe manumittere eam,quam pater dilexiſſet,quem & ad hoc dicit ſing.Ro.in rep. l.ſi verū §.de viro , in 26. ſal. in princ. ff.ſol.matr & conſ.179.amplißime doctor,col.pe.verſ. ad quod dicendum moueor.& Matheſ.d.not.41.

Ardor liciti amoris habet vim clauſulæ codicillaris.

104 Ex illa autem gl.in d l.in teſtamento,dicit Bal. in d.l.ſi iure.C.de teſta.man. quòd ardor liciti amoris habet vim clauſulæ codicillaris. quod etſi tamen Bal.ipſe non audeat conſtanter aſſerere , niſi vbi adeſſet favor libertatis , id tamen haud cunctanter ac ſine diſcrimine affirmant & commendant Rom. in duobus locis ſuprà citatis. & Alex.in d. l. cùm alienam,col.1.& ibi Iaſ.in d.2.limitatione & Barb. in d. l.cum acutiſſimi,col. 11. & in repe. d. c. Raynaldus, col. 118.verſi. 11.limit.& in rub.de reſcrip.in ck. col. 8.& in tract.de præſtan.card.in 3.q. 1.partis, col. 1.ad fi.& iterum col. 14. ad fin. & d.conſi 3.col.5.lib.3.& conſ.77.præclarè ſcribitur,col.2. lib. 4. Soc. qui hoc dicit ſing.conſ.58 Ioannes,col. 3. vertic. accedit cùm prædicta.lib.1.Iaſ.qui hoc prope vbique dicit ſing.in d.l.1.C.de sū.trini & in l.exigendi,in 3.not.verſ.ſecūdò faciti C.de procur.& in d.l.nō dubiu.C.de teſta.& in l.eā quā,col.6.verſ.prima fallentia,& iterum co.9. verſ.circa decimū casu.C.de fideic.& in l. verbis ciuilibus,col.3.verſi.tertius caſus ff. de vulg. & pup.& in l.ſi mihi & tibi.§ in legatis,col.vlt ff.de leg. 1.Felyn in c.1.ad fi.ext.de teſti.dū ſimpliciter alleg. Bal in d l.ſi iure.Ant.Bauer. in repe.l.cu hlio,char.3.col.vlt. ff.de leg 1.& Catel.Cotta in memor.incip. amor licitus.Alciat.in d. l.latè.§.amicos.ff.de verb.ſign.Panthal.Calde.in repe l 2.col.71.verſ.ſecundo loco.C .de teſtim.vendit.& Hippo.Marſi.vbi ſupra,& D.Bened. in rep.cap.Raynutius,in verbo, teſtamentū,lib.3. nu. 46.extra de teſta.& ante hos ipſe Bald.cuius nō meminerunt,in ſua marga.in verbō,codicillus,verſ.pen. vbi & ad hoc dicit illam gl.ſing.

Clauſula codicillaris tollit hanc l.remedium.

105 Porrò clauſula codillatis tollit remedium huius l.vt ſentit Bald.in l.vlt.col.vlt. verſ.item non obſtat,iunctis his quæ prius dixerat.C. de codic. & expreſsè tenet Corn.cōſ.194.cuius exordiū eſt,in præſēti cōſultatione,col.2.verſ.eōeurrit etiā,li.3.Ex quo illud conſequens eſt,vt tandē ad principale propoſitū redeamus , vt hæc l.non habeat locū in hoc caſu. Id quod etiam confirmatur ex eo, quoū ſingulariter voluit Barba.in repe.l.cùm acutiſſimi,col.11.& iterū. col.40.& ſeq.quòd ea lex loquens in filio hærede inſtituto & rogato hæreditatem reſtituere, habet locū in valde amico:quod quidem dictū nuncupatim ſequitur & dicit mirabile D.Benedi.in repe.cap. Raynutius,in verbo,ſi abſq; liberis moreteiūr,nu.4.extr. de teſta.ſequitur etiam Alcia.in d.§ amicos.Illudque refert Iaſ in dict.l.exigendi,col.5.verſ.adde etiā illud, vbi tamen hoc nō firmat,& ipſe alibi ſubobſcurē reprobar,videlicet in d.l.Titia,in prin.col.6.ff.de verb. oblig.& apertius Soci.in repet.l.cùm auus,col.3.verſ. ſecundò inſertur.ff.de condit.& demon. vbi reſpondet omnibus rationibus Barb.

106 Et certe etiā in noſtro principali caſu aducrtēdū eſt,quòd Soc.d.cōſ.49.li.3,nō aſſerit ſolā amicitiā ſatis eſſe,vt ceſſet humus l.noſtra; præſūptio & dispoſitio.Neq; ſi aſſereret,verū eſſe crederē,tu per ea quę ſuprà in prin huius q.diximus,tū quia omnia quæ diximus de æquanda aut præponenda amicitia cōſanguinitati,intelliguntur in us tantū,quæ nihil ad naturā pertinent, vt etiā diximus ex D. Thoma Aquina. At paturæ ſimul & parentū votū filios ad bona ipſorū parentū admittit.l.ſcripto,in fi.ff. vnde liberi. Ideo & hic liberi amicis ſunt præferendi.Quod probē intelligens Solon Athenienſis legiſlator potuiſſet prin voluntate cuiuſq;,niſi ſupereſſent filij, hæredem conſtitui:& ſic viſus eſt,vt ait Plutarchus,amicitiam propinquitati,& gratiā neceſſitudini , etiā in ſucceſſionibus bonorum præferre , præterquam tamen filiorum,quos is nuncupatim excepit.

Liberi amicis præferendi.

Niſi alia quæque concurrant.

107 Quòd ſi cum magna amicitia alia quoque concurrerent,ex quibus veriſimile eſſet arbitrio boni viri donaturum ſuiſſe qui donauit , etiamſi de ſuis liberis cogitaſſet , vt in caſu à quo loquitur Soci.ipſe d.conſil.49.tunc non dubitarem quin ceſſaret huius l. diſpoſitio , per ea quæ ſuprà diximus in princ.num.84.in.p.nec ſolum ceſſat.Ideo & Bal. hic in l.fed.in adde.& Aug etiam hic dicit,quòd ſi donatio eſt parua,& donans & donatarius ſint magna affectione coniuncti , ita vt veriſimiliter donans hanc donationem fecerit , etiā ſi cogitaſſet de liberis , certe non ſecus ac de illis ſi parentum.item liberorum.

Vides

Vides igitur Bald.& Ang.cum magna affectione cõtingete modicitatem dotis, vt non habeat locũ hæc l.An autem ſola modicitas,& qualis ſufficeret, dicemus plenè infrà,in verbo,omnia, vel partem aliquã, vbi videbis. Ad id autem quod diximus de clauſula codicillari,reſpõde ex iis quæ diximus ſuprà in prin. verſ.81.incip.nam ſolti omnium , &ſeq. & in noſtro tractatu priuilegior: priuilegio 85. prærauſæ. vbi apertè oſtendi ſimplicem amicitiam non habere vim clauſulæ codicillatis.

An ſit reuocationi huius l.locus in donationibus inter virũ & vxorẽ.

108 At longè maius dubiũ eſt in donatione quam facit vir vxori,aut è diuerſo vxor viro.Nã hæc coniunctio atq; amicitia cæteras facilè ſuperat,cùm ſint vir & vxor vnũ corpus,vna caro,vna penè anima, vt plene diſſeruimus in noſtris legibus connubialibus: ſitq; ſcriptũ,Relinquet homo patrẽ ſuũ & matrẽ, & adhærebit vxori ſuæ,vt ſuprà diximus in prin.huius l.nu.12.incip.ſed vt redeamus. Quibus & illud addiderim,quod Ang.eõſ.109.incip.in dicto teſtamento, col.2.fing. aſſerit, id quod dici ſolet de vxore relicta domina & maſſaria,per gl.& Doc.in auth. quod locũ. C.de ſec nupt.cũ ſi.habete locũ & in matre ſimiliter relicta domina & maſſaria,cũ quis,inquit,magis afficiatur erga vxorẽ quàm matrẽ,ſi igitur in vxore obtinet,multò magis in marte.Et ante illũ in eadẽ ſententia fuit Bart.ſubdubius tamẽ,& Bal.conſtantiet in l.Titia cùm teſtamento.§.vlt.ad ſi.ff.de leg.2.

Ratio donationis inter virum & vxorẽ prohibita.

109 Ex hoc autem ingenti virorũ amore in vxores,ptoni ipſi ſunt ad donandũ vxoribus, quod animaduertentes iuriſconſulti , huiuſmodi donationes inter virũ & vxorẽ prohibuerunt , adiicientes hanc inter alias tationẽ,ne mutuo amore ſe ſpolient. l.1. & ſeq.ff.de dona.inter vir. & vxor. Igitur ſi viri non retrahantur ab his donãtionibus pro ter ſuam ipſorum ſpoliationem,nec propter filiorum quoque veriſimile eſt eos retrahi, cùm pr.eſentiot , proximiot, propior ſit ipſorũ cauſa,quàm filiorum,arg.l.2.C. de pat.qui fili.diſtra.præſertim nõdũ natorũ, de quibus hæc lex loquitur,& vt eſt in vetere ptouerbio, γνὴσιον κρέμασον ἐκ νοὸς id eſt, genuinum ſuſpende propius , & ſimplicius apertiuſq; apud Terentiũ in Andria , *Hunc proximum ſumpſi mihi.* Ex quo fit,quòd cùm veriſimiliter nõ deſinat pater ob filios donate vxori, nõ habeat locũ hæc l.ex iis quæ diximus in præced.q.& alibi ſæpe.

Huiuſmodi donationes matrimonio non reuocantur.

110 Præterea in huiuſmodi donationibus non tantùm vertitur filiorum præiudicium,quàm ſi aliis extraneis eſſet donatum,cùm filij æquefint veriſimiliter ſuæ matri,eui à patre donatũ eſt,ſucceſſuri , ac patri ipſimã ſperandũ eſt quod bona matris ad filios ſint peruentura,arg.l.nam & ſi parentibus,in prin.ff. de inoff.teſt.& l.ſcripto.ff.vnde lib.cũ ſi.Ex quo etiã veriſimile eſt,patrẽ vxori donaſſe, vel ſi de liberis cogitaſſet.Et licèt poſſit contingere,quòd pater donans prior deceſſat relicta vxore donataria,& liberis communibus,ita quòd tunc intereſſet liberorum donationem factam nõ fuiſſe.quia cõfeſtim poſt mortem patris,non expectata morte matris, res donatas accepiſſent tanquam ex hæreditate patris , tamen id obſtare non poteſt,quoniam attẽditur veriſimilis mens donantis, quæ fuit tempore donationis, & ex ea vel reuocatur,vel non reuocatur donatio tempore natiuitatis liberorum,quicquid poſtea contingat, vt not.per Bart. & alios in l.Titia Seio.§.imperator. ff.de lega.2.& dicemus late infra in verbo,omnia vel partem aliquam,nu.14.incip. verum attende lector, & in verbo,ſuſceperit liberos.nu.161.incip. ſed hoc rurſum in dubium vocatur, cum multis ſeq. Ex quo etiam non obſtater,ſi diceretur quòd vxor poſt mortem patris poſſet alium virũ ducere, ex quo & alios pariat liberos , qui ſibi ſicuti & liberi ex priore matrimonio in re donata ſuccedãt, ſcilicet ex ſtatuto vel conſuetudine,quia de iure cõmuni ſolt filij partis qui donauit,ſuccederẽt,per l. fœminæ.C.de ſecũd.nupt. quia etiam id quod ſuperuenit,non attenditur , ſed ſola mens quæ fuit tempore donationis,vt diximus.

Etiãſi confirmatio.

111 Et pet hæc Phil. Corn.conſ.194. videtur in præſenti,col.2.verſ. & maxime hoc dicendum videtur,& col.ſeq.verſ.item ſecundò valẽt, lib.3. negat reuocari huiuſmodi donationes factas vxoribus natiuitate liberorum. In qua etiam ſententia eſt Alex. conſ.162. viſis his quæ copioſè,col.2.verſ.nec obſtat lib.6.vbi dicit de hoc eſſe caſum in.§.dotes,in auth. de nupt.& in l.1.C.ſi dos con. mat. vbi ſi mulier in contractu matrimonij fecit pactũ cum matito,quòd ipſa prædeceddte, matitus lucrerut dotẽ,ſi ipſa prætmoriatur ſuperſtitibus ex eo matrimonio liberis,nihilominus tenet pactum,& lucratur maritus dotem. Nam vt dicit ipſe Alex.ex hoc veriſimilitet non inferrur magnum liberis ſucceſſionem patetoam tandem habituris. & ita hac te donata potiturus ex præſumptione l.vt cauetur in d.l.ſcripto, in ſi.ff.vnde libe. Sed circa hunc caſum vide quæ dixi ſuprà in præfat.noſtræ l.nu.69.incip.ſed hæc iorellige, vt videlicet, & quæ dicam latiùs infrà in verbo, donatione largitus, in 16.q Sed & hanc eandẽ opin. vt videlicet hæc l.non procedat in donatione viti & vxoris,tenet Franc.Ripa qui ſolum Corn.citat,lib.3. reſpon.c.2.col.vlt. ea quam diximus ratione , quòd filij ſunt ſucceſſuri donatatio.

Donatio inter virũ & vxorem Hæc lex non habet locum in donatione remuneda.

112 His autem Corn.& Alex.rationibus,& alia addici poteſt,minimè,ni fallor,contemnenda,nam iſtæ donationes inter virum & vxorem,nullius ſunt momẽti,per totum tit.ff.& C.de dona.inter vir. & vxo. & ita quidem nullius momenti , vt ipſo iure nõ valeant,per tex.expreſſum in l.3.§.ſciendum.ff.eod. tit. ſed id tantùm habent,quòd morte donantis confirmantur , ut ibus vulga. At hæc l. noſtra non poteſt habere locũ,niſi in donatiune valida, ex qua ſtatim transfertur dominium in donatatium,nullo donanti relicto arbitrio,vt patet ex illis verbis noſtræ l.reuertatur in eiuſdem donatoris arbitrio,quæ nõ poſſunt adaptari niſi ad ea bona quæ deſierunt eſſe donantis,ab eóque veluti abierunt & in dominium donatarij tranſiectunt , rurſúmque ac retro ad donantẽ redeunt.nam id ſignificat verbum,reuertẽdi,vt ſcribit Bart.in l.vt quiſque.C.de omni agr.deſer.li.11.per tex.ibi,& Lucas Pen.in l.reſtaurationi. C. de diuerſ. ptæd.eo.lib.11.& [illegible]c. & Phil. Dec.1.1. ille ad ſi. hic col.3.verſ.quãtum verò.C.de pact.& ante hos gloſſ. in l.interdum.§.vlt. ff. de acq. poſſ. & Rabi Moyſes Aegyptius lib.Perplexorum 1.e. 23. in id trahens iſſud Oſeæ 5.Ibo,& reuertar in locũ meum.Cui ſimile eſt illud Ezech.1.Animalia ibant, & reuertebãtur, nec minus id probat illud Exodi 4.vadam, & reuertar.& iterum vade,& reuertere,& Deut. 20.Vadat & reuertatur & Prou.3.Vade & reuertere,& illud quoque Matth.12.Reuertar in domũ meam,vnde exiui. quod reperitur in eap.reuertatur.de pœn.diſt.4.& illud Tullij Philip. 9. ſtatim poſt princ.Ser.Sulpitius cum aliqua peruenienti ad M.Anto.ſi e profectus eſt,nulla reuertendi. Et hoc probatur in verbo, redeundi, quod eſt eiuſdem ſignificationis,in eap.contta Chriſtianos,& ibi glo.1.de hæreticis,lib.6.& in l.ex facto ad fin.ibi,itutas & reditutas.ff.de hære.inſtit.& in d. l.qui mittuntur.§.vlt.ibi,dum eat in eaſtra,& redeat. ff.ex quib.cauſ.ntaio. & apud Ciceronem Phil.12.Celeritet iſti & rediſti. & Phil.12.Iſſe & reduſſe me putarote. Et in oratione pro P. Seſtio , Hunc ego reditum repudiarem , qui ita ſlotens ſint , vt vereat, ne quis me ſtudio gloriæ putet idcirco exiſſe, vt ita redirem. Et Exod.32. Ite & redite de porta ad portaot Et in verbo,reddendi:quod vt manifeſtum eſt,

Reuertendo verbum.

Redeundi.

Reddendi, vide in vu.

ſeq. inſe-

eiuſdem eſt natutæ,in l.t.§.eleganter.ff.depo.& in l. cùm quidã vxori,ff.de leg.2.& in l.3.§. ſi quis ſeruũ, & iterũ in l.Stichum,§.ſi hæres.ff.de ſtatu lib.& in l. verbũ reddendi.ff.de verb.ſigni,quod ſcribit Alex.in l.ſi vel metus.col.1.C.de his quæ vi met.cau.fiunt,& conſ.92.perſpectis,col.2.verſ.hoc etiam facit , lib.1. & Soc.conſ.153.in cauſa domini.col.5.verſ. ſed præmiſſis nõ ob.lib.2.Ex quo eſt illud Tullij in 2.in Verrem actione,Idem iſte prætor monumenta antiquiſſima patrimregum locupletiſſimotũ , quæ illi ornamento vrbibus eſſe voluerũt,parrim etiã noſtrotum Imperatorũ,quæ victores ciuitatibus Siculis aut dederunt,aut reddiderunt,ſpoliauit.& in 3.in eundem acti.Cogita,quo loco ſis:quid dare populo Ro.quid reddere matoribꝰ. tuis debeas. & lib. 1. Officiorum. Duo inquit , ſunt genera liberalitatis : vnum dandi beneficium,alterum reddẽdi.& in oratione ad Equites Rom.anrequam iret in exilium.Neq; enim peto, vt mihi deris vitam,ſed datam repeto,vt reddatis. Et Plin.Iun.lib.epiſt.8.ad Rufinum epiſtola,cuius exordium eſt.Falſum eſt.Neque reliquiſſe opes filiæ , ſed reddidiſſe quibus auctus per filiam fuerat. Et in Panegyrico:Ille illi imperium dedit,tu illi reddidiſti.Et huc quoque ſpectat illud Virgilij lib. 2.Æneid.

--Illos patefactus ad auras
Reddit equus.

Vbi Seruius reddit,inquit,quaſi debitor:vt

Redditus his terris.

Et Horatius lib.earminum 1.Ode 3.

Nauis quæ tibi creditum
Debes Virgilium finibus Atticis
Reddas incolumem precor.

Redhibendi. Repetendi. Et idem de verbo redhibẽdi,l.redhibere, in princ.ff. de ædi.edic.Atque etiam de verbo repetendi,in rub. ff.ſi cert.pet.& in rub.ff.ſol.mat.& ibi doc. Et apud Liuium li 3.ſecundi belli Punici.Appius magno conatu nullare geſta Meſſanam repetit:tuam hinc pau-

Reſtituendi. lò antè digreſſus fuerat.Atque etiam de verbo reſtituendi,gl.no.in l.mancipia,in verbo,aduocãdum. C. de ſer.fugi.quæ dicit eam l.non habere locũ niſi mãcipium cum effectu aduocatũ fuerit,ſcilicet ſi re vera fuerit,propter verbum reſtituendi,quo ea lex vtitur. Cuius glo.auctoritate doct.Iac.Bur.Fran.Ramp. Ang.Saly.Raph.Folg.& Alex.in addi al.ibidicunt, quòd ſtatutum vi turbans aliquem in poſſeſſione puniarnt certa pœna. & reſtituat poſſeſſionem,non habet locum, niſi in eo caſu quo eſt fieri reſtitutio, vt qua ablata eſt poſſeſſio. Et id ſequitur Roma. qui eam gloſſ. ſing. dicit ſingu. 491. ſtatutum punicns.& Plnl.Dec.in l.1.col.4 nu. 14. C. de eden. & 259. viſis his, col.pen.in ſi.& conſi 540.quæritur, colum.1.& cõl. 191.text,in l.t.col.1.verſ.& prædicta & Hier. Granus conſi. 63. exchemate , col. 2. verſ. quinto confirmatur , lib. 1. Quamuis aliud dicant Bald.& Paul.Caſt.in d.l mancipia. Sed tamen illam glo. dicit valde not Soc.in l.de diuiſione,col,2. verſ. ex quibus inferru . ff. ſol. mar, & ex ea dicit quòd ſtatutum quo maritus deber lucrari partem dotis,& partem reſtituere,non habet locum in dote promiſſa rantùm & non tradita. De quo tamen vide Saly.inl. ſi conſtante, col. 2. verſ. nota ad quæſtionem. C. de donat.ante nupt. Ange.conſ.158.viſo puncto prædicto, & conſ. 180. ad euidentiam,col.1. in fi & Alcia. in l.reſtituere. de verb. ſign. & quæ nos diximus in tract. Retractuum,in ſi.nu.30. imò verò , & ſeq. & iterum nu.57.ideo ſinur. Quibus ſuccinit illud Terentij in Andria , *Factum ut ego rem me accepiſſi locum.*

Relabendi Remeandi ſi Et de verbo relabendi , Dona. conſ. 122. qua reuertendi, alternate ſi Et de verbo reuendendi,Bal cõſ. 491.punctus ſuper quo ſunt infraſcripta ſtatuta, col. 3.verſ tertius caſus lib.1.& Demi d.cõſ.22.& Com. 338.videtur primo aſpectu,col.vlt.ante fi.lib.1.Et de verbo,recipiẽdi,habes text.in l.cùm vir vxori.§.mu- *Recipiendi.* lier.ff.de dot.prælc. cùm dicitur , dotem enim recepiſſe eam magis,quàm accepiſſe.& in l. qui ſic ſoluit. ff.de ſol.vbi ita ſcribitur,non alienãtur nummi , qui ſic dantur vt recipiantur. Et apud Tullũ in Catone matore , cùm Salinaror,qui amiſſo Tarenti oppido gloriaretur,& diceret,mea opera Q. Fabi Tarentum receptiſti,certè,inquit ridẽs:nam niſi tu amiſiſſes,nũquam recepiſſem.Et Liuius 3.decad.li.7. vbi de eadẽ re loquens,neque enim,inquit, recipiendum fuiſſet, niſi amiſſum foret,& ante lib.ſcilicet 6.eiuſdẽ decad. de Syracuſis loquens,Vtbẽ recipi non capi.Ideo illa verba huc cõgruere non poſſunt,cùm res donata ſẽper manſerit in arbitrio,dominio ac voluntate ipſius donantis,vt eſt tex.expreſſus in l.ſed interim,in prin. ibi,dominium apud eum remanet qui donauit.ff.de donat.inter vir.& vxo.& in l.quæ iam nuptæ,eo.tit. vbi ita ſcribitur,quæ iam nuptæ marirus donauit,viri manent.& in l.ſi id.in prin.eo.tit.vbi & ſimilis eſt tex.& in là matiro.C.eo.tit.& in l.ſi liqueat, ibi, de cuius ſubſtantia prohibente matrimonio non poruit exire.C.de inoff.donat. Et id quidem hinc clarè apparet,quia eam rẽ poteſt maritus non obſtante tali donatione quibuſlibet obligare,vẽdere,& alias alienare.l.ſi marirus tuus. C.eo. & l.cùm hic ſtatus.§. ſi *Redit ad principale inſtitutum.* marirus.ff.eo.& not.in c.vlt.ext.eo.quoq; tit.Et hoc argumenri gencte vtitur. Soc. in alio tamen caſu loquens,in d.l.t.in fi.C.de pact.vt ſcilicet neceſſe ſit vt res donara facta fuerit ipſius donatarij,vt hæc l. habeat locum,propter verbũ reuerrarui,quo ea vtitur, quod & ſimiliter facit Ant.Rub. conſ. 99. viſo caſu, col.1.vet.ſecundò videtur. & Ias. conſ. 154. in cauſa mota,col.anrep.verſ.nono priucipaliter,lib.2.Et generale eſt,vt quibus verba legis non conuenunt,lex ipſa locum non habeat.l.4.§.1otues.ff.de dam.infect. cùm ſi.à me ſuprà adductis in prin. huius gl. Quanquam contra hanc rationẽ videtur eſſe tex.in l. ſi inter.ff.de reb.dub.quæ vtitur verbo,reddendi, in donatione viri & vxoris,cùm ibi dicitur,ſi inter virum & vxorẽ donatio facta fuerit,priore defũcto,cui donatũ eſt,ad eum res redit,qui donauerat.Et rex. qui loquitur in noſtrò verbo,reuertendi,in l. ſi poſtulauerit.§.pe.& ibi gl.in verbo,reuerſum.ff.de adul. vbi reuerſuros pro remanſuros ponitur,niſi dicas in illis locis vtrumque impropriè poni , vt alʒquando de verbo reddendi ſcribitur in l.verbum reddendi.ff.de ver.ſign.vbi glo.& cæteri,& præcipuè Alciat.

113 Illam tamen rationem ira cõfirma;nam quod *Quod ab initio nullũ eſt, amplius retractari non poteſt.* nullum eſt iam ab initio,cuiuſmodi eſt hæc donatio, amplius annullari,retractari,renocari,rũpi, infringi, reſcindi nõ poteſt.l.nã & ſi ſub cõditione.ff.de inoff. tnpr.& irri.teſta. Igitur hæc quæ reuocat , retractat, infringit donationes,nõ poteſt procedere in iſtis donationibus ex ſe nullis. Ideo & in ſimili Pau. Caſt. conſ.82.in iſta donatione,in 2.dubio.li.2. hac eadem ratione cõcluit, quod ſtatutũ requirẽs conſenſũ propinquorũ in contractibus minorum aut mulierum, non habet locum in donatione viri & vxoris,vtpote quæ ſit nulla & inurilis. de quo nos latius diximus in noſtris commentariis conſuetudinum,in eo. § in quo leges connubiales conſcripſimus,in gl.1.in 1.q. ad ſi.Et hoc quoq; confirmatur , quod ſemper ahàs. vbi ſit mentio de re quapiam,videlicet cõtractu,inſtrumento,ſententia , teſtamento , & id genus aliis, intelligitur ſe valdis & vtilibus.l.4.§.condemnatũ. & ibi Doct.ff.de re iudic.& l. 2. ff. quemad.teſt.ape. cum malus tit.& concordã à me adductis in noſtris illis commentariis conſuet.tit. §.1.in gloſſ.2.in 2.q. & iterum in.25.in §.1.in glo.2.in 2.declar.

Donatio inter virum

114 Superioribus quoque rationibus addi & hæc poteſt.

Vxorem liberè potest revocari.

poteſt. Nam donatio inter vir. & vxor liberè poteſt revocari & tacite & expreſsè. d. ca. vlt. de dona. & là marito. C. de don. inter vir. & vxor. cum ſi eum agitur donans munitus ſit communi ſuxilio, & mero iure atque ordinario, cùm libitum fuerit, non debet ei tribui auxilium huius l. extraordinarium, aut (ſi mauis loqui cum Tullio, li. 5. epiſt. ad Attic. extraordinarij, quanquam & extraordinarium etiam ſit verbum ipſius Tullij in actione in Verrem 3. non ſemel & iterum in 4. & 7. & in oratione ad Pontifices pro domo ſua, & epiſtola ad Brutum, & in Phil. 3. iterumque in 11. ſæpiſſimè & in oratione pro P. Seſtio, & pro Roſcio Comœdo. Sequitur inquam, non competere hoc remedium extraordinarium quidem & exorbitans à iure communi, vt ſuprà plene probauimus. l. in cauſa la 2. in princ. ff. de minor. cum ſi. nam & videmus remedium inofficioſæ donationis aut teſtamenti, quod huic eſt admodum confine & cognatum, non tamen adeò extraordinarium, nec exorbitans, non competere, vbi alio remedio conſulitur. l. Papinianus § ſi quis impubes. ff. de inof. teſta. & §. tam autem, Inſtit. eo. tit. Idque etiam ſi aliud quoque extraordinarium remedium competit, videlicet reſtitutio in integrum propter improbabilem donationis enormitatem aut donantis ætatem non legitimam. l. ſi filius & ibi Bal. & l. cùm donationibus. C. de inoffi. dona. Adeò hæc remedia ſunt extraordinaria, vt aliis etiam extraordinariis cedant. Nam & Bal. ex d. l. ſi filius, no. remedium magis extraordinarium ceſſare ob minùs extraordinarium. Ad quod etiam illum tex expendit. Soc. conſ. 177. ſuprà ſcripti, col. 3. verſ. confirmatur illa op. li. 2. & laſ. qui eum tex dicit ad hoc no. in l. in prouinciali. §. ſed ſi in loco col. pe ver. vltra Bar. ff. de noue. nun. quanquam id non admittit Zaſius in ſuis ſingularibus intellectibus iuris, quo loco ordinariorum & extraordinariorum naturam explicat. Sed ego prioribus accedo. Ideque præſertim, obtinet cum non plenius ſiue ueriùs, non breuiùs ſiue expeditius, non aliàs vtilius aut commodiùs, huius l. remedio incurratur, quàm illo ordinario, ſi patet ipſe voluerit, in cuius voluntate & arbitrio eſt vtrumque remedium. Quam ob rem non obtinet quod ſcribitur in l. 3. §. ex hoc edicto ff. nau. camp. ſtab & in c. 2. & ibi gl. in verbo confeſſione. de in integ. reſt. li. 6. & in gloſſ. l. vlt. C. ſi aduer. rem iud. & apud Paul. Caſt. in d. l. ſi filius loquentem in caſu illius l. Pan. in c. ex parte. col. vlt. de teſtim.

Remedium magis extraordinarium ceſſat ob minùs extraordinarium.

Quid ſi non reuocet eam ſuſceptis liberis.

115 Denique ſi pater ſuſceptis liberis non expreſsè reuocet, quod libere facere poteſt etiam non ſuſceptis, euidenter oſtendit, eo ſemper animo vel à principio donationis fuiſſe, vt ſi de liberis cognouiſſet, nihilominus donauiſſet, vt. li. 3. C. de inoffi. teſt. Super quo vide quæ dicam latiùs infrà, in verb. donatione largitus, quo loco diſſeremus de donatione cauſa mortis, quæ ſimiliter eſt renocabilis. Sed hæ poſtremæ rationes tunc tantùm locum habebunt, ſi liberi naſcerentur patri viuenti, non etiam ſi mortuo, aut ignoranti vxorem ſe prægnantem relinquere.

Hæc lex non habet locum in donationibus viri & vxoris.

116 Hæc omnia eò ſpectant, vt non habeat hæc l. locum in donationib. viri & vxoris, quæ ſunt Corn. Alex. & Fran. Ripæ, vbi ſuprà ſententia, vt iam diximus. Tamen Fran. & Soci viri maximæ inter recentiores ſcriptores auctoritatis, dum aliud aguntpoſſent plenique videri poſſe diuerſæ ſententiæ, vt ſcilicet hæc l. obtineat etiam in donatione facta vxori. Nam in l. moribus, quæ eſt 2. vterque col. pe. etiã in alia hanc noſtram l. ad excluſionem matris ob liberos, in caſu de quo quæritur, verùm ne quis in hoc erret, non in id aduocanda hanc l. vt filij præferantur vxori ob illum parentum in filios amorem & affectum, quo l. noſtra innititur, ſed ad alium finem, vt ibi videre licet, ne hic fruſtra ſtudeamus. Sed quod minus ambiguum eſt, ipſe Fran. Ripa ſibi contrarius in hac ipſa l. in 48. qu. apertè tenet hanc l. obtinere in huiuſmodi donationibus, ea ratione motus, quod vxor donataria, vt eſt ſexus vitio ac natura mobilis, poterit conuolare ad ſecundas nuptias, & ita filij defraudabuntur. Cui ramè rationi ſuprà reſpondimus ex Corn. ſententia. Sed & in hac ſententia videtur fuiſſe Anto. Rub. conſilio 111. viſo inſtrumento. vbi nimirum copulatim loquitur de donatione facta vxori, & præ'ponit eam reuocari, niſi aliud obſtet, quanquam in hanc rem ſpectatum non diſputat.

Non eſſe veriſimile vxorem magis diligere vxorem quã liberos.

Hæc lex habet locum in vxore inſtituta.

117 Et pro hac opin. facit vltra rationem Ripæ quod ſcribit Angel. legum interpres celeberrimus, conſi. 144. ad primum dico, col. a. non eſſe veriſimile. quòd quis diligat vxorem magis quàm liberos. per l. cùm acutiſſimi. Cod. de fideicomm. & l. generaliter Cod. de inſti. & ſubſtitu. ſentiens eas leges ex quibus gl. hic & omnes vbique aſſumunt deprauãrunque rationem & animam huius noſtræ l. habere locum etiam in vxore ſubſtituta filio, vt videlicet non ſit locus ſubſtitutioni vxoris, ſi filio inſtituto naſcantur liberi. In quã ſententia ante Ang. fuit gl. in l. Lucius, & ibi Bar. col. 1. ff. de vulg. & pupil. vbi dicunt non præſumendum patrem præferre vxorem filio ſed potius filium vxori. & allegat etiam Bartol. dict. l. cùm acutiſſimi, & l. cùm auus. ff. de cõd. & demon. & idem quoque voluit etiam gl. in l. precibus, in gl. vlt. in fin. & ibi item Alb. col. 3. nu. 67. in fin. & Bald. etiam in ſi. C. de imp. & ali. ſubſt. & Bar. in l. 2. in prin. col. 2. lt. verſ. quamò dixi, & ibi etiam recentiores. ff. de vulg. & pupil. Calca. conſi. 18. viſo dicto caſu, ec l. 2. verſ. c. quarò idem dicit. Alexan. cor ſil. 68. viſo teſtamento, col. 3. verſ. & pro hoc etiam, li. 2. Franc. Arct. conſ. 40. præſupponitur in facto, col. 2. verſ. in contrarium. & iterum conſ. 167. eodemque vlr, eleganter & ſubtiliter, col. 1. quibus locis etiam allegat d. l. cum acutiſſimi. & ipſe Corn. conſ. 239. incip. videtur prima facie. col. 1. li. 2. vbi & citat d. l. cùm acutiſſimi. & laſ. in l. ſi pater ante ff. de vulg. & pupil. ubiſup. & Steph. Bertr. cõſ. 307. ponunt in facto, eõi vlr. li. 1. & conſ. 40. cuius eſt ſimile initium, nu. 5 li. 2. Ex quo fit quod ab ſimili ratione hæc l. quæ ex illis legib. deducta eſt, locu etiã vt illæ, obtineat in huiuſmodi donationib.

Contrarium probatur.

118 Verùm illæ leges quæ illorum ſunt omnes aut præcipuum fundamentum, nihil omnino loquuntur de marito & vxore, & contra ea quæ dicunt, ſi *dicantur* prægnati id quod dicit Bar. ſibi in hoc contrarius, in l. patri Seuerinam. §. Solus. ff. de cõdit. & demon. coniuges ſe inuicem plus diligere, quàm propriis filios. cum ſubſcribitur tex in l. lex quæ tutores, verſicles enim non ſolùm. C. de admi. tut. & quod per illum tex. dicit Bal. ind. l. precibus, col. 5. verſ. quid ergo ſi pater non idoneos. C. de inoffi. & ali. ſubſt. Et quod, quid Quintilianum inuitorum, ſi is eſt, Declam. 6. patri ſuſpectam dicit, Idum & vnum Dei cre non poteſtas tol. dicit tibi quem magis amabas, ſi licet vni m. ſ. ſubdit, Stite iam lachrymas, maritum reducem & incolumem accipe. Et quæ ſuprà d. vxores in prin. huius q. Ideoque & Fran. Ripa qui vtique op. d. ſuis in locis ſecutus eſt, vt ſuprà diximus, talibi tamen de hoc dubitauit, vide licet in hac ipſa, in l. 14. qua il. in fin. Adeo ſibi male conſtat in hac re.

Facilius donationes inter virum & vxorem.

119 Nec omittam quoſdam, vt audio, eſſe maximi in Gallia nominis, qui de hac re conſulti reſpondere id eſſe ſupernacuum quærere, quoniam in huiuſmodi donationes quæ morte confirmantur, longè facilius reuelẽtur ſiue donationis cauſa mortis aut vltimæ voluntatis, per nos per gl. & doctos. in auth. ex teſtamento. C. de collat. & in l. f. hæc cuius. C. famil. hercis. & in l. vlt. C. de vſuc. pro donat. & in l. 2. §. ſtrum, in vi-

bo, pro hærede, & ibi Ange.ff.de vſuca.pro hæred.& Bal.conſi.29.caſus, vt donauit, col.2.verſ.ſolutio illã quæſtionem, li.1.In quibus negant locum eſſe hanc l. Quos ſatis refellit ea ratio, ſi nulla alia eſſet, quòd donationes factæ in vltima volũtate aut cauſa mortis inter virum & vxorem, iam ab initio valent, vt quæuis alia donatio facta cauſa mortis, inter extraneos: vt de vltima voluntate eſt tex.in l.vlt.ff.ſi quis alii.teſt.prohi.& in l 2.& ibi glo.Bart.& alij ff.de dot. prælcg.& in l.1.§.pen.ff.de hæred.inſtit.& in l.vxori vſumfructum.& l.vxori meæ.ff.de vſufruct.leg.& in l.vxori.in prin.& in §.1.ff.de leg.3. & in l.ſi ita ſcriptum.in princ.ff.de lib.& poſth.& in l.vlt.C.de inſt. & ſub l.& auth præterea. in fin.C.vnde vir & vxor, & l.1.§.ſciendum.C.de rcivxor.actio.& in c.ſi pater. & ibi Per.Anch.in 4.not de teſta.li. 6.& voluit Bald. in l.1.col.10.verſ.viſo de eſſentia.C.de ſumma trinit. & Rom.conſ.59.in ptopoſita quæſtione, col.1.verſic. quintò quia video. Soc.conſ.75.difficultatem, col.1. l.3.& Phil.Dec.conſ.540.quæritur in effectu, in prin. & doct.vbique.

Confirmatio ſupradict.

120 De donatione autem cauſa mortis, eſt tex.in l.ſed inrerim.§.1.& in l.vxori ſuæ, & in l.ſi eum ſeruum.§.vlt.& l.ſi eum qui.§.ex quib.& in l. quod autem.§.vlt.& duabus.ll.ſeq.de dona.inter vir.& vxor. & in l.vbi ita donatur.ff.de donat.cauſ.mort.& in l.ſi mulier.in prin.ff.delega.3.& voluit Paul.Caſt.cõſ.61. notandum eſt primò quòd licèt, poſt prin.li.2.& itetũ conſi.75.notãdum eſt quod præfatu, in fin.eo.li.2. & Alex.qui hoc aſſerit indubitanter procedere, conſ. 152.in cauſa & lite.col.3.ver. etiam ſi recte. lib. 6. & Corn.conſ.124.licet in hac conſultatione, col. 1.li.4. Franc.Aret.conſ.74.diligenter & mature.col.2. verſ. ſecundò, quia ſi ita,& col.ſeq.verſ.non obſt.præmiſſis.& Philip Dec.conſ.196. in caſu propoſito, col. 1. verſ.ſed tamen his non obſtantibus. Quanquam in hoc vltimo fuerant qui diuerſum cenſuerunt, vt plene tetigimus in noſtris commentariis in conſuetudines victonum.tit 14.§. o.in gl.1.in 8.fal.Sed ij quidem erant toto cælo, quando pto priori ſententia inter alios tex. vnus ſit omni luce clarior in d.l.quod autem §.vlt.cuius hæc verba ſunt, inter virũ & vxorem mortis cauſa donationes receptæ ſunt. Et ſi hoc eſſet dubium, quod minime eſt, tamen ſatis conſtat donationem inter virum & vxorem non ſemper habere vim, quam habet donatio cauſa mortis: nam illa per ſolam rei donatæ obligationem renocatur.l.cùm hic ſtatus §.ſi maritus, ff. de donat.inter vit. & vxor. & l.ſi maritus tuus C.eod.& l.Mæuius.§.fundo.ff.de lega.1.Hæc autem minimè ſecundùm Ioan.Fabrum, §.teſcripſerunt, inſt.de légat.

Donationes inter virum & vxorem habent vim legatorum.

121 Non negauerim tamen hanc donationem intet virum & vxorem in quibuſdam habere vim legati aut fideicommiſſi, quod iam ſupra diximus, vt quoniam morte confirmantur, in ea ſit locus Falcidiæ, ſicuti in legato. l.cùm hic ſtatus in princ.ff. de donat.inter vir.& vxor.& l.in donationibus. C.ad l. Falcid. Sed hoc ſane non ttahendum eſt ad omnes caſus, vt iam ex iam dictis conſtat. Et quia etiam videmus quòd licèt text in dict.l.in donationib.nuncupatim dicat, quòd hæ donationes funguntur vice fideicommiſſi, tamen non veniunt in fideicommiſſum vniuerſale.niſi ſint in teſtamento nominatæ, vel id nominatim ſit dictum.l. ſequens quæſtio.& ibi Barto.qui eum text.dicit ſing.& alij.ff.deleg.2.& voluit Bal.in l.in 2.lect.col.3.co.11.& in d.l. in donationibus,& ibi quoque Barb in addi. illius, qui etiam dicit ſing.ad hoc d.l.ſequens quæſtio,& ibi item Corn. qui ex hoc dicit id quòd ſuprà diximus, videlicet cum tex.in d.l.in donationibus, non procedere quantum ad omnia. & idem Bald. poſt Dyn. in l.ſiliam, col.8.verſ.ſecundo op.C.famil hercil. &. Angel. qui etiam illum text. dicit ſing. in l.vlt. ff.de vſucap pro hæred.& ante hos Ioan.And.in addi.Spec.in.de dona.§.1.col.2.

Differentia huius modi donationum à legato ſine fideicommiſſo.

122 Nam & in aliis multis caſibus differunt huiuſdi donationes a relicto ſiue legato, aut fideicommiſſo. Nam primò, hæ donationes (quod iam diximus) reuocantur per ſolam rei donatæ obligationem, non etiam legata.l.1.C.de lega. § ſi rem.inſtit.eo. Secundò, in his donationibus requiritur traditio aut vera aut ficta. l.Papinianus.ff.de donat. inter vir.& vxor. De qua tamen late diximus in noſtro tractatu conſtituti, in prima parte.nu.48.hinc etiam fit.& nu. 52. nec interim, non item in legato aut relicto. aut alia vlti.voluntate.l.a Titio ff.de fund.& l.ſi tibi homo.§. cùm ſeruus.ff.de leg.1.& l.1.in fi.cum l.ſeq.tradta gl. de public. in rem actio. & l.ſi mortis cauſa donatio, in verbo vendicare.& ibi gl.ff.de donatio.cauſa mor. cum aliis concord.adductis ab Alex.in l.2.ff.de lega. 1.& voluit etiã Spec.ti de dona.§.1.col.vl.vert.donatarius.Bald.in l.ſi mortis. C. ad leg. Falcid. & in l.vt hæredibus.ff.de leg.3.& in l.ſi emancipatis.C.ſi quis alteri vel ſibi. & Ang.in l. 1. col.3. in authen.de hæred.& Falcid.& Franc.Aret.conſ.74. diligẽter & mature. col.pen. venio ad quartum; & ſatis declaratur ex not.per Bart.& alios in l.2.ff.de donat.cau. mort. cùm ſimi. Tertiò hæ donationes non requirunt additionem hæreditatis,gl.in d.l.filia. cuius,in gl. 1.in fi. C.famil.herciſc.& ibi Docto.ex quibus Ange. negat eſſe melioremin iure, ſed & eam dicit not. & ſing. quanquam alia eſt in l.poſt legatum. §.qui mortis in verbo legatario.in fin.ff.de his quib. vt indig & voluerunt etiam Docto.in dict.auth.ex teſtamento.C.de collat Bar.& Bal.in l.1. per illũ text.C.de donat.inter vir.& vxo.& Bald.in l.2.§.ſi quid.ff.de condit.indeb. & in l.1.in 2.lect eolum.3.de lega.2.& Pet. Iacob.rtul.de re in integ.reſtit. vt poſ. agi. reſciſ. perto.act. char.pen.verſ.ſecundò differunt. Et eſt bonus tex.in d.l.ſequens quæſtio, vbi hoc not.Bar.& Bald.ff.de lega.2. Legata autem neceſſariò requirunt adtionẽ, l.eam quam,& ibi not.C.de fideicom.& l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ff.de leg.1.cum fim.Quartò, huiuſmodi donationes requirunt inſinuationem, ſi excedunt quintos aureos.l.donationes,quæ eſt antep. C. de donat.inter vir.& vxo.& tenet Pet.Iacob. vbi ſuprà.& Bal.in dict.auth.ex teſtamẽto, col.2.verſ.concludo ergo quòd ſimplex.C.de collat.& Saly. in Lil. lud.circa me dii.eod.ti. Non etiam legata, vt per Bal. in d.auth.ex teſtamento, vbi ſupra.& Pet.Iacob.ti de condit,ex leg.quæ pro re dona.compe. col. 3. verſic. item nec in vltima, ſicuti nec donatio mortis.l.vlt.& ibi Bart. Bald. Saly. & Ang.C.de donat. cauſ. mort. Quintò, ex his donationibus non oriuntur tres illæ donationes quæ dantur pro legato ex l. 1. C. commu.de leg.ſecũdum Bal.in d.auth.ex teſtamento, vbi ſuprà. Sextò, in confiſcatione bonorum donatoris non veniunt res donatæ inter virum & vxorem, ſicut res legatæ l. ſed ſi mors.in prin.ff. de donat.inter vir & vxo. quem ad hoc dicit vnicum in iure Bal. in l.executorem, col.10.verſ. quæro, quidam timens. C. de exec rei iudic.& in ſua marga. in verbo, donatio, col.2.verſic.donatio quæ morte confirmatur.& Paul. Caſt.in l.poſt contractum, in vltim. verbis ff.de don. & Iaſ.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§. 1. col pen.in princ. ff.de verbo.obliga Fit tamen illi ſimilis in l.res vxoris.& ibi not.Ang C de dona.inter vir. & vxo.& in l.1. §. ſed tũm, verſic. nec eo mouemur.& ibi not. ff.de minor.& voluit etiam Bart. in d.l. poſt contractum, col.3.verſ. & prædicta vera,& ibi recentiores. & Bal.in d.authen.ex teſtamento, vbi ſuprà. Septimò quia quando hæ donationes confirmantur morte,

Legata neceſſariò requirunt adtionem.

Donatio inter virū & uxorem retractatur quoad dominium.

tetrotrahuntur ad tempus donationis. d. l. antepen. C.de donat.inter vir.& vxor. & l.si mortis causa inter.ff.de dona.eau.mort.& l.si is seruus,& ibi Bart.ff. de donat.inter vir.& vxo.Non item legata. dict.l.antepe.& iterum l.ex verbis,& ibi Bal.in prin. C.eo.tit. Quod tamen intelligas,vt illa donatio retrotrahatur quò ad dominium,sed non quò ad fructus, vt not. d.l.antepe.& in l.talis scriptura.§.vlt.per glo.& doct. ff.de leg.1 & per Bal.in l.si eum seruum.§. inter virū. ff.de donat.inter vir.& vxor.Paul.Cast.in d.l.si mortis causa. Licèt sit secus in donatione causa mortis. l.si mulier,quæ est 3.§.sed si habenti,& ibi Bal. ff.de leg. 3.Ex quo etiam vides aliud differmen inter huiusmodi donationes.Sed tu tamen hic vide Bar.in l.1.§.1.ff. de vsuc.pro dona.Bal.in l.vlt.col.1.versic.modò quæritut.C.eod.tit.Ang.in l.sub conditione,circa medū. ff.de sol.& Fran Aret.cons.17.consideratis,col.3.vers. venio nunc ad secundum. Octauò, hæ donationes confirmantur morte ciuili donantis.d.l.res vxoris.& ibi Ang.& d.l.sed si mors.in princ.ff.eo.& Io. Ang.in c.vlt.& ibi quoque alij, præsertim Iac.Zoch.qui hoc plenè disputat,extra de dona.inter.& vxo.& Bartho. Cepol.hæc sunt magna ex parte, in l.vltim.col.23.in patuis,versic.& huiusmodi donator, eum multis seq. C.de vsuc.pro don.& omnes propè, quos citauimus in 6.differentia. Aliud in legatis,l.eius qui. ff.de testā. Nonò, in huiusmodi donationibus nec traditio quidem valet,vt scilicet ex ea transferatur dominium.l. 3.§.sciendum.& ibi Bal.ff.de dona.inter vir. & vxor. At in legato secus,per l.Lucius.l.1.ff.de lega.1.& latè diximus in d.tractat.consilt.in 1. parte amplia. 13. Et idem de donatione causa mortis tradit Bal. in l.si eū. 4.inter vir.ff.de don.int.vir.& vxor.Decimò, quia in istis donationibus sufficiunt duo testes:in legatis autem aut septem aut quinq;,iuxtibus vulgatis: & hanc differentiam ponit Per.Iac.vbi supra,de integr.restitt.&c.Ex.quibus planè constat quòd supra diximus, non tectè inferri ex legato siue relicto ad donationē inter virum & vxorem. Nec tamen tam certum atq; indubitatum est,quàm illi existimant,id videlicet,nō esse locum huic l.in donatione causa mortis aut in legatis,vt patebit ex his quæ dicemus in verbo, donatione largitus.in 13.quæst.& seq.in quibus hæc latè tractabimus.

In donationibus inter virum & vxorem,traditio non est modus efficax transferendi dominium.

Tria libertorum genera.

121 Et hic huius glossæ finis esto, dum prius aliquid de huiusmodi libertorum appellatione diximus, quod ad multorum in iure nostro Incolum interpretationem pertinet. Caius,si is est,lib. 1.institutionum. cap.1.tria libertorum genera fuisse tradit. Nam aut ciues Romani sunt,aut Latini, aut Dediticij.Ciues Romani sunt, qui ex tribus modis, id est testamento, aut in ecclesia, sita enim vulgò legitur, id quod de autoris nomine inter alia multa me dubium facit.Aliquis autem æde sacra legit, aut ante consulem fuerint manumissi. Latini sunt qui per epistolam, aut inter amicos, aut comunij adhibitione manumittuntur.Dediticij verò sunt, qui poti admissa crimina supplicijs dedit,& publicè pro criminibus cæsi sunt, aut in quorum facie vel corpore quæcunque indicia aut igne vel ferro impressa sunt, & ita impressa,vt deleri non possint.Hi si manumissi fuerint,Dediticij appellantur.Sed inter hæc tria genera libertatum,ideo Ciues Romani meliorem statū habent, quia & testamenta facere, & ex testamento quibuscunque personis succedere possunt. Nam & Latini & Dediticij nec testamenta condere, nec sibi ex testamento aliorum aliquid dimissum possunt vllatenus vendicare. Tamen Latini certis rebus priuilegia Ciuium Roman. libertorum consequi possunt. Dediticij verò nulla ratione possunt ad ciuium Rom. libertorum beneficium peruenire.Nam Latini patronorum beneficio, id est, si iterum ab ipsis aut testamento,aut in ecclesia,sine,vt legit Alciat. æde sacra, aut ante consulem manumittuntur: ciuium Romanorum priuilegia consequuntur.Hæc ille. Ex quibus est illud Ausonij.

Ciues Romani.

Latini.

Dediticij.

Triplex libertas,capitisque minutio triplex.

Et ex iis quidem datur lumen Cornelio Tacito scribenti libr.13 eos qui vindicta manumissi non essent, aliquo velut seruitutis vinculo teneri. Ex quo potes intelligere solos vindicta manumissos,Ciues Romanos fuisse.De qua re etiam scribit Alexander ab Alexandro, vir & legum & literarum humanarum doctissimus,in lib.genialium dierum 4.c.10.de his autē tribus libertorum generibus habes in iure nostro.C. de dedi.liber.tol.& tit.seq.de latina liber.tol. & in §. libertinorum,Instit.de libertis.& in §.vlt.Instit.de success.liber.& in auth.vt liber.de cætero. §. 1. In quibus lucis eas differentias Iustinianus sustulit. Tu autem interim vide Angelum Politianum.qui Miscellaneorum centuria 1.c.83. quædam adducit ex Græcis institutionibus huc admodum pertinentia.

Triplex libertas.

Orcini liberti.

124 Nec prætermiserim Orcinos quosdam libertos in nostris legibus memorari,vt in l.tutela. §. planè,in 2.locis.ff.de legit.tut. & in l. duo socij, ff. de hæred.institut.& in l.4.§.hi qui ad libertatem.& iterum in l.cùm quasi §.quærendum.ff.de fideicommiss. liber.& in l.si is qui,in 2.locis, eod. titu. & in l.2.in prin.ff.de statu.lib.& in l.dominus seruum, in princ. duobus locis. ff. de pecu. leg. & in l. 2.§.per contractum. ff. de dot. prælcg. & in l. qui ob necem. ff. qui sine manum. ad libet. per. & in l.cùm testamentum, C.de iuris & fact. ignor. & in l.directis. C.de testam. manumiss. & in l.1. §. sed & si sub conditione. C. de Lati libe.tol.& in §. qui autem.Instit.de sing.reb.per fideicom. relict. Nec tamen satis apertè intelligitur qui ij sunt. Nam glos. in d. §. In qui ad libertatem, exponit Orcini,id est testatoris.Et similiter glos. in l. intestato.§.quòd si necem. ff. de suis & legit. hæred. & in l.2.C.de munic.& orig.lib. 10. Glos. autem in d.l.dominus seruum.& in d.§.plane, & tursum in d. l.qui ob necem,itemque in l.cum verò.§.subuentum, in verbo, directo. ff. de fideicom.libert dicit eos esse Orcinos, qui directò manumissi sunt. id quod etiam voluit gl.in §.1.in verbo,aditu,& in glos.seq. Instit. de eo cui libet.caus.bon.ad.li.vbi & illud quoque dicit quod glo.superior.Sed & glos.in d. l. cùm testamentum, dicit Orcinum sic dictum ab orco, id est manumissum ab eo qui tēdit ad orcum,sine ad mortem. vel ab orthos quod est rectum, quia directe est manumissus.Quod & idem dicit glo.in d. l. d rectis. C. de testam. manum. vbi subdit hinc orthodoxum dici.& etiam gl.in d.§.qui autem, vbi præterea dicit quòd potest dici ab orco, id est capio, qui multa capiunt manumissi in testamento.Alexander ab Alexandro in opere supe citato lib.3.cap.15.scribit quosdā arbitrari Orcinos libertos esse quos testator post obitum liberos esse iussit, ita vt hæres patronatus ius haberet, non ipse testator: nec aliud dicit quod est contra primam illam glos.& tex. in d.§.qui autem, quem postea subiiciemus.Alciatus libr.Præterm.ssorum primo, tradit Orcinum libertum dici,qui directam libertatem accipit, & quosdam ita dici ideirco tradidisse, quòd ab his manumittantur, qui ad orcum tendunt.Sibi autem placere vt orthinum legamus, quoniam ὀρθὸς directum significat. hinc orthodoxi,qui rectæ sunt opinionis in diuinis. Tamen si in Græcis scholis inris ciuilis etiam ὁ μὴ ἐπὶ τελευτῇ legatur,id est orcinus libertus, non orthinus. Caelius Rhodiginus lib. antiquarum lectionum 6. cap. 18.prioris editionis,& lib.10 cap. quoque 18. posterioris, Orcinos liberos, inquit, Iureconsulti ipsius

Orcinus liberus vocatur.

teſtatoris interpretantur, qui iam ſit in Orci familiã aſcriptus, & in peculio Proſerpinæ connumeratus; quod iiſdem prope verbis ante eum ſcripſerat Beroald.in commentariis Apuleianis lib.3.& nouiſſimè quoque volnit vir eruditiſſimus Gyraldus de Diis Gentium, lib.6 , vbi de Plutone diſſerit , qui Orcus quoque dictus eſt Noſtri legum interpretes paſſim videntur intelligere Orcinos dictos qui directam libertatem nanciſcuntur:vt præter gl.vbi ſupra,voluit Benedict.de Plumbi.in l.ſi is cui.ff. de fideicommiſſ. lib.& in d.l.2. ff. de ſtatu libet. dum trahit text.illos loquentes in Orcino ad libertatem directam. Et Alber.in ſuo lexico,in verbo,Orcinus,dum allegat illas gloſſ.Ioan.Fab.in d.l.ducentis,C.de teſtam.manumiſſ. Paul.Caſtr. in d. l. cum teſtamentum. C. de iuris & fact.ignor.& ante hos Azo in ſumma tit. de teſtam. manumiſſ.poſt princ. Cuius hæc propemodum verba ſunt: Directò quis videtur relinquere libertatem, cùm non ab alio ſeruum manumitti rogat,ſed velut ex ſuo teſtamento ei libertatem vult comperere. Et dicitur talis ſeruus Orcinus, quia manumiſſus eſt ab eo qui tendit ad Orcum,vel ab otthos , quod eſt rectũ,quod melius. Hæc ille. quæ apertè videtur probare text.in d.§.hi qui ad libertatem , cùm dicitur,vt qui directam libertatem acceperunt , Orcini ſint liberti.Et in d.§.qui autem,vbi ita ſcribitur, qui ex fideicommiſſi cauſa manumittitur , non teſtatoris ſit libertus,etiam ſi teſtatoris ſit ſeruus,ſed eius qui manumittit. At is qui directò teſtamento liber eſſe iubetur,ipſius teſtatoris libertus ſit, qui etiam Orcinus appellatur.Et in d.§.quæriendum.ſic quoq; ſcribitur,ſi ut igitur libertus Orcinus,non eius qui fideicommiſſariam libertatem debebat. Quinetiam ſcribitur in l.hi quibus.C.de fideicommiſſ.libert.quòd hi quibus per fideicommiſſum libertas ſuprema iudicis relinquitur, eorum liberti efficiuntur , à quibus manumittuntur.Cæterum in d. l. cum teſtamentum. C.de iuris & fact.ignor. ſit diſcrimen inter libertum Orcinum,& proprium ipſius hæredis.vbi & hoc annotat Paul.Caſtren.Et hæc quoque iuris declarat d.l. directis. Ex quibus conſtat Orcinum dici libertum, teſtatoris,quoniam ei ex ipſius teſtatoris,ſola diſpoſitione ipſo iure libertas competat , non expectato aliquo facto,aut etiam voluntate hæredis:licet ſecus ſit in fideicommiſſaria:vt etiam probatur in d.§.ſubuenerunt,atq; etiam in l.ſi ſeruus , & l. ſi uicilliam.C. de fideicommiſſ.libert.& in §.directo, Inſtit.de ſing. reb.per fideicom.adhuc.vbi ita ſcribitur , Directo libertas tunc dari videtur , cùm non ab alio ſeruum manumitti , ſed velut ex ſuo teſtamento libertatem ei competere vult. Cæterùm paucis ante diebus in lucem editus libellus , cuius titulus hic eſt , Tituli ex corpore Vlpiani, in quo &c. tit. eiuſdẽ 2. hæc ſcripta ſunt : Is qui directò liber eſſe iuſſus eſt, Orcinus ſit libertus is autem cui per fideicomm.ſum data eſt libertas,non teſtatoris,ſed manumiſſoris ſit libertus. Ex quibus plenum ſit non eſſe verum illum ſententiam quam Alexander ab Alex.refulſit.Sed ex iis omnibus propè iuribus de Orcino loquentibus,videtur Orcinum fieri ex teſtamento,vt non abs re dici poſſit vel Orcinus ab Orco,vel Otthinus a directo.Porrò Petrus Crinitus in quadam epiſtola ad Alexandrũ Sartium,cuius inſtituti eſt,Numis tu mihi, ſcribis inter capita ſecundæ Centuriæ Angeli Politiani quam in lucem morte præuentus non edidit ; unum fuiſſe de ſeruis Orcinis,nec aliud addit.

Pluto Orcus dictus.

Inſtitutio Vlp. hac de re locus.

PATRONVS.

Lex nulla non habet locum in fœmina donante.

HEC lex igitur loquitur in maſculino genere,cum dicit, patronus,& quo videri poſſet non habere locum in fœmina donante , cùm ſit exorbitans:

ſatis ſuprà poſt principium gloſſ.præcedentis diximus & probauimus.Idcóque in maſculinum non concipit fœminum,imò ſub ea doctrinam glo.in l.ſi ita ſcriptum ſit.ff.de leg.2.Bar.& aliorum in l. ff.de verbo.ſignifie.cum multis concord.a me congeſtis in tracta.primogenituræ in 10.quæſt.& latius in tracta reſtitutit.1.§.1.glo.9.in verbo,*qui ſignificat*,nume.186.ad hæc iſtud,& aliis multis ibi deſignatis.Tu dic tamen cõtrarium,quia licet hæc l.ſit exorbitans,eſt tamen fauorabilis,& non odioſa, vt etiam in præcedenti glo. diximus verſic. 61, incipiente , igitur vt teperamus. Ideoq; in ea maſculinum comprehendit fœminam, quando etiam in odioſis , modò non ſint contra rationem,id procedat,vt per Bar.vbi ſuprà,cum multis ac prope infinitis ſi.quæ in dd.locis aggreganimus. Et quia etiam videmus,quòd alia lex in caſu non lõge abs hoc diſtanti,& ex qua & ſimilibus hæc l.deducitur,vt iam ſuprà ſæpius diximus, videlicet l.generaliter.9.cum autem.C.de inſtit.& ſubſtit.qua de patre tantum loquitur ad matrem quoque trahitur,per glo.Odofre,Cy.Arg.Fulgo.Corn. Guid.Pap.Ial'Philip.Dec. & omnes præter Chriſto. Caſtel. in ea ipſa l.& Bartol. Icho. & Rapha.Cotn in l.cùm auus.ff.de cond.& demon.Saly.in l.cùm acutiſſimi,& ibi etiam Barba in repe.col.40.verſic.ſexto itud ſummatim. C.de fideicommiſſ. Petr. Iacob.in ſua practica tit.de materia decret.ſi pater,de teſtam. lib. 6. chat. vltim. verſic.nunc extra materiam. Corne. conſil. 197.non alienam,colum.pen.verſic.& quòd ab identitate.lib. 3.Ftanc.Aret.in l.2.in fin.C.de poſtlic. teſtam. Guid. Pap. conſil. 51. factum tale eſt , colum.2.verſic.& licet.Socin.in repet.d.l.cum auus.col.19.verſic.ex quibus infero vnam nouam.ff. de condit. & demonſtra. Phil.Dec.conſil.391.an caſu propoſito,col 2.& conſi. 416.in teſtamento illuſtris, col. 2. ideo paſſim videmus docto. in caſu l. noſtræ conſulentes ſæpiſſime ponere eum in donatione facta a muliere ,nec aliquid de ea re diſputant,tãquam id illis nullo modo ſit dubium.Habemus autem tex expreſſum, appellatione patroni,& patronam contineri,in l. patroni.ff. de verb.ſignifi.

Maſculinum an & quando concipiat fœminum.

2 Non præteribo tamen patroni appellationem non tantum eum ſignificare,qui ſeruum manumiſerit,qui poſtea libertus eius dicitur.In qua ſignificatione hic ponitur , quæ adnodum in noſtro iure vulgatiſſima eſt & vide eſt triplus de iure patronat.& de quo Ilarius in Aſtuta.

Patroni appellatio.

--Plus ad dominum refert,

Libertam potius quam patronum esse meretricem.

Tex.autem in l.vlt.verſ.ſi vetò quidam.C.de teſtam. manum.aperte oſtendit hoc intereſſe inter appellationem domini & patroni , quod inter ſeruum & libertum,dum dicit,& quem patronum fallere noluerint, dominum ſuum & ſortitan acerbum ſentiant.Sed & in noſtris legibus patronus aduocatus dicitur l.vel amento , & l. quisquis,in prin. C. de poſtul.l.1.C.de aduocatis diuer.iudic.& l.ſancimus,eo.tit.vbi aduocatus fiſci dicitur patronus fiſci.& alibi ſæpe. Quamquam Aſconius Pædianus in diuinationem Tullij.hoc dicit intereſſe inter patronum & aduocatum,quòd qui alterum defendit in iudicio , aut patronus dicitur, ſi otaror eſtiant aduocatus,ſi aut eos ſuggerit,aut præſentiam ſuam commendat amico. Et quòd ſit quoddam diſcrimen inter patronum & aduocatum, aperte oſtendit caput quibuſdam . extra de penis. & c. ſingulæ,col fin.extra de ſtatu monach : & illud Tullij in 1.in Verrem actione. Nunc quòd eminoẽ diuiſa ſint , tamen vnumquemque conſerre quæ tenui patroni,quæ potentes,quæ tribus,quæ ciuibus fuerunt ſimilia.Et tamen apud veteres Romanos patroni,in quorum fidem tuti ſe quique recipiebant,ita conſue-

Digitized by Google

ferebant prouinciales ſociique pop.Romani,& cines quoque ipſi,qui ob id clientes dicebãtur. De qua re longè latéque diximus in noſtris commentariis cõſuetudinum,tit.4.§.1.in gloſſ.1.vbi & nos ipſi apertè oſtendimus hinc feudorum quæ vocamus, iura orta eſſe.Ex quo & vaſalli,quos appellam,alicubi clientes dicuntur in ipſis feudorum conſtitutionibus vt in c. 1.in prin.& itetum in §.inde poteſt,tit.de ali.feud.& in c.1.tit.de contẽ.inter domin.& fid.de inueſti.feud. Vnde etiam in noſtris legibus clientes dicuntur reſpectu aduocatorum,in l. properandum,ad finẽ, C. de iudic.quoniam ex Plutarchi autoritate in Romulo,patroni illi ſuis clientibus litigantibus in obtinẽdo iure ſuo & cauſæ autores & patronos ſeſe præbebant.Tu autẽ omnino vide quæ ſcripſimus vbi ſuprà ſignauimus, ne hîc iterum tepetamus. Dicuntur & patroni à Canonibus,qui beneficia (quæ qui pariùs loquuntur,ſacerdotia appellant) vel fundant,vt noſtri loquuntur, vel augent, de quibus eſt titulus in decret. de iure patro.Sed & denique dicebantur patroni reſpectu colonorum, vt patet ex l. Valent. & Valentis imper.in Codice Theodoſiano,ſub tit. Ne colonus inſcio domino &c. Cuius hæc verba ſunt, Non dubium eſt,colonis atua quæ ſubigunt, vſqueadeo alienandi ius non eſſe,vt ſi qua proprija habẽt inconſultis atque ignorantibus patronis in alteros transferre non liceat.

FILIOS NON HABENS.

Argumento à contrario ſenſu probatur non eſſe locum vocationi ad hereditatem. Eius dem confirmatio.

1 IGitur ſi cùm donat,filios habet,non tenuocatur donario ex aliorum natiuitate, arg.huius l.à contrario ſenſu,quod in iure ſortiſſimum eſt.l.1.§. hinus ter. ff. de offic.eius cui manda.eſt iuriſd. & quia etiamſi filios habet qui donat,ſumus extra terminos huius l.exorbitantis quidem in ſuo caſu à iure communi, vt ſuprà ſæpius dictum eſt, propterea & hic caſus ab ea omiſſus habetur pro omiſſo, & reuocãdus eſt ad ius commune.l.ſi verò.§.de vito. ff. ſoluti. matrimo. cum ſim.quod quidẽ ius cõmune alias ſtatuit donationes fore perpetuas, & irreuocabiles, vt latè diximus in glo.in verbo,libertis,verſi.19.incip.tum ſecundo. Et ad idẽ facit text.in c.vlt.17.q.4. vbi ſunt ſimilia verba.Et eſt optima vtriuſque iuris ratio differentiæ.Nam & cùm quis habens filios nihilominus donat,quemadmodum voluit p æferre extraneum filiis iam natis, quos non ignorabat,ita & verisimile eſt quòd etiam præſtuliſſet naſcituris,ſi de eis cogitaſſet, quia maior ſolet eſſe affectio erga filios, qui iam ſunt in rerum natura,quàm in naſcituros, vt nos docet expetitia, optima rerum magiſtra.l.legatis.§.ornatricibus.ff de leg.3.& l.1.C.vt in poſſeſſ.lega.& c.quam ſit. in prin. de elect.li.6.& aſſerit Bal.in petitio.l.cùm acutiſſimi,col.2.& iterum col.25.C.de fideicommiſſ.& cõſ. 60.illud afferam in medium,col.3.lib.2. & inter cõſ. Alex.conſ.52.circa hanc dubitationem,col. 2.lib. 4. & Marian.conſ.25.circa prædictam conſultationem, col.3.vtetq, per nor.per Bar.in l.Lucius.ff.de hæred. inſtit.Et de hoc eſt bonus text.quem neuter allegat, in l. qui filiabus, in prine. iuncta glo. & ratione ibi reddita per Dyn.& approbata per Bal.Imo.Raph. & Paul.Caſt.& Alex.ff.de leg.1.& in l.qui quartam.§.1. ff.eo.tit.Et hoc quoque affirmat Bart.in l. ſi cùm dotem,in prine.col.vlt.ff.ſoluti.matrim.& cõſ.227. mater dedit dotem,circa medium,per d.l.qui filiabus.& in l.Publius.§.vlt.ff de condict.& demonſt.& Bal. in l.ſi quis filiabus. ff. de teſta. tute. & in l.Titius,in fi. primẽ.& ibi quoque Angel.ff.de libe. & poſth. & idẽ Bal.cõſ.156.clauſula codicillatis.col.1.lib.2. & Imo. conſ.113.in cauſa quæ vertitur,col.1.in fi.Rom. cõſ. 231.præmiſſorum,& conſ.408.in propoſita quæſtione,col.1.verſ.quorũ ad idem. Alex.conſ.29. præclarè ſubtiliter,col.3.verſ.non obſtat etiam prædictis, lib. 3.& conſ.103.circa primam dubitationem,col.3.verſ. ſecundò reſpondeo,lib.3.& Com.conſ.239. videtur prima facie,col.3.lib.2.Steph. Bertr. conſ. 328. quia tempore. tu.3.lib.3.& Fran.Curt.ſenior cõſ.45.ſtatuto ſeu conſuetudine,col.5.verſ.octauò.& laſ.cõſ.140. colum.8. vettic. tertiò facit, lib.2.& conſil. ſeq. in iſta difficillima,col.6.verſ.quartò facit, & conſi. 154. teſtator habens. col.4.verſ.tertiò quia teſtator.lib.4. & Anto. Rubeus conſil. 31.præſupponitur in facto, col.1.

Maior eſt affectio in liberos ætate maiorem, quàm in recens natos.

2 Quod & hinc liquidò apparet, quòd non eſt tantus parentum amor,non tanta affectio in liberos recens natos, quàm in paulò ætate maiores: nec in hos, quàm in proiectiores:creſcit enim cum ætate libertorum,& amor parentum:vt quò ſunt annis maiores, cò impenſius diligantur, vt ſcribit ille Rabi Moſes Ægyptius, vir in rebus naturalibus & ſacris Bibliorum libris peritiſſimus, in libro, qui dux dubitantium inſcribitur,tertio,cap.quinquageſimo,vbi hanc inter cæteras rationem reddit, cur antiqua lege Hebræorum præceptum eſt, infantes,ſtatim, id eſt octauo die circuncidi, vt patet Gene.18.& Leuitic. 12.quoniam ſcilicet amor parẽtum adhuc lenis eſt & debilis. Quòd ſi infans ad multum tempus creſceret,parentes non tam facile eos circuncidi ac mutilari permitterent, creſcente ſcilicet eorum amore cum ætate liberorum. Ex quo conſentaneum eſt,& in eos qui nondum nati ſunt,non adeò parentes affici.

Ratio antiquæ legis Hebræorum de circuncisione.

Autores tenentes hanc opin.

3 Et ita,videlicet l.noſtram, vt tandẽ ad eam redeamus,non habere locũ cùm quis donat iam habẽs liberos,tenet Iacob. Butr. vir non infimæ apud noſtros autoritatis in l.1.C.de moſt.donat, quem ſequi videtur,dum illum ſim,plicìter allegat. Philip. Cor. conſ.111 eſſius hoc principiũ eſt,in præſenti conſultatione,col.4.vers.ideo videtur velle,lib.3.Et iaẽ quoq, voluiſſe videtur Paul Caſt.conſ.435.incip.ſuper hoc puncto plura videntur,col 2.verſ.tertiò facit,lib.2.& ante illum Ioan.Fab.quem vnum, ſi opus ſit, multis non vetebor opponere, in hac ipſa l.vbi & hoc dicit expreſſum videri in d.c.vlt.17.q.4. & nouiſſimè Phil.Dec.in l.poſthumo.in addi.col. eiuſdem addi. 2.C.de bon.poſſ.cõtra tabu.vbi & hoc dicit ſe cõſulu ſſe.& Steph.Bertr.conſ.227. in re ſua,col.3. verſi. etiam donationi,li.2.dum dicit quòd licèt teſtamentum ſit nullum propter prætentionem filij iam nati, non tamen idem reperiunt de donatione,imò potiùs contrarium,in anth.vnde ſi parens.C de inoff. teſta. & d.l.1.& l.2 & l.ſi totas,& l. ſi liqueat. C. de inoffi. dona.Quibus paret hoc caſu donationem,ſi immenſa ſit,reſcindi vſque ad legitimam.

Confirmatio eiuſdem.

4 Et ſimile quippiam voluit Bal.in d.l.Titius, in fi. prin.& ibi quoque Ang.& Fran.Aret.col. 3. ff. de libe.& poſthum.vbi tractantes,an per auth.ex cauſa. C.de libet.præter. conſentiantur legata ſupto teſtamento natiuitate poſthumi ignorantes prætariti: Aut teſtatot, inquiunt, nullum habebat filium,nec habere ſperabat, & non conſeruantur, quia non eſt verisimile quod teſtator voluerit præf.ere legatarios filius. l.cùm acutiſſimi.C.de fideicommiſſa.Ant teſtator habebat filios,& nihilominus legauit, tunc licèt poſtea naſcantur alij filij, conſeruantur tamen legata: quia ex qui teſtator granauit iam natos, idem videtur ſenſiſſe de naſcituris, ad quos minor ſolet eſſe affectio: & ſi de his teſtator fuiſſet totertogatus, aut cogitaſſet, idem certè verisimiliter diſpoſuiſſet. l. tale pactum. §. vlt.ff.de pactis. Et hoc quoque voluit ipſe Bald. in l. filio prætertio, col.2.

col.2.ff.de inuſt.teſta.& ſequitor Alex.in d.authen. ex cauſa,& conſ.142.circa primam dubitationē, col. 4.verſ.pro quo adde,lib.2. & conſ. 50. circa primam dubitationem.col.3.verſ.ſecundò reſpondeo,lib.6.& Corn.conſ.138.pro deciſione,col. 10. verſi. ſecundò limitatur, lib. 2.& conſi.244.videtur prima facie dicendum, col. 6.verſ.præterea quando quis legat.eo. li.2.& conſ.54. duo in puncto,col.2.verſ.tamen paſſus,lib.3.& conſ.133.in hac conſultatione,col.3.lib.3. & Bertran.conſ.225.ponitur in facto,col. 2. verſ. & ſuppoſito,lib.2.

De eadē re.

5 Similitérque l.cùm auus.ff.de condi.&demon. & ſimiles,ex quarū viſceribus hæc lex deprópta eſt, vt ſæpe diximus,non habet locum in filiis natis tépore teſtamenti,vt voluit Rom.conſ.170.in propoſita conſultatione,ad fi. per l.ſicut ceteri, & l. ſi eūm in vteto.C.de teſta.milit.& idem tenuit & latè probauit Barb.in dict.l.cùm acutiſſimi.col. 2. & 15.ſeq. C.de fideic Idem quoque ttadit Soc.la:è in repet. d. l.cùm auus,col.15. verſ. extrà Bar. & multis ſeq. per 5.col.vbi ita dicit conſuluiſſe,vti fecit etiā latè conſ. 191.licet difficultates,lib.2.& Carol.Ruin. conſ. 77. in facto,col.ſinu.14.lib 2.vbi ita dicit tenuiſſe modernos Perufinos & Senenſes in l.geoeraliter.§.cùm autem. C. de inſtitut.' & ſubſtitut. Sed aduerte, quantum ad hanc rationem, multi tenuere contrarium.& inter exteros Rapha.Com.in d.l.cùm auus, & latè Ioan.Baptiſt.Calca.in l.geoeraliter.§.cùm autem.C.de inſt.& ſubſtitut.vbi dicit etiam in hanc partem conſuluiſſe ipſum Raph. Com. Maria. Soci. & Thomam neſcio quem , & ita certè conſuluit ipſe Maria conſ.23. circa prædicta, & Cotnel. etiam latè conſi.197.non alienam,lib.2.

Qui contrariū ſentiunt

6 Verūm cuntrariū in caſu l.noſtræ,aperrè voluit Bal.hic in 2.lee.cuius hæc verba ſunt : Quid ſi pater vnicam filiam viuentem haberet , & donauit extraneo ſubſtantiam aut partem eius, deinde poſtea filij ſi naſcuntur:an talis donatio reuocatur?Ita quæſtio fuit ptidie de facto. Et videtur quòd non , quia hic litera loquitur quando donatiu fit per patrem cùm filios nullos habebat hic autem habebat filium vnū. Tu dic quod ob identitatis rationem habet locum diſpoſitio huius legis eo caſu, quo eſt veriſimile patrem nó donaſſe ſi ſciuiſſet filios ſibi naſciturос.Fortè enim non cogitauit de filia, quia ſatis ei remanſit pro ea dotanda ſed filij maſculi ſuperuenientes egeſtare laborarent:tertius autem paterna ſubſtātia gauderet.Hæc ibi Bal.qui & ipſe in d.l. col. 4. verſi. ſed quid ſi répore donationis.C.de inoff.donatio. tenet, quòd ſi donans qui iam tempore donationis habebat filios,poſtea & alios quoq; ſuſcipiát,hi qui nati ſunt poſt donationem,eam reuocami pro virili ſua quiſque portione,per id quod in ſimili dicitur in l. pen. ff de iur.codic & idem voluit Angaplus ſi atet hīc, & Raph.Cu in l.Titia Seio.§.imperator.ff.de lega.2. & Card Flo.conſ.20.cum in teſtamentis.iuncto caſu illius cōſ.& Barb.in c.vlt.cnl.vlt.extra de don.&Soc. in repe.tub.ff.de libe.& poſthu.col. vlt. & conſ.215. hoc exordio,vtſa prædicta facti contingentia,col 2. verſ.ſolūm ergo tellat,lib. 2. quod & iterum repetitur in conſ.22.lib. 2.& Carol.Ruin.conſ. 58. viſa renouriatione.col.9.nu.11.lib.6 & d.conſ.62.col.6 nu. 25 lib.2 & ante hos,licet non allegent , Ald. conſil. 173 quidam habens vnicum filium , tenuit impleciter reuocari donationem factam ab habente filium, per natiuitatem aliorum.

Eiuſdem confirmatio

7 Et ſ. ſi quod in ſimili voluit ipſe Bal.cōſ.127. cuius caput eſt,quidam Ser.Petrus lib 5. quòd ſi pater non cogitans de poſthumis , filium quem habebat inſtituit,& poſthumum prætcrit . valet legata pro parte inſtitutis , ſed pro parte poſthumi non ſalent,nec eō ſeruantur ex d.authen.ex cauſa.C.de liber. prætcrit.Quinimò idem Bald.in dict.l.nullo prætcrito, col.2.ff.de inuſt.teſtam.idem videtur generaliter dixiſſe in caſu d.authen.ex cauſa,dicit enim quòd ſi pater habens filios lega.a relinquit, non cogitans de aliis futuris liberis,debentur legata pro portione iam natorum,ſed non debentur nec conſeruantur ex dict. authen.pro portione eorum, qui poſtea nati ſunt , per d.l.pen.ff.de iure codicil. & hoc quoq; ſequitur Roma.conſ. 181.pro deciſione propoſiti.in 3.& bene facit tex.quem ipſi non allegant.in l.qui graui,& duabus ſeq.ff.de iure codicil.

Conciliatio contrariarū opin.

8 Paul autem Caſt.in d.l.t.col.3.C.de inoff. don. volens has contrarias opi.cōcordes eſficere,vt ſæpè aliàs,ita dicit, quòd ſi iam nati tempore donationis erant odio patri donanti , nec is putabat ſe poſthac alios habiturum,vēra eſt poſtrema Bal.in d.l.opin. cùm ſit eadem per omnia ratio, quæ eſſet ſi omnium habuiſſet:quoniam veriſimile eſt , quòd ſi cogitaſſet ſe habiturum alios gratos liberos,non donauiſſet.d. l.pactum.§.vlt.& ibi gl.Sed ſi non habebat odio iam natos & tamen dnnauit , ſicut eos te donata priuare voluit, ita & naſcituros voluiſſe veriſimiliter eredēdū eſt & ita,inquit,procedet opi.Iac.Buſ. Quæ Pau. Caſt.diſtinctio videtur placuiſſe Ant.Rub. conſ. 99. viſo caſu col.1.Eāque ex eo confirmatur, quod ſcribit Card.Flor.conſ.20. huc initio , Iacobus teſtator, patia eſſe in caſu noſtræ l. de qua ibi loquitur , non habete filium:aut habere odioſum.

Eiuſdem re diſtincto.

9 Denique Corne.conſil.15. ex quo dictus Franciſcus, col. 4. verſic. nec obſtat quod tempore primæ donationis, iunctis iis quæ prius dixerat , col.3. lib.1.aliter viderut diſtinguete.Nam aut donans nihil reſeruauit filiis iam natis, & tunc qui poſtea naſcentur renouabunt ex hac l. nam cum filius natus reſeruauerit , veriſimile eſt quòd eriam reſeruaſſet naſcentibus, ſi de illis cogitaſſet. Incertum autem eſt quid illis reſeruaſſet; ideo propter incertitudinem totum reuocatur,arg (licēt nihil adleget) l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.iut.& l.2.ff.de lib. & poſthum.& l.in tempus,§ quoties.ff.de hæred.inſtit,cum ſimi.Poſtea verò idem Corne.in eadem col.4.verſi. & licēt d. l. ſi vnquam,videtur ind.ſtinctè arbitrati nihil prodeſſe filios natos tempore donationis, quin nati poſtea reuocent, cùm ſit eadem ratio : idque potiſſimum, ſi ex natiuitate poſteriorum deterior eſſet natorum tempore donationis conditio , niſi reuocaretur donatio , vt in caſu, in quo illud conſil. edidit. Nam donator omnium bonorum reſeruauerat legitimam filiis nato , quæ quidem erat tertia omnium bonorum : nato autem altero filio poſt donationem minuitur legitima prioris, nam ea erit tantum tertia dimidiæ : Et hinc quoque melior efficitur conditio donatoris , deteriore facta conditione prioris: quod eſt abſurdum , contra mentem & affectionem donantis , qui putabat illi reſeruaſſe tertiam partem.

Auctoris hu in re diſſenſio.

Sed Vides lector ex ſuprad dictis tem hanc eſſe admodum ancipitem atque dubiam. Facilè tamen eſt harum ſententiarum diſcordiam huiuſmodi diſtinctione componere. Nam aut tam nati tempore donationis erant odioſi patri , aut non odioſi. Si odioſi, certè ij qui naſcentur poſtea de quibus patet donando non cogitauit , reuocabunt. Si autem erant non odioſi,& tunc aut pater aliquid eis reſeruauit,aut nihil. Si primum, poſtea nati, quibus nihil fuit reſeruatum , reuocabunt, aut pro virili eorum portione tantum , ſi ex natiuitate poſteriorum non ſit effecta deterior conditio priorum in re illi reſeruata,aut in totum, ſi deterior facta eſt.At ſi naſcituris fuit & aliquid reſeruatum , nihil reuocabunt:

bunt:cùm de illis hinc appareat fuiſſe cogitatũ.Aut denique nihil fuit reſeruatum liberis natis tempore donationis & tunc poſtea nati non reuocabunt.nam qua ratione priuauit iam natos ſibi gratos, eadem veriſimile eſt voluiſſe priuare naſcituros, etiam ſi de illis cogitaſſet.

De eadẽ re.

11 Sed & vltimum membrum intelligas velim ſecundùm præcedẽtia. quòd vt facilius apprehẽdas, pone quòd quiſpiam habens in bonis treceẽta,ex illis centum,donauit iam habens vnicum filium, nec cogitans de aliis futuris liberis & ita putãs reliqua ducenta ſatis eſſe vnico illi filio,vt honeſtè poſſit viuere:poſtea autem illi nihil tale ſperanti nati ſunt multi alij filij,vetbi gratia tres:certè detractis illis centũ donatis,ſupereſſunt vnicuiq; liberorum tam oato ante donationem,quàm tribus illis poſtea natis, quinquaginta tantùm,ex quibus non poterũt honeſtè vitam trahere,conſiderata eorum cõditione:profectò ſi id patet cogitaſſet,aut præuidiſſet, non ea cẽtum veriſimiliter donaſſet.Ideo putarem eam donationem reuocati ex ratione noſtræ l. Proinde hoc eorum ſenſu in arbitriũ boni viri,æſtimaturi, quid, quantúmve patet habens filios vnum aut plures,donaturus aut non donaturus fuiſſet,ſi de tot filiis naſcituris cogitaſſet,iuxta ea quæ plenius dicam infra, in verbo,omnia,vel partem aliquam,nu.28.in huius autem rei.Nec tamẽ omiſſetim Anto.Rub.ſuper hoc dubio reſpondiſſe,d.conſ.99.viſo caſu Atque etiam D.Boet.hunc tem tractaſſe,deciſ.159.donatio iuſtis,in quo me ex hac l.ſæpius citat,ſed ita obſcurè vtrumque,vt non intelligam,quid intelligant:

An nepotis naturitate infirmetur donatio.

12 His autem non intẽpeſtiuè illud ſubiiciemus. Quid enim ſi tempore donationis habeo filium, ex quo poſtea nepos naſcitur:nunquid & huius natiuitate reuocabitur donatio,ſicuti & natiuitate aliorum filij?Nam appellatione liberorum,de quibus l.noſtra loquitur,veniunt & nepotes,l.liberorum,in prin. ff. de v r.ſign.Imò & filiorũ quoq;ne appellatione,cùm in fauorem illorum aliquid ſtatuitur.vt ibi not. Bar. licèt alibi ſit dubium: de quo multa diximus in noſtro tractatu primogenitutæ in 40. q. in 14. ratione pro nepote conteꝛta patrium.Ideóque pao.Caſt.conſ. 448.tria ſunt quæ videntur,col.2.li.1.conſuluit quòd ſtatutum prohibens donate cùm quis habeꝛ filios, habet locũ & in habente nepotes.quæ res huic noſtro caſui multũ cõgruit quia & hîc ſanotе libertorũ reuocatur donatio,quemadmodum illic prohibemur.

Statutum prohibens donare cùm quis habet filios.

Autoris ſententia de nepote nato poſt donationem.

13 Egó tamen in ea ſum ſententia, vt in hoc caſu nepotes non reuocent: quia ſi filius donantis illorũ pater non reuocat, multò minùs & nepos ex eo natus,arg.l.t.§.ſi dominus,& ibi not.ff. ſi quis aliq. teſtat.prohib.& l.ſi viua.C. de bonis matet. cum aliis multis & rex.& Docto. concord. à me latè collectis io dicto tractatu primogenitur æ.q.12.& ſeq.Et cùm nepotes habeant patrem in medio,ij non ſunt hæredes,& pròpterea non poſſunt ex huiuſmodi l. reuocare rem donatam, quam habituri non ſunt, per ea quæ late dicemus infra in verbo, ſuſcepetit liberos, nu.104.incip.Item ſi huiuſmodi.

De eadem

14 Fatcor tamen quòd ſi poſt mortem filij quis donat,ignotans vxorem illius,nutum ſuiſſe ſuam, eſſe prægnantem, poſtea verò ipſa vxor filij patiat filium hic forte reuocabit,ac ſi filius poſt donationẽ eſſet natus,vt qui ſucceſſurus ſit in locum & gradũ patris,& prætertus æque reuocet teſtamẽtum, ſicut & filius patet ipſius feciſſet,per l. poſthumorum. ff. de iniuſt.teſta.& l.ſi annis.C.de liber.præter.Sed & ſi auus donat,quia deſperat filium ſuum liberos habituum,quoniam fortè exiſtimabatur filius eſſe maleficiatus,aut vxor illius ſterilis, tamen auo nihil minus ſperanti,gignit poſtea nepotes.putat Fran.Ripa. hîc in 36.q. locum eſſe huic l.Et ego illi aſſentior ex ratione l.noſtræ.Cæterum Guid.Pap.ting.571. incip. iuxta l.ſi vnquam,hanc quæſtionẽ de nepote nato poſt donationem nuncupatim mouet,nihil tamẽ diſſinit

An hac l. habeat locũ, ſi quis ignoret ſe habere filios.

15 Sed & illud in quæſtionẽ vocatur.Si quis cùm donat,habet filios, ſed ignorat eos ſe habere, quia fortè putat eos eſſe mortuos, vel neſcit vxorem peperiſſe:vtrũ ſit locus huic legi. Et nemo, vt opinor, negabit te comperta irritam fore hanc donationem ex mente & ſententia huius l. noſtræ,quæ verbis eſt anteponenda,ſicut animus corpori.c.ſedulo.38.diſt. & diximus ſuprà in verbo,liberis, ver.46.incip.nec id quidem mirum eſt, & ſeq. Nam ſi donatio reuocetur per ſuſceptos poſtea liberos ex præſumpta mẽte donantis, qui videlicet ſi cogitaſſet de liberis futuris,veriſimiliter non donaſſet,eadem certe ratione aut etiam maiore videtur irrita fore donatio quam quis facit ignotans ſe habere filios,veriſimiliter etiã non facturus,ſi eos non ignoraret,l.qui iure militari.ff.de milit.teſta.Per quam dicit Ang.conſ.108.iſta quæſtionem 3.dubio, quòd nihil refert, non habeas liberos, an habeas, ſed habete ignores :id quod etiam probatur in l ſicut certi. & in l. ſi cum vel in vtero. C. eo.de teſt.milit.& in l.pe.C.de iure cod.& optimè in l.Titius.in prin.& rectum in § Lucius,& ibi bona gl. ff.de lib.& poſth & in l.4.ff.de cõd.indeb.& in l.vlt. ff. de hæred. inſti.Et ita voluit idem Ang.in §.ſiue igitur,col.4.ver finaliter dicit poteſt,in auth. vt cum de appel.cog.Fran.Arc.in l.ex facto,in prin.col. 6. ver. confirmatur iſta concluſio.ff.de vulg.& pup. ſubſtit. & conſ.157.quod eſt poſtremum omnium,col.2.Hincque gl.in l.ſolemus.ff.de cond. & demonſt. intelligit text.ibi, qui eam conditionem, ſi liberos habuerit, interpretatur de liberis naſcituris non de natis, vt procedat ſi liberos natos eſſe ſciebat, qui conditionem appoſuit:quòd ſi neſciebat, etiam nati ipſi ſub ea conditione comprehendũtur,per l.iam facta,eo. tit.quod & voluetunt Saly.Rapha.& Corn.in l.cum vxori.C.quando dies leg.ced.

Concluſio ſi liberos habuerit.

16 Et ita in caſu noſtro expreſſim voluiſſe videtur Bar.dũ hãc l.allegat in legatis factis præterito filio,quẽ teſtator ignorabat ſe habere, in repet. d l.1. in 2.q prin.C.de ſacroſ.eccl.Nam tunc,inquit deficiẽte voluntas relinquentis,per tex.in hac l.Si ergo reuocatur donatio, multò magis legata. Ex quibus planè vides quòd Bar.intelligit hoc caſu donationẽ vitiari.Et id quoq; dicit ipſe Bar.in l.filio præterito,ff de iniuſt.teſt.& in auth.ex cauſa.C. de lib.præt,cũ concord.illic adductis per recẽt.Nã & in hac opinione eſſe videntur & qui tenent cum Bartolo in caſu d. auth. & qui contra tenent.Illi quidem,du poſt ipſum Bar. hac l.nominatur.Iſti autẽ, dum fatemur hoc ſine dubio procedere in caſu noſtræ l.loquẽtis de donatione,non etiam in legatis,de quibus loquitur ea auth. & conantur omnibus viribus reddere rationem differentiæ vtrorumque. vt illi omnibus videre licet, & forte alibi plenius dicemus.Et idem etiam voluiſſe videtur Bal.in l.1.col.3.ver.quinta opi.C.de inoff.dona.& expreſſime omnium in Deciſ.Bert.cõſ.190.Chriſti & conſo caſu in 1.dub.lib.1.& ne.ũ conſ. 193. ſi vertũ ſit,poſt prin.li.3. Et facit quod in ſimili ſcribit Io.And.in addi.Spec.tit.de inſtru.edi.§.nunc autem, in vlt.addi.de rege,qui putans filium ſuum mortuũ, alium inſtituit. Et quod ex Plauto vetere Comico adferemus infra in verbo, donatione latgitus, num. 264.incip.& hanc quoque ſententiam.

Hæc l. non habet locum in filius natis tempore teſtamenti.

17 Illud autem certum eſt, quòd filij exiſtentes tempore donationis, quos pater donans minimè ignorabat,non reuocant donationẽ, ex hac l. noſtra, vipotè ceſſantibus & verbis, & mente, id eſt, ratione ipſius. Quæ res quamuis ſit adeò apertа & manifeſta

festa,vt testimonio aut autoritate non indigeat, tamen,vt omnibus satisfaciam approbatur a Pau.Cast. consi.434.cuius exordium est,respondeo per ordinē, in 2.dubio,lib.2.& Soc.cons.226.q.præsentis consultationis,col.pe.lib.2.& Pinl.Dec.366.pro declaratione,col. 3. vers. secundò præmittendum. & omnibus fere de hac re loquentibus, ne nionus sim in re minime dubia. Quod tamen intelligas secundùm ea quæ diximus supra in eadem glosl. in versiculo 11. incip.sed & vltimum,iunctis duobus præced.

Eiusdem confirmatio.

18 Sicuti nec l.cùm acutissimi. C. de fideicom. & alia similia iura huic l.nostræ admodum confinia nō habent locum in liberis iam natis tempore testamēti, sed tantùm in nascituris, vt apertè videtur probari in l generaliter.§. cùm autem, ibi, libertorum ex iis procreandorum, & iterum in iisdem verbis, pater efficiatur,& liberos sustulerit.tursumque in verbis,si de nepotibus cogitauerit.C.de inst.& subst.& in l.sicuti,C. de testa. milit. Et expressè voluit & consulnit Ro.consi 370.in propnsita consultatione. & Barb. in repe.d.l.cùm acutissimi,col.2.& seq.vbi ad hoc multa allegit,& in repet.e.Raynaldus,col.6. vers. faciat etiam, extrà de testa.& latissimè Soc. in repe. l.cùm anus,col.39. vers.extra Bar. ff. de condit. & demonst. vbi post multa hinc inde adducta tandem stat ab hac sententia, & secundùm eam dicit se consuluisse, & suo consi.Bal.nouellum subscripsisse, & idem quoq; respondisse Io.Petrucium.& Bened. Cap. Et ita vetè consuluit ipse Soc.cons.191.licèt difficultates, col. 1. & multis seq.lib. 2. & Phil. Dec. in d. l. generaliter, col.4.vers. nunc regula & cons.365.viso cuntibo,col. 2.vers.quartò & vltimò.& cons.seq.col.3. quibus locis solum Rom.allegat.Et hāc partē consirmat, quòd iure antiquo filia prætertta iam nata non rumpebat testamentum;postbuma verò non secus ac masculus rumpebat, vt scribit Caius iurisconsultus, si is est (quod arbitrantur Zasius & Alciatus) libro posteriore Instit.c.4. Ex quibus planius intelliges quod scribitur in §.1.vers.sed non ita,& iterum in §.sed fœminis,Inst. de exhæ.lib.

Contrariū hactenus partē sentiunt.

19 Quin quam contrarium in casu d.l.cùm acutissimi, & similium simpliciter tenuisse videtur Raph. Co.in d.l.cùm anus.ff.de cond.& demon.& apertè tenuit Cot. in d.l.generaliter.§. cum autē, col.1. vbi & Iaf.col.5.dubitat,& idem Cor. latè consi.197.nō alienam.lib.3.& latissimè omnium tenuit, & 24.rationibus secum lūm eam consuluit Marian. cons.23. circa prædictum consultationem,in,vbi etiam dicit audiuisse se a iude dignis ita consuluisse Raph.Co. cum hæc quæstio Paduæ de facto contigisset. Quamuis id à nullo ex suis maioribus in propatis,vt ipse loquitur, terminis & in individuo tractatum vidisse se negat. quod vehementer admiratur. Ex quo potes intelligere,quòd illud cons.Ro.qui ante illum fuit,aut non legerat,aut non recordabatur.

BONA.

Bona unde dicantur.

1 Festus,aut vt alij appellant,Sextus Pomperus hinc bona dici putat, quòd digna sint bonis:sed elegantiùs mea sententia atque communius Vlp.noster in l.bonorum. la t.ff de verb signifi. b na,inquit, ex eo dicuntur,quòd beant:ad eū,beatos facit.Nā & apud Graecos verbū μακαρίζω,beatificat,& dicto,ἀπὸ τοῦ μάκαρ felix,& dives, & inde beatitudo,& diuitiæ. Ex quo & apud Latinos diuites beatos appellant proba tissimi auctores. Nam Cicero in oratione pro Attio Mutinensibus gratulantes,ait,sint beati.Et alibi ita scribit. Vbi de imperio,diuitiis,ornamentis,honoribus,omnibus rebus omnium gentium & totius orbis terrarum potiris beati nominatentur.Et Phil.13.Te beatum & florentem esse cupiebant. Et in oratione pro M.Cælio. Primum hutos tumentes multeris beatæ ac nobilis familiares.Et in Sallustium.Vnde,qui modo ne patet nam quidem domum relinite putueris,repente tanquam somno beatus,preciosissimos ortos, villam Tyberinā Caij Cæsaris,reliquasque possessiones parauerit? & paulò infrà : Quibus rationibus repente factus es tam affluens,tam beatus.Et Seneca epistola ad Lucilium 27. Calusius loquit, Sabinus memoria nostra fuit diues,& pati monium habebat liberum & ingenuum nunquam vidi hominem beatum incidentius. Et in 6.controuersia, lib. 2. Infelix malum est beata vxor,cum immensum pondus auri orba attulerit. Et Iuuenalis Satyra 1.

—Pernla vestra beata.

Vnde & Horatius lib.2.Sermonum Satyra 6.

—Viribus.

Diuitiæ bonæ,an sint virtute beati.

Ex quo intelligis non tantùm ad diuitias referri sed ad cætera. Et è diuerso miseros pauperes passim vocamus, quando, vt scribit ex nostris Bald. ex alio, vt reor,autore,in l.vlt post prin. C. qui bo. cēd. poss. Summa miseria est esse mendicum.Obidque, vt ille dicit, bonorum cessio in ea l. miserabil remedium vocatur,quòd homines miseros faciat. Et certe cùm tria sint bonorum genera,animi scilicet, corporis,& fortunæ, hæc quidē felici adesse oportet,ex sententia Aristot.li.1.Ethic.& iterum li.10.Politicorum,quod & Plato illius præceptor affirmabat, teste Laertio. Felicibus enim & beatitudo augetur ex plenitudine horum honorum,quæ quanto fuerint cumulatiora,tantò fiet homo beatior,repugnantibus tamen Stoicis,qui ad beatitudinē solam virtutem satis esse,maxima autoritate affirmabant. Aristotelem autem è nostris sequitur Soc.cons. 26.incip.cùm super,col.vlt.lib.4.vbi etiam citat illud Iuuenalis Satyra 3.

Bonorum cessio miserabilis. Bonorū tria genera.

Et rarā facile crescere,quæram virtutibus obstat
Res angusta domi.

Nos de cæteris bonis pōhac nihil hoc loco dicemus,sed de illis tantum quæ diuitias constant,de quibus lex nostra loquitur quæ quidem tantum beant, id est profunt vt interpretatur Vlpianus in d.l. bonorum, quantum ex diuitijs obest pauperias, quam fatetur malo & qui domi ingenio eminuit Eudias ille diuinus Scriba,lib.4.c.15. quo loco Deum Opt. Max. ita loquētem facit:Immitte in tibi mala, vidutatem, paupertatē,fame,miseriam,gladium,& pestem.Et alibi quoque Dominus ipse,Leuitici 26.& iterū Malachiæ 2.minatur se egestatē impijs,& qui ipsius mandata non obseruauerint,dicens.Linea; illud Prou.4.c. Egestas à Domino in domo impij.Et crudelē operis c.14. Egestas & ignominia ei qui deserit disciplinā.Cōtrà autē alibi diuitias probis promittit. Nam scribitur Psal. 111.Gloria & diuitiæ in domo eius.& Prouer 3.cap. Longitudo dierum in dextera eius,& in sinistra illius diuitiæ.& in cap 10.Benedictiu domini diuites facit. vt hinc facile intelligas, non omnino exercrasse eum illum Homerum,cùm diuitias Iouis domum esse decinit.lib.6 Odyssex.

Contrarius inter mala.

Diuitiæ bonæ promissæ. Quæ certa cum vi impetrat.

Diuitiæ bonæ Iouis domus.

Ζεὺς δ' οὐδετέροισιν ἐπὶ ἔργμασιν ἀνδράσι δώκεν
Et rursus l.b.2.Iliados in Catalogo ducum
κρείσσων ἐσσομένων πολλῶν τε πολλὰ ἀνάσσων
Et iterum lib.12.eiusd.in operis
—ὡς ἐ[illegible]
Ζεὺς [illegible]
—[illegible]
[illegible]
Nam & D. Augustinus in enarratione Psal. [illegible] ostendit, [illegible] Dei. [illegible] illa mulier dixit, sancti Samuelis mater, [illegible] can 1.6.

Ex quibus locis Deum Opt.

Digitized by Google

cantico,quod ſcribitur in 2.c.lib.1.Regum,Dominus, inquit,pauperem facit.& ditat.

Mala qua dicantur.

2 Neque his aduerſatur,quod ſcribit Ambro.& repetitur in c.illa.15. q.1. paupertatem & ignobilitatẽ, ægritudinem & mortem nemo ſapiens mala dixerit, nec in malorum ſorte numerarit. Altiò enim reſpicit Ambroſius,cuius in eo loco tota diſſertatio eò tendit,vt ea dumtaxat veluti mala nobis imputanda eſſe oſtendat,quæ voluntaria ſunt : cæteta verò, quæ vel nolentibus eueniunt,vt paupertatem,& alia, quæ ex eo diximus,non eſſe tanquam mala nobis adſcribenda.Mala enim,inquit,non ſunt,niſi quæ crimine mẽtem implent,& conſcientiam ligant.Inibi ergo mala vocat ſcelera, quibus haud dubiè paupertas non eſt annumeranda. Illi autem ſententiæ Ambroſij omnino ſimilis eſt & illa Æneæ Platonici in Theophraſto,in hunc ſenſum (nam is Græcè ſcripſit.) Neque enim ignarus es,aut immemor paupertatem,& ægritudinem, & mortem neque turpia, neque mala eſſe. Et ſubdit, Socrates enim in paupertate gloriatur ipſamque diuitias appellat, & Philoſophiæ tutiſſimum præſidium.

Paupertas non annumeratur inter mala.

Pauperes beati.

3 Cæterùm Chriſtus beatos pauperes promittit Matthæi 5.c.& alibi Lucæ 6.Væ vobis, inquit,diuitibus.Rurſum Matth 19.Marci 10.& Lucæ 18 interroganti cuipiam quid faceret, vt vitam æternam obtineret, dicentique ſe illa decalogi præcepta à iuuentute obſeruaſſe,reſpondit, Vnum tibi deeſt, vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus,& habebis theſaurum in cœlo.Móxque conuerſus ad diſcipulos Diues, inquit,difficile ingrabit in regnum cœlorum. Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quã diuitem intrare in regnum Dei. Nam etiam,vt ſcribit Eccleſiaſt.c.11. Si dites fueris, non eris immunis à delicto.Vetus eſt ſententia, Dines aut iniquus aut iniqui hæres.quam adnotat Hieron.ad Hebidiam in 1.q.& rurſus in cõmen.Hierẽ.c.5. At Saturnus apud Lucianũ in epiſt.Saturnalibus,multis oſtẽdit diuites infeliciores eſſe pauperibus Timocreontis eſt ſcholiũ in Plutum diuitiarũ Deum,hoc exordio, ὥσπερ ὁ τυφλὸς πλοῦτε, φησὶν ὁ γρῦ, μήτε σε ἐκκάλλε, μήτε σε ἀνάμενε τιμήσειν, ἀλλὰ τάχιστα κ' ταῖσι, τὴ ἀξίοισι, διὰ σὲ γὰρ πάντ' ἀνθρώποις κακά. Vtinam ò cæce Plute, nec in tecta nec in mari nec in continente reapparuiſſes vnquã, ſed Tartari & Aehtcõis ſaxis incula perpetuus.Exte enim omnia hominibus mala ſunt.Ex noſtris autẽ Ioan.Fab.ex authoritate S. necæ in §. 1.Inſtit qui & ex quibus cauſis manumittit.non poſſ.Beatiſſima, inquit, tes eſt voluntaria paupertas. Et qui enim paupertate bene conuiuendum eſt,& alia quæ ſequuntur.Hucquè ſpectant duo Ariſtotel s problemata,ſi eius ſunt, alicui quidem in 4 c.29. l.b quo quærit,Cur paupertas apud homines bonos potiùs quàm apud prauos eſſe ſoleat: Alterum eiuſdẽ l.c.8.quo ſciſcitatur, Cur diuitiæ magna ex parte ab hominibus prauis potiùs quàm bonis habeantur. In quam etiam ſententiam eſt illud Theognidis:

μάψορε ἀθρήσαντε ἀρετὴ ἠ κάλλος ὀπάζει
ὄλβιον ἠ τούτων ἀμφοτέρων ἔλαχεν.

Id eſt,vt traducit Eraſmus.

Sunt panci,quibus iiſdem & virtus ſuppetit,& res.
Felix,cui ſimul hæc ſum data ſorte Deum.

Ara apud Gades, paupertati & artibus conſecrata.

Laudes paupertatis.

Philoſtratus in vita Apollonij non multò poſt initiũ li 5.atque etiam Ælianus in li.de prouidẽtia, tradunt apud Gades aras fuiſſe paupertati & artibus,quod illa quidem,vt dicit Ælianus,in bonis moribus hominẽs detineat: hæ verò induſtrios faciant, vt tam paupertatis id proprium eſſe noris,quod homines bonos reddat, vt & Ariſtophanes hinc potiſſimum laudes huius deæ non tam multas quàm veras dederit.Cæterùm D.Chryſoſt.homil.1,earum quas ad populum de rebus diuerſis habuit, multa congeſſit in laudem paupertatis,ex quibus illud occurit,Magna poſſeſſio paupertas,ſapienter ipſam ferentibus, theſaurus qui nequeat auferri, baculus firmiſſimus, incuſabilis poſſeſſio, ducẽſortium ab iniquis tutum.Idẽ multas item laudes multaſque commoda paupertatis adſcribit Homilia 74.quo loco Animæ otationem interpretatur. Et diuus Cyprianus in ſermone de natiuitate Chriſti,Sed multò plura Apuleius Madaurenſis in 1. apologia,& Seneca tũ epiſtola 86. & latiùs epiſtola, 99.tũ in li.de paupertate, & alibi ſæpe & quiſquis is fuit qui apud Salluſtium elegantiſſimam habuit orationem ad Cęſarẽ de repub.ordinanda,cuius initium eſt.Scio ego,& Theophli.Alex.li paſchali 3. & è noſtris Zaſius in commẽtariis l.2.ff.de origi.iuris,in illis verbis.Huic nec amplæ facultates fuerunt.

4 Poſſent & alia propriè infinita ex diuinis ethniciſque ſcriptoribus aduerſus & diuitias & paupertatem adtocari, quæ hic breuitatis cauſa de induſtria prætermittimus, in alio fortè loco copioſiùs hanc rem tractaturi. Animis enim nobis eſt librum edere de paupertate,& diuitiis legalibus,quem iam magna ex parte confecimus.Illud tantùm hic dicemus,illas pugnantes,quæ videntur,ſententias ita in vno coire, ſi dixeris bona bonis bona eſſe,malis mala,id eſt,diuitias viris bonis bonas eſſe,eaſdem malis malas.Bonis inquam , qui illis bene vtuntur , malis qui malè. Nam Ambroſius in Lucam lib.8.Dicant,inquit,non in facultatibus etiam hæreſe,ſed in his qui vti neſciant facultatibus. Nam diuitiæ vt impedimenta improbis,ita bonis ſunt adiumenta virtutum. Et in iiſdem commentatiis l.b. 5. explanans illud à nobis ſupra citatum,Væ vobis diuitibus, hæc quoque ſcribit. Licèt in pecuniarijs copijs multa ſint lenocinia delictorum, pleraque tamen ſunt etiam incentiua virtutum. Quanquam virtus ſubſidia non requirat, & commendatior ſit collatio pauperis , quam diuitis liberalitas. Tamen non eos qui habeant diuitias, ſed eos qui vti his neſciant,ſententiæ cœleſtis,auctoritas condemnat. Et paulò poſt: Non cenſus igitur , ſed affectus in crimine eſt. Sed & in epiſt.82. Non cenſus, inquit, diuitem,ſed animus facit. Et paulò inferius : Sed ucc ipſæ diuitiæ vituperabiles. Denique redemptio animæ vitæ, diuitiæ eius , quonam qui pauperi donat,ſed ſuã animam ſuam. Eſt ergo & in his materialibus diuitiis locus. Hieronymus quoque ad Saluianã de viduitate ſeruanda. Vnuſquiſque non nominum, ſed rerum pondere iudicandus eſt , hæc diuitiã obſunt opes, ſi eis bene vtatur ; nec pauperem egeſtas commendabiliorem facit , ſi inter ſordes & inopiam peccata non cauet. Ad vltimumque nobis rei teſtimonium & Abraham patriarcha & quotidiana exempla ſuppeditant , quorum alter in ſummis diuitiis amicus Dei fuit,alij quotidie in ſceleribus deprehenſi pœnas his rebus ſoluunt. Ante hos Plato lib.1.de Republica ſcribit , pecuniæ poſſeſſionem plurimi faciendã eſſe, non cuiuis homini , ſed modeſto & æquo. Sed & Pindarus Pythiorum Ode 2. aſſerit diuitias , ſi cum ſapientia eorum cui cæ ſunt, præſtantiſſimas eſſe. Hinc ſcribitur in decretis canonicis,c.hæc autem 30. diſt. Diuitias eum iuſtitia & operibus bonis non abnemos. vbi & gl.quædam in eam ſententiam dicit reſpondeique ad illud quod ſupra citauimus: Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire,&c. Sed & tu vide glo.in c.clericus.12 q. 1.& in c.1.in verbo,neceſſitatem.21.q.1. & præterea Originem,Hilarium, Hieron. etiam interpretantes illum de camelo locum,videlicet Origenem homilia in Matthæum 8.& item lib.5.aduerſus Celſum.Hos autem in ſuis comment. in Matthæum ca.19.& eundem quoque Hieroun.quibus locis ſupra citauimus,

Animus quem faciat diuitem.

atque etiam in lib. aduersus Pelagium, itémque ad Hebidiam in 1.q. & Aug.li.2. quæstionum Euangelicarum,q.47.& in enarratione illius loci,Sed speruit in multitudine diuitiarum suarum. Psal.51.Bald.in c. nam & concupiscentiam,ad fi.de constit. vbi dilexit vtiùm appetere diuitias sit peccatum. Barbat. in l.is cui bonis, col.3. vers.& pondero, & col. seq.vers.& adde voum.ff.de verb.obli.&cons.46.scripsit præclarè.col. 1.lib.2.

Paupertas non est quæ ex sua culpa prouenit.

5 Sed nec illud omittendum dicimus, non solùm non laudandos eos esse qui suo vitio aut culpa pauperta tem sibi adscisc̃unt,sed & admodum vituperandos omnium testimonio. Nã primum gl.vt à nostris incipiam,in c.quæ in Ecclesiarum,in verbo,ad inopiã exti à de cõstit.asserit indignum esse ei subueniri,qui sua culpa aut vitio in egestatem incidit , per l.bona fides.ff.depos. & atg.c.non satis.86.dist.& idem dicit gl.in c.ad supplicationem,in verbo ad sustentationẽ, ac renunt.& in c.ex parte,in verbo prodigalitatis,de consuet. qui etiã allegat l.si mulier ff. quod met.caus. vbi metus nihil anxiliatur, qui sibi eum sua culpa intulit Ex quo Bal.in d.ea.quæ in Ecclesiarum, col. 1. per illum tex. in verbo probabiliter not. quod non dicitur quis ad inopiam vergere,vt sibi prosit, & alij nocear,nisi duo probet,scilicet severgere,& sine culpa sua vergere ad inopiam. Et iterum col. 3.versic. quæro nunquid si propter,dicit,quòd qui ob malefi cium etiam aduersus tertium commissum deductus est ad inopiam , perdit beneficium ne conueniatur, nisi quantum facere potest,per l. bona fides.& l.pen. ff.de iur.dot.quam ad hoc dicit not.& l. Titius, ff.de procur.& l. siue hæreditatra.ff.de negot.gest.& idem voluit ipse Bald.in d.c.ex parte,per text.ibi,in verbo dissipauerit,de consuet.& per d.l.pe.quam & ibi dicit not.& sensit idem Bald. in c. sedes, col.2.vers. sed nunquid per istam clausulam , de rescrip. cùm per d. l penult.dicit quòd ea paupertas nocet,quæ captiosè prouenit. & sequitur Iaf.in auth.res quæ.col. 6.vers. tene eorumunem.C.comm.de lega,& Io.Monteser. in repet. l. fi arer à fratre, col. vlt.ff.de condi.indebi. & Ferdin.Loaz.in rep.§.diui.l.filiusfamilias nu. 164. ff de l.ga.1 & Ioa.Lup.in repe.c.per vestras,§.24.col. pen.vers.ad idem,extrà de donat.inter vir. & vxo.& idem etiam voluit apertè Bart.distinguens tamen inter dolum & culpam,in l etiam.§.licet,per tex. ibi.ff. solu.matri.& ibi quoque al j Iuè tractaute,an & hoc in culpa obtineat. de quo & per Per. Aret. in cap.1. col.2.vers.quid dices si maritus,de donat.inter vir.& vxo.Faly. & Phil.Dec.latè in d.ca.quæ in Ecclesiarũ, & Iaf.in l.quo nomine,circa medium,ff. de condict. indeb.& Baptist.à S.Blasio in tractatu priuilegio.dotalium,in 18a priuilegio. Et hoc confirmat text.in l. vlt. §. vltim. ff. quæ in fraud. credit. vbi beneficium cedendi bonis ad carcerem euitandum, non ei competit qui fraudulenter bona sua dissipauit , quem ad hoc notant,& commendant Bart.Bal.& Aug.qui dicit sin.ibi, & idem Bald.in l.1.col.2.versi.quæro vtũ ille.& ibi quoque Ang.C.qui bonis ced.poss. & in l. is qui bonis,la 1 ff.de cessio.bono.& in l.1. col.4.ver. in eadem gloss.ibi,maritus,ff.de iure dot.& cons.19. beneficiũ inuentarij,in quibus etiam locis decit sing. & consi. 300. quod Iacobus, in fi.lib.1.& etiam not. Dyn.in §. item si quis in fraudem, Inst. de actionibus.& ibi Ioan.Platea.col. 1. & qui illum text. dicit singularem, sicuti etiam facit in l.1. in fin. C.d. iur. fi ci.lib.10.& not.etiam Bartol.an alia.§.eleganter, ad fi.Sclu.mett.& Bald.in l. 1.in 5. quæstio Cod.li quid i fraud.patron & in §.vltim.ante fi & ibi etiam Iõannes Fab.Inst.de actio.& idem Bald.consi.249. lib.1. rep sitor. cons.400.in libris thesaurariæ. col.2.li.5.vbi dicit quòd fallitus ita enim à verbo fallendi, vt apertè declarat ipse Bal.vocant,qui decoctis consumptisque patrimonis solum vertunt , quod est verbum imperatoris in l.super.C.de mane.& colo.pat.li. 11.aut vt etiam vtar verbis iurisconsulti in l. si hominem. §. quotics.ff.depositi,& in l.vlt. ff.de cura. bonis dan.) foro cedunt,id est,vt vulgò nostri dicunt,*banque-route* faciunt.vtrunque iungit Iuuenalis satyra 11.

Qui vertere solum Baias & ad octia currum.
Cedere namque foro,iam non ibi deterius quàm
Exquilias aferuens migrare suburra.

Beneficium cessionis nõ est pœna fraudulenter bonorũ dissipatori.

Metus nihil ei prodest,qui cum sibi sua culpa metuit.

Solum vertere quid.

Quanquam solum vertere latiùs pateat,significétque quacunque de causa sedem locumque mutare , vt tradit Tullius paulò ante fin.orationis pro Cecinna. Illi igitur falliti,vt dicit Bald.non habent beneficium cessionis,per d.l.vlt.§.vlt.& atg.d.l.pe.ff.de iure dot. Illum quoque text. ad hoc not.Ang. cons.229.testator,col.2.Barb.in dicto cap.quæ in Ecclesiarum,col. 5.& Socin.si is est,in tractatu fallent. regula 46.incipient. cedens bouis, in 5.fallent.& iterum regula 47. quod est eiusdem matrij,in prima fallcut.quibus locis dicit illum text. notab. & Vitalis Camba, in tracta. clausularum,sit.an possit renuntiari beneficio cessionis bonorum,chart.pen.versi.secundò, quia renũtiatio,& Bald.Nonel.in tracta.dott.in 7.parte principali.in 14.priuilegio.& Ioã.Bapt.Sanseuerinas in tract. de debitoribus suspectis,q 1.col. vlt.vers. illud scio. Illud autem certum est obligatum ex dolo , vel delicto non gaudere hoc priuilegio , vt per Canonistas in cap. Odoardus,de solutio.cum aliis prope infinitis conc̃ord.collectis à Cepol.consi.cautarum criminalium 9.quidam ex delicti.Quin & dicit Bald.in dicta l.1.col. vlti. vers ista autem renuntiatio. C.qui bon. ced.possit.quòd qui bona sua ludo consumpserit,caret priuilegio cessionis bonorum. Nouella autem Iustiniani constitutione 135. sancitum est, eos qui non suprema negligentia aut luxu,sed casu fortuito lapsi facultatibus istis , non debere ad eam bonorum cessionem cogi,quæ cum vlla contumelia fiat,quod & antè non abimili ca'u constitutum fuit Codiec Theodosiano,ti.qui bo.ex lege Iulia ced. possi.l.1.Facit item quod scribit ipse Bal.in c.si qui testium, col. 2.extra de testibus quod qui suo vitio incidit in paupertatem,non est testis idoneus , quia non solùm rerum,sed & famæ suæ est prodigus. Ideò cùm in se sit vitiosus,multò magis & in alios esse præsumitur,per not.in l.vlt.C.de sentẽ.pass.licèt aliàs pauper,vt ipse subdit,non repellatur.& idem Bald. consi.178.quædã sunt res,lib. 5. scribit vxorem non teneri alere maritũ,qui sua culpa incidit in paupertatem , per d. ea. ex parte.Et facit quod à multis dicitur,captiuum ob delictum non gaudere priuilegiis datis ob redemptionem captiuorum. de quo in vide quæ latè scripsimus in nostris legibus connubialibus.in glo.6.nu. 278.sed quæstionis est.& 2.seq.

Fortuito casu lapsi facultatibus.

Captiuus ob delictum non gaudet priuilegiis datis ob redemptionem captiuorum.

6 Nec in hanc rem deest externorum sententia: nam Plutarchus in comparatione Aristidis & Catonis , nullis verbis in istiusmodi homines agit: inter quæ illud grauiter pronuntiat : Paupertas quidem per seipsam nulli turpitudini coniungitur. Quòd si negligentiæ , intemperantiæ , luxus,impudentiæ speciem præ se ferat,probro ac vituperatione non vacat. Apollyci sententia est , apud Stobæum serm.94.ἀπὸ πάντες κατὰ εὐσεβῆ αἰσχρὸν ἀλλὰ τὸ ἀκόλαστον αἰσχρὸς πάντες ὄντος. Quam eandem adscripsit Antonius Monachus , sed ex Appollonio , tom.1. Meliss. capit. 35.Eius autem sensus est hunusmodi,paupertas secundùm naturam non turpis est : Sed ea quæ ob turpem causam accidit,dedecori est. Cornelius Tacitus lib.1. Historiæ Augustæ laudat Tiberium Cæsarem,quòd vt honestam innocentium paupertatem leuauit,ita prodigos, & ob flagitia egentes

De paupertate ex excusationibus scripturarum.

Vbi

Vibidium Varronem, Marium Nepotem, & alios quos nominat, ſenatu mouit. Suetonius autē in Galba tradit eundem Tiberium prohibuiſſe Caium Galbam fratrem Sergij Galbæ imperatoris ſortiri anno ſuo proconſulatum, quòd facultates ſuas attenuiſſet. idem Tacitus lib. 13. Neronem veluti clanculum taxat quòd Aurelio Cottæ, & Atherio Antonino annuam pecuniam ſtatuit, quamuis per luxum habitas opes diſſipaſſent. Sed & eundem Neronem arguit Suetonius, quòd diuitiarum & pecuniæ fructum nō alium putabat, quàm profuſionem: ſordidos ac deparcos eſſe, quibus ratio impenſarum conſtaret, præclauros verēque magnificos, qui abuterentur ac perderent. Ælius autem Spartianus tradit Hadrianum imperatorem, eum teſcripta ſæpius à noſtris intiſ conſultis citantur, ſenatoribus, qui non ſuo vitio decoxerant, patrimonium pro liberorum modo ſenatoriæ profeſſionis expleuiſſe. Et paulò poſt eundem decoctores bonorum ſuorum iuſſiſſe caramidiari in amphiteatro, & dimitti, id eſt, vt omnes intelligant, derideндos exibilandoſque omnibus in amphiteatro exhiberi, vt hodie obſeruatur in polygamis, qui ſcilicet multis ſimul vxoribus abutuntur, à καμηλὸς quidē propoſitione, & μαιδὼ verbo, quod derideo ſignificat. Quanquam Io. Baptiſta Plantius in commēt. Perſij Sat. 3. illic eſſe mendum contendit, & ita legendum, Decoctores bonorum ſuorum ſi ſuæ autoritatis eſſent, Cato nudari in amphiteatro, & dimitti iuſſit. ſed neſcio quid ſibi velit. Eam autem pœnam exprimit Suetonius in Auguſto, cùm ſcribit. Pro cæteto delictorum genere variis ignominiis affecit, vt ſtare per totum diem inberet ante prætorium interdum tunicatos diſcinctoſque, nonnunquam cum decempedis, vel etiam ceſpitem portantes. Et hæc pœna, vt id obiter dicam, continet corporis correctionem, vt dicit Card. Flor. conſ. 94. reſpondeo quod, b. in ptin. Sed vt redeamus, Ælius quoque Lampridius ſcribit Alexandrum Seuerum illum, cuius in iure noſtro tam multas leges habemus, honoratos, quos pauperes verè & non per luxuriam vidit, ſemper multis commodis auxiſſe. Similiter tradit Iulius Capitolinus Antoninum philoſophum multis ſenatoribus vel pauperibus ſine crimine, dignitates tribunitias ædilitiaſque conceſſiſſe. Tullius lib. 2. Officiorum, habenda eſt, inquit, ratio rei familiaris, quam quidem delabi ſinere flagitioſum eſt. Quam ſententiam è noſtris citant & approbant Io. And. & Pan. in d. c. ex parte, de conſuet. & ipſe Pan. in cap. 1. iſt. 2. not. extrà de donat. Apud eundem Tullium lib. 3. eiuſdē operis. Hecaton Rhodius, diſſerit ſapientis eſſe, habere rationem rei familiaris. Neque enim ſolùm nobis diuites eſſe volumus, ſed liberis, propinquis, amicis, maximēque reipublicæ. Singulorum enim facultates & copiæ, diuitiæ ſunt ciuitatis. Ex quo profectum videri poteſt, quod noſtris legibus traditur, intereſſe reipublicæ ſuos ipſius ciues eſſe locupletes. §. 1. in auth. vt iud. ſine quo. ſuſt. Sed vt redeamus ad Tullium, is ſecunda Philippica illud obiicit Antonio, Tenēſne memoria prætextatum te decoxiſſe? Patris, inquies, iſta culpa eſt, concedo, ſeruenim eſt pietatis plena defenſio. Illud tamē audaciæ tuæ, quòd ſi diſti in quatuordecim ordinibus, cùm eſſet lege Roſcia decoctoribus certus locus cōſtitutus: qui ſcilicet fortunæ vitio, non ſuo decoxiſſent. Idem in oratione pro Publio Sylla multis nititur C. Cincium ab ea nota vindicare, quæ ei inurebatur, quòd patrimonium ſuum æris alieni diſſolvēdi cauſa vendidiſſet, nempe quòd non libidine, ſed negotij gerendi ſtudio æs illud alienum contraxiſſet. Idem in oratione pro P. Seſtio, Gellium quempiam pro magno conuitio gurgitem ac voraginem patrimonij appellat. Apud Dionyſium Halicarnaſſeum li. 3. originum Romanorum, Martius quartus Romanorum Rex obiurgat malos præſides poſſeſſionum ſuarum, tanquam non firmos ciues. Et li. 5. eiuſdem operis, Appius Claudius plebeios veluti magnum probrum obiicit, quòd cùm, ex facultatibus tyrannorum contingentem eis partem ſortiti fuiſſent, turpiſſimis indulgendu voluptatibus, cenſu excidiſſent. Tradit Aſconius Pædianus Gellium & Lentulum Cēſores C. Antonium Antonij oratoris filium ſenatu mouiſſe ob æris alieni magnitudinem. Sed & Macrobius li. 2. c. 4. tradit Auguſtum & ipſum, Cenſorem equitem quēdam Romanum corripuiſſe, quòd facultates ſuas minuiſſet. Plautus in Truculento ſcribit piaculum eſſe miſereri nos hominum rem malè gerentiū. Apud Nabatheos qui opes ſuas imminuiſſet, publicè multabatur: quiverò auxiſſet, honore afficiebatur, teſte Strabone lib. 16. Similiter apud Abderitas qui patrimonium conſumpſiſſet, ſepulchro patris nō dignabatur, teſte Laertio in Democrito. Sed & ij aliàs puniebātur, vt videre licet ex Athenæo lib. 4. c. 20. vbi ſcribit Abderitas ipſum Democritum publicè condemnaſſe, quod bona paterna abſumpſiſſet. Ex Solonis legibus hæc vna etat: Qui patrimonij verſurā fecerit, is ignobilis obſcuruſque eſto, vt prodit idem Laertius in vita illius. Cui concinens Athenæus lib. 4. hæc ſcribit: ὅτι ἡ τῶν ἀσώτων, ἢ τῶν μὴ ἑαυτῶν οὐσιῶν ζώντων, τὰ παλαιὰ τιθέντι οἱ ἀρχαιόγραφοι ἢ ἰάλεκτον, ἰσχνὸν σημαίνων καὶ φιλόχρηστον, ἄλλο τι πλὴν. Id eſt, Quod autem prodigos, ſiue, vt vertit Budæus ſæculi noſtri decus, patrimoniorum profligatores, eóſque qui nullis facultatibus victitarent, Areopagitæ olim in ius vocabant, multabántque, uarraueruur Phænodemus, & Philochorus, plureſque alij. Sed & ex legibus Græcorum, ei nec publicè concionari, nec aliquo modo cum populo agere licebat, qui patrimonium turpiter cōſūpſerat: vt videre licet ex accuſatione Æſchinis adoertus Timarchum. Locrorum autem legibus cautū erat, ne quis patrimonium alienare poſſet, niſi euidētem calamitatē oſtenderet ſuperuenuiſſe, vt teſtis eſt Ariſtoteles li. Politicō 2. c. 5. Sed & apud Lacedæmonios de maiorum ceuſta hæreditate terram aut prædia vendere, non parua turpitudo putabatur: neque verò licebat, vt tradit Hetachides in politiis. Quibus adde & alia multa, quæ in hanc fermè ſententiam congeſſimus in noſtris commentatiis in Pictonum conſuetudines, ti. 10. §. 42. in gl. 5. Nec tamē velim intelligas iſtis denegandam fore elegmotynam, per t. quietcamus. 42. dict. & ibi gl. quæ adducit concord. & Ioan. And. Imo. & plerique omnes in d. c. quæ in Eccleſiarum de conſtit. Felyn. in ca. ſi qui, col. vlt. extrà de teſtib. Quibus ſuccinum & quæ nos latè diximus de incarceratis ob ſua ipſorum malefícia, in noſtris legibus connubia vbi ſupra citauimus. Porrò & de paupertate nos alibi multa diximus, quæ ſi ſcire & fidelitas, vide in iiſdem commentariis tit. 1. §. 6. in glo. 1.

7 Ex multis autem quæ ſuprà diximus, ſatis conſtat quid ſit decoquere & decoctor. Nā de oquere eſt bona ſua prodigere, cōſumere, abligurire, profūdere, eiſque decedere. Et decoctor, patrim. cōſuptor. Id quod obiter dicere volui, quo intelligeres l. quiliber. C. de decur. li. 10. quæ loquitur de decoctore publicæ pecuniæ, & l. ſi aliquid C. de ſuſcep. præpo. & arca. eo. h. vbi ita ſcribitur, Nemo id curſus officiū gerat, in quo ante decoxit. & vbi Luc. Pen. qui eam ſignificationē probe intellexit. & in l. iure, ad ſi. C. de fabric. lib. 11. & in l. 2. in ſi. C. de fund. rei priua. In quibus omnibus prope locis Accurſius id pro nomine otiei, & adminiſtrationis intellexit, deceptus fortè errore aemendo prioris illius l. in qua ſic vulgò legebatur, quilibet principalium, vel decurionum, vel decoctor publicæ pecuniæ ſi fraudulētius in aſcriptionibus illicitis, &c.

Hadrianus ſenatoribus, qui non ſuo vitio decoxerant, patrimonium implent.

Quid ſit caramidiari.

Alexander Seuerus q. os paupertate non inopes vidit, iuuit.

Antoninus ſenatoribus ſine crimine dignitates conceſſit.

Rei familiaris habenda ratio.

Gurges & voragō patrimonij.

Decoctor publicæ pecuniæ.

Lacrorū lex.

Cùm ſic ex antiquis codiclb. ſit legendum, quilibet principalium, vel decurionum, ſi decoctor pecuniæ publicæ vel fraudulentus, &c. vt etiam monuit And. Alciat. vir nunquam ſatis laudatus, in annotationib. trium poſteriorum li. C. & nonnihil quoq; meminit Antonius Nebriſſenſis in lexico iuris ciuilis. Sed præter eos vide Budæum in prioribus annotationib. Pandect. in d. l. ſi hominem. §. quoties. ff. depo.

Bonorum appellatione, an nomina & alia iura veniant.

8 Sed antequam hinc diſcedamus, occurrit quæſtio huic loco non parum conueniens: Vtrum videlicet appellatione bonorum, de quibus l. noſtra loquitur, nomina & actiones & alia huiuſmodi iura contineantur: vt proinde ſciamus an hæc l. habeat locum in donatione nominum. Certum eſt quod ea non veniunt appellatione bonorum mobilium vel immobilium, ſed conſtituunt tertiam quandam ſpeciẽ, per l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. & l. quam Tuberonis. §. vlt. ff. de peeul. & latè hanc rem tractauimus in noſtro tractatu Rettractuum tit. 1. §. 1. glo. 7. in verbo, *en autres choſes cenſées pour immeubles*. nu. 1. & multis ſeq. Sed nunc quærimus an veniãt appellatione bonorũ ſimplicitet ſine illa adiectione mobilium aut immobiliũ. Quod certè planum eſt ex l. nomẽ. C. quæ res pign. oblig. poſſ. vbi in generali obligatione bonorum veniunt nomina debitorum, quem tex. ad hoc expendit Bal. conſ. 25. in quæſtione vertente, in 6. dubio. lib. 3. Nec minùs id probat tex. in l. bonorũ. §. vlt. ff. de verb. ſignif. vbi ſcribitur bonis annumerãti ſi quid eſt in actionibus, petitionibus, perſecutionibus. quem tex. etiam ad hoc expendit Alb. ibi. ou. §. & Pan. in c. relatũ, le 2. poſt prin. de teſta. & in c. vlt. col. 5. verſ. nunc verò cùm ſcriberem, extra de præſcr. & eóſ. 43. videtor primo dictò, col. 2. verſ. rectiò principal. lib. 1. & Io. Ana. in c. vlt. in prin. de hæret. & ante hos Sign. conſ. 35. caſus talis eſt, quidam lac. col. pe. verſ. redeo ad ſextam, vbi & ad hoc citat l. ſi legatus. §. ſi quis bona. ff. ad Trebel. Sed & hoc probat tex. in l. princeps. ff. eod. tit. de verb. ſignif. vbi ita ſcribitur, princeps bona concedẽdo, videtur etiã obligationes concedere & in l. 1. §. verùm autem, verſ. quod ſi noluit. ff. ſi quid in fraud. patr. vbi actionẽ de bonis diminuiſſe dicitur, qui obtinere noluit, cùm peteret, & in l. vlt. ff. de vſu & vſufr. leg. vbi ſi bonorum vſusfructus legatur, & quod in nominibus eſt, computabitur. & in l. vſufruct. ff. ad leg. Fal. ex quo Alb. ibi not. quòd qui tenetur excutere bona debitoris, iura & actiones eius excutere tenetur. & in l. ſi conſtante. §. vlt. ff. ſol. mar. vbi publicatis bonis ſimpliciter, publicatur actio quæ ad dotem competebat. & illum text. ad hoc not Bald. Ang. Imo. Rom. & Alex. ibi. Imò eſt text. generalis in l. ſi ademptis. C. de ſcint. paſſ. quo publicatis bonis publicãtur omnes actiones: quẽ & ad hoc expendit Alb. in l. 1. in fi. ff. de ſtat. ho. Facit & tex. in l. 1. C. de vſufr. vbi ſi quis legauerit vſumfructũ ſuorũ bonorum, intelligitur legare vſumfructũ nominum. quẽ etiam text. ad id quod principaliter probare intẽdimus, annotat Bal. ibi, dicit not. idem Bal. cõſ. 234. ſtatuto cauetur quòd matiti, lib. 2. vbi tamen intelligit. hoc procedere, cùm actiones iã natæ ſunt, vt quia iam ceſſit dies ſoluẽdæ pecuniæ. Alias enim, inquit, non dicerentur eſſe in bonis, ſed tantùm ſpes agendi, per l. ſpẽ. C. de dona. & §. ex cõditionali, Inſtit. de verb. obl. Cui adde optimũ tex. in l. ſubſtitutio. ff. de acq. rer. dom. vbi ſubſtitutio quæ nondũ cõperit, extra bona noſtra eſt. Ideniq; ſi eam quis repudiat, nõ videtur aliquid alienaſſe, vt dicit gl. ibi. per l. qui autẽ cæca prin. ff. quæ in fraud. credit. ſed eſt text. expreſſior in l. alienationis. §. qui occaſione. ff. de verb. ſignif. Ex quo poſſet videri, quòd ſi quis donatet aut remitteret debitum conditionale, nõ eſſet locus huic l. loquenti de bonis. Quod vix crederem. Super quo tamen vide quæ dicam in gloſſ. donatione largitus, in 2. q. verſ. ſed hoc tamen primo loco intelligas.

Bona diminuit, qui obtinere non vult eam petit.

Subſtitutio conditionalis extra bona eſt.

9 Sed vt redeam, quòd appellatione bonorum veniant iura & nomina, volnerunt præter eos quos ſupra aduocauimus, Arch. in cap. 2. in verbo, bonis, de teſt. lib. 6. per l. mulier bona. ff. de iure dot. And. Iſer. in conſtit. Neapo. incip. non ſine tit. de ortg. iuris. Bart. in l. vlt. verſ. quæro quid ſi legatur, iuncto verſ. ſeq. ff. de vſuft. lega. & Batt. in l. Quintus, la 2. §. argẽto, & ibi Albe. ff. de aur. & argen. leg. & idem Alber. in l. leribit, io prin. ff. eod. tit. & in l. vxori. poſt prin. ff. de vſufr. leg. Petr. Anch. conſ. 3. noo eſt dubium, circa medium, & conſ. 101. ex prædicto, col. 2. verſ. ſecundò poſito. Imo. loquens de confiſcatione bonorum, conſ. 25. in caſu præmiſſo, col. antep. verſ. nec obſtat prædictis, & multis ſeq. & Card. Flor. conſ. 83. reuerẽdiſſimus, in fin. vbi etiam loquitur de confiſcatooe bonorum. Pau. Caſtr. conſ. 193. notandum primò ad euidentiam, in princ. lib. 2. vbi reſpondit in generali obligatione bonorum venire nomina debitorum. pee multa quæ allegat. & Domi. in c. 1. in verſ. contra natos, per illum text. de ſchiſma. lib. 6. & in cap. vſi. §. laici etiam. per illum tex. de reh. eccleſ. noo alien. eo. lib. 6. Petr. Fetra. in tit. forma libelli in actione hypothecaria. in verbo, ſub eadem obligatione bonorum, col. 1. verſ. ſed an in generali. & Bened. Cap. conſ. 45. punctus teſtator inter cæteia, in 4. dubio, vbi & ad hoc allegat l. pupillus. ff. de act. tut. quæ nihil mihi huc facere videtur. & Fran. Are. in l. 1. C. ſi aduet. tranſact. & latè Matta. Soci. in tract. oblationum, in 8. libello. q. 2. & tribus ſeq. Barth. Soc. eiuſdem filius, conſ. 101. viſo teſtamento, col. 2. verſ. non videtur, lib. 1. quod repetitur conſ. 175. lib. 2. Alex. conſ. 59. viſis verbis, poſt princ. lib. 6. & conſ. 156. viſo inſtrumento abſolutionis, col. 2. eod. lib. 6. Corn. conſ. 9. præmittendum eſt, col. pen. verſ. iura & actiones, lib. 1. & conſ. 177. circa hanc conſultationem, col. vlt. verſ. teſtatli. 2. & Ang. Aret. in §. 1. inſtit. de inutil. ſtipu. Fely. in cap. othnes, col. antrep. 1. diſt. & Phil. Dec. in l. qui actionem, verſ. ſecundò iſta regula. ff. de reg. iur. & cõſ. 381. viſis his quæ accuratè, col. vlt. & conſ. 442. in cauſa in qua moleſtatur, col. 1. verſ. & primo motu. & colum. 2. verſi. non obſtat ergo. & D. Benedi. in repet. c. Raynutius, in verbo, cætera bona, in prin. extra de teſta.

Autores eiuſdem opinionis.

Contrarium ſentiunt.

10 Et id quidem omnes vbiq; concedunt, præter paucos, ſcilicet Pan. Eliaz. poſt Abb. anti. in clem. 1. de reb. eccleſ. non alien. Colſec. in cap. nulli. col. 2. verſ. ſed nunquid iura extra, eod. in multis locis, vt proinde intelligas id eum ſertò opinari, videlicet ſing. 481. ſi vir & vxor, verſ. in donatione. & conſ. 52. factum tale eſt, Ioannetta, col. 2. verſ. nec præmiſſo, & conſ. 60. ad dubia elicita, in 2. dubio, in fi. & conſ. 214. circa materiam, col. 3. verſi. addo aliam quionem, & itetum col. 6. verſi. & non mirum, & itetum conſ. 218. indubitanter, in 8. dubio. Et tamen ipſe alicubi eſt in diuerſa ſententia, nempe in quæſt. Delph. 341. ſuper quæſtione, col. 2. verſ. ſed an publicatione. & rurſus quæſt. 499. teſtator quidam, verſi. & præmiſſa vera. & ſingu. 853. verſic. appellatione bonorum. Quanquam pro illa Guid. ſententia poſſit videri facere tex. in c. 1. verſ. contra natos, ibi, bonis & iuribus publicatis, de ſchiſma. lib. 6. & ſimilis text. in cle. 1. col. vlt. nam ea eſt admodum longa, de iurein. & in cle. paſtoralis, verſ. præhabiti, de ſent. & re iud. & in cle. quia contingit, ibi in prin. tum in §. vt autem. de ſtatu monach. In quibus locis bona & iura vt ſeparata nominantur. Ideo Imol. in poſteriori loco not. in 7. not. quòd appellatione bonorum non compta hiendunmr nomina. Sed his potes reſpondere, vt dicam poſtea in verbo, reuettatur, num. 26. incip.

incip. ſed quod his reſpondeatur. Tamen poſtea cõpeti Domi. fuiſſe butus ſententiæ, in c. hoc conſultiſſimo, in prin. in 4. nur. de teb. eccle. non alie. Nam is ibi not. ex eo tex. iura non comprehendi appellatione bonorum, verùm is tex. non id probat. Nam primùm hæc verba adſcribit, bona immobilia ſeu iura, tanquã ſcilicet iura non comprehendantur ſub bonis immobilibus. quod not. glo. ibi. & id planè fateõr eſſe verum, vt ſuprà diximus. At paolò poſt in eo c. pronuntiat hæc verba, bona ipſa vel iura, quibus videtur Domi. fuiſſe innixus, ſed non is videt his verbis, bona ipſa, intelligi tantùm bona immobilia: de quibus ante text. ille fuerat locutus: & ideo dicit, ipſa ea tantùm comprehendens ac demonſtrans, de quibus antè locutus fuerat.

An appellatione bonorũ meorum veniant nomina & actiones.

11 An autem veniant appellatione bonorũ meorum, nam illud pronomen meorum, quod eſt poſſeſſiuũ, facit rem dubiam, vide Guil. Cu. Barto. & Bal. in vtraque lect. & Petr. Aneh. in ſuis reportatis in l. i. ff. de ſtat. homi. & Barth. coſ 50. Gibus Petri, poſt princ. & Bal. 10 l. vlt. col. pen. vers. item ſi dono. C. de edict. diui. Adr. tol. & conſ. 113. Andreas, per totum, lib. 3. & Ang. Ate. in 6. vlt. circa medium, Inſt. de iur. nat. gent. & ciuil. & in tract. analeſi. vers. & eius bona publicamus, col. vers. & not: quòd facta, ibi, & diligenter aduertas. & Barb. latè conſ. 36. illud in medium, col. 1. & ſeq. lib. 1. & Catel. Cotta in memor. incip. bonis publicatis. & item memor. inci. nomina debitorum. & Iaſ. in l. Gallus. §. videndũ, ad ſi. ff. de lib. & poſth. & Alciat. in l. nominis, in verbo, rei. ff. de verb. ſignifi. & in l. vlt. in gl. vlt. C. de pact. quibus quidem omnibus videtur non eõprehẽdi. de quibus ſtat tex. in l. Quintus, la 2. §. argento, & iterum in d. l. ſcribit, in princ. ff. de aur. & arg. lega. vbi appellatione ſuorũ bonorum non veniunt quæ in credito ſunt, ſine quæ in actione habemus. Cui accedens Tullius in Topicis, Non ſi vxori, aut, vir legauit argẽtum omne, quod ſuũ eſſet, idcirco quæ in nominibus ſuere legata ſunt: multùm enim differt in arcane poſitum ſit argentum, an in tabulis debeatur.

Meorum & tuorum appellatione continentur actiones.

12 Sed illis palàm aduerſatur l. meorum. ff. de ver. ſignif. vbi ita ſcribitur, meorũ & tuorum appellatione actiones quoque continẽri dicendum eſt. vbi & ipſe Alcia. ſecum pugnans id dicit obtinere, ſine omnia mea dixerim ſimpliciter, ſiue cum adiectione vniuerſalis ſubſtantiui, omnia bona mea, ſeu omnes res meas. Quæ ſententia omnino vera eſt, vt etiam apertè probat tex in l. ſi legatus. §. 1. ff. ad Treb. eius hæc verba ſunt. Si quis bona ſua vel omnia ſua rogauerit reſtituere, fideicommiſſariã reſtitutionẽ eſſe intelligendũ eſt. nam meorum & tuorũ appellatione actiones quoque continẽri dicendum eſt. Ex quibus planè conſtat appellatione bonorum ſuorũ actiones contineri. Et ita etiam voluit Cyn. & Ang. in d. l. 1. ff. de ſtat. hom. Bald. etiam ſibi contrarius in d. l. 1. C. de vſufr. Bar. ſibi item contrarius, qui adhoc multa allegat, in d. Quintus, la 2. §. argẽto. ff. de aur. & arg. leg. & Pet. Iac. tit. de act. ex teſta. col. 8. vers. item omnia bona. Bal. etiam ſibi contrarius contra Guil. & Cyn. in l. 2. in 2. lect. circa med. ff. de conſt. prin. & coſ. 136. viſo teſtamento, col. 2. vers. item quod dixit, lib. 3. & Franc. Aret. d. l. vlt. C. de pact. qua in re acerrimo certamine pugnarunt D. Stella Conſiliatius in Senatu Patiſienſi regius, & Zazius, viri noſtræ ætatis doctiſſimi, ſtum antinomiã l. ſi patrẽ. § 1. & l. repetitio. ff. de condit. indeb. variis modis & ſenſibus amoliri contendunt. Goid. aurẽ Pap. d. conſ. 52. col. 2. vers. nec præmiſſo, fuit in mõia & mirabili ſententia, ſcilicet quòd appellatione bonorum ſimpliciter non veniant nomina, quod iam ſupra ex eo diximus, ſed bonorum meorum appellatione veniant, quod omnibus ex diametro contradicit.

An donatione omnium bonorũ comprehendatur iura & actiones.

13 Quid autẽ ſi quis donat omnia bona ſua, quæ habet in tali loco, an veniant iura & actiones quatũ forte inſtrumenta vel debitores ſunt in eo loco, vel aliter? Die breuitet quod non, vt per Bal. in d. l. 1. ff. de ſtat. hom. & conſ. 232. ſuper infra ſcriptis, in fi. lib. 2. & conſ. 483. qui legat. li. 4. & Card. Flot. conſ. 51. Titius eondidit teſtam. in fi. vbi ad hoc dicit eſſe text. not. in l. Caius Seius ff. de leg. 2. & Fran. Aret. coſ. 54. in cauſa magiſtri Blaſij, col. vlt. & Alex. coſ. 31. viſo titulo quæſtionis, col. 3. vers. confirmo per ea. lib. 1. quod repetit conſ. 3. lib. 9. niſi quod huius initium eſt, viſo themate quæſtionis, & latè per Corn. qui multus tex. & doct. citat, quos videre poteris, ne hîc diutius immoremur, conſ. 49. io præſenti conſultatione, per totum, li. 3. & Soc. dicto conſ. 101. viſo teſtamento, li. 1. repetito conſ. 175. li. 2. col. 2. & Iaſ. in l. cunctos populos, in 2. lect. col. pe. in fin. C. de ſum. trin. & conſ. 5. ſtrenui, col. 4. vers. 2. pro iſta parte. lib. 3. Stepha. Bertr. conſ. 162. viſa & ſæpius reuiſa. lib. 1. & conſ. 186 ponitur in facto quod Titius in 3. dubio, co. li. 1. & conſ. 74. ponitur in facto, nu. 3. lib. 2. & Carol. Ruin. conſ. 155. viſo teſtamento, in fi. lib. 3. & abunde etiam diximus in noſtro tracta. petmigeniorum, q. 49. Nec tamen omittendus eſt optimus tex. in l. vxorem. §. legauerat. ff. de leg. 3. & in l. qua ſitum [illegible] l. §. 1. ff. eod. tit. & l. ſi mihi Mæuia. cod. quoque tit. & l. cum de Iauoleni. §. vlt. ff. de fund. inſtr. Quod tamẽ intelligit Bened. in e Raynutius in verbo, cæteta bona. nu. 6. de teſta. niſi poſtquam quis diſpoſuiſſet de aliquibus ſuis donis, tandem hæc ſubiungeret, cætera autem bona hîc & vbique ſita relinquo. nam tunc nomina & actiones cõtinerẽtur, & mihi allegat. Sed in ſuperioc vide quæ ſcripſi in tracta. Rettactuum, gl. 7. nu. 15. & 30.

An etiam feudum vel emphyteuſis veniat talibonorum appellatione.

14 Sed vtrum veniat emphyteuſis aut feudum ea bonorũ appellatione? Et certe venit, vt de priore võlunt Spec. tit. de loca. §. nũc aliqua, ehart. pen. vers. 156. incip. quæritur vtrũ hlius. & Bald. qui ex hoc in pulchra quæſtione conſuluit, conſ. 184. præmiſſis verbis eutuldam ſtatuti, lib. 1. & Iaſon, qui hoc admodum commendat in auth. vnde ſi patens, col. 3. vers. limita prædicta. C. de inoff. teſta. & in l. ſi non ſortem. §. libertus, col. pen. vers. ego limito. ff. de cond. indeb. vbi hoc dicit fing. & à nomine animadne. ſum. & in l. Gallus. §. quidam rectè, col pe. priotis lect. vers. limita prædicta, vbi hoc dicit fing. ff. de lib. & poſth. & in tertu poſteriori lectu. col. vlt. ver. limita tamen, vbi dicit eſſe not. quia ſæpius habuit de facto. & conſ. 152. ſuper feudo, col. 3. vers. ſecundò principaliter, lib. 2. vbi id dicit fing. & coſ 207. verba inſtrumẽti, col. 4. vers. tertiò bene facit, co. lib. 2. vbi etiam dicit fing. & Catel. Cotta memor. incip. bonorum appellatione. & iterum mẽmor. incipien. ea phyteuſis non venit, quibus locis id reperiat fing. & Phil. Dec. conſi. 389. viſa longa ſerie, in fin.

Feudum non comprehenditur bonorũ ſuorum appellatione.

15 Et de feudo voluit And. Iſern. in c. 1. ad fi. tit. de cap. qui cur. vend. & Cot. vbi ſuprà. & iterum in memor. incip. filius renuntians hæreditati, vbi & id dicit fing. & Iaſ. in prælu. feu. col. 15. vers. limita tamẽ fing. vbi id quoque reputat fing. & d. conſ. 152. vbi ſuprà, li. 2. & d. quoque conſ. 207. vbi ſuprà eod. lib. 2. Sed in hoc poſtẽriore contradicit ipſe Iaſ. in d. §. quidam rectè, in vtraque lect. per text. quẽ in priore allegat, qui tamen id mihi non probat in c. in gentali, tit. ſi feud. fuet. controu. inter dom. & agna. & idem voluit ipſe Iaſ. d. conſ. 107. vbi ſupra, libr. 2. & Dec. d. conſil. 389. in fi & Matth. Affl. in decil. Neapo. 14. Joannellus, col. vlt. & in conſt. Siciliæ, incip. apoſtatãtes, col. 2. in 4. not. & in conſt. ſi quando fortè. col. 2. in 2. not. & in conſil. ſi quis in poſtertũ, col 8. in 5. not. & in coſt. comes, col pe. in 4. not. quibus duobus po-

ſtremis locis limitat, niſi fiat mentio omnium bonorum, vt ibi per eum, quanquam & in hoc vltimo teneat contrarium ipſe Afflict. in conſt. incip. cùm iuſtitiæ, col. 2. in 5. not. vbi & omnium bonorum appellatione negat comprehendi feuda, vt etiam facit in eõſt. hac edictali, col. pen. Sed prò priore ſententia eſt gl. in c. 1. verſ. noui in verbo, ſuorũ bonorum, in prin. ti. per quos fiat inu. quæ dicit feudum eſſe in bonis vaſalli, arg. l. bonorum. ff. de verbor. ſign. & cam gl. ſequũtur Bald. Mart. Laud. & Card. Alex. ibi, & Ial. cõſ. 57. viſis literis, col. 3. verſ. ſextò facit, li. 3. & Phil. Dec. in l. quod euincitur. ff. de reg. iur. Et idem voluit Bal. in ſe conſ. 351. materia feudorum, col. 2. li. 1. Sed in tamen, quia id non admodum certum eſt, vide eundem Marth. in d. c. 1. col. 2. n. 15. ti. de ea, qui cui. vend. & Guid. Pap. conſ. 215. verſ. tertiò quæſtio, & Philip. Dec. in l. 1. col. 2. verſ. ad prædicta. ff. ſi cert. petat. in 2. lect. Ex quibus intelliges an l. noſtra habeat locũ in feudo & emphyteuſi.

Bonorum appellatio quid comprehendat.

16 Denique quid hæc bonorum appellatio contineat, vide latiſſimè tex. & And. Alciat. in l. bonorum. ff. de verb. ſign. & in l. 3. & ibi Docto. ff. de bon. poſſ. ex generali & in l. is cui §. bonorum. ff. vt in poſſ. leg. & latiſſimè Phil. Corn. conſ. 260. ad euidentiam huius conſultationis, li. 1. & omnino Firmia. in ſuo lexico. in verbo bonorum appellatio. Quæ enim hîc diutius immorandum decreuimus,

OMNIA, VEL PARTEM ALIQVAM.

Hæc l. non habet locum niſi in donatione omnium bonorum.

1 SVNT qui hinc trahunt tum demum locum eſſe huic. l. ſi donantur omnia bona aut quarta pars bonorum, non etiã ſi donentur res quępiam certa aut ſingularis, veluti caſtrum, domus, fundus, & cętera id genus in qua ſententia videtur fuiſſe Salic. hic, dum hanc l. ita ſummat, donatio quotæ bonorum propter caterũam liberorum, illis ſuſceptis reuocatur: Sed id aperiùs voluit Bal. in auth. ex cauſa, col. 3. verſ. item non obſtat. C. de hib. præter. & in l. ſi cùm vel in vtero, col. 2. C. de teſt. milit. Alb. Roſat. in l. cùm acutiſſimi. C. de fideic. vbi & hoc dicit voluiſſe Mart. Sili. Adducitque etiam in re ſingulari, vt dicit probari per eum text. loquentem de hæreditate tantùm, quod & tradit Bal. conſ. 461. punctus talis eſt quidam reliquit, ante n. li. 5. & Phil. Dec. in l. generaliter, col. 4. verſ. quartò limitatur de inſt. & ſubſt. & conſ. 56. vi. o puncto, colum. 1. vbi tamẽ id declarat. Et hoc quo in caſu l. noſtra reneat Corn. conſ. 195. in hac conſultatione, col. 6. li. 1. & Franc. Curt. ſenior conſ. 1. circa primum prima fronte, col. 6. & Socin. conſ. 191. licet difficultates col. 6. verſ. ſed quoad ſuperiora, li. 2. Carol. Ruin. conſ. 140. circa caſum. col. 3. n. 5. lib. 4. & ſubſcripte Steph. Bert. conſ. 190. Chriſti, &c. viſo caſu, in 1. dubio. li. 1. conſi. 259. adhærendo, in fi. cod. li. 1. Et aliàs quoque videmus (vt hoc illis addas) intereſſe, vtrùm res certa, an verò quota pars relinquatur, vt patet ex l. quoniam. C. de hæred. inſtit. Quin & propriè pars in vna aliqua re propriè non intelligitur, quamuis ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta.

Contrarium defendentes.

2 Contrarium tamen, videlicet quod hæc l. habeat locum etiam in donat. ne rei ſit ſingularis, tenent Alber. & Bal. ibi contrarij in hac l. ille quidem, poſt prin. hic autem paulo ante fin. in 1. lect. & iterum in 2. lec. col. 2. & Bar. in l. Titia Scio. §. impetrator, col. vlt. verſ. quæro. ſi quis quam loquatur, & ibi quoque Bal. ff. de leg. 2. idem Bal. in l. 1. col. pen. verſ. ſecundò quæro. C. de inoff. donat. Imol. in cap. ſ. vltim. col. 5. verſic. circa prædicta tamen, extra de donat. Rom. in d. l. ſi cùm vel in vtero, & ibi quoque Corn. qui eam legit eum l. ſi. ot eerti, in fin. C. de teſta. mili. Paul. Ca. conſ. 435. ſuper hoc puncto, col. 2. verſ. ſecundo facere videtur, & 2 Ioan. Plat. in l. 1. poſt medium. C. de rei poſt. li. 10. Alex. conſ. 41. viſo tenore, col. pen. lib. 1. & conſ. 47. abunde, lib. 2. vbi dicit quòd eſſet periculoſum tenere contrarium propter autoritatem eorum qui hanc partem tenent. & conſ. 71. conſideratis his, poſt p. in. lib. 4. & conſ. 162. viſis his quæ copioſè, in prin. lib. 6. Corn. ſibi contrarius in d. auth. ex cauſa, col. 9. verſ. nec obſt. d. l. ſi vnquam, & ibi etiam Ial. col. 4. verſ. tertium dubium. C. de hib. præt. idem Cornel. conſ. 158. pro deciſione, col. vlt. verſ. nec obſt. d. l. lib. 2. & conſi. 4. dubia, col. 2. in princ. lib. 3. & conſi. 11. in præſenti conſultatione, col. 9. verſic. nam ex quo lib. 3. & conſil. 197. non alienam, colum. penult. eod lib. 3. & conſi 225 antequam aggrediar, col. 5. verſic. nec ob. d. l. eod. li. 1. & conſi. 30. in hac conſultatione, col. 3. verſic. nec obſtat quod non donauit, lib. 4. Franc. Aret. in l. Titius, in prin. col. 4. ff. de hib. & poſthu. & conſ. 92. viſi legato. colum. 3. verſic quod autem, & col. ſeq. verſic. quid enim ſi hæreditas. Soci. ſibi contrarius in l. cum auus. col. 19. verſic. & pro hac opi. ff. de condic. & demonſt. & conſi. 147. viſa col. pen. verſ. ſecundò principaliter, lib. 1. & conſi. 215. viſa prædicta, col. 2. verſ. fortiùs etiam, lib. 2. vbi ita dicit fuiſſe conſultum per Ioan. à monte Sperello, & alios viros ſolennes in ciuitate Senarum & iterum conſi. 20. in facto præſupponitur, col. vltim lib. 3. & conſi 52. viſo inſtrumento, col. 4. verſic. tertiò reſpondetur, lib. 4. & conſi. 93. teſtamentum præmiſſum, colum 4 verſic. ſecundò reſpondetur, eod. lib. 4. & Ial. in d. l. generaliter. §. cùm autem verſic. quintò limita, C. de inſtit. & ſubſtitut. & in l. 1. colum. 2 in 3. not. & ibi quoque Claud. Aquen. col. 2. verſic. nota quòd donatio, & Philip. Dec. colum. 2. num. 9. & ſeq. & Franc. Rip. col. item 2. nu. 6. C. de pact. Steph. Bert. ſibi contrarius conſ. 86. Chriſti, &c. viſis tribus, col. 2. verſic. ſi verò teneremus, lib. 2. & conſi. 511. difficultas, poſt princ. lib. 3. Carol. Ruin. conſil. 98. viſa renunciatione, col. 8. nu. 19. lib. 1. & conſi 106. lecto, col. vltim. ad fin. cod. lib. 1. & conſi. 124. victum, colum. 2. num. 5. eod. lib. 1. & conſi. 170. de tribus, colum. 2. num. 6. eod. lib. 1. & conſi. 173. quæritur primò, col. 6. verſ. non obſtat inſuper, eo lib. 1.

Eiuſdem confirmatio.

3 Et ſimiliter eius quod Alber. & Bald. dicunt de caſu d. l. cùm acutiſſimi, vt ſupra diximus, contrarium, vt videlicet ea l. & ſimiles obtineant in legatis particularibus, ſicuti in fideicommiſſis vniuerſalibus, probat text. in l. generaliter. §. cum autem, in vltimis verbis. C. de inſt. & ſubſt. vbi tria nuncupantur ſcribuntur, quæ omnia & in legatis & fideicommiſſis ſpecialibus locum habere ſanximus, quem tex. ad hoc expendunt ibi Paul. Caſt. Ioan. Baptiſt. à ſan. Seuer. Corn. poſt princ. Alex. qui dicit ſing. & Ial. num col. 4. tum 4 vbi ſupra, ſed & illum ad hoc commendat. & dicit ſing. Bal. qui hoc quoque tenet, ibi vt alias ſæpe, contrarius in d. l. cùm acutiſſimi, col. 1. verſ. quarto ſi poſt mortem, & ibi quoque Bal. hab. in ſep. col. 42. verſ. & amplius ita. vbi etiam dicit illum tex. ſing. & idem Bal. in c. 10. præſentis, col. 4. verſ. ſed certè teſtatores, &c. probat & Franchet. Aret. qui etiam dicit ſingu. illum tex. cum d. l. ſi Titius, col. 4. verſ. pro opinione. ff. de li. & poſthu. & d. conſ. 92. col. 3. verſ. tertiò hoc videtur probari, & conſi. 156. diligenter viſis, col. 5. verſ. ex his infertur. Et hoc quoque voluit Imo. in d. l. cùm auus, & ibi late Soci. col. 13. verſ. ex tertia concluſione. & idem Socin. conſ. 93. col. 4. verſ. & pro ita concluſione, l. 4. & Curt. ſenior conſ. 157. non alienam, col. 7. verſ. & eſt aduertendum. & multis ſeq. lib. 3. D. Oual. Bened. in rep. cap. Raynutius, in verbo, ſi abſque liberis moreretur, li. 3. numero vltimo de teſtam. ut.

4 Et

Posterior opinio probabilior.

4 Et hæc posterior opi. probabilior est & verior. Quid enim interest quantum ad præiudicium donatoris siue testatoris, & liberorum ipsius, donetur siue relinquatur quota pars, an aliqua res certa mainris forte æstimationis? Certè nihil. Ideo & in vtroque idem ius seruari debet. l. illud. ff. ad l. Aquil. nam & alias dispositio facta super quota trahitur ad certam rem, quando est eadem ratio vtriusque l. nomen debitoris. §. si filio. ff. de leg. 3. vbi & nót. Bar. in fi. quòd quemadmodum præsumitur fraus ex donatione vel alienatione generali omnium bonorum, aut mainris partis siue quotæ, ita & ex alienatione rei particularis, in qua totum patrimonium, aut mainr ipsius pars consistit, quod & voluit idem Bart. cons. 69. proponitur quod Ioannellus, col. 1. & Bal. in l. 1. col. 4. in 4. q. in fi. C. de inoffi. donat. & in l. ficut. §. superuacuum, ad fi. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. & in l. qui testamentum. ff. de prob. & in l. 1. C. si quid in fraud. patr. & in l. 2. C. de repu. hære. & cons. 149. proponitur quòd ex causa, col. 1. lib. 1. & Petr. Anch. cós. 251. ex his, col. 1. & Imo. in l. 2. ff. de donat. Et sicut in donatione certæ portionis non continentur debita & credita. l. non amplius. §. vlt. ff. de leg. 2. & l. mulier bona, in prin. ff. de iure dot. ita nec in concessione rei particularis. l. 1. §. si hæres, ff. ad Treb. & l. vlt. §. vlt. ff. de contrah. empt. Nihilque refert, quantum ad insinuationem pertinet. donet quis rem certam, aut quotam bonorum, vt latè respondit Dom. cons. 13. punctus quæstionis talis est, Antonius. Nec similiter in casu l. vlt. C. de bon. vacan. lib. 10. nec item in casu auth. ex causa. C. de lib. præter. & volunt Bar. ibi & Petr. Anch. cons. 144. prætatis, post prin. nec item in casu l. & si non totam. ff. si quis omis. caus. testa. Et si aliter diceremus in casu l. nostræ, esset imponere legem verbis, non rebus, contra l. 2. C. eom. de leg. & c. commissa. de elect. lib. 6.

Dispositio facta super quota trahitur ad certam rem.

Insinuatio æquè pertinet ad rem certam, atque ad quotam bonorum.

Dictionis aliqua, vis ac natura.

5 Et hanc quoque partem confirmat quod dictio aliqua, qua vtitur lex nostra hoc in loco, cùm dicit. partem aliquam significare videtur rem quampiam singularem vel particularem, ex propria ipsius vi ac natura, vt probatur in §. præterea intellatis, instit. de fideicom. liber. cùm scribitur, vt hæreditatem suam totam partémve eius aut rem aliquam veluti fundũ, hominem, pecuniam alicui restituat. Et paulò post, Poterit rogari vt id tutsum alij, aut totum aut partẽ vel etiam aliquid aliud restituat. Ex quibus verbis planè intelligis post mentionem vniuersitatis aut partis ipsius, hanc dictionem adiici ad significationem rei cuiuspiam particularis. Et in idem tex. est in §. 1. in princ. Instit. de socier. cùm scribitur, societatem coire soleinus aut totorum bonorum, quàm Græci simpliciter κοινωνίαν appellant, aut vnius alicuius negotiationis, veluti mancipiorum vendẽdorum, emendorúmque, aut olei, vini, &c. Nam & Tullius ea locutione, qua is ex. sæpius vtitur, vt scilicet hanc dictionem ũ̃ cum dictione vnus, vt in 10. Philip. Cur nunquam tam frequens fuit auctoritas, quòd vnus aliquis tuam sententiam secutus fuit? Et pro Cluentio Habito, Vnum aliquem nominare. Et de prouinciis consularibus, Tanquam in vnum aliquem portum tũtum & clausum venire. Et in oratione pro P. Sextio, Vnum aliquem ex barbaris illis, exemplum imperij veteris, imaginem antiquitatis, columen reip. dicere intuetis. Et in 3. in Verrem actione, Vnum aliquod denefarium ictum facti cligam. Et actione 4. in eundem. Si denique eum aliquid in genere peccasset. Et iterum 5. Vnum hoc aliquod inconsulto reprehensum. Et de finibus bonorum & malorum. Vtilitati hominum plus quàm vnius alicuius aut suæ consuluit. & eodem tecum Plinius in lib. 9. epist. ad Rusticum, Satius es, inquit vnum aliquid magnifacere, quam plurima mediocriter. Et apud nos quoque alibi in loco, videlicet in l. ex 15, & l. ná vt ait & l. iuuinule. ff. de leg. & l. quæsitum est. §. pe. ibi, vna aliqua re. ff. de fund. instr. & in l. cuius bonis, in fi. ff. de cur. furio. cum dicit, vnus aliquis. & in l. & si non totam. ff. si quis omis. caus. testa. vbi dicit, vnam aliquã rẽ. & in §. si quis vna aliqua re. Instit. de fideic. liber. & in auth. de armis, vers. hoc aurẽ obseruarẽ, ibi, vnũ aliquod armorum. Sed vt ad nostros redeamus, alius est optimus tex. id quod diximus, aperte insinuans, in l. si debitor. C. de sent. pas. cùm primo loco dicitur, nõ totam substantiam, sed aliquid &c. Deinde paulò post subiungitur, Si vero partem bonorum accepit. & in l. hæc stipulatio, ibi, siue res aliqua, siue hæreditas. ff. vt leg. no. cau. Ex quibus planè illud conficitur, quod diximus, dictionem illam aliquid, poni ad differentiã totius vel quotæ bonorum. Quod intelligens gl. ibi exponit dictionem aliquid, scilicet singulare, vt prædium. Nec huic tei contradicit, quod nonnulli ex nostris dicunt hanc dictionem esse vniuersalem, & omnia comprehendere, vt dicemus postea nu. 14. incip. mouerunt. Nam qui id dicunt, non eò respiciunt vt hæc dictio denotet vniuersitatem, sed vt comprehẽdat quascunque res singulares, quæ sunt sub vniuersitate, vt ibi declarabitur. Quibus accedit & illud ipsius Tullij Phil. 8. Vt membrorum aliquod potius, quàm totum corpus intereat. Verùm ne erres lector, hæc ratio non admodum tuta est, quia vt hic ea dictio ũgitur cum dictione partis, nondum tamen piget eam hic adscripsisse, cùm pertineat ad rationem & intellectum, & significationem huius dictionis de qua, & alia dicemus postea.

Vnus & aliquis plerunque conungũtur.

An hæc l. procedat in donationerei etiam modicæ.

6 Sed illud in dubium venit, vtrum hæc lex habeat etiam locum in donatione cuiuslibet rei etiam modicæ. In qua re non admodum consentiunt nostri Doct. Sunt enim qui asserunt hanc legẽ tum demum procedere, cùm donatio est excessiua, vt dicit Bal. hic in 2. lectu. post. prin. id est, vt alij dicunt, tam magna, vt exhauriat vires patrimonij. Cuiusmodi sententiæ haud dubiè fuerunt Bald. Ang. & Fran. Arc. in d. l. Titius, ad fi. prin. ff. de lib. & posth. dum dicunt quòd per auth. ex causa. C. de lib. præter. rupto testamento natiuitate posthumi præteriti, quem testator nullo pacto sperabat, non conseruantur legata, si ea sint, quæ exhauriant vires patrimonij, per hanc l. nostram, quam hinc facile ostendunt esse intelligendam in donatione, quæ talis est, vt exhauriat vires patrimonij. Et idem penè in eo tem casu voluit idẽ Bald. in l. Titia, col. 2. vers. secũdò quærũtur. ff. de inof. testa. & cons. 239. quæ vitiosa fallus, col. 1. vers. item est ponderãdum, lib. 3. & Ang. in auth. vt cum de appel. cog. §. siue igitur, col. 4. vbi & hoc dicit expressè, quod hæc l. habet locum in donatione immensa tantùm. & Paul. Cast. in l. ficut, post prin. C. de testa. milit. & Franc. Aret. d. cons. 92 col. 4. vers. modo cum præterito. & cons. vlt. eleg inter m. timo dubio. & Soc. cós. 94. resolutum præmissum col. 3 vers. ex quibus omnibus lib. 4. & Steph. Bert. cons. 225. ponitur in facto, ante fi. lib. 2. Et idem fermè ante hos voluit Bart. in l. filio præterito, col. 4. ver. prætera hoc persuader æquitas. ff. de iniust. testa.

Aut tractus Fact. tantùm obtinere in donatione omnium bonorum, vel maioris partis.

7 Et huc sanè vergit eorum sententia, qui dicunt hanc l. non aliter obtinere, quàm si donentur omnia bona, aut eorum certè maior pars, aut ad minimum dimidia. Id quod voluerunt hic Ray. & Bal. in vtraque lect. qui ita etiam dicit consuluisse Ric. Sal. Quanquam in contrarium, inquit, aliquid facit quod hic dicit, aliquam. & Guil. Cu. in l. 1. col. vlt. & ibi Cy. in fi. 1. q. & ipse Bal. colum. penult. vers. secundò quæro, & Io. à monte Sperelio, C. de inoffic. dona. idem Bad. in l. si cùm vel in vtero, ad fi. C. de testa.

mil.vbi ita dicit vidiſſe ſe conſultum à quibuſdam doct.Bonon.& itetum in l.Titia Seio.§.Imperator,& ibi etiam Dionyſius Bartianus,& Ang. Perigl. ff. de leg.2.& idē quoque Bal.in l.propter litē. ff. de æcu. tut.vbi dicit eam l. facere ad materiam huius ooſtræ l. vt ſcilicet habeat locum in donatione omniū bonorum,vel maioris partis.& in l.1.col.1.verſ.4.tertiò quid ſi libertus. C. ſi in fraud. patr. dum loquens de alienatione omnium bonorū vel maioris partis,hāc l.citat.& in l.militis codicillis.§. miles in ſupremis, ff.de milit.teſta.vbi nuncupatim loquitur de dimidia parte.& Pet.Ia.in ſua pract.tit.de condi.ex lege quæ pro te donat.compe.in fi.& Pet. Anc.in c. frequens, in 7.not.de reſti.ſpol.lib.6.Pau.Caſt.in l.2.ante n.C. ſi in fraud.patr.Rom.in repet.auth.ſimiliter,in 8. priuilegio piæ cauſæ inter cōtractus.C.ad leg.Falc.Ant. ab Alex.& Franc.Aret.in l.1.ille in vlt.not.hic autem in 1.not.& iterum eoh.vlt.ver.præterea non habeter. C.de pact.idem Fran.Aret.d.conſ.92.col.4.verſ.quid enim ſi hæc.Alex.qui in hanc ſententiam inclinare videtur,licet non omnino cōſtanter aſſerat,conſ.40. ſuper primo dubio,col.5.lib.4.& clariùs in l.ex facto in prin. eol. 5. verſ. ex prædictis mihi videtur. ff. de vulg.& pup.Bened.Cap.conſ. 157. fuit diſpenſatum, col.1.verſ.quod & tertiò deducitur.Corn.conſ.4.dubia ſatis,col.3 verſ.& licēt,lib.3.& conſ.194.videtur in præſenti,col.1.lib.3.Barb.in c.vlt. col.vlt. extra de don.So.conſ. 226. quæſtio præſentis conſultationis, col.1.lib.item 2.& conſ.53.viſo inſtrumento, col. 4. verſ.tertiò reſpondetur, cum multis ſeq. lib.4. & d. conſ.93.col.8.verſ.& ſecundùm hanc diſtinctionem, eo.lib.4.fo.Igne.in repet.d.auth.ex cauſa,col.89.ver. & per hæc non obſtabunt.C.de lib. præte. Corſe. in ſuis ſing.in verbo,donatio,ſing.incip. licēt donatio. & Iacob.a ſancto Georgio.in i.tale pactum.§. vlt. in fin.ff.de pact.Steph.Bert.d.conſ.312.difficultas, col. 1.lib.3.& Ioan.Roger.Monta.in repet.l.hæres abſens. §.ſi quis tutelam,nu.10.ff.de iudic.Quin Bald. in l.1. ff.de iure codic.affirmat hanc l.habere locum in donatione inofficiuſa tantùm.

Partis appellatio de dimidia intelligitur.

8 Horum præcipuum eſt fundamentum rex. hic in iſtis verbis,qnæ nunc commēmoramus,videlicet bona omnia,vel partem. Nam partis appellatio de dimidia intelligitur.l. nomen hūanum. §. portionis, & l.recte.§.vlt.ff de verb.ſig. & l.ſi ſtipulatio. §. qui in decem.ff.de ſol.& l de ætate §. ſi interrogatus. ff. de interro.act.qnæ l.loquitur de confeſſione partis.& l. plane.§.ſi ita Titio,iūcta gl.ff.de leg. 1.vbi etiā intelligitur id procedere in diſpoſitione teſtatoris. id quod expreſsè annotāt Franc. Aret & Ialaſ.ibi,quod & probat apertius rex.in l etiā.ff.de vſufr. & in l. teſtator.§ Lucius,& ibi Iac.& Alb.ff.de legat. & in l. cūm quis decedens.§.nupturā.ff.de leg.3.Facit & rex.in l. ſi pœnæ.§.ſi fallo.ff.de cond,indeb.& in l.permittēdum.ff.ſi pars hæte.pet.& in l.nō intelligitur.§.deferre,qui eſt vlt.iuncto.§.præcedenti.ff. de iure fiſci. & in Ledictu,in prin.eo.tit.& in l.inter.§. vlt. ff.famil. herciſ.& c.1.§.1.iuncto prin.c.de decī.lib.6.& in c.t. in prin.tit.de alien.feud.vbi Bald.col.1.in 2.not. aſſerit per eum rex.hoc procedere etiā in ſtatuto & cōſuetudine,quod monet tenendum menti,& ſequitur Barb.ibi,& Fran.Aret.& Ialaſ.in d.§.ſi ita Titio.& ſurſum idem Ialaſ.in l.de pupillo.§.4 renunciat, col.1. ff.de noui oper.nunt.in quibus locis id etiā dicit ipſe Ialaſon procedere,ſi de certa parte ſit mētio. nam & de dimidia peraequē intelligitur, ac ſi de parte ſimpliciter diceretur, per l. ſi quis adnocatorum, in verbu, certæ partis, com glos. ibi. C. de poſtul. quod & idēdicit Ialaſ.ipſe in l.qui filiabus,§.ſi quis ita col.1.ff.de leg.1 & idē volnerūt ante eum,licēt nō alleget.Dyn.& Abb.in l.1.per eum tex.ff.de bon.liber.

Etiam in confeſſione partis.

Et in diſpoſitione teſtatoris.

Et in ſtatuto. Et conſuetudine.

Etiamſi de certa parte ſit mentio.

Quibus adde & quod volunt gl. in l.ſi rē aliquis, in verb.totā.ff.de rei vēd.quod qui in libello partē alicuius rei petit,dimidiā petere videtur. quam ſequitur Bart.Alb.Ang. & alij ibi. & quod volunt gl. in c. peruſquā,in prin.28.diſt. Ex qua cognoſces hoc quoque procedere,cùm fit mētio de parte vniuerſitatis.& id hoc eam expendūt & dicūt nor.Fran.Are.& Ial. in d.§.ſi ita Titio.Et quod etiā dicit Bal. conſ.54. caſus breuis & arduus,col.vlt.li.1.quod ſi teſtis ſimpliciter teſtificetur de parte,intelligitur de dimidia,& ita dicit cōſuluiſſe Bart. cuius tamē in eā rē cōſ.nō reperi. Et idē voluit neutrius mētione facta Matth.Afil. deciſ. Neap. 44. de tribus eol vlt.ver.ſed in hoc eſt. Et quod præterea dicit Pau.Caſt.conſ.360.incip. Bar. in quodā conſ.h.1.Bat.ipſum conſuluiſſe in conſ.incip. dominus P.quòd ſi quis confiteatur preciū alicuius rei ad ſe pro parte peruenisſe, intelligitur de dimidia. Tamen Bat.in conſ.124.incip.pūctus quæſtionis talis eſt,domina P.quod haud dubiè Paul.voluit allegare, vt vtrobique videre licet, nullam facit mentionem huiuſmōdi appellationis partis, licet ſuobſcure ſenſerit,& ita illum ſimpliciter ſine mentione partis allegat idem Pau.conſ. 296. viſis actis & actuatis eorā domino Aſtorgio,col.1.lib.1. Et quod denique conſuluit Lud.Bolon.conſ.42.Scr.Alberto,col.vlt. quòd ſi dictum ſit,quòd ſolutio facta fuit pro parte vtriuſque pignoris,intelligitur de dimidia parte vtriuſque pro quo vide gl.quæ vult & id quod diximus procedere in contractibus in l.tale pactum. §. vlt. in verb. portio. ff. de pactis, quam & ad hoc annotat Franc. Aret.in d.§.ſi ita Titio.& idem quoque in ſententiis, vt ſi iudex condemnet partem reſtituere,intelligitur de dimidia,vt nuncupatim voluit Aug.in l.defuncta. ff.de vſufr & reprehendit Bar.aliud dicētem Ex quibus vides,vt ſimmatim colligam appellatione partis venire dimidiam & in legibus,& in ſtatutis, & conſuetudinibus,& in teſtamentis, in libellis & confeſſionibus.teſtium depoſitionibus,contractibus & ſententiis.Id quod etiam apud oratores obſeruatum eſſe video.Nam Fabius Quintilianus, aut quiſquis is fuit orator tamen eximius,in 2.declamatione, cui titulus eſt,Cæcus in limine,quam primùm partem dimidiam bonorum appellauit, eandem poſtea ſimpliciter partem nominauit,tanquam nihil interſit, partem dimidiam,an partem ſimpliciter dicas. Vides inquam & id procedere,etiamſi de certa parte ſit mentio, atque etiamſi de parte vniuerſitatis: tanquam ad vbique obtinēat.

Et in ſolutione.

Et in cōtractibus. Et in ſententiis.

Principium dimidium totius.

9 Ex quo & illud manaſſe videtur,quòd cùm principium ſit dimidium totius, ex antiquo Græcorum prouerbio,cuius meminit Plato lib. de legi. 6. Ariſt. lib.Moral.1.c.7.& Lucianus in ſomnio.& ex Latinis ſcriptoribus Horatius in epiſtolis,cùm dicit,

Dimidium facti qui bene cœpit habet.

Quem corrupte allegat gl.in l.1.ff.de orig. iur & Auſonius in epigrammate ad Cupidinem quod ex Græco traduxit,& eſt certum partis appellatio,quæ ſuapte natura dimidium ſignificat,vt diximus,etiā pro principio plērumque à nonnullis doctiſſimis vſurpatur Virgilius lib.8. Aeneidos.

Pars in parte fui.

Pars magna fui caſtra tenebat Troiana.

Et Cornelius Celſus lib. medicinæ 4.c. 11. Pariſque ſanitatis eſt vomitum eſſe ſuppreſſum.Id quod etiam annotauit,& ex Græcorum imitatione in ſua dictione, *παρὰ*, ſtorum probauit Budæus vir cum primis in rebus, tum maxime in huiuſmodi obſeruationibus admirabilis,in ſuis eō mentarius Græcæ linguæ.

Pars pro principio.

10 Præt rex. vt ad alias rationes noſtrum doct. pergamus, Imperator hic in noſtra,l.ſecta mentionem omnium bonorum, vt intelligamus eum loqui & intelligere de donatione inmodica. Aliàs cūm

enim quotſum pertinerent tot verba, bona omnia vel partem aliquam facultatum, ſi reuocaretur quælibet pars? Sufficiebat enim generatim aut ſimpliciter dicere, ſi aliquid donatum fuerit. Et ita debemus legem interpretari, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fuiſſe fruſtra poſitum. l. ait prætor, la 1. & ibi Pau. Caſt. Alex. & Iaſ. ff. de iureiint. & l. poſtliminium. §. vlt. ff. de capt. & poſtli. reuerſ. & cap. paſtoralis, & ibi nor. extrà de appel. cum ſimil.

Verbum quodlibet in lege operari debet.

Largiendi verbum, vide infrà num. 22.

11 Adde & his verbum, largitus, quod poſtea in duobus locis ſequitur in l. noſtra, quod quidem propriè ſignificat profuſam quandam & abundantè donationem, quæ videlicet larga eſt admodum & liberalis, ac propemodū prodiga. Nam vt ſcribit Tullius lib. 2. Officiorum, Omnino ſunt duo genera largorū, quorum alteri prodigi, alteri liberales. Et hinc quoq; largitio, de qua eſt & illud ipſius Ciceronis in eadem lib. Prouerbium, Largitionem fundum non habere. Quo ſignificatur ſtulta & immodica liberalitate quantaſlibet facultates effluere: vt hinc poſſis apertè cognoſcere quid largitor, largus, & largitio ſignificēt. Ideo & Auſonius in Ecloga de vita humana, largitorem vſurpauit pro prodigo, & illum parco veluti oppoſuit.

Largio.

Largitor.

Vtam parcus agar, anidi lacer dere fama.
Et largitorem grauius cenſura notabit. & Terentius

Largitas.

opponit largitatem parſimoniæ in Heautontim.

Vehementius in vtramque partē Menedeme es nimis,
Aut largitate nimia aut parſimonia.

Et Virgilius copiæ vocabulo, quod per ſe abundantiam, ac multitudinem ſignificat, adiecit & largi vocabulum, vt augeret ſignificatum. Ira enim ſcribit lib. 11. Aeneidos,

Larga copia. Largiter.

Larga quidam ſemper Drance tibi copia fandi.

Hinc quoque largiter aduerbium pro multū & abundanter ponitur, vt patet in l. vlt. C. de fal. can. adiect. Icga. Et apud Suetonium in Auguſto, cùm ſcribit, ne Græcarum quidem diſciplinarum leuiore ſtudio teneatur, in quibus & ipſis præſtabat largiter. & M. Brutum in epiſtola ad Atticum, quæ eſt inter epiſtolas Tullij ad ipſum Brutum, Sed perſuade tibi de voluntate propria mea nihil eſſe remiſſum, de iudicio largiter. Et apud ipſum Tullium in oratione ad Equites Romanos, antequam iret in exilium. Tamen in animis, & memoria vnam largiter relinquam. & apud Plautum in Epidico, Moſtellaria, Rudente, non ſemel, & Truculento. Et Iulium Cæſarem lib. 1. commentariorum belli Gallici, Neque ſuſum domi, ſed etiam apud finitimas gentes largiter poſſe. Sed & large in eadē ſignificatione ſcribit Tullius in oratione pro Sexto Roſcio Amerino. Non pauca ſuis adiutoribus largè effuſeque donabat. Et Lucretius lib. 5.

--Quando omnibus omnia largè
Tellus ipſa parit.

Largius.

Et ſimiliter largius eodem quoque ſenſu apud Afranium Poetam antiquum, apud Nonium Marcellum. Quid lachrymas largius proloquamne. & Apuleium antiquitatis veluti renouatorem ad ſi. li. n. Iuſticiæ mq; vlt. alim autē inſtructum teletæ compaēb., largius. Cæterum tex. in authende ſi parens. C. de inoff. teſt. quam primò annectendam donationem vocauerat, inox largitatem appellat. Et animaduertendū eſt l. noſtra (quod iam diximus) eo verbo vſam fuiſſe in duobus locis, & ita quidem, vt ſimpliciùs ac breuiùs loqui potuiſſet per vnum verbum donandi, verbi gratia, cùm primo loco dicit, fuerit donatorie largitus, dicere potuiſſet, donauerit, & cum poſtea dicit, largitus fuerat, donauerat, vt non obſcurè intelligas, non abs re bis largiendi verbo, largiori verborum circuitu vſum fuiſſe, vt in ſimili tradit glo. in ele. 1. in verbu diœceſanis, de iure patro. & Domin. conſ. 34. graduatus, col. 2. verſ. nec ſine miniſterio.

12 Nec prætermittenda eſt & alia ratio, quæ eſt Pet. Anch. d. c. freqoens, de reſti. ſpo. li. 6. Nā accidentia nō curantur, niſi adſint in toto, vel in maiori parte, vt dicunt Jo. Mon. & Io. And. in de c. ſi equens, per rex. in l. ſeruus legatos. ff. de leg. 3. ex quo dicūt interpretationē d. c. frequēs, æquā eſſe, cùm negat reū criminis poſſe vti exceptione ſpoliationis, niſi quia tota ſua ſubſtantia aut maiori parte illius eſt ſpoliatus; vt in ſimili nō excuſatur quis a tutela, ratione litis aut controuerſiæ, niſi ea ſit de omnibus bonis, aut maiore eorū parte. l. propter litē. ff. de excuſ. tut. & §. propter litē, Inſtit. eo. Nec excuſatur emphyteuta aut conductor à ſolutione pēſionis, niſi qui amiſit omnes vel maiorē partem fructuū, vt not. gl. in l. 1. in verbo, partieulate, & ibi Doct. C. de iure emphyt. & doct. in c. potuit, extrà de loca. Nec dicitur iuſtus metus, niſi omnium bonorū aut maioris partis. cap. abbas. iūctis not. per Ioan. And. & alios ibi, extrà, quod met. cauſ. Nec præſumitur alienatio facta in fraudem, niſi omnium bonorum ſit, aut maioris partis. l. omnes, §. Lucius. ff. quæ in fraud. cred. cum ſim.

Accidentia non curat niſi in toto vel maiori parte.

13 Contrariom tamen, videliect quod hæc l. habeat locum in donatione quæ eſt infra dimidiū bonorum, tenēr & alij non infimæ authoritatis, & ex iis quidem multi, qui priorem partem tenuerunt. ij autē ſunt Bald. & Raph. Com. in l. Titia Seio. §. imperator. ff. de leg. 2. Imo. in cap. 5. verſ. ſed circa prædicta, extrà de donat. Roma. in l. 1. cùm in vtero. quam legit eum l. ſicut certi. col. vlt. & ibi quoque Corn. ad fin. C. de teſtam. milit. Pau. Caſt. conſ. 43). ſuper hoc puncto, col. 2. verſ. ſecundò facete viderur, lib. 2. Alex. ſibi contrarius conſ. 71. cōſideratis his, col. 2. verſ. nec obſtat, lib. 3. & conſ. 162. viſis quæ copioſè, col. 1. lib. 6. Fran. Aret. in d. l. Titius. col. 4. ff. de lib. & poſth. Cor. conſ. 11. in præſenti, col. 9. ver. nam ex quo. lib. 3. & conſ. 30. in hac conſultatione. col. 3. verſ. nam verbum lib. 4. Barb. in l. 2. §. & harum, col. 2. ff. de verb. obl. & in reper. rub. C. qui admi. chat. vn. Soc. conſ. 215. ipſa prædicta facti contingentia, col. 3. verſ. ſtante ergo dicta quantitate. li. 2. quod & iterum repetitur in conſ. 21. li. 4. Ftāc. Cur. ſeniot, tubobici re tamē, cōſ. 30. memoriæ recolendæ dux, col. pe.. er. ſecuneò pōderatis. Iaſ. in l. 1. col. 1. in 3. no. & ibi Phil. Dec. col. 1. ver. ſecundò ad l. & Fran. Ripa, col. 2. nu. 5. & 6. C. de pact. & idem Iaſ. in d. auth. ex cauſa, col. 4. ver. tertium dubiū. C. de liber pterte. & conſ. 29. nunquam putaui, col. 2. lib. 1. & Steph. Bertr. ſibi contrarius. conſ. 86. Chriſti, &c. viſis tribus, col. 2. vēr. ſi. vertò, lib. 2. Carol. Ruin. conſ. 140. circa caſum, col 3. nu. 5. lib. 4. Claū. Aquen. in l. 1. col. 2. verſ. nota quòd donatio. C. de pact.

Hoc locum habet in donatione quæ eſt infra dimidium bonorum.

14 Monendum maxima ex parte, quia hæc l. nō dicit ſimpliciter partem, ſed cum illa adiectione, aliquā. Ideo in qualibet parte etiam infra dimidiā poteſt intelligi, ſed aliquam ſing. omnes penè afferūt, in ele. 1. in verbo, aut earū parte, extra de for. cōpe. Quā præter eos, quos nūc eraumus, annotat, & dicit ſing. Card. ibi, in 9. q. & eiā idem vnluit. Laur. Pau. Giaz. & Geuz. & Inn. col. 1. ibi. & Bal. in c. quomā, quod eſt 3. & ibi eiā Phil. Dec. col. 1. de teſti. vbi tamen Bal. eam gl. nō allegat, dicuntq; vtertq; per illū tex. vtenté his verbis, quibus de cauſa ſcire aliquid cēſeris. Quod ſatis eſt quantūcunq; mōdicū ad cauſam conferre. & idē Bal. in Antiquæ. in pr. ver. ſecūdò quæro. ff. ad S. C. Vell. vbi tamē nihil allegat. & in c. 1. §. cùm autem, col. 2. ver. quæro vtrū ſit diffictētia, & ibi quoq; Mar. Lau. & Car. Alex. poſt pr. rit. de conſt. inqe. fine, et in aliis Cōdicibus ſcribitur, ſi de inue. feud. vōtr. fne. vbi & ad hoc Bal. allegat tex ibi. & in l. cùm fil ns. §. pater. ff. de leg. 2. Pet. Anch. qui ex hoc conſulxit in pulchro caſu, cōſ. 160. præſupponitur in themate, cnl. 2 Imo.,

Titio aliquam, quam vim in hac dictione.

Verbum, circumſcriptio.

Imo in l. plures. ff. de dam. inf. & in l. filio præterito col. 8. vet. & pro hoc facit. ff. de iniuſt. teſt. vbi per hoc dicit, quod licèt alias verbũ, circunſcriptio, ſimpliciter prolatum intelligatur de ea quæ eſt ex propoſito, per gl. ſing. in l. ſtrè ſi precio. §. vlt. ff. loc. quod & probatum, vt hoc illi addas, in l. exceptiones quæ perſonę in fi. vbi id nuncupatim no. Soc. col. vlt. in 4. no. ff. de excep. & in l. 1. cum gl. in verbo, circunſcriptus. ff. de teſtit. in integ. & voluit etiam Car. Flor. conſ. 20. cùm in teſtamentis, circa medium. Tamẽ cùm tex. in §. ſin autem hæc obſeruata fuerint. in auth. vt cùm de appe. cog. vtatur iis verbis, vel aliquam circunſcriptionem in parentum ſubſtantiis patiantur: intelligitur de omni circunſcriptione, ſiue ex propoſito, ſiue ex reipſa propter illã diſtinctionẽ, aliquam, per gl. ſupra alle. & idẽ Imo. eõſ. omniũ 1. col. 3. verſ. ſed certè poteſt dici. vbi ex hoc facit diſcrimẽ, cùm quis ſimpliciter iurat non eõtrauenit. & cùm addit hæc verba, aliqua ratione. Dom. in d. c. 1. § 2. in fin. & ibi quoque Phil. Fã. qui illã gl. in d. cle. dicit ſing. de dec. lib. 6. & vterque ine. indẽnitatibus. §. cæterũ, in pr. per illũ rex. de elect. eo. lib & ipſe Domi. eõſ. 6. quia diſſinsè, col. 2. vbi etiã ad hoc allegat gl. in c. auaritiæ, in verbo, pro parte, de elect. li. 6. quæ tamen nihil facit. & itetũ conſ. 65. Ieſu Chriſti & c. diſcretã, col pe. verſ. itẽ ſub iſtis, vbi per eam gl. dicit, quod dictio aliquis, ſignificat diſtributionem & ſingularitarẽ. & Pan. in c. paſtoralis, in pri. paulò ante fi. de off. de le. vbi & Hoſt. ante eã gl. idẽ dixerat, & ibi quoq; Fel. & idẽ Pan. qui eã gl. iubet mẽti tenendã, in c. ſuper eo. in 1. not. & ibi Car. Alex. col. 1. de eo qui cognouẽſan. vxor. ſuæ. & idẽ Pan. in ſua diſpu. inc. i. Augerio, col. 7. ver. puto tamen in caſu noſtro, vbi hoc trahit ad caſum c. præterea, de iure patr. vbi hæc verba adſcribuntur, vtm aliquã decernimus nõ habere ex quibus dicit apertè innui, nullius penitus eſſe roboris, nec habere aliquã particulã vtiũ, per d. gl. Ro. in l. plures, pnſt prin. ff. de dam inf. & Ale. in add. Bar. in l. ſi quis in ſuo, de inof. teſt. & conſ. 102. viſo themate ſupra ſcripto, col. 2. verſ. ſic etiã videmus lt. 6. Barb. in l. 4. §. Cato. col. 21. mihi autẽ videtur. ff. de vet. obl. vbi per hoc dicit, quod qui feudi partẽ etiam minorẽ dimidia alienat, cadit toto feudo, propter tex. in l. imperialẽ, poſt prin. ti. de probi. feu. alie. per Fed. vbi dicitur, quod qui aliquã partẽ alienat, cadit feudo. quod & idẽ tradit ipſe Barb. conſ. 38. ſapiẽter ſcripſit, col. pe. li. 2. vbi & illã gl. dicit ſing. de quo ramẽ vide quæ ſcripſi in tract. de vtroq; tetradu. tit. 1. §. 25. gl. 1. nu. 21. & 22. Sed & eã gl. quoque ſequitur ipſe Barb. qui & eã dicit valde ſing. eõſ. 51. ſcripſit ſapientiæ ſõs, col. 14. vet. præterea præfatũ ſtatutũ, li. 1. vbi ex hoc dicit quod ſtatutũ nã loquens aliquo modo alienauerit, intelligitur etiã de impropria alienatione propter illã dictionẽ, aliquo modo, quæ diminuit de pro, tio ſignificato. Ben. Cap. eõſ. 38. & ſi viſo & conſiderato. Cor. eõſ. 41. videtur in hac cõſultatione. in principio, col. 2. lib. 1. vbi & hoc dicit, quod licèt appellatione donationis ſimpliciter nõ veniat donatio cauſa mortis tamẽ ſi cũ adiectione dictionis, alicuius, profectatur, tũ ampliatur donatio, vt quãcunq. cõprehendat, etiã in cauſa mortis, & idẽ Cor. eõſ. 91. vita narratione col. 7. verſ. põt etiã ponderari ſe li. 2. & eõſ. 105. in hac cõſultatione, col. 5. verſ. ideo licèt quando, co li. 1 & conſ. 158. pro deciſione, col & verſ. non obſt. prima ratio, lib. 1. & conſ. 225. anrequam aggre har, col. 5 lib. 3. & conſ. 143. circa primũ, col. 2. verſ. non obſtat allegata. eo. lib. 4. vbi & per hoc dicit, quod ſi tit prohibitum, ne fiat aliqua alienatio, nec illigitur prohibita quæcunq; alienatio, etiã ad nõ longum tempus, & eõſ. 45 vita inquiſitione, col. vlt. li. 4. vbi ex hoc dicit quod ſi tutus punions certo modo faciẽtẽ vim aliquã. intelligitur de vi etiam impropria, propter illã dictionem aliquã. & eõſ. 107. videtur in hac conſultatione col. 2. li. 4. vbi & illud quoque de donatione dicit. & Phil. Fran. in c. indẽnitatibus. §. cæterũ, in pri. per illũ text. de elect. lt. 6. & Fran. Arc. in l. plane, quæ legit cũ l ſi pluribus. §. ſi ita Titio, in fi. ff. de leg. 1. vbi cam gl. dicit no. & Soc. eõſ. 112. multũ abũde, col. 6. li. 1. quod & repetitur in conſ. 172. lib. 2. & idẽ Soc. conſ. 272. nõ proſequendo, col. 5. verſ. ſeptimò iſta concluſio, eo. li. vbi ad hoc dicit eã gl. not. & conſ. 3. in cauſa domini Guidi, col. 3. verſ. vnde teſpõdeo, li. 3. vbi ex hoc dicit, quod hæc dictio eſt vniuerſalis, & comprehẽdit omnia. & conſ. 117. in facto proponitur, col. 3. ver. fecũdò dicit, eo. li. 3. vbi ex hoc dicit, quod illa verba, aliquid impedimẽto, verificãtur in quolibet vel minimo impedimento. & conſ. 113. in cauſa Vbertini. poſt med. lib. 4. Tel. in c. cũ illorum, col. 3. ver. ſextò põt limitari, extra de ſent. exe. vbi ex ea gl. dicit quod licèt dignitus non ſit, nec dicatur mẽbrum ſec. Pan. ibi cũ ſimil. hoc tamẽ fallit ſi ſtatutũ ita loqueretur, aliquod membrũ: quia intelligereretur de quolibet. Subdit tamẽ quod id non affirmat Ial. in l. cũ quẽ, circa medium, in verſ. tertiò pondera ff. de iuriſ. om. iud. vbi ex hoc dicit, quod cùm tex. in eã l. alleiat eũ delegare poſſe, qui in poteſtate aliqua eſt: ſatis conſtat, quod qui minimã poteſtatem habet, põt delegare, propter illã dictionẽ, aliquã per gl. ſupradictã, quã dicit not. & approbatam, reprobãtque Pul. illic cõtrariũ dicentẽ idem Ial. in l. legitima, col. 3. verſ. ſecundò põdera tex. ff. de pact. vbi ex hoc declarat tex. ibi his verbis vtentẽ, aliqua lege, vt cõprehendat etiã legẽ impropriè dictã. Idẽ quoq; Ial. in l. qui filiabus §. ſi quis ita, col. 1. ff. de leg. 1. & in d. l. planè. §. ſi ita Titio, in 7. nota. eo. tit. & in l. cætera. §. ſed ſi quis ad opus, col. 3. verſ. ſitẽ circa, eo. tit. & in l. ſi ſtipulatus ſum in. §. cùm ſtipulamur, col. 2. verſ. tertiò principaliter. ff. de verb. obl. & conſ. 53. in quæſtione veniente inter filios, col. 1. quod licèt cùm quis renuntiet alicui iuri ſuo, intelligitur tacitè de præſenti, per iura ibi allegata. Tamẽ ſi ſtatutũ prohibeat renunciari alicui iuri ſuo, intelligitur de omni iure, etiã futuro, propter illã dictionem, alicui per d. gl. quam dicit ſing. & hanc dicit eſſe rationẽ marmorea & eõſ. 224. principale dubiũ, col. 2. ver. tertiò illud ſtatutum. lib. 2. vbi ex hoc dicit quod terminus cui hæc dictio adaugmẽtat iure contra ei propriã eius naturã intelligitur. & cõſ. 130. inſtitutio ſancta, col. 3. verſ. vnde aduertendũ. li. 4. & Steph. Bertr. conſ. 77. viſo proceſſu cauſæ, ad fi. li. 1. & cõſ. 100. viſis propoſitis, nu. 8. lib. 1. & cõſ. 15. licet & olim, nu. 6. li. 1. & Phil. Dec. in l. 2. §. ſi quis, in 2. no. ff. quod quiſque iuris. & in auth. qui tẽ col. vlt C. de ſacroſ. eccl. & in c. 2. in 4. no & itetũ col. 3. in. 91. extrà de fide inſtr. vbi ex hoc dicit quod ſcriptura priuata nõ tantũ nõ facit probationem, ſed nec præſumptionem quidẽ, aut coniecturã, per illum text. qui dicit, non videtur nobis alicuius firmitatis robur habere. etiam illud verbũ alicuius, etiã in minimo procedit, & idẽ Dec. in l. 2. ecc. §. ver. vis tota in hoc conſiſtit. & ibi etiã Ian. Pur. col. 51. verſ. primò quod minores. ff. de off. eius cui mãdata eſt iurisd. & idẽ Dec. in c. ceterũm, col. 2. extrà de reſcr. & in c. quantum, in 1. not. de teſt. vbi ex hoc dicit in caſu cius c. etiã eos admittẽdos, qui ſolum faciẽt indicia. & cõſ. 11. quoniã iudicaturũ, col. 2. ver. ſecundò principaliter. & cõſ. 301. in cauſa quæ pertractatur, col 2. ver. ſed tamẽ his non obſtantibus, & verſ. ſeq. & cõſ. 303. viſo conſilio, col. 2. vbi ex hoc quoq; dicit, quod illa verba, in aliquo nocere, etiã in minimo præiudicio intelliguntur. & conſ. 406. licet a præclariſſimis, col. 1. & conſ. 455. placet eõclulio, col. 1. ver. ſecundò prædictũ ſtatutum. & conſ. ſeq conſului alias. col. 1. Car. Rini. conſ. 133. quia itetum. col. 1. lib. 1. vbi dicit hæc verba, aliquo modo operatur, vt de diſpenſatione motu proprio facta

Item, dictio, aliqua.

Dictio, aliquo modo, diminuens de proprio ſignificato.

Dictio, aliquis, de minimo etiam intelligitur.

facta,intelligatur facta promissio. & Matth. Affl. in const.Siciliæ,incip.Fratricidus,col.5.in 5.not.& in cōst. incip.cultus iuditiæ,in 7.not.& Purp.in d.l.1. C. de pact.& omnia,vt teor,primus Imo.in c. quod nonnulli.in fi de priuil.& Lud.Gomesius in §.pœnales.col. 2,Instit.de action.& Pau.Paris.cons.56.nulla,col.1. nn. 8 li.1.& Hiero.Gratus cons.111.prima frōte,col.3.nu. 20.lib.1.Quibus adde quæ dicā infrā in ea gl.in vers. 40.incip. adde præterea,& in verbo,teuertatur, nu. 224.incip.niti dicas illud.

De tacit re. 15 Et de hoc est bonus tex.quem pauci ad hoc expenderūt,in l.hanc legē.ff.de cōttab.emp.vbi si in vēditione dictū fuerit, si aliquid sacri vel religiosi est, in vēditione non cōprehendi,id.ad modica loca pertinet,nā si totū sacrū sit,vel religiosum,nulla est vēditio,verūm venditor tenetur quanti interest emptoris,vt dicit gl.ibi.Et per illū tex.dicit Old.cons. 216. quidā episcopus,col.4.vers.secūdō vbi donatio,quòd dictio,aliqua,arctat significationem orationis ad rem modicam.Est & alius bonus tex.quē etiā nullus illorum præter Dec.allegat,in l.si stipulatum,§. ait prætor. ff. de acq.hæred.Ex quo no. Ba. Ang.& recentiores hāc huius dictionis,aliquid,esse naturā, vt in qualibet rei particula,& ita in minimo verificetur,quē tex.etiam ad hoc expendit ipse Phil. Decian.c. de appellationibus,col.1.ver.primus est quando disputatio,de appel. vbi per hoc dicit semper minimū esse considerandū, vbi dispositio loquitur per hanc dictionē,aliquid. & ex hoc quoque dicit in seq.col.vers.vnde pro cōclu-

Pro minimo damno datur minori restitutio in integrum. sione, quod pro minimo dano datur minori restitutio in integrū,per tex.in l.minoribus 25. annis. ff. de min.vbi dicitur quod minoribus succurritur,eum de bonis eorū aliquid minuitur.quod & idē asserit.in c. maioribus,col.1.extrà de preb. Quanquā plerique oēs teneā contrariū,per l.scio.ff.de in integ.restit. & c. t. tuncta gl.in verbo,detrimentū, extra co. tit. & in iis Ba t.& alij,in l.si proprietarius,in fi. ff. de dam. infe. Pan.& communiter omnes in d.c.de appellationibus & ipsemet Dec.in c.quantū post prin. de test. & in l. cūm quid,in prin.ff. si cer.per. & in d.l.1.§.si quis. ff. quod quisque iur.vbi hoc dicit esse propter subiectā materiā.Et ideo Iun.in c.cortā,in verbo, intellocuti, post pr.extrà de in integ.rest. dicit quod minor, vel ecclesia non restituitur aduersus interlocutoriā, per quā petimitur exceptio dilatoria, & sequitur Bal. in d.l.scio.& in l.peremptorias,col.3.C.sent.rescin.non poss. Sed d.l.scio procedit, si oratori summæ vel rei prætiudicetur,vt illic etiā dicitur Secus autem in alio minimo dāno,propter quod non infertur præiudiciū maiori summæ vel rei,pura in re quæ per se minima sit.nā tunc restitutio cōpetit vt volunt gl.& Alb. ibi. qui non allegāt tex.in d.l.minoribus. Sed vt rem tramur,alius tex.est id probās quod diximus hāc dictionem in minimo procedere,in l.eorum.§.1. cūm dicitur, damni aliquid.ff.de dam.infecta.in d.l.si proprietarius,in fi.prin.co.tit.cūm dicitur, eādē erum & si minimum damnum detur.Et alios quos in h.§. meritō.ff.ne quid in loco publ. qui verba testatoris quæ sunt huiusmodi,qua ex re quid illi dāni detur, ita interpretatur, vt habeat locum qualequale dānum datur.Et similis tex.in l.a.in prin.iuncto.§.si quis igitur ff.vi,bon.rapto.nam quod primum dixerat,si cui dolo malo hominibus coactis damni quid factum esse diceretur, postea ita interpretatur, vt si quis interesse sua vel modice docebit, sit locus illi edicto. & tex.in l. Gallus.§. in omnibus, ibi ex aliqua re. ff. de libe. & posth.quē ibi ad hoc expendit Tran.Arc.col.4. in 1. no.iuncta l.Papinianus.§.quoniā autē.ff.de inof.test. Et facit tex.in c.non potest.ibi aliquod quantumcunque modicum beneficium,de præb.li.6.quamuis & in contractam sententiam posset trahi.& gl.in l.mulier, §.vlt.in fi.ff.de condit.insti.quæ ad tex.qui dicit,quid legatum sit,addit,etiam modicum.

De tacit re 16 Et hanc significationem non obscurè insinuauit P.Quint. cùm scribit in proœm.oratoriarū instit. Quare in his quoque libris erunt cadē aliqua, multa mutata,plurima adiecta.Nam vides illic aliqua,multa & plurima,veluti per gradus posita,vt scilicet aliqua pauca significet,ad differentiā multorū & plurimorū, quæ mox sequuntur.declarat enim Fabius pauca quædam,cadere fore,multa autē mutata,sed plurima adiecta.Et Tullius Phil.13.Proximo bello si aliquid de

Aliquid & multum opposita. summa grauitate Pompeius,mediocri cupiditate Cæsar dimisisset,&c.Nam & hīc,aliquid & multū veluti opposita ponuntur.Sed & idem antè,Phil.scilicet,2. Sed cùm mihi,inquit, P. C. & pro me aliquid, & in Antonium multa dicenda sint.&c.Et lib. 1. Off.non multò post prince.Sed cùm statuissem scribere aliquid hoc tempore,multa posthac, &c. Et Plin. Iun. lib. 8. epist.in 2.eius lib.epistola. Præterea cùm putarem quosdam eadebito aliquantū,quosdam aliquid,quosdam nihil reposuisse. vbi planè constat illud aliquid, significare minus quippiam, quod nō longè à nihilo distat.Quin Donatus quoque super eum locum Terentij in Eunucho, *Perfice hoc precibus,pretio,vt hæreā in parte aliqua tandem apud Thaidem.* hæc scribit:non enim parte dicit,vt æqua intelligatur.

Quicquam de modico dicatur. 17 Et hinc sequitur,quod hæc dictio,quicquā, quæ eandem,vt omnes intelligunt,significationem habet, quam dictio aliquid,in quantumlibet modico habet locum,id quod plane ac dilucidè intelligitur ea iis quæ de ea scribit Guil. à monte Laud. in extrauag. Iuscepti regiminis,in verbo,& si quicquā,ne fede vacan.Nota,inquit,vocabū quicquā, legitur in Euāgelio Ioan.14.in fi.In me non habet quicquā. & in c. quia sæpe,de elect.lib.6.ibi, Quicquam de bonis perceperint,&c. Et ibi nihil excipitur, imo quantumcunque modicum fuerit quod vsurpauit per istos,contra ordinationem prædictam vsurpans,intra conditionem suam pœnas inscriptas,incurrit, at. c. solitæ in fi. de maio.& obed Hæc ille.Et facit quod de dictione,aliquandiu,scribunt doctor.in c.2.de restit spol.lib.6.& Lapus & Dom.in c.commissa.§. annus, de elect. eo. lib.& Dom.cons.78.formantur ita. col.vlt. Et de dictione,quippiam,quæ est ita similis, tradit Donatus enarrans illud Terentij in Andria:

Et diffic aliquandiu.

Et quippiā.

Num illi malefia quippiam hæ sunt nuptiæ

Quippiam(inquit)significationē minimè rei habet.

Autoris de parris appellatione disiuncta. 18 Tamen aduertendū est,lector,citra huiusmodi appellationē partis simpliciter,aut cum illa adiectione alicuius,non omnino esse perpetuū, vt partis appellatione alterius partis veniat pars minor dimidia. Nā quantum ad primū pertinet, videmus nonnunquā appellationē partis totū contineri, vt in l. cohæredi. §.non videri,vbi idmo.Alex.ff.de vulg.& pupil.vul-st. & in l.Lucius.§.si filiā,& ibi gl.in verbo dimidio.ff.de leg.1.& in hac iuri,in prin.ff.de leg.3.vbi gl.dicit illud procedere ob incertitudinē.quod & no.gl.in d.c.1.§. 1.de decim.& ibi Dom.ad fi.l.6.Pau.autē Cast.cōs.180. super eo quod primo loco quæritur,col.1.lib.1. dicit hoc procedere,cùm eadem est ratio. & facit etiā tex. in l.a.& ibi Alex.Cōr.& Ias.C.de hæte.instit.Nonnūquam etiā maior pars dimidia ea appellatione intelligitur,vt in l.1.iuncta gl.in verbo,particulare, quam omnes sequuntur.C.de iure emphy. Nonnunquā denique minor dimidia,atque etiam minima portio:vt ind.c.auaritiæ,iuncta gl.in verbo pro parte.& Dom. ibi,de elect lib.6 & in c.1.vers. denique, de cens. eo. lib.6.vbi & hoc no.Dom in 1.no. dicit que hoc esse, quia ita de mente loquentis constat. quod & idem dicit ipse Dom.in c.1.§.1.in fi.de decim. lib. 6 Et in idem est tex.in l.si qui,iuncta gl. in verbo, immensa

Appellatione partis minimam totum continere.

Et maior dimidia.

Et minor dimidia.

quam

quam ſequuntur doct. ibi. C. de poſtu. & in c. cùm autem, iit. de conti. inue. vbi Car. Alex. dicit in eo tex. nb id minimâ partem appellatione partis ſimpliciter intelligi, quia iam fuerat facta mentio mediæ partis. ad quod etiã allegat l. filius, §. pater. ff. de le. 2. At Phil. Dec. in l. creditori, in pr. C. de pactis aſſerit. quod ſi neceſſe ſit hanc partis appellationem de certa quadã parte intelligi, de dimidia intelligitur. Sed ſi nõ veget neceſſitas, tunc de qualibet parte intelligitur, per tex. ibi cùm ſim. idẽ in l. 1. io 3. no. C. de Carbo. edict. dicit hanc partis appellationem de dimidiã ſuapte natura intelligi, interdũ tamen aliter accipi ob ſubiectã materiam, per d. l. nomen, 3 parrouus. ff. de verb. ſign. & d. 6. 2. in prin. & §. 1. de decim. li. 6. Idẽ dicn Iaſon l. planè. §. ſi ita Titio, col. 1. vetſ. ſeptimò not. ff. de leg. 1.

De eadem re aura diſtinctio.

19 Cæterùm in hac re Raph. Com. in l. de pupillo. §. quia nunciat. ff. de no. op. nun. ſubtiliter, vt alias ſemper, ita volunt diſtinguere, vt cùm agitur de parte intellectu di, & ſic inuiſibili, tunc appellatione partis venit dimidia. Secus cùm agitur de parte viſibili, tũc enim nõ magis accipitur pro dimidia, quam pro alia. Ideo ratione incertitudinis debet fieri clarior declaratio, de qua parte intelligatur, per tex. ibi. Quam diſtinctionem corruptè retulerũt Iac. Put. & Hier. Cort. ibi, ſed eã verè adſcripſit Iaſon qui pro illa poſteriori parte diſtinctionis allegat l. domum. ff. de contrah. emp. Sed cõtra priorẽ allegat aliũ tex. in §. vlt. in verbo, parté, iuncta gl. Inſt. de vulg. ſubſt. & tandẽ relinquit cogitandũ; vt iam non mirũ ſit quod ſcribit Bal. conſ. 326. acturus petitione hæreditatis, col. 1. lib. 2.

Nomen partis in iudicio ſimpliciter pronunciatum obſcurum eſſe.

quod nomen partis in iudicio prolatũ ſimpliciter eſt obſcurum, & dicit id ſcripſiſſe gl. in l. Pomponius. §. ſed criminis. ff. de proc. quam tamen gl. inuenire non potui, nec etiam ibi eſt. §. qui ſic incipiat, ſed credo illum voluiſſe allegare gl. in § ſed & is qui, in eadẽ l. qui vult quod appellatio rei mex eſt incerta. niſi adiectatur pro quota parte. quod patum huc facit. Sed pro Bal. ſunt multi tex. nempe in l. is qui ſeruũ. ff. ad leg. Corn. de falſis, ibi parte dimidia bonorum, quaſi obſcurum & ambiguum fuiſſet, de qua patte intelligiſſet, nili adiecliſſet dimidia. & ſimilis tex. in l. ſed & ſi legẽ. §. adeo. in fi. de petit. hæred. & in l. Iulianus. ff. de bon. lib. & in l. 1. §. vlt. ff. ſi tab. teſt. & in l. 1. §. 1. in 2. locis. ff de Salui. int. rd. & in l. 1. 6. communis. ff. de ſtip. ſer. & in l. ſenatus. §. ſenatus. ff. de fur. fiſc. & in cle. 2 §. illi verò qui dignitates, & æta. de qualit. vbi tamẽ ex hoc no. Car. Flo. in 9. no. quod quandoq; exprimitur id quod ſubintelligitur nõ expreſſum, idẽq; reperitur & in alijs ſexcentis locis. Quibus conentes Suet. in Iulio Cæſare. Comitia, inquit, cum populo partitus eſt, vt exceptis cõſulatus competitoribus, de cætern numero candidatorũ pro parte dimidia, quos populus vellet pronunciarẽtur. pro parte altera, quos ipſe dedulet. Et Tull. in oꝛat pro Qu. Roſcio Comœdo, ſæpius partẽ dimidiã dicn. & Quinc. li. 5 eſt, decl. 2. Vt ſibi, inquit, erederetur promiſſam dimidiã partẽ bonorũ. Niſi diceres his in locis & ſimilibus adiectã fuiſſe dimidiæ mentionẽ ad certiorem rei expreſſionem, vt plerũq; fit ex ſententia gl. in c. licet canon, in gl. 1. de ele. lib. 6. & dicemus latius infra in verbo, renertatur, nu. 26. incip. ſed quod his reſpondeatur. Nã & vidcmus aliquando ad partẽ aliquã adiici paruulã. vt in l. habitatores, in prin. ff. loca vbi ita ſcribitur, aliquam partem paruulam, incommodi ſuſtineret.

De eadẽ re.

20 Quod ſi pluta ſcire velis de huiuſmodi partis appellatione, vide tex. gl. & doct. in l. rectè dicimus. §. quod Q. Mutius, & ibi gl. & Doct. ff. de verb. ſign. gl. in §. ad 20, in verbo, particularis, inſti. de loca. gl. in c. 1. in verbo, de portione, iit. de conten. inter me & do. & Alb. in ſuo dictio in 2. locis. Bar. & Bald. in l. ſi plures. ff. de dam. inſe. Lucã Pen. in l 2. col. 2. in verbo. nar-

tes. C. de meiat. lib. 12. vbi dicit ex Iſidori authoritate partẽ dici a pari. & Imo. Alex. & Iaſ. in l. cohæredi. §. non videri ff. de vulg. & pup. ſubſti. Pau. Caſt. cõſ. 430. ſi quæritur, col. vlt. li. 1. 10. Plat. in l. meminimus. col. 1. C. quan. & qui. quarta pars, vbi etiam differunt quid veniat appellatione particulæ. Alex. in l. ſi quis in ſuo. C. de inof. teſta. & in l. 2. in prine. poſt Bar. ibi, in r. nota. C. de hæred. inſtit. Iaſ. in l. & ſi poſt tres, col. 2. verſ. limita concluſionem. ff. ſi quis caut. & in l. pater, quæ eſt 2. totius tit. col. 1. ver. adde & fottiùs. C. de hæred. inſtit. & Phil. Dec. in l. 1. in 3. no. C. de Carbo. edict. & conſ. 69. viſis duobus conſiliis, col. pe. poſt prin. & iterum col. 2. verſ. non obſt. allegata. & Phil. Fran. in d. c. 2. §. 1. in vlt nor. de deci. lib. 6. & Alciat. in l. appellatione rei. ff. de verb. ſign. Quid autem veniat appellatione duarum vel trium partium, videbis per Bart. in l. interdum. §. 1 ff. de hære. inſtit. & in l. codicillis. §. vlt. ff. de vſufr. lega. & Petr. Anch. & Domi. in d. c. indemnitatibus. §. ſi verò, de elect. lib. 6. & Pan. in c. cùm homines, in 1. not. extra de det. De verbo autem partiri vide Luc. Pen. vbi ſuprà. & Domi. conſ. 20. Chriſti nomine inuocato mihi videtur, col. vlt.

Pars à pari dicta.

Appellatio particulæ.

21 Sed videamus, quantum ad ſecundam appellationem alicuius partis, videmus etiam eam appellationem non poſſe intelligi de modica parte, vt in l. Gallus, §. in omnibus, in verbo, ex aliqua parte. ff. de libe. & poſth. vbi dicitur, quod filius fam. ex aliqua parte inſtitui debet, quod ad minimum de tota legitima intelligitur, ex inte ff. de quo ea lex loquitur, per l. Papinianus. § quomodo autem quarta. ff. de inof. teſt. licet hodie per noua iura aliud ſit ſtatutũ, l. omnino do. C. eo. tit. Sed Iaſ. in d. §. in omnibus, in 3. no. poſt Frã. Aret ibi, quẽ tamẽ ipſe ſubticet, dicit quod illud ideo eſt ob ſubiectã materiam. arg. l. ſi vno, in prin. ff. loca. & nihil præterea dicit. Sed ille ipſe in l. 1. in 3. not. C. de pact. de eadẽ re loquens. poſteaquã & hoc quoque ſubiectæ materiæ aſſignauit, confeſtim ſubdit id non eſſe realiter reſpõdere. tamẽ Corn. loquens in caſu noſtræ l. conſ. 15. ex quo dictus Frãc. col. 4. verſ. quod verbum. li. 1. dicit in hac re retinendã eſſe ſubiectã materiã, vt ſecundũ illam dictio aliqua, vel addat & ampliat, vt intelligatur & de minima parte. vel etiã nihil addat, ſed relinquat partis appellationẽ in ſua propria ſignificatione. Corn. cõſ. 4. dubia ſatis, col. 3. & 4. li. 3. & Soc. cõſ. 54. viſo inſtrumẽto, col. 4. ver. ſecundo loco, li. 4. vbi ex hac diſtinctione reſpõdent ad dictionẽ. aliquã, hic in noſtra l. poſitã, vt propter ſubiectã materiã nõ amplect, ſed relinquat dictionẽ partẽ, in ſuo ſenſu proprio. Et iis cõcinit quod tradit Car. in d. cle. 1. in 9. q. de foro cõpe.

Appellatio alicuius partis quid cõprehendat.

Dictio, aliqua, addit, vel nihil addit ſecundum ſubiectã materiã.

intelligẽs quod dictũ eſt, dictionẽ hac, aliquã, de quocunq; minimo iotelligi, dũmodo ſit aprũ illud minimum ad effectũ, de quo quæritur, & ſequitur Soc. in repe. l. quod dicitur, col. 4. ver. ſextò cõtra iſtã cõcluſ. ff. ſi quis &̃ à quo appel. Et ſi plura ſcire velis de natura huius dictionis, vide inferiùs. ver. 37. inci. finẽ huic gl. cũ ſeq. viſq; ad fi. Sed ita vt non omittas tex. in l. ſi poſt pubertatem. ff. de tut. & ratio. diſtra. vbi ita ſcribitur, aliquo tẽpore, licet breuiſſimo. Sed quãtũ ad hũc locum pertinet, ego non video quamobrem materia huius l. ſit ſubiecta huiuſmodi interpretationi, ſed potiùs contraria ex veriſimili mente donantis, quam ſemper velim tenpum l. noſtræ inuerti deb mus.

Dictio, aliquam, de quocunque minimo intelligitur

22 Ideo vlteriùs, progrediendo ad defenſionem poſteriotis ẽpi. quæ dicit hanc l. procedere in donatione minoris partis, quàm dimidiæ, nõ obſtat verbum largiendi, quòd bis via eſt noſtra, quia nõ ſemper ſignificat ingentem effuſamque donationem, non magis quam verbum donandi, quippe cùm vtrũque verbo lẽges noſtræ promiſcue pro eodem vtuntur, vt in l. & ſi de tua, & in l. ſi filij tui. C. de

Verbum largiendi, quo modo in hac l. accipiatur ſit.

donat.

donat.Inter vir.& vxor. quæ primùm donandi verbo vtuntur, deinde & largiendi,in eodem casu Id quod sæpissimè facit Constantius,cuius hæc l.est , in aliis ipsius legibus,vt in l.res vxoris, C. ead.titul.& in l. cùm veterum, & io l.fi à sponsa.C.de don.ante nup. in quibus eandē liberalitatē nunc donandi aut donationis appellatione,nunc largiendi aut largitionis vsurpat,& in l.t.C.de quadr.præscr.vbi donationem vocat largiratem.Et plerunq; idem imperator ea loquendi forma peculiariter vtitur,vt pro donare largiri dicat,etiam in re modica:quod videre licet in l. si à sponso.C.eo.de don.ante nupt.Alibi autem, videlicet in l.si matet,Cod.de mort.donat Diocl.et Maximianus Impp.qui ipsum Constant.præcesserūt, hoc verbum vsurparunt in donatione; quæ dimidio quartæ partis totius minor est. Quin in l.matric. C. de nat.lib.Arcad.& Hono.Impp.qui paulò post Cōstantium imperarunt,eo verbo vtuntur , cùm de semuncia loquerentur,quæ pars est 24.totius assis: vt hinc facilè intelligas id verbum de re modica vsurpari , cùm & quarta pars totius dicatur minuscula. l.si quis in suo,in prin.&ibi Bald.in princ.C.de inoffi.testa.& omnino.tit l.vlt.C.quando & quib.quarta pars. Neque enim imperatores semper propriè loquuntur,vt dicemus in verbo,susceperit liberos , in princ.Quin & Tullius proprietatis verborū obseruator diligentissimus , nonnunquam eo verbo in simplici significatione donandi aut numerandi vsus est, vt cùm scribit lib.2.de Inuentione. Itaque tanquam cæteris noo sit habijura quod largiatur, si ani cætera concesserit, aliud alij cōmodi aliquo adiuncto & incommodo muneratur.Idem in oratione pro Cornelio Balbo,Nimium, inquit, parcus in largiendo ciuitate.In quibus verbis duo sunt in hunc locum maximè annotanda. Primum,quòd largiri ciuitatē vocat,donare ciuitatem,id est, donare aliquem ciuitate,siue eum eiusdem efficere. Nam de ea re in tota illa oratione agit. Quæ verba ex sua natura habent simpliciter vim donādi. deinde quòd dicit parcū in largiendo,quod diei nō posset , si largiri effusē donare significaret. Nam ea verba aliquo modo cohærerent, secumque pugnarent . Quin & iurisconsulti nostri largiri pro cōcedere simpliciter diuerunt 3.vt largiri tempus,in l.si Tullius.ff.de minor. Et Tullius in Catone maiore,Quòd si quis Deus mihi largiatur , vt ex hac ætate repuerascam. Quin idem in 5. in Verrem actione vtrunque iunxit: tamen ego,ait , hoc quod ferri,nego posse. Veri,iudices,concedo & largior. Et in l.t.C.de impo.lucra descrip.quod primo loco pro verbum largiendi dixerat, secundo loco verbo concedendi expressit. Sed & in priore loco notādum est quòd his verbis vtitur , quicquam de suis operibus largitur. Ar supra nu. 17. docuimus eam dictionem, quicquam, etiam de minimo dici. Et ex nonnihil, differam ex propriis iuris Canonici [illegible] habemus hoc verbo,largiendi,vt rectum videatur [illegible] tius,in cap.postulasti,ext.de donat.dilectus,& rex. canonē, qui de eadem re loquens eodem verbo largiendi,sed [illegible] vt hinc [illegible] 12.q.2. vt hinc [illegible] verbum differre. [illegible] giri pro [illegible] concedere simpliciter intelligi . vt in [illegible] fi. [illegible] in cap de multa [illegible] priuil.lib.6.vbi [illegible] dum.verū [illegible] id verbum de quarta [illegible] re necesse [illegible] dere. [illegible] hinc [illegible] dandi verbo [illegible] [illegible] [illegible]

liber. & posth. Ange. hic, & in d. §. iuncta rem col. 4. vers. hinaliter dici potest, in authen. vt cum de appel. cog. Paul. Cast. in dict. l. 1. C. de posth. hæred. instit. & cons. 20. clarum est testamentum, in 8. lib. 1, & Alex. cons. 30. circa primam dubitationem, col. 4. in fin. & col. seq. lib. 4. Franc. Aret. cons. 92. viso legato, col. & item cons. vltra primo dubio. Barb. in rep. l. eum acutissim. colum. 45. vers. pone testator. C. de fideic. Socin. cons. 93. testamentum præmissum. col. vlt. vers. ex quibus omnibus, lib. 4.

Hæc lex non habet locum si res quæpiam modica.

26 Id quod haud dubie verum est in casu l. nostræ quæ a. vt supra diximus in præfatione l. nostræ, in vers. 188. incip. hoc solum cessat, non habet locū hæc lex, cùm verisimiliter donans, si cogitasset de liberis nihilominus donauisset, vt hoc cessante ratione huius l. Et ideo sunt & præter eos, quos impet citauimus, qui simpliciter tenent hanc l. nō habere locū in re quæpiam modica. Ita enim tenent Ioan. Fab. & Ang. hic, Imol. in c. vlt. col. 3. versic. sed circa prædicta & ibi etiam Bened. Cap. extra de donat. & Alex. cōsil. 71. contideratis his, col. 2. lib. 4 & cōsil. 162. visis quæ copiosè, col. 1. lib. 6. Corn. consil. 15. ex quo dicebus Franciscus, col 4. vers. quia quando fecisset, lib. 1. & cons. 194. videtur in præsenti consultatione in multis locis, lib. 1. & consil. 106. ipso superscripto themate, col 8. vers. itaque est aduertendum, & col. seq. versic. concurrit etiam, eo. lib. 3. vbi ita dicit se Senis cōsuluisse, vna cum aliis egregiæ famæ doct. Soc. iu. d. l. 1. col. 2. vers. & hic colligitur. C. de pactis. & consil. 215. visa predicta, col. 2. lib. 2. Phil. Fran. in cap. 5. illum, in primo notab. vbi non obstante lege 3 legem tum demum procedere, si dona[illegible] non tantùm maior pars bonorum, sed etiā [illegible] & Iaſ. in l. generaliter § 1. col. 4. vers. fin. 5. l. C. de instit. & substi. Philip. Dec. cons. 366. [illegible] ratione, col. 4. vers. in secundo dubio. & con[illegible] viso puncto, col. 2. vers. non obstat. Steph. Berth. cons. 83. Christi & cap. vltis tribus, col. 1. lib. 3. Quod non ob aliud fit, quam quod præsumitur donans rem paruam, verisimiliter eam etiam donauisse, si cogitasset de liberis, vt in simili quoque Bart. in l. demonstratio. §. quod autem, in quæstio. 4. & ibi post eum Imo. ff. de condit. & demonst.

Rursus idem.

Vide eadem quæstio parum refert de quanto.

27 Et hoc ita nonnulli intelligunt & interpretantur, vt saltem donatio sit vsque ad quartam partem bonorū donantis, ex mente Balan. l. 1. in Sicil. C. inter. senior. vt non infimæ apud nostros auctoritatis col. omnino primo, circa primum prima fronte, col. 6. vers. & saltem sine dubio. Quibus vt non illibenter omnino, dū tam exactè & curiosè eum illum interscribimus: hic nec probo sententiam Prat. Arc. nec non leuis etiam iuris interpretis, in tit. Pandect. ff. de fide. & posth. allegantis simpliciter [illegible] habere locum in donatione [illegible] modicitatis dubitamus.

In modica re quæ quantitas dicatur, arbitrio iudicis.

28 Sed tamen aut [illegible] videtur [illegible] res donata dicenda sit modica, [illegible] non habeat certi habet [illegible] iudicis qui [illegible] personarum, donantis [illegible] cōmoda, tempus, & in quo [illegible] & expressius in d. §. [illegible] de. vel cog. per notata [illegible] in simili casu Paul. Cast. [illegible] lib. pract. & Barban. [illegible] de fideic. Considerabit [illegible] consil. 1. dubitaris, col. [illegible] prout lib. 8. vtrum scribens [illegible] plures liberos suscepit, [illegible] minas. Nā verisimiliter quis ita non terraheretur a donando propter vnicu filium, quam propter multos, vt est bonus, &c. quem tamen apte non allegat in li. si filiæ. ff. de leg. 3. quem in hoc casu nostro expendit Fran. Aret. cons. 92. visto legato facto, col. 4. vers. quid enim si hæreditas. tg. cui vt reducamus ad Cum. magis dilluadent adonando plures filij, quam vnus rectum, & masculus quam fœmina. Nam filiæ solet sufficere dos congrua, ex qua possit honorabiliter, vt ipse Corn. loquitur, viuere secundum statu sue personæ, vt docet ex pertentia. c. quam sit. de elect. lib. 6. Et congrua dos in dubio ea dicitur, quæ legitimæ respondet, vt volunt Saly. in auth. res quæ. C. comm. de leg. cum aliis concor, quas sibi nuncupatim adscribimus infra, in verbo, susceperit liberos, vers. 93. incip. quod autem filia. Igitur sitex reliquis facultatibus, quæ sunt præter res donatas, filia congrue sit dotata, vt hinc possit honeste viuere, de bilitatur illa præsumptio, quòd noluisset pater donare, si cogitasset de liberis, &c. idem in hoc casu postremo de filia consuluit Paul. Cast. cuius Corn. non meminit consil. 18. in rep. a secundo quæsito, colum. 3. vers. facit etiam multum. lib. 2. & ante vtrunque Ange. hic, cuius tamen neuter mentionem facit & nouissime Carol. Rum. consil. 124. videtur, ad fi. lib. 1.

De eadem re.

29 Hæc ad quidem generale est & perpetuū, vt id res linquatur arbitrio iudicis, sitne tanta res donata, vt verisimiliter is de nans eam rem nō donauisset si de liberis cogitasset, an verò contrà nō tanta, vt præter eos, quos supra citauimus, volunt etiā Socin. d. consil. 21. [illegible] prædicta facti contingentia, col. 2. vers. stante ego dicta quantitate, lib. 3. quod & errore librariorum videtur referri in cōsil. 22. lib. 1. [illegible] hoc cōsil. 20. cuius caput est in facto præsupponitur, in fi. li. 3. & Mejan. [illegible] in verbo, sustulerit, in 8. C. de pactis.

Eidem simile in re legem relicta.

30 Sed & idem in casu d. authicæ causa. C. de h. præter. cum videlicet quæramus iuxta sententiā Bar. & [illegible] quæsiti, si testator non cogitans de posthumis, aut ignorans ibi liberos esse, legauit quadam rem, vtrum legata sint eiusmodi, vt ea inhiberi non [illegible] quisset [illegible] si cogitasset de posthumo, aut [illegible] ibi esse filium, an verò contra, vtrum per non reliquiet id extra cōmittitur arbitrio iudicis, vt supra terr. & ante Paul. Cast. & Iaſon d. auth. ex causisque supra adnotauimus, & dixit etiam expresse Ang. in d. §. iuncta igitur. col. 3. vers. sed posses dubitare, in auth. vt cum de app. cog.

Arbitrio iudicis quid parum quid magnum damnum.

31 Quandoquidem & aliàs quoq; videmus in exteris rebus in genere locum esse arbitrio iudicis, vt cum quæritur, quod dicatur parum & leue, aut magnū & graue incommodum, siue damnū, l. 1. ff. eo. & ibi etiā Alber. & [illegible] C. si alienare vendi. pign. & Ioan. And. in c. vlt. col. vlt. in 6. q. & ibi quoq; colligit post ante n. Imo. col. 3. vers. si super tamen, & Barba. col. 2. cast. de dona. Alex. [illegible] [illegible] [illegible]

Quæ impensa ſit magna, aut modica.

Quod debitū ſit paruum, aut magnū.

Quæ quantitas parua ſit, aut magna.

Quod pretiū ſit paruum, aut nullum

Quando magna aut parua.

Quæ beneficia ſint maiora aut minora

Quando ſit parua, aut magna.

Quæ bona tā magna, aut modica, quæ cenſent' à facultatibus.

ſterum conſ.193.quod eſt eiuſdem initii,col.pe.verſ. nec obſtat reſpondiuni,lib.3. Philip. Dec.conſil.180. viſa renuntiatione, col.1.& Anto.Bu gin c.cùm dilecti,col.12.verſ.venio ad ſecundum,extra de empt. & vendit.Quę impenſa ſit magna aut modica gl.in l.hactenus in verbo,pertinet,& ibi Docto. ff. de vſuf. & in l.omnino in verbo,modicis,in prine.& ibi Bar.in fi.ff.de impenſ.in reb. dot.fac.& Ioan.Fab in l.3. C.de rei vxor.actio.Ang. in l.vlt.& in computatione, col. 1.C.de inte delib.& Corn.conſ.81.quanquam in hac ad fi.lib.4. vtrùm debitum ſit paruum an magnum, gl.in §.1.verſ.ſed & ſi quis an princ.& ibi Bar. col. 1. verſ.an quis propter,& Ang. col.etiam 1.verſ.item opp.quod debitor in.auth.vt hi qui obl.ſe habi.perbi. Bartol.in auth.minoris debitor,col. 3.verſi. eſt quæro quæ dicatur,& ibi etiam Bal.& alij.C. qui dar.tur. poſ.Quæ quantitas ſit magna quæque paruą,Bal.in l. 3.col.4.verſ.quæ autem ſit magna C.de cunſt.& late conſil.18.primò quæro ad quid,col.vlt.lib.3.& Colloc.in c.ceterum,in princ.extra de donat. Ange.in l. ſed & ſi ſuſceperit. §.1. ff. de iud. Alex. conſil.11.viſo punctu & dubiis, col. 2. verſ. ergo apparet, lib.1. & conſ.47.circa primum.col.3. verſ. nimis magna.eod. lib.1.& conſ. 151. in cauſa vertente coram prætore. col.vlt.verſ.nimis autem magna.lib.1.& Anto.Gorſ. in tract.de minimis.colum.3.verſ. decimo,xrò facit quod ſcribit Bald.in l.cùm contra.col.2.verſ.item eſt conſiderandum.C. de aſſert. Quòd prætium dicatur paruum ſiue vile,aut injuſtum,reſpectu rei,aut noſtri, vt ex d.gl.in d.§.pretium,Inſtit.de empt.& vendi.videluit expreſsè Cyn.poſt Pet.in l.per diuerſas.colum.2. verſi.ſecundò quæritur. C. Mand. Guido Pap.æ ſing. 937.quando dicatur modicum. Cepol.qui eam dicio ſing.in tract.de ſimulatione contractuum, champ. verſ.ſexta & vlt.op. vbi & ad hoc alia multa [illegible] & idem quoque vulut Barbad.conſ.51.li.1.& Steph. Bert.conſ.339.non puto,cum.3.l.b.1.& conſ. [illegible] proceſſu,nu.& ſeq.lib.2.& conſi.77.ii non me fran di,nu.4.lib.3.Quæ dos magna eſt.q.æ parua. vi not. in auth.quod locum.C. de col.2. & Bal.in auth.p.æterea, in fi.C.vndewir & vxor.Quæ beneficia dicuntur majora.quæve minora,ſecundum Guil.a monte Laud.in extrauag.Io.22.incipit.dilecti, verſ.& hoc in beneficiis & Domi.conſi.8.ſuper primo d. bi. col. pen.verſi.de habentibus. Fran. Rip. in cap. ad aures col.1.de reſcrip. Quæ iſta ſiue cauſa dicitur magna, aut parua.gl.Bar.& Bal.in l.in auth. niſi breuiores.C. de ſent.ex breui.recita.& gl.in c.vlt.in verbo illeſa.in. poſt prin.extra de re iud.lib.6.Ba tain.ſi ibi quo ad fin.in auth.de manda.prin.Bald.in ea docetur, col. 2 verſ.aduertre in quantum extra de reſcrip.& in declaratione circa medium,extra de appel.& in cap.de appellationibus,in fin.& ibi Card.Alex.col. 1. verſ. vltimò babetis,eo. tit.Sily.in la monendi, col. pen. verſi.quando autem magna ſit.ff.de [illegible] c.1.col.2.verſ.restia cauſa eſt,extra de diſtr. Alex.conſil.32.viſo puncto,col.2.verſi.ergo apparet.ia.Guid. Pap.deciſ.364. vt in iudex,in fi. Corne.in tract.de minimis, br ſuprà, quid aliis concordantibus & laſ in repetit. admonendi,num.251.vide [illegible] dicatur.ff.de iur. Philip.Dec.in d. addi.appellationibus,col.vlt. [illegible] Bou. alicuius [illegible] magna aut modi.a. [illegible] non ſent à tali dat.Bal.in [illegible] in l. [illegible] in prine.col.1. [illegible] reſtio quæritur [illegible] Ioan.Fab.in §. Alex.Corn. & alij recentiores.C.vnde vir. [illegible] & glo. in §. nunc nobis,verſi.vel ab hoc [illegible] in tract.minimis,& ibi Ang.col.1.in auth.de hæred. & falcid. Barbat. Fil. con-

ſtante,in princ.col.3.in 2.q. 1. partis. & ibi etiam recentiores.ff.ſolu.matri.Alex.in l.ſi quis ad declinandam,col.vlt.C.de epiſc.& cler.& in l.pauperes.ff.de excuſ.tut.Angel.in l.ſi verò,§. qui pro rei qualitate. ff.qui ſatiſd.cog.Per.Anch.in e per veſtras,col.5.verſ. ſecundò iuxta prædicta. de dona. inter vir. & vxor. Raph.Co.conſ.131,duo fratres,in prin.Pan.in c.1,col. vl.,verſ.vltimò facit,& ibi etiam Felyn. de accuſ. & vterque item in e.ſi quis ſtum,de reſtit.Card.Alex. in c quò iu e.ff.diſt.Phil.Dec.in c.de cauſis de off.delæg.& conſi.120.cuius ſuperſcriptio incipit præsbyter,col.2.ver.& breuiter,& conſ.143. in cauſa matrimoniali col.4.verſ. ſecundò principaliter.Car. Ruin. conſ.15.Ieſu Chriſti,col.1.n.4.li.1 Fac.Rip.in l.ſi conſtante,col 8.n.[illegible] Iſol.mar.And Alciat.in l. quos nos hoſtes.§.locupletes.de verb.ſignii. Proindeque etiam quæ miſerabilis perſona dicatur,quæ minimè, ſecundùm Pe..a Bel[illegible]ra,Bar.& Bald.in l.1.C.quando inter pupil.& vid.& Fil.mia.in tract.de gabellis, part. 7.q. 27.Fran.Rip.in d.conſtante,vbi ſuprà. Quæve perſona vilis,quæ honeſta, ſecundùm Cyn. & Bald.in l. Græcchus.C. de adult.& Ripa vbi ſuprà. Quæ item perſona [illegible]atur maior,quæ minor,ex ſententia gl.in c.[illegible]ſtoria,in verbo maiores, & ibi etiã Imo. ſuper eodem verbo,Bal.Imo.& Panor.extr.de reſcrip. Specul.in.de reſcrip.præſtur.§.vlt.col.1.verſ.ſed quę ſunt [illegible]onæ. Prunde que etiam quæ ſunt illuſtres perſonæ,quæ non ſunt,ex gl.in c.vltim.in verbo,illuſtri [illegible] im poſt prine.de re iud.lib.6. Quod tem- [illegible] minimum quod modicum.l. ſi ita quis promi- [illegible] & ibi gl.in verbo tēpore, bal.& laſ. [illegible] ff de verb.obligā.in l.vlt.ff.ſi arg.vecti. [illegible] ſtante §. ſi vxor, vbi etiam eſt bonus [illegible] & gl.in & ſi poſt tres, in prin. & ibi [illegible] vtr. que lect. Auge.non lemel col.1. & [illegible] & in l.1.§.quòd autem in verbo,actio, [illegible] & Ant. ff. de ſuperfi. & in l. 56.emanſor. & [illegible] de rectorr.ff.de Pe milh.& in e.2.in verbo, non [illegible] & ibi Archid. & alij de rebus Eccle. non [illegible] cler.in gl.vltim. & ibi Laur.Pau.Ganz. [illegible] & Imo.eod.tit.Bartol.in l.1.ff.de iur.delib. [illegible] nobiſcum.ff quib, ex cauſ. maio.& conſil. [illegible] eſt col.1.lib.4.Flor in l.1.§.habitare.ff. [illegible] his qui ſine.vel eſſu.Card. Flor. conſil 95. ad [illegible] dicatur,vide.2.verſ.quod autem tempus.Per. [illegible] conſ.50.quædam ex prædictis, col. 2.& conſi. [illegible] dum.col. 2. Barba.in cle. cauſam, [illegible] 40.ff partis, vt.& pro certo de elect.& conſ.44. [illegible] 1.lib.1.& Alex. conſ.17.vide in [illegible] 4. Quòdque ſit magnum,aut parùm [illegible] non ioge diſtat a ſuprà, Bar. [illegible] 129. [illegible] ad fin. ibi etiam Rom.ff.de verb. obl. Pan Cattan. l.quicquam. Iulianus per illum tex. [illegible] & ſunt dicatur incontinenti [illegible] ſe defendiſſe aut poſſe [illegible] ſuus Bart.o in l.3.§. [illegible] Sal[illegible]ſ.col. [illegible] col.2.verſ.nunc videamus. [illegible] cum verſ. [illegible] & iterum in [illegible] ſubeum ratione eſt de reſt.ſpol. [illegible] do di. [illegible] ſuprà in exceptio [illegible] ſententiæ aliud iudicium ſit quærendum, glo. ibi is à quo.in princ.verſ. hodie.& ibi etiam Bar. ff. vt in poſſeſſ. & [illegible] in c. venerabilem.2.poſt prin.& ibi etiã Bald. [illegible] dicit non.col.1.verſ.ſed an ita.& Panor. col. [illegible] quæ [illegible] ſ. [illegible] ſ. [illegible] ſ.

dñui Ade.col.in 2.libel.col.2.& Guid.Pap. dec. delph. 132.sed probato,col.1.vers.sed nunc insurgit.Et quid incontinenti dicatur,vt in fraudem factum fuisse dicatur,Ang.in l.si venti. §.vlt.ff.de priuil. credit.Ro. in l.1.§.1.ff.de verbo obli.Cepol.in tract. de simulatione contractuum,in secundo casu post medium vers. quando autem dicatur,& Phil.Dec.cons.235.in casu magnifici,col.2.vers.ic. quintò præsumitur. Et quid quàm citiùs fieri dicatur,gl.in cle. causam, in princ. in verbo,commodè,& ibi Card. Flor.in 22. de elect. Fran.Rip in l.frinsulam,col.7.&in 35.ff.de verb. obl. Et quod sit tempus, intra quod debet executio terminari,Per.Ferra.in forma,executi. fehr.diffi.in glo.1. col.2.vers.quid autem si illud. Et aliàs semper quando quid dicatur incontinenti siue ,ita im factum ,vt per gl.Bal.Pan.& Phil.Fran.in can sit extrà de appel. Bar.Ang. & Imo.in l.quod dicimus,per illum tex.ff. de solut.Bal.in l.nam &posteà,in le. antiq.ff.de iurisd. & in c.quia propter,col.vlt.vers. in alia gl.& ibi etiam Pan.in fi.prin.extra de elect. & ideu Pan.in c. 1.col.6.vers.gl.in verbo,incontinenti,extrà de moru. pet.&io c.potuit.col.3.ext.de fuca.Iakin l.lecta,col.4. vers.in gl.ibi,l.hæredes.ff.de cer.pecu. Et intra quod tempus post interpellationem quis constituatur in mora,ex gl.in l.Æmilius, in prin.in verbo,restitui.ff. de minor.ib.quam dicit sing.Bal.in c.1.col.2.in verbo quàm citiùs.tit. de no. fot. fidel. & in c. cùm olim, col.2.vers.considera,ipse debet,extr.de testit. Sed & est alia similis in l.donatio,in verbo,si non protinus. ff.de neg.gest.quam etiam expendit Iaf.in l.ti ex legati causa,col.2.in 4.not.ff.de verb.obli.& ibi l.quoties in diem,col.3.eo.tit. Imò & eius rei tex.est in l.si quis filium §.vlt.ff.de collat.bo.quem annotat Raph.Co. in d.l.quoties,& Alex.post ibi.ob. Aret.in l.16.§.emi si ita.ff.14.leg.Falc.& volunt etiam Bar. in l.fi.pe.tit. ff.quando dies leg.cedit.& Iaf. qui illam priorem gl. dicit non.in l.cum qui calendis.§.quoties. in fi. ff. de verb.obli.Et alias semper ex quo tempore mora ipsa contrahitur,vt volunt Ioa.And.in c.vlt.in verbo mora,& ibi quoque Bal. col.2.vers.nota,hic dicit ,extrà de elect.Idem Bal.post Iac. Bur. in l. tutor si pecunia, paulò ante fi.ff.de tuto.& cura.dat ab his. Et cùm semel mora contracta fuerit,intra quod tempus purgata possit,vt tradit gl.in d.l.& si post tres io prin.& ibi omnes Doct.ff.si quis eau.& gl. in c.porrò.in verbo celeri,ad fi.& ibi Card.Flo.Imo.col.12.Pan.&. & alij, extrà de loca.Bar.in l.si insulam,in 2.opp. ff.de verb. obli.& Bal.in l.magnam,cum col.1.vers.oppo.ad hæc l.nam col.6.vers.quæritur primò.C.de contra. & cõmit.stip.& in l.sanctimus, col.1. C. de fideiuss. Ange. cõs.312.prour paret ex thematc, o. vers. præterea si consideratur,& subsecutè Pier. Anch.cons.42.quidã Ser.Antonius col.2.vers.sextiõ reuocatus.Alex.cons. 14.viso & considerato, vers. præterea mora [illegible] quod reperitur cons.40 lib.6.Cum cons.102.visis in casu col.vlt.l.2.Ias.cons.82.visis, [illegible] lib.1.Sc.ph.Ben.cons.121.etiam [illegible] a.Philip.Dec.in auth.qui rectores.C.de sacro. eccl. &cons.118.minus oppedere,io in fin.,verba ista ipso facto,col.[illegible] hanc dic. vide communem opi.Lanc. cel.Gal.in d.l.[illegible] vers. hinc dicitur ,ff.de verb.obli. [illegible] quis [illegible] §.Scio.in fi.ff.eo.tit. quid antiqui dicatur,& credimus Ang.[illegible] de præsumpt. & Alex. [illegible] 4.vers. [illegible] 7.vers. [illegible] cons.102.visis in casu [illegible] mora,col.1.& vers. quid [illegible] quid dicatur in gl. in l.si pœnam,in fi.ff.de verb.obli. Et quantum [illegible] .pus requiratur, emptorem pati venditorem possidere post venditionem vel aus vel simulatio præsumatur.Bart.in l.post contractum,col.3.verb.sed quanto tempore ff.de doua.& in l.dicit.§.superuacuum,col. 2.vers.sed hic quæro.ff. quib. mod pig. vel hypoth. sulum.Bal.cõs.70.apparent quædam instrumenta,col. 2.vers.super secundo li.2.Et in vniuersũ quoties quæritur de tempore & interuallo,per tex. in l.ab hostibus.§.vlt.cum similib.ff.ex quib.cau.maior. & in l.cohærinus.§.cum ita,in prin.ff.de verb.obl.& in l.de die, in prin.ff.qui satisd.cog.& in c.cũ personæ de priuil. li.6.& per gl.in l.si finita.§.non autẽ,& ibi Doct.ff.de damnũ.infect.& in l.furtum.§. fundi, & ibi Iac. Rau.& Ang.ff.de vsufr.& gl.in l.Lucius.ff.inanda.& in §.quod autem ad eas,in verbo,propter absentiam.Insti.eo.gl., in c.inter quatuor,extra de elect.non resid. & in c.in constitutionem,in verbo competentia, de sent.exco. li.6.Inn.in c.quærelam,col.1.in verbo de nouo,& ibi quoq; Iuã. And.extrà de elect.Archid.Io.And.Domi. & Phil.Franin c. ad decimas,de rest.spol.li.5.Host.in c.quoniam frequenter,extrà,vt lit.non conte.Cynam l.1.in 1.9.prin.C.vbi can. stat.Rot.dec.154.not. quod vbi dicit aliquis in antiquis.Bar.in l.aut facta.§.tempus,ff.de pœn.Bal & Ange.in l.hæret. ad.fin.C.de acquir.poss.Bal.in l.si pro ea.in 10.q.C.manda. & in l.ordo,col.1.vers.quæro nunquid istud diu.C.de excus.rei iudi.& in l.1.col.7.vers.sed quæritur an per negligẽtiam animi,C.de seruit.& aqua.& in c.oblatæ , col.2. vers.quæro etiam pro intellectu,extra de appel. & in c.1.§.firmiter,& ibi recentiores,n.de probi. feud. ali. per Fedt.& in c.ad hæc,& ibi Mattin.Laud.& Card. Alex.in hac fine sex Cor.& in l.c.quinto.ff.de adul.& Ang.in l.1.col.2.C.de ser.fugitiu l.quod dictũ,in prin. ff.de solut.& Ang.& recentiores in l.qui in aliena §. Celsus.ff.de acq.hær.Per.Anch.cons.92.tria in fauorem,Rom.in l.si de eo.§. si forte.ff.de acc.post.Dom. in c.ponticis.7.q.1.& 24.Fulg.consi.7.iam pluribus annis,col.2.vers.ad secundum,Panor. post alios in c. cùm in veteri,col.2.in 5.not. extrà de elect.& me. 1. col.6.quod mer.can.Io Ana.cõsil.17. visa relatione, col.1.vers.quartò præmitto.Paul.Cast.cons.265.in 1. artic.post medium ll.2. Similiterque cũ tractatur de locorum interuallo, vtrum videlicet locus sit tã vicinus aut remotus,vr ab entes sint citandi,aut alias, per gl.in c.filius §.præterea, in verbo, vicinatũ,& ibi Phil.Frã.qui cã dicit nõ.de pœnali. 6.gl.in causam,in verbo remotis , & ibi etiam Paul.Latz.Imo. col.10. vers.glo.remotis,& Card.in vers.quod si forsan.in 6. q.de elect.Ioan.in c.calumniam , col.2.extrà de pœnis.Iaco.Aret.& Bart.in l.4.§.fi tam vicinam.ff.de dãn. infect.Bal.in l.si vicinis,in fin.C.de nupt.& in c.cùm inter circa medium , vers.ille, quæro à quo loco. Petr. Anch.in c.præsenti.in 3.dot.de præb.lib.6.Alex.consil.57.mandatur verbis,col.2.vers.locus autem vicinus. li. Item quod ministerium siue ministerium communium dicatur paruum siue magnum,gloss. in c.fides,in gloss.magna,extra de relig.Imo.in c.vlt. post princ.in verbo eligero.& ibi etiam Card.& cæteri,extra de [illegible] leg. Aug.in auth. nisi breuiores. C.de [illegible] breuic.rei. Quæ [illegible] rus vel clam sit infligi, aut non infligi,glo.in [illegible] num,in princ.in verbo copia,& ibi [illegible] .6. Quod crimẽ dicatur parum [illegible] quæ magnũ,ac grauc. Host.Bal.in [illegible] x. [illegible] potuit, extrà.do appel.Panor. [illegible] rei §.de adulte. [illegible] .de iud.& ibi Ie. [illegible] Ioan. [illegible] .col. [illegible] .prin. col. [illegible] .vers. secunda cõclu. [illegible] quæ si [illegible] aut ma. [illegible] .de pœn. Quæ [illegible] in vsu [illegible] sit magna aut parua, vt possit

Quod sit tẽpus intra quod executio debet terminari.

Intra quod tempus post interpellationem quis constituatur in mora.

Semel mora contracta, vt quod tempus purgari possit.

Quid auri. quam dicatur.

Quid dicatur m.am.

Quãdo quæritur de tempore & interuallo.

Et de loco & interuallo.

Quæ sit rerum commissum, dicatur parui, vel magni.

Quod crimẽ insigniri, quo nem.

Quod crimẽ leue, magnũ.

possit prouideri remedio cautionis, aut secus. Pan. in c. litetas, col. 2 in vlt. not. exti. de restit. spol. Quis metuus tam magnus aut parvus vt iustus vel iniustus dici de beat, gl. in c. consultationi, in fi. extra de spon. & mat. Iun. in c. cum dilectus in verbo, mortis, extra de his quæ vi metusve cau. fi. & Bal. in c. 2. col. 1. in fi. & in c. Abb. eo tit. & cons. 176. Cecilia, col. 1. li. 1. Guil. Archi. Lap. Pe. An. Dom. & Phil. Fran in c. 1. eo. quoq; tit. lib. 6. Bald. in l. 2. in princ. C. de his qui per met. iud. non ap. & in rub. C. de resem. vend. & cons. 364. quæstio ista, col. 2. li. 3. Quę leuis siue modica iniuria, quæ atrox aut enormis, vt sumatur ex eo, peruenit, ext. de sent. excom. & not. Host. in summa eo. tit. §. quis possit, versic. septimus, §. f q. Quis item excellus leuis, quisve enormis sit idem H. ft. & alij in c. cùm illorũ, ext. de sent. excomm. & ante illum gl. in c. cùm illorũ, in verbo sanguinis effusionem, & ibi Fely. col. pe. ext. de sent. excom. Quæ deteriorato rei parua aut magna, Cyn. in auth. qui iuc. n, Item post prin. C. de sacrosan. Eccl. Sal. cons. 17 in primo dub. 10. col. 1. lib. 1. Quæ iudicia sufficiant ad vtrumq; Bart. in l. vlt. col. 1. ver. veniemus ad in hoc a ff. de quæst. & Bal. cons. 91. regula istis est, col. 2. lib. 1. & consil. 101. quidam testis, post medium, eo. lib. 1. Quando dicantur esse multi, vel pauci, vt dicatur facere multitudinem, vel non facere, secundùm qualitatem causæ per onacum, ex Bal. sent. in c. cùm causam, col. vlt. ver. quæro quid continetur, & seq. exit. de test per gl. ibi, in verbo effrenata, quam dicit sing. Et generaliter quid multum dicatur, quid modicum secundùm Bald. post Nicol. Mathe. in Lædem, col. vlt. versi. sequitur in litera, aut cum mali. C. loca. Ex quibus multa potes videre ad Barba. qui nonnull. rex iis & alia quædam allegat in d. c. propter sterilitatem, extra de loca. & plenius in c. vlt. col. 1. extra de dona. & d. consi. 51. scripsit sapientiæ suus, col. 2. lib. & consil. 21. præclarè dixit, col. pen. & seq. lib. 2. & cons. 37. scribitur sapientes, col. 15. eo. li. 2. & cons. 24. Deum inuocent, col. 3. li. 3. & cons. 70. illud in medium refera n, col. vlt. eo. lib. 3. & cons. 80. illud referam, ad fi co lib. 4 & latius cons. 45. illud in medium col. pe. li. 4. & Ph li. Dec. in d. c. fedes, col. 3. versi. in gl. 3. extra de resci. & Steph. Bert. d. cons. 236. li. 2. & Panhal. Cald. in reper. l. 2. col. 63. versi. & quòd actu. navio. C. de resem. vend. & Hippol. Marsil. in 50. q in 3. primis col. ff. de quæst. Io. Lup. repe. tur. de dur. matrimet vir. & vxor. § 2 col 4. & seq. Mars. Affict. in c. 1. col. 5. versi. vltide quòd in multis, cum multis sequen. tur. ex qu b. cau. f ud. amitta. Nam sunt alia infinita quæ iudicis arbitrio committuntur, vt ex illis videre poteris: f d e a tam ùm per eq i columus, quæ nonnihil ad casum nostrum pertinent, vbi scilicet agitur de modico aut magno, siue quid plus minusve dicatur.

Quis metus iustus, vel iniustus.

Quæ leuis aut atrox iniuria.

Quæ deterioratio rei parua, aut magna.

Quæ iudicia sufficiant ad vtrumq;

32 Igitur vt redeamus ad casum legnostrum, est in arbitrio iudicantis, quæ donatio magna aut parua dicatur, vt ea locum habeat, vel non habeat. Tamen illud non inconsiderate dicetur, quòd per id quod ipse dicitur appellationis pœna ea non sit arbitraria, tas fuerit, per gl. nos in l. si qua pœna, in verbo, de pœna, paulò ante fin. ei bi Bart. in fin. & late Alex. in addit. ipsius. ff. de verb. sign. & gl. in cap. super his, in verbo arbitrium, & ibi Anto. & Panor. extra de accus. Ioan. Andr. in addito. Spec. tit. de citat. § 1. quintum, versi. sed quæro, Bal. in cap. 1. col. 5. versi. & scias quod si ista sit de iurisd. valet, quia consu. est. Lap. & Dom. in c. 2. de iur. co. li. 6. Imo in l. 2. ff. de pœn. ibi. & per Ange. in c. ut clericorum, in prin. col. 2. versi. quarto dicitur, de elect. li. 6. & cons. 421. qui iam Sen. Antoni. s. li. 4. Soto. in cap. cùm parati, col. 3. & ibi etiam alij, extra de appell. Panc. in cap. cùm venissent, colum. 2. versic. hinc est quod à iudice extrà de iudic. & in cap 1. col. 1. versic. vehio ad gl. extra de dilatio. Alex. in l. & si fenerior, ad fin. C. ex quib. eau. infa mrog. & in l. 1. col. pen. versi. item tertio, ff. de leg. 2. vbi hoc luminat. & Philip. Franc. in c. cùm speciali, col. 1. versi. intelligo quòd ipse index, extrà de appel. & Felyn. qui dicit illam posteriorem gl. sing. in c. exceptionem, col. 1. & 2. extra de excep. vbi etiam distinguit Iaso. in l. quod iussit col. 10. versic. secundò quærit Bart. ff. de re iudic. & in 1. addi. cons. 9. venerabilis, col. 3. iusidem ad ti. lib. 1. Phil. Dec. in d. c. fedes, vbi supra, de rescript. cum alijs multis concor. late congestis a Fely. in d. c. super his col. 4. & seq de accus. vbi & hoc lex modis limitat, & alia multa huc pertinentia adduci, vt ibi videre poteris. Et hoc aperte probatur ex eo, quod dilationes inepti nanta sunt arbitrariæ. d. 1. Cod. de dila. veruntamen si male iudex eas arbitretur, poterit appellari. c. 1. extra eo. tit Nam & in huiusmodi arbitratus potest iudex dolum cõmittere, Ioan. Andr. in c. cum artem, de re iudic. lib. 6. & Baldin. li. fugitini, col. vlt. C. de sent. fugit.

Dilationes semper naturæ arbitrariæ.

33 Sed quæstionis est, si teneas priorem illam ip. quæ hanc l. dicit tantùm procedere in donatione omnium bonorum, aut dimidię partis: quid si quis fecit plures donationes, quæ quidem singulæ non veniunt ad dimidiam partem bonorum, at vniuersæ simul veniunt ad ipsam dimidiam, aut etiam ad eam partem siue æstimationem, quam quis simul cum donatarius, si de filius cognatus, vt etiam loquamur de posteriori opin. Vtrum omnes tenebuntur, an nulla, vel quæ prioris sine, an posteriores? Cerne. consil. 11. in præsenti consultatione, col. 9. versic. si tenemus, lib. 3. tenet quòd omnes teneantur, cùm eadem sit ratio in omnibus, quæ in unica quæ ad dimidiam ascenderet. Ego inquit, idem ius esse. Iaso. in l. Aquil. 2. has, vt iubilit, fatetur de facili via fraudandæ huius l. fraudibus autem obuiandum est, l. in fundo. ff. de rei vend. & cap. 1. quanto, de donat. cum simi. Et ad hoc quoque dicit facere quod in simili not. glos. & Doct. in l. 1. C. de mollit. donat. quòd tedium no lictola donatio, siue ea in mobilibus sola, siue immobilia, cum alijs, hoc nuncupatum sit qui tot Fran. Ripa hic in 8. quæst. col. 3. ver. dod hic subornat.

An hæc procedat in plurimis donationibus.

Fraudibus obuiandum.

34 Verùm ante inde lector, quia, vt supra diximus non semel, hęc l. introducta est in fauorem parentum, & propter verisimilem eorum pietatem: ideoque ei possunt derogare & tacite & expresse, ex communi opinione si tenenda est, non valet ea ratio fraudis, quæ Corn. adducit, quia fraus in scie committeretur, si quæ esset, sed nulla esse potest, quia volenti non fit fraus. l. nemo videtur, fraudare laede reg. iur. Ideo ego ita dicerem, quod priores donationes, quæ non accedunt ad dimidiam secundùm vniuersos, aut quæ non simul sunt, vt donatarius cogitare debeat de illis, tanquam non irrevocabiles, non tenentur per nouissimam. Nihil enim illis obstat, possunt posteriores revocari, vt supra multis diximus, in 1. omnes, § si quis vidi vt ei dicta. C. de don. Nam cum ab initio, & in principio donationes sunt perfectæ, & irrevocabiles, certum ex natura & libertate mandatorum, quæ ex eo, quod plures ob leuiores donationes liberi ingratos, & de confirma. vtero. § 1. fin. Cum ergo ab initio, & in principio ipse fatuus dum erat, si cogitasset de futuris, neque inspexisset ad filios parentes, ac vxorem, quam habuit tempore ad gerandum donationem, quam postea habere potuit, vt supra dixit Soto. 6. super quæst. de segn. 2. & ibi Sylu. Cor. cons. 104. videtur in præsenti, col. 2. & seq. lib. 3. & diximus supra in verbo, liberis, nu. 19. in præterea, in huiusmodi donationibus, & dicemus

Verisimilitudo mutuo fauorem naturæ facit inter eos.

Fatuus non potest donare.

Antiqui hoc de re sentiebant.

poſtea latiùs, in verbo, ſuſceperit libertos, verſ. 161. incip. ſed hoc tamen ſim in dubium vocatur, & multis ſeq. Quin in caſu moſtrioſæ donationis communiter tenetur, quod ſi priores donationes ab initio ſint valide, poſteriores tamen reuocantur. ita enim voluit Cyn. in d. l. 1. tum in 3. tum in 5. & ibi quoque Bart. paulò ante fin. Bald. col. 4. in 4. qui. Ang. col. 2. & Paul. Caſt. col. 4 verſ. in gl. & prope omnes C. de reuoc. dona. Et facit quod in ſimili reſpondit Phil. Dec. conſ. 30. cuius ſupraſcripto incipit donatio omnium; ad fin. Sed tu tamen vide interim quod ſcribit glo. in c. bonæ rei, in verbo quinquageſimam, ante fi. 12. q. 2. & in c. apoſtolicæ, in verbo reuocari ſextra de dona. & vtroh quæ Docto.

An ob bona poſtea ſit locus reuocationi, vel non ſit locus, licet in donatione maioris partis bonorum priùs facta.

35 Illud quoque hîc non ſit tempus ſimè quærit poteſt, quid ſi quis donat tantum ſuorum bonorum, vt pro portione eorum quæ tunc poſſidet, ea non fuiſſet donaturus, ſi cogitaſſet de liberis futuris, tamè poſtea tantum bonorum acquiſiuit, vt ſi ea tempore donationis habuiſſet, non deduxiſſet ab ea donatione, etiã cogitans de liberis. An naturitate l. bonorum poſt huiuſmodi donationem & acquiſitionem ſuſceptorum reuocetur ea donatio. Et videtur quòd nõ, ex eo quod in ſimili dicimus quòd ſi quis ab initio donaſſet totũ ſuum patrimonium, ſed poſtea locupletius acquiſiuit & totam filio ſuo inopi, non datur ei ſimo querela moſtrioſæ donationis, vt volunt gl. in l. in verbo ex duabus vncis. in 8. q. & ibi Cyn. col. 5. verſic. quarto quæritur. Bar. in h. bal. col. 5. verſic. ſexto quæro, Ang. col. 2. verſ. ex his brauch. vide. Paul. Caſt. col. 4 verſ. in gl. ibi item contra. & omnes. C. de inof. teſt. Ange. in auth. de immen. dona. §. vlt. verſ. item quæro pater donat, & omnes prope. in §. quæ verò hactenus, in auth. de nup. vbi in aliquibus donationibus inſpiciuntur tẽpus mortis donat. & Alexan. conſ. 14. circa primum, col. 2. verſ. non obſtant præmiſſa, lib. 1.

Aliorum ſententia.

36 Ego verò in noſtro caſu aliter cenſeo, vt ſcilicet res ita ſe habeat, ea donatio ex noſtra l. natis liberis, non ſit dicenda in præcedentibus, quæ ſtatim ab hinc 2. & 3. cõtum eſt quoque ſæpius, inſpiciatur hoc in caſu noſtræ l. mens, & voluntas præſumpta donantis, qualis fuerit tempore donationis, ſcilicet ab eo tẽpore donaturus fuiſſet, an non fuiſſet, ſi cogitaſſet de liberis, quicquid poſtea contigit, quod eius donandi animum mutare potuiſſet, ſi illo tempore cogitaſſet de liberis, veriſimiliter non donaſſet. Igitur adhuc tertij illi caſus non ſunt conſiderandi, vt etiam in ſimili dicitur in l. Iulianus. ff. qui & à quib. & in l. in ſtipulam. ff. de verborum obli. vbi primus rei ſtipulandi, qui in exordio fuit, inſpicitur, etſi ex poſtfacto mutatur. Et quod dicitur in l. in ratione. ff. ad Trebel. circa Falcidiam, quod ſcilicet hæres locum habeat Falcidiæ eo tempore, eo Falcidia locum habere poſſit, quando non videtur, licet poſt aditam hereditatem ſuperhabundet quod de inſtitutis donationibus dicimus, quòd eo tempore mortis inſpiciatur, vt ſcilicet ſimilem habeat effectum & eandem, quam mortis donationes ſuperhabundantes nihil obſtabant reuocationi. Hic autem inſpiciatur tempus donationis. Ergo ſimiliter nihil facit quod poſtea ſuperhabundet.

Primus rei ſtipulandi an ſit mutatus.

Di locus aliquis ſuperet bona valentiam.

37 Similis huic gl. fit eam ſed illud dolendum potius remanet, quod ad hoc habuiſſet intellectus, aliquam, quam hæc omnia mentis pertinet, extra eorum ſuperhabundantiam, cum videlicet ſuppoſito primo casu, ſi Papa ſcribat pro aliquo, quem beneficio ecclesiaſtico prouideat, ſi non habeat ſufficiens beneficium, ſed habeat aliquam ſuperhabundantiam, ſi non tenetur ſcribere ſecundo, ſed debebitur ex data promiſſione, propter quam dicimus aliquid, quod debetur, vel ſimile, ſi tempore data non occupatum vel ſimile. §. ad hoc. in fin. verſ. dicit etiam & ibi quoque ſuper. Ego verſ. nota etiam quòd verbum. & Card. Flor. qui illã dicit ſing. in 8 q. & Pan. in h. de p. rob. & Ioan. Mo. in c. per. in gl. 2. de off. leg. in. c. & Archid. qui ita dicit Bonifacium octauum dixiſſe in c. ſi pro clericis, de prab. li. 6. Licet quidam, inquit, magni viri tenerent contrarium, ego tamen ſequamur opinionem. & c. nulla, ext. de conceſſ. præben & c. cum 7. q. 1. Et huius quoque ſententiæ eſt Io. And. dum dicit. allegat in c. in generali, de regularib. li. 6. & Dot. a Rot. dec. 216. incip. volentium & ordinationũ, in nouis & Collect. in Cyn. col. 2. verſ. quid ſi eanom. i. extra de ſorti. & iterum in c. 1. col. 10. verſ. 8. quid mandatur, extra de regularib. & Felyn. in c. in noſtra, col. 17. verſ. 24 circa illarium, extra de reſcrip. Et illa gl. & tequacium ſententiæ optime probatur ex illo Terentij loco in Adelphis,

Aperite aliquis actutum oſtium.

Quo in loco Ælius Donatus vir naturæ ac proprietatis verborum peritiſſimus, Vim pluralem, inquit, habet dictio aliquis, quamuis ſingulariter dicatur. nõ eſt enim aliquis, niſi de multis: rectè ergo pluraliter dixit Terentius, *Aperite aliquis.* Cui ſimile eſt illud Plauti in Mentechmo:

Aperite, atque Erotem aliquis euocate ante oſtium.

Et rurſus in Mercatore.

Aperite hoc aliquis.

In vno tamẽ ex multis id intelligitur.

38 Sed quamuis de multis dicatur, tamen in vno tãtùm ex illis multis intelligitur, vt patet ex eo quod pulchrè conſulunt Archi. Spalatenſis conſ. 26. cuius exordium eſt, Ser Michael, quid ſi teſtator ita ſtatuerit, Si Titius vouerit emere aliquam ex meis poſſeſſionibus, volo vt vendant heredes mei, & ſi Titius voluerit duas aut plures emere, non adiectur, nec tenebuntur heredes mei mihi vnam vendere, propter illam dictionem, aliquam. Ita illam refert, & ſequitur Felyn. in c. omnes, col. 4. verſ. & illis adde. Card. & Mar. Archid. in conſil. Sicil. 4. quæ incepit quæ in. Turnutũ, col. 4. verſ. quæro in capitulis, vbi etiam dicit quod ſi ex ſtatuto non poſſit minus petere à vaſſallis ſui dominij quam aliqua ex ſtatutis ipſius, poterit pro vnica tantum id petere. Quanquam in illo priori caſu facultatis emendi aliquam poſſeſſionem, contrarium late cõſulens Raph. Fulg. conſil. 4. quod ſimiliter incipit, Ser Michael, per text. in l. quæſitum ab eius §. di quis in. ff. de leg. 1. Cui adde & tex. optimum in c. ſi vnicum. §. an præterea. ff. de acq. hær. & quod volunt Ra. h. Com. in dict. §. ſi quis in. Sed pro priori opinione facit illa loquendi formula Ciceronis propria, vnus aliquis, vnum aliquid, de qua diximus ſupra in eadem glo. verſ. 5. incip. & hanc partem. Nam dicas & id facere pro op. Fulg. quòd de multis intelligi poſſet, niſi vnius adiecto fieret. & indè hic Signor. conſ. 188. caſus continens, eodem pertinuit. 14.

Vnus aliquis.

39 At Bart. 17. Vnnaeſſus, ante fi. credit, quòd licèt hæc dictio aliquis ſit diſtributiua, tamen effectum dispoſitionis actorum in quolibet particulari ſeruet ſi tamen aliquis multi hæres ſint, ita verba verificantur, vt vnus tantùm hæres exiſtat, ſine omnes ſint. Quæ filiabus, §. ſi filia. in. C. de ſta. ordinatis. Itaque conſulit in primo caſu, vbi videtur licet, vt idem propendit in ſ. 243. eo quòd vir. Omnibus Cato. Nempe dicit omnes hanc, hæc ſit omnem ſingularis, ad omnes tamen refertur. l. filiabus. §. 1. quod multum ſentio ad ea quæ infra dicimus in præſenti verſic.

Tamen ſi cautum ſit de ſtatuendo inter plures particulares.

40 Addo præterea & aliam limitationem, ſi natura, quæ ſequitur ſententiam Sig. ſecundum, in quæſtionem. ſi ſit, col. 1. quòd ſi ſtatuto cautum ſit, quòd ſi plures communiter emptores habeant aliquam terminationem, vel ſtatutis ad habendum, intelligitur

De eadem re.

inquit Signo. inhiber ſtatutum aliquo modo vltra proceſſum, plannm eſt omnem proceſſum vlterius factũ eſſe nullius momenti, per l.ambiguitatem. C. de teſta. & quod volunt Dy. in l. telegaturu §. ſicut. ff. de interd. & rel eg. & Guid. Suz. in materia cõſuetudinis. de quo & tu vide quæ dicemus infra, in verbo, reuertatur. in 70. fal. futuri remporis, n. 324. incip. niſi dicas. Idem quoque Sig. conſ. 171. incip. Ser Antonius, col. pen. ſcribit, quòd ſi ſit ſtaturum, quòd ſi apparear inſtrumentum, in quo quis donationem aliquam fecerit de ſuis bonis immobilibus, illud non creditur eſſe verum, nec vires habeat, niſi ille cui facta eſt, fuerit in poſſeſſione. vtuente donatore: hoc ſtatutum comprehendit omnem donationem, & inter vinos, & cauſa mortis, cùm dicat, aliquam donationem: quemadmodum etiam, ſi qua, comprehendit diſtribuiuè omnes retminos, per d.l. qui filiabus. §. 1. ff. de leg. 1. & l. ſi neceſſarias. §. ſi annua. ff. de pig. act. quod & in iſdem retminis conſuluit Corn. conſi. 41. videtur in hac conſultatione, in princ. col. 1. lib. 1. quem ſuprà adduximus in verſic. 14. incip. monentur maxima ea parte, de quo tamen vide Phil. Dec. in l. ſi tibi pecuniam, in 2. not. ff. ſi cert. per.

Si qua. comprehendit diſtributiuè omnes retminos.

Aliquis, dictio vniuerſalis.

41 Et alibi quoque videmus hanc dictionem, aliquis veluti vniuerſalem comprehendere omnes ſpecies eius rei cui adiicitur. ex ſententia gl. in cap. quod clericis, in princ. ext. de for. comp. & expreſſiõs in c. ſi propter, in gl. vlt. in prin. de reſect. lib. 6. Hoſt. in c. cùm ſaris, de offi. Archi. Io. Andr. in cap. quiſquis, de elect. Dom. eõ ſ. 29. Ieſu Chriſti nomine repetito, licèt ſubtiliter, col. 1. & rerum conſ. 35. arrendemes, col. 2. ver. vnde ex quo, dum allegat gl. in clẽ. 1. de ſoto compe. rurſúmque conſ. 65. Ieſu Chriſti, & cap diſentiam, col. 3. Soc. in repe. l. ſi filius, col. antep. ff. de vulg. & pupil. & conſ. 3. in cauſa domini Guidi, col. 3. lib. 3. Quæ mirum in modum confirmant iuæ diximus in illo verſ. 14. mouentur, nuper allegato, & quæ dicemus infra in verbo, reuertatur. d. n. 214. incip. niſi dicas. Sed tamen vide tex. in l. 2. §. damni quid. ff. vi bono. rap. & Paul. Caſt. qui videtur voluiſſe contrarium, conſ. 111. viſo puncto, circa medium, verſi. eodem modo reſpondetur, lib. 1.

Aliqua, denotat quandam moderationem.

42 Denique & aliam huius verbi vim adſcribit Pan. in c. relatum, le 2. col. 2. vers. nota ibi, in verſ. licèt extrà de teſtam. Nam ex eo quod text. ib. dicit, quòd cleticus ægrotus poteſt aliqua eccleſiæ ſuæ bona mobilia pauperibus & illis qui vinenti ipſi ſeruierunt, conferre: notat non omnia eius eccleſiæ bona mobilia poſſe ab ipſo clerico conferri. natu illud verbum, aliqua, denotat quandam moderationem. Ex quo amplia quod ſuprà diximus hanc dictionem, aliqua, verificari in re modicâ, vt ſcilicet non tantùm de re ipſa modica dici poſſit, ſed nec etiam de re moderata intelligi debeat.

Aliquid eximium quippiam ſignificat.

43 Sed quod ad externos ſcriptores pertinet, ſæpe videmus cum dictionem, aliquid, maximum & eximium quippiam ſignificare, Terentius in Andria, cùm Charinus dixiſſet:

Interea fiet aliquid ſpero.

Subiunxit Byrrhia.

Id aliquid eſt bifariam.

Et in Adelphis:

Profectò euadet in aliquod magnum malum.

Virgilius lib. 2. Æneidos

—Et nos aliquid nouimus grande decoſſe
Geſſimus.

Ouid. lib. Triſtium 1. eleg. 1.

Ei aliquid fatoque ſuo, ſeruóque cadentem
Inſcia moriens ponere corpus humo,

Et Perſius ſatyr. 1. ad fi.

Sed aliquem credas

Et Ionenalis ſatyr. 1.

Aude aliquid Brennbus, Gyaris & carcere dignum,
Si vis eſſe aliquid.

Et Satyra 2.

Eſt aliquid quocunque loco, quocunque receſſu
Vnius ſeſe dominum feciſſe Lacerta.

Et ex oratoribus, is qui primus locũ inter latinos obtinet Tullius in 1. actione in Vetrem, Vt tu tũ aliquid eſſe videare. Et rurſum: Cæcilius tũ denique ſe aliquid futurum putat, ſi Halienus nimis vehemens ſit. Et epiſt. ad Atticũ li. 3. epi. 16. ad fi. Itaque fac, vt me velis eſſe aliquẽ. Quod & in factis literis obſeruauimus D. Ioan. i. c. A Nazareth poſſet aliquid boni eſſe? & D. Paulus 1. ad Corin. 3. Nec enim qui plãtat, nec qui rigat, eſt aliquid. Et ad Galat. 6. Si quis exiſtimat ſe eſſe aliquid, cùm nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Et ex veteri teſtamento Iudi. 5. Eſt aliquid inquitas eorum. Sunt & qui hæc verba, quid tetum, neſcio quid, & ſimilia, magnas quaſdã tes ſignificare putant, de quo videre poteris Nannium Almarianũ Miſcellaneorũ li. 1. Quãquam id ſcio in noſtris legibus, nonnunquã hæc duo copulari, ſcilicet, modicu aliquid, & modicũ quid, vt in l. ſed & ſi. §. item ſi plures. ff. de inſt. actio. & in l. qui bouis, in prin. ff. de ceſſio. bon. & in l. ſacrilegij. §. 1. ff. ad leg. Iul. pecu. Vti & è diuerſo Tullius magnum aliquid etiam copulauit lib. 2. epiſt. familiar. epiſt. 6. Graue eſt enim homini pudenti perere aliquid magnum ab eo, de quo ſe bene meritum putet. quem vt & inſigne aliquid dicitur Terentio in Eunucho:

Et grande aliquid.

Perſio ſatyr. 1.

—Hic pede liber.
Grande aliquid quod pulmo animæ prælargus anhelet.

Atque etiam dictionem quid, cum genitivo magnũ quoque aliquid, vt probat illud Cic. act. in Verrem, quid lachrymarum putatis ipſum profudiſſe Neronem: & Plauti in epidico,

Etiam dictio, quid.

Tum capſinorum quid ducunt ſecum, pueros, virgines,
Bonos, ſeruos, alios quiſque ſit concurſus per viam.

Terentij quoque in Andria actu 2. Scen. 2.

Dij vos, bonũ quid portò?

Et in Heautontimo.

Modo pitiſſando quid vini abſumpſit mihi?

Et turſum Actu 2. Sce. 3.

Non oportuit relictas, portare quid rerum.

44 Nec tamen prætermiſerim illud à Grammaticis annotatum, quod ſatis conuenit cum iis quæ diximus, aliquid, rem ambiguam & incertam ſignificare, quod probauit ex illo Plauti loco in Curculione, Phæ. Iam edepol aliquid. Curc. Ivolo hercle aliquid, certum quam aliquid manolo. Donatus in Andriam Terentij illud enarrans.

Item dictio aliquid.

Salem aliquod dicit.
Profect. Iam profecto aliquæ re videam.

Aliquid, aut, dixit, vt exiſtimet eſſe incertum. Cùm è contrario quidam rem certam & ſingularem demonſtret, quod & ipſe quidam Laurentius Valenſis, cum ſi. adnotatis Bartholomæi Fatij, tum in annotat. in Antonium Nebriſſen. non ſemel rum lib. [illegible] in Dialecticis lib. 1. [illegible] Nicolaus Superatus in Martialem, [illegible] Quanquam in contrarium videtur tex. in l. ſi debitor. C. de ſent. pæn. & in 6. præterea, habit. de fideiuſſ. liber. prout illos declarauimus ſuprà verſ. 6. incip. 6. hanc quoque partem & tex. in l. 3. §. vlt. ff. de annu. leg. vbi hæc duo, certum, aliquid, ſimul iungũtur, & illud Tullij lib. 1. de Inuentione. Demonſtratiuum genus eſt, quod tribuitur in alicuius certæ perſonæ laudem aut vituperationem. Et Quintil. lib. 1. Rhetor. ad Herennium, ſi iſcet, illum poſt mittam, vbi dixerit de Oratoris officio, vbi illa eadem verba

Quiddam rem certam demonſtrat.

De tadẽ re.

adſcripſit. Sed & ſine ea adiectione certi, videmus ſæpe ipſum Tullũ hac noſtra dictione vti in re certa nam lib.4.epiſt.ad Titum Fabiũ,Idq; vna,ait,ſententia, eáque dubia potẽtia alicuius condonarũ exiſtimetur. Alicuius ſcilicet Cæſaris,vt ſatis eadem epiſt.indicat, & omnes intelligunt.Ideo vnus ex interpretibus Valla,inquit,dixiſſet,cuiuſdã.Idem li.1.earumdẽ,ad Lentulum,Cùm de certis quibuſdã hominibus loqueretur,vnum ait,illud audeo,quod mihi tibi ſignificãs, nunc quoq; te perfecta & cognita ſcribere,vehemẽter quoſdã homines & eos maximè,qui & te maximè debuerũt,& iuuare potuerũt,inuidiſſe dignitati tuæ.

Diſcrimen dictionum aliquid & quoddam.

46 Eſt aliud quoque diſcrimen,ne & illud prætermittamus, inter has dictiones aliquid & quoddam, quòd ſcilicet, aliquid intelligitur de re modica, vt ſuprà latiſſimè diximus:quoddam verũ non item,niſi addatur:vt in l.ſi cùm dies.§.vlt.cùm dicitur,quoddã modicum tempus.ff.de arbit.Quid autem interſit inter aliquis & vllus,diſces ex Priſciano li.17.

FACVLTATVM.

Facultatum appellatio.

Ides,vt quæ bona prius vocauerat,nũc facultates appellat.Nã & alias videmus facultates pro bonis vſurpari, non ſolùm à iuriſconſultis, quod frequenter videre licet,vt in l.nec ei.ff. de adopt. & in l. ſi quis credideſit,ff.de pact.& in l.ſi plures. §. 1, ff.de admi. rut.& in l.cũ plures,§.rutor.& l.ſeq.co.tit.& in l.quęſitum eſt.§.1.ff.de leg,3.& in l.3.ff.de annu. leg. & in aliis propè infinitis locis. Sed & ab alus oratoribus præcipuis,quorũ facilè princeps Tullius li.2.Officiorum,Modus,inquit,largitioni adhibeatur, iſq; referatur ad facultates.Et paulò pòſt,Liberales autẽ ſunt, qui ſuis facultatibus captos à prædonibus redimunt. Et iterũ lib.3.eiuſdẽ operis,Singulorum facultates & copię,diuitiæ ſunt ciuitatis.Facultates igitur bona dicuntur,vt etiam nuncupatim tradit gl.in l.ſi conſtãte in prin.in verbo,nõ ſufficere,& ibi quoque Bal.in 2. opp ff.ſol.mat.& Lucas Pen.in l.omnes,col.7.in verbo,facultatem,C.de decu.li,10.& in l. ſi quis procurationẽ.poſt prin. co.tit.& è recentioribus Phil.Dec. qui & alia iura allegat,in l. qui ſe patris , col. 4. ver. ibi facultates.C.vnde li.Quod hinc manauit,vt nonnulli,placuit,quoniã antiqui facul,faculter dicebãt, quod poſteriores arias facile &.facilitèr vocauit,vt annotat Feſtus Pompeius,atque etiam Nonius Marcellus auctoritate Pacuuij,Africani,Lucilij & aliorum. Vnde & facultas nomen ad noſtram vſquè permanauit,velut facilitas agendi quippiã,vt etiam è noſtris aſſerunt Accurſ.in d.l.in pus credideri.ff. de pact. & in d.l.ſi conſtante,vbi idipſum & iterũ in l.ſi quis poſthumos.ff.de liber.& poſth.Cuius contrarij nomẽ eſt difficultas ſicuti & huius quod facilitèr dicitur,contrarium eſt difficulter,quod ſic poſt Columella lib. 8. c.10.Ex quo & Varro in Bimarco,quod vetus ut prædium,an paruum facul,an difficile [illegible] quoniam qui diues eſt,cui ea abunde ſuppetunt,opes hæc dicitur,facilè agit quod vult,in [illegible] Horatius Perſonij.

Varię & facultas.

Quiſquis habet [illegible]
Fortunamque ſuã [illegible] arbitrio,
Multa [illegible] quæ [illegible] humi præſentibus opta,
Et [illegible] clauſum poſſit [illegible] lenem.

Regina pecunia.

Cui concinens Horatius Auctor, grauiſſimus lib. 1. epiſtolarum ad Numidium ſic.

Sed [illegible] vtendi cum [illegible] ſalem qui [illegible]
Et genius,& [illegible] regina pecunia dat.

Et lib.2.ſermonum Satyr.3.

Quæris [illegible]
Diuitis [illegible] qui conſtituere [illegible]
Clarus erit,fortis,[illegible]

Et hinc quoq; Apuleius lib.Aſini aurei 9.ſcribit pecuniæ difficultates omnes eſſe petrias,autóque adamantinas perfringi fores.Ex quo & Statius lib. Sylu. 5.non inſcitè diuitias potentes appellat,cùm dicit:

Arabúmque potentes.
Diuitias mallet.

Potentia diuitiæ.

Et,vt ex Græcis auctoribus aliquid adferamus, Ariſtophanes in Pluto multa in eam ſententiam effundit,ex quibus hos verſus huc adſcripſimus.

κἀ τὰ δί,ἐπεὶ γ' ἐστὶ κεχρῆσθαι καλὸν,
ἢ κἀγὼ ἄλλως οὐκ ἂν ἀπεστερούμην.
ἅπαντα τῷ πλουτεῖν γὰρ ἔνεστιν.

Id eſt,

Et per ſonem,ſi quid magnificum,aut ſplendidum,
Aut elegans mortalibus abs te vno venit.
Pecunia namque vnuerſa obtemperant.

Et Menandri ſenarius eſt:

χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα, κἀὰν θύρας.

Id eſt ad verbum,

Aurum autem aperit omnia, & inferni (ſiue mauis Plutonis) portas.Quin ex Hebræis Salomõ ante hos omnes illud granitet,& veluti cum bile pronuntiat in Eccleſiaſte c, 10, Pecuniæ obediunt omnia. Id quod reaſſumit Bal.in l.ſingularia,col.4.verſ. vndecimò eſt ſpeciale,ff. ſi cer.pet.& Saly.in l.receptitia,col.3.verſ. irem no,ibi. C.de conſti.pecu.& ante eos Hoſt.& Io. And.in c.ſignificantibus, vterque poſt prin. extra de offi.deleg.vbi & eius loci auctoritate negant viduam diuitem eſſe annumerandam inter miſerabiles perſonas.Quod & aſtruit text.ibi. Cui tamen aduerſatur rex.in c.ex parte,de for.compe. vbi vidua regina Angliæ gaudet priuilegio miſerabilium perſonarum.Sed id nihil obeſt, quando & rex & regina poſſunt eſſe pauperes reſpectu ſuæ condtionis,vt dixi late in noſtro tractatu nobilitatis.His autem quæ diximus adſtipulatur, quòd leges noſtræ aſſerunt,pecuniæ appellatione tes omnes cuntineri.c.terum. t. q. 4. & l. pecuniæ.ff.de verb.ſigni & l.receptitia,verſ & nemiem moueat C.de conſt.pec. Tanquã ſcilicet omnes tes habere videatur,qui pecunias habet, vt etiam in poſtremo loco not. Bal. qui ad hpe retulit quod voluit gl.in l. aduocati,in verbo,vitã.C.de aduo. diuer. iudi,videlicet diuitias eſſe vitam hominis, de qua te latiſſimè diſſeruimus in tract.nobilitatis, in comparatione aduocati & medici,vbi id quiſque legere poterit.Proinde,vt repetamus,cùm diuitiæ tantum habeant virium,potentiæ,facultatum , non abs re Latinis Facultates dicuntur,tanquam ſcilicet rerum omnium facultatem ac veluti facilitatem præbentes. In qua re Latini ipſi Græcos , vt ſæpe alias , imitantur, quibus facultas dicitur ἐυπορία, quo etiam vocabulo abundantia & opulentia ſignificatur. Demoſthenes, ἐφιλονείκουν τί τοῖς ἐυπορίᾳ μᾶλλον. Ex quo & ἐυπορος diues & abundans, & verbum ἐυπορεῖν , habeo facultatem, dico abundo. De quo & idem Demoſthe. ἔτι δὲ καὶ χρήματα ἦν ἡμῖν, καὶ ἐν μείζονι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἦν ἢ νῦν ἐστὶ τὰ χρήματα. Antiqui autem pecuniam deam eſſe exiſtimabant,vt videre licet ex D. Auguſtino de ciuitate Dei lib.4.c.21. & 24. vt magis mirum ſit quod Iuuenal. init Satyr.1.

Diuitia vita hominum.

Vidua diues.

Facultates tanquam facilitates.

–Et ſi ſumpſia pecunia templo
Nondum habitas,nu [illegible]
a Verrimo noſtro Albeti, in quo vberrimo Lexicographo ſtudioſi omnes dicti facultates , tanquam facilitates, quòd [illegible] labuntur, permoriri, ſecum dotem,in ſi [illegible] obtinet. Cui rationi conuenit illud Valerij Martini in fin. lib.6. Cadunt [illegible] & ſenes ia pueri [illegible] conſentanea [illegible] quæ artes & opes [illegible] vocantur, [illegible] ò, repente dilabantur, nulli in loco, nulla in perſona habitationi fixæ [illegible] dicibus conſultum [illegible] ſed [illegible] ſtatu fortunæ huc atque illuc acta, quos in ſub [illegible] extulit

Digitized by Google

exulefunt, improuiſo recurſu deſtinatos in profundo cladium miſerabiliter immerguntur. Hæc ille. Cui adſtipulatur illud Salluſtij in Catilinario, Diuitiarũ & formæ gloria fluxa atque fragilis eſt. Et rurſus in Iugurtha. poſt prin. Præclara, inquit, facies magnæ diuitiæ, ad hoc vis corporis, & alia omnia huiuſcemodi brevi dilabuntur. Plutarch. in oratio. conſolatoria ad Apollonium tradit quòd Demetrius Phalereus dicente Euripide diuitias eſſe inſtabiles, & caduceas, vnámque diem hæc ad ima deprimere, hæc verò ad ſumma tollere, alia quidem rectè eum dicere inquit, melius verò fuiſſet, ſi non vnam diem, ſed tempora punctim dixiſſet. Et optimè facit tex. in l. etiam, ibi, ſi adoneus ſubitò lapſus eſt. ff. de admi. tuto. & in l. verũ, §. ſi locupleti, ibi, & ſubitò hæreditas lapſa fit. ff. de minoribus. Et ex Chriſtianis ſcriptoribus Hieronymus ad Pammachium de obitu Paulinæ vxoris, ſcribit opes & momento perdi & inueniri poſſe. Cuius rei exemplum inſigne ac memorabile nobis ſuggerunt ſacræ literæ, in quibus Iob ille ſimplex, rectus & timens Deum detrepente ex ditiſſimo factus eſt pauperrimus: ex pauperrimo ditiſſimus. Et aliud quoque Myron Athenienſis orator apud P. Ruuilium Lupum ex Georgia de fignis ſententiarum lib. 2. Hæc miſer, ait, nuper fui locuples, potens in amore atq; delicijs neceſſariorum, ornatus eius opibus abundabas, magnus ancillarum quæ ſequebantur, comitatus appellabatur. Nunc contra ſubito & graui caſu afflicta, vix mediocris ancillitæ dignitatem retinet. Ob idque confeſtim ſubiunxit. O fortuna, quàm vehementer te rerum varietas oblectat, & quàm magno odio eſt tibi beatæ vitæ perpetuus & conſtans fructus. Hæc ille. Et quo ſit quod ſcribit Bart. in conſummando. ff. de conſtit. tuto. quòd qui antea dilues erat, propterea non præſumitur nunc diues eſſe: quoniam in facili eſt, vt facultatum fiat diminutio per illum tex. quamuis gl. teneat contrarium in §. quia verò jam, in verbo, à patre, in auth. de æquali dotis & Hoſt. Io. And. Ægid. Bella. Anſ. & Imol. in c. 1. extra de ſecund. nupt. faci. per tex. in l. ſi creditores, in fin. ff. de priuile. creditor. Archi. & Do. in c. vlt. 6. q. 5. Alb. Roſa. in l. ſi verò §. qui pro rei qualitate. ff. qui ſatisd. cog. Sed tu vide Alciat. has contrarias ſententias concordantem, in tractatu præſumptio. regula 2. præſumpt. 27. nu. 1. & 2. poſt Alex. ibi ab eo allegatum. Sed & Bal. in eo dudum. col. 2. verſ. quæro quæ qualitates extra de iureiur. inter eas quę facile cernũntur, diuitias reposuit.

Do eadẽ re.

3 Videſ igitur opes ac diuitias maximam omnium rerum facultatem ſiue facilitatem ſuppeditare, eaſdémque facillimè labi & effluere. (vt ſic vtrangue rationem coniungam) vt non immerito facultates id eſt facilitates dicantur. Sed prior ratio multò conuenientior eſt, ac peculiarior. nihil enim omnium rerum illud, ſcilicet facilitatem rerum agendarum, magis effecit, quam diuitiæ. Bibliotheca autem facile labi communi eſt omnium. Quo vſque autem res ab eo potius denominari debet, quod ſibi ſpecialius eſt, quam quod cum aliis communiter habet. Ex quo videmus ſtipulationem poſſe à verborum facilitate quæ propriè ac peculiariter ad ſtipulationem pertinet, quàm à conſenſu, qui omnium actorum ac conuentionum communis eſt, nomen accipere. l. 1. in prin. & ibi Bal. Cæp. Alex. Soc. & ceteri recentiores, ff. de verb. obl.

Quę dicitur eſſe eo potius denominatur, quod ſibi ſpecialius eſt.

Sic homines ſingulos ſingulari fab. Quintilianus lib. 6. cap. 3. inſtitutionum dicto. ac humano dictum, cum id omnibus animalibus commune ſit. Id quod & Alciatus ſi bene memini, collegerat in l. iuſtitia. ff. de verb. obl. Quamquam ſententiæ & etymologia interpretem habeat Varronem illum ſingularem doctiſſimum.

Differentia

4 Quid autem intercedat inter facultatem & facilitatem tradit Cornelius Fronto in libello de nominum verborũmque differentiis. Facultas, inquit, locupletis: facilitas artificis eſt. Itaque diues facultatem habet vel emendi vel redimendi: artifex operã perficiendi facilitatem. At Feſtus Pompeius in verbo, faeul. facultas (ait) morum eſt: facultas rerum. Sed & de ſignificatione faculcatis, quid noſtri ſentiant, videbis apud Aecutſium in §. ſi verò abſunt. in verbo, ſubſtantiam, in auth. de hæred. & Falcid. & Luc. Pen. in locis in princip. alleg.

inter facultatem & facilitatem.

5 Poſtremò in hac mentione facultatũ noluimus prætermittere noſtrates poſſere differentiam inter facultates & prouentus, vt videre licet ex elem. 2. in prin. vbi idem. Pau. Liaz. & Card. Flor. in 16. not. de religi. domi. quos videas. neq; enim in hac re diutius immorari ſtatuimus, vtpote nihil ad noſtrum, quod agimus negotium pertinente.

Et inter facultates & prouentus.

DONATIONE LARGITVS.

Hæc l. ſtatim de vera proprią donatione intelligenda eſt.

EX his verbis ſatis conſtat hanc l. locum habere tãtùm in donatione, & ea quidẽ propria, ſimplici, mera, gratuita, liberali, vt etiam tradit Bal. in 2. lect. & Ang. hic, & Ro. conſ. 26. pro decißione. col. 2. ver. cõcludo ergo. & Raſ. conſ. 171. viſo inſtrumento dotis, col. 3. verſ. ſed præmiſſis, lib. 4. & Doct. vbique, vt videbimus ex ſeq. Nam & ea propriè etiam dicitur donatio. l. 1. in prin. ff. de donat. & largitio quòquo ea propriè eſt quæ fit gratis, & liberaliter, vt diximus & probauimus ſuprà in verbo, omnia, vel patrem aliquam. n. 11. incip. adde & his verbum largitus. Et cùm hæc l. loquatur in ſpeciali & ſingulari caſu, ſitq; exorbitans, vt latè diximus in verbo, liberos, n. 19. & ſeq. conſequens eſt, vt dicunt Rom. & Raſ. vbi ſupra, eam debere intelligi propriè ac ſtrictè de vera ac propria donatione. l. filiusfam. in princ. ff. de donat. cum ſimil.

Hæc l. cum habet locum in venditione propriè ſumpta.

2 Ex quo illud primùm ſequitur, hanc l. non procedere in venditione, quod omnes vbique admittũt. Quod tamen velim intelligas, niſi ea facta fuerit pauo quopiam pretio, habito quidem reſpectu rei venditæ, quæ ſcilicet multò pluris valebat. nam huiuſmodi gratioſa venditio ita poſſum appellare poſt imperatorem in l. 2. C. de fide inſtru. & iure hæred. fiſcal. lib. 10 reuocabitur ex hac l. perq; ac donatio, vt voluit Bald. hic ante fin. 1. lect. & iterum in 2. lect. col. 2. & Cyn. in l. 1. in vlt. quæſt. & ibi quòque Bald. col. 1. in 3. not. Iaſ. & Franc. Aret. col. vlt. verſ. verumtamen ſi venditio, & Iacob. Sack. Georg. col. 1. Claudius Aquẽ. col. 2. verſ. fortaſſe voluit, C. de pactis & ipſe Bal. in rub. C. de contr. iud. col. 2. ver. quæro an venditio. Ang. in l. 1. C. de reſt. ff. cent. Ro. in conſ. ſi quis cum alter, col. 5. in 9. q. verſ. attende tamen. ff. de verb. obl. vbi id dicit ſing. Petr. Ferr. in ſua practica, vbi forma libel. quo agit. pro diuiſione verborum irreuocabiliter. Barb. in c. cùm dilecti, vbi vltr. Cumpt. & verſ. Sed. 3. col. vbi n. 15. viſa prædicta ſtatuti Cremæ. col. 1. lib. 2. quod ſpectarium conſ. 22. lib. 4. & Iaſ. in l. 1. ff. de verb. obl. in 1. prima fronte videtur dicere contra. col. 3. & Bal. in l. qui Cyn. & Bal. tantùm videntur ſentire, in mandato ſolemni tegitur. Card. Ferr. conſ. 4. vbi quæſtionem ſimiliter pro. 9. nu. 20. lib. 1. & ſequitur Cum. vbi de tribus, col. 4. nu. 15. lib. 3. & conſ. 40. ejus. & quid nunquam. Barb. 2. & conſ. 40. ejus. & Cyn. & Bal. tantùm videntur repetere. col. 3. verſ. ſecundò limita. Card. Ferr. ſuprà. & D. Bonif. deciſio. 143. & quò ad ſecundam. col. in princ.

Eius ratio.

3 Horum ita eſt, quia ſcilicet facta minori pretij proportione habetur ibi vis vxoris in prin. ff. ad S. C. Vellei. & l. ſi quis donationis. ff. de. con. cubinam. & l. 1. §. ſi quis in fraudem, cum ſeq. vſque ad

§. ſi

§.ſi maritũ.ff.ſi quid in fraud. patr. & l. ſi ſponſus. §. circa.ff.de don.inter vir.& vxo.& l.cum hic ſtatus.§. ſi inter, verſ.plane,& in l.ſed ſi vir.§.ſi duo.ff.eo.quibus probatur iuta loquentia in donatione habere locum in huiuſmodi venditionibus:quod & voluit gl. in l.apud Celsũ.§.auctoris,in verbo,cauſa.ff.de excep. dol.Pet.à Bel.Perti.in ſuis no.8.not. incip.ſi quætatur in fin.& in l.1.& ibi Cyn.poſt eum in 7.q.C.de inof. dona.Bal.conſ.161.primò quæritur ,ſtatuio cauetur, col.3.li.1.Bar.in l.nõ vſque.ff.ſi à patr. quis.man.fuer. & conſ.116 t.in nomine domini amẽ,proponitur,paulò ante ſi.Colle.in c.vlt.col.3.verſ.ſed quid patet,ext. de don.Io.Plat.in l.1.col.1.verſ. in tertio dicto. C. de impo.lucra.deſcr. vbi dicit cenſeri cauſam lucratiuã, cùm res magni pretij paruo emitur. & in hoc dicit not.gl.in d.§.auctores.& Alex.conſ.55.cõſideratis verbis,col.1.ver.quod nõ excedit,lib.1.& Alcia.in l. nominis.§.verbum.ff de verb.ſign. cum aliis multis cõcord.à me collectis in noſtris cõmentariis in Pictonũ cõſuetudines,tit.14.§.10.gl.1.in 1.declaratione 2. fal. Quibus adde tex.loquentem in cõductione vno numo facta,in l.ſi quis.ff.locat.vbi & ea inſtat donationis eſt.Et quod ſcribit Suetonius in Iulio Cæſare, c. 50.Ante alias dilexit M.Bruti matrem Seruiliam. cui & primo ſuo conſulatu ſexagies ſeſtertiũ margaritam mercatus eſt,& bello ciuili ſuper alias donationes ampliſſima prædia ex auctionibus haſtæ minimo addixit,aitt vt Budæus in tit.de in diem addic.& quidam alij,& meliùs meo iudicio, legunt numo, quod rament in idem recidit , quantum ad rem de qua loquimur,pertinet. Nam ex ipſius Suetonij ſententia, eſt veluti quædam donatio,cem ampliſſimam minimo ſiue numo vendere vel addicere. Ex quo etiam illud Horatij lib,ſermonum 2.Saty.5.ad fi.

Cauſa lucrativa.

Conductio vno numo facta.

Siue fundi ſiue ædes ſit
Emptor,gaudentem numo te addicere, &c.

Venditio vno numo facta

Quo in loco Porphyrio intercptes,Genus,inquit,erat donationis,in qua quando aliquid donabatur ; numum dabant,vt emiſſe viderentur. Ex noſtris autem Accurſius ſcribit hanc venditionem vno numo factam eſſe imaginariam,in § præterea,Inſti. qui mod. ius patr poteſt ſol.& in § 1.in verbo,librip endi.Inſt. de ieſta.& Philip.Dec.in l.imaginaria.ff.de reg.iur.Ex quibus magis placet apud Suetoniũ legi numõ quam minimo,ut nihil tamen referi,quod ſupra diximus,vtrũ horum legas, ad eam rem de qua tractamus. Quanquam habemus caſum in iure noſtro , quo huiuſmodi venditio habet aliquid momenti. in l. ſi vſusfructus. ff. de iur. dot. De quo tu vide gl.in l. ſi quis ante,in verbo,ſolum teneat,& ibi Bat.& alios.ff. de acq' poſſ.Sed & tu vide de his vẽditionibus factis vno numo.Cyn. poſt Pet.in l.matius,circa medium. C.de procur.& in l.non ideo,C.de hæred.inſti.Bal.in l.vſufructu,col.4.vet.vltetius not.ff.ſol mat.Collec. in capit.vt menſuræ,quod eſt 2.ext.de empt.& vendi. cum aliis concord.adductis ab Alex.in d.l.ſi quis ante Sed vt redeamus,ex his quæ diximus , fit, vt quod in ea venditione minori pretio facta deeſt à vero ac iuſto pretio tanquam donatio debeat intinuati,ſecũdum.Pet.Anch.& Imol.in ,cum canonici.ext.de empt.& vend.& Ro.in l.2.in prin.col. ff. de verb. oblig. per d.l.ſi quis donationis.& reprehendit Aldr.qui cõtrarium conſuluit,con.12.tit.de empt & vẽd. De quo & per Alex.in d l.ſi quis cùm aliter, col.3. verſ. item a quæſuit.ff.de verbo.oblig.& Fumus in tractatu cabellarum.in 3.parte 8.partis princ.q.12.& Soc.d.cons. ſ.l.215.col.1.lib.1.

Venditio minori pretio facta, in eo quod plurus valet res,cẽſetur donatio.

Inſtimatio in venditione minori pretio facta.

De redd. re.

4 Idquod primo loco intelligunt Cy.Bal.& Soc. ſubdubius tamen,ſi d.l.1.C.de pact. procedere , ſi ea venditio ita facta , fuerit animo donandi facta , alias ſecus , quia principale propoſitum contrahentiũ eſt inſpiciendum,vt eſt tex.licèt non allegent,in l.rogaſti,in princ.& in l.ſi quis nec cauſam.ff.ſi cer. pet. & apertè declarat tex.in d.l.ſi quis donationis cauſa. ff. de contrah.emp.& in d.l.ſi vir vxori.ff.ad S.C.Velleianum.& in d.l.ſi ſponſus.§.circa. ff.de don.inter vir. & vxor.Ex quo etiam voluit Io.And. & poſt eũ Pan. Barb.& alij in c.ad quæſtiones,ext.de re.permu.quòd ſi pro fundo alterius,ei do altum fundum,& pecuniã primum inſpiciendum eſt quid principaliter inter contrahentes actum ſit,vt iudicemus, ſitne hic contractus permutationis,an venditionis.Id quod etiam voluit Batt.in l.1.ad fin.ff. eod.tit. & in l. Ariſto , & ibi quoque Bal.& Pau.Caſt.ff.de donat. & idem Bar. in l.ſi in emptione,in prin.ff.de contrah.empr.Bal. in l.1.col.2.verſ.quid ſi data eſt res.C.de rerum permut. vbi & ad hoc allegat optimum text.in dict.l.ſi ſponſus.§.circa,vbi & ipſe Bal.tradit autoritate illius tex. & l.is qui.C.de his qui propr.met. iud. quod iudicamus actum ſecundùm animi præſumptionem. quæ poſtrema dictio,ne tu eam repudiandam in hac ſignificatione exiſtimes)eſt Pauli iuriſconſulti in l.rẽ actio. §.in omnibus.ff.de rei vendic.Sed vt redeamus , illud idem quod diximus,voluit ipſe Bal.conſ.66.inter virum & vxorem,in princ.lib.1.Panor.conſ.15.quæritur an prædictus contractus,col.1.lib.1.cum multis concord.à me congeſtis in noſtro tractatu Retractuum, tit.1.§.30.glo.1.nu.1 t.

Actus iudicatur ſecundùm animi præſumptionẽ.

Contrarium ſententiæ.

§ At fortè quis,quantum ad caſum l. noſtræ pertinet,non ſimpliciter quid actum ſit inter partes,ſed primo loco iudicaret eatenus reuocatam eſſe huiuſmodi venditionem minori pretio factam , quatenus res vendita excedit pretium , vt & voluit Eran. Aret. iliam Cyn. & Bal.reſtrictionẽ ſiue limitationẽ reprobans in d.l.1.col.vlt.C. de pact. per id quod in ſimili dicit Bar.in d.l.non vſq; C.ſi à parent.quis manumi. fuer.quòd venditio minori pretio facta , in eo quidẽ quod plutis valet res vendita,quàm ſit pretiũ, donatio eſt,per d.l.1.ff. ſi quid in fraud.patr. & ideo poteſt eatenus tantùm rẽuocari per querelam moſticioſæ donationis.& idem tenuit Bal.in d.l.1.col.antep.ver. vlterius quæritur.C.de inoff.don.& Cano.in c. Raynutius ext.de teſt.Alex.conſ.55.cõſideratis verbis.col. a.lib.1.Et ita quidẽ loquuntur iura quæ ſuprà adduximus ver.3.& optimè declarat tex.in d.l. ſi ſponſus. §.circa vẽditionẽ.de donat.inter vir.& vxor.Et bene faciunt quæ infra dicemus ſuper donatione facta ob h nemerita.nu.77.incip.ſecunda declaratio,& ſeq.

Venditio minori pretio facta, in eo quod plurus valet res,cẽſetur donatio.

6 Verùm ego, lector amantiſſime,hic ſubſiſto.vt vtar verbis iuriſconſulti in l.ſeruum quoque,in prin. ff.de procur. & in l.ſi & me.ff.ſi cer.pet.ſubſiſto , inquam,in caſu l.noſtræ,quæ omnino reſpicit mentem donantis,eamque ſedetentim ſequitur,vt ſecundùm eam locum habeat , vel non habeat , vt ex iis pater quæ longè latèque diximus ſupra in præfati. nu. 63. incip. ex quo ſit, & multis ſeq. Si ergo hic qui minoris vendit,non id fecit donationis cauſa, ſed quia putat iuſto ſe pretio vendere , & ita quoque factu rus etiamſi de liberis cogitaret , quamuis donaturus non fuiſſet ſi cogitaſſet, quid cauſæ eſt cur locus eſſe debeat, huic ſi, quamſi alio reſpectu & conſideratione hæc eſſet reputanda donatio ? cùm iſte donare ſe non putarit,nec cogitaſſe nec fuit , ſed tantùm vendere , ea quam facimus,ſi haberet liberos , aut de futuris cogitaret, vt diximus. Nec mouet quod de quæſta inofficioſæ donationis dictum eſt , quia ea rompetit, etiam ſi ſciens,ficta ſit ; vt plenè no. in l. 1.C.de inofficioſis teſtã. & dicemus poſtea latius in verbo.donum,nu.3.& ſeq.& in verbo,tenuerunt,poſt prine. Hic autem ſecus eſt , cùm ſola cogitatio liberorum vim huius l.impediat , vt dictum eſt ſupra in prin. d.l.num.63. Ideo cogita, & vide etiam interim

Diſtinctio in venditione minori pretio facta.

Calca.

Galca cons.25. Titius nobilis,col.6.ver.decimo fecit,& ver.seq.& Rom d.l. si quis cum alter.cum 9. quæst.ff.de verb. oblig. vbi id videtur sentire quod diximus, vt scilicet hæc lex habeat locum in huiusmodi venditionibus, cum scienter quis vendit minoris,& sic animo donandi,vt ipse nuncupatim scribit,quasi sit secus aliàs.

Eiusdem sententiæ restrictio.

7 Sed hoc tamen secundo loco intelligendum, si modo id quod excedit pretiũ, tanti sit, vt hinc contractus ex capite læsionis rescindi possit. Aliàs etiam frustra rescindimus de donatione: quia ex natura cõtractus licet illud retineret: item si pretio, iti l. filiofamilias.& l. in causæ,in fi.ff.de minor vbi Bar.3, fundũ pendentem 20 aureos annuos, & qui vera iustaque ac communi patriæ æstimatione valet quadringentis aureis, vendo ducentis tantùm aureis, & ita non est læsio vltra dimidium iusti pretij: ideo ex capite minoris pretij rescindi non potest. propterea cùm ex natura contractus illud quod excedit,retineri possit: nihil est,cur donationem dicere debeamus. Et ita in casu nostræ l. hanc rẽ limitat & intelligit Fran. Aret. in d.l.1.C.de pact. Cui Adde quod scribit Bal. in rub. de contrahen. empt. in 12. q. quòd vsilus vendere non est donare, etiam si apponatur clausula donationis, quia est actus consequutivus naturæ venditionis, in qua licitum est contrahentibus suam vtilitatem procurare, nisi excederet dimidium iusti pretij, quia tunc cùm excederet terminos æquitatis, esset verisimile totius eius quod excedit iustum pretium per d.l. si quis donationis. Sed tu super hac re vide etiam quæ dicam postea nu.81, ioncip. sed super hoc illud est animaduertendum,& duobus seq.

Vsilus vendere non est donare. Nisi excedat dimidium iusti pretij.

De edil. v.

8 Intelligetes rò, vt non solum id tanti sit, vt contractus inde rescindi possit, sed etiam vt ut eiusmodi,vt ascendat ad dimidiam partẽ omnium bonorũ, secundùm eam op. quæ id exigit, aut saltem tale sit, & tantæ æstimationis, quòd verisimiliter venditor noluisset donare, si cogitasset de libertate, secundùm aliam & communiorem op. Nam si in donatione expressa illud obtinet,multo magis in tacita,iuxta imaginaria,adumbrata,ne plus habeat virium tacitum quam expressum,& imago quàm veritas. l. filio quem pater ff.de lib.& posth.cum simil. Et vt intelligas quid interfit inter hoc & illud quod diximus in præcedenti vers.Pone quod quis habeas in facultatibus ducentos aureos annuos, vendit fundũ pendentem decem tantùm aureos annuos,& ita valentẽ, si iustè emantur ducẽtos aureos,quinquaginta tantùm aureis. Certè is contractus rescindi potest ex capite læsionis infra dimidiũ iusti pretij. Ex capite autem huius l. nõ poterit,quia nõ tanti est is fundus pro portione omnium bonorum, vt si aperte & expressè donatus fuisset & vocati deberet ob filios postea susceptos, secundùm ea quæ plenè diximus in gl. omnia, vel parte aliqua.

Tacita non ita habet vim ac quæ expressa.

De edil. re.

9 Intellige quartò, quando huiusmodi contractus pro maiori parte esset donatio quam venditio. verbi gratia, res quæ valet centum aureos, venditur 20. aureis, venditio est vsque ad illos vt iuris aureos, in reliquis ob ingentem affectionem donatio. Et tunc contractus censetur potius ille donationis, quam venditionis. quòd si excedat pretium id quod abest à pretio, et nuncupative venditor hoc fecit eius tãtum ratione, quod pluris est res expectatione voluit. Gand. Cum l. quæsitum per illum text. ibi. esset homini. & Bal. in l. vlt. C. de rescind. vend. Iohan. Andr. in addit. ad Spec. tit. de emptione & venditione, in fi. vers. quæritur quid si vendens. Ioan. de Anania in c. ex literis. de donat. inter virum & vxorem. Ioan. de Imola in l. si pater. §. Titia. de condit. & demonst. Ioan. de Platea

scripsit,col.pen.eod.lib. 2. vbi & hoc dicit multùm sing. & cons.44.quod est eiusdem mihi,col.vlt.coli. 2.& consi.2.illud adferam in medium,col.1.lib.3. & consi.28.à Ioue principium,col.1.eo.lib.3. & consil. 41 .Deum iuuocent,col.5.in fi.eo.lib.3.vbi hoc quoque dicit multùm sing.& consi. 31. clementissimum Deum,col.vlt.lib.4.& inter cons.Franc.Curt. senioris consi.67.sapienter optimus,col.1. Soc. cons.147. visa facti contingentia,col.vlt.lib.1.& consil.39. in quæstione quæ vertitur,in fi.lib.3.Ias.in l. ex hoc iure,col.22.in 16.effectu obligationis antidotalis,& ibi quoque Claud.Aquen.col.antepen.versi.sextus effectus.ff.de iusti.& iur.vbi Iason & hoc dicit singul.& idem Ias.in l.si non sortem§.libertas,in 15. effect. ff. de cond.indeb.vbi & hoc commendat. & consi.154. in causa mota per Iacobum,col.2.vers.secundò præsuppono,lib.1.& consil.178. viso instrumento dotis, col.3.versi.sed præmissis,lib.3.Philip.Dec.in l.si donatione,col.4.versi.secundus casus.C.de collat.& cons. 20.in causa istorum fratrum , in prin.& consil.366. pro declaratione,col.3.versic.venio ad tertiũ,& consi.675.consuluit,ut fi.Antou.Corse. qui & hoc reputat sing.in repet.c.grandi,col.3.de fupplen.negli.prælat.lib 6.& Catel.Cot.qui & hoc etiam dicit sing.in memor. incip. donatio facta filio. Et Iacot à Sancto Georg.in l.tale pactũ.§.vlt.in fi.ff.de pact. Fran.Rip. hic in 14.q.& iterum in lib.3.respon.c.13.incip.duo sunt.And.Alciat.in l.creditores,in verbo,natura,ante fi.ff.de verbo.sign.Carol.Ruin. consi.101. in præsenti,col.5.nn.6.lib.1.& consi. 124.videtur,col.4.n.13 eo lib.1.Stepha.Bertr.consi.47.attento casu,in 2.dubio,lib.1 & consil.205.si est verum,col.vlt.versi.certè videmus,lib 2.& consil.312.difficultas, col.vlt. vers. sed aliud est,lib.3.& consi.20.duo sunt,nu.3.lib.4. & consi.135 thema consultationis tale est,col.1.20 lib. 4.& Ludo.Gozad.consi.3.an in quæstione,col.3. nu. 10.& Hiero.Gratus cõs. 30. reuerendissime, col. pen. nu.58.lib.3.Neo reperi qui diuersum teneret, præter Barb.in d.c.vlt.col.vlt.extr. de donat. vt qui semper alias magis contradicere, quam adueritatẽ scrutare studeat.Ideo sequere, cõmunem omnũ sententiam.

Donatio remuneratoria irrenocabilis.

23 Quam optime tuleit d.l.si pater.§.vlt.iuncta gl. in verbo,irreuocabilis.ff.de dona.vbi donatio remuneratoria non reuocatur ob ingratitudinem. Ex quo plane probatur,id quod alias est reuocabile, fieri tam irreuocabile , si factum fuerit ob benemerita. Quem rex. ad hoc expendunt Albenc. Ang. & Ro. ibi,& Bal.in l.si cùm mihi.ff.de dol.mal.& in tractatu de pactis,col.13.versic.item quæro an haeabt locum & in c.1.§.vlt. circa medium, tit. de hu qui feu. dat, poss.& Panor.in c.vlt. col.vlt.extr.de donat.& d.cõsi. 3.nitar in præsenti causa,col.antepen.lib.2.vbi illum tex. dicit sing.& Rom. sing.518. donatio reuocatur, vbi illum item dicit sing. & perpetuum tenenti agendũ. & d.consil.26.vbi illum dicit 191.& consi.291. facta præmissum,ante fin.& d.consil.436. & Bellemera in 2.loco iuris tit.de reuoc.donat.col.3.versic.nota etiã quòd donatio.Cor.d.cons.194.lib.3. Barb. qui multum commendat in omnibus consil.supra allegatis, nũc illum valdè singul. dicens, nunc literis aureis scribendum,& præterea in rub.etiã de donat.& in c.1.col.4.de constit. consi.54.clem.multum. Dd. patris,col.3.lib.1.& consi.12.Ioue principium,col.8 lib. 3. Alex.consil.217.nec arguendi sumus,col.2.lib.2.& consil.40.super primo,col.5. lib.4. Franc.Arretin.in l. Iuhanus §.1.col. .ff.de verb.obli.& Steph Bertr.cõs. 254.quam si vertan.in,col.3.nu.3.lib.1. Cuia Alex.in c.1.col vlt.tit.de feud.guar.vbi de glo.dicit singularem.Socin consi.84.accuratissimè,col.pen.lib.3.Felyn.c.nouit,col.10. versi. super re tamen dubitauit. Ias.qui Io.illius dicit.nõ.in l.si tibi pecuniam.ff.si certum petat.& in d.l.ex hoc iure,in 2.effect.vbi & illã dicit sing.& ibi Claud. Syser. vbi supra. & idem Iason in d.§.libertas,in 1.effectu & ante omnes illum text.expendit glo.in l.vlt.in verbo inueniatur. C. de reuoc.donat.quam nullus illorum allegat, præter Ro. in d.§.vlt.& Ioan. Lup. qui illum text. dicit sing. in repet.rub.de donat.inter vir. & vxor.§.50. col. 1. Et idem volnit fisse allegatus. illius tex.& glo.Ang.cõsi. 351. generosus,ad fi.Et nullum reperi,qui huic sententiæ contradiceret,præter ipsum Barb.in c.vlt.col. 4.versi.& limita, extra de donat.motum quibusdam rationibus,quas ibi videre poteris.

Priuilegia à principe concessa ob remunerationem.

24 Et per illum text.respondit Rom. d. consil.436. priuilegia concessa à principe ob remunerationem, translata in contractũ , & facti irreuocabilia:ad quod & alia multa adducit, quod & idem asserit ipse Ro. in rep.d.l.si verò,§.de viro,in 24.fal.sol.mat.& And. Aleiat.in lib.1.de verborum significa.in quo integram illam Romæ repet.multo aptiùs,ornatiùs,distinctiùs transcripsit,& ante Rom.Bal.in d.l.si cùm mihi.ff.de dol.Et idem quoque voluit Caro.Ruin.consi.19.põderatis,col.3.nu.3.lib.1.& consi.217.videndum, col. 3.nu.7.eo.lib.1.Et in simili etiam per illum tex. latè consuluit Alex.consi.101.visis testamentis exceptiones,col.1.& seq.lib.1. quòd quãuis priuilegium exceptionis à principe concessum alicui cõmunitati possit per ingratitudinem reuocari, vt nuperrimè volunt Bal.in l. 1. in fi. C. de liber. & ebr. lib.tamen si talis immunitas fuerit concessa ob benemerita, non potest reuocari per ingratitudinẽ.quod & voluit ipse Alex.d.consi.219. nec arguendi sumus, col. 1.& seq. lib.2 & Barb.in d.c.nouit,& ibi etiã Sel col.6.& seq. & nerũ col.1 . 4.vers.limita tertiò in priuilegio,ext.de iud.Idẽ Barb.d.cons.4.à Ioue principiũ,col 4. lib. itẽ 4.Soc.consi.58.visis priuilegiis,col.4. vers. postremò considerandũ,lib.1.& consi.84.accuratissimè,col pe. lib.3.& Ias.in d.l.ex hoc iure,in 2. effectu, vbi limitat.& in d.§.libertas,in primo effectu. & consi. 101. immunitatum concessa , col. 3. versi. confirmatur, quia in generali,lib.4, vbi & ad hoc dicit sing. text. in d.l.si pater.& idem Ias.eõsi. 121. viso themate col. 4.versic.ego licet retulerim,eo lib.4.& Steph.Bertr, d.consil.254.lib.3 & iterũ consi.150.multa sunt dubia, col.3. nũ 8. eo. lib.1. Quanquam contrarium voluit Fran.Aret.subdubitus tamen,in d. cap. nouit, col. 4. versic.intellige autem priuilegium,de iudic. & ante illum Bal.cuius non meminit,consil.483.visa immunitate,in 3.dubio,lib.3.

Feudi res cessum ob benemerita.

25 Sed & per illum text. dicit Iacob. Ardiz. cuius autoritas in materia feudorum est maxima , in fine summa,tit.quo mo.feud.amit. quòd feudum concessum ob benemerita,nulla potest ingratitudine reuocari. sequitur.Bal.in c.1 col.3.vers.dicit dominus,tit. si vas.fecid.tinc.& in c.1.col.4. versi. aut quid si talis,& ibi Mar.Laud.post princ. & Cardin. Alex.col. 2.tit.an inuitus vel imperat.& Panor.d. consi.3. col.2. versi. hinc dicit dominus. lib 2.& iterum consi.30. eo.tit.principium est,videtis primò,ante fi eo.l.2.vbi ad hoc dicit etiã text.cum gl.in d.l.si pater.§. vlt.& Franc.Curt.iunior.in tractatu feudorum,parte prin. in 1.concl.in fin.& Ioan.Lup.repet.rub.de donat.inter vir.& vxor.d.§.50.col.2.& Zanus in repet. feud.par. 10.concl.4.tali casu.Item 4.licet cõtrarium teneat Rol.Mol.in consuet.Paris.tit.§.30.nu.9.& seq.

Error aliorum Baldi.

26.Ex quibus clare liquet toto cœlo errasse Guil. Cu.virum alioquin legum peritissimum,& omnium prope sententiam,imo communissimum eo.Bald. doctrinam,imo , vt verius de negatis male sentiens,dum in l.si pecuniam.ff.si certum petat,asserit.quod ex.in d.l.si pater donationis meritum.

non

inquiunt,

inquiunt, cauſa præcedens non eſt obligatoria, ſed potius voluntaria, ar. l. generaliter, in 2. reſponſo. C. de ſecund. nupt. Adeo innatum eſt omnibus vel in re apertiſſima interdum errare. Quòd ſi illi verum dicerent, ſubuerterentur quicquid vbique ſcriptum eſt de remuneratione meritoria.

Confirmatio primæ ſententiæ.

17 Eſt & in priorem ſententiam optimus text. in l. metum autem præſentē. §. ſed licet. ff. quod met. cauſ. vbi donatio remuneratoria non reſcinditur prętextu metus, quem text. ad hoc not. Rom. in d. l. ſi verò. §. de viro, in 47. fal. in fi. ff. ſolu. matri. & in d. l. ſi pater. §. vlt. ff. de donat. & d. conſ. 26. col. 2. verſ. ſecundò quia vt deo, vbi dicit not. & Barb. in omnibus propè locis ſuprà allegat. in quibus multum illum commendat, nunc illum ſingul. nunc ſolennem dicens. & Ioan. Lup. in rep. e. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 50. col. 1. vbi per eum text. dicit valde ſing. Sed aduerte, ne erres, quòd metus illic non fuit in hoc incuſſus, vt donatio fieret, nec ab eo cui donatum eſt: ſed qui aliū metuebat, alteri douauit, vt ipſum defenderet, & ab eo metu liberaret.

Multa remunerationis ſpecialia.

18 Sūt alia multa remunerationis ſpecialia, ex quibus nonnulla collegit Iaſ. dū ipſius 18. aut 19. effectus annumerat, tū in d. l. ex hoc iure. & ibi etiam Claud. Seyſel. col. antepe. & ſeq. ff. de tuſti. & iur. tū in l. ſi nō ſortē. §. libertus. ff. de cond. indeb. Quæ & ego huc nō adſcribaut, ſed ea duntaxat quæ ſunt ſpecialia, id eſt, ſpeciali ipſius fauore cōtra regulas iuris communis inducta cæteris effectibus relictis, vt nihil ad hunc locum pertinentib. & ea quidē cū auctatio, non contemnēdo præſertim aliorum tex. & Doct. Nam aliquā ſola remiſſione fuiſſem contentus. Sed & illis multò pluia non minùs, ſi non magis, memoranda adiiciam, quamuis Iaſ. ipſe in d. loci s in hoc omnes neruos intenderit, vt quamplurima colligeret. Iam autem quinque caſus ad perpetuam minimēque reuocabilem actus firmitatem ſpectantes adſcripſimus, quæ propius ad materiam l. noſtræ accedunt. Cæteri & actus validitatem contra regulas communes teſpiciunt, quos inferiùs ſubiicio.

Donatio inuirum & vxorem ex cauſa remunerationis valet.

19 VI. Ergo caſus ſpecialis eſt, quòd licēt non valeat donatio inter virum & vxorē. ff. & C. de donat. inter vir. & vxor. per totum, valet tamen ex cauſa remunerationis, ſecundùm Bart. & Iaſ. in l. ſi diuortio. ff. de verb. oblig. Bart. in l. ſi voluntate. C. de dot. promiſ. Bald. in l. 2. §. creditum, in vlrim. oppo. ff. ſi cert. per. cum aliis multis concordantibus & antiquioribus & recentioribus, quos tibi latè congeſſimus in commentariis noſtrarum conſuetudinum. tit. 14. §. 10. in gloſſ. 1. in prine. 2. fal. & in noſtro tractatu nobilitatis. cap. 18. num. 19. hinc ſit primum.

Donatio inter patrem & filiam fam. cauſa remunerationis valet.

20 VII. Non longè ab illo diuerſus, quòd donatio inter patrem & filiam fa. alias etiam prohibita, l. donationes quas parentes. C. de donat. inter virum & vxor. valet tamē cauſa remunerationis, ſecundùm gloſſ. Bar. Bal. Ang. & alios, in authen. vnde ſi parentis, C. de inof. teſta. gl. in l. ſi donatione, vbi etiam Bart. Bald. & alij. C. de colla. & in l. filium quem. C. famil. herc. & Roffied. Bonon. q. Sabba. 7. donatus. in ſolutione ipſius quæſt. & rurſum q. 13. examinemus. & c. in ſolutione. Bart. in l. fratres à fratre, in prine. & rurſum col. vlt. verſ. ſexto quæro. & ibi p. t. cum Io. Mūtef. in tepe. chart. 7. col. 1. verſi. quarto. ff. de cond. indeb. Idem Bart. in l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. & ibi Bald. in §. ſi quis poſt prine. ff. de pact. & idem Bart. in l. 1. §. nec caſtenſe, col. pe. ff. de colla. bonor. & in l. ſi quis pro eo. §. 1. in fi. ff. de fideiuſ. & in tract. de duobus fratribus. col. 8. verſi. deinde quæro quid ſi pater. & Bald. in l. 2. in 3. oppo. C. de inof. donat. & in l. ſi pater poſt prine. C. qui bon. ced. poſ. & in authen. ex teſtamento. & ibi Cōm. collat. 2. C. de colla. & in l. vlt. col. 2. verſ. extra oppo. C. de vſuca. pro donat. & in d. l. ſi mortis, verſi. quæro ſi pater. C. ad l. Fal. & in l. cūm de bonis. C. de don. & in l. cūm virum, col. 3. verſ. ſed nunquid præſumitur. C. de fideicom. Ange. in §. 1. col. 1. in auth. de immen. doua. Pau. Caſt. in l. Aquilius, colla. 2. & in d. l. per diuerſas, col. vlt. Cod. mand. Flor. in l. quæ pater, col. 3. ff. famil. herc. Pano. in d. c. vlt. in fi. de dona. inter vir. & vxor. Maſuer. tit. de don. §. item hoc quòd dictum eſt. & Alex. d. conſ. 20. col. 1. lib. 3. Fran. Aret. d. conſ. 17. col. 3. Corn. conſi. 144. licèt dicendum videatur, col. 2. lib. 2. & Barb. in rub. extrà de donat. col. 1. & d. conſ. 11. col. 4. lib. 2. & conſi. 28. à Ioue principium, col. 1. lib. 3. & Soc. d. conſ. 66. col. 2. & Corn. d. conſ. 194. col. 1. lib. 3. Philip. Dec. conſi. 636. in cauſa quæ agitatur, col. 1. Io. Lup. in rep. rub. de donat. inter vir. & vxor. & §. 50. col. 1. & doc. vbique. Et hunc caſum ponit Iaſ. in 3. effect. in d. l. ex hoc iure. & in 2. effect. in dict. §. libertus. & etiam Claud. Seyſel. in d. l. ex hoc iure, col. 15. in 3. effectū. Nam & ipſum Iaſ. non præteribo, vbi & ipſe mentinerit.

Dubitatur.

21 Verùm vnus omnium Lancel. Poli. politiſſimæ vir litteraturæ ſuper hoc dubitauit, in repetit. d. l. filium quem, chart. 12. col. 1. verſ. ſecunda concluſio. C. famil. hercīſc. Non enim illi videntur poſſe proceedere aliqua merita de filio in patrem, quæ non ſint potiùs ex naturali officio & pietate, & ita ex debito, quàm ex liberalitate, & quę poſſint patrem obligare, vt per totum tit. ff. de obſeq. pa. præſtan. Ego certè arbitror vix eſſe vlla filij in patrem merita, quæ ſuperent debitam parentibus pietatem. vt quibus omnia poſt Deum O. M. debemus. Vnde negat Ariſto. lib. 9. Ethico. c. 1. parem ſiue æquialentem gratiam diis atque parentibus poſſe rependi. Si quidtamen ſit a filiis impenſum vltra debitum parentibus officium, quod ægrè comperies, aut certè vltra id quod pij ex more patriæ filij ſolent aliàs in parentes conferre, euiuſmodi fortè id fuit quod fecit Æneas, qui patrem Anchiſem humeris ſuis imponens, flammam inter & hoſtes illum à morte liberauit, ſuam interim mortē contemnens, vt elegantiſſimè deſcribitur à Virgil. 2. Æneid. Quod q; non abſimile fecerūt Amphinomus ſiue Amphion, vtrunq; enim legitur, & Anapias, aut vt alij appellant; Onápis, Emanthias & Criton fratres, cùm Aetnæ incendia in Catinenſem agrum ſe protuliſſent, ij ſublatos parentes, humeris per medios ignes euexerunt. Quorum memoriam ita poſteritas venerata eſt, vt ſepulchri locus nominaretur campus piorum. autores Ariſtot. eius li. qui de admirandis in natura ſcriptus eſt, c. 3. Virgil. in fin. eius lib. quem de Aetna ſcripſit, ſi ipſius eſt, Strabo lib. 6. Auſonius illis verſibus, *Quis Catinam ſileat, &c.* Claudianus in eccelegia quam nuncupatim de pijs fratribus inſcripſit. Seneca ad ſi. lib. 3. & 6. de beneficiis. Solinus c. 9. & Valerius Max. lib. retum memorabilium 5. c. 4. quo etiam loco memorat de Plutone quodā Pinenſe iuuene, qui bello Pharneo cū obiectas vrbis ſuæ clauſtris præſideret, & Rex imperator patrem eius captiuum in conſpectu ipſius conſtitutum diſtinctis militum gladiis circumdediſſet, occiſurum ſe minitans, niſi irruptioni ſuæ iter præbuiſſet, is in hoſtes qui patrem vinctum tenebant, ſolus impetum fecit, ex eorūmque manibus patrem rapuit. Suntque & alia huiuſmodi multa non vulgaria filiorum in parentes beneficia ab eodem Valerio inibi relata, quæ fi aliquando contingant, nihil eſt quòd filios remuneratione prorſus indignos cenſeamus. de quo tu videquæ dicam inſtà in quarta declaratione huius donationis remuneratoriæ, vbi aduoco Senecā diſſerentē, an filius beneficiū patri præſtare poſſit, & text. apertiſſimè probantem filios etiā parentes ita ſuis officiis demereri, vt ad remunerationem parentes ipſi adigantur, in §. 1. in prin.

De eadem re.

Æquiualis gratia diis atque parentibus non reputatur.

Æneas merita in patrē.

Et Amphionis & Anapiæ.

Etiam Plutonis Pinenſis.

Obligatio antidoralis etiam inter parentes & filios contrahitur.

in auth.de non elig.ſecun.nupt.vbi ita ſcribitur,plurimúmq; a filio experta ſuorem,exiſtimauit oportere,ne relinqueret eum ſine remuneratione. Ex quo etiam not.Aug.ibi, hanc obligationem antidoralem contrahi non inter alios tantum, ſed & inter parentes & filios, atque etiam bonus text.in l. de emancipatis,in prin.ibi , hoc à ſuis genitoribus meruerunt. C.de legit.hæred.& in l.cùm pater.§.rogo.ff.de legat. 2.cùm dicitur, rogo filia vt bona tua quandoque diſtribuas liberis tuis,vt quiſque de te meruerit , & in l.1.§.toties , ibi,ſi etiam iudicium patris meruit.ff.de coll.bonor. & in l.fœminæ,in prin. ibi , contemplatione meritorum.C.de ſecun.nupt.Pro illa tamen ſententia Lanceloti facit quod ſcribit Bald. in l.ſi quis filiab.ff.de teſt. tutel.quòd id quod relinquitur filio, non poteſt relinqui ob merita,ſed tanquam filio. ſed eredo quòd vóluit dicere quòd non videtur relinqui ob merita,quia allegat tex. huc pertinentem,in l.tutor.§.quæ tutoribus.ff.de excuſat. tutor.de quo dicemus infrà in prima declarat.nu. 74. ſed ij omnes. Et vide etiam quæ dicam infrà n.106.quarta declaratio.

Filius ſpurius non poteſt haberi inſtitui ob merita.

22 VIII. Qui & illi proximus ,licet pater non poſſit inſtituere filium ſpurium , aut nepotem ex eo, ſecundùm ſententiam multorum , vt plenè not. in l. vltim.C.de nat.libe. & pleniſſimè diximus in tractatu primogenituræ in 12.q.num. 14. quòd adeò poteſt tamen id facere ob merita præcedentia , vt ſing. voluit Bald.conſ.66.cuius hoc initium eſt,ſi dicta inſtitutto,col.2.lib.1.att.not.in d.authen.vnde ſi parẽs. C.de inoffi.teſta.& iterum idem Bald.conſ.406.caſus talis eſt,quidam magiſter , col. 3. lib. 2. ntſi ſit idem conſi.illic repetitum , quod nos credimus:& ante eũ Io.And.quem non citat in addi.Spec.tit.de ſucceſ.ab inte.§.1. verſic. quid ergò ſi abes. & ante hos omnes Roffre.Beneuen.q.Sabba,13.examinemus,in ſolutione illius quæſt. quem retulit , loco tamen non deſignato; Bartol.conſi. 118. Odutius , col.1.& Saly.qui ſequitur in d.l.vlt.col.vlt.C.de natura.libe. Et huius effectus nullam faſ.mentionem facit,nec aliorum,in quibus illum tacebo.

Clericus donans ſua cõcubinæ ob merita.

23 IX. Licet non poſſit clericus donare ſuæ concubinæ , per nó.per Barto. & alios in l.affectionis.ff. de donat.cùm ſimil.poteſt tamen ob merita , vt pulchrè conſuluit Petr. Anch. conſi. 247. dubium facit, hac ratione motus , q̃ inter perſonas prohibitas ibi donare,alij contractus non reprobantur , ſed valeant & tenent,per l.qui teſtamentum.& ibi not.ff.de probat.& in l.cũ quis decedẽs.§.pe.ff.de leg.3.ſed huiuſmodi donatio eſt potiùs cenſenda quædam debiti naturalis reſtitutio,& ſic alius quàm ſit contractus ſiue diſtractus,quàm donatio, & propterea non prohibita. Sequitur, numeti tamen illius conſi.non recordatus,Barb.in d.l dinottio.col.antep.ff.de verb.obli.vbi hoc multum commendat. & Ferd.Loaz.in addit.Lãcel.Gal.in repe.l.centotto.col.5.ff.de vulg.& pup.ſubſtit.& Matth.Afflict.in dec.Neap.102.legatum factũ, vbi ita dicit fuiſſe iudicatum in ſacro Neap. conſi. idque eſſe notatu dignum.& Ant.Capy.in deci.item Ncap.102.in cauſa Hippolytæ.

Ratio eiuſdem.

24 X. Qui præcedenti omnino ſimilis eſſe videtur. Nam licèt miles quoque non poſſit donare concubinæ ſuæ,l.1.C.de donat. inter vir. & vxo. ex quo & illud depromptum eſt quòd de clerico diximus, propterea quod eum dicunt eſſe militem cæleſtis militiæ,ideo id quod de illo dicitur,ad hunc eſſe trahẽdum,ſecundùm Bart.Bard.& Saly. ibi cum aliis concord. adductis a Fely. in c. cùm ex officij , col. 1. de præſcr. & Phil.Dec.conſ.151. in caſu propoſito , col. 1.& à me in tract.Nobilitatis.c.9.nu.2.& 3.Poteſt tamen ipſe miles donare concubinæ meritorum gratia, vt reſponſum eſt à Bald.quem nullus eorum quos in præced.verſi.ſitanimus allegat, conſ.262.recolo me conſuluiſſe,col.1.lib. 1. quod iterum repetitur conſi. 456.lib.5.Et idẽ de doctore,vt ſcilicet ex eadem cauſa poſſit donare ſuæ concubinæ,tenuit. Ioan. Lup.in repe.cap.per veſtras,chart. 98. col. 4. verſi. quinimo quod plus eſt,extrà de donat.inter vir.& vxor.Eſſe ctiam pro X l. caſu ſpeciali.

Miles non poteſt donare concubinæ ſuæ.

25 XII. Igitur,licèt tutor aut curator non poſſit donare ſimpliciter. l. vlt. ff.de cura.futu.& l.tutor ad vtilitatem & l.Lucius. §. vlt.ff.de adminitl.tuto.& l. pactum curatoris.C.de pactis,cum ſimi.poteſt tamen cauſa remunerationis. l. cùm plures.§.cum tutor , & ibi gl.ff.de adminitt. tutor. & l.qui filiũ.ff.vbi pupillus edu.debeat.Qui quidem text. ſunt pulchri,& admodum notandi. & ita ſecundùm eos reſpondit cuin ex facto interrogaretur Raphã. Co.conſ. 101. cuius exordium eſt,dueſſa Mediolani.& Ro.cõſ.50. idẽ in præfata conſultatione,vetſ.rurſus videtur,& ante eos Alber.in l.ambitioſa.nu.2.ff.de decte.ab ordi. faci.

Niſi meritorum gratia.

26 XIII. Licèt ergà procurator generalis donare non poſſit,vt not.in l.præſes. C.de trãſact.& in.c.vlt. de offi.vic.li.6. poteſt tamẽ & ex illa remunerationis cauſa.l.filius,in prin.ff.de procur. & gloſ.in d.c.vlt.in verbo,nec regulatitet,dũ loquitur de magiſt.& Bart. in l.ambitioſa.ff.de decret.ab ord.fac.& hãc dicit eſſe cõmunẽ opi.Franc.Aret.conſ.24.quatuor dubia,in 3. dubio,vbi tamen dicit quòd de ſubtilitate iuris poſſet contrarium dici,& fortè,inquit,eſſet verius.

Et procurator generalis.

Idem in doctore.

27 XIV. Prælatus qui etiam prohibetur res eccleſiæ alienare,poteſt tamen pro remuneratione meritorum in eccleſiam collatorum.l. iubemus nulli.§. ſcientes,ibi,ad vtiſſimitudinem beneficij colorari,arg. à contrarib.& ibi gloſſ.in verbo , permutam , Alber. Bart.& Paul.Caſt.& alii. C. de ſacroſan.eccl.vbi magna eorum pars intelligit. in bonis mobilibus. & c. quicunq; ſuffragio,& ibi gl.12.q.2.& c.per tuas, ext. de donat.& ibi Panor.in duobus locis,& Barb.col.1. & c.relatum,l.2.ibi,iuxta ſeruitij meritum , & ibi Panor.& alij,ext.de reſta.gl.in §.1.in verbo,ſancimus,in authen.de alien.& emphyt.& in c.conſenſus,in gl.1.§ & ibi Inno.Hoſti.& Panor.ext.de reb.eccle.non alie. Inno.in c.cùm in officiis, col.1.& ibi quoqoc Panor. in verbo,remanere,poſt prin.col.2. verſi.4.fallit.ext. de reſt.Oldra.conſ.226.quidam epiſcopus,col.2.verſ. ſecundò quia donatio,& iterum col.ſeq.verſ.ſed ſalua teneretenria. Ioan.And. in addi.Spec.in tub.de reb. eccleſ.non alie. Alber. in l. Diuus.ff.ſi quid in fraud. patro.Bart in l.iuſta cauſa , per illum rex.ff.de manu. vindic.Bald.in l.cùm multa,coll. 1. C. de bonis quæ libe.vbi dicit quòd Papa poteſt infeudare eaſtra eccl. benemeritis in c.de priore,extrà de appe.& conſ.293. hæc materia,col.2.verſic.alij dicunt.lib.3.Rõ.in dict. §.de viro,in 48.fal.in prine.& conſi. 50.idem in præfata conſultatione. Paul. Caſtr. conſilio 74. in facto iſto,in prin.libro 1.& ibi & hoc etiam intelligit de bonis immobilibus.& conſilio 28). ad primum reſpondeo,ad fin.libro 2.Panor.in cap.ad hæc in 2.not.extrà de reſta.& in cap. conſenſus,per gloſſ.1. ibi,extrà de reb.eccleſ.non alien.Imol.in clem.1.colum.5.verſiculo quærit Gul.& ibi Petr. Ancha.in 3.quæſt.eod.tit. Alex.and.conſi. 56. conſiderantis verbis , col.3.verſic. vnde refert,hic.1.& Socin.d.conſi.66.col.2.in fin.lib. 1.& dict.conſi.64.col.pen.lib.3.& Barb.omnibus ferme locis ſupra citatis , & præterea in tracta.de præſtan. Cardin.1.q.quæſt. 1.patris , col. 6. verſi.limita etiam nisi Cardinalis.vellet. Fraoc. Aret. in l.præſes. col.2. Cod.de tranſact.& Ange. Cla. in verbo , immunitas,verſi.13.& Soci.dict.conſilio 8.col.5.libro 3. & Alcia.in l.creditores,ad fin. ff. de verb. ſignifi.faſ. in d.l.ex hoc iure,& in d.§. libertus, & voluit etiam idem Iaſon conſi.122.de archiepiſcopo, col.2.verſic. beate

Google

bene facit,lib.2.& conſ.227.Carolus olim,col.8.verſ. octauò facit,eo lib.2.vbi loquitur etiam de immobilibus,& conſ.10.videretur,col.pen. verſ.ité prædicta, lib.3.& late conſ.73.dubitatur,col.1.2.3.& 4. li.3.vbi & concord.adfert.Philip. Dec.qui id etiã negat procedere in immobilibus, conſ.164.cuius ſuperſcriptio incipit, res eccleſiæ,col.1.& Carol. Rui.conſ.3.videtur,poſt ptin.lt.t.Ioan.Lup.in tẽpe. tub.de don.inter vir.& vxor.vbi ſuprà. Et hoc confirmat quod dicit Ioan.Fab.in auth.hoc ius,col.2.C.de ſacroſ.eccl.quòd prælatus poteſt manumittere ſeruũ propter meritũ, licèt aliàs non poſſet, per iura quæ ibi allegat. vide tamen Alber.in l.iubemus nulli,col.pe.verſ.in gl.an ergo,eod.tit.& Franc.Curt.Iunio in tracta.feudo.in2. parte prin.in 6.q.col.1.& 2.verſ.ſecundò moueor.

Prælatus non poſſit manumittere ſeruum ſuæ eccleſiæ.

28 X V. Qui non adeo diſſimilis eſt, licèt prælatus non poſſit mutare naturam feudi, per tex.in cap. ex patte,& in c.1.§.1.tit.qui feu.date poſſ. poteſt tamen ex cauſa remunerationis: & ideo ſi feudum eccleſiæ erat ſolitum concedi ad tempus tantùm, vel in maſculos tantùm, poteſt tamen prælatus in longius tẽpus cõcedere,& in fœminas, pro remuneratione meritorum,per tex. in cap.2.§.1.tit.de legibus. Corta.in c.1.tit.quemadmodum feud.ad fili.pert,ſecundùm Iaco.Bel.Nicol.Neap.& Iaco.Aluar.in d.ca. 1.in princ. tit.qui feud.date poſſ.Card.Flor.in d.cap.ex patte,in 3.col. & Iaſ. qui hoc dicit multùm notandum in d.l. ex hoc iure,in 9.effect.ff.de iuſtit.& mre.in d.l.ſi non ſortem. §. libertus, in 7.effect.ff.de condict.indeb.& in l.2.verſi.illud etiam bene not.qui eſt in nu.172.C. de iure empbyt.& d.conſ.227.vbi ſuprà,lib.2.& Phil. Dec. conſ. 358. viſo caſu propoſito;col.pen.verſ.poſtremo dato,vbi dicit generaliter multa concedi propter remunerationem,quæ aliàs prohibentur. Et facit quod ſcribit Bald.in d. l. cùm multa. C. de bonis quæ lib.vbi tamen loquitur de papa, vbi ſuprà diximus in 9.caſu.

Idem in minore ſine decreto alienãte rem immobilem.

29 X V I. Minor qui ſine decreto non poteſt alienare rem immobilem,per totum tit.ff. de reb.eorum C.de prædi.mino.Poteſt tamen eam donare cauſa remunerationis,vt aſſerit poſſe attentari Ro.in l.ſi ante nuptias.ff.ſolut.matri.per tex.in d.c. quicunque ſuffragio. quod dictum ſequitur & commendat Socin. d.conſ.66.& Alciat.in d.l.creditores.ff.de ve b.ſignif. vt minùs mirari debeamus quod elegantes ſcribunt in l.etiam.§.ex præterea.ff.de manu.vind. quòd minor 20. annis poteſt manumittere ſeruum ob illius merita,quia videlicet dominum in prælio adiuuauerit,contra latrones tuitus ſit, quòd eum ſanauerit,quẽ inſidias detexerit, & cætera id genus. quę text. dicit ſing. Barb.in d.rub.de donat. Super hoc tamen,quod dixi de immobilibus,vide tex.in l.1.& ibi Fran. Aret. qui eam legit eum l.1.C.ſi aduer.don.& cundẽ Aret. in l.precibus,in 3.not.C.de inoffic.don.& in l.ſi ante. col. 2.& 3.ff.ſoluto matrimonio & con.24.incip.quatuor dubit.col.vlt.& Iaſ.in d.l.ex hoc iure,in 11.effectu.& ibi Claud.in 4.effectu,& ipſum Iaſ.in d.§.libertus,in 9. effect.quibus locis de hoc copioſè diſputat, ideo plura dicere ſuperſedeo.

Et in mulier. ve donante ſine conſenſu mariti.

30. X V I I. Mulier à ſtatuto prohibita donare ſine eo ſẽſu mariti,poterit tamẽ ex cauſa remunerationis, vt in pulchro caſu reſpondit, ſubdubitus tamen Pau. Caſt.conſ.172.in caſu præſenti,in prin.li.1.per l.ſi verò non remuneranda.§. idẽ Papinianus,in fi.ff.mandat. & not.in l.ſi fundum per fideicommiſſum,in pri.ff.de legat.1.Sed id qualiter intelligatur,& an id verùm ſit, videbis infra num.191.& hùc admodum,& ſeq. & in noſtris legibus connubialibus,in verbo,*conſanguineis*,nu. 48.ſed hoc ſing.& ſeq.

Etiam in mulier. pra.

31 X V I I I. Licèt etiam mulier non poſſit ſibi vllo pacto in dote præiudicare,l. de die & l. Attilicinus.ff.de pact.dotal.cum ſi. niſi tamen ex cauſa.l. licèt manente, eo tit. Certè huius rei iuſta cauſa eſſe cenſetur,ſi ea douet benemerito, vt ſingu.reſpondit Philip.Dec.conſi.536,in cauſa quæ agitatur Mantuæ, col.1.verſic.venio ad ſecundum,motus ex his quæ ſuprà diximus de donatione inter virum & vxorem, & inter patrem & filiumfamil.

ſideranda fin in mul.

Idem in decurionibus prohibit. in aliis quare remittitur.

32 X I X. Decuriones aliàs prohibiti donare ſuæ ciuitatis, poſſunt tamen & eas donare cauſa remunerationis:oec propterea decretum eſt ambitioſum, nec reuocari poteſt,vt not.volgit Bart.in l. ambitioſa,col.2.verſ.quæro vtrum liceat.& ibi quoq; Albert. num.2.ff.de decre.ab ordi.faci. per text.in d. l. iubemus nulli.§.ſcientes.C. de ſacroſ.eccleſ. & d. l. cùm plures.§.pẽ.ff.de adminiſt.tut & alia iura. & ſequitur Alexand.conſi.161.viſo themate ſuprаſcripto, paulò ante ſi.lib.1.& conſi.43.incip.viſis & ponderatis,col. 1.verſic.nec obſtat ſi dicereturr,& iterum col.3.verſic. nec obſtat quod donatio,lib.4.& conſi.30.ponderatis narratis,in fin.3.dubij,libr.5.vbi & hoc reſpondit ciuitatem ſubditam principi poſſe ob benemerita immunitatem perpetuam concedere.& Fely.qui & hoc ſequitur in cap.accedentes,col.vlt.in 9.concluſione, de præſcrip. & Iaſ.in d. §. libertus, in 6.effectu.& d. cõl.73.dubitatur,col.4.verſic. ſimiliter decuriones,li. 3.& dict.conſi.101.immunitas,col.3.verſic. quintò & adhuc,lib.4.Et hoc maiorem in modum comptobat, quod pulchrè decidit Albet. in 1. parte ſtatutorum, quæſt.122.quòd ſtante ſtatuto,quòd donum aliquod non poſſit fieri de bonis communis, niſi ſex partes conſilij concordarent, putarunt tamen quatuor partes ex ſeptem donato cauſa remunerationis, non obſtante tali ſtatuto. Et ita dicit fuiſſe determinatum per collegium iudicum Pergami, vbi eſt huiuſmodi ſtatutum.Et idem in ſimili caſu conſuluit Alexand.d.conſ.44.col.antep.verſic.nec obſtat quòd ſtatutum communis Rodigij, lib.3. Sed tu tamen interim vide Bald.conſ. 385. quando ſuper facto, col. 2. verſi.his præmiſſis,lib.3.

Et in iudice adpiſci pertinentia donare.

33 X X. Puteſt iudex mulctas reorum aliáque ad fiſcum pertinentia donate cauſa remunerationis,per l.diuus,ibi,vel ſi quid fortiter.ff.de bon.dam. & in l. in mulctarum,C.de modo mul.per quos text.ita voluit Rom. in reper.l.ſi verò.§. de vito,in 48.fal.ff.ſolut.mat.vbi dicit quòd ſecundùm hoc debet intelligi.quod not.Guil.Cu. & Bartol.in l.1.in fin princ. ff. de iuſti.& iur.& Bar.in l.illud. C. de præb. ſala. libr. 10. & Bald.in l.progtamma,col.2.verſic.pone quòd præſes.Cod.eommi.vel epiſc.dum dicunt, quòd poteſtas poteſt de bonis fiſci remunciare illum qui accepit malefactorem, & id quoque volut Barb.in d. tract.de præſtan.Card.in 3.q.1.§ attis,col.6.& in rub. ext.de donat.col.1.

Idem in iudice pœnam imminente relevantis.

34 X X I. Qui nun longè abeſt à præcedenti.Index poteſt ob delinquentis merita & beneficia in remp. collata, pœnam vel minuere, vel omnino remittere text. in l. 2. §. poſtea cùm Appius. ff. de orig. iur. vbi cùm Appius ſcriba librum legum Appio furtim puiſſet, populoque tradidiſſet, non ſolùm impunè tulit quòd furtim poiſſet; ſed & præmium ob id quòd populo tradidiſſet,conſecutus eſt. Et text. non minus notandus in l.non omnes. §.vlt. ff. de re mili. vbi ſcribitur ei parcendum eſſe, qui transfugit; & poſtea multos latrones deprehendit, transfugaſque demonſtrauit. Et poſteriorem text. dicit ſing. idem Rom.ſing.538.nullus niſi princeps,ex illóque decidit pulchrum caſum. Sed & illos text. ad hoc expendit Barb.d.conſi.12.col.4.lib.4.& d.conſ.26.col. pen.eo. libr. 2. Et poſteriorem ad hoc annotat Raph. Fulg. conſi.124. præſuppoſitis ſtatutis, col. vlt. vbi & ad hoc allegat l.quinque ſummates C.de decurio.li.10.

Sed & illum tex.in d.l. non omnes,ad hoc pondetat Alex.conſ.19 circa primum,ad fi.lib.7. ad hoc quoq; eſtans l.ſi quis in graui.§.hi quoque ff.de Senatuſcõ. Sylla.qui & mihi non admodum facere videtur,quãuis & ante cum illum ad hoc expenderit Bal.alicubi, vt paulo poſt ſubiiciemus. Annora etiam ad hoc text.in d.l.non omnes,Socin. ſi is eſt, in tractatu fal. reg.219.lex generaliter loquens. Et eſt etiam bonus text.ſi ſolertet inſpiciatur, in l.1.ad fi.ibi, ob merita indulſiſſ.de conſtit. principi. & ſimilis text.in §.ſed & quod principi,verũ,planè ex iis. Inſtit.de iure nat. vbi gl.in verbo,ob meritum,ita illum tex. intellexit, & poſt eam Ioan.Plat.& Ange.Aret.

Deprecatio quid apud Rhetores. Exempla deprecationum.

35 In hanc ſententiam locus eſt apud otatores, quam deprecationem vocant, de qua Tullius lib.veteris Retho.2. Deprecatio eſt,inquit,in qua non defenſio facti,ſed ignoſcendi poſtulatio continetur. Et paulò pôſt huius rei exemplum ſubiicit,vt ſi pro aliquo claro aut forti viro,cuius in cẽp. multa ſint beneficia,dixeris,poſſis &c.Et li. 2. artis Rethoricæ ad Herennium,ſi cius ſit id opus. Deprecatio eſt cùm & & peccaſſe, & conſulrò feciſſe confiretur , & tamen poſtulat,vt ſui miſereantur. Subdiſque , hoc in iudicio non ferè vſu poſſe venire niſi quandu pto eo dicimus , cuius multa rectè facta conſtent. Additque, hoc modo in loco communi pet amplificationem iniiciemus,quòd ſi hoc feciſſet , tamen ei pro priſtinis beneficiis ignoſci conuenire. Et eadem propè ſcribit in lib.2.eiuſdem operis. Hoc genere deprecationis vtitur ipſe Tullius in oratione pto Annio Milone ſtatim in exordio , deptecans inter cæteta , vt Clodij interitus Miloni proptet multa illius præclata in temp.metita coodonetur.Idem in oratione pro Lucio Flacco refert Marcum Aquilium multis auaritiæ criminibus reſtimoniſque conuictum , quia cum fugitiuis fortiter bellum geſſerat , a Romanis iudicio liberatum. Cuius etiam rei meminit idem Tullius in ſeptima,eadémque vltima actione in Vertem , ſtatim poſt princ.& in lib.ſecundo de Otatore. Et eius aut horitate Liuius lib. ab Vrbe condita.60. in princip.ſi verum tetulit Florus in epitome. Addit autem Cicero in ea oratione pro Flacco , ſe conſulem C. Piſonem defendiſſe , qui quia conſul fortis conſtánsque fuerat,incolumis eſt reipub. reſeruatus: reſértque alios ob idipſum qſtoq; abſolutos.& paulò infra , Sẽper, ait,graues & ſapientes iudices in rebus iudicandis,quid vtilitas ciuitatis , quid cõmunis ſalus,quid reip.tempora poſcerent, cogitauerunt.

Hiſtoria de M.Horatio.

36 Liuius autot grauiſſimus , cuius nupet memiminus,lib.1.ſcripsum reliquit,M.Horatium,qui paulò ante imperũ pop.Rom.ſua virtute pepetiſſet, quippe qui ter gemmos Curiatios intetemerat, ſororémque ſuam , dum reduret à victoria , obuiam ſibi factam,mortem vnius ex Curiatiis,cui deſponſata fuerat,ſicentem,gladio ttanſfixit,à pop.Rom.abſolutum fuiſſe magis admiratione virtutis , quàm iure eanſæ: vt tamen cædes manifeſta aliquo piaculo lu retur, imperatnm patri Horatij,vt filium expiaret pecunia publica.Quam hiſtoriam etiam confetipſit Ariſtides Mileſius in libro Italicarum rerum , & Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 3. Et Cicero in illa otatione pro Milone.Valerius Max.rerum memorabilium lib. 6.cap.3.& itetum lib.8.cap.1.& Plutarchus in ſuis Patalellis,vbi & teſtimonio Demarati terum Arcadicarum lib.2.eandem quoque referi hiſtoriam accidiſſe apud Tegeatas. & Feſtus Pompeius,quo loco de ſororio Tig lio differit.

Exemplum qui dam miles apud v. Fabium accuſatus, quòd mulieris amore noctu ſæpe in caſtris vagaretur, cæterum mirabili armiorum vi tute vir eſſe narrãretur, mulierem quam depetibat.deprehendi eo clam tuſſit,& ad ſe duci.Vt autem addicta eſt,accerſito homine,quòd contra legem, ioquit, pernoctes,haud me latuit,ac ite ptius quidem latuetat,quòd probitati ſtuderes:quare fortiter tuis ac rectè factis errata condonentur. Reliquum uobiſcum eris.habeo enim ſponſorem. & adductam mulicreulam ei commendauit ac tradidit. Quam rem etiam tetulit Plinius,ſiue is eſt Suctonius , vt alij cooteudunt,ſiue Cornelius Nepos,vt & aliorũ eſt ſeutentia, in libr. de viris illuſtrib. quo loco de Fabio Maximo ſcribit & Valet.Maximus lib.7.c.3.

ſorio. Præcorum Fabii Maximi factum.

38 Sed & id quoq; exemplo diuinorum librorum poſſumus comprobare. Ionathas enim contra regis edictum fauum mellis ante veſperum comedit:tamẽ quia illa ipſa die Philiſtæos deuicerat , ſalutémq; in Iſrael fecerat,pius populi ptecib.liberatus eſt à morte edicto propoſita, cuiq; iam per patrẽ fuerat deſtinatus,ſicuti ſcribitur 1.Reg.14. & repetitur in decretis canonicis 22.q.2.§.vlt.Et hoc quidem ad hoc propoſitum ponderauit Ioan.de Lig.in tract.de bello.c.29.

Ionathas mortis edicto propoſita liberatus ob deuictos Philiſtæos.

39 Prædicta confirmantur pet id quod pulchre & eleganter conſuluit Bal.conſ.53.Item prouidetunt & ordinauetunt, lib.2. quòd prouiſiones generales ſtatutorum recipiuot tacitas exceptiones propter caſus emergentes,in quibus,oportet ſpecialiter ptouideri. vnde ſuadente cauſa ſpeciali,ceſſat prouiſio genetalis.Hinc eſt quòd proptet ſiugularia merita ſingularis ſit prouiſio,quæ ſecundùm genetalia ſtatura nõ poſſet fieri,per d.l.ſi quis graui.§.is quoque , qui legitur cum §.vtrùm,vbi dicit uotab.Bart. quòd ſi eſt prohibitum forenſi acquirete poſſeſſionem in ciuitate,tamen propter ſingulare meritũ,vt quia multùm operatus eſt in recuperatione alicuius caſtri rebellantis, poteſt hoc ei concedi.hæc Bal.qui ad hoc dicit facere d.l.4 quilius,& l.ſi patet.ff.de donat.

Confirmatio præcedentis.

40 Quin huic rei tantùm tribuere antiquiores,vt nõ ſolum propter merita illius propria qui deliquit, ſed & maiorũ coniunctorũq; ipſius delinquentis,illum minus punirent , aut impunitum relinquerent, quod hinc conſtat.quòd Berenice,alius Phetenice dicta cognomento Calipatera,cùm virũ habitu mentita ludis interfuiſſet, vbi Piſithodu filiu coronatũ vidit , cognitáque ac quæſtione habita,quòd ad ludos mulieribus interdictos veniſſet, merits ſuorũ abſoluta eſt,cũ tamen ſecundùm legẽ ex Typeo prærupto monte præcipitabantur quæ id feciſſe ellent deprehenſæ.Autores Panſanias lib. 5. & Aelianus de varia hiſtoria.Et apud Liuium lib.3. Appius dũ in vincula duceretur,maiorum merita in rẽpublicam cõmemorabat,quòd pœnam deprætaretur. Nam & mei ita parentum ad liberos quoque tranſeunt,vt elegantei reſpõdit Bal.cõſ.335.præmittẽdũ eſt ad euidentiã quod priuilegium,col.2.li.1.Quẽ ita refert & ſequitur Socin.conſ.84. accuratiſſimè , col. 3. verſi.ex quibus in propoſito,lib.3.Ideóque & Tullius in eodem lib.1.de inuentione,quo loco de deprecatione differit.Opottebit,ait,eum qui ſibi vt ignoſcatur poſtulabit,commemorare ſi quidua põterit beneficia, & ſi poterit, &c. Et paucis interiectis , deinde maiorum ſuorum beneficia,ſi quã extabunt,proferre.Tacitus autem li. 11.tradit Plautio Lateranoinortem quam ex ſceleribus meruerat ; fuiſſe remiſſam ob patiui egregium meritũ. Marius autem in oratione apud Saluſtiũ in Iugurtha:Ad hoc(ait)alij ſi deliquêre , vetus nobilitas,maiorũ facta fortiã præſidio adſunt.Quint.li.6.c. 1.Periclitãté (inquit)cõmendat dignitas,& ſtudia forma,& ſuſceptæ bello cicatrices,& nobilitas,& merita maiorũ.Nam & alias quoq; videmus apud nos,filios

De eadem re. Berenice mulieris ſuorum abſolutio.

lios remnnerari ex parentũ meritis.l.3.ff.de priuileg. veiera.&l.nemini,vel. filios autẽ,&l. petitionẽ verſ. filijs ſcilicet.C. de aduoc. diuer. iudic. & l, iubemus verſ. & filios. C. de aduoc.diuer.iud.quos tex.ad hoc citat.Rom. conſ. 29. in cauſa maioriæ.

Manlij Capitolini egregia facta.

41.Quæ omnia velim intelligas,ne iu erres,niſi quis grauiſſimum atrociſſimúmque facinus in remp.commiſiſſet. Neque enim magis ſua ipſi merita & beneficia à pœna tã ſceleſti facinoris vindicare debẽt,q uã olim vindicarunt Manlium Capitolinũob defenſum Capitolium dictum,quin & ſi ſexdecim annorũ voluntarium militem pro Rep. ſe obtulerit , triginta ſeptẽ militaribus donis à ſuis ducibus ornat", viginti tres cicatrices in pectore habuerit,capta vrbe autor in Capitolium fugiendi,quadam nocte clangore anſeris excitatus Gallos aſcendentes deiecerit , patron" à ciuibus appellatus,& farre donatus fuerit, domum etiam in Capitolio publicè acceperit ? tamen quoniam regnum affectare, & ita libertatem reipub.opprimere conatus eſt,nulla ſuorum tantorum in rẽpublicam meritorum ratione habita , ex ſententia Pop.Rom. à quo bonam partem legum noſtrarum habuimus(ne quis forte contra legem id factum cũtendat) de ſaxo Tarpeio præcipitatus eſt , domus illius diruta, & bona publicata , in eúſque noram factum ſenatuſcouſultũ, ne cui de Manlia gẽte Marco cognomẽ eſſet.autores Liuius li.6.Valeri" ité lib.6.c. 3.Plinius ſi is fuit,in lib.de viris illuſtr. & Plutarch" in Camillo.Et de hac re loquẽs Portius Latro in declamatione in Catilinã: Rectè igitur maiores noſtri ſummis laudibus efferendi fuit,qui Sp. Melium,qui Gracchos, qui Manlium Capitolinum, qui Druſum, qui Saturninum fortiſſimos homines & reipublicæ ſæpenumero non mediocriter opitulates , quòd deueniſſent in affectatæ tyrannidis ſuſpicionem,morte mulctandos eſſe putauerunt. Nec SpuriumMelii fauor ampliſſimus ciuitatis:necGracchosaut ſui ampliſſimi viri memoria: nec Manlio celeberrima gloria Capitolij libera"t ,nec Druſo ſanctiſſimi ſui penates; nec Saturnino eius ſacroſanctæ dignitatis auxiliata eſt. Hæc ille. Quod nimirum confirmat quod in ſimili tradit Cæpula caurela 3. incip. propter maximã. & quæ diximus in cauſis minuendæ pœnæ in 49. cauſa. vbi hanc rem latiſſimè tractauimus.

Senatuſcon ſultum factũ ne cui de Mãlia gẽte Marco cognomen eſſet. Exemplum ciuſdẽ rei in Sp. Melio. Et in Gracchis. Et in Saturnino.

42 XXII. caſus aſſumitur ex l. cum nauis chorum. C. de nauicul. lib. 11. vbi remittitur onus ſoluendi gabellas propter remunerationem,quod alias remitti nec debet,nec poteſt , ſicuti per illum tex. annotauit Ludouic. Rom. in repetit. d. l. ſi verò.§. de viro. in d. 48. fal. ff.ſol.mat. & Barb. d. conſ. 11.col.4. lib. 2. & d. conſ. 44. col. vlt. eo. lib. 2. Quod dictũ etedo eſſe verum ex iis quæ diximus in duobus præcedentibus effectibus. Sed an id probetur ex d.l.cæterorum ſit iudicium.

Princeps vel ciuitas adeundi rem vnius alterius cauſa remunerationis.

43. XXIII. ex l. item ſi verberatũ. §. 1.ibi, item ſi fortè ager.ff.de rei vendi.& l.Lucius.in princ.ibi,partim veteranis in præmia aſſignatus. ff. de euictio. Ex quibus probatur quòd poteſt princeps vel ciuitas rẽ vnius alterius donare & aſſignare ex cauſa remunerationis rei benegeſtæ pro republica, & ita per illos tex. voluit Ang. inl.3. §. ſi is pro quo. ff. quod quiſque iuris. Fulg. conſ. 144. Antonius de crimine.col. 2.verſ.in oppoſitum arguitur. Pau.Caſt. cõſi.178.donatio prædicta. in fi.lib.1.Ro.cõſ.310.in caſu propoſitæ cõſultationis, col. 1.Phil.Dec.conſ.169. conſultus ab illuſtri, col. 1. dum allegat Pau.vbi ſuprà cõſ. 271.in caſu trãſmiſſo.col.3.verſ.vlterius etiam & rurſus in addit.illius conſ.col.vlt.&cõſ.286.in cauſa eõmunitatis, col. 3. verſic.venio ad ſecundum, & cõſi. 357. in cauſa magiſtici,col.2.verſi.conſiderandũ eſt. & conſi.390.quoniam ex facto,col. 5. verſ. ſecundo eſt ponderandum. & Ludo.Gozad.qui alios allegat ; cõſi.1.Deus ſcrutator,col.9.nu.36.& conſ.26.in cauſa illuſtriſſimorũ,nu.10.Et ex aliis iuribus paſſim noſtri doct, tradut poſſe principẽ ex cauſa publicæ vtilitatis rem alterius auferre,vt Bart. in l.quæcunque, in fi.C.de iur.fiſ.lib. 10, 10, Fab. in l, bene à Zenone, poſt prin.C.de quad. ptæſcript, & Bal, in l, reſcripta col, vlt,verſ,tertiõ quæritur.C.ſi cõ,ius vel vti.publ, & Alexand.latè conſ.93,viſis & ſæpius tecẽſuis,col, pe. lib.5.Sed quod ad cauſã remunerationis etiã priuarim pertiner , eſt & alius bonus tex, quem citat, Ro,vbi ſupra in l. 2. C.quibus ex cau.ſer.pro præ. li, accip.vbi ex ea cauſa cogitur dominus ſeruum manumittere, Et vſcribit Tullius in oratione pro Cornelio Balbo, Seruos bene de rep.meritos perſæpe libertate publicè donari videbamus.

Libertus patroni partem honorem remunerationis cauſa.

44. XXIV.Eerit tex. nor. in l. viuus libertus. ff. ſi quid in frau, patro. reſtringens omnia iura prohibentia ne libertus donare poſſit , quo minùs legitima patronorum pars ad eos perueniat , vt l. 1. & per totum. eo.tit. vt videlicet procedat, niſi libertus benemerentibus donauerit : quo caſu poteſt patroni partem minuere, vt illic eauetur, & illum tex. ad hoc not, Bald. in l.2.in 4.oppo. C.de inoffi. dona. & Rom. in repe.§. de viro,in l.ſi verò,in 48. fal. verſ. 6. ff, ſol. matr, Alex, conſ. 55. conſideratis verbis dicti ſtatuti,col, 2. verſ.& ſubdit ibi, lib. 2. & Barb. in d. rub. de donat. vbi eum tex. dicit ſing. & dict. cõſ.2, col. 1. lib. 3.& Corn. conſ. 178, in hac conſultatione, col.vlt.lib.2.& Ias. in auth. vnde ſi parens,col.vlt.C, de inoffi. teſt. & in d. l, ex hoc iure, in 10. effectu obligationis antidoralis, de iuſtit.& inr. & in d. §.libertus , in 8. effectu. Et vide glo, in l, patronus. ff, de probat. diſputantem de intellectu d. l. viuus.

Eadem de cauſa res ſub teſta reſtitutioni alienãtur.

45. XXV. Quod tradit Iaſon,qui id ſing. in auth.res quæ, col. 2. in 5 limitatione.C.commn. de leg.quòd res ſubiectæ reſtitutioni , & quæ propterea alienari prohibẽtur per l.vltim;§.ſed quia noſtra,& ſeq.Cod. eod. tit, poſſunt tamen alienari ex cauſa remunerationis,quia alias prohibita alienati,poſſunt tamẽ ob hãc cauſam alienari. quanquã illud non audet alieue tanter aſſerere, ſed cogitãdũ relinquir,malens aliorũ iudicium expectare, quam litem ſuam facere,quoniã id expreſſe eautum non ſit. Sed & hoc ipſum intrepidè tenet Firmia. in tracta.gabel. in 3. parte 8.partis princ. in 34. quæſtio, vbi id dicit ſing. idque ipſum voluiſſe Bart, in 1, conſtit. ff. in priu. col, vlt. qui tamẽ id non dixit, ſed aliud quod dicemus in ſeq. verſ.

Vbi merita adſunt non præſumitur fraus.

46 XXVI.Caſus erit generalis, vt quæ alias à iure alienati prohibentur, poſſunt tamen ob remunerationem alienari, ſi etedimus Bar.id generaliter affirmanti in ſuprascriptione prooemij ff. col. vlti. & ran.in c.pet tuas,col,1.verſ.in gl. 1. in fi,ext. de don, & Ias.in dict. i.ex hoc iure,in 8.effectu,& ibi Claud. Seyſel.in4.effectu,& eundẽ Ias. & in d.§.libertus, in 6. effectu. & conſ. 227.Cato olim.col.8.verſic.octauo facit, lib.2. & dict.conſi.73.col.3.verſic.mouet in ptimis, lib. 3. Phil. Dec. conſ. 232. dura & admodũ rigoroſa, col.2.verſ. accedit etiam,fo. Lup.in d. rub. de dona. inter vir. & vxo.d.§.50. Et beñc facit quod ſcribit Bal. in c. edoceri,col. 3. verſ. ſi inſtrumentũ dicit donauit,extra de reſcript, quòd vbi merita adſunt, non præſumitur ſtatus ex aliquo interdicto,per glo. in l. qui teſtamentum, ff, de proba.

Inſinuatio non habet locum in donatione remuneratoria

47 XXVII. Donatio remuneratoria non indiget inſinuatione. l. Aquilius. & ibi gl. in verbo, mora. Alber. qui dicit alibi ſe non legiſſe,Bartol. Imo.& omnes. ff. de donat. Dyn. & Alber. in l. ſi pater. §. vlt. ff. eo. tit. Oldra. cunſi.5. Titius dedit diſobus.& conſ. 214. ad habendum aliqualem notitiam. & Ioã. Aud. in addit. Spec. tit. de inſtr.edi.§.porrò,col. vlt.

Guil. Cun. in l. illud, & ibi etiã Bal. col. pe, q. 4. & Saly. C. de sacrosanct. eccl. Alb. & Saly. in l. vlti. C. de pact. Bal. in l. 2. ante fi. C. ne lice. poten. & in d. l. fi cũ mihi. ff. de dolo. & in l. fi patet. C. qui bon. ced. poss. & in l. si tibi pecuniam, in lect. antiqua. ff. si cert. pet. & in l. si mortis, versi. quæro an donatio, C. ad leg. Falc. & in l. sed & si lege. §. cõsoluit. ff. de peti. hæred. in vtraque lect. & ibi quoque Ang. qui ad hoc dicit singu. gl. in d. l. Aquilius. & idem Bal. in l. idemq; §. vlt. ff. mand. & in addi. Spec. tit. de donat. vet. quid si patet, & Ang. in l. sancimus: C. de donat. & in l. vlt. in ptin. C. de iure dot. & in l. cùm multæ quæ est vlt. in ptin. C. de donat. ant. nupt. & in l. 1. §. si pater. ff. pro don. & cons. 179. visis prædictis instrumẽtis, col. 6. versi. veniu ad tertiũ. Flor. in l. quæ pater, col. 3. ff. famil. ercisc. & Rom. in d. l. si pater. §. 1. ff. de donat. & cons. 26. cuius est initium pro decisione eorum, col. 1. versi. his tamen non obstantibus, vbi & ad hoc allegat tex. in auth. eò decursum. C. mand. & iterum cons. 95. viso prius donationis instrumento, in fi. Ang. Aret. in §. aliæ, col. vlt. Instit. de donat. & iterũ in §. in personam, col. 7. versic. secundò & principaliter. Instit. de actio. & Socin. cons. 65. circa primam quæstionem, col. 5. versi. item videtur fuisse facta. & cons. seq. col. 2. lib. 1. & Bath. in tub. de dona. vbi ad hoc dicit sing. gl. in d. l. Aquilius, & cons. 111. illud adfetam, col. 4. lib. 2. & cons. 26. sapienter scripsit, col. pe. eod. lib. 2. & d. cons. 2. in prin. lib. 3. & cons. 41. Deum inuocent, col. 6. eod. libr. 3. & cons. 51. elementissimum Deum, col. vltim. lib. 4. & & Phil. Corn. cons. 194. videtur in præsenti consultatione, col. 1. lib. 3. & Alexand. cons. 30. ponderatis his, col. 2. lib. 3. Franc. Aret. in l. Iulianus. §. 1. col. 3. ff. de verbo. oblig. & Guil. Pap. q. 95. dubitabatur, & cons. 34. nobilis Cathatina, col. 2. versi. & si dicatur. & Fottu. Gatt. in l. iutisgentium. §. quinimo, col. 32. versi. prætetea adde. ff. de pact. Ias. cons. 149 circa primum consultationis articulum, col. 2. versi. nec obst. si diceretur, lib. 4. & Claud. Seyssel. in d. l. ex hoc inre. col. 2. in 2. effectu de iustit. & iure.

48 XXVIII. Licèt donationes quodam respectu sint stricti iuris, vt cæteri contractus, l. quicquid. ff. de verb. oblig. tamet si aliàs latissimè sint interpretãdæ, per c. eũ dilecti, extra de donat. tamen quæ ob remunetationẽ fiunt, latiùs præterea interpretari debẽt, vt tradit Phil. Dec. cons. 468. superiori anno, col. 3. nu. 14. & iterũ cons. 498. viso casu proposito, col. 2. nu. 11. versi. 2eedit, & vtobiq; per not. per Alex. in l. 3. in ptin. col. 1. versi. secũdò limita. ff. quod quisq; iur. Et hoc quoque ante hos tenuit Paul. cõs. 30. videtur primò, col. 2. vers. quintò & vlt. col. 2. li. 2. & ita quidẽ vt poti⁹ præsumatur realis & trasmissibilis ad hæredes, quàm personalis, vt pulchrè respõdit Pet. Aneb. cõs. 327. discutrit materia, col. 2. versi. 3. debet attendi. Nam & Bal. cons. 409. quod dictus ad fi. lib. 5. dicit quòd quæ bene merentibus conceduntur, efficacius concedantur, per l. 3. §. hi quoque. ff. de senatusc. Sylla. & l. 1. §. 1. ff. de instit. & iur. & ibi Guell. Cu. de quo etiam vide quæ dicemus infrà nu. 85. & ego.

§. sancasomprehendunt etiam forenses propter benemerita.

49. XXIX. Quod præcedenti congruit, licèt aliàs statuta non comprehendant forenses, sed tantum ciues, & eos quidem habiles: comprehendunt tamen forenses, & aliàs inhabiles, propter benemerita. Verbi gratia, si ex statuto forenses non possunt acquirere bona, possunt tamen ex causa bene meriti, vt si fiat statutum quòd quicunque dederale castrum, habeat talem possessionem, forensis idipsum faciẽs acquirit eã possessionẽ, licet aliàs incapax. Bar. in d. l. 3. §. hi quoq; quem legit cum §. verùm, & ibi quoq; Bal. ff. de S. C. Sylla. & dicit præterea ipse Bal. quòd alias incapaces beneficiorum suæ ciuitatis, ipsum quoque primum accipere debent.

50 XXX. Licet aliàs in dubio nõ præsumatur donatio per l. cũ de indebitu. ff. de proba. cũ multis simul, & concord. à me citatis postea in cad. glo. nu. 206. incip. in dubio autem, tamen merita præcedẽtia faciũt, nõ tãtùm simpliciter præsumi donationẽ, sed vt actꝰ gestus aliàs dubius præsumatur donatio, per tex. not. in d. l. si verò non remunerandi. §. idem Papin. & ibi gl. Bart. nal. & alij. & gl. in l. vtrùm. ff. de donat. inter vir. & vxo. & in l. quæ dutis, & ibi nal. ff. solu. matr. & Bal. in l. 2. col. 1. & iterum in l. generaliter, in 4. oppo. C. de non nu. pec & in l. 2. in 1. q C. de iure dot. & in l. 1. col. 3. versi. quæro circa hoc. C. de conscr. & in l. 2. §. creditum, in 1. oppo. ff. si cert. pet. & in Cũ quid. col. 2. & iterum col. vlt. ff. co. iur. vbi & ad hoc allegat l. si. restanẽto. §. 1. ff. de fideiuss. & in c. si cautio, col. 1. de fide instr. & idem Bal. cons. 298. hæc materia, in fin. lib. 1. & cons. 65. incip. si vnus ex fratribus, in fin. lib. 5. & Rom. in repet. d. l. si verò. §. de viro, in 18. falle. ff. sol. mat. & cons. 146. incip. ista quæstio, col. vltim. & Ang. in d. l. sed & si lege. §. consuluit, in fi. ff. de petit. hære. & Paul. Cast. in l. traditionibus. C. de pact. Firmia. in tract. de episcopo, in 4. parte, lib. 4. in 61. quæst. in fin. Alex. & Ias. in d. l. si diuortio. ff. de verb. oblig. Corn. cons. 1. in hac consultatione, col. 2. versi. & licèt aliàs, lib. 1. & cons. 219. licèt videatur, colũ. vltim. lib. 1. & d. cons. 114. col. 1. lib. 3. Ias. in d. l. ex hoc iure, in quinto effectu, vbi ad hoc dicit sing. text. in d. l. si verò non remunerandi. §. idem Papinian⁹ & ibi Claud. Aquen. col. 11. in quinto effectu, & idẽ Ias. in d. §. libertus, in quarto effectu, & ibi ante eum Soein. ad fin. & Hiero. Grat. cons. 94. in causa excellentissimi colum. vltima; num. 17. lib. 1. vbi dicit, quòd asserens contrarium debet liquidissimè probare.

Merita faciunt præsumi remissionem iniuriæ præcedentes.

51 XXXI. Qui à præcedenti non admodum distat, quod etiam merita faciunt præsumi remissionẽ iniuriæ præcedentis, per l. in ipsius. C. famil. hercisc. vbi ex hoc not. Bald. quod si inimici sibi faciunt inuicem grata seruitia, præsumitur remissa iniuria. Et bene facit quod voluit ipse Bald. in l. liberi. C. de inoffi. testa. quòd si filius commisit causam ingratitudinis, gratitudo & merita postea secuta tollunt ingratitudinem præcedẽtem: quod & tradit per recentiores in l. 1. ff. sol. mat. & in l. fratres. c. de inoffi. testa. Et hunc casum ponit. Ias. in 4. l. ex hoc iure, in 11. effectu. & iterum in 19. nam hunc duplicat, & in d. §. libertus, in 11. effectu.

Rescriptum præsumitur concessum ad postulationẽ partis, nisi præcesserint merita.

52 XXXII. Licèt indubio præsumatur rescriptũ eõcessum ad postulationem partis, non motu proprio, cap. si motu, de præb. lib. 6. & 1801. Batt. & alij in l. si quis iniquum, in prin. ff. quod quisque iur. cũ cõcord. ibi adductis a recentioribus. Fallit tamen cùm præcesserunt merita illius, cui rescriptũ concessum est: nam ob ea præsumitur fuisse cõcessum motu proprio cõcedentis, vt voluit Guilielmus Cum. in d. l. si quis iniquum. §. si procurator, arg. d. l. si verò non remunerandi. §. idẽ Papin. ff. mandat. & sequitur Albet. in l. 1. in princ. in 5. oppo. ff. eod. quod quisque iur. Alexand: qui dicit menti tenendum, Soci. qui dicit not. & Ias. in d. l. si quis iniquum, in prin. ille col. 1. in 1. limit. alter col. itẽ 1. in 1. limit. hic col. 2. in 2. limit. Phil. Dec. col. 2. in 2. itẽ limit. & ipse Iason in d. l. ex hoc iure, in 4. effectu, & ibi Clau. Aquens. col. pen in 8. effectu, & idẽ Ias. in d. §. libertus, in 3. effectu, & Lud. Gozad. cons. 26. in causa illustrissimorum, col. 3. nu. 17. dum citat Alex. in d. l. 3. quod quisque iur. Et bene facit quod dicit Bald. in l. quod fauore, in 2. oppos. post Iacob. But. C. de legib. quod rescriptum motu proprio concessum, præsumitur concessum ob merituin. Et quod scribit idem Bal. cons. 483. visa immunitate, circa medium. lib. 2.

53. XXXIII.

Mentis mortis facta in donatione fuit præſumi donationem cauſamortis, niſi merita donatarij præceſſerint.

53 XXXIII. qui & non multum abeſt à ſuperioribus, licèt aliàs cùm in donatione ſit mẽtio mortis, vt ſi dono tibi poſt mortem meam, in dubio præſumatur donatio cauſa mortis, ſecundũ Bar. in l. vlt. col. 3. verſ. tertiò quæro, & ibi quoque recẽtiores. C. de pact. per l. Seia. ff. de dote præleg. & l. Seia, & l. vbi mortis. ff. de donat. cauſa mort. Tamen ſi merita donatarij præceſſerint, præſumetur potiùs donatio inter viuos, vt ita ſit efficacior, vt not. voluit Bald. in l. ſi mortis, ante medium. C. ad legem Fal per not. in d. l. quæ dotis. ff. ſol. mat. vbi Alex. col. 4. & 5. adſcribit 8. limitationes ad eam regulam, qua diximus donationem in qua ſit mentio mortis, præſumi factã cauſa mortis. Sed hanc tamen prætermiſit, non minus illis omnibus, ſi non magis notandum.

54. XXXIIII. Licèt cùm quid donatur officiali, aut prælato, legato, aut alteti, dubitetur an id ſit donatum contemplatione ſacerdotij vel muneris, an verò perſonæ, de quo per glo. & docto. in l. qui proprio. §. procuratori. ff. de procu. & in l. ſi verò. §. item quicquid. ff. ſol. mat. & Cano. requiſiti, extra de teſta. cum ſimi. Tamen reiectis omnibus aliis cauſis & diſtinctionibus, ſi donatum ſit officiali aut prælato benemerito de donãte, id ſemper præſumatur donatũ fauore & reſpectu perſonæ, nõ officij ſiue ſacerdotij, vt ſing. reſpondit Bald. conſ. 194. præmiſſis verbis, col. 1. in fi. lib. 2. per not. in d. auth. vnde ſi parẽs. C. de inof. teſta. & d. l. ſi donatione. C. de col. & idem voluit Albe. in l. 1. col. 1. verſ. ſed an relictum, ibi, idem ſi ſuus. C. de ſacroſ. eccl. & Soc. in l. 2. col. 3. verſ. circa tertiam. ff. de teb. dub. & vide inſtã nũ. 74.

Priuilegia ſuapte natura perſonalia

55 XXXV. Licèt in multis caſibus ſit dubium an appellatione filiorum contineantur nepotes, de quo latè diximus in noſtro tract. primige. in q. 40. no. 54. incip. 15. ratio, & 3. ſeq. & iterum nu. 155. incip. 23. licèt aliàs, præſertim verò in priuilegijs quæ ſuapte natura ſolent eſſe perſonalia, vt not. in l. priuilegia quidem, & in l. in omnibus cauſis. ff. de regu. iur. & in c. priuilegium, eo. tit. lib. 6. Et quæ itẽ aliàs

Et ſtrictè interpretanda.

ſunt ſtrictè interpretanda, Bart. in l. vlt. col. 2. ff. de conſtit. prin. & in l. 1. ad fi. C. de iur. & facti. igno. Pan. in c. olim. in fi. extra de verb. ſignifi. Tamen ſi fuerit

Niſi agatur de remuneratione.

conceſſum priuilegium cuipiam & eius filijs ob ipſius merita, haud dubiè intelligitur de nepotibus. Ita enim ſing. voluit Bal. conſ. 303. ad euidentiam præmittendum eſt, quòd appellatione, col. 2. verſ. item iſta interpretatio, lib. 2. Nam & aliàs cùm agitur de remuneratione, debet fieri lata interpretatio, vt dicemus infrà, nu. 85. & ego huic.

Stipulatio ſine cauſa non valet. Niſi merita præceſſerint.

56 XXXVI. Licèt ſtipulatio ſine cauſa non valeat, aut certè illi obſtet exceptio l. 2. §. circa. ff. de excep. dol. Tamen ſi ſint merita præcedentia, valet, vt voluit Bal. in d. l. generaliter. in 4. oppo. C. de nõ nu. pec. & in l. & ſi inutiliter, quæ eſt 2. ad fi. C. de fidei com. & Fel. in c. ſi cautio, col. 5. verſ. fallit 14. & iterũ verſ. fallit vltimo, extrà de fide inſtrũ. Iaſ. nullã Bar. nec Fel. mentionem faciens in d. l. ex hoc iure, in 7. effectu. & ibi Clau. Aquen. col. pen. in 9. effectu. & idem Iaſ. in d. l. libertus, in 10. effectu. & Lance. Gal. in rub. ff. de verb. obl. col. 36. verſ. item iſta obligatio. & Futtu. Gattia. in l. iuriſgentium. §. quinimo, col. 34. verſ. ego verò de tab. ff. de pactis.

Iudices à ſubditis non poſſunt munera accipere, niſi ex cauſa remunerationis.

57 XXXVII. Depromitur ex text. memorabili in d. l. Aquilius. ff. de donat. Ex quo no. Bar. ibi, in 3. oppo. poſt glo. 2. quòd licet iudices non poſſint à ſubditis munera accipere, per d. l. 1. §. prouincias. C. de contra iudi. poſſunt tamen ex cauſa remunerationis. Quod & ſequitur Rom. ibi, poſt. prine. qui id reputat. ſing. & Iaſ. in l. in principalibus, col. 4. in 6. limitatione & ibi quoque Phil. Dec. col. vlt. in 4. falleot. ff. fi. cer. pet. & Paris de pute. in tract. ſyndi. in verb. contrahere. §. officiales. in fi. Quanquam conſtat tum cenſuit Alcia. ibi paulò ante fin. & lib. *parad.* 2. c. 49. Nam vt is dicit & quidem verißimè, d. l. Aquilius. non de prætore loquitur, ſed de Nicoſtrato ipſius præceptore, aut rhetore eius meminit Suidas. Et lex id prohibens generalis eſt, fictéque facilè fraos ei. l. ſi illam priorem opinio. admittetemus.

58 XXXVIII. Licèt donans habeat beneficiũ ne cõueniatur vltra quam facere poſſit, l. inter eos. §. is quoque. ff. de re iudic. cum ſimi. fallit tamen in donatione remuneratoria, vt pulchrè voluit Ang. in l. ſed hoc ita, quã legit cum l. non tantũ. ff. de re iudic. quod dictum ſequitur Alex. in l. ſunt qui in id. co. tit. & in ea l. non tantum. col. vlt. & iterum pro elegãti reaſſumit Ro. d. conſ. 26. col. 2. verſ. tertiò quia licet donaos & ſequitur etiam idem Rom. in l. ſi pater. §. vlt. ff. de dona. & Ioã. Plate. in §. ſed & ſi. col. vlt. Inſti. de actio. & Barb. in d. tub. de dona. vbi id elegans dicit, & in tract. de præſtant. Car. in 3. q. 1. pattis, col. 6. vbi id dicit not. & d. conſ. 28. col. 1. lib. 3. & d. conſ. 41. col. 6. eod. lib. 3. Iaſ. in d. l. ex hoc iure, in 7. effectu & ibi Claud. Aquen. col. pe. in 7. effectu. ff. de iuſt. & iur. & idem Iaſ. in d l. ſi non ſortem. §. libertus, in 17. effectu. ff. de cond. indeb. & in l. inter eos. col. 1. verſ. limita. not. cũ ſeq. ff. de re iudi. Io. Lup. in d. Rub. de donat. inter vir. & vxo. §. 30. col. 2. Et vide quæ dicam infra hac eadem gl. nu. 144. nec etiam legem.

Donãs tenetur de euictione ex cauſa remuneratoria.

59 XXXIX. Licèt donans quãdo incipit à traditione, nõ teneatur de euictione. l. Ariſt. §. vlt. & ibi gl. & Bar. ff. de dona. ſecus tamẽ ſi donauerit cauſa remunerationis, vt per text. in l. idémque. §. vlt. & l. ſeq. & l. ſi verò non remunerandi, in priuc. ff. mãda. voluit ipſe narr. poſt Rayn. & Iac. Aret. in l. Iulian⁹. §. qui fundum, & ibi etiam Albe. col. vlt. Alex. Frã. Aretin. qui ex hoc dicit ſing. limitati d. l. Ariſto. Per. Beſu. & Iaſ. ff. de verb. obl. & idem Bar. in l. idémq; §. vlt. cum l. ſeq. per illum text. ff. mand. & Alex. cõſ. 47. cuius eſt initium, viſis inſtrumẽtis diuiſionis. col. 2. verſ. confirmantur prædicta, lib. 3. Arg. Aret. in §. in perſonam, col. 7. verſ. ſecũdò & principaliter, Inſtit. de actio, & Iaſ. in d. l. ex hoc iure, in 18. effectu, & in d. §. libertus, in 17. effectu, & conſ. 34. ad mortua, col. vlt. lib. 1. & Ant. Rubeus cõſ. 95. viſo & diligenter cõſiderato inſtrumẽto, col vlt. vbi & alios allegat qui hoc non dicũt. Tu tamen hic vide Phil. Dec. tenentem contrarium in l. ſi donatione, col. 7. verſ. poſtremò ad ſupradicta. C. de collat.

Fideiuſſor cauſa remunerandi à creditore liberatur.

60 XL. Colligitur ex l. idémque. §. vlt. cum l. ſeq. & iterum prin. l. ſeq. ff. manda. vbi ſi creditor fideiuſſori acceptum tulerit cauſa eum remunerandi, poterit ipſe fideiuſſor agere mandati aduerſus debitorem, ſecus ſi ſimpliciter & non remunerandi cauſa credito, fideiuſſuri remiſerit. Nam & ita per eum tex. voluit Bal. in l. vlt. col. 3. verſ. pone aliquis. C. de fructib. & lit. expenſ. Ex quo patet quòd merita præcedentia faciunt competere actionem, quæ aliàs nun cõpeteret. & hunc ponit Iaſ. in d. l. ex hoc iure, in 10. effectu. & in d. §. libertus. in 12. effectu.

Fructus rei pignoratæ cõputantur in ſortem.

61 XLI. Licet fructus rei pignoratæ computentur in ſortem. l. 1. & 2. C. de pign. & l. 1. C. de diſtract. pign. c. 1. & 2. & c. conqueſtus, extrà de vſur. Tamẽ obligatio iſta antidoralis facit, vt in quodam caſu non computentur, videlicet cùm dominus à ſuo vaſallo fundum accepit in pignus, abſtinens interim ab eius ſeruitio, per c. 1. extra de feud. Quod licèt loquatur in eccleſia, tamen trahitur per Docto. ad alios dominos, hmuſque tationem reddit Imo. ibi col. 2. verſ. vnde alij dixerunt & quintò. Quoniã vaſallus præterid quod obligatur domino ſecundùm conſuetudines, & illis deficientibus ex iure ſcripto

in c.1.tit.de forma fideli. Certè etiã obligatur ãd antidota, per d.l.ſed & ſi lege.§.conſuluit.ff.de pet.hæred. Taoquam ſentiat Imo.illos fructus eſſe veluti in cõpenſationẽ remunerationẽque illius obligationis, nec ob id cenſeri vſurã. Tu tamen ſuper intellectu illius c.1.de feu.præterDoct.ibi,vide & gl.in c.cõqueſtus,in verbo,de feudo,in prin.extra de vſuris. Mart. Laud. & Card.Alex.cui cuio Imo.conuenit in cap. 1. §.item ſi delator,vterque col.1.tit.quæ fuit ptr. cauſa benefi. amit. & Ro. ſing. 327. creditor compatat.

Vſuræ niſi ſunt prohibitæ cauſa remunerationis.

61. XLII. Qui præcedenti proximè accedit,licèt aliàs vſuræ ſint prohibitæ,vt no.per Legi,in l.1.C.de ſũma Trinitate,& per Cano.per totũ tit. extra de vſuris. Puſſunt tamen & aliàs permitti & exigi cauſa remunerationis, cũ videlicet creditor ſe propter illas oneranit ad aliquid æqoale faciendum, vt lenrit.gl. not. in l. petens, in gl.magna verſ. ſed quid ſi vt aliquid, ibi, ſed &ſi daret vſuras, & ibi clariùs Sal. col. 11. in 4. q. in fi. & Iaſ. col. aotepen. verſ. 3. nota. & Phil. Dec. col.6. verſ. & nor.glu. hic. C.de pact.

Pater poteſt vni benemerito ex liberis feudũ relinquere.

63. XLIII. Licet ex multorũ ſententia patet non poſſit vni ex liberis feudũ relinquere,ſi credimus Andreæ Iſern. in c.1.tit.an agna.& io e.1. & ibi quoque Bald.tit.de alien.feu.Oldr.conſ.137.perlectis, in primo dubio,Bart.in l.iuriſiurandi.§.ſi liberi,col.2. ff.de ope.libe.cum moltis concordãt,à me adductis in tractatu Retractuũ, tit.1.§.11.gl.5.nu.22.ſunt qui cõtra. Tamen id nõnulli intelligũt,niſi pater filio benemerito reliquerit,arg.d.l.viuus,ff. ſi quid in fraud. patr. & l. ſi Ruffin⁹.C. de teſta. milit. vt videre licet apud Balin c. 1.col.3.verſ. quæro vtrùm pater, tit.de prohib. feud. alie.per Feder. vbi videbis an id ſit verum.

Gabella ex donatione remuneratoria non debetur.

64. XLIIII. Si ſtatuto cautum fuerit, vt ex donatione debeatur gabella, cniuſmodi ſunt plutima ſtatuta apud Italos, ea certè non debebitur ex donatione remuneratoria, & intrepidè licèt nullo alio antiquiore, ſi non me fallit memoria, præeunte aſſitmauit Barth. Firmia. in tract. quem ꝓtiuatim de gabellis edidit, in 3. par. 8. partis principalis, in 34. q. quem non veteor etiam ſolum ſequi.

Donatio ob benemerita abſenti facta ſine epiſtola aut nuncio.

65. XLV. Licèt donatio abſẽti fieri non poſſit ſine epiſtola aut nuncio,vt eſt tex.expreſſus in l.abſẽti.ff. de donatio. Ac ne eccleſiaquidẽ aut alteri pio locu,vt nn.gl.in l.illud,in verbo.alia cauſa,in fi. C. de ſacroſ. eccl. cum aliis concor. à me collectis in tractatu priuilegiorũ cauſæ piæ,vbi tamẽ videbis alios contrarium tenentes. Sed hæc poſterior opin. haud dubiè vincit, cùm ſit donatio ob benemerita, vt per Alber. in l. ambitioſa, nu. 3. ff. de decret. ab ordin. fac.

Alij obligationis antidoralis effectus.

66. Cæterùm alios effectus obligationis antidoralis collegit Ang. in d. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. & Barb. in c. cum in officijs, extra de teſta, & latiſſimè omniom Iaſ. rum in d. l. ex hoc iure, tum in d. §. libertus. & Phil. Dec. in c.ad noſtram, col. vlt. extra de prob. & Lancel.Galio.in d. rubr. ff. de verbo. obl. quo loco nupet citauimus, & ante hos gl. in c. cùm eſſent. in verbo, promiſerat, & ibi omnes Doc. præſertim Io. Ana. & Fely. extra de vſur.& Inno. & Ant.in c.tuam,extra de æta.& qualit.& Io.& Ana. in cap. conſuluit,col. vlt.verſ. adde prædictis,extra de vſur. Sed quoniam illi nihil ſpeciale habent, ꝓindéque & nihil ad id, de quo tractauimus,pertinent: ideò eos de induſtria prætermiſimus, quod iam proteſtati ſumus. Sed illis tamen potes addere tex. 10 l. generaliter.§. quis ergo ſtatuet. ff.de fideic. liber.ibi, aut meritis cuiuſqoe allegatis arbitrari eos oporret.

Obligatio antidoralis etiam brutis animalibus communis.

67 Illud non omiſerim, hanc, quam vocamus obligationem antidoralem, non ſolis hominibus conuenire, ſed & brutis animalibus, vt ſentit gl. in d. l. ſed & ſi lege. §. cõſulnit. ff. de petit.hæred. cùm dicit quòd ad hoc mouetur omnis creatura, & ibi etiam Bal. qui dicit id procedere ex generali inſtinctu naturæ.& Bar.in d.l.ex hoc iure,col.3.verſ oppo, iterum, & ibi clariſſimè Alb. col.3. nu.16.Iaſ.col. 10, verſ. ſecunda principalis. & Claud. Aquen. col. 14. verſ. item inquantum. & Nic.Neapo.in §. 1.Inſtit.de oblig. & Lancel, Galio. in d.tub.de verb.obl.vbi ſuprà. Quanquam Soc. ibi col. 1. ſentit cõtrarium.Sed priori ſententiæ adſtipulatur, quod à Gellio relatum eſt lib. 5. noctium Atti. c. 15.ex autoritate Appionis Polyhiſtoris lib. Aegyptiacorum 5. de leooe qui Androdo ad beſtias damnato gratiam beneficij longo poſt rempore retulit. quod etiam tetulit Aelianus lib. 2. hiſtoriæ anima. vbi illum Androclem vocat. Quòdque Plio. tradit lib.8.cap.16.de alio leone, & Hchia de Samio, & c. ſeq. de Paothera ex Demetrio Phyſico, & de Dracone, & Thoaote, & Demoerito, & de alio Dracone, & Pindo Macedoois illius filio, qui nomen ei tegno dedit. Aelianus libro animalium nono. Quod item de Elephanto & Indo qoopiam tradit ipſe Aelianos libro primo eiuſdem operis. Et de Delphino (vt de piſcibus quoque loquar) & Cærono Pario refert idem ſcriptor, lib. quoque eiuſdem titu. 10, Et de aquila & agricola idem lib. 14. ex autoritate Gratis Pergameni, & Steſichori Poetæ. Et generalitet de cæteris beluis in eodem lib. qno loco differit de accipitribus, item & de ciconia priuatim, & Heraclide Tatentina muliere, lib. 15. Et quod ſcribit Pet. Anc. in regula poſſeſſor, col. 2. verſ. eſt & alia naturalis, de reg. iur. lib. 6. id procedere ex naturali ratione.

Reſtrictio donationis remuneratoriæ

68. Sed tamen ne quis etret, id ſcire debemus, non omnia nobis licere permittiuè propter iſta benemerita iam propè ſuperfluenter prædicata, vt apertè probatur ex l. ſemper. ff. qui & à quib.vbi ſemper in fraudem creditorum libertas datur ab eo qui ſcit ſe ſoluendo non eſſe,quamuis bene mereoti hoc dediſſet. & l. viuus libertus. ff. ſi quid in frau. patro, vbi liberrus oec benè quidem merentibus amicis legare poreſt, quò patruni partem minuat, quamuis id donare poſſit, de cuius tamen intellectu vide Bal. in l. 2. in 4. oppo.C.de inof. donat. Vtq; etiã probatur ex l. ſi quidem,& ibi Pet. Cy. Bal. Salyc.& alij.C. de actio. & obligat.vbi mandatum etiã cauſa remunerationis factum finitor morte vt cæteta mandata, & ex d. l. ſi non ſortem. §. libertis: & ibi Bar. col.2.ff.de condict.indeb. vbi obligatio antidoralis non eſt ſatis efficax ad impediendum repetitionem rei indebitæ ſolutæ. quod & voluit gl. in d. l. ex hoc iure,in verbo,obligationes,ad fi. ff. de inſt. & iure, atque etiam ex dictis Bar. in l. iuriſgentium, §. quinimo. ff. de pact. cùm loquitur d. l.ſi quis argentum. C. de donatio. De quo tamen vide Rapha. Fulg. in d.§. quinimo, & Imo. in l. ex ædibos.ff. de donar. Alex. conſ. 114. perſpectis his quæ narrãtur, col. 2. verſ. nec obſtat quod not. lib. 6. Sed & illud quòd diximus, ſatis patet ex not. per eundem Bal. in l. ſtipulatio iſta, § alteri,in 2.oppo.ff. de verb. obl, & Bal.in l.quod dictum,in addit. per illum tex. ff. de pact. & in l. filius f. in 2.lect.poſt prin.ff.de dol.mal. & Ang. in l. quod dictũ.ff.de pact.& in §. 1. in auth. de noo elig. ſecun.nub.& Iaſ.in d.l.ex hoc iure, col. pen. verſ. adde quòd obligatio antidoralis. & Phil. Dec. in d. c. ad noſtram, vbi ſupra de ꝓbat. Vt tamen non illud ſpeciatim omittamus, intereſſe remunerationis,vt more Græcorum loquar, non ſufficere, vt quis pro alio adſtipulati poſſit. gl. oot, in l.ſi tibi §. ſi pactus. ff. de pact.& tex,in l.quud dictũ, & ibi Bal. in lect. antiq. Ang.Fulg.& recent. ff. eo.& Iaſ. in l. huiuſmodi, col. pen. verſ. ſed aduerte. ff. de leg. 1. Nempe quòd caſus priuilegiati ſemper comprehendantur in generalibus legibus & ſtatutis,

niſi

niſi in caſibus, de quibus loquuntur, ſperiantur ſpecialiter priuilegiati, vt dixim' ſuprà in prin. nu. 118. & hæc quidem, & latiùs in tractatu Rerractuũ, tit. 1. §. 1. gl. 14. in verbo, *ou equipolẽt à vente*, nu. 96. ego verò.

Redit ad principale ſuſtentum.

69 Sed vereor, ne immodicus fuerim in huiuſmodi remunerationis commendatione, quanquã res eſt adeo cõmẽdabilis, vt modum vix capere poſſit. Tamen vt veluti longo poſt limnio ad id redeamus quod principaliter tractam'. Cũ huiuſmodi donatio remuneratoria non ſit pura, ſimplex, gratuita, ſitque adeo fauorabilis, vt ei multa contra omnes regulas iuris ſint conceſſa, ſit & denique l. noſtra exhorbitãs ab ipſis communibus regulis iuris: nil mirum videri debet, ſi ea loquẽs quidem ſimpliciter de donatione, non habeat locum in huiuſmodi de donatione remuneratoria. Et id certè eſt, quod tã multis ſuprà probauimus. Verùm antequam aliò pergamus, id multis modis minimè contemnendis declarabimus.

Quid ſi in donatione verè remuneratoria nihil ſit dictũ de merit is

70 Prima igitur declaratio hæc eſt, vt videlicet procedat quod diximus, donationem remuneratoriam non reuocari ex hac lege, etiam ſi in donatione non fuerit dictum eam fuiſſe factam ob merita. Satis eſt enim merita ipſa interceſſiſſe, vt cenſeatur donatiu facta eorum contemplatione, & ita non reuocetur ob filios poſtea ſuſceptos, vt expreſsè voluit in noſtro caſu Soc. conſ. 147. viſa facti contingentia, col. 7. lib. 1. arg. l. ſi non remunerandi. §. inde Papinianus. ff. mandа.

Donatio an præſumatur facta ob merita præcedentia, ſi dictum non ſit.

71 Et genetale eſt, vt præſumatur donario facta propter benemerita præcedentia, etiam ſi id dictum, expreſſúmve non fuerit, atque etiam in prohibitis, modò ea probentur, vt voluit gl. loquens de donatione inter patrem & filium famil. quam ſequuntur Bar. & omnes, præſertim Alex. col. 2. in l. ſi donatione. C. de collatio. & idẽ Bar. in l. ſi tibi decem. §. ſi pactus, col. 1. verſ. qualiter cognoſ. & ibi recentiores. ff. de pactis, & idem Bar. in l. 1. §. nec Caſtrenſe, col. pe. verſ. & hic eſt aduertendum. ff. de collatio. bonor. & in tractatu de duobus fratrib. in pe. quæſt. Sign. cõſ. 186. in themate præſentibus allegato. Bal. in l. & ſi mortis, verſ. quæro nunquid. C. ad legem Fal. & in l. 1. col. 3. verſ. circa hoc. C. de conſeſ. & in l. cùm virum, col. 3. verſ. ſed nunquid præſumitur. C. de fideicom. & conſ. 198. hæc materia, in fi. lib. 1. & in ſua margarita, in verbo, donatio, col. 3. & Nicol. Neap. in l. turor. §. quæ tutoribus. ff. de excuſat. tuto. Per. Iaco. tit. de integ. reſt. vt poſſit agi reſciſſoria perſo. act. char. pe. verſ. item dicitur donatio. Socin. in l. ſi non ſortem. §. libertus, ad tit. ff. de condic. indeb. Iaſ. io d. l. ex hoc inte, in 2. effectu obligationis antidotalis, ff. de iuſti. & iure, & conſ. 154. in cauſa mota, col. pe. verſ. non obſtat dum dicitur lib. 2. Fort. Gar. in l. intelligentium. §. qui iure, col. 34. verſ. ego verò de tali. ff. de pactis.

De cadẽre.

72 Licet contrarium videatur voluiſſe Bald. ſibi contrarius in auth. ex teſtamẽto, col. 1. C de collat. & apertiùs in d. §. quæ tutoribus, in prin. & in l. vlt. col. 2. verſ. oportet tamen. C. de vſucap. pro donat. & in l. ſi tibi decem. §. ſi. quis, col. 1. ff. de pact. & conſ. 66. dicta inſtitutio, col. 1. lib. 1. quod repetitur omiſſa mutio. in conſ. 406. caſus talis eſt, quidã, magiſter, lib. 3. dũ dicit, quòd licèt ſpurius aut nepos ex eo non poſſit inſtitui hæres tanquam filius aut nepos ex ſententia multorum, vt not. in l. vlt. C. de nat. lib. pnteſt tamen vt extraneus, vt quia meritus eſt, arg. not. in auth. vnde ſi patens. C. de inof teſta. Verùm in dubio affectio naturalis inducit præſumptionem. quòd vt filius aut nepos fuit inſtitutus. Et in hac quoque opi. vt ſcilicet non propter benemerita, ſed ob affectionem ſanguinis videatur donatio fuiſſe facta, voluit Ro. ſing. 648. incip. donatũ cõſanguineo. Pau. Caſt. cũſ. 345. circa bona, col. 2. verſ. ſecũdo viderut obſtare, lib. 1. & conſ. 371. præmittẽdũ eſt ad euidentiã, col. vlt. eo. lib. 1. & conſ 432. cùm ſtatutũ, col. 1. eo. lib. 1. & Soc. cõſ. 91. viſa & diligẽter põderata, col. pẽ. lib. 1. & Phil. Dec. in c. quoniã abbas, col. pe. extra de off. de leg. & in l. à patre, in fi. C. de collat.

73 Et facit quod voluerunt ſmo. Raph. Co. Pau. Caſt. Fran. Aret. Pet. Beſu. & Iaſ. in l. quod dicitur. ff. de verb. obl. quòd ſi pater ſtipulatur filio, & exprimit id facere ob merita ipſius, tamen cenſetur id feciſſe magis ob filiationem, quàm ob merita, & ita videtur ſtipulatus fuiſſe filio tanquam filio, & non tanquam extraneo ſiue benemerito. ideòque valet huiuſmodi ſtipulatio: quod & idem tenent Bal. Rap. Fulg. & Iaſ. in d. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus. ff. de pact. facit item quod poſt alios multos reſpondit Phil. Dec. conſ. 120. cuius ſuprаſcriptio incipit, presbyter, col. vlt. quòd id quod relinquitur cõſanguineo pauperi, magis cenſetur relictum ob conſanguinitatem, quàm ob paupertatem, ideòque in dubio non cenſebitur relictum in piam cauſam.

Donatio facta filio, an cenſeatur contemplatione meritorum, an filiationis.

74 Sed ij omnes nũcupatim, quod iam diximus, loquuntur, cùm quis donat filio aut conſanguineo, tanquam ſcilicet donantem veriſimiliter plus moueat ad donandum cauſa ſanguinis, quàm meritorum, per tex. in d. l. tutor. §. quæ tutoribus. ff. de excuſ. tutor. quem ad hoc dicit ſing. Ro. d. ſing. 648. Sed ille tex. ne erres, loquitur de meritis ſequentibus, non præteritis, quæ plus habent ponderis, vt videre licet ex iis quæ dicemus infra nu. 109. quinta ac poſtrema. Sed & in idem facit tex. in l. qui habet. ff. de tut. vbi cauſa naturalis magis conſideratur quàm accidentalis & in l. Aurelius. §. Titius teſtamento. ff. de lib. leg. & in c. requiſiſti, extrà de teſtam. Nec tamen eorum opi. qui de donatione loquuntur, communiter tenetur, quoniam gl. ord. & omnes Doct. & ex iis Bal. ipſe contrarius, in d. l. ſi donatione, loquuntur expreſſim in donatione facta filio aut nepoti, ſicuti etiam Bar. in d. §. nec Caſtrenſe. & Signor. d. conſ. 186. & Bald. in dicta ſua margarita, Pet. Iac. quibus locis ſuprà citauimus. Quin & glo. in auth. licentiam, in verbo, iure cognationis. C. de epiſc. & cler. & poſt eam Sal. tradit, quòd licet cùm donans prælatus eccleſiæ ſuo conſanguineo, id videtur magis facere contemplatione conſanguinitatis, quàm eccleſiæ: id tamen non procedit ſi antè beneficia quædam accepiſſet ab ipſa eccleſia: quia tunc magis donata videtur ob illa beneficia, quàm ob conſanguinitatẽ, & ad hoc Sal. dicit illam gl. ſing. ſi uti etiam Barb. in tract. de præſtã. Card. in 3. q. 1. partis col. 3. verſ. limita hoc. Ad quod etiam vide quæ diximus ſuprà in 24. ſpeciali. Et dicit generaliter Bald. conſ. 194. præmiſſis verbis, col. 1. lib. 2. quòd potiùs præſumitur donatum ratione meritorum quam ſanguinis. Ad id autem quod de ſtipulatione patris dix mus, vide quæ ſtatim dicam in verſ. 83. incip. ſed aduerte quia hæc poſterior.

De cadẽre.

75 Et hinc quoque adde quod ſing. in ſimili voluit & cõſuluit Pau. Caſt. conſ. 5. quicumd dicatur, col. 2. verſ. videdum eſt igitur, li. 1. quod cùm paternõ poſſit donare ſpurio, niſi in cauſam alimentorum, vt no. in c. cùm haberet, extra de eo qui du. in mat. & per Bar. in l. vlt. ff. de iis quib. vt indig. cum ſimil. Certè ſi pater donaret filio ſpurio egenti alimentis, nec adiecerit cauſam alimentorum, cenſetur tamen in eam cauſam donaſſe, inſpecta ſcilicet qualitate perſonæ cui donatur, arg. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu & habit. & l. cùm hi. §. in annos. ff. de tranſact. & ita valebit donatio magis inſpecta cauſa, & qualitate donatarij, quàm ſanguinis.

Spurio non donatur niſi in cauſam alimentorum.

76 Adde item quod ſuprà latè diximus in 10. caſu ſpeciali

De cadẽre.

ſpeciali remunerationis propter merita præcedentia non tantùm præſumi donationem, ſed & actum alias dubium cenſeri ob eadem factũ. Et quod tradit Ange. in §. 1. col. 2. verſ. ſuper tex. ibi rurſus, in auth. de non elig. ſecun. nub. per illum tex. quòd ſi donans ſuccedit donatario ex teſtamento, cenſetur conſequi hæreditatem magis per viam cuiuſdam remunerationis, quàm iure ſucceſſionis. Nam præſũptio eſt quod ei donare voluit propter donationẽ in eum iam factam, per d. §. inde Papi. & etiã præſumptio noſtra eſt, vt benefacientibus benefaciamus. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ff. de petit. hære.

In qualibet donatione præſumitur merita.

77 Sed in hac declaratione illud animaduertendũ eſt, quòd in qualibet donatione præſumũtur merita, interuenſſe, tanquã ſcilicet nõ eſſet quis donaturus, niſi primũ inuitatus ac prouocat⁹ meritis præcedentibus, per l. nec adiecit, & ibi Bal. ff. pro ſocio, & l. 1. C. de anno. ciuil. lib. 11. & voluit etiã idẽ Bal. in d. l. illud, col. penũ. 4. q. C. de ſacroſ. eccl. Et tamen, vt ibi ſubdit Bal. requiritur inſinuatio. Quẽ hoc modo intelligit Ant. Cana. in tract. inſinuatio. in 45. q. videlicet quòd eũ inſtrumento donationis nulla eſt facta mẽtio meritorũ, licet præſumatur donati ob merita, tamen requiritur inſinuatio: quaſi ſcilicet ſemper requiratur inſinuatio: licet merita præceſſerint, ſi nulla eorum ſit facta mentio: & ſic etiam eadem ratione in hoc caſu eſſet loens huic l. tanquam omnis donatio ſimpliciter facta ſine mentione meritorum, pro pura & ſimplici habeatur, etiam ſi merita præceſſerint.

Auctoris ſententia.

78 Verùm ſi id ita intelligatur, ſibuertũtur omnino omnia quæ ſuprà diximus. Hæc eſt igitur mea ſentẽtia ex ſupradictis ſimul iũctis, quòd quælibet donatio præſumitur facta ob quædam merita. Vix enim quis donat non merito. Sed ſi de illis aliàs nõ appareat, ipſa donatio pro ſimplici habetur, & requirit inſinuationẽ, & in ea ſeruantur omnia iura loquẽtia de ſimplici & mera donatione: aliàs ſuperuacua eſſent ea iura, cùm reperiri non poſſit donatio ſimplex, cũ in omnibus præſumatur meritum: idque optima ratione. Nã donatio non cenſetur remuneratoria, aut ob merita facta, niſi ea ſint quæ æquipolleãt donationi, aut certè ea nõ ſint indigna, vt dicemus in ſeq. declaratione. Quĩ igitur iudicare poterimus de re prorſus ignota? Sunt autem multi adeò ingenioo animo, vt quamuis gratiam largiore cumulo remunerent. Quod aotẽ nõ appareat, perinde habẽdũ eſt, ac ſi nõ eſſet. l. duo ſunt Titij, & ibi Bal. ff. de teſta. tut. & l. 10 lege. ff. de comrah. empt. & l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. & l. cum ex pluribus. ff. de manu. teſta. & e. ſolẽnitates, le. 1. de conſect. diſt. 1. cũ ſi. Et facit quòd dicemus infra in 3. declaratione. Quod ſi de meritis præcedẽtibus apparcat, certè etiãſi de eis non fiat mentio in donatione, tamen ea præſumitur facta contemplatione eorũ, & de ea idem iudicandũ, atque ſi de eis mentio eſſet facta, vt ſuprà in prin. diximus.

An donatio propter merita reuocetur ex hac lege.

79 Secunda declaratio hæc eſt, vt donatio propter merita non reuocetur ex hac l. quatenus valent ipſa merita in eo autẽ quod excedit, erit huic l. locus, vt non obſtante voluit Corn. conſ. 194. videtur in præſenti, col. 1. lib. 3. & expreſſiùs Barb. in cap. vlt. col. vlt. extra de dona. & Soc. conſ. 215. in cauſa contra filios, col. 4. in quarto caſu, lib. 2. vbi ita dicit vidiſſe cõſoltum à Doct. Perufinis. Et idem quoque videtur voluiſſe ipſe Soc. conſ. 215. viſa prædicta col. 1. & ſeq. eo. lib. & Phil. Dec. conſ. 20. in cauſa iſtorum, col. vlt. verſ. non obſtat ſeptimum, iunctis his quæ ante dixerat, col. 2. verſ. ſeptimò quia ſi donatio. & apertiùs conſ. 366. pro declaratione, col. pe. & Steph. Bert. conſ. 135. 1hema conſultationis tale eſt, col. 2. verſ. & ſtud nõ haberet, & rurſum col. ſeq. in fi. lib. 4. Cato. Rum. conſ. 94. viſa renũtiatione, col. 9. uu. 20. lib. 1. & conſ. 60. de re quidem, col. 5. nu. 16. lib. 3. & conſ. 140. circa caſum, col. 5. nu. 7. lib. 4. & ante hos Bal. hîc in 2. lect. dum loquitur de donatione facta ob benemerita, & ea quidẽ coodigna & etiã Ang. hîc, quos tamen illi non citarũt. & hîc quoq; Fran. Rip. in 14. q. & iterũ lib. 3. reſpõ. c. 13. incip. duo ſunt, col. 2. & rurſum c. 15. licet donatio. in fi.

Donatio ob merita in eo quod excedit habetur pro re.

80 Et id quidem iure optimo, quãdo & aliàs ſemper donatio ob merita, in eo quod excedit, cenſetur mera, ſimplex, gratuita, & pura donatio, vt probat tex. in c. relatum. le. 2. ibi, iuxta ſeruitij meritum, extra de teſta. & voluit Old. conſ. 226. quidam epiſcopus, col. pe. verſ. ſecundò vbi donatio. & conſ. 339. ad habendum, 10. And. in addit. Spec. in rub. de reb. eccle. non alie. Guil. Cu. in l. illud, & ibi quoque Bal. col. pe. verſ. quartò quæro, & Sal. qui hoc apertius declarat, C. de fact. ol. eccle. idem Guil. in l. ſi tibi ff. ſi cer. pet. Bar. in d. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus ff. de pact. & in l. frater à fratre, in 6. q. & ibi Ial. & in lect. & in repet. ff. de condi indeb. & idẽ Bar. in l. ſi quis pro eo. §. 1. in fi. ff. de fideiuſ. & in auth. vnde ſi parens, & ibi etiam Bal. poſt prin. & Ial. col. 3. verſ. ſecundò intellige. C. de inof. teſt. Bal. in l. ſi pater tuus. C. qui bon. ced. poſſ. cùm dicit in hoc non eſſe conſiderandum affectionem donantis, ſed qualitatem meritorum. & conſ. 298. hæc materia, col. 2. verſ. alij dicunt, lib. 1. Ang. in l. ſed & ſi lege. §. cõſuluit ff. de petit. hæred. Ang. Imo. & Rom. in l. Aquilius. ff. de dona. vbi dicunt donationem remuneratoriam in eo quod eſt ſupra merita, requirere inſinuationem, ſi id excedat qningentos aureos. Paul. Caſt. in d. l. ſi donatione, & ibi etiam Alex. & Cor. vterque col. 2. C. de collatio. Flor. in l. quæ pater, col. 3. ff. fami. hercil. Alex. conſ. 55. ineip. conſideratis verbis, col. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 21. attentis his quæ in inſtrumento, col. 2. verſ. & ſaltem videtur, lib. 3. & conſ. 120. viſis narratis. col. 2. eo. lib. 3. Barb. in l. diuortio, col. antepen. ff. de verb. obl. & in c. per tuas, in 2. not. de donatio. & conſ. 28. à toue principium, col. 4. lib. 3. & conſ. 67. ſapienter optimus, col. 2. qui & vbique dicit de hoc eſſe gl. ſing. reſtringentem omnes leges loquentes de remuneratiooe, in c. ſi quos. 12. q. 2. quæ tamen nihil mihi ad hoc facere videtur. & Fr. Arer. conſ. 2. intellecta diligenter, col. 2. in fi. & conſ. 17. conſideratis diligentiſſime, col. 5. verſ. ſecundæ autem obiectioni. & conſ. 24. quatuor dubia. in 3. dubio, in fi. Calca. conſ. 25. Titius nobilis, col. 11. vers. & propterea ſi ſit donatio. Soc. conſ. 48. in præſenti conſultatione, col. pe. lib. 1. & conſ. 65. circa primã quæſtionem, col. 5. verſ. rem videtur fuiſſe facta, eo. lib. 1. vbi hoc reputat ſing. & iterum conſ. 91. viſa & diligenter ponderata, col. pe. verſ. ſed magis videtur, eo. lib. 1. & conſ. 215. viſa prædicta. col. 2. verſ. faciũt not. lib. 2. quod & repetitur conſ. 22. lib. 4. Cor. cõſ. 144. licet dicendum, col. 2. verſ. non tamen ſufficiunt, lib. 2. & conſ. 45. licet in hoc iudicio, col. 2. & iterũ col. vlt. lib. 4. & conſ. 289. circa primum, col. antepe. eo. lib. 4. Guid. Pap. ſing. 375. ineip. Sal. in l. illud ial. in d. l. ex hoc iure. in primo effectu. ff. de iuſti. & in. & in auth. vnde ſi patẽs, col. 3. C. de inof. teſta. Steph. Bert. cõſ. 100. viſis propoſitis, nu. 6. lib. 1. Phil. Dec. cõſ. 174. cui ſuperſcriptio ineipit, tes eccleſię, col. 1. & cõſ. 202. vt prælẽs cõſultatio, col. 4 & Alciat. in l. alienati ũ, §. donationis ff. de verb. ſign. Et optimè faciũt quæ ſuprà dixim⁹ de vẽditione facta modico pretio, nu. 2. & 3.

Merita æquipollentia donato.

81 Sed ſuper hoc iſtud eſt animadvertendum, voluiſſe Bal. in auth. ex teſtamento, col. 2. verſ. ſed contra hoc facit. C. de collatio. quòd ad hoc vt merita vel fructus dicantur æquipollere rei donatæ, vt ipſe loquitur, ſufficit quòd non ſint infra dimidium ipſius rei donatæ, iuxta l. 2. C. de reſcin. vend. Quem

ſequitur

ſequitur Rom. in ea ipſa auth. ex teſtamento, & ibi etiam Cor. col. 3. & idē Rom in d. l. ſi donatione. C. eo. & Fabia a mōte S. Sauini, dnm allegat Bal. vbi ſuprà, in tractatu de empt. & vend. in 8. q. prin. col. 3. verſ. ſecundò quæro. Quibus additur ſtipulatur quod voluit Sal. poſt dominum, vt inquit, ſuum, in l. petens, col. 7. in 4. q. in fi. C. de pact. quòd cū non ſit prohibita vſura, pro qua creditor. vice mutua tenetur æquale aliquid facere, per glo. ibi, ſufficit illud æquale eſſe vſque ad dimidiam partem æſtimationis vſuræ, per d. l. 2. C. de reſcin. vendi. & id ſequitur Alex. in quodam cōſ. incip. egregiē & copioſe, col. 2. allegatus à Iaſon. quibus locis ſtatim citabimus: quod tamen non reperi inter conſ. Alex. Et hoc valde ſing. & memoratu dignißimum dicit Iaſ. in d. l. petēs, col. antepe. verſ. 3. not. vbi & illud dictum Bal. tepurat ſing.

De eadem re. 82 Tamen vtrunque & Bal. & Sal. dictum reprehēdit ipſe Iaſ. & poſt eum Phil. Dec. in ea ipſa l. petēs, ille vbi ſuprà, hic col. 7. verſ. & no. gl. hīc, per ea quæ ſuprà diximus. id cenſeri ac eſſe gratuitū, quod excedit meritum & pretiū. Et illud quoq; Bal. dictū eadē ratione ſatpit idē Iaſ. in d. l. ex hoc iure, in primo effectu, licet illud dicat magnū & mirabile verbum. & rurſus in d. auth. vnde ſi patrēs, col. vlt. verſ. & per hoc confunditur. C. de moſſi. teſt. & in d. l. frater à fratre, char. vlt. tam in lectu. quàm in repe. ff. de condi. inde. in quibus locis illud tamen aſſerit ſing. & ante illum etiam reprehendit. Alex. multa allegans in d. l. ſi donatione, col. 4. & ibi etiā (quod iam diximus) Iaſ. col. antepen. C. de collat. & ſubobſcurè Cor. ſibi contrarius d. conſ. 289. col pen. lib. 4. & apertè Soc. d. cōſ. 91. col. pen. lib. 1. & Catel. Cor. in memor. incip. donatio facta filio. & Steph. Bart. conſ. 5. donatio, in 2. dubio. Id autem tanquam in medio reliquit Pantal. in rep. d. l. 2. C. de reſcin. vend. in 20. fallent.

De eadē re. In re dubia interpretatio potius facienda eſt vt actus valeat, quàm pereat. 85. Sed aduerte quia hæc poſterior op. quæ Bald. contradicit, poſſet haud dubie, vt reor, procedere in donationibus aliàs prohibitis; in quibus & ipſe loquitur, videlicet inter partem & filium. illic enim facilè committeretur fraus legi, ſi ſuffineret ad validitatem, vt noſtri loquuntur, donationis merita excedentis, vt quod excedit, eſſet infra dimidiā partem meritorum. Nam id eederet lucro donatarij. Et fortè in hoc exceſſu patet magis donatet ob affectionem paternam, quam propter merita. & id quidē veriſimilius eſt, vt præter eos, quos ſuprà etrauimus, in verſ. 72. incipiente licet contrarium voluit Iaſ. in d. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus, ff. de pact. vbi hoc dicit ſemper procedere, cùm aliàs actus non valeret. Nam regulariter vbi fieri poteſt duplex interpretatio, eam aceipete debemus per quam actus valet. l. quoties in ſtipulationibus. ff. de verb. obl. & c. abbate ſanè. extrà de verb. ſign. eum ſimil. Ideoq; è diuerſo gl. & Doct. in d. l. ſi donatione. C. de colla. contrariam, vt diximus in verſ. 71. incip. & genetale eſt, interpretationem ſequuntur, vt videlicet magis præſumatur pater donaſſe id facere propter merita, quàm ob filiationem: quia ibi aliàs donatio non valeret, vt pote inter patrem & filium. quod ſimiliter expendit ipſe Iaſ. in l. quod dicitur, col. 7. verſ. ſecundò quia debet capi. ff. de verb. obl. & ibi inte eum lacet ſubticeat Imo. & latius Fran. Aret. col. 5. verſ. extra gl. & nouiſſimè Io. Croſ. qui nullos horum memorat, in repe. l. frater à fratre, col 18. verſi. ſecunda difficultas, ff. de condi. inde. At cùm patet ſtipulatur filio beuemetito, cenſetur ſtipulati magis tanquam filio, quàm vt extraneo ſine merito, vt diximus in d. verſ. licet in contrarium. Nam alias non valeret ſtipulatio alteri facta. l. ſtipulatio iſta habere licet. 6. alter. ff. de verbo. oblig. Hīc autem in noſtro caſu non tutous in prohibitis, cùm liceat de iure communi donare extraneo, & huic l. & expreſſe & tacitè derogare, ex communiore noſtrorum opi. Nec aliquid eſt ob quod quis veriſimilius donauit, quàm propter merita, niſi forte donatet conſanguineo, ex iis quæ etiam ſuprà diximus. Nec ea merita ſunt ſuprà dimidiam rei donatæ. Igitur quemadmodum ſuprà in eadem gl. in verſ. 7. incip. ſed hoc tamen ſecundo loco intelligendum, diximus ex ſententia Aret. in l. 1. col. pen. C. de pact. de venditione minori pretio facta, ſi pretium non ſit infra dimidiam partem, non reuocatur venditio ex lege noſtra: nec huiuſmodi etiam donatio, ſi merita non ſunt infra dimidiam. Nihil enim inter vtrunque interest, ſcilicet inter id quod excedit pretium, & inter id quod pariter excedit merita. Imo hæc donatio remuneratoria, omnium, ni fallor, iudicio reputabitur multo fauorabilior, quàm venditio minori pretio facta, ideo cogita.

In meritor. & exceſſu qua conſideranda. 84 Illud item in hoc meritorum exceſſu conſiderandum eſt, vt ſciamus téſne donata ſupetat, an æquat merita donatarij, inſpiciendam eſſe qualitatem donantis, num diues ſit & nobilis, quē (vt eſt natura nobilium, ſi credimus c. 1. de doua.) ſolet multò maiorem referre gratiam: nam & ſi tunc donatio excedat merita, modò id non excedat quod in ea re ſolebat & debebat facere donans ex more diuitum & nobilium, non dicitur excedere merita, vt eléganter admodum & ingenuè voluit, ſubdubius tamen, Cor. conſ. 144. licet dicendū, col. 2. lib. quoque 2. ex eo tantùm motus, quod voluit Bart. in d. l. ſi tibi decem. §. ſi pactus, ff. de pact. tantùm nos debere filijs noſtris pro ſuis in nos meritis, quantùm extraneis, ſecundùm noſtram conſuetudinem, per no. in l. 1. C. pro ſocio. Et idem apertius aſſeuerantiùſque voluit idem Cor. in d. l. ſi donatione, col. 2. verſ. ex quo videtur. C. de collat. vbi tamen hoc reſtringit, dūmodo non ſit multum exceſſiua donatio vltra cōmunem multorum æſtimationē. Et hue planè extendit quod ſcribit Barb. in c. ſedes, col. 2. de reſcr. ſe ſuſtinuiſſe quandam donationē à principe factam ob merita, quæ ob id impugnabatur, quòd merita non reſponderent tantæ donationi. Nam ſatis eſt inquit, ea reſpondere liberalitati principis, quæ maior eſſe debet, quàm alterius priuati & mopis.

Tantum debemus filiis pro meritis, quantumcunque grandes. Donare à principe facile ob merita.

85 Et egō huic Corn. & Barb. ſententiæ eō magis accedo, quoniam legerim apud Seruiū antiquitatis perinſtimum, enarrantem illud Virg. lib. 1. Aeneidos.

Ac Memor ille.
Mantc Acidalia.

Tres gratia depicta. Maiores illos noſtros ſcientes tres illas gratias ita depinxiſſe, vt vna auerſa, duæ nos reſpicerent, ſic docentes profectam à nobis gratiam duplicem reuerti debere, id eſt. remunerationem largiore cumulatioréque menſura eſſe rependendam, nec ad calculos expenſorum & acceptorum reuocandam, quod & iuſſit Heſiodus Poēta vt antiquiſſimus, ita optimus, in eo lib. cui tit. eſt ἔργα, καὶ ἡμέραι, id eſt opera & dies. Huius enim illiberalis eſt ſententia, quæ aeceperis beneficia, ea tedden da.

Quæ acceperis beneficia, maximo reddenda.

Αὐτὸν τὸν μέτρον καὶ λαβὼν ἄπιθι δίδους. id eſt, Eādem menſura & melius ſi poſſis. Quod & repetut Tullius ex eo, monens lib. 1. Offi. nos imitari debere agros fertiles, qui multò plus afferūt, quàm aeceperunt. Ex quo e noſtris Guil. Cu. quem ſequitur Alex. in l. 3. in prin. ff. quod quiſque iuris, tradit quòd cùm agitur de remuneratione, late debet fieri interpretatio. & ſequitur Phil. Dec. in c. vlt. col. 2. verſ. ſed conſidetandum eſt, extra de conſtit. & eōſ. 169. conſultus, col. 1. & conſ. 193. eius ſuprascripto incipit, in ſucceſſione feudi. col. 2. verſ. & etiam in dubio. & conſ. 413. conſuluit accurtiē. col. 2. verſ. & hoc

hoc idem, & conſ. 614. in cauſa ſpadali, col. 2. & Fer. Loaz. in repet. l. filius famil. §. diu, ſol. 10. col. 2. verſ. non obſt. etiam. ff. de leg. 1. & Ludo. Gozad. conſ. 8. in hac cauſa. col. 6. nu. 28. & idem voluit Raph. Co. conſ. 162. prælatus certæ eccleſiæ, col. vlt. & faciunt quæ ſupra diximus, nu. 48. 49. 55.

Medium ſuper merita donatum eſſe titulo remunerationis.

86 Quæ quidem & ad nobiles, & ignobiles, diuites, & pauperes pertinere puto. Neq; enim in quibuſcũque illud exigerẽ, vt remuneratio eſſet ad amuſſim æqualis, vt conſeſtim quod ſupra merita eſſet, cẽſeretur donatio: ſed id tantũ, vt non nimium excederet. Nam ſi quippiã modicũ ſuperater, non propterea dicerẽ id haberi pro donatione, ſed excedere titulo remunerationis, ex is quæ nuper diximus, & dicem⁹ prætereà infrà in eadem gl. nu. 125. verũm & hoc, & iterũ nu. 137. ſed & quod. Et quòd no. in ſimili Bar. in l. vlt. col. 2. verſ. quis erit modus, ibi, & hoc niſi excedat magnam quantitatem. ff. de his quib. vt indig. & Pau. Caſt. conſ. 285. ad primum reſpondeo, in fi. lib. 2. vbi id dicit relinquẽdum arbitrio iudicis. Sed hoc tamen magis ad eos ſpectat qui abunde gratiam referre poſſunt, præſertim verò ad nobiles, quos magis decet liberalitas, vt plenè ſcripſimus & probauimus in noſtro tractatu nobilitatis, c. 37. eodémque vlt. nu. 34. nobilitatis propria, & multis ſeq.

An generalis meritorũ mentio profit ad excluſionẽ huius legis.

87 Tertia declaratio in hoc vertitur, An in hoc caſu, vt non ſit locus huic l. noſtræ, ſatis erit ad probanda merita, in donatione generaliter dictum eſſe eam fieri ob merita, ſine alia ſpeciali & expreſſa corũ declaratione. quod vt intelligas, illod primo loco ſcire nos oportet, multũ intereſſe, vtrùm ſimus in prohibitis, ſiue inter perſonas prohibitas, quæ ſcilicet ſibi donare prohibeantur an non. Primo caſu negant omnes quicquam prodeſſe generalem meritorũ mẽrionem, vt donatio dicatur facta ob merita, niſi & aliter probẽtur. quòd ſi ea ſpecialiter declarãtur, quidam tenent ſatis eſſe, nec aliam probationẽ exigi. In qua ſententia fuit Bal. in l. illud. col. pe. verſ. quartò quæro. C. de ſacroſan. eccle. & in l. ſi tibi decem. §. ſi quis, poſt princ. ff. de pact. & in l. vlt. ff. de exercit. act. & in l. ſi tibi. col. 1. ff. ſi cert. pet. & in l. ſi pater tu⁹. C. qui bon. ced. poſſ. & in l. cùm pater §. rogo. ff de leg. 2. & in c. ſciſcitatus, col. 1. & in capi. edoceri, col. 3. verſ. ſi inſtrumentũ dicit, extra de reſcrip. & in addi. Spec. tit. de dona. §. 1. verſ. quid ſi pater, & in ſua margari. in verbo, donatio, col. 3. & Ang. & Raph Cõ. in l. Aquilius. ff. de dona. Flor. in l. quæ pater. col. 3. verſ. ſed an ſufficiat. ff. famil. erciſ. & Pau. Caſt. cõſ. 345. circa bona quæ fuerũt, col. 2. verſ. tertiò videtur obſtare, lib. 1. & ſubobſcurè idem Pau. Caſt. conſ. 193. ſuper iſto pũcto, col. 3. verſ. ad ſecundam, junctis iis quæ dixerat col. 2. verſ. ſecundò videtur, lib. 2. & Guid. Pap. ſing. 375. incip. Sal. verſ. etiã quæritur. Vital. Cãb. in tractatu clauſularum, in rub. an legibus inſinuationem exigentib⁹ poſſit renuntiari, chat. vlt. laſ. conſ. 217. pro enucleando, col. 8. verſ. nonò pro iſta parte conſ. 154. in cauſa mota, col. 5. verſ. iſtud idem, eo. lib. 2. & cõſ. 227. Carolos olim, col. 8. verſ. nonò pro iſta parte, eo. lib. & conſ. 73. dubitatur, col. vlt. lib. 3.

Iuramentũ & ſpecificatio meritorũ probant merita in prohibitis.

88 Idque præſertim ſi iuramentum interueniat. Nam ſunt qui vtrumque exigunt, & ſpecificationem meritorum, & iuramentum: vt ſit ſatis ad probanda merita in prohibitis. Et ita voluit Bal. ipſe in l. ſi donatione, col. 1. verſ. ſed quid ſi pater, & ibi etiam Guid. Pap. & laſ. col. pen. verſ. iſtam regulam. C. de collat. per auth. quod obtinet. C. de probat. & idem Bal. in l. perpetuo, ad fi. ff. de cõdit. ob tur. cau. Aug. in l. pe. §. mulier. ff. ſol. mat. & conſ. St. A. fecit teſtamentum, col. 1. Alex. conſ. 8. incip. viſis & conſideratis, colum. vlt. verſ. fortificantur prædicta. lib. 2. & conſ. 18. conſideratis, col. 2. verſ. quantò magis, lib. 3. Guid. Pap. in tractatu præſumptionum, col. 6. verſ. ſi pater donet. & laſ. in l. frater à fratre, chat. vlt. verſ. limita tripliciter, ff. de condict. indeb. in lect. & rurſum in repet. col. pen. dum citat Bal. in illo priori loco. & conſ. 73. pro parte negatiua, col. vlt. verſ. prædicta ſortiùs procedunt, lib. 3. quibus locis dicit quòd ita ſolitus eſt tenere, & allegat quod alibi voluit Bal. in præludiis feud. in 3. diuiſione, quòd ſi prælatus cum capitulo confiteatur feudum, de quo quempiam inueſtit, eſſe antiquum, non ſtatur tali confeſſioni, niſi interueniat iuramentum, quod dictum dicit laſ. ſing. in d. l. frater à fratre. Sed & tu illi adde quod ſcribit Spec. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. verſ. ſed nonquid donationem, quòd quis non poteſt donare nepoti ex filio ſpurio: quia hoc facere præſumitur propter affectionem quam habet ad filium. per l. ſi fortè. ff. de caſtren. pec. & alia ibi alleg. vnde, inquit, præſumitur fi aus. l. qui teſtamẽrum. ff. de probat. niſi donator iuret quòd contemplatione nepotis id tantùm faciat, per d. auth. quod obtinet, & cum eo tranſit Io. And. in addit. ipſius. Et in hac quoque op. eſt Anto. Rubeus conſ. 145. tenor ſtatuti, in fin.

Contrarium aſſerentes in ſpecialis meritorum declaratione.

89 Sed contrarium tamen in primo caſu, videlicet non ſufficere etiam ſpecialem declarationem meritorum in prohibitis, tenuerunt Guil. Cyn. & Albe. in d. l. vlt. ff. de excerc. & Bal. ſibi contrarius, in l. ſi tibi, col. 2. verſ. ſed nunquid de iſtis meritis. ff. ſi cer. pet. Sal. Alex. ſibi quoque contrarius. Corn. & alij recentiores, in d. l. ſi donationẽ. C. de colla. Ro. & Pau. Caſt. in d. l. Aquilius. ff. de don. & Guil. Pap. quæſt. delphi. 95. dubitabatur, & ſing. 596. incip. oot. quòd Guid. ad fi. & Soc. qui illam priorem ſententiam dicit communiter reprobari, conſ. 66. fruſtra plenitudini, col. 5. verſ. ſed omnia, lib. 1. & Barb. cõſ. 2. illud afferam, col. 3. lib. 3. & Ant. Cana in tract. inſinuationum, q. 45. & Steph. Bert. conſ. 48. expreſſè, col. 2. in fi. lib. 4. & Carol. Rui. conſ. 44. primò quæritur, ad fi. bb. 5. & reliqui, vt reor, omnes quotquot de ea re nuncupatim ſcripſerunt, quorum bonam partem nuncuparim aduocauimus in noſtris commentariis conſuetudinum, quo loco ſtatim citabimus, moti hac potiſſimum ratione efficaciſſima, quia in prohibitis non creditur aſſertioni etiã ſpeciali donantis, quam ipſe facit vt donatio valeat, quæ aliàs non valeret, per d. l. qui teſtamentum, & ibi gl. & Doct. ff. de proba. & in l. cùm quis decedẽs. §. Titia honeſtiſſima fœmina. ff. de leg. 3. ex qua etiã probatur id procedere, quatumlibet donans ſit honeſta perſona, cum ſimilib. à me latiſſimè congeſtis in illis noſtris commentariis, tit. 14. §. 10. in 1. gl. in prima declaratione primæ fallentiæ.

De eadem re.

90 Quod tamen miro nouoque modo intellexit Bal. in l. 1. col. 1. verſ. item not. quòd confeſſio. C. de fal. cau. adiect. leg. procedere in prohibitis ſine incapacibus, in quos naturali affectu ducimur, vt in ſpuriis: ſecus in aliis, vt in bastardis, nihil tamen allegat. Et id quidem non facilè crediderim verum eſſe, cũ omnia iura omneſque Doct. qui de hac re loquũtur, generaliter loquãtur de incapacibus & prohibitis, nec ſit vlla ſaltem efficax ratio differentiæ.

Nec etiam aſſertum notato

91 Sed & quod in iiſdem prohibitis, non ſit ſtandum aſſertioni etiam iuratæ, tenuit Cyn. poſt Piet. in l. 1. ad fi. C. de ſacroſ. eccl. Bar. in d. §. Titia honeſtiſſima. & in l. Aurelius. §. vlt. ff. de lib. leg. Io. And. in addit. Spec. tit. de dona. inter vir. & vxor. col. vlt. nal. hîc quoque ſibi contrarius in l. 1. col. 5. verſ. ex prædictis. C. de inof. donat. & in authen. ſi qua mulier, col. 2. C. de fenatuſc. Velle. & in l. ſi eum ſerõ col. 2. ff. ſi cert. pet. in rub. ff. de iureiur. colum. vlt. & conſ. 558. quæſt. col. vlt. lib. 1. & conſ. 14. Antonius fecit teſtamentum, colum. 2. verſic. in contrarium

arguit

arg.tur,vſque ad fin.conſ.lib.2.& conſi. 75. ſpurio, ſolum.l.eo.lib.2.Saly.in l.hac edictali, in princ.in 7. q. C. de ſecun. nupt.Pet.Ancha.in repet.cap.ea quæ fiunt,col.12.in 3.q.verſi.in his etiam caſibus, de reg. iur.lib.6.& iterum in c.acceſſorium, col.6. verſic. ex prædictis poſſumus,cod.tit.Imo.in c.cùm contingat, in 3.q. 10.membri,extra de iureiur.Rapha.Co.conſi. 31.teſtatot in teſtamento,col. vltim. Ro. in rubr. de iureiur.in 1.concluſione.& conſi.44. ex ſuprà narrato,col.2.& conſi.293. præſuppoſito quòd dictũ legatum,col.2.Pau.Caſt.d.conſ.193.ſopet iſto puncto,col. 3.verſ.ad tertiã rationẽ, iunctis præcedentibus,lib.2. & conſ.184.circa primum,col.2.verſ.nos autẽ ſumus, co.lib.2.Fran.Aret.conſ.74.diligenter & maturè,col. 3.verſ.ſed tamẽ pro intellectu,& latiſſimè Guid.Pap. ſibi contrarius ſing.377.incip.ſi donans,verſi.ſi in inſtrumento. Alex. Cotu. & Philip. Dec. qui expteſsè reprobant Bald.ibi,videlicet in d.l.ſi donatione.C.de colla.& idem Alex.in l.quod de bonis.§.vlt.in princ. ff.ad leg.Falci.& conſi.55.cõſideratis verbis dicti ſtatuti,col.3.verſi.nec prædictis ob iunctis præcedentibus,lib.1.& conſi.18.conſideratis,poſt princ.& iterũ col.2.verſi.& quamuis,lib.3.& Soci.d.conſ. 66.col.8. verſ.& hæc opi.lib.1.Fely.in c.ſi cautio,col.24.verſi. ſed eſt aduertẽdũ,de fide inſtr.& in c.ſicut,col. 14.de re iudi.& Iaſ.ſibi contrarius,in d.prælnd. feu.col.27. verſi.iuxta prædicta,vbi illud dictum Bal. ibi,de quo ſuprà diximus, reprobat Dec. conſi. 202. vt præſens conſultatio,colum.3.verſi.non obſt.quòd not.Alciat. in l pacta quæ contra,in 5.ſpecie.C.de pact. Ioã. Mãtefer.in repet.l.fratet à fratre,colum.27. verſ. quartò fallit.ff.de conditione indeb.Et id credo eſſe veriſſimum.Nam alioqui eſſet libertum cuique legem fraudare,iuramento interpoſito, contra l.ſi quis inquilinos.§.vlt.ff.de lega t.

Autoris diſtinctio in prohibitis perſonis.

92 Secundo autem caſu principali,cùm videlicet non ſumus in prohibitis, ita pntauerim diſtinguendum. Aut enim poſt illam generalẽ meritorum mẽtionem donator dicit ſe libere, pure, & ſimpliciter donare,vt ferè fit. Et hoc caſu habemus ſententiam Oldr.conſi.5.cuius initium eſt, Titius dedi, cenſeti, donationem ſimplicem,& non ob cauſam,aut remunerationem,& hanc ouncupatim ſequitur Alex.cõſ. 13.circa primum dubium,col.1.lib. item 1. & conſi. 40.ſuper primo dubio,colum.5.verſ.ſed circa tertiũ, lib.5.& Soc.conſi.53.in præſenti,col.2.verſic.optimè etiam,lib.1. vbi in eadem ſpecie conſuluit qua Alex. vbi ſupra,& idem quoque Socin.conſi. 295. in cauſa contra filios,col.pen.verſic. quintus caſus, lib.2.vbi dicit ſe alias conſuliſſe Senis ſecundùm illam deciſionem, nec eam habere contradictorem. & Hieto. Grat.conſi.50.reuerendiſſime,col.pen.nu.55. & multis ſeq.lib.1.Et his libenter accedo,niſi aliter conſtaret de meritis,quia ſi ea verè præceſſiſſent, cẽſetetur donatio fuiſſe facta eorum contemplatione, etiam ſi nulla omnino de eis fieret mentio, vt latè diximus ſuprà in eadem gloſſ.verſicul. 70. primarigitur, cum multis ſequen.

De eadem re.

93 Aut ſimplicitet quis dicit ſe donare propter beneuentta,in genere, nec poſtea adiicit illa verba, pure& ſimpliciter, & hæc res eſt admodum dubia præſertim in caſu l.noſtræ. Nam Socin. expteſsè in eo loqnens,in d.conſi. 295.col.3.verſ.tertius caſus,& iterum verſ.quartus caſus,lib.2.tenet etiam hanc generalem meritorum mentionem eſſe ſupetuacuam, nihilque hîc operati quo minùs l. noſtra lotum habeat: quoniam generalis aſſertio dubia eſt & obſcura,vt eſt tex.licet nihil alleget,in l.prætot edixit, in prin. ff. de mino. vbi generaliter loquitur, obſcurè loquitur, & in l.ita fidei.ff.de iure fiſci. Oſcura autem & dubia locutio ſiue aſſertio non releuat. l. vbi autem.§.qui illud.ff.de verb.oblig. & l.eum incertis. ff.de leg.1. & l. vlt. C. de anna.exceptio. & ita dicit voluiſſe Bal.in d.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.& in d.l. vlt.ff.de exereitor.idémq; ſenſiſſe Bart.in d.l.ſi forte, ff.de caſtren.pec.vt ex multis apparet.Primùm, quia Bar.intendit determinare,quando verba enuntiatiua meritorum probant, & diſtinguit vtrum ſimus inter perſonas prohibitas,an non prohibitas. Sed quando donatio eſt prohibita, Bartolus ingitur loqui quando merita ſunt ſpecificata,& non in genere tãtum expteſſa,vt declarant Doct.maxime Alex.in d.l. ſi donatione.Ergo & ita quoque intelligendus eſt in alio capite, cùm loquitur inter perſonas non prohibitas, vt ita vnum caput ſecundùm aliud intelligatur,arg.l.1.& ibi no.ff. de reb. dub. & l.vtrùm & ibi etiam no.ff.de pet.hære. Dẽinde quia Bart. allegat l. optimam. C. de contrah. & commit. ſtipu. quæ loquitur in verbis enuntiatiuis ſpecificè prolatis.agitur debet ita ſecundùm illam intelligi,arg.no.per eundẽ in l.non ſolum.§.ſi liberationis verba. ff. de libe.leg. Denique quia Bal.ita videtur Bart intelligere in d.l. ſi donatione, vbi tractans qnando donatio dicatur eſſe remuneratotia, dicit, aſſertio metitotum in genere non ſufficit. Quando autem in ſpecie memorãtur,diſtinguit inter prohibitos,& nõ prohibitos, per not. in d. l. ſi fortè, quòd & idem facit, & quidem clarius.Raph. Cu.in d.l. Aquilius.ff.de don.Sed & ad hæc adiicit Soc.banc rationem, Nam donatio facta ob merita,ſi excedat quantitatem meritotum,in illo exceſſu dicitur pura,ſecundùm Guil.Bal.& Saly.in d. l illud.C.de ſacroſ.eccl.eũ concot. ſuprà à nobis adductis. Et ideo licèt hæc l.non habeat locum in donatione remuneratoria,habebit tamen locum in illo exceſſu. Ex quo ſatis datur intelligi,quòd debet ſpecificè nominari.Et hoc ita confirmat,quia illa generalitas poſſet verificari in quolibet vel minimo beneficio,propter quod non impedirctur huius l.diſpoſitio.Ergo in dubio debet habere locũ l.noſtra,ſecundũ doctrinã Bar.in l.Titia Seio,§.imperator.ff.de leg. 2.Et banc Soc.ſententiã approbat Caro.Rui.cõſ.175. quæritur ptimò,col.5.nu.12.& 13.li.1.& Ant.Rubeus conſi.95.viſo & diligenter conſiderato,col.vlt.

Diſtinctio Bart. hic de re.

Donatio ob merita facta quantũ ad exceſſum meritorum cenſetur pura.

94 Vérùm Iaſon & Phil.Dec.in eandẽ ſpecie & inter eaſdẽ partes conſulentes, ille quidẽ conſ. 154.in cauſa mota,lib.2.hic conſ. 20. in cauſa iſtorũ fratrũ poſteaquam retulerũt ſigillatim Socm. rationes,quẽ ipſe Decius nuncupatim nominat,non deſignato tamen ipſius loco,aut numero cõſil. eiuſdẽ, tenuerunt & conſuluerunt cõtrariũ,vt videlicet in caſu noſtræ l.ſicuti ſemper aliàs in nõ prohibitis, ſufficiat generalis meritorũ mentio,vt dicatur donatio remuneratoria,ſine alia meritorũ probatione,& ita habeat locum l.noſtra.Moti,quia Bar.in d.l.ſi forte,generaliter & clarè dicit aſſertionem meritorum fidem facere in non prohibitis:& ita eum. inquit, refert & ſequitur Pau.Caſt.in l.per diuerſas,col.vlt.Cumand.& in dict. l.Aquilius.ff. de dopa. Ergo & generaliter debet mẽtelligi, quia generalis diſpoſitio includit generaliter omnes caſus, etiam ſi in vno maior eſſe ratio videatur,quàm in alio.l.1.§ quod antẽ.ff. de aleato. & l.in fraudẽ,in fi.& ibi Bal.ff.de teſta.mili.& l.1.§.& generaliter.ff.de legat. præſt. & eũ verba Bar.& ſequacium ſint clara,nõ indigẽt alia interpretatione. l.3.C.de li. præte.& l.eõtinnus,§.eũ ita ff.de verb.obli.Cui adde quæ latè diximus ſuprà in verbo,libertis,in princ.Itẽ ratio Bar.hæc eſt,quia cùm perſonæ nõ ſunt prohibitæ,& poſſint liberè donare,& ſine meritis,& cum meritis conſequens eſt ſtandũ eſſe aſſertioni inſtrumenti de beuemeritis inter contrahentes. per d. l. optimã.C de contrah.& cõmit.ſtipu. Quæ ratio pariter & vtroque modo procedit,ſiue generaliter,ſiue

In non prohibitis ſufficit generalis meritorum mentio.

Standum eſt aſſertioni inſtrumenti de benemeritis.

Generalis aſſertio dubia.

ſpecialiter fiat mentio de meritis. Præterea illa ſpecifica meritorũ mentio non videtur ob aliud conſideranda, niſi reſpectu ptobationis: ſed cùm partes poſſunt diſponere, ſtatur inſtrumento, nec alia probatio requiritur, vt dictum eſt. Et ſic cum iam non agamus de probatione, nihil eſt amplius propter quod conſideranda ſit illa ſpecifica probatio. Ad hæc tantùm operatur generalis diſpoſitio in genere, quantùm ſpecialis in ſpecie. l. ſi duo fratres. ff. de admi. tut. & l. ſi chotus. ff. de leg. 3. & l. omnes. C. de preſcript. 30. anno. cum ſimil. à me ſuprà latè congeſtis, in princ. noſtræ l. verſ. 118. incip. & hæc quidem omnia, & ſeq. Et licèt in quibuſdã caſibus diſpoſitio ſpecialis plus operatur, tamen ex communi regula intentio noſtra fundatur ſecundum gl. in l. omnis definitio. ff. de reg. iur. Et ideo non videtur in dubio eſſe differentia inter aſſertionem ſpecificã & generalem inſtrumenti. Poſtremò ſi ſpecificatio meritorũ requiritur inter perſonas nõ prohibitas, vt Bar loquitur, videtur etiã poſtea probatio neceſſaria aliter quàm per inſtrumentum. Sed nulla probatio requiritur vltra inſtrumentum, vt omnes fatentur: ergo nec ſpecificatio: quin ſufficit qualiſcunque inſtrumenti aſſertio, ſiue in genere, ſiue in ſpecie, arg. l. t. in prin. C. de rei vxo. actio. & quod habetur per gl. in l. vinum. ff. ſi cer. pet. Hæc fermè Ial. & Dec. qui & ipſe in eadem fuit ſententia in l. ſi donatione, col. 4. verſ. ſecundus caſus, iũctis præcedentibus. C. de colla. & eum ſequitur & defendit Ripa, tũ in hac ipſa l. in 15. q. tũ quoq; li. 3. reſpon. cap. 9. circa primum, co. vlt. Sed quibus rationibus (nam & alias adfert) cætetorum ſit iudicium.

Auctoris ſententia.

95 Aduerte lector optime, quoniam Bald. in locis à Soci. citatis nuncupatim loquitur in prohibitis. Ideo nihil ad hunc caſum pertinet. Illis autem rationibus, quibus Soci. ipſe conatur Bar. in ſuas partes trahere, reſpondent Ial. & Dec. in d. conſi. propè copioſius quàm res exigat, cùm de vnius tãtu Doctor. licèt maximi, autoritate conrendatur. Ego verò de hac re non admodum laboro. Sed illud tantùm ptiuatim breuibus definiam, vtrum in caſu l. noſtræ inficiat generalis meritorum aſſertio, quod prima ſtatim fronte videri poſſet, in præiudicium quidem donantis, & donationis a ſe factæ, quam ita potuit facere, ſi voluit, vt propter filios poſtea ſuſceptos non reuocetur, vt qui hunc l. tenunciare poſſit, ſecundùm communem opi. Et hæc eſt Iaſonis Deciſque ſententiæ prora, quod dicitur, & puppis.

In perſonis etiam prohibitis ſtatur aſſertioni meritorum in præiudicium aſſerẽtis.

96 Idque confirmatur vltra Dec. ex eo quod Saly. ſubdubius tamẽ tradit in l. filiç. C. ſam. etc. quòd etiã inter perſonas ptohibitas ſtatur aſſertioni meritorũ in prætiudiciũ aſſerentis, licèt non aliorũ, per l. Aquilius, cum gl. ff. de donat. & ſequitur Iaſon in repetitione l. fratet à fratre, col. pen. ff. de condi. inde. & d. conſi. 154. col. 5. verſ. quattò ptincipaliter & Philip. Dec. in l. ſi donatione, col. 5. verſic. quarta concluſio. gl. limitatnt. C. de colla. Et ſimile quippiam tradit ipſe Saly. in l. cùm propria. C. ſi quis alter. vel ſibi, quòd ſi vxor emit tes quaſpiam conſtante matrimonio, & inſtrumento continetur de propria pecunia vxoris, patiente & conſentiente marito, ei creditur, & ceſſat præſumptio l. Quintus ff. de don. inter vir. & vxo. Nã & quis (vt hoc quoque illi addas) non poteſt venire contra factũ ſuum, quòd etiam de iure non tenet l. pet ſundum. ff. de ſerui. ruſti. prædio. & l. venditor. C. commu. prædio. & volnit Ial. conſi. 403. Ioannes Simon. col. pen. lib. 3. cum ſimi. Et facit quod in ſimili dicimus, quod vendens non poteſt dicere, venditionẽ ſimulatam aut factam in frandem, ex eo quòd diutius remanſit poſſeſſor rei venditæ, licet tertius id poſſit facere, Bart. in l. poſt contractum, col. 3. verſic. ſed an venditor. ff. de dona. & conſi. 65. Petrus Nicole, in prin. & conſi. 81. Martinus, ad fin. & Bar. in l. emptione, circa med. C. plus val. quod agit. & Card. in loc. in cap. allo vos, in 2. no. extra de pigno. cum ſimil. Sed propius hanc Saly. ſententiam confirmat vltra Ial. quod ſcribit Bar. in auth. ſed iam neceſſe, in prin. & ibi quoque Ptanc. Tyg. in fin. repet. C. de dona. ante nup. quòd licèt confeſſio mariti de dote data non præiudicet creditoribus, ſibi tamen præiudicat. & ſequitur Paul. Caſtr. conſi. 383. circa primum, col. 2. ver. an autem præiudicet, lib. 2.

Autoris contraria opinio.

97 Ego tamen Soci. ſententiam ſecutus, contrariũ verius eſſe arbitror, tum ea ratione, quam ex eo ſupra adduximus de exceſſu meritorũ, qui nullo pacto cognoſci poteſt ex generali meritorũ mẽtione. Cui rationi non ſatis iaſon & Decius facere videntur. Tũ ttẽ, quia talis aſſertio nudo ſermone effuſa, ſolet in donationibus apponi magis ad colorẽ, & veluti quẽdã honorẽ, quam ad veritatem. Ideo perinde habendum eſt, ac ſi non appoſitum fuiſſet, arg. l. quod venditor. & ibi not. ff. de dol. & l. ſi quid vẽditor. & l. ſeq. in prin. ff. de ædil. edict. & quod ſcribit Old. cõſi. 5. Titius dedit. in fin. iũctis tis quæ latè dixim⁹ ſuprà in princ. l. noſtræ, verſi. 226. incip. ad huius tamen poſterioris partis, vbi latè probauimus non conſideranda eſſe quæ notarij ſolent apponere ex conſuetudine quadã, ſicuti & ſolet fieri de huiuſmodi meritorum mentione. vix enim è cunctis mullibus vnum inſtrumentum donationis comperies, in quo id nõ ſcribatur. Iunctis ittẽ tis quæ diximus in noſtris conſuetudinibus, tit. 14. §. 10. in gl. 2. verſ. ſed etiam in illo dubio. Tum deniq;, quia ea ratio renũtiationis huius l. quapto contraria ſententia adduximus, & quæ veluti ſolla eſt valluni aduerſarum partium, tum demum procedit, ſi ſpecialiter quis renuntiatet huic l. neque enim generalis renuntiatio omnium legum & remediorum, etiã iurata ſufficeret, vt late diximus in ptin. etiam l. noſtræ, verſ. 115. inci. nunc autẽ reſtat, & multis ſequen. Igitur nec ſimiliter eadem ratione generalis meritorum mẽtio ſufficiet, etiam iurata, vt huic l. derogatum eſſe videatur, vt etiã voluit hac poſtrema ratione ſuffultus Pau. Caſtr. cuius in ea tam verboſa controuerſia nec Soci. ipſe nec Ial. ac Dec. nec deniq; Ripa memmit, conſ. 455. ſuper hoc puncto pluta videntur, col. vlt. verſ. quarò facit dubium, li. 2. Sed & ideni nuncupatim etiam reſpondit Steph. Bar. conſ. 155. thema conſultationis tale eſt, col. 2. verſ. ſed manet difficultas, cum multis ſeq. lib. 4.

Reſponſio ad obiecta.

98 Nec quippiam oheſt illa Saly. ſententia in d. l. ſi lig, quando ea palam coarguitur ab Alex. in d. l. ti donatione, col. 6. & ibi etiani Ial. ſibi prorſus contrario, col. pe. C. de colla. & eodẽ. Ial. in lect. d. fratcrà fratre, char. vlt. ff. de cõdi. inde. Sicut etiã repreh̃enditur alia eiuſdẽ ſentẽtia in d. l. cùm propria, à Soci. cõſ. 61. circa primum dubium, col. 1. li. 4. Nec omnibus placuit id quod dictũ eſt, venditorẽ nõ poſſe allegare venditionẽ ſimulatã aut fi audulentã, vt videre licet apud Fran. Aret. cõſ. 65. in præſenti conſultatione, col. vlt. verſ. circa tertium dicendum eſt. Nec etiam omnino certum eſt quod tradunt Bat. & Tyg. in d. anth. ſed iã neceſſe. vt patet ex ſcriptis ab eodem Bar. in l. cũ quis decedẽs. §. Item. ff. de leg. 3. & foſ. And. in addit. Spec. tit. de don. inter vir & vxo. col. vlt. Sed & nos de hoc, vtrùm videlicet aſſertio ſiue confeſſio ei præiudicet, qui eam fecit inter prohibitos, late diximus in commentariis noſtrarum conſuetudinum, tit. 14. §. 10. in gl. prima, in 3. limitatione primæ declarationis, vbi videre poteris. Neq; enim hic immorari ſtatuimus, in re, quæ quaquia verſum ſpectet, non eſt magni momenti ad id de quo tractamus, propter iam dictas rationes, quæ ſemper locum habent.

Contrar e

99 Caietũ Phil. de c. hac in re, ſi vnquã aliàs ſibi ex diametro

opinionis veteres.

dignetur, confirmare, in conſi 366. pro declaratione, erũ ſ. vt ſit ad tertium, cuius etiam Ripa non meminit, affectũ tantum abeſſe vt generalis mentio meritorum facta, ceſſare hanc l. vt ne ſpecialis quidem id efficiat. Nam licet donans, inquic, non ſit quantum ad ſe perſona prohibita, tamen donatarius, qui dicit donationem non eſſe reuocatam ex huiuſmodi l. quia ſit remuneratoria, tenetur probare veritatem meritorum, vt dicit concludere Ang. in d. l. ſi donatione. C. de colla. poſt Guil. Cu. in d. l. vlt. ff. de exerci. Subdirque hoc efficaci & concludenti ratione probari, quia licuit in patre, qui non poteſt donare niſi propter benemerita, non creditur aſſertioni illius ſpeciali, quia de facili poſſet fieri fraus, vt tenet gl. in d. l. ſi donatione, quam omnes ſequuntur, cum ſimil. ibi adductis per Alex. pari ratione dicendum eſt in noſtro caſu, quòd cùm donatio reuocata ſit per legem, & talis reuocatio impediatur propter benemerita, debet probari de veritate benemeritorum, nec ſtatur aſſertioni etiam ſpeciali, quia eadem ratio videtur, quæ in perſonis, quæ donare prohibentur. Dictum autem Bar. in d. l. ſi ſortè. ff. de caſtren. pecu. habet locum inter illos in quorum donationibus non requiruntur benemerita, vt perpetuò valeant, ſed tantum ex abundanti exprimitur. Secus vbi neceſſaria ſunt benemerita, propter qualitatem perſonæ, vel propter reuocationem donationis, quæ impeditur propter benemerita. Hæc Decius, vtrobique ſcitè ſeruiens, ac theatro ſeſe accommodans, adeóque non iuriſta, ſed litigatoris negotium agens, & hoc idem videtur voluiſſe Pau. Caſtr. à nullo iſtorum memoratus, conſi. 434. reſpondeo per ordinem, in 4. dubio, lib. 1.

Donatarius tenetur probare veritatem meritorum.

100 Sed vtcunque ſit, hæc tamen intellige, vt licèt iſta aſſertio meritorũ nõ tanti ſit, vt propterea ſit dicẽda donatio ob merita: tamẽ nõ adeo exacta certáq; probatio meritorũ requiritur, quã ſi nulla prorſus aſſertio interueniſſet, quin ſufficiunt eũ huiuſmodi aſſertione quędã veriſimiles cõiecturæ, ex eo quod ũ ſimili eleganter voluit Saly. in l. mater. C. de cõnah. empt. quòd ſi maritus emit fundum pro vxore abſente, ex pecunia quam ipſe aſſerit eſſe vxoris, non eſt ſtandum huic aſſertioni, tanquam ſuſpectæ, & factæ inter perſonas prohibitas, per d. l. qui teſtamentum. ff. de proba. cum ſimil. niſi, inquit, eſſ aliqua veriſimili præſumptione apparear, quod vxor veriſimiliter hac pecuniam habuerit. & ſequitur Alex. conſi. 18. conſideratis his, col. 1. lib. 3. & Phil. Dec. conſi. 405. in cauſa quæ nomine. Ex eo quoq; quod ſcribit Ang. conſ. 341. patet emit domũ, in 1. dubio, quòd licet confeſſio patris dicentis ſe habuiſſe pecuniam a filiis, ſit ſuſpecta, cum non valeat donatio inter patrem & filiũ, tamen ſi eo tempore filij ita erant aliquod artificium edocti, vt ſatis veriſimiliter potuiſſent ſua induſtria illam pecuniam comparare, ſtandũ eſſet huic confeſſioni, per not. per gl. Cy. & Bal. in l. cùm oportet, in princ. C. de bon. quæ libe. Et hoc dictum Angeli ſequitur Iaſon conſi. 189. circa legitimationem, col. vlt. poſt prin. lib. 2. & Philip. Dec. in l. ſi donatione, col. 6. verſi. vlterius addo duas. C. de collat. vt unque autẽ & Ang. & Saly. ſequitur ipſe Dec. conſ. 96. viſo puncto, col. 2. verſ. non obſtat quòd talis eſt. & Hipp. Mar. ſil. ſing. 610. nõ ſtatur aſſertioni. & ante eos Alex. conſi. 18. conſideratis his, lib. 3. vbi ex iis idem quoque conſuluit in confeſſione de recepto facta à patre filio ſpuntio. cuius dictum pro ſingu. ſequitur Iaſ. in l. ſi is qui, col. vlt. ff. de vulg. & pup. vbi & illud dictum Saly. dicit etiam ſingu. Et idem in aſſertione meritorum facta in donatione inter virum & vxorẽ conſuluit Phil. Dec. conſ. 202. vt præſens conſultatio, col. 4. verſ. non obſta quod talis donatio.

Ex aſſertione meritorũ eſt non conſtituens præſumptuo donatio ob merita.

101 Quibus adde quod ante illos conſuluit Bald. cuius tamen nullus illorũ meminit, conſ. 66. inter virũ & vxorẽ, li. 1. Quòd ſi in inſtrumento vir vxori vẽdat fundum certo pretio, quod confatetur ſe recepiſſe ab vxore, nõ ſtabitur huiuſmodi cõfeſſioni, per d. l. qui teſtamentũ, niſi cõfeſſio, inquit, iuuetur aliquibus adminiculis. tũc enim illi ſtabitur. Et quod ſimiliter cõſuluit Rapb. Cum. conſ. 31. teſtatur in teſtamẽto, in primo dubio, quòd licèt cõfeſſio de dote receptæ facta marito nõ probet, vt quę videatur factam frandẽ per iura ibi allegata: ſi tamẽ maritus erat vir honeſtus, & dos veriſimilis attẽta cõditione veriuſq; & conſuetudine, & vxor mareret, videretur ſufficere. Cui conſinit quòd not. volunt Bal. in l. 1. col. 3. ver. vnde quæritur. C. de priuil. dot, quòd licet dos cõfeſſata, vt noſtri appellãt, nõ habeat priuilegia veræ dotis, de cuius ſcilicet numeratione verè conſtat ex ſententia gl. in l. aſſiduis, in verbo, dat. C. qui pot. in pigno. hab. tamen ſi vltra confeſſionẽ intercurrerent coniecturæ quædam de numeratione dotis, vt quia vir exhibuit alimenta vxori tanquã dotatæ: certe huiuſmodi dos potietur priuilegiis dotis receptæ, per l. cùm vltra, C. de non num. pec. & hoc nunciparim ſequitur Panor. conſi. 73. in quæſtione quæ ad præſens, col. 3. lib. 2. & Phil. Dec. conſ. 436. in cauſa quæ agitatur Mantuæ, col. 3. verſ. ſed reſpondetur. & Ioan. Anet. in l. 1. colum. 3. verſic. ſecundus eſt. ff. ſol. mar. vbi hoc fatetur ex eo, quod no. vt ipſe dicit, ſcriptum eſt à Io. And. in addi. Spec. in tub. de depoſi. vbi intelligit id, quod vulgò dicimus, confeſſionẽ nudã & ſine cauſa non valere. l. cùm de indebito. § vlt. ff. de proba. & Imuda. ff. de dona. niſi in quibuſdã pòſſit præſumi cauſa, per l. ſi quis ex argentariis. § ſi initio. ff. de edẽn. & l. Titia. § idẽ. ff. de verb. obligꝫ. & § certum, Inſtit. ad lege Aquil. Quanquã de illo Bald. dicto dubitant Soci. in d. l. 1. col. 12. verſi. quintò limita. ff. ſol. mar. qui tamen dicit vidiſſe ſe conſultum ſecundùm illã Bal. opinionem à doctiſſimis viris: nec negat tamen id probari poſſe ex coniecturis, ſed id tantum aſſerit illam non ſatis eſſe vrgentem, vt etiam declarat poſtea col. 15. verſi. ſeptimò limita. & ipſe alibi ſimpliciter Bal. ſequitur, videlicet in conſi. 122. circa primum, col. 4. verſi. tertiò etiam concludo lib. 3.

Confeſſio de pretio recepto facta à marito præſumitur donatio. Niſi ſit iuncta aliis coniecturis.

102 Et facit quoq; quod tradit ipſe Bal. conſ. 66. inter virum, lib. 1. quòd ſi inſtrumentum factum inter virũ & vxorẽ contineat venditionẽ factam pro pretio quod maritus confitetur recepiſſe ab vxore, aut è contrario, ſi huiuſmodi confeſſio poteſt iuuari aliquibus adminiculis, ei ſtabitur, alioquin contra, ſed præſumitur donatio propter legis interdictum per l. qui teſtamentum. ff. de proba. & alia iura. Et quod item voluit idem Bal. conſi. 471. ſuper eo quod quæritur an confeſſio, in ſi. iunctis præcedentibus, li. 5. quòd licèt confeſſio ab vxore facta conſtante matrimonio, per ſe non valeat ad fauorem mariti, tamẽ iuncta cum aliis coniecturis probat. Et quod idẽ ſcribit in authen. hoc ius porrectum, col. pe. verſ. quæro vtrum in dubio. C. de facr. eccl. quòd cum eccleſia nõ obligetur ex mutuo, niſi probetur numeratio & conuerſio pecuniæ in vtilitatẽ eccleſiæ, vt ibi cauetur. Certè de hac cõuerſione creditur prælato, ſi concurrant quædã cõiecturæ cu cõfeſſione illius, puta, quia monachi ante nihil habebãt frumenti, & erant nudi, nũc autẽ cõſtat quòd vixerũt ex frumẽto, ſúntq, etiã veſtiti, vel vlt. C. de ali. pup. præſt. Nã licèt id aliunde proceſſiſſe poſſet, tamen non præſumitur, vt l. ſi ventri. § vlt. ff. de poſtu. cred. Quã Bal. deciſionem ad hoc noſtrum principale negotium citat, & ſequitur Iaſ. conſ. 154. col. 5. verſ. quintò pro iſta parte, lib. 2. ſed cũ omnino ſolũ allegat: quamuis & ipſe Bal. idem aſſeruerit ũ l. 1. in fin. C. ſi aduer. credi. Quódq; in ſimili

Confeſſio de pretio recepto à marito an probet. Et de dote recepta.

dicat Gund Pap in l si voluntate.C.de collat.quòd nõ creditur patri donanti filiofa. ob merita,niſi ſint cõiecturæ meritorũ,quaſi ſcilicet inſtetant coniecturæ. Et idem dicit in tracta.præſumptionum.col.6.verſ.ſi pater donet. Et licet illæ aſſertiones de quibus loquuntur Bald.Salyc. Ang. & Raph. in illis prioribus locis, ſint ſpeciales.tamen non plus habent roboris, quam generalis in caſu de quo loquimur. Illi enim loquuntur in prohibitis,in quibus etiam ſpecialis aſſertio meritorum aut alterius cauſæ nihil prodeſt,vt plene ſuprà diximus. Hic verò in caſu non prohibito,in quo licet generalis aſſertio etiam non probaret propter ſpecialem rationem,quam ſupra ex Soci.adduximus:tamen in aliis forte probaret, per rationes Decij.Item coniecturæ , quas nuncupatim adfciunt Bal.Salv.Ang.& Raph.ſunt admodum leues & frigidæ,vt aperte videre licet.Nos autem arbitrio iudicis relinquimus,quæ, qualeſque cum hac meritorũ mẽtione,ſatis erunt efficaces coniecturæ ad credendum merita præceſſiſſe.Quid enim ſi is qui donauit,adeo auaræ tenacisq; naturæ erat, vt nunquam ſolitus eſſet donare , niſi ingentia prius merita præceſſiſſent? Nonne ſi meritorum,vel generaliter tantùm,meminerit,facilè præſumemus ea præceſſiſſe:& certè præſumemus,ar.d.l.cùm de indebito.ff.de probat.

Coniecturæ ad meritorũ aſſertionem requiruntur arbitrio iudicis.

103 Nec tamen illud interim omittendum duximus, quòd ſi huiuſmodi aſſertio vel confeſſio meritorum fieret in inſtrumento,guarentigiato,tunc probaret tãquam res iudicata, etiam inter perſonas prohibitas,vt egregiè dicit Bald.in dict.l.1.col.3.verſ.idẽ dico ſi ſtatutum C. de priuil.dot.ar.l.res iudicata ff. de reg.iur.vbi res iudicata habetur pro veritate,quaſi ſcilicet huiuſmodi inſtromenta habeant vim ſententiæ & rei iud.catæ.de quo latiſſime omnium diſſeruimus in noſtris comment.conſuetudinum Pictauicarum,tit.19.§.1 Et illud dictum Bal. ſequitur Panor.conſi.74.in quæſtione quæ ad præſens,col.4.lib. 2.& Soci.qui hoc dicit ſing.conſi.122.incip.circa primum,col.1.verſ.quia confeſſiones,lib.3.Et facit quod in ſimili tradit Bal.in l.vlt.col.2.verſic.& ideo cõſuetudo,nunctis præcedentibus.C.de ſponſ.& in l.pecuniæ,circa med.verſ.item nota hîc C.de ſolut.

Confeſſio meritorum facta in inſtrumento guarentigiato. Inſtrumentum guarentigiatum habet vim rei iudicatæ.

104 Sed ego de hoc admodum dubito,tum quia facile fieret fraus,& quidem tam facile,quam in alio ſimplici inſtrumento , nec tollit guarentigia præſumptionem fraudis. Tum etiam quia iuramentum nihil operatur inter perſonas prohibitas,vt ſuprà in eadem gl.diximus.verſ.91.incip.ſed & quod in illã prohibitis.Licet ã. ipſum iuramentum,ſicuti & guarentigia, habeat etiam vim rei iudicatæ. l.2. & l.qui iuraſſe §.vlt.ff.de iureiur. Imò plus authoritatis quã res iudicata.l.2.& ibi gloſſ.quæ hoc declarat.ff.de iureiur.Ideoq; habet etiam executionem paratam , ſicut ſententia.l.fed & ſi poſſeſſori.§.vlt.& ibi Bartol. Salv.Ang.Fulg.Ro. & Alex.ff.de iureiur.& l.poſt rẽ. & ibi etiam Bar.& alij.ff.de re iudi.& idem Bar.Fulg. Paul.Caſt.Alex.& alij in d.l.1.de iureiur.Bald.in l.2. C.col.1.de exec.rei iud.& Marbeſ.no. 20.nota bonã practicam.Barb in l.1.§.ſi quis ita,col.12.verſ.& primò quia Bar.ff.de verb. oblig. cum aliis multis concor.adductis per Iaſonem,in d. l. 2. & conſi. 9. circa primum dubium,in prin.lib.1.Ant.Corſe.in tep.rub. extra de iureiur.in 10. priuilegio. & Hippo. Marſil. ſing.356.iuramentum eſt maximè:vt tamen ei addas Benedic in repe.c.Raymurius,in verbo,teſtamentum, lib.3 num.34.de teſt.vbi ex hoc dicit quòd iuramentum habet vim guarentigiæ , vti etiam dicit in verbo,abſque filiis moreretur,l 2,nu. 191. Tum denique quia guarentigia habet vim rei iudicatæ in iis tantùm quæ reſpiciunt executionem,non etiam probationem,de qua hîc tractatur,vt ex eo patet, quòd nõ magis probat numeratam pecuniam,nec magis ideo impedit exceptionem non numeratæ pecuniæ,quàm aliud etiam publicum inſtrumentum , vt volunt Cyn.& Bal.in l.in contractibus,in prin.ille quidem col.3.in q.4.hic col. vlt. C. de non num.pec.& idem Bal.in l.qui pecuniam,verſi. ſed quid de inſtrumẽtis, & ibi etiam Iaſõ.col.1.verſic.tertiò extende.ff.ſi cert. pet.& in addi.Spec.tit.de appel.in 4.parte.§.reſtat videre,verſi.ſed nunquid contra,qui eſt in col.6.Corn. conſi.52.quotidianus,colum.4.verſi. tamen hoc non obſtante,& iterum col.2.verſi. licèt enim. dubitetur, ante fin.illius verſi.lib.1.licèt ſecus ſit in iudicio eõtroverſo,gl.iuncto text.in l.1 in gl 2.poſt prin.. & ibi Saly.in 1.& 3.opp.C.de conſeſſ.cum aliis multis ſimilibus, quæ latè congeſſimus in d.noſtris comment. vbi ſupra proximè citatimus, in 15.declaratione.

105 Ex quibus nec ego accedo Soci.qui conſ. 66. fruſtrà plenitudini,col.5. verſi. nec obſtat quòd talis aſſertio lib.1.tradit illud dictum Bal.in d.l.1.de priuil.dot.tantùm procedere vbi ſtatutum diceret,quòd inſtrumentum guarentigiatum haberet vim rei iudicatæ,non etiam ſi ſolùm diceret, quòd haberet executionem paratam. Nihil enim inter hæc quantum ad id de quo agimus, intereſſe video.Et ideo Matia. ipſius Soci.patet conſi.3 circa præſentem tenet ſimpliciter,quòd vbi requiritur vera remuneratio,ea nõ probatur ex aſſertione facta in inſtrumento guarentigiato,quia ſi contractus principalis,inquit,non valet,nec guarentigia quoque. de quo & nos latè diximus in noſtro tract.conſtituti poſſeſſorij , in 7.limit. num.25.& per illum. Obſtatque reprobat ipſe Matia. dictum Bal.in d.l.vlt.C.de ſponſ.

Antonii ſententia.

Cùm principalis contractus non valet , nec guarentigia quoque valet.

106 Quarta declara 10 donationis remuneratoriæ hæc eſt,vt ad hoc faciat cellare leg.ouſtrã,merita ſiue ſeruitia ſint talia, ad quæ donatarius aliàs nõ reneba-tur,verbi gratia,vxor,filius , libertus debent marito, patri,patrono certas operas & obſequia:nec ſi præſtita fuerint,non habẽtur pro meritis,quæ impediant revocationẽ donationis ex noſtra l. vt expreſsè voluit Fran.Ripa.hîc in 14.q.& Iteru lib. 3.reſpon.c.13.duo ſunt,col.2.Cui & ego facilè aſſentior.Nã cùm debeãtur ex neceſſitate vel officio,ita iubente lege,nõ debent cenſeri beneficia,quę exigant præmium ſiue remunerationem.Nam donari videtur quod nullo iure cogente conceditur.l.donari.ff.de dona. & l.donari. ff.de reg.iur.& ibi concor.Et vt ſcribitur in l.rẽ legatam.ff.de adi.leg.in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit.& optimus rex.t.in l.ſi ſemo.ff.de hære. inſtit.vbi non cenſetur præſtare beneficiũ,qui debitum impẽdit.& in l.proximè.ff.de rit.nupt.cùm dicitur, magis debitam libertatẽ præſtitit , quàm vllum beneficium in mulierem cõtulit & in l.vnum ex familia.§.1.ff.de lega.2.vbi dicitur Non enim facultas neceſſariæ electionis propriæ liberalitatis beneficium eſt.Quid eſt enim quod de ſuo videtur reliquiſſe , qui quod reliquit , omni modo reddere debuit? & in l.ſi quis pro vxore.§.ſi vxor.ff.de dona.inter vir. & vxo.ibi,nõ ſit illa donatio,cùm pro poenibus matrimonij petantur, & in l.ſi quis graui.§.verùm.ff. de ſenatuſcon. Syllan. vbi Bar. Bal.& Ang.quì cum §.ſi quis ex ſtipulatu,& cæteri aſſerunt officialem qui capit delinquentem aut bannitum ex neceſſitate officij ſui , non habere præmiũ à ſtatuto præſcriptũ illos capientibus.Et idẽ voluit ipſe Bal.in l.ab hoſtib. la 2. C. de capt.& poſtlimin.reuerſ.& in l.qui ſine,in t.lect. in fi.& iterum in 1.in prin.per illum rex.ff.de neg.geſt.& in l.2.poſt prin.per illum text.C.de ope.lib.& conſi. 394.ſtatuto ciuitatis Peruſij. lib. 1. vbi hoc dicit procedere , niſi verba ſtatuti aliud indicarent , vt in caſu de quo ipſe loquitur. & conſil.64.factum ſic ſe habet , lib.2. Salyc.in l.ea quidem,10 16.quæſt.C.de accuſ. Panor. in c.

Merita ex neceſſitate vel offi.eo non impediunt reuocationem donationis ex hac lege.

Guarentigia non tollit præſumptionem fraudis.

in c.eccl.per illum tex.extra de cenſib.Io.Aua.in c.de hoc,col.3.verſi.in ea glo.ibi,quod fit.& ibi etiam Fely.col.2.verſi.in ea gl.in fi.extra de ſimon. Ange. Aret. in tracta.malefic.in verbo,necnon ad denuntian.Ioãnis,col.antepe. verſic. quæro ſecundum,Saly. vbi ad hoc dicit ſing.tex.in d. §. verùm & ruſum in verbo, quòd fama publica præcedente, nu.74. ſed nec officialis publicus, & ibi Aug.Arimi.in Addit.Barb.in l. ſi a fure,col.2.ff.de verb.oblig.& conſi.45. Deinn.innocent,col.3.verſi.& ſi ſubtiliter,lib.3. Quibus adde quod per tex.in d.§.verum,tradit Bal.conſil.434.præmittendum eſt,lib. 5.quod non merentur præmium, niſi quæ ſponte,& ſine vlla neceſſitate fiunt. & quæ diximus ſuprà in verbo,libertis, nu.78.ſed tu tamen aduerte. Et quod ſcribitur apud Senecam lib. 6. de beneficiis.Si quis,inquit, coactos aliquid boni fecit, quin nos non obliget,manifeſtius eſt, quàm vt vlla in hoc verba impendenda ſint.Hæc ibi.

Merita ex iure debita non cenſentur merita.

107 Ideóque ſemper aliàs huiuſmodi obſequia ex iore debita,nõ cẽſentur eſſe merita,quæ robur vimque tribuant actui,vel quæ vllo modu cõſiderari debeant ad eum præſertim finem,vt donatio ex iis debeat cenſeri remuneratoria, vt voluerunt Bald.Saly. Paul. Caſt. Corn.Iaſ.& alij recentiores in l. ſi donatione,C.de colla.Bal.in l.ſi tibi decem. §. ſi quis poſt prin.ff.de pact.Saly.in l.filia,col.6.verſ.quæro donatio facta.C.fam.herc.Flotta,in l.quæ pater,col.3.verſ. aduertè tamen,ff.co.tit.Barb. conſi.28.à Ioue princi. col.1.lib.4.& inter cos ſ.Fran. Cur. ſenioris, conſ.67. ſapienter omnes col.2.Cor.conſil.144. licet dicendum,col.2.lib.2.Iaſon in l.ex hoc nire.in fi.3.effectos. ff.de iuſt.& iure.Phil.Dec.conſi.202. vt præſens conſultatio,col.4. Quòd ſi alia obſequia præſtita ab illis fuerint,ad quæ ex lege non obligantur, ea haud dubiè beneficia ſunt & merita conſideranda,& præmio ac remuneratione digna,vt ſẽnũt omnes Doct.quos citauimus, & planè probat Seneca ipſe lib. 5. beneficiorum, dũ copioſè diſſerit poſt Hecatonem an ſeruus domino , filius patri beneficium dare poſſit. & text.apud nos in l.iuſta & l.etiam,§. 1.ff.de maou.vindi.& in l.1.C.quib.ex canſ.fer.pro præ.liber.accip.& l.æris.ff.ad l.Falcid.& in l. teſtamento. ff.de hære.inſtit.& in l.ſeruus.ff.de ma.teſta.& in l.teſtamento.eo. tit. & in l. ſi poſtulauerit. §. iuber lex,ibi,ſpe meriti collocandi.ff.de adul. Sed in exemplo vxoris & filij, vide quæ latè diximus ſupra in glo.in verbo,libertis, in quæſtionibus, quas in eo loco diſputauimus;vtrũ iſta lex habeat locum in donatione facta filio , & in donatione facta inter virum & vxo.Et vide præterea quæ diximus ſuprà in eadem gl.nu. 20.ſeptimus non longè,& ſeq.Nec interim prætermittes quod Tullius ſcribit lib.11.epiſt.ad Brutum,Magua,inquir,nõ dico eius in me officia , ſed merita , quibus verbis planè oſtendit,merita,dici beneficia gratis impenſa, nullo iure cogente.Officia verò,quæ veluti ſint debita.

Seruus in alim.

Merita. Officia.

Officia obſequialia diutiſſimè impenſa digna ſint remuneratione.

108 Intellige tamen quæ dicta ſunt niſi huiuſmodi officia obſequialia eſſent impenſa diutiſſimè & cum magna cura & ſolicitudine , & in graui quapiam & longa ægritudine patris , mariti , & aliorum quibus hæc officia debentur. ea enim remuneratione digna ſunt,& ſunt iudicanda vt alia merita, quæ noſtri appellant,vt expreſsè voluit & conſuluit Phil.Dec.cõſ. 232.nu. 6.in fi. vti eum refert & ſequitur Paul. pariſ. conſi.50.pro reſolutione,col.3.nu.15. li. 5. Quamuis non reperi in eo Dec.conſi.ſed credo quòd eum voluit allegare in conſ. 202. vt præſens,col.3. ver. non obſtat quòd talia,vbi ſimile quippiam dicit.

Donatio remuneratoria tantùm fieri debet

109 Quinta ac poſtrema declaratio eſt, vt donatio ad hoc vt dicatur cenſeatúrque remuneratoria , fiat pro meritis præteritis ſiue præcedentibus : ſecus ſi pro futuris , per id quod voluit Imo.in l.Aquilius Regulus,& ibi quoque Ro.col.2.ff.de dona.quòd huiuſmodi donatio quæ fit pro futuris meritis,ſi excedit quingentos aureos,indiget inſinuatione,per multa quæ ipſe Imol,allegat,& ſequitur Iaſon in l.ex hoc iure , in primo effectu antidotalis obligationis.ff.de inſtit.& iure.& idem voluit Pau. Caſt.conſ.345,circa bona , col.5.verſ.2.videtur lib.1. per text.apertum,vt ipſe dicit in l.donatio.C.de dona.Cuius tamen contrarium tenet Bar.in d.l.Aquilius,per l.vlt. & auth. ibi poſitam.C.de dona. ante nupt. & l. vlt. in prin.C.de iure dot.quẽ ſequitur Raph. Co. ibi,& Aur.Cana.in tractatu inſinuationum , in 45. q.poſt.prin.& Iaſ.loquens nũcuparim in caſu l.noſtræ, conſ.154.in cauſa mora, col.pe.verſ.non obſtat aliud in quantũ dicitur quòd ad hoc,lib.2. & idẽ quoque voluit Fran. Aret. conſi.2.intellecta diligenter, col. 1.verſi.ex 4.iunctis ſeq.& iterũ conſ.17,conſideratis,col.5.verſ.2. autem obiectionẽ,Alex.cõſ.12.viſo inſtrumento donationis, col.2.verſi.inſuper dicta donatio.lib.1. Quos ego ſequi malo,Nam & ſi hæc fortè impropriè dicatur remuneratoria donatio,quia verbum remunerandi habet vim & ſignificationem retro munerandi , vt de verbo reddendi ſcribitur in l.verbum reddendi.ff.de verb.ſign. De quo & aliis ſimilibus verbis plenè diximus ſupra in verbo,libertis , verſ. 112.inci.his autẽ Cor.negari tamen non poteſt quin huiuſmodi donatio ſit onerоſa ſiue ob cauſam.Nam vt dicit Bal.cõſ. 18,notiſſimum eſt , cui.2.lib.1.donatio ob cauſam de futuro eſt contractus , nec continet cauſam lucrariuam,per l.non vſque adeo.ff.ſi quid in fraud.patron. In his autem donationibus ex crebtioti Doct. ſententia non requiritur inſinuatio, nec in ea habet locum l.noſtra,vt plenè dicemus infra in 6.prin. q. Tametſi pro prioti ſeutentia aliquid facit quod ſcribit Bal.in c.1.col.2.ver.ſed Pet.de Cer.tit.de feud. gard.cauſam impleram fortiùs agere in ſubiectem materiã,quam cauſam implendam,per d.l.Aquillius. & l.ſi patet,eo. tit.Ex hoc que reprobat,& cæteri poſt eum, Per.Cere qui intellexit textum ibi dantem facultatem reuocãdi feudum gardiæ , & quod pro mercede alicuius redditur poſt annum,proceedere pro mercede ſiue remuneratione ſeruitij iam præſtiti.ſecus ſi præſtandi, per quædam iura ibi allegata.

Verbum remunerandi. Dona non cauſam de futuro non cẽſmet cauſam lucrariuam.

Nec in his opus eſt inſinuatione.

110 Tertiò principaliter, vt donationem remuneratoriam maturè relinquamus, & ad alias pergamos. Ex eo quod diximus in prin.huius ſe.conſiliam hanc l. procedere in donatione ſimplici & pura tantùm conſequens quoque fit , non obſtare in donatione mutua & vicißirudmaria , ita ſcilicet concepta, vt vterque capiat verbi gratia , ſi eodem contextu ſiue (vt loquar cum Cæſare) eodem veſtigio tibi dono fundum , & tu mihi vice mutua domum.Nam ea cenſetur potiùs quædam permutatio,quàm donatio,vt dicit gl.in l.quòd autem. 6. ſi vir.& vxor.ff.de dona.inter vir.& vxo.& alber.poſt Iac.Bnt.in l.ſi donata,in ſi.ff.de dona. inter vir.& vxo. Idcóque valet huiuſmodi donatio inter vir. & vxor. vt dicit text. ibi,quem ad hoc expendit Bal.inibi , in §. ſi maritus, cum quo legit.d.§. ſi vir. & vxor.& Rom.conſi.146. iſta quæſtio,col. 2. vbi eum ad hoc dicit ſing. & iterum conſ.517.in caſu propoſitæ conſultationis , col. penult.vbi & illum text.dicit not.& ad hoc præterea allegat l. ſi mulier. ff.de pact. dotal. qui nihil mihi facere videtur. & Barba. conſi. 60. illud in medium adferam,col.17.verſ. præterea quorieſcunque , lib.6. vbi & ad hoc dicit not. illum priorem text. & Soci. ſi is eſt , in tract.fal.reg. 104.cui donatio inter vir.& vxor.in 1.fal.Phil. Dec.conſ. 202. vt præſens conſultatio,col.4. verſ. non omitto tamen , vbi & illud dicit,huiuſmodi donationem non requirere inſinuationem.cum aliis multis concor à me latè congeſtis

Donatio remuneratoria valet inter virum & vxorem.

Et non requirit inſinuationem.

iu commentatiis noſtrarum conſuetudinum tit. 14. §. 28. in 3.& 4.fal.vbi etiam plenè probaui quod ſuprà diximus,hanc non eſſe veram & propriam donationem,ſed vel permutationem,vel compenſationé, & propterea eam inter virum & vxorem poſſe conſiſtere, vt dixímus:ſicuti etiam inter patrem & filiumfa. reſpondit Alex. conſ. 217. ponderatis his quæ in themate,col.1.lib.6.& Hipp.Marſi.conſi. 206,dirigere digneris,col.4.verſi.facit ad prædicta.

Effectus mutuæ donationis,aut mutuæ alterius diſpoſitionis.

111 Et aliàs quoq; videmus mutuas has donatio. & quaſuis alias diſpoſitiones plus habere vitium & ponderis,latiúſque ac fauorabilius interpretari.Nam primùm licèt qui conuenit ne teneatur de euictione, tamen re euicta tenetur ad reſtitutionem pretij.l.emptorem.§.vlt.ff.de actio.empt.tamen ſi eſt mutua traditio atque pactio,ne euictionis nomine aliquid debeatur,tunc nec pretium quidé reddi debet,vt voluit glo.no.in l.ſi familiæ,iu gl. 2.magna, circa medũ. C. fam.hercíſ.quam ſequuntur Guil. Suz.qui tamẽ eam limitat.Bart.qui dicit eſſe notandũ. Bal.qui etiam limitat,in 2.oppo.Ang. qui cã dicit ſing & Paul.Caſt. ibi , Bar.in l. qui Romæ. §.duo fratres in 11.q. & ibi etiam Ange,qui & eam dicit ſing'. col.antepe.verſ.itẽ non venit,& latè Alex.col.17,verſ.in eadem gl.ibi,niſi fuerim ſciens,ff.de verb,obli.Bal.Saly.& Ange.qui & eam quoq; dicit ſing.in l.ſi ſtrattes.C.com.vtriuſq; iudi.Iaſ.qui eam etiam dicit ſing.in l,ſi pater,verſi.ſecundò facit.C.de inof.teſta.& conſi. 211.præſens cõſultatio,col.5.verſ.item qui conuenit,lib. 2. & conſ. 173. circa primũ, col. 7. verſ. item qui conuenit,lib. 4 Hip.Marſil.qui & illam dicit ſing. d.conſi. 106.col. 4.verſi.facit etiam,nanq qui conuenit.& Io.Lupus in d.repet.tub.de donat.inter vir.& vxo. §. 50.colum.3, verſ.ſecundò facit,vbi & eam dicit ſing.

An in contractibus locum habeat ius accreſcẽdi.

112 Ad hæc licèt in contractib,non habeat locũ ids accreſcendi.l.ſi mihi & Titio.ff.de verb.oblig hoc tamen intelligitur in contractib,ex altera parte tantum obligatorijs,cuiuſmodi eſt ſtipulatio,de qua loquitur d. lex. Secus autem in contractib. vicißim ac mutuò contrahentes obligantib. vt empt. vendit. & ſimiles:nam & in his locus eſt iuri accreſcendi. l.fundus il e.ff.de cõtrah.empt.Et ita id intelligunt Iac.Raph. & Cy.in l.vlt.C.de inuti.ſtip.& poſt.eos Alex. in d.l. ſi mihi & Titio,tum in 3.col.ver.& prę. dicta inducuntur,& ibi quoque Iaſ.col.4. verſi.vltra Bart.8.fallit.Bald.conſi,301.proponitur quòd Petrus, col.3.verſ.item regula eſt,lib.1.& Phil.Dec.conſi.108. iſta videtur,col.vlt. Ex quibus tamen intelliges , ne decipiaris,quomodo id intelligatur.

Verba præſentis vel præteriti temporis ad futura non porrigũtur.

113 Item licet verba præſentis vel præteriti temporis ad futura non porrigantur. l.ſi ita ſcripſiſſet. ff. de lega.2.& l.ſi ſtipularus fuerim.§. cùm ſtipulamur, & l.ſi à colono.ff.de verb.oblig.& l.ſi ita.ff.de auro & argen,leg.cum ſimil.idcóq; promiſſio ab vno principe alteri facta de non receptando bannitos vel rebelles illius, intelligatur de præſentib. tantùm,non etiã de futuris,vt dicit Ang.conſil.166,punctus eſt in anno Domini,col.pe.tamen ſi talis promiſſio ſit vtriuſque communis & mutua,trahitur ad omnes, vt ſubdit ipſe Ang.vbi ſup.per tex.in l. 1.in fi. & l.1.ſi quis ſocietatẽ.ff.pro ſoc.quod & dicit eſſe mentẽ Bart. in d.l.ſi ita,in 6. opp. & ſequitur Iaſ.in d.l.ſi patet.& iterum in l.1.col.2.ff.de condict.ex l.& in dict.§.cùm ſtipulamur,col.3.verſ.4.no.limitã.& d.conſi.211.col. 5.lib.2.& conſil.173,col.7.verſ.item mutua, lib.4.vbi dicit ſing.Hippo.Marſi.conſi.106.col.4.verſi.& facit etiam pro hac parte.& Io.Lup.in d. repet.tub.de dona.inter vir.vbi ſuprà,verſ.quattò facit.De quo tu vide Alciat.in l.verbum etſi.ff.de verb.ſignif.vbi adfert hiſtoriam ex Liuio huic ſpeciei non admodum abſimilem. Sed & vide Bald. conſi.111.quæritur,col.t. verſic.io contrariom videtur,lib. 1. vbi tenet , quòd immunitas per contractum conceſſa quibuſdam,non extenditur ad bona poſtea quæſita,quod videtur eſſe contra id quod ſupra diximus.

Ex nuda pro miſſione etiam cum iuramento non oritur efficax actio. Secus ſi mutuò promiſſio ſit facta.

114 Præterea licet de iure ciuili ex nuda promiſſione ſine cauſa etiam iuramentu firmata non oriatur efficax obligatio vel actio. l.vt iuriſiurandi, in prin. & ibi Bartol. ff.de oper.libe.& idem Bar.in l.ſi quis pro eo,in princ.ff.de fideiuſſ. Tamen cùm parties ſibi inuicem & mutuò quicquam promittunt , ac iuramento confirmant , etiam de iure ciuili oritur actio præſertim verbis,vt ſubdubius voluit Bald.in c.1.§. item ſacramenta,col.vlt.in princ.tit. de pace iura.fir. quod pro ſingul.refert & ſequitur Fran.Cre no.119. ex iuramento & Iaſ.in d.l. ſi pater,& iterum in auth. ſacramenta puberum,col.2.verſi.& ratio diuerſitatis. C.ſi aduer vendi.& dict.conſil.211.col.5.lib.2.& cõſ. 5.ſtrenui,col.5.verſi.quattò facit,lib.3. & dicto conſ. 173.col.7.verſic.item licèt alias,lib.4.& Ioan.Lup.vbi ſuprà,verſ.tertiò facit.

Ad mutua promiſſa, à minore facta curatori, valeat.

115 Denique & huc accedit quod pulchrè reſpondit Pau. Caſt.conſi. 379. primò videndum eſt vtrum remiſſio,in 2.dubio,lib. 1. valere mutuam remiſſionem,quam facit minor ſuo adminiſtratori , qui & ei etiam remittit ea quæ pro adminiſtratione impendit,atq.d.l. ſi pater puellæ. & l.de fideicommiſſu. C. de tranſact.& no.in d.l.ſi familiæ,in gl.& l.ſi ea.C.de vſur.Quod an verum ſit,nunc non examino. Sed tatis eſt, quod ad tem præſentem pertinet , offendere, quantum tribuunt noſtri leguin interpretes huiuſmodi diſpoſitionibus mutuis & reciprocis.

Donamutua inuerſis temporibus facta non impedit diſpoſitionem huius legi.

116 Igitur vt redeamus ad caſum illum l.noſtræ, non minum videri debet,cùm duo ſibi vno eodemq; contextu aliquid donant,non eſſe locum huic l.cum talis donatiu non ſimplex ſit,ac putà,ſtique exuberatiùs ac fauorabiliùs interpretanda , pr ea quæ diximus.Nec abs re dixi,vno eodémque contextu. Nam ſi diuerſis temporibus id fieret , verbi gratia,hodie ego dono tibi,& poſt annum,aut aliud tempus tu mihi donas , tunc certè non cenſetur donatio mutua & reciproca , ſed vtraque ſimplex , proinde neutra inter virum & vxorem valet,per tex.in l.qui iam nuptæ.ff.de dona.inter vir. & vxo.quem ad hoc dicitur cõmendare Ro.in ſing.inci.priuhibiti.inter ſe donare. quod tamen repetire non potui.ſed poſt eum , illum quoque tex ad hoc dicit ſing.Cepula cautela 112.aut ſecundùm aliorum computationem,155. donatio inter vir.& vxo poſt prin.& Soc.in d.regula 104.& Iaſ. in l.ſi pater puellæ,col.pe.verſi.limita prædictam cõcluſionem. C.de inofſi.teſta. & Chaſſe.conſi. 2. an ſi maritus,col.2.Sed & eſt ad idem tex.in l.cum hic latus. §. ſi ambo , ver.proinde teſtiſſimè dicetur.ff.de dona. inter vir. & vxo. quem neceſſe eſt intelligi de donation bus mulieris ex interuallo factis,quæ idco indigent mortis confirmatione , ne ſi intelligamus ſimul factas, ſit ille text. proſus contrarius d.l.quòd autem §.ſi vir & vxor,ſuprà in princ.allegato. Et ad id quoque optimè facit quod in ſimili tradit Bald.in l.ſi viua,col.1.verſic,quæſtio conſuetudo,& ſeq.C de bon.mater.quòd ſi patet aliquid donat filio ob eiuſdem emancipationem, & poſtea filius donat ipſi patri in præmium ipſius emancipationis: aut,inquit,incontinenti re donat,& nõ requiritur inſinuatio : quia donatur ob libertatem.l.ſi pater.§.1.ff. de donat.& l. vtrum.ff.de verbo.oblig.aut ex interuallo,& non requiritur.l.data.C.de donat.

De tradente.

117 Sed & hoc tamen quadam moderatione temperandum eſſe cenſeo. Primum , ſi ex longo quopiam interuallo id fieret.Nam ſi ſtatim, puta eadem die,vt mox poſtea dicemus, donatarius donaret donanti . poſterior donatio cenſeretur ineſſe priori.l.

iuriſpcn

iurisgentiũ §.quinimo.ff.de pact.& l.lecta. ff. si cert. pet. & ibi concord. in gl. quibus addc text.in c. officij, ibi, incontinenti subsecuta sunt.extr. de elect. & alia multa à me congesta in tractatu Rettractuum, tit. 2.§. 1. gl. 5. in verbo, in limine eõtractus.Ex quo no. Bal. quòd priùs actum videtur, quod incontinẽti subsecutum est. Et ita quidẽ inesse, vt vnus idémque actus, non diuersus esse censeatur, per l. eùm antiquitas.C.de testa.& l. hæredes palam.§. vno cõtextu, eo.tit. & l.si ita fuero. §. cùm pecuniam. ff. de nonat.& voluit gl.in l.quærebatur,in prin.in verbo, simul, & ibi Bar.ff. de testa. milit. Cy. post Iac. Aret. in l. cestium, col. pen.vers. sed pone quòd ad probationem.C. de testi. Ang. consil. 145. gener à loceto, col. 2. vers. ité ratione.& Alex. cons.53.viso themate,col. 2. lib. 2. Et quod vni inest,alteri inesse etediutt.l.patris & filij,ff.de vulg.& pup.& l.Titia.§.idem respondit. ff.de verb.obll. & l. si quis ex argentariis. §. si initium tabularum.ff.de eden.& voluit Ang.vbi suprà, & Ro.consil.445.cõsultatio præsẽs,col.1.vers. tertiò idẽ probatur.& Ias.in l.si ita stipulat⁹.§. Chrysogonus,col.16.versic.ego post alios.ff.de verb.obli. & consil.230.factũ sic se habet,col.2.lib.2. Et adeo ité inesse videntur, vt si posteriora repugnent priotibus ea tollant ipso iure, magis iure fictionis, tanquã sciẽs facta aut dicta non fuisse fingãtur, quàm iure reuocationis, vt pulchrè dicit Paul. Cast.consil.449. visa dicta factí narratione, col.vlt. lib.2. Sed & adeo denique inesse videtur, vt si statim facta fuerint duo instrumenta inter easdem parties,& in altero eorũ locus lit inserip⁹,in altero non sit; certè in hoc cẽsetur inscriptus locus, qui in illo appositus est, ita vt non minores vires obtineat, quàm si certus locus fuisset in eo expressè inscriptus,vt sing. voluit Bal.eõsi.208. præmissis tribus statutis,in 2. dubio lib. 1. Et in casu nostro quòd hæ donationes quæ fuerunt factæ in diuersis instrumentis, sed tamen incontinenti, censeantur esse mutuæ, tenuit Guid. Pap. sing. 878. donatio mutua, vbi & ita dicit valere inter coniuges.

Vni quod inest. alteri inesse creditur.

Donatio mutua an valeat inter cõiuges. De eadẽ re.

118 Quòd si quis refractarius ac pertinax sibi persuadere non possit esse vnicum actum, negare tamen non potetit alterum alterius respectu & contemplatione, id est, vnum propter aliud factum, per tex. optimum in l.quæ onerandæ. ff. quæ. rer. actio. non da. & voluit gl.in l.si venit.§.vlt.per illum tex. & ibi etiam Bar.ff.de priuileg. credi. Cy. in l. si quis post hæc,in 2.q.& ibi Bald.Ang. terque col. 2. C. de bonis proscrip. Bar. post Iac. Arc. in l.pe.§.si vir, & ibi quoque Bal. in §. mulier.ff.sol.mat. & idem Bart. in l. post contractum, col.2.ver. quintò præsumitur. & ibi teeentiores.ff. de dona.Bal.in l. legẽ,col.1.ver. modò quæritur. C. de pact. & in l.petens,col. pe. in fin. Perus.& ibi Phil. Dec. in 2.no. co.tit.& in l.per diuersas, in fin. C. mand.& in l. quoties, vers. iuxta istam partem. C. de rei vẽd. Ang.in l tes vxoris,post medium. C.de dona. inter vir. & vxu. Io. Ana. in c. tua nos, in 2. not, extra de simo. Fulg. cuosi. 198. in quæstione, in prin. Alex. eõsi. 44. de celebertima expeditione, circa medium. lib.1.& Iaic consil.25. viso instrumento, col.vlt. versi.nec habẽt obstare, & aliis seq. lib.2.& consi.15.viso processu, in fin.lib.3.Corn. eõsi.57. in causa vertẽte, col. 5. lib. 3. & aliis locis in seq. n. allegatis.& Frã.Cur. senior eõs. 55. super duobus, col.3. & Soc.qui & alios citat consi.373.in præsenti consultatione,col.3.versi. eõfirmatur hoc, quia ex quo lib.2.& consi.127.quoniam in præsenti,col 3. versi.secundò videdũ est,lib.3.vbi nũcupatim loquitur de duabus donationibus siue remissionib⁹ vtrinque factis, qui est casus de quo loquimur & consi. 27. visis instrumentis, col. 5. vers. tertia est, lib. 4.

119 Sed posset dubitari quando hoc casu dicatur incontinenti factũ, vt idem actus reputari debeat, aut saltem alter alterius contemplatione factus. Et est frequentior sententia, id ita videri, si eadem die & loco factum fuerit. hæc est enim sententia Bal. in d. l. pen.§. mulier,paulò ante si ff. sol.mat.& in l.petens,col.pen.versic. nunc venio. C.de pact. & in l. si duas, col.1.versic.extr. not.ff.de excus.tuto.& in l. 1. col. vlt. versic. secundò not. C. de opc. liber. Corne. consi.192. licet videatur,col. 1.versi.item quia videtur. lib. 1. & consi. 10. quod dictum secundum laudum, col.pen. versi.& ideo pactum, lib. 2.& cõs. 36. in hac consultatione,col.2. vers. & quando sunt, & seq.eo.lib.2.& cons. 57.in causa vertente,col.3 lib.2. & consi.288. visis & diligenter inspecto, col. 4.lib. 3. & cons.283.pars dicti Ioänis,col.1. lib. 4. Fran.Arer. in l. lex Cornelia, col. vlt. ff. de vulg & pup. Guid. Pap.sing.878.donatio mutua,in pti. vbi ex hoc dicit, quòd cùm donatio mutua valeat inter cõiuges,quòd si ij sibi donent in diuersis instrumẽtis vna die cũfectis censetur mutua donatio. Steph.Bertr.cõs.15. viso instrumẽto, nu.2.lib.2.& cõs.32 pretij viliras,nu.3 eo. lib.2.Fran.Curt.senior d.eõsi.35.col. 3. Ias. in l.1.§.1. col.vlt. ff. de verb. obli.vbi id dicit sæpe allegari in practi a.Phil.Dec in l.certi condictio.§. si nũm⁹,col. 4.vers.secunda conclu.ff.si cer.pet.& cons.279.placet mihi,col.3.Hippo.Matsi. in repe.rub. de probar. nu. 393.Et est bonus tex.à cõtrario sensu in l.si ex duob⁹, in princ.ibi,posteta die,&ibi Bar.ff.de verb.obliga.& in l. hæ cõsultissimæ,in princ.C.de testa.vbi non semel hæc simul iungũtur vno tempore, & vno die.

Donatio mutua inter cõiuges facta quomodo censeatur esse mutua.

120 Licèt aliud subobscutè videatur voluisse Bar. consil.161. proponitur quòd syndicus. col. 1. & ipse Cor. cons. 349. codémque vlt.lib. 1.vbi tenuit quòd si donatio fuerit alicui facta purè & simpliciter, & eadem die donatarius promisit donanti date annuatim certam quantitatem vini & olei, non censetur id fecisse contemplatione prioris donationis, vt ea debeat dici facta ob causam. Verùm Bar. si bene inspiciatur, non est alterius quàm prioris sentẽtiæ, & eum pro ea etiam citat. Corn. vbi suprà. Ipse autem Corn. cùm videret priorem illam sententiam esse verissimam, & quã alias semper secutus est, vt diximus, non illis quidem audet palam aduersari, sed conatur tantùm probare ex alijs conclutis, non admodum quidem (nisi forte) efficacibus. aliam fuisse partium intentionem. Et ita quidem illum intelligit Ripa, qui & communem opin. secutus est,in repe. l. vlt.in 39.quæst.hoc cod.tit. de reuoc. donat. Verùm in illam sententiam magis vrget quod scribit Ang.in l.vlt. §. simili, per illum text.per locum à speciali. C.de iure doti. quod si sunt duæ donationes vicissim inter duos, vtraque indiget insinuatione, nisi expressè dictum sit, quòd vna alterius causa facta est. & eum sequitur Guid. Pap. sing.400. versi. angelus.Sed satis cõstat ex supradictis id falsum esse. Sed de hoc iam propè nimium.Verùm si plura nosse cupis, vide quæ assatim scripsimus in commentarijs nostratium consuetudinum, tit. 23.in gl. 3. in princ.

Barboli fre. temisa de re.

De eadem re.

121 Item alio modo tempetabis quod diximus de donationibus diuersis temporibus à donante inuicẽ & donatario factis, vt scilicet in casu de quo locuti sumus, videlicet inter virũ & vxorem, aut aliàs inter personas prohibitas, neutra valeat. cùm vtraque censeatur simplex ac pura. Nam de priore nihil est quod dubitandũ sit. Posteriorem autem non potest dici fuisse facta ob remunerationem prioris, quæ eùm simplex esset, nullius erat iã ab initio momẽti. l. 3. §. faciendũ.ff.de dona.inter vir.& vxor.Ita vt nec ex ea oriatur naturalis obligatio. secundùm Bar. in l. cùm lex. ff. de fideiuss. & Bal.in l.1.col.10.vers.viso de essentia. C. de sum.trinit. & plenè diximus in di-

ctis noſtris commentariis in prin.§.10. in gl. 1. poſt prin c. Idcóque indigna, quæ remuneranti debeat: vt & in ſimili reſpondit Iaſon conſi. 116. mihi quoque admodũ, in ſi. lib. 3. Et ita haud dubiè procedit text. in d.l.qui iam nuptæ,& in §. ſi ambo,ſuprà allegg. Et inter extraneos & non prohibitos non video quin poſterior donatio ſit remuneratoria, per text. in l. ſi lege,§. conſuluit, & ibi Ang. in ſi.ff.de pet.hæred.& l. ſed & ſi non remunerandi, §. inde Pap. & ibi glo, Bar, Bal. & alij. ff. manda. & expreſſim Ang. conſil. 179. viſis prædictis inſtrumentis, col. pen. verſ. quãdo donatio. & Paul.Caſtr.conſi.171, in caſu præſenti, colum. 1. lib.2.& Iaſon nuncupatim de hoc caſu loquens, conſi.149.circa primũ, col. 2. verſ. nec obſtat ſi diceretur. lib. 4. & ea quæ ſuprà diximus in 1. declarationc donationis remuneratoriæ.Id circo videtur hæc poſterior tanquam remuneratoria non eſſe reuocanda, ex hac l. vt ſuprà latè diximus.Nec item prior, cùm ea iam ſit remunerata, eſſérque iniquum eam reuocari, niſi & poſterior quæ illius ergo facta ſit, etiam reuocetur, arg. & eo quidẽ optimo.l. cum quis, ibi,cùm enim affectio.C.de natur. liber. Quod ſi verum ſit, non admodum intereſt, quantum ad legem noſtram pertinet, vtrum mutuæ donationes factæ ſint eodem tempore, an ex interuallo. Quinimo Pet. à Bel, Petr, in repe. l. donationes, col. 6, in patuis, verſi. plus dico. C. de donat inter vir. & vxor.in ea eſt ſentẽtia,vt ſi vir & vxor ſibi ex interuallo donauerint, valeat vt mutua donatio per l. vltim. ff. de dona. inter vir. & vxor& alia quædam.

Donatio inter extraneos & non prohibitos eſt remuneratoria, & reuocari non poteſt.

122 Sed quicquid ſit in illo caſu ceette illud verũ eſt, has mutuas donationes in quibus vterque capit (nam de his loquimur,habere vim mutuæ & non ſimplicis donationis. in eo tantùm quod vtriuque æquale eſt. In eo autem quod alteta alteram ſuperaret,pro ſimplici habenda eſt, idcóque non valet inter virum & vxorem, quemadmodum nec alia ſimplex, ſecundùm Pet,à Bel. Petr.in repe.d.l.donationes, col.5. in patuis, vetſi. iuxta hoc quæro.C.de donat. inter vir.& vxor.& Saly.in l.i.C.de dona. ante nupt.Ro.d.conſi.517.col. pen. verſ.in contrarium facit, vbi ad hoc dicit eſſe tex. not. rectè intuẽti in l. ex annuo.ff.de donat.inter vir.& vxor, & Frãc, Aret. in l.ſi ante,col.3.ff.ſol.matri,per d. l. ex annuo,& Socin.loquentem in caſu l.noſtræ,licèt ad aliud propoſitum. conſ.215, viſa prædicta facti cõtingẽtia, col.1. in fi.lib.2.Carol.Rom.cõſ.179 de tri^b^,col.4.nu. 15. lib.1.& non obſcurè Phil.Dec.cõſ.202. vi præſes cõſultatio, col.4.verſ.non obſtat quòd talis donatio. & eſt optim^e^ textus in l.ex mẽte.& in l.lege leonis,& in auth.æqualitas.C.de pact.cõuen.& in auth.de æqua. dor.in prin. & penè per totum tit.& in cap.vlt.in fi. ibi, quod æquale ſit, & ibi glo. & doct. ext. de don. inter vir. & vxor. Et optimè faciunt quæ ſuprà diximus de vẽditione facta pro paruo pretio, & de exceſſu meritorum, in 2. declaratione donationis remuneratoriæ.Et quod dici ſolet de permutãtibus beneficia inæqualia,per Io. And.in c.1.ad fi.de rer. permut.lib.6.in nouel.& Fedet. Senen.in tract.de permutatione benefic. in vlt. q. Petr, Anch. cõſi. 288. in caſu præmiſſo. col. 2. verſ.præterea & tertiò,cũ ſimil.

Donationes in quibus vterque capit, habent vim mutuæ & non ſimplicis donationis.

123 Verùm & hoc velim intelligas,vt nõ ad amuſſim aut libellã vndique exigatur illa æqualitas.Nam ſi in modico quopiã altera pars excedat, non confeſtim cenſetur inæqualis ac ſimplex donatio, vt ſatis apertè declarat ille ter. in d. l. ex annuo,ff.de donat. inter vir. & vxor. cùm dicitur,ſi ſatis immodicus eſt. Nam & aliàs ſemper modicus exceſſus non attenditur. l. cõtinuus,in prin. ff. de verb.oblig.quam ita nor. gl. quæ & ſimilia quædã colligit in c. re vera.in prin,in verbo,mortui ſunt, de conſe. diſt.2. quod & facit gl. in d.c.ſi proponente.in gl.1.poſt prin. vbi & illud allumit ex d. c. re vera, quod pro modico nec plus nec minus. id quod ,ita Galli noſtri vice prouerbij celebrant, *pour vn petit ne plus ne moins.* Cuius etiam meminit glo. in proœmio decretalium, io fi. Nam qui de medio illo parum deflectit, non illud reliquiſſe videtur, nec ob id carpendus eſt, ex Ariſtotelis ſententia lib. Ethicorum 2.c. 9. eodémq; vlr, & iterum lib. 4. c. 5. Quam approbat è noſtris Ioan. Cald. in c. cum ex iniuncto,col.vlt. extrà de hære.& Bal.in l.2.in 12.q.C.de reſcin.vẽd.& in l. quicunque, col. 2.de ſer.fug.& in l.1.col.vlt.ff. de legi. & in c. eũ adeo, col.2. & in c, ſi proponente,ad ſi. ext. de reſcri. & conſi, 144. præſuppoſito communis Papiæ ſtatuto,col.2.lib.1.quod repetitur cõſi.436.lib. 5.& Rom. in repe. l. ſi.vetò.§.de viro, in 5. fal. ff. ſolut.matri.& Io. Ana. in cap. vlt.col.9.verſ.adde etiam prædictis, extr. de cullu. detegen. & Barb. cõſ. 58.omnipotentem & immortalem Deum, col. 15. lib. 4. Adquod allegant omnes l, quamuis. ff. de cond. & demon.

Modicum ex veſſus in donationibus non attenditur.

124 Ideo & alias, parum & nihil æquiparãtur, vt per illum ipſum tex. dicit ipſe Bal. in auth. præcrea, paulò ante ſi.C.vnde vir & vxor.& Col. qui ad hoc etia dicit allegari text. in c.de multa,tex.de præb.cõſi. 63.videbatur,colu.vlt.lib.1.&conſi.67.licet multùm, col.vlt.lib.2.conſi. 29.in præſẽti conſultatione,col.2. lib.3.& Soci.cõſi.108.in hac cõſultatione,col.3.lib.1. vbi&ad hoc allegat alia iura,Quib^us^ addetex.in c.licet causã,de proba.&in c.iuſtitiã,extr.quicler.vel mona.& glo.in c. ſuper eo,ibi,alias vbi æqualitas eſt,vel modica etiã excellẽtia, admittitur,extrà de teſtib. eũ aliis multis ac propè infinitis concord. à me adductis in noſtris commentatijs conſuetud. Pictauiearum. tit. 6. & §. 3.in gl.3. vbi latiſſimè oſtẽdi modica non eſſe conſideãda. Quamquam hanc refragari videtur illud Ouidij in epiſt. Heronis. ad Leandrum,

Exiguum, ſed plus quàm nihil, illud erit.

De eadem re.

125 Verùm ad eam noſtram ſententiam pertinet, quod cùm inter noſtros iuris interpretes magna ſit contentio vtru diſpoſitio l.hac cõſultiſſima.§. x imperfecto.C.de teſta,qua permiſſum eſt teſtari inter liberos ſine ſolẽnitate iuris ciuilis,procedat, cùm liberi ſint inæqualiter inſtituti:tamen illud prope cõuenit quod ſi ſit modica quæpiã inæqualitas, perinde eſt ac ſi nulla eſſet,& habet locu dict.§.vt per Frã.Curt.in ſuis collectis ibi,& late Anto.Rube. cõſi.6.viſo &diligenter conſiderato,& iterum conſi.ſeq.viſo dubio quod ſit. Cæterum quod ad caſum l.noſtræ priuatim ac peculiariter pertinet, huc optimè faciunt quæ ſupra diximus de venditione minori pretio facta & de remuneratione excedente metira. Nam vt illic diximus, exceſſus in modico non facit locum huic l. Et vide etiam quæ dicam infra in quæſt. ſeq. in fi.

Diſpoſitio l. quã permiſſũ eſt teſtari inter liberos ſine iuris ciuilis ſolẽnitate an procedat cùm liberi inæqualiter ſint inſtituti.

126 Quartò & principaliter ex ſupradictis etiam infertur non habere locum l. noſtram in alia donatione mutua quidem illa & reciproca, ſed non vt in præcedenti. in qua vterque capit vt dictum eſt, ſed ita quidem facta, vt ex incerto dubióque euentu alter tantùm capiat, vt ſi conuenrum ſit, vt ſuperſtes ex duobus aliquid conſequatur. Nam & quod huiuſmodi conuentionibus conſequimur, ex cauſa lucrativa non cenſemur conſequi, vt expreſsè voluit Pett. An ſi. conſil. 101. ex prædicto themate, col. 2. & iterum conſ. 291.ſuper pluribus,col.3. verſ. non obſtat quod lac. & vtrobique per l. ſi pater puellæ. C. de inoffi. teſta. quã cautum eſt, nou grauari filios ob reciprocum fideicommiſſum inter filios à patre iniunctum, neque illis ob id competere querelam propter æqualem ſpem, dubiúmque rei euentum. Quem tex. Pet. Cy.bal Saly.Pau.Caſt. & Iaſ. ibi, in id trahũt,vt valeat donatio mutua ſiue reciproca

Hæc lex in qua donatione habeat locum.

reciproca inter coniuges facta superstiti ipsorum. Et ita quidem valeat, vt etiam non indigeat trâditione aut confirmatione mortis, secundùm Paul. Cast. ibi, cuius dictum sequitur Ias. ibi, atque no. dicit Cepola. d. cautel. 112. aut ex aliorum computatione. 155. incip. donatio inter virum. & sing. reputat Hipp. Marsi. sing. 50. incip. donat. inter vir. & vxor. cum aliis multis concord. à me late accumulatis in illis nostris cõmentariis vbi supra nuper citauimus. Sed nolumus hic prætermittere, idem quod Pett. Anch. in d. consil. videlicet huiusmodi donationem non esse lucrativam siue gratuitam, sed onerosam, voluit gl. quam ille non allegat, in l. licèt inter priuatos, in verbo, mortis causa, ibi, hic autem onus propter vicissitudinem. C. de pact. vbi & Alex. & alij recentiores eam annotarunt, & eam dicit Iason. hoc.

Quæ donatio censeatur mera & gratuita.

127 Et adeò quidè huiusmodi reciproca donatio non censetur mera & gratuita donatio, vt si excedat summam quingẽtorum solidorum, non indigeat insinuatione, vt voluit Oldr. cõsil. 119. incip. ad habendũ aliqualem notitiam, in fi. & Io. And. ipsius discipulus, ingratus tamen qui nullam magistri mentionẽ eo in loco, sicuti nec ferè sæpe alias fecit, in addi. Spec. tit. de instr. edi. § porro, c. 1. vlt. vers. fuit etiã alia quæst. per d. l. licèt inter priuatos. C. de pact. & Ang. neutri mentione facta, in l. hæredi n. in. ff. de bon. auct. iud. poss. & in l. sanctimus, & ibi etiam Bal. in addi. in prin. vers. occurrit quid si duo. C. de don. & idẽ Ang. in l. vlt. §. similique modo. C. de iure dot. & in l. cùm nullæ, quæ est vlt. in prin. C. de donat. ante nupt. & cõsil. 179. visis prædictis instrumentis, col. 7. eademque pen. Alber. in l. vlt. col. 1. vers. sed quæ species cõtractus, & ibi etiã Saly. col. pen. vers. iuxta hoc quæro. C. de pact. ipse Saly. in l. si quis pro redemptione, in fi. C. de don. Gaspar Calde. consil. 1. tit. de donat. incip. an si duo. Imo. & Rom. in l. Aquilius, col. vlt. vers. ex prædictis refulgat. ff. de donat. Alex. Ias. Philip. Dec. Rum. & Claud. in d. l. licèt inter priuatos. C. de pact. Alex. consil. 82. visa facti narratione, col. 5. vers. & omissis non necessariis, & seq. & rursum col. pe. vers. non obstat etiam. lib. 2. & consil. 20. ponderatis his, col. . vers. est etiam ita tenendum, lib. 3. & consil. 28. ponderatis verbis, col. . & rursum col. vlt. in fi. col. lib. 5. & consil. 143. ponderatis his, col. 1. vers. ex his habetur. l. b. 7. & consil. 148. visis & ponderatis, col. 2. vers. ibi specificè, col. l. b. 7. Ant. Cana. in tract. instinuationum, part. 2. q. 52. Ias. in d. l. si pater puellæ. & consil. 5. rursum, col. . vers. secundò respondetur, lib. 3. & consil. 173. circa primum. col. . vers. item receptor. 1, lib. 4. D. Bened. in repe. c. Raynutius, in verbo, duas habẽs filias, nu. 204. Phil. Dec. consil. 202. vt præsens consolatio, col. 3. vers. non omnino tamen. & Fran. Curt. iun. consil. 15. circa præmissum, col. vlt. & Steph. Bertran. consil. 17. etiam si verum esset. nu. 6. lib. 2. & consil. 58. visis instrumẽto. col. . lib. 2. & cõsil. 280. Charond. &c. visis cessis de quo supra. col. 3. vers. si fuerit. . co. lib. 2. & cõsil. 585. pronunciatum in facto quòd dubium, col. 2. vers. sed opponetur. . co. lib. . & Hippo. Marsi. cõsil. 106. dirigere. col. 3 vers. patet etiam, lib. 2. Contrariam tamen sententiæ refragari videtur tex. in d. l. cũ mulier. §. finaliq; modo. in auth. de decurion. C. de d. na. ante nupt. sed illi respondet Ang. & Saly. ibi, & idem Ang. d. consil. 179. & nomen Aquilij, Alex. d. consil. 83. lib. 2. & Ias. in d. l. licet. Nec tamen latet Crgn. à nullo illorũ memoratum, ex facto consultũ respõdisse consuetũdinem, in cõsil. 181. facti in fine habet, nobilis vir. colum. 4. vers. nec huic obstat. Sed hæc sola, quia cùm ceciderit, non habet subleuantem se, vt habent Salomon Ecclesiastæ 4. cap. & vt nostri quotidie clamant. Vox vnius, vox nullius.

128 Cæterùm superiora confirmat tex. not. in d. l. de fideicõ. C. de transf. vbi minor non restituitur adnexis minuam & vicissitudinariam fideicõmissi remissionẽ, nec ex hoc dicitur esse circumuẽtæ, propter dubium euentum, licèt postea ex euentu lucru fidei commissi amiserit. Quam l. Bar. ibi dicit pulchram & notabilem, & Bal. notatu dignã, & alibi sing. idẽ Bal. videlicet in l. cum Archimedoram, col. 1. vers. vnum scias. C. vt in pòl. leg. & etiã Ang. consil. 287. factũ super quo, col. 4. Ex eaque dicunt Saly. Paul. Cast. Alex. Fran. Aret. Ias. & cæteri recentiores, quòd quãdo quis ex connexione potest consequi damnũ & lucrũ, licèt postea ex euentu damnum passus sit, non ex hoc læsus dicitur, etiam si sit minor. quia huiusmodi damnum debet compensari cum vtilitate, quam ipse cõsequi poterat, si euentus aliter cecidisset: quod & ipsum per illum tex. atque etiam per d. l. si patet puellæ, voluit Bal. consil. 404. factum proponitur esse tale, Franciscus decessit, col. 1. vers. secundus casus, lib. 3. & Sal. in l. 1. in 4. not. & ibi quoque Alexan. col. 2. vers. nota quòd pactum, & Soc. C. de pact. Pet. Ancha. in repe. c. 1. col. 36. in patuis verbis circa tamen illam, extra de constit. & consil. 159. tamen. 5, col. vlt. & Raph. Co. consil. 72. visis pactis, col. vlt. vers. nec potrò intelligo, & Pa. 1. Cast. consil. 379. primò videndum est, vtrum remissio, in 2. dubio, lib. 1. & cõsil. 191. visis & diligenter examinatis, col. vlt. vers. nec constetu. lib. 2. Ro. consil. 26. pro decisione, col. 1. vers. item & duplici ratione. & Franc. Aret. in l. cum proponas, la 1. C. de pact & in d. l. si pater puellæ. & Socin. in l. si ante, col. 1 ii. fol. martii. Fran. Curt. senior consil. 80. cõdemque vlt. super quotidiano, col. 3. & Philip. Dec. consil. 287. in cuius re Rhoentiæ, col. vlt. & Ias. consil. 233. prudens consultatio, col. . vers. item illæ conventiones, lib. 2. & consil. 17. dominus Ioannes, col. vlt. vers. item istæ transactiones, quod vtcunque inter consil. Alber. Brun. consil. 9. & idem Ias. consil. 61. per reformationem, col. vlt. vers. quartò facit, co. lib. 4. Et facit quoque scripta ab Ang. in l. qui cũ tribunis, col. 2. ff. de transact. & in l. qui Romæ. 8. duo fratres. ff. de verb. oblig.

Minor restituitur. Nec ex hoc dicitur circumueniri

129 Ex quo & Georg. Nat. in tractatu statutorũ excludentium fœminas dotarias a successione, in 22. q. 2. q. prima adit, quòd & si dubium sit vtrũ pater possit per fideicommissum substituere filiæ in ea dote, ob quam excluditur: alias tenentibus non posse & inter hos Marsi. Sil. apud Io. And. in addit. Spec. tit. de instr. edi. 6. vr autem alius contra affirmantibus, q̃ ex illic aduocat, tamen haud dubiè assert id ficti posse, respectu plurium filiarum, quas sibi inuicem pater substituit, quia huiusmodi substitutio nulla grauat, per d. l. si pater, & d. l. de fideicommissis, & quod supra diximus de insinuatione.

An pater possit per q. dictum substituere filiæ in ea dote ob quã excluditur.

130 Sed & hinc vergit quod pulchrè dixit Io. Fab. in l. 1. col. vlt. vers. quid si duo. C. de an. th. don. quòd donatio vicissitudinaria, quia fœlicem præmortẽs donatarium superstiti, videtur esse magis vẽditio, quia donatio, instar illi⁹ qui emit vt tu reddas, per tex. in l. emptio. ff. de contrah. empt. & in l. empt . in 6. vlt. ff. de actio. emp. & in d. l. de fideicommisso. Et hinc quidè regulariter allegat, & sequitur Guid. Pap. auct. 4. in tertia, col. 5. vers. sed restat aliud. & cons. seq. vertitur quæstio, col. . & rursum consil. 18. nobiliter & dubitanter col. antepe. vers. ad hoc tamen. & sing. 88. vers. si duo dicunt.

Damnum vicissitudinarium non reputatur

Transformatio præcludit.

131 Postrèmò hinc inque ipsectant & alij tex. quos nondum examinauimus, aperte quoque probantes multa permitti ratione incertitudinis, dubiique euentus lucri vel damni, quæ alias non valerent. & inter cæteros tex. in l. si ea pactione. & ibi gl. vlt. Cyn. & alij. C. de vsur. & in l. si ea lege. & ibi etiã glo. & Bol. co. tit. ex quibus intelliges hunc eventum dubium tollere suspicionem, imò etiam ipsum vsuræ de

quo

quo & per Cyn.& Bald.in d.l.ſi pater puellæ. C. de inoffi. teſta.Hoſt.in ſummæa de vſur.§. an in aliquo, verſi. quid de his.Io.Andan addi. Spec. in tit. eiuſdem tit.Bal.conſ. 138.& quòd dictus, in prin. lib. 3. vbi id ad multa allegat. Laur. Rodulph. in c. conſuluit,in 15.q.de vſur.Pett.Anch. in ſua diſputa. incip. antiquis & modernis temporibus. Rom. conſ. 413. pro plenior diſcuſſione,col. 2. verſi. quintum conſiderandum. Paul. Caſt. & recentiores, in d. l.de fideicommiſſo, & plenè per Cano. in c. in ciuitate. & in c. nauiganti, quòd eſt vlt. extr. de vſur. in quibus locis eſt & de hac re bonus text. Sicuti etiam tollit crimen ſimoniæ, vt per Card. Alexan.in c. quod autem,col.2.verſic. ſi autem quod do. 8. quæſt. & facit etiam text. in l. ſancimus.5. ſi quis autem talem. C. de reſcind. vendi. quòd læſo ob remiſſionem incerti euentus non habet locum ea l. 2. per d. l. ſi pater puellæ, & alia quædam iura. & ſequitur Panor. ibi etiã in repet.in 34.limit. illius leg. quæ eſt 30. col. & quod præterea tradit Bal.cõſ.292.quia ex facto,col.2. verſic.& ex hoc,lib.5.Pau.Caſt.cõſil.229.viſis & põderatis,col.2.verſi.tertiò quia prima conceſſio,lib.1. & conſi. 250. quod iſta fuit, col. 2. eo. lib. 1. & cõſi. 289.præſes dubium,col.3.verſic.tertiò obſtat,co.li.1.

Pactum ſiue conuentio inter viuos de hæreditate viuentis an valeat.

132 Vt interim illud omittamus, quòd licèt non valeat pactum aut conuentio inter viuos de hæreditate viuentis. l. hæreditas. C. de pactis conuen. & l. ex eo. C. de inuti. ſtipula.cum ſimi. valet tamen ſi inter duos fratres ita fiat, vt altero decedente ſine liberis, alter eius bona habeat, aut aliter viciſſim,ſecundùm Oldra. d. conſil. 139. Angel. d. conſil. 179. Guid.Pap.conſi. 51.viſo ad plura, col.1.& alios multos ex iis quos citauimus ſuprà verſic. ab hinc 6. incip. & adeo quidam.& vltra eos latè Ioan. Camp. in tract.de doti in vlt.parte quæſt.79.incip. quia dictum eſt ſuprà, vbi conſtanter tenuit valere pactum appoſitum in diuiſione bonorum inter fratres, vt extantibus filiis maſculis ex eis, fœmineæ non ſuccedat, nec ex teſtamento.nec ab inteſtato.Nec enim id pro re iudicata accipimus, cùm in contrarium eſſe videatur tex. apertus in l. licet.& ibi Bar. Bal.& alij qui hoc admodum cõmendant.C.de pactis,& idem Bart. conſil. 212. promitto tibi, cũ aliis multis concord. a me congeſtis in tract. primogenitorum. quæſt. 6.

Donatio re, expreſſa pactus aeres dici onero'a qua gratuita.

133 Et hęc quidem omnia eò tendunt, vt oſtendam huiuſmodi donationem reciprocam, ſiue viciſſim mutuatam, ex qua etiam alter tantum, id eſt ſuperſtes capiet, non dici gratuitam, ſed intereſſe lucratiuam, ſed potius onerоſam, & ob cauſam: idcòque nec in ea locum eſſe huic l. noſtræ, per ea quæ diximus in prin. huius glo. & dicemus in duobus ſeq. q. Et id nunc patuit, ne & in hoc auctoritate careamus, aſſeruit ſæculi noſtri decus Phil. Dec. in d.l. licèt inter ptuaros, col. vlt. verſi.& ex prædictis,iunctis præcedentibus. C. de pact. & Steph. Bert.cõſ. 1. Chriſti,&c. viſo conſultationis themate, nu. 110.lib. 1.& item conſi.312.difficultas,col.2.verſ.ſed aliud eſt, lib. 3. Et de hoc videtur eſſe caſus in d. l. 1.C. de pactis, vbi quod datum eſt vt remittatur quidpiam maius; quod incertum eſt, an futurum ſit necne,non reuocatur per ſuſceptionem liberorum, cùm potuiſſet contingere vt id non euenirẽt, idque propter incertum ac dubium euentum. Licèt ſubobſcurè alter ſenſiſſe videatur Rom. conſ. 16. pro deciſione,in 3. dubio, iunctis præcedentibus, dum defendit huiuſmodi mutuam donationem non eſſe obnoxiã huic l. quia ea eſſet, vt in ea dicebatur, remuneratoria, & renuntiatum huic l. fuerat,nec aliquod fundamentum in hoc ponit, quòd eſſet mutua.

134 Sed hæc omnia velim intelligas procedere, niſi diſpar admodum ſpes eſſet capiendi lucri illius, veriſimiliúſque multo ac facilius lucrũ ad vnũ damnum ad alterũ eſſet peruẽturum. Quid enim ſi alter eſſet adeo ægrotus, vt nulla propè ſpes ſit an vitæ, aut cõualeſcentiæ: ſiue tã ſenex eſſet, quàm Plautinꝰ ille Capilaris Acheruntius, aut Terentianus ille Siliceruius: alter contrà ætate florenti,& proſperiſſima valetudine? Ego tũc dicerem, donationẽ hanc remiſſionem viciſſitudinariam ab iis factam ad commodũ ſuperſtitis, eſſe dandam eſſe ſimplicem,ac ab illo ægroto & morti vicino tantũ factam.Id quod in non abſimili caſu reſpõdit Raph.Co.conſil. 114 Antonius Benedicto filio, col.4.verſi. ad tertium,ar.l.verum.§. ſi locupleti. ff.de minor.& not.in l. ſi mino. 25. ann. filiofam. ff.eo. Idemq;& alius ſimilib. caſib. tenuerũt Eram.Arc. Ruminal.Phi.Dec.& Tacia. in d. l.de fideicom.C. de tranſ.na intelligentes eam l.& idem Alcia. in d.l.in ſi.quin.C.de pact.& Phil.Dec.conſ.11.quoniam in dicatrium, col.4.verſi. poſtremò conſiderãdum eſt, vbi loquitur de duobus, quorũ alter habebat liberos,alter non habebat,nec ſpes erat vt poſſet habere, & conſi. 86.vnio puncto, col. 3. verſi. reſpõdeo tamen, vbi nuncupatim loquitur de mutuo fideicommiſſo duorum, quorum alter ſenex erat, alter iuuenis: & ideo non eſt par & æqualis cauſa remittendi fideicommiſſum, per ea quæ allegat.

Donatio mutua à viro & vxore facta ſuperſtiti de omnibus bonis vt valeat, requiritur vt ſint propè æquales ætatis.

135 Et ante omnes Petr. à bella Perti.in repet.l.donationes,col. 5. in partis,verſi. iuxta hoc quæro. C. de don. inter vir. & vxor. vbi nuncupatim tradit quòd vt valeat donatio mutua à viro & vxore facta ſuperſtiti de omnibus bonis, requiritur quòd ſint æqualis proſe ætatis. ſecus ſi alter multùm ſenex eſſet, alter multum iuuenis.Quamuis contrarium volunt Bar. in l. de fideicommiſſo, loquens in caſu dictæ l. ſed pro priori opp.facit tex.in c.2.de renunt. lib. 6.& in l. filiæ meæ,& ibi Bal.Imol.& Alex.ff. ſolut. mar. & in l.cum hi.§.motus, ibi, pro ætate eius qui tranſigit, & valetudine. ff. de tranſact.& in l. is qui ex cauſa. ff. de fideicom. cùm dicitur, intereſſe eum nonnunquam à ſene potiùs manumitti, quàm à iuuene, & Bald. conſil. 387. caſus talis eſt,quidam dominus Leo, in ſi. lit. eum dicit quòd in reciprocis magnam conjecturam facit æqualitas, & debita proportio, per l. in teſtamento.C. de teſta. milit. & quod ſcripſerunt Do. à Ror. deciſio. 361.præſumitur permutationem in antiquis. Bald. in auth. niſi rogatus,col. vlt.C. ad Trebel.& in cap. in præſentia col. antepen,verſi. quod ſi quis ingrediatur,& ibi etiam Felv. col. 16. verſic. & per iſtam glo. extr. de probat. Petr. Anch. cõſil. 430. fuiſſet expedicns. Ioan. Ana in c. auditurus,col.2.ex. de collu. deteg. & alia multa quæ ſcripſimus in noſtris cõſuetudinib. tit. 14. §. 13. in glo. 3.

De eadẽ re.

136 Nec abs te ſuprà diximus, cùm multùm diſpares ſit. Nam & ſi non omnino par eſt, ſed tamen in modico diſpar, vt quia fortè vnus alterum tribus aut quatuor annis præcedit, non propter hoc definit talis diſpoſitio eſſe fauorabilis, haberique pro reciproca, vt probat tex.in d. l.de fideicommiſſo, in qua vnus minor erat, alter maior, ſicuti & ſcitiſſimè expendit Ang. in l. qui Romæ.§. duo fratres, col. 6. verſi. quintò hæc interpretatio. ff. de verb. obl.g. & d. conſi.187.col. 4. vbi in id dicit ſing.d.l.de fideicommiſſo. Et idem quoque volunt Alex. qui Arg. non memorat, conſi.83. viſa facti narratione,col.pe. verſi. nec illi reſponſioni,lib. 2. vbi alia quædam allegat, quæ videre poteris.& laſ. qui ſolum Alexan. nuncupat, conſi.5.ſtrenui, col.8. ver. non ob.vltimò, lib. 3. Quibus addes quæ nos ſuprà diximus de donatione mutua inæquali,nu.123.incip. verùm & hoc. Et facit etiam text. in l.ita hoc iure.ff. de vulg. & pupil. ſubſti. de reciproca ſubſtitutione facta duobus filijs, alteri quidem pubeti, alteri impuberi. Et quod

de ie

de leuiter ægroto permutante beneficium reſpondit Petr. Anch. cõſ. 388. in caſu præmiſſo, col. 1. & 2.

Donatio inter duos æqualeſ ſuis rationibus facta quamuis non ceſſaret eſſe donatio.

137 Sed & quod in ſuperiori capite diximus de alia donatione mutua, in qua vterque capit, vt ſcilicet ex vtraque parte ſit æqualis, aut non multum diſtet ab æqualitate: hîc quoque repetitum eſſe volumus. Quid enim ſi vir & vxor, aut etiam alij duo extranei, alter quidem multùm diues, alter contrà admodum pauper, ſibi mutuò, ſcilicet ſuperſtiti eorum donant omnia bona ſua: nunquid ea donatio cenſenda eſt mutua, præſertim in eo quod altera excedit? Et certè non, vt expreſſim tradit Pet. à bel. Pert. quo loco ſuprà in præc. verſ. citauimus. ſuper quo vide quæ diximus in præced. illo cap.

Fran. Cur. ſuntuoſi hac de re opinio.

138 Cæterùm non prætermiſerim, vt ad caſum noſtræ l. tedeamus, Franc. Cur. iuniorem d. conſ. 15. circa præmiſſam, col. pen. ver. prætereà & ſecũdò, ſatis inaduertenter, ne erranter dicam, ſenſiſſe hanc noſtram l. habere locum in huiuſmodi donationibus reciprocis. Nam illic allerit donationem, de qua inibi loquitur, eſſe reuocatam per natiuitatem libertorum donantis ex hac l. Loquitur autẽ in donatione reciproca, de qua hîc loquimur, vt ſcilicet ad ſuperſtitem bona quædã peruenirent, vt clarè liquet ex proceſſu illius conſ. Sed Curtius ipſe de ea re magis locutus eſt, vt oſtẽderet renuntiationẽ huius l. non obeſſe quin locũ habeat, de quo ſuprà in prin. l. diximus, quam vt cogitaret vtrũm in tali donatione locum haberet, vt videre licet apud eum. Sed id ſi tamen præmeditatus & ex animo atque etiam conceptis verbis dixiſſet, non illi accederem,

Hæc lex non habet locum in donatione oneroſa.

139 QVINTO etiam ſequitur hanc l. non habere locum in quacunque donatione oneroſa, & quæ ſit gratia vtriuſque & danti & recipientis, vt eſt tex. optimus in l. 1. C. de pactis. vbi hoc not. Bal. in 5. not. Fulg. in vlt. not. Fran. Aret. col. vlt. verſi. dicit etiam hîc. & Iaſ. etiam in 3. not. & Phil. Dec. in 2. not. Et ita quoque illam l. intelligit Alex. conſil. 40. cuius exordiũ eſt, ſuper primo dubio, col. 1. lib 4. & conſi. 162. viſis his quæ copioſè, col. 2. verſ. ſtatẽ reſpõdeo, li. 6. & ita etiam voluerunt Io. Fab. & Ang. hîc.

Remedium inofficioſæ donationis non habet locum in oneroſis donationibus.

140 Neque enim in huiuſmodi donationibus (ſi donationes vocari debent) habet locum remedium inofficioſæ donationis, vt per Bar. in l. non ſolũm, ff. ſi à paren. quis manu. fuer. Nec diſpoſitio l. cùm acutiſſimi, C. de fideicõ. ex cui⁹ ratione & anima veluti ex tra ducere hęc l. noſtra prodiit, vt ſuprà ſæpi⁹ dictũ eſt. ita enim voluit Bal. in ea l. in fin. per d. l. 1. C. de pact. & Ioã. Bapt. in l. generaliter, § cũ autẽ, in 8. quæſt. C. de inſtit. & ſubſtit. & Soc. in repert. l. cùm au⁹, col. 55. in 8. q. in prin. ff. de condi. & demon. & conſil. 93. incip. reſtamentũ præmiſſum, col. 5. in prin. lib. 4. Quæ omnia velim intelligas, vt procedat ſecundũ menſurã onerum. Nam quo dexcedit, pro donatione ſimulata habetur, & in eo locus eſt huic l. vt puncupatim cõſuluit Steph. Bertr. cõſ. 20. duo ſunt, col. 1. lib. 4. & id quoque diximus in præcedentibus caſibus, & dicemus in caſu etiam ſeq. vt ſtatim videbis.

Hæc lex non habet locum in quauis donatione ob cauſam.

141 SEXTO hinc generalius ſequitur, hanc l. non obtinere in quauis donatione ob cauſam, vt voluit Bal. hîc in quibuſdam lecturis. & Ang. etiam hîc. Rip. in 13. q. Alex conſi. 29. præclarè, ſubtiliter, in fi. lib. 3. & d. conſi. 40. col. 5. verſi. circa tertium. lib. 4. Cor. conſi. 4. incip. dubia ſatis, col. 4. in fi. lib. 3. & conſ. 26. viſo ſuprà cripto themate, col. 8. verſi. concurrit etiam, co. lib. 3. Franc. Aret. in d. l. 1. in 1. not. & ibi quoque Alciat. in verbo, ſuſtulerat, & Rip. col. 2. nume. 5. C. de pact. in id etiam trahentes præter Ripam, illum tex. & ibi item Soc. col. 2. verſi. ſecunda concluſio, vbi dicit ita ſe vidiſſe conſultum per doctiſſimos viros. & idem Socin. conſil. 147. viſa facti contingentia, col. vlt. lib. 2. & conſil. 295. in cauſa contra filios, col. 3. verſi. circa ſecundam difficultatem, lib. 2. & conſil. 53. viſo inſtrumento, col. 4. verſ. ſecũdo quòd lib. 4. Phil. Dec. cõſil. 181. ſatis nota eſt quæſt. 10 fin. & Caro. Ruin. cõſil. 123. quia agitur, col. 3. nume. 7. lib. 1. & cõſil. 124. videtur, col. 4. nume. 13. eod. lib. 1. & conſil. 62. ex duob⁹, col. vlt. num. 12. lib. 2. & conſil. 60. de re quidem, col. 5. num. 15. & 16. lib. 3. & conſil. 140. circa caſum. col 3. nume. 60. lib. 4. & Paul. Pariſi. cõſi. 26. ex tenore, colum. 8. nu. 80. lib. 2.

Donatio ob cauſam non reuocatur ob ingratitudinem.

142 Nam & alias donatio ob cauſam non reuocatur propter ingratitudinem, vt voluit glo. in l. vlt. in verbo, inueniatur, & ibi Doct. C. de reuoc. donat. & doc. in cap. vlt. extra de donat. & Alex. conſi. 40. ſuper primo dubio, col. vlt. verſic. fruſtra etiam quæritur, lib. 4. Ioan. Fab. & Ang. Aret. in §. ſunt prętetea, verſi. idem eſt ſi quis, poſt prin. Inſtit. de actio. Quippe cùm huiuſmodi donatio non ſit proprie donatio, vt probatur in l. 1. poſt princ. & in l. hoc iure. §. 1. & §. vlt. ff. de donat. nec etiam largitio, de qua l. noſtra loquitur. nam largitio omnem cauſam etiam honoris excludit, vt aperiè probat illud Plinianum lib. naturalis hiſtoriæ 33. cap. 10. Nam quòd Agrippę Menenio ſexaotes ætis in funus cõtulit, honoris id neceſſitatiſque, non largitionis eſſe dixerim. Ideo Bart. in l. 2. C. de donat. ob can. tradit, quòd licèt donatio ſimplex ſit contractus nominatus, tamen donatio ob cauſam eſt innominatus: nam non eſt proprie & ſimpliciter donatio, ſed datio ob cauſam.

In donatione ob cauſam non requiritur inſinuatio.

143 Hinc que negant iuris interpretes inſinuationem requiri in ea donatione, vt per glo. Bat. & alios in l. Aquilius. ff. de donatio. Petr. Iacob. in tit. de condit. ex lege, col. 3. Bald. conſil. 354. quæritur vtrum in priuato, paulò ante fi. lib. 3. Angel. cõſi. 173. viſis prædictis inſtrumẽtis, col. 6. verſi. venio ad tertiũ, & ſeq. Imol. in c. vlt. col. 10. verſi. an autẽ in donatione, extra de donat. cũ alijs cõcord. adductis per Alex. cõſi. 12. viſo inſtrumento, col. 2. lib. 1. & conſi. 21. attẽtis his quæ in inſtrumento, col. 2. verſic. ſed videndũ eſt, lib. 3. & conſi. 113. perfectis his quæ narrantur, col vlt. lib. 6. & cõſi. 217. ponderatis his quæ in themate, col. 2. verſic. & non requiritur, co. lib. 6. Ang. Aret. in §. aliæ, col. vlt. Inſtit. de donat. Iaſ. conſi. 171. viſo inſtrumento dotis, col. 5. verſ. quartò patet, lib. 4.

Lex ſtatuentes donantem non teneri, niſi in id quod facere poſſit, vt in l. inter eos §. 1. ff. de re iud. cum ſi. habent locum in donatione ob cauſam, vt voluit Ang. in l. ſed hoc ita, in prin. & ibi etiam Alex. per gl. ibi, in verbo, matrimonio, iuncto tex. ff. eo. idem Alexan. in l. ſunt qui in id, col. 1. verſi. item quod dicitur, co. tit. & in l. non tãtùm, col. vlt. eo. quoque tit. Ro. conſil. 26. pro deciſione eorum, col. 2. verſ. tertiò quia licèt donans, vbi loquitur tamen de donatione remuneratoria, quæ ipſa eſt ob cauſam. Io. Fab. & Io. Plat. & Ang. Aret. tit d. §. ſunt præterea, verſi. idem eſt ſi quis & ibi quoque Iaſ. in verſi. ſed & ſi quis, In. i. de act. & Iaſ. in d. l. inter eos, col. 1 verſ. limita notabiliter, ff. de re iud. & conſi. 118. contra d. mariorem, col. 2. verſic. item iſta donatio lib. 4. & Ph. l. Dec. in l. duus Pius. col. 1. verſi. & iſta regula. ff. de reg. iur. S d & alia quædã hoc adfert Fran. Rip. hîc in 13. q. quæ videre poteris. Et vide etiã quæ dixi ſuprà nu. 58 incip. licèt donãs.

Explicatio præcedentis. Donatio facta ſub conditione, dicitur donatio ſimplex.

145 Sed hæc primùm intelligas procedere, cùm cauſa donationi appoſita, reſpicit fauorem donantis, & ita excludit liberalitatem. Secus ſi ea cauſa non impediret quò minùs donatio dicatur libera, & ex liberalitate procedere, vt ſi dono tibi decem, vt ex iis tibi domum emas, & ſimiles: nam tunc donatio, nun obſtante tali cauſa, diceretur libera ac gratuita, in eaque obtinerent omnia ſtatuta de donationibus

nationibus loquentia, vt dicit Angel. in d.l. ſed hoc ita.ff.de re iud. Ioan.Fab.& Iaſ.in d.§.ſunt præterea, vbi ſupra.Inſtit.de act. Paul. Caſt.in d.l 1.ff. de don. vbi dicit quòd donatio facta ſub conditione, ſi nauis venerit ex Aſia, dicitur donatio ſimplex, quia à mera liberalitate procedit.

Pater emãcipãs filiũ perdit ſpem poſtliminij.

146 Et hinc fit, quòd cum emãcipando pater perdat, & è diuerſo filius lucretur,& accipiat bonũ ſicuti, vt probat tex.in l. 1.C. de ingra. lib. lucretur,inquã, filius,& perdat pater tam vterque imaſtimabile, ſcilicet patriam poteſtatem.l.filius ſa.§.ſecũdùm vulgatum.ff.de leg.1. quo in loco Bald. ex hoc dicit, quòd ideo debet fieri emãcipatio apud iudicem inſtar donationis immeniæ, quæ reſpicit minuationem apud acta.Et ita quidem lucretur filius, vt ſi cõtra emancipationem prohibitam fierit,poteſt petere teſtam.in int g.l.2.C.ſi aduer. tem ind. E diuerſo amẽ non reſtituntur aduerſus ipſam emancipationẽ ,cùm per eã conſequatur libertatem. Cy. in l. ex cauſa.§.Pompo. ff. de cap. diminu.Bal.in l.non omnia,an vtraq;lectu. ff. de minor ib.Ideo patet ex emancipatione præmiũ conſequi debeat.l.ſi vina, ibi, præmium dclatæ emãcipationis,& ibi Paul. Caſt. C. de bon. mater. & ibi Bald.& Paul.Caſt. qui ob id dicunt quòd donatio in contineuti facta patri à filio in præmium emancipationis,nõ requirit inſinuationẽ, quod ſuprà ad aliud diximus. Et eſt etiam bonus tex. in l. cùm oportet.§. eum autem, ibi, quaſi remunerationis gratia à filio accipere,& ibi Bar. & alij.C. de bon.quæ liber. & in §. hoc quoque, ibi, quaſi pro pretio quodammodo emãcipationis, & ibi Ang. Aret. Inſtit.per quas perſo. nub. acquiti.& quod voluit glo.in §. præterea,in verbo, patrono,& ibi Ang.Aret.col, pen. Inſti.quib. mod. ius patr. poteſta.ſol. & Bal. in l. quamuis,circa medium. C. de fideicom. & in c. corporaliter, col. vlt. paulò ante fin.extra de tranſla.epiſc.& conſ.452. de patria poteſtate, lib. 2. Alber. Ang. Imo. Alexan. Fran. Aret. & Iaſ. in l. vtrùm turpem, vbi eſt bonus tex.ff.de verb.oblig.& D. à Rota deciſi. 108.emancipatus, in 1.addit.in nouis & Fabia.Giocchi. in repe. anth. nouiſſima, in 7.quæſt.principal.col.2. verſi.adde vltrius. C. de offic.prætor. vbi dicitur,cùm ſese intelligunt plus debere, à quibus ſe meminerunt vinculis facris exutos. Nam & pater emancipando filium, poteſtatem exercere deſinit. l. quod & lex. §. ſi eum quis.ff. de libe.ho.exhib. Et liberalitaré,vt dicit expreſſe text. in l.vlt.vbi liberalitatis. rit. C.de emãcip.liber. vbi Bal. in ſi. dicit cum text. eſſe meliorem totius iuris.& alius tex.in l. nub mus,in illis verbis, in quos talis liberalitas collata ſit. C. eo. tit. vbi & Ang id notat. & confirmat. Nam patet, inquit, emancipando facit ſi iuni ſui iuris, tribuit ei poteſtatem teſtandi, faciendi inę cæteros actus ſimiles, faciteque vt illi acquirãtur non ſolum adiuentitia. ſed etiam profectitia. Et ſubdit, quia ergo pater liberalitatem exercet, non ei expedit donare filio in emancipationis præmium , ſed moris eſt addere liberalitatem liberalitati.Hæc Ang.Cui adde tex. in l.in prince.ff. ſi à paren. quis manu. fuer.ibi, quia a patente bẽneficium habuit bonorũ quærẽdorum,& in l.filio.ff.vt leg. no.caut. vbi etiam emancipatio patris beneficiũ dicitur.Id quod eriã dicit Bal. in l.2.ad ſi.C.ſi aduer. tem iudi. & tex. in l. de emancipatis,in prin.cùm dicitur,hoc a ſuis genitoribus meruerũt.C.de legi.hæred.& in l.vlt. in ſi.C.de ſen.paſ.vbi ſemb.aut, & filij emancipationem à patribus cum officijs perãt, vt libertatem non damnationis , ſed lenitatis paternæ teſtem habeant , & quæ ſcribuntur à Bal.col. 2.

Pater emãcipando filiũ facit emancipatũ iuris,& tribuit ei poteſtatem teſtandi.

Donatio quæ fit filio in præmium

147 Quæ cùm ita ſint, certè donatio quæ fit filio in præmiũ emancipationis , vt fit plerũque, eſt veluti ſimplex & libera , & non ob cauſam , vt etiam oprimè probat tex.in l.vlt.in verbo,liberalitatis,C.de emãcipa.libe.vbi id not.Bald.qui ad hoc dicit illum tex.eſſe meliorem,quam qui ne in iure & volunt eriã Dy.in authen.ex teſtamẽto.& ibi etiam Bald.colũ.3. verſiculo ſecundum capitulum.& Barb.in addit.illi', & Phil.Dec.col 3.veth.nec obſt.ſi dicatur.C.de collat. vbi ex hoc dicunt, huiuſmodi donationem eſſe conſgrendam.Sign.conſ.20.factũ ſic ſe habet,domin' vicecomes , in 2. dubio. Cyn. qui hoc dicit tenere omnes & antiquiores & tecẽtiores , ob idque aſſerit huiuſmodi donationem requirere inſinuationẽ,in l. vt liberis.C.eo.tit.& ibi etia Iac.But.Bar.Io.Fab.Bal. Ang.Pau.Caſt.Raph qui limitat Ro.qui indẽ limitat Cor. qui illotũ limitationem reprobat. Alex. qui ita dicit cõmuniter teneri, Franc.Aret.qui & hanc dicit eſſe cõmunem fenteutiam,& omnes denique præter Iac. Arer.Oldra.Nico. Matth. & Alb. qui tenent cõtrariũ.Et idem quoque voluit Guil. Cu.in l.ſi tibi,& ibi eriam Bal. col. 2. ver. quæritur vtrum in caſu.ff.ſi eer.pe Odof.in l. precibus. C. de inoff.do & in auth. vnde ſi parens. C. de inoffi teſt. Spec. tit. de dona.§. 1. verſ. quid ſi patet emancipans,& ibi Bald.in addi. Collee.in c. 2.col.2. verſie.quid ſi pater,extra eo. tit. Bar. in l 1. §. nec caſtenſe,col.pe.ver.finaliter de iure dico. ff. de colla. bo.& in d. l. cùm oporret.§.cùm autem,& ibi etiam Raph. & Cor.C.de bon. quæ lib. Iac. But. & Bal.in ſi.in l.& ſi mortis cauſa,ad ſi.C.ad. leg.Fal.Bal.in l.data.C. de donat.& in l. illud, col. 3. verſi. tertiò quæritur. C.de facto.eccle.& in l. ſi deportatus. in ſi.C.de bo.proſcrip. vbi & illud dicit de confetenda huiuſmodi donatione.& conſ. 451. nobilis matchio,col.2. lib.1. Pau.Caſt.in d.l. ſi vina. C. de bon.mater.Panor. conſi. 116. illud de iure quæritur, col.1.lib.2.Raph. Fidg.enn. 217. viſo exemplo, col. 2. verſic. ad ſecundum.Alex.conſi.142.circa primam dubitationem,col.8.in 3.dubio,l.b. 2.quod repetitur in conſi.103.lib.,.& iterum conſi.50.lib.6.& idem Alex.latiſſime d. conſil. 21.attentis his quæ in inſtrumento,col. 3. ve.l. nõ ob. id.lib. 3 Vital.Cãb. in tract. clauſularum , in 1 ub. an legibus inſinuationem exigentibus poſſit remunerari. char. pen. verſi. item quæro ſi patet donat. Cor.conſ. 45. licet in hac indicio,col.vlt.lib.4.Barb. conſi. 80. illum referam , col. 6. verſic. nec eſt conſiderandum, lib. 3.& Gud. Pap. in ſuis ſing. 375.verſi quæritur ſi patet.& clarenſium in conſi. 23. viſo facto.col. 5. verſi. ſed vlterius, tanto prin. cõſi. & ſeq. verſ. & Ant.Canal. in tract. inſinuationem, q. 50.Ioan. Corſe. & D. Aufre. in addi. ipius in deci. Thelo. q. 460. item fuit quæſitum an donatio. Ioan. Monteſer. in repet. l. fratet à fratre, col. pen.in 40.q.ff. de condit. indebit.& Fabia. Giocch. in reperi. d.addi. nouiſſima,in 3.quæſt. 9. q.prin.C. de inoffi. teſta. Quanquã vltra eos quos ſupra diximus, reclamat & Oldra. conſil. 138.thema tale eſt. Danãdus. in 4 cadẽmque pen.q.& Bald. ſecũ pugnans in l. cùm quis,in fin. ff.de condi. cau. dat. & Rapha.Co.conſ.28.de fundo dato,poſt prin.& Barb. ſibi contrarius cõſi.35.lib.3.à loue principium,col. 6. verſi.rectat nũc videre,& ſeq.lib.3.Sed prior ſentẽtia vt numero & autoritate, ita & ratione eſt potior.

emancipationis,eſt ve luri ſimplex & libera.& non ob cauſam.

148 Intelligas ſecundo modo, quod dictum eſt, hanc l. non procedere in donatione ob cauſam , ſe eundũm & alias declarationes primi & ſecundi articuli, videlicet venditionis minori pretio factæ , & donationis remuneratoriæ, vt ſcilicet hoc præcedat quod nunc diximus in donatione ob cauſam , vſque ad concurſum ſine concurrentia , vt noſtri loquuntur, oneris ſine cauſæ ob quam fit donatio,id eſt, in eo quod excedit tenuit eius onere aut cauſa in donatione inſcripta , vt loquar cum interl.conſul. com l. quid ergo, ſi prin. ff. de leg. 2. Nam in eo q. ed excedit

Hactenus. vt non procedat in donatione ob cauſam.

cam causam, fe nomus ; & inter pura & simplex & gratuita donatio, ve recipondit Stepha. Bertran. consi. 46. visa casu ante fi. lin.

In signatione de causam quando requirenda insinuatio.

149 Idcóque in eo requiritur insinuatio, ve voluerunt Io. Fab. & Ang. Aret. in §. idem est in rebus, vterque col. 1. Initit. de actio. & Bart. in rub. ex inde don. paulo ante fi. & post longam disputationem tenuit Imo. in l. Aquilius. ff. de donat. & ibi Corn. consi. 45 licet in hoc iudicio, col. 2. versibus tamen non obstantibus, & iterum col. vlt. li. 4. & Fran. Aret. cons. 2. intellecta diligenter, col. 2. vers. item nec videtur, vbi & alios in id citat. & cons. 17. coolideratis, col. 3. vers. secundæ autem objectioni. & ante hos Guil. Cu. & Sal. in l. illud. C. de sacr. Eccl. in refert. & sequitur Guil. Pap. in fing. 375. incl. Saly. in illud. Habetque locum in eo excessu privilegium, ne conveniatur donatus in id quod facere non potest, secundum Phil. Dec. in l. diuus. col. 2. vers. & si donatio. ff. de reg. iur.

150 Atque etiam videndum ad specialem legem nostræ veniamus dispositio hujus locum habeas, vidimus expetelle idem Gorn. & cons. 4. col. 4. in fi. lit. Steph. Bert. consi. 20. duo sunt, n. 4. & seq. ha. & Casan. Rhun. consi. 98. vers. ex quibus notare, colum. 9. num. 10. liber. & consi. 169. de tribus, col. 4. num. 13. lit. & consi. 69. de tequidem, col. 3. num. 10. dic. & consi. 140. colum. 3. num. 6. li. 4. vbi Rieg. & dicit, in quibusdam citatur, in quodam consi. non impressio, in qp. considerantis his quæ in themate narrantur, & Blem. in dict. l. vbi supra. C. de pact. ita tamen in 34 quidquid dicit, tenuit dumtaxat partem omnium bonorum, secundum, vnum opus Aut saltem tale sit quod verisimiliter donans non donaturus fit, cognatis de libertis, secundum aliam opinio. tuxta ea quæ diximus in vtis primis casibus, quæ hoc si quis ne videris, ne laus iterum frustra operam.

Hæc limitatio habetur locum in donatione facta & præsumpta, aut si in scripta & expressa & vera.

151 Sequitur principaliter, vbi ea quæ dicta sunt dubium posset, vtrum hæc [habeat locum in donatione facta & præsumpta, an cognitionis tantum præsumptæ, veritate videntur quod non, cum in eis ob rationes plene dictorum supra in verbo, libertis, §. 6. vtroque loli materiarum aliis multis concordibus adductis. Ac hic in vera rerum & propria donatione intelligendum non in fictione aliis imposterum, per iura & rationibus allegata.

L. si quis argentum, C. de donat. ita exorbitans, quia non habet locum in donatione præsumpta.

152 Sicuti enim videmus multis, quod cum quis argentum. C. de donat. ita exorbitans, quia inducens actionem ex nudo pacto contra regulas iuris communis, ideo non habet locum in donatione præsumpta, & ficta, vt probat Bald. Angel. Alex. & Lal. in l. hi qui argentum. §. sed cum Iulia. ff. de pact. Barto. post Guilm. eadem ibi quamuis. cit. vlt. & ibi enim alex. concordes late loquuntur. Si vero tertio videndum etiam videtur Bar. Ang. & Cal. in l. si tibi decem, in prin. eo. tit. Bal. in l. si appellatur. ff. si cert. pet. & in l. illum. §. 2. in fi. C. comm. & in tali pacto quo pomam, colig. vel, quæro exemplum, de pact. & in tractatu de pactis, col. 11. vers. nunc videamus. Salve. in Hegemon. in 6. & iterum in l. si creditor. & ibi quoque Iran. Arc. quid idem dicit C. eo. & ipse Saly. in l. quod si mancipium. §. 1. paulo ante fi. de cosli. pecu. Bald. in l. si quis argentum. §. sed & si quis vio. in addito. illius hæc ibi quoque Ang. C. de donat. & Ant. Imo. in c. qualiter. ex de pact. de Imo. & Roni. in l. in rebus. §. nicolvltra. ff. in addit quatenus. ff. de donatio. Paul. Castren. in ducentis. §. n. de consilit. pec. & in l. quæ dotis. ff. sol. mat. Et in hyperaliter, col. 3. vers. sed contra oppo. C. de non num. pecu. Corn. consi. 23. visa puncto, col. 3. vers. & per hanc rationem, li. 4. & consi. 154. videtur in hac consultatione. olim, col. li. 3. consi. 300. placet in de conclusio, col. 1. vers. quod

Hæc limitatio dispositi donationem fallam inter virum & vxorem non consumptam

falsem videtur col. li. 3. [illegible] ostenso, col. vlt. col. lin. & 1. col. 485. tria principalia, col. 3. & iterum 3. li. 2. & consi. 135. de pluribus, col. 3. in litera e. li. 3. & cons. 126. visis verbis, col. 2. eod. li. 3. & consi. 138. visa puncto, col. 4. eod. li. 3. & consi. 188. quamquam consultationem, col. 4. li. 4. & rap. Aret. in li. 2. col. 2. ff. de lega. & ibi Iacet, in fin. C. de pact. Alex. in l. ita quam. cum ad. li. Et ibi Clar. Sed. q. col. 5. vers. tamen subjungendo. ff. de acq. poss. & in li. Thio, col. 2. ff. de verb. obli. & cons. 129. super primo dubio, in fin. li. 7. & Socin. in l. 1. § si quis. col. 3. in 2. locis eod. tit. & in l. 1. col. 3. vers. secunda conclusio. ff. de legat. 1. & Iason. in l. 3. § si quis in col. pen. vers. confirmatur. ff. de verb. obl. Phil. Dec. in l. semper qui non prohibet. col. 1. ff. de reg. iur. & in rub. C. de pact. ad fi. vbi dicit ita se consuluisse, sicuti vere consulitur, cons. 247. in causa quæ iam diu. col. 2. Scyle. & Ere. Pusmikrogassi. scribit col. 8. vers. quamobrem amplius. ff. si cert. pet. Lancel. Gallus in rub. ff. de verb. obli. col. 3. vers. hoc tamen casu. & Hier. Gratus cons. 67. in pretiri col. 3. n. 23. li. 1. In tamen hic vide Ange. Aret. in §. in possessionem, col. 7. vers. ideo dicit primo, inter. Iulius de actio.

Nec similiter de sacrosancte ecclesiæ quæ transferri Ioannium ex solo, titulo, fuerit adunione, contra

153 Nec similiter, li. vi. C. de sacrosancte eccle. quæ transferri Ioannium ex solo, titulo, fuerit adunione, contra literas nostras. Cod. de past. obtinet in donatione facta & præsumpta, ve voluit Specul. de loca. §. nunc aliqua, verb. 2. & Bald. in addit. plus, vers. 3. & ibi etiam in addit. illius, in tit. de confessionibus, §. nunc videndum, colig. vers. confessio facta in iudicio. Bart. in dict. l. si aliquem. 1 om, col. 3. vers. fallit in hac civitate. tit. de acq. poss. Anan. caplex patiq, col. 2. de confessionibus, & ibi alegat. & tenuit Iason. dict. loco, notabile fact. Anch. & cæ.

Nec statutum disponens donationem fallam inter virum & vxorem non consumptam

154 Nec denique statutum disponens donationem factam inter virum & vxorem non confirmari, hoc est contra regulas donationes. C. de donat. inter vir. & vxor. habet locum in donatione facta & præsumpta, ve pulchre & eleganter considerat Socin. consi. 12. circa illa verum est, cum primum consultationis articulum, colig. 5. vers. nec obstat statutum, li. 1. ff. de statutis. per hoc perdit. dimus. & hoc in dicto. si aliquem. 1. ff. de statutis. post. cum dicit. [illegible] quam. 5. quia ita quoque quæ tenuit de hoc dicto. l. 1. rerum fi. li. ff. de lege. 1. secundum. quæ dictum dat in l. 1. col. 1. Quibus adde quo. lo. me. bal. in l. aut prætor. ff. vi. bo. ra. quod donatio facta fieri potest inter absentes, nunc nuncupative per testibus legen. licentia fit donatione expressa, eaque video non recte consuli de ab via ad alteram.

Auctoris ea de re opinio.

155 Verius vero non obstantibus quo asseneramus inter omnes hanc legem procedere in donatione præsumpta, ac facta, præsertim expressa & vera, sicuti est ante dum quam voluit Bahhie paulo ante fin. 1. lect. & iterum in 2. lect. col. 2. Nihil enim inter vtramque interesse video, quamvis [illegible] nostræ pertinet 1. nil eadem ei vbique [illegible] debeat penas sanctiones liberorum, ob præsumptam voluntatem donantis. Ideo & dicamus obtinere debere l. illud. ff. ad l. Aquil. cum similib. præsertim cum etiam interdictionibus & correctionibus hæc extensio (si extensio dici debeat) ex eadem ratione, ve late diximus supra in verbo libertis, vers. 4. incip. nec verum est quod dictum est. Idque maxime ad ea tempora qui ex lata significatione possit comprehendi in lege vel statuto, ve probatur in l. filiumfamilias. in fine. ff. ad Macedon. limita hanc iuxta ff. de verb. significa. & pulchre etiam not. pag. Bart. in l. liberorum. in aliquibus. cod. tit. & expresse voluit Cynus in l. 1. quæ in long. cons. fu. & expressius Imol. in l. si vero. ff. de vito. in prima. fallem ex orbitantibus ita definimus, & dicemus latius in seq. q.

Donatio tempore in dubio, & an numquam fallax. Idem facit de alijs præsumptionem.

156 Nec solum eadem est ratio, sed maior esse videtur revocandæ donationis præsumptæ & tacitæ, tempore de quo non vere, non penitenter, non agere liqueat, sed tantum ex præsumptione: quæ non numquã fallax est, & de re non vera, ideoq; facile tollitur, ut hoc per alias præsumptiones l. dotis. ff. de iur. iur. & licet imperator. ff. de leg. 1. & l. non solum §. denuo. ff. de rit. nup. & l. mater. & ibi Ang. & alij. C. de calum. & c. inter R. simplicem, & ibi gl. in verbo episcopo de elect. & quia verisimile, & c. ad fin. & c. literis. de præsumpt. & ea nostra de rest. ea ex translatitia extra qui fil. sunt legit. Exquo Bald. cons. 239. verba inquisitionis, colla. ver. item ex expungatione, l. r. ducit facilius eidem præsumptiones & coniecturas, quam veras probationes. Vnde eo iam facilius revocari remediatæque potest, ac debet, quam expressa & vera donatio, quæ scilicet diuucupatim & expresse ut verbis certorum actuum conceptum exprimentibus. l. 2. & per tot. ff. de superlega. & c. ex attentis. q. 2. Idem resert. nostr. in l. 1. §. fin. pen. ff. de legat. probans donationem tacitam facilius revocari, quam expressam, quam ad hoc expedit Bal. ibi, atque etiam ad l. in filium. col. 8. ver. sup. C. famil. ercisc. Quod etiam ratione Innoc. Anchiano. & Panor. in c. ex literis. quod mentem. alterum profectionem expressam difficilius revocari, quam tacitam & præsumptam: sicut & tacita tenet. nella offerta facilius abdicatur, quam expressa & recepta Bart. in l. at libera. §. de remissionem. ff. de excus. tut.

Confirmatio præcedentis.

157 Si ergo vera & expressa donatio revocatur præsumpta vero facilius, multo magis & tacita & præsumpta, imo quia præsumptio præsumptionem tollit, quod iam dictum nobis. Quamquam alias, plus haberet momenti & roboris præsumptio, quam actio, quam veritas, contra legem hijo quem parer. ff. de lib. & posth. & l. liberi homin. ff. de manumiss. & adiectio. §. 1. ff. de noxal. actio. Bart. & alij in l. 1. qui pro emptore. ff. de usucap. qui alias urgentes allegant, & late tract. l. 3. non autem. col. 1. ff. de pact. cum tamen plus veritatis tacitum quam expressum, imo fine volutate compositoris, vt notat. l. tum quidam. §. fin. ff. de leg. 2. & l. quidam. §. fin. ff. de vulg. & pup. & de secundo, nisi. C. Item expressus. ff. de excusat. tut. & l. 1. §. fin. ff. de lib. & posth. & valde Baldus. ad l. 3. ff. de ædil. edict. & l. 1. C. de donat. inter vir. & exor. quam ad hoc expedit Flor. in l. quæ patet. col. 1. ver. ff. famil. ercisc. Et hinc infertur quod expressum facit cessare tacitum & præsumptum, vt de patro est text. in l. cum ex filio. 2. vers. & ubi late

bonæ fidei super dolo mentis in litem, vt l.in actionibus.ff.de in lit.iur.cum timeat est finis exorbitantia & odiosa,cum irregularitet non credatur iuramento aduersarij : obtinetur etiam in dolo præsumpto,tautori qui reperrorium,in prin.ff. de admin.tuto. & Bal. in d.l.in actionibus,col.vlt.nam dolus,inquit, præsumptus idem debet operari quod verus : quia præsumptiones legum habentur pro liquidissimis probationibus.Et idem Bal.cons.193.ſtatuto cautum Alex. in d.l.2.asserit maleficium, quod probatur per tacitam confessionem vel præsumptionem,esse verum maleficium,per tex.in l.h tuteri.C. de interdi. matr. & ea quæ supra diximus numero præcedenti,præsumptionem esse liquidissimam probationem.Et in simili quoque dicit Bal. post Azo. in l. si culpa. ff. de reven. ritulum tacitæ siue præsumptum esse verum titulum. Ex quibus colligitur, quod supra diximus, donationem veram esse,quæ ex præsumptione iuris procedit : sicut in simili possessio vera, quæ ex actu ficto prouenit,per not.per Bart.in l.si is qui pro emptore,in fi.ff.de vsucap.cum concord. à me collectis in nostro tracta. consti. possess. in 2.parte, in 1.ampliat.num.2.

Donatio vera esse præsumitur, quæ ex præsumptione iuris procedit.

164 Posset emò si verum esset,quòd lex simpliciter loquens non traheretur ad actum præsumptum ratione id tamen obtineret,quum lex disponeret in fauorem ipsius actus, ob id quòd præsumptus non tantum haberet fauoris ac roboris, quantum verus & certus,vt diximus, secus si contra ipsum actum disponeret.Nam lex annullans,infirmans,irritans actum, trahitur etiam ad actum præsumptum, per l.qui ad eorum.ff.loca. Et hinc valemus, quod leges prohibentes donationes inter virum & vxorem,præsumuntur in donatione præsumpta,vt volunt in gl.in l.fi.d inuitionis.Cod. de contrahen, empt. & ibi Saly. qui eam ad hoc expendit & Soci cons.66.in fine.Rebuffus tract. de donat. inter virum & vxorem,prop.4.limit.

per ea quæ habentur in l. vlt. ff. quod met. cau. in l. siue pollicetis C. de proba. & idem quoque volunt Paul. cons. 45. n. 1. a mihi ostensa dubia, in tecto dubio lib. 1. & Alex. cons. 122. visa processu, col. 2. li. 7. & Soc. cons. 80. præsens consultatio, col. vlt. lib. 4. Fran. Cur. Iun. cons. 4. super controuersia, col. 6. vers. hæc verissima. Et id ego verius esse arbitror, licet contrarium teneat Bald. & hic sibi contrarius, cons. 333. quæ ista dos non fuit vera, lib. 4. & non obstare Iaf. cons. 50. pro nobilibus, col. 2. lib. 1. Ex quibus potest videri male consuluisse Soc. in statuto prohibente donationē inter virum & vxorem morte confirmari: de quo dixi nus in priori sententia. Et facit etiam rex. in c. vantens ad nus, & iterum in eadē qui, ext. de sponsa. & mat. ex quibus not. Pan. in priore loco in pen. no. in fi. no. quòd matrimonium præsumptum tantam vim habet, quantam verum. Nam ibi si vtrumque cōcurrat, & verum & præsumptum, præterea non quidem verum præsumpto, sed quod ex eo est primi tempore. Hinc neque dicit inferri, quòd dispositum in casu vero, habet locum & in præsumpto: ad quod etiam alleg. no. in l. si pollessor. C. de relig & sump. fun. & l. certe. ff. de prec. & illum quoque rex. in d. c. is qui, ad id quod diximus expendit Phil. Dec. cons. 681. visa puncto, col. 1. Et hic etiam vide quæ latè scripsimus in nuptiis legibus connubialibus, ti. gl. 5. in verbo, *contrahere*, in 3. q. quæ est nub. nu. 17.

Hæc lex an habeat locū in simpliciter non tacita remissione alienus rei aut debiti.

171 Octauò quæro. An hæc l. habeat locū in simpliciter non tacita remissione alienus rei aut debiti. Et primum videtur quod non. quia remittere non est propriè dare aut donare. per l. Iulianus ait. ff. de condit. & demon. vbi conditio dandi non impletur per remissionem. Quem rex. vbi eum ad hoc citat fol. in c. veniens. le 1. col. 2. vers. secundò intell ge, ext. de testi. Et bene facit rex. in l. si pignus. ff. quæ in fraud. cred. vbi si pignus vir vxori remittere, vel è diuerso, nulla fit donatio, & ideo, inquit glos. ibi, valet huiusmodi remissio. & adducit concord. Et licet constet matrimonio maritus nō posse redigere dotem vxoris, nisi in certis casibus cùm id fit instar donationis, l. 1. C. si dos constante matr. potest tamen circa illos casus & indistincte remittere dotem promissam in dubia veritate glo. no. in l. si constante, in verbo, firmat. & ibi Rav. & Bald. in vtraque lect. quæ non est dicenda in postremo. C. de donat. ante nupt. & Roma. quæ illam dicit sing. in l. quamuis. ff. sol. mat. & sing. 601. in hab usti. Ex quibus constat, non omni ex negatiue facultas donandi, in qua quisque remittendi, dicari è diuerso non omni ex donare concessum sit, remittere quoq; eō edi, vt per gl. in c. statutū. 6. nō tantum, in verbo, remissione, de reser. lib. 6.

Et an remissio indigeat insinuatione.

172 Ex quo etiam sit vt talis remissio non indigeat insinuatione, si uti vera donatio indiget. ex sententia Plaren & Azonis, vide quæ in summa tit. Inst. de don. Io. And. post Guil. Suz. in addit. Spec. tit. de Inst. edi. §. nō rō. an vlt. addi. quæ est in col. pen. Bal. in l. 1. col. 2. vers. sed quia confessi, indiscreta. C. de conf. s. & in l. illud, col. 4. vers. secundò quæritur. C. de sacro. eccl. vbi dicit hanc liberationem non exigere insinuationem, nisi in ea exprimatur quod fiat ex causa donationis. Iac. But. & Saly. in l. creditori. C. de pact. idem Saly. in l. sancimus. in prin. in aut. pen. C. de don. Pet. Ferra. in tit. forma libel. pro don. in verbo, solenniter, col. 3. vers. quid autem dices. Et videmus etiam quòd donatio absenti fieri non potest, nisi per nuntium vel epistolam. l. absenti. ff. de don. & diximus late supra in verbo, libertis, nu. 68. nec obstat quòd liberatio autem fieri potest, gl. in l. non solùm nostrum. §. si libertationis verba, & ibi Bar. & alij ff. de lib. leg. & Bald. in d. l. illud, quo loco nuper examinamus, & in l. is qui hæres, in prin. ff. de acq. hæred. & in l. generaliter, col. vlt. in 12. q. C. de non nu. pecu. & cons. 341. maritus, col. 1. lib. 1. & cons. 14. Antonius fecit, vers. nonò quia mari uxori, & cons. 242. suadeo, col. 1. lib. 3. vbi id dicit procedere, etiamsi hæc in nulla voluntate, per d. §. ti liberationis, cui simile. Idque, cùm hæc l. sit exorbitās, vt late probauimus supra in verbo, libertis, nu. 19. tum secundò, & multis iteq. & sequatur nuncupatiua dotis: cuius effectus est eam esse trahendā ad tempus mortis, quæ non est propriè donatio. l. si vetū. 8. de vsu. ff. & l. mat. eorum simi.

Auctoris opinio.

173 Tamen ego contrarium in casu l. nostræ veritatis esse existimo, secutus Corn. hoc expresse volentem cōsul. 11. nrp. a fine consultatione, col. pe. vers. nec obstant ea, lib. 3. & Soc. cons. 20. in facto præsuppunitur, col. vlt. lib. 3. & Carol. Ruin. cons. 98. visa renuntiatione, col. 3. vers. vnde bi igitur quamò, lib. 1. & cons. 60. de re quidem. col. 5. nu. 4. lib. 3. & cons. 140. circa casum de quo quæritur, col 3 nu. 5. lib. 4. Nam remissio, siue liberatio, siue etiam renuntiatio gratis facta vim prorsus donationis obtinet. l. contra. 9. fi filius. ff. de pact. l. n. ff. de transact. & l. si mulier; & ibi Bal. & Alex. ff. de condit ob tau & l. peculium, la r. in prin. & ibi Bart. ff. de pecu. & l. ti fundum sub conditione. §. Titio fundum, & ibi glos. & doct. ff. de leg. 1. vbi & illud probatur procedere in conditionibus, quæ aliàs, tanquam ad Polycleti regulam implendæ sunt. Ea autem luquitur in casu d. l. Iulianus ait, quā pro priori parte adduximus, ex eaque & ex no. à duc. in vtroque locu facile intelliges eam nū obstare huic nostræ sententiæ. Sed & id quod diximus, remissionem habere vim donationis probat: item rex. in l. sicut. §. an pacisci. ff. quibus mod. pig. vel hyp. sol. & in l. si mulier, & ibi Bal. ff. de leg. 3. & in l. si in stipulatum, & l. Modestinus, & ibi doct. & de quibus, in prin. & l. in archibus, etiam in prin. ff. de dona. & l. si donationis, & ibi Bal. C. rod. & l. si quis de leg. ti. ff. de nouat. & l. 3. §. fiendum, & l. si sponsa. 3. fi marinus duos, & l. cum hic status. §. si inter, vers. plane. ff. de don. inter vir. & vxo. & l. si maior. C. de transact. & l. si donationis, quæ est 2. C. de acceptil & volunt gl. in l. si inter, in verbo, nec donationis, & ibi Bal. C. de sol. Io. And. & Pan. in clem. in fraternitate, ext. de iure patr. vbi ex hoc dicunt quod cum remittitur ius patronatus etiam ex patrono, si quis ius consentus episcopi, eum id donare sit. Bartol. in l. vlt. in prin. ff. de his quæ in frau. ejus. vbi & ex hoc dicit procuratorem non posse renūtiare exceptionibus peremptoris, quāmuis possit dilatoris, & in l. si vnus. §. pactus, col. 5. vers. dicatis vos. ff. de pact. & in l. si de certa, col. 1. ver. vlterius. C. de transact. Bald. & Saly. in l. pactū curatoris. C. de pact. vbi ex hoc dicunt, procuratores quoque non posse renuntiare non solùm exceptionibus peremptoriis, sed nec declinatoriis quoque, nisi tamen tacitè procedendo ad vltiora. & idem Bal. in l. & hæredi. 9. nō autem. ff. de pact. & in rub. ext. de prog. col. 4. ver. an possit constitui, vbi ex hoc dicit, quod procurator non potest facere pacem, cùm remissio iniuriarum sit donatio, & cons. 341. maritus prædium dotale, col. 1. lib. 1. & cōs. 295. Iactu sic proponitur, domina Bartholina, col. 1. ver. contra nāque, li. 3. Sign. cōs. 26. quæstio talis est, col. 2. ver. ité babes, & cōs. 100. quæstio dubitabilis, col. 2. ver. quartò arguitur. Ang. cons. 94. cū his & quæstio. col. pe. ver. vidēdū igitur testat, vbi ex hoc dicit, quod si ex statuto debeatur gabella ex donatione, debetur & ex remissione siue liberatione debui. Pet. Anch. cons. 306. effi ax, col. 2. Pan. cons. 82. conditoris, & eq. hūquam in his ad fi. lib. 1. & late Alex. cōs. 23. visō instrumento. col. pe. li. 1. & latissimè Cal. cōs. 25. Titius nobilis, in multis locis illius cons.

Remissio habet vim donationis.

In remissione iuris patronatus requiritur consensus episcopi.

174 Et ideo qui non potest donare, nō potest gratis remittere, vt voluerunt Bald. & Saly in l. 1. C. de pact.

Donare qui non potest.

Digitized by Google

nec præsumitur remittere.

pact. Baldin l. 1. ad fi. C. de bon. matern. vbi loquitur de procuratore, & d. cons. 341. col. 1. lib. 1. Pau. Cast. cons. 341 considerandum est primò, col. 2. ad fin. lit. & cons. 32. circa primum in princ. dubio lib. 2. Pandan. d. c. veniens, le 1 in 3. not. de testib. Socin. cons. 43. visa procuratione, paulò ante fin. lib. 1. Propterea nec potest administrator etiam liberam habens potestatem remittere. d. l. contra iuris, & si filius. ff. de pact. & l. filius familias in prin. ff. de don. & Bartol. d. l. vir in princ. ff. quæ in fraud. cred. Baldin. præsens, col. 2. versic. vltimo ad quæstionem. C. de transact. & in l. si procurator, col. 1. C. de procur. cum tam. Quòd & de prælato templorum Ioan. And. Card. Flor. & Imo. in c. 1. ne sede. Bald. in d. l. præses, vbi supra. Maria. cons. 18. prosequendo ordinem, col. penult. versic. item probatur. Ex quo etiam Bal. ipse in l. vlt. col. 2. versic. sed inquid procurator. C. de temp. app. Neg. procuratorem posse renunciare appellationi, quia facit, in quit, donare ei. Et subdit se eandem esse de prælatis Ecclesiarum. Quæ etiam huic sententiæ eiusdem Bald. in l. 1. 5. si procurator, col. vlt. & in cap. ex parte. C. de rescript. & Ang. & Imol. ibi ab executore. & vbi ff. de appel. & late Alex. cons. 115. ritentis partem, col. 1. lib. 5. & ibi in fin. d. l. contra. 5. si filius, col. vlt. Vide pact. dicet quidam contrahentes, Corne. consilio 204. incip. circa, colum. 2. versicula sed renunciatio, libro 5. Ex quorum dictis intelligas, an sit procedere in renunciatione quæ fit litis contestationi facta per Dominum litis.

Nec inh.

175 Sed nec aliquis potest procurator eligi renunciare, vt alibi fuse Ang. in bonorum. ff. rem ratam. quia libertas

Nec exceptis rationibus quæ donationi competunt.

exceptionibus donationi competentibus, secundum Imo. in c. cum olim. li. Iure hoc. de testib. quod dicit contra. 5. si filius. & Bart. in d. l. vbi Bartol. in fin. et d. Bald. qui & alibi eadem ratione motus dixit, pactum cum actore. C. de pact. inter emptor. & tutorem in 3. not. ff. de pactis. vbi quæ hic & in c. cum olim, col. 3. vers. quæro. minquid. & Pan. Cast. cons. 196. super primo quæstione dicendum est, ei. l. 1. & 2. obstat contentus lib. 1. vbi & hanc eandem rationem adfert. Sicuti nec potest renunciare potestatem exceptionibus ecclesiæ competentibus secundum leges. Quid in exposita, ext. de arb. & inc. grauis, col. 1. super verbo, acceptum. in prin. versic. de quæstione. & in cap. li. col. penult. versic. quid si prælatus. ante tolum. Dom. cap. 129. an prædicti col. 1. vbi patet decisum. & ex hoc illud quoque dicit, quod supra diximus, ex Bald. non posse prælatum renunciare appellationi. Et facit etiã ad hæc omnia text. in l. non absimile. God. de sacrosanct. Nec minùs punitur, qui remittit donatum Ecclesiæ, quàm qui donat, secundum Io. And. in ca. si quorundam, & ibi Anto. col. 1. extra de simo. Et tam committit simoniam qui remittit, quàm qui donat, vt probat text. cum d. veniens, & ibi gl. 1. Panorm. in 3. not. & alij. ext. de testib. & eam gl. sic hoc dicat ibi gl. Barb. cons. 41. illud adferam in medium. col. 1. versic. item est etiam ponderandum, li. 1. S. d. & de hoc est text. in cap. talia, & ibi etiam gl. in verbo impunitatem. & q. 3. & volunt etiam gl. in c. ordinationes. 1. q. 1. & in c. ex quæ in prin. 1. q. 4. in c. penu. & ibi omnes propè dect. ext. de simo. Et nihil refert verùm quis accipiat, an actione liberetur, vt quid calumniæ causa faciat. l. quin etiam, & ibi gl. ff. de calum. quem tex. dicit no. Bal. in c. pe. circa medium. ext. de elect. trahitque ad id quod diximus de simonia.

Prælatus non omnino, nisi potest exceptionibus, vel fisci competentibus.

Remissio sine renunciatio quæ excedit quingentos aureos, requisitis insinuationem.

176 Et quicquid supra diximus ex quorundam sententia, certè huiusmodi remissio, sive renunciatio quæ excedit quingentos aureos, requisita insinuationem sicut donatio, vt probat text. in l. in actibus. 5. 1. ff. de don. & volunt gl. in l. 1. 5. 1. & ibi Bal. tam in prin. l. quàm in eo. 5. vbi dicit no. & ita vidisse consultum & iudicatum in ff. quib. mod. pig. vel hypoth. fol. & in l. in quis obligatione. & ibi Dyn. R. Cy. & Phil. Dec. ff. de reg. iur. Bar. in d. l. Modestinus. vbi etiam Imo. Rom. qui distinguit. Iau. Cast. & alij recentiores. ff. de don. Bal. in l. cum. 5. 9. ff. filius fa. in 3. not. ff. de pact. & in l. tale pactum. in prin. & ibi etiam Ang. cons. & idem Bald. in l. si tibi decem. 5. 1. de pign. col. vlt. cons. 11. & in l. 1. in princ. & ibi omnes in 5. 1. ff. quibus. mod. pig. vel hypoth. fol. vbi ita dicit fuisse iudicatum. & in l. 1. in 2. not. per illum tex. ff. de transact. & in l. pactum. in 18. q. C. de collat. & in l. si donationis, per illum tex. & ibi omnes Ang. C. de don. & ipse Baldus d. l. inter C. de tol. vbi dicit fuisse consultum per Bart. & Bal. ff. & idem Bald. Gul. Cu. in dict. l. mulier, & ibi quoque Alb. & Alex. qui adfert concord. & Iac. ff. de cond. ob cons. idem Baldin l. si sponsus. 5. circa venditionem. ff. de don. inter vir. & vxo. & iterum in l. si quis pro vxore. 5. 1. vxor. cod. tit. & in l. quinetiam. ff. de calum. & consilio 231. præpposito. statuto. lib. 1. & iterum cons. 161. primò quæritur, statuto. cauetur, col. 2. in 2. dubio. & rursum in fin. cons. cod. lib. 1. & cons. 186. ad euidentiam prætermittendum, col. 3. lib. 2. & cons. 475. certum est quòd filia, col. 2. lib. 3. vbi etiã dicit Bart. ita sæpius consuluisse, & consilio 352. ita si, dumus, col. 2. versic. an pactum, lib. 5. vbi & illud ibi dicit Bart. ita sæpius consuluisse, cuius tamen in id consilia non reperi, idem Bald. in tract. de pact. col. 12. versiculo item quarto pactum. liberatorum, & in sua marg. in verbo, insinuatio. & Ang. in l. pacta quæ contra. C. de pact. vbi dicit ita fuisse iud. catum Perusij, & in l. si quis. 5. pactus ne peteret, col. pen. versic. secundo quæro. ff. cod. tit. vbi ad hoc dicit sing. gloss. in d. l. si quis obligatione. & idem Ang. in l. Neciennius. 5. vltim. & ibi Alex. ff. ad leg. Falc. & idem Ang. in d. l. si constante. C. de don. ante nupt. vbi & ex hoc reprehendit glossa, quam supra citauimus, licèt etiã dicat Cy. ibi. Sed & idem volunt ipse Ang. consil. 59. quidam pater fa. col. vltim & cons. 77. plures creditores. in hy. & d. consil. 94. cum his & quæstio, colum. pen. versic. hoc igitur articulo. Imo. tam in l. 1. quàm in l. Aquilius Regulus. col. 2. versic. extra gloss. ff. de dol. mal. & met. ad sin. ff. de accept. & mandat. ext. de don. & in c. cum contingat, chart. autem. 2. de furcit. & in ca. vlt. col. 2. versic. an autem in donatione. extra de don. Io. Fab. in 5. 1. Instit. de don. Pau. Cast. in l. 1. post nedum. ff. de don. & cons. 385. huc dicamus, col. 1. lib. 1. Ang. in c. cum tu. ih colpe. versic. quartò quæritur, ff. de vsur. Ang. Arct. in 5. aliæ, col. vlt. Instit. de don. Alex. qui hanc dicit esse communem opi. & Soci. qui idem dicit. & Philip. Dec. in d. l. creditori. C. de pact. idem Alex. in l. si quis accepto. circa medium. ff. de cond. ob tur. caus. & cons. 237. in causa & late vertente inter Lancelotum, col. vlt. li. 1. Calc. d. cons. 23. Ias. in 5. nobilis, col. seq. & multis seq. & cons. 56. in causa dominæ, col. 3. ver. 1. septimò, quia si talis Barb. cons. 41. illud adferam, col. 16. versic. item est etiam li. 1. & late cons. 46. præclare scriptis, col. 11. versic. quinto plus videtur, & seq. lib. 2. Ant. Cana. in tract. insinuationum q. 4. Socin. cons. 91. 1. no. instrumento, col. vlt. lib. 5. Felin. in dict. cap. veniens, le 1 in 3. not. de testib. Iaf. qui supet hoc consulunt, non vsquam, cons. 199. quæritur an liberatio, li. 2. & cons. 149. circa primum, col. 3. versic. nec obsi diceretur. lib. 4. Matth. Affli. 2. in tract. protomixeos in glo. 1. versic. sed quæro, quid si parentes. Paul. Dec. cons. 402. in causa illustrissimi, colum. 3. versic. & hoc etiam confirmatur. & Alciat. in d. l. dedisse. ff. de verb. sign. & Lance. Gallo. in rub. ff. de verb. obl. col. 2. versic. item donatio. Et hæc est, vt diximus, communior ac verior.

Liberatio non magis fieri potest absenti, quàm donatio cen-

177 Quinetiam ex multorum sententia liberatio non magis fieri potest absenti, quàm donatio cen-

Veri alienat. quàm donatio.

tra id quod suprà diximus ex aliorum sententia. Ita enim voluit Accurs. sibi contrarius in l. dotem in duobus, in fi. & ibi Bar. & Bal. sibi item contrarij, & Ang. qui id declarat. ff. de pact. idem Bald. in l. si tibi decem §. si quis, ante fi. col. vlt. & in 10 l. & hæred. §. nos autem, col. 1. vers. revoco id dubium, eo quoque tempore quibus locis id videbis amplissimè tractatum. Sed in hac omnino vide Alex. in d. l. in duobus, de pact. & ipsum Fran. Aret. in l. sed si fuæ, col. 2. verb. & ad text. respondet. ff. de acquir. hæred. & ante hos ipsum quoque Bal. in d. l. is qui hæres in princ. & ibi quoque Fran. Aret. col. 2. vers. vtrùm autem liberatio, col. vlt. & eundem Bal. in l. Labeo. ff. de iureiur. & in l. rescripsimus. §. plerumque, in 1. lect. ff. de pact.

Renuntiatio inofficiosa æquè revocatur ac donatio.

178 Similiterque renuntiatio si sit inofficiosa, æquè revocatur vt donatio, vt consuluit Bal. consil. 183. rescissio facta absque causa, in princ. li. 4. Nam & aliàs si in fraudem facta sit, æquè revocatur ac donatio, d. l. vlt. ff. quæ in fraud. cre. & latè Paul. Cast. consil. 135. dubium facit, li. 1. Est enim vtriusque & donationis & remissionis hinc renuntiationis eadem ratio, in extremo quantum ad casum l. nostræ pertinet. Ergo & idem ius seruari debet. Iallud. ff. ad leg. Aquil. cum li. Præsertim quia licet l. nostra sit exorbitans, est tamen favorabilis, vt abundè suprà diximus. Ideo extendenda est ex eadem ratione ad alium casum secundum Fran. Aret. in l. Titius, in princ. ff. de libe. & posthu. & Soci. consil. 93. rectamentum præmissum, col. 4. li. item. 4. & latè diximus suprà in verbo libertis. Maximè verò ad eum casum qui potest comprehendi sub lata & impropria significatione casus expressi. quando & id procedat in odiosis, pœnalibus, & correctoriis, per l. filiũ. ff. ad Maced. iuncta l. si insta. ff. de verbo. sign. & in auth. vt hi qui obl. se per. hab. res minor. in princ. & ibi gl. in verbo. ad curationem, & Ang. & etiam gl. in auth. immoris debitor, in verbo, curatorem. Cæterum. Quidar. tuto. poss. & glo. in aquia periculosam, in verbo de episcopis, de sent. excom. lib. 6. & in ca. 1. de temp. ordi. eo. li. & in c. 1. in verbo, beneficia, & ibi Domi. super ea gl. de rer. permuta. eo. li. & in cl. 2. Ins verbu eligatur. & ibi quoque Paul. Liaz. Lap. Ant. & Imol. de elect. & in cle. 1. in verbo, gregibus, de decr. Bal. nelquod verò ff. de legi. Imol. Raph. Cin. & Pau. Cast. in l. si verò, §. de viro. ff. sol. mat. Idem Imo. in l. 2. §. si super ff. de don. cau. mor. & in l. vlt. ff. de hæred. instit. Angin c. vlt. col. 39. fallit primò quando verba de consue. Ant. Rosel. in super scrip. conf. 25. Calca. Tutus nobilis, in fin. Barb. qui ad hoc multa adducit inter consil. eundem Calca. consil. 27. illud asseram in medium, col. 10. Alex. in l. 3. §. si procurator, in fi. ff. quod quisque iur. & in l. cùm ex causa, quam legi cum Item pro, in duobus locis. ff. de rebus. in l. 2. col. 2. vers. nec quia lex. ff. de leg. 1. & consil. 216. nec arguendi, col. pe. vers. & potissimè, li. 2. & consil. 115. perpectis his, col. 2. lib. 6. vbi adducit inplios concord. & Socin. sub. ff. sol. mat. col. 1. & in l. 1. col. 3. vers. confirmo hoc ratione. ff. de vulg. & pupil. substit. vbi & ad hoc alia allegat. & Franc. Balb. in tract. præscrip. in 3. qu. princ. 2. parte prin.

Confirmatio præcedentis.

179 Cuius rei est optima ratio. Nam cùm res ipsa contineatur sub lata significatione verborum, & in ea est eadem ratio quæ mens legis est, vt est text. melior de iure. in l. scire oportet. & aliud autem, vers. sed. & si maxime. ff. de execut. prout dicit Bald. in l. 1. col. penul. ff. sol. mat. cum aliis multis concordan. à me citatis in nostris commentariis consuetud. titulo 9. §. 27. Sequitur quòd ea res venit ex mente legis, adeóque ex l. ipsa, non ex extensione, per d. nominis & rei. §. ex legibus. ff. de verbo. signifi. cum multis concord. etiam a me congestis suprà in verbo, libertis, vers. incipit. quorũ sententia, propterea hoc casu non agimus.

de extensio. ne legis exorbitanti. sed correctiua. nam & de lege quoque correctiua loquimur ij, quos suprà citauimus. sed potius de mente comprehensiua.

Limita. prædicta in renuntiatione iuris, nam quæsiti, & non adhuc iuris futuri.

180 Sed hoc, vt non primo loco intelligas, vt vide licet hæc limitatio procedat in renuntiatione siue remissione iuris iã quæsiti, prout intelligit Corn. d. consil. 11. lib. 3. Secus autem in renuntiatione iuris futuri, & nondũ quæsiti, vel id quod pulchrè volum Bald. in d. l. illud. col. vlt. li. 3. C. de sacrosanct. Eccles. illud intelligẽs quod suprà diximus remissionem siue renuntiationem indefinitam, vt de re nondum quæsita, non etiam si iuris quæsiti. vt cùm filia dotata renuntiat patri, iuxta c. 2. de pact. li. 6. talis renuntiatio nonest iuris quæsiti, sed quærendi. id est, vt ipse dicit, obuiat principio acquisitionis, & non est donatio. l. in sponsa. §. si maritus. ff. de don. inter vir. & vxor. & ibi quia autem & Iulianus. ff. li. quis omisi, cansa cessante. Ideo non eget limitatione.

De alienatione

181 Et idem voluit ipse Bal. consil. 325. certum est. col. li. 3. & pulchra ibi. Bal. mentione facta, Pau. Cast. consil. 419. visto puncto & alias col. 4. li. 2. At Bal. in præmissa loco nunc citato refert & sequitur Alex. consil. 20. prædicta subiungit. col. 3. vers. in eminuario. li. 2. & Calca. qui ipsum Bal. allegat. in quodam consil. d. col. 25. col. 8. vers. Calca. in d. tract. inquantum. q. 49. Barb. d. consil. 41. col. 16. vers. item est ponderandum, quæ ille, & ibi. li. vbi & alia multa colligit, vt probet nõ tantam alienationem inofficiosam quandã quantã quidam concentum facit Felyn in ca. pen. in col. 1. nati. col. 19. vers. & ista consideratio, extra de consti. & Ias. Ord. 237. num. ex opinatorum col. 3. li. 2. Phil. Dec. in l. cetus. Cal. Sacchet. consil. 8. consultus, col. 3. vers. & hoc etiam. Socin. Senior. Multo prima. Cæterum. Alex. consil. 20. volumine. Quadruplicatum. Natarum. li. 2. & ibi gl. quidam. & ibi probatum. multo propè consideratione est ius quæsitum.

Renuntiatio in fraudem creditorum valet in remissione iuris quæsiti.

182 Quibus in eum modo quo diximus in nostris locis gibus. Ond. Salib. in gl. in 1. qui. 2. & illud latius prosequitur. ff. de suprà in. Gloria. vers. 8. hic. p. d. Angel. d. l. 1. Et quod ibi Palaci. in 275. certũ est. li. 1. quod non impedit hæredem, non est donare. per d. l. li ponsus. §. de donatione. ff. de don. inter vir. & vxor. & quod tribuit. Cal. Sacchet. consil. 8. dubium facit in prin. li. 2. quod licet dicatur renuntiationem factam in fraudẽ creditorum revocari, id tamen intelligitur in renuntiatione iuris quæsiti, non etiam quærendi, per d. li sponsus. §. sin autem. ff. de donat. inter vir. & vxor. & l. qui autem, in fin. ff. quæ in fraud. cred. & l. 1. §. virum autem. ff. si quid in fraud. patro. & l. non fraudantur. ff. de reg. iur.

De alienatione

182 Sed & hue spectat quod ab eodem Bal. scriptũ est in c. 1. post princ. quid iur. si post acquod donationẽ remittit vasallo pœnam commissionis feudi, non requiritur insinuatio, quia magis dicitur indulgentia, quam donatio per l. Modestinus. & l. in addibus. 9. 1. ff. de don. & idem voluit ipse Bal. in l. si mulier, in fin. ff. de condit. & cau. & sequuntur Matth. Laud. & Card. Alex. qui id dicũt singulariter d. c. 1. etiam post prin. & Io. Ana. in ca. cùm sit col. pe. vers. quarto quæritur. ext. de vsur. & Alex. in addi. Bar. in d. l. Modestinus. ff. de don. Iason in l. 2. col. 26. vers. 35. quæro. C. de iur. emphy. Et facit quod tradit idem Bal. in addit. Spec. tit. de locat. §. nũc aliquos vers. 25. Nam et si etiam feudum esset ipso iure consilium, tamen intelligitur, si dominus voluerit, vt latè dicemus infrà, in verbo tenentur, nu. 10. fuerunt tamen. Iuris dotis dominus id declarauerit, & sibi incorporauerit, non dum est ius quæsitum.

183 Et idem in omni tali pœnæ remissione, vt scilicet ad ipsius valorem non indigeat, dicit Bald. in l. 1. col. 1. vers. in tes. putent. C. si rector provin. quia non est,

est, inquit, donatio, sed omisso hic tando, & iterum in l. ii mulier, ad fi. ff. de cond. ob cau. vbi quærit, an si quis mihi teneatur actione iniuriarum ad mille florenos, & ego illi tenuli, an requiratur insinuatio: & dicit non requiri, quia non erat in bonis meis. arg. l. cùm mancipia. §. cùm emancipatus filius. ff. de colla. bono. & l. Papinian. ff. de mort. test. & quia istud est potiùs ad animum non renocare, quam donare, per not. in §. vlt. Instit. de intur. Et idem (ait) dico in aliis pœnis maleficiorum, quia remittere in eis non est donare, sed nolle vti lege pœnali, arg. no. in l. peculium §. eos. ff. de pecul. & l. ditus ff. de tenatus. Sylla & l. metum. § ex hoc, vbi glos. ff. quod met. cau. & sequitur Alex. ibi, & iterum quoque ipse Bald. cons. 261. primò quæritur statuto cauetur, ante fi. li. 1. Imo. in d. l. Aquilius. ff. de don. & Rom. in d. l. Modestinus, col. 3. vers. certum dubium. ff. de dona. & Alex. in l. mulier. ff. de condi. ob caus. de quo tamen vide ipsum Bal. in l. si donationis. C. de donat.

Et cùm anno. §. de cond. ex. dicens. non habet locum quando quæritur quæstio.

185 Sed vt redeamus, huic proximè accedit quod eleganter consuluit Pet. Anch. cons. 225. cuius exordium est, videtur prima facie, col. 3. quod l. cum auus. ff. de condi. & demon. quam iam sæpius diximus esse huic nostræ l. magna quadam cognatione connexam, non habet locum in iure quærendo, quem ita allegat & sequitur Bart. cons. 53. in. ip. præclare scripsit, col. 12. vers. modo in proposito lib. 2. Quanquam in hoc vltimo contrarium tenuit Soc. cons. 93. hoc cepite, testamentum præmissum, col. 7. versicule ob. respon. so, lib. 4. per not. per Bart. in l. hæredes mei. & cum ita. ff. ad Treb. & per doc. in l. pe. C. de usufruct. & alios subsc.

Res non habentes quæ sunt in bonis non sunt in bonis nostris.

186 Potrà quod sub casum nostræ l. principaliter ac domesticè pertinet, ne fructus ut alias laborentes, in hanc nostram sententiam faciunt verba illius legis quæ non cèbuerunt bonis quæ dicit. Primùm cùm dicit bona omnia. Nam ita nondum quæsita nondùm etiam est in bonis nostris, l. substitutio. ff. de acquir. rer. dom. vbi substitutio, quæ nondum competit, extra bona nostra est, & etiam arg. l. rem in bonis. o. tit & l. scribit, in Prin. ff. de aur. & arg. lega. & l. nemo §. illud quæritur. ff. pro socio, & l. pretia rerum. ff. ad leg. Falc. & est text. omnium meo iudicio optimus, in l. professitia. §. si pater. ff. de iur. dot. & in l. §. virum autem. ff. si quid in fraud. patro. & expressè voluit Bal. in l. 1. col. 13. vers. sextò arguo. C. qui admit per d. d. pretia, & in l. pupillorum, col. 1. C. de tepud. hæred. & nouiter in c. 1. §. iniuria, col. 2. vers. quarto vtrùm, tit. de pact. iura. fi. & Pau. Cast. cons. 178. dominio, col. 1. lib. 1. Phil. Dec. cons. 24. cuius superscriptio incipit, mulier cui propter inopiam, col. 2. vers. ad hoc responderi. Item verbum, reuertatur, quod non nisi de bonis & rebus antea donanti acquisitis intelligi potest, vt d. xi. nimis plenè & probatimus supra in verbo, libertis, vers. sitz. incip. his autem Corn. & Alex. rationibus. Et ideo ea verba l. nolitæ non conueniant vbi bonis quæ dis. ergo nec in iis habet locum dispositio ipsius l. 4. §. tories, & ibi Bar. ff. de dam. infe. cum similibus supra addùctis in d. gl. libertis, in prin. Propterea & Soc. ipse cons. 13. viso instrumento donationis, col. pen. vers. quo fundamento, lib. 4. consuluit expressim l. hanc ipsam non habere locum in renuntiatione donationis nondum acceptatæ, & ex qua ideo nullum adhuc ius sit quæsitum, iuxta no. in l. si ego. ff. de neg. gest & inc. si tibi absenti, in prin. lib. 6. Ita idem in omni iure quærendo voluit ipse Soc. in l. 1. ad fi. & ibi quoque Phil. Dec. col. 3. vers. tertiò in d. l. C. de pactis, & Ias. cons. 154. in causa mota, col. antep. vers. nonò principaliter, lib. 2. & Anto. Rubens cons. 12. visis & diligenter consideratis, col. 4. vers. secundò principaliter.

187 Similiter & in casu Bald. in d. l. ill. d. C. de iactot. excl. videlicet cum filia dotata futuræ successioni renuntiat, multi expressè tenuerunt licèt sine dicta renuntiatione non renocari ex hac l. intercessionis & offica filius propter tattonè, quam iam ex ipso Bal. diximus, quoniam scilicet tunc non dum erat quæsitum & ita nunc putem consulit Corn. cons. 11. in præsenti cõsultatione, col. 3. vers. nec etiam videtur, inclusis his quæ dicit col. pe. vers. nec obstant ea quæ adduxi, lib. 3. & cons. 206. viso supra scripto themate, col. 8. vers. considerantibus inclusis his quæ antè dixerat, eo. lib. 3. & ipse Soc. in lib. 1. col. 1. vers. fi. vbi conclusio. C. de pact & cons. 39 in quæstione quæ vertitur, col. vlt. lib. 3. vbi ita dicit vidisse consultum a Io. Bap. Cac. & illius cõs. subscripsisse dõ. Perusinos, asserentes & hoc quoq; Bal. consuluisse. Et idem quoque tenuit idem Soc. d. cons. 53. col. 3. vers. secun. lò respondetur, lib. 4. vbi dicit & hoc tenuisse plerosque doct. modernos in l. 2. ff. sol. mar. qui & ipsi dicunt, vt idem refert, ita quoque consuluisse Aug. Perig. & I. concin. à Castellis. Sed & postea idem Soc. col. 5. vers. & per prædicta, dicit ita se Senis consuluisse, & suo cons. subscripsisse Bal. à Bar. Phil. Corn. & alios plures solennes doct. & idem Soc. in d. l. 1. ad fi C. de pact. vbi etiam dicit hoc Senis consuluisse, & ille nõnam limitationem ad l. nostrã & ibi quoque Dec vbi supra. & Fran. Curt. Iun. col. 3. nu. 9 & Alcia. in verbo, fustulerat, vbi & in hoc expẽdunt eum tex. Idem præterea consuluit Alex. dicto cons. 29. præsertim subintrat. col. vlt lib. 4. vbi de hoc dicit esse casum in d. c. 1. de pact. lib 6. tum do eo quod voluit gl. vlt. ibi. Non illic dicitur, quod si filia, cùm detur nuptui, renuntiat successioni paternæ, non poterit nec ipsa nec filij ipsius postea inceptj, venire contra huiusmodi renuntiationem, vt volunt d. gl. Et id quoque dicit Alex. esse de mente omnium tenentium filios non posse venire contra renuntiationem matris factam in contractu dotali, si veniant ex persona ipsius, vt per Bal. & alios in l. vlt. C. de pact. Imo, in l. qui superstitis, col. 1. ff. de acquir. hæred. cum aliis prope infinitis concordquos vide bis in nostris consuetudinibus, tit. 17. §. item 17. Idem quoque expressè voluit Phil. Franc. d. c. 2. in fi. per gl. ibi, quam dicit omni tenendam, de pact. lib. 6. Ias. cons. 154. in causa mota, col. antep. vers. nonò principaliter, lib. 2. vbi & id dicit generale in omni iure quærendo. Phil. Dec. in l. actum, col. 3. vers. vltimò notandum est. C. de collat. & cupit. 181. satis nota est quæstio, in h. Herculanum. in d. l. 2. & ibi quoque Tho. Parpal. in repet. col 8. vers. & ita amplianto fl. fol. mat. Carn. Rum cons. 169. de tribus, col. 1. nu. 2 & rursus col. sequ. nu. 11. lib. 1. & cons. 60. de re quidem, col 1 nu. 14 lib. 3. Anto. Rubeus cons. 99. viso casu mihi proposito.

Filia dotata renuntians futuræ successioni bonorum patris.

Filia an possit venire contra renuntiationem matris factam in contractu dotali.

188 Et hoc procul dubio verum est, non ea tantùm ratione, quam de iure quærendo diximus, sed & aliis dubius minimè contemnendis. Primum cum quia cum filia renuntiat in contractu dotali, præsumitur cogitasse de bonis, ve præmissum diximus supra in præcedente vers. 40. in ejus fine, videlicet quis in dubio. Et ideo non habet locum hæc l. ex communi notatorum sententia vt etiam latè diximus in eadẽ præsatione, vers. 63. incip. ex quo fit quod si donans. Quam rationem vbi ac in quam diximus, expendunt Corn. d. cons. 206. col. 7. vers. ita est advertendum, lib. 3. & Soc. d. cons. 53. col. 3 lib. 4. & Phil. Fran. in d. c. 2. de pact. lib. 6. Item quia hæc donatio fit ob causam dotis. In illis autem donationibus ob causam non habet locum hæc l. vt supra diximus in hac eadem glo. Et hanc quoque in hoc casu rationem etiam asserunt Alex. d. cons. 29. lib. 3. & Corn. d. cons. 206. vbi nuper eramus. & Dec. in l. 1. C. de pact. & d. cons. 181. in fi.

De casu re

Renuntiatio sine remissio si non fuerit gratuita, non obstat vim donationis.

189 Intellige secundo ea quæ diximus in renuntiatione siue remissione libera ac gratuita, de qua & ipsi locuti sunt, quod si illa gratuita fuerit, ea certe non obstet vim donationis, vt plenè tradunt Bal. & Ang. & alij in Leontra. & si filius, per tex. ibi qui ad hoc est optimus ff. de pact. & Bar. in l. 1. ff. de transact. & etiam intelligunt ex eis omnes quos supra citauimus, & omnibus id palam est. Nam inde dona tio non gratuita est propriè donatio. l. 1. ff. de donatio. & late supra diximus, nec hunusmodi remissio non gratuita requirit insinuationem, vt per Ant. Cana. in tract. insinuationum, q. 46. & Iaſon d. l. contra. & si filius familias, col. 2. nn. 8. ff. de pact. & ante eos B. l. quem oportet citatus in d. l. quin etiam. ff. de alimenta. & in l. si donationis. C. de don. & in l. si inter. C. de iudi. & cod. 361. primo quæritur. & si dubium gratuita sit remissio, partim non gratuita, ea etiam partim est donatio, partim non est, vt expressè voluit Bar. d. cod. 375. certum est quòd filia, lib. 3. & Paul. Caſt. cons. 381. siue dicamus, col. 1. in 2. locis, lib. 1. & Alci. in l. alienatum. §. donationis. ff. de verb. sig. atque etiam ita intelligunt omnes quos supra post primum quæſtionis citauimus. Et ad hoc quoque optimè facit quæ supra diximus in donatione facta vthori pretio, iterumque in donatione remuneratoria. in 2. declaratione. tum in donatione ob causam, in 2. etiam limitatione.

Renuntiatio simpliciter facta in præsumitur gratuita.

190 Sed hoc in loco in dubium vocatur, vtrum si renuntiatio simpliciter facta fuerit, præsumatur in dubio esse gratuita, an contra non gratuita. Et allegatur Ioan. And. quo loco supra citauimus, videlicet in addit. Spec. ff. de instit. edi. §. porrò. in addit. vbi quæ est in pe. col. voluisse onus probandi ei incumbere, qui dicit gratuitam, cum quo conuenire videtur Bart. in l. 1. ff. de transact. per d. l. contra. §. 1. ff. de pact. & l. 4. §. nunc de effectu. ff. de libe. legat. & quia etiam quis in dubio donare non præsumitur, per l. cum de indebito. ff. de prob. & optimè facit l. si donationis. C. de don.

191 Ego verò si de simplici renuntiatione constat, credidem ei onus probandi incumbere, qui dicere nō fuisse gratuitam, sicuti cùm de donatione etiam simplici apparet, ea simplex & libera præsumi tur, nisi probaretur ob causā facta fuisse. Statur enim ei quod simplici tenore prima facie fronte apparet, secundum preces. C. de inde instr. quæ loquitur nuncupatim de instrumento donationis. Et allegami qualitatem aut causam, de qua non constat, incumbit onus probationis. l. 1. ff. de probat. cum limi. Sed tu de hoc, omnino vide Ant. Canam d. tract. Insinuationum, in d. q. 46.

An hæc limitatio inducta in statuto ei facta qui prius donauerat.

192 Intellige tertiò non procedere in renuntiatione, nisi potius donatio dici debeat, iuris etiam quæsiti, quæ fieret ad eius commodum, a quo ante ad donantem gratis proueniebat. verbi gratia, si in donationis fundum, eumque donationem acceptauerim. Ideoque mihi erat ius quæsitum, atque ex nostri per quandam metaphoram dicunt, radicatum, id est, quod iam radices egerit. Nam & Plin. lib. 18. c. 9. scribit frumenta multis radicati filiis, vt inde dubiter sciat, vt verbum esse latinum. Sed vt sumitur in vsum redeat. Postaquam tu mihi quidem acceptanti fundum donasti, eidem fundo renuncio ad tuum, plus commodum: Certè non est locus huic, quantus ac qualiscunque is fundus sit. Nam & si alias qui perdit lucrā tam quæsitum & incorporatum, vt hoc quoque verbum cum nostris vsurpem, & eo quidem libentius, quòd & Plin. ipse lib. 22. c. 24. verbo, concorporandi eodem sensu vsus est, vnde & incorporatio, in tub. & in l. 3. C. de bonis vac. & incorp. lib. 1. quo etiam vocabulo vtitur Columella, sed in alio sensu. in li. 6. c. 2. Comparare autem, vt id obiter dicam, aliud significat, nempe interficere, velut cum ait Solum sine ani no reliquere vt tradit Nonius Marcellus. auctoritate Lucij & Accij. Quinetiam perdit lucrum incorporatum si est in certem bona nostra venit in vnū corpus redactum, alienque patrimonium. l. 2. §. 1. ff. de rebus. ne quid in loco publico. & Inon amplius. §. vlt. & ibi gl. Dyn. Bar. Ang. Imo. Alex. & recentiores. ff. de leg. 1. & Liberto octogimo. ff. de bonis libet. & l. si is cui. in hoc singulari. l. 1. §. si quis propter inimicitias. in verbo, per integrum restitutionem. ff. de iti. actuque priuat. Bald. in l. cum te sponsæ. in prin. post Cyn. ibi C. de donatio. ante nupt. & in l. inhibemus. l. 1. in fi. C. de lo. cred. & cons. 386. proponitur quòd fraterlib. recu in fin. fi. concordi. à me congestis in communia. nostrum consuetudinum tit. 2. 9. vlt. in gl. 4. Hoc tamen non procedit, cum id lucrum ad eum redire à quo ante proueniebat. Neque enim videtur potuisse immunum, aut pœnam, ex contractu, aut in l. si ita stipulatio facta fuerit. & ibi quoque Bar. & alij, præsertim Ias. in fi. qui hos multum commendat. de verb. oblig.

Confirmatio præcedentis.

193 Et hoc admodum confirmat, quod egregiè & eleganter v. luit And. Pisanus doct. nostrorum illustris quam antiquus in l. si tibi pecunia. ff. si cert. pet. quod si tu mihi donans rem quampiam, quam ibi ante donationem, hanc poſtea, ob donationem quam tu scilicet mihi fecisti de ea re prius ibi à me donata, non reuocabam propter ingratitudinem, sicuti alias donationes, quas non aliter ad reuocandum, vt est lex in fine & in lege. §. consulunt. ff. de pœn. si tale adeo possem eandem rem mihi redonando, videris fecisse, quia remuneratoria, vetò nunc remuneranda. §. dicta Papiniani. cui quo consequens est non reuocari ob ingratitudinem, petrex. & gl. in l. si pater. ff. de donatio. de quo alibi diximus supra in 1. parte. ne remuneratoria. Et hanc sententiam secutus Valor communis, recentiorum tandem antistes, ibi in fin. eam recl. manibus Guil. Cum. & Alber. in eadem. Et scis quod supra diximus de donatione inter vir. in qua verisim. c. pir. nu. 105. incip. ita enim modo.

De hac re.

194 Illud quoque opin. & hanc nostram in casu huius sanctionis veritatem fuisse, quod sing. consuluit Paul. Caſt. licet non omnino concordantes, cons. 171. cuius caput est. in casu præsenti vitis omnibus colu. lib. 2. quod huiusmodi donationibus, eis scilicet factis qui antè eandem rem donauerant, non requiritur consensus consanguineorum alias requisitus à statuto, tanquam hæ donationes plus fauoris & privilegij habeant, quam cæteræ de aliis rebus factæ, arg. d. l. si verò non reuocandi. §. idem Papinianus. & notan. l. fundum per fideicommissum. in prin. ff. de legat. Quamquam hoc nunc patrum receptum est. l. cum filio. col. 1. vers. item adde. ff. eo. de leg. & per tex. in l. 1. C. si aduers. donat. vbi motor non potest sine solennitate, nisi, & ita sine decreto iudicis consentire patri petenti alienare rem immobilem, quam ante 24. annos habuerat. de quo & nos aliquid diximus in nostris legibus connubialibus. in gl. 5. col. 54. & ibi hoc singulariter notes.

Obligatio antidotalis non impedit repetitionem indebiti solu.

195 Sed & hanc partem non modicum fulcit quod dicit, obligatio antidotalis non impedit repetitionem indebiti soluti, vt volunt gl. in l. ex hoc caute, in verbo, obligationes. ad fin. ff. de instit. & iure. & diximus supra in hac eadem gl. nu. 68. incip. Sed tamen quis credat. Id tamen intelligitur, cum aliud solutum. Secus, secus si filius idem quod prius datum fuerat, & ex quo ita erat ea obligatio, per tex. sing. in l. si testamento. §. vers. propterea quod creditor, & ibi Dyn. Bar. qui id declarant, & qui cum rel.

dicunt

dicunt sing. ff. de fideiuss. Ang. in lex hoc iure ad 6. & Iaſ. in l. ſi procuratori falſo, col. 3. verſ. aduerte tamen. ff. de condi. cauſa dat. Ego autem quantum ad caſum l. noſtræ pertinet arbitror ei non eſſe locum in huiuſmodi ſpecie, de qua tractamus, per ea quæ ſuprà diximus tum de donatione remuneratoria, tũ de donatione mutua, in qua vterque capit.

Hæc lex procedit in remuneratoria ſiue remiſſione iuris aut debiti, ſiue vtri certa & indubitata.

196 Intellige quartò vt lex noſtra procedat in renuntiatione huc remiſſione iuris aut debiti, ſiue rei certæ & indubitatæ, vt loquitur l. 1. ff. de tranſ. de quo ſcilicet liquet teſtibus, inſtrumẽtis, aut alijs documẽtis: ſecus ſi de ea nulla aut non idonea; ſiue dubia ſit probatio, quia tunc non eſt donatio. & eam poteſt facere tutor aut quiuis alius adminiſtrator, vt dicit gl. in d. l. contra. §. ſi filius in gl. vlt. ff. de pact. & l. imperatores, in gl. 1 in fi. eo. tit. & apertè innuit alia glo. in l. pactum curatoris, & ibi Bar. Aug. & Salv. C. eo. tit. & Bald. in l. 1. col. 1. C. de bon. mater. & in c. cùm contingit, circa medium, extra de tranſ. Bal. conſ. 47. mulierum tutor, ante fin. Ang. in l. pẽ. col. 2. verſ. quinta fint. ff. de duob. reis. Rom. conſ. 50. idem in præfata & Pet. Anch. conſ 136, ex conſiliis, poſt prin. & latè Alciat. in l. dediſſe. ff. de verb. ſig. & latè Phil. Dec. conſ. 297. non patitur, col. vlt. & apoſtillimè probat tex. in l. præſes. C. de tranſact.

Nam talis remiſſio non indiget inſinuatione.

197 Nam nec talis remiſſio indiget inſinuatione, ſecundùm Bal. Ang. Sal. ſubdubium tamen, & Paul. Caſt. in d. §. ſi filius. Ex quibus Ang. dicit glo. ibi eſſe ſing. & Bal. Ang. & Pau. Caſt. in l. tale pactum, in prin. ff. eo. tit. & Bal. in l. in perſonam, in addit. eodem quoque tit. conſ. 231. præſuppoſito, lib. 1. & Raph. Co. conſ. 24. teſtator filio, col. 3. Rom. in l. Modeſtinus. ff. de don. Paul. Caſt. in l. 1. ff. eo. tit. Alex. qui dicit ſingulariter notandum. & Anto. ab Alex. & Ial. in d. l. pactum curatoris. & idem Alex. in l. Neſennius 4. ſi debitori, in fi. ff. ad leg. Falc. 1, & in d. l. ſi mulier. ff. de condit. ob cauſ. & Barb. conſ. 45. illud aſſeram in medium, col. 16. verſ. item eſt ponderandũ, lib. 1. & Ant. Cana. in tract. inſinuationum, in 46 quæſt. & Alciat. in d. l. dediſſe. ff. de verb. ſign. Et bene facit tex. in l. ſi tutor. in prin. ff. de iureiur. Et quod volunt Bal. conſilio 3. factũ tale eſt, domina Anerana, col. vlt. verſ. reſpondeo quatenus, li. 3. nec talis item remiſſio ſimoniam inducit ſecundũ Panor. in c. veniens, l. 1. & ibi Phil. Dec. col. 2. verſ. 6 ſecundò limitatur, extrà de teſtibus. Ang. Claua. in ſumma, in verb. ſimoniale 3. verſ. 40.

Nec talis remiſſio ſimoniã inducit.

Donare qui nõ poteſt, nec iuris aut debiti remittere poteſt.

198 Verùm contrarium, vt videlicet remiſſio debiti non liquidi habeat vim donationis, nec tutor aut curator aũt alius adminiſtrator, qui non poteſt donare, non etiam poſſit tale ius aut debitum remittere tenent Bal. Sal. ſibi contrarij, & Raph. Fulg. in l. 1. C. de pact. & idem Tul. & Iaſon d. §. ſi filius. Imo. in l. Ex duabus, la 2. col. 8. & ibi etiam Fran. Arcr. col. 10. verſ. amplius credit. ff. de duob. reis. & Alex. ibi etiam cõtrarius conſ. 22. viſo inſtrumento ſyndicatus, col. 3. verſ. & dato etiam, & ſeq. lib. 1. & Alciat. ſibi contrarius, in d. l. pactum curatoris, C. de pact.

199 Nam licèt, inquiunt prope omnes, nullæ diuinius appareant probationes, tamen in futurũ inopinatæ quædam poterunt emergere. l. adimendi. ff. de iureiur. & l. Lucius. §. vlt. ff. ad ſenatuſ. Treb. & l. diui, in prin. ff. de pœn. & l. ſub prætextu inſtrumentorum. C. de tranſact. & l. ſub ſpecie. C. de re iudic. & omniũ optimè in Largentarius. §. cùm autem. ff. de eden. & in l. quidã §. j. §. de iuſt. cum ſimil. Ideo ſatius eſt rem ſuſpenſam relinquere, quàm ius ipſum gratis remittere, quia proſperior fortuna poterit ſuccedere, quæ probationes primùm quæque occaſione ſuggeret. Et videm is quod dubias enumerat iuris. de quo non ſignificat eſt alicuius æſtimationis, licèt non tantæ. d. l. Lucius. vlt. cum gloſſ. ff. ad Treb. & l. in lege Falcidia, in prin. & l. Titio. & l. in quantitate 6. 1. ff. ad l. g. Falcid. & l. propter. ff. famil. herciſc. & l. ſi ſeruus, in prin. ff. de cond. furt. & amiſ. nunc & ſi ſeruus. C. de liber. & ſeruis. & not. in l. 2. C. de rei vend. cùm tractatur an in tranſactione habeat locum ea l. & videtur facere text. a ſpecialis in d. l. tutor, in princ. ff. de iureiur. & voluit etiam Sig. conſ. 71. factum ſic ſe habet: dominus epiſcopus, col. 2. verſ. præterea non eſt dubium. Et facit not. per Imo. Paul. Caſtren. Alexand. Franc. Aret. & Iaſ. in l. ſeruum filij. §. ſi ſtatu liberum. ff. de leg. 1. Cor. conſ. 206. viſo ſuprà ſcripto. col. 3. verſ. & alia ſpes, lib. 3. & facit etiam tex. in l. ſi quis vxori. §. vlt. ff. de furt.

Remiſſio debiti non liquidi, non minus indiget inſinuatione, quàm ea quæ ſit de liquido.

200 Ideòque ſing. ſcribit Bald. in tractatu de pactis, col. 12. verſ. item quæro pactum liberatorium, quòd huiuſmodi remiſſio debiti non liquidi, non minùs indiget inſinuatione, quàm ea quæ ſit de liquido, habita ratione pretij, quo vendi potuit. Sed & Signior. in conſ. 71. factum ſic ſe habet. dictus epiſcopus col. 2. verſ. ſed tu dic, contra tendũ, quòd licet prælatus vel tutor poſſit remittere debitum nõ liquidum, tamen in hoc requiritur decretum, per gl. quam dicit, ad hoc no. in l. non ſolũ, in verbo, dediſſe. C. de prædiis. & in l. vlt. gl. vlt. ante fin. C. de tranſact. & Ioan. And. in c. 2. de tranſact. & alia quæ ibi allegat. Nam & tantum cenſetur eſſe in patrimonio noſtro, quam æſtimatur dubius ille euentus iuris non liquidi, per d. l. in lege, & l. l. Titio, & d. l. ſi ſeruus. Et hanc opinionẽ in caſu l. noſtræ ſequitur Ripa hìc in 18. quæſt. Nam veriſimile eſt remittentem, ſi cogitaſſet de liberis futuris, non tam facilè remiſiſſe, ſed expectaſſe proſperiorem probationis fortunam.

Autore ea de re ſententia.

201 Ego verò huic ſententiæ neque omnino accedo, neque planè diſſentio, ſed id totum arbitrio iudicis relinquo, qui æſtimabit quantitatem debiti, qualiſque is ſit qui dicitur debitor; litigioſúſne, an alius, qui facile poſſit aut non poſſit interuertere futuras probationes, actitatémque aut cõtra difficultatem futuræ probationis, ex ſententia Bal. in l. in minoribus, in fin. ff. de minor. cum loquitur de minore tranſigente ſuper dubio facile tranſigendo. & in c. 1. in prin. col 4. verſ. quæro an vaſallus. tit. de prohibend. alien. per Feder. cùm dicit, nam ſi res poſſit facile liquidari, &c. Atque etiam ſi nullus animus fuiſſet donans impenſurus ad compẽtãdas probationes, & exigendum debitum, quam commodi ex exactione relaturus, perpenſo ſcilicet labore tum impendendum, iudicialiſque tædij calculo, iuxta l. me diterranæ. & ibi not. per Bar. & Aug. qui eam l. legit cum l. nemo. & Io. Plar. & Alex. in addit. ad Bart. C. de annon. & trib. li. 10. & quod volunt Ang. in l. 1. ff. de duob. reis. Rom. qui loquitur in remiſſione debiti à tutore facta. d. conſ. 50. verſ. item dicendum. & Alex. d. conſ. 22. col. 3. verſ. & idem videtur, lib. 1. Iaſ. Phil. Dec. & Alciat. in d. l. pactum curatoris. Hæc, inquam, omnia & ſimilia iudex perpendet, ſtatuẽ quẽ. verum donans veriſimiliter remiſiſſet, an nõ remiſiſſet, ſi de liberis cogitaſſet, vt ſuprà latè diximus in verbo, vtrum vel partem aliquam, verſ. 28. incipiũ huius autem rei conſideratione, & tribus verſ. ſeq.

Remiſſio debiti non procedit in rerum ſuarum dilatoriis vſuris.

202 Intelligit item & quintò Ripa in d. q. 18. non procedere in remiſſione debiti vſurarij, per gl. not. quæ ius facit tutoribus, & curatoribus, & aliis adminiſtratoribus remittẽdi debiti vſurarij, in l. præſes. C. de tranſact. quem ibi ſequuntur & comprobant Bal. col. 2. in 2. quæſt. Salic. Franc. Aret. Iaſ. & Alciat. in l. pactum curatoris. C. de pact. & Bal. qui illam gl. dicit ſing. in l. etiam, ad medium. C. de fideicom. & Io. Ana. in c. cùm tu, col. vlt. in 1. q. extra de vſur. Et ego id quoque haud grauatim approbo, tum quia huiuſmodi remiſſio ſit & neceſſitate bonæ

nationibus loquentia, vt dicit Angel. in d.l. ſed hoc ita.ff. de re iud. Ioan. Fab. & Ias. in d.§. ſuut præterea, vbi ſupra. Inſtit. de act. Paul. Caſt. in d.l. t. ff. de don. vbi dicit quòd donatio facta ſub conditione, ſi natus venerit ex Aſia, dicitur donatio ſimplex, quia à ficta liberalitate procedit.

Pater emancipans filium facit ei donationem.

146 Et hinc fit, quòd cùm emãcipando pater perdat, & è diuerſo filius lucretur, & accipiat beneficiũ, vt probat tex. in l. 1. C. de ingra. lib. lucretur, inquã, filius, & perdat pater rem vtrique inæſtimabilẽ, ſcilicet patriam poteſtatem. l. filius ſa. §. ſecũdùm vulgarem. ff. de leg. 1. quo in loco Bald. ex hoc dicit, quòd ideo debet fieri emãcipatio apud iudicem inſtar donationis immenſæ, quæ reſpicit inſinuationem apud acta. Et ita quidem lucretur filius, vt ſi cõtra emancipationem pronunciatum fuerit, poteſt petere reſtit. in integ. l. 2. C. ſi aduer. rem iud. Et diuerſo antè non teſtimatur aduerſus ipſam emancipationẽ, cùm per eã conſequatur hbe tatem. Cy. in l. ex cauſa. §. Pompo. ff. de cap. diminu. Bal. in l. non omnia, in vltaq; lectu. ff. de minorib. Ideo patet ex emancipatione præmiũ conſequi debeat. l. ſi vita, ibi, præmium delatæ emãcipationis. & ibi Paul. Caſt. C. de bon. matet. & ibi Bald. & Paul. Caſt. qui ob id dicunt quòd donatio in continenti facta patri à filio in præmium emancipationis, nõ requirit inſinuationẽ, quod ſupra ad aliud diximus. Et eſt etiam bonus tex. in l. cùm oportet. §. cùm autem, ibi, quaſi remunerationis gratia à filio accipere, & ibi Bar. & alij. C. de bon. quæ liber. & in §. hoc quoque, ibi, quaſi pro pretio quodammodo emãcipationis, & ibi Ang. Aret. Inſtit. per quas perſo. nob. acquiti. & quod voluit glo. in §. præterea, in verbo, pattono, & ibi Ang. Aret. col. pen. Inſti. quib. mod. ius patr. poteſta. fol. & Bal. in l. quamuis, circa medium. C. de fideicom. & in e. corporaliter, col. vlt. paulò ante fin. extra de tranſla. epiſc. & conſ. 452. de patria poteſtate, lib. 2. Alber. Ang. Imo. Alexan. Fran. Aret. & Ias. in l. vtùm turpem, vbi eſt bonus tex. ff. de verb. oblig. & D. à Rota deciſi. 178. emancipatus, in 1. addit. in nouis & Fabia. Giocchi. in tepe. auth. nouiſſima, in 7. quæſt. princip. col. 2. verſi. adde vltetius. C. de oſſic. prætor. vbi dicitur, cùm ſeſe intelligat plus debere, à quibus ſe meminerint vinculis factis exutos. Nam & pater emancipando filium, peragere exercere dicitur. l. quod & lex. §. ſi eum quis. ff. de libe. hio, cy hib. Et liberalitatẽ, vt dicit exprelſe tex. in l. vlt. ubi liberalitatis. tit. C. de emãcip. liber. vbi Bal. in li. dicit eum text. eſſe meliorem totius iuris. & alius tex. in l. nub mus, in illis verbis, in quos talis liberalitas collata ſit, C. eo. tit. vbi & Ang. id not. & confirmat. Nam pater, inquit, emancipan. lo facit ſi imm ſui iuris, tributi ei poteſtatem teſtandi, faciendi jue cæteros actus ſimiles, faciteque vt illi acquirãntur non ſolum adiuncntia, ſed etiam ptofectitia. Et ſub dit, quia ergo pater liberalitatem exercet, non ei expedit donare filio in emancipationis præmium, ſed moris eſt addere liberalitatem liberalitati. Hæc Ang. Cui adde tex. in l. in prince. ff. ſi à paren. quis manu. fuer. ibi, quia à parente beneficium habuit bonorũ quæ dorum, & in l. filio. ff. vt leg. no. caut. vbi etiam emancipatio patris beneficiũ dicitur. Id quod etiã dicit Bal. in l. 2. ad ſi. C. ſi aduer. rem iudi. & tex. in l. de emancipatis, in prin. cùm dicitur, hoc a ſois genitoribus mereuit. C. de legi. hæred. & in l. vlt. in fi. C. de ſen. paſ. vbi ſcrib. tur, & filij emancipationem à patribus cum officijs petãt, vt liberratem non damnationis, ſed lenitatis paternæ teſtem habeant. & quæ ſcribuntur à Bal. col. 2.

Donatio quæ fit filio in præmium.

147 Quæ cùm ita ſint, certè donatio quæ fit filio in præmiũ emancipationis, vt fit plerũque, eſt veluti ſimplex & libera, & non ob cauſam, vt etiam optimè probat tex. in l. vlt. verbo, liberalitati, C. de emãcipa. liber. vbi id not. Bald. qui ad hoc dicit illum tex. eſſe meliorem, quam qui ſit in iure & voluit etiã Dy. in authen. ex teſtamẽto. & ibi etiam Bald. colũ. 3. verſiculo ſecundum capitulum. & Barb. in addit. illi, & Phil. Dec. col. 3. verſi. nec obſt. ſi dicatur. C. de collat. vbi ex hoc dicunt, huiuſmodi donationem eſſe conſtrendam. Sign. conſ. 20. factũ ſic ſe habet, domin' vicecomes, in 2. dubio. Cyn. qui hoc dicit tenere omnes & antiquiores & recẽtiores, ob idque aſſerit huiuſmodi donationem requirere inſinuationẽ. in l. vt liberis. C. eo. tit. & ibi etiã Iac. Bnt. Bar. Io. Fab. Bal. Ang. Pau. Caſt. Raph. qui limitat Ro. qui itidẽ limitat Cor. qui illorũ limitationem reprobat. Alex. qui ita dicit cõmuniter teoeri, Franc. Aret. qui & hanc dicit eſſe cõmunem ſententiam, & omnes denique præter Iac. Aret. Oldra. Nico. Matth. & Alb. qui tenent cõtrariũ. Et idem quoque voluit Guil. Cu. in l. ſi tibi, & ibi etiam Bal. col. 2. vet. quæritur vtrum in caſu. ff. ſi cert. pe Odof. in l. precibus. C. de inoff. do & in auth. vnde ſi parens. C. de inoffi teſt. Spec. tit. de dona. §. 1. verſ. quid ſi pater emancipans, & ibi Ba d. in addi. Collec. in c. 2. col. 2. verſic. quid ſi pater, extra eo. tit. Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe, col. pe. vet. finaliter de iure dico. ff. de collat. bo. & in d. l. cùm quidam. § cùm autem, & ibi etiam Raph. & Cor. C. de bon. quæ lib. Iac. But. & Bal. in fi. in l. &. ſi mortis cauſa, ad ſi. C. ad leg. Fal. Baſ. in l. data. C. de donat. & in l. illud, col. 3. verſi. tertiò quæritur. C. de ſacro. eccle. & in l. ſi deportatus. in fi. C. de bo. proſcrip. vbi & illud dicit de conſetenda huiuſmodi donatione. & conſ. 451. nobilis marchio, col. 2. lib. 1. Pau. Caſt. in d.l. ſi vina. C. de bon. matet. Panor. conſi. 116. illud de inte quæritur, col. 1. lib. 1. Raph. Fulg. conſ. 217. viſo exemplo, col. 2. verſic. ad ſecundum. Alex. conſi. 142. circa primam dubitationem, col. 8. in 3. dubio, lib. 2. quod repetitur in conſi. 103. lib. 3. & itetum conſi. 50. lib. 6. & idem Alex. ianiſſime d. conſil. 21. attentis his quæ in inſtrumento, col. 3. verſ. nõ ob. id. lib. 3 Vital. Cãb. in tract. clauſularum, in 1 ub. an legibus inſinuationem exigentibus poſſit tenuntari. char. pen. verſi. item quæro ſi pater donat. Cot. conſ. 45. licet in hre iudicio, col. vlt. lib. 4. Barb. conſi. 80. illum reſcram, col. 6. verſic. nec eſt conſiderandum, lib. 3. & Guid. Pap. in ſuis ſing. 375. verſi quæritur ſi patet. & clarculum in conſi. 23. viſo facto, col. 5. verſi. ſed vlterius, iundo prin. cũſi. & leq. verſ. & Ant. Canar. in tract. inſinuationem, q. 50. Ioan. Corſe. & D. Aufre. in add. ipſius in deci. Tholo. q. 460. item fuit quæſtionatu donatio. Ioan. Montefer. in tepet. l. frater à fratre, col. pen. in 42. q. ff. de condit. mõchit. & Fabia. Giocch. in tepeti. d. auth. nouiſſima, in 3. quæſt. 9. q prin. C. de inoffi. teſt. Quanquã vltra eos quos ſupra diximus, teclamat & Oldra. conſil. 138. thema tale eſt. Dat ſidas. in 4 eadẽque pen. q. & Bald. ſecũ pugnans in l. cùm quis, in fin. ff. de condi. cau. dat. & Kapra. Co. conſ. 28. de fundo dato, poſt prin. & Barb. ibi contrarius cſſi. 35. lib. 3. à Ioue principium, col. 6. verſi. teſtat mẽ videre, & ſeq. lib. 3. Sed prior ſententia vt numero & autoritate, ita & ratione eſt potior.

Pater emancipando filiũ facit eum ſui iuris, & tribuit ei poteſtatem teſtandi.

emancipationes, eſſe veluti ſimplex & libera. & non ob cauſam.

148 Intelligas ſecundo modo, quod dictum eſt, hanc l. non procedere in donatione ob cauſam, ſecundùm & alias declarationes primi & ſecundi articuli, videlicet venditionis minoti pretio factæ, & donationis remunerationis, vt ſcilicet hoc procedat quod nunc diximus in donatione ob cauſam, vſque ad concurſum ſine concurrentiã, vt noſtri loquuntur, cuiuſ ſiue cauſæ ob quam fit donatio, id eſt, in eo quod concurrit cum onere aut cauſa in donatione inſcripta, vt loquar cum iureconſul. in l. quid ergo, in prin. ff. de leg. 1. Nam in eo quod excedit

Hæc limitatio non procedit in donatione ob cauſam.

eam causam, scilicet vnus, ex iuris puta & simplex & gratuita donatio, vt respondit Stephan. Bertrand. cons. 46. visa causa ante fi. li. 2.

In donatione ob causam quando requiratur insinuatio.

149 Ideoque in eo requisitos insinuatio, vt voluerunt Io. Fab. & Ang. Aret. in §. idem est si quis, vers. quæ col. 1. Instit. de actio. & Barb. in rub. C. de don. paulo ante fi. & post longam disputationem tenuit Imo. in l. Aquilius ff. de donat. & late Corn. cons. 45. licet in hoc iudicio, col. 2. versiculus tamen non obstantibus, & iterum col. vlt. li. 4. & Fran. Aret. cons. 2. intellecta diligenter, col. 2. vers. item nec videtur, vbi & alios in id citat. & cons. 17. consideratis, col. 3. vers. secundæ autem obiectioni, & ante hos Guil. Cun. & Sal. in l. illud, C. de sacr. Eccl. vt refert & sequitur Gui. Pap. in sing. 375. incip. Saly. in illud 2. Habitque locum in eo excessu priuilegium, ne conueniantur donatis vt id quod facere non potest secundum Phil. Decium d. h. dimis. col. 2. vers. & in donationib. de reg. iur.

Ius commune.

150 Atque etiam vt tandem ad speciem legis nostræ veniamus dispositio huius loci nam habes, vbi te expresse idem Corn. dicit cons. 4. col. 1. in fi. Ioan. Steph. Bert. cons. 20. duo sunt, n. 4. & seq. ha. & Cæsar Form. cons. 98. vers. ratio autem, column. 9. num. 10. lib. 2. & cons. 169. in terminis, col. 4. num. 19. lib. 3. & cons. 62. ac eo quidem, col. 3. num. 10. dic. & cons. 140. col. 3. num. 6. li. 4. vbi Riccius, & alios refert, & sequitur, in quodam cons. non impressis, incip. considerantis his quæ in themate narrantur, &c. Item in d. l. 1. vbi Imo. C. de pact. inter. iam in 3. quæstione, & quæ dubitandi partem omnium bonorum, secundum veram opinionem Aug. Falcon. tenet sic quod, veri similiter alienans non donauit ex, si cogitauit de liberis, secundum eam opinionem. ita dixi in vno. 3. his primis casibus, quæ licet singulares, valeant hæc tamen tertia fruitra teneant.

Hæc verum habeant locum in donatione facta & præsumpta, an secus? Ita sentit, & expressa & vera.

151 Sed quæro primo principaliter, vtrum ea quæ dicta sunt dubium patiatur? Videtur quod sic. habet locum in donatione facta & præsumpta, vt in proxima ad verba, Item videtur quod non, quia supra in verbo, liberis, dixi quod plene dominium supra in verbo, liberis, dixi, & per quæ ibi adducuntur, & per ea quæ relinquentes libertos, ff. de vsufr. quemadmodum alias multa, quæ omnia hic a me adducuntur. Ac hic in vera & propria donatione intelligendum sum in his quæ alias inspira per iura & doctores allegata.

L. si quis argentum, C. de donat. cum sit exorbitans, non habet locum in donatione præsumpta.

152 Secundo videmus, quod cum l. si quis argentum, C. de donat. sit exorbitans respectu inducens actionem ex nudo pacto contra regulam iuris communis, ideo non habet locum in donatione præsumpta, & præsumpta, vt quidam volunt, Bal. Ang. Paul. Cast. Alex. & Ia. in l. in gentilitiis, ff. de cura furio. ff. de pact. Barto. post quam eadem lex quamuis, col. vlt. & ibi cum his concordat. & late tamen & vere tertio videndum est, vide an Bar. Ang. & Bal. Cathal. li tibi decem, in pri. no. ex. dub. in ka. ge appellatio. & si certi pet. & in verbum no. C. comes, & in eu pacto quo pos. nam, col. 2. vers. quæro exemplum, vide pacta. & in tractatu de pactis, col. 3. vers. nunc videamus. Saly. in l. Gregonius 6. q. & iterum in l. si creditor. & ibi quoque Ia. Arc. quid igitur dicit C. to. & ipse Saly. in quo, & maxime, si, quia, intelligi. ff. de collati. pecu. Bald. in l. in quis argentum, §. sed & si quis vxo. in additio. illius l. & ibi quoque Ang. C. de donat. & Ant. Imo. in c. quia iuxta, de pact. & de Imo. & Rom. in l. in rebus, §. 1. col. vlt. vers. ti. adde quæ tamen ff. de donatio. Paul. Cast. in l. Macenas, §. 1. ff. de consili. pec. & in l. quæ dotis, ff. iul. mat. Item hyperaliter, col. 3. vers. sed contra oppo. C. de non numera. Corn. cons. 23. visa puncto, col. 3. vers. & per hæc respondet. lic. & cons. 154. videnne in hac consultatione, col. 3. co. li. & cons. 300. placeremihi conclusio, col. 1. vers. quod

Hæc statuta dispensi donationem factam inter virum & vxorem non confirmare mortis.

falsem vltime co. li. & cons. 22. prostenso, col. vlt. co. lun. & col. 185. ratio principaliter, col. 3. & iterum 4. li. & cons. 135. de pluribus, col. 5. in litera o. li. 3. & cons. 126. visis verbis, col. 2. eod. li. & cons. 238. visa pun. 6o, col. 4. co. li. 3. & cons. 288. quamquam consultationem, col. 4. li. 4. & vide Aret. in 22. col. 2. fi. de lega. & in Lucer. in C. de pact. Alexan. l. si aliquam remedi. Et ibi Cla. Sol. g. col. 5. vers. amen fuit iudicio. ff. de acq. poss. & in 22. Tuso, col. 2. fi. de verb. obli. & cons. 129. super primo dubio, in fio. li. 7. & Socin. in l. 1. §. si quis col. 3. in 2. loco. eod. vi. & in l. 1. col. 3. vers. secunda conclusio. ff. de legat. 1. & tasin. l. 1. §. si quis ita col. pen. vers. communiter. ff. de verb. obl. Phil. Dec. in l. semper qui non prohiben. col. 1. ff. de reg. iur. & in rub. Cod. pact. ad verbi dicit ita se consuluit, sicut vere consulunt, cons. 247. in causa quæ iam diu, col. 2. & vide Fer. Pup. in relatis. si tibi col. & vers. quinto amplianus. ff. si cert. pet. Lancel. Gallin. in rub. ff. de verb. obli. col. 2. vers. hoc tamen casu. & Hier. Gratus cons. 8. iam præsenti casu, col. 3. an 23. lit. 1. in tamen hic vide Ang. Aret. in 5. in persona. col. 7. vers. tertio principaliter. Bellin. de ayno.

Vide l. 1. C. de sacrosanct. eccle. quæ transferuntur in rem soli, tacito, sine traditione, contra l. 1. de donationibus, Cod. de pact. obtinet in donatione facta & præsumpta, vt vobis. Specula. de locat. §. nunc aliqua, verbo, & Bald. ibi. quinimo, col. 2. & ita tenuit in additionibus in tit. de contestationibus, §. nunc videndum. col. 2. vers. consilio facta in iudicio. Bart. in dicta li. aliquem rem, col. 3. versic. habui in hac ciuitate. ff. de acq. poss. Imo. in capitex parte, col. 7. de consilio. monteos allegat. & ego mecum tasin. dd. Item, parabole facta. & hæc.

153 Nec denique statutum disponens donationem factam inter virum & vxorem non confirmare mortem contra Imo. in l. donationes, C. de donat. inter vir. & vxor. habet locum in donatione facta & præsumpta, vt pulcre & ecclesiaster consulunt Socin. cons. 22. in vltimum est, vers. a primum consultationis accreuit, col. 2. vers. nec obstat. statutum, libertum per non, per Bal. Imo. & Ia. de quo dicit. li. aliquam rem. ff. de acq. poss. Scep. ibi. & quamquam, quam ratione. & adde quod de hoc dicit Bar. in l. 1. C. de impu. & aliis. quibus adde Bar. in l. ait prætor. §. vbi. ff. de iniu. quia quod donatur facta fieri potest mutabile ante traditionem, vel quasi per text. ibi. licet. secus in donatione expleta, ex quo vides non recte consulere ab vna ad alteram.

Autoris ra de vtilitate.

154 Verumtamen non libet in his ego alienter inter opinos hinc l. possedere in donatione præsumpta, aquæ ex, quid vtile in expellendo vera, sicut etiam in primo volumine, ubi de pacto inter. n. lectio. & iterum in 2. lect. col. 1. Nihil enim inter veranique interesse video, quamvis ad tempus, quidem, nostrum pertinet, ad eadem ea vbique tempore revocari debeat, pœna autem liberorum ob præsumptam voluntatem donantis video. & ideo non obtinere debeat. illud. ff. ad l. Aquil. cum sit ff. præsertim cum etiam iuscorbitantibus & correctoriis. sicut extenso ff. extensio ducit debeat ex eadem ratione, vt hic diximus supra in verbo liberis, vers. 4. incip. nec verum est quod dictum est. Idque maxime ad eam qui ex lata significatione potest comprehendi ut ideo, vel statutorie probatur in l. fi. de vno filio, in fine. ff. ad Macedo. iuncta l. iuxta ff. de verb. signific. & punctis eorum not. par. Bart. in l. hereditatem, in 2. quæstione. cod. ric. & expresse voluit Cynus l. 1. C. quæ in long. cons. expressius Imol. in l. fi. ver. 6. de vito. in prima falsem exorbitantiquæ sit. mat. & dicemus latius in sec. q.

Donationes præsumptæ & tacitæ, non facile tollendæ.

156 Nec solum eadem est ratio, sed maior esse videtur revocandæ donationis præsumptæ & tacitæ, utpote de qua non vere, non intendens, non agens liquet, sed tantum ex præsumptione, quæ nonnunquam fallax est, & de re non vera, deoq; facile tollantur, literæ pp. alias præsumptionem ludimus. ff. de in ius voc. rectus. & l. licet imperator, ff. de legat. 1. & unde solum §. denud. ff. de ritu nup. & Imaret. & ibi Ang. & Italy. C. de calum. & e. inter R. sgmorem, & ibi gl. in verbo episcopus de elect. & electo. Quia veritimile, & tacitæ, & c. literis. de præsumptis. & in nostra de rem. cā. & transmiss. ext. à quibus licet legit. Exquo Balcon. 259. verbo inquisitionis, col. 2. ver. item an expungatur. Sed dicit facilius elidi præsumptiones & conjecturas, quam veras probationes. Unde etiam facilius revocari creditur tacitaque potest, ac debet, quam expressa ac vera donatio, quæ scilicet nuncupatim & expresse in verbis certum mentis conceptum exprimentibus. Ita Labeo ff. de supellect. & c. an autem. 29. 2. Decretal. est notan. in l. si in primis. ff. de legat. 2. Probatur donationem tacitam facilius revocari, quam expressam, quam ad hoc expedit Bal. ibi, atque etiam in l. filius. col. 8. ff. de cap. C. famil. ercisc. Quia etiam rationi de Innoc. Am. Imo. & Panor. in c. ex insinuatione. de donat. inter. Ita alterum professionem expressam difficilius retractari, quam tacitam & præsumptam: sicut & tacita facilius aboleretur quam per præscriptionem & tempus Bart. in l. ut lege. §. d. remissionem. ff. de excus. tut.

Confirmatio præcedentis.

157 Si ergo vera & expressa donatio revocatur ex præsumptione, & conjecturis, multo magis & tacita & præsumpta, non ipsa præsumptio præsumptionem tollit, quod tam ridiculum, cum quia alias, plus haberet momenti & roboris præsumptio, quæ tacita, quam vera, contra legem illo quem patet. ff. de lib. & post. & l. liber homo. ff. de usufruct. & l. electio. §. ult. ff. de noxal. actio. Hinc quasi in l. si qui per errorem. ff. de vincr. qui allucinatur alleganti, & hæredi. §. nos autem. col. ult. de probat. innit. Et certum plus certo tacitum quam est verum, cum sine vel cum eis possidentis, vel notam habuimus quidem, licet ignorantes, & l. si non vera. ff. de usufruct. vel eram ut ipse illustrat. to potendo. Imo quisque ff. de solut. & dem. quæ. Et expressa fides certis, imo & hæc diximus in nostris consilibus inclyti. Et quia præsumptione nec certe, habemus certam & probandam, dominii per expressum, quibus habere videtur & ponderet quam facit in l. de quæstionibus. §. ult. C. de dona. inter vir. & uxor. quam ad hoc expedit Flor. in l. quæ patet. col. ultima. ff. famil. ercisc. Et hinc venit mus quod expressum facit cessare tacitum & præsumptum, vt de pacto est text. pal. cum ex scripto. & vbi m. & ibi Iaſon. de vulg. & pupi. & de secundo, anſ. C. famil. ercisc. ff. de fideicommiss. & l. si ita. scripta. ff. de publ. & ceteri Bald. in dicta l. quæstionibus, quibus ante fuit de Imol. hom. & in l. si C. de don. ante nupt.

Præsumptio quid. Præsumptio spontanea quid.

158 Ad hæc si verum amplius nos videmur loqui, quin donationem præsumptam revocari dum gumodo non possit, quin præsumptio ipsa revocetur. Quid enim est præsumptio, aut quid dicam spontaneus probationis & præsumpta dolor vero, nihil donatio quæ ex præsumptione procedit. Quid quorum præsumptio sit, nihil aliud probationem Nam & ad vocandi gl. de Pretore in l. 2. & ibi Bal. C. de petit. cui, qui gl. valde ung. & melior modernorum Imola præsumptio revocandi, de in. cui. & 1. & tertium. 1. 1. ff. de hæredit. & sing. cum dicit Hostien. Ioan. Andr. Panor. ff. de rescind. & Barbat. in l. cum. 10. col. 10. ff. de verb. oblig. & alios. Ego insuper & tam sæpe cum & commentando Decius. Bel. Ancharan demum, ad hæc. C. de prob. & præsumpt. 3. quæst. 6. in fine dubium parto. & consequ. Hactenus ex

uterus Alex. col. 2. lib. 5. & cons. 48. Viso statuto, ante fin. lib. 5. Ian. Sal. cons. 18. visa compromisso, col. 3. verificd hoc potiod. cons. 183. super visu negotio. col. 1. & lib. 2. & cons. 4. in causa mota per Dom. Theodoricam, col. 2. ejusdem est alia. l. 2. Alex. in l. manifestum. in 2. not. ff. de nuptiis. & in l. absentem. ff. de pœn. & idem propè. volus Ang. in l. si pater. §. Marcellus, col. ult. & ibi. & Imol. ubique & ad hoc optimè faciunt multi rèv. probantes præsumptionem esse judicem manifestum, in quidam probationem, vide Iacob. in l. 2. ubi liquidò probatur, cu gl. & ibi Ang. & Alex. C. de vetta. milit. & in l. licet imperator, in prin. & ibi Bart. Ang. & alij ff. de leg. 1. quem ad hoc dicit melior. de mag. Barb. in repet. cap. R. aynaldus, col. 144. de rebus & in hæd. fi. non alias. ff. eo. tit. qui quidem text. est optimus, licet à pauris annotatus. Idem lic. in. complexu. de manifestis. & in l. fi. C. de condit. inser. & in c. ex parte ubi Pan. de elect. non resi. & in c. cū dilecta. fi. & in quoque Panor. 1. no. de dolo. & in c. decernimus. super. gl. in verbo manifestum. 3. qu. 3. cum aliis. h. & concord. plenè addendis per Alex. in d. l. 1. C. de testam. mil. & Barb. in c. super quæstionum. §. intentum. col. 2. de offi. de leg. Fel. & Dec. in rub. ext. de probat. Illum quidem tol. 2. in 2. conclusione. & Hippolyti & alios. Dec. ono multi sorte, pol. prim. C. de fide. & cons. 7. summe cuncti, vers. ced. in casu nostro li. 1.

Statutum si requirat probationem instrumentalem, tollit præsumptio ex instrumento, quæ sit ex dispositione. l. a. de jurejur. verb. ff. de vsur. per l. 3. C. de apoc. pub. lib. 10. quod dictum consequenter Barb. in repet. cum quidam. col. num. 7. post prin. C. de fide. & stat. Imo statutum jungitur. l. in. l. ad hunc. col. 8. vers. 5. vide Bart. ff. de verb. obl. & consequenter statutum col. 2. lin. & quæ. Dec. in tract. de prob. vbi sup. a. citatum. quibus tamen locis, vera & pro probatum, quamquam illud dictum Bart. propatria. Imo. contrarius in certo. condicto. quia. co. ad hoc. num. 8. li certi. pet. Rom. in 2. addendum. l. de. adde quæ dixi ibi dem. tal. pattibus. l. 2. plenibus. col. 3. vers. 6. ponderandi. de leg. Bal. in dicta licet imperator, in 3. notatum.

Illius rei præsumptio probatur.

160 Et quod dicimus hactenus quidem quæ est probatio præsumptionem revocatæ est atque de qua alias dicemus. & præsumptionum generibus est probatio. Quod. Imo. quoque manifesto apparet, quod quis probatum illius alterius, aut is præsumptione, quia scilicet ea natura est, ex vxore dilecta. Sextra l. filium. d. Instit. de his quibus ut ind. sui vel bate, &c.

Neque iterata probatione opus.

161 Neque enim ea ac certa probatione id offendi potest, vt articulatim quæ gimus in Lucius ff. de cond. & demon. & Homerus præterea iuris vtriusque principium. quod ait Odysseæ ubi facit Telemachum respondentem Minervæ se incertum an esset Vlyssis filius.

Μήτηρ δ' ἐμὴ αὐτὸν φησὶ τόκον ἔμμεναι· οὐ γὰρ ἔγωγε
οἶδα, ἐπεὶ οὐ τις τὸν γε πατὴρ ἐὸν οἶδεν ἑαυτοῦ. id est,
Mater me genitum eum illi meq; dicunt esse
Nescio namque ipsum vere scire nemo parentem.

Et latissime diximus in nostris commentariis consilio. 122. 8. num gl. 8. col. 8. & c.

Est tamen verus filius.

162 Hic quandoquidem filius non ideo dicitur impropriè filius, sed vere & absque nullo esset verbis filius. in eo quo habet locum statuta, quamquam liberet exorbitantia a regulis. ita. & de hoc casu. quæ dixi. in Imperat. vbi de probationem præsumptionis spontaneæ, est autem vt inibi annotat. Accursius in glossis

163 Quibus ita est, inter quibus est, quod sit Simonis bonæ

bonæ fidei super dolo instituam litem, vt l. in actionibus.ff.de in lit.iur.cum tam facere sine exordium iniuria & odiosa,cum irregulariter non credatur iuramento aduersarij: obtinent etiam in dolo præsumpto, l.tutor qui repertorium,in prin.ff. de adman.tutor. & Bal. in d.l.in actionibus,col.3.Ir nam dolus inquit, præsumptus eidem debet operari quod verus: quia præsumptiones legum habentur pro liquidissimis probationibus.Et idem Bal.cons.193.statuto cautum Alex. in d.rinat,li.2.asserit maleficium, quod probatum per tacitam confessionem vel præsumptionem,esse verum maleficium,per tex.in l.b tutor.C. de interdi. matrim. & ea quæ supra diximus numero præcedenti,præsumptionem esse liquidissimam probationem. Et in simili quoque dicit Bal. post Azo. in l. si culpa. ff. de rei vend. titulum tacitum sine præsumptum esse verum titulum. Ex quibus colligitur, quod supra diximus, donationem veram esse,quæ ex præsumptione iuris procedit: sicuti in simili possessio vera, quæ ex animo hæreo provenit,per not.per Bart.in l.fi is qui pro emptore,in fi.ff.de vsucap.cum concord. à me collectis in nostro tract. consti. possess. in 2.parte, in 3.amplia.num.2.

Donatio vera esse præsumitur, quæ ex præsumptione iuris procedit.

164 Postremò si verum esse,quòd lex simpliciter loquens non traheretur ad actum præsumptum,tanquam id tantùm obtineret,quando lex disponeret in fauorem ipsius actus, ob id quòd præsumptus non tantum haberet fauoris ac roboris, quantum verus & certus,vt diximus, secus si contra ipsum actum disponeret.Nam lex annullans,infirmans,irritans,rescindens, trahitur etiam ad actum præsumptum, per l. qui ad certum.ff.loca. Et hinc videmus, quod leges prohibentes donationes inter virum & vxorem,procedunt in donatione præsumpta,vt volunt in gl.in l.fi donationis.Cod. de contrahen, empt. & ibi Saly. quam ad hoc expendit & Soc.cons.64.finitrà plenitudinij, col 1.libro. 1.Et leges requirentes insinuationem in donationibus,eas alioqui irritantes,habent etiam locum in donatione præsumpta & tacita, ex sententia Barto.in l. 1. in vltim.oppo. ff. de donation. & in l. vltim. in princ. per illum text. C. de iure dot.' vbi dicit id esse menti tenendum,& Bald.cons.231.præsupposito statuto, lib. 1. & Ang. cons. 94 cum his & quæstio,col.antepen. verficulo hoc igitur articulo, licèt ibi aliud dicat de ficta donatione. Raph. Fulg.72.suppositu bulla,col. 2. vers. nec nocet,iunctis præcedentibus.& Pet. Ferra. tit.forma libel.quo agi.pro dona.in vsibo solemniet, col.4 vers.fic. deinde quia prædicta & Anton. Cana. qui vnicum Bart. locum citat.in tract. insinuationum. qua.st.44.Et statutum prohibens'donationem sine præsentia iudicis, locum habet in donatione præsumpta,vt latè consuluit Corne.consilio 185 tria principaliter,col.4.vers. his tamen non obst.in.li.2.

165 Nec ad præsumptum quidem tantùm trahitur lex annullans istic etiam prohibens,sed ad fictum quoque,vt & de eo quoque hic loquamur: tam ne plus operetur fictio quam veritas,quod iam supra diximus, tum quoque,quia quod vere fieri non potest, nec ficte quidem etiam potest, siue ea impossibilitas sit ex natura,l.adoptio,ff.de adoptio.&l.confessionibus.ff.de interro. act. & Bart. in l. fi is qui pro emptore,col. 12.vers. sequitur eius quod est possibile.ff. de vsuc.vbi & alia iura allegar.& rursum in l. eandē, in prin.col.1.ff.de duob.reis, vbi id declarat Ang. & Imo.in l sub conditione.ff. de sol.& Pet. Anch.cons. 22.subiuliter & copiosè,col 2.cum simi. Sùc ex iuris dispositione. l. Gallus.§.fi cius. & ibi Imo. ff. de li.& posth.& l.talis scriptura.ff.de lega.1.& Bal.cons 243.quidam nobilis nomine Antonius,col.2.li.1.& cons.199 de principali instrumento,col.1.li.5.& Bart.cons.75.

Lex annullans & prohibens non tantum trahitur ad actum præsumptum,sed etiam ad fictum.

vbi quod donatore eo,post mediocra, [illegible] reddit. [illegible] qui pro emptore,num. 190.& seq. hoc consuluisse asserens Alex.vbi.Paradoxum 3.cap 16.& in tantell.gendum. ff. de verb.sign. de quo nos alibi latiùs dissertamus.

166 Porrò d.l.fi quis argentum. C. de dona & d.l. vlt. C.de fact.eccle.de quibus locuti sumus in priori op.disponunt ad actus cōfirmationem: ideoque cum actus vere probatus plerumque fortior sit & efficax,equa qui est præsumptus tantum probatus, vt diximus, non est mirum si lex nona dotis nouum,robur actui clare apparenti,& expresso,non habet locum in tacito & expresso, quæ ratio non procedit in lege dicturi so disponente ad actus infirmationem,quem putus tendit in contrarium.

Ita vera & non ficta donatio robur actus clare & expresse, non habet locum in tacito.

167 Cæterum qui dicunt d.l.fi quis argentum, nō habere locum in donatione præsumpta imitantur ratione, quæ hic nihil omnino facit, quoniam, vt quinimò,constat circa id duplex speculatus,videlicet,quòd præsumeretur donatio,contra l. quia. l.cū de indebito.ff.de prob cum fi.Item quod vxor dato pacto ou tetur actio,contra l.legem.C. de pact. cum fimi.quod fieri nec debet,sicc potest per not. in l.1.C. de dot.promiss.& per Bart.in d.l.fi is qui pro emptore. cos.pen.ff.de vsucap.Et idem quoque dici potest de d.l.vlt. C. de factosan. eccl. quòd licitè præsumeretur donatio, & ex dicta donatione transferretur dominium sine traditione,contra regulam d.l.traditionibus C.de pact.

Opinio contra quā dicunt d.l.fi quis argentum,locum non habere in donatione præsumpta.

168 Ex quibus clarè patet,non obstare quod dictū est.dictas leges non procedere in donatione præsumpta si id tamen verū sit. Nam quantum ad d.l.fi quis argentum,contrarium asserit Bart.in d.l.fi tibi in prin. ff. de pact. & in dict.l.hactenus 2.1.ff.de const. pec. quam simpliciter si quis quidem Bart. tibi contrarius, & alij præter Paul.Cast. ibi, lequitur etiam Raph. Fulg. in d.l nullis gentium.§.quinimo,col.4. & ibi etiā Post. Castra,col.34.vers.tertium dictum & Mart.Laud. in eadem l.in d.§.sed cū nulla & Ang. Aret. in §.in personam,col.antepenult.vers.4.principaliter, Inst. de act. vbi dicit illam positionem glossæ ibi ad hoc not.& menti tenendam & clanculum [illegible] Imo. Bal. & Bart. in l.receptitia§ C.de const.pec vbi & hoc expresse vosit Guid.Pap.& Ferm.Arc.in l. 2.vers. ad tertium. inueris præterdentibus.ff.de leg.1.

Opinio communis præsumpta.

169 Quantum verò ad l.vlt C. de sacro.Eccl.firmiter contrarium tenuerunt omnes quos supra pro contraria parte adduximus ex Iasone, qui eos male citant,præter Bald.qui verè fatetur illius partis in loco ibi citato.Sed & hoc quoque vera eos volauit Bart.in l.cum falsa,§.circa vredin.C.de iur.&.§.4.t.signo.&.Bald. sibi contrarius in l.ad probationem,col.vlt.vers.quæro quid si animo.C.locat.& in l.fi constante.§.fi vxor ff.sol.matr.Ang.in l.qui rem,co.mi.& sic.mpde tenem, in fi.in auth.de non ali aut permu.Pau.Cast.cons.11. lap.et primo quæstio in quarto,col.vlt.2.Alex.in d l.fi aliquā rem,col.10.vers.ex quo infert Bart.& ibi quinque Ilan.Rup.col.12.tit.36.ff de acq poss.

Statutum cum maritus lucra veretur certam partem dotis,procedit etiam in dote præsumpta vsque in dotis præsumptæ.

170 Et hæc quoque posterior pars ex eo confirmatur,quod statutum ex quo maritus lucratur certam partem dotis, procedit etiam in dote præsumpta,quamuis sit non modò exorbitans, sed & correctorium iuris communis.Ita rum non obstante,fortit Bart.in dispu. incipiamulier habens magnum patrimonium,ferè per totum. & expressius volus Bald in l.cùm certa,per gl.ibi,C.de iure dot.& in l.unti, col.1.vers.fi.4 pone,C.eo.& late cons.nor. multorum maritus duxit,li.4 & Pau Cast.cons. 6 vertis fi. tutis communis' Vincentiæ, in r. dubio, libro 2. Raphe' Com.cōsilio 109,domina Iouanna,in primo dubio.ca ratione mouet,quod præsumptio innititur veritati.

per ea quæ habentur in l. vlt. ff. quod met. can. in l. sine possidetis C. de probat.& idem quoque voluit Paul.cons.45.t.1.a mihi ostensa dubia,in fine dubio hb.1.& Alex.cons.122.visa processu,col.2.li.7.& Soc. cons.80.præsens consultatio,col.vlt.lib.4. Fran. Cur. Iun.cons.4.super contrauersia,col.6. vers. hæc verissima. Et id ego verius esse arbitror,licèt contrarium teneat Bald.& hic tibi,contrarius,cons. 333. quia ista dos non fuit vera,lib.4.& non obstant Iaf.cons. 50. pro nobilibus,col.2.lib 1.Ex quibus potest videri male consuluisse Soc. in statuto prohibente donationē inter virum & vxorem morte confirmari: de quo diximus in priori sententia. Et facit etiam tex. in c. vxorius ad nos,& iterum in eadē qui ext. de sponsa. & mat. ex quibus not.Pan.in prioje loco in pen. no. in 1. no. quòd matrimonium præsumptum tantam vim habet,quantam verum. Nam ibi si vtrumque cōcurrat,& verum & præsumptum,præterea non quidem verum præsumpto,sed quod ex iis est prius tempore.Itaque dicit inferri, quòd dispositum in casu vero, habeat locum & in præsumpto: ad quod etiam alleg no.in l.si pollessor.C.de relig & sump. fun. & l. certe.ff.de prec.& illum quoque tex.in d.c.is qui, ad id quod diximus expendit Phil. Dec. cons. 681. visa punctio, col.1. Et hic etiam vide quæ latè scripsimus in nostris legibus connubialibus,in gl.5.in verbo,*contracto*,in 3.q.quæ est nb nu.17.

Hæc lex an habeat locū in simplici renuntiatione sine remissione alicuius rei aut debiti.

171 Oritur quæro, An hæc l.habeat locū in simplici renuntiatione sine remissione alicuius rei aut debiti.Et primùm videtur quod non, quia remittere non est propriè dare aut donare. per l.Iulianus aut. ff. de condit.& demon.vbi condītio dandi non impletur per remissionem.Quem tex. amplum ad hoc dicit Fel. in c. veniens. le 4. col.2. vers. secundò intelligas, ext. de testi. Et bene facit tex. in l. si pignus. ff. quæ in fraud. cred. vbi si pignus vir vxori remiserit, vel è diuerso, nulla sit donatio; & ideo inquit glos. ibi, vel tu hunc modi remissio. & adducit consonū.Et licet constet matrimonio marītis nō posse remittere dotem vxori,nisi in certis casibus ēorum fit mentio donationis.l.1.C. si dos constan.in fi. potest tamen cum illos casus & in illis modis remittere dotem promissa non datam,vt tradit glo.no.in l.si constante,in verbo,firma.& ibi Rav. & Bald. in vtraque lect.qui satis notat,de hac materia posteriore.C.de donat.ante nupt.& Roma. qui illam dicit singularem in l. quamuis. ff. sol mat.& sing. 601. in hac nostra Ex quibus constat, non omni cui negatur facultas donandi,in gratiam quoque remittendi,ficuti dictum non omni cui donare conceditur,remittere quoq; cōcedi,vt per gl.in c.statuimus.§.notarium,in verbo,remissione.de resect.lib. 6.

Et an cum fide indigeat insinuatione.

172 Ex quo etiam sit vt talis remissio non indigeat insinuatione,sicuti veta donatio indiget.ex sententia Platen & Azonis, vtr quæ in summa cu. Inst. de don.Io.And.post Guil. Suz. in addit. Spec. ut. de instr. edi.§.nō rō,in vlt.addi. quæ est in col.pen.Bal. in l.1.col.2. vers. sed quia confessio indiferecta. C. de conf.& in l.illud.col. 4. vers. secundō quæritur. C. de sacro.eccl.vbi dicit hanc liberationem non exigere insinuationem,nisi in ea exprimatur quod fiat causa donationis Iac.But.& Saly.in l.creditoti.C de pact. idem Saly.in l.sancimus.in prin.in antepen.C.de don. Pet.Terra.in tit.forma libel.pro don.in verbo, solennitate,col 3. vers. quid autem dices. Et videmus etiam quòd donatio absenti fieri non possit, nisi per nuntium vel epistolam.l.ab enti.ff.de don.& diximus late supra in verbo,libertis,nu. 68. nec vlteris.Liberatio autem fieri potest, gl.in l. nōn solùm nostrum. §. si lib. tationis verba,& ibi Bar.& alij ff.de lib. leg. & Bald in d.l.illud, quo loco nuper citauimus,& in l.is qui hæres,in prin.ff.de acq.hæred. & in l. generaliter, col.vlt.in 12.q.C.de non nu.pecu.& cons. 341. maritus,col.1.lib.1 & cons.14.Antonius fecit, vers. nonò quia matrimoniū.t.& cons.242.suadeo,col.1. lib.3. vbi id dicit procedere, etiamsi fiat in nulla voluntate, per d §.si liberationis,cui simi.Idcoq; cum hæc l.sit exorbitās,vt hanc probanimus supra in verbo, libertis,nu. 19.tum secundò,& multis in q. & sequatur nuncupatim de donatione: consequens est eam esse trahendā ad remissionem,quæ non est propriè donatio.l.si verò,§.de vsu.ff.de l.mat.cum simi.

Aurum optimum.

173 Tamen ego contrarium in casu l. nostræ verius esse existimo,secutus Corn.hoc expresse volentem cōsil.11.impressa sententia consultatione,col.pe.vers.nec obstant ea,lib.3.& Soc col.2.in.in facto præsupponitur,col.vlt.hb.3.& Carol.Rui.cons.98.visa renuntiatione,col.8.vers.non obstat,si pro minō,lib. 1. & cons. 60.de fe quidem.col.5.nu.4.hb.3.& cons. 140. circa casum de quo quæritur,col 3 nu.5.hb.4. Nam remissio. siue liberatio, siue etiam renuntiatio gratis facta vim prorsus donationis obtinet.l.contra.§.si filius.ff. de pact.l.1.ff. de transact.& l. si mulier; & ibi Bal. & Alex.ff. de condi ob caus & l.peculium,la.fin.in prin. & ibi Bart.ff.de pecn.& l. si quidam sub conditione. §. Tutio fundum,& ibi gloss.& doct.ff.de leg.1.vbi & illud probatur procedere in conditionibus, quæ aliàs tanquam ad Polycleti regulam implendæ sunt. Ea autem loquitur in casu d.l.Iulianus aut,quā pro priori parte adduximus,ex eāque & ex no.à doc.in vtroque loco facile intelliges eam nō obstare huic nostræ sententiæ.Sed & id quod diximus, remissionem habere vim donationis probat item tex. in l.ficti. §. an pacisci.ff.quibus mod.pig.vel hyp. fol.& in l. si mulier, & ibi Bal.ff.de leg 3.& in l.si in stipulatum, & l. Modestinus,& ibi doct &d. quidam, in prin. & l. in ædificiis,etiam in prin.ff de dona.& l.si donationis, & ibi Bal.C.rod.& l.si quis de legat. tit. ff. de nouāt. & l. 3 & fiendum,& l.si sponsus.3.si maritus duos,& l. cum hic status.3. si inter, vers. plane. ff. de dōn.inter vir.& vxo. & l. si maior. C. de transact. & l.si donationis, quæ est 2.C.de accept.& volum gl. in l. inter, in verbo,nec donationis,& ibi Bal. C.de fol.lo.And. & Pan.in ctex in nouissimum,extr.de iure patr. vbi ex hoc dicunt quod cum remittitur ius patronatus etiam cū patrono,si quando consensus episcopi,cum id donatio sit.Bar.in l.vlt. in prin. ff. de his quæ in fraud. ejus. vbi & ex hac dicit procuratorem non posse renūtiare exceptionibus peremptoriis, quamuis possit dilatoriis,& in l.si vnus.§.pactus,col. 5. vers. dicatis vos. ff de pact.& in l si de certa, col.1. vers. viterius. C. de transact.Bald.& Saly.in l.pactū conuentorij. C. de pact. vbi ex hoc dicunt, procuratores quoque non posse renuntiare non solùm exceptionibus peremptoriis, sed nec declinatoriis quoque, nisi tamen tacitè procedendo ad viteriora. & idem Bal. in l. & hæredi. §. nō autem.ff.de pact.& in fin.ext.de proc.col.4. vers. an possit contrarium,vbi ex hoc dicit,quod procurator non potest facere pacem,cùm remisso iniuriarum sit donatio,& cons 341. mativus prædium dotale, col.1. lib 1.& cōs.293.factū sic proponitur,domina Bartholina,col.1.ver.contra nāque,li.3.Sign.cōs.26. quæstio talis est,col.1.vet.itē habes,& cōs.100.quæstio dubitabilis,col.2.vet.quartò argūtur.Ang.cons.94. cū his & quæstio.col.pe.ver.videdū igitur restat,vbi ex hoc dicit,quod si ex statuto de venatu gabella ex donatione,debetur & ex remissione siue liberatione debiti. Pet.Anch,cons.306.efficax;col.2.Pan.cons.82. conditoris.& c.quāquam in his.ad fi.li.mod.1.& late Alex.cōs. 21.visa instrumento.col.pe.li.1. & latissimè Cal. cōs. 43.Titius nobilis,in multis locis illius cons.

Remissio habet vim donationis.

In remissione inter patronum requiritur consensus episcopi.

174 Et ideo qui non potest donare,nō potest gratis remittere,vt voluerunt Bald.& Saly.in l. 1. C. de pact.

Donare qui non potest.

nec potest agens remittere.

pact. Baldin l. 1. ad fi. C. de bon. matern. vbi loquitur de procuratore, & d. cons. 341. col. 1. lib. 1. Paul. Cast. cons. 342 considerandum est primo col. 1. ad fi. 3. & cons. 32. circa primum in princ. 3. dubij. lib. 2. Paul. a Ca. dec. veniens, le. 1. in 3. not. de relib. Specul. cons. 45. vsq; pro visione, paulò ante fin. lib. 1. Propterea nec potest administrator etiam libertam habens potestatem remittere. d. l. contra iuris, § fi. filius. ff. de pact. & Lilius Bruni. as in prin. ff. de don. & Bart. in d. vlt. in princ. ff. quæ in fraud. cred. Bal. in l. præses. col. 1. vers. vnico ad quæstionem. C. de transac. & in l. fi procurator, col. 1. C. de procur. cum fin. Quod & de prælato semper sit Ioan. And. Card. Flor. & Imo. in ca. ideo tan. Bald. in d. l. præses, vbi supra. Maria. cons. 18. prosequendo ordinem, col. pe. vers. item probatur. Ex quo etiam Bal. ipse in l. vlt. col. 2. ver. sed numquid procurator. C. de temp. app. & Bag. in procuratorem, posse renuntiare appellationi, qui a sua sententia fuit, dopuse est. Et Iubaldus Mancelle de prælatis Ecclesiarum. Quæ etiam huic sententiæ eundem Bald. in d. l. 9. li procurator, col. vlt. & in cap. ex parte. C. de rescript. & Ang. & Imol. in d. ab executore. & vbi Ias. de Ripe & late Alex. cons. 115. ortentis patratis, col. 1. libr. 5. de his dicit d. l. contra. § fi filius, colum. 1. vbi de pact. licet quidam contradicant, Curtius consilio 25. vers. quæro, col. 2. versic. in tex. renuntiario, libro 3. Ex quorum dictis intelliges etiam procedere in procuratore qui post litis contestationem factus est Dominus litis.

Nec in. 175 Sed nec alius potest procurator, licet remittere, vt dixerunt Ang. in l. bonum. ff. de rem. tutam. nec collitigatione quam diximus, quia donare non potest. Nec exceptionibus dominis competentibus, secundum Ang. in d. l. quia non licet. § fi. ff. de legat. 1. contra. § fi filius. & Bart. in d. vlt. in princ. ff. quæ in fraud. cred. Bal. qui & alia adfert, ratione manifesta, in d. l. præses. cura ea. C. de pact. quod non obstare videtur. quæ not. per Ias. in l. 1. not. ff. de pactis. vbi & hanc eandem rationem adfert. Sicuti nec prælatus renuntiare potest exceptionibus ecclesiæ competentibus, secundum Ioh. And. in exposita, ext. de arb. & me. grauis. col. 1. super verbo, acceptum. in prin. vbi & Imo. & in cap. 1. col. pe. vers. quid si prælatus. de tolle. Domi. consil. 129. an prædicti. col. 2. vbi pulchre dicit. & ex hoc illud quoque dicit, quod supra diximus, ex Bald. non posse prælatum renuntiare appellationi. Et facit etiam ad hæc omnia tex. in l. non absimile. quod de. quæst. Nec minùs punitur qui remittit debitum Ecclesiæ, quàm qui donat, secundum Io. And. in ca. si quo quodam, & ibi Anto. col. 1. extra de sole. Et tam committit simoniam qui remittit, quàm qui donat, vt probat tex. in d. veniens, & ibi gl. 1. Panor. in 3. not. & alij. ext. de relib & eam gl. l. hoc dicit. Inno. Barb. cons. 41. illud adferam in medium col. 16. vers. item est etiam ponderandum. li. 1. S. d. & de hoc est tex. in cap. talia, & ibi etiam gl. in verbo impunitatem. & q. 3. & volunt etiam gl. in c. ordinationes. 1. q. 1. & in ea quæ in prin. q. 4. in c. pen. & ibi omnes prope dott. ext. de simo. Et nihil refert vtrum ipse accipiat, an actione liberetur, vt quid calumniæ causa faciat. l. quinetiam, & ibi gl. ff. de calum. quem tex. dicit por. Bal. in c. pe. circa medium. ext. de elect. trahitque ad id quod diximus de simonia.

Prælatus renuntiare, nisi certis exceptionibus, vel sub certa forma non potest.

Remissio seu renuntiatio quæ excedit quingentos aureos, requirit insinuationem.

176 Et quicquid supra diximus ex quorundam sententia, certè huiusmodi remissio, seu renuntiatio quæ excedit quingentos aureos, requirit insinuationem sicut donatio, vt probat tex. in l. in ædibus. § 1. ff. de don. & vult gl. in l. 1. § 1. & ibi Bal. tam in prin. l. quàm in eo. § vbi dicit no. & ita vidisse consultum & iudicatum ff. quib. mod. pign. vel hypo. fol. 5. in l. si quis obligationi. & ibi Dy. & Ph. Dec. ff. de legat. & 15. in d. l. Modestinus, & ibi etiam Imo. Rom. qui distinguit. Paul. Cast. & alij recentiores. ff. de don. Bal. in quæstio. § fi filiusfa. in 3. not. ff. de pact. & in l. tale pactum. in prin. & ibi etiam Ang. cons. tit. & idem Bald. in l. ibi dicit decem. § 1. de pign. col. vlt. ex. 6. & in l. 1. in princ. & iterum in § 2. ff. quibus. quod. pig. vel hypoth. fol. 5. vbi ita dicit fuisse iudicatum. & in l. 1. in 2. not. per illum tex. ff. de transact. & in l. pactum. in 18. q. C. de collat. & in l. si donationis. per illum tex. & ibi ego Ang. C. de dona. & ipse Bald. in d. l. inter C. de iol. vbi dicit fuisse consultum per Bart. & Paul. de Cast. Idem Bald. Guil. Cu. in dict. l. mulier. & ibi quoque Alb. & Alex. qui adfert concord. & Ias. ff. de cond. ob. cau. idem Baldus l. si sponsus. § circa venditionem. ff. de don. inter vir. & vxo. & iterum in l. si quis pro vxore. § si vxor. eod. tit. & in l. quinetiam. ff. de calum. & cumulo 231. præpposito Ilarato, lib. 1. & iterum cons. 261. primo quæritur, statuto, cauetur, col. 2. in 2. dubio. & vtilem in fin. cons. eod. lib. 1. & cons. 156. ad cuiusdam prætermittendum, col. 3. lib. 2. & consil. 175. certum est quod filia, col. 1. lib. 3. vbi etiã dicit Ilarto. ita sæpius consuluisse, & consilio 352. ita fi. Mantuæ, col. 2. versic. an pactum, lib. 5. vbi & illud idem dicit Bart. ita sæpius consuluisse, cuius tamen non reperi, idem Bald. in tract. de pact. col. 12. versiculo item quæro pactum liberatorum, & in fine marg. in verbo, insinuatio. & Ang. in l. pacta quæ contra. C. de pact. vbi dicit ita fuisse iud. eatum Perusij, & in l. si vnus. § pactus ne peteret, col. pen. versic. secundo quæro. ff. eod. tit. vbi ad hoc dicit ing. glos. in d. l. si quis obligationi. & idem Ang. in l. Neciennus. § 1. ibi. & ibi Alex. ff. ad leg. Falc. & idem Ang. in d. l. si constante. C. de don. ante nupt. vbi & ex hoc reprehendit gl. ibi, quam supra citauimus, licet etiã facit Cy. ibi. Sed & idem volunt ipse Ang. consil. 59. quidam paterfa. col. vltim & cons. 77. pintes creditores, in fin. & d. consil. 94. cum his & quæstio, colum. pen. versic. hoc igitur articulo. Imo. tam in l. 1. tum in l. Aquilios Regulus. col. 2. super extra gloss. ff. de dol. & 1. ad fin. ff. de accept. & maxime. ext. de don. & in eum contingat, quæ. antep. ext. de furtis. & in ca. veniens. 20. vers. an autem in donatione. extra de don. Io. Plat. in § 1. Instit. de don. Paul. Cast. in l. post medium. ff. de don. & cons. 385. huc dicimus, col. 1. lib. 1. Io. Anto. imaginem tu. in colpe. vers. quarto quæritur. ff. de vsur. Ang. Arc. in § aliæ, col. vlt. inst. de don. Alex. qui hanc dicit esse communem opi. & Soci. qui idem dicit. & Philip. Dec. in d. l. credidit. C. de pact. idem Alex. in l. si quis accepto. circa medium. ff. de cond. ob. tur. caus. & cons. 137. in causa & lite vertente inter Lancelotum, col. vlt. li. 2. Cale. d. cons. 15. Tiraq. nobilis, col. seq. & multis tex. & cons. 56. in causa domine. col. 3. vers. 1. primò. quia si talis Bart. cons. 41. illud adferam, col. 16. vers. item est etiam li. 1. & late. consul. pisanel. scriptit, col. 11. vers. quinto plus videtur. & seq. lib. 2. Aut. Cana. in nach. Instructionum pe. Socin. cons. 92. visso instrumento, col. vlt. lib. 3. Belyn. in dict. cap. veniens, le. 1. in 3. not. de relib. Ias. qui super hoc consuluit nuncupatum, cons. 199. quæritur an liberato, li. 2. & cons. 149. circa primum, col. 3. vers. nec ob. si decretum. lib. 4. Matth. Affflict. in trac. protomuscos in glo. 1. vers. sed quarto, quid si parentes. Paul. Dec. cons. 402. in causa illustrissimi, colum. 3. vers. & hoc etiam cons. firmatur. & Alexan. in d. l. de dote. ff. de verb. sig. & Lance. Gallo. in rub. ff. de verb. obl. col. 2. vers. item donatio. Et hæc est, vt diximus, communior ac verior.

Liberatio magis fieri non potest absenti, quàm donatio coram

177 Quinetiam ex multorum sententia liberatio non magis fieri potest absenti, quàm donatio coram

Fori absentia quàm donatio.

tra id quod suprà diximus ex aliorum sententia. Ita enim voluit Accurs. tibi contrarius in l. deceu in duobus, in fi. & ibi Bar. & Bal. sibi item contrarij, & Ang. qui id declarat. ff. de pact. Idem Bald. in l. si tibi decem §. si quis, ante fi. eo. tit. & in l. & hæred. §. nos autem, col. 1. vers. revoco. ut dubium, eo quoque tp. quibus locis id videbis amplissimè tractatum. Sed tu hic omnino vide Alex. in d. l. in duobus, de pact. & ipsum Fran. Aret. in l. sed si de fua, col. 2. versi. & ad tex. respondè. ff. de acquir. hæred. & ante hos ipsum quoque Bal. in d. l. is qui hæres in princ. & ibi quoque Fran. Aret. col. 2. vers. vtrum autem liberatio, eo. tit. & cum dom Bal. in l. Labeo. ff. de iureiur. & in l. re scripeum. § plerumque, in 4. lect. ff. de pact.

Renuntiatio inofficiosa æquè reuocatur ac donatio.

178 Similiterque renuntiatio si sit inofficiosa, æquè reuocatur vt donatio, vt consultit Bal. consil. 183. refutatio facta absque causa, in princ. li. 4. Nam & alibi si in fraudem facta sit, æquè reuocatur ac donatio, d. l. vlt. ff. quæ in fraud. cre. & latè Pau. Cast. cons. 135. dubium facit, li. 1. Est enim vtriusque & donationis & remissionis siue renuntiationis eadem ratio, maximè quantum ad casum Lnostræ pertinet. Ergo & idem ius seruari debet. lillud. ff. ad leg. Aquil. cum li. Præsertim qola licèt l. nostra sit exorbitans, est tamen fauorabilis, vt abundè suprà disseruimus. Ideo extendè da est ex eadem ratione ad alium casum secundum Fran. Aret. in l. Titius, in prin. ff. de libe. & posthu. & Soci. cons. 93. testamentum præmissum, col. 4. li. in fin. 4. & latè diximus suprà in verbo libertis. Maximè verò ad eum casum qui potest comprehendi sub lata & impropria significatione casus expressi. quando & id procedat in odiosis, pœnalibus, & correctoriis, per l. filiũ. ff. ad Maced. iuncta l. si insta. ff. de verbo. sign. & in auth. vt hi qui obl. se per. hab. tes minor. in prima & ibi gl. in verbo. ad curationem, & Ang. & etiam gl. in auth. in minoris debitor, in verbo, curatorem. C. quidam tuto. poss. & glo. in aquia periculosum, in verbo de episcopis, de sent. excom. lib. 6. & in ca. 1. de temp. ordi. eo. li. & in c. 1. in verbo, beneficia, & ibi Domi. super ea gl. de rer. permuta. eo. li. & in cl. 1. in verbo eligatur. & ibi quoque Paul. Liaz. Lap. Ant. & Imol. de elect. & in cle. 1. in verbo, gregibus, de decr. Bal. tenet quod verò. ff. de legi. Imol. Raph. Cũ. & Pau. Cast. in l. si verò, §. de viro. ff. sol. mat. Idem Imo. in l. 1. & si super ff. de don. cum mor. & in l. vle. ff. de hæred. instit. Ang. in c. vlt. col. 59. fallit primò quando verba de consue. Anto. Rosel. in superscrip. cons. 25. Calca. Tatius nobilis, in fin. Barb. qui ad hoc multa adducit inter. consil. eiusdem Calca. consi. 27. illud affectam. in medium, col. 10. Alexan. l. 3. §. si procurator, in fi. ff. quod quisque iur. & in l. cùm ex causa, quam legu cum l. tempus, in duobus locis. ff. de reiud. in l. 2. col. 2. vers. itè quia. lex. ff. de leg. 1. & consi. 216. nec arguendi, col. pe. vers. & postillime, li. 2. & consi. 213. per pochissimus, col. 2. lib. 6. vbi adducit multos concord. & Socin. in ub. ff. sol. mat. col. 1. & in l. 1. col. 3. ver. confirmo hoc ratione. ff. de vulg. & pupil. substit. vbi & ad hoc alia allegar. & Franc. Balb. in tract. præscrip. in 3. qu. princ. patre prin.

Confirmatio præcedentis.

179 Cuius rei est optima ratio. Nam cùm res ipsa contineatur sub lata significatione verborum, & in ea est eadem ratio quæ mens legis est, vt est text. melior de iure. in l. scire oportet §. aliud autem, vers. sed, & si maxime. ff. de excusat. prout dicit Bald. in l. 1. col. penul. ff. sol. mat. cum aliis multis concordan. à me citatis in nostris commentariis consuetud. titulo 9. §. 27. Sequitur quòd ea res venit ex mente legis, adeòque ex ipsa, non ex extensione, per l. nominis & rei. §. ex legibus. ff. de verbo signifi. cum multis concord. etiam a me congestis suprà in verbo, libertus, vers. incip. quotũ sententia, propterea hoc casu non agimus de extensio ne legis orbitantis aut correctiuæ (nam & de lege quoque correctiua quantum), quod supra citauimus) sed potiùs de mente comprehensiua.

Hæc loca procedunt in renuntiatione iuris tam quæsiti, & non intimatione iuris futuri.

180 Sed hoc tamen primo loco intelligas, vt vide licet hæc l. procedat in renuntiatione siue remissione iuris iã quæsiti, prout intelligit Cotm. d. cons. 11. lib. 3. Secus autem in renuntiatione iuris futuri, & nondũ quæsiti, per id quod pulchre voluit Baldus in d. l. illud. col. 2. in 3. q. C. de sacrot. Eccles. Illud intelligẽs quod suprà diximus vers. illo me. tine renuntiationem intimare intimatione, procedere quando fit remissio, siue remissio iuris quæsiti, nop etiam si iuris quæsiti verbis nuda, si filia dotata renuntiet patri, iuxta c. 2. de pact. li. 6. talis renuntiatio non est iuris quæsiti, sed quærendi, id est, vt ipse dicit, obuiæ prætergio ad quisitionis, quòd non est donatio. l. si sponsus. §. si maritus. ff. de don. inter vir. & vxor. & si quis autem. & l. Iulianus. ff. si quis omis. causa cella. Ideo non eget intimatione.

Dreuius.

181 Et idem voluit ipse Bal. cons. 375. certum. li. 3. & huius quia. Bal. mentione facta, Pau. Cast. cons. 419. visto puncto & alias. col. li. 2. Ar Bal. in prior loco nunquam recte & legitur Alex. cons. 30. prælatus inhibiter, col. 3. vers. nec diminutio. li. 3. & Calca. cui ipsum Bal. allegat, in quodam cõsi. dicitur 25. col. 8. litur. Cæpa. in d. tract. intimationum. q. 49. li. 1. & cons. 41. col. 163. vers. item est ponderandum, quod ille. & loquitur. vbi & alia multa colligit, vt probet nõ tantam esse intimationis quantã requirit

est, inquit, donatio, sed omissio lucrandi, & item in l. si mulier, ad S. C. de cond. ob caus. ubi quæritur, an si quis mihi teneatur actione iniuriarum ad mille florenos, & ego illi renuntiavi, an recepta ista renuntiatio? & dicit non requiri, quia non erat in bonis meis. arg. l. cum mancipia. §. cum emancipatus filius. ff. de colla. bonor. & l. Papinian. ff. de inoff. test. & quia illud est potius ad animum non revocare, quam donare, per not. in §. vlt. Inst. de inut. Et idem (ait) dico in aliis pœnis maleficiorum, quia remittere in eis non est donare, sed nolle vindicare pœnam, arg. no. in l. pœnalium. §. eos. ff. de pecul. & l. divus. ff. de testamen. Sicut & l. mutuum. §. ex hoc, vbi glos. ff. quodmet. can. & sequitur Alex. ibi, & iterum quoque ipse Bald. cons. 261. primo quæritur statuto cautetur, ante S. li. 12. Mornin. d. l. Aquilius. ff. de lesion. & Rom. in d. l. Modestinus, col. 3. vers. certum dubium. ff. de donat. & Alex. in l. mulier. ff. de condi. ob caus. de quo tamen vide ipsum Bal. in l. fi donationis. C. de donat.

l. cum antiq. ff. de cond. & demonst. non habet locum in iure quærendo.

185 Sed ut redeamus, huc proximè accedit quod eleganter consuluit Ver. Aychouyus 125. cuius exordium est, videtur primo facie, col. 3. quod l. cum antiq. ff. de condi. & demon. quam tam sæpius diximus esse huic nostræ magnæ quæstioni cognatione connexam, non habet locum in iure quærendo, quem ita allegat & sequitur Bald. cons. 35. incip. præclare scripsit, col. 1. vers. modo in proposito lib. 2. Quamquam in hoc vltimo contractuum tenuit Soc. cons. 93. hinc capite, testamentum primum, col. 2. vers. ego non consentio, lib. 3. per not. per Bart. in l. hæres instituit. §. cum itaque. ad Trebel. & per doc. in Jure. C. de usu. pub. & alios subtilis.

Hic non tam, quam in bonis est in bonis nostris.

186 Porrò quod ad omnia nostra l. pertinat ac deinceps pertinet, ne frustra in aliis locis nimis sit hanc nostram sententiam limitare verbis, quibus non cohibuimus bona ista, quæ primum ejus dicit bona omnia. Nam ejus nondum quæsitum jus etiam est in bonis nostris, l. Inhibitum. ff. de acquir. rer. dom. ubi subtilitatio, qua nondum completa, extra bona nostra est, & etiam arg. l. rem in bonis. eo. tit. & l. scribit, in Prin. ff. de jur. & æquit. & l. nemo. Illud quæritur. ff. pro socio, & ibi per Bart. & Bald. leg. Hæc. & sic text. omnium nec judicio ipsimet, in his prosecutis. §. si pater. ff. de jur. fisc. & in l. §. Verum. ff. de remiss. si quid in fraud. patron. & expedit se voluit Balan. lib. col. 13. vers. secus arguo. C. qui admit. per def. tio. & Bal. l. pupillorum. col. 1. C. de repud. hæred. & nonnihil in c. 1. §. iniuria. col. 2. vers. quarto vtrum, tit. de pact. iura. fir. & Paul. Cast. cons. 178. dominus. col. 1. li. 1. Phil. Dec. cons. 14. cuius superscriptio incipit, mulier cui propter inopiam. col. 2. vers. sed hoc respondeo. Item verbum, reuertatur, quod non nisi de bonis & in rebus antea donanti acquisitis intelligi potest, vt diximus plenè & probatimus supra in verbo, libertis, vers. incip. his autem Corn. & Alex. rationibus, ubi de cæteris verba l. nostræ non conueniant istis bonis quæredis. ergo nec in iis habet locum dispositio ipsius l. 4. §. sortes, & ibi Bar. ff. de dam. infect. cum similibus supra adductis in d. gl. liberis, in prin. Propterea & Soc. ipse cons. 13. visis instrumento donationis, col. pen. vers. quo fundamento, lib. 4. consuluit expressim l. hanc ipsam non habere locum in renuntiatione donationis nondum acceptæ, & ex quarundam nullam adhuc jus fuit quæsitum, juxta no. in l. si ego. ff. de negot. gest. & in c. si tibi absenti, in prin. lib. 6. videndum in omni iure quærendo volunt ipse Soc. inst. 1. ad fi. & ibi quoque Phil. Dec. col. 3. vers. tertiò in d. l. C. de pactis, & Ias. cons. 154. in causa mota, col. antep. vers. nonò principaliter, lib. 2. & Anto. Rubeos cons. 12. visis & diligenter consideratis, col. 4. vers. secundò principaliter.

187 Simile est & in casu Bald. in d. l. illud. C. de lateri. ecclesi. vbi cum filia dotata suæ successioni renuntiat, mater expectatrix futuræ hæreditatis renuntiationem non respicit. hæc l. Iusserit. Postea filius propter rationem, quam iam ex ipso Bal. diximus, quod nimirum scilicet nondum quæsitum & ita nuncupatim consulunt Corn. cons. 11. In præsenti consultatione, col. 3. vers. nec etiam videtur, vbi dicit ea quæ dicit col. pe. vers. nec obstant ea quæ adducuntur. 3. & cons. 206. visis suprascripto tibemate, col. 8. vers. concludunt tandem iis quæ ante dixerat, eo. lib. 3. & ipse Soc. in lib. 2. col. 1. vers. secunda conclusio. C. de pact. & cons. 39. in quæstione quæ vertitur, col. vlt. lib. 3. vbi ita dicit vidisse consulentium à Io. Bap. Cae. & illius cons. subscripsisse dicit. Petentinos, asserentes & hoc quoq; Bal. consuluisse. Et idem quoque tenuit idem Soc. d. cons. 51. col. 3. vers. secundo respondetur, lib. 4. vbi dicit & hoc tenuisse plerosque docti. modernos in l. 2. ff. sol. mat. qui & ipsi dicunt, vt idem refert, ita quoque consuluisse Ang. Perig. & Leonem à Castellis. Sed & postea idem Soc. col. 5. vers. & per prædicta, dicit ita se sensisse consuluisse, & suo cons. subscripsisse Bal. à Bar. Phil. Corn. & alios plures solennes docti. & idem Soc. in d. l. 1. ad fi. C. de pact. vbi etiam dicit hoc sensisse consuluisse, & esse novam limitationem ad l. nostram & ibi quoque Dec. vbi supra. & Fran. Curt. Iun. col. 3. nu. 9. & Alcia. in verbo, sustulerat, vbi & ib hoc expedum eum rev. Idem præterea consuluit Alex. dicto cons. 39. præclare subtiliter. col. 1. li. lib. 4. vbi de hoc dicit esse casum in d. c. 2. de pact. lib. 6. iuncto eo quod voluit gl. Cl. ibi. Nam illic dicitur, quod si filia cum dote nupsit, renuntiat successioni paternæ, non potest nec ipsa nec filii ipsius postea succedere, venire contra renuntiationem, vt voluit d. gl. Et id quoque dicit Alex. alle de monte omnium tenentium filios non posse venire contra renuntiationem matris factam in contractu dotali, si veniant ex persona ipsius, vt per Bal. & alios in l. vlt. C. de pact. Imo. in l. qui superstitis, col. 2. ff. de acquir. hæred. cum aliis prope infinitis concord. quos videbis in nostris consuetudinibus, tit. 17. §. item 17. Idem quoque expresse voluit Phil. Franc. in d. c. 2. in fi. pen. gl. ibi, quam dicit merito tenendam, de pact. lib. 6. vbi & Ias. in causa mota, col. antep. vers. nonò principaliter, lib. 2. vbi & id dicit generale in omni iure quærendo, Phil. Dec. in l. pactum, col. 3. vers. vltimò notandum est. C. de collat. & cons. 181. satis nota est quæstio, in fi. Hermul. in dict. l. & ibi quoque Tho. Parpal. in repet. col. 8. vers. & illa ampliatio ff. fol. mat. Carol. Rum. cons. 169. de tribus, col. 1. nu. 2. & ruinis col. seq. nu. 11. li. 1. & cons. 60. de re quidem, col. 1. nu. 14. lib. 3. Anto. Rubeus cons. 90. viso casu mihi proposito.

Fitta dotata renuntiando futuræ successioni bis. mundi renuntiare non censetur eam potest.

Filij an possint venire contra renuntiationem matris factã in contractu dotali.

188 Et hoc procul dubio verum est, non ea tantum ratione, quam de iure quærendo diximus, sed & aliis dubiis minimè contemnendis. Primum enim quia cum filiæ nuptiarum in contractu dotali, præsumitur cogitasse de bis, vt plenissimè diximus supra in præfatione vers. 60. incip. sed hæc in relig. vt videatur quis in dubio. Et ideo non habet locum hæc l. ex communi nostrorum sententia vt etiam latè diximus in eadem præfatione, vers. 63. incip. ex quo fit quod si donans. Quam rationem vltra eas quam diximus, expendunt Corn. d. cons. 206. col. 7. vers. 11. est adverendum, lib. 3. & Soc. d. cons. 13. col. 3. lib. 4. & Phil. Franc. in d. c. 2. de pact. lib. 6. Item quia hæc dotatio fit ob causam dotis. Ita istis autem dotationibus ob causam non habet locum hæc l. vt supra diximus in hac eadem gl. Et hanc quoque in hoc casu rationem etiam afferunt Alex. d. cons. 29. lib. 3. & Corn. d. cons. 206. ubi super citatus & Dec. in l. 1. C. de pact. & d. cons. 181. in fi.

De casu re-

dicunt sing. ff. de fideiuſ. Ang. in l. ex hoc iure ad fi. & Iaſ. in l. ſi procurator fallo, col. 3. verſ. aduerte tamen. ff. de condi. eau. dat. Ego autem quantum ad caſum l. noſtræ petrinet arbitror ei non eſſe locum in huiuſmodi ſpecie, de qua tractamus, per ea quæ ſuprà diximus tum de donatione remuneratoria, tùm de donatione mutua, in qua vterque eapit.

Hæc lex procedit in renunciatione ſiue remiſſione iuris aut debiti, ſiue rei certæ & indubitatæ.

196 Intellige quartò vt lex noſtra procedat in renunciatione ſiue remiſſione iuris aut debiti, ſiue rei certæ & indubitatæ, vt loquitur l. 1. ff. de tranſ. de qua ſcilicet liquet teſtibus, inſtrumẽtis, aut alijs documẽtis: ſecus ſi de ea nulla aut non idonea; ſiue dubia ſit probatio, quia tunc non eſt donatio. & eam poteſt facere tutor aut quiuis alius adminiſtrator, vt dicit gl. in d. l. contra. §. ſi filius in gl. vlt. ff. de pact. & l. imperatores, in gl. ij in ſ. eo. tit. & aperte innuit alia glo. in l. pactum curatoris, & ibi Bar. Ang. & Salv. C. eo. tit. & Bald. in l. 1. col. 1. C. de bon. mater. & in c. cùm contingat, circa medium, extra de tranſ. Bar. conſ. 47. nunquid tutor, ante fin. Ang. in l. pẽ. col. 2. verſ. quinta fuit. ff. de duob. reis. Rom. conſ. 50. idem in præfata & Per. Anch. conſ. 136. ex conſiliis, poſt prin. & late Alciat. in l. dediſſe. ff. de verb. ſig. & late Phil. Dec. conſ. 297. non parum, col. vlt. & apertiſſime probat tex. in l. præſes. C. de tranſact.

Nam talis remiſſio non indiget inſinuatione.

197 Nam nec talis remiſſio indiget inſinuatione, ſecundùm Bal. Ang. Sal. ſine dubium tamen, & Paul. Caſt. in d. §. ſi filius. Ex quibus Ang. dicit glo. ibi eſſe ſing. & Bal. Ang. & Pau. Caſt. in l. tale pactum, in prin. ff. eo. tit. & Bal. in l. in perſonam, in addit. eodem quoque tit. conſ. 251. præſuppoſito, lib. 1. & Raph. Co. conſ. 24. teſtator filio, col. 3. Rom. in l. Modeſtinus. ff. de don. Paul. Caſt. in l. 1. ff. eo. tit. Alex. qui dicit ſignãter notandum. & Anto. ab Alex. & Iaſ. in d. l. pactum curatoris. & idem Alex. in l. Neſcimus. §. ſi debitori, in ſi ff. ad leg. Falc. & in d. l. ſi mulier. ff. de eõndit. ob cauſ. & Bath. conſ. 41. illud afferam in medium, col. 16. verſ. item eſt ponderandũ, lib. 1. & Ant. Cana. in tract. inſinuationum, in 46 quæſt. & Alciat. in d. l. dediſſ. ff. de verb. ſign. Et bene facit tex. in l. ſi tutor. in prin. ff. de inrejur. Et quod volunt Bal. conſ. 105. factũ tale eſt, domina Anerana, col. vlt. verſ. reſpondeo quartus, lib. 3. nec talis item remiſſio ſimoniam inducit ſecundũ Panor. in c. veniens, l. 1. & ibi Phil. Dec. col. 2. verſ. ſecundò limitatur, extrà de teſtibus Ang. Claua. in ſumma, in verb. ſimoniale 3. verſ. 40.

Nec talis remiſſio ſimoniã inducit.

Donare qui nõ poteſt, nec iuris aut debiti remittere poteſt.

198 Verùm contrarium, vt videlicet remiſſio debiti non liquidi habeat vim donationis, nec tutor aut curator aut alius adminiſtrator, qui non poteſt donare, non etiam poſſit tale ius aut debitum remittere tenent Bal. Sal. ibi contrarij, & Raph. Fulg. in l. 1. C. de pact. & idem Ful. & Iaſ. in d. §. ſi filius. Imo. in l. ex duabus, la 2. col. 8. & ibi etiam Ioan. Arct. col. 10. verſ. amplius et cedit. ff. de dnob. reis. & Alex. ibi etiam cõtratus conſ. 22. viſo inſtrumento ſyndicatus, col. 3. verſ. & dato etiam, & ſeq. lib. 1. & Alciat. ſibi contrarius, in d. l. pactum curatoris, C. de pact.

199 Nam licet, inquiunt prope omnes, nullæ dubitationes appareant probationes, tamen in futurũ inopinatæ quædam poterunt emergere. Ladine nendi. ff. de iuriſdict. & l. Lucius. §. vlt. ff. ad ſenatuſ. Trebe. & l. diui, in prin. ff. de pœn. & l. ſub præſentis inſtrumentorum. C. de tranſact. & l. ſub ſpecie. C. de re iudic. & omniũ optimè in Largentarius. §. cùm ãuem. ff. de edẽn. & in l. quida §. j. §. de fuſt. eum tim. Ideo ſatius eſt rem ſuſpenſam relinquere, quàm ius ipſum gratis remittere, quia proſperior fortuna poterit ſuccedere, quæ probationes prius quæque occaſione ſuggerat. Et videmus quod dubius euentus iuris de quo non liquet eſt alicuius æſtimationis, licèt non rani æ. l. Lucius. vlt. cum gloſ. ff. ad Trebe. & l. in lege Falcidia, in prin. & l. Titio. & l. in quantitate. §. 1. ff. ad l. g. Falcid. & l. propter. ff. famil. herciſc. & l. ſi ſeruus, in princ. ff. de cond. inſt. & auth. nunc & ſi hæres. C. de inoff. & not. in l. 2. C. de reic. vend. cùm tractatur an in tranſactione habeat locum ea l. & videtur facere text. a ſpecialis in d. l. tutor, in princ. ff. de inſtitor. & volunt etiam Sig. conſ. 71. factum ſic ſe habet: dominus epiſcopus, col. 2. verſ. præterea non eſt dubium. Et faciunt not. per Imo. Paul. Caſtren. Alexand. Franc. Arer. & Iaſ. in l. ſeruum filij. §. ſi ſtatu liberum. ff. de leg. 1. Cor. conſ. 206. viſo ſuprà tripto. col. 3. verſ. & alia ſpes, lib. 3. & facit etiam tex. in l. ſi quis vxori. §. vlt. ff. de furt.

Remiſſio debiti non liquidi, non minus indiget inſinuatione, quam ea quæ ſit de liquido, habita ratione pretij, quo vendi potuit.

200 Ideóque ſing. ſcribit Bald. in tractatu de pactis, col. 11. verſ. item quæro pactum liberatorium, quòd huiuſmodi remiſſio debiti non liquidi, non minus indiget inſinuatione, quam ea quæ ſit de liquido, habita ratione pretij, quo vendi potuit. Sed & Signor. in conſ. 71. factum ſic ſe habet: dictus epiſcopus col. 2. verſ. ſed tu die, contra tendi, quòd licet prælatus vel tutor poſſit remittere debitum nõ liquidum, tamen in hoc requiritur decretum, per gl. quam dicit ad hoc no. in l. non ſolũ, in verbo, dediſſi. C. de præd. min. & in l. vlt. gl. vlt. ante fin. C. de tranſact. & Ioan. And. in c. 2. de tranſact. & alia quæ ibi allegat. Nam & tantum cenſetur eſſe in patrimonio noſtro, quam æſtimatur dubius ille euentus iuris non liquidi, per d. l. in lege, & d. l. Titio, & d. l. ſi ſeruus. Et hanc opinionẽ in caſu l. noſtræ ſequuntur Ripa hîc in 18. quæſt. Nam veriſimile eſt remittentem, ſi cognouiſſet de bonis futuris, non tam facilè remiſiſſe, ſed expectaſſe proſperiorem probationis fortunam.

Autor ea de re ſententia.

201 Ego verò huic ſententiæ neque omnino accedo, neque planè diſſentio, ſed id totum arbitrio iudicis relinquo, qui æſtimabit quantitatem debiti, qualiſque is ſit qui dicitur debitor; litigioſúſne, an alius, qui facilè poſſit aut non poſſit interuertere ſuas probationes, acilitatémque aut cõtra difficultatem futuræ probationis, ex ſententia Bal. in l. in minoribus, in fin. ff. de minor. cùm loquitur de minore tranſigente ſuper dubio facile tranſigendo. & in c. 1. in prin. col. 4. verſ. quæro an vaſallus. tit. de prohib. feud. alien. per Feder. cùm dicit, nam ſi res poſſit facile liquidari, &c. Atque etiam profectò an minus fuiſſet donans impenſurus ad compariẽdas probationes, & exigendum debitum, quam commodi ex exactione relaturus, perpenſo ſcilicet labore, impenſarum, iudicialiſque tædij calculo, iuxta l. mediterraneæ. & ibi not. per Bar. & Ang. qui eam l. legit cum l. nemo. & Io. Plar. & Alex. in addit. ipſius Bart. C. de anno. & trib. li. 10. & quod volunt Ang. in l. 1. ff. de duob. reis. Rom. qui loquitur in remiſſione debiti à tutore facti. d. conſ. 50. verſ. nec dicendum. & Alex. d. conſ. 22. col. 3. verſ. & idem videtur, lib. 1. Lit. Phil. Dec. & Alciat. in d. l. pactum curatoris. Hæc, inquam, omnia & ſimilia iudex perpendet, ſtatuétque, virtute donans veriſimiliter remiſiſſet, an nõ remiſiſſet, ſide liberis cogitaſſet, vt ſuprà latè diximus in verbo, omnia vel partem aliquam, verſ. 28. incip. in huius autem rei conſideratione, & tribus verſ. ſeq.

Remiſſio debiti non procedit in remunerata debitis ſignatis.

202 Intelligit item & quintò Ripa in d. q. 18. non procedere in remiſſione debiti ſtipendij, per gl. not. quæ ius facit tutoribus & curatoribus, & alijs adminiſtratoribus remittẽdi debita vſurarij, in l. præſes. C. de tranſact. quem ibi ſequuntur & comprobant Bal. col. 2. in 2. quæſt. Salic. Franc. Arer. Iaſ. & Alciat. in l. pactum curatoris. C. de pact. & Bal. qui illam gl. dicit ſing. in l. etiam, ad medium. C. de fideicom. & Io. Aua. in c. cùm in, col. vlt. in 2. q. extra de vſur. Et ego id quoque haud grauatim approbo, tum quia huiuſmodi remiſſio ſit & neceſſitate bonæ

Sarius rem ſuſpenſam relinquere, quàm ius ipſum gratis remittere.

bonæ fidei, quam quisque tenetur agnoscere, quod Greci τὸ φιλάνθρωπον dicunt, etiam administrator rei alienæ d. quoties, §. licet ff. de admin. tut. & quod not. glo. in c. bonæ, l. 2. in verbo, dilidere, ext. de postul. prælat. cum simil. Tum quia fit ad exonerationem animæ, quam vertimanitet teniretens præfert suis ipsius hæredis, ac etiam tebus. l. sanctimus. C. de sacrosan. eccl. & c. Matthæus extra de sponsa. & c. præcipimus 12. q. 1. Et ita quod fit id debitum vsurarum tam exigibile, postea quæ debitori relinquatur, non haberet locum hæc nostra, quia id magis esset restitutio rei malè exactæ, quam donatio aut liberalitas, vt plenè diximus. Sic multorum sententia supra in verbo, libertis, vers. 8. §. in quo. sed tu tamen hîc aduerte, cum præcedenti. Igitur id multo magis procedit in remissione nondum exacta siue soluta, quæ non exigit insinuationem, etiam si excedat summam quingentorum solidorum, secundùm Imo. in c. cùm contingat. col. antep. extra de iureiur. ita limitans quod supra diximus, remissionem debiti vel iuris requiri insinuationem. Sed & de iure ciuili, quod vsuras permittit, & medio fortunarum vsurarum non requirit insinuationem. l. Modestinus ff. de donat. nec præterea quæquæ, secundum gl. Bar. & alios ibi.

Remissio debiti non excedens summam quingentorum solidorum non requirit insinuationem.

Licet qui remittat simpliciter, non præsumitur id facere animo donandi.

20. Intelligo hæc tò, ex eodem R. pa hic in 13. q. nó procedere in tentatione litis, contrà Soc. alias expresse tenentem cons. 10. in facto præsupponitur. col. vlt. vers. sed etiam alio, lib. 3. Nam aut, inquit Ripa, quis liti simpliciter renuntiat, & præsumitur id facere non animo quidem donandi, sed quia inter agêdum animaduertit sibi nos non esse in re controuersa, secundum gl. in l. si mantus. § fi ingenuerit. ff. de adult. quam rē hoc reputat no. & sequitur Bal. in l. postquam liti, in 4. q. C. de pact. & idem Bal. qui dicit mihi tenendum in l. tranigere, in princ. post. eademque vir. C. de transa. & in cùm in vestri, paulò ante fi. extra de elect. Cui adde ratiom tex. in l. si aduersarius, & ibi Bal. Sal. & alios. C. de fide instr. quē & ipse Paul. ad id dicit sing. in c. cùm venerabilis, col. vlt. ver. sed quid si quis, extra de except. & cum quoque, in id expendit ipse Bal. in c. 1. §. indices, ad finā. de pac. iur. firm. vbi ex ea dicit quod renuntians appellationi, tacitè se habere malam causam & text. in l. tem non nouam. § vlt. C. o. l. de iudic. & in cap per tuas, le. tam fin. cum dicitur non expectata sententia quasi mihi conscius cessit, & ibi Io. an. & Fel. Itemque in item. not. de fimo & in c. dudum ecclesia, in fi. iunctis præcedentibus, & glossis hîm. extra de elect. & idem etiam voluit Bal. si solerter legitur in d. c. bonæ fi. 1. col. 2. vers. ibi diffidere, per illum tex. extra de postul. prælat. Raph. Co. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poss. & Raph. Fulg. & Alex. in d. l. postquam. & idem Alex. in d. l. si pro fundo. ad fin. C. de transa. Felin. in c. olim. ad fin. de rescript. & ipse Soc. d. cons. 10. col. 2. vers. ex quo ergo renuntiat, l. 3. Adde item & hanc rationem, quoniam non est verisimile quempiam ei donare, cum quo litigat, per not. in l. si sums. C. de repud. hared. Aut, vt tedeamus ad Ripam, reuiuiscat aliquo dicto, & tunc licet vim habeat donationis, non tamen simplicis, sed ob causam, in qua l. nostra non habet locum, vt & supra diximus.

Renuntiatio cùm non sit gratuita, non habet vim donationis.

204 Et ego quidem in posteriore membro Ripæ assentio quoniam cùm renuntiatio non sit gratuita & liberalitas, ea quidem in donationem vim non obtinet vt diximus supra in hac eadem quæstione. Insup intelligo secundò. At in priore casu cum scilicet quis simpliciter renuntiat litibus est, si dicas. Neque enim qui renuntiat liti, contendo facere videtur nos, hæredes eius ne litigare, vel probat tex. in l. si ex, vbi hoc non videtur quidem tex. dicit sing. C. de ingenu. manu. & volunt etiam Ro. qui illum text. dicit sing. in sing. 786. incip. dicit l. postquam. Lancel. Dec. Ital. & Phil. Dec. in d. l. postquam, vbi & Ian. hîc cæteros videtur esse in eadem sententia. cùm dicat, quod si reus renuntiat litigatori propterea nullam consequitur ex eo actionem, si nullam ante habebat, per l. unigenitum. §. quinimo, & l. si vnus. 5. pactus. ff. de pactis. & ita quoque tenent ipse Bar. & bald. in dicta l. si pro fundo, per illum text. C. de transact. Par. Imo. Kaph. Com. Alex. Franc. Arct. & recentiores in d. §. nihil commune. Idem Alex. in l. 1. col. 4. C. com. mun. de legat. & in c. pastoralis. in fin. extra de cens. poss. & propte. Salan. Et antigere, in 9. opp. C. de transact. Ant. in c. cùm dilectus. col. 4. de cauſ. poss. & propt. & in c. cùm literis, col. 3. de restit. spol. Raph. Com. cons. 118. de mina Catherina, col. 2. Verum nec obstat quod vxor Pan. in c. soleret, col. 3. vers. contra hanc intellectum, extra de restit. spol. Card. Alex. in summa 3. quæst. col. 19. vers. quid autem si post renuntiationem. & Iason l. licet tutor, col. 2. vers. tertiò not. post Bald. ibi in princ. C. de repudiare. Quamquam in id probat tex. in d. l. si te quo omnes inuitentur, sed id tantùm dicit, tam qui fortunatis quàm fortunæ molestiæ, sed inuitè & vsque, nec nocere quis quam nec prodesse ad ingenuitatis probationem. Nam id verum est, etiam si id agens videretur cōfiteri illum esse ingenuum. neque enim illa confessio cum faceret ingenuum, qui non est, vt probat ille tex. & alius similis, quem allegat gl. ibi in l. duo fratres. ff. de in. iur. Vt omittam quod is remittendo, liti videatur facere cum non esse certum, non propterea fateatur esse ingenuum, quia potest esse libertinus. Verum illa sententia confirmatur ex tex. in l. alia. C. de his quibus ut ind. ing. vbi non videtur succūbere qui liti renuntiat sed tantùm desistere. quod diuersum est, & hoc notat Bar. & Bal. qui dicit not. & Sal. & hoc quoque voluit gl. in l. is qui contra, in gl. & 2. ff. de volunt. & pactis. & Bar. in l. pacis. 1. gaium, in princ. col. 3. ff. de iur. quib. ut indig.

Liti qui renuntiat, videtur rem habere pro dubia.

205 Sed hîc aduerte, quia videtur esse res dubia, fateri sibi nos nō esse, de qua re loquuntur priores. & fateri nos esse, vel nō esse aduertatio de quo magna ex parte loquuntur posteriores. Forsit enim res esse neutri. d. l. fin. cr. in fi. ff. de except. iudi. Sed & super hac §. nostris dicitur, verum videatur rem habere pro dubia eā qui liti renuntiat, an non habeat, vt per Imo. in c. veniens. de renuntiat. & Bar. in l. non solum. §. liberationis. ff. de libert. leg. Imo. Raph. Com. Rom. Alex. Franc. Arct. Soc. & recentiores in d. §. nihil commune. Sed quantum ad casum l. nostræ pertinet, an videlicet qui habeat locum in huiusmodi litis renuntiatione. Et id quoque opinor ad notionem eius qui de ea re cognoscet, pertinere: qui æstimabit, an qui renuntiant, id fecit terrore, odio, & execrantione litium & molestiarum forensium: quia facilius est manuit re carere quam litigare, iuxta tex. not. in l. item si res, quæ est 45. non tamen. & ibi not per Bart. ff. de alien. iud. mut. cauſ. fac. & in l. apisti Cæsium. §. si quis ex vnca. ff. de dol. mal. except. & c. constitutionem. §. statutum, & quod ibi dicit gl. in verbo, laudabile votum, de verb. signific. lib. 6. & quod scribit idem Bart. in sua quæst. finis disput. incip. iudex per superiorem, col. pe. & Dom. cons. 129. circa istud dubium. col. 2. vers. præterea vbi pacium, cum suis. adductis per Alex. in l. 4. §. vlt. ff. de dam. infect. Quod vix crediderim in eo qui iam litigare cœpit, aliud item noui notare. §. vlt. C. de iud. An verò quia sibi credit nullum ius esse in re, de qua lis est. An etiam si fecerit fingendo expensis & laboribus iuxta c. nonnulli, in princ. de iudicium in cap. qui in nonnulli, circa principium de testam. & scripti. An denique quia cùm sciret nos ius esse, tamen illi in fauorem collitigatoris

fortium

fortunâ grauet renunciantis sed & [illegible] similiter omnibus perpensis renunciatio fieret, & de lib[illegible] constaret. nam si verisimile esset id fecisse fauore collegatoris, id vtiq; haberetur pro donatione, ac ius quod de liberto renuntiante lis dicitur in l. vltim. v. ff. quòd ii in lite. ff. si quis in fraud. patro.

Nemo sua fortunas donat dicit.

206 In dubio autem si nihil aliud appareat, præsumerem renuntiationem potius factam ob desperationem iuris, & bonæ fidei agnitionem, quam ob liberalitatem, secundùm ea quæ primo loco adducta sunt: quia cùm nemo ita profusus sit, vt facile rem suam iactet & effundat, vt dicit l. cum de mutuo. ff. de proba. Cui concinens Aristoteles lib. 3. Ethic. in. c. 1. Simpliciter, inquit, nemo bonas fortunas ipse proiicit. & facit cæteros eo, de re nunc. & 6. quæ verisimile de præsumpto. Ideoque in dubio non præsumimus donatio & liberalitas, secundum gl. & Bar. in l. quæ dotis. ff. sol. matr. & in l. cum quid. ff. de pec. lega. vt potius rem à lege prohibitam quàm donationem præsumamus, vt declarat Bald. in l. vlt. C. de do. prom. & late Soc. cons. 73. circa primum, cui per tot. vbi id dicit probari in l. si libi in prin. cum ibi no. ff. de pact. Resumque, vt pœnis præsumatur error iuris & facti in proprio facto, quam dominio, præsertim in lite, cum gl. do comitt. indeb. iunct. l. 1. eo. tit. & l. cum per errorem. ff. de reg. iur. & volunt gl. in lege generaliter. in verbo, cauſa, & ibi Ange. col. 2. qui ita dicit se consuluisse. C. de non nu. pec. Raph. Corneo. cons. 47. quidam legauit in fi. limo in l. à Titio, ff. ff. de verb. obl. cum simil. tradimus ab Alex. cons. 13. ex his quæ in themate. col. 1. lib. 1. cons. regula his quæ in themate. col. 3. lib. 4. & late in l. mutuo rum. §. si cum nullam. col. 3. vers. circa primum. ff. de pact. & in nostris consuetudinibus fuit consuetum, de 1400. §. Et vt etiam potius præsumatur illiquida, secundum Balan. de Ligen. aleat. col. 2. in 4. oppo. C. de non nu. pec. & Bal. in l. si adhibito. 9. 1. in fi. ff. de leg. 1. & vide Bal. cons. 389. circa vel. in fi. lib. 2. Ac de iudice, vt non præsumant etiam ex positione actoris, iuxta l. cùm de in rem verso. ff. de vsufr. vt notat Bal. in l. vlt. C. ne de plan. defunct.

De cadit re.

207 Vnde si possit aperiri præsumptio aliqua occasio siue coniectura alicuius rei quam donationis, aut rei habitæ pro derel. dicta rapi debet, per l. ii cum duabus & ibi Bar. ff. de colla. & l. eam patius. ff. de oper. libert. & l. elegantes. 6. qui reprobos. ff. de pig. actio. & volunt Cyn. in l. 12. C. de rei vendic. & in l. vlt. in fi. C. de pecu. hære. & in l. si a patre, in 2. quæst. C. de cod. inoff. & Signor. cons. 49. in quæstione, col. 1. Bal. in item & notetur. in elect. ad fi. ff. de pactis, & in l. si libi decem, in prin. eo. tit. & in l. 1. in fi. in fine lect. ff. de condict. indeb. Ang. cons. 94. cuius lis & quæstio, ad finem vers. quoniam dubitatur. Petr. Anch. cons. 7. in quæstione agitata col. pe. & cons. 32. subtiliter & copiosè singulariter decisa dubio. col. 2. est tertio probo. & cons. 100. dubitanti. col. 1. & cons. 101. a diligenter. col. 2. in fine & cons. seq. in prædicto. post prin. & Pan. Cast. cons. 3. ad primum. idem dicendum disputatur. col. 2. lib. 2. & Franc. Arct. expresse loquens de re habita pro derelicta (nam extra de donatione simpliciter loquuntur iura d. §. nihil commune. col. 2. vers. vnde in hoc est instandum & Soc. qui loquitur de remissione debiti in l. fi. creditores. col. 2. vers. secundò quia. vbi. C. de pact. & docet vbique tam in lect. quam in cons.

208 Etiam si levis sit illa alia occasio aut coniectura, secundum Bal. in vl. vinc. col. 3. vers. ibi fortunam. C. de iur. prom. & in l. 1. C. ad Treb. ibi. dispendium rem. ff. de solut. & late in l. si fundum per fideicommissum. col. 3. vers. item pone ista. solut. ff. de leg. 1. & in l. domos. 6. iumpturis. post prin. ff. eod. tit. & cons. 153. concurro. col. 2. vers. primum quia non solum. lib. 2. & cons. 149. circa primum. col. 1. vers. quia si dicetur. lib. 4. & cons. 10. vbi & diligenter considerata. col. 2. vers. & cum hæc. col. lib. 4. Sed & etiam si rapiendo aliam coniecturam actus, sed adhuc invalidus & ineffectus, per l. si non fortem. 4. quæ his falso. iuncta not. per Bar. ibi ff. de condict. indeb. in ad hoc. expendit Franc. Aret. in d. l. 2. Tirio. vers. pen. in fi. ff. de verb. obl. & late in l. vlt. col. vlt. ff. ad sen. tuse. Treb. & in l. si procurator. falso. col. 3. vers. ex hoc dico. ff. de condict. caus. da. Quibus adde quæ diximus supra in præfatione, nu. 18. adde & quod & ex Consequens sit, vt etiam qui liti renuntiat, non videatur in dubio & esse animo donandi, & sic habendus pro derelicto. Ideo nec habebit locum lex nostra, nisi aliud appareat. Quamquam non me latet Suetonium Tranquillum, virum proprietatis verborum obtemperantissimum, in Caio Caligula fuisse illum verbo donandi, cum quis liti gratis renuntiat, & componendi, cum non gratis. sed inquit accepto. hæc enim sunt verba illius, Pro litibus atque iudiciis vbicunque conceptis, quasi vellem summa de qualibet accepta, nec sine pœna, si quis compositisse, vel donasse negotium comminiscebatur.

Licet qui remittit, non videatur donare, tamen non præsumitur pignus vel hypotheca.

209 Intelligo primo procedere in remuntiatione huc remissione ius pignoris, neque enim ea pro donatione est. l. si pignus. ff. quæ in fraud. cred. & l. 6. & l. Lucius. ff. quib. mod. pign. vel hy. sol. &c. quamuis in pignore. ad finem. Vell. & ita tam. & l. vbi bonis. in prin. C. eo. tit. Quibus ibi, Iliges eum qui donare prohibetur, non prohiberi remittere pignus vel hypothecam, & vbique gl. & doct. verum si testis habet, vt huiusmodi remissio idem præiudicium afferat vt principalis actus, vel gratia, si quis totas suas facultates habeat in magno quodam nomine, nec debitor est quicquam soluendo, vt sua bona omnia in alios alienauit, sed ea tamen quæ debito hypothecam: Et hic quicquid hypothecæ competens his rerum quæ vendit, retineret dominus & possessor, hoc est, ac si debitum ipsum censeretur, cùm minus sit actio personalis, quam habere in principali de bitorem. Ac si debitor remittens, hoc esset huic legi, vt diximus supra in prin. huius 8. quæstio. cui videtur non esse locus in hac remissione pignoris, cum eadem omnino ratio.

Intelligo quæ non procedat in remissione quæ non est donatio.

210 Intelligo octavo, vt non procedat in remissione quæ non est donatio est, quam plures. quæ magnior. fides & remissio atque plures alii. iam. l. pactum. ff. de fraud. credi. & l. si quis. 9. si quis rogatus. ff. de dona. inter vir. & vxor. Ideoque in huiusmodi remissionem non requiritur assumptio actus in donatione requiritur, vt ex dicto constitutis. videndus Bal. cons. 117. quædam domina Bibliæ. ibi & ad dicta etiam forte procederet in illis quæ sunt iuris naturæ aut gentium non in his quibus, &c. de quibus dixi supra num. 18. quibus adde.

Intelligo, potest & non vti quis nisi præcedat in renuntiatione vsus fructus, argumento eius quod scribit Azo in summa. C. de bo. quæ lib. 6. col. 1. vers. additionem, quod fuit posuit si lis donationes inter vxorem irrevocabiliter vel usufructum quem ipse habet in bonis eius adimendus per ex. in l. cum oportet. §. non autem. vers. sin autem. C. eo. tit. quo in loco fil. col. 1. vers. in textu ibi apud si. dum, cum quibusdam ex in id dicit esse optimum, & non esse alibi videndum hunc vsi rationem, quia hæc remissio pignoris valet vt renuntiatio quam vt donatio. Et simile dicit habuit in l. de alienand. quod. sub. & ibi id voluerunt Bar. Saly. Phi. Cort. qui id. dicit perfectè tenuit tenendum, & ante hos Gui. Cur. qui

illam Bal. rationem prius adduxerat. Et idem quoque volunt Bal. in d. l. 1. col. 2. in 3. oppo. C. de inuf. donat.

Remissio sine fructus facta à patre filio an valeat.

212 Sero tamen nonnullos contrarium ex diuerso tenuisse, vt scilicet hæc remissio vsusfructus facta à patre filio non valeat, sed tantu morte confirmata, vt cæteras donationes, & in his gl. in d. §. fin. ante fer. in verbo, lucretur, & ibi quoque Alber. & aliam gl. in d. l. 2. in gl. 1. C. de inoff. test. quæ in hac opinatur habit. Azo. licet in alteris. Alios quoque cum eis in medio reliquisse tanquã dubius, vt C. 7. in d. 2. fin. autem eos, alios denique distinxisse, an pater statim abantico vsumfructu repudiet, antequam sciuerit eum agnouerit & tam procedat prior opinio, quam posterior opinio, vt per Corn. in d. §. fin. autem. Hanc autem tertiam sententiam Imol. ibi quem tu omnino videas.

Hæc secunda dicta habent in re gesta derelicto habita ex post ab alio occupata.

213 Nono quæro, quia nuper locuti sumus de re habita pro derelicto, Verum in casu posita ab aliquo occupata, ac tacita illius effecta; per l. 1. & ferme per totum. ff. pro derelicto, loqũ habeat l. nostra, vt scilicet cum rem perditam, susceptis postea liberis ab eo qui occupauit, quidam recuperet quod videtur ex eo quod diximus in præcedenti vers. Et ego quidem in ea sententia, vt si causa talis sit, quando dominus verisimiliter non habiturus fuisset pro derelicto si liberos habuisset, aut de futuris cogitasse jest locus huic l. cum illud sit species quædam donationis, vt dicit gl. in l. vlt. ff. de cuctio. & Pot. hac in ut. de cadue quod feud. ain. col. 9. vers. sed quid si dominus. & ibi omnia ex quo ea gl. allegat. in l. quod Cassius, & ibi Bar. ff. de stipulatione, & idem Bar. in l. post prin. ff. si ex noxa. cau. agat. & vbicunque dicit Bar. & post Ro. in posteriori loco quod gl. illa quæ debeat restringi, & aliter esse donata. & sequitur Bertr. in tract. gabel. parte in 7. parte. in 12. 9. De cuius rei veritate vide Imol. & Raph. Cum. in priore loco. Alex. Soc. & Ias. in posteriori. & eundem Bertr. in d. tract. gabel. parte octauæ partis principalis in quæst.

De cadu. re.

214 Et ita quidem res hæc tenet si accepto dominis, vt prohibitus dispositione, aut aliter de re, non possit pro derelicto vsucapere facto diligenti. in l. 3. §. fin. ex noxa causa agat. & Barum d. loquod scripsit & Cepol. in tr. de vsucap. pro derelicto, quæ dicta per. vers. go vero dico, & nec. col. penult. vers. quinto principaliter. & ibi on qui id dicit not. in l. hi tres. §. quæ col. 2. ver. 3. nõ ampli. ff. de legat. 1. cum. 2. loco. de his l. fi ita quis. §. ea lege, col. vlt. & ea tenet ad materiam. ff. de verb. obl. & facit. texte in l. fideicommissa. & ibi Bart. & regem. ff. quæ in fraud. cred. & quod scribit Bal. in rub. C. eo quæ. col. 2. vers. secundò quæro, & Rom. cons. 113. pro dominio, cuius, in prin.

Derelictio rei accepta in præiudicium non est opus insinuari.

215 Verum contra, supradicta facit quod scribit Gui. Cam. in l. post prin. & ibi quoque Alberic. ff. de ex. quæ dimitto, quod quando opus est insinuatione, quæ requiritur in donatione, quia iura indistincte & sine aliqua solemnitate permittunt quemlibet quicquid rem derelictam vt ff. pro derelicto per totum. eadem voluit Bal. in l. quæro. col. vlt. vers. item quæritur. C. de rei vend. & in l. si mihi. C. de solu. & cõsentiunt ceteri. Bal. col. lib. 2. Nam non est, inquit, proprie donatio, cum [illegible] non [illegible] sed [illegible] non [illegible]

verſ. ex iſtis omnibus,lib.4. Philip. Dec.conſi. 353.in caſu propoſito,col.2.& itetum conſ. 402.in cauſa illuſtriſſimi,col.4.verſ.his tamen & ſimilibus.

Interū quando trahit originem à dimo de eo idē iudicamus quod de damno & è contrario.

218 Et hæc ratio confirmatur ex eo quod voluit gl.ſing.in l.ſi duo, in verbo , ſcire potuit ff.de acquihæred.quòd quando lucrum trahit originem à damno,de eo idem iudicamus,quòd de damno,licèt nunc ſit lucrum;& e contrario iudicamus de damno,quod à lucro trahit originem,vt de lucro : & ad hoc illam gl.not.& ſequuntur Imo.qui eam dicit ſing.Roma,& alij recentiores ibi,& Fran.Aret.in l.Tiria, col.3.ff.de verb.obl.vbi illam gln.dicit not.& in conſ. 107. elegantiſſimè,col.2.verſ.præterea quando damnum,vbi eam glo.dicit ſing.& Alex.in d. l. iuris ignorantia.& ibi quoque Iaſ.qui eandem dicit not.C. qui admit.& Socin.conſi.3.inpradictus inſignis doctor,col.3.verſ. pro his adduco,li.4.& Iaſ.in l. inter ſtipulantem. §.ſi rem quam,circa medium. ff.de verbo obli.& in l.vlt. col.4 verſ.item nota ex eu. C.de codicil. vbi eam dicit ſolennem. Sed hic eſt, quòd dos à qua hoc pactū ſumpſit originem , eſt titulus oneroſus quantùm ad virū.l.ex promiſſione. ff.de actio.& obl.& l.pro oneribus , & ibi Bar.C.de iure dot.& l.apud Celſum.§: ſed & ſi mulier.ff.de excep.dot.cum ſimil. Ergo & tale pactum debet etiam dici oneroſum , & ita etiam colligit Iaſo. in l. licet inter priuatos.C.de pactis. & in d.l.ſi donaturus.§.1.col 3. ff.de condit. ob eau vbi illam glo.dicit ſing.Et bene facit text.in l.ſi quis. §. ſi vxor ff.de donat inter vir.& vxor.vbi ſicut dos eſt titulus oneroſus quantum ad virum,ita & vſurę doris.

219 Ex quo etiam ortum videri poteſt, quod plerique exiſtimant , ſtatuta hoc lucrum doris deferentia,cuiuſmodi ſunt multa in Italia, id facere propter onera matrimonij:quod inter cæteros voluit Bart.in tracta.de duob.fratrib.in 5.quæſtio. & Bald.in l. non ſine,& ibi etiam Fulg.in fi.C.de bon.quę liber.& ipſe Bald.in l.2. C.famil.herciſc. & in l.ſi cùm dotem.§.ſi pater,ante fi.ff.ſol.mat.& in c.ſuper litteris,col.5.verſ. ſed quid dices, extra de reſcrip. & conſ. 79.caſus eſt talis,Zeno,col.vlt.li.1.& conſ.320.factum ſic proponitur,li.4.& conſil.53. quædam domina Richabella. li.5.& in ſua margarita,in verbo dos , col.2.verſi.dos data filiæ.& Ang.conſ.180. præmitto.ad euidentiam, col.2. Saly.in l.cùm te C. de dona.ante nupt.& Pau. conſi.79.ſtante ſtatuto quo cauetur,col. 2.li. 2.Rom. conſ.471.lucrum autem ex dote & Raph.Com.conſ. 47.ſtatutum Florenti e,col.2. verſ. præterea cùm per rationem.Pau.Caſt.cõſ.59. pro plenior reſponſione, col.1.verſ.ſecundò videndum,li.1. Cępola cauſarum ciuilium conſ.7.punctus quæſtionis,col.2.verſ.tertiò præmitto.& Franc. Aret.qui hanc dicit eſſe communem opin.in l.ſi ante nuptias,col. vlt.ff.ſolut. matri. Franc.Cre.ſingu.154.ſtatuto cauetur.Card.Alex.in c. ſignificauit, in fi. extrà qui fil ſunt legit. Socin. in l. de diuitione,col.1.verſ.circa primum ff. ſolu. matr.& conſ.114.viſo teſtamento dnminæ,col.2.verſi.his tamen non obſtantibus,li.1.& Corn.conſil 1.circa primum, col. antepen.verſi.nec multùm confert, lib.4. Philip.Dec.qui adducit cõcord. conſil. 67.circa propoſitum.& d.cõſi.402.col.4.vbi ſuprà.Ideo conſuluit Bald. conſil. 184. hoc exordio, ſi quas,inquit mulier, lib. 3. quòd ſi vir non ſuſtinuerit onera matrimonij, non debet lucrari dotem ex dict. ſtatuto, quòd & idem tenuit idem Bald.conſi.53.quædam domina Richabella , ante medium lib. 5. & rurſum conſil.174. propoſitur in facto,cod. lib.5. Id quod etiam tenuit in authen. data , paulò ante medium. C. de donat. ante nupt.quem ſequitur Iaſon,qui poſtremum tantùm locum allegat , conſil. 135. ſtatuto ciuitatis,col. vlt.lib.1.

Conſirmatur

220 Adueite tamen quòd contra hanc ſecundam Alex. rationem , & quæ pro confirmatione illius diximus,facit text.in l.ſi ab hoſtibus. §. vlt.in verbo,lucraccre. ff. ſolu. matr.& in l.quoniam. 6 ad hæc, in verbo.lucra. C.de ſecun.nupt.& in l.ſed ſi alia lege,in prine.ibi,dotem mariti lucro cedere.ff.de bon.damn. & in l. cùm vir ,ibi , ſi tota dos lucro mariti ceſſit. ff.de vſue.& in l.in eum , ibi, dotem lucratur, & iterum in l.Neratius.§. ſi maritus,cùm dicitur , ſi maritus lucratur dotem,rurſumque,in l.ſi pro iuta §. vlt. ibi,id enim lucrari videtur, ; itemque in l.ſi mulier, in illis verbis,licet lucri doteni faciat. ff.de relig. & ſumpt funer & l.Titia,ibi,contentus in retentionem lucri dotis cęteris rebus ff.de iure dot & in l.fundum ibi,& dos lucro mariti ceſſerit.ff.de fund. dota & in l.cùm quis vxori,ibi,dotem fuerit lucratus. ff.de dote prælegata,& l.ex morte in prin ibi.lucrari, iuncti is præcedentibus.C.de pactis conuen & in l.1.§.in illo proculdubio C.de rei vxo. act. & in l.vlt. §. ſimili,in tribus locis.C.de iure dot.& in l pen ; vltim.in fi.ff. quòd fal.tuto.aut.& in l.1.verſi.ſi vero.C.de impo.lucra. leſcript li. 10.& in §.1.verſ proſpeximus,in auth. de non elig.ſecun.nub.& in §.1.verſ duo igitur.& 6. ſed etiam,verſ ſi verò incertum.& §.mutiores, verſ.ſi igitur,in fin.& 6.has itaque. & §. deinceps.& §.ſolato.&§.ſivetò ſit ſoboles.& alibi ſæpe in eo titi.in auth. de nupt. & in §. quia verò plurimas in auth. vt lic. nouit.& aliæ.& in §.quia verò quædam,eo.ti.& in §. 1.in auth.de æquali.dur.& in 1.de vlt. extrà de donatio.inter vir. & vxor. qui quidem text. id luctum appellat. & quod ſcribit Ang. in §. aſcripto , in fi. in auth.de nupt. quòd illud quod lucratur maritus ex dote,dicitur habere titulo lucratiuo,quia fructus habet propter onera matrimonij , quod & voluit Io à monte Sperello in auth.ex teſtamento.C.de collat.& Soci.conſ.223.circa præſentem , in fi.li.2.& Iaſ.conſ. 58.ad idem pro Ioane,verſ.nec prædictus,li.1.& conſ. 215.in quæſtione quæ vertitur,col.2.verſ. non obſtat aliud fundamentum.co.ll.1.& Io Monteſer.in repe. l.frater à fratre.col.14. in fin.& quæſt. ff.de cond.indeb.& antè hos omnes Bal.ibi contrarius conſi.276. verba ſtatutorum,col. 1.li.1.Idcóque plerique voluerunt huiuſmodi pactum de lucranda dote requirere inſinuationem:ficti aliam meram ac ſimplicem donationem,in quibus ſunt Azo ſons intis dictus,Cyn, & Bal.in l.vlt. C. de iure dot. & Ant. Cana.in tract. inſinuationum.q.29.& ſeq.

præcedentia

Maritus percipit lucrum dotis ex ſtatuto, etiam ſi nullam oneri matrimonij ſuſtinuerit.

221 Quæ ſententia & ex eo confirmatur,quòd maritus hoc lucrū percipit ex ſtatuto, etiā ſi nulla onera ſuſtinuerit,videlicet eum matrimonium momento tantùm duraurit , ſecundùm Bal.in l.non tantum, & ibi etiam Ang.in lect.Flor. & Corn. C.de lega & eundem Ang.de conſ. 180. præmitto ad euidentiam, col.vlt.Paul.Caſtr.in d.l. ſi donaturus. §.1.& ibi Iaſ. in fi.qui hoc reputat ſing. ff.de condit. ob cauſ.Fran. Aret in l.2.col.1.ff.de ſolu matr.& interū in d.l.ſi ante nuptias,col.vlt.co.ti vbi hoc pro elegantia allegat.Soci.conſ.223.circa præſentem,col.2. verſ.quibus præſuppoſitis,& alibi ſæpe in eo conſ.li.2.Lauren.Calca conſ.31.Ant.Pãrolarius,col.vlt.verſ.ſed is non obſtãtibus.Iaſ.in d.l.ſi donaturus.§. 1.col.vlt.ff.de cõd.ob. cauſ.vbi hoc dicit ſing.& in l inter ſtipulantem.§.ſacram.col.8.verſ.tertiò matrimonium, ff.de verb.obl. vbi hoc reputat valdè not.& d.conſi.141.ſtatuto ciuitatis,in fin li.1.vbi & hoc dicit ſing.Phil. Dec.in cde cauſis,col.3.verſ.& prædicta concluſio,extra de offic de leg.& conſil.525.in caſu,col.1.Catel.qui hoc reputat ſingu. in memor incip. momentum, & iterum in memor.incip.ſtatuto Mediola.cauetur.

Et etiam ſi nondum eat deducta

222 Idque etiam obtinet,ſi necdum vxor fuit traducta ad domum viri , per glo.in §.nuptias. in auth. de nupt. & voluit etiam Batt.& Raph. in l.nihil, per

fuerit ad dominum ven.

glo.ibi ff.rerum amot.Cyn.Bal.& Fulg. Pau. Caſt. & Corn.in d.l.non ſi ic. C. de bonis quæ liber. Bald. & Ang.in l.ſolet. 6. quæ vxum.ff.de ijs qui nut.infam. Bal.in l.Deo nobis, col.2.verſ, ſed iuxta hoc pone,& ibi Raph.Fulg.qui ita ſe dicit cum multis aliis ex facto conſulniſſe,& ibi item Pau.Caſt.in fin C.de epiſc. & cleri. & idem Bal.in l. ſancimus. C. de nupt.& d. conſ.110.conſuetudo vallata,li. 2. & conſ.260. quod vir non,lucretur,lib.1 & conſi.128.ad euidentiam eſt præmittendum,paulò ante fi.lib 3.dum allegat.Bart. in d.l.nihil.& ſeipſum in d.l.Deo nobis,& expreſſius conſ. 467. factum d.gnoſcitur eſſe tale quædam domina.li 4.Raph.Co in l.ſi cum dotem.4.matr.g.ediamant.ff.ſol.matr. Ante.in cap.1.de ſpōſal. Pau.Caſt.in l.ſi donatur.§.1.& ibi Bal.col.vlt.ff.de cōdi. ob cauſ. vbi dicit ita vidiſſe ſe conſultum per omnes.& idem Paul.in l.ſed hoc ita.§.1.ff.de re iu.& in d.l.ſi ante.quā legit cum l.de diuiſione,col.vlt.ff.ſolut.matr.& in l.ſi matito.§.1.ff.co.tit.& in l.cùm furiū. ff.de condit.& demon. & ibi quoque Socin.& idem Pau.Caſt.conſ. 154.ſuper primo quæſtio licèt dominus,col.1.libet. & conſi.433.viſis omnibus ſcripturis,in 2.dubio.cod. lib.1. Rom. in l.1 C.vnde vir & vxor. Matheſil.not. 75. nota quòd diſponens. Bald. Nouellus in tractatu dotium, in 6. parte principali, in 37.ſpeciali,in fin. Cornc.conſ. 149. licèt meo iudicio per totum lib.1. Ang.Aret.in §.nuptiæ autem,Inſtit.de pat.poteſt. & latiſſimè omnium in §.fuerat. col.17.a cſi. quæ o de quæſtione quotidiana. Inſt.de actio Soci. d.conſ.223. lib.2.& conſil.7.viſe eleganti conſilio, col.1.li.3.Carol.Ruin.conſ.58.viſis colnm.2.nn.4 lib.3. Phil.Dec. conſ.260.quæritur in fine,col.3.& Ioan.Campez.in tract.dot.in 5.parte,col.7. verſ. ſtatutum de dote lucranda.& Franc.rurpu.in l.1.col.19. nu.123.C.de ſūma trinit.& latè Anto.Rubeus conſi. 19.ſtante ſtatuto quod vxore.& Franc.Ripa in tubr.fol. mat.nu 67. & multis ſeq.

Et etiamſi vxor nedum à viro ſit cognita.

225 Sed & denique obtinet,etiam ſi necdum vxor a viro ſit cognita.Nam in hoc ſufficit matrimonium per verba de præſenti fuiſſe contractum, vt expreſſè voluit Bal.in d.l.Deo nobis,vbi ſupra etiamnus.& ibi etiam Raph.Fulg.qui ſe dicit ita conſuluiſſe cum aliis multis doct.& Pau.Caſtr.C.de epiſcop.& cleri.& ipſe Bal.in d.l.non ſine, col. 1. & ibi quoque Raph. Fulg.Pan.& Phil.Corne.& idem Bald. ſubobſcure,in cap. Capellanus, in fin.extra de ſent. dum vtrobique Bald.ipſe aliud dicit, cùm ſtatuum loquitur de matrimonio copulatu.& in d.conſil.228.li.3.dum etiam diſtinguit inter matrimonium ſimpliciter, & matrimonium copulatum , & Saly. in l.cùm te , in fin. verſ.vnum tamen non omitto. C. de don. ante nupt. Domin.in c.præſenti §.vlt.de præb.lib.6.Pau.Caſt.in dict.l.ſi donaturus.§.1.verſ.item quid ſi matrimonū. & in d.l.ſi ante nuptias, ad fin. ff.ſol. matr.& in hac diuiſione,col.vlt.ff.co.tit.vbi tamen id declarat. & in dicta l.cùm fuerit. ff.de condit. & demonſt. vbi dicit quòd ita commonitet tenetur.& eunſi.154.ſuper primo quęſito,licèt Dominus,lib.1.& conſ.434 viſis omnibus ſcripturis,col.2.in 2. dubio in fin. eodem lib.1. & Panormi.conſilio 79.ſtante ſtatuto.lib.2,Matheſil. dict.nu.75.Corn.dict.conſ.149.li.1.Alex.conſ.129.ſuper primo dubio,col 2.li.7.Dec.conſ.540.quæritur in effectu,col.vlt.li.3.& Stephan. Bertr.conſ.229.Saly.c. quem audio li.2.& Felyn. qui id repurat ſing. in cap. tertio loco,col.3.verſic.& rerenta hac parte,extrà de præſumpt. & Campez. vbi ſupra & Hippo. Muſil. conſi.56. in nomine,&c.attento. col. 2. verſ. & facit li 1.vbi hoc dicit ſingu lat.dictu conſil. 58. lib. 1. vbi hoc nullo modo intelligit , modò maritus non eſſet impotens ad coitum.& iterum dict.conſ.115.in quæſtione quæ vertitur,col.1.&2.cod.li.1. vbi & hoc intelligit modò coniuges inter ſe apti ad coitum.& latiſſime d. nu.135.ſtatuto ciuitatis,eodem lib. 1. & Matth. Afflict.de.160. Neapol.61.ſunt lata quædam ſententia verſ tertio dubitatur & Ripa. in d.rub.ff.ſolu.matr. vbi ſupra,etiam humanas,niſi ſtatutum loqueretur de copulato matrimonio.

Matrimonio copulatum verum cum coitum deſignet.

224 Quinquam nec ei quod Bald.dicit de matrimonio copulato,faciens.xim in hoc poſtremo verbo, quaſi concubitum deſignet , aſſentio, propter tex. in vlt. extra de ſpōſ.& malefic.&c.1.& c.1.extra de matr. contr.contra interd.eccl.& e.per eas,qui fil. ſunt legit.quibus apertiſſimè probatur , dicti matrimonium copulatum ſine coitu. & in iure ciuili in l. ſi extraneos,ibi matrimonio copulato.ff de cond.ſt.ob cauſ. vbi ſatis conſtat ea verba ſignificare matrimonium cōtractum , quem & in id expendit poſt alios Corn. in d.l.non ſine,ad fin. C.de bonis quæ liber. Nam & copula eſt nomen generale,quodvinculū ſiue nexum ſignificat.Plautus in Epidico.Quęritant me,in manibus geſtant copulas ſecum,ſubinem Ouidius.

Copula deriuatur cambus.

à copulando dictum,quod & ipſum generale eſt : & veluti iungere,colligere,vincire ſignificat.Hinc dicitur copulare amicitiam, ſocietatem, matrimonium, concordiam,dextras, apud Plautum in Aululatia. Et Acron.in Horatij carminum li.1.Ode 13.enarrans illud Horatij

Quos irrupta tenet copula,

Copula(ait,propriè dicitur cuiuslibet rei duplex numerus, vnde tractum eſt,vt matrimonū copula dicerem.Et ſi quando intelligimus copulam de coitu, fere illi addimus,carnalem,vt in c.de illis,de deſponſat.impub. & e.intuper, qui matr.accuſ. poſt. & alibi ſæpe .nam & coitus matrimonium , etiam dicimus pro contrahere matrimonium,etiam citra coitum. l. in teſtamento ita erat ſcriptum.ff.de condit.& demō. & coire in fœdera apud Vir.li.2.Æneid.

Copula deſinatio.

Coire matrimonium etiā citra coitum dicimus.

Coitus in ſignum dilectio.

Et coire ſocietatem dicimus.Tullius in oratione pro Roſcio Amerino , Ne diutius vos teneam iudices, coitus ſocietas. Et in Philip.2. vtuam Cnei Pompeij cum Cæſare ſocietatem nunquam coiſſet.Et iuteconſulti in l.1.& l.2. §.de illo, & l.4.5.6. & 7.& ſæpe in co.tit.ff.pro ſocio. Sed tu interim vide Bal.conſ. 194. incipiam , colum. 2. verſ. fuit inſuper , & Corne. in d. l. non ſine , ad fin. C. de bonis quæ lib. Quod obiter dicere voluiſſus,licèt non huc adnodum pertineat,quoniam à nullo quem legerim , animaduerſum vidimus,ſed omnes paſſim Bald. referunt, & ſequuntur.

Lucrū quod maritus percipit ex dote non eſt ſæpe propter onera.

215 Ex iis autem quæ diximus manifeſtè liquet quòd huiuſmodi lucrum dotis,quod ipſe marnus facit,non eſt propter onera matrimonij. Nam ſi ob ea eſſet , certe māritus non lucrifaceret deficientibus oneribus,videlicet cùm matrimonium momento temporis durat , aut cùm nondum traducta fuit vxor in domum mariti,quia deficiente cauſa,deficit effectus, l.generaliter.ff.de epiſcopis & cleric.& c.cùm ceſſante, de appel.li.6.cum ſim.Vnde & ea ratione, quam de matrimonio momentaneo diximus , Soc. vir inter recentiores autoritatis maximę,& poſt eum Hercul. in l. 2. ff. ſol. mat. aſſerunt conſtanter hoc pactum de dote lucranda,tanquam non oneroſum, ſed merè gratuitum,reuocari ſuſceptis liberis , per hanc l noſtram.

Deficiente cauſa, deficit effectus.

226 Verūm quantum ad rem,in d.l.ſi ab hoſtibus, §.vltim. ff. ſ. l. mat. cui maxime inniti nitur, qui lucrum eſſe dicunt quod ex eo pacto quæritur, vt poſſit qui id lucrum etiam appellat cùm vtitur verbo lucrifacere,vt diximus:illi reſpondet Rom.in d.l.ſi donaturus quòd ibi impropriè vtitur verbo ſicuti etiam

vt hoc

vt hoc illi addas, fructus dotis alicubi dicuntor ecdere lucro matiti, in l. pro oneribus. C. de iure dot. & in l. 1. § cùmque ex ſtipulatu, verſ. fœrus. C. de rei vxor. actio. Et tamen haud dubiè eos habet prupter onera matrimonij, vt inibi etiã ſcribitur, & ſuprà diximus. Vel etiam dici poteſt, vt dicit laſ. ibi, quod dicitur lucrum habito reſpectu ad tempus præſens, quo delatum eſt murie vxoris, & ſic ceſſantibus nunc oneribus. cùm deſertur. Sed ſi reſpiciamus ad onera prætita non lucrum eſt. Ego vtranque reſpnnſionem ita coniungo. Nam quodammodo matitus lucratur, qui ex pacto & ſtatuto illud obtinet, quod de iure communi non qbtinoiſſet. Eſt igitur lucrum eo reſpectu, quòd præter iùs eummune cedit lucru ipſius. Verumtamen ſtatutum aut pactum id lucrum defetens videtur reſpicere ad onera matrimonij vix toletabilia, vt latè dicemus in noſtris conſuetudin. tit. 38. §. 4. in gl. 2. in prin. & quibus ſetendis ac compenſandis pletumque non ſufficiunt ſimplices fructus dotis à iure communi marito in id conceſſi. Igitur in eios rei veluti argumentum ſiue ſupplementum ac additamentum pacto nobis prouidemus, aut ſtatuto: quod quidem dotis additamentum eius naturæ ac virium eſſe ceoſetur, vt dos ipſa, & idem de vtroque indicãdum eſt, per tex. in l. etiam. C. de inte dot. & l. ſi conſtante. C. de dona. ante nup. vbi augmentũ dutis gaodet eodem priuilegio, ac dos ipſa, & ibi no. Bal. & Sal. & in auth. æqualitas, ibi. augmẽntum quoque. C. de pact. conoenien. & in l. inter ſocerum. §. cùm inter ff. de pact. dota. cùm dicitur, nec ſeparabitur purtio doris, quæ eſt data additamenti cauſa. & §. 1. & §. aliud. & §. dedimus, in an. h. de æqual. dot. Ex quu nor. Ang. ibi quod omne priuilegium datum principali, porrigitur ad eius augmentum. & voluerunt. Barr. Alex. Iaſon. Aquen. & Tho. Parpa. in repet. rub. ff. ſolu. mat. Idem Bart. conſ. 124. puncts quæſtioois, col. 2. Bal. in l. ſi marito. §. vlt. ff. ſol. mat. & conſ. 369. in primo puncto. in fin. li. 4. Albc. in ſecunda patie ſtatut. q. 156. item quæro continuando, citca med. Pau. Caſt. in l. cum patet filiæ. ff. de lega. 2. Alex. in l. diuortio. §. ob donationes, col. 1. ff. ſol. mat. Fran. Aret. in l. rei iudicatæ. §. hæredi, col. vlt. eo. ti. & iterum in l. ſi in teſtamento. ff. de vulg. & pupil. & Tho. Parpa. in l. 2. col. 6. in ſi. eo. ti. vbi etrãtet citar l. quoties, pro d. l. etiam. C. de iure dot. nam d. l. quoties, nihil hue pertinet. & laſ. in l. quod in tetum. §. ſi quis poſt. ff. de leg. 1. & conſ. 147. præſens conſultatio, col. 2. verſ. item ſieut valet, li. 2. & conſ. 125. videretur, col. 8. h. & conſ. 171. viſo inſtrumento dotis, col. 5. verſ. quartò item ſic vt valet, li. 4. & Ant. Rubeus conſ. 25. præſupponitur in facto, col. 2. verſ. ſtante iſta concluſione. & bene facit tex. in l. ſi ex toto, in prin. & ibi not. ff. de leg. 1. Et ſic vt cõcludamus, id quod ex eo pacto, vel ſtatuto de dote obtinemus, eſt & lucrũ & onus dimetſis reſpectibus. quod & hinc probatur, quod id ſimplex donatio non eſt, quia aliàs ſuperfluò poſt tit. de inoffic. dona. poneretur tit. de inoffi. dot. qui intelligitur huiuſmodi pacto luctandi dotem, vt dicit gl. in 1. eiuſdem tit. Sed alio reſpectu non dicitur ctiulus ſimpliciter one o ſus, quia tinne nulla querela compereret, vt plenè per Bart. in l. non vſque adeò. ff. ſi à paten. quis manu. fue. id quud ſcientiſſime annotauit Franc. Aret. in d. l. 1. C. de inoffi dot. Et idem dici poteſt de dict. l. quoniam. §. ad hæc. C. de ſecun. nup. & alus iuribus in id ſuprà allegatis.

Fructus dotis alicubi dicũtur cedere lucro mariti.

Statutum deferens lucrum dotis ad maritum videtur reſpicere ad onera matrimonij vix tolerabilia.

227 Illud autem Ang. dictum in d. §. adſcripto. in auth. de nup. ſi verum non eſt, non obſtat, quia dicit, quod ceſſante pacto aut ſtatuto vir non debet lucrari dotem, ſed cam reddere hæredibus vxoris ſoluto matri. Et ideo ſtatutum id defereos eſt contra iùs cõmunè, & ſtricte ob id interpretãdum. Nec ob.inquu, l. pe. in ſi. ff. quod falsò. tutor. auctor quia cõcedoquod vir retinet fructus dotis in compenſationem onerum ſed non luctatur dotem: quia iſtud eſt luctum, nun compenſatio onerum. Vides igitur quòd Ange. loquitur de iure communi, ceſſante pacto aut ſtatuto. At ſi pactum ſit, videtur, vt iam diximus, factum ad augendam illam eompenſariunem onctum matrimonij. Et cum id lucrum, ſi luerum dici debeat, ſumpſerit otiginem à dote, quæ tes eſt oneroſa, certè & pro onere accipi debet, iuxta id quod ſuprà diximus.

Ceſſante pacto aut ſtatuto, vir non debet lucrari dotem

228 Quod verò de inſinuatione huiuſmodi pacti luerandæ dotis dictum in ptioti opi. alij quidam nõ leuis anctoritatis non id admittunt, ſed prorſus reiciunt, negantes debere inſinuari in quibus ſimi Hug. & Petr. à bel. Perti. in dict. l. vlt. C. de iur. dot. & iple Bald. ſibi, vt fetè aliàs ſemper contrarius, in auth. eo decurſum. C. de don. ante nupt. Fran. Aret. in l. is poteſt, col. 3. ff. de acquir. hæred. Quanquam in hoc non magnam vim puno, quando dependet ex aliis, an videlicet tale pactum ſit gratuitum, nécne.

Opinio aliquorum de inſinuatione huiuſmodi pacti lucrandæ dotis.

229 Sed & quod de mattimonio momentaneo diximus, ſcilicet maritum lucrati dotem ex pacto vel ſtatutu, etiam ſi matrimoniũ mumento durauerit, id falsũ eſſe multis probauit laſ. ſibi etiam contrarius, in d. l. non tamũ. C. de lega. & voluit etiã Tho. Parpalia in d. l. 2. col. 9. verſ. de eo autem. ff. ſolu. mat. niſi ſaltẽ, inquit, vir fecerit expenſas in nuptiis, veſtimentis, & iocalibus. quæ ſuit etiam ſententia Felyn. in c. tertio loco, col. 3. verſ. & tetenta hac parte, extrà de præſũp. & Iuan Campez in d. tracta dotium, in 5. parte, vbi ſuprà citauimus.

Et de matrimonio momentaneo.

230 Similitetq; contta illud de ductione ad domũ, tenet Bal. ſibi item io hac parte contrarius, coof. 290. quòd vir oon luctetur, factum autem incipit, iſtæ allegationes. lib. 1. vbi tamẽ ſubdubitat. & aſſuetãtius conſ. 184. ſi qua inquit, mulier. li. 3. & iterũ conſ. 200. in cauſa iſta. ad ſi. eo. li. 3. Saly. hanc rem fuſiſſimè tractans in dict. l. cùm te. C. de dona. ante nup. vbi dicit ita ſe Florentiæ cum aliis multis conſuluiſſe, prout feeit conſ. incip. citca examinationem, vt à uonnullis eitatur, neque enim eius conſ. vidi, & latè Panor. eõſ. omoiũ primo, facti contingentia, per totum, li. 1. & in d. c. tertio loco, col. 3. & ſeq. de præsũp. dum ſe citat ex eo conſ. & ibi etiam Fely. & Per. Petr. in 11. forma lib. quo agit vxor ad dotem in verbo, vxor quondam domini Thadei, col. 2. verſ. vnde pro eius declaratione, vbi hoc dicit conſuetudme obſeruari. Soc. in l. cùm fuerit. ff. ſol. mat. & Phil. Det. ſibi cõtrarius d. conſ. 67. col. vli. verſ. noo obſt. quod no. vbi hanc dicit eſſe cõmunem opi. Et hi quoqoe magna ex parte tenuerunt contrarium eius quod ſuprà dictum eſt de vxote nõdum cognita à viro: ſicuti etiam facit Sal. in d. l. Deo nobis, col. 1. verſ. ex qua colligo argumentum. C. de Epiſc. & Cler. & in l. mulieteni. ff. de titu nupt. & Pan. in c. ex publico, col. 1. verſ. & facit iſte tex. extrà de cõuer. coniu. & Corn. conſ. 148. in præſenti conſultatione, col. 3. verſ. his tamen minimè teſtragantibus, li. 2. & Hippo. Matſil. ſing. 106. qui de proximo. col. 1.

Et de matrimonio momentaneo.

231 Et dicit geneta liter Bal. in auth. dos data cnl. 2. per illum tex. in ſect. noua. Cod. de don. ante nupt. quòd cùm matitus non ſuſtineț onera matrimonij, non debet conſequi luctum ſibi ex pacto vel ſtatuto delatum. & idem voluit conſil. 184 ſi qua inquit mulier. lib. 3. & conſ. 53. quædam domina Richabella, ante medium lib. 5. & conſ. 274. proponitur in facto. eo. lib. 5. & eum ex primo loco refert & ſequitur Ioan. Ana. in 5. ſalubriter, col. pen. extrà de vſur. & Alex. qui id commendat conſ. 123. cuius mitium eſt, viſo proceſſu; colum. 4. verſi. confirmari poſſet, lib. 7. & conſil. ſeq. quod eſt eiuſdem initij, col. 1. & Iaſon. conſil. 135. ſtatuto eiuitatis. col. vli. lib. 1. qui quidem

Matitus non ſuſtinens onera matrimonij non conſequitur lucrum ſibi ex pacto delatũ.

omnes primum illum locum Bal.tantùm allegant,& Hyppolyt.Matſil.ſingu.114. vigente cõmuni ſtatuto. & idem voluit Pau. Caſt. ſibi contrarius, cuius Alex.& Iaſ.non meminit, in l. ſi ab hoſtibus.§. ſi vir vxorem,colum.2.verſ.& nota ex iſta gloſſ.& ibi quoque Fran.Aret.col.1.verſ ſecundò per iſtam glo.ff.ſol. matr.vbi ipſe Paul.ita dicit ſe conſuluiſſe, vti & ipſe fecit conſil.553.viſis omnibus ſcripturis, in 2.dubio, li.1.& Ioan.Campez.in tract.de dote in 5.eademque vlt.parte,q.13.col.1. vbi id dicit ſeruari in practica.& nouiſſimè.Pau.Pariſ.cuius cõſ.nuper edita ſunt anno 1543.conſ.62.pro vera reſolutione, propè per totum, lib.4.

Matrimonij eſt proxima & immediata cauſa lucri dotis.

232 At conſeſtim occurrit Phil.Dec.tenens aliam partem , ſcilicet id lucrum eſſe gratuitum,in l.in eo quod vel is ff.de reg iur. Nam cauſa, inquit proxima & immediata huius lucri eſt vir ipſe & matrimoniũ, vt no.Bal.in auth.ex teſtamento, col.pe.verſ.13.capitulum,in duobus locis.C.de colla.pro quo tex.eſt in l.cum quis.§.1.ff.de dot.rele.vbi dicitur quòd matrimonij cauſa id lucratus eſt. & ita per illum tex. voluit Bal.nouellus in tract. dotium,in 6. parte. in 37. priuilegio,col.3.& Soc.conſil. 224. circa præſentem, col.pen.verſ.confirmatur etiam quia talia,lib.3.Nam & (vt hoc illis addam)dictio cauſa,in dubio demonſtrat cauſam immediatam & proximam.l.ſocium qui in eo , eum l.ſeq.ff.pro ſoc.& in l. in lege cenſoria.ff. de verb.ſignif.vt per illa iura dicit Fran. Aret.de hoc caſu loquẽs in d l.ſi ante,col.vlt.ff.ſol.mat.Quæ quidem cauſa proxima attenditur,vt dicit Bal.de hoc caſu loquens eùm tamẽ aliud ageret,in l.2. ff.fam.herciſc.per iura quæ allegat & rurſus in d.auth.ex teſtamento,vbi ſupra.per l.ſed & ſi plures. §.in arrogato. ff.de vulga. & pup. Cui adde concord. quos multos tibi congeſſi in tractatu quem mox tibi edemus eod. tit.ceſſante cauſa ceſſat effectus,in 18.limitatione.

Dos lucrum dicitur aduentitium.

233 Et hæ ſanè ratione,quòd cauſa immediata attenditur,tale lucrum dotis dicitur aduentitium , vt no.Bar.& Rapha. Co. in d. l.cùm dotem.§.tranſgrediamur,in fi.& ibi quoque Pau. Caſt.col.1.verſ.circa vltimum,& Alex.col.vlt.ff.ſol.matr.per tex.in l.1 vbi ipſe Bar. Bal. in fi.& Ang.C.de bon. quæ lib.& idem Bald.in d. l. ſi donaturus. §.1.in princ.ff.de condi.ob cauſ & in l.2.& ibi etiam Saly.C.fami.hercif.& Frã. Aret in dict.l.1.C.de inof. dotib.& ipſe Phil.Dec.cõſ. 66.de duobus quæritur,in prin.& conſi. 460.notiſſima,per totum,vbi tamen id declarat. Pro quo etiam allegatur l.dotem.& ibi Bart.ff.de caſt.pecu.quàm ad hoc dicit no.Franc.Aret.in d.l.cùm ante , & videtur etiam voluiſſe gl.in l.quod ſcitis in verbo dotem C. de bon.quæ liber.

Matrimonij eùm ſit cauſa proxima lucri dotis. conſequens eſt vt non ex titulo oneroſo. ſed gratuito manare videatur.

234 Cùm ergo onera matrimonij non ſint cauſa proxima illius lucri,ſed matrimonium ipſum:conſequens eſt,vt non ex titulo oneroſo,ſed gratuito manare videatur : ideoque eum donatio inter virum & vxorem tum demum probibeatur , cum donans ſit pauperior,non eùm lucrũ remittit,per l. ſed & ſi vir. §.quod legaturos , & l.cùm hic ſtatus.§ ſi maritus l. 2. verſic. ſimiles , & l. ſi ſponſus. 6. ſi maritus. ff. de don.inter vir. & vxor. Certè poteſt maritus id lucrũ vxori remittere veluti exiſtens merum lucrum vt voluit Alex.in l.ſi ſocet.§.Lucius.ff.ſolu.matr.& conſuluit Barb.conſ.59.illud in medium referam.col.9.li.1. & Soc.conſ.114.viſo teſtamento dominæ,col.3.verſ. ad ſecũdam rationem,li.1. Hæc fere Decius in dict.l. in eo quod vel is. de reg. iur qui eadẽ prope repetit, in l.1.col.6.verſ.& ex his infertur.C.de ſecun.nup.& conſ 67.circa propoſitum,& in dict.conſ.160.quæritur breuiter,col.2.verſ ſed tamẽ prædictis,& col ſeq. verſ.non obſt quòd illud lucrũ. & conſ.577.viſo copioſo,col.2.verſ.non obſtat.Et in eadem fuit ſententia ipſe Dec.in l.reprehendenda,in 6.not.C.de inſtit. & ſubſtit.

Non tamen excludunt onera matrimonij.

235 Sed aduerte hic lector optime, quia licèt matrimonium ſit cauſa proxima & immediata huius lucri proueniẽtis ex pacto vel ſtatuto,non tamen ex eo conſeſtim ſequitur,quòd onera matrimonij non ſint etiam eius rei cauſa æquè proxima.Nam vnum aliud non excludit,quin potius vnum in alio ineſt,ex eoq; ſequitur,vt etiam dicit ipſe Dec ſecum hic pugnans, dict.conſ.67.col.vlt.verſ.non obſtat tex. Nam ſi onera matrimonij ſint cauſa huius lucri,certe matrimonium etiam cauſa eſt,vt in dote videmus, quæ datur propter matrimonium , nec ſine eo poteſt conſiſtere. l.5.ff.de iur.dot.& l.vlt.poſt prin.C. de don.ante nup. cũ ſimil.& ob matrimonium etiam tantũ fauoris ſibi conciliauit.l.1.ff.ſol.mat. tanquam ſcilicet matrimonium ſit cauſa proxima dotis , vt verè eſt. Et tamen haud dubiè datur ipſa dos propter onera ipſius matrimonij,& eſt titulus oneroſus. Igitur & idem dicere debemus de acceſſione & argumento dotis.

Dos datur propter onera matrimonij.

236 Quanquam & Fran. Aret.in d.l ſi ante col.vlt. aliter refellit arg quod ſit ex ea l.cùm quis.Nam ibi, inquit,dictio cauſa,poteſt capi non pro cauſa omnino immediata,ſed pro cauſa non nihil mediata, non tamen multum remota quæ accipitur tanquam cauſa immediata.l.vxori quis.ff.de auro& argen.leg.quã ad hoc expendit Bar.ibi,& in l.ambitioſa,circa med. ff.de decret.ab ordin.fac.Cui adde l.cùm de lamonis. §.aſinam.ff.de reb.rub.& idem Bal.in c.literis,in 3.no. per illum tex. extra de cleſt. & dicemus pleniùs in noſtro tractatu,ceſſante cauſa, &c.in 18.limit.

Dictio cauſa, poteſt capi nõ pro cauſa omnino immediata, ſed pro cauſa nonnihil immediata non tamen multum remota.

237 Sed vt cumque ſit de iſtis ; nihil hic omnino eſt curandũ quantum ſcilicet ad caſum l. noſtræ pertinet:quandoquidem ſubſit & alia ratio, quàm ſuprà ex Alex.adduximus,propter quam hæc l. non habet locum in hoc pacto : nempe modicum liberorum præiudicium, de quo latè diximus ſupra in verbo libertis,in vlt.q. quæ eſt de donatione inter virum & vxor.vbi videbis. Cui & aliam quoque non leuiorẽ adiicies, quia cum vxor id pactum contractu dotali ſibi matrimoniali fecerit, non poteſt eſſe locus huic l.cùm præſumatur id agens eogitaſſe de liberis;vt dixi etiam ſuprà in præfatio.verſ.69.inci.ſed hæc intellige,vt videlicet quis in dubio,& ſuprà in hac gl. verſ.188.incip.& hoc procul dubio verum eſt.Et hanc quoque tertiam rationem , quia id lucrum ſiue pactum de dote lucranda cenſetur eſſe factum ob cauſam , videlicet propter matrimonium. Nam fortè vir non contraxiſſet,niſi eo pacto appoſito.At in donatione ob cauſam non eſt locus huic l. vt ſupra aſſatim diximus.

Hæc l.an habeat locum in dote lucranda dotis.

238 Ideoque & præter Alex.quem vnum in princ. huius q. citauimus multi ſunt in eadem ſententia, hanc ſcilicet l.non obtinere in huiuſmodi pacto lucrandæ dotis:& inter cæteros Pau.Caſt. quem Alex. ipſe non memorat,in l.1.ff.ſolu.mat.per l. 1.C.ſi dos conſtan. mat. qui & ipſe dicit hoc eſſe notandum,& cum ſequuntur ibi idem Alex.Iaſ.& Thom.Parpal.ex quibus Alex. conſtanter aſſerit caſum hunc non eſſe dubium,& alios quoque iuribus probari,videlicet in l.2.cum

l.2.cum gl.ff de pact.dotalib. cum ſimili.Et idē quoque voluit Soc.libi contrarius, qui Alex. in quodam conſ.non deſignato,tamen illius numero , allegauit, conſil.53.viſo inſtrumento donationis,col.4.verſ.ad ad hoc motiuum,lib.4.Carol Rui.conſ.131.in themate,col.2. verſ. & hinc eſt etiam , & rurſus col 8.verſ. præterea per ſuperuenientiam, lib. 3.& Franc. Ripa, cuius illa tertia ratio eſt, hic in 22.q.

Remiſſo quæ valet inter virum & vxorē,nō poteſt dici mera donatio.

239 Vndecimò quæro,quid ſi maritus ē diuerſo id luctum dotis quod facit ex pacto,vel ſtatuto, remittit vxori,an natis ei poſtea liberis ea remiſſio reuocetur ex hac l.Dic breuiter reuocari, tum quia hæc remiſſio non poteſt dici mera donatio, cùm valeat inter virum& vxorem,vt diximus ex ſententia Alexan. Barb.Soci.& Deci.nu. ab hinc 8. incip.at conſeſtim, & præterea voluit Imo.in l.2.col.item 2. ff.de donat. Tum quia id lucrum nondum eſt quæſitum & radicatum,ſed tantum quærendum poſt mortem vxoris, ſi ei maritus ſit ſuperſtes.Idcoque nec in eo locus eſt noſtræ l.ex iam dictis ſuprà in 8.q.verſ.180.incip.ſed hoc tamen.Quod ſi iam eſſet quæſitum , vxore ſcilicet mortua & marito eo iure hæredibus cederet,nñ video quin tunc locum habeat noſtra l.ex dictis in d.8.q.Nec tamen prætermittendum , eius quod diximus,valere hanc remiſſionem inter virum & vxorē, contrarium voluiſſe gl.in l.ſi liberis per tex.ibi ff de pact.dot.quam ſequi videtur Bal.ibi & apertius Paul. Caſt.conſ.59.pro pleniori,col.1. verſ.ſecundò videndum,li.1.Sed vt dicam quod ſentio.is tex. nihil mihi huc pertinere videtur,cum de huiuſmodi pacto nuncuparim non loquatur,nec ſi loqueretur , concluderet id pactum generaliter non valere,ſed ita demum rātùm,cùm dolo mulieris eſſet extortum. vt patet ex verbis per diſſimulationem,&c.

Donatio quæ fit ab extraneo ad dotandam puellā, an reuocetur ſuſceptis liberis.

240 Duodecimò iſta dotis mentio me ſubmonet; vt quærtamus vtrùm donatio quæ fit ab extraneo ad dotādam puellam, vel fauore matrimonij,reuocetur ſuſceptis liberis ex hac lege.Et certè Alex.in hoc priuatim ac peculiare conſ.edidit, ſcilicet conſ.71.conſideratis his,li.4. vbi expreſſe tenet quòd reuocatur, quia hæc dotis datio facta ab extraneo dicitur eſſe mera liberalitas,donatio,& titulus lucratiuus:quantum ad ipſam puellam pertinet , per l. ſi fiiudator, quę eſt vlt.§.ſi à ſocero,& ibi Bar.ff.quę in fraudem. & l.1.§.accedit.C.de rei vxo.actio.& l.ex morte,in fi. C.de pact.conuen.& l Mæuia.§.1.iuncta gl.vlt.& ibi Doct.ff.ſol.mat.&l.vlt in prin.& ibi Bar Bal.&Sal.C. de iur.dot.Cui adde & tex.in l.cùm plures.§.pe & ibi gl.ff.de admi.tut.& Bar.& Io.Plat in l.1.C.de imp.lucra.deſcti.li 10.& Bar.& Pau.Caſt in l.1.vterque in ſi. C.de inoff.dotib.& Old.conſ.151.ſi quis verba donationis & conſ.245 quidam paterfa,col. 2. verſ.ſecunda ratio Bal.in ſua marga. in verbo , dos, col.2.verſ. dos data filiæ,vbi dicit ſing.ad hoc d.§.ſi à ſocero.& in rub. extrà de procur. col.1. vbi ex hoc dicit quòd procurator ſine ſpeciali mandato nō poteſt dare dotem filiæ domini,cùm donare non poſſit.Ioan.de cane mortuo,inter conſ.ipſius Bal.conſ.171.viſo tenore,circa med li.4.& ipſum Bald.in l.vlt.C.de dot.promiſ.& Cor.conſ.50.col.5.verſ.ideò quatenus lib.1.& Steph. Bertr. qui alios citat,conſ.138.them.conſeltationis,col.5.verſ.fateor autem.li.4.

241 Cui inquā,adde & alia duo.Primum, quia huiuſmodi dotis datio ab extraneo facta , ſi excedit quingētos aureos,æquè requirit inſinuationē,ac alia quæ vis donatio ſimplex ac gratuita,vt voluit gl.in d.l.vlt.C.de iur.dot quā ſic intelligit & ſequitur Io. Ana.in c.cùm tu.col.pe.verſ.quattò quæritur,extr.de vſur.Sed ru iuper hoc vide tex.Bar. Bal.& alios in ea ipſa l.vltim.& Anch.à vina.in quodam conſi incip. priderim contractum fuit. & Phil. Dec. conſ.414.viſo eleganti conſilio,in 2.dubio.

An quis ex donatione mera & ſimplici poſſit conuenīri.

242 Secundum,quoniam ſicuti quis ex donatione mera & ſimplici non poteſt conueniri,niſi in quantu facere poteſt. l.inter eos.§.is quoque, & l.cum ex cauſa,& l.Neleunius.§.vlt.ff.de re iud.& §.item præterea,verſ.ſed &ſi quis,Inſti.de act.ita nec ex huiuſiuſmodi donatione quam facit extraneus ob dotem. l.ſi extraneus,& l.pen.ff.de iur.dot. iuncto d. §. item prętera,verſ.item ſi dote.Quod ideo ſit vt dicunt Io. Fab.& Iaſ.in d.verſ.ſed & ſi quis , quoniam donatio mera eſt & liberalis , cùm cauſa illius nihil omnino reſpiciat fauorem aut vtilitatem donantis, ſed tantū eius cui donatur,iuxta ea quæ latè diximus ſupra in hac eadem gl.verſ.145.incip. ſed hæc primum intelliges procedere.

Dos ſi repeta tur conſtante matrimonio, eſt contra ius commune.

243 Hanc autem Alex. ſententiam,vt ad eum tandem tedeamus, refert & ſequitur Thomas Parpa. in rep.d.l.2.in prin.col.11.verſ.in ead.gl.ibi,item fallit ſi extraneus.ff.ſol.mat.Quamuis,vt ipſe dicit,multa inconuenientia inde veniant,videlicet quòd dos repetitur conſtante matrimonio , contra ius commune. Item quòd mattimonium erit ſine dore. Poſtremò quòd ſit reuocatio contra fauorem publicum. Adde & tu ad Parpa.in prætudicium mariti,reſpectu cuius dos ipſa eſt titulus oneroſus,vt patet ex iis quæ diximus in præcedenti gl.& qui ideo veriſimiliter illam vxorem ſine ea dote non duxiſſet. Et propterea poſſet dici, quod licet tenoretur huiuſmodi datio dotis in prætudicium ipſius mulieris , cuius reſpectu dos ipſa eſt mera , vt diximus,donatio,& titulus lucratiuus : non tamen in prætudicium mariti,cuius reſpectu dos contra onus eſt , niſi dicas imputandum eſſe vito,qui debuit cogitare dotem hanc eſſe reuocabilem naturitate liberorum donantis:ſed in alia donatione,quam extraneus facit ſponſo fauore matrimonij,eſſe locum huic l. expreſsè conſuluit Alex. ſecutus Iaſ.conſ.171.viſo inſtrumēto dotis,col.2,verſ.nec prædictis,& iterum col.5.verſ.hinc eſt quod quando extraneus,l.4.Steph.Bertr.nulla tamen Alex.mentione facta,conſ.76.viſo inſtrumento,ad fi.l.2, iterumq; conſ.257.ſiue donatio,eo.li.2.& rurſus conſ. 383. viſo caſu,eo.li. 2. De quo & nos diximus ſupra in præfatione,nu.72.ſecundò intellige.

Donatio facta à patre cauſa dotis, non reuocatur per naturitate ſequitum liberorum.

244 Nec abs re ſuprà locuti ſumus in prin.huius qu.de huiuſmodi donatione facta ab extraneo ; nam ſi fierpt à patre cauſa dotis , certè talis donatio non reuocaretur per natiuitatem ſequentium liberorum, tum quia non eſt mera aut ſimplex donatio , ſed ob cauſam,vt probatur in l.cùm multæ. C. de don.ante nup.& ibi gl.in verbo antiqui iuris,& Bal.col.2. Et hinc patet quod non valet ſimplex donatio inter patrem & filiamfa.l.donationes C. de don.inter vir. & vxo.cū ſi.valet tamen cauſa dotis l. Pōponius Philadelphus.ff.fa.herc. Et quòd habēm° diuerſos titulos, de moſ.dotis.Ex quo & diuerſitas vtriuſq, in potentia & effectu ſatis appater,per l ſi idem,& ibi Bar. & Bal.C.de cod.Nec valet ſimplex donatio ſine inſinuatione.l.ſancimus. C de don.valet tamē cauſa dotis.l. vlt.in pr.& ibi Bat. Bald. & alij C.de iur.dot.& l.vlt. C.de don.ante nup.Ex quibus & aliis quibuſdam rationib.Iaſ. d. conſ.171.nuper allegato aſſeuerāter reſpondit huiuſmodi donationem factam à patre cauſa dotis,non reuocari ex hac l.& ante eum Soc.cuius & ipſe meminit,cōſ.147.viſa facti contingentia, col. vlt li.1 Et idem de donat.propter nuptias facta a patre filiofa.aut emancipato,tenuit Imo in c.vlt.col.3. verſ.rectò caſu,extr.de dō.Sed& idē in ea donatione propter nuptias facta ab extraneo,apertè sētit Steph. Bertr.d.conſ.483.li.1.Sed huic contradicunt quæ diximus de dote data ab extraneo,neque enim hęc donatio ob nuptias plus habet fauoris quām dos.

Donatio facta causa mortis etiã per ſuſceptionẽ liberorũ reuocatur.

245 XIII. Vtrum etiam donatio cauſa mortis reuocabitur per ſuſceptionẽ liberorum? Videtur quod non.nam cum ita l.hi exorbitans, vt ſupra late diximus in verbo,libertis,poſt prin. eſt ſtricte & proprie intelligenda.l.ſi verò 9.de viro.ff.ſol.mat.cum ſi. Ea autem de donatione ſimpliciter loquitur Ideo de ea tantum intelligenda quæ proprie donatio eſt, vt diximus etiam ſupra in prin.huius glo. Sed donatio cauſa mortis non eſt propria ac vera donatio. l. 1.ff. de don.& l.ſenatus.§.ſed mortis.ff.don.cau.mor Ideo nec alias comprehenditur ſub permiſſione, quæ ſit alicui,vt poſſit donare.l.filiusfa. vers.ſed enim,& ibi nor. Ange ff de dona.Ex quo etiam Bart.ibi, & ante eum Iac.Arer.negant eõprehendi ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de don.quod & voluit ipſe Bart.in d.l. 1 in fi.co.ti.& Bal.in authen.eo decurſum,ante fin.C. de donat.ante nupt.& conſ. 168. incip. ita conſtitutio,li. 4. vbi dicit quòd ſtaturum requitens quandam ſolennitatem in donatiõne minoris, non habet locum in donatione cauſa mortis, & Corne conſil. 107.videtur in hac conſultatione.lib. 4. & Iaſon.& Phil. Dec. in l.ſi tibi pecuniam vterque in 2.not. ff. ſi cer.pet.cum ſi.quæ tibi collegimus in tracta.de legib.connubia.in gl.5.in 4.q. Ex quo item Bald. in c. quia G.ad ſi.extra de iudi.dicit, quòd ſi ſtatuto prohibeatur donari forenſi,potetit tamen ei donari cauſa mortis,quod dicit bene notandum, quia ſæpe ex facto cõtingit,& id dicit ſing. licet dubitet Ial.in l.2. col.pe.verſ.noua ff.de leg.1.& expreſſim hanc l. non habere locum in huiuſmodi donatione cauſ. mor.a eſpõdit Caro.Ruin.conſ.62.ex duob.col vlt nu.12.li.2.

Hæc lex ex Pau. Caſt. ſumitur hãc habet locum in donatione cauſa mortis.

246 Verùm Pau.Caſt.conſ.434.reſpondeo per ordinẽ,in 5.dubio,li. 1.expreſſim conſuluit hanc l.in donatione cauſa mortis obtinere. Nam cum loquatur, inquit,ſimpliciter de donatione,& ſine dubio habeat locũ in donatione ſimplici,& inter viuos,multò magis & in donatione cauſa mortis,quæ minori nititur firmitate.Et hoc dicit voluiſſe Bart.in l.filio præterito,col.4.verſ.præterea certum eſt quòd donatio.ff.de iniuſt.teſt vbi nihil dicit de donatione cauſa mortis, ſed de legaris, de quibus poſtea dicemus in ſequen. quæſt.Sed hoc idem in hac donatione cauſa mortis voluit & conſuluit Corn.nulla tamen Pau.mentione facta, conſ.254.videtur in hac conſultatione, col.3. verſ.vt in ſimili videmus, l.4.motus quidem præter illam tationem,alias duabus.Primum enim, quia eſt eadem vtriuſque ratio,& loquitur lex noſtra generaliter.ff.de leg.præſtan.& l.ſi pluribus.ff. de leg.1.& c. quia circa de priuil.lib.6.Item quia valet argumentũ de contractibus ad vltimas voluntates.l.ſeruum filij. §.qui chirographum.ff.de lega.1.& l. ſi ex legati cauſa.ff.de verb.oblig.& l.vlt.C.de leg.

Donationis verbum ſimpliciter loquẽdo omnem donationem comprehẽdit.

247 Tu autem ad Pau. Coro. pores addere text. optimũ in l.alienatum.§.donationis.ff.de verbo ſigni. vbi ita ad verbũ ſcribitur, donationis verbũ ſimpliciter loquendo omnem donationem comprehendiſſe videtur, ſiue mortis cauſa, ſiue non mortis cauſa fuerit,quẽ rex.dicit no.Signo.conſ. 162. cuius exordium eſt,Ser.Antoninus quondam,col.3.verſic.item quod fortiùs. Idque eſt quod voluit Bald. poſt Iaco. Ardi.in c.1.in prin.col.4.verſ. quæro ſi vaſallo,tit.de prohi.feud.ali.per Fed,quòd ſtatutum prohibens mulieres donare comprehendit etiam donationem cauſa mortis. Nam licèt conceſſa ſimpliciter donatione non cenſeatur conceſſa donatio,cauſa mortis, per d. l filiusfa.Ideoque Vaſallus cui permiſſum eſt donare, non id poſſit facere cauſa mortis, tamen prohibita è contratio donatione, includitur cauſa mortis donatio:quia à quo remouetur genus,& quælibet eius ſpecies remota eſſe intelligitur,per d.c.filiusfa.§. pari ratione. quod dicit eſſe notandum, & ſequitur Car.Alex.ibi & Fran. Aret.in l.qui in poteſtate, poſt prin.ff.de teſt.& Bart.conſ.23.clementiſſimum, col. 1.lib.4.vbi id dicit ſing. & Berth. qui id dicit ſing.in tract.Gabe.in 3.parte 8.partis prin.in 12.q.& Fra.Ripa in l.2.col.4 nu.10.in fi.ff.de leg.1.Ex quo etiam ſequitur, quòd l noſtra loquẽs ſimpliciter de donatione,habeat locum in donatione cauſa mortis,cum tendat ad ipſius donationis non permiſſionem, ſed potius deſtructionem

Confirmatio præcedentiũ.

248 Confirmatur item ex eo,quòd licèt.l.ſi quis argentum.C.de donatio.diſponens, vt ex nudo pacto donationis oriatur actio,& ita exorbitans à iure cõmuni,vt aſſerunt Ray. Bal.& Ang.in l. iuriſgentium. §. ſed cùm nulla. ff. de pact.& Bar. in l.ſi tibi decem millia,in prin.ſi.co.ti.& ſuprà alibi diximus vers.152. incip.ſicut etiam videmus.Et ea tantùm loquatur de donatione ſimpliciter,ſicuti hæc l.noſtra.Tamen trahitur ad donationem cauſa mortis, vt voluit gl.in l. cùm pater §.Mquio,tum in verbo donabar,tum quoque in verbo reuocaretur,& ibi etiam Bar.Bal.& alij ff.de leg.1.quam Bal.ipſe & multi ex iis quos ſtatim citabimus,dixere vnicam & ſing.Sed & alia in l.1.in fi.magnæ gl.in illis verbis, & ſit inualida iure veteri & ibi Bal.Cod.de iure dot.Et alia quoque,ſi foleret expendatur,in §.1.in gl.1.Inſt.de don.prout etiam annot.ibi Io. Plat.in 2. no.qui id ſequitur & Ang.Aret. col.1.Et alia item in l.vt hæredibus,& ibi etiam Bal. ff.de leg.2.& voluerunt etiam Dy. qui illam primam dicit ſing.& Ang.in l.qui in poteſtate.ff de teſt.& Cy. in l.1.col.1.& ibi quoque Bal.poſt prin.& iterũ verſ. item hæc l.C.de don.cauſ. mort. & idem Cy.in l.vlt. ante fin.C.eo.Bar. & alij in l.1.ff.eo. Bal.in l.cùm hi, in prin.in vtraque lect.col.2.ff.de tranſact.& in l.2.& ibi etiam Ang qui illam dicit ſing.Imo. Alex.col.2. Fran.Aret.col.1.Iaſ.col.1.ff.de leg.1. & idem Bal.in l. 2.in 2.lect.col.3.ff de leg 2.& idem Bal.in l.ſi quidem in fi.C.de actio.obl.& in l.ſi donatione.C. de cõrah. empt.& in authen.ex teſtamento,col.3.C.de colla.& in l. ſenium circa medium. C.qui teſt. face poſ.& in l.1.§.in autem aliquid ſub conditione,& ibi quoque Sal.vterque,in fi.C.de cadu.tol.vbi & illam primam gl.ipſe Bal.dicit ſing.& in l.executorẽ,col.2.verſ.modò vidi dubitari.C.de excuſa.rei iudi.& in l.cùm virũ col.1.verſ.ex hoc.C.de fideicom. vbi etiam dicit illã gl.ing.& in l.ſi mortis.C.ad leg.Falc.& ins.alię,&ibi etiam Io.Fabanſti. de don. & in cap. 1. ad fi.extra de confirma.viil. vel inuti.vbi negat illam priorem glo. eſſe alibi, & in c.ex parte decani, col.2.verſ.& nor. quòd mandatorin, extr. de reſcript. vbi & eam dicit vnicam cum ſuo rex.& in c.ũ veniſſet.col.1.de teſti. vbi item illam dicit ſing. & io c.cùm cõtingat,col.6. verſ.nũc ſequitur,de iureiur.& in tracta, de pact.col. 12. verſ.item quæro cum gloſſ. ;dicat & in ſua margari.in verbo,donatio,col.1.& iterum vlt.& eõſ.294. quæritur vtrum vſutarius,poſt prin.lib.2.& Aluiſius Petu.inter conſ.ipſius Bal. conſ.248. an ſecus poſſit, col. 1. lib.5. Collect.in e.paſtoralis col.1.verſ. & pro euidentia,ext.de don.Io.Fab.Ang.& Sal.in d.l.ſi quis argentum.§.vlt.& idem Ang.in l.licèt inter priuatos, col.1.& ibi quoque Fulg.Alex.Franc. Aret. & Alciat. in prin.C.de pact. & idem Ang.in repe.l.ſi certis annis,col.1.eo.ti.& in l.cũ ex cauſa, & ibi etiam Alex. qui eam legit cum l.tempus.ff.de re iudic,vbi Ange. dicit eam gloſſ.ſing.& idem Ange.in l. ædibus.§.1.& ibi quoque Imo,ff.de donat.& ipſe Angel. in diſput. incip. Aſſenſis miles. & conſil. 83. ex themate prædicto, colum. 3. verſicul. item non valet quod quidem conſi. iterum ingeſtum eſt in conſi Pet.Anch. conſ. 201. quo etiam dicit d.gloſſ.ſingu.& ipſe item Ang.conſi.182.non oportet,colum.1.vbi etiam aſſerit illam gloſſ.eſſe vnicam,Pet.Anch.conſi.76. per modum

dum,col.2.verſ.ſed ad hoc dubium.Fulg.conſ.151.viſo exemplo.col.vlt.verſ.tertiam autem, & conſ. 217. viſo exemplo,col.vlt.Panor.cóſ.40. factum in effectu ſic proponitur,col.2.lib.2.Pau.Caſt.conſ.75. notandũ eſt quòd præfatum,ſtatutum,ad fin.lib.2.Ro.ſing.525. ſed quæro tu ſcis.Aegid.Belmer.conſ. 59. factum eſt tale,dominus Humbertus,col.4.verſ.nec mirum,Pet. Ferra.in tit.for.libel.quo agi.pro dona.in glo.1.col.3. verſ.amplius quæritur.Alex.in l.inter gentium.§. quinimo,col.pen.& ibi latè & doctè Fortu.Garcia.cbarr. vlt. ff. de pact. & ipſe Alex.in l.qui Romæ.§. Flavius. col.vlt.ff.de verbo.oblig.& conſ.113. Perſpectis. col. 2.lib.6.Angel.Aret.in §.in perſonã,col.4.verſ & prædicta procedunt,& ibi etiam Iaſ.col.10.verſ.an autẽ, Inſtit.de actio.& idem Iaſ.in l.ſi quis cum debitore, in fi.ff.de iurciut.Cor.in l.2.col.2.verſ.item in donatione.ff.de leg.1.vbi hanc dicit cõmuniorem opi.Corn. conſ.91.in hac cauſa,ad fin.lib.1.& conſ.129. videtur prima facie,col.1.lib.2.& conſ.107.videtur in hac cõſultatione,poſt prine.& iterum col.3.verſ. nec etiam ibi dictis,lib.4.vbi & illam glo.dicit ſing & conſ.137. viſo themate,col.1.cod.li.4 Barb. qui hoc latè diſputat in rub.extr. de dona. col. 2. verſ. ſecundò quæro. Soc.conſ.112.multùm abunde.cel.4.verſ.ſuccedit nũc tertia,lib.1.quod repetitum eſt conſil. 172. lib. 2. & idem Socin.conſi.235. viſa contingentia, col.3. verſ. nec primo obſtat,lib.2.& conſil.125.non inſiſtendo, col.2. lib.3.Phil.Dec. in rub. C. de pact. ad fi. & in l. ſemper qui non prohibet,col. 1. ff. de reg. iur. & ibi Steph.Bertt.conſ.156.ex themate,nu.1 1.lib. 4.& li.1. & Ant.Rubeus conſ.93.viſo themate, paulò ante fio.

De eadẽ re.

249 Quibus accedo, etiam ſi diuerſum ecnſucrũt Signo.conſi.171.Ser.Anton.col.6.& Imo.ibi contrarius , qui tamen Signo. nullam mentionem facit in d.l.cùm ex cauſa.& Ro.ibi item contrarius,in l.1. & in l.ſi mortis. ff. de don cau. mor. & ſubobſcurè Io. Ana.in c.quia in omnibus, col.13. ver. tertiò quærit, extr.de vſur. & Ang.Aret. ibi quoque contrarius in d.§.1.Inſtit.de don.& Soc. ibi etiam contrarius , in d.l.2.vcr.ex qua concluſione.col.2.ff.de leg.1.& clanculum ante hos gl.in l.1.in verbo, actio, ad ſi. C. de dona.cau.mor.

L. cùm auus ff de cond. & demon. habet locum in donatione cauſa mortis quamuis ſit exorbitans.

250 Denique huc ſpectat,quòd l. cùm auus. ff de condict.& demon.& ſimiles,ex quarum intimis præcordiis etiam eſt hæc l.noſtra,ſupra in præfatione. vt diximus,habent locum in donatione cauſa mortis,ex ſententia glo.Cy.Bal.& aliorum in l.1. C.de don. inter vir.& vxo.Imo.qui illam glo dicit ſing.in l.ſi cui ff.de don.cau.mor. & recentiorum in l. cùm acutiſſimi.C.de fideic.& in l.generaliter.§.cùm autem.C. de inſtit.& ſubſt & Soc.in rep.d.l.cùm auus,col. 57. in fin.8.quæſt.vbi hoc probat & lege, & ratione, vt ibi videre potetis. Et tamen ſatis conſtat eas leges eſſe exorbitantes, vt hanc noſtram l ex ſententia Imo. & ipſius Soc.in e cùm auus.& latè diximus in verbo,libertis,nn 26.incip.ex his planè.

251 Ex quibus ſatis, vt opinor, euidenter appatet non obſtare quod in prine.,huius quæſt. pro contraria parte adductum eſt,hanc l.eſſe exorbitãtem, quia hoc non impedit,quin t ahatur ad donationem cauſa mortis,ſient & d.l.ſi quis argẽtum,præſertim cùm ſit eadem vtriuſque ratio, vt dicit Corn. Imò maior eſt in donatione cauſa mortis,quod aſtruit Pau. Sitque hæc l. fauorabilis , vt ſæpius ſuprà diximus , vemàtque donatio cauſa mortis appellatione donationis ſimpliciter,ſaltem ſublata & impropria ſignificatione,quod nemo negat. Ideo hæc l ad eam trahenda eſt,per tex.in auth vt hi qui obli. ſe hab. per h. tes minm.in prin & ibi gl.& Ang.cum multis conetur. à me adductis ſuprà in eadem gl.verſ. 178.incip. ſimiliterque terminatio.

252 Sed vt vides,in hoc vertitur eardo huius quæſtionis,an ſit eadem in vtroque ratio, ſi nõ maior ſit in donatione cauſa mortis. Nam mihi prima ſtatim fronte non eadem eſſe videtur , ſed multò maior in donatione ſimplici : nec item verba huius l.videtur poſſe aptari & conuenire donationi cauſa mortis. Nam quantùm ad verba pertinet (mihil enim refert vtrũm iſtorum prius examinemus) non eſt incertæ opinionis , donationem cauſam mortis non habere effectum viuo teſtatore , ſed eo tantum mortuo. fit enim eùm donans habere ſe mauult , quam eum eoi donatum:magiſque eum cui donat, quàm hæredem ſuũ. d.l.1.ff.de donat.cau.mot.Igitur cùm donatio iſta nõ fortiatur effectum,niſi poſt mortem donantis , quomodo poteſt res donata ad eum teuerti , quam nondum habere deſiit ? vt ſuprà in alio caſu diximus in glo. verbo,libertis,in vlt.q.verſ.t 12.incip his autem Corn.& Alex.& iterum in hac eadem gl.verſ.186.incip.portò quod ad caſum.

Donatio cauſa mortis nõ habet effectum viuo teſtatore.

253 Ratio autem in caſu noſtræ l. multùm eſt diuerſa. Nam donatio ſimplex ſuapte natura eſt irreuocabilis.l.perſpecta. C.de dona. cum ſimilib me ſupra adductis. Ideóque magnum infertur præjudicium donanti, & ipſius liberis, niſi hoc l. noſtræ remedio ſubueniatur , natis ipſius liberis. At donatio cauſa mortis liberè poteſt reuocari , & quidem ſola donantis pœnitentia.l. non omnis,in princ.ff. ſi eer. pet.& l. mortis cauſa donatio etiam, & l.qui mortis, & l.lenatus. §. mortis cauſa. ff.de don.cau. mor. & l. Sera.ff.de dot. præleg. Ex qno ht, quod licèt adultus babens curatorem non poſſit donate aut contrahere ſine autoritate curatoris.l. ſi curatorem habens. C. de in integ. reſtit.mino.cum ſimil.poteſt tamen liberè donare cauſa mortis inconſulto , inſcióque ipſo curatore , vt volunt Bal. & poſt eum Alex. in d. l. ſi curatorem,& idem Bal.in l.1.in prin. circa med. ff.de tutel.& ratio.diſtrah.& conſil. 108. domina Ioanna, col.pe. verſi.ſexiò eſt videndum, lib.3. & Ioan. Ana. in c.quia in omnibus,col.15.in 4.q.extr. de vſur. Iaſ. in l.2.col.3.verſ.licet omnis. ff.de leg.2.& And Alcia in l.2.in prin.no.11.ff.de verb.oblig.& in li.3.de verbo. ſignif.in 5 principali axiomate. Anto. Rub. conſ. 27. dilicultas caſus,in fi. Et facit text,in l. 1. in princ. ff. de tutel.& ratio diſtrah. vbi dicit , quòd ſicut teſtamenti factio non eſt pupillis concella,ita nec mortis quidem donatio,quaſi dicat hæc à pari procederet, & iis permitti donare cauſa mortis,quibus & teſtari,& eduerſo.

Minor adultus poteſt donare cauſa mortis ſine curatore, vsque tamen infrà nnm. 258.

254 Nam & idem liberè teſtati poteſt.l. ab Aurelio.§. Caius,& ibi glo.in verbo , intra legitimam. & ibi Bar.in princ.ff.de libe.leg.& l.ſi Iratei. C. qui teſtam. face poſ. & volunt etiam glo. Bart. Ang. Imo. Raph.Co. Alex. & alij in l. 1.§. fuit quæſtum. ff. ad Trcb.& Bal.in l.ea lege, col.4.in 2.q. C. de condict. ob cauſ.& conſi.83. an prohibita alienatione, ad fin, lib. 2. & Batb. conſi.23. elementiſſimum,col.3.lib.4. vbi in hoc dicit ſingul. tex.in d.§.Caius. Idque ſive habeat curatorem , ſive non habeat , ſecundùm glo. & Bat.in d.§. Caius. & Bal. in e. præſentia, colum. 5. verſi. nota quòd adultus extr.de prõba. per d. glo. in d.§. Caius.quam ad hoc dicit ſi g. & eunden. Bald. conſil. 233. verba ſtatuti,circa med. lib.4.vbi dicit illam glo.ad hoc tiot. Sed & id etiam ſine autoritate ipſius curatotis , vt illi ſatis innuunt , & aperè afferuut Dy.& Albe. in l. cùm pater.§.curatores.ff.de lega 2. & idem Bal. in l. 1.tam in lect u. col. 4. verſic. deiinde quæro quid de prodigo , quam in repe. col.8. verſi. duodecimò quæro. C.de ſacroſan. eccle. & in l.1.C. quando. decr opus non eſt, vbi ex hoc dicit quòd adultus in teſtamentis habet jura maioris , in d.l.1.ff.de tutel. & rati. diſtra. & in c.eccleſia ſanctæ

Minor liberè teſtari poteſt.

Mariæ,de conſti. & vtrobique per tex.in d. §. Caius, quem dicit ſing.& Pan.Caſt.conſ.342. conſiderandũ eſt,col.3.verſ.nec obſt.lib.1.Et laſ.in d.l.1.col.5.ff. de leg.1.Imò verò etiamſi curator ipſe contradicat,d.l. cùm pater.§.curatoris,ff.de leg.2. & voluerunt Bal.& alij in d.l.ſi frater,laſ.in l.quæ de legato,col.vlt.ff. de leg.1. Atque etiam circa alienationem rerum immobilium citra decretum iudicis,ſecundùm Bal. in l. 1. in prin.ff. de reb. eor.& in d.l.1.C.quand.decre. op. non eſt & in l.ea lege,col.4.verſ. ſecundò quæro , & ibi Saly. cul.pe.verſ. quæro quidã donauit. C.de cõd. ob cau.& idem Bal.in c.1.col.1.ver. quid vbi, tit. per quos fit mueſtit.& cõſ.351.in bonis feudalibus,col. 2.verſ.ad euidentiã,lib.1.& d.conſ.108.domina Ioanna,vbi ſuprà,lib.3.& conſ.310.ad euidentiam, in prin. eo.lib.5.& Alex.conſ.215. ponderatis narratis in themate col.1.li.6.& in d.§.Fiat quæſitum,col.4.verſ. ſed iuxta prædicta , & ibi quoque laſon in fin. qui hoc multum commendat,& dicit mirabile , ſicut etia dicit in d.l.ſi frater,in fi.& Phi.Dec.in l.vlt. col. 2. ver. & iſta concluſio. C.de pact.& in c.in præſentia,col.2. in 14.no.extra de probatio.& Hipp. Marſi. ſing. 465. aliqua ſunt,& ex recent. Alex. in l. verba contraxerũt.ff.de verb.ſignif.& D.Ben.d.in repe.c.Raynutius in verbo,Adiectæ impuberi, no.90.ext. de teſta. Nec ſolùm alienare poteſt in teſtamento res immobiles, ſed etiam mittere, vt alienentur , Bald. in l. prædium, quam legit cum laſſud.C. quando decre.op. non eſt, & laſ.in d.l.quæ de legato,vbi ſuprà.

Etiam ſi curator contradicat.

Ad idem.

255 Ad quæ omnia facit & tex.in l.fundum , quæ eſt 3.§.minor.25.annor ff.de fund.inſtr.& tex. ommũ optimus, quem nullus illorum citat, in §. cùm ergo, Inſti.quib.ex eau.manu.non licèt, qui loquẽs de matote 14.annis,ſed minore 25.hæc verba adiecit , cui totorum ſuorum bonorum io teſtamento diſpoſitio data eſt.Nẽpe cùm nulla hinc læſio oriri poteſt, quia poteſt quandocunque,cùm voluerit,& ita alio remedio ordinario reuocare. Nam & hanc rationem aſſignant. Ang.Imo.Raph.Co.& Alex.in d. §. fin. quæſtum. Ex cóque negant ei competere reſtituri in integrum aduerſus huiuſmodi teſtamentum, cùm via ordinaria ibi cõſequi poſſit, ſcilicet reuocando. quod & repetit Phil Dec.conſ.279.placet mihi,col.1. & itet .in 2.& ante eos vulnir Bar.in l.verba contracta.ff.de verb.ſignif.

Nec in id cõpetit reſtitutio in integrum.

Donatio cauſa mortis ſola pœnitẽtia reuocatur.

256 Quæ ratio magis obtinet in donatione cauſa mortis,quę libertius facilliúsque reuocari poteſt,quàm teſtamentum.Nã ea ſola pœnitentia reuocatur, vt diximus.non etiam teſtamentũ,niſi fiat aliud teſtamentum æquè ſolenne,per tex.optimum in §. ex eo ſulo, Inſti.ex quib.cauſ.teſt.inſtr.& voluit Fede.Senen. aut alius q uiſquis,eſt,inter conſillios conſ.165. gloſæ referuntur in dubium. & Bar. in l. de iure. ff. de leg. Igitur cùm ſit etiam in libero arbitrio donãtis cau'a mortis,poſt natos liberos donationem reuocare,& id quidem iure communi & ordinario certè videtur nõ competere hoc remedium extraordinarium & exorbitans ab ipſo iure cõmuni.l.1.§.ait prætor.ff.de dol. mal.cũ iis quæ latè diximus ſuprà in verbo , libertis,, in vlt.q,verſ. 114.inci.ſuperioribus quoq; rationibus.

Donatio cauſa mortis reuocari poteſt etiam vũ ſuſceptos liberos.

257 Et id quidem eò magis , quòd ſi pater ſuſceptis liberis non reuocat hãc donationem cauſa mortis,quod lib:tè poteſt facere etiam non ſuſceptis:nõ obſtare oſtẽdit eo ſe ſemper animo fuiſſe,vel ab initio donationis,vt donaturus fuiſſet,etiam ſi de liberis cogitaſſet,arg.tex.no.in l.3 C.de mo.ſucto.Nam & aliàs ſæpe ex ſequentibus coll.gitur,qualis animus in præcedentibus fuerit.l.ſed Iulianus 3.proinde.ibi,intelligendúmque ab initio ſic accepiſſe.ff.ad Maced.&c l.poſt contractum,& ibi Bar.& cæteri.ff.de don. & l. ſi ſeruus plurium.§.vlt.& ibi Floria.& laſ.ff.de leg.1. & l.ſi vxori.§.vlt.& ibi not.ff.de leg.3. & l.ſed ſi maritus.§.vlt.ff.qui & a quib. & l.quædam.ff.de reb.dub. & l.in concubinã.§.ſi res amotas.ff.rer.amot. & l. cùm quis,circa b.C.de nat.libe.& l.venter,in fi.ff.de ptiui. credi.& §.pauonum , ibi reuertendi autem , Inſti. de rer.diuiſ.& c.officij,de elect.& cap. peruenit , & ibi glo.8.diſt.& c.cùm per bellicã.34.q.2.cum ſi. & hoc argumento vius eſt Bar.in l.cætera.§.vlt. ff. de leg. 1. Rapha.Co.conſ.5.nauta quidam, col.vlt. Pet. Anch. con.251.ex his quæ ſuperiùs,col.1.Pau.Caſt.cõſ.331. in cauſa Sylueſtri,col.2.verſ.ſed ex eo quòd dictus,li. 1.& rurſus conſ.343. quia ex allegationibus,in fi. eo. li.1.& in d.cõſ.434.col.1.verſ.præterea dico, li.1. vbi luquitur non quidem de iſto caſu,ſed de alio ad hanc l.noſtram pertinente,& cõſ.73.in cauſa mota per dominam Dorotheam,in fin.lib.2.& conſilio 256. videtur manifeſtè,col.1.verſ.& quia poſt,eo.lib.2. & cõſ. 398.in cauſa vertente in curia,col.vlt.eo.li.2.Sufficit autem ſi ab initio donationis animus fuerit donãdi, etiam cogitanti de liberis,vt ceſſet l.noſtra,quicquid poſtea contingat,vt no.Bar. in l.Titia Seio.§.imperator. ff. de leg.2. & alibi diximus , & dicemus poſtèà abundantiùs. Quin ſi non præſumens ex eo in præteritum, quod non eſt neceſſe,tamen nunc ſatis conſtare videtur donante nolle reuocari donationem, cùm non reuocet : quod etiam ſufficit, vt non ſit locus huic l. qui poteſt & expreſsè & tacitè renuotiare ſiue derogare , vt ſatis oſtendimus in prin. & facit quod latè dicemus infrà in glo.ſuſceperit liberus,ver. an. incip. ſecundò intelliges procedere,& aliis multis ſeq.

258 Cogita tamen , & vide quid dicam in ſeq. q. & quid etiam dixerim ſuprà in verbo,libertis.in vlt. q.in qua tractauimus an donatio inter virum & vxorem reuocetur ex hac l.& Archi. in c. quicunque,17. q.4 qui videtur innuere eum text.huic ſimilem habere locum in donatione inter viuos tantùm. quod & expreſsè tenuit in caſu noſtræ l.Bal.in rep.l.1.col.qnę antep. præcedit , in 4. q. C. de ſacroſ. eccl. & Cato. Rum.conſ.125.quia agitur,col.3.nu.7. lib.1. & conſ. 61.ex duobus col.vlt.num. 12. lib.2. & Steph. Bertr. conſ.36. Chriſti,&c.vilis tribus,col.2.verſ.ſed vbi tenetem 15,lib.2.ea tantùm ratione motus, quòd legata non reuocantur per natiuitatem liberorum,cùm alia ſit ratio donationis de qua loquntur hæc l. quàm legatorum:nam donatio plus affert præiudicij,vt quæ ſit irrenocabilis:legatum verò poſſit & expreſsè & tacitè reuocari:ideóque lex voluit prouidere in donatione, quia vbi maius periculum,&c. Et idem eadem ratione dicendum colligit in dooatione cauſa mortis,quæ regulariter æquiparatur vltimæ voluntati & legatis, &c.Sed & de hac re diſſerit Anto.Rub.conſ.113.viſo inſtrumento,per totum,ſed ita confuſè & obſcurè,vt vix intelligas quid hîc ſibi velit. Cæterum ſuper eo quod ſupra diximus,quòd minor poteſt liberè donare cauſa mortis, vide quæ diximus in tracta.de legib. connub.in gl.3.in 3.q. Sed & ſuper eo quod in prin. huius quæſt.tractatum eſt , an appellatione donationis ſimpliciter veniat donatio cauſa mortis,vide plenißimè omnium Batb. in tepet.rub. extra de dona. col.2.verſ. & pondera.

Legata an reuocentur per natiuitatem liberorũ.

Minor poteſt liberè donare cauſa mortis.

259 XIIII. verùm hæc lex habeat locum in legaris, verbi gratia,Si filius fuerit in teſtamento prætentus,irritum eſt teſtamentũ,legata tamen rata manent.per auth.ex cauſa.C.de lib.præte.Quid igitur ſi poſt teſtamentũ natus eſt filius teſtatori nihil tale cogitanti , aut etiam tẽpore teſtamenti habẽbat filium, ſed ſibi ignotum,quia forte neſciebat vxorem abſentem peperiſſe , aut credebat filium mortuum. Parui enim refert,non habeas filium,an habere te ignores: vt hæc diximus ſupra in verbo , filios non habens,

Hæc lex an habeat locũ in legatis.

ver.15.incip.ſed & illud in quæſtionẽ vocatur. Nunquid igitur tunc conſeruabuntur legata, per d. auth. ex cauſa,an verò irrita manebunt ex hac l.noſtra? In quam rẽ multa poſſent adduci quæ diximus in præc. q.quæ tu videbis,ne repetam. Sed & tu præterea videbis omnes hanc rẽ latiſſime tractantes,tũ in d.auth. ex cauſa,tum in l.filio præterito.ff.de inuſto teſta.ex quibus facile intelliges tem hãc eſſe admoduni obſcutam,futiſéque multos qui aſſerunt reuocari, multos qui contra negant,multos itẽ qui (vt fieri aſſolet in diuerſis ſententiis) diſtinctionibus,& alij quidem aliis temperate,& veluti opinionũ controuerſias cõponere nituntur, & omnes multis magniſq; rationibus ſubnixos,quas huc adſcribere ſuperſedimus, ne quod in vno ac altero loco abũdèac penè ſuperfluenter tractatum ab aliis comperimus, huc veluti transplantatum inſerere videamur.Erimus igitur nũc contenti ſolam doct.numen laturam ſubſcripſiſſe.

260 Sunt enim qui ſimpliciter negant d.auth. ex cauſa,habere locum in poſthumis,quin aſſerunt eorũ natiuitate reuocari legata.In quibus eſt Accur.in l.2. C. de poſth. hæred. inſti. Azo.præceptor illius,& Iac. But.prour illos retulerunt doct.in auth ex cauſa,& in d.l.filio præterito Et hanc quoque ſententiã ſecutus eſt Rayn.Forl.vt retulit Bar.& alij plerique in d. auth. ex cauſa,eandem quoque ſequitur.Oldr.conſ.149. ſuper prima quæſtione,in 2.dubio. Cy.& Ray.in l. 1. ff. de teſt. tut. vt retulit Bal.ibi.ſequitur etiam Albe. in l.generaliter.§.ex teſtaméto ff.de fideic.liber. & latiſſimè Signo. conſ. 24. ſi quærtatur nunquid & rurſum conſ.113.quæſtio eſt an rupto teſtamento,vbi in fi.dicit quòd legens Bononiæ de hoc conſuluit in quadã quæſtione. Neapolitana idem conſuluit cum multis aliis doct.& conſ.item 220.factum ſic præſupponatur quidam ciuis,col.2. vbi & illud idem refert de dicta quæſtione Neapolitana.Bart.in l.in confirmando ,in fi.ff.de confirm.tut.& in l.qui filiabus,in fi.prin.ff. de leg.1.& conſ 13.ex facto propoſito,col.4.verſ.de tertio autem principali dubio , vbi & hoc dicit tenere Dy Odof.Mar.Sil.Iac.But.Oldr.& alios,& Bal.in l.& poſt item,in addi.col.pe. verſ. ſuper quæſtione quæ quæritur.ff.de tranſact.& Card.Flor.conſ. 20. cùm in teſtamentis,in primo dubio.

Legata reuocãtur natiuitate filiorum.

261 Idque etiam affirmant nonnulli,nõ leuis quidem autoritatis,procedere,ſi in teſtamento fuerit appoſita clauſula codicillaris, nihilo enim ſecùs reuocari legata natiuitate poſthumorum. Cuius ſententiæ fuit Alb.Gallo,in ſua Margarita,tit.de teſta. ver. pone quæſtionem de facto.& Spec.vt illum nonnulli allegant,tit.de inſtr.editi.§ compendioſe,ver.pone quidam ſuit teſtamentum , & ibi quoque Ioan.And. in addi.ipſius,& Card.Flo.d. conſ. 20. in 2.dubio. & Soc.conſ.91.teſtamentum præmiſſum,col.3.verſ. ſed tamen his non obſtantibus,lib.4.

Qui contrariam tenuerint.

262 Contrarium ſimpliciter, videlicet legata non irritari per natiuitatem poſthumorum,ſed conſeruari ex d. auth. ex cauſa, tenuit Accurſius ſibi contrarius in d.l.generaliter. 6. ex teſtamento,in verbo,conſtat, ff de fideicom.libert.& in l.ſi pater,in verbo,aut ſi fideicommiſſa,eo.tit.& in l.boni.§.vlt.in verbo,teſtamentum.ff.de capti.& poſtli.reuer.& in d. l. 1. ff. de teſta. tut.& in l.inte noſtro.§.vlt.& in l.ſi pater,eo.tit.& in l.ſi quis teſtamento facto. ff. de leg.2. & in l. . .& ibi etiam Pau.Caſt.C. de codi.& in l. 1. C. de b n.poſſ. contra tab. Per.Iac.Arct.Iac.Ray.Cy. ſibi etiam contrarius,Franc Rampo.& Bal.in d.auth.ex cauſa.Nico. Mar.Bal.& Saly.in d.l 1.C.de poſth. hæred. inſti. Per. Iac. in ſua practica, tit. de condi. ex leg. omnimodo pro legitima portione debita filiæ col. 17. verſ. item poſtlimino præterito.Bar. ſecum quoque præter morem paganus,conſ.51.in nomine domini Salumb. n Ioann.li.Bal.in l.Titia.ff.de inoff.teſta. vbi tamen dicit quòd prima opi.continet æquitatem,& conſ.215. teſtamentum,circa medium,li.4.vbi dicit de hoc eſſe text.ſing no a Iac.Arct.in d.l.generaliter §.ex teſtamẽto.& Aug.conſ.211.ex facto propoſito,col.2.in 3.dubio.Imo,in d.l.filio præterito.Raph.Fulg.cuntl.69.pũctus talis eſt,Marianus,in ſi.Cor.conſi.158. pru deciſione, col.5. verſic.præterea lex lib.2.& conſ.234.placeor mihi,col.2.verſ.circa ſecundam , lib. 2. & conſ. 225.antequam aggrediar,col.2.lib.3. vbi dicit ſe ſæpe ita reſpondiſſe & tenuiſſe conſulendo & legendo. & hanc op.laſ. io d.auth.ex cauſa,col. 4. dicit eſſe communem.

Poſthumus an reuocet legata.

263 Sed hæc opi.ita à multis ſcinditur, vt eã cum prioti concordent,vt videlicet poſthumus non reuocet legata,ſecundùm poſteriorem op.ſi is fuerit ſciẽter prætertus,quia teſtator de eo cogitabat, & nihilominus illum prætertit.Secus ſi poſthumus ipſe,aut etiam iam natus(vt nũc vtrunq; contingamus)ignoraurer fuerit prætertus,quia teſtator non cogitabat de poſthumo,aut iam natũ filium ignorabat,vel eum mortuũ putabat.Nam tunc,inquiunt,non locus eſt d. auth.ſed huic noſtræ l.Ita voluerunt Bar.huius diſtinctionis veluti anteſignanus,& poſt eũ Ang. Pau. Ca. Guid. Pap. & Io. à Monteferrato in d.auth. ex cauſa. Bar.Bal.& Ang.in d.l.filio prætertito.Bar.in l.cùm mater.ff.de inof.teſt.& in l.1.in 6.q.ff.de iure cod.& in l. in confirmando,in fi.ff.de confir.tut.& in l.tale pactũ §.vlt.in fi.per illum rex.& ibi Ang.& Pau.Caſt. ff. de pact.& idem Bar.in repe.l.1.in 2.q.5.q.prin. C. de ſacroſ.eccl. vbi & hoc quoque dicit procedere in relictis ad pias cauſas,& conſ.146.viſu prædicto puncto, & conſ.204.Cecbus condidit teſtamentum , & conſ. 210.omne illud,& conſ.235.Lapus fecit teſtamentum Bened.Plũbi.in d.l.generaliter.§.ex réſtamento. ff. de fideic.liber.Bal.& Ang in l.Titius,in prin.& ibi Fran. Are ff.de li.& poſth.& ipſe Bal.in d.l.1.ff.de teſt. tut. & in l.ſi toras.C.de inuff don.& in l.2.§.ſi quid ex re. ff.de cond.indeb.& conſ.239 quia vltimus paſſus,col. 1.li.3.& conſ.424. præſuppoſito quòd dictus teſtator, lib.4.Ang.hic,& in d.l.2.C.de bo. poſ. contra tab. & in l.militis codicillis.§.in ſuperuenis & iterum in l.qui iure.ff.de nullit.teſt.& in §.ſiue igitur,col. 4. ver. dici poteſt,in auth.vt cũ de app.cog.& conſ.76.poſita pro conſtanti.col.vlt.verſ ſecundò de ſecundo.& cõſ.108. iſta quæſtio,in 2.dub.Petr.Anch.& legendo & cõſulendo,vt retulit Imo.in d.l.filio præterito.Nam & ita eum eõpere tenuiſſe in c.ſi pater,in 7.not.de teſt. lib. 6.Card.Flor.cõſ.10.cum teſtamẽtis,col.1.verſ.quoad primum. & Rom. conſ. 222. circa id quod effectualiter,col.2.verſ. quoad ſecundum Io.Ana.conſ.18.viſis & ponderatis,col.2.& ibi etiam Bal in addi. col.4. verſ de prima præteritione.Alex.conſ.41.viſo tenore col.pen.lib.1.& conſ.47 abũdè per celebertimos, col. 2.ver. quoad quintum,lib.2. vbi dicit quòd periculoſum eſſet tenere contrarium.Bald.in repe.l.cùm aeuriſſimi,col.3.verſ.nihilominus credo. C. de fideic. & in repe.rub.C.qui admit,col.21.verſ.18.adduco, & in repe.c.Raynaldus,col 6. verſ. non obſtat cùm dominus,ext.de teſta.& conſ.60. illod affe ram, col. 2. ver. & ex iſtis,lib.2.Fran. Aret. conſil. 24.quarum dubia, col.1.verſ.prn iſta concluſione, & conſ. omuium vlt. vbi & ita dicit conſuluiſſe Bapti. San'cuer. & hanc eſſe communem opi. & Steph. Bertr. conſ. 10.viſo teſtamento,per totum,lib.4.Soc.d. conſ. 93. quo loco ſuprà citauimus,lib.4.Caro. Rui. qui & hanc dicit æquiorem conſ.1.q.col.1.lib.3. vbi hanc rem latè tractat,& conſ.6. quod eſt eo. initio eriam col. 1. eo. li.3.& Alcia.lib.1 de verb. ſigni.char. vlt.& D. Guid. Benedict. in rep. cap. Raynutius. in verbo,in eodem teſtameuto tchiquens, nu.232. extra de teſta. Et ita quoque

quoque videtur voluisse Sign. in illis conſ. ſuprà in prima parte allegatis, ſi ſolerter legantur. Et hãc opi. dicit eſſe ſeruandam in practica Cor. in d. auth. ex cauſa, col. 10. Et pro ea facit tex. in eadem eſt, quæ eſt 3. ff. de cond. in ſcb.

Confirmatio præcedentis. 264 Et hanc quoque ſententiã probat vetus opinio. Nam apud Plautum antiquum Poetã Comicum in Pœnulo, cùm Lachon Pœnus falſo exiſtimaret, ſed non iniuſtis rationibus adductus, filium ſuũ vnicum, eum in ea fabula Agoraſtocli nomẽ eſt, naufragio aut aliter periſſe, patruelis ſuo bona ſua reliquiſſet, cõpertumq; poſtea fuiſſet filiũ illum teſtatoris viuere, Milphio tanquam arbiter quidam honoratus hanc confectum ſententiam illi patruelis apertè pronuntiauit:

Paterna oportet reddi filio bona,
Æquum eſt habere hunc, bona, quæ poſſedit pater.

Cui patruelis aſſentiens atque acquieſcens, ità protinus reſpondit,

Hi tuã poſtilo aliter, reſtituentur omnia.
Suum rem ſibi ſaluam fiſtam.

A quo nec latum quidem vnguem diſſidet quod ſcribit Valerius Maximus, lib. 7. cap. item 7. enius tit. eſt de teſtamentis, quæ teſtes ſunt. Mithridatis, aut, cuiuſdam patet cùm de morte filij falſum è caſtris nuntiũ accepiſſet, aliis hæredibus ſempris deceſſit: peractis deinde ſtipendiis adoleſcens domum peruenit, errore patris, impudentia amicorum domum ſibi clauſam reperit. Itaque depoſitis armis coactus eſt in foro togatam ingredi militiam, cum improbiſſimis hæredibus de paternis bonis apud centumuiros contendit, omnibuſque non ſolùm conſiliis, ſed etiam ſententijs ſuperiòr diſceſſit.

Poſthumus ſi inſcienter fuerit prætermiſſus, irrita ſunt legata. 265 Idque dicunt multi ita procedere, vt ſi ignorantes fuerit iam natus aut poſthumus prætermiſſus, irrita ſunt legata, etiamſi fuerit appoſita clauſula codicillaris, ita enim volunt Bar. & huius quoque opinionis in d. auth. ex cauſa, col. vlt. & ibi Iac. col. pen. & Paul. Pichus, & idem Bar. in d. l. 1. in 6. q. & ibi etiam Ang. ff. de iure codi. & idem Bar. in l. pen. eo. tit. & in omnibus conſil. ſuprà allega. Iaſon. exceptiuam in primo, vbi nihil de huiuſmodi clauſula dicit Bal. & Ang. in d. l. ſi Titius, ff. de lib. & poſth. & in d. l. filio præterito. ff. de inioff. teſta. Bal. ſubobſcurè in l. qui filiabus, in prin. ff. de leg. 1. & apertiùs in d. l. ſi toras. C. de inoff. don. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe, licet vt cõſuluit in illis duobus conſ. ſuprà proximè citatis & prætea conſ. 156. clarum pro ea codicillaris, col. 1. lib. 1. & conſ. 469. proponitur quòd dominus Antonius, ad h. lib. 5. Ang. in d. l. qui iure ff. de teſta. mili. & in l. 1. ff. de iure codi. & in l. 1. per gl. ibi relatam ad tex. C. de codi. vbi id dicit ſing. & menti figendum, & ita determinarunt, fuiſſe per collegium Perutinum & d. conſ. 76. col. vlt. vers. de iuris rei tas eſt, etiam conſ. 91. ex facto propoſito. col. 2. & conſ. 136. in quæſtione vertente, col. vlt. & d. co. ſ. 210. col. 2. in 4. dubio, & conſ. 264. vita facti narratione, col. 3. Card. Flor. d. conſ. 20. col. 1. vers. quòd ad ſecundum, Pan. Caſt. in l. licet certi, poſt prin. C. de teſt. mil. & conſ. 206. clarum eſt teſtamentum, in 2. dubio, lib. 1. vbi hoc dicit æquiſſimum. Alex. d. conſ. 41. col. vlt. lib. 1. Cot. conſ. 244. videtur in hac conſultatione, ad 6 lib. 4. Fran. Are. d. conſ. 24. vbi hanc dicit eſſe communem, & in ſuo ſum late conſ. omnium nouiſſimo, in primo dubio. Socy. d. conſ. 93 lib. 4. & Barba. qui etiam aſſerit eſſe communem, conſ. 60. illud alle. iam, col. 4. & Gozzad. 2. & Iaſon. d. l. 1. col. vlt. C. de bon. poſt. conſ. 12 lib. 8 Steph. Bert. conſ. 12 proponitur in facto, nu. 5. & ſeq. lib. 1. & conſil. 121 ponitur in facto, nu. 4 co lib. 2. & Ioſ. Conſ. Bened. in repet. cap. Raynutius, ſũ gio. in eodem teſtamento relinquens, le. 1. nu. 247. & nouiſſimè Ant. Ruo. conſ. 112. vbi teſtamento mihi exhibito & iterum conſ. 116. præcens caſus, col. 1. & 2. Et hanc opi. dicit æquam licet non ſequatur, Bal. in l. vlt. C. de codic.

Codicillaris clauſula eſſet cũ ceſſat voluntas teſtatoris. 266 Et hanc opi. conſtitmat quod ſcribit Bald. in conſ. 319. quidam Nicolaus, col. vlt. lib. 5 quòd clauſula codicillaris ceſſat cùm ceſſat volontas teſtatoris. De quo & per Phil. Dec. in l. precibus, col. 10. ver. vlterius tamen. C. de impub. & alij. ſubſtit. & conſ. 205. in cauſa illorũ nobilium, in fi. & conſ. 248. viſa petitione, col. vlt. & conſ. 187. in ciuitate Placentiæ, col. 3. & conſ 291. viſis & diligenter conſideratis, col. 2. & alibi ſæpe. Nam & ea clauſula non tendit niſi ad cõſeruandam voluntatem teſtatoris, vt dicit Bal. in l. vlt. col. 4. verſ. nunc aliqua. C. de codic.

Quæ contrarium tenent. 267 Sunt & qui contrarium tam in primo quàm in ſecundo aſſerant videlicet (vt primum primo loco expediamus) conſeruati legata, etiamſi poſthumus aut tam natus fuerit ignoranter prætermiſſus, videlicet gl. in l. ſi vxorem prægnantem, iuncto text. in verbo, ignoranter. ff. de man. teſt. & Fran. Rampo. in d. auth. ex cauſa, & in repet. d. l. filio præterito, prout ibi illum retulit Imo. qui idem tenet. & Bal. ſibi contrarius, in l. ſi cùm vel in vtero. C. de teſt. mil. & idẽ Bal. qui hoc dicit præſertim procedere in legatis modicis, & relictis pro anima vel pro coniunctis, in d. auth. ex cauſa & ibi etiam Saly. Fulg. & Cor. qui dicit hanc eſſe veriorem de rigore iuris, ſicuti etiam dicit & late eam comprobat conſ. 195. in hac conſultatione, per totum li. 1. & conſ. 168 pro deciſione, col. 9 lib. 2 & conſ. 244. videtur prima facie dicendum, col. vers. nec ob aliud & ſeq. eo. lib. 2. & conſ. 150. prima facie, col. 2. vers. ſed hoc non habet obſtare, li. 3. & cõſ. 194. videtur in præſenti, col. 3. vers. & licèt magnum, eo. lib. 3 & d. conſ. 225. antequam aggrediar, col. 4. vers. & quia prætertio, cum multis ſeq. eo. lib. 3. in quibus licet tamen dicit quòd non audeter firmate, propter autoritatem Bar. & ſequacium. & tutſum ipſe Bal. in repe. d. l. 1. col. antep. vers. aduertatis. C. de ſacroſ. eccl. & Steph. Bert. conſ. 125. ponitur in facto, col. 2. vers. ſed quicquid ſit, lib. 2. & Ioan. Ignem in d. auth. ex cauſa, cbat. 19. vers. tertiò innenio. Et pro hac ſententia bene facit tex. in l. cum mater. ff. de inoff. teſt. quæ ex diametro contraria eſt d. l. idem eſt. ff. de cond. inde. quod à paucis expenſum eſt. nec video quo pacto ea antinomia tolli poſſit, nam vbique patet falsò putabat filium, quẽ prætertibat, obuiſe: & ita de tantum, & non conſilio, vt noſtri dicunt, prætertibat. Et tamen in vna lege paſſim non debent legata, in altera debent. Soluat iguur Apullo.

Lucumo, Demarati Corinthi filij hiſtoria 268 Et hanc partem obſeruaſſe Hetruſcos illos Italorum antiquiſſimos, nemique & diuini & humani peritiſſimos, plane conſtat ex eo quod ſcribit Liuius lib. 1. ab vrbe condi. Lucumo, inquit, Demarati Corinthi filius erat, qui ob ſeditiones domo profugus, cum Tarquinios fortè conſediſſet, vxore ibi ducta, duos filios genuit. nomina his Lucumo atque Aruns fuerunt. Lucumo ſuperfuit patri bonorũ omnium hæres. Aruns priuſquam pater moritur, vxore grauida relicta, nec diu manet ſuperſtes filio patri: qui cùm ignotans nutum ventrem ferre, immemor inteſtando nepotis deceſſiſſet, puero poſt auj mortem in nullam ſortem bonorum nato, ob inopiam Egeno inditum nomen. Hæc Liuius. In quibus videt Lucumonem, cum ignoraret nutum prægnantem eſſe ex filio Arunte, alteri filio omnia reliquiſſe, idque ratum firmúmque manſiſſe, nec aliquid nepoti ex filio ignorantiam auj profoiſſe. Eadémque ferme tradit Dionyſ. Halicarnaſſens li. origi. Romanorum tertio.

Quæ ratio clauſulam eam 269 Qui item contrarium dicũ de clauſula codicillari, videlicet quòd hæc cum confirmamus legata, *tenant ob* etiamſi ignoranter fuerit poſthumus prætertus, ij *clauſulam* iunt

Digitized by Google

codicillarem confirmata legata.

sunt Dyn. Iac. Aret. & omnes penè scriptores ante Bar. vt ipse refert, in d.l.1.in 5.q. ff. de iure codi. Oldr. d.conſ.149.in 3 q.& item conſ.161.thema tale eſt, Titius filium, in vlt.dubio, Ray.& Bald.ibi cõtrarius, in l.ex ea.3 vlt.ff.de teſt. Spec.tit.de inſtt.edi. § compendiose, verſ. item vide Bar. ſuboſcurè conſ. 6. viſo teſtamento, col.1. Bal. Raph. Cor.& Alex.in add. Bar.in d.l.1.ff.de iure codi. Bal.in l.pe.eo, tit. & in d. auth.ex cauſa, col.4.& ibi etiam Saly. & Ulg. qui & hanc op. dicit æquam. Alex. ſibi contrarius, qui eam dicit eſſe communem, & Io.à monte Speculo.ibi. Idē Bal.in l.vlt. col. pe.ver. ſed quæro nunquid iſta clauſula, & ibi quoque Saly. C.de codic.& ipſe Bal.in l.ſi ita fuerit.ff.de leg.3.& in l.generaliter.§. ex teſtamẽto.ff.de fideic.liber.& in d.l.& poſt Intè, in addit col. pe.verſ. ſuper ſecunda quæſtione.ff.de tranſ. & conſ. 391. factum tale eſt, quidam nomine Colla. in ſi. eo. lib.3. Saly. in d.l.1.ad h.& ibi etiam Paul. Caſt. ſibi ité contrarius. C.de poſth.hæred.inſtit. Ang. ibi etiam cõtrarius. d.conſ. 108. col. vlt. Imo. in d.l. filio prætereto, col.9.& in l.qui filiabus, in prin. vbi & hoc dicit ſenſiſſe Bar. ibi. ff. de leg.1. Pau. Caſt. conſ.15. incipiendo à ſecundo, col.2. lib.2.& conſ.271. quanquã multa ſcripta fuerint, col. vlt. eo. li.2. Raph. Co. in l. ſi quis cùm nullum, in prin. ff. de iur. codic. Rom. d. cõſ. 122. Alex. conſ. 26. circa primum dubium, col.3. verſ. vel poteſt reſponderi, lib.1. & conſ.38. in cauſa mota per Ang. col.2. verſ.& conſtat de iure, lib. 1. vbi hanc dicit eſſe communem opi.& conſ.123. diſcuſſis hæſitation. bus, col.pe verſ. vel etiam dato, eo. lib.1. vbi dicit hanc eſſe veram & communem op.& conſ. 152. circa primam dubitationem, col.4. verſ. tertiò poteſt reſponderi, li. 2. quod errore impetſorum iterum repertũ eſt conſ. 103. lib.3.& iterum conſ. 50. lib. 6. vbi dicit hanc eſſe communem ſententiam, idem Alex. conſ. 30. ponderatis his, col.1.& 2. lib.3.& cõſ. ſeq. eiuſdem prin. col. 1.& Cot. ibi contrarius conſ.195. in hac cõſultatione, col pe verſ.& ideirco, & ſeq. li.1.& conſ.118. videtut primo aſpectu, col.pe. verſ.& licèt Bar. lib.2. vbi & hoc dicit tenuiſſe Pau. in duobus cõſ. quę repetire nũ potui, nec credo fuiſſe impreſſa, niſi ſint ex iis quæ ex Pau. Caſt. ſupra citauimus, vtpote quorũ ſimilia ſunt inuita, quod magis credo.& idem Cor. d.conſ. 158. col. antep. verſ.& ideirco. eo lib.2.& d.conſ.254. col.5.& ſeq. eo. quoque lib.2.& cõſ.135. in hac conſultatione, col.3. verſ. ideo inſtitutio, lib.5.& Bened. Capra, conſ. 306. punctus eum prout in facto, ante ſi. & iterũ cõſ. 115. Ieſu Chriſti nomine repetito cum prout, col. 2. Ang. Arc. qui ita dicit ſæpius conſuluiſſe, in §.1. poſt medium, Inſt. de codic. Barb. ſibi etiam cõtrarius, cõſ. 6. vbi Chriſtus non eſt, in 2. dubio, per totũ, li.2 & Ias. ſibi etiam contrarius, in d.l. qui filiabus, col. vlt. ff. de leg 1 Ludo. Bolo. conſ.73. Antonius Petgamenſis, col. vlt. Caro, Rmin. conſ.19. circa præſentẽ, col.3. verſ. ſed prætmiſſis, eo. lib.3. Pluſ. Dec. latè conſ.499. viſis & circumſpectis, col.1.& ſeq.& Steph. Bert. ſibi item contrarius; conſ.130. Chriſti, & c. viſo caſu, nu.1. lib 1. & Fran. Ripa hic in 21. quæſt.

De tacit re.

270 Sed circa hanc poſtremam op. debes intelligere, multos ex iis quos proximè citauimus, dixiſſe ſimpliciter clauſulã codicillarem operari, vt debeantur legata etiã ſi poſthumi fuerint ignoranter prætermiſſi: ſed & multos ex iis non ita ſimpliciter locutos fuiſſe: ſed nuncupatim intelligentes in clauſula codicillari, quæ ad futurum quoque tempus refertur, nedum ad præſens, his ſcilicet verbis, ſi nó valet, aut valebit &c. Nam ita, inquiunt, teſtator videtur cogitaſſe de futura ruptura teſtamenti, & voluiſſe ſibi aduerſus cauſas rumpentes aut rupturas prouidere. Et ideó ſaltem implicitè & in genere cogitanir de poſthumis, quod ſatis eſt, arg. l. placet, & l. idcóque. ff. de lib & poſthu. & l. qui iure. ff. de teſta. milit.

271 Nec deſunt qui iterum diſtinguunt, an legata ſunt modica, quæ etiam veriſimiliter legaſſet teſtator, ſi cogitaſſet de poſthumis: & ea non reuocantur, ſed conſecuantur ex d. auth. ex cauſa, alioqui reuocantur, & ita videtur voluiſſe Bald. in d.l. Titius, in prin. ff. de libe. & poſth. Ang. in d.§. ſiue igitur. col.4. verſ. finaliter dici poteſt, in auth. vt cùm de appel. cog. Fran Arc. in d.l. Titius, col. vlt. & conſ.91. viſo legato facto, col. 4. verſ. modò cum prætetito, & d. conſ. vlt. in primo dubio. Barba. in repe. l. cùm acutiſſimi, col.45. verſ. pone, teſtator. C. de fideic. Soc. d. conſ. 93. teſtamentum, prænoſtium, col.8. verſ. ex quibus omnibus, lib.4. cum aliis concor. ſupra in verbo omnia vel partem aliquã bonorum, verſ.6. inci. ſed illud in dubium, & iterum verſ.25. incip. & in ſimili. Et cum his conuenit quod tradit Ang generaliter, conſ.51. Simon notarius, col. 3 verſ. ſolum igitur, quòd per huiuſmodi clauſulam conſecuantur legata prætcrito etiam ignoráter poſthumo, aut tam nato, quẽ teſtator putabat mortuum, ſi veriſimiliter teſtatori legaſſet, ſi de poſthumo cogitaſſet, aut ſciuiſſet filium viuere, per l. pe. ff. de iure codic.

Legata modica an reuocentur, ſi teſtator cogitaſſet de poſthumis.

272 Sunt & qui diſtinguunt inter legata & fideicommiſſa particularia, & vniuerſalia, vt ſcilicet in legatis & fideicommiſſis particularibus clauſula codicillaris operetur conſecutionem legatorum, non etiã in fideicommiſſis vniuerſalibus. Et ita voluit Iac. Bel, in ſua diſput. cuius principium eſt, quæritur, pater vel mater coodidit teſtamentum. Quam quidem diſputationem poſui poſt l.3. C. de lib. prætcrit. Priorẽ tamen caſum intelligit procedere, quando teſtator ſciuit poſthumum natum, & potuit mutare teſtamentum. Alias enim etiam clauſula codicillaris nihil operaretur etiam circa legata & fideicommiſſa particularia. & cum ſimpliciter refert & ſequitur Alex. d conſ.152. col. 2. & ſeq li.2. quem & ru in hoc vide d.conſ.142. circa primam dubitationẽ, col. 3. verſ. & hoc primò, li.3 Quin Paul. ipſe in d.l. ſi cùm vel in vtero, paulò ante h. C. de teſta. milit. ſimpliciter dicit legata particularia deberi etiam filio ignoráter prætcrito, non fideicommiſſa vniuerſalia, nulla clauſulæ codicillaris mentione facta.

Diſtinctio inter legata & fideicommiſſa particularia & vniuerſalia.

273 Quid? quod nonnulli à cæteris omnibus penè ex diametro diſtantes tenent reuocari legata ex prætentione ſcienter facta, non etiam cùm ſit ignoranter tanquam illic ſit maior iniuria, maior impietas, maior dementia in teſtatore. In quam ſententiam dicitur conſuluiſſe Signo. & concilium Mediolanenſe, vt tetulerunt Bal. & Imo. in d.l. filio prætcrito, & idem quoque voluiſſe Iac. Aret. & Oldr. retulit Cor. d. conſil. 158. col. 9. lib. 2. Et in hanc quoque ſententiam pedibus vadunt, qui aſſerunt huiuſmodi clauſulam codicillarem nihil operati in prætcritione iam nati, ſed tantum in prætcritione poſthumi. Cuiuſmodi op. fuit Old. in d.l. Titia, vt illum tetulit Bal. ibi. ff. de inoffi. teſta. & idem Old. & Iac. Aret. in d. l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideic. liber. prout illos citat Soc. dicto conſ. 93. col. 2. lib. 4. Et qui item ſcribunt hanc clauſulam nihil etiam operari, cùm teſtamentum deficit vitio aut culpa teſtatoris, vt quia prætermiſit vel exhæredauit. Secus ſi alio quopiam vitio extrinſeco, videlicet ob defectum ſolennitatis. In qua ſententia ſunt gl. & omnes penè antiquiores doct. in dicta auth. ex cauſa & Guil. Cu. in l. vlt. C. de codic. Cy. in l. ex ea. §. ex his ff. de teſtis. & Bald. conſil. 386. factum ſuper quo, lib. 1. & dicto conſi. 391. in vltimo dubio, lib. 3. vbi hanc dicit eſſe communem opi. & conſ. 431. inci. gl. in auth. eo. lib. 3. & in dict. l. 1. ff. de iure codi. vbi ita dicit antiquos doct. communiter tenere, & in d.l. ex ea §. ex his. ff. de teſta.

Quæ tamen legata reuocent ex prætermiſſione. Et inter falſa.

de teſta. vbi dicit ſæpe hanc partem conſulendo re-nuiſſe. Adeò Bal.fuit leui inaleque conſtante ingenio, iudicióque, vt ex tot ac diuerſis contrarijſq; opinionibus nulla ferè ſit, quam nó alicubi ſequatur. Quod vix excuſari poteſt, cùm non hic tantùm, ſed alias ſæpe ſi varius, ac contrarius. Nam id aliquando contigiſſe, vt nonnunquam Accur. & Bart. excuſari quodāmodo poteſt; cùm Papinianus veré iuris aſylum, ac legalis doctrinæ Theſaurus ab Acho Spartiano in Seueto Imperatore, appellatus aliquando etiam in re eadem in contrarias declinauit ſententias, ſi credimus Iuſtiniano in l vlt. verſ. ſed cum in ſecundam. C. de fur. Et cùm Bal. vbique tam varius fuerit, auſus eſt tamen conſtantiæ profiteri nó ille ſui moris vacare, in conſ. 119. factum proponitur, col. 2. vet. ſed ſi vnú; lib. 3. Adeò in ſuis quiſque vitiis cæcuit. Sed vt redeamus, in ſuper illa poſtrema ſententia vide doct. hanc rẽ latè tractátes in d. auth. ex cauſa, ſuper gl. vlt. Et præterea ſuper hac tota quæſtione. Bal. in l. Domitius. §. ex his. ff. de teſt. & in l. cũ mater. ff. de inof. teſt.

Filius adoptatus ſuccedit patri adoptiuo eſſi filius legitimis poſtea ſuſceptis.

274 Quæro 15. vtrùm adoptio reuocetur, ſi adoptanti poſt adoptionem naſcantur liberi naturales & legitimi? In qua re non eſt opus fruſtra tempus in longas diſputationes trahere. Nam ea dubitationem non recipit: quandoquidem habemus tex. apertiſſimum in l. ſi te parens. C. de ſuis & legit. quod filius adoptiuus ſuccedit patri adoptiuo cum filiis naturalibus & legitimis poſtea ſuſceptis. Ex quo nemo non poteſt intelligere non reuocari adoptionem naturalium filiorum naturalium, etiam quantum ad vim ſuccedendi.

Legitimatio ſeu naturalis aut non vere per naturalem aſſertor in hæreditatem.

275 Quæro 16. vtrùm reuocetur legitimatio filij naturalis, quam qui purius loquuntur, naturalium reſtitutionem vocant, natis poſt eam legitimationem liberis legitimis & naturalibus. Quæres in legitimatione, quam facit matrimonium ſubſequens, minimè dubia eſt, vt dicit Bal. in l. cùm quis. C. de natur. liber. Nam ibi rex. eſt expreſſus. quòd filij ita legitimati ſuccedunt cum poſtea natis, ſicut etiam cauetur in l. dun. eo. in fi. Et hoc quoque pro indubitato aſſerit Bar. & poſt eum plerique omnes in l. ex facto, in princ. ff. de vulg. & pup. per text. in d. l. cùm quis. & in §. 1. in auth. quib. mod. natur. effic. legit.

Bal. ſi ex de re ſpecie.

276 Quinquam Bal. ipſe in l. eam quã. col. 8 verſ. denio dubitauit. C. de fideic. dicit intereſſe, vtrũ poſtea nati ſint ex eadem matre, ex qua & legitimati ante fuerant ſuſcepti, an ex alia: priori caſu legitimatio rata maneat, altero irrita. Quam diſtinctionem tamen reiicit Raph. Fulg. conſ. 65. cuius caput eſt, Tritus commagnum non habens. & Anto. Roſel. in tractatu legitimationis, in fi. 2. lib. & ferè omnes indiſtinctè de hac re loquentes. Licet Fran. Arer. in d. l. facto, dicat illam eſſe multum æquam, quia leges multum fauent ei qui matrimonium contrahit cum ea, quam tam illicitè compreſſerat.

De caſu re.

277 Cæterùm quantum ad alias legitimationes pertinet res eſt admodum difficilis, & quæ illuſtrium doct. ingenia vatié torſerit. Nam & dubiam & obſcuram eam dicit Bal. cui nihil aliàs propè dubium eſt, in d. l. cùm quis. C. de natu. lib. & Raph. in d. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. vbi ob rei difficultatẽ nõ auſus eſt ſuum iudicium interponere, & ſimiliter Barba. qui & ipſe ſibi omnia aperta, clara, & dilucida facit aut fingit, primùm quidem conſ. 9 exordio, illud in medium refertam, col. 4. verſ. unde eſt inter docentes, lib. 4. & iterum conſ. 49. incip. clementiſſimum Deũ, col. 4 vet. facit etiam ad hoc, eo. lib. 4. Quam & eam veluti in medio reliquit Soc. conſ. 212. prima conſultatione col. 4. verſ. omitto illam lib. 2.

Sub ſi vero exemplaris

278 Verùm Dyn. in d. l. ex facto, teuet ſimpliciter reuocari, tum per illum tex. in quo ſubſcriptio exemplaris expirat liberis poſtea ſuſceptis, tum per text. in hac l. noſtra. Nam vt hoc illi addas, legitimatio dicitur donatio nuc donu patris & principis, in auth. ité ſine legitimis. C. de natur. lib. & in §. ſi verò is qui ſolummodo, in auth. quibus mod. natur. effic. ſui. & voluit Bal. in l. 2. ad fi. C. ſi quid in fraud. patr. & in l. 1. col. 1. C. de iure aur. coron. & in l. ſeruis, poſt mediũ. C. de lega. & in l. nam ita diuus, col. 1. ff. de adopti. & cõſ. 56. an pater, poſt prin. li. 2. & iterum conſ. 129. factũ proponitur, col. 2. verſ. circa tertium, eo. lib. 2. & conſ. 56. incipio à ſecundo, col. 2. lib. 4. & conſ. 102. eſt conſiderandum, col. 2. verſ. item legitimatio, eod. lib. 4. Ideóq; ſicut donatio reuocatur ob ingratitudinem l. vlt. C. eo. tit. & ita legitimatio. vt dicit Bal. in c. 1. §. filij. in. ſi de feud. fuer. contr. inter dom. & agn. & dicam plenùs paulò poſt, verſ. 287. incip. quinta ratio.

De caſu re.

279 Idem autem cum Dyn. in d. l. ex facto, voluerunt Guil. Cu. Alber. & Paul. Caſt. in l. tale pactum §. vlt. ff. de pact per rex. ibi, de quo ſuprà in præfatione diximus, dicũque ita ipſum Dyn. conſuluiſſe. idem quoq; voluit ipſe Guil. in l. 1. C. de natu. lib. & Oldr. conſ. 247. factum tale eſt, in primo dubio, vbi præter hanc l. allegat etiam l. cùm Papinianus. C. de fideico. & l. generaliter. §. vlt. C. de inſtit. & ſubſtit. & ſimilia quędam iura, de quibus etiam diximus in prin. noſtræ l. & præterea quoque eap. dilecti. & c ſuggeſtum, de deci. vbi noua cauſa ſuperuenens tollit priuilegium. & Guid. Suza. in l. humileu. C. de inceſt. nupt. Bal. in d. l. 2. ad fi. C. ſi in fraud. patr. dum ſimpliciter ciuat Dyn. vbi ſuprà, & in c. iuuotum col. 3. verſ. ſed nunquid legitimato, extra de elect. dum vtrobique ſe tenuitur ad Dyn in d. l. ex facto. Sed & idem aperté tenet Ang. in l. Gallus §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſth. Barb. in repe. l. cùm acutiſſimi, col. 4. vers. facit quod pulchrè. C. de fideic. vbi ita dicit conſuluiſſe Florentiæ. & D. Guil. Bene. in repe. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelpham, nu. 188. extra de teſta.

Qui negant legitimatos ſuccedere, ſi poſtea naſcantur liberi legitimi.

280 Ex his ſubſcribere videntur, qui ſimpliciter negant legitimatos ſuccedere, ſi poſt legitimationem naſcantur liberi naturales & legitimi. In quibus eſt Guid. Suza. in d. l. 1. C. de natur. liber. per hanc l. noſtram, vt refutat Io. And. qui & in eam ſententiam nõ obſcurè videtur in Imare, in addit. Spec. in. de ſucceſſ. ab'ng. §. 1. verſ. ſ. d ex facto. Et idem quoque palam voluerunt Paul. Caſt & Phil. Cor. in d. l. ſi te parẽs, C. de ſuis & legi & rurſus idem Paul. Caſt. conſi. 22. cuius principium eſt, viſis omnibus quæ narrantur, col. 2. lib. 2.

Qui aſſerunt legitimatos ſuccedere c. filiis legitimis.

281 Sunt tamen maioris numeri qui contrà negant reuocari legitimationem natiuitate liberorum, ideoque legitimatos ipſos ſuccedere cum filiis legitimis poſtea natis aſſerunt. cuius ſententiæ fuerunt Rayn. Cy. & Saly. hic Rayn. Bal. ſibi vbique contrarius, Aug. item ſibi diuerſus, Imo. Alex. & Ias. qui hanc dicit eſſe communem & veriorem, & in puncto iuris, & in practica, in d. l. ex facto. Spec. d. tit. de ſucceſſ. ab inteſt vbi ſuprà, & ſeq. quoque vers. vbi & ipſe Io. And. qui alterius factionis eſt, dicit ita tenuiſſe Goffr. & Albe. Gali. in ſua marg. tit. de natis ex damnato coitu. And. Iſe. in e natu. lib. & ibi quoque Ian. Alua. & Catd. Alex. eol. 2. tit. ſi de feu. fuer. comt. inter do. & agn. Alb. in rub. C. de nat. lib. col. 2. ver. quod autem nati, & in l. licèt, ver. item quæritur, eo. tit. Bal. & Ang. qui dicit ſe viduſſe ſæpius obſeruari, & Raph. in d. l. ſi te parens. C. de ſuis & legit. Idem Bal. in d. l. eam quam, col. 8. ver. denio dubitatur. C. de fideic. & conſ. 306. caſus quæſtionis, circa medium, ver. ſecundo motiuum, li. 2. & in ſua marg. in verbo, legitimatio, col. 2. vet. legitimatio iam facta. Collect. in c. vlt. col. 2. ver. quid ſi quis legitimauit, extra de donat. Angel. in d. l. cùm quis. C. de natur. liber.

liber. Ant. in d. c. per venerabilem, col. 33. & ibi etiam Pan. col. antep. vers. sed alia quæstio, & Card. Alex. ibi in d. §. quòd autem, char. 27. vers. quæro 14. principaliter, & iterum char. seq. vers. quæro 16. Pet. Anch. in d. c. suggestum. de deci. & ibi quoque Pano. col. 2. vers. vltimò scias, qui licet ponat casum in legitimato, tum per matrimonium, tamen videtur intelligere in omni legitimato tũ per rationem quia mouetur, quæ omni legitimato eueniunt, tum per Doctres quos citat, qui etiam generaliter loquũtur. Idem Petrus Anchiranus in cap. secundo de concess. prab. lib. 6. Ant. Rosel in suo tractatu legitimationis, in vlt. q. li. 2. vbi hanc dicit humaniorem partem. Raph. Fulg. in d. cõs. 65. in primo dubio. Ro. d. consi. 194. in vltim. dubio, vbi dicit sing. hoc procedere, etiamsi in priuilegio legitimandi concesso Comiti Palatino essent illa verba, sine legitima prole, quia ea debent intelligi de prole existente tempore legitimationis, non de ea quæ postea nascitur. Bened. Capr. consi. 157. fuit dispensatum. colum. pen. vers. nec obstat quod & tertiò. Alex. consi. 138. opportunè consideratis, colum. 1. vers. quinimò dato, li. 1. & consi. 187. videtur prima considerationc, col. 5. vers. item respondeo quod legitimatio, lib. 5. Franc. Aret. in l. humanitatis, col. 2. C. de impub. & ali. subst. Fran. Curt. senior consi. 196. elatus vit. col. 10. vers. quartò comprobãtur omnia, & consi. 74. super memorata, col. 15. vers. confirmatur præmissa. Phil. Dec. qui & hanc dicit communem esse opin. consi. 158. In casu domini. Fran. col. vltim. & consi. 37. viso puncto, col. penult. vers. quartò non obstant, & consi. 576 pro resolutione, colum. 1. vers. & primò clarum est. Et in hanc quoque inclinare videtur Bath. consi. 49. clementissimum Deum, colum. 4. vers. facit etiam ad hoc lib. 4. Et his fauet lex illa è scholis declamatorum deprompta. Nothus ante legitimum natus legitimus filius fit: post legitimum natus, tantùm eiuis: cuius meminit Quintilianus lib. 3. Institutio. Orat. cap. 8.

Legitimatio cùm perfecta fuerit non debet irritari.

282 Horum rationes multæ sunt, sed quas ego in octo concludam, easque prouisrit constituabo. Prima. Nam cùm legitimatio perfecta fuerit, non debet irritari. l. si vt propunis. C. de confirm. ent. & l. sancimus. C. de admi. ent. Nam & quæ virtuter constituta sunt, durant: licèt postea contigerit casus, à quo initium capere non potuerunt. l. pluribus. §. & si placeat, & ibi Bart. & alij. ff. de verb. oblig. & in l. ambiguis. §. non est notum. ff. de reg. iur. & c. factum legitimæ, eo. ti. li. 6. & ibi concor. & hoc maximè in priuilegiis, cuiusmodi est legitimatio. c. decet. eod ti. lib. 6. & ibi etiam concord. Legitimatio autem cùm primùm facta est, statim sortitur effectum, quia facit naturalem legitimum, tanquam si ab initio esset natus legitimus. §. reliqui. in auth. quib. mod. natu. effic sui. Ergo ex superuenienti casu reuocari, non debet, vt etiam optimè probat tex. in §. ritibus co. ti. & in §. sanctum in auth. quib. mod. nat. effici. legi. vbi licèt per matrimonium sequens filij naturales legitimentur ob filios in ipso matrimonio procreatos: tamen si filij in eo geniti postea moriantur, non tamẽ reuocatur legitimatio, quæ iam formata est effectu. Ex hoc, inquiũt, tollitur fundamentum, quod ex d. l. ex facto ff. de vulg. & pupil. substit. deprimunt aduersarij, quia ibi exẽplaris substitutio fit in fauorem filij furiosi, cui alter substitutus fuerat. Quinquam & ad eam d. poteit aliter responderi, videlicet quod illa substitutio fit in fauorẽ filij, cui substitutum. Ideo ne in eius damnum vertatur susceptis filius reuocatur. Legitimatio autem fit omnino in fauorem legitimati, & in damnum legitimorum. Ideò casus est longè diuersus.

Legitimatio iam quæsita filiis, non debet tolli facto partis matrimonium postea contrahentis ac alios filios procreantis, nullo legitimatorum accedente consensu aut facto, per l. Sichum. §. vlt. ff. de noua. & l. id quod nostrum est, ff. de reg. iur. & ibi concord. Nec etiam debet gratia illa vt vocant nostri, matrimonialis, superueniens in perniciem liberorum postea natorum ex sequenti matrimonio, tollere vel impedire ius legitimationis ante quæsitum. c. quamuis, & c. si propter de rescript. lib. 6.

filiis, non debet tolli facto partis matrimonii contrahentis

284 Tertia ratio. Si legitimatio reuocaretur per susceptionem liberorum, sequeretur quòd quis pro parte temporis haberetur pro legitimo, videlicet ante natos legitimos: & pro reliquo tempore, id est, post natos liberos haberetur pro illegitimo, contra l. si tibi. ff. de adop. vbi moribus nostris non conuenit filiũ temporalem habere. & l. ideoque. ff. de manu. est. vbi non potest dari libertas ad tempus. Nec potest quis esse partim legitimus, partim illegitimus. cap. per venerabilẽ, verbo, verùm etiam extrà qui filij sũt legi. Et dicit gl. in cap. cùm inhibitio, in verbo, si ambo parentes. extrà de cland. despon. id quidem monstrum est, sicuti vt quis partim sit liber, partim seruus, per l. si duobus ff. de statu lib. Ita enim erranter allegat, sed est in l. duobus. ff. de liber. caus. cui concinit & l. si pariter, in fi. co. ti. & l. vlt. Cod. de com. ser. manu. & l. indicatæ, in princ. & ibi gloss. ff. de excep. rei iud. & l. vlt. & ibi quoque gl. C. de cõmu. ser. manu. Et eam gloss. sequitur Pau. Cast. consi. 200. visa suprascripta. col. 2. vers. præterea notandum est, lib. 2. vbi ex ea dicit quòd legitimatiò non potest fieri nisi generaliter, & quoad omnia. Et hoc generaliter dicimus, quod quid non potest diuerso iure censeri. l. eum qui ædes. ff. de vsuc. & l. 1. vers. nec ratio patitur. ff. de rei. petitu. & l. parct. §. si seruus. ff. de cast. pecul. & l. Titiæ ff. de condit. & demonst. & c. cognoscimus, in fi. 12. q. 2 & c. cùm in tua, ext. de ex. & c. quia circa, in fi. ext. de priuil. & eler. 2. de elect. cùm si. nec multò magis duplici iure contrario. l. ius nostrum. ff. de reg. iur. & l. 2. §. 1. C. de lat. libert. tol. Cuius ar. dicit Bal. in l. fenium. in pe. q. & ibi etiam Paul. Cast. & Ro. C. qui test. fac. poss. quod patet non potest emancipare filium, quantum ad vnum actum tantùm. & sequitur Imo. in l. si is qui pro emptore, col. 11 in 2. qu. priu. Ba. & ibi etiam Ro. col. 7. ff. de vsuc. Id. m Imo. in l. tam his. §. 1. de don. caus. mor. & in l. §. in filij. & ibi Raph. Cu. Pau. Cast. Alex. & Iaso vtraque lect. licet Bart. ibi dubitet ff. ad Treb. Pan. Cast. in l. qui in potestate. ff. de test. Ang. Aret. in §. præterea, col. vlt. Inst. quib. mod. ius patr. pot. sol. Alexa consi. vltim. per lectis verbis, li. 5. Phil. Fran. in rub. de testa. lib. 6. col. 14. vers. quarò quæritur. Barb. consi. omnium primo incip. ex factis, col. 31. vers. faciat simile. li. 1. & consi. 2. sapientet, col. pe. vers. & adduco simile, lib. 1. & in tracta. de præstan. Card. in 1. q. 1. q. princ. col. p. vers. & licèt illa doctrina. & D. Bened. in repe. cap. Raynutius, in verbo matrem insuper Clem. 2. extrà de testa. & Cepola. consil. causarum cinitum. 66. Tirius procumanit, col. 10. vers. præterea etiam hoc probatur, vbi & ex hoc dicit quòd quis non potest pro parte esse legitimatus, pro parte autem non.

Legitimatio non reuocatur ob filios postea susceptos.

285 Quarta ratio, non reuocatur adoptio ob filios postea susceptos, vt diximus in præced. q. ideo nec legitimatio, cùm filius adoptiuus & legitimatus cõparentur, per not. in l. cùm in adoptiuis. §. sed ne alienum, in gl. in verbo tantum modo, & ibi Bal. & alij C. de adopt. & per gl. in l. 1. ad fin. in verbo parentum. ff. ad municip. & in l. filios, in glo. 1. in fin. & ibi Bar. etiam in fin. C. de muni. & origi. li. 10 & per Bart. in l. Gallus. §. nunc de lege. in pen. q. ff. de lib. & post. Signo. consi. 19. quæritur nunquid. col. 2. verticulo his ita positis. & iterum consi. 218. quidam dictus Ioan.

O nullus

nellus,col.vlt.Bal.in l.1.col.2.C.de inte aur.annul.per l.iubemus.C.de natu.libet.& idem Bal.in e.cæterum, col.pen.verſ.item legitimatis,ext.de iud. & in c. cùm dilectus,in fi.ext.de ordi.cogni. & in addi.Spec.ti.de ſucceſ.ab inteſt.§.1.verſ.quid de legitimatis.& in ſua marga,in verbo legitimatio,verſ.2.& 102.conſ. Brandum ad fi.li.4.& Sal.inter conſ.plius cõſ.17.ſuper legitimatione,cnl.2.verſic.ſextò induco,& ver.ſeq.li.4. & Ro.conſ.194.in propoſita concluſione,in 4.dubiu. & Fran.Curt.ſenior.conſ.13.ſtatuto Lanuæ.& Iaſ.in l. eum filioſa.col.antep.verſ.tertio quærit.ff.de leg.1.& Phil.Dec.conſ.150.dubitatur principaliter,col.2.verſ. ſed tamen prædictis.

Vnus virum habet legitimatio quàm adoptio.

285 Imò verò plus habet vtilium legitimatio,quàm adoptio,vt eſt tex.in §.tribus,verſ.noſtri enim patris, in auth.quibus mod.nat.effici.ſui. Quod & hinc probatur,quòd in legitimatione concurrit vtrunque ius ac vinculum,naturæ ſcilicet,& legis, vt eſt tex.in §.ſi quis igitur,ante fi.in auth. quib.mod.nat. effi. ſui. & not.Io.And.in addi.Spec.tit.de ſucceſ.ab inte. ad fin. In adoptione autem alterum tantùm ius ineſt, videlicet legis,non etiam naturę.Ex quo planum fit,fortiorem eſſe legitimationem quàm adoptionem,arg. auth.ceſſante,& auth.puſt fratres autem.C.de leg.hęred.& auth.itaquè.C.commun.de ſucceſ. & ſpecialiùs in d.l.cùm in adoptiuis,in prin.vbi fit mentio de eo in quem concurrunt naturalia & ciuilia iura. Ex quo not.Bal. concurſum rationis ciuilis & naturalis plurimum operari, ideoque duo vincula vno eſſe fortiora. Quod & intelligens idem Bal. in l. neque abſens. ff. de adop . fauorabiliorem dicit eſſe legitimationem , quàm adoptionem:cùm hæc ſit agnatio damna,illa autem inhæreat naturali agnationi.Et idē Bal.in l.ſi re parens. C. de ſuis & legi. quod plus eſt legitimatum eſſe, quàm adoptiuum . quia legitimatus habet naturalia primordia. Et idem voluit Petr. Anch. conſ.225.videtur prima facie dicendum, col.3. & iterum conſ. 290. in ſucceſſione, col. vlt.& Anto. in e.per venerabilem,col.15.verſ.ſecundò quia filius, extrà qui fil.ſunt legi. & Raph.Fulgo. conſ.65.Titius coniugem,col.2.verſ.ad ſecundum.& Panor.conſ.86. in quæſtione quæ vertitur,col.1.verſ. & facit ad materiam lib.1.Alex.conſ.2.vitis codicillis , col.8. verſ. non obſtat.2.arg.li.1.vbi & hoc allegat l.legem.C. de nat.lib.Baro conſil.68. omnipotentē,immenſum,col. vlt.lib.4.Socin.conſil. 225. quæſtio præſentis conſultationis,col.4.verſ.preterea filius,l.b. 2.vbi etiam de hoc dicit eſſe text.in d.§.adoptiuus,in authen.quib. mod.natur. effi.ſui.Iaſo.in d.l.Gallus 9.nunc de lege, col.vltim.& in l.ſi is qui pro emptore,col. 54. verſic. tertiò principaliter.ff.de vſucap.vbi etiam ad hoc allegat text. in d. §.tribus , in authen.quibus mod. natur. effic. ſui. & idem Iaſon. in l. adoptiuum , quam legit cùm §.vltim.l 2.ff.de in ius vocan. & in rubr.ff. de liber. & poſtbu. colum.2. verſ.confirmo. & conſ. 40.abſolui alias,col.3.verſ. non obſt. etiam dum,lib. 3.& Ludo Bolo.in addi. Matheſi.in tracta.de ſucceſſ. ab inteſta.char.7.culum.4.in addit incip.hæc concluſio,& in addi. conſil. Io.Ana. conſil.27.longa profecto.Philip.Dec.conſil.366.pro declaratione , colum. 3.verſic. non obſt.quòd ſupra. Et hoc confirmatur, quia filius adoptiuus non excludit filias ex ſtatuto repellente feminas exiſtentibus maſculis , vt voluit Io.Ana.conſi.27.viſo caſu mihi propoſito, cùm concordi.quos videbis in gloſſ.ſuſceperit liberos , verſic. 11. incip. nec etiam ſtatutum. Et tamen filius legitimatus eas excludit , vt plenè dicemus in eadem glo.ſuſceperit liberos,nu.80.in c.quoque fir. de quo tamen vide quæ dicam in illa eadem gloſ.ituum.88 & quamuis multi.

287 Quinta ratio , Libertas ſemel collata liberto amplius auferri aut reuocari nõ poteſt.l.Papinianus. §.vlt.cũ l.ſeq.ff.de inof.teſt.& l.ſicut.C.de liber.cauſ. & §.e uſus,inſtit.quib.ananu.hice. cũ ſimil. Ergo nec legitimatio, quo iam libertus & legitimatus æquiparantur.§.1.in auth.vt liber.de cæte. & §.ſi quis ergo non habēs,iuncto §.licear,in auth.quib.mod.nat. effi.legi.Legitimatio enim eſt veluti quædam ſpecies libertatis,vt dicit Bal.in l.poſt mortem.§.neque adoptare.ff.de adop.in 2.lect. Propterea etiam idem Bal. in c.ſi filij uari,in fi.ti.ſi de feud.fuer.cont.inter do.& agn. dicit quòd quemadmodum propter ingratitudinem poteſt libertus reduci in priſtinam ſeruitutē, in l.2.C.de liberr.& eorum lib. ita filius legitimatus in priſtinam naturalitatem; ſequitur & commendat Rom. ſing. 224. vltimò quæritur. & id aureum dicit Fran.Crecinon.no.19.tu ſcis quod ex omnibus cauſis. & ſing.Iaſ.in d.l.ex facto , col.5.verſ. tertiò pro opinione.& l.ex hac iure,in ſecundo effectu obligationū antidoralis. ff. de iuſt. & iure. & in l. dedi.§.idem etit.col.4.lt.ff de cõd.ob cauſ.& Phil.Dec.in l.vlt.col. 6.ver.ear.glo.C.de pact.& Catel.in memor.incip.ingratitudo filij & in alio incip.legitimatio reuocari poteſt.& Ferd.Loaz,in repe.§.diu.l.filiusfa.char. 20. col.1.verſ.iſtam communem opi.ff.de leg. 1.D. Guil. Be.in rep.c.Raynutius.verbo,in eadem teſtamẽto relinquens,le 2.poſt prin.ext.de teſta.Quib.adde quod conſulnit Raph.Co.aur quiſquis alius eſt,inter conſ. illius,conſ.87.ſtante dicto ſtatuto,col.1.circa mediū, & iterum col.3.poſt princ.quod ita libertas & legitimatio æquiparantur, quod ſi ex ſtatuto non requiritur inſinuatio inſtrumenti manumiſſionis, ita nec legitimationis , quia vtraque ſunt partia, paribuſque inuitis orta ac producta,vt ipſe eleganter declarat.

288 Sexta ratio. Legitimatio hoc caſu non poteſt reuocari, niſi ex præſumpta voluntate patris,quæ eſt huius l. noſtræ ratio & fundamentum , vt late ſuprà diximus : voluntas autem & affectio conſiderantur inſpecto iure naturali,& non ciuili, l.hos accuſare §. in omnibus. ff. de accuſa. Ergo ad omnes filios par præſumitur affectio , quia natura non facit differentiam inter legitimos & naturales.d.§.ſi quis verò,nõ habens in auth.quibus mod.nat. effi.legi. & §.ſi quis ergo filios in auth.quibus mod. nat. effi. ſui. & bene etiam facit l.adoptiuus §.ſeruiles, verſ.vnde nec vidgu.ff. de ritu nupt. per quam dicit Petr Ancha.conſ. 225.videtur prima facie,col.pen. quòd proles naturalis habetur pro legitima quoad naturale fœdus. & Bal.in cap.quæ in Eccleſiarum,col.vlt.extra de conſt. dicit, quòd filius illegitimus communis eſt amor & natura,per d. §. in omnibus. & idem Bal.in l.1.col.5. verſ.expedita eſt. C. vnde vi allerit , quòd quis ſicut poteſt ſe defendere,ita & filiū ſuę legitimū ſiue illegitimum,quia natura communis eſt,per d.§ in omnibus nec poteſt,inquit conſtructio naturam immutare, nec coarctare naturales ſtimulos. l. amiciſſimos. §.Lucius.ff.de excuſat. tutor. & facit l.2 & 3.ſi.de liber. cauſa , hæc Bald. Et idem è conuerſo,vt ſcilicet filius poſſit defendere patrem naturalem vt ipſum, tenet idem Bald. in l. cùm acutiſſimi, colum. 2. verſiculo quæro quid ſi per ſtatutum. C. de hæreticom. per d. §. in omnibus. Dicitque eadem ratione eum qui occidit patrem aut filium naturalem puniri vt patricidam:quod & ipſum aſſerit ipſe Bald. Bart. & recentiores in l. parentes. ff. de in ius vocan. vbi & ipſe Bald. dicit ſingul. text. in dict. §. in omnibus,& rurſus idem Bald.in l. ius ciuile.columna 2. verſiculo & illa faciunt. ff. de iuſtit. & iure. & in l. cùm acutiſſimi ,col. 2. verſiculo quæro quid ſi per ſtatutum. C.de hæreticom.mittar & in l.qui ſpurii,ce l.2.verſi.præterea de ſpurio C.ad leg.Iuliam maieſt.& in ea.naturales,col. vltim. verſic. quæro vtrum pater. tit. ſi de

Libertas ſemel collata liberto, amplius reuocari non poteſt.

Digitized by Google

fend.fuer contouerſ.& conſ.457.ad euidentiam.col. 2.verſic.præterea ſicut patri. li.5.vbi & eadem ratione dicit non licere alimenta denegare filiis naturalibus. & Imol.in l.ex facto. §. ſi quis togatus, & ibi de cent.ff.ad fenatuſcon. Trebel & in l.Lucius.§.vlt.ff.de leg.2.

Filius naturalis non poteſt vocare patrem in ius ſine venia.

289 Et bene facit tex.in l.vxorem §.eodillis. in fi. ff.delegat. 3. vbi pietas quæ proprie eſt parentum & filiorum,dicitur quoque de illis naturalibus tantum & tex.in d.l.parentes. vbi nec filius quidem naturalis poteſt vocare patrem in ius ſine venia,quia,vt ibi dicitur,vna omnibus ſeruanda reuerentia.Ex hoeque dicunt Guil.Cu.Bal.& Ang.&propè omnes,nihil intereſſe inter filium mere naturalem & legitimum in his quæ meram naturam tangunt,cuiuſmodi eſt reuerentia & affectus naturalis. Et quod denique volunt idem Bald.in l 1.col.14.verſ.pone filius.C.de cõfeſſ.quòd ſicut pater legitimus & naturalis poteſt renocare confeſſionem criminis a filio factam,& probare contrarium,per multa iura quæ illic allegat, ita & pater merè naturalis, cùm natura ſit communis, per d.§.in omnibus.Et facit etiam quod ſcribit idem Bal.conſ.267.ad euidentiam præmitto.col.3.verſ.præterea ſicut patri,li.3.Ne interim prætermittã ſæpe accidiſſe vt naturales filios & illegitimos parentes impenſius ament quam legitimos,vt ſcribit Plutin Parallel.c2.42.& ſeq.

2.legitimatus per reſcriptũ nihil differt à legitimato per matrimonium.

290 Septima ratio.Si filij non renocant legitimationem factam per mattimonium,quod nemo negat, vt dixmus,non debẽt etiam alias legitimationes renocare,eùm legitimatus per reſcriptum , nihil differat à legitimato per matrimoñium,vt dicit Bart.in d. l. ex facto. per tex. in §. illud.in fin.in authen. quib. modis natur. effi. legi. Et quod plus eſt , nihil differunt legitimati, hinc per reſcriptum,ſiue per oblationem curiæ,à legitimis,per tex.in §.ſit igitur licentia,in auth.quib mod nat.effici.legi. & §.quoniam.in auth.quib.mod.nat.effi.ſui.

291 Octana eademque poſtrema ratio hæc eſt. Nam ſi legitimatio renocaretur ex hac l.ob naturitatem legitimorum, id fieret ex tacita conditione intellecta in ipſa legitimatione,videlicet, ſi pater poſt eam non ſuſciperet liberos,vt latiſſimè.& multorum illuſtrium Doct. auroritate diximus ſupra in præſ. noſtræ l.verſ.6.incipien.hinc dicunt plerique omnes. Legitimatio autem cùm ſit actus legitimus,non poteſt recipere conditionem. Lactus legitimi ff. de reg. iur. & cap. actus. eod. titu. lib. 6.& vtrobique concord.

Donatio perfecta renocatur per naturalem libe. donatri.

292 Sed aduertę lector optimè , quoniam bꝛæ rationes non tantiſunt ponderis nec tam rgent,quam prima fronte videntur , ſi paulò acutiùs ac penitùs inſpiciantur.Nam quatum ad primam pertinet,videmus donationem omnibus numeris perfectam & abſolutam nihilominus natiuitate liberorum donatis renocari,vt hic dicitur,& in l.tale pactum. §. vlt. ff.de pact.vt hinc poſſis facilè acmanifeſtè intelligere, perfectionem actus nihil obeſſe , quò minus noſtra l.locum habeat, nec iura è diuerſo in illa prima ratione allegata obtinere in hoc caſu. Nam etiam eſt admodum diſſimilis ratio : primùm enim hîc fit renocatio ex præſumpta voluntate eius qui actum facit:nec in illis iuribus dicitur contrarium, ſed illud tantùm,quòd non ſit renocatio actus perfecti ex inhabilitate & impotentia ſuperueniente præter voluntatem diſponentis:vt qui volet ea tota cum l.noſtra concordare , ita poſſit dicere , actum perfectum non renocari ex ſuperuenienti caſu præter voluntatem diſponentis, per illa iura , ſed bene ex præſumpta illius voluntate,per hanc l. Quam differentiam, ſiue diſtinctionem malis appellare,ſubtiliter vt alias ſemper expendi & declarat Franc.Aret.in d.l.ex facto,col.5.& in d.l.humanitatis.C.de impu.& ali. ſubſtit. & Socin. conſ. 226. quæſtio prætentis conſultationis.col.pe.verſ ſed iſta reſpondo,li.1.Licet ibi adſcribere vide atur laſ.qui eam potuit veluti à ſe compertam,vt qui nullam Aret.mentionem faciat in d.l. ex facto.

Legitimatio facta ab eo dicitur renocatur per liberos legitime ſuſceptos.

293 Item factum legitimè non renocatur eo caſu, quo cenſetur factum : ſed legitimatio quæ cenſetur facta ſub conditione, ſi pater non ſuſciperet legitimos filios , non cenſetur facta quoad effectum ſuccedendi eo caſu,quo naſcerentur filij legitimi : ſicut fideicommiſſum datum ſimpliciter a filio vel nepote,non videtur datum, ſi filius vel nepos habeant liberos.l.cùm acutiſſimi.C.de fideicom.cum ſimil.Igitur cùm hoc caſu cenſetur facta , non tractatur de renocatione actus perfecti,ex quo deficit conditio.

Si ex hac l. excludantur extranei,in quo excludantur filij naturales?

294 Quid ſi dicatur , quòd in hac l. & in d.l.cum acutiſſimi,excluduntur extranei,quod non eſt in hoc caſu,in quo excludentur filij.licèt naturales,vt reſpondet Imol & alij quidam recentiores,in d.l.ex facto.Id certè eſt contra tex.in d.l.cùm auus. ff.de eõd. & demon.vbi excluditur etiã filius teſtatoris ſubſtitutus per ſubauditam conditionem, ſi alter filius decederet ſine liberis,vt expendi Raph.Co. ibi & Bal. qui dicit no.in d.l.cùm acutiſſimi,col.1.verſ.quarto ſi pater , & ibi quoque Sal. Pau. Caſt.& Barb. in repe. col.26.verſ.nihilominus ſubtiliſſimus.& ſeq. vbi illi tex.dicit ad hoc ſing.& etiam Ang in l. ex facto.§.ſi quis rogatus,& ibi Alex.col.5.verſ.in eandem gl.ibi, ex deſcendentibus.ff.ad Trebꝛ.Imo.& Ro.in l.li cui.ff. de don.cauſ mot.& idem Ro.conſ. 370.in propoſita conſultatione,col.1.Pau.Caſt.in l filiusfa.§.eum quis ff.de leg.1.in lect.Bonomẽſi.& in l. cum quidam col. 2.verſ.vlt.quæritur. C.de impub.& ali.ſubſt.& conſ. 14 ſi contigat dictam dominam Liſam,col.1.lib.1.& conſ.198.ſuper primo quæſito,col.1.li.1.& conſ.309. caſus iſte frequenter contingit,col.2.verſ.nec ob.l.eũ auos,eo li.2.& Alex.in l.generaliter. §. cùm autem,& ibi etiã Io.de monte Sper.& Corn.col.1.& Iaſ.col nẽ 1.verſ. vltrà tres extenſiones.C.de inſtit & ſubſtit.& idem Alex.conſ.5 circa primum dubium, col.2.verſ. &illud eſſet verũ,li.3.& conſ.,8.perſpectis his quę in themate,col.vlt.li.6.& Fran.Aret.conſ.156.diligenter viſis,col.5.verſ.ex his infertur.& Corn.conſ.83.videtur in hac conſultatione, col.2.lib.1.vbi in hoc dicit ſing.d l.cùm auus.& conſ.276. viſo ſupraſcripto themate,col.5.verſ.& iuuãtur præmiſſa,li.3.& conſ.41. videtur prima facie,col.1.li.4.& Barb.qui illum tex. ad hoc dicit valde ſing. in repe.cap.Raynaldus,colũ. 23.verſiculo præterea adduxi rationem, extra de teſt. & conſilio 61.ſcribitur ſapientiæ ſeptimo,col.4.verſ. nec videtur illud, li.1.& conſilio 63. præclarè ſcribitur.l.2.vbi illum tex.ad hoc dicit ſing & conſilio 85. quod eſt eiuſdem initij,col.pen. verſiculo capio primum.lib.4.& Franc.Curt.ſen'or conſilio 40.ſtatuto ſen conſuetudine, col. 8.verſiculo quia diſpoſitio.& iterum conſi.43. antiquiſſima,col.12. verſic. non ob. ſecunda obiectio.& Lucè Socin. in dict l eùm auus, col.17. verſiculo primum corollarium. ff. de condit. & demonſt.& conſ. 182. licèt filius,col.1.verſi.confirmatum & ſecundò,lib.2. & conſil.6. in præſenti conſultatione,colum.1.verſ.ſecundò,lib.3.vbi hanc dicit eſſe communem opinionem , & Iaſon.conſilio 141. Chriſtophorus,col.3.verſiculo ad idem & fortiùs,& iterum verſiculo quartò in fauorem , lib.1.& conſi. ſeq.venerabilis,col. 8.verſic.nonò in fauorem eo. libro 2.Phil. Dec.conſilio 568.domina Dara.col.vlt. verſ. non obſt.quòd nepti.Carol.Ruin.conſilio 131. in themate , colum.2.num.4.lib.4. & Steph.Bertran. conſilio 13.viſo conſultationis themate,ad fi.libri 3.

& Bar. Chalc. conſ. 53. ex facto, col. 2. verſ. primo ſic, & iterùm col. 5. verſ. duodecimò videtur. & conſi. 67. nobilis & potens, col. 5. verſ. & primò ad primum. & Lud. Goza conſ. 4. prima facie, col. 4. nu. 15. Et ad hoc allegant Imol. & Ro. in d. l. ſi cui, & alij nonnulli glo. quam dicunt ſing in l. 1. C. de don. caul. mort. quæ nihil de hac re loquitur.

Ius magis fauet extraneis qui in filij naturalibus quàm filijs naturalibus.

293 Sed in tamen interim vide quæ dixi ſuprà in verbo liberis, nu. 176. incip. & ſicut hæc l. vbi videbis alios diuerſum tenentes. Sed hæc opin. verior eſt, & text. elatè cõprobatur, vt diximus. Sed & illud quoque quod ſuprà diximus in prin. præced. verſ. eſt contra iuta quæ magis fauent extraneis, quam filijs naturalibus, quantum ad ſucceedendum patribus naturalibus, quia extraneus adoptari poteſt in filium, & ita ſucceedit, vt toto tit. de adop. filius autem naturalis adoptari non poteſt, vt ſuccedat. l. legem. C. de nat. liber. & §. & nos non latuit, in auth. quib. mod. nat. effi. leg. & §. generaliter in authen. quib. mod. nat. effi. ſui. Itaque ſi ſubintelligitur conditio ad excludendum extraneum, debet magis ſubintelligi ad excludendum naturalem.

296 Nec videntur valere reſponſiones, quæ in loco dantur ad lex facto quia quantum ad primam licèt ante mortem filij furioſi, cui ſubſtitutio facta eſt, & cuius ideo ipſa ſubſtitutio cenſebatur teſtamentu, nondum fuiſſet ſortita effectum ante mortem ipſius: tamen poteſtas reuocandi nun erat penes ipſum, ſed penes patrem ſubſtituentem. Igitur poſt mortem patris fuit quæſitum ius irreuocabile ſubſtituto. Iitèt conditionale, ſi furioſus præmoreretur in furore. Nã & in l. nec fratris. C. de don. dicitur quòd quando filius donat. cauſa mort. conſentiente patre, tem ipſius patris, attenditur quoad confirmationem donationis mors patris, & nõ filij, quia ipſe eſt qui reuocare poteſt. Similiter ergo hic videtur ius quæſitum filio legitimato in vita patris: habet enim in hæreditate paterna ius in ſpe, per tex. in l. nec ei. §. vlt. ff. de adop. & not. per Bart. in l. is poteſt. ff. de acquir. hæred. Igitur ſicut ſuperuenientia, vt ita cùm noſtris loquar liberorum excludit vnum caſum, ita & alterum. In refellenda autem ſecunda reſponſione diutiùs non immorabor, quando & iis qui eam partem ſequuntur, pro qua eſt adducta, non placeat, Alex. dico in d. lex facto. & Fran. Aret in d. l. humanitatis.

Conditione tacita deficiente, deficiunt ea quæ ex ea pendent.

297 Non obſtat etiam ſecunda ratio, qua dictum eſt, legitimationem iam perfectam & conſummatam non eſſe reuocandam ob factum ipſius patris naturalis poſtea matrimonium cõtrahentis, & ex eo liberos procreantis. Nam ſi ea ratio eſſet alicuius momenti, idem dici poſſet de donatione etiam perfecta, ſcilicet eam non poſſe reuocari facto donantis poſtea filios procreantis: quod ex diametro eſt contra caſum l. noſtræ. Idque fit ob conditionem tacitam & ſubintellectam, qua deficiente deficiunt & cæteri actus.

Legitimare poteſt quis quoad quædam tantùm.

298 Tertia quoque ratio non magis vrget, quoniã ab initio quis legitimari poteſt quoad quædam tantùm §. filium. & §. ſeq. in auth. quib. mod. nat. effi. legi. vbi etiam dicit quod legitimatus per oblationem curiæ, quoad quædam habetur pro illegitimo, ſicuti ibi not. Ang. & e. innotuit, extrà de elect. & per Hoſt. Ant. & alios. in c. per venerabilem, extrà qui fil. ſunt legi. Bar. in l. quæſitum. ff. de acq. hæred. in lect. anti. Rom. in l. qui ſuperſtitis, eod. ti. & in l. pactum. C. de colla. Fran. Cre. not. 16. incip. pater poteſt, cùm aliis multis concor. congeſtis ab Alex. Iaſ. & Phil. Dec. in d. l. pactum. & eo. Alex. conſ. 5. circa primum dubium col. 3. verſ. accedit ad prædictorum confirmationem, lib. 1. & conſ. 30. iuxta ea quæ aliàs, lib. 3. & Fran. Cure. ſeniore conſ. 16. clarus vir, col. 3. & iterum conſ. 74. ſuper memorata. col. 7. & ipſo Iaſ. in l. 1. col. 12. verſ. pro hac eadem parte. C. de inn. emphy. Apud quos etiam reperies legitimationem ita fieri poſſe, vt legitimatus vel non, ſuccedat omnino, vel ſuccedat in certa re tantùm: quòd huc maximè pertinet. ſed de hoc poſtea etiam dicemus verſiculo 319. incip. Ideoque.

Emancipatio poteſt fieri quoad quædam tantùm.

299 Sicuti etiam emancipatio, de qua & in ea 3. ratione locuti ſumus, poteſt fieri quoad quædam tãtùm ex ſententia Oldra. conſi. 26 cuius caput eſt, pater conſenſit filiæ. & Ioan. And. alijus diſcipuli, qui ne latum quidem digitum ab eo fermè diſcedit, quamuis rariſſime eum memoret, in addi. Spec. ti. de inſtr. edit. §. potrò, verſ. quid ſi filiaſa. & Fran. Aret. qui multum commendat dubitans tamen, in l. placet ff. de acquir. hæred. & in l. qui in poteſtate. col. vlt. ff. de teſti. Cep. cant 113. incip. hiuſta. verſic. dixi in præſenti. & iterũ eaut. 147. hoc exordio, eſt magna quæſtio, verſ. de iure cõmuni & Georg. Nat. in repe. e. 1. col. 2. verſ. quattò facit, de pactis, li. 6. Et dicit Imol. qui contrariam ſententiam ſequitur, in l. 1. §. in filij. ff. ad Treb. vidiſſe conſilia excellentium Doct. in tenentium, & eſt optimus tex. in l. ſi ab eo, vbi not. Ang. C. de legi. hære. Et hęc ſententia haud dubiè obtinet, cùm id ſit ex legis diſpoſitione, quæ poteſt facere, vt quis ſit in patris poteſtate, vel ſit legitimatus quantùm ad aliquid tantùm vt apertè probatur ex iuribus in præcedenti verſ. allegatis, & voluit etiam Bath. qui alterius eſt ſententiæ, ita tamen vtãque concordans, in tract. de præſt. Car. in 1. q. quæſt. 1. q. priũ. col. penul. vbi & alia iura allegat. Hoc autem de quo tractamus, vt ſcilicet quis ſit pro parte temporis tantùm legitimus, facetet. knoſtra legitimationem reuocans.

Adoptio non reuocatur per naturalitatem liberorum naturalium.

300 Quarta ratio de adoptione ex eo facilè refellitur, quòd diximus ſupra in reſponſione prima rationis, quia magis fauemus extraneo adoptato, quàm ad ſucceſſionem patris adoptati, quam naturalis ipſius liberis, qui adoptati nõ poſſunt vt ſuccedãt, vt ibi diximus, & probauimus. Propterea nihil eſt quod imitari debeamus, ſi adoptio non reuocetur per naturalitatem liberorum naturalium & legitimorum, legitimatio autem reuocetur.

Libertas auferri non poteſt ſine iuſta cauſa.

301 Quinta item ratio non concludit: tum quia quod dictum eſt, libertatem auferri non poſſe inſi legitur ſine iuſta cauſa, vt eaucetur in multis ex illis ipſis iuribus ibi allegatis. Hæc autem cauſa reuocandi legitimationem, admodum iuſta eſt & legitima, per hanc l. & ſimilia iura. Tum quoque libertas eſt multo fauorabilior, quam legitimatio. Illa enim inter pias equũs, quibus nihil fauorabilius eſt, annumeratur. l. 1. §. vlt. ibi, ad hanc rationem pietatis, & ibi Bald. C. de commu. ſeruo manu. & in l. contra voluntatem, ibi iura pietatis. C. de teſt. manu. & voluit Bart. in l. ſi cui annuum, poſt prin. ff. de annu. legat. eũ aliis multis concord à me latè congeſtis in noſtris commentariis conſuetudinum tit. 16. §. 1. in gl. vlt. paulò ante ſi. Iniò & extetatum õnium piarum cauſarũ fauorabiliſſima, vt pleni dicemus infra in 17. queſtio. quæ hanc ſequitur. Legitimatio autem non pia cauſa eſt. Item libertas non impeditur propter exiſtentiã liberorum legitimorum & naturalium, vt videre licet in d. l. Papinianus. §. vlt. & l. ſeq. ff. de inof. teſt. Legitimatio autẽ impeditur. §. illud. in auth. quib. mod. nat. effi. ſui. Ex quibus apertè conficitur. non ſemper nec in omnibus pares eſſe libertatem & legitimationem, nec rectè ab illa ad hanc argumentum duci. An autem reuocetur libertas ob natiuitatem liberorum ex hac l. dicam in d. ſeq. q. vbi & alia quædam huc pertinentia dicemus.

302 Sexta ratio, quæ aſſumit eandem parentum affectum & amorem in naturalem, quo eſt in legitimos, poſſe habere locũ, ſi in natura ipſa manſiſſet in illa ſua pri

Matrimonii frænum libidinibus passim & sine delectu vagantibus appositum.

prima libertate vatiæ libidinis, nec fuisset quibusdam vinculis, limitibus, cancellis coercita ab ipsamet natura progredientibus, id est matrimonio, quo frænū libidinibus passim ac sine delectu vagantibus appositum, & inuentum. Nam postea quàm ius gentium ac ciuile dispositum, ne succederet filius ancillæ cū filio vxoris. Gen. 21. ca. & ad Galatas 4. & repetitur in c. dicat aliquis, 32. q. 4. vt interim omittam quæ Romanorū legibus in eam rem constituta sunt. C. de natur. liber. per totum. certè affectio paterna censetur iis iuribus velle se conformare, vt etiam anteponat legitimos simul & naturales meté naturalibus, per not. per Bart. in l. hæredes mei. §. cū ita. col. 1. vers. & aduerte quod requiritur. ff. ad Trebel. cùm concord. ibi adductis per Alex. & recentiores, & quos multos tibi colligemus in verbo, susceperit liberos, vers. 101. incip. sed illud hic quæritur.

Cogitare quisque id præsumitur, quod lex disponit.

303 Ex quibus vnum hoc adscripserim huic loco accommodatissimum, quod dicit Bald. in d. l. precibus col. antep. vers. proceedo vltiùs. C. de impub. & alt. substit. quòd quis præsumitur cogitare id quod lex disponit, arg. l. si duo. ff. de acquir. hæred. & hinc videmus in casu nostræ l. cuius ratio est illa præsumpta voluntas donantis, qui si cogitasset de liberis, non donasset, ideo censetur donasse, si liberos postea non suscepisset, quod ea non procedit in filiis naturalibus postea natis, vt dicemus in dict. gl. susceperit liberos, vers. 56. incip. sed & quod naturales: tanquam scilicet non censeatur illos voluisse renocare, etiam si de illis cogitasset. quod non ob aliud est, quàm quòd lex eos hic non confidetur. propterea nec pater confidesse, nec eorum rationem habuisse censendus est. Nec enim etiam alias in dubio quis imitexisse videtur de filiis naturalibus. l. vltim. ff. de iure dot. quia nec lex quoque de illis in dubio intelligitur. l. generaliter. §. cū autē, in fi. Cod. de inffi. & subst. quæ loquitur in casu non admodum nostræ l. dissimili.

Legitimatio quæ fit per matrimonium, cæteris imò & fauorabilior & efficacior.

304 Septima ratio non valet, quia multò maior est ratio, cur legitimatio quæ fit ex matrimonio, non reuocetur per filios postea susceptos, quam quæ fit aliis modis, quoniam præsumitur quod propter affectionem filiorum naturalium natorum ante matrimonium pater ducat matrem ipsorum, vt dicit tex. in gl. & l. cùm quis & in l. nuper. C. de nat. liber. & in §. vl. in auth. quib. mo. l. nat. effi legi & in §. tribus, in auth. quib. mod. nat. effi. sui. Et huiusmodi legitimatio per matrimonium est multò cæteris fauorabilior, & efficacior: plúsque roboris habet & ponderis, vt patet ex multis, quæ latè concessimus in nostro tractatu de inte primigenio. q. 54. Et si res ita habet, vt in quibusdam mihi differam cæteri legitimati a legitimato per matrimonium, imò nec à legitimo quidem, vt dictum est in ea septima ratione hîc certe tantisper obtinet, dum durat legitimatio, vel eo tantum casu quo censetur fuisse facta. At hic aut tollitur ipsa legitimatio, aut in hunc casum non censetur fuisse facta, per l. nostram.

305 Denique octaua eademque postrema ratio nihil facit, quoniam legitimationem posse fieri sub conditione, præsertim ea conditione, quæ hic subintelligitur, videlicet si pater legitimos & filios naturales non suscepérit, non incertæ est opinionis: nam id expressè contulit & legauit, probauit Raph. Co. cons. 98. suppositio tenore, cui subscripsit Paul. Cast. ibi. multáque vterque in eam sententiam allegant, vt cuique videre licet. & idem Paul. in rub. C. de iure aur. annul. ante fi. & Phil. Dec. in l. si super, in 2. not. C. de transact. Quibus & illud adducere potes, actus legitimos, conditiones intrinsecas & legales, cuiusmodi ista est, recipere, vt dicit Bal. in l. si quis à certo, vers. opponitur quod acceptilatio. ff. de cond. ob caus. & in l. 3. ff. de leg. 3. & in l. cùm iudex. C. de senten. & Rom. cons. 401. vt declarationem, col. 2. cum concor. allegatis ab Alex. in l. à diuo Pio. §. in venditione, col. 5. vers. quarta solutio. ff. de re iudic.

Legitimatio ex rescripto non reuocatur.

306 Hæc sunt quæ pro vtraque parte aui iam adducta sunt, aut adduci possint. Verum antequam vlteriùs progrediamur, nostrumque iudicium interponamus, illud scitu dum est, eos quos suprà pro posteriori opin. citauimus, diuertisse modè locutos fuisse. Nónullos enim simpliciter dixisse legitimatos succedere patri, etiamsi ei nati fuerint filij legituni post legitimationem. Alios item simpliciter, legitimationē non reuocati, nulla distinctione facta fuerit ue. legitimatio facta per matrimoniū, an per rescriptū, an per oblationem curiæ. Alios verò discrimen fecisse inter eam quæ fit per rescriptum, & eam quæ fit per oblationem, (de alia quę sit per matrimonium, taceo, quia tam suprà de ea diximus in prin. huius quæstionis.) Illam enim quæ ex rescripto est, negant reuocati. sicuti nec eam quæ est ex matrimonio, cùm patē vim habeant, per d. §. illud, in fi. in auth. quib. mod nat. effi. sui. & in §. si quis ergo, in auth. quib. mod. nat. effi. legi. Istam autem quæ fit oblatione curiæ, reuocari voluit Bar. qui tamen dubitanter loquitur, in d. l. ex facto, & tibi quoque Ang. quod & videtur voluisse Roma. d. cons. 194. & Dec. d. cons. 307. quos ideo hic autores laudauimus, quia vix alios repetias.

Legitimatio ex rescripto, ex Baldi sententia, fieri non potest ex tantibus liberis legitimis.

307 At solus omnium, nisi nos fallat memoria Paul. Cast. in d. l. ex facto, contrà omnino asserit legitimationem per rescriptum reuocari. illa enim fieri non potest extantibus filiis legitimis & naturalibus, si id principi dissimuletur. d. §. si quis verò non habens, in auth. quib. mod. nat. effi. legi. & dict. §. illud, nuper alleg. & supra alibi diximus, & paulo post quoque dicemus. Per oblationem autem fieri posset. §. si quis igitur fuerit, & §. seq. eo. tit. Ex quo patet legitimationem hāc plus haberet roboris, præsertim respectu filiorum legitimatorum. Et ideo licuit nati illam impediunt, ne fiat, ita factam facilius reuocant. Huic autem nihil ob mut. & ita etiam non reuocant. Sed ad hanc rationem quidam respondent facilius impediri facièdum, quàm factum reuocari. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. Nā & ex Ouidij sententia lib. 5. de tristibus, eleg. 7.

Turpius eiicitur, quam non admittitur hospes.

Quæ nōcupatim autoris nomine suppresso citatur in c. quemadmodum extra de iurciur.

Autoris ea de re opinio.

308 Quocunque me verto lector candidissime, est cœlum vndique & vndique pontus, nec satis video in tanto tanque turbulento fluctu opinionum, ne vētorum dicam, dextrorsúmne, an sinistrorsum nauis ducenda sit, quò in portum satis tutum confertę nos possimus. Si tamen in dubiis sententia libera cuique est, ego in hac re ita dicendū puto. Quòd si pater & princeps legitimans cogitarint de filiis ipsius patris legitimis, non reuocatur legitimatio per liberorum susceptionem, succedítque legitimatus cùm postea natis. Et hoc membrum vt appellamus, minimè dubium est, per ea quæ suprà in princ. huius l. diximus, in vers. 103. incip. ex quo fit quòd si donans cogitaret. & multis seq.

309 Si verò non cogitauerint, id quod verisimilius est, nisi patet ita rem ipsam narrauerit, vt possit constare, ipsum posse ducere vxorē, & procreare liberos: tunc certe non succedunt ita legitimati eum, legitimis natis ante vel post donationem, per intra & tationes suprà post princ. huius quæstio. allegatas, atque etiam per tex. in §. si quis ergo. circa medium, in auth. quibus modis nat. effic. legit. & in §. illud, ibi, quid enim si ad facerdotium, in authen. quibus modis natur. effic. sui. Quibus satis videtur, quod tum

demum poſſint legitimari naturales per reſcriptum, quando ille qui petit eorum legitimationem, eſt deſtitutus omni ſpe procreandorum liberorum. Si ergo Imperator legitimans hæc ignorauerit, redditur reſcriptum ſubreptitium, quia ſi fuiſſet expreſſum, vt ſimiliter princeps noo conceſſiſſet, cùm id expreſſe prohibeatur de iure communi, præſertim in aliorum præiudicium, arg.l. 2.§.ſi quis à principe.ff. ne quid in loc.pub.

Legitimatio facta per reſcriptum principis ignorantis extare legitimos liberos, an valeat.

310 Sed ſic non eſſe à iure conſtitutum, ſed illud tantũ quòd nuper diximus, non valere legitimationẽ factam per reſcriptum principis ignorantis liberos legitimos iam extare, vt præter Pau. Caſt. in d. l. ex facto, ſuprà à nobis citatum, volunt Ioan. And. in addit. Spec. tit. de ſucceſſ. ab intest. §. 1. verſ. item ſi tres. Iacob. Bel. in §. & quoniam, in auth. quib. mod. nat. effici ſui. Sal. in auth. item ſi quis. C. de nat. liber. Perr. Anch. conſ. 241. ex tenore priuilegij, col. 1. Ant. in c. pet venerabilem, col. 13. verſ. credo tamen quod non valeret, & ibi etiam Iacob. Zoch. col. 10. & Pan. col. 6. verſ. his præmiſſis, ibi, per hoc etiam dico, extra qui filij ſunt legi. & idem Anton. conſ. 2. repetito conſ. 49. viſis literis. poſt prin. & Raph. Co. conſ. 126. Innocentius, col. 2. Ro conſ. 194. in propoſita concluſione, in 2. dubio. Matt. Laud. in ſua diſputatione, incip. Angerius Scio, in qua poſuit tractatum legitimationis. Pau. Caſt. in l. Gallus. §. & quid ſi tantùm, col. pen. verſ. ſed aduerte; & ibi etiam Fran. Aret. col. antepen. verſ. ſed quæritur pro plenioti. ff. de liber. & poſthu. & idem Pau. conſ. 180. ſirpet eu quod primo loco quæritur, quis ſuccedat, col. 2. & 3. lib. 1. & conſ. 22. viſis omnibus quæ narrantur, in prin. li. 2. & conſ. 34 ſuper primo dubio videtur. colum. 2. verſ. ſecundò principaliter, co. lib. 2. & conſ. 429. præſuppoſito, col. 2. eod. lib. 2. & Alex. conſ. 25. circa primum dubiũ, col. 3. verſ. fortificantur, lib. 1. & conſ. 66. conſideratis, his col. pe. verſ. ad idem adduco, eo. lib. 1. & conſ. 60. viſa legitimatione, col. pe. verſ. tertia ratio, lib. 2. & Franc. Aret. conſ. 166. eodemque pen. magnifici & excelſi domini, col. vlt. & Barb. conſ. 9. illud in medium referam. col. 4. verſ. vnde eſt inter docentes, li. 4. & cõſ. 49. clementiſſimũ Deum, col. 1. & ſeq. eod. li. 4. & Nico Petr. in tract. ſucceſſ. ab intest. char. 8. col. 1. verſ. ſi tamquid requiratur. Corn. conſ. 34. in hac quidem col. 1. verſ. & quod legitimatio, lib. 1. & latè conſi. 91. primo aſpectu. col. 3. verſic. primò & principaliter, & multis ſeq. lib. 2. Franc. Curt. ſenior conſ. 19. viſo priuilegio. in 3. dubio. vbi adducit alios concord. & iterum conſ. 35. ſtarnto, ſeu in capitulis, col. 9. verſ. & ideo exprimere, & ſeq. Cui adde Cepol. tum conſi cauſarum ciuilium. 66. eodemque vlt. tunc procreanit, col. pen. verſ. circa ſeptimum. & Card. Alex. qui etiam adfert concor. in d. ca. pet venerabilem. §. quod autẽ, col. 13. verſ. & licèt non requiratur. & Phil. Dec. conſ. 62. viſo eleganti conſ. in fin. & conſ. 81. cuius ſuperſcriptio incipit. de gradibus, col. pen. verſ. tertiò quæritur. & conſ. 188. quæritur in effectu, col. 1. verſ. ſecundò nõ obſtat. & col. 107. viſo pũcto, col. 2. verſ. vndenõ obſtat. & col. 3. verſ. ſecundus caſus. & cõſ. 192. quæritur an filia legitima, col. 3. verſ. ſed tamẽ his nõ obſtantibus. & conſ. ſeq. cõſulti. col. 3. verſ. & hoc cõfirmatur. & Ste. Bert. cõſ. 112. viſis quibuſdã, col. 4 n. 18. h. 2.

Teſtimonio qui ſi conſentiente patre ſit de filia.

311 Nec aliquem teperi qui diuerſum ſentiat, præter Fed. Senen. conſi. 57. vt letus mihi quòd in priuilegio Bal. conſ. 16. an pater qui dicit, li. 2. & Iaſo cõſ. 110. contra legitimationem, col. 2. innocor in primis. li. 4. Cerio Pap. conſ. 176. pro diffinitione, col. 2. verſ. plus dico vbi dicit quòd cùm patre viuente & conſentiẽte fit legitimatio, non eſt neceſſe fieri mentionem liberorum. & allegat Bart. in d. §. & quid ſi tamen, col. vlt. Sed ita ſecundum fallitur. na Bar. non id dici. ſi quod cum allegat. ſed illud tantum, quòd cum fit legitimatio patre viuente & conſentiente, nõ opus eſt citari liberos legitimatos. quod longè diuerſum eſt.

De eadem re.

312 Igitur vt reallumiam, ſi id verũ eſt, vt non valeat legitimatio facta reſcripto principis ignorantis liberos legitimos extare, vt certe verum eſt: id ſanè ſatis eſt ad probandum quod aſſeruimus, tum quia ſi ab initio non valet legitimatio, ob exiſtentiam, vt voeamus, liberorum, de quibus non eſt facta mentio: conſequens eſt eam reuocari, ſi poſtea ſuſcipiantur liberi, de quibus non fuit cogitatum, arg.l. 1. in tempus. ff. de hæred. inſtit. & l. eum qui. ff. de iurisdict. omn. iud. cum ſimil. aggregatis in noſtro tractatu cõſtituti poſſeſſorij, in 3. parte nu 3. & ſeq. quibus planè probatur nihil reſerre aliquid fieri tempore prohibito, aut idipſum cadere in tempus prohibitum. Tum quod eſt multò efficaciùs ſpecialiúſque ad caſum noſtrum pertinet, quia paria ſunt ad præſumendum deeſſe voluntatem excludẽdorum liberorum, diſponentem ignorare liberos extare, & liberos poſt diſpoſitionem naſci, vt clarè probatur in l. qui iure militari. ff. de teſta. mili. & in l. ſi cum vel in vtero. C. de teſta. mili. & latè diximus ſuprà in verbo filios non habens. in verſ. 15. ſed & illud. Igitur quemadmodum exiſtentia liberorum ignorata impedit, ne taliter legitimati ſuccedãt, ita & ſequens natiuitas debet impedire. Quòd ſi quis dicat eã l. qui iure militari, & ſimilia iura loqui. quando diſpoſitio non eſt perfecta, quia adhuc viuebat teſtator: huic cõfeſtim reſponderi poteſt quod ſuprà diximus in reſpõſione primæ rationis, perfectionem actus in hoc caſu non conſiderari per hanc l.

313 Ad hæc gratioſum reſcriptum principis ita debet interpretari, vt minùs lædat ius commune, quàm fieri poteſt, modò poſſit aliquid operari, vt probatur in dict. l. ex facto, & in cap paſtoralis in prin extra de appel. cum ſimi. Satis eſt ergo quòd princeps qui cõcedit gratiã illi de quo ſpes eſt quòd poſſit procreare liberos, videatur eam conceſſiſſe contra ios, quod prohibet iſto caſu reſcripium concedi, vt ſuprà diximus. Sed vt minus lædatur ius cõmune, ita debet intelligi reſcriptum vt videatur facta conceſſio in caſu minùs præiudiciali, ſcilicet cùm filij non naſcẽtur.

Principis reſcriptum ita debet interpretari, vt non lædat ius commune.

314 Præterea præſumpta cauſa huius priuilegij, ſcilicet legitimationis, eſt defectus, ſiue carẽa, vt noſtri loquuntur, libetotum legitimorum & naturaliũ, vt ſatis conſtat ex iis quæ diximus. Ergo illorum ſupernentus illam reuocat: nam ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegium. l. cura. §. deficientium. ff. de iure immunit. & l. Titia Seio. §. vſuras, & ibi gl. & Bar. ff. de leg. 2. cum aliis multis ſimilibus à me latè collectis in eo tractatu, cui titulũ fecimus, ceſſante cauſa ceſſat effectus.

Ceſſante cauſa priuilegij ceſſat priuilegium.

315 Denique ne tu lector optimè exiſtimes hanc quam diximus diſtinctionem, nunc primùm me excogitaſſe, ne ſomniaſſe dicam, ita expreſsè ſecundùm eam conſuluit Bald. à nullo eorum qui eam rem tractarunt, quos viderim, memoratus, conſilio 306. cuius eſt exordium, caſus huius quæſtionis talis eſt, A coniugatus, col. 2. in 2. dubio, libro item 2. vbi tamen nihil allegat, ſola ſua ipſius autoritate contentus, vt ſæpe aliàs. Et idem tamen volnerunt Pau. Caſt. & Frã. Aret. in d. l. ex facto, ante fin. & rurſum idem Pau. & Corn. in d. l. ſi te parens. C. de ſuis & legitimis.

De eadem re.

316 Sed hoc ita intellige, vt tunc reuocetur legitimatio, cùm non fuit cogitatum de liberis, ad eum tantum finem, vt non ſuccedat legitimatus cum liberis, vt etiam diximus. Neque enim reuocabitur quoad alium ad ſtatum perſonæ, quæ admittatur ad honores & magiſtratus, & alia naturalibus interdicta: cùm hæc non tẽdat in præiudicium legitimorũ, & ideo

Legitimatio non reuocatur quoad alium ad ſtatum perſonæ.

& ideo ceſſẽt omnes rationes quas ſuprà adduximus quæ tantùm reſpiciunt commodum & incommodum liberorum. Et ita expreſsè voluit Pau. Caſt. in d. l. ex facto. & iterum conſ. 22. hoc capite, viſis omnibus, col. 2. lib. 2. & Iaſ. in l. tale pactum. §. vlt. col. 2. verſ. itẽ pet iſtum tex. ff. de pactis. & Bene. in tepet. c. Rayn utius, in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, nu. 189. de teſta. Nam & in ſimili, ſi quis filius naturalis fuerit legitimatus, nulla facta mentione aliorum filiorũ legitimorum, tamẽſi dicitur huiuſmodi legitimatio non valere, vt late diximus ſuprà, nu. 310. tamen & id intelligitur, vt faciat præiudicium filiis legitimis, nam in cæteris valet legitimatio, vt expreſsè dicit Card. Flor. c. per venerabilem, col. 13. verſ. ego dico, & ibi quoque Car. Alex. in §. quod autem, col. 13. verſ. teuertor nunc, extrà qui filij ſunt legit. & Caro. Rui. conſ. 88. quia Matthæus, col. 3. verſ. quia igitur, lib. 3. Et ita quoque ſenſiſſe videntur ij qui implicitet negant huiuſmodi legitimatos ſuccedere cum legitimis poſtea natis, nulla facta mentione de reuocatione ipſius legitimationis.

Effectus ſuccedendi in ſuis tollatur, remanet tamẽ legitimatio integra & perfecta.

317 Nec id quidem abſurdum videri debet, cùm effectus ſuccedendi ſit ſeparatus atque diſtinctus ab iſta legitimatione perſonæ. Quod hinc videre licet, quod licẽt tollatur effectus ſuccedendi, remanet tamẽ legitimatio integra & perfecta, vt conſuluit Soc. cõſ. 246. eleganter & ſubtiliter, col. 3. verſ. ſecundò prima legitimatio, lib. 2. quod & repetitur intet conſ. Fran. Curt. ſenioris, conſ. 18. eiuſdem imtij: & ipſe etiam Curt. cont. 74. ſuper memorata, col. 17. verſ. ſecundò reſpondemus. & Phil. Dec. in l. ſolet, col. 2. verſ. & vlterius. ff. de iuriſdict. omn. iud. & in l. pactum, col. 5. verſ. & vlteriùs cõſiderandum eſt, C. de collat. & cõſ. 258. in caſu domin Franciſci, col. vlt. verſ. non obſtat quòd ſucceſſio, & conſ. 264. reuocãtur in dubium, col. 3. verſ. ſecundò alia ratione, & conſ. 366. pro declaratione, col. 2. verſ. quartò concludunt. Nam & ius ipsũ ſuccedendi à filiatione diſcretum eſt & ſeparatum. vt not. Bar in l. is poteſt. col. 2. verſ. eſt & aliud, & ibi poſt eum Pau. Caſtr. Franc. Aret. Iaſ. & alij. ff de acq. hæte. & idem Pau. Caſtr. conſ. 304. primum dubium de quo quæritur, col. 4. paulò ante fi. 1. dubij. lib. 1. Alex. conſ. 4. ponderatis, col. vlc. lib. 1. & Fran. Cur. ſenior conſ. 74. ſuper memorata. col. 2. & Carol. Rui. conſ. 86. attenta, col. 2. nu 5. lib. 3. & conſ. ſeq. col. 4. nu. 6. eo. lib. 3.

Agnatio per renuntiationem nõ tollitur à radice, licet tollatur ſucceſſione.

318 Quod & hinc patet, quòd filius poteſt renunciare ſucceſſioni patris viuentis. c. quamuis, de pactis. lib. 6. & tamen non definit eſſe filius. Ex quo etiam dicit Bal. in auth. in ſucceſſione, circa medium, in verſ. vltimo quæritur, C. de ſuis & legi. quòd renuntiatione agnatio nõ tollitur à radice licet tollatur à ſucceſſione, per l. ius agnationis. ff. de pactis. Sicuti etiam ius cognationis ab ipſa cognatione eſt ſeiunctum, vt ex eo patet, quòd ius ipſum cognationis tolli poteſt, vt not. gl. in §. quod autem, Inſtit. de cap. dimi. Bal. in l. ius naturale in priori lectio. col. vlt. ff. de iuſtit. & iure. & Rom. conſ. 82. quoad id de quo quæritur, non autem ipſa cognatio. l. iuxta ſanguinis. ff. de reg. iur. & l. abdicatio, cùm glo. C. de patt. po. & no. in d. l. ius agnationis. ff. de pact.

Legitimatio ea lege fieri poteſt, vt legitimatus nõ ſuccedat ſimpliciter.

319 Idcòque legitimatio ea lege nuncupatim fieri poteſt, vt legitimatus non ſuccedat ſimpliciter, vel non ſuccedat æqualiter cum cæteris filiis legitimis, vt voluit Io. And. in addi. Spec. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. §. 1. verſ. ſed ex facto quæritur, & Ang. & Paul. Caſtr. qui hanc appellat diſpenſationem. in l. ſi ab eo, per illum tex. C. de legi. hæred. Ant. in c. per venerabilẽ, col. 1. & iterum 30. verſ. ſed eſt dubium an pater, ibi Iac. Zoch. col. 4. exrr. qui filij ſunt legit. Pau. Caſt. qui ita dicit ſe & Ray. Fori. conſuluiſſe, in d. l. pactum, col. 2. verſ. & eadem ratione quærirur, & ibi etiam Alex. col. item 2. verſ. facit etiam, & Cor. col. pe. verſ. ſextò limita, & Phil. Dec. C. de collat. & idem Ray. & Pau. Caſt. in l. ſolet. ff. de iuriſd. omn. iud. Rom. & Frã. Ate. in l. qui ſuperſtites. ff de acq. hæte. Cepola conſ. cauſarum ciuilium 61. orta iam diu, col. vlt. Alex. in l. 1. §. in filij. ff. ad Trebel. & conſ. 25. circa primum dubium, lib. 1. & conſ. 30. iuxta ea quæ aliàs, lib 4. & conſ. omnium poſtremo, lib. 5. & Soc. d. conſ. 246. in prin. & Fran. Cur. ſenior. d. conſ. 74. col. 7. verſ. circa quem paſſum, & Franc. Cte. no. 16. incip. patet poteſt legitimare. & Iaſ. conſ. 161. in cauſa contradictionis, col. 1. lib. 1. & Phi. Dec. conſ. 257. quæritur an legitimatus, in prin. & Steph. Bertt. conſ. 169. exiſtimo, nu. 7. lib. 2. & Georg. Nat. in repet. c. quamuis, col. 2. verſ. fallit ſecundò, de pact. lib. 6.

Legitimatus quando reſtituat effectum ſuccedendi.

320 Nec illud prætereundum putauimus, quod præterea ſing dicit Paul. Caſt d. conſ. 22. lib. 2. quòd ſi legitimus poſt legitimationem natus poſtea moriatur viuente patre, legitimatio reallimit effectum ſuccedendi, ac ſi talis filius natus non fuiſſet, arg. l. poſthumus, in prin. ff. de inof. teſta. Si enim tunc reconualeſcit teſtamentum, quod eius natiuitate fuerat omnino ruptum, vt ibi dicitur: fortius legitimatio, quæ non rupta eſt, ſed tantum perdidit effectũ ſuccedendi cum legitimo, ne illi fieret præiudicium, illum effectum recuperare debet ceſſante ea cauſa. Imò fortiùs dicit ipſe Pau. quòd ſi is filius legitimus moriatur poſt mortem pat is, antequam ſucceſſerit, aut tranſmiſerit ad alium, etiam tum recuperat legitimatus huiuſmodi effectum ſuccedendi, arg. l. 2. §. ſed ſi fuit. ff. ad Tertul. Licèt ſecus ſit in teſtamento, per l. ſi filius in poteſtate. ff. de liber. & poſth. Hæc Paul. Et facit quod idem ipſe tradit, conſ. 34. ſupet primo dubio videtur dicendum quod legitimatio, col. 2. verſ. ſecundò principaliter, li. 2. Sed tu vide hic quæ dicam infrà, in gl. in verbo, ſuſcepetit liberos, nu. 225. incip. tertiò intelliges quòd diximus.

Quæ procedunt in legitimato per reſcriptum, eadem procedunt in legitimato per oblationem curiæ.

321 Hæc quę diximus de legitimato per teſcriptũ, athittor & in legitimato per oblationem curiæ procedere, ſiue quis ſeipſum obtuleritt, ſiue a patre oblatus fuerit. Nam primo caſu non poteſt quis ſeipſum offerre vt legitimetur, exiſtentibus legitimis. §. ſi quis igitur fuerit, & §. ſeq. in authen. quib. mod. natur. eſſic. legit. Et ideo locum habent omnes rationes quas ſuprà attulimus in legitimatione per teſcriptũ. Legitimatio autem quæ fit per oblationem patris. licet in hoc cæteras vincat, quòd poteſt fieri exiſtentibus legitimis, vt cauetur in iiſdem iuribus: tamen non hinc propterea ſequitur, quòd ea non reuocetur ob liberos poſtea ſuſceptos, quatenus cedit in eorum præiudicium. nam videmus in caſu l. ooſt æ, quod licet paret habens liberos douare poſſit: tamen ſi quis non habens donet. reuocatur donatio ſuſceptis poſtea liberis ob præſumptionem & veriſimilem mentem donantis. Ita quoque cum hic veriſimile ſit patrem cateretem liberis legitimis hanc oblationem fecille, qua legitimaret ſibum naturalem, quoniam legitimis cæteret, vt ſuprà dixim.. s in legitimatione per teſcriptum: certè qua ratione aliæ reuocantur quuad ſucceſſionem per ſuperuentum legitimorum, eadem & hæc quoque. Et ita nuncupatim tenet Fran. Aret. in d. l. ex facto, col. 6. verſ. circa tertium. ff. de vulg. & pupil. motus hac ratione, quod licet pater habens filiõs legitimos, poſſit tamen per oblãtionem curiæ legitimare filios naturales: tamen ſi ignoret ſe legitimos habere, non videtur illis voluiſſe præiudicatum in, ſicut diximus in exhæredatione, in l. Titia, in prin. & quod ibi not. Bar. ff. de libe. & poſthu. Et ſimiliter in prouiſione quam facit teſtator filius.

in l.ſi quis ita.§.pe.ff.de teſta. tutel. & quod no. Bar. in l.qui filiabus.ff.de lega.1.Ergo nec naſcituris quoque conſtetur velle præiudicium fieri, per d.l.qui iure militari.ff.de teſta.mil.

Declaratio præcedentis.

322 Attende lector. Vis vt totius rei ſummam breuitèr contrahã.quæ ſcilicet ſuprà tam longis verborum ambagibus comprehendi intelligimus,quò& to facilius omnia intelligas:Hæc ſanè ſumma omnũ eſt. Legitimatio quæ fit per ſequens matrimonium, nullo modo reuocatur per liberos poſtea natos, ſiue quantùm ad effectum ſuccedendi, ſiue quantùm ad alios.Sed nec alię legitimationes,quæ videntèr fieri aut per reſcriptu,aut per oblationẽ curiæ,reuocantur natiuitate liberorum legitimorum quantùm ad ſtatũ perſonæ,quin ita legitimati admittantur ad honores & cæteras naturalib,interdictas:verũ reuocantur quantùm ad effectum ſuccedendi, niſi princeps & parentes cogitarint de liberis naſcituris. Tamen ſi filij poſtea nati moriantur viuente adhuc patre,aut etiam eo mortuo antequam ſucceſſerint, aut ad alios tranſmiſerint, legitimati hunc effectum veluti poſthumito quodam recuperant.

Libertas data ſeruis vtrùm reuocetur ob naſciturum liberorum.

323 Quæro 17. vtrùm reuocetur libertas ſeruis data ob natiuitatem liberorum ex hac l.Et primùm quidem videtur reuocari, cùm non minùs ſerui noſtri dicantur eſſe in bonis noſtris, quam cæteræ facultates noſtræ,vt probatur in l.item in bonis.ff.de acquir. rer dom.& in l.poſſeſſionem.C.comm. vtriuſ.iudi.& quodvoluit Bal.in l.liberti libertęq;.col,vlt.verſ.quæro anvaſſalli.C.de dpe.li.Cuius autoritate laſ.cõſ.207. verba inſtrumẽti.col.4.verſ.tertiò bene facit,ibi dicit libertos eſſe in bonis noſtris. Nã & appellatione rerum noſtrarum ſerui continentur.l. omnia.§.cùm ita. & ibi Bal.imo.& Paul. Caſt. ff.de leg.2.& l.vlt.in fin. C.de verb.ſig. vbi etiam probatur ſeruos eſſe in patrimonio noſtro:quod & probatur in l.vt tantum. §. 1.ff.de ſeru.corrupt.Appellatio autem rerum idem cõtinet quod bonorum,niſi bonorum latiùs pateat,per tex.in l.vltim.ff.de vſufruct.lega.Et ne dubites,eſt tex. expreſſus ad probans quod diximus,appellatione bonorum noſtrorum ſeruos quoque contineri,in l.Paulus.§.vlt.ff.de pign.quem in id expendit Hippol.Marſi.in l.1.§.fr ſeruus,in 1.no.& iterum in §.in cauſa citã, in 1.no.ff de oneſt.Nec tantùm ſerui,ſed & eorum libertates,poſteaquam manumiſſi ſunt,cenſẽntur eſſe ex bonis & rebus noſtris,l.verbis legis. ff. de verb. ſign. Quin non ſolùm ſerui ipſi veniunt appellatione rerum noſtrarum,ſed & exercti homines noſtri, quos vocamus, ſcilicet nobis aliqua ratione ſubditi,veluti vaſſalli,& aliud genus,vt aſſerit Barb. conſ.26.ſapiẽter ſcripſit,colum.4.verſ.ſed ſi quis opponat.lib.1.pec not per And Barb & Bart.adde & Io.Plar.in l.senatorum. C.de dignit. lib. 12. & volucrunt etiam nuncupatim Guil.Cin.Cyn.& Bald.in vtraque lect. quos ille non citat in l.1.ff.de ſtat.homin.& ipſe Bald. in d.l. omnia. § cùm ita per illum text. ffale l.g.1.& Alciat. in l.rei,quæ eſt 5.in glo.1.& iterum in l.ſeq.in verbo, rei.ff de verbo.ſign.& beneſacit text.in l.talem.§.vlt. & ibi Bart.Bald.& alij.ff.de hære inſtitutur. & in cap. autoritate, ibi, aut ſuorum hominum libe orum.de priuilãb,6.

Seruj appellatione quamuis contineantur.

Libertates semel datæ non poſſunt.

324 Quanquam tex.eſt qui videtur probare appellatione rei non venire perſonam,in l.1.in electione. §.1.ibi,cùm res aut perſona legatur,& ibi laſon.col.1. verſ. ſecundò pond. tanſi.de leg.1. & glo.ſi.in l.in hoc, in verbo, non valere.ff.fam. herci.dicit libertos non eſſe de bonis.& Bal.ipſe in ca.col.1.verſ.pone arbiter, extra de arbitr.aſſerit libertates dimitti non poſſe,quia non ſunt in bonis noſtris patrum malibus,per tex.quæ dam mulier. ff. famil. herciſ.Et dicit idem Bald. in l. qui filios. C. quæ res pign.obli.poſſ.filios noſtros cæteróſque homines liberos non eſſe in bonis noſtris. quod bene probat tex. in l.ff.de rei vend.& in l. 1. & ibi Fran.Ripa.in 6.not.ff.de interd,& in l.1.& 2.C.de pa.r.qui fil.diſtrah.Sedquicquid ſit de libertis,& aliis liberis,cõſtat ex ſupradictis ſeruos cõtineri appellatione rerũ ac bonorum noſtrorum.De bonis autem loquitur tex noſtra.Igitur obtinet in rebus huiuſmodi.

Libertas,conſeruatis perſonas & res.

325 VerùmSalı.hic ad hoc.aperté ſentit nõ reuocari, hac ratione motus,quia libertas concernit perſonas, & non res ſicuti legitimatio,quæ non reuocatur, vt etiam diximus plenißime in præce.quæſt. Quam rationem & ratio confirma. Nam libertas eſt fauorabilior, quàm ipſa legitimatio, etiam in his quæ reſpiciunt liberos legitimos: quoniam filij legitimi impediunt legitimationem. §. illud, in auth. quib.mod. nat.eſti.ſui.Non etiam libertatem l.Papinianus.§.vlt. & l.ſeq.ff.de inof.teſt.& plenius diximus ſuprà in eãdem gl.verſ.101.incip.quinta item ratio.Si ergo non reuocatur legitimatio,multò minus libertas fauorabilior filiatione,quæ eſt noſtræ l. vnicum fundamentum,vt ſuprà ſæpius diximus.Id quod etiam ex multis manifeſtum fit. Nam primum tempus certæ ætatis ſemper & ſine defectu facit diem fauore libertatis.l.ſi naſcitur.ff. de manu teſta. At fauore filiationis non facit,niſi duo intercueniant.l.ſi cui legatur §. hoc autem. ff. de leg.1.& l. Seios Saturninus.ff.ad Treb.In qua quidem illud etiam tempus videtur appoſitum fauore ſolius filij, per l. in fideicommiſſi. §. cùm Pollidius,ff.de vſur.& l.ſi ita legatum §.Pegaſus, ff.de leg.2.

via cauſæ magis fauetur quàm filiationi.

326 Deinde magis fatueur piæ cauſæ quàm filiationi,excepta legitima,per auth.ſi qua mulier,vbi no. Bal.Sal.& recentiores.C. de ſacroſan. Eccl. cum aliis multis concor. collectis ſupra in verbo,libertis,verſ. 83.incip.& hæc poſterior ſententia. & hæc eſt communis opinio,licèt aliqui negent. Quam & ſuperea quæ inibi diximus,ita probamus. Nam teſtamentum nutu factum ad pias cauſas valet, vt voluit glo.ord.in c.cùm tibi & omnes docto.extra de teſt.Bal.in l.t.col. 2.in fect. & iterum in repe. col.antep.ſuper quinto,& ibi etiam Franc.Arei.colum.vltim. C.de ſacroſ.Eccl. cum multis concor.a nobis latè congeſtis in tractatu priuileg.piæ cauſa.in 8.priuil.Et tamen non valet huiuſmodi teſtamentum inter liberos factum,ſecundùm Bal.Ang.Fulg. Pau. Caſt. & alios recentiores in l. iubemus. C. de teſta.cum aliis concor. eo. in loco à nobis adductis.

327 Item licèt pactum de futura ſucceſſione non valeat fauore filiorum.l.vlt. C.de pactis.valet tamen fauore piæ cauſæ ſecùndùm Bal.ibi, col.pe.verſ.venio ad ſecundam quæſt.& Alex. & Am. ab. Alex.in l.pactum.quod dotali. C.de collat. & eundem Alex. in l. pactum col.a.verſ.tertiò falliſ.C.de pact.& conſ.152. in cauſa& litc.col.3.verſ.ſubdo etiã.cum aliis quoque multis concor.a me adductis vbi ſupra in 98.priuileg. piæ cauſæ. vbi tamen videbis quid de hac re ſit dicendum.

Dominium transfertur in piam cauſam ex ſolo titulo ſine traditione.

328 Præterea videmus dominium transferri in piam cauſam ex ſolo titulo ſine traditione.l.vlt.& ibi omnes Doct.late.C.de ſacroſ.Eccl.& l.1.& ibi glo & Doct.C.de donat. quæ ſub modo. Tamen non tranſit in filium. l. 2. C. ſi quis a tert vel ſibi. & l. ſiue emancipa i. C. de don. Ex quibus plane conficitur, quod ſuperius aſſumpſimus,piam ſcilicet cauſam eſſe fauorabiliorem filiatione.

Libertas eſt fauorabilior alia quamuis pia cauſa.

329 Libertas autem eſt pia cauſa. l.1.§.vlt. ibi, ad hanc rationem pietatis, & ibi Bald. C. de commun. ſeru. manu. cum aliis ſi à me latè congregatis in ea ipſa gl. vlt. amit h. Nec ſolum quidem pia cauſa, ſed etiam fauorabilior alia quamuis cauſa pia. Quod hinc etiam aperte videmus quòd legata ad pias cauſas non minuunt

mum legitimam filiorũ.d.auth.ſi qua mulier, ibi, legitima nullo dminuta,& ibi quoque doct.& td nũcupatim reſpondit Alex.conſ.18 non minuitur legitima,in prin.li.4.Et tamen legata libertatum non tollùm minuunt,ſed & prorſus tollunt & extinguũt legitimam ipſam.l.Papinianus.§. quarta autem, & ibi Raph.Fulg.in 3.not & Pau.Caſt. qui dicit illum tex. in hoc mirandum.ff.de inof.teſta.& ita etiam illũ tex. expẽndit ipſe Pan.conſ.417.iſta domina ſancta,col.2. lib.1.& conſ.450.viſa dicta facti narratione,in fi.li.2. vbi ex eo dicit non per omnia pat eſſe teſtamentum inter liberos,& teſtamentum ad piam cauſam. Iaſ. in locis quæ ſtatim ſubticiam, & præterea in l.quidam exiſtimauerunt,col.4.ff.ſi eet.pet.& in l.ſi vnus,col.2. verſ. tu conſidera fortius. C. de teſta.& Io.Neuiz. inter conſ.feudalia,Alb.Bru.conſ.12.patres eomedetũr, col.antep.verſ.tertiò quia agitur.& ante omnes gl.in §. 1.verſ.non licebit,in verbo, relinquat, in auth. de trien.& ſemiſ.

Legata libertatũ non minuunt legitimam.

330 Verum eſt tamen,ne id omittam,quod gl. & communiter doct.in §.quarta,dicunt, quòd hodie legata libertatũ non minuunt legitimam,per tex. in §. prohibemus,in d.auth.etten.& ſemiſ. quamuis ille §. non loquatur de libertate,& gl.ibi etiam aliter tenet. Et ſi de ea loqueretur, non minus tamen probaretur per d.§.quarta,libertatem eſſe fauorabiliorem quauis alia pia cauſa.licèr in eo caſu eſſet correctus per d. §. prohibemus.Neque enim correcta lege cenſetur correcta ratio legis,quin ex ea argumentum poſſit aſſumi ex gl.or d.in c nouit,in verbo,quicunque, extr. de iudic.cum ſimi.Sed & illud quod diximus, ſatis probat tex.in l.primo gradu.ff.quæ fran. et cd. vbi legatũ hæreditatis valet,ſi nõ ſit factum in fraudem,etiamſi hæreditas non ſit ſoluẽdo, quamuis aliud ſit in legato alimentorum,vt ibi dicitur,licèt haud dubiè ſit pium.per tex.in l.Mela.ff.de alim.& cib.leg.& gl.in l. ſi cui annuum.ff. de annu. leg. cum multis ſimi. a me collectis in noſtris commentariis conſuetudinum Pictauenſium,tit.16.§.1.in gl.vlt.ante ſi. Et ita illũ tex. in d.l.primo gradu,ad hoc annotauit Benedict.Plũm. in l.Antonius,ad fi.ff.de fideic.libe.& Barb.qui ex hoc nuncupatim infert quod diximus,libertatem eſſe cęteris legatis fauorabiliorem.in l.ſi ita ſtipulatus eſſem ab te,col.antep.ff.de verb.obl. vbi ad hoc citat Ang. in repet.l.eam quam,col.5.verſ.addu.& quantum. C. de fideic. vbi videtur aſſerere libertatem magis eſſe piam cauſam,quàm quaſius alias.Quod & hinc patet quòd libertas concedi poteſt abſenti,etiam ſine nuncio,vel epiſtola.l.1.§.ſed & ſi quis,& ibi no.Bal.C.de latina lib.tol.& Fran.Arc.in l.verùm,col 2.ff.de verb. obl.Et tamen abſenti donatio piæ cauſæ fieri nõ poteſt,ſecundùm gl.in l.illud,in verbo,alia cauſa, & in ſi & ibi Guil.Cu.Bar.Bal.& Pan.Caſt.C. de ſacroſan. eccl.& Io.And.in addit.Spec.tit.de inſtr.edit §. nunc aliqua,verſ. ſed an pauperes, enim aliis concor. à me collectis in d.tract.priuilegiorũ piæ cauſæ,in 94. priuilegio.Vide tamen Caro.Ruin. conſ. 3. de pluribus, col.penũ.22.lib.2.vbi tenet piam cauſam eſſe fauorabiliorem libertate.

Confirmatio præcedentis.

331. Igitur vt concludamus, ſi pia cauſa, eſt fauorabilior filiatione, & alia quauis pia cauſa conſequens eſt libertatem eſſe fauorabiliorem filiatione.Id quod ſentit (ne authoritate etiam careamus) licèt obſcurè.Bar.in d.l.ſi cui legetur.§.quod autẽ.& ibi apertè Iaſ.in fi.ff. de leg.1.& in eius idem Iaſ.in l.ſi fundũ. §.Stichum,col.1.in fi.eo.tit.& Phil. Dec. in l.quoties dubia. ff. de reg.iur. Vt non immeritò dicatur antiquos legumlatores multa etiam contra communes regulas fauore libertatis ſtatuiſſe.6.vlt. Inſtit. de dona & l.generaliter.6.ſi quis ſeruo.ff.de Edeic. libe. liberãtque omnibus rebus eſt fauorabilior. l. libertas omnibus.ff.de reg iur.& ita quidem omnibus vt etiã vitæ anteponatur, vt probatur ex l. vlt. C. de patria poteſt. vbi partibus quibus olim ius erat vitæ ac necis in liberos,libertatem tamen eis eripere non licebat,tantùm inquit ea l. libertate à maioribus impetum eſt. Nam & Diogenes Cynicus aliquando interrogatus quid omnium rerum eſſet in vita,optimum, εὐφροσύνη,inquit,id eſt, lrbertas, vt vertit Ambroſius interpres Laertij, & Erafmus in Apophthegmatis. Quod tamen non placet Franciſco Robertello,quòd εὐφροσύνη non ſimpliciter libertatem ſignificet, ſed libertatem loquendi.Sed ei reſpondet,docẽrque optimè verſum fuiſſe Nannius Alcmannanus Miſcellaneorum libro octauo.Cæterum Buris & Spartis Lacedęmonij apud Plutarchum in Apophthegmatis,tam ingens eſſe bonum libertatis dicebant, vt nemo ſanæ mẽtis cum regno Perſarum commutaret.Tullius autem Philippica 2.S.ruitus,ait, poſtremum malorum omnium,non modò bello, ſed morte etiam repellendum. Idémque ſæpius eenſet mortem ſeruitute potiorem,vt Philippica 3.10.& 11. Et Salluſtius in Catilinam,ex ſententia C.Manlij,libertatem,inquit,nemo bonus,niſi cum anima ſimul amittit. Ex quo Vlpianus in l. intercidit,in fi.ff.de cond.& demon. ſeruitus,inquit, morti aſſimilatur. quod & repetit in l. ſeruitutem.ff de reg.iur. Iuſtinianus autem in §.ſi verò decretum.in auth.de nupt. ſeribit ſeruitutem non procul à morte differre.Valens quoque Imperator in codice Theodoſiano,l.1.C. de paten. qui filios ſuos diſtraxe.Cui, inquit, non ingenuo mori ſatius eſt, quam ingum ſeruile perferre? At Apollonius Thyaneus apud Philoſtratum lib.7. Pro libertate, inquit, mori leges iubent. Id quod etiam bruta animalia intelligunt. Nam Aelianus lib. 5. animalium, tradit de Onocentauro, quòd ſi capiatur, non ferens ſeruitutem, libertatis deſiderio ab omni cibo abſtinet, & fame ſibi mortẽ conſciſcit.quod & à Pythagora narratum eſſe Ctates teſtatus eſt. Vnde & iureconſulti dicunt infinitam eſſe libertatis æſtimationem. l. non eſt ſingulis.§.infinita.ff. de reg.iur & alibi libertatem rem eſſe inæſtimabilem.l.libertas.eo. tit.cum concor. ibi adductis & alibi ſcribitur libertatis æſtimationẽ ad infinitum extendi. l. procurator.§.vlt. ff. rem rat. hab.Cæterùm Pindarus iſthmionum Ode 8. pronunciat beatos homines,qui libertate fruuntur. Ex quibus omnibus illud relinquitur, quod filiatio ſuperueniens non tollit libertatẽ tam concectam.ad quod facit tex. optimus, in l aliene.§.1.ff.de fideicom. lib. umctis iis quæ diximus ſupra in verbo, filios non habens, nu.5.&ſeq. Et factum quoque quæ diximus in præced. q. in quinta ratione, & in reſponſione illius.Et quod alibi dicemus,libertatem difficillimè reuocari,infra in verbo,reuertatur. verſ.165.incip. patum abſuit. & quod ſuprà tractãmus in verbo, liberis, vtrùm hæc lex habeat locum in rebus donatis piæ cauſæ.

Parentibus olim erat ius vitæ necisq; in liberos.

Mori ſeruitute potior.

Filiatio ſuperueniens non tollit libertatem ceſſam.

332 Quæro 18. vtrùm hæc l.habeat locum in publicatione bonorum facta à parte nondum ſuſceptis liberis, ſi poſtea ſuſcipiat? De qua re nuncupatim loquens Bar. in l.1.ff. de bonis dam. conſtanter aſſerit eam reuocari per hanc l. noſtram. quem expreſſim ſecutus eſt Fran. Cur. ſenior conſ. omnium primo, prima fronte videtur,col. 3. etiam per hanc legem.Quod vt intelligas, ſcire debes liberos delinquentium impedire integram bonorum publicationem,d.l. 2. & ita tenet l. vlt. ff. de bonis damnat.& l.vlt. C. eo. rit. quod primus Ianxit Hadrianus Imp. vt refert Aelius Spartianus in vita illius. Si ergo quiſpiam non habens liberos delinquat, ob idque omnia bona ſua publicet, natis poſtea liberis reuocatur publicatio, catenus quidem, quatenus impediui

Hæc l. verũ habeat locũ in publicatione bonorũ facta à parte nondum ſuſceptis liberis.

Digitized by Google

diuiſſent,ſi tempore publicationis extitiſſent.Sed nō video quid ea res ad hanc l.pertineat,quæ in præſumpta voluntate donantis omnino fundatur. niſi etiam dicas hunc qui delinquit,ſimiliter non id perpetrantem fuiſſe, ſi cogitaſſet de liberis futuris: quæ res an conſideranda ſit,videant exteri.

333 Quanquam illud ſcio, inter pleraſque cauſas, quæ reddi ſolent,cur nonnunquam filij puniantur ex delictis patrum illam quoque adſcribi,vt parentes qui filiis magis quam ibi ipſis ſæpius metuunt,iuxta Iaſti quidem.§.vlt.ff. quod metus cauſa,deterreantur a ſceleribus,quorum pœnam in ſuos ipſorum liberos irrogari non ignorant. Nam & hanc rationem huic rei inter exteras aſſignant Zenze.in extrauag. Io. 22. incip. dierum,in verbo,quomodo iubbet,& ſubobſcurè Pan.in c.vergentis,in vli.no.extra de hæred. Id quod longo ante intervallo elegantiſſimè,vt cætera omnia ſcripſit Tullius in quadam ad Brutum epiſtola. Nec verò,air,me fugit,quàm ſit acerbum,parentum ſceleratiſſimorum pœnis liberos affici. Sed hoc præclarè legibus cōparatum eſt,vt charitas liberorum amicitiæ parētes reipublicæ redderet. De quo & nos latè diximus in noſtris commentariis conſuetudinum Pictauiæ,tit.15.§. 2.Sed quod ad caſum l.noſtræ pertinet,Bal.in d.l.vlt. C.de bon.proſcript.tradit ex eo rex.in verbo, relicti, quòd concepit poſt condemnationem non poſſit priuilegio illius l.i.i eſt, nō impediunt integram bonorum publicationem, ſed ij tantùm qui iam nati ſunt,aut certè concepti:quod omnino illius Battho, ac Cur.ſententiæ adnectatur.

Hæc lex an obtineat locū in his quæ quis ludo amiſit.

334 Quæro 19. Vtrùm etiam l. noſtra obtineat in his quæ quis ludo amiſit,tanta quidem æſtimatione, vt veriſimiliter tanti non luſiſſet,ſi liberos habuiſſet, aut ſe habiturum cogitaſſet.Tanquam ſcilicet id quæſtium eſſe ex cauſa lucratiua cenſeamus. Nam ſi ex cauſa onerosa, haud dubiè locus non eſſet l. noſtræ,vt plenè diximus ſuprà in verſ. 139. incip. quintò etiam ſequitur. Igitur ſuper hoc, vtrùm videlicet cenſeatur cauſa lucratiua,an onetoſa,vide Bal.in l.1. ad ſi.vet.extrà quæro,& ibi Alex.& Barb.in addit.C. ſi in fraud.patr.& eundem Bald.in tub.C. de condict. ob turp.cauſ.in 2.q. quæ quidem rubr. vulgò legitur eodem tenore & ſine intervallo cum l.vlt.tit.præced. & eundem quoque Bal. in auth.ex teſtamento,col.4. in 10 c.ibi quid dices de vſuris.C.de colla.Imo. in l. ſi quis cū ſciret.ff.de vſucap.pro empt.Rom.in l.quod ſcitus.ff.de acquir.poſſ.Aug.Aret. in tract. malefi. in verbo, Mediocre,de malefi.dadi. col.5. verſ. quæro an vincens,Barb.conſ.65. illud in medium referam, col. 1.lib.3.Patil.Puteum in tractatu de Indo,col.16.verſ. an quæſitum per ludum.Sebaſt.Conſt.in tract.eiuſdē tit.char.6.Iaſ.in l.ſi arrogator,col.9.verſ ſecūdò principaliter nu.ſt.de adop.& in §.item ſi quis, num. 28. & ſeq. Inſt. de actio.Phil. Dec.in l in eo quod vel is, col.2. verſ. ſimiliter acquiſitum. ff. de reg. iur. Pau. a monte Pico,in repe.l.poſt contractum, col. 1. & rurſum col.9.ff.de don.& Io. Monteſ.in repe. l. fratet à fratre, in.34. q. ff. de condi.indeb.Fab. Cioch. in repe.auth.nouiſſima,in 23.q.prine.col.1.verſ. ſed nunquid perdrum,C.de inof.teſta.& Franc. Ripam in e. ſæpe,col.16.verſ.nonò dubitatur, extra de teſtā. ſpol. Et in multis ex dictis locis etiam competies,ab amiſſa à patre in luſu, renouentur à filio ob ſuam legitimam, quæ res huc proximè accedit. Sed & tu vide quæ diximus ſupra verſ 128.incip. cæterum ſuperiora confirmant. Illud autem certum eſt,ludentem, ea quæ ludo amiſit, cenſeri alienaſſe, vt pulchrè tradit gl.in l.3.4.miles qui in bello.ff.de re mili. quam proſequitur Bal.in ſua Marg. in verbo, ludus, verſ. 3. dicitque eam facere ad ea quæ no. in l.quoties.C.de fideicomm.

335 Quæro 20. Vtrùm & hæc l.procedat in conceſſione feudi? Quod quidem videtur, cum feudum ſit quædam donatio,nempe quod dicitur beneficium vt patet in c.1.§.1.tit.de feud.cogn.& in c.1. in prin. & per totū tit.non ſemel,in tit.quib.mod.feud. amit, & in aliis locis infinitis feudorū. Idcò & Bal. in rub. C.de condict.ex lege,col.vlt.dicit,quod feudum magis accedit beneficio,quàm contractui. Et alibi idem Bal.in e.vlt.extra de aucto.& vſu pal. dicit,quod feudum retinet nomen beneficij, etiamſi pretio cōcedatur, licet proprie non ſit feudum,id quod pecunia redimitur,quia honore & amore debet concedi. c. 1. tit.de feud.dat.in vicem leg.eom. Sed & dicitur benenoia actio,in c.1.§.in primis.tit.in quibus cauſ.feu. amit.ad differentiam ſcilicet exterorum contractuū onerū ſutū,& datorum reſpectiuorū,vt noſtri appellant,quæ ſcilicet fiunt reſpectu & contēplatione cuiuſpiam rei, de quibus in l. cùm te. C. de pact. inter emp.& vend.Nam hanc huius appellationis rationē ponit Card. Alex.poſt antiquiores, in præluditis feudorum,col.5.ver. item dicitur beneuola. Quia licèt, inquit, feudum videatur datum reſpectiuè propter ſeruitia quæ debet vaſallus, tamen quia beneficium præſtat ſeruitio,dicitur beneuola conceſſio,per l. Titius puerum.ff.de obſeq.lib. & alia quæ inibi allegat. Præterea & Bal.etiam in proœmio feudorū, col.4. verſ.pro intellectu,& poſt eum Ia.Aluar.& alij dicūt quòd feudū poteſt appellari gratia, vt quod plurimū habeat gratiæ,de quo etiam per Mat.Laud.in c.1.col. 1.verſ.circa primam partē,tit.qui feud.dar.poſſ.Fran. Ate.in l.continuus.§.ſi ab eo,col.vlt. ff. de verb. obl. & Alex.in l.ſi mihi & Titio,col.2.verſ.adde quod idē ff.eo.& conſ.7.attentis & ponderatis,col.1.lib.7.Soc. conſ.167.non inutilis,col.1.li.2.& conſ.4.ſuper quæſtione,col.3.lib.3.conſ.66.viſa donatiune,col.2.& alibi ſæpe in eo.conſ.eo.lib.3.& aliquid etiam conſ.87. viſis inueſtitura,col.8.verſ.quartò,vt dictum eſt, eo. lib.3.& conſ.22.viſa prædicta facti contingentia,col. 2.verſ.confirmo etiam, lib 2.& Fran. Curt. ſenior em conſ.49.memoriæ recolendæ dux. col. 17. verſ. quia conceſſio feudi.& conſ.50.eiuſdem initij,col.29.verſ. quartò corroborantur,in fi.& iterum col.32.verſ.coadiuuantur præmiſſa,& tu ſum col.36. verſ.ſed contrarium,& col.43.verſ.quartò reſpondemus,& Iaſ. in repe.l.re coniuncti,chat.pe.verſ.tertia limitatio, ibi, ſed ad hoc poſſes dicere.ff.de leg 3.

Hæc lex an obtineat locū in conceſſione feudi.

336 Ideóque ſcribitur in c.1.§.prædictis modis,ſi quæ fuit pri.cauſa benēfi.amit.quod ex quibus cauſis ingratitudinis donationes reuocantur,etiam feudum reuocatur: quod quidem intelligitur de meris & liberis,cùm exteræ quæ ob cauſam fiunt, non reuocētur ex illis cauſis ingratitudinis,vt voluit gl.in e.vlt. & ibi doct.C.de reuoc. dona.cum ſimil. à me ſuprà adductis,cùm de donatione ob cauſam loquti ſumus, Quamuis ſunt,qui cenſent facilius ac leuiore de cauſa feudum reuocari,quàm ſimplices donationes:nam in hac eſt ſententia Fran.Ripa.in interp.l.vlt. C. hoc tit.de reuo.dona.in 6.9.& 11. q. & ante eum Io. Fab. quem tamen is non allegat, in §. ſciendum eſt, poſt medium,Inſt.de dona.Ex quo etiam In. in c. 1. extra de feud. ſcribit feuda concedi de gratia, ideóque ea facilè reuocari.

Feudum reuocatur ob ingratitudinem.

337 Sed contrarium quoque videtur:nam feudum non eſt donatio, vt ſcitiſſimè annutant Mat. & Cat. Alex.in c.1.in fi.tit. de fra.de no. bene. inueſti. nam id inquiunt, patet ex diuerſitate verborum, quæ denotat diuerſitatem rerum.l. ſi idem.C.de codi. atque etiam ex definitione vtriuſque, quæ adeò diuerſa, vt not. in proœmio feud. Hinc que dicunt l.1.ſi imper. liber.fuer. lib.10 quæ loquitur de donatione,non eſſe trahendam ad feudum.Et hoc quoque

Feudum an ſit donatio.

aperte

apertè probatur ex eo quod in donatione tc cuicta non eſt locus euictioni, niſi ea inceperit à promiſſione. l. Ariſto. §. vlt. & ibi gl. Bar. & alij. ff. de donat. cum ſimil. Secus autem in feudo. nam eo euicto ſemper tenetur dominus, ſiue ſciens, ſiue ignorans rem alienam, eam in feudum conceſſerit, niſi vaſallus ſciens fuerit, c. 1 tit. de inueſt. de re ali. facta.

Conceſſio facta à principe, videtur potiùs facta titulo donationis quàm feudi.

338 Igitur vt repetamus, feudum non eſt donatio, ſed donatio ob cauſam, vt etiam dicit Oldr. conſ. 159. ex præſentt themate, col. 1. verſ. in contrarium, per l. 1. ff. de don. vbi & illud dicit, quòd in dubio conceſſio facta à principe, videtur potiùs facta titulo donationis quã feudi, vt maiur ſit liberalitas propter qualitatem concedentis: vt hinc etiam poſſis intelligere aliud eſſe donationem, aliud conceſſionem feudi. Et illud dictum ſequitur Alb. in rub. C. de don. verſ. itẽ quæro de quæſtione adua. & Phil. Dec. in auth. ex teſtamento, col. 2. verſ. ſed certe. C. de cullat. & conſ. 32. cuius ſuperſcriptio incipit, an fœmina dicatur, cul. 2. & conſ. 269. conſultus, col. 1. & conſ. 208. ad clariorem demonſtrationem, col. 2. verſ. poſtremò aduertẽdum eſt, & conſ. 289. non eſt parui ponderis, col. 3. verſ. 9. & conſ. 468. ſuperiori anno, col. 3. & conſ. 498. viſo caſu propoſito, col. 2. verſ. & ex his patet. & Caro. Rom. conſ. 38. quoniam, col. 2. nu. 4. lib. 1. & conſ. ieq. vltis, col. 1. & col. 5. verſ. ſola igitur, eo lib. 1. Cum igitur feudum nũ ſit donatio, ſed datiu, ob cauſam, vt diximus, ideò pru ſeruitio feudali competit condictiu ub cauſam, vt aſſerit Bald. in c. 1. §. porrò, col. 2. verſ. quæro quo iure, & ibi etiam Card. Alex. in §. item qui domino, col. 2. verſ. extrà glo. tit. quæ fuit pri. cau. bene amit. & idem Bald. in c. ſi cautio, col. 2. verſ. item fallit in feudu, extra de fide inſtr. & eſt rex. licèt nun alleget, in c. 1. tit. de feud. ſine culp. non amit.

Vaſallus an eximatur à capitulis iuramenti fidelitatis in feudis liberis.

339 Et dicit Iu. And. in addi. Spe. in rub. de præſc. col. vlt. quod in feudis quantumcunque franchis, vt ipſe appellat, ſine liberis nunquã eximitur vaſallus ab illis capitulis iuramenti fidelitatis. Imò nec valeret, inquit, infeudatio ita facta, vt vaſallus liber eſſet ab omni ſeruitio & oneremee ſi quid tale haeret, dicere tur infeudatio, ſed quædam libera donatiu, & ſequitur Pau. Caſt. conſ. 311. circa id quod primò quæritur, col. 1. lib. 1. & Alex. conſ. 30. quoniam omne datum, col. vlt. lib. 1. & Card. Alex. in prælu. feud. col. 11. in 3. diuiſione feudorum, & idem prupè reſpondit ipſe Pau. Caſt. conſ. 144. in præſenti cauſa, col. vlt. verſ. nec obſt. quòd in feudis, & ſeq. lib. 2. & ante hos omnes Oldra conſ. 224. factum eſt tale, quidam miles, col. 1. verſ. huius autem verbi, à quo haud dubiè hoc aſſumpſit Io. And. eius diſcipulus, licèt ſubticuerit, vt prq è ſemper aliàs & eum runcupatim citat & ſequitur Bal. in c. 1. in prin. col. vlt. verſ. alia quæſtio, ti. de ea. qui e ir. vendidit. & Iaſ. qui nec Io. And. nec alio rum præterquam Bal. meminit, conſ. 58. in cauſa mota per ſpectabiles, col. 3. in 2. fundamento, lib. 1. vide tamen Bal. in l. 2. in 16. q. ff. de ſer. diuiſio. vbi dicit quòd ſi dominus liberat vaſallum ab omni ſeruitio, feudum non videtur extinctum, quia vaſallus promeruiſſe, nõ de. meruiſſe præſumitur. l. ſi conuenerit. ff. de pact. & l. quoties. ff. de vſufr. Igitur, inquit, remanet feudum, quod ad alia. & redit ad dominum, mutuo vaſallo ſine hæredi.

Autoris ad ſe ipſum.

340 Et ego ſanè huic poſteriori ſententiæ accedo, vt licet hæc noſtra lex non habeat locum in conceſſione feudali, cùm non ſit meta & libera & ſimplex donatio, in qua tantùm lex noſtra habet locum, vt ſæpe nos in prin. Et videmus in aliis iuris articulis multum intereſſe inter feudum & donationem. Nam in feudis fœminæ non ſuccedunt. c. 1. §. hoc autẽ notandum... ut. quis ad dan. poſcum tiuil. At in donatione, quæ etiam habet ſpeciem quandam conceſſionis feudalis, ſuccedunt, vt per Bal. qui hanc differentiam nuncupatim adſcribit conſ. 351. in bonis feudalibus, lib. 1. & Ang. conſ. 242. ſuper puncto primo, in fi. Alex. conſ. 23. ponderatis his, col. 4. verſ. nec dicatur quod fœminæ, & Phil. Dec. d. conſ. 32. & conſ. 80. cuius ſuprafcriptio incipit de gradibus, col. 3. verſ. præterea non videtur. & conſ. 193. cuius ſuprafcriptio incipit, in ſucceſſione, col. 1. & d. conſ. 208. & rurſum conſ. 390. quoniam ex facto, col. 4. verſ. tertiò in eadem, & late conſ. 414. conſuluit accutatè, fermè per totum. Et in conceſſione feudi, quantuncunque fuerit libera, nun requiritur inſinuatio quæ in donatione requiritur, ſecũdùm Bal. in cap. peruenit, le 2. quod eſt tertium totius tit. in fin. extra de iureior. Sed & quod alias multùm interfit inter ſimplicem donationem & conceſſionem feudi, late differit Soc. d. conſ. 66. lib. 3. Cæterum quod dictum eſt feodum reuocari ex iiſdem cauſis ingratitudinis, nihil huc pertinet. Nã non propterea ſequitur quod ex iiſdem alius cauſis quam ingratitudinis reuocetur. Quod autẽ dicit Ripa facilius feudum reuocari, intelligitur etiã de cauſis ingratitudinis, vt ipſe loquitur: innititurque in ea re iureiurandu vaſalli, quo obligatur domino ad tutandum illius honotẽ, c. 1. tit. de no. for. fidel. Quæ tes nihil ad hanc l. noſtram ciúſque rationes facit.

341 Verùm ſi res ita conceſſa tanta eſſet æſtimationis reſpectu oneris ſiue ſeruitij, vt verſimiliter dominus non ita conceſſiſſet, ſi habuiſſet liberos, aut ſe habiturum cogitaſſet, poſſet dici eſſe locum huic l. in eo quod excederet iuſtam & conſuetam onerum compenſationem, vt in omni donatione ob cauſam conſuluit Cor. cõſ. 4. dubia ſatis. col. 4. in fi. lib. 3. Nam in eo excellit cauſæ reputatur donatio ſimplex ac mera, ſecundùm eondé Cor. qui in id multa allegat. cõſ. 45. licèt in hoc dubio. col. 2. & vlt. lib. 4. & latius diximus ſupra in eadem gl. cùm de donatione ob cauſam diſſeruimus. Cùm autem cuncedirut feudũ pro mercede aut penſione annua, id non propriè feudum eſt, ſecundùm Bald. in l. ſi quam, circa medium. C. de ope. libe. & in l. liberti libertæqi, col. vlt. verſ. itẽ not. quod ſi inſtrumentum. C. eo. tit. & in c. 1. in verbo, libellarii, in fi. tit. de pace Conſta. Id quud reputat ſing laſ. cõſ. 45. factum ita ſe habet, ſereniſſimus, col. 2. verſ. ſecund. ratio, lib. 1. & ſequitur idem laſ. conſ. 63. vidimus motiua, col. 2. verſ. ſecundò reſpondeo, co. lib. 1. & cõſ. 78. circa primum, col. 3. verſ. tertiò quod illa, co. lib. 1. & idem voluit Rom. conſ. 70. viſis themate & quæſtione, col. 2. verſ. rectiùs autem puto. Iac. Aluat. in e. in prin. col. vlt. tit. quid ſit inuſtum Cepol. conſarum ciuilium conſ. 22. conſultus prudie. col. 2. De quo tamen eundem vide conſ. eiuſdem operis 36. quidam habens col. 3. verſ. item quod dicit.

342 Quæro 21. Si quis ſcienter indebitum ſoluerit, ceſſat repetitio. x condictione indebiti. l. 1. ff. de condict. indeb. & ibi concor. in gl. Virum verò id reuocetur ex hac l. mans poſtea liberis ei qui illud indebitum ſoluit, cùm non haberet liberos? Quod vtique videtur. Nihil enim omnino intereſt dones, an ſolutis indebitum ſcienter, præter verborum differentiam: rei autem nulla eſt. Nam qui indebitum conſultò ſolut, donat. l. 1. ff. de cond. indeb. & Ieuius per errorem. ff. de reg. iur. & l. ſi fundum. §. ſeruus. ff. de vſuca. pro empt. & l. qui ſe debere. ff. de condi. cauſa data. & volunt Bal. in l. cùm patet. §. Mæuio, cõl. 1. ff. de leg. 2. & Sign. conſ. 145. in quæſtione vertente inter Iuliannm, col. 2. verſ. aut igitur dicemus, & omnes vbique. Ex quo & hominodo ſoluto infinuationem vt piritq, vt alia ſimplex donatio ſecundùm Bar. Ang. & Paul Caſt. in l. 1. ff. de donat. & Philip. Dec. in d. l. cuius per errorem. Id intelligen-

Indebitum qui conſulto ſoluit donare dicitur.

tes,

tes, cùm etiam recipiens ſciat eſſe indebitum, ſicuti ſoluens: nam ſi ignoret non eſt donatio, cùm nõ conſentiat, quod in donatione requiritur, quod & voluit Bal. in l. Falſus, col. antep. verſ. quattò quæritur, & ibi Ang. in repe. col. 4. verſ. ſed contra iſtam C. de furtis, & idem Ang. in l. diſpenſatorem, circa medium. ff. de ſoluto & in l. ſi tibi. ff. ſi cert. pet. Paul. Caſt. Alex. col. 6. Iaſ. in 2. not. in l. ſi ego, per illum text. ff. ſi cert. pet. & idem Paul. Alex. & Iaſ. in d. l. 1. ff. de cõd. indeb. Chriſto. Caſtel. & cæteri recentiores in l. ſi procuratori falſo. ff. de condictione cauſa data, & Alex. in l. ſi aliquam rem, col. 3. ff. de acquir. poſſ. & ante omnes glo. in d. §. ſeruus, in fi. gl. vlt. ff. de vſucap. pro empt. & quæ diximus ſuprà in verbo, liberis, verſ. 68. inci. nec vlterius procedit, & quod in ſimili ſcribit Cale. conſ. 25. Tuus nobilis col. 6. verſ. octauò pro iſta parte. de quo tamen vide Phil. Dec. in d. l. ſi ego. Quantùm autem ad caſum l. noſtræ pertinet, nemo non videt & ipſius rationem in hoc caſu habere locum, vt in quauis alia donatione.

Inter donare & donationi conſentire. differentia.

343 Quæro 22. Quid ſi quis conſentiat alteri donanti rem ſuam, an habeat locum l. noſtra? Quod non videtur: nã lex noſtra loquitur de donãte. Aliud autem eſt donare, aliud donationi conſentire. l. ſi patet. §. vlt. ff. de manu. vind. per quem reſpondit Signo. conſ. 145. in quæſtione vertente, col. 2. quod ſi ex ſtatuto mulier non poſſit vendere ſine aliqua ſolennitate, poterit tamen circa eam ſolennitatem vendenti conſentire. Quod & id in pœne voluit Bal. in rub. C. de pact. in ſi quem ſequitur Pieus tbi, & Laur. Calca. conſ. 1. viſo conſilio, col. 14. & iterum conſ. 74. quòd dictis filiabus, col. 9. in prin. Sed per eundem text. dicit id m Bal. in l. vlt. ad ſi. C. de ſuis & legitimis, quòd conſenſus præſtitus alienationi, nõ dicitur alienatio. Et idem Bal. in l. 2. col. antep. verſ. 19. quæro. C. de reſc. vend. quòd non dicitur proprie venditor, qui cõſentit venditioni, nec illi competit remedium ex illa l. & ſequitur Ant. Burg. in c. pen. verſ. decimonono dico, extra de empt. & vend. vt eque per text. quẽ ipſe Burg. dicit not. in d. l. ſi pater. §. vlt. Cui & tu adde alium text. in l. aliud. ff. de reg. iur. vbi ita ſcribitur, aliud eſt vendere, aliud vendedi conſentire, & in l. vlt. C. de pact. & in l. tubemus. §. œconomus. C. de ſacroſanct. eccleſ. vbi fit diſcrimen inter contrahentem & conſentientem contractui. & in l. ſi minor, la 1. ff. de mann. vindic. Ex qua not. gloſ. ibi, quòd poteſt quis alij conſentire in eo quod ipſe facere non poterat, ex cõque nur. Benedict. Plum. quòd qui non poteſt manumittere, poteſt tamen manumittenti conſentire.

Statutum prohibens vendere, non habet locũ in conſentiente venditioni.

344 Propietea & Phil. Dec. conſ. 124. placet mihi, col. 2. verſ. quintò ſtatutum, interrogatus an ſtatutum prohibens vendere, haberet locum in conſentiente venditioni, reſpondit non habere. Sed & ante eum And. Iſer. in c. tũ prin. & ibi etiam Mart. Lau. col. 3. verſ. ſed quid ſi d. d. u. & Card. Alex. col. 5. verſ. ceiuſdẽ initq. tit. de prohib. feud. alien. per Fed. et. tradũt quòd ſi princeps interdicat legato ſuo, id eſt, vt loquuntur, locum tenenti, alienationem, non ex hoc prohibetur conſentire alienationi, per d. l. aliud. Et hoc etiam ſequitur Iac. à ſancto Georg. in tractatu feud. in verbo, vicariũque perpetuus, col. 2. verſ. ſed pone dux vel rex. Et optimè facit quod volnit gl. in l. cùm pater. §. liberis, in verbo, alioquin. ff. de leg. 2. quòd licet conliberti relictam fuit præſtitum ea lege, ne id alienarent, atque in familia liberorum remaneret, quo caſu is qui non alienauit, cæterorum alienantium partes poteſt petere, non etiam is qui alienauit, vt ibi ſcribunt: ſi quis tamen eorum alterius alienationi conſenſerit eius quidem partem cui conſenſit, petere nõ poterit, illius autem quibus non conſenſit, poteſt. quãuis nullas potuiſſet, ſi ſuam ipſe alienaſſet: tanquàm aliud ſit alienare, aliud conſentire alienationi. Et illam ſequutus Bart. & Bald. qui eam commendat, & monet notandam. & pro ea allegat Bal. d. l. ſi pater. §. vlt. ff. de manu. vindic.

Inter legare & legantis conſentire differentia.

345 Et facit quod ſcribit Ang. in l. 1. ad ſi. C. commu. de legat. quòd cùm legatum tranſeat in legatarium ipſo iure, modò res legata ſit teſtatoris, non item ſi ſit aliena, etiam hæredis, gl. in l. ſi hæredis ſeruum. ff. de leg. 1. & ibi concor. per Bal. & Iaſ. Ideo vt ſubdit Ang. ſi quis legat rem alienam eum conſenſu domini, non tranſfertur dominium in legatarium, cùm ſpeciale ſit in legante domino, non etiam in conſentiente: nam & aliud eſt legare, aliud leganti conſentire, per d. l. aliud, & hoc ſing. dicit Iaſ. in l. 1. col. antepe. verſ. tertiò requiritur. ff. de leg. 1 & no. in l. ſi fundum per fideicommiſſum, col. vlt. verſ. aduerte etiam co. tit. Idque etiam ſi alienaret rem hæredis cum conſenſu ipſius hæredis, vt voluit Bar. in l. cùm quis decedens, in princ. per illum tex. ff. de leg. 3. Bal. in d. l. 1. col. 4. verſ. quæro teſtator, in 5. not. C. commu. de leg. & Iaſ. in d. l. 1. vbi ſuprà, de lega. 1. & in l. bũtuſmodi §. qui ſeruum, col. 2. verſ. tertius caſus, co. tit. & in l. ſi hæredis, col. 2. verſ. amplia iſtam regulam. ff. de leg. 1.

Donare cui non conceditur, nec donanti cõſentire permittitur.

346 Verùm in ea ſum ſententia, vt æquè reuocetur huiuſmodi donatio ex hac l. quantũ ad ipſum cõſeurientem, ac ſi ipſe donauiſſet, per tex. in l. cũ quis. ff. de reg. iur. vbi cui donare non conceditur, nec donanti quoque conſentire permittitur, & ibi concord. in gl. quibus adde & tex. in l. 2. C. ſi aduer. don. Ex quo not. Fran. Arec. nihil inter eſſe, donec an donanti conſentias. Huicque not. Bald. ibi, quòd qui non poteſt ex ſtatuto vendere ſine aliqua ſolennitate, nec vendenti quoque conſentire poterit. Et ſequitur Sal. ibi, & Firma. in tract. de epiſc. in 3. part. lib. 4. col. 35. verſ. ſed nunquid prohibitus. & Barb. in c. ſi quis presbyterorum, per illum tex. iuncto cap. præcedenti, extra de reb eccl. non alien. & iterũ in c. peruenit. de empt. & vend. & conſ. 51 ſcribit ſapientiæ fons, col. 15. verſ. & facit quod volun, lib. 1. & conſ. 41. Deum inuocent adiutorem. co, antep. verſ. ſecundò oſtendo, lib. 3 & Fran. Arc. in d. l. vlt. col. 1. & ſeq. & ibi quoque Phil. Dec. col. 4. C. de pactis, & idem Dec. in d. l. aliud. ff. de reg. iur. & Soc. conſ. 130. viſo teſtamento, col. 3. verſ. poſtremò non omitto, lib. 2. & Fabian. à monte ſancti Sabini, in tract. de empt. & vend. in 25. q. 3. quæſt. prio. & Alex. in d. tubr. C. de pact. & Alber. Brunus in tepett. ſtatutorum, in verbo. inſinuatio, col. 2. in fi. verſ. ſtatutum dicit quòd donatio, vbi ex hoc dicit, quòd non ſatis eſt inſinuare donationem tanquam factam à donante, ſed oportet inſinuari tanquam factam à conſentiente.

Prohibitio non fit à ſtatuto propter venditionẽ, ſed propter iuris effectũ.

347 Reprehendũntque multi ex his Iac. Butr. qui contrarium tenebat, ob id tantùm, quod licèt ius cõmune prohibens venditionem poſſe trahi ad caſum ſimilem, videlicet ad conſenſum venditionis, per l. tion poſſet. ff. de legib. non tamen ius municipale cõtrarium tui communi trahendum eſt ad ſimilia. Ex quo etiam latis liquet, quod ex ſententia ipſius Iac. But. id quod diximus, procederet in l. communi, vt eſt l. noſtra, atque etiam in iure municipali non correctorio iuris communis: quanquam & alij omnes trahunt ad quodcunque ſtatutum. Nam vt dicit Barb. vbi ſuprà, prohibitio non eſt tacta à ſtatuto propter ipſum venditionem. q. æ in facto conſiſtit: ſed propter iuris effectum, quæ inde oritur, videl. cet alienationem quæ ex ea proceditquæ ratio habet locum & in conſentiente.

Alteri quis conſentiens.

348 Nam vt hoc illi addas, qui alij conſentit, ſua iura perdit, vt dicit l. cùm quidam. C. de adminiſt. tutor.

fauorem per.

tuto.& bene facit l.nihil.§.1.ff.de lega.1. & not.per Bart.Bal.& alios in l.si fundum per fideicommissum. & de leg.1.& rex.in e pastoralis, extrà de donat. & in c.1.§.præterea,& ibi gl.in verbo,regressum,tit. quib. mod.feud.amitt. vbi etiam Bal. alia ad id iura allegat, & inter cæteta.l. sicut.§.vēditionis.ff.quib.mod.pign. vel hypoth solu.quam dicit sing.in eo.vt id quoque procedat, cùm quis consentit, vt de re sua testetur, quam etiam ad hoc dicit sing.idem Bal.in l.vēditionis,pos.l pen.C.de vsuca.pro empt.& in l. quoties ab omnibus,col.2.vers.quæro quid si quis consensit.ri.C. de fideic.& in l.si ribi.§.de pigno. col. 2. vers. quid si testator. ff de pact. & in c.1. §.donatæ,col.1.vers.sed hoc dictum non videtur tit.quali.olim feud.ali. pot. & cons.89.dominus Thomas,col.2.vers.ad eundem, lib.1.& Ias.cons.13. casus talis est spectabilis. col. 1. lib.1.& cons.57.in causa mota per spectabiles, col.3. vers.quartò & vltimò,co.lib.1.& cons. 89. aggrediar, col.4.vers.aggredior nunc sextū.co.lib.1.Et eam quoque ad id citat ipse Bal.in l.vlt.col.pen vers. quintus casus. C.vnde legit.& in l.1.col.4.vers.sed hic quæro numquid.C.de sacrosc.eccl.& in l. cùm alienam. col.2. vers.sed pone quòd testator,& ibi quoque Salyc.col. 2.vers.primum dubium,& Ias.col.eriam.2. C. de leg. & in l.fennum,col.1.C.qui testa.face.pos.Steph. Bert. cons.329.ponitur.nu.4. lib.1. & cons. 173. quia diffi- cultas,col.6.nu.15.lib.4.& ante omnes Ias.in l.si quā- do.§ & generaliter,col.3.C.de inoff. test. & in l. cùm proponas,la 1.nu.7.C.de pact.& in dict.l.quoties. C. de fideic.& ante hos omnes Bart. in l.cum quis decedens,in prin.post medium ff.de leg.3.Sed & alius est similis rex.in d.c.1.in prin. vbi & ipse Bald. col. pen. ad id expendit,tit.de probib feud.alien.per Feder. Et id quoque voluit, licèt eum tex. non alleget,Rom.in l.quæ dotis.ff.solut.matr.De quo & tu multa videbis per Ias. post alios antiquiores in l. si fundum per fi- deicommissum,col.pen & vlt.ff. de leg1.

Qui consentit alij donanti rem ipsius consentientis,donare ipse videtur.

349 Et qui consentit alij donanti rem ipsius con- sentientis,donare ipse videtur,l.si hi.quoad, & ibi Bal. in a.not.C.de inoffi.donat.vbi ex hoc dicit quòd de- bet fieri insinuatio talis donationis, ramquam factæ, non quidem à donante,sed à consentiente domino,& sequitur Ivan.Arct.cons.127.eximie.col.3.vers.secun- dò hoc patet. Et voluit etiam Barto. per multa iura in l.quæ dotis, col.3. vers.3. pone, & ibi omnes post eum.ff.sol.matr.& in d.l.si fundum per fideicommis- sum,in princ. & ibi quoque Rom.& cæteri.ff.de leg. 1. & Paul. Calt. cons. 319. visis & examinatis, col. vlt.lib.2.per l.in ædibus.§.filiusfamilias.ff.de don.vbi est tex. oprimus. & Matthæ. Affl. in tract. Prorom- xeos,col.18.vers.19. Et semper alias qui donanti cō- sentit, & ipse alienare videtur,vt dicit Bal.in c.1.§.il- lud, ver. quæro ergo,tit.de prob.feud.alie.per Fed.& Ang.in lect.Flor. Fulg. Corn. & Ias.in l. quoties.C. de fideic.

Qui non potest actū per se facere,nec potest facti consentire.

350 Et ita quidem,vt ipse id propriè facere censea- tur,ac si ipse faceret,cùm sit dominus rei,vt dicit Bal. in l.si vt proponis.C.de ser. pig. dat. manu. per l. si fundus.§.si ne scienre.ff.de pign.secus si non esset do- minus,per d.l.si parer.§.vlt.ff.de manu.indic. Quod dicit inter apertè intelligit Bar. in d.l.vlt. col. 1. C. de pactis.cùm dicit, quod qui non potest per se actum facere,nec potest facienti consentire, cùm habet ple- num ius in re,alias secus,per illa eadem iura.quod & idem asserit ipse Bart.cons.101.encrēdissime domine, col.1.vbi hoc dicit insolitissime. & Bald.cons.133.quē- dam mulier,circa medium,lib.1.

Eadem ratio donantis, & consentientis donationi.

351 Sed & quantum ad casum l. nostræ pertinet, eadem est ratio donantis, & consentientis donatio- nis, cum par sit præiudicium,ut patet ex iuris dictis,& ex l.vendidonis,C. de vsucap.pro empt. & l.2. C.de rei vind.pign.& ibi concor.in glos.& per Cor.cons.41. videtur in hoc,col.pe.lib.3.& cons. 144. licet in hac, col.2.vers. ius tamen non obst. co.lib. 3. Ideóque eā- dē est præsumpta ipsius consentientis volūtas ac do- nantis,vt scilicet consensurus non fuisset,si cogitasset de liberis,non magis quàm donatinus. Ergo & l.ipsa habet locū,tum per regulam illam generalem, quòd vbi eadē est ratio,& idem ius est.l. illud, in princ. ff. ad leg. Aqui.cum simil.tum quod specialiter hunc ca- sum respicit, idem ius est in consentiente actui , & in faciente:vt qui non potest facere, nec potest consentire, & è diuerso , cùm eadem est vtriusque ratio, secundùm Bar.& Bal.in d.l.vlt.C.de pact.& Phil.Dec. in d.l.alind.ff.de regu.iur.& cons.543 in casu propo- sito,col.1.De quibus & tu vide quæ diximus in nostris legibus cōmunibus,in gl.in verbo,*cōtrahere*,in 12.q.

Hæc lex habeat locū in confessione facta sine causa in iudicio, & ita efficaci.

352 Quæro vlteriùs.Vtrùm hæc lex habeat locum in confessione facta sine causa in iudicio , & ita effi- caci,secundùm glos.in l. 1.in verbo, apud iudices , in fi.ff de interro.actio.per text.ibi,& in prin. eius l. & in l.volum.§.quod ait prætor.co.tit. quam dicit sing. Barb.in repe.rub.de fide instru.col.5.& pro ea quoq; est bona tex. in l.sicut, & ibi Bal.in 3. codémq; vlt.. nor.C.de repud.hæred Et idem quoque sentit gl. & do.t.in c.vlt de confes.& Cyn.in i generaliter. C.de non num.pecu.& Bal.in l.confessionibus,col.1.ff. de interrog.act.nam & ea habet vim donationis.l.cam- panus.ff.de ope.lib.& l.quidam in tue.ff.de don.Di- cit tamē Bal.in l.illud,col.vlt.vers. octanò & vltimò. C.de sacrosc.eccles.quòd ea non exigit insinuationē, quibusdam rationibus quæ ad hanc l. nostram nihil pertinent,nam si fuit,inquit, facta huiusmodi confes- sio eorum iudice insinuationis,satis videtur esse insi- nuata.l.quidam in iure,ff.de don. Si verò alio iudice, tunc est quædam donatio emergens vel incidens : & ideo iudex causæ principalis est competēs.per l.quo- ties.C.de ind.& hic semper satis est insinuata.Et eum refert & sequitur Ant.Canat.in tract.insinuationum. q 48.Et idem quoque, vt scilicet in hac confessione non requiratur alia insinuatio,voluit Bar.in d.l.quī- dam in iure,& Pet.Ferra.tit.for.libel.quo agi.pro do- nat.in verbo, solemniter,cor.3.vers.iurium quæritur. Sed quantum ad l.nostram pertinet, non video quid interest inter donationem,& confessionem donatio- nis causa factam,nisi quòd illa est expressa,hæc tacita & præsumpta.in qua quidem hæc l. æque obtinet, ac in expressa,vt suprà latè diximus in 7.q.prin.

Hæc lex habeat locū in donatione iuris patronatus facta consentiente episcopo.

353 Quæro 23. an hæc l.etiam procedat in dona- tione iuris patronatus facta consentiente episcopo, affici enim non videretur, c. cura. extra de iure patro. & voluere Hostī.Goffr. Flor. & Pan.in e. illud, eod. tit. Hostien. in summa , eod tit. 6. qualiter transfe- ratur,vers.mihi videtur.Archid.in capiæ mentis.16.q. 7.Feder.Senen.cons.225.si opinio, col.1. Panor. in c. præterea,52.in f. not.exit. de iure patro.Paul.Castr. consil. 194. viso statuto com nis Florentiæ, col.2. lib.1.Virùm igitur,vt expetam, sit locus nostræ l. in huiusmodi donatione? Super quo dubio innumera- rum consulunt Philip.Dec. si is est. consil. 62. incip. consuluit, vbi negat locum esse.Nam de iure,inquit, patronatus idem iudicarne, quod de causis spiritua- libus.c.quanto, de iudic.& c.de iure,& ibi Pan col. pen. & d. e. cura. de iure patro. idem non potest nisi iudicio ecclesiastico diffiniri. d.c. quanto , nec legi- bus & constitutionibus laicorum subiuetur , quia a pari procedunt forum laicorum forum , & legibus eorum subiici,vt post Imo.nō. Ant in rub. extra de consuet. vers. vnam regulam habetis. Et facit vbra Decium , quod tradit Archid. in cap. quo iure , 8. dist. & cap. quæ contra, in verbo, peregrini, 12.dist. & Spec. tit.de conslit.§.1.vers.& not. & Calder.in

disput. incip. quidam Florentinus, & in alia disput. incip. statuto cautum. Bart. Bal. & alij in l. 1. C. de summa trinit. & R. ph. Com. cons. 139. Planos, col. 2. & Alex. cons. 150. visto tit. mat. col. 1. vers. quinimo dato, lib. 2. & cons. 209. ponderatis his omnibus, col. 1. eod. lib. 2. & cons. 257. visto instrumento donationis. col. 4. vers. tamen eo ipso, eod. lib. 2 & cons. 44. videretur prima facie, col. 5. lib. 5 & cons. 13 attentis his col. pen. lib. 7. & cons. 141. visto statuto, col. 2. vers. & ad hoc eod. lib. 7. & cons. 217. visis quibusdam, col. 3. vers. hoc confirmo, eod. lib. 7. Soc. cõs. 171. in præsenti. col. 2. vers. ex quibus, lib 1. & cons. 14. capto primum. col. 1. lib. 4. & cons. 11. circa præmissum, in princ. eod lib. 4. & cons. 79. si ergo dicimus, col. 2. vers. secunda principalis, eo. lib. 4. laf. cons. 80. visa facti narratione, col. 1. lib. 3.

De taill. re. 354 Nec obstat, vt subdit Decius, vt ad eum tendamus, quod hæc l. videatur facta in fauorem filiorum principaliter, quo casu ex communi conclusione leges & iura ciuilia videtur esse approbata de iure canonico vt latè per Panor. post alios in cap. ecclesia, col. 4. vers. tertius casus, extra de const. vbi dicit quòd quando lex ciuilis est generalis & rationabilis, nec contradicit canonibus, si est fauorabilis, est seruanda etiam quoad clericos, & idem Pan. in cap. 1. in 3. not. extra de oper. nouiter nunciat. vbi dicit quòd causa ecclesiæ debet decidi per ius ciuile, si canones deficiant, per illum tex. & facit etiam tex. in cap. si admonitorum. 10. dist. & quod dicitur, leges per ora principum diuinitus promulgatas. cap vlt. 6. q. 3. & sanctam ecclesiam legum scientiarum non respuere famulatum, quę æquitatis & iustitię vestigia imitantur. cap. super specula, de priuileg. Quia ad hæc respondet potest, quòd habent locum in rebus temporalibus & prophanis, in quibus iura ciuilia habent potestatem statuendi. secus videtur in iure patronatus, quod reputatur spirituale, nec potest æstimari. d. c. de iure, & not. Panor. in c. quoniamonia, de iure patro. vbi & 1. se col. 2. ex hoc asserit quòd patronus qui nihil habet in bonis præter ius patronatus, non potest cedere id ius creditoribus, quia non recepit æstimationem, vt dictum est: & sic verba l. non conuenient, vt not. Bart. in l. 4. 6. prætor ait, in fi. ff. de dam. infect. vbi tradit quod statutum loquens de re æstimabili, non habet locum in re inæstimabili. & idem Bart. in l. ita autem, in princ. ff. de ad minist. tuto. cum multis similib. a me late congestis supra in verbo, libertis nu. 2. Idcóque cùm l. nostra loquatur de bonis quę æstimari possunt non debet habere locũ in hoc iure inæstimabili. Adde & quòd id ius simpliciter nõ est in bonis nostris, secundùm Bal. in l. eam quam, ad fin. C. de fideic. & cons. 335. quædam mulier. col. 1. lib. 1.

Donatio an reuocetur etiã ex iure canonico quemadmodum dum de iure ciuili.

355 Sed de hoc admodum dubito, quia non solùm de iure ciuili, sed & canonico quoque reuocatur donatio per ingratitudinem liberorum, vt patet ex cap. quicunque, 17. q. 4. vbi etiam cauetur id procedere in foro conscientiæ de quo latè dicam infra in glo. reuertatur, nu. 291. secundùm discrimen. & seq. Quin & si id ius esset tantum de iure ciuili, tamen quantũ pertinet ad personas laicorum, sunt ipsi etiam in re ecclesiastica subditi legibus & statutis laicorum, vt de iure patronatus nuncuparim tradit Pan. Cast. d. cons. 194. in fi. lib. 1. Et id generale est in cæteris huiusmodi rebus vt latè diximus in tracta. retractuum, tit. 1. §. 1. in gl. 13. in verbo, *l'acheteur*, nu. 8. incip. sed vnum non omittam: Nec verum est quod id ius nũ sit in bonis nostris, cum pro eo habeamus & actionem & exceptionem, ideóque in bonis esse dicatur. l. rem in bonis. ff. de acqui. rer. domi. & not. Bart. in l. rem alienam, col. 2. ff. de pign. act. & in l. cum res. C. si res alien. pign. dat. fu. Idcóque si quis vendat omnia bona sua, certum est & id ius suo ea vtilitate bonorum comprehẽdi. c. ex litteris, & c. cum seculum, extra de iure patro. & not. in l. in modicis. ff. de contrah. empt. cum simil. In eoque vt in reliqua hæreditate succedimus. d. cap. cum seculum. & per omnes in c. ex insinuatione, cod. tit. de iure patro. Ex quo præterea id quod supra diximus, potest intelligi id esse in bonis, quando hæreditas in bonis esse dicatur. l. licet & ibi Bart. & Bald. C. de pact. Et quòd ius patronatus venat appellatione bonorum, expresse voluit Pan. in d. c. ex litteris, col. vlt. vers. quid autem si dicat, de iure patro. & ante eum non obscure Bald. cons. 32 quidam nubilis, col. 1. lib. 1.

Hæc l. solummodo respectu ad verisimilem & præsumptã donantis voluntatem.

356 Nec tequitur l. nostra quòd res de qua agitur, recipiat æstimationem, sed tantùm respicit ad verisimilem & præsumptam donantis voluntatem, an scilicet donaturus fuisset necne, si cogitasset de liberis, siue res sit æstimabilis, siue non æstimabilis quantùm ad pretium. nam quæcunque res quãtùm ad affectionem, & voluntatem æstimari potest, vt omnibus perspicuum est. Id autem statui debet a iudice perspectis & consideratis personis, cæteris que rebus ad tempus pertinẽtibus, iuxta ea quæ latè diximus supra in verbo, omnia vel partem aliquam, & alibi sæpe. Et huc pertinet quod scribit Bar. in l. 4 §. rotices, quem legit eum §. prætor ait. ff. de dam. inf. c. quòd stante statuto, vt de quolibet contractu soluatur gabella 6. denariorum pro libra, id statutum non habet locum in contractu facto super re inæstimabili, nisi tamẽ contineret aliquod inter esse æstimabile. Et sequitur Ro. cons. 434. in quo quæritur an dicti tres. Quasi scilicet nihil referat sint res æstimabiles, in cuius aliquo modo interest. Hic autem multum interest & donatoris & filiorum eius, ne ius ipsum amittant. Ergo non considerandum est quod sit inæstimabile.

Hæc l. an habeat locũ in donatione rei alienæ.

357 Quæro 24. Vtrum hæc l. habeat locum in donatione rei alienæ, quod non videretur propria donatio, vt dicit Bal. in l. 1. libris. §. vlt. & ibi Rom. ff. de donat. per tex. ibi, & gl. in §. sic itaque. Inst. de actio. Ex quo etiam videtur, quòd in huiusmodi donatione non requiratur insinuatio, quæ tantum necessaria est in propriis donationibus, secundum not. per Bar. & alios in l. ff. de donat. Et quia etiam res aliena statum potest cum, & de iure est quid momentaneum. Idcoque non potest excedere summam legitimam, nam nun videtur adesse quod statim aberit. l. magis puto §. vlt. ff. de reb. eo. cum simil. à me addictis infra in verbo, susceperit liberos, nu. 171. facti & quod, & multis s. q.

Donans an teneatur de euictione.

358 Tamẽ Bal. in l. post mortẽ, col. vlt. C. de fideic. distinguit vtrùm donans teneatur de euictione, an nõ: primo enim casu indiget ea donatio insinuatione quia dari non est in obligationem: Secundo casu debet æstimari unde posse fio, & secundum eam requiretur vel nõ requireretur insinuatio. l. si mulier. ff. iuud met. eau. Conditio autem vsucapiendi nõ æstimatur, quia procedit enim iniuria alterius. l. denique. ff. ex quib. cau. in a. o. Nec obst. inquit, gl. in d. §. vlt. qua dicit hãc non esse propriam donationem, imo ex quo ad titulum, licet non quo ad dominium ff. de don. per iorũ. Hæc ille: quem sequitur Rom. in d. l. in ædibus. §. vlt. & in l. Modestinus, col. 4. vers. fateor quid in donatione. eo. tit. Et hanc quoque distinctionem sequendam esse censeo in casu l. nostræ, eadem ratione. Et quòd hæc donatio non indigeat insinuatione, tenet Alex. in addit. Bar. in d. l. in ædibus. §. vlt. per eam gl. quam dicit sing.

Hæc l. an habeat locum cùm quis vendit domum alicui quo certo

Google

prius, denique quod ea pluris valet.

eſſe huic l. ſuperuenientibus liberis, per multa quæ illic allegat, & ſic quirit Alciat. in l. 2 in prin. nu 16. ff. de verb. ſign. Quod intellige ſi id quod pluris valet quã prius, ſit eius valoris, vt locum faciat huic l. ſecundùm ea quæ plenè tractaui ſuprà in gloſſ. in verbo, omnia vel partem aliquam. num. 24. ineip. ſi eã opin. & ſeq. Nam & tunc huiuſmodi venditio omnino ſimilis eſt ei quæ facta eſt vilioris prætio, in qua habet locum hæc l. ſecundùm ea quæ diximus ſupra in prin. huius gl. nu. 2. & ſeq. Nihilque intereſt inter illam & hanc, niſi quòd in illa tacite cenſeatur donatum quod pluris eſt: in hac expreſsè. Tu tamen interim vide quæ de huiuſmodi venditionibus ita factis, vt doner venditor quod pluris eſt, ſcripſimus in tractatu Retractuum, tit. 1. §. 1. glo. 18. in verbo, *le prix que la choſe aura couſté*, nu. 11. ſed in hac, cùm multis ſeq.

Hæc lex quibus non habeat locũ.

360 Poſtremo illud hic ſcias, non tantùm in illis caſibus quos ſuprà adſcripſimus, ſed alias ſemper, vbi quis donando aut renuntiando facit quod ſolitum eſt fieri, ceſſat hæc l. noſtra, vt expreſsè voluit Socin. cõſi. 53. viſo inſtrumento, col. 3. verſ. ſecundo reſpondetur. In idq; refert quod alibi diximus, filiam quæ, dũ dotatur, aut matrimonio collocatur, renũciat ſucceſſioni in fauorem fratrum, vt ſolet fieri, non reuocari hanc renuntiationem ob filios poſtea natos, cùm nõ fecerit, niſi quod aliàs fieri aſſolet in rebus huiuſmodi. Et facit etiam quod ſcribit Paul. Caſt. conſil. 15. incipiendo, col. 4. verſ. facit etiam multum, lib. 2.

ET POSTEA.

Dictionis, poſtea, ſignificatio.

1 HÆc dictio, poſtea, poſſet videri non neceſſarium habere interuallum, ſed dici etiam de re quæ fit ſimul ac eodem momento & impetu, ex text. l. quoties, §. ſi quis ita. ff. de hæred. inſtit. Ex quo not. Bart. dictionem hanc non impedire diem hæreditatis & libertatis ſimul cedere. Sed & ex eo not. Bal. & recentiores ibi, quòd ſi teſtes depoſuerint Scium inſultaſſe Caium, poſtea vulneraſſe, intelligitur non ex interuallo, ſed incontinenti, vt ſic inſultus confundatur cum vulnere, & de ſolo vulnere puniatur, iuxta gl. vlt. in l. qui de crimine C. de accuſa. & eſt tex. in l. illud §. vlt. ff. ad leg. Aquil. Nam & cùm id dictum teſtis ſit ambiguum, interpretatur in mitiorem partem, per c. in præſentia, & ibi glo. extrà de prob. Et idẽ tenent ipſe Bal. & recentiores in l. diuortio, in prin. ff. ſol. matri. Raph. Co. & Iaſ. in l. fructus. ff. eod. Ale. conſ. 116. in cauſa inquiſitionis, lib 3. & Barb. in l. 1. §. qui præſens, col. 4. ff. de verb. oblig. & in cle. literas, col. 8. in paruis. verſ. tertiò faciat, de reſcript. Sed & ipſe Bal. poſt Dyn. in d. §. ſi quis ita, & ibi etiam Imo. & penè omnes ſcribunt, quòd ſi teſtes depoſuerint quòd teſtator inſtituit Scium, poſtea Sempronium, intelligendum eſt incontinenti, ita vt ſint ambo hæredes. Id quod etiam tenent Raymũt. Dyn. Bal. Bart. Albe. Ange. Paul. Caſt. & Raph. Co. in dict. l. fructus, Cyn & Albe. in l. 1. ff. ſi cert. peta. Alex. in l. diuortio in prin. col. 4. ff. ſol. matr. Barba. in d. cle. literas, col. 8. verſi. ſecundò accedat, de reſcript.

Dictionis mox, varia interpretatio.

2 Quanquam multi ex illis etiam loquantur in dictione mox, ita videlicet, Scius inſultauit, mox vulnerauit. Si ita, teſtator inſtituit Scium, mox Sempronium. Sed nihil refert dicas in illis exemplis, mox aut poſtea, quando hæ dictiones in huiuſmodi locutionibus idem omnino ſignificent, vt probat tex. in l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. act. vbi in eod. caſu quod per mox prius dixerat, ſtatim per poſtea dicit. & in l. & ſi ſine. §. ſed quod Papinianus. ff. de minor. vbi ita dicitur, ſi autem minor prius adiit hæreditatem, mox abſtentus eſt. & text. in l. quod ſi ſeruus. §. ſed & ſi errauit. ff. de in tẽ verſ. vbi eſt ſimilis text. & in l. ad peremptorii. ff. de iud. cùm dicitur, vt primò quis petat poſt abſentiam ad uerſarij primũ edictũ, mox alterũ. ni aperte in illis locis mox ſignificat poſtea. Et in l. 2. in prin. ff. ad Velleia. & l. ſi ita fuero. §. 1. ff. de noua. vbi ante & mox iungũtur. & in l. æquiſſimum. in prin. ff. de bo. poſſ. ſecũ. tab. cũ ſimil. & voluit expreſſim Paul. Caſt. in l. 11. col. 3. vltimò not. ff. ſi cert. pet. & Fulg. in l. ſi arrogator. ff. de adopt. & ibi Iaſ. colum. 3. Nam & dictio, deinde, quæ idẽ ſignificat quod poſtea, vt dicemus infrà nu. 9. & iſta dictio mox, idẽ quoque ſignificãt, vt aperte probatur in l. ſi quis filio. §. his autẽ ad fi. ff. de inoff. teſta. Quãquã Rom. in dicta l. fructus, & poſt eum Franc. Aret. aliter dicunt de dictione mox, quoniam ſcilicet ex ſua proprtia vi & natura omne interuallũ refugiat. Quod fateor, cùm pro incontinenti vel ſtatim ponitur: de quo dicemus infrà in verbo, reuertatur, in 27. fal. quę eſt in num. 109. At cùm ordinem ſignificet, vt poſtea, & deinde, de qua etiam dictione poſtea dicemus, vtcunque & cum interuallo & ſine interuallo ſignificet, quod videre licet in iuribus ſupra citatis.

Dictio poſtea, an denotet interuallum.

3 Sed vt redeamus, certè ſi text. in d. §. ſi quis ita. ſupra in princ. adnocatus ſoleret expendatur, diuerſum eius quod inibi ex eo diximus, ex diametro probat, cum dicit, detracto verbo medio, poſtea, hæc enim ſunt verba illius l. quaſi ſcilicet neceſſe foret eam dictionem detrahi, vt demonſtraretur actus ſimultaneus, vt ita loquar, & non ſeparatus aut interuallatus, vt ſic quoque loquar cum Ammiano Marcellino, aut intercapedinatus, vt vtat verbo Cælij Aureliani: quanquam aliter intelligit Ro. ibi, qui ex eo text. not. quòd hæc dictio poſita inter ea, de quorum natura eſt, quod in eodem tempore eõcurrant, non inducit temporis interuallum. & ad hoc dicit illum tex. eſſe valde not. Sed quòd alias ea dictio denotet interuallum, probant & alij multi tex. videlicet in l. in bonæ fidei. Cod. de pact. vbi ita ſcribitur, in bonæ fidei contractibus ita demum ex pacto actio comperit, ſi incontinenti fiat. Nam quod poſtea placuit, id non petitionem, ſed exceptionem parit. Vides enim has dictiones, incontinenti, & poſtea, poni vt diuerſa. Ideóque glo. ibi interpretatur poſtea, id eſt, ex interuallo. Et tex. in l. qui procuratorem. ff. de procur. vbi conſeſtim, & poſtea etiam ſcribuntur vt diuerſa, & in l. 1. §. ſi rem ff. depo. & in l. 1. §. deinde ait prætor. ff. ne quid in loco publ. cùm dicitur, ſine ſtatim deterior ſit via, ſiue poſtea, & in §. vlt. Inſtit. de iniur. vbi eſt ſimilis tex. & etiam in §. ſi ad exhibendum, Inſtit. de offic. iudi. Quibus ſimile eſt illud Suetonij in Auguſto, Nec quicquam vltrà aut ſtatim aut poſtea inquiſiuit. Et rurſum cap. 95. Qua fiducia Veletrini & nunc ſtatim, & poſtea ſæpius penè ad exitium ſui cum populo Romano belligerauerant. Et in Nerone, Neque tamen ſceleris conſcientiam, quanquam & militum & ſenatus populique gratulationibus confirmaretur, aut ſtatim, aut vnquam poſtea ferè potuit, illudque Spartiani in Hadriano, Patris patriæ nomen delatum ſibi, ſtatim, & iterum poſtea diſtulit. Quibus locis etiam vides ſtatim & poſtea vt diuerſa poni.

De eadem re.

4 Sed vt ad noſtras leges reuertamur, hoc quoque probat text. in l. iuriſgentium. §. quinimo, verſi. idem reſponſum. ff. de pact. vbi quod primùm ex interuallo diuersa mox idem poſſet vocat. quaſi idẽ ſit poſtea, & ex interuallo. Ideo ibi Iaſ. col. 4. verſic. quartò notites ponderata, not. ex eo. tex. hanc dictionem poſtea, ſignificare interuallum. & in l. paciſci, ff. eo. tit. cùm dicitur, ſiue in ipſo negotio venditionis gerendo conueniſſet, ſiue poſtea, & in l. ſed Iulianus. §. proinde. ff. ad. S. C. Maced. vbi ab initio &

poſtea ponuntur etiam vt diuerſa.& eſt ſimilis tex.in l.antiquæ.in prin.C.ad S. C. Velleia.& in l.nuper in princ.C.de natur.lib.& in §.ſi verò decretum, in aut. de nupt.& in §.vlt.verſi.ſed neque.in auth.de hære.& fale.& in §.dedimus,& iterum §.ſi autem mulier , in auth.de æqual.dor.Et probatur etiam in l. ſi quis iniquũ,§.illud quoq;.ff. quod quiſq; iur.vbi tunc & poſtea ponuntur quoque vt diuerſa. Et eſt ſimilis text. in l. 29.rectiſſimè.ff.de vi & vi arm.Et etiam tex.in l. nõ erit.ff.ſi ueq;,& ibi quoq; gl.& Iaſon vlt.not.ff.de iureiur.& in d.l.illud.§.vlt.ff.ad leg.Aquil.vbi poſtea, & vno impetu , pro diuerſis ponuntur, & in l.1.§.idẽ Labeo.ff.quod vi aut clam,cùm dicitur,Iſque deſtiterit impræſentiarũ,rurſũsq; poſtea facere cœpetit. & in l.apud Celſum.§.in hac exceptione. ff.de dolo mali exceep.cùm ſcribitur,de eo duntaxat excipi oportet, qui admiſſus ſit in ipſo negotio quod geritur , non etiam ſi poſtea interueniſſet.& in l.3.iuncto §.vltim. l.1.ff.de ſolut.vbi in re præſenti , & poſtea ponuntur vt diuerſa.Ideóq;Bal.ibi exponit poſtea,id eſt , ex interuallo,& in l.2.C.de iutiſdi.omn.iud.vbi tẽpore cõtractus,& poſtea,ponũtur vt oppoſita.Et in l Idémq; §.ſi cui mandauero.ff.mãd. cùm dicitur,vel illico ſtipulata ſit,vel etiam poſtea.Et in l.ex caſtrenſi,in prin. ibi,non ſtatim quidem,ſed poſtea.ff.de caſtren. pecu. Et in l.2.§.hoc autẽ ibi,nemo neque eorũ qui in præſenti iuriſperitiam habent,nec qui poſtea fuerint.C. de vet.iure enucl.Et in l.qui ædificiũ. ff.de ſeruit.vrb. prædio,cùm dicitur, quæ in præſentia erunt , & quæ poſtea fuerint.Et l.ſeq cùm ſcribitur,quę nũc ſunt,& quæ poſtea quoq; fuerint.& in l.2.in pri.C.de quadr. præſcr. vbi eſt ſimilis tex. & in l. manifeſtiſſimi, verſ.ſed ea , & curſus verſi. ſin autem neſcius. C. de furt.vbi eo tempore , & poſtea,ponuntur vt diuerſa. & in l.1.C.de calum.& in §.vlt.Inſtit.de nup.cùm dicitur,ſtatim vt nati ſunt,in poteſtate parentis nõ fiãt, poſtea autem redigantur in poteſtatem.& in §.1.verſic.qua de cauſa.Inſtit. de loca.& conduct.vbi etiam ponuntur vt ſeparatã. & apud Horatium lib. epiſtol. 2.epiſtola 1.ad Auguſtum.

An quos & præſens, & poſtea reſpuat ætas.

Quibus planè cõſtat,id quod dicimus,hanc dictionẽ poſtea,interuallum oſtendere:quod etiam voluit glo. in l.pacta conuenta.ff.de cõtrahen.empt.quæ etiam intetpretãtur poſtea,id eſt ex interuallo,& ibi Bal. in 2.not.& ſimilis glo.in l.cũ ſimdum,in verbo, poſtea. ff.de vi & vi arm: & in l.ſi Tirius,in verbo,poſtea,& ibi quoque Bar.ff.de fideiuſſ. & Alber.in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret,col.1.in fi.ff de pact.Ioan. Fab. in l. per retentionem.C.de vſur.Bal.in l. 1, circa medium. ff.de ſolutionib. Card.Flor.in c.cùm Vintonenſis,extra de elect.Panor. ſubobſcurè in c.cuta,in vlt.not.de inte patro.Barbat.in l.4.§.Cato,col.21.verſi.adduco ecclehrem.ff.de verb.oblig:& in tẽpet. rub. de reb. eccl. non alien.in §.dubio,col.eiuſdem vlt.& in c.vlt.col.2. de precar.& in c.potuit,col 3.de loca.& in ollo vos, col.2.de pignor.& conſt.25.ſcribitur ſapientiæ ſeptimo,col.12.lia.& conſi.60.clementiſſimi Dei,col.4. eo. lib.1.& Alex.cõſ.141.viſo teſtamẽto,col.2. eõſ. cõfirmo ex illa,lib.2.& conſi.omnium poſtremo,viſo proceſſu,ante fin.eod lib.2.&conſil.98.viſo & conſiderato , colum.2.verſic. & hoc modõ,lib.1. Franc. Aret. in dict.l.fructus,colum pen. ff. ſolut. matr. vbi videtur ſentire,licet ſubdubius , hanc eſſe eius propriam ac peculiarem vim ac naturam.Card Alex. in cap. 1. col.2.titul.quid iuris ſi poſt alie Iaſo.in l.ſi quis ante, col.4. verſi. tu pondera dictionem poſtea. ff. de acq. poſſ.Phil. Dec.in c. 2. col. vlt. extra de offic.deleg.& in l. certi condictio. §. depoſiti , in primo not. ff. ſi cert.pet.& conſ 649.viſa conſultatione, col.1.Hiero. Cagno. in l.2. col. 6.verſ.4.not. ff. de orig.iur.Anto. Burg.in c.ſi vẽditor,in prin.extra de empt. & vend.

5 Porrò quãtu interuallũ hac dictione ſignificetur, paruúmne,an lõgum , nõ inter omnes cõuenit. Alij enim modicum dicunt,ob text.in l.ab hoſtibus.§.ſed quod impliciter,vbi glo.Petr.& Bar.col.1.Alber.col. quoque 1.ff.ex quib. cau. maio. & idẽ Albe.in l. hæc adiectio,poſt ptinc ff.de verb.ſign.& Frãc. Aret.in l. cùm.quidã.3.diũ,col.2.ff.de acq.hęted.quod & probare videtur text.in l.ſi fuerit.§.vlt.ff.de reb.dub. qui in vno gemellorũ partu vtitur hac dictione poſtea,inter natiuitatẽ vtriuſque; cùm dicit;nã ſi poſtea edita eſt,cùm tamẽ ibi adeò modicũ eſſet interuallũ,vt ambigeretur vter prior eſſet editus.& tex.in l. quidam, poſt prin.C.de neceſſ ſeruis hæred.inſtit.quæ hac dictione poſtea,vtitur in re in eodẽ teſtamẽto facta.& in l.Lucius.ff.de hæred. inſtit. qui ſimilis eſt , in l. ſi quis,in prin.ff.deleg. 1. vbi ita ſcribitur,poſtea eodẽ teſtamẽto vel codicillis.Et in l.imperatores.ff.de manu.teſta. quæ nõ tantùm de re eodẽ teſtamẽto facta, ſed de eadem tatione vno in teſtamẽto appoſita,hoc verbo vtitur.& in l.ſi is quem. C. de lib.cauſ.in illis verbis,ſed ſi poſtea quàm cognouiſti,de sẽtẽtia iudeis appellaſti.Nã illa dictio poſtea,debet intelligi illico,per tex.in l.litigatoribus.C. de appellant ad sũmũ intra eundẽ aut alterũ diẽ , per text.in l. eos.§.ſi autẽ,eo tit.facit & tex.in c.2.de præſcrip.lib.6. cùm dicitur, poſtea quãdocũque, quaſi ſcilicet nõ fuiſſet intellectũ de lõgo interuallo,ſi dictũ ſimpliciter fuiſſet poſtea,ſine illa adiectione, quãdocũque. Et gl.in c.ſcriptũ eſt,in prin.extra de elect.quę exponit illum tex.qui dicit poſtea reuocari,ſcilicet ſine interuallo, quam ſequitur & ſing.dicit in ſuo caſu Pan.ibi col.4. verſ.in glo.1.

Dictio,poſtea,an parui aut longum interuallum ſignificet.

6 Alij autem contra aſſerunt longũ interuallũ hoc vocabulo deſignari , & in ius Barba.in l.ſi à ſure,col. 3.verſ.ſed ego põdero ff. de verb.obl.& in c.cùm M. Petra.col.23.extra de cõſt.& in repet.rub.de tẽb.eccle. nõ.alic.chat.25.& in c.1.extra quod met.cauſ.& in d. e.in præsẽtia,extra de ptob.& in e.pẽ.col.2.de foto. cõpet.& in c.vlt.extrà de tapto.& Ludo. Bol.cõſ. 37. nobilis quidã,col.6.verſ.facit pro hoc.& Hiero. Cagno.in d.l.2.§.4 oſtea ne diutius,col.2. verſ.põdera in primis,per illu tex.ff. de orig. iur. Pro quibus faciũt multi alij tex.ſuprà in 1.& 3.ab hinc verſ. allegati. & facit etiã tex.in §.1.Inſtit .de S. C. Tertul. vbi ſcribitur Claudium quidẽ primùm matri ad ſolatium liberorum amiſſorum legitimam eorum hæreditatem detuliſſe.& cõſeſtim ſubdit,poſtea autẽ S.C. Tertul. quod diui Adriani tẽporibus factũ eſt , plenitſimè, &c.Nam cõſtat inter Clandiũ & Adrianum nouem alios imperatores fuiſſe.Et tex.in l.1.in pri.ff.de mil. teſt.vbi ſcribitur Iuliũ Cæſarem libcram teſtamenti factionem primùm conceſſiſſe , poſteà , vèrò Titum amplißimam indulgentiam in eos contuliſſe. At inter Iulium Cæſarem & Titum fuerunt nouem imperatores. Et text. in l. quo enim. 6. Iulianus. ff. rem rat.hab.& in l.1. iuncta gl.in verbo,poſtea.C.ſi rector ptouin.& in l.ſancimus. C. de iud.innata. interpretatione, quam ei dant quos ſtatim citabimus. Nam.in ea l.dicitur,quòd ſi contumax poſtea appareuerit,non aliter auditur, quàm prius refuſis expenſis. Quòd videtur intellexiſſe gl.1.in l.& ſi poſt tres. ff.ſi quis cautio & ibi apertius Iacob. Butr. & etiam Iaſon in ea ipſa l.ſancimus,col. 3.in 1.limitat. quando non intra modicum tempus comparet. Quod ſi verum eſt,neceſſariò intelligitur illa dictio poſtea poſita in d l.ſancimus longo poſt interuallo,ſed huius diuerſum voluit Bal.in d. l. & ſi poſt tres,tam in priore lect.col. 2. vetſic. quintò opponitur , tum in repet.col pen.verſi. in ea glo.in ſi. & Ang.col.2. ver. ſequitur in glo. ibi,& Paol. Caſtr. in d.l.ſancimus,in prin.

Qui aſſerũt hac dictione, poſt ea,longũ interuallum deſignari.

ptin.& Barb.in cle. literas,col.8.in patuis,de reſcrip. Ex quorum ſententia,ſi vera eſt,quod nunc non diffimo,hæc dictio poſtea, intelligitur in d.l.ſanctuus, ſiue ſtatim,ſine ex interuallo.

Autoris ea de re opinio.

7 Ego autẽ dico ordinem quendam & ſequelam vel loci,vel tẽporis, vel cauſus rei ad aliã hoc verbo ſuapte natura intelligi,vt etiã Priſcianus tradit li. 14.& e noſtris Alex.conſ.141.viſo teſtamento, col.2. verſi confirmo ex illis,lib.2.Et nunc quidem incontinenti,& ſine interuallo,nunc ex interuallo,aut longo aut modico,ex ſubiectæ rei argumento. Neque enim ſimpliciter certũ aliquod tẽpus demõſtrat, ſed prorſus dubium & ambiguum,ſecundum Dyn.Rayn.Bar. Albet.Raph.Co.Rõ.& Iaſ.in d.l. fructus.ff.ſolut.mat. Cyn.in d.l. 1.col.vlt.in 6.oppo ff.ſi cert.pet.Bal. Imol. & alios in d.l.quoties §.ſi quis ita.ff.de hæred inſtit. Bal.cõſi.64.quidam promiſit,lib.1.Albet.in l.cum quãdam,in fin.ff.de dol.mal.du dicit ex eo text. hanc dictionem non ſemper denotare interuallum.Alex.cõſi.224.viſo proceſſu,ad fi.lib.2.& col.116.in cauſa inquiſitionis fotmar.r,col.1.verſ.in dubio,lib. 3. Card. Alex.in e.commiſſum,col.1.in 2.locis,extra de ſpõſal. & Mat Philip.Dec.in d.l.bonæ fidei,col.1.verſ.quartò not.C.de pactis.& Matthæ. Affli. in conſt.Siciliæ incip.quæſtiones inriſperitorum,in 5. not. Et probat tex in d.c.2.in illis verbis,poſtea quãdocũque,de præſcript.lib.6.Ob idque Rom. Fran. Aret. & Iaſ. in d.l. fructus,nõ approbant quod ſupra diximus in prin.huius gl.de teſtibus deponentibus teſtatorem inſtituiſſe hæredem Semm,poſtea Sempronium. Nam cùm,inquiunt,incertũ ſit ob eam dictionẽ poſtea,vtrùm intelligatur incontinẽti,& ſine interuallo,an cũ interuallo,nec valeat quantum ad ſecundũ, ſi ſit ex interuallo:certe ea probatio tanquam ambigua non concludit,per d.c. in preſentia,de proba.& l. materem.ff. eo tit.& l.nõ hoc.C.vnde legitimi. cũ ſimil.Dicit tamẽ Iaſ.quod durũ eſſet recedere ab opi. Bart. & communiori.At quantum ad priorem illum caſum pertinet de inſultu & vulnere,nullus hactenus tenuit cõtrarium, quia etiam cùm dubiũ ſit ex eo teſtimonio, an incontinenti aut ex interuallo vulnus ſit illatum, in dubio quod mitius eſt ſequimur, vt iam diximus, & probat text.in l præſes,& in l.interpretatione.ff.de feri.Igitur hæc dictio,poſtea,vt repetimus, dubium & ambiguum tempus dicit.

De vi.antea dictionis poſtea,oppoſita.

8 Sicuti & dictio antea,quæ illi oppoſita eſt,vt planè liquet ex l.cõmiſſum. C. de adul.atque ex illo ipſius Suetonij loco in Domitiano,paulo pòſt prin. In optimiſque poëticę tam inſuetum antea ſibi,quam poſtea ſpretum & abiectum.Ideóque & ea denotat interuallum incertũ, ob idque arbitrio iudicis ex ſubiecta materia æſtimandũ,vt etiã voluit Bar.in l. 1. §. diuus Seuerus,in pe.q.& ibi Alex.in addi.ff.dequæſt. & Im. in l.qui aliena,§.vlt.ff.de acq hære. Vt & de dictione ante,dicemus poſtea n.19.incipiẽte, de dictione poſt.

9 Similitérque dictio deinde,quæ idem ſignificat quod poſt, ſine poſtea, vt probat text.in l.1.§.prius, vbi id no.Fran.Aret.col.1.ff.de vulga.& pupil.ſubſtit. & in l. tigni §.ſi quis cùm iudicij.ff.ad exhi,& in l.ſi filiusfa.in prine.ff. de telig & ſumpt. func. & in l. ſi ſeruum Stichum. §. nunc videamus. ff. de verb.obli. & in l.edicto.§. cùm ante.ff.de iure fiſci,& in l.ſi ſeruum. §.vlti ff. de acq. hæte & in l.quibus.§.quidam. ff.de condit.& demon.& in l.vlt. C. ad leg. Corn. de falſ. dum dicitur, principitus ei qui ſcripturam obtulerit, deinde ei,&c. &in §.vlti. Inſtit.de lege Falcid. cum ſimil.& glo.in clem.didum, verſ.ae deinde, in ipſo verbo deinde, de ſepult. Et illud Ciceronis in Piſonem, Qui ſis auſus primùm facere, deinde Torquato grauiſſimo & ſanctiſſimo viro premente conſireti,&c. Et in Philip.14.Nollem primùm teipſe in faſa,deinde etiã dignitatis tuæ.Ideo & Signot. cõſ.115. in quæſtione Petri,col.1. dicit hanc dictionem eſſe ordinis deſignatiuã,& allegat l.2.§ deinde cum cenſus,& iterum.§.poſt aliquot deinde annos, & item §. deiude Cornelius,verſ.poſt deinde.ff.de origine iur. Et idem dicit Bald.conſi. 295,primo dicam,poſt medium,lib. 2.Ex quo etiam poſt deinde,uonuquã cõiugium.l.2.§.poſt deinde.ff. de orig.iur. vbi Zaſius vir nũquã ſatis laudatus;id intelligẽs dicit, deinde,abundare,ſed ornatus cauſa poſitum eſſe. Et eſt ſimilis tex. in l.vlt.ff.cõmu.prædio.& in l.Scia ff de cuicio.& in §.his igitur,ſtatim poſt prine.Inſtit.de iuſti. & iur.& in §.ſi quis agẽs.Inſti.de actio.& apud Tetentium in Andria.Nunc primum fac iſtæc vt lauet,poſt deinde quod iuſſi ei date bibere. Sed & nũquam deinde & poſtea copulãtur,vt in l.nõ quocũque.§.1.ff.de leg.1. & l.ſi inte,& l.ſi tibi.ff.d.lega.3. & in l filiũ.ff.ſi quis cũtta.ff.deleg pręſtan.& in l.1.ſciẽdũ ff.de ſuis & legit.hæred.& in l.& fetuotum.ff.de ſtat. homin. & in l.ſi plures. §. quamuis. ff. de adminiſt. tuto.& in l. ſi quis ita. §.ſi Tirio.ff. de adim.lega. & in l. illud , §.ſi idem.ff ad leg.Aquil.& in l.ſicut.§.ſuperuacaneum.ff. quib.mod pig. vel.hypoth.ſol. & in l. quoties.§.vlt. ff.de noxa.actio.& in l.vlt.ff. de caſtr. pecu. & in l.filiusfam.§.1.ff.de mulit.teſt.& in l.vlt.ff.indica.ſol. & in l.ſi indebitum §. 1.ff.rem tat.hab.& in l.illud,ff.de peri.& commo. rei vend.& in. l.ſi alius. §.eſt & alia. ff. quod vi aut clam , & in l. ſi cum teſtamento. §.ſi fundum,ff.de except. rei.iudic & in l.quamdiu.inſtitutus.ff.de acq.hæred.& in §.1.inſtit.de replica.

10. Ex quibus ſatis conſtat hanc dictionem deinde, quod ſupra diximus , idem.ſignificare quod poſt vel poſtea.Ideóque & illa etiam intelligitur incontinẽti, & ſine interuallo,vel etiam cum interuallo.ſicuti,& poſt & poſtea.Id enim voluit glo.in dict.l.2.§.ptius, in verbo deinde,& ibi clarius Fran.Aret.col. 1. ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.& Philip.Dec.in l pacta noniſſima,col.3.vet ſi ſecũda ſolutio,& ibi quoque Alci. in glo.vlt.col.pen. verſi. rectius caſus. C.de pact. Ideo Tullius in vltima in Vertem actione , vt amoneret dubium,an ſtatim,vel cum interuallo intelligeretur hæc dictio deinde , ei coniunxit eam dictionem ſtatim,cum ita ſcribit,Statim deinde iuſſu Prætoris in crucem eſſe ſublatum.Glo autem in l.illud §.ſi idem, ff.ad leg. Aquil.exponit,deinde, ex interuallo , & ibi Flor.not.hanc dictionem denotate interuallum.

Hæc lex an procedat cũ poſt donationem nati fuerint donanti liberi.

11 Igitur vt ad caſum l.noſtræ priuatim veniamus, eam cenſeo procedere quandocunque poſt donationem nati fuerint donanti liberi,ſiue incontinenti pòſt , ſi de illis non cogitabat , quia fortè diutius ab vxore prægnate abſtinuit:ſine ex interuallo qualiecunque,aut longo, aut modico,id eſt,ſine vllo tẽporis poſt donationem diſcrimine , nempe ex ſubiecto l.noſtræ argumento,cùm ſemper & omni tempore poſt donationem obtineat ipſius l. ratio. Et ita quidem expreſſim perpaucis quæ dam ex iis quæ diximus , voluit Franc.. Ripa hic 30. quæſtio. Et id certe non abſimili ratione videre licet in caſu l. 1. ff.de capt. & poſt lim tenet. vbi ita cauetur , Quod ſeruus eius , qui ab hoſtibus captus , poſtea ſtipulatus eſt,hoc habebunt hæredes. Nemo enim , vt opinor , dubitabit illud obtinere , ſiue confeſtim poſt domini captiuitatem , ſiue longo pòſt tempore ſeruus ſtipulatus fuerit , cùm nihil ſit inter vtrunque diſcriminis. Et idem in l. ſi ita fuerit. ff.de leg.3.vbi fit mentio de eo qui poſtea natus erit,ſive ſimilem venerit , quive poſtea cognatus fuerit. Et multa alia exempla in noſtris legibus reperies, ex quibus manifeſtè deprehendes hanc dictionem, poſtea , omne ſequens tempus comprehendere , & propinquum,& remotum.

Differentia post & postea.

12 Nec me tamen latet, Iaſ. in multis locis, videlicet in l. ſi quis ita pronunſerit. §. Seia. col. 4. in 6. not. ff. de verb. oblig. & in d. l. non erit. §. ſi neq. ff. de iureiur. & in d. l. fructus. ff ſolut. matri. & in l. poſt dotem, col. 1. eo. tit, & in d. l. iuriſgentium. § quinimo. ff. de pactis. ſibi feciſſe finxiſſeq; differentiam nonā quidē illā, ſed admodum vanam, inter hāc dictionem poſtea, & dictionem poſt: quę ſi vera eſſet, ſinbuetterei omnia quę diximus. Ea autem eſt dictionem poſtea, ſuapte natura denotare interuallum: poſt autem, minime, ſed pro cōſeſtim intelligi. Idque probat ex d. §. quinimo, verſi. idē reſpōſum, in illis verbis, poſt emptionem ex interuallo. Nam fruſtra, inquit, adiectum fuiſſet ex interuallo, ſi id intellectum fuiſſet. Quod & idem voluit Ioan. Crotus, nulla Iaſ. mentione facta, in repe. c. 1. in 1. nor. de cōſtit. lib. 6. per d. §. quinimo. Quibus adde & alium rex. in l. mulier. §. ſi heres, ibi, poſt multū tēporis. ff. ad S. C. Trebel. E diuerſo autē, vt & hoc illi addas, iuriſconſultus cùm poſtea addit confeſtim, in l. peregre. in prin. ff. de acquir. poſſ. quaſi ſine ea adiectione intellectū fuiſſet ex interuallo, ex ipſius Iaſ. ſententia. Et ſimile eſt quod dicitur, poſtea ſine mora, in l. ſcire debemus. §. ſi à iure. ff de ver. oblig. Et quod Terentius in Eunucho inngit continuò cum poſtea. Hæc enim ſunt verba illius, Hos prius introducam, & quæ volo, ſimul impetabo, poſtea continuò exeo. Sed & Iaſonis ſententiam confirmat, quod voluerūt gl. & Inn. in c. congregaro, vterque in verbo, poſtmodum. extra de elect. interpretantes eam dictionem poſtmodum, antequam diuertant ad alium actum, ac durante eodem contextu electionis & quod ſcribit Domi. in c. frequens, in prin. de reſtit. ſpoliat. lib. 9. quòd ſi teſtes dicum aliquem poſtēdiſſe poſt talem, intelligitur immediate & ſine interuallo.

Autoris ea de re ſententia.

13 Vetùm ego (pace Iaſo. & Croti dixerim) nihil omnino video intereſſe inter eas dictiones, poſt, & poſtea, non magis quidem, quàm inter ante, & antea, quantūm ad interuallum, de quo tractamus, pertinet. Ideóque & dictionem poſt, ſicut poſtea, ambiguum etiam interuallum ſignificare, ſecutus Bar. & alios id nuncupatim de dictione poſt aſſerentes in d. l. fructus, & Fran. Aret. in l. Gallus. in prin. col. 5. verſ. in gl. vlt. & ibi etiam Lancello. Galli. in repetit. col. 7. verſi. item verbū. ff. de liber. & poſthu. & eundem Areti. in d. l. ſi quis ita promiſerit. §. Seia, in 2. notab. ff. de verb. oblig. & in l. in duobus, in prin. ff. de duobus reis, & Philip. Franc. in c. 1. in 1. notab. de conſtit. lib. 6. & ante hos gl. quæ id apertè ſenſit, in dict. clem. literas. in verbo, poſt datam, quam ibi expendit Barb. col. 7. & ſeq. de reſcript. & ex externis ſcriptoribus Aelium Donatum, virum quidem vnum qui vocum verborúmque naturas ac proprietates optimè calluit, hoc quoque nuncupatim confirmantem in Eunucho Terentij. Idémque de dictione antè, quæ reſpondet dictioni poſt, ſcribit Bald. conſil. 179. ad euidentiam eſt pernimtendum, lib 2. vbi dicit quòd ſignificat incertum interuallum: quod & dicit Franc. Aret. in dicta l. 2. §. prius, col. 1. ff. de vulga. & pupil. ſubſtit. Nam quòd breue aliquando ſignificet, vt hoc illi addam, appertè probat text. in l. ſi ita fuero. §. cùm pecuniam. ff. de nouat. & quod etiam aliquando longum, probat item text. in l. 1. ff. de vi bon. rapto. cum ſimilib.

De eadem re.

14 Nam & quamuis hæ dictiones antè & poſt ſeſe mutuò veluti reſpiciant, tanquam relatiua, ſine reciproca, vt patet ex l. ſi bona. ff. de bonis liber. ibi, poſt venditionem; & ante venditionem. & l. 2. §. in auo. ibi, ante conceptionem, & poſt conceptionem. ff. de decurio. & alibi ſæpe. & planiſſime apud Tullium, ſi is eſt, lib. 4 artis Rhetoricæ ad Herennium, quo loco de demonſtratione diſſerit. Id fieri, inquit, poterit, ſi quæ ante, & poſt, & in ipſa re facta erūt, cōprehēdemus. Hæc ibi. Et lib. Acade. q. 4. Et cū in hoc mudo ornatus hic ſit tam mirabilis, innumerabilis: ſupra, infra dextra, ſiniſtra, ante, poſt: alios diſſimiles, alios eiuſdem modi mundos eſſe. Sicuti & antea, & poſtea, ſe quoque vicißim reſpiciunt, vt ſuprà diximus, & protrat etiam rex. in l. ſeruitutes. §. ſi antea. ff. de ſeruit. vrba. prædio. & in l. 2. §. qui ad munera. ff. de vaca. muner. & in l. quoniam. §. ſi vſus, in fin. ff de vſufruct. ear rer. quæ vſu cōſu. & in l. 2. §. ſed cùm perſpeximus, verſ. admonimus. Cod. de veteris iure enucle. & in l. 2. Cod. de offic. qnęſtor. & in §. igitur, vetſi. in quibus, in præmio Inſtit. & in cap. nulli, de electio, lib. 6. & illud Tullij ſtatim poſt principium Oratoris ad Brutum, Multi oratores magni & clari fuerūt, & antea fuerāt, nec poſtea defecerūt. Et ad Lentulum lib. 1. epiſto Appius in ſermonibus antea dictabat, poſtea dixit etiam in ſenatu palā. Atque illud Macrobij lib. 3. Satur. c. 6. Delon neque antea, neque poſtea hoc incommodu vexatam. Tamen ſæpiſſimè vnum aliud mutuatur, cum eóque cōiūgitur, tanquā nihil inter ea interſit. Videmus enim ante & poſtea copulari, & è diuerſo antea & poſt: vt in codē § in auo, & in cad. l. 2. §. in filius, & in l. liberus. §. filiū. ff. ad mūcipa. vbi ita ſcribitur, cū antè nuptaſſet, vel poſtea, & in l. ex facto. §. ſi quis antē. ff. ad S. C. Trebel. vbi dicitur, quis ante, & quis poſtea deceſſerit. & in l. epiſtolam. §. 1. ff. cod. tit. cuius hæc verba ſunt, vti ūmne poſt mortem ſuam, an antea. & in l. ſancimus. § cùm autem. C. eo. quoque tit vbi ita ſcribitur, vel poſt litem conteſtatam, vel antea & in causa, in prin. extra qui fil. ſunt legit. & in c. poſt translationem, paulò ante ſi de temporibus. & in cap. duo pueri paulò ante fin. de deſponſa. impube. & in. c. ti beneficia. de præb. lib. 6. & in ſexcentis aliis locis, & apud Plin. lib. 28. c. 10. foueri, inquit, frigida & antè poſtea iubent. & ipſum Tullium in 3. in Verrem actione, Si habuiſſet iſte edictum, quod ante iſtum, & poſtea omnes habuerunt, & Terentium in Andria, Nam is poſtquam exceſſit ex epliebis, Soſia, liberius vincēdi ſibi poteſtas, nam antea Quí ſcire poſſes, &c.

Qui affirmāt dictiones poſt & poſtea eſſe eiuſdem ſignificationis.

15 Imò & ex multis legibus manifeſtè apparet has dictiones poſt & poſtea eſſe eiuſdem ſignificationis & naturæ, videlicet in l. forma. §. quæ poſt cenſum. ff. de cenſib. vbi quod primo loco per dictionem poſt dicit, idem ſtatim per poſtea pronuntiat. Quæ poſt, inquit, cenſum editum nata, aut poſtea quæſita ſunt, &c. & in l. 1. in prine. ff. quando de peculi. actio. anna. eſt. vbi etiam poſt & poſtea in eadem ſignificatione ponuntur. & in l. 1. §. rectiſſimè. ff. de vi & vi armata, vbi etiam quod per poſtea primo dixerat, ſecundo loco dicit per poſt, & in l. legem. C. de natur. liber. vbi primum dicit poſtea, quod paulo poſt dicit poſt eandem legem. & in d. l. in prin. ff. de milit. teſta. vbi iuriſconſultus nunc vna vtitur, nunc alia in re eadē aut ſimili: adeóq; vtranq; cōfūdit, vt clarè cognoſcas, nihil illū eraſſe vtra vteretur. & in §. ſi ab hoſtibus. verſic. dictū eſt, Inſti. quib. modis ius patriæ poteſt. ſoluit. vbi primùm ſcribitur poſt liminiū dici à pōſt & limine deinde id exponēs vtiuſi dictione poſtea, pro illo poſt. hæc enim ſunt verba illius loci. Dictū eſt autem poſtliminium à limine, & poſt vnde eū qui ab hoſtibus captus eſt, & in fines noſtros poſtea peruenit, poſtliminio reuerſum rectè dicimus. Sed & vt ex eodē loco alitèr intelligas nihil intereſſe inter has dictiones poſt & poſtea, ſcias eum locum eſſe exceptum ex Scævolæ illius antiqui iuriſcōſulti ſententia, quā Tullius lib. Topicorum ita adſcripſit, Scævola autem, P. filius, poſtliminium iunctum putat eſſe verbum, vt ſi in eo & poſt, & limen: vt quæ à nobis alienata ſunt, cùm

rum ſimilem pervenerint, & ex ſuo ranquâ limine exierint, hinc illinc redierint poſt ad idē limē, poſt limare vſi cātur recte ille. Vides enim, vt pro illis verbis Scæuolæ, aut Ciceronis, cū redierint pòſt ad idē limen, Iuſtinianus illa ſubſtituit, & in hunc noſtrum poſtea peruenit: vt iam non dubites ex horum locorum cōmunctione nihil referre, ſiue poſt, ſiue poſtea dixeris. Sed eſt & bonus tex. in §. quibus, Inſt. de iniur. quæ ab inteſta. deb. r. vbi quod primum per pòſt dixerat, conſeſtim per poſtea dicit. & in aliis infinitis. Na & nihil omnino diſcriminis eſt inter eas dictiones, niſi quod pòſt præpoſitio eſt, quæ cum accuſatiuo ſæpius cōmungitur, interdū cum ablatiuo, cū dicitur, longo poſt tempore. Poſtea autē, quod eſt poſt confectum, aduerbium eſt, quod nullum caſum requirit. Tamen & ipſa dictio poſt, interdū quoque aduerbialiter ponitur pro poſtea. vt in l. diue libertus, in prin. ff. de iure patr. & alibi ſæpe, & apud Virgil. lib. 1. Æneidos:

Pòſt mihi non ſimile pœna commiſſa luetis.

Et lib. 4. Georg.

Atque alius pòſt commemoranda relinquo.

Et Terentium quoque in Adelphis,

Pòſt faciet tamen.

Sicut & ante, quæ præpoſitio eſt, interdum etiam aduerbialiter ponitur pro antea, apud eundem Virgilium in Bucol.

Antè leues ergo paſcantur in æthere cerui.

Et de vtroque in illo Tullij loco ſuprà in 2. ab hinc verſ. Et probatur etiam apud noſtros in l. ſi libertus. §. vlt. ff. co. de iure patro. & in l. 1. §. emancipatus. ff. de collat. bono. & in l. 1. poſt primū. ff. de bonis lib. & de vtroque eſt tex. in l. ſi te patrē. C. de ſuis & legit. & in locis infinitis. & hæc quidē annotata quoque ſunt à Priſciano lib. 14. nō vno in loco. Et ſimiliter antea nonnunquā ponitur pro antè, vt apud Ciceronem in oratione pro Sexto Roſcio Amerino. Cuius antea prædia poſſeduiſti, quam ipſum agnoſti. Vides enim ibi antea quàm dici pro antequam. Idcirco & antiquiores Romani iiſdem nominibus vtrunque ſi licet ante, & antea, ſignificabant, nempe his ANT. vt ſcribit Valerius Probus vt ex hoc facile cognoſcas, etiā ſi nihil aliud ſit, veteres illos proprietatis verborū obſeruantiſſimos, nullum omnino diſcrimen inter vtrunque poſuiſſe, ſed paſſim vtroque ſine delectu ac promiſcuè, & prout legentibus libuiſſet, vſos fuiſſe.

16 Nec huic noſtræ ſententiæ, quicquā obeſt tex. in d. l. utrigentium. §. quinimo. Nam non ob aliud ibi adiectum fuit, poſt venditionem ex interuallo, niſi quia dictio poſt, ſicut & dictio poſtea. vtrūque poterat ſignificare, & poſt venditionem confeſtim & ſine interuallo, & poſt venditionem ex interuallo. Ideo ne ſine interuallo intelligeretur, ſubiungit ex interuallo. In qua re vt vnum tibi aut alterū exemplum ex multis proponamus, in l. poſt contractum. ff. de don. in qua ita ſcribitur, poſt contractum capitale crimen donationes factæ valent, non magis intelligitur de donationibus factis confeſtim poſt crimen admiſſum, quàm de factis ex interuallo. Imò verò quæ confeſtim crimen ſequuntur, magis obnoxiæ ſunt reuocationi, aut nullitati, quàm quæ longo poſt tempore fiunt confectæ, vt ibi no. per Bar. col. 5. ver. quintò præſumitur. & Aluer. poſt Old. col. 2. ver. Old. in hoc, & alios, ibi, & Bal. in l. ſi quis in 2. locis. C. de bo. pro. c. & Paul. Caſt. cōſ. 337. primò quæritur poſito quod de vero, col. 3. verſ. fexto præſumitur, lib. 1. Sienſi & cùm è diuerſo maleficiū confeſtim ſequitur alienationem, vt per Bal. in au. ih. ſed iam neceſſe, col. 1. & ibi etiam Ang. in hu. C. de dō. ante nupt. & eundē Ang. in l. vlt. col. 2. verſ. ité ſi donauit ante maleficiū. C. de bo. proſc. cum aliis multis concord. adductis à Phil. Dec. conſ. 235. in cauſa magnifici, col. 1. verſ. quinto præſumitur. Similiter in l. 1. C. de delic. defun. vbi ſcribitur, Reo criminis defuncto poſt litis conteſtationem ſucceſſores eius teneri, num intelligitur reo confeſtim defuncto lite conteſtata tantùm, an verò etiam longo poſt tempore? Et certè nemini dubium nihil intereſſe.

17 Quid quod tex. habemus in l. Paulus. §. Catus. ff. de liber. cau. & in l. perfecta. C. de donat. quæ ſub modo. & in l. latinus, in prin. ff. de leg. 2. & in l. qui quadraginta. §. qui ducenta. ff. ad l. Falcid. his verbis vtentes, poſt aliquantulum tēporis, & poſt aliquantum temporis, quæ idem ſignificā, quod ſtatim poſt. Ex quo retorquendo argumentum Iaſon. in cum ipſum, poſſes aſſumere, id verbum pòſt, ſimpliciter prolatum intelligi de longo interuallo. Nā aliàs fruſtra adiectum fuiſſet aliquantulum temporis, ſi intellectū fuiſſet, Quòd ſi quis neget ea verba, poſt aliquantulū temporis, ſignificare ſtatim aut conſeſtim pòſt, & ita ſine interuallo, legat tex. his verbis poſt ſtatim vtentem, in l. petens. C. de pactis, Seu, inquit, anteceſſit pactum, ſeu poſt ſtatim interpoſitum ſit. & in l. is qui. §. Ariſt. ff. quod vt aut clam. vbi dicitur, ſtatim poſt vendītionem contractam. & in l. 1. ff. iudic. ſolui, ibi, poſt rem iudicatam ſtatim dies cedit. & in l. 1. §. dies, ibi, poſt ſententiam dictam ſtatim &c. ff. quando appel. ſit. & in §. an ſeruo, Inſtit. de leg. vbi in duobus locis dicitur, ſtatim poſt factum teſtamentum. & in l. 2. §. conſtat, ibi, ſtatimque poſt ſententiam. ff. de pœnis. & in l. libetto. §. vlt. in fi. ff. de annuis leg. cùm dicit, confeſtim poſt mortem patris. & ſimilis tex. in l. idéoque. ff. de Carbonia. edicto, ibi. Nam ſi confeſtim poſt patris mortem, &c. Et paulo poſt ſubiungitur. Si verò interpoſito tēpore, & cæteras vt facilius hinc agnoſcas vim horum verborum, & in l. filium, quæ eſt pen. ibi, confeſtim poſt aditam hæreditatem. ff. de optio. leg. & in l. 1. §. exactio autem. C. de rei vxo. actio. in ex ſtipulatu actionem transfuſa, cùm dicitur, ſtatim poſt diſſolutum matrimonū. & Suetonium in Auguſto. De reddenda publica bis cogitauit, primò poſt oppreſſum ſtatim Antonium. Sed & habes tex. in c. cauſam, extra de elect. vbi ſcribitur, continuò vnus alius. & apud Plautum in Menechmis, Paucis diebus poſt Tarenti emortuus eſt. & Cæſarem lib. comment. de bello Gallico 4. Paucis poſt diebus ſeſe daturos dixerunt. Et iterum li. 6. paucis pòſt diebus ciuitatē recepit. Et paulò poſt, interim paucis poſt diebus fit ab Vbiis certior. & Tullium Philipp. 1. liberatus cædis periculo paucis poſt diebus. & iterum Philippica 10. Callius lapſis paucis poſt diebus, & Salullium in Catil. Poſt paucos dies Lucius ſenator in ſenatu literas recitauit. & Cornelium Tacitum lib. 15. Paucos poſt dies vni ex illo contaminatorum grege demptis. vt omittamus illam loquendi formulam, qua & noſtri & alij probatiſſimi ſcriptores vtun ur. cum ſcilicet dicitur paulo poſt, vt in §. vlt. in fi. Inſti. de exhær. lib. & alibi ſæpe. & Plautus in Pſendolo, Paulò poſt magis ille homo meus eſt. & Tullius in epiſt. ad Octauium. poſt etiam paulo, temporibus ita poſtulātibus, cedam vbe. Et rurſum, paulo poſt fugatū illum hoſtem &c. Sicut & de dictonę ante. quæ eandem vim (vt diximus) haber, eſt illud ipſius Cæſaris lib. 1. Reperiebat etiam Caſar inquiendo prædū equeſtre aduerſum paucis ante diebus factum. Et ſæpius dixerūt paulo ante optimi ſcriptores, & omnia princeps Tullius ſæpiſſimè, ſed in nullo loco apertius declarauit propriam vim & ſignificationem huius locutionis, quàm in 6 in Verrem actione, cùm ſcribit Nuper homines nobiles eiuſmodi iudices quiddam iuperi? Imò verò modo, ac planè paulò ante vidimus, &c. Ex quibus plane cōſicies per arg. Iaſ. in cū deiorum, dictionē pòſt, ſuapte natura nō ſtatim intelligi, ſiue continuò,

Poſt contractum crimen capitale donationes factæ valent.

Dictio poſt, ſimpliciter prolata, intelligi poteſt de lōgi temporis interuallo.

aut intra modicum tempos. Nam ad quid eæ dictiones adducerentur,ſi ex illius dictionis pòſt,vi ac proprietate intelligerẽtur.ſicuti & è diuerſo in dictione poſtea habemus tex.in l.ait lex.ff.ad leg. Aqui. cuius hæc verba ſunt,& poſtea poſt longũ interuallũ mortuus ſit.Nam ſi ar.laſ.eſt efficax,haud dubiè dictio illa poſtea ſuapte natura nullum aut modicum interuallum ſignificaſſet ſine illa adiectione poſt longum interuallum,quod ipſe laſon non admittit.

Dictiones poſt & poſtea vtrinque & ſine interuallo & ex interuallo ſignificant.

18 Sed quid in tot ambagibus & inuolucris immoramur,cùm habeamus alios text.clariùs omni luce probantes id quod aſſerimus, videlicet dictiones poſtea & poſt vtrunque ſignificare,& ſine interuallo, & ex interuallo:De priori quidem in d.l. in duobus, io prin. ff. de duob. reis. vbi poſtea verba. licèt antè prior reſpoonderit,poſtea poſterior, eõtinuò ſubiũgit & hæc verba.ſi ex interuallo coocipiatur. Quaſi ſcilicet aliud quod dixerat,poſtea poſterior,poſſet intelligi & ex interuallo,&ſine interuallo,niſi adieciſſet, ſi ex interuallo couciptatur.Id quod annotauit Frao. Arc.in prin.ex hoc inferẽs ad id quod ſuprà diximus de teſte deponente per dictionem pòſt , & ita etiam aperte innuens nihil has dictiones differre , vt cùm trahat illum tex.de vna loquentem,ad alteram.

De caſu re.

19 De dictione poſt, habes & tex.in l. vt iuſiurandi.§.iurare,le t ff.de pe,lib.vbi hæc verba ſcribuntur. Iurare autem debet poſt manumiſſionem, vt obligetur:& ſiue ſtatim,ſiue poſt tẽpus iurauerit,obligatur. Vides enim primùm lector amãtiſſime, vt quod primo loco ſimpliciter dixerat poſt manumiſſionẽ,mox interpretatur,ſiue ſtatim,ſiue pòſt interuallum.deinde vides quòd ſtatim & poſt tempus ponuntur vt diuerſa,ſicuti etiam fit in l.vlt. §. vlt. ff quod vi aut clam.& in l.ſi quis ita.ff.de man.teſta.vbi & gl.interpretans tex.qui ita(vt diximus) loquitur,ſcilicet ſine ſtatim,ſiue poſt tempus, hæc ſcribit,id eſt ſiue in teſtamento,ſine poſtea ex interuallo. Ex quibus etiam illud intelliges,eam glo. eas dictiones poſt,& poſtea confundere & miſcere,quantum ad ſignificationem interualli.Sed & in l.3.§.Srichus.ff.de ſtatu lib.allico, & poſt tempus ponuntur quoque vt diuerſa. & in l. generaliter. §. ſi eni legatum. ff. de fideic. liber. vbi etiam confertim & poſt tempus, vt diuerſa ponuntur. & in l.ſi patronus.9.qui fideicommiſſariam. ff.ad S.C. Trebel.vbi eſt ſimilis text. ſicuti etiam eſt in l. vlt. §. vlt.ff.quod vi aut clam.Et in l.obligari.§ tutor. ff. de auctor.tut.vbi in ipſo negotio & poſt tempus,vt varia quoque adſcribuntur.Et eſt ſimilis tex.in §.tutor.Inſtit.eo.tit.vbi gl.expreſſim intelligit illud poſt tempus ſcilicet non modicum. Nam alias non conueniret tex.vt ibi oſtẽditur.& in l.ſi ſeruitus.ff. de ſeruit. vrb. præd. cùm dicitur , ſiue quod in præſenti , ſiue quod poſt tempus,&c.Et apud alios quoque probatiſſimos ſcripiores,poſt tempus ſignificat cõfecta re, & intempeſtiuè,ſine non ſuo tempore, vt Plautus in Capiuis, Serò poſt tempus venis. & Tullius in oratione pro P. Quintio . Ego pro re nunc hoc conſulo poſt tempus,in aliena re,quod tu in tua re , cùm tẽpus erat,conſulere oblitus es.Et apud nos in §. ſi ſeiuſſores,Inſtit.de fideic. ita ſcribitur.Plus enim eſt ſtatim aliquid dare,minus eſt poſt tempus dare: ſicuti è diuerſo ante tempus ſignificat etiam nondum tempeſtiuo tempore.Tullius in 5.in Verrem actione,Vt mihi nam pronũciã minat literas ante tẽpus. Et in epiſtol. ad Oſtauium,Decreuit in foro ſtatuam,locũ in Senatu, ſummum honorẽ ante tempus.& Salluſtius in Iugut.Ante tempus domo digreſſos cõtinb re rẽ. Et in l.pecuniã,in fi.ff.ſi cer,pet.vbi ita dicitur , ante tempus petere videor. Et in eod in ſignificatione dierum ante diem,vt apud Ouid um lib. 1.Metam.

Filius ante diem patrem ſuũ inquirit in annos.

Et lib.4.Faſtorum:

Et pecus ante diem partus edebat acerbos.

Et in epiſtola Sapphus ad Phaonem:

Ante diem lachrymas oſſa habere meas.

Et Statius lib.2.Syluarum:

Sic tener ante diem vultu greſſuque ſuperbo
Vicerat æquales.

Et ante hos Virg.lib.4.Aeneid.

Sed cadit ante diem.

Et alibi eodem lib.

Sed miſera ante diem.

Sed vt redeamus,ſunt & alij quoque tex. probantes eam dictionem poſt,interuallum ſignificare , vt io l. t.in prin.& iterum§.1.rurſúmq; in l. cùm poſt mortem.ff.quãn.de pecul actio anna.cit.In quibus manifeſtè apparet eam dictionem ſignificare tempus annale.Et in d.l.poſt dotem.ff.ſol. mat. vbi poſt dotem datam non poteſt pater ſtipulari eam ſibi reſtitui facto diuortio ſine voluntate filiæ. Quod haud dubiè intelligendum eſt ex interuallo,vt etiam gl. & doct. ibi intelligunt, quia incontinenti pater id ſibi inuita filia poſſet ſtipulari.l.quotiens,eod.tit.Id quidẽ quoque tex.in l.2.§. deinde Cornelius ff. de ori. iur. vbi diuus Augũſtus 16. prætores conſtituit , poſt deinde Claudius duos prætores adiecit. Cùm tamen inter Auguſtum & Claudium fuerint duo imperatores, Tiberius ſcilicet & Caligula, qui diutius regnarunt. Et tex.in §. vnum,in auth. de reſti.& ea quæ par.cùm dicitur poſt priores nuptias antequam annus expleatur.Quibus verbis apertiſſimè oſtenditur omne tempus quod intra annum eſt,eomprehendi. Et in c. ab exordio.35.diſt. ſcribitur quòd poſt diluuium lex data fuit per Moyſen. Et tamen ſatis conſtat Moyſen ſecutum fuiſſe diluuium multis nõ dicam annorum, ſed ſeculorum curriculis. Ex quò & Dom.ibi not. in 3.not.eam dictionem poſt, dies etiam de lõgo interuallo.Et tex in c.cùm de appellationibus,in fi.de appel.lib.6.cùm dicitur, ſalnis iis quæ ſuper appellationibus poſt ſententiam interpoſitas ſunt ſtatuta. Nam & ea dictio pòſt,ibi comprehendit appellationẽ decima pòſt die interpoſitam,ex aliis iuribus , ſicuti & ſcitè annotauit ipſe Do.in eo.c §.ſi verò,col.2.ex hoc inferens id quod ſuprà diximus, hãc dictionem pòſt ſignificare actu qui fit ex interuallo.Et rurſum text. in c.non oportet,eo.tit & lib.tum in prin.c.ibi,innouata poſt appellationem.tum in §.illa verò,in illis verbis,quæ poſt appellationẽ interpoſitã ante diffinitiuam ſententiã innouantur.In quibus locis idem Do. videlicet in priori ad prin. illud idem quod in d. §.ſi verò. Nempe quòd hæc dictio denotat actũ qui fit ex interuallo.Et in poſteriori etiam in prin.no.has dictiones ante & poſt, ſignificare actum & mediatũ & immediatum.Quod & idem dicit ipſe Do.in d. c. frequens,in prin.poſt medium,& ibi quoq; Phil.Frã. in 3.not.de reſti.ſpol.li.6.per d.c.noo ſolũ.Et idẽ Do. in c.1.in prin.de conſti.eo. lib.& in c. 2. in pri. & ibi ante eum Pet.Anch.de conf.eo quoq; lib.& idẽ Do. in c.poſt ordinẽ,& ibi quoque Cal.Alex.vterq; in 4. no.5.diſt.& In o.in l.cum quidã.§.ſuum,& ibi etiam Fran.Arc.col.1.ver.in gl.ſuper verbo poſt certũ.ff.de aeq.hær.& idẽ Fran.Arc.in d.l.Gallus,in pr.col.5.ver. in gl.vlt.ff.de lib.& poſth.vbi illud nunc patim dicit hãc dictionẽ virũq; ſignificare,& ex interuallo,& incõtinẽti.Et rurſũ in d.l.2.§.4 rurs,eo.t ff.de vul.& pup. vbi idẽ dicit de vtraq; dictione ante & poſt.& Card. Alx.in c.ſi quis poſt,in 1.no.51.diſt.& Clau. Aquenſis in l.nou ſo.u.§.mo.t. ,in 1.q.Bar.ſuper materia protestationis,& ibi quoq; Ant.Rnb.in rep. ff.de ope. no. nun.& Phi.Dec.qui ex hoc cõſuluit in polchro caſu cõſ.43.incipit,verba directa,col. 2.ver.ſed tamẽ prædictis.& ante hos Bal.cuius nullus illorum

Ante & poſt dictiones, ſignificãt actũ mediatũ & immediatum.

illorum meminit.in c.cùm tu.ad fi.vlt.ext.de teſt.dicit quòd actus momentaneus non recipit has dictiones ante & poſt.& idem conſ.179.ad euidentiã,li. 2. aſſerit has dictiones ante & poſt,poſſe intelligi & cũ intetuallo,& ſine intetuallo. Ideóque ſicut ſtatim & poſtea ponuntur vt diuerſa,vt ſupra dictũ eſt in prin. ita & ſtatim,& poſt,vt in l.ſi voluntas.C.de teſc.vẽd. vt hinc etiam intelligas mihi omnino non intereſſe inter poſt,& poſtea.Et tradit Bart.in l.1.§.qui præſens,col. 4.ff.de verb.obl. hãc dictionẽ poſt,ex propria naturã denotare intetuallu,& allegat quæda loca loquentia de dictione poſtea,taquã ſcilicet ſentiã nihil eſſe diſcrimnis inter vtranq;.Sed bene facit tex.in ea l.qua Iaſon innititur, ſcilicet in l.iuriſgentium. §. ſiue autem.ff.de pact.vbi ab initio, & poſt pactom, ponuntur vt diuerſa.

De eadẽ re. 20 Quæ cùm ita ſint, ideireo multi dixerunt teſtes deponentes Titium poſſediſſe poſt Caium, non concludere bunc poſt illũ illico,& vt noſtri loquuntur.immediatè poſſediſſe,contra quam ſupra ex Dodiximus.Ita enim voluit & ipſe Dom.ſibi palã contrarius,& poſt eum Phil.Fran.in d.c.1.de conſt. lib.6. & idẽ Dom.in c.vlt.& ibi quoque Card.Alex. vterq; poſt prin.24.diſtin.rurſuſque vterque in c.qui ſemel, in 2.not.50.diſt.& Barb.in procẽmio ele.§. hæc ſanè, col.1.& Ant. Burg.in c. ſi venditori, in prin. ext. de empt.& vend.pro quibus eſt tex. ſupra à nobis citatus,in c.cauſam.ext.de elect. ibi,vnus continuò poſt alium.Et idem ſi teſtis loquatur per dictionem ante, ita ſcilicet,Caiũ poſſediſſe ante Titiũ vt non probet immediatã vtriuſque poſſeſſionem,affirmat Dom. in c.Romana.§.cùm autem,in 2.no.de appel. lib. 6. vbi nuncupatim dicit poſſe teſtem ad actus mediatos, & immediatos,& trahit ad id quod diximus de teſte.& rurſum in c.1.§.licèt,in 3.not.de proc.c.habeatur. 18. diſtinct.& ipſe item Dom.& Card. Alex. in c. ſi quis etiam,in fin.32.diſt.& idem Card.in e.ante ſententiã, in prin.2.q.6.& Barb in l.qui ante calendas,col. 2. ff. de verb.obl.Et vtrunq; voluit ipſe Do.& Card.in c. 1.poſt prin.16.diſt.& Felyn.in c.licet cauſam,col.6.ver. item de reſt.exti.de proba.Et eſt optimus text etiam probans dictionem ante,ſignificare actum & mediatum & immediatũ,in c.capellanus,vbi Pan not. in 2. no.ext.de fer.Et facit etiam tex.in c.ex tua,vbi,qui in proximo ante eos eccleſias tenuerunt,ext.de ſil.preſbyt.& ſimilis tex.in c.Michaël,eo.tit.& tex.in c.cùm pridem,vbi,vnus poſt alterum inſtituti viciſſitudine,ext.de acceſſ.Igitur cùm hæ dictiones poſſint vtrunq; ſignificare, conſequens ſit probationẽ quæ de immediata poſſeſſione debet fieri, hic non concludere tanquam ambiguam,vt ſupra diximus in ſimil.per eum præſentia,de probat.

A diſtic interdum poſt ſignificat. 21 His adde quòd cùm præpoſitio,à, plerunque idem ſignificat quod poſt,vt in l.2.§.quod ad magiſtratus.ff de orig.iur.cùm dicitur,& veluti ſecundum locum a regibus obtineat,id eſt,poſt reges, vt ſecuter exponit Zaſius, qui & ad hoc citat illud Plinij li.18. Equatum vitus a centum ivchuis accenſũ,id eſt,poſt centum.Cui adde & eundẽ Plin.lib.6.c.6. Sternuitle a coitu, iboruuũ eſt.& li.25.c.5.Hoc contingere, ſi à cõcepto ſuccus protinus bibatur in paſſo,paulò poſt quarto die à balneo coire eas. & Plautum in Cuteulione, Quid antepoais Veneri a ientaculo. & illud Suetonij in Tiberio, A commeatu caſtra repetentes, id eſt,poſt ientaculũ,& commeatu.Certè etiam eadẽ dictio poteſt ſignificare & ſtatim poſt,& ex intetuallo,vt probat illud eiuſdem Suetonij in Cæſare:plebs ſtatim à funere ad domum Bruti & Caſſij cum factibus tetendit. Nam ſi ea locutio à funere, ſimpliciter

Vel cum intetuallo. ſignificaſſet continuò poſt funus, fruſtra Suetonius ſtatim addidiſſet, vt diximus in ſimili de dictione poſt.Quanquã idem Zaſius in ead.l.2.verſ.initium,in verbo,cæde,arbitratus eſt eam dictionẽ habere vim immediatæ potis, motus autoritate illius loci Suetonij,qui diuerſũ probare videtur:ſicut & illud eiuſdem in Tiberio:Sed non ſtatim poſt à funere ad negotiorum conſuetudinẽ redit.Neque tamen inficior eam dictionem cùm tempus aut locum diuidit,ſignificare immediatum tempus aut locum, vt ſi dicatur, à die,à fundo Titij,& ſimilia,vt in l.pater.§.ſexagintta.ff.de adul.quam & ipſe Zaſius citat,cũ ſimi. Ideóque Fran.Arc.conſ.71.diligenter & maturè, col. vlt. ſcribit quòd ea verba, à prima hora mortis, ſignificant immediatè finita prima hora. *vel ſine intetuallo.*

22 Quod autem ſupra dictum eſt ex gl.& Inno.in d.c.congregato,de elect.nihil noſtræ ſententiæ contradicit,quando nõ negamus has dictiones,poſt,poſtea,poſtmodum,etiã poſſe intelligi cõfeſtim,poſt,& ſine intetuallo,ſecundum ſubiectã materiam.Nam & illic ita intelligi debere ſuadebat tex.in cap. cũ poſt petitam,extr.eo.quem allegant gl.& Inno. Sed id tãtùm dicimus non neceſſariò nec ex natura dictionis eſſe.Quin etiã babemus text. probantem dictionem poſtmodum,qua vtitur dict.c.congregato,ſignificare enim intetuallũ,in l.2.C.de conſt.recor. prout illũ intelligunt Iac.Bu.& Ang.ibi,& Bar.in l.1. §. dinus Seueros,in pen.& vlt.quæſtio.ff.de quæſtio.& Barb.quæ boe nuncupatim adſcribit buic dictioni,in d.l.ſi a furc,col.3.ff.de verb.obl.& in c.potuit,eol.7.verſ.& põdeta iſtum,extra de locat.& conſ.54.illud adfectã,col. pe.lib.1.& conſ.60.ſapienter ſcripſit,col.antep. eo.li. 1.& conſ.9.præclare ſcribitur,col.4.lib.2.& conſ.71. eodémque vlt.ſapienter magnus ait,col.10.vet. ſecũdo pondero,eo.lib.2.vbi & ad boc allegat tex.in c.in præſentia,extr.de prob.quem dicit nichorem totius iuris.& conſ.45.ſcribitor ſapictiæ ſeptimo,col.3. lib. 2.& eſt bonus tex.in ext.ad fi.iuncta gl.in verbo,poſtmodum,circa medium,extr.quod met.cauſ.& in c.ex parte B.ext.de corp.vitia & in c.1.de iur.cal.lib 6. cũ dicitur,poſtmodũ in qualibet parte linis. Et ipſe Bar. in eo.cõſuſ.9.lib.2.ex eo infert etiam dictionem,poſt, ſignificare intetuallum, & id quidem longum, tanquam ſcilicet poſtmodum & poſt,in tenidẽ ſignificationis.Sed & de dicto ne poſtmodum,hebemus & alios ſequimur tex.in d.c.nouiſſimum, ibi, poſtmodum infra decennium.de app.li.6.& in c.literas, ibi, poſtmodum anni ſpatio reſoluto extra de conceſ. præb. Ex quo Fran.Ripa.in c.cùm M. Petrar.in 16.no. dicit etiam hanc dictionẽ poſtmodum,denotare intetuallum magnum vel modicum, ſecundum ſubiectã materiam:Et tex.optimum in c.accuſatus.§ licèt vetò, de hæret.li.6.ibi,& poſtmodum voluit corrigere dictum ſuum.Et ibi gl in verbo,poſtmodum, interpretatur ex intetuallo.quam ſequuntur Ioan.Mo.Archi. Io.And.Do.& Phil.Fran.& tex.in c. cõmiſſa, verſ. cæterum.iuncta glabi, quæ intelpretatur poſtmodũ, clapſo anno.de elect. lib.6. Nec omittamus tex.in l. neque.C.de decur.li.10 ibi,vel poſtmodum quoquo tempore,& in c.potuit.extra de loca. cùm ſcribitur, niſi celeri ſatisfactione poſtmodum ſibi cõſulere ſtuduiſſet. Nam ſi ea dictio ſuapte natura modicum tẽpus ſignificaſſet, fruſtra hæc verba,celeri ſatisfactione, adieciſſet. Porrò Terentius in Hecyra vtitur hac dictione,poſtmodum,ne quis putet eam barbaram. Neque abs re immerito eſſe accuſatam poſtmodum teſciſcat Cyantem in d.l.1.in 6.opp.ff.ſi cert.pet.parcs facit has dictiones poſt & poſtea,afferitq; vtrunque ſignificare tem, ns dubium. *Poſtmodum dicto ſignificat intetuallum.* *Etiam materiam: & quum modicum.*

23 Denique vt hoc caput finiam,ſi pluta ſcire cupis de natura & ſignificatione harum dictionũ poſtea,poſt,ante,vide text. & no. in l. cum qui ita §. qui ita ſtipulatur. & in d. l. qui ante calendas, vbi plenè *De eadẽ re.*

Raph. Co. Rom. & Frau. Are. ff. de verb. obli. & in l. anniculus. §. aute diem, & ibi doct. præſertim verò Alciat. qui eum locum docte ac ſcienter interpretatur. ff. de verb. ſign. & gl. in c. anteriorũ. 1. q. 6. Oldr. conſ. 49. conſuevit, col. vlt. verſ. quod quandoque ante. Alber. in prooemio ff. in §. illud autem, & ibi etã Hiero. Cagno. & eundem Alber. in ſuo vbertimo lexico, in verbo, poſtea. latè Bar. & alios poſt gl. in l. 2. § eredità. ff. ſi cer. pet. Bar. Saly. Imol. Fran. Are. Alex. & alios recentiores in l. ſi cui legetur. §. hoc autem. ff. de leg. 1. & ibi etiam ipſum Fran. Are. in prio. l. 2. Bar. in tract. de inſula, in verbo, quod ſi vno, col. 4. verſ. videndum eſt de ante. & Bar. & Bal. in Inſulam. §. fructus. ff. ſol. mat. Signo. in reper. l. poſtquam, col. 2. verſ. venio ad oppo. C. de pactis. Bal. in l. ex his verbis circa mediũ. C. quando dies leg. ced. & in l. 1. C. ne de ſtatu defũct. vbi per eum tex. dicit hanc dictionem tempus præteritum perfectum ſignificare. & in d. c. cùm tu, in vlt. not. de teſt. & d. conſ. 179. ad eruditionem, lib. 2. Salyc. in l. ſi pacto, col. 5. verſ. ad l. nuda. C. de pactis. Ang. conſ. 275. thema ſuper quo conſilium petitur, col. vlt. verſ. nunc venio ad depoſitionem. & Raph. Com. cõſ. 99. quædam poſſeſſio, in vlt. dubio. Pau. Caſt. cũſ. 117. ſuper primo dubio ſi quæritur, col. 2. lib. 1. Card. Flor. conſ. 105. conſilium redditur, col. 2. verſ. durat ergo tandiu, & iterum col. pe. verſ. ad quintam. Dom. conſ. 121. antẽa forma, col. 1. Alex. in l. ſi quis cum. §. 1. col. 1. & ibi etiam Fran. Are. in 1. not. ff. de vulg. & pup. & in l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichum. ff. de verb. obli. & conſ. 141. viſo teſtamento, col. 2. verſ. confirmo ex illa dictione poſtea lib. & Fã. Are. in l. ſi ita quis in 4. not. ff. de vulg. & pup. Bath. in c. vlt. col. 8. de teſtes, & in c. poſt ceſſionem, col. 1. de proba. Soc. in l. ſed in illo. §. ſed circa. col. 2. ff. de reb. dub. & Ant. Corſ. in ſuis ſing. in verbo, poſtea. Phil. Dec. 431. cuius ſuperſtitiõ incipit, verba directa, circa med. & conſ. 593. viſo puncto, col. 2. verſ. prædictis tamen non obſtant.

SVSCEPERIT LIBEROS.

Suſceperit liberos.

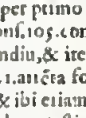

Leganter dicit, ſuſceperit liberos, pro genuerit. Tullius Philippica 5. Ipſe ex liberorum filia ſuſcepit liberos. Et in oratione ad pontifices pro domo ſua. Habet vxorem, ſuſcepit etiam liberos. Et in 5. in Verrẽ actione. Suſceperas enim liberos non ſolem tibi, ſed etiam patri. Et Virgilius lib. 4. Aeneid.

Saltem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles.

Corne. Tacit lib. 1. Ducere vxorem ſuſcipere liberos, ne clariſſima familia extingueretur. Et undecimo, velut ſuſcipiendorum lib. rorum cauſa connubia miſſe. Et apud noſtros in conſuetudinibus ſæpiſſime, vt in l. ex factis. § quæ autem. ſi. ad Trebel. Nam & Conſtantinus & Conſtantius tempore, quorum hæc lect, nondum omnino excideratnitor atque ornatus Romani ſermonis, ſed paulò poſt non elegãtia ſolùm, verùm & puritas quoque linguæ Latinæ prorſus eſt anilla, paſſimq; putida barbaries recepta, vt videre licèt ex nouiorum recentiorum imperatorũ legibus: quæ anſam præbuerunt Bal. t dicere in c. 1. §. & quia vidimus, col. 6. ver. & interdum, ſi. qui feud. date poſſ. quòd impe ator quandoq; groſſo modo & impropr è loquitur. quod & poſt quam vſurpauit Barb. in reper. in b. C. qui admin. col. 9. Quod & iuriſconſulti quoque nonnunquam faciunt, ſi credimus Accurſio in l. ſi ita ſtipulatus fuero. l. ſi Titius, in prin in verbo d na. ff. de verb obl Quin ſunt & qui eontendunt verba nõ admodum proba, nec ſatis recepta, vt impetiõt, à probatis ſcri; t ribus, vt ceriorare, rueliorare, certificare, certificatio, & alia id genus, à iuriſcõſultis; quorũ tamen ſummus circa verborum proprietatẽ labor eſt, vt ſcribit Fabius lib. 5. ad ſi. fuiſſe vſurpata: vt in l. 3. §. ſi hæres. ff. de minor. & in l. ita venitur. §. petitam. ff. de petit. hæred. & in l. iuſiurandum ad pecunias, in prin. ff. de iureiur. & in l. ſi vt certo. §. idem denique. ff. commod. & in l. ſi quis in pignore. §. 1. ff. de pig. actio & in l. quod & lex. §. is qui neſcit. ff. de libe. ho. exhi. & in l. 4. §. planè. ff. de fideicom. lib. & in l. ſi pecuniam. §. ſi ſeruum, in prin. ff. de condi. cauſ. dat. & in l. 7. §. elegãter. ff. depoſi. & in l. voluit. in prin. ff. de interd. act. & in l. 1. §. vlt. in fi. ff. de eo qui pro tut. & in l. ſi fideiuſſor, in prin. & iterum in §. hoc idem, in duobus locis. ff. mand. & in l. ſed & reprobari, in prin. de excuſatu. quanquam illud poſtremum, vt ſcor, ſit magis interpretis cuiuſpiam quàm iuriſconſulti, Nam ea lex (ni fallor) Græca erat, & in l. cùm taberoam. §. idem quæſitum. ff. de pigo. niſi & is locus ſit interpretis, non iuriſconſulti. & in l. 1. §. vlt. & l. quæro in 3. locis. ff. de actio. emp. & in l. 1. §. quid ergo ſi ſeruus. ff. ſi quis omiſ. tan. teſt. & in l. vlt. in prine. in duobus locis. & iterum in §. quæri. ff. ſi quis ord. in bo. poſſ. ſer. quæ lex eſt Marcelli, ne putes Vlpianum ſolum hoc vocabulo vſum fuiſſe. & in l. hæredes. §. in teſtamentis. ff. de teſt. & in l. æquiſſimũ. §. inde quæſitum. ff. de vſufr. in quo loco meliorare ſcribitur. & in l. 1. §. ſed ego quæro. ff. quod iuſſu. & in l. 1. §. vlt. ff. de eo qui pro tut. negoti geſ. Et verbo quoque meliorandi vſus eſt imperator in l. ſicut. C. de epiſcop. & in l. ſi quis authoritate, quæ eſt pen. C. de omni agro. deſer. li. 11. Sed & mediocris vocabulo vſurpauit Paulus in l. anni qui. ff. ſi pars hæred. pet. Quamuis Tullius ea voce vti auſus non ſit, vt ipſe aſſerit in libello de mundo. Ideóque exeuſari poſſunt ipſorum iuriſconſultorum interpretes, vt ſcribit Catellianus Cotta, vir ramẽ minimè barbarus, & Gomeſius qui illum non memorat, in §. ſic itaque, col. 8. Inſt. de act. ſi & ipſi barbarè ac groſſo modo loquuntur, quia permiſſum eſt eis italoqui, vt lex vel imperator loquitur, ſive proprie, ſive improprie, vt dicit Bal. in l. 1. C. de bon. poſ. vnde liber. Quando & Tullius ipſe parens linguæ Latinæ Plinio dictus, in 1. lib. de legibus ſeſe excuſat, quod quoniã in populari ſatione omnis ſua verſaretur oratio, populariter interdum loqui ſibi neceſſe erat. Idemque nonnunquã non tam propriis nominibus, quàm notioribus vtitur, vt tradit Boetius in commment. Topicorum eiuſdem Tullij. Et Solõ Atheniẽſium legiſlator traditur in ſuis legibus pingui Minerua fuiſſe locutus. Ex quo nonnulli Solœciſmum dictum putant. Plato quoq; ſcripturus de legibus, ita loquitur li. 1. Neq; de his, ait, diſputamus, elegantiam vel ruditatẽ verborũ obſeruaturi, quaſi ſcilicet in cõſcribendis legibus non admodũ elegantiam curaret. Galenus autẽ omnium medicorũ elegantiſſimus ſimul & doctiſſimus, lib. Therapia. ſcribit non admodũ referre, nihilq; ad rei ſcientiam incommodi afferri, ſi quis ſolœciſmum cõmittens nominet, modò de qua te nomen pronũtiet, clarè explicet. Cui conſentit tritum illud proverbium à Gellio lib. 12. c. 5. memoratũ, ἀμαθέστερον εἶναι καὶ σαφέστερον, id eſt, rudius ſiue indoctiùs loquere, & apertius ſiue clariùs. de quo multa Erasmus Chiliadis 1. cent. 1. c. 39. Proculus autem noſter in l. inſula, in fi. ff. de acq. ret. dom. dicit ſe verbis abuti, vt facilius intelligeretur. Et facit l. nec ſeruus. ff. de pec. Id quod cũ ſemper aliàs obſeruandũ ſit, tum præſertim cum res factas, cũ ſimodi ſint leges. l. leges factaſtiſſimæ. C. de legib. tractamus. Nam eæ res factæ omnem prorſus elegantiam ornatúmq; aſpernantur & abiiciunt. vt videre licet apud Lactantium lib. 3. diuinarum inſti. c. 1. & iterum lib. 5. c. 1. & Euſeb. multis in locis præparationis Euangelicæ.

Imperator ſæpe groſſo modo & impropriè loquitur.

Et verſ enſita nonnunquam verba quædã non proba à ſuperato, ſed à ſuperato. Certiorare. Alciorare. Certificare Certificatio.

2. Sed

Adoptiuus filij an vt legitimi ex hac l.

2 Sed vt ad l. noſtram ex hoc veluti diuerticulo redeamus, intellige hæc verba, ſuſceperit liberos, ſcilicet legitimos, ſimul & veros, ſimul & naturales. Neque enim vel legitimi ſolùm, id eſt, adoptiui, aut ſpirituales, vel alias ficti, vel etiam naturales tantum tenuocant. Vt de primis, id eſt, adoptiuis, voluit expreſsè Paul. Caſtr. in l. 2. in fin. C. ſi in fraud. patron. & conſi. 433. reſpõdeo per ordinẽ, col. 1. verſi. præterea ſi aliud diceremus, lib. 1. & nulla illius mẽtione facta. Alex. conſi. 40. ſuper primo dubio, col. vlt. ver. nec puto etiam, lib 4. & Soc. conſi. 226. quæſtio præſentis conſultationis, col. 4. lib. 2. Calca. conſ. 20. iſta quæſtio habet tria dubia, col. 3. verſic. vltimo addunt. Liſon in l. generaliter 5. cùm autem, col. 5. ver. octauò limita, & ibi Pinel. Dec. col. 6. verſi. ſeptimo iſta lex. C. de inſtit. & ſubſtit. & idem Dec. in c. in præſentia. col. 15. ver. quartò non habet locum, extra de probat. & conſi. 366. pro declaratione, col. 3. verſi. non obſtat quod ſuprà. & conſi. 491. concluſionem, col. 1. & Fran. Ripa. hic in 24. q. qui vnum Alex. citat. & Fran. Cum. iunctos, qui & illum tantùm citat, in l. 1. col. 3. nu. 9. de pact. & Pau. Pariſienſ. conſi. 72. videtur dicendum, col. 4. nũ. 32. lib. 1. & conſi. 73. donatio iſta, col 4. num. 29. eo. lib. 1. Rochus Curt. in tracta. de iure patro. in verbo, ipſe vel is à quo, in 34. q. col. 2. verſi. ſextò facit. Cæſar Lãberinus in tractatu eiuſdem tit. in 9. art. 2. q. princ. 2. partis lib. 1. col. 2. verſi. ſextò adducit.

De eadem re.

3 Et id ſanè verum eſt. Nam aliàs ſemper eſſet donanti parata via, quandocunque vellet, mſtingẽdi, reuocandique donationem à ſe factam: quod fieri non debet, vt in ſimili dicitur in l. nec ei. 8. 1. ff. de adopt. ibi, ne eſſet in poteſtate tutorum (adoptando ſcilicet, nam de hoc loquitur) & finire tutelam, & ſubſtitutionem a parente factam extinguere. Hæc ibi. Et ita quoque in poteſtate donantis eſſet ius alteri quæſitu auferendi per adoptionẽ, in qua fraus facile cõfingi poteſt, vt ex ſe patet, & atteſtatur Tullius in ea oratione quam pro domo ſua ad pontifices habuit. & Io. And. in addi. Spec. tit. de ſucceſſ. 8. 1. col. pẽ. verſ. nec obſtat, per text. in l. ſũ in adoptiuis. C. de adop. & in l. vltim. 5. ex bonis. ff. de hon. dam. Ideòque etiam cauetur l. fideicommiſſum. ff. de cond. & dem. fideicõmiſſum à filiis ita relictũ ſi quis ex his ſine liberis diem ſuum obierit, adoptionis cõmento nõ excludi. Et alibi ſcribitur, quòd is cui in tempus liberorum aliquid relictum eſt, non poteſt adoptãdo illud conſequi. Si ita quis. 5. is cui in tẽpus. ff. de leg. 2. de quibus vide quid ſcribant gl. Bar. Bald. Ang. Imo. Raph. Co. Paul. Caſtr. Alex. Franc. Are. & Iaſ. in l. poſthumus, in prin. ff. de lib. & poſth.

4 Nec aliàs proſunt adoptiui filij ad conſequenda priuilegia, quæ dantur ob liberos. l. 1. 5. adoptiui. ff. de vacat. mun. & 5. 1. vetſ. ſed adoptiui. Inſti. de excu. tut. & gl. in l. 2. 5. in verbo, legitimos. ff. eod. tit. Id quod iuris antiqui fuiſſe planum eſt ex ea oratione, quã P. Scipio Cenſor. habuit ad populum de moribus. In qua inter ea quę reprehẽdebat, quòd cõtra maiorum inſtituta fierent, id etiam culpauit, quòd filius adoptiuus patri adoptãti inter præmia patrũ prodeſſet, vt retulit Gellius li. 5. c. 19. vbi & verba ipſius Scipionis adſcribit. Nec tamen potuit Scipio vetus illud ius adeò reuocare, quin & poſtea, & vſque ad répota Neronis Imper. obſeruaretur, vt filij adoptiui prodeſſent ad cõſequẽda munera, vt planè liquet ex verbis Cornelij Taciti li. 15. Percrebruerat, inquit, ea tempeſtate prauiſſimus (mos ſant vt alij legũt) grauiſſimus, cũ propinquis comitiis aut ſorte prouinciarum plærique orbi fictis adoptionibus adſciſcerent filios, prætoráſque & prouincias inter patres ſortiri ſtatim emitterent manu, quos adoptauerant. Qui magna cum inuidia ſenatum adeunt, ibi naturæ manus, labores educandi aduerſus fraudẽ & artes & breuitatem adoptionis enumerantes. Et paulò poſt, Factum ex eo ſenatuſconſultũ, Ne ſimulata adoptio in vila parte munetis publici iuuaret. Hæc Tacitus. Quibus adde quæ dicemus infra in eadem gl. verſi. 87. incip. ſimiliter.

Conſtitutio quæ auxit legitimam filiorum, non compreh endit filii adoptiuum.

5 Sed vt vlteriùs progrediamur, & ad noſtros redeamus, dicit gl. in 5. 1. in verbo, quale, in authẽ. de hæred. & Fale. & in 5. 1. in verbo, hoc obſeruãdo in omnibus, in auth. de trĩc. & ſemiſſ. quòd cõſtitutio quæ auxit legitimã filiorũ, nõ cõprehẽdit filiũ adoptiuũ. & ſequuntur Ang. ibi, & Iac. Bin. Bar. & alij in l. ſi arrogator. ff. de adop. vbi Bald. etiã dicit in col. 3. iuta ſtatuentia filiũ grauatũ teſtituere, poſſe duas quartas detrahere, vt in cap. Raynutius & c. Raynaldus. de teſta. non habere locũ in filio adoptiuo, per l. Papinianus. 6. pe. ĩ fi. ff. de moſſi. teſta. quod dictũ reputat ſingulare Cãpeg. in tractatu ſtatutorũ repellẽtiũ feminas à ſucceſſionibus, q. 40. incip. quid in filio. Sed & illud de augmento legitimæ voluit Bened. Capra conſi. 80. punctus quidam Raynaldicius, in. 2. dubio & iterũ conſi. 115. cùm prout in facto præſupponitur, col. vlt. & Nicol. Vbal. in tractatu de ſucceſſ. ab inteſta. char. 4. in 5. ſpecie filiorum. Quibus accedo, licèt totis viribus eorum ſtrenuus impugnet Barb. in repet. d. c. Raynaldus, col. 36. verſic. ſed vnum pondera, & duabus col. ſeq. & ante eum Petr. Cyn. & Alb. quos non allegat, in d. l. fratrogator. & idem Petr. & Cy. in l. 1. C. de adop. de quo etiam Sãlyc. ibi, & in auth. nouiſſima, eo. 2. ver. quæro ſecundò an quarta, & ibi etiam Fabi. Gioch. in repe. in 6. q. 4. q. princ. C. de inoffi. teſta. & Iaſon conſi. 141. viſa longa & ſeriola, col. aurea. & ſeq. lib. 4.

De eadem re.

6 Præterea Ang. in d. l. cùm in adoptiuis, col. 2. C. de adop. ſcribit, quòd ſi ex ſtatuto debeatur gabella ex qualibet æquiſitione, filius adoptiuus tenetur ſoluere gabellam ex eo quod ſibi relictum eſt à parte adoptiuo, licet filius naturalis nõ teneatur, vt ſuprà latè diximus in præfata. l. noſtræ, vetſ. incip. & ſanè in hæc omnia. & reddit rationem Ang. quia nomen filij ſimpliciter prolatũ, & ſine adiectione adoptiui, non eõuenit filio adoptiuo. & ita dicit de facto cõſuliſſe. Et hãc deciſio ſequitur Bertha. in tracta. gabel. in 5. part. 8. partis prin. in 14. q. & Soc. in l. cùm anus, col. 23. verſ. addunt etiã pro cõmuni. ff. de cõd. & dem. & Georg. Nat. in repe. c. quãus, col. pe. verſi. cogitabã, de pact. lib 6. & Bal. b. in repe d. c. Raynaldus, col. 29. verſ. præterea ſi dicatur, & iterum col. 36. vbi ſupra de teſta. & conſ. 49. illud afferam, colum. 2. lib. 1. quamuis ipſe contrarium teneat in d. c. Raynaldus, vbi ſuprà in præcedenti verſi.

Nomen filij ſimpliciter prolatum non conuenit filio adoptiuo.

7 Sed & Bal. quòque conſi. 24. ſtatuto ciuitatis cauetur, lib. 1. dicit quòd ſtatutum loquens de filiis, nunquam intelligitur de adoptiuis. Sunt enim, inquit, filij ficti. quod & idem dicit in d. l. fideicom. miſſum. ff. de cond. & demonſt. & conſil. 146. titulus principij. col. 1. Veritè reſpondeo ad dubia, eod. lib. 1. Quibus adde tex. in l. filio quem, in princ. ibi. vt veri partis adoptiuus filius nunquam intelligatur, & ibi nè imagine naturæ veritas obumbretur. ff. de libe. & poſthu. ex quo probatur filium adoptiuum non eſſe verum ac proprium filium, ſed veluti imaginarium. Et ad id etiam expendit eum tex. Alex. in l. adoptiuum, in prin. poſt medium. ff. de in ius vocan. & ibi quoque Soc. qui præterea dicit & probat. ex multis, in nulla diſpoſitione venire filium adoptiuum appellatione filij, cõtra quam ibi tradit Paul. Caſtr. Sed & hoc quoque probat. text. in d. l. cùm in adoptiis. 5. ſed ne articulum. C. de adop. in illis verbis, quaſi imaginaria quadam. & in l. adoptiones, in verbis, perinde quaſi ex vero filio, & iterum in verbo, videatur. ff. de adop. & in l. mulierem, in verbo, perinde

...inde C. eo que ... quidem verba improprietatem & ...ionem, denotant, vt de dictione perinde, est text. ...l. quia patre, & ibi Bar. ff. de confir tut. & voluerit ...& Bar. in l. fa[illegible] l. egu. §. ...ff. ad legem Iuliam pec. Bar. ...l. fin. in prin. ff. de [illegible]ceptor. & 10 l. fi is qui pro emptore, ...dictione quam. Bal. & Alex. in l. si quis vi, in prin. per ...illum text. ff. de acq. poss. cum simil. De verbo autem ...videtur, est etiam in text. in l. si paret. filio, & ibi gl. ff. de ...his quæ in fraudem cred. & in l. si duo, & ibi etiam ...gl. in fi. ff. de acquir. hær. &c. & volunt item gl. in l. naturali ...in pr. ff. de acq. poss. & Bar. in d. l. is qui pro em- ...ptore, cum simi. Quibus adde Caium iuriscons. ultum ...prose, cum simi. Quibus adde Caium iuriscons. ultum ...fis est, lib. 1. In fictionum, tit. 4. hos adoptivos filios ...adoptatos appellasse, tanquam legitimatos dixeris, re- ...spectu legitimorum = quod evidenter ostendit esse dis- ...crimen inter eos, & veros filios, vt inter legitimatos ...& legitimos. Adde etiam Balan. c. cum in cuctis, in fi. ...extr. de elect. vbi appellat filios adoptivos, filios abu- ...tivos. Nam de illis loquens allegat, l. quidam cùm fi- ...lium. §. sed videamus. ff. de verb. oblig. qui text. loquitur de filio adoptivo. Ex quo sequitur, nec in eis hanc ...posse intelligi, per ea quæ dicemus infra nu. 24. sed ...attende lector, ad fi. & item nu. 44. & tu quidem cõfirma. Sed & idem Bald. in l. cives. C. de appel. illud dicit, appellatione filiorũ nõ venire adoptivos. & Per. Anc. in c. fi verò, de fen. excõ. dicit, cum tex. loquatur in filiis, non habere locum in adoptivis.

Filij adoptivi.

Adoptivus filius non est proprie filius nec pars patris.

8 Idcóque nec etiam filius adoptivus proprie est ...suus patri hæres, vt dicit & probat Franc. Aret. & Ias. in d. l. Gallus. §. fi. eius, ... col. 2. ff. de lib. & post. & idem Aret. in l. Comelia, col. 2. ff. de test. aper. tex. in §. 1. Instit. quib. mod. test. inf. cùm dicitur, quasi agnatione sui hæredis. Nam per illam dictionem, quasi, significatur quòd non est propriè naturalis, quæ producat suitatem. Nec etiam prætextus rumpit testamentum, cùm ab extraneo est adoptatus. d. l. cùm in adoptivis, vers. sed nec articulum. & ibi Bal. & alij. C. de adop. & § item non aliter, vers. & si decedens, iuncta gl. in verbo, exhæredauerit, & ibi etiam doct. Inst. eo. & §. sed & ea omnia, Instit. de hæred. quæ ab inte. defer. & Do. Guil. Bened. in repe. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelphani, nu. 738. & seq. licet contrarium teneant Spec. & Io. And. *in addi. illius, in tit. qui filij sunt legitimi. §. 1. ver. quid de adoptivo.* & Bal. in d. l. cùm in adoptivis, in prin. col 2. ver. ...tantummodo, C. de adop. & in auth. nisi rogati, col. 4. vers. sed tunc ego quero. C. ad Treb. & Bath. in d. c. Raynaldus, vbi supra. & ante eos Plac. vt retulit glo. in d. §. sed & ea omnia. atque etiam Azo, Bald. in d. l. cùm in adoptivis, in prin. col. 2. vers. illa ergo comparationem. Fran. Aret. in Lex facto, in prin. col. 9. ff. de vulg. & pup.

Nec etiam cum teneatur patet alere vt naturalem.

Prohibens alienare in potentiorem, &c.

9 Porrò Bal. ipse in l. ea lege, col pen. vers. quintò quæritur. C. de cond. ob caus. himmat pulchre quidem & no. gl. in l. si ita quis. 3. ea lege. ff. de ver. obl. quæ & ipse no. volunt prohibitum alienare in potentiorem, posse tamen alienare in filium potentiorem, de quo late diximus supra in prin. huius legis, vers. 18. iuncto naturali, non etiam in adoptivo. & hoc Bal. d. l. cùm sequitur Bertha. Firmia. in sum tract. de episcopo, in 4. parte lib. 4 in 45. q. vers. an autem prohibitus.

Similia quædam iura huic l. non habens quoque locum in filiis adoptivis.

10 Sed quod propius huc accedit, certè l. cùm acutissimi. C. de fideicó. & alia similia iura huic nostræ laudatissima. nõ habẽt locũ in filius adoptivis, vt scripserunt Per. Cy. Ray. Albe. Ang. in lect. Flor. Guid Pap. & Ias. in l. generaliter. §. cùm autẽ. C. de instit. & substit. Alex. in l. ex facto. § si quis rogatus, col 6. vers. an autẽ habeat locũ ff. ad Treb. & Soc. in repe. l. cũ auus, col. 25. ver. ex quib⁹ videtur inferri. ff. de cond. & demo. Do. Guil. Bened. in repe. c. Raynutius, in verbo, duas habens filias, nu. 149. & iterũ in verbo, & vxorẽ nomine Adelatiã, ii. 740. in fi. rursũq; in verbo, si absquẽ liberis moreretur, le 1. n. 10. in princ. de testa. Phil. Dec. in d. c. in præsẽtia. col. 1. vers. quæritò nõ habet locũ, ext. de proba. & in l. peculiũ, col. 6. vers. & pro ista differẽtia. C. de impub. & alij. substit. & in d. consi. 399. Quãuis cõtrarij & male voluerit Fulg. in d. §. cùm autẽ. & Raph. Co. in d. l. cũ auus. ff. de condi. & demon. & Barba. in d. l. cũ acutissimi, char. pe. ver. & limitat istam l. & in d. c. Raynaldus vbi supra.

Statutum præferens masculos fœminis in successionibus, non obtinet in masculis adoptivis.

11 Nec etiam statutum præferens masculos fœminis in successionibus, obtinet in masculis adoptivis, vt late cõsuluit Bald. d. consi. 24. & latiùs. Io. Ana consi. 27. viso casu mihi proposito, & sequitur Lud. Bol. in addi. illius cõ. & iterũ in consi. 58. dominus Antonius, col. 10. vers. ad prædictorum confirmationem. & Ias. in d. §. cùm autẽ. & in l. cũ filiofam. col. antepẽ. vers. tertiò quærit. ff. de leg. 1. & in l. adoptivũ, quã legit cum § prætorait, qui est vlt. l. 2. ff. de in ius voc. Phil. Dec. in d. c. in præsẽtia, vbi supra & in d. l. generaliter, vbi supra. C. de instit. & substi & consi. 52. viso elegãti consilio, col. 1. & d. consi. 399. & in d. c. in præsẽtia, vbi supra. & Io. Cãp. in d. tract. statutorũ repellentium fœminas. d. q. 40. Geor. nata. in tepe. c. quamuis, in. 3. q. 3. quæstionis princ. quæ est in 45. col. de pactis, lib. 6. Domi. Bened. in repe. d. c. Raynutius, vbi supra, in primo loco. Fran. Kip. lib. 1. respõ. c. 3. in c. filia dotata, col. 3. & corn. qui vt à recentioribus non memoratur, ita nec superiorum meminit, consi. 85 plura dubia, col. 1. lib. 3. & ante eos Bal. cuius nullus etiam eorum meminit, consi. 24. statuto ciuitatis cauetur, lib. 1. vbi & huiusmodi filium factum appellat, & iterũ consi. 102. est considerandum, ante fi. lib. 4. dum dicit in casu huius statuti non præferri legitimatum fœminæ, quia æquiparatur adoptivo. Et id quoque videtur voluisse Rom. in. l. si is qui pro emptore, col. 8. ff. de vsuc. & nouissimè Alber. Bru. in tractatu etiam statutorum repellentium fœminas, in 1. q. 12. art. Et bene facit quod dicam in seq. vers. Et tex. in simili in l. pattem. ff. de Senatusc. Silla. vbi ita scribitur, pattem adoptivum matri non obesse plerique probant.

12 Nec denique concessio feudi & emphyteusis facta pro se & suis filiis, comprehendit filios adoptivos, vt de feudo est text. apertus in c. adoptivus, & ibi Bal. & omnes tit. si de feud. fuer. contr. inter. dom. & agn. vas. vbi & ex hoc not. Card. Alex. q. statutum vel consuetudo, de simplici non extenditur ad fictum, tanquã scilicet filius adoptivus non sit propriè filius, sed filius fictus, quod & supra ex aliis diximus. Et cũ id limitetur, procedere, nisi adoptio ita fuerit facta à principe, vt adoptatus succedat in feudum, secundùm Bal. ibi. per §. naturales, cod. tit. tamen hæc limitatio ita etiam debet intelligi, vt si sint filiæ, quæ ex pacto possint succedere in feudo, nec iste quidem ita adoptatus excludat, quin potiùs ab eis excludatur. vt sentit Andr. Iser. in dict. c. adoptivus, & ibi expresse Card. Alex. Quãquam etiam cùm filia succedit in feudo hoc intelligitur deficiẽte masculis, non alias, per c. 1. § filia, tit. de succes. feu. id

ſeud.id quod multùm facit ad id quod ſuprà diximus in præced. verſi. Ex illo autem tex.in d.ca.adoptiuus, ne illud omittam,dicit generaliter Alex.in d.l.adoptiuum,poſt prin.filios adoptiuos nõ comprehendi in priuilegiis.

Comprobatio de emphyteuſi.

13 De euphyteuſi autem, quòd ſcilicet filius conceſſio pto ſe & filiis, non comprædendat adoptiuos, voluit Specul.tit.de loca.§.nunc aliqua,verſic.68.Ray.n. & Imo.in d.l.ſi ita quis,§.is cui.ff.de legat.2. Bal.in d. l.fideicommiſſum.ff.de condi.& demõſtrau.Caſt.conſ. 461.viſis diligenter examinatis primi legis, col. pen. verſi.primò an ſub illis.& Alex.qui dicit no.& Socin. in d.l.adoptiuum.ff.de ius voc.& Barba.in d.cap.Raynaldus,vbi ſuprà,& Iaſon.in d.l.2.col.67.verſi.4.quæritur hîc. C. de iure emphy.Phil.Dec.in d.l.generaliter,col.6.ver.ſeptimò.C.de inſtit.& ſubſtit. Geor.Nat. in repe. d.c.quauis,vbi ſuprà.

14 Et hinc quoque pertinent no.ab Ang.in l.1.C. de his qui ante aper.tab.quòd diſpoſitio eius locũ haber locum in filio adoptiuo. & Barb. in repe. rub.C. qui admi.char.16.verſ.ſed vnum eſt quod circa hunc paſſum annotatur, patrem ſcilicet adoptiuum non poſſe adire hæreditatem delatam filio adoptiuo,ipſo filio exiſtẽte in extremis,vt facere poteſt in filio naturali, vt ipſe paulò ante tenuerat poſt alios multos. Similiter idẽ Ang.in l.Iubemus,C.ad Senatuſc.Treb. tradit eam l.non habere locum in adoptiuis filiis, & ſequitur Phil.Dec.conſi.610.viſo itemque,col.vlt.

Liberorum appellationẽ pertinet ad adoptiuos filios.

15 Nec tamen prætermiſerim quod liberorum appellatio,qua l.noſtra hîc vtitur, non pertinet ad adoptiuo filios Neq; etiam temerè reperies, nec apud noſtros Iuriſconſul. nec apud alios receptę autoritatis ſcriptores,adoptiuos liberos, ſed filios, nec adoptare liberos,ſed filiũ ſiue filios, ſæpe autẽ procreare,gignere,ſuſcipere liberos, quæ verba naturæ ſunt, nõ iutis.Tanquam etiã hæc liberorum enuntiatio iuſ ſanguinis tantùm demõſtret, filiorum autem & ſanguinis & iutis. Quã rem,vt verum fatear,nondum à quopiam obſeruatam comperimus, ſed ſi quis ſolerter eos legat, quos diximus, id facile præhender. Quin ex Aulo Gellio.lib.5.c. 9. intelliges extraneos adoptatos in liberorem locum ſumi, tanquam ipſi non ſint liberi, ſed in locum liberorum cõſtem filios ficti, veluti ipſi ſint filij, quamuis non liberi.Nam ſtatim prin.illius capita ſcribit,Cùm in alienam familiam, inq; liberorum locũ extranei ſumuntur, &c. Et quibuſdam interiectis verba rogationis populi adſcribit, quæ ſunt huiuſmodi, Velitis. iubeatis,vti L.Valerius L.Titio tam lege inrogẽque filius ſibi fiat, quàm ſi ex eo patre matreque familias eius natus eſſet.hæc ille.Nam aliud eſt talem fieri,& aliud pro tali vel loco talis haberi, vt no. per Bal. in proœmio ff in prin. col. vlt. Et ad id forte quòd diximus,reſpicit tex.in d. l. fideicommiſſum. ff. de cond. & demon.& in d.l.ſi ita quis,§.is cui.ff. de leg.2. Cuius quidem poſteriores autoritatis Alb. in l. quod ſi nepotes,paulò antefin. ff. de lib. & poſt. & in ſuo omnium vberrimo lexico tradit ſimpliciter liberorum appellatione non contineri adoptiuos.

De eadem re.

16 Quãquam alibubi reperies liberos adoptiuos vt in l. 2. §. liberi. ff. ad Senatuſc. Treb. ſed id locus euitari poteſt, vt qui confuſim & promiſcuè loquantur de liberis naturalibus adoptiuis,vti etiam l. liberos.ff.de Sena.& l.3.ff.vnde libe.& l.1.§. liberos. ff. tab.teſta. & Salluſtius in bello Iugurth. in oratione Micipſæ ad ſuos. Ne ego meliores liberos ſumpſiſſe videar quàm genuiſſe Nã & ibi promiſcuè de Iugurtha filio adoptiuo & aliis filiis naturalibus, vt tamen ad adoptiuum filiũ referatur verbũ ſumpſiſſe ad naturales genuiſſe. Et cùm patentes dicantur res & acta liberorum patres,filiorumideo ſæpius reperies patres adoptiuos,vt in l.ſi dominiũ.ff.de fut.& alibi vbique: parẽtes verò vix reperies. Imò in ea l.inuenies parẽtẽ vocatu naturalẽ,patrẽ verò adoptiuum, ſcilicet in l. ſi te patrẽ. C. de ſuis & legiti. Et quod hãc noſtrã opi.admuat,Phil.Dec.in c.in preſẽtia,col. 18.verſ.ſi tamẽ voluerus,.de probat. tradit q. ſi quis ſtipuletur emphyteuſim pro ſe & liberis,cõprehẽdũtur etiã filij naturales per l. ex facto. §. ſi quis rogatus.ff.ad Treb.At ſi quis ſtipuletur pro ſe & filiis,nõ cõprehẽdũtur.& ita dicit intelligi quod ſcribit Ang. in l.generaliter.§.cùm ante.C.de inſt.& ſubſt. Tãquã ſcilicet nomen liberorũ magis ad naturam pertineat quàm filiorũ.Caterũ vix reperies ſuſcipere liberos, vel etiã filios de adoptiuis,nec etiã promiſcuè de naturalibus & adoptiuis loquamur, vt in l. Senatoris filium.ff.de Senat.

17 Quin ſi ea liberorũ appellatio adoptiuos quoque cõprehẽderet,nedũ naturales,tamẽ de hîc tãtùm in dubio intelligeretur,ab ijs de illis.Nã verba quæ & naturaliter & ciuiliter poſſunt intelligi,debẽt naturaliter potius quàm ciuiliter in dubio accipi. l.vlt. & ibi Bal.Sal.Pau Caſt.& alij.C.de his qui veniæta. impe.& l.ex ea parte.§.in inſulã,& ibi Bar.& alij.ff.de verb.obli.& l Statius Florus. §. Cornelio Felici.ff.de iure fiſci & l.ſi ſcriptum,& ibi gl.in verbo non morte, Domi.in 3.no.& Phil.Frã.de exteri. li.6.&no. glo.in c plaenis,le 2.in verbo.mortuus.16.q.1.Bal.in c.licẽt, in fin.extra de offi Iud.Per.Anch.in repe. civlt in vlt. q.prin.verſ.conſulit etiã de cõſu.& Alex.cõſ.4.põderatis verbis teſtamẽti,col.1.lib.4. cũ aliis concord. à me collectis in noſtro tractatu de iure primogenitur.æ in 1.q.num.10.ſed nec illud,& ſeq.& ide quæ dicam infra in verſ. quinetiam.& tu quidem,& ſeq.

In dubio verba naturaliter potius quàm ciuiliter accipenda ſunt.

18 Adhuc tamẽ ad vnum caſum, quem nondum à quopiam tactum comperimus. Nam ſemper ſuprà locuti ſumus de adoptione facta poſt donationem. & in eaquidem tantùm obtinet locum maior ac potior pars rationum, quas ſupra adduximus, vtpote quia ſemper poſſet donans adoptãdo donationem perfectam & alioquin irrenocabilem renocare. Quid igitur ſi tempore donationis pater habebat filios adoptiuos, ſed quos mortuos eſſe falſo rumore putabat.id quod noſtri doct. idem eſſe cẽſent,nec ſi non haberet.quarũ ad l.noſtrã pertinet,vt latè diximus ſuprà in verbo, ſiuos non habens,verſ.15.inci. ſed & aliud in quæſtionem vocatur, & ſeq.poſtea autem compertum eſt eos viuere, vtrũ reuocetur donatio? Certu eſt enim adoptiuos parentibus ſuccedere.l.ſi te patrẽs.C.de ſuis & legit. & l.pe.§.ſiquidem. C. de adop. Etiam de iure auth. vt per Cy.in auth. in ſucceſſionẽ. C. de ſuis & legi. quam tamen legit ſub tit.ad S.C.Tertul.

Primùm adoptiui filij, quos pater habet tempore donationis reuocent ex hac lege.

Adoptiui parentibus ſuccedunt.

19 Nec id tantùm in cæteris rebus,ſed & in iure patronatus eccleſiæ,vt nouiſſime voluit Cæſar Lancellotus in tract. de iure pat.in 2.parte q.prin.2.partis lib.1.De quo tamẽ vide eundem latius in 9.art. einſdẽ q.1. partis, & li poſt Rochum Curt. in tracta. einſdẽ tit.in verbo,ipſi vel is regno,in 34.q.Et in regnõ quoque etiam,cum aliis liberis naturalibus & legitimis,vt in Iugurtha comprobatum eſt, qui ex adoptione Micipſæ Numidarũ regis ſucceſſit in regno cum Adherbale & Hiempſale filiis naturalibus ac legitimis ipſius Micipſæ, tam ex eiuſdem patris, quam S.P.Q.R. iudicio, vt videre licet apud Saluſtiũ in bello Iugurthino. Sic & Tiberius Auguſto, Nero Claudio, Traianus Nervæ, Antonius Pius Adriano,& ipſi Pio Antonius Philoſophus, & Iuſtino maiori noſter Iuſtinianus, & alij alios per adoptionem in imperio ſucceſſerũt,vt teſtes ſint Cornelius Tacitus, Suetonius, Dion, Aurelius victor, Aelius Lãpridius,& cæteri imperatorum ſcriptores.

Etiam in iure patronatus.

Et in regno.

Quis autem nescit Ioannã reginã Siciliæ adoptasse in filiũ Alphonsum regẽ Arragonum, qui ei ob id in regnũ successit: cùm & id è nostris scripserit Baldus in l. mulierẽ. C. de adopt. præmit illũ citat. Cæsar Labert. in d. tract. de iure pat. in 2. ar. 7. q. prin. 1. partis lib. 4. col. 2. n. 18. quãtis id nũ sit scriptũ in meo codice Baldi: Petro Galba adoptaturus Pisonem, elegãti oratione probat hũc morẽ probatissimum more priscorum principum apud Tacitum. Nam & ipsi adoptati dicuntur filij regis aut imperatoris, sicuti & senatoris, & decurionis. l. senatoris filium, & l. fq. ff. de senat. & l. cùm adoptivum, quæ est C. de decur. li. 10. vbi & id probatur, filios adoptivos potiri priuilegiis filiorum.

Adio vt trãsmittant hereditatẽ non aditam ad suos heredes.

20 Et ita quidem adoptati succedunt, vt trãsmittant hæreditatem etiam non aditam ad suos hæredes, sicuti & alij filij naturales & legitimi. secundùm glo. not. in l. seruus alienus, quæ est §. §. vlt. in glo. mag. in fi. ff. de hære. inst. quam ad hoc dicit ing. Bald. in sua marg. in verbo, adoptio, versus. Et vt etiam excludant naturales tantùm filios, vt pulchrè voluit Ang. in §. vlt. siquident, post prin. in authen. qui. mo. nat. effi. sui. per illum tex. simpliciter loquentem de legitimis. Excludant, inquam, ascendentes & vxore, vt scribit Mat. in tract. de succ. ab int. col. 16. ver. item debitatur. & Angel. Aret. in §. sed omnia, col. 2. vers. quærò an talis, Instit. de hære. quæ ab inte. des. vbi id dicitur obtinere de rigore iuris. & Guil. Bened. in repe. c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelaidã nu. 748. ext. de test. & est Bonus tex. in l. 2. §. liberi. ff. ad S. C. Tertu. & in l. aquissimum, in prin. eo. tit. Sed & iidem perinde ac naturales & legitimi impediunt bonorum publicationem, si non fraudis cãusa adoptio facta sit, nempe in teatu, aut in desperatione rerum, vt dicit tex. in l. vlt. §. ex bonis. ff. de bonis dam. Renocantque sicuti naturales & legitimi alienata in fraudem. l. vlt. ff. si quid in fraud. patr. & voluit Bal. in l. 1. col. 1. vers. quæro an filius. C. eo. tit. & Bar. in l. non vsque, ff. si a par. quis manumis. Raph. Fulg. consil. 228. Antonius de morando, col. 2. Eisque defertur legitima. l. si arrogator. ff. de adopt. & §. cùm autem. Inst. eo. Et quanta, l. 1. §. si impubes. ff. de collat. bono. & d. l. vlt. ff. si quid in fraud. patron. Atque alimenta ex quorumdam opi. vt suprà diximus. Vtinamque ipsi contra testamentum patris, si fuerint præteriti aut exhæredati l. 1. in prin. & l. non putauit. §. si quis etiam patrum. ff. de lib. & posth. & l. 1. §. liberos. ff. si tabu. testam. nullæ extab. & §. adoptui. Instit. de exhæt. libe. & §. 1. Instit. quibus modis testam. infir. & volumus glo. in l. filio quem pater. ff. de lib. & posth. Cyn. in l. impubetem, in fin. & ibi Saly. & Raph. Fulgo. C. de adopt. idem Saly. in cap. 1. si arrogatur. in 13. q. & ibi quoque Iason char. 1. ff. eo. & idem Ias. cons. 141. visa longa, col. antepen. li. 4. De quo tamen, & quatenus intelligatur, vide quæ suprà diximus, & vt videtur in l. centum. ff. de iniust. testam. & Host. in summa de testam. §. quibus non firmentur, vers. secundo. In eisque habet locum Senatusconsul. Syllanian. l. 1. §. domini appellatione vera filius familias. ff. de Senatusconsul. Syllanian. Mittiturque vxor in possessionẽ bonorum ani adoptiui. l. 1. §. si filius ff. de ventre in possess. mit.

Et impediũt bonorum publicationem.

Et veniunt contra testamentum patris si sint præteriti.

Adoptius sit suus heredes.

21 Suntque & ipsi sui hæredes, quicquid suprà diximus ex aliis, per l. arrogata. 6. vltim. ff. de adopt. & l. cum in adoptiuis. in prin. ibi, sui iuris habere nõ. vbi Bal. not. C. eo. tit. & in d. l. centum. in prin. ff. de iniust. testa. & in l. 1. §. suos hæredes. ff. de suis & legit. & in §. inscitatorum. Instit. de hære. quæ ab inte. des. & volunt gl. in l. 1. §. huius verbo, non mutat, in fin. ff. de hære. instit. & Bald. in l. eam quam, col. 1. C. de fideicom. Rom. qui eam glo. dicit ad hoc firmari l. seruus. ff. de acqui. hære. & ibi eam Fran. Aret. col. 15. vers. vltimò addo. vbi etiam id dicit esse & propriè & verè respondere ad iura, quæ videntur probare contrarium. & Iason in consi. 141. col. 4. verbic. secundò principaliter. lib. 4. Licq; defectu tutelæ legitima, secundum Iac. Raph. Albe. & Bal. contra glos. in l. 15 in prin. ff. de legi. tut. Nec ij sine venia possunt patres adoptiuos in ius vocare, vt voluerũt omnes in §. sed ea omnia contra glos. ibi, Instit. de hære. ab intest. & Bened. in repet. cap. Raynutius, in d. verbo, & vxorem nomine Adelaidam, num. 742. extra de testa. In eisque habet locũ l. hac consultissima, §. ex imperfecto. Cod. de testa. qua valet testamentum patris inter liberos cùm duobus testibus aut aliàs imperfectum ratione solemnitatis, vt volunt Ioan. Fab. in verbo, à parentibus. Potestque eis substituti pupillariter, l. si arrogatus. ff. de adopt. & l. sed si plures. §. in arrogatu. ff. de vulg. & pupil. Alexand. consi. 116. in hac hæsitatione, col. 3. libro 4. Sæpeq; aliàs venium appellatione filiorum etiam in odiosis. Ilege Iulia. §. hoc capite. ff. de tit. nup. Vtique etiam pater adoptiuus venit appellatione patris, etiam in odiosis. Inec in ea, in princ. ff. de adul. Denique Albe. in l. senatoris filium, versiculo autem colligo. ff. de senator. quòd si statuto quis possit subrogare filium, in consilio ciuitatis potest quis subrogare filium adoptiuum, per glo. ibi, quæ dicit huiusmodi filium sortiri dignitatem patris, & in id facere. gl. in l. adoptiuum, in prin. ff. de in ius voc. & ita dicit fuisse determinatum.

Aut vis sententia de adoptiuo, quem pater, cùm donat, putat esse mortuum.

22 Nec hic quidem in ea specie superiùs proposita subest fraus aliqua aut commentum, de quibus loquuntur dict. l. hi de commissum. ff. de eondi. & demon. & dictus §. ex bonis, nuper citatus. Nec simulatio aliqua, de qua etiam loquitur Sen. tus consultum, quod suprà ex Tacito aduocauimus. Idcòque sortè & in eo adoptiuo quem pater, cùm donat, putat esse mortuum, putatem & ipse locum esse nostræ legi. Nam & Raynutius, in l. Gallus §. & quid si tantum. ff. de libe. & posth. in ea est opi. vt filij iam ante testamentum a filio adoptati faciant deferre eã substitutionem, si filius ipse sine liberis decesserit, licèt non faciat postea adoptatus. per d. l. fideicommissum. & sequitur And. Alex. tam vt eruditionis, lib. 1. de verb. sign. in l. hæc erit loco primæ limitationis ad id quod diximus hãc legem non habere locũ in filiis adoptinis: quæ tamen non procederet in hoc nostro regno Hispaniæ, in quo filij adoptiui nullo modo succedũt, vt tradit Masuer. consuetud. Franciæ peritissimus, in tit. de probat. vers. item & si defuctus. & Domi. Guil. Benedictus quo loco nuper citauimus, nu. 758.

23 Secundò limita nota. vt procedat quod dictum est filios post donationem adoptatos non eam reuocare ex hac lege, nisi ea adoptio fieret instinctu siue rogatu, & vt nostri loquuntur, ad instantiam donatarij, vt quis potius tradit Soci. in l. si cognatis, col. 10. vers. tenebis tamen. ff. de rebus dubiis, quem sequitur, idque dicit no. Hipp. Marsi. sing. 350. damnũ quod quis. Metuetur autem Soci ad id dicendum ex solutione quam Bar. in d. l. si cognatis, tradit ad contrarium quod ipse ei l. opposuerat, de d. l. fideicommissum, de condi. & demonst. & d. l. si ita quis. §. is cui in tempus. ff. de leg. 2. suprà à nobis citatus: quibus tradunt fideicommissum a filius ita relictum, si quis ex his sine liberis decesserit, non excludi adoptione filij. Sinillitérque si relictus sit alicui in tempus liberorum, non is illud consequitur adoptando. Nam hæc volumus repetere, vt facilius intelligeres quod hic dicimus. At in d. l. si cognatis, minimum scribunt, quòd si cognatus quispiam legatus sit: id etiam consequitur adoptiuus filius. Quæ cùm ex diametro contraria viderentur, Bartho, in postremo loco, col. 2. ita id dissolut, vt ea lex procedat, si aliquis

aliquis efficitur cognatus facto ipsiusmet testatoris, vt quia ipse quempiã arrogat in filiũ vel nepotem. Leges autem contrariæ procedant, cũm quis efficitur cognatus facto tertij, neque enim tunc admittitur, ne sit in ipsius potestate faciendi alium admitti. Et hanc quoq; sol. sequitur Imo. in d. l. fideicommissum. & Barb. in dict. cap. Raynaldus, quo loco supra citauimus. & Geor. Nat. in d. ea quæstione, in 3. q. prin. verũ, in contrarium tamen facit. Et pro hac etiam facit text. quem Rapha. Co. in d. l. si cognatis allegat. videlicet in l. si quis posthumos, in princ. tincta. 3. et. gloss. ff. de liber. & posthũ. vbi instituto posthumo trahitur ad eos quos postea ipse testator arrogauit, vt in & ipse Com. pro simil allegat d. l. si cognatis, & Barto. ibi. Ex eaque solutione id elicit Soc. in d. l. si cognatis, quod supra diximus ad casum l. nostræ, vt scilicet filius a donante adoptatus instãte donatario, reuocet donationem.

Solutio contrariorum

24 Sed attẽde lector. Nam d. l. si quis posthumos, vt hoc primo loco expedita intelligitur, quãdo nulli alij erant posthumi, alias rumpatur testamentum, vt nunc patum dicit glo. ibi, quam omnes approbãt, & reputant not. ac sing quæ ibi nihil huc pertinet. Quatum autem ad reliquas leges illa sol. Bart. qua cum illis concordat dicta l. si cognatis, non videtur concludere, nec quadrare. Nam in d. l. si cognatis, non de liberis fit mentio, sed de cognatis. Appellatione autem cognatorum veniũt tã ciuiles, quàm naturales. l. 3. cognitionẽ. ff. vnde cog. vbi ita ad verbum scribitur, vocãtis de cognatis agitur, ibi hæc accipimus, vt etiã adoptione cognati facti cõtineãtur, & vt scribitur in l. nõ facile. §. cognationis ff. de grad. affi. quædã cognationes iure ciuili, quædam naturali cõnectuntur. & paulò pòst, ciuilis autem per se sine naturali cognatio cõsistit per adoptionẽ. Propterea non mirũ est, si in d. l. si cognatis, legatum relictum cognatis cõperat etiam adoptiuus. Liberorũ autem appellatio, de quibus loquuntur leges contrariæ, nunquam ad ciuiles pertinet, vt supra diximus. Et quãuis filiorũ enũneratio ciuiles interdum contineat, id tamẽ abusiue fit. Nã proprie ad naturales & legitimos refertur, vt probatur in l. filiũ di liberandis. ff. de his qui sui vel alieni iur. & in l. in telas, in pri. & ibi Bar. ff. de capi. diminu. & supra diximus. Ideo nõ mirum si in dictis legibus contrariis non cõprehendantur filij ciuiles tantùm, præsertim cùm illic filij ipsi non in dispositione ponantur, sed in conditione, quæ propriè ac vere, non fictè intelligenda est. l. Mæuius, & l. qui hæredi. ff. de condi. & demon. ad quod facit not. in vnica per eã quam lex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Trebel. Quod hic maximè debet obtinere, vbi præterquam quod filij ponuntur in conditione hac, scilicet si nati fuerint, vt supra sæpius diximus, etiam sunt in materia ficta contractuum, in quibus verba propriè debẽt intelligi. l. quicquid astringendæ. ff. de verb. oblig. & dicemus infra vers. 44 & tu quidem confirma.

De eadem re.

25 Verum Soc. ipse, qui hæc penitissime introspexerat, in d. l. si cognatis, non audet discedere à sententia Bar. quam dicit esse communem, sing. & bene signandam, & quæ in practica præualeret et quantiis, inquit, habeat difficultatem. Sed & eã sing quoque & solemnem dicit Fran. Acc. in d. l. si quis posthumos, in prin. col. 2. ff. de libe. & posthu. Licet etiam aperte ea intelligatur, quæ contra eam supra diximus. Et enim etiam, quod iam diximus, nunquam patum sequentur. Imo. & Barb. & Georg. Nat. Et ex hoc quoque infert. Soc. in ad quod supra diximus, scilicet filios adoptiuos non admitti ad feudum & emphyteusim nisi essent pro se & filiis, intelligi, nisi adoptati fuerint inter extraneos domino. Et similiter hæc duo limita sit, verum legitimatus excludat substitutum, idq; multis distinctionibus & limitationes recipiat. haud dubie tamen excludit, quando etiamtus legitimaret filium consentiente testatore, secundùm illam doctrinam Bar. Nam & videmus quod eã non modicũ fulciunt, quod legitimatus a testatore præteritus rupit testamentum, vt no. in d. l. filio quẽ pater. in fi. ff. de lib. & posth. cum concor. à me facta congestis infrà eo. verb. 79. incip. ex hocque infertur. Idem autem quod Soc. supra dicit, de filio adoptato instante siue consentiente domino feudi, voluisse videtur Io Fab. quem non allegat, in §. fin. instit. de hæred. quæ ab intest defer. Vt scilicet adoptio filij facta a vasallo cõsentiente domino, præiudicet ipsi domino in successione feudi, licèt non agnatis.

An filij spirituales donationem reuocẽt ex hac lege

26 Nec ité spirituales ac naturales filij, quos scilicet ex sanctitatis fonte renascimur, atque ita ad alterã generationẽ, siue regenerationẽ, quæ δευτέρα dicitur, perducimur. Hi inquam filiationem non reuocant ex hac lege qui nobis nullo modo succedũt, sicuti prodidit Ant. in extrã missa, extra. qui fil. sũt legit. & Panor. in c. tua, cõl. 3. eo tit. Matth. Laud. in tract. de legitimatione, col. 9. vers. quæ tã specie, & Card. Alex. in c. per venerabilem. 3. quod autem, char. 11. in fi. 5. q. prin. col. in. & Guil. Benedict. in repe. c. Raynutius. in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, nu. 761. de testa. Bened. Capra. cõsi. 48. cõsi. vt præsupponitur, col. 2. vers. finis. & secundo. & Nicol. Per. in tract. de successi. ab intest. hæred. 3. vers. sept. & vlt. species, & ibi Card. 11. col. 2. vers. sed filius, spiritualib. & Lud. Bol. in addit. Matth. Iulian. tract. de succ. ab intest. chart. 8. in addit. incipit. Primus gradus, vers. quid autẽ in filios. Quibus in locis Nicol. & Lud. addunt rationem, quæ ad hùc casum maximè pertinet, quòd inter eos est quædam gratuita, sancta, ac spiritualis necessitudo, quæ nihil habet commune cũ bonis illis externis, & temporalibus. Nec etiam excipit hæc substitutio, vt videre it Bal. in authen. nouissimi. C. de impub. & aliis substi. vers. sed pone. quarto. C. ad Trebel. quem sequuntur Barb. in c. Raynutius, col. 36. de testa. & Franc. cur. senior. in tract. de testibus. 3. 3. concluso. 3. & fin. Phil. Franc. in 1. in prin. col. 2. de cogn. spirit. & Phil. Dec. cõsi. 330. cõsultatione, col. 1. & Ioan. Capn. cum tract. statutorum reprehendentium fœminas. in q. 40. vbi hoc dicit sing. & Georg. Nat. sit. cap. quamuis in 3. q. 43. quæst. prim. de pact. lib. 6. & Card. Cerat. qui id quoque dicit sing. in memor. incip. Finis spiritualis, vbi hoc dicit observari in practica. & Do. Guil. Benedict. in repe. dict. c. Raynutius, in verbo. & vxorem nomine Adelasiam, num. 761. & iterum in verbo, filiabique liberis nascetur, nu. 10. ad fin. ext. de testa. & Fel. Ripa, in l. ex facto. §. si quis rogatus, col. 12. vers. 43. ff. ad Trebel. Quibus ego magis accedo, quàm Barb. sibi contrarius, & alias semper nouarum opinionum, quæ scilicet in repe. dict. cum acutissimi, col. 125. vers. dicat elegans & sing. C. de ij qui se audentur accusare. Ium spirituales excludere videbimur. Et hoc cum multa quæ diximus in præced. cap. de filiis a te pro se, videbitur fraudis facilitas, & ibi eorum appellatio, & quæ tradit Alex. cons. 125. visis thematis præmissis, col. 2. vers. & dico quòd statutum, lib. 4.

Statutis hæc de re ipsa.

27 Et ego tandem in hac tam seu tentia, vt hæc l. non procedat in filio spirituali. Quãquã multa sunt quæ dicta sunt suadere videantur, veluti præterea aut certe æquantia hanc cognationem spiritualem carnali. Nã scribitur in eam prin. 30. q. 3. vbi dilegere debet homo eum qui ipsum de sacro fonte susceperit, non patrem. Et glo. in c. sicut incip. pyctacium in verbo, multo magis affectat nãq. illius tex. patrem spiritualem esse magis diligendum, quam carnal. in. Nec huic rei afferre præiudicium quod in dict. c. 1. scribitur, æquè esse diligẽdum. Non enim propterea,

remouet, quin plus sit diligendus. Subdit, eaq; paulò post, plus esse deferendū patri spirituali in exhibitione reuerentiæ, quàm carnali. Et eam glo. dicit sing. Bart. in l. 2. col. 7. ff. de verb. obl. & ita ex dict. l. cùm tutissimi, col. 14. Licet huic sit alius & aliàs gl. in cap. qui dormierit. 2. quæ. 1. tradit affirmate spirituale magis esse quàm carnalem. Propterea etiam dicit & alibi glo. in cap. aut facta, in verbo patrem, de pœn. dist. per tex. in dict. cap. peruenit. nō minus puniendū esse qui interficit patrem spiritualem, quàm qui carnalem, quem sequitur Alex. in addi. Bar. in d. l. diuitis, & ibi etiam Hippol. Mart. in tr. de patric. Et sicut cognatio carnalis impedit matrimonium, ita & spiritualis, vt per totum tit. ext. de cognat. spir. Ideo plus impediri credimus. Pan. qui in col. 4. ext. de purgat. canō. tradit magis abstinendum esse à cognatione spirituali, quam à carnali, cum illa sit hac nobilior & dignior per d. c. 1. & l. c. peruenit. Vnde, inquit, ecclesia Romana nunquam dispensasse legitur circa cognationem spiritualem, quatus quotidie dispenset circa carnalē. Id quod. refert & dicit sing. l. fi. in fine ff. de clerici, sed fi. prin. de iudi. & Philip. Dec. cons. 462. vide legitimatione, colum. 1.

Non minus puniendus est qui interimit patrem spirituale, quàm qui carnale.

28 Ex his fit, quod quemadmodum filius non potest in jus vocare parentes naturales hinc venia, ita nec patres siue matres spirituales, id est, susceptores ipsos, qui feliciter eos leuant ex lacro fonte, ita suprà diximus. Quæ sunt sententia Guil. Cin. Bal. Ang. Rom. Pau. Castr. Alex. & Iaſ. in l. generaliter eiusdem iuris voc. ipsius. Ang. & Ful. in l. sloptimum, per illum tex. ff. eo. Phil. Franc. in cap. postquam nos, col. pen. de appel. & in d. c. 1. de cognat. spirit. lib. 6. Mart. Laudan. dict. tract. de legitimatione, vbi suprà Ange. Aret. in §. penultimo, col. 4. vers. ex quo infertur, & ibi etiā Iaſ. col. 10. vers. nunquid ergo, & Ludo. Gomez. cui. in vers. omnia (prædicta) & Zazi. col. 1. in fi. de actu. ex L. Guil. Bene in re pe. cap. Raynutius, vbi suprà in fi. glos. nu. 765. & Alex. in l. ran. prin. Cod. de in ius voc. & Baptista a S. Blasio, in tract. de act. in 2. actione. Papia post. in tracta. syndica. in verbo fulgeto, col. vlt. Ex quibus stat, quod suprà dictum, de exhibitione reuerentiæ, & quod item tradit Bal. in c. 1. §. vlt. col. 5. Verum. subintatur tandem, tit. de prohi. feud. all. per Fed. quod cùm reuerentia actionem sarti excludat, non possit propterea quis patrem spiritualem actione iuri conuenire, arg. l. non debent. ff. de dol. mal.

Filius non vocat spirituales patres in ius sine venia, vide tamen nu. 36.

29 Et his consentit quod voluerunt multi maximæ authoritatis, posse reconciliationem patrem aut filium spiritualem aduersarij. Nam in hac sententia est Spec. tit. de appel. §. nunc dicamus, versicula. hoc autem in 2. parte, & subobscure in tit. de relat. c. qualiter, in 3. forma inci. sanctissimus & c. nouerit sanctitas vestra, &c. Io. Andr. in c. Romana, §. quod in objicitur, & ibi Dom. col. pe. de appel. lib. 6. & in ea. cum speciali, super gl. & ibi etiam Imol. col. 8. & Panor. col. 2. vers. & pone exemplum. & Philip. Dec. col. 2. extra eodem. Imo. in cap. prudentiam, de offi. deleg. Phil. in cap. postremo, col. vlt. de appel. Firmia in tract. de epis. in 4. col. & vers. secunda est, si est compater. & in suo indice, in verbo, compater, vers. 23. & Iaſ. in l. cùm apertissimi, col. 3. C. de ind.

Pater aut filius spiritualiter inducere causas potest. vide tamen nu. 37.

30. Quin sunt & quidam non minoris authoritatis, qui negant eos esse testes idoneos, & interdictos Bal. in d. l. generaliter. fi. de in ius voc. Fulg. in l. 4. §. prætor ait, eo. tit. Saly. in l. testis idoneus. ff. de testib. per tex. in l. si quis alumnam, in fi. & ibi not. C. de nupt. Alexand. consil. 124. quoniam abunde, col. 2. vers. ic. quidam etiam ex istis testibus, lib. 2. vbi tamen mitat, & consil. 33. viso processu, col. pen. vers. ad hoc etiam accederet, lib. 3. vbi etiam negat se in hoc facere magnum fundamentum Phil. Franc. qui hoc dicit sing. in d. capit. 1. in prin. col. 2. de cog. spir. lib. 6. Matthæ. Affli. in const. Siculæ, inci. mores dissolutè viuentium, vers. 30. Steph. Bertr. cons. 178. viso processu, nu. 13. lib. 1.

Nec sunt testes idonei. vide nu. 38.

31 Sed & Ioan. Fab. in fi. C. de alen. lib. asserit hos filios spirituales esse attendendos. Quod & voluit Bal. subdubius tamen, in auth. nisi rogati, col. vlt. vers. sed tuc ego qui ero. C. ad. Trebel. & sequitur Philip. Franc. qui id dicit notatum d. capit. de cognat. spir. lib. 6. & Nicol. Perus. & ipse subdubius, in dict. tracta. succes. ab intest. vbi suprà Barb. in repe. cap. Raynaldus, col. 37. de test. & Gmel. Cor. qui idem sing. dicit in memor. incip. commater. Pan. Cur. in tract. de testib. conclu. 30. ante fin. & Bud. æus vir nunquam satis laudatus, in lib. de philologia, hoc scribit prodiisse quandam actionem humorosam ad eos qui matrimonium, si egerint. & Franc. Ripa in d. hex facto, §. si quis rogatus, col. 22. nu. 43. illud senatus. Trebel. & Ludo. Gozi. consil. 13. in hac causa, col. 2. in fi.

His filij etiam ale de fame. vide n. 40.

32. Nec etiam prætereundum quod ab eodem Io. Fab. proditum est in §. sunt prætereà. vers. sed & si quis, col. 1. Inst. de actio. quod hujusmodi personæ non possunt conuenire, nisi in quantum facere possint, quemadmodū nec parentes & filij naturales, de quibus ibi, & hoc nuncupatim sequuntur Io. Plat. & Alig. Aret. ibi, col. etiam vterque prima.

Mulier commater potest accusare reuerentiæ sui compatris.

33 Nec illud inter quod scribit Bal. in l. 1. col. 12. vers. sed quæritur. C. qui accusare non poss. quod mulier commater potest accusare occisorem sui compatris, tamquam id faciens censeatur prosequi suorum iniuriā, quāuis id nulla lege aut decreto alij, vt ipse subdit, cautum reperiatur. & hoc sequitur Ro. loquens de filia spirituali, in l. quamuis, col. vlt. ff. de in ius voc. Ioan. Andr. in c. cùm dilectus, col. vlt. ext. de accu. Alex. d. cons. 34. vbi supra, li. 3. Bernar. Laud. in addit. Alber. Gam. in tit. qui accu. possunt, col. 1. Iaſ. qui dicit sing. in d. l. aperti illitis, col. 2. ver. sexta causa. C. de iudi. & in 8. f. generaliter, col. 1. ff. de in ius voc. licèt vtrobique mendose edat Bal. in tit. C. vnde vi. & Catel. Cotta, qui & hoc dicit sing. & memoria dignum, in memo. incip. commater. & Steph. Bertr. dict. consi. 178. lib. 2. Compatris autem vtitur vocabulo in hoc significato, & illud obiter dixerim Laurent. Valla, vocabulorum obseruator religiosissimus in Barptolomæum, in l. 2. cum.

Conuentio spiritualis nō minus habet roboris, quā carnalis.

34 Quid quod pulchrè Pau. Castr. consi. 293. viso superiori puncto, & contentis in eo, col. 4. versiculo & consimiliter prædicta, lib. 1. respondit, quod licut qui promittit alium defendere aduersus omnes, non intelligitur promittere aduersus se & suos, per tot. in repertorio extra de iureiu. cui simile. ita nec contra compatrem, cum non minor sit hæc coniunctio, nec minus habeatur in iure quàm carnalis. Et sicut parcitur ei qui receptat patrem, vel cognatum, l. 2. ff. de receptat. ita & qui compatrem, eadem ratione. Quæ tria, dum nutanda, vix. enim alibi ea reperies.

Quomodo coniunctus pro coniuncto admittere possit sine mandato.

35 Sed hæc certe minimè obsunt priori sententiæ, etiam si omnia vera essent. Nam non concludunt ad casum legis nostræ, sicut nec ad alios, in quibus est diuersitas ratio. Nam & quod licet coniunctus pro coniuncto admittatur sine mandato non tamen huiusmodi personæ cum bisce est nobis coniunctio spiritualis aut alias ciuilis tantum admittendi sine mandato, secundum statutum. §. cùm autem, de rescript. lib. 6. Host. in summa eiusdem tit. §. quæ pollutio, col. 26. vers. nonquid canonicus. Io. And. & Pan. in cap. vlt. de procu. Ioan. And. & Domin. in cap. nonnulli, & ibidate Felyn. Tur. & alij, coll. 7. vers. huiusmodi termini, extra de rescript. Imo in c. ex parte decani, eod. tit. Imo in scientiā religiosus, col. 1. per illum tex. de procu. idem Imo. & Aur. in c. cùm

Co

cum M. Ferra. & ibi quoque Panor. col. 3. nota, semper hoc dictum, & ibi late etiam Felyn. col. 7. vers. in ea glo. ibi habebat, extra de cohab. vbi ipse Felyn. vtiq; intelligit de hac coniunctione spirituali, de qua nos loquimur: dum dicit quod licet quanto ad iuris remotionem non minus committeretur coniunctio spiritualis, quam carnalis, per dictum de puellacin, tamen quoad alios effectus non consideratur, quod multi in facto sunt, de quo principium hic loquimur, ad lucidationem. & alios concedo, quos ibi videre poteris. Cæterum ista, idem etenim in Legenda, col. 3. vers. 13. de procur.

36 Nec tamen omnino indubitatum est, quod inter dictum est, illum spiritualem non posse vocare patrem & ipsum spiritualem in matrimonio veniat: quando ejus reverentia tam corporalis quam spiritualis maxima est, ut verisimile videatur, ipsum, in primo vbi id agitur, inde, deo [illegible] effloreat, quam per secundum, aut tertium, vel per tot. Rom. lib. contrarius in hoc dicit, licet spiritualem in voc. cum. Ratione quorum de offic. del. cum. fi. Quidquam & hoc quoque dubium est. Ioan. And. quem supra per [illegible] contra allegamus in d. cap. Romana, quod videbitur, de appell. Innoc. Bened. & Imol. in repetita Raynutius, in verbo, in eodem tempore, numero septimo, & de testibus dicit, judicem comparentem tunc demum recusari posse, si ex noua causa quæ ex facto oriatur, grauem inimicitiam contra se conceperit, quam ex causis quæ ante litem coeperant, quamuis plex comparentibus. Illud autem addit Imol. in relatione non admittendi testes.

Vtrum actus spirituales filii compatris ei admittantur.

37 Nec mirum, quod de recusatione judicis ex hac communione dixerunt, qui modo legi, quod [illegible] ciat reum judicem, vt puta, cum inimicitia, & in causa Rationum, quod de offic. del. cum. fi. Quidquam & hoc quoque dubium est. Ioan. And. quem supra per [illegible] contra allegamus in d. cap. Romana, quod videbitur, de appell. Innoc. Bened. & Imol. in repetita Raynutius, in verbo, in eodem tempore, numero septimo, & de testibus dicit, judicem comparentem tunc demum recusari posse, si ex noua causa quæ ex facto oriatur, grauem inimicitiam contra se conceperit, quam ex causis quæ ante litem coeperant, quamuis plex comparentibus. Illud autem addit Imol. in relatione non admittendi testes.

An filius spiritualis sit idoneus testis in causa patris.

38 Sed quod dictum est de actibus, non est verum in [illegible] 92. in quæstione vertente inter dominum Simonem, & alios vertente, ob quod ipse, & idem voluit Paulus, contra multos tenentes, col. 2. vers. quarto arguit versus, & ibi etiam Salyc. idem contrarius, Cyn. de testi. idem Sal. & [illegible] in d. l. testes dominus Alex. col. Ros. Alex. ubi idem contrarius, Sozi. & Ias. in d. generaliter, de in integ. rest. Ioan. Platea, vbi supra, de testibus. Ana. in causa directus, de exceptionibus. Alb. singulariter quod in Rofar. vt vulgus putat, sed alius eognomento Mudetur, videre licet ex Ch. Dec. consil. 35. cujus superscriptio incipit, in causa, col. 3. Ioan. Andreas Albanus de testib. in 1. parte, 2. gallus, col. 8. num. 2. vers. sed quid erit de patre spirituali alterius, vbi [illegible] in legibus. Ille de testib. & col. 3. in causa & hic vertente, col. vlt. vers. hoc vbi quidam, dixit, & consil. 125. visa themate, col. 2. lib. 4. & 180. visa procella, in causæ vertentis, col. 2. verum non obstat etiam si [illegible] retur. lib. 7. Ioan. Arctinus cum opponeat, col. 4. de accusa. Corn. consil. 61. visa copia, col. 3. ver. sed unde itaque, lib. 3. Cyn. de causa cognitum est, in quæstione vertente inter Sex Nicolaum, col. 3. vers. quæ etiam extra Fel. in cap. nimium, col. 3. vers. & nunquam, extra de fil. Ias. in d. Papa nullus, vbi supra Card. Rom. consil. 81. visa procella, col. 7. num. 9. lib. 3. D. Gui. Benedictus repe. d. cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, vers. 767. de testa. Lancran. Ott. in repe. cujusdam contra fallam, in materia testium, class. 15. quo loco quæritur de testimonio parentum in causa filiorum, extra de probat. & D. Augustinus in tract. de probationibus testium, in litera P. verit. parentes spirituales, & Virginius Phrisius in apparatu in glo. in fi. Instit. de testa. Steph. Bertr. lib. 2. contractus, consil. 20. nobilis, paulo ante finem, lib. 2.

An filius spiritualis sit idoneus testis in causa patris.

De exclusione.

39 In hac de re videtur sequendum esse arbitros quod tradit Summa in suo reperto in verbo, compater, vers. 24. non omnes ille repellendos, sed eorum fidem minui: quod & antea illum voluit Ofg. consilio 11. Emphyteuta in requisito domino, citra medium & idem quoque voluit Alex. consil. 217. perspectis his, col. vlt. vers. & pono. lib. 6. Quibus accedens Ioan. Dec. 1. Os tamen non memoratus, in c. cum speciali, cum vers. tertio concludit, extra de appellat. posse tertiamque illam opinionem concludi hoc esse relinquendum arbitrio judicis, & horum sententia esse videtur Alexan. dum simpliciter refert. in d. 1. in prin. C. de in jus vocando non illæsetes omnes exceptione majores, in qua etiam sententia videtur fuisse Bonc. Cur. in d. tract. de testib. cauc. 30. vbi tamen in obscuro [illegible] vocem intelligo quæ in partibus linen & nouiffimo erant, ibi [illegible] retinendum. 487. de iureiur.

An alimenta filii spiritualibus sint præstanda.

40 Quod autem postea dictum est de alimentis, quod filius spiritualis [illegible] tradi, maior pars eorum quos [illegible] id etiamnum [illegible] obsequenter [illegible] loquuntur, prout etiam exp. [illegible] & contrarium sentit, videlicet in reperto Raynutius verbo [illegible] xorem nomine Adelasiam, num. 767. de [illegible] ipse negat, vxoris legitimi [illegible] es, quæ [illegible] communicare leg. Negat item eos habere legitimam [illegible] nis patrum spiritualium. Ac eo dotandam [illegible] eam filiam spiritualem, & in universum omnia ejus parentum & liberorum, in eis locum non habere, præterquam remotis, constanter affirmat.

Spiritualis affinitas an possit contrahi matrimonium.

41 Nunc memorata omissa in hac tractatione coniunctionis spiritualis, animo contemnendum licere nihil tale dum nuptiarum pertineat, sed quoniam hæc [illegible] Ob id vtique dicendo, nimirum licere coniunctionem non posse cohiberi, proculdubio ex sententia Archid. Ioan. Andr. & Guil. Plano, in cap. nisi cognati, lib. 6. & eadem Archidiac. ad finem 30. q. 1. & [illegible] quæ plures, de cognat. spirit. Ioan. Andr. & potest quæ [illegible] de [illegible] Mar. & ceteros consil. 25. q. [illegible] & [illegible] dicit Ioan. Andr. Ant. de Butr. Card. Alex. Franc. Arct. & recentio. in l. Gallus, 5. fortiss. de liber. & post. Alb. in tit. Cod. de procur. & mutuo reperiuntur materiæ compaternas, cum in verbo impedimentum, [illegible] in [illegible] quis alumnam. Cod. nup. Ant. in bo[illegible] dum vxorem ducere. Ioan. Andr. in c. vnion. extra de [illegible] & in c. per vestras, eodem col. 16. & penitus interpr. quibus [illegible] leg. 8. n. 9. lib. 35. quæ non [illegible] rio. & in Consil. in [illegible] Thebaldus ibi Auth. ut addat. illi, quæ tres [illegible] comparentias. Felin. ca. ex parte fecerat, col. 3. vers. [illegible] secundo, de testib. Card. Corn. [illegible] col. in [illegible] quod bonum. Quamquam contrarium [illegible] Bald. ibi, & alias [illegible] contrarius in l. 15. ne autem, col. vlt. in vers. quæro tales. Cæterum de hoc videbitur in de coniunctione obiectum. Card. Flor. qui & idem dicit & Panorm. post. March. Sil. & vesp. per [illegible] Ioan. Andr. in cap. 1. de cognat. spirit. & ibi quoque Card. Alexandrinus, & hoc dicit contrarium obiectum, [illegible] etiam dicit Raph. in d. 30. finem. & Angel. Arc. in Sallod. col. 2. vers. quarto hic de quæstione, Instituta de nupt. An autem, procurator ipse elicitatis [illegible] & an id fieri possit per nuntium, vide per recentiores, Ariad. 5. fortissan. & per omnes in d. cap. nisi.

Filii liberi non renocant ex hac lege. An monasterium.

42 Similiter nec illi, [illegible] revocant donationem, [illegible] gratis monasterio, [illegible] quam dimittit, [illegible] ur, vicem liberorum obtinet, vt plerique videmus placere, per text. in 5. sed & hoc præsertim, in authen. de sanctis. esse, vide dictum, [illegible] authen. nisi romani. C. ad Treb. & ibi [illegible] in primis, de prob. Ita ad quem, [illegible] Spec. in tit. de loc. 5. nunc aliquas [illegible] dum [illegible] quod si quis accepit fundum pro se & filiis suis, & postea ingrediatur monasterium, fundum tamen in monasterium,

Raph.Co.Rom.& Fran.Arc.ff.de verb.obli.& in l.annículus.§.ante diem, & ibi doct. præſertim vetò Alciat.qui eum locum docte ac ſcienter interpretatur. ff de verb.ſign.& gl.in c.anteriorũ.2.q.6.Oldr.conſ. 49.conſuevit,col.vlt.verſ.quod quandoque ante.Alber.in prooemio ff.in §.illud autem,& ibi etã Hiero. Cagno.& eandem Alber.io ſuo vbertimo lexico, in verbo,poſtea,latè Bar.& alios poſt gl.in l.2.§ creditũ. ff.ſi cer.pet.Bar.Saly.Imol.Fran.Arc.Alex.& alios recentiores in l.ſi cui legetur.§.hoc autem. ff. de leg.1. & ibi etiam ipſum Fran.Arc.in prio.l.2.Bar. in tract. de inſula,in verbo,quod ſi vno,col.4.verſ.videndum eſt de aute,& Bar.& Bal.in inſulam.§.fructus.ff.ſol. mat.Signo.in repet.l.poſtquam, col.1.verſ.venio ad oppo.C.de pactis.Bal in l. ex his verbis circa medũ. C.quando dies leg.ced.& in l.2.C.ne de ſtatu defũct. vbi per eum tex.dicit hanc dictionem tempus præteritum perfectum ſignificare.& in d.c.cùm tu, in vlt. not.de teſtã.& d.conſ.179.ad euidentiam,lib.2.Salyc. in l.ſi pacto,col.5.verſ.ad l. nudã. C. de pactis. Ang. conſ.275.thema ſuper quo conſilium petitur.col.vlt. verſ.nunc venio ad depoſitionem.& Raph.Com.cõſ. 99.quædam poſſeſſio,in vlt.dubio.Pau.Caſt.cõſ.117. ſuper primo dubio ſi quæritur.col.1.lib.1.Card.Flor. conſ.105.conſilium redditur, col. 2. verſ. datur ergo tandiu,& iterum col.pe,verſ.ad quintam.Dom.cooſ. 121.attẽta forma,col.1.Alex.in l.ſi quis cum.§.1.col. 1.& ibi etiam Fran.Arc.in 1.not.ff.de vulg.& pup. & in l.inter ſtipulantem.§.ſi Stichum.ff.de verb.obli.& conſ.141.viſo teſtamento,col.2.verſ.confirmo ex illa dictione poſtea lib.& Frã.Arc.in l.ſi ita quis in 2.not. ff.de vulg.& pup.Batb.in c.vlt.col.5.de reſcr. & in c. poſt ceſſionem,col.1.de proba.Soc.in l.ſed in illo. §. ſed citra,.col.2.ff de reb.dub.& Ant.Corſ.in ſuis ſing. in verbo,poſtea.Phil.Dec.331.cuius ſuperſcriptio incipit,verba directa,citra med.& conſ. 593. viſo puncto,col.2.verſ.prædictis tamen non obſtant.

SVSCEPERIT LIBEROS.

Suſcipere liberos.

Leganter dicit, ſuſceperit liberos, pro genuerit.Tullius Philippica 3.Ipſe ex libertina filia ſuſcepit liberos. Et in oratione ad pontifices pro domo ſua.Habet vxorem,ſuſcepit etiam liberos.Et in 5.in Verrẽ actione. Suſceperas enim liberos non ſolùm tibi,ſed etiam patriæ.Et Virgilius lib.4.Aeneid.

Salutem ſi qua mihi de te ſuſcepta fuiſſet
Ante fugam ſoboles.

Corne.Tacit lib.1.Ducere vxorem ſuſcipere liberos, ne clarißima familia extingueretur. Et vndecimo, velut ſuſcipiendorum liberorum cauſa connubia.Et apud noſtros iuriſconſultus ſæpiſſime, vt in l. ex facto.§ quæ autem ſi.ad Trebel. Nam & Conſtantij & Conſtantis tempore,quorum hæc eſt,nondum omnino excíderat nitor atque ornatus Romani ſermonis, ſed paulò poſt non eleganter ſolùm,verùm & puritas quoque linguæ Latinæ prorſus eſt amiſſa, paſſimq; putida barbaries recepta,vt videre licet ex multorum recentiorum imperatorũ legibus quæ anſam præbuerunt Bal. vt diceret in c.1.§. & quia vidimus, col.6.vet.& interdum,vt.qui feud.date poſſ.quòd impe ator quandoq; groſſo modo & impropriè loquitur.quod & poſt eum vſurpant Barb.in repe.mb.C. qui admit.col.9. Quod & iuriſconſulti quoque nonnunquam faciunt,ſi credimus Accurſio in l.ſi ita ſtipulatus fuero.l. ſi Titius,in prin.in verbo d.naſſ.de verb obl Quin ſunt & qui contendunt verba nõ idmodum probata,nec ſatis recepta,vt improprie.à probatis ſcriptoribus,vt emendare, meliorare, certificare, certificatio, & alia id genus,à iuriſcõſultis,quorũ tamen ſummus circa verborum proprietatẽ labor eſt, vt ſcribit Fabius lib.5.ad fi. fuiſſe vſurpata:vt in l. 3. §. ſi hæres. ff.de minor.& in l.ita venitur.§.petitam. ff.de petit. hæred.& in l.iuſiurandum ad pecunias,in prin.ff. de iureiur. & in l. ſi vt certo. §. idem denique. ff. commod. & in l. ſi quis in pignore.4.2. ff. de pig. actio. & in l. quod & lex. §. is qui neſcit. ff. de libe.ho.,exhi. & in l.4.§.planè,.ff.de fideicom. lib.& in l.ſi pecuniam.§.ſi ſeruum,in prin.ff.de condi.cauſ. dat.& in l.1.§.elegãter.ff.depoſi.& in l.voluit.in prin. ff.de inter.act.& in l.1.§.vlt,in fi.ff.de eo qui pro tut. & in l.ſi fideiuſſor, in prin.& iterum in §. hoc idem, in duobus locis.ff.mand.& in l.ſed & reprobati, in prin. de excuſatio. quanquam illud poſtremum, vt reor,ſit magis interpretis cuiuſpiam quàm iuriſconſulti,Nam ea lex(ni fallor)Græca erat,& in l.cùm tabernam.§. idem quæſit.ff.de pign. niſi & is locus ſit interpretis,non iuriſconſulti.& in l.1.§.vlt.& l.quæro in 3.locis. ff.de actio. emp.& in l.1.§. quid ergo ſi ſeruus.ff.ſi quis omiſ.cau.teſt.& in l. vlt. in princ. in duobus locis,& iterum in §.quæri. ff. ſi quis ord. in bo.puſſ.ſer.quæ lex eſt Marcelli, ne putes Vlpianum ſolum hoc vocabulo vſum fuiſſe. & in l. hæredes.§. in teſtamentis.ff.de teſt.& in l.æquiſſimũ.§.inde quæſitum.ff.de vſufr in quo loco meliorare ſcribitur. & in l.1.§.ſed ego quæro.ff.quod iuſſu.& in l.1.§.vlt. ff. de eo qui pro tut.negoti.geſ.Et verbo quoque meliorandi vſus eſt imperator in l.ſicut.C. de epiſcop.& in l.ſi quis authoritate.quæſt pen.C.de omni agro.deſer.li.11.& in l.nemo,quæ eſt pe.C.de fund. rei priua. eod.li.12.Sed & medietatis vocabulũ vſurpauit Paulus in l.anti qui.ff.ſi pars hæred. peta. Quamuis Tullius ea voce vti auſus non ſit, vt ipſe aſſerit in libello de mundo. Ideóque excuſati poſſunt ipſorum iuriſconſultorum interpretes, vt ſcribit Carellianus Cotta, vir tamẽ minimè barbarus, & Gomeſius quidam non mentorar,in §. ſic itaque,col.8.Inſt.de act. ſi & ipſi barbarè ac groſſo modo loquuntur,quia permiſſum eſt eis taloqui,vt lex vel imperator loquitur, ſiue proprie,ſiue improprie,vt dicit Bal.in l. 1. C. de bon.poſ.vnde liber.Quando & Tullius ipſe parens linguæ Latinæ Plinio doctus,in 1.lib. de legibus ſeſe excuſat,quod quoniã in populari cõtione omnis ſua verſaretur oratio,populariter interdum loqui ſibi neceſſe eſſet.Idemque nonnunquã non tam propriis nominibus,quàm notioribus vtitur,vt tradit Boetius in 1 ommẽt.Topicorum eiuſdem Tullij.Et Solõ Atheniẽſium legiſlator traditur in ſuis legibus pingui Minerua fuiſſe locutus. Ex quo nonnulli Solœciſmum dictum putant.Plato quoq; ſcripturus de legibus, ita loquitur li.1.Neq; de his,ait,diſputamus,elegantiam vel ruditatẽ verborũ obſeruaturi,quaſi ſcilicet in eõſcribendis legibus non admodũ elegantiam curaret. Galenus autẽ omnium medicorũ elegantiſſimus ſimul & doctiſſimus,lib.Therapeutices non admodũ referre,nihilq; ad rei ſcientiam iucommodi afferri,ſi quis ſolœciſmum cõmittens nominet, modò de qua re nomen pronũtiet,clarè explicet. Cui conſentit tritum illud proverbium à Gellio lib.12.c.1.memoratũ, *ἀμαθέστερον εἶναι τὸν σολοικίσαντα*, id eſt,rudius ſiue indoctiùs loquere,& apertius ſiue clariùs. de quo multa Eraſmus Chiliadis 1.cent.1.c.19.Proculus autem noſter in l.inſula,in fi.ff.de acq.rer. dom. dicit ſe verbis abuti,vt facilius intelligeretur. Et facit l.nec ſeruus. ff.de pec.Id quod cũ ſemper aliàs obſeruandũ ſit,tum præſertim cum res ſacras,cũtuſmodi ſunt leges.l. leges ſacratiſſimæ.C.de legib.tractamus. Nam eæ res ſacræ omnem prorſus elegantiam ornatúmq; aſpernantur & abiiciunt.vt videre licet apud Lactantium lib.3.diuinarum inſtit.c.1.& iterum lib.5.c.1.& Euſeb. multis in locis præparationis Euangelicæ.

Imperator ſæpe groſſo modo & improprie loquitur.

Et verſi onſolis nonnunquam.

Verba quædã non proba à iureconſul. vſurpata.

Corrigere. Meliorare. Certificare Certificatio.

2.Sed

Adoptiua filij an re tollant ex hac l.

2 Sed vt ad l. noſtram ex hoc veluti diuerticulo redeatmus, intellige hæc verba, ſuſceperit liberos, ſcilicet legitimos, ſimul & veros, ſimul & naturales. Neque enim vel legitimi ſolùm, id eſt, adoptiui, aut ſpirituales, vel alias nati, vel etiam naturales tantùm ſeuocant. Vt de præmiis, id eſt, adoptiuis, volunt expreſſe Paul. Caſtr. in l. 2. in fin. C. ſi in fraud. patron. & conſil. 413. reſpondeo per ordinē, col. 1. verſi. præterea ſi aliud diceremus, lib. 1. & nulla illius mētione facta. Alex. conſil. 40. ſuper primo dubio, col. vlt. ver. nec pato. etiam, lib. 4. & Soc. conſil. 226. quæſtio præſentis conſultationis, col. 4. lib. 2. Calca. conſ. 20. iſta quæſtio habet tria dubia, col. 3. verſic. vltimo adduūt. Iaſon in l. generaliter §. cùm autem, col. 5. ver. 6. haud limita, & ibi Phil. Dec. col. 6. verſi. ſeptimo iſta lex. C. de inſti. & ſubſti. & idem Dec. in e. in præſentia. col. 15. ver. quarto non habet locum, extr. de probat. & conſil. 360. pro declaratione, col. 3. verſi. non obſtat quod ſupra. & conſil. 491. concluſionem, col. 1. & Fran. Ripa, huc in 24. q. qui vnum Alex. citat. & Fran. Curt. iunior, qui & illum tantùm citat, in l. 1. col. 3. nu. 9. de pact. & Pau. Pariſienſ. conſil. 72. videtur dicendum, col. 4. nū. 32. lib. 2. & conſil. 73. donatio iſta, col. 4. num. 29. & lib. 3. Rochus Curt. in tracta. de iure patro. in verbo, ipſe vel is à quo, in 34. q. col. 2. verſi. ſextò facit. Cæſar Labertinus in tractatu eiuſdem tit. in 9. art. 2. q. princ. 2. partis lib. 1. col. 2. verſi. ſextò addueit.

De eādem re.

3 Et id ſanè verum eſt. Nam aliàs ſemper eſſet donanti parata via, quandocunque vellet, inſtingēdi, reuocandique donationem à ſe factam: quod fieri non debet, vt in ſimili dicitur in l. nec ei. §. 1. ff. de adopt. ibi, nec eſſet in poteſtate tutorum adoptando ſcilicet, num de hoc loquitur) & finire tutelam, & ſubſtitutionem à parente factam extinguere. Hæc ibi. Et ita quoque in poteſtate donantis eſſet ius alteri quæſitum auferendi per adoptionē, in qua transfactæ cōſingi poteſt, vt ex ſe patet. & atteſtatur Tullius in ea oratione quam pro domo ſua ad pontifices habuit. & Io. And. in addi. Spec. tit. de ſucceſ. §. 1. col. pe. verſ. nec obſtat, per text. in l. iuſ. in adoptiuis. C. de adop. & in l. vltim. §. ex bonis. ff. de bon. dam. Ideoque eam tenuit l. fideicommiſſum. ff. de cond. & dem. fidei cōmiſſum à filiſ ita relictū ſi quis ex his ſine liberis dtem ſuum obierit, adoptionis cōmento nō excludi. Et alibi ſcribitur, quòd is cui in tempus liberorum aliquid relictum eſt, non poteſt adoptādo illud conſequi. l. ſi ita quis. §. is cui in tēpus. ff. de leg. 2. de quibus vide quid ſcribant gl. Bar. Bald. Ang. Imo. Raph. Co. Paul. Caſtr. Alex. Franc. Are. & Iaſ. in l. poſthumus, in prin. ff. de lib. & poſth.

4 Nec aliàs proſunt adoptiui filij ad conſequenda priuilegia, quæ dantur ob liberos. l. 2. §. adoptiui. ff. de vaca mun. & §. 1. verſ. ſed adoptiui. Inſti. de excuſat. & gl. in l. 2. §. in verbo, legitimos. ff. eodem. Id quod iūris antiqui fuiſſe planum eſt ex ea oratione, quā P. Scipio Cenſor habuit ad populum de moribus. Inter quæ inter ea quę reprehendebat, quòd cōtra maiorum inſtituta fierent, id etiam culpauit, quòd filius adoptiuus patri adoptāti inter præmia patrū prodeſſet, vt tenuit Gellius lib. 5. c. 19. vbi & verba ipſius Scipionis adſcribit. Nec tamen potuit Scipio veras illud ius adeò reuocare, quin & poſtea, & vſque ad tēpora Neronis Imper. obſeruatetur, vt ſibi adoptiui prodeſſent ad cōſequēda munera, vt planè liquet ex verbis Cornelij Taciti lib. 15. Peterebatur, inquit, ea tempeſtate ptauiſſimus mos, vt alij legōtū grauiſſimus, cū propinquis eorum his aut ſorte prouincia, am plærique orbi ſictis adoptionibus aſciſcerent filios, præmiāſque & prouincijs inter patres ſorciti ſtatim emitterent manu, quos adoptauerant. Qui magna cum inuidia ſenatum adeunt, ibi natiæ manus, labores eius, audi audeuſus fraudē & artes & breuitatem adoptionis enumerant. Et paulò poſt, Factum ex eo ſenatuſconſultū, Ne ſimulata adoptio in vita parte muneris publici iuuaret. Hæc Tacitus. Quibus adde quæ dicemus infra in eadem gl. verſi. 87. incip. ſimilitet.

Conſtituto quæ auctis legitimam filiorum, non computādi ſint adoptiuum.

5 Sed vt vlterius progrediamur, & ad noſtros redeamus, dicit gl. in §. 1. in verbo, quale, in authē. de hæred. & Falc. & in §. 1. in verbo, hoc obſeruādo in omnibus, in auth. de trēb. & Tertull. quòd cōſtitutio quæ auxit legitimā filiorū, nō cōputabit filiū adoptiuū. & ſequuntur Ang. ibi, & Iaſon. Bar. & alij in l. adrogator. ff. de adop. vbi Bald. etiā dicit in col. 3. iuta ſtatutēta filiū grauatū reſtituere, poſſe duas quartas detrahere, vt in cap. Raynutius & c. Raynaldus. de teſta. non habere locū in filio adoptiuo. per l. Papinianus. §. pe. in fi. ff. de inoffi. teſta. quod dictū reputat ſingulare Cāpez in tractatu ſtatutorū repellētiu fœminas a ſucceſſionibus, q. 40. incip. quid in filio. Sed & illud de augmento legitimæ voluit Bened. Capra conſil. 80. punctus quidam Raynaldutius, in. 2. dubio & iterū conſi. 115. cùm prout in facto præſupponitur, col. vlt. & Nicol. Vbal. in tractatu de ſucceſſ. ab inteſta. chāt. 4. nū. 5. ſpecie filiorum. Quibus accedo, licēt totis viribus eōrum ſententiam impugnet Barb. in repet. d. c. Raynaldus, col. 36. verſic ſed vnum pondera, & illūbus col. ſeq. & ante eum Petr. Cyn. & Alb. quos non allegat, in d. l. ſi arrogator. Et idem Petr. & Cy. in l. 1. C. de adop. de quo etiam Sily. ibi, & in auth. nouiſſima, cō. 2. ver. quæro ſecundò an quarta, & ibi etiam Iaſ. Gioch. in repe. in 6. q. 4. q. princ. C. de inoffi. teſt. 13. & Iaſon conſi. 141. viſa longa & ſeriosa, col. ante pe. & ſeq. lib. 4.

De eadem re.

6 Præterea Aug. in d. l. cùm in adoptiuis, col. 2. C. de adop. ſcribit, quòd ſi ex ſtatuto debeatur gabella ex qualibet ſucceſſione, filius adoptiuus tenetur ſoluere gabellam ex eo quod ſibi relictum eſt à patre adoptiuo, licet filius naturalis nō teneatur, vt ſuprà latè diximus in præfati. Inſtitu. verſ. incip. & ſanè in hæc omnia. & reddit rationem Ang. quia nomen filij ſimpliciter prolati, & ſine adiectione adoptiui, non cōtinet filio adoptato ſcilicet dicit ex facto cōſulutſe. Et hāc deciſio. ſequitur Bertha. in tracta. gabel. in 5. part. 8. partis princ. in 14. q. & Soc. in l. cùm auus, col. 23. verſ. addueit etiā pro cōiunct. ff. de cōd. & dem. & Georg. Nat. in repe. c. quāuis, col. pe. verſi. cogitabā, de pact. lib. 6. & Barb. in repe. d. c. Raynaldus, col. 29. verſ. præterea ſi dicatur, & iterum col. 36. vbi ſupra de teſta. & conſ. 49. illud alteram, colum. 2. lib. 1. quamuis ipſe contrarium teneat in d. c. Raynaldus, vbi ſuprà in præcedenti verſi.

Nomen filij ſimpliciter prolatum non comprehendit filium adoptiuum.

7 Sed & Bal. quōque conſi. 24. ſtatuto ciuitatis cauetur, lib. 1. dicit quòd ſtatutum loquens de filiis, nunquam intelligitur de adoptiuis. Sunt enim, inquit, filij ficti. quod & idem dicit in d. l. fideicom. miſſum. ff. de cond. & demonſt. & cap. ſil. 146. titulus principiſ, col. 1. verſ. reſpondeo 3. dubia, eod. lib. 1. Quibus adde text. in l. filio quem, in princ. ibi. vt veri patris adoptiuus filius nunquam intelligatur, & ibi ſic imagine naturæ veritas obumbretur. ff. de lib. & poſthu. ex quo probatur filium adoptiuum non eſſe verum ac proprium filium, ſed veluti imaginarium. Et ad id etiam expendit eum tex. Alex. in l. adoptiuum, in prin. poſt medium. ff. de in ius voc. & ibi quoque Soc. qui præterea dicit & probat. ex multis, in nulla diſpoſitione venire filium adoptiuum appellatione filij, cōtra quām ibi tradit Paul. Caſtr. Sed & hoc quoque probat text. in d. l. cùm in adoptiuis. §. ſed ne articulum. C. de adop. in illis verbis, quaſi imaginaria quadam. & in l. adoptiones, in verbis, perinde quaſi ex vero filio, & iterum in verbo, videatur. ff. de adop. & in Ianulētem, in verbo, perinde

perinde.C.eo quæ quidem verba impropriè ſatem & fictionem, denotant, vt de dictione perinde, eſt text. in l.qui a patre,& ibi Bar.ff.de conſtr. tut & voluerũt gl.& Bar.in l.facti legi.§.1.ff.ad legem Iuliam de Bar. in l.1.in prin.ff.de recep.& in l.1.§ is qui pro emptore, col.5 & ibi Iaſon non ſemel, ff. de vſuca.vbi etiam de dictione quaſi.Ro.& Alex.in l. ſi quis 73.in prin. per illum text.ff.de acq.poſſ.cum ſimil. De verbo autem videtur,eſt etiam text.in l.ſi pater filio,& ibi gl. ff.de his quæ in fraudem credi. & in l.1.ſi duo,& ibi etiam gl.in l.ff.de acq.hæred.& voluit item gl.in l.quæritur,iter,in pr.ff.de acq.poſſ.& Bar.in d.l.1.§ qui pro emptore,cum ſimil.Quibus adde Caſaũ.conſultum in his eſt,lib.1.Inſtitutionum,tit.4.hos adoptiuos filios adfiliatos appellaſſe,tanquam legitimatos diceris,reſpectu legitimorũ: quod euidenter oſtendit eſſe diſcrimen inter eos,& veros filios,vt inter legitimatos & legitimos.Adde etiam Bal.in c.cum in cuctis,in fi. extr.de elect.vbi appellat filios adoptiuos,filios abuſiuos. Nam de illis ſoquens allegat quidam cuius filium 3.ſed videamus.ff.de verb.obligat. qui text.loquitur de filio adoptiuo.Ex quo ſequitur,nec in eis hanc l.poſſe intelligi,per ea quæ dicemus infra.nu.14. ſed aſtrande lector,ad finẽ tenuum 44. & tu quidem cõfirma.Sed & idem Bald.in l.cunctos. C.de appel. illud dicit, appellatione filiorũ,nõ venire adoptiuos. & Per. Anc.in c.ſi verò,de ſen.excõ.dicit,cum rex loquẽtem in filios,non habere locum in adoptiuis.

A l.cunctos ſuis verbis in diſſentitur

Et ſic abuſiue.

8 Ideóque nec etiam filius adoptiuus propriè eſt ſuus patri liberes,vt dicit & probat Fran. Aret.& Laſ. in d.l.Gallus.§. ſi cuius,versque col.1.ff.de lib. & poſt. & idem Aret.in l.Cornelia,col.2.ff.de teſta per text.in § 1.Inſtit.quib.mod.teſt.inf.cùm dicitur, quaſi aguationẽ in hæredis.Nam per illam dictionem in,quaſi ſignificatiua quod non eſt proprie naturales quæ prodicat tantum.Nec etiam pretextus ramen teſtamenti tum,cùm ab extraneo eſt adoptatus. d.l.cùm in adoptiuis,verũ id nẽ articulum. & ibi Bal. & alij. C. de adop.& § item non aliter,verũ & ſi hæredem,ubi etiã gl. in verbo, exhæredauerit, & ibi etiam doct. Inſti. eo.& §. ſed & ea omnia, Inſtitu. de hæred.quæ ab inte. defe.& gl. in l.1.in prin. in verbo, adoptiuus.ff.de bo poſſ.cõtra tab.Nico.Vbal.vbi ſup.Imol. in l.quidã cum filium & ibi Fran. Aret.col.5.verſ. contra quam concluſionem & Bened.Capra.d. conſ.80.ait.dubio. De quo tamen vide Bened.Capra.d. conſ.115. cùm prout in facto. col.1. Nec item teneatur patet huiuſmodi adoptiuus filium alere vt naturalem, ex ſententia glan.d. §.ted. & ea omnia, in verbo, tantummodo,& ibi etiam Io. Fab. & Ang. Aret. iuſti. de hæred. quæ ab inte.defer.& Do. Guil.Bened.in repe.c. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelphanam,nu. 738.& ſeq.dicet contrarium teneant Spec.& Io. And. in addi.illius,in dict.qui filij ſunt legitimi.§.1.vet.quid de adoptiuo. & ff.ut d.l.cùm in adoptiuis, in prin. col 2.vers.bi tantummodo,C.de adop.& in auth.miſi rogati,col.4.verſ.ſed tunc ego quæro. C. ad Treb. & Barb.in d.c.Raynaldus,vbi ſuprà. & ante eos Plac. vt refulſit.gio.in d.§. ſed & ea omnia, atque etiam Azo, vt etiam aſſerunt Io.Fab.ibi.Nec ei debentur legitimæ, Bald.in d.l.cùm in adoptiuis,in prin.col.2.verſi. iſtã ergo comparationem.Fran.Aret in l.ex facto,in prin. col. 9.ff. de vulg.& pup.

Nec etiam cum teneatur pater alere vt naturalem.

Similia quædam iura huius l. non habent quoque locum in filiis adoptiuis.

Statutum præferens maſculos fœminis in ſucceſſionibus, non obtinet in maſculis adoptiuis.

9 Porrò Bal.ipſe in l.ea lege,col prin.verſi.quinò quæritur.C. de cond.ob cauſ.limitat poſtrema quidem & no.gl in l.ſi ita quis.3.ea lege.ff.de ver.obl. quæ & ipſa no. volunt prohibitum alienare in filium potentiorem, poſſe tamen alienare in filium potentiorem, de quo late diximus ſuprà in prin. huius legis, verſi. 18 inci. ſed vtrumque habeat vt ſcilicet ea gl. procedat in filio nato ante, non etiam in adoptiuo.& hoc Bal. d.c.cũ ſequitur Bertha. Firmia, in ſuo tract. de epiſcopo,in 4.parte lib.4 in 45.q.verſi. an autem prohibitus.

Prohibetur alienare in potentiorem, &c

10 Sed quod propius huc accedit, certè l. cum acutiſſimi.C.de fideicõ. & alia ſimilia iura huic noſtræ ſanctionis.nõ habẽt locũ in filiis adoptiuis,vt ſcripſerũt Per.C.v.Ray.Alber.Ang.in lect.Flor.Guid.Pap. & Ian.in l.generaliter.§.cùm autẽ.C.de inſtit.& ſubſtit.Alex.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus,col 6.verſ. an autẽ habeat locũ.ff.ad Treb.& Soc.in repe.l.cũ auus, col.23.ver.ex quibus videtur inferri.ff.de cond.& demõ.Do. Guil. Bened.in repe.c. Ramutius,in verbo, duas habens filias,nu.149.& item in verbo,& vxorẽ nomine Adelaſiã, nu.46.in fi.rurſũq;in verbo,ſi abſquẽ liberis moreretur, le 1.n. 10. in princ. de teſta. Phil.Dec.in.d.c.in peſſima.col.12.verſi.quarto nõ habet locum.ex.de proba.& imol.precibus,col.6.verſi.& pro iſta differentia.C.de impub. & alij ſubſtit.& in d. conſi.109. Quãus cõtrarium & male voluerit Fulg.in d.§.cùm autẽ & Raph.Co.in d.l.cũ auus.ff.de condi. & demon.& Barba.in d.l.cũ acutiſſimi,char. pe.ver. & limitat tu.in l.& in d.c.Raynaldus vbi ſuprà.

11 Nec etiam ſtatutum præferens maſculos fœminis in ſucceſſionibus, obtinet in maſculis adoptiuis, vt late cõſuluit Bald.d.conſi.24. & latiùs Io.Ana cõſi. 27. viſo casu mihi propoſito,& ſequitur Lud. Bol.in addi.illius cõ.oſterũ in cõſi.58.dominus Antonius, col.10.verſ.ad prædictorum confirmationem. & Laſ. in d.§.cùm autẽ.& in l.cũ filio fam.col. antepẽ.verſi. tertio quæritur.ff.de leg.1. & in l. adoptiuũ, quã legit cum §.præterea,qui eſt vlt.l.2.ff.de in ius voc. Phil. Dec.in d.c.in peſſima, vbi ſuprà & in d. l.generaliter,vbi ſuprà.C.de inſti.& ſubſtit & conſi.58.viſo elegãti conſilio,col.1.& d.conſi.399.& in d.c. in peſſima, vbi ſuprà.& Io Cap.in d.tract.ſtatutorũ repellentium fœminas.q.40.Gozad.nata. in repe.cõquamvis, in.3.q.5.quæſtionis primæ.quæ eſt in 45.col.de pactis, lib 6.Domi.Bened.in repe.d.c. Raynutius,vbi ſuprà, in primo loco Fran.Rip lib.1.reſpon.c3.in c.filia dotata,col. 3. & cõm. qui vt à recentioribus non memoratus, ita nec ſuperiorum meminit, conſi. 85 plura dubia,col.7. lib.3. & ante eos Bal. cuius nullus etiam eorum meminit. conſ.24. ſtatuto ciuitatis cauetur,lib. 1. vbi & huiuſmodi filium factum appellat,& ibi rum conſi. 102. eſt conſiderandum, ante fi. lib.4.dum dicit in caſu huius ſtatuti non præferri legitimatum fœminæ, quia æquiparatur adoptato. Et id quoque videtur voluiſſe Rom. in l. ſi is qui pro emptore, col.8.ff. de vſuc. & nouiſſimè Alber. Bru.in tractatu etiam ſtatutorum repellentium fœminas,in 1.q.12.aut.Et bene facit quod dicam in ſeq. verſi.Et tex.in ſimili in l patremi ff. de Senatuſc.Silla. vbi ita ſcribitur, patrem adoptiuum matri non obeſſe plerique probant.

12 Nec denique conceſſio feudi & emphyteuſis facta pro ſe & ſuis filiis, comprehendit filios adoptiuos,vt de feudo eſt text. apertus in c. adoptiuus, & ibi Bal. & omnes cit. ſi de feud. fuer. contr. inter. dom.& agn.vaſ.vbi & ea hoc not. Card. Alex.q ſtatutum vel conſuetudo de ſimplici non extenditur ad fictum, tanquã ſcilicet filius adoptiuus non ſit ſimplex filius,ſed filius fictus. quod & ſuprà ex aliis diximus.Et cũ id limitè procederet, niſi adoptio ita fuerit facta à principe, vt adoptatus ſuccedat in feudum ſecundùm Bal. ibi.per ſtatutales.cod.tit. tamen hæc limitatio ita etiam debet intelligi, vt ſi ſint filiæ, quæ ex pacto poſſunt ſuccedere in feudo, nec iſte quidem ita adoptatus excludat,quin potiùs ab eis excludatur, vt ſentit Andr.Iſer.in dict. c.adoptiuus, & ibi expreſsè Card. Alex. Quãquam etiam cùm filia ſuccedit in feudo hoc intelligitur deficiẽte... maſculis,non alias,per c. 1.§.filia,tit.de ſucceſſ. feu.id

feud.id quod multùm facit ad id quod ſuprà diximus. in præced. verſi. Ex illo autem tex.in d.ca.adoptiuus, ne illud omittam,dicit generaliter Alex.in d.l.adoptiuum,puſt priu.filios adoptiuos nõ cõprehendi in priuilegiis.

Comprobatio de emphyteuſi.

13 De euphyteuſi autem, quòd ſcilicet illius conceſſio pro ſe & filiis, non comprehendat adoptiuos, voluit Specul.de loca.§.nunc aliqua,verſic.68.Ray.in. & Imo.in d.l.ſi ita quis,§.is cui.ff.de lega.2. Bal.in d. l.fideicommiſſum.ff.de condi.& demõ.Paul.Caſt.cõſi. 461.viſis diligenter examinatis priuilegiis, col. penverſi.primò an ſub illis.& Alex.qui dicit nõ.& Socin. in d.l.adoptiuum.ff.de ius voc.& Barba.in d.cap.Raynaldus,vbi ſuprà,& Iaſon in d.l.a.col.67.verſi.4.quæritur hîc. C. de iure emphy.Phil.dec.in d.l.generaliter,col.6.ver.ſeptimò. C.de inſtit.& ſubſtit. Geor.Nar. in repe.d.c.quauis,vbi ſuprà.

14 Et hinc quoque pertinent no.ab Ang.in l.1.C. de his qui ante aper.tab.quòd diſpoſitio eius l.nõ habet locum in filio adoptiuo. & Barb. in repe. rub.C. qui admi.ebar.6.verſ.ſed vnum eſt quod circumhunc paſſum annotatur, patrem ſcilicet adoptiuum non poſſe adire hæreditatem delatam filio adoptiuo,ipſo filio exiſtẽte in extremis,vti facere poteſt vt filio naturali, vt ipſo paulò ante tenuerat poſſe,aliis multos. Similiter idẽ Ang.in l.lubemus,C.ad Senatuſc. Treb. tradit eam l.non habere locum in adoptiuis filiis, & ſequitur Phil.Dec.conſi.610.viſo tenore,col.vlt.

Liberorum appellationẽ pertinet ad adoptiuos filios.

15 Nec tamen prætermiſerim quod liberorum appellatio,qua l.noſtra hîc vtitur, non pertinet ad adoptiuo filiõs Neq; etiam temerè reperies, nec apud noſtros Iuriſconſul. nec apud aliõs recepte autoritatis ſcriptores,adoptiuos liberos, ſed filios, nec adoptare liberos,ſed filiũ ſiue filios, ſæpe autẽ procreare,gignere,ſuſcipere liberos, quæ verba naturæ ſunt, nõ iuris.Tanquam etiã hæc liberorum enunciatio ius ſanguinis tantùm demõſtret, ſiborum autem & ſanguinis & iuris. Quã rem,vt verum fatear,nondum à quopiam obſeruatam comperimus, ſed ſi quis ſolerter eos legat, quos diximus, id facilè præhendet. Quin ex Aulo Gellio.lib.5.c. 19. intelliges extraneos adoptaros in liberorum locum ſumi, tanquam ipſi non iure liberi, ſed in locum liberorum eoddem filios fieri, veluti ipſi ſint filij, quamuis non liberi.Nam ſtatim priu.illius capita ſcribit,Cùm in alienam familiam, hoc eſt liberorum locũ extranei ſumuntur, &c. Et quibuſdam interiectis verba rogationis populi adſcribit, quæ ſunt huiuſmodi, Velitis, iubeatis,vti L.Valerius L.Titio tam legi iuréque filius ſibi fiat, quàm ſi ex eo patre matréque familias eius natus eſſet.hæc ille.Nam aliud eſt talem fieri,& aliud pro tali vel loco talis haberi, vt no. per Bal. in prooemio ff in prin. col. vlt. Et ad id fortè quòd diximus,reſpicit tex.in d. l. fideicommiſſum. ff. de eond. & demon.& in d.l.ſi ita quis §.is cui.ff. de leg.1. Cuius quidem poſteriori autoritatis Alb. in l. quod ſi nepores,paulò ante fin. ff.de teſta. tut. & in ſuo omnium verbiſſimo lexico tradit ſimpliciter liberorum appellatione non contineri adoptiuos.

De adem re.

16 Quãquam alicubi reperies liberos adoptiuos vt in l. 2. §. liberi ff. ad Senatuſc. Treb. ſed ibi locus euitari poteſt, vt qui conſultus & promiſcuè loquitur de libetis naturalibus adoptiuis,vti etiam l. liberos.ff.de Sena.& l.3.ff.vnde libe.& l.1.§. liberos. ff. ſi tab.teſta. & Salluſtius in bello Iugurth. in oratione Micipſæ ad ſuos. Ne ego multos liberos ſumpſiſſe videar quàm genuiſſe Nã & ibi promiſcuè de Iugurtha filio adoptiuo & aliis filiis naturalibus, vt tamen ad adoptiuum filiũ referatur verbũ ſumpſiſſe: ad naturales genuiſſe. Et cùm parentes dicantur reperta liberorum: patres,filiorum:ideo ſæpius reperies patres adoptiuos,vt in l.ſi dominiũ.ff.de fur.& alibi vbique: parẽtes verò vix reperies. Imò in ea l.nuncies parẽtẽ vocatu naturalẽ,patrẽ verò adoptiuum, ſcilicet in l. ſi te patrẽ. C. de ſuis & legiti. Et quod hãc noſtrã opi adiuuat,Phil.Dec.in e.in preſẽtia,col. 18.verſ.ſi tamẽ volumus, de probat. tradit q; ſi quis ſtipuletur emphyteuſim pro ſe & liberis,cõprehẽdũtur etiã filij naturales per l. ex facto. §. ſi quis rogatus.ff.ad Treb.Ac ſi quis ſtipuletur pro ſe & filiis,nõ cõprehẽdũtur.& ita dicit intelligi quod ſcribit Ang. in l.generaliter.§.cùm ante.C.de inſt.& ſubſt. Tãquã ſcilicet nomen liberorũ magis ad naturam pertineat quàm filiorũ.Caterũ vix reperies ſuſcipere liberos, vel etiã filius de adoptiuis,niſi etiã promiſcuè de naturalibus & adoptiuis loquamur, vt in l. Senatoris filium.ff.de Senat.

In dubio verba naturaliter potius quàm ciuiliter accipenda ſunt.

17 Quin & ea liberorũ appellatio adoptiuos quoque cõprehẽderet,nedũ naturales,tamẽ de his tãtùm in dubio intelligeretur,nõ ita de illis.Nã verba quæ & naturaliter,& ciuiliter poſſunt intelligi,debẽt naturaliter potiùs quàm ciuiliter in dubio accipi. l.vlt. & ibi Bal.Saly.Paul.Caſt.& alij.C.de his qui veniã.ætã. impe.& l.ex ea parte.§.in inſulã,& ibi Bar.&alij.ff.de verb.obli.& Statius Florus. §. Cornelio Felici.ff.de iure fiſci.& cõſuetum,& ibi gl.in verbo non morte, Domi.in 3.no.& Phil.Frã.de reſcri. li.6.ſe no. glo.in e plaenic.lc 1.in verbo,motetuus.16.q.1.Bal.in c.licèt, in fin.extra de offi.leg.Pet.Anch.in repe. civlt in vlr. q.prin.vers.conſulit etiã de cõſti.& Alex.cõſi.4.põderatis verbis teſtamẽti,col.1.lib.4.eũ aliis concord. à me collectis in noſtro tractatu de iure primogenituræ in 1.q.num.10.ſed nec illud,& ſeq.& vide quæ dicam infra in verſ. dimitp.& tu quidem,& ſeq.

Vtrùm adoptiuus filij, quos pater habet tempore donationis reuocent ex hac lege.

18 Adhuc tamen ad vnum caſum, quem nondum à quopiam tactum comperimus. Nam ſemper ſuprà locuti ſumus de adoptione facta poſt donationem, & in eaquidem tantùm obtinet locum maior ac potior pars rationum, quas ſupra adduximus, vtpote quia ſemper poſſet donans adoptãdo donationem perfectam & alioquin irrreuocabilem reuocare. Quid igitur ſi tempore donationis pater habebat filios adoptiuos, ſed quos mortuos eſſe falſo rumore putabat.id quod noſtri doct. idem eſſe cẽſent,ac ſi non haberet.quantũ ad l.noſtra pertinet,vt latè diximus ſuprà in verbo, filios non habens,verſ.15.inci. ſed & aliud in quæſtionem vocatur, & ſeq.poſtea autem compertum eſt eos vivere, vtrũ reuocetur donatio? Certũ eſt enim adoptiuos patentibus ſuccedere.l.ſi te patrens.C.de quis & legit. & l.pe.§.ſi quidem. C. de adop. Etiam de iure auth. vt per Cy.in auth. In ſucceſſione. C. de ſuis & legi. quam tamen legit ſub tit.ad S.C.Tertul.

Adoptiua parentibus ſuccedunt.

Etiam in iure patronatus.

19 Nec id tantùm in cæteris rebus,ſed & in iure patronatus eccleſiæ,vt nouiſſime voluit Cæſar Lanbertinus in tract.de iure patro.2.fun.q.prin.2.partis lib.1.De quo tamẽ vide eundem latius in 9.art. eiuſdẽ q.1. partis, & li.poſt Rochum Cur. in tracta. eiuſdẽ,tit.in verbo,ipſe vel is æquo,in 34.q.Et in re-

Et in regno.

gnõ quoque etiam cum aliis liberis naturalibus & legitimis,vt in Iugurtha comprobatum eſt, qui ex adoptione Micipſæ Numidarũ regis ſucceſſit,in regno cum Adherbale & Hiempſale filiis naturalibus ac legitimis ipſius Micipſæ, tam ex eiſdem patris, quàm S P. Q.R. iudicio, vt videre licet apud Saluſtiũ in bello Iugurthino. Sic & Tiberius Auguſto, Nero Claudio, Traianus Neruæ, Antonius Pius Adriano,& ipſi Pio Antonius Philoſophus, & Iuſtino maiori noſtet Iuſtinianus, & alij alijs per adoptionem in imperio ſuccellerut,vt relles ſunt Cornelius Tacitus, Suetonius, Dion, Aurelius victor, Aelius Lãpridius,& exteri imperatorum ſcriptores.

Quis autem nescit Ioannā reginā Siciliæ adoptasse in filiū Alphonsum regē Arragonum, qui ei ob id in regnū successit: cùm & id è nostris scripserit Baldus l. mulierē. C. de adopt. pour illū citat. Cæsar Labert. in d. tract. de iure pat. in 2. ar. 7. q. prin. 1. partis lib. 4. col. 2. n. 18. quātis id nō sit scriptū in meo codice Baldi Porro Galba adoptatus Pisonem, elegāti oratione probat ītūc mutē probatissimum more priscorum principum apud Tacitum. Nam & ipsi adoptiui dicuntur filij regis aut imperatoris, sicuti & senatorius, & decurionis. l. senatoris filium, & ibiq. ff. de senat. & l. cùm adoptivum, quæ est. C. de decur. li. 10. vbi & id probatur, filios adoptivos potiri primilegiis filiorum.

Adhuc transmittant hæreditatē non aditam ad suos hæredes.

20 Et ita quidem adoptivi succedunt, vt trālmittant hæreditatem etiam non aditam ad suos hæredes, sicuti & alij filij naturales & legitimi, secundùm glo. not. in l. seruus alienus, quæ est 5. §. vlt. in glos. magn. in fi. ff. de hæred. inst. quām ad hoc dicit Jason. Bald. in sua marg. in verbo, adoptio, vers. 2. Et vt etiam excludant naturales tantum filios, vt pulchrè voluit Ang. in §. vlt. siquidem, post prin. in authen. qui mo. nat. effi. sui. per illum tex. simpliciter loquentem de legitimis. Excludant, inquam, ascendentes & vxore, vt scribit Mat. in tract. de succ. ab int. cap. 6. ver. item debitatur. & Angel. Aret. in §. sed omnia, col. 2. vers. quæro an talis, Instit. de hæred. quæ ab inte. def. vbi id dicitur obtinere de rigore iuris. & Gmil. Bened. in repe. v. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiā nu. 748. ext. de test. & est bonus textus in l. 2. §. liberi. ff. ad S. C. Tertu. & in l. æquissimum, in prin. eo. tit. Sed & iidem perinde ac naturales & legitimi impedirent bonorum publicationem, si non fraudis causa adoptio facta sit, nempe in reatu, aut in desperatione rerum, vt dicit tex. in l. vlt. §. ex bonis. ff. de bonis dam. Reducāntque sicuti naturales & legitimi alienata in fraudem. l. vlt. ff. si quid in fraud. patr. & voluit Bal. in l. 2. col. 1. vers. quæro an filius. C. eo. tit. & Bar. in l. non vique. ff. si a pat. quis manumis. Raph. Fulg. consil. 218. Antonius de morando, col. 2. Eisque defertur legitima. l. si arrogator. ff. de adopt. & §. cùm autem. Instit. eo. Et quarto, l. 1. §. si impubes. ff. de collat. bonor. & ll. vlt. ff. si quid in fraud. patron. Atque alimenta exquorundam opi. vt suprà diximus. Veniuntque ipsi contrà testamentum patris, si fuerint prætereti aut exhæredati. l. 1. in prin. & l. non putauit. §. si quis emancipatum. ff. de bono. poss. contr. tab. l. filius à patre. §. 1. ff. de lib. & posth. & l. 1. §. liberos. ff. si tabu. testam. nullus extab. & §. adoptui. Instit. de exhær. libe. & §. 1. Instit. quibus modis testam. infir. & voloiq. in l. filio quem pater. ff. de lib. & posth. Cynān l. impubetem, in fin. & ibi Saly. & Raph. Fulgo. C. de adopt. idem Saly. in rep. l. si arrogatur. in 13. q. & ibi quoque Jason chān. vlt. ff. eo. & idem Las. cons. 141. visa longa. col. antepen. li. 4. Decque tamen, & qualiter intelligatur, vide quæ suprà diximus, & ff. glo. in l. certum. ff. de inoff. testam. & Host. in summa de testam. §. qualiter infirmetur, vers. secundo. in eisque habet locum Senatusconsul. Syllanian. l. 1. §. dumtaxat appellatione vtri filius. eod. ff. de Senatusconsul. Syllanian. Mirumque videtur in possessionē bonorum aut adoptivi. l. 1. §. si filius. ff. de ventre in possessmit.

Et impedirēt bonorum publicationem.

Et veniunt contra testamentum patris si sint prætersi.

Adoptivus sūt sus hæredes.

21 Suntque & ipsi sui hæredes, quicquid suprà diximus ex aliis, per l. arrogata. §. vltim. ff. de adopt. & l. cùm in adoptiuis. in prin. ibi, sui iuris habere iussa. vbi Bal. not. C. eo. tit. & in d. l. cùm quidā. prin. ff. de inoff. testa. & in l. 1. §. suos hæredes. ff. de suis & legit. & in §. inestatorum. Instit. de hæred. quæ ab intest. def. & voluit gl. in l. 2. §. si. in verbo, nunquam, & fin. ff. de hæred. instit. & Bald. in l. cum quam, col. 1. C. de fideicom. Rom. qui eam glo. dicit ad hoc sing. in l. veniet. ff. de acquir. hæred. & ibi etiam Franc. Arct. cùl. 3. vers. vltimò adde. vbi etiam id dicit esse & propriè & verò respondere ad iura, quæ videntur probare contrarium & Iason in consil. 141. col. 4. v. et sic. secundò principaliter. lib. 4. Eisq; defertur tutela legitima, secundum Iac. Raph. Alber. & Bal. contra glos. in l. 1. in princ. ff. de legit. tut. Nec ij sine venia possunt partes adoptiuos in ius vocare, vt voluerūt omnes in §. sed ea omnia contra glos. ibi, Instit. de hæred. ab intest. & Bened. in reper. cap Raynutius, in d. verbo, & 5 xorem nomine Adelasiam, num. 742. extra de testa. In eisque habet locū haec consultissima. §. ex imperfecto. Cod. de testa. qua vales testamentum patris inter liberos cum filiabus testibus aut aliās imperfectum tatione solemnitatis, vt voluit Ioan. Fab. in verbo, à parentibus. Potestque eis substitui pupillariter, l. si arrogatus. ff. de adopt. & l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulg. & pupil. Alexand. consil. 116. in hac hæsitatione, vol. 1 libro 4. Sæpeq; aliās veniunt appellatione filiorum etiam in odiosis, l. lege Iulia. §. hoc capite. ff. de rit. nup. Vti etiam pater adoptiuus venit appellatione patris, etiam in odiosis. l. nec in ea, in princ. ff. de adul. Denique Albe. in l. senatoris filium, verficulo autem colligo. ff. de senator. quòd si statuto quis possit subrogare filium, in consilio civitatis potest quis subrogare filium adoptivum, per glo. ibi, quæ dicit huiusmodi filium sortiri dignitatem patris, & in id facere gl. in l. adoptivum, in prin. ff. de in ius voc. & ita dicit fuisse determinatum.

Autorū sententia de adiectuc. quēm pater, cùm donat, putat esse mortuum.

22 Nec hic quidem in ea specie superiùs proposita subest fraus aliqua aut commentum, de quibus loquuntur dict. l. hi de commissum. ff. de condi. & demon. & dictus §. ex bonis, super citatus. Nec simulatio aliqua, de qua etiam loquitur Senatusconsultum, quod suprà ex Tacito aduocauimus. Idcòque forte & in eo adoptiuo quem pater, cùm donat, putat esse mortuum, putarem & ipse locum esse nostræ legi. Nam & Raynutius, in l. Gallus §. & quid si rantum. ff. de libe. & posthum. in ea est opi. vt filij iam ante testamentum à filio adoptari faciant dicere eā substitutionem, si filius ipse suus liberis decesserit, licēt non faciat post ea adoptatus. per d. l. hi de commissum. & sequitur And. Alc. rarę vir eruditionis, lib. 1. de verb. signi. l. hæc erit loco primæ limitationis ad id quod diximus hāc legem non habere locū in filiis adoptiuis, quæ ratio non procederet in hoc nostro si ego I. iuncta, in quo filij adoptiui nullo modo succedūt, vt tradit Matuer. consuetud. Franciæ peritissimus, in tit. de probat. vers. item & si defuctus. & Domi. Gmil. Benedi. quo loco nuper citauimus, nu. 758.

23 Secundò limita nota, vt procedat quod dictum est filios post donationem adoptatos non eam revocare ex hac lege, nisi ea adoptio fieret instinctu siue rogatu, & vt nostri loquuntur, ad instantiam donatarij, vt quidā latim tradit Soci. in l. si cognatis, col. 10. vers. tenio tamen. fol. ff. de rebus dubiis, quem sequitur, idque dicit no. Hipp. Mars. sing. 350. damnū quod quis. Moueatur autem Soci. ad id dicendum ex solutione quam Bar. in ll. si cognatis, tradit ad contrarium quod ipse ei l. opponitur, de d. l. fideicommissum, de eundi, & demonst. & d. l. si ita quis. & is cui in tempus. ff. de leg. ii. suprà à nobis citatus: quibus traditur fideicommissum à filio ita relictum, si quis ex his sine liberis decesserit, non excludi adoptione filij. Sinillitérque is relictū sit abeui in tempus liberorum, non is aliud consequitur adoptando. Nam hæc voluimus tepetere, vt facilius intelligeres quod hic dicimus. At in d. l. si cognatis, nuncupatim scribitur, quòd si cognatis quicquam legatum sit: id enim consequitur adoptiuus filius. Quæ cùm ex diametro contraria videremus, Bartho. in postremo loco, col. 2. ita ait dissolut, vt ea lex procedat, si aliquis

aliquis efficitur cognatus facto ipſiuſmet teſtatoris, vt quia ipſe quempiã arrogat in filiũ vel nepotem. Leges autem contrariæ procedant, cùm quis efficitur cognatus facto tertij, neque enim tunc admittitur, ne ſit in ipſius poteſtate faciendi alium admitti. Et hanc quoq; ſol. ſequitur Imo. in d. l. fideicommiſſum, & Barb. in dict. cap. Raynaldus, quo loco ſupra citauimus. & Geor. Nat. in d. ea quæſtione, in 3. q. prin. verſ. in contrarium tamen facit. Et pro hac etiam facit text. quem Rapha. Co. in d. l. ſi cognatis allegat, videlicet in l. ſi quis poſthumos, in princ. iuncta 35. lect. gloſſ. ff. de liber. & poſthu. vbi inſtitutio poſthumi trahitur ad eos quos poſtea ipſe teſtator arrogauit, vbi & ipſe Com. pro ſimil allegat d. l. ſi cognatis, & Batto. ibi. Ex eaque ſolutione id elicit Soc. in d. l. ſi cognatis, quod ſupra diximus ad casu. Inſtitutæ, vt ſcilicet filius a donante adoptans inſtante donatario, teneatur donationem.

Solutio contrariorum.

24 Sed attẽde lector. Nam d. l. ſi quis poſthumos (vt hoc primo loco expedita intelligitur, quãdo nulli alij erant poſthumi, alias rumpatur teſtamentum, vt nuncupatum dicit glo. ibi, quam omnes approbãt, & reputant not. ac ſing. quæ res nihil huc pertinet. Quarum autem ad reliquas leges illa ſol. Bart. qua cum illis concordari dicta l. ſi cognatis, non videtur concludere, nec quadrare. Nam in d. l. ſi cognati, non de liberis fit mentio, ſed de cognatis. Appellatione autem cognatorum veniũt tã ciuiles quàm naturales. l. 1. cognationẽ. ff. vnde cog. vbi ita ad verbũ ſcribitur, vbi cũq; de cognatis agitur, ibi ſic accipimus, vt etiã adoptione cognati facti cenſeãtur, & vt ſcribitur in Inſt. facile. §. cognationis ff. de grad. affi. quædã cognationes iure ciuili, quædam naturali cõnectuntur. & paulò pòſt, ciuilis autem per ſe ſine naturali cognatio cõſiſtit per adoptionẽ. Propterea non mirũ eſt, ſi in d. l. ſi cognatis, legatum relictum cognatis cõperat etiam adoptiuis. Liberorũ autem appellatio, de quibus loquuntur leges contrariæ, nunquam ad ciuiles pertinet, vt ſupra diximus. Et quãuis filiorũ enũmeratio ciuiles interdum contineat, id tamẽ abuſiuè fit. Nã propriè ad naturales & legitimos referuntur, vt probatur in l. filiũ diſſimulas. ff. de his qui ſũt ſui vel alieni iuris. & in l. tutelas. in pri. & ibi Bar. ff. de capi. dimi. & ſupra diximus. Ideo nõ mirum ſi in dictis legibus contrarijs non cõprehendantur filij ciuiles tantùm, præſertim cùm illic filij ipſi non in diſpoſitione ponantur, ſed in conditione, quæ propriè ac verè, non fictè intelligenda eſt. l. Mæuius, & l. qui hæredi. ff. de condi. & demon. ad quod facit not. in ſimili per Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel. Quod hic maximè debet obtinere, vbi præterquam quod filij ponuntur in conditione hac, ſcilicet ſi nati fuerint, vt ſupra ſæpius diximus, etiam ſumus in materia ſtricta contractuum, in quibus verba propriè debẽt intelligi. l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. oblig. & dicemus infra verſ. 44 & 111. quidem confirma.

De eadem re.

25 Verum Soc. in ipſe, qui hæc peniſſimè introſpexerat, in d. l. ſi cognatis, non audet diſcedere à ſententia Bar. quam dicit eſſe communem, ſingu. & bene ſignandam, & quæ in practica præmaleret, quamuis, ioquit, habeat difficultatem. Sed & eã ſing. quoque & ſolennem dicit Fran. Aret. in d. l. ſi quis poſthumos, in prin. col. 2. ff. de libe. & poſthu. Licet etiam aperte ea intelligat, quæ contra eam ſupra diximus. Et eam etiam, quod tam diximus, num. 1 patrim ſequuntur Imo. & Barb. & Georg. Nat. Et ex hoc quoque infert Socin. ad quod ſupra diximus, ſcilicet filios adoptiuos non admitti ad feudum & emphyteuſin conceſſum pro ſe & filiis, intelligi, niſi adoptati fuerint inſtante domino. Et ſimiliter licèt dubium ſit, vtrum legitimatus excludat ſpoſitatũ, idq; multas diſtinctiones & limitationes recipiat. haud dubie tamen excludit, quando granatus legitimaret filium conſentiente teſtatore, ſecundùm illam doctrinam Bar. Nam & videmus (quod eã non modicũ fulcit) quod legitimatus a teſtatore præteritus rupit teſtamentum, vt no. in d. l. filio quẽ pater. in fi. ff. de lib. & poſth. cum concor. a me late congeſtis infrà eo. verſ. 79. incip. ex hoc quæ inferunt. Idem autem quod Soci. ſupra dicit de filio adoptato inſtante ſiue conſentiente domino feudi, voluiſſe videtur Io Fab. quem non allegat, in §. fin. inſtit. de hæred. quæ ab inteſt defer. Vt ſcilicet adoptio nihil facta à vaſallo cõſentiente domino, præiudicet ipſi domino in ſucceſſione feudi, licèt non agnatis.

An filij ſpirituales donationem reuocent ex hac lege.

26 Nec itẽ ſpirituales ac myſtici filij, quos ſcilicet ex ſanctiſico fonte leuamus, atque ita ad alienã genitricẽ, ſiue regenerationẽ, quæ παλιγγενεσια dicitur, perducimus. Hi inquam donationem non reuocant ex hac l. vt qui nobis nullo modo ſuccedũt, ſicuti prodidit Ant. in c. tãta meſſa, extr. qui fil. ſũt legit. & Panor. in c. tãta, col. 3. eo tit. Matth. Laud. in tract. de legitimatione, col. 9. verſ. quarta ſpecie, & Card. Alex. in c. per venerabilem. 3. quod autem, char. 11. in fi. 5. q. prin. eo tit. & Guil. Bene. l. in repe. c. Raynutius. in verbo, & xorem nomine Adelaſiam, nu. 761. de teſta. Bened. Capra, cõſil. 148. cùm vt præſupponitur, col. 2. verſ. ſimo & ſecundo. & Neo. Per. ſin. in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. har. 3. verſ. ſpr & vlt. ſpecies, & iterũ char. 11. col. 2. verſ. de filiis ſpiritualib. & Lud. Bol. in addi. Matth. Sal. in tract. de ſucc. ab inteſt. char. 8. in addit. incip. vltimus gradus, ver. quod autẽ in filios. Quibus in locis Nicol. & Lud. addũt rationem, quæ ad hũc caſum maximè percipit, quia inter eos eſt quædam gratuita, ſancta, ac ſpiritualis neceſſitudo, quæ nihil habet co mune cũ bonis vltis exterms, profanis, & temporalibus. Nec etiam excludit ſubſtitutus, vt aſſerit Bal. in authen. vtili coguti, col. penul. verſ. ſed hũc quæro. C. ad Trebu... Sequuntur Barb. in c. Raynaldus, col. 36. de teſta. & Fran. cur. ſenior. in tract. de teſtibus in 30. concluſione, ad fin. Plin. Franch. c. 1. in prin. col. 2. de cogn. ſpirit. lib. 6. Phil. Dec. cõſ. 399. cõſultationẽ, col. 1. & Ioan. Canoper. in tract. ſtatutorum repellentium fœminas, in q. 40. vbi hoc dicit ſing. & Georg. Nat. ſit cap. quamuis, in 3. q. 4. quæſt. prim. de pact. lib. 6. & Card. Cotta qui id quoque dicit ſing. in memor. incip. filius ſpiritualis, vbi hoc dicit obſeruari in practica. & Do. Guil. Bened. in repe. dict. ca. Raynutius, in verbo, & xorem nomine Adelaſiam, num. 761. & iterum in verbo. ſi abſque liberis more retur, nu. 10. ad fin. ext. de teſta. & Fã. Ripa, in l. ex facto. § ſi quis rogatus, col. 12. nu. 43. ff. ad Trebel. Quibus ego magis accedo, quàm Barb. ſibi contrario, & aliàs ſemper nouarum opinionum cupido, qui ſcilicet in repe. l. cùm acutiſſimi, col. 115. verſ. faciat elegans & ſing. C. de ſacroſanct. eccleſ. videntur aſſerit filium ſpiritualem excludere ſubſtitutos. Et huc faciunt multa quæ diximus in prædict. cap. 1. de filio adoptiuo, videlicet fraudis facilitas, & liberorum appellatio, & quæ tradit Alex. conſ. 125. viſo themate præmiſſo, col. 2. verſ. & dicto quod ſtantum, lib. 4.

Arteris hac de re opinio.

27 Et ego tamen in hac ſum ſententia, vt hæc l. non procedat in filio ſpirituali; quãquã multa ſunt quæ diuerſum ſuadere videntur, veluti præterentia aut certè æquantia hanc coniunctionem ſpiritualem carnali. Nã ſcribitur in c. in prin. 30. q. 3. ita diligere debet homo eum qui ipſum de ſacro fonte ſuſcepit, ſicut patrem. Et glo. in c. ſiq. incip. pyctacium in verbo, multo magis aſſerit magis illius tex. patrem ſpiritualem eſſe magis diligendum, quàm carnalem. Nec huic rei afferre præiudicium quod in dict. c. 1. ſcribitur, æquè eſſe diligẽdum. Non enim propterea,

remouer, quin plus sit diligendus Subdiac. quàm paulò post, plus esse deferendum patri spirituali in exhibitione reuerentiæ, quàm carnali. Et illam glo. dicit sing. Barb. in l. 2. col. 7. ff. de verb. obl. & in cap. dud. l. cùm tutissimi, col. 114. Licet huic sit affinis & alia gl. in cap. qui dormierit. 27. quæ l. tradet affinitatē spiritualē maiorē esse quàm carnalem. Propterea etiam dicit & alibi glo. in cap. aut factus, in verbo parentem, de pœn. dist. 3. per tex. in dict. cap. pyctaciū, nō minus puniendū esse qui interficit patrem spiritualem, quàm qui carnalē, quem sequitur Alex. ibi addi. Bar. in d. l. filius, & ibi etiam Hippo. Mars. in ff. de patric. Et sicut cognatio carnalis impedit matrimonium, ita & spiritualis, vt per totum titu. ex. de cog. spi. loco plus impeditiū credimus. Pan. qui in cul. 4 ex. de sponsa. capo. 3. facit magis abstinendū esse a cognatione spirituali, quam à carnali, cùm illa sit hac nobilior & dignior per d. t. & d. c. pyctaciū. Vnde, inquit, ecclesia Romana nunquam dispensasse circa cognationem spiritualem, quàm quoniam dispensetur circa carnalē. Id quod refert & dicit sing. Fel. in cap. si clerici, ad fi. prin. de iudi. & Philip. Dec. cons. 462. vide legislatorem, colum. 1.

Non minus puniendum est qui interimit patrem spirituale, quàm qui carnalē.

Filius non vocat spirituales patres in ius sine venia, vide tamē nu. 36.

28 Ex his fit, quod quemadmodum filius non potest in ius vocare patrem naturalem sine venia, ita nec patres siue matres spirituales, id est, susceptores ipsos, qui suscipiendos leuant ex sacro fonte, vt suprà diximus. Quæ fuit sententia Guil. Cu. Bal. Ang. Rom. Pan. Castr. Alex. & Ias. in l. generaliter. ff. de in ius vo. ipsius. Ang. & Ful. in l. alio principium, per illum tex. ff. eo. Phil Fran. in cap. postulasti, col. 3. de appel. & in d. c. 1. de cogn. spirit. lib. 6. Mart. Laud. in dict. tractatu de legitimatione, vbi suprà. Ange. Aret. in s. pœnales, col. 4. vers. ex quo infertur, & ibi etiā Ias. col. 10. vers. nunquid ergo, & Ludo. Gomez. col. 11. vers. 6. omni. spredicta: & Zazi. col. 2. Inthit. de actio. & D. Guil. Benc. in scbe. cap. Raynutius, vbi supra in l. 1. glos. nu. 765. & Alex. in l. 1. an prius. God. de in ius vo. & Baptista à S. Blasio, in tract. de act. in quo actione. Papiā Masco in tracta. syndica. in verbo suspicio, col. vlt. Aquibus stat quod suprà diximus de exhibitione reuerentiæ, & quod item tradit Bal. in c. 1. §. vlt. col. 4. vers. hic dubitatur tandem, tit. de probationib. per Fel. quod cùm reuerentiā actionem furti excludat, non potuit propterea quis patrem spiritualem actione furti conuenire, arg. l. non debet. ff. de dol. mal.

Pater aut filius spirituales inducere cogi non possunt. vide tamen nu. 37.

29 Et his consentit quod voluerunt multi maximæ authoritatis, posse recusare inducere patrem aut filium spiritualem aduersarij. Nam in hac sententia est Spec. tit. de appel. §. nunc dicamus, vers. nec hoc autem in 2. patre, & subobscure in fi. de relat. §. quaritur, in 4. forma inci. Innocentius & c. nouerit sanctitas vestra, &c. Io. Andr. in c. Romana. §. quòd si obijcetur, & ibi Dom. col. pe. de appel. lib. 6. & in ca. cum speciali, super 4. gl. & ibi etiam Imol. col. 8. & Panor. col. 2. vers. & pone exemplum. & Philip. Dec. col. 1. extrà eundem Imo. in cap. prudentiam, de offi. deleg. Phil. in cap. postremo, col. vlt. de appel. Firmia in tract. de epis. in 4. col. 8. vers. secunda est, si est compater. & in suo indice in verbo, compater, vers. 13. & Ias. in l. cùm apertissimi, col. 3. C. de iud.

Nec sunt testes idonei. vide nu. 38.

30 Quin sunt & multi non minoris authoritatis, qui negant eos esse testes idoneos, & inter hos Bal. in d. l. generaliter. fi. de in ius vo. Fulg. in l. 4. §. prætor air, eo. tit. Saly. in l. testis idoneus. ff. de testib. per tex. in l. si quis aluminam, in fi. & ibi not. C. de nupt. Alexand. consil. 14. quondam abundē, col. 2. vers. quidam etiam ex illis testibus, lib. 2. vbi etiam ultra, & consil. 34. viso processu, col. penul. vers. ad hoc etiam accederet, lib. 3. vbi etiam negat se in hoc facere magnum fundamentum Phil. Franc. qui hoc dicit sing. in d. capit. 1. in prin. col. 2. de cog. spir. lib. 6. Matthæ. Affli. in const. Siciliæ, inci. mores dissolutę viuentium, vers. 30. Steph. Bertr. cons. 178. viso processu, nu. 13. lib. 1.

His filij etiam alieni sunt. vide n. 40.

32 Sed & Ioan. Fab. in §. 1. C. de alen. lib. asserit hos filios spirituales esse alendos. Quod & voluit Bal. subdubitans tamen, in anch. nisi rogati, col. vlt. vers. sed tūc ego quero. C. ad Trebel. & sequitur Philip. Franc. qui id dicit notan. d. cap. de cogn. spir. lib. 6. & Nicol. Perut. & apte subdubitans, vt dict. tract. de testi. fabricat. vbi suprà Barb. in tepe. cap. Raynaldus, col. 37. de test. & Card. Cot. qui id dicit in memor. in cap. commater. Fran. Gut. in trac. de testib. col. 30. ante fin. & Budæus vir nunquam satis laudatus, in l. 1. de philologia, vbi scribit prodiisse quandam actionem honorarium ad eorum nutricationem, si egerant. & Fran. Kipa in d. l. ex facto. §. si quis rogatus, col. 2. nu. 43. ff. ad senatus. Trebel. & Ludo. Goz. consi. 13. in hac causa, col. 2. nu. 18.

33 Nec etiam prætereundum quod ab eodem Io. Fab. proditum est in §. fine præterea, vers. sed & si quis, col. 1. Inst. in de actio. quòd huiusmodi personæ non possunt conueniri, nisi in quātum facere possint, quemadmodū nec parentes & filij naturales, de quibus ibi, & hoc nuncupatim sequuntur Io. Plat. & Ang. Aret. ibi, col. etiam vterque prima.

Mulier commater potest accusare occisorem sui compatris.

34 Quid quod pulchrè Pau. Castr. consi. 193. viso supplicato puncto, & contentis in col. 4. verticulo & confirmatus prædicta, libr. 1. & ponit, quod licet qui pronunciat aliquem defendere aduersus omnes, non intelligitur pronunciare aduersus se & suos, per tot. in peritia. extra de iureiu. cui simile ita nec contra compatrem, cùm non minor sit hæc coniunctio, nec minus habeatur ratio, quàm carnalis. Et licet parcatur ei qui recepit baptizatum cognatum, l. 2. ff. de recep. pta. & qui compatrem, eadem ratione. Quæ sing. sunt notanda. vix. cum alibi ea reperiens.

Carnalitia spiritualibus minus habentur rata, quàm carnalia.

35 Sed hæc certe minime obstant prioris sententiæ, eadem fi. anima vera essent. Nam non concludunt ad casum l. gis nostræ, sicut necesse alios, in quibus est diuersa ratio. Nam & videmus quod licet coniunctus pro coniuncto admittatur sine mandato non tamen huiusmodi personæ quibuscunq; est nōpia coniunctio spiritualis, aut alias ciuilis tantum admittuntur sine mandato, secundum Archi. in c. statuimus §. cùm autem, de resci. lib. 6. Host. in summa eiusdem tit. §. qua possitis, col. 6. vers. nunquid canonicus. Io. And. & Pan. in cap. vlt. de procu. Ioan. And. & Dominic. in cap. nonnulli, & ibi late Felin. §. sunt & alij, col. 17. & ibi limita terti. & quar. de rescrip. Auto in c. ex parte decani, eod. tit. Imo in §. fin. religiosus, col. 1. per illum tex. de procu. ide in Imo. & Ant. in c. cum

cum M. Ferra. & ibi quoque Panor. col. 3. nota semper hoc dictum, & ibi late etiam Felyn. col. 2. vers. in eadem hy habebat, extra de const. vbi ipse Felyn. ita intelligit de hac coniunctione spirituali, de qua nos loquimur, dum dicit quod licet quantū ad hos reuerentiale non minus committeretur coniunctio spiritualis quam carnalis, per dictum c. ylacium, tamen quoad alios effectus non considerabatur, quod multum facit ad hoc de quo principaliter hic loquimur, adducitque ibi alios concord. quos ibi videre poteris. Cui addi. Innocen. in c. significasti de testib. col. 3. vers. 13. de procur.

36 Nec tamen omnino inhibitur est quod inter dictum est, illum spiritualem non posse vocare patrem & dictum spiritualem in matrimonio venire, quando eius rei contrarium tenet Ioan. Andr. in c. maxima est authoritas d. 5. poenitentia. vers. illum, in primis bi negat inter eos contrahi matrimonium, quia est quasi spiritualis cognatio, per c. si quis. 27. q. 2. & ibi Abb. & Doctores, & per Innocen. in c. ex tenore de testib. & ibi Felyn. col. 2. vers. quarto quæritur. & per Ioan. Andr. in c. cum Rolandus eodem tit. in Sexto. Sed contrarium tenet Ioan. Andr. in c. cum inhibitio. de testib. & ibi Panor. col. 2. & Felyn. col. 2. vers. quarto quæritur. & ibi etiam Felyn. col. 2. vers. quinto quæritur. Abb. in c. cum contingat. Cod. de testib. Ioan. Andr. in c. licet. de testib. in Sexto. Rot. Alex. ibi in contrarium, vide & ibi Imol. de generali tenet. de testib. Ioan. Platea in c. ex literis. de testib. Ant. Gom. in l. 40. Tauri. n. 8. & 9. & ibi Couar. & Greg. Lop. in l. 2. tit. 6. part. 4. glos. 2. & ibi Salas. n. 2. & 3. & Ioan. Andr. in c. quod dilectus. de accusat. Alii tamen alle eundem Rotar. tenet vulgare, quia communiter Doctores, vt videre licet ex Abb. Dec. consil. 42. quia super scripto incipit. in fine, col. vlt. Is. Nauarr. Alban. tract. de testib. q. 1. part. 2. partis. col. 3. in fine. vers. sed quid esset de patre spirituali. & ibi addit. Imol. in legibus. ff. de testib. & col. 12. in fine. & ibi Decius in fine, col. vlt. vers. nec obstat quod vnus. lib. 3. & consil. 125. vsq. themate, col. 2. lib. 1. & 180. vsq. proœmium causæ verentis, col. 2. vers. non obstat quia dicit testes. lib. 7. Item, ex eisdem cum oporteat, col. 4. de accusa. Corn. consil. 61. vsq. copiose, col. 3. vers. confirmatur tandem. lib. 3. Cæpol. cautel. circumspect. 8. in quæstione vertente inter Nicolaum. col. 3. & ibi nec etiam ex col. sec. in eisdem verbis. col. 7. vers. & in quantum, extra de testi. Italiæ. Papertillum. C. de iud. & in d. 5. poenitentes, vbi ipse Cæc. Rom. consil. 81. vsq. proœmium, col. 7. num. 9. lib. 3. D. Gul. Benedict. repe. de cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, vers. 767. de testam. Iulian. Ori. in repe. cap. olim contra falsam, in materia restitut. char. 15. quo loco disputat de testimonio parentum in causis filiorum, ex quo probat. & D. Aut. citatus in tract. de probationibus testis, in littera P. certis. & per spirituales. & Virgilius Phil. Iuris. in 5. phœnix in glos. in fidutiæ. de testa. Steph. Bert. filio contracto, consil. 30. nobilis paulo ante finem, lib. 2.

Vtrum testis de fama in causa matrimoniali.

37 Nec mirum est quod de testimonio testis ex hac coniunctione orundo, quando ex legis causa fiet relatio ipsorum, vt notant Innocen. & in cap. cum Raynutius. de testib. cum alijs de hoc cum. Quamquam & hoc quoque dubium esse videri possit, quem supra posuimus, de testimonio alterius ad dotem Romanæ, qui sibi obijciatur, de appel. lib. 6. Benedictum etiam in repetitione Raynutius, in verbo, in eodem nomine. n. 300. vsq. 1. & 2. & ibi Ioan. Andr. & Card. & Abb. & Doctores, & Ioan. Andr. in c. ex tenore de testib. quem ibi Panor. & Card. sequuntur, & alios innumeros in dicto Romana, qui sibi obijciatur, de appel. lib. 6. Benedictum etiam in repetitione Raynutius, in verbo, in eodem nomine. n. 300. vsq. 1. & 2. & ibi Ioan. Andr. & Card. & Abb. & Doctores, & Ioan. Andr. in c. ex tenore de testib. quem ibi Panor. & Card. sequuntur, & alios innumeros in dicto Romana, qui sibi obijciatur, de appel. lib. 6. Benedictum etiam in repetitione Raynutius, in verbo, in eodem nomine. n. 300. vsq. 1. & 2. & ibi Ioan. Andr. & Card. & Abb. & Doctores, & Ioan. Andr. in c. ex tenore de testib. quem ibi Panor. & Card. sequuntur, & alios innumeros in dicto Romana, qui sibi obijciatur, de appel. lib. 6. Benedictum etiam in repetitione Raynutius, in verbo, in eodem nomine. n. 300. vsq. 1. & 2. & ibi Ioan. Andr. & Card. & Abb. & Doctores, & Ioan. Andr. in c. ex tenore de testib. quem ibi Panor. & Card. sequuntur, & alios innumeros in dicto Romana, qui sibi obijciatur, de appel. lib. 6.

An filius spiritualis sit idoneus testis in causa patris.

38 Sed quod dictum est de testibus, non est verum in Ioan. Bapt. consil. 91. inquisitione vertente inter dominum Simonem Gomez, etiam ob quod spectat & alchi volunt Baldum, contrarium in l. cum filius. col. 2. vers. quarto arguit virum. de iureiur. Sally. ibi item comitatus. Cod. de testi. idem Sally. & Ioan. ibid. l. testis aliquando. in fine. Rot. Alex. ibi in contrarium, vide & ibi in d. l. generaliter. ff. de in integ. rest. Io. Platea in c. licet. in fine. de testa. Ant. Gom. in l. 40. Tauri. n. 8. & 9. de actibus. Alii tamen alle eundem Rotar. tenet vulgare, quia communiter Doctores, vt videre licet ex Abb. Dec. consil. 42. quia super scripto incipit. in fine, col. vlt. Is. Nauarr. Alban. tract. de testib. q. 1. part. 2. partis. col. 3. in fine. vers. sed quid esset de patre spirituali. & ibi addit. Imol. in legibus. ff. de testib. & col. 12. in fine. & ibi Decius in fine, col. vlt. vers. nec obstat quod vnus. lib. 3. & consil. 125. vsq. themate, col. 2. lib. 1. & 180. vsq. proœmium causæ verentis, col. 2. vers. non obstat quia dicit testes. lib. 7. Item, ex eisdem cum oporteat, col. 4. de accusa. Corn. consil. 61. vsq. copiose, col. 3. vers. confirmatur tandem. lib. 3. Cæpol. cautel. circumspect. 8. in quæstione vertente inter Nicolaum. col. 3. & ibi nec etiam ex col. sec. in eisdem verbis. col. 7. vers. & in quantum, extra de testi. Italiæ. Papertillum. C. de iud. & in d. 5. poenitentes, vbi ipse Cæc. Rom. consil. 81. vsq. proœmium, col. 7. num. 9. lib. 3. D. Gul. Benedict. repe. de cap. Raynutius, in verbo, & vxorem nomine Adelasiam, vers. 767. de testam. Iulian. Ori. in repe. cap. olim contra falsam, in materia restitut. char. 15. quo loco disputat de testimonio parentum in causis filiorum, ex quo probat. & D. Aut. citatus in tract. de probationibus testis, in littera P. certis. & per spirituales. & Virgilius Phil. Iuris. in 5. phœnix in glos. in fidutiæ. de testa. Steph. Bert. filio contracto, consil. 30. nobilis paulo ante finem, lib. 2.

De valitudinario.

39 In hac dict. varietate sequendum esse arbitror quod tradit Fumus in suo repert. in verbo, compater, vers. 94. non omnes esse repellendos, sed eorum fidem minui: quod & antea diximus vbi de Felyn. consilio 11. Emphyteuta requisito domino, circa meliorationem & idem quoque voluit Alex. consil. 127. quæ pectus, his, col. vlt. vers. & potito. lib. 6. Quibus resp. dens Ioan. Dec. illos tamen non memorans, in c. cum speciali, colu. vers. tertiò & concludit, extra de appellat. post citatoque illam opinionem, concludit quod alle relinquebat arbitrio iudicis. Et alias sententia esse videtur Alexan. dum simpliciter dicit, in l. 40. ff. de priu. Et de matrimonio, hoc non videretes omnem exceptionem habere, in qua etiam sententia videtur esse Panor. Cui in dict. tract. de testib. conc. 30. vbi tamen videtur, & vir intelligas quā in parte inclinet & nouissime canonizat in admonendi. n. 28. hoc tuetur.

An alimenta filiæ spiritualibus sint præstanda.

40 Quod item postea dictum est de alimentis humanis modo filius spiritualis, maior pars eorum quo in filiorum [illegible] obijciatur et vbi dubitamus, loquimur, prout etiam [illegible] & contrarium tenet, & ibi Rayn. [illegible] verbo [illegible] nomine Adelasiam. vers. 767. de testam. [illegible] & plene negat in eis habere locum authen. de [illegible], Omnino. & leg. Negat item eos habere legitimam in bonis paternis spiritualium. Ac nos dubitandum quidem tamen spiritualem & in vniuersum omnia spiritualia patrem & liberorum, in eis locum non habere, præter quam reuerentiæ, constanter affirmat:

Spiritualis similitudo an possit contrahere propter.

41 Vnum autem non omittam in hac tractatione coniunctionis spiritualis minime contemnendum, licet nihil ad hunc locum pertineat, sed quoniam de ea vsu quotidiano, imo saepe celebratione coniunctionem non posse contrahi per procuratorem, ex sententia Archid. Ioan. Andr. & Imp. Franc. in cap. vlt. de cognat. lib. 6. & eandem Archid. ad Innoc. 30. q. 1. & [illegible] plures [illegible] fecerit, Ioan. Andr. & potest quidem [illegible] Mexia de ratione consil. 5. q. [illegible] Ioan. Angelus, Iacob. Card. Alexan. Arct. & recentior. in l. Gallus. §. fortuitum. ff. de liber. & posthumis. in fine. C. de procur. & maiore repert. cum in verbo, impedimentum, & iam [illegible] Imol. Ant. Gom. & Ioan. Andr. remittentes, Ioan. Andr. in eventum est de [illegible] & in [illegible] col. 36. & per [illegible] interpr. qui filium [illegible] Rom. [illegible] q. [illegible] & ibi Corn. in fine. Flor. & ibi [illegible] addit. alias, quæstio 27. an [illegible] & per [illegible] col. 3. vers. secundo de [illegible] Carol. Cort. [illegible] quod [illegible] Quo [illegible] Cæp. consil. 61. vsq. [illegible] & ibi Rot. Alex. [illegible] Ioan. Andr. [illegible] Mexia de ratione consil. 5. q. [illegible] Ioan. Angelus, Iacob. Card. Alexan. Arct. & recentior. in l. Gallus. §. fortuitum. ff. de liber. & posthumis. in fine. C. de procur. & maiore repert. cum in verbo, impedimentum, & iam [illegible] Imol. Ant. Gom. & Ioan. Andr. remittentes, Ioan. Andr. in eventum est de [illegible] & in [illegible] col. 36. & per [illegible] interpr. qui filium [illegible] Rom. [illegible] q. [illegible] & ibi Corn. in fine. Flor. & ibi [illegible] addit. alias, quæstio 27. an [illegible] & per [illegible] col. 3. vers. secundo de [illegible] Carol. Cort. [illegible] quod [illegible] Quo [illegible] Cæp. consil. 61. vsq. [illegible] & ibi Rot. Alex. [illegible]

Filii liberi non renocant ex hac lege. An monasterium.

42 Similiter nec alios [illegible] renocent, donationem, arbitrariam [illegible] quæ [illegible] mittantur, vicem liberorum obtinet, vt plerique videmus placere per textum [illegible] & hoc præsertim, in authent. de sanct. epis. vers. de [illegible] authen. quo iure. C. ad Treb. & [illegible] apertè [illegible] de prob. lib. 2. quidem [illegible] Specul. in tit. de loc. §. nunc [illegible] vel hic [illegible] scripsit, quod si quis acceperit fundum pro se & [illegible] & postea [illegible] monasterium, fundum [illegible] monasterium,

Digitized by Google

de quo tamen tu vide Imo. Pan. & recentiores in dec. in præsentia. Bal. & Alvarot. in c. 1. nr. de milite vasal. qui ex bello dep. Imo plus videtur gl. in l. finita quis promiserit §. ea lege, in verbo, interest. ff. de verbo oblig. quod prohibitus alienare rem physcum, potest tamen alienare in monasterium ipsum in rec instituendo, tanquam in suum hæredem, cum sit loco heredis, per d. §. sed & hoc præsenti. Extra vide ea gloss. quod etiam in certa re monasterium habeatur loco filij qui ad hoc dicit sing. Bal. in l. 1. in magistratum. et de elect. & in Capen. col. recent. de præscript. & ant. quoq; sequitur ipse Bal. cons. 425. et is est. col. 2. lib. 3. & cons. 426. super puncto præmiss. col. 2. vers. si contrarium facit lib. 4. sed iuxta rem & commendat Petr. Anch. cons. 165. quæstio. is est. c. 1. & cons. 4. col. 1. Sed Antoninus, col. 1. tit. hoc præmisso, & infra eum in præsentia, col. penult. extra de prob. Sed & est monasterium tanquam positivus, vel alter ipse Bal. in l. filius à patre. ff. ubi etiam Imo. ff. de hæredib. instit. Ideoque revocat testamentum prius factum, & probat textum in authen. si quâ mulier, & ibi glos. Petr. Cyn. Paul. Castr. & alij recentiores. C. de sacrosanct. eccles. Baldus cons. 9. mulier fecit testamentum, lib. 3. Paul. Camer. cons. 165. glos. refert. & dubitat Imo. ne l. 1. col. 6. ff. de testam. & in d. q. in præsentia, & ibi recentiores, qui concedunt. & Roc. cons. 218. oppositionem hanc plerorum. Benedictus, uxor. cons. 19. in nonnullis dubium, vel ut præsupponitur, cum si. quod tamen non simpliciter procedit, sed ex distinctionibus per eos in dictis locis adductis.

43 Tamen indubitatum quod sine ulla distinctione monasterium in casu prædicto non revocat donationem factam ante ingressum, & expresse voluit Innocentius quorum nunc nemo cum Alb. Rosa. in hac ipsa l. col. vlt. verum quæro, aliquis ubi tamen ad hoc aliud allegat, quam quod hæc Innocentij verba in l. filius ejusmodi fictione ex recentioribus idem tenuit Franc. Arct. in l. col. ff. de testa. per eos. in §. aliud tamen ea gloss. quæ dicit monasterium habere jus filij, quia mulier. col. 2. vers. dicit enim testator. C. de sacrosanct. eccles. etiam per textum ibi. sed ad monasterium me Sebast. Sap. qui neutrum illorum allegat, in addit. Panorm. in cap. eodem. col. 2. vers. ita de probat. Franc. Rip. hic in. 33. allegans Innocentium Alb. & Ias. in dict. in præsentia, ubi tamen Ias. de hac re nihil dicit. Etiam Curtius jun. in l. 1. col. 2. num. 2. C. de pact. qui & Alyn. ubi supra citat. Et eadem videtur Alexand. Bal. post Marc. Sitas. authent. nisi rogantes. col. 1. vers. denuo pone dominum. C. ad S. C. Trebel.

44 Et tu quando hoc constitui, ultra ea quæ diximus in præcedentibus casibus. Nam ibi non habet locum in contractibus, in quibus est tacita propria intergressatio, & dicit Bal. in l. filius. col. 1. vers. ita hodie quod monasterium de his qui sunt sui veneficium. & in addit. Spec. vbi supra, in diversa. 3. sect. hoc reprehendens quod supra ex ipso Spec. dictum fuit, & Fed. Senen. cons. 171. lege, quæ agis, vbi ex hoc dicit, quod in statutis monasterii non venit appellatione filij, nec hæredis. Imo & Alexan. in l. 3. lex Falcidia. ff. ad leg. Falcid. Igitur quin ipsa l. revocetur donatio per ingressum liberorum, propterea quod ecclesiæ hic tacita apposita à donante conditio, quæ conditio ipse liberos posita sub. iperet, & quod ita dixerunt in præsentia. Innocentius, Ioannes Andreas, Imo. & hanc hic dicunt plerique omnes, certe ea tibi intelligi de veris & naturalibus filiis, non de his, quæ magis operentur ex conditione quam expresse, contra leg. quæ adeo. ff. & Julio. ff. de libet. & post hanc. cum simili. Et quidem hoc facit ad id quod supra diximus de adoptivis & similibus filiis.

45 Sed & facit quod in ibi Pan. & alt. cons. 30. super puncto isto, in primo libri, quod substitutio facta, & institutus decesserit sine filiis, intelligitur de veris filiis, non de fictis, ar. l. vlt. C. de his qui vent. ætat. impe. & I. dicamus. God. de nup. quod supra late diximus. Subdit quoque illos duos veros, qui nascuntur secundum naturam, fictos vero qui adoptantur secundum iuris creationem: vt hinc pene intelligi apponatur filium esse filium & improprium filium, vt etiam expresserunt Bald. in l. cum quidam. col. 1. vers. quæro quid si pater. de fideic. & an fideicommissum sit de cond. & dem. & cons. 127. quidam Sec. Petrus in dubio. lib. 2. & cons. 9. cautarum cum. cons. 36. quidam habens filium. col. 1. in fin. & Jas. in d. l. finita quis. pro quo. col. 1. vers. et ita habes. Modo dicet de obligat. & [illegible] intelligatur monasterium [illegible] filium, vt etiam [illegible] dem dicunt [illegible] Baran. [illegible] pro emptore. col. 5. & rursum col. 12. d. [illegible] & Jas. in materias. 5. ff. de adult. Baldus prima consil. 8. in 2. membro. & cons. 323. cuius initium est, verba Dominorum. col. 2. lib. 1. cum sint si aliter intelligentur dicerentur, videlicet monasterium esse verum filium, nec [illegible] opinor, tam sanæ mentis esse, qui illis credat.

46 Imo verum quod hic citatur loco hic procedit in [illegible] tantum volantibus in quibus loquuntur [illegible] ad id negat [illegible] eam cœrcitibus. Et idem Spec. sibi contrarium in eadem tit. & loca. §. nunc aliqua. vers. 12. quæ tacite & sequitur Bal. in d. l. filium de filiis. ff. de his qui sunt sui vel alienæ. Salyc. in d. authen. hisc. col. 3. in fine hoc dicit Innocent. Ricard. & Anto. in d. c. in præsentia. col. 3. & probat Jas. in præsentia. ubi recitat. col. 1. et sed quarto quæro, vtrum. ff. de regul. jur. quæ de filio. col. 3. vers. ex his omnibus contrarium facit. Idem dicendum in sententia, quod eleganter respondit Angel. cons. 33. & quod dat. Albertus. Sed nec semper in volumus eo ut agat. ubi verum [illegible] tantum [illegible] ad hunc finem est etiam, vt excludatur qui sit futurus ex filio contingente decedere intestatus hinc liberos in quo casu [illegible] allegati, vt volunt Bal. in d. l. filius. & in [illegible] quo loco supra citatum. & Imo. & Paul. ubi [illegible] mulier. in 3. not. & Ale. facit. ff. ad. Sc. Tertull. & dentibus allegat. col. 3. & 4. vel [illegible] dicit. Carer. probat. cons. 53. quod tu supremus. & Pano. in d. c. in præsentia. col. 1. vers. opponebatur primo. ubi & ibi quoque recentiores.

47 Sed & sunt qui constanter negant monasterium filio ausu haberi pro filio, & in his Bar. in d. auth. si quis nullos, in duobus locis. & in d. authen. hoc. tri. post Ricard. Malabr. & vtrobiq; fere omnes. sed posterum recentius dicit Bar. in l. si ita quis. §. si. ff. de leg. 2. & Anton. in d. in præsentia. col. 13. Ro. in l. Mævius hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. & Calc. cons. 9. quia me quæritis. col. 1. vers. nisi secundum veram. vbi & alios allegat. & rursum cons. 11. quæritis. habet tria dubia. vol. 1. Et sic modo non obstat, neque etiam cons. 68. magister Tommaso. col. 2. P. Ioannes de Petra probat, cons. 1. clementinum. col. 2. vers. sed ita dicit ad prædicta. ff. 1. Nec id inquiunt, aliquo jure probatur. Nam quod scribitur in d. c. in præsentia, non dictum est a Papa, sed a partes allegante, vt ibi etiam omnes pene recentiores annotarunt; & ante eos Angel. cons. 80. hæc quæstio subtilis est, col. 2. vers. confirmatio hoc. Ideoque eius non facit, vt voluit Ioan. And. in c. dilectio. col. 1. in verbo. juramento, & ibi rursum in verbo. quem certum. & ibi quoque cæteri recentiores, ex. de præscr. Et quæ plus est, non ibi dicitur, quod dicto loco hinc sed hæredes, quod est dictum ductum. Id quod etiam specie. Bar. in d. auth.

Monasterium non revocat donationem factam ante ingressum ex hac l.

Fallit si tempus in hac l. non sit locum in contractibus.

Substitutio

facta in pupillari intelligitur de veris filiis non de fictis

Quæ sit mens Innocentij in casu hac rubricæ.

auth. nisi rogati. Cæterum d. l. sed hoc præsenti, non id probat, ad quod alij allegant, sed magis contrarium, dum dicitur, quòd conditio liberorum habetur pro non scripta, si quis ingrediatur monasterium. Si enim monasterium haberetur loco liberorum, conditio haberetur pro impleta. Id quod etiam annotat Barth. consil. omnium primo, Parmen. is vero in quarto. & Saly. in auth. si qua mulier, col. 1. versic. eò ad quæstionem. C. de facto, &c.

Verum intellectum, ex alijs capite Monachum renocet, & quid ad le attinuit.

48 Tamen hic illud potissimo notaro, quòd licèt monasterium non rorum revocet vt hinus. I. tamen ex alio capite revocabit vsque ad legitimam, vt expresse & non consuluit Salanon. sed primum, fuit consil. 8. notissimum est quod ratione, in 4. dubio, lib. & iterum consil. 215. cui ascapit est punctus quidam donant, in fin. libr. 5. quem vbi dicerem quæ diximus supra in verbo liberi, in ea donatione tractabimus de donatione facta Ecclesiæ. Sed hoc tamen non admittit Fran. Ripa in. q. 15. vbi ita Bal. in primo illo loco tantum, et idque animadvertens respondet. Nam Bal. dicit monasterium tanquam filium revocare debitum bonorum subsidium, & allegat. auth. si qua mulier. Sed non verum est, inquit Ripa, quòd monasterium in loco filij. Nec d. auth. procedit in donatione inter vinos facta ante ingressum, per d. s. illud in auth. de monast. Sed in de hoc vide per Sal. & recentiores in d. authen. si qua mulier. & Dec. quem ipse Ripa venerat, consil. 31. cuius superscriptio, incipit, quando valeat ac iuramento, colum. 2.

Alumnus locò filij esse dicitur. Nutrix mater dicitur.

49 Ex his item quæ diximus, huic consilio animos, quibus scilicet nutrices propriis uberibus, aut alij educant, potè donationem illicitè factam non facere locum huic sect. Nam licet nutrix licet eluti altera mater, vt apertè patet ex illis Plauti versibus in prologo Menechmi,

Adeo formæ simili puerâ, vt mater sua
Non internosse posset, quæ mammam dabat,
Neque adeo mater ipsa quæ eos pepererat.

Cui concinit & illud Virgilij lib. 8. Æneid. de Iupa loquentis quæ Remi & Romuli nutrix fuit,

Illic genus omne futuræ
Stirpis ab Ascanio, pugnataque in ordine bella
Fecerat, & viridi fatum Mauortis in antro
Procubuisse lupâ, geminosque huic ubera circum
Ludere pendentes pueros, & lambere matrem
Impauidos.

Alumna filia dicitur.

Quò tamen in loco Seruius matrem, inquit, quasi me matrem, cuius affectum pueris exhibebat. Et apud Homerum filium naturæ pertrilli autem, Iphthimone nutrix Penelopes, ipsam Penelopen filiam appellabat, lib. 18. Odyssex.

Καὶ δὴ τὸν μητρὶ ἔπεα πτερόεντα προσηύδα.

Et alumnus fuisse.

Et lib. 5. Eolo Vlyssem, quem & ipsa suis vocabulis enutrierat, filium quoque vocat,

Ἠῶθεν δ' ὑπὸ τοῖσι τέκε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.

Et paulò pòst,

Τηλεμάχου μνήσασθαι ἐνὶ μεγάροισι σόοιο.

Et iterum lib. 22. eiusdem operis,

Νῦν αὖτ' ἀμφὶ γάμῳ τε τεῷ καὶ παιδὶ φίλῳ περ.

Iterumque,

Εἰ δ' ἄγε μοι τὸν παῖδα φίλον καὶ σῆμα ἕκαστα.

Sicuti & Telemachum Vlyssis ipsius filium lib. 2. eiusdem operis,

Τῆλε δ' ἀπὸ πτόλιος ἐόντα, ἐοῖς ἐν πατρὸς ἀρούραις.

Et idem lib. 9. eiusdem operis,

Αἴ κέν ποτε δῶμα σὸν ἐσοφόωντ' ἐκάνοιο.

Quin & lib. 23. statim circa initium eandem Penelopen quoque illa nuncupat, vtpote vxorem sui alumni.

Ἐκ τοῦ γὰρ νῦν ἔμπεδον ἔπλετο κεῖνο.

Et alibi item, pè in eodem libr. his verbis, inquit Paul. ad Thessa. Tanquam nutrix fouet filios suos. Nà & lib. 4. Esdræ, cap. 1. Nonne ego vos rogaui vt pater filios, & vt mater filias, & vt nutrix paruulos suos, esse in me, in populo deo, & ego paruuli, filij genitæ filij ipsius nutricis, cum dicit, nutrix bona nutrit filios tuos.

Alumni pro filijs.

50 Vt non numerò Nonius Marcellus vir ingenuissimis verborum scientissimus, matrè pro nutrice pleraque accipi tradat, sicuti & authoritate Plauti, vbi supra, & quo, & Alciatus in l. vlt. in verbo, inactis. C. de in ius vocando, & alij nonnulli, patrem ac matrem Græcis τὸν τιθὸν & μητέρα dici a paterno & materno quæ sunt voces infantium, & verbo tenus, id est, seruos, quasi pueros ipsos seruantes, quod est commune & notitiæ & alumnorum, vt non absurdè patres quosque & matres appellari possint & debeant. Hinc quæ negat ipse Alciatus alumnum posse vocari in ius nutricem, ante eri in alium educatorem, id verum. In idque etiam facit text. in l. 2. ff. de obsequ. parent. & libert. præsertim vbi ita verba adscribuntur in Sylvam. Indignum nihilominus audiendus est, qui parentes & matrem, a quibus se educatum dixerit, maledictos appellauerit. Nam nomine patris inquit Alciatus, & matris, eum educatorem ibi intelligendi esse, huiusmodi ne illa verba, a quibus se educatum dixerit, superfluant. Quæ ex quanto ad id faciat, cæteris iudicet.

Alumni & alumnum amor in alumnos.

51 Ego verò locorum horum altorem, & nutricium & affectum nonnumquam æquare, & quandoque etiam vincere naturalium parentum amorem. Quam rem & Papinius lib. 1. Sylvarum in Epicedio Glauciæ Melioris multis versibus prosequutus est, quos non grauabor hic annectere.

Et mihi fortunam dixisse parentum
Inque vices natura vocis, primæque loquelæ
Inscitiam, fletuque datum non omnia fandis
Pignora, aut ferre gressus, & tendere prono
Allegat, interius, nouit, sæpe accita, quæ serpens
Regnaque connexis natos genuisse draconis
Hæc ferisse manus, lenem sub Achille
Scyrios Hæmonium per ludere cuspidis umbram.
Nec senior Phœnix natorum in nomina tardus
Ire, sed ad Phœnix habebat, & ipse parentis
Quærabat longæ reditus, Pallantia quamvis
Euander, fidus pagnis, spectator, & ictus
Clamque procul missos, etiam cessante magistro,
Flectimus obliquo volucrem comebat arundine Dyctis.
Quid te post auras auricomi victos pietate parentes
Quid te post cineres, decepta sæpe funere matris
Imago, moto vellantem pectore, lusit?
Iam genus, & parens Iuleæ reconabit in vndis
Illa, per ætatem lassabat Romulus Actam.

Et subinde, docens non id tantum obuncum animantibus.

Id licet, & saeuos alendi imponere tauros,
Atque ferum pecudis fœtu mansuescere corpus.

Alumnus a pro filio.

Et, & directo quoque alumnus pro filio, præsertim in scriptoribus vsurpatur, vt ait Nonius Marcellus. Ad id referè illud Virgilianum li. 6. Æneid.

Nec vos & Tityon terræ omnipotentis alumnum.

Sunt qui legant, vt illud obiter hic annotem, omnipotentis. Quo certiùs in loco Seruius interpretetur Titvon ipsum secundum aliquos filium terræ fuisse, secundum alios à terra nutritum, ideoque Virgilium elegisse verbum alumni, quo vtrumque significaret. Homerus autem à quo Virgilius cum verbum acce-

pit, filium esse dicit, l. ib. Cod. sicc. 7.

Et iterum lib. 1. eiusd. mperit:

Specialia favoris nutricis & alumni.

53 Sed & ideo in nostris legibus multa specialia favore nutricum & alumnorum esse dicuntur. Nam primum minores viginti annis, qui alias manumittere iecum non potest, potest tamen nutricem, educatorem, & alumnum sicum & patrem & matrem, filium, filiam, fratrem, sororem v. s. si minor, cum sequ. de manumiss. & §. eadem leges, vers. illae autem utitur, qui iuris non ne ubi ex hoc non Ang. dicit, quod nutrix & alumnus aequiparentur alias consanguin. Subditus alumnus esse de familia, per ex. quem dicit Imol. Lancelmus, C. de nupt. Io quo memoriae plus quam quinquen. in contin. fine duc. eius initi; mentra tamen eorum hoc dicit, credoque illum voluisse allegare l. quis alumnam illo contr. de qua tamen aliquid dicemus. Sed ut redeamus ad alia, non omnes mulieres possunt suscitare suos partus, sed ex sola qualitate necessitudinis ducta ad hoc processum, puta mater, nutrix, & similes, vel in l. 1. & non sequens est fide suspectum. Et sibi lex facie similem matrem alumnum, qui pupillum instituit, eaque in tutore dando prospicere voluerit. Nec sequitur. si filius est nutrix de exemplo, ut educatores possunt petere tutores dari l. in minores, quae est a. in princ. ff. qui petant. Et alumni eadem legata ex testamento imperfecto & minus solemniter testificato. ff. de fideic. liber. qui vero nuncupatim loquitur de alumno, licet ob & aliquatenus ad alios amicos: de quo plene diximus supra in verbo liberis, nu. 10. recedit illud. Et praeterea non potest esse christianus quin filia nubat filio eius qui eum educavit l. patrem. C. de nupt. Et non potest alumnus eo à quo educatus est accusare l. nunquam ff. C. de his qui accus. non poss. Et in generali obligatione nominum, vel nos non etiam debitores pignoris specialiter datos fuisse. l. C. quae res pignor. obl. & denique C. de pign. Et qui alumnum suum retinet, non minus de pecu, quam qui & filium minus tenet l. 4. Item, in princ. nuncupavit, proponem, de liber. nom. ex lib. Et facit ex. in l. alumna. ff. de adim. leg. vbi quispiam in fine testamento alumnam suam quodcumque commendat &c. in hoc s. l. a filio, in pr. & in his verbis, interim. ff. de alim. leg. & in l. 2. filio. s. ff. ad Tertull. Trebel. & in illa verba cum filium. ff. de verb. obl. & l. Lucius. §. Titius. restamento. §. Lucius. ff. de leg. 3. & in l. vxori. §. Seium. ff. de leg. 2. vbi testatrix quaedam ante ponit alumnum suum, filio, fratris, & unicuique fundum, praedia, & in aliquibus habebat. quero. 60. ff. & in l. his verbis. §. alumno, eo quoque. & in l. quinquennio. §. denique. Gaius. ff. de aur. & arg. leg. & in l. pe. §. de ff. de prob. & in l. codicillis. §. Sticho. ff. de annu. legat. in fauorem. §. Largius. ff. eod. tit. & l. Titio centum, in princ. ff. de condit. & demon. & l. Seio. §. Caio. & in praedium. in princ. ff. de fund. instruct. leg. Iacobus. §. ff. de usu, & usufruct. legat. & l. legem. C. de pact. & l. 5. C. de pact. comm. Nimirum ob hunc tantum amorem & affectum nutricum & alumnorum licet & aliae quoque rationes adferantur decretis summorum pontificum inculcatae olim. C. Christianae reipublicae res sint nutrices infantium ludaeorum. c. ludaei. 2. & c. ad haec. & certi ludaei. extra de ludaeis. haec in quidem tantum in domibus filiorum ludaeorum quod omnes utruntur, sed nec alibi quos existentia in Apulia ita Soc. & Fel. in c. ad haec. Nam cum ludaei & ludaeae loquimur generaliter, & decernatur Iudaeorum familiaritate quidem maxima existimet nutrices & alumnos & eorum parentes licet in hac dicto ultimo contrarium teneatur gl. per And. Card. & Pan. in d. c. ad haec. Ex lege autem Mosaica non licebat cum Christianis cibus, si credimus Iosepho lib. antiquitat. Iudaica. 3. nec id tamen in sacris Bibliorum libris compert. Et ex his multa quae in priori editione anni 1535. usurpabit Franc. Balduinus vir utique doctissimus in iuris institut. commente. tit. quibus ex eau. manu. non licet, ne verbo, nutricem ac educatorem. quod ob id tantum licere voluit, ne eius crimine ab illo fuisset alumnus factus existimet. Item & multa quae diximus de amore nutricum & alumnorum, in tract. Bobil. c. 22. nu. 83. inet. Illud autem quod quaeris &c.

Decretis summorum pontificum introductum est, ne Christianae res fiant nutrices infantium Iudaeorum.

Quae mulieres possint suscitare partus.

54 Verum quia illae nutrices & nutrices non pa- Decretis trent fuerunt nutrices propriae mere naturales, sed tantum vicem patrum in matrimonio obtinent, quod & Selvius Cantrus seu Virgilius supra citato, apte & ostendit, cum debeat metricum, quam matre, cuius alimenta puer exhibebit, & eligentius ex. in l. si quis alumnum. C. de nupt. Ibi de alumna loquens, his verbis ritus. Nec enim dubito hic impius inbeturpit, vt quam ab initio loco filiae habuit, &c. quae verba improprie eam denotant, & fictionem, non veritatem, & per bullam praemio filiam primi. Ideo cum nimis de nutrices sunt testes idoneae in causis alumnorum, vt aperte tenet Bar. in l. 1. tutelae, post prin. C. de arb. intellect. & Bal. in l. patres. col. 2. vers. quaero igitur vtrum & certum Sal. Barium post prin. C. de testam. dicunt quod educator quandoque educat quempiam in domo sua, non est eius idoneus in causa illius, praesertim grauis, sed tenetur Alex. in addit. Bar. in l. in negotiis. ff. de testibus. Antiqua. Plenae quaestionum contra in materia testium recitat. §. ubi tractat de testimonio parentum, in causa filiorum, contra de probat. & Albo. Mateta. in tract. testium in prima parte. paris. col. 8. in pardi. vers. vigesimus dubitatur. & nouissime Vigilius Plinius in 3. pars. in gl. in fin. Instit. de testamentis. Sed plus voluit Salin. testes idoneos. ff. de testi. nunquam istos esse adhibendos, vel inita nutricatione, quia femina durat affectio, & amicitia inuincibilis, & concordia, ipse loquitur. Nec habere in alumno locum S. C. Silvaniani. l. 1. 6. domini appellatione filiae. ff. de S. C. Syllaldeo Barr. & Bal. in nouissimo quod est libri. Quae cataftrum partis profit. ibi. eius emancipatis, non tamen alumnis.

Nutrices filii familias.

55 Et quoniam eiusmodi nihil pertinent ad bonorum successionem, neque enim liberi succedunt Pupillo tibus. C. dom. de succes. & ibi Bart. & Bal. 3. ne sui sui. Quintus, alias incipit, quo tit. etiam ff. de testam. & Bal. in beum, nec, inst. ff. de testis, & in l. si quis filio 5. eius qui ad ff. de iniust. test. Quo in loco tamen Accursius refert plures Bononienses hos dictos nutritores & patres vocare solitos. Et est etiam bonus textus in eiusmodi. ex. qui filii sunt legitimi, ex quo nuncupatim non. Panor. ibi in 1. nunc quod tamen nutritor cum quo in domo sua alit, instituere vt filium. Nec e diuerso teneatur educatus legitimam educatori relinquere, per tex. in Blancum, ibi omnia quae habuerint. C. de inoff. exposita, vbi & hoc nuncupatim notat Bald. Nihil est putat cur dicendum liberos revocare donationem ante nutricatum factam.

Filius naturalis non succedit patri ex testamento.

56 Sed & quod naturales tantum filij non reuocent donationem ex hac l. confuluit, expresse Old. consil. 178. licet quantum ad claustrales, in tertio dubio, per l. qui libertinus. §. penibi, ex lege autem matri liberi prohibent. ff. de oper. liber. & in l. generi. ad tert. C. cum autem. ibi; nisi ipsi liberi sine iusta causa deficerint. & ibi not. C. de inst. & fusst. quo in loco Per. Dy. Cyn. Ra. Fort. Alex. & Cor. & plerique omnes ibi dicunt esse regulariter locum illi l. & l. cum acutissimi C. de fideicom. & similibus, cum filius insurgens hanes relinquit filios naturales, tantum quod eis iure venet. Ra. Fort. Ne. Neap. & Bart. in l. si facto. §. si quis rogatus, & ibi Ang. ad ff. & Rap.

Co. ff.

Co ff.ad Treb.& idem Bal.in d.l.cùm acutiſſimi,col. 2.verſ.quæro numquid naturales,& ibi quoque Paul. Caſt.poſt princ.& idem Bal.conſ.162. recolo me cõſuluiſſe,col.2.verſ.& ſi dicatur quod tacitè,lib.1.quod iterum repetitur conſil. 456. lib.5. & idem Bal.conſ. 141.punctus talis eſt, quidam reliquit,col.2. eo. lib. 5.& conſ.461. punctus talis eſt,quidam reliquit,poſt medium, eo. lib.5.dum allegat d.l.generaliter. & in una Marga.10 verbo,filius col.3. verſ.filius legitimatus,& Sal. inter conſ.1.ipſius Bal.conſ.17.ſuper legitimatione,col.2.lib.4.Pet.Anch.conſ 308. primafacie videtur poſſet col.2.& conſ.420. primum dubium.col. vlt.Pau.Caſt.in l.cum aunis,nor. femel.ff. de cond. & demon.& Ioan.Ana.conſ.46 circa primum quæſitum in 3.dubio.Barb.conſ.27. ſe ipſiſt doctiſſimus,col. 19. verſ. præterea facit,lib.1.& Fran.Aret.in l.moribus,in princ.col.penult.ff.de vulga.& pupil.vbi ad hoc ſing. dicit rex.in d.l.generaliter. 9. cum autem. & conſ. 155. penemoſum eſt,col.5. verſ. nec dicat aliquis. Soc. in repe.l.cum auus.Alar.14.in 7.q. ff. de condict. & demonſt.Quinetiam Pau.Caſt.& Ian.in d.9.cum autem, hoc idem aſſerunt procedere,vbicunque alias alia cõditio liberorum exprimatur allege, licet ibidem tu a teſtatore,vt etiam voluerunt Ray.Iaſon.Nic Neap.Ang. Imo.& Raph. in d.§ ſi quis rogatus.Bal.& Pau.Caſt. in d.l. cùm acutiſſimi. cum aliis concordant. adductis per Corn.in d.§.cùm autem.& conſ. 1. circa principium, col.pen.verſ. & in ſubſtitutione . lib. 3. & per recentiores in d.§.quis rogatus,& Phil.Dec.in l.precibus, col.5.verſ.& 310 ſta differentia.C. de inoffic. & alias ſubſt.& conſ.413.viſo eleganti.col.2.Et ſimiliter donatio modicioia non reuocatur à naturalib. liberis tantùm,vt eſt text.in l.ſi totas, ibi, ex quocunque leg timo matrimonio,vbi hoc not. Sal. & Ang. C. de inoff.don.

Nec inofficioſa donatio reuocatur à naturalibus liberis tantùm. Illegitimum non agnaſcitur patri.

57 Sed vt redeamus ad caſum noſtrum, idem quod Oldr.eius tamen nomine ſuppreſſo, tenet Bal. in c.innotuit,col.3.verſ.quæritur numquid iſte, extra de elect. morus quia iſte illegitimus non agnaſcitur patri,vt dicit ſing.notan l.r.§.1.ff de bon.poſſ. cont. tab.& in d.§.cùm autem. Idem quoque tenet,videtur ipſe Bal.conſ.129. factum proponitur in rammis col.vlt.verſ.itcm eſt aduertendum, lib. 2. dum dicit quòd liberi ex legitima vxore procreati reuocãt donationem ex hac l.& apertè Paul. Caſt. qui nemine m mminit,conſ.435.inpet hoc punctu,poſt prin.lib.2. Alex. qui nullum hominem memorat, conſ. 40. ſuper primo dubio,col.pe.verſ.circa quartum,lib.4.vbi tamen non firmat in ſimplicibus naturalibus ſed audenter aſſenerat in ſpuriis, & Gui.Pap. ſing. 571.incip.auxta l.ſi vnquam,Fran.Rip.qui etiam Alex.cu at hic in 25. q. vbi lo ſ nium in ſpurio tantùm. Et hanc ſententiam ſequitur lex Longobar orum in cam tẽ nunenparum lata, in tit.de ſucceſ l.ſi quis deſperauerit,vbi expreſſè cauetur quod non nil legitimi poſt donationem procreati eam reuocant.

Illegitimus non eſt in poteſtate patris.

58 Et id quidem hac ratione non modicum confirmatur, quoniam illegitimus non eſt in poteſtate patris,ſ vlt. Inſtit.de inip.& in §.1 ibi, iuſtus e patre, Inſti.de pati.poteſta, & ibi Ang. Arc. in 2. not. & l. item in pot. ff ire, & l. nam & ciuium. ff. de his qui ſunt ſui,vel alien.iur.& voluit Bal.in l.Gallus.§. quidam rectè,col.3 vet.itẽ facit ad aliud.ff.de li.& poſth. Ideo nec ei pater dat tutorem.l.naturali.ff.de confir. tu.or.nec ipſe pr.ter eius rumpit teſt mentum, cùm nec ei debeatur l gitima,vt no gl.in d.l. 1. in rub. in verbo, naturales,& ibi Bart.ff de lcon.poſſ.contra tamen facit ſingularem Bal. in l. ſecundum eſt,in fine pr.or.lect.ff.de inoffic.teſtam.ſed eſt alia gl.in d.§. tam autem,in eodem verbo,inſtit de nuptiis,teſta Bar. in l.Gallus 3.etiam ſi à patre,que,col.1.verſ pro d. clarione.ff.de libet. & poſth.Nico. Neap.in l. 1. ff. de concnb.Bal.in l.1.C.quorum bono. vbi ad hoc dicit ſingu.illum priorem glo.& ipſe Bald.in l. humanitatis,col.vlt.verſ.ſextò principaliter.C.de inpub.& ali. ſubſt.& in l.vlt.col.vlt.C.vnde.l. gu.& in l. generaliter.§.cùm autem.poſt prin.ff.de inſtit.& ſubſtit. & in l.defuncto,col 1. verſ. quæro an filius. C. ſi in fraud. patro. vbi per eam gl.dicit quòd filius naturalis non poteſt vocare alienata in fraudem. & idem Bal. in l.tes iudicatur,col.vlt.C.de te m l.& in l.vlt.C.de natur.libe.per tex.ibi,& in d.l.Gallus.§ quid,an rectè, col.3.vbi ſuprà.ff.de libe.& poſthu. vbi eam gl. dicit not.& in l.frances,vbi eam dicit ſing.& in d. c. innotuit,col.3.de elect.& in c.1.col.pe. verſ. item valeret ſtatutum,de conſtit.vbi & illum gl. dicit elegantem: & in eam præſentia. col. 5. verſ. ſecus autem, exti. de proba.vbi & illam quoque dicit ſing.& in addn.Spec. tit.de ſucceſſio.ab inteſt.col.9.in verſ. an filius baſtardus,& ver.ſeq.& conſ.19.factum ſic propoſitus,col. 1.lib.4.& conſ.479. quando pater,in fi.col.lib. 4. vbi etiam illam gl.dicit ſing. ſed tam ex aute allegat in l.1.ff.ad Treb. Verùm ſatis conſtat ex quib cp. illius, quòd eam voluit allegare. & conſ. 306. proponitur quòd quidam Antoniolus col. 1. lib. 5 Io. Fab.in l. ſi qua,inſtit.C.ad ſenatuſc. Orph.it.& Ang.in §. vltima ſi quidem,col.2.verſ.& pr gdicta locum habent,in aut.quibus modis natura.ſſi,in.Imo. in l. ex facto, in prin.col.7.& ibi Fran. Arc. qui eam gl. dicit ſing. col.9.ff.de volg.& pup.Rom conſ.34.licet naturales, vbi d. hoc dicit eſſe tex.qui vere eſt ad hoc optimus in l.l.humanitatis,ibi,ſi hic ſi dicet naturalis pater voluerit.C.de natu. liber.Pau.Caſt. in l. ſi qua illuſtris. C.de ſenatuſc.Orph.Ang.Arc in §. 1.col.3.verſ. addo etiam.Inſti de inoff.teſta Cor.conſ.104 primo viſedum, col.pen.verſ.primo in ſimili,lib 1.Alex.qui & eam gl. priorem allegat ſing.in l.in pupillari, col.vlt.co.tit.& rurſum conſ.74.viſo proceſſu,in fi.lib.2.Franciſ.Cur. ſenior conſ.13.ſtatuto Ianuæ,col. 3. verſ. quintus, & conſ.35.ſtatuto Ianuæ in capitulo col.1.Guido Pap. deciſ.426.aut lex filio,paulò ante fi.& ſecundo dubio.632. eadémque vlt.ſi dominio. Barb.conſ.58. ſapienter dicit Pulmitta,col.2 in ſecundo dubio, lib 2. & conſ. 49.clem ſi inam Deum,col vlt.lib.4.Soc an l.cum auus, col. 6. 9. & 24 & alibi ſæpe in ca l.ff. de cond. & demonſt.Iaſon in li. ſi qua mulier.col.antep.verſ. ſecunda.q.C de factoſ. cerlel. vbi & illam glo. dicit ſing. & in l.1. col.3.& ibi Phil D.c.col.4. C. de bon. poſſ.cont.tab.idem Iaſon conſ.202.magnificus barn, col.6 verſ.ſic videmus,lib. 2. vbi & illam dicit reputari ſing.Dec.conſ.264.reuocatur in dubium, col. 2. D.Gui.Pa.in repe. c. Raynutius. in verbo Raynutius de Clcr.2.nu 37.& iterum in verbo, ſi ab ſque liberis, n.4.nu.14.de eſt. vbi &. eam gl. dicit magn. & Fab. Grocch. in repe.in h.mo.dum.2.§. 3.§.3. item 4.4 n. C.de inoffic.t.Et ſit etiam hoc vt vo ſ.in l. vlt. C. de natur.liber.quia ad hoc exprimit.Bal.ibi,& Ang.vbi ſupra,& Alex.in d.l.in pupillari i ſi etiam dicit not & præterea cõſ 154 aremi & cautiora facilis,col 4.verſ. vnde dicit,lib.6. Ex quo illud conſentaneum eſt, vt nec etiam naturalis filius ſeipſo r donationem, quæ plus habet virium,iudicii aſſignr.nisi tantùm,quàm teſtamentum, vt voluerunt Bar, Ang & Pau. Caſt. in auth.ex cauſa.C.de hb. p reter. & plene diximus ſuprà in verbo,libertis ver.166.in cp. hæc ſunt quæ pro poſteriori.

Filius naturalis non excludit filiam ex ſtatuto repellente fœminas ob maſculos.

59 Sed nec filius naturalis excludit filiam ex ſtatuto repellente fœminas ob maſculos, vt voluit Bal.in d.l. cum acutiſſimi, col.2.verſ. quæro numquid naturales, & ibi etiam Barb. in repet. col. 58. verſ. quæritur hic Bald. an filij naturales. C. de fideicom.& idem Bald.conſ. 24. ſtatuto ciuitatis,lib.1. &

Soci.

Soc.in l.hæredes mei,§.cùm ita,col.pen. C. ad sc̃tũsc. Treb.& multis etiã rationibus cõfirmat Georg. Nat.in repet.c.quamuis,an 1.q.2.n.prin. de pactis lib 6.& Alber. Brun. in tract. statutorum excludentium fœminas,in 3.q.12.attic.

An § ex imperfecta l. hæc consultissima, habeat locum in filio naturali.

60 Nec in huiusmodi filio habet locum §.ex imperfecto,l.hac consultissima C.de test.secundùm quẽ valet testamentum factum inter hòstes coram duobus tantùm testibus, aut aliàs imperfectum ratione solæ militiæ,vt volerunt Bald.Ang.& Ias.ibi,ex quibus ipse Ang.dicit id respondisse Fran.Tygri,& alios doct.Permittos,cũ quæstio ex facto incidisset,& rectùm idem Bal.& Imo.in l.qui rest.numero.§ mulier ff. eo ipse B.I.Sal.& Pau.Cast.in l.vlt.C.fam. ercis.cun. idem Bal.in d.l. humanitatis,C.de nat.libe & in l.parentes,post medium,vers. sed quid dicemus. ff. de in ius voc.& in l fi qua illustris,circa medium, vers. quæro habeo filium.C.ad senatusc.Orphi Ang. in l. filio prætexto,col 1.vers secundò,quòd ille, & ibi etiam Imo.1 hanc.ante p. ff de inoffic test.& idem Imo. in l. ex facto.§.fi quis rogat 15,colu. vlt ff. ad tenatusc.Trebel. Phil.Dec.cons.410.visa themate,col.1.vers.circa primum,& Fran.Cur.senior,cons. 75 super memorata, nu.155.de quo tamen latè per Alex.ibi,& Franc.Ate. in d.l.qui testamento.§.1 Nam alij tenuerunt contrarium,vt per Rom cons.179.amplissime doctor, col. 5.vers. secundò respondeo dictum eorum, & recentiores doc. post. Io. Fab. in d. §. ex imperfecto.& D. Gui Benan d.c. Raynutius, in verbo, testamentum, le 1.nu.93.

Filius naturalis non prodest patri ad consequenda privilegia ac munera, quæ dantur ob liberos.

61 Neque prodest filius sid quod haud dubiè vèrum est) naturalis patri ad consequenda privilegia ac munera, quæ dantur ob liberos l.2. §. 1. & ibi gl. & Bal.ff. de excusat. tut. Nec etiam tenetur pater dotare filiam naturalem.l.vxorem §. pater naturalis, & ibi Bar.ff.de leg.3.& voluit idem Bar.in l.si quis à liberis §.verum.ff.de libe agno.& in l.1 col.5.& ibi etiã Imo. & Rom qui illum §.dicunt sing.Alex.num col 4. ver. pater en.mum col.6.vers.& subdis hic.& Fran.Ate. col.5.vers.super secundo,& alij recentiores.ff.fol.mat. Bal.in l. vlt.col.2. vers. sed nunquid patet. C. de dot. promiss.& in nu.hanc quæ,col.1.C. eo.tit. de lega. & in l.qui libertos.ff. de ritu nupt. & in l. neque mater C.de iure dot.vbi tamẽ intelligi,nisi filia esset admodũ inops,& in c.super literis,col.2.vers. i ẽ pone exemplũ,extr.de reser.& cons.267.ad euidentiã præmisso quod concubinatus,col.2.vers. nam singit, li. 1 quod repetitum est cons.457.lib.5.Ang.cons.209. pro decisione,in pri.Ang.Ate.in §.fuerat,col.16. ver. vltetiùs quæro,Inst. de actio. Fran. Cur. iunior cons. 10.visa ac diligenter considerata,col.pen.

Aucteris opinio de filio naturali in casu hui⁹ l.

62 Et id puto verum esse in casu l. nostræ,vt scilicet filius naturalis non reuocet donationem ex ea, quando & de legitimato maximum fit dubiũ,vt mox subiungemus,licet Fran.Ripa, hic in 289. q. nixus sit contrariam sententiam tueri in simplicibus naturalibus,quibus autem rationibus, aliorum sit iudicium: nec quempiã tamen maiorum in suam,neque in aliã sententiam citauit.Sed hæc nostra tamen terenda multis fortè videbunt,vt scilicet procedat in filiis naturalibus respectu patris,nõ etiam matris, cui etiã cum legitimis succedunt,secundùm distinctionem d. l.si qua illustris Idque etiam de iure canonico, vt satis innuit gl.in c.nisi cum pridem,in verbo, manzeres,extr.de renun.& expressius Host. in c. lator. extr. qui fil. sint legi.& Panorm.tanta col. 2.vers. quidam tam filij spur.,c.o.tit.& in c.cùm haberet, an c.fi. de eo qui duxit in mat.quam pol. per adul. de quo tamẽ per Corr.Gar in tract.de vltimo fine iuris, cha.7.col. 1.vers. octauò principaliter. Nec tantùm matri, sed auæ paternæ, & aliis consanguinis per lineam maternam.l.Modestinus,& l.hac parte & l.spurius.ff.eodẽ. *Naturalis matri,auæ*

cog.& volunt Io.Lab.post Dyn.in d.l. si qua illustris, post prin.& Alber.in l.parentes,ad ff.de in ius voc. & late Beurd.Cap.cons. 108. cùm vt præsupponitur, col.2.vers.sunt & quintò. Et è diuerso quoque mater his succedit.l.hac parte,& l. si spurius.ff.eodẽ cogn. & Bal.in auth. defuncto,paulò ante fi.C.ad senatusc. Tertul. Potèstque de inofficioso ipsius matris testamento dicere. l. si inofficiosa.§. de inofficioso. ff. de inoffi. testam. & voluit gl.in §. iam autem,in verbo, naturales, & ibi Angel Aret.insist. eo.in d. l. si qua illustris, in verbo cum legitimis, in prin. & ibi Io. Fab.& Saly.qui id dicunt tenendum eordi, & Bal. in addit Spec.tit.de successio.ab intest.col.vlt. vers. sed an ò.stardus.

maternæ, & aui consanguinei per lineã maternam, succedũt cum legitimis.

63 In eisque habet locum dictus.§.in imperfecto, in testamento matris, secundùm Raph. ibi,3.& Alex. col.pe.vers.& hoc videtur procedere.Corn.col. 1, in fi.vers.forte tamen opinio.& Ias.col.1. vers. secundò limitat.in eo ipso §.Bal.in d.l.si qua illustris, col. 2. vers. quæro habeo filium.C.ad senatusc. Orphi. & in d.l.vlt C.famiercis.& Bene.in d.c.Raynutius,vbi supra in fi.cum prin.seq. numeri. & ante hos Spec. tit. de instr.edi §.compendiosè,vers quid si mulier,& ibi quoque Bal.in additio. Tenetur etiã mater & auus maternus eos alere & è diuerso etiam de iure ciuili. l. si quis à liberis.§.idem in liberis.ff.de lib.agnos. Gentique mater eorum tutelam, vt legitimorum. l. vlt. C quando mulier tut.offic.& si nolit,renetur illis petere tutores.l.vlt.C.qui pet.tut.Et illis potest subsituere exemplariter.D.Ben in repet.Raynutius, in verbo,si absque liberis,lib 2.nu 12. Habentque & in eis locum leges aliàs odiosa respectu matris.l.lege Iulia. § hoc capite.ff.de ritu nupt.cum dictis,tamen in fine patrem intelligendum Octauenus ait.matrem etiamsi vulgo conceperit. Et si mulier acceperit emphyteusim pro se & suis filiis, admittetur filius eius naturalis,nisi ea esset illustris,secundum d. l. si qua illustris, ita voluit Imo.in eam præsentia col.2.vers.quid autẽ si aliquis,extra de ; tes at.Tu autem ex materia d.l.si qua illustris, facilè intelliges, quid & hic dicendum sit,Quod an eam Rip.in 27.qua.ff.limitat legis tractat de alimentis (quando ; tes latis,nihil ad hanc legem pertinet,& nos de hoc abunde dixerimus in commentariis nostrarum consuetudinum,tit. 19 §. item 19. i 13.fol.3.

maternæ, & aui consanguinei per lineã maternam, succedũt cum legitimis.

Matter tenetur alere filios naturales, & è diuerso.

64 Sed in dubium vocatur, nec id quidem intemp. fiunè, vtrum si filius naturalis natus ante vel post donationem, natalibus restituatur. id est, vt nosti loquuntur, l. gignetur, ex hoc remouetur donatio ante legitimationem facta: Videtur quòd non, quia legitimato non potest fieri in præiudicium eorum, quibus est ius antè quæsitũ, vt p cum fine not. in l.Gallus. §. & quid si tantùm,ff. de libet. & post. & optimè probatur in c. quamus de restitut. lib.6. vbi restituto,etiam si edi legitimationem cõsensum, non ei obest, cui ius est iam quæsitum. Ex quo sit vt & ipsa non retrahatur in alterius præiudicium, per text. apertum in §. liceat, ibi ; & suos de exteris. & iterum ibi, & hoc facto exit de filios, & ibi Ang. not. in auth. quibus modis natu. effi. legitimi multis sim. quæ late congessimus in nostro tractatu primogenituræ, in 54. q. In qua plene docui naturalem filium legitimatum non præferri in iure primogenituræ naturali & legitimato nato quidem post illum, sed ante legitimationem. Et id quidem optimo iure. Nam fictio non habet locum cum alterius iactura & præiudicio, vt hinc videre licet, quòd licet ante de dote, quæ non competit constante matrimonio, facta autem diuortio competit, tamen grato matrimonio non competit. Iò mulier

Virum filius naturalibus restituatur, an hoc verè dicatur donatio ante estimationem facta.

hier diuerſeqn. ff. ſol. mat. nempe quia fingitur non diuerſe ſile l. plerumq; ff. de ritu nupt. Tamen hoc tantùm procedit, quando dos debetur, vel reſtituenda eſt ſoli mulieri, vel ei ſimul & patri, nõ etiamſi extraneo. l. ſtipulato de dote. ff. de iure dotiu. & l. inſulam. §. vlt. ff. ſol. matr. Quoniam videlicet in illius tertij præiudicium non procedit illa fictio. Et hinc quoque eõſequens ſit, vt legitimatus pro legitimo habeatur quantum ad ipſum legitimantem, non etiam quantũ ad tertium. §. filium verò in auth. quib. modis nat. effi. ſui. Nec enim poteſt quis legitimati per voluntariam iuriſdictionem, niſi cuius ius quorum intereſſ. l. vlt. cum ibi no. per Iac. Aret. ff. de nat. reſtitu.

65 Quòd ſi quiſpiam dicat, quòd eius ſit legitimatio vtente & conſentiente patre, non ſequitur cetatio agnatutum & conſanguineorum, vt voluerũt Jo. And. Ant. Cald. Car. Panor. & alij in c. per venerabilem extr. qui fil. ſunt leg. Bar. quem cummunitet ſequuntur omnes in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de lib & poſth. Bal. in Lanam ita diuus. ff. de adopt. & conſ. 56. an pater qui fecit, lib. 1. & inter ipſius conſ. Sal. conſ. 17. ſuper legitimatione Michaëlis, l. b. 4. & Jo. Lig. & Io. Ramp. conſ. 89. col. 3. verſ. ſurgit tertius punctus. Fed. Senen. conſ. 57. videtur mihi quod in primlegio. & idem Bal. conſ. 361. verba Bart. in princ. lib. 3. cum multis concor. quos videre poteris in noſtris conſuetudinibus, tit. 9. §. 10. in gl. 1. & 2. limita. Hinc reſponderi poteſt, quòd ratio qua innititur qui hoc aſſerunt, videtur concludere contrarium in hoc caſu. Ea enim ipſorum ratio eſt, quia patet diſponendo de rebus ſuis, poteſt præiudicare agnatis. Ideo nõ mirum ſi illis non citatis, filios poſſit legitimare. At hic nõ poteſt qui donaum præiudicare donatio. Quã declarationem in ſpecie ad illam Io. Aud. Bar. & ſequacium ſententiam ponũt Imo. & Dom. in c. gran-di, de ſup. neg. præſ. lib 6. Idem Imo. prout à quibuſdã allegatur, licet non comperi in eius lect. quæ eius conſentitur, in cuius cãm prudent. §. perſonæ, extr. de remiſſ. Per. Ancli. conſ. 427. circa primum quæſtitũ. Alex. in d. §. & quid ſi tantum, col. pe. verſ. nec obſt. quæ hic not. Bar. ff. de lib. & poſth. & conſ. 67. conſideratis his col. 4 verſiculum ita concluſio. lib. 1. & Dec. conſ. 85. cuius ſuperſtitionis mi ipſt, d gradibus ſuccedendi, in fi. dubij. Et optimè facit quod vol. at Bald. in d. l. nam ita diuus. ff. de adup. & in l. vlt. C. quib. res iudic. non noc. & Angel. conſ. 17. comes Brau filius, cum ſimil.

Pater diſponẽdo de reb. ſuis poteſt præiudicare agnatis.

Donationem reſcripti authoritate reſcindi nõ oportet.

66 Sed vt ad alias quoque rationes tranſeamus, donationem reſcripti authoritate reſcindi nõ oportet. l. ſi donationem. C. hoc conſtit. Neque enim valent reſcripta, quæ ius alterius auferunt. l. quo. tes. C. de preca. imp. r. offic. &c. l. inemule. Cod. de rei vendica. cum infinitis ſimilib. Ideoque primlegia dicunt ſemper alias intelligi ſine præiudicio iuris acquiſiti. Lege 2. §. in tribũ. §. 6. ſi quis a principio. ff. ne quid in loc. public. & huc auus. C. de emancip. libe.

67 Præterea quid iam perfectum eſt, abſolutumque, ac conſummatum, id certe non deberet ex ſuperueni. nti quopiam caſu renocari. l. ſi Gaudentius. C. de contrah. empt. & ibi vt proponis. C. de conſtit. aut. & l. pluribus. §. & ſi placeat, & ibi Bart. & alij, ff. de verb obl. & latiùs dixmus ſupra in gl. donatione largitus, verſ. 281. incip. horum rationes multæ ſunt.

De eadẽ re.

68 Ad hæc ſi aliter diceremus, eſſet in facultate donatis tenocare huiuſmodi donationẽ, quæ ſimpte nuna irreuocabilis eſt, faciendo ſcilicet legitimati filium naturalem: quod eſſe non debet, per id quod in ſimul dictum de adoptione, in l. fideicommiſſum. ff. de condi. & demon. & ſupra late d. vertis in hac re l. gl. verſ. 3. incipien. & id fatẽ verum eſt.

69 Denique, aut hic filius erat natus ante donationem, aut poſtea natus eſt. Si primum, non poteſt eſſe locus huic l. quantum ad illum pertinet per ea quæ diximus ſupra in gl. filios non habeus. Nec legitimatio ſequens illum denuo naſci facit, nam qui natus eſt, iccentari, vt vtar verbo Cnc. Matij apud Gellium lib. 15. c. 25.) id eſt, iterum naſci non poteſt, niſi forte quadã iuris fictione renaſci diceretur, qui priori labe originis illegitimæ deterſa, veluti natalibus legitimis reſtituitur. freuti & apud Cyprianum in ſecunda ad Donatum epiſtola, dicitur etiam renaſci, qui veluti in nouam vitam lauacro vnda ſalutaris animatus, quod prius fuerat exponcus, licèt manente corporis compage, hominem animo ac mente mutat. Nam & Io. 3. ſcribitur, niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, &c. Et de huiſmodi renatis loquitur tex. in c. Deus, ad fi. extrà de pœnitent. & remiſſ. & c. maiores, & c. debitum, extra de Baptiſ. Et iterum natus ſibi videtur, qui exutis maximis ærumnis ac doloribus, maxima ſibi gaudia adſciſcit, cuiuſmodi Egio Plautinus in captiuis, Dij inquit, immortales, iterum natus videor, ſi vera aiunt mas. Et à mythicis conficitum eſt Bacchum bis natum fuiſſe: ex quo illud Ouidij lib. 4. triſtium a ipſum Bacchum eleg. 4.

Scilicet hanc legem nentes fatalia Parca
Stamina: bis genito bis cecinere deo.

Et lib. 3 Metamorphoſ.

Tutera bis genitum, ſunt in cunabula Bacchi.

Et Auſonij in epigrammate ternarij numeri,

Quod bis, quod Thebis tertia Liber ego.

Quo quidem ſignificabant futurum ſacerdotem ſuum initiatum, oportere renaſci. Nam Platonici Bacchum ipſum ſummum ſacerdotem fuiſſe exiſtimant, in ſdque referunt illud Platonis in Phædone,

Πολλοὶ μὲν νάρθηκοφόροι, παῦροι δὲ τε βάκχοι. id eſt, Multi narthecophori, pauci autem Bacchi. Quanquã Diodorus Siculus lib. 3. aut verius manerent, quatũ illam binam Bacchi natiuitatẽ alibi refert. Et id. propè de legitimato non, ſpectant ſcribit Bal. in Lanam, ſi miſſiones in 2. oppo, ſi de nat. & iure, cã vel inſpirãt legitimatum eſſe legitimum non quidem facit, ſed natum ad legitimationem nouã tacitam, ſed detectã, remouet ſolum ſpuritatis, vt ipſe ait, vel at, nubecula. & idem Bal. conſ. 374. verba, col. 2. libe. vbi dicit legitimatos quodammodo renasci renatos. Sed non latis eſſet ita naſci aut renaſci legitimi, quantum ad hanc legem pertinet, nisi intelligatur de nouo natura beneficium ſpecialis legis vel honoris, arg. l. filio. ff. de liberis & poſth. Nam & aliàs verba naturalitet ſunt intelligenda, nisi emittere. l. vlt. & ibi Bal. & Paul. Caſt. C. de his qui veniam ætat. impe. & late diximus ſupra in hac eadem gl. verſ. 61. incip. quam ſi ea appellatio. Si autem poſt donationem, natus eſt, vt alterum membrum ſummus, certè nihil in eo ſupra legitima non renocatum diximus ſupra in eod. verſ. 66. incip. ſed & quòd natus dei. & ſeq. Nec ſequi legitimatio auferret ius naturalium, quæ itum, vt diximus.

Legitimatio non facit de nouo naſci.

Qui tenant donationem non renocari per legitimationem naturalium.

70 Et ita videtur donationem non renocari per legitimationem naturalium, expreſſim tenuit Salyc. hic, & Bal. in l. 1. col. pe. ff. ſi vetetius quæritur. C. de mor. donat. & in l. 2. nus ff. vlt. quid de filio legitimato, & ibi quoque Paul. Caſt. in fi. C. ſi in ſtau. patro, & ad in Bal. in c. finis col. 3. verſ. quæritur nunquid ille, extrà de elector. & conſ. 19. factum ſic proponitur, duo fratres, col. 1. verſ. ſed in contrarium eſt veritas, lib. 4. Salyc. in l. ſi totas, verſ. iuxta quod ſupra 10, & ibi etiam Ang. C. de inſtitut. Paul. Caſt. conſ. 354. Spondeo per ſtipulationem, in ſecundo dubio, lib. 1. Imo. Arc. qui hoc tenuit fingan l. ex facto. in princ. col. 7. verſ. & ſi de adſuarestiam. ff. de vulga.

vulga & pup.Alex.in l.Gallus.§.& quid ſi tãtùm,col. vlt.verſ.circa tertium articulum.ff. de liber. & poſth. Bart.Cepo.in l.irritam,quæ eſt vlt.col.2. verſ.itẽ ſidde ad glo.C.de vſucap.pro dot.Fran.Curt.ſenior.cõſ. 74.ſuper memorata,col.26.verſ.& cõſequẽter,Card. Alex.in c.per venerabilem.§.quòd autem,char. 27.in fi.12.q.prin.extra qui fil.ſint legit.Soc.& Ias.in rub.ff. de libe.& poſth. ille col.3.ver.ſecũda quæſtio eſt,hic col.1.verſ.ſecũdò & fortius, & ſubobſcure idem Soc. in d.§.& quid ſi tantum,col.penul.verſ.tertiuin corullarium,& ibi clari'us ipſe Ias.in vtraque lect.in priore quidem char.pen.verſ. adde etiam ad iſtam in poſteriore autem,col.antep.verſ.vltimò adde ad prædicta, & ibi quoque Io.Monteſer.char.10.verſ. priuſquam aggrediar.& idem Soc.conſ.251.quoniam in præſenti,col.11.verſ.præterea probatur,lib.3.& ipſe quoque Ias.in rub.C.de poſth.hæred.inſtit.& in 4.cum acutiſſimi,col.2.verſ.pro ipſa opi.C.de fideic.& in rope.l.ſi is qui pro emptore,col.56.verſ.quinrò donatio. ff. de vſuc.& conſ.192.exorta eſt,col.3.verſ. ad idem bene facit,lib.2.& Phi.Dec.d.conſ.84.in fi.4.dubij dum allegat Bal.in 4.l.1.C.de inoffi. donat. & nouiſſimè D. Io.Cirierus nũnc ſenator Pariſienſis in ſuo tract.primogenituræ.q.13.col.6.verſ.item de iure.& Anto.Rubeus conſ.111.viſo inſtrumento,& Fran.Cur.Iun.in l. 1. col. 3. nn.9. C.de pact. & Caro.Ruin.conſ. 69.primo videndum eſt.col.4.nu.12.lib.3.& c65.106.in quæſtione, col.3.nu.7.eo.' lib.3. Marc.Land.Vinc.in ſua diſput. inci. Augerius,char.16. in paucis.verſ. numquid autem.

Quomodo intelligenda ſit præcedens opinio.

71 Si hanc opinionem teneas, rempe nos procedere in aliis legitimatis quàm per matrimoniũ. Nam ij quos matrimonium ipſum legitimat, reuocant ex hac l.donationem præcedentem, vt aſſerit Bald. in d. cap.innotuit,quo loco ſupra citauimus,per cap.tanta extra qui filij ſunt legi. & ſequitur Ias.in d.rub.ff. de libe & poſth.vbi dicit nullquam alibi hanc deciſionẽ reperiri.& etiã in d.§.& quid ſi tãtùm, in priore lect. quo loco nuper ſignauimus,vbi & hoc dicit ſing.negatq, ſi alibi legiſſe.verum & hoc quõque voluerũt Sal.Sc.Anchar.& l.ſi totas.C.de inof. dona. & nouiſſime Fran.Rip.hîc in 33.q.alleg.ans Bal. & cum quidẽ ſolum in d.l.1.C.de inof dot.vbi tamen hoc non dicit. Et id quidem ſultæ quod ab eodem Bal. traditum eſt in l.1.col penu.verſ.item quæro vtrùm ſilius ſi ginmatus.C.de mil. fiſcil.lib.10.quod legitimatus ex matrimonio habet quærẽlam inofficioſæ donationis, nõ etiam ex reſcripto.Nec id mirum videri debet, quando alias huiuſmodi legitimatio, quæ fit vi ſequentis matrimonij, plus habet roboris, virium, & fauoris, quàm alia, vt paſſim docemus in noſtro tractatu primigeniorum, q.54.

Legitimatio quæ fit vi ſequentis matrimony, plus habet roboris,virium & fauoris quam alia.

72 Verùm Alex. ille omnium iudicio in hac noſtra ætate prudentia ſummus, videtur tenere contrarium in d.§.& quid ſi tantùm,quo loco ſupra citauimus, hac ratione motus, quòd huiuſmodi legitimatio non trahitur retro in præiudicium legitimi nati, ex ſententia Ioan.And.in cap.fine culpa, de reg.iur. lib.6.& Ant.in eap.tanta,extra qui filij ſunt legit.cum aliis multis conceod. a me alibi congeſtis in dicto noſtro tractatu primigeniorũ. dicta quæſt.34. in quibus eſt tex. id probans, ſcilicet legitimationem per matrimonium non trahi retro, in dicto cap.tanta, in prin.cùm dicitur,tantaq; ſit vis matrimonij, vt quæ antea ſunt genita,poſt contractum matrimonium legitimi habeantur.nam ea verba,poſt contractum matrimonium,id apertè denotant, quod dictimus, ſicuti etiam ex eo textu annotauit And.&c. in lib. 3. paradoxo c.12.in fin. Sed hæc ratio mihi videtur obſtare communi ſententiæ, quando non fit ſucceſſe legitimationem hic tertio tali ad reuocandam donatio

Solutio contrary.

nem, quia filius qui poſt donationem naſcitur, eam reuocat, nec fingitur tamen ante natus: quia ſi ante natus eſſet non reuocaret,vt diximus ſupra in verbo, filios non habens. Super quo & tu vide quæ dicam infra in verſ.85.ar ſubſtitutorum ſi.

Verum habẽs filios naturales ſi in articulo mortis matrimonium contrahat cum matre eorum prælegitimantur ex eo legitimum filij.

73 Veruntamen omnio Alex. poſſet ſuſtineri, ſi quis habens filios naturales in articulo mortis matrimonium contraheret cum matre eorum. Primũ enim ſunt qui hoc caſu addubitant an valeat huiuſmodi matrimonium, & an ex eo legitimentur filij naturales, aliis vtrunque aſſirmantibus aliis contra negantibus. De quo tu omnino vide Io.And.in c.tanta, & ibi Collect.col.vlt.Hermici.col.2.verſ.tertium verò.Card.Flor.col.2. ver. ſone quòd in extremis. Pet. Anch.col.4 in 2.no. Ant.col.3.verſ.quarto an ſolo cõtractum,& Car.Alex.col.3.verſ.ex quo infertur,extrà qui filij ſunt legit.& eundem Ioan.And.in c.ſine culpa,de reg.iur.lib.6.in Mercu.& ibi quoque Phil. Fran. & præterea Richar. Mal.in ſua diſput. incip. in quibuldam prouinciis. Cyn.Alber.Bal.& Ang.in l.nuper C.de nat. liber. Bald in 1.eam quam, col. 6. verſ. conſtituit quæri.C. de fideicom.& in l.1.col. 2.verſ. ſed hic quæro.C. de priuil. dot & in 1. ſed eſt quæſitum in vtraque lecta,& ibi quoque Ang. Chriſto. Caſtel. Raph.Co. Franc. Arez. & Ias. ff. de lib. & poſthu. & eundem Bald.in c. 1. §. naturales. col. 2. verſ. quæro quid de eo.tit. ſi de feud. fuer. contron.inter domin.& agna.&c.in c. ſenouit.col.pen.verſ. ex prædictis apparet,extrà de electio.& in quemadmodum,ante fi. de iureiut.& in ſua margarita,in verbo.matrimoniũ, & conſ.219.matrimonium.in prin.lib.4.Ioan. Fab. in l.cum quis.C.de nat.liber.Ang.in §.1.in auth.quib. mod.nat.effic.fil.Imo.in 1.ſi quis poſthumos,in prin. & ibi late Alex.ff.de libe. & poſthu. & eundem Imo. in l.Gallus.in prin. ff. eo. tit. & in l.cùm tale. §. Mæuius.ff.de cond.& demõſt.Flor.in 1.1.col.2.ff. de prob. Pan.in c communiam,in 1.not.de ſponſa.& in c. 2. in 3.no.de coniug.lepro.Pan.Cast.conſ. 343. primũ articulum,col.1.lib.2.Lud.Sardin.tract. legitimationũ, in 5.char.verſ. primũ quæritur. Fel. in c.in præſentia, col.1.verſ.& per iſtam glo.& ibi quoque Phil. Dec. col. 16. verſ. quid autem ſi quis, extra de probat. & ipſum Dec.opuſ.75.in cauſa ſalutis,col.6.verſ.quarto non obſtat & conſ.399.concluſionem in fi.& Caro.Ruin.conſ.78.viſo ac prælecto per rotam,lit.3.

Auctoris ſententia de matrimonio.

74 Et ſi teneamus valere huiuſmodi matrimonio, & ex eo legitimari liberos, quoad honores naturalibus interdictos, & cætera id genus, atque etiam vt admittantur ad ſucceſſionem patris,quæ eſt communior ſententia, adhuc manet illud dubium an ea legitimatio reuocet donationem perfectam & conſummatam, peraque acta hi liberi ita legitimati nati eſſent poſt eam, nec eis obſtet quod matrimonium contractum ſit in illo mortis articulo. Et certe vtcunque dicam quod ſentio, vix crederem id matrimonium ſimile donatario, per ea quæ tradunt Ang. in d.l. ſed eſt quæſitum, & in d.l. nuper. Io. Ana. in c. audiuimus, col. 2. verſ. adde etiam quod habetur, de collu. dete. Barb. in add. Bal. in c.1. §.porrò,tit. qual.olim feu. alien.pot.& conſ.59. illud in medium adducendo, colſ. 11. verſ. & adducen quod ſapientes, lib. 2. & conſ.68. clementiſſimi Dei patris, col. vltiverſ. præterea addunco. eod. lib.2 & C.41. Ruin. conſ.21 1.prima videtur.col.4.verſ ſecundò principaliter,lib.1.& conſ.46.quamuis alias.col.4. verſ.& cõfirmatur.lib.2.& conſ.163.caſus talis eſt.Sempronius col. 2. verſ. ſic igitur & in caſu noſtro. lib. 3. Atque etiam per tex. in l.ſili.e. & ibi Bal.Imo.& Alex. ff. ſol. matri.& in c.2.& ibi doct.de renunc.lib 6. Quòdque in non longe diſſimili caſu voluerunt Speculat. tit. de inſtr. inſtr. §.1. eodemque vnico, ad fi.Bal. in auth. nili.

nisi rogati, col vlt.C.ad Trebel.& in d.c. in præsentia.col.antepe.vers.quid si quis ingreditur, de prob. Petr.Anch.in c.sicut nobis.in 1.not.de tegu.& conf. 388.in casu præmisso,col.1. & D.Rot.decis.361.nota præsumitur,in antiquis.Hùcq; nõnihil pertinet quod à Valetio Maximo scriptum est,lib.7.c.item 7.Septitiam matrem Trachalorum Atiminiensium filius tratam in contumeliã eorum cùm tam parete non posset, Publio seni admodum nupsisse,testamẽto etiam vtroque prætetito. A quibus aditus Augustus,& nuptias mulieris,& testamentum improbauit.Nam hæreditatem maternam filios habere iussit:dotem,quia non creandorum liberorum causa coniugium intercessetat,virum tetinere vetuit. Quod eo velim dicere,quod plerique omnes illud matrimonium in articulo mortis contractum improbant,quòd tunc nulla spes procreandorum liberorum esset.

Augusti decretum super matrimonio inter effætos propter senium contracto.

Qui tenuant legitimatum reuocare prædictam donationem.

75 At sunt,vt tedeamus,qui simpliciter genetalitérque tenuere legitimatum reuocare præcedentem donationem, ex hac l.in quibus est Dyn. vt illum allegat Bal.d.conf.19.col.3.lib.4.vbi tamen Bal ipse,vt diximus,tenet cootrarium. Sed alibi hanc partẽ sequitur ipse Bal.nulla in parte non secum pugnans,videlicet conf.206.videamus quẽ sensum,col.1.vers. præterea & furtiùs, & iterum vers. ex quibus euidenter, iunctis iis quæ ante dixerat,lib.2.Pau. Cast.sibi quoque contrarius,conf.435.super hoc puncto plura videntur,col.1.& 2.lib.2.quo in loco licèt loquatur de legitimato per matrimonium, ita tamen de ea re loquitur, vt non obscurè intelligat procedere in omni legitima.& Soci.sibi cõtrarius conf.126.quæstio præsentis cõsultationis,per totum, lib.2.vbi solum Dyn. authoritatem ad hanc partem aduocat,quamuis eam rem longè latéque pertractet. Et idem quoque videtur voluisse Philip.Dec.in addi.l.posthumo,col.eiusdem addit.1.C.de bono. poss. contra tab.vbi ita dicit se consuluisse,vt etiam fecit consil.365.viso consi.colum. 3.vers.postremò, & colum.seq. vers. non obstat legitimatio, & expressiùs ac latiùs conf. seq. pro declaratione,& Carol.Ruin sibi contrarius consil.173. quæritur primò,col.2.nu.6.& seq. vsque ad 11.lib.1.

De eadem.

76 Et in hanc quoque sententiam clanculum ac veluti taciris pedibus vadit Sayl.inter cõs.Bald.d.conf. 17.super legitimatione, libt.4.vbi in hac specie consuluit: Quispiam donauerat sub illa expressa conditione,quam hic tacitè propemodum intelligimus,videlicet si moreretur sine liberis legitimis & naturalibus. Postea decessit relicto tantum spurio,qui legitimatus est patre ipso mortuo, & ita iure prorsus quæsito ipsi donatario.Concludit igitur Sal.quòd is legitimatus non facit deficere eam cõditionem, cùm fuerit legitimatus patre iam mortuo,non vocatis iis quorum interetat.quasi videlicet sentiat, quòd si viuente & consentiente patre fuisset legitimatus,secus esset.Et hoc idem apertius voluisse videntur Ioã.Lig. & Ioan.Rampo.in consi.seq.in quæstione proposita, col.3.vers.surgit tertius punctus. Consulentes io eodem facto. Nam aut aliquis, inquiunt, legitimatur patre viuente & volente, & nemo necessariò citatur, quia ipsius tantùm patris principaliter interest.l.cùm adoptio.ff.de adopt. Idem si pater testamento id statuerit,auth.si quis.C.de natur.lib. Aut pater nihil de ea re statuit & nihilominus filius post mortẽ ipsius se legitimari facit, & eo casu nun nocet legitimatio, non vocatis qui ex ea lædumtur, & quorum consensus requiritur vt illis nocear.l. pen.ff.de nata.rest. Ex quibus aperte constat horum sententiam esse, quód si legitimatio facta fuisset à patre, nocuisset donatio: nec aliorum requirit consensum. quàm patris, cuius principaliter interest,nun aliorum qui lædi possint. Igitur si hoc obtinet,quãdo donatio facta est sub expressa conditione & voluntate, si decesserit donator sine liberis:multò magis, aut certè nõ minori ratione idem dicendum est in tacita aut in simili cõditione, quia tacita voluntas non tantum habet roboris, quàm expressa,ex tex.not.in l.vlt.in prin.ff.de leg.2.

Confirmatio superioris sententiæ.

77 Hæc posterior sententia bis etiam rationibus adiuuatur. Nam legitimatus dicitur verè legitimus, non fictè,secundum Bar.in d.l.si is qui pro emptore. col.14.in 3.q.prin.vers.item quæritur circa prædicta. & rursum vers. & si tu opponis mihi.ff. de vsucap.& in l.si maritus,la 2.§.legis.ff.de adult.& Bal.in l.cùm acceptissimi,col.2.vers.quæro nunquid naturales.C.de fideicomm.& in l.nupet, in fin.C.de natur.liber.Bened. Plumb.in sua disputat.incip.cùm statuto Pisano caueatur, in primo dubio.Raph.Co.consi.168.reuerendus pater, col.pen.vers.non obstat.quod dicebatur.Pau.Castr.in d.l.vltum.col.vlt.C.de his qui veni. æta.impe.vbi dicit omnes in hoc conuenire.& in l.si ita quis. §. is cui. ff. de leg.2. & in rub.C.de iur.aur. anu.& consil.180.super eo quod primo loco quæritur,col.vlt.versic.nunc videndum est,libr.1.& consil. 34.super primo dubio, col.3.in princ.libr.3.& consil. 252.quæstio ista, col.2.versic.constat autem.libr.2.& Alex.consi.2.visis codicillis, col.5.vers.comprobatur quia legitimatus, lib.1.quod repetitum est in consil. 87.lib.1.Soc.in l.sed si hae,§.patronũ,col.3.vers.quadam & secundò, ff. de in ius vocan.& Iaso. in auth.si qua mulier,col.antep.versi.breuiter teneo C.de sacr. eccl & in l.1.col.3.vers.& pro eo facit.C.de bon.pos. contra tab.& in l.hac consul:illima.6.ex imperfecto, col.1.versi.secundò extende.C.de testa.in l.moribus, quæ est 2.col.4.versicul.tu autem aduerte.ff.de vulg. & pupil.substit.& consil.39. Ioannes Vayrolus,col.6. vers.quintò facit, libr.3.& Philip. Dec.consil.258.in casu domini Francisci,col.2.versic.& ad hoc facit.& & conf.316.in casu proposito,col.vlt.ver.non obstat. primò.& conf.365.visò consilio, col.2.versic.in contrarium autem, & col. pen. versic. solum superest. & consil. 399.conclusionem, colum. 2.versic. patitet conuenit.

78 Dicitur & legitimatus sums patri hæres,vt asserit Bar.in 12. in princ. item quæro quid si aliquis filius. ff. de vulg.& pupil.& Bal.in l.eam quam, col.2.C.de fideicom.Raph.Cum.d.conf.168.vbi suprà.Io.Franc. à capitibus Listæ,inter consil.ipsius Raphaconsil.97. stãte dicto statuto,col.2.Soc.conf.63.viso testamẽto, col.11.versic.4 ostenditò ad minus,libr.3.Iaso.in d.auth. si qua mulier,col.antep.versic.3.moueor,vbi id dicit sing.& in d.§.ex imperfecto, & in d.l.moribus,colu. 5.versic.hinc videmus.ff.de vulg.& pup.substit.& in l. qui se patris,col.4.vers.adde etiam quòd dicit. Cyn.de libt.vbi negat alibi legisse, quàm apud Bal. in d.l. eam quam. & consil.154.in causa mota.col. antepen. versi.item filius, libr.2.& consil.184.circa legitimationem, col.pen. versic. confirmatur, eod.libr.2.& consil.202.magnificus Baro, col.6.v. sic.item filij legitimati,cod.l.b.2.Et hoc quidem probat text in §.1. ibi,suorum sua nanciscuntur. Instit.de hæred.quæ ab intest. defe.& in §.si quis verò non habens,ibi ipsos quidem suos facere voluerit.& iterum in § liceat igitur,in illis verbis, & suos de cætero & sub potestate habere, in auth.quib.mod.nat.effi.legi.& in rubr.quib.mod.natu.effi.sui.nam ponderandum est verbum sui.& in l.diui.in 2.locis,C.de natur.lib.

Legitimatus dicitur suus hæres patri.

79 Idcóque & ei debetur legitima, vt dicit Bene. Plum.disputat.incip. statuto Pisano, in 2.& 3.dub.& Bal.in addit.Spe.tit.de donat.ad fin.& in c. de causis, col.vlt.versic.& ideo spurius, extra de offic.delegat. vbi etiam dicit, quod potest instituti coram duobus testibus,sicuti & alij legitimi filij,quod quidem primum sequitur Ias. consil.154.col.antepe. libr.2.& d.

Et ei debetur legitima.

Ei potest instituti coram duobus testibus sicut alij legitimi.

caretur. si postea susciperet liberos. tunc tamen non deberi præferre extraneum propriæ posteritati, quæ ab eo tanto pariter filium legitimatum respicit, sicut legitimatus, vt nuper diximus. Nec hic retorquebitur legitimatio in præiudicium donatarij. Nam nec ideo nocet, quod retorquebitur nec illud etiam nocebit, quia si patris est quod a tempore legitimationis tantum pro legitimo habeatur.

Donatio in hoc casu videtur ex post facto revocata.

88 Ex quibus plane etiam colligere licet obiter, quod sequentibus priorum sententiæ rationibus dictum est, donationem propterea non esse reuocandam, nec ad hoc quidem recipiendam, ex eam superuenisse, & fieri quidem alias solent reuocationes eiusmodi, quia vt diximus, in hoc casu reuocatur donatio, quia erat conditionis reuocandi tacite intellectæ in ipsa donatione, & expræsumpta mente donantis, quæ æque locum habet in legitimatis, vt in legitimis.

Donum facilius videtur adoptare, qui in legitimare.

89 Similiter nihil obstat, quod facilitate fraudis dictum est, ex d. l. adiectio. ff. de condit. & demon. loquente de filio adoptato. Nam ille ibi legè dissimilis ratio, cum facilius sit adoptare, quam legitimare. Potest enim quilibet idoneus adoptare apud simplicem magistratum, l. fin. de adopt. Legitimatio autem non facile, nec nisi a principe impetratur. l. prohibetur. 5. plane. ff. quod vi aut clam. & C. vbi in authen. quibus modis natur. effic. sui. & per venerabilem, qui filij sunt legit. Im possibile autem reputantur, quod solus princeps potest concedere. l. apud Iulianum. 5. vlt. & ibi doct. ff. de leg. 1. & not. glo. & doct. in l. continuus. 5. cum quis. ff. de verb. obligat. cum simil. Et ex aduerso adoptio facile reuocatur per emancipationem, idque cosestim, si placuerit, si fraude facta, quod animaduerterunt qui illud. senatusconsultum fecerunt, de quo locuti sumus supra in eadem glo. & cet. 4. incip. nec aliis prosunt. vbi inter cætera breuitatis adoptionis enumerabant. Et Tullius in oratione pro domo sua ad pontifices. Quæ maior, inquit, calumnia, quàm venire imberbem adolescentulum, bene valentem ac meritum dicere filium, seruorem populi Romani sibi velle adoptare: id aure fere & videre omnes, nō vt ille filius instituatur, sed vt per Patricios curiat. Tubanus plebis fieri possit, ideireo adoptio facilis reuocatur, id obscure. Iam adoptatum emancipari filium, ne sit eius filius qui adoptauit. Ideo etiam leges nihil de eo considerarunt, vt paulo post dicemus. Ideo cessat ratio illius l. fidecommissum loquentis de commenda, id est fraude, quæ facile fieret ad reuocationem alienationis, quam etiam eam intelligit Bartol. l. si cognatis. col. 2. vers. op. pronè hæc l. ff. de rebus dubijs. Et de huiusmodi re etiam fraude, quæ fit per adoptionem, & mancipium l. cum ratio. 5. ex bonis. ff. de bonis damn. & apud Plinium iunior. lib. epist. 8. ad Minutium epistol. incipit, falsum est, Conlors inquit fratet in patris potestate emancipatam filiam adoptiuis fraude reuocauerat, & quidem cum opibus amplissimis.

De eadem re.

90 Et hoc maxime procedit in eam, quæ non erat quia posset eodem momento fieri filius adoptiuus, & extraneus emancipatione, vt dicit text. in d. l. cum ita adoptatus. C. de adopt. vbi per eum, qui in re reuocaretur donatio, nec tamen reduplicatur per emancipationem, per id quod ibi singulariter dicit Bart. in casu d. no. text. in l. Titia. 5. imperator. ff. de legat. 2. & quæ dicentes infra in hac eadem glo. num. 8. incip. in decisam tamen sententiam. & alias leg. Quod item non potest contingere in legitimato. Et hinc fraudis differentiam inter legitimationem & adoptionem non ineleganter deducit Io. Andr. in addit. Spec. tit. de succes. ab intest. 5. 1. vers. eorum (scire debes, qui est in col. pen. & Alex. cons. 1. vis. col. de. 8. vers. non obstat. arg. ibi. quod iterum repetitur cons. 87. lib. 3. Socin. in d. l. si cognatis, col. 9. vers. secun-

dò dicit. ff. de leg. dub. Et de fraude etiam emancipationis l. quilibet ex his. 5. quamuis. ff. de collat. bonor. Præterea filius adoptiuus non habet ius naturæ, sed tantum ciuile. Legitimatus autem verè, quo ideo fortior est legitimatio adoptione, vt diximus supra in verbo, legitimatus. q. 3. imo vero post secuta quoque restitutione in integrum l. filio. ff. de lib. & posth. vere filius efficitur de quo adoptato quidem non potest dici, quod sit filius naturalis, quia nec quo naturalis filius.

91 Hinc potest colligi, quod [illegible] naturalem [illegible] cum [illegible] reuocari ad [illegible] quia aut legitimationem [illegible] nobilem potest filius spurius [illegible] & dicatur quem nunquam ad monasterium, & ita inter vtrosque vere natus est filius fide hisqui sui & alieni iuris, nisi ex his potest legitimatio, ideo illa est interpellatio filius tamen ratio quamuis ad eum [illegible] pertineat, quia habendus erat pro quam [illegible] non esset natus. l. si postumo. 5. liberi. ff. de bon. poss. contra tab. De quo tamen vide quod dixi. [illegible] Regulariter autem ea filiæ originis, etiam de monasterio ac veluti posthumus, vt supra diximus id est, vere quoniam precibus dicit, mater tempore donationis nunquam habuit de bonis adimendis quæ ab ea successor [illegible] reuocare.

92 Et verba, inquiens, veniam dictum est in his potissimum rationum partibus sunt mihi legenda, non simpliciter illi, quod nunquam fuerint, sed id etiam significant, tam etiam quoque modo filium, & cum quidem legitimum fecisset naturalem & ciuilem, vt qui habeat vtrumque ius, & naturale & ciuile, vt supra etiam dictum est, videtur illud omittam exore positus non legitimus, quisquis legitimus, vt tradit Bartol. ibi cum ceteris, col. 4. cetera item quæ tum circa præsentem materiam & Angelin. l. ff. de iustit. & vbi [illegible] videtur quod [illegible] col. a vera non obiit, [illegible] dicatur, verbum legitimum semper [illegible] eandem notitiam. Et hoc probatur ex legitimo. ff. de [illegible] quem [illegible] & si quæ [illegible] [illegible] [illegible]

qui ex legis diſpoſitione pendet, legitimatus tanquam legitimus eſt ſuus patri hæres, ſi rumpit teſtamentum, ſi excludit ſubſtitutos ex conditione ſi ſine liberis inſtitutus moreretur, & filius communis patris, ex ſtatuto eas repellente exiſtentibus filiis maſculis, non ſecus quam ſi ab initio legitimus natus fuiſſet, vt ſupra diximus. Ergo etiam multo potiore ratione debet revocare donationem ab extraneo.

94 Si hanc poſteriorem partem ſequaris, eam ita primo loco intelliges, vt procedat in filio naturali legitimato viuente patre. Nam ſi poſt mortem ipſius legitimaretur non vocato donatario, certe donatio non revocatur, ex l. vnica §. 4. Ioan. Lig. & Fran. Rampo. d. conſ. 17. & ſequitur conſ. Bal. lib. 3. quorum verba ſupra adduximus, atque etiam Phil. Dec. conſ. 366. pro declaratione, col. 4. verſ. in ſecundo præmittendum, & expreſſius, col. 6. verſ. vltimo non obſtat. Niſi forte fuiſſet legitimatus poſt mortem patris ex diſpoſitione teſtamenti ipſius. Nam perinde tunc valeret, ac ſi viuente & conſentiente patre id actum fuiſſet, per auth. ſi quis, C. de nat. lib. & volumus ipſi Lig. & Rampo. vbi ſupra.

Quomodo in dubio præſumitur non renouaſſe donator.

95 Secundò intelliges, quod licet alias cum dubitatur an pater donans cogitaverit de liberis, in dubio præſumitur non cogitaſſe, & certam in dubio habere locum hæc l. vt dixit Bal. in d. l. Titia. imperator, ff. de leg. 2. cum multis conſortibus ſupra collectis in præfat. ver. 66. incip. ſed hic inquæſtionem vertitur, & ſeq. tamen illud tantum procedit in natis legitimis, & natis alibus, non etiam in natis naturalibus poſtea legitimatis, vt videlicet propter legitimationem in dubio non geneocetur donatio, ſed præſumatur ex probabilibus coniecturis appoſitas donaſſe rem motum fuiſſe ad donandum ob deſiderium liberorum, quos habere deſiderabat, nec tamen legitime habere poterat, quia habebat vxorem ſterilem, cum qua diuersis manſit ſine liberis, & interim ex vxore alterum ſpurium ſuſcepit: poſtea vero mortua vxore ſua, & matrimonijs multis miſſeris, eam ducit vxorem, ob quam ſpurius ille legitimatur. Idcoque verſimile eſt quod in hunc caſum cogitaſſet, non donauiſſet, aut certe donauiſſet ſub ea conditione reuocandi, ſi filium legitimum aut ita vt diximus, legitimum poſſet habere contingeret. Ceſſantibus autem iuris, aut alijs ſimilibus coniecturis, in dubio non reuocatur legitimatio donationem ſicut legitimus, vt ita in hoc tantum differant legitimati a legitimis, quantum ad hoc poſſunt pertinet, videlicet in caſu dubio, non autem in certo, ita expreſſim & ſingul. volunt & conſultunt Paul. Caſt. d. conſ. 435. col. 1. & 2. lib. 2.

A quibus refutetur hæc ſecunda opinio, & circa quæ.

96 Attende tamen lector, quia rationes quibus potiſſimum innititur poſt, non omnino ſunt conceſſæ. Nam prima ratio, ſi veluti certa fundamentum, qua ſcilicet dictum fuit legitimatum eſſe verum legitimum, multos habet caſus limitatos, multaque rationes quæ eam labefactare videntur, vt videre licet apud Iacob. Bel. in §. tribus, in antiquis poſtliminatur. eſſic. legit. Iacobum Butrig. in l. fi pro emptore C. Baldum in 1. eam quam col. penul. ver. 11. quæro verum legitimatio C. de indicor. cum ſequentibus. Iaſ. 2. verſ. & hæc facilius. C. de ſer vendic. & in l. fi. C. de his qui veniam ætat. impetr. & inſ. li. ea quis. §. is cuius. de legat. 2. & ibi addit. Specul. de ſucceſſ. ab inteſta. §. 2. ad fi. & Benedict. Plouz. in dicta ſua diſputat. incip. Iuuenis Pi ſano c. auctus, in primo dubio. Summ. conſ. 116. quidam dominus Ioannes ibi, col. pe. verſ. præterea legitimatus & Ant. Rodel. in tract. legitimationum, lib. 1. n. 1. cauſa finali, in prin. & Rom. d. l. is qui pro emptore. & ibi latiſſime Iaſo. in 2. per. col. 5. verſ. non diligenter &. perpetuò, cum multis ſeq. de vſucap. Alex. d. conſ. 2. col. 8. & ſeq. libet. Bal. in reper. ſecundi acutiſſimi, charitatem. & ſeq. C. de fideicommiſ. & conſ. 22. ſcripſit doctiſſimus, col. 13. verſ. capio aliam dubitationem, & multis ſeq. lib. 1. & Socin. conſil. 146. elegantes, col. vlt. verſic. tertiò illo concluſio, lib. 2. quod etiam ponitur latet conſi. Franc. Curtij centuria, conſ. 18. & ipſum Francſ. Curt. ſi morem conſ. 13. Ilarino Ianiz, per totum. & conſi. 74. ſuper memorata facti narratione, in reſtio dubio. & Phil. Dec. de liberos. C. de collat. & conſi. 375. in cauſa quæ Lucæ agitatur, colum. 5. verſ. ſed tamen ſi quis &c. & ſeq. cum ſimil. & conſi. 284. vno puncto, col. penul. & vlt. & conſi. 310. vno themate, col. 2. & ſeq. ſicque d. ibi, vbi & ex hoc negat diſpoſitionem d. §. ex imp. ſecto, in l. hac conſultiſſima. C. de reſcin. habere locum in legitimatis, atque etiam conſil. 310. vno themate, colum. 12. & ſeq. Ludo. Bolo. conſi. 3. & dominus Antonius, per totum cum impoſſibilium tunc atque hi omnes, vt diximus, multis magnifica rationibus, & teſtimoniis, ſed nullum mihi efficacius videtur, quam text. quem nullus tamen eorum (ſi me non fallit memoria) citat, in l. 1. Codicis legem Vifel. vbi qui ius aureorum annulorum à principe impetrauit, imaginem tantùm, non etiam ſtatum ingenuitatis obtinet. Imò verò ſunt qui negant filium legitimatum propriè dici filium, ac comprehendi ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de filio. Cuius ſententiæ fuit Bald. conſi. 102. eſt conſiderandum paulo ante fin. lib. 4.

Verum ſicut legitimatus rumpit teſtamentum, ita poſſit revocare donationem.

97 Quod autem poſtea ſequitur, legitimatum rumpere teſtamentum, ſi verum ſit, quod tamen non eſt viſum, neque indubitatum, ac expeditum, vt videre eſt apud Socin. & Iaſo. in rubr. ff. de liberis & poſthu. & Stephan. Bertran. conſi. 160. Vifa copia, col. 2. lib. 3. Tamen nihil ad hos noſtrum negotium pertinet, in quo agimus de præmijs, in quo nihil ad patrem legitimatum pertinentes, cum ille ipſius tantùm patris in ſuo ſtatum, vel tantùm, cuius ob id teſtamentum rumpitur, cui quod libet confeſtim, ſi velit, aliud teſtamentum facere.

Qui tenetur legitimatus ex reſcripto, non reſtituere fœminas ex ſtatuto eas repellente exiſtentibus maſculis.

98 Et quamuis multi conſtanter tenuerint legitimatum, etiam ex reſcripto, ſicuti & legitimum repellere fœminas ex ſtatuto eas repellente exiſtentibus maſculis, plures tamen ex ipſis in alijs locis, & alij quoque multò plures ac frequentiores curiarum allegatores inter volumina, quæ vt numero vincunt, ita & ratione. Hi autem ſunt Bal. in cæteras, extra de præſcript. & ob id per tex. in §. & quoniam vtile, in authen. quib. mod. natu. effic. ſui & idem Bal. conſ. 214. caſus eſt talis, quidam habet vxorem, ante m. d. lib. 2. & conſ. 292. conſiderandum, ante fi. lib. 4. Ang. conſi. 76. pœna pro conſtanti, col. 1. verſ. verùm dicitur. Bertrand. Plumb. in ſua diſput. incip. ſtatuto Pi ano cauetur in 4. dubio. Anto. in c. tanta, poſt princ. ex quibus ſunt legi. & in c. per vestra, ibi, chartpenter. ſed coreſtes. dubium, & ibi etiam late Iaſo. Zoch. in tract. de Cardin. ex bbi in 3. quæ aurem. Thuc. 27. verſ. in quarto 24. vtrique paſſer, col. & alibi latè per eos. Alter Ant. Perez. in tractatu legitimationum, in principio libelli, ſub rubr. cauſa finalis legitimationis, col. 1. verſ. hinc quæro, inſtante ſi natus & in cum in ſecundo libello, de cauſa finali, ſi eſt. china co. 1. verſ. vltimum facit. Imo & Raph. Cu. in l. ſi ita quis. §. vlt. ff. de leg. 1. Raph. Fulgo. in l. vt. ff. de mili. & mile. & conſ. 32. Iaſo. Ilarino Romano, in Iuccellarius, & ibi etiam Alex. ex eo pen. ff. de acquir. hæred. vbi ipſe Ro. dicit de hoc eſſe text. ſingularem in d. §. & quoniam vtile, quem dicit ſe didiciſſe a Catalano quodam ſingulari & mirabili viro ſibi incognito, dum ſcilicet eſſet ego pro quo proficiſcebatur, & idem Roma. in l. ſi is qui pro emptore, col. 10. ver. ſe circa eandem materiam, & ibi etiam Iaſ. col. 50. verſ. iuxta prædicta, de vſucap. vbi Roma. ipſe ita dicit ſe conſuluiſſe in ciuitate

Lucana, priúsque consil. fuisse approbatum à multis celeberrimis docto. Senen. & id quoque procedere in legitimato per matrimonium, contra omnium opin. Paul. Castr. sibi contrarius, in l. vlti. C. de his qui veni. ætat. impe. & in l. cum acutissimi, col. 1. ff. de iudic. com. in l. ex facto. §. si quis rogatus, & ibi etiam Alex. col. vlt. ff. ad Trebel. & idem Paul. cons. 180. super eo quod primo loco quæritur, col. vlti. lib. 1. & cons. 232. dubitatio ista determinatur, lib. 2. & cons. 343. circa primum articulum; ante fin. eo. lib. 2. Alexan. consil. 69. vid. legitimatione, col. 3. versi. sed prædictis non obstantibus, lib. 2. Franc. Arcan. in l. Gallus. §. si eius, in fi. ff. de liber. & posthu. Socin. in eadem l. & quod si tantum, col. pen. & consil. 246. elegantèr & subtiliter, col. pen. versi. præterea dicta clausula, lib. 3. quod confirmatur inter cons. Franc. Curt. seniores, consil. 18. & ipse Curt. consil. 13. statuto Ianuæ, post princ. & consil. 16. claris viri, colum. 4. & consil. 15. statuto Senen. spiritalis, col. 4. versic. venio nunc, & consil. 24. super memoriale, in 3. dubio, vbi & dicit se ita alias consuluisse cum Socin. & Vinc. Pale. & ita fuisse iudicatum, & ita sanè compertus ipsum Pale. consuluisse inter consil. eiusdem Curt. consil. 17. vltimo puncto, col. 5. Georg. Nata. in rep. cap. quamuis, col. 44. versic. secundo quæro an filius naturalis, de pact. lib. 6. Iaso. in l. 3. col. 11. versica item attende. C. quando non per. par. Philip. Dec. in l. liberos, in fin. C. de colla. & in l. 1. col. 4. versic. certè intelligitur C. de bon. poss. contra tabu. & consil. 92. visso eleganti consilio, vbi in eam rem in specie consuluit. & iterum consil. 153. cuius superscripto incipit, annatos, col. 3. & consil. 275. in causa quæ Lucæ agitatur, col. pen. & col. seq. versi. 3. non obst. & in addit. illius consil. col. pen. versi. supereſt tertium, vbi hanc dicit esse communem opin. & cons. 320. in causa prop. filios, col. penul. & consil. 323. vltimo puncto, col. 1. & consil. 392. quæritur an filia, col. 2. Thom. Corsin. allegat. Lud. Bol. di. consil. 18. col. 6. versi. his præmissis, & colum. pen. versi. non obstante doctrina. & in addit. consil. Ioan. Ana. consil. 27. magæ protestio. de qua. & nos etiam diuinus in nostro tractatu. Ex mortuorum, quæst. 34. no. 51. sed vide quod.

Etiam legitimatus per rescindat subsequentem.

99 Et idem quoque de eo quod dicunt legitimatum ex ludere filium tuum. Sunt enim aduersus hanc opinionem authoritates, qui contrariæ sunt, quidem, & in his Bal. in l. Lucius. §. 2. ff. de rer. diuisi. & in l. si ita quis. §. 18. cuius. ff. de legat. 1. Cald. consil. 11. qui fil. sunt legit. Salve. in l. generaliter. §. illum. in fin. C. de iustic. & ibi Bal. in l. ex facto, in pen. ff. de vulgar. & pupil. & in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. de prim. ff. ad Trebel. Paul. Cast. in l. illum ac. illum col. 1. vers. secundo quæritur C. de fideicom. & quibus ex. stat eam hanc esse communem opinionem.

Etiam in filio naturali qui erat ante donationem, & postea legitimatur, hæc lex non locum habet, quæ in eo qui post donationem nascitur, & legitimatur.

100 Illud autem, quod ad hoc capit pertinet, non prætermittam, non tantum esse dubitationis in filio naturali qui post donationem & nascitur, & legitimatur, quam in eo qui natus erat ante donationem, & postea legitimatus, tabris quidem rationibus, quæ in hoc obtinent, non in illo. Nam postquam hic natus erat, videtur non posse reuocare ex iudicio, di. l. quæ loquitur de liberis præteritis, & quorum de eo veritum non est cogitabat, vrgere etiam de futuro illius legitimatione, cum vt non posset reuocare, quod ei communi patentium voto, & naturalis in filios charitas. l. nam & in patribus. ff. de inoffic. testa. quod & ad naturales porrigitur, cum iura in ea affectione. l. hos accusare. C. omnibus. ff. de accusa. cum simil. à me adductis supra in verbo donatione largius, num. 218. sexta ratio. Tum quia etiam non natus præiudicat in parte quantum ad eum filium qui natus est post donationem, quod ipse posset diminuare. non poterat, quanta ratione filius qui natus erat. Ideo Bald. quem supra num. 70. examinans in dicta. l. 'C. de inoffi. testa. ait tantum inquirit, qui notus erat ante donationem, vt filius eius non reuocet, si fuerit postea legitimatus: quod si fecerit aliud, si postea natus esset. Idem quoque sentire videtur Paul. Castren. dict. consil. 232. in secundo dubio. lib. 2. nam de legitimatione inquirentium domus tempore donationis quo non natus, erat filius naturalis, cepit. me, cum penderet ex suo tutore auctore, & ex cuius de parentibus ipse non qui donum. §. hæc subiungi. ff. de lega. & l. si vxor. §. 6. matris. & quod ibi not. Bar. ff. de adul. & l. quod. §. ff. de conditione ob. causam per. & ibi habenda ratio est, ac in cogitatione. dict. §. hæc l. ibi. & de eadem videtur Soc. dict. consil. 225. lib. 2. Et hæc differentia expressim tenet Philip. Dec. in addit. l. post humo. col. eidem addit. 2. C. de bono pos. l. contra tab. & dicto consil. 301. col. 3. versic. secundo respondeo. & colum. seq. versi. vlt. non obst. cum dicit quod hæc l. nostra habet locum in filius post donationem intercepta & legitimatis, licet forte secus esset in natis ante donationem. & Carol. Tocc. d. consil. 172. quæritur primo, col. 3. num. 2. lib. 1. & Cran. Rhod. hic in b. 30. q. de quo tu vide Pan. Parthen. cons. 72. videtur decendum, col. 3. num. 14. lib. 1.

101 Sed quod hic quæro, quid si natus filius, ut filia, quæ non succedit patri, verbi gratia, Florentiæ statutum est, ne filia succedat patri existenti patruo. Quispiam igitur frater habens, liberos vero masculinos, donat, postea fuscipit filiam, ex eo statuto non succedit patri, nisi in defectu patruos, tum per natiuitatem huius filiæ reuocetur donatio? Et primum videtur quod non, quia cum contractum facta donatio sub dote ipsa reuocandi, si de nouo suscepérit liberos. l. cum ante. ff. de cond. & demon. & supra de pactis. Simone. Neque statutum hoc, eius de numero cenſetur donatio, vt quidem conformare ad legem. vt dicit Bar. in l. Ille videndum. ff. de iudic. Sed celebrius tenendum est, omnia quæ post Dig. Colligunt Bar. Bal. Iaso. & alii in l. 6. Pau. ff. in fine. & Alex. & alii in l. hæredes. ff. de lib. & post. ad Trebel. dum dicunt quod licet statuto repellantur fœminæ, tamen bus in feudis, quia ipso iure habentur pro masculis, & succedunt filios. & ante. qui non habuit filium. tantum filios. & ibi volunt Salyc. Socin. consil. 181. lectum in c. 1. de nou. feud. nouiter visum, in 3. dubio. ante consil. vltimo puncto. & quæstio. colu. & 2. per. Anch. in his fratres. & ibi Iaso. qui dicit Bal. in 6. limitat. ad fin. de pact. & idem Petr. Anch. in l. 1. ff. hanc. lib. 1. ff. de actus vol. & in rep. ap. 1. q. prin. vers. sed occurrit iuxta prædicta. extra. col. 11. vbi & hoc dicit procedere, etiam si pater in testamento filios suos hæredes instituerit. quod iure tamen communi falsissimum intellexit de iure municipali. & idem Bec. Ancha. cons. 143. Anis. & tumultuatis. colupe vers. secundo. quia aliter motivo. Raph. Fulg. consil. 24. domina Catherina. col. 2. vers. porro quod hic magis mouet Alex. in l. Gallus. §. filia. de lib. & posthu. consil. 127. vbi tenuit. vltimo. post primi. lib. 1. quod reperitur contra. lib. 3. & consil. 51. pro decisione præsentis controuersiæ. & de pub. & consil. 295. videtur in hac consultatione. col. 2. versi. pertinet. & vide. l. lib. 2. & consil. 2. in hac consultatione. col. vers. & sic tenet. & datus consil. pen. lib. 2. & consil. 139. in 1. principali. col. 5. vers. idem consil. lib. 2. & Bart. inter consilia. consil. 130. qui filia vel pater esset. & 2. lib. in rep. Kanis. de. consil. 4. vers. 5. q. la pen. in fine. & col. 3. vers. nota tibi proterea. vbi hoc dicit limitare. & tenuit col. 86. vers. sed vnum circa hoc animaduerte. vbi de pacta. & in

Digitized by Google

cep. cap. Raynutius, cinar. 2. & iterū & latius char. 46. tit. & in c. in presentia, col. 6. de prob. & in rub. C. qui annis, col. 9. & consil. 43. præclare scribitur, col. 3. vers. item concurrit, & retro col. 15. vers. & moueor ad hæc dicendum lib. 1. & consil. 4. propè in fin. Plasmista, col. 3. lib. 2. & consil. 63. præclare scribitur, col. 4. col. 2. Maria, consil. 36 recte animaduertit, col. pen. vers. quintò probatur, Soc. ibi us Mar. filius, consil. pen. vbi de & subtiliter, col. 1. & 2. lib. 1. consil. 105. super hac, si insignis, col. 2. vers. ex qua responsione lib. 2. & consil. 227. præsertim consult. 110, col. 9. ver. & ratio & vltimò, & iterum vers. sed multiplicitèr, col. lib. 2. & cons. 280. considerata contingentia, ad hæc lib. 2. & cons. 50. vbi 30. testamento. Paul. col. 2. lib. 3. & cons. 63. vbi testamento nobilis, col. 8. vers. & confirmatur quia si testamento, cod. lib. 3. & cons. 89. vbi testam. intelligunt col. 2. vers. præterea in substitutione, col. 2. & cons. 33. vbi testamento domini, col. 1. vers. succedebat & tertio lib. 4. & consilio 42. subtiliter & abunde, col. 3. vers. sed hoc videtur, col. lib. 2. & in vltima consil. 1. vbi testamentarium, & tenet per totum, cod. lib. 4. & consil. 23. capiendo primum, col. 2. ver. 2. & vltimò, col. 3. Tranquillus consil. 43. quanto tempore, col. 4. & cons. 42. super testamento, col. 4. vers. & proinde tenet prædicta. Card. Alex. in 2. lib. consil. quinquagintaduo quam ponit super c. vlt. ext. de constitu. & alibi. nu. 16. Isa. in Omnes populi, colum. 7. de iustit. & iure, & in l. in quis id quod, col. 4. vers. ad hanc ponendum, nimis. ff. de iustit. omn. iudic. vbi id dicit fusè, & in l. qui filiabus, in princ. col. 1. versic. quinto penultimo tenet. ff. de leg. 1. & consil. 84. puto quod quemadmodum, colum. 1. lib. 1. Phil. Dec. consil. 157. quinquies, col. 2. vers. & hoc idem, & consil. 270. Dominus Raynaldus, colum. 2. vers. circa primam, & cons. 518. in casu proposito, col. pen. & cons. 497. visis petitis, col. 2. in fin. Alciat. in lib. 1. de verbo significat. num. 4. & in l. 1. & iterum in l. hæc stipulatio. sit eu. Ant. Rub. consil. 63. circa testamentum.

Filius qui non succedit patri ex statuto, an vtatur substitutione facta ei.

106 Quæritur in hac Paul. Castr. & multi alii libri continuit in casu d. l. cum avus, qui proximè ad nostrum hic accedit, filium quæ non succedit patri ex statuto, num tollere substitutionem ipsa ratione, in hac decidere in liberis & idem tenuit Paul. in d. l. cum avus, circa medium. Bart. à monte Speretello, in l. cum accessum. Cod. si idem nullus ex dom. Hæc in fin. Alex. in l. [illegible] & cum autem, in 34. quæstione. & ibi Bal. a Rat. inter consil. Corn. consil. 170. lib. 2. & Gal. etiam Corn. in substitutione illius consilium, per vers. oncuit enim ecclesiam, & ex pellius consil. 43. id videntium in fin. lib. 1. & consil. 49. Franc. Purpurius, col. 4. cod. l. 8. & cons. 20. in hac consultatione, col. 1. vers. [illegible] & ibi. lib. 2. & consil. 123. ardua primo, col. 3. vers. ad secundum. lib. 2. & consil. primo circa medium, col. 2. vers. [illegible] ex quibus multa resolvuntur, & vltimò, col. 7. vers. ex una conclusione. ff. de vulg. & pupil. substi. vbi hoc dicit notat. consil. 3. vbi consilium, col. 2. vers. sed consilium. lib. 3. & notabiliter Alex. ibidem in fin. & limitationem terminas repetitionis, & q. 17. vbi. hæc lex, vbi dicit hæc consilium ipsius Iacobini.

Conjectura substitutionis.

107 Adijcio quod facit optimus text. in l. filium. ff. C. de impub. & substitu. vbi requiritur, quo mater filiolæ filij pulsimum, si pollit excludere substitutionem veritatis pupillari comprehensa in vulgari. & ibi Felix & Paul. Castren. atque etiam Bart. ff. d. l. C. cum avus, & ibi quidam Alig. colum. 2. Alex. in fin. dubitans tamen col. 1. vers. sed adde contra. & Socin. col. 2. vers. ex una conclusione. ff. de vulg. & pupil. & idem Bar. in l. 1. in princ. colum. 1. vers. item quid de inter. eod. tit. cum commentatoribus, adducens per Alex. and. ff. d. l. Centurio, colum. 1. vers. & hoc ibi fert, & ibi quoque Socin. colum. 7. vers. ex quibus infertur. Porro illius l. vbi authoritate, Oldra. d. l. generaliter, & ubi quoque Alb. etc. col. 1. & seq. videntur sequi hanc sententiam, vt videlicet in casu d. l. quo cadente enim d. l. cum avus, requiratur vt filius succedat: id quod etiam voluit Bald. in dict. l. cum accessum, col. vlt. C. de fideicommiss. Rapha. Com. in l. cum avus, & ibi quoque Socin. col. 30. vers. quæritur ex quibus infertur, & iterum colum. 31. versic. 7. primo quæritur. ff. de rebdit. & denuntia. & idem Corn. in l. filius. §. cum quis. ff. de leg. 1. Licet Paul. Castren. tenuerat contrarium in d. l. cum avus, circa med. Certum illud generale est, quod quando persona quæ ex verisimili mente excludit substituendum, non est successura ab intestato, quia cum alius excludit, non excludit illum substitutum, secundum Bald. post. Nic. Mach. in l. cum quidam, colum. 3. ff. & ibi quoque Rapha. Fulg. colum. 3. & vltimò. Paul. Castren. col. 1. versic. sed quæro hic. Alexan. col. 2. versic. dicit tamen. Iguanter. Corne. col. 1. C. de imp. & ali. substit. Bar. & Imol. in d. l. hæredes mei. & cum ita ff. ad senatusconsult. Trebe. & Corse. cons. 86. quamquam præsens consultatio, col. 1. versic. vbi autem, lib. 3. vbi & idem dicit se alio anno Affilij, cum Bal. a Bar. consuluisse. Alex. cons. 92. super eo de quo quæritur, col. pen. vers. nec etiam obstat, lib. 3. Car. Ilum. consil. 104. postquam, col. vlt. nu. 14. lib. 2. & iterum consil. 106. visso, col. 3. nu. 5. eo. lib. 2.

Illud argumentum à ratione luxet l.

104 Præterea vt ad alias quoque rationes veniamus hanc partem astruentes, ratio huius l. nostræ ex omnium sententia ea est, quoniam censetur quilibet donare hoc illa conditione reuocandi, si donans postea susceperit liberos, ne videatur anteponere extraneos suæ posteritati, vt supra latè & sæpe diximus & probauimus. Quæ ratio no potest habere locum inter eo filio, qui potest [illegible] & hoc quidem id quod alteri à patre donatum est. Ex quo hoc consequitur, hæc l. quoque nostram habere locum [illegible] quamuis ff. de inofficiosi. cum simi.

Præterita non rumpit testamentum, nisi sibi locum faciat.

105 Item si filius donatio filia reuocaret donationem, nihil quidem ibi prodeslet, nec patri ipsius quantum ad [illegible] pertinet, quæ filium æquum [illegible] vt supra diximus. Ex [illegible] nihil fruitra, nihil ob eam rem filium facit: qui bis idem, vt de verborum obligat. & [illegible] non cogendum. §. vltimo. & ibi gloss. vltima ff. de præcept. cum aliis simil. Ame hæc [illegible] filij in nostro tractat. cui titulus est, nihil fabula. Ex quo hi, vt præteritus non rumpat testamentum, nisi sibi locum faciat, ita quum. l. nem. & [illegible] condi nec [illegible] à primo. ff. de vulg. & [illegible] & [illegible] post mortem. §. liberi. ff. de bon. poss. contra tab. Hic autem sibi locum facere non potest, quia non succedat: ergo nec reuocare potest.

Et casus quo ex lege vel statuto filius succedit patri.

106 Nec obstat quia cum quis ex legis vel statuti dispositione, & non [illegible] quo patri alterius contemplatione, ad intestato succedit, non legatum sibi [illegible] [illegible] [illegible] & l. 2. §. in duo [illegible] [illegible] [illegible] & ibi Paul. & de collat. bono. & hic leg. 1. tabus, qui sit pat. & matr. an. §. Cod. de lat. & ib. de funerib. C. de his qui ve. non. Bart. ibi. vxorem. §. si vero, per eum vers. ff. de legat. 3. & in l. 2. vers. dein. ff. ad Senatusconsult. Tertul. & in l. liberi [illegible] communem, vers. ponè exemplum. ff. de verb. sig. [illegible] & ibi. sermo lectus. §. testator. & ibi laudatus. [illegible] quem omnino videbitur 2. not. ff. de legat. 1. Bald. in l. maximum vitium, colum. 1. de liber. præterit. Franc. Ramp. inter consil. ultim. cons. 88. circa secundum. ante hu. lib. 3. Rom. in l. 1. antepen. vers. sic. secundo, quid quando. §. metam. colum. vlt. vers. sed quia est. Cr quam non petet. patric. &

consil. 32. visa municipali, col. 2. vers. item si qua persona. Mant. Soc. cons. 5. presens consultatio, col. 1. vers. respondeo ad quæstionem, & multis leg. Caro. Rum. consil. 107. ex omni, col. 9. nu. 10 lib. 1. Phil. Dec. cons. 584. visa prohibitione, col. 1. Ant. Rub. cons. 122. pr. & supponitur, col. 2. Licet aliud sit in dispositione hominis, siue testatoris, l. vxorē. §. hæres. & ibi Bal. ff. de leg. 3. cum cone. adductis à Carol. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 1. nu. 17. Si igitur id lucrum donationis ex hac lege non acceptum, cederet lucro ipsius filiæ quæ non succedit. Cōsequens est vt nec ipsa renocet,

Partus sunt non succedere, & non esse in rerum natura.

107 Denique partus sunt non succedere, & non esse in rerum natura l. patet filium. ff. de inoffi. testa. & l. 2. §. sed si sint sui, & ibi Bar. ff. ad Tertul. & l. 1. §. sed & si patruus, ibi, pro mortuo habetur. ff. de collating. cum emancip. libet. enim aliis multis simili. quæ & nos collegimus in nostro tractatu primogenitur. es, in leg. 15. quæstio. nu. 16. quarta ratio. Ideoque etiam in simili dicemus statutum, ex quo masculi repellunt fœminas a successione, intelligi, si ipsi masculi, quorum fauore fit ea exclusio, succedunt, non alias, vt non apparuit, dicit Bart. in d. l. 2. §. sed si sint sui. ff. ad Tertul. & in l. 1. §. quidam filium, in 4. & 5. quæst. ff. de bo. poss. contra tabul. cum similibus propè concordant. a me etiam in vnum coactis in nostris consuetudinibus, tit. 17. §. item 17. & dicemus etiam posse. Similiter licet non valeat legitimatio tacitis filiis legitimis, vt plenè diximus suprà in verbo, donatione legitimus, nu. 310. incip. sed fac ita esse, hoc tamen non procedit si filii illi taciti non succederent ex statuto, vel aliàs: vt videtur voluisse Paul. Cast. consil. 26. decidendum est dictam hæreditatem pertinere, libr. 2. & expressim Iason consil. 68. visto themate, col. 1. vers. facto principaliter, & seq. & col. pen. ver. quinto notabiliter, lib. 3. Sed & Rom. consil. 43. 3d primum quæsitum, in 3. dubio sing. respondet quod dictum licet. C. de natur. libr. quæ statuit patrem posse totam suam substantiam filiis naturalibus relinquere, cum non habet legitimam sobolem, procedit etiam cum habet filias quæ renuntiauerunt ipsius successioni secundum 6. quamuis, de pactis lib. 6. quod quidem, si subdit, licet sit nouum, est tamen verissimum, & sequitur Iason d. consil. 68. colu. 8. versi. & quod illud. Denique ex eo fit quod notandum, quod inst. optime per illum text. in verbo, ingratitudinis nomen gl. in auth. de nupt. quod id quod ibi dicitur, quod patet non potest reuocare exori me de magis quam vni filiorum primi matrimonij habet locum in filia ipsius primi matrimonij non futura exclusa. Id quo singulariter Angelus etiam profitetur refert & sequitur Iason vbi suprà.

Virum filius naturalis succedit magis cognitus quam filia.

108 Contra tamen videtur militare rationibus: quarum hæc prima est. Nam filius naturalis non magis est cognitus de iure communi quam filia, ex statuto excluſa existens. Imo verò minus est cognitus, quòd hactenus probauimus. Filius autem naturalis facit differentiam conditionem, si fuerit quis decessurus, vt item probauimus. Igitur & ex filia ex statuto exclusa idem facit. Primum autem ex tribus aut quatuor medijs, vt nolit loquamur, apertissime inquerit. Primo enim filius naturalis nihil capit contra patris voluntatem, vt voluit glossa l. 1. §. & ibi Bal. in l. 1. C. quorum bono, & est bonus text. pro ea in l. vltim. in verbo, necessitas, & in verbo, voluntas, & ibi etiam not. Bal. C. de nat. libr. quem text. & ad hoc expendit Ange. in §. vltim. in auth. quib. mod. nat. effi. sui. cum ij quæ videbis suprà n. 84. cadem in glossarum. 58. incip. & id quidem. Filia autem capit, velit nolit pater per l. fit. C. de dot. promiss.

Filius succedit ab intestato non succedit auo.

109 Secundò, quia filius naturalis ab intestato non succedit auo, suo. l. 1. & C. de natu. lib. 10. nemo patruo, dem suo naturali, ex nimbus filiis legitimis, aut vel non ex nimbus, nisi in duabus vncis. auth. licet. C. eo. tit. Filia autem si à successione repelli ur. debet dotari ex sententia Bar. in l. si manto, ff. vol. cate. ff. tol. mat. & Laur. à Palatis in tract. statut. cum repellentium fœminas, chat. pen. col. 5. vers. quid autem si dicat statutum? cum lim. Neque id limp. ict. tet, sed congrue, secundum Bar. in d. vlt. col. 2. vers. sed pone quòd ista filia. C. de dot. promiss. & in auth. eo quæ vers. quæro statuto. C. de ord. cognit. & a. limo. ni. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig. Consil. 919. circa primum quæritur, col. 3. vers. ex quibus omnibus lib. 3. cum 6. tributo 4. licet bona vni, vt dicit ipse Bald. in d. l. vlt. & præterea in l. quæro, & ibi quoque Bart. ff. de inte. dict. & ita Bal. consil. 67. quia statutum tria habet, vers. capitulum de patruo, lib. 1. & Ang. in §. 1. in auth. de restit. & ea quæ pariter cum fi

Et alterius sui sup.

Et ad mentem Bal. in l. 1. C. de nat. lib.

Fend nudem ad minimum, vsque ad legitimam ex cerebrorum nostrorum calculo, quos statim adnotabimus. Quæ quidem legitima ascendit ad quatuor vncias, cum sola filia sit in dubio nostro calu, per auth. quamobrem. C. de nupt. vel. Vnde planum habemus peculium nullo filiam amplioris portionem consequi, nempe quatuor vncias, quam filium naturalem, qui vel nullo pro suo sequentur, vel certum duas vncias.

Quæ te vocat hæredem &c.

1 rō Quòd autē filia exclusa debeat dotari adusq; legitimam, aiunt And. Iser in constitutione regni, incip. in aliquibus, col. 8. Saly. Fulg. & Ias. in d. auth. res quæ per illum text. ide Saly. in d. maximus, col. vlt. C. de nupt. & in l. 2. col. pen. C. de noxa. & in sua dict. incip. statuto cauetur, & Bald. cons. 67. quia statutum libertaria capita, lib. 1. & consil. 69. cum statutum cuius col. 1. eodem lib. 1. & consil. 323. materia illa dividit in duas partes lib. 3. & consil. 407. punctus talis est, Antonius plures filios, eod. lib. 3. quod quidem consil. idem est cum illo 67. lib. 1. nisi quod in hoc casu consil. in prima ponitur. & Ang. cons. 552. dominus Gregorius in 2. dubio. Raph. Coma. cons. 45. Iason statuto, vers. in contrarium, & consil. seq. paterchius, col. 7. lib. 1. & Cons. consil. 197. circa primum, col. 3. quo modo ratio dicendum videtur, & sequen. lib. 1. 3. cons. 48. de pluribus, col. 5. vers. extra secundum, lib. 2. cons. 17. licet statutum, & grant. col. 2. eod. lib. 2. & lib. 1. 20. quantum clare. cons. 3. & 22. eo. lib. 2. & consil. 107. in hac consultatione, col. pen. vers. tamen vi tur quòd dos. eo. lib. 2. & consil. 233. videtur in hac col. 2. vers. & inquantus, eo. lib. 2. & consil. 102. primo aspectu, col. 5. vers. & si quæras, eo. lib. 2. vbi dicit ita vidisse se sæpius consuluisse cum Bened. Cap. Bar. à Bar. & Io. à monte Sperello, & idem Corne. consil. 202. circa præterea, col. 3. vers. legamus autem, dotata. eo. lib. 2. & cons. 310. in tertia consideratione, col. 3. & cons. 4. dubium satis, col. 4. vers. quæritur in nostro casu. eo. lib. 3. & cons. 401. in hac causa, col. pen. vers. ideo puto, eo. lib. 3. & consil. 160. mihi videtur, col. 2. vers. tamen filis non obstat. eo. lib. 3. & consil. 1. 3. in hac consultatione, col. 1. vers. & itaque, & 1. cons. col. 2. vers. non ergo. bb. eo. lib. 3. & cons. 190. artic. primum, col. 4. vers. circa secundum, eo. lib. 3. & cons. 258. quamquam, col. pen. vers. tamen licet. lib. 4. & ibi Bened. Cap. 1. cons. 86. punctus quidam Agnolellus, col. pen. vers. sed dubium. cadit. Cuc. consil. 31. quòd non præsumatur, col. 10. tertio probatur sententia, & iterum col. 14. vers. & statuto. A. eiusd. cons. 79. super primo dubio, col. 1. lib. 1. & cons. 17. visis & diligenter animaduertis, col. 2. vers. præterea hoc in terminis. lib. 2. & consil. 83. visis statuto. post primo. lib. 1. & consil. 85. visis & diligenter animaduertis. l. 1. vers. præterea hoc in terminis & iterum. d. l. vlt. vers. non obstat quòd dos. lib. 1. & consil. 121. considerantibus verbis, colum. 1. cod. li. & Bald. nouellus in tract. de dot. nat. 31. 10. in consil. 162. licet.

filia.

filia col. 1. lib. 2. & cons. 207. in causa domina Anna col. 1. cod. lib. 2. & consil. 5. in causa eccl. unionis col. 2. vers. sed ad hoc respondeo lib. 4. vbi dicit. 11. hinc inquit, per dog. Petrinos & antiquiores, & recentiores magnæ authoritatis, & inter consil. Card. Rom. in subs. trip. cons. 26. videtur, cui. tenidem subscripsit lib. 3. Iason in 1. volumatis. C. de fideicom. vbi hoc dicit non dubium, perpetuo, & in authen. nullus in fin. C. de inoffic. test. vbi hoc dicit esse diligenter considerandum, & si jus. 8. Iohannes col. 6. vers. secundo quid doc. in priori loc. & Franc. Curt. senior consil. 27. magnificus vir, col. 1. vers. Verum ad quartum, & iterum col. 16. vers. quod procedit cons. 53. Iosephus Curt. col. 1. & latius consil. 109. 115. & elegantissime adducit. col. 2. & 3. & consil. 24. super narratis, circa med. vers. ostenditur, vbi dicit frequenter consuluisse tunc Doct. Ital. cons. 63. quæritur an dominus in dubio. 1. consil. 132. cui. rubr. col. 6. vers. tertio moveor, & consil. 2. & Philip. Dec. consil. 26. cuius imperfectio incipiens filia dotata col. 1. post prin. & col. 2. vers. nec obstat quod dos conjuncta, vbi eleganter declarat quomodo id sit intelligendum, & consil. 80. vbi punctos. col. vltim. & copiose. 106. cuius imperfectio incipit. si pater col. 3. vers. non videbatur facere. & consil. 150. vbi vers. in dotatione, col. 2. vers. sed tamen prædictis contrariis. 1. Iason dicit. col. 2. vers. sed in casu cons. 170. col. 1. Rom. quod dominus. & lib. 3. & iterum 2. vers. secundo dubitabis competentia & consil. 76. cui. rubr. col. penult. & videtur procedere. Sat. Cur. Cui. iunior. col. 1. versic. sed diligenter, column. 3. & Cacial. Cui. dat hoc commendat in mem. singulos data in fin.

Et in vtraque censetur alienum velle ut patris.

Et in vtraque requiritur solemnitas ad renunciandum.

Et sicut legitimæ augent legitimam vtriusque. nov. 9. cap. 3. collectione 6. & in authen. nouissima. C. de inof. test. cuius hæres. & fructus dotis, vt respondit Alex. d. consil. 60. col. 3. vers. & cum dos, lib. 1. & consil. 72. vbi & dub. inter animadvert. col. 3. vers. 3. principaliter lib. 3. & Soc. consil. 37. in causa restitutionis. col. 3. versic. præterea dicam, dico. lib. 4. & inter eos Bal. consil. 37. Tinis in testamento in fin. lib. 1. & Bar. in dict. l. filia quæ. colum. vltim. & ibi recentiores, præter

Digitized by Google

præsertim Ro. Soc. Et est text. in l. rideamus, l. 22. §. ante matrimonium. & §. vlt. ff. de vsur. & in fideic. fructus, §. 1. & ibi Bald. n. 2. ff. de iure dot. & in lit. ante nuptias, & ibi Franc. Aret. in Anot. & Socin. princ. & 1. 3. ff. matrim. §. vltim. ff. col. mag.

Ex filios legitimos esse debere suos facere statum ex dote subsistentis loco legitimæ.

117 Similiter sic ne legitima sine onere esse debet, quoniam ut prioribus C. de testam. tellata & dos substituta loco legitimæ, secundum Bal. & S. Ivinibi, vtrumque in 2. q. 8. Cyn. in l. 9. vide annis, in fin. C. de rei vxor. act. do. Ang. in addit. Specul. de instrum. edit. §. vt autem, in addit. ad incipit. alia quæstio, per l. vlt. & ibi Bart. n. 3. ff. de leg. 2. & in Authent. §. matrim. ad Trebel. & consil. 3. Ludou. Ro. dicitur esse tale, dominus Cathanus de Castr. lib. 1. consil. 1. num. vnum, col. 2. vers. sed numquid ista, C. de fideicom. & in Authent. nouella, 22. de execut. eiusdem. in fin. C. de inoffic. test. quæ pro prima dicit consulisse Imo. in 1. fi. versic. 3. dubio, ff. de condit. & demonst. Alexan. consil. 35. visis titulo, col. 1. vers. premissis non obstantibus, & multis leg. lib. 2. & Franc. Aret. consil. 35. placet quia consil. 60. col. 4. & Philip. Decius consil. 106. col. 3. versic. nunc bene facit. Tar. consil. 44. ad dubia, in primo dubio, lib. 1.

Filius exclusus præfertur filio naturali, si præmoriatur in ipsa successione ab intestato.

118 Tertio, quod filius exclusa ista successionis cognita, quam filius naturalis, hinc ita probatur, quia filius naturalis & huiusmodi filia exclusa concurrentibus successione ab intestato, præferetur filio naturali, vt voluit Bal. in l. cum quidam, consilium, col. 2. vers. quarto nunquid naturalis, C. de fideicom. & consil. 1. tutto cumulatis, lib. 1. cui alias concordans, alias allegatis in eadem hac glo. vers. 5. incipiendo nunc videamus.

119 Quarto, quia patet non cogitauit de ea filia naturali, & vxorem, & parte natali. & ibi Bartol. de leg. 5. & voluit ipse Bartol. in l. 1. §. 2. in fin. ff. de liber. agno. & in l. 3. §. ibi quoque Imo. Rom. Alex. & alij recentiores in l. filiæ. C. de concubi. à me supra adductis in hac eadem collectione, neque prodest filius. Ai legitimam naturalem ex statuto repellitur, tenetur dotare, vt nuper diximus. Ex quo fit quod supra in præcedentibus allegatis diximus, & nuper repetiuimus, hinc esse minus cognita, quam filia naturalis ex legali, aut statuto.

120 Sed quæritur habet quod filia naturalis, quam filius naturalis, aliàs non ex iustis, quæ propter conditionem tacitè, in tollitur ex illis duabus, secundum mentem communem Angeli, & l. ex facto. §. 1. quis negauit. ad Trebel. Nam licet illæ textloquatur in conditione expressa, tacitor, nihil tamen refert scilicet expressa, aut tacite interligatur, ex dispositione 31. cum similibus. Nam ibi per illum fit, quod filius naturalis, quam legitima, per l. cum quidam, ff. de liber. agno. & ibi not. & de hac re dixi supra, secundum Bar. ad l. cum iure. C. de natur. liber. generaliter, §. cum autem. C. de inoffic. test. Ubi Cyn. & alij. & est sequentia docta, & pertinens Angelo, Imo. Bar. Castren. & Alex. in l. si quis cognatis, C. quibus Angelus dicit non esse locum, & opinio, & dicendum. Imo vero dicendum esse maiorem filiam naturalem facere cessare exceptionem hanc conditionem quam expectam, quæ plus habet de iure, & de leg. 3. tutti ad minimum non minus habet virtutis per l. cum quid. & ibi not. ff. de leg. 3. ubi Bart. dicit, & ibi Imo. Ang. Alex. & Iason. Et ita videtur sentire Bal. in l. 1. §. 1. ff. de bon. poss. contra tabul. & ibi Bart

Quinetiam ibi dicit Io. Petrucius, quòd æquè valet teſtamentum coram duobus teſtibus tantùm, in quo eſt inſtituta filia a ſtatuto excluſa, ac factum inter liberos ab inteſtato ſuccedentes. Quod ſequitur Soc. conſil. 150. Domine labia. &c. & nos introducere, &c. col. 2. verſic. reſpondetur quòd præterea undo, lib. 1.

Quando filia excluſa ſtatuto, ſuccedat ab inteſtato.

125 Nec ſolùm poteſt filia excluſa ex ſtatuto capere ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, non extantibus, aut repudiantibus filiis maſculis, ob quos repellitur, per text. in l. 2. §. & ſi ſint ſui, & ibi Bart. ff. ad Tertull. & in leg. 1. §. quidam filium, & ibi etiam Bar. in 1. quæſt. & iterum in 5. ff. de bon. poſſ. cont. tabul. & volant Bald. in l. ſi matre, in poſtremis verbis. C. de ſuis & legi. vbi loquitur quando filius ſit frater minor. & in l. maximum vitium, col. 5. verſ. item quæro vtrùm ſtatutum. C. de lib. præter. & conſil. 3. incip. viſo ſtatuto ciuitatis. lib. 4. vbi in vniuerſum loquitur quando filius non eſt ſucceſſibilis, cum aliis multis concord. text. & doc. à me latiſſimè collectis in noſtris conſuetudinibus. d. tit. 17. §. etiam 17.

Incapax factus: deſinere conditionem, ſi ſine liberis.

126 Imò ſunt qui contra Bar. in d. §. cùm quis erat rogatus, conſtanter aſſerunt depoſitarios, fratres minores, & alios prorſus incapaces facere, ne ſit locus huic conditioni, ſi quis deceſſerit ſine liberis, quoniam in conditionibus metum factum attenditur. l. qui hæredi. in princ. & l. Mutuus. ff. de condit. & demon. cum ſimi. Ita enim voluerunt Bal. in cap. in præſentia, col. pen. vers. dicit Bar. extra de prob. & Ang. in addit. Bar. in l. vlt. C. quando & qui quar. pars. Salyc. Rapha. Fulg. in d. l. 1. C. de condictio. inſer. & Petr. Anchar. conſ. 396. in vnum caſum reſoluitur dicta donatio, vbi expreſsè conſuluit, quòd frater minor facit deficere eam conditionem in donatione appoſitam, ſi donans deceſſerit ſine liberis.

Concluditur ſecunda ratio.

127 Igitur vt & hanc ſecundam rationem finiamus, Si filia excluſa facit deficere conditionem hanc expreſſam, vel in teſtamento, vel in donatione appoſitam, conſequens eſt, vt & tacitam, videlicet intellectam in noſtra l. & in d. l. cum anus, cum ſi. Sicuti etiam expreſsè in caſu dict. l. cùm anus, voluit Raph. Co. in d. l. cùm quis erat rogatus, vbi hac inter cæteras ratione mouetur, quia inſpicitur tempus mortis, quo poſſibile eſt quòd excluſi liberi ſint hæredes, puta repudiantibus iis qui tales excludant, vt ſuprà diximus. Igitur faciunt deficere conditionem licèt non ſuccedant.

Filia excluſa ex ſtatuto. quomodo intelligitur.

128 Poſtrema ratio, Filia excluſa ex ſtatuto, intelligitur excluſa ab inteſtato, non etiam ex teſtamento, vt ſuprà diximus in præcedenti ratione. Ideò ſi pater teſtetur inſtituta filia hærede, non iam locus eſt conditioni hîc intellectæ in donatione, ſi donans non reliquit liberos, cùm relinquat filiam hæredem. Nam ſi ob id quòd ea ex ſtatuto excluditur ab inteſtato, donans quoque, vt confotmet ſe ſtatuto, non intelligitur eam excepiſſe, aut comprehendiſſe ſub ea conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, vt diximus ſuprà in princ. huius quæſtio. non abſimili ratione, ſi donans fecerit teſtamentum, & ſibam inſtituerit, quo caſu iis commune vult illam ſuccedere, nec refragatur ſtatuto: cenſetur ipſe donans, qui teſtamentum fecit, idem quoque voluiſſe. Igitur fuit in facultate donantis inſtruendo filiam reuocare donationem, ſicuti in ſimili tradunt in auth. conſtit. C. ad Trebell. Qua igitur ratione patet inſtituendo voluit donationem ceſſare, quia ceſſat prohibitio ſtatuti: ea ſe quando relinquit legitimum, cenſetur reſpectu ipſius legitimæ noluiſſe donationem ſortiri effectum. l. quæ de tota. ff. de rei verd. Et ita ſalem videtur reuocandi donatio, quantùm ad computationem legitimæ pertinet, quæ filiæ quantuncumque excluſæ debetur, vt ſuprà diximus.

129 Ex his patet reſponſio ad ea quæ pro contraria parte ſunt adducta. Sed vt lectores tem ipſam apertiùs explanatiúſque intelligant, ita poteſt dici id quod primo loco dictum eſt ex Bar. & aliis in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. ff. ad Trebel. cum ſi. procedere cùm quæritur, vtrùm perſona non poſito in conditione, excludat alterum ex præſumpta mente diſponentis. Nam ſi ea perſona ſuccedat, excludit: alias non, ſicuti declarant Ricard. Mal. Nicol. Mat. Bald. Fulg. Pau. Caſt. & alij recentiores in d. l. cum quidam. C. de impub. & alij ſubſt. At ſi quæritur vtrùm perſona poſita in conditione excludat: Certè ſine is hæres ſit, ſiue non ſit, excludit, per d. l. filius fam. §. cùm quis. ff. de leg. 1. Et ita natus alis excludit, ex celebriore Bar. & aliorum ſententia, vt diximus. Et iſte quidem eſt caſus noſter: quoniam conditio hîc intellecta ea eſt, ſi donans non ſuſciperet liberos aut filios. nec enim dubium eſt, quin excluſa filia ſit tamen ex filiis aut liberis, vt dicit text. in d. §. cùm quis erat rogatus.

Verum ſortiuntur poſita in conditione excludat alterum ex præſumpta mente diſponentis.

130 Portò ſæpè alias videmus eos qui non admittuntur, cæteros tamen excludere, per ea quæ traduntur per glo. & doct. in auth. licèt. C. de natu. libe & eſt bonus tex. in l. 2. §. ſi ſit agnatus. ff. ad Trebel. & in l. æquiſſimum, co. tit. & gl. in §. ſed & ſi fuerit & ſotor, Inſtit. de ſenatuſcon. Tertul. & quod tradit Hoſt. in c. lator. col. 2. in verbo, iure ſucceſſotio, in princ. exir. qui fil. ſint leg. Bar. in l. 1. §. ſi patet, le. 2. col. 1. & iterum 2. verſ. ex hoc concludo ad aliam. ff. de confung. cum eman. lib. & Bal. poſt alios in auth. cui relictum, col. 2. verſ. extrà quæritur. C. de indic. viàn. Quódque in pulchro caſu reſpondit Paul. Caſtren. conſil. 206. circa principium, verſic. reſiduum, & ſeq. lib. 1. & in alio Cot. conſil. 10. per tot. inſpicamus, per totum ſed maximè col. 7. verſic. nec obſt. tertia ratio, cùm ſeq. lib. 3. & rerum conſ. 85. pluta dubia, in ſecundo dubio. d. lib. 3. vt mirum ſit, ſi filia, etiam ſi ad nihil omnino admitteretur, quod tamen negamus, excluderet donantem.

Aequi non admittuntur cæteros excludant.

131 Quod autem dictum eſt pro priori parte, ceſſare huius l. rationem, cùm filia, fauore cuius hæc conditio conſeruatur appoſita, non caperet rem donatam, non ſucceſſura patri: id planè conſtat eſſe falſum ex iis quæ ſuprà diximus, videlicet hanc poſſe capere ex teſtamento, atque etiam ab inteſtato patruo repudiante, aut exiſtente inofficioſo. Ex quo & aliæ rationes omnino tolluntur.

Soluitur contrary.

132 Ideò Soc. excellentiſſimus legum interpres (ſta enim eum appellat Cornel. conſil. 83. placet mihi, in princ. lib. 3. Soc. inquam, ſecum in hac re pugnans, d. conſil. 182. licèt filia fœmina, lib. 2. non veritus eſt renere contra Paul. Caſtr. Ioan. a monte Sperello, & Io. Bap. ſuum præceptorẽ, quos ſuprà pro contraria parte citauimus, videlicet in caſu d. l. cùm acutiſſimi, & ſimilium, filiam quæ ex forma ſtatuti excluditur extante patruo, nihilo ſecus tollere ſubſtitutionẽ, quæ illic intelligitur eſſe facta, ſi inſtitutus non relinquat liberos: quæ etiam conditio in noſtra l. intelligitur. Cuius conſil. meminit idem Soc. in l. hæredes mei. §. cum ita, col. pen. ff. ad S. C. Treb. vbi & id ſignitur. Et idem, licet non alleget, tenuerunt Pet. à bel. Pert. in d. l. generaliter. C. de inſtit. & ſubſtit. per d. l. Matius. ff. de condit. & demon. & l. quidam cùm filium. ff. de verb obl. & Cyn. in l. ex facto. §. vlt. per illum tex. ff. ad Treb. & Old. ſibi etiam cõtrarius in d. l. . C. de cond. inſer. quos omnes retulit Alb. in d. l. generaliter. Sed & idẽ quoque tenuit Pau. Caſt. ſibi item contrarius, in d. l. cum anus. ff. de condit & demonſt. & conſil. 14. ſi contingat dictam dominam, col. 1. verſ. il. quantum ad ſecundum; lib. 1. & Barb. conſil. 67. illud in medium afferam, col. 4. verſ. & ſi quiſquam opponat, lib. 1.

Filia excluſa tollit ſubſtitutionem factam, ab conditore, ſi ſine liberis.

133 Quorum ſententiam confirmat quod pulchrè conſuluit Bald. conſil. 293. præmiſſis duobus ſtatutis,

in 1. du

in 1. dub.lib.1.quòd ſtante ſtatuto, quòd vir lucretur dotem ſi vxor præmoriatur ſine liberis,certè vir non lucrabitur ſi vxor relinquat filiſ,quę nõ illi ſuccedit, quia ſortè repudiat hæreditatem.Nihil enim inquit, debemus addere ſtatuto loquenti de liberis ſimpliciter,ſine illa adiectione,hæredibus.Nã & ſi de hęredibus loqui voluiſſet, hoc diciſſet, vt not.in d.l.ex facto.§.vlt.ff.ad Trebel.Additq; huius rei videri caſum in d. l. filiusfam.§.cùm quis.ff.de leg.1. & idem conſuluit ipſe Soc.qui Bal.non allegat, conſi.35.viſa narratione puncti,in ſecũdo dubio lib.4.Quod multùm eſt notandum ad hunc caſum noſtrum , quia eadem illius ſtatuti ratio eſſe videtur,quæ l.noſtræ,ne videlicet anteponatur liberis.Et facit quod ſupra diximus in verbo libertis,n.98.incip.ſed vnum non omiſerim.

Statuto loquenti ſimpliciter de liberis, nihil eſt addendum.

134 Sed huc lectores quæſo animum aduertite. Nam Soc.ipſe,qui id bis tam conſtanter tenuit, pulchrùm in conſ.deinde & in lect.tandem tamen nõ immemor illius ſuæ ſententiæ veluti palinodiam canens, diuerſum cenſuit. Nam in repet.d.l.cùm auus, char.13.vet.ſeptimò quæritut.ff.de condi.& demon. poſteaquàm illam ſententiam & rationes illius recenſuit,ita prope eam rem concluſit. Sed impræſentiarum,inquit,conſiderandum puto,quòd aliquando & primò quidem ſumus in caſu in quo lex præſumit aliquid fuiſſe dictum , licèt non reperiatur ſcripnm, & ſic legis præſumptione probatur dictum à teſtatore: verbi gratia , quando nepotes erant nati , vel etiam aliter apparet quòd de illis teſtator ipſe cogitauit. Et tunc videtur quòd procedat illa op. quòd etiam per filias exclusas excludatur ſubſtitutus , per d.l.filiusfam.§.cùm quis,cum ibi not.ff.de leg.1.Niſi quis dicerer huic reſpondendo, quòd aliud eſt quando conditio reperitor ſcripta & expreſſa à teſtatore, & tunc procedat tex.in d.§.cùm quis, & ibi not.quia in incertis non certis locus eſt coniecturis. l. continuus.§.cùm ita.ff.de verb.oblig. Et aliud eſt quando non reperitur ſcripta, quia tunc fortè non habet locum præſumptio illius,l.cùm auus , quia ob id à teſtatore cenſetur exprimi , vt præferat ab inteſtato liberos ſubſtituto,vt in l.Lucius.ff.de hære.inſtit. Nec præſumit lex quòd ad excluſionem ſubſtituti appoſuerit liberos in conditione, qui non ſunt ſucceſſuri ab inteſtato,quia fruſtra hoc præſumeretur,arg.l.1.§. dixerit aliquis. ff. de publ. & vectig. Nec id quoque fingit lex,quia æquitas non ſubeſt. l.1.§. ſi vir vxori. ff.de acq. poſſ. Quòd ſi dicatur, quòd quando exprimitur conditio , etiam fruſtra illi qui non ſunt ſucceſſuri , includuntur , & tamen includuntur,per d.§. cùm quis. Hic, inquit, puto ſubtiliter aduertendum, nam quando nullo modo ſunt ſucceſſuri,vt deportati mendicantes,tunc non excluditur ſubſtitutus. Sed ſi poſſunt ſuccedere , & eſt ſubſtituta perſona quæ liberos non excludit ab inteſtato: ipſi quidem includuntur,licèt poſtea non ſuccedãt quia teſtator ſenſit de his qui poterunt ſuccedere,per d.l.Lucius, in fin. cum gloſſ. Ideóque licèt cuntingat quòd non ſuccedunt,vt diximus:tamen excluditur ſubſtitutus ex natura conditionis,ex quo ſimul fuerunt incluſi. Et ita eſt caſus ibi , qui etiam excludebatur liberis ſuccedentibus. Quòd ſi ſubſtituta eſſet perſona,quæ liberos excluderet ab inteſtato,verbi gratia,ſi ſtante ſtatuto, quòd aguati excludant filias , pater inſtituit filios, & eos inuicem ſubſtituit, & vnus eorũ moritur relicta filia:certè hue caſu non potuit cogitare teſtator , quòd filiæ excluſæ à ſubſtituto ſuccederent ab inteſtato.Igitur lex non videtur præſumere quòd expreſſa fuerit cõditio,ſi ſine liberis,incluſiua fœminarum,ſed tantùm ſine liberis , qui poſſunt ſuccedere. Et ſic ceſſant multa quæ in cõtrarũ fuerũt allegata.

Vtrum per filias excludatur ſubſtitutus.

De eadem re.

135 Aliquando & ſecundò conſtat,quid non cogitauit teſtator de liberis,vel ſumus in dubio an cogitauerit,quo caſu lex præſumit non cogitaſſe,per d.l. generaliter.§.cùm autem. Et tunc fortiùs ſubſtitutus non debet excludi à filiabus non ſuccedentibus,quoniam non eſt cenſendum, quòd lex ſubintelligat vel fingat conditionem ad excluſionem ſubſtituti ex teſtamento,cùm liberi non ſint ſucceſſuri ab inteſtato, ſed ſubſtitutus , & ſic ſine effectu aliquid operandi, arg.d.§.ſi vir vxori, quod maximè procedit, tenendo quòd in terminis d.§ cùm autem,neceſſe eſt vt liberi ſuccedant ad excludendum ſubſtitutum, vt ſuprà diximus: licèt ſecus ſit quando appareret conditio expreſſa à teſtatore vt in caſu d. §. cum quis. Præterea nũ admitteret lex ad excluſionem aliorũ,liberos,qui ipſi non eſſent aliquid habituri.l.ſi poſt mortẽ.§.liberi.ff.de bo.poſſ.cont.tab. Et præſumitur voluntas teſtatoris cõformis iuri communi.l.ſi duo,& ibi Bal.ff. de acq.hær.& Bal.in l.ptecib.C.de impu. & ali.ſubſt.

Lex nihil fingit aut ſubintelligit ſine effectu aliquid operandi.

136 Rurſus idem Soc.in ea ipſa l.cùm auus,char.8. col.x.verſic. ex quibus infertur vna concluſio , poſtquam retulit Alb. qui diſtinxerat inter conditionem expreſſam & tacitam ſine præſumptam , vt ſcilicet primo caſu non ſit neceſſe vt poſitus in conditione ſuccedat , in ſecundo ſecus : tandem dicit putare ſe ita concludendum,quòd aut talis conditio,licèt non ſit ſcripta , fingatur,vel intelligatur à lege ex coniectura , pietate ac mente teſtatoris,quaſi it cogitaſſet, appoſuiſſet : & tunc neceſſe eſt vt ſint hæredes , vt ſubſtitutus excludatur , aliàs non militaret ratio pietatis ſine coniectutæ,vel alia,de qua in d.l. generaliter.§.cùm autem,per quam lex debeat hanc præſumptionem inducere:nec æquitas,per quam debeat fingere. d.l.1.§. ſi vir,& ibi not. Aut præſumitur à lege quòd fuerit dicta , ſed omiſſa à tabellione ſeu alio ſcribẽte,prout dicit Bar.in d.§.ſi quis rogatus.& tũc quia habetur ac ſi fuiſſet ſcripta , vt ſuprà dictũ eſt, nec ideo differt ab expreſſa,ſuccedit diſpoſitio dict.§. cùm quis,ſcilicet quòd etiam non hæredes excludũt.

De eadem q. caſtione, & de conditione tacita & expreſſaquid operetur.

137 Sed & idem Soc.in rep.d.l.centurio,colum.7. verſi.poſſet tamẽ dubitari.ff.de vulg.& pup.ita etiam de hac re loquitur. Si defertur alteui ſucceſſio ſub conditione tacita vel expreſſa,ſi alia perſona non extiterit:& is excluditur ob id ſolum,quòd ſupereſt illa perſona poſita in conditione, & non ob id , quòd ea perſona habeat potentius ius in ſucceſſione, & tunc ſola ſuperexiſtẽtia excludit,licèt perſona quæ poteſt ſuccedere,non ſuccedat.Et ita procedit text.in d.l.filiusfa.§.cùm quis. Aliquandu & ſecundò quis excluditur per exiſtentiam perſonæ etiam poſitæ in conditione,quia illa perſona habet potentius ius in ſuccedendo:& tunc excluditur,ſi illa perſona ſupereſt & ſuccedat. & ita poteſt intelligi text.in l. pen.cum ibi not. per Nicol.Mat.Bal.& alios.C.de impuber & ali. ſubſtit.Ad quod trahit quod ſuprà diximus ex Bar.in d.l.1.§.penu.ff.de bun.poſſ.eom.tab.quòd ſtante ſtatuto quòd extantibus maſculis filia non ſuccedat, quia maſculi poſiti ſunt in conditione ad excluſionem fœminarum,tanquàm habentes ius potẽtius in ſucceſſione:ideo ſi non ſuccedant , non excludũtur fœminæ. Ex quibus,inquit Soc.videtur inferri,quòd cum in terminis d.l.cùm acutiſſimi,intelligamus conditiu ſi ſine liberis, quaſi ex coniecturata mente filij habeant ius potentius.Ita demum ſuperexiſtentia filiorũ videtur facere fideicõmiſſum deficere,ſi liberi ſuccedũt:aliàs non,quod dicit ſignandũ & notandũ.

Idem diſputat , & perſequitur.

138 Ex quibus planè cognoſcis Soci. vitium ingeniuſiſſimum in hoc caſu adnodum nutaſſe , vt qui nunc vnam ſententiam ,nunc contrariam ſecutus ſit: nunc item quadam diſtinctione , nunc alia rem ipſam componere conatus ſit. Mihi verò , vt rem breuiter definiam , potiur ſemper viſa fuit prior ſententia

Auctoris ſententia de ſua, ratione reiecta dubitatione præcedentem.

tenua in caſu legis noſtræ, vt ſcilicet filia quæ non ſuccedit, non teuocet donationem præcedentem, ſecundùm ea quæ ſtatim dicam. Nam ratio huius legis eſt illa verißimilis & præſumpta donantis voluntas, qui ſi cogitaſſet de liberis, verißimiliter non donaſſet, aut ea lege donaſſet, ſi libetos non ſuſceperet. quæ ratio hîc ceſſat. Nã ſi cognouiſſet de filia ſibi non ſucceſſura, proindéq; nihil habitura ex ea re quã donat, nõ à donatione abſtinuiſſet. Præſertim cùm nudũ nomen filij noceat donatario, vt in ſimili dicitur in l. 2. §. ſed ſi ſine. ff. ad S.C. Tertul. Niſi dicetes imò filiã aliquid fuiſſe habituram, vtpote cùm dos illius quam debet habere nõ obſtante excluſione ſtatuti, fuiſſet auctior atque locupletior ſine ea donatione. Ideirco & ego arbitror non integram quidem donationem hoc caſu reuocari, ſed quatenus tantum dos filiæ ob huiuſmodi donationem minuta eſt: vt quòd iuris eſt de 1010 ad totum, ideſt de parte ad partem. d.l. quæ de tota. ff. de rei vendi. cum ſim. Nam & in ſimili Albertus Brunus in tract. ſtatutorum excludentium fœminas a ſucceſſionibus, in 6. q. 9. ar. allerit huiuſmodi fœminas poſſe dicere donationem patris inofficioſam in eo quod ad dotem quæ eis debetur, pertinet: nihil tamen ad id allegans, quàm quòd in ea eſt creditrix. Cæterùm ſi contingat hanc filiam ſuccedere non obſtante ſtatuto, videlicet maſculis repudiantibus aut aliàs, tunc facit locum huic l. Nam ſi pater cognouiſſet de filia ſibi ita ſucceſſura, verißimiliter illi non antepoſuiſſet donatarium. Et ideo manemus in ratione noſtræ l.

Filia in dote eſt creditrix.

139 Quæro item quod ſi poſtquam mulier donauerit, ea eum moretur, exciſo ventre filiũ edidit, numquid is reuocabit donationem? Id quod multis forte videbitur abſurdum quærere, tanquam minimè ambiguum, ob tex. in l. 1. §. ſed & ſi matris. ff. ad S.C. Tertul. vbi ſi matris exſecto ventre filius editus ſit, is ad legitimã hæreditatem admittitur, & in l. 1. §. ſi quis prægnans. ff. vnde cog. vbi ij ſe parens in ea conditione eſt, vt matris ſuæ bonorum poſſeſſionem accipere poſſit, & in l. quod dicitur. ff. de libe. & poſthum. vbi ita ſcribitur, quod dicitur filium natum tum pere teſtamentum, natum accipe, & ſi exſecto ventre editus ſit. & ibi id no. hno. qui eam l. legit cum l. communiſſime, & l. poſthumus, poſt prin. ff. de inoffi. teſta. vbi qui exſecto ventre extractus quæri poteſt, cum ſi. Et quia etiam alias non refert, quis natorum, an exſecto ventre extractus. l. ſi ego. §. ex omnibus. ff. de public. in rem actio.

Vtrum filius ex ejo ventre editus, reuocabit donationem quã mater fecit.

140 Sed id tamen ambiguũ facit text. in l. annis cuiuſ admittitur. §. vlt. ff. de verb. ſign. cuius hęc verba ſuor: Falsũ eſt eã peperiſſe, cui mortuæ huius exſectus eſt, quę valde annorati ũt gl. in l. cũ ea mulier. ff. eo. tit. & Ang. Paul. Caſt. Alex. Ilian. Arec. & Laſi in d. l. quod dicitur. ff. de lib. & poſthu. Ex eoq; dicunt pto, e omnes legatu factum mulieri, ſi peperierit libetos, non obtinere ſecto matris vtero. Id. inq; generaliter & in omni cõditione, ſi peperit aut ediderit liberos, voluit Bal. in l. Atethu'a, in fin. ff. de ſtat. homi. & Ang. conſ. 51. Simon notatius, col. 3. & nouiſſime Carolus Ruinus in repetit. l. Gallus. §. & quid ſi tãtum, col. 24. verſ. octauò. & vltimò quæro. ff. de l. b. & poſth. Ideo & gloſſ. in l. poſthumus, in verbo poſſe quæri, & ibi poſt eum Ange. ff. de inoffic. teſtamen. magnat cum propriè dici poſthumum, qui ita edit um ex quo etiam D. Guil. Benedict. in repetitio capit. Raynutius, in verbo, & ſoboles quam geſtabat in vtero. num. 18. extra de teſtamen. negat hunc comprehendi in ſtatuto loquente de poſthumo. Quin & tex. eſt negans eum eſſe natum, qui ita editus eſt, in l. ſi ego. §. patrus, verſ. ex omnibus. ff. de publ. in rem act.

Legatum mulieri in tempus liberorum relictum, non obtinet ſecto matris vtero.

141 Ego tamen in diuerſa ſum ſententia, nã haud dubie is natus eſſe dicitur, qui ita exſecto matris vtero editus eſt, vt eſt tex. apertiſſimus in d. l. quod dicitur, vbi etiam (quod iam diximus) æquè ob id rumpit teſtamentum, ac aliter natus. quod vltrunum etiam probat text. in d. l. poſthumus, nupet allegata: & ita quidem natus dicitur, vt nihil ab aliter nato differat, vt dicit Bal. conſil. 128. ad intelligentiam panlò ante ſi. li. 1. idemque ſi quis acquireret emphyteuſim pro ſe, & liberis ex ſe naſcituris, veniunt liberi exſecto ventre editi, ex ſententia Iac. Aldiz. in ſua ſumma, quem ſequitur Bald. qui ita dicit cõſuluiſſe in ciuitate Lucana, in l. vlt. col. pe. verſ. vidi dubitari. C. de ſuis & legi. per d. l. quod dicitur. vbi & hoc ſequũtur Pau. Caſt. Alex & Iaſ. Ex quibus Pau. dicit hoc procedere in omni materia quantũlibet odioſa & teſtimgibili, quia proprietatis natus dicitur per illum tex. quod dicit notandũ. Similiter Albe. in l. 1. in fin. C. de poſth. hęte. inſti. dicit, cũ dicit poſthumũ qui exſecto ventre natus eſt, per eũ tex. & in d. l. quod dicitur, & l. poſthum. §. fin. liq, modo. ff. de inof. teſta. & dicit Ang. d. cõſ. 51. vbi ſupra, id procedere in omni diſputatione loquente in poſthumo nato, vt ſcilicet habeat locũ in poſthumo exſecto ventre edito, per d. l. quod dicitur. Plus dicit no. Soci. conſ. 197. cui& præmiſſam conſultationem, col. 1. li. 2. quòd conditio natiuitatis verificatur in eo qui ita editus eſt, per d. l. quod admodum notandum eſt, quia conditio debet adimpleri in forma ſpecifica. per l. Mænius, & l. ſi hæredi. ff. de condi. & demon. Sed & illud dictum Bal. ſequitur Felyn. in c. ſicut ex literarum, in fi. extra de homicid.

Habito iſſe. ſtatum ſummum de inde. Et omnes magiſtratuum, qui in ver ba.

142 Quæ etiam ſententia noſtra ex eo nõ parum fulcitur quod cõſulunt ipſe Bal. conſ. 1. 2. verba teſtamẽti ſic dicũ, li. 1. quod ſi quis inſtituerit ventrẽ vxoris ſi filium maſculum peperierit, ſi ea mortua filius ventre exciſo detractus ſit, habet locũ inſtitutio, cùm peperiſſe dicatur quæ in puerperio deceſſit, per dictã l. Atethuſa, & l. 1. q. ff. de ſtatu hom. & quia pat eſt teſtatoris affectio. & aliis rationibus, quas veluti nihil ad hũc locum pertinentes omit o. Reſpõdẽtq; ad dictũ §. falſum eſt, quod is procedit in extraneo, non in filio, puta ſi quis reliquerit mulieti cuipã extraneæ ſi maſculum peperierit. ſeens ſi patet loquatur de filio: cum ſit par affectus, quocunque modo is edatur. Et dicit ipſe Bal. idem ſe ante conſuluiſſe in illo ipſo caſu, ſicut re vera fecit in d. conſ. 128. in ſi co. li. 1. Et alterum hus cõſ. meminit, niſi de vtroq; intelligeret idẽ Bal. in d. l. vlt. col. pẽ. C. de ſuis & leg. vbi & hoc dicit, quinquid in quoad vocis ſignificationem, tamẽ quo ad rei ſentialitatis, vt ipſe dicit, ſ. ſectũ, cõptehendi ur ita extractus ex vtero matris mo tua. Alemanni ũt ntẽ hunis cõſ. Sal. Corn. & Alex. qui tenẽ illud nõ deſignant in l. vlt. C. de poſth. hæred. inſti. vbi & hãc rationẽ aduciit, quam ſanis ſentu Bald. in d. conſ. 128. & quæ hinc bene facit, quòd pater per ea verba, ſi maſculum peperierit, non videtur præſentiſſe modum, quo filius in lucem prodiret, ſed quomodocunque natus ſit, illi comunitſſe. vnde habetur eſt ẽtu non eſſentialis de modo. l. marci. C. de inſti & ſubſt. & quia mentem magis ſpectamus, quam verba l. cùm virum. C. de fideicommiſſ. Ita ad §. fal mi eſt, alio quoque modo reſpondet, vt videlicet procedat, vbi mens diſponentis non repugnat, alias ſecus. Sed & hoc ſimpliciter ſequitur. Alexand in l. commodiſſimè, ad tre. ff. de l. bc. & poſth. & in d. l. quod dicitur, vbi & Iaſ. ſecuti & dubitat, aſſerit tamen dumtaxat eſſe in practica ab hac opinione cedere, cùm non habeat contradicentem. Et pro ea etiam adducit, & huiuſmodi rationem, quia ſi teſtator ſuiſſet interrogatus de iſto caſu, aut de eo cogitaſſet, idem veriſimiliter ſtatuiſſet. Ergo habetur pro diſpoſito. l. Titius. 6. Lucius. ff. de lib. & poſthum & gloſ. in l. tale pactum. §. vlti. ff. de pact. cum infinitis propè concor. a me

An peperiſſe dicatur, qui in puerperio deceſſit.

Caſus in empiyse t-

S collectis

collectis ſupra in prin.l.verſ. 56. incip.inter tã multa. Sequitur itẽ illud Bal.dictum Soci.in l.1.col.14.in 8. limitatione.ff.de vulg.& pup.ſubſti.Fely. in d. c.ſicut ex literarũ,in fi. de homic.& D.Bened.in rep.c. Raynutius,in verbo,ſi abſque liberis,le 2.nu. 31. de teſta. Plitl.Dec.in l.ſi qui prægnantẽm.ff. de reg. iur. & in addicto l. poſthumo,eolu. eiuſdem addit.1.C. de bon. puſſ.contra tab.& Alcia.in d.§.falſum eſt & iterum in h.3.de verb.ſig.in 4.axiomate.Et idem in ſubſtitutione facta venturi, ſi maſculum peperierit, vt videlicet ſubſtitutio habeat locum, ſi venter fuerit exttactus, voluit Bal.d.conſ.128.ad fi.li.1.& Lancelo. Politus in tract.ſubſtitutionũ,in materia vulgaris,in 7.q.principali.Et facit denique tex.in l.negat.ff.de mort.inſc.& in l.1.§.ſi qua prægnans. ff. ad Tertu. in quibus locis partus appellatur, qui prægnanti mortuæ exciſus eſt. & in l.etiam.ff.de verbo.ſignif.vbi ita ſcribitur.Etiam mulier cùm moreretur, creditur filium habere, quæ exciſo vtero edere poſſit.

143 Et id ſane in caſu legis noſtræ nuncupatim reſpondit, aliud tamen agens, idcóque nihil adhoc allegans,Steph Bettr.conſ.86.Chriſti,&c.viiis tribus, col.2.verſ.ſi verò teneremus,ibi. propter natiuitatem filiæ quam poſtea peperit:ſeu quæ ab vtero illius cęſo extracta eſt.li.1. Quid autem dici poſſit ad tex. in d.l.ſi ego.§.partus. ff. de publ. in rem actio. allegato pro cõtraria parte,non ſatis video, vt euites antinomiã.d.l.quod dicitur.Nã in vno loco, hîc exſecto vẽtre edirus,natus eſſe dicitur,in alteto non natus : niſi eadẽ dicas quæ de partu diximus.Conſtat autẽ & hos Cæſares haud dubie parentibus aliiſque conſanguineis ſuccedere,ſicuti & cæteros naturaliter natos, vt clariſſimè patet ex legibus ſupra in prin. allegatis : & fatentur omnes qui de ea re loquuntur.Quare autem hos appellem Cęſar.s,vt nobis late in noſtro tractatu primigeniorũ, q. 18. vbi & alia multa de his videbis.

Cæſares ſuis parentibus. & aliis conſanguineis ſuccedunt vt naturaliter nati

144 Sed & illud quæri poteſt,an cõtinuò quam vxor donatis,vel quæ ipſamet donatu, gerit infantem in vtero,ſit reuocata donatio,vt proinde ſint reſtituendi fructus ex eo tempore,ſalem facta declaratione, ſecundum ea quæ poſtea diccimus in verbo, reuertatur,nu.274.inci. ſed vt reuertamur. An verò ſit expectanda natiuitas? Viderut ſatis eſſe mulierem ferre venturẽ,quia qui in vtero eſt, perinde eſt ac ſi in rebus humanis eſſet.l.qui in vtero,*la primiere*, atque etiam *la ſeconde*.ff.de ſtatu hom. & ibi concord. in gl. cui adde & tex.in l. intelligendus. ff. de verbo. ſig.u. vbi intelligendus eſt mortis tempore fuiſſe, qui in vtero relictus eſt, & in l.illud. §.vltim.& ibi gloſſ. & Bar.ff.de bono.poſſ.contra tab.vbi infans qui in vtero eſt, aperit edictum ſcripto hæredi ad contratabulandum,quod etiam voluit ipſe Bar. in l.venter, col. 1.ff.de acq.hære.& Bal.qui hoc dicit no.dignum,in l. ſi pater,in 9. oppo. C. de inſtit. & ſubſtit. Iaſon in l. emancipata,in 2.lectu.col.3.C.qui admit.vbi & idem dicit valde notab. Iſque interim obſtat ſequentibus. l.inter.§.quanãiu.ff.vnde legit.& in l.1.§. ſi quis proximior.ff.vnde cogna.& l.cùm quidam.§. 1. ff. de acquir. hære. Et facit partem iis qui pari gradu ſunt. l. inteſtato.§. vtique. ff. de ſuis & leg. hære. Nam & is hæres inſtitui poteſt.l.placet.ff.de li. & poſt. & l. vlt. C. de inſtit. cum ſimi. Eique legari poteſt. l. ſi qui quartam. §. ſi quis. & l. qui filiabus, in prin. & §. ſi quis ita.ff.de leg.1.& l.1.§.ad eos, verſic.ſed & ſi ſeruo.ff.ad leg. Falci. cum ſimil. Et donari quoque, vt per Guid.Pap.conſil.60.ad dubia elicita, in 3.dubio. & conſil.176.pro definitione,in 4. dubio. Et ſtipulari, vt latè etiam diximus in noſtro tractatu primogenituræ,q.6.nu.31.at ille. Et ventri quoque cõpetit in integrũ reſtitutio.l.etiam ei. ff. de minor. quem ad hoc expendit, & negat eſſe alibi Bal. in tub. exti. de in integ.reſtit.paulò ante fi.& Franc.Aret.in l.Pantonius,col.6.vertic.vnde omnibus.ff.de acq.hære.Iſque mittitur in poſſeſſionem,l.cõmun.§.ſed & ſi.ff.communi diui.& per totum tit.ff.de vẽt. in poſſeſſ. mittẽ. Et cum eo ſit collatio.l.vlt.ff.de coll.a.bon. Tenetúrque mater prægnans petere curatorẽ ventri:& ſi non fecerit,æque punitur ac ſi non peruiſſet tutorem filio ſam nato.l.2.§. ſi mater,& §. quòd ſi cùm prægnans. ff.ad ſenatuſcon. Tertul.& voluit Batr. conſil.12.bomo Accurſiuſi,col.vlt.verſ.reſtat modò,& conſ.30.in nomine domini amen. Vanutius, verſi.his ergo duobus,& Bal.conſ.288.quidam d.ceſſit,lib. 2.& iterum conſ.432.iſte caſus,rariſſimè,eo.lib.1.utſumque cõſ. 297.viiis,col.2.verſic.venio ad tertium,lib.3.Iſque legitimatur per matrimonium.l.nuper.C.de natu.libe. Bal.in l.vlt.ff.de his qui ſunt ſui vel alien.iur.

Mater prægnans tenetur petere curatorem ventri.

145 Ego verò arbitror non ptiùs reuocari donationem,quam is infans in lucem ſit editus.Nam & aliàs venter ante natiuitatem non rumpit teſtamẽtum, vt ſatis cõſtat ex l.1.2.& 3.C.de poſth.hæred.inſtit.& l. poſthumo, eùm dicitur poſthumo nato, vbi id uor. Iaſ.& Phil.Dec.vtérque col.2.in 1.not.C.de bon.poſſ. cont.tab.& eſt tex.omniũ clariſſimus in l.3.in princ. verſic.ex his appatet.ff.de iniuſt.teſt.cùm dicitur hoc intereſſe inter filios iam natos & poſthumos, quòd illi iniuſtum teſtamentum dicunt, hi rumpunt : illi ſemper,hi ſi naſcantur, nec inueniant ſe exhæredatos,&c hoc quoque voluit Bald.in d.l.ſi pater,vbi ſupra,& in auth.ex cauſa, col.1.verſi quartò præmitte. C. de libr. præter.& in l.ſi quis.§.ſi ſno,col.2.in 1.locis,citca mediũ.ff.de vulg.& pup.& cõſ. 295.laudare, col.1.verſic.ſed quicquid ſit, lib.3.& Pet.Iac.in tit.de condi.ex l.omnimodo,char.4.col.1.verſic.ſi verò per lineam. Paul. Caſt.in l.cùm poſthumus.ff.de libet.& poſthu. Ftan.Aret.in l.venter,col.3.verſic.nec eſt inconueniens. ff. de acq.hære.& Iaſ.in l.3.§.puto.in fin. ff.de libr.& poſth.& in l.quod dicitur,in prin.cod.tit. Steph.Bettr. conſil.367.viſo conſultationis themate, nu.5.& 12.lib.1.ex quo conſequens ſit,nec hus reuocare donationem,cum teſtamentum facilius reuocetur ac rumpatur quam donatio, ſecundùm Batr.quæ hoc vtitur argumento in caſu l noſtræ,in authent.ex cauſa,col.3.& ibi etiam Ange.& Paul.Caſt.C.de libe. præte.cum multis concord. a me congeſtis, ſupià in verbu,libertis,verſ.66.hæc ſunt quæ pro poſteriori.

Venter ante natiuitatem non rumpit teſtamẽtum.

Qui in vtero eſt, habetur pro nato.

Nec reuocat donationem.

146 Ad hæc vtetus ad partem hæreditatis non admittitur,donec in lucem prodierit.l.antiqui.ff.ſi pars hære.peta. & apertius in l.vtrùm, in princ. ff.de reb. dub.& in l.ſi duobus.§.vltim.ff.de leg.1.vt qui hæres nondũ ſit.l.ſi hæres.ff.fam. herci. quã ad hoc expendunt Cy.& Bal.in l.ſi nemo,la 2.§.vlt.ff.de teſta.tute. & facit tex.in d.l.inter §.quamdiu.C.vnde legit.Nec hæres eſſe poſſit,donec naſcatur,vt dicit Bal.in l.cùm quidã,col.1.poſt prin. C.de inſtit.& ſubſtit.& in dict. authen.ex cauſa,vbi ſupià C.de libe.præt.vbi etiam dicit quòd dominus eſſe non poteſt dici eſſe in poteſtate partis.l.vltim. ff. de collat.& vltim.ff.de aſſigna. libe.& in §.cùm autem,qui eſt vltim. Inſtit.de tutel. vbi ita ſcribitur, ſi modò in ea cauſa ſint, vt ſi vtris parentibus naſcerentur,ſui hæredes,& in eorum poteſtate fierent.Bald.qui id dicit notan.in l.ſi filius.ſi. t.in fin.ff.de lib & poſthu. Vnde etiam needum ſuus eſt,vt ſatis probat tex.in d.§.cum autẽ.& l.1.§.totics ibi inter ſuos hæredes futurum erit. & iterum.§.ſed & ſi meertum. ibi, ſuus futurus ſit. ff. de ventre in poſſ. mit. & in l.Gallus.§.nunc de lege, ibi, qui cum naſcetentur,ſui hæredes futuri eſſent,& rurſum,ibi, ſuus futurus tunc cùm naſceretur,& iterum §.vltim. ibi qui cùm naſcentur, ſui erunt.ff.de liber.& poſth. & in l.cùm quidam. §.1.ibi,prægnans quæ eum partura eſt, qui ſuus hæres futurus eſt. ff.de acq. hær.

Nec admittitur ad partem hæreditatis.

Nec libet eſſe poſſ. Nec eſt in poteſtate patris.

Nec ſuus eſt.

& in

& in l.poſthumo.ibi,qui ſui futuri eſſent,ſi viuo patre nati eſſent.& ibi Iaſ.& Phil. Dec.C.de collat. & in d.l.3.C.de poſthu.hæred.inſtit.cum dicitur,qui ſi ad lucem fuerit redactus, ſuus hæres poteſt exiſtere. & in d.§.cum autem,Inſti.de nupt.& volunt etiam Bal.in d. l.ſi pater,vbi ſupra & in l.cùm poſthumus.ff. de li. & poſth.& Iaſ.& Phil in d.l.poſthumo,vterque in 1.nor. C.de bon.poſſ.cõtra tab. In quo aperte errat Alex.qui contrarium tenuit, ſcilicet vterum ſuum eſſe, in l. ſi filius,in prin.col.6.verſ.fallit in poſthumo.ff.de vulg. & pup. Et ſecundùm hæc intelligi debet tex.qui poſſet videri contrarius, in §. poſthumi, Inſti. de hæred. quæ ab inteſt.defer.Nec huic debetur legitima.Bald. in d.l. ſi pater,& conſi.39. teſtator,col.2.lib.1.per tex. in l.vlt.de aſſigna.libe.Et quæ ſcribuntur à Fran.Aret. in l.is poteſt,col.5.verſ. nec obſtat ſecundùm eum.ff. de acq. hær. Et facit tex. in l. ſi ventri, in prin. ff. de priuil.credu.vbi priuilegium datum pupillis & cæteris huiuſmodi vt præteriantur cæteris creditoribus in bonis tutoris vel curatoris,non habet locum,cùm ventri datus eſt curator, niſi is in lucem edatur. vide omnino Iaſ.in l. cùm filiusfamilias. §. in hac ſtipulatione,col.2.verſ.ſed aduerte.ff.de verb.oblig.

Nec huic debetur legitima.

Vterus non eſt pupillus.

Et mora non fit.

Nec et datur tutor.

147 Quin etiam is infans nondum pupillus dici poteſt,dum in vtero eſt.l. non eſt pupillus.ff.de verb. ſign. Ideóque non ei fit mora, vt per eum tex. dicit Bald.in l.ſi voluntate,in fin.C.de fideicom. liber. nec illi tutor datur, d.l.1.§.ſi autus quaſi. ff. de eo qui pro tutor.& d. l. ſi nemo, la 2.§.vlt.ff.de teſtam. tutel.vbi ex hoc dicit Bal. poſt Cyn. quòd is cui id munus eſt traditum,non poteſt facere pacem cum interfectoribus patris huius pupillinni, cum nondum ſit tutor,& ſequitur Iaſ. in l. pactum curatoris,ante fi.C.de pact.

Nec ſi homo eſt.

Sed nec is quidem vterus homo eſt, ſed tantum homo fieri ſperatur.l.cùm inter.C. de fideicom. lib. vbi & id no.Bald. inferque ex eo non comprehendi vterum in reprælaliis (quas vocant) conceſſis aduersùs hominem alienius nationis,gentis aut ciuitatis,id eſt (vt I tranſennier dicam) in eo iure prehenſionis,

Clarigatio.

quod veteres clarigationem vocabant, ſi credimus Alciato id aſſerenti, tum in epiſtola liminari. C. ad lectores,tum in l.pronunciales. ff. de verb. ſigni. poſt Hermolaum quidem Barbarum. Quanquam aliud mihi fuiſſe videtur clarigatio, ex Tito Liuio, libro octauo, ab vrbe cond. quo loco de pœna Velitemorum qui toties rebellarunt differit. & Plinio lib. 22. c. 2. in fin.vbi ipſe Hermolaus id etiam aſſerit quod diximus : quem videas, & præterea Seruium interpretantem illud Virgil. lib.9. Aeneid.

Principium pugnæ.

Illúdque 10. eiuſdem operis poſt prin.

Tum res rapuiſſe licebit.

Alexandrum ab Alexandro,lib. Genialium dierum 5. ca.5.& Petrum Crinitum lib.de honeſta diſciplina,7. c.4.Et beatum Rhenu. in anno. in Tertu.& Valentinianos.& Beroal.tum in Veſpaſianum Suetonij,ca.7. & Budæum vniuerſam noſtræ gentis atque ætatis nutriculũ, in annotationibus poſterioribus Pandectarum, in l.aut facta. §. enemus.ff. de pœnis,quo loco etiam

Androlepſia.

id genus prehenſionis dici apud Græcos Androlepſian, vel etiam Androlepſiam neutro genere tradit, autlornare Demoſthenis aduersùs Ariſtocratem, &

Pignoratio.

Polluciscnec ei interdum diſplicet,vt latinè pignoratio vocetur vt vocant Gregorius Decimus in c.1.de inſtit. lib.6. vbi ita ſcribitur in principio, & ſi pignorationes quas vulgaris eloquutio repræſalias nominat,& cætera quæ ſequuntur.Et ita quoque vocat ſtatutum Sabinæ,cuius ſimile eſt institutum in lib.2.ſtatutorum eius gentis, quam vulgarem locutionem noſtri iuris interpretes ſequi malunt, adeò barbaries ad ſtomachum iuſticiariis facit,vt dicit Budæus vbi ſupra. Quã-

quam in d.c.1.vbique legitur pignorationes,ſed nihil omnino refert inter vtrumque,quoniam dicimus Latinè pignerõ & pignoro,licet antiquiores frequentius pignero dicebant. Sed & huiuſmodi oppignerationũ ratio ſignificatione ſit mentio in iure ciuili,ſcilicet in auth.vt non fiant pign.tam in rubro, quàm in nigro. & in §.quoniam verò cõmigit,in auth. vt nulli iudic. Quibus in locis Græcæ illæ Iuſtinianæ conſtitutiones id genus prehenſionis *ἀνδροληψίαι* vocant.

148 Sed vt reuertamur,id quod diximus,vterum nondum eſſe hominem,voluit etiam Alber.in prima parte ſtatutorum, q.133. in mulris locis,col.2.verſ.& hoc indicant,& Signo. conſ.1. ſtatuto ciuitatis,col.1. nu.9.& iterum col.1.eq.n.12.vbi etiam probat authoritate factum literarum cùm in illis dicitur, conceptus eſt de Spiritu ſancto, natus ex Maria virgine, & homo factus eſt,quaſi ſcilicet nondum homo fuerit antequam natus eſſet.Et idem quoque voluit Bal. in d.l.ſi pater,vbi ſuprà. & in l.quod dicitur,ff.de hb. & poſthu. vnde,ait,non comprehenditur ſub ſtatuto loquente de occidente hominem & in l.2.in princ.C. de poſthu. hæred. inſtit. Nam licet,inquit,habeat animam rationalem infuſam, tamen ſola anima non facit hominem ſine corporis perfectione & organizatione,& idem Bal. conſ.390. tam profundè, ante fin. lib.2.& Ioan. Ana.in d.c. ſicut ex literarum, col.1.extra de homicid,vbi & illud dicit de repræſalijs.& Barba.in repeti.l. cùm acutiſſimi, col.55. verſi. quid ſi teſtator dixit, ſi filius meus deceſſerit ſine homine, & iterum verſi.& inquantum ſuperius.C.de fideic.& in repe.c. Raynaldus,col.40.verſi. ſecundò limita,de teſtam.vbi dicit ad hoc eſſe valdè ſing. tex. in d. l. cùm inter. Sed de hac re eſt tex. omnium optimus & expreſſiſſimus in l. in lege Falcid.placuit.ff.ad leg.Falc. cuius hæc verba ſunt,quia partus nondum editus,homo non recte fuiſſe dicitur. Vt tamen non omittam Phil. Dec.qui & id quoque voluit conſi.55. requiſitus, col.1. num.2. Quibus præter loca ſupra adducta ſuccinit illud Domini noſtri Ieſu Chriſti apud Ioan. cap.6.Mulier cum parit,triſtitiam habet : cum autem peperit , non meminit præſtitæ propter gaudium: quia natus eſt homo in mundo.Quæ vide cum ad hoc quoque expendit Alber. in 3. parte ſtatuto. um,q.59. ſi ſtatuto cauetur , col.2.

De eadem re.

Vterus non comprehenditur ſub ſtatuto de occidente hominem.

Partus nondum editus homo non eſt.

149 Quidquòd vterus non ſolùm non homo eſt, ſed nec animal quoque,vt dicit gl in d.l.qui in vtero, la 1.ff.de ſtat.hom. per tex.in l.1.§. ſi quis proximior. ff.vnde cog.quem tamen pro contraria ſententia allegat Pet.Iac. in. de condi.ex lege omnimoda, col. 4. Quanquam ſcio Galenum ſcripſiſſe librum hoc titulo , vterum concepcis in vtero ſit animal: in quo idip um eſſe probat tum authoritate Hippocratis, tum duobus legum capitibus : primo, quo ei qui abortus cauſa fecit, pœna infligitur, altero quo adhuc hæreditatem nondum natis permittitur.Deorum enim inuentum & donum legem eſſe, nam omnia ſeeris legibus inter deos omnium ille pater diſpoſuit.Et alicubi in eo lib.dicit idiam potentia eſſe animal,at tum animal actu fore , cùm in lucem prodierit erit. Verùm ſementiæ glo. ſimpliciter ſubſcribunt Empedocles, Diogenes, Herophilus,& Stoici hominis apud Plutarchum lib.5.de placitis philoſophorum.Sed nec infans in vtero aliud quippiam reputatur,id eſt,vt breuiter dicam, nihil eſt,aut certè pro nihilo habetur nili naſcatur,inſtar cognitionis animi.quæ & ipſa nulla eſt, id eſt nullius apud homines momenti,niſi ea in lucem proferatur.Ita enim dicit hanc ſimilitudinem faciens Bal.per d.l.3.tum in tractatu ſchiſmatis, col.10.verſ. amplius ſciendum. tum in l.1.col.9.verſi.circa ſecundum. C. qui admir. & poſt eum Iaſ. in l. quod quis. ff. de condi. indeb.& in l.1.col.2.verſic. gloſ. magna.

ff.de condictio. cauſa data,& in l.ſi ita legatum.§. illi ſi volet.ff.de legat.1. de quo & diximus ſuprà in verbo, libertis,verſ.22. vnum tantùm dixeritn. Nam nec hi infantes qui in vtero ſunt,cenſentur eſſe in rerum natura, ſiue in rebus humanis, vt probatur in l. quod in rerum.ff.de lega.1. & in l. vbicunque, in princip.ff. de ventr.in poſſeſſ.mit. & in l.interdum.ff.de verbor. obligatio.& in l.ſed & ſi plures.§.1.ff. de vulg.& pupil.ſubſtit.& in l.ſi pater.ff.de ſolut.& in l. ſciendum, ibi,vel in rebus humanis,vel ſaltem concept.fuerant, ff.de ſuis & legiti.& in l.Tirius,in fin.eod.tit. Niſi tamen impropriè: vt probat tex.in l.vel viuo,cùm dicitur, quodammodo in rerum natura eſſe exiſtimatur, eod.tit.& in d.l.qui in vtero,& 1.& 2.ff.de ſtat. homi.

Siue vterum exanimat, non punitur ex ſtatuto puniente homicidam.

150 Ex quibus fit, vt qui vterum vel animatum exanimarit, non punitur ex ſtatuto puniente homicidam ſiue hominis occiſorem,de quo latè per Albe. poſt antiquiores in d.l.qui in vtero, la 1. & in 3.parte ſtatutorum,q.59.ſi ſtatuto caueatur. Signo.etiam latè dicto conſi.1.Iac.But.Ang.& Saly.in l.ſi quis necandi, quæ eſt pen.C.ad leg. Corn.de ſicar. Bal. Pau. Caſt,& Alex. in l. quod dicitur. ff. de libe. & poſthu. Pauor. Ioan. Ana. & Fely. in d.c. ſicut ex litteratum, extra de homi. Idem Ana. in c. ſi aliquis, col. 1, verſ. & ideo facit eo. tit. Ang. Aret. in tractatu maleficiorum, in verbo, & ex interuallo, &c. num. 10. quid ſi quis faciat. Alciat. in d.l. non eſt intelligendus.& iterum in d. l. non eſt pupillus.

Vterus nihil ſoluit ex ſtatuto imponente vectigal pro quolibet animali.

151 Hinc quoque fit, vt ſi ex ſtatuto imponatur vectigal pro quolibet animali,nihil ſit,ex eo quod in vtero eſt,ſoluendum,vt per Bal.in l.vlt.paulò ante fi. C.de libe.cau.Ange.Alex.& recentiores in d.l.in lege Faleidia placuit.ff.ad leg. Falcid. Albe in prima parte ſtatutorum,q.133.in multis locis,& latiſſime Firmia. in tract.de gabel.in 5.q.8.partis principalis. Ioan.Plate.in §. cùm autem,quem legit cum §.permiſſum eſt, col.1.Inſtit.de tutel.& Barb.in d.l.cùm acutiſſimi,vbi ſuprà,& ipſum Alcia.in d.l.non eſt pupillus.

152 Nec ſi decretum ſit certum præmium pro quolibet lupo qui capietur,deberut id præmium pro fœtibus qui exiſtunt in vtero lupæ, ex ſententia Guil. Cug. Albet. Bald.& aliorum in dict.l.qui in vtero.ff. de ſtat.homi. Bal.in l.vlt.C.de libe.cauſ. Albet.in d.q. 133.1.partis ſtatutorum. Signo.dict.conſ.1.col.3. verſic. ſextò probat Imo.& Alex.in d. l. in lege Faleidia placuit,Ioan. Ana.in dict.ca.ſicut,col.2.& ibi quoque Fely.de homi.& Ange. Aret.in d.§.cùm autem: Inſtit. de tutel.& Alcia. in l. quod dicitur.ff.de verb. ſignif.

Vterus non potest baptizari.

153 Denique nec baptizati debet nec poteſt qui in vtero eſt,vt non obſcurè ſentit concilium Neocæſarienſe c. 6. & caput 54. capitulorum Græcanum ſynodorum à Martino Braccarenſi epiſcopo collectorum, & apertè ſcribitur in c. qui in maternis, & ibi Archi.de conſecr. diſt.4. & voluit gl.in ca. ſi ad matris,eadem diſ. Laud. Archi.& Domin.e.baptizati.5. diſt.& Card. Flor.in cle.1.§.ad hæc,poſt prin.de hæte, & è theologis magiſter ille ſententiarum Petrus Lombardus lib. 4. diſt. 6. & ibi diuus Bonauentura, arg.1.q.1. primæ partis.& Richar.arg.2.q.1. & cæteri ipſius magiſtri interpreres, & Alexander Ales ille Theologorum ſcholaſticorũ princeps in 4 parte ſummæ, q.17. membro 2.& Ang. Claua.in verbo,baptiſmus, in prin. & omnes propè, quos ſtatim in 2. ab hinc verſ. citabimus. Nam renaſci, inquiunt, ex D. Auguſtino,quiſpiam non poteſt, antequam natus ſit. Nec priùs quod ſpirituale eſt, ſed quod animale, & deinde quod ſpirituale eſt, vt ſcribit diuus Paulus prioris ad Corin.15. Nec denique conferuntur ſacramenta à miniſtris eccleſiæ militantis, niſi iis qui ſuper terram ſunt,vtpote tum primùm ipſi eccleſiæ cogniris, & in foro ipſius conſtituris. Nam ſcriptum eſt: Quodcunque ligaueritis ſuper terram, &c. & quodcunque ſolueritis ſuper terram, &c. Matth. 16. & iterum 18.ca. & repetitur in c.ſolitæ,ad fi.extra de maior. & obed. Hi autem infantes qui in vtero ſunt, nondum cenſentur eſſe ſuper terram, vt dicit Henr. Bon. in c. maiores,extra de baptiſ.per d.l.quod in rerum.ff.de leg.1.& in d.l.interdum.ff.de verb.obli.

Vterus nondum eſt ſuper terram. Cadere in terram dicuntur qui naſcuntur. Cadere in terram pro naſci.

154 Cui adde tex.optimum in d.l.3.C.de poſthu. hære. inſtit. probantem eos tum primùm cadere in terram, qui naſcuntur. Hæc enim ſunt verba illius, licèt illico poſtquam in terram cecidit,deceſſerit. Ibi enim in terram cadere,pro naſci ponitur,ſicuti & Sapientiæ 7. ego natus accepi communem aerem & in ſimiliter factam decidi terram.& apud Papinium lib. 1. Syluarum.in epithalamio Stellæ & Violentillæ:

Tellure cadentem
Excepi, foueque ſinu.

Iterumque lib. 5. eiuſdem operis, in Epicedio in filium:

Tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine foui.

Et Lucanum lib. 9.

Fiducia tanta eſt
Sanguinis, in terram paruus cùm decidit infans.

Et huc quoque alludere videtur Claudianus lib. 5. in Ruffinum:

Quem prima meo de matre cadentem
Suſcepi gremio.

Veterum mos in nominate infantium.

Quod tractum poteſt videri ex more veterum, qui vbi infans natus eſſet,nudum confeſtim in terra ſternebant, Opémque deam,quæ & ipſa terra eſt,authore Varrone lib.1. de lingua latina. Feſto Pompeio & Macrobio lib.1. Saturna.c.10.& Seruio in 10.Aeneidus, huic officio priuatim deſtinatam iunoçabant, vt naſcenti eſſet auxilio. Cuius rei meminit diuus Auguſt. lib. 4. de ciui. Dei.c.11.cùm dicit,Ipſe opem ferat naſcentibus, excipiens eos ſinu terræ, & vocetur Ops. Et paulò poſt, Ipſe leuet de terra, & vocetur dea Leuana. Et Varro in lib. 2. de vita populi Rom. cuius hæc verba ſunt apud Nonium Marcellum, Natus ſi erat vitalis, ac ſublatus ab obſtetrice, ſtatuebatur in terra, vt auſpicaretur rectus eſſe: ac dius coniugalibus Pilumno ac Picumno in ædibus lectus ſternebatur. Cuius etiam meminit Politia. Miſcellaneorum c. 89. vbi tamen Martianus corruptè loco Marcelli citatur. Ad hunc quoque morem reſpicit Seneca, ſi is eſt, in libello de moribus. Omneis infantes terra nudos excipit. & Plinius lib. 2. c. 65. Terra nos naſcentes excipit. Et iterum ſtatim ab initio lib. 7. hominem tantùm nudum, & in nuda humo natali die abiecit ad vagitus, &c. Et ipſe Papinius lib. 2. Syluarum, in Genethliaco Lucani,

Pilumnus ac Picumnus dij coniugales.

Natum protinus, atque humum per ipſam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope ſinu recep t.

Et Suetonius in Auguſto.c.5.le eſſe poſſeſſorem ac velut ædituum ſoli quod primum D. Auguſtus naſcens attigiſſet. Et in Neronc c. 6. Natus eſt exoriente ſole penè vt tactis prius quàm terra contingeretur. Et Tertullianus lib.aduerſùs Marcionem 4. Non decem menſium cruciatu deliberatus, non ſubita dolorum concuſſione cum tanti temporis cœno per corporis cloacam effuſus ad terram, nec ſtatim,lucem lachrymis aſpiciatus. Et Macro, qui eo. lib. Saturnaliorum cap.12.tradit ex Cornelij Labeonis ſententia,Maiam deam terram eſſe,& Mercurium illi adiungi in ſactis, quia vox naſcenti homini terræ contactu datur, candémque etiam Opem vocari,quòd ipſius auxilio vita conſtet: & Fatuam à fando, quod infantes partu ædiri non priùs vocem ædunt, quàm attigerint terram.& è noſtris Alciatus antiquitatis diligentiſſimus

Maia dea terra.

Ope qui & terra.

Fatua ex fatu dicta.

inda

mihi uxor unum & solertissimum inuentor, in homines. ff. de verb. sign. vbi tamen non videtur intellexisse quæ de Oppedaneque rebus dicta sunt. Ambrosius autem in epistola, ad Syagrium, quæ est omnium 64. tradit obiectrices, ita dictas, quod obstinate, ne fœtus, lauatis vteri genitalibus in terram defluat. Nec interim prætermittamus Homerum lib. Iliad. 19. verbo Græco cadendi pro nascendi, vnum quidquid pauci animaduertunt, sic enim scribit,

Ἀμφὶ δ' ἄρα Νύμφαι ἐύκομοι ἀγρονόμοι τε
Ἐς κρητῆρ' ἔβαλον πολλὰ ῥίζας ἀνέμοιο.

Id est ad verbum,

Circa quidem hæc omnibus eis animalibus & mihi & tibi,
Qui in die hac ceciderant pedibus mulieris.

Loquitur autem ibi de Eurite, o & Hercule.

Fauor iuuentum damnatum, non etiam filiorum post a susceptorum consideratur in hac l.

155. Et quod diximus vt tum non consideret, procedit haudubie in casu l. nostræ, quæ latet in fauorem parentum donantis, non etiam filiorum susceptorum, nisi forte in quandam consequentiam, vt patet ex his quæ late diximus in præfatione nu. 92. incipiendo hic parum infra inde, & dicemus etiam postea in verbo, in eiusdem donatore a bitio pu. n. 2. & 3. Constat autem eum qui est in vtero iam dedum pro nato censeri, cum de spius nec aut fauore quæritur. Alius autem non prodesse antequam nascatur. d. l. Quod diximus ff. de vsufr. legat. & d. l. quæsitum vtero. ff. de statu hominum. nisi. Ac ne ipse quidem parens, vt est text. expressus in l. 2. §. 1. in fine. vers. quæ autem in ventre. ff. & ibi Bal. ff. de excus. tut. & in l. libertinus. §. postliminus. ff. de capt. libert. & in hac com. quando dies legat. ced. §. Præterea. Ac tam in his quam in aliis, in primo colum. 2. ff. de legat. 1. vbi dixit primum rem quidem idem allegat. hoc esse notandum, quia in certum tempus potest prodesse patri, quia ipse etiam in consequentiam prolis, cuius quæ latissime diximus supra in præfatione.

Verum in fauorem natus non quidem vere est donationem ex hac lege.

156. Verum minime dubium est, si filius natus est non quidem totus, sed tantum caput, & in his locorum multis, in quibus anguinis existentibus, vt & hic vt legitur supra vicesimo testamentum, per text. in dicta, quod dicitur. ff. de lib. & postum. qui perfunctum existimatur qui est extra vterum. cuius est, rumpere testamentum, hæc Barbadori. Quid tamen si non natus, sed animal est monstruosum, cum ipsum tantum an adhuc rumpat testamentum. & hic tamen rumpit. Quia ex notabilium ac Theologorum sententia foetus qui est in vtero matris extra vterum, baptizatus, quasi iam natus esse censetur, qui caput animam, & vitam habet, quæ vitam animi habitaculum nanctus est. tra enim volue. in Host. in summa. titulo baptis. quæ li. eius forma, verificet autem totus. & leg. & dictum vers. quid si mulier. Matthæus Paul. Lazar. & Barba. in tenem. vbi sic adhuc, de summa Trinit. Archi. Domin. Cor. Alex. in d. baptizari, dist. 5. Hugo. in d. omnis. de baptis. Lucas Penn. d. cum autem. post prin. C. de agricol. & censit. & Alb. & Areti. in princ. inst. Hanc. Arct. col. antepenult. de acquir. hered. Alex. in 4. parte. in princ. q. 18. membro 2. art. 1. & 2. circa q. 1. membro 3. D. Thomas in 4. dist. 6. art. 1. q. 1. Rosat. in op. lib. dist. tract. 4. q. 3. Scotus in 3. dist. 3. lib. q. 4. in subtio. & Ant. & Per. Regalatus. & Franciscus Mon. in opusculo Fontenian. de iure personarum. q. 3. Ant. in summa lib. 1. tit. de baptizandis. Tabiena Themesinus lib. 1. 8 stan. q. 1. vers. quod baptismus. §. 15. & alii plerique eius rationem adducunt, cum nemo dubitet pigeque esse, quin fœtus cum nondum decet aut corpus, sub in fetu conceptus animatis eo ipso membris conformatus, sit, & in gloss. Vbi alia in capitis dignitate excellentiæque declarata quæ tam ex nostris legibus, quam aliis scitu dignis, ex quibus hic multa petere licuerit.

157. Quinimo fuisse qui tenuerint fœtus esse vnum de membris matris, quod existit extra vterum, baptizari: eum forma sit totus in toto, & totus in quilibet parte, ex Aristotele de anima & Isido. Et ita hic in glo. in c. vulgaris. in verbo, totum, quæ est 2. de pœn. dist. 5. & in c. propriæ, in verbo, trium mensium, quæ est pen. de consecrat. dist. 4. Hauro. in d. l. 5. Cæpolla. hæc tenuit Ricar. Sco. & Clauq. quibus locis nupet examinus, & alij quos citat Henr. Bo. in dict. consideres. & præterea Ioan. Cost. in decisio. Tholo. post eum Aufre. in addition. quæ illo. 136. item fuit quæstum quidam. Pi.

Etiam si non sit nisi membrum quasi caput existens extra vterum.

158. Verum ego in hac sum sententia, vt is qui non totus natus fuit, non veniat ex donatione ex hac l. Neque enim is hic sumpsit testamenti secundum doctrinam præsertim Bart. Corne. qui id reprobat. no. & Fran. Arce. d. l. 5. de post. hæred. instit. Bar. & Ang. in d. quod dicunt ff. de liber & postlim. Ang. Arc. in §. postliminio. ad. Inst. de exhæred. liber. & Alexan. Iquit mortuus. ff. de verb. sign. vbi & hinc inquit non natus recte procreatum ex eo text. censet. Et iunguntur omnes d. l. 5. quæ ad hoc est optime in illis verbis, si vnus perfecte natus est. Nam ex his perfectum esse dicitur, quod omnibus partibus est consummatum, nec ei omnino aliquid deest. l. 1. ff. de origin. iur. & ibi communiter. & quæ diximus infra in 3. proxim. 9. eodem quidem vti. Tu tamen illis verbis, si vnus ex omnibus totus processerit. Nam qui totum dicit, nihil omnino excludit. Imo ff. de reg. ff. Ex hoc quæ dicit Cor. in d. l. 5. post magnam fuit, quod is qui non totus exit vterus, non sufficit ad manifestandum, quin his rumpendi testamentum detur facultas ante succedendi ab intestato. Iuxta illum vnum, cum sit no. ff. de lib. præter.

159. Quod autem de baptismo dicunt est nihil huc pertinendo. Deo nondum claudatur cælum. & Ioan. Baptista, nihilque inclusatus liminibus, nisi terminus eo aperiendi adsit, vt etiam attestatur Petr. de Pal. in 4. dist. 6. de reliq. & veneratione sanctorum. a. 3. Sunque tamen qui huius quod dictum est, contrarium opinantur, & in his Guil. Laud. & Card. Horum dicta ele. 1. §. ad hæc. de summa Trinit. & fid. Catho. Quin fuit qui admodo addubitaret, posse infantes in vtero matris baptismo flaminis initiari. Nepe Gerson Parisiensis Theologus & Cancellarius in sermone de Natiuitate virginis Mariæ. cuius verba hic subiecimus. Consulat quisque. Deum misericordiam saluare nos non ita legibus communibus traditionis Christianæ, non tenebras ipsis alligare, quin absque, præcepto legis eiusdem possit prospere nondum natos extra vterum, manus sanctificationis gratiæ baptismi, quibus mundi gerunt tenebræ debeant igitur mulieres præsentes, sanctæ & viri sui, pectora & alios deferentes preces fundere Deo, & ad sanctos Angelos custodes hominum & puerorum in vtero degentes & ad cæteros sanctos, sanctas, pias mentes contagiosæ, quatenus infantem nondum natum vtero matris quam primum ad baptismum flaminis gratia perducere valeat. dicit quidam ipsum Dominum totum Iesum formatum, qui nos spiritu. l. vetus homo de mille cordium confitendo. Quis dubitet, si fœtus veraciter Deus vnus quis hic de modo operare valeat quod in nonne humilius & mirabilius quam de infantibus? Præterea hæc considerationem deuotos in precibus, pl. ff. ad leg. Iul. eorum meritis, quibus fuit baptismo eorum puer quia non omnis mortis pœnas luit. Sed neque absque exemplo datur hæc cernendo. Hadrianus Cetron. Nec longe ab eo differunt Vital. vbi supra. in fin. Porro ie omnium hæc Laudæ Cardin. qui alterius, vt diximus sententiæ, consulunt. vt quicunque aperet ex vtero extra vterum, ruminanta periculo mortis baptizetur, propter penetrabilem

Infantes non dum nati baptizandi.

& occultâ operatione spiritus Sancti: de qua in cap. multi, circa medium. 1. q. 1. Nam & de Hieremia scriptum est, antequam de vulva exiret, sanctificatum. &c. Hieremi. 1. & de Ioanne, Et Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. Lucæ 1. Quâ in re subijt illud diui Pauli, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia ipsius, & inuestigabiles viæ eius! quis enim cognouit sensum domini? aut quis consiliarius eius fuit? Quæ hoc in loco nolui, præterire, tum vt pateant, quod iam diximus, Deo O. M. leges nõ hîs nostris alligari. Tum vt obiiciat eos, post Gerbaldõ, qui tenet atque ad oradum exeuntem, quibus in partus inclinos, atque manu picati contingunt; sed ita tamen, vt intelligant ne delabãtur in errorem Pelagij, qui tenebat infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam. Cuius sententiæ omnino, extitit Augustinus epistola 28. inci. Deum nostrum. & citerum epist. 106. domino; & eandem aliquando. & lib. de anima & eius origine, primo, c. 9. & seq. & in libr. de natura & gratia. c. 8. & seq. & lib. de Genesi ad literam. 10. c. 13. & seq. & Ambrosius in lib. de vocatione omnium gentium, primo c. 7. & ieruni libr. 2. cap. 8. Nam quod de Io. & Hieremia supra dictũ est, & quod item de virgine Maria iampridẽ sancta Ecclesia Catholica obtinuit, id ex speciali priuilegio fuit, non de lege cõmuni.

Pelagij error.

160 Nec item obstat dictæ l. quod dicitur. Nam e. non intelligitur de animali quod partum habet, sed parum non natum, sed de eo quod non integrũ est omnibus membris, vt quia forte illi desint manus aut pes, aut aliud membrum in eo monstruosum non tendat, & ita rectum quidem habeat ortum, sed non integrũ esse. Ita enim omnes intelligunt. Bal. Ang. Par. Cæl. Alex. & Iason, vt etiam dicemus postea in seq. quæst. 190. principio. sed vt redeamus. Et si alter intelligatur, pugnaret e diametro cum l. 3. supra de posth. hæred. instit. & ex hoc quoque fit, quod si infans vterus natus est, aut extractus incisione aliquo membro quod forte imperfectum habebat partum natus, rumpit testa nentu, etiam si statim moriatur, vt tradit Bal. Com. in l. 3. Nam is, in quit, infans perfectus esse dicitur, sicut homo perfectus est pede vel manu amputata, cum sit animal, ratione præditum & habeat corpus & animam, ex quo tum communi ratione homo compositus; videtur ex textu capitis in quadam n., extra de celebr. miss. Ideo que tonus in orbem vinus prodiit, qui parte abscissa priditur, cum caput non iam sit pars hominis, quia tota anima remanet in reliquo corpore, separatur que a rea parte abscissa, secundum notata per Bart. in l. si pulationes non diuidunt, in princ. in 3. oppon. ff. de verb. obl. & in l. si cui. ff. de testam. Et ita refert Corn. cum quo conuenit Al. ia. in d. l. qui mortui. ff. de verb. obli. Et idem decas eadem ratione, in casu l. posthuma, vt scilicet is infans qui nascitur mutilatus aliquo membro, non tamen monstruosus, reuocet donationem.

Extractus incisio aliquo membro rumpit testamẽt. & perfectus dicitur.

161 Sed hoc rursum in dubium vocatur, virum filius qui integer totusque nascitur, sed postea antequam moritur, reuocet donationem, necne. Et si reuocet, an talem donatio vires recipiat ex morte ipsius. Et videtur quod sic, ex l. 4. vers. l. posthumus præteritus, in princ. ff. de iniust. testa. vbi si posthumus præteritus, viuo testatore decessit, licet iuris scrupulositate, nunquam subtilitate testamentum ruptum videatur, tamẽ poterit hæres scripti bonorum possessionẽ secundum tabulas accipere, ita vt hæreditatemque obtineat, quem tex. dicunt sing. Alex. & Iaf. in l. posthumus ille in fine. hic in 2. Cl. de bon. poss. secun. tab. & idẽ Iaf. in l. posthuma. ff. de iur. & posth. & in l. si quis eum. §. 1. col. vltim. ff. de vulg. & pup. substit. Quod & procedit non solũm in primo gradu, sed & in secundo, & ita quoque in substituto secundũ glos. notã. in l. 1. a primo, & ibi Angel. & Imo. qui ita replicat sing. ff. de lib. & posth. Ex quo & hoc dici potest, quod licet naturaliter ille qui viuo matre moritur, sit, donatio censeatur reuocata; quadã iuris subtilitate, vires tamen in vtero illius reallumat, remq; ipsam donatariꝰ obtineat, præterim cum plus vitiũ & roboris habeat donatio, quam testamentum. l. 1. ff. de pact. & l. si nihil & ibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. cum simil. Ideoque etiam dilucidius retractetur, secundum Bal. Ang. & Par. Cattan. in them. ex causa. C. de libe. præter. cum plus supra late collecta in verbo, liberi vers. 66. in rep. hæc sunt quæ pro posteriori, aut si retractata fuisset, facilius recomaleretur, quam testamentum, cum actus viuorum magis odiosi possit, quam mortuorum l. 2. ff. communia prædio. cum simil. Et quidem si in cum decesserit is filius, perinde habendus est, ac si nunquam natus fuisset. l. 1. in 1. resp. §. 1. & l. 2. & 3. ff. de agnoscen. liber.

Extenditur cõsuetudo ad datos, quæ fit Magistratui.

162 Et in simili videmus quòd dos per diuortiũ reuocata, redintegratur redintegratio matrimonio l. post diuortium. ff. de iur. dot. Et tutela vires resumit cessante causa depositionis. l. non solũ. 9. vlt. ff. de excusat. & l. quæ sub condizione. §. si tutor. ff. de testa. [illegible] mulier perdat proprietatem rerũ ei [illegible] si moriatur vicinæ filio ex illo matr[illegible] moriatur huic filius, cedit recuperat pr[illegible] quod tantum ad vsumfructum, in tutel. de nupt. &[illegible] & voluit. vers. in Bal. tous. 13. q[illegible] tenet. scribit. l. 3. & Ang. col. 13. subtilitex & clarissime col. vlt. Cur. & simile est quod legitur in [illegible] l. C. de secund. nupt. quod mulier [illegible] viri, si [illegible] vitii ex filiis prioris matrimonij, [illegible] reuertetur ex code matrimonio. &c. [illegible] si [illegible] ad plus iure obtinebit, [illegible] eo, vt filiorum fuerit deponere, & ad hoc [illegible] ex animo ait Bal. ibi. qui, & idem voluit in [illegible] vers. similiter circa finem. C. com. Ang. in 8. 1. col. 3. vers. tertio hinc, videre in autẽtic. non eligen. Sed c. cum autem. vxore mortua. Code. communia. l. 3. Ang. consil. 175. præmittam casus [illegible] mortuos, col. 1. Nico. Vlat. primo casu succedit, abiure in 2. parte p. ang. col. 64. vers. si in limitã nisi omnes. & Sicphi. Berr. consil. 293. C. habit. &c. visa casu, num. 29. l. 1. & consil. 192. ponitur in facto, in 2. dubio, lib. 3. Et quod dictũ si simili dicitur in l. si quo. Cod. ad S. C. Tertull. quod quidem habens liberos, habens intra tempora lucius, infamis efficitur, qui committitur infamia, nisi ipsis suis liberis aliquam partem, omnium bonorum suorum pure donauerit, sed liberis mortuis, totum ad matrem extincti reuertitur.

Ex liberis præmortuis ad matrem reuertitur.

163 Quibus non longe abest quod pulchre voluit Bart. vel. licet in antiq. quæ leg. 1. propter totius. ff. quemad. vsusf. amitt. quod cum maritus reliquit vxore dominam & vsufructuariã, extant ibus liberis, nõ videtur relicta propterea, neque ejus vsusfructus, sed tantum alimenta, secundũ glo. & ibi notata. quod loc. C. in socie. nup. nolli cum aliis multis concorde à me collectis in nostris legibus consiliat. in I. Iohannes 5. extenuum apud Græcos. Certe si postea moriantur liberi, huiusmodi rebus earum alimentorum conuertitur in proprietatem, ac certe vsumfructum, ac si ab initio nulli extitissent liberi. Quod dictum pro ling. refert & sequitur Bartol. C. ep. in tract. seruit. l. 1. q. 4. col. 4. vers. item quid si natiuus. Sed & idem voluit ipse Bart. & in l. si ita scripserit fuerit. ff. de magistrat. recto. & in l. Titia. 6. vl. ult. ff. de leg. 2. pro ut illum alleg. & sequitur Petr. Anch. in cap. si pater. in 4. num. de rescr. l. 6. & consil. 135. quæstio videtur magis dubia, in prin. & tertius ipse Bartho. [illegible] 5. [illegible] to. fecit testamentum, colum. 2. in 2. dubio, & inter consilia. consil. 129. Nicolaus libr. 2. & ipse

Vsus fructuarius excludit liberos.

Virum filium qui mortis ante patrem reuocet donationẽ, & si reuocet an transmittat ex morte ipsius.

Google

& ipse Bal. cons. 426. concluditur veritas est, & cons. seq. mortuo dicto impubere, lib. 2. Aug. cons. 67. Vitanus, col. vlt. & cons. 109. in d. testamento, col. 2. Alex. cons. 41. visa processu, to. 5. fi. lib. 1. & Phil. Dec. cons. 485. casus de quo quæritur, col. 4. vers. si cundo respondetur, quod cons. ibi sum reperitur; cons. 517. nihil quòd juris est amplius.

Quam optima ratione donatio ob mortem liberorum cessat recuperandorum.

164. Quod multum huic facit. Nam si in hoc casu Bar. relictum sibi virgis sumit propter certis aut justis actus, quia ab initio non habuit, ob mortem liberorum cessante multo maiori ratione in casu nostro donatio jam à principio omnibus viribus ac partibus integra, omnibusque modis ac munere absolut. & perfecta debet ob mortem liberorum virus ipsa ab initio si bene recuperari, per l. qui ex libertis 3. testamento, & ibi Bart. & honor pol. le dit. nam quam ad hoc not. glos. Est testamentum, & ibi quoque Bart. & Franc. Arc. ff. de rest. & idem Pet. in l. 16. si filius ff. de leg. 3. & Angel. cons. 108. ibi quæritur, col. 2. Atque etiam per l. si vinum, §. quod & potuerit. ff. de pact. quam ad hoc quoque citat Alb. quo loco cum Bart. adnocauinus, atque ita vere ex no. per Bart. in l. 3. Lucius, in verbo, perfecta in fi. ff. de donat. per textum ibi, nec hebum hæc statim. §. si mulier, ff. de donat. inter vir. & uxor. & ibi Bart. & Alex. & cons. quæ ex hoc fieri dixit quod [illegible] non valet. Dixit quod filius [illegible] filius pulsa decessit vivo patre [illegible] §. si filius de leg. 3. & ibi Bart. de [illegible] libe. & posthu. præterito post [illegible] testamentum nihilominus valet ab initio [illegible] matrimonio postumus [illegible] vivo patre decedat, secundum [illegible] de inutio testa. Et idem glos. ignorat [illegible] dant Bar. & alij ibi & ellam [illegible] l. postumus. & ibi etiam Bal. & alij [illegible] Cy. Bar. & Albe. C. de posth. hæred. inst. & ibi [illegible] §. qui filium, in verbo, omnia quæ [illegible] de legat. 3. in verbo, non conditum. Inst. de exhæ. liber. [illegible] etiam Bal. in l. filio præterito, §. pe. ver. [illegible] quæro. & ibi Ang. n. 8. ff. de inoff. testa. cons. Bal. ff. a pa. n. 8. ff. de libe. & posth. & cons. 268. sepultus, post prin. lib. 4. & late Raph. Cor. in repet. l. filius, in 3. quæ. 12. no. 8. ff. de libe. & posth. & Rebuffus inter cons. Paul. Cast. cons. 21. & in nova Bolon. 2. lib. 1. & sequit quod scribit Socin. l. 13. 8. vers. non [illegible] col. pen. cit. Rotunda conclusio ff. de acquir. hæred. Ex quo etiam Ia. And. in addit. Specul. de test. §. in primis, fin. addit. huic, hinc quæritur, vers. occurrit, dicit plus illi filiari habere id quod à principio mortalibus, quam quod ex postfacto defunctæ d. l. postumus. ff. de inoff. testa. hinc & l. si filius. ff. de libe. & posthu. Et eadem quidem ratio multum congruit donationi quæ ab initio videtur sed postea naturale liberorum revocatur, vt morte eorum deinde confirmata.

Quæ consultori sequi præcedentis dubio.

165. Super eo tamen quod diximus, de vxore reflicta à domina & vlost. ductana, quæ mihi multi in hoc dissentiunt, vide omnino Bar. Bal. Imo. Rapb. Co. & Flor. Bord. Curtia. 6. vlt. ff. de legat. 2. & eadem Bal. d. cons. 46. & Barat. & cons. 171. Nicolaus, & cons. 244. fuit quidam de Asisio, col. vlt. & n. Plaut. in l. 2. de mortua, Bal. in l. 8. quæ [illegible] de vsu & habi. & in l. si conjuncta tabulis, & ibi Imo. Alex. Arct. & Jas. ff. de vulg. & pupillari ipsum Bald. in l. vlt. C. de indi. vidu. tol. Ang. in d. auth. quod locum, 2. d. cons. 95. & cons. 109. quidam patronus, col. vlt. & cons. 201. fatum tale legitur, in 4. dubi. Pan. cons. 68. quæstionis quinquaginta sex minus, col. vlt. in 2. dubio, lib. 2. Rom. cons. 516. in casu prò parte communitatis quos, in quo primo quæritur, in 2. dubio. Alex. cons. 30. vide tiraquæ, & consultatione, in 1. dubio, lib. 1. Mar. Soc. cons. 68. Joannes Col. Alex. Jan. Cur. sen. cons. 14. nobilis testator per tantum &c. Jas. in l. si fundum sub conditione, §. si pater familias, in 1. not. ff. de leg. 1.

Cessante causa revocationis inefficax, &c.

166. Et hanc quoque sententiam confirmat quod in non longe dissimili casu dicimus, cessante iciscet causa revocationis, donationis inofficiosæ, cessat & ipsa revocatio, vt dicit Bal. in 1. n. col. 2. ver. tertio sic. C. de inoffic. dona. arg. l. 6. si quis in fraudem. C. si quid in fraud. l. patro. Nam & aliàs generaliter cessante causa cessat effectus eiusdem: vt scribit Alex. in l. 1. lib. Pisanus, & nuncupatim reperit Rom. Natus post tit. & ibi Paul. extra de jurejur. & alibi sæpe, & notatis quoque legibus probatur. l. generaliter. C. de cadu. & cbi. rum multis confirmat me congerit ju non tractatus, qui studiis est, cessante causa cessat effectus &c.

167. Hæc autem maxime debent procedere, si filius post donationem natus, statim in [illegible] quin natus non vide ar, qui consentum mortuus est, [illegible] nuncupat [illegible] vt cum nostris loquar. Ioan. And. & Pasor. in c. nato. & ego, extr. de verb. sign. ubi & glo. ex eo no. notat videri fuisse, qui parum durante & aliquæ [illegible] Et hoc plane attum illud [illegible] Fuisset qualibet cæpit. de vetro transfactus ad emulsum. Idemque etiam gl. in c. 1. §. quinquaginta, in verbo, non [illegible] tamen, tit. epist. vel abla. ancien, quod [illegible] in feudo datio [illegible] in jus liberos masculos & [illegible] & in quo progenies non succedit fœmina, si masculi aliqui exiterint, per text. ibi, si masculus post mortem patris illico mortuus est, non prohibetur [illegible] quin luctedere, quam illi non videatur extitisse. & hoc [illegible] quam ut Jac. Bel. Rayn. Nic. Neap. Bal. Alan. Mart. Ba. [illegible] dicit ing. & Cal. A. [illegible] ibi Sc. & alt. [illegible] similis in c. 1. §. vlt. in verbo, omnino exeat ibus, tit. de succes. feu. quam etiam [illegible] quit Bal. & Alua. ibi, Qui in primo loco, & post Ca. Card. Illud præterea dicunt, eum dici illico de. cessisse, qui mortuus est antequam nascitur sit [illegible] in Bart. [illegible] fundum, cui rei tempus, inquiunt, o to dierum statuebant in veteri testamento. & allegant [illegible] quidem hoc non videtur, n. d. c. nam & [illegible] 30. [illegible] accepit quod scribitur Genes. 17. & [illegible] Leuit. 12. præcepit Dominus, infantem octauo [illegible] natiuitate circumcidi, quo tempore die circumcisus est Iesus noster Luc. 2. Cuius legationem refert Augustinus in quæstionibus ex vetere testamento. c. 19.

Tempus facit de re indebito nomini præscribitur in [illegible]

168. Sed hæc longe absterret quod scribunt Plutarchus in Problematis. Rom. Numa. c. 10. & Aurelius Macrobius communium Saturnalium lib. 1. c. 16. & Festus Pompeius in verbo, Intercalares Romani nos moribus nostris dies, seu dies ad annum nomine intercalares solito, [illegible] dies dicti Pompeius ob id fuisse vo [illegible] libricos fuisse libri [illegible] addit autem Plutarchus hinc [illegible] quod Hebræi [illegible] dentes præcipuum [illegible] Aristotelis [illegible] lib. de mundo [illegible] ra animalium [illegible] extremo, scribit hæc [illegible] fastos ante diem à natiuitate septimum, non [illegible] non imponi. Sunt & qui scribunt Athenis decima [illegible] enim, hoc quidem [illegible] & [illegible] cis peracta re [illegible] dum ijd [illegible] rabantur conjuiam, quod [illegible] non [illegible]

*Qui renuant [illegible] ad [illegible] ad [illegible] ad

cæc. vbi calu, col. 1. lib. 1. & Cep. causarum cum. conf. 50. in causa quæ vertitur inter dominam, col. pen. vers. circa secundum. & Zasius in epitome. Tiraquellus, in 8. parte conclusione 2.

Negatur non censetur, qui statim de morte ad vitam revocatur.

170 Et sicut natus non videtur, qui statim mortuus est, ita nec contra mortuus esse censetur, qui statim ex morte ad vitam revocatur: id quod plane Christi domini nostri authoritate probatur, qui Io. 11. c. asserit Lazari infirmitatem non esse ad mortem, quamvis ex ea mortuus fuit: quoniam scilicet haud multo post ab ea esset suscitandus. De qua re Accursius dilectens in hoc his. ff. de legib. tit. ibi ipsum Lazarum debuisse bona sua recuperare, quam non videbatur mortuus fuisse, qui tamen citò reuixit. &. pen. §. 3. ff. de diuort. vbi non videtur vxor assumpsisse dilexisse, quæ breui ad eum rediit, & illam gl. sequitur Bar. Albe. Bal. & alij ibi. Rom. & Flor. in l. fœminines §. si sublatum. ff. de seruit. vrba. prædi. Ang. in l. debitor. C. de sen. pal. idem Ang. Imo. & Alex. qui ad hunc concor. in l. si marito. ff. sol. matr. Cui adde gl. hic similem in l. seruus effectus. ff. de act. & obli. & Bart. Bald. in suis quæstionibus dominicalibus, q. 34. vbi quod aliquis sit resuscitatus. Ioan. And. in c. ii. ter. mutatis. col. 2. in verbo, miraculum, & ibi late Card. Alex. de sig. & maleh. Alber. id late disputante post alios ibi per eum allegatos, in Iunior stipulatum. §. si fœtano. col. 2 vers. expeditis oppositionibus. ff. de verb. obl. Ias. ad quod dicitur, post Dy. ibi col. 2. vers. vltimo col. ff. de impe. in re. dotal. fact. & Bal. in l. inter creditu. & eam Paul. Cast. ff. de condi. & demonst. & eundem Bal. in tepet. l. 1. col. vlt. versic. item in dubio. C. de sacrosanct. eccl. & in c. 1. col. 2. vers. in 9. no. et 30. de elect. & Bal. a Scarampis inter cons. Albe. Brune. vol. 1. visus super quo, col. vlt. & cons. 85. venetabilis dominæ, post prin. In quibus etiam omnibus propè locis competit, an debeat vxorem suam recuperare. de quo & per gl. & Archi. in c. licite. 22. q. 7. Fede. Sen. cons. 26. casus talis est, quidam est negessus coll. Ro. in rub. ff. sol. mat. col. 4. vers. an resuscitatus. in l. lect. & iregum in 2. col. 7. vers. sed quid de resuscitato. & Firmia. in tract. de episcopo, in 4. par. 8. partis princip. lib. 4. in 4. q. De quibus etiam vide Guil. Laud. in extra. suscepto, in verbo, incantum, vbi tractat, an resuscitatus recuperet ecclesiam. Bald. cons. 143. quidam nobilis, col. 1. lib. 1. & Albericus Ialeo. de acquir. ter. dom. Panor. in d. c. frater. matris. Rom. in rub. ff. sol. mat. in vtraque lectura. Iaso. Zuchi in rub. extr. de sponsi. Franc. Panh. in tract. de affin. & pœn. sed. vac. in vlt. part. præludij. q. 1. 2.

Resuscitatus an restituere beneficium.

171 Facit & quod in simili dicimus, non considerari translationem dominij, quæ momento datur. l. vlt. §. vlt. in fi. §. de bon. quæ lib. & no. Bal. in l. vlt. ff. de cond. indeb. & Ang. in l. volumus, ad fi. C. de fideic. vbi ex hoc dicit, quod prohibitus alienare extra familiam, potest tamen alienare ea lege, vt in cuiuscunq; debeat reuerti familiæ. quia non dicitur tunc alienatio fieri extra familiam, quæ momento est penes illum durature, ar. d. l. vlt. §. fin. quam ad hoc dicit not. Id quod sequitur Ias. in l. 1. li. col. antepe. vers. vltra alleg. tit. C. de sacrosanct. vbi idem dicit Ang. & in l. filiusfam. §. dixi, in 2. lect. col. 10. vers. quarto limita, vbi & ad hoc allegat ex quæ dicit no. in l. cogis. §. si qui sub. ff. ad Treb. sequitur etiam, ac commendat Bald. in l. 2. §. Cato, col. 2. vers. & adduco. ff. de verb. obl. vbi & idem dicit de valido ita alienante sentium, vt ea lex adiecta ad eum reuocatum, ita per hoc limitans text. in c. 1. vers. quid ergo si li post. de feud. vas. dicens, vbi dicitur limitandum per Card. Alexan. cum aliis eisdem sequentibus citat. & de empt. Cura velocem Rom. in l. sequitur §. item Labeo. ff. de vsucap. & tenet in ci potius, quod ex. de loca. & Ias. in l. 3. col. 15. Cod. de iur. emphy. & Hippo. Mar. cons. 136. consului proximis diebus. col. 3. vers. confirmantur.

De redeuntibus.

172 Sed ut præter supradictos quæ nequeant considerari momenta in restitutionem, addo ipsum Ang. cons. 36. Constantinus, col. 1. vbi adfert multa similia. & Paul. Cast. in l. frater a fratre. col. 2. & ibi Ias. col. 2. ff. de condi. indeb. & Barb. in rubr. de rel. eccl. non alien. & cons. 12. si ponitur apud Tiraq. tam, col. 14. vers. modo teli. tor. lib. 1. & Soc. cons. 177. post ipsum, col. 2. vers. secundo reliquitur, lib. 2. Ideo legem non valeat donatio inter virum. & vxorem. & ibi Imol. & præcipue Bart. & Ioan. And. de mollic. dot. & ff. & C. de dona. inter vir. & vxor. per totum. Valet tamen ita fieri, vt apud donatarium non maneat, sed illico ad alium transferatur. l. si coniendente. C. de donationibus inter vir. & vxor. & l. ex facto. §. pen. ff. de iure dot. & l. vxor matrite. & l. Sulpitius. ff. de dona. inter vir. & vxor. & volunt Bar. post Iaco. Aret. in l. 2. §. si vero pater. col. 1. ff. de dona. & Rom. in l. si donatione. C. de collat.

Donatarius promittens restituere alteri tenetur.

173 Ad quod etiã bene facit & quod dicitur a nostris, quod si legetur quis quam alicui, cui etiam dispositione legis quispiam debetur, censetur id legatum fuisse animo computandi. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. mat. cum similib. concor. a me late congesta in l. si constante matrimonio. ff. eo. §. & in prin. Id tamen legatum computandum debet intelligi apud legentem: quia ex compensatione ita fieri non debet. Ias. ad quod dicitur, post Dy. Bal. Bal. Ang. & Alex. in d. l. inter. Ioan. Ioan. Franc. Aret. Corn. Phil. Dec.

Quo pacto legatum censetur animo computandi cum dilectione quisquam debetur.

Item. Si p. in mulh. præterea. Cyn. de vxo. & vxor. Bal. Cæp. cons. 143. cum decimbus. col. 2. ad illam quæ contra allegantes ex in dil. fol. 5. hi qui solum tacite Iaco. & in l. fœl. & li mortis. 5. item si quis. ff. de leg. præst. & mod. li. vlt. C. de bon. qui. ff. & in d. l. Sulpitius. de donationes inter vir. & vxo. & in l. vxore. §. pater. eorum. alis. ff. de l. 2. 3. Id quod intelligi in omnibus modo in dumb. præterea quando restitutio fit incompetenti, ita vero certis legatis, nullum ex eo sit habitura commodum. ita ibi ex interualla. Nam commodum ipsius mulieris reputatur tunc sine compensatione. nisi in legatis dotis non habetur. ff. ad leg. falc. & in tam quam inter. magna dubitatio. vers. in dicimo. quæ in mulier. §. ii lateres. vers. talia tamen dotis. ff. ad Treb. & no. in l. mulier. de condit. cod. & facit text. contra opinionem d. l. fœl & si portis. §. item si quis. dum ibi dicitur, quod emolumentum ad eum pertinet. & in d. l. Sulpitius. Sed mihi ad id est melior aperitio quæ text. quam in l. generaliter. ff. eo. cui legatum fuit si recom. lib. ibi si mihi legatum sit, rectum, & id rogatus mihi dare contentus restituere, & frater, ita liberet eum legato meo præstare, non esse cogendum me ad liberalitatis præstationem. quia mihi pecuniæ nomine videor acce. ille, cum id consultum sit. ita et gari. sitius. Quod si fuerim rogatus post tempus restituere id legatum mihi relictum, cogendum me sentio meliorem illud præstare tempore fructum.

Donatæ res pariter ac restituta non transeunt apud Cæs.

174 Facit hoc & quod tradit Bal. in Iuppoñam nouella. C. de mul. tenta. quod licet cum pater instituat filium donata cum legatum, debeat intelligi dotem competere, per tex. ibi, & in hoc nomine. §. imputa. Tacitum tamen procedit, nisi dos ipsa filiæ non in pecuniis sed apud filium, quæ pater ipse pignus ei non obligaverit, vt hic dubitatur, & legitur. Cæs. & vbi tutor, quod sic. & similiter in relictis, vt in præcedentibus dictum. Facit quoque tex. in l. cum dotem illatam. §. ad l. Iul. vbi si dotem illatam alicui legat vir et uxori illi, non habet locum lex Falcidia. Et hoc no. Paul. Cast. vbi quod Falcidia non datur illatis in dotem. quia pignus est, vt quæ obligata

iæ reſtituat: quod etiam voluit Bal.in l.auia.§.Titio, per illũ tex.ff.de cond.& demon.cum multis cõcord. a me collectis in noſtris commẽtariis ptiuslegiorum piæ cauſæ. in 26.ſpeciali. Facit denique quod ſcribit Bal.in l.hac edictali,in prin.col.1.verſic. nunc ſtatim ſuccedit. C. de ſecun.nupt.quòd licet vir aut mulier contrahens ſecundas noptias non poſſit donare ſecundæ vxori plus quàm vni ex filiis primi matrimonij.per tex.ibi,poteſt ramen ei donare aut relinquere vltra eum modũ, ſi eum grauet de reſtituendo alteri, per d.l.cùm dotem.ff.ad leg.Falc.& d.l.Sulpitius.ff.de dona.inter vir.& vxor.Et eſt etiam bonus tex.à contrario in d.l.hac edictali,in ſi.prin.cùm dicitur,omni circumſcriptione, ſi qua per interpoſitam perſonam fuerit excogitata,ceſſante.& facit item tex.in l.ſi fidei.ff.de leg. 3.vbi ſcribitur, ſi fidei meæ committatur, vt quod mihi relictum erat, ſupà quàm capere poſſum,alij reſtituerem,poſſe me id capere conſtat.

An pretium quod momẽto durat, conſideretur.

175 Nec etiam conſideratur,vt ad alia tranſeamus, pretium,quod etiam momẽto durat temporis.l. pretia.§.vlti.ff.ad leg.falci. vbi & hoc not.Bart.& idem quoque Bar.in l.ſi ſeruus,ia 2.in princip.ff.de condi. fur.& in l.1.col.pen.verſic.item aduerte ad vnũ.C.de ſent. quæ pro eo. quod inter. Nec ſolutio tei debitæ quæ momento durat. l. qui ſic ſolvit. ff. de ſolu. vbi non dicitur ſoluere , qui poſtquam ſoluit , incontinenti recuperat. Ita enim eum text.intelligunt doct. Nec videtur verſum,quod verſum non durat.l.ſi pro parte.§.verſum autem.ff.de in rem verſo.vbi gl. allegat multa ſimilia, quæ videre poteris cum multis ſimil.& eoneord.late congeſtis ab Hippol. Marſ.in repe. l. vltim. num. 155. & multis ſeq. ff. de ſtatuliber. omn.iud.& in l.2.in ſi.ff.quibus ex cauſ.in poſſeſ.eatur.vbi ita ſcribitur.Hæc verba,neque defenderetur, *negotiatus*, ita ſcripta ſunt, vt neque ſufficiat vnquam defendiſſe, ſi non detur defenſio. & tex.in l. 1.quod ait prætor niſi.ff.quor.leg vbi ſatisdatum acceipere debemus,ſi perſeueret ſatisdatum.

Veniſſe non videtur, qui ſtatim abit. Nec fuiſſe in loco,qui manet breui tempore.

176 Quibus adde text.in c.1.extrà de iudi.ex quo not.Pet.Anch.conſil.75.viſo diligenter,col.vlti.quod non videtur veniſſe, qui ſtatim abit. nam, vt & ipſe ſubdit , fingetur non fuiſſe in loco, qui manet breui tempore. l.ex facto. ff. de hæc.inſtit. & l. ſeruis verbanis. ff. de legat.3. Quod apptobat Fabius Quintilianus,ſi is eſt.declamatio.16.§. Cuius ſententiã hæc eſt, eum pene non veniſſe, qui ſtatim reuerſurus eſt. Quod & voluit Bal.noſter,conſil.299.proponitur, in prin.lib.2.per leg.Cæſar.ff.de publ.Sicuti & è diuerſo non videtur abeſſe, qui ſtatim redituris eſt, vt dicit ipſe Pet.Anch.conſ.90.conſideto etiam in ſi. per d.l. ex facto. Et facit etiam l.cùm antiquitas,ibi ex breui temporis intetuallo. C. quemadmo.teſta ordi.vbi & hoc not.Angel.qui etiam ad hoc allegat l.ſi longius. §. filius. ff.de iudic. & l.pen.in fin. ff.de vaca munet. Ex hocque effici tradit quod ſcribit Imõ. in.c. prudentiam , extra de offic. dele. quòd ſi cauſa pluribus delegatur cum clauſula , ſi non omnes , &c. & vnus eorum breui eſt reuerſurus , non poſſunt alij ſine eo procedere , tanquam ipſe non eeuſeatur abeſſe.

Quando intelligatur magiſtratus eſſe mandare iuriſdictionem cum abeſſe cæperit.

177 Sed & ex hoc fit,vt Saly. in l.2 col.antepe.C. de peda.iudic.intelligat text.in l.1.ff.de offic.eius cui mand.eſt iuriſd.qui magiſtratus concedit alteri ſuam iuriſdictionem mandare , ſi is abeſſe cœperit , procedere in diutina abſentia, non etiam in breui : tanquam abeſſe non videatur, qui breui redire debet, per d.l.ſi longiùs,& eum ſequitur Phil. Dec. in d.l.1. col.17.verſic.vltimò notandum. Quin ſi magiſtratus abſumrus mandauerit , & poſtea ex abſentia reuertitur, ſtatim tamen reuerſurus , non extinguitur delegatio, vt voluit Cy.in d.l.1. in 7.8.& 9.& ibi quoque Alb. nullam illius mentionem faciens , col.7. & Alex.colum.19.verſ.in glo.in verbo , proficiſcatur. & Dec.d.colum.17.in verſ.eiuſdem initij.& Franc.Purp. char.21.nu.603. Et ſimile eſt quod ſcribit glo. in c. ſi poſtquam in verbo mente , de electo.lib.6. quod in caſu illius c, non videtur receſſiſſe , qui ſtatim reuerſurus eſt.quam ſequuntur Arch.Io.Andr.Petr. Anch. Dumi.& Phil.Fran.Ex quibus Arch.Domi.& Fran.id no.ad præcepta quæ fiunt à iudicibus,nequis recedat ex vibe vel palatio.& idem quoque voluit Io.Mo.in e.vbi pernotum.col.1.in verbo,pono. de elect. lib. 6. in cupiẽtes.col.12.verſ. ſed quid ſi electus.eo rit.& c.Et facit quod pulchrè reſpondit Rom.conſ.164.viſo puncto ceteriſque contentis , excuſandum à falſo teſtem,qui depoſuerat ſe continuè ſteriſſe in ciuitate Lucana, cùm aliquor menſibus fuiſſet extra eam ciuitatem ob peſtem , quæ in ea erat , ſed ea ceſſante confeſtim rediit.

178 Et in hoc allegantur præter iura præcedentia,l.ſi quis ita legauerit.ff. de condi. & demonſt.& l. præſens.ff.de præur.& c. ſint tibi, de conſecr. diſt. 5. Nam & per d.l.ſi quis ita legauerit., dicit Bal. in l.ſi pater.§.vlt.C.de inſtit.& ſubſtit. quòd momentũ tẽporis nõ curatur.Et quod Hoſt.& Io.Andr.ſcripſerũt in c.ex parte,extr.de cler,non reſid.intelligentes eum tex.quo eſt cautum,prælatũ nõ reſidentem , qui vocatus venire noluerit,priuandũ eſſe, & alium eligendum,vt ſcilicet non ſufficiat ad euitandã eam pœnã, venire,& ſtatim abire , quia perinde eſt ac ſi non veniſſet,per multa ex dictis iuribus. Et ex hoc quoque conſulit in pulchro caſu idem Ang. conſ.270.ſtatuto ciuitatis, vt ibi omnibus videre eſt in promptu.

Vocatus ad venire ſub pœna, ſi venit & ſtatim abit,non euitat pœnam.

179 Quibus concinit quod ſcribit Bat. in l. ſicut §.ſuperuacuũ,col.3.verſic.redeo ad ordinem. ff. quib. mod.pign.vel hypot.ſoluit. quod ſi iudex alicui præceperit,vt domum exiret ſub certa pœna,& is exiuerit,ſed poſtea iterum ingreſſus eſt,incidit in pœnam: tanquam non videatur exiuiſſe , qui ſtatim rediit. Et quod tradit Bal.in l.1.col.5.verſ.quid de errone.C.de ſerui. fugi.quòd qui fugit è carcere, & poſt ſtatim reuerſurus eſt, non punitur ex ſtatuto imponente pœnam fugientibus.quem ſequitur Steph.Bert. conſ.61. non puto,in ſi.lib.2.& Hippo.Mar.in l.is qui cũ telo, nu.54.C.de ſicar.& in repe.tnb.ff.de fideicom.nu.373. & conſ.122.clementiſſimi,& c.in præſenti cauſa,col. 1.verſi.& ideo dicimus.lib. 2. Et hoc ſatis confirmat quod ſcribit Bar.in l.quid ſit fugitiuus.§. 1.ff.de ædil. edic.de eo qui primum fugit , tamen ciuitas comparuit.quem ſequitur Rom. in l.admonendi , col.24. & ibi quoque Fran:Cur.ſenior.col.46.verſic.ſecundò limitatur.ff. de iureiut. Et quod ab eodem Bald. ſcriptum eſt in l.1.col.3.verſic.ſed quid cuſtos.C.de ædil. act de eo qui exit è carcere cauſa voti cumſpiam implendi,ſtatim reuerſurus , vt aufugiſſe non dicatur, quamuis cuſtos qui id permiſit,teneatur niſi ex conſuetudine excuſetur. Et quod idem tradit in c. 1. in prin.col.1.verſ.ſed pone quòd vaſallus,tit. quib.mod. feud.amit. quòd vaſallus qui dominum reliquit in bello per momentum . & ſtatim rediit , non punitur feudi amiſſione,ſecundùm illum tex.

In dubio non cenſetur curatus à primo morbo,qui ſtatim recidit.

180 Et quod à noſtris traditum eſt,quòd ſi medicus certa mercede promiſit curare ægrotum , qui curatus , vt videbatur , in eandem ægritudinem recidit : certè in dubio ſi ſtatim recidit , non cenſetur fuiſſe curatus à primo morbo,arg. d. l.3. ff. de diuor. & ſimil. Ideo nec eam mercedem habere debet : ſecus ſi longo poſt interuallo. ita enim voluit Pileus in 12.q. & Bar. Brixi. q. 73. medicus quidam. & Dy. Ricar.Mal. Cy. Marti.Sylli.Ray.Bar. Bal. in vttaque lect.Alber.Sal.& Paul. Caſt.in l. Martius. ff. de loca. Spect.tit.de ſalar.§.vlt. poſt prin.Io. And. in c. contractus,in 2.q.de reg. iur. lib. 6. in mercu. Albe. in l.

contractus,nu. 7.ff.eo.tit.Bal. conſil.255. quidam fœneratot,col.2.lib.3.Imo.Franc.Atet.& Bart. in l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te.ff.de verb.obl.Per.Ancha.Pan. Batb.& Fel.in c.presbytetum , extr. de homi. Hippo. Mar.conſ.7.ſummi cælt,col.2.verſ. cùm ergo in caſu, Ib.1.Et quod item tradit Bal.in l. licèt. C.de except. quòd incontinenti recuperans poſſeſſionem,fingitur nunquam fuiſſe expulſus.

Civitas condemnata ad ſubverſionem muronum , quando ſententia ſatisfa ciat.

181 Huc quoque vergit quod ſcriptum reliquerunt Dy.Gy.Bal.Bar.& Sal.in l.ſecuus per illu text.C. de pœnis, quod ſi ciuitas fuerit cõdẽnata ad ſubuerſionem murorum,ſi illis diruris iterũ eos ædificet,nõ eſt ſatisfactũ ſen ẽtię,debent enim manere deſtructi. quod & voluit Bar. poſt Dy. in l. ſi quis adulterũ §. 2. & ibi quoq; Aug.per illu tex.ff.adul. idẽ Aug. in l. in muneratiombus.ff.de fol.& in l.ſi ſtdtiuſſor,§ meminiſſe,& ibi etiã Imo.ff.de leg.1. & idẽ quoq; Aug. conſ.34.Conſtatmus, vbi & alia multa ſimilia cõgerit.Pet.Anc.in c,ex literis,extra de conſt. & ibi quoq; Fel.col.8.verſ.fecũda cõcluſio,& Phil.Dec.col.4.verſ. tertia cõcluſio,& idẽ Pe.Anc.in'c. cõmiſſa,in 5.no.de electi.li.6.& in c. t.in 6.no.de vſut.eo.li.6. & in c.felicis,in 7.no.& ibi etiã Phil.Frã.in prin.col.2. verſ. vltimõ no.tòt reparetur,de pœnis,eo.li.6.Corn.conſ.7. rudis & incõpoſita,col.vlt.lib.1.& Barb.conſ.22.Deũ innocent, col.6.li.3.Steph. Bertr.conſil. 232. addendo eleganter,ad fin.lib.3.Quanquam Dom.in d.c.felicis, volunt contrarium.Sed quis illi crederet aductſus tot taléſque vtriuſque iuris interpretes?

Condemnatus ſi rem reſtituerit, ea poſſea ad eum redeat, an poterit pas exequatio ſententiæ contra eum.

182 Adde & quod tradit Bal.d.poſt Iaco. Aret.& Oldra in l.Titio centum,in princ,per illum tex. ff.de cond. & demon. quod ſi arbiter iuſſerit mihi fundũ reſtitui ſub pœna , & aduerſarius reſtituerit ,ſed poſtea iterum occupat , cadit in pœnam comptomiſſi. Cui germanum eſt quod ſcribunt Iac.Buti.Gml. Cu. Bart.Bal.& Sal.& Fulg. in l.ſed & ſi poſſeſſori , verſ. proinde.ff. de turetur. quod ſi quis condemnatus ex ſententia ad rem reſtituendam,eam ſemel reſtituerit, ſi poſtea re ad eum redeat, poterit contra eum pett executio ſententiæ, tanquam ab ea non ſit liberatus, qui iterum rem recuperauit. & ideni voluerunt Cy. & Bal ſubobſcurè in l.ſi quis hæredem. C. de inſtit. & ſubſtit.& clare ipſe Bal.in l.qui licitam,in prin.per illum tex.C.vt in.perit.& in l.debitori, col.2.verſ. ſed videamus. C.de pactis.& in c. cùm in cunctis , col.2. verſ.ſed quid ſi habuit,ext.de elect.& in c.ſignificaſti. poſt prin.extr. de offic. deleg. & in e.quærenti , poſt medium,eo.ti.& in §.ſi facta.col.2.verſ. extra quarto, tit.ſi de feud.fuer. contr. inter do. & agn. Ang. in l. p ſecti, quæ eſt pen. §.ſpecies. ff. de acquir. poſſ. Nic.Neap.& Imo.in d.l.ſi fideiuſſor. §.meminiſſe. ff de lega.t.& Petr.Anch.in cle.ne Romani,de elect. Nellus inter conſ.Pau.Caſt.conſil.104.præſuppoſito. col.2.vetſic.tertiò dominã,li.1. & ipſe cont. ſeq. ego Pau.& Steph.Bert .d.conſil. 232. addendo eleganter, nu.14.vſque ad fi.conſ.lib.3.& Soc.conſ. 134. pro facto,cõ.3.verſ.tertiò & vltimò, lib. 1. quod & repetitur in conſil. 174. lib. 2. Hipp. Marſ. vbi ſuprà.Fab.à monte ſancti Sauint in tract.de emp.& vend.in 56. q. 3.quæſt prine. vbi pro hoc dicit eſſe clarum tex. in l. ſi quaſi recepturus. ff. de pig.actio. & in l. inter Caſtellianum ff.de arbitr.& in l.2. §. duminorum. ff. de his qui ſunt ſui vel alie.iur.

De eadem re.

183 Et licèt multi tenuerunt contrarium,vt paulò pòſt dicemus:tamẽ illud haud dubiè,verũ eſt,cùm reſtitutione facta,res incontinenti recuerint ad condemnatũ,vt voluerunt Imo.Pau.Caſt.Ro.Alex.& alij recentiores in d.§.ſpecies.Pau.Rom.Alex.& Iaſ. in d. l.ſed & poſſeſſori,quam Iaſ.legit cum §.ſi perit.or. in d.l.nam poſtea.Pau.in d.l.Titio centum , in prin. ff. de cõdit.& demonſt.& Franc.Aret.in d.l.ſi fideiuſſet. §.meminiſſe.cui.vlt.ff.de lega.1.Corn.conſ.59.placet in hac conſultatione,col.1.lib.3.& Barb.in d.clem.ne Romani,col.102.in paruis, verſ.nota quòd conſtitutio,vbi ab hoc allegat glo.in c.quoniam,extr.de offi. delegat.& in e.commiſſa,de elect.lib.6.

Delegatus ſemel exequutus , ſotoſt iterum cognoſcere ſi victus rem iterum occupat.

184 Nec in ordinario tantùm iudice id obtinet, ſed & in delegato quoque , qui licèt poſtquam tulit ſententiam,fortctus ſit officio,præſertim ſi eam ſemel fuerit executus.l.iudex.ff.de re iudi. & in e.in literis, extra de offic.deleg. tamen ſtatim executione facta ſi victus rem iterum occupat , poteſt ipſe index delegatus iterum cognoſcere. & ſuam exequi ſententiam, vt volunt glo.in d.c.quærenti, in verbo,ad integrum annum , extr.de offic deleg.quia non videtur,inquit, poſſeſſionem adeptus,qui eam ſtatim amiſit.l.non videtur.ff. de acq.poſ.& ar l.2.§. permiſſe,& §. illud.ff. de hære.vel act.vend. Et illam gloſſ.ſequuntur Ioan. And.& Panorm.ibi.nam non videtur, vt ipſi dicunt, iudex fuiſſe executus, ex quo incontinenti executio fuit perturbata. ar.c. diuortium, de pœnit.diſt.1. & dict. c. 1.de iudic.

Nõ videtur adeptus poſſeſſionem beneficij, qui ſtatim ex ea deturbatur

185 Neque interim ſilentio prætermittenda eſt alia gl.huc etiã pertinẽs,in d.c.cõmiſſa § annus autem.in verbo,pacificam,de elect.li.6.quod non videtur adeptus fuiſſe pacificam facerdotij,aut vt noſtri vocant, beneficij poſſeſſionẽ , qui ſtatim ex ea fuit deturbatus.Ideóque non ei curtere tempos anni præſtituti ad ordinẽ presbyteratus,per d.c.nã & ego,de verb.ſignif. & d.c.diuortiũ,& d.§.verſum autem.& alia quæ allegat.& eam gloſſ. ibi omnes communiter approbant.

186 Denique hanc ſententiam in calu noſtræ l. adiuuat legis ipſius ratio , quæ eſt præſumpta mens donantis , qui ſcilicet ſi cogitaſſet de futuris liberis, veriſimilitet non donaſſet , nec extrancos liberis antepoſuiſſet , vt abunde diximus ſupra in præfatione l.noſtræ. Quæ quidem ratio , huc ea præſumptio in hac ſpecie,de qua loquimur , locum non habet. Nam ſi cogitaſſet de liberis ſtatim viuo ipſo donante morituris , non propterea donatione abſtinuiſſet. Ergo nec iſti liberi tenocant.

187 In diuerſam tamen ſententiam veget tex.in l.hæredibus,in prin.ff.ad Trebel.vbi fideicommiſſum ita factum, ſi grauatus vinos liberos non educauerit, deficit procreatis duobus liberis, licèt vxorianrur antè partem.Et tex.in l.cum vxori.C.quando dies legat. ced.vbi cùm vxori vſusfructus fundi legatur , & eius proprietas , cùm liberos habuerit , nato filio , ſtatim proprietatis legati dies cedit:nec quitquam obeſt , ſi is decedat. Ideo illum tex. ita ſummant , vt noſtri loquuntur.Bal. & Corn. ſufficit quod conditio in momento temporis ſit impleta.Et tex. in l.ſi quis hæredem.C.de inſti. & ſubſtit.vbi ſi quis hæres inſtitutus fuerit ſub ea conditione,ſi filia eius nupta fuerit,aut ſimili,ſatis eſt filiam nupſiſſe , etiam ſi matrimonium non duraucrit , quia fortè filia à marito dimittit. Et ideò omnes prope docubi.no. ſatis eſſe conditionem caſualem vel mixtam ſemel fuiſſe impletam , licèt non duraterit. Gloſſa autem ibi genetalins not.ſufficere factum fuiſſe licèt non durer factum. Ex quo Cy.Albert.& Bal.ibi colligunt, quod ſi ex pacto mulier debet lucrari dotem,ſi libetos ſuſcepcrit,ſatis eſt liberos eam ſuſcepiſſe,quãuis ij ſtatim ſint demortui. Id quod etiam voluit idem Albert.in 2. parte ſtatutorum.q.108.ſtatuto cauetur quòd mortuo marito. Sed & ex cod.tex. not.Bald.in l.precibus,col.2.in 3.oppo. C.de impub. & alius ſubſtit. quod in conditionibus accipimus principium primæ exiſtentiæ , & non curamus ſucceſſum eius.

Conditio æqualis vel mixta, quando impletur.

Conditio, ſi ſine liberis, quomodo deficiat.

188 Facit tex. in l.ex facto §. ſi quis autem ſuſceperit.ff. ad Treb. vbi ea conditio, ſi decefferit ſine liberis, defiĕt relictis liberis , etiam ſi momento ſupereſſites

Digitized by Google

ſuperſtites fuerint patri. & ita dicit per illũ text.Bal. in d.c.1.§.quinetiam, vetſ.quæro quid ſi maſculus,& ibi etiam Aluar. col.vlt.tit.epi.vel abb.quod reputat ſing.Iaſ.1 / d.l.ſi quis hæredẽ,col.2.ver.ad idẽ ſecũdò. C.de inſt.& ſubſt.& in l.inter ſtipulantẽ.§.ſacrã,col. 8.verſ.ex aduerſ.ff. de verb.obl.& cõſ.51. Aluiſius,col. vlt.li.3.vbi id dicit ſing.& conſ.66.nobilis miles,col. 6.verſ.moueor in primis,eod. lib.3.Sed & idẽ voluit ipſe Bal.quem Iaſ. noo allegat.in auth. ſed & ſi quis, col.2.verſ.præterea natura conditionum.C.de ſecun. nupt.& in l.cùm aeutiſſimi,col.2.verſ.ibi,qui ſine filiis.C.de fideic.vbi & ex eo dicit,quòd in caſu d.l.cũ acutiſſimi,ex qua & in ſimilibus deprompta eſt l.noſtra,vt diximus ſuprà in prin.præſa.ſatis eſt filiũ grauatum reliquiſſe liberos,etiamſi poſteà moriantur,vt faciant ceſſare ſubſtitutionẽ illius l.Et idẽ Bal.conſ. 57.item inſtituo,col.1.lib.2.& Alex.cõſ.139.circa primum dubium,col.2.verſ.ſed præmiſſis,libr.6.& Phil.

Infans exſtractus ex vtero matris mortua, trãſmittit hæreditatẽ ſuis, etiamſi illico deceſſit.

Dec.conſi. 139.viſo puncto in quo,col.vlt. & Cepola cauſatũ ciuilium conſ.50.in cauſa quæ vertitur inter dominã,col.pe.verſ.citca ſecũdum, vbi & authoritate illius tex.reſpõdit ſingu.infantem extractũ ex vtero matris mortuæ,& qui illico decedit,ita ſuccedere ipſi matri ſuæ,vt hæreditatem ad patrem ſuum trãſmittat,exclutis conſanguineis matris. Adde & tex.in l.quidam in teſtamento,in prin.& iterum in l. rogo. ff.de fideic.lib.vbi libertas data ſub cõditione, ſi hæres ſetuum alienauerit, competit conſeſtum quànt alienatus fuerit, etiam ſi hæres eum redemerit,cùm ſemel, vt dicit vtraque l.conditio extiterit.& text.in l.maritus. ff. de locat.vbi ſufficit domum quã ædificandam quis promiſit, ſemel eſſe ædificatam, licèt poſtea cadat.Et quod not. Bal.in l. ſi paterfam.col 2. verſ.ex prædictis.ff.de hære.inſt. per eum tex.iuncta l.placet.ff.acq.hære.quod ſufficit quem eſſe momento hæredem, ad excluſionem ſubſtituti vulgaris.

Verum relictũ ſub conditione, ſi vidua erit, debeatur, etiam ſi in viduitate non perſtiterit.

189 Adde inquam pulchrum tex.in l.vlt.C.de indi. vidui.vbi relictum factum mulieri ſub ea cõditione, ſi vidua erit,vel viro, ſi ad cælibatum peruenerit,debetur cùm vir erit viduus, aut mulier, etiamſi in viduitate non perſtiterint. Et ita illum text.intelligit Bal.ibi in a.not.& Pan. Caſt. qui illum dicit ſing refertque quod cùm aliquãdo ſit,et ea re eſſet quæſtio Venetiis,decreuiſſe rogatosque iudices diffinire contrariũ, moti ex intentione teſtatoris, quam dicebãt huic tei aduerſam videri,viſo eo.tex.quem Pan.ipſe illis allegauit,in admirationem verſi à propoſito deſtiterunt. Sed & idem per illum text.voluit Bal. in l. Titius,in priuc.ff.de excuſ. tuto.vbi aliud dicit fore ſi ita relictum eſſet,donec vel quouſque viduã fuerit & conſ. 42.præmittendum eſt ad euidentiam conditionum, lib.5.& Angel.qui late eam rem diſtinguit.Imo.Alex. Raph.& recentiores in l.in ſubſtitutione. ff.de vulg. & pup.& idem Angel.etiam diſtinguens,d.conſil.34. Conſtantinus,col.2.& vlt.& Anto. Andarellus inter conſ.Pau.Caſt.conſ.174.ex facto propoſitum, lib.2.& ipſe Paul.conſ.ſeq.ſuptaſcriptus.facit & tex. in l.3.§. ſed & ſi ſtante. ff. de liber.& poſth. ex quo not.Bald. ſufficere, vt ſecundum teſtamentum momento valeat,ad hoc vt rumpatur primum teſtamentum.

Conditio, ſi ſine liberis, expirat natis liberis, & iiſdẽ ſtatim mortuis.

190 Et per quædam ex illis iuribus conſuluit Old. conſ.21.thema tale eſt, teſtator habet filiam & iterum conſ.121.thema tale eſt,dominus G.quòd ſubſtitutio facta ſub conditione, ſi inſtitutus non habuerit liberos,expirat natis liberis, & iiſdẽ ſtatim mortuis. & idem voluit eadem penè verba adſcribens, licèt nomen illius ignorerit,Io.And.ipſius diſcipulus.ut addi.Spec.tit.de teſt.§.in primis, ad fin.Cy.in d.auth ſed & ſi quis,in fi.C.de ſecund.nupt. Bal.in l.vlt.col. 8.verſ.25.quæritur.C.de hæc.inſti.& conſ 56.an pater qui fecit legitimari,col.2.verſic.viſo quodam capitulo, libr.2.& Raph.Fulg.conſil.46. And.de Luca, verſi.nec rurſum prædictis officit.Et Pau. Caſt.in d.l. ex facto.§. ſi quis autem col.vlt.ff.ad Treb.in lectura Paduana.& in d.l. in ſubſtitutionc.ff.de vulg.& pup. & conſil.324.ſuper ſecũdo puncto pro declaratione, col.2.verſic.idem dicendum eſt,& multo magis,libr. 1.& conſil.97.ne impropriis vtamur vocabulis,col.2. verſi. prima fuit facta lib.2.& Panorm.conſil.40.venio ad primum dubium,in 2.dubio.libr.1.Alexan.qui nullum horum memorat,conſ.31.ponderatis iis quæ in themate narrantur, col. 1. verſic.& quamuis poſt mortem,lib.3.Iaſ.in d.l.ſi quis hæredem,col.2.verſic. item facit regula.C.de inſtit.& ſubſtit.& d conſi.51. Aluiſius,col.pen.verſic.aggredior ſecundum,lib.3.& d.conſ.66.col.6.verſ.moueor in primis, eod.libr.5.& conſil.68.viſo themate,col.8.verſ.ſecundò reſpondetur,eod.lib.3.& Caro.Ruin.conſi.131.in themate,col. 3.nu.4.lib.3.& Philip. Dec.conſ.13.ſubſtitutio facta, col.2.verſ.& licèt libeti,& conſ.205.in cauſa iſtorum mobilium.col.pen.verſ.non ob.quod in ſeq. & conſ. 218.in caſu ad me tranſmiſſo,col.2.verſic.vlteriùs, & ſeq.& conſi.269.conſultus,col. pen.verſ.venio igitur ad ſecundum.& conſ.ſeq.Dominus Raynaldus,col.1. ver.& vlteriùs.& cõſ.287.in ciuitate,col.1.& 2.& cõſ. 291.viſis,col.3.verſ.venio igitur.& conſi.323.cùm ſit quòd nobilis vir,col.2.verſic. venio ad ſecundum. & con.377.viſis & diligenter cõſideratis, col.1.& conſ. 384.in caſu propoſito, col.vlt.& conſil.414.viſo eleganti conſ.col.2.& conſ.427.licèt in caſu,in prine.& col.2.verſi.& reſpondendo.& Steph.Bert.conſil.108. Chriſti,&c.viſo caſu,lib.1.& cõſ.217.Chriſti,&c.cognito caſu,in prin.cod.lib.1.& conſ.222.ex propoſitis,etiã in prin.co.lib.3.& conſil.367.Chriſti,&c.viſo cõſultationis themate,col.2.verſ.& licèt teſtamenti. lib.1.& conſ.300.ſuppoſito,nu.1.lib.3.de qua te latiſſimè per Iaſ.in d.l. ſi quis hæredẽ.C.de inſti.& ſubſt. Et idem in omni alia conuentione aut pacto facto in caſu non exiſtentium liberorum. Nam ſi tempore mortis exiſtant liberi, licèt poſtea moriantur,deficit conditio, quia ſufficit eos ſemel exiſtiſſe, vt ſcribit Ang in §.quoniã infirmas,per gl.ibi in auth.de nupt.

Obligatus ad rem tradendam eſt liberatus, ſi ſemel tradiderit.

191 Hanc quoque partem confirmat quod in multis locis aſſerit Aecurſius, obligatum ex contractu vel ſententia ad rem tradendam, ſi eam ſemel tradiderit, eſſe liberatum, nec reuiuiſcere obligationem, etiamſi ea ad illum denuo tenertatur. Ita enim ſcribit glo.in l.ab emptione,in gl.magna & ibi Bart. col.2.ff.de pact. & in l. ſi cùm fundum vendetes, in verbo, traditi.ff.de contr. empt. & in l. 3.§.vnde vi, in verbo vendicare.ff.de vi & vi armat.& in l. Claudius,in gloſſ.1.poſt meditum, & ibi Bar.ff.qui pnti.in pign. hab. & in l. Pomponius.6.ſed & ſi is,in verbo, de taro.in fi.ff.de procur.& auth.ſactamenta,in gloſ. pen. C. ſi adnet.vend. Quod & idem voluerunt Iac. Arct.Batt.Imo.Paul.Caſt.Rom.& cæteri recentiores in d.l.permiſceri, quæ eſt pe. §. ſpecies ff.de acquir. poſſ.Bar.Bal.Ang.Paul. Caſt.Raph.& Alexan.in d.l.ſi fideinſſor.§.nemmiſſe.ff. de leg.1. Petr. Iaco.ritul.de cond.ex leg.quæ pro re dona.comp.col.1. verſic.item recte dicitur.Angel.in l.qui teſtimere.ff de rei vend. & in l.ſed & ſi poſſeſſori, in prine. ff. de interat.& conſil.34 Conſtantinus,col.1.Pet.Anch.in clemen.ne Romani.§.porrò, de elect. Paul.Caſt.in d.l.qui pendentẽ, per illũ tex.ff.de act.cmp.Barb.conſ.22.Deum innocent,col.1.iunctis ſeq.libr.4.Cor.in l.ſi quis hæredem, col.2.C.de inſtit.& ſubſt.& Lantran.in tract. de arbitris, in 41.q.vlti.partis principalis.& Iaſ.in §. actionum, num.148 inſtit.de actio.Et facit text.in l.à diuo Pio. §. ſi poſt addictum ff. de re iudic. & in l. Neſennius. §. fundem.iunctis nota per doct.maximè Iaſ.in 1.no.eod.tit.Nam & generale eſt actionem aut obliga

obligationem ſemel extinctam non renocari,etiamſi res redierit ad priorem ſtatum. d.l. inter ſtipulantem.§.facit,ad prin.ff.de verb. obl.l.qui res.§.arcam. ff. de ſol.l. Mettius.§.duobus.ff.de lega.2.c.quæris.de conſec. diſt.4.cum ſimil.vide Bart.in l.in numerationibus,ad ſi.ff.de ſolutio.& conſ.281.præcepit atbitet.

An excuſatio tutelæ ob liberos arceatur,ſi liberi poſtea moriantur.

192 Nec minùs ad hanc partem facit,quod ſi cauſa ſemel ſuum effectum produxerit, ea poſtea ceſſante,non tamen ceſſat effectus.l.vlt.in prine.ff.de ſolu. cum multis ſimil. à me latè cumulatis in noſtro tractatu, ceſſante cauſa.in 8.limitatione. Ex quib.vnum tantùm repetam , hunc loco , quo de liberis natis & poſtea mortuis diſputamus , accommodatiſſimum. Id autem eſt , quod excuſatio tutelæ ob liberos non arcetur, ſi liberi poſtea moriantur,vt late volunt Io. Andr.in c.decet,de regu.iur.lib.6.in Mercut.per multa iura & rationes , & ita dicit fuiſſe decitum in publica diſputatione & conſultum à præſtantiſſimis doct.& id ſequitur Bald.in quibuſdam addi quas ibi fecit ad ipſum Ioan. And. & Albet.etiam ibi.nam & is regulas iuris canonici commentatus eſt , quo in loco illam Io. And. diſputationem ad verbum retulit.& tuiſus idem Albe.in l.2.in prine.ff.de excuſ.iuto.vbi dicit ita ſe ex facto obtinuiſſe , & ibi quoque Bal.ſcilicet in §.non ſolùm, ciuſdem lib.2.Imo.conſ. 77.viſis ac ponderatis.& Mar Land.in tract. de fiſco. concluſ. 198.habens priuilegium, vbi etiam dicit ita ſe obtinuiſſe. Fulg.conſil.52.quidam Antonius.col.2. ante fin. Pau. Caſt.in l. ſi cùm dotem.§.ſi marinus.ff. ſolu.matr. Io. Ana.conſ. 103.eodémque vltimo,cir. a dubium oblatum. & Iaſon qui ad hoc multa allegat contra Alex.qui ibi ſolus omnium tenet cõtrarium, in l.ſciendum.§.vltim ff.qui ſanid.cug. Phil. Dec.in auth. præterea,ad ſi.C.vnde vir & vxur.& in l.vlt.in ſi.prin.ff.ſi cert.per.& in l.omnibus.ff.de reg iur & in c.cum ceſſante, de app.vbi hoc reputat.not.& conſil. 24.mulier cui propter inopiam,col.1.verſ.quintò accedat. & Hippo. Matſ. in l.etiam,col.1.ff.de quæſtio. Et Alex.ipſe qui eſt in hac ſpecie altertius ſententiæ, vt dixinus,tamen dicit in d.l.2.§.non ſolum,in addi. Nico. Neap. quod hanc & iudicando & conſulendo ſequeretur. ſicuti etiam dicit. Soc.in d.l.ſciendum.§ vlt.ff.qui ſanid.cog.Et pro ea etiam videtur eſſe tex. apertus & expreſſus in ea ipſa l.2.§.oportet , in illis verbis, neque rurſus nocent qui poſtea moriuntur. quem Alb.hîc allegat ad eaſum noſtræ quæſtionis.

Verum maſculum morientem fuiſſe, ſufficeat vt fœmina perpetuò excludatur ex ſtatuto.

193 Sed & hoc ſpectat quòd a Bal. proditum eſt in l ſi quis poſthumus. §.1.col.vlt. in prine & ibi etiam Franc.Arc.col.pe.ff.de liber.& poſth quòd ſi ex ſtatuto maſculus expellat fœminam à ſucceſſione,ſufficit maſculum fuiſſe momento temporis,vt fœmina perpetuò maneat excluſa.& idem voluit ipſe Bal. in l. in quibus,col.1.verſ. ſed hîc occurrit alia quæſtio.C.de ſecun.nupt.& Anto.conſ. 20.nulla mulier. Franc.Aret. in l.ſi is qui,col.2.ff.de vulg.& pupil.& co 161.50.copioſè & eleganter,col.4.ver.vnde videmus.Soc.conſ. 514.præſens conſultatio,col.2.lib.4.Phil.Dec.conſil. 309.viſo puncto,col.2.verſic.ſed tamen dictis.Iaſ.qui hoc dicit ſing.in 1.§.ſacram,col.8.verſic.ſecundò facit.& in l.antepe.col.2.in prine.C.de inſtit.& ſubſtit. Geor.Nat.in tepe.e quamuis,in 26.eadémque poſtrema quæſt.2.prin.de pactis,lib.6.Steph.Aufre.in deci. Tholoſa.q.459.item fuit quæſitum in filia dotata. & Catel. Cot. qui & hoc dicit ſingulariter in memoriali incipien. momentum. & iterum in memoriali ſtatutum,quod exantibus maſculis.

De eadem re.

194 A quo non longè abſunt qui ſimpliciter dicunt fœminam ob maſculos ſemel excluſam,manere perpetuò excluſam , etiam ſi maſculi moriantur, niſi ſtatutũ his verbis vteretur,donec , quamdiu maſculi vixerint. Ita enim vultur Bart.in l.vlt.ff. ad Tert.& Bal.in authen.ſed & ſi quis,col. 3.verſic.& per hoc infertur. C. de ſecun.nupt. & in l.ſi Pontiotulla,& ibi etiam Corn. C.quando dies legat.ced. & in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,& ibi etiam Angel.& Franc.Aret.omnes ad ſi.ff.de liber.& poſthu.& in l.ſi auus , & ibi quoque Saly. Pau.Caſt.& Alex.C.de liber.præter.& idem Bal.in l.videamus,in fin.in 1.lect. ff. quod met. cauſ.& in d.c.1.§.quinetiam, ad fin.tit. epiſc. vel abb.& in c.1.tit.de hl.nat.ex mat.ad morg. contr.& conſ.111.ad conſeruationem,lib.2.& conſil. 361. cum ſuperſit,cod.libr.2.& conſil.215.verba legis municipalis.in 1.dub10,lib.3.& conſ.267. propoſuit quod Manfredinus,col.vlt.li.5. Ang.conſ.184.ex forma,col.vlt.& omnes pene doct.in d.l. ſi quis poſthumos.6. 1.ff.de libe.& poſth.Anto.in c.Raynaldus,per text.ibi,ext.de reſt.Petr.Anch.conſ.120.hæc quæſtio iam vulgaris,in 1.dubio. Imo.conſil.27.viſo quodam inſtrumento,poſt medium. Raph. Fulg.conſ.98.viſis petitionibus,col.vlt.Pau.Caſt.conſ.159.punctus iſtius quæſtionis,col.vlt.libr.2.& d.conſil.191.viſis & diligenter examinatis , col.2 & inrerum 4.verſ. & idem eſſet,co.lib.2.& conſ.290.viſa ſuprafcripta,col.1.cod. libr.2.& conſil.300.viſo quodam proceſſu,col.2.cod. lib.2.Alex.conſ.20.viſo proceſſu,col. 4. verſ.nono & vltimo,& iterum col.ſeq.verſ.non obſt.ſextum argumentum libt. 1.& conſ.29.quoniam abundè,aute fin. eod.libt.1.& conſil. 43.conſideratis his, col.2.verſ. & idem tenet,lib.3.quod reperitur,conſil.53 lib 6 Bene. Cap.conſ 39.extant duo inſtrumenta,& conſ.71.punctus, de eſſir quidam.Cor.conſ. 40 4.cum ardua continet,col.10.verſ.accedat ad hanc,lib.3 & conſil.260. licet in hac conſultatione.col.1.& 2.lib.4.Franc.Are. conſil.143.viſa conſultatione,per totum & conſ.139. viſo puncto,col.pe.verſ.circa ſecundum. Maria.in cle. vt lit qui,ſuper verbo,donec, de a.1a.& qualit.& cõſ 5.præſens conſultatio.col.1.verſi. ſecundo loco præmitto.& Soc.illius finis conſil.63. in cauſa vertente, col.2.3. & 5.libt.1.& conſil.92.circa primum, col.10. verſ. circa quartam dubitationem,eod libr.1.& conſ. 10.cõſideratis & bene penſatis,in prin.lib.3 & conſ. 33.circa præſentem conſultationem,col.2.eod.libr.1. & conſil.50.viſo teſtamento, col.1.& iterum vlt eod. libr 3.Vital.Camb.in tract.clauſularum,in 11b.quando filia repellitur à ſuccel.in prin.Phil. Dec.conſ.87. pro replicatione caſus, in prine.& conſ. 231.quod eſt eiuſdem princ.etiam in prin.& con.414.viſu elegãti conſil.2.Iaur.a Polatus in tractat. ſtatutorum excludentium fœminas,col.3.verſ.ſed quæritur ſtante hoc ſtatuto.Iaſ.cõſ. 210.reſtitor fecit,col.6.comprobatur iſta,lib.2.& conſ.66.nobilis miles,col.8.verſicu.confirmo & ſecundò,libr.3. Carolus Ruinus conſil.267. prima vtdetur,colum.5.num.11.lib.3.

Feudum reuerſum fœminæ tantùm ſemel excludit, eo modo dicto ſtatuto.

195 Et in feudis id quoque obſeruant , vt cùm fœminæ non ſuccedant extantibus maſculis,ſatis eſt maſculos ſemel extitiſſe , etiam ſi poſtea moriantur, vt fœminæ maneant perpetuò excluſæ , vt not.And. Iſer.Bal.Aluar.& Cat. Alexan.in d.c.1.§. quinetiam, per illũ text.tit.epiſ.vel abb.vbi ipſe And.dicit etiam precedere , ſi maſculus momento fuerit , contra id quod ſuprà diximus.& Calder. conſil.4. tit. de feud. Raph. Cu. conſil.99. quædam poſſeſſio, in 2.dubio. Raph.Fulg.conſil.8.dominus Petrus , poſt princip.& iterum conſil.12.ad id de quo quæritur,in prin.Paul. Caſt. conſil. 29.viſa ſupradicta ſa. ri narratione cum dubiis,in prin.lib.2.& d.conſ.191.col.4.eod.lib.2.Iac. Aluar.inter conſil.ſententia. Albet. Brun.conſil.65.ſuper caſu feudali. Alex.and. conſil. 29.quoniam abunde,in fine,libr.1. Philip. De.i.conſilio 390.quoniam ex facto , colum. 3. & Franc. Curtunior in tractat. feud. in 27.quæſt.3.part 8. Anton. Rubr.conſilio 57. præſupponitur , poſt medium. Zazius in epitome feudo.

feudor. parte 8. n. 2. particula, paulo ante fin. Sed hæc duo quæ per prædictam Cast. consil. 51. lib. 3. & diligenter examinatis, colligere verius videtur, lib. 12. His autem duobus concurrit quod tradit Bald. in l. vlt. C. mand. in l. fideic. in fin. per illum text. quod inde. cau. solvere filiam fuisse tenetur dotatam vt perpetuo excludatur.

196 Ad hæc si testamentum aut etiam legata fuerint facta reuocata, vel quia testator se dedit in arrogationem, vel quia legatum tam ponit alienatum, certe si postea factus sit filius talis, vel in loco, vel casum, ipsum alienata redemerit, tunc omne testamentum manet irritum, & legata reuocata, nisi nouus testator voluntas accesserit. Inquit ex liberis. C. testamento. ff. de bon. poss. secundum tab. & Leonin. lectus. ff. de adi.

197 quam ad hoc citat, & dicit ot. Bal. in l. qui post testamentum, col. 1. vers. quarto quæro quarto. C. de leg. 1102. Quid plura, cum certe habeatur, quod ex post natis reuocetur testamentum naturaliter post filium præteritum, nec restituit si illico decesserit. testimonium enim tribuit in l. 1. C. de postum. hered. inst. Idque etiam procedit si filius quo tempore de cessit, si filius qui in potestate. ff. de lib. & posthu. & ibi quem vocem ff. de in. testam. & ibi Iason. de offic. lib. & tradit etiam Cagnol. jura consulentis, lib. 2. differentiæ institutionum col. 11. dicit hoc procedere, qui ex testato lib. post. nato. Ex quibus plenum sit, nec hic quoque testitui donationem morte liberorum quorum naturaliter reuocata fuerit.

198 Nec hoc, ceu recens, quod præcedit. ut l. posthumus, præterea ff. de inoff. testa. quam singulis in primis huius quæstionis attribuit. ibi testamentum ex formatus æquitate quadam prætoria, qui quidem æquitas hic locum non reperit. Ideo etiam quod regulæ generaliter quæ dicit contrarium. & alia ibi uberius disputata hic locum omnino non reperiunt. etc. Subiungit etiam exceptionis causa, præterea cum favorabilius sit testamentum quam actus inter vivos. l. in testamentis. ff. de regul. iur. cum dicit, vult de donat. Leon pre & inmensa debet trahi æquitas in casu testamenti hic tacta, contra regulas juris communis ad actum inter vivos pertinere not. in l. 1. vers. de vitr. ff. solut. matrim. Et quidem ratione, cum in d. l. posthumus, non simpliciter testamentum, sed vt ex eo tantum possit peti bonorum possessio secundum tabulas, vt ibi nunc utuntur Iudices. & doct. & late Ital. consil. 215 testam. nono. post princip. lib. 2. & consil. 237. prædominatur quod dictis Antonius post medium, vbi tamen quod posthumus, lib. 5. & Angel. consil. 51. Simon notarius, col. 2. vers. sed quia dicte. & Socin. consil. 1. vers. testamento sp. stabilis, col. 5. vers. & si dicatur posthumus, lib. 3. Quæ quidem bona non possit testator conferre in donationi, de qua tractamus.

199 Item equitas illius l. procedit cum veniret ab intestato infantis, vbi inquit Barto & ceteri colligunt, cum dicitur, si bona mea vendidit data fuerit ei quidem in usucapta autem possit. & ibi omnes etiam Bart. Jason. & Paul. Castr. in 1. vers. de posthumis hæred. instit. & Raph. Fulg. cons. 8. pun. 3. quæstionis est. Martinus ante fin. & Alex. ind. in 2. part. col. pen. C. de institut. & substit. & Philip. Dec. in addit. l. posthumo, col. 2. illum addit. vltim. ff. de bonor. poss. contra tab. Imo veto tantum, cum ibi testatoris est institutus, secundum Bald. consil. 128. ad intelligendum, post prin. lib. 1. quod repetitur consil. 84. propositus quod quidam. lib. 3. Quæ res hic non obtinet, vt in eum omittamus quæ circa intellectum illius l. tradit Alciat. lib. Paradox. c. 8.

200 Quod autem præterea dictum est inter rationes priores partis de cessatione causæ huius leg. ob

quem filium figuratum reuocaretur donationem, satis superque diximus ex multis, quæ diximus in rationibus posteriores partis. Nam cum in casu nostræ l. donatio reuocetur ipso iure, vt plene postea dicemus in verbo, reuertatur, vt prius. & nam omnino & integre dotis sit consummatus & perfectus, non recidit cessante causa, ut supra late diximus.

201 Sed & quod postea dictum est, non sufficere aliquid factum esse, nisi detur factum, non perfectum esse aliquid, nisi habeat magnal que habet & distinctiones, & limitationes, vt per Bar. consil. 18. præcipit alibi per Bald. consil. 41. quæ multi habentur a Jason. & Corn. in dicta si quis hæredem. Jason. C. de in lit. & subtil. per eumdem Angel. consil. 34. incip. Constantinus. & in alia consil. 119. Conradus. Pesar. Ant. haurelius. post. col. 2. vers. ex his inxta prædicta de prælib. lib. 6. & Corn. consil. 7. visis & incompossibilia, circa penul. vers. non obstat quod dicebatur, libr. 1. & Barba. consil. 22. lib. 3. & hoc quoque satis libet ex multis quæ supra addimus in sua posteriori parte. Ex quibus facile notes intelligere, nihil illud hic obstare.

202 Denique certe hic nostra l. non obscure sentit perpetuo reuocatum esse donationem naturaliter liberorum, quidquid postea contingat de morte ipsorum, cum dicit, in arbitrio & dictione manuum. Nam reimitter cum hæc redierit in ius & arbitrium donatoris, non potest sine aliquo actus facto aut culpa eadem re privari. per l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. Deinde id etiam aperte demonstrat verbum illud, manuerint, quo perseverantiam denotat, & stabilitatem, vt evidentissime probat illud Terentij in Heautontimoro.

Manere vitam cum illa, non potest, si ille modo decesserit.

Præterea illud Virgilianum lib. 1. Æneidos,

Manet alta mente repostum
Iudicium Paridis.

Et alibi in eod. lib.

Manent immota tuorum
Fata tibi.

Quo in loco Donatus interpretes sentiens vim huius verbi, at eam, inquit, vt diceret, manent tibi fata, sed vt latarent, quod alterabat, addidit, immota. Sed & Plautum ipse Terentij Eunuchum illum emendarunt, Vt maneam istuc tam fida, ita interpretabantur, remaneam potius, vt ipsique in loco. Sed nullus omnino locus id apertius ostendit, quam illud Terentij in Heautontimoro.

Ea si tu lege inter nos fieri potest,
Manere hanc sine te perpetuam cupio.

Quam eandem etiam paulo post repetit his verbis.

Ego quidem hoc, si fieri potest, cupio, & tecumque maxime opto, Lachet,
Manere hanc inter nos volo.

Videsne quam illi quod primum dixerat perpetuam volo, statim his verbis repetit, Manere volo, quasi idem omnino sit perpetuam esse volo, & manere volo. Vt mittam præterea mittam text. apud nos ideoque comprobatum in l. filiæ. ff. de verb. sig. ubi perdifficiles inquirunt quod tradad nos pertinuit vt non restituit, postea debeat, & in l. vlt. in fin. ff. de lib. leg. vbi etiam probatur manere id quod datur. & in l. vlt. C. de in. lib. vel. & in cæteris omnibus in hoc text. de quæ Et facit text. in l. Cæsar. vers. ff. de alimen legatis dicitur perpetuo manere, quamquam mulier cum tali potest, & in l. in linea. ff. de acceptor. dom. vbi dominus, & manere sunt relati oppositi. Nam eiusdem significat verbum manere, quod veteres vocitarunt pro manere. Cæcilius in prohemio apud nos. Mane, de mutatis contagionibus in vetu eodem, in eadem manere malitia. Igitur non manuerit res donata in dictione & arbitrio donantis, si morte liberorum extra ipsius ditionem exiret.

203 Et ne postrema tantaque rationes authoritate

T etiam

donationem non esse ratam per mortem filij.

etiam careamus, ita exprimere in hoc casu, vt videlicet non confirmetur donatio, pro mortem filij, tenuit Albe. hic in duobus locis & in l. 1. ff. de affigna. liber. dum se ad hunc locum remittit Bar. post Martin. Fan. in l. Titia Seio. §. imperator, col. vlt. versic. quæ pone filij sunt nati, & ibi etiam Bal. ff. de leg. 2. Bar. consil. 255. Lapus fecit testamentum Bald. in l. 1. col. vlt. C. de inoffi. dona. & consil. 167. quidam Tanicetus tunc carens liberis, col. 1. lib. 5. Imolin. c. vltim. col. 2. versi. quærit etiam Barto. extra de donat. Petr. Ferrar. in sit forma libel. quo agi. pro don. in verbo, in quo cubiber, colu. 4. versi. sed ex hoc quæro. Corn. consil. 176. in præsenti consultatione, col. vlt. lib. 3. & consil. 234. placet mihi, in primo libr. 2. vbi id dicit procedere, etiamsi in continenti moriatur. & consil. Iubina factis, col. 2. versi. per quam rationem. iunctis his quæ scribit col. 3. num. versic. nec obstat quod Donatio libr. 3. Franc. Arc. consil. 93. vt vel legato, vel. 2. vt præterea si donatio. Socin. consil. 22. & quæstio præsentis consultationis, col. 4. lib. 2. Bal. ind. Si quis hæredem, colum. 3. versic. ad item facit quinto. C. de iustin. & Iubilia. & in d. Lin. substitutione, col. 3. versic. idem bene facit. ff. de vulga. & pupill. & consil. 66. 1. oblis multis, col. 8. versic. confirmo & tertio, libr. 3. vbi id quoque dicit procedere, etiamsi filius illico moriatur. Carol. Ruin. consil. 60. de re quidem, colu. nus 7. libr. Paul. Dec. in addit. l. posthumo, colum. eiusdem addit. 2. C. de bonor. posse. ff. contra tabu. & Steph. Bert. consil. 85. Christi, &c. visis rubis, col. 2. libr. 2. & consil. 34. pauciori, colum. 2. lib. 4. Paul. Parisien. consil. 2. v. dicetur dicendum, colum. vltim. nu. 61. libr. 1.

Et qui contrarium affuerunt.

204 Sunt tamen & qui priorem illam partem secuti sunt, vt videlicet tacita conditio donatio, si filij post eam nati moriantur ante patrem, & in hac est Plur. Dec. sibi contrarius, in præcibus, colu. 3. versic. & pro ista differentia. C. de impub. & aliis substitut. dicens voluisse. Bald. in d. l. 1. C. de inoffic. dona. & Paul. Cast. in l. 2. in fi. C. de posthu. hæredibus. quorum tamen contrarium nuncupatum tenuit, vt diximus in præcedenti versic. vtque autem aliud vnum, quod, post facta dicemus num. 213. & hoc expressit quod ansam præbuit Decio eos in hanc partem vt iacebat. Sed & hanc quoque partem secutus est Lanc. Gozad. in rep. l. Centurio, chap. 10. col. 3. versic. pro qua opinione potest dici. ff. de verb. sig. & pup. fabil. vbi nitetur respondere ad hæredibus. sed ad Trebel. supra 3 nobis citatam, cui potissimum immoratur Bart. alterius partis anteliguanus ex Raph. Corn. sententia, sicuti alibi videre poteris. Neque enim diutius immorandum in re ab omnibus statuta, ac iudicata. Ideo explosa hac vnius aut alterius sententia, frequentiorem sequamur, quæ negat continuari donationem per mortem filij.

Parum vitalis quis.

205 Eam tamen multis modis intelliges. Primo, vt procedat, modo fœtus natus post donationem ad tempestivus & vitalis, id est, vt imperfectus intelligatur, natus tempore legitimo, vt secundum naturam possit viuere, videlicet septimo mense, vt medici asserunt, & iurisconsulti eorum auctoritate, ih l. 3. ff. de statu homi. aut nono, quod communi hominum huius temporis sententia est frequentissimum: aut alias, de quibus mox dicemus. Quod nascatur ante septimum mensem, vel etiam in octauo, ideoque vitalis esse non possit, & Philosophorum & medicorum testimonio, vt paulo dicemus, & è nostris asserit Bal. in l. ea quidem, col. 3. vbi ego vero in ista materia. C. de accus. & quæ sit 28. ad inquirentiam, lib. 3. & consil. 115. proponens quod quidam, in hunc lib. 3. Et certe non reuocat donationem, quemadmodum nec rumpit testamentum, per text. in l. quod certa natura est, quæ est 3. C. de posth. hæred. inst. in illis verbis, si vnus perfecte natus.

Aborsus non rumpit testamentum.

Nam perfecte natus non dicitur, qui ita immaturè

stinè atque immaturè natus est, vt vincere non possit, per d. l. septimo, in verbo, perfectum partum. Et inde testamento voluerunt Paul. Cast. qui se dicit habuisse de facto in d. l. 3. quam legit cum Ang. & Alex. & Iaco. a sancto Geor. ibi, & Raph. Co. Christophe. Cast. Alex. Io. Bapt. a sancto Seuer. Lancel. Dec. & Iaso. in l. quod dicitur. ff. de libe. & posth. & Raph. Fulg. c. in 67. quæstionis. fi. Marianus, col. 2. Cepola, cautela cautelarum consil. 50. in causa quæ vertitur inter dominum. col. penult. versic. circa secundum. Soc. in l. cum manus, col. ante penult. ff. de condi. & demon. vbi extra loquitur in casu illius legis quæ ad nostri improximè pertinet, & dicit si ita consultum fuerit. Socin. consil. 271. in causa fratrum, col. vlt. versic. posthumus. & in causa quæ vertitur inter dominum, libr. 2. vbi dicit non esse ab hac opinione recedendum. Angelus tenet cum eorum, in l. quod dicitur, in vltimis etiam tenuit Bal. consil. 120. col. 2. lib. 1. & consil. 211. lib. 5. Corn. in d. l. 3. & Socin. Iun. consil. 23. Christi, & cognito consilium, lib. 1. & Pet. de Ancharano, ante hunc, cum de nomine. Sed & plerorum sententiam sequitur Paul. Dec. libr. commentariorum, posthumo, col. 5. versi. quæsita rem. C. de bon. quæ lib. cum tabu. Hippol. Marsilius l. vnica. n. 60. de iurisd. omn. iud. & Ang. in d. quæ de præmio, paulo ante finem. & Alexan. si substitutionis, col. penult. & facit optime, vbi id tenet Ang. & Mar. illectum decis. Neap. q. 236. Petr. de Saluiano, vbi ex hoc dicit quod si mulier ex parte dotis nascitur, & relicto filio pœmortuo, &

Fideo tamen quod moriatur non censetur decessisse cum liberis, nec filio succedit pater in dote materna, sed pater ipse heres potest repetere dotem ad nullum et nullieri liberi ad fouse. Nisi hic filius communis nasus, pro non nato habeatur. Et ita dicit Socinus in suo Nap. consilio. Idem quoque Alexander alterius sententiæ supra decisis, in quo mortui. sed verb. signif. & Bart. & Virgilius Pluvius in 3. posthumus, dicit, de cuius liberi. & non minus longo tempore post meam priorem editionem. Paul. Paris. Card. Tagliensis consil. 57. agitur, col. 3. lib. 2. Præterea quod dictum a Paulo iuriscons. ibi is cui filiæ mentarum, inde ante ætatem. nec esse. Matres tamen quam liberi hæredes Romanæ, vt ius habent consequentes, videantur, ter & quater peperisse, sufficere, dummodo vitus & pleni temporis pariant. Quod dixit Iacob. Bald. in l. cum proponas, col. vltim. C. de ingenuis. fieri non posse per textum naturalem vt abortivus, hæres esse possit.

Abortus quis.

206 Et ego sane cum priori illa teneo, tu per illum text. in d. l. quod certarum est, tum etiam per alium text. expressum in l. 2. C. de posthu. hæredi. inst. vbi verbum hæc scribuntur: vnde abortivum solam fœtum cum mariti. & eius similis text. in 6. posthumi. Si abortum fecerit, Iulii de hæred. lib. Quid enim est, si vt rem dicere volumus, abortum id est abortivum facere, fuit abortare? Nam & hoc vtitur Iulius Firmicus libro sexto, Matheseos, libro septimo in Acheo, & ante eum Varro libro rustico 2. capite. & iterum 1. 2. hinc ego fui abortire, quod Columella est aliud quam immaturum atque intempestivum parturire, licet vtrumque dicatur, vt ostendunt verba Gellij de lib. Attici. 3. c. 16. quæ ad hunc locum maxime pertinent. Ego tamen demum ego Romæ accurate hoc acquiesce. cum quæritur negotio non rei nunc parapullulante, an octauo mense infans ex vtero viuus editus, factum mortuus, ius trium liberorum impleat, cum abortio quibuldam non partus videatur mensis octaui intempestiui. Quibus consequens Festus Pompeius, abortum, inquit, malum dicebant intempestiue partum, ipse in locum in medium nonum tentum quod Sabinus. Et ipse quis antiquus scribit enarrans illud, vt dixit. Idem Hippocrates. in

Thessali vel Herophili, vt Galenus arbitratur, ἀμβλωθρίδιον, id est, de matricatu, si γένοιτο ἐκ τοιούτου ἀμβλώματος id est, est autem, & non est octimestris natu talis quæ partus vt traducit Theodorus. Quæ cum, ut ingenia locum viderentur, ita Sabinus ipse declarauit, ἐὰν γὰρ ἑπτάμηνα ἢ ἐξαμηνιαῖα τίκτωσιν ἐκτρώματα ἢ ἀμβλώματα τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἐκτρώματα ἀλλὰ ἀμβλώματα ἐστί, id est, apparent quidē veluti animalia post abortum, sed nequaquā sunt, quippe quæ ἄτοκον vita excedant, tria esse quidē tantisper imaginantur, sed potentia non sunt. Vides igitur hic primum τὸ ἄτοκον, id est, abortum de eo dici, qui itempestiue, videlicet octauo mense (de octimo enim loquitur) etiam viuus nascitur. Vides, inquam, cum non esse inter liberos, animalia inter animalia quidem annumerandum quæ natus est, vt qui nihil hic, cum mox vita excedat, licet primum aliquid esse videatur, quia viuus nascitur. Ex quo illud Hippocr. veluti enigma quoddam, Est, & non est octimestris partus. Ex nostris autem Raph. Fulg. d. cons. 69. aperte declarat cum dicit abortium, qui intempestiue, nec suo tempore, quamuis viuus, natus sit. Nam & hinc ficus abortiui dicuntur, qui nunquam matura cum apud Plinium li. 16. c. 26. Idcirco dicit verus fœminam enim post tricesimum, quam peperisse, aut edidisse filium, mulierem. Quintus Mucius ff. ad leg. Aquil. Et apud Valerium lib. 4. c. 6. quo post de amore conjugali, quo loco de Iulia Cæsaris filia, partum, inquit, quia ætate conceptum habebat, subita animi consternatione, & graui dolore corpus ejicere coacta est. Et apud Cannium Titium Probum. ff. Epistola eo pronomine. Et Ouidius, qui in vtero matris geminus cœperit, vetere aborsu vtero intercluso ejectus erat. Quibus addi Plinium facientem huiusmodi discrimen inter ejectum partum & editum, lib. 11. c. 37. Cuius ego in loco hæc verba sunt: Vulua ejecto partu melior quam edito. Ejecta ea vocatur gallinæ porcariæ. Et paulo post, Aut post partum, aut quo ejecerint die. Vt iam non dubites quin in puncto illo loco legendum sit ejecto partu, non edito, vt in quibusdam codicibus scribitur. Et ita legit Cicero plus Mercurialem inuectiua in Gallonium, & in omnium ferè in Iuuenalem satyra. Ni fallor, videre mihi atque etiam Domitius Calderinus Epistolarum li. 4. sylua quibus accedo, quamuis Cornelius Vitellius in eo sibi placuerit scripserit adueisus Mercurialem, contendat ejecto in hunc loco, quoniam in eum inuecto, quod edito, qui dum non fallum esse facile constat ex iis quæ supra diximus.

207 Porrò quid dicere partum in alius locis dicitur pro abortu qui facere, præcepta dicimus facta fuisse. Nam Cicero, abigere partum dicit, quod est ejusdem significationis, in Philo Quinctio Hanicio. Cuius verba retulit Triphonianus Nestor in l. Cicero. ff. de pœnis, & in eadem quoque significatione vsurpauit Columella lib. rei rustic. præfat. c. 2. & Vlpia. in l. si mulier. ff. ad leg. Corn. de sicariis. Marcianus in l. damnis. ff. de extraord. crimin. & Suetonius abigere conceptum, in Domitiano c. 22. Celsus Gallinarium, c. 37. abigere fœtum. Concilium Ancyranum, c. 21. excutere excepit in. Nisi quid libet fortasse abigere, vi & metu adhibito fieri, illi etiam cogit verum ne Græcorum imitatione, qui, τὸ ἔμβρυον ἐκτρίβειν, nunc pro ejicio simpliciter, idque frequentissime, nunc pro partum abigo scelerate, vt apud Theophrastum lib. 9. c. 20. Item post pauca, & Galen. lib. 2. de syrupomatum cibis. Vide & c. 6. de abortus, & quod ἔκτρωσις, ejectio, abortus, apud Aristo. lib. 3. de animalibus, c. 4. post prin. & exempla inde dicamenta, quibus partus abigitur, de quibus sæpe Dioscorides. Quæ est ibi vox Græca in ea sententia, qua vius est Plin. lib. 14. c. 18. cum scribit, Thasium vinum ἀφόρητον vocari, quod fœtus ejiciat, quæ soluit alui. Est contra in Licia, quæ fœtum firmat. Ægyptus & cholimam habet aborsus facientem. De qua re multa Budæus Gallorum decus eximium, tum in suis annotationibus priobus, tum in commentariis Græcæ linguæ. Cæterum Hmius pro ejicere hic abigere dicit cgerere, lib. 7. c. 31. vnd aborsu duodecim puerperia egesta. Porrò discrimen esse inter parere & abortum facere, satis docet l. 1. §. vlt. ff. de ventre in poss. mittend. cum dicit, aut parat, aut abortum facit. Nam vt scribit Paulus lib. 4. Sententiarum tit. 8. Aborsus & abactus venter partum ejicere non videtur. Sed vt redeamus, idem quod Fulg. vbi supra, dicit Soc. in dict. l. cum aquis quo loco supra designauimus, etiam Galenum in Hippocratem lib. 3. aphorismo. c. 13. & lib. 5. cap. 37. & iterum cap. 50. & Plinium Hmium lib. Astronomiæ 6. qui tamen nihil in illis locis tradunt, quod huc pertineat.

Egerere puerperium.

208 Illud tamen admonere te volui lector amantissime, antequam eleuius progrediamur, illam Hippocratis sententiam à Sabino declaratam, non iisdem illis verbis scribi apud Hippocratem, sed ipsius hæc verba sunt ex libro supra adducto, ἐς τεσσαράκοντα καὶ διηκοσίας ἡμέρας, id est, ad exclusionem siue claptum quadraginta & ducentos, non est, & est. Quæ verba tamen eadem habent sententiam, nisi quod ea diligentius Sabinus asserpsit. Nam quadraginta & ducenti dies faciunt octies triginta, id est octo menses, quod dicit enim constituunt in illum ex triginta diebus, vt videre licet apud Galenum ibi, de Crisibus 2. c. item 2. & iterum lib. Therapeuticæ 10. statim post prin. Et id quoque nostræ leges confirmant. l. si maritus præmoriatur. §. hæc in maritis, & l. mulier. §. Gregarius. ff. de adult. & authenticum. Cod. de iudic. & in §. sed & hoc, in authen. vt omni de appell. cog. concord. tex. & doct. à me late congestis in illos, commentariis contuli. Idem Plutarchus lib. 2. in gio. 2. nec id quidem absque, tam toto diebus, cum Luna tardissime à coitu solis, quod interlunium dicitur, remoratur, ad suas vices redit, cursumque colligit. Menses autem à Luna dictos Græci asserunt, apud quos mensis μήν. Luna μήνη dicitur: quod etiamne nostris annotauit Alexander ab Alexandro lib. 3. in bissextum, cum. ff. de verb. sig. & ex externis Epiphanius lib. haereseon 80. tom. 1. sect. 10. Quod tamen intelligi oportet, vt scilicet mensis constet triginta diebus, non tamen prorsus completis. Nam vt scribit ipse Galenus in comment. Prognostic. Hippocr. lib. 3. c. 4. vnusquisque mensis minor est triginta diebus, maior verò nouem & viginti. Id quod in transcursu dicere voluimus, ne si quis Hippocratem eo in loco legeret, & cum Sabini interpretatione conferret, deciperetur.

Mensis quot dierum.

Mensis Lunæ.

Lunæ.

209 Sed vt redeamus, ex iis quæ supra dicta sunt, potest vtrum male consuluisse Bal. cons. 1. pro allegatione, scilicet cons. 1. ad lib. 1. & cons. 113. lib. 3. vide si lect. masculum octauo mensi natum, & tamen in vita jensem vt ipse fatetur, facile certi cum hominem decere, si mensium paperit. Nam partus dici non potest, qui abortus est, vt supra ostendimus, & asserit etiam Lanfr. Cal. cons. 115. quem licet abunde consulerim sit, in princ. Quamquam pro Bald. atque etiam pro Angelo, Corneo & Baratan, quos verificabimus quarto supra citatum, facit tex. in dict. l. quod dicimus ff. de pœn. & postliminii. Sed intregrum animal edidit, cum primum tamen, tellus mum rumpit. ea enim sunt verba illius legis. Sed hic intelligitur non integrum animal, omnibus scilicet membris, vt quia forte ei deficit digitus, aut aliud quippiam, quod tamen in monstrum sit progignum non abit, iuxta text. in l. neq; sunt liberi. ff. de statu homin. Non autem intelligitur de imperfecto, aut non integro tempore, alias pugnaret enim d. l. 2. & d. l. 4. C. de postli. hæred. instit. de quo nos iactis diximus

Aborsus partus non est.

Differentia inter partum editum, & ejectum.

Projicere partum, Abigere partum, Abigere conceptum. Excutere, concipere.

suprà num. 189. nec nem obstat. An autem abortiui partus in postremo illo iudicio generali suscitabuntur, reperies apud D. Augustinum, in Enchiridio ad Laurentium, c. 85.

Tempora vitalis, aut minimè vitalis partus secundùm antiquos scriptores.

210 Sed hinc non abeundum ducimus, quin primùm lectores doceam, quæ antiqui naturæ scriptores de vitali aut minimè vitali partus tempore opinati sunt, quódque tempus maturum ac tempestiuum partui consuetum, tum ad huius loci perfectam cognitionem, tum etiam not. à nostris in l. Gallus, in prin. ff. de libet. & posth. Primùm igitur adferemus quæ Plutarchus & Censorinus de ea re ex antiquioribus scripserunt. Ille enim lib. 5. de dogmatis Philosophorum, Empedocles, inquit, existimabat, cùm primùm genus hominum è terra enatum est, tantum longitudine temporis dierum fuisse, propter solis segnitiem, quanta nunc decem sit mensium dies. Procedente deinde tempore, tantum fuisse, quanta nunc septem

Infantes decimestres, & septimestres.

mensium: propterea decimestres infantes, ac septimestres, natales. Itaque nimirum natura comparante, vno partum adolescere die, qua prima ponceretur nocte. Empedocli non decem menses, sed nouem esse existimat. Verùm quoniam & ante conceptus menstrua sisterentur, propterea decem existimatos: sic quoque septimestres videri, qui septem estres non sunt, quippe cùm à conceptu quoque vulua nonnunquam menstruis affluat, ignorari enim & post conceptum purgationum numerũ. Polybus & Diocles empirici vel octauum mensem agnouere genitalem, etsi languidiorem quodammodo, quoniam permulti ex infimis fate perierint, ferè tamen octimestres non pauci in vitros enaserint. Aristoteles verò Hippocratésque putant, si vulua mensibus explcatur septem, tum demùm erumpere infantes, vitalésque nasci: quod si erumpant, nec tamen alantur vmbilico languente (id quod accidere solet, si dolente vulua concrementum partus fiat)

Octauus mensis genitalis.

Septimo, & non vitales nasci Semestres. tempus natali ficere. Septimestres.

tunc infantem tabescere. Sin verò nouem menses in vtero manserit, tum demùm, numeris omnibus suis consummatis esse. Polybus tenuem & octuginta duos dies dimidiatúmque natales efficere, quod semestre tempus esse, quanto tempore sol ab vtro solstitio ad alterum perueniat. Septimestres verò ideo dici, quandoquidem sexti mensis dies in septimo implent. Enimuero Mathematici octo omnis generis mensis dissociabiles esse aiunt, septem verò fœderabiles. Dissociata autem disiunctaque signa sunt, si stellas, quas ἀποτελεστικὰς, id est domicilij dominas vocant, maleficas nactæ sunt. Nam si qua harum vitæ vsucndique instituti auspicatum sit, infortunatos non perennaturósq; portendit. Abiuncta autem signa, nulloque inutui cõspectus commercio vincta, numero sunt octo, veluti Aries ad Scorpionem abiunctus, & Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, ad Aquarium Cancer, ad Pisces Leo. Deniq; abiuncta Virgo ad Arietem. Quare & septimestres vitales & octimestres esse, contrà octimestres enecari propter mundi dissidentiam. Hæc Plutarchus: cui antequã Censorinũ capiamus, illud addam; quod ad Mathematicos pertinet, plurimos ex iis illud quoque addere, fœtibus profuturã edantur in lucem, planetas præesse, & ita quidem, vt Saturnus primum mensem sibi adsciscat, Iupiter secundum, Mars tertium, Sol quartum, Venus quintũ, Mercurius sextum, Luna septimũ; quæ quia partubus præesse dicitur, ideoq; Lucina dicta, quòd partus ipsos in lucem prodat, idcirco eo mense septimo partum integrum facit. Subinde autem peractis septem mensibus Saturnus rursum octauũ occupat, qui cum sit malignũ mortalibus sydus, meritóque diuersũ filiorum deuorator: ideo ea cõtingit, quum iuris eo mense imminear interitus, præsertim cùm & ipsius frigiditas & siccitas multum vim adaugeant. Nugo

Abiuncta signa quæ.

Planetas infantibus præsci Luna cur Lucina dicta Octauus mensis cur partus infortunatos. Nonus verò fœtus.

autem mense, cùm præualeat ipse Iupiter benignus ac fauens humano generi, fœtus omnes absoluti interique prodiunt ad vitã. Et siquando decimum mensem attingunt, tanta est Iouis benignitas, vt tueri partum possit à Martis malignitate. Quam sententiam etiam à nostris adfert Pet. Iacob. tit. de cond. ex lege omnimodo pro legitima portione debita filiis, charta 2. & 2. & Domi. Gul. Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo, & soboles quam gestabat, ii. vero, nu. 24. & seq. extra de testa. Quanquam hæc astrologorum sententia minimè placet Ioanni Pico Mirandulæ, qui eam suscipiam arguit lib. 1. aduersus Astrologos, cap. 1.

Nunc autem accedimus ad Censorinũ, apud quem in lib. de die natali ad Cerelium, Hippo Metapontinus à septimo ad decimum mensem nasci partum posse existimauit. Nam septimo partum iam esse maturum, eò quòd in omnibus numeris septenarius plurimum possit: siquidem septimis formentur dentes mensibus, additúsque alteris recti consistere incipiamus, & post septimum mensem dentes nobis innascuntur, iidémque post septimum cadunt annum; decimoquarto autem pubescere soleamus. Sed hanc septem mensibus incipientem nativitatem vsque ad decimum perducunt, ideoque quòd in aliis omnibus hæc eadem natura est, vt septem mensibus annive res aut menses aut anni ad cõsummationem accedant. nam dentes septimo mense insanis nasci, & maxime decimo perfici, mense sexagesimo anno primos eorum excidere, decimo virginos; post decimumquartum autem nonnullos, sed omnes intra septimum decimum annum pubescere. Hunc opinionis in parte aliqua repugnant, ab in parte consentiunt. Nam primo mense parare mulierem posse plurimi affirmant, vt Pherecydes Pythagoricus, Aristoteles Peripateticus, Diocles, Lycurgus, Straton, Empedocles, Epigenes; multique præterea. Ex his adiungitur Homerus, qui lib. 19. Iliadis scribit Eurystheum illum, qui late regnauit in Græcia, quique Herculi labores illos nimium natum fuisse septimo mense, sed ita vt cum imperare, vocet, id est, abortiuum, & intempestiue natum. Hæc enim fuit verba Homeri:

Septenarius numerus plurimum potest.

Partus duo, maior, & minor.

ἐξ ἑβδομάτους τέκετ' ἀμφιγυήεις Ἀλκείδης.

Sed vt redeamus ad Censorinũ, Florum omnium consensus Hipphronem Gnidium non deterret, idipsum interpide pernegantem. Contra cum Solone omnes Epichartmum securi, octauo mense nasci negauerunt. Diocles tamen Carilaus, & Aristoteles Stagirites aliter sentiunt. Nonum autem & decimo mense, tum Chaldæi plurimi, & idem suprànominatus Aristoteles edi posse partum putauerunt. Neque Epigenes Byzantius nono fieri posse contendit, nec Hippocrates Coüs decimo. Cæterum vndecimo mense Apollodorus solus recipit, cæteri vniuersi improbarunt. Hæc Censorinus, qui mox subdit rationes Chaldæorum, cur mense septimo, nono, & decimo tantum posse nasci homines arbitrentur, quas quia sunt longiusculæ, omittimus. Deinde verò subiicit Pythagoricæ de ea re sententiam ex Varrone in lib. cui titulus est, Tubero, idque multis verbis, sed quæ in hoc tendunt. Vt ostendat generaliter esse partus omnino duos, alterum trimorum, quem vocat septimestrem, qui decimo & decemseptimo die post conceptionem fiat ex vtero: alterum maiorem, decimestrem, qui edatur die ducentesimo septuagesimoquarto. Cui consentiens Paulus noster, si is est, lib. sententiarum 4. c. 8. Septimo, inquit, mense natus, maturus prodit. Ratio enim Pythagorei numeri hoc videtur inuexisse vt aut septimo plerique, aut decimo diuisse partus maturior videatur. A quo non longe abeuntes L. Cælius in vita ipsius Pythagoræ, tradiderunt, consentiente ratione Harmonicæ

intra

intrà ſeptem aut nouem aut decem vt plurimū menſes conſummatum atque perfectum infantem gigni. Ex quibus potes intelligere Pythagoram de ſeptimo mēſe omnibus numeris perfecto, cùm decem & ducenti dies faciant ſeptem mēſes. Quamuis Polybus, quem ſuprà ex Plutarcho aduocauimus, intelligat de ſeptimo menſe incepto ex duobus tantùm diebus, & vno dimidiato. Cui concinit Hippocrates in libro περὶ ἑπταμήνου, id eſt, de ſeptimeſtri partu, in principio. Ita enim cum librum incipit Græcè quidem, ſed in hunc ſenſum: Partus quidem ſeptimeſtres centum & octogintà duobus dichus edunt & fiunt, particula dicti addita. Ex quo eſt illud Vlpiani iureconſulti in l. inteſtato. §. vlt. ff. de ſuis & legi. hæred. De eo verò qui 182. die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & diuus Pius Pontificibus reſcripſit, iuſto tempore videri natum. Idcóque & ſecundùm hanc ſententiam intelligendum eſt quod ſcribit Paul. in l. 7. ff. de ſtatu homi. Septimo menſe naſci perfectum partum, iam receptum eſt propter auctoritatē Hippocratis: & ideo credendum eſt cūm qui ex iuſtis nuptiis 7. menſe natus eſt, iuſtum filium eſſe, vbi tamen Accurſius aſſerit naſci perfectum partum 6. menſe & vno die, per dictam l. inteſtato, quæ tamen id non dicit, ſed loquitur de duobus diebus ſuprà 6. mēſem. Quamuis etiam Hippocr. particulā alterius dict. addit, vt diximus, ſubiungítque eius rei rationem, vt apud eum videre eſt. Macrobius autem ab his dilentiens, ſed cùm Pythagora cōſentiens, ita intelligit hac in re menſem 7. vt eum perfectum atque completum velit. Ita enim ſcribit lib. 1. de ſomnio Scipionis: Humano partui frequentiorem vſum 9. menſium certo numerotum modulamine natura conſtituit: ſed ratio ſub arcani ſenarij numeri multiplicatione procedens, etiam 7. menſes cōpulit vſurpari, quī interdum abſolutéque duos eſſe primos omnium numerorum cubos, id eſt, à pari 8. ab impari 27. & eſſe numerum marem, patem fœminam ſuperiùs expreſſimus. Horū vtérque ſi per ſenarium numerum multiplicetur, efficiunt duorum numerum, qui 7. menſibus explicātur. Coeunt enim numeri, unas ille qui memorum, & fœmina, octo ſcilicet & 27. pariunt ex ſe 5. & 30. Hæc ſextes multiplicata creant 10. & ducentos, qui nūmerus dierū mēſem 7. claudit. Ita eſt ergo natura ſolūdas hic numeros, vt primam humani partus perfectionem, quaſi arbiter quidam maturitatis abſoluat. Hæc ille: cuius tamen non tanta eſt apud me autoritas, quanta Hippocratis, qui vt ipſe Macrobius eod. lib. aſſerit, nam fallere quàm falli neſcit. Portò & alia quædam ex ipſo Hippocr. poſtea dicemus, ſed primum adſcribere placuit quæ ſcriptores alij ex antiquioribus prodiderunt. Plinius lib. 7. natu. hiſt. c. 5. Cæteris, inquit, animantibus ſtatutum & pariendi & partus gerendi tempus eſt. Homo toto anno, & incerto gignitur ſpatio. Alius 7. menſe, alius 8. & vſque ad initia 10. vndecimíque. Ante 7. menſem haud vnquam vitalis eſt. Si primo non niſi pridie poſterove pleniluniū die aut interlunio concepti naſcuntur. Trauſlatitij in Ægypto eſt & octauo gigni. Iam quidem & in Italia tales partus eſſe vitales. Contra priſcorum opiniones variant hæc pluribus modis. Veſtilia C. Herdrij, ac poſtea Pomponij atque Otphiti clariſſimorum virium coniunx, ex his quattuor partus edixa. Semproniam 7. menſe genuit, Sullium Ruffum 11. Cu halonem 7. & rumque conſulem, & poſtea Ceſonium Caij principis coniugem octauo. Et paulò poſt, Maſurius author eſt, L. Papyrium prætorem ſecundo hærede lege agente, bonorum poſſeſſionem cōtra eum dediſſe, cùm mater partum 14. menſibus dixeret tuliſſe: quoniam nullum certum tempus parienti ſtatutum videretur. D. Ambroſius lib. Hexaemeron 5. c. 10. Omnes, inquit, animantes præfectipta habent pariendi tempora, homo ſolus indiſcreta atque confuſa. Varro autem ſcribit matrem illius qui primus dictus eſt Græcus, duodecim menſes filiam geſtauiſſe: quare quòd legitimum partionis tempus ſupergreſſa ſit, cùmque diutius quam ſit grāuidarum mulierum mos, geſſerit partum, Græcum à geſtādo nominarunt. Aulus quoque Gellius lib. 3. noctium Atticarum, c. 16. multa & de hac re ſcripſit, eam ſcilicet opinionem pro vera receptam, gigni hominem ſeptimo raruenter, ounquam octauo, ſæpè nono, ſæpenumero decimo menſe, cùmque gignendi ſummum finem, decem menſes non inceptos ſed exactos. Et Plautum veterem Poëtam dicere in Comœdia Ciſtellaria his verbis:

Tam illa quam compreſſerat,
Decimo poſt menſe exacto hic peperit filiam.

Hoc idem tradit etiam Menander poëta vetuſtior humanarum opinionum vel peritiſſimus, cuius verſus ex fabula Plocio hi ſunt:

Γύνη κατὰ δεκάμηνον. Id eſt,
Mulier parit decimeſtris.

Sed Cecilius cùm faceret eodem nomine & eiuſdem argumenti comœdiam, ac pletaque a Menandro ſumeret, in mēſibus tamen genitalibus nominandis non prætermiſit octauum, quem prætermiſerat Menander. Cæcilij verſus hi ſunt:

Inſoléne mulier decimo menſe parere?
Pol nona quoque, ſi primo atque octauo.

Eam rem Cecilium non inconſideratè dixiſſe, neque temerè à Menandro atque à miſtorum opinionibus deſciuiſſe, M. Varro vti credamus facit. Nam menſe nonnunquam octauo editum eſſe partum, in lib. 14. rērum diuinarum ſcriptum reliquit: quo in libro etiam vndecimo menſe aliquando naſci poſſe humanum dicit, eiuſque ſententiæ tam de octauo quàm de vndecimo menſe Ariſtotelem laudat authorem. Tandem autem ſubiunxit Varro, antiquos Romanos non recepiſſe huiuſmodi quaſi monſtroſas tarditates, ſed nono menſe, aut decimo, neque præter hos alias partiones mulieris ſecundùm naturam fieri exiſtimaſſe. Et quibuſdam interiectis ſcribit Gellius compertum ſe ex ſuis venuſſe Romæ, fœminam bonis atque honeſtis moribus, non ambigua pudicitia, in vndecimo menſe poſt martiti mortem peperiſſe: factúmque negotium propter rationē temporis, quaſi marito mortuo poſtea cōceptuſſet, quōniam D. cenſuiſſet in decimo mēſe gigni hominem, nec in vndecimo ſcripſiſſent: ſed diuum Hadrianū causa cognita, decreuiſſe in vndecimo quoque menſe partum ædi poſſe, id quoque, inquit Gellius, eius rei decretum nos legimus. In quo Hadrianus ita ſtatuere ſe dicit requiſitis veterum philoſophorum & medicorum ſententiis. Subditque in ſatyra Varronis legiſſe, quæ inſcribitur teſtāmentum, verba hæc, Si quis mihi filius vnus plúréſve in decē menſibus gignūtur ij ſi erūt, ἐννεάμηνοι, id eſt, aſini ad lyram, exliarcedes ſunto, quòd ſi quis vndecimo menſe κατ' ἐκκαιδεκάτην, id eſt, ſecundū Ariſt. natus eſto, Accio tdē quod Titio ius eſto apud me. Per hoc ſcilicet ſignificās eodē pariq; iure ſibi ſumtū filium decimo mēſe parem, quocum qui vndecimo. Subnectit q; Gellius: Quòd ſi ita, neq; vltra decimū, ex eſdem factura mulierū proto li poteſt, cur Homerus ſcripſit Neptunum dixiſſe puellæ à ſe recens compreſſæ:

Χεῖρες γάρ τοι ἐμαὶ πάρος, οὐδέ τι λήθετ' ἐνὶ φρεσὶ
Τῶν ἐξ ἀθανάτων, οὐδὲ θνητῶν ἀνθρώπων
ἐξανέτειλεν.

Hi autem verſus, vt hoc illi addam, ſcripti ſunt libr. Odyſſeæ 11. quorum ſententia hæc eſt:

Nunc quod dilecta, poſt cum ſe euoluerit annus,
Illuſtres (neque enim diuum cubilia vana)
Natos nixa dabis.

Quod

Septimus menſis quomodo accipiendus.

Græcus cur ſic dictus.

Romanorum iudicium de partu.

Septem, fœcundus numerus.

Homo incerto gignitur ſpatio.

Partus 11. menſium decreto approbatus.

Partus 14. menſium.

Quod tandem ex Phanotini ſententia intelligatur non de anno confecto, ſed affecto, id eſt, qui non ad finem ipſum, ſed proxime finem deductus eſt. Nam & Hippocrates, ſiue is eſt Theſſalus, aut Herophilus in 1ib. περὶ τροφῆς, ſupra citato; cùm & numeru dierũ quibus conceptũ in vtero coagulũ conformatur, & tempus ipſum partionis nono aut to. mẽſe definiſſet, neque id tamẽ ſemper eadem eſſe fuit dixiſſet, ſed aliàs ociùs fieri, aliàs ſeriùs, hiſce ad poſtremũ verbis vſus eſt, γίνεται γὰρ τὰ τίκτειν ἐν πλείῳ, καὶ ἐλάσσονι, καὶ ἐν ἴσῳ χρόνῳ μέρεσι, ἐ πλείον ἢ πλείονι ἢ λάσσονι. id eſt, Fiunt autẽ in his & maiore & minore temporis ſpatio ſecundùm totum, & ſecundùm partes, nõ multo autẽ maiore aut minore. Quibus verbis Gellius ſignificari dicit, quod aliquando ociùs fieret, non multò tamen fieri ociùs: neque quod ſeriùs, multò ſetiùs. Et hæc quidẽ penè omnia ex Gellio. Sed nõ omittemus quod idem Hippocrates de eadẽ re ſcribit in lib. de Carnibus, paulò ante fin. vbi loquens de vi & potentia numeri ſeptenarij in homine, inter cæteta: Puer, inquit, ſi mẽſe ſeptimo in lucẽ edatur, legitimè natus eſt, & viuit, habẽtque rationem & numerũ verè & exactè ad ſeptimanas reſpondentem: menſe autẽ octauo nullus voquã vixit: ſed ſi nono mẽſe & decẽ diebus naſcatur, & viuit, & verum numerum ad ſeptimanas reſpondentem habet. Quatuor enim ſeptimanarum denarij, dies ſunt ducenti & octuaginta. In decuarum autem ſeptimanarum ſeptuagintadies incurrum. Habet autem & ſi primeſtris partus tres denarios ſiue decades ſeptimanarum, & in vnaquaque decade ſeptuaginta dies. Tres verò ſeptimanarum decades, ex toto ſunt dies ducenti ac decem. Idem in lib. περὶ διαιτημάτων, id eſt, de octimeſtri partu, negat octimeſtrẽ partum poſſe viuere, nec decimeſtrẽ quoque, niſi ſeptem quadragenariis dietum naſcatur. Nam prima quadragenaria perfectiſſimus eſt, cùm verò plures accedũt, pereunt. nam qui multa pauculo tempore ſumunt, plurimum laborare coguntur, ex quibus mors ſequitur. Et quibuſdam interiectis tradit decimeſtres & vndecimeſtres partus ſeptem quadragenariis edi, ſeptimeſtres autem amni dimidio. Ea quibus videtur Hippocrates admittere partum ad vndecimum mẽſem poſſe protendi. Quamquam ipſe in lib. περὶ φύσιος παιδίου, id eſt, de ratione victus primo, ſcribit non in temporis æquali ſpatio fœtus exornari, ſed alios citiùs, alios tardiùs, prout ſinguli & ignem & alimentum nacti fuerint: quoſdam quadraginta tribus diebus, alios quatuor menſibus formari. Similitérque viriles fieri ac gigni, alios citiùs, ſeptimo menſe perfectè, alios tardiùs, perfectè nono menſe in lucem prodire. Sed in libr. περὶ φύσιος παιδίου, id eſt, de natura pueri ſiue fœtus, non admittit partum vndecimi menſis, rationem adferens, quoniam nutrimẽtum, inquit, & augmẽtum quod de matre deſcẽdit, puero iam ſatis non eſt, cùm decẽ menſes tranſierint, partúſque eteunt, qui de ſanguine id quod dulciſſimum eſt, trahit, lactíſque ſimul aliquantum hauſit: quæ cùm minùs ſint quam opus eſt, partusque iam plenus eſt & maturus, qui plus nutrimenti quàm adhi, cupit, propterea quæ teſe agitat, hymenáſque & membranas diſtumpit, & in lucẽ prodit. ideóque ſi quæ pluſquam decem menſes ſibi geſtaſſe viderint, nam & hoc, inquit, ſæpius audiuimus) falſæ ſint, eo ſcilicet modo, quem imbi declarat. Et hanc ſententiã ſecutus eſt Vlpianus in d. l. imeſtato. §. vlti. ff. de ſuis & legit. hæred. vbi hæc verba adſcribuntur: Poſt decem menſes mortis narus non admittetur ad legitimã hæreditatem. S enique etiam videntur Gallus Aquilius & Scæuola, cùm hanc inſtitutionis formulam adfectabant, in l. Gallus, in prin. ff. de lib. & poſth. Si quis mihi ex filio nepoſ nepiſque [illegible] tem meam in decẽ menſibus proximus quibus filius meus morietur, natus natave erit, hæredes ſunto. & Tullius in Topicis in loco à ſimilitudine ex Curiana cauſa. Si filius, inquit, natus eſſet in decem mẽſibus. Quæ quidẽ formula nihil omnino abeſt ab ea quam & ſupra ex Varrone in Satyra cui titulus, teſtamẽtum eſt, attulimus. Et ea ſanè verba idem ſignificant, ac ſi dicerentur, ſi intra decem mẽſes natus erit, quibus verbis vtitur l. vlt. in prin. ff. de fideic. liber. & l. vlt. C. de poſth. hæred. inſt. Nam in & intra eiuſdem ſunt ſignificationis, vt nihil intereſſe dicas in calẽdis, an intra calendas, vt videre licẽt apud Gellii lib. 12. cap. 13. & eſt tex. apud nos in l. 1. §. quod dicemus. ff. de ſucceſſor. edict. & annotauit è noſtris Rom. conſ. 376. quæſtio, eſt nũquid, col. 2. ver. tertia ratio, vbi & alios adduxit, & inter cæteros d. l. Gallus, in prin. intelligẽs id quod diximus, ea verba, in decem menſibus, ſignificare intra decem menſes. Sed vt pergamus vlteriùs, imperator Iuſtinianus nũcupatiõ tenuit à ſucceſſione vndecimeſtrẽ partum, qui ſcilicet vndecimo poſt mortem mariti menſe natus eſt, nec eum legitimum exiſtimat, impoſſibile tamen tanto tempore mulierem ventrem ferre, vt patet in §. vlt. in auth. de teſtit. & ea quæ in vnde. menſ. pat. vbi Accurſ. hoc ita intelligit, vt ſi ſupra decimum menſem, ſint tamen duo dies in vndecimo, ſit partus legitimꝰ, arg. d. l. inteſtato. §. vlt. quæ loquitur de ſex mẽſibus & duobus diebus: quod & idem dicit ipſe Accurſ. in d. l. Gallus. in princ. in verbo, in decem menſibus. & illi aſſentitur Marius Salmonius, vir planè & iuris & humanitatis doctiſſimus, in poſteriore loco, col. 15. verſ. quas quidem viſas. Natura enim quãuis eodem modo ſempei agat, & perfectè quidem agat, tamen plerumque ooo poteſt, vt dicit ipſe Salmu, ex Ariſtotele. Et his apertè ſuffragatur Hippocrates quem ſupra ex Gellio citauimus. Sed antequam vlteriùs progrediamur, illud te admonitum velim lector cãdidiſſime. Nam quod, quiſquis is ſuit qui primum Iuſtiniani nouellas conſtitutiones, quas authẽticas vulgò vocamus, e Græco (nam ex Græce ſcriptæ ſunt) traduxit, ita hunc locum vertit, vndecimo menſe perfecto peperit, ita enim legitur in vulgata editione quam habemus, id certe tale eſt in Græca cõſtitutione, χρὴ τὸ ἐνδέκατον μῆνα περιμένειν τέκνον. Quæ Græcorum Haloander ita interpretatus eſt, ſub finem vndecimi menſis peperit, quod ſignificat circa vel paulò ante finem, quamquam dictio ſub, nonnunquam & poſt ſignificat. Ego autem malim vertere ad verbum, intra vel prope vel circa vndecimum menſem perfectum, ſiue etiam poſt vndecimum menſem perfectum. Nam χρὴ præpoſitio accuſatiuo iuncta, vtraque hæc ſignificat, vt proinde ambiguum ſit in hoc text. vtrum intelligatur poſt menſem, vel prope menſem completum. Nec ij ſoli ſunt qui vltra decimum menſem partum differi negant. Nam & Ouidius libro primo Faſto, loquens de anno, qui ex inſtituto erat decem tantùm mentium. hæc ſcribit:

Quod ſatis eſt vtero matris dum prodeat infans,
Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.

Additque quod & ad hunc locum pertinet:

Per totidem menſes a funere coniugis vxor
Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

Quibus ſignificatur fœminas maritos mortuos decem menſium ex lege lugere, & interim viduas manere debere: quod & tradit Plutarch. in Antonio, & patet e iam ex l. ſi quis ex fœminis, quæ eſt 2. C. de ſecun. nupt. quo in loco tamen duo menſes additi ſunt. Idque fiebat, ne, quia, vt dicit Bal. in dict. l. prior geſtabitur in vtero decem menſibus, ideo oriretur dubitatio circa partum. l. conſenſu. C. de repud. promiſcúe, ne inde naſcerentur ſobolis confuſio. §. ſi verò altera, ibi, ita ſobolis confuſionem ratione nabilis

Vndecim menſiũ partus nullus.

In & intra eiuſdem ſunt ſignificationis.

Vndecimeſtris partus recipitur à ſucceſſione.

Dictio ſub, nonnunquã ſignificat poſt.

χρὴ præpoſitio quid ſignificet.

Tempus lugend. mariti ex lege.

nabilis eſt ſuſpicio. & §. hæ itaque, verſi. & ſi mulier, ibi, propter ſeminis confuſionem, in auth. de nupt. Ideo id tempus à morte prioris viri ad ſecundas nuptias ſtatutum eſt. Hæc propè Bal. Cui adde tex. in l. libertorum. §. 1. ff. de iis qui not. infa. ibi, prætor enim ad id tempus ſe retulit, quo vir lugeretur, qui ſolet lugeri propter perturbationem ſanguinis. Sed idem Ouidius, lib. 2. eiuſdem operis:

Luna nouum decies impleras cornibus orbem,
Quæ fuerat virgo credula, mater erat.

Et alibi eu. lib.

Luna reſumebat decimo noua cornua motu,
Virque pater ſubitò nuptáque mater erat.

Et lib. 3.

Decimeſtris partus. *Seu quia bis quino ſemina menſe parit.*

Et lib. item. 5.

Iámque decem menſes & puer ortus erat,

Nec Plautus in loco tantùm à Gellio citato, ſed aliàs ſæpe decimum menſem vtero portando præfiniuit. Nam & in Amphitryone ita inſit:

Alter decimo poſt menſe naſcitur puer,
Quàm ſeminatus: alter menſe ſeptimo.

Tanquam ſcilicet ille decem menſium terminus abſoluti ac perfecti partus ſit omniom longiſſimus, hic ſeptem menſium breuiſſimus. Idemque in ea ipſa fabula.

Amphi. Grauidam ego illam hic reliqui, eùm abeo.
Soſia. Hei perij miſer.
Amphi. Qui? tibi eſt? eo. Ad aquam prabendam adnem domum
Decimo poſt menſe, vt ratiunem te diſtare intellego.

Item in Sticho,

Nam illa in aluo meſes geſtauit decem.

Et in Aululatia,

Nam tua gnata peperit decimo menſe poſt.

Et in Truculeuto,

Mater
Ancillas iubet, quoniam iam decimus menſis aduentat,
Aliam alioſſum ire, præmandare & quærere puerum, aut
Puellam, qui ſuponantur mihi:

Et paulò poſt,

Amicam decimo menſe poſt Athenas Atticas viſo,
Quam grauidam reliqui meo compreſſu.

Ex quibus poteſt videri Plautus hunc terminum arbitratum fuiſſe cæteris eſſe frequentiorem, ac veluti ordinarium, quæ eſt Ariſtotelis ſententia, vt poſtea dicemus. Sed & Terentius in Adelphis (nam hic locus frequens eſt apud Comicos) ita ſcribit:

Virgo ex eo
Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic decimus eſt.

Et alibi in Heeyra,

Nam memini ab hinc menſes decem fere.

Sed & apud Theocritum alium Syracuſanum Idyllio 26. Alcmena de qua ex Plauto ſupra ſcripſimus, teſtatur ſe Herculem decem menſibus in vtero geſtaſſe. Huius enim in eam rem carmen eſt.

Μητέρι δῶς παθεῖσ', ἐπεὶ δέκα μῆνας ἐκάμνον.

Sed & idem mox in principio Idyllij 31. eundem Herculem decem menſium fuiſſe dicit, & Iphiclum vna nocte minorem:

ἡρακλέα δεκάμηνον ἐοντα πάϊς' ἀμφιθέτης
ἐλεχαίη, καὶ νυκτὶ μίηι τέκε δισσὰ γενέθλα.

Et quæ ſequuntur. Et Euripides in Electra:

Δεκάτᾳ σελήνᾳ παῖδος, ἡνίκ' ἐτέκετο,
Decima luna puer, vt receptus mos eſt.

Et Ariſtophanes in Cerealibus:

Δέκα μῆνας ἀυτ' ἐγ' ἐκύησεν.
Decem menſes ipſum ego geſtaui.

Quin & Virgilius in eam ſententiam eclog. 4.

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Et Canace Ouidiana in epiſtola ad Macareum:

Iam nonus erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,
Denáque lucíferos Luna mouebat equos,
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus & noua miles eram.

Seneca in Thebaide ita facit Iocaſtam loquentem:

Per decem menſium graues.
Veteri labores, pérque pietate uictas
Precor ſorores, &c.

In quo illud notato menſum pro menſium poni cauſa metri, vt alibi apud Ouidium. Plato autem libro 5. de republ. nullum aliud legitimum pariendi tempus agnoſcit, præterquàm decimum & ſeptimum. Arnobius lib. 5. aduerſus gentes tradit Agdeſtum menſe decimo natum fuiſſe. Ante hos Homerus in hymno Mercurij ſcribit ipſum Mercurium decimo menſe natum:

Τὸν δ' ἤδη δεκάτῳ μῆνι γενὲν ἐκ πρόπολος
ἴης τε φίλης ἔλαχεν.

Nec tamen prætermitam quod ſcribitur Sapien. 7. poſt princ. In ventre matris figuratus ſum carne decem menſium tempore, coagulatus ſum in ſanguine. Nec quod ab Herodoto ſcriptum eſt lib. 3. de Ariſtone Lacedæmoniorum rege, quòd eùm eius vxor circa legitimum pariendi tempus modum, exactis decem menſibus ei genuiſſet filium, cui Demaratus nomen fuit, eíque ſedenti in Baſilica cum Ephoris, quidam famulus nuntium nati filij attuliſſet. Is ſciens quo tempore vxorem duxiſſet, deductis in digitos menſibus, negauit ſuum eſſe filium, quæ res poſtea in cauſa fuit, vt ipſe Demaratus regno priuaretur. Verùm poſtea Herodotus ipſe matrem ipſius Demarati loquentem faciens Ariſtoni per inſcitiam huiuſmodi rerum, id illi exeidiſſe. Nam mulieres etiam nouem menſium, ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explenies. Sed quoniam ſuperiùs ſæpe de Ariſtotelis ſententia ex aliis ſcriptoribus locuti ſumus, operæpretium nobis viſum eſt, vt & quæ ipſe ſcripſerit proferamus. Is lib. problematon 10. c. 41. Solus, inquit, homo ex omnium animantium genere varia generationis tempora obtinet. Nam & ſeptimo & octauo & decimo menſe in lucem venire poteſt. Cæteris tempus vnum perficiendi ſine mora ſtatutum eſt. Quo in loco Petrus Aponenſis illius interpres doctior quidem quam elegantior, ſcribit illum omiſiſſe nonum menſem veluti notiſſimum, & omnium frequentiſſimum. Sed & inibi rationem naturalem addneit quare octimeſtris partus non ſit vitalis, ex Auicenna 21. tertij: quam quia nondum adſcripſimus, hic ponere voluimus. Nam embryon menſe ſeptimo ex vtero egreſſum affectat, quia eius membra iam ſunt completa, nec illi ſatis eſt ex ſanguine qui ad illum nutriendum per ſecundinam defluit: nec ſatis quoque aëris: ideo plurimum ad egreſſum colluctatur, atque ob id fatigatum tedditur inhecillius. Igitur ſi necdum refectis viribus octauo menſe iuxtim eundem conatum petat, obleſum frequentius moritur. Quam & ipſam rationem Albertus Magnus lib. de animalibus 10. tract. 2. c. 4. Subdit autem Apon. & aliam rationem aſtronomicam, quàm nos ſuprà tetulimus. Sed redeamus ad Ariſtotelem: qui & in lib. de natura animalium. 7. cap. Homini, inquit, multiplex pariendi tempus datum eſt. Nam & ſeptimo menſe & octauo & nono parere poteſt, & quod plurimum, decimo: nonnullæ etiam vndecimũ tangunt. Fœtus qui maturiùs quam ſeptimo menſe prodeat nullo modo vitàlis eſt. Qui ſeptimo, vitalis quidẽ his primus exit, ſed magna ex parte imbecillior: quare cunabulis ex lana eum obuoluunt. &

Octimeſtris partus cur non vitalis.

Oſtomedius in Ægypto.

faſcetis alligant. Et paulò poſt. Qui autē menſe octauo naſcuntur, viuere atque adoleſcere in terra Ægypti poſſunt, & quibuſdā aliis locis, vbi mulieres feritiores ſunt, multóſq; ſimul & ferunt facile & pariunt, etiā ſi mōſtroſi ſunt: ſed locis Græcię multū intereūt, nec niſi peſſimi ſeruantur: vnde fit vt ſi quis ſeruetur, non octauo menſe natus exiſtimetur, ſed mulierē ſui cōceptus initium latuiſſe. Et paulò iuſcitiùs, Simili modo & qui diuturniores, quam vndecimo menſe naſci putātur. latet enim mulieres cōceptos initium, ſi cùm antè inflatus fuerit vterus, vt ſæpe accidit, poſt coierint, atque cōceperint. hoc enim principium eſſe ſui conceptus exiſtimant, quod ſimile indicium attulit. Idem præterea lib. de generatione animalium 4. c. itē 4. Cæteris, inquit, animalibus vnum eſt tēpus fetendi vteri, homini pluta ſunt, quippe cùm & ſeptimo menſe, & decimo naſcatur, atque etiam inter ſeptimum & decimum. Qui enim mēſe octauo naſcuntur, & ſi minùs, viuere tamen poſſunt. Et eadem ferme adſcribit Auicēna illius ſima, tū in li. 9. de animalib. tū ſen 21. li. 3. tract. 2. c. 1. Sed & illud in priore loco præterea dicit, vtilem probum ſibi retuliſſe atque affirmaſſe, quampiā mulierem poſt decimumquartū menſem peperiſſe puerum, illique dentes ſtatim enatos fuiſſe. Cæterùm vt ad alios tranſeamus, Alexāder Aphtodiſeus & philoſophus & medicus præſtantiſſimus, ſi is eſt, quod Theodotus Gaza negat, ſcitē tatur in problematis lib. 2. c. 44. ἑπτάμηνιαῖοι, id eſt, ſeptī meſtres infates ſunt ζώσιμοι. id eſt, vitales ἑπτάμηνιαῖοι, id eſt, octimeſtres, neq; quāquam. Quoniā inquit, ſeptenarius numerus eſt perfectus, vt teſtātur Pythagoras, & Arithmetici & muſici: octonarius autem imperfectus. Itaq, quod tunc prodiit, nō aptū eſt ad vitam: quia tatione etiā monſtra viuere nequcūt, quippe quę non ſint ex naturæ prouidentia, ſed imperfecta, vel per inopiā, vel per redundantiam, & temeritatem materiæ in aliā formam contra legem naturæ conficta. Nihil enim imperfectū aut tēpore, aut informatione, aut ortu à natura procreatur, ideo ſi quid tale erumpat, nec diuturnū quidē eſt. Edūtur autē ſeptimeſtres ob validiſſimā vim in vulua informatricem, quam is Græcè δύναμιν διαπλαστικὴν dicit, quæ vtilem moderatūmque ſanguinem comperiens, fœtū celeriùs explicat. ſed ſi è contrario eſt, decimeſtres exāt neceſſe eſt. Numerū autē & ſeptenariū & denarium eſſe perfectum multis probat, quæ mox ipſe ſubiungit, vt illic videre poteris. Aſclepiades medicus trādit Naxias mulieres, quæ ſcilicet eā inſulā, quæ Naxos, inter Cicladas dicitur, inhabitant, ſolas octauo menſe parere ſolitas, fœtúſque illos vitales eſſe, ſonoris quidē, quæ puerperis & naſcentibus præeſt, numere: vt quæ ſicut Iouis liberis Hercules odio ſemper eſt proſecutā, ita Dionyſium vnicè dilexit. In cuius gratiā multertibus eius inſulæ illi dicatæ hanc pariendi prærogatiuam dediſſe eam affirmant. Aut vt alij conentur, quoniā Dionyſius ipſe ita ſit in Iucem editus. Idcōque & ipſe ſempiterno partus ſui teſtimonio idē ſuis euenire populāribus voluit. Arnobius li. 5. contra hæreſes, tradit Cererē à Ioue deluſam tauri forma, poſt menſem ſeptimum peperiſſe Proſerpinam, tanquam inobſcurē ſentiat de menſe octauo. Galenus in definitionibus medicis ſcribit ideo fœtus natos ſeptimo menſe viuere, octauo nequaquam: quoniam octo, numerus recens eſt coniunctus, non autem iudicatorius. Septem, numerus ſuperfluus, & non coniunctus, ſed iudicatorius. Soranus Epheſius & medicus & philoſophus item celebratiſſimus, Magogæ. c. 17. Rationem, inquit, & perfectam hominis formam ſiue figuram hominis uſus in vtero accipit quadrageſimo die. Hos autem numeros, vt partus edatur, ſepties multiplicari oportet. Ita ergo quicunque in vtero materno figurā hominis accipit, in trieſimo die ſeptimo in ſe naſcitur, ergo ſepties duplices ſunt dies ducenti & decem, qui faciunt menſe. ſeptem. Si quis autem die quadrageſimo figuram hominis acceperit, nono menſe inſtante, decimo naſcetur, hoc eſt ſepties quadtageni faciunt dies ducētos & octoginta vnū, qui faciunt menſes nouē, & dies decē. Ita ergo ſeptimo aut decimo menſe qui nati fuerint, vitales etunt: qui autē non impleuerit numerū, legitimus partus non eſt. Tullius lib. 10. epiſt. ad Atticū, Tullia, inquit, mea peperit puerū: ἑπτάμηνον καὶ δίμηνον, id eſt ſeptimeſtrē fœticitet peperit. Et ſubdit, Quod quidē eſt natum, pertinbœ illū eſt. Nec prætermittendū cenſuimus quod ſcribit Philo Iudæus ſi is eſt, de quo eſt illud Hieronymi prouerbiū, φιλάτων φιλωνίζει, ἢ φίλων πλατωνίζει, id eſt, aut Plato Philonillat, aut Philo Platonillat. Is Philo in lib. antiquitatū ſcribit Deū præcepiſſe Sarę, vt ea citiùs reſtituens Iſaac, quem cōceperat, eum redderet ipſi domino menſe ſeptimo. Et propterea, inquit, omnis mulier quæ peperit ſeptimo menſe, viuit filius eius. Tullius autem lib. de natura Deorum 2. tradit Dianam quæ & ipſa Lucina eſt, ad hiberi ad partus quòd ij matureſcunt aut ſeptē nō tiunquam, aut plerūque nouem Lunæ curſibus, qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominātur. Denique Abraham Eucnatre Aſtrologus in h. natiuitatis ita de hac re ſcribit ex traditōtione Petri Apoſtoli, Sunt, inquit, aliqui commorantes vſque ad decimum menſem, quibus Mars dominatur egrediuntūrque ex vente, quoniam Mars naturaliter multis mouetur motibus, iſti tamen partum viuūt. Natus autem in vndecimo menſe, quoniam tunc principatur Sol, magis viuit. In quo illic conuenit cum Auicen. lib. 9. de animalib. quantum ad decimeſtres partū viuentes. Sed & tu præterea vide in hac re Halyabbatem lib. 4. theoricæ, c. 34. & omnino ipſum Per. Apponen. Concil. differ. 49. & è noſtris Socin. conſ. 65. ſuper propoſita quæſt. col. 2. li. 4. & Alci. li. Parodoxo. 3. c. 7. Ex quibus omnibus facile intelliges quid dicendum eſt in caſu de quo loquimur, & quid ad hāc l. noſtram pertinet, quidque dicendū ſit à noſtratibus in d. l. Gallus in princ. An autem abortiuus faciat ceſſare priuilegium prælationis ſtatim, & ventre non nato, vide per gl. in l. ij ventri, in princ. &. ibi doctos. præſertim Franc. Ripam. ff. de priuil. credit.

Diana cur ad partus adhibeatur.

211 Secundò intelliges procedere quod dictum eſt, motte filij, qui ſua natiuitate reuocarat donationem, eādem non teuuiſſe nīſi poſt mortem ipſius filij, aut etiam eo non mortuo (nihil enim quantum adhoc pertinet, referre viātum, niſi quòd maior eſt ratio in priore) pater diutiùs vixerit, permiſitque ſemper donatarium re donata vti, nec ſignum aliquod oſtenderit immutatæ ſuæ in ipſum donatarium voluntatis, nec aliquo pacto declaranerit velle donationem reuocari, propter illam ſequentem liberorum natiuitatem, cùm id facere potuiſſet. Nam tunc cenſetur tacitè voluiſſe donationem ratam manere, non obſtante tali natiuitate, nec poterunt hæredes ipſius eam reuocare. Ita videtur voluiſſe Hoſt. in ſumma tit. de dona. §. qualiter, verſic. hæ autem reuocationes. Nam cùm primum enumeraſſet caſus in quibus donatio reuocatur, & in his caſum legis noſtræ, mox in d. vet ſubiungit has reuocationes eſſe perſonales, nec extendi ad hæredes donatorum, qui ne vita tacuerunt, vt l. vlt. C. hoc cod. tit. & l. ſi pater tuus. C. de inoffic. teſta. & c. vlt. extra de donat.

Reuocationes non extendentur ad hæredes donatorum, qui ne vita tacuerunt.

212 Sed & hoc expreſſe in caſu noſtro voluit Bal. in l. 1. col. vlt. vers. ſed vltetius quæritur. C. de moſtic. dōn. Nam cum pater, inquit, non reuocauit, videtur decedere in eadem voluntate, & ideo hæredes ei⁹ non poſſunt retractari, arg. l. vlt. hoc tit. & l. cum

De eadem re.

cùm tacitum.ff.de probat. Subiungiſque ad hoc facere l. noſtram, in illis verbis, reuertatur in eiuſdē donatoris arbitrio manſurum, quibus oſtenditur requiri declarationē voluntatis. arg. eorum quæ not. in l. 2. ff. ſi age. vect. de qua re poſtea dicemus in verbo, reuertatur. Ex quibus Bald. rationibus potes intelligere, quòd licèt loquatur in eo caſu, cum filius ante patrem mortuus eſt, videatur tamē intelligere, etiam ſi mortuus non fuerit, cùm & hic rationes illius obtineant, ſicuti & Hoſt. Sed & idem quoque voluit Sal. in l. ſi totas, paulò ante ſi. C. de inuiſt. dona. Imo, qui hoc dicit eſſe æquum, in c. vlt. col. 6. verſ. quærit etiam Bar. extrà de donat. Raph. Co. in l. Titia Seio. §. imperator. ff. de legat. 2. Paul. Caſt. in l. 2. ad ſi. C. de poſth. hæred. inſtit. vbi ita intelligit, vt ſuprà diximus, videlicet ſi denàs poſt natiuitatem declarare & aliter diſponere potuit, & non diſpoſuit. Alias enim ſi id facere non potuit, quia fort. ſtarim factus eſt furioſus, certè irrita manet donatio. Idem præterea voluit Corn. conſ. 234. placent mihi, poſt prin. lib. 2. vbi nuncupatim refert & ſequitur Bal. vbi ſuprà & idē Cor. conſil. 4. dubia ſatis, col. 5. verſ. concludit etiam, lib. 3. vbi dicit quòd patet diu tacendo, & permittēdo donatarium poſt natiuitatem filiorum ipſius veri re donata, præſtat vt genitum coniecturam rationē voluntatis, quòd nollet ſe recedere a donatione, per id quod ſi ſimili dicit gl. in l. athletæ. §. dat remiſſionem, in verbo, niſi priuſquam. ff. de excuſa. tuto. quod ſi tutor datus in teſtamento poſtea contrahat inimicitias capitales aduerſus teſtatorem, ita vt ob id cēſeat. [illegible] teſtator huiuſmodi tutelam reuocaſſe, per rext. [illegible] ſi diu poſt eas inimicitias ſtetit, & potuit reuocare teſtamentū, & non reuocauit, ſatis videtur retinere, & ita in ea datione perſtitiſſe, arg. rext. optima in lin cōfirmando, & in l. titiratem. ff. de contra. iud. & in l. tres tutores, in fi. ff. de adminiſt. tut. Idem etiā voluit Guid. Pap. ſing. 339. incip. diſpoſitio. l. ſi vuquam. & Soc. conſil. 126. vltimū fuit, col. 5. verſic. quòd autem etiam fauor. libr. 3. vbi loquitur quando filius ante patrem mortuus eſt. & Iaſon l. ſi mater, col. 1. C. de inofficio teſtat. & in auth. ex cauſa, col. vltim. C. de hib. præter. & Sreph. Bert. conſ. 83. Chriſti, &c. vtis tribus, colum. 2. libro ſecundo. & conſilio 284. vlto caſu, in ſi. col. l. b. 2.

Legata quomodo conſeruentur in irritis teſtamentis.

213 Et hanc ſententiam confirmat quod in ſimili dicitur, quòd licet ſecundum opi. Bar. d. l. ſi patet in teſtamento præterierit ignoranter poſthumum, aut iam natum, non conſeruentur legata ex authent. ex causa. C. de libr. præter. ſed reuocentur ex diſpoſitione l. noſtræ, vt ſuprà late diximus in verbo, donatione. Iaſon. in 14. q. tamen, ſi patet poſt natiuitatem poſthumi, aut poſteaquam nortiam habuit iam nati, diutius vixit, habuitque poteſtatem mutandi teſtamenti, nec tamen mutauit, cenſetur velle in eadem priori voluntate decedere, & ita lega a ipſa rata firmaque manere, vt voluit Iac. Bel. in ſua diſput. incip. quæritur quare pater, ſpoſam ponit poſt l. 3. C. de lib. præter. & Ang. conſil. 99. viſo themate prædicto, col. vlt. per tex. in l. tractabatur. ff. de teſta. milit. & expreſſius Pan. Caſt. in l. ſicut eorū, col. vlt. verſ. ſecundò niſi poſtquam. C. de teſta. milit. in l. 1. C. de poſthu. hæred. inſtit. vbi ita dicit ſe conſuluiſſe, ſicuti vere fecit, conſ. 200. clarum eſt teſtamentum, in fin. libr. 1. & in rerum conſ. 15. incip. a ſecundo quæritur, col. 3. verſ. per confirmationem prædictorum, libr. 2. turſùmane conſil. 271. quamquam multa col. vlt. eo. lib. 2. & conſ. 234. in caſu ſuprà ſcripto, in fi. cod. libr. 2. & vbique allegat id quod voluit gloſſ. in d. §. dat remiſſionem. & d. l. tractabatur. & præterea l. 1. C. de inof. teſta. & etiā quod voluit Bar. in l. lex Corn. in fin. ff. de vulg. & pup. vbi loquens in caſu illius legis dicit quod ſi pupillus viuo teſtatore mortuus eſt, & pater non habuit tempus prouidendi ac mutandi, & non fecit, tunc, inquit, lex præſumi. quòd teſtator voluerit quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, per l. quòd ſi filius. ff. de capt. & poſtli. reuer. Subiungitq; hanc diſtinctionē habere in d. l. tractabatur, ſicque probari in d. l. 3. C. de inoffi. teſta. Cuius ſententiam in ea re ſecutus eſt & idem Paul. in d. l. lex Cornelia. Et idem quoque voluit Bar. ipſe in l. 1. col. 6. ver. vltrius quarto pupillus. ff. eo. de vulgar & pupil & in d. l. tractabatur & in l. neque. §. vlt. ff. de teſtam. milit. & Cal. Flor. in c. Raynutius, in materia compendioſæ ſubſtitutionis, extra de teſta. Sed in de hoc vide omnino recentiores in d. l. 1. ff. de vulg. & pupil.

De auct. tu.

214 Nam quantum ad caſum d. auth. ex cauſa, vt eò reducamus vnde paulisper digreſſi ſumus, id quod ſuprà diximus, voluit etiam Roma. eadem in id allegans conſ. 222. circa id quod effectualiter col. 2. verſ. primo quia poſt condictum. & Alex. conſ. 123. diſcuſſis hæſitationibus col. vlt. verſ. & hanc opi. lib. 1. & conſ. 30. ponderatis his, col. 1. ver. & ſubiungit li. 3. & conſ. ſeq. eiuſdem prin. col. 2. verſ. & quod dicta clauſula, eod. li. 3. quibus locis allegat etiā quod voluit Bar. in l. 1. in prin. in 1. quæſt. ſecundū effectus ff. de vulg. & pupil. Idem quoque voluit ipſe Alex. conſ. 142. circa primam dubitationem, col. 1. lib. 2. quod errore impreſſorum repertum eſt conſil. 103. lib. 3. & iterum conſ. 30. lib. 6. & Corne. in d. auth. ex cauſa, col. 11. in 7. limit. & ibi Iaſ. quæ tamen dubitare videtur, in col. pe. & idem Cor. conſ. 119. videtur primo aſpecta, ad ſi. lib. 2 & conſil. 244. videtur primo facte dicendum, col. 6. eo li. 2. & conſ 158 prō dicteſione col. pen. lib. 2. & conſ. 225 in hac conſultatione, col. 3. verſ. item cōcurrit li. 1. & conſ 150. prima facie, col. 1. verſ. & maxime cùm dictus teſtator, eo. lib. 3. & conſ. 225. antequā aggrediar, col. pen. verſ. cum itaque in caſu noſtro, eo. lib. 3. Barba. conſ 54 illud in medium afferam, colum. pen. lib. 4. cc Iaſ. in d. l. ſi mater, colum. 2. C. de inoffic. teſtam. & D. Guil. Bened. in repetit. cap. Raynutius, in glo. d. in verbo, in eodem teſtamento relinquens, la 2. num. 247. Philip. Dec. late conſil. 490. viſis & circumſpectis, colum. 3. verſic. venio ad ſecundum.

Feudum & donatio à quibus reuocari poſſint.

215 Ad quod item opportune facit quod voluerunt multi multæ authoritatis viri, id ſcilicet quod dicitur donationem & feudum reuocari poſſe ob ingratitudinem aut felloniam, vt noſtri appellant, per donantem aut dominum tantùm, non etiam per hæredes eorum. Vt de primo eſt tex. in d. l. vlt. infra eo. & in c. vlt. extr. de dona. Et de feudo voluit glo. in l. omnimodo. C. de inof. teſta. & in c. 1. §. itē ſi fideiſs, in verbo concubuerit, & ibi Bal. & alij tit. quibus mod. feud. amit. eu ſimil. procedere ita demum, ſi donans ſiue dominus, ipſe ſenerit, & habuerit ſpatium reuocandi. Nam ſi non fecerit, id videtur remiſiſſe. Ita voluit Io. And. in d. c. vlt. col. penul. in glo. vlt. per illum tex. in verbo placuit, & ibi etiam. Io. Cald. in rep. rol. 4. & Col. eccl. 1. col. vlt. verſic. quid ſi vaſſallus, & Imo. col. 7. verſ. in ea glo. in ſi. dicit. & Per. Anch. & Panor. col. pen. verſic. in glo. vlt. & iterum ver. in eadem glo. extra de donatio. & idem Imo. And. in addi. Spec. tit. de feu. §. 1. col. 1. Cur. Iacob. tit. de cau. ex quibus feud. amit. colum. 7. verſic. tacite. & Cyn. & Salyc. in l. 1. in fin. C. de reuocan. dona. Andr. Iſer. Iac. Bel. Bal. & Iac. Alua. & Card. ad ex. in c. 2. §. porrō, tit. quæ fuit prima cauſa bene fic. amit. Iac. Pelli. in 1. §. item ſi fideiſs, & ibi Alua. tit. quib. mod. feud. amit. & Salyc. in d. l. omnimodo, in fin. princ. & in l. vlt. C. de adult. & in l. vlt. in fin. C. de reuoc. donat. & Panor. conſil. 3. nitar in præſenti, in 9. q. lib. 2. & Ro. & Alex. qui hoc dicit ſing. in l. ei fideicomiſſa. tile col. 2. verſic. hic, & pro Romano. ff. ſolut. matrim. idem Alex. conſil. 189. in cauſa, col. 2. verſ. imo fortius. li. 6.

Franc.

obligationem ſemel extinctam non reuocari,etiamſi res rediterit ad priorem ſtatum. d.l. inter ſtipulantem.§.ſacrã,ad prin.ff.de verb. obl.l.qui res.§.arcam. ff. de ſol.l. Meuius.§.duobus.ff.de lega.2.c.quæris.de confec.diſt.4.cum ſimil.vide Bart.in l.in numerationibus,ad fi.ff.de ſoluto.& conſ.281.præcepit arbiter.

An excluſo tutela ob liberos irritetur,ſi liberi poſtea moriuntur.

192 Nec minùs ad hanc partem facit,quod ſi cauſa ſemel ſuum effectum produxerit, ea poſtea ceſſante,non tamen ceſſat effectus.l.vlt.in princ.ff.de ſolu. cum multis ſimil. à me latè cumulatis in noſtro tractatu, ceſſante cauſa.in 8.limitatione. Ex quib.vnum tantùm repetam, huic loco, quo de liberis natis & poſtea mortuis diſputamus, accommodatiſſimum. Id autem eſt, quod excuſſatio tutelæ ob liberos non irritetur, ſi liberi poſtea moriantur,vt late voluit Io. Andr.in c.decet,de regu.iur.lib 6.in Mercur per multa iura & rationes, & ita dicit fuiſſe deciſum in publica diſputatione & conſultum à præſtantiſſimis doct.& id ſequitur Bald.in quibuſdam addi. quas ibi fecit ad ipſum Ioan. And. & Alber.etiam ibi.nam & is regulas iuris canonici commentatus eſt, quo in loco illam Io. And. diſputationem ad verbum retulit.& rurſus idem Albe.in l.2.in princ.ff.de excuſ.tuto.vbi dicit ita ſe ex facto obtinuiſſe, & ibi quoque Bal.ſcilicet in §.non ſolùm, ciuſdem lib.2.Imo.conſ. 77.viſis ac ponderatis.& Mar Land.in tract. de fiſco. concluſ. 198.habens priuilegium, vbi etiam dicit ita ſe obtinuiſſe. Fulg.conſil.52.quidam Antonius.col.2. ante fin. Pau. Caſt.in l. ſi cùm dotem.§.ſi maritus.ff. ſolu.matr. Io. Ana.con.103.eodémque vltimo,cui a dubium obiatum. & Iaſon qui ad hoc multa allegat contra Alex.qui ibi ſolus omnium tenet cõtrarium, in l.ſciendum.§.vltim ff.qui ſatiſd.cog. Phil. Dec.in auth. præterea,ad fi.C. nde vir & vxor.& in l.vlt.in fi.prin.ff.ſi cert.pet.& in l.omnibus.ff.de reg iur & in c.cùm ceſſante, de app.vbi hoc repurat.not.& conſil. 24.mulier cui propter inopiam,col.1.vert.quintò accedat. & Hippo. Matſ. in l.etiam,col.1.ff.de quæſtio. Et Alex.ipſe qui eſt in hac ſpecie alterius ſententiæ, vt diximus,tamen dicit in d.l.2.§.non ſolùm,in addi. Nico. Neap. quod hanc & iudicando & conſulendo ſequeretur, ſicuti etiam dicit. Soc.in d.l.ſciendum.§. vlt.ff.qui ſatiſd.cog.Et pro ea etiam videtur eſſ. text. apertus & expreſſus in ea ipſa l.2.§.oportet, in illis verbis, neque rurſus nocent qui poſtea moriuntur. quem Alb.hic allegat ad caſum noſtræ quæſtionis.

Verum maſculum momento fuiſſe, ſufficeat vt fœmina perpetuò excludatur ex ſtatuto.

193 Sed & huc ſpectat quòd a Bal.proditum eſt in l.ſi quis poſthumos. §.1.col.vlt. in princ & ibi etiam Franc.Arc.col.pe.ff.de liber.& poſth. quòd ſi ex ſtatuto maſculus expellat fœminam à ſucceſſione,ſufficit maſculum fuiſſe momento temporis,vt fœmina perpetuò maneat excluſa.& idem voluit ipſe Bal. in l. in quibus,col.2.verſ. ſed hîc occurrit alia quæſtio.C.de ſecun.nupt.& Anto.conſ.20.nulla mulier.1.Frun.Aret. in l.ſi is qui,col.2.ff.de vulg.& pupil.& co ſil.50.copiosè & elegantèr,col.3.vet.vnde videmus.Soc.conſ. 214.præſens conſultatio,col.2.lib.4.Phil.Dec.conſil. 309.viſo puncto,col.2.verſic.ſed tamen dictis.Iaſ.qui hoc dicit ſing.in 3.§.ſacram,col.8.verſic.ſecundò facit.& in l.antepe.col.2.in princ.C.de inſtit.& ſubſtit. Geor.Nat.in repe.e quamuis,in 26.cadémque poſt.ema quæſt. 2.prin.de pactis,lib.6.Steph.Aufre in dec. Tholoſa.q.459.item fuit quæſitum in filia dotata. & Catel. Cot. qui & hoc dicit ſingulariter in memoriali incipien. momentum. & iterum in memoriali ſtatutum,quod extantibus maſculis.

De eadem re.

194 A quo non longè abſunt qui ſimpliciter dicunt fœminam ob maſculos ſemel excluſam,manere perpetuò excluſam, etiam ſi maſculi moriantur, niſi ſtatutò his verbis vteretur,donec, quouſque,quamdiu maſculi vixerint. Ita enim voluit Bart.in l.vlt.ff. ad Tert.& Bal.in authen.ſed & ſi quis,col. 3.verſic.& per hoc infertur. C. de ſecun.nupt. & in l.ũ Pontionilla,& ibi etiam Cotn. C.quando dies legat.ced. & in l.Gallus.§.& quid ſi tantum,& ibi etiam Angel.& Franc.Arei.omnes ad fi.ff.de liber.& poſthu.& in l.ſi auus, & ibi quoque Saly. Pau.Caſt.& Alex.C.de liber.præter.& idem Bal.in l.videamus,in fin.in 1.lect. ff. quod met. cauſ.& in d.c.1.§.quinetiam, ad fin.tit. epiſc. vel abb.& in c.1.tit.de fil.nat.ex mat.ad morg. contr.& conſ.111.ad conſeruationem,lib.2.& conſil. 361. cum ſuperiit,cod.libr.2.& conſil.215.verba legis municipalis,in 1.dubio,lib.3.& conſ.267. proponitur quod Manfredinus,col.vlt.li.5. Ang.conſ.184.ex forma,col.vlt.& omnes per e doct.in d.l. ſi quis poſthumos.§.1.ff.de libe.& poſth. Amo.in c.Raynaldus,per text.ibi,ext.de teſt.Petr. Anch.conſ.220.hæc quæſtio iam vulgaris,in 1.dubio, Imo.conſil.27.viſo quodam inſtrumento,poſt medium. Raph. Fulg.conſ.98.viſis petitionibus,col.vlt.Pau.Caſt.conſ.159.punctus iſtius quæſtionis,col.vlt.libr.2.& d.conſil.191.viſis & diligenter examinatis, col.2.& interum 4.verſ. & idem eſſet,co.lib.2.& conſ.290.viſa ſuprascripta,col.1.eod. libr.2.& conſil.300.viſo quodam proceſſu,col.2.eod. lib.2.Alex.conſ.20.viſo proceſſu,col.4. verſ.nono & vltimo,& iterum col.ſeq.verſ.non obſt.ſextum argumentum libr.1.& conſ.29.quoniam abundè,ante fin. eod.libr.1.& conſil. 43.conſi ieratis his, col.2.verſ. & idem tenet,lib.3.quod reperitur,conſil.53.lib.6. Bene. Cap.conſ 19.extant duo inſtrumenta,& conſ.71.punctus, de eſſit quidam.Cor.conſ. 404.rem arduã connet,col.10.verſ.accedat ad hanc,lib.3 & conſil.260. licet in hac conſultatione,col.1.& 2.lib.4.Franc.Arc. conſil.143.viſa conſultatione,per totum & conſ.139. viſo puncto,col.pe.verſ.circa ſecundum. Maria.in cle. vt lit qui,in per verbo,donec, de a ta.& qualit.& cõſ 5.præſens conſultatio.col.1.verſi. ſecundo loco præmitto.& Soc.illius finis conſil.65. in cauſa vertente, col.2.3. & 5.libr.1.& conſil.92.circa primum, col.10. verſ. circa quartam dubitationem,eod libr.1.& conſ. 20.cõſideratis & bene penſatis,in prin.lib. 3 & conſ. 33.circa præſentem conſultationem,col.2.eod.libr.1. & conſil.10.viſo teſtamento, col.1.& iterum vlt eod. libr 3.Vital.Camb.in tract.clauſularum,in rub.quando filia repellitur à ſucceſſ.in prin.Phil. Dec.conſ.87. pro replicatione Caii, in princ.& conſ. 221.quod eſt eiuſdem princ.etiam in prin.& conſ.414.viſo elegãti conſil.1.l. ut.à Palatio in tractat. ſtatutorum excludentium fœminas,col.4.verſ.ſed quæritur ſtante hoc ſtatuto.Iaſ.cõſ. 210.teſtitor fecit,col.6.comprobatur iſta,lib.2.& conſ 66.nobilis miles,col.8.verſicu.confirmo & ſecundò,libr.3. Carolus Ruinus conſil.167. prima videtur,colum.5.num.11.lib.3.

Feudum excidit fœmina ſuccedit frater ſemel, quo modo dicatur.

195 Et in feudis id quoque obſervatur, vt cùm fœminæ non ſuccedant extantibus maſculis,ſatis eſt maſculos ſemel extitiſſe,etiam ſi poſtea moriantur, vt fœminæ maneant perpetuò excluſæ, vt not.And. Iſer.Bal.Aluar.& Car. Alexan.in d c.1.§. quinctiam, per illũ text.tit.epiſc.vel abb.vbi ipſe And.dicit etiam procedere, ſi maſculus momento fuerit, cortia id quod ſuprà diximus.& Calder. conſil.4. tit. de feud. Raph. Cu. conſil.99. quædam poſſeſſio, in 2.dubio. Raph.Fulg.conſil.8.dominus Petrus, poſt princip.& iterum conſil.12.ad id de quo quæritur,in prin.Paul. Caſt. conſil. 29.viſa ſuprædicta facti narratione cum dubiis,in prin.lib.2.& d.conſ.191.col.4,ec d.lib.2.lac. Aluar,inter conſil.fen.taha. Alber. Bruñ.conſil.65.ſupe caſu feudali. Alexand. conſil. 19 quoniam abunde,in fine.libr.1. Philip. Dec.1. conſilio 390.quoniam ex facto, colum. 3. & Franc. Curtunior in tractat. feud. in 27.quæſt.3.per tot. Anton. Rubr.conſilio 57. præſupponitur, poſt medium. Zazius in epitome feudo,

fendo, parte 8, in 2. particula, paulo ante fin. Sed hæc duo quæ ner proc dant, vide Paul. Cast. consil. 191. isis & diligenter examinatis, col. 2. vers. ex his, videtur, lib. 1. His autem duobus convenit, quod tradit Bald. in l. 1. d. annos, in 1. fest. in fin. pec. illa. C. de ss. ff. quod inter. cæt. falsitate filium fuisse templ. docetur vt per petuò excludatur.

196 Ad hæc si testamentum aut etiam legata facta fuerint facto cuocata, vel quia est propter dotem in arrogationem, vel quia legatum sub conditione alienauit, &c. si postea factus sit suus, vel in secundo casu rem ipsam alicui tradendam redemerit, omnia testamenti manent irrita, & legata revocata, vbi nova testatoris voluntas accesserit, quæ ex liberis, & testamento ff. de bon. poss. secundum tab. & l. cum scimus. ff. de adim. leg. quam ad hoc citat. & illicit. Bald. in l. qui post testamentum, col. 1. versic. quarto quæritur. C. de leg. &c. 197 Quæ procedunt cum habeam filios, quos ex posthumo fieri, fuisse testamentum naturaliter potuerit, licet postea non fuerint, nec restituti sint illi, ex decessu tertium testatoris in l. 2. C. de posthum. hæred. instit. Idque etiam procedit si filius quo testante decedat, l. si filius qui in potestate. ff. de lib. & posthum. &c. quem videtur ff. de injust. rup. & s. ruptis. ff. de exhæred. lib. & erubit etiam Caius Mucius quidam testatoris, lib. penultimo institutionum, cod. tit. de exhæred. liber. qui 3. est ejus lib. post primum ex quibus patuit fit, nec hic quoque testatoris donationem morte liberorum, quorum nativitate revocata fuerat.

198 Nec hoc rei fecit, quod prægnantem l. si filius præterierit, ff. de injust. testam. quam ibi tellamentum non continere, quia dicit, quod ita sit de æquitate quod in prædictis casibus, quæ ibidem æquitas hic locum non reperit. Ideo standum est regulæ communi, quæ dicit, contractum & actum quemlibet dispositionem semel factam non revocare, tabulas etiam ex multis causis cautas, præsertim cum favorabilius sit testamentum quam donatio inter vivos. l. in testamentis. ff. de regul. &c. cum dicit ex. ff. de donat. Ideo pie & munus dicere tradit æquitas in casu testamenti scripta, contra regulas juris communis ad actum minus perfectum not. in l. si vero. de vitr. ff. obtinuisse. Et id quidem maxime, cum in d. l. posthumus, non simpliciter revocauerit testamentum, sed vt ex eo tantum possit peti bonorum possessio secundum tabulas, vt ibi nuncupatim scribitur, & not. dott. & late Bald. consil. 215. testamentum post principium. 4. & consil. 235. propositum. Quod dictus Antonius post medium, versicem quod posthumus, lib. 5. & Angel. consil. 51. Simon notarius, col. 2. vers. sed quia dicit. & Socin. consil. 22. col. 1. versic. nemo ipse dubitabit, col. 2. vers. & idem quia posthumus, lib. 3. Quæ quidem bonorum possessio non potest convenire donationi, de qua tractamus.

199 Idem æquitas illius l. procedere cum testatores ab intestato fuerint assumpti, vt vivi non facto testamento collecti, quia dicunt, si bonorum possessio data fuerit ei qui testamento instituitur, possit & voluntate eum Bart. Ang. Jas. Paul. Cast. in l. 1. versic. & de posthum. hæred. instit. & Rayn. Fulg. consilio puncto 13. est, Marianus ante fin. & Alex. ind. ult. in pr. col. pen. C. de instit. & substit. & Philip. Dec. in addit. ad posthumo, col. 2. in d. addit. Philip. C. de bonor. poss. contra tab. Imo vero tantum, cum illius testatoris est institutus, secundum Bald. consil. 128. ed. in illig. in tam. post prin. lib. 1. quod repetitur consil. 13. propositus quæ dogmatizam, lib. 5. Quæres fit non obstet, vt in eam omittam quæ circa intellectum illius l. scribit Alciat. lib. Paradox. cap. 8.

200 Illud autem præterea dictum esse inter rationes priores partis de cessione, cahæ hujus leg. ob mortem hujusque revocaretur donationem, satis superque diluitur ex multis quæ dicta sunt in rationibus posteriores partis. Nam cum in casu nostræ l. donatio revocetur ipso jure, & plenè posteà dicemus in verbo, tc certatur, in primis, & ita omnino & integre effectus sit consummatus & perfectus, non cessat cessante causa, vt supra late diximus.

201 Sed & quod posteà dictum est, non sufficere aliquid factum esse, nisi detur factum, non probatum restaquam multas magnasque habet & distinctiones, & limitationes, vt post Bar. consil. 181. præcipit alter Bald. consil. 41. quia intuendum est, lib. 3. & late Ange. & Cur. in dig. si quis hæredum. C. de instit. & substitut. cum eo Ang. consil. 34. incip. Constat inter. & in idem consil. 119. Conradus. Petr. Ancharan. non posse, ubi vere juxta prædicta de prob. lib. 6. & Cyn. consil. 1. in fin. & incompossibilem, cum penul. vers. non obstat, quod dicebant, libr. 1. & Barbad. consil. 21. lib. 3. & hoc quoque satis libet ex multis quæ libris adducimus in alia posteriori parte. Ex quibus facile potes intelligere, nihil illud hic obstare.

202 Denique text. hic positus l. non obstante tenut perpetuò acquietam esse donationem nativitate liberorum, quæ quidem posteà contingat de morte ipsorum, cum dicit, in arbitrio & dicione manumissoris. Nam primùm cum ex redierit in jus & arbitrium donatoris, non potest sine aliquo actus facto aut culpa eadem re privari, per l. id quod nostrum. ff. de reg. jur. Deinde id etiam aperte demonstrat verbum illud, manumittat, quod perficere tantum denotat, & habilitatem, vt eundem illum probat illud Terentij in Heaut.

Munere mihi ingenium istuc volo, si ille modo potest.

Præter illud Virgilianum lib. 1. Æneidos,

Jupiter, hanc sine me precibus oro.

Jupiter, hanc precibus te posco.

Et alibi in eod. lib.

Hæc si immota manent.

Fata, &c.

Quo in loco Donatus interpres sentiens vim hujus verbi, ait eadem quæ vt dicerat, manent tibi fata: sed postea quod alicui debebat, addidit, immota. Sed & eadem in Terentij Eunuchum illud expositus, Vt maneant illa ea sola ita interpretatus, tempus tam perficere inque in loco. Sed nullus ut mihi locus id pertius ostendit, quam illud Virgilij in Heroica:

Ego hanc sine me precibus oro.

Jupiter, hanc precibus te posco.

Affinitatem hanc sine me precibus oro.

Quam eandem sententiam paulo post repetit iis verbis,

Connubia inter nos, sanctique hunc dico, Lucis,

Manere affinitatem hanc inter nos volo.

Vides quam id quod primùm dixerat perpetuam volo, tandem iis verbis reperit, Manere volo, quasi idem sibi sit perpetuam esse volo, & manere volo. Vt mittam præterea eam textus apud nos ideo jam comprobatum in l. illud, ff. capere in prin. ff. de verb. sig. quæ verbi sui in veterum quod usu ad nos pervenit non restitui posteà debeat. & in l. vlti. in fin. ff. de lib. leg. vbi quum probatur manere id quod durat. & in l. vlt. C. de leg. lib. 6. l. & in c. quum in omnibus. in fin. ext. de pœn. Et ideo text. in l. Caius. §. vlt. ff. de alimen. legat. cum dicitur perpetuo manere, quamquam aliquando tantum vbi potest, & in l. in lapsum. ff. de leg. ter. definit vbi desinere & manere sunt velut opposita. Nam eiudem significat verbum manet, quo veteres vtebantur pro manet. Cæcilius in prohibita apud non. Marc. de mutatis conjugationibus, vtuntur eodem, in eadem manent malitia. Igitur non manet res donata in dictione & arbitrio donantis, si mortis liberorum extra plus ditionem exiit.

203 Et ne possint tantaque rationes auctoritate etiam

T

donationem non confirmari per mortem filij.

etiam carere pus, ita expreſsè in hoc caſu, vt videl. et non confirmetur donatio, pro morte filij, tenuit Albe. hîc in duobus locis & in l. 1. ff. de aſſigna. liber. dum ſe ad hunc locum remittit Bal. poſt Martin. Fan. in l. Titia Scio, §. imperator, col. vlt. verſic. ponè filij ſunt nati, & ibi etiam Bal. ff. de leg. 2. et Bar. conſ. 235. Lapus fecit teſtamentum Bald. in l. 1. col. vlt. C. de inoffi. dona. & conſ. 167. quidam Franciſcus tunc carens liberis, col. 1. lib. 5. Imol. in c. vltim. col. 6. verſi. quærit etiam Barto. extrà de dona. Petr. Ferr. in ſua forma libel. quo agi. pro don. in verbo, in quo ſubſiſter, colu. 4. verſ. fed circa hoc quæro. Corne. conſil. 176. in præſenti conſultatione, col. vlt. lib. 2. & conſil. 234. placet mihi, in prime libr. 2. vbi ad dicta procedit re, etiamſi in continenti moriatur, & conſ. Iubia ſatis, col. 2. verſ. per quam rationem, iuncta his quæ dicit col. vltim. verſic. nec obſtat quod donatio libr. 3. Franc. Arer. conſil. 93. vſq; legato 50 lib. verſ. præterea ſi donatio. Socin. conſ. 220. quæſtio præſentis conſultationis, col. 4. lib. 2. Bal. ind. ſi quis hæredem, colum. 3. verſic. ad nem facit quinto. C. de ſacroſ. Eccleſ. & vbi Bal. in d. l. in ſubſtitutione, col. 3. verſic. id nem bene facit. ff. de vulga. & pupill. & conſil. 66. 1. obſtis mihi, col. 8. verſic. confirmo & tertio, libr. 3. vbi id quoque dicit procedere, etiamſi filius illico moriatur. Card. Rutin. conſil. 60. de re quidem, col. vltim. 17. lib. 3. Philip. Dec. in addit. l. poſthumo, colum. eiuſdem addit. 2. C. de bonor. poſſ. ſ. contra tabu. & Steph. Bert. conſil. 85. Chriſti, &c vbi s tribus, col. 1. libr. 2. & conſil. 35. pro facilitori, colum. 2. lib. 4. Paul. Pariſ. vol. conſil. 72. videtur dicendum, colum. vltim. vol. 6. lib. 1.

Et qui reprobrium affingerent.

204 Sunt tamen & qui priorem illam partem ſectati ſunt, vt videlicet ratificatio donatio, ſi filij postea nati moriantur ante patrem, & in his eſt Philip. Dec. ſibi contrarius, in d. l. poſthumo, & ſibi ipſi contrarius, in l. quæſitum, ff. de vulga. & pupill. & Virgilius Pharinus in ſua poſtilla, ff. lib. de exhær. libet. & nouiſſime longo tempore poſt meam priorem editionem Philip. Paul. Card. in gemiſſimus conſil. 57. agitur, col. 3. illa. & ibi dicit quod dicitur a Paulo in rubrica, ſi in ejuſdem. matrimonium, filiæ nectat. ſucceſſio. Matres tam in gemmæ quam liberorum ciues Romanæ, vt ius liberorum conſequantur, ter & quater peperiſſe feciſſe, dummodo vnus & pleni temporis pariant. Quod dicit Bald. in l. cum proponas, col. vltim. C. de hæred. inſtit. fieri non poſſe per reſcriptum, non tabornans, hæres eſſe poſſit.

Partus viabilis quis

205 Eam tamen multis modis intelligo. Primò, vt procedat, modò fœtus natus poſſit donationis confirmpellinus & viabilis, id eſt, vt imperitiores intelligant, natus tempore legitimo, vt ſecundum naturam poſſit viuere, videlicet ſeptimo menſe, vt medici affirmant, & iuriſconſultorum auctoritate, in l. 3. ff. de ſtatu homi. aut nono, quod communi hominum iudicio temporis lenitatis eſt frequentiſſimum: aut alias, de quibus nox dicemus. Quòd naſcatur ante ſeptimum menſem, veluti in octauo, idcoque vitalis eſſe non poſſit, & Philoſophorum & medicorum teſtimonio, vt poſtea dicemus, & è noſtris aſſerit Bal. in l. ea quidem, col. 3. verſ. ego verò in ſita materia. C. de accuſ. & conſil. 128. ad intelligen. iam, lib. 1. & conſil. 113. propoſitum quod quidam, in fin. lib. 5. Is certè non rebocat donationem, quem in vtero nec rumpit, ſi ramenti, per text. in l. quod certatum eſt, quæ eſt 3. C. de poſth. hæred. inſt. in illis verbis, ſi viuo perfecte natus. Nam perfecto natus non dicitur, qui ita intempeſtiue

Octimeſtris par vitalis.

Abortus non rumpit teſtamentum.

Abortus.

ſtiue atque immaturè natus eſt, vt viuere non poſſit, per d. l. ſeptimo, in verbo, perfectum partum. Et ita de teſtamento vel iudicium Paul. Caſt. qui te dicit habuiſſe de facto in d. l. 3. quam legit cum 2. & Alex. & Iaſon. a ſancto Georgio, & Raph. Co. Chriſtophilo. Caſt. Alex. Io. Bapt. a ſancto Seuer. Lancel. Dec. & Iaſo in quod dicitur, ff. de lib. & poſth. & Raph. Fulg. conſ. 67. Iunctis tabus eſt, Mariſcus, col. 1. Cepolla, cautelarū cautiū conſ. 50. in cauſa quæ vertitur inter dominam. col. penult. circa ſecundum. S. in l. cum aut. col. ante penult. ſed quæritur quid ſi natus ff. de cond. & demonſt. Ita loquitur in caſu illis legis quæ ad rem proximè pertinet, & dicit ſi ita conſuluiſſet ſi dixi ſecundo conſ. 275. in cauſa fratrū, col. 1. & verſi. poſt abſolutum conſilium, libr. 1. vbi dicit non eſſe ſo hac opinione recedendum, licet Angelus tenuerit contrarium, in d. quod dicitur, ſicut etiam tenuit Bal. conſ. 110. 8. 2. lib. 1. & conſ. 273. lib. 5. Cōm. in d. l. & Steph. Bert. conſ. 217. Chriſti, & ſequitur cuſanus, lib. 1. & Pe. Cellen. ex tu. ante ſecundā de notific. Sed & prior ſententia. mihi placet. Philip. Dec. libri contrarius, in l. poſthumo, col. 2. verſ. prædicta autem C. de bon. poſſ. contra tab. Hippo. Martin. l. 1. num. 160. ff. de iuriſd. omn. iud. & lang. 160. qui de p. o. p. ante fir. & conſ. 10. caſu dubitationis, col. 9. verſic. facit opinio, vbi id tenuit Cra. & Alex. Aſſlict. in decis. Neap. q. 230. Petr. de Sallano, vbi & hoc dicit quod ſi mulier a patre dotata reliquit filio octimeſtri, & qui ſolo ſtatum poſt mortem, non certum deceſſiſſe cum liberis, nec ab hoc ſuccedat pater in dote materna, ſed paternum heritagium potius repetere debeat filius ſi nullo modo liberi nati fuiſſent. Nā ille hic octauo mine natus, pro non nato habetur. Et ita dicit Iaſon decimus in ſecundo ſuæ conſilio. Idem quoque Azo ſuæ ſummæ Cod. libri temporis decim. in l. qui mortui. ff. de verb. ſignif. & Bart. & Virgilius Pharinus in ſua poſtilla, ff. lib. de exhær. libet. & nouiſſime longo tempore poſt meam priorem editionem Philip. Paul. Card. in gemiſſimus conſil. 57. agitur, col. 3. illa. & ibi dicit quod dicitur a Paulo in rubrica, ſi in ejuſdem. matrimonium, filiæ nectat. ſucceſſio. Matres tam in gemmæ quam liberorum ciues Romanæ, vt ius liberorum conſequantur, ter & quater peperiſſe feciſſe, dummodo vnus & pleni temporis pariant. Quod dicit Bald. in l. cum proponas, col. vltim. C. de hæred. inſtit. fieri non poſſe per reſcriptum, non tabornans, hæres eſſe poſſit.

206 Et ego hæc eam, priori illa reuocans, vt per illum text. in d. l. quod certatum eſt, quam per alium text. expreſſiſſim in l. 2. C. de poſthu. hæred. in fi. vbi verbum hæc ſcribuntur: vxoris abortum non ſolum ſtantium marit. & eiuſmodi ſeptimi, & poſthumi ab abortum fecerit, liberi de hæred. lib. Quid enim eſt, ſi verum dicere volumus, aborire, id eſt abortiui facere, aut abortare (nam & hoc vetus illius Firmicus libro ſexto, Matheſeos, libro ſeptimo in Cō cō. & ante eum Varro libro rustice 2. capi. 4. & nerum 11.) hinc cognitur abortare, quod Cicinnellæ eſt aliud quam immaturum atque intempeſtiuum partum, licet viuum edere, vt oſtendunt verba Cellij, de Myſtris Atticis, 5. cap. quæ ad hunc locum maxime pertinent. Lucius: Memini ego Romæ accurate hoc atque ſolicite quæſitum, ne gentio non res tunc rara, poſtulante, an octauo mense infans ex vtero vitus, editus, iuxta Hippocratis, ius trium liberorum impleret, cumque alterutro quibuſdam in partu videretur mehſi octauus interpellaret. Quibus contrarius Peſtus Pontificum libris mandatum ait, ne quis dicta eſſet intempeſtiue ortum, ſeptimo natum mense. Ita dum vanus ventus quæ Sabinus Fluppeſanus inter pares ſcribit. Charrans illud, vt dixi. etiam. Hippocratis, in ſe

Inſtitu-

Thessali vel Herophili, vt Galenus arbitratur in lib. de semine, id est, de matricato, si γεγονὸς ἐστὶ ἔκτρωμα γένεσις id est, est autem, & non est octimestris nativitas sine partu, vt traducit Theodorus. Quæ cum, ut iustitia secum viderentur, ita Sabinus ipse declarauit, ἐὰν γὰρ ἑπτάμηνα ἐκ τοῦ ἐκτρώματος γένεσις ἐστὶ καὶ ἔκτρωμα ἐστὶ τὸ γεγονὸς ἐκ τοῦ ἑπτάμηνος, ὥσπερ Ἰουδαῖοι φασὶ, id est, apparent quidē veluti animalia post abortum, sed nequaquā sunt, quippe quæ statim vitā excedant, tales esse quidē rationi per imaginantur, sed posse in nonsum. Vides igitur hic primum ἔκτρωμα, id est, abortum de eo dici, qui ita perimitur, videlicet octauo mense (de eo enim loquitur) etiam si viuus nascatur. Vides, inquam, cum non esse inter liberos, ac ne inter animalia quidem annumerandum qui ita natus est, vt quamuis sit, cum non vita excedat, licet priusquam aliquid esse videatur, quia viuus nascitur. Ex quo illud Hippocr. veluti enigma quoddam, Est, & non est octimestris partus. Ex nostris autem Raph. Fulg. d. cons. 69. aperte declarat cum dicit abortiuum, qui in matrice, nec fuit tempore, quamuis viuus natus sit. Nam & hinc nati abortiui dicuntur, qui nunquam matrice cum, apud Plinium li. 16. c. 26. Ideo dici vetus fœminam cum partum eiecisse, quam peperisse, aut edidisse l. si vetus. §. si mulier, & l. Quintus Mutius. ff. ad leg. Aquil. Et apud Valerium lib. 4. c. 6. quo sensu de amore Gallij, quo loco de Iulia Cæsaris filia, partum, inquit, quem vero conceptum habebat supra modum confitentem, & graui dolore correptis ejecere coacta est. Et apud Cæsium Priscianum Probum in Epitome de pronunciatione Opilionis, qui in vetro matris geminos ejecerat, vbere abundo ejecto nutricolonus eorum erat. Quibus addi Plinium facientem hanc huiusmodi differentiam inter ejectum partum & edidum, lib. 11. c. 37. Cuius eo in loco hæc verba sunt: Vulua ejecto partu mensem edit. Et mox: Vocant quidam ita, hæc peperisse. Et paulo post, Aut post partum, aut quo ejecerint die. Vt tamen non dubitem, quin in primo illo loco legendum sit ejecto, non edito, vt quibusdam scribitur. Et ita legit Georgius Merula in invectiva in Galeotum, & in commentariis in Iuuenalem satyra vii. sed tamen videtur vtique etiam Dominicus Calderinus sentiendum l. 3. sylvarum quibus accedo, quamuis Cornelius Vitellius in dolio pipere fecisse aduersus Meculam, contendat legendum ejecto, quoniam idem sit ejecto, quod edito qui Latini non fallunt esse satis constat ex his quæ supra diximus.

207 Porrò quod ejicere partum in illis locis dicitur pro abortum facere, projicere dicitur sæpe item. Nam petit 12. Cicero, abigere partum dicit, quod est eiusdem significationis, in Milonianis, in Antonium Hamtonium. Cuius verba retulit Triphonianus Nestor in l. Cicero. ff. de pœnis. & in eadem quoque significatione vsurpauit Columella lib. 10 rusticorum, c. 12. & Vlpian. in l. si mulier. ff. ad leg. Corn. de sicariis. Martianus in l. vnus. ff. de extraord. crimin. & Suetonius abigere conceptum, in Domitiano c. 22. Columella lib. 6. c. 27. abigere fœtum. Concilij in Ancyranum c. 21. excutere excepisse. Nisi quid hoc loco abigere, vt & mendicandi fuisse etiam causa videatur, quemadmodum Græcorum interpretes, qui, ἐξάγειν dicunt nunc pro ejecto simpliciter, aliquæ frequentissime, nunc pro partum abigo vel ejicio, vt apud Theophrastum lib. 9. c. 20. Rarum vult primo Galen. lib. 2. de symptomatum causis. Vnde & ἔκτρωσις, abortus, & ἔκτρωμα, abortiuum, & ἐκτιτρώσκειν, abortire, apud Aristot. lib. 3. de animalibus, c. 4. post prin. & ἔκτρωτα medicamenta, quibus partus abiguntur, de quibus sæpe Dioscorides. Quæ etiam vox Græca in eadem significatione vsus est Plin. lib. 14. c. 28. cum scribit, Tinctum quam Ægyptus vocat apud se terra alit, quæ solum alumnat. Est contra in Licia, quæ solum fumat. Ægyptus & ecbolimam habet, abortus facientem. De qua re multa Budæus Gallorum decus eximium, tum in suis annotationibus priscis, tum in commentariis Græcæ linguæ. Cæterum Plinius pro ejicere sæpe abigere dicit egerere, lib. 7. c. 11. vno aborsu duodecim puerperia egessit. Postea discrimen esse inter parere, & abortum facere, satis docet l. 1. §. vlt. ff. de ventre in poss. mittend. cum dicit, aut partat, aut abortum facit. Nam vt scribit Paulus lib. 4. Sententiarum tit. 8. Aborsus & abactus venter partum ejicere non videtur, Sed vt redeamus, idem quod Folg. vbi supra, dicet Soci. in dict. l. cum quibusquo loco supra designauimus, errans Galenum in Hippocratem lib. 3. aphorismo. c. 13. & lib. 5. cap. 37. & iterum cap. 50. & Iulium Firmicum lib. Astronomicæ 6. qui tamen nihil in illis locis traduxit, quod hue pertineat.

Egerere puerperium. Aborsus.

208 Illud tamen admonere te volui lector amantissime, antequam vlterius progrediamur, illam Hippocratis sententiam à Sabino declaratam, non iisdem illis verbis scribi apud Hippocratem, sed ipsius hæc verba sunt ex libro supra adducto, ἐὰν ἑπτάμηνα γένηται καὶ ἔκτρωμα, id est, ad exciſignem siue elapsum quadragintæ & ducentæ, non est, & est. Quæ verba tamen eadem habent sententiam, nisi quòd ea diluendis Sabinus adscripsit. Nam quadraginta & ducenti dies faciunt octies triginta, id est octo menses, medici enim constituunt mensem ex triginta diebus, vt videre licet apud Galenum lib. de Crisibus 2. c. item 2. & iterum lib. Theropeuticæ 10. statim post prin. Et id quoque nostræ leges confirmant l. si maritus præmoriatur. §. hæc in matrim. & l. duries. §. si quadragintæ. ff. de adult. & auth. sibi mancipia. Cod. de iudic & in §. sed & hoc, in auth. vecum de appell. cog concord. tex. & duct. à me late congestis in multos commentarios constitutionum Pictauiensium. t. 5. tit. 12. in glo. 2. nec id quidem absque iam tot diebus, cum Luna tardissimè à coitu solis, quod interlunium dicitur, remotissimè ad suum locum redit, eursumque conficit. Menses autem a Luna dictos Græci asserunt, apud quos mensis μὴν, Luna μήνη dicitur: quod etiam nostris annotauit Alciatus in l. cum bisextus, in fin. ff. de vsufruct. & ex veteribus Epiphanius lib. haereseon 80. to. 1. sect. 6. Quod tamen intelligendum est, ne errer, vt scilicet mensis constet triginta diebus, non tamen prorsus completis. Nam vt scribit ipse Galenus in comment. Prognostici Hippoc. li. 3. c. 4. vnusquisque menstruus minor est triginta diebus, maior verò nouem & triginta. Id quod in transcursu dicere volumus, ne si quis Hippocratem eo in loco legeret, & cum Sabino interpretationem conferret, deciperetur.

Mensis quid dicatur. Mensis à Luna. μὴν. μήνη.

209 Sed vt redeamus, ex iis quæ supra dicta sunt, potest vtiliter male consuluisse Bal. cons. supra à legente, scilicet cons. 128. lib. 1. & cons. 13. lib. 5. videlicet masculum, octauo mensi natum, & in eo viriles, vt ipse fatetur, partes esse cum lationem delicere, vt masculum non peperit. Nam partus dici non potest, qui abortiuus est, vt supra ostendimus, & asserit etiam Lancel. Galea. cons. 34. melius hæc abunde consuluisse sit, in prius. Quamquam pro Bald. aliquæ etiam pro Angelo, Cornæo & Bertran. quos vertice abhinc quarto supra citauimus, facit text. in addit. l. quod dicitur. ff. de hæred. instit. de quo nos latius diximus

Abortiuus partus non est.

suprà num. 169. nec item obstat. An autem abortui partus in postremo illo iudicio genetali suscitabuntur, reperies apud D. Augustinum, in Enchiridio ad Laurentium, c. 85.

Tempora vitalis, aut minimè vitalis partus secundum antiquos scriptores.

ato Sed hinc non abs re dubium ducimus, quin primùm lectores doceam, quæ antiqui naturæ scriptores de vitali aut minimè vitali partus tempore opinati sunt, quódque tempus maturum ac tempestiuum partui censuerunt, tum ad huius loci perfectam cognitionem, tum etiam not. à nostris in l. Gallus, in prin. ff. de liber. & posth. Primùm igitur adscribemus quæ Plutarchus & Censorinus de ea re ex antiquioribus scripserunt. Ille enim lib. 5. de dogmatis Philosophorum, Empedocles, inquit, existimabat, cùm primum genus hominum è terra enatum est, tantum longitudine temporis diem fuisse, propter sobis segnitiem, quanta nunc decem sit mensium dies. Procedente deinde tempore, tantum fuisse, quanta nunc septem mensium: propterea decimestres infantes, ac septimestres, natales. Itaque nimirum natura comparante, vno partum adolescere die, qua prima poneretur nocte. Timæus non decem menses, sed nouem esse existimat. Verùm quoniam & antè conceptus menstrua sisterentur, propterea decem existimatos: sic quoque septimestres videri, qui septimestres non sunt, quippe cùm à conceptu quoque vulua nonnunquà menstruis affluat, iguotari enim & post conceptum purgationum numerũ. Polybus & Diocles empirici vel octauum mensem agnouere genitalem, etsi languidiorem quodammodo, quoniam permulti ex infirmitate perierint, ferè tamen octimestres non pauci in vitos enaserint. Aristoteles verò Hippocratésque putant, si vulua mensibus explearur septem, tum demùm erumpere infantes, vitalésque nasci: quod si erumpant, nec tamen alantur vbilico languente (id quod accidere solet, si dolente vulua concrementum partus fiat) tunc infantem tabescere. Sin verò nouem menses in vtero manserit, tum demùm numeris omnibus suis consummatũ esse. Polybus tentum & octogin-aduos dies dimidiatúmque natales efficere, quod semestre tempus esse, quanto tempore sol ab vno solstitio ad alterum perueniat. Septimestres verò ideo dici, quandoquidem sexti mensis dies in septimo implent. Enimuero Mathematici octo omnigenitaræ mensis dissociabiles esse aiunt, septem verò fœderabiles. Dissociata autem disiunctáque signa sunt, si stellas, quas διοσημείας, id est domicilij dominas vocant, malefícas nactæ sunt. Nam si qua harum vitæ vijcunque instituti auspicatum iri, infortunatos non perennaturósq; portendit. Abiuncta autem signa, nullóque inter eos conspectus commercio vincta, numero sunt octo, veluti Aries ad Scorpionem abiunctus, & Taurus ad Sagittarium, Gemini ad Capricornum, ad Aquarium Cancer, ad Pisces Leo. Deniq, abiuncta Virgo ad Arietem. Quare & septimestres vitales & decimestres esse, contrà octimestres enecati propter mundi dissidentiam. Hæc Plutarchus: cui, antequã Censorinũ capiamus, illud addam, quòd ad Mathematicos pertinet, plurimos ex iis illud quoque addere, infantibus præsuquã edantur in lucem, planetas præesse, & ita quidem, vt Saturnus primum mensem sibi adsciscat, Iupiter secundum, Mars tertium, Sol quartum, Venus quintũ, Mercurius sextum, Luna septimũ: quæ quia partubus præesse dicitur, ideoq; Lucina dicta, quòd partus ipsos in lucem prodat, ideireo eo mense septimo partum integrum facit. Subinde autem peractis septem mensibus Saturnus rursum octauũ occupat, qui cùm sit malignũ mortalibus sydus, meritóque diratũ filiorum deuorator: ideo ratò contingit, quin matis eo mense imminear interitus, præsertim cùm & opibus frigiditas & siccitas multum vitæ aduersantur. Nunc autem mense, cùm præualeat ipse Iupiter benignus ac fauës humano generi, fœtus omnes absoluti integríque prodiũt ad vitã. Et siquando decimum mentem attingunt, tanta est Iouis benignitas, vt tueri partum possit à Martis malignitate. Quam sententiam etiam à nostris adfert Per. Iacob. tit. de condi. ex lege omnimodo pro legitima portione debita filiis, charta 1. & 2. & Dom. Guil. Bened. in repet. cap. Raynutius, in verbo, & sobolẽs quam gestabat, in vtero, nu. 24. & seq. extra de testa. Quanquam hæc astrologorum sententia minimè placet Ioanni Pico Mirandulæ, qui eam nuncupatim arguit lib. 3. aduersus Astrologos, cap. 17. Nunc autem accedimus ad Censorinũ, apud quem in lib. de die natali ad Cerelium, Hippo Metapontinus à septimo ad decimum mensem nasci partum posse existimauit. Nam septimo partum iam esse maturum, eò quòd in omnibus nuoueris sepreparius plurimum possit: siquidem septimis formentur dentes mensibus, additisque alteris recti consistere incipiamus, & post septimum mensem dentes nobis innascuntur, idémque post septimum cadunt annum: decimoquarto autem pubescere soleamus. Sed hanc à septem mensibus incipientem natiuitatem vsque ad decimum perductam, ideóque quòd in aliis omnibus hæc eadem natura est, vt septem mensibus annisve tres aut menses aut anni ad consummationem accedant. nam dentes septimo mense infanti nascũtur, maxime decimo pernici mense: septimo anno primos eorum excidere, decimo vicesimos, post decimumquartum annum nonnullos, sed omnes intra septimum decimum annum pubescere. Hunc opinionis in parte aliqui repugnant, alij in parte consentiunt. Nam septimo mense parere mulierem posse plurimi affirmant, vt Pherecyd. Pythagoricus, Aristoteles Peripateticus, Diocles, Eucous, Siraton, Empedocles, Epigenes, multíque præterea. Et his adiungitur Homerus qui lib. 19. Iliadis scribit Eurystheum illum, qui late regnauit in Græcia, quique Herculi labores illos imposuit, natum fuisse septimo mense, sed ita vt cum ὀκταμήνους, vocet, id est, abortiuum, & sæpenumero natum. Hæc enim sunt verba Homeri:

ὃν τέκε νὺξ ἐρικυδὴς μετὰ δ' ἑβδομάτοισι τέλεσσι
ἐς φάος ἐξαγαγοῦσα δ' ἀνὰ πρόθυρον τόσσε.

Sed vt redeamus ad Censorinũ, Horum omnium consensus Eutuphronem Gnidium non deterret, id primum arripiẽs, pernegantem. Contrà cum fermè omnes Epicharmium secuti, octauo mense nasci negauerunt. Diocles tamen Carystius, & Aristoteles Stagirites aliter sentiunt. Nono autẽ & decimo mense, tum Chaldæi plurimi, & idem supranominatus Aristoteles se posse partum perhibent. Neque Epigenes Byzantius nono fieri posse contendit, nec Hippocrates Coüs decimo. Cæterum vndecimo mense Apollodorus solus recepit, cæteri vniuersi improbarunt. Hæc Censorinus, qui mox subdit rationes Chaldæorum, cur mense septimo, nono, & decimo tantùm posse nasci homines arbitrentur, quas quia sunt longiusculæ, omittimus. Deinde verò subiicit Pythagoricos de ea re sententiam ex Varrone in lib. cui titulus est, Tubero, idque multis verbis, sed quæ in hoc tendunt, vt ostendat generaliter esse partus omnino duos, alterum tinorem quem vocat septimestrem, qui decimo & ducentesimo die post conceptionem exeat ex vtero: alterum maiorem, decimestrem, qui vndetrin die ducentesimo septuagesimoquarto. Cui concinens Paulus noster, lib. 3. sententiarum 4. c. 8. Septimo, inquit, mense natus, nasci potest. Ratio enim Pythagoricorum hoc videtur admittere vt aut septimo pleno, aut decimo mense partus maturior videatur. A quo non longe abscedens L. Etrusius in vita ipsius Pythagoræ, tradit eum consimile instituisse rationem Harmoniæ

intra

Septimo. & non vitales nasci Semestre, tempus natales efficere. Septimestres.

Abiuncta signa quæ.

Planetas infantibus præsci Luna cur Lucina dicta. Octauus mensis cur partus infortunatus. Nonus verò fauens

Partus duo. maior. & minor.

Digitized by Google

intrà ſeptem aut nouem aut decem vt plurimũ menſes conſummatum atque perfectum infantem gigni. Ex quibus potes intelligere Pythagoram de ſeptimo mẽſe omnibus numeris perfecto, cùm decem & ducenti dies faciant ſeptem mẽſes. Quamuis Polybus, quem ſuprà ex Plutarcho aduocauimus, intelligat de ſeptimo menſe incepto ex duobus tantùm diebus, & vno dimidiato. Cui concinit Hippocrates in libro περὶ ἑβδομάδων, id eſt, de ſeptimeſtri partu, in principio. Ita enim cum librum incipit Græcè quidem, ſed in hunc ſenſum: Partus quidem ſeptimeſtres centum & octoginta duobus diebus eduntur & fiunt, particula diei addita. Ex quo eſt illud Vlpiani iureconſulti in l. inteſtato. §. vlt. ff. de ſuis & legit. hered. Decoꝛ verò qui 182. die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & diuus Pius Pontificibus reſcripſit, iuſto tempore videri natum. Idcóque & ſecundùm hanc ſententiam intelligendum eſt quod ſcribit Paulus in l. 7. ff. de ſtatu homi. Septimo mense naſci perfectum partum, iam receptum eſt propter auctoritatẽ Hippocratis: & ideo credendum eſt cũm qui ex iuſtis nuptiis 7. menſe natus eſt, iuſtum filium eſſe, vbi tamen Accurſius aſſerit naſci perfectum partum 6. menſe & vno die, per dictam l. inteſtato, quæ tamen id non dicit, ſed loquitur de duobus diebus ſuprà 6. mẽſem. Quamuis etiam Hippocr. particulã alterius diei addit, vt diximus, ſubiungitque eius rei rationem, vt apud eum videri eſt. Macrobius autem ab iis diſſentiens, ſed cùm Pythagora cõſentiens, ita intelligit hac in re menſem 7. vt eum perfectum atque completum velit. Ita enim ſcribit lib. 1. de ſomnio Scipionis: Humano partui frequentiorem vſum 9. menſium certo numerorum modulamine natura conſtituit: ſed ratio ſuõ aſciri ſenarij numeri multiplicationem procedens, etiam 7. menſes cõpulit vſurpari, qui inter abſolutéque duos eſſe primos omnium numerorum cubos, id eſt, à pari 8. ab impari 27. & eſſe imparem matrem partui fœminam ſuperius expreſſimus. Horũ vtrũque ſi per ſenarium numerum multiplicetur, efficiunt diuinum numerum, qui 7. menſibus explicatur. Cocant enim numeri, inas ille qui memoratur, & fœmina, octo ſemel & ſemel parturit ex ſe 5. & 30. Hæc ſexies multiplicata creant 10. & ducentos, qui nũmerus dierũ mẽſem 7. claudit. Ita eſt ergo natura ſua cõtenta hac numeroſitate, vt primum humani partus perfectionem, quaſi arbitrer quadam maturitatis abſoluat. Hæc illecebris tamen non tanta eſt apud me auctoritas, quanta Hippocratis, qui, vt ipſe Macrobius eod. lib. aſſerit, nam fallere quàm falli neſcit. Porrò & alia quædam ex ipſo Hippocr. poſtea dicemus, ſed primùm illi placuit quæ ſcriptores alij ex antiquioribus protulerunt. Plinius lib. 7. natur. hiſt. c. 5. Cæteris, inquit, animantibus ſtatutum & pariendi & partus gerendi tempus eſt. Homo toto anno, & incerto gignitur ſpatio. Alius 7. menſe, alius 8. & vſque ad initia 10. vndecimique. Ante 7. menſem haud vnquam vitalis eſt. Septimo non niſi pridie poſterõve plenilunij die aut interlunio concepti naſcuntur. Trauſlatitium in Ægypto eſt & octauo gigni. Iam quidem & in Italia tales partus eſſe vitales. Contra priſcorum opiniones variant hæc pluribus modis. Veſtilia C. Herdicij, ac poſteà Pomponij atque Otphiti clariſſimorum cuiuſm coniunx, ex his quatuor partus chixa. Semproniam 7. menſe genuit, Siullum Ruffum 11. Coſ. baboneni 7. eum pue conſulem, & poſtea Ceſonium Caij principis coniugem octauo. Et paulò pòſt. Muſurius author eſt, L. Papyrium prætorem ſecundo hæredis legẽ agente, bonorum poſſeſſionem gẽtis eum dediſſe, cùm matre partum 14. menſibus diceret tuliſſe: quoniam nullum certum tempus pariendi ſtatutum videretur. D. Ambroſius lib. Hexaemeron 5. c. 10. Omnes, inquit, animantes præſcripta habent pariendi tempora, homo ſolus indiſcreta atque confuſa. Varro autem ſcribit matrem illius qui primus dictus eſt Græcus, duodecim menſes filiam geſtauiſſe: quare quòd legitimum partionis tempus ſupergreſſa ſit, cúmque diutius quàm ſit grauidarum mulierum mos, geſſerit partum, Græcum à geſtãdo nominarunt. Aulus quoque Gellius lib. 3. noctium Atticarum, c. 16. multa & de hac re ſcripſit, eam ſcilicet opinionem pro vera receptam, gigni hominem ſeptimo tarentur, nunquam octauo, ſæpè nono, ſæpenumero decimo menſe, cúmque gignendi humanum finem, decem menſes non inceptos ſed exactos. Et Plautum veterem Poëtam dicere in Comœdia Ciſtellaria his verbis:

Tum illa quam compreſſerat,
Decimo poſt menſe exacto hic peperit filium.

Hoc idem tradit etiam Menander poëta vetuſtior humanarum opinionum vel peritiſſimus, cuius verſus ex fabula Plocio hi ſunt:

Τέτταρα κεκύηκεν ἔτη. Id eſt,
Mulier parit decimeſtris.

Sed Cecilius cùm faceret eodem nomine & eiuſdem argumenti comœdiam, ac pleraque à Menandro ſumeret, in menſibus tamen genitalibus nominandis non prætermiſit octauum, quem prætenerat Menander. Cæcilij verſus hi ſunt:

Inſolẽne mulier decimo menſe parere?
Pol nemo quoque, ſi primo atque octauo.

Eam rem Cecilium non inconſideratè dixiſſe, neque temere à Menandro atque a multorum opinionibus deſciſſe, M. Varro vti credamus facit. Nam menſe nonnunquam octauo editum eſſe partum, in lib. 14. rerum diuinarum ſcriptum reliquit: quo in libro etiam vndecimo menſe aliquando naſci poſſe hominem dicit, eiuſque ſententiæ tam de octauo quàm de vndecimo menſe Ariſtotelem laudat authorem. Tandem autem ſubiunxit Varro, antiquos Romanos non recepiſſe huiuſmodi quaſi monſtroſas tarditates, ſed nono menſe, aut decimo, neque præter hos alios partiones mulieris ſecundùm naturam fieri exiſtimaſſe. Et quibuſdam intercedentibus ſcribit Gellius comperiſſe ſe ſibi venuſſe Romæ, fœminam bonis atque honeſtis moribus, non ambigua pudicitia, in vndecimo menſe poſt mariti mortem peperiſſe: factumque negotium propter rationẽ temporis, quaſi marito mortuo poſteà cõcepiſſet, quòniam 13. ceniuri in decimo mẽſe gigni hominem, non in vndecimo ſcripſiſſent: ſed diuum Hadrianũ, cauſa cognita, decreuiſſe in vndecimo quòque menſe partum ædi poſſe, id quoque, inquit Gellius, eius rei decretum nos legimus. In quo Hadrianus ita ſtatuere ſe dicit requiſitis veterum philoſophorum & mediconum ſententiis. Subditque in ſatyra Varronis legiſſe, quæ inſeribitur teſtamentum, verba hæc, Si quis mihi filius vnus pluréſve in decẽ menſibus gignũtur is ſi erit, ἴσος λόγος, id eſt, æſtimatione ſeſtertij vnius æſtimabitur. Hi autem verſus, vt hoc illi addam, ſcripti ſunt lib. Odyſſeæ 11. quorum ſententia hæc eſt:

Nunc quod deſiit, eſt cum ſe euoluerit annus,
Illuſtrat (neque enim diuum cubilia vana)
Natos nixa dabo.

Septimus menſis quomodo accipiatur.

Græcus cur ſic dictus.

Romanorum vndecimus de partu.

Septem, ſecundus numerus.

Homo incerto gignitur ſpatio.

Partus 13. menſium decreto approbatus.

Partus 14. menſium

Quod tandem ex Phauorini ſententia interpretatur non de anno confecto, ſed affecto, id eſt, qui non ad finem ipſum, ſed proxime finem deductus eſt. Nam & Hippocrates, ſiue is eſt Theſſalus, aut Herophilus in lib. περὶ τροφῆς, ſuprà citato, cùm & numeru dierũ quibus conceptũ in vtero coagulũ conformatur, & tempus ipſum partionis nono aut in. mẽſe definiſſet, neque id tamẽ ſemper eadem eſſe fini dixiſſet, ſed aliàs ociùs fieri, aliàs ſeriùs, hiſce ad poſtremũ verbis vſus eſt, γίνεται γὰρ τέκνα ἐν πλείω, καὶ ἐλάσσω, χρόνῳ, καὶ χρόνῳ μείζονι, ἢ ἐλάσσονι ἢ πλείονι ἢ ἐλάσσονι. id eſt, Fiunt autẽ in his & maiore & minore temporis ſpatio ſecundùm totum, & ſecundùm partes, nõ multo autẽ maiore aut minore. Quibus verbis Gellius ſignificari dicit, quod aliquando ociùs fieret, non multò tamen fieri ociùs: neque quod ſeriùs, multò ſeriùs. Et hæc quidẽ penè omnia ex Gellio. Sed nõ omittemus quod idem Hippocrates de eadẽ re ſcribit in lib. de Carnibus, paulò ante fin. vbi loquens de vi & potentia numeri ſeptenarij in homine, inter cætera: Puer, inquit, ſi mẽſe ſeptimo in locẽ edatur, legitimè natus eſt, & viuit, habẽtque rationem & numerũ verè & exactè ad ſeptimanas reſpondentem: menſe autẽ octauo nullus vnquã vixit: ſed ſi nono mẽſe & decẽ diebus naſcatur, & viuit, & verum numerum ad ſeptimanas reſpondentem habet. Quatuor enim ſeptimanarum denarij, dies ſunt ducenti & octuaginta. In decoatium autem ſeptimanatum ſeptuaginta dies incurrunt. Habet autem & ſeptimeſtris partus tres denarios ſiue decades ſeptimanatum, & in vnaquaque decade ſeptuaginta dies. Tres verò ſeptimanarum decades, ex toto ſunt dies ducenti ac decem. Ideo in lib. περὶ ἑκταμήνων, id eſt, de octimeſtri partu, negat octimeſtrẽ partum poſſe viuere, nec decimeſtrẽ quoque, niſi ſeptem quadragenariis dierum naſcatur. Nam prima quadragenaria perfectiſſimus eſt, cùm verò plures accedũt, pereunt. nam qui multa pauculo tempore ſumunt, plurimum laborare coguntur, ex quibus mors ſequitur. Et quibuſdam intectis tradit decimeſtres & vndecimeſtres partus ſeptem quadragenarias edi, ſeptimeſtres autem anni dimidiu. Ex quibus videtur Hippocrates admittere partum ad vndecimum mẽſem poſſe protendi. Quamquam ipſe in lib. περὶ φύσιος παιδίου, id eſt, de ratione victus primo, ſcribit non in temporis æquali ſpatio fœtus exornari, ſed alios citiùs, alios tardiùs, prout ſinguli & ignem & alimentum nacti fuerint: quoſdam quadraginta tribus diebus, alios quatuor menſibus formari. Similitérque viuales fieri ac gigni, alios citiùs, ſeptimo menſe perfectè, alios tardiùs, perfectè nono menſe in lucem prodire. Sed in libr. περὶ φύσιος παιδίου, id eſt, de natura pueri ſiue fœtus, non admittit partum vndecimimenſis, rationem adferens, quoniam nutrimẽtum, inquit, & augmẽtum quod de marte deſcẽdit, puero iam fatis nouo eſt, cùm decẽ menſes tranſierint, partúſque eteuit, qui de ſanguine id quod dulciſſimum eſt, trahit, lactiſque ſimul aliquantum hauſit: quæ cùm minùs ſint quam opus eſt, partuſque iam plenus eſt & maturus, qui plus nutrimenti quàm adhuc, cupit, propterea que ieſe agitat, hymenáſque & membranas diſtrumpit, & in lucẽ prodit. Ideóque ſi quæ pluſquam decem menſes ſibi geſtaſſe videãtur (nam & hoc, inquit, ſæpius audiuimus) falſæ ſunt, eo ſcilicet modo, quem ſuprà declarat. Et hanc ſententiã ſecutus eſt Vlpianus in d. l. inteſtato. §. vlt. ff. de ſuis & legit. hæred. vbi hæc verba adſcribuntur: Poſt decem menſes mortis natus non admitteretur ad legitimã hæreditatem. Et cutique etiam videntur Gallus Aquilius & Scæuola, cùm hanc inſtitutionis formulam adſcribunt, in l. Gallus, in prin. ff. de lib. & poſth. Si quis mihi ex filio nepoſ nepóſque [illegible] tem meam in decẽ menſibus proximus quibus filius meus moriretur, natus natare eſſet, hæres eſto. & Tullius in Topicis in loco a ſimilitudine ex Cuiana cauſa. Si filius, inquit, natus eſſet in decem mẽſibus. Quæ quidẽ formula nihil omnino abeſt ab ea quam & ſuprà ex Varrone in Satyra cui titulus, teſtamẽtum eſt, attulimus. Et ea ſanè verba idem ſignificant, ac ſi diceretur, ſi intra decem mẽſes natus eſſet, quibus verbis vtitur l. vlt. in prin. ff. de fideic. libet. & l. vlt. C. de poſth. hæred. inſt. Nam io & intrà eiuſdem ſuot ſignificationis, vt nihil interſit dicas in calẽdis, an intra calendas, vt videre licẽt apud Gelliũ lib. 12. cap. 13. & eſt tex. apud nos in l. 1. §. quod dicemus. ff. de ſucceſſor. edict. & annotauit è noſtris Rom. cons. 376. quæſtio. eſt núquid, col. 2. ver. tertia ratio, vbi & alios adduxit, & inter cæteros d. l. Gallus, in prin. intelligẽs id quod diximus, ea verba, in decem otentibus, ſignificare intra decem menſes. Sed vt pergamus vlteriùs, imperator Iuſtinianus nũcupatim reiecit à ſucceſſione vndecimeſtrẽ partum, qui ſcilicet vndecimo poſt mortem mariti menſe natus eſt, nec eum legitimum exiſtimat, impoſſibile fatus tanto tempore mulierem ventrem fetre, vt patet in §. vlt. in auth. de teſtit. & ea quæ in vnde. menſ. par. vbi Accurſ. hoc ita intelligit, vt ſi ſuprà decimum menſem, fint tamen duo dies in vndecimo, ſit partus legitimꝰ, arg. d. l. inteſtato. §. vlt. quæ loquitur de ſex noctibus & duobus diebus: quod & idem dicit ipſe Accurſ. in d. l. Gallus. in princ. in verbo, in decem menſibus. & illi aſſentitur Marius Salmonius, vir planè & iuris & humanitatis doctiſſimus, in poſtetiore loco, col. 15. verſ. quas quidem viſas. Natura enim quãuis eodem modo ſemper agat, & perfectè quidem agat, tamen plerunque non poteſt, vt dicit ipſe Salmo, ex Ariſtotele. Et his apertè ſuffragatur Hippocrates quem ſuprà ex Gellio citauimus. Sed antequam vlteriùs progrediamur, illud te admonitum velim lector cãdidiſſime. Nam quod, quiſquis is fuit qui primùm Iuſtiniani nouellas conſtitutiones, quas authẽticas vulgò vocamus, é Græco (nam ex Græce ſcriptæ ſunt) traduxit, ita hunc locum vertit, vndecimo menſe perfecto peperit, ita enim legitur in vulgata editione quam habemus, id certe tale eſt in Græca cõſtitutione. χρόνῳ ἐνδεκάτου μηνὸς τεκοῦσαν ἔτεκεν. Quæ Græcorum Haloander ita interpretatus eſt, ſub finem vndecimi menſis peperit. quod ſignificat circa vel paulò ante finem, quamquam dictio ſub, nonnunquam & poſt ſignificat. Ego autem malim vertere ad verbum, iuxta vel prope vel circa vndecimum menſem perfectum, ſiue etiam poſt vndecimum menſem perfectum. Nam χρόνῳ præpoſitio accuſatiuo iuncta, vtraque hæc ſignificat, vt proinde ambiguum ſit in hoc text. vtrum intelligatur poſt menſem, vel prope menſem completum. Nec ij ſuli ſunt qui vltra decimum menſem partum differi negant. Nam & Ouidius libro primo Faſto. loquens de anno, qui ex inſtituto erat decem tantùm menſium. hæc ſcribit:

Quod fatis eſt vtero matris dum prodeat infans,
Hoc anno ſtatuit tempora eſſe ſatis.

Additque quod & ad hunc locum pertinet:

Per totidem menſes a funere coniugis vxor
Suſtinet in viduæ triſtia ſigna domo.

Quibus ſignificauit fœminas maritos mortuos decem menſibus ex lege lugere, & interim viduas manere debere: quod & tradit Plutarch. in Antonio, & patet etiam ex l. ſi qua ex fœminis, quæ eſt 2. C. de ſecun. nupt. quo in loco tamen duo menſes additi ſunt. Idque fiebat, ne, quia, vt dicit Bal. in dict. l. puer geſtabatur in vtero decem menſibus, ideo oriretur dubitatio circa partum. l. conſenſu. C. de repud. proindéque, ne inde naſceretur ſobolis confuſio. §. in verò aliena, ibi, circa ſobolis confuſionem rationabilis

In & intra eiuſdem ſunt ſignificationis.

Vndecimeſtris partus reiicitur à ſucceſſione.

Vndecim menſiũ partus nullus.

Dictio ſub, nonnunquã ſignificat poſt.

χρόνῳ præpoſitio quid ſignificet.

Tempus lugendi mariti ex lege.

nabilis eſt ſuſpicio. & §. hc itaque, vetſi. & ſi mulier, ibi, propter ſeminis cunfuſionem, in auth. de nupt. Ideo id tempus à morte prioris viri ad ſecundas nuptias ſtatutum eſt. Hæc prope Bal. Cui adde tex. in l. liberorum. §. 1. ff. de iis qui not. infa. ibi, prætor enim ad id tempus ſe retulit, quo vir lugeretur, qui ſolet lugeri propter perturbationem ſanguinis. Sed idem Ouidius, lib. 2. eiuſdem operis:

Luna nouum decies impleuerat cornibus orbem,
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

Et alibi eo. lib.

Luna reſumebat decimo noua cornua motu,
Virque pater fabulo nuptáque mater erat.

Et lib. 3.

Decimeſtris partus. *Seu quia bis quino fœmina menſe parit.*

Et lib. item. 5.

Iámque decem menſes & puer ortus erat.

Nec Plautus in loco tantùm à Gellio citato, ſed aliàs ſæpe decimum menſem vteto potrando præfiniuit. Nam & in Amphitryone ita inſit:

Alter decimo poſt menſe naſcitur puer,
Quàm ſeminatus: alter menſe ſeptimo.

Tanquam ſcilicet ille decem menſium terminus abſoluti ac perfecti partus ſit omnium longiſſimus, hic ſeptem menſium breuiſsimus. Idemque in ea ipſa fabula.

Amphi. Grauidam ego illam hic reliqui, cùm abeo.
Soſia. Hei periſſes.
Amphi. Qui? tibi eſt? &c. Ad aquam prabendam adnens domum
Decimo poſt menſe, vt rationem te dicture intelligo.

Item in Stycho,

Nam illa in aluo meſis geſtauit decem.

Et in Aululatia,

Nam tua gnata peperit decimo menſe poſt.

Et in Truculento,

Mater
Ancillas iubet, quoniam iam decimus menſis aduentat,
Aliam aliorſum ire, præmandare & quærere puerum, aut
Puellam, qui ſuponantur mihi:

Et paulò poſt,

Amicam decimo menſe poſt Athenas Atticas viſa,
Quam grauidam reliqui meo compreſſu.

Ex quibus poteſt videri Plautus hunc terminum arbitratum fuiſſe cæteris eſſe frequentiorem, ac veluti ordinarium, quæ eſt Ariſtotelis ſententia, vt poſtea dicemus. Sed & Terentius in Adelphis (nam hic locus frequens eſt apud Comicos) ita ſcribit:

Virgo ex eo
Compreſſu grauida facta eſt, menſis hic decimus eſt.

Et alibi in Hecyra,

Nam memini ab hinc menſes decem fere.

Sed & apud Theocritum illum Syracuſanum Idyllio 26. Alcmena de qua ex Plauto ſupra ſcripſimus, teſtatur ſe Herculem decem menſibus in vtero geſtaſſe. Huius enim eam rem carmen eſt.

Μητέρι δυο παλιντοκος, ἐννεα δέκα μῆνας ἐκύησα.

Sed & idem mox in principio Idyllij 31. eundem Herculem decem menſium fuiſſe dicit, & Ipbiclum vna nocte minorem:

ἡρακλέα δικάμηνον ἐοντα τὸν ἀμφιτρύωνος
ἐκλυόμην, καὶ τοτὲ νεώτερον ἰφικλῆα.

Et quæ ſequuntur. Et Euripides in Electra:

Δεκάτῳ σελήνᾳ παῖδα, τὸν τεμὼν τόκῳ.
Decima luna puerum, vt recepit, tuos eſt.

Et Ariſtophanes in Cerealibus:

Δέκα μῆνας ὧν' ἐγὼ 'κύησα.
Decem menſes ipſum ego geſtaui.

Quin & Virgilius in eam ſententiam ecloga 4.

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Et Canace Ouidiana in epiſtola ad Macareum:

Iam noctes erat orta ſeror pulcherrima Phœbi,
Denáque luciferos Luna mouebat equos,
Neſcia quæ ſuccos ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus & noua miles eram.

Seneca in Thebaide ita facit locaſtam loquentem:

Per decem menſum graues.
Vteri labores, ſpérque pietate inclitas
Precor ſorores, &c.

In quo illud notato menſum pro menſium poni cauſa metri, vt alibi apud Ouidium. Plato autem libro 5. de republ. nullum aliud legitimum parièndi tempus agnoſcit, præterquàm decimum & ſeptimum. Arnobius lib. 5. aduerſus gentes tradit Agdeſtum menſe decimo natum fuiſſe. Ante hos Homerus in hymno Mercurij ſcribit ipſum Mercurium decimo menſe natum:

Τῷ δ' ἤδη δέκατος μὴς ἐπιγρήνῳ ἐπέλυσε
ἴους τε φάος δέ ἐσιδεῖν.

Nec tamen prætermitam quod ſcribitor Sapien. 7. poſt princ. In vtente matris figuratus ſum caro decem menſium tempore, coagulatus ſum in ſanguine. Nec quod ab Herodoto ſcriptum eſt lib. 3. de Ariſtone Lacedæmoniotum rege, quòd cùm eius vxor circa legitimum parièndi tempus modum, exactis decem menſibus ei genuiſſet filium, cui Demaratus nomen fuit, eique ſedenti in Baſilica cum Ephoris, quidam famulus nuntium nati filij attuliſſet. Is ſciens quo tempore vxurem duxiſſet, deductis in digitos menſibus, negauit ſuum eſſe filium. quæ res poſtea in cauſa fuit, vt ipſe Demaratus regno ptiuaretur. Verùm poſtea Herodotus ipſe matrem ipſius Demarati loquentem faciens Ariſtoni per inſcitiam liuiuſmodi rerum, id illi exciduſſe. Nam mulieres etiam nouem menſium, ac ſeptem menſium partum eduni, non omnes decimum menſem explentes. Sed quoniam ſuperiùs ſæpe de Ariſtotelis ſententia ex aliis ſcriptoribus locuti ſumus, operæpretium nobis viſum eſt, vt & quæ ipſe ſcripſerit profeiamus. Is lib. problematon 10. c. 41. Solus, inquit, homo ex omnium animantium genere vatia generationis rempora obtinet. Nam & ſeptimo & octauo & decimo menſe in lucem venire poteſt. Cæteris tempus vnum perficiendi ſine mora ſtatutum eſt. Quo in loco Petrus Aponenſis illius interpres doctior quidem quam elegantior, ſcribit illum omiſiſſe nonum menſem veluti notiſſimum, & omnium frequentiſſimum. Sed & inibi tatiooem naturalem adducit quare octimeſtris partus non ſit vitalis, ex Auicenna 21. tertij: quam quia nondum adſcripſimus, huc ponere voluimus. Nam embryon menſe ſeptimo ex vtero egreſſum affectat, quia eius membra iam ſunt completa, nec illi ſatis eſt ex ſanguine qui ad illum nutriendum per ſecundinam defluit: nec ſatis quoque aëris inde plurimum ad egreſſum colligitur, atque ob id ſanguinem redditur imbecillius. Igitur ſi necdù refectis viribus octauo menſe rurſum eum ſem conatum petat, obleſum frequentius moritur. Quam & ipſam rationem Albertus Magnus lib. de animalibus 10. tract. 2. c. 4. Subdit autem Apon. & aliam rationem aſtronomicam, quàm nos ſiputà retulimus. Sed redeamus ad Ariſtotelem: qui & in lib. de natura animalium. 7. cap. Homini, inquit, multiplex parièndi tempus datum eſt. Nam & ſeptimo menſe & octauo & nono parere poteſt, & quod plurimum, decimo: nonnullæ etiam vndecimũ tanguut. Fœtus qui mantiùs quam ſeptimo menſe prodeat nullo modo vitalis eſt. Qui ſeptimo, vitalis quidè his primus exit, ſed magna ex parte imbecillior: quare cunabulis ex lana cum obuoluunt. &

Octimeſtris partus cur non vitalis.

eùm tacitum.ff. de probat. Subiungitque ad hoc facere l. noſtram, in illis verbis, reuertatur in eiuſdē donatoris arbitrio manſurum, quibus oſtenditur requiri declarationē voluntatis. arg. eorum quæ not. in l. 2. ff. ſi age. vect. de qua re poſtea dicemus in verbo, reuertatur. Ex quibus Bald. rationibus potes intelligere, quòd licēt loquatur in eo caſu, cum filius ante patrem mortuus eſt, videatur tamē intelligere, etiam ſi mortuus non fuerit, cùm & hīc rationes illius obtineant, ſicuti & Hoſt. Sed & idem quoque voluit Sal. in l. ſi totas, paulò ante ſi. C. de inoffi. dona. Imo, qui hoc dicit eſſe æquum, in c. vlt. col. 6. verſ. quęrit etiam Bar. extrà de donat. Raph. Co. in l. Titia Sero. §. imperator. ff. de legat. 2. Paul. Caſtr. in l. 2. ad fi. C. de poſth. hæred. inſtit. vbi ita intelligit, vt ſuprà diximus, videlicet ſi denàs poſt natiuitatem declarare & aliter diſponere potuit, & non diſpoſuit. Alias enim ſi id facere non potuit, quia forte ſtatim factus eſt furioſus, certè irrita manet donatio. Idem præterea voluit Corn. conſ. 234. placent mihi, poſt punct. lib. 2. vbi nuncupatim refert & ſequitur Bal. vbi ſuprà & idē Cor. conſil. 4. dubia ſatis, col. 5. verſ. concurrit etiam, lib. 3. vbi dicit quòd pater diu tacendo, & permittēdo donatarium poſt natiuitatem filiorum ipſius vti re donata, quæſtat vigentem coniecturam tacitæ voluntatis, quòd noluerit recedi a donatione, per id quod in ſimili dicit gl. in l. athlet. 2. 9. dat remiſſionem, in verbo, niſi priuſquam ff. de excuſa. tuto. quod ſi tutor datus in teſtamento poſtea contrahat inimicitias capitales aduerſus teſtatorem, ita vt ob id cēſear. [illegible] huiuſmodi tutelam renouaſſe, per text. o. [illegible] ſi diu poſt eas inimicitias ſtetit, & potuit renouare teſtamentū, & non renouauit, ſatis videtur remittere, & ita in ea datione perſtitiſſe, arg. text. optimi in l. in cōmittendo, & in l. vtilitatem. ff. de contra. tut. & in l. tres tutores, in fi. ff. de adminiſtr. tut. Idem etiā voluit Guid. Pap. ling. 339. incip. dū olim. d. l. ſi vnquā. & Suc. conſil. 126. vltimū fuit, col. 5. verſic. quòd autem etiam fauor. libr. 3. vbi loquitur quando filius ante patrem mortuus eſt. & Iaſ. in l. ſi mater, col. 1. C. de inoffic. teſtam. & in auth. ex cauſa, col. vltim. C. de hīb. præter. & Steph. Bert. conſ. 83. Chriſti, &c. viſis rubus, columna. libro ſecundo. & conſilio 284. viſo caſu, in ſi. col. 1. & 2.

Legata quomodo conſeruentur in irrito teſtamento.

213 Et hanc ſententiam confirmat quod in ſimili dicitur, quòd licet ſecundum opi. Bar. l. ſi pater in teſtamento prætexit ignorantes poſthumum, aut tam natum, non conſeruentur legata ex authent. ex cauſa, C. de liber. præter. ſed tenebuntur ex diſpoſitione l. noſtræ, vt ſuprà latè diximus in verbo, donatione largitus. in 14. q. tamen, ſi pater poſt natiuitatem poſthumi, an poſteaquam nouitiam habuit tam nati, diutius vixit, habuitque poteſtatem mutandi teſtamenti, nec tamen mutauit, cenſetur velle in eadem priori voluntate decedere, & ita lega a ipſa rata firmáque manere, vt voluit Iac. Bel. in ſua diſputat. incip. quæritur quare pater, quam vonit poſt l. 3. C. de liber. præter. & Ang. conſil. 69. viſo tſtamate prædicto, col. vlt. per text. in l. tractabatur. ff. de teſtam. mil. & expreſſius Paul. Caſt. in l. ſicut certi, col. vlt. verſ. ſec. nō niſi poſtquam. C. de teſtam. mil. in l. 1. C. de poſthu. hæred. i. illur. vbi ita dicit ſe cōſuluiſſe, ſicuti vere fecit, conſ. 200. clarum eſt teſtamentum, in fin. libr. 1. & in rem conſ. 15. incip. a ſecundo quæſito, col. 3. verſ. per conſtitutionem prædictorum, libr. 2. nuriumque conſil. 271. quamquam multa col. vlt. eo. lib. 2. & conſ. 134. in caſu ſuprà ſcripto, in ſi. cod. libr. 2. & vltimque allegat id quod voluit gl. ff. in d. §. dat remiſſion em. & d. tractabatur. & præterea l. 3. C. de inoff. teſta. & etiā quod voluit Bar. in l. lex Cornu. in fin. ff. de vulg. & pup. vbi loquens in caſu illius legis dicit quod ſi pupillus vivo teſtatore mortuus eſt, & pater non habuit impus prouidendi ac mutandi, & non fecit, tunc, inquit, lex præſumit. quòd teſtator voluerit quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, per l. quòd ſi filius. ff. de capt. & poſtli. reuer. Subiungitq, hanc diſtinctionē habere in d. l. tractabatur, idque probari in d. l. 3. C. de inoffi. teſta. Cuius ſententiam in ea re ſecutus eſt & idem Paul. in d. l. lex Cornelia. Et idem quoque voluit Bar. ipſe in l. 1. col. 6. ver. vltertūs quæro pupillus. ff. co. de vulgar & pupil & in d. l. tractabatur & in l. neque. §. vlt. ff. de teſtam milit. & Cat. Flor. in c. Raynutius, in materia compendioſæ ſubſtitutionis, extra de teſta. Sed in de hoc vide omnino recentiores in d. l. 1. ff. de vulg. & pupil.

214 Nam quantum ad caſum d auth. ex cauſa, vt cò redeamus vnde paululum digreſſi ſumus, id quod ſuprà diximus, voluit etiam Roma. eadem in id allegatis conſ. 122. & ea id quod effectualiter. col. 2. verſ. primo quia poſt condituin. & Alex. conſ. 123. diſcuſſis hæſitationibus col. vlt. verſ. & hanc opi. lib. 1. & conſ. 30. ponderatis his, col. 1. ver. & ſubiungit li. 3. & conſ. ſequ. eiuſdem princ. col. 2. verſ. & quod dicta clauſula, eod. li. 3. quibus locis allegat etiā quod voluit Bar. in l. r. in princ. in 2. quæſt ſecundi effectus ff. de vulg. & pupil. Idem quoque voluit ipſe Alex. conſ. 142. circa primam dubitationem, col. 1. lib. 2. quod certe impreſſorum repetitum eſt conſil. 203. lib. 3 & iterum conſ. 10. lib. 6. & Corne. in d. auth. ex cauſa, col. 11. in 7. dimit. & ibi Laſ. qui tamen dubitare videtur, in col. pe. & idem Cor. conſ. 119. videtur primo aſpectu, ad ſi. lib. 2. & conſil. 244. videtur prima facie dicendum, col. 6. eo li 2. & conſ 158 prō deciſione col. pen. lib. 2. & conſ. 125. in hac conſiliatione, col. 3. verſ. item cōcurrit li. 3. & conſ 150. prima facie, col. 1. verſ. & maxime cùm dictus teſtator, co. lib. 3. & conſ. 225. antequā aggrediar, col. pen. verſ. cum itaque in caſu noſtro, eo. lib. 5. Barbin. conſ 54 illud in medium afferam, colum. pen. lib. 4. & Iaſ. in d. l. ſi mater, colum. 2. C. de inoffic. teſtam. & D. Gaſ. Bened. in repetit. cap. Raynutius, in glo. 1. 4. verbo, in eodem teſtamento relinquens, la. 1. num. 247. Philip. Dec. latè conſil. 490. viſis & circunſpectis, colum. 3. verſic. venio ad ſecundum.

De eadē re.

215 Ad quod item optime facit quod voluerunt multæ multæ authoritatis viri, id ſcilicet quod dicitur donationem & feudum tenocari poſſe ob ingratitudinem aut feloniam, vt noſtri appellant, per donantem aut dominum tantùm, non etiam per hæredes eorum. Vt de primo eſt text. in d. l. vlt. infra co. & in c. vlt. extr. de dona. Et de feudo voluit glo. in l. omnimodo. C. de inoff. teſta. & in c. 1. §. nē ſi fidelis, in verbo concidueur, & ibi Bal. & alij cit. quibus mod. feud. amit. eū ſimil. procedere ita demum, ſi donans ſine dominus ipſe ſenuerit, & habuerit ſpatium renocandi. Nam ſi non fecerit, id videtur remiſiſſe. Ita voluit Io. And. in d. c. vlt. col. pen. in glo. vlt. per illum tex. in verbo placuit, & ibi etiam. Io. Cald. in rep. col. 1. & Coſ. eſta. col. vlt. verſic. quid ſi vaſſallus, & Imo. col. 7. verſ. in ea glo. in fi. dicit. & Pet. Anch. & Panor. eo. pen. verſic. an glo. vlt. & ita tenet vet. in eadem glo. extra de donatio. Et idem Ioan. And. ad dit 5. co. tin. de ſen. §. 1. col. 2. Vel. Iac. b. tit. de cauſ. quibus feud. amit. colum. 7. verſic. tacite. & Cyn. & Sal. c. in l. 1. in fin. C. de renocan. dona. And. Her. Iac. Bel. Bal. & Iac. Aluar. & Card. Alex. in c. 1. §. porrō, tit. quæ ſuit prima cauſa huius ſic. anni Iac. Pel. in 1. §. item ſi fidelis, & ibi Alnar. t. tit. quib. mod. feud. amit. & Salve. in d. l. omnimodo, in fin. princ. & in l. vlt. C. de adult. & in l. vlt. in fin. C. de renoc. donar. & Panor. conſil. 3. nitat in præſenti, in 9. q. li 2. & Ro. & Alex. qui hoc dicit ſing. in l. ei in dicatæ ille col. 2. verſic. hic, & pro Romano. ff. ſolut. matrim. idem Alex. conſil. 189. in cauſa, col. 2. verſ. imo ſortius. li. 6.

Feudum & donatio à quibus reuocari poſſunt.

Franc.

Fran. Aret. consil. 14. viso & diligenter considerato, col. vlt. Carol. Ruin. consil. 159. quia intra col. 4. vers. ad istud, lib. 1. Carol. Cost. qui etiam dicit ling. in memor. incip. donatio perfecta. & iterum in memor. incip. vasallus potest privari. Fran. Cur. Iun. in tract. feud. in pen. q. quartæ partis, in fin. Zazius in epitom. feud. parte. 10. quæ est de feudi amissione, char. 9. vers. ê diverso si dominus de quo tamen vide Balun d. l. rei iudicatæ §. 1. ff. sol. matr.

Inquirendo adversus defunctum.

216 Idemque è diverso, si dominus non renuncaverit fundum beneficiarium à cliente, qui ipse ingratus adversus eum fuit, non potest ab hærede ipsius revocari, ut volunt gl. in l. vlt. in fin. & hoc eodem modo sequuntur Cyn. Bald. & Ange. ibi. & Raph. Co. cons. 164. prælatus certæ Ecclesiæ, vol. 3. & Mart. Laud. in 1. tit. de lege Corneli. & Caro. Ruin. d. cons. 159. vbi supra lib. 3. & cons. 165. Iesu Christi, col. 3. num. 20. eo. lib. 1. cum simil. Ita tamen si Dominus fecerit pœnitudinem illam vivente cliente, & habuerit facultatem revocandi ab eo: alias poterit & ab hærede, ex sententia Io. And. in addit. Spec. tit. de fend. §. 1. col. 2. & Bald. in Imperialem. §. in super. col. vlt. vers. contradicta tamen. & iterum vers. ex his etiam apparet, tit. de prohib. feud. alie. per Feder. col. 1. & in d. c. 1. col. vlt. vers. secundò quærit glo. tit. quibus mod. feud. finit. & Paroi. d. cons. 3. & Petr Iacob. vbi supra, vers. sed contra. & Pau. Cast. cons. 46. visp & examinato col. 2. lib. 2. Zazius, vbi supra. Sed hanc contradicit Carol. Ruin. cons. 159. vbi supra.

Verum in casu adulterij dissimulati per maritum. Hæredes ipsius conqueri possunt.

217 Sed & idem prope in casu adulterij dissimulati, sive non vindicati à marito, dum quæritur an hæredes ipsius mariti possint conqueri, ad inficiandâ vxoris adulteræ dotem, vt scilicet non possint si maritus testiverit, & potuerit conqueri, nec fecerit, quia possint, voluit & consuluit Bald. con. 305. ubi dos debet restitui, lib. 3. & Sign. cons. 30. in quæstione, & ipsius authoritate. Card. Alex. in c. plerumque in fine qu. extra de dona. inter vir. & vxo. Salv. in d. l. vlt. col. 1. ver. successive. C. de adult. Ro. Ale. & Fran. Aret. in d. l. rei iudicatæ. §. hæredi. ff. sol. matr. hoc tamen generaliter tenuerunt non posse hæredem conqueri, sive maritus sciverit, sive ignoraverit, vt per Bal. ibi co. verum. Imo. Pau. Cast. vi. l. 4. hæredi & Bal. in l. cum mulier, in 18. oppo. & ibi Ia. co. 8. eo. in. & eundem Bald. ibi contrarium cons. 182. Petr. lib. 3. & Franc. Rip. in l. a. cnl. 3. nu. 10. eo. quinque tit. de quo & nos late diximus nostris consuetudinib. tit. 2. in §. illin gl. in vlt. q. Et idem e contrario, vt si liceat mariti non possit monere quæstionem hæredibus exptis de adulterio ipsius, cum non conqueratus est in vita ipsius vxoris, si tamen ipse scierit, secus si ignoraverit, vt vollunt Bald. in l. liberaliter, quæ est vlt. C. de adult.

Legatum condi. non defecta extitit quando debetur.

218 Facit & quod ait simile tribuit Paul. Cast. cons. 218. q. sol. vxor quondam, col. 2. vers. . . . firmatur, autem nra d. q. 2. lib. . quod si testator habens filium, reliquit aliquid vxori, quod forte non faceret vim plenum vinculum pupillo, sed si non habuisset, ipsum comprehenderet, secundum nos in simili, quod locum. C. si secundum. simul. Certè si filius vivo testatore decesserit, ideque scivit ipse testator, & habuerit facultatem mutandi testamenti, nec tamen mutaverit, creditum est eum voluisse testari, ac si filium non habuisset, argu. nor. in d. §. dat remissionem. & aliorum supra allegatorum quod not. ad id quod supra diximus in eodem quæst. vers. 162. incip. a quibus unn longe abest.

219 Denique hic spectat & quod ab eodem Paulo consultum est cons. 114. cuius est initium, Ego Paulus de Cast. in lib. 1. quòd si quis suo testamento quicquam legaverit pro matrimonio puellæ, si ea vivente testatore maritetur, extinguitur legatum, secundum Bar. Dy. in l. Lucius, ia 1. ff. de leg. 2. Si tamen postea testator qui fecit illam nuptâ, & potuit mutare testimonium non tamen mutavit, videtur decedere cum eodem testamento, & debebitur hæredi quia ne si ea non nupsisset, per gl. in d. § dat remissionem. & not. Bar. in d. l. Cornelia, Et idem de alias quoque ibi positis, vt verè fecit col. 148. proponitur in facto. in fi. l. b. 2. ea per notata d. § dat remissionem. Et ad hæc omnia benè facit text. in d. l. in matre. C. de inoffi. testa.

220 Contrariorum tamen in eadem auth. ex quibus vt videtur non confirmetur legata, etiam si testator diutius vixerit, & potuerit mutare testamentum, nec mutaverit, valuit expresse B. de epist. 2. & quod illud, verius & per hoc non obstat. & Cons. 63. Lapus fecit testamentum, dubitans quod illa conjectura quam supra pro contrario attulimus, tunc cessaverit quando alij filij non instituti sunt quando non erant nec dici possit de mollic. testa. Sed & potius inquit, quod testator hoc voluisset in illo medio tempore tacitam voluntatem nostram fuisse legitimam, nec facta etiam solemni numero testium, & sic est nullius momenti. Idemque quoque volunt Angel. in l. idem quæritur, quam habet cum quo juncta de public. testa. vbi ita dicit consuluisse collegium Perusinum. & rursus in l. 1. C. de collect. vbi item dicit. & in l. ff. de jure codicil. & cons. 60. vita, quæstio. in principaliter. col. vlt. dicens de hoc esse textum & sane intelligatur in d. l. tractabatur. ff. de milit. test. Nihilominus in postremo loco, cõstat posse ex aliis judicijs, quam ex diuturnitate & protestatione mutandi, quod testator voluit cum eodem testamento decessisse, per text. in d. l. idem quæritur. Et si dicas ergo quod voluntate conficitur testamentum, contra hanc consuetudinem. Gilo testa. Respondeo non addit eam, quia non conficitur de novo, sed tamen confectum & quia mutatum validatur, quod facilius fieri potest, quia ex libris, quæ est pen. testamento. ff. de bon. poss. secundab. vbi Cyn. Bal. mus text. Idem etiam voluit ipse Angel. cons. 364. Pierius fecit finem testamentum. col. 4. per d. text. tractabatur, & Fran. Aret. in l. Titius in prin. col. vlt. ff. de liber. & posthum. vbi de hoc dicit esse melior text. quam ut dicebatur, videlicet in l. filiusfamilias ff. de testam. milit. vbi quando raro pupillum ignoranter præterito à testatore, ipse testator vult decedere cum eodem testamento, videtur nonum testamentum facere, & ea hoc expulsa est tamquam denuo factum, & hoc quidem in milite, tolerantur qui potest testare vivente in pagano, licet ex hoc quod non mutatur, videretur induci nova voluntas, tamen imutiliter induratur, per ipsum ex quem tamen ipse non allegio, in 4. ex eo autem, Instituendo modo testamentum. Subjungitque ne Fran. Aret. vbi supra, illam quæ supra diximus Angel. exceptionem. Et iterum idem Franc. Aret. cons. 92. viso legatario, olim 3. vers. licet præterea relevare, vbi & ad hoc dicit text. singu. in d. l. filius. in verb. . . . si vero multo ante, quem tamen dicit à nemine allegatum, sed ad hoc allegabitur text. in l. a filiusfamilias. ff. de adimen. legat. & ex hujusmodi exceptionibus colligitur eadem pro legatis & si testator postea fuerit convalidus fecerit, in omnibus tamen legata expleri non adeo certe, tamen remanent adempta. Allegatque etiam idem pro primo testamento tenuisse, quia scribat ibi esse provisum juris remedio quod frequentissime factum, & ni dicemus decessisse testatorem qui tacet, sana sint, ius summi semper salutaria manere. l. sicut §. sicut videbimur. ff. quib. mod. pignus vel hypo. solv. Cui adde text. in l. an filiusfamilias. ff. de acceptilat. ubi dicitur, si negamus quin quæ certo ferebatur, quotidie, proficiscitque nullius esse momenti, actes tantum, quis dubitat non esse pactum? cum consensum pacisceudi non habuerit?

Rursum

Rotium idem Fran. consil. omnium nouissimo, eleganter & subtiliter, col. 3. in secundo dubio, vbi & hinc dicit probari non cauillandu; vt ipse dicit, breuiam in auth. vt nouæ fac. constit. vers. & non accidat, & vers. seq. vbi dicunt quòd si aliquis fecit testamentum ante nouum conditum, secundu formam iuris veteris, & postea vno testatore stat ies noua, qua statuitur valere testamentum huc noua quo primum formam, valet illud testamentum prius factum hinc illa forma noui iuris, nec debet imputari testatori, quòd post legem nouam superuixerit, & habuerit tempus mutandi testamenti. Et quod ille sic concluso illius textu reiicit, inquit ad rationem quæ in eo text. adiicitur. Nam adeo non debet negotiari, quia posse facere testamentum, non in nobis est, non enim semper potest, aliquis testari, cum aliquando occupetur hinc mors impediatur. Ex qua ratione hoc infert, quod hæc prima fronte non apparet, aliquem fuisse impeditum, cum videatur habuisse tempus mutandi testamenti, quia tamen sæpe contingit aliquem impediri, ista sola possibilitas excusat, nam etiam potest esse quòd testator non mutauit testamentum, quia speraba se semper diutius victurum. Postea que respondet ad dilatrad abatur, & ad l. 3. C. de inst. tell. vt ibi videre poteris. Idem puto ex velut Barb. consil. 60. allegata in medium, colum. 3. & seq. lib. 2. & Soc. consil. 93. testamentum primissimum ad. lib. 4. vbi & illam Ang. exceptionem approbat. Et Bal. ibi in eadem re contrarius, in decisiu. ex causis, col. 5. & ampliat eam procedere, vbi hoc reputat iuig. & Iohan. Fran. Arc. allegat. d. consil. 92. & Steph. Perer. qui & illum vnum allegat. consil. 170. nouitur in facto, col. 3. ver. nec opponat. lib. 2. & D. Bene etiam eodem in loco in contrarius, in dec. Raynutius, in verbo, In eodem testamento relinquens, ic. 1. nu. 332. ex ea de testa. & nouissime Ant. Rubeus consil. 125. 4. pertens casus.

Dom. discussio. Bald. Ang. Ias. quod ad eius causa.

222 Et quia hi omnes loquuntur in casu dictæ authen. ex causa, vt iam diximus, pro defunctam quia idem asserunt in casu nostro, is est Bal. qui omnia est in omnibus consil. 329. cuius initium est, in q. vidimus patius, colum. 2. lib. 3. vbi illud expressum dicit, quòd cum reuocata sit donatio naturalis legitimi ex hinc ideoque sciat pater qui donauit, uec esse in præsumptione, non videtur in ea re tenere, quæ iam nullius erit momenti, arg. leg. non solum. ff. de actio. & obligat. Ioh. Bald. ingenio fecit ac secundo, vt nihil non ab eo dictum ac disputatum sit. Porro Guido Pap. decisio 214. reuocatio. col. 1. vers. an reuocatio, ip ea quoque cessit sententia, vt habeat reuocare possit ex hac ratione, si donatio cecidit.

Solutio contrarij. Casus decisus.

222 Sed & hic paululum attendendum est an hi casus, scilicet d. authen. ex causa, & tam. & l. videamus adeo dum; diuersi, in casu de quo loquimur. Nisi quantum ad causam d. authen. est emendum non exclusa præsumptione voluntate, sed de mera communi ratione patris naturalis, posthumi præteriti. Ideo si testator id retinuit, & potuit continuare, non requirendo potest videri noluisse vt testamentum valeat, aut certe aliquid ei potest imputari, quod tibi non profuit, si videbatur velare. Hinc adsum donatio tolli dicit nonde iure communi, sed peculiari & exorbitante vt late diximus supra in verbo, liberis adiunctis, & verissimile mihi videtur donatorem, quando scilicet cessare videtur, non ex eo solum quod nihil dixerit, aut declarauit de reuocatione donationis, sed ex eo quoque, quod permittit donatarium vti, fruique re donata post patrimonium filij, quod verisimile est non faceret, si eo esset animo, vt donatio reuocaretur, arg. l. cum de pupillo. ff. de proba. Quæ res non procedit in testamento, ex quo in quibus aliquid relictum, nihil vivo testatore consecuti sunt. Propterea cum vltra

diuturnitatem temporis in hoc casu illud interueniat certe potest dici satis esse ad præsumendum donatorem animum, secundum illam Ang. exceptionem, d. consil. 108. quam nimcupatim sequuntur & approbant Fran. Aret. & Soc. vt supra diximus.

223 Item non hic procedit ratio, quã Bartolus, & alij plerique adducunt de voluntate mutua solemni, quia donatio sola voluntate, id est solo consensu perficitur, nec alia solennitas requiritur, vt in testamento. Ideo in hoc casu nostro putare, donatarium scire donationem, si pater post natiuitatem filij diutius vixerit tacuerit, aliquid de reuocatione donationis declarauerit, ridiculum, cum filius qui eam fuit natiuitate reuocarat, mortuus est viuo testatore, itaque habuit spatium declarandi. Nã si filius adhuc viueret, non tam facile præsumerem, patrem velle donationem ratam manere. Et cum inulti hinc huius sententiæ, quos supra in principio huius limitationis retulimus, nemo, quem nouerim legi, nisi me fallat memoria, expresse contradicit, præter Bal. d. consil. 329. lib. 3. quæ nõ miteris cæteris contradicere, qui sibi vbique contrariat.

Donatio sola consensu perficitur.

De casibus

224 Ante tamen hæc, sicut diximus, quia scilicet patet non habuit tempus aut facultatem declarandi, siue quia statim obiit natus aut mortuo huic siue quia ignorauit natum sibi filium. Certè quando ipse non declarauit velle donationem reuocari, poterit tamen heres illius hoc ipsum declarare, atque vti huius l. beneficio, vt satis intelligunt omnes quos etiam pro prima parte allegauimus. Et secundũ hoc intelligi etiam dicunt Alb. & Ang. qui hic in nostra l. dixerunt simpliciter non requiri declarationem patris de reuocatione, quamuis aliæ reuocationes non fiant nisi expresse, & donatore viuente, quasi hoc ius reuocandi ex nostra l. non transeat ad heredes.

Legitimatio quatenus reuocetur, & quando, vt necessario.

225 Porro intelliges quod diximus donationem, quæ natiuitate filij est reuocata, non conualescere morte illius, vt procedat in donatione in qua etiam locuti sumus. Secus vero in legitimatione, quæ licet secundum multos, vt supra diximus in verbo, donatione legitimi in 16. q. reuocetur saltem quantum ad effectum succedendi per natiuitatem liberorum, vt quælibet alia donatio, ex l. nostra: tamen si posteà legitimatus qui eo usq; natiuitate reuocarat, moriantur, restituitur legitimario hanc succedendi vim, quã amiserat per legitimorum natiuitate, ita scilicet, vt succedat legitimatus patri, ac si nullus ei post legitimationem legitimus natus fuisset; vt pulchrè ac sing. consulit Paul. Cast. consil. 22. cuius caput est, vtius omnibus quæ narrantur, col. 1. lib. 2. & l. posthumus. ff. de inoffic. testa. Nam si conualescit, inquit, testamentum, quod posthumi natiuitate omnino ruptum est, multo magis legitimatio, quæ rupta non fuit, sed tantum diminuta quantum ad effectum succedendi extantibus legitimis, ne illis fieret præiudicium, hunc effectum recuperat, cessante ea causa. Sub. idque etiam idem videri, si posth mortem patris filius legitimus moriatur, a nequam ipsi patri succedat, ar. l. 1. §. sed si fuit. ff. a Tertul. Licet secus sit in testamento, l. filius qui in potestate. ff. de liber. & posth. De qua re etiam diximus in d. 16. q. 10. incip. Nec illud præterendum.

Legitimatio minuitur, non tollitur.

In vnus filius, inquit.

226 Sed de his satis. Nũc autem quærendũ ducimus, quoniam verba quæ nunc interpretamur, sunt in plurali numero enuntiata, videlicet si susceperit liberos, verum nec esse sic plures filios suscepisse, ad verò vnus tantum etiam sequebit? Et videtur quidem primum aut duos aut plures requiri, per l. 6. tam l. hæc numerus. ff. de testibus. & quæ quartam. §. virum. & ibi Bart. ff. de legat. 1. & l. legato. §. qui plures. ff. de leg. 1. iuncta l. Mœuius. §. cum quis, ic. 3. & ibi glo. in verbo, eadem ratio, end. nu. & l. 3. in prin. ver. quod si ita, & ibi Bar. ff. de annu. leg. & l. 1. ff. de

ff. de dpti. leg. & l. vlt. & ibi Bart. ff. ad Trebel. & l. liberas. 4. vlt. & ibi Bar. ff. de manu. testa. & limitat. illam. 5. vlt. ff. de verb. signifi. & cap. 15. col. 1. de prab. li. 6. & c. pluralis, de reg. iur. eo. li. 6. in 4. regul. princip. de hoc feud. Quibus plane probatur, plurali numerum vno minimè esse contentum.

Arrestum Alphonsi de illis qui pauperes, posse in vnum tantum distribuere.

227 Ideo Bar. in d. l. 1. in fi. de dpt. leg. dicit, quod iussus distribuere inter pauperes, non potest in vnum tantum distribuere: quod & voluit Imol. in rub. C. de epis. & cler. li. 1. col. 11. versiculo, hoc quia iuxta illud, & Ioann. Andr. in c. 1. de cens. in 6. & Panor. ibi, num. 22. sup. princip. qui tenetur dicere dum quis vocatus, col. 2. vers. 3. & secunda impressio lib. 1. & ibi Dec. & ita tenet Bart. in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. Dec. quod non minimo est in dubio, vide Bald. in rep. l. 1. col. 15. qui tenet quod ecclesia non succedit ab intestato in bonis clericorum, & in locum ex familia, 5. inquies, & ibi Rapin. Arrest. quem Paulus Castr. in l. 1. ff. de orig. iur. & ipsum Bal. contra quidam Siculus, qui dicebat, quod lib. & eundem Paulum locum quidam Consil. 12. versiculo, tertiam dum Dicit. ff. de R. Ing. 45. sic facto dicit & Alex. in l. Gallus, 3. quid si is ff. de lib. & posth. & in dd. qui quartam, ff. de cond. & dem.

Etiam si regula loquatur de hominibus armatis, habet locum in eo qui ingressus est cum vno homine armato.

228 Sed illam Bar. sententiam fulcit, quod ita fuit prodirum est in Lubenius, 5. Bar. autem, C. ad Trebel. quod statutum eos certa pœna multans, qui domum alterius ingrediuntur cum hominibus armatis, non habet locum in eo qui ingressus est cum vno homine armato, cum statutum pluraliter loquatur de hominibus armatis, & eo grauior maiorque est iniuria, quò à pluribus admittitur. l. si plures, ff. de iniur. quam ad hoc dicit not. & Ioannes Philip. Dec. d. cons. 471. vbi supra. Super quo vide quæ quem p. o alia parte citabimus in l. 2. de homicid. versic. & si vnus. ff. vi bo. rapt. vbi dicebatur. Sed si vnus homo coactus sit, adhuc dicemus homines coactos esse. Nisi dicas ibi texi. loqui de damno, non de iniuria personæ. Nam damnum non augetur ex multitudine, sicut iniuria, vt quibusquam in. Sed hanc adnotat. Tullius in oratione pro Cecinna. Sed, inquit, solus, aut quinis vnus cum fecisse cum, quod impetum in me fecisset, atque ego vna deiectus essem, auderet me dicere interfectum. Sic de armatis, & inermibus, hic autem hominem armatum vnum fuisse non opinor, tam impudens esse. Nam vt dicit paulo post in his capitis non verba venunt in iudicium, sed facinus: ius cause verba hæc in interdictum omnia vnus. Et iterum paucis interiectis. Non maiore inuidia si pluribus armatis, quàm si vno armato. Et alia multa in eam sententiam scribit, quæ vtique poterit

Protestatio quæ debet fieri in præsentia, quos vult vocari, antequam fiat eorum vocatio.

229 Et quod idem scribit in ea exceptione, non satis esse protestationem, quæ ex eo debeat fieri in præsentia bonorum virorum: sunt enim vocandi ius cap. fieri, eorum vno, propter illa verba, pluresque. Et cum sequitur Præpo. ibi, & Nicol. Emm. al. in lo. is locus, in loco numero, in pen. Sed tamen de hoc vide, vt quod eorum dubium est Panor. Petr. & Philip. Dec. ibi, & Spec. loco a Panor. citatis, & ibi apud allegat. 19. incipit, in valeat appellatio, post medium, & vide quæ dicemus infra num. 238. & hinc quoque manat.

Aliud exemplum de numero plurali.

230 Sed redeamus ad Bald. qui consil. 142. cuius exordium est, factum tale est, quidam l. habuit gratiam, lib. 3. conclusit mandatum pape de prouidendo alicui de beneficio spectante ad collationem quorumcunque non habere locum in beneficio spectante ad collationem vnius tantum, per d. l. vbi numerus.

Item aliud.

231 Hoc etiam spectat responsum Bal. cons. 142. cuius caput est, tastum tale est, testator habens vxorem prægnantem, quod si relictus substituit posthumus, si ipse decederet in pupillari ætate, non est locus substitutioni, si vnus tantum posthumus natus sit, & decedat in pupillari ætate, & contrarium est casus omnibus, Quod quidem consil. ad verbum propositum per Ioannem de Anan. illius discipulum tunc, in mentione, quod illi fere est perpetuum, in addi. Spec. tit. de relat. §. 1. col. 3. vers. quinto quæritur. De quo quidem vide Franc. Aret. qui hoc repetit ing. in 1. placet, colum. 3. vers. pro illa conclusione. And. Alcia. lib. 5. de verb. sign. in 9. quæstionis quarta, regula prima.

232 In quo etiam sequentem Ant. de Butr. quod ibi non ponit, quæ quod in patrono, & eius filio non succedit extraneus, nisi omnes hæredes in primordio adeptæ communis non fuerint de eadem familia, & ibi Alex. & Ioan. Andr. & Imol. & Dec. & Rom. & Ioan. de Imol. & Ioan. de Anan. & Ioan. de Plat. & Ioan. de Lig. & Ioan. de Imol

statutum dicat suorum ascendentium, in numero plurali, per d. l. vbi numerus. ff. de testi. & idem quoque voluit ipse Dec. d. consi. 472. iuridicam, col. 2.

Et præsentia amicorum.

238 Item quod ab alio non etiam spemendo nostri temporis intus consulto, quamuis Gallo, Steph. Berti. responsum est cons. 4. vsus huc inde propositis, col. 8. in 6. dubio, lib. 3. quòd transactionem. C. de transact. qua cautum est, præsentium amicorum tollere suspitionem metus, habet locum, tum demum, si non vnus tantùm amicus, sed ad minimum duo intervenerint, cùm tex. dicat in plurali, amicis intervenientibus. Et ante eum idem respondit Socin. quem non allegat, consi. 263. capio primum consultationis articulum, col. 6. vers. sed adhuc videntur, lib. 2. Sed credo Berti. non vidisse opera Socini, vt quem nunquam citauit.

Et quid quando creditur militi.

239 His finitimum est & quod scribit Per. Ca. in tit. de actio. ex empto redhibitoria, col. 4. quòd in quibus casibus creditur medicis, aut aliis peritis, non vnus sufficit, sed ad minimum duo requiruntur, per tex. loquentem in plurali numero de medicis, in l. Semel. C. de re milit. lib. 12. & idem voluit Bald. per illum tex. cons. 136. proponitur quòd Titius, col. 1. li. 2. & Cepol. cons. cauta. crim. 67. magnificus, col. 2. vers. nec ob, si dicatur. vbi & ad hoc allegat text. in c. significasti, lo. 2. de homicid. in illis verbis, peritorum iudicio medicorum. Sed in tamen de hac vide Bart. in 1. constitut. in fi. prin. & ibi quos, Bal. col. 3. vers. sed an credatur. & eundem Bart. in l. 1. in prin. ff. de ventre inspic. & in l. 1. §. vlt. in 2. col. & ibi alios, & late Bas. ff. de verbo obli. & præterea Ange. in l. qui luminibus, in prin. ff. de serui. vrba. prædior. & præterea Io. Andr. in c. significasti, col. 5. de homic. cum alijs multis congesti. adductis. ab Alex. in addi. aptius Bart. in d. constit. ff. & rursum consil. 35. visa scriptura priuata, col. vlt. vers. circa secundum dubium, lib. 1. & Felyn. c. proposuisti, col. 3. vers. secunda conclusio, ext. de prob. & præterea Guid. Pap. cons. 177. nobilis Petrus, col. 1. vers. & licèt dictus & decisi. delph. 394. de medicis. p. mihi ante fin.

Qui testant numerum pluralem non verificari in vno.

240 Denique vt multa in vnam colligam, facit quod voluit glo. in §. præiudiciales, in glo. magna, post prin. ibi, item quia postea dicit cæteræ, & ibi etiam Per. Iac. Dy. Ioan. & alij recentiores, inlit. de nupt. & glo. in c. statutum. §. insuper, in verbo, pallijs. de rescrip. lib. 6. & in cle. sæpe, vers. & quia, in verbo, de partium. de verb. signifi. Oldr. cons. 177. tellitor ib suo vltimo testamento. Io. Andr. in addi. specu. in de testa. §. in primis. in fin. in addi. magna. incip. hinc quæritur, in 4. q. Bar. in d. l. qui quæ cum. §. vlt. & in l. qui filiabus. in prin. ff. de lega. 1. & in l. vlt. ff. ad Treb. & in l. si gemina. ad fi. ff. ad. fur. exila. & consi. 94. Angelus Mariæ. col. 2. vers. præterea ex verbis, & est. seq. vers. non ob. quod dicit Bal. in l. 1. col. 2. vers. item si statutum luquitur. C. de libe. & eorum liber. & cons. 223. reuerendissimus, in l. 3. vers. nunc venio ad ordinationem, & iterum vers. concludendo igitur, li. 5. & Paul. Cast. cons. 161. viso puncto, col. 1. li. 1. & cons. 189. videtur dicendum, col. 2. lib. 1. & cons. 219. visis & consideratis quæ supra narrantur, col. 4. cod. lib. 1. & cons. 219. visa petitione, col. 1. libro 2. & Raph. Cu. cons. 13. Titius inst. tuit Semm. & consi. 16. Ioannes quondam vitalis. & cons. 179. facta fuit quædam transactio, in 2. dubio. Imo. cons. 101. in causa accusationum, col. 1. Panor. cecclesia, le 2. col. 1. vers. nota ibi ad arbitrium bonorum virorum, extra ve hi quod. & cons. 65. casus, quidam Raynerius lib. 2. Cepo. cons. 62. magnificè ac generosè, col. 2. vers. nec obstat si dicatur. & Corn. cons. 72. visis scripturis, col. 1. vers. nam si aliter. li. 1. & cons. 28. visa petitione, col. 2. in litera gl. li. 2. & Alex. cons. 18. visa processu causæ vertentis inter Ant. col. 3. vers. præterea vlterius, lib. 1. & cons. 66. in causa & lite vertentis in prin. li. 7. Co. n. cons. 227. visa copia ad fin. li. 1. & Cepol. cons. causarum criminalium 69. contra, col. 1. vers. præterea quod illa. & Suc. cons. 124. Sortes habens vnum nepotem, col. 1. lib. 4. & Philip. Dec. cons. 42. visa puncto, col. 4. vers. quòd tale, vbi ex hoc in pulchro casu respondit & cons. 287. in ciuitate Placentiæ, col. 8. vers. sed videndum est. & cons. 471. iuridicam, col. 2. vers. 2. principaliter. & Matthæ. Afflict. in consti. Siciliæ in cp. super mentionibus, col. 2. vers. 3. quæro. vbi ex hoc dicit illam constitutionem imponentem pœnã incidenti arbores, non habere locum in incidente vnam tantùm arborem. & in constit. incip. blasphemantibus, in 7. q. vbi dicit eam constitutionem punientem blasphemantes sanctos, non procedere in blasphemante vnum tantùm sanctum. & ex medicis Galenus, qui interpretans illum Hippocratis aphorismum 60. lib. 5. Si mulieri vtero gerenti purgationes eant, impossibile est fœtum sanum esse. adnotat Hippocratem dixisse purgationes, numero plurali, neque enim vnam tantùm ostendere fœtum parti. Et ex sacratissimis scriptoribus; Diuus Paulus ad Galatas, cap. 3. Abrahæ dictæ sunt promissiones. & semini eius, non dicit seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno. & semini tuo qui est Christus.

Sufficit vnus nasci ad effectum huius l. Liberorum appellatio de vno dicitur.

241 Tu tamen audenter dicito satis esse vnum nasci, vt exprosse voluit Sreph. Berti. cons. 312. difficultas, post prin. lib. 3. qui tamen nihil allegat. & tacitè voluerunt omnes pene qui de hac re in consilijs locuti sunt, eâm filij aut filiæ natiuitate donationem reuocatam esse censuerunt ex l. nostra: cuius optima est ratio, quia appellatione liberorum vnus tantùm filius comprehenditur, nec sine liberis est, qui vnum tantùm filium habet. l. non est sine liberis. ff. de verb. signifi. & l. pater Seuerinam. §. ita fideicommisso. ff. de condit. & demon. & l. à filia, in prin. ff. ad S. C. Trebel. & in l. is eni. ff. quando dies leg. ced. & leg. 1. & ibi Bald. qui hoc dicit procedere ex naturali æquitate. C. de condit. inser. & d. l. inbecillibus. §. in autem. C. ad Trebel. & l. 1. & ibi Sucin. in 5. not. & Phil. Dec. in 4. nota. C. de pact. & l. cùm vxori. C. quando dies lega. ced. & vbique glos. & doct. & l. hæredibus §. Titius. ff. ad S. C. Trebel. & glo. in cap. si pater, in verbo, liberis, de testa. lib. 6. Oldra. cons. 142. thema tale est, domini G. col. 1. & Ioan. And. in c. Raymundus col. 2. in verbo, absque liberis extra de testa. Bal. in authen. sed & si quis col. 2. vers. præterea indefinitæ. C. de secund. nup. & cons. 158. quædam mulier, lib. 5. Ang. cons. 18. quia prudenter, post prin. Anto. in repe. cap. vlt. in 4. artic. princ. vers. dubitatur nono, extrà de consue. Raph. Cu. consi. 3. Franciscus instituit, col. 1. & cons. 106. mulier instituit quartum, col. 2. alter Raph. Fulg. cons. 4. ad id de quo quæritur in prin. & cons. 18. Selanuntia fecit testamentum, col. 2. & cons. 46. Andreas de Luca. & cons. 87. proponitur, col. 2. & consilio 92. Antonius, col. 2. & consilio 243. visis instrumento, ob. & hoc dicit procedere in statuto, Pan. qui ex hoc consulit in pulchro casu, consi. 65. casus quidam Raynerius col. 2. vers. venio ad casum dubium, lib. 2. Card. Flor. consi. 60. pro examinatione puncti, col. 1. in fi. & cons. 153. in fortiare. post. prin. Rom. consi. 148. visis thematis. Paul. Cast. consi. 187. casum istum, col. 1. libro 2. Alex. cons. 108. viso themate, post prin. lib. 2. & consilio 109. Semproma testamentum condidit, col. 1. lib. 2. & consi. 31. ponderatis his, post prin. lib. 2. & cons. 58. perspectis his, col. 1. & seq. libro 6. & consi. 6. artenus verbis, in fin. lib. 7. & consi. 113. Ianuarius his: col. 1. eo. lib. 7. Franc. Curt. cons. 64. antiquissima, col. 8. vers. tamen adhuc ostenditur. Corn. consi. 91. visa facti narratione, col. 1. libro 3. & consi. 1. circa primum, col. antepe. versi. & quando oster, lib. 4. & cons. 68. licèt hanc consuetudinem, col. 1. eo. lib. 4. Socin. cons. 55. visis consiliis, post prin. lib. 3. Philip. Dec. cons. 50.

quia verba testamenti, fermè per totum. & cons. 370. vitio testamento, col 1. & cons. 414. vitio eiusdem consi. col. 2. Ludo. Bolo. cons. 32. Berta sium condidit testamentum, col. 1. & cons. 62. Martinus & Maria, col. 6. in 5. dubio. Id quod etiam verum est, cùm in conditione fit mentio liberorum, vtà dicatur, si quis decedat sine liberis. nam licet alias conditiones sint præcisæ, debeámque impleri in forma specifica. l. quis hæredi. & l. Mæuius. ff. de cond. & demon. tamen & hoc casu iuberet, decedere cum vno filio, vt voluit gl. in l. ex facto. §. si quis rogatus, & ibi Bar. ff. ad S. C. Treb. & gloss. in cap. si patet, in verbo, liberos, & ibi doct. de testa. lib. 6. & multi ex his quæ supra citauimus.

Statutum sterilitatem mulieris reuocans.

Sed & id procedit in statutis quæ aliàs stricte sunt interpretanda, vt patet ex iis quæ scribit Bald. in d. l. vlt. C. de condit. infert. & multis etiam ex supradictis, & aliis quos postea citabimus.

Liberorum appellatio semper plurali numero profertur.

242 Nec id quidem mirum est, quoniam hæc enunciatio liberorum semper plurali numero profertur, sicut & pupillares, & codicilli, vt tradit Iurisconsultus in d. l. non est sine liberis. ff. de verb. signifi. & Probus Grammaticus in Catholicis, & Seruius in lib. 10. Aeneidos, quartans illud, *Natâ parce tuæ*. & vt scribit Gellius lib. noctium Atticarum 2. c. 15. antiqui oratores, historiæque aut eatmmum scriptores, etiam vnum filium filiamve liberos multitudinis numero appellarunt. idque probat authori ate Sempronij Asellionis, vt illic videre licet. Cui & in adde Plautum in Anlularia inducentem Euclionem, cui vnica erat filia, hæc loquentem:

Quamobrem ita faceres, meique meósque perdutos ires liberos.

Et in Tinculento cùm Phronesium vnicum puerum diceretur peperisse, de ea tamen dicit:

Cùmque es auctus
Liberis gratulor.

Et Terentius in Andria, cùm de vno loqueretur, vt ex præcedentibus aperte conitat:

Domus, vxor, liberi mnemo inuno patre.

Et rursus in Heautontimorumeno:

Ego vero te in tuo es leni puto,
Et illum ob eam rem.

Qui locus in hanc rem est apertissimus, & eum etiam annotat Donatus inter prælim. Et eiusdem ibi Scyra, cùm de vna tantum filia loqueretur,

Quo illum decenerum dignum, finis cui liberos committeret.

Vbi & hoc expendit Donatus. Et Cicero in 3. in Verrem actione, quem ipse donatus loco non designato citat in vtroque illo loco. Et eum tuos liberos committas, cùm de vno ageretur Mallcoli filio, & in eadem quoque oratione, Cur hunc dolore tu gemeri eius atque officijs imsisti, vt liberis eius bona patria voluntate parentis, inre, legibus, tradita eripere, cùm de vnica P. Annij filia loqueretur, vt ex præcedentibus patet. Et idem Cicero in 1. in Catilinam oratione: Occisus est cum liberis M. Fuluius consularis, cùm is tamen vnicum filium haberet, cui facta est optio, vt genus mortis eligeret, scribit Appianus lib. 1. vide D. Augustinum impressio. Patis. Tomo 5 fol. 205.

Liberum in singulari pro filio reperiri.

243 Quamuis nonnunquam liberum in singulari numero pro filio repertamus, sed fauel tantùm in vnuerso Digestorum opere, videlicet in l. juis autem. ff. de pact. vbi Bart. & Ias. id notant. & etiam Soccin. in l. 2. col. 1. ff. de libet. & posth. & Catel. Cur. in memor. incip. liberum pro filio. Sæpe verò in C. & Inst. vt l. si quis in suo testamento, in prin. vbi Accursius id expendit. C. de inofficiosa. & in l. si quis priorib. §. vlt. vbi & Bal. obseruatur. C. de secund. nupt. & in §. hoc quoque à nobis, Instit. de quas perso. nu. acq. Quæ loca & Ias. citat in d. juis autem. & quædam ex his Corn. cons. 41. videtur in hoc, paulo ante tribuere. Ideo & Siponimus in suis in Martialem commentariis, super ea epistola cuius initium est, Spero me secutum, asserit quòd libet in ea significatione aliquando reperiatur in singulari numero, nullum tamen locum nunc quam in eat. & Laurentius Valla in lib. elegantiarum. c. 106. & in lib. 2. aduersus Barpolemæum Pacium etiam dicit de liberum pro filio apud Quintilianum, Paulum Catémque iu riconsultos advocatile, nullum tamen locum designauit, nec etiam verum est quod de Paulo & Cato tradit, quippe cum d. l. tus au em, sit Modestini, nec in totis Digestis aliis huiusmodi locus reperiatur, vt tribi tradunt Bar. & Ias. qui Laurentium nuncupatim in hoc arguit. & Catel. Cor. in d. memor. incip. liberum pro filio. Quanquam simt qui &, V pianum quoque ita visum fuisse scribunt in l. nemo prædo. §. locupletet. ff. de reg. iur. vbi ita scribitur: Locupletior non est factus, qui liberum acquisiuit. vbi Accursius accipit pro filio. & etiam And. Alciat. in d. l. non est sine liberis. & Cotta vbi suprà. de quibus magis mirot, cùm illic liberum non pro filio, sed pro libero homine haud dubie accipiatur, quem qui acquisiuit de facto, non est factus locupletior, cùm liber homo non cadat in commercium hominii. l. cùm hæredes. §. vlt. ff. de act. q. poss. & l. si in emptione. §. liberum. ff. de contrah. empt. & §. 1. Instit. de inutilib. stipul. & c. 2. ext. de pigno. & ibi concor. Nec rationi recti sermonis admodum congruit, vt dicamus acquirere liberos, pro suscipere, vel gignere, vel procreare. Et vt id concedamus, quia quærite filios legimus in l. si te parens. C. de suis & legit. Tamen quæ ratio fuit, vt iurisconsultus scribetet, locupletiorem eum non esse factum qui liberos genuerit. quis enim vnquam de hoc dubitauit. vt interim omittam nonnullos esse qui in ea l. non liberum, sed liberum legant, inter quos est Fortunius Garcia. in l. iustis. etiam. §. & ideo, col. 9. vers. 2. not. ff. de pact.

Acquirere liberos pro suscipere.

Quintilianq; quoque locus nullus est, qui feriam, in oratoris institutionibus. Scio autem eundem, si is est, quod Valla ipse vbique credit, ego nunquam putaui, in ade clamatione, cui titulus est, Cæcus in limine, in hac fermulatione liberi vocabulo vsum fuisse, cùm dicit, Liberi ac parentis affectus, non alius mihi videtur adscitus. Et ita quoque visus est Sextus Aurelius victor in Nerua, cum dicit, Hic Traianum in liberi locum, inque partem imperij adoptauit. Sunt & qui hunc trahant illud Ciceronis, in oratione pro Cluentio Habito, Date parenti hunc incredibilem dolorem ex salute, ex victoria liberum.

Plurale pro singulari sine alterius plurisve prolatione.

244 Sed vt redeamus, non tantùm in hac liberorum appellatione, sed aliàs sæpe videmus pluralem numerum poni pro singulari, & quod pluraliter profertur, an vno tantùm acquisito ac in plurib. procedere. l. Gallus. §. quòd si is, in illis verbis, illis viuis, & ibi Bal. Alex. & alij recentiores. ff. de libet. & posth & l. 2. §. exactis. ff. de origi. iur & l. diuus, in fi. & ibi gl. Bal. & Ang. ff. de petit. hæred. & l. 25. negotia, & ibi Bar. ff. de negot. gest. & l. 1. in prin & ibi Bar. & Bal. ff. de procu. & l. 19. homines, vers. sed & si vnus, & ibi Bar & itetum. §. vel cuius bona. ff. vi bono. rapt. & l. hæredes inc. §. cum ita & ibi. etiam Bar. ff. ad Treb. & l. 1. §. quamus. ff. de allig. libet. & l. si ei qui in 2. respon. iuncta gl. in verbo, liis igitur estibus. ff. de cinctio. l. quòd si nolit. §. pen cuius gloss in verbo, in his. ff. de ædil. edict. l. quia actionum, cum gloss. in verbo, actiones. ff. de præscrip. verb. & l. 1. §. vt intuo, & ibi glo. in verbo, capitibus. ff. de postul. & l. qui quartam. §. 1. & ibi Alexand. & Ias. ff. de legat. 1. & in ca. vt pecul. legat. & ibi gl. & Pa. & cæt. de pœn. & in ca. 1. & ibi gloss. in verbo, legata nulla, de pœnit. dist. 4. & volum glo. in l. Stichon. §. idem quatur, in verbo, poll mutuum

eorum

eorum. ff. de vsufr. leg. & in l. falsa. §. vltim. & ibi Bart. ff. de cond. & demon. & in l. vlt. C. de iur. & fact. ignor. & in l. 5. illo proculdubio, in verbo, pactionibus. C. de rat. vxo. actio. & in §. 1. in verbo, omnes homines. Instit. de iur. patro. & in §. 1. in verbo, vtilis. Instit. de vt bon. cap. & in §. 1. vers. obiit in authent. de hæred. & falc. & in c. 1. extra de rescript. & ibi Ioan. in verbo, pater, & ibi Pan. extra de appell. & in cle. 1. in verbo, dico, & ibi etiam Iul. Clar. Imo, & Caroc. Plo. de Cæsare, & in c. omnes, & ibi Dunus & Felyn. in c. 1. Instit. & Archid. in c. 1. 4. q. vlt. & per Dunum de priv. & secun. decret. §. ad hæc de effectu, vers. sed numquid sufficeret. Guil. à monte Lau. in extrauag. super cathedram. §. quod si forte, in verbo, quemquam, de sepul. Luc. Pen. in l. nemo, col. 2. vers. ad secundo quæritur. C. de cur. fur. lib. 12. cum multis.

De cæde te-

245 Idque ita gens erudita his literis: Nam quod D. Paulus ad Hebræos c. 11. scribit, Obturauerunt ora leonum, de vno tantum Daniele intelligitur. Et quod imbri quoq; dicuntur, sed fuit, de solo Elia traditur. Et quod item dicitur, circuierunt in Melotis, de solo Helia legitur. Et in Psal. 2. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum; quorum primum de solo Herode, alterum de Pilato intelligitur, vt ipse Deus ex actis Apostol. cap. 4. & quod item Matthæus cap. 27. & Marcus cap. 15. latrones insultasse Christo commemoret, cum vnus tantum, communiter sit, quem alter in repulsa Lucæ testimonio cap. 23. Quod in loco Ambrosius & Beda hæc quæ dicimus, annotarunt. Sed & quod scribitur Psal. 50. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, de vno tantum peccato originali intelligitur. Et Matthæi 2. Mortui sunt qui querebant animam pueri, de vno tantum Herode intelligitur, vt patet ex eo quod paulò ante in eodem scriptum est. Et Exodi 32. fecerunt sibi deos aureos. Et Exodi 32. Hi sunt dii tui Israël, qui eduxerunt te de terra Ægypti, cum de vno tantum vitulo intelligeretur. Quæ loca cum in eam rem expendit Diuus Augustinus in lib. cui Enchiridio titulus est, c. 51. & post eum magister sententiarum Lombardus, lib. 1. dist. 33.

De idiom.

246 Sed & Poetæ frequentes sunt in eo genere loquendi, vt pluralis pro singulari vtantur. In quibus vnum, qui instar omnium sit, Virgilium satis erit annotasse: lib. 6. Æneid. cum de vno Æneæ loquens tamquam futurus erat gener Latini regis, ita scribit:

Externi venient generi, qui sanguine nostrum
Nomen in astra ferant.

Et iterum postea eodem libro.

Generos externis offert, ab origine

Quod & Seruius interpres illius expendit in priori loco; & rursus eod. lib.

Exulibi fixæ datur ducenda Lauinia Teucris.

Et paulò post:

Quæ thalamum eripiat Teucris.

Cum etiam de vno eodem Æneæ loqueretur. Nam & eodem libro 11. soceros ille idem vocat, cum de vno Latino intelligeret:

Excerci hospitibus quondam fœnisque vocatis.

Contrarium qui dam.

247 Propterea licet textus in l. apertissimum. §. de iud. dicit in plurali arbitros esse allatos, quo, qui rideant de recusatione iudicis, vt etiam in c. secundo. de testib. & c. cum speciali, extra de appell. & in cle. 1. extra de foro compe. & in cap. suspicionis, extr. de offic. del. & in c. si contra, & c. ab arbitris, cod. tit. lib. 6. & in l. legitima, de appellat. cod. lib. Sufficit tamen vnum eligi, vt vbique gloss. in d. cap. secundo. reg. iuris, in verbo, aliquos, dum ita exponit, id est, ab vno tum velatricios, & ibi Pan. col. pen. & alij. & Specul. ut. de recusat. §. effectus, vers. sed numquid vna pars. & Gebhard. in repe. c. quamuis, in 3. q. princip. de pactis, lib. 6. & facit optime text. in l. cum speciali, quæ est vbi arbitrum vel arbitros eligere. C. de iudic.

248 Est & doct. sententia, statutum certo modo puniens, producit eum falsos testes, habere locum in producente vnum tantum, ita enim voluit Cyntin. l. 1. C. vti poss. Lud. Bur. & Bart. in d. l. 5. §. negotia. & ibi Angel. qui cum §. legit tum pone. Ilius. ff. de negot. gest. & idem Bart. in d. l. 5. Iuvius, & ibi etiam Dyn. & Alb. ff. vi bonor. rapt. & ipse Bart. in d. l. & ibi quoque Bald. de procur. Selen. Bal. in dict. l. Gallus. §. quod si is pupillus. ff. de cond. & demon. Dunus. §. de libe. & posth. & ind. dunus. §. dunus, & ibi Ang. ff. de petition. hæred. & in mandatum, col. 2. de rescript. Alber. in l. 2. §. 1. ff. de liber. homin. exhib. & in 2. parte statutorum, q. 18. incip. secundo quæritio est, Guidi. in tractatu. malefic. in rub. de falsariis, col. 2. vers. ita statutum est in ciuitate Bonitæ. Vitel. in tractatu eiusdem materiæ, tit. de falsi. num. 18. Angel. num. 15. in fine. ff. de dol. mal. Petr. Anch. & Andreas de Isernia in c. 1. de lit. cont. lib. 6. & in cap. 1. tam ab vno, colum. 2. in fine. de fund. & ibi Imo. in cle. & si principalis, de rescript. Abb. in 4. per. C. de fals. col. 59. vers. fallit nono, ext. de consue. Dominus. in cap. duobus, quod est pen. ex. de rescrip. lib. 6. & Ip. c. si compromissarius, col. 1. de elect. eod. lib. & in c. 1. col. 4. vers. fallit decimo. & ibi etiam hoc Fr. de tempo. ordi. & Ang. Aret. in d. §. 1. col. 2. vers. quodam decimo fallit. de iure patro. & in §. 1. Instit. de oblig. quæ ex quasi contra. fact. & in tractatu malefic. in verbo, falsarius, col. 1. Alex. in d. l. quæ quæstio. §. 1. ff. de leg. 1. Ioan. Bapti. Seuer. in rep. l. omnes homines, in materia interpretationis extentiuæ, quæ est circa finem. ff. de instit. & iur. fact. ignor. Cuius tenor consilio. dominus Ioannes, col. 4. vers. circa quod voluerit Bart. in l. 5. §. fatisfacepotio. col. 3. vers. ille verbo. oblig. & in rep. cap. Raynaldus, col. 3. vers. & pondera vnum, exte. de testib. & in rep. cap. Raynutius. in verbo, duas habens. n. 5. nu. 13. Caro. Kan. consil. 114. circa primum, col. 3. num. 6. alias Geor. Notarii d. c. quamuis, vbi supra. Iason in l. singularia. col. 3. vers. ad istud notabile. ff. de cott. pact. & in dict. l. beatissimus Papa, col. pe. vers. quinquies fortius. lib. 2. Card. Alex. in d. c. omnes, col. 2. in fine. Mar. Ant. Affict. in dict. consil. Siciliæ incipit. Leges, col. 3. vers. certio not. & in consil. in quo fuit a tergo, post princ. & Nicol. Euerl. in locis legalibus, in loco a ratione legis, in 3. calu. pone. obli. Concludit ergo est quod si per statutum. Ex quibus patet [illegible] & in materia penali [illegible] bi [illegible] in d. c. omnes. 1. dist.

Vide supra num. 229.

249 Illo quoque magis quod voluerint doctissimi quod statutus quæ requirunt protestationem [illegible] mum. Nobilitatis quæ requirit personæ, satisfactum est, si fiat coram vno tantum. Ita enim voluit glo. in l. vendens. in verbo, tabularium. C. de annal. exceptio. & Specul. in dict. de primo de. 1. §. nunc de effectu, vers. & quibusquid sufficeret. & Ioan. Andr. in capitolo. quoniam, in glo. de sepul. & ibi quoque Colle. post Abb. in 3. dum. vers. fed cum ita sentit, & ibi et am Bal. in l. [illegible] præter [illegible] ff. de offic. ordi. Rom. & Alex. in [illegible] quis ipsi, prætori. ff. de oper. nou. nun. & Alex. cons. 8. animaduersis optime col. 1. vers. [illegible] statutum, lib. 4. & Iaso. dict. consil. 145. col. vltimo. ad idem facit. lib. 2. Quamquam contrarium teneat Bart. in c. 1. vers. sed [illegible] in quo dicit protestatio, extra de appel. per illum text. frequentem. ibi plus. & ibi quoque Card. Alexand. dicit. vers. nota ex textu. & vide quæ dixi supra num. 229. ubi & quod idem scribit.

250 Ex quo etiam fit quod dicit Bald. in d. l. 1. C. de cond. incert. quod si statutum repellat feminas existenti

stentibus filiis masculis, repellantur fœminæ existentes ex quantum filio, sequitur Bartol. ibi per Raynaldus fol. 91 vbi sup. ca. extra de testa. vbi hoc dicit mirabile, cum ipse Bartol. in ea orbitrariè & Mariz. qui ita dicit semper vidisse se obseruari, qui c. super eo fol. 22. de condit. appo. Alex. & sic modici. Gallus 5. quod si is. ibi. Alex. cons. 109. per prima consultatione. col. 4. vers. licet pro hoc, in 7. dec. nd. in d. Raynutius. in verbo, duas habens filias, nu. 1. & Ludo. Rubo. cons. 33. cor mihi dant, & ibi ingrossatus cautus, vbi & alios allegat, quos ibi videre poteris, & præterea Georg. Natan. d. cap. 3. num. 5. verb. & vel Albar. B. in tract. statutorum odiosorum in fine, 2. limit. 15. num. 17. ar. pulc. 9. n. 1. Bald. in l. 3. ff. de pater. col. 27. super. glo. in verbo, liberis, de testa. Ias. d. col. 2. col. penult. versic. item quæ nisi. & Dec. in d. l. 1. in 4. not. C. de patris. And. Arem. & Rub. cit. hoc liberis. de verb. signif. Quæ tamen videa. n. 6. super eo, cons. 22. ex contin. appo. alterius. vide de contrarium consultum, sed mo. ille. 1. cons. fusè pone.

Idem, conditio si sine liberis, vna tantum filia relicta dicitur.

251 Hinc quoque fit quod tradit item Bald. post Ias. Bar. in d. l. 1. C. de contra. inter. quod si ex duabus vir uxorat. duntaxat dotis, & vna decedens sine liberis, certè non erit locus huic loco, quia decedente relicta vna tantum filia. Et hoc quoque sequitur Philip. Flaccus d. c. si pater. vbi supra. & Alan. & singularia. col. 4. versi. quarto adde hoc facere, & si vert. per. & dec. Gorse. in suis sing. in verb. plurium, sing. incip. ita sic. Italiæ disponunt.

De eadē re.

252 Nec hinc admodum abest, quod ab Angelo responsum est, cons. 118. quia pro nepote scribit dotem, post primo, quòd si anus quæ dotem dedit, eam instituit, & postea ex pacto mortua est relicta filia, & ex conditione, l. 1. C. de condit. inst. & ibi Bar. quæ per aliegat. dedeque dos ex dicto lucro huic ex eo matrimonio proueniens, si illius tacita pacti. inter socios cum inter. ff. de pact. dotal. & hoc dicit voluisse Bal. per illum §. in quadam tua disputatione.

Textus loquens de plurib. quæ modo intelligatur.

253 Hic item pendet quod traditur ab Ang. in d. l. 3. col. 1. & est quæstio dominus, quid dicemus in quia text. ibi loquitur de paribus, numero numerus, quæritur quid si dominus non habeat nisi vnum parem, an salem cum eo debeat alter extrahere. Et regula quod videtur inquit, innuere in regula, quia in plurali, tandit tamen sentire contra Ang. cum, aut quinas. C. de testa.

254 Sed & ex eodem fonte fluit quod tradit idem Bald. & quam Cald. & [illegible] de testa. quod si papa mandauit [illegible] de benefic. quo cum elausula, si per alios non fuerit mandata nullus erit impedimentum, si eo vno tantum reperiatur scripsisse, quod & idem voluit ipse Cald. Flor. consil. 10. in hac dubia quæstione. colu. vers. & eundentia. Dom. in c. quamuis. de 1. col. ad quæ. & lib. 6. vbi ita quoque dicit volentes Archi. ibi, & in c. cepimus. de ætat. & qualit. in 6. bis tam Top. Bal. in d. l. 5. §. actis acceptio. col. vlt. & ibi vers. nihilominus in d. singularia. col. 4. vers. 3. adde. & in d. l. 3. §. quod si is. ff. de liber. & post. & in 20. lectura quæ incipit. num. 38. C. de sacrof. eccle. Plur. [illegible] c. penult. §. 3. adducimus, per illum text. dicentes de leg. & Arc. vbi supra. Ex quo etiam intelligis, vbi hoc procedere in materia stricti non sequitur in odiosis, vt relatum per. c. significante. & ibi gloss. ext. de rel. per. cum similib.

Textus loquens in exemplarium.

255 Hæc ab his dissentire quod asserit Archi. & Ioan. And. in cap. 1. eodem que. in fi. & ibi post. & Dom. col. 1. versic. quod si vnus solus. & ibi Philip. Franc. in princ. de ter. permu. lib. 6. quod videtur loquens in expectantibus, cum dicit, innuere quinquinis, aliqui boni, & meritorii expectant, sibi, quam si vnus tantum expectet, & cum his verbis illi dicunt, eadem ratio hic & plures expectarent.

Textus loquens de plurib. quæ modo intelligatur.

256 His coniecta quod à plerisque traditum est, quod licet text. in c. constitutionem. in his de sententia excom. lib. 6. loquens de canonica portione, loquatur in plurali de clericis, interuallo tamen potest necesse dominus pro quolibet eorum illigari, sed vel vnum vel duos vel plures, vt indici videbitur. Ita enim volunt Abb. in d. c. fin. num. 20. & Guil. Laud. Per. in hac verbo, Hanc in d. c. constitutionem. de sententia inter. excommunicatione. de pœnis. li. si conuenerit. in fin. de pignor. actio. Quamuis Dom. in dict. c. constitutionem, dubitat, & nullus eis existimans duos dies interponi.

Textus loquens de appellatione facta à duobus vel pluribus in dubiis, habet locum & cum facta est ab vno, qui apud sit iudex, quàm sequitur Imol. ibi, col. vlt. & Petr. Anch. dum illam allegat in d. c. constitutionem. ad confirmationem eius quod supra ex eo diximus.

257 Quod item voluit glo. cle. in verbo, signum, in fin. & iterum in verbo, legitime, de appellat. quod alle text. quo loquitur de appellatione facta à duobus vel pluribus in dubiis, habet locum & cum facta est ab vno, qui apud sit iudex, quàm sequitur Imol. ibi, col. vlt. & Petr. Anch. dum illam allegat in d. c. constitutionem. ad confirmationem eius quod supra ex eo diximus.

Subscriptio, in qua dicitur, & Titius scrip.

258 Sed & hinc patet dubium quod à Card. Flor. proponitur in consil. 153. cuius initium est, in declaratione accedit, paulò post prin. quod non dicitur in subscriptio mercatorum in qua dicitur quod Titius & socij, &c. licet ipse Titius vnum tantum locum habeat sicut illud, inquit, sine libro. sit vero tantum verificatum quod nuncupatim sequitur. Ias. in d. singularia. col. 4. vers. secundo adde ad finem singularia. in fin. & in auth. si qua mulier, col. 10. vers. illius decisiones. C. de sacrosan. eccl. & d. cons. 145. col. per. vers. similiter quæritur, hic. & Cato. Rui. d. consil. 4. col. 5. n. 6. lib. 5.

Textus loquens de plurib. quæ modo intelligatur.

259 Nec denique pretermittendum quod scribit Bar. in l. si quis alienum per illum textum, quia glos. C. ad leg. Iuliam maiest. quod licet ibi pœnes legis loquatur in plurali de præcedentibus indicis, tamen vnum horum ad torturam, & sequitur & eam mandat fieri. in d. consil. 145. in fin. & idem quoque voluit Ang. Arct. in tract. malefic. in verbo, quod fama publica præcedente. pu. 5. quæro. an vnus indicium. & ante cum. Signi. consil. 209. quæstio præsupponitur col. vers. præterea, lex licet, vbi tamen hoc dicit procedere in legibus, non autem in statutis, in quibus verba propriè intelligenda sunt contra quam supra dixerunt, num. 22. Sed & in primo contrarium suspicetur tenet Ioan. Andr. in d. Spec. tit. de præsumpt. & species. vers. valentia. & Imo. in l. virum. col. penult. ff. de iur. fisci. Bellumen. & Cotn. consil. 58. huc capite. vbi in quitione. col. 2. vers. & est ponderandum. lib. 2.

Plurale semper verificatur in singulari. Dec. cum similib. & contra.

260 Si verumtamen sit in eo casu, illud plane verisimile, semper plurale in singulari verificari, vt nobiliter loquuntur, cum eadem est virtus & ratio horum, secundum Archidiac. And. Dom. & Franc. in d. c. inde ter. permu. lib. 6. Bal. & Paul. Cast. in d. l. 1. C. de condit. inser. Imol. & Card. Flor. in cle. 1. litt. cuius vlt. in. 4. lit. 6. opon. de testimon. Alex. in l. qui quærau. 91. ff. de leg. 3. & in l. si fejunis. 5. si pluia. ff. de aqua. pluu. arc. Franc. Arc. in d. si quis autem. col. 2. ff. de acquirend. Soc. in cons. 178. in quæstione vereende. col. 1. vers. confirmatur. libr. 2. & omnes recentiores in d. l. Gallus. quod late Philip. Franc. in d. c. si pater. de testam. lib. 6. Franc. Cort. d. consil. 69. q. vbi supra. Ias. in d. singularia. consil. 4. in duobus locis. Philip. Dec. in dict. l. 3. col. 3. n. 4. Mar. C. de pact. & in l. 2. §. unico. dicto. in princ. ff. de cert. per. & in capit. 2. col. 2. de appellat. & consil. 30. pars. veris testamenti, anno in. & consil. 30. vbi is duobus contentis, col. 2. & Felicial. quæst. de duo casu. & consilio. 362. Iunctus de quæstionem. col. 2. & Philip. 484. quæstionis. columna 2. & Tullius. & dicit in quatione pro Cæsina. [illegible] Hic autem in casu. l. notetur eadem est [illegible]

Google

rario, ſiue vnus, ſiue plures filij naſcantur donatori, eum eorum tamen temperamento, quæ diximus ſupra in verbo, omnia, vel partem aliquam, verſ. 18. incip. in huius autem rei conſideratione.

De eadem re.

261 Aliàs autem, vtrùm & quando plurale in ſingulare reſoluitur, & ediuerſo ſingulare in plurale & quomodo, vide prætereos quos ſuprà citauimus, glo. in l. huiuſmodi, la t. ff. de verb. oblig. Dyn. 10 ca. pluralis, de reg. iur. lib. 6. Guil. à monte Laud. in extrauagan. execrabilis, in prin. in verbo, plures quàm duas, de præben. 10. And. in addi. Spec. tit. de teſta. §. in primis, in fin. in addit. incip. hanc quæſtionì. Sign. conſ. 92. dominus marchio, col. 1. & iterum 3. & conſ. 155. in proceſſu facto, col. 4. verſ. nó obſtat ſi dicatur. Bar. & alios in l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. ff. ſi quis cautio. eundem Bar. in l. pen. C. de impu. & ali. ſubſtit. Fed. Seuen. conſ. 42. teſtator inſtituit. Ioan. Fab. & Ang. Aret. in d §. 1. Inſtit. de iure perſo. Bald. Imo. Caſt. & Iaſ. in l. ſi pater. ff. de vulg. & pupil. & Bal. in l. cùm quidam, col. vlt. verſ. modò generalius quærirur. C. de impub. & ali. ſubſtit. Ang. conſ. 166. dictum legatum, in t. dubio. Ant. Imo. & Barb. in cle. & ſi principalis, de reſcrip. Pan. Caſt. conſ. 219. viſis & conſideratis, col. 1. Alex. conſ. 156. viſo proceſſu, col. 1. lib 5. & d. conſ. 210. col. pe. verſ. non obſtat dum ſecundò, lib. 7. & conſ. 167. viſis & ponderatis, col. pen. verſ. non obſtat etiam, & verſ. ſeq. eod. li. 7. Corn. conſ. 93. licèt poſſet, col. vlt. verſ. poteſt autem, lib. 3. & conſ. 176. viſo ſuptaſcripto thema. col. 4. verſ. & iſta ratio, eo. lib. 3. & conſ. 320. videtur in hac conſultatione, eo. lib. 3. & Laur. Calca. conſ. omnium primo, viſo conſ. 22. verſ. non obſtat quædam reſponſio, eũ duab. ſeq col. & omnino Fely. in cap. omnes, col. 1. & ſeq. 1. dilitu. & Soci. conſ. 43. viſo prouiſionе, col. 1. verſ. quod etiam ſecundò, & col. 2. verſ. non obſtat ſecunda ratio, & 2. ſeq. lib. 1. & Steph. Bertrand. cõſi. 141. Chriſti, &c. viſo caſu, in ſecundo dubio, lib. 2. Phil. Dec. conſ. 287. in ciuitate, col. 7. verſ. ſed videndum. & Nicol. Euctal. in locis legalibus, in loco à numero. & ex externis ſcriptoribus Fabium lib. oratoriarum inſtit. 8. cap. 6. quo loco de tropis differit, & iterum lib. 9. cap. 3. vbi de figuris verborum tractat, quibus locis oſtendit Oratores & Poëtas plerumque numerum ſingularem pro plurali, & econtrario, vſurpare.

Pluralitas pro forma.

262 Sed illud ramen ſpectatin dicendum opetæ pretium nobis viſum eſt, quod à paucis eſt animaduerſum, quòd cùm pluralitas pro forma alicubi requiritur, nunquam pluralis numerus reſoluitur in ſingularem. ita volunt ſolus omnium, quos hactenus legimus, ſi non fallit memoria, Bald. conſi. 123. cuius principium eſt, reuerendiſſimus pater, col. 3. verſ. concludendo igitur, lib. 5. per l. Pædius. §. in ſeruum. cum l. ſeq. & l. ſicuti tribus. ff. de alim. & l. Pomponius. ff. de teſtudic.

Vide ſupra qu. 28.

263 Quod autem dictum eſt ſuprà, ſatis eſſe vnum naſci filium, vt ſit locus huic l. velim intelligas ſecundum ea quæ ſupra diximus, in verbo, omnia, vel partem aliquam, d num. 18. incip. in huius rei conſiderationе; vt eum ſcilicet quæritur, téſne donata tanti ſit, vt verìſimiliter donans non fuiſſet, aut fuiſſet donaturus, ſi cogitaſſet de liberis, inter alia quæ tunc in hoc conſideranda ſunt illud eſt, an plures poſſen ſuſceperit liberos, an vnum tantùm, vt plenè videbis ex eo loco, nec hic iterum repetam.

Verum naſcitura ſi. liorumo donantis, illud etiam quæro, vtrùm natiuitate filiorum donatarij reuocetur donatio, quam ipſe

donans alteri fecerat poſt mortem illius prioris donatarij: verbi gratia, vt planiùs intelligas, Caius donat fundum Titio, tantiſper dum ipſe Titius viuetit, & poſt eius mortem Mæuio, vt ſit in l. quoties. C. de donat. quæ ſub mod. & in l. 1. C. de dona. caul. mort. Poſtea autem naſcuntur liberi Titio priori donatario, cùm nullos antè haberet: vtrùm reuocetur donatio, quæ eſt ſecundo loco facta Mæuio, ita ſcilicet, vt mortuo Titio, eum primo loco donatum eſt, tranſeat res donata ad ipſius filium, non ad Mæuium ſecundum donatarium? Et profectò ſi Titius prior donatarius ſit prorſus extraneus, nemo hactenus de hac re dubitauit. & expreſsè tenuit gl. in d. l. 1. poſt prin. & ibi Cy. Bal. & alij. C. de dona. caul. mot. non eſſe locum l. cùm auus. ff. de cond. & dem. & alia gl. in l. ex facto. 9. ſi quis rogatus, in verbo, ex voluntate. ff. ad ſenatuſc. Treb. & ibi Dy. qui eam dicit ſing. Alex. & alij, & alia item l. eùm acutiſſimi, in verbo, deineeps. C. de fidei-com. & in l. generaliter. §. eum autem in verbo, filios. C. de inſtit. & ſubſtit. Bal. conſ. 391. factum tale eſt, quidam nomine Colia, lib. 3. Imo. in e. in præſentia, col. 4. verſ. in eadem. ibi, ſubſtitutio, extrà de proba. eum ſimil.

naſcatur, reuocetur donatio alteri facta poſt mortem illius.

De eadem re.

265 At ſi prior donatarius filius ſit donantis, Bal. in l. cùm acutiſſimi, 10 ſi. C. de fideicom. aſſerit eam l. quæ huic ſimilis eſt, non habere locum in contractibus, qui gratia vtriuſque celebrantur. quod ſequitur Soci. conſ. 93. reſtamentum, col. 5. lib. 4. Quaſi aliud ſit in ſimplici & mera donatione, quæ ſit gratia tantùm donatarij, vt ex eo nuncupatim infert 10. Bap. & Phil. Dec. in d. l. generaliter, ille in 8. q. hic col. 4. verſ. quarò quod hic dicitur. C. de inſtit. & ſubſtit. vbi Dec. ipſe ad hoc allegat in ar. hanc l. noſtram. Et hoc quoque latè tenuit Soci. in repe. dictæ l. cùm auus, col. 55. verſ. octauò quæritur. ff. de condi. & demon. quia cùm l. noſtra, inquit, ſit fauorabilis, eſt extendenda, ex ſententia Bar. in l. ſi conſtante, in 1. q. ff. ſol. mat. de qua re latè & nos diximus ſuprà, in verbo, libertis, num. 61. igitur vt repetamus, & ſeq. Et quia etiã ſicut donator prætulit filium primo donatario illi extraneo ſecundo donatario, ita etiã veriſimiliter prætuliſſet nepotes ex ipſo filio, ſi de eis cogitaſſet. Hucq; etiam trahit text. in l. generaliter. §. eũ autẽ. C. de inſtit. & ſubſt.

Verbum reliquerit, ad vltimas voluntates refertur.

cùm dicitur reliquerit, vel dederit. Nã verbũ ait, reliquerit, ad vltimas voluntates referrur, vt volunt gl. in l. his verbis. ff. de hæred. inſtit. & probatur in l. 1. §. hoc interdictũ. ff. de rab. exhib. Cui adde optimũ text. in l. cùm hi, in prin. & ibi Bar. & alij. ff. de tranſact. & in §. 1. [illegible] ff. de [illegible] & in l. ſi verò nullis, in verbo, relictis, & ibi Bart. & Ang. in auth. de hæred. & falcid. & in cle. 2. in verbo, relicti, de iure patro. & Bar. in l. vnũ ex familia, in prin. ff. de l. g. 2. & Raph. Com. conſ. 90. in q. præſtione Ioannis, col. 1. & Ant. eóſ. 15. viſis themate, col. 1. in fin Car. Flor. eóſ. 60. Cuaglorus, col. 2. & Donì conſ. 46. ſuper iſto dubio, col. 2. Verbum autem dederit, ad donationẽ inter vinos pertinet. l. ſi natus. §. donatio. ff. de dona. Cui adde text. optimum vtrunq; probantem in l. hlia legatorum. Cod. de legat. Hæc pene Soc. quem ſequitur Bartho. Chaſſ. conſ. 54 ex facto hic amè deducto, col. 5. verſ. decimotertiò facit & iterum col. 11. verſ. decimotertiò pro hac opinio. & col. 12. verſ. decimotertiò nó obſtat. Quibus adde Bald. qui & dict. l. generaliter. §. cùm autem, dicit etiam & loqui & obtinere in donationibus. in d. cap. in præſentia, col. 4. verſic. ſed certè teſtator, in illis verbis, plus dico quòd idem videtur, extra de proba. vbi & ad hoc allegar §. ſed hoc præſenti. in authen. de ſanctiſ. epiſc. Sed contrarium nuncupatim 10 donatione cauſa mortis ſcribit. Paul. Caſt. in l. ſi cui mortis. ff. de don. cauſ. mort.

Id quod dicit not.& perpetuo menti tenendum. Idq; voluisse glos. in d.l.1.C. de dona.ean.morr. quæ tamen potius contractum videtur voluisse, si fuerit inspiciatur.

266 Scio autem Barb.in repe. l. cùm acutissimi, col.9.vers.secundò considero. Cod. de fideicom.& rursum cons.18.clementissimi Dei,col.2.vers.nec obstat,quod dicitur, lib. 2. illud in dubium revocatle, vtrùm ea l.quæ loquitur in filio & nepote, habeat locum in filio fratris, concludítque habere locum, cùm per multa alia, tum vetò maxime, quòd filius fratris etiam nepos dicitur,in quo ea l. obtinet. quæ res admodum ridicula est, cùm ea nepotis significatio pro filio fratris recens sit, & nunquam iureconsultis cognita, sed nec imperatoribus quidem, quorum leges in C.habemus, de quo latè & nos diximus in nostris consuetudinum commentatiis,tit.17.§.4.in gl.3.Et quia etiam si ea l. non habet locum in fratribus,vt non habet, sicuti statim dicemus, multò minus in eorum filiis ar.l.si viua.C. de bon. mater.cum simil.Et etiam Barb. ipsum nuncupatim reprehendit Socin.in d.l.cùm anus,col.1.2.& 3.& Phil.Dec. cons. 599.Phil.col.vlt. & Bartho.Chasse,cons. 65. ex facto, col.2.vers. eo etiam maximè. & subòb.urc D. Guil. Bened.in repe.c.Raynutius,in verbo, si absque liberis morereiur,le 1. nu.3.extta de testa. Et id quidem non iniuria,quando & communi nostrorum calculo, d.l.& similes non habeant locum in fratre ipso, secundùm Iaco.Arer.Cy.Alber.Ang. Rapha. Fulg. Io. à monte Sperello.Corn. qui hoc dicit clarissimum, & cæteri recentiores in d.§.cum autem.Imo.in d.l. cùm anus.& in l.ex facto.§.si quis rogatus, colum. 1. ff.ad Treb.Pett.Anch.consil.71.dubia, circa medium.Pau. Cast.consil.14.si contingat dictam dominam,colum. vltum.lib.1.& Alex.qui adfert.concor.consil. 58. visa themate,col.2.li.1.& Cepol.cons.caulatum ciuilium. 54.quædam mulier,col.2.versic. nec obstat. Quorum sententiam optimè fulcit text.in l.3. §.1. ff. de legatis præstandis.Imò nec in parte matréve,cui relictum est, ex sententia Bart.Imo.& Soci.in d.l. cùm anus. eandem Imo & recentiorum,in d. §. si quis rogarus. Rapha.Fran. Arer. & Iasan d. §. cùm autem, vel reclamantibus Cy. & Ang.ibi.

Nepotis significatio pro filio fratris recens.

267 Caterum non illud omiserimus, nihil hic referre vtrùm donans susceperit libe os ex vxore quam primùm habebat . an ex alia quâ post.a habuit, vt nuncupatim dicit Bal.hic in casus positione. Nam & lex simpliciter dicit, & postea susceperit liberos, nec distinguit ex qua vxore, Ideo nec distinguere debemus l.de pretio. ff. de publi.in rem. actio. & l.1.§. quod autem.ff.de ale.luf.& al.cum simi.Quinimo potior est ratio liberorum ex alia vxore susceptorum,vt revocent ex hac l.vt latè diximus suprà in prin. l.nu. 100.incip.terriò declara, & multis sequen. vbi videre poteris. Sed in hac sententia nuncupatim fuit Card. Flor.Alex.consil. 20. cùm in testamentis, inncto casu illius consil. in quo loquitur de filio nato ex alia vxore quam postea duxit.

An sit distinguendum in hac l. ex qua vxore donans susceperit liberos.

TOTVM.

Dictio totum. quid importet.

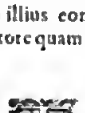

Otum igitur, id est sine vlla diminutione. vt declarat Bald. aut quisquis est ille inter consil. illius,consil.3.factum tale est, quidam nomine Paulutius, col. 2. lib.5. per tex.in l.2.§.ad filio um. C.quand. & qui. quatta pars lib.10. & Paul. Cast. cons. 192. verba apposita, col.vlt.li.1.per l.Mæuio.§.a me.ff.de leg.1. Nã & qui totũ dicit,nihil excludit.l.Iulianus,in prin. & ibi Par. ff.de leg.3.& l.hoc arti.ff.de hære.inst. & l. pediculis. §.Labeo.ff. de aur.& arg.leg.& c.solitæ , extrà de maiot.& obe & not.glos. in l. à procuratore. C. mandat. cum simil. cui consentiens D. Paulus ad Hebræos 2. enarrans illud Psalm.8.Omnia subiecisti sub pedibus eius.in eo,inquit,quòd dicit omnia,nihil dimisit.Sicut e diuerso qui totum excludit,nihil non excludit. l. si is qui ducenta.§.vtrùm. ff.de reb.dub.l.vlt.C.de re.alt.non ali.& not.Bal.consi.439.statuto Placentiæ, col.vlt.lib.1.Idcóque Ang.Imo.& Ro.in l.damni,postremo,nam sunt tres in eod.tit.eius initij.§.cum parietẽ.ff.de dam.infe.dicũt quòd si maritus promiserit totam dotẽ restituere soluto matrimonio, non potest retinere lucrum quod ex statuto ei decrebatur quamuis secus esset si simpliciter totũ restituere promisisset.quod & voluit Ray.Alex.& Iasan l. post dotẽ.ff.sol.mat.Bal.in l.quod nomine.de cond.ob caus. & in l.vlt C.ad leg.falci.Angel.& Imo. in l.si patronus.ff.de donat.& in l.damni infecti.§.cùm parietem. ff.de dam.infe.& Alex.qui hãc dicit esse communem opi.consi.5.circa primum dubium,col.vlt.versi. bene facit,lib.3.& ita tum consi.133.super quæstis,col.1.in fin.libr.5.& Phip.Dec.qui & alia quædã similia congerit,consil.195.studendo brevitati,col.2.in princ.& Fran.Purp.in l.1.col.21.nu.130.C.de sum.trin.& Iasan. consil. 90.dubitatur an spectabilis,col.2.versi.& quia circa,lib.3.Caru. Rum.consil.59. quoad ea.col.4.nu. 2.lib.1.& cons.84.quoniam.col.6.nu.13.lib.1.& consil.148. pro decisione,col.2.nu.4.libr.4.& consil.9.in hac causa,col.pen.n.14.co.lib.4. Similitérque si testator iuserit totam suam hæreditatem ad quemplam peruenire,impedit detractio legitimæ aut Trebellianicæ, vt voluit Barto.in l.Centurio,colu.7.versic. quid dicemus dubito, & ibi post eum Ang.& Franc. Arer.& cæteri recentiores. ff.de vulg.& pup.substit. cum multis concordant.adductis per Alex. ibi , col. 24.versic.quarta fuit opi.& col.2. sequen.versic.nota tamen ex verbis.& dicl. consil.5.col.vlti.versic.circa secundum. vt i & hanc dicit esse communem opi. & respondet fundamentis & rationibus eorum qui diuersum tenuerunt : de quo tactum vltra cum vide Bald.hoc tenentem:consi.398.prætermittendum est. versi.quartò,not.lib.4.per glos.quam dicit sing. in l. decem.ff.de fideicom.liber.& Ang.consi.125. hoc est testamentum col. pen. vbi & ad hoc dicit sin.text.in d.l.decem.& Paul.Cast.consil.28.in causa quæ vertitur inter Petrum, libr.2.& consil.77.visa facti narratione,col.2.lib.2.Maria.consi.14.sequendo otdinem, col.vlt.versic. quare superest.& Barba.consil.24.illud asseram,col.2.ver.& adduco,lib.1.& consi.68.clementissimi Dei,col.5.verti, præterea faciat simile,lib.2.& Iasan.consil.84.omissa,col 10.versic. & quidem prima, libr.1.quæ diximus in nostro tractat.de legibus connubial.in glos. 1. in verbo *expres* , numer. 95.limita quinto & seq. Et tamen vide Ran. contrarium tenentem, consil.32.visa municipali constitutione,col. vltim. & consil. 75. nescio qua ex re pet totum , & consil 79.fundamentum, etiam pet totum, & Franc. Rip.in l. Centurio,num.131.de vulga.& pup.

Virum testatore iubente totam suam hæreditatem restituere, impeditus detractio.

2 Sed & si socius promiserit totum vel integrum reddere, videtur remunerare beneficio,ne conueniatur nisi inquantum facere potest, secundùm Alexan. dicto consi.133.in prin.lib.5.& Iasan in l.sunt qui in id, col.1.vers.limita istum tex.ff.de re iudic. Et licet appellatione rei simpliciter,quando legatum ab eo relinquitur qui habet rem communem cum alio,videtur relicta pars testatoris tantùm. l. serui electione. §. vltim.ff.de leg.1.tamẽ si testator,legans tem communem,ita diceret , totam eam tem lego, tunc non tantùm partem suam , sed & alterius legasse censetur , vt per l.si ex toto ,in princ.ff.de leg.1.voluerunt Dy. Iac. Arer.& Bart. in d.l.serui electione.§.1.& sequitur Philip. Dec.consil.69. visis duobus consiliis. col.2.versic. ad prædicta tamen facit.

Socius obligatus promittens reddere.

3 Ex

Quomodo reuocetur donatio in casu huius qæst.

5 Ex quo & illud consequens est, integram donationem in casu nostræ legis reuocari, cum scilicet donatum est extraneo, id est, alij quam filio, aut ecclesiæ, vt & nuncupatim voluerunt glo. & omnes hic. Abb. 1. Bal. Imo. & Pan. Cast. in l. Titia Scio. §. imperator. ff. de leg. 2. & omnes pene in l. 1. & in l. si totas. C. de inoff. don. Are. in c. vlt. 17. q. 4. Bti. Brix. q. 66. quæstio est, quod episcopos fuit. Bal. cons. 167. quidam Franciscus tunc carens liberis, col. 1. lib. 5. & consil. 215. punctus, quidam donauit, & in sua margarita, in verbo, donatio, col. 2. lib. 5. Sign. cons. 171. Ser. Antonius, col. pen. Ang. in §. 1. col 3. verf. subsequenter quæro, in auth. de immensis donationibus in filios factis. Imo. in c. vlt. col. 5. verse. iuxta prædicta potest quæri, extra de don. & Soc. cons. 93. testamentum præmissum, col. 5. vers. quinto modo respondetur, lib. 4. & quotquot de hac re loquuti sunt. nullum enim hactenus reperi, qui diuersum scripserit: nec si omnes dicerent, illorum sententiæ accederem, cùm rex hic noster in eam rem sit appetentissimus. At si filio aut ecclesiæ quis donet, libertè postea suscepti non totum quidem, sed ad debitū vsque bonorū sub idū tantùm reuocearent, vt latè diximus supra in verbo, libertis, vers. 75. incip. quæro igitur si pater. & vers. 81. verum sunt & multi.

Inofficiosa donatio si fiat filio, quatenus reuocatur.

4 Sed & si quis sciens se habere filios immensaur inofficiosā nunc se certit donationē, ad legitimam tantum reuocatur, etiam si ea sit inofficiosa re & consilio, vt tradidit Azo, quem sequutus est dignus magistro discipulus Accur. in d. l. 1. in 5. q. & ibi quoque Iac. Ra. Ricar. Italum. Guil. Cum. Cyn. Bal. & Pau. Cast. C. de inoffi. dona. per rex. in l. si liqueat, eod. tit. vbi & Accorsius ipse idem renet. & rursum idem Accursius in auth. vnde si parens, & ibi Iaf. in fi. C. de inoffic. testa. Bal. in auth. ex causa col. 5. verti. item non obstat. C. de liber. præter. vel exhære. Ang. in d. auth. de immensis donatio. in filios factis in prin. colum. 1. Pau. Cast. in d. l. Titia Scio. §. imperator. ff. de leg. 2. Franc. Aret. qui hoc latè & subtiliter defendit, colum. 46. vtilis & diligenter ponderanda, colum. 2. & seq. Paul. Pie. in repe. l. post contractum. colum. 2. ff. de dona.

Inofficiosare & confirmare, extraneo facta vtrum omnino reuocetur.

5 Verùm maior pars nostrorum id minimè recipiunt, sed ita distinguunt, vt si donatio sit inofficiosa re tantùm, reuocetur ad legitimā vsque tantùm per l. 1. 2. & 4. & l. cum donationibus, C. de inof. dona. Si re simul, & consilio eáque facta filio, idē, vt scilicet ad legitimam tantùm reuocetur, per d. l. 1. Quòd si extraneo facta sit, totum omnino reuocetur, per l. si libertus. § penult. ff. de iure patro. Nam si hoc, inquiunt, obtinet in patrono, vt ibi scribitur, multò quidem magis in extraneo. Hæc fuit sententia Hugo. antiqui glossatoris, quem secuti fuit Dy. Pet. à Bella pertica. Bar. Bal. sibi contrarius, Alber. Imo. Cons. in d. l. Titia Scio. §. imperator. ff. de lega. 2. Iac. Bot. Bar. Sal. & Ang. sibi item diuersos, in d. l. 1. C. de inoffic. dona. Io. An. Colle. Pet. Auch. Imo. & Pan. in c. vlt. extra de donat. Iaco. Bel. in d. auth. vnde si parens. C. de inof. testam. Rom. cons. 25. pro decisione eorum, in 4. dubio. & cons. 95. viso prius donationis instrumento. Pet. Ferra. in tit. forma libel. quo agitur pro donatio. in verbo, irreuocabiliter, ol. 2. Soc. consil. 126. visum fuit, ante fi. lib. 3. & inter consil. Franc. Curt. senioris. consil. 2. eleganter & subtiliter, in prin. & ipse Cur. in præced. iuri omnium horum, col. vltim. vbi hanc dicit esse communem opin. & Iaf. cons. 115. Batt. col. vltim. lib. 1. vbi dicit quod ab hac opinione non auderet consulendo aut iudicando recedere. & consil. 241. visa longa, col. pen. vers. concludit igitur ergo, lib. 4.

De re & re.

6 Si hanc posteriorem sententiam receas, eam intelligas vt procedat quando fuit donatio facta extraneo, nullare liberis relicta. At si filio facta fit, aut etiam extraneo, aliquo dato liberis, tunc indistinctim reuocatur ad legitimam tantum, per rex. quantum ad primum pertinet, ni d. l. si liqueat. C. de inoff. dona. & quantum ad secundum in l. 1. & l. vlti. C. eod. tit. & l. omnimodo, & l. sciamus. C. de inoffi. testa. & ita in vtroque volunt Bart. in d. l. Titia. §. imperator, col. 1. ff. de leg. 2. Panor. in d. c. vii. col. 2. extra de don. Pet. Ferra. quo loco nuper cirauimus, & in priori etiam casu voluit Bal. in d. auth. vnde si parens, per text. ibi, & in d. l. si liqueat.

Totum integrale, summeraie, generale.

7 Quid autem alias totum dicatur, & quando, & quomodo, quia lex nostra hic totū appellat, copiosè & subtiliter, vt semper alias, disserunt Bal. cons. 335. quædam mulier relicta, col. 2. lib. 1. Nam aliud est, inquit, totum integrale, vt fundus, & quicquid aliud in sua integritate continetur. l. eum qui ædes. ff. de vsuc. & l. possidens. §. 1. ff. de acquir. poss. Aliud est totum numerale, vt decem & viginti. l. si idem cum eodem. ff. de iurisd. omn. iud. & l. vlt. C. depos. Aliud est totum in generale, quod prædicatur, id est verificatur secundùm naturam suæ definitionis de qualibet specie sub ea contenta, vel ratione signi quod dicitur vniuersale, siue terminus vniuersalis. Sed apùd legistas, vt ipse appellat, magis dicitur generale vel generalis, vel commune appellationis, vt iste terminus, animal, secundùm Dialecticos: & iste terminus homo, secundùm legistas. l. si quid eorum. §. inter emptum. ff. de leg. 3. & not. in l. 2. ff. si cert. pet. Denique dicitur totum, id est, totaliter, siue omnimodo. l. 2. §. post originem. ff. de orig. iur. Hæc Bald. qui & eadem propè scribit in l. qui vsumfructum. ff. de verb. obl. Quo to loco etiam Bar. & latiùs Iaf. col. vlt. multa de toto tradiderunt. Vide tamē ipsum Bar. in l. 1. ex contuncti col. 4 vers. quartò dubitatur. ff. de lega. 3. atque etiam ipsum Bald. in l. in tem acho. §. si quis reliquerit. ff. de rei vend.

Totum id est totaliter siue omnimodo.

Differentia inter totum & omne, & totum & vniuersum.

8 Sed & alias de significatione huius vocabuli, & quid interfit inter totum & omne, & inter totum & vniuersum, vide text. in l. Lucius Titius, cum glo. in verbo, hæredinati, & ibi Bald. de leg. 1. & in l. Titia, & ibi Alex. ff. ad leg. Falci. & in l. recte. ff. de verb. sign. & gloss. in proœmio ff. in prin. & ibi etiam Bart. col. 1. Alber. Parpa. & Hiero. Cagnolus, & gloss. in l. nihil aliud. ff. de verb. sign. & gl. in §. 1. in verbo totorum, & ibi Ioan. Fab. Iustin. prio loco. & Bar. in l. Mosehis, in prin. ff. de iure fisc. & in l. 1. vltim. & ibi Aquen. ff. de verb. obl. Fab. & Ang. Are. in §. restituit. 1. Inst. de fideicomm. liber. Lucam Pen. in l. si quis procuratorem, col. 1. in verbo, totius C. de decur. lib. 10. Steph. Phedericus in suo opere, de leguon interpretatione, parte prima, clar. 2. verse. sed notandum quòd totum & Raph. Co. consil. 34 pater vxori, post prin. Petr. Besu. & Iaf. in l. 3. §. filius. ff. de liber. & posth. & in l. 1. col. 1. C. de hæred. instit. Franc. Are. in l. Centurio, & ibi Lancel. Galuanus. 355. ff. le vulg. & pup. substi. & Phil. Dec. in l. omnia, in 1. no. ff. si cert. pet. & ex externis scriptoribus Cornelium Nepotem in libello de nominum verborumque differentiis, & Nonium Marcellum in dictionum diff. rentis, & Seruium in primo libr. Æneidos enarrantem illud:

Flos tota armenta sequuntur.

Et iterum in 4. super illum locum:

Et tonuit cælum cuncto cœbo.

9 Denique Ioan. Mo. in extraug. enim sanctam, in verbo, sponso, de maio & obed. tradit ex Philosophi sententia, totum & perfectum idem esse, vel proximum secundùm naturam. Nam illud est perfectum, quod totum habet, & nihil ei deficit: & etiam illud totum est, quod omnia habet. Locus autem Aristotelis, ne tu ignores, est in primo libr. de cœlo & mundo. & iterum lib. 1. Metaphysic. De aduerbio autem totaliter, quod à barbaris nostris

ſtis exprimitur ex toto, vide gloſſ. in cap. cupientes. §. cæterùm, in verbo, totaliter. & ibi Ioan. Mo. Archi. Ioan. And. Domi. & Philip. Franc. de elect. lib. 6. & Socin. conſil. 166. colum. 16. verſic. ſecundò etiam eadem concluſio, lib. 2.

QVICQVID.

Dictio quicquid quid ſignificet.

1. THęc dictio quoq; eſt latę ſignificationis, omnia ſcilicet eóprehẽdens vel minutiſſima quæque, vt nihil omnino reliqui faciat, etiam ſi ea dictio, totum, non fuiſſet appoſita. Hanc enim vim eſſe huius dictionis, vt apertè voluit Donatus enarrans illud Terentij in Hecyra:

Quicquid id eſt quod reliquit, profuit.

Ad paruitatem (inquit) refertur, profuit:

At enim id mihi ſatis eſt, quod eſt de me opinionis: quicquid eſt.

Et non obſcurè vulr. Guil. à monte Laud. in extrauag. ſuſcepti regiminis, in verbo, & ſi quicquam, tit. ne ſede vacan. vbi loquens de dictione quicquam, dicit nihil excipi, quantumcunque modicum fuerit: & allegat cap. quia fæpe, de elect. libr. 6. quod loquitur per hanc noſtram dictionem quicquid, dum ſcribitur, quicquid de bonis perceperint. Tanquam ſcilicet vtraque dictio, & quicquam, & quicquid, eandem vim habeant, omnia ſcilicet quantumliber modica comprehendentes, de quo & nos diximus ſuprà in verbo, omnia vel partem aliquam, nu. 17. Nam etiam gloſſ. in d. c. fæpe, dicit, omnia in caſu. dict. c. vſque ad ouum reſtituenda, quam ſequuntur Arebi. Domi. & Philip. Franc. Et hunc pertinet text. in l. Mæuio. §. 1. ff. de leg. a. vbi ſi ita legatum ſit, quicquid ad eum dotis nomine peruenerit, rota dos ſine ratione deductionis impenſarum mulieri debetur, licèt aliud eſſet ſi ſimpliciter dos legaretur, per l. 1. in princ. & l. 3. etiam in princ. ff. de dot. præle. Id enim eſt propter illam dictionem quicquid, vt expreſſim ſcribitur in dict. l. Mæuio. §. 1. quem ibi ad hoc expendunt gloſſ. Dy. Bar. & alij. & Alex. qui illum dicit nut. conſil. 133. ſuper quæſtis, col. 1. lib. 5. & Iaſ. qui & illum quoque citat pro not. in l. poſt dotem, col. 9. verſi. vltimò adde. ff. ſol. mat. Sed & ita illum allegat Bald. in l. quod nomine, col. 2. verſ. ſed quid ſi ex conſuetudine. ff. de condi. indeb. vt ex eo poſſis intelligere, hanc dictionem eſſe eius ſignificationis, vt idem denotet ac ſi dixeris integraliter, vt ipſe loquitur. Allegat item in id text. Lucas Pen. in l. 1. col. 1. C. pub. lætit. lib. 12. vt ſcilicet ſit ſignum vniuerſale diſtributiuum omnia comprehendens. ad quod etiam citat l. 3. §. nonnunquam. ff. de vſut. & l. quicquid, in prin. ff. de verb. obl. vnde vt ſubdit, eſt ſignum efferenatum, nihil excipiens, aut ſaltem maiorem partem omnium comprehendens. c. quod die, in fin. 75. diſt. vbi gloſſ. afferr. concord. Et eadem prnpè ponit ipſe Luc. Pen. in l. 1. in omnibus, poſt medium. C. de cut ſin publ. eod. libr. 12. vbi & pro priore dicto allegat legem Lucius §. hæredum, & §. ſeq. ff. ad Treb.

Dictio quicquid, eſt præter omnes falſa.

2 Sed & his addę text. in l. cùm virum, ibi quicquid ex hæreditate, &c. C. de fideic. & ibi Bar. & alios, inter quos Bal. col. 2. in 2. oppoſi. dicit ex eo text. hanc dictionem quicquid, eſſe præcisè vniuerſalem, quem refert & ſequitur Philip. Dec. conſ. 29. an detur reſtitutiu, col. 2. verſi. ſecundò. nam cum. vbi etiam ad hoc allegat text. in l. in fideicommiſſo. §. cùm Pollidius. ff. de vſut. & in ca. cùm cauſa, in fin. de offic. deleg. & 10. c. vlt. de rerum permu. & idem quoque volunt Ludo. Goza. conſi. 8. in hac cauſa, col. 5. num. 14. vide Bal. in d. §. nonnunquam, & Franc. Aret. in l. lex. Cornelia. ff. de vulg. & pup. & Bar. in l. quæ omnia. §. plane. ff. de procur. Bal. in c. 1. col. 9. verſic. item Oldra. quæritur, tit. de capi. qui cutiam vend.

3 Eſt autem & alia huius dictionis natura, quam prætermittere noluimus, vt ſcilicet iuncta verbo futuri temporis faciat conditionem, per tex. in l. qui Romæ. §. Augerius. ff. de verb. obl. quem ad hoc expendit & dicit not. Iaſ. in l. Stichum qui meus erat, col. 1. verſ. ſecundo amplia. ff. de leg 1.

REVERTATVR.

Donator natis liberis, rem donatam ipſo iure vendicat, vel poſſeſſionem cedit.

1. IPſo iure, dicit Accurſius ex hoc inferens, quòd donator potetir rem ipſam donatam, natis liberis, vendicare, tanquam ipſo iure dominus effectus, vel poſſeſſionem ipſius condicere. Sequuntur Bar. Alex. Io. Fab. Bal. in vtraque lect. Sal. & Ang. hîc. & idem voluerunt Cy. Bar. Ang. Sal. Raph. & Pau. Caſt. in l. ſi rotas, C. de inoffic. dona. Batt. in l. 1. col. vlt. & ibi quoque Sal. col. pe. verſ. quæro ſextò, co tit. Oldra. conſ. 238. cùm mulier donatrix, in prin. Bar. in l. Titia Scio. §. imperator, col. 2. verſ. quærit gl. & iterum verſic. quæro vtrùm quærit lex, & ibi quoque Bald. Imo. & Pau. Caſt. ff. de lega. 2. Batt. dum hanc l. allegat, in l. quiſquis, & ibi Ioan. Plat. in ſi. C. de omn. agr. deſer. lib. 12. Bald. conſ. 167. quidam Franciſcus tunc carens liberis, col. 1. lib. 5. & conſ. 215. punctus, quidam donauit, co. lib. 5. Imo in c. vlt. col. 6. verſ. in ea. glo. a. in ſi. & ibi etiam Panor. col. 2. & ſeq. extra, de dona. Pau. Caſt. conſ. 435. ſuper hoc puncto, in prin. li. 2. Pet. Ferra. in tit. forma libelli quo agit, pro dona. in verbo, irreuocabiliter col. 3. verſ. ſed nunquid eſt neceſſe. Nic. Mil. in ſuo reperto. in verbo, donatio facta extraneo. Alex. conſ. 71. conſideratis his, paulò puſt princ. lib. 4. Corn. conſ. 15. ex quo dictus Franciſcus, col. 5. lib. 1. & conſ. 176. in præſenti conſultatione, col. vltim. lib. 2. & conſ. 4. dubia ſatis col. 1. lib. 4. & conſ. 1 t. in præſenti, col. 9. verſ. confert ad prædicta, & iterum col. 11. poſt prin. eo li. 3. & conſ. 30. lib. 4. Fran. Aret. in l. Centurio, paulò ante fin. & ibi Iaſ. col. pen. ff. de vidg. & pupil. & conſ. 92. viſo legato, col. 3. Franc. Cutt. ſenior conſ. 1. col. vlt. verſ. capio ſecundum paſſum. Guid. Pap. ſing. 339. in prin. & Dec. 214. reuocatio, col. a. verſ. an reuocatio. Socin. conſ. 39. in quæſtione quæ vertitur, col. pe. verſ. poſtremò poſſunt, lib. 3. & conſ. 93. teſtamentum præmiſſum. col. 5. ver. quinto modo reſpondetur, lib. 4. & Iaſ. in l. cùm acutiſſimi, col. 1. verſ. eodem modo ſi quis. C. de fideicom. & conſil. 171. viſo inſtrumento, col. 1. lib. 4. Fort. Gartia in lib. de vltimo fine iuris, char. 16. verſ. item probatur ex affectione, & aliis ſequentibus, & Steph. Bertr. conſil. 192. viſo caſu, col. 2. lib. 2.

Eſt quid ſi in donatione appoſitum fuerit conſtitutum.

2 Ex quo & illud ſequitur, quòd ſi in donatione fuerit appoſitum conſtitutum, ex quo transfertur vera poſſeſſio, per l. certè. §. 1. ff. de preca. & no. Batt. in l. ab emptione. ff. de pact. cum multis concor. à me nuntupatim citatis in meo libello de conſtituto, in prima ampliatione. Tamen natis liberis huiuſmodi conſtitutum ipſo iure reſoluitur, ac reuocatur, quemadmodum & donatio principalis, redítque confeſtim poſſeſſio in donationem, vt expreſſe in hoc caſu not. conſulunt Phil. Dec. conſil. 366. pto declaratione ad fin. morus, quia alias conſtitutum ſequitur naturam eius actus in quo apponitur, ex ſententia Bal. in l. ex teſtamento, ad fin. C. de fideicom. & in cap. 2. tit. de feud. dat. in vic. leg. commiſ. cum multis aliis concord. quos & ego tibi congeſſi in dicto tractatu conſtituti, in ſeptima limitatione. inter quos comperies Pau. Caſt. conſil. 10. ſi vera ſunt, colum. 1. lib. 1. vbi dicit, quòd ſublato principali contractu, cenſetur & ſublatum conſtitutum in eo appoſitum. Nam vt dicit idem Pau. in l. 1. §. ſi vir. ff. de acquir. poſſ. huiuſmodi poſſeſſio à iure transfertur, & à iure pariter poteſt anullari. Subdit autem

Dec.

Non aliud esse in possessione realis, quæ in facto consistit, certi, sit vis. Et idem in eadem specie consultit Cæp. Rum. cons. 133. quæritur primo, in 3. dubio, vlt. dubio, lib. 1. & Hieronymus Gratus, cons. 50. tertio, in libe, col. antepe. versic. & vltra supradicta, lib. 1.

Etiamsi facta sit vis exliberis.

5 Et quod dictum est donationem illic reuocari ipso iure, propter ingratitudinem donatarij, vel exliberis, quæ non tota quidem reuocatur in successionis, sed aliis liberis, id vsque ad legitimam bonorum tantum, per l. 1. in totas. C. de inoffic. dona. & sic diximus supra in verbo liberis, versic. 7. item quæritur si pater quidpiam, sed ea tamen reuocatio ipso iure euanescit, vt voluerunt Bart. & Pau. Cast. in ea nostra l. 1. in totas. Bal. in l. fin. in Sexto, Imperatores, de leg. 3.

In quibus casibus res donata non reuocatur ipso iure.

6 At reuocatio donationis, quæ fit per liberos iam tempore donationis natos, & à patre quidem non ignoratos, aut etiam à postea susceptis, sed de quibus pater, cum donauit, cogitabat, & sic non fit ex hac l. quando illis aliis non in locum, vt supra alibi abunde diximus, sed fit, quoniam donatio est inofficiosa, certe non ipso iure. Sed quæ sit quæstio per l. 8. & ibi not. C. eo. tit. de quo vos eluciunt omnes in hac re.

Verba futuri temporis non semper sic accipienda sed aliquando pro præsenti, vt in nostra lege.

7 Sed quod ad propositos casus pertinet, dubium omnino in contrarium, quod ingratitudo legis, & d. l. 1. totas, & mero iure reuocet ipso iure. Quia contrarium in vtraque tenuit gl. 1. contra alias gl. totas, expendens hic verba, quæ sunt, quod videtur esse futuri temporis, & idem tenuit Bal. in d. l. 1. totas, quem sequitur Ang. Aret. in d. l. 1. totas, col. penult. versic. addo, & Alex. vltimo huic obiectioni tacite respondet Bal. dicens in d. l. 1. totas, dum dicit huiusmodi verbum reuertatur, tunc significare in his ministerium iuris, vt hic, & hic, & ideo ipso iure significare futurum. Nam vt ait Bal. legislator omnia ad vtilitatem dirigit, quod si norat aliquid fieri ipso iure, & non ad petitionem, atque citra alterius arbitrium & operam, dixit, quod per alterius arbitrium capi debet, ex doctrina Bar. quem omnes sequuntur in l. Centurio, col. pe. in fi. & in l. 1. quamuis, in fi. C. de pact. inter empt. & vend. & in l. 1. quamuis, col. 2. C. de rescind. vend. & in l. 1. C. de pact. inter empt. & vend. & in l. 1

Dictio liberè, est lata sententia

pertinum.5.quòd si præmissa, de elect. eo. lib. 6. & in c. si bona, ficti, de præben. eo. libri. & sequentib. vers. si quæ verò de pœnis, eo. lib. 6. & in clem. 2. vers. 2 simplis, eodic. & in c. superiorem, in 8. cas. lib. de probat. fact. alij. per sed nam illa dictio, liberè, ex tali sententia, vt posuit, tum emuscidè il verbum liberè per se tollet lata sententia, frustra addita fuisse illa dictio, liberè.

9. Porrò Cornid. cons. 15. col. 3. lib. 1. hanc eam animadvertens dicit, quòd d. Isi text. quia loquitur in eadem materia, vtitur verbo præsentis temporis, dum dicit reuertitur, quod quidem præsens tempus haud dubiè est latæ sententiæ, vt posse latæ dicimus. Et licet Imol. in l. quæritur, per verbum reuertitur, tamen est aduertendum, inquit, quòd potest ille & præsentis temporis modi imperantis, & modi infinitiui, & etiam sumi temporis modi optatiui. Ideo interpretandum est, vt sit præsentis temporis, & significet ipso iure, vt scilicet contentiat cum d. l. si quis, quæ, vt diximus, loquitur in eadem materia. Et quamuis alias in dubio de hac sumi interpretatio, vt hæc priuatio persententiam, non ipso iure tamen in illa priuatione, quæ fauorabilis secus est, & secundum de reg. iur. lib. 6. cum simil. de quo & ea vide quæ dicam infra n. 52. incip. hæc autem quæ diximus. Vel, vt hoc illi adiam, illud non procedit, quando per alia iura constaret rem fieri ipso iure, vt diximus infrà vers. 24. incip. 12. fallit.

In dubio debet sumi interpretatio, vt priuatio fiat per sententiam, non ipso iure.

Quomodo reuertatur domus in hac l. ipso iure

10 Fuerunt tamen qui dixerunt donationem hîc certè reuocari ipso iure, sed ita demum cùm, si pater id velit, vt tenuit Alber. hic. Et in hac quidem sententia videtur fuisse Bal. in l. 1. col. vlt. C. de inof. dona. cùm dicit requiri declarationem voluntatis ipsius patris, velitne donationem reuocari, an non, arg. no. in l. 2. ff. si ager vectig. vel emphy. Quo in loco Bar. dicit per text. & glo. ibi, emphyteutam propter non solutam pensionem, aut etiam per alienationem factam ipso iure, tum demum cadere emphyteuli, si dominus velit: quod dicit esse multum notandum, & menti tenendum. De qua re est valde & atque expressior text. quam & ipse Bart. allegat, in l. 3. in verbo, volentis, & glo. & iterum ut illis verbis, sed omnimodo cum dominus, si voluerit, repellendo & ibi etiam idem Bar. Bal. Ang. Saly. & recentiores. C. de iu. e chiphy. & in §. fiat autem, in verbo, volentibus, in authen. de donat. alij. Et hoc quoque voluit ipse Saly. in l. vltim. colum. pen. vers. quæro an ipso iure eo. tit. Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua, versicul. 13. & ibi Bal. & iterum versicul. 42. Bar. in l. 2. circa medium. ff. de excep. rei. iud. idem Bart. & Bal. in authen. qui rem, illicita. princ. alter ad hoc C. de sacrof. Eccle. & ipse Bart. cons. 81. Martinus Fortunis, col. 2. & ipse Bal. in l. his consequentes, §. fi. ff. famihercisc. & in l. Mæuius, §. 1. in 8. opin. post Dy. ibi. ff. de leg. 2. & in l. cum fetum, colum. 2. C. de ser. fugit. & cons. 279. fact. mirabile est. Ananie fi. lib. 5. & consil. 9. ista inuolutissima. Sal. in l. lex vectigali, per illum text. in fin. ff. de pignor. Angel. in §. si verò, vel ita, sed pone, in authen. de non alien. per. to. consil. 2. visis quibusdam, col. 1. vers. his puto tamen. Ami. in c. licet canon. 18. etiam paulò ante fin. de elect. lib. 6. Pano. cons. 1. quæritur quæ vertitur, col. 2. versic. sed his non obstantibus, 2. limit. in repet. vlt. col. 25. versic. & adde super illa, de præscrip. & in c. 2. col. 7. de ord. cognit. & in c. primæ, col. 3. versic. sed contra, de loca. & in c. vltim. col. 7. versic. secundò potest obiici, de don. Card. Flor. consil. 112. super casu, col. 2. vers. confirmatur & alibi. & iterum col. 2. 7. versic. 43. Dd. de emphyteut. Raphan. Co. cons. 164. præfatus, & ibi Ecclesiam, Franc. Aret. & Iason. Isi mihi. & Tuscus in princ. versique col. vltim. ff. de verbor. obl. & plura, tamen hoc videtur prima consideratione, col. vltim. vers. præterea etiam qui in lo. lib. 4. & cons. 173. visis tenente & sempr. col. vlt. lib. 2. quòd reperitur in cons. 91. lib. 3. & idem Alex. cons. 12. in causa processuum causæ vertentis, col. pen. multus in locis, libr. 8. & cons. 106. magnifice præter. col. 4. vers. item in casu posito, eod. lib. 5. & consil. 106. visis themate & instrumentis, col. 2. versic. nec prædictis obst. lib. 4. & cons. 113. visis & diligenter considerato, col. 2. vers. secundò fortificatur, eo. lib. 4. & consil. 128. visis instrumento olim, vt. lib. 3. & cons. 22. visis themate, col. 2. vers. quantum autem ad secundum lib. 6. & col. 150. in causa appellationis, col. 4. vers. nec huic habet obstare, lib. 6. & c. Cor. cons. 119. licet in consultatione, col. 2. 2. li. 3. vbi & hoc respondit obtinere etiam si expressè pactum sit, vt res ipso facto cadat in commissum. & cons. 146. quatuor, columna 3. versiqua pœna allegationis, lib. 2. Cepola consultum. ciuilium cons. 23. vers. quæ ratione prædicta, col. 2. vers. & ita tenet, & col. seq. versus. etiam, & iterum seq. versic. circa tertium. Soc. cons. 108. visis actis, col. 5. li. 2. & Guid. Pap. cons. 192. ex facti narratione, in primo dubio, in fin. & Car. Alex. in c. 1. col. 2. tit. quæ sunt priu. cau. bene. amit. Soc. cons. 82. in causa col. 2. vers. & illud quod dicitur, lib. 2. & Phil. Decius auth. qui rem, col. 3. vers. hoc termino primo palleret. C. de sacrof. eccl. & in reb. C. de sacrof. eccl. & Paul. ante fi. & cons. 138. cuius superscriptio incipit, verba ista, col. 2. & cons. 146. cuius superscriptio incipit, dubia de quibus, col. 3. vers. primo nō obstat, & vers. secundò quia etiam, & cons. 85. in causa processuum, col. 5. versus breuiter. & cons. 206. quæritur an diuisio, col. vlt. & cons. 452. visa instructione, col. vlt. versus non est etiam. & Iason. I. communiter, n. 8. C. de inof. testa. & in l. si imitatam, col. 7. versic. quarto, vbi Bar. eo. tit. cum duos concord. additis per eundem Ias. in d. l. 2. col. 4. C. de iur. emphy. sed hic multos videns, quos ipse præterierat.

In fe. quando ciuilis actio ipso iure alicui competit.

11 Eadem in Rugo quoque voluit ipse Specul. de fi. §. sequitur, vers. 27. Bal. in c. quæ in ecclesiarum, col. 2. vers. extra quarto, de constit. & in c. 2. ibi etiam Mar. Laud. & Iuan. de Cal. Alex. tit. de cap. Corrad. & in l. vlt. in tantia hoc co. tit. vbi & illud dicit procedere, vbicunq. aliquid ipso iure reuertitur ad dominum, vt semper intelligant, si dominus hoc velit & petat per non dicit. ff. si ager vectig. & in Bal. in l. 1. in vltimo. C. de revocan. dona. & cons. 31. pro. minus quod verius, col. 5. vers. præterea in secundis, lib. 1. quidam petitur consil. 300. lib. 1. Imo. in c. 1. col. 7. versic. secundo potest obiici de donatio. & in c. 2. extra de for. compet. cons. 79. circa primum, col. 1. lib. 1. & cons. 107. vbi supra, col. 2. & d. cons. 173. visis themate, col. vlt. vers. & expedit. lib. 2. & cons. 91. co. primo, col. etiam vlt. lib. 3. & d. cons. 27. vbi supra, lib. 6. & cons. 92. perspectis diligenter, col. 6. in fi. & 5. dicunt, lib. 6. Card. Alex. in c. 1. col. 2. tit. quo tempo. mil. & 12. qui hoc dicit no. in d. l. 2. col. 2. & iterum col. 6. versic. 3 nunc contra dictum. C. de iur. emphy. & consil. 107. in præsenti consultatione, col. 3. versus. si dicetur, lib. 1. Il. Dec. col. 14. quoniam ex hoc, col. 1. ver. præterea etiam si ipso iure, & dicit. 188. & d. cons. 206. quæritur an diuisio, col. vlt. & consil. 341. visis primo. col. vlt. & in d. tubr. de rescin. nup. n. 8. & Guid. Pap. cons. 192. ex facti narratione, col. 2. & D. Guil. Benc. in repe. cap. Raynutius, in verbo, in eodem testamento relinquens, le 1. nu. 88. & seq. ext. de testa. Et sufficit, nec illud ignores, hanc voluntatem domini esse necessariam, vt videre licet ex iis quæ tradit Ias. non. d. cons. 67. col. 1. & 2. lib. 2. & ea quæ ibi Alex. in d. consil. 23. vbi supra & Alexand. consil. 66. col. 2. vers. nec obst. il. ducunt. quæ omnia præcedentib. li. 4. & Phil. Decius l. 6. vbi supra, & iterum col. 4. vers. quod obst. secundo, dic. in 2. post hunc, col. 6. vers. pro ista 2a. C. de bon. quæ. contr. iudi.

12 Ex iis

Feudum non fit ex quouis, ſed domini ſui voluntate commiſſum ex feloniam.

12 Ex his autem quæ dicta ſunt, illud fit, quòd ſi dominus volet feudum patrimum vel auitum eſſe commiſſum ob felonian, vt appellant, in ſe commiſſam, & ita eam vaſallo condonet ſine remittat, non per hoc cenſetur feudum nouum, ſiue de nouo conceſſum, quamuis eo tam ipſo ſine ceſſerat: ſed manet, vt erat, antiquum, vt voluit glo. in l. quod dicitur neceſſarias ad fin. prin. in verbo, creuiſſe, & ibi Bar. etiam ad fin. & latiùs Alber. ff. de impén. in reb. dota. fact. & glo. in l. peculium. §. ſi are, & ibi Bar. Bal. & Paul. Caſt. ff. de pecu. & in c. imperialem. §. inuiper, in verbo quem præterea, tit. de prohib. feud. alı. per Feu. Aud. Iſer. Iac Bel. Alua. Car. Alex. & in c. 1. in. de vaſ. decre. æta. Pet. Iac. tit. de cau ex quib. feu. amit. col. 6. verſ. ex prædictis cauſis. Bal. in l. 1. in 15. q. ff. de rei. diuiſ. & in c. 1. §. hoc quoque tit. de fuce. ff. feud. & conſ. 250. ad euidentiã ante ſi lib. 2. & in addi. Spec. in. de loca. §. nunc aliqua, verſ. 23. Imo. in d. c. 2. col. vlt. de feud. Pan. Caſt. conſ. 413. ponitur in facto, col. 2. vertic ſecundò videndum eſt, lib. 2 lo. Plat. in l. ſancimus, verſ. item facit ad aliam quæſtionem. C. de cõſul. lib. 12. Alex. cõſ. 30. quoniam omne datum, col. 2. lib. 1. Fran. Aret. in l. filio quem parer, in ſi. prin. per illum rex. ff. de libe. & poſth. idem Aret. Alex. & Iaſ. in d. l. ſi mihi & Titio. Alex quidem col. 5. alij col. vlt. ff. de verb. oblig. Quoniam, vt ibi dicunt Aret. & Iaſ. ſi dominus remittit, non dicitur vaſallus iure decidiſſe, cum non niſi volente domino cadat, quamuis ipſo iure cadat: & ideo non poteſt cenſeri nouum feudum. ex Card. Alex. in præla. feu. in 6. diuiſio Bar à Scarampis inter conſilia Albe. ſtrum. conſ. 112. caſus ſuper quo, col. vlt. & rerum col. ſeq. venerabilis Dominus, poſt prine. De quo tamen vide Bal. in d. c. 1 noperi idem. §. inuiper, col. vlt. & Card. Alex. in d. 6. diuiſione feud. & Alex. conſ. 34. vitis & ponderatis, col. 2. verſ. hoc comprobatur, lib. 5. & remiſſiue per nos in tract. retractuum, tit. 2. §. 32. gl. 1. nu. 29. qui autem de fundo.

Quomodo res ſi ligatur ſit ſupplementum legitimæ ipſo iure.

14 Idem quoque dicimus de ſupplemento legitimæ, quod & ipſum licet ipſo iure per d. l. nemus. C. de inof. teſt. intelligitur tamen, ſi petatur, alias vetò ſecus, vt etiam dicit glo. ſi. ibi, quam ſequuntur Bart. & plerique omnes ibi eo loco. & voluit quoque glo. ſi. in d. l. ſi ſis qui in poteſtate. ff. de leg. præſtan. Specul. vbi ſuprà. & B. Id. in d. l. ſi conſtat. C. de compen. & Com. conſil. 264. in hac conſultatione, col. 1. r. verſ. tamen his non obſtantibus, lib. 1. & conſil. ſeq. circa ptica primum, col 1. verſ. eius itaque, eod. lib. 1. Iaſon in l. de pupillo. § qui opus nouum, col. 1. an 3. no. ff. de oper. no. nunt. vbi id dicit generale, cùm quid fit ipſo iure, ſcilicet ſi petatur & ſi lex facto, cohæ. verſ. ſecundò pro op. Bar. ff. de vulg. & pup. ſubſtit.

Compenſatio fit ipſo iure, ſi petatur tamen.

15 Addunque veraque illa gl. videlicet in d. l. ſcimus, &. in d. l. ſi qui in poteſtate; & aliud accommodatiſſimum ſimile de compenſatione, quæ quidem fit ipſo iure: ſed ita tamen, ſi petatur, per l. vlt. C. de compen. & §. in bonæ fidei. & ibi quoque glo. Dy. & alij Inſti. de actio. Et idem etiam tenuit glo. in l. ſi quid à fideiuſſore. ff. de cõpen. Azo in ſumma, cod. tit. Pet. & Cy. in d. l. vlt. co. rum. Spec. vbi ſuprà & Bal. in l. verum, & ibi Bal. ff. de compen. quam ipſe Bar. primam totus tit. legit, necèr priuã non ſit. & in d. l. ſi conſtat, & ibi latiùs Bal. & Sal. eod. tit. idem Bal. in l. Gerit, col. 8. verſ. ſecundo cõpenſatio. ff. de acquir. hæred. Bal. in l. 1. C. de diſtra. pign. & Conrad. conſ. 15. col. 2. lib. 1. Sed tu de hoc latiſſime omnium vide Tyndarum in tract. de compenſatione, chart. 4. verſ. & per hoc expedi uimus.

Verum teſtamentum ratione præteritionis ſit nullum, ita demum ſi præteritus obierit & petat.

13 Simile eſt autem, quod videmus teſtamentũ ratione præteritionis ita demum tantùm eſſe nullu, ſi præteritus ipſe decat. & petat. non alias. l. filio præterito. & ibi glo. & omnes ff. de iniuſt. teſtam. & l. ma xim. in §. ſanci mus. C. de hæred. præte. & voluit etiam glo. ſi. in l. ſcimus in prin. C. de of. teſta. & in l. ſi pater, in gl. vlt. in ſi. C. de inſtit. & ſubſtit. & in his qui in potestate, in prin ff. de lega præſt. &. in l. ſi duo, etiam in prin. eo. tit. Spec. vbi ſuprà Dyn. in l. Gallus, in prin. in magna diſt. ff. de libe. & poſtliu. Bal. in l. 2. C. de hære. inſtitu. & in l. ſi tranſit in. poſt prin. C. de compen. & d. conſ. 305. lib. 2. vbi ſuprà, & conſ. 99. factum tale eſt Nicolaus col. 2. lib. 2. col. 1. 395. ad euidentiã in prin. eo. lib. 2. & cõſ. 386. quidã M. decedit, col. 1. li. 5. & Signor. conſ. 153. verum eſt, col. 2. verſ. circa ſecundum. & cõſ. 171. Ser. Antonius, col. pen. verſum vbi. & Card. d. lor. d. conſil. 105. tum primo loco ſupra allegatum eadem col. 2. verſ. ad hæc Imo. in c. ſcimus, col. 8. vertic. & per hoc non obſtat, ext. de rerum permut. Et id quidem etiam plenè not. in l. poſthuma, vbi latiſſime Iaſ. diſputat, an hoc ſit verum. C. de bon. poſth. cont. tab. & in l. 1. C. de poſthu. hæred. inſtitu. & Ludo. Rod. conſ. 73. Antonius Pergamenſis, col. vlt. de quo etiam vide Oldra. conſ. 171. thema tale eſt, Titius filium, in ſecundo dubio, & rerum col. 3. ver. quintò quæritur. & Rapt. Co. in repe. l. ſi filius, in 7. oppo. primum nu. 10. ff. de lib. & poſthu. & Pan. Caſt. poſt Bal. in l. ſicuti certi, col. 3. vertic. quæro hic ſecundum Bald. C. de teſtam. milit. & conſil. 323. ſuper primo puncto, lib. 1. & Roma conſil. 24. poſtnodum autem. & Iaſ. in l. ſi filius qui in poteſtate, in primo not. ff. de liber. & poſthu. & D. Bened. in repe. d. c. Raynutius, in verbo, in eodem teſtamento relinquens, le 1. nu. 84 cum multis ſeq. extra de teſtam. Ex quibus con-

peries non id eſſe omnino certum. Id tamen defendit verus exemplum teſtamenti Eburiæ L. Menenij Agrippæ vxoris, quo alteram ex filiabus hæredem tantum inſtituit, alteram præterit. At Aphronia (id præteritæ nomen fuit) eum ſorore contendere noluit, teſtamentumque matris patientia honorare, quàm iudicio compellere, ſanctius eſſe duxit, atque ita teſtamentum tantùm manſit, quod a Valerio relatum eſt lib. 6. ca. 8. cui titulus eſt, de teſtamentis quæ rata manſerunt.

Quomodo res ſi ligatur ſit ſupplementum legitimæ ipſo iure.

Compenſatio fit ipſo iure, ſi petatur tamen.

16 Quibus & adde alta ſimilia. Nam Faleridia reſecat ipſo iure. l. huic margaritarum. ff. ad l. F. Icid. Sed ita demum, ſi hæres velit. l. patrem. ff. quæ in fraud. cred. & voluit Bal. in l. 1. C. ad l. eg. Falcid. Item licet actiones ipſo iure tranſeant in fideicommiſſarium, vt probat text. in l. pen. §. 1. in fi. C. ad Trebe. Id tamen intelligitur, ſi velit & petat fideicommiſſarius, vt patet ex his l. §. ſed & quoties, & l. cogi. §. Mœtanus. ff. eod. quos in id expendit Iaſon. in d. l. 1. §. de illo, col. 2. eod. tit. & ante illum, licèt non alleget, Pan. Caſt. ſolus ex antiquioribus, in dict. §. Mœtanus, & Soc. in d. §. Sed de quintis, in ſecundo not. Aude, inquam, quod voluit Iaſon in l. ſi mater. C. de ſuis & legi. intelligens illum text. in verbis. ipſo iure ſuccedant, ſi petatur. Et quod ſubtiliter nouodum & elegantèr duxerit vir optimus ac doctiſſimus Ioann. Igne. ſenator regius in repe. l. contractus, ei l. 34. verſ. nunc reſtat ante alios, cum multis ſeq. ff. de reg. iur. & ex actum, Ludo. Cremenſius in 3. ſtrum col. 8. & multis ſeq. in. de act. dolum dantem cauſam contractui, reddere contractum ipſum nullum, modo petatur, vt apud Ignæ. latè videre licèt: quod ante ipſum, licèt non ille ger, voluit Angel. in l. ſi quis alium. §. fol & ſi quis. ff. de ſolu. & Paul. Caſt. conſil. 295. ſi dicta pignora, colu. 1. libr. 2. Quibus ſuffragantur quæ diximus in legibus connubialibus. in glo. 6. num. 91. his conſine eſt. Et generaliter ea quæ fiunt ipſo iure, & ita debent intelligi, ſi petatur, tenet per quædam ex ſupradictis Pet. in Ripa in l. 4. §. hoc autem iudicium, col. 2. anno 8. ff. de dam. inſe. Sed his tamen repugnat, quod dicemus infrà in 15. differen. effectum latæ & ferendæ ſententiæ. Sed quatenus ad

hunc

hunc casum nostrum pertinet, vide quæ diximus supra in verbo liberos susceperit, versic. 21. incl. secundò intelliges procedere, & multis seq.

Re transferri dominium ipsorum sine traditione non potest, licet contractus annulletur.

17. Sed illud interim non omittemus, quòd cùm ex titulo & traditione simul iunctis trãsferatur dominium licet postea titulus annulletur siue resolnatur aut rescindatur, non tamen trãsfertur dominium, ipso iure sine traditione, per gl. in l. eam fimagnæ gl. C. de inof. dona. vbi Bal. etiam in fi. adhoc no. & cõmendat. & idem Bal. in l. 1. in 6. q C. si in fraud patro. vbi illam dicit subtilem & conf. 482. magnifici viri, col. 2. vers. hîc primum quæritur, lib. 1. & Alex. conf. 10. videretur fecisse, col. 1. in fi. lib. 1. & conf. 91. per spectis col. 1. vers. & non obst. in dicatur, li. 2. vbi alios quoque citat. & Car. Alex. in l. imperialem. §. adhuc fs, col. 1. ff. de probib. feud. alie. per Fed. Isal. consil. 211. inter quosdam, col. pen. vers. item ex alio, col. pe. lib. 2. & conf. 128. verba permutationis, col. 2. vers. primò quia vbi, li. 4. & Sreph. Bertr. qui eã gl. dicit notãdã. etiã si sententia, col. 1. li. 1. & cõf. 454. ad primum respõdeo in fi. co. lib. 1. & conf. 279. ex instrumento, ante fin. lib. 2.

18 Quod procedit etiam si ipso iure ex dispositione legis vel statuti contractus annullaretur vi voluit Bar. in l. si ita quis. §. ea lege, col. 2. vers. quæro vtrum prohibitio legalis. & ibi Isa. col. 11. vers. istam regulam. ff. de verb obl. & idem Bar. in l. si hominem. ff. de vsucap. & Bal. in d. l. 1. si in fraud. patro. & in l. 1. col 3. & ibi Alex. & Themas Patp. col. quoqoe vers. que, ff. sol. mat. & iterũ in repe. l. cùm mulier, col. 10. vers. secundo dubio. & ibi quoque Alex. col. 5. vers. tamen si Bar. bie. ff. cod. tit. idem Alex. consil. 10. videretur, col. 1. vers. sed præmissis non ob. li. 1. & conf. 92. perspectis his quæ in themate, col. 1. li. 2. Fabia à monte sancti Sauini, in tract. insinuationum, in 27. q in fi. & Phil. Dec. consil. 3. quo. visa petitione Philippi, col. 2. Carol. Ruin. conf. 76. circa casum, col. 3. nu. 8. lib. 1. Isa. conf. 111 prælens cõsultatio, col. pe. vers. item ex alio, li. 2. & cõl. 128. videretur in præsens, col. 2. vers. primò quia, lib. 4. De quo & tu vide plenissimè Alex. in d. l. 4. col. 3. vers. ex hac tamen glo. cum multis seq. ff. solu. matr. vide etiam Bal. in homine, col. 1. vers. sed quid in contractibus. C. comm. de lega. & in c. cùm inter, col. 2. vers. item renuntiare, ex 1. de electio. & Egid. Bel. amer. conf. 3. circa materiam, col 8. vers. præterea pro hoc facit & iterum col. pen. vers. sic. tum quia cum dicunt. & consil. 39. fecundum est ita, dominus Humbertus col. 4. ex quo palam euidenter videri potest Io. And. dum in c. e. inquisitus, col. 3. extra de vsur. tradit quòd per pactum de retrouendendo tranferatur dominium in vendentem ipso iure ex sola oblatione, vt singul. dicit probari io l. si cum venderet. ff. de pig. actio.

Intelligo tamen in casu in quo dominium non transfertur sine traditione.

19 Sed hæc omnia velim intelligas, vt non procedant in iis casibus, in quibus dominium ipso iure transfertur sine traditione, de quibus per glo. & doct. in l. traditionibus. C. de pact. Nam tunc in illis etiam transferretur dominium ex statuto annullante contractum, sine alia traditione, vt satis intelligi potest ex d. glo. in l. 1. & ibi Bal. in fin. C. de inof. don. & Bar. in l. & ideo, per glo. ibi. ff. de condi. fur. & nuncupatim volat Isa. d. consil. 211. lib. 2. & d. consil. 128. col. 2. vers. communiter, lib. 4. vbi id multis probat. & Par. p. in d. l. 4. ff. sol mat. & Fer. Loaz in rep. l. filiusf. §. dum. char. 22. nu. 452. & ante eos Paa. Cast. consil. 216. confirmando, col. 2. vers. nec ioslip. r. lib. 2. Nam & videmus quòd sicut in legato transfertur dominium sine traditione. l. si tibi homo, §. cùm fecundus. ff. de leg. 1. & copiosissime diximus in nostris commentariis consuet. Pict. tit. 16. § 4. in gl. 2. in prin. ita ipso iure restituitur per actus resolutorios, per rex. in l. verum. nimeta glo. in verbo reto. ãctibus, & ibi Bart. & alij. C. de lega. & in auth. ens ecclesiam, ad fi. in verbo, vendicari, C. de indic. vidun. Et hoc quoque expressim voluit Alex. d. conf. 10. tum col. 1. versic. & primò, tum col. 3. vers. non obstat d. lib. 1. & tertium conf. 10. videretur fortasse, col. 3. vers. non ob. d. l. fin. co. lib. 1. & Fran. Arec. in l. unic. § fisci. col. 2. ff. de acquir. possi. & Anto. Rub. conf. 58. series facti, col. 2. & propè omnes quos suprà enumeros. & faciunt not. per Bar. in l. 1. vt proponis. C. de cond. ob caus.

Quando res aut statutum intelligatur esse lata sententia, aut ferenda

20 Cæterum posteaquam huc peruenimus lector amantissime, libet hoc loco affatim abundèque tractare quando lex aut statutum intelligatur esse latæ sententiæ, aut ferendæ, in vnumque veluti cotpus cõgerere quæ a nostratibus doct. vellicatim diuersisque locis de ea scripta sunt, vt hinc facilius possint legum studiosi expromere quod in rem suam futurum esse putabunt: quandoquidem res est non inutilis, neque contemnenda, sed quæ in controuersiam quotidie adducitur. Igitur in primis Bald. in l. habemus. §. vlt. C. de sacrosanct. Eccle. ita in eam rem distinguit: Aut loquimur in pœna obligatoria, & requirente sententia. l. si qua pœna, in verbo, veritus. ff. de verbo signific. Aut in pœna afflictiua, & idem l. quòd ad statum. ff. de pœnis. Aut in pœna primaria, & idem, vult dictio mox, vel dictio, ipso iure, vel dictio, ipso facto: vt not. in authen. de nupt. in prin. facit l. vlt. C. loca. & c. 2. de reb. Eccles. non alien. lib. 6. & cle. 2. eo. tit. Quædam est pœna ab actione exclusiua, & tunc idem l. vlt. C. de iuramen. calumn. quia requiritur sententia. authen. qui semel. C. quomo & quand. iud. Quædã est pœna tacitæ confessionis inducitiua, & tunc si potest probare contrarium, intelligitur per sententiam, vt d. l. vlt. aliàs ipso iure. l. quoniam. ff. de his qui not. infam. Quædam est pœna inrisdictionis prohibitiua, vt puta, non reddam ius. In quo dicit Iacob. Arec. in quadam disput. quòd intelligitur ipso iure, nec valet dictum in contra. Bar. facit l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. Adde tamen quòd vbi non requiritur sententia disponitiua, si tamen factum renuncatur in iudicium, requiritur sententia declaratoria per text. ibi declaratorem. ff. de iure fisci, & cap. pro humani, de homic. lib. 6. Item quod not. gl. in authẽ. de tabel. §. penult. vbi glos. dicit, quòd si tabellio per sententiam legis ex primatus officio tabellionatus hoc mero non est declaratum per sententiam hominis, sed est occultum, si tale tabellio exerceat officium, quia est in quasi puffillione officij, valent instrumenta sua. quod alibi in mare simili non habes. Hactenus Bald. vbi supra. Alexander autem in additio. Bar. in l. imperator. ff. de iure fisci, alia multa in eam rem allegat, vt ostenderet quando quid intelligatur fieri ipso iure, vel per sententiam. multa quoque Barb. in cap. si diligenti, colum. 37. & multis seq. in ad 7. colu. extrà de for. compet. Omnium autem prima Felt. in cap. Rodulphus, colum. 15. versic. vltimò quia text. cum multis seq. extra de rescri. p. & ante hos quædam etiam allegat Bar. in auth. de incest. nupt. in prin.

Verbum aut participium præsentis temporis in dubio est eamen lata sententia.

21 Ego verò rem hanc cæteris dilucidiùs vbertiúsque ac ordinatiùs tantùm (nam melius quis possit) hoc loco tractare constitui. Igitur vt ad rem accedamus, Verbum aut participium præsentis temporis, vt ordinem Grammaticorum sequamur, in dubio est canon. latæ sententiæ, vt plane innuit glo. in l. si quis maior, in verbo, infamia, in vcto text. in verbo notatur. C. de transf. quam sequuntur. Bar. Bal. Sal. Paul. Cast. & recentiores ibi, & expressiùs volunt gl. in l. 1. § affectent. C. ne liceat pone. & in l. ficut, in verbo nemini e. C. de testa. mili. & in l. si quis in tantum, in glo. magna, vers. quartò quæro, & ibi Bar. & Aug. ierque col. vlt. C. vnde vi. idè Bar. in l. iubemus

Digitized by Google

mus nulli.§.ſanè ſi hoc,col.vlt.& ibi Alex. C. de ſacr. eccl.& in auth.qui ſemel,ante ſi.C.quomo.& quand. iud. Areſi.in c.molita,col.1.ad ſi. 11.q.1.Bal. in l.2. in addi.in 3.q.& ibi quuque Salyc.etiam in 3.q.C.de iure emphy. idē Bar.in c.1.§.ſi quis miles,in verb.amittat,ſtiul.de feud.ſine culp.non amit.& in addit.Spec. tit.de loca.§.nunc aliqua in 46.q.& conſ.9. facta tale eſt,col.3.verſ.ſed hoc eſt aducrtendum.lib. 1. Saly.in l.cum poſteaquàm,& ibi laſ.in 3.no.C.de pact.& idē Salyc.in l.decernimus.C.de ſacro.eccl.& in l.ſi rotas. C.de inoffic.dona.& in authen. inceſtas. C.de inceſt. nupt.& in auth.hoc amplius,& ibi Corn.col.1.& laſ. col.3.verſ.ſecundo.C.de fideic.Ang.conſil. 361. multùm conſidero,in fin.Ant.in c. accedentibus,col.pen. extra de priuil.Imo. in proœmio decret. & in tepe.c. vlt.col.45.in paruis,extrà de præſcri. & in ca. ſi quis, extr.de vita & bonc.cler.& in c.ſi quorundam,col.3. extr.de ſolut.& in e.vltim.extr.de accu.Rapha.Com. conſil.164.prælatus certæ eccleſiæ,col. 2. Domi.in e. 1.in fin.de iniur.lib.6.Rom.conſ.212. quod primum, in 3.dubio & ſing.406. fuit à me quæſitum. Panor.in c.cæterùm,col.1.de reſcrip.& in c.nonnulli.§.ſunt & alij,col.3.verſ.ſed dubitatio remanet, eod.tit.& in c. quiſquis de elect.& in c. querelam. col. 2. de iureint. & in cap. nouit. in fin. de his quæ fiunt à prælа.& in repe.§.quia verò,col.7.verſ.ſecundò diſcutiendum,& ſeq.extr. de præb.& in c.2.col.vlt. de ſolu. & in diſp. ineip.Augerio,col.14.verſic.contrarium credo. Iuan. Plate.in l.quoties,quæ eſt pen.col.1.verſic.ſed quæro nunquid.C.de dignita.lib.12.Franc.Cre.not.7. tu ſcis quòd verbum.Io.Kay.in §.callidis,verſic. pœna,in 9. & 11.q.primæ partis prin.tit.de prohib.feud. alı. per Fel.& in § præterea ſi quis,in 19.q.eod. tit. Ægidius Bel ame.conſil.9 factum tale eſt,cum eſſet lis,colum. 10.verſ.it m non obſtat quod dicit Barba. in l.ſtipulatio non valet,in prin.ff de verb. bl. & in addi.Pan. in c.1.extr.de adul.Curti conſ.15.ex quo dictus Franciſcus.col.5.verſ.tamen eſt adu. tendum.lia.& conſ. 312.in hac conſultatione col.3.ſcil. cum non ſolùm, eo.lib.1.Fran.Aret.in c.2.in 5 not. extr. de for.comp. Iaſo.in l.eam quam,col.8. verſ. teneo communem.C. de fideic.& in l.manif.ſtæ,col.vlt. ff. de iureiur. & in l.poſthumo,culum.7.verſ.pro qua op.C. de bon.poſſ. contr.tab.& conſ.54.circa primum dubium,col.1.lib. 3 & conſ.118.videretur in præſenti,col.3.verſ.ſi cundò verbum ſir lib.4.Philip.Dec. in auth.caſſa, col.1. C.de ſacroſ.eccle.& in l.cum poſteaquam,col.1.in 2. not,C.de pact.& in l.1.Col.10.nu.67.C.de ſum.Trini. Fortu.Grac.in l.b.de vltim.fine intis, char. 23. verſic. quarrus caſus.Fran.Purpu.in l.more,col.antè verſic. tertiò ampliatur.ff.de turiſd. om. iud.Ioan. Cost. in rep.c.1.col.8.verſ.ſecunda tamen principalem.de conſtit.lib.6.Iaco.à S.Georg.in tracta. feud. in verbo,qui quidem inneſtiti,&c.col.1.verſic. idem dubitatur. Et hæc quidem eſt frequentior noſtrarum ſententiæ.

Præcedens ſententia limitanda.

22 Quam ſi ſequaris,vt ſequendam eſſe arbitramur tempe ibis, vel vt noſtrates non omnino malè loquuntur,limitabis itidem modis,quibus & verbum præteriti temporis, de quo ſtatim poſtea dicemus, etiam limitabimus. Nam & eiuſdem quantum ad hãc rem pertinet ; naturæ eſt, atque etiam de vtroque ſimul in illis limitationibus differemus, ex quibus aſſumes quæ huic locu ſubſernire cognoueris.

Et quomodo.

23 Sed & tu alio item modo limitabis proceedere, niſi alia verba eiuſdem conſtructionis quæ verbo præſentis temporis virtur, aliud inducerent, videlicet ſ rendam ſententiam, non latam. Nam & tunc id verbum præſentis temporis latā nõ diceret. Ita expreſsè voluit Saly.in c.cùm poſteaquam.C.de pact. Quod confirma ex iis quæ dicemus in ſimili infra verbo, futuri temporis.verſic.65.incip.vndecimò fallit.

24 Quamquam ſunt qui ex diametro illi communi ſententiæ repugnant, nempe negantes verbum præſentis temporis eſſe latæ ſententiæ,& omnes propè ſibi contrarij,videlicet gluſ.in l.1.in verbo,publicatur,& ibi quoque expreſſius Bar.ff.de vi priua.Pet. Iac.in de cau.ex qui.do.debet amit.prop.in 13.diſtin. feud.col.illius 2.verſ.item cùm dicitur.Ang in l.1.C. de pœna iudic. qui male iudi. niſi ibi ſit mendum in dictione præſentis.Pet.Anch.conſi.102.cõtra dictam donationem, verſic.ſecundò & ſubtilius.Imo.in ca.ſi diligenti,& ibi etiam Franc. Aret. de foro comper. Domi.ibi contrarius,& Card. Alex. in capit.ſi quis, vterque in h.23.dn.Paul.Caſt.in d.auth.hoc amplius, col.2.verſic.in text.ibi,excluditur Rom.ſingul.2.licet verbum præſentis. Et ita etiam ſentiunt Barba. & Corſe. quibus locis.4.col.hinc verſic.ſecundo citabimus.& Franc. Luca.in tract. de priuil.fiſci.in 2.parte prin.in 12.cadémque vlt.q.dum allegat Batr.in d.l.1.

Qui negant verbum præſentis temporis eſſe latæ ſententiæ.

25 A quibus ſtant multi tex.iungentes verbis præſẽtis tẽporis huiuſmodi dictiones,eo ipſo,ipſo iure, omnino,videlicèt in l.is cui lege,ibi,ipſo iure nõ valet.ff.de teſta.& in l.1.ibi,& pleraque ipſo iure nõ valent.ff.ad Sc.Velleia.& in e.ſi gratiosè,de reſcr.lib.6. & in c.ſi poſtquam, ibi,eo ipſo viribus euacuatur,de elect.eo.lib.& in e.clericis,verſ. prælatis,de imm.eccle.lib.6.& in e.1.ver.omnem perſonã,de ſchiſma.eo. quoque lib.6.Nã ſi verba præſentis tẽporis,quib.alli tex.vtũtur,fuiſſent per ſe aiq; ſuapte natura latę ſententiæ,fruſtra additæ fuiſſent illæ dictiones,quæ latã ſententiam demõſtrant,vt poſteà dicemus,cõtra l.1.§. ſed hoc ſtudioſum.C.de vete.iur.enu.cum ſimi.Ideóque additas fuiſſe,vt latã ipſam ſententiã oſtenderẽt.

De eadem re.

26 Sed quod his reſpondeatur,in prõptu eſt,nẽpe has dictiones adiectas fuiſſe,non quòd verbis deeſſet vis illa latæ ſententiæ,ſed ad maiorem certioremque ac dilucidiorẽ latę illius ſentẽtię declarationẽ,vt plerunque alias fit,id atteſtante gl in re ſimili in c.hęc canõ,in gl.de elect.lib.6 cùm dicit,nec fuit hoc propterea ſuperfluum,eum clarius exprimat,& ibi hoc quoque not.Domi.& Phil.Fran.& eſt ſimilis gl.in c. 1.in verbo,& hinc, de ſum.trinit & fide catho.eo.lib. 6.vbi etiam Domi.& Phili.Franc.no.non dici ſuperfluum quod clarius ac diſtinctius exprimit id quod intelligi ur,nam vt etiã dicit Panor.in ca.ſolitæ,col. 2.verſic in gloſſ.in verbo tanquam, extr.de maior.& obed. quandoque verba ponuntur tollendæ dubitationis cauſa,cùm tamẽ tacitè inſint,per ea qui mutuã. ff.mãd.cum multis concordã me collectis in noſtris commentariis conſuetudinum Picta.tit.2.ca.2. Mocò id vnum non omittamus,quod iurisconſultus in l.1. §. ſed ſciendum. ff.de ædil.edic.in edit , ædiles in ſuo edicto tollendæ dubitationis gratia bis *τὸ αὐτὸ λέγει*, id eſt,ex generatione, idem (ſcilicet morbi vitiue) dixiſſe,ne qua dubitatio ſupereſſet:nam & alias videmus nõnunquam binas, atque plures dictiones latæ ſententiæ conſungi, vt in c.cùm ex eo,in ſi.de elect. lib.6.vbi dicitur , extunc dictam pœnam ipſo inre ſe nouerint incurſuros.Nã dictiones extũc,& ipſo iure, eam vim latæ ſententiæ habent,vt dicemus poſteà in 42.& 46. ſal.futuri temporis : imò & verbũ incurſuros.per ſe eandem vim habet, vt dicemus etiam in 47. fallen.eiuſdẽ temporis. Quin & aliquando videmus quatuor dictiones eiuſdem roboris ſimul iungi, vt in e. excommunicamus.§.credentes, extr.de hæte. vbi dicitur , extunc ipſo iure ſit factus infamis.nam præter illas extunc.& ipſo iure ſit.per ſe eſt quoque latæ ſententiæ, vt dicemus infrà in 60.fallen.futuri temporis, ſed & factus vt participium præteriti temporis , de quo etiam dicemus ſtatim nu.videlicet 32.

Verba aliquando ponuntur tollenda dubitationis gratia , quæ tacitè inſunt.

27 Et ſæpé aliàs videmus has dictiones ipſo iure, omnino,& ſimiles latæ ſententiæ annecti verbis præ-

Complexatio eiuſdem , &

vide nu. 47. infernu.

teriti temporis,quæ haud dubiè sunt & læta sententiq,vt statim dicemus,nam id videre li.ēt in l.scribit. §.item scripsit,ibi,ipso iure sit obligatus.ff de auro & arg.leg.& in l.in suis hæredibus , cùm dicitur,statim ipso iure hæredes existunt ff.de suis & legit. vbi cum verbo futuri temporis ponuntur hæc dno, statim,& ipso iure, quæ sunt eiusdem significationis,vt postèà dicemus in c.quisquis , & c.congregato, & c.dudum Ecclesia,extrà de electio. & c.cum olim, de maior.& obed.& c.de multa,de præb & c.statutum.§.vltim de rescript.lib 6.& e.1.in fin.de consue.cod.lib.6.& in c. 1.§ vlt.& c.auctoritæ.in fin.& c.fundamenta.§.quòd si secus , de elect. libr.6. & in aliis infinitis locis iuris, præsertim canonici. nec enim omnes volumus , nec possumus , nec etiam necesse est adducere , alios tamen videbis multos inferiùs num. 47. nec hactenus, & aliis multis huius tractationis: nam & talia multa sæpiùs & postèà occurrunt , in quibus id tibi præcipuè menti tenendum est,quod in hoc versi.diximus.

28 Quibus addere potes quod scribit Hosti.in c.minis iniqua,paulò ante fi.extr.de excessibus præla.satis fuisse dixisse in eo rex.vniuersi,quantum ad mentem,additur tamē & singuli vt occurreretur illorum malitiis qui ad detractandum bonum obedientiæ, simulas,licèt subtiles occasiones prætēdunt,vt patet in e.cum te,extr.de referi.ideo si non dixisset, singuli, forsan aliquis alleteret , quòd nō comprehenderetur sub hoc nomine,vniuersi : quia scriptū est aliud esse sus vniuersitatis,aliud singulorum.l.sed si hac lege.§. qui manumittitur.ff.de in ius voc. Ex quo subinfert quòd in litteris,instrumentis & priuilegiis nun possunt nimis specificari quæ specificanda fuit ad malignorum sophisticam interpretationem tollendam,vt ibi, & in c.ad audientiam, extr.de decī.& in eam lis, extr.de priuil.Et hoc quoque reperi Io.And, in d.ca. nimis,etiam ante fi.& Fel.qui alia quedam ad hoc adducit in c.venerabili, in 2.no,de offi.deleg & in dict. e.eam te,col.13.vers. ex his infertur. Et facit text.in l. qui mutuam. ff.mand. quòd quæ dubitationis tollendæ causa inseruntur,ius commune non lædunt.

In litteris,instrumētis,& priuilegiis omnia diligenter specificanda.

29 Si tamen hanc posteriorem partem non cernas, quæ negat verbo præsentis temporis vim latæ sententiæ inesse , eam temperabis procedere , nisi ratio subiecti argumenti siue materiæ aliud suaderet, ea enim magis sequenda esset , quam vis ac natura & proprietas verbi,vt ne esset potius ferendæ quam latæ sententiæ,secundùm Imo.in c.si quis, extra de vit. & hone cleri.Quod confirma ex iis quæ latius tetigimus dicemus in verbo præteriti temporis, in 2.fallen.

Dicto nihil, aut frustra, additum verbo agit, quid importet.

30 Limitabis item procedere,nisi verbo,agit,quod est huiusmodi temporis , adiectum dicto nihil , ita videlicet,nihil agit,quia fiāt dubie intelligatur ipso iure,per text.in l.vlt. in verbo,nihil agit ff de libet. & postli. Ex quo not. Bald.quòd sententia lata super libello inepto, est ipso iure nulla , & sequitur Bart.in c.super literis,col.26.de rescri.& in c.prudentiam,de offic. deleg.& consil.44. scribitur apud Prophetam, col.2.libr.1.quibus dicit idem si dicatur,frustra agit, per text. in l. fideiussor. ff.de nego. gest. & sequitur vtunque Anton. Corse.in suis singu.in verbo, nihil agit , vbi & pro posteriore dicit facere text.in l. nisi. ff.de reiu.& ratio.distin vbi Bald.illud idem colligit, quod supra ex eo diximus, videlicet nullam esse ipso iure sententiam latam super inepto libello. Sed & pro priore est bonus text. in §. 1. iunctis ibi not. per do.Iusti.quib.ex can.manet, licet. Cæterū de posteriore videbieet de dictione frustrā, latius infra diximus in 38.fallen.Cōsit ut antē apud omnes dictionem nihil, esse vniuersalem negatiuam , per l. si is qui ducentra. §. verūm. ff. de reb. dub. & diximus singulariter verbo, suscep. tis liberos, versic. 83. hystoria quæ dicit

31 Poteris & tu hanc posteriorem sententiam, si eam sequi velis,eisdem modis limitare, quibus & inferiùs limitabimus , quod statim dicemus de verbo futuri temporis.Nam si ea obtinent in futuro , quod citra omnem controuersiam est ferendæ sententiæ,vt ibi videbitur,multò magis & in præsenti quod multorū & quidē numerosiorum opinione est latæ sententiæ,obtinebunt. Sed iam ad reliqua pergendū est.

In dubio verbum ipsum participium præteriti temporis, effi lata sententia.

32 Verbum & participium præteriti temporis etiam in dubio est latæ sententiæ,& de verbo est gl. in d.l.iubemus nulli.§. œconomus , super verbo priuatur,& ibi Bart. qui dicit illam glos.esse notandā & signandam,& Bald.& alij.C.de sacrosan.eccle.& glo. in l.in criminali,super verbo , habeatur , in fin.& ibi Bald.& Ang.l.C.de iurisd.om.iud.& glo.in l. si quis maior,in verbo,priuatus,C.de transact. gl. in dict.l.si quis in tantum , quo loco supra allegauimus , & ibi etiam Bart.& Bald.col.pen.& Ang.C.vnde vi.& glo. in c.2.§.inhibemus, in verbo innodari , & ibi Philip. Fran.de hæret. lib.6.Bart.in d. auth. qui semel ad fin. C.quomo.& quan.iud.& l.extat,col.vltim. versic. sed verum creditor. ff. quod met. can. & in l. Mæuius. §. duobus.colum.vlt.ff de leg.2.& in l.si quis maior. C. de transact.Bald.& Saly.in auth.incestas.C.de incest. nupt.in fin.& in auth.in authent. in donatione. C.de sec.nup.in 2.lect.& in c.at si clerici,col.pe. extr. de iudic.& in addit.Spec.tit.de loca §.nunc aliqua, in 46.q.Saly.in l.decernimus , post princ. C. de sacrosanct.eccl.Imo in c.vlt.de transact.& in c. si diligenti, col.2.vers.in glo.perdant,extr.de for. compen.& in c. vlt.col.17.vers.sed certè vbi statutum,extr.de præscr. & in c.si quorundam,col.3.de solu.Mart.Laud.in c. 1. §.illud tamen, post princ. & ibi etiam Card. Alexan. in § item. qui de nimo , etiam post princ. tit. quæ sit prima cau.b n..amit.Anto.consil. 4. Iesu Christi.&c. viso testamento,in prin.Io.Plat.in d.l.peu col.1. C.de dignit lib.12.Æg.id.Bellame.dicit cons.9.& Pan in c. nouit.in fin.extr. de iis quæ fiunt à prælat. sine consen. cap.Io. Ray. in d.§.pœna,in 8.q. primæ partis , titul. de prohib feud. ali. per Fed. Fran. Cie.d.nou 7. Corcons.89.viso supradicto parēcto,col.pen.lib.1.& cons. 40.viso processu,colum.4.vers.ex quibus verbis , lib. 4.Iaf.consil.46.pri. fisco regio,in prin.lib.3.

Participium

33 De participio volunt glo. in authen. cassa , in prin.C.de sacrosā.eccl.& in d.l.si quis maior,in verbo, priuatus.& ibi Bar.col.vlt.& Salyc.col.1. C.de transact.& in l.vlt.in verbo, constitui. C. loca. & in cap. cum in ecclis.6.vltim. in verbo , priuatos , extrà de elect & ine,quoniam,in verbo, mucrone petentium, extr.de offic. ord. & in e.extirpandæ. §. qui verò , in verbo priuatum , & ibi quoque Inn. Hostien.& alij extra de præben.& in cap. ne quis nudum , in verbo, fidiectos extrà de Iudæ. & in cap.grauem , in verbo, priuatos,extra de sent.excom.& in c.administratores.in verb.priuatos.23.quæst 5.& in ca.vlt in verbo, suspensum,de temp.ordin.lib.6. & in clem. sæpe , ad fin.in verbo initus.& ibi Imol.colum vltim.de verbo signifi. Imo.Host & Ioand.And, in cap. ad sallatiorum,omnes in verbo , innodatos , extra de crim. falsi. Hostien.in cap.licet.col. vlt. extra de voto. Bart in l. imperatoro.ff.de iure fisci.Panor.in cap. si diligenti,colum.8.super glo.in verbo,perdant,extra de foro compet.Paul.Castr consil.68 in casu præsenti puto sic dicendum , lic. 1.Corn.consil.246. videtur in hac consultatione,post prin.lib.5.& 6.ard. Alexand.in cap.in nomine domini,colum.4.vers.not ex text.ibi,à limitatis 13. dist.& Alexan.in l.potest iam , in verbo , irritum.C. de pact.

34 Hæc tamen procedunt,nisi lex quæ panam imponit,veniat ad mitigationem legis veteris , quæ eandem pœnam in ponit , sed non ipso iure : nam tunc

Quando exemplum ferenda sententiæ.

retta indu c ua. & non lata.

tune verbum præſentis (vt vtrumque iungamus) & præteriti tẽporis quo noua hæc lex vtitur, ita temperatur à lege veteri, vt canonem ferendæ tantùm ſententiæ, non etiam latæ inducat, vt volunt Franc. Aretin. qui monet perpetuò menti tenendum, in c. 2. per illum text. iuncta gloſſ. in verbo, ſequeſtratus, extrà de foro compet.

De eadem re.

35 Sed hîc tamen adnetre: nam ſi lex noua nihil aliud opetaretur aut induceret, quàm quod ſemel ſtatutum eſt in lege veteri, crederem tunc verbum præſentis aut præteriti tẽporis poſitũ in noua lege eſſe intelligendũ, vt præter id quod iam ſtatutũ eſt, inducat canonẽ latæ ſententiæ, ne ſi ſtra ſuiſſe facta hæc noua lex videatur, ſed potiùs aliquid nouũ addetet, per not. per Bar. & alios in l. 4. §. ait prætor. ff. de dam. infect. cùm moltis ſimil. à me late congregatis in noſtro tractatu Retractuum, tit. 1. §. 9. glo. 2. nu. 56. incip. cõrariũ tamen. Nam ſi id obtinet in verbo futuri temporis, quod ſuapte natura eſt ferẽdæ tantùm ſententiæ, vt huc caſu latæ efficiatur, vt poſtea dicemus in 3. ſallent. futuri temporis. multò magis in iis verbis præſentis & præteriti temporis, quæ per ſe ſunt latæ ſententiæ. At ſi hæc noua lex aliquid aliud nouũ adfetat, crederẽ tunc eam ſibi mutuari interpretatione ferendæ ſentẽtiæ à veteri lege, ex ſentẽtia Aretin.

36 Fallit ſecundò & generaliùs, vbi per alia iura cõſtaret quòd huiuſmodi verba præſentis vel præteriti temporis eſſent ferendæ ſententiæ: tunc enim perdunt vim ſuam, & accipiunt interpretationem ab illis iuribus, vt aſſerit Saly. in l. cùm poſteaquam. C. de pact. & Panor. in d. c. 2. in fin. de foro compe. ita illum text. & gloſſ. ſimpliciter intelligens, indéque ſubinde inſerens huiuſmodi verba eſſe ſemper intelligenda ſecundùm ſubiectam materiam, & mirum idem Pan. in c. ſi diligenti, col. 8. in glo. in verbo. perdant. & ibi etiam Imo. col. 2. vers. in glo. perdant. eod. tit. de foro compe. Philip. Dec. in l. 1. col. 3. vers. ſi. quintò not. C. de ſecund. nupt. & Alcia. in d. l. cum poſteaquam, vbi ſuprà. C. de pact. Et optimè facit quod in ſimili dicemus infrà in 12. fal. futuri temporis. & iterum in 60. & 71. fallen. quod & hac ratione cõſirmo. Nam hæc verba in dubio ſunt eius naturæ, vt ſint latæ ſententiæ. At ſi ex aliis iuribus aut ex ſubiecta materia eruidentet appareat latam eo caſu eſſe ſententiam, nihil amplius de illo dubio eſt diſputãdum, cùm in incertis noo certis locus ſit coniecturis. l. continuus. §. cum ita ſtipulatus. ff. de verb. oblig.

De eadem re.

37 Et alias etiam videmus verba impropriã ſignificationem aſſumere ex ſubiecta materia. l. ſi vno, in prin. & ibi gl. & Bar. & Bal. & iterum l. ſi lege. ff. loca. l. ſi ſtipulatus. ff. de vſur. l. damni infecti, omnium eius capitis poſtrema, in prin. & ibi Ange. ff. de dam. infect. & l. ſed & ſi poſſeſſori. §. 1. vers. ſed & ſi retoni. ff. de hæreti. & c. conſtitutus, extrà de reiig. domi. & per Bart. in l. 1. C. de nego. geſt. cùm multis ſimil. congeſtis à Steph. Phed. in lib. de legum interpretatione, parte 3. char. 2. verſi. amplius licet à verborum. & Iaſ. in l. 3. in 2. not. C. de tranſact. & in l. ſtipulatio iſta habere licete. §. hi qui ſunt, col. 1. & ſeq. ff. de verb. oblig. & Can. præſertim recen. ſcilicet Felin. & Dec. in cap. nam concupiſcentiam, extrà de conſtit. & in c. quoniam ab extrà de offic. delega. & ipſe Dec. in l. quoties idem ſetm. ff. de regul. iur. & conſil. 388. verba laudi, col. 2. & vlt. & Hippo. Marſi. ſingu. 510. verba in dubio. Nicol. Everal. Iaſſimè in locis legalibus, in loco à ſubiecta materia. & Geor Nata in repet. clem. ſæpe, in prin. col. 2. verſ. quartò limita, cũ multis ſeq. de verb. ſignifi. & Alcia. qui totum hoc argumentum eleganſſimè, vt cætera omnia, tractauit, libro 2. de verborum ſignific. ſtatim poſt prin. vt interim non omittamus quod ſcribit Bald. conſil. 434. pactum, c. ſium. 2. lib. 1. verba eſſe intelligenda ſecundum naturam.

38 Idque etiam procedit vbi verba ſunt prægnantia, vt noſtri appellant: ea enim nihilo ſecius intelliguntur & reſtringuntur ſecundùm ſubiectam materiam ex ſententia Alex. conſil. 35. viſo proceſſu, col. 4. vers. circa tertiam particulã, lib. 4. & Dec. in d. l. quoties. Sed & procedit in materia in qua fit ſtricta interpretatio, vt per quædam ex dictis iuribus teſpõdit Alex. conſil. 5 puto de iure, col. 2. libr. 4. & Philip. Dec. vbi ſuprà & retum conſil. 278. non leuis perplexitas, col. 4. vers. ſi. decimò, & in l. 1. in addit. col. eiuſdem addit. 1. C. qui admit. Et id ſatis probatur ex eo quod ſuprà diximus ex Bald. in dict. rub. de teſtcript. Et hoc etiam faciunt quæ diximus ſuprà in verbo, præſentis tẽporis, vers. ſi. 29. incipien. ſi tamen hanc poſteriorẽ, & dicemus inſt. nu. 48. 81. 96. 108. 132. 150. 166. 183. 242.

Verba pregnantia.

39 Verbum autem & participium futuri temporis eſt canon ferẽdæ ſententiæ, nõ latæ; gl. Bat. Bab. & alij in d. l. iubem' nulli, gl. in l. 1. & ibi Ptã. Atet. C. ne liceat poten. & in d. l. criminali. & ibi Bald. Bart. Saly. Ang. & Pau. Caſt. C. de iur. om. iud. gl. in auth. hab. in ſi. C. ne fili, pro pat. & in d. l. ſi quis in tantam, vbi ſuprà, & ibi quoque Bar. & Ang. C. vnde vi. gloſ. in c. quilquis, ſuper verbo, fiat, & iterum in verbo, ſuſpendantur, & ibi Pan. col. 2. extrà de electio. & gl. in c. quia propter, in verbo, priuentur, ibi etiam Pano. extr. eod. tit. & in c. 2. in verbo, alliciant, ext. de ali. iud. mut. cau. fac. & in c. ſi diligenti, in verbo, cauſam perdant, & ibi Ant. & Pano. extr. de foro comp. & in c. electus neque: extrà de vita & hunceſt. elect. & in c. cum tu, in verbo, priuãdos, & ibi etiã Ioſt. in prin. extr. de vſur. & in c. vlt. & ibi Ioan Ana. col. 2. extr. de hæret. & in c. extitpandæ, in verbo, priuatũ, extr. de præb. & in c. grauem. in verbo, abſcindat, extr. de excel. prælat. & in c. cùm infirmitas, in verbo, aiceatur, & ibi Inn. Hoſt. Io. And. & Pan. extr. de pœnit. & remiſ. & in c. cupientes. §. ſi verò in diſcordia, in verbo, priuentur, & retum in §. vel ſi perſonas, in eodem verbo, de elect. lib. 6. & in d. c. 2. in verbo, inhibemus, & ibi quoque Phil. Ptã. de hæt. eod. lib. 6. & in c. in pœnis, in gl. mag. ante fi. de reg. iur. eo. lib. 6. & in extrauag. execrabilis. §. qui vetò deinceps, in verbo, ipſo iure priuat. Archid. & Card. Alex. in d. c. inolita. 11. q. 1. Bar. in d. l. Mœnius. §. duobus, col. vlti. ff. de legat. 2. & in d. auth. qui ſemel, & in d. l. extat, & in l. imperator. ff. de iure fiſci. & in l. 1. col. 2. vers. ſic. ſeeundo quæro. C. de pœna indic. qui malè iudic. & in auth. vt defun. ſeu funeſt. eot. & ibi etiam Ang. vtérque in prin. Collect. in c. propterea, col. 1. verb. quid ſi lex, extr. de verb. ſign. Bal. in l. 1. §. ſi pecunia. ff. depoſi. & ind. l. 2. in addi. in 3. q. C. de iure emphy. in d. auth. in donatione C. de ſacroſ. eccl. in fin. & in c. cùm in cauſa, colu. 1. extrà de iura. calum. & in c. 1. §. denique, vt. quæ fuit pri. can. benef. amit. & in c. 1. 6. ſi quis miles, in verbo, amittat, it. de feud. ſine cui. non amitt & in addi. Spec. tit. de loca. €. nũc aliqua in 46. q. & in dict. cõl. 9. col. 3. lib 1. Ang. in §. ſi quis autẽ in auth. de hæret. & Falda. & in §. 1. ante fin. in auth. vt hi qui ubi. ſe hab. per hutes minor. & in §. nunc expectet, in auth de nup. & in §. 1. in auth. de incest nupt & in §. vlt. in fi. auth. de liber. & conſ. 3. multũ cõſidero, col. vlt. Pet. Anch. unet conſi. Cald. it. de fend. conſ. 6. incip. an ex iniuria, in fi. Saly. c. in cùm poſtea. C. de pact & in l. vlt. col. pen. C. de iure emph. & in auth. inceſtas. C. de inceſt. nupt. & in dict. l. decernimus. C. de ſacroſ. eccl Ant. conſil. 22. viſis punctis, col. 1. & conſ. 58. conſtitutione regni, paulò ante fin. Imo. in c. ſi diligenti, col. 2. vers. in glo. perdant, extrà de foro compet. & in dict. c. vlt. loco ſupra allegato, de præſcrip. & in d. c. ſi quotundam, col. 3. extr. de ſalut. & Matt. Land. in d. c. 1. §. illud tamen, & ibi quoque Card. Alex. in §. item qui domino, etiam in prin. tit. quæ ſit pri. can. bene. amit.

Verbum & participium futuri temporis, eſt ferenda ſententia.

Paul.Caſt.conſil.8.quæſtio iſta vertitur,col.vlt.lib.2. Ro. d.ſing.2.& cõſ.212.quoad primũ.col.vlti. Aluar. in cap.1.col.2.tit.de feu.ſiue cui.non amit.Paul.latè in c.clericis,in primo not.& iterũ col.vlt.extrà ne cleri. vel munach.& in c.1.& ibi etiam Ioan. Ana. extr.ne prælat. vices ſuas. & in c.licèt de vitanda,col.3.in 7. not.de electio.& in c.vlt.col.2. extr.de iuram.calum. & in c.in quibuſdam , in fin.extrà de pœnis, & in c. nonnulli.3.ſior & alij,col.3. extrà de reſcript.Roma. conſ.213 quoad primum dubium, paulò ante fin.Cepol.conſil.cauſarum ciuilium 59.ſpectabiles domini, col.pen.Ioan.Rayn. in d.§. pœna,in 8.&.10.q. primæ partis princ.tit.de prohib.feud alie. per Fede.& in §. præterea ſi quis,in 19.q.cod.titul.Ioan.Ana.conſi.32. vltrà alia dubia,in princ.Franc. Cre.d.not.7. Matheſ. not.115.nota quòd vbi.Maria in c.Iudæi,lc.2.extrà de Iudæ,& conſil.22.omnipotens Deus adſit, ſequendo ordinem,poſt prin.Alex.conſil.92.perſpectis diligenter,col.5.verſ.niſi quando vaſallus,libr.6. Barb.in reper.c.Raynaldus,ecclum.94.extr.de reſtaur.& conſ.12. ſcribitur apud prophetam,col.3.lib.1. Corn.cõſ.237. in hac conſultatione,col.2.verſi.& quando, libr.1.& conſi.119.circa primum,col.7.lib.2.& conſ.165.circa primum,col.6.verſ.& licèt verba,eod.lib.2.& conſil. ſeq. quatuor vertuntur,col.2.verſi quamuis verbum, eod.libr.2.& conſil.296.pro parte inquirentis,in fin. eod.lib.2.Cepo.cõſ.23.ſpectabiles domini,col.4.verſ. ſed quando pœna.& Guid. Pap.in ſtatuto Delphinanali,incip.ſi quis per literas,in verbo,mulctabitur,in princ.Card Alex.in c.1.§.vaſallus,tit. ſi de feud.fuer. contra.inter domi.& agna.& in c.1.§.callidis , col.2. titul.de prohib.feu.alien.per Fedet.& in c. quoniam, col.4.diſtin.100.& in c. presbyter, col.vlt.1.q.1.& in c.ſi quis epiſcopus.7.q.1.Iaſu.in l.rem quę nobis,col. pen.ff.de acq.poſſeſſ.& in l.1.§.ſublata,in priore lect. colum.2.& in 1.lect.col.4.ff.ad ſenatuſconſ.Trebel.& conſil.148.videretur in præſenti dubio,colu.3.verſic. prædicta fortiùs. lib.4.Ex quo Franc. Curt.iuniot in l.traditionibus , col.3.nu.23.C.de pact. dicit verbum futuri temporis ſua natura non eſſe directum.

De participio.

40 De participio quoque voluerunt multi ex iis quos ſupra citauimus ,& alij prætereà , & inter eos gloſ.in l.improbum.C.ex quib.cauſ.infamia irrog & gloſſ.in c.cùm tu,in verbo, priuandus,extrà de vſur. & in d.cle.ſæpe, in verbo, irritandis,de verb.ſignifi. Hoſti.in d.c.licèt,col.vlt.extrà de elect.Panorm.in c. cùm eccleſia,col.3.verſi.nota ibi irritandum,extrà de cau.poſſ.& proprie.Alcia.in cap.1.col.1.tit.quæ ſunt pri.cau.bene.amit. & omnes vbique.

Futurum tempus ſecundum ſententiã ſignificat ſuapte natura.

41 Vides igitur multos, & eos quidem maximæ authoritatis , & in iis gloſſ. ordio.vtriuſque iuris & ciuilis & canonici , in ea eſſe ſententia, vt futurum tempus ſuapte natura ferendam ſententiam , non etiam latam ſignificet : & nemo omnium quos hactenus legimus,niſi nos fallat memoria, contradicit, præter Barb.qui , vt eſt leuis atque inconſtantis ingenij , contrarium , ſibi & omnibus contrarius, probare nixus eſt , io dict.cap. ſi diligenti , extra de foro compet. ſed leuioribus argumentis & rationibus, quàm vt opus ſit eas palam iufringere.

Verbum futuri quando ſit lata ſententia.

42 Fallit tamen ea regula multis modis: Primò vbi natura iudicij intentandi repugnat pœnæ infamiæ,quę irrogatur per verbum futuri temporis,tunc enim cenſeri debet impoſita ipſo iure , ne adulteretur (nam & hoc verbo in hac ſignificatione vti authoritate Naſonis Faſto.lib.1.nobis permiſimus)natura actionis & iudicij. Ita cum ad hoc expendit tex. in d.l.improbum.C.ex quib.cau.infa.irro. Fran.Arer. ſolus omnium,ni fallor,in ea ipſa l.dicitque ſing.por. Et ad hoc certè optimè facit ille text.iuncta gloſ. ibi enim dicitur quòd improbum fœnus exercentibus pœna infamiæ irroganda eſt , & gloſ. ibi intelligit ipſo iure : aliàs enim , inquit , non poſſet infamari. nam cùm conditione indebiti, vel ſine cauſa , vel ex l.iſta tantùm poſſit conueniri ad repetitionem vſurarum,& ipſa non infamet, per Lceſſat.ff.de actio.& oblig. neceſſe eſt vt ipſo iure ſit infamis.& ita illam ſequuntur & declarant Cyn. Bald.& Salv.ibi.

Lex vel alia diſpoſitio illuſoria.

43 Secundò fallit,generaliùs ex ſententia illius gl. à paucis in hoc annotatæ , in d.l.improbum.vbi lex, vel alia diſpoſitio,quæ vtitur verbo futuri temporis, eſſet illuſoria,nec alias poſſet habere effectum,quàm ſi intelligatur ipſo iure.Ex hoc ita quidem conſtituitur.Nam verbum cuiuſcunque temporis , ſi non poſſit operari in ſuo tempore , ad aliud trahendum eſt, in quo poſſit operari.l.ſi debitor. §. veriſimile.ff.de contrah.empt.& in l.qui Romæ.§.Angerius,vbi Alexan. ff. de verb.oblig.& l.quoties in ſtipulationibus. ff.eod. iuncta l. cum certus. ff. de vino , tritt. & oleo lega. & voluerunt Barto. Angel.& Alex. in l.cum ſtipulatur. ff. de verb. oblib. cum concord. quos videbis in noſtro tractatu cui titulus eſt, nil fruſtra.

Lex addens ad primam.

44 Tertiò fallit (& hoc quidem ex eodem fonte manat)ſi cùm eſſet lex vel alia diſpoſitio vtens verbo futuri temporis , ſuperuenit alia idem per omnia diſponens , vtensque & ipſa futuro tempore. Nam tunc , vt iſta poſterior conſtitutio aliquid addat ad primam, erit verbum illud futuri temporis quo vtitur,latæ ſententiæ,ſecundùm glo.not.in c,diſpendia, in verbo , proceſſus valeat,de reſcrip.lib.6.quam ibi omnes ſequuntur in eo quod interpretatur illa verba,nec proceſſus valeat, ſcilicet ipſo iure, ſed nullus expendit rationem illius.nam alias, inquit , nihil videretur hæc conſtitutio addere.

De eadem re.

45 Hoc autem generale eſt,vt vbima conſtitutiu, ſiue quæuis alia diſpoſitio idem ſtatuẽs quod prima, ita debet interpretari , vt aliquid addat ad primam, ne ſit ſuperuacua, vt not. per Bar.& alios in l.4.§.ait prætor.ff.de damno infect. & in l.a.ff.de vſucap.cum infinitis propè concord.à me collectis in dicto tractatu nihil fruſtra. Quibus addes vnum quod hinc proximè accedit,quòd licèt alias pactum de non petendo non tollat actionem ipſo iure.l.ſi vnus. §. pactus ne peteret ff.de pact.& § prætereà, Inſtit.de excep.& Bald.in rub.extr.de offic.iud.col.3.verſ. quæro nũquid per pactum,cum ſimil.hoc tamen fallit,cùm ſit ei qui alias erat tutus exceptione , puta Macedoniani vel Velleiani , quia tunc tollit ipſo iure, ne ſit ſuperuacuum.ita voluit gl.in l.legitima,in gl.magna circa med.ff.de pact.& ibi quoque Odof.Bal.in vtraque lect.qui id dicit not.dignũ,Ang. Paul.Caſt.Alex. & Iaſ.qui id aſſignat roburi & naturæ duplicis vinculi,& dicit not.& ſing.& omnes propè à Ii.& idem quoque Iaſ. in d.§.pactus ne peteret,col.2.verſi.vltra alios.Ex hucque dicit Ant.Corſ in tractatu de verbis geminatis,col.7.verſ.45.quòd geminatũ pactũ de non petendo,tollit actionẽ ipſo iure , licèt ſimplex non id efficiat.Et hoc cõfirmatur ex his quæ dicã in ſeq.fal.

Duplex ſua geminata verbum futuri temporis.

46 Quartò fallit,vbi etiam in eadem conſtitutione eſſet duplex ſiue geminatum verbum futuri temporis. Tunc enim eſt latæ ſententiæ. Ita voluit Bald. loquens in iis verbis,caſſentur & irritentur, in mul. de pace Conſtantiæ,in verſic.hoc quod nos , in verbo , caſſentur. quod dictum ſequitur & ſingul. dicit Rom.d. ſingul.3 & in reper.l.ſi verò.§.de viro,in 14. fal.ff. ſolu.matr.& Corn.conſil 67. plenè quidem & egregie,col.1.lib.1.& conſ.208.circa præſentem conſultationem, ol.pe.verſi.accedat,quod not.cod.lib.1. & conſil.59.diu poſt conſilium,col.2.verſi.geminata, lib.1. vbi hoc dicit not.& conſil. 86.quamuis videatur,col.2.lib.2.& conſ 95.diu poſt redditum,col.pen. lib.eod.l.b.3.& conſi.158.videtur in hac,col.vlt.lib.4.

& Alex.

& Alex.in addi.Bar.in d.l.impetatot.ff.de iure fiſc.& conſ.116.viſis quæ ſubnitner,col.vlt.lib.6.Batth. Cepo. in l.irritam,quæ eſt vlti.poſt princ.de vlucap.pro dona.vbi id dicit ſing.& iterum cunſ.canſatum ciuium 66.Tritus procteauit,col.12.vers.quinto modo. Franc. Cur.ſenior.conſ.3.ſuper verbis,poſt princ.vbi & hoc dicit ſing.& conſil 4.cùm impræſ.in tatu.col. 4.vers.quintò ad idem dum allegat.Bal.vbi ſupra Soci.conſ.249.materia,col.10.vers.primò in effectu,lib. 2. Ant.Cochus inter conſi.illius,conſil.101.quia per ſuprafcriptos,col.2.lib.4.Catd.Alex.in d.c.1.calleris, col.2.in de prohib.feud. alie. pet Fed. vbi hoc reputat not.& in c.quoniam,poſt princ.18.diſtinct.& Vital.Cam.in tract.clauſulatum, in tit.enunciatiua verba confeſſionis extra ius ad libet andum,char.3.verſ. ſecundò, m ſi confeſſio. Ial.in l.1.in in princ.col.9.in fi.2.no.ff.de offi.eius cui manda.eſt in rd & in l.non dubium,in 10.not.C.de leg.& in l.cum potteaquam, in 3.not. C. de pact. vbi & hoc quoque dicit ſing. & in l.manifeſtè.in fin. ff. de iureiur.vbi id dicit procedere generaliter, vbi lex vtitur dictionibus geminatis,licet verba non ſint.& conſ.54.citea primum dubium,col.1.libr.3.& Fely.in c.ſi cautio.col.12.vertic. & dicit Bal.& iterum in c.Rodulphos,col.23. verſic. prædicta etiam plenius,extra de teſcript. Philip.Dec. in autbē.eaſſa.col 1.C.de ſacroſan.eccl. vbi hoc dicit ſing.& in c.vt noſtrum, in 4.not.extr. de appellat.& conſil.138 cuius ſuperſcriptio incipit,verba ita ipſo facto,poſt prin.& cunſ.328.viſo caſu pro, oſito,col. 1.vbi & hoc dicit ſing.& iterum col.3.verſic.nec videtur obſtare. Corſe.in d.tract.geminatorum,verſic. 76.qui eſt omnium vltim. Hippo. Marſil. conſil.2.altiſſimum refugium,col.5.verſic.& quod dicta inquiſitio,lib 1.& Nicol.Encral.in locis legalibus,in loco à geminatione locutionis vel actus, col.4. & Catel. Cot.qui & hoc dicit ſing.in memor. incip. geminatio verborum. & iterum in memoria hujus capitis,verbum futuri temporis. Ferdm. Loaz.in tepet.l. filiusfam.§.diui,col.4.vertic.hinc etiam dici ſolet. ff. de leg. 1. Anto. Rube.conſil.147.viſo inſtrumento tranſactionis,col.pe Fran.Curt.Iun.in l.more,nu.95. ff. de iuriſdict. omn iud. Et id quidem eſt, vt omnes afferunt,propter verborum geminationem. m, quæ debet aliquid operari,per illam vulgatam l baldita,ff.ad Trebel. cùm aliis multis ſimilibus & concurd. a me latè cumulatis in dict.tractatu,nihil.fruſtra.

47 Nec hactenus repeti qoi de hac re dubitaret, præter Feli & Phil.Dec.libi in ea re male conſtantes, illum in c.vlt.col.1.extr.de offi.deleg.huic in d.l.cùm poſtcaquam, poſt medium.C.de pact.ea tatione motos, quòd ratio quæ eſt in primo verbo futuri tēpotis,eadē eſt in ſecundo.& allegant præterea tex in c. nullus primas. 9.q. 3. vbi dicitur, irritum & vacuū.& gl.ibi, interpretatur, irritum, id eſt irritandum. Et hæc quidē ſententia cōfirmatur ex tex.in l.ita animus, in fi.C.de epiſc and.cum dicitur, extunc irritas decernimus & inanes,Nam dictio extūc. eſt latæ ſententiæ,vt poſteà dicemus n.141.quadrageſimo.tertio. Id óque ea fenſtrà appoſita fuiſſet, ſi illa duo verba geminata latam quoque ſententiam ſignificaſſent.Et in c. Iudmi,verſi verò nulla,de præben,lib.6.vbi eſt ſimilis text.& in c.ſtatutum.§.vlt. de reſcript.li.6.vbi ita ſcribitur,ſic ipſo iure irrito & inane.& ſimilis tex. in c.nullateres,quod eſt 2.in fin.de iudic.eo.lib.6.& in c.vlt.§.vlt.in fi de offi.deleg.cod.lib.& in l.1.§.propter quod,verſi.dure,de hæred.& in clc.paſtoralis,in fin. de rent. & re indic. in illis verbis, declaramus fruſtr & eſſe omnino irritos & inanes.nam & hæc dictio omnino,eſt etiā latæ ſententiæ,vt dicemus in fal. 58. etiā ex text.& in c.accepimus,ibi,omnino friuolas & inanes eſſe decernas,extrà de pact.& in c. fundamenta §.quòd ſi ſecus,de elect.lib.6.vbi ita ſcribitur, irrita prorſus extunc & vacua nunciamus:& in c.quorundam,in fi. de elect.lib.5.cum dicitur,omnino decernimus irritum & inane & in cap.2. in fin.de iudi.eod.lib.& in c.vltim fi.de offic.deleg.eo.lib.& in c.vltim fi.prin.de offic.deleg.contem lib. & in cle.1. in fine refert.& in cle.1.de elect.& in cle.1.ibi,extūc etiam inane decernentes & irritum,de concel. præb.

Dictio extunc, inde ſententiæ.

48 Sed ſis rem eſſet quod dicunt Feli. & Dec.in prima tatione illius poſterioris ſententiæ, perinent omnia quæ vbique de verborū geminatione ſcripta ſunt. Tex.autem & gl.in d.c.nullus primas, non probant contrarium prioris ſententiæ. Nam primùm ea gloſ.dubitat vtrùm ille text.intelligatur ipſo iure,an per ſententiam,vt ibi videre licēt.Et ſi per ſentēiam intelligatur,faretur impropriè accipi,ſed id fieri propter ſubiectam materiam,& ex aliis iuribus, iuxta ea quę ſuprà diximus in 36.verſ.incap.fallit 2 & genetalios. Nam & dictio irritum, ſimplex & per ſe,& ſine adiectione alterius latam ſentēiam declarat,vt nunc, alias voluerimus Hoſtī.& Io. And.in c.tua nuper, in verbo,irrita,de his quæ fiunt à præla.Bald.in cap. cōſtitutus,col.1.in verbo,irritum,extra de reſcript.& in auth.non licet. poſt.prin.C.de libri.præter & iterum in authē.ex cauſa,col.3.verſi.his igitur.& ſeq.& ibi tecentiores,cod titu.& in c.1.§.fi vero, in verbo, ad irritum reuocabitur,nim.qual.olim.feu.alien.pot. Saly.in l.cùm poſteaquam. C. de pactis.& Cepola in d.l.irritam,poſt prin.ff.de vlucap. p o dona.& Ægid. Bellam.conſil.3.circa materiam, col.antepen.verſ.ſecundo modo. Panor in c.quicquid, in 1.not.extra de elect.& ante hos gloſſin clc.ſæpe,ad fi. in verbo irritus,& ibi Imo,col.vlt.de verb.ſignifi.& ante haoc gl. in c.cùm dilecta,in verbo,irritam,extra de reſcrip.& alia in c.congregato, in verbo,irrita, de elect.& in c. vltim gl.vlt.de ſup.negli. prælat.& in c.inter,extecta, in verbo, irritū, de præb.& in c.de inte,in eodem verbo, & ibi quoque Hoſt.extra de ſtate patro.& in c.vltim gloſſ. vlt.extra de reſtit.ſpol.& alia in c.inter dilectos, in verbo irritam,extra de excell. prælat. Et eſt bonus text.in l. cùm ſententiam.C.de ſent.& interloc. omn.iudic.quem ita intelligunt Bar.& Angel. ibi in ſummario. Et ſanè parēt ea his quæ ſuprà diximus de verbo & participio præſenti temporis, eiusmodi id eſt Et tamen interdum ex ſubiecta materia impropriatur, & pro irritandum accipitur ob ſubiectum argumentum,vt præter gloſ.in d.c.nullus primas,probat etiam tex.in l.1.iuncta gl.in verbo,irrita,& ibi quoque Saly. Cod de reſcind.vēdi.& text. in l.non omnia,& ibi etiam gloſſ.ff.de mino.& in d.l. cùm poſteaquam,& ibi Saly.C.de pact.Sed & quod plus eſt,iſtod interdum procedit,etia ſi hoc dictionē irritū, ſit additū ipſo iure, vt nihil eximus ex ſubiecta materia intelligi debeat pro irritandum, vt probatur ex c.auditis,& ibi gloſſa in verbo, poſtlacto,& Hoſt.in verbo irrita, extra de reſcr. Sed & è dictio Io. And.ubi volens etiam ferum ſubiectæ materiæ, exponit irritandam pro irritam denunciadam.Quod autem cum eo verbo non ſolum ſimplici, ſed etiam adiuncto cum alio verbo nonnunquam ponuntur & aliæ dictiones etiam latæ ſententiæ vim habentes, id fit ad maiorem certioremque rei tignificationem,vt ſupra in ſimili diximus verſic.25.incip.ſed quod his.

Dictio irritum, ſine adiectione alterius, latā declarat.

Impropriatur tamen interdum ex ſubiecta materia.

49 Tamen pro ſententia Fer.mi & Decij poteſt & illud adduci,quod & Fel. ipſe affert in d.c.vlt.de offi. del g.ſcilicet,quòd nō poteſt dici geminatio efficax, & vt noſtri dicunt,effectualis,id eſt.quæ habeat vim & effectum geminationis, vbi non eſt temporis interuallum,vt clarè patet ex eo quod voluit gloſ.not. in l.ſi conuenerit.ff de pign.actio.vbi trina interpellatio nullo interuallo facta,habet vim vnius tantùm

Geminatio non eſt efficax,vbi non eſt temporis interuallum.

interpellationis, cùm alijs multis similibus adductis à Felin. vbi suprà, & quæ uos latiùs congessimus in nostris consuetudinibus, tit. 5. §. 6. in glos. 1. in prima limitattone. Et hac ratione mot⁹ Brab. in d. c. vlt. vers. idem quoque, extrà de offic. deleg. reprobat dictum Bald. ibi, col. 2. in prin. scribentis, quòd licèt papa vel princeps in rescripto dicat, per te cognoscas, non per hoc intelligitur electa industria personæ, quin possit alteri subdelegare, quia illud pronomen per te, ponitur ad demonstrandum, non ad coarctandum. Sed si poneretur geminatę, verbi gratia, si diceretur, tu tu cognoscas, vel per te te cognoscas, intelligitur electa industria personæ. Nam vt dicit Barb. nihil operatur illa geminatio, vbi nullum est temporis interuallum. & item voluit Thomas Parp. nullâ Barb. mentionem faciens, in repet. l. 2. §. quòd si in patris, colu. 1. ff. solut. matr. vt non immeritò illam quoque Bald. decis. reprehenderint Card. Flor. & Imo. in d. c. vlt. ille in §. idem in 3. not. hic autem vltimum. t. Et hoc confirmatur ex text. in l. pediculis. §. Labeo. ff. de auro & argento lega. vbi non mutat substantiã rerum non necessaria verborum multiplicatio, & l. babita. ff. ad Trebel. secundùm vnam lecturam, & quod auctoritate eorum text. scribit Rom. in l. si quis cùm alter. ff. de verb. obl. dum reprehendit Bald. qui tradit in l. 2. C. de resein. vend. tollit remedium eius legis per ea verba, donat omne id & totum quod pluris valet.

Actus hominum geminati requirunt interuallum, &c.

50 Sed huic rei ita respondere poteris, quòd actus hominum, ad hoc vt dicantur geminati, vimque habeant geminationis, requirunt interuallũ, verbi gratia, confessio, interpellatio, solutio, & huiusmodi similia non habent effectũ geminationis, etiam si fuerint sæpiùs repetita, nisi habeãt interuallum temporis: & ita procedit glos. in d. l. si conuenerit. & alia similia loco prædicto allegata. At in geminatione verborũ non requiritur interuallum, per text. in d. l. balista. secundùm cõmuniorem lecturam. & in l. 2. §. quod air le 2. ff. qui satisda. cog. & no. per Bar. in repet. tit. l. t. col. 4. C. de sacrosanct. eccl. & Bald. in proœmio ff. in prin. colu. vlt. & in c. eam te, de restitut. eum multis simil. quæ videbis in dictis nostris comment. tit. 22. §. 9. in glo. 2. in 6. q. Et ita huiusmodi obiectionẽ soluit laso. in dict. l. t. in prin. colum. 9. in fin. 2. not. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. & in l. pen. col. vlt. C. de pactis.

De eadem re.

51 Quamquam ipse Decius in d. l. penul post prin. C. de pactis, scribit huiusmodi distinctionẽ nõ habere vrgẽtem rationem diuersitatis: eo melius aut distingui posse, quòd vbi agitur de declaratione voluntatis, verba geminata magis ostendunt exhibentem voluntatem: sed vbi agitur de præiudicio tertij, videlicet ad cõuincendam alterius contumaciam, vel vbi maior deliberatio requiritur, op⁹ est interuallo, & ita procedit gl. in d. l. si cõuenerit, & similia. Quæ etiam distinctio huc spectat ad probandum priorẽ sententiam, cùm agamus de declaratione voluntatis ac sententiæ iuris consulti, qui vsus est verbis geminatis.

52 Ideóque etiam illam Bal. doctrinam in d. c. vlt. de offic. deleg. qua scilicet dicit per hæc verba, tu tu, videri electam industriam personæ, quam improbat Barb. ibi, vt suprà diximus, secutus est tamẽ Panorm. ibi, in fi. prin. & ipse Barb. sibi cõtrarius in alijs multis locis. videlicet in l. 1. col. 22. versic. si dicatur ff. de verb. obligat. vbi & illam Decij differentiam ponit, quamuis Dec. illius non meminerit. & idem Barb. in l. Stichum aut Pamphilum. §. dijudicatio, col. pen. cod. tit. & cons. 1. ex facti, col. 12. lib. 1. & cons. 27. scripsit doctissimus. col. 21. cod. lib. 1. & cons. 37. illud addu eam in medium, col. 8. eod. libr. 1. & cons. 51. scripsit sapientiæ fons. col. 14. versi. & si quispiam. eod. lib. 1. & cons. 59. elementissimi Dec. col. 2. eod. lib. 1. & cons. 15. præclarè scribitur, col. 7. lib. 2. & cons. 58 præclarè scriptum est, col. 14. eod. lib. 2. & cons. 54 præclarè optimus, col. 6. eod. li. 2. & cons. 53. præclarè scripsit, colum. penult. eod. lib. 2. & cons. 70. præclarè scribitur, col. 5. eod. lib. 2. atque etiam Ant. Corset. illius discipulus in tracta. de verbis geminatis, col. 2. versic. octauò, vbi aliter respondet ad illud quòd dictum est requiri interuallum ad vices geminationis, vt ibi videre poteris. & Cornel. d. cons. 67. colum. 3. lib. 1. & Iaf. in d. l. 1. vbi supra ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. vbi id dicit sing. & paucis cognitum. & iterum in dict. l. penul. ad fin. C. de pact. & in l. 1. §. 1. num in prima lect. ad fin. tum in 2. col. tertia. versic. sed hoc vltimum, vbi hinc dicit singul. ad fin. ff. de acquirend. possess. & Hippol. Matusil. dict. cons. 2. allegatum. col. 6. num. 59. libr. 1. Nicol. Everat. in d. locis legalibus, vbi supra, colu. 4. & Carol. Cot. qui & id dicit singul. memoriali incipien. geminatio pronominis.

Dicto nosmetipsos, quid importet.

53 Et facit tex. in l. peregrè. §. vlt. ff. de acquir. poss. cùm dicitur, per nosmetipsos, non per alium. Nam ibi videtur probari per illa verba geminata nosmetipsos, omnino excludi quod per alios nomine nostro fit. Sed id non admodum tutum est, quia etiam sine geminatione huiusmodi loquendi formulam reperimus, vt in c. qui accusare, ibi per se non per alium. 3. q. 9. Quod antè pertinet ad illam Rot. sententiã in d. l. si quis cùm alter. Fra. Aret. ibi, col. pen. vers. item adde in quãtu. Bar. reiicit illam Rom. rationẽ. & aliam eius sententiam cõprobatam refellit, vt ibi videre poteris.

Verbum futuri temporis prolatum à testatore.

54 Quinto fallit, quando verbum futuri temporis profertur à testatore: verbi gratia, si hæres meus molestauerit vxorem meam, priuetur hæreditate. tunc enim intelligitur ipso iure, nec requiritur sententia. Ita vulgo allegatur voluisse Bal. in l. t. col. 7. in lect. antiq. C. de his qui pœnæ nomin. Sequitur Fran. Cre. singu. 1. tu scis quòd verbum, in fin. Alex. in addit. Bar. in d. l. in omnibus nulli §. fanè si hoc, col. pen. C. de sacrosanct. eccl. vbi & hoc dicit not. Ioan. Bapt. Castel. in addi. Rom. in d. l. singul. 2. & in addit. Albe. in fau. tertio tio, in vltim. verba futuri temporis. & Felin. in c. Rodulphus, col. 17. versic. priuetur, extrà de rescript. & vide quæ dicam in seq. fallen.

55 Sexto fallit, quando verba futuri temporis ponuntur in legibus siue alijs dispositionibus cõditionaliter loquentibus, exempli causa, si quid tale non fiat, actus corruat, quia tunc intelligitur ipso iure. Ita nuncupatim voluit Ange. consil. 36. prio decisione quæstionum, col. vlt. ea ratione fultus, quoniam propter conditionis defectum, ipso iure deficit dispositio tam inter viuos, quam in vltimis voluntatibus. l. Mæuius, & l. qui hæredi. §. vlt. ff. de condit. & demon. & l. si tẽ §. omnis. ff. de pign. actio. & l. Iulianus §. offerti, & le qui pendent in vid. am. ff. de contrahan. emp. Et vide quæ dicam inferius in 15. fallen. vbi d. fecerunt de forma. Nam & cond tiu impl. ti debet in forma specifica. vt not. in illis primis legibus & secundùm hoc potest intelligi quod diximus in præc. d. fal.

56 Septimò fallit, quando pœna prima iuris imponitur propter omissum actũ extrajudicialem ex contractu faciendum. & huiusmodi pœna est mobilis resolutiua, quia intelligitur ipso iure, quamuis apposito verbo futuri temporis. Ita voluit Bald. qui omnes legum interpretes acumine ingenij superauit, in dict. l. 2. in addit. in 3. q. & ibi post eum Salyc. fermè ad verbum, colu. 3. versic. & vt hic clarius. C. de iure emphyt. per text. ibi, & alios quos allegat & sequitur Felin. in d. c. Rodulphus, extra de rescript. Nec abs re dictum est, quod pœna sit titulo resolutiua, qui si non esset huiusmodi, tunc non intelligeretur ipso iure, sed per sententiam, vt d. cum Bald. & Salyc. in eodem loco, per text. ibi. & si verò tacuerit, in aulient vt hi qui obligates monet. de h. la. perhi. Et subditur,

subdunt,quòd in dubio præſumitur tituli reſolutiua, quando priuatio eſt à ture per contractum quæſita, & ipſi contrahenti profutura,vt ibi, quia tunc habet vim legis commiſſoriæ.

De eadem re.

57 Iaſon tamen in d.l.2.col.4.ver. & ad contraria.& iterum in l.vlt.col.32.ver.& quando hanc opinionẽ.C.eo.tit allegans tantùm Salyc.dicit ſimpliciter id procedere in emiſſione actus extraiudicialis, nulla diſtinctione facta, vtrùm pœna ſit tituli reſolutiua,an verò nõ ſit.Id quod etiã ſimpliciter dicit ipſe Salyc.in d.l.vlt.col pen.verſ.non oſtb.l. & Pan.quem ipſe Iaſon non allegat,in c.ſi diligenti, col.7.verſ.in gl.in verbo perdant,de foro compet.& Card.Alex.in d.§ callidis,col.2.ad fi.tit.de prohib.feud.alie.per Fed. & Ludo.Bolo.qui hoc reputat.ſing.in addit.conſ.Io. Ana.conſ.32.incip.præſantia dominum in prin.

Et relatum ad iudi.

58 Octauò fallit,quando verbum futuri temporis refertur ad iudicem, quia tunc eſt latæ ſententiæ, vt voluit Bart.in d.l.extat,col.vlt. ff.quod met.cau.& nulla illius mentione facta Anton. in c. clericis, per tex.& glo.ibi, extrà ne clerici,vel monach. Id quod confirmatur ex eo quod tradit Ricard.Mal.in ſua diſput.incip.ſtatuto cauetur.quam refert Io. Andreas addit.Spec.tit.de iudic.deleg.§ restat.verſ. quid ſi ſtatuto.& in tit.de procur.§.nunc breuiter,verſic.licèt autem.Quòd ſi ſtatutum mandat iudici,vt cauſam intra certum terminum expediat, dirigendo ſcilicet verba in iudicem,quicquid poſt illum terminum expeditur, nullum eſt,per multa quæ ipſi allegant.

De eadem re.

59 Sed illud dictum Anto.in d.c.clericis, etiam ſine mentione.Bar.vbi ſupra.& ſic hodie tenent Panor.in eo ipſo c.nec id quidẽ mirum, vt quod ſit contra omnia iura,& etiam contrariũ voluerunt Bal.& Saly. in d.l. 2.C.de ture emphyt,in locis allegatis,in præced.fall.n. Et hanc opinionem corroborat quod voluerunt Iac. Arc.Cyn.Bar.Bal.& recentiores in l.properandum in prine.C. de iudic. quod ſi tempus imitantiæ ſtatuitur iudici & non parti, valet quod facit iudex poſt tempus,licet ipſe puniatur,per l.1.in fin.C. vt omn. cauſ. tran.ciſ. quam crim. & idem tenet Old. in quadam diſputat.quam adducit Bar.vbi ſupra.& Io.And.locis ſupra allegatis,& Pan in c. p n.col. antepen.extra de iudic.& in c. de cauſis,extra de of deleg.Rom.conſil. 215. quoad primum an ſyndicus, in 2. dubio Paul. Caſtr. conſil.78. videtur dicendum quod dicta declaratio,ſib.1.vbi & alia ſimilia adſert.

60 Poteſt tamen illa opin.Bar.& Anton.in prin. huius fal. adſcripta procedere in vno caſu, videlicet cùm lex vtitur verbo,priuatito potentiæ & poteſtatis ad iudi.ẽ directo, verbi gratia ſi lex aut ſtatutum dicat, iudex tale aliquid facere non poterit. Nam tunc actus in contrarium factus erit ipſo iure nullus, vt dicit Bar in l. 1.C.de dilat.& in l. 6. ff. de feri. & Fran.Aretan.in c.in cauſis,de reſtitu.& Fel.qui hoc egregie diſputat in c.paſtoralis,col.vltim.verſi. conſidera quod aliquando,extra de excep. Sed & tu vide quæ latè etiam diximus in noſtro tractatu de legibus connubialibus in g'o.3.in verbo, *ne ſemi*, in prin. Ex quibus tamen ſingulis id ſemper procedere, etiam ſi non ad iudicem referatur.

Et directum ad partem.

61 Nonò fallit(& id quidem ex diametro præcedenti repugnat)quando verba dirigentia partiũ,non iudicem,ſecundum Ro.in ladumodi,col.pen. & ibi quoque Kapin.Fulgo.Petr.in repet. Bapt.Calcial.col. 3.verſic ex dicto tex.rum,& Fran.Cur.ſumm.col. 6.verſic.ſecundò not.& Iaſon repet. col. 5. verſicul. cauetur.quin.renet.ff.de iuriſdict.Nam vt inquãt,vbi lex conceſſit aliquod bonum alicui, nec expreſſum quòd deberet index iubere, competit parti ipſo iure, nec neceſſe eſt adire iudicem,per l.d. pupillo.3.ſi is cui,cum glo.ff.de oper.noui nunt. & facit l.qua ſub conditione.ff. de cond. inſtit. & quod ſcribit Anto. conſil. 22. vltis punctis col 1.

62 Decimò fallit vbi imponitur pœna ex crimine commiſſo circa bona, & ex quo nulla pœna irrogatur in perſonam delinquentis. Tunc enim ipſo iure ſemper intelligitur impoſita.Nam cùm ex eo delicto perſona non affligitur, non eſt expectanda ſententia,quæ nihil prodeſſet. l. aliquando.ff.ad Velleia. & facit l.cum qui,in princ.ff. de his quibus vt indig. Quòd ſi pœna extenditur vltra bona, neceſſaria eſt ſententia l.1.Cod.de his qui ex pub.ratio. lib. 10. & l.ſcire Cod.de bon.vac. eodem libro 10. Hæc Calca. quem vix (vt ingenuè fatear) intelligo conſil.5 t.licet his quæ ſupra,colum. 3.ver.ad tollendum. & iterum conſ.66.viſis omnibus & ponderatis col.1.

Nonnun vbi imponitur pœna ex crimine commiſſo circa bona, & non in perſonam.

63 Vndecimò fallit,quando ex aliis verbis ipſius conſtitutionis vtentis verbo futuri temporis, appareat mentem ipſius conſtitutionis eſſe, vt inducat canonem latæ ſententiæ.glo.eſt in d.c. quiſquis,in verbo,fiat.extr.de elect. quæ dicit quòd licet verbũ quo vtitur d.c.ſit futuri temporis, tamen intelligitur ipſo iure, propter verba ſequentia, non abſque diſpenſatione,&c.& adhoc ponderant illam glo.Pan.& Dom. ibi.& ad hoc etiam allegat ipſe Dom.tex. in d. c.diſpendia, vbi & hoc dicit ipſe Dom. in 5. not.de reſcrip.lib.6.& idem Do.in c.vlt.§.pars verò,in princ.de offic.deleg.eo.lib.& in c.1.§.vlt.col.1. verſi.quæro an deficiens,eo.lib.Fran. Arc.in l.1.col.4.ver.ad tertium. ff de teſta.& Card.Alex.in competãl.§.callidis, col. 2.tit.de pro.feud.ali.per Fede.& Fel. in d.cap.Rodulphus,col.19.verſ.& ſubdit. extrà eo. tit.Et bene facit quod in ſimili dicit gl.in c.nolita.11.q. 1. & Saly.in l.cùm poſteaquam, & ibi recentiores. C. de pact.

64 Duodecimò facit etiam quando ex aliis legibus & conſtitutionibus conſtat illud verbum futuri temporis eſſe latæ ſententiæ.per glo.in l.1. in verbo, amittat.C. de pœna iudi.qui mal.iudic. quæ exponit illud verbũ amittat, ipſo iure,quàtu ad illũ qui iudicem corrupit,per l.venalem.C.quãdo prouo. non eſt neceſſ.& glo.in d.cap.1.§.1.in verbo reuertatur,tit.de prohib.feud.alie.per Feder.quę exponit illud verbum reuertatur, ipſo iure, quantum ad illum qui feudum alienauit,per iura quæ allegat, & B. l. & Saly. in d.l. 2.quibus locis ſupra citatis in . C. de iure emphy.Et hoc quidem generale eſt & perpetuum in omnibus verbis,& dictionibus, vt contra naturam propriam ſint vel latæ vel ferendæ ſententiæ, propter alia iura quæ id diſponunt vel declarant,aperte intelligit glo. in c.ſi quis ex clericis,& ibi Imol extrà de vita & honeſt cleric.& in c.ſi quis 23.diſt. & not. Dom. in c.1. 2.q.1.Pan.in d.c. 2. in fine de foro compet. & iterum in d.c.ſi diligenti,col.7. conſ. tit. & quod diximus ſupra in 2.fal.præterea tempore.

Et vbi quis priuatur non ſtatus incompatibilis.

65 Decimoterciò fallit,vbi quis priuatur tatione ſtatus incompatibilis. hã tunc ſemper ipſo iure priuatur,ex ſententia Bal.in c.1.§.qui clericus,in prine per illum tex.quem adhoc dicit notab.tit. ſi de feud.fuer. controuer.inter do.& agric. Quam ſequitur & commendat Felyn.in d.c.Rodulphus,col.21.verſ. quotiens ratione ſtatus,extra de reſcript.

Et vbi verba declaratoria.

66 Decimoquartò fallit,quando ſunt verba declaratoria, quia tunc ſemper ſunt latæ ſententiæ, vt pulchre voluit ille Cato.princeps.Panor.in d.c.ſi diligenti,col.7.de foro compe per tex. & gl. in c.nouit, extr.de his quæ ſunt a prælat.ſine conſen.c.Quæ autem ſint ea verba declaratoria,facile poteris cognoſcere ex iis quæ tradit ipſe Pan.in d c.ſi diligenti.

67 Decimoquintò fallit,vbi verbum futuri temporis apponeretur in diſpoſitione, quæ induceret formam ſine ſolennitate formalem,quia illius omiſſio redderet actum ipſo iure nullum, vt not. gloſ in

cap cum Dilecta, in verbo initium, extra de reſcript Bar.Bal.& latè recentiores in l.vniuerſa.C. de precib. imper.offer.Bar.in l.item eorum.§.ſed ſi ita,per illum tex.ff.quod cuiuſque vniuer.Bald.Ang & recentiores in l.1.& 2.ff.de liber.& poſth.& in l.cum hi.§.ſi prætor.ff.de tranſact.& in l.1.C. qui teſta. facere poſſ.Signo.conſ.87.factum ſic præſupponitur, col. 3. verſic. item omnis diſpoſitio. Ang. conſil. 57. pro deciſione quæſitorum,col.vlt.Dom.in cap. quia propter,col.6. verſ.venio ad verſ.vel ſaltem , extrà de reſcript. Soc. conſ.76.viſa facti contingentia,col. 1. lib. 1. cum his quæ latè dixi in noſtris commentariis conſuetu. tit. 6.§ 5.in glo.5.in 2.ar.modicorum.verſ.hoc tamen intellige.& quæ copioſiſſimè etiam cumulauit. Hippoly.Matſil.conſ. 133.omnipotens , col.2.& lib.2.Idque etiam ſi actus eſſet pius & fauorabilis,per l.qui Romæ,§.Flauius Hermes.ff.de verb.obli. ſecundum Bal. in l.vlt.poſt Old.ibi. C.ſi mãci,ita fuer.alii.ne manu.& in l.teſtamentũ,in 2.not.C.de teſta.& in l.omnes populi,col.pen.ff. de iuſtit.& iure.& conſil.285. viſa inquiſitione,poſt medium,lib.1.& Iaſ.in l.1. §. ſublata, in priore lect.col.2.verſ.iſtam primã.ff. ad S.C.Treb. & conſ.149.præſens quæſtio, col.3.verſ.item formæ, lib.2.& conſ.152.in cauſa contradictionis,in fi.eo.lib. 2.& conſil.191.placet mihi,col.1.eo.lib.2.& Marth. æ. afflict.in conſt.ſi quis in poſterum,col.2.quibus locis Iaſon & alia Bald.loca in id citat,ſed mendosè tamẽ. Cuius tei ratio ſatis aperta eſt ex dicto Ariſtotelis vbique aduocato:Forma eſt quæ dat eſſe rei.ad quod noſtrates allegant l.Iulianus. §. ſi quis reus. ff. ad exhib.atque perfectionem ipſius eſſe (ſi ita more Græcorum loqui poſſumus)l.iuriſgentium , in princ.ff.de pact. per quos tex.ma dicit Bar.in c.vltim.col. 5.verſ. quæro vtrũm ſit diſſonantia,extrà de conſuet.

Etiam ſi actus eſſet pius , & fauorabilis.

68 Hoc tamen intellige,niſi huiuſmodi ſolennitas quæ omiſſa eſt,ſupplcatur à lege.tunc enim ipſius omiſſio nunquam reddit actum nullum. alias enim ea ſuppletio eſſet ſuperuacanea.l.bis verbis , cum l. ſeq.& quod ibi tradit Bal.in 1. lect. verſic. item nor. quòd aliquid.ff.de adop.& l.1.in princ.C. de teſt vxor. act.& expreſſe etiam voluit Fran.Aret.in c.ſuper his, col.4.verſ. pro iſta op.facit,extrà de accuſ.

69 Intellige 2.in ſolennitate formali, vt iam diximus, quæ vid. licet debet interuenire in ipſo actu: ſecus in alia ſolennitate, quæ poſt actum interuenire poteſt. Nam tunc illius omiſſio non vitiat ipſo iure. etiam ſi apponantur ea verba,alias non valeat vt voluit Bar.in d.l.vniuerſa, & ibi etiam Bal. & Raph. & recentiores.C.de precib.imper.offer.& Bar.in l.1.col. vlt.in prin.ff.de teſta.& in l.ſi ita quis.§.ea lege,col.1. verſ quæro vtrũm prohibitio.ff.de verbor.oblig. & in l.cum lex,col.3.verſ.ſed pone quòd lex dicit. ff. de fideiuſſo.& in l.2.C.de cano.fru.vi.Rom.lib.11.& Bal. in l. 1.§.ybi autẽ,col.vlt.verſ. & prædicta faciunt. C. de caduc.tol.& in l.hi qui ad ciuilia,col.1.verſ.ex hoc facit C.de appel.& in l 2 col.2.verſ.& ſcias. C. quan. prouo.non eſt neceſſ.Imo in c.exhibita,colum.8.verſ. tertiò quæritur.extrà de retũ permut. & latè Bertha. qui multos concor.adfert in tracta.gabellarum , in 3. parte 8.partis princ. q. 24. & Cepola cauſarum ciuil. conſ.35.celeberrime,col.1.& Fel.in cap.ſtionam,col. 2.verſ.tu verò attende , extra vt lite non contẽſta. & Phil.Dec.qui & plerosque alios citat , in c. 2.ver.Inceſſinè extra de teſtib. & Fab. à monte ſancti Saumi, in tract.Infinita.in 27 quæſtio.

Solennitas formalis hic quomodo accipitur.

70. Decimoſexto fallit,quando verbo futuri tẽporis iungitur participium præteriti temporis. nam tunc eſt latæ ſententiæ, habita ſcilicet ratione participij præteriti temporis , magis quàm verbi futuri. Ita expreſsè voluit Bar.in l.1. ff. de vi priua. & in l.1. §.ſed & conſtituto,circa medium. ff. de calum. & in l.imperator.ff.de iure fiſci.& Imol.in cap.1. 6. vlt. de elect.lib.6.ſecutis Ioan.Mo.Archid. & Ioan.And.ibi volentes hæc verba,nouerit, ſe ſuſpenſum , eſſe latæ ſententiæ.

71 Quanquam Dom.ibi col.1.ver.quæro an deficiens,teneat expreſsè contra Imo.per no.in c. in pœnis,de reg.iur.lib.6.Nam quod in d.c.1.illa verba ſunt latæ ſententiæ,nõn eſt,inquit Dom.ex propria eorum natura , ſed ex aliis verbis illius text. quæ planè demonſtrant quòd debent intelligi ipſo iure. nam mox ſubditur,quod ſi poſtea adminiſtret, ſit priuatus.Dõ. eſſe notandum ad ſtatura. ſequitur & cõmendat Fel. in c.Rodulphus,col.21.verſ. nouerit ſe ſuſpenſum.Et in hanc partem inclinare videtur Collect.in c.1. col. 3.verſic.aliqui dicunt, extrà de iudic.Et facit in hanc partẽ tex.in cle.cùm lit,in fi.de magi.ibi , eo ipſo nouerit ſe ſuſpẽſum.Nam ſuſtra eo ipſo dictum fuiſſet. ſi ex propria vi aliorum verborum intellectũ fuiſſet.

Quæ repugnant præmissè dicto.

72 Sed pro priore ſententia eſt bona glo. quam nullus illorum allegat,in cap. cùm in cunctis.§ vlt.in verbo, priuatos , extra de elect.quæ dicit hæc verba, nouerint ſe priuatos,intelligi ipſo iure,& gl.in c.2.ip glo.vlt in princ.& ibi Holt.Imo.& Pan.qui eam not. extra de ſolut.& alia in c.extirpanda.§.quia verò , in verbo,priuatum extra de prabend.quæ interpretatur illa verba,ſciat ſe priuatum ipſo iure,& alia in cap.ſi quis,quod eſt pen.in verbo,ſuſpenſos, extra de homo. quæ poſteriores loquuntur de his verbis, nouerint ſe ſuſpenſos & glo.Holti.Ioan.Andr. & Io.Anto. qui loquuntur in his verbis,abſolutos ſe nouerint.in c. abſolutos quod eſt ibim,extra de hæretic. Glo. & Hoſtien.loquentes in verbis,ſciat ſe excommunicatum, in c.extra de cleric.excomm.min. & in c.quoniam in verbo.mucrone percuſſum ; extra de offic. ord. quæ dicit illa verba,nouerit ſe mucrone percuſſum,intelligi ipſo iure,& eam ſequuntur doct. ibi. Eſtque illi & alia omnino ſimilis in cap. vt inquiſitionis. in fin. in verbo,percuſſum,de hæret.lib.6. & item alia quæ loquuntur in illis verbis nouerit ſe ſuſpenſum,in c.vlt.in fin.de temp ord lib 6.& glo.in c.pen.de ſenten. excõ.

Confirmatio priorus ſententiæ.

73 Et in eadem ſententia fuit Spec. licèt admodum confuſè,tit.de citat.§.iam de citatione. col. vlt. verſ.quid ſi iudex.& planius Oldr.conſil.191.hæ ſunt 3.tiones,col.1.ver teſtat ergo videre.vbi voluit quòd hæc verba,noueris poteſtatem ibi interdictam,denotent interdictionem ipſo iure. & Bald.in l. qui volebat.ff.de hæred.inſtit. vbi loquitur de his verbis excommunicatum te eſſe cognoſcas.& in Rub.C.com. vel ſpi.col.2.verſic. modò ego quæro,loquitur in his verbis, excommunicatum ſe eſſe noſcat. & in cap. præterea requiritur,in 2.not & ibi etiam Anto. & Pano.colum.pen. ver. vltrius quæritur extra de appel. & Collect. in cap. ſi quem , ad fin. extra de ſentent. excomm.& Imo.in clem.1. col.1.verſic.not. quòd pro hæc verba,extrà de ſequ.poſſ. & fruct. per illum text. qui nihil ad hoc facit,ſed potius in contrarium, cùm id exprimit per verba, hoc ipſo. & Marth.ſnot. 115. nota quod vbi lex. vbi & hoc dicit generaliter procedere quando futuri temporis adiungitur participium præteriti & Do.ſibi contrarius, & Card. Alex. in cap.Angelus.3. q. 4. vbi dicunt per hæc verba noſcas , vel intelligas re excommunicatum , profert ſententiam excommunicationis & idem dicit ipſe Dom.in c.1.2.q.3.& Fel.in eodem c. ſibi contrarius,videlicet in d.c.Rodulphus.colum.21.noueris re anathemate percuſſum.& turſus in cap. 1.col.vlt. nota quòd ita verba,extra de iudic.

De eadem re.

74 Et eſt bonus text.in c.præterea requiſiſti , & ibi per Pano poſt alios col.pen.extra de appel.& in c. 1.de ſent.& re iudic.lib.6 cum dicitur , ab executione officij per annum nouerit ſe ſuſpenſum. Nam

De eadem re.

poſtea

poſtea ſubdit, Sciturus quòd ſi ſuſpenſione durante, ingeſſerit ſe diuinis, irregularitatis laqueo ſe inuoluit, & in c. 1. verſ. ſi quis autem, innicto vertic. vlr. de ſent exc. lib. 6. Nam priori loco hæc verba ponuntur, a diuinis officijs nouerit ſe ſuſpenſam, & in poſteriori, quòd ſi contingat eos ſic ſuſpenſos diuina officia exequi, in irregularitatem incurrunt. Et facimus etiam quæ dicam inferiùs in 60. fallent.

Verbum futuri temporis nunciat aliq verbo, quod eſt late ſententiæ.

75 Decimoſeptimò fallit, quando etiam verbo futuri temporis iungatur aliud verbum, quod ſuapte natura eſt latæ ſententiæ, tunc enim diſpoſitio intelligenda eſt ipſo iure, magis ſcilicet inſpecto illo verbo quod iungitur, quàm verbo futuri cui iungitur: verbi gratia, verbum ſubiaceo, etiam in futuro, aut in infinitiuo, quod hoc caſu ſumit naturam futuri verbi, vt poſtea dicemus, habet vim latæ ſententiæ, vt etiam dicemus in 48. fal. Igitur ſi ita dictum ſit, nouerint ſe excommunicationi ſubiacere, intelligitur ipſo iure, habita ſcilicet ratione verbi ſubiacere, magis quàm verbi nouerint, vt volunt glo. in c. excommunicationi. & ibi quoque Pan. extra de rapto.

Et cùm dictio omnino, adiicitur.

76 Decimooctauò fallit, quando verbo futuri temporis adiicitur dictio omnino, quia idem eſt ac ſi diceret, ipſo iure, ſecundù Bal. in l. 1. §. ſi pecunia, per gl. ibi ff. depo. ſed in de illa gl. vide quid dicam in ſeq. fallent. & idem voluit ipſe Bal. in l. 2. in addi. in 3. q. & ibi etiam Saly. c. col. 2. in fi. & Iaſ. col. 5. verſ. ſecundò pro hac parte facit. C. de iure emphy. & idem Bal. in ſua margarita, in verbo priuatio, vbi facit illā gl. ſing. & Archid. in §. qui verò res ui verbo, omnino. 10 q. 1. Bar. in auth. vt defun. ſeu func. cor. in princ. Angel. in 3. vlt. in fi. per gl. ibi in verbo, actione, in auth. de litigio. & in l. imperator. ff. de iure fiſc. Ro. q. in illam gl. adhoc dicit ſing. in primo ſing. Dom & Phil. Franc. in c. 1. vterque in vlt. not. de his quæ vi metúſve. cauſ. h. idem Phil. in c. vlt. §. vlt. de offi. deleg. li. 6. Mathe. ſ. not. 212. nota quòd vbicunque Franc. Cte. ſing. 7. in ſcis. Barb. conſ. 64. ſcribitur lib. d letter, col 4 lib. 1. & in ſeper. c. Raynaldus. col. 45. & iterum col. 161. extra de teſt. & in c. qualiter, col 4. extra de iudi. & in c. ex parte, le 1. extra de offi. deleg. & ibi etiam Fel. col. 1. qui dicit de hoc eſſe tex. in c. ſi religioſus, de elect. li. 6. ſed hoc ibi expenſantur. & in l. generaliter col. 6. ff. de ver. oblig. vbi adhoc allegat multa iura. Matthæus in c. Iudæi, le 2. extra de Iud. Franc. Arct. in c. ſi diligenti, col. 5. extra de foro cõpet. vbi ad hoc dicit ſing. illum tex. innecta gl. in d. §. ſi pecunia, idē Arc. in c. fraternitatis, col. 10. verſ. in contrarium arguitur, & col. ſeq. & ibi etiam Fel. col. 3. verſ. ſed iſtis non obſtantibus, de teſtib. & in c. cùm veniſſet. & ibi quoque Fel. vterque col. 2. eo. tit. Cor. conſ. 59. diu poſt cõſilium, col. 2. verſ. quod maximè dicendum lib. 2 & conſil. 203. in hac cõſultatione, col. 2. cod. lib. 2. Alex in l. ſi inſulam, col. 3. verſ. ex hoc infero. ff. de verb. oblig. & conſ. 6. circa proceſſum col. pe. lib. 3. Corn. conſ. 99. diu poſt conſilium, col. 2. verſ. ſic. & liber pœna, lib. 2. Card. Alex. in c. præter, col. 2. verſ. quæro an iſtud. 32. d. Phil. Franc. in c. quàm ſit. § cæterum ſuper gl. vlt. de elect. lib. 6. & in c. 2. col. 2. in 6. not. de pact. lib. 6. Ioan. Bap. Cacia. in l. mirre, in 21. quæſt. ff. de hæred. dictio. omn. iudi. Fel. in d. c. Rodulphus, extra de reſcript. & in c. gratum, 2. d fin. extra de offi. deleg. & in c. paſtoralis, col. pe. ver. quartò extra de excep. & in c. de regularibus, in 2. no. extra de ſimon. vbi illam gl. dicit ſing. Iaſ in l. pe. col. 2. verſ. ſextò pondera. C. de pact. cõſ. 168. ſtatuto inclytæ, col. vlt. lib. 2. Phil. Dec. in c. ad hæc, le 1. col. 3. extra de appel. Franc. Purp. in l. more, col. ante pen. verſ. tertiò ampliatur. ff. de iuriſdict. omn. iudic. Corſe. in ſuis ſ. 4. in verbo, omnino, vbi & adhoc allegat. glo. in l. obligationē. C. de ſol. tenetur ad text. in d. §. ſi pecunia. Hippol. Marſil. in ſua practica cauſarum criminalium §. aggrediar. nu. 115. Steph. Bert. conſ. 142. ex themate, col. 2. verſ. ad ſecundum lib. 4.

77 Et quanquam ea gl. in d. §. ſi pecunia, propè ſola in id ab omnibus citetur, à multiſq; ſing. dicatur, eſt tamen & alia & ea quidem expreſſior, in c. vlt. in fi. in verbo, omnino, quam ibi expendunt & commendant Dom. & Phil. Francus, de offic. deleg. lib. 6. quam & adhoc obſeruauit Franc. Aret. in c. 1. col. 4. ver. aliquando facultas, extra de accusat. vbi & de hoc dicit eſſe text. in c. iudex, ad fi. de offi. delegat. li. 6. Eſt item alia gl. in c. licet canon, in verbo cæteræ, de elect. lib. 6. nili dicas ibi hoc eſſe propter verbum cæteræ, quo etiam vitur tex. ibi, de quo poſtea dicemus. Alia denique glo. in c. 1. in verbo vacnarius, quod met. cauſ. lib. 6. nili dicas, & id eſſe propter verbum vacnamus, quod eſt præſentis temporis. Et eſt bonus tex. ſi recte intelligatur, in §. præterea, Inſtit. de excep. quanquam alio trahatur à glo. & docto. Sed nullus melior neque apertior tex. eſt, quàm in l. ſi non ſortem. 9. inde bitum. ff. de condit. indeb. cùm dicitur, non ſolùm ſi omnino non debebatur, ſed & ſi per aliquam exceptionem peti non poterat.

Comprobatio eiuſdem.

Dictio omnino, operatur quòd ſit parata executio.

78 Et in hanc ſententiam optimè facit, quod hæc dictio omnino, id operatur, quòd ſit parata executio, vt dicit Bar. in l. 1. col. vlt. ff. iud. ſol. Et quidē executio præciſa, vt affert Card. Alex. in c. tuæ fraternitati, col. 12. ver. ſolutio abbas, extra de ſponſal. per not. per gl. in l. Græcè. §. illud. ff. de fideiuſſ. & in cle. 2. de æta. & qualit. & in cle. 1. in verbo, omnino, de vita & honeſt. cler. Vt quæ etiam ſit dictio præciſa, vt dicunt Bald. & Saly. in d. l. 2. C. de iure emphy. Bal. in l. vlt. col. 1. in 3. oppo. C. de contrah. emp. & in c. ſi Chriſtus. col. 2. extra de iureiur. Rom. in l. quod te. ff ſi cer. pet. Barb. qui ad hoc multa allegat, in l. 2. §. & harū. col. 2. ff. de ver. oōl. & conſ. 45. madato & nullu. col. 3. verſ. ītē adduco, li. 2. Franc. Aret. qui ītē multa adfert in d. c. qualiter & quando, le 2. col. 6. verſic. cui enim omnino extra de accu. & Alex. qui item multa adducit in l. precib. col. 1. C. de impub. & al. ſubſtit. & eōſ. 88. in cauſa dominæ Bartholomeæ, in prin. li. 4. Col. qui ītē multos ac multa citat d. conſ. 59. col. 2. verſ. quod maximè. Fran. Curt. ſenior conſ. 44. ſuper contingentia, col. 3. verſ. ; rocōclusione, vbi etiā multa adhoc aduocat. & Soc. conſ. 249. materia col. 1. verſ. primò in effectum, li. 2. & conſ. ſeq. in cauſa Bononienſi, col. 3. verſ. aliud eſt, cod lib. 2. Georg. Nat. in tepet. & quamuis, col. 10. nu. 51. verſ. quintò no de pact, lib. 6. Iaſconſil. 23. octo dubit, col. 2. lib. 3. Ideo etiam eum vim habet, vt quis præciſè cogatur ad factum, vt voluit Ro. in l. ſtipulationes non diuiduntur, ff. de verb. obl. & Fel. in d. c. ex parte, col. 1. extra de offi. deleg. & facit quod infrà dicemus de dictione, omnimodo & quod ſcribit Old. conſ. 145. thema tale eſt, dominus B. paulò ante med.

Et vt quis præciſè cogatur ad factum.

79 Quid quidē (ſi illicet præciſè) ſignificat (vt id obiter dicam) vt ſine vlla exceptione, & vt vulgò dicious, ſine remedio, & ad vnguem indiſtinctè, & ſine conditione id fiat. Cicero epiſtol. ad Atticum lib 8. epiſtola cui initium eſt, Dionyſius, Ego nemini, cuius cauſam non receperem, nunquam ita eniquam ram humili, tam ſordido, tam nocenti, tam alieno, tam præciſè negauī. quàm hic mihi planè ſine vlla exceptione præcidit. Et ex noſtris Bal. in tub. extra de conſtit. col. 2. verſ. ſtatuta præciſa, & iterum verſic. quid eſt dicere præciſè, dicit id verbum præciſè ſignificare ad vnguē, omnimodo, & indiſtinctè. Et ſequitur Barb. conſil. 59. clementiſſimi Dei, col. 3. lib. 2. & conſil. 76 illud in medium teſeram, col. 11. verſic. quintò eſt adhærendum, lib. 1. & conſil. 6. illud in medium adducam, col. 13. lib. 4. Et idem propè voluit ipſe Bald. in l. 2. C. de excep. rei iudic. & conſil. 170. ad euidentiam, libro 3. de quo & tu vide eundem

Præciè quid ſignificet.

Bald.

Bal.in c.3 ad fi.& ibi etiam Pan. in vlt. not. & Card. Flor.de reſcrip.& gloſ. in l. iuſiurandum & ad pecunias.in prin.col.13.lib.4.in verbo,certiorctur.ff.de iureiur.& in l.ſed & ſi me putem.§.cùm iter, in verbo, condicam,poſt princ.ff.de condit.indeb. & in l. cùm is qui.§.vlt.in verbo.qui hominem,poſt prin.eod.tit. & in l.hæreditatem in verbo,cogendam.ff. de don.& in l.1.in verbo in alias.C.de ſent quæ pro eo quod intereſt quas omnes citat Bal.in ſua matgari. in verbo, præcisè ad interpretationem ſignificationis huius dictionis.Cui adde & glo.in l.Pomponius, in verbo. habetti,poſt prin.ff.de negot.geſt.& bonum text. in l. 1.§.vlt.ff.de legat.not.eaue & in c.1.extra de plus petit.& in c.contra Chriſtianos,de hæret.lib.6. & Ang. conſil.54.in quæſtione propoſita, ad fin. Franc. Aret. in l.ſi ſtipulatus ſim damam.ff. de verbo. oblig. cum ſim.adductis per recentiores in d.cap.2. de reſcrip. & per laſ.in l'omnes populi.col.antepen. verſicul. item dum Bat.cum multis ſeq.ff. de iuſt. & iure.

Ait ſignificatio huius dictionis præcisè.

80 Tullius autem,ne id omittamus, lib.2.de natura Deorum, aliter illud præcise accepit. Velut à te ipſo heſterno die dictum eſt, auum fatidicam Prouocam ſingi,quaſi quandam Deam ſingularem, quæ mundum gubernet & regat,ſed id præcisè,vt ſi quis dicat Athenienſium rempublicam conſilio regi, deſit illud Areopagi : ſic cùm dicimus prouidentia mundum adminiſtrari deeſſe arbitror Deorum. plenè autem & perfectè ſic dici, exiſtimato prouidentia Deotum mundum adminiſtrari. Eſt ergo ibi præcisè idem quod eoneisè, ita vt aliquid deſit quod intelligitur.vnde & illud Gellij alicubi, obſcutè & precisè dictum. Et Quintiliani lib. 10. qui præciſis concluſionibus obſcuris Saluſtium & Thucydidem ſuperat, id eſt,abruptis & abſciſis, meraphora inde ſumpta, quòd quæ præciſa ſunt,ea ſunt iuſto conciſiora.

Dictio omnino,excludit omnem gratiam & diſpenſationem.

81 Sed vt redeamus hæc dictio omnino, de qua loquimur exeludit omnem gratiam & diſpenſationem,vt dicunt glo.in cle.vt hi qui,de ætate & qualitate. Archidiac.in c.1.in verbo, perſonis omnibus de religioſ.domib.lib.6.Io.And.Pan.Ioan. Ana.col.4. & Franc.Arc.in d.c. qualiter & quando,le 2.& ibi quoque Fel.col.4.extra de accuſatio.& idem Io.And. poſt Archid.in c.cùm ex eo , & ibi etiam Dom. & Philip. Franc.vterque col.1.de elect.lib.6.& ipſe Panor in c. cùm inquiſitionis.in prin.eo.tit. & in c. non magno, col.2.verſic.quæro inquid, ex ra ne cleric. vel monach.Do.in c.2.col.1.poſt alios ibi,de pact.li.6. Card. Alex.in c.de accuſatione,col.53. verſic. & ideo dicit. 2.q.8.& in c.ſi quis cum clerico.11. q.1.Fel.in d. c. de regularibus,extra de ſimo.& in d.c. ex parte le. 1.col. 1.extra de offic.deleg.& in c.at ſi clerici. § de adulteriis,col.3.de iudic. De quo tamen per Philip. Dec. in cap.at ſi clerici.§.de adulteriis,col. 1. extra de iud. & Phil.Fran.& Georg.Natta in d.c.1.vtrunque vbi ſupra, de pactis,lib.6. Proinde moræ purgationem non admittit,ex ſententia Ang.in l.vlt.per tex.& glo. ibi.C. de fideicom.& Alex.in d.l.ſi inſulam,vbi ſupra.Et ad ſuperiora facit quod de vi huius dictionis tradit gl.in cle.multorum in verbo,nullius omnino , & ibi Paul. Liaz.Guiliel.Laud.Geuex. & Imo. de pœnis.& Fel.in c.vlt.col.13,in fin.extra de reſcri.

De eadem re..

82 Sed hæc omnia intelligas niſi ſubiecta materia aliud ſuadet,vt videre licet ex cap. 1. in fin.& ibi glo.& doct.extra de deſpon.impub.vbi Pan.in fin illud aſſignat ſubiectæ materiæ Quod confirmare potes ex his quę diximus ſuprà nu.17.incip.& alias etiã, & alibi ſæpe : vt tamen interim non omittas , quod ſcriptum reliquit Bald.in l.ſuper rebus,colum.1.C.de contrah. empr. & vendit. hanc dictionem omnino, eſſe præciſæ ſignificationis , verumtamen recipere congruam interpretationem per dict. l. ſi ſtipul.ius ſim damam.ff.de verbo.obliga.

Et cùm dicitur omnes, intelligitur eſſe res quas quis priuatur.

83 Decimononò fallit,cum dictio vniuerſalis omnis,ex qua aductibum illud omnino,conſtituitur , adiungitur ei rei,qua quis priuatur,verbi gratia,ſi dicatur omni iure , omni commodo priuetur , omne ius amittat,& id genus cætera. nam tunc ipſo iure intelligitur,& ita in his terminis loquitur gloſ. illa,quam ſuprà in præcedenti fallent.citauimus,in d.l.1.§.ſi pecunia.ff.depoſ.quæ text.ibi dicentem depoſitatiũ omni actione liberari,ita exponit,omni, id eſt ipſo iure. quam tamen omnes paſſim non ad hoc allegant , ſed ad id quod diximus in dicta præcedenti fallet. de dictione omnino,quaſi ſcilicet ſentiãt nihil intereſſe ſiue dicatur iure ſuo omnino priuetur , ſiue omni iure ſuo priuetur.Et ita nũcupatim voluit Ang.in §.vlt.in fi.per gl.ibi in verbo,actione,in auth.de litig.& Barb. in cle.1.col.13.in paruis,ver.not.de clauſula, de elect.

Omnis.non late ſententia.

84 Tamen Matheſ.nota. 11a. ineip. nota quòd vbique,conſtanter aſſerit hæc verba,cadat omni iure ſuo,ſiuo priuetur omni commodo,& ſimilia non eſſe latæ ſententiæ,ob illam dictionem omni , quæuis dictio omnino,cã habeat facultatem, vt latã ſententiã ſignificet : adducitque apertam rationem diuerſitatis inter vtrunque.Nam cùm dicitur,cadat omnino iure ſuo,hæc dictio vniuerſalis omnino,verbum priuandi qualificat vt ipſe loquitur:at cùm dicitur, cadat omni iure, ea dictio omni, non qualificat ve bum ſiue actum priuandi,ſed rem ſiue ius quo quis eſt priuandus.Id quod dicit notãdum, quia à paucis eſt tactum. Et idem ad verbum propè retulit & ſecutus eſt Alex. in addi.Bar.in l.imperator.ff.de iure fiſci. Allegat autem Matheſ.glo.in cap.cupientes. §. ſi verò in diſcordia in verbo priuentur, de electio lib.6. quæ intelligit illum text. qui eſt huiuſmodi , omni iure ipſis ex tali electione quæſito priuentur. vt ſcilicet intelligatur per ſententiam,vbi enim inquit , vult hæc decretalis , quòd ſit canon latæ ſententiæ , bene exprimit. Vides igitur quemadmodum ea glaperte ſentit, non ob id conſtitutionem eſſe latæ ſententiæ , quòd in ea dicatur, omni iure priuetur,niſi id aliter exprimatur, ſicuti ſanè exprimitur in c.1. de vita & honeſt. cleric. lib.6.cum dicitur , ipſo iure careant omni priuilegio clericali,vbi glo. in verbo , omni , hoc inquit , dicit quoniam multiplex eſt clericorum priuilegium , quaſi, dicat,quòd omnibus priuatur , intelligens ſcilicet id quod dicit Matheſ.quòd illa dictio vniuerſalis,omni, determinat illud ſubſtantiuum , priuilegio. Ideo etiam additur,ipſo iure , ad determinationem verbi. quaſi non id intelligeretur ſub verbis, omni priuilegio, ſed facile aliter neceſſe exprimi , ſecundùm dictam glo.in d.cupientes.Et in hanc etiam ſententiam Cyn.in auth.qui ſemel,in 5. q. &ibi quoque Bart. & Bal.col. 1. & Angel. & Paul. ante fin. C. quomodo.& quando iud. x, intelligunt text. ibi , cùius hæc verba ſunt in fin.ab omni cadat actione, vt ſcilicet ſententia nps ſit,nec ipſo iure cadat.

Aduerbia in iure non ſemper ſonant nomina.

85 Cæterum ad illã rationẽ Matheſ. & hanc addentes portis,quod aduerbia in iure noſtro tenẽt locũ formæ,& magis ſonant quàm nomina, vt tradit Bal. qui hoc extollit,in c.apoſtolicæ,quod eſt vlt.col. 2.verſic. tertiò quæritur,extã de offic.deleg.per not.in l.Pomponius,de neg.geſtis,videcheet in gl. in verbo, probatio ad finẽ,& ibi Bal.col. pe.vers.venio ad rathabitionem. Sed quantum ad text. & gl.in d.§. ſi pecunia, qui loquuntur in verbo, liberandi , vide quid dicam infra in 73.fallen.quæ eſt in nu.240.Sed & de verbo, cadat,in quo loquuntur Matheſ. Cyn. & alij vbi ſuprà etiam dicemus in 61.fallent.

86 Sed antequã hinc abeamus,non omnino perpetuum in eſſe arbitror quod ſuprà ex Matheſ. diximus. quid enim ſi ita dicatur, cæteat omni robere

ſimi

firmitatis,vt ſcribitur in c.decet.§ vltim. de immun. eccl.lib.6.& in cle.quia contingit.§ vt autem, de religio.domi. vel etiam ſimpliciter careat omni firmitate,omnibus viribus,omni robore, & cætera id genus quis negauerit intelligi ipſo iure, & ſine ope exceptionis? Nam alias non careret omni firmitate, ſi quid competeret, ad quod tollendum neceſſaria eſſet exceptio, vel ſententia. Ideo illud mihi viſum eſt veriſſimum, quòd ſi hæc vniuerſalis dictio iungatur cum re qua quis primari debet, videlicet omni priuilegio,omni iure aut actione,& ſimilibus, non ipſo iure ſignificat ſecundum Matheſal.ſententiam. Aut ſi adiciatur verbo quod vim & efficaciam, quam vocamus,ſine effectum ac robur actus ſignificat,ita hęc tollere, vt ne ſententia quidem deſideretur, vt vniuerſalis illa vniuerſaliter operetur.

Autem ipſo de præcedenti fallentia.

87 Vigeſimo,quoniam dictio prorſus,idem quod omnino de qua diximus in duabus præced.fallent.ſignificat,teſte Donato tum in Andriam Terentij,tum item in Eunuchum,tum poſtremo in Heautontimorumeno: ideo etiam hæc dictio prorſus,eſt ſimiliter latæ ſententiæ,vel ſi iungatur futuro tempori,vt voluerūt Hoſtienſ.Io.And.& Pan.in cap.in quibuſdam, col.vlt.extra de pœnis.Archidiacono in c.2. poſt princ. de præſcript.lib.6.Ant.in c. ſuper literis,col.3.de reſcript.& in dict cap.ſi diligenti, extra de foro compe. & in c.ad aures.& ibi Fel.col.2.extrà de præſcrip.Dom.in d.c.quam ſit.§.vlt.col.vlt.de elect.lib 6.Matheſ. dicto not.112.Corn. cons.312. in hac conſultatione, col.3.verſ.quod etiam demonſtratur, lib 1.vbi adhoc dicit facere tex.in l.derogatur.ff.de verb.ſign.& in c. ſacris, extrà de his quæ vi metuúe cauſa fiunt. & in d. cap. in quibuſdam, & Fel. in cap. inquiſitionis. in princ.col.1. extrà de accuſat. dum allegat dictum caput in quibuſdam.& Corſe. in ſuis ſing. in verbo, penitus in fi.Et facit quod de iſta dictione ſcribit Pā. in d.c.ad aures.in vlt.nota. de præſcrip. & Phil. Dec. conſ.123.viſo tenore,col.2.Hippo. Marſi.in ſua practica cauſarum criminalium.§.aggredior, num. 123.

Prorſus, idem quod omnino.

Prorſus lata ſententia, vel ſi iungatur futuro.

88 Vigeſimoprimo fallu, cum etiam verbis futuri temporis additur dictio omnimodo ſine in numero multitudinis omnib'modis,vt de ſingulari volunt glo.collata ad tex.in auth.quintes, in verbo, ſed melius,& in verbo, irrogandi. C. de facr.eccl.& Ant. in c.ſi diligenti,extrà de foro cōpet.Corn.cōſ.105.in hac cōſultatione,col.2.li.2.& Fran.Aret.in d.c.1.col. 4. extrà de accuſ.& Barb.in d.l.generaliter,col.6.ff de verb.obl.& Alex.in l.ſi inſulā, col.3.ver.ex hoc infero.ff.de ver.obl.vbi loquēs de dictione omnino, allegat tex.vtenté hac dictione omnimodo, tanquā cāde vim in hac re habeat,& iterū cōſ.44.viſa facti narratione.col.1.li.3.& Hip.Marſil.in ſua practic. vbi ſupr.

Omnimodo extenſa lata ſententia. Et omnibus modis.

89 Eſt enim & hæc dictio præciſa, ſecundum glo.in l.ſi cum exceptione. §.ſed & ſi quis, in verbo, omnimodo, & iterum in §.quatenus, in eodem verbo,& ibi Bar.ff quod met.cauſ.& inl.vbi autem.§.vlt. ff.de verb.oblig. & ibi qtoque eſt bonus text. & facit præterea tex.in l.Græce, & quod ibi volunt glo.& Bar.ff.de fideiuſſ.& in cle.1.& ibi glo. & Petr. Anch. de vita & hōneſt. cler. cum aliis iuribus in id allegatis à Philip. Dec. conſil. 356.in caſu dominæ Mariæ, col.1.& quod tradit Bald.conſil. 289. reperitur quòd quodam,ante ſi.lib.5.& in l.ſi quis argētum 6. fin antem. qui eſt vlt. circa med.C. de don. vbi dicit quòd hæc dictio facit vt quis præciſè teneatur & in l.quoties,in prin.ff.de noxal.actio. vbi ex hoc dicit, quòd hæc dictio facit, vt quis præciſè ad factum cogatur. & quod etiam ſcribit Salv in l.vltim.col.2.in 3.oppo. C.de contrah. emp. Sed & hæc dictio tacite cenietur habere decretum irritans, & tollere facultatem diſpenſandi,ſecundūm Anto.in cle.1.ſuper gl.in verbo, nullatenus,& ibi quoque Imo.col.4. verſ.ex hoc nor. de leg. poſſ.& Host.Angel.in repe.l.ſi inſulam,col.=. verſic.non obſtat.c. potuit.& ibi Alex.col.6.verſ.pro iſta opin.ff.de verb.oblig.& Barb. conſil.64. ſcribunt Exodi,col.4.verſ. idem dicimus,lib.4.

Penitus in fi. Et facit quod de iſta dictione ſcribit Pā.

Omnimodo præciſa dicta.

Et habet vim decreti irritan. Et tollit facultatem diſpenſandi.

90 Vide tamen gloſ.quæ volunt huiuſmodi dictiones, aut ſi mauis dictiones omnimodo,non eſſe latæ ſententię,in auth.ad hæc,in verbo,cadat,in prin C.de viut. Nam tex ibi dicit ab actione cadat omnimodo,& tamen glo.intelligit,non quidem ipſo iure, ſed per ſententiam, quam adiuuat tex.in l.ſi à matre. C.de ſuis & legit.his verbis loquens,omnimodo patri ſuo matriue ſuæ ipſo iure ſuccedant. Nam ſi ea dictio,omnimodo,per ſe ſignificaret ipſo iure, fruſtra illa verba ipſo iure,fuiſſent adiecta,& ſimilis tex. in l.Iulianus notter, in fine, ff. de cond.& demonſt. cùm dicitur,omnimodo inutile erat legatum ipſo iure.

Repugnatur ſuprà dictis.

91 Sed ego priorem ſententiam potius mihi eſſe arbitror. Neque enim video, quod poſſit intelligi,ſine dicas omnino quietur, ſiue omnimodo ſiue quātum ad ſignificationem, nec quantum ad determinationem,tam vtunque determinatur,ſine qualibet,vt loquitur matheſ. verbum ipſum, non ita quòd quis priuatur. Ideò & eadem eſt in vtroque caſu. Quantum autem ad tex.in d.l.ſi à matre.& in d.l.Iulianus, potes dicere quod ſuprà diximus,cum de verbo præſentis temporis loquerer in verſic. 25. princip. ſed quod ſus reſpondeatur, illud autem quod de dictione omnimo,dicit Bald. à me citatus ſuprà num.8.in fin idem & ipſe dicit de hac dictione omnimodo.

A veris hæc de re ipſa.

92 De primali autem,omnibus modis,volunt glo in §.1.in verbo modis omnibus,& ibi etiā Bar.& Ang. in auth vt defun.ſeu. func.& Baldus in l.1.§. ſi pecunia.ff.de po.Ange.in auth.de hitg.in fin.in l.2 ad fin. C. de pœn.ſed qua male ind.& in l.ſi quis in ſitam, col.vlt.C.vnde vi.Ro.qui illam glo.facit ſing.d.li.ſg. 1. Matheſ.d.not.152.Maria.in d.l.Iul.vbi l.2. de Iudic. Alex.d. conſil.44.col 1.lib.3.Barba. in d.l.generaliter, loco ſuprà allegat.ff.de verb.oblig.Io. Raymun.in dict. §.callidis,verſ.pœna,in 13.q.1 potris pun.tit.de prolub.feud.ali. per Fed. Barb.in c.vlt.col.1.e.extr.de depo.vbi & Bal.an glol.dicit ſingul Soc.in l.Marcellus. §.1.colu.3.ff.ad S.C. Tirbel.Ital.conſil.105 ſtatuto inclytæ,colum.vlt.lib.2.Hippo.Marſi.in d.ſua practica, vbi ſuprà.Quibus ſuffragatur quod tradit Bart.prout cum aliqui alegūtur,in l. ſi quis. C.de poſſ. huiuſmodi verba habere executionem priuatam, vt tem iudicatam, nec aliam exigi condemnationem. Sed videtur Bart. ibi magis mixtus fuiſſe dictionibus illico, de qua poſtea dicemus,quam huic de qua tractamus.

Omnibus modis.

93 Vigeſimoſecundò fallit è contrario in illa vniuerſali negatiua nullo modo; quæ etiam eſt canon latæ ſententiæ,vt expreſſi tenet Iaſo.in l.1.8.ſublata, in 2.lect.c.1.3.ſi.ad Trebel.& d.conſil 108.ſtatuto inclytæ, colu.6.vers item eſt diligenter,& item,col. vltim. lib.2.& tenet Ro.quòd ſi quis ſecum allegit,conſ. 256.in præſenti conſultatione,col.vlt. Et hoc mihi placet. Nam ſi id obtineat in vniuerſali affirmatiua, multo magis & in negatiua, quæ ſemper plus habet virium &, roboris, efficaciæque obligat, ac magis præciſè astringit ſecundum Archi.in c. ſi peccauerit. 2.q.1.& Panor.in c.nouit,col.12.verſ.ſecundo quæritur,extr.de iudic cum multis ſimil & concordia me tractuis in noſtris conſultationibus,tit.10.§.5. in prima limitatione & in noſtro tractat. priuileg.mortuum, in 24.q num.11.ſed nec priuilegio.

Nullo modo.

Negatiua præualet vim affirmatiuæ.

94 Porrò ea dictio tantùm habet vim, vt omnem etiam diſpentationem impediat ſecundùm gl. no.in cle.2.in prin.in verbo,conuce latur,& iterum in verſ.illi verò,in verbo, nullo modo,de ætate & qualit.quam ſequuntur Paul.Leaz.Imo.col.6.vers.in gl.

Nunc modo tollit diſpenſationem.

conce

concedatur, & Domi.in 8.not. d. verſalli verò. & Io. And.in c.cum ex eo,de elect. lib. 6. Batt. in l. omnes populi,in 3.q.4.prin.ff.de ioſtit.iur. Ang.& Imo.qui illam facit ſing. &alij recentiores l.ſi quæramus. ff. de teſta.Imo.in c.2.ext.cod.tit.Pan.& Ioan.Anan.& Fely. in c.qualiter.le 2. ille quidem col.6.iuſ 3. de accuſat. & Pan. in c. non magno. col. 2. ver. quæro nunquid prælatus,extr.ne cler.vel monach. vbi dicit illam glo. no.R.o.conſ.35.quòd ad primum,col.2.verſi.ſecundò idem videtur.Barb qui & illam glo.dicit ſing.in repe. cap.teſtimonium,col.15.verſi. opponitur ad primum, extr.de teſti.& in cap. qualiter,col.pen.ext.de iudic.& & in c.cùm viceſimum,col.5.ext.de offi.deleg.& conſi.19.ſcripſit Prophera clariſſimus,col.7.lib.1.vbi dicit ſing. & iterum conſil. 37. illud adducam in medium, col.9.cod. li.1. Alex.in l.vlt.col.2.C. de teſta. milit. & Franc. Curt. ſenior qui illam dicit no.conſi. 44. ſupet contingentia,col.3.recentiores,in l.vlt.C.de teſta.Fel. in d.c.Rodulphus,colum.19.de reſcript.& in d.cap.de regulatibus, col.2.extr.de ſimo. & in cap.ex parte, le 2.col.1.extr.de offi.deleg & in c.2 ſi clerici.§.de adulteriis,col 2.verſ.idem ſi diceret ibi & Phil.Dec.col.5. ext.de iudic.& idem Dec.conſil.4.cuius ſuperſcriptio incipit, quando iuriſdictio,col.vlt.verſi. ſextò & vltimo,vbi eam glo.dicit not.& Iaſ.in d.§. ſublata,vbi ſuprà.& in l.de pupillo.§.ſi quis forte, poſt medium. ff. de opet.nou. nuntiat. & conſi. 166. videretur, col. 5. verſi. ſecundò facit, lib.2.vbi eam quoque dicit not. & conſ. ſeq.motuis,col.4.verſ.item illa verba,eo.lib. 3.itémque & conſi.ſeq.in iſto ſubtili,col.vlt.& conſi. 53. ſtatuto ciuitatis Florentiæ, col. 4. verſic. moueor in primis, lib.3.& conſil.152.quod eſt eiuſdem initij, col. 3. verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, lib. 4. & conſi.168.col.vlt.lib.2.

Nullatenus, Vniuerſalis negatiua omnimodam nullitatem ſignificat.

95 Vigeſimotertio cùm dictio nullatenus, eandem habeat ſignificationem, ſitque etiam vniuerſalis negatiua,vt dicit Archi.in c.ſolent, in verbo, ſed natura,de conſe. diſt 4. & Domi. conſi.35. attendentes, col. 2. & Rom. conſi.326. in præſenti conſultatione, col. vlt. ita vt omnimodam nullitatem ſignificet, vt dicit Franc. Aret. in l.1. col.4 ff. de teſtam. Ea ettam habet vim latæ ſententiæ, ſecundum glo. in auth ſi qua mulier, vbi etiam eſt bonus text. C. ad Velleia, quam glo.ſequitur & dicit ſing.Card.Flo. in c. ſuper literis,& ibi quoque Barba. extr.de reſcripti. & idem Barb.in repe.c.teſtimonium,col.10.verſ.& ex iſtis clicio,extra,de teſtibus,& conſ.7.Chriſti nomine inuocato,col.3.lib.1.& Fran.Are.in c.licèt cauſam,in 5.notab. & iterum c. l.ſ extr. de prob. & in cap. de cauſis col.pen.& ibi etiam Felin.col.4.extr. de teſtib. & Iaſ. qui illam glo.facit ſing.in l.de pupillo.§.ſi quis forte. circa medium ff.de opet. nou nunr. & ruſum in l. vlt.col.5.verſic tertiò pro eadem parte. ff. de feri. & in d.cta l.1 §.ſublata,in 2.lect.col.3.ff.ad Treb.& conſ. 7.adeo copioſe,col.1.lib.1.& d.conſ l.168.ſtatuto inclytæ col.vlt.lib.1.& conſ.128. videretur in præſenti, col.3.verſ.quattò dicitur,lib.4 Fel.in c.paſtoralis,col. 20.verſ. ſextò quia dicit ext. de excep. glo. praginat. ſanctio,tit.de collat.§. quod ſi quis ex dictis, in verbo nullatenus. & Corſe. in ſuis ſing. in verbo nullatenus,& Hippo.Marſil in repet.cap.ar ſi clerici,nu.23. & iterum 28.ext.de iudi.& ſing.675. anno prætcrito. Sed & idem volut gl.in cle.1.in verbo nullatenus,de ſeq.poſſ,& fruct.quæ dicit & poſt eã Genz. Anr.Imo. & Panor. quod non tenet actus factus contra diſpoſitionem tentem hoc verbo, quod & idem voluerunt Ioan.And.&.Domi.in c.Romana. §. ſententias, & ibi Philip. Franc.de appel. lib. 6. & Imo. Cardin. Floren.poſt Matheſi.in cle.1.ille eolum.pen.verſicul. ſe i an tenear,hic in 23.q de deciſ. Quin etiam Genz. Anto.& Imo.in dicta cle. 1. de ſeq. poſſ. & ibi quoque Card.Flotin §.ſi quis autem,in 6. q. dicunt per humſmodi dictionem tolli teſtatem diſpenſandi in contrarium:quod etiam, volut Archid in c. quoniam in verbo nullatenus,de immu.eccleſ.lib. 6.& in c.2.56.diſt.& Collect.in cap. 1.in princ. extr. de filiis presbyte.& Imo.in cle.vt ij qui,col.6.de ætat.& qualit.& Ioan.Ana.in d.c.qualiter & quando, le 2.col.4. verſ.& quod not.extr.de accuſ Ex quibus ipſe Ana.& Imo primo loco allerunt hanc dictionem habere vim decreti. Sed & quòd ſit latæ ſententiæ, tenet Petr. Anchar.conſil.170.4 tincipaliter col.1.& Io.Ana. in c. quia fruſtra,col.2.extr.de vſur.& in d.cap.qualiter, le 2.& ibi etiam Fel.col.5.extr. de accuſat. & in c. ſi aduerſus.col.2.ext.de hæret.Barb.in repet. d.c. teſtimonium,vbi ſuprà,de teſtib.Iaſ.in d.l.vltim.vbi ſuprà.de ſent.& in l.ſcrimatios.C.de teſta. milit. vbi tamen illum vidcas.& Phil.Dec.in c.eam te,col.pe. vet. expeditis nota.ext.de reſcrip. Et facit quod ſcribit glo. in cle. 1. in verbo, nullatenus admittatur, & ibi Card. Flot.in 15.q.de ſentent.& te iudic.

Tollit. pateſtatem diſpenſandi.

Habet vim decreti.

96 Non tamen omnino ſine dubio eſt quòd ſit latæ ſententiæ, quando id apertè negat Domio. in cap. 1.col.vlt.de iudic. lib. 6.per text.in d.c.quia fruſtra,extr. de vſur. vbi etiam Panor. in fin. idem non obſcurè ſentit,& ibi quoque Ioan.Ana col. 2. & ante hos gloſ. in c. ſuper literis, in verbo nullatenus, extr. de reſcrip. quæ eam dictionem interpretatur, oppoſita exceptione,tanquam non ipſo iure, ſed ope exceptionis. A quibus ſtat. tex. not. innecta gloſ. in cap.pueri.1.quæſt.1.vbi ita ſcribitur, Pueri ad ſactos ordines nullatenus admittantur. Et tamen, vt dicit gloſt.ibi, ſi admiſſi fuerint, recipiunt eharacte.em, eum ad minores recipi poſſint. cap. in ſingulis. 77. diſtin Et pet illum tex.& glo.dicit Franc.Aret in d. c. in canſis,col. vltim.extr. de teſtib. quòd non ſemper hæc dictio nullatenus habet vim latæ ſententiæ ſecundùm ſubiectam materiam,& ſequitur Fel.in d.c. paſtoralis,col. pen.vet.conſideta quod aliquando,de except.Ex quibus illud teneo,hanc dictionem ſuapte natura eam vim latæ ſententiæ obtinere, ſed interdum ob ſubiectam materiam vim ſuam perdere, ſecundum ea quæ diximus ſuprà in verbo præteriti temporis in 2.fal. Quod autem ſit de dictione aliquatenus, videbis infra num.224.incip.niſi dicas.

Nullatenus, an ſit latæ ſententiæ.

Autoris ſententia, de hac dictione.

97 Vigeſimoquarto fallit cùm diſpoſitio vtitur his verbis, nullius momenti, tunc enim qualicumque tempore loquatur,eſt latæ ſententiæ, ex ſententia gl.in c.2.in fi.de fil.presbyt. lib.6.& Archid.in c. ordinatij,in fin.de offic.ordin.lib.6.Bald.in l. ſi poſthumus §.vlti.ff. de libet.& poſthumi.& Angel.in l ſi mulier. §. ſi dos. ff.quod met.cau.& in authen.ſacramenta puberum.in fin.C. ſi adnet.vend.& Card.Flo. conſ.137.redemptoris,& c.ad primum dicimus, col. 1.in fin.vbi ex hoc infert,quòd obligatio incarcerati eſt ipſo iure nulla, per text.vtentem his iſdem verbis, in l. qui in carcerem. ff. quod met cauſa, quem tex.ita etiam intelligit Panor.in c.2.col.vlt.verſ.excipio duodecimum,extr.quod met.caut. Idem quoque nuncupatim de his verbis voluit & Franc. Aret. in l. 1.col.6.ff.de teſt.& in l.qui à latronibus,in princ.col. 4.cod.tit.per text.quem dicit ad hoc clarum,in l.non dubium.C de legib, Alexan.& Iaſ.in l.poſthumo,ille quidem col.6.verſic.tertia fuit opin.hic verò colu.7. verſic.pro qua opin.C.de bon.poſſ.contr tab.Barb.in c.Raynaldus,col. 94.de teſtam.& in l. 1.§. ſi quis ita, colum.5.ff.de verb.oblig.& in d.l generaliter,col.1.& iterum col.7.& ibi etiam Iaſ.in 1.not.cod.tit.vbi ipſe Barb. dicit de hoc eſſe text.meliorem totius iuris, in l.an mutilis. ff. de acceptio.Socin.conſil 115.fundata eſt intentio,ad princ.libr.3. Card Alexand.in §.item ſacramen 2,colum.vltim.titul.de pace iur.firm.Iaſ.in l.ſer

Obligatus incarceratus ipſo iure nulla.

3.ſeruum.5.Titius hæres,col.3.verſ.3.nota.ff.de vulga. & pupil. ſubſti. & in l. ex facto, in fi.co.in. & in l. ſi filius qui in poteſtate,in 1.not. ff. de liber. & poſthu. & in l.1.§.ſublata,in fect.col.1.ff.ad ſenatuſcon.Treb. & in l.filiusfa.6.diui,in vtraque lect.& vbique col. 1.& ibi quoque Ioan.Montef.& Feroli. Loaz.in repe. vtrque,col.2.in 2.limit ff.de leg.1.& idem Iaſ.in l.4. §. condemnatum , poſt princ. & ibi quoque Franc. Ripi.col.1.nu.2.ff.de re iudi.Felin.in d.c. Rodulphus, col.21.verſ.nullius momenti.

Nullius momenti.id eſt, ipſo iure.

98 Sed & ante hos omnes voluit glo.quã nullus,ſi tecte memni,illorum allegat,in l.Fulcinius.§.ſi quis bona.ff.quib.ex cauſ.in poſ.car.quę interpretatus hęc verba, nullius momẽti ipſo iure.& licet ſubiiciat,vel impetrata in integrum reſtitutione , tamen priorem ſequuntur Bar.& Ang.qui ad eam nũcupatim expendit ea verba,nullius momenti.Poſteriot autem,vt inquiunt,habet locum in aliis caſibus ll. ab glo.allegatarum.Sed & eſt alia glo.expreſſior in l.ſi quis plures. ff.de iur pat.quæ exponit,nullius momẽti,id eſt ipſo iure,& in eam noſtra,ad fin. de procur. dum verbum irritandũ exponit, id eſt irritum eſſe oſtẽdimus propter alia verba præcedentia quæ ſunt huiuſmodi,qua probata indicium nullam eſt & nullius momenti, & cap. Imò verò eſt tex. a nemine quoque expenſus,in eadem l.poſt prin.quo apertè probatur hæc verba intelligi ipſo iure,nec opus eſſe renocatione ſiue reſtitutione:& etiam tex.in l.1. in prin.ff. de fu.vbi poſtquã dicit ſententiam eo caſu latam eſſe nullius momenti, ex hoc mox infert nõ opus eſſe appellatione.

De eadem re

99 Et bene facit tex. in l.cùm hi. §. h prætor,ibi, tranſactio erit nullius momenti , iunctis illis verbis poſtea ſequentibus, tam actionem eſſe irritam.ff. de tranſact.& in l.1 ff.de muſt.teſta.& in l.nec mandare.6.ſi prætor.ff.de iuro.& cur. dat. ab his & in l.1.§. quod meus ſeruus.& retum in l. quod ſeruus. ff. de ſtipula ſer.& in l.ſi quis Sempronium, in h.h.de hæred.inſtit. & in Lex eo. C. de muti. ſtipul.& in 4.lib. factamenta puberum & quod ibi dicunt Cyn.Bar.in fi.Bal.& Ang. C. ſi aduer vend.& in §.eſt autem,qui eſt 2.in ſi iuncta gl.Iudic.de hæredi.inſtit.hic facit etiã quod de his verbis in alio caſu ſcribit Tran. Aret. in c.2. de teſti. Id ſcilicet, quòd per eum tex. qui vtitur his verbis, ſing.probatur, quòd dictum teſtis examinati parte non citata nullum prorſus facit indicium. Et idem ante eum dicit Panor.ibi,col.6.verſ.ſed circa prædicta,quem ſequitur Barb. qui & alia multa allegat conſil. 83. ſupremus dicit Deus, col.2.in 2.dubio, verſ.ſecũdum eſt,lib.4.facit item quod ſcribit Raph. Co.in rep.l.ſi filius, in 7 opp.1.no. verſ. quid ergo in hac varietate.ff.de libe.& poſthu.Facit denique,quod de hac dictione ſcribit Ang. conſ. 160. dicta interlocutoria , col. 1. in fin. quòd id quod eſt nullius momenti,nullum omnino poteſt producere effectum.

Hæc verba, nullius momenti , latam ſententiam non dicere,

100 Contrarium tamen, videlicet hæc verba latam ſententiam non dicere, tradit Iaſon ſibi contrarius,in d.l.de pupillo.§.ſi quis fortè,in duobus locis. ff. de ope.noui.nunt.per text.in d.c.ordinarij,in fi. de offic.ord l.b.6.vbi eſt tex.in h.ec verba nullius penitus eſt momenti : quaſi ſcilicet ea verba,nullius momenti,non induxiſſent canonem latæ ſententiæ, niſi fuiſſet adiecta dictio , penitus , quæ haud dubiè eſt latæ ſententiæ,vt poſtea dicemus in 26. fal. Et idem videtur voluiſſe ipſe Iaſ.in l.filiusfam.§. diui, in primo not.tam in lect.quàm in repe.ff.de leg.1. dum de hac re loquens ſimpliciter ſe remittit ad ea quæ dicit in d. §. ſi quis forte.

Comprobatio expoſiti.

101 Tu autem ad Iaſ.adde alios tex ei quem allegat,ſimiles,in c.vlt. extra de pact.& in ca.vlt.in fi.de re iud. lib.6 & in d.c.2.in fi.de fil. presby.eo. lib.6.& in cle.1. de præben. vbi glo. in verbo , nullius, dicit hoc verbũ, nullius,eſſe vniuerſale negatiuũ, & nihilominus text. illum adieciſſe hoc verbum,penitus,& in credentes, rit. de ſtatut. & conſue. contra ſiber. eccl.edi.in feudis, ſed eſt text. melior atq; expreſſior in l item eorum §. ſed ſi ita.ff.quod cuiuſque vniuer. cum dicitur,ipſo iure id decretum nullius momenti eſſe.& alij omnino ſimiles,in l.3.§. vltim.in illis verbis, ipſo iure nullius eſſe momenti.ff.pro ſocio.& in l.5.§.ſciendum,verſ.ſi ſtipulanti.ff.de don.inter vir.& vxor.& in l.otario.ff.de iurisdi.Et facit præterea text. in d.l.qui in careetem, & quod ibi not.Bal.in 2.lect. ff.quod met. cauſ.quem quidẽ text.& ad hoc expendit Fulgo.qui & ipſe hanc partem ſequitur,quamuis Iaſ.etiam non alleget,cons.122. quidam S.agit,col.1. & 2.facit etiam text.in l.1.§ vlt.C.de com.ſer.manu.

Antiqua ſententia. Nullius, vniuerſalis negatiua.

102 Ego verò priorem partem teneo,cùm habeat text. expreſſionem ac clamorem,quam vt reſelli poſſit,in d.l.ſi libertus6,poſt prin. Et quia etiam, vt diximus ex glo. in d. clem. 1. dictio nullius, eſt vniuerſalis negatiua , quæ ſcilicet vniuerſaliter neget , nec eſſet nullius momenti , quod ipſo iure valeret , imo haberet aliquid momenti , & quia etiam prior illa pars multò pluribus ac erebrioribus caleulis innititur. Ad illos autem text.pro alia parte allegatos dici poteſt quod in ſimili diximus ſuprà , in verbo , præſentis temporis, verſ.26. ſed quod his reſpondeatur.

Dicta funditus , lata ſententia.

103 Vigeſimoquintò fallit, cùm appoſita fuerit dictio fonditus,ſi credimus,vt par eſt credere.glo.in l decernimus,& ibi Saly.C.de ſacru.eccl.& Barto. in tract.de tyrannide,col.3. in 7.q. in prin. Sal. in l. vlt. col.1.verſ. ego etiam. C. de acq.poſſeſſ.Domi.& Philip.Fran.in e.quàm ſit.§.vlt.de elect.lib.6. Fran. Cre. d. ſingu.7. Corne. d conſ.312. in hac conſultatione, col.3.verſ.quod quam dẽnunitratut,lib.1. Barb.in d. l.generaliter,in prin.ff.de verb.obli.Fran.Aret.in d.c. ſi diligenti, col.4.de for.compe. Iacob.à ſanct. Geor. in l. ſi quis maior. C. de tranſact.

Funditus , idem ſignificat quod omnino.

104 Nam hæc dictio,idem ſignificat quod omnino,vel in totum, tanquam ſi dicas à fundo,veluti ab imo,nullo prorſus relicto,vt radicitus à radice,ſtirpitus à ſtirpe. Plautus in Mercatore , Quod te conſilium tuũ atque mentem peridu funditus. & Terẽtius in Andria, Quod ſi fit,per eo funditus.& Tullius de amicitia, Quæ enim domus tam ſtabilis,quæ tam firma ciuitas, quæ non odio atque diſſidio funditus poſſit euerti? & etiam in lege 2.C.de prætor.& hono. præro.cum dicitur, funditus inbemus aboleri. & in c.iactaras.28.diſt.& in cap.nullus epiſcopurum, 11.q.1. Et ſtirpitus in eadem ſignificatione ponitur in l.in rebus,in fi.C.de iure dot.& in l.2.in prin.C.de peti.bou.ſubl. lib.10. Id enim,vt diximus à ſtirpe ſignificat,qua vetè in eum ſenſum vſus eſt, quiſquis is fuit,qui apud Salluſtium in oratione habuit ad Cæſarem de repub. ordinan. Nam quæ tedio,aut diſſenſio ciuilis tot tamque illuſtres familias à ſtirpe auertit? Et ipſe Salluſtius in Catilina , Carthago æmula imperij Romani à ſtirpe interiit.& Liuius lib.4 bell. Macedonici in oratione Portij latronis : Equidem fabulam & figtam tem diceham eſſe virorum omne genus in aliqua inſula contagatione mulicbri à ſtirpe ſublatam eſſe. Et ſimiliter radicitus , in l.1. C. de formulis, & in e. ex frequentibus,ext.de inſtit.vt intelligas eas dictiones & ſimiles eandem vim habere.

Stirpitus.

Radicitus.

Penitus.

105 Vigeſimoſextù idem de dictione penitus , ex glo.in l. ſi qui aduocatorum,in verbo,arceantur,& ibi Ange.& Raph. Fulg. qui eam dicit,ſing.C.de poſtul. & Io.And.in e.1.ad fin.& ibi Domi.col.2 verſi. quarto vltimò,& Philip. Franc.in vlt.notab.de poſtul.præla. lib.6.& idem Domi. in capit, Romana §.vlt.ad fin.& ibi etiam Philip Franc.col.2. de ſenten.excom.lib.6. vbi & hoc ſentiunt Hoſt. Ioan. Mo. & Archid. Per.

And.& etiam Panor. in c. quibuſdam, paulò ante fin. extra de pœnis, per rex. in ca. vlt. eod. tit. vbi & ipſe Panor. hoc idem not. in vlt. notab. & ibi ante illum Ioan. And & Saly. in l. vlt. col. 1. verſ. ego etiam C. de acquir. poſſeſſ. Pran. Aret. in l. ſi colonus, col. 1. ff. de acquir. poſſ. Perus. in c. ex tenore, & ibi etiam Philip. Dec. col. 5. extra de appel. per not. in l. 2. C. de conſtit. pœn. Barbat. in ca. 1. extra de indic. & in c. ſi diligenti, de foro compe. & conſi. 24. illud affectam, col 1. verſ. & ſi quiſpiam, lib. 1. vbi & ad hoc quædam intra allegat. & conſi. 37. iſtud adducam, col. 9. verſ. tertiò pondero, eo. lib. 1. & Phil. Corn. conſi. 312. col. 3. lib. 1. Marheſ. d. ſing. 112. Alex. in l. qui vſumfructum, col. 2. ff. de verb. oblig. & conſi. 10. viſis diſponentibus, col. 4. verſ. eodem modo, lib. 1. Franc. Aret. in l. 1. col. 5. verſ. & pro prima reſponſione. ff. de reſta. & in l. vlt. in 5. not. per illum text. C. de pactis, & in l. ſi colonus. poſt prin. ff. de acq. poſſeſſ. & in cap. veoiqus, col. vltim. extra de accuſationibus quibus locis hoc dicit probari per text. quem priori loco dicit not. & menti tenendum, in l. ſolutum. §. ſi in ſortem, in fin. ff. de pigno. actio. iuncta l. ſi nun ſortem, in princ. ff. de condi. indeb. Ang. Aret. in §. quæ de fullone, in 3. not. Inſtit. de oblig quæ ex delict. naſcuntur. Felin. in c. inſinuatum, col. 1. de ſimo. Iacob. à Sancto Georg in d. l. ſi quis maior. Iaſon in d. l. de pupillo. §. ſi quis forte. ff. de oper. no. nunt. Phil. Dec. in authen. caſſa, col. 2. iit 3 not. C. de ſacroſanct. eccl. & in ca. cæterùm, col. 2. extr. de reſcript. & conſ. 327. viſo caſu propoſito, col. 1. & Hippo. Marſil. in ſua practica cauſarum criminalium. §. aggrediot, num. 123. & ex Gallis noſtris Rebuf. vir optimus atque doctiſſimus in repet. ca. poſtulatis, an. 1492 it. de cler. exeom min.

Penitus, dictio præciſa.

106 Nam & hæc dictio eſt præciſa, nec recipit liminationem, aut modificationem, vt prodit Angel. conſi. 31. cuius initium eſt, viſo laudo, coi. vlt. per l. ambiguitatem. C. de vſufruct. & l. vlt. C. de edict. diui Adr. tol. & l. vlt. C. de ſeruit. & l. vlt. C. de ſumma trin. & cap. ſuper eo. de hæret. lib. 6. & idem quoque voluit Alex. in d. l. qui vſumfructum. ff. de verb. obliga. & Phil. Dec. in auth. qui rem, col. vlt. C. de ſacro. eccle. & conſi. 137 cuius ſuperſcripſio incipit, de abſolutione, col. 1. & conſ 401. licet in cauſis, col. 1. Et exclu-

Diſpenſationem excludit.

di. diſpenſationem Ioan Ana. in c. qualiter, le 2. col. 4. verſi. & quod not. ext. de accu. vbi præterea dicit quòd habet vim decreti. & Barba. conſ. 19. ſcripſit prophera. col. 7. lib. 1. Et vide Rom. conſi. 82. quoad id quod quæritur, in fin.

Et habet vim decreti. Penitus, idem ſignificat quod in rerum.

107 Et huc quoque facit quòd hæc dictio, ſi noſtris credimus, idem ſignificat quod in totum vel ex toto, quæ eſt ſignificatio illius dictionis omnino, quæ haud dubiè eſt latæ ſententiæ, vt ſuprà diximus. Id enim aſſerit gloſſ. in cle. 1. in verbo, nullius, de præben. & Archid. in capit. 1. poſt prin. in verbo, penitus, de ſupp. negli prela. l. b. 6. & in c. 1. col. 2. in verbo penitus, de cler. ægrot. cod. lib. 6. & in c ordinati, ad fi. de offi. ordi. eo. lib. 6. & Ioã. And. in e. 1. in verbo penitus, de poſtul. præla. lib. 6. in nouella. & Lucas Pen. in l. vlt. ad fin. C. de decur. li. 10 Cepo. cauſarum omnium conſ. 66. Trius, nn. 27. & Alex. conſ. 13. viſis & conſideraris, col. 3. verſic. tertiò reſpondeo, li. 2. & conſ. 72. viſis & diligenter ponderatis, col. 1. lib. 2. quod repetitur conſi 58. lib. 6. & conſ. 72. habita. col. vltim. eo. lib. 6. & conſ. 173. viſis depoſitionibus. col. 4. verſi. nó obſtant allegata, lib. 7. vbi dicit probari ex text in leg. 1. Cod. de gladia. penitus tollen. lib. 11. cùm dicitur, omnino gladiatores eſſe prohibemus, iuncta ea rub. ſed in eodictibus qui circumferũtur, in ea rub. tamen ferbitur de gladiator. & quod voluit Rom. conſi. 81. quod reliqua, ad fin. Maria. Socin. poſt alios conſi. 21. viſis & diligenter lectis, col. 3. verſ. item ponderãdum eſt. & Soc. ipſius filius conſ. cita 21. abunde & ſubtiliter, col. vlt. lib. 4. & in l. ſingularia, col. 4. verſ. 4. concluſio. ff. ſi cer. pet. & in l. qui vſumfructũ, col. 3. verſ. ſed tu aduerte. ff. de verb. obli. Barb. cõſ. 86. magnus dicit, col. 7. verſ. capio modò ſecundum artificium, lib. 4. & Cepol. conſ. cauſarum criminalium 134. ſi vnquã magnifice, col. 8. verſ. 7. & conſ. ſeq. in hac quæſtione, col. 2. Iaſ. in l. 2. num. 171. & in pondera. C. de iur. emphy. lib 6. & ex Grammaticis antiquioribus Priſcianus in lib. de 12. carminibus. c. 9. vbi dicit, penitus ſignificare prorſus, quæ dictio idem ſignificat quod omnino, vt ſupra diximus, & etiam ſatis probatur ex l. quidam, ibi, nullo ei penitus relicto. C. de fideicom. & in l. omnimodo, verſ. ſi verò, ibi, nihil eis penitus reliquerunt. C. de inof. teſta. & in l. 2. §. ſi quid autẽ ibi, penitꝰ in nullo peccate. C. de vete. iur. enucle & in l. 1. ibi, nullã penitus habeant poteſtatẽ. C. de offi. mag. miſi. & in l. lege, ad fi. C. de legi. hære. cùm dicitur, cæteri gradus remanẽãt penitus ſemoti. & in l. 1. ad fin. C. de iure emphy. vbi in id eſt rex. optim⁹. & alibi ſæpiſſime.

Penitus, idem quod prorſus.

Penitus, non eſt lata ſententia.

108 Contrarium tamen, videlicet hanc dictionem penitus, non eſſe latæ ſententiæ, videtur voluiſſe glo. in c. quiſquis, in verbo, ſuſpendantur, ext. de elect quæ hæc verba illius rex. penitus ſuſpendantur, intelligit per ſententiam: quod & facit Inn. ibi, in eo verbo. & ſequitur Panor. ibi etiam in fi. Et alia gl. in d. c. Romana. §. vlt de ſen. exc. li. 6. vbi licet rex. ita dicat, in vniuerſitatem vel collegium proferri excommunicationis ſententiã penitus prohibemus, tamen gl. ibi dicit, quòd ſi lata fuerit ſententia excommunicationis, tenet. Et ex ea glo. dicit Fran. Aret. in d. c. in cauſis, col. vlt. extra de reſti. quòd aliquando hæc dictio non eſt canon latæ ſententiæ ſecũdùm materiam ſubiectam. quod & idem aſſerit ipſe Aret. in l. 1. §. ſed & ſi mihi. eod. 4. ff. de verb. obli. & laſ. conſ. 173 circa primum cõſultationis artic. vlti, col. 3. verſ. præterea ad dictam, lib. 4. Ex quo intelligi facile eſt ex ſua natura ea vim habere, ſed ex ſubiecto argumento ſua vi decedere, iuxta ea quæ diximus ſupra in verbo, præterita temporis, in hu. Et id quidem perpetuum eſt in omnibus dictionibus & verbis, vt ſemel id dicam. Nam & idem videmus in dictione omnino, quæ ſine controuerſia vim habet latæ ſententiæ, cum tamen perdat ex ſubiecta materia, vt patet in c. 1. iuncta gl. ext. de deſponſ. impub. Sed & de noſtra dictione penitus, vt hoc addam Aret. habemus rex. in cap. ſi forte, in fi. iuncta gl. in verbo, initium, in vlt. ſolut. de electio, libro 6. Et idem diximus ſuprà de dictione nullatenus. in 23. fall. & dicemus poſtea de dictione, fruſtra, in 38. fal.

Diſſio mox, latæ ſententiæ.

109 Vigeſimoſeptimò fallit, cùm dictio mox, additur verbo futuri temporis. nam eſt latæ ſententiæ, teſtimonio gl. in auth de inceſt. nup, in prin. in verbo. imminere, & ibi Bar. & Ang. & voluit etiam Cy. & Saly. in auth. inceſtas. C. de inceſt nupt. Bar. in l. Maurus. §. duobus, col. vlt ff. de leg. 2. & in l. imperator. ff. de iur. fiſci & in d. l. iubemus, la 2. §. ſane ſi hoc, col. vlt. & ibi Bal. C. de ſacroſ. eccle. & idem Bart. in d. l ſi quis maior, col. 2. & ibi Bal col. 2. verſ. vltimò no. Alex. col. 2. & Fran. Aret. in 7. not. Iaſ. in 13. not. & Aquen col. 2. & Thomas Parpa. in rep. in 23. not. & iterum in 26. not. & etiam Iacob. à ſancto Georg. col. 5. & Hiero. Cagno. etiam in repe. char. 61. in. 144. C. de tranſact. & inſtitu. Bart. in d. auth. vt de fun ſen. fune. cor. in prin & Bald. in d. l. 1. §. ſi ſecunda. ff. de depoſiti. & in l. 1. in fi ff. ſi cer. pet. & in auth. in donatione. C. de ſecun. nup. in addi. & in c quia propter, col. 4. verſ. ibi mox, ext. de elect. & in c. bona, le 1. col. vlt. verſ. & ſenas, co tit. Aug. in l. in crimi. inali, & ibi etiam Pau. Caſt. Cõcludit ſic omnium iudi idem Angel. in l. idemque. §. ſicut. ff. qui potio. in pigno. habe. & in l. ſi quis in tantã, col. vlt. C. vnde vi, & in auth. de nup. §. ſi

verò

verò expectet & in auth.vt ſine prohi. mar.debi.& in auth.de litigio.in fin.& conſ.371.multùm conſidero, col.vlt.Per.Anch.inter conſi.Ioan. Calde.tit.de verb. ſignifi.conſtat futurum temporis,Pau.Caſtr.in l.1.col. 3.in vlt.uo.ff.ſi cer.pet.Alnat.in c.1.col.2 in.de feud. ſine culp. non amit.Ioan.Plat.in l.pen.col.11.C.de dignit.lib.12 Rom in l.1.§.qui præſens colum.1.& ibi Franc.Aret.col.in fi & Bart.col.2.ff.de verborũ obligatio.Mathæſ.dict.ſing.112.Fran.Cre.d.ſing.7.vbi dicit illam gloſſ.ſingn. Corn.conſil 246.videtur in hac conſultatione, col.pen.verſi.itaque dictus, cod.lib.3. & conſi.266.in hac conſultatione,col.3. verſic.h itaque dictus Antonius.cod.libr.3 & conſilio 309.circa primum quæſitum , col.4.eod.l.b.3.& conſil.40.viſo proceſſu,colum.4.verſi.ex quibus verbis,libr.4.Alex. in l.duorũ tio , col.4.ff. ſolu.matr. & conſil. 139.viſo puncto,col.2.lib.7.Phil. Fran.in c.in pœnis de regulis iur.lib.6.Ang.Aret.in §.extraneo.col.2.Inſt.de pupil ſubſtit.Fran.Aretin.in l.ſi quis hæres, col.1.in ſecundo notab.ff.de acquirend.hæred.& in cap.ſi diligenti, col.4.de foro compet. Anaſtaſius Platus inter conſil. Bath. conſil.Vltim.multos futuros eſſe, col.4. verſi.in hoc.articulo,lib.1.Card.Alexan.in §.eallibris; col.2.tit.de prohib ſeu l.alie.per Feder. Ioan. Ray.in 3.pœna,in 8 quæſt.& item 15.1 parus ptin.cod.tit. Fel.in d.cap.Rodulphus,Phil.Fran.in d.c.quam ſi §. cæterùm de elect.libr.6.& in c.1.in vlti.nor.de vit.& hone.cleri.cod.lib.6.& in eam pœnis,dẽ reg.iur.cod. quoque lib.Iaſ.in l.2 col.4.verſi.ſecundò pondero.ff. de iureiur.& conſ.118.in cauſa & quæſtione,col vlt. h.1.Phil.Dec.conſi.235.in caſu magnifici,col.4 verſi. veniõ igitur ad alia. Steph.Bertr.conſil.275.viſis pactis,nn.5.Catel.Cor.in mem.incip.mox,in fin.& Hippo.Matſil.in dicta ſua practica, vbi ſuprà,& Pet.Rebuf.in repet.l.diuus,char.12.verſi.nota ibi mox purgãs.ff.ad S.C.Sylla. Nam & ea dictio habet executionem paratam, vt dicit Iaſ.in l.2.col.3.verſi.ſecundò pondero.ff.de iureiur. quod probat tex.in l.ſi quis poſthac,in prin.ibi,veluti manu intecta mox vendic. C.de bonis proſcrip.& quod ibi ſcribit Ang.in prin.

Qui repugnat ſuperuenire.

110 Nec quempiam hactenus repeti qui neget hanc dictionem eſſe latæ ſententiæ,præter Simonem quẽdam Columb. apud Ægidium Bellamer.conſil.9, factum eſt tale,cùm eſſet lis,col.8. Nam hæc dictio, inquit,habet ſpatium temporis,quandoque quinque dierum,quandoque vnius anni,quãdoq; alterius temporum,per multa iura quæ ille allegat.De quibus & tu vide gloſ.optimam in c.1.20.q.2.& in c.quia propter,in verbo,mox,& ibi Panor.in fi prin.de ſpect.& Bald.in l.fructus,in princ.& ibi fauſtiſſime Iaſ.col.1.ff. ſol.matri.& Alexan.in l.duorũ tio,col.3 & ſeq.eod.tit. & in l.1.col.10.verſ.in glo.in verbo,mox,& ibi quoque Salyc col. vlt.ff.ſi cert. pet.& Mar.in c.ut lites, col.2.extrà de motus pet.& Iaſon.in l. Gallus §. ille caſus,poſt princ.ff. de libert.& poſtum.& in l. ii arrogator,col.3.verſ. ſecundò diligenter.ff.de adopt. vbi colligunt multa diuerſa tempora , & ex eis quædam ſimodum longa,de quibus mox dicitur.

Mox habet ſpatiũ temporis.

111 Sed in hac dicitio.quòd licèt mox variis modis ſumatur ſecundum ſubiectum argumentum, ejus tamẽ propria ac genuina vis & natura eſt,vt accipiatur pro confeſtim,& ſine interuallo,vt apertè ſentit glo. in d.c.quia propter,vbi ſuprà & gloſſ. in l.ſi pater,& ibi Bal.qui eam l.legit cùm l.lex Cornelia.ff.de vulg. & pupil.& not. Bart.in d.l.1.& ibi etiã Saly.col.vlti. & recentiores.ff.ſi cert.pet.& Bald. in l.Gallus.§.ille caſus col.pe. verſ.vlt. colligе.ff.de libert.& poſth.vbi & ex hoc caſu dicit, quòd ex ſua propria natura eſt eamon latæ ſententiæ , & Card.Flor.conſil.29.index, col.2. verſic.& de arbitrio. & Imo. in l.duorũ tio , in prin. ſuper gloſſam verbo ſtatim,& ibi Alex.col.4.ff. ſolu.matri.& in l.1.ff.de verb.obli.& in d.c.quia propter,col.2. ne dicet.Rom.Fran.Aret.non ſemel,& Iaſ. in d l.fructus.ff. ſolu.matri.& in l.apud Iulianum.§. ſi Titius, col.2.verſ.quattò pondera.ff.de leg.1.& in d. l.ſi arrogator,vbi adeũ ſunt alios cõcordans.Et id apertè probatur in l.ratum.ff.de ſolu vbi ita ſcribitur,ratum autem habere dominus debet mox , cùm primùm certior factus eſt , ſed hoc , ὲν τάχει , & cum quodam ſpatio temporis accipi debet. Nam illud, ὲν τάχει, quod in emendatis codicibus deeſt,ſignificat quod nos dicere ſolemus largo modo,ſcilicet ſi̇ obſeruatis iuris angoſtus,vt declarat Alciat.in lib.2.Diſpũctionum.c.ult.& nota in h.4.de verb.ſign. Ex quo forſ intelligere,quòd cùm mox denotat interuallũ, id fit ex larga & impropria ſignificatione. Et bene facit tex.in l.Icimus,§.cum autem.C.de inoffi.teſta.

Mox quando denotet interuallum.

112 Hanc tamen fallentiam,quàm vocant,cum cæteris ſimilibus,velim intelligas,niſi hæc dictio & ſimiles quæ ſunt latæ ſententiæ,iungerẽtur verbis neceſſario requirentibus ſententiam ſiue miniſterium hominis, verbi gratia ſi diceretur, mox vel protinus condemnetur,vt in l.2.C.vt lite penden.Extunc condemnetur, vt in cap.excommunicamus.§.qui autem, extra de hæret.vbi Vincen nor.ea verba eſſe ferendæ ſententiæ,quamuis Hoſt.Ioã.And.& Ioan. Ana.aliud ſentiant ſed non per illum text. verùm ob alia iura. Idem ſi dicatur , mox audiatur,vt in l.momentariæ. C.vnde vi.Illico reddat,vt in l.ſi quis C.depo.Protinus exigatur,vt in l.miſſi.C.de exact.trib.lib.10. Penitus abſoluatur , vt in c.vltim.extr.de offic. Archid. Protinus abſoluendus,vt in c.cùm contingat,de offic. deleg.Penitus caſſanda,vt in c.inter,extrà de præben. Penitus reſcindatur,vt in c.cum eſſet, extra.de teſta. Protinus abſoluatur,vt in cap.venet.abilibus.§. porrò verſicidem eſt ettam,de ſenten.excom.lib.6. Mox abſoluatur,vt in eod.c.§.ſane.verſic.ſi verò,Penitus excludatis vt in c.quoniam, extra.de fili presbyter. & in cap.cum in eccleſia,in fi.extr.de maior.& obed.Omnino infirmanda, omnibus modis priuetur, expellatur,deponatur,& exerceta id genus, quia tunc nõ ſunt latæ ſententiæ,neutpe repugnante natura verbi , ſed acceleratæ accenduntque vim executionis,vt per Fel. in d.c.Rodulphus col 19.verſic.verbum amas importatus,& rationi,col.23.verſ.conſidera quòd aut verbum,extr.de reſcript.vbi adducit quædam iura.Nam & iudicium reddunt ſummarium,vt not.Bart.in l.rès quæ.§.1.ff.de iure fiſci.& in d.l.h quis, & ibi quoque Bald.& Angel. C.depoſi. Imo.in l.naturaliter.§.nihil commune,& ibi Iaſ.in.175.de acqu.poſſe.ll. Rom.& Barbat l.1.§.qui præſens. ff. de verb. oblig.& Franc. Aret.in l.cum res.§.1.col.1.verſ.ſecunda concluſio.ff. de leg.1.& glo.prag.ſanctio tit.de concubinis.§.neconon,in verbo,mox.Et bene facit quod not.Bald.Paul. Caſtr.& Iaſ.in d l.2 C.vt lit.pend.& extrà.Aret.in d.l.ſi quis maior,c. l.vlt. C.de tranſact. Vide tamen quæ dicam de verbis expellatur,& priuetur.infra n.56.& ſeq.fal.de verbo autem excludendi,vide glo.in c.cupientes.§.cæterum,in verbo excludentes,de elect.li.6.

Confeſtim.

113 Vig. ſimonoñ cũ dictio cõfeſtim ſit eiuſdem naturæ & ſignifi. cationis. vt probat tex.in l placet.ff. de acq. hære.vbi Irn. dicto nec momentum quidem aliquod patitur. & in l.amiſſi. §. fidi inſtores.ff.de fidei.ſ. & in l.idem eſt. §.cum igitur.ff.de vi & vi ar. & l.vlt.§.vlt.ff quod vi aut clam.& in l.Titius,§.qui fideicommiſſariam.ibi,ſi confeſtim vel poſt tempus. ff.ad S.C.Trebell.& in c.omnis.& ibi gloſſ. inſtit.de verb.oblig.Et illud Tullij,Phil. 5.Remoduminſtrandam arbitror ſine vlla mora, & confeſtim getendam cenſeo. Et paulò pòſt: Bello, inquam,cauendum eſt, idq̃ confeſtim, legatorum tarditas repudianda eſt. Ideóque etiam hæc dictio eſt latæ ſententiæ, vt tradit

Bar.in d.auth.incestas. C. de incest. nup. dum quærit vtram bona ibi confiscantur ipso iure, an per sententiam. Et rex. inquit, in corpore auth vnde fumirut ea auth. dicit ipso iure, quia dicit confestim. & idem Bar. in l.1.col.2.vers. præterea verbum ff. iudic. sol. vbi dicit quòd hoc verbũ importat, vt non requiratur noua sententia. & Philip. Franc. in d.c. in pœnis, de reg. iur. lib.6. & Franc Aret. in d.§. qui præsens. Et tu interim vide rex. in l.2.§. confestim autem. ff. ad S.C. Tertul. & in l. tutor. §.1 ff. de admin. tutor. vbi cùm primùm dixisset, debuit enim confestim suo officio fungi, postea id interpretatus subdit, non quidem præcipiti festinatione, sed nec moratoria, & Raph. Co. & Ias. in l. de pupillo. §. quis forte. ff. de oper. no. nunt.

Et importat vt non requiratur noua sententia.

Incontinenti.

114 Trigesimò idem quoque in dictione incontinenti, quæ & ipsa idem significat, affirmat ipse Bar. in d.l. imperator. ff. de iure fisci. Bal. in l. lecta. col. vlt. ff. si cert. pet. Ang. in d. l. in criminali. C. de iurisdic. omn. iud. & in d.l. si quis in tãtam, col. vlt. C. vndè vi. & in d. auth. de incest. nup. in prin. & in d. auth. de litigi. quibus locis supra citauimus. & in d.§. si verò expect. in auth. de nupt. & tutsum in d.l.1. C. de pœna iudic. qui malè iud. & Ang. Aret. in d.§. extraneo, col. 2. Insti. de pupil. sub. Nam vt etiam dicit Bal. in l. lecta, in fi. 2. lect. ff. si cert. pet. cùm hæc dictio profertur à lege, trahit secum executionem iutis. Et facit glu. in cle. 1. vers. nos igitur, in verbo incurrant, de vsur. mínctis not. super ea per Paul. Liaz. Guil. Laud. Imo. & Card. Flor. exponentes gl. allam, quæ adiecta ad verbum incurrant, scilicet incontinenti, id est, ipso iure. Nam licèt hoc verbum variis mòdis sumatur ex subiecta materia, vt per gl. & doct. in c. an sit, ext. de appel. & latè Ro. & Barb. in l. 1. in prin. ff. de verb. oblig. & tex. ibi d.l. 1. §. item si ita. ff. ad leg. Falcid. tamen ex propria eius natura (quod etiam de dictione mox, diximus) significat sine interuallo, vt etiam probat gloss. in cap. quia propter, in verbo, mox extra de elect. cùm exponit mox, id est incontinenti, nullo actu intermedio & rex. in l. quod ait. §. vlt. ff. de adul. interpretatur incontinenti, veluti vnu impetu.

Trahit secũ executionem iuris, cùm à lege profertur.

Et significat sine interuallo.

Statim.

115 Trigesimoptimò idem, & in dictione illico, quæ & idem significat, vt patet ex l. idemque. §. si cui mandauero. ff. mand. assent idem Ang. in d. l. in criminali, & in d.l. si quis in tantãm, & in d. §. si verò expectet, in auth. de nupt. & in d. consil. 371. ad fin. Lucas pen. in l. vltim. col. 2. C. de spect. lib. 11. & Petr. Anch. in tract. consil. Io. Cald. in. de verb. signifi. consil. 10. an futurum term. Aug. Aret. in d. §. extraneo, Instit. de pupil. substit. Cremen. d. sing. 7. Franc. Aret. in d. §. qui præsens. Card. Alex. in d. §. callidis, tit. de prohib. feud. ali. per fed. & Ias. in l. postumo, col. 7. vers. pro qua opin. C. de bono possess. contra tab. Et facit text. in §. filiusfa. vers. sed ex constitutione, iuncta gloss. in verbo, illico. Iustit. quib. mòd. ius patr. pote. fol. & tex. in l. vlt. C. de fideicom. liber. cùm dicitur, censemus illico ad libertatem capi feruum. Nam quod ipso, iure intelligatur, patet ex iis quæ sequuntur, & illùm quidem liberum esse, & in l. vlt. C. de indic. dum exponit illico, sine vlla dilatione. Et hoc confirmat quod scribit Bart. in l. si quis. C. depos. hanc dictionem habere executionem paratam vt rem iudicatam, nec requiri aliam condemnationem, quamuis Bald. ibi id neg. r. Tu autem vide Ali. x. cons. 42. viso processu, col. 1. vers. nec prædictis obstat. lib. 4 Et tex. simul iungentem, illicè modis omnibus, in d.l. si quis. C. depos.

Illico.

Vtrùm dictio illico, habeat executionem paratam.

116 Trigesimosecundò in dictione statim, vt quæ eandem significationem habet. l. 1. ff. de solu. vbi exponit in re præsenti, id est, statim. & l. si essusfructus. §. vltim. ff. quando dies leg. ced. & in l. finita. 9. non autem statim. ff. de dam. infecto. vbi statim dicitur cùm non est interuallum, & l. cùm quidam. ff. de legat. 2. cùm dicitur & statim offerat, sine aliquo licet interuallo. & in l. ex morte, in fin. C. de pact. conuen. Illud quoque obtinet, vt denigret latam sententiam, secundum gloss. in l. commissa, in verbo, statim. ff. de public. & vectiga. & in l. vlti in fin. Cod. de bonis quæ libetis. & in §. 1. in verbo, statim. sublitus qui non est pet. fac. testa. & in c. cum excommunicatorum 1 q. 3. Bart. in d. l. in bonis, la 2. sanè si hoc, col. vlt. C. de sacrosan. eccl. & in d. l. Imperator. ff. de iur. fisci, & in dict. l. 1. circa medium. ff. iudica. sol. & in dict. l. Mœnius. §. duobus, col. vlti. ff. de legat 2. & in d. auth. de incest. nupt. & ibi etiã Ang. & ipse Ang. in d. auth. de litigio. & in d. consil. 371. quibus locis suprà citauimus. & in §. si verò expectet, in amb. de nupt. & in d.l. 1 C. de pœna iudic. qui malè iudic. & Salyc. in d. auth. incestas. C. de incest. nupt. Domi. in d.c. quàm sit §. vlt. col. vlt. & etiam Philip. Franc. super glo. vlt. de elect. libr. 6. Imò, in c. si diligenti, col. 2. vers. in gloss. perdant, extr. de for. compet. & in c. vlt. col. 18. vers. sed certè vbi statutum, de præscript. Pet. Anch. inter consil. Io. Calder. quo loco citauimus, in præcedent. vers. Aluar. in d.c. rescol. 1. tit. de feud. sine culp. non amit. Paul. Cast. consil. 68. in casu præsenti puto licdicendum, post prin. lib. 2. Io. Plat. in l. pen. col. 1. C. de dignit. lib. 12. Philip. Fran. in d.c. 1. in vlt. not. de vita & honest. clel. lib. 6. & in cap. si pater, col. 32. vers. quid autem sit de testa. eod. lib. 6. & in c. 2. §. inhibemus, de hæret. eud. lib. 6. Angel. Aret. in d.§. extraneo. & Fran. Aret. in d.§. qui præsens. & in l. si quis maior, in 7. no. C. de transact. & in l. qui à latrombus. §. si quis capitali, col 3. ff. de testa. Alex. consil. 139. viso puncto, col. 2. li. 7. Io Rayn. in d.§. pœna, in 8. q. & iterum in 15 primæ partis principalis, tit. de prohib. feu. ali. per fed. Ias. in l. dimittio, in prin. col. 3. ff. sol. matr. & consil. 191. placet mihi, col. 1. vi si libro 2 Fran. Purp. in l. 1. chal. 21. vers. & ponderanda est, sub nu. 202. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. & facit quod scribit Angel. in l. si quis posthac. col. 1. C. de bon. proscript.

Statim dicitur etiam non cũ interuallo.

De calli.

117 Et est text. de hac re, ciuilissimus, à nemine ex tot huius sententiæ affectoribus, aut alio quouis quem legerim, annotatus, si me memoria non fallat, in c. literas, extra. de concessio. præbi. n. cùm dicitur, vtrùm cùm aliquis de vna præbenda eligitur ad aliam, statim prior vacare incipiat, an per sententiam debeat adiudicari. vides enim, ibi, statim, & per sententiam, veluti opposita ponit, vt proinde statim significet sine sententia, & ipso iure.

Contrarium eius quod suprà in hac dictione fatum.

118 In contrarium tamen facit text. in l. in suis ff. de suis & legi. hæred. cùm ibi dicitur in hæc verba, statim ipso iure hæredes existunt. Nam si dictio statim, sola, ac nullo alio adminiculo fulsulta, ipso iure significaret, cur in eo text. ea verba, ipso iure essent addita: Sed dic ob id fuisse adiecta, vt rem clariorem efficerent, secundùm ea quæ diximus suprà in verbo præsentis tẽporis, vers. si 25. incip. sed quod his respondeatur. Quæ quidem ex eo reddi ntur certiora, quòd hæc dictio statim, de qua nunc tractamus, haud dubiè ac sine controuersia eam sententiam demonstrat, & tamen si addita sunt illa verba, ipso iure.

Statim dicitur etiam non cum interuallo.

119 Sed & in diuersum quoque urget, quòd hæc dictio statim, dicitur etiam de ea quæ nt ex internallo, vt probatur in d.l. diuortio, in prin. iuncta glo. in verbo, statim ff. de iure fisci, vbi dicitur de viginti annis. Et aliàs secundùm subiectam materiam dicitur de longiori aut breuiori tempore, vt per gloss. in c. p. quicunque, in verbo dat. in. 77. distinct. & in c. 1. extr. de immu. pet. & per Bart. & alios in l. 1. §. qui præsens, in fin. ff. de verb. oblig. & Pen. in l. dim. C. de suscep. præpo. & alia lib. 10. & in l. actuarij. C. de erogat. milit. anno. lib. 12.

120 Sed

Sed impropriè, ex subiecto argumento.

120 Sed ad hoc dicendum eſt quod ſuprà de dictione, mox, quæ eſt eiuſdem ſignificationis, diximus, videlicet hanc dictionem nonnunquam dici de interuallo, ſed impropriè ex ſubiecto argumento. Verùm ex vi propria nullam habet interuallum, ſecundùm Bal. & Alex. in d. §. qui præſens, & Imo. in d. l. diuortio, in prin. col. penult. & ibi Iaſ. col. 3. & Fran. Aret. in l. cùm res. §. 1. in 3. no. ff. de lega. 1. & probat text. in l. tutor qui teperiorum. §. vſuræ. ff. de admi. tut. & alij ſuprà in prin. citati, atque etiam optimus rex. in l. ſi quis in ſuo, in prin. C. de inoffi. teſtam. vbi & illud præterea fatis probatur, hanc dictionem non poſtulare iudicium aut ſententiam, quamuis à nullo illorum quid id dixerint, fuerit citatus. Quod ſi ſententia requiratur ex ſubiecta forte materia, tunc oſtendit ſummariam cognitionem ſecundùm Bart. & Aug. in l. 1. col. 1. ff. iudi. ſolui.

Protinus latè ſentiendum.

121 Trigeſimotertiò quod in ſuperioribus dictionibus, idem & in dictione protinus, habèt locum, quæ & ipſa eſt latæ ſententiæ, ſecundùm Hoſt. in c. in quibuſdam, ext. de pœnis. & Imo. in d. c. vlt. vbi ſuprà, de præſcr. Domi. & Phil. Franc. in d. ca. quàm ſit, vbi ſuprà, de elect. lib. 6. Fran. Arc. in l. ſtir illa ſtipulatione, in prin. per. illum tex. & ibi quoque Iaſ. col. 3. verſ. ſextò pondera. ff. de verb. obli. & in l. 1. §. in amittenda, col. 1. in 2. not. ff. de acq. poſſ. Iaſ. à S. Geor. in d. l. ſi quis maior, col. 5. C. de tranſact.

Et excludit omne interuallum, & quemcunque proceſſum.

122 Nam vt dicit Bal. & poſt eum Pau. Caſtr. & Iaſ. in l. 2. C. vt lit. pend. hæc dictio excludit omne interuallum & quemcunque proceſſum, allegantq; nouiſſimi. in d. authi. de inceſt. nup. vbi glo. & doct. dicunt de dictione mox, id quod ſuprà diximus, ſcilicet habere eam vim latæ ſententiæ, tanquam & hi ſentiant eandé vim & ſignificationem vtrunq; habere. Sed & gl. in §. illud propriù, qui eſt pe. Inſt. de adop. exponit protinus, id eſt ſtatim, quod & idé facit gl. in §. 1. Inſti. de hære. quali. & diffe. & in §. idem iuris, qui eſt 2. verſ. nec in pendẽti, in verbo, protinus, Inſtit. de tutri. ſtipul. & in l. diuortio, in verbo, ſi non protinus. ff. d. neg. geſt. & in l. eas cauſas, in prin. ff. de condi. & demon. & in cap. cum olim. in verbo, protinus, extra de oth. deleg. & Dyn. in d. l. 3. §. in amittenda, & ibi quinque Alexand. qui ſequitur illud dictum Ba. d. in 1. nota. & Iaſ. in 3. nbt. qui item illum ſequitur, de acquir. poſſ. f. Lucas Pen. in l. Citeenſium. C. de decur. lib. 10. Fran. Aret. in l. 1. col. 2. in 3. no. ff. eo. & in l. 1. col. 2. in prin. & ibi quoque Alex. col. vlt. ff. de verb. oblig. vbi Fran. ipſe dicit ſingu. illud dictum Bal. & Catel. in memorabi. incipiente protinus. & ex veteſtiſſimus Grammaticis Caper in lib. de orthographia, & latinitate verborum. In hùncque ſenſum trahunt ipſi Grammatici illud Virgilianum lib. 4. Æneidos:

Protinus ad regem curſum detorquet Iarbam.

Nec tamen id minus probat illud eiuſdem:

Protinus Arcadia gelidos inuiſere fines.

Vbi Seruius exponit vno eodémque tempore. Atque etiam lib. 10.

Trauerſo mittit lacerto
Protinus haſta fugit, ſtridoque cruenta tenorem.

Et apud nos tex. in l. à quo fidius, & ibi Bal. ff. de dam. infect. & in d. l. in illa ſtipulatione ſi calendis. ff. de verb. oblig. vbi quod per ſtatim prius dixerat, mox per protinus idé dicit. & in l. Lucius Titius. §. Cato. ff. ad ſenatuſc. Treb. vbi è contrario quod primum per protinus quæſierat, id per ſtatim reſpõdet. & in l. liberto, §. vlt. ff. de annuis lega. vbi etiam id quod primùm per protinus dicit, per cõfeſtim repetit. & in l. diuortio. ibi, non enim. ff. de nego. geſt. Quin & illud Bal. dictũ apertè confirmat. tex. in l. non aliter. C. vnde vi. cum dicitur protinus, id eſt nõ expectato iudiciorum ordine. Quem quidem tex. non poſſum non mirari fuiſſe à gl. Bald. & aliis ſuprà citatis animaduerſum.

De eadem re.

123 Super quo tamen dicto vide Fran. Aret. in d. l. 2. 9. qui præſens. col. 1. verſ. ſecundo inducunt, & tex. illi dicto aduerſamẽ in l. arbitrio, in fi. ff. de dolo mal. cum dicitur, protinus condemnati debent in id quod intereſt actoris. & in d. l. 1. C. vt lit. pend. ibi ſimiliter dicitur, protinus condemnetur. Nam id non poteſt intelligi ipſo iure ſine mora ac ſententia, cùm repugnet verbum condemnandi. Sed illud facit ſubiecta materia, quod iam ſuprà ſæpius diximus, atque etiam vis & natura illius verbi, quod ad ſe trahit, mutátque propriam natũ dictionis protinus, ob ea quæ diximus ſuprà in 27. fallen. in fin. Et idem pores dicere ad l. 1. C. de ſuperexact. lib. 10. quæ iubet protinus reſtitui quod vltra debitũ fuerit elicitum à euitalib. & ibi Bar. negat ex hoc tollit tempus quadrimeſtre, quod datur condemnatis. Nam id etiam facit ſubiecta materia. Et adde. ad omnia præcedẽtia quod ſer bit Aug. in d. §. in amittenda, hanc dictionem eſſe præciſam, quod & ſepeſit Iaſ. ibi col. 3. verſ. tertiam ſolutionem.

Subiecta materia mutat proprium naturam dictionum.

Continuò, eſt latæ ſententiæ.

124 Trigeſimoquartò idem quoque in dictione cõtinuò, vt ſcilicet ſit latæ ſententiæ, vt nuncupatim aſſirmant Alex. & Iaſ. in l. poſthumo, ille col. 6. verſ. 3. fuit op. Ine col. 7. verſ. pro qua op. C. de bono. poſſ. contr. iab. Pro quibus optimè facit tex. in l. 1. in fi. cum ſeq. & ibi not. per doct. ff. prò ſocio, & in l. apud Auſidium. ibi, continuo eius ſit, iunctis illic nnt, per Bar. & alios. ff. de opt. lega. Nam & ea dictio omnem moram tollit, vt ibi probatur. & in l. qui vxorem. ff. de iniuſt. teſta. & in l. ſtipulatus ſum damam. ff. de verb. oblig. & in l. 1. C. de iis qui ſe defer. lib. 10. & in c. cæterùm, ext. de reſer. Et apud Virgilium lib. 4. Georg.

Haud mora, continuò matris præcepta ſecuſſit.

Et lib. 3. Æneidos:

Haud mora. continuo perfectis ordine, cunctis.

Et iterum lib. 5.

Nec mora, continuò vaſtis cum viribus effert
Ora Dares.

Immediatè, denotat aliquid ſine ſpatio.

125 Trigeſimoquintò & ea etiam obtinent in dictione immediate, voce non admodum proba, ſed qua noſtri recentiores vtuntur, quæ ſi alicubi reperitur, & ipſa denotat aliquid fieri ipſo iure, ex ſententia Bal. in c. bona. 5. le 1. col. vlt. verſ. & ideas, quòd aut tex. ext. de elect. Nam & ea aperte renuit omne interuallum ex vera ac propria ſignificatione. Nam id immediatũ eſt, quod eſt ſine medio. vt tradit Fran. Aret. cõſ. 71. diligenter & maturè, & col. 4. verſ. ſuper ſecundo dubio, & puer ex not. per Bart. in l. vxorẽ. ff. de auro & aug. leg. & in l. ambitioſa. ff. de decre. ab ordin. facie. Atqui ſi ſententia requireretur, eſſet aliquid medium.

Exempla, Deripere, Repente, Eneſtrio. Incunctanter.

126 Trigeſimoſextò non ſolùm in illis dictionibus, mox, continenti, & cæteris ſuprà dictis id obtinet, de quibus ideo ſpeciale caput adſcripſimus, quoniam & de illis ſpeciatim noſtri doctores locuti ſunt, ſed & in aliis omnibus quæ ſunt eiuſdem ſignificationis locum habet, cuiuſmodi ſunt eæ, ſcilicet, Exemplo, Derepente, quæ dictione vtitur Terentius & alij apud Nonium Marcellum, Repente, Eneſtigio, quas duas poſteriores copulat Tullius in 1. in Verrem actione, & poſteriore vſus eſt iuriſconſultus in l. diuortio. ff. de negn. geſt. vbi Accur. non intellexit ſignificatum huius dictionis, quam declarauit Priſcianus lib. 18. Vſus eſt & pontifex in c. 1. §. verum, de ſtat. regu. lib 6. vbi gl. optimè expoſuit, ſtatim, vel cõtinuo, Incunctanter, de qua in l. ſi rogatus in prin. ff. de manu. vindic. & in c. ex literis, quod eſt 3. in fi. ext. de fide inſtr. in c. referente, ext. de præb. & in c. vlt. ext. de ſchiſma. & in c. 1. ext. de his quæ fiunt à maio. par. cap. & in c. quẽadmodũ, ext. de inuent. & in c. cum quis. quod eſt pen. de ſentẽ. excom. lib. 6. qui quidẽ tex. loquitur & in caſu canonis latæ ſententiæ.

Indilatè. Indilatè,non admodũ latina dictione, ſed qua vtitur e.vt inquiſitionis,de hæret. lib.6.vbi & Pet.Anch.de

Cito,Subito, De ſubito, Actutum. ea nonnulla huc pertinentia ſcribũt. Cito,Subito, De ſubito , nam & hoc verbo , in eadem ſignificatione vſus eſt Tullius & antiquiores , vt probat Nonius Marcellus.Actutum,de quo Virgilius,lib.9.Æneidos.

Tum cætera reddet
Actutum ius Æneas.

Quo in loco Seruius , Actutum, inquit , confeſtim ſine dilatione temporis. Et Terentius in Adelphis:

Aperte aliquis actutum oſtium.

Ex continenti. Id autem Priſcianus dicit deriuatum ab actu , id eſt celeritate. Ex continenti. nam & hæc idem ſignificat quod incontinenti , vt probatur in l. utriſgentium.§. quinimo,in prin.ff.de pact.& in l. ſi purè.ff.de ſtipulat. lib.& in l.quoties,in prin. ff. ſol. mat. & in l. ſed & ſi ex parte.§. ſed an etiam. ff. quod cum eo.& in l. 5 §. cùm igitur.ff.de vi & vi ar.& in l. ſi ita fuero.§. cùm pecuniam.ff.de noua. ſuper quo tamen vide text.in l. vlt.C.de etro.aduo.& ſi quæ ſunt aliæ.

Et omnes dictiones, ſunt latæ ſententiæ. 127 Nam & ex omnes quæ eius ſignificationis ſunt, vt diximus, ſunt etiam latæ ſententiæ,vt generaliter tradit Bar. in d.l. imperator, ff. de iure fiſc. & in d.auth.de inceſt. nup. Bal.in authen.in donatione. C.de ſeeũ.nupt.in 2.lect &Saly:in d.auth.inceſtas.C. de inceſt.nupt.& Ang.in d.l.in criminali.C.de iurisd omn.iud.& in l.1.C.de pœna iudi.qui malè iudi.Imo. in d.c.vlr.vbi ſuprà,ext.de præſcri. Ro.& Fran. Aret. in l.1.§. qui præſens.ff.de verb. oblig. Fran. Clemen. d.not.7.Fran. Aret.in d.l.ſi quis maior,in 7.not.C.de tranſact. Phil.Dec.in d.cap.in pœnis,de reg iur.lib.6. & omnes ferè quos ſupra in illis dictionibus allegauimus. Id quod ſatis ex eo probatur,quòd in nouellis conſtitutionib. Iuſtiniani,quas vulgo authenticas vocamus , quæ Græce primùm ab ipſo Iuſtiniano ſcriptæ ſunt, ita ſcribitur in tit. περὶ ἀδιαλλάκτων, id eſt,de ſceleſtis nuptiis,& vt a noſtro interprete,quiſquis is fuit , non malè tradnctum eſt , de inceſtis & nepharijs nuptiis , ſtatim poſt princ. ἐκδὸς μὲν οὖν τῶν ἀκύρων πραγμάτων ἐκτὸς ἐστὶ τοιούτος. Quod ſic ad verbum vertit noſter interpres , nos ex iuratum rerum caſum imminere. Et ibi Bal.in illo verbo,imminere , not. id fieri ipſo iure propter dictionem mox, quod nos ſupra diximus in 27. fallen. At Gregorius Haloander, cui debemus illam Græcam nouellarum editionem, & qui eas multò elegantiùs traduxit, ita cum locum vertit , Illi confeſtim & bonorum ſuorum ademptio imminet. Nam dictio ἐκδὸς , qua Græca litera vtitur , proprie ſtatim ſignificat , ſicuti & εὐθέως confeſtim.Quaſi ſcilicet & hæ dictiones & ſimiles confundantur, nec inter eas quicquam intereſſe, præſertim quantum ad hanc vim latæ ſententiæ, de qua tractamus.

Quænam ſint vtatæ cuiuſmodi dictiones latam ſententiam denotent. 128 Nam & omniũ huiuſmodi dictionum eadem eſt huius naturæ ratio. Cùm enim lex vlli pœnam ſtatim ſiue cõtinuò aut incontinenti vel mox infligi, non obſcure demonſtrat aliam à iudice ſententiam non eſſe ferendam,cùm ea ſtatim proferri non poſſit, ſed priùs requirat cauſæ cognitionem.Hanc enim rationem reddit Cald.conſ.10.vit.de verb.ſignif.quem refert & ſequitur Card. Alex in d.§ callidis.col.2.vii. de prohib.feud.ali. per Fede. & idem in effectu dicit Ang.quem Card.non allegat,in d.l.1.C.de pœna indr.qui male iud.& d.conſ.371.in fin. Nam ſententia, inquit,ullico ferri non poteſt.l.1 Cod.de iuriſd.omn. iud. Et ante hos omnes Cy.in d.authen. inceſtas.C. de inceſt. nup. huius etiam rei rationem Nam iudicium , inquit , habet multas moras l. etiam, in prin. ff, vt leg.nom.cauc. Et ſententia cum deliberatione datur. l. hac lege. C. de ſent. ex peri. recit. Sed omnium primus Accurſ. hanc eandem rationem poſuit in d. §. 1. in verbo, imminere, & ita etiam Ang in auth.de incest. nupt. Illa autem dictio repente , id ſignificat , vt non requirantur cauſæ cognitio, Compoſtel. in c.quod ſicut,de elect Albert. in l. ſententias. C. de errore calcu. Ex quibus & illud fit , quod ſi in conſtitutione apponerentur hæc verba, ſine mora,ea eſſet latæ ſententiæ,ſecundum Fran. Aret.in l.1 §.qui præſens, col.1.in fi.ff.de verb.oblig. *Hæc verba, ſine mora, ſunt latæ ſent.*

129 Trigeſimoſeptimò fallit ſi conſtitutio vtitur dictione vlteriùs, verbi gratia,ne quis vlterius id faciat:nam illud cenſetur eſſe ipſo iure ſublatum ſecundum Bal.in c. cùm acceſſiſſent,col.3.verſ.ibi,vlteriùs eller, & ibi quoque Barb.extr. de conſtit.& idè Barb. in c. ſi diligenti, extra de fot. compe. & Corſe. in ſuis ſing. in verbo , carco. in fi. & ipſe Bal. poſt Pet. cuius neuter meminit,in l.vlt.C. quib.ex cau. maior, *Vlterius, lata ſententia.*

130 Trigeſimooctauò idem de dictione fruſtra, verbi gratia ſi dicatur , fruſtra id faciet, aut factutus eſt quia intelligitur,ſi factum fuerit,nullum eſſe ipſo iure,vt voluit Bar. in l. pe.§. ad etimen, in fin. & ibi clariùs Imo.ff.de publ.iud.& Saly.in l. quamuis, col. vlt.C.de adu.& in l.maior. C. de pigno. Donn.poſt Io. And.in c.1.col.vlt.in prin.de accuſa. lib.6. Pan.in c.veniens, col.vlt. & ibi Fran. Arc. extr. eod.tit. idem Pan.in c.quia fruſtra.col.2.ext.de vſu.dum ſe remittit.ad not.per eum in d.c.veniens.Inlig.conſ.150.quidam ciuis.col pe.verſ.ſurſum & terniò.Fran.Aret.in l. verbis cuiuſibus,poſt prin. per illum text.& ibi Iaſ. in 2.not.ff.de vulg. & pup & in l. Centurio, col.9.ff.eo. vbi illud dicit eam dictionem ſignificare deeſſe potentiam faciendi,& ibi quoque Iaſ.col.10. verſ.in ea gl. ibi vt modo Ant. ab Alex. in l. cùm ea quæ & ibi etiam Iaſ.ad fi.& Iac.à S.Georg. C.de tranſact. Barb. in c. prudentiam,de offic. deleg. & conſ.44. ſcribitur apud Prophetam,col.2.lib.1.Alex.clauculum in l.1.§. ſi quis ita,col.2.in prin.& ibi apertiùs Fran. Curt. ſenior,in addi.ipſius.ff.de verb.oblig. Felyn d.ca. Rodulphus, col.11.verſ. fruſtra aliquid fieri,extr. de reſcr.Corſe.in ſuis ſing.in verbo,nihil agit.Et bene facit text.in l.ſi tutor.C.in quib.cau.in integr.reſtit.non eſt neceſſe.& in l.in dubium C.de tutor.vel cura.qui nõn fauſt.& in l ex conſenſu.§.cùm procurator.ff.de appel.& in l.cauſa. C. de tranſact. Quanquam & hæc in contrarium adferri poſſet. *Dictio. fruſtra. ſunt latæ ſent.*

131 Contrarium enim voluit Ang.in d. §. ad etimen.col.1 verſ.ſequitur in tex.fruſtra.& Dumin. ſibi contrarius,in c.1.vlt.de iud.lib.6.per tex.in d. c. quia fruſtra, de vſur.vbi & Io Ana.col.6.verſ.in ea in fi.& ſic patet.& etiam Matia.in rep. d. c. veniens. & Alexander ſibi etiam quoque contrarius. in l. ſi tibi decem.§.de pignore,in fi.& ibi etiam Iacob.a S. Georg. ſibi item contrarius, in vtraque lectu. ff. de pact. Pro quibus eſt tex. in l.ſi Titius,in prin. ff. de fideiuſ.vbi ſcribitur mulierem fuiſſe pro alio intercedere,& tamen certum eſt eam mero iure obligari,ſed exceptione Velleia. ſenatuſc. actionem inimmoueri , vt patet ex l.antiquæ.6. vltim.C. ad ſenatuſc. Macedu.& no. Bald. in l.1.ff.eo. Facit etiam tex in l.1.C. de non num. pecu. in illis verbis, fruſtra cautionem emiſſam,quæ glo. prima ibi ita interpretatur , bene dicit fruſtra, quia licet ciuiliter obligetur, tamen habet exceptionem l.cùm vlira,& in l. exceptionibus, co.tit.& eam glo.ſequitur Bal.d.l.1.in 1.oppo.

132 Sed ad hoc dicas ex ſententia Imo. Panor Io. Ana. & Iaſ. vbi ſupra in prin. huius fal. dictionem hanc ſuapte naturâ habere vim latæ ſententiæ , ſed aliquando ſecundum ſubiectam materiam naturam relinquere. De quo & nos diximus plenùs ſupra in 2. fal. præterriti temporis. Ex quibus intelliges hoc generale eſſe & perpetuum in omnibus verbis & dictionibus. Tuum autem interim vide tex. in

Iure

l.tutelam §.impuberi, ibi, ſtruſtra tutorem dabit.ff.de teſta.tutel.iuncta l.1.C.eo.tit.& l.iuriſperitos, §.vlt. ff.de excuſ.tuto.Nam ex d.l. 1. videtur illam dictionem,ſtruſtra in d.§.impuberi,ſignificare ipſo iure, & ſine ope exceptionis. Contrà autem videtur ex d. § vlt.Vide etiam Domi. in c. ſi pater, ver.teſtatore, col.pe.in prin.de teſta.lib.6.

Hæc verba, authoritate noſtra,cum à iure proferuntur, latam ſententiam denotant.

133 Trigeſimononò fallit in his verbis,authoritate noſtra,ſiue huius noſtræ legis autoritate. nam ea cum à iure proferuntur, denotant latam ſententiam, vt ſi dicatur, talem pœnam authoritate noſtra ſubibit.ita tenent Domi.& Card.Alex.in cap.1.2.q.3.per tex.in 2.extra de teſt.b.eog.& in c.præterea requiſiti, & ibi not extr.de appel. & in c. excommunicationi, inncta gl.ext.de rapto.

Dictio liberè, eſt latæ ſententæ.

134 Quadrageſimò fallit in dictione liberè, vt voluit Bal.in d.c.1.§ callidis,in prin.& ibi Card.Alex, col.2.in fi.tit.de prohib.feud.alt.per Fede.& Pan.in c. cum in cunctis. §.cum verò,in vlt.not.de elect. Cor. conſ.165.circa primum,col.5.verſ.reſpondetur, lib.1. & Barb.conſ.51.ſcriptit ſapientiæ fons, col. 16. verſ. & adduco ad prædicta,lib.1.& conſ.11. illud aſſerum, col.2.& 11etum col.8.lib.2.Ioan.Ray.in §.pœna, in 8. & 14.15.q.primæ partis princ.tit. de prohib. feu. alt. per Fede,vbi ad hoc multa allegat Plul.Franc. inc. ſi pater,colum.32 verſ.quid autem ſit, de teſtam lib.6. Card.Alex.in c.1.6.prædictis,col.2.tit.quæ ſint prim. cau.benefi.amit.Lud.Bolu.conſil.67.conſortium ſanctiſ,cul.pe.verſ.aliquando etiam denotat.

De eadem re.

135 Nam & hæc dictio eius naturæ eſt, vt non requirat alterius conſenſum,authoritatem,factum,vt eſt tex.in c.de multa.2.& ibi Panor.col. 1 extr. de præben.& in c.pe.& ibi quoque Pan. ext. de pœni.& remiſ.cum multis concord.a me cumulatè congeſtis in noſtris commentarijs conſuetudinũ Pict.tit.14.6.1.in gl 3.Quibus ego addidertim ad quod voluit Bal. in c.

Quid ſit,eſſe liberum.

quæ in eccleſiarum,col.1.verſ.ibi,libertam. ext.de cõſtit.ad eſſe liberum, quod ab omni neceſſitatis obſeruantia & ſolemnitate eſt abſtractum per l. 1. de teſta. indit.Et idem prope dicit ipſe Bar. conſil. 288.incip. omnis qui rem,circa med.lib.4. videlicet huiuſmodi dictionem ab omni neceſſitate abhorrere, per l. fideicõmiſſa §.quanquã.ff.de leg.3.Et quod ſentiat Ariſtoteles eius operis cuius titulus eſt μετὰ τὰ φυσικὰ.ub. 2.& eius authoritate D.Thom.Aquinas, 2.q.19.c.4.11 libertũ dici,quod operatur ſine aliqua re extrinſeca.

Liberè,an ſit dictio directa.

136 Propterea etiam à noſtratibus ea dictio reponitur inter eas quæ faciunt ſubſtitutionem directam,id eſt,quæ nullo alterius miniſterio indiget, vt per.Bar.in l.Centurio,colum.7.verſic.item quid ſi teſtator,& ibi Ial.colum. 19.verſ.primò alde & iterum col.pen.verſ.tertio limita. & Lancelotus Gali in repet.num.347.ff.de vulg.& pupil.Et vt dicit Bart.in l. precibus,col.3.verſic.quæro quid ſi dicit.C.de impube. & ali ſubili.quòd verbum liberè, eam vim habet vt quis capiat propria authoritate, & ex matu.ſua, non alterius & ſequitur Raph.Co. conſ.5. teſtator B. inſtanit, col. 1. Et in hanc quoque ſententiam facit quod tenuit Oldr.conſ.226 grauamina,col.3.verſic. præterea verbum, quòd hæc dictio omnem moram ex Iudit per quandam mitã quæ allegat. ex quo planè colligitur quod alium ſententiam non exigit, peraca quæ diximus ſupra in 56.fal.

Dictio liberè omnem moram excludit

Quæ contrarium tenuerunt.

137 Tamen Sign.Homod conſil.121.cuius exordium eſt,factum hic ſe habet,col.vlt.ita de hac dictione loquitur, vt non obſcurè ſenſiſſe videatur eam non inducere canonem latæ ſententiæ. adeò nulla res in iure noſtro ſine controuerſia reperiri poteſt, vt alias ſæpe conqueſti ſumus. Sed quamuis Humod.mihi inter primos doct. ſtatuendus eſſe videatur, & cum ſolennem doct appellet Cor.conſil 336 conſtat quòd de iure communi, ad finem i ſic. 1.tamen verum eſt quod apud Homerum.lib. Odyſſee primo Iupiter graviter pronuntiauit:

Οὐ μὲν γάρ τι δυνάσσεται ἄντια πάντων
Ἀθανάτων ἕκητι ἑὸν ἔμμεναι ἠπεροπῆος.

Quibus ſignificatur Neptunum ſolum haud poſſe aduerſus cæteros omnes deos contendere. Nec me tamen latet Barb.in c. ex parte,col. 4.extr.de feud.in hac quoque opi. fuiſſe, licet nun alleget Sign. Sed mouetur ex text.in c.dicit dominus.42.q.1. vbi dicitur quòd propter notoriam fornicationem vxor liberè dimittitur,& tamen requiritur ſententia,ſecundum gloſſ. in c.ex parte.in verbo,manifeſta extrà de ſponſa.Ex quo,inquit,ſit quòd hæc dictio liberè,non eſt latæ ſententiæ.Sed multùm fallitur Barb. Nam ea gloſſ.nun eſt vera,& contrarium tenet alia gloſſ.in c. vlt.& ibi Hoſtien.Io. Calde.& Pan.extr. de adult.vbi etiam Barb.ſecum pugnans in addit.ipſius Pan.id tenet per text.in d.c. dicit dominus, vxorem eo verbo, liberè, ad quem dicit nullum aduertiſſe. verùm Pan.per eundem text. hoc etiam tenet in d.c.ex parte, de ſponſ. & in cap. gaudemus, extra de conuer. coniug.& ante,omnes Inno.in c.inquiſitioni, extr.de ſent.excom. Et hîc vide quæ de hac dictione latiùs vbi ſupra citauimus,& 11etum tit.16.§.4.in gloſ.2 in 2. ampliatione,verſatur videtur teſtator,& ſeq.

Pleno iure. late ſumpta. Et ſunt verba directa.

138 Quadrageſimopiimò fallit,etiam ſi verbo futuri temporis adiiciantur verba, pleno iure, tunc enim etiam latæ ſententiæ : quod planè demonſtrat illorum verborum ſenſus. neq; enim plenum ius dici poteſt,quod alterius operam,miniſterium, ſententiam, mutuum deſiderat. l. teſtatrix. ff. ad Trebu. quem ad hoc expendit Ang.conſ.125. ſubſtitutiones dictorum,col.vlt. Ideóque vbicunque in ſubſtitutione ea verba apponuntur,denotant ſubſtitutionem illam eſſe directam, & quæ alterius manum non requirit, vt voluit Bar.conſ.15.patet habens filium impubetem, ante ſi.& Bald.in authẽtica.vetus præſtatio. C.de ſacroſ eccl.per tex.ibi,& in l.Iulianus,in fi.ff.de rei vend.vbi & hoc voluerunt ipſe Bald & Angele & idem Bal.in l.precibus,col.14.verſi procedo vlteriùs. C.de impub.& ali.ſubſti.Ang.d.c. tit.125 vbi ad hoc multa iura allegat & Ant.com.55.qui dam magiſter, circa medium.& Paul.Caſt.in l.mater, col.18. ad ſenatuſc. Tertul.& conſil.28.in cauſa quæ vertitur inter Petrum, col.2.verſ.nunc ergo ad propoſitum,lib.2. Franc.Aret.in d.l.Centurio,col pe.& ibi quoque Ial. colum.antep.& Lanc.vel. Galto.in repe.chat. pen.ff.de vulgar.& pupil. vbi & ad hoc ſi Aret.& Ial. multa allegant.& idem Aret conſil.150.lib.g. inet vaſa,col. 7.verſ.& hoc clarè. Cõrn,conſil.152.in hac conſultatione,col.3.verſic.& etiam verba,lib.2 & conſil.142. circa primum quæſitum, col.4.verſi.confirmatur 1. libr.4 Fel.in c.cumqueſitus, col.1.ext.de foro comp. Ial.in l.ſi ita ſtipulatus.§. Titius,col.3.verſi. item ita verba.ff.de verb.obl.& Franc. Cur. iunior conſil.67. conſortium,col.vltim.& quòd hæc verba ſignificent ipſo iure,ſatis videtur voluiſſe Angel. Bellanc.conſil. 29.factum eſt tale,dominus Humbertus,col.5.verſic. his præmiſſis.& expreſſim Ial. conſil.128.verba permutationis,col.4.verſic.quintò dicitur,lib.4.vbi & ad hoc probandum multa alia congerit de vi & potentia horum verborum.Quibus adde & quæ dicam infrà in gloſſ.vltim.num.11 & 12.

De eadẽ re.

139 Et ob hæc magis miror id quod à Bal.ſcriptum eſt in l.vlt.col.vltp C.quib ex cau.non.Hoc verbum, pleniſſimam firmitatem, pleniſſimum robur, pleniſſimam liberationem, & firmiſſima eſſe ſententiæ propter illud ſuperlatiuum,per not per gloſſ.in l. aut prætor. §.permittitur,ff.de iniur. Et ita illum ſequitur Fel.in d.c.Rodulphus,col.17.extrà de teſtim.

Ponderant igitur Bald.& Fel.superlatiuum, quasi secus ut, si non in superlatiuum. Imò verò si bene inspiciatur Bald.videtur & in ipso superlatiuo voluisse contrarium. Nam quod ad positiuum pertinet,idem Bald.in l.precibus,col.14 vers.proceditio vtcrius.C.de inpub. & ali. subtilit. non obscure tenet hæc verba, pleno iure, nō facere substitutionem directam,quem tta refert & sequitur Bened. Cap.consil. 83. punctus Cyprianus de Fulgineo, col.2.& est text. hæc verba, pleno iure, iung. us enim dictione sim. in l.in pecudum.ff.de vsur.quod frustra fecisset, si pleno iure per se id significasset. Idò eo gna, & interim vide quæ dicam inferiùs in gloss.vltim. versic. incip.quid autem & in hoc casu, & seq.

Hæc verba, de iure, lata sententia.

140 Quadragesimosecundò idem & de verbis,de iure,si credimus Tanete.& Gof.antiq.dectet gloss.in c.cæterùm,extr.de rescript. Ille enim dicebat in casu illius cap.rescriptum secundum esse nullum ipso iure propter ea verba,de iure,ibi posita,ita enim in antiqua litera dicebatur,nec secundæ literæ de iure obtinent alicuius robotis firmitatem. Gof. autem asserebat ea verba de iure,postea fuisse sublata,ne denotarent secundùm rescriptum esse nullum ipso iure, & ita eos refert Io. And. ibi.

Extra. lata sententia.

141 Quadragesimotertiò fallit, si apposita fuerit illa dictio,extunc,ea enim est latæ sententiæ,secundùm Franc Aret.in c.si diligenti,col.3.vers.in gl posita super verbo,causam, de foro cõpe.per.tex.in c.cupientes.§.cæterùm, ibi,extùc inchoandum volumus fore suspensos iuncta gl.ibi in verbo, suspensos,de elect. lib.6.& Corn.consi.104.licèt in hac cõstitutione,col. 2.vers.licèt ergo non fuerit,lib.6. Vide tamen text.in c.excommunicamus.§.credentes,ibi,extunc ipso iure sit factus infamis,quasi scilicet ex tunc nō induxisset latam sententiā,nisi ipso iure additū esset & similem text. in c.cùm ex eo,in fin.de el. ct.lib.6. & in extrauag.suscepti regiminis, versi.quam electionem.& in extrauag.exectabilis.§.qui verò deinceps.Sed ad hoc dicito, vt supra diximus in verbo præsentis temporis.num. 26.incip. sed quod his respondeatur.

Dictiones, ex ipso, latam declarant.

142 Quadragesimoquarto fallit si adiectæ fuerint dictiones ex ipso nam & eæ latam sententiam declarant.gl.in d.c.quam sit,in verbo,ex ipso,& iterum in verbo, enactetur.& ibi Dom.in §.vlt.col.etiam vlt.& Phil.Fran.post medii,de elect.lib.6.& gl.in c.cupientes.§.cæterum,in verbo,sulpēso,in prin & ibi etiam Io.Mo.col.10.vers.& sunt paria,eo.tit.& glo. in c.indemnitatibus.§. porrò,in verbo,subiacere.eo.quoque tit.& lib.& in c.1.§.inhibemus,de hær.eod.lib.& in c.in pœnis, de reg.iur.eo.lib.& in cle.1.in verbo eo ipso,& ibi Imo.col.1.& Car.de vi.& ho.& in cle.2.in eodē verbo,eo.tit.& in d.extrau.exectabilis,vers.si qui verò deinceps,in verbo ipso iure primam.& in extrauag.quotundā,in verb,eo ipso,de sent.excom. Arch. in c.cum ex eo , in verb.eo.ipso , de elect lib.6.& in c.eum qui,de præb.lib.6.& in c.1.ad fi.de sepult.eod. libr.Io. And.in c.quia sæpe,de elect.eo lib.in nouell. vbi dicit quòd significant sine hominis admiculo. Bald.in l.vlt.col.vlt.C.de sacrosanct.eccl.vbi ex hoc dicit quòd ea verba faciunt substitutionem directā. & in c.1.§.qui clericus,in princ.& ibi Card. Alex.in.li de feud.sue.comm.inter dom.& agn. Innn.in c.si diligēti, col.2.vers.in gl.perdant, ext.de fur comp.& in c vlt. col.17.versi.sed certè vbi statutū,extr.d. præscr.& in cle.1.in 2.no.de seq.poss & fruct.& in cle.2. in 1.not. de vit.& honest.cler.Card.Flo.in clem.1.in §.not.de elect. Imo.in c.vlt.quo loco supra sæpius citauimus, extr.de præscr.Matheſ.d.not.112.Ro.cons.427.in proposito casu,col.2.versi.4 Pan. in d.c.si diligenti,col.7. de sent.comp. Franc.Aret.in l. Centurio,in princ.col. pe.& ibi Ias. col.etiam pen.versic.linita istam. ff. de vulg.& pup. Alex.consil.49. viso themate,col.1.lib.6. Corn.cons.165.circa primum col.6.versic.tamen falsit,lib 2.Barb.in d.c.Raynaldus,col.45. & iterum col. 161.de testa.Philip.Dec.in c.cæterum,col.pe.vers.5. extr.de iudic. Et idem si dicatur hoc ipso, vt voluit gl.in cle.vlt.in verbo,hoc ipso, de præben.

Ipso facto, lata sententia.

143 Quadragesimoquinto idem de dictionibus ipso facto,vt est glo.in c.2.vers fie.si quis item harum, iuncto tex.in verbo, ipso facto, de elect.vel mona.lib. 6.& in cle.attendentes,in gl.vlt.de statu.mo.& voluit Io.Mo.in d.c.cupientes,vers.& sunt paria,de elect.li. 6.Arch.in c.1.in p in,in verbo ipso iure,de rescrip.li. 6.& in c.vbi periculum.§.nulli, in verbo,incurrat,de elect.eod.lib.& in c.t. & ibi Dom.in § facti.per illū tex.de homic.eo.lib. 6. & idem Arch.in c. felicis , in verbo,infamis,de pœnis,eo.quoque lib.& in clem.attendentes,in fi.de statu mon. & Zenzel. in extranag. Ioan.22.incip. dudum.§ illud in verbo , ipso facto de pœnis,Io.And.in c.in pœnis,col.pen.de reg.iur.li.6.in Mercur.Bart.in l.1.ff de his qui not.infa.Bal.in d.l.iubemus 1 ulli.§.fanè,col.pe.C.de sacrosan.eccl. & in l. pali §.qui in adulterio.ff.de ritu nup.& in l.2.de secū. nup.& in l.vlt.C.locat.& in cap. bonæ , le 1.col.vlt. vers.& scias,de elect.& conf.490.vita petitione prædicta,col.2.& vlt.lib.3.Ang.in d.l.in criminali.Imo.in d.cle.1.in 2.not.de seq.pot.& fruct.& in d. cle. 2.in 1. not.de vit.& honest.cler.Car.Flor.in cle.1. in prio.in 14.not.de pœnis.Ro.d.cons.427.Pan.in d.e.si diligēti, Mathei.d.not.112.Cor.d.cons.165.quo loco supra citauimus,lib.2.& consil.89. viso suprascripto puncto, col.pen.vers.potest e iam,lib.3.Alex. consil. 189.viso puncto,col.2.lib.7.vbi & alia allegat. Phil. Franc.in d.c.quàm sit.§.cæterùm,col.2.de elect.lib.6 & in c. 2. in not.de præscrip.lib. 6. Ias. consil.128. videretur in præsenti,col.2.vers.in primis est,lib. 4. Phil.Dec. qui ad hoc quædam alia allegat,cons.138 cuius supr.scriptio incipit,verba ista,in prin.& iterum cons.187.cuius item superscriptio incipit,contra tertiuo , col. 3. vers.stantibus omnibus.& in c.reprehensibilis. col.2. extr.de appel.

Ipso iure, lata sententia.

144 Quadragesimosextò idem in dictionibus ipso iure , de qua re nihil dicerem , vt quæ per se est eniden illima , nisi & nostrates hoc quuque expressim annotassent.Ita igitur voluit gl.in d.l.in criminali.& ibi etiam Ang.C.de inuisd.omn.iud. & in l.si fundum sub conditione.§.qui fundum in verbo, ipso iure.ff.de leg.1.& in d.c.1.in gl.1.& ibi Arch.de rescript. lib.6.& in c.statutum.§.vlt.in fin. eo.tit.& lib.& in d. c.quam sit.de elect.lib.6. & in c.vlt.vers.offic.in verb. ipso iure de offi..de leg eo.tit.& in d.c. in pœnis , de reg.iur.eo.li.& in cle.1.in fin.de rescript.& in extrau. sufficiens feminis,vers.quam electionē in verbo,ipso iure,& in extrauag.exectabilis,vers.alioqui,in verbo, ipso iure,& iterum vers. qui verò deinceps,in eodem verbo.Doc.in c.si diligenti.Io.Mo.in d.cupientes,vbi supra de elect.lib.6. & in c.quanquam,in verbo , ipso iure,eo.tit.& li.Bar.in d.l.1.ff.de lits qui not.inf. & in l.1.in fi.ff.de cōpē.& in d.l.Maurus.§.duobus,col.vlt. ff.de lega.1.Bal.in d.c.bunæ , col.vlt. de elect.& in d. cons.491.lib.3.Card.Flor.in clem.1.in prin.in 14.not. de pœnis.& consil.128.in quæstione quæ vertitur , in fin & Collec.in c.propterea,col.1. versic. quid si lex, extr.de verb.sign.Domi. & Phil. Franc. in c. 1. de vit. & honest.cle.lib.6.Pan.in cap.1.col.1.extr.de re iudic. Cor. cons. 104 licèt in hac consultatione,col.2. lib.1. Tyndarus in tract. de compensatione col. 14. versic. sed certe eorum sententia. Ang. Aret. in §. non autem omnes,post princ.Inst. de perpe. & temp. præscr. & omnes se cōsequuntur de hac materia scripsere. & hoc aperte probat text.in cap.quanquam , vbi id no. Domi.in pe.not.de elect. lib.6.& in d.c.2.in princ.de præscr.

præſcr.eo. lib.& ibi quoque not. Domi.& Phi. Fran. & benefacit tex.in §. interdum,in fin. Inſt. de hæred. quæ ab inteſt. defe. Idcóque Bal.in l.quærebatur.ff.de teſt.mil.exponit ipſo iure,id eſt,de iure directo.

Verbum incurro, eſt latæ ſententiæ.

145 Quadrageſimoſeptimò,vt maturè relictis huiſmodi diſtionibus & aduerbus, ad verba ipſa veniamus, fallit in futuro verbi incurro, vt ſi dicatur, incurrat ſiue incurret in talem pœnam. nam intelligitur ipſo iure ſine alia ſententia, vt volunt glo. in c. vlt.verſ. pars verò, in verbo,incurrat,de offic. deleg. lib.6.& gl.in c.eos,de ſenten.excom. dum inter caſus excommunicationis latæ ſententiæ ponit c. 1. de relig.domi.eo. lib. & c.1. de iniur.eo.lib,quæ eo verbo vtuntur, nec aliquid addunt quod ſignificet latam ſententiam,& in cle.1.in verbo,incurrant,& ibi Paul. Lauren. Imo. & Card. Flor. in 27. quæſt. de vſur. & rurſum gl. in cle.1. in verbo, excommunicationis, de ſent.excom. dum etiam inter canones latæ ſententiæ allegat.cle.1.de deci.& d.clem.1.de vſur.quæ eo verbo vtuntur ſine aliqua dictione dictionis latæ ſententiæ. & voluit etiam nuncupatim Col. d. conſ.89.viſo ſuprà ſcripto, col pe.verſ. poteſt etiam, lib.3.& D. Coſ. Guy.in pragmati.ſanctio.§.quòd ſi aliter,in verbo,incurrat, & ibi tum in verbo, teddantur,tit. de electio.

Qui teneant contrarium.

146 Tamen contrarium expreſsè voluit Io. Fran. Pauinenſis in extraoa.vas electionis,in verbo,incurſurum,de cenſib. Secundùm quem faciunt multi tex. adiicientes huic verbo has dictiones, ipſo iure, ipſo facto,eo ipſo,& ſimiles,quæ inducunt canonem latæ ſententiæ, tanquam id verbum per ſe non eam vim habeat,vt ſunt in auth.aggri,in fin.C.quæ res obl.non poſ.& in c.vlt.ext.ne cler. vel mo. & in c.vbi periculum. §. nullo etiam.& rurſum §. quòd ſi prænuſſa, de elect.lib.6.& in c. fundamenta.§.quòd ſi iecius,eo.tit. & lib.& in c.cum ex eo. in fi.eo. quoque tit.& lib. & in c. indemnitatibus.§.porrò, verſ.ſed procuratores, eo.item tit.& lib.& in c.1.de iud.eod.lit.& in c.vlt.in fi.de reb.eccl.non ali.eo.lib & in c.quanquam,a.fi.de cenſib.eo.lib.& in c.clericis,ver.nos igitur,de immu. eccl.eo.li.& in c.vlt.vt perículoſa.verſ.ſi quis,ne cler. vel mo.eo.lib.& in c.ſtatora, de hæret.eo. lib.& in c. 1.verſ.facti,de homi.eo.lib & in c.1.verſ.qui verò,de vſur.eo.lib.& in c.felicis.§.præſenti.& item §.quapropter,de pœnis,eo. lib.6.& in c.quia periculoſum, in duobus locis & item c. quicunque, de ſent. excom.eo.lib.& in cle.1.verſ. quis autem,de ſeq.poſ.& fruct.& in cle.1.de reb.eccl. non ali.& in cle.1. verſ. nos tam ex iis,& item,ver.prædictis,de teſt.dom.& in cle.ne in agro,quæ eſt 1.§.ſi quis autem,& rurſum. §.quia verò,de ſtatu.mo.in cle. attendentes, quæ eſt 2. in fin.eod.tit.& in cle.1.verſ.nos tam,& item verſ. prædictis,de relig.domi.& in cle.1.verſ.verùm,de hæge. & in cle.1 in prin.& rurſum in verſ.cæterùm,de priuileg.& in cle.cupientes,quæ eſt vlt.§. vlt. de pœnis, & in extrauag.ſuſcepti regiminis,paulò ante fi.ne ſed. vac.& in c.agricultores.tit.de ſtatu.& conſuetu.in ſen.

147 Sed ad hos omnes tex. dici poteſt, id quod ſuprà diximus verſ. 26.incip.ſed quod his reſpondeatur, has ſcilicet dictiones adiici ad hoc verbum ad certiorem demonſtrationem ſignificationis. Nec tamen omittemus, quòd Domi.in d.c.vlt. §. pars verò, de offic. deleg. lib 6. aſſignat vim latæ ſententiæ non illi verbo incurrat, ſed aliis verbis cuiuſdam conſtitutionis. Nam ex eu no. quòd canon loquens per verba ſuturi temporis, eſt latæ ſententiæ, quando per verba ſequentia apparet legiſlatorem ita velle. Et ſic aperte ſentit Dom. hoc verbum incurrat, quo is tex. vtitur, non eſſe ſuapte natura latæ ſententiæ. Et idem quoque ante cum voluit Io. And.in c.clerici,in verbo,incurrant,& ibi quoque Pan. in 1.no. extr.de cler. excom. Eſt tamen alia opi. communior: & quod Ioan. And. dicit in d.c. clerici, id fuit quia aliis in locis id declarabatur, videlicet in c. illud, n. fi. eo.tit. uxta ea quæ diximus ſuprà verſ. 64. incip. duodecimo fallit.

148 Quadrageſimooctauò fallit in verbo ſubiaceo, quod in futuro tempore eſt latæ ſententiæ, ſecundùm gl.in c. ſi quis ſtudente, in verbo ſubiaceat. 17.q.3.& in c clericis,in ſi. quam ſequuntur Io. And. Pan.& omnes recentiores, extr.ne cle. vel mo .& gl. loquens in infinitiuo, in c.non minùs,in glo.vlt.noctu tex.ext.de immun.eccl & in c excommunicationi,in verbo ſubiacere,& ibi Inno.Hoſt. Io.And.Colect.Pan.& Io. Ana.ext.de tapto.& in c.indemnitatibus.§.poſtremò,in verbo. ſubiacere,de elect. lib.6.& in c.1.in fi.de iniur.lib.6.& glo. in c.eos, de ſent. excom.lib.6. dum inter caſus excommunicationis latæ ſententiæ allegat c.1.de his quæ vi me.ve. cau.fi. eo. lib.& c.2.in prin. de hæte.eo. lib. quæ quidem vtuntur eo verbo in infinitiuo ſubiacere ſimpliciter & ſine adiectione alterius verbi, quod habeat vim latæ ſententiæ. & Hoſt.in ſumma tit.de ſent. excom. §.5. & Lapus in tract.de cenſura eccleſiaſtica,col.24.dum vterque etiam inter caſus latæ ſententiæ annumerat c. licet, verſ. ſi quis autem, & iterum verſ. præterea, ext. de elect. & c.ſicut ait, ext. de hæret. & d. c. non minùs.& c. aduerſus, ext.de immun.eccl.& c.1.ext.de ſchiſma. quæ ſimiliter hoc vel in præterito vel in infinitiuo, quod idem eſt,vtuntur ſine alia declaratione latæ ſententiæ, & voluit expreſsè idem Hoſt. in c. 1. poſt medium, extrà de ſagit.& ipſe etiam & Ioan. Andr. & Pan.in c.dum,extra de crim. falſi. Lapus in eodem tract. ſuprà allegg. 69. verſ. ſeptimò an hæc verba. & idem quoque vult Collect. in d.c.1.in prin. extra de ſchiſmat.& ibi Hoſtien. Io. And. Pan. & Io. Ana.dum ita interpretantur eum tex. hoc verbo, vtentem. Idem Pan. in c. nihil. col.3.verſ.in glo. in verbo poteſtatis,extra de elect.& in d.c.ſi diligenti, col.7. de foro compet. vbi reddit rationem, quia licet proferatur in futuro, non tamen videtur de ſua natura requirere aliud actum aut miniſterium iudicis. & idem Pan in d.c.licèt de vitand.,in 7.not.poſt antiquiores,& ibi quoque Phil. Dec. col.4. etiam in 7. not. extra de elect.& idem Pan. in c. cum in cunctis.§.vlt.col.vlt.eod tit.& in c.vlt.col.3. extrà de ſtat.cal.& in ſi c.ſiou minus,in vlt.not.extra de immu. eccl.& in c.quia in omnibus,col.2.ver. 1.extra gl.extra de vſur. Saly. in auth. item nulla, col. 2. verſ. quæro an bannum. C. de epiſc.& cler. Domi. in d.c.1.verſ. ne ante, de his quæ vi met.ve cauſ. fiunt. dum notat in 2.nota. caſum ex eo tex. vtente hoc verbo, in quo quis incurrit excommunicationem ipſo iure. Phil. Fraſ. in c. præterea, col. vlt. extrà de appel. Fel. in c. 1. col. 7. verſ. nota quòd ſi la verba. extrà de iudic. D. Coſ. Guy. in pragma. ſanctio. 4. quod ſi aliter, in verbo, incurrat, Manſh. Aſſic.decis. Neapoli 3. extat obſeruantia, col. 1.

Verbum ſubiacco, etiam in futuro eſt latæ ſententiæ.

149 Contrarium tamen ſentiæ videntur gl.& Inno. in d.c. dura. & idem Inn. cum quo tranſeunt Io. And., & communiter alij, in c. cùm & plantare, in fi. extrà de priuileg. & aperte volunt Bal. in l.1. col.2. C. de hæred. inſtit. Quorum ſententiam confirmat tex.iii c.ſiquis,ibi,ex tunc ſubiacere. extra de voto. & in c. gencalì, verſ. clericos, ibi,eo ipſo ſubiacere,de elect. lib.6.& in d.c.indemnitatibus. §. poſtremò eo. tit.& lib. vbi eſt ſimilis tex. & in c. ad apoſtolicæ. §. nos itaque, ibi, ipſo facto excommunicationis ſententiæ ſubiacere,de re iudic.eo. lib. & in c. quoniam §.vlt. ibi, ipſo facto ſubiacere,de immunit. eccl. eo. lib.& in c.vlt.eo. tit. & lib.vbi eſt ſimilis tex.& in c. 1. ibi, extunc ſubiaceat,de vſur eo.lib.& in cle.1. de conſang. & affini. & in cle. nolentes. de hæret. & in cle.1.de ſent. excom. & in cle. cùm ex eo, eo. tit. & in cle.

Qui contrarium teneant.

in cle.1.de ſepult.& in extrauag.Ioan.22. incip. dictum.§.illud,tit.de pœnis.& in c.item nulla,tit.de ſtatu.& conſuet.in feudis.Nam ſi id verbum ſubtaceret, eſſet per ſe latæ ſententiæ, ſuperuacuo eſſent additæ illæ dictiones,extunc eo ipſo, ipſo facto, quæ etiam ſunt latæ ſententiæ,vt ſupra diximus.

150 Sed quantum ad primum,Panor.in d. c. clericis,nec cler. vel mona.ſolos Imo.& Ioan. And. vbi ſupra allegans,id ſoluit, vt ſuprà diximus in 2. fal. prætenti tempotis, videlicet hoc verbum ſuapte natura eſſe latæ ſententiæ, ſed ex ſubiecta materia vim ſuam.petere. Quantum verò ad illos text. pertinet, nihil eſt quod obſit illi ſententiæ,vt ſatis patet ex iis quæ diximus in ſimili ſuprà in verbo præſentis temporis,verſ.26.ſed quod his reſpondeatur,vt etiam diximus in præcedenti fallen. Et ne de hac re dubites, habes text.apertè probantes hoc verbum eſſe latę ſententiæ.Nam in d. c.ſi quis ſuadente, hæc verba ſcribuntur,anathematis vinculo ſubiaceat. quæ verba illius canonis eſſe promulgatæ ſententiæ aſſerit rex.in c. quod tranſlationem, extra de offic.lega. & iterum in c.his quibus.quod eſt vlt.ext.de offi.iudi.ord.ad quod etiam declaratur in c.non dubium; & eſin audientia, & c.quod de his,& c.cum illorum,& c. quamuis,ext. de ſent.excom.& c.religioſo,in fin.& c.cum quis, co. tit.lib.6.vt iam nullus de hac re dubitandi locus ſuperſit.Scias tamen verbum ſubdatur, quod non longè diſtat à ſignificatione verbi ſubiaceat,non eſſe latæ ſententiæ, vt ſi dicatur, ſubdatur excommunicationi, non erit excommunicatus ipſo iure, vt non enim obſeure ſentiunt Hoſt.& Io.And. in c.præterea, in verbo,ſubdantur,ext.de iure patron.

Verbum ſubdatur, non eſt latæ ſententiæ

151 Quadrageſimonono fallit,in verbo, amittat,quod etiam eſt latæ ſententiæ, ſecundùm gloſſ.in l.amiſſione.§.qui deficiunt,in fi.ff.de cap.minu.& Hoſt. in c.1.in fi.ext.ne prælati.vic.ſuas & Bal. in l.1. col. 1. C.ſi ſecun.nupt.mul.& Panor.in d. c.cum in cunctis. §.vlt.col.vlt.ext.de elect.& in c.in quibuſdã, ante fin. ext.de pœnis.& Card.Alex.in §.callidis,col. 2. tit. de prohib.feud.ali.per Fede.& D.Cot.Guy.in d.§.quod ſi aliter in verbo,incurrat, tit.de elect.& eſt optimus tex.in auth.licèt. C.de epiſc. & cler.cùm primùm dicitur,amittant luctum,&c.& mox ſubditur, & epiſcopus habeat licentiam vendicare. Nam hæc poſtrema verba,quæ id concedunt vendicare, aperte ſignificant,quòd verbum amittant, ante prolatum ſimpliciter,denotabat amiſſionem ipſo iure factam, vt ſuprà latè diximus in prin. huius gl.

Verbum amittat, latam ſententiam declarat.

152 Contrarium voluit gl. quam ſequuntur Per. à Bel.Perti.Bar.& omnes in l.ſi quis in tantum.in verbo amittat,& iterum in gl magna,in 4.q.C. vnde vi, & glo. in l. ſi qua ex feminis, quæ eſt 2. in verbo, amittat,& ibi etiam Bal.C.de ſecun. nup.& gl.in c. ſi diligenti,in verbo,cauſam perdant,poſt prin.extr de for.compet. & Archi.in c.2.poſt prin. de præſcr. lib.6.Huſt.in c.in quibuſdam,in verbo, amittant, & ibi etiam Pan.col.vltim. extrà de pœnis, & in cap.de multa;col.1.in verbo,amitteret.extr. de præb.& Bar. in l.Mæuius.§.duobus,col.vltim.ff.de lega.2.& in l 1. colom 2.& ibi etiam Ang.ad fin.C.de pœna indi. qui mal ind.Bal.in d.§.qui deheinit.& in l.exiat, col. 2. in 3.lect.ff.quod met.cau. & in l. vlt. C. de loca & in cap.1.§.1.in verbo,amittat. tit. de feu. ſine cnlp. non amit.Cy.in auth.qui ſemel,in 5.quæſt. C. quomo & quan.iudex. Per. Iacob. tit. de condi. ex lege ſcripta, col.1.& tit.de cau.ex qui.domi. debet amit. prop. in 13 diſt.feud.col.2. verſ.ité eum dicitur,& tit. ſeq. qui eſt ſuper condi.ex moribus.col. 1. Bald. in l. 1.§. qui deficiunt,col. 2. verſic.in eadem gl.ff.de cap.diminu. Dom.in.conſil.24.quia diffuſè per patres meos, circa med.Panor & Ioan.And.in cap.1.extr. ne prælat. vic. ſuas Imo.in c.ſi diligenti,col.2.verſ.in gl.pereant,extr. de furo compe.Cal.Flor.conſil.92.in quæſtione quæ vertitur,in 3.dubio.verſ.item non eſt verum.& conſ. 138.in q.quæ vertitur,ad fi.Raph.Co.conſil.164.prælatus certæ eccleſiæ,col.2.dum dicit,amittu,eſſe latæ ſententiæ,quia eſt præſentis tẽpotis quaſi ſecus foret,ſi in futuro pronũciaretur.Ro.conſ.212. quoad primũ, in vlt.dubio.Æg.Bella.conſ.9.factum eſt tale,cu eſſet lis,col.9.verſ.item non obſtat quod dicit.& conſ.39. factum eſt tale,dominus Humbertus,col.5.verſic. his præmiſſis.Io.Ray.in §.pœna.in 8.10. & 12.q. primæ partis prin.tit.de prohi.feu.ali.per Fed.& in c. præterea ſi quis poſt prin.& iterum in 19.q.co.tit.& Card. Alex.ibi contrarius in c.1.in prin.colum.1. tit.quib. mod.feud amit.Franc.Rip. in c.læpe, col. pe.verſ.circa quintam quæſtionem,ext.de reſti.ſpol.]

153 In quam ſententiam facit tex.in l.1.§. hi quibus,ibi,ſtatim amittere ciuitatem.ff.de lega 3. & in l. vlt.ibi,penitus amittat.C.de ſerui.& in vlt.ibi,repente amittar,in auth.de reſti.& ea quæ par.in vnd mẽu. & in c. 1.ibi hoc ipſo feudũ amittat. tit. quo tempo. mil.& ſimilis tex.in c.1.tit. de mil. vaſal. qui contu. eſt.& in d.c.in quibuſdam,ibi prorſus amittant, extrà de pœnis.& in c.cum qui, in fin.cùm dicitur,.o ipſo amittant,de præbend.lib.6.& in c.cùm ſecundum, in illis verbis,ipſo iure amittat,de hærer.lib. 6.& in cle. 2.ibi eo ipſo amittant,de vit.& honeſt. cler. Sed ego non admodum moror hos text.& ſimiles, vt iam ſuprà ſæpius diximus. Nam & nonnunquam reperimus cum verbo præſentis temporis huius verbi,quod ex frequentiori calculo eſt latæ ſententiæ,vt ſuprà diximus,etiam alia verba quæ eandem vim habent,fuiſſe adnoćta,vt in c.ſimiliter.tit.de leg.Contra. cùm dicitur,eo ipſo beneficium amittit.& in cap.1.§. qui clericus.tit.ſi de feu.d.f.com.ſit inter do. & agn. def. vbi eſt ſimilis tex.

De eadem re.

Autoris ſolutio.

154 Tamen ſto ab hac poſteriori ſententia, quæ creberioribus ſuffragiis nititur, & quoniam etiam in dubio debemus potius accipere ſignificationẽ ferendæ,quam latæ ſententiæ,vt dicemus poſtea in infinitino,& in ſimili dicit Fel,in d.c.Rodulphus,col.17. verſ.cadat ab omni iure.Et quoniam etiam habemus tex.hanc poſteriorem ſententiam non obſcurè comprobantes,videlicet in c.quia nonnulli, extr. de cler. non reſid.iuncto c.de multa,extr.de præben. Nam in primo loco ita ſentitur,quod ſi aliter factum fuerit, qui receperit,quòd contra canones accepit, amittat. In ſecundo autem loco, velut aliquid addens ad illam conſtitutionem, ſtatuit illam amittere ipſo iure: qũuis id in prima non intelligeretur:id quod intelligunt omnes penè in d.c.de multa.& Panor. in d.cap. quia nonnulli

Autoris opin. In dubio accipienda eſt potius ſignificatio ferendæ, quam latæ ſententiæ.

155 Quinquageſimo idem dicendum eſt de verbo perdat, quod eſt eiuſdem omnino ſignificationis. Nam & quòd ſit latæ ſententiæ, ſenſit glo tolata ad text.in c.molina.11. quæſt. 1.& Ang. conſil. 371.hoc caput nimiùm conſidero verba thematis,col. vlt.dũ dicit tex.in c.1.tit.de cap.Cotta.vti verbo latę ſententiæ,as autem tex.hoc verbo perdat vtitur. Et apertiùs Petr.Anch.inſer conſ.Cal.in.de feu.cõſ.6.incip. an ex immiti.& negligẽtia.in fi.& iterũ tit.de ver.ſign. cõ. 10.futuru tẽpus.Barb.cõſ.11.illud aſſeram,col.8.lib.2.

Verbum perdat, latæ ſententiæ.

156 Sed contrarium etiam voluit gl.in d.c.ſi diligenti, in verbo, cauſam perdant,in prin. Imo. & Hoſt.in eo.ex.Io.And col.4.Imo.col.2, vbi ſuprà, & Panor. col.3.poſt alios ſequentes eam glo. & Maria. col.9.verſ.circ.ſ quartam prin.quæſtionem,ext.de furo compen.Archi.in d.c.molina,11 q.1. Alber.in l.lex vectigali.ff.de pigno.Bar.in l. 1. §. ſed & conſtitutio, circa medium.ff. de calum. Bal. in l. 1. §. ſi pecunia. ff.de po.Card.Flor.conſil. 73. dominus abbas ſancti

Qui teneant contrarium.

Benedicti

Benedicti,in 1.dubio.& d conſ. 128.in fin.Paul.Caſt. conſ.82.quæſtio iſta vertitur,col.vlt.lib.2.Rom.conſ. 212. quoad primũ,in vlt.dubio.Dom.d.conſ 23.poſt medium. Paul. Caſt.conſil. 84. quæſtio iſta vertitur, col.vlt.lib.2.Ægidius Bellamera,d conſi 9.vbi ſuprà. Ioan Ana.conſil.32.vltrà alia dubia.& Card.Alex.in d.c. multa, col.2. verſic.in gloſſ. ibi,veriſs.& facit. text.in d.c.cùm ſecundùm,ibi,eo ipſo ſuarum rerum dominium perdant,de barret.lib.6. Et mihi hoc placet,vt diximus in præcedenti fal.

Reuertitur, latæ ſententiæ

157 Quinquageſimoprimo fallit,in verbo,reuertatur, quod & ipſum habet vim latæ ſententiæ ſecundùm glo in hac l.noſtra, quæ interpretatur hoc verbum reuertatur,ſcilicet ipſo iure. Sed de hoc iam ſatis ſuperque diximus ſupra in prin.huius glo.paulò poſt in verſ.quinto,met?. ſed quoad priores, & ſeq.

Redeat,eadem vim habet.

158 Quinquageſimoſecundò fallit,in verbo,redeat,quod eſt eiuſdem ſignificationis. Nam & quod habeat vim latæ ſententiæ, non obſcurè videtur voluiſſe Angel.d.conſil.371.multa conſidero,col.vlt. ſcribens text. in l.impetualent. §. præterea ſi quis infeudatus, tit.de prohib feud.ali.per Fed.lo qui per verbum latæ ſententiæ, dum vaſallum privat feudo, quia per annum & diem non petit inueſtituram à domino. Is enim text. hoc verbo redeat, vtitur in hæc verba,feudum ad dominum redeat.Ex quo facile liquet Ang.velle hoc verbum eſſe latæ ſententiæ.

Et eſt verbum directum.

159 Et proco eſt text probans id verbum eſſe directum, in l.ſi duobus,ff.de teſta.vbi & ita per eum tex.volunt Bal.ibi,& Dom.in c.ſi patet,in prin.col.4. verſ.glo.in verbo filiæ,& ibi quoque Arnal.de Soleno in repe.col.4.de teſta.libr.6.Et facit etiam text. in l.Scio,ibi, proprietas ad eam rediret, iunctis illis verbis ſequetur, ſoluta priore donatione. ff. de dona. caul. mort. & in l.lex vectigali, ff. de pign. vbi & id Saly.not.& in c.ex parte,extra de feu. Nam primùm is text.iis verbis vtitur,& ad te ſendum ipſius tedire, quæ quidem verba eſſe directa,& latæ ſententiæ,declarant alia verba ſequentia, quæ ſunt huiuſmodi: In primo ergo caſu feudum libere concedis.

Vel potius ſummouet.

160 Verum erebtiori noſtratium doct.calculo eſt etiam rebliquum, pe rundeque com vune.vt per Bar. in l. Centurio,col.vlt.in.verſ.quartò dubitatur,& ibi etiam Franc. Aret.col.vlt.ff.de vulg. & pupil.ſubſtit.. Bald.in d.l.ſi duobus, per illum text.ff.de teſta.milit. & in l.vlti. C. de ſacroſ eccle.& in d.c.ſi patet,& ibi quoque Phil.Fran.col.32.vert.deprimò,de teſta.lib.6. Et Imo in c.Raynutius,char.pen.verſic.tractat etiam quinto.& ibi etiã D. Guil.Benc.in rep.in verb.eidem impubes ſuccederent,extrà de teſta.& Ang.inſt.precibus,col.pe.& ibi etiã Corn.col.17.verſi.verba autem cõmunia.C.de impub.& alis.ſubſt.& eſt optimus tex. in l.vlt ff de vſufr.ear.rer.quæ vſu conſu.& vide Bal. in l.2.C.de donat.quę ſub mod.& tex.in c.quòd acte, in ſi.extr.de cle.nõ reſid.cum dicitur via recti redire.

Verbum ceſſat eſt latæ ſententiæ

161 Quinquageſimotertiò fallit in futuro verbi cateo,quod eſt item latæ ſententiæ,vt prodit gloſ.in l. proundendum, in verbo, foro, quam ſequuntur Angel. qui dicit fin. & Rapha. Fulg. ibi.C.de poſth. & alia gloſſ. in l.1.in verb,carebit. ff. ad leg.Iul.de vi priua.cum dicit ſemper, ſuppiè, hac lege damnatus, qtàm & ad hoc reputat ſing. Franc. Aret.in dict.c.ſi diligenti,col,3.extr.de foro comp.& gloſſ.in.c.nihil, in verbo poteſtate, quàm etiam ſequuntur Inno.Io. And.& Panorm. col.4.expreſſim expendens verbum carcat,extrà de elect.& gloſſ.in c quiſquis,in verbo, fiat,extrà,eod.tit.dum allegat cap.ne pro defectu, in verbo, careant ea vice eo quoque tit.& gloſ.loquens in infinitiuo carere, quod quantum ad hanc rem pertiner, eandem vim habet vt futurum, vt poſteà dicemus,in c.nouit, in fin extrà de his quæ fiunt à prælar. quam ibi ſequuntur Goffr. & Io. And.Signo. conſ.132.factum ſic ſe habet,in 4.dubio.Bal.in auth. habita,col.5.verſic.ſequitur in tex.dignitate carcant. C.ne fil.pro patr.& in cap.1.§.denique, ſuper verbo, contemnere videtur.tit.quæ fuit pri.cauſ. bene annot. Ang.& Raph.Co. in l.rem quę nobis ff. de acquir. poſſ.idem Aug.in l.ſit criminali,ad ſi. C.de iurſd.omiudi.& in l.ſi quis in tantam, col.vlt.C.vnde vi.& in l.1.in prin C.de pœna indi.qui mal.in. & in §.vlt. in ſi. auth.de litig & in d.conſil.371.col.vlt.Pet. Anch. inter conſ.Caſd.tit.de verb.ſign.conſ. 30.incip.in futurum tempus induent.& iterum tit. de feud. conſil. 6.an ex iniuria.Panor.in d.c.nihil,col.3.per illum tex. cum gl.in verbo,poteſtatis,de elect. & in c.quod ſuper,in 3.not. extra de fide inſtrn. vbi etiam loquitur in infinitiuo.Ægidius Bellame.d.conſ.9.col. 9.verſ.ad primam igitur rationem,& col.ſeq.verſ.item non obſtat quod dicit Alex. in addi. Bar.in l.iubemus nulli. §.ſanè ſi hoc,col.pe.C.de ſacroſ.eccl.Barb. in c. ex tenore,& ibi Fel.col.9. verſ.conſidera tertiò. & Philip. Dec.de teſtib.ipt.idem Barb.in cap. ſi ſacerdos,col. 10. extra de offi.ord.& in d.c.ſi diligenti,col,33. extrà de foro compe.& in ele.1.col,13.verſ.not.de clauſula,de elect.vbi dicit glo in d.l.proundendum ſing. & in repe c.teſtimonium, col.3.extra de teſt. vbi & illã quoque glo.dicit ſingu.& conſil.11.illud adferam in medium,col.8.& iterũ 13.poſt verſic.rapio aliam dubitationem,lib.2.vbi ad hoc allegat quædam intra.Corn. conſ.246.videtur in hac,poſt principium,lib. 3. conſ. 40.vito proceſſus,col.4.verſic.& propterea,lib.4.Phil. Franc.in e.diſpendia,col.vltim.de reſcrip. lib.6.Card. Alex.in §.callidis,col,2.tit.de prohib.feu.ali.per Fed. in d.c.Rodulphus,col.2. verſ.careat viribus. & Anto. Cotſe.in ſuis ſing.in verbo,careo,& iterum in verbo, penitus.Do.Cof.Gui.in pragma. ſanct. tit. de elect.§. quòd ſi alter, in verbo,reddantur.

Conſimile pro ſententiam.

162 Quibus mirum in modum conuenit quod ſcribunt Paul.Liaz.& Car. Flor. in cle. in plerisque. poſt prin. de elect. quod verbum carere inducit privationem Et fortius quod aſſerit Dom.in c.1. verſ.& cũ Parthenſe,ad ſi.de elect.cõiug.li.6. quod huiuſmodi verbum careat,de ſonat totalem privationem, per no.per gl.in d.cle.in plerisque.nam ſi totalis ſit privatio neceſſe eſt & priuationem ipſo iure induct: quia qui totum dicit,nihil excludit, vt late diximus ſupra in præcedenti glo.in prin.Et facit etiã tex.in d.c.quiſquis.extrà de elect.ibi, electionis commodo careat, iunctis iis quæ poſteà ſcribuntur in verſ.qui verò, in princ.atque etiam rex.in d. c.ne pro defectu, eo. tit. cuin dicitur,eligen?i poteſtate careant ea vice.& continuò ſequitur,ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximo præeſſe dignoſcitur,deuoluatur.quibus verbis poſterioribus apertè declarantur priora illa verba,eligendi poteſtate careant, eſſu latæ ſententiæ.

Qui tenet contrarium.

163 Sunt tamen qui negant hoc verbo latam ſententiam ſignificari,& in his Hoſt.in d. c. nouit.dũ tenet contra gl.o.& ibi,etiam.in fin. Pan. ſibi contrarius,dũ ea gl.ſequitur, non quidẽ ob verbum carere, ſed ob verbum decernimus. quod eſt præſentis temporis,& idem Hoſt in c.vlt.& ibi quoque Bal.ſibi cõtrarius col.2.de reſcrip.exponentes text. ibi, careant omnimodo ſcilicet per ſententiã.Idem Bal.in c.quantò,in prin. extr. de tranſla.epi.vbi loquitur de infinitiuo carere,& in c.1.§.denique,col.2.verſ. ſed an ipſo iure,tit. quæ ſunt pri.cauſ. ben. amit. vbi loquitur in participio cariturus.& cõ.9.factum eſt tale.colum.3. verſ.ſed hoc eſt aduertendum,lib.1.Domi in d.c. diſpendia,in prin.in 3 & 4.no. de elect. lib. 6. per illum text. qui ad verbum carcar,addit, nec proceſſus valeat. Aluaro. qui & ipſe loquitur in illo participio. in d.c.1.tit qnæ fuit pri.cau. bene amic. Rom. qui &

ipſe

ipſe de eodem participio loquitur.conſil.112. quoad primum,ad fin.Io.Ray. in §.præterea ſi quis in 19.q. tit.de prohi.feud.ali. per Feder. Matheſ. d. nor. 112. Card. Alexand.ſibi.contrarius,in c.quis epiſcopus.7. q.1.& Iaſ.in d.l. rem quæ nobis,col.pen.ff.de acquir. poſſeſ.Hier. Cagn.in repe.l.ſi quis maior,char.62.nu. 147.C. de tranſa. Iac. à S Georg.in tract.feud.in verbo,quod quidem inueſtiti,col.2.ver.ad idé adducitur.

De eodem ſe.

164 Et pro hac op.facit rex.in l.& ſi legibus,ibi, careat penitus impetratis.C ſi conſ.ius vel vrilnatem pub.& in c.ſedes,extr.de reſcr.vbi eſt ſimilis tex.& in c.ſuper literis,ibi prorſus carere omni commodo.& iterum ibi,carere debeat penitus,eo.tit. & in c.ex ratione, quod eſt 2.in fin.de æta.& qualit.ibi,omnino viribus carere.& in c.propoſuit.extr. de fil. presb. vbi eſt ſimilis tex.& in c.ad diſſaluendũ,in fi.eat.de reſp. impu.& in c.pe.ad fi.de reſcri.lib.6.& in c.1.de poſtu. prela.eo.li.6.ibi,viribus omninn carere.& ſimilis tex. in c.vbi periculum.verſ.& ius,de ele.eo.lib.& in c.lucèt canon,verſi. decernentes,& rurſus in c.vlt.eo.ti., & li.& in c. 2.in fin.de renun.eo.lib.& in eap. 2.verſ. contractus,de reb. eccl.non ali.eo.li. & in c.1. iuncta gl.de vit.& honc.cler.cùm dicitur, ipſo iure careant. eod. lib. 6. Nam in illis iuribus fruſtra dictiones peniros,prorſus, omnino,ipſo iure, adiectæ fuiſſent,ſi id verbum per ſe habuiſſet vim latæ ſententiæ.

165 Sed iam ſatis ſupra diximus hos & ſimiles tex.parũ vtgere. Sed & ad tex.in d.c.pe.de reſc. lib.6. illud præterea dici poteſt, quod dictio omnino, illic non fuit adiecta,vt latam ſententiam ſignificaret,ſed vt intelligeretur impetrantem carere impetratis omnino,id eſt,vt interpretatur glo, ibi,vt nec præbenda illa, nec ſequens,nec etiam canonicatus ei debeatur vi illius impertationis. Ideo nihil huc pertinet.

Quænam ſententia ſit ſequenda.

166 Proinde videri poteſt ſequendã eſſe priorẽ ſententiã, quæ frequentioribus & munitoribus calculis adiuuatur.Quanquã illud verũ eſt,quod ſecũdũ ſubtiliorẽ mat riã huiuſmodi verbũ poteſt eſſe fere ędæ ſentẽtiæ, ſecundũ ea quæ late diximus ſupra in 2. fal. præteritiſ tẽporis.& alibi ſæpe,& expreſſe in hoc verbo voluit Fel.tamẽ in d.c.ex tenore,de reſcr.tum in d. c.Rodulphus,eo tit. Verũm pro poſteriore ſententia videtur eſſe tex.in c.vlt.extr.eo.tit.cùm dicitur,interim cõmodo careãt,iuncto c.diſpendia eo.tit.lib. 6.quod in hoc videtur ampliare d.c.vlt.ibi memorati, vt ipſo iure impetrans careat cõmodo literarũ, proindeq; non valeat ſententia.vel proceſſus ſuper his factus,vt aperte declaratur in d.c.diſpendia, & ibi per gloſ. in verbo ampliantes, & ultimo in verbo proceſſus, & omnes doct.quaſi ſcilicet per illud c. vlt. non inducerentur multitas ipſo iure hinc ea ampliatione.

Verbum ſpolietur,latam ſententiam declarat.

167 Quinquageſimoquartò fallit in verbo,ſpolietur.quod quia ſonat in meram factũ, & iuris executionẽ,vt videre eſt,ſignificat ac declarat latam iam eſſe ſententiam,ſecundùm Hoſt.in c.ex tuæ, col.4. in verbo ſpoliari,& ibi quoque In.&nd.col.1. in eodem verbo,& Pan.in 6. not. extra de cler.non reſid. Ant. qui id dicit ex facto reſpondiſſe. & Imo.in c. vlt. ext. de poſtul.eundem Ant.in c. quod in dubiis.in 2. not. iuncto rex.in verbo, ſpoliandi, exit. de renun. & in c.cum bonæ, in 5.not. iunctis vltimis verbi. illius c. quæ hæc ſunt,beneficiis non differat ſpoliare,extr.de æta.& qual.& ibi apertiùs Collect. in fin. cùm dicit, ipſo iure ſunt priuati. Ideo non requiritur ſententia, ſed ſpoliano. & idem Anto. conſil. 22. viſis punctis & quæſitis,col.1.Pan.poſt.Cal.in c.cùm clerici,col.1. extr.de pact.& in c. ex parte, de 2.in 3. not. extra de cler.non reſi.Car.Flo in c.perpendimus, col 47.verſ. ego dico melius. extrà de ſent excom. Bald. in c. 2. & ibi Fel.col.1.& 2.extr.de reſcr.idem Bald. in c. cum olim,colum.vlt.extrà de rerum permu.vbi reſpondet ad tex.eius c.qui videbatur aduerſari huic ſententiæ. & conſil.11.illud aſſeram.col.9.l.b.2.& ipſe Fel.in c. inſinuarum, poſt princ.extr.de ſimo.Phil.Dec.in c.1. in 2. lect.col.5.verſ.& notandum,extr.de iudi.& nouiſſimè Reb.uf. noſter in repe.c.poſtulaſtis,num.250. extr. de æta.& qual. & ante omnes videtur voluiſſe glo.in c.de multa,in verbo,cõtenderit,iuncto tear.in verbo,ſpolietur,extr.de præb.& ante hãc gl.in l.quoties,quæ eſt pe.in verbo,ſpoliẽtur.C.de dign.lib.12. niſi dicas eam non inniti hoc verbo,ſed ſequen.aliis.

168 Quam ſententiam adiuuat quod ſcribit Oldr. ille qui hoc tempore pater legum eſt appellatus,teſte Paul. Caſt. in Lis poteſt. ff.de acq.hær. Old.inquam conſ.195.articuli domini Arnoldi,col.2.verſ. ad primum reſpondetur,deliberet io d.c.ea tuæ, de cler.non reſid. non eſſe neceſſariã citationẽ,nec aliũ ordinem iuris propter verbũ ſpoliare illic poſitũ, & ſequitur Pan.in rep.§.quia verò.c.extirpandæ,col.6.verſ.& licèt hoc dictum,cariã de præb.& Fel.in d.c.2.col.2.de reſcr.Et facit etiã rex.in l.2.ff.de honis damnatorum. cuius hæc verba ſunt,nõ vt quis in cæteram ductus eſt,ſpoliari eum oporter,ſed poſt condemnationem.

Quibus contrarium placuit.

169 Quamquam Inn.quidem & ipſum partem Canonum vocat Rom.in repe.l. ſi verò.§.de vito,in 54 fal.ff.ſolu.mat.& dominum Canonum,Io.Fab.in §. fideiuſſores,col.2.Inſtit.de fideiuſ.Inn.igitur in d.c.de multa,in eo verbo, contenderit.& ibi quoque.Hoſt. ſibi contrarius, in verbo, alio,dicunt eapreſſim hoc verbũ ſpolietur intelligi per ſententiam. In qua etiam op.ſunt Zenze.loquens in caſu d.c.de multa,in extraua.execrabilis.§.qui verò deinceps,in verbo,ipſo iure priuati. Pet. Iac.tit.de can.ex quibus do.amit.prop.in 13.dict.feud.poſt prin.illius di.& Io.And.in c.clerici, in verbo,incurrant,extr.de cler.excom.mini.dum allegat.c. fraternitati, eod.tit.quod vtitur eo verbo & idem Io.And.in c.illud,in verbo, infligendam,eo.tit. dum allegat illud idem c.ad probandum, in eo caſu requiri ſententiam.& Mar.Laud.& Car.& Alex.in c. 1.ille quidem in §.illud tamen, hic in §.item qui domino, vicinque poſt prin. tit.quæ ſit pri.cauſ. benefi. amitt.&idem Car. Alex.in c.presbyter,col.vlti.1.q.1.

Comprobatur eadem.

170 Et pro hac poſteriore op. Fel.in d.c.2.extr de reſcri.multa alleg.at. ſcilicet cap.poſtulaſti. in verbo, ſpolietur,extr.de cler.excomm mini.iuncto d.c.clerici, eod.tit.ibi, non perdet ipſo iure.& c.vergentis,in verbo,ſpoliari,de hæret.libr.6.iuncto cap.cùm ſecundùm,eod tit.vbi etiam requiritur ſententia.& dict.c. quod in dubiis,de renun. iuncto dicto Inn.ibi.exponentes, ſpoliandi,per ſententiam.quod & facit Hoſt. ibi. verùm vnum locũ omittit Fel. qui clariùs quàm nullus alius id probat,videlicet in c.cùm olim,in fi. extra de rerum permut.cùm ſcribitur,& illum archidiaconatu curamus ſpoliare, ſuper hoc diffinitiuam contra eum ſententiam proferentes. Tandem autem concludit ipſe Fel.vbi ſuprà, vt ad eum redeamus, hoc verbum ſuapte naturã habere vim latæ ſententiæ, ſed interdum ob ſubiectum argumentum vim illam perdere, quod & idem nuncupatim facit in d. c.inſinuarum, colum.1.de fim.vt etiam in ſimili diximus in præcedenti fal.& alibi ſæpe in hac eadẽ gl.

Verba amoueatis & remoueatis ſic lata ſententia.

171 Quinquageſimoquintò fallit in verbis,amoueatis,& remoueatis:quæ etiam ſi ſint latæ ſententiæ, vt de primo voluit Bald.in d.c.2.de reſcr.& d.conſil. 11.col.9.libr.2. De ſecundò idem Bald.conſil.70.vbi Chiſſus col.18. eſt.& eſt accurate,lib.4.in id vbique allegans quod voluit Ant.de verbo ſpoliare, vt diximus in præcedenti fal.tãquam hæc verba amoueati, ſine remoneatis,& & ſpolietis, ſint eiuſdem ſignificationis & naturæ. Quod & hinc confirmatur, quòd dicit Old. d conſil.195. hoc verbum amouendi eſſe eius naturæ, vt ordo quoque iuris non requiratur

ratur, ſicut & verbum ſpoliandi, per not. in dict. c. ex tuæ, de cleric. non reſid. Et hoc quidem probatur authoritate c. propter ſtetilitatem. verſi. verum. extrà de loca. quod quidem vtitur eo verbo amouendi, vt ſcilicet colonus amoueri poſſit ſi non ſoluat, vel ſi perueniſſe conueniſſetur, & aliis quibuſdam caſibus, de quibus etiam in l. æde. C. eod. tit. Et illum quidem rex ita intelligũt Inn. & Io. And. vtréque in verbo, nõ ſoluiſſet, & ibi etiam Collect. col. 2. verſ. ſed nunquid malè. vt ſcilicet dominus eum poſſit propria authoritate amouere, quod & ſcribit Bart. in l. creditores, col. penu. verſ. quintò quòd colonum. C. de pign. & Alex. conſi. 206. magnificè prætor, col. 2. verſi. circa primũ, & iterum col. 6. verſic. præterea magis communis, lib. 3. & Phil. Dec. in auth. qui tem, col. 3. verſi. circa ſecundam concluſionem. C. de ſacroſ. eccl. Ex hoc planè ſignificantes hoc verbũ amouendi, non requirere ſententiã.

De exdl. tr.

172 Sed tu tamen de hoc, an ſcilicèt hæc verba amouendi & remouendi, eam vim habeant, vide & ſolertiùs expende rex. in c. Tmus, ibi, omnimodo remouebitur, ait ſi de feud. controuerſi. ſit inter domin. & agnat. & in c. cum in cunctis, verſi. inferiora, ibi, ab iſto remouentur, officio, iunctis not. per Inn. in dicto verbo, remouentur, & alios, extrà de electio. ex quibus facilè intelligi poteſt illud verbum illic non eſſe latæ ſententiæ, quod & optimè probatur ex cap. licèt canon, eod. tit. lib 6. quod quidem c. mentionem faeit de d. c. cùm in cunctis. & eadem quæ ſuprà diximus, ex eo tetumit, & deinde ad ea iuris executione ſupplenda, vt ſubdit, collationem, de qua ibi, eſſe nullam ipſo iure ſtatuit. Ex quo patet quòd per priuium non inducebatur canon latæ ſententiæ. Et ita eum tex. intelligũt gl. & doct. Vide inquam rex. in c. per inquiſitionẽ, in fi. ibi, penitus, amouẽtes, eod. tit. vbi primum notanda eſt dictio penitus, & deinde quod ibi ſcribit Innoc. in fin. dum ad aliud verbum addit, illo tamen citato, &c. Et text. in c. vltim. in fin. cùm dicit penitus amouendum, in fin. extra de ætat. & quali. & in c. ſinguls. verſ. ordinentur, extra de ſtat. mon. vbi eſt ſimilis text. & in c. præſentium, in fin. ibi. ſtudeas penitus amouere, extrà de fil. presb. & in c. vlt. extrà eod. cùm dicatur, prorſus amouis. Super quo verbo. Inno. Hoſti. & Ioan. And. t. addunt, etiam ſine ordine iudiciario, ſi ſit notorium, &c. & rex. in cap. cùm I. & A. ibi, per ſententiam remouerunt, extrà de re iud. & in cap. ad petitionem, in illis verbis, per ſententiam amouentes, extrà de accuſ. & in cap. qualiter & quando debeat, ibi, amoueatur omnino, extra eod. tit. & in cap. ea quæ, quod eſt vltim. ibi, amoueantur abſque iudiciorum ſtrepitu, extrà de ſtat. mon. & in c. 1. de capel. mona. lib. 6. cùm dicitur, ab eiſdem nequeunt niſi per epiſcopos, & ex cauſa rationabili amoueri. Vide præterea Hoſti. & Ioan. Andt. de verbo remouendi, loquentes in d. c. ex tuæ, in verbo, ſpoliari, extra de cler. non reſid. & Panor. in c. querelam, col. 3. & ibi Barb. in addit. extrà de iureiur. & latiſſimè Felin. & Philip. Dec. in d. c. 2. col. 1. & 2. extrà de reſcript. & eundem Felin. in c. ſciſcitarus, col. 2. verſi. ſecundò inducit, eo tit.

Verbum deponatur, eſt ferendæ ſententiæ

173 Illud autem certum eſt, verbum deponatur, cuius eadem propè eſt ſignificatio, eſſe ferendæ ſententiæ, teſtibus Hoſti. & Ioan. And. in c. vlt. in verbo, periculſus, extra de baptiſ. Ad quod facit tex. in cap. 2. extrà, de cruciat. cùm dicitur, ipſum per ſententiam diffinitiuã diximus ab omni beneficio deponendum. Quamuis & in contrarium ſententiam ex text. addueti poſſet, quaſi per illud verbum deponendum, non excellectum faiſſet per ſententiam, niſi id expreſſum faiſſet.

Expellatur, inquam, ſine ſententia declarat.

174 Quinquageſimoſecundò fallit in verbo expellatur, quod ferè denotat latam ſententiam, ſonat enim in factum, non in ius, & ſic tamen quòd non eſt neceſſaria ſententia privationis, ſed ſufficit expulſio facti. Ita enim reſpondit Panor. conſil. 67. in cauſa quæ vertitur, col. 2. in prin. lib. 2. vbi ex hoc aſſerit emphyteutam ob ceſſationem ſolutionis in caſu cap. poſſe, extra de locat. cadere emphyteuſi ipſo iure, propter id verbum ibi poſitum. Quòd & probatur ex eo quod diximus ſuprà in verſic. ablime 3. vbi locuti ſumus de caſibus l. æde. C. eod. tit. ubi enim hoc verbo expellendi, & vt diximus, intelligitur propria authoritate. Quin & Bart. in dict. l. creditores. Cod. de pign. ad id dicendum mouetur authoritate dict. l. æde, ſententia euidenter hoc verbum quo ea vtitur, non requirere ſententiam. Quid quòd gloſſ. in d. cap. potuit, quod vt diximus, vtitur hoc verbo, ſuper eo ipſo verbo, in prin. etiam aſſerit dominum propria authoritate id poſſe facere per text. ibi, & in l. 2. Cod. de iure empbr. quæ & ipſa per verbum repellendi, quod idem eſt, luquitur: quo etiam in loco Accurſius in verbo, repellere, in eadem eſt ſententia, vbi dominus id poſſit per ſe, eius l. authoritate, & eas glo. ſequuntur communiter doct. in vtroque loco, adſcitúrque recentiores in poſterioie loco concord. vt imbi videre poteris. Quibus adde Com. conſil. 237. in hac conſultatione, col. 2. verſic. propter canonem, libr. 1. Cepol. conſ. cauſarum ciuilium 25. ex quæſtione prædicta, col. 2. vbi etiam huic verbo inſiſtitur.

Repellendi verbum eſt ferenda ſententia.

175 Vtrùm Feli. in dict. cap Rodulphus, colum. 23. verſic. conſidera, extrà de reſcript. dicit quòd id verbum expellẽdi adeò ſignificat & requirit exercitium & mnniteniũ hominis, vt ſi etiam ei iungatur dictio omnino, aut penitus, aut aliæ ſimiles quæ ſunt latæ ſententiæ, tamen in hoc vim ſua mamittunt propter huiuſmodi verbum expellendi, ſed tantùm accendunt & acceleiant vim executionis: de quo diximus ſuprà in 27. fallen. vbi de dictione mox tractauimus. Sed & quod verbum repellendi, quod idem eſt, vt diximus, ſit ferendæ ſententiæ in futuro, volnit Barthol. à Scar. inter conſil. A bert. Bruni conſilio 113. eodémque vltim. venerabilis domine, circa medium, & ante illum Zenz. in extrauag. execrabilis, 5. qui verò deinceps, in verbo, ipſo iure, de præbend. Idemque de verbo, arceatur, quod non admodum diſtat à ſignificatione illius, volunt gloſſ. in cap. cùm infirmitas, in verbo, arceatur, & ibi Innoc. Hoſt. Ioan. Andt. & Panorm. extra de pœnit. & remiſſ. Hoſt. & Ioan. Andt. in cap. omnis, in eodem verbo, eod. tit. Et de verbo excludatur, quod & præpenultimum idem ſignificat probat text. in cap. apoſtolicæ, extra de donatio. cùm dicitur, niſi præſcriptione vel alia exceptione legitima actio huiuſmodi excludatur.

An verbum priuetur, ſit latæ ſententiæ.

176 Quinquageſimoſeptimò fallit etiam in verbo, priuetur, quòd idem ſignificat latam ſententiam, cùm ex ſua ipſius natura ſit priuatiuum, ſecundùm Goſr. Hoſt. Ioan. Andr. & Panor. in c. 1. extrà, ne prælat. vic. ſuas. Hoſt. in c. licèt, in verbo, priuetis, extrà de voto. Collect. in c. propterea, col. 1. verſic. quid ſi lex, extra de verb. ſignifi. Barb. in d. c. 2. de reſcript. vbi ad hoc allegat text. Bart. & Bald. in l. ſi quis maior. C. de tranſact. ſed in longe fallitur: ille enim text. loquitur in præterito tempore priuatis: ideóque ipſe Bart. & Bald. poſt gloſſ. ibi ob id dicunt eſſe latæ ſententiæ, quaſi ſentiant ſecus fuiſſe ſi in futuro loqueretur. Quin Felyn. in d. c. Rodulphus, vbi ſuprà in præced. fall. idem dicit de hoc verbo, quod & ibi ex eo diximus do dicto verbo, expellatur.

Verbum priuetur, ferenda ſententia tantùm.

177 Et quòd id verbum, priuetur, in futuro ſit ferendæ ſententiæ tantùm, voluere gloſſ. & alij in l. ambemus nul. 6. œconomus, in verbo, priuetur. C. de ſacroſ. eccleſ. & gloſſ. in c. cùm tu, in verbo, priuandos, extrà de vſur. & gloſſ. & Inno. in cap. quia propter, in verbo, priuetur, & ibi quoque Panorm. extra de elect.

glos.Innoc.& Host.c.præterea quia in tantùm,extrà, de iure patron.in glos. in c.cupientes. si verò in discordia,10 verbo,priuentur & iterum in §.vel si personas, in eodem verbo. & Domin.in vtroque loco, de elect.libr.6.Host.& Ioan. Andr.in dict.c.ex tuæ,in verbo, spoliari, de cleric.non residend.idem Host.in dict.cap.de multa,colum. 2.verbo,priuaretur,extra de præben. Petr.Iacobus in titul.de actio. in rem pro re feud. contra empt. col.4. & in tit. de condict.ex lege noo scripta, colum.1.& tit.de cap.ex qui.deb.anno. ptop.in 15.distin.feud.post.princ.illius distin. Panor. in cap.quia omnibus, col.2.versic.extrà glos. extrà, de vsur.& in dict.cap.ex parte, le 2.in 3.not.extrà de cleric.non resid.& in cap.clericis, in 1. not. extra ne cleric.vel monach. Ioan. Rayn.in §.pœna, & iterum in §.insuper,col.5.in patuis,vers.quæro hic habes,tit. de proh.feu.ali.per Fede.& Io.And.post Card.Flor.in cap.inquisitionis,col.1.vers. verùm autem homicida, & ibi quoque Felin.col.item 1. extrà de.accus.& ipse Felyn. in dict.cap.2.col.2. in fin. extrà de rescript. Et facit text.in authi.sancimus.C.de episcop.& cler.cùm dicitur,extunc priuetur.& in §.1.ibi, omnino priuari,in autheo.de non elig.secun.nup. Nam hæ dictiones extunc,& omnino, sunt latæ sententiæ: quanquam hæc ratio non admodum vrget, vt suprà sæpius diximus. Sed vide bonum text.in c. quanquam.de elect. lib.6.

Verbum, adiiciatur, latam sententiam & facti executionem respicit.

178 Quinquagesimooctauò fallit.in verbo abiiciatur, quod etiam latam sententiam & facti executionem respicit, secundùm Anto.in c.ad audientiam. le 2.extrà,de rescript.& Cald.consil.6.in tub.de verb. sign.Panor.in c.cùm in cunctis. §.clerici, col.4.extrà, de elect.& Card. Alex.in c.in nomine domini,col 4. versic.noti.ex text.ibi,à liminibus.23.distin.Sed in tamen de hoc potes dicere, quod de verbo expellatur diximus, nihil enim video interesse inter ea, quantum ad id de quo tractamus, pertinet.

Quænam dicatur verba executiua.

179 Quinquagesimonono fallit generalius in quibuscunque verbis executiuis, vt oppositi appellant, id est denotantibus executionem actus, & quæ sua natura habent vim priuatiuam, huic annexam secum priuationem, quæ prolata etiam in futuro tempore sunt latæ sententiæ, vt dixit Angel.in §.vlt. in fin. in auth.de Iudæo.& consi.371.multum cõsidero,col.vlt. Card.de verb.sign.consi.10.futurum tempus induxit. & inter ipsius consi.Petr.Anch.titul.de feud.consi.6. an ex incoria & negligentia, ad fin.& Bald. in c.quæ in ecclesiarum, col.7.versic.secundo verò casu,extrà de consti.Ant.in d.c.ad audientiam.le 2.col.1.extrà,de rescrip.& in c.vlt.col.2.versic. quartò ad declarationem, extrà,de postul.& consil.22.visis pactis,col.1. Raph. in l. proundendum. Cod.de postul.Panormus c.clericis,in fin.extrà,ne cleric.vel monac. Maria.qui loquitur de vulgari vocabulo Italorum extrascinetur.consi.22.Quinpotens,&consequendo ordinem,col. 3. versi.quartò hoc probatur.ubi in id multa allegat. Barba.Fely.& Fran.Ripa.in c.2.extrà.de rescript.idem Barba.in c.si sacerdos, col.10.extrà, de offic.ordin.& & consi.11 illud afferam,col.8.libr.2.Card.Alex. in §. callidis,col.2.titul.de prohib.feud.ali per Fede.Iason. qui Cald.tantùm allegat,& hanc illius doctrinã dicit not.in l.rẽ quæ nobis,ff.pen.ff.de acq poss.quem tamen vide. Quid autem de verbo auferatur,videbis ex glos. in §.si quis autem, in verbo, auferri, & ibi Ang.qui contradicit glos.in auth.de hæred.& falcid.

Verbum, fit, est canon latæ sententiæ.

180 Sexagesimò fallit in verbo,fit,quod etiam est canon latæ sententiæ, vt si dicatur, fit infamis,anathema sit, vt voluit glos. in l.ne illione. §.qui deficiunt,in verbo relegari,in fin.ff.de capi minn.& in c. si quis ex clericis,& ibi etiam Imo.& expressiùs Imo. extrà de vit.& honc.clerici.& glos. in c.licèt canon.in verbu,priuatus,de elect.lib.6.& in cap.2.in verbo,innodetur,in fi.de hæret.eod.lib.6.& in cap. si quis.23. dist.Bal.in l.1.col.1.ibi,infamis,& ibi quoque Philip. Dec.col.3.in 5.not.C.de secũ.nupt.& idem Bal.in l.si qua mulier,per illum text.in verbo, sit infamis. C.ad Tertu.Card.Flo.in cle.1. in prin.col.vlt.in 3.q.de excess.præla. Panor.in c.quisquis, col.2.extr.de elect.& in c.clericis,ad fin.extr.ne cleri.vel mona.& in cap.2. ante fin.extr.de Ioncomp.& in cap.si diligenti,col.6. vers.super glos.in verbo,ferdant,& ibi Barb.in addit. illius,col.vlt.& idem Barb.consil.64.scribitur Exodi, col.3.modò ita est,libr 4.& Franc.Aret. in l.si is qui, col.2.vers.tu autem aduerte.ff.de vulg.& pup.inbitit. Corn.consi.104 licèt in hac consultatione,col.2.vers. licèt ergo,lib.1.& Hippo Marsi.consi.93.apetiat,col.2. versi.& facit etiam,lib.2.& Iason.consi.118.videretur in præsenti,col.3.versic.secundò verbum fit, lib.4.

Et directum.

181 Nam & id verbum est directum,vt dicit Bal.in l.1.ff.de hære.instit.& consil.195.super eo quod quæritur,col.2.versic.præterea hic testator,libr.4.& inter eius consil.Petrus Ast.consi.3.factum tale est,quidam nomine Paulutius,col.2.lib.5.Sed & ipse Bald.consi.l. 491.visa petitione,colum.1.lib.3.dicit id verbum esse substantiale, atque essentiale,& veritatem inducere. Et huc pertinet, quòd cùm in vulgata editione Gen. 1.cap.scribatur, fiat lux,& facta est lux,quem locum nostri in id trahunt, vt verbum istud, fit etiam directum,& latæ sententiæ,vt posteà dicemus,oum.208. certè nonnulli ita eum locum traducunt, Sit lux, & fuit lux,& inter cæteros Augustinus Iustinianus, vir literatarum Hebraicarum peritissimus,ad calcem scholiorum,quæ in Psalterium edidit.Ex quo etiam potes intelligere, id verbum,fit,esse veluti subiaceum,ita vt nullam notam recipiat.

Qui contrarium temerarius.

182 Sed contrarium tenet,qui vbique sibi est contrarius, Bald.in cap.at si clerici,colum.antepe.versic. verùm hæc otatio,extrà,de iudic.cùm scribit,his verbis, anathema sit,non declarati latam sententiam,& allegat Archi.in cap.follicnudo.52.dist.& in cap.quicunque.1.quæst.1.qui tamẽ nihil dicit in priori loco, sed in posteriori scribit dictionẽ anathema,qua vtitur text.in eo loco simpliciter, & sine verbo fit, non esse latæ sententia,ideò nihil etiam hic pertinet,nisi diceres verbum sit, esse illic intelligendum. Sed & idem quod Bald.tenet Anto.Flor.non minus theologia quam iuris canonici peritia clarus,in 1.parte suæ summæ, titul.14.q.100.§.6.col.1.cùm etiam dicit per illa verba, anathema sit, latam non esse sententiam, sed quandam esse comminationem. Sed & quòd id verbum non sit latæ sententiæ,non obscurè sentiunt Imo.& Domi.in c.1.§. vltim.de elect.lib.6.dum scribunt verba illius text.ptinatus sit intelligi,ipso iure, quia secundùm Imo.verbum priuatus, quod est præteriti temporis,facit,vt verbum, fit, assumat eandem vim.Et secundùm Domi.non id fit ex propria eorum verborum nãtura, sed quia ex aliis verbis illius constitutionis constat ea intelligi ipso iure. Et facit in hanc partem text.in l.2.§.deinde ait prætor.ff.ne quid in loco public. dum expoon hæc verba,fit,fiat.

De eadẽ re.

183 In qua re Imo.Panor.& Felyn.qui Bal.tantùm citat,illi quidem in d.cit.de foro comp.hic in dict.c. Rodulphus, col.2.versic.sit excommunicatus de rescript.traduntur hoc verbum esse latæ sententiæ ex propria vi ac natura, nisi est subiecta materia aut ex aliis iuribus appareat esse latæ sententiæ, non etiam latæ, quod genere ale est & perpetuo in cæteris omnibus,vt sæpius supra diximus,præsertim verò in 2.fal.præteriti temporis,& in 18.fal.huius futuri temporis,& alibi sæpe.

Verbum fit, fi tempus.

184 Potiò illud hîc annotandum, quòd si verbum, fit, iungatur participio præteriti temporis, vt

fit excom

Participio præteriti tẽporis, eſt eadem latæ ſententiæ.

ſit excommunicatus, ſit priuatus, haud dubiè eſt eadem latæ ſententiæ, vt præcet Imo. vbi ſuprà voluit gluſſ. in dicta l. in crimmali, & ibi Bartol. Bald. Angel. Paul. Caſtr. & alij. Cod. de iurisd. omn. iud. Zenzel. in extra. execrabilis. §. qui verò delneeps, in verbo, ipſo iure, de præbend. Paul. Caſtr. in authen. hoc amplius, cuſum. 2. verſic. in text. ibi excluditur. Cod. de fideicom. & Cardin. Floren: conſilio 128. in quæſtione, in fi. & expreſſiſſimè omnium Matthæſ. not. 115. hoc capite, nota quòd vbi lex imponit pœnam, & ita loquuntur multi ex iis quos ſupra in prima parte adduximus, & faciunt quæ diximus ſuprà in 16. fallen.

Verbum ſit, quando accipiat nam̃ pro præteritis tẽporis.

185 Huius autem rei, ne id omittamus, eſt apertiſſima ratio, quoniam illud verbum ſit, etiam in tempore futuro prolatum, ſi ſit iunctũ participio præteriti temporis, aſſumit naturam illius præteriti, vt videre licet ex ſententia P. Nigidij vt anti. quiſſimi, ita celebertimi Grammatici; quæ eſt huiuſmodi in lib. 24. commentariorum Grammaticorum, vt tetulit Gellius lib. 17. cap. 7. Verbum eſſe atque erit, quando per ſe ponuntur, habent atque retinẽt tempus ſuum: cùm verò præterito iunguntur, vim temporis ſui amittunt, & in præteritum conteendunt, &c. Quæ Nigidij ſententia plane confirmatur ex eo quod ſcribit Iuriſ. conſultus in l. verbum erit. ff. de verb. ſignifi. Ex quibus patet, in dict. ca. 1. §. vlti. de elect. lib. 6. cùm dicitur, ipſo iure ſit priuatus, & in clemen. 1. in fin. de reſcript. cùm dicitur, ſit irritus ipſo iure, & in clem. ne in agro §. cæterum, de ſtatu monach. cùm dicitur: eo ipſo ſint priuati. & in aliis prope infinitis iuri canonici locis, ſtruſtra additum eſſe ipſo iure, & eo ipſo, cùm ſatis intelligeretur. nam irritus, habet ſignificationem præteriti, vt ratus, vt patet ex eo Terentij loco in Phormione:

Quod dictum, indictum eſt quod modo erat ratum, irritum eſt.

Et ſimiliter priuatus, niſi dicas id ad maiorem certioremque expreſſionem factum fuiſſe, vt ſupra ſæpius diximus. Nam & Imol. in dict. clem. 1. de reſcript. in 2. col. not. ex eo text. poſſe ſumi ar. pro & contra, an verba, ſit irritus, inducant nullitatem ipſo iure, néene. Sed de hoc verbo irritus, plura diximus ſuprà num. 41. Et ad illud quod dictum eſt ex Nigidij ſententia, vide text in l. is qui. §. quòd ait. ff. quòd vi aut clam.

Verbum cadat, eſt lata ſententia.

186 Sexageſimoprimò fallit in verbo, cadat, quod eſt etiam latæ ſententiæ ex ſententia glo. in l. vlti. in verbo, cadat, & ibi Saly. colum. penul. Cod. de iure emphy. & Bald. in l. 2. in addit. in 3. quæſt. & ibi quoque Sal. in eadem quæſt. cod. tit. per tex. in l. vlti. vbi & ipſe Saly. not. C. loca. & glo. in authen. nullum creden. agri. ad fin. in verbo, cadent, & ibi Imo. Ioſ. & Barto. etiam in fin. Hoſt. poſt Hugo. in cap. ſi diligenti, in verbo, perdant, extrà de foro compe. And. Iſer. in cap. ſtatuimus, tit. de ſtat. & conſti. Ioan. Fab. in auth. ſtatuimus. C. de epiſc. & clet. Pet. Anch. in 1. conſi. Io. Cald. conſil. 10. incip. futurum tempus, tit. de verb ſign. & iterum conſi. 6. an ex incuria, in fin. tit. de ſen. Anto. conſi. 22. viſis punctis & quæſitis, col. 1. Pan. in c. ſi diligenti, col. 7. ext. de ſen. compe. Alex. conſt. 6. circa proceſſum, col. penul. verſic. hoc etiam late, lib. 5. Barb. conſ. 11. illud affecam, col. 8. lib. 2. Gund. Pap. conſ. 173. honeſta mulier, col. 2. Iaſon in l. tem quæ nobis, col. pe. ff. de acq. poſſ. Cepol. Cauſarum ciuilium conſ. 44. in quæſtione, colum. 2. verſ. item illud ſtatutum. D. Coſ. Guy. in prag ſanct. tit. de elect. 4. quod ſi aliter in verbo, teuerrantur.

Qui contra ium tenedi.

187 Contrarium tenet glo. in auth. habita. in verbo, cadat, & ibi Saly. ſibi contrarius, col. pe. ver. quæritſequens gl. C. ne fili. pro pat. & gl. in auth. ad hæc, in verbo, cadat, in prin. C. de vſu. & in l. 2. §. quod ſi actor, in verbo, cadat. & ibi Bar. & Bal. ſibi etiã cõtrarius. Paul. Caſt. & Fran. Cur. ſenior. C. de iura. cal. & gl. in c. vlt. & ibi eum Inn. Hoſt. Io. And. Col. & Pan. ſibi itcũ contrarius, col. 2. verſic. quæru hic dicitur ext. eo. in Spec. tit. de loca. §. nunc aliqua, verſ. 47. Cy. in auth. qui ſemel, in 5. q. & ibi Bart. ante fin. Bal. col. pe. & Saly. etiam, col. pe. verſi. quæro ab extrà. & Ang. C. quomodu & quan. iud. Signo. conſi. 131. factum ſic ſe habet, anno domini, col. vlt. verſic. venio ad quartam, & Ioan. Fab. in auth. ad hæc. C. de vſur. Barto. in §. 1. in auth. vt defunct. ſeu. func. eor. in prin. Bal. in auth. qui tes, in fi. C. de ſacr. eccle. Ange. in 6. vlt. in fi. in auth. de litigio. Saly. in auth. minores, iu 19. q. qui date tut. poſ. Imo. in repe. c. vl. col. 17. verſ. ſed certè vbi ſtatutum, extr. de præſcri. vbi reddit tationẽ ſpecialẽ, quare in d. l. vlt. C. de iure emphy. eſt latæ ſententiæ cõtra naturam propriam. Pet. Ane. ſibi etiam contrarius, conſi. 64. mortua iudicis, circa med. Domi. cõſ. 23. quia, diffuſè per patres meos, poſt medium Rom. cõſ. 212. quoad primum, col. vlt. verſ. quoad tertium, in duubus locis. Matthæſ. d. no. 112. Aluar. in d. §. ſtatuimus, tit. de ſtat. & conſue. Aegid. Bellam. cõſ. 9. factum eſt tale, cùm effet lis, col. 9. verſ. item non ob. quod dicit. Franc. Cre. no. 7. tu ſcis quod verbum. & Fran. Rip. in cap. ſæpe, col penul. extr. de reſt. ſpol. Corn. cõſil 166. quatuor, col. 3. verſi. quãuis verbũ cadat, lib. 2.

De addi vt.

188 Quam ſententiam confirmat rex. in dict. l. vlt. C. loca. in illis verbis, ſine aliquo facto vel aliqua ſẽtentia cadant. Nam ſi id verbum per ſe fuiſſet latæ ſententiæ, ad quid addita fuiſſent ea verba, ſine aliquo facto, vel aliqua ſententia? Et rex. in dict. auth. ad hæc. C. de vſur. ibi, ab actione cadat omnimodo. & in §. vlt. in auth. de reſtit. & ea quæ par. in vndec. men. ibi, mox cadat. & in § quia verò Econtis. §. ſi quis emerc, in authen. de non alie. vbi eſt ſimilis text. & turſum ibi, in verſi. ſi quis autem, ibi, omnino cadat. & in §. 1. ibi omnino eos, fideicõmiſſo cadere, in auth. de reſti. fideic. & in §. ſi verò ſolùo, ibi, ſtatim relicto vſu cadere, in auth. de nupt. & in §. ſed & ſi quis, verſi. ſi verò cùm ſit, ibi, omnimodo eo cadet, in eo ipſo auth. & in §. 1. verſic. nos autem, ibi cadent omnino, in auth. de trãſl. & in c. quod olim, in verbo, ipſo iure incidant, extr. de iud. & in c. eos, in prin. de ſen. excõ. lib. 6. ibi, in eandem ſententiam recidere ipſo iure, & in c. clericis. §. prælatis. de immu. eccle. lib. 6. eum dicitur, in ſententiam excommunicationis incidit ipſo facto. & in c. eos qui, ibi, recidere ipſo iure, de ſent. excomm. lib 6 & in cle. 1. ibi, hoc ipſo recidiſſe, de ſequeſt. poſſ. ff. & feu. & in cle. vlt. ibi, prorſus recidiſſe, de ſtat. mon. & in cle. 1. §. à feudis, ibi, cadat hoc ipſo iure. & iterum in §. vlt. ibi, in eandem excommunicationis ſententiam recidat ipſo facto, de pœnis, & in l. interdum. in fin. ff. de oper. libert. cum dicitur, ipſo iure hæ intercidẽt. Nam hæ dictiones, omnino do, mox, ipſo iure, hoc ipſo, ipſo facto, ſunt latæ ſententiæ, vt ſuprà diximus. Sed huiuſmodi tex. non admodum confidi, pròpter ea quæ ſupra tam ſæpe diximus. Tamen in dubio ſequerer poſteriorem ſententiam, ob ea quæ diximus ſuprà in ſimili, in 49. fal.

Dictiones omnimodo, mox, &c. ſunt latæ ſententiæ

Verbum, capiat, eſt lata ſententia.

189 Sexageſimoſecundò fallit in verbo, capiat, ſine accipiat, ſiue recipiat, percipiat, quod eſt latæ ſententiæ, vtpote quod ſit directum ſecundum Bartol. in l. Centurio, colum. 3. & ſicrum 5. & ibi Imol. col. pen. Franc. Aretin. colum. antepen. verſic. ei ea ſecundam quæſtionem. & Soc. in 5. not. & alij recentiores, per illum text. ff. de vulg. & pupil. ſubſti. Nam ibi primùm Bartol. dicit dictio in fuiſſet, & paulò mox, iure communi capiat, quod intelligitur, directè ſecundùm verba præcedentia. & eandem Bart. conſi. 56 Barto. fecit teſtamentum, colum. 1. Bald. in repe. Ioan Lig. in c. ſi pater, & ibi Peruſ. verſic. 18. &

Domi.in verſi.teſtatore,colum.pen.verſi.quædã ſunt verba.& Philip.Franc.olim.30.verſ.12.& ſeq.de teſta.libro 6.& eundem Bald. conſil.120. in facto proponitur quòd Thomas colum.1.lib.2.& consilio 181. quæſtio ſubtilis eſt.col.vlt.lib.3.Ange.conſi.97. Vitalinus,colum.2. & conſilio 125. hoc eſt teſtamentũ, col.pen.verſ.nec obſtat quod verba. Imo.poſt Flor. in cap.Raynutius,char.penul. verſic. adde quòd verbum accipiat,extra de teſta.Alex.cons.145. habita ſuper his,col.3.verſic.præterea dictus filius,lib.1. & item conſi.12.attentis verbis teſtamenti,col.2.& ſeq. in multis locis,lib.3 & conſi.51.in caſu præſenti,col.5.in fi.li.8.Corn.in l.precibus,col.6. C. de impub. & aliis ſubſti.& conſi.152.in hac conſultatione,col.antepen.lib.2.& conſi. 322. at dñs plurimùm colum. 4. verſic.& hoc in terminis,& item col.8. verſic. nec etiã obſtat,quod dicit,lib.3.Soci.conſi.116. Spiritusſanctus &c.non poteſt negari,col.1. verſi. hîc tamen non ob.lib.1.& conſi.So. in quæſtione quæ vertitur. col.2.libro 3.Et ut hãc ſententiã eſt text.prõm a quibuſdã citatur,in l.Titia cum teſtamẽto.§.1.ff.de leg.2

Verbum accipiat, quo modo intelligatur.

190 Vetùm ille tex.nihil ad hoc facit,quia illud ita ibi intelligitur,quoniã teſtator expreſsè cauit, vt legatarius à ſeipſo caperet. Imò potiùs vídetur probare contrarium ráquam ſcilicet à ſeipſo nõ potuiſſet capere, niſi ita cauiſſet. alioqui enim verbũ,à ſeipſo,redundaret.Et Bar.ibi ita de ea te loquuntur,vt videri velit hoc verbũ accipiat,eſſe cõmune.Et eſt propè ſimilis text.in l. qui ſtatuliberi.§.1. ff. de ſtatuliber. cùm dicitur,a ſemetipſo libertatẽ accipere,& iterum non à ſemetipſo accepiſſe libertatem credítur. Sed & quòd idem verbum,aut etiam verbum capiat,non intelligatur vt propria auctoritate poſſit capere, ſed de manu alterius,tenet expreſsè Lucas Pen. in l.domini,in prin.C de agri. & cẽſi.lib. 11. & iterum in l. cænaticorum.C.de erog.milit.anno.lib.12. per quædam iura,quæ tamẽ id míhi nõ probãt.niſi forte c.licet.23.diſtin.cui addere ptes illud Plauti in Curcul.

Ibi ſunt,qui dant quíq; accipiunt fœnore.

Et illud Plinij in Panegir. Ipſum quidẽ qui mediocriter diligat,cui leges amandi non dẽt,ſed accipiat. Ita eo Pmi. Dec. de hac re dubitare videtur , in l. non videtur quit.quam.ff. de reg. iur. atque etiam Franc. Cum.iunio in l.naturalis,col.3.nu.12. ff. de præſcript. verb. Et vide text. in l.ſi quis poſtmae.in princ. C.de bonis proſcrip. cùm ſcribitur, veluti manu iniecta mox vendi eet, aut certe quoquo modo occuparus ſtatim recipiat. Nam ſi ad verbum recipiat, per ſe fuiſſet directum, cur cum eo illa verba, manu iniecta,mox,& ſtatim fuiſſent addita. Niſi diceres quod alibi ſæpe ſupra diximus in re ſimili.Et idem quoque dici poteſt de res.in §.hoc autem verbum nudius,ibi, mox quidem percipiet,in auth. de non alie.geb. eccl. & in auth.de inteſt.nup.§.1. vers. ſi verò contigerit, ibi,mox illi accipiant.Nam & ea dictio mox , eſt lata ſententiæ, vt ſupra dictum eſt. Sed quod ſupra diximus,non magnam vim in hoc repono, quando & ſimiles dictiones nonnunquam cum hoc verbo præſentis temporis , quod haud dubiè alterius operam non exigit,coniunguntur,vt in l.ſed & ſi in cõſtitutione. §. vlt.ff.de hære.inſtit.vbi ita ſcribitur, à ſemetipſo libertatem accipit. Potò text. eſt probans verbum percipiat, quod eſt eiuſdem naturæ & originis, proindeque & robotis , niſi maioris ſit , propter ea quæ diximus in ſeq. fal. eſſe obliquum , & ita deſid rius alterius manum atque miniſterium, in l.liberti,in prin. ff. de alí.& vb. leger. quã ad hoc expendit & dicit not. Franc.Aret. in d. l. Cempronio, ebit. interp. Commune autem id verbum , accipiat, eſſe tri in Riph. Com. conſi.130. magiſtet Ioannes, col.1, in 2. locis. Sunt & alij text, qui vtuntur hoc verbo accipiendi in telicto fideicommiſſatio, vt in l. 61,63.quæ eſt 4.§.hi qui fideicommiſſariam,& iterum §.hi qui ad libertatem, turſumque §. ſeq. ff. de fideicommiſ. liber. Sicuti etiam ſunt qui in directo vtuntur,vt in l.ſi filius,in prin.eo.tit.ſed & l. Antonius.ff. eo.tit.in vtroque vtuti, primùm enim dicit , vtrunque directo accepiſſent, deinde etiam dicit, hæreditatem per fideicommiſſum acceperant. Ideo cogita propiere amhutiratem eorum qui priorem ſententiam ſi quintur.

191 Vtus o'minim niſi me fallit memoria;Andr. Alciatus nunquam ſatis laudatus,in l.aliud eſt capere ff.de verbo. ſigm. facit diſcrimen inter capere & accipere, vt illud propriã authoritate , hoc de manu alterius intelligatur,vt propoſitionem ad, pro iuxta, interpretemur. Idque tradit voluiſſe Moder. in d. l. non videtur quiſquam,intelligẽs de Decio,qui ſolus ex recentioribus cum locum commentariis ornauit. Qui tamen id non dicit , ſed id ſolum, hoc intereſſe inter hæc verba, vt capere, cum effectu intelligatur, ita ſcilicẽt vt quis habeat & retineat ad ſuam ipſius vtilitatem. Accipere etiam,ſi quis non ſic accepit,vt habeat , per tex. qui hoc nuncupatim tradit , in d. l. aliud eſt capere.& alia quædam ſimilia. Vtrùm verò verbum capere,ſit directum,an obliquum nihil omnino dicit:d. vẽbo autem accipere,iam obſcurè loquitur,vt neſcias velitne eſſe directum,an obliquum, vt ſupra diximus. Sed ad ſententiam Alc. facit quod tradit Imo. poſt Stepha. in clem. 1. col. 2. de hæret. quòd caps quid dicitur, cùm manibus tenetur. per e. vt fumæ,& cap.ff cleticos,de ſen,excom.lib.6.

Inter capere & accipere quanam differentia.

192 Sexageſimotertiò fallit in verbo tumar,quod eſt eiuſdem ſignificationis, quod illud verbum accipiat , niſi quòd illud, vt iam diximus, intelligitur vt quis accipiat de manu alterius, hoc, à ſeipſo, vt authoritate neſcio cuius Papiæ tradit Lucas Pen. in locis ſupra nu. ab hin. 2.citatis, videlicet in l.dominii,in prin.C.de agric.& cenſit.lib.11. & in l. cænaticorum.C.de erog.milit.anno. lib.12. Et allegat quædam iura quæ non admodum hinc faciunt. Et illi refragatur illud Plautinum in Amphitruone:

Sat ſcin inter , ſi quidem egeas , famas mutuum.

& in Afinaria:

Nam ſi mihi tu non potere, certum eſt famam fœnore.

in Pſeudolo:

Tu mihi hercle argentum dabis, abs te quidem famam.

Illiſtque Terentianum in Adelphis:

Poſtremò à me argentum quanti eſt ſumito.

Sumas vtibũ, eſt eiuſdem ſignificationis cuius eſt accipiat.

193 Sexageſimoquartò fallit in verbo veniat, deueniat,a lucriat.prouenitat,perueniat,quę etiam ſunt directa,ex ſemẽtia Imo.Hoſt.& Io. And.in c.Raynaldus,in verbo, deuenirent. extra de reſta, & Bart.in l. pupillus, col.3 verſic. quæro quid ſi dicit.C.de impub.& ali ſubſt. & Bal.in rub.C.de impu. & aliis ſubſtit.col.1.& conſi.167.thema proponitur,col.1.lib.2. Arnald. à Soleno in repe.c.ſi parer,col.4.de teſta.lib. 6.Pro quibus eſt text.in l.2.§. perueniſſe.ff.de hæret. & actio. vendi. & in l. hæredes mei , in prine. ff. ad Treb.& in l.ſi ad patrem.ff.de ſuis & legit. hæred. & omnes leges quæ loquuntur de ſubſtitutione in hunc modum facta,quis quid ad eum peruenerit, vt l. cum virum.C.de fideicom.& l.balitta,cum ſeq.ff. ad Treb.

Verba veniat , deueniat , aueniat . & eius diuerſa.

Mox dictio, eſt lata ſententia.

194 Illud autem maximè debet obtinere in verbo, peruenias , quod eſt maioris ponderis , viriumque, ac roboris,quam cetera,quia dictio per,ex qua componitur, p efectionem quandam acquiſitionis ſignificat.per l.qui cunctibinam.§. cùm ita legatum. ff. de leg. 3 Nam & alias illa dictio per,& in compoſitione & ſim. luciret rem integram & omnibus numeris abſolutam oſtendit. l. 2. in prin.ff de vdul. & l. verbatã.§. peruectare ff.de verb. ſign.& in l.qui procuratorem

Dictio per, in compoſitione & ſimplicater rem integram & omnibus modis abſolutam oſtendit.

torem,in prin.ff.de procu.& g'.in c.veniens ad nos, in verbo,pernoctauerit,extrà de ſponſa. & in cap. ſi conſtitutus,in eo verbo,& ibi Panor.col.vlt. extrà de accu.& in clc.cauſam,in prin.in verbo, vel perfecto, & ibi Card.Flor.in 3.no.de elect. & Atch. in c. 1. de vita & honeſt.cler. lib.6. & ſoand. And.in c. ſi diligenti extrà de foro compe. & Bal. in l. Celſus, ad ſi. de vſuca. Bal. in l. ſed & milites.& planè ff. de excuſ. tuto. Ang in l.pen.§.ad crimen,col.1. ff. de publ. iud. & Imo.conſi.101.in cauſa accuſationum, col.1. Ant. & alij in c.licet cauſam, de probat. & Cepol.conſi. 48. quamquam per ſuprà ſi.ptos,col.2.verſi. ſed quia iſta diſtinctio. Et aperte probat illud Senecæ tragœdiographi in Thieſte;

Leue eſt miſeria, ferre, perferre grauè.
Illúdque Martialis lib.4.epigram.5ª

Negare iuſſi, pernegare non uſſi.

verbum pertinere perfectionem ſignificat.

195 Et nuncupatim de verbo peruenire vt poſſit perfectionem ſignificet,reſpondit Signor. conſ. 171. Sect.Antonius,col.3.verſi.præterea dicto per text. in l.2. § peruenire ff. de hær. & actio. vendi. & ruſtus conſi 178.pater deceſſit, col.2. verſic. præterea dicta hereditas. vbi & ad hoc aduocat l. vtium. ff. de peric.hæred. itémque conſi.126. in themate, col.2. verſi. cum verbum peruenirent, vbi & alia multa iura allegat. ff. de eodem verbo etiam Bar. & al. ſuprà in cui legatur,in prin.ff.de leg 1. & Bal.in l. non putabam, per illum text. ff. de condit. & demonſt & in l. Centurio.colū.2.ff de vulga.& pupil & ex extantis ſcriptoribus Papinius libro 4.Syluarū ad calcē eius libri,

Omnes el arripiunt curiæ,
Perueniſque etiam.

Et hoc in vniuerſum aſſerit Priſcianus libro 14. & multorum auctoritate confirmat Laurentius Valla lib.5.c.30. Quibus addas locum ad eā rem apertiſſimum ex Plauto in Capt. Eg: Quid tu ais? tenax ne pater eſt eiūs, Ph. Imò ædi. pol. perthnax. Et quòd hoc verbum peruenīat ſit directum, facit text.in l.11. §.1.& ibi Bal.ex eo no.ff.ſi quis omiſ.cau.teſta.

Verba venire, deuenire, aduenire ſæpe, an ſint obliqua.

196 Sed & quòd hæc verba ſint obliqua,& ita requirentiā alterius operam & manum, videtur eſſe tex in l.fideicommiſſa.§. hæc verba. ff.de leg.1. & ibi dict.l.hæredes mei,in princ.iuncto §. cum ita, & ibi Alex. & in l.hæredibus.§.vlt.& in l.epiſtolam.§.number,& in l.Lucius.§. tres hæredes.ff. ad Trebel. & in l.pen.ff.de ſolu. & in l.2.§ peruenire.ff de hæred. & actio. ven & in l. libertis.ff.de conditi.& demon.& in l fideicommiſſaria. §. etiam fideicommiſſariā ff de fideicom. libet. vbi verbum peruenīat,dicitur dē fideicommiſſaria libertāte. & in l. hæreditatis, & ibi Bart. ſibi contrarius.C.de hære. inſti.& in §.manifeſtum,in princ. in authen de teſtā. fideicom. & voluit etiā Per.Iaco.tit de verbis obliquis col.1.Signo.eōſi. 66.factum tale eſt,repetitur,col.2. in 2. dubio.& cōſi.10ª.quidam nomine Maragonus, colum.9. verſic. indubi.anter.& iterū conſi.111.in quæſtione ſeu quæſtionibus,col.3.in prin.& conſi.189. quæſtio præſuponitur,col.1.verſic.eodem ad primum.& cōſilio 235. in quæſtionibus præſentibus,vbi & hoc dicit tenere Rayn.& Guid.Pap ſingu.75ª. hæc verba. & conſilio 90.caſus ſub nonnullis,circa medium.c.dubio.

An ſint contraria

197 Idem ipſe Barto in d.l.Centurio,col.pen. ff.de vulga. & pup.dicit ea verba eſſe communia, & requirat Bal.ibi,col 2.verſi. idem etiam dico, & Fran. Aret. col. pen & alij recentiores. & idem dicit ipſe Bart. in l.Lucius.col.2.in 2 quæſt.princ. & ibi etiam B.d.Imo.& alij.ff.de vulga.ff. le vulg. & pupil. idem Bar. in l.cogi,in princ.ad ſi. verſic. & per hoc ſemel, a l.fi. d.l. & conſ 22. homo.col.2.vbi dicit hæc verba eſſe obliqua,aut ea ita requiri non poſſe, quin ſint contrarium.& ita tenet conſi.37. quidam Colo, col. 2. atque iterum conſil.241. patet filio impubeti, col.2. Bal.in l.iam hoc iure.§.ſed ſi alter.ff.de vulg.& pupil. & in l.precibus,col.vltim.verſi item quæritur.& ibi etiam Ang.col.pe.& Alex.col.6.verſ.in ea ibi rogo,& Cor8.col.17.verſi.verba autem communia,& Franc. Curt.iunior col.11.nu.29.C.de impub.& ali. ſubſtit. idem Bal.in l.vlt.C.de ſacroſan.eccl.& in repetit.c.ſi pater,col.15.& ibi etiam Philip. Fran.col.31.verſic.2 & 3.& teſta.lib.6.idem Bald.conſi.464.à primo puncto,col.1.Ang.in dict.l.hæredes mei,ibi Imo.& Alex. in §.cum ita.ff.ad Trebel.idē Ang.in l.2.per illū text. C de bon.quæ liber.& conſil.13.prio deciſione,circa med.Imo.in d.c Raynutius,in materia compendioſæ ſubſtitutionis, in 1.hitt.pen.verſic.vltimatē. Raphael Com.conſil.133.Bartholomæus tuitur, poſt princ. Card.Floren.conſ.60. Guaglorus de honoribus,col.1. verſic.de ſubſtitutione.Paul.Caſtr.conſi.172 dubium fecit contra dictum Ioannem,poſt prin lib.1.& conſ. 341.matet iſta.poſt prin.cod.lib.1. Ægidius Bellam. conſil.26. in omnibus autem col.5.& iterum colu 4. verſic.Bartholomæus,& conſi.39.factum eſt tale,dominus Humbertus,col.5.verſic.non obſtant illa verba.Ioan. Ana.conſil.46.circa primum quæſitum,col. 1.& ibi Ludo.Bolo.in addit.ad prin.Angel.Aret.in §. extraneo,col.1.Inſtit.de pupil.ſubſtit.Alex.conſil.57. perſpectis teſtamento codicillis,col.2.lib.2.& conſil. 162.circa primum,col.5.verſic.quod autem ſubſtitutio,eodem lib.2 & conſil.171.viſo proceſſu,col.1.eodem libr.2.ubi dicit eſſe communem concluſionem, & conſil.36.viſo themate,col.1.lib.3.& conſi.49 eodem p m.col.1.lib.7. Franc.Aret.in l.1.colum.3.ff.de legat.1.Barb.in repet. dicti c.Raynaldus,col.33.verſi. nota ibi deuenirem, extra de teſtam. Bened Capra, conſil.50.punctus quidam Martinus,col.vlt. Corne. conſ.54 duo in puncto quæruntur,col.1.lib.3.& iterum conſil.307 videtur prima facie dicendum,col.4. eod lib.3. Guid. Papæ conſ.187.credo tenendum. & conſ 22ª.falcona.col.vlt.Soc.in l.1.col.6.verſ aliquido & tertiò,ff.de vulga.& pupil.& conſ.249. materia præſentis conſultationis,col.10.verſ.tertia reſponſio, lib.2.Fran.Curt.ſenior conſ.46. ſæpe tenoluta, col.4. verſ.fortius.Franc.Curt.Iun.conſil.15: citea præmiſſam col.1 Philip.Dec.in l.qui ſe patris, col. 4. verſic. quintò not.C.vtide lib.& in l.cùm quidam,col unu.1. & ibi quoque Iaſon etiam col.1.C. de impub. & ali. ſubſtit & ipſe Iaſo.conſil.4.Nicolaus, colum.4. verſi. terniò principaliter,lib.1.& D.Guil. Bene in repet. c. Raynutius, in verbo, eidem impubeti ſuccedetent, num.14.de teſta.Stephā.Bertran.conſil. 135. Chriſti, &c.viſo caſu,num.4.lib 1.& conſil.228 ponitur in facto,nu.2.eod.lib.1.& conſ.27.viſo inſtrumento, col. 2.num.6.lib.3.Alciat.in l.peruenīſſe.de verbo. ſignifi. quanquam non omnes quos eſtimamus loquuntur de omnibus his verbis,ſed alij de vno, alij de alus.

198 Et hanc ſententiam credo eſſe veriorem ex tex ſuprà allegat. vt interim omittam text. in l. cum ſi tres,in princ.ff. de ſtatu lib.cum dicitur, ſtatim ad libertatem peruenit.Nam ſi verbum peruenīt,ſimpliciter proferatur eam vim habuiſſet, vt intelligeretur ipſo iure libertatem competere, ad quid addiſſet lex illa dictionem ſtatim, quæ & idem prorſus ſignificat,vt ſuprà diximus? Sed & ſunt in eo tit. alij multi tex.ſimiles,vt in l.3.& ſi quis hæredi, & §. ſi ita ſit,& §.idem Iulianus,& in l.mortuo, in princ. Et eſt eſtiam bonus text. in l. 2. C. per quās perſo.nobis acquit. ibi pignus ipſo iure & ſine aliqua ceſſione ad dominium contractus peruenire, &c.& in vltim.ibi, omnimodo peruenīat. C. de condit. infert Nam vt etiam ſuprà diximus, hæc dictio omnimodo, ipſo iure ſignificat.Sed eſt tex.omnium optimus, probans verbum peruenire eſſe & directum, & obliquum,

Confirmatio præcedentis.

quanquam à nullo petiſſe perpenſum, in l. ſi quis ſeruo. ff. de manum. teſta. Hæc autem omnia verba ipſe de qua loquimur, ſunt parta: quamuis in aliquid quod videatur augere ſignificationem verborum deueniat & perueniat, vt de hoc ſuprà diximus, & de vtroque Bal. in d. l. Centurio.

Verbum pertineat, an ſit directum.

199 Sexageſimoquintò in verbo, pertineat, quod etiam eſt directum, ſi ei credimus Guid. Pap. conſ. 31 cuius initium eſt, viſo ad plenum, col. 3. morus authoritate l. licet. C. de pactis. vbi & hoc dicit voluiſſe Bart. qui tamen non id voluit, ſed illud tantùm, ſcilicet videri directum, per illum text. de quo remittit ad ea quæ dicit in d. l. Centurio. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. declarans non aliud ſibi videri, quam quod dicit in d. l. Centurio. de quo mox dicemus. Et idem omnino dicit ac facit ipſe Bar. in l. Seia, in princip. ad ſi. ff. de donat. cauſ. mort. Sed aperte id quod Guid. dicit, affirmat Bal. in d. l. licèt, & in cap. cùm Ioannes, col. 1. verſi. ibi remanerem, extrà de fide inſtrum.

An verò obliquum.

200 Verùm communis opi. eſt, hoc verbum non eſſe ſimpliciter directum, ſed etiam obliquum. Nam id voluit Bar. in d. l. Centurio, col. vlt. & ibi Bald. & omnes poſt eum. & idem Bar. in l. 2. ad ſ. ff. de dona. & in l. Lucius. §. filium ex aſſe, per illum text. & ibi quoque Bal. ff. de leg. 2. & ipſe Bar. in l. fideicommiſſa, §. ſi filio, per illum textum, ff. de lega 3. Cy. & ibi Bar. Bal. Saly. Ange. & Pau. Caſt. in l. 1. C. de pact. inter empt. & vend. Petr. Iaco. in tit. de verb. obli. col. 1. Bald. in l. iam hoc iure, §. ſed ſi alter. ff. de vulga. & pupil. & in repet. d. c. ſi pater, & ibi etiam Io. Lig. & Phil. Fran. col. 31. verſi. 5. de teſta. lib. 6. Saly. Ang. Pau. Caſtr. Franc. Aret. in 1. not. Phil. Dec. in 7. not. & Iaſon vlt. no. Fran. Curt. iunior col. 1 nu. 3. & cæteri receutiores in d. l. licèt. C. de pact. vbi idem omnes pene dicunt de verbo, poſſantur. Imol. in d. c. Raynutius, tum nu. 125. tum vbi ſuprà citauimus, & ibi etiam D. Bened. in verbo, eidem imperatori ſuccederent, nu. 15. Egid. Bellam. conſi. 39. factum eſt tale, dominus Humbertus, col. 5. verſic. his præmiſſis. Cor. in l. præcibus, col. 18. verſi. verba autem communia. C. de impub. & al. ſubſtit. Ange. Aret. in d. §. extraneo, col. 2. verſic. octauò verbum perimeat, Inſti. de pupil. ſubſti. Franc. Aret. in l. lex Cornelia, per illum text. ff. de vulg. & pup. Soc. conſi. 80. in quæſtione quæ vertitur, col. 2. verſic. præterea & ſecundò, lib. 3. vbi idem dicit de verbo, ſpectare. Bene. Cap. cõſi. 75. punctus Iacobus, col. 4. Guid. Pap. ſibi contrarius, conſ. 202. ſequuntur videcum quæſita, in 1. dubio. Alcia. in l. verbum illud pertinere, in fi. ff. de verb. ſigni. & eſt bonus tex. probans id verbum eſſe obliquum, & ad fideicommiſſum & legatum pertinere, in l. alumnæ. §. vlt. ibi, ex cauſa fideicommiſſi pertinere: & item in l. filio, quæ cõfeſtim illã ſequitur, in prin. ruſſumque in §. 1. qui tex. etiam in legato, & fideicommiſſo, eo verbo vtuntur.

De eadem re.

201 Idcóque nec id verbum ſuapte natura ſignificat ipſo iure, ſecundum Pau. Caſt. in l. 1. in fin. ff. de donat. & Card. Alex. in c. imperialem. ff. callidis, col. 2. tit. de ptohi. feud. ali. per Fede. & in c. §. dominp, col. 2. tit. ſi de feu. defun. conten. ſur inter do. & agua, vaſal. Niſi & illud ipſo iure ei verbo addatur, vt in l. ſi vſusfructus. ff. ad leg. Falc. vbi dicitur, ipſo iure ad ſingulas partes pertineant. & in l. 1. §. 1. in duobus locis. ff. de iure fiſci, vbi eſt ſimilis tex. Nam & fruſtra ipſo iure fuiſſet adiectum, ſi in verbo pertinendi fuiſſet intellectum. Niſi hic diceres quæ ſæpe ſuprà in ſimili diximus. Nam & cùm huiuſmodi verbo præſentis temporis, quod vt diximus, eſt latæ ſententiæ, interdum competerit dictionem ſtatim quæ & ipſa eſt latæ ſententiæ, ſiue ſit electiua, vt in l. cùm rei. ff. de rei vend. vbi ita ſcribitur, dominium ſtatim ad poſſeſſionem pertinet. Quanquam Bal. in d. §. domino, aliud videatur ſ. eſſe cùm exponit pertinere, præ ſententiam, propter rationem quandam ſpecialem, quam ibi ponit.

Operatur verbum iuxta directum, an obliquũ, an commune.

202 Sexageſimoſextò hoc quoque fallit in verbo, competat, quod eſt cuiuſdẽ ſignificationis: Nam & id etiã eſſe directũ probat text. in l. eũ duobus. C. de inoffi. teſta. vbi ita ſcribitur, quamuis libertates & directæ competant, & fideicommiſſariæ præſtari debeãt. Vides enim ibi id verbum peculiariter eſſe attributũ libertati directæ aliud autẽ verbum ſeparatim fideicommiſſariæ aſſignarunt, tanquàm ei non conueniret hoc verbum. Et ſimilis tex. in l. ergo, quæ eſt 4. §. ſi quis exemplum. ff. de fideic. liber. cùm dicitur directæ libertates non competẽt, & paulò pòſt, hæc fideicommiſſariæ præſtabuntur. Et rurſum in l. generaliter. §. ex teſtamento. ff. de fideic. lib. cum dicitur, neque directas libertates cõperere, neque fideicõmiſſarias deberi, vt iã ex duobus illis locis poſſis intelligere, non id caſu confiſtere, vt id verbũ ad directas primarium ſe propriè referretur, ſed ſtudioſè & de induſtria ita ſcriptum fuiſſe. Et in eam ſententiam, vt ſcilicet ſic verbum directum, videtur inclinare Franc. Aret. qui tamẽ nihil allegat in l. Cẽturio, ad fi. ff. de vulg. & pup.

De eadem re.

203 Verùm & ipſum quoque cõmune eſſe aſſentit Aug. in l. precibus, col. 5. & ibi quoque Phil. Cor. col. 18. verſi. verba autẽ cõmunia. C. de impub. & alt. ſub. per tex. in §. manifeſtũ. in aut. de reſt. fideic. vbi & hoc no. ipſe Aug. col. 3. verſi. vbi cõperere. Et idem voluit Fran. Aret. in l. dẽ eſt, col. 1. ff. de vulg. & pup. Et facit etiam tex. hunc verbo annectens hæc verba, ipſo iure, quaſi ea non intelligerentur in eo, ſi l. 1. ff. fami. erciſc. & in l. ſi ambo, in prin. ff. ad S. C. Velleia. & in l. 1. C. de reputed. & in §. non autem omnes, Inſtit. de perpe. & tempo. act. & in §. ſi quis autem, in auth. vt libe. de cæter. vbi enim hoc verbo iungitur dictio, mox, & in l. vlt. C. de condit. inſer. vbi & cum eo adiicitur dictio, omnimodo. & alius text. qui ei verbo etiam in præſenti addit dictionem confeſtim. & in d. l. 4. §. adiectis. ff. de fideic. liber & alius, qui ipſo iure addit, & in l. generaliter. ff. de noxa. act. & item alius, in l. Caius ibi directò non competat. ff. iol. matr.

De eadẽ re.

204 Quin ſunt & alij tex. qui id verbum ad fideicommiſſum referunt. vt in ea ipſa l. 4. §. item ſi minor. ff. de fideicommiſſ. lib. Idque etiam in præſenti tempore, vt in l. ſi quis de plumbis. ff. de reb. dub. Sed & in l. Lucius. ff. de fideicom. liber. aperte oſtenditur id verbum non intelligi ipſo iure, cùm primùm dicit, libertas cõperit, poſtea autem ſubdit, petenti Eroti libertatẽ. nam vt ſcribitur in l. ſed & ſi nõ. quæ eſt pe. eo. tit. fideicommiſſaria libertas petitur, directo autem, quia ipſo iure competit, non petitur.

Verbum manear, an directũ, an obliquum, an commune.

205 Sexageſimoſeptimò in verbo, maneat, vel remaneat, vt nuncupatiua volũt de primo Panorm. in c. quia in omnibus, colum. 1. verſic. extra glo. extra de vſuris. de ſecundo Bald. in d. c. cùm Ioannes, colum. 1. verſic. ibi remanerent, extra de fide inſtrum. vbi interpretantur illud verbum ipſo iure, & ſubdit, & ſic eſt verbum directum, per l. 1. ff. de pactis dota. & l. ſi cùm ante. C. de donat. ante nupt. Quo in loco Bal. ipſe ſibi contrarius, tener hoc verbum remanear eſſe commune, ſicut etiam fatur in l. 1. in fin. C. de pact. inter emp. & vendit. & in l. vlt. col. vlt. Cod. de ſacroſanct. eccle. & in tract. ſubſtit. colum. vl. & ſimiliter Bartu. in l. Centurio. colum. vltim. verſi. quartò dubitatur, & ibi Franc. Arerin. & Iaſ. verſus colum. vlt. ff. de impub. & aliis inſtitut. & idem Bar. in l. tale pactum. §. vlt. poſt prin. per illum text. ff. de pact. Per. Iacob. in d. tit. de verbis obliquis, col. 2. Imol. in cap. ff. Canutius, in materia compendioſæ ſubſtitutionis, & ibi quoque B. nedict. in verbo, eidem impuberi ſuccederent. nume. 14. de teſta.

& Cor

& Corp.in l.precibus,vbi suprà. C. de impub. & ali. substit.Alex.consil. 168.ponderatis narratis,col.2.lib. 5.Bened.Capra,cõs.75.punctus Iacobus & Bar. col.4. Carol. Ruin.cons. 134.viso , col.2. num. 5.li.2.Franc. Curt.iunior cons.15.circa præmissam,col. 1. Ipse autem Bal.& Ang.in dict.l.cùm ante,dicunt quòd si referatur ad possidentem,vt propriè refertur, esse directum:si ad non possidẽtem,& ita impropriè,est obliquum:quod etiam dicit ipse Bar.in l.prætor, in fi.ff. de collat bon.& idem ipse in l.tale pactum.§.vltim.in princ.ff.de pact.Et tu iuterum vide Ægid.Bellamc cõs. 39.factũ est tale,dominus Humbertus,col.5. ver. his præmissis.& tex.in l.scribit.§.vlt.ibi , ipso non remanebũt.ff.de auro & arg.leg.& in l.1.§.si quis ex mortis,ibi,ipso iure remaner.ff.quorum lega. in l. bene à Zenone,vers.quia igitur.C.de quæst. præscr.dum dicitur,maneat illicito.& in §.aliud vérò,vers. si autem omnis,ibi, modis omnibus manere , in auth. de non alig.secun,nibont.& in §.& quia parum,versi.si verò permixtæ,omnino manere.ùi auth. de nupt.

Accrescat verbum an sit directum.

206 Sexagesimooctauò in verbo accrescat, quod est directum,secùdùm Bar.in dict.l.Centurio,col.vlt. vers.octauò.& ibi quoque Lancel.Gal.in tepe.eolantepe.& Bal.in l.vlt.col.pen.C.de sacrosanct.eccle.per tex.in l.qui patri.ff.de acq hær: & in tub.' & iterum in l.1.C.quando peten.part.& in l.1.his ita.C.de caduc. toll.& eundem.Bal.in tractatũ subst.col.vlt.limo.in c. Raynutius,eliat.pe.vers.vltimate Bal.& etiam Bened. in gl.eidémque impubem succederetenr,nu. 10.extra de testa.Ang.Are.in d.§.extranco,col.2 Phil.Fran.in d.c. si pareț,col.30.vers.octauò post Bal.ibi,de testa.lib.6. Cor.in l.precibus,col.16. C.de impub.& ali.subst.it.

De eadem re.

207 Et in hoc non reperio qui huic sentẽtiæ aduerserur, præterquam quòd Bart. in l. codicillis , in prin.per illum text. not. hoc verbum inducere fideicommissum. Sed hæc confestim subiungit , de hoc die,vt in d.l.Centurio,ff. de vulg.& pub.In qua contrarium tenet vt diximus. Tamen quòd non sit directum,nec ideo ipso iure intelligatur,videtur probare tex.in l.æquissimum.9. si duo. ff. de bon.poss.secund. tab.cùm dicitur ipso iure ei accrescet.& tu l. c. §. his ita definitis.C.de cad. tollen.'vbi etiam dicitur, ipso iure accrescat. Nam ad quid illud ipso iure adiectum fuisset,si sine expressione intellectum esset , cùm nihil in iure nostro supernacuum sit ? quod iam suprà sæpius diximus.Sed dici potest id factum esse ad clariorem aperiorémque rei demonstrationem,vt etiam suprà sæpius diximus.Tu autem de hoc vide omnino Fran.Ripam,in d.l.Centurio,col. pe.vers.verbum autem accrescat.

Fiat verbi est lata sententia. Et significat futurum.

208 Sexagesimonono fallit in verbo,fiat,quod similiter ex sua ipsius natura non requirit factum indicis,sed est lata sentẽtia,vt voluerunt Barb.& Saly. in l.vtetque in 3. quæst.C. de iure emphy. Quod & idem videtur voluisse idem Bal.in l.vltim.in fin.C.de com.ser.manu.cùm hæc scribit : Nota quod verbum fiat,significat futurum,& est argum. quòd licèt Papa scribat,fiat,non est perfecta gratia,antequam in modum redigatur , & bulletur.' Contrarium est verum, quia nihil est quod causam suspendat , vt no. in proemio lib.6. in nouella. Hæc Bal.qui & idem in effectu,vt nostri loquuntur,voluit in l.si qua per calumniam,col.2.versic. deinde vos videtis,C.de episc.& cler.Calde.& Do.in c. quisquis , de elect. vbi Calde. ipse adfert illud Gene.1. Fiat lux , & facta est lux. & illud Lucæ 2 Fiat mihi secundùm verbum tuum. & Fel.in rub.de const.col.pen. vers.& ista verificant. & in d.c.Rodulphus,col. 19.de rescrip. & Mat. Afflict. decis.in.Neapo.253.duo regij consiliarij,col.3. versic. adducitur.& nouissimè.Fran.Rip lib.2. responsorum. c.13.incip.de iure sufficit.& Ludu. Gomes. in commentariis regulæ , de non iudicando iuxta formam suplicationis , sed literatum expeditarem , in 16.q. col.1.versic.est in primis. Quanquam, ne hoc omittam,sunt qui contendunt in illo priore loco,scilicèt Genes.primo,non vertendum esse fiat lux,sed sit lux, & Castellio vertit eum locum , tussit Deus vt existeret lux,non verò dicit vt fieret.

De eadem re.

209 Et huc spectat quod scribit Bal.in d.c.quisquis, paulò ante fi.extrà de electio,quod verbum fiat,licèt videatur esse futuri temporis,est tamen futuri immediati, quia subaudítur aduerbium tunc , quod extremitatem temporis significat. Cui consimile est quod tradit Collect.in c.ex parte,col. 2. vers.quid si vir rogat,extrà de sponsi.quòd si quis rogat mulierem vt se sibi in vxorem det, & ea respondet, fiat,contrahitur per id verbum matrimonium de præsenti , licèt sit futuri temporis.Et adfert etiam illud diuæ Virginis, Fiat mihi secundùm verbum tuum.

Qui contrarium tenẽt.

210 Contrarium tamen,vt videlicet hoc verbum fiat, non denotet rem ipso iure fieri, volunt expressè gl.in d.c.quisquis,& ibi etiam Panor.col.2.de elect.& non obscurè sentit gl.in c.si quis,extrà de vita & honest.cler.dum exponit tex.ibi,ne sit latæ sententiæ,in hunc modum Sit,id est,fiat.neque enim est excomm. ipso iure,quàm gloss.ad hoc expendit Barb. in addit. Panor.in c.si diligenti,col.7. de foro compe.& est símilis gl.quàm ipse non citat,in c.si quis.23.dist.& in c. generali.25.q.1. & in c.si quis eadem causa.q.1. Et símilem etiam interpretationem facit Card. Flor. in clem.1.in prin.col.vlt.in 3.q.de excess.prælat.& Anto. Flor. iuris minime impertitus, tit. 14.c.4.§.6.col.1.vbi dicit in casu de quo loquitur,fit.id est fiat, quia non est,inquit,lata sententia, sed tantùm communatio.

Autoris ea de re opinio.

211 Et ego huic sentẽtiæ accedo,nihil enim video in significatione huius verbi,quòd latam sententiam significet,nisi subiectum argumentum aliud suaderet. Et facit tex.in l.cùm hic status,in prin.ff.de donat.inter vir. & vxor. vbi ita scribitur , ipsa inter res fiant eius,&c.& in l.dotis fructus.§.vlt.non semel.& l.leq. ff. de inte dot.vbi sæpius hæc verba adscribũtur,eius statim fiant.& in §.scire autem,ibi, fiant omnino extranei, in auth.de non ali & in c.monasteria,ibi, penitus fiant alieni, extrà de vita & honest.cler.& in c. clerici,in fin.de excess.prælat.vbi est símilis text.tanquam scilicèt frustra ei verbo futillent adiecta illa verba,ipso iure,statim, omnino,& penitus, quæ eandem vim habent vt suprà diximus, si in eo intellectum fuisset Quanquam id dici posset factum fuisse ad clariorem expressionem.quod & iam suprà sæpius diximus in aliis verbis, sed & in dict.cap dotis.& sequen.ea dictio statim, appulita est ad declarationem temporis, & differentiam conditionis de qua ibi. Et in hanc quoque partem facit quod scribit ipse Collect.in c.1.col.2.versic. præterea Papa, extrà de regu. iur. vbi tenet contrarium eius quod suprà ex aliis diximus , videlicet non esse perfectam gratiam Papæ per id verbũ. Facit etiam tex.in l.2 §.deinde ait prætor. ff. ne quid in loco publ. dum exponit ea verba, fit,fiat.Et interim vide quid de hoc verbo fiat, apposito in responsione Papæ scripsit Ant.cons.2.repetito cons.49.Visis litteris,& Dom.cons.65 discentiam,col. vlt.Fel.in c.nonnulli,col.8.vers.addatis,de rescript.

Verba hæc, non audiatur bannitus , quemadmodo sint intelligenda.

212 Septuagesimo fallit in verbo, non audiatur, vtputa si dicatur,nun audiatur bannitus aut excommunicatus,ita intelligatur,vt non opus sit exceptione,quin si audiatur , erit iudicium nullum ipso iure, vt disputando tenuit Iaco.Are.in ea dispu.incip.quæstio est , si lata est sententia , quem refert & sequitur Iozo. Andr.in addi. Spec.rit.de senten.prola.§.iuxta, versic.item est nulla ratione litigatorum.

213 Sed tu tamen de hoc vide plenius per Bart. in

l.cùm lex,col.vlti.verſic.tertio dixi.ff de fideiuſſor. & in dict.l.1 6.ſublata , & ibi etiam Angel.Imol.Raph. Com.Paul.Caſtr. Alexan.& Iaſon.in vaaque lect.ff.ad Trebel. Bald. in l.non dubium,in vlt.q.C.de legib.& in l planè.ff. de pecu hæt.& in d.l.1.col.vlt.verſi.quintò quæritur.C.de hær.inſtit.& in l.1.in fin.C.de patr. por.& in repet.l.edita,col.pe. verſic. item quando libellus.C.de eden.& in l.ſcire.6.conſequens,per illum text.ff.de exenſat.tutor.& in l.cùm lege, & ibi etiam Angel.& Franc. Aret. ff. de teſta.& in l.quos prohibet , verſic.item ille text.ff. de pœnis. & in reper.l.2. col. 18. verſic.ſed mixta hoc venit.ff.de iuriſdican.& in tit.de pace Conſtan.in princ. in verbo, non admittimus. & in ſua diſput. incip. ſtatuto ciuitatis cauetur quòd fœnerator, col.1.verſic.ſed dubitatur. Alber.in l.1.C.de iur.& fact.ignor.& in l.vltim.ad n.C.de otd. cog & in vlti.parte ſtatutorum,quæſt.60.incip.pendet etiam ex ſuperioribus. Ang.in l.venditioni.C.de vſucap.pro empto. Petr.Ancha.in c.ea quæ ſiunt,col. 6.& ſeq.ff.de reg.iur.lib.6.Imo,in c.vlt.col.16.verſic. item etiam attende,extra de præſcrip.& in l.cùm prolatis.ff.de te indic.Nullum in tractatu ſtatutorum,in 3.parte ſecundi temporis,in 3.q.Rom.conſil.15.plura ſunt,in 3.dub.Panor.& Ioan.Ana in cap.quia fruſtra,illum in fin.hunc col.3.extrà de vſur.& eundem Ana.in e.ad abolendam, col.10.extrà de hæreti. Maria.in c.1.col.14.in 21.except.extrà de lit.conteſta.& in repet.e.qualiter & quando, le 2.in 3.q. arg.8.extrà de accuſ. Franc.Aret.in c.1.col.4.verſic.ſed ſuppoſita communi opin.eod.tit. & conſil.85.conſideratis diligenter. Alexand.ratè conſil.81.ponderatis his de quibus , per totum,libr.1.Felyn.in e.paſtoralis,col.pen. extrà de except.

Affio ſi aliquis denegetur, verùm ad intelligatur ipſo iure,an opus exceptione.

214 Quid autem ſi alicui denegetur actio, vel petitio,vtrum intelligatur ipſo iure, an verò opus exceptionis , vide vltra prædictos doct. quorum plurimi etiam de hoc nunc quærunt, Archidia.in c. hoc ius,verſic.qui verò,in verbo,denegandas.10.q.2. Bar.in l.2.in prin.ff.ad Velleia.& in l.1.etiam,in prin. ff.ad Maced. & eundem Bart.in l.1 6. in operis,& ibi Alc.col 2.ff.de noui oper.nunt.Pano.in c.2.col.1.extrà eod.tit. Fran.Aret.in l.generaliter,col.1.& 2.& ibi etiam Bath.col.7.verſ.octauò adduco,& iterum verſi. decimò.ff de verbo.oblig.1.& Calc.conſil.74.quod dictis filiabus,col.1.& 2.cum aliis concord.adductis ab Alex.in d §.in operis.& præterea Ial.conſil.2.adeò copioſè, col.1.lib.1.& latiſſimè conſil.168. ſtatuto inclytæ,per totum.lib.2.& Carol.Ruin.conſil.6.quia in præ tiarum , col. 1.num.2.lib.4.

Quid ſi dicatur nõ reddatur me, an quid aliud ſ.erat eius nullum.

215 Quid item ſi dicatur,nõ reddatur mihi,ſiue non detur actio,an quod actum fuerit,erit nullum,ſecluſis ſiue ope exceptionis,vide etiam præter eos quos ſuprà adduximus , qui & de hoc maximè ex parte locuti ſunt,Bal.in l.iubemus.§.ſanc,col.2.verſic.quædam eſt pœna iuriſdictionis.C.de ſacroſanct.eccl. Ang.in d.l. nam & poſteà,in prin.ff.de iureiur.& in d.l.1.in prin. ff.ad Maced.& in d.l.2.ff.ad Vellei.Alb in 2.parte ſtatutorum , quæſt. 224. incip. quid ſi ſtatuto cauetur. Card. Flor.in clc conſtitutionem.§. vlti.verſic.quæro circa proximè dicta,de elect.& Fran.Are in l.neceſſariis, in 3.not. ff.de acq.hæred. Quid denique ſi dicatur,non admittatur,vide latiſſime Ial. cons. 166.vertitur quæſtio,per totum,lib.2.& duobus ſeq conſil.

Habeatur verbum ac ſi ita ſtatim fecerit.

216 Septuageſimoprimò fallit in verbo , habeatur ; vt ſi lex vel ſtatutum dicat , habeatur pro confeſſo , commodo , priuato,eſt enim lætæ ſententiæ, vt volunt Archid.& poſt eum Ioan And. Petr. Ancha.& Dom.in c.2.de confeſſ.lib.6 vbi Petr. And.& Dom. addunt hanc rationem , quoniam iſta verba ab eo prolata,cui ius eſt & facultas inducendi qualitatem, æquipollent illis verbis , talem eſſe, vt dicit probari in e.ex parte,extrà de ſponſ.& in c.tanta extra qui fil. ſunt leg. Ergo idem,inquit,eſt dicere haberi pro confeſſo,& eſſe confeſſum. Sed & quòd hæc verba , habeatur pro confeſſo,ſint lætæ ſententiæ , voluit Pan. in c.vlt.col.3.extra de int.cal.

217 Verùm glo.in d. c. 2. in verbo pro confeſſo, de confeſſ.lib.6.poſt Io.Monach. tenet contrarium atque etiam gl.in c.ſi diligenti,in verbo,cauſam perdat, poſt princ.& ibi etiam Pan.col.2.in pen.tot. & Mana in ſecundo not.extra de foro compet. vbi dicunt quod per hæc verba, pro condemnato habeatur , & hæc quoque , a communione habeantur alieni , non fertur ſententia,ſed fetti mandatur,& gl. quæ loquitur in infinitiuo,in d.c.vlt.& ibi etiam Bal.poſt prin. de iuram.cal. & Bal.in l.1. §. ſed & conſtitutio , poſt mediũ.ff. de cal.& in l.eius qui delatorem,poſt princ. ff.de iure fiſci.Iacob. Aret.Iac. But.Bar.Paul. Caſtr.& Fran.Curt.tenent in l.2.§ quod ſi actor,per illum text. ibi,liceat iudici proferre ſententiam. C. de iuramen. calum.Bal.in c.vlt.poſt prin. & iterum verſ.in text.ibi debeat,extra de iuramen.calum.& in c.1.col.vlt.verſ. econtra dicitur,extra de ht.conteſt.& in l.2.col. 1. C. pœna iudi.qui male iud.& in l.vnica,col.antepe.verſ. ſed nunquid contumax C.de confeſ.& in c. vaſallus, l.2.col.1.verſic.nota ergo quòd ille text.tit.ſi de feud. fuer.contra.Ang.in l.in criminali,in vlt.not per text. ibi iuncta gl.C.de iuriſd.omn.iudi.Mat.nor.115.nota. quid ubi lex.Alex in l.1.col.antepen.ff.de leg.2.& in additio.Bart.in l.Impetator.ff.de iure fiſci.Et hinc fit, vt cùm pœna quæ imponitur ipſo iure, tranſeat in hæredes,non etiam ea, quæ requirit ſententiam , ut dicemus infra verſic.396.incip. quartum quod ipſo iure.Certè pœna quæ his verbis imponitur , habeatur pro confeſſo vel commodo ,non tranſeunt in hæredes ante ſententiam,ſecundum Bart. in d.l. eius qui delatorẽ ante ſi.verſ. tertiò & vltimò. per text.ibid. ff. de int.fiſci.& in d.l.2.§.quòd ſi actor,in fin. C.de iuram.calum.& Bal.in l.2.col.vlt. C. de eden. & Panor. in d.c.vlt.col.3.verſic.item dicit quod ſi tale, extra de iur.calum.

Pœna quæ imponitur ipſo iure. tranſit in hæredes.

218 Sed in circa id de quo tractamus,principaliter vide Bal. qui in hac re diſtinguit , in l.tranſigere, col.vlt.verſi.decimò nota.C.de tranſact.& in l.1.col 3. verſ.ſi vias autem quandocunque. C. ex delict.defun. Vide præterea Felyn.qui ſuper hoc dubitat, & tandem in vtramque partem adducit in d cap. Rodulphus, tum col.20.verſic.h.beatur pro primo , tum col.24. verſi. ſed declaratoria extra de reſcrip. Neque enim hic omnia ſcribere ſtatuimus. Vide denique Hippol. Marſi.in practica cauſarum criminalium. in §.aggredior,num.105.& multis ſeq.& in rub.ff.ad leg.Corn. de f.l.num.24. & multis ſeq. & conſil. 10. caſus dubitationis,col.5.verſ.ad hoc enim,& multis ſeq.lib.1.

De eadem re.

219 Illud autem adiecerim , huiuſmodi verbum *Habeatur verbum, in actus ſignificatione non eſt directum.* in actus ſignificatione,vt ſi dicatur, habeat,non eſt directum , ſed vel obliquum , vel certè commune. Nam quòd ſit obliquum , probat text. in l. qui concubinam.§ 1.vbi not.Bart.ff.de leg.3.& in l.fideicommiſſa.§.ſi filio, eo. tit. Commune autem eſſe aſſirmat Bar.in l.centurio, col. vlt. verſic. tertiò dubitatur & ibi Ia.& Lancel.Gal.in repet.ff. de vulga. & pupil. & Bal.in d.l.vlti.C.de ſacroſan.eccle.& in tract. ſubſtit. colum.pen.verſic.quid de verbo habet. Imo in capit. Raymundus ,char. pen. verſic. idem de verbo habeat, extra de teſtam.Philip. Corne. in l.precibus , col.18. verſic. verba autem communia. C. de impub. & ali. ſubſtit.Alex.conſil 168. ponderatis narratis colum.1. verſicul.& dicendum,lib.5.Ang. Aret.in d.6. extra eo, colum.2. ne,decimo. inſtit.de pupil. ſubſtit. Bero. dict.C. in conſil. 75. panctus Iacobus & Bart. colum. 4.& 10.Are. in l.plane , quam legit cum Ial. plu. bus.

§.si ita Titio. ff. de leg. 1. De quo tamen vide ipsum Fran.Are.in d.l.Centurio,col.vlt: Non video autem, quid possit interesse inter actiuom & passiuũ, quantum ad rem de qua loquimur, pertinet.

Verbum habeatur, cum in tum cum verum sit, quomodo intelligatur.

220 Sed illud tamen minimè est subticendum, quod subdit Bar.in d.e.1.col.vlt. vbi supra & ibi etiã Barba. extra de lit.contest: quòd si cum hoc verbo, habeatur, iungeretur verbum fit, verbi gratia, habeatur, & fit pro confesso, tunc intelligeretur, ipso iure. quod & idem voluit per tex.in d. c. 1. quem ad hoc dicit sing.ipse Barb.cõs.53.prælatæ scriptis, col.pen. lib.2.& cum seq. elementissimi Dei,col.vlt. eo. lib.2. & cons.59.illud in medium afferam,col.9.eo. lib.2.& Anto.Corset.10 tractatu geminationis, col.4.vers.22. Id quod certè neutiquam mihi dubium est, tum quia verbum, fit, etiam solum, est latæ sententiæ, ex communi doct. sententia, vt diximus supra in 60. fallen. Tum quia etiam si eam vim non haberet, vt quibusdam placuit, tamen propter gemmatronem verborum, quæ etiam per se effert tantum ferendæ, fierent latæ, vt suprà diximus in 4. fal.

Differentia inter esse reum & haberi pro reo.

221 Et hoc postremũ confirmo ex eo quod scribit idẽ Bal.in prima consi.ff.in fin. ptin.quòd licèt aliud sit esse reum, aliud haberi pro reo: quia illud veritatem dicit, hoc fictionem. vt no. glo. in l.mercis appellatione, & ibi expressiùs Bart. ff. de verb.signi. Tamen si ita dicatur, fit & habeatur pro reo, significabunt illa verba simul iuncta veritatem, si pulsunt, per text.in l.1.§.vlt.ff.quod quisque iur. vbi & hoc sequitur Alex. & etiam Barb.in te. et rubr. C. qui admit. ad bon.possess.col.19.vers. præterea addico pro suo consilio.vbi ita dicit sæpius se consuluisse, & in repetit. rub.extr.de fide instrum. col. 8. ver.ergo autem, vbi hoc dicit sing.& in repe.l.cùm acutissimi,col.10.vers. tu considera,& iterum col.117.vers.secundò facit. C.de fideic.& in l.3.col.13.versio.ego dico.ff. de verb. oblig.& in d.e.1.ad fin extra de lit.contest.& cons.14. Clementissimi Dei,col.vlt.lib.2.vbi id dicit solenne, & cons.51.scripsit sapientiæ fons,col.14. vers.& si quispiam opponat, vbi id dicit sing.eo.lib.1. & cons. 38.prælatæ scripsit,col.5.vers.& illa sunt. vbi hoc dicit sing.& iterum col.13.vers.& ponderu,lib. 2. & d. cons.53. prælatæ scriptis,col.ante.eo.lib.2.& cons.54. clementissimi Dei,col.vlt.eo.lib.2.& d.cons. 59. col. 9.eod.lib.2.& consil.55.clementissimi Dei,col.1.lib.3, & cons.70.illud in medium refetam.col.19.vers.modò illud imponit,eo lib.3.& consil. 62. illud referam, col.1.eo.li.3.& cons.6.illud eo medio adducam,col.8. vers.subdit postea,lib.4.& alibi sæpe.& Fran.Curt. senior consil.49.memoriæ recolendæ,col.11. vers.& pondero Iaf.in l.paris & filij,in 1.not.ff. de vulg. & pupil.substit.& in l.ut col.9.ff.de officio eius cui mand. est iurisd.vbi & hoc dicit sing.& in l.cum qui, in primo not.ff. de interr. vbi id quoque dixi sing. & in l. prætor ait §.1.col.1.ff.de oper. nouiũt. vbi tẽ dicit sing.& consil.35.factum sic se habet de anno, col. vlt.lib.1.& cons 145. beatissimus Papa,col.5. vers.ic. quartò quòd iste,li.2.vbi id dicit sing.Phil.Dec. cons. 45.in causa istorum,col.2.vers.& ad hoc specialiter.& Anton.Corset.in tractat.de gemmatus,col.3.vers. de cimò adduco.& Hippo.Marsil.cons. 2. allissimum refugium,col.5.vers.ic. & quod dicta inquisitio,lib.1.& Nicol. Lucral. in locis legalibus, an loco à geminatione locutionis vel actus,colnm.32.& Cacel.Cor.qui hoc item dicit sing.memo incip. eiusdem esse. & alio sing.in ip.habeatur. Sed & idem voluit ipse Bal.cons. 29. ordinamentum,lib. 5. & ante eum Bart. in l. si is qui pro emptore.in 3.q prime.ad tit.ff.de vsucap.

222 Licèt in hoc postremo dicto Bal. more suo sibi contrarius contrarium teneatur, in c. licèt de vitanda,col.1.vers.ubi habeatur supple & sit, extra de elect. arg.l.filio quem patet. ff. de lib.& posthum. In quo tamen aduerte quod in multis codicibus Bald. est mendum in duobus locis, in verbo sit, in cuius locum librarij substituerunt, & sic.Bal autem ibi sectus videtur fuisse Iaf. sibi quoque contrarius in d. l.1.§.vlt. ff. quod quisque iur. & apertissimè sequitur Fran.Curt.senior etiam secum pugnans,consil.35.statuto seu in capitulis, col.13.vers.nec in privilegio dicitur. Sed vtcumcunque sit in hoc vltimo dicto, certè in eo de quo nunc tractamus, non dubito,ob ea quæ supra diximus. Quamquam & in illo sequi malo priorem sententiam: quando & verbum fit, solum ac per se sit præcisè significatiuum substantiæ veritatis, vt dicit nuncupatim Bal.consil.274.verba,col.2. vers.præterea isti sunt,lib,1.& ante eum Bar.in l.si matitus.§.1. ff. de adult.& ex recentioribus Cor.consil. 104.licet ita hoc,col.2.vers.ic,licèt ergo,libr.1.& ante omnes gloss. in hiisue possidetis.C.de probat.

Sit verbum, per se est significatiuũ substantiæ veritatis.

223 Sed vocatur in dubium, quid si id verbum negatiuè proferatur, puta si dicatur, locum non habet: Et certè gloss.vltimi in cap. præsenti, in fin.& ibi etiam Ioan.Mo.Archid. Domf.& Phil.Franc.de sent. excommu:libr.6.afferunt hæc verba, declaramus locum aliquatenus non habere, quibus is text. vtitur, esse latæ sententiæ, quæ quidem verba in iosuitiuo prolata habent vim futuri temporis, quantum ad eam tem pertinet, de qua tractamus, vt posteà dicemus, cum differemus de infinitiuo. Ex quo potes intelligere illud verbum negatiuè pronuntiatum habere vim latæ sententiæ.

Habeas verbũ negatiuè prolatum, an sit lata sententia.

224 Nihil dicas illud ibi procedere propter dictionem aliquatenus, quæ & ibi illis verbis adiicitur, ita videlicet, aliquatenus locum non habere, id quod videtur sentire Fel.in c.Rodulphus,col. 17.vers. aliquatenus, de rescrip. Quod & confirmare poteris ex iis quæ latè suprà diximus in verbo, omoia vel partem aliquam, vers. 14 incip. mouemur maxima ex parte.& vers. seq. & item vers. 40. incip. adde præterea. Nempè dictionem aliquis, aliqua, aliquid, ex qua aliquatenus aduerbium conficitur, cum vel minimam cõprehendere. Ideò hæc verba, aliquatenus locũ non habere, ita debent intelligi, vt aliquo modo non habeat locum, nec ipso quidem iure, aliquin aliquatenus locum haberet. Nam & Archid.in c.quamuis,col. 2.in fin.in verbo, aliquatenus, de offic.ordin lib.6. interpretatur hæc verba, ne aliquatenus, id est nullo modo. Æt id verbũ præcisum est, vt dicit Ripa in c.1. nu.78.extrà de iudic. per rem, in c. accepimus, de pact.

De cadit re.

225 Et in simili scribit Phil.Dec.in c.cæterùm,col. 2.extrà de rescript. quòd illa verba, non obtineat alicuius roboris firmitatem, imponit ipso iure, propriet illam dictionem, aliquatenus. Et idem prope dicit Cotn. consil.203.in hac consultatione, col.2.lib.2.vbi si dicatur, aliquo modo non valeat, intelligitur ipso iure. Nam si ipso iure valeret, aliquo modo valeret. Vnde & illud sit, quod Sign.in consi.115.in quæstione Petri,col.1.dicit, quòd si statutum prohibet aliquo modo procedi, omnis processus cõtra factus erit nullius momenti, de quo nuncupatim diximus in d.vers. adde præterea. Sed & quod hæc dicto, aliquatenus, sit latæ sententiæ, iradit è recentioribus Rebuf.doct. quidem Gallus ille, sed non talis postponendus, in tepe.cap. postulastis. nnm 23.n.extr.de clar.excom.min.

De cadit re.

226 Aut etiam dicit posset illud quidem quod diximus de dicto cap. præsenti, obtinere propter verbum declaramus, ibi quoque adscriptum, videlicet declaramus aliquatenus locum non habere. Nam illud est latæ sententiæ duabus rationibus. Primum, quia est præsentis temporis, vt hic diximus suprà in principio huius tractationis, & in simili tradit Panorm. loquens scilicèt de verbo decernimus, in

cap.

capit. nouit, extrà de his quæ fiunt à prælat. Deinde quia est declaratorium, secundùm ea quæ diximus suprà in 14. fall. Nam & illum text. & gloss. in id expressim expendit Pan. in c. si diligenti, col. 7. extrà de foro compe. vt diximus in d. fal. 14.

De eadē re. 227 Et certè Bar. noster, quē omnes vbique magnis mirisque laudibus efferunt, in l. extat, col. vlt. ff. de eo quod met. caus. constanter asserit ea verba, ius creditì non habet, quibus ea vtitur, non esse latæ, sed setēdæ sententiæ. nec id quidē negant glo. & cæteri docto. in d. c. præsenti, cùm non simpliciter inhibitantur naturæ huius verbi negatiuè prolati, vt apud eos videre licet. Et facit rex. in l. sed & si. §. item si institoria. ff. de instit. act. cùm dicitur, ipsō iure locū nō habet. Quanquā id nō admodū vrget, propter ea quæ adeò sæpè suprà diximus. præsertim cū is tex. loquatur in præsenti tēpore, quod per se est latę sententię, & tamē er additur, ipso iure. Ideò cogita & vide quæ dicā in tribus seq. fal.

De eadē re. 228 Sed hoc tamen intelligo, nisi cùm huic verbo iungeretur negatiua vniuersalis, vt si diceretur, nullam actionem, nullam iurisdictionem, nullas vires habeat. tunc enim haud dubiè esset latæ sententiæ, per text. in l. 2. C. quan. prouo. non est necessē. cùm dicitur, nullas habeat vires palam est. Et subdit subinferens: & ideò nec prouocationis auxilium necessarium est, quem text. dicit ad hoc esse meliorem totius iuris Barb. in cle. 1. col. 13. in paruis, versi. nota de clausula eo ipso, de elect. & eum quoque ad id allegat & alia multa idem Barb. in l. generaliter, col. 7. vers. secundò moueor. ff. de verbo. obliga. & hoc quoque volunt Fran. Aret. in l. 2. col. 4. versic. sed hanc rationem, & paulò pòst vers. ego aliàs ff. de testa.

Ad veritatem vniuersalis negatiuæ requiruntur omnia esse vera. 229 Cuius rei est aperta ratio: nam ad veritatem vniuersalis negatiuæ requiruntur omnia esse vera, vt dicit gloss. in c. nemo potest, le 1. in verbo, obligari. in prin. de reg. iur. lib. 6. & Bar. in l. nullam. C. ex quib. causis infamia irrog. & Rom. in dict. l. generaliter de verb. oblig. & faciunt quæ diximus suprà in 22. fallent. & aliis duabus seq.

Dictio penitus, est lata sententia. 230 Quanquam in contrarium vrget text. in l. eos. §. si quis autem aliquid. C. de usu. vbi ita scribitur, nullam penitus habet actionem. nam si verba, nullam habeat actionem, intelligeretur ipso iure, frustra addita fuisset dictio penitus, quæ & ipsa est latæ sententiæ, vt diximus in 26. fal. Sed ad hoc potes dicere, quod diximus supra in verbo, præsentis temporis, vers. 26. incip. sed quod his respondeatur. & alibi sæpe, & vide quæ dicam in seq fallen.

Verba tenent, obtineat, an sint lata sententia negatiuè pronunciata. 231 Septuagesimo secundo fallit in verbo, teneat, siue obtineat, etiam negatiuè pronuntiato, vt si dicatur, contractus hic factus non teneat, siue non obtineat vires, quia intelligitur ipso iure, ex sententia gloss. loquentes in infinitiuo non tenere, in quā audientiam, in fi. & ibi Panor. in vlt. not. extrà de appel. & alterius glo. in c. statuimus, in verbo, non tenebor, de sent. excomm. lib. 6. Ioan. Fab. in auth. statuimus. C. de episc. & cler. Bal. in c. fi duobus, col. 1. vers. ibi non tenet, extrà de appel. & Angel. cons. 26. cuius exordium est, pro decisione quæstionum, col. vlt. Barb. in c. cæterùm, & ibi Fel. col. 6. vers. non est nullum, extrà de restitut. & Phil. Dec. in c. constitutus, in 2. not. extr. eod. tit. & probatur in l. certa. C. quando prouoca. non est necessē. cùm dicitur, dubium non est firmitatem non tenere. vbi gl. exponit, ipso iure: nam & in tex. subiungitur, & sine appellatione posse rescindi. Ideò Bar. ita illam l. summat, vt nostri loquuntur, impositio mulctæ vltra quā iudex possit ex sua iurisdictione, est ipso iure nulla & inefficax motu proprio, de præb. li. 6. vbi vires nolumus obtinere. Ex quo not. Dom. in pe. not. quod impetratio. in casu illius c. est ipso iure nulla.

De eadē re. 232 Tamen Pan. cuius autoritas est maxima apud Cano. vtpote quem summū pontificiæ censuræ præsulem vocet Barb. in reper. sub. C. qui admit. ad bon. poss. col. 3. Panor. inquam, in d. c. cæterùm, col. 2. versic. capio primam quæstionem non obscurè sentit contrarium, cùm dicit hæc verba, non obtinent, esse latæ sententiæ, quia sunt præsentis temporis, quasi dicat, aliud esse, si in futuro tempore pronuntiaretur. Et idem etiam sentiunt Tancre. & Gof. ibi. prout illos retuli suprà in 42. fal. idem quoque Inno. & Hostien. Compost. Collect. Philip. Petr. Ab. anti. & Bal. ibi, dum dicunt ea verba, nec obtinent alicuius roboris firmitatem, intelligi non quidem ipso iure, sed ope exceptionis. Nam si id verum in præsenti tempore, quid in futuro? Et quòd magis mirum est, ea verba alicuius roboris, qualecunque robur videbātur amouisse, & ita latam sententiam induxisse, per ea quæ diximus suprà in præcedenti fal. Ideo vel verior est opi. eorum qui dicunt ibi ipso iure intelligi, vel si altera verior est, vt scilicet ope exceptionis intelligatur, id quidem est non propter verba ibi apposita, sed propter alia iura quæ id ita fieri interpretantur, prout ibi omnes declarant. Nam & aliàs semper id procedit, vt verba cuiuscunque temporis vim suam perdant, assumántque alienam, in alterius scilicet temporis, propter alia iura id declarantia, vt diximus suprà in 2. fal. præteriti temporis. & iterum in 12. & 60. fal. futuri tēporis.

Auctoris ea de re opinio. 233 Ego autem vt dicam quod sentio, in his verbis, de quibus loquimur, nihil propemodum video interesse inter hæc verba, non habeat, non teneat, siue non obtineat. Nec contrarium probat text. in d. l. certa, imò potiùs contrarium, nam si verba, nū tenere, posita, idem induxissent, quod ipso iure, non erat opus subiungere illa verba. & sine appellatione posse rescindi. Quin in cap. qualiter, in fi. de elec. & in c. dilecti, in fin. de appel. ita scribitur, penitus non tenere, quasi illa verba, quę, quantum ad hoc de quo agimus, habent vim futuri, vt postea dicemus cùm de infinitiuo loquentur, non habeant vim latæ sententiæ, nisi & additum fuisset penitus. Nisi adhoc dicetes quod suprà sæpius in simili diximus: quando & alibi eum hoc verbo, negatiuè concepto etiam in præsenti tēpore, quod haud dubie per se est latæ sententiæ, interdum iungūtur & aliæ dictiones etiā latæ sententiæ, vt in auth. ad hoc. C. de lati. libel. tol. cū dicitur, ipso iure matrimonium nō tenet. Et vide quæ citā dicam in seq. fallen. in qua tractamus de verbo hunc simili.

Verba teneat, obtineat, cum demum sunt latæ sententiæ, cùm illis iungitur vniuersalis negatiua. 234 Sed quod in primo diximus, scilicet in verbo habeat, in præcedenti fal. idem & tu in istis intelligito, vt videlicet tum demum sint latæ sententiæ, cùm illis iungitur vniuersalis negatiua, videlicet nullas vires obtineat, nullo pacto teneat, per text. in l. si tutor. C. in quib. cau. in integ. resti. non est necess. qui loquitur his verbis nullam, siue nec vllam firmitatem obtineant, id est, ipso iure, vt exponit glo. Nam & in eo tex. confestim subnectitur per modum consequentis. Frustra igitur in integrū restitutionis auxilio desideratas, quando ea ipso iure irrita sunt. & idē est text. in l. in dubium. C. de tut. vel cur. qui non satisd. nam & eadem l. est in illis duobus locis repetita, nisi quòd in priori loco deest initium. Et in hac sententia sunt Imo. Dom. Barb. & Fel. in c. cæterùm. Ant. in c. ad aures, extra de refer. & Felyn. in d. c. Rodulphus, col. 21. vers. nullas vires obtineat, co. 11.

Verbum valere, negatiuè positum, quomodo intelligatur. 235 Septuagesimo tertio fallit in verbo valeat, etiam negatiuè posito, quia intelligitur ipso iure, secundū gl. loquentē in infinitiuo non valere, ito cap. si cui, in verbo, non valere, quam sequūtur Io. And. Do. & Phil. Franc. ibi, de elect. lib. 6. Iuno. Compo. Ioan. And. Dom. Pan. & propè omnes in c. quia propter, extrà de elect. Ioan. Andr. in c. eccle. ia vestra, le 2. in verbo, non valeat, extrà co. fal. in c. 1. colum. 1. versic.

quato

quæro dicitor hic, ti.de alt. feu. Bal. & Do. in c. nonnulli, col. 1. extr. de teſcr. Ang. d. cõſ. 35. col. vlt. Du in c. diſpendia, in prin. in 3. & 4. no. de reſcr. lib. 6. Fran. Are. qui in infinitiuo loquitur in l. moribus. §. prius, col. 1. ff. de vulg & pup. Ioan. Ray. in c. 1. §. callidis, verſ. pœna, in 8. q. 1. partis princ. tit. de prohib. feud. ali. per Fed. Cor. conſ. 203. in hac conſultatione, col. 2. verſic. his tamen non obſt. lib. 2. Phil. Dec. in c. 2. col. 3. extr. de teſti. per rex. in d. c. quia propter, & in cle. 1. de in integ. reſtit. & Io. Crot. in repe. c. 1. col. 3. verſ. ſecundo no. de reſcrip. lib. 6.

236 Sed contrarium voluerunt glo. Bar. Bal. ſibi contrarius, & alij in l. vniuerſa. C. de precib. impe. offer. & glo. quæ loquitur in infinitiuo, non valere in l. noſtram. C. de teſt. & alia gl. ſi recte & ſolenter expendator in d. c. diſpẽdia, in verbo, proceſſus, de reſcript. li. 6. de qua diximus ſuprà in 3. fal. & ibi expreſsè Phil. Franc. Bar. conſ. 69. viſo ſtarnto. Hoſt. in d. c. quia propter, in verbo non valeat, Bald. in l. hi qui ad curiha, col. 3. verſ. ex hoc facit. C. de appel. & in c. cùm ordinem, tum col. 2. verſ. habentes autem, tum col. 4. verſ. item ex prædictis habes, extra de teſcrip. Part. ot. ſibi quoque contrarius, in d. c. nonnulli. §. ſunt & alij, enrit. Philip. Ftan in c. 1. in 2. not. per illum rex. eod. tit. lib. 6. Barba. cõſ. 12. ſcribitur apud prophetã, col. 3. verſ. & ſi quiſquam, & itetũ col. 6. verſ. modò ita eſt, li. 1. & Phil. Fran. in d. c. 1 in 2. not. per illũ rex de reſcrip. li. 6. Iaſ. in d. l. moribus. §. prius, col. 1. ff. de vulg. & pup. & idem videtur voluiſſe Ang. conſ. 371. multùm conſideto, ad fin. dum dicit quèd verbum futuri tempotis eſt latæ ſententiæ, quando lex vltrà procedit id declarando, & allegat dictum c. 1. de teſcrip. li. 6. quod quidem vtitat eo verbo, non valeat, ſed adiecit ipſo iure. ſentit ergo Ang. quòd illud verbum non valeat. ſine alia expreſſione non induxiſſet canonem latæ ſententiæ. Ideo autẽ Per. Au & Phil. Ftan. in d. c. 1. ex eo id nut. quod diximus, quia fruſtra additũ fuiſſet, ipſo iure, ſi intellectum fuiſſet ex vi & natura verbi.

Verbum futuri temporis eſt latæ ſententiæ.

237 Sed & ſunt alij tex. ſimiles, videlicet in l. ſi lib 1 tus, in prin. ibi, ipſo iure non valebit. ff. de inteſtat. & in l. Labeo. ff. de oper. libet, quæ loquitur per infinitiuum, ita videlicet ipſo iure nõ valere & in l. 3. §. ſciendũ ibi, ipſo iure nil. valeat. ff. de do. inter vir. & vxor. & in c. ex parte, in fi. cõ dicitur, penitus nõ valere, extra de arbit. nã vt ſuprà diximus. penitus, eſt latæ ſententiæ. & in c. quanquã, in fi. de vſur. li. 6. cùm dicitur, teſtamenta aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo iure. & in cle. 1. §. propter quod, de hære. vbi poſt illa verba, nõ valebit, eenuinuò ſubdit, & ſi ſecus præſumptum fuerit, nullum ſit, & irritum ipſo iure. Sed quod iam ſæpe diximus, præſertim verò in præſenti tempore, verſ. 16. incip. ſed quod his reſpondeatur, nã magnum eſt in his text. & ſimilibus fundamentum, quod & hinc maximè probatur, quia cùm præſentes non dubiè ſit latæ ſententiæ, vt ſupra late diximus: ſæpe tamen compe unus hæc verba, ipſo iure, addita fuiſſe ad præſens tempus huius verbi negatiuè prolati, vt in l. Papinianus. §. ſi ex cauſa. ff. de inoffi. teſta. vbi ipſo iure non valet. & ſimilis tex. in l. 1. ff. ad S. C. Velleia. & in l. is cui lege. ff. de teſta. & in l. ſi quis poſthumos, in prin. ff. de libet. & poſthum. & in l. ſine generalis. in prin. ff. de iure dot. vbi ſcribitur, ipſo iure prom ſſio non valet, cetu ſimil.

Verbum præſentis temporis eſt latæ ſententiæ.

238 Cæterùm vt redeamus ad illam noſtrorum dict. controuerſiam, eam ſedare nixus eſt Fel in d. c. nonnulli. §. ſunt & alij col. 1. verſ. poſſunt opponiones conſiderati extrà, ſe. ndùm doctrinam Bar. & Io. Pla. in l. 2. C. de cano. fru. lib. Ro. lib. 11. videlicet quòd l. ſi lex ſimpliciter dicit, non valeat actus, intelligitur ipſo iure, vt ibi, & in l. non dubium. C. de legib. At ſi lex ita loquatur, non valeat. ſed quid factũ fuerit, aut omiſſum, intelligitur pro ope exceptionis. Et ſe præterea remittit Bar. ad ſcriptum in l. ſi ita quis. §. ea lege. ff. de verbo. obliga. vbi & huc idem quoque poſuit. Sed & idem voluit ipſe Bat. in d. l. vniuerſa & ibi Iaſ. in 3. no. C. de precib. imper. offer. & idem Bar. in l. cùm lex, colum. pen. verſic. ſed pone quòd lex dicit. ff. de fideiuſſ. & in l. 1. col. vlt. in princ. & ibi. Fran. Aret. cõl. 4. in fi. ff. de teſtam. & ſequitur Petr. Anch. in d. c. 1. in 3. not. de reſcrip. lib. 6. dum citat Bar. in d. l. non lex, & Fran. Are. in c. 2. & ibi etiam Fel. col. 3. qui addueit eoncordan. extra de reſtib. & Anton. Cotſ. in ſing. in verbo, valeat negatiua præcedente. & vide quæ dixi ſuprà in ead. gl. verſ. 69. incip. intelligo ſecundo in ſolennitate. Sed hîc tamen aduertendum quòd Barr. in d. locis, præſertim in d. l. vniuerſa. & in d. l. 1. ff. de teſta. non illud dicit quòd dicimus, ita ſimpliciter, ſed ita quidem, vt ſi lex dicit aliquid non valere propter aliquod omiſſum, quod debet fieri poſt ipſum actum, illud non vitiat ipſo iure: ſed ſi diceret non valere, ſi quid ſit commiſſum, quod in ipſo actu fieri debet, vitiat ipſo iure. Et ita propè omnes videntur intelligere.

239 Sed & illud hoc loco notandũ, quòd ſi huic verbo addatur dictio aliter, ita videlicet, aliter nõ valeat, aperte oſtenditur, illud eſſe ſpecialiter pro forma, ex ſententia Bart. in l. de his, circa med. ff. de tranſactio. Iaſ. qui id dicit notandum in l. de pupillo. in princ. colum. prima. verſic. 3. ponderta. ff. de oper. nouiſ. nunt. vbi & ad hoc dicit facere text. in l. comparationes, in 2. locis. C. de fide inſtru. vnde ſequitur, quòd ſi res aliter fieret, nulla eſſet ipſo iure, cùm defectus ſolemnæ vitiet ipſo iure, glo. in cap. cùm dilecti, in verbo, irritum, extrà de teſtipt. cum multis concord. à me collectis ſuprà hac eadem glo. nu. 67. decimoquintò fallit. Sed tu hæc tamen intelliga ſecundòm ea quæ ibi diximus, & ſeq. verſic. nam l. vniuerſa. C. de precib. imper. offeren. his verbis vtitur, non aliter valeant, & tamen non ipſo iure intelligitur.

Defectus forma vitiat ipſo iure.

240 Septuageſimoquartò fallit in verbo liberetur, ſiue liberabitur, ſiue etiam liberati, quod ſimpliciter prolatum intelligitur ipſo iure, per tex. in l. cùm quis. §. 1. ff. de ſolut. cùm dicitur, debitorem non liberari, ſed exceptione eum aduerſus maritum tuendum eſſe. quem ad hoc expendit Iaſ. in l. ſi inſulam, col. 2. verſic. quintò pondera. ff. de verb. oblig. Et ante eum Raph. Com. conſ. 23. teſtator filio. col. vlt. Et eſt ſimilis tex. quem neuter citat, in l. ſi acceptolatum, in princ. ff. de accept. Et hoc apertè voluerunt Bar. & Angel. in l. & ſi poſſ tres, ille col. vlt verſ. oppoſ. extra glo. dicitur, hic, col. 1. verſ. in tex. ibi, defendi. ff. ſi quis cautic. cùm intelligant tex. in d. li inſulam, qui dicit ſimpliciter, liberari, vt deoneret ipſo iure. Eidem dicitur Bal. & Angel. in l. pen. C. de fideiuſſ. eodem modo interpretantes tex. ibi. vtemem etiam ſimpliciter verbo liberandi, ſine alia ad cẽtione.

Verbum liberetur ſimpliciter prolatum intelligitur ipſo iure.

241 Licet in contrariam ſententiam vrgete videatur tex. & in l. ſi cum te, in princ. ibi, ipſo iure liberabitur. ff. de pactis, tanquam ſcilicet ſupernacuò addita eſſent verba ipſo iure, ſi in verbo, liberari, intellecta eſſent, & ſimilis tex. in l. ſed & ſi lege. §. ſi minori. ff. de petit. hæred. & in l. ſi quid poſſeſſor. in prin. ibi, ipſo iure non libetauerit. & iterum in vltim. eiuſdem l. ibi, liberari ipſo iure debitores. ff. eod. & in l. ſi noxale, in princ. & iterum in §. ex his. cùm virobique dicitur ipſo iure liberari. ff. de noxa. & in l. ſi ſerums. §. vltim. ff. de ſtatu. vbi eſt ſimilis tex. & in l. Papinianus. ff. mandat. & in l. vlt. ibi, ipſo iure liberari ſunt. ff. de ſeruis expor. & in l. 1. §. cui certum, ibi, ipſo iure liberatur. ff. de iure & arg. lega. & in l. minor 25. annis. adduo, ibi, liberati ipſo iure. ff. de minor. & in l. Lucius. §. tutel. & iterum §. vlt. ff. de adminiſt. tu-

De eadem re.

tor.

tor.& in l.eſuento,ibi ipſo iure liberatum.ff.d etutel. & tanto diſtab.& in l.Græcè.§.& poſt litem,ibi,ipſo iure non libetatur.ff.de ndeiuſ.& in l.ſi ſeruus,§.cùm mihi ibi,ipſo iure non libetabuntur.ff.de verb oblig. & in l.ſi res §.vlt.ibi,ipſo iure liberatus non ſit. ff.de iure dot.& in l.vlt.vet.tales igitur,ibi,penitus liberarari,& tutſus verſ.ſin autem neſcius,ibi, omnimodo liberatur,in duobus locis.C.de fur.& in §. quæ de ſtillone,inſtit.de oblig. quæ ex delict.naſcunt.vbi eſt ſimilis tex.& in l.Iulianus.§.1.ibi,protinus rerum liberarur.ff.de verb. oblig. & in l. ſtipulatus ſum damàm, ibi, continuò eum liberari.nam vt ſuprà dximus, dictiones penitus.& protinus,& continuò,idem ſignificant quod ipſo iure.Sed hi tex.& ſimiles patum faciunt,vt diximus in præcedenti fal.& ſæpe aliàs,cùm & hic videamus has dictiones additas ad id verbum præteriti & præſentis temporis.Portò Sal. Soc.Iaſ.& Fbd.Dec & Alcia.in l. eum poſteaquam. C. de pact. nuncupatim ſcripſerunt id verbum non eſſe latæ ſententiæ.Sed tu interim vide Iaſ.in l.eum qui §.qui ita ſtipulatur,le 1.col.2.verſ.limita regulà.ff.de verb.obl.

Verbum futuri temporis an ſit latæ ſententiæ.

242 Septuageſimoquintò & vltimò, fallit generaliter, vbi ſubiecta materia declararet verbù futuri temporis eſſe latæ ſententiæ. runcenim potius ſequenda eſt natura ſubiecti argumenti, quàm ipſius verbi futuri téporis,vt abundè patet ex iis quæ ſuprà diximus,tũ in verbo præſentis téporis,verſ.29. incip. ſi tamen hanc poſteriorem, tũ quoque in verbo præteriti temporis,ver.30.incip.fallit ſecundo.tũ poſtremò in hoc verbo futuri temporis, in 36.37.38.42 &1. 90.108.132.152.160.166.183.fallen.Ideóque & Pan. in eſuper ſpecula,col.1.vet.ea prædictis infero,extra ne eleri. vel monacb. ſcribit ea verba,quæ alias ſunt ferendæ tantũ ſententiæ, fieri tamen latæ ex materia ſubiecta,& idem voluit Fran Are.in l.1. col. 4. ver.& ita reſp 6lio.ff.de teſt.vbi dicit de hoc eſſe caſum nor. & expreſſum in l iuri gentrium.§ ſi paciſcat.ff.de pact.

Dictio nullus, cõmunis cum verbo cuiuſcunque temporis, denotat nullitatem.

243 Septuageſimoſextò fallit, cùm diſpoſitio vtitur hac dictione nullus.nam cum verbo cuiuſcunque temporis denotat nullitatem ipſoiure,glo.eſt in e.innotuit,in verbo,nullam eſſe.extra de elect.Nam & ſi verbũ eſſe , quod eſt infinitiui tẽporis,omnia tẽpora comprehendat , & in dubio ſit ferendæ tantùm ſententiæ,vt pa.lò pòſt dicemus; dicit tamen ea glo. ea verba,nullam eſſe, intelligi ipſo iure. & ſequitur Iaſ. conſil 118.verba permutationis,col.3. verſi.tertiò dicitur, lib. 4. Et facit quod ſuprà diximus de dictionibus , nullatenus , nullo modo , & nullius momenti, quia id non ob aliud ſit,quàm quòd hæc dictio,nullus,ſicuti & illæ aliæ ſunt vniuerſales negatiuæ, quæ vniuerſaliter & ſine vlla exceptione operantur , gl.in l.nemo poteſt,le 1.in verbo, obligari. in prin.de reg. iur.lib.6.& Rom.conſil.199 præfens ſtatuti particula, col. 1. vbi ex hoc dicit quod comprehendit omnem caſum poſſibilem comprehendt.Et faciunt quæ ſupra diximus num.128.Inetp.ſed hoc tamen,& ſeq.& 254. incip.ſed quod in primo. & rex. in l.ſi quis Sempronium,in verbis,nullum effectum habent, iunctis verbis quæ ſtatim ſequuntur, momentum aliquod habebunt.Et gl.in l.2.in prin.in verbis,nulla iuriſdictio. ff.de iud.& alia glo.quæ loquitur de his verbis , nullius firmitatis,in cle.vlt.in gl.vlt. de electio. Et tex.in c. 1. ver.propter,de iura.cal.lib.6. vbi dicitur , non eſt nullus,nec etiam annullandus Et quod ſcribit Fran. Are.in l.1.col.1.verſic.præterea poteſt diei,& ſeq.ff de teſta.Et quod de dictione,nihil, tradit Saly. in l. vit. col.1.ver.ego tamen. C.de acq. poſſ.

Infinitum eſt apcum comprehendere omnia tempora.

244 Infinitum autem de hoc enim reſtat dicere) licet ſit aptum comprehendere omnia tempora, ſecundum Grammaticos,& ex noſtris voluerunt glo. Bar.& alij in l.5.§.ſtipulatum,in verbo,damnum. ff. de verb.oblig.Io.And.in prin.in lib.6.& Saly.in l. ſi vt proponis,paulò ante fin.C. de condi.ob cau.& Alex. conſ.28.vltis & accurate ponderatis,col.2.verſ. & eſt ratio,lib.1.quod reperitur conſ.3t lib.2.& idem Alex. conſ.85.vltu themare,col.3.verſ. prætetea ſi non apparet,lib.3.& Cot.conſ.257.in conſiliis,col. 2.li.3.Et id quidem probatur in e.eos,in fi.t.q.1.tamen in dubio eſt ferendæ ſententiæ non latæ, vt lie potius habeat natura futuris quam præſentis aut præteriti,glo. in §.t.iit verbo,ſuſtinere.2.q.3.& Card. Alea.in c.1.in prin.tit.quib.mod.feu.amitt.& in e. domino.col.2.tit. ſi de feu.defun cont.ſit intet do.& agna.vaſal.

Verba legis vel ſtatuti quæ habent ſignificationem præteriti, vel futuri, pro futuro accipiuntur.

245 Et id quidem inter optimo duabus non contẽnendis rationibus,nã primũ verba legis vel ſtatuti, quæ ſcilicet habẽt ſignificationẽ præteriti & futuri, eiuſmodi eſt futurũ ſubiũctiuti in dubio pro futuro accipiũtur,vt volunt Bat.in l.omnes populi , char.pe. ver.iuxta præmiſſa.ff.de iuſt.& iure.Bal.in l.leges col. 3 verſ.an verba ſtatuti.C.de legib.Pan.in c. vlt.col.1. verſ.not.3.extra de conſtit.Ro.qui alios allegat,conſ. 433. quoad primũ,in prin.Fetd.Loaz.in repet.l.filius familias.§.diuus,char.9.num.187.ex quo ſingulatiter. ff.de leg.1.cum aliis multis concor.collectis à Sebaſt. Sappi.in addit.ipſius Pan.in d.c.vlt. de conſtit.

In pœnis benignior ſit interpretatio.

246 Deinde quia in pœnis benignior ſit interpretatio,cin pœnis,de teg.iur.lib. 6.cum concor.adductis per glo.ibi , quæ & ob id dicit quòd in dubio debemus iudicare canonem ferendæ ſententiæ,magis quam latæ.quam ſequitur & dicit ſing. Philip.Franc. ibi.Sed eſt illi limitis in c.cupientes §.ſi verò,in verbo, priuentur,de elect.lib.6.& in cap 2.§. inhibemus , in verbo.innodetur,de hæte. eod.lib. 6. & idem voluerunt Pet.Cyn.& Bal.qui hoc dicit no.in l.quæ ex relationibus,in fi.C.de legi.idem Pet.in repet. l. ſi quis tit tantam,col.pe.C.vnde vi.Cy. in l.in criminali. C. de intiſd.omn.iud.& in auth. qui ſemel, col.2.vetlic, quinto quæritur,& ibi Bal.col.1.verſi.quæro ad euidentiam.C. no,& quan iud.Io.And.in e. 2. de hæret. lib.6.Pett.Iac.in tit.de actione io rem pro feuda.cont. emp.col.4.verſi.ſi autẽ ex aliis.& tit.de cond ex l. non ſcripta,col.2. verſi.item. ſi dubium ſit & in.de cauſ.ex quib. do,de b,annu.prupt.in 13.dubitu.feud. col.eiuſdẽ 2.verſic.tenet amittere & iterum in fi.illius tit.& tit. ſeq.qui eſt,ſuper cond.ex moribus,colum.1. Bat. in l. Mavius.§.duobus,col.vlt fi.de leg.2.Bal. in l. 1. in 2. oppo.& ibi etiam lac.à ſancto Georg.in a.not.ne lic. poten.idem Bal.in l.vlt.C.de cap.dimi.& in l. ſi quis in tantàm col.pe.verſ.ſuper quarto.C.vnde vi.& in l. ſi qua.C.de ſecun.nupt.& in l.tranſigere, col. vlt. C. de tranſact & conſ.301.propoſuit quòd Petrus,col. 1.lib.1.Saly.in auth. habita,col. antepen. ve.1.quæritt ſequẽs gl.C.ne fil.prin pat.Ant.Imo.Pan.& Fran. Are. in c.ſi diligenti,de foro cõpe. vbi illud expreſſim dicunt,quòd quando verba legis habent ſignificationẽ præteriti & fututi, debemus ſequi mitiorem partem, vt videlicet in dubio ſint fututi , & ita ferendæ ſententiæ,non latæ.Pett.Anch. in e.1.col.1.verſ.& vnum erica hoc ſcias,de tẽſcrip.lib.6.& in e.2.in fi.de hæret. eo.lib 6.Imo.in c.1.col.2.de locat.& in c.vltim.col.17. verſ.ſed certè vbi ſtatutum,extrà de præſcrip.Dom.in c.1.§.vlt.col.1.verſ.quæro an deficiens, de electio. li. 6.& conſ.123.quia diffuſe per partes meos, col.2.Pan. in e.quærelam.col.am.3.extra de muetur.& Iaſoſcurè conſ.40.venio ad primum dubium,col.vlt.li. 1.Ægid. Bellame.conſil.9.factum eſt tale,cùm eſſet his , col.8. ver item ad iſtam partem,& iterum col.10.verſi.item nob obſt.quod dicit Ioan Ana.in c.1. col 4. extra de ſagit & in exdutia,in prine. extra de erim. fal. Alexan. conſil 103.videtur prima conſideratione , tol.penul. verſic,nem poſſo,lib.1.& conſil. 124.omiſſis ſuperfluis colum.1 & iterum ad fin cod.eod. lib.2. Catdin. Alex.

Alex.in d.c.domino.& in c.faloniranæ,col.1.63. dist. Iaſ.in l.rem quæ nobis, col. pe. ff. de acquir. poſſeſ. Philip.Dec.conſ.166. ego Philippus, col.2. & in l.cū poſteaquam, etiea medium. C. de pactis & in l. nemo ex his col.vlt.verſ.non obſtat quod dicitur. ff. de reg.iur.&D.Io.Selua ſenator Parthēſis in tra.de iureiur.col.1.otius operis pen.&nouiſſimè vir optimus & mei amantiſſimus Pet.Rebuffus in rep.l. diuus, chat. 14.verſ.q ærо an non vtudicans.ff. de ſenatuſc.Sylla.

De eadēre. 247 Quod cùm ſemper aliàs locum habeat, tum verò maximè procedit, cùm pœna à lege, ſtatuto, aut alia conſtitutione imponitur delictis non perfectis aut conſummatis: tunc enim nunquam in dubio videtur eſſe canon latæ ſententiæ, vt nuncuparim aſſerit Io.Aud. in c.1. de homic. lib.6. quod dictum pro not.citat.& ſequitur Frau.Aret.in d.ea.ſi diligenti, col.4.ext. de foro comp.Ad quod optimè faciunt quæ latè dicemus inferius in 17. effectu, ſiue differentia canonis latæ & ferendæ ſententiæ.

Pœna priuationis nunquam incurritur ipſo iure, niſi ſit iure expreſſa. 248 Quinetiam nunquam incurritur pœna priuationis ipſo iure, niſi ſit iure expreſſa, vt voluit Inn. in c.bonæ,le.2.col.vlt.ext.de elect. Imo. Pan. & Feli. in c.quetelam,extra de iureiur. idem Pan.in eap. vlt. paulo ante fi. extra de elect.non teli. Domi. in c. quo iure, col. vlt.§. diſtin. Rom. conſ.325. hoc exordio, quoad primam, col. 1. verſ. 2. quia pœnam. Barb. Felyn. & Phil.Dec.in c.2.extr.de reſcti.idem Felyn. in c.inquiſitionis,col.2.ext.de accu. Card. Alex.in d. c. 1.col.1.it.quib. mod. feu.amit. & iterum in §. item, ſi fideliseol,pen. eo.tit. Coſ. Guy. in tit. de collat. §. taliter,in verbo,reſidentiæ.Thomas Parp. in rep.l. ſi quis maior, in 3.q.17. not. & ibi quoque Hiero. Cagno etiam in repet.nu.111.C.de tranſact.

Pœna priuationis nō ſimpliciter imponenda eſt, niſi à iure exprimatur. 249 Sed nec pœna priuationis ſimp leiter imponēda eſt, niſi à iure exprimatur, vt eſt gloſſ. omnibus nota in c.vlr. & ibi Pan. qui eam dicit ſing. extra de iure patro.& ſimilis tamen glo.in c.cùm vos, in glo. 2.in fi.ext.de offi. ordin. & alia ité in eiem.2.in verbo,ſuſpenſus,de vita & honeſtate cleri.& voluit etiam Io.Mo.in extrauag.unum, in gl.vlt.de elect.Pan.in d.c.bonæ,le 2.col.3.verſ.ſuper gl.1.ext.de elect.vbi & illam primam glo.c iat & commendat, & in c. cùm venerabilis.col.8.verſ.eitca primū puto. extrà de excep.& in ca.vlt.in fi.extrà de præſump. & Alex. conſ. 103.col.pen.verſ.pro hac facti.lib.2.& conſ.212. pōderatis his,lib.6.& Barb.in tract.de præſtan. Cardin. in 1.quæſt.1.partis,col.19.vbi illam glo.dicit ſing.& conſi.9 præclarè ſcribitur,col.7.verſi. præterea facit, lib.2.& Iaſ.in l.1.col.pen. ad fi.C.de tranſact. Philip. Dec.in rub.extrà de iud.col.1.in priore lec. & in d.c. 2,col.2.& ibi quoque Fel.col.item.2. ext. de reſcrip. & ipſe Fel.in c.at ſi clerici in ptin.col.2.ext. de iud.

De eadē re. 250 De qua re eſt tex.optimus in §.cùm igitur,in auth de non elig. ſecun. nub. ibi, nec eſt lex aliquid tale dicens. Cuius authoritate Bald.in authen. ex teſtamento, col. pe. verſ. modo quæritur. C. de ſcena. nupt. dicit id quod lege non eſt cauū, non inducere priuationē. & ad hoc quoq; not.illū tex.Io. Ana. in c.1.col.2.ext.de maled.& Alex.in l. etiā.§.1. col.3. verſ. coulimno.ff ſolu.matri.vbi illum d.ci no. & d. conſ.103.col.pe.verſ.pro hoc facit,lib.1. & d. conſi. 124 in fi.eod.lib.1. & conſ.92. perſpectis diligenter, col.4. verſ. condeſcend ad quintam, lib. 6. vbi dicit illum tex.eſſe ad hoc not.Barb. in c 1. col.8. extrà de offi.deleg.& in repet.c.Raymaldus, chat.44. extra de teſta.Iaſon latè in l.1. col. vlt. & ibi quoque Aquen. col. ircip vltim.C.de tranſact. & ipſe Iaſ. in l.ſi quis maior,col.2.& ibi Thomas Parp. in repet. in 17. not. 6.in 4.quæſtio.eod tit.& idem I ſ. in l.illum,col.3. verſi. addo ad regulam. C. de collat. vbi dicit illum tex. eſſe ad hoc ſingul. & in l. ex facto, col.9.verſic. contra Bar.ff. de vulg.& pup. ſubſtit. & in l.quod ie, col.antep.verſ.breuiter ego teneo.ff.ſi cert.pet.& in l. diuortio.§.ſi fundum,col.2. verſ.ego puto quòd iſta, ff.ſol.matri.& Feli. in c.translato, col.pe. verſic. item vbi imponitur. & in d.cap.2.col.1.extra de reſcrip.& Fran.Rip.in d.cub.de iudic.col 3. & Thomas Parp.in repe.l.2.col.7.verſ. præterea de adulterio.ff. ſol. mar. & Nicol. Euctal. in locis legalibus, in loco à ſimili, col.vlt.vbi dicit illum text.non ſolere ad hoc allegari. Sed & ex illo tex.dicit Bal. in l.ſi pars1,col.3.verſ. aduerte quantum. C. de inſtit. & ſubſtit. quod caret lege, non curat legis miniſter.*

251 Eſt & tex.quoq; optimus in ea.ls qui,in ptin. de ſenten. exeom.lib. 6. per quem dicit Domi. conſ. 105.ſuper dicto dubio,col.2. verſ.ſecundò arguitur, quod pœnæ non ſunt imponendæ ex magiſtrorum opiniombus,ſed in caſibus tantùm expreſſis.ad quod etiā allegat c.ſi habens,24.q.3.& c. Romana, de ſupplen.neg. præla.lib.6.gl.in c.portò,in verſ.ſeparari,de diuor.Cui adde & tu rex.in l. at ſi quis §.diuus.ff. de relig. & ſumpt. fune. cùm dicitur eum hæredem qui prohiber funerari ab eo quem teſtator elegit,non recte facere, pœnam tamen in eum non eſſe ſtatutam, quem tex ad hoc quoque oor. Barb. conſ.11. ſcripſit belliſſimè, col.3. verſ. modò ſi dicatur,lib.1. & conſ. 16.clementiſſimi Det,col.1.eo. lib. 1. & conſ.24. illud afferam,col.1.eo.lib.1. & conſ.46. præclarè ſcribitur, col.2.eo.li.1.& conſ.51.ſcripſit ſapientiæ fons,col.17. verſ.capio nunc alium,cod.lib.1.& conſ.61. ſcribitur Sapientiæ ſeptimo.col.pen.eo.li.1.& conſ.9.præclarè ſcribitur.col.7.verſ. præterea facit, lib.2. & Iaſ. in d.l. diuortio.§.ſi fundum, vbi ſuprà.ff.ſol.matri.& in d.l. illud,col.3 verſ.addo ad regulam.C. de collat.& Philip.Dec.in rub.de iud.& in authen.qui item, col.2.C. de ſacro.eccle. & conſ. penult. cuius ſupraſcripto incipit,ſi ſtatutum,col.2.verſ.ſed tamen vlteriùs.& conſ. 163.non fuiſſet propoſiti,col.2.verſ.& hoc confirmatur.& ante eos Bal.qui eum dicit no.in l.nemo martyres,poſt prin.C.de ſacroſ.eccl. Adde item rex.in §. quia verò I cotus, in auth. de non alienan. per quem dicit Bal.in l. ſuper chirographis, in 5. no. C. ſi cert. pet. quòd pœna nunquam imponitur niſi in caſibus à l.expreſſis, & rex. in l. ſi ſeruus. §. præterait, verſ. non dixit prætor.ff.de acq.hær.& in c.1.§. illud,& §. portò,tit. quæ ſuit pri.can.amit. beneſi. quas & in id expendit Fran.Cur.conſ.64.antiquiſſima,col.13.verſ. 5.etiam reſpondendo. Adde & glo.in ca.1.81. diſt. & in ſumma 15.q.8.quæ dicunt nullum crimen inducere depoſitionem, niſi ſpecialiter à canone in expreſſum. & quo ſcribit Bal. in l.improbum. C. ex quib. cau.infa. irro. quòd vſurarius nulla pœna criminaliter afficiendus eſt, cùm nulla lex hoc dicat, & ſequitur Saly ibi,& latè Phil.Dec.conſ.170. viſo themate, col.2.verſ.2.principaliter.

De eadem re.

Verbum dubium potius cenſetur ſenenda quàm lata ſententia. 252 Hæc autem quæ diximus,& probauimus,verbum dubium cenſeri ponit. eſſe ferendæ quam latæ ſentēdæ,velim intelligas cùm agitur de pœna imponenda, vel aliàs ſumus in materia odioſa, in quibus etiam terminus loeni ſumus.nam & huc conueniunt omnia quæ in eam ſententiā diximus. Quòd ſi in alia materia loqueremur, in qua fauorabilius eſſet interpretari verbū dubiū in ſenſu directo,id eſt,vt ipſo iure, & ſine alterius admiculo intelligeretur, ita potiùs eſſet intelligendum quàm in ſenſu obliquo, vt expreſsè voluit Corn.loquens in caſu noſtræ legis,vt ſcilicet quia eſt fauorabilis,deheat interpretari in dubio ipſo iure,conſ.15.ex quo dictus Franciſcus,col.5. lib.1. Et hac tamū ratione motus,quòd odia reſtringi, fauores ampliari decet.e.odia,de reg.iur.lib.6.

253 Sed & hoc ex eo apertè probatur,quòd in materia ſubſtitutionum in dubio debet intelligi ſubſtitutio

Subſtitutio in materia ſubſtitutionū, in dubio intelligi debet potiùs directa quàm obliqua.

tutio potiùs directa quàm obliqua, vt nō obſcurè innuit tex.no.in l.vlt.vbi hoc not.Saly.Fulg.Alex.C.de hæred.inſt.& eſt tex.apertiſſimus in c.ij pater, & ibi, Io.And.in nouella.Per.And.col.5.in 19.not.Domi. in verſ.præmiſſæ,in 1.not.& Philip.Fran.in 14. not. de teſta.li.6.& volnit gl.in l.verbis ciuilibus,in fi.& ibi Bal.qui eā dicit ſing.de iure ciuili, & Ang. qui etiam dicit ſing.Pau.Caſt.& Alex.ff.de vulg.& pup.ſubſtit. & Bat eōl.13.ex facto propoſito,col.3. verſ. teſtat de ſecundo.& conſi.15.in nomine,& ea.patet habens filiū,col,2.verſ.ad ſecundum.& conſi.244.fuit quidam de Aſſiſio,col.3.& Franc.Tigr.inter.conſu.illius conſ. 152.& ego Franciſcus Bal. in l.Cēturio,col.1.verſ.nē & ratio,&ibi Ang.col.3.verſic.ſed hinc deciſioon.ff.de vulg.& pupil.ſubſtit.& idem Bal.in l.precibus, col. 13. verſ.vnum etiā aduerte.C.de impub.& aliis ſubſt. & in l. vlt. paulò ante fin. C. de facto. eccle. & in l. ſi quis ita,per tllū tex.ff.de vſufruc. & in l.Mr.col.1.C. de hæred.inſt.& ita c.1.col.vlt.in 2.lect. extr. de iudic. & conſ. 35.patet filio,circa mediū.li.2.&cōſ.423.verba teſtamenti,li.1.& eōſi.35.pater,in priu.li.2.& cōſ. 37.decreto,in fi.lib.3.&cōſ.421.ſtatutum,circa med. eo.li.3.& conſ.296.præmittendum eſt,circa medium li.4.& eōſ.175. præmiſſis verbis,col.1.lib.3.Ang.cōſ. 125.hoc eſt teſtamentum.col.2. verſ. hinc deſcendit. Raph.Co.conſ.2.proponitur quòd Ser.Blācus,col.3. Petr. Anch.conſ.8.difficultas quæſtionis, col 1. Pau. Caſt.in l.1.col.2.C.de pact.inter emp.& vēd.Ro.cōſi.503.diligēter inſpectis,col.2.verſ 2.probatur. Frāc. Are.conſ.155.peticuluſum eſt, col. 2. verſ.quod autē iſta pars.Alex.conſ.12.attentis verbis teſtamenti,col. 4.verſ.rurſus poſito,lib.3.& Phil.Corn.in l.precibus col.16.verſ.dicit tamē Ang.C.de impub.& aliis ſubſtit.& conſ.47.videtur prima facie,col.2.li.1.& conſ. 295.videtur in hac,col.2.eo.lib.1.& conſ. 122. quāquam videatur,col 4.verſ.nam præmittenda eſt,lib.2. &conſ.238 circa primum,col.2.verſ.aliud autem,eo. lib.2.& conſ.316.viderut,col.2.lib.3.& conſ 138.nulli dubium.col. 3.verſ.pro quo facit,lib.4. & quiſquis eſt inter conſ.Alex.conſ.124.adit,col.5.verſ.non enim filij,lib.4.& Soc.in in l.1.col.7.verſ.confirmo iſtam.ff. eod.tit.& Iaſ.in l.Marcellus. quæ eſt 3.in prin,col.6. verſ.ad tertiam inductionē.ff.ad S.C. Treb & Philip. Dec. conſ.95. cuius ſuperſcriptio incipit, ſubſtitutio facta,col.2.& eōſ.371.in cauſa magnifici multis,col. 2.verſ.& hoc etiam confirmatur, & iterum col. vlt. verſ.non quod potiùs. vbi declarat quomodo id intelligatur.Nam in his fauorabilius eſt directū, quàm obliquum,vt colligitur ex l.vlt. C. de his quī à noo domi.vbi id not.Bald.Et vide quæ diximus ſuprā n 9. incip.portò Corn.

Verba ſub determinatione anathematis nō ſunt læa ſententia.

254 Poſtremò ſcias huiuſmodi verba, ſub pœna excommunicationis, centum librarum, aut alterius tei,vel etiam hæc,ſub determinatione anathematis, vel ſimpliciter ſub excommunicatione,non eſſe latæ ſententiæ, vt non obſeruē probat tex.ſi modò paulò penitius introſpiciamus,in d.cancelarium,de iure patr. nam ibi primùm dicit, ſub anathematis interminatione prohibere cūctis.Subdit autem poſtea, ſi quis autem prohibitionis veſtræ cōtemptor extiterit,eum excommunicationi ſubdatis, quibus poſtremis verbis ſatis oſtendit illum nondùm fuiſſe excommunicatum ex illa interminatione anathematis. & hoc etiam no.glo.vlt.Hoſt.Ioan.Colleſ.& Panorbi.

Do cadit re.

255 Et hoc quoque volnit glo.in ca.cùm eſſes, in glo.vlt.& ibi Tancre Ioan. Hoſt. & Ioan. And. ext. de teſta. & in c.cùm eccleſia, in verbo, anathematis ,& ibi Hoſt. & Io.And. extra de immu.eccl. & in c.dolentes,in verbo,ſub pœna, & ibi etiam Vincen. Hoſti.in eodem verbo, & Io.An. col.vlt. ext. de excōb.miſſ.& gl.in c. 1. & ibi etiam Pan. & Io.And. & alij.ext.de ſagit.& in ca. ſicut ruis, & ibi Colleſta.in prin.Pan.Io.And.& Fel.ext.de ſimo. & in capit.2.extrā de mat. cont. inter. eccl. & in ca. 1.& ibi etiam Inn. ext. de eo,qui fur. ord.iuſce. & in c.falonianæ 63.diſt.& in c.non ſolùm,in verbo,ſub pœna,de reg. lib.6.& in c.1.in fi.& ibi Dom.de biga. eo. lib.6.& in ele.1.in prin.in verbo,terminationem,de excel. prælā.Zenze.in ext,Iu.22,incip. quoniudatu. verſ. itēque omnes, in verbo, ſub excommunicationis pœna. Hoſt. in ſumma tit. de ſagi. verſ. ſed numquid, & ſeq.& iterum tit. de ſent. exc.§.3. in 14.ca.in canonis latæ ſententiæ.Bal.in c.P.& G. col.2. verſ. nota quod licèt,ext.de oſſi.deleg.Pet.Anch.conſ.251.ex his quæ ſuperiùs, col.2. Imo. qui hanc dicit eſſe communem opi. in c.1.col.2.verſ. & aduerte,& ibi etiā Pan.extr. de loc.idem Pan.in c. dura,in 1. not. ext. de crimi.d. conſ.23.quia diffuſè per patres meos,col.2. Pau.Caſt, & Iaſ. in l. ad diem, in 1. no.ff.de verb. oblig. idem Pau.Caſt.conſ.99. quia per ſupraſcriptos, in prin. li. 1.Cepo.latè conſ.cxim.cōſ.13. ſtante quodā decreto, col.3.verſ. & ſecundùm iſtam op. Alex. conſ.103.viderut prima conſideratione, col. pe. verſ. item poſito,lib.1.& Batb.in c.Raynaldus,col.101.verſ 8.adduco, de teſta. vbi aliter declarat quàm alij Steph. Bertran.conſ.22.exiſtentes,nu.5.li.1.Phil.Dec.in l.nō 11 dictut.§.in pœnalibus,in prin. ff. de reg. iur. Et facit quod ſcribit Inn. c.cū in tua ext. qui inat.accuſ.poſ.

Pœna legalis & conuentionalis differentia.

256 Sed hoc tamen primo loco limitabis procedere, vbi lex aut iudex illis verbis vtitur, ſecus ſi pacīſcentes aut contrahentes, verbi gratia, ſi quis promittat ſub pœna centum. Hæc enim verba eam vim habent, vt niſi id fiat, quod actum eſt aut promiſſum, ea pœna ipſo iure debeatur, ad idque agi poſſit, per tex. in d.l.ad diem.ff.de verb.oblig. quem ad hoc not.Pau. Caſtr. & Iaſ. ibi, & ad hoc quoque facit tex. in l.referiptum.§.ſi pacto.ff. de pact.vbi gl. in verbo, vtraque, facit hanc differentiam inter pœnam legalem & conuentionalem. Ex quibus potes intelligere non verum eſſe quod ſcribit. Fel. in d. e. ſicut tuis,in 2.limitatione,ext.de ſimo.

Declaratio producit effectum ex eo tempore iſtum quo fit.

257 Limita ſecundò procedere,niſi poſteaquā is, cui ſub pœna excōmunicationis aliquid iuſſum fuerat,non id fecit,iudex declaret voluiſſe ſe excommunicare re non impleta,ſecundùm Hoſt. in d.c.1. ext. de ſagit.& Guil.a monte Land.in d.cle.1.& ibi Imol. col.2.de exceſ. prælat. Noo nocebit tamen talis declaratio impetrationi beneficij, & aliis actibus interim factis ante ipſam declarationem, cùm agitur de grani aliquo præiudicio, vt aſſerit Pan. ibi, quia declaratio produ it effectum ex eo tēpore tantùm quo fit,nec tertotu abitur ſecundùm Io.Ana.ibi, quem ſequitur Fel.in d.c.ſicut tuis,ext.de ſimo.qui &ad hoc dicit facere gl.ſing.in c.apoſtolicæ,de elect. exc. quæ dicit valere impetrationem beneficii ob eo factam; qui probabiliter ignorabat ſe eſſe excommunicatum.

Iudicis verba non creditur in præiudicio partis.

258 Quin Card.Alex.in d.c.falonianæ.63.diſt.in nullo caſu admittit illud dictum Hoſtien. quia non creditur, inquit, verbo iudicis in præiudicium partis,per gl.in c.ſicut ext.de ſenten. excomm.Subditq; facere quæ habentur in c cùm à nobis, ext. de teſti, cum ſimi. Et huic ſententiæ accedo, cùm huiuſmodi iudicis declaratio ſiue interpretatio ſit contra vim ac naturam verborum, per ea quæ latè diximus ſuprā in verbo, libertis, numero 1. Nam & ipſe Hoſti. in ſumma d. tit. de ſagit. vbi ſuprā citat.innuit, tradit hæc verba non eſſe latæ ſententiæ, niſi proferens aliud intenderet, ſubditque tum demum conſtare de intentione, ſi id ipſe profitens expreſſerit.aliàs,inquit, non eſſet à verbis recedēdum.Ar.Io.And. in d. c.1. de ſagit. ſimpliciter dicit credendum eſſe iudici, ſed ante quam declauauerit, excuſatus non ſer-

uare

ans ſententiam. Quinquam Guil. & Imo. in d. clem. de exceſſ. prælat. fuerunt in hac ſententia, vt facta declaratione effectus pœnæ retrottahatur.

Excommunicationis ſententia quando ſit lata ſententia.

259 Limita tertiò, niſi lex aut iudex ita dixerit, ſub excommunicatione, quam ſtatim cõtraueniendo incurtas, aut ſic, ſub pœna excommunicationis, quam ipſo facto incurras. Aut etiam ſic, ſub pœna excõmunicationis, quam extunc prout extunc, vel ſimpliciter extunc (ita enim noſtri loquuntur) proferimus, vt de primo voluerunt omnes in d. c. vnico, de ſagit. De ſecundo Panor. poſt alios in c. præterea requiſiti, col. pe. extr. de appel. De tertio Pau. Caſt. & Iaſo. in d. l. ad diem. ff. de verb. obl. De poſtremo Pan. in c. ſecundo, de mat. contr. conſi. inter eccl. Ex quibus potes facilè intelligere, idem eſſe in ſimilibus verbis. Nã & Hoſt. in d. c. ſicut tuis, col. 2. verſic. ſed nunquid hæc verba, dicit quod ſi iudex ſimpliciter dicat, ſub pœna excõmunicationis, quã contrauenies incurrat, habent vim ſententiæ. Idemq́ue ſi dicat, ſub ſentẽtia excommunicationis. Nam illud verbũ ſentẽtia declarat eſſe latæ ſententiæ, vt voluerunt Hoſt. & Io. And. in c. iunctuit, in verbo ſententia, extr. de eo qui ord. ſur. ſuſ. Sed & idem ſi dicatur, ſub interpoſitione excõmunicationis, vel ſub interminatione, vt dicit gloſſ. in d. c. relatũ, de iure patro. Sed quã tum ad ſecundũ ea, gl. eſt contra tex. ibi, vt ibi etiam not. Hoſt. & Inn. And. ibi. Idem ſi poſtea verba, ſub pœna excommunicationis, hæc & ſimilia ſubinectantur, quòd ſi quis contrà fecerit, ſciat ſe excõmunicatum, ſecundùm eundem Hoſt. in c. non minus, in verbo, ſub anathematis diſtinctione, & ibi quoq; Io. An. in illo verbo, diſtinctione, extr. de immun. ecc. per tex. ibi, cui adde ſimilẽ tex. in c. clericis, extr. ne clc. vel mo. & ibi quoq; Hoſt. & Io. And.

De eadẽ re.

260 Idem denique ſi dicatur ſimpliciter ſub pœna, vel ſub banno, ſecundùm Hoſt. qui hanc facit differentiam inter hæc, ſub pœna excommunicationis vel banni, & ſub interminatione excommunicationis vel banni. illud enim eſſe latam ſententiam, hoc minimè. Ita enim voluit in dict. cap. de mat. contrac. conſil. interd. eccleſ. ſed huic omnes aduerſantur. Et contra Hoſtienſ. facit text. in cle. 1. vet. ſic. nos tam, de relig. dom. quæ ad illa verba, ſub pœna excommunicationis, mox hæc addit, quam in contractum facientes incurrere volumus ipſo facto.

De eadẽ re.

261 Limita quartò procedere, niſi iudex ipſe qui hæc verba protulit, præmiſerit cauſæ cognitionem, vel etiam ea ſolenniter protulit, ſcilicet accenſis extinctiſque candelis: videtur enim tunc proferri excommunicatio ipſo facto, quia à legẽ non potuit ratio ſolenniras aut ceremonia proferri, vt voluit Ang. & poſt eum Panorm. in dict. capit. 1. extrà de ſagit. & Card. Alex. in d. c. Solonitanæ. 63. diſt

De eadẽ re.

262 Limita quintò, niſi ex aliis verbis conſtitutionis, quæ his verbis vtitur, appareret hæc verba eſſe latæ ſententiæ, vt probatur ex gloſſ. in d. c. 1. in verbo, ſub excommunicatione, extr. de loca quæ dicit ea verba eſſe illic latæ ſententiæ, quam ſequuntur Tam. Vin. & Philip. ibi, & Hoſt. & Lapus, qui caſum illius cap. ponunt inter cæteros caſus excommunicationis latæ ſententiæ, illẽ quidem in ſumma tit. de ſentent. excom. §. 3. in prin. hic in tract. de cen'ura eccleſiaſtica, col. 24. Dicitque Panor. in d. c. 1. quòd ea gloſſ. reſpiciebat ad alia verba eius conſtitutionis, de qua ille text. loquitur. Nam alias, inquit, non eſſent illa verba latæ ſententiæ. Et generale eſt vt verba ſuã vim mutent propter alia verba eiuſdem conſtitutionis ad declarantia, vt diximus ſuprã in 11. fal. futuri temporis.

De eadẽ re.

263 Limita ſextò niſi prius eſſet lata ſententia excommunicationis à iure vel ſtatuto, & poſtea iudex hac interminatione vtitur. Nam tunc infert & aliam excommunicationem, & ita is erit duplici ſententia ligatus, ita voluit Gail. à monte Laud. & Imo. in d. clem. 1. de exceſſ. prælat. per c. à nobis, le 1. ext. de ſent. excom. Sed vt ſcribit Card. Flor. in d. cle. col. vlt. q. 3. d. e. id non probat, nec verum eſt, in qua etiam ſententia e't Cullect. in d. c. relatum, de iure patro.

Hæc verba, ſub pœna, non ſunt lata ſententia.

264 Limita ſeptimò, niſi aliquid fuerit toſſum aut prohibitũ ſub pœna periuri, nam cùm ea pœna ipſo iure incurratur, ſi contrà fuerit factũ. e. cùm quidam, de iureiur. cõſequens eſt eum qui nõ paret, ipſo iure eã pœnã incurriſſe l. 3. § ſi ad diem. ff. de re iudic. Ita voluit Fran. Aret. in c. tranſmiſſa extra de foro comp. & ſequitur Fely. in c. 2. col. pe. verſ. quando autem ex primitor, extrà de ſponſ. Qui & ipſe reſpõdet ad ea quæ ſuprà diximus, hæc verba, ſub pœna, nõ eſſe latæ ſententiæ, quia ea procedunt, vbi comminatio poteſt habere aliam effectum, quàm latæ ſententiæ. Hic autem propter præcedens iuramentũ cauetur ſtatim operatur, perinrum. quod dicit not. quia non eſt alibi adeò bene declaratũ. Quãdis ſint alij, vt & idem dicit, qui tenent contrarium, vt ibi videbis per eum.

Quod difficulter reuocatur, difficulter etiam conceditur.

265 Parũ abſuit quin omiſerim tẽ ad hunc locum pertinentẽ. Id ſcilicet eſt, quòd cũ regulariter opus eſt ſentẽtia ad aliquid reuocãdũ, tamẽ in caſu alias irreuocabili ſi' valeret mero iure, nullu eſt ipſo iure. verbi gratia, ſi quid in fraudẽ creditorũ alienatũ fuerit, regulariter valet mero iure, ſed tractatur actione reuocatoria, vt toto tit. de his quę in fran. cred. & l. ſi ſciens, in fi. ff. de cõtr. empt. Tamẽ quia libertas ſemel data nõ reuocatur, vt in l. & ſi ſine. §. ſed quod Pap. ff. de minor. Ideò ea data in fraudẽ creditorũ, ipſo iure nulla eſt. §. 1. Inſt. quid. ex cauſ. anan. non licet. vbi Io. Plat. Ang. Aret. & alij tertiorum huius rationem eſſe dicũt, quod difficulter reuocatur, etiã difficulter conceditur, vt not. gl. in l. ſi noxale, in prin. in verbo, ipſe iure durat. ff. de noua actio Et huic ſpectat quod tradit Bald. in l. 1. col. 2. C. de neceſſ. ſeruis hæred. inſtit.

Verum aliquis fiat ipſo iure. an verò per ſententiam.

266 Pene huius tractationis me cepit faſtidium, quod ex eo pedum reſerre monet. Sed illud priùs dixerim, non modicũ intereſſe, vtrum aliquid fiat ipſo iure, an verò per ſententiam. Sunt enim multi huius rei effectus, & diſcrimina. Ex quibus aliquos & eos quidem memorabiliores & inſigniores, præterquã illis cęteris, operæpretium viſum eſt ſubiicere. Quorum etiã multi ad legem noſtrã pertinent. Ex quibus plane intelliges nũ recte ſenſiſſe And. Iter. in c. 1. §. callidis, tit. de prohib. feu. alien. per Fed. inueſtigationẽ illã, de qua imbi tractatur, vtrũm vaſallus cadat ipſo iure, an per ſententiam eſſe inutilem: pro quo eſt tex. in l. nihil. ff. de regu. iur. vbi ita ſcribitur, nihil intereſt, ipſo iure quis actionẽ non habeat, an per exceptionẽ infirmetur. & in ſimili tex. in l. Fulcinius. §. ſi in diem. & ſeq. ff. quibus ex cauſ. in poſſ. ear. & facit tex. in l. ſi cùm exceptione, in prin. ff. quod met. cauſ. Quod vtique verum eſt in eo primo caſu, quantũ ad effectum, vt dicit gloſſ. in d. §. callidis. & Fel. Iac. in tit. de cauſis ex quibus domi, debet aſſen. atop. in fin. & Pet. Anch. conſ. 62 in duplici reſpectu, in fi. Et quantum ad d. l. cum exceptione, videbis etiam Bald. ibi in priore lect.

De eadẽ re.

267 Sed & in aliis caſibus plurimum intereſt, vt ex iis quæ ſub iectimus, liquido apparebit. Ex quo etiam ait Bal. in l. 1. col. 2. verſ. ad principiũ quæſtionis reuertor. C. de conſt. ff. quòd plenius ius eſt tutum eſſe ipſo iure, quam per reſtitutionis in integrum, quod & ipſum aſſerit & probat Fran. Aret. in l. Pannonius. col. 2. verſ. 2. ratio vtrorum ff. de aeq hære. Sed & ipſe Bal. in l. metum. §. ſed quod prætor. ad. h. ff. quod met. cauſ. tradit per gloſſ. ibi, quòd intereſt alicuius magis non teneri ipſo iure, qꝙam habere exceptionem. Sed & Angel. ibi tradit quòd is qui obligatus reperitur ipſo iure, licet ſe exceptione tueri poſſit, dicitur damnum pati. quod pro not. reaſſumit Philip.

Dec.in l.non videtur,col.2.vers.&ex suptadictis.ff.de reg.iur.Sed & hinc fit,vt ea lex nõ sit supetflua, quæ ipso iure tollit quod exceptione subinouari poterat, secundũ glos.in l.si stipulet vt id fiat,in pœn. in verbo,si soroꝛẽ,& ibi Fran Aret. ff de verb. obli. super quo etiam vide quæ scribit idẽ Aret.in l qui bis, in prin.& in l.si dati,propẽ per totum.ff.de verb. oblig.

Cũ aliquid fit ipso iure, ac statim fructus debeat restitui.

268 Primum igitur distimen hoc erit,quod cùm quid fit ipso iure ,statim ex eo tempore debent fructus restitui,non expectata petitione,aut litis contestatione. quæ fuit sententia gl.in §.1.in verbo,itnminere,in fi.quã ibi sequuntur Iac. Bel. Bar. & Ang. in auth.de incest.nupt.per tex.in l.cũ qui. ff. de his qui vt indig.sequũtur etiã Cy. & Bald. in auth. incestas. ad fi.C.eo tit.de incest.nup.& Ioan.And. in c. felicis. §.nullus,& ibi etiam Pet.Anch. col.pen. vers. quæro post Io.And.&ibi quoque Domi.&Philip.Fran.vtrque in prin.col.3.de pœnis,li.6.& idem Pet.Anch.in c.2.in 2.not.de præscrip.li.6.And.Iset. in c.1.§. si autem dixerit,col.4.vers.perditur dominiũ,tit. quo tẽpor.miles.& in c.1. §. item si fidelis , tit. quib. mod. feud.amit.Per.Iac.tit super condi. ex moribus, col.2. Petr.Ferra. in tit.for.libel. in caus. spo. pos. in verbo ipso facto,ad fi.Io Ray.in d.§.callidis, vers. pœna, in 16.q.1.parvis prin.& ibi etiam Card.Alexan d.§.callidis,col.2.tit.de prohi.feud.alì per Feder. Ang.Aret. in tract malef. in verbo , & eius bona publicamus, col.13.vers.&bene aduertas,vbi & eam gl.dicit sing. & ibi Aug Ari in additio.illius. Alex.in l.1.col.1.C. de his qui.vi indig. Alber. Brunus cons. 41. viso instrumento impesturæ,col.vlt.Matth. Afflic. in constit.Siciliæ,incip pacterenorum,col.4.vers.sed quæro an ista publicatio.& in constit. incipiente. si debitato.col.6. vers. prima quod vbi agitur. Petr. Belluga, qui eã gl.dicit aureã, in speculo principum, tit. de amotiõ.§.nunc videamus,col 3.Pan à monte Pico in repet.l. post contractũ,col.pen.ff de dona.cũ alijs cõcur. adductis per Felyn. in ca. Rodulphus , chat. pen. vers.limita tertiò respectu fructuum,ext de testam. & in c.de quarta col.11. vers. faciunt postremò prædicta,ext.de præscri Petr. Rebuf. in tract. feud. in fin.

Fructus rei donatæ an debeant restitui statim à nato filio.

269 Ex quo videtur quod in casu huius l. debent restitui fructus rei donatæ statim à nato filio.De qua te nuncupatim tractauit Lancel.Galli. in repet.l. Cẽturio,char.pe. in 13. conclusione. ff. de vulg. & pup. substit. vbi plurimũ dicit videri fructus non deberi nisi à tempore quo res est petita,cùm donans nec tẽ quidem ipsam teneatur restituere , nisi fuerit petita, secundùm ea quæ supra latè diximus in hac eadem gl.vers.incip.fuerunt tamen qui dixerũt,&seq.Postcà verò subdit ipse Lancel. hoc esse dubiũ propter glo. in d.§.1.in auth.de incest.nup. Tandẽ cõcludit, quod si donatarius ignoraret filios donãti fuisse susceptos non tenetur, nisi ranquam bonæ fidei possessor. vbi verò sciret,casus adhuc,inquit, dubius est , quia iura & docto. qui dicunt fructus statim deberi cùm quid sit ipso iure,loquuntur quãdo quis petiuarit ex facto ipsius proprio,vel vbi núquam habuit dominiũ in re ipsa. Subiungit tamẽ postea dicendum esse, quòd ex quo ipso iure est resolutus iitulus donationis quãhabebat donatarius teneatur ad testitutionẽ fructuum.

Testimæ suppletmenti non fit nisi petenti.

270 Nam etiam aliàs licet supplementum legitimæ non fiat nisi petenti,vt voluerunt gl.Bart.& alij in l. scimus,in prin. C.de inof. testa. & suprà copiosè diximus in hac gl.vers.14.incip.idem quoque dicimus. Tamen fructus debẽnt restitui à tempore motis patris,vt no.consulnit Card.Flor.cons.8.præsupposito statuto quod filiæ in fi.& voluerunt etiã alii plerique quos Lãcel.non citat,videlicet gl.o di.in l.si fidei commissoria,in gl.1.in fi.& ibi Frãc.Ripa.col.7.n. 46.ff.ad Treb.& Bal.qui &hoc dicit procedere,etiã si ipsi fructus sint bona fide consumpti.in l.non est.C. famhercis.& cons.12.quædã domina Nicolina, col. vlt.li.2. Ang.cõs.101.considerandum est quod substitutio,vers.sequitur videre de Margarita,vbi dicit procedere, cùm legitima cõsistit in rebus corporalibus, & hic in specie certa.Nam si in quantitate,non mihi à tẽpore mortis. ipse Aug.cons.349. consultatio, col.2. Alex.cõs.69.super primo dubiu. col.2. vers. super secundo dubio,lib.1.per l.Papinianus,§.vnde si quis.ff. de inof.testa.& idẽ Alex.cõs.7.visis & diligenter animaduertis,col.3.vers.ex prædictis infertur,li.2.cõs. 128.sentio ideo dubium,col.1. vers. tamen mihi. & in fi.li.6.& bened.Capr.cons.83.punctus Angelus olim Martini,col 3.vers.circa secundum & cõs.153.cum vt præsupponitur,col.1. Corn.cõs.265.circa primum & secundum,col.1.vers.tamen quandocunque,lib.1. per illum eundem text.& id dicit voluisse Bar. cõs. incip. visis statutis,alias,proponitur quod domina.quod tamen tepetire non potui.& idem Corn.cons.eiusdem numeri, incipien.in hac videtur,paulò ante fi.li.3.per illum tex.Soci. cõs.57. in causa testitutionis, col. 9. vers.præterea etiam dico,li.4. Steph.Bertr. cons.301. quia prout supponitur,ante fi.li.2.& cõs.101.ex themate,in.4.li.3.&consi.47.cum quinquaginta,n.2.eo. li.1.& cons.322.viso testamento.ad fi.co.li.3.&Fabia. Crocchi in rep.auth.nouissima,in 7.q.prin.col.2.ver. vltquæritur,& itetũ in 7.q.9.q.prin.C.de inoffi.te.ft.

Emphyteuta quando teneatur ad restitutionem fructuum

271 Sed & hæc sententia confirmari potest ex eo quod plerique,dicunt emphyteutà teneri ad restitutionem fructuũ ex eo tẽpore quo resoluta fuit emphyteusis.Cuius sententiæ fuit Specul.tit. de locat. §.nunc aliqua,vers.10 Alber.in l.2.co 8.& ibi etiã Ia.col.5. vers.2.quero.C.de iure emphy.Bald.in l.in patet.in 3. no.C.de vsufr.Angan §.si verò,post pen.ibi,sed quæro tunc, in auth. de nõ al. Soci. cons.167. non mutilis,col.4.vers. postremò prædicta confirmantur , li. 2. & Felyn.in d.c.de quarta,col.11. versic.simile est,de præscri. & Ia.cons.29.nunquam putaui,ad fi.lib.3.Et tamen certum est hoc casu emphyteutà non priuari, nisi dominus voluerit & declarauerit , vt latè diximus supra hac in gl. nu.10. fuerunt tamen qui dixerunt.Et id optime animaduertit Ioan.Ripa.in l.1.ff.si hæres nu.16.ff.ad Treb.. im negat emphyteutam cadere, nisi domino volenti. Tamen facta declaratione domini,tenetur non solùm ad fructus petet[illegible]tos à tempore declarationis,sed à tempore commissi.

Feudatarius tenetur ad fructus percipiendos ex die commissæ felonia.

272 Et simile est quod tradunt Guil.Cu.Ange.Pau. Cast.Alex.& Ias.in d.l.1.per illum tex. quẽ Pau.Cast dicit perpetuò esse menti tenendã.C.de his quib. vt indig.feudata,iam etiã teneri ad fructus perc[illegible]tos ex die commissæ.f.loniæ quod &volunt Ro.in l.de[illegible] tio,in prin.col.2 ff sol mat.& Mart.Laud.qu[illegible] Alex in c.1.vterq, paulò ante fi.tit.quibus mod.f. amit le 2 vbi id dicit sing & Iacob.à S.Georg.in tract. feud.in verbo.dictiq; vasalli promiserũt nõ cõmittere felloniã,col.13.vers.addo vobis.& Zazius in epito. feud.parte 10.Idq; dicunt Guil. & Paul. Cast.in d.l.1. procedere in clerico,qui cõmisit delictum, ob quod debet priuari beneficio,vt scilicet teneatur restituere fructus à tẽpore delicti quod & videtur voluisse Bal Ang.&Pau.Cast.in l pra donis,per illi tex fi.de petit hæred & Bal.in c pastoralis,col.pe.vers.quæro an excommunicatus,ext.de appel.per d.l.& alia quædã iura.& Domi.in 9.1.42.dubium.& nouissime Ant.Burg in ead.notabili,col 11.vers.venio modò,extrà de empt.& vẽdit.& Philip.Dec.cõs.118.viso instrumẽto, col. 1 & Hippolitus Marsil.singu.325.clericus qui commisit.& Franc.Ripa in l.vltima.in 66 quæst. hoc tit. de reuo. donat. vbi ex hoc dicit donatarium ingratum teneri ad restitutionem fructuum a tempore ingratitudinis commissæ. Quamuis in clerico contra rium,

titum teneat Card.Flor.in c.1.ext.de eeleb.miſſ.& ibi quoque Panor.col.vlt.& Cont.in d.l.1.col.1.& Feli. in d.c.de quarta, d.col.11.verſic.faciunt puttremò,& multis ſeq.vbi multa allegat.Et facit etiam text.in l. hæredem,& in l.cum qui,in prin ff. de his quibus vt indign. & quod voluit gloſſ. in §. & hæc quidem,in verbo,relictis,in fin in auth.de hæred.& falcid.

Donatarius quando teneatur ad reſtitutionē fructuum.

273 Sed vt reuertamur ad eaſum noſtræ l.Fran.Ripa in ea ipſa l.in 40.q.in qua rem hanc nuncupatim tractat,in ea eſt opinione, quam ſuprà inter cæteras ex Lancel.Gal.adduximus vt ſcilicet donatarius non teneatur ad fructuū reſtitutionē, niſi à tempore,quo primū reſciuit filios eſſe natos donator. Ante enim inquit, erat in bona fide, ideóque fecit fructus ſuos nō extantes.l.certū.C.de rei vend.cū ſim.Cui in hoc quidē accedo,vt ſcilicet non teneatur donatarius ad fructus,quādiu eſt in bona fide. Sed arbitror nō enim in malā fidē cadere continuò quam ſciunt natos liberos,ſed tum demū tantum,cum donator declarauerit velle donationē reuocari,ſecundùm ea quæ diximus ſupra in verſi.10.fuerunt tamen qui dixerunt & ſeq. iunctis & iis quæ etiam diximus in verbo,ſuſceperit liberos.verſ.211.incip ſecundò intelliges procedere, cum multis ſeq.quæ videbis,ne hîc iterum repetam.

274 Nec obſtant contraria,videlicet d glo in d.§.1. de inceſt.nupt. & ſimilia, quia vt dicunt Lancel & Ripa, procedunt cum reſoluitur cōtractus ex facto eius qui fructus percipit, & ideo confeſtim fit malæ fidei poſſeſſor. Quod autem dictum eſt de fructibus legitimæ, poteſt intelligi ſecundùm præterita,ſi videlicet,& poſtquam petita fuerit,vt quæ non debeabeantur niſi petita,vt diximus,nec text.in d.l. Papinianus,§.vnde ſi quis.ff.de inoffi.teſt.probat cōtrarium.

Fructus percepti ante natiuitatē liberorum an debeant reſtitui.

275 Cæterum & hic quoq; dubitatū eſt,an etiā fructus percepti ante natiuitatē liberorū, debeant reſtitui. Sunt enim multa quæ reſtitui ſuadent. Primùm quidē text.l.noſtræ,quæ dicit totum reuerti ad donatorem.Ex quo ſequitur & fructus reſtituendos, per optimum text.in l.balista.ff.ad S.C. Treb.vbi propter dictionem,omnem,etiam fructus reſtituuntur. Nam qui omne vel totum dicit,nihil excludit.l. pediculis. §. Labeo.ff.de aut.& argen.legat.cum multis quæ diximus ſuprà in verbo,totū,in prin. Additque hic noſtri text.quicquid.quod ſimiliter omnia comprehendit,vt etiam diximus ſuprà in verbo, quicquid. Nec eorum quidem reuerteretur, niſi & fructus reſtituerentur. qui ex re donata prodierunt: ſicuti etiam in ſimili diximus non plene aliquid reſtitui,niſi & fructus reſtituantur.l.videamus generaliter. §. in Fauiana.ff.de vſur.& l quòd ſi.minor.§.reſtitutio.ff.de minor.& l.& ex diuerſo.§ 1 & ibi glo.in verbo,teſtimōii. ff. de rei vendi.& l.in condemnatione.§.1.ff.de regu. iur.& l.plus eſt,& l.reſtituere. ff.de verbo.ſignific.

Verbum, reſtituere,habet plenum ſignificatum.

276 Ex quo dicit Bal.in rub.C.de fruct.& lit.expen. quòd ſi iudex in ſententia dicat ſimpliciter cōdemno te vt reſtituas tem, intelligitur etiā condēnare ad reſtitutionem fructuum,propter illud verbū reſtituas, quod habet plenū ſignificatū.Idque cōmendat Ias.& dicit perpetuò ac diligēter notan §.omnia,in fi.Inſt. de act.ſed & in tdē dicit inultū not.ipſe Ias.in l.iuſiurandū § procurator,col.6.vet.no.tamē ex 3.part.ff.de iurei,&idē volnit ipſe Bal.cui Ias.nō meminit,cōſ. 504.arbiter & arbitrator col.2 v.modò quæritur,li.5. & quod id verbum habeat plenā ſignificationē,tenet etiā Arch.referens Goffr.ne.ſi exiſtens,in verbo,interrogatum.3 q.2.& in e.quia ſæpe,& ibi Joan. Andr. col.2.in verbo placet,in nouella.& Dom.etiā col.2. verſ.quero an ſi non fuiſſet,de elect.lib.6.cum ſimil.

277 Deinde quia huiuſmodi donatio cēſetur fuiſſe facta ſub cōditione,ſi donans non ſuſceperit liberos, vt ſuprà diximus poſt princ. noſtræ l. & alibi ſæpe. Ideò deficiente conditione, ſuſcepris ſcilicet liberis, perinde eſt ac ſi nunquā fuiſſet donatū.l.ſi quis fundum ff.de cont.empt.& l.neceſſariò, in prin.ff.de peric.& comm.rei vend.& l.pecuniā & ibi Paul.Caſt & Alex.in vlt.not.ff.ſi cert.per.& l.t.ff.de reg. Car.cum concord.adductis à Bal.conſ.478.quidam Franciſcolus.col.1.lib.1.nec niſi exiſtēte cōditione dominium transferri poſſit.l.ei qui ita § hæredi datem.ff.de cond. inſt & l.qui hæred.6.vlt.& ferme per totū.ff.de cond. & demōſtr.& l.qui ableuti.§.1. & ibi Bar.& alq.ff.de acq.poſſeſſ. & eap.ſuper eo,extr.de cond.appo.& ibi concord.in gl.cum ſimil.Propterea dicit Sign.conſil. 127.in quæſtion.nullitatis,col.pe.verſ.præterea euentus, quòd defectus conditionis ſemper haber oculos retro, videlicet ad tēpus diſpoſitionis,per multa iura quæ allegat. Ideóque deficiente condi ione res reſtituenda eſt cum fructib.d.l.neceſſariò.§ quòd ſi pendente.ff.de per.& cōm.rei vendi.& l.omnia. §.1.ff.de leg.2.& not. Rom.ſing.540.fructus percepti, vbi hoc limitat.in ſing.caſu & Soc.conſ.170.in priſenti conſultatione,col.5.verſ.tertiū.lib.2.& bene facit text.in l.vbi autē.ff.de in diē addic. Nā nec fructus percepti ex re legata pēdente cōditione, legatario debentur.l. filiū,quæ eſt pen.ff.de opt.leg.& ibi concord.in gloſ.

Titulus quādo eſt reuocabilis, reuocatus iū res cum fructib.

278 Poſtremò, quia cùm titulus eſt reuocabilis, cuiuſmodi eſt donatio cauſa mortis,legatū,venditio eū pacto addictio iis & in diē, & legis cōmiſſoria,& ſimiles:reuocatus res eū fructibus.l.cum qui emit,in prin.Litē quod dictū eſt,& l.imperator.ff.de in diem addi.& l.is qui.§.ſi fundus.ff.quod vi aut clā.& l.vlt. ff.de iure fiſci.& l.1.§ 1 & l.quod ſi nolit.in fi.iuncta l.cū autē §.cùm tedinbetur.ff.de ædil edict.& l. lege. ff.de lege cōmiſſ.& l.cū quis & ibi Ang. & Alex.ff.de eōd.ob causā.& l.videam.§.nec & indebitū, & 2.ſeq. ff.de vſu.& d.l.1.& ibi Ang. Pau. Caſt.& Alex.C.de his quib.vt indig & volunt gl.in l.ſi mortis cauſa donatus,& ibi expreſſius Bar.ff.de dona.cau.mor.Bal.in l.vlt.C.de vſur,& fructi.leg.& cōſ.294.donatio cauſa mortis,in p.in.h.3.Paolus de Castello vos,col.2.ext de p.g. Ang.Arct.in §.1.col.vlt.verſi.quęro quādo reuocatur, Inſtit.quib. eſt permiſſ.fac.teſt.& Fran.Cre.ſing.15.ſi legatum ſoluitur.Ant.Burg in d c.ad teſtiam,vbi ſupra,de empt.& vēdi. Quibus adde quod ſcribit Rom. conſi.454.in re præſenti,col.vltim.in 3.dubio, quòd cùm titulus ad irritū recidit, res reſtituenda eſt cùm fructibus,per text.quem dicit ſing.in l. filio.§.contra tabulas.ff.de inof.teſt.quē ſequitur Fel.in c.cùm cauſa,col pe.ver.reſpectu autem fructuū,extrà de re iud.

279 Verūtamen quòd fructus percepti ante liberorum donatoris natiuitatē in caſu noſtræ l.reſtitui nō debeant,non obſcurè ſentit Arch non minimæ vir auctoritatis.in c.vlt.17.q.4 & apertiſſimè Fran. Rip.qui Archid.non memorat,hic in 40.q.motus duabus rationib ſ,quia hęc l.x nō ſimpliciter dicit totū reuerti,ſed totē quicquid donator largitus fuerat. At non elargitus eſt fructus,vt qui tempore donationis eorum eſſent in terū natura Et licet donatarius poſtea percepterit fructus ex re donata,non tamen vt donatos,ſed vt proprios ac ex re propria collectos. Nam quòd fructus non dicātur donati,probat l.ſaocimus. C.de don.vbi non cōputantur fructus in æſtimatione rei donatæ.Cui add. in hac ratione tex.optimum in l. in rebus.§.ex rebus.ff. eod.tit. de donat.vbi ita ſcribitur,ex rebus donatis fructus recepti in ratione donationis non computantur,quem text.ad hoc elegantem dicit Bald.in l.vlt.col.2.verſic.item dat.C.de vſucap. pro donat. & alium text. in l. cùm de donatione. ff. de eod.tit.de donat. vbi ita quoque ſcribit, cùm de donatione quæritur,neque fructus nomine, neque fructuū,neque penſionū, neque mercedis vlla donatio videtur eſſe facta.Et bene facit rex.in l.quod

qnis,in prin.ff.de legat.3.Adde inquam, huic rationi Ripæ,quod in nõ longe dissimili casu respõdit Ang. cons.331.pro cõsultationis,col.2.vers.sinter has autẽ.

Hæc verba, reuertatur in arbitrio, quomodo intelligenda.

280 Secunda autem ratio Ripæ est, quia lex nostra dicit,reuertatur in arbitrio,ergo loquitur de his rebus quæ aliquando fuerunt in arbitrio siue dominio donatoris.arg.l.vetũ reddendi.ff.de verb.signif. & not.per glo.& alios in tub.ff sol.matr.de quo postremo & nos multa diximus suprà in verbo,libertis, vers.112.incip.huis autem Corn.Fructus autem,vt ad Ripam reuertamur,nunquã fuerunt in dominio donatoris. Nec obstat, inquit, quòd donatio censeatur facta sub conditione resolutiua, quia verum est,exnunc,non extunc,vt probat id verbum reuertatur.

Donatio inter viros ob causã reuocatur aliqua ex causa, fructus tamen nõ reuocantur.

281 His Ripæ rationibus adde quod voluit gl.not. in l.generaliter dicimus.§.planè si minùs,in verbo,ex causa.ff.de fideic.libert.quòd eum reuocatur donatio inter viuos ex aliqua causa, fructus non reuocantur, quã gl.ad hoc not.Bald.in sua marg.in verbo,fructus in prin.vbi ex ea dicit post Ray,quòd reuocata donatione per ingratitudinẽ fructus nõ restituũtur.quod not.quia Frã.Ripa tenuit contrariũ in rep.l.vlt.in 66. q.hoc eo.tit.vbi suprà diximus, nu.172.sed & illã gl. ad id quod primũ diximus,expẽdit Io.Berbet.in Viatorio iuris,tit.de reuo.don.col.2.vers.an autẽ in casibus & Ias.qui eã dicit sing.in d.l.cùm quis, quã legit cũ l.si hęres,in prin.ff.de cõd.ob caus.aiscritque ex ea esse intelligendũ quod ibi not.Ang.& Alex.per illum text. titulũ reuocabilẽ nõ præstare acquisitionẽ fructuũ,vt scilicet procedat in titulo siue in donatione causa mortis,non etiã inter viuos, sed & illam gl.sequitur & dicit sing.Catel.Cot.in memor.incrp.legatum factum à testatore.Et id quidẽ adeò procedit,vt eriã non tenocẽtur fructus bona fide percepti ex donatione facta inter virũ & vxorẽ,tametsi errauerit in iure qui percepit.l.fructus,& ibi gl de vsur.& glo.in l.nec vlla,§.omnibus,in verbo,vxori.ff.de petit.hæred. quã ad hoc dicit sing.& tralut ad omnes donationes quæ nõ valent,sed valere creduntur.Bal.in sua marg. in verbo,donatio,in fin.& alia glos.in l.de fructibus. ff.de donat.inter vir.& vxor.ita intelligens text.ibi.

Contrarium tuemur.

282 Sed huic sententiæ obstant text. in d.l.quod dictum est, & in d.l.imperator.ff.de in diem addic. & in d.l.vlt. ff.de iure fisc.quæ loquuntur de venditione facta cum pacto addictionis in diem, & in d. l.si quod nolit, in fi.& in l.cum autem.§.cùm redhibeatur. ff.de ædil.edict.quæ loquuntur in venditione, quæ redhibitoria actione revocatur.& ita omnes hæ leges in contractibus inter viuos,& tamen fit restitutio fructuum,vt illis cauerur.

Vẽditio conditionalis nõ est pura venditio.

283 Verùm quantum ad priores leges pertinet,quæ loquuntur de vẽditione facta cũ illo pacto addictionis in diem, certè multùm interest quibus verbis res agatur.Nã si ita actum est,vt perficiatur vẽditio,nisi melior condtio afferatur, non est pura venditio,sed conditionalis.Ideò nec vsucapit emptor,nec ad eum fructus pertinent: sed si ita actũ est,vt melior oblata cõditione,ab ea discedatur,erit pura venditio,quæ sub conditione resoluitur. quo casu emptor & vsucapit, & fructus & accessiones lucratur. text. est ita distinguens in l.2.& 4. ff de in diem addic.& l.2.§. Sabinus,& §.si in diem. ff. pro empto.Hic autem est pura donatio ac perfecta, sed quæ revocatur siue resoluitur,si donans postea susceperit liberos. Neque enim facta esse censent sub cõditione suspensiua,nascilicet, si donans non susceperit liberos, quo casu suspenderetur effectus donationis, donec conditio purificaretur,vt nostri loquuntur, sed conditio quæ hic intelligitur, est huiusmodi, vt scilicet revocetur donatio,si donãs postea susceperit liberos,vt expressim diximus suprà in præfatione, vers.6.incip.hinc dicunt plerique omnes. quæ quidem cõditio non est suspensiua,ad est,non suspendit actum,nec eum facit conditionalem,sed in euentum ipsius resolutur,vt optimè declarant dicta iura cum gl.in d.l.2.& Card.Mon. cons.29.iudex,col.1.vers.quarò verba. & Imol.in ea. illo vos in 2.nota,per illum textum, extrà de pigno. eum simil. Ideo & optima ratione fructus percepti ante eam resolutionem, fiunt donatarij.Sicut etiam in simili de venditione pura, sed ex pacto de retrouendendo resoluta siue revocata. nam & emptor interim facit fructus suos, vt probat text.in l. 2. & ibi Bal.& Pau. Cast. C.de pactis inter emptor. & venditor.& plenè diximus in nostro tract. Retractuum,tit. 2.§.5.in gl.1 nu.1 & seq.Nam cùm interim fuerit dominus,vt etiã in casu l.nostræ,consequens est & eum fructus sequi.l.fructus,& l. in fundo,& l.ex diuerso. ff.de rei vendic.& l.fructus.ff.de vsur. cum simil.

284 Et alias etiam videmus fructus percepios ex re fideicõmissaria, aut aliàs subiecta restitutioni sub aliqua conditione, vel aliàs, esse interim illius qui grauatus est restituere,ante scilicet conditionis euẽtum,l.mulier.§.1.& l.in fideicommissaria.ff. ad Trebe. & l.domos.& ibi no.per omnes ff.de leg.1. & l.quod his verbis,in prin.ff.de lega.1.& l.filium,quæ est pen. & ibi Bar.ff.de opti.lega.& l.Herẽnius,la 1.ff de vsur. & auth.idem est.C.de hæret. & in §.si quis de prædictis,le 2.vers.si verò posthac, & ibi Angel. in auth.vt cùm de appel.cogno.& not.Bal.Martin.Laud.& Alex. in cap.1.tit.de feud.dat.mini.valua.Ang. cõs.331.pro consultationis,in prin. Raph.Fulgos.cons. 24.humanissimo.& Pau.Cast.consil.94. clarum est in iure col.2. vers.quantum verò ad fructus interim perceptos,lib. 2.Socin.dicto cons.170.col.5.vers.aliquando & secundo,lib.2.cum simil. Euentus enim conditionis non trahitur retro, quoad dominium & commodũ fructuum,secundum Bart.& alios in vlt.§. sed quia,cum sequent.Cod.commun.de leg.per l. 1. §. ferut appellatione,quem pro 1. citatis. ff.de senatusco. Syllan.

Euentus conditionis non trahitur retro.

285 Præterea & si illa conditio vt suspensiua intelligeretur,videlicet hac mente, dono,si non habuero liberos,nõ tamen faceret donationem conferi conditionalem,sed puram, cum non expressa fuerit, sed tacitè tantùm intelligatur. Nam huiusmodi conditiones extrinsecæ,quæ scilicet tacitè insunt & subintelliguntur, non faciunt actus conditionales, nec eos suspendunt per text. qui ita nuncupatim exponit conditiones extrinsecas, in l. conditiones extrinsecæ.ff. de condit. & demonst.& in l. aliquando, eo tit.& in l.cùm illud.§.1.in fin.ff. quemadmod.dies leg.ced. & vbique concord.in glos. & præterea in c. significatis.& ibi glos.& doct.extrà de electio. & cap. 2.vbi Panor.& Card.Alex.not. vtetque in 1.not. extra de sponsal. & voluerunt etiam glos. & doct. in cap.ad audientiam,le 2.extr.de rescript. & in c. 2. de elect.lib.6.Bald.consil.70. præmittendum est, in fin. lib 3.cum similib.Idque etiam si exprimantur.l. mutuo.§.1.ff. de tutel. Atque etiam si ea tacita conditio subrogetur à lege in locum expressæ ab homine. l. quæ sub condit.§.vlt.& ibi glo.& Bar. ff.de condit.instit. qui in ad hoc admodum commendat Fran. Aret.in l.3.ff.de legat. 1.

Conditiones extrinsecæ non faciunt actus conditionales.

286 Quod autẽ dictum est in posterioribus legibus de venditione quæ per redhibitoriã revocatur, non videtur huc pertinere, cùm res ibi redhibeatur ex causa de præterito,quæ scilicet inerat iam à tempore venditionis. neque enim competit redhibitoria ex morbo aut vitio quod omnino post venditionem contingit, nulla scilicet præcedente causa, vt patet per totum titu. ff. de ædil. edict. & C. de ædil. actio. etiam per totum, præsertim in l. si apud. Hic verò fit revocatio ex causa quæ non fuerat tempore don-

Redhibitoriam emptor ex eo quod est venditum contingit

donationis,ſed quæ eã ſequuta eſt. Ideo nõ mirum,ſi nec fructus ante cauſam ipſam percepti reſtituãtur.

287 Nec huic obſtat quod hic dicitur,totum reuerti, etiam ſi ſimpliciter id diceretur, nec fuiſſent adiecta ea verba,quod donatum fuerit,vt illud quoque addam Ripæ. Nam huiuſmodi verborum ſimilitudine enuntiatio,fructus ante perceptos non comprehendit, per tex. apertum in l. quod his verbis ff. de leg. 3. vbi ita ſcribitur, quod his verbis tectum eſt quicquid ex hæreditate boni.ve meis ad te peruenerit,cum morieris, reſtituas: fructus quos is vinus percepit, non venire. Et tex. in l. hæredes mei,in princ.ff. ad Trebel. vbi & ita quoque ſcribitur, hæredes mei quicquid ad eos ex hæreditate boniſve meis peruenerit,id omne poſt mortẽ meam reſtituãt,nihil de fructibus pendente cõditione perceptis petitum videri poteſt.quos text.expẽdit Rom. ſing. 36.quòd licèt legatarius,& ex poſteriori Bar. in l. Mæuio.§. 1. in fin.ff. de legat. 2. tradit per dictionem quid quid,non contineri fructus,vt ex ea hinc intelligas eã dictionem hic nihil ad id obeſſe. Et facit etiã text.ſi pecunia interſpiciatur,in l. in fideicommiſſi.§. cùm poſſidens.ff. de vſur. vbi cùm teſtator quiſpiam rogaſſet hæredem alterũ,cùm eertam ætatem cõpleſſet,quicquid ex bonis ad eum peruenſſet reſtituere, reſpondit iureconſultus, fructus reſtituendos propter alia quædam verba ideicommiſſo adiecta tanquam ex illis verbis quæ diximus, non eſſent reſtituendi. Quanquam in illis iuribus contrarium putauiſſet videri propter verbum reſtituere. per iura ſuprà allegata in verſ. 224. incip. exterum & hinc,de quo vide doct.in d.l. plus vlt.ff. de verb. ſign. & Alcia. in l. hæc verba in ſtipulatione,in prin.ff. de verb. ſign.

ἐμφυτεύσεις quænam dicantur.

288 Sed hic quæro,cùm hic donatarius poſſit deducere aut reperere melioramenta quæ vocamus, Græci ἐμφυτεύσεις vocant, veluti laboramenta, de quibus non ſemel fit mentio in nouellis Iuſtiniani Græcis conſtitutionibus, in titulo περὶ ἐμφυτευτικοῦ καὶ ἰμφυτευτικοῦ κλήρου καὶ ἀγρῶν πραγμάτων.ad eſt,de alienatione & emphyteuſi rerum eccleſiaſticarum, quo in loco Haloander vertit emponemata, meliorationes, non verius hoc verbo vti poſt Vlpianum iureconſultum in l. æquiſſimum. §. inde quæſitum. ff. de vſufru. & Iuſtinianum in l. 2. C. de iure emphyt. quæ etiam lex emponematum mentionem facit. ſed nonnulli eum locum emendare volumes, a nullo verbum ſubſtituerunt, ſicri vt reor, autoritate Antonij Bartholini in ſuis legum annotationibus. ca. 46. quos palam erroris arguunt Græcæ illæ Iuſtiniani conſtitutiones, vt hinc intelligas, non adeò temerè mutanda eſſe antiqua volumina, etiam ſi quid occurrat quod fortè non intelligas. ſed tantùm admonendus lectores, ſi qui tibi magis arrideat. Sed vt ex hoc tandem diuerticulo rediamus, cùm donatarius poſſit deducere vel reperire huiuſmodi meliorationes, & alias impenſas neceſſarias à ſe factas ad perpetuam rei vtilitatem, per dictum l. domos,cum 5. legibus ſeq. ff. de leg. 1. An hic ſaltem hæc ipſa compenſabit cum fructibus, vt ſcilicet ea tantum deducat vel repetat, quæ fructus ipſos excedetens? Id quod videtur, per textum in l. ſumptus,ff. de rei vendic. & gl. in l. in fundo.in verbo,deducto,quæ eſt vlt poſt medium, co. tit. & Bal. conſ. 309. quæritur vtrum adulta,in fi. lib. 2. & conſ. 418. ad primum dico,in 7. dubio. lib. 3. cum ſimi. quibus ſatis probatur, eos qui ad fructuum reſtitutionem non tenentur cum ſumptibus, tamen eos compenſare debere.

Ad fructuũ reſtitutionẽ quo tenentur cum ſumptibus, an tamen compenſare debeant. Contrarium tenentes.

289 Fu tamen in hoc caſu tene contrarium,vt in cæteris omnibus, in quib is is qui fructus percepit, erat interim dominus,nam is non tenetur compenſare huiuſmodi melioramenta,& impenſas cũ fructibus. Et etiã ſi res erat ſubiecta reſtitutioni, vt voluit gl. no. in d.l. emptor,in prin. in verbo,ſuperſtitum, ad l. ff. de rei vendic. quam ſequuntur Bart. qui eã dicit notandam,Bald.& Ang. qui & eã dicunt ſingu. & alij recentiores ibi.& idẽ Bal. Imo,Raph. Com. Pau. Caſt. qui & eam negat eſſe alibi. Al. & Iaſ. qui ea quoq; dicunt ſing. in d.l. domos,Bal. Aug. Imo. Alex. qui & ipſi dicunt ſingu. in l. in inſulam 3. fructus. ff. ſol. mar. Bal. qui illam itẽ dicit ſingu. in c. grauis,col. 2. verſ. ſi autem ædificaſſem,extrà de reſtit. Ij. col. & cõſ. 303. ad euidentiam præmittendum eſt quòd creditor, poſt medium,lib. 1. & in ſua margarita, in verbo fructus, col. 1. verſ. fructus percepti ex te. & in c. 1. circa med. & ibi etiã Card. Alex. tit. de feudo dat. minuſtr. valua. vbi Bal. dicit elegãter Saly. in l. dote. C. de rei vend. Alex. conſ. 123. diceſſis hæſitationibus,ad ſi. lib. 1. vbi etiã illam dicit ſingu. & cõſ. 154. cõſidetatis his poſt mediũ,lib. 6. & cõſ. 162. viſis narratis, col. 2. verſ. nec etiã poteſt dici,lib. 7. quibus itẽ locis dicit illam ſingu. Franc. Crem. ſingu. 405. ſi fuerint impenſæ, vbi & illam quoque dicit ſing. Bely. In c. cùm cauſam, col. vlt, extrà de re iudic. Iaſ. qui eam quoq; dicit ſingu. in l. 2. col. 8. in 7. noi. verſ. itẽ adde prædictis. Steph. Bertr. conſ. 283. Chriſti, &c. viſo caſu mihi exhibito, col. 2. verſ. ad tertiũ, lib. 1. & cõſ. 324. cuius eſt ſimile iuſtiũ, in ſi. eo. lib. 2. & cõſ. 379. eodẽmq; vlt Chriſti, &c. viſo conſultationis themate, col. 4 verſ. venio ad quartum eo lib. 2. & conſ. 371. dubiũ fuit, n. 1. lib. 3. Marth. Affli. Deci. Neapo. 88. magnũ eſt dubium, col. 2. verſ. itẽ ex quo, vbi dicit not. & Io. Lup. in tepe. rub. de donat. inter vir. & vxo. §. 62. col 7. verſ. ex iſtis etiam ſoler.

Sumptus qui ad fructuum collectionem ſpectãt ſemper compenſantur cum fructibus.

290 Nec abs re diximus ſupra ſumptus ad perpetuam rei vtilitatem pertinentes. Nam alij qui ad fructuum collectionem ſpectant, ſemper compenſantur cum fructibus,vt declarat Bal. conſ. 267. Titius lib. 1. & cuiſus d. conſ. 303. & id quidem nemo negat. & probatur in l. fructus,& l. domortuo. §. impẽdia,qui vltimus eſt. ff. fol. mat. & ibi conco. in gl. dactiſſime diximus in noſtro tractatu Retractuum,tit. 1. §. 15. gl. 1. num 1. & multis ſeq. Igitur vt hoc caput finiam,donatarius lucratur integros fructus, & tamen ex re donata deducit aut repetit integros illos ſumptus,qui perpetuam rei vtilitatem reſpiciunt, nec in eos imputate fructus tenetur,ſed in eos tantum, qui ad eorum collectionem pertinent.

Cùm quid ſit ipſo iure, id tenetur in foro conſcientiæ.

291 Secundum diſcrimen,quia cùm quid ſit ipſo iure, ſtatim id tenetur in foro, quod conſcientiæ ꝓpellat, etiam ſi pœna ſit, quæ quidem alias ex tenentia gl. in c. fraternitatis. 12. q. 2. cum ſimil. non deberur in eo foro. ſta volunt Pan. in c. 1. col. 2. & ibi Fely. qui hoc admodum confirmat, col. 13. verſ. incipit tamen illa gl. extra de conſtit. & idem Pan. in c. extirpandæ. §. quia verò, in tepe. col. 8 verſ. ex iis dico, & in eum col. ſeq. verſ. & ex prædictis, extrà de prab. & in c. dilecti. col. 3. ver. in gl. fi. ext. de arbit. Bal. in tepe. c. Raynaldus, col. 45 & in eum col. 161. extra de teſt. vbi ex hoc conatur probare, hæredem qui non conficit inuentarium, teneri in foro conſcientiæ vltra vires hæreditarias. Car. Alex. in d. c. fraternitatis, col. pe. verſ. nota ex gl. Fely in c. Rodulphus, char. pe. verſ. limita tertio, ext. de teſtes. & in c. cum nobis, col. vlt. eo. tit. Thomas Parp. in repet. l. ſi quis in tutor in 9. q. ext. gle. C. de tranſ. cõ. Carol. Rinn. conſ. 4. proponitur in themate, et l. 3. nume. 19. lib. 5. Corſet. in ſuis ſingu. in verbo pœna, incip. vbicunque pœna, & in eum in eodem verbo, pœna, in foro conſcientiæ in ſi. Marth. Affl. in conſtit. Sicilæ. incip. violentias, col. 3. in 2. q. vbi reprehendit And Iſer. qui ibi tenet cõtratium, quoniam vt ipſe And dicit, Theologi non conſiderant iſtas ſubtilitates

Verùm ex Theologorum ipſorum ſententia, ſi quis ſemel fuerit condemnatus, ad pœnam, ea debetur in foro conſcientiæ, vt per diuum Thomam 2.q.62.arg. 3.& voluit etiam Bald. in l. id quod pauperibus, in 9. 2.verſic. ſed pone teſtator. C.de epiſ. & cler. & Per. Anch.in c.poſſeſſor malæ fidei,eolum.25. verſ. retrò quæro,de reg.iur.lib.6.& Fely.in d.c.1.col.14. verſic. limitatur ſecundò,extr.de conſtit.

De eadem re.

292 Et hæc communiter tenentur, hcèt Philip. Dec.dubiter in d.c.1.col.8.verſic.prædicta concluſio, extra de conſtit. atque etiam Fely. in hac re ſibi malè conſtans in c.audiuimus.col.2.verſ.ſed aduerte, de ſimo. tribus rationibus quas ibi videre poteris & Steph.Coſta.in tracta.de ludo,col.12.verſ.& limitando prædicta & apertè negat Hiero.Cagno.in repet.l. ſi quis maior,chat.pen.nu.160.C.de tranſact. Et pro hac parte facit quod ſcribit Bal.poſt Nico.Mathel. in 2. C. de vectig. & commi. quòd cùm res cecidit in commiſſum,ſi is cuius erat moriatur, etiã ante quinquennium,non tenetur in foro conſcientiæ, per not. in d.fraternitatis. Et tamen conſtat in eo caſu rem eſſe commiſſum ipſo iure,vt patet in eo rex.à contrario ſenſu,in verbo,vendicari non poteſt,& not.etiam in l.commiſſa.ff.de publica.& vectig. Sed priori opinioni ſuffragatur, quòd ſi quis ipſo iure priuatus ſit beneficio, non poteſt illud amplius licitè tenere, Secus ſi priuandus ſit per ſententiam, vt patet ex not. per Inn.in c.cùm noſtris de præben.Pan.in e.itè cùm quis,col.3.verſic.hoc vltimum dictum. de reſtit.ſpol. & Fely.in c.inquiſitionis, in prine. col.2.de aecuſ.

Donatarius in foro conſcientiæ,an tenatur ad rei reſtitutionem.

293 Sed ſequendo communiorem ſententiam, videtur in caſu noſtræ legis, donatarium in eo foro conſcientiæ teneri ad rei reſtitutionem,de quo videtur tex. expreſſus in c.quicunque. 17.q.4. vbi & hoc voluit Archid.& glo.in c.vlt.& ibi Io.And.colum.2. & Collect.col.pen.ſed quicquid ille.Ioan.Cald.in repe.col.1.verſ.quintò propter nouam.& Imo.col. 2.& iterum col.4.verſ.quintò fallit & Pan.col.1. ſuper gl. ext.de donat.& glo.in c.ex tranſmiſſa,in glo. vlt. de reuint. dum allegat d. c. quicunque.Hoſt. in ſumma eod.tit.§ qualiter reuocetur,verſ.item propter ſuperuenientiam. Old.conſ.278.licèt quantùm ad clauſtrales,col.2.verſ.ad tertiam quæſtionem. Raph. Fulgoſ. in l.1.C.de inof.dona. Corn.conſil.15. ex quo dictus, col.2.lib.1 & conſ.11.in præſenti conſultatione, col. 3.verſic.tertio dicta donatio.lib. 3.& conſil.30.in hac conſultatione,col.2.ante fin.lib 4.

Donatio facta eccleſiæ non reuocatur propter natiuitatem liberorum.

294 Quod etiam procedit in eo caſu,quo donatio non reuocatur niſi ad legitimum bonorum ſubſidium,vt ſcilicet nihilominus teneatur donatarius totum reſtituere in foro conſcientiæ.Nam text. in d. c. quicunque,loquitur in eo caſu,videlicet in donatione facta eccleſiæ, quæ quidem non reuocatur per natiuitatem liberorum, niſi vſque ad legitimam, vt diximus,latè ſuprà in verbo,libertis. vectic.82. incip. verùm ſunt & multi.& intelligit glo.ibi & omnes.& nouiſſimè Fort. Garcia.in tract. de vltimo fine iuris, char.16.col.4.verſic.his itaque præſuppoſitis, & ſeq.

Pœna ipſo iure impoſita afficit delinquentem quantumlibet occultè.

295 Tertium, quod non longè à ſuperiori diſtat, licèt ahàs eccleſia non iudicet de occultis, cap.ſicut iuris, in fin.extr. de ſimo.& ibi concor. Tamen pœna ipſo iure impoſita afficit delinquentem quantumlibet occultum,vt voluit glo.ſi in clem.1.§.verùm quia,in verbo, eo ipſo, & ibi Card.rum in 12. not. rum in 7.quæſt.de hæret. quam ſequitur & dicit not. Panor.in cap.vltim.in 2.not. & ibi etiam Ioan. Ana & Feiv.extr.eo.tit & idem Panor.in cap. ad falſa iorum,col 2.& ibi quoque Ioan.Ana.colum.5. extr. de crim.falſi. & voluit ipſe Panor. in repe.d. §. quia verò, quibus locis ſuprà in 1. diſcrimine allegauimus. Tu tamen hic omnino vide Domi. in cap. peruenit, col. 2. verſic. ſuper dubio gloſſ.ſi. Dec.libr 6.

Quæ ſit pœna eccleſiæ adscripta hæredes.

296 Quantum,quod ipſo iure fit, tranſit aduersus hæredes,etiam ſi aliàs non tranſeat, verbi gratia, pœna non tranſit in hæredes delinquentis l. 1. ff. de priua.delic.& l.1.C. ne ex delic.defun. Tamen ſi ipſo iure ſtatuitur,tranſit. Ita enim voluit eas leges inuitis gl.in l.ſi quis miquò.§.quod autem ait,& ibi Bar. Bal.Ang.Pau.Caſt.Alex.Soc. qui id dicit ſing. & fere omnes per illum tex.ff.quod quiſque iuris.& Bart.in d.l.1.col.1.ff.de priua.delic.& in l.ex iudiciorum,circa med.ff.de accu.& in l.1.§. ſed hæc conſtitu io, circa med.ff.de caſum.Bal. Ang.& alij in d.l.1.C. ne ex delic.defunct.Bal.in l.quæ ſub conditione. §. vlt. in fin. ff. de condit.inſti.vbi dicit illam glo.ſingu. & in l.qui à latronibus.§.1.circa med.ff.de teſta.& in rub. C. de priua.delic.col.pe.vbi & dicit illam.glo.ſingu & in l. vlt.col.2.verſi.item opp.videtur & ibi etiam Io. Plat. colloquoque 2.C.de iure fiſci.lib.10.& idem Bald. in l. impetralem.§.inſuper,col.vlt.& ibi etiam Iaco.Aluar. & Card.Alex.col.2.tit.de prohi.feu. alie.per Feder.Saly.in l.1.C.ſi reus vel accuſ.mort fuc.Per.Anch.in c. 1.in 1. not. de reſcrip. lib. 6. & in c. cùm ſecundum, poſt princ.de hæret.eo.lib.6.& conſ.256. pro clariori, per l.commiſſa. ff. de public. & d. c. cùm ſecundum. iuncta l.1.& ibi Bar.ff.de priua.delic.Paul. Caſt. in authen.hoc amplius,col.2.verſ.in tex. ibi excluditur.C. de fideicom.Panor.in c.dilecti,colum.4.extr.de arbit. & in c.vlt.col.3.verſ.item ſi donatio, & rurſum col. ſeq.verſ.ſed quoad arg.gl. extrà de dona.& conſ.3.mitar.in præſenti cauſa in 9.dubio, lib.2. Raph. Fulgo. conſ.24.humaniſſimæ,in fi.Ioan.Ana. in c. vergentis, col.2.extr. de hæret.& in c.in literis col.1. ad fin.extr. de rapto.Phil.Franc in c. felicis. §. nullus, de pœnis. lib.6.Cepola conſil.23.ſpectabiles domini,col.4.verſ. nec prædictis obſtat.Alex.in l.quia tale,col.2. ff.ſolumatr.Ang.Aret.in §.interdum,col.2.ad fin.Inſt.de hæret.quæ ab intc.dcſe.per tex.in l.Caius.ff. ad ſenatuſ. Sylla.& idem Aret.in §.non omnes.colum.3.oppo.& verſic.ſecundo caſu. Inſtit.de perpet. & tempo actio. Fran.Aret.conſ. 14. viſo & diligenter conſiderato ad fin.Socin.conſ.66.viſa donatione,col.pe. verſ. quintò confirmatur.lib.3 Anaſtaſius Platus inter conſ. Barb. conſ.vlt. multos futuros eſſe,col.5.verſ. ad quintum, lib.1.Cepola cauſarum ciuilium conſ. 59.ſpectabiles domini,col.3 & criminalium conſ.23.ſpectabilis,col. 3.verſ.nec prædictis obſtat.Soc cõſ.66. viſa donatione,col.pen.lib.3. Matthæ. Afflit.in deciſ. Neap. decis. 255,habens feudum, ad fin. Philip. Dec. in l. pupillum.§.in hæredes,in 2.ſal ff.de reg. iur. Iaco. à ſancto Geor.in l ſi quis maior,col.pen. & ibi etiam Thom. Parp.in repe.in 5.quæſt.verſ.ſecundus caſus,& Aq. cõ. col.2.& Hier.Cagno.in repe.char.61. num.145.C. de tranſact. Et eſt optimus & expreſſiſſimus text. in l. commiſſa.ff.de pub.& vectig. quem ad hoc expendit Rom.ibi & Bart.in d.l.ex iudiciorum & Panor. locis ſuprà allegatis. Et ex eo colligitur ratio huius ſententiæ,cùm ita ſcribitur ad verbum:Nam quod commiſſum eſt, ſtatim deſinit eius eſſe,qui crimen commiſit.

297 Quamquam Ias. ſolus omnium, vt videtur vnus,tenuit contrarium in d.§.quod autem,vbi videbis quibus rationibus mouetur. Sed ante eum in ea ſententia fuerat Bal.ſecum pugnans, cuius non meminit,in l.vlt.col.1.verſic.gl.argum.C.commit de ſenatu. dona.& ibi cum ſequitur Fran.Rip.in repe.qui eſt vl. col.ettam vlt.& Fran.Curt.iunior in tract. ſen.in 3 e q.quæſtæ partis princ.alis.Sed & in hac tacitè, dum aliud ſequi. inclinare videtur Petr. Anch. l.b. quæſt. cons. ſtatus in cap.2.col.vlt.de conſtit. lib.6.

Conſentiens fit reus

298 Horum autem ſententiam confirmat eorum opinio qui gatis id quod dicitur, crimen extinguitur morte

ture, mors extinguit prouincia.

morte delinquentis, procedere, cùm bonorum pœna ipso iure imponitur. Nam tunc quantum ad ipsa bona non extinguitur. Ita voluit Cyn. post. Iacob. Ray. & Per in l.2.col 2.in 1.q.C.qui test.fac.poss. per text.optimum in l.Caius.ff.ad Senatusc.Sylla.& Bald. in l.qui à latronibus.§. si quis,circa med.& ibi etiam Angel.in fi.& Imo.ff de testa. & Bal.in rub.C.si pen. app.mors. intretuc. vbi dicit quòd quando confiscatio fit ipso iure, mors non extinguit pronunciatum, nec impedit prouuntiandum,per dict.l.Caius.Platus dict.consil.vltum,vbi sup.a.& Ias.consil.46. pro fisco regio, in princ.lib.5.

299 Ex quibus potes intelligere,quòd licèt donatarius mortuus fuerit, antequam donans declarauerit velle se donationem reuocare ob natiuitatem filij,poterit tamen ab hæredibus ipsius reuocare:præsertim cùm hæc reuocatio non fit ob delictum donatarij, ideò nihil est quod prohibeat competere actionis hæredem,quando regulariter actio transeat & aduersus hæredem, etiam si agatur de reuocatione contractus,per l.2.ibi,hæres eiusdem.C.de pact. inter empt.& vendi.comp.atque etiam de rescissione ex auxilio extraordinario,per text.in l.qui solidũ,§.1. & ibi Bald.ff.de legat. 2. Quin & si ex delicto esset, tamẽ cùm res apud hæredes reperiatur, aduersus eos competit actio.l.1 C.ne ex delict.defunct. Quod tamen intelligitur secundùm ea quæ latè diximus supra in verbo,susceperit liberos,num.211.secundò intelliges, cùm multis sequent usque ad numer. 225. An autem possit reuocari à tertio possessore,videbis infra num.325.sed quæstionis est

Pœna quæ transit aduersus hæredes passiue, ea quoque transit ad hæredes actiuè.

300 Quintum, quemadmodum transit aduersus hæredes passiuè (ita enim magna ex parte loquuntur quos suprà citauimus) ita quoque & ad hæredes actiuè, vt etiam expressè voluit Bald. in d.c. imperialem.§.insuper, col.vltim.versic.ex his etiam apparet,tit.de probat.feo.ali.per Fede. Panor.in d.c.vlt. vbi suprà, in priori loco. & ibi etiam Card. Flor.de donat. & idem Panor.d.consil.1.lib.2 Paul.Cast in l. omnimodo,col.2 versic.item quæritur.C.de inoffic.testa. Card. Alex.in c.1.§.porrò.col.2.ver.quæ sit prima cau.benefic.amit.& Hippol Marsi.in l.1.nu. 64.C.de rapt.virg.

301 Quod & confirmat quòd licet protestatio extinguatur morte protestantis, nec ad eius hæredes transeat.l.non solùm.§.morte,& Bar.& alij.ff.de oper. nunt.de quo & per Bart.Angel.& alios in l.si intra.C.de non nume.pec.& per Card. Alex.in c.solicitudinem, col.23.versic.10.quæro,extr.de appel fallit tamen in protestatione, quæ secum trahit executionem,ex sententia Bald.in cap Cumana,col.pe.extr de elect. Quem sequitur Anton Rub.in repe.d.§.morte. char.17.col..2.versic.subsequenter quæritur,vt dicit de hoc videri casum in l. Nesennius. ff.de nego. gestis.

302 Quamuis Imo.in d.c.vlt.col.7.versi.secundò potest obiici, de denat.teneat contrarium eius quod diximus, pœnam ad hæredes transire, cùm ipso iure committatur, Nam licet, inquit,vasallus priuetur feudo ipso iure ob felloniam, intelligitur tamen, si dominus voluerit, per not in l.2. C.de iure emphy. & in l.1.§.vltim, cum l.seq. ff. si ager vectig.& suprà alios latè diximus. Ideò si dominus non declaranerit voluntatem suam, videtur quod hæres ipsius non possit auferre. & hoc videtur sequi Iason. in d.l.omnimodo,in fi.C.de inoffic.testa.& Cur.rumor vbi suprà Quibus adde quòd hæres non potest declarare voluntatem defuncti,vt voluit glossa in l.igitur Pomponius. §.& vide.& ibi Bar.Bal.in vtraq; lect.& Ang. de rei vend. & glossa in l.inter stipulantem.§.1.in verb. actori,& ibi etiam Bart.Angel.& Alex. qui adfert concord.& etiam Iason.col 4.ff.de verbo.obligat. Inno.in cap. cùm dilectus, extr. de succes. ab intest. Spec.tit.de actu,& petit §.sequitur,versi.quòd si nolit. & tit.de libel.concep.§.vlt.versi.sed quando. Bar. Bal. & Ang.in l.si quis institutione.ff.de iudic.& in l.si quis à filio.§.si pluries.ff.de leg.1.Bar.in l.edu 1 col. 2. versi. & intelligo. C.de eden. & in l.naturaliter. § 1.col.6 versi.quid si ex coniecturis.ff.de acquir..possess.Bal.in c.1.col.pen. versi.& nota quòd hæres,extra de constit. Aug.consil.294.publicus est Ser.Stephanus & Per.Ancha.in c.2.in 5.in not.de rescrip. lib. 6. vbi not. dicit illam priorem gl. & Ias. in l.cum stipulatus sim mihi à Proculo,col 2.versic.quartò not.ff. de verb.oblig &. consil.148.nobilis & generosus,col.pen.versi. secundo principali,lib.2.Et facit text.in l.centesimus.§.si ita stipulatus ff.de verb.oblig.vbi & hoc not. Ias. in 2.not. Quod qualiter intelligatur, vide omnino Ias.in l.post dotem,col.9.versi.secundo vltra scribentes.ff.sol.mat. quæ res admodum facit ad casum nostræ leg. in iis quæ diximus suprà in verbo,susceperit liberos, versi. 211.incip.secundò intelliges procedere, & seq.

303 Sextum,constitutio quæ alias extendi posset, tamen non extenditur, cùm sit alicuius rei priuatio ipso iure. Quod vt perspicuè intelligas, constitutio pœnalis sæpe extenditur ex eadem ratione, vt per gl. in cle.1. in verbo præsidenti, de rescrip. & latè per Imo.& alios in l.si verò.§.de vno.ff.sol.mat.& Domi. & Philip.Franc.in cap.1.de tempo.ordin. lib.6.& Io. Bapt.Scot.in reperti.l.omnes populi.ff.de iusti.& iur. cum simil.& probatur ex duobus c.simul iunctis,scilicet c.cupientes.5.§.hac generali,de elect.lib. 6.& c. si postquam §.cum autem.& §.si verò,& ibi not. eo.tit. secundùm Bal.consil.486. statutum præcludet,col.vlt. lib.2.& est text.in c. 1.9 porrò,ad finem. quæ sunt pri. caus. benemunit. quin melioretur totius iuris dicit. Bal.ibi in vlt.not. Tamen cum pœna ipso iure imponitur,nunquam fit extentio ex eadem ratione,vt pulchrè voluit Ioan.And.in c.odia,col.2. versi.in contrarium,& iterum col.3.in responsione primæ contrarij. & ibi post eum Albe.de reg.iur. lib 6. per §. pœnæ, de pœnit.dist.1,& l.pœn.ff. de pœn. & alia quædam iuncta,& Bal.in l.de quibus.col.12.versi.restat videre de prorogatione.ff de legib & Panor.in c. vlt.extr.de iure patr.& in c.non magnopere,col 5.versi. & per hoc, & istum text.ext.ne cle.vel mona.& Philip. Dec. qui vnum Bal.citat,in c.tranſato,in 1.lect.col.vlt. versic. septimò in pœnis,extrà de condit.

304 Similiter licèt in exæquaris siue æquiparatis à iure antiquo extendatur constitutio pœnalis, vt apertè probat glo.in c.postquam, in verbo,promissione de elect.lib.6, & confirmat glo. in c. de multa, in verbo,in eadem ecclesia, quam Panor. ibi commendat.extr.de præb.cum tanto.illud tamen non procedit in constitutione latæ sententiæ, ex sententia glos.in c.licèt canon, in verb. parochialis, de elect. lib.6. quam ad hoc expendit & dicit singu. Fran. Arez.in l. 2 ad fin.ff.de leg.1.vbi etiam elicit ad hoc facere tex. in c.1.& quod ibi not.ext.ne cler.vel monac.eo. lib.6. Quod multum notandum ad ea quæ latè diximus supra in verb. liberis,in 1 q. cùm differamus an ista lex debeat & possit extendi ex eadem aut simili ratione.

305 Et hæc quidem confirmat Imo.sententia in c.vltim col. 10. extra de constit. quæ est huiusmodi, quòd licèt constitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam non extendatur respectu pœnæ ad præterita,per text. in cap. quoniam, & ibi Anto.Panor.& Ioan.And.extr. de simo. & in cap.2.& ibi etiam ipsi Panor. & Anan post antiq. extr. ne prælati vic. inqs. & vt voluit Petr. Diaz. in prooemio Cle. & Anton.in d.cap.vlt.de constit.per glo. in clem.in verbo,de cætero, de vsur. Hoc tamen procedit, inquit

quit Imo.in d. c. vlt. quando pœna imponitur ipso iure. Secus forte,ut,si esset imponenda per iudicem, per id quod not.Io.Lig.in c.1.extra de consti. Et hæc etiam fuit sententia Goffre.in d.c. 1. ne prælat. vices suas.Sed ea non placuit Panor. & Ananiæ ibi. & ipsi Ana.in d.c quoniam,quos vide.

Pœna cum imponitur ipso iure, debet fieri expressis nominibus propriis.

306 Septimum,cum pœna imponitur ipso iure, sed ante aliquid nominatim debet fieri, tunc necesse est fieri expressis nominibus propriis, aut alia ita manifestis aut indubitatis, vt vicem propriorum nominum obtineant Quod si ipso iure pœna non imponitur, satis est fieri per quasdam circumstantias, vt appellare,siue demonstrationes non adeò strictas.Ita voluit Pan.in c.an Laetanensi ante fi.ext.de præben. per gl.in c.1.in verbo,nominatim, de vit.& honest. cler.& in c.constitutionem.in eodem verbo, de sent. excom.lib. 6. & quod voluit Imo.in d.c. in Laetanensi.Sed tu tamen interim vide Franc.Arc.in l.1.col. 2.vers.ad secundam quæstionem. ff. de libe. & posth.

Tacitus mos est verbis quid & ipso iure

307 Octauum, vbi quid ut ipso iure non est locus pœnitentiæ,vt volunt gl.in cle.ne in agro. §. quia vero,in verbo, ipso facto,de statu. mona. quam in eam rem expendit & dicit sing. Bal. in auth. habita, col.vltim.C.ne fil.pro patr & eam quoque sequitur Panor.in c.nó magno,col.3.vers. tertio quæro, ext.ne cler.vel mona.& Rom.consil. 417. in proposito casu, col.1.vers.nec est dicendum.Alex.in l. si insulam col. 12.in 11.fallent.ff.de verb.obl.& in additio. Bar. in l. 1 ff.de his qui not.infa.& in l.qui ea mente in fi ff.de furt & cons.14.visо & considerato,col 2.vers. sed sic est,lib.2.& Phil.Fran.in c.2.col.2. super glo.in verbo, mandauerit,in prin.de homi.lib. 6.Barb.in c. si quorundam col.3.vers.verùm autem, ext. de sol.vbi hoc dicit mirabile ad intellectum illius decretalis. Franc. Aret.in l.2.col.2.C.de in ius vocan. Phil. Dec.consil. 138.cuius sinpraescriptio incipit,verba ista,colum. 1 & Hippo Marsil.sing.526.pœnitentia in delictis, in fin. Et idem quoque volunt ea glo.non allegata, Bal. in l. 2.6 hebitas,post prin.ff.de postul.& in l. non solum.§. vlt ff.de alien mutan.iudi.cau fac.& consil.34.statuto seu capitulo , col. 3. vers.ic. præterea istud delictum, lib.5.vbi ad hoc multa iure allegat,quæ tu ipse videre poteris. & Salyc.in l. vltim. C. de emphyt.

Electio quando habet vim executionis, transit secum executionem,

308 Nonum ,quod cum præsentari admodum conuenit quòd cùm electio alicuius rei ad aliquem spectat,non licet variare ,quando electio habet vim executionis ipso iure,quia scilicet secum trahit executionem,per tex in l. si is cui,& ibi Batt. ff. de lega. 2.& in l.apud Aufidium,& ibi.Bar ff.de leg. 1. & glo. in l.statuliberum,§.Stichum.ff.de lega.2. & glo.in l.si quis stipulatus sit Stichum,& ibi Bar.col.1. vers.ic. ex prædictis,& Franc.Aret.col 1.ff. de verb. oblig Dyn. in l.si seruum.9.sequitur ff eo. Bart.in l.eum qui certarum.9.vlt.col.1.& ibi Ang.etiam post princ. & iterum in fin.ff. eo.tit. & idem Bart. in l.ferui electione. ff.de lega.1.& ibi etiam Franc. Aret. & Ias. qui hoc confirmat ex eo quod diximus in præcedenti vers. Bal.in l.4.col.1.in fin.ff.de leg.1.Franc.Arc.in l.si quis ex pluribus,post medium.ff.de verb.oblig.& Ias. in l. non vbique,in prin.col.2.in 2.not.ff de eo quod certo loco.

Iudex potest reuocare interlocutoria, quando sententia secum trahit executionem

309 Et in simili licet index possit reuocare sententiam interlocutoriam,l. quod iussit. ff. de re iudi. tamen id non procedit in sententia quæ secum trahit executionem,secundum gl.not.in l.1.9.vlt in verbo,vel adde,& ibi Ray.qui dicit sing. & Bar. qui dicit multum not.& Bal.qui item dicit ing. ff de pact. stipul.Ray.& Imo.in l.pe. eo.tit.Rom.qui & illam dicit sing.cons.226.vltra pridie allegata.tu prin.Pan. in cap.cum cessante, col.vltim.per glo.ibi & ibi quoque Phil.Petu.col 8.extr.de appel. Pau. Cast in d. l. quod iussit,& ibi Alex.in 9.fal.& Ias. primum q.....col. 2 vers.tutam regulam,deinde certatus col. 2.vers.hæc... cundò,inquantum.nuem Ias.in l. cùm procurator.3.ff dominus col.vlt.& iterùm in l.si opus col.1. ff.de ope. nou.nunc. vbi & illam gl.dicit tolerandam.& Felin c. si clerici 3.de adulteriis,col.2.vers.fallit prim.ó,ext.de iud.& Fel Arc.in l.si quis ex plurib^s.ff.de verb.oblig.

Mora semper non præsumitur, cum quæ ipso iure.

310 Decimum, quod & à superioribus non longe abeit,Cùm quid ipso iure sit,non admittitur moræ purgatio.l.ii is cui , & ibi Batt.ff.de leg.2.& l.qui ob rem non defensam, & ibi item Bart. Bal. Saly. & Decretores.ff.de condit.indeb. & volunt.glo.in c.vlt. quam ita intelligit & sequitur Bald. ibi, col.2.verſie. Bert.tract.hic,ext.de elect.& gl.in c.licet,in gl. vlt. & ibi Ant.col.1.vers.not.quod collatio, & iterum col. 2.vers.oppo,quod hic mora,extr.de supplen.neg.prælat.& glo.in c.vlt.in gl.quoque vlt.& ibi item Ant.in 2.not.ext.co.tit.& gl.in c.cupientes.§.quod si per 20. in verbo,expectati,& ibi etiam Io. Mon. Archid. Io. And.Pau.Pet.Anch.Imo.Domi.& Phil.Fran.de elect. lib.6.& glo.in c.licèt eamon.§.is etiam,in verbo, priuatus in prin.& ibi.Ioan Mo.col. 2. in eodem verbo, Domi.paulo ante fin.& Petr.Anch.tum col.1. versic. in hoc not.in tex.tum col.vlt.vers.quartò quæro,& Phil. Franc.col.vlt.eo.tit.& lib.& Dyn.in l.si seruum. §.sequitur.ff.de verb.obl. Bar.in d.l.si insulam , in 3.& 4. quæst.& ibi quoque Bal.paulò ante fi.Ang.col.8.vers. secundò fallit.Imo.col.15.Alex.col.1 t.versic.undecimò fallit,vbi hoc multis modis limitat Ias. qui & ipse duobus modis limitat,cebar.vlt.in 4.quæstione , & penè omnes.ff.de verb.obl.idem Bar.in l.si quis. §. si plures,in fi.ff.iudi.solu.& in l.si quis maior,col. 2. & ibi Bal.l.col.vlt.& Saly.col.1.Ang.Pan.Cast. Alex.nó semel.Francis.Aret.& Ias.col.pen.Alex.in verbo, mora, & penè omnes.C.de transact.Bart.in l. iam tamen,in princip.quam legit cum l.si quis apud,in fin.ff. de iudic.so.& idem Bal.in l. & si post tres , col. antepen. vers.sed venio ad secundam,in fi.ct.& iterum in repe. col.6.versic. prædictis colligo & ibi etiam Ang. qui tamen distinguit,vt videre poteris, col.7. vers.secundò concludit.ff.si quis cautio.& idem Bald.in l.si pacto,quo pœnam. col.pen. versic. ista sunt vera , & ibi quoque Saly.& Alciat.in verbo , vt fiat in quarto casu.C.de pact.idem Bal.in l.super.C. de transact. & in l.magnam col.6.versic. secundò fallit. C. de comm. & commut.stipul.& in l.si plures,col.vltim.C.de condit. insert.& in c.capitulum.colum.vltim.extr.de rescrip. & in cap.1.colum.1.circa,& ibi Iaco.Bel.Marti.Laud. tit. quid sit. & si post alt.vasal. feud.recup. & idem Bal in cap.1.col.1.& ibi etiam Mart.Laud.Card.Alex. col.2.tit.quo temp. mul. vbi & de hoc est bonus tex. idem Bal.in c.1.in prin.col.2.versic.quæru quid si vasallus,tit.de prohib.feud.aliqui Fede.& consil.404.quia dictus consultor,col.vlt.vers.& confirmatur , lib. 3. & consil.94.hic plura occurrunt.col.1.lib.4. Saly. in tractu de mora.quem potuit l.semel mora. ff. sol. matr. col.5.in 2.& 3.concl negat,& iterum col.15.in 3.conclus.iudiciaria,itemque col.19.in 5.quæst princ. & in auth.habita,col.9. vers. quæro an locus sit pœnitentiæ.C.ne fil.pro patr.& in l.2.col.3. vers. tertiat nunc respondere.C.de iure emphy.Ang in l.quandiu , la 3. columa. & ibi Franc.Aret.col.antepen. vers.etiam gl. not.ff de acquir.hær. idem Ang.in l. si ex duobus. ff. iudicat.solu.& consil.64.quoniam mihi est,colum.1. & consil.226.ex themate,col.3 vertic. secundo probatur.& Ant.in c. vlt in 2.not.extr. de supp.negl. prælato co.tit.& consil. 34. casus emphyteuta vendens. Imo,post alios in c.portati,col.11. vertic. sed aduerte quia contra,ext de loca.Per. Anch. in c. quàm sit , in 5.not.de elect.lib.6.& cons. 38. in themate quædam narrantur.Rom.d.cons.427.colum.2.vers.tertiò quæro

vbi est

vbi eſt executio. Paul. Caſtr.conſil.99.quia pet ſuprà ſcriptos, lib.1.& conſil.78,videtur dicendum præfatum, col.1.libr.2.& conſil.228.quæritur primò,col.2. verſi.ſecundò quia vbiconque,eod.lib.2.Raph.Com. dum allegat not. in d.c. cupientes,& in d.c. licèt canon conſ,5.natura quidam,col.vlr. Cepola cauſarum ciuilium conſ.25.ex quæſtione prædicta,col.7.verſic. ſecundò probatur.Ægid.Bellamer.conſi.9.factum eſt tale,cùm eſſet lis,col.1.& alibi ſæpe in eo.conſ.Domi.conſi.23.quia diffuſè per partes meos,col.2.Alex. conſi.14.viſo & conſiderato,col.1.lib.2.& conſil.57. perſpectis teſtamento codicillis,col.4.verſ. ex omnibus igitur,eod. lib.2.& conſil.6.circa proceſſum col, pe. verſ.& reſpondet, lib.3.& conſi.40.viſo themate, col.1.lib 6.Bart.in c.ti quorundam, col.2.extr.de ſolu.vbi id dicit ſingul.& conſi.86.illud referam.col.9, verſ.tertiò faciat.lib.3.& conſil.45. illud in medium, col.6.verſ.ſeptimò eſt ponderàdum,lib.4.Coru.conſ. 121.quanquam videatur,col.3. in littera t,& ſeq.lib. t.& conſi.176.quoniam poſt conſilium,col.3.verſic. quod maxime procedit,eod.lib.1.& conſil.25.in hac conſultatione,col.vlt.verſi.tertio vbi eſt tacita,lib.2, & conſi.146.videtur in hac, col.1.verſic.& quia ipſo iure,lib.3.& conſi.40.viſo proceſſu, col.5.verſi.& vbi pœna, lib.4.Franc.Aret.in l.ſi ſerui.§.vlt.col.quoque vlt. ff. de verb.oblig.& in d.l.ſi quis ex plutibus,eod. tit.in c.at ſi clericis.§.de adulteriis,& ibi etiam Felyn, col.2.extr.de iudi.& idem Aret.conſil.94. reſpondeo breuiter, col.pe.verſi.tertio quoque poſt laptum,vbi dicit ad hoc ſingu. gloſſ.in dicto §.quòd ſi per 20.& Franc. Curt.ſeniot.conſil.64.antiquiſſima,col.vltim. Guido Pap.conſ.31.viſo ad plenù,in 6.dubio.& conſ. 192.ex facti narratione,col.1.Card.Alex.in c.1.col.2. tit.quæ ſunt prim.cauſa bene.amir.& in c.propter eccleſiaſticas,col.2.verſi.ex prædictis.& iterum in cap. quoniam,col.vlt. verſ.hoc etiam ego. 28.dist.& Iaſ.in l.2.C.de iure emphyt & in dicta l. hanuſmodi §.Stichum. col.pen.ff. de leg.1.& in l. prætor ait. §.1.col. vlr.ff.de noui ope.nuntiat.& Philip. Dec.in auth.qui rem,col.4.verſi.3.principaliter.C.de ſacroſan.eccleſ. & conſil.138.cuius ſuperſcripcio incipit, verba illa, col.1.& 2. & conſil.146. cuius ſuperſcriptio incipit, dubia de quibus,col 3.verſ.vltimò nó obſtat.& conſ. 160.in cauſa munitionis in fi.& Steph.Berit.cóſ.275. viſis pactis,nu.5.lib.1.Hippo. Marſil.in repet.ff.de fideiuſſor.n.344.Matt. Affli.dec.ii.Neapol.174.quidã reſtituit, col.2. Nam & alias cum diſpoſitio eſt conſúmata,nó poteſt mot i pugn. Bal.in l.1.col.5.verſ. generaliter not.C.de his quæ pœnom.per l.Thais, §.intra.ff.de fideic.lib 8.Et vt idem dicit in ipſa lege, col.pen.terminus qui petimr gratiam,facit vt mora purgari nó poſſit,per dictũ §.intra,& l.qui fundum. ff.de contrah.empt.& clem.ei quem,de conſeſſ.præb.

Dictio, mox non impedit moram purgationis.

311 Qua in re tamen ſubit io mentem dicti Bal.in d.rub.quid iuris ſit, aſſeteneris id procedere, niſi incontinenti purgetur, per l.diuus.ff.de in integ.reſti. Quod ſi verum eſt,fruſtra quæritur, vtrùm quid fiat ipſo iure,an per ſententiam,quantũ ad eam rem pertinet:quia etiam vbi aliàs mora purgari poteſt,intelligitur, modò id ſtatim fiat, per c porur,extr.de luca.& d.l.& ſi puſt tres.ff.ſi quis cau.& not.in dict.l.ſi inſulam.Subiungitur autem illud eiuſdẽ Bal.in l.eum ancillis, col 2.verſic.ibi patefecit.C.de iuc.ſt.nup. ſcilicet diſtinguẽ inox, non impedire moræ purgationem intra paucos dies,& ſequitur Alex.in l.ſi intuiã,col.7.ve ſ. ſecundò limita.ff.de verb. oblig & tamen ea in dicit cautionem latæ ſententiæ, vt diximus ſupra in 27.fallã. Sed non propterea diſceſſerim à ſcutentia tot illuſtrium virorum, præſertim cùm textuum autoritate muniatur. Sed tu interim vide Alex. in d.l. ſi inſulam,col.11.& in 21.ſal.& Phil.Dec.conſ.138.cuius iuſ ſuperſcriptio incipit,verba illa,col. vlt.& Cardin. Alex in d.c.1. int. quid tm. ſin. illud tandem dixerim, eſſe qui intelligunt quod dictum eſt non purgari moraio cùm quid ipſo iure ſit, procedere cum ſimpliciter pœnã imponitur,ſecus ſi ita cum dominum, is ad cuius commodum pœna eſt; voluerit. ita enim volunt Domi.in d.c.licet tamen,verſ.is etiam, panſò ante fin.de electio.lib.6.

Pœna non augetur per inficiationem.

312 Vndecimum,cùm pœna ipſo iure imponitur, non mitiùs vt alias agitur cum confeſſo quam cum conuicto, nec è diuerſo augetur pœna per inficiationem,per text.in l.id quod ſeruo.§.1.vbi & Bart.no.& Alex.in addit.ipſius, qui id reputat ſing. ff. de pecu. leg.& idẽ Bar.in l.qui ob cauſam.ff.de cond.indeb.& in hpalã.§.vlt.verſ.ſi deprehenſa.ff.de rit.nupt.& volnit etiã Bal.in l.ea quæ,in 2.q.C.de cond. indeb. vbi hoc dicit not.& in l.peculiũ.§.ſed & ſi.ff. de pecu. & Pet.Anch.in c.perpetuæ,circa med.de elect.lib. 6.vbi id dicit eſſe menti tenendũ.& in c.1.col.vlt.de bomi. lib.6.Floren.in l.lege aquilia,quæ eſt 2. circa med. ff. ad leg.Aqui.Alex.in l.eũ qui,in prin.col.pen.verſ.vnũ etiam tene.ff.de iurciur.vbi id dicit ſing.& meuil tenendum.Ang.Are.in tract.maleſi.in verbo, cõparent. inquiſiti,& partem negant, & partẽ confitentur,col. 3. vbi hoc dicit ſing. nor. Card.Alex.in cap. vaſallus, col.1.tit.ſi de feu.fue.contr.inret.do.& agn.Felyn.in c. de hoc,col.2.verſ. ſed limita, ext.de iudi.vbi de hoc dicit eſſe glo.valde no.in ca.in primis,in verbo ſponte.2.q.1. quæ tamen hoc nõ dicit. & Hippol. Marſil. in l.1.nu.66.C.de rap.virg. & in l.de vnoquoque, nu. 88.ff.de re iudi. & in repe. rub. ff. de fideiuſ. nu. 142.

De eadem re.

313 Verùm Aug.Aret.in addi. Ang. Aret. vbi ſuprà,hoc ſubobſcure reprehendit.Neque enim id, inquit,probatur in d.l.id quod ſeruo.§.1. ſicuti etiã dealatat Bal.in dil.ea quæ.Sed nec tex.in l. palã.§. vlt.ſi bene ponderatur. Nam ibi materia eſt odioſa, hic autem caſus eſt fauorabilis, cùm videlicet pœna minuitur propter confeſſionẽ per ea quæ dicit Bal. in c. 1.§.porrò,tit.quæ ſunt pri.cau.bene. anair. Et hãc etiã partẽ ſequitur Phil.Dec.in ca. ai ſi clerici,in 6. not.in ſi.ext. de iud.vbi nullam Auguſt. facit mentionem.

314 Sed ego priorem ſententiam veriorem eſſe puto. Nam cum pœna ipſo iure imponitur, non videtur quod propter ſequentem confeſſionem minui poſſit aut debeat, quod iam quæſitum eſt. Alioquin etiam cad m omnimò tatione eſſet locus purgationi moræ:quod nemo admittit. Sed illud tamen te monitum volui, maiorem eorum doct. partem, quos nim citauimus,id quidem de quo tractamus,ita ſcripſiſſe, videlicet pœnam quę ipſo iure committitur,per inficiationem non e.eſcere. quod non longè abeſt ab eo quod diximus in hoc caſu non mitiùs agi cum confeſſo,quam cum conuicto.

An mitior pœna imponatur reo cum agitur ciuiliter, quàm cum agitur criminaliter.

315 Duodecimum, licèt cùm ciuiliter tantùm agitur,mitiùs ſit agendum cum reo ad imponendam pœnam,quàm cùm agitur criminaliter per l.pe.C.ad leg.Corn.de fal.& ar.c. ſuper literis ext. de reſcr.& c. ſuper his,ext de acc.& eorum que not.per Inn.in c. per inquiſitionẽ,ext.de crimi.fal.& voluit apertè glo. in d.c.ad falſarium,in verbo,deprehẽſi,extr. de crim. falſi.nam vt dicunt Pano .& Ioan. Ana.ibi.fortè diligentius defendiſſet cauſam ſuam ſi actum fuiſſet criminaliter. id tamen non procedit in pœnis ipſo iure illatis.Nam tunc qualit ſcunque ſit actum, ſiue criminaliter,ſiue ciuiliter,eę ſunt habid dubie imponendæ,ſecundùm eoſdem Panor.& Io.Ana.vòi ſuprà,per glo.in cle.1 §.verùm quia,in verbo,eo ipſo, de hæret. de qua diximus ſupra in 3. diſcrimine.

316 Decimumtertiũ,ſi quid meru inte valet, ſed aliquo remedio poſſit impugnari aut infringi, valet illius auxilij ſuo remedij renuntiatio, vt actus quo

Mero iure si quid valeat, valet illius auxilij remissario.

quoq; valeat l. vlt. §. vlt. ff. ad Velleia. & voluit Bal. in l. cõuenitc. ff. de pact. dota. & in c. 1. col. 2. verti. sed an possit renuntiari, tit. qui succes. tene. Quòd si ipso iure non valet quod actum est, nihil operaretur renuntiatio, vt possit vim ac robur accipere. d. l. cõuenit, & ibi etiam Bal. post Ricar. & Cyn. & Iurisgentiũ. §. si paciscat. ff. de pact. & voluit etiã glo. in c. Statutum, in prin. in verbo, cõmittatur, de reser. lib. 6. Cy. Iac. But. & Bal. in aurh. si qua, C. ad Velleja. idẽ Cyn. in l. generaliter, quæ est vlt. in 3. q. & ibi quoque Bart. post. prin. eo. tit. Bal. in l. antiquæ. §. vlt. eo. quoque. tit. & in l. si quis in conscribendo. C. de epis. & cler. & in l. pen. col. 2. C. de pact. & in l. 1. C. qui bon. cedere pos. & in l. si prædium, col. vlt. versi. sed nunquid ædilitis. C. de ædili. act. & in dict. cap. 1. tit. qui succes. tene. & in c. ex transmissa. in fin. extr. de renunt, & in c. constitutus, ex. de transact. Pan. in ea. si diligenti, col. 4. vers. 2. transit, ext. de foro compe. Alex. consil. 116. visis quæ subtiliter, col. vltim. libr. 6. Ias. in l. nemo potest, col. 5. versic. tu adde bene facere. ff. de leg. 1.

317 Verùm Barb. cons. 12. & scribitur apud Prophetã, col. 4. vers. & si quispiã allegaret, li. 1. respondit contrarium, pet l. 1. in princ. de fer. vbi licèt lex vtatur verbo nullius momenti, quod ostendit actũ nullum ipso iure, vt suprà latè diximus, dicit tamen partes posse eo casu renuntiare, vt etiam dicit text. in l. si feriatis, eo. tit. Ex quo inanitet admodum & gloriosè iactat se Barb. deiecisse in profundum illam quã suprà diximus doctrinam. Et idem dicit ipse Barb. cons. 42. illud in medium affert, col. pe. vers. nec ob. quod no. eo. lib. 1. & in l. 1. §. si quis ira, col. 5. de verb. oblig.

Actus non est nullus nisi cum sit extra voluntatem partis.

318 Sed non animaduertit Barb. in illis locis, aut certè dissimulauit in casu illius l. 1. & l. si feriatis, actum non esse nullum, nisi cùm sit extra voluntatẽ partis. Nam si pars ipsa consentiat, valet. Et sic procedit tex. vltra citra. Nihil ergo obstat ei quod diximus, vt in simili dicit ipse Barbat. consil. 43. præclarè scribitur, col. 11. vers. & si quispiam allegaret, lib. 1 & cons. 38. præclarè scripsit, ante fi. lib. 2. vbi secundùm illius inductionem in casu simili illi tex. probãt illam quam primo loco dedimus, doctrinam. Nam primùm verant causas decidi diebus feriatis, deinde subiungunt, nisi id partes consenserint. Quasi partes non potuissent illi prohibitioni derogare, si non vltrius processissent, sed in metis finibus prohibitionis remansissent, vt dicit idem Barb. postremo loco.

Barbaria sententia.

319 Idcóque ipse Barb. secum palam pugnans in d. cons. 43. vbi suprà, lib. 1. nuncupatim tenet priorem illam sententiam, sicuti etiam facit cons. 21. & quidam viso puncto, ad fin. eod. lib. 1. & consil. 37. illud adde eam, colum. 9. vers. & si quispiam dixerit. cod. lib. 1. & cons. 52. lucubrauerit, col. 5. vers. & sic pondero, li. 2. dum allegat Bald. in d. cap. 1. tit. qui succes. tene. & cons. 70. illud in medium referam, col. 5. versic. tertiò facias, & multis seq. lib. 3. & cons. 64 scribitur Exodi, col. 5. in fi & iterum colũ. seq. lib. 4. vbi illud dictum Bald. dicit multum sing. & in cle. & si principalis, chat. penult. vers. adde etiam dubium, de rescrip. Fuit Barb. magno vir ingenio, sed inconstanti & humano, qui nunquam sinebat consulentes à se tristes abire.

Donans an possit huic l. renuntiare.

320 Quod si quis id dicat, priorem illam sententiam, si vera est, subuertere ea, quæ iam anxiè ac operosè suprà disseruimus in prin. l. nostræ, nu. 87. incip. ex his quæ dicta sunt, & multis seq. posse scilicet donantem huic legi renuntiare. Nam cùm sit reuocatio ipso iure ex hac l. vt suprà diximus in princip. huius glo. consequens est, vt non ei possit donans renuntiare secundũ illã doctrinam: sciat hic donationem non esse ipso iure nullam à principio, sed tantùm postea reuocari ipso iure. Cui reuocationi ne fiat, statim occurrit intercedítque partis renuntiatio, quod multò facilius est, quàm si ab initio nulla ipso iure fuisset, per l. qui ex liberis. §. testamenti. ff. de bon. poss. secund. tab. & l. si vnus. §. quod in specie. ff. de pact. cùm his quæ latè diximus in verbo, susceperit liberos, versic. 164. à quibus non longe abest.

Actus si annullatur ex clausula decreti irritantis, nihil omnino prodest cõsensus aut renuntiatio partium.

321 Illud autem omnino indubitatum est apud omnes, quòd si actus annullatur ex clausula decreti irritantis, nihil omnino prodelt cõsensus aut renuntiatio partium. c. dilecto, ad fi. vers. nisi forte, & ibi glos. Inn. Host. Io. And. Pan. & alij, ext. de præb. glo. in cap. Statutum in verbo, committatur de rescr. libr. 6. & ibi quoque omnes propè doct. Io. And. in c. quia frustra, col. 2. extr. de vsur. cum multis aliis concord. ad ductis ab ipso Barb. in d. cle. & si principalis, & in rep. rub. de fid. instr. col. 21. vers. 5. vbicunque lex, vbi ad hoc allegat quosdam text. & cons. 41. Deum inuocent, col. antep. vers. 3. faciat, lib. 3. & cons. 6 illud in medium, col. vlt. libr. 4. Soci. consil. 87. visis fruetlituta feudi, col. 5. vers. confirmantur præmissa, li. 3. Fely. in c. cùm accessissent, col. 4. vers. 3. declaratio de constit. & in c. si diligenti, col. 2. vers. quartũ correlatium, de foro comp. Ias. in l. non dubium, col. 5. C. de legi. & in l. inter cætera, citra fi. ff. de liberis & posthumis & in dict. l. pe. C. de pact. & consil. 85. quando habemus, col. 2. lib. 3. Ant. Cor. in suis singul. in verbo, clausula vbicunque lex Hipp. Marsi. consi. 135. illumina quæso, col. 3. versi. quinimo dico, lib. 2. & Lancel. Gal. in rep. 1. 1. in princ. col. 3. versi. hinc est quòd vbicunque. ff. de verb. oblig.

Barb. in re ipsa.

322 Quanquam & huic quod diximus de consensu, contradicit ipse Barb. vbique sui similis, in d. consil. 41. col. pen. lib. 1. per tex. in d. l. 1. de fer. cui iam satis respondimus. nu. ab hinc 4. & est ratio priorem sententiam non leuiter confirmans, quòd vbi apponitur ea clausula decreti irritanti, illud censetur inductum pro forma, ex sententia Baldi, Angeli, & recentiorum in l. 1. ff. de liberis & posthu. Petr. Anch. in tepe. c. 1. versic. quæro si tanto cauetur quòd notary extr. de constit. Iaso. qui illius sententiæ rationem adducit, in Lilus publicum, in fi. ff. de pact.

Quod ibi dicitur non fuisse relatum, intelligas quæ fuerunt verisimiliter relata.

323 Vt tamen intelligas illud quod diximus procedere, nisi duobus concurrentibus, videlicet quòd id quod sub eo decreto iussum est vel prohibitum, sit merè in fauorem vtriusque partis, non mixto fauore alterius. Et quòd vtriusque partis consensus accedat, tunc enim valet consensus, non obstante eo decreto, vt volunt Imol. in capit. statutum. §. cùm verò, & ibi etiam Dom. col. 5. vers. net. tamen ex glos. de rescript. lib. 6. de quo tamen vide omnino Fely. in c. cùm dilecta, col. 14. versic. sed quicquid dicatur, extrà eod. tit.

Quæ non possint alienari vt possint donanti fit lata ab vxore.

324 Decimumquartum, quæ ipso iure sunt rescissa, renocata, amissa, confiscata, iam non possunt alienari nulla expectata sententia. Quæ autem hominis sententiam requirunt, interim alienari possunt, dum nondum lata est sententia, vt voluerunt Cy. & Bald. in authen. incestas. C. de incest. nupt. Archi. Zenze. Ioan. Andr. Pet. Anch. Dom. & Philip. Franc. in c. cùm secundum, post princ. de hæret. lib. 6. Bart. in l. post contractum, col. 4. versic. secundum tempus est post delictum, & ibi Paul. à monte Pico. in tepe. col. 18. versic. circa secundum tempus, & iterum col. 20. versic. tertiò principaliter. ff. de donationibus. Angel. in l. si quis posthac, col. 2. versic. secundò limita. C. de bon. proscript. Collect. in cap. in quibusdam, col. 1. versic. hodie tamen, extrà de pœnis. Petr. Anch. in capit. 2. in 6. notab de præscript. libr. 6. & in capit. felicis, col. penult. versic. quæro post Ioann. & ibi etiam Philip. Franc. in §. nullus, de pœnis, eod. lib. Petr. Ferra. in tit. forma libel. in causa spol. poss. in verbo, ipso facto. Io. Ray. in c. imperialem. §. callidis, vers. pœna, in 16. quæst. 3. part. princ. tit. de prohib. feud. alie. per Feder.

vbi

vbi ad hoc quædam iura allegat. Franc. Aret. in l. si quis post accusationem, col. 2. ff. de testam. Anastasius Platus inter consil. Barba. consil. vlti. multos fututos, col. 3. lib. 1. Felyo. in c. Rodulphus, char. penexta de rescripti. Philip. Dec. consil. 235. in casu magnifici, col. 3. versic. venio igitur ad alta. Matth. Afflict. in constit. Siciliæ incip. de Pactorcinorum, col. 4. versic. sed quæro an ista. Ex quo potes intelligere in casu nostræ legis non posse donatarium post natiuitatem liberorum donantis, rem donatam alienare.

325 Sed quæstionis est, quid si donatarius ante natiuitatem liberorum donantis in alium tertium rem donatam transtulerit. An ab isto tertio possessore potent donans ex hac l. rem ipsam vendicare? Quòd non videtur, per id quod in simili dicitur in l. his solis, supra eod. tit. vbi si donatarius ante ingratitudinem atque adeò postea ante litem motam rem donatam alienauerit, non potest a tertio res ipsa reuocari. Et in l. dolus. C. de rescin. ven. vbi si res dolo emptoris vendita sint, & emptor postea in alium dominum transtulerit, non competit rei vendicatio venditori contra illum tertium. Et glos. ibi in verbo, rei vendicatio, dicit id procedere etiam si dolus dedit causam primæ vendicationi, ideóque nulla fuerit.

De euict. 326 Cuius l. ar. respondit Alex. consi. 92. perspectis his, col. 2. versi. secundò respondeo, lib. 1. quòd remedium l. si quis maior. C. de transact. est qua is qui contractum iureiurando cõfirmauit, cadit te de qua contractum est, si aduersus contractum quicquam faciat, non habet locum contra tertium, cui contrahens ipse rem vendiderat, & ad hoc quoque alia quædam huic sententiæ cõcinentia adducit. & eum sequitur Thomas Parp. in repet. dict. l. si quis maior, in 4. quæst.

Donatio an veniatur ipso iure. 327 Sed aduerte quia in d. l. his solis, donatio non reuocatur ipso iure, nec competit rei vendicatio, sed tantùm actio personalis, vt declarat glos. ibi. Sed nec eum contractus est nullus ex dolo competit rei vendicatio, sed tantùm actio personalis, ex eo cõtractu, vt dicitur in d. l. dolus, & ibi glos. vlt. & etiam glos. in l. in contractibus. ff. quib. ex eau. maior. Ideoque non mirum si huiusmodi actiones non sequuntur rem, sed personam tantùm, per l. vlt. §. 1. ff. de contrahend. empt. & l. 1. §. si hæres percepto fundo. ff. ad Trebel. & l. eum cui. C. de actio. & obli. & l. cum præbat. C. de rerum permu. cum similib. Hic autem in casu legis nostræ, & ipso iure reuocatur donatio, & competit rei vendicatio. vt diximus in prine. huius legis quæ rem ipsam quocunque vadat, pedetentim sequitur, & competit aduersus quemcunque possessorem. l. mater tua, & l. aduersus. C. de rei ven. cum si.

De iudi re. 328 Quin & cùm tantùm actio personalis cõpetit, ea tamen si rem afficit, & rem quoque sequitur & possessorem. l. si ipsa, & l. in rem. §. vlt. ff. quod mét. cau. & e. cùm contra, extrà de pign. & voluit Bald. in l. 2. in 1. q. C. de rescin. vend. Constat autem rem donatam esse huius reuocationi affectam ex dispositione huius legis. Ex quibus etiam videmus quòd dominus vendicat feodum quod tenuit in eum missum, etiam à tertio possessore, vt per Bal. in c. 1. §. potrò, col. 2. vers. quæro iure, & ibi etiam Cardi. Alex. in §. 2. item quidem domino, col. 2. versic. si autem ageretur, tit. quæ sint pri. eau. bene. amit. & ante hos per glos. Iac. Bel. Bald. & exteros in c. 1. tit. de contr. inter do. & empt. est notatus text. & etiam gl. in c. 1. §. callidis, in verbo. teneretur, & ibi quoque Petr. Cer. Bal. Iac. Aluar. & Card. Alex. tit. de probib. feud. alien. per Fed. vbi tamen hoc dicunt interesse, quòd si res est apud vasallum, is ipso iure amittit: feeus si apud tertium possessorem. Nam quantum ad eum opus est sententia, vt ipse tertius possit agere de euictione, per iura per eos allegata. Non potest igitur dominus, inquiunt, sua authoritate apprehendere possessionem apud alium bonæ fidei constitutam: tanquam sentiant aliud esse, si adhuc sit in manibus vasalli. Et idē quoque voluit Pau. Cast. consi. 63. in casu præsenti, paulò ante fi. lib. 2. Sed in hoc vide quæ dicam in 18. dist. crimine. & quæ scribit Ias. consi. 138. viso diligenter. lib. 1.

329 Attende lector. quia si iste secundus habuit à primo eodem titulo donationis, quo ille primus habuit, non tantùm est dubij. Nam in casu d. l. a. de rescin. vendi. plerique omnes tenent, quòd si secundus rem habuit titulo gratuito, vel etiam non gratuito, sed iniusto pretio, & eodem vitio lęsionis laborante, qua primus, tunc haud dubiè competit auxilium d. l. etiam aduersus hunc secundum & singularem successorem. Ita enim voluerunt Bald. & Sal. ibi, in 3. q. & nullus. si bene memini, refragatur. Quòd si iusto venditionis titulo aut alio onetoso iste donatarius in alium transtulit, maius est dubium: cum & in casu illius l. 2. hoc casu non competit remedium illius aduersus tertium ex sententia omnium. Tamen & in hoc quoque casu legis nostræ potest vendicari ab hoc tertio possessore, ea quam diximus ratione, quòd rei vẽdicatio quæ hic competit, sequitur quemlibet possessorem, vt in simili, videlicet in casu l. 1. C. de dona. quæ sub modo, tenuit Fran. Ripa in interpretatione l. vlt. in 40. q. hoc eo. tit. Sed hic possessor, à quo ses ipsa vendicatur, recuperabit à donatario pretium a. si aliud quidvis, quod pro ea re tradidit, etiam si nõ aliter teneatur d. euictione, arg. l. emptor. §. §. vlt. ff. de actio empt. Nam id ipsum pretium non potest recuperare a donante qui vendicat rem ipsam, vt in simili voluerunt omnes in d. cap. cùm secundum, de hæret. libr. 6. & probatur in l. eiusdem. C. de furt. nec enim habuit venditor ius vendendi. l. in causa. §. vlt. de minori. & l. si quis sub hoc pacto. ff. de contrah. empt.

Vendicatio rei qua hic competit, sequitur quilibet possessorem.

330 Sed quid si donatarius non eam rem transtulit, sed pignorauit, an ea ad donantem reuertatur liberа ab eo onere pignoris? Quod vtique verum est, quia resoluto iure datoris ex necessitate, & sine voluntate illius ad hoc destinata, resoluuntur ius emptoris. l. in diem, & ibi Bato. ff. de aqua plu. arcen. l. si ex duobus. 6. idem Marcellus, & ibi gl. Ital. Bal. & Ang. ff. de in diem addic. & l. lex vectigali, & ibi etiam doct. ff. de pign. Et ita in casu d. l. a. de rescin. vend. voluerunt Bald. & Ang. ibi, ille in 13 q. vers. iuxta hoc quæritur, huc in 15. q. & in casu emphyteusis aut feudi cõmissi, & ad dominum reuersi, voluerunt Petr. Iacob. in tit. de actio. quæ in rem pro re emphyt. quæ cecid. in commiss. col. 10. versic. item est notandum, & iterum col. 19. vers. & est notandum. Andr. Het. Alu. & Card. Alex. in c. 1. §. quid ergo, tit. de inuc. de te ali. fac. Bald. Alu. & Cardi. Alex. in c. ut cum, titul. quib. mod. feud. amit. Guid. Papæ decis. 428. quidam Antonius, ad finem. deci. 575. emphyteuta. Ioan. Rayn. in c. impetialem. §. habito, char. 4. titul. de probi. feud. an. per Fed. & Iaco. à Sancto Georg. in tractatu, feud. in verbo, ita etiam quòd ipsi vasalli, col. 3. versic. vltrius est quærendum. Et idem quoque in re donata & ob ingratitudinem amissa, vult Alber. in l. his solis supra eod. tit. cùm aliis multis concordā me fatè cõgestis in commentatis nostrarum confluentinarum, tit. 5. §. 2. in glo. 1. & io nostro tractat tertactuum, tit. 2. §. 3. glos. 1. nu. 9. incip. hic autem opportunè, & multis seq.

Donatoris iura resoluto ex necessitate, resoluuntur & iura emptoris.

331 Decimumquintum, quod non admodum distat à superiori: quoniam de his quæ ipso iure sunt confiscata, non potest aliquis testari: de aliis autem quæ sententiam requirunt, testari potest, vt voluit Bald. qui hoc dicit notandum in d. auth. incestas nuptias, C. de incest. nupt. & consi. 318. quidam Lucanus, col. 2. versic. sed tamen hunc rationi. libr. 1. Coll. 8. in cap. vlt. col. 1. extrà de pœnis. Alex. in addi. Bart. in l. si

Quæ ipso iure sint confiscata non potest quis testari.

quæramus,in fin.ff.de teſta.Platus in d.conſ. vlt. vbi ſuprà, & alibi ſæpe in eo. contũ. Matth. Afflict. in d. conſtit.Siciliæ,incip.de Pactis tenorũ,vbi ſuprà, num. 267. Ex quo etiam intelligis hic non poſſe donatarium de re donata teſtari, natis donanti liberis.

Infamia quæ ex iure infertur, lata culpa incurritur.

332 Decimumſextũ, infamia quæ per ſententiã infertur, ex dolo tantùm, non etiam ex lata culpa infertur, per §.ſuſpectus autem temorius, Inſtit. de ſuſpect.tut.Quæ verò ipſo iure infertur, etiã ex lata culpa incurritur,per tex.glo. Bar.& Bal.qui hinc dicit eſſe multùm not. & Ang. & Pau. Caſt. qui hoc quoque monet menti tenendum,& in l.liberorum,§ non tantùm.ff.de his qui not.infa.glo. in d §.ſuſpectus, in verbo,non æquè,in fin.& ibi quoque Io.Fab. & Ang. Aret.col.1.& Bar.in l.quod Nerua,col.7.verſ.ſol.glo. ff.depo.& Ias.qui trahit ad alias pœnas,in l.in actionibus,col.6.verſic.adde etiam veram eſſe. ff.de iur hit. turan.& l.ſi quis marot,col. 2. verſic.ego puto , & ibi Hiero.Cagno.in rcpe.chai. peu.col. 3. verſic. mouetur primò,quia vbi C.de tranſact.& idem Iaſo. conſ. 118.in cauſa & quæſt.col.vlt.lib.1.

Non tam facilè infertur pœna lata ſententia quàm ferenda.

333 Quod mirum eſt,cùm non tam facilè,nec tam leuiter incurramus in pœnam latæ ſententiæ , quàm ferendæ,vt patebit ex iis quæ dicemus in ſeq. diſcrimine,& diximus ſupra in 6. & 7.diſcrimine : & alibi ſæpe.Et de hoc vtiq; mirabatur Firlg.in d.l.in actionib⁹, cui nulla huius rei ratio eſſe videtur.Sed Ias. ibi poſt Bar.in d.l.Nerua,vbi ſuprà,& Ang.Aret.in d.§.ſuſpectus,dicit,quòd eum quis ipſo iure efficitur infamis, lex adeò rẽ deteſtatur, quòd factũ magis notat quam conſiliũ,ita vt nõ cõſidetur vtrũm dolus an lata culpa interueniat.l.palàm.§.vltim. ff.de rit.nup Seeus in ſententia iudicis , ſed hæc mihi ratio non ſatisfacit. Ideo & horũ contractiũ videtur ſentire glo.in l.vlt.ff. quod quiſq, iur.prout eã allegat Fran.Aret. qui illius in hoc veriotẽ ſentẽtiã putat, in l.cùm quidã §.quod dicitur,col.pen.verſic.& aduerte.ff. de acq. hæred.

In atrocioribus delictis licèt puniatur conatus proximus delicto, id tamen non procedit in pœnis quæ ipſo iure imponuntur.

334 Decimumſeptimũ, licèt in atrocioribus delictis puniatur conatus proximus delicto,tanquam ſi delictũ eſſet cõſummatũ,per tex in l.ſi quis nõ dicam, & ibi gl.& doct.C.de epiſc.& cler.& l.it qui cũ telo. C.de ſica,cũ ſim .tamen id nõ procedit in pœnis quæ ipſo iure imponuntur,vt probatur in c. cum in cunctis.§.cleriei ſanè,extr.de elect.iuncto cap. peruenit, eo.tit.lib.6.& id not.Pan.& Philip. Dec. in priori loco.ille in 1.not.vbi dicit id ſemper eſſe menti tenendum,hic in 3.& Ioan. Ana. in poſteriori loco in nouella, vbi dicit eſſe bene no. & ibi etiam Pet. Ancha. poſt princ.vbi id dicit ſing.& Domi. col. 2. vbi dicit valde not.& Philip.Franc.in prin. & idem Io.And.in c.in pœnis de reg.iur,lib.6.in Mercu. Ioan. Ligira. in tract.de cenſura eccleſiaſtica,col.16.verſic.conſequenter quidem de vibrante,& Bald.in d.l. ſi quis non dicã,col.3 verſ.iuxta hoc quæro , vbi tamen hoc limit. & in l.qui autẽ operas,per illum tex.ff.de his qui not. infa.vbi hinc dicit ſing.& menti tenendum , & in l.1, §.hinc autem.ff.quod quiſque iur.in 1.lect.& ibi quoque Alex.col.2.& Philip.Dec.col. vlt. & idem Bal.in l.alias,col.vlt.ff. de interr.& in rub.ff. ſol. matr. col vlt.& in l.eius qui.quæ eſt 2. col. verſic. quæro nunquid ſi ſtatutũ,ibi,reciprocè quia,C. ſi pendeñ.app. motu interue.& in l.ſi quis ſeruũ, in fi.C.de ſeru.& in l. data,col.12. verſ.item vbi factum.C.qui accu.non poſſ. & in l.ſed & partus.§.Iulianus,poſt Cyn.ibi. ff. quod met. cau. & in auth. nouo iure.C. de pœna iud. qui mal.iud.& in c.cùm in cunctis, col. vlt. & ibi Cardi. Flor.& Panor.in §.clerici , in 3.not.extra de elect. & conſt.195.laudare vos,col.6.verſic.item pœna , lib.2. & id. in Panor in c.vlt.in 4.not.per illum text. & ibi etiam Cardin.Alex.col.1.verſic. quoad reliqua, extr. de ſponſa. & in c.1.col.4.verſic.& ex prædictis,extra de eo qui mit.in poſſeſ. vbi hoc reputat no.& ſing & Cullect.in c.super,in fi.extrà de bigã Ro conſ.142. in propoſito eã.circa med.Pet.Anc.in rcpe.cap.1. char.76.verſic.quæro ergo econtra extra de conſtit.& qui hoc reputat.Ang.in c.1.col.vlt.& ibi quoque Philip.Franc.col.vlt.de hom.libr. 6.vbi ipſe Auch.id dicit ſingu.Domin.in c. 2.§.t de rudic.lib.6.vbi & hoc dicit notabiliſſimum , & in c.1.verſ.nec autem , & ibi etiam Philip.Franc.vide quæ per glo.ibi,in verbo,extorſerint,de his quæ vi metuſve cauſa fi.lib. 6. Card. Flor.in cle.1.§. ſi quis,in 2.q.in fin.de reb.eccleſ.non ali.& Ioan. And.in c.1 in 3.not.extra de adul.Alex.in addit.Bart.in l.qui ea mente.ff.de ſtat.Fran. Aret.in l. qui pupillum,in fin.ff.de acq.hæte.& in l.cùm ſtipulatus ſim mihi à Proculo,col.1.ff.de verb.oblig.& in l.ſi fugitiui, paulò ante fin. C.de ſeruis fugitiuis, vbi hoc dicit ſing.Barb.qui hoc dicit ſingu.in cap.ſi quotundam,col.3.verſ.vtrùm autem,extrà de ſolu Philip. Franc.in c.1.col.4.verſ.ſecundò limita,de homi.lib.6. Felin.qui vnum tantùm locum Bald.citat. in c.1.col. 2.verſic.fallit quartò,extrà de præſumpt.& in tractatu quib.mod.conſt. punitat.in 4.fal. Ias.in l.vlt.col.2. ff.de condi.ſine cauſ. Alciat.in l.ſæpe.§.vlti.ff.de verbo.ſignific.Hippo.Marſi.in d.l.is qui cum telo.nu.16. Nicol. Euetal in locis legalibus , in loco ab ratione legis in 3.caſu principali,colum.pen.Matth.Afflict.in conſtit. Siciliæ incip.aſperitatem,col.2.verſic.octauò facit,& deciſ.Neap.176.ſi remiſſimus,col.1.

Beneficia in quis præcipitur ipſo iure, ſtatim ad verificã exhiberi poſſit.

335 Decimumoctauũ,cùm quis priuatur beneficio ipſo iure , ſtatim id beneficium conferri poteſt nulla expectata ſententia,nec citato quidẽ poſſeſſore,licèt non aliàs,per text.in c.cùm in cunctis,in prin. in illis verbis,de illis diſponendi liberã habeat facultatem, immõ ita not.per Bal.ibi,in illis verbis,vbi dicit honeſtiùs tamen eſſe eum vocari , extr. de elect.& ſimilis text.in c.de multa, ibi, liberè conferat,& ibi omnes, extr.de præb. & in c.2. & ibi Panor. in 3.not. extr.de ſenc.& in c.fundamenta,verſ.quòd ſi ſecus,& ibi gl. in verbo , liberam.& ibi Domi.de elect.lib.6.& in c. licet,de præb.lib.6.& in c.ordinarij,verſ.quòd ſi fortè,& ibi doct.de offi.ord.eod.lib.6.& in c.ne captandæ,in fi.de cõſec.ſ. præb.eo.lib. 6.& c.1.verſ.ſacri,& ibi glo.in verbo liberã,quæ eſt glo.ſ.vlt.Io.Ana.& Domi.de hom.lib.6.& in c.fcliciã, in prin. ceſſi.ſi qua verò, & ibi glo.in verbo,diſponant,de pœn.lib.6.facit tex. in c.extrapandæ.§.quia verò,extr.de præbend.Et hoc volnit etiam gl.in c.cùmiſa,in verbo, te nolente,& iterum in verbo.iuſto,& ibi Dom.de elect.eod.lib.6. & in c.is cui,in fi.de præb.eo.item lib. Inno.Io.And. & Pan.in c.accepta,de reſt.ſpol. Dom.Roc.deciſ.30 t. nunquid patronus,in antiq.Bald.in c.in verbo,amittat,in fi.tit.de feu.ſine culpa non amitt.& conſil.133. quæſtionis tibius determinatio,ad fi.lib.4.Card.Flor. in cle.in prin.in 15. not.de pœn.Imu.in c. de multo, col.2.verſ.not.quòd vbi per ius,extr.de præb.& in c. exhibita,col.8.verſ.tertiò quæritur,extr.de ſet.poſſ. per not.in c audiuis,& in c inter dilectos, de exceſſ. præla.Ro.conſ.212. quoad primũ,in 1.dubio,& conſ. 483.dubitatur primò, col.3.verſ.tertiò hoc declaratur.Panor.in c.2.in 3.no.per illum text.de ſenc.& cõſ.67.in cauſa quæ vertitur,col. 2.lib.1.Mart.Laud. loquens de feudo,in c.ſi quis miles, poſt med.tit.de feud.ſine culp.non amit.Lud.Bolo.in add.conſ.Ioan. Ana.conſ.præſtantia domini.col.2.ver.plus dico.Frã. Rip.in c.ſæpe.col.pe.verſ.ſed dubitatur,extr.de reſt. ſpo.Et ſimile eſt quòd hoc caſu cùm ſcilicet quis eſt primatus ipſo iure, poteſt eligi alius abſque alia ſententia priuationis,per tex.in c.fundamenta.§.quòd ſi ſeens,& ibi Dom qui hoc not.in 1.not.de elect.lib.6.

De tuãd re.

336 ex quo videri poteſt malè contrarium vtriuſque reſpondiſſe Lapum Flor. videlicet poſtetioris de elect.

electione,alleg.78.in Dei nomine vacauit ecclesia,in 4 q.prioris autè de collatione, tum alleg.16. in valet collatio,tum item alleg.101.Anastasius,in 6.tũ quoque & copiosiùs alleg.112. sæpe multi ardua fuit,vbi in id & alios antiquiores citauit.Et eum ita sequitur Barb.in cap.2.col.4.versi.nota quòd vasallo, extrà de feud & cons.51.scribit sapientiæ fons, col.16.vertic. præterea adduco ad prædicta, lib.1.& Fran.Cur.Iun. in tracta.feud.aliar,antepen.vertic. post enumeratas. Tu autem interim vide Iuno.in c.cùm nostris,in verbo,irritum,& ibi quoque alios,extr.de concess.præb.

Possessor inauditus non potest sua possessione deturbari.

337 Non poterit tamen possessor inauditus sua possessione deturbari aut deiici per d.c.licèt episcopus, & ibi gl.omnes,de præb.lib.6.& c.cùm secundum,& ibi quoq; Phil.Fran.in vlt.not.prim.de hær,& co.lib.6. Imo.in d.c.de multa,in verbo, conferat,& ibi etiam Host.in eodem verbo,Io.And.in verb.liberè.Collect. col.2.versi.quid si post adeptionem, & Pan.in 4.not. de præb.& voluit Io.And. post Iun.& Host.in c.quia cunctis,in glos.dicit hic Host.versi.quid si executor, de concess.præb.lib.6.& in c.sollicitè,col.2.ext.de testi.Ipol.And.iser.in constit. Neap.incip. si vasallus à domino, fol.3.Bal.in l.si maritus quòdam.C de don. inter vir.& vxor.& in d.c.cùm in cunctis, vbi supra, & cons.141.thema huiusmodi subiicitur,col.2.lib.2. & cons.131.quæstionis istius in fin.lib.4.Lapus alleg. 89.in Dei nomine factũ super quo, col.19.in parus, & Imo.in d.c.de multa,vbi supra,& Card.Flor.cons. 63.dominus nostet,col.2.versi.item in forma & cons. 74.dominus abbas,col.2.versi.pro hoc est ratio. Pan. d.consil.67.lib.2.Dom.consil.117.in quæstione vertente,col.vlt.versi.item ex alio.Ioan.And.in cap.2.col. 1.extrà de simo. Alex.consil.103.incip.videtur prima consideratione.colum.vlt.versi.vnde dicit, lib.1.Barb. cons.13.à Ioue principium,col.5.versi.præterea faciat, libr.3. Matth.Affli.in c.1.tit.quo tempo.miles,& in c.1. titul.de feud.sine culp.non amit.& decis.Neapo. 97. vtrùm dominus & in constit. Siciliæ incip. constitutionem diuæ memoriæ, col.9.vertic.quartò not.

Dominium licet sit ipso iure amissũ, non tamen possessio est amissa.

338 Et huius est optima ratio,nam licèt ipso iure dominium sit amissum aut publicatum, non tamen possessio,vt voluit Bal.in l.si quis in tantam,col.penu. C.vnde vi,& in addi. Spe.tit.de loca.§.nunc aliqua, in 46.q.& consil 35 quæritur vtrùm pactum, col.2. lib.4.& cons.356.præmittenda.post prin,lib.4.Et hoc satis videtur probari ex eo quòddominium dotis soluto matrimonio ipso iure reuertitur, sed nó possessio.l.dotis,&ibi Bal.& alij.Co.solut.matr.Et quòd legatorum dominium quoque tecta tranit in legatarium.l.si tibi homo. §. cùm seruus. ff.de leg.1.& l. cùm pater.§.furdo.ff.de legat.2.vbi etiam dicit quòd acquiritur legatario ignoranti,& legatum ita.ff.eo. tit. cum si.possessio autem nunimè.ff.& C.quor.leg. per totum,Et in casu l.vlt.C.de sacrosc.eccle. vbi dominium in ecclesiam ipso iure transit ex contractu, non tamen possessio, vt ibi omnes not.& dicemus quoque postèà in 48.effectu. Quamquam hoius postremi dicti.quo dictum est possessorem inauditum non posse sua possessione deiici; contrarium voluit glos.in c.felicis,versi.si qua verò fenda,in verbo disponant,quam ibi simpliciter sequitur Dom.de pens, lib.6.Imo. Host.sibi contrarij.in c.acceptâ,extrà de testi.Ipol. ipse Domin.in c.vbi periculum.§ præterea,in pe.no.& ibi quoq; Phil.Frã.in 3.no.de elect. lib.6. Ar prior sententia vt crebrior est,ita verior.

Tres,aut de causis a feruentibus electis pro causis cognitione.

339 Quam tamen intelliges,nisi esset notorium quem primum esse beneficio,aut nisi postulator vocatus fuisset in sententia declaratiua vel prinatiua, aut etiam in collatione ipsius beneficij,nam his tribus casibus ei potest auferri possessio aliter non vocato, & nisi alia causæ cognitione. Primùm & secundum voluit Pan.in d.c.accepta, per text.quem dicit optimum,in c.quoniam,extr.de fil.presbyt.Sed & secundum voluit Ioan.And.d.c.ordinarij,de offic. ordin.lib.6.& Card.Flor.cons.32. T.Archipresbyter, col.vlt.versi.ad secundum respondeo. Tertium quoque voluit Ioan.Moan d.c.licet,& ibi quoque Ioan. Andr.Lapus,Domin.& Fran.qui & alios antiquiores allegant.& ipse Ioan. And.in d.c.quia cunctis.

340 Quartum adde, quando quis esset prinatus solo temporis cursu,verbi gratia,quispiam concessit alteri fundum beneficiarium,vel vt vulgò loquimur, feudum ad viginti annos, certè finito eo tempore, prinatus clicns beneficio ipso iure, l.quarto.§. inter locatorem.ff.locati.le 2. C.de iure emphy.& cap.potuit,extr.de loca. potestque dominus ipsum alteri & conferre, & eos possessionem tradere illo non citato,cùm possit vti sua facultate.l.teo crimnis.ff.de solut. & cap.eum M.ferra.extrà de constit.hæc Bald. qui & alia ad hoc allegat.in cap.quæ in ecclesiarum, colum.6.vertic an in prinatione feudi, extrà eod.vbi hoc tamen intelligit,nisi his perderet, ibi illum omnino vide,& illum sequitur Alex.consil.124.omissis, col.1.lib.1.& Barba.in d.c.ex parte,de feud & Franc. Cur.iunior,vbi suprà. Et illud quoque quod dictum est, prinationem quæ fit per lapsum temporis, fieri ipso iure,voluit idem Bald.in cap.bonæ,le 2.col.vlt. versi.& scias quòd aut lex, de elect.quia permissum, inquit ad tempus, post tempus est prohibitum.l.stipulibertum..§ si Stichum.ff.de legat. 2. Et idem Bald. consil.301.proponitur quòd Petrus,col.1.& 2.libr.1.

Priuatio quæ fit lapsu temporis, fit ipso iure

341 Et facit quòd tradit ipse Bal.cons.127.quidam nobiles circa medium,lib.1.& consil.177.ad euidentiam,in 2.dubio,eo.lib 1.& cons.466.Andreas,col.2. in 2.q.eo.lib.1.vbi dicit quòd is qui tempore excluditur, ipso iure excluditur salterò per exceptionem: quia renuntiare videtur ille qui non paret terminis statuti,per iura ibi allegata. Et subdit id se verũ putare,sine sit prinatus,sine prinandus, vt ei obstet exceptio.Et quod item voluit ipse Bal.in l.ea lege, col. 3.versi.ego do aliam eautelam.C.de cond.ob caus.& Barto.in l.seruitutes. ff.de seruit.& Ange.qui de hoc multa colligit,cons.311.in themate prædicto,in 3.dubio,Ro in l.qui absenti.§ 1.ff.de acqui.poss.& Steph. Bertr.cons.omnia 1.viso proceßu,col.8.n.40.lib.1.& Ias.in l.nemo potest,in prioris lect.col.pen.ff.de leg.1.

Renuntiare alle videtur qui non paret terminis statuti.

342 Quamus de hoc dubiret,& cogitandũ telinquat Raph.Ful.in traditionibus.C.de pact.Et aperte diffinit contrarium, nisi tamen in vtili dominio, Franc. Aret.in l.qui absenti,§.1.col.2.de acq.p. ff.vbi eum omnino vide Sed pro priori sententia facit quod dicit gl.in c placuit,in verbo, reuocati.21.q.2.remotum ad tẽpus ab executione sui officij,finito eo tempore, reuocari ipso iure: sicuti & eum qui ad tempus est interdictum postulare.l.imperatores.ff.de postul.Et quod etiam tradit Bald.in c.1.in.de controu. inter domin.& vas.de locatione ad tempus facta. Et Bal.in proœm.§.hæc autem tria,col.1.versi.sed quæritur,adeò præcisam esse naturam temporis limitati, vt relegatus ad certum tempus, finito eo tempore possit liberè & sine iudicis aut alterius licentia, vt ipse loquitur, redire. Et idem quoque scribit ipse Bal.in l.actione,§.Labeo, quem legit cum §.diximus, in fi.ff.pro socio,& cons.14.cuius talis est,Guid.circa medium,lib.1.& Ang.in l.si vnus,§.si cum reo,in lect. antiqua.ff.de pact & Phil.Dec.cons.61.superscriptio incipit,an vasallus, ad fi.& consilio 145.quæritur in effectu,col.2.vbi & alia multa in id allegat. Cui addere potes & alia plurima à nobis cõgesta in tractat. retractuum.tit.2.§.1.in glo.2.in verbo, *vel tempus*,nu. 44.præterea emptor, & multis seq.& præterea Card. Mol. amicum nostrum intimum in doctis illis com-

Fulgenij & aliorum ea de re opinio.

mentariis in conſue. Pariſi. tit. 1. §. 30. nu. 172. & 2. ſeq.

De eadē re. 343 Ex quibus omnibus potes intelligere, an donans ſtatim natis liberis poſſit ignorante ac non vocato donatario rem alteri cedere: quod mihi non admodum dubium videtur, tum per ea quæ diximus in princ. huius art. tum per ea quæ in te emphyteuticaria quæ cecidit in commiſſum, reſpondit Rom. conſil. 212. quòd ad primum, per multa quæ ad hoc allegat: quem ſequitur Soc. eòſ. 107. non mutilis, col. pen. verſ. circa ſextam quæſtionem, lib. 2. Sed & illud ex ſupradictis poteſ colligere, an etiam donatarius natis liberis poſſit propria authoritate manum iniicere in rem donatam. Quod mihi vtique non videtur, per ea quæ diximus, iunctis his quæ dicemus infrà in 50. diſtrimine, videlicet requiri ſententiam declaratoriam, &c. Ideòque gl. in hac l. in hoc verbo, reuertatur, & doc. poſt eam, non dicunt quòd donans poterit rem donatam propria authoritate occupare, ſed vel eam vendicare: vel eius poſſeſſionem condicere, vt latè diximus in prin. huius gl. & vide quæ dicam in ſeq. articulo.

Alienatio an valeat ſi quid fiat contra pactum. 344 Decimunouum, quod aduertari videtur hanc quod in præcedenti diſcrimine diximus in illo vltimo dicto, quòd in caſibus quibus non valet alienatio ipſo iure, ſi quid fiat contra pactum, is qui pactum appoſuit, poterit rem propria authoritate occupare, ſecundùm glo. in §. 1. verſic. ſed ſi quid tale fiat, in verbo, licentiam damus, in auth. vt de cæte. commut. eccl. rerum. prout eam allegat Franc. Aret. qui eam dicit ſingu. in l. ſi ita quis. §. ea lege, col. 3. verſi. & aduerte quia in caſibus. ff. de verb. oblig. De cuius tamen intellectu & veritate vide Iac. Bal. Bat. & Ang. in d. auth. & Bal. in c. 1. §. hoc quoque col. 4. verſic. & quæramus, tit. de ſucceſ. feud. & in e. cæterùm, col. 2. verſic. pone etiam vaſallus, extrà de iudic. Ang. Imo. Raph. Com. & ipſum Aret. in d. §. ea lege. Ange. in l. neruo paciſcendo, quæ eſt pen. ff. de pact. Ro. in l. qui abſenti, & ibi Alex. col. vlt. ff. de acquir. poſſ. Sed quicquid ſit in hoc caſu, tamen aliud eſt in caſu legis noſtræ, vbi donatio ab initio valet, nec quid fit contra pactum donationis, ex quo ea donatio ipſo iure non valet, ſed tantùm ipſo iure reuocatur, natis donatori liberis.

Actio eum ipſo iure tollitur, iudex poteſt repellere agentem ex rem abſoluere. 345 Vigeſimù, eum ipſo iure tollitur actio, iudex ex officio poteſt & debet repellere agentē. & abſoluere reum eo non petente non etiam ſi ope exceptionis tantùm, & non ipſo iure eſt ſublata, gl. in l. vbi pactum. C. de tranſact. quam dicit ſing. Fel. in c. exceptionem, col. 2. in prin. extr. de except. Sed eſt & alia in l. eū qui ita §. qui ita, & ibi Bart. & Imo. ff. de verb. obl. & alia quoque in l. ſi vnus. §. pactus, in verbo, in pactis factum & ibi etiam Bar. latè col. antepe. verſic. certò not. quòd ille. ff. de pact. & idem Bar. in l. lecta, & in l. ita ſtipulatus, col. vlt. ff. de verb. oblig. Bar. in repe. l. & ſi poſt tres. col. antepe. verſ. conſequenter vt ſcias. ff. ſi quis eau. & in l. ſi eum. §. qui iniuriarum, paulò ante ſi. ff. eo. tit. & in l. ſi non ſortem §. 1. circa med. ff. de condi. indeb. & in l. ſub conditione, col. vlt. eo. tit. & conſ. 69. ſtatorum ciuitatis, col. 2. lib. 1. vbi per priorem illam gl. dicit generaliter, quòd cùm quid ſit ipſo iure, iudex poteſt ſupplere, & conſ. 62. alia viæ, col. 1. lib. 2. & conſil. 399. de principali inſtrumento, in fin. lit. f. Ioan. Fab. & expreſſius Ioan. Plat. Ang. Aret. & Iaſ. in §. in bonæ fidei, Inſtit. de actio. Petr. Anch. conſ. 333. primò tuquirendum, in prin. & conſ. 294. ex præmiſſis circa medium. Card. Flor. conſil. 103. caſus ſuper quo, col. vlt. verſic. per hoc etiam Imo. in cap. inter diſectos, col. 3. de dona. dum allegat glo. & Bar. in d. l. vbi pactum. Raph. Fulg. conſilio 150. quidam ciues, col. 3. verſic. poſtremò. Pau. Caſt. in l. noſtram, col. 1. C. de reſ. & in l. ei qui ſc. & ibi etiam Franc. Aret. & Iaſ. ff. de acqui. hære. & idem Franc. Aret. in l. ſi filius, col. 2. ff. de vulg & pup. Angel. Aret. in §. omnis, col. a. verſic. & eſt multùm vtile. Inſtit. de verb. oblig. & Iaſ. conſil. 7. adeò copioſe, colum. 1. in fi. lib. 1. Dec. in l. 1. col. 1. & ibi quoque Franc. Cur. Iun. in l. 1. colum. a. in 3. not. C. de pact. & not. etiam in l. Marcellus. ff. de re iudic. & in e. quia fruſtra. extrà de vſur. Illud autem non omiſerim, Bald. in cap. dilecto, col. 2. verſic. ſed hîc opponitur, extrà de appell. etiam facere. ſing. illam gloſſ. in d. l. vbi pactum, ſed eam aliter intelligere, ac ſuprà diximus.

346 Sed quicquid ſit de ea gloſſ. videmus tamen omnes vbique id tenere quod ſuprà ex ea diximus, & ego quoque ita tenendum cenſeo. Sed quod tamen intelligendum eſt, modò conſter iudici ex actis cauſæ actionem ipſo iure non competere actori. Aliàs enim iudex id ſupplere nec debet nec poteſt: ve tion obſcurè ſentit. Barto. in l. ſi ita ſit adſcriptum, & ibi elatiùs Franc. Arẽt. in fin. ff. de leg. 1. *De eadē re*

347 Vigeſimumprimum, quod proximè accedit ad præcedens, atque etiam ad decimumtertiū. Non tantum iudex poteſt id ſupplere, ſed & li ipſe non ſupplet, certè tacitus proceſſus illius procedentis ad vlteriora, atque etiam tacitus cõſenſus partis id ipſum nõ opponentis, non firmat actum nullum ipſo iure. glo. eſt ordi. in c. 1. in glo. 1. Lap. ibi & Ant. Pet. Anch. in 1. not. Dom. col. 7. verſi. & not. iſtam gl. & Io. Cror. in repet. ſuper glo. 1. de reſcrip. lib. 6. & iterum gloſ. in c. diſpendia, in verbo, proceſſus. eod. tit. ruſumque in e. ſtatutum, in prin. in verbo cõmittatur, & ibi Ateh. & Dom. & Phili. Fran. Iterúmque in §. vlt. eiuſdem c. in gl. vlt. co. quoque tit. & lib. & in c. vlt. in fi. de offic. deleg. co. lib. & in cl. 1. in gloſſ. vlt. cod. quoque tit. & Barb. conſ. 64. ſcribitur Exodi, col. 4. lib. 4. Ioan. Bapt. Cacia. in l. more, in 21. q. ff. de iurisd. omn. iud. Socy. in l. 1. §. ſublata, col. 3. ff. ad S. C. Treb. Sed hoc videtur intelligere glo. in d. c. ſtatutum, in primo loco, quãdo ſtatutum eſt non ob fauorem partium tantùm, ſed & id ſtatuentis, id quod ſequuntur & dicunt bene not. Domi. & Philip. Fran. ibi, de quo & tu vide Imo. in eo ipſo c. 9. cùm verò, & ibi quoque eundem Phil. Franc. col. 2. in gl. ſuper verbo, non cõmittatur. Sed tu quoque hîc vide Fran. Aret. poſt alios in l. ſi Titius, col. 4. verſ. adde in quãſi, & ſeq. vſque ad fi. l. ff. de verb. obl. *Tacitus conſenſus partis non firmat actū nullum ipſo iure.*

348 Vigeſimumſecundum, qui ipſo iure compẽſat, ſi ſoluit, poteſt repetere tanqua indebitũ. l. quod dicitur, la t. §. penult. ff. de impen. in rebus dot. fact. Secus ſi ope exceptionis. Nam ſolutũ non repetit. l. qui initio eem de cond. indeb. vbi gloſ. Bar. & Iaſ. expreſsè hanc differentiam ponunt, ſicuti etiam faciunt Nien. Fab. Ang. Aret. & Iaſ. in d. §. in bonæ fidei, Inſtit. de actio. *Iure ipſo qui compenſat ſi ſoluit, poteſt repetere tanquam indebitum.*

349 Vigeſimumtertium, quod præcedenti eſt adfine, Cùm quid ipſo iure eſt indebitum, ſi ſolutum fuerit, regulariter repetitur, ſi verò non ipſo iure, ſed tantùm ope exceptionis eſt indebitum, tunc contrà regulariter non repetitur, vt paret ex ampliſſimè tractatis in eam rem a Bart. in l. t. per totum, præſertim col. pen. & vlt. ff. de cond. indeb. & ibi quoque Bald. in lectura antiqua, & cæteri.

350 Vigeſimumquartum, cùm pœna ipſo iure impoſita in aliqua lege, aut alia conſtitutione prohibitoria aut præceptoria, vt noſtri loquũtur, quamuis ea à ſubditis nondum fuerit ſubſcripta ſiue acceptata (vtroque enim vtitur Tullius lib. 2. de legibus) id eſt approbata & vt vulgò dicimus, acceptata, quo etiam verbo vtitur Plautus in Pſeudolo, & Tullius in Topicis, ne quis vulgus malè loqui exiſtimet. Siue item, vt redeamus, ea lex in diſſuetudinem abierit, ipſi tamen in eam incidunt, atque in cap. extrà de loca. & in cap. 2. de conſt. lib. 6. & cap. catholica, 12. diſtin. Secus ſi non ipſo iure in, omittur. cap. in illis 4 diſt.

Ita vi

Ita voluit Matth. in proœmio ele. in §. vniuerſitati. De quo tamen vide Car. Flot. ibi, & Io. Andr. & Ant. in c. 1. extr. de treug. & pac. Pet. Anch. in reper. c. 1. in 7. q. prine. verſic. ſed hic quæro repetitur, quí eſt in char. 18. in parnis, extrà de conſtit. & Cep. conſil. 13. ſtante ſtatuto, col. 3 verſic. & licet dictus.

Quid requiratur vt ſit locus iuri accreſcendi.

351 Vigeſimumquintũ, vt ſit locus iuri accreſcendi, requiritur quòd deficiat ipſo iure, ſecus ſi nó ipſo iure, ſed ope iúdicis exceptionis. Ita voluerunt gl. Bat. qui id reputat mirabile. Albe. qui alios antiquiores erat, Bal. Fulg. qui dicit notatu dignum, Rom. & Iaſ. qui dicit ſing. in l. ſi duo patroni, in prin. per eum tex. ff. de iureiur. Bal. in l. 1. §. vbi autẽ, col. vlt. verſ. quæro nunquid in caduco. C. de cad. tol. Saly. in l. 1. in fin. C. qui admi. Fulg. in l. hac eõſultiſſima. §. ex imperfecto, & ibi quoq; Iaſ. col. 4. verſ. tertiò & vltimò. C. de teſt. Pau. Caſt. in l. pen. ff. de acq. hær. & conſ. 186. quoniam fundamentũ. Corn. conſ. 309. multùm latè, col. 3. verſi. & quoniã portio, libr. 1. Iaſ. in huiuſmodi. §. vlt. col. 2. ff. de legat. 1. vbi & illam dicit cenſeri ſingu. & io l. ſi duobus, in prin. eod. tit. vbi illam dicit not. Socy. qui illam quoque dicit ſing. conſi. 16. anno domini, col. 3. verſ. accedat quia ad hoc, lib. 4. & cooſi. 43. viſo teſtamento, col. pen. eod. lib. 4. vbi & eam dicit ſing. Anto. Rub. conſil. 156. circa primum dubium, col 1. Sed in tamen hic vide Iaſ. qui de hoc dubitat in repetitiõ. l. re coniuncti, ehac. antepe. verſic. ſeptimus caſus. ff. de leg. 3. Quãquam idem in eadem l. char. ſed. in 3. q. Bar. hoc diſcrimen ſimpliciter & pro indubitato adſcit.

Per æquipollẽtem actum inducitur idem effectus ipſo iure.

352 Vigeſimumſextum, vbi per actum æquipollentem inducitur idem effectus ipſo iure: ea quæ aliàs impleri non poſſunt per æquipollens, videlicet iuramentum, de quo per Io. And. Bald. & cæteros, in cap. ad noſtram, de iureiur. & Iaſ. conſ. 41. in duabus, col. 2. verſ. præterea dominus Ioannes, lib. 3. Et ſolennitas, vt probat tex. in l. ſingulos, & ibi Fran. Aret. in 2. no ff. de reſt. Et forma, vt per gl. in cl. 1. in verbo quin etiã, ad fi. de conceſ. præb. Bal. in l. ſi inſtitorem, ad fi. ff. ſi cert. pet. idem Bal. Ang. Imo. & recentiores 10 l. 1. ff. de lib. & poſth. cum ſi. addnctis ab Alex. ibi. & Fel. in c. cùm dilecta, col. 17. verſ. ampliat. 11. extr. de reſcr. & Hipp. Marſ. cõſ. 29. ſolamen, col. 2. & 3. lib. 1. Et conditio in certis caſibus, vt per Bal in c. vlt. verſ. ſecundò quæro, ext. de præſum Et alia id genus poſſunt hoc caſu impleri per æquipollens, quod ſcilicet inducit eundem effectũ ipſo iure. De quo eu omnino vide Fran. Aret. conſi. 80. longitudo, col. 2. verſ. tertiò etiã dici poteſt.

Pœna quando imponitur ipſo iure, magis inſpicitur opinio delinquentis quàm veritas.

353 Vigeſimumſeptimum, licet in delictis inſpiciatur veritas rei, non opinio delinquentis, cum detur operia rei illiciæ ſecundùm Bart. in l. diuus. ff. de ſica. per l. qui nocentem. §. pen. de miuꝛ. & eſt bonus text. in l. vulgaris. §. ſi quis æs. ff. de fur. Fallit tamen vbi pœna imponitur ipſo iure, quia tunc magis inſpicitur opinio delinquentis, vt non ea pœna plectatur, quàm veritas, vt voluit ſolus omnium quos hactenus legimus, niſi nos fallit memoria, Fran. Aret. qui etiam dicit hoc eſſe nouum dictum in l. qui ſe pupillum, in fin. ff. de acq. hære. hac tantùm ratione motus, quòd lex puniens ipſo iure ſtrictiùs eſt interpretanda, per ea quæ diximus ſuprà in 17. diſcrimine.

Cùm quis non ipſo iure priuatur, ſed ſpectatur ſententia, non impeditur interim agere.

354 Vigeſimumoctauum, cùm quis non ipſo iure priuatur, ſed ſpectatur ſententia, non impeditur interim agere, & proſequi ius ſuũ. Secus ſi ipſo iure priuatur, veluti gratia ſi hæres vt indignus priuatur hæreditate ipſo iure, nõ poteſt agere familiæ herciſcundæ adoerius cuhæredes, quin ei obſtet excluſiua iuris ipſius agentis. Quòd ſi ipſo iure non ſit priuatus, poteſt interim dum per ſententiam priuetur, nec repelluꝛi à cohæredibus. Ita diſtinguit gl. not. in l. his conſequenter. 6. 1. in verbo, non pertinete, per text. ibi, & alios quos allegat, & ibi quoque Bart. qui monet id eſſe multum not. Bald. & Flor. qui id reputat. ſingu. ff. famil. hercíſc. Bald. in l. 1. in fi. C. in qoi. cau. in integ-reſtit. non eſſe neceſſ. & in cap. quæ in eccleſiatum, col. 6. verſ. extrà nota, extrà de conſtit. vbi & eam dicit ſing. & conſil. 26. punctus, in 2. dubio, dum illam gloſſ. allegat, lib. 3. & Sign. conſi. 10. in quæſtione vrgente inter Vgetum, col. 2. verſi. non obſtat quintum. & benefacie tex. in cap. felicis, poſt prin. ibi, nullus ei reſpondete in iudicio tenetur, de pœnis, libt. 6.

Et hoc etiam in cauſa beneficiali.

355 Et hoc etiam procedit in cauſa beneficiali, vt ſi quis agat petitorio pro beneficio quod ſemel habuit, admittitur exceptio, quod inducit priuationem ipſo iure, non etiam eius quod ipſo facto non inducit, ſed tantùm per ſententiam, vt voluit Innoc. in c. inter dilectos, poſt prine. & ibi etiam Panor. col. vlt. qui hoc dicit perpetuò menti tenendum, extrà de excell. prælat. & idem Innoc. io c. cùm noſtris, extr. de conceſſ. præben. Archid. in cap. quo iure, 6. diſtinct. & Compoſt. in c. quod ſicut, de elect, & ipſe etiam. Pan. iu c. item cùm quis, col. 3. verſic. oppo. & videtur, de reſti. ſpol. & in c. quetelam, col. 2. verſic. ſed ego quæro, extr. de iureiu. & in cap. ſi conſtiterit, col. 2. verſi. tertiò retentis, & iterum verſic. quarto modo, & ſeq. extrà de accuſat. vbi hoc not. limitat. & Petr. Anch. in c. 1. col. vlt. verſi. item no. priuationem de elect. lib. 6. Sed hîc vide quæ dicam in 3. ſeq. effectibus.

Et id procedit vbi ſententia deſideratur ad priuationem iuris agentis.

356 Vigeſimumnonum, quòd ex præcedenti proceditur de iure tertij oppoui non poteſt, vbi ſententia deſideratur ad priuationem ſiue excluſionem iuris agentis. Secus ſi lex priuet ipſo iure. Ita voluit Bald. in d. l. his conſequenter. §. 1. & in l. cùm ſeruum, col. 2. & ibi Cyn. & latè Franc. Aret. C. de ſer. fugi. idem Bald. in l. cùm mulier. col. 10. verſic. de tertio dubio. ff. ſolu. matrim. & in l. 1. poſt. prin. C. quib. res iud. non noce. vbi id dicit plenè not. in l. iudebiti. §. vltim. ff. de condi. indeb. & in addit. Spec. tit. de locat. §. nunc aliqua, in 46. q. & ipſe Spec. in eodem §. in 47. q. & iterum in 66. q. Compoſtel. in c. mandatum, de reſcript. Roſ. de Roſel. inter conſil. Bal. conſ. 445. ſuper prædictis, col. vlt. lib. 2. per gloſſ. in dict. l. his conſequenter, quam ad hoc dicit not. Bart. in l. 2. col. 1. ff. de except. rei iudic. Angel. in l. loci corpus. §. compenit. ff. ſi ſervend. Petr. Anch. in c. 1. col. 1 de reſcript. lib. 6. & in c. poſſeſſor, colum. 15. verſic. vlteriùs quæritur, de regu. iur. libr. 6. & conſil. 63. motiua iudicis. circa medium. & conſil. 232. ſubtiliſſime, col. vltim. verſic. ad hoc reſpondeo, & conſil. 297. efficacibus, col. 2. verſic. de iure autem domini, vbi tamen poſteà in col. 4. id negãr procedere in cauſa beneficiali, contra id quod ſuprà in præcedenti capite diximus. & Paul. Caſtr. conſil. 367. ſuper eo quod quæritur, paulò ante medium, lib. 2. & conſ. 369. viſo & examinato, col. 2. libr. 2. Panor. in c. conquerente, in 5. not. extrà de cleric. non reſid. Alex. conſil. 137. in cauſa & lite vertente inter Lanceloium, col. pe. verſ. præterea prohibitio, lib. 2. Corn. conſi. 65 licèt præſens, col. pen. in fi. lib. 1. & conſ. 102. viſis in cauſa magnifici, col. 7. verſi. non enim poteſt, lib. 2. & Barba. conſil. 52. viſo celebri. col. 5. verſic. non obſtat nunc ſi dicatur, libr. 4. Soc in l. tan 1. not. ff. de excep. rei iud. & in l. qui Romæ. §. Flauius, in fin. ff. de verb oblig. & conſil. 82. in cauſa, col. 2. lib. 3. & conſil. 78. viſis actis, poſt prine. libr. 4. & Cepo. conſultum ciuilium conſil. 44. in quæſtione, col. 2. ad fin.

De tadẽ re.

357 Et [illegible] dum confirmat quod ab ipſo Bald. [illegible] ſcripſerunt c. [illegible] aliena. ff. ſol. matri. id ſcilicet, tum demum de dom. [illegible] ſine iure tertij excipi poſſe, cùm probatio domin[illegible] huiuſmodi exceptionis allegatione agentem excluderet. per l. vltim. C. de rei vendi. aliàs minime, niſi excipiens haberet cauſam à domino, per l. 2. ff. ſi ager vecti. & d. l. his conſequenter. §. 1. ff. famil. herciſc. & l. loci corpus. ff. ſi ſerui. vend.

De eadē re. 358 Sed hæc duo capita debes primò intelligere, cùm quis priuatur ipſo iure præciſè, & cum effectu. Secus ſi effectus priuationis cōſiſtit in voluntate tertij, vt in caſu d.l.2.& ibi nott. ff. ſi aget. vect. cum aliis ſimil. à me adductis ſuprà in eadem gl. verſi. 6u. incip. fuerunt tamen. Ita enim voluere Bart. Bald. Angel. & Fran. Aret. in illis locis ſuprà allegatis, & ipſe Bart. conſil. 81. Mattheus Forniconis, col. 2. & ipſe quoque Bald. in auth. qui rem, cul. 2. verſi. ſubſequētes quæro. C. de ſacroſ. eccl. & in addit. Spec. tit. de loca. 9. nunc aliqua, in 46. q. & Pet. Anch. in c. cùm ſecundum, col. 1. de hæret. lib. 9. dum de hac re luquens allegat. not. in d.l.2. Corn. conſi. 115. licèt in hac, col. 1. & ſeq. lib. & Soc. in d.l.2. col. 2. in 2. cōclusione. ff. de except. rei iudi. vbi ad hoc multa allegat. & in l.1. §. ſed & quoties, col. 2. verſi. ex quibus tertiò. ff. ad S.C. Treb. & d. conſ. 78. col. 2. verſ. ſeq. quādo obuenitur, lib. 4. & ante hos omnes Spec. tit. de luc. §. nūc aliqua, it. 47. q. in fi.

De eadē re. 359 Quod tamen intelligo, lector amantiſſime, ne tu forte decipiaris, vt procedat, antequam ille rectius ſuam declarauerit voluntatem: nam facta declaratione poterit & ille ſubmoueri ob ius ſibi tertij, vt voluit Ang. in §. ſi verò verſi. ſed tunc pone, in auth. de non alien. & Cepo. cōſ. 25. ex quæſtione prædicta, colum. 3. verſic. circa tertium dubium. De quo & eundem vide conſil. eiuſdem vperis 45. & ſi in alijs, eulum. 1. verſic. tertiò dicitur.

De eadē re. 360 Intellige ſecundò procedere duos illos præcedentes effectus, ſi ſententia declaratoria interuenerit. Nam ante eam non poteſt repelli proſequens ius ſuum, nec ſubmoueri ex iure tertij. Ita voluit Pet. Anch. in d.c. cùm ſecundum. Sed ipſemet de hoc dubitat. in c.2. in 2. not. de præſcrip. lib. 6. propter not. per Cyn. & Bal. in d.l. cùm ſeruum. C. de ſeruis fugit. Sed ita tamen, vt in contrariam ſententiam inclinare videatur. Sed & de hoc quoque dubitat idem Pet. Anch. in c. ſæpe, in 8. notab. de pœnis, & ita quidem, vt priorem ſententiam potiorem ſibi videri velit. Adeò ſibi in hac re malè conſtat. Sed hoc ex iis dependet quæ dicemus poſtea in 50. effectu.

Exceptio excluſiua ipſo iure iuri agēris an poſſit opponi. 361 Idem autem Anch. conſi. 117. ſubtiliter, col. 1. verſi. non obſtat ſi dicatur, exceptionem excluſiuam ipſo iure iuri agentis poſſe opponi, cùm ille qui poſſidet, agit contra alium, natu cùm tunc conſtet iudici rem ad alium pertinere, conſequentet nec agenti actionem competere. l. Pomponius. §. ſi is qui. ff. de procur. Sed cùm poſſeſſor agit pro iuribus eius rei quam poſſidet, non videtur poſſe excludi tali exceptione ante ſententiam declaratoriam, per cap. cùm ſecundum, de hæret. lib. 6. & quod not. Io. And. in c.2. de præſcript. lib. 6. Et id erit pro 3. declaratione.

De eadē re. 362 Intellige igitur quattò, vt ſcilicet ius tertij ipſo iure excluſiuū iuris agentis opponi poſſit in iudiciis ordinarijs, non etiam in iudiciis ſummarijs, vt nuncupatim voluit Paul. Caſtr. in l. ille à quo. §. ſi de teſtamento, per eum text. ff. ad Trebel. & Alex. in l. vlti. col. 9. verſic. addit etiam vnum. C. de edict. diui. Adr. rol. vbi reprehendit ipſum Pau. Caſtr. qui ibi tenet contrarium ſibi interim contrarius, & Caroł. Rui. conſi. 130. ſupet puncto, col. vltim. num. 9. libr. 2. Nec obſtat, vt ſubdit Alex. in d.l. vlt. quod not. glo. in l. 2. ff. de except. rei iudic. quia loquitur quādo reus opponebat de iure proprio ipſius opponentis, ita excipiendo, dolo facit, petens quod mihi reſtituturus es. Secus ſi diceret, dolo facis, petens quod alteri reſtituturus es. l. ſi ſocer. §. Lucius. ff. ſol matr.

De eadē re. 363 Intellige quintò vt id ius opponi non poſſit à ſpoliante contra agentem aduerſus ipſum ſpoliantem interdicto recuperandæ poſſeſſionis, vt nuncupatim & in hac ſpecie ex facto interrogatus reſpondit Pet. Anch. conſil. 205. cuius exordium eſt, in quæſtione vertente, col. vlti. verſic. ſupereſt modò videre, pet. text. in cap. 1. extra de reſtit. ſpol. & not. per Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſ.

De eadē re. 364 Intellige & tu ſextò & poſtremò, vt id ius tertij ipſo iure excluſiuū iuris agēris poſſit opponi à reo, nō eo ſtā ab actore etiā replicādo, quia vis ipſius debet ex iure reſidente in perſona ipſius, per l. in ſpecialib. ff. de rei vēd. & l. indebiti. §. ſed & ſi nūmi, & ibi Alex. col. vlt. ff. de cōd. indeb. Bal. in l. cùm mulier, col. 10. ver. de tertio dubio. ff. ſol. matr. Car. Rui. qui & ipſū trad. conſ. 88. circa legitimationē, poſt prin. li. 3.

Si quis commiſit crimen ob quod priuandus eſt bonis, &c. 365 Trigeſimum, quod eſt ſextum ſuperioribus. Si quis commiſit crimen ob quod priuandus eſt bonis per ſententiam, nec ipſo iure eſt priuatus, poſſunt & debent debitores ei interim ſoluere, & liberātur. l. auferrur. §. in reatu. ff. de iure fiſci, & l. reo. ff. de ſolut. Secus ſi ipſo iure ſunt priuati, quia tunc fiſco ſoluendum eſt, qui vicem hæredis obtinet. l. 3. C. ad leg. Iul. de vi pub. & in d.c. felicis, poſt prin. ibi, nullus ei debita reddere. Quod etiam vtrùm procedit ante ſententiam declaratoriam, videbis ibi per Pet. Anch. vbi ſuprà. At vide etiam hīc Catdin. Flor. iuſcle. paſtoralis. §. rurſus, ad fin. de ſent. & re iud.

Qui commiſit crimen quod priuationem dignitatis inducit ipſo iure, &c. 366 Trigeſimum primum, quod non multùm abeſt ab his quæ tribus præcedentibus dicta ſunt. Qui etiamēn cōmiſerit, quod priuationem dignitatis non inducit ipſo iure, ſed tantùm per ſententiam, non poſſunt ſubditi ante ſententiā ab eius obedictia ſe ſubducere, nec illius iura denegare, tenēntque geſta interim ab eud. c. nónne. 8. q. 4. & c. ſæpe, extr. de appel. Secus ſi ipſo iure eſſet priuatus. cap. tanta, de exceſſ. prælat. & c. veritatis, de dolo. & contu. Et ita nuncupatim voluit Pet. Anch. in c. apoſtolicæ. in 20. no. per illum tex. de ſent. & re iud. lib. 6. vbi hoc dicit ſe didiciſſe a domino Lapo præceptore ſuo, dū legeret d. c. ſæpe, qui ad hoc, vt dicit allegabat Bart. in tract. de tyranno in 7. q. prin. Et eprimè faciunt not. per ipſum Bar. in l. poſt contractum, cum col. 1. verſ. & ſi aduertamus, ruru cui. 3. verſ. ſecūdum tēpus. ff. de don. quòd qui crimen cōmiſit, ob quod eſt priuandus bonis, ſed tamen non eſt ipſo iure priuatus, non amittit interim adminiſtrationē rerum ſuarum, per d.l. aufertur. §. in reatu. ff. de iure fiſci, & ibi ſequūtur receuriores.

De eadē re. 367 Ex quibus omnibus ſatis intelligis, vtrùm donatarius poſſit agere contrà tertium detinentē rem donatam poſt natos donanti liberos, vel pro iuribus rei donatæ debitis, & an ſubmoueatur exceptione reuocationis ex hac l. & an liberentur qui ei iura ſoluerint, ſed hīc in caſu noſtræ legis requiritur declaratio donātis, vt latè dixim* in prin huius gl. Idcóque ante eā nō video quòd poſſit donatari* impediri.

Pœna vt incurratur, requiritur monitio præcedens. 368 Trigeſimum ſecundum, cùm ex ſententia Innocen. in c. extirpandæ §. qui verò, extrà de præb. vbi pœna ſtatuitur omiſſioni vel negligentiæ ſine die vel tempore: certè vt pœna incurratur, requiritur monitio præcedens, quem ſequuntur omnes penè ibi, & Bald. in l. precibus, colum. 6. verſi. non obſt. quod not. C. de impub. & alij. ſubſtit. & in l. 2. colum. 2. C. de his quib. vt indign & Card. Flor. qui id dicit ſing. conſil. 55. dum retinendus. & Pet. Anch. in cap. licèt canon, colum. 1. in fin. & ibi quoque Domin. & Philip. Franc. in verſi. is etiam, de elect. lib. 6. & idem Pet. Anch. in cap. 1. col. 2. verſi. ſeptimò not. de vita & hon. cl. ric. eo. lib. 6. & conſ. 61. pro clarioti enim alijs multis concord. adductis per Alexand. in l. ſi mora, com. 3. verſic. ſubdit hīc. ff. ſol. mat. & in l. ita ſtipulatus, col. 4. ff. de verb. obl. & conſil. 10. attentis verbis teſtamenti, circa medium. lib. 7. & Felyn. in c. 2. col. 1. verſic. extrà g'oſ. de magiſt. & Marth. Afflict. in deciſ. Neapol. 370. tria dubia, colum. 3. verſi. ſecundò dubitatur. Id ſanè tempetat ipſe Innoc. in dict. c. extirpandæ,

dæ, & post eum Host. in verbo priuatum, & Ioan. And. col. vlt. Panor. in repe. d. §. quia verò, col. 8. vt scilicet procedat cùm pœna ipso iure imponitur, non aliàs. & idem quoque Pan. in c. excommunicationi, circa med. extra de tapt. & Dom. in d. e. licet canon. §. is autem, de elect. lib. 6.

Contraria ea dere opinat.

369 Quanquà ne id quidem, Pet. Aoch. in cons. 65. in causa quæ vertitur, in vlt. dubio, in ea est sententia, vt cùm pœna ipso iure imponitur, animus requiratur monitio. Quod & ipsũ non ubiq; seruat. Card. Flor. in cl. 1. in 9. no. de vita & honest. cler. & Fel. post Calde. & alios recitatos, in c. 2. in 2. no. extra de ipos. & vide Do. in c. 1. in 1. nut. de vita & honest cler. li. 6.

Post sententiam non potest episcopus aut alius iudex dispensare.

370 Trigesimumtertium, licet cùm canon imponit pœnam, nõ permittens expresse, nec etiam negans posse ab episcopo dispensari, possit ipse episcopus dispensare secundùm glo. in c. postulastis, in verbo postulatum, extra de cleri. excom. mi. Inn. in c. dilectus de tempo. ord. & Io. Imo. & Io. Cald. in c. at si clerici. §. de adulteriis, extra de iudi. cum simil. Hoc tamen non procedit, vbi esset canon latæ sententiæ, secundùm Ant. in d. §. de adulteriis, post Arch. in c. sicut. 15. dist. Nec aliàs generaliter vbi permittitur episcopo dispensare, procedit ili canone latæ sententiæ, secundùm ipsum Arch. in c. licèt canon, de elect. lib. 6. Et est optima ratio, quia post sententiam non potest episcopus aut alius iudex dispensare. l. diui fratres. ff. de pœnis, & c. ideo. 2. q. 7. Sed tu de his vide Pan. in d. §. de adulteriis, col. 2. versic. & hoc intelligo, & ibi quoque Franc. Arc. & Fel. col. 2. ver. fallit primò, & Phil. Dec. col. 4. ver. prædicta concluit.

Lex sine statutum licèt possit transferre dominum, homo tamen id facere non potest.

371 Trigesimumquartum, licet lex vel statutum possit transferre dominium & possessionem ipso iure, per l. captores, & ibi Bar. C. de epis. & cler. & l. vlt. C. de sacrosanct. eccl. cum simi. Tamen homo id facere non potest, per no. per Cy. & Bald. in l. ea lege. C. de cond. ob can. Bal. in l. traditionibus, in fi. C. de pact. & in l. 1. col. 3. C. si plures vna sen. Ang. & Imo. in l. qui vnãquas. § 1. ff. de acq. poss. Idem Ang. in l. 1. ff. de distra. pign. & in l. licet. C. de acq. poss. & apertissimè omnium Alex. consil. 1, ponderatis his, col. 2. versic. & ideo licèt. & iterum col. 11. versic. præterea tacta fuit, lib. 5. Carol. Ruin. cons. 50. super eo, num. 2. lib. 4. Ex quo præter alia multa quæ supra diximus, plane intelligis difficilius quid fieri ipso iure, quam alias. Et huc etiam spectat, quod dicit Bal. in l. si quis. §. Iulianus. ff. de procu. quod lex facit ipso iure, prætor facit tantùm per sententiam.

Pœna quando ipso iure imposita, an admittatur procurator.

372 Trigesimumquiotum, licèt in crimine publici iudicij non admittatur procurator. l. accusatore. §. ad crimen. ff. de publ. iudic. fallit tamen vbi pœna esset ipso iure imposita, vt voluit Alex. in addi. Bar. ibi, in prima addit. allegans Bal. in l. reos. C. de accu. & Pet. Anch. in l. seruũ. §. publice interest. ff. de procu. Sed aduerte quia Bal. vbi suprà, col. pe. ver. pone quòd statutum, tenet nuncipatim contrarium: quia in hac causa disputatur de crimine, & super crimine oportet declarari. Vnde licèt non seratur alia sententia, scilicèt condẽnatoria, tamen fertur æquipollẽs, scilicet declaratoria. c. pro humani, de homic. lib. 6. Ille, quem sequitur Pet. Anch. etiam vbi suprà. ad fin. Et ita etiam illos refert & sequitur. Hippo. Marsi. in sua practi. causarum criminalium. §. sequitur, num. 42.

Actus quando ipso iure nullus, iuramento non confirmatur.

373 Trigesimumsextum, vbi actus est nullus ipso iure, iuramento non confirmatur: secus si non ipso iure, sed via exceptionis aut restitutionis. Ita videtur voluisse Bal. in l. non dubium, in 17. oppo. C. de leg. per tex. ibi, & in l. antiquæ. §. vltim. C. ad S. C. Velleia. Ang. cons. 160. domina Catharina, col. 1. versic. contrarium duco, vbi hac ratione mouetur. Nã cum actus est ipso iure nullus, nihil ei omnino confirmabile. & Ro. in l. Modestinus. ff. de donat. & consil. 12. viso facto, col. 2. ver. secundò, quia ex tali contractu. & Franc. Arc. consil. 2. intellecta diligenter, col. 3. ver. tertiam rationem. & est bona glo. in auth. si qua mulier. in prin. C. ad S. C. Velleia. quam sequitur Ro. qui eam dicit sing. in repet. l. 1. char. 3. ver. & adde duas no. cautelas. ff. de vsucap. & Pau. Cast. cons. 8. in causa quæ vertitur coram domino vicario, col. 1. lib. 2. & Hippo. Marsi. consil. 125. æternæ Incis. col. 3. ver. quia respondeo. & diximus in nostris legibus connubialibus, in gl. 3. in verbo, *ne petit*, nu. 25. incip. ex his quoque. Sed hoc qualiter intelligatur & procedat, vide eundem Bal. vbi suprà, & in l. 2. in lect. antiqua. ff. ad S. C. Velleia. & Imo. latè in cap. cùm contingat, in 2. membro principali, col. eiuldem 7. versic. circa primum vatiar, extra de iureiur.

Cum non tenet sententia ipso iure, potest iudex ex officio eam reuocare.

374 Trigesimomseptimum, cùm non tenet sententia ipso iure, potest iudex iterum cognoscere & pronuntiare, secus si non ipso iure, sed ope exceptionis vel officio iudicis est emendanda. Ita voluit Inno. in c. in literis, extra de offi deleg. quod elegans reputat, & ad arbitrium trahit Bal. in l. vltim. col. 4. versic. quarò quæro. C. de contrah. emp. vbi videbis quid de eo sit dicendum, de quo & tu vide eundem Bal. in l. si vi proponis, col. 2. C. quomodo & quando iud. & in c. publicato, in fi. extra de elect. & Bar. in l. si societatem. §. arbitrorum col. 2. versic. quærit gl. si iniquè. ff. pro socio. Imo. cons. 97. in causa quæ vertitur, ante fi. Ias. in l. seroi electione, col. 2. ver. intellige istã. ff. de leg 1. & omnino Felyn. in d. c. in causis. Et hoc amplia, vt etiam possit iudex ferre sententiam contrariam prioti sententiæ quæ ipso iure nulla erat per l. vlt. C. de sent. quæ siue certa quanti. licet aliàs facete non posset, per l. 1. C. quando prouoc. nõ est necess. vbi Saly. col. 2. in 10. opp. id expendit, & post eum Fely. in e. inter mooasterium, ad fi. de re iud. Idem autem de consultore in causa assumpto, vt si primum consilium sit ipso iure nullum, possit iterum consulere, & illud emendare, voluit ipse Bal. in c. cum cessante, col. vlt. vers. vltimò opponitur, extra de appel.

Electio si sit ipso iure nulla, possumus electores publicare seruato vt uiare.

375 Trigesimumoctauum, quod est admodũ cõsine, quòd electores publicato scrutinio poterunt variare, & iterum eligere, si electio est ipso iure oulla, quia ineligibilem elegerũt, aut aliàs. secus si non esset nulla ipso iure, sed annullanda, non possent variare. Ita voloit Inno. in d. c. publicato, in prin. & ibi Host. col. 2. in verbo nequeunt, & Bal col. pen. vers. quæ dicitur hic, & Pan. col. vlt. vers. vltertùs quæro, & alij, extra de elect. Idem Inn. & pleriqoe omnes in c. considerauimus, col. 1. eo. tit. & idem Inno. in c. dilecti, de sop. neg. præla. Ægidius Bellamera, consil. 10. factum est tale. Io. Martini, col. 20. in 6. dubio. Pan. post Cõpostel. in c. cùm Vintonienſis. col. 4. ver. in gl. in verbo, sed tertia de elect. Et vide ipsũ Bal. in d. c. cõsiderauimus, ni prin. & in rub. de elect. col. 1. ver. quæro si nõ valet.

De eadem re.

376 Et hoc intellige primò nisi eligentes ob primam illam electionem fuerint priuati iure eligendi, vt per gl. in c. inter dilectos, in verbo. postmodũ, extra de excess. prælat. quam vide & docto. ibi. atque etiam gl. in c. auditis in verbo, postfacto. & item in verbo, irritandã, & ibi docto. extr. de elect. & gl. in c. bonæ, le 2. in gl. 1. & ibi doct. co. tit. & gl. in c. cùm laici, in verbo, quæ nulla est, extra de iure patrona. Ex quibus intelliges id genere, ile esse, vt electio quæ nulla est ipso iure non impediat secundam, licèt alias secus.

De eadem re.

377 Intellige & secundò in habentibus potestatem eligendi iure proprio. nã de his loquũtur omnia iura, & doct. supra allegati. Serus in his qui eam facultatem non habent suo iure, sed alieno, scilicet ex potestate eis illinde concessa, nam si ij semel elegerint etiam nullitet, non possunt amplius variare. se-

cundùm Bar.in l.2.§...ff.de optio.lega. Imo. & Alex. qui adfert alios concor.Fran.Arc.& Iaſ.in l.ſerui.electione in prin.ff.de leg.1.Quod tamen intelligit Bal. in l.vlt.in 4.q.C. de cõtrah. empt.in actibus extra iudicialibus.ſecus in iudicialibus,per l.ſi vt proponis & l.ſi præſes.C.quomodo & quando iud.Quod an procedat,vide per ipſum Arct.in d.l.ſerui electione, col. vlt. Sed hîc omnino vide quæ ſcripſi in comment.l. boues.§.hoc ſermone.ff.de verb.ſignoi. in 1.limit.

De eadem re.

378 Quin etiam illud quod ſuprà diximus verſ. ab hinc 4 de iudice nulliter iudicante, vt poſſit iterum iudicare, intelligendum eſt de iudice ordinatio, qui ſcilicet habet iuriſdictionem ante proprio, ſecus in delegato qui ab alio habet.l. iudex poſtquam, & ibi gl.& doct.ff.de re iudi.De quo tu vide Iaſ. in d.l. ſerui electione,col.2.verſic.intellige iſtam.ff.de leg.1. & eundem plenſſimè in l. qui per ſaluiem, in 2.no. ff.de iureiur.

Id quod obtinet tur in electione ad magiſtratum vel ſacerdot. idem quoque, &c. Eligentes ſi ſint priuati ipſo iure in eligendi poteſtate, non poterunt iterum eligere.

379 Trigeſimumnonum,quod dictum eſt in electione ad magiſtratum vel ſacerdotium,idem quoque & in alia electione, quam optionem vocamus, ius obtinet, vt ſcilicet ſi ipſa optio primùm facta, ipſo iure nulla fuerit, poſſit is qui eam facit,iterù facere. aliàs autem non poſſit,per l.apud Anſidium.ff.de leg. 1.& l.quoties.ff.de opt.leg.Ita enim voluerunt Dy.& Alb.in d.l.ſerui electione,in prine.ff.de leg.1.

380 Quadrageſimum, quod præcedenti aduerſari videtur. Si ex defectu formæ quæ debuit obſeruari in electione,eligentes ſunt priuati ipſo iure eligendi poteſtate,non poterunt iterum eligere.Secus ſi ſunt tantùm putoandi,quia interim poſſunt eligere.c. eũ terra,in fi.de elect.quod ad hoc dicit not.Ro.cõſ. 483.dubitatur primò,col.3.verſ.ſecundò ſi quis dixerit,& conc.ludunt docto.licèt illũ text.vt ipſe Ro.dicit,nõ allegẽt,in d.c.publicato,ea.ſit. Et hæc duo capita confirma ex eo quòd alias ſemper electio inualida non aufert facultatem eligendi de nouo. l.a. ff. de opt.leg.gl.in d.l.ſerui electione,in glo.1. & ibi Iaſ. col.2.ver.in gl.2.ff.de leg.1.vbi & ipſe Iaſ.ad hoc quoque allegat c.ſt comprom:ſſarius,iuncto c.vt circa do elect.lib. 6. Sed hæc ex his pendeot quæ latè tractat Bar.puſt alios antiquiores.ex d.l.r.§.1.ff. de opt.leg.

Nudum præceptum de non alienando non valet.

381 Quadrageſimum primum nudum præceptum de non alienando,non valet, nec tenetur legatarius,cui id prohibitum eſt,cauere de non alienãdo, cùm in legatarium tranſit legatum ipſo iure, per l.ſſiusfam.l.§.diui.ff.de leg.1.& l.patet.§.Iulius Agrippa. ff.de leg.3.At ſecus ſi non tranſit ipſo iure,ſed debet præſtari per manum hæredis. Nam tunc legatarius non tenetur date,niſi priùs cautũ ſit de non alienando,per l.4.§.vlt.ff.de cond.inſti.& l.Titio centum, in prin.ff.de cond.& demon. vbi Bar ita ea iura nuncupatim intelligit,de quo tamen vide ibi Pau.Caſt.

Verum quis debeat puniri pœna ſtatuti domicilij.

382 Quadrageſimumſecundum, cùm quæritur, vtrum quiſpiam debeat puniri pœna ſtatuti domicilij,an loci delicti, ſolet diſtingui, vtrùm pœna ipſo facto imponitur, itahitque ſecum exeeutionem,nec-ne,vt per Pau.Leaz.& Io.Ligna,in cle. 2.& ibi quoque Imo.col. 7. verſic. quæro quid ſi pro delicto, & Card.Flor.in §.denique, in 2.q.de re iud. & eundem Card in c.vlt.& ibi etiam Maria.Soc.col.14. in octauo effectu,de foro compe. & Ang.in l.vlt.col.2.verſ. ſecunda quæſtio.ff.de uiriſd. om.iud.

383 Quadrageſimumtertium, quod ipſo iure nullũ eſt,non facit indiciũ, vt ſi teſtis cuius teſtimonium ipſo iure nullum eſt, fuerit interrogatus, nec vllum quidem indicium facit l. dious §. ex quibus cauſis.ff. de quæſtio. Secus ſi ipſo iure non repellitur, ſed officio iudicis. tunc enim arbitrio iudicis faciet indicium,per not.in c. præſentium, le 1.extra de teſti,vbi Bal,col. 2. verſ. quæro nunquid teſtes, hoc diſcrimen nuncupatim adſcripſit.

384 Quadrageſimonquartum, cùm infamis ob graue crimen teſtari non poſſit ſecundùm multorum ſententiam, in qua fuit Spec. ritul. de inſtrum. edi.§.compendiose, verſ. decimotertiò. & expreſſius verſ.quid de exuſculatis,& Bart. & Imo. in l.qui manus.ff.qui teſta. face. poſſ. quamuis alij teneant contrarium:de quo nunc non diſputo. Sed illud tantùm dixerim,quòd ſi illa ſententia veta eſt,intelligitur vt ſit infamis ipſo iure ſtatim à commiſſo delicto, teſtari non poteſt,nulla ſuper delicto expectata ſententia. Sic minùs,ante ſententiam teſtari poteſt.Ita reſpondit Anaſtaſius Platus inter conſilia barba.conſ. omnium vltim.multos futuros,col.3. verſ. ſeptimò probatur,lib.1.& ſequitur Alciat.in l.interſtuprum.ff.de verb.ſigni.

Infamis ob graue crimẽ, an teſtetur poſſit.

385 Quadrageſimumquintum, cùm iofamia iuris repellat à teſtimonio per plenſſimũ not. in l.2.ff. de Senat. Certè ſi ea infamia ipſo iure contracta eſt, repellit ſtatim,non expectata ſententia. Quòd ſi non niſi lata ſententia contrahitur, poterit interim dum condemnetur, teſtimonium dicere. Ita enim voluit Iaco.Butr.in l.2.§.ignominiæ.ff. de his qui not. infa. Ang.in l.athletas.§. ait prætor,in princ.ff. eo. & ipſe Platus d.conſ.vlt.inter conſ.Barb.col.4.verſic.prætea nulla requiſitur.lib.1.

386 Quadrageſimumſextum, vbi quod ſecundum eſt,reuocat primum ipſo iure:ſi illud ſecundum caſſetur,primum non reuiuiſcit,vt voluit Pett.Anch. & poſt eum Phil.Franc.in c.pen.de præb. lib. 6.per l. planè,in prin.de leg.1.& l.& ſi tranſcri.ff. de alı. lega.Secus ſi nõ ipſo iure.l.qui liberis.§.nõ ſic.ff.de bõ. poſſ.ſecun.tab.& quę no.Archi.& Io.And.in d.c.pen.

387 Quadrageſimumſeptimum, ſi pœna ab homine fuerit ſtatuta, ſi quid factum non fuerit intra aliquod tempus, ea committitur cùm primùm certũ eſt eum id facere non poſſe intra ſtatutio tempus, licèt ſit ſecus in pœna legali l. cùm ſtipulatus ſim milii à Proculo. ff. de verbo oblig. Tamen differtur executio illius pœnæ,donec illud tẽpus ſit tranſactũ. l.in illa ſtipulatione,ſi calẽdis, & l. ſtipulationes non diuiduntur.§.ſi quis ita & l.inſulam, co.tit. & voluit glo.& poſt eum doct.in illa priori l.Hoc tamen fallit in pœna quæ ipſo iure ſecum trahit executionem, vt in excõmunicatooc,infamia & aliis huiuſmodi,tunc non expectatur terminus.Ita voluit Bar. in d. l. cùm ſtipulatus,col.vlt.verſ.reſponde prædicta vera, arg.l. quod ad ſtatum,in verbo, confeſtim. & l.qui vltimo, in verbo,ſtatim. ff. de pœn. Cui licèt contradicant Ang.& Rapha.Com.tamen aſſentiuntur ibi Alea.col. 3.verſ.in gl.in verbo,commiſſa,& Iaſ.col.5.verſ.p æditam deciſionem. Quæ tu uo. ad ea quæ diſputata ſunt à gl.& aliis in c.commiſſa, in verbo, elapſus,de elect.lib.6.& gl.in c.licèt canon, in verbo, pruuatus, poſt prin.& ibi Dom.in verſ.is etiã,col.2. verſ.deinde,quærit.eo tit. & lib. Et interim vide Bal.in l. eios qui,verſ.quæro nunquid,C.ſi pen.appel. mors inter.

In pœna quæ ſecum trahit executionem, non expectatur terminus.

388 Quadrageſimumoctauum,licèt aliàs dominium non tranſeat in alium ſine poſſeſſione. l. traditionibus,C.de pact.& l.ſi ager.ff. de rei vendic. cum ſimilib.Tamen id fallit cùm quid ſit ipſo iure,vt probatur in l.commiſſa,& ibi glo.Bar. & Ro.ff.de publi. & vectig.& idem Bart.poſt.Dyu.in l.imperator. ff.de iure fiſci.Ille Ioan.Imo. diſcipulus Pet.Bellug. in eo tracta.cui titulum nuncupauit, ſpeculum principum, tit.de amorriza.6.nunc videamus,col.3.per no.in l.1. C.de rapt.& pet Iu.Monach.in e.cũm ſecundum, de hæret.lib.6.

Dominium an tranſeat in alium ſine poſſeſſione.

389 Poſſeſſio tamen,vt ipſe Belluga ſubdit, nec tũc quidẽ tranſit,niſi ea fuerit apprehenſa, per gl. in l. ũm duobus §.idem reſpondit,ſocius ſi ceſſante, ſit

Poſſeſſio non tranſit in alium niſi fuerit apprehenſa.

verbo,

verbo,dominum.ff. pto foe.& in l. vlt. C. de sacrof. eccle.id quod etiam voluit Bar.in d.l.commissa, allegans gl.ibi, quæ tamen mihi id dicere nõ videtur, & id dicit esse no. & ibi quoque Ang. & Ro. & Bal. in l. si quis in tantam. col.pe.ver. nota qoòd delictũ. C.vnde vi. & in l.in suis,ad fi.ff. de lib.& posthu.Io. Fab.in d.l.vlt.C.de sacrof. eccle. & Pet.Anch.in d.c. cùm secundum, in prin de hæte.lib.6.vbi ad hoc dicit gl. in d.l.vlt.esse not.& idem Petr.in l.fine possessione,col.1.versi. tertium siue quartum, de reg. iur. eo.lib.Viral.Camba. in tract.clausularum,in rub. nil nouare appel. penden. char.pc.& Bertha.in tract.gabel.in 9.parte principali.4.q.vers. quod autem suprà dixi.& Ias.consi.148.viso processu,col.2. versic. item etiã princeps,lib.4.Et ad hæc faciũt quæ diximus supra in 18.effectu.Nota tamẽ qoòd idẽ Bar.in l. si ita quis promiserit.§.ea lege, col. 2. vers. prædicta vera nisi statutũ.ff.de verb.obli.est in ea sententia,vt licèt quid hat ipso iure,non tamen transeat dominiũ ipso iure,sed opos esse actione. Super eo autẽ qoòd diximus de possessione,vide Bald.in l.1. colum.3. versic. sed alij dicunt. C. si plures vna sententia. & in cap. quanto,versic.adde & dic.extra.de transla episcop.

Qui ipso iure amittit dominium,possunt nihilominus postea præscribere.

390 Sed tu in hoc aduerte qoòd Pet.Anch.in d.l. cùm secundum,in prin.de hæte.li.6. ex eo quod diximus ex eo.lem & aliis ,infert qoòd qui ipso iure dominium amittunt , nihilominus possunt postea præscribere, per c.2.idẽque vlt.de præscrip.eo.lib. 6. quod non possent , si cum domino translata esset & possessio per c. fine possessione,de reg.iur. eo. lib. Ex qoo & ego in casu legis nostræ censeo donatarium posse tem præscribere post natiuitatem liberorum donantis. Nec est quòd ei mala fides possit imputari.nam etsi dubium est, an actio præscribatur sciente eo qui ea tenetur:aliis negantibus præscribi ob malam fidem,aliis contrà affirmantibus. de quo per omnes in c.vlt. extrà de præscrip. Tamen quando is qui possidet aut debet , non tenetur auferre, nec adire dominũ creditoris,nec aliquid facere, nisi petatur ab eo cui ea actio competit,tunc etiam de iure canonico illo non petente præscribit : quia nihil est quod ei imputari possit,siue quod enim constituat in mala fide. Ira enim voluit Pan. in c. ecclesia sanctæ Mariæ,col.15.versi. sed pro concordantia,extra de constit.& in c. quod clericis,col.pe.versi,ideo dicit,extra de foro compe.&in d.c.vlt.col.4.versi,ego in cap. extrà , de præscrip. & Rapha. Com. consil. 67. statuto ciuitatis Vincentiæ. & consi. 90. visa copia,col.2.& consi.147. domina Contessia, quibus locis intelligit , nisi debitor sciret creditorem ignorare.& Corn.consi.176.ad euidentiã præmittendum est,col.3.ver.ad ideo quod nõ. li.1.& consi.206 circa thema,col.3.vers.ad idem,li.2.&consil 55.visis & diligenter consideratis,col.6.versic.facit secundò, lib.3.& Soc.consil. 203. capiendo primum consultationis articulũ, col.1. vers. secundo probatur , lib.2. Phil.Dec.consi.554.quod suprà accuratè,de quo tamẽ vide Felyn.in d.c.vlt.col.2 vers. secũda declaratio.

Heres quando dicatur non mala fides possessor.

391 Et id quidem ex eo fulcitur,quod tradit Petr. Anch.in d.cap.fine possessione,in 11. eademque vlt. oppo.quæ est in col.8 versic.item intelligas,de reg. iur. lib.6. qoòd si per acceptationem alicui competit actio,potest interim contra eum præscribi , dum nondum acceptauerit, vt in legatario quantitatis vel speciei : nam antequam is agnouerit legatum, hæres non potest dici malæ fidei possessor , ideo præscribit,& hoc dicit consuluisse Bald. & sequitur Socin. consi. 64. in causa vertente inter dominam Catharinam,col.4.versi.præterea hanc partem.lib.1.& consi. 2. in causa testamentaria,in fin.lib.3.& Dec. d. consi. 554.& Io.Fran.Balb. in tracta. præscriptionum, in 3. prin.quæst.5.partis,5. quoque partis princ. & Anto. Rub.consi.3.dicitur,in fi.Id quod admodum huc pertinet,vt intelligas non impediri præscriptionem, licèt dominium trãsferat ipso iure in casu legis nostræ, vt suprà diximus in prin.huius gl. Nam & legatum in quo loquuntur Pet.Anch. & Soc. etiam ipso iure transit in legatarium.l.à Titio.ff. de fund. & l. si tibi homo.§.si seruus.ff.de leg.1.& planè diximus in cõmentariis nostrarũ consuetud.tit.16. §. 4. in gl. 2. iu prin.Et tamẽ hæres,vt illi dicunt,id præscribit etiam de iure canonico.Illud autẽ Bal.cõsilium fallor est 132. quod vidua,in fi.lib.3.vbi cõsulunt præscribi inti petendi legatum & fideicommissum 30.an.& iterũ cõsi.168.proponitur quod quidã,col.1 eo.lib.5. Verùm contra illud dictum Pet. Anch. nuncupatim tener Phil.Dec.sibi contrarius in c. ecclesia sanctæ Mariæ, col.12.vers. & circa istum tex. de constit. rationibus illis ab eo adductis,quas si libet videre poteris.

Imperandi supplementũ legitimæ præscribitur.

392 Cæterum quod primùm diximus confirmat quòd licèt supplementum legitimæ ipso iore debeatur.l.fernus. C.de inoffi.testa. ita tamẽsi demum , si petatur, secundùm gl. & omnes ibi,& latè diximus supra in hac eadem gl.nu.14.incip.idem quoque diximus.Tamen & ipsum præscribitur,si non petatur, ex sententia omnium in l.si quis filium. C.de inoffi. test Bal.& Saly. & aliorum in l.omnimodo,eo.tit. & quos infrà citabimus.consi.395.& seq. & quos item tibi congessi in tracta. Retractuum,tit.1.§.31. glo.2 nu.37.Sicuti & iuri quoque adeundi præscribitur 30 annis secundùm Bal. Ang. & alios præter Saly. in l. licèt.C.de iure delib.Bar.consi. 120. quidam habuit. Bal.in l.diuortio.in 3.lect.col.1.ff.de neg.gest.&consi. 12.quidam dominus Matthæus, col.2.versic. vltimò sciendum, lib.1. vbi & id dicit procedere de iure canonico,& consil.410.primũ videndũ est,lib 4.& cõsi.450.super primo puncto,in princ.eo. li.4. & consi. 168.proponitur quod quidã.col.1.lib.5.& consi.386. quida M.decessit.eo.lib.5.Imo.in l.3.ff. de acq. hæte. & consi. 73. in casu proposito , licet dicatur in prin. Ro.consi.71. visis dubiis, col.2.Pau.Cast.in l. si quis suus.ff.de iure delib.&cõsi.279.super primo quæsito, in prin.2.dubij.lib.1. & consi. 410. viso tacto, col.2. versi q antũ ad tertiũ.eo.lib.1. & consi.22. visis omnibus,col.vlt.li.2.& consi.120.notandum est ad euidentiam,col 1.eo.lib.2.Cepola consi. cautarum ciuilium 66.eodémq, vlt.Titius procurauit,col.vlt. Cot. consi.299. videtur prima facie,col.2.versi.quod & dicendum,lib.3.vbi hanc dicit esse communem opi.& consi.305,circa primum,col.pe.versi.vltimò &alia eo. lib.2 & consi.17.circa præfatum, col.6. versi. circa sextum,lib.4. & consil.70. dico venium, col.4. versi. circa secundum,eo.lib.4.Soc. qui concor. adduci d. consi.63.col.3.versi.sed his & aliis,lib.1.& iterum cõsi.81.in præsenti cõsultatione,in fin.cod.lib. & Felyn. qui dicit hanc esse cõmunem,in c.de quarta.col.3.& seqs,de præscr.& Ias.consi 19.præsentis consultationis,post prime.lib.1. Et iuri item immiscendi. quod propè idem est ex sententia gl.iuncta tex.in d.l. licèt, & ibi Bald.& Ang.Rapha. Fulg.& recentiores C. de iure delib.Bar.in d.l.filio præterito,vbi suprà.Bald.d. consi.12.col.2.versi.sed ille passus,l.1.Aug in d.l.1.in lect. Flo. C. quan. non pet part. Raph.Com.consi.29. quidam Gionterinus,vbi & id dicit procedere in hærede extraneo,ex communiori opi.Pau.Cast in d.l. si quis suus,de iure delib.Cot.d.consi.70.vbi suprà,li.4 Ias.d.consi.19 col.2.versi maius dubium,lib.2.quamois ipse in lectu. vt ipse dicit , tenuerit contrarium post quosdam alios.Nam & in hac posteriori sententia est gl.in d.l.1.C.quan.non petr.part.

Et iuri immiscendi.

Iuri adeundi præscribitur.

Etiam de iure canonico.

393 Et iuri dicendi contractum nullum,secundùm Bal.& Aug.in l.sicut.C.de præscrip.30.anno.& eandem

Et iuri dicendi contractũ nullum.

dem Bal.d.conſ.410.lio.4.& conſ.189, punctus quæritur,lib.5.& Soc.conſ.106.libenti ani.10,col. 2.ver. tertia defenſio li.3.nam etiam contractus tũc demum eſt nullus, ſi voluerit is cuius fauore dici poteſt nullus,vt volun gl.in l.eleganter, in prine. & ibi Bar.ff. de dol.mal.& glo.& in l.iuriſgentium.§.præter ait,in verbo,dolo malo & ibi etiam Bal. Ang. & recentiores. ff. de pact. & diximus ſupra in eadem gloſ.num. 16.incip. quibus & adde & latiùs in noſtris legibus connubialib.in gl.7.in verbo,*de ſon mary*.in 10. q. Et per quædam ex iis Ripa etiam hic in 45.q.tenet licet tãtũbanter,præſcribi reuocationi quæ hi ex hac lege. Sed & in l.vltim.huius tit.q.tenet,& qui lem adquetantius, præſcribi reuocationi, quæ ht ob ingratitudinem ex ea lege.

De eadem re.

394 Sed vide interim,ne ſuperflua ſit hęc quæſtio præſcriptionis in caſu l. noſtræ propter ea quæ diximus ſupra,in verbo ſuſceperit liberos, nu. 211. ſcilicet dò intelliges.& multis ſeq.videlicet quod ſi donator poſt natos ſibi liberos ſciens prudẽſq; diutiùs pertuliſſet donatarium frui re donata, nec declarauerit velle donationẽ reuocari, nec huius ſignum aliquod oſtẽderit,cùm habuiſſet facultatẽ temporiſq; id faciẽdi,is videtur velle donationẽ tãtá manere. Ideo fruſtra hoc caſu diſputamus de præſcriptione donatarij, cũ ex volũtate donatoris tem ipſam habeat. Niſi dicetes tum præſcriptionem poſſe procedere, cùm donator declarauerit velle donationem reuocari, ſed id abſente ignorantéque donatario, qui interim poſſi det,cùm nulla ei mala fides imputari poſſit.

De eadem re.

395 Sed quæſtionis eſt,quanto tempore præſcribatur hanc reuocationi. Poſſet videri quinquennio, inſtar quærelæ inofficioſi teſtamenti vel donationis. Iſi quis libertatem.ff.de petit.hæred.& l.adoleſcentiæ. C.de inofficioſ.teſta.quę iura loquuntur de inofficioſo teſta. Sed idem iudicandum eſt de tempore inofficioſæ donationis per l.vlt.C. de inoffic donat. Nam & hæc reuocatio, quæ ht ex huiuſmodi l.magnam habet ſimilitudinem cum ea quæ ſit ex capite inofficioſæ donationis, vt conſtat ex no in l.Titia.§.imperator.ff.de leg.2. & in l.3. C. de inof.dona.Et in ſimili dicit Bar.d.l.ſi quis filiu. & rurſum conſ.14.an ins agendi,quòd iuri agendi ad ſupplementum l. gitimæ præſcribitur quinquennio, ſicuti & quærelæ inofficioſi teſtamenti vel donationis & ſequi videtur Bal.in d.l.adoleſcentiæ. & Rom. in l.certi condictio.col.5. ff.ſi cert.pet. & Guid. Pap. 170. quoad quæſtionem,col.vlt.

Autoris ea de re ſententia.

396 Verùm in ea ſum ſententia, vt non niſi triginta annis præſcribatur,per regulam generalem.l.2. C.de conſtit. pec. vti & aliis multis iuribus à me ſigillatim memoratis in tract.Retractuum.tit. 1. §.26. glo.2.in verbo,*motifves au greffe*, num. 36.decimoſeptimo quæro. & 5.ſeq.Nam & quod dicit Bar. vbi ſupra,de præſcriptione iuris agendi ad ſupplementum pet quinquennium, teptobatur ab omnibus. qui & ad tempus 30. annorum requirunt, videlicet Bald.ſibi contrario,Saly.Ange. Pau. Caſtr.Fior. Ial.& alius in d.l.ſi quis filium.Bal.in auth presbyteros.C. de epiſc. & cler.& in repe.l patet filium,col.5. verſic. viſis ergo oppoſitionibus.ff.de inofficioſ. teſta, & in l. nam & 15.§.huius autem.ff.eo.tit.& in l.poſthumus,colum.2. in addit.eo.quoque tit.& conſil. 23.ſi pecunia,in fin. lib.4.& conſil. 231.actiones in 2.dubio,eo.lib.4.vbi id declarat,& conſil.50. viſo teſtamento, colum.1.verſi. modo quæritur lib.5.& conſil. 334 quidam nobilis, col.1.eo.lib.5.vbi tamen id clarè non diffinit. Ang in l. Papinianus.§.ſi conditioni,col.2. verſ. ex prædictis apparet ff.de inofficioſ.teſta.& in l.omnimodo,in prine. C.eo tit.& in l.certi condictio in prine.ff.ſi cert.per. vbi ita dicit ſe pluries cõſuluiſſe.& in l.ſi eum. §.qui imitatum ff. ſi quis cautio.& in l. ſi a domino, in prin ff.de petit.hæte.& in §.1.in fin. auth. de tri. & ſemiſ. Pau. Caſt.qui hanc dicit eſſe communem opi. conſ.109.dubia in quibus quæritur,in 1. dubio lib.2. Pet.Anch conſ.440.in quaſt.col.7.verſ.ex qua ſubrogatione.Rapin.Fulg.conſil.84.Bonacurſius,col.3.verſ. in ſecundo.lio.in l.placet.§.ſi duobus, ff.de leg.1.& in l.qui ſoluendo.ff.de hæte.inſt.Alex.conſ.108. viſo themate,& diligenter conſideratis verbis,col.1.lib.1. & latè conſ.128.conſideratis verbis inſtrumenti, col. 5.verſ.nec prædictæ concluſioni,& multis ſq. lib.1. vbi etiam dicit hanc eſſem communem, & conſil.8. viſis ſubtiliſſimis,colum.6.verſic.vltima dubitatio.& ſq.lib.3.& Cor.conſ.90.videtur prima facie,vol. vlt. lib 1.& conſ.264.in hac conſultatione,col. pen.verſ. nec obſtat quòd querela.cod.lib. 1. vbi inter alias tationes ponderat quod ſupplementum legitimæ fit ipſo iure,querela autem inof non habet executionem ipſo iure.& conſ.265.in hac,col.2. lib.3.& conſ. 302.licèt in propoſitione,colum.vlt.verſi. nec obſtat quòd ius,eo.lib.3.Bened.Capi.conſ.40.circa quæ.columna prima, & conſilio 76. punctus quidam Antonius,colum. vltim. Ang. Aret qui & hanc dicit eſſe communem,in §.1.col.2.Inſt.de inof.teſta.Guid.Pap. ſibi cõtrario decti.Delphi.82.doctores.Carol. Ruin. conſil.26.videtur col.2.nu.6.lib.3 & late Bertat.Lan. in addit.Bar.in d.conſ.14.& Pinap. Dec. conſ.305.in caſu occurrẽti, col.1.& 2.verſ.ſi verius,& Ant.Rube. conſil.115.præſupponitur in facto, extra med.& ita rum conſil.156. circa primum in prin. Steph. Berti conſil.94.dum fuit,num.3.lib.1.& conſ.246. viſo caſu,col.1.lib.2.& conſ.95.quæſitum eſt, in fin. lib.3.& conſ.31 quamuis in prin.eo.lib.3.& latè,conſil.140 ex themate,col.2.li.4.Dian. Barb.in tract.præſcrip.in 23. q.4.partis,4.etiam partis prin.& Vigho in 3.ſed hæc. Inſtit.de inof.teſta.idoque Fran.Ripa in d.l.vlt.q.69. col.2.verſ.ſed hæc op.tenet non præſcribi reuocationi ex capite ingratitudinis niſi 30. annis. Nec obſtat quod dictum eſt de querela inofficioſi donationis, cùm ea longe differat ab auxilio huius legis, vt planè patet ex iis quæ diximus ſupra in præfatione, num.92. ſed hic parum,& ſeq. & tu luni in verbo,totum, nu. 4.& 5 iunctis præcedentibus: iteramque in hac ipſa glo.num.4.iunctis præcedentibus. Ex quibus intelliges nihil poſſe neceſſariò concludi de vno ad aliud.

Cui transferitur dominium ipſo iure ſine traditione, habet plenius tus, quàm is qui non transfertur dominium ipſo iure.

397 Quadrageſimumnonum, quod præcedenti conuen enter annectitur, quòd ille in quem tranſfertur dominium ipſo iure ſine traditione, etſi ex eo n n acquirit poſſeſſionem vt diximus in præcedenti diſcrimine,habet tamen plenius ac fortius ius,quàm is in quem non ttansfertur dominium ipſo iure, & ſine traditione vt probatur in l.pomponius. §. quæſitũ.iuncta gl.ff.de acq. poſſ. Quod & hinc videre licet,quòd ille in quem transfertur dominiũ ipſo iure, p.a fertur alij etiam cui prius eſt tradita poſſeſſio, ex ſententia gl.in l.ſiue autem.§.ſi duobus, ff de pub.in rem act.& in l.vlt.vbi & alij.C.de facroſ. eccl. Bal.& aliorũ in l.quotics.C.de rei vend.lo.And. & aliorum in e.cõmendarit, extra de his quæ fiunt à maio parte cap.& laſ.in d.9.quæſitum,col.2. verſic. tertiò not.

Cum pœna imponitur ipſo iure, non opus eſt alia ſententia iudicis etiã declaratoria criminis commiſſi antequam procedatur ad executionem pœnæ.vt voluit Dom.e. vbi perlcuſum §.præterea. in pen.no.per illum tex.de elect.lib 6.& conſulnit idem Dom. conſil.136. dominus Burgentis,ed.vlt per text.ſi non violetur, vt ipſe ait, in cap.pro humani.de homic. lib. 6. & ita dicit voluiſſe Hoſt.prout.ref. et Io.in.Ar d.vbi & ipſum Io. And. in e.communia, de elect.eod.lib. Et idem quinque è recentioribus voluit Ial. conſil. 21. quatuor principales,col.3. verſic. ad hoc reſpondetur,lib.3. Et hoc in

emphy

empl; tenta, qui ſ, ſu inte primatus eſt, voluerũt Hoſt. Auto. qui hanc dicũ cõmunem opi. & Imo. in c. potuit. extra de loca. Bal. in addi. Spec. co. tit. col. 7. & in auth. qui rem, col. 4. C. de facroſ. eccl. & conſi. 301. proponitur quòd Petrus, in primo dubio, lib. 1. cum aliis concor. addictis a Barb. conſil. 51. ſcripſit ſapientiæ fons, colum. 6. verſi. capio nunc quattuor, lib. 1. Philip. Dec. conſil. 146. cuius ſuperſcriptio incipit, dubia de quibus, col. 4. verſic. non obſtant allegata.

De capi. re. 399 Quibus adde quod voluit gl. in l. amiſſione. §. qui deficiunt. ff. de capi. dim. quæ dicit quòd canonicè ſententiæ habet vim ſententiæ hominis, vbi Bal. dicit not. quia ratiõ, inquit, eam inducit. Et illam quoque cõmendat Ang. conſi. 58 commune Florentiæ, & quod voluit etiã glo. in cle. multorũ, ad fi. de pœnis, & ibi ſerua Imo. & Card. Floren. & Bald. in l. adoleſcẽte. C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ. quòd non eſt neceſſariũ manifeſtũ iudicis, vbi ex ipſo iure producit effectũ. & idẽ dicit in l. 1. col. 2. verſi. ibi infamis. C. de ſecun. nupt. & Bar. in l. 1. col. 2. ff. de his qui no. infa. Panor. in c. 2. in 3. nu. de feud. & facit quod ſcribit glo. in c. quam ſit, in verbo, coipſo, de elect. li. 6. & gl. in cle. 2. in verbo, coipſo, de vita & honeſt. cleri. & in cle. arcendentes, in glo. vlt. ff. de ſtatu. monach. Et quod etiam tradit Bal. conſi. 301. proponitur quòd Petrus, colum. 2. verſiculo in contrarium videtur, libro 1. quia quod ſit ipſo iure, tollit neceſſitatem adeundi iudicis, per l. quæ ſub conditione § vlt. ff. de condi. inſtit. & l. de pupillo § habet autem. ff. de noui oper. nunt. Et Pet. Anch. conſi. 97. in quæſtione quæ vertitur, col. 1. verſ. ſe indò probatur, vbi dicit factum hominis hìc non requiri.

De cadẽ re. 400 Verùm ſunt alij potiores quidẽ & numero & autoritate, qui tenẽt quòd licèt nõ requiratur ſententia quæ roget eam pœnã: requirunt tamen quæ declaret actũ factum aut cõmiſſum, aut etia omiſſum ex quo pœna inc'ra eſt. per text. in l. eius q i delatorẽ, & ibi Bar. ff. de re fici & in c. cum ſecundum. §. confiſcationis, & ibi Ioan. And. & alij, de hæret. lib 6. & voluerunt Arch. Ioan. And. Petr. Do. & Phil. Fran in c. 1. de p ſcript. lib. 6. Arch. Io. And. Per. Anch. & Phil. Fran. in c. felicis. §. nullus, de pœnis, lib. 6. omnes propè in c. 2. de homi. li. 6. Paul Leaz. & Zenze. in cle. 1. & ibi etiã Card. Flor. in pœn. in 14. not. de pœn. Alber. in l. lex vectigali. ff. de pigno. Bal. cõſ. 124. omiſſis, col. 1. lib. 1. & conſi. 126. præmittendum eſt, co, li, 1. Ang. conſi 256. Guido, col. vlt. Pet. Anch. in c. cupientes. §. quòd ſi per 20. col. vlt. verſi. itẽ colligе, de elect. eod. lib. vbi ad hoc dicit ſing. text. in d. §. cõſtitutionis, & conſi. 153. ſatis inadvertẽter, col. 1. verſ. ſic ego etiã. & iterum conſi. 189. rubus, col. 1. verſi. ſecundò mouetur. Do. ſibi contrarius cõ. 42. in nomine & c. quia reuocatur, col. 1. cum aliis multis quos magno labõre & copia congeſſerunt Alex. in l. ſi quis maior, col. pe. verſ. in ea, ibi ipſo iure, & ibi etiam exteti recentiores. C. de tranſact. & Felyn. primùm quidem in c. Rodulphus, col. 4. ver. ſed declaratoria ſententia. extra de reſcrip. & deinde in c eum ab homioe, col. 4. verſi. vtrum autem dicta, extra de reſcind. & in c. 2. in prin. de ſponſ & Phil. Dec. in auth. caſſa. col. 3. ver. quartò not. C. de ſacroſ. eccle. & Hippo. Marſi. conſ. 10. caſus dubitationis, col. 6. & ſeq. lib. 3. Quibus adde hoc idem præter eos quos citarunt, voluiſſe Oldr. conſi. 271. quæſtio talis eſt, aliquis dixit, ad ſi. Gaul. à monte Laud. in extrauag. ſuſcepti regiminis, in verbo, ipſo iure, ne ſede vacante. And. Iſer. in c. 1. tit. quo tẽp. m. l. & idem And. in c. 1. tit. de feud. ſine cul. nõ amitt. & in c. 1. rit. quæ ſint regal. & in conſil. Sicilиæ, incip. vſufructuarium, & ibi Matth. Affli. in 10. not. & Bart. in l. vlt. §. quod ſi actor. C. de iur. cal. Bald. conſil. 301. proponitur quòd Petrus, poſt prin. lib. 1. Ang. conſi. 56. pro deciſione quæſtionum, col. vlt. & Card. Flor. in cle. 1. in 13. no. poſt Paul. & Geaz. ibi, de pœnis, & eundem Card conſi. 35. quidam habens vnum nimm, col. vlt. verſi. item etiam ſi eſſet caſus. Panor. conſi. 3. mitur in præſenti, in 8. q. lib 2. Mart. Laud. in c. 2. col. 2. tit. quo tempore mil. Ro. conſi. 94. vltis quæ ſuperſtitis conſulta ſunt, ad fi. & conſi. 11. allegationes doctoris, col. 2. vbi dicit ſing ad hoc tex. in d. c. cùm ſecundum. & conſ. ſeq. quoad proximum, col. vltim. Aegidius Bellame. conſi. 9. factum eſt tale, cùm eſſet his, col. 9. verſi. quarta regula. Fran. Arer. in l. 1. circa med. C. ne lic. poten. & in c. ſi diligenti, col. 4. de foro compe. Franc. Curt. ſenior conſi. 30. ſuperverbis, in fi. & conſi. 60. dux Phil. col. 7. verſi. confirmamus prædicta. Barb. late in c. 2. col. 3. verſi. not. quòd vaſallo, extra de feud. & conſil. 51. ſcripſit ſapientiæ fons, col. 16. verſi. capio nunc quattuor, lib. 1. & inter conſi. illius, Anaſta. Platum conſi. vlt. multos futuros, colum. 5. co. lib. 1. Maria. conſil. 12. quoniam impræſentiarum, col. 2. verſi. vltetius. & eius filius Socin. conſi. 151. conſideratis, col. 2. verſ. inſuper aduertendum, lib. 1. Alex. conſ. 103. videtur prima cõſideratione, col. vlt. lib. 1 & conſi. 124. omiſſis ſuperfluis, colib. 1. Card. Alex. in c. 1. col 2. tit. de feud ſine cuip. nõ amitt. & in c. 1. 5. item ſi fidelis, col. pen. tit. quib. mod. feud. amitt. Petr. Ferra. in tit. forma libel. in caſu ſpol. proprie. in verbo, ipſo facto. Matth. Affli. ct. in conſtit. Sicilиæ, incip. omnes, col. pe. verſ quartò no. Phil. Dec. in l. 1. col. 3. verſic. quintò not. C. de ſecun. nup. Alciat. in l. poſtquam, in verbo, irritum. C. de pactis. & in l. ſi quis minor, in verbo mov. C. de tranſact. & Steph. Coſta. in c. 2. in glo. vlt. de cõfeſ. lib. 6. in tit. de ludo, col. 15. verſic. ſed aliud magis. & latiſſimè Hippol. Marſ. in ſua practica cauſarum criminalium, in §. aggredior, nu. 165. cum multis ſeq. & in tub. ff. ad leg. Cor. de falſis. nu. 24. & moltis ſeq. & conſ. 10. caſus dubitationis, col. 5. & 6. lib. 1. & cõl. 52. miſericordia domini. col 5. & 6. lib 1. & Steph. Ber. conſil. 77 viſo proceſſu cauſæ, nu. 5. lib. 1. & 292. vltis copiis, in fi. lib. 3. & conſ. 340. etiã ſi eſſet, col 1. lib. 3.

De cadẽ re. 401 Sed Felyn. in d. c. Rodulphus, & in d. cap. cùm non ab homine, quibus ocis ſupra citauimus, hoc limitat quatuor modis non procedere. Primò, cum factum eſt adeò notorium, vt nulla ſit opus declaratione. Secundò, cum qualitas ipſo iure inducta cõpetit & adeſt hic iam inchoata. Tertiò, reſpectu fructuum. Quartò, cùm pœna trahit ſecum executionem, nullamue facti executionẽ requirit, vt infamia, excommunicatio, & aliæ huiuſcemodi. Quas quidem limitationes docte & abunde exequitur & declarat, vt ſuperfluum fuerit quicquam illi in hoc adducere, niſi forte vltra eum vulgaris videtur quantum ad poſtremam limitationem. Philip. Fran. in c. felicis. §. nullus, de pœnis, lib. 6. & ibi ante cum Do. in prin. cap. & Petr. Anch. col. vlt. & Phil. Dec. conſi. 145. quæritur to effectu. colum. pen. verſi. non obſt. quòd licèt ipſo iure. & conſi. 31. viſo caſu propoſito, colum. 3. verſi. nec videtur obſtare. & in l. 1. col. 1. in 3. no. & iterum col. ſeq. to 5. not. C. de ſecun. nup. in quibus poſtremus locis, licet in eadem lege videatur ibi ipſi eſſe contrarius, in tutum autem ad pœnam infamiæ, idem quod ſuprà, tenuit Bal. in l. 1. circa medium. verſic. poſſet hic dubitari. ff. de his qui not. infa.

De cadẽ re. 402 Sed tamen ad ſecundam limitationẽ, vt ſcilicet requiratur ſententia declaratoria in his quæ reſpiciunt commodum aliquod primatum aut pecuniarium fiſci aut alterius, prout loquitur c. cum ſecundum, de hæret. lib. 6. Sed vbi de commodo peculiario non agitur, vt ſi ex quopiam delicto vtdelicet perduellionis quis occidi poſſit, non eſt opus ſententia declaratoria, quæ ſcilicet illũ declarauerit

perdu

iure,uis prætorium tamē id non potest.

bo,fortè,in fi. vbi omnes eá ſequūtur.ff.de vul.&pup. ſubſti. & omnīū expreſſiſſimè Iaſ.10 l.1.§. ſublata , in vtraq;lect.col.1.ff.ad S.C,Treb.poteſt tamen ioducere quòd vbi ipſo iure non cōpetit obligatio ciuilis & naturalis ex lege ciuili, etiā nullū ius ipſo iure cōpetat ex codē iure prætorio,per rex.in l.generaliter. vbi Fran. Aret.id expendit in 1.not.ff.de verb.obl.

412 Quinquageſimumſextum,licèt dubium ſit an eùm notarius deliquit in officio ſiue aliter,vnde contraxit infamiam,poſſit poſtea conficere inſtrumenta, & eis credendum ſit, præſertim ante interdictionem iudicis,de quo per glo.& Bal.in l. 2.§. miles.ff.de his qui not.infam.& gl.in § pe.in verbo,ipſis,in auth. de tabel.Inn.in c.fraternitati,de hæret.Speen.tit.de inſtr. edi.§.reſtat,verſ.quid ſi tabellio,Bar.in l.eadem.§. hac lege.ff.ad leg.Iul.repe.& conſ.174.Ser. Ioan. & Bal.in l.cunctos populos,col.5.verſ.ſed.in infamia tabellionis.C.de ſumma trin.& Pau.Caſtr.conſi.104.potitur in facto,in 1.dubio,lib.2.cum ſimil.Tamen illud propè conuenit,vt ſi crimen ſit notorium, & tale quidē, ex quo ipſo iure ſit priuatus officio, non valeant inſtrumenta abeo confecta etiam ante ſententiam : ſecus ſi non ipſo iure ſit priuatus,ſed tantū ſit priuandus,vt per Bald.in l.militibus.C.de teſta.mil. & Paul. Caſt.conſ.168.ſuper primo dubio in 5.dubio , lib.1.& conſi.180. ſuper eo quod primo loco quæritur,col.3. verſ.vlteriùs etiam videtur,eod.lib.1.Et idem dici poteſt de cæteris officiis ſiue muneribus.

413 Quinquageſimum ſeptimum,inter alias qualitates exceptionum quæ liuis ingreſſum impediunt, hæc vna eſt , quando ipſo iure concludit agenti non competere actionē,per l.ſi pupilli.§.vlt.ff.de neg.geſt. & l.cùm quęrebatur,verſ.proinde,ff.iud.fol.& voluit Bar.in l.nam & poſtea.ff.de iureiu.& Pau.Caſt.conſi. 221.antequam veniam ad dicta dubia,ad fin.lib.2.

Quod nullū eſt ipſo iure tractu temporis non conſirmatur.

414 Quinquageſimumoctauum,quod nullum eſt ipſo iure , tractu temporis non confirmatur , etiam amoto impedimento , quod nullum ipſum reddebat. Secus ſi actus non erat nullus: ſed tantùm annullandus , verbi gratia , ſi teſtis productus,erat excommunicatus , ſed dum deponit,erat abſolutus,non valet teſtimonium:cùm ipſo iure à teſtimonio repellatur. Sed ſi teſtis inimicus producitur ,ante autem depoſitionem redeat in gratiam, valet teſtimonium, cùm non niſi ope exceptionis repellerentur , & ſuperuenerit extremum confirmans , arg. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret.ff. de pact. Hæc Bal. in c. quoniam contra falſam , col.3.verſ.ſed obijcitur. extra de probationibus. Sed & hoc ante eum voluit gl. ordinaria in c.non firmatur,de reg. iur. lib. 6. D quo & tu vide latè per Phil.Dec in l.quod in initio.ff.eo.tit.

415 Quinquageſimunnonum,quod præcedenti adfine eſt , quòd ab initio nullum eſt ipſo iure , ratificari non poteſt , licèt cætera regulariter poſſint, ſecundùm glo.in cap.cùm nos , in gl. vlt. in fi. & ibi etiam Hoſt. paulò poſt medium , extra de his quæ fiunt à prælat. ſiue conſen. cap. Hoſt.& Io.And.in c. 2.in prin.eo.tit.& Bar.in l. obſeruare.ff. de offi. proconſ. Pet. Anch. conſ. 122.ex narratis in facto , ante fi.Alex.conſ.88.viſo & diligenter ponderato , col. 5. verſiculo 4.reſpondeo , lib. 5. & probatur ex c. auditis,& ibi gl.in verbo,poſt facto , Inn.& alij , extra de elect.& in id quoque citantur nonnulli,& ex parte decani,de reſcrip.

De eadem re

416 Quod qualiter intelligatur,vide per Frā.Aret. conſ.127. eximie domine , col. 2.& Philip. Dec.in l. ſemper qui non prohibet, col.3. verſi. quarto regula.ff.de reg.iur.& conſi.367.viſo puncto , col.2.verſ. quia reſpondetur ibi alios antiquiores citant.Nempe vt quod nullum eſt ipſo iure ratificari non poſſit, vt reconualuerit : ſed poteſt , vt à tempore tantùm cōſēſus ſiue ratificationis habeat effectū. Super quo etiam vide c.cura,extrà,de iure patro. vbi actus erat ipſo iure nullus , vt ſtatim in ſeq.verſ.dicemus. & tamen vim obtinere poteſt ex conſenſu ſequente epiſcopi , vt pater ex verbis,aut diœceſani epiſcopi habuerit poſtea conſenſum.Ibique Panor.dicit quòd in eo caſu actus valebit exnunc,non extunc.Et vide etiam Liteam Pen.in l.2.col.2.verſ.ſciendum eſt etiā. C.de iure fiſci.lib. 10.vbi & ad hoc alia quædam allegat.Et ante hos omnes vide Bal.conſ.417.primum dubium,in illo ipſo primo dubio , lib. 2. vbi multis oſtendit, id quod nullū eſt ipſo iure ratificari poſſe.

Contractus ipſo iure nullus,non præſtat titulum præſcribendi.

417 Sexageſimumcontractus ipſo iure nullus non præſtat titulū præſcribēdi,licèt alias ſecus ſē tēria Hoſt.& Ioan.And. in d.c. 1. poſt princ.extra de his quæ fiūt à præl.ſine cōſen.cap.Tamē cōtrariū aperte innuitur in c.cum,de iure patr. Nā illic cōceſſio erat ipſo iure nulla,vt patet ex verbis,huiuſmodi conceſſiones penitus irritas eſſe cēſemus.& tamē illic procedit præſcriptio,vt patet ex verbis,niſi legitima ſue rit præſcriptione muuitus.Tu omnino vide doct.ibi.

418 Sexageſimumprimum,licèt confirmans nihil dare videatur.l.vnum ex familia. §.1 ff. de leg.2. cum ſimil. ſallit tamen ſi confirmat actum ipſo iure nullum.nam is date videtur,& cenſetur actus nouius. l. adoptio.ff. de adopt. l. legata inutiliter. ff. de lega.1.& l.Tribunus. §. vlt. ff.de mili. teſta. Ita poſt Guil.voluit Bar.in l.more maiorum , in 1. op. & ibi quoq; Bal.col.2.verſ. & quia eſt via. vbi etiam dicit Cyn.idem voluiſſe.ff. de iuriſd. om.iudi. & ſequuntur recentiores ibi, qui adferunt concor. præſertim Soc.Iaſ & Fran. Purp. Quibus adde Rom. conſ. 98. quoad id de quo , in prin. & Fran. Aret. d.conſ.127. col.2.verſ.2.hoc probatur.

419 Sexageſimumſecundum , licet ignorantia iuris mulierem plerunque excuſet. l. ſi adulterium. §.fratres. ff. de adult. cum ſimil. hoc tamen intelligitur in pœnis , quæ ipſo iure non irrogantur , ſed ſententiam hominis requirunt. In his autem quæ ipſo iure imponuntur, ignorantia iuris eas non excuſat. Bal.in l.liberorum. §.notatur.ff.de his qui not. infam.per glo.ibi, quam dicit multùm ſingularem, quæ tamen hic non dicit , ſed aliud quippiam , de quo q ximùs ſupra in 16.differentia,nu.332. decimo ſeptimo infamia,vbi videre poteris.

Allegare turpitudinē ſuam an quis poſſit.

420 Sexageſimumoctauum,licèt quis non poſſit allegare ſuam ipſius turpitudinem. l. cùm profiteatis.C.de reuo.do.& l. ſi creditoribus. C.de ſet.pign. data.manu.& c.inter dilectos , cum concord.vbique à gl.citatis,id tamen non procedit , cùm turpitudo talis eſt,vt per eam concludatur ius actori ipſo iure non competere , vt nunc patet vt voluit Caro. Rit. conſ.72.primò videtur,col.1.nu.2.lib.5.in id allegans Card.Flo.Imò.& Panor.in d. cap.inter dilectos , de dona.qui tamen id non dicunt , ſed aliud, vt ibi per eos videre poteris. At idipſum nuncupatim voluit Bal.quem ipſe non allegat,in repet.l. 2.col 29. verſi. ad ſolutionem iſtius quæſtionis , ff. de iureiut. per l. quemadmodum.C.de agric.& cenſit.lib.11.

421 Sexageſimumquartum,in eu quod quæritur, an qui reſtituitur propter impedimētum,reſtituatur pro tota rēporis impedimenti,ad totum rēpus,habemus gl.no.in c.ſi electio.in gl. vlt.de elect. li.6. Quòd ſi quis reſtimatur ipſo iure ſine miniſterio iudicis, ad integrum tempus reſtituitur,& ſi vno tantum die fuerit impedītus:vbi tamen illi ſuccurritur per viā reſtitutionis,& miniſterio iudicis , tunc non habet ntū tantū tempus,quantum amiſit,per iura quæ ibi allegat,& ſequitur,& alios alleg.Fely. in c. ex ratione , col.2.verſ.5.dum intricatè , de teſcri. vbi & hoc duobus modis limitat,vt ibi videre poteris.

Excipiens contra perſonã electi an admittatur.

422 Sexageſimumquintũ,licèt dubium ſit, an admittatur excipiens contra perſonam electi poſt confirmationem,idque recipiat multas declarationes & dictiones,tamen id haud dubiè tenetur illum ſemper admitti,cùm opponitur exceptio, per quam,ſi vera eſt) eſſet ipſo iure priuatus,vt hæreſis, & ſimilia,arg. e.quo iure,8.diſt.& c.accepta,de reſtit.ſpol.licet ſecus, ſi non ipſo iure in multis caſibus, etiam ſi crimina eſſent grania, vt homicidiũ, periurium,adulterium, per l.ad probationem.C. de probat.cũ ſimil.Ita enim voluit Ioan.And.poſt Compoſt.in eo quod ſicut, col. pen.verſ.ſed ſi dicitur extra de elect.

Actor quãdo repellatur iure tranſadionis.

423 Sexageſimumſextum,cùm quæritur an citatus à iudice incompetente teneatur comparere, allegaturus illius incompetentiam,inter cæteras diſtinctiones illa eſt, quòd aut ipſo iure deficit iuriſdictio illius, & tunc citatus,ſi notoriũ eſt,comparere non tenetur: nec valebit proceſſus factus contra illum. Aut ope exceptionis potuit ſe ſubſtrahere ab illius iuriſdictione,vt in caſu l.1.C. quando inter pupil. & vid. & in authen. habita. C. ne fil. pro pat. & tunc tenetur comparere & excipere, aliàs valebit proceſſus factus contra eũm, per l.2. §. legatis,& l.ſi quis ex aliena.ff.de iud.Ita enim voluit ipſe Ioan.And.in addit.Spec.tit.de cita,§.1.in prin.

Iuris ignorãtia quando ſufficiat.

424 Sexageſimumſeptimum,quando ex cauſa tranſactionis reus eſt ipſo iure liberatus,tũc poterit pœna peti & actor repelli exceptione tranſactionis, per text.in l.vbi pactũ,ſecundùm cõmunem lectoram.C. de tranſact. At ſi reus nõ ipſo iure,ſed ope exceptionis eſt liberatus,ſecus:quia ſi pœna petitur, cõtra exceptionem datur replicatio,per l.enim proponas, eo. tit.ſuper quo vide omnino doct.omnes vtrobique.

425 Sexageſimumoctauũ, quando caput ſiue remedium incompetens eſt nullum ipſo iure, tunc ſufficit ignorantia iuris, ad hoc, vt quis non videatur renuntiaſſe remedio competenti: ſed quando actus qui fit vel approbatur, eſt validus ipſo iure, poteſt tamen imputari, tunc fauore teſtamenti, vt inſtitutio & voluntas teſtatoris ſeruetur,quantum fieri poteſt; etiam error iuris præiudicat, vt retractari non poſſit, text. eſt vnicus ibi probans in l.poſt legatum, in priu.& ibi Bar.col.1.ff. de his quibus vt indig & quem in id dicit ſingu. Eran. Aret.in l. Cloduis col.2. verſ. quæritur ibi glo. ff. de acquiſten.hæreditat. Et hoc facit l.ſi patronus,in vlt.membro. ff. ſi quid in fraud.patro.qui tamen aliquam allegant Bart.& Arc. vbi ſuprà.

426 Sexageſimumnonum, quando pœna infertur ipſo iure, tunc res iudicata dicitur, confeſtim quàm ſententia lata eſt, non expectatis decem illis diebus,intra quos appellari poteſt: aliàs ſecus,vt videre licet ex gl.& Bar.in l.ſarti.§.1.ff.de his qui not. infam.& in l.qui vlt.ff.de pœn.& ipſe Bar.in l.1.ff.de re iud. & Fran.Are.in l.quis a latronibus. §. ſi quis in capitali,col.3. verſ.ſed ſic intellectus: ff. de teſta. ex quibus plane intelliges, quem effectum hæc differentia habeat.

Sententia lata à iudice quando ipſo iure nulla ſit.

427 Septuageſimum, cùm fertur ſententia contra abſentem,pro eo qui non habet actionem ipſo iure,& ſeu actionem ſibi nõ cõpetere,ſemper ea ſententia nulla eſt ipſo iure,licèt ſibi competat actio,ſed per exceptionem elidi poteſt, valet ſententia:de quo quia longa eſt contentio,ſia inter noſtratos,ne te fic diutius detineam,vide canoniſtas in c.di duobus, de appel.Bar.in l.abſentem, in 4.q.ff.de pœn.Alex.& Frãc. Aret.poſt alios in l.ſi is ad quem.ff.de acq.hæred.

428 Septuageſimumprimũ,aſſumitur ex l. neceſſarijs.ff. de acq. hær. vbi ſoi hæredes poſt immixtionem non habent abſtinendi beneficium, niſi ea immixtio ſit ipſo iure nulla. Ita enim eam l. intelligit Bal.ibi, ſuper quo vide omnes reſidentes in eo loco.

429 Septuageſimũſecundũ,cùm quæritur an cùm teſtator inſtituit duos hæredes: alterum incapacem, in eo quod capere poteſt vel etiã in re quapiã: alterum in reſiduo,an hic totum habebit,nécne:Sunt qui diſtinguunt,an ille ipſo iure capere nõ poterat,an ipſo iure,de quo in vide Cyn.& Alber.poſt Pet.in l.pater,quę eſt.2.C.de hæred.inſt.Et hinc occaſione ſumpta,nixantur an ſpurius ſit ipſo iure incapax, de quo in l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. ſed & in de hoc vide Corn.in d.l. 2. & de hoc quoque nonnihil per Bal.in l.ſi is qui.ff.de vulg.& pupil.ſubſtit. *Spurius an ipſo iure ſit incapax.*

430 Septuageſimũtertium dubium eſt,vtrùm ante ſecundam ſtipulationem pœnalem commiſſam poſſit agi ad id quod venit ex prima veſtita,in qua regl.noſtræ ſunt cunctatiæ,& habent vtræque ſuos ſectatores. At Bart.in l.ita ſtipulatus,col.vlt.ita diſtinguit. Nam aut pœnalis ſtipulatio ſequens nouat primam ope exceptionis, & tunc poſſit agere,vt ſaltem valeat ſententia,ſi non oppoſitum fuerit l. ſi fideiuſſor.ff.mandati.nec enim poteſt poſt latam ſententiam, talem exceptionem opponere,niſi in caſibus notatis in l.1.C.de iuris & fact.igno. Aut nouat ipſo iure, & tunc non valet ſententia per not. in l.vbi pactum. C.de tranſact.& hoc admodum conuenit cũ eo quod diximus in 20.diſcrimine, & vide etiam quod diximus in 77.diſcrimine.

431 Septuageſimumquartum,ſi impetrans reſcriptum,per ignorantiam quicquam obtẽpſit,iudex etiã delegatus cognoſcet de principali, non ſi per malitiã,vt no.in l.præſcriptione.C.ſi contra ius. Sed hoc intelligit Io.Fab.ibi, quantũ ad primũ caput,niſi eſſet talis ſupreptio qua probata, reſcriptum ipſo iure nullum redderetur,vt in caſu ſtatutum, de reſcri.lib.6. Nam iudex non cognoſcet de principali,etiam ſi ignorantiam ſubreptum fuerit.

432 Septuageſimumquintum,in illa q.tenebricoſa, an ſi dominus condonauerit culpam vaſallo ob quã feudo priuatur, ſit tunc feudum cenſendum nouum,veluti de nouo conceſſum:an antiquũ, vt prius erat? ſunt qui diſtinguunt, an ea ætate culpa, quæ ipſo iure vaſallum priuabat, an non ipſo iure, de quo tu vide And Iſer.Iac.Aluar. Matth. Laud.& Card.Alex. in c.1.tit.de vaſſal.decetp. ætat.& plurimos quos ibi longo ordine retuli ſuprà in ea. gl.nu.12. ex his autẽ, & in tract.Retractuum, tit.1.§.42.gl.1.num.29.quid a. cm de feudo.Ex quibus multos eẽperies id quod d ximus ſcribentes:& inter alios, ne te diutius detineamus omnes ſigillatim conquirendo, Bald.ab cap. ſuper,col.2.verſ.quæro ſi vaſallus, tit. de prohi.fen. alienа.per Fedet.

433 Septuageſimumſextum,quod voluit idẽ Bal. in l.quid ergo.§.pœna grauior,col. vlt. verſ. vlteriùs circa noſtram.ff.de his qui not. infa. in prioti lectu. quòd nũquam poteſt per iudicẽ cõmutari pœna, quę ipſo iure à lege infligitur,in aliam,per l.palam, in fi. ff. de rit.nupt.licèt nonnunquam vna pœna in aliam commutari poſſit,vt not.in d.§.pœna grauior.

434 Septuageſimumſeptimum,qui ipſo iure tutus eſt,non habet neceſſe opponere:qui verò ope exceptionis', neceſſe eſt illi eam exceptionem opponere, alioquin condemnabitur, & valebit ſentẽtia Bald.in l.ſi eum exceptione.in prin. ff. quod quiſque iur.in 1. lect.Et id quidem propemodum ci ſimile eſt quod diximus ſupra in 20.diſcrimine & iterum in 73.

435 Septuageſimumoctauum, quia à noſtris tractatur,an actus inualidus confirmati poſſit, tum alibi ſæpe,tum in l.legitima.ff.de pact. Bal.ibi, col. vlt. verſ.ſed oppo. dicitur, ita diſtinguit. Aut deficit actus propter inhabilitatem perſonæ, aut propter defectum formæ, aut propter defectum cauſæ. Primo *An actus inualidus confirmari poſſit.*

caſu,

casu, aut est talis persona, in quam actio non cadit ipso iure, & tunc confirmatio non potest. l. 1. §. fi. filius. ff. de leg. 3. nisi causa confirmans impedimentum tempore habuit & de nouo, fil. minor. ff. de rest. export. aut est persona in qua actus fieri non potuit ipso iure, sed ei obstat exceptio, & tunc potest confirmari non quod per se ipsum confirmetur, sed per eam confirmationem. l. 1. mulier. Cod. ad S. C. Velle. Secundo casu cum est defectus formæ, & tertio, quæ omitto ad hunc locum minime pertinentia, de quibus habere nescio quid comune cum §. & §. alterius nimibus, vel ibi videre poteris.

436 Septuagesimumnonum, cum tractatur, an dolus cum dolo compensetur, Bald. in lege mulier, colum. 2. in fi. qui sol. matr. hanc litem cæteris illius actionis post Dy. & Iac. Arez. ponit. nam aut agit ciuiliter, aut ciuiliter si primum, ante loquimur de compensatione pœnæ extinctiua, & non in. l. 2. §. si publicos. ff. de adult. aut de contemplatione eius personæ, cui dolus obijcitur ad eam repellendam, tunc refert, an compensatio fiat ipso iure, & non aut ope exceptionis, & tunc iterum refert, an excepto opponitur post litem contestatam & cæteris quæ ibi videre poteris.

An dolus cum dolo compensetur

437 Octuagesimumprimum, quia quæritur an ciuiliter in rem iudicatum possit præiudicare, post Bald. in Authent. & posteà. §. si minor, col. 1. vers. ex his dictis quæritur. ff. de interd. Summotis, in quibus alius est in iudicio, an absentis, idem ne dicitur, his nil iotus ipso iure, quia remanet ei actio, quæ ipso iure competit, cuius non potest interdicere restitutionem petere, sed necesse est, vt principaliter petat, quia per indirectum exceptionis non potest, cum debitorem non habeat. l. in l. locat. ff. si cert. pet. & in l. vbi fuerit. ff. de transact. & in l. dan. ff. de in ius vocan. Sed nunquam petit principaliter, ergo non petimur ipso iure, ergo nec aut impugnare debemus, & non potest, arguit. l. 1. ne non §. exceptio. ff. quib. ex caus. Aut petitis restitutionem, & post. ff. per d. §. fi minor. Qui tamen in contrarium & quæstionem non ibi videbis, neque enim ad hunc locum pertinet.

438 Octuagesimumsecundum, quæritur, si creditor impositæ rationes fideliter & post. & ipse tutor non teneri non possum, si vel ipse rationes approbauit vel pacti. Si ero non tenetur ipso iure, semper possum impugnare, ergo ipso iure. Respondeo ma. C. de pac. & obijcitur ibi, & alia iudicata in id erant, in his quæ a certo. ff. de condict. indeb.

439 Octuagesimumtertium, cum dubitatur, an naturaliter obligatus restituat possit adduci naturalem obligationem, qua in se nouam, vt ne sit restituendum, nisi fiat actus in solutum, de quo in l. Marcellus. ff. de condict. indeb. & in l. 3. §. quinimo. ff. de negot. gest. per Cynum, Ind. in l. C. fraudat. tut. & Bal. in Liter. num. ff. de condict. indeb.

440 Octuagesimumquartum, cum pœna ipso iure pluitur, ea non imponitur delinquenti extra territorium, quia necessarius nec facere quæ ibi fieri potest, & vt animarum, de quibus ibi. Si adeum ne ipso iure, sed per sententiam, & hoc non obstantibus subdito de in quibus extra territorium, quia ipso iure effectum non retinent, sed de natura sententiæ iudicis est, vt possit ligare absentem, vel qui ratione contumaciæ non tractatur, habet, authent. quæ in prouinc. C. vbi de crim. agi. per. & hæc mi. no. in l. assiduique, §. qui delinquunt. ff. de cap. dimi. & in l. 2. C. de cap. ciuit. & in l. 2. C. de colonis. & incolis. Hæc Paul. in l. 1. §. 1. n. 2. vers. visso an forensis. C. de homicid. sed vide de hoc vide plenius Dom. post alios. & ego in d. vers. animadum, col. 2.

Iuris ac facti exceptio quando multum habeat effectum.

441 Octuagesimumquintum, vbi ipso iure data est sententia, vel legem, non potest dicta fuit, præsumpta confessio reuocari præter tres casus. l. quoniam. ff. de his qui not. infa. & l. fi tutor. C. de interd. matri. licet alias reuocari possit l. dum. ff. de pœn. & in §. si verò. in auth. de exhib. reis. Hæc idem Bal. in 1 error, paulò ante fin. C. de iur. & fact. ignor.

442 Octuagesimumsextum, quintum, si socius omnium bonorum emit de pecunia communi, res non fit communis ipso iure, sed per actionem pro socio in rem habet eam communicare, vel pecuniam restituere, per l. si quis socieratem, in 2. respon. ff. pro soc. & l. Titium & Meuinium. ff. de admi. tut. cum simil. Et hoc est magis in effectu, vt dicit Bal. in l. 1. ad fin. C. si quis alter, vel ibi, si quis interim alienaret, vel in aliu trasferet rei dominium, nec posset emptor conuenni, cum res non sit communis, sed communicanda, nec per rei vindicationem petitum fundum l. cogi. §. quæritur. ff. ad Trebe. & l. cum simile. & ibi B. n. fi. de seruit. rustic. prædi. & l. eam qui. C. de act. & obligatio. simil. Etiam si obligatio personalis fit contracta respectu rei, l. quædam. §. nihil interest. & l. vlt. §. fin. ff. de contrah. empt. cum aliis multis in medio collectis in tract. retract. hui. q. 6. in glos. 5. fin. vnica. id quod procedit.

443 Octuagesimumseptimum, subito principali ipso iure, fideiussor non tenetur, quia per se stare non potest, & hoc est locum l. cum principalis. ff. de fideiuss. eu simil. Secus si non ipso iure, sed tantùm per exceptionem. l. eos. C. de fideiuss. ita voluit Iac. But. in l. 2. de lo. in qua refert Bal. ibi, qui tamen dicit contra. l. eos. vtique erant deductæ in iudicium. l. tempora. Sed pro certo non puto, cum per se tenetur ex illa stipulatione. l. cum seruus. C. de fideiuss. Sed quæ hæc vel Iacobus Cum. & Alber. ibi, ad hæc in. l. 2. in fi. tit. hæc videas ad hanc litem. De eam d. l. cum principalis.

Subitato principali ipso iure subitum est & accessorium.

444 Octuagesimumoctauum, quia quæritur solet, an vitiato principali, vitiatur & instrumentum super eo appositum, in quæ nostri & legistæ & canonistæ digladiantur, obique, inter eos varias ac distinctiones, quæ hic afferuntur, ex vna est de iure ciuili. Nam aut aliquid est principium ipso iure & in effectu, & tunc id non confirmatum instrumento. l. 1. non dubium. C. de iudi. Aut ipso iure est aliquid, sed nò cum effectu, & tunc id instrumento supplet effectum. Quia vel nò possit impugnari, & in authen. de fide instr. in pub. tum. C. de iudi. Vtendi. Hæc Bal. in §. 1. non dubium. col. ante penul. vers. sed hinc ieiunat. quod si contractus nullus vel maioris valoris ipso iure, instrumentum tollit effectum ipsius, tam in iure laicali, quam ecclesiastico, vel in vtroque, vt in iure laicali, cum nulli sit negotium restitutionis in integrum.

Vitiato principali, an vitietur instrumentum super eo appositum.

445 Octuagesimumnonum, non longè ab illis distat quod quæritur, an fideiussor Bal. citi. 510. super eo quod quæritur, quando iudicium est ipso iure, cum si non valet principale non valet iuramentum. l. si quis cum filius. & vbi ff. de reg. iur. & l. 1. tutor. ff. de fideiuss. Nec obstat, inquit, quia ibi tacita pactio, quæ non habetur de consequentibus, vbi est expressa obligatio, & ideo, potest ad eorum consequentiam extendi, sed in iudicio talis obligatio non præsumit. l. hujusmodi. ff. de condict. indeb. quia ea tacè deducuntur in quitum. Inter stipulatem. & hæc am. ff. de verb. obl. g. Sed quantum ad conuictos pertinet, an scili. ex iuramentum actum contractum ipso iure nullum, vide quæ scripsimus in nostris legibus connubiis, in glos. 3. in verbo, ne pœna, nume. 14. ex his quoque, & seq. v. quæ ad fi. eius glos.

In his quæ ipsorum consensu fiunt, non est necesse aliorum iudicium.

446 Octuagesimumnonum, in his quæ ipso iure concepta sunt, non necesse est adire iudicem, vt in cæteris rebus. l. 1. & hoc dicit Sanctus. ff. de ser. fugit. hoc tamen possit alterum iudicis, si de facto expedit, implorari, vt not. in l. 2. C. de iure emphy. & in l. 3. C. de pign. nam iudicis sit quod autoritate iu-

dicis fit. Specu. in de feud. §. 1. vers. 18. quæritur, & in hoc debent iudices se facile præbere, & interdum sine citatione alicuius, ne fuga vtatur, vt nos. Iaſ. But. in l. consentaneum, C. quomo. & quand. iud. sist. in fauor. prætoris, quæ debitorem. ff. quæ in fraud. cred. & facit quod idem nos in l. si quis seruiturum. ff. sol. & Imo. in c. vt fama, de sent. excom. & Ioan. And. in c. cùm non ab homine de iud. & sic iudex per modum voluntariæ iurisdictionis hoc concedit, per gloſ. in §. multis, Inſt. de libert. & in §. 1. ff. de bon. poſſeſſ. hæc Bal. in l. requirendi, in prin. ff. de iure fiſci.

Dolus ſi in vend. nem, &c.

447 Nonagesimum, ſi in venditione admittitur dolus in rebus, vendendo res, vendita, ſed poteſt ſupperi iuſtum pretium per ſuperiorem. l. diligenter. ff. mand. & l. Iulianus. §. 1. venditor. ff. de act. empt. Sed hoc verum eſt, cùm condictio non eſt data ipſo iure, quòd ſi talis ſit, ea ſupplicio locum non habet. l. 1. C. ſi rend. pig. ag. & vide Bal. cuius hæc ſunt, in l. cùm conſtet, C. de fide.

448 Nonagesimum primum, dum quæritur vtrùm valeat impetratio dignitatis vel beneficij, non facta mentione poſſeſſionis aduerſarij eidem. Bal. conſ. 155. inſuper quæritur. lib. 1. vna dilig. in fin. poſſe dum non habet titulum ſaltem coloratum & valet impetratio: aut habet, & tunc aut titulus eſt ipſo iure nullus aut per ſententiam annullandus. ſi primum quidem ſit exiſtenter, vt ipſe lo. mot., ſed non euidenter, & tunc aut eſt clauſula ämouibilis, & licito detentore, & valet impetratio, quæ clauſula æquipollet mentioni coloratæ poſſeſſionis. Antonius de Ianuis ſic eſt alterum non eſt, non valet impetratio, quia ſic poſſeſſor non poteſt amoueri ſine ſententia diffinitiua, pone impetrat. & non meiderer, & ſic non habebit, per modum executionis, vt in cap. cum noſtris, de cenſib. & quæ tu apud ipſum Bal. videre poteris, æque cum hac aliter pertinent. Et vide interim quæ ſcripſi ſuprà in 18. dict. mihi quæ eſt in num. 5. & ſeq.

Matrimonium quod eſt ipſo iure nullum, impedit impetrationem.

449 Nonagesimum ſecundum, matrimonium quod ipſo iure nullum eſt, non præſtat impetrationibus aliis nullis, maxime ſi hoc declaratum fuerit. non poteſt bene præſtat, de reg. iur. lib. 6. nam licet contrahi non poſſit qui potest effectuer non contrahit. l. in conditionis. ff. de cond. & demon. Quod ſi nemo eſt, nulla ſit in primo matrimonio diu ſtetit citatus de eſſe, ſpo. nam tunc de non eſſe tranſiſſet, ad eſſe, ſcilicet aliud poſtea cõtrahi non poſſit, ſi matris. Inſtitide nup. Hæc inuit Bal. cõſ. 305. Pactus dotem, in fin. vol. 1.

450 Nonagesimum tertium, id quod non per legem ipſo iure, non deſiderat, ſecundum hoſtienſem, & apud hoſtes, C. de ſuis & leg. & l. liber. libro. 5. verum. ff. de ſtip. ſeruo. & l. ex multis. §. vlt. & l. ſeq. ff. de minil. teſt. & l. multum intereſt. ff. de condit. & demon. & l. ſecundum. §. fi ſeruum. ff. de condr. ob cau. & ſic vt qui in prouincia. ff. de cer. per dict. Baldus conſil. 404. qui dicit, in prin. lib. 3.

Vaſallus ſi admiſerit culpam admiſſo dominum an poſſit illam eluere.

451 Nonagesimum quartum, ſi vaſallus culpam admiſerit aduerſus dominum an poſſit illam eluere, & rem reponere in priſtinum ſtatum, hanc hic in partem ſaltem antequam dominus dictum, mihi tum contra eum. Et ita diſtinguitur, an per ea ipſo iure ipſius ſtatu, & non poſſit ſine conſenſu domini, vt hic, vtrùm quid iuris ſit ſi poſt aliena, & arg. capitis ex hoc iure de feud. feminam, cum à iure facta ſit executio, nõ tum amplius poterit ſuam culpam purgare, per ea quæ diximus de morã purgatione fugæ in 10. diſtinctum. Secus ſi pœna infligenda eſſet per ſententiam, quia ante eã poteſt purgare, ex no. in c. ſi diligenti. in fin. de actio. Et ita determinat Bal. in c. cum pro clerico. verſ. quid ſi vaſallus, ſit de probib. feud. aliquot hæc hic quoque pertinent quæ ſuprà in 18. diſtinctione

Ius ſe ſupe ſiua ſiua

Ius ve ſiua

De cauſa re.

quia forte hæredes tenentur onerosa, neque enim id extraordinarium remedium competit, nisi cùm ordinarium deficit. l. in causæ cognitione etiam, in prin. ff. de minor. quæ loquitur specialiter in hoc casu, & eius sunt hæc verba, in causæ cognitione etiam hoc versatur, num forte alia actio possit competere citra in integrum restitutionem, nam si communi auxilio & meo iure muniar, &c. non debet ei tribui extraordinarium auxilium. Ideo in minori sine vllo iolemnitate hæreditatem adire, ob quod potest dicere nullum esse, quod est remedium ordinarium. Certe si is effectus non deberet exegerunt quidpiã aliud simile effecerit, quod non nulli possunt hæredis facere, potest videri quod tollendis factis adiuste hæreditatem, &c. illi hæc omnia, etiam incerta credenda non sit. Nihil quidem in hac tempestate opus esse in integrum restitutione, quod certum non est, quia sola abhorrere literas ostias, quibus mandata actum esse declarat nullum, & in quantum opus fuerit testem recte.

455 Centesimumnonum ex sententia ejus, quem nullum esse ipso iure, &c. eius, quod per eos conficitur, & ipso ipsa vi ita statuunt prohibet, ne contra illius mentem pollit opponi exceptio. Iterum id tempus, potest opponi non obstante nullitate, quod vetum non est, quia sola abhorrere literas ostias, quibus mandata actum esse declarat nullum, & in quantum opus fuerit testem recte.

456 Centesimumprimum, pœna legalis committitur, quibus statuit filio facta, &c. Sed quæ sunt, ff. de fund. dotal. hæc inducit, &c. ibi, quibus probatur, in præsenti in hac materia, quando pluralitas sunt contra, &c. Vol. Ioa. Ap. Ian. cæ. Nihil pro hoc de leg. nou. l. 6. n. Mar. Cu. Bal. in 2. quis in dubio pars, &c. Ioa. Fab. in §. alia diffinitiva C. de epis. & cler. & Ang. in §. fi. instituatus col. 3. vers. ad hoc obiic. &c.

460 Centesimumsexagesimum, quæ pœna legalis contra prædecessorem quidem non valet, &c. Ioannem de Platea in Claudio de exhibendis, &c. sed per exceptionem, &c. Et ratio, &c. Ioannes Andreas, &c. Et ibi Ioannes Andreas, &c. Et ibi Ioannes Andreas, &c. Et ibi

nis patris.h.lex Cornelia, ibi, nulla bona in ciuitate reliquit.ff de volg.& pupil.

4 Verumtamen si propter magnam quampiam donationem à patre factam egeret filius, teneretur donatarius eum alere, vt voluit Cy.post Iac.Ra.in d. l.1.in 9.q.C.de inoffic.donat.& idem Cy. in addit.& & post eum Ray.Alber.& Imo.in d.l. Titia. §. impetratbr.ff. de leg.1. Nam onus alendi transit in eum in quem transiuerunt bona per donationem, arg. l.si quis liberis §.vlt. ff.de libe.agno. & facunt no. per Cy.in l.alimenta.C.de nec.gest.

I N F I N E.

Donans habens multos liberos, si promiserit sub pœna centum, non tenetur aduersus donatarium, an possit suscepti liberi postea ire ex hac lege.

1 Ioem & ego facerem, nisi & alia quæda occurrerent, quæ supra in aliis locis, prætermissa sunt. Quæro igitur, quid si quis cùm nullos liberos haberet, sub pœna centum promiserit non venire aduersus donationem, vtrum si ei postea nascantur liberi & velit ex hac l. reuocare, debeat eam pœnam breuiter dic, quòd non, quia lex est quæ reuocat, non homo, vt supra diximus in verbo, teneratur, in prin. Debuit promissio censeri fuisse facta sub eadem conditione, quæ & in donatione intelligitur, vt in simili dicitur de iuramento appositio in contractu. c. quintauallis. extr. de iureiur. cum simi. à me adductis supra in præfatione versi. 165. inci. omnes autem. Item quia quælibet promissio & obligatio de non contrahendo, semper intelligitur rebus sic existentibus. h. quod tenuus.ff. de condit. ob eau. cum aliis simi. quæ videsis supra in d. præfatio. versi. 166. incip. præterea tripartitum, & seq. Debet item intelligi, nisi quis ex nulla & legitima causa contrauenisset, legem scilicet perniciem. l. quidam cùm filium, & ibi Bar. post. Dy. ff. de verb.oblig. & l. si liberis. ff. de lib.& d. cap. quamuallis, & ibi no. ext. de iureiur. & facunt ea quæ no. per Bar in l. societatem. §. arbitrorum ff. pro socio. Denique in quacunque dispositione semper videtur excepta causa a principio verisimiliter non cogitata. l. qui cum tutoribus, in fi. & in l. hæres decedens. ff. de inoff. test. & quod voluit Bar. in l. qui leonina. 4. hoc fiat. ff. de verb. obli.

De eadem re.

2 Et ita quidam in hanc sententiam vt scilicet donans non teneatur in pœnam promissam donationi ob superuenientes liberos, expressim & in hoc casu, de quo loquimur, voluit Imo. in c. vlt. col. 2. vers. item addente pro intellectu, c. de iud. Et id etiam, cùm ex facto contigisset, consuluit Phil. Cor. qui tamen Imo. non memorat, consil. 11. cuius ea, ut est in præsenti consultatione, colum. 10. vers. ex quibus elicio. lib. 3. & idem quoque voluit Rip. qui vnum Corn. citat, in reper. huius legis, q. 4.

De eadem re.

3 Et facit optime quod in simili voluerunt Ant. & Pan. in c. 1. ext. qui mat. accus. poss. quod si maritus promiserit non ire in domo vxoris sub certa pœna, potest tamen ex noua causa alio migrare morandi causa, siue metu illius pœnæ. Et idem in alio casu consuluit ipse Pano. cons. 97. in quæstione qui ad præsens vertitur, in 5. dubio li. 2. Et generaliter pœna in quacunque dispositione apposita sequitur naturam principalis dispositionis, vt si ea non valeat, nec pœnæ quoq; promissio. d. no. dubiu. C. de legib. gl. in l. qui fidei. in prin. nu. 6. tex. & ibi Fulg. & Ias. ff. de transact. glo. optima in c. significantibus, in fin. & ibi Anch. ext. de offic. deleg. Bal. in l. cū hi, in fi. ff. de transact. & Ias. latè col. 133. præsupponitur, col. pe. li. 4. cū multis cōcord. à me latè congestis in nostri operis tractatu consilium possiderij, in 3. parte limit. 71. nu. 29. sed & hæc & seq.

De eadem re.

4 Quid autem si quis non pro se quidē, sed pro Titio & eius nomine alicui de natiui, & sub pœna promiserit Titium ipsum non habiturū? postea autē Titius liberos suscepit ob id, ne vult rata habere eam donationem: An ille ad pœnam teneatur? Die etiam quòd non; quia intelligitur promittere Titium ratificaturum donationem cum suis omnibus qualitatibus & conditionibus: nec cum ea promissio referatur ad illam donationem: idemq; censeatur commeri in termino, referente, quod in termino ad quem fit relatio, præter in his de quib. ante dota, in fi. nat. circa medium, & arg. l. si uxore toro. ff. de hæred. inst. & l. si ita scripsero, & ibi Bart. ff. de condi. & demon. cum aliis multis, concord. à me congestis in nostro tract. de legibus connubialibus in gl. 5. in 3. gene. re. expressim Rac. ibi igitur & approbabit donationem, sub conditione; quæ postea defecit, non teneatur reuocando sub conditione, si postea liberos susceperit, vt illam dicemus 3. ab hinc vers. & consequenter cùm donatio reuocata & irrita fuit rectificauerit, siue non ratificauerit.

De eadem re.

5 Et hoc quidem, nunquam & in hac specie consuluit Cor. consil. 11. col. 10. vers. sic similiter & pronuntiauit. lib. 3. vbi & adhoc multa alia allegat, q. he l. nempe vide re est contra illos. Et idē quoque consuluit Soc. cons. 43. lib. 3. vt certo erat impressorum, consil. 22. hoc exordio, visa præsenti facti consuetudine, col. vic. versic. circa secundam quæstionem, vbi & præcipue finde consilium a fol. mihi dom. Senebaldis Perusinis, & Bononiensibus.

De eadem re.

6 Quamquam hanc sententiam optime fulsit quod in simili consuluit Pe. Anch. consil. 20. visa facti narratione, col. 3. vers. et certe ad obligationem quod certus qui promittit alicui, quempiam natum habiturum contrectu, se plus nomine factum, postea quam ex ipso & uxore annorum completorum, non incidit in pœnam, si le minor factus amator contrauenerit ob contractus unionem, ut in quia vel potest ex accessione, quæ & si le minor. l. 1. in minorennibus l. 1. de fideiussoribus. & l. 11. minor. ff. de procu. Et quia reseillo principali dotis, nuptiis promissio ipsius remanet sine causa: deo nihil valeat, & circa. c. de except. dol. cum si & pœna gmissa, & ille allegat. Quamquam Iustus postrem contrariam tulpondet Raph. Fulge. cons. 233. le. 1. nam sunt duo consil. eiusdem iu. quod incipit propositum, quod Dulcinus & Raph. Cum. cons. 189. eodem ille pendet ratio in primo dubio. Sed pro prio. 1. mentis. 1. ille vt. nu. 1. nunc, in princ. & rem rat. hab. vbi dicit, promittat minor se natum habiturum, & similiter ipse adueritos illius, patet relitegi, pœna non committetur, quem tenet Bald. in sub. cautæ de procu. col. pe. versic. secce procurator. & ling. 155 promittit quis, & cum quoque in id expendit Lancel. Cal. in 1. 4. §. Caio. col. 21. vell. Icias etiam ff. de verb. oblig.

De eadem re.

7 Amator. Itupulus est in ista specie cum videlicet eius nomine alter donari, susceptis à se liberis, rectificationem in quo Corn. d. consil. 11. in eam sententiam inclinare videtur, vt etiam per hoc non ratificaret donatio, sed ceteris paribus ratificatio tanquam tunc facta sub conditione quæ defecit, & propterea ratificatio est ineffica, per l. cum ad præsens. ff. si cert. per. & l. condictio in præterium, & leg. si ita stipulatus fuero hanc summam ff. de verb. oblig. & l. patronus. §. etiam hmoliter. ff. de bon. liber.

8 Sed quid dicitis casu, filius nullos habens liberos nomine patris, pro quo promisit de rato, donat, postea patet ratum habere, fide dei filio nascuntur lib. 1. verum ibi locus huic. l. vt ea donatio censeretur ipso reuocata. Soc. consil. 39 in quæstione quæ vertitur, col. vlt. vbi vt. verl. posset ne possum se iuuari. lib. 3. consuluit non esse locum huic l. quia ipse filio qui donauit, & promisit de rato, nihil in re donata competeb. cùm in spe cum cates patris esset. Illa autem

lex

lex intelligitur in donatione rei iam quæſitæ, vt etiam latè diximus ſuprà in verbo, donatio largitus, nu. 180. ſed hoc tamen.

Per ea. in n.

9 Ex quibus vides Socin. hoc conſuluiſſe, dũ ad filium tantùm reſpiceret, vt ſcilicet reſpectu illius nõ reuocetur donatio, ſi ei poſtea nati sũt liberi. Sed nõ cõſiderauit reſpectum patris, nomine cuius facta eſt donatio, & poſtea nati ſunt ei nepotes ex eo filio, qui nomine ipſius donauerat. Ideo & poſſet eo reſpectu videri reuocata donatio, cùm appellatione liberorum, de quibus loquitur noſtra lex, cùm dicit, & poſtea ſuſceperit liberos, cõtineãtur nepotes. l. liberorum, in pẽn. ff. de verb. ſignific. Veruntamen nec hoc quidẽ reſpectu reuocatur donatio, vt expreſſum diximus ſuprà, in verbo, filios non habens, verſ. 12. incip. his autem non intempeſtiuè, & duobus ſeq. niſi eo caſu quem mihi diximus.

10 Quid autem & in hoc caſu: Statutum eſt aliquo in loco, vt donatio ſic facta valeat pleno iure, aut etiam ita fuit donatione cõuẽtũ. An tunc habeat locũ iſta lex? videtur enim quòd nõ, quia id plenum dicitur, cui nil addi poteſt, vt dicit Bald. in c. licèt de vitãda, in prin. ext. de elect. per tex. in l. raptores. C. de epiſ. & cler. & l. Iulianus, in fin. ff. de rei. vendi. & idẽ dicit ipſe Bald. eãſ. 383. quãdo ſuper facto certo, poſt prin. li. 3. & cõſ. 294. thema integrale, col. 1. lib. 4. vbi ex hoc infert quòd quãdo cõceditur facultas pleno iure, intelligitur ſine diminutione, vt in c. bene quidem. 96. diſt. & l. quæro. ff. de aliu. leg. & l. vlt. §. ſionli quoque modo. C. de bon. quæ lib. & aliis nonnullis ab eo citatis. Sed & quòd plenum dicatur, cui nihil deeſt, aſſerũt Imo in cle. cauſam, col. pen. de elect. Raph. Co. cõſ. 187. dominus Cõſignorus, verſi. pro parte affirmatiua. & Paul. Caſtr. conſ. 347. quia circa donationem, col. 4. in fin. lib. 1. per l. ſolũ. ff. de hæred. inſtit. & c. ſi omnia 6. q. 1. & d. c. bene quidem. Et id etiã dicit Soc. conſ. 43. viſo teſtamento Ser. Roberti, col. 3. lib. 4. per no. in cle. cauſam, de elect. & in ca 1. de electio. lib. 6. & in l. procurator. C. de procur. Et ſimile eſt quod dicit Bald. in l. Iulianus, in 2. lect. ff. de rei vendic. Guil. à mon. Laud. in cle. cauſam, in verbo, niſi plena, de elect. Quibus adde quod voluit Hoſt. in c. per venerabilem, ext. qui fil. ſunt leg. & Arch. in c. licèt, de præb. li. 6. & Bart. conſ. 15. patet habens filium, in fi. vbi etiam dicit quòd pleno iure ſignificat nullo detracto, per l. ſi cùm dico. §. plenum. ff. de arbitr. & auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. eccle. & l. fœminæ. §. vlt. C. de ſecun. nupt. Adde & tex. in l. huiuſmodi §. ædes. ff. de lega. 1. ex quo no. Bald. Imo. & recentiores quòd non dicitur plenum, cui aliquid iuris deeſt. Et quod tradit Raph. Fulg. conſ. 100. quidam A. veniens ad mortem, col. vlti. non dici pleno iure eſſe alicuius, ſi reſtitutioni ſubiaceant, per vlt. §. ſed quia. ff. com. de lega. quod & idem reſpondit Soc. d. conſ. 43. col. 3. verſ. item illud dicitur, lib. 3. per l. hæres, & l. generaliter. ff. qui & à qui. Et hoc ſubobſcurè innuit gl. in l. cùm inceſtus, in verbo, liberatum. ff. de leg. 1. eam iungendo cum tex. ab ea allegato, in l. ab inteſtato. §. 1. eod. tit. Et id quoque aperte voluit Ang. in l. mater, col. 1. C. ad S. C. Tertul. & ibi plenè Cor. in prin. Et faciunt no. per Corn. conſi. 142. circa primum, col. 4. verſ. corroborantur, & ſeq. lib. 4. & Guid. Papæ, conſ. 128. nobilis Iacobus, in fi.

Quis dicatur habere rem pleno iure.

Quid dicatur habere plenum iure quid intelligitur.

11 Tamẽ Alex. conſ. 162. viſis his quæ copioſè, lib. 6. tenet expreſſe in hoc caſu, ea verba, pleno iure, nihil obeſſe quin ſit locus huic legi. Neque enim eam vim habent, vt valeat donatio irrenocabiliter, etiã ſuperueniente aliquo caſu, qui iure communi tenderet ad eam reuocãdam ſine infringendam, per d. l. Iulianus. §. vlt. iuncta l. ſeq. & ibi Bal. & Ang. ff. de rei vẽdi. vbi probatur quòd quis dicitur habere rem pleno iure, ſi in ea habet proprietatem cum vſufru. quamuis ea ſit ſubiecta reſtitutioni & eunctioni. Et ad hoc quoque illum text. expendit idem Alex. cõſ. 219. viſo sũmario, col. 2. verſ. nec prædictis obſt. lib. 2. & quod repetitur conſi. 140. li. 7. & Franc. Aret. qui illu ad hoc dicit ſing. in d. l. cùm incertus. in fi. ff. de leg. 1. Vnde etiã dicit Bal. in l. mater, per illũ tex. C. ad S. C. Tertu. quòd cùm quis habet proprietatem cũ vſufructu, dicitur habere rem pleno iure, quãuis eam non habeat iure ſtabili, vt quia eam ſit amiſſurus, ſi tranſeat ad ſecunda vota, vt ibi dicitur. Sed & tu adde ad Alex. tex. in l. 1. hoc eo. tit. de reuoc. don. vbi licet libertos pleno iure (his enim verbis ea l. vtitur) poſſiderit id quod ei patronus donauit, tamen ob ſuperuenientẽ ingratitudinẽ retractarut. Ex quo no. Bal. in vtraque lect. id etiam pleno iure poſſideri, quod ſuperuentũ caſu poteſt retractari. Et tex. apertiſſimũ in l. ſi ancillam. C. de act. empt. & vendi. vbi is qui vendidit, ante traditionem manet dominus rei venditæ pleno iure, quamuis perſonali actione teneatur ad rei ipſius traditionem. Quod & not. Ang. ibi optimũ text. in d. l. generaliter. §. ſub cõditione. ff. quo & à quibus manu. vbi ſeruus legatus ſub conditione, interim pendente conditione pleno iure hæredis eſt, quãus adueniente conditione reſtituendus ſit. Et quòd hęc verba pleno iure, non impediant detrahi Falcidiam, ſiue Trebellianicam, reſpõdit Rom. ex facto conſultus, conſ. 75. uciſcio qua ex re. & iterum conſ. 79. totum fundamentum. & ita repe. auth. ſimiliter, in n. C. ad leg. Falci. & Fel. ita andritis, col. 3. verſ. & ſi teſtator, de præſer. & ante hos Old. cuius illi meminerunt, conſ. 248. præſuppoſita conſuetudine in 4. dubio, per multa quæ illic allegat, de quo tamen vide Pan. Caſt. conſ. 28. an caſu quæ vertitur inter Petrũ, col. 2. verſ. nunc autem ad propoſitum, lib. 2.

An hac lex habeat locũ inter Iudæos.

12 Cùm finem his impoſuiſſem, quæſiit à me quiſpiam optimarum literarum vir, vtrùm hæc l. obtineret inter Iudæos, aſſeruitque controuerſiam de hac re magnam ex facto Carpentoractt ſubortam, cùm Iudæus puiſpiam non habens liberos, pretioſa quædam alteri donauiſſet, isque poſtea filios ſuſcepiſſet: donante ſe huius legis præſidio munitum ad iſtius donationis reuocat. oncm: donatario autem negante vllam eſſe talem apud Hebræos legem, quæ reuocaret donationem ob liberoſque cõſque cùm Hebræi eſſent, Hebræorum tantum legibus teſteri. De qua re, quoniam ſatis multa in noſtro tractatu primigeniorum diximus, in 66. q. illiſe allumes quæ ad hunc locum pertinebunt, vt interim verbis oratorum principis vtar. Et hoc quoque videre poteris quæ ſcripſit Ioan. Corraſ. lib. Miſcel. 5. c. 16. vbi nos ex hoc loco citat.

FINIS.

TABVLA GENERALIS
OMNIVM MATERIARVM EX
ORDINE ALPHABETI,

Cuius prior numerus paginam signat, secundus autem numerum marginis commonstrat.

A

Dictio, cùm significat post, quàm vim habet. 177.2
A. & C. in titulis legum imperatorum quid significent. 1.3
Abderitæ eos qui patrimonium consumpsissent, sepulchro patris privabant. 87.6
Abesse non videtur, qui statim rediturus est. 213.176
Abiiciatur an sit latæ sententiæ. 266.178
Abigere partum, fœtum, conceptum, quid sit. 219.207
Abortui partus, ao in extremo & generali iudicio suscitabuntur. 220.210
Abortivus an faciat cessare privilegium prælationis, vt venter non natus. ibid. 210. in fin.
Abortus non solvit testamentum. 218.203. & seq.
Abortus quis dicatur. ibid. 206
Aborti, & abortum facere, & abortare, & abortire. ibid.
Accessorium omnino tollitur, sublato principali ipso iure: secus si per exceptionem. 303.443
Accepta lex, quid sit. 392.550
Acceptata item. ibid.
Accidentia non curantur, nisi adsint in toto, vel in maioris parte. 93.12
Accio idem quod Titio, prouerbium. 220.210
Accipiat verbum, an sit directum & latæ sententiæ. 167. 189. & seq.
Accrescat, an sit latæ sententiæ. 271.206. & seq.
Accrescendi ius habet locum in contractibus vltro citroque obligantibus. 116.112
Actio cùm ipso iure tollitur, Index ex officio potest agẽtem repellere. 294.345
Actio personalis non rem sequitur, sed personam, nisi rem ipsam afficiat. 289.327
Actioni præscribitur etiam de iure canonico, quando is qui debet, non tenetur off. ire, aut nihil aliud facere. 297.390. Idem si ea non cõperti, nisi per acceptionem. ibid. 391. Si tamen id ex actis causæ appareat. 292.346
Actiones ipso iure transeunt in fideicommissarium, si peratut. 239.16
Actus perfectus, an reuocaint ex supernenienti casu, in verbo, donatione largitus. 156.280.281.284.292
Actus qui ex duplici capite fieri potest, censetur factus ex vtriusliion, etiam si aliud sit expressum. 21.60
Actus quando dicatur geri voluntatie, & non necessariò. 304.456
Actus æquipollens si eundem effectum inducit ipso iure, potenint per ipsum impleri, quæ alias per æquipollens fieri non possunt. 294.352
Actus inualidus an & quando confirmari potest. 298.345
Actus potiùs perit, quam à verbis recedatur. 51.12
Actus viuorum magis inspendi potest, quàm mortuorum. 210.161
Actus vnus idemque censetur, qui consistit vnus post alium fit, aut certè vnus alterius respectu factus. 126. 117.118
Actus legitimi non recipiunt conditionem. 159.291
Quod qualiter intelligatur. 151.249
Actus simpliciter factus, iudicatur purus, & sine conditione. 53.19
Actus cuiuslibet appellatio, vt sententiæ, instrumenti, testamenti, de valido intelligitur. 76.113
Addicere nummo, quid sit. 105.3
Additamentum siue augmentum esse eiusdem naturæ, ac vitium, vt principale. 146.226
Administrator quilibet tenetur bonam fidem agnoscere. 141.202
Administrator etiam cum libera, non potest remittere. 136.174
Administrator an saltem possit ius non liquidum remittere. ibid. 174. & seq.
Adoptare facilius quàm legitimare. 196.89. & seq.
Adoptare quilibet potest apud simplicẽ magistratum. ib.
Adoptari non potest filius naturalis. 160.295
Adoptio an ex hac l. renouetur, 156.274
Adoptio facilè ex fraude fieri potest. 179. & seq.
Adoptio non tollit fideicommissum factum sub hac conditione si quis sine liberis obierit. ibid.
Adoptiuus filius non comprehenditur in constitutione, quæ auxit legitimam filiorum, ibid. 5
Adoptiuus filius non detrahit duas quartas. ibid.
Adoptiuus filius solvit gabellam ex eo quod sibi à patre adoptiuo relictum est. ibid. 6
Adoptiuus filius, an suus dicatur. 180.8. & 182.21
Adoptiuus filius non comprehenditur in l. 1. C. de his qui ante aper. tabul. 181.14
Adoptiuus pater non potest adire hæreditatem delatam filio, eo existente in extremis. ibid.
Adoptiuus filius non continetur sub l. iubemus. C. ad Tertullia. ibid.
Adoptiuus & legitimatus in multis æquiparantur, non tamen habet adoptio tantùm virium, quantùm legitimatio. 137.285.286
Adoptiuus filius, an sit alẽdus à patre. 180.8
Adoptiuus filius præteritus, an rumpat testamentum. ibid. 182.20
Adoptiuus filius potest subrogari ex statuto permittente subrogare filium. ibid. 20
Adoptiui an veniant appellatione filiorum, vel parentum. ibid.
Adoptiui apud Gallos non succedunt. 182.22
Adoptiui filij non comprehenduntur in priuilegiis. 180.12
Adoptiui filij succedunt etiam in patronatu ecclesiastico, & in regno. 18.18.19
Adoptiui filij transmittunt hæreditatem etiam non aditam ad hæredes. 182.20
Adoptiui filij excludunt naturales tantùm. ibid.
Adoptiui filij excludunt ascendentes & vxorem. ibid.
Adoptiui filij impediunt bonorum publicationem. ibid.
Adoptiui filij reuocant alienata in fraudem, agunt de inofficio & iniusto testamento, & eis debetur legitima, alimenta, & quarta. ibid.
Adoptiui filij, an reuocent ex hac lege. 179.2. & seq.
Adoptiui filij non prosunt partibus ad consequenda munera ob filios concessa. ibid. 4

Adoptiui filij ſunt ficti imaginarij,& abuſiui filij. 179.7. & 180.12

Adoptiui filij in nulla diſpoſitione veniunt. 179.7

Adoptiui filij dicuntur adnihati. ibid.

Adoptiui filij non repellunt filias ex ſtatuto. 180.11

Adoptiui filij non comprehenduntur in conceſſione feudi,aut emphyteuſis facta pro ſe & ſuis. ibid.182.13

Adoptionis defectus tutela legitima. 179.7

Aduenial,an ſit latæ ſententiæ. 268.193.& ſeq.

Aduerbia, tenent locum formæ, & magis ſonant quàm nomina. 230.85

Aduocatus & patronus quid differant. 80.2

Adtolepſia, id eſt quod vulgus repteſalias appellat. 267. 147

Adulterium obiici non poteſt ab hæredibus mariti, nec hæredibus vxoris,ſi maritus reſciuerit,& diſſimulauerit. 226.217

Adultus curatorem non habens,eo inſcio vel inuito donare poteſt cauſa mortis. 151.253

Adultus liberè teſtari poteſt de immobilibus ſine decreto & auctoritate curatoris. 151.254

Ægeus cùm Theſeum filium mortuum falsò putaret,ſeſe in mare præcipitem dedit. 4.8

Æquipollens actus ſi ipſo iure eundem effectum inducit, ea quæ aliàs implerí non poſſunt,per æquipollens impletur. 243.352

Affectio maior eſt in filios iam natos, quàm in naſcituros. 81.2

Affectio conſideratur ex iure naturali,non ciuili.158.288

Affectio eadem in naturales & legitimatos, quæ in legitimos. 198.100

Affectio legibus ſe confirmat. 161.302

Affecti naturalis an potiùs in dubio conſideranda fuiſſe præſumitur,quàm merita. 117.72.73.74.& 119.83

Agenti peritorio pro beneficio quod ſemel habuit, obſtat exceptio criminis ex quo ipſo iure priuatus eſt, aliàs ſecus. 243.335

Agnatio conſeruatur per legitimatum. 194.83

Agnatus aut dominus intrà quod tempus poteſt reuocare alienationem feudi factam à vaſallo. 304.453.& 454 Et ſi non faciat,non valebit tamen proceſſus. 292.347

Alciatus ex Ludo. Rom.librum integrum elegantius traducit. 108.14

Alleganti qualitatem incumbit onus probandi. 140.191

Alexander Scuerus quos pauperes non per luxuriam cognouit, maximis commodis auxit. 85.6

Alienus partem feudi minimam,toto cadit. 93.14

Alienare prohibitus,poteſt tamen alienare in filium.8.18

Alienare dicitur,qui Iudo amittit. 166.335

Alienare non poſſunt confiscati, aut amiſſa ipſo iure, etiam ante ſententiam: quòd ſi non ipſo iure,alienari poſſunt vſque ad ſententiam. 290.334

Alienari prohibita, alienari poſſunt ob renuntiationem. 113.46

Alienatio ſi ipſo iure non valet; quia factum ſit contra pactum, an is qui id pactum appoſuit, poſſit propria auctoritate rem accipere. 292.344

Alimenti: futuris an renuntiari poſſit vel ſimpliciter,vel cum intramento. 40.141.43.156

Aliquis,aliqua,aliquid,hæ dictiones quàm vim habeat.91 5.93.149.5.16.96.21.101.36.47.38.39.40.& ſeq.

Alienius roboris ſit limitatem non habeant, an hæc verba ſint latæ ſententiæ. 273.225

Aliquo modo non habeat, an ſit latæ ſententiæ. ibid.

Aliquando q..id ſignificet. 95.57

Aliquatenus,dictio, an ſit latæ ſententiæ. 274.224

Alumni accipiunt legata ex teſtamento imperfecto,& non ſolenni. 232.54

Alumni non veniunt in generali obligatione. ibid.

Alumnorum cum nutricibus concubitus interdictus lege Moſaica. 219.207

Alumnum retinens,tenetur vt qui filium retinet ibid.

Alumnus non poteſt accuſare educatorem. 188.53.

Alumnus & educator an ſint teſtes idonei. ibid.54

Alumnus an facit locum huic legi. 187.49.& ſeq.vſque ad 55

Alumnus an poſſit vocare in ius nutricem aut alium educatorem ſine venia. ibid.50

Alumnus poteſt manumitti à minore. 188.53

Alumnus æquiparatur coniunctis ſanguine. ibid.

Alumnus eſt de familia. ibid.

Alumnus eſt ſimilis matri quæ pupillum inſtituit, eique in tutore dando proſpicit. ibid.

Alterate verbum latinum. 244.42

Amici id inter ſe obtinent, quod habent conſanguinei ratione affectionis ſanguinitatis. 73.102

Amici,ex teſtamento minus ſolenni legata capiunt. ibid.

Amicitia conſanguinitati anteponenda. 73.96.& ſeq.ſed id qualiter intelligatur. 74.106

Amicitia facit,vt pro alio poſſimus ſtipulari. 73.98.99

Amicitia ſuperat parentum affectum. 73.101

Amicitia habet vim clauſulæ codicillaris. 74.104

Amicitia viri & vxoris,an cæteras præſertim parentum & liberorum ſuperet. 75.108.& 77.117.118

Amici plures, non etiam vnus facit eſſare ſuſpicionem fraudis, aut metus. 229.238

Amico ſi donatum ſit, an locus ſit huic legi. 72.92

Amico ſi relictum fuerit poſthumo ignotanter prætcrito,an conſeruantur legata. 72.95

Amico ſi legata fuerit res aliena etiam ignoranter,tenetur hæres luere. ibid.

Amicus nullus patre melior reperitur. 4.9

Amicus amico vult bona. ibid.

Amicus pro amico an admittatur ſine mandato. ibid

Amittat, verbum,an ſit latæ ſententiæ. 262.151

Amor parentum cum ætate filiorum creſcit. 81.2

Amor vxoris cæteros vincit.7.12.& 91.108.is tamen cedit amori parentum. 6.12

Amor & affectus parentum in liberos. 2.3

Amoris paterni ardor inæſtimabilis. 4 9

Amoueatis,an ſit etiam latæ ſententiæ.265.171.2.&ſeq.

Anathema hæc dictio,an ſit latæ ſententiæ.266 180.& ſeq.

Anima non eſt ex traduce. 8.17

Anima patris non eſt anima filij. ibid.

Anima cunctis rebus præferenda. 141.202

Animale prius quàm ſpirituale. 153.153

Animi cognatio in lucem non producta, cenſetur abortiua. 54.22

Animus qualis olim fuerit, ex ſequentibus deprehenditur. 152.257

Ante,dictio, quod etiam interuallum ſignificat. 174.13

Ante & poſt,mutuo ſe reſpiciunt, vt antea & poſtea: tamen aliquando vnum aliud mutuatur. ibid.14

Aliquando adueribialiter ponitur,vt antea. 174.13

Ante dictio,quos vites habeat. 177.23

Antidoralis obligatio communis omnium animantium. 116.67

Non tamen eius cauſa licent omnia. ibid.68

Antidotalis obligatio non impedit repetitionem indebiti. ibid.

Sed qualiter id intelligatur. 140.195

Antidoralis obligationis effectus. 111.44.& 45

Antinomia Apollinis indigens. 154.167

Antoninus repudiauit hæreditates eorum qui filios habebant. 3.4

Antoninus philoſophus Imperat.pauperibus ſine crimine dignitates conceſſit. 86.6

Appellatione duarum vel trium partium quid ſignificetur. 96.20

Appius ſcriba remuneratus,quòd librum furripuiſſet,populoque tradidiſſet. 111.34

Approbatores ii requiruntur,vnus non ſufficit. 228.232

INDEX.

Arbitri plures qui cognoſcunt de ſuſpicione,an ſint aſſumendi, an verò vnus ſufficiat. 231.247
Arbitrio iudicis cùm quid relictum eſt,non ob id impeditur appellatio. 98.31
Arbitrio iudicis relinquitur, quæ ſit magna vel modica, vt ſit,vel non ſit locus noſtræ legi. 98.28.29
Arbitrio item iudicis relinquitur, vtrùm legata ſint magna,aut modica, vt ſit vel non ſit locus authenti. ex cauſa,poſthumo ignoranter præterit. 98.30
Arbitrio iudicis relinquitur, quod paruum incommodum ſiue damnum dicatur,quódve magnum. ibid.31
Arceatur an ſit latæ ſententiæ. 265.175
Argumentum à contrario ſenſu. 57.35
Argumentum quod ad ius commune reducit, facilè eſt amplectendum. ibid.
Armatorum hominum appellatio an de vno dici poſſit. 228.228
Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates. 151.246
Attaxerxes regnum ceſſit ſi'io. 5.10
Articuli non verisimiles non admittendi. 20.38
Articulus non verisimilis facit vt teſtis interrogetur extrà articulum de cauſa facti. ibid.38
Aſſertio in probibitis an probet, & quid ſit iurata. 120. 87.& multis ſeq.
Quid ſi fiat in inſtrumento guarentigiato. 124. 105. 104.105
Aſſertio meritorum aut alterius rei in prohibitis ſi rèe non probati, facit tamen, vt leuior probatio ſufficiat. 123.100.101 102
Athenis decima die nomen infantibus imponebatur. 221.168
Et ibi reperies quid etiam apud cæteras gentes.
Athenienſium inſtitutum de reuocandis libertis in ſeruitutem. 56.31
Aues pullorum amantiſſimæ. 6.14
Auferatur, an ſit latæ ſententiæ. 266.179
Auguſti qui dicebantur & qui Cæſares. 9.21
Auguſti an dicantur imperatorum filij. ibid.
Authen.ex cauſa,an habeat locum in poſthumis. Et quid ſi ipſi aut eorum iam nati ignorantes fint præterni. Et quid ſi appoſita ſit clauſula codicillaris,& alia circa id multa. 152.259.& ſeq.
Authé.ex cauſa,habet locum poſthumo ignoranter præterito,ſi teſtator habebat filios iam natos. 81.& 82.6
Authent.ex cauſa an habeat locum, præteritis filiis iam natis, à parte tamen ignotatis. 83.116
Authenticas noſtras, quas vocamus,interdum perperam eſſe traductas. 220.210
Authent.ex cauſa, an habeat locum,ſi poſthumus ignoranter præteritus viuo teſtatore deceſſerit. 225.213.& 226.220
Authenti.ex cauſa, an procedat in ignoranter præterito, cùm relictum eſt legatum eccleſiæ. 69.81.70.87.88
Authentica ex cauſa. C. de liber. præter. non habet locum ſi teſtator alicubi mentionem liberorum fecerit. 25. 73
Authent. ex cauſa, habet locum etiam poſthumo ignoranter præterito in legatis modicis. 97.25.& 98.30

B

Bacchus bis genitus,& patet. 191.69
Baldus fuit leuis ac male conſtante ingenio iudicioque. 155.273
Balearum amor in fœtus proprios. 6.14
Beatitudo ſola virtute conſtat ſecundùm Stoicos. 84.1
Beatus à doctiſſimis pro dimte virpatur. ibid.
Beneficij impetratio ſine mutatione poſſeſſionis alterius an valeat. 304.448
Beneficio ipſo priuatus, non poteſt id amplius licitè tenere: ſecus ſi priuandus ſit. 284.292
Beneficium non eſt quod ſit ex neceſſitate. 124.106
Beneficium quod ipſo iure amiſſum eſt,ſi iudicio peritorio petatur, obſtat exceptio criminis ob quod priuatus eſt: alias ſecus. 262.155
Beneficium cauſa miſerationis conceſſum, non tollitur niſi per verba ſpecialiſſima. 56.124
Beneficium quod conceditur ad exuberantem fauorem non tollitur niſi per ſpecialem reuocationem. 56.125
Bona quate dicuntur facultates. 104.2
Bona facilè labuntur. ibid.
Bona patris proſunt filio ad conſequenda munera. 12.25
Bona vnde dicuntur. 84.1
Bona beatos facunt ac felices. ibid.
Bona bonis viris bona ſunt, malis mala. 85.4
Bonam fidem tenetur quilibet agnoſcere. 141.202
Bonorum ceſſio, miſerabile auxilium. 84.1
Bonorum tria genera. ibid.
Bonórum appellatione actiones & nomina comprehenduntur. 87.8.9.& 10
Bonorum meorum appellatione an ea veniant. 89.11
Bonorum exiſtentium in luco,an item ea veniant. ibid. 13.
Bonorum appellatione an veniat feudum & emphyteuſis. ibid.13.& 15
Bonorum appellatione generalitet quid veniat. 90.16
Brutorum affectus in liberos. 6.14

C

CAdat, verbum, an ſit latæ ſententiæ. 267.186.& ſequen.
Cadere in tertam dicitur qui naſcitur,& vnde id ſit.208. 154
Cæſares qui dicebantur. 9.1
Campus piorum. 109.21
Cap. quicunque.17.q.4.an ſit Auguſtini. 23.62
Capiat verbum an ſit directum,proindéque latæ ſententiæ. 267.189.& ſeq.
Capitis dignitas. 209 156
Cap.1.de rerum permut.lib.6.loquens in expectantibus, habet locum in vno tantùm expectante. 232.255
Cap. conſtitutionem.dè ſent.excom.lib.6.loquens de irretualis dictum in canonica monitione,an neceſſariò requirat duorum dictum interuallum. ibid.256
Cap.1.extr.de appel.ſtatuens proteſtationē fieri in præſentia bonorum virorum, ita debet intelligi, vt non ſatis ſit fieri coram vno. 228 219
Cap.1.tit.quid ſit inneſtitu.loquens de partibus, intelligitur ſi plures ſint: non ſi vnus tantùm ſit, is ſufficit. 232.152
Cap.quicunque.17.q 4.quomodo intelligatur. 58.42
Capiat ti infans ex vtero exierit,an pro nato habeatur,vt faciat locum huic legi. 209.256
Capitur no delictum an gaudeat priuilegiis datis ob redemptionem captiuorum. 86.5
Cardinales non tenentur iurare Papæ. 8.17
Carcat verbum an ſit latæ ſententiæ. 263.161
Carcar dénotat totalem priuationem. ibid.162
Caſſatum,dicitur lacuna. 11.57
Cauſa proxima attenditur. 148.132
Cauſa etiam accipitur pro non immediata,modò non ſit multum remota. ibid 236
Cauſa non multum remota propinqua reputatur. ibid.
Cauſa etiam remota attenditur, cùm ſine ea propinqua non poſſet produci. ibid.
Cauſa quæ nocet, quæve prodeſt, vtra potius ſit inſpicienda. 21.60
Cauſa vna ex multis ceſſante,non ceſſat diſpoſitio. 28.31
Cauſa expreſſa ſi falſa ſit, vitiat ipſo iure: non etiam ſi eſt tacita. 54.25
Cauſæ appellatio intelligitur in dubio de proxima. 148 232
Cautumdiari quid,ſignat,& vnde dicitur. 86.6
Cedere foro quid ſit. ibid.6

Census patris prodest filio ad consequendos magistratus. 10.23
Ceres septimo mense Proserpinam edidit. 220.210
Certiorari verbum iurisconsulti. 178.1
Certificare & certificatio verbum quoque iurisconsulti. ibid. 1
Cessante causa revocationis donationis inofficiosæ, cessat revocatio. 211.166
Cessante causa cessat effectus. ibid.
Cessante causa non cessat effectus cõsummatus. 216,192
Cessio bonorum habet locum, cùm debitor iurat se soluturum. 41.146
Cessionis bonorum beneficium non habent, qui sua culpa in paupertatem inciderunt. 86.5
Chartulienses etiam possunt generare liberos. 24.67
Cicero nonnunquam popularitèr loquitur. 178.1
Et interdum non tam propriis nominibus, quàm notioribus. ibid.
Circuncisio infantium fiebat octauo die. 211.167
Circunsciptio ea est propriè, quæ fit ex proposito. 93.14
Citatio si inbeatur fieri in locis vicinis, non satis est fieri in vno. 228.234
Citatus à iudice incompetente an teneatur comparere vt alleget incompetentiam. ibid.232
Cito dictio eandem vim habet. 257.126.& seq.
Ciuitas potest ré vnius alteri concedere ob merita. 113.43
Ciuitas condemnata ad dirutionem murorum, non satisfacit sententiæ si iterum eos ædificet. 214.181
Clarigatio quid sit. 207.147
Clausula codicillaris an habeat vim generalis cogitationis vel scientiæ. 26.81
Clausula codicillaris an tollat hanc l. 27.82.83.& etiam in verbo liberis.num.90.& 92
Clausula codicillaris an operetur quantum ad liberos ex alia vxore procreatos. 32.198
clausula codicil.nihil operatur in eo qui desperans de liberis, postea tamen suscipit. 33.114
Clausula si non valet, aut valebit, facit præsumi de omni euentu cogitatum. 38.133
Clausula, rebus sic stantibus, intelligitur in omnibus dispositionibus. 45.166.& seq.
Clausula codicillaris an operetur posthumo ignoranter præterito. 145.218. 153.261.154.265.266.266.270
Clausula codicillaris cessat cessante voluntate testatoris. 154.266
Clausula si pro aliis non scripserimus, verificatur in vno. 232. 254
Clausula codicillaris an tollat hanc l. 74.105.& 107
Cle.j.de appel.loquens de appellatione facta à iudicibus, an procedat in appellatione facta ab vno tantum iudice. 232.257
Cle.j.de foro compe.loquens de citandis in ecclesiis, non procedit in vna tantùm ecclesia. 228.234
Clericus qui priuatur beneficio ob maleficium, an debeat restituere fructus à tempore maleficij 280.272
Clericus potest donare concubinæ ob merita. 110.23
Clientes qui dicuntur. 80.2
Coacti homines an de vno dicantur. 228.228
Cogitatio liberorum in genere, an tollat reuocationem ex hac l. 25.74
Cogitatio in genere, pares vires habet, ac in specie. 26.80
Cogitatio liberorum non impedit vim huius legis, quantum ad liberos postea ex alia vxore procreatos. 61.30
Cogitatio quæ in lucem nõ prosertur, est abortiua. 60.22
Cogitasse de liberis in genere quis censeatur. 69.80
Cognitionis ius separatum ab ipsa cognatione. 163.318
Cognatorum appellatione veniunt etiam ciuiles tantùm. 183.24
Collecta à parte soluta eximit pœna filium. 10.23
Colonus qui vites plantandas accepit ad certam portionem fructuum prõ domino, debet & de cæteris arboribus eandem portionem domino dare. 20.55.56
Compaternitatis materiam videnum. 185.26. & multis sequent.
Compensatio legati quæ aliàs fit cum eo quod aliàs debetur ex dispositione legis, non fit cùm legatum ira fit creditori, vt alij testimat. 212.174
Compensatio fit ipso iure, sed ita demum, si petatur. 239.25
Competat verbum an sit huiusmodi. 270.202
Compromissorum verba. 51.11
Concessio rei aliàs permissa intelligitur sine solennitate. 15.34
Condemnatus aliquid facere, si faciat, & statim contrauenial, non videtur satisfecisse. 214.182
Condemnatus rem restituere, intelligitur cum fructibus. 281.276.& seq.
Conditionaliter prolatum non dicitur esse ex facti contingentia. 57.36
Conditionis defectus facit deficere actũ ipso iure. 246.55
Conditione deficiente actus habetur pro non facto. 281. 277
Conditionis defectus habet oculos retro. ibid.
Conditione deficiente restituenda est res cum fructibus. ibidem.
Conditio tacita an suspendat, & faciat actus conditionales. 282.285.& seq.
Cõditio ob causam cõpetit pro seruitio feudali. 167.338
Conditiones huiusmodi, si filiõs habueris, si filia nupserit, & similes, momento implentur, nihilque refert si filij illico moriantur, aut matrimonium etiam illico dissoluatur. 214.187.& seq.
Confessio non verisimilis non nocet. 17.40.& seq.
Confessio extraiudicialis verisimilis cogit ad perseuerandum. Sed & ex multorum sententia plenam fidem facit etiam in criminalibus. 18.45
Confessio facta sine præsumpta non potest reuocari prætexta erroris, vbi lata est ipso iure sententia 303.441
Confessio sine causa in iudicio est efficax. 169.352
Eaque habet vim donationis. ibid.
Nec tamen infirmari debet. ibid.
Confessio viri de dote data sibi præiudicat, licèt non creditoribus. 122.96.& 98
Confessio in prohibitis, licèt non probet, facit tamen vt leuior probatio sufficiat. 125.100.101.102
Confessus an mortuus putatur quàm conuictus, cùm pœna ipso iure imponitur. 287.312
Confestim dictio quid significet. 255.113
Confestim est latæ sententiæ. ibid.
Conjuncti spiritualiter an possunt agere sine mandato. 185.36
Copulandi verbum latè patet. 146.224
Coeundi verbum. ibid.
Copulatum matrimonium dicitur & sine coitu contra Bal. 146.223.224
Consanguineus donans prælato videtur id facere fauore sanguinis, non ecclesiæ, nisi prius ab ecclesia acceperit beneficia. 117.74
Consentiens actui, an ipsum facere videatur. 168.343
Consentiens donationi an habeatur pro donante. ibid.& sequent.
Consentire an possit alienationi, qui alienare prohibetur. ibid.
Consensus in genere idem momenti habet, ac in specie. 26. 80
Consulus nullas habet vites contra decretum irritans. 288. 121.& seq.
Constans & Constantius fratres simul imperauerunt. 1.1
Constitutio pœnalis exaggeratur ex eadẽ ratione. 205.303
Non cùm pœna ipso iure imponitur. ibid.
Constitutio pœnalis extenditur ad æquiparata de iure antiquo. ibid.104

Nisi cùm pœna imponitur ipso iure. ibid.
Constitutio declaratoria iuris antiqui addens quoq; pœnam non extenditur ad præterita respectu pœnæ quæ imponitur ipso iure, secus si per sententiam. ibid.385
Constitutum si in donatione fuerit appositum, an & ipsum cum donatione resoluatur ex lege nostra. 236.2
Constitutum transfert veram possessionem. ibid.
Constitutum sequitur naturam actus in quo interponitur. ibid.
Continuatio dominij à patre in filium. 8.19.& seq.
Continuò dicitur late sententiæ. 257.124
Nam & tollit omnem moram tollit. ibid.
Contrahentium principale propositum inspiciendum ad ipsum contractum iudicandum ac nominandum: 106. 45.6
Contractus si resoluatur etiam ipso iure, tamen dominium ipso iure non redit. 240.17.18.19
Contractus quis qualisve sit, cùm datur fundus & pecunia. 131.4.5.6
Contractus non nisi propositum & subiectum interpretationem accipiunt. 186.44
Contractuum verba omnino inspicienda sunt. 58. 5. 6. & 7
Contrarius sibi fuit aliquando Papinianus. 155.273
Credibile idem est quod verisimile & econuerso. 21.60
Curatus non tenetur à morbo, in quem ante eum accidit. 213 180

D

DAmnum patitur, qui perdit lucrum iam quæsitum 140.192
Damnum reputatur id lucrum, quod habet originem à damno, & econtrario. 245.218
Dauid filium Ammon indulgentiùs amauit. 4.10
Debitum non liquidum an remitti potest à quolibet administratore. 141. 196. & seq. Et an requisitum decretum. ibid.200
Decima non debetur ex hæreditate paterna. 8.19
Declaratio voluntatis non transit ad hæredem. 284.292
Declaratio cùm permittitur, ita debet fieri, vt verbis congruat. 51 13
Declaratio verborum non dubiorum non censetur declaratio, sed nouus dispositio. ibid.25
Delegare potest qui minimam habet potestatem. 91.14
Decoctor & decoquere quid sit. 8.2
Decoctoribus certus locus in scena constitutus. ibid.
Decretorum locus. 9.21
Decretum iuratum impedit renunciationem. 289.321. Sed id qualiter intelligatur. ibid.323
Decretum iuratum formam indocit. 388.322
Decuriones possunt donare res ciuitatis ob meritas 111.132
Dedicij, verbum, ad donationem inter vinos pertinet, sed quandoque de voluntate dicitur. 233.205
Delphinum amor in fatus puerilios. 6.14
Delictis non cuiusuis animaduersio non imponitur pœna latæ sententiæ. 17.237
Denegetur actio an intelligatur ipso iure. 212.214
Deponatur ex tribus an sit iusta ætatis. 205 173
Deprecantium oratorum locus. 112.35
Deperate de liberis non potest, nisi qui de eis cogitat. 53.112
Deuenisse verbum, vtùm sit directum, an obliquum 268. 193.& seq.
Doctor potest donare concubinæ ob remunerationem. 110. 24
Dolus præsumptus æquè facit stari iuramento in litem, vt verus. 285.163
Dolus etiam cauet un contractut reddit cuntractum nullum, etiam dominii si petatur 236.16
Dolus ad omne dolo comparatur. 306.436
Dolus excludit consensum. 29.97
Dolus etiam dubius facit vt non valeat renunciatio huius legis. ibid
Dominium non transfertur nisi impleta conditione. 281. 277
Dominium transit sine possessione, cùm quid sit ipso iure, non tamen possessio. 291.338
Dominium ipso iure transit in Ecclesiam, non possessio. ibidem.
Dominium cùm ipso iure alicui acquiritur, ita præfertur alij, cui etiam tradita prius est possessio. 298.397
Dominus potest expellere colonum à domo, si sit filio suo necessaria, licet si sibi ipsi. 3.7
Domitianus Imper. non recepit hæreditates ab iis relictas qui liberos habebant. 2.4
Domus patris & domus filij. 10.22
Donans ob dicta, non habet beneficium, ne conueniatur nisi inquantum facere potest. 115.58
Donans ob remunerationem, tenetur de euictione, etiam si incipiat à traditione. ibid.59
Donãs si cõgitat de liberis, an sit locus legi nostræ. 23.63
Donatio ob dubio an præsumatur cogitare de liberis. 23. 66.& seq.
Donans qui promisit sub pœna non reuocare, an nisi liberis reuocando debeat pœnam 305.1.& 2.
Donans aut autem disponens, censetur se contumare ad statutum. 198.202
Donare an intelligitur qui liti renuntiat. 242.203
Donare pro libertis an possit remittere pignus vel hypothecam. 145.209. An & idem possit remittere quæstam. ibid.210
Donare prohibens non potest habere pro derelicto. 144. 214. & seq.
Donare potest liberè causa mortis adimus cuiuscumque habens. 257.255
Donare & consentire donationi an sint diuersa. 168.& sequent.
Donari dicitur quod nullo iure cogente conceditur. 124. 106
Donat qui indebitum soluit sciens scienti. 26-242
Donatarius in casu legis nostræ à quo tempore restituat fructus. 280.268.& seq.
Donatarius ingratus ad restituat fructus à tempore ingratitudinis. ibid.272.& 282
Donatio inofficiosa an ipso iure reuertatur. 237.4
Donatio rescripti auctoritate rescindi non debet. 191.66
Donatio inofficiosa an in totum reuocetur, an verò vsque ad legitimam. 255.3.4.5
Donatio ob causam an ex hac lege reuocetur. 131.141
Donatio ob causam non reuocatur ob ingratitudinem. 113.42
Donatio ob causam non est propriè donatio. ibid.
Donatio ob causam est contractus innominatus. ibid.
Donatio ob causam non requirit insinuationem. ibid.
Donatio ob causam non habet priuilegium, ne donans conuentus vltra quam facere possit. ibid.
Donatio num dicitur ob causam, cùm causa respicit fauorem donatarij. 131.145.& seq.
Donatio quæ fit in præmium emanis partionis, censetur pura & liberalis, & requirit insinuationem. 132.146. 147.148
Donatio ob causam censetur pura in excessu & in eo requirit insinuationem, in eoque excessu habet locum priuilegium ne conueniatur vltrà quam facere potest. 132.148.& seq.
Donatio tacita & præsumpta an reuocetur ex hac lege. 132.151.& seq. vsque ad num. 170.
Donatio præsumpta an pariat actionem ex nudo pacto. ibid 152.& 167.135.167.168
Donatio præsumpta an transferat dominium in ecclesiam sine traditione. 133.153
Donatio præsumpta an comprehendatur sub statuto

prohibente confirmationem donationis inter vir. & vxorem. 133.154
Donatio tacita faciliùs reuocatur quàm expreſſa. 134. 157
Donatio tacita fieri poteſt inter abſentes, licèt expreſſa non poſſit. 133.154
Donatio etiam præſumpta nqo valet inter virum & vxorem. 135.164
Donatio non præſumitur, potiúſque res à lege prohibita & error iuris & facti præſumitur, & alia quæuis coniectura magis quàm donationis capitur, etiam ſi id faciendo actus redditur inutilis & inefficax. Sed nec ex poſſeſſione decennali præſumitur. 143. 206. 207.208.
Donatio quæ fit ei qui prius donauerat, non reuocatur ex hac lege. 140.191.& ſeq.
Eadem donatio non reuocatur ob ingratitudinem.ibid. 193
An in ea requiratur conſenſus propinquorum,aliàs ex ſtatuto requiſitus. ibid.194
An item hæc procedát cùm aliud donatur, quàm quod prius donatum fuerat. ibid.194.195
Donatio cenſetur habere conditionem reuocandi ſuſceptis à donante liberis. 3.6
Donatio inofficioſa reuocatur fauore liberorum, non patris.28.92.& eadem non reuocatur niſi poſt mortem donantis. ibid.93
Donatio inter virum & vxorem ipſo iure eſt nulla.75.112
Donatio inter virum & vxorem cauſa mortis vel in teſtamento valet. 77.119.78.120
Donatio inter virum & vxorem an habeat vim legati vel fideicommiſſi,& in quibus. ibid.& 121.122
Donatio an cenſetur facta ob merita quæ præceſſerunt, ſi id dictum non ſit. 117.70.& ſeq.
Donatio abſenti fieri poteſt ob merita. 116.65
Donatio quælibet præſumitur facta ob merita, non tamen cenſetur eſſe remuneratoria, niſi de eis aparcat. 118.77.78.
Donatio remuneratoria in eo quod excedit merita, ex hac lege reuocatur. ibid.79. & ſeq.
Donatio remuneratoria in exceſſu meritorum cenſetur pura. 117.69
In quanto autem debeat excedere,vt dicatur pura. 117. 81.& ſeq.
Donatio facta ob merita futura an dicatur remuneratoria,& an non indigeat inſinuatione. 125.109
Donatio ob cauſam de futuro eſt contractus innominatus,nec eſt cauſa lucratiua. ibid,
Donatio mutua ſiue viciſſitudinaria in qua vterque capit, an ex hac lege reuocetur. ibid,& ſeq.
Donatio hæc non eſt propriè donatio. ibid.
Eadem valet inter virum & vxorem. ibid.
Eadem quoq; valet inter patrem & filiumfamil. ibid.
Eadem non requirit inſinuationem. ibid.
Donatio mutua quæ fit diuerſis temporibus, an reputanda ſit mutua. 126.116.
Donatio hæc in eo quòd alteta alteram excedit, cenſetur ſimplex. 128.122
Quod qualiter intelligatur. ibid.123
Donatio facta patri à filio ob præmium emancipationis, an requirat inſinuationem. 116,116
Donatio mutua in qua alter tantùm capit, an reuocetur ex hac lege. 128.126.& ſeq.
Donatio alicuius rei aut quotæ bonorum, non continet debita & credita. 91.4
Donatio an vnius tantùm voluntate conſtet.58.43.65.84
Donatio quæ propriè dicatur. 105.1
Donatio cenſetur venditio modico pretio facta. ibid.
Qualiter intelligatur.ibid.& multis ſeq.
Donatio remuneraria non eſt propriè donatio, ſed compenſatio vel permutatio. 107.11.
Donatio remuneratoria noo reuocatur ex hac lege ibid.& ſeq.
Donatio remuneratoria non reuocatur ob ingratitudinem. 108.13
Donatio remuneratoria non reſcinditur prætextu metus 109.17.
Donatio remuneratoria valet inter virum & vxorem. ibid.19
Donatio remuneratoria valet inter patrem & filiumfam. 109.20.21.
Donatio potius præſumitur,quàm feudi cõceſſio.167.337
Donatio an fieri poſſit piæ cauſæ abſenti. 165.330
Donatio rei alienæ facta conſentiente domino debet inſinuari tanquam facta à domino ipſo. 169.49
Donatio rei alienæ an inſinuationem requirat. 170.357. & ſeq.
Donatio cauſa mortis ao reuocetur ex hac lege 149. 245. & ſeq.
Donatio cauſa mortis non eſt propriè donatio. ibid.
An autem ea comprehendatur ſub ſtatuto loquente ſimpliciter de donatione. ibid. & 152. 258
Donatio cauſa mortis an valeat nudo pacto. 150. 148. & ſequen.
Donatio cauſa mortis an comprehendatur in legè cùm auus. 151. 250
Donatio hæc valet inter virum & vxorem. 128.126
Nec indiget confirmatione mortis vel traditione. ibidem.
Nec item inſinuatione. 129.127
Donatio hæc cenſetur venditio. 160. 130. Et hæc quidem omnia,niſi ſit admodum diſpar ſpes euentus. 130. 134. & ſequen. Vel niſi bona eſſent vtrinque inæqualia. 135. 137.
Donatio onerosa nec huic l.noſtræ, nec remedio moſſic. donat.nec l.cùm auus,eſt obnoxia. ibid.139
Donatio remuneratoria non indiget inſinuatione. 114. 47
Donatio ob merita latiſſimè interpretanda. ibid.48.
Eadémque potius realis præſumitur quàm perſonalis. ibidem.
Donatio præſumitur ob benemerita ptecedentia. 115. 50.
Donatio potius præſumitur inter viuos,quam cauſa mortis ob.benemerita. ibib.53
Donatio benemerito ab officiali vel prælato cenſetur donatio contemplatione perſonæ, non officij vel eccleſiæ. 115.54.
Donatio inter viuos cum reuocatur, non etiam fructus reuocantur. 281. 283
Donatio ſi reuocatur vſque ad legitimam tantùm, an totum in foro conſcientiæ reddi debeat. 274.194
Donatio plus habet roboris,quàm teſtamentum, & difficiliùs retractatur. 210.161
Donatio ſuſpendi poteſt,non teſtamentum. ibid.
Donatio in patrem & filiumfamil. & inter virum & vxorem valet, ſi ita fiat,vt res ad alium perueniat,212 172.
Donationes poſſunt ob ingratitudinem à donãte tantùm reuocari, non etiam ab hæredibus, ſi donans ſeuerit, & potuerit reuocare, alias poteſt & ab hæredibus reuocari. 215.215
Donationes huiuſmodi non veniunt in fideicommiſſum vniuerſale, niſi ſint in teſtamento nominatæ, vel niſi ſit expreſſum. 78.121
Donationes eæ per ſolam rei obligationem reuocantur. ibid.121.
Donationes requirunt iſtæ traditionem. ibid.
Non tamen requirunt additionem hæreditatis. ibidem.
Requirunt item inſinuationem. ibid.
Nec pariunt tres illas actiones, quæ ex legatis producuntur. ibid.

Nec

Nec veniunt in confiſcationem bonorum. ibid.
Donationes ex morte confirmatæ trahuntur retro ad tempus donationis. ibid.
Donationes ex non transferunt dominium etiam ex traditione. ibid.
Donationes priores ſi non ſint inofficioſæ, nec reuocantur, ſed poſteriores. 101.34
Sed quid ediuerſo, ſi priores donationes erant inofficioſæ, ſed poſtea rei bona quæſita ſunt, vt eorum reſpectu non ſint inofficioſæ. 182.35.& ſeq.
Donationes præſumptæ debent inſinuari. 135.164
Donationes ſuapte natura ſunt perpetuæ & irreuocabiles. 53.19.
Diana cur ad partos adhibetur. 220.210.
Dictio ſi, cuius ſit naturæ & ſignificationis. 47.1
Dictio perinde, denotat fictionem. 179.7
Dictio nihil, eſt vniuerſalis negatiua, & debet vniuerſaliter operari. 195.85
Dictio omnimodo, eſt præciſa. 251.89
Eadem facit, vt quis præciſe teneatur. ibid.
Eadem habet vim decreti irritantis. ibid.
Eadem omnem diſpenſationem reiicit. ibid.
Dictio nullo modo, eſt latæ ſententiæ. ibid. 93
Eadem omnem diſpenſationem impedit. ibid.94
Dictio nullatenus, an ſit latæ ſententiæ. ibid.95.& ſeq.
Eadem tollit omnem diſpenſationem. ibidem
Dictio nullius momenti, an ſit latæ ſententiæ. 253.100.& ſequentib.
Dictio funditus, quid ſignificet, & vnde dicatur. ibid.103
Dictio radicitus, vnde dicatur, & quid ſignificet. ibidem.
Dictio ſtirpitus, habet vim latæ ſententiæ. ibidem.
Dictio penitus an ſit latæ ſententiæ. ibid.105.& ſeq.
Eadem idem ſignificat quod omnino. ibidem.
Dictio mox an ſit latæ ſententiæ. 254. 109. & ſeq.
Eadem an denotet executionem paratam. ibid.
Eadem an dicat interuallum, & quantum. 255.110.& ſequentib.
Dictiones latæ ſententiæ vim ſuam perdunt cum iunguntur verbis neceſſario requirentibus ſeotentiam ibid.112.
Dictio confeſtim, latæ ſententiæ. ibid.113
Dictio incontinenti latæ ſententiæ. 256.114
Dictio illico latæ ſententiæ. ibid.115
Eadem ſignificat executionem paratam. ibid.
Dictio ſtatim quid ſignificet. 256.116.& ſequen.
Eadem an ſit latæ ſententiæ. ibid.
Dictio protinus latæ ſententiæ. 257.121
Eadem excludit omne interuallum. 258.122
Eadem ſignificat idem quod mox. ibid.
Eadem eſt dictio præciſa. ibid.
Dictio continuò latæ ſententiæ. ibid.124
Eadem omnem moram aufert. ibid.
Dictio immediate latæ ſententiæ. ibid.125
Dictio extemplo latæ ſententiæ. 319.126
Dictio derepente. ibid.
Dictio repente. ibid.
Dictio eueſtigio. ibid.
Dictio incunctanter. ibid.
Dictio indilate. ibid.
Dictio citò. ibid.
Dictio ſubito. ibid.
Dictio deſubito. ibid.
Dictio ex continenti. ibid.
Dictiones omnes quæ ſunt eiuſdem ſignificationis. ſunt & latæ ſententiæ. 258.172.& ſeq.
Cuius rei etiam rationem ibi com peries.
Dictio iterius latæ ſententiæ. 258.129
Dictio ſtuſtra an ſit latæ ſententiæ. ibid. 130.& ſeq.
Dictio, authoritate noſtra, latæ ſententiæ. 259. 133
Dictio libere, an ſit latæ ſententiæ. ibid.134.& ſeq.
Dictio libere non requirit alterius conſenſum. ibid. 135
Eadem omnem neceſſitatem tollit. ibid.
Eadem facit ſubſtitutionem directam. ibid. 136
Eadem omnem moram excludit. ibid.
Dictiones pleno iure, latæ ſententiæ. ibid.138.& ſeq.
Dictiones de iure, latæ ſententiæ. 260. 141
Dictio ex tunc, an ſit latæ ſententiæ. ibid.141
Dictio eo ipſo, latæ ſententiæ. ibid.142
Eadem ſignificat ſubſtitutionem directam. ibid.
Dictio ipſo facto, latæ ſententiæ. ibid. 143
Dictio mox an impediat moræ purgationem. 355.310.
Dictio anathema, an ſit latæ ſententiæ. 286.280.& ſeq.
Dictio aliquatenus habet vim latæ ſententiæ. 273.224
Dictio nullus, eiuſdem eſt naturæ. 276.243
Dictio totaliter. 235.9
Dictio, in, & intra, ſunt eiuſdem ſignificationis. 229. 211.
Dictio quicquid quam vim habet. 236.1
Dictio quicquam, quam etiam vim habet. ibid.
Dictio quippiam, de re minima dicitur. 95.17
Dictio mox idem ſignificat quod poſtea. 171.2.& ſeq.
Eadem propriè refugit interuallum. ibid.
Dictio intetualiatus. ibid.3
Dictio intercapedinatus. ibid.
Dictio antea quod interuallum ſignificet. 162.6.8
Dictio deinde, idem ſignificat quod poſtea, & vtrunque ſignificat & cum interuallo. 173.9
Dictio poſt, an dicat interuallum. 174.12. & multis ſeq.
Dictio poſt & poſtea an differant. ibid.
Dictio poſtmodum, quid ſignificet ibid.& 219.22
Dictio ante, quod interuallum denoter. 174.13
Dictio à, cùm poſt ſignificat, quam vim habet. 177.21
Dictio irritum, eſt latæ ſententiæ. 245.48
Dictio omnino, eſt latæ ſententiæ. 249.76.77
Dictio omnino, id operatur, vt ſit parata executio. 249.7.
Dictio omnino, eſt præciſa. ibid.
Ideo eam vim habet, vt quis præciſe cogatur ad factũ ibidem.
Eadem excludit omnem gratiam & diſpenſationem. ibidem.
Eadem & moræ purgationem non admittit. ibid.
Dictio præciſe quid ſignificet. ibid.79
Dictio omnis adhe&a ei rei qua quis priuatur, an indueat canonem latæ ſententiæ. 250. 83. & ſeq.
Dictio prorſus eſt latæ ſententiæ. 251.87
Dictio aliqua, quam vim habeat. 91.5.93.14 95.15.& 16. 96.21.102.37.& ſequen.
Dictio pars, quid ſignificet. 92.8.& 9
Dictio circumſcriptio, quid ſignificet. 93.14
Dictio quicquam, quantumlibet modicum comprehendit. 93. 17
Dictio aliquandiu, quid ſignificet. ibid.
Dictio quiddam rem certam ſignificat. 103.44
Dictiones omnimodo, & omnibus modis, an ſint latæ ſententiæ. 351.88.& ſequen.
Dictiones rectè & ritè quid ſignificent. 14.33.15.35
Dictiones ante & poſt, vt etiam antea & poſtea, mutuò ſe reſpiciunt, tamen interdum vnum aliud mutuatur. 174.14
Dictiones ante & poſt, interdum aduerbialiter ponuntur. ibid. 15
Dictiones ordinarium & extraordinarium ſunt Ciceronianæ. 77.114
Dictum doctorum debet intelligi ſecundùm leges allegatas. 121.93
Differentiæ effectum canonis latæ & ferendæ ſententiæ. 279.266.& ſequent.
Digitus an ſit membrum. 93.4
Directum verbum in obliquum reſoluitur, & econtrario, vt mens teſtatoris ſeruetur. 62.52
Diſiunctiua in coniunctiuam reſoluitur, vt mens ſeruetur, & è diuerſo. ibid.

Dispensatio matrimonij difficilius conceditur in cognatione spirituali,quàm carnali. 183.17
Dispositio nulla quantumlibet generalis,trahitur ad non verisimilia. 21.59
Dispositio §. ex imperfecto.leg.hac consultissima. C. de testibus,an procedat cùm liberi sunt inæqualiter instituti,& quid si modica sit inæqualitas.128.125.& sequen.
Dispositio loquens de quota, trahitur ad rem certam, cùm est eadem ratio. 90.4
Dispositio quælibet dicitur rebus sic stantibus. 44.166. & seq.
Dispositio nulla ram generalis est, quin ab ea excipiatur causa à principio verisimiliter non cognita. 305.t
Dives amicè an hodie præsumatur dives. 104.2
Dives non facilè intrat in regnum cœlorum. 105.3
Dives aut iniquus,aut iniqui hæres. ibid.
Dives est qui cum paupertate convenit. ibid.
Divites pauperibus infeliciores. ibid.
Divitem non census facit,sed animus. 85.4
Divitiarum laudes. ibid.
Divitiæ instabiles & caducæ. 104.2
Divitiæ,donum deorum. 84.1
Divitiæ sæpius sunt apud pravos homines, quàm bonos. 83.3
Divitiæ bonis adiumento sunt, malis impedimento, ibid.4
Dos an & quando computetur in legitima. 201.113
Dos est titulus onerosus quantum ad virum. 145.118
Dos non debet essemmor legitima. 200.109.& seq.
Dos succedit loco legitimæ. 201.112
Dos dicitur quasi debita, ibid.113
Dos censetur æs alienum respectu patris. ibid.114
Dos requirit specialem renuntiationem. 201.114
Dos augetur ex fructibus. ibi.116
Dos debet esse sine onere. 202.117
Dos post divortium revocata redintegratur redintegrato matrimonio. 210.162
Donis datio quæ sit ab extraneo, donatio est. 149.240
Et requirit insinuationem. ibid:141
Et habet beneficium ne donans conveniatur virtà quàm facere possit. ibid.242
Donis dominium transit ipso iure soluto matrimonio, non etiam possessio. 291.338
Duarum vel trium partium appellatione quid veniat. 96.20
Dubia assertio non relevat. 121.93
Dubij eventus ratione multa permittuntur aliàs prohibita.129.831.iunctis præcedentibus.
Dubitans.scire non dicitur. 30.99
Ideo nec in mala fide esse dicitur. ibid.
Dubius eventus aliquo modo æstimatur. 141 199
Dubius & ignotans æqui. parantur. 30.99.
Duplex specialitas non debet concurrere. 155.167

E

Ἐκκλησια quid sit. 219.207
ἐκκλησιας. ibid.
ἐκκλησιαι. ibid.
ἐκκλησιαι. ibid.
Ecclesia an & quando habeatur loco filij. 70.83.84
Ecclesia an & quando liberis anteponenda ibi. 83.97.89. & 90
Ecclesia non judicat de occultis. 298.395
Ecclesiæ id quod honestum est, idem est & necessarium. 69.99
Ecclesiæ si donatum sit,an sit locus huic legi. 118.99
Educatores possunt petere tutores dari. 12.43
Egenere puerperium. 219.207
ἐκείνα apud Græcos verisimilia dicuntur. 21.61
Electio cùm secum trahit executionem, non potest variari. 286.308
Electores publicato scrutinio possunt variare, & iterum eligere,si electio est ipso iure nulla 205.375
Elephantes fluvium trantientes,pullos suos defendit. 6.14
Emancipatus quamvis non succedat ab intestato, tamen capit ex testamento. 202.125
Emancipati an quis possit ad unum actum. 160.299
Emphyteuta tenetur ad restitutionem fundum ex co tempore,quo relictus est emphyteusis. 264.171
Emphyteuta cadit emphyteusi propter nó solutam pensionem ánt aliàs,nisi volente domino. 238.10
Emphyteuta an ita potest alienare. vt incontinenti recipiat. 212.171
Emphyteusis an veniat appellatione bonorum. 89.13
Emphyteuta cui dominus ius fecit alienandi, an tamen debeat seruare solemnitatem. 14.33.& 34
Emphyteuta non excusatur a pensione nisi amiserit omnes fructus,aut maiorem eorum partem. 93.13
Eo ipso est latæ sententiæ. 260.142
Eadem facit substitutionem directam. ibid.
Euporia quid sit apud Græcos. 204.1
Episcopus potest dispensare cum eo id expressè non negatum,nisi in casu latæ sententiæ. 295.370
Emponemata quæ dicantur. 283.288
Emptor qui emit cum pacto de retrouendo, interim facit fructus suos. 282.283
Enelligió 257.126
ενλο.. .258.127
ενξ«ος. ibid.
Eviction si non debeatur ex conuentione, plerumq; tamen re evicta restituitur. 126.113
Exceptio non verisimilis cùm proponitur, experienda est causa, ex qua reddatur verisimilis. 16.38
Exceptio non verisimilis non admittenda. ibid.
Exceptione spoliationis non vtitur reus criminis, nisi fit spoliatus omnibus bonis,aut maiori parte. 93.13
Excipi de iure testis potest, vbi quis est ipso iure primarius. 293.356.& seq.
Quod qualiter intelligatur. 294.358.& seq.
Ex continenti dictio latæ sententiæ. 257.126.& seq.
Executio tutelæ ob libertos non urita fit, si illi postea moriantur. 216.192.
Eiicere partum quid sit. 219.207
Exceptio vsus. ibid.206
Excutere conceptum quid. ibid.207
Eximatur verbum an sit latæ sententiæ. 265.175
Eximie non videtur,qui ipsarum remotus est. 212.179
Exemplum nec ius facit nec testimonium regulam. 57.57
Sed id qualiter intelligatur. ibid.59
Exorbitantia quæ sunt,restringenda sunt. 55.27
Et id qualiter intelligatur. ibid & 59.44
Exorbitare verbum latinum. 53.19
Exorbitantia trahuntur ad eum casum, qui ex ista significatione comprehendi potest. 133.155
Expellatur verbum,an sit latæ sententiæ. 265.174. & sequen.
Experimentum veritatum sermonum,est convenire rebus, sensatis & verisimilibus. 21.58
Expressa voluntas plus habet virium quàm tacita. 193.76
Expressum plus operatur quam tacitum. 34.115
Expressum quod non est,non intelligitur. 47.4
Expressum potentius tacito & præsumpto. 134.157
Exemplò. 157.126
Extensio de personis ad personas an iam facilè fiat,quàm de casu ad casum. 55.28.29.65.62
Extimonium.nullis & filij idem est. 10.23
Extraordinarium remedium non competit, cùm ordinarium competit. 304.457
Extraordinarium remedium an competat, cùm ordinarium competit. 76.114
Extraordinarium quid sit. 77.114
Ex tunc dicitur an latæ sententiæ. 206.144

F

FAcilius vires recuperat quod ab initio valuit, & aliquo casu infirmatum est, quàm quod ab initio non valuit. 211.164
Facultas & facilitas quid differant. 105.4
Facultates cur bona appellentur. 104.t.& 2
Facul,& faculter. ibid.
Facultates facilitatem omnibus rebus præbent. ibid.
Facultates facilè labuntur. ibid.2
Facultates & prouentus an differant. 106.5
Facti contingentia nun facit ius. 57.37
Factum esse non sufficit nisi duret. 217. 201.cum multis præcedent.
Falcidia resecat ipso iure,sed ita,si petatur. 239.16
Falcidia an impediatur per hęc verba,pleno iure.305.11.
Falsa causa expressa in testamento, vitiat ipso iure: seeus si non expressa. 54.25
Falsa non est subscriptio mercatorum, in qua scribitur Titius & socij,&c. licet ipse Titius vnum tantùm socium habeat. 232.258
Falsa causa adiecta legato,an vitiet. 27.86
Falsitas ex non verisimili probatur,aut certè præsumtur 18.45
Falsitas instrumenti per non verisimile probatur. 19.48
Falsitatis imaginem habet,quod verisimile nõ est. 21.57
Familia conseruatur per filios legitimatos. 294.83
Fauori alterius renuntiari non potest, etiam si ius a renuntiante habeat. 28.90
Feuda fœmina non admittunt. 167.340
Feudi pattem vel maximam alienans toto feudo cadit. 93.14
Feudi concessio non requirit insinuationem. 167.340
Feudum quod pro mercede aut pensione conceditur,non proprie dicitur feudum. 168.241
Feudum est veluti quædam donatio,& beneficium,& benenola actio & gratia. 166.335
Feudum ex iisdem causis reuocatur, quibus & donatio. ibid.336
Feudum facile reuocatur. ibid.
Feudum est datio ob causam. 167.338
Feudum nullum tam liberum est, quod eximat à capitulis iuramenti fidelitatis. ibid.339
Feudum non diceretur, si vasallus liber esset ab illis capitulis,sed potius donatio. ibid.
Feudum & donatio an multis differunt. ibid.340
Feudum non censetur vnum, cum dominus remittit feloniam vasallo. 239.12
Feudum an veniat appellatione bonorum. 89.15
Feudum an transeat in monasterium quod ingressus est quid acceperat pro se & filiis. 185.42
Feudum exemptum ab omni seruitio, feudum tamen dicitur. 167.339
Feudum concessum ob merita non reuocatur ob ingratitudinem. 108.15
Feudum ob feloniam a domino reuocatur, non etiam hæredibus ipsius,si dominus ipse fecerit, & habuerit tempus reuocandi,alias etiam hæredes poterunt reuocare. 225. 215
Feudum etiam à vasallo tantum,nõ ab hæredibus ipsius ob ingratitudinem potest reuocari, ita demum quoque si fecerit & potuerit reuocare. ibid.216
Fiat,verbum,an sit latæ sententiæ. 271.208.& seq.
Fictio non habet locum in contractibus. 185.44
Fictio non habet locum in alterius præiudicium. 191.64. Nec fit de re impossibili. 135.165
Fictio non plus operatur,quàm veritas. 134.157
Fideiussor an per iuramentum perdat beneficium discussionis. 39.137.41.152
Felix non est,cui bona defunt, Peripateticorum sententia. 84.1
Fideiussores vbi requiruntur,vnus non sufficit. 228.232
Filia semel dotata perpetuò excluditur ex statuto excludente dotatas. 216.195
Filia facit deficere conditionem stipulationis restituędæ dotis, si matrimonio soluceretur sine liberis. 232.252
Filia an prohibetur succedere in feudo quod concessum est masculis & fœminis,si masculus qui eam excludebat,illico mortuus est. 211.167.169
Filia præsumitur competenter dotata à patre. 15.36
Filia quæ non succedit, an faciat deficere eam conditionem, si quis sine liberis decesserit. 199.102
Filia naturalis an necessariò dotanda. 190.61
Filia à statuto exclusa debet congruè dotari, & quidem vsque ad legitimam. 200.109
Filia exclusa à statuto repellit filium naturalem. 202.118
Filia exclusa potest capere ex testamento. 202.123
Etiam imperfecto. ibid.124
Etiam si factũ sit coram duobus tantùm testibus. ibid.
Filia spiritualis vtrum sit dotanda. 185.40
Filia exclusa potest capere ab intestato, non existentibus aut repudiantibus masculis. 203.25
Filij ad parentum bona vocantur ex eorum & naturæ voto. 3.4
Filij hominibus sunt animi. 6.4
Filij viscera parentum. 7.5
Filij viuo patre censentur domini rerum paternarum, 8. 19.& 21
Filij non soluunt gabellam ex hæreditate patris. 8.19
Filij non soluunt decimam ex hæreditate patris, stante statuto quòd de omni lucro soluatur. ibid.
Filij nati atrocior charitate amantur à parentibus quàm nasciturj. 80.t.& 81.3
Filij an & quando & in quo sunt ecclesiæ postponendi. 70.83.71.89.90
Filij naturales debent ali à matribus & auis maternis. 190.62
Filij naturales admittuntur ad emphyteusim acceptam à matre pro se & suis filiis, nisi ea illustris sit. ibid.
Filij cur ob parentum scelera puniantur. ibid.
Filij non debent laudimia ex successione patris. ibid.
Filij imperatorum an dicantur Augusti. 9.21
Filij præter spem genti, possunt repetere bona à patre quæsita nomine status illius. 33.112
Filij adoptiui non prosunt patribus ad consequenda munera & priuilegia ob liberos concessa. 175.4
Filij adoptiui an reuocent ex hac lege. ibid. 2. & multis sequen.
Filij spirituales non reuocant ex hac lege, 183. 26.& sequen.
Filij spirituales non excludunt substitutum. ibid.
Filij appellatione proprie non veniunt adoptiui. 179.7
Filij adoptiui in nulla dispositione veniunt. ibid.
Filij adoptiui dicuntur adfiliati. ibid.
Filij naturales matribus succedunt etiam de iure canonico. 190.62
Atque etiam auiæ maternæ,& aliis coniunctis per matrem. ibid.
Possuntque dicere inofficiosum testamentum matris. ibidem.
In eisq; valet testamentum matris imperfectum. 190. 63
Habéntque in eis locum leges odiosæ respectu matris. ibid.
Filij veri quid sint. 186.45
Filij mere naturales an reuocent ex hac l. ibidem. 56. & sequen.
Idem non faciunt locum conditioni liberorum. ibid.
Nec sunt in potestate patris. 189.68
Nec rumpunt testamentum. ibid.
Nec eis debetur legitima. ibid.
Nec reuocant alienata in frandem. ibid.
Nec exludunt fœminas ex statuto. ibid.59

Nec

Nec faciunt vt teſtamentum imperfectum valeat ranquam inter liberos. 190.60
Nec proſunt patri ad munera & priuilegia. ibid.61
Filius naturalibus matres tenentur petere tutores. ibidem. 62
Filius naturalibus poteſt matet ſubſtituere exemplariter. ibidem.
Filius matres ſuccedunt. ibid.
Filiatio non adeò fauorabilis,vt valeat teſtamentum nutu factum inter liberos. 164. 326
Filiatio non tam fauotabilis eſt, vt in filios tranſeat dominium ſine traditione. ibid.328
Filiatio maious fauotabilis quàm libertas. ibid.315
Filiationis ius ſeparatum à iure ſuccedendi. 163.317
Filiationis fauore non ſemper tempus ætatis facit diem. 164.315
Filio adoptiuo debentur alimenta & quarta. 224.20.
Filio adoptiuo debetur tutela legitima. ibid 11
Filiu adoptiuo poteſt ſubſtitui. ibid.
Filio adoptiuo debetur legitima. ibid.20
Filio proſunt bona patris ad munera adipiſcēda. 225.23
Filiorum merita in parentes. 109.21
Filiorum naturalium matres tutelam gerunt. 190.62
Filiorum appellatione an veniant nepotes. 83.12
Filios non habere,aut eos an habeas neſcire, ibid.15
Filios tempotales habere non poſſumus. 157.184
Filium adoptiuum non tenetur pater alere. 180.8
Filius poteſt ieiunare pro patre. ibid.
Filius delegari poteſt à patre,ſi ſit electa induſtria perſonæ. 7.16
Filius vaſallus non tenetur iurare patri domino. 8.17
Filius poſt mortem patris non dicitur feudum aequirere. 9.20
Filius vaſalli viuente patre dicitur feodatarius. ibid.
Filius regis rex dicitur. ibid.21
Filius comitis gaudet priuilegio comitum. ibid.
Filius ex domo patris in ius vocati non debet. 6.12
Filius pauper non dicitur,cuius pater diues eſt. 10.13
Filius poſt donationem natus non poteſt eam confirmare viuente patre.19.94.& an poſſit eo.mortuo. 95
Filius adoptiuus non comprehenditur in conſtitutione quæ auait legitimam liberorum. 179.5
Filius adoptiuus non detrahit duas quartas. ibid.
Filius adoptiuus ſolnit gabellam ex eo quod ſibi relictum eſt à patte,vt extraneus. 179.6
Filius an veniat ad ſucceſſionem aut non obſtante renunciatione matris. 139.187
Filius verus. 134.162
Filius ſpiritualis ita debet diligere & reuereri,imò magis patrem ſpiritualem,quam carnalem. 183.27
Filius patrem ſpiritualem interimens punitur vt patricida. ibid.
Filius ſpirttualis an poſſit vocare patrem in ius ſine venia. ibid.28. 85.36
Filius ſpiritualis an iudex recuſari poſſit. 184.29.185.27
Filius ſpiritualis an ſit teſtis idoneus. 184 30.& 185.38. & 39
Filius ſpiritualis vtrùm ſit alendus. 227.31.& 185.40
Filius ſpiritualis vtrùm poſſit conueniri vltra quàm facere poſſit. 184.32
Filius ſpiritualis an comprehendatur in authen. res quæ: 185.40
Filius ſpiritualis vtrùm habeat legitimam in bonis patris. ibid.
Filius adoptiuus venit appellatione filiorum etiam in odiotis. 182.20
Filius adoptiuus apud Gallos non ſuccedit. ibid.22
Filius adoptatus rogatu donatarij facit locum huic legi. ibid.23.& ſeq.
Filius naturalis legitimatus an exeludat fœminas ex ſtatuto. 194.28
Filius naturalis legitimatus poſt donationem an reuocet ex hac lege. 190.64.& ſeq.
Filius adoptiuus an ſit ſuus patri hæres. 180.8.& 182.21
Filius adoptiuus præteritus an rumpat teſtamentum.ibidem.
Filius naturalis nihil capit contra voluntatem patris. 200.108
Filius naturalis quid capit ab inteſtato. ibid.109
Filius adoptiuus non facit locum l. auus. 180.10
Filius adoptiuus non repellit fœminas ex ſtatuto. ibidem. 11
Filius adoptiuus non comprehenditur in conceſſione feudi vel emphyteuſis facta pro ſe & filiis.ibidem. 12. & 13
Filius,adoptiuus non comprehenditur in priuilegiis ibidem.12
Filius adoptiuus, quem pater putabat mortuum tempore donationis, an faciat locum huic l. 181. 18. & 4.ſequen.
Filius adoptiuus ſuccedit etiam in regno. ibid.19
Filius adoptiuus tranſmittit hæreditatem etiam non aditam. ibid.
Filius adoptiuus exeludit naturales tantum filios, & aſcendentes & vxorem. ibid.
Filius adoptiuus impedit bonorum poſſionem. ibidem.
Filius adoptiuus reuocat alienata iu fraudem. ibid.
Filius adoptiuus poteſt impugnare teſtamentum patris. ibidem.
Filius adoptiuus non vocat in ius patrem ſine venia. ibid.21
Filius adoptiuus poteſt inſtitui in teſtamento non ſolenni. ibid.
Filius adoptiuus poteſt ſubrogari, cùm ex ſtatuto filius poteſt ſubrogari. ibid.
Filius cuius naturalitate donatio eſt reuocata, an poſſit viuo patre reuocare. 236.1
Filius viuente patre nihil debet habere de bonis illius. 179.3
Filius donantis egens debet aliàs donatatio. ibid.
Filius coram patre torquendus ad eruendam citius à patre veritatem. 5.7
Filius eſt patri vitæ oculus. 5.11
Filius inſidiatur vitæ patris,nunquam patet filio. ibid.
Filius vnde dictus. ibid.
Filius portio corporis patris. 7.15
Filius abſens gaudet priuilegio præſentis ob patrem præſentem. ibid.
Filius cenſetur habere quod patet habet. ibid.
Filius curius poteſt à patre inſtitui ob merita. 110.22
Filius cum emancipatur,beneficiū accipit. 132.146.& 147 Ideo plus debet patri, quam filius qui eſt in poteſtate. ibidem.
Filius naturalis pro legitimo habetur quantum ad naturale fœdus. 158.288
Filius poteſt defeodere patrē naturalem vt ſeipſum. ibid.
Filius patrem naturalem occidens punitur vt parricida. ibidem.
Filius non poteſt patrem naturalem in ius vocare ſine venia. ibid.89
Filius emancipatus non poteſt reſtitui aduerſus emancipationem 132.146
Filius naturalis nihil differt à legitimo in his que meram naturam re piciunt. 159.289
Filius naturalis adoptari non poteſt,vt ſuccedat.160.295
Filius in hæreditate paterna ius habet in ſpe. ibid.296
Filius qui exeiſo venire edicit, an reuocet ex hac lege. 205.139
Filius qui moritur ante patrem, an etiam reuocet. 211. 161.& multis ſeq.

Filius certa probatione oſtendi non poteſt. 134.61
Filius fratris an nepos dicatur. 234.266
Fœmina quæ oboritur, dicitur magis eiicere, proiecere vel abigere partum, ſiue fœtum aut conceptum, quàm parere aut edere. 218.206.107
Fœmina quot menſibus partum gerat. 220.210
Fœmina ſemel excluſa ob maſculos perpetuò manet excluſa etiam illis mortuis. 216.193.& 2.ſeq.
Fœtus iorempeſtiuus & non vitalis pro non nato habetur. 218.205.& ſeq.
Formæ omiſſio reddit actum nullum, etiam pium & fauorabilem. 307.67. quod duobus modis limitatur. 248.68.69
Forma eſt quæ dat eſſe rei & perfectionem eſſe. ibidem 67.
Formâ non impletur per æqoipolens. 293.352
Foro cedere apud iuriſconſultos quid ſit. 85.5
Fraternitatis maximum vinculum & affectio. 71.92
Frater marito & liberis aliquando antepoſitus. ibid.
Fraus facilius fit in adoptione quam in legitimatione. 196.89
Fraus fictilè confingitur in adoptione. 179.3
Fraus præſumitur ex alienatione rei particularis, in qua totum aut maior pars patrimonij conſiſtit, ſicuti & omnium bonorum aut maioris partis vel quotæ. 91. 4.
Fraus non præſumitur ex alienatione, niſi in omnium bonorum, vel maioris partis. 93.12
Fructus ex co reſtituuntur quod ſit ipſo iure, non expectata petitione aut ſententia. 280.268
Quod quidnet intelligatur. 280.272
Fructus vtrum in caſu noſtræ l. debeantur ex naturuate fiſci qui reuocat, an & ante mortem. 279. 267.& ſeq.
Fructus legitimæ debentur a morte patris. 270.180
Quod qualiter intelligatur. 281.274
Fructus rei donatæ non dicuntur donati. 281.279
Fructus percepti ex venditione cum pacto addictionis in diem, an ſint reſtituendi. ibid.278.& 282. 282.283
Fructus non reuocantur, cùm donatio inter vivos reuocatur. ibid.281
Fructus bona fide percepti ex donatione inter virum & vxorem non reſtituuntur. ibid.
Fructus percepti ex venditione facta cum pacto de reuendendo, an ſint reſtituendi. ibid.283
Fructus percepti de re fideicommiſſaria, aut aliàs ſubiecta reſtitutioni ſub conditione, an ſint reſtituendi. ibid. 284.
Fructus ſequuntur dominium. ibid.282
Fructus non computantur in impenſas ad perpetuam rei vtilitatem factas in caſu l. nec ſtræ. ibid.282.& ſeq.
Fructus non compenſantur cum ſumptibus, cùm is qui eos percepit, erat dominus, etiam ſi res erat ſubiecta reſtitutioni. 283.289
Fructus legitimæ eam augent. 246.226
Fructus dotis eam augent. ibid.
Fruſt a dictio an ſit latæ ſententiæ. 242.250.258.130.131. 132
Fugiens qui ſtatim reuertitur, non habetur pro fugiente. 213.179
Funditus, dictio, eſt latæ ſententiæ. 253.303
Funditus quid ſignificet, & vnde dicatur. ibid.104

G

Gabella non debetur ex hæreditate obuenta filio. 8.19
Gabella debetur ex remiſſione ſicut ex donatione. 136. 173
Gabella ob merita remittitur. 113.42
Gabella non debetur pro legato malè ablatorum. 71.88
Galenus non admodum deteſtatur ſolœciſmum, modò res clare pronuncietur. 178.1
Geminatio verborum facit, vt quæ ſunt ferendæ tantùm ſententiæ, fiant latæ. 244.46.& ſeq.
Geminatio actuum non operatur niſi ſit interuallum. 245.49.& ſeq.
Sed tantùm geminatio verborum. ibid.
Geminatio operatur vbi agitur de declaratione voluntatis, ſed non quando agitur de præiudicio tertij. ibidem. 51
Generalem liberationem nemo compellitur facere. 34. 116
Generales renunciationes ſæpe apponuntur cum parua cognitione, & ex ſola notariorum conſuetudine. 36.126
Generales renuntiationes eſſe parui momenti. ibid.
Generalia verba generaliter præiudicant. 34.117
Generalia memorię mémo quid uperetur. 120.87.& ſeq.
Generalis locutio eſt obſcura. 121.93
Generalis diſpoſitio quid comprehendit. 123. 99.& duobus ſeq.
Generalis renuntiatio non tollit remedium l. 2.C. de reſcind. vendi. 37.127
Generalis renuntiatio ſemper intelligitur rebus ſic ſtantibus. ibid.130
Generalis renuntiatio non trahitur ad futuras exceptiones. ibid.
Generalis renuntiatio ſimplex vel iurata, an comprehendat legitimam. 40.144.43.160
Generalis renuntiatio iurata vel ſimplex an valeat. 41. 146.& 44.163.
Generalis ſubſcriptio, vt ſpecialis nocet. 34.116
Generalis ſermo generaliter intelligitur. 42.118. etiam ſi maior ſit ratio in vno quàm in alio. ibi. comprehendique etiam perſonas priuilegiatas. ibid.
Generalis diſpoſitio generaliter intelligitur, etiam in materia odioſa atque pœnali. ibid.119
Generalis renuntiatio omnis auxilij an tollat beneficium S.C. Velleia. & cedendarum actionum, & diſcuſſionis bonorum & diuiſionis, & l. plerique de in ius vocan. & l. de his. de tranſaction. & reuocandi ob inſinuationem, & nequis conueniatur, niſi in quantum facere poteſt, & beneficio ſpeciali fauore indulto, & quid ſi ex ſtatuto competat. 45.121
Generalitas cuiuſlibet non trahitur ad non veriſimilia. 21.58
Generalitas diſpurationis quantum præiudicet, quantumque comprehendat. 34.116.& ſeq.
Geneſis locus. 266.181
Genu ſura propius. 75.109
Gordianus ſenior audita morte filij, mortem ſibi conſciuit. 4.8
Graecus vnde primùm dictus. 202.210
Gratiæ quomodo apud antiquos depingebantur 119.85
Græcorum legibus ei non licebat publicè concionari, qui patrimonium turpiter conſumpſerat. 86.6
Granatus inter pauperes diſtribuere, non poteſt in vnum tantùm diſtribuere. 228.227
Guarentigia non valet, vbi principale non valet. 124.105

H

Habeatur verbum, an ſit latæ ſententiæ. 272.272.& ſeq.
Quid ſi dicatur, habeat actu. 272.219
Quid ſi negatiuè, non habeat. 275.123
Habeatur & ſit, hæc verba quam vim habeant. 273.220. & ſeq.
Habere pro derelicto, ſpecies eſt donationis. 144. 213. & ſeq.
Haberi pro tali, aut loco illius, denotat impropriatem. 185.39 ibid. 45
Hadrianus imperator ſenatoribus qui non ſuo vitio deteriorem patrimonium expleuit. 86.6
Hadrianus decoctores bunorum ſuorum publicè deridendos exhibuit.
Hadrianus cum deportaſſet, qui filium noncrue, adulterum in venatione interemit. 4.10

Hebræo

Hebræorum lege infantes octauo die circuncidebantur. 81.2.
Hæredes donantis an possint reuocare ex hac l. 225. 212 & in verbo Reuertatur. num. 300. & seq.
Hæredes donantis an possint reuocare ob ingratitudinem. 225.115
Hæredes dõmini an possint reuocare feudum ob feloniam, ibidem. & in verbo, reuertatur. num. 300. & 2. sequen.
Hæredes mariti an possint obiicere adulterium viduæ. 226.227
Hæres momentaneus substitutũ excludit. 214.188. in fin.
Heres an possit declarare voluntatem defuncti. 283.290
Henricus imperator vxorem suam quinquagenariam prægnantem palàm patere voluit. 15.55
Herculius Maximus Maxentium filium imperio deturbare nixus est. 4.10
Hetruscorum lex vetus. 154.208
Hippocratis ænigma. 218.206.219.208
Hippocratis locus animaduersus. ibid.
Homines nostri, vt vasalli, & cæteri id genus appellatione rerum nostrarum veniunt. 164.323
Homines plerunque falluntur in coniecturanda mente tacita. 54.23
Homines vt plerunque sunt idonei gignendis liberis. 23. 66
Hominum armatorum vel coactorum appellatio an de vno dicit possit. 228.228
Hostium munera, non munera. 72.94

I

IAcob luxit filium suum, quem mortuum putabat inconsolabiliter. 4.11
Iason humanitatis admodum sciens. 56.32
Ignotantia non verisimilis non probatur solo iuramento. 56.39
Illico dictio, quam vim habeat: & an sit latæ sententiæ. 255.112.256.115
Illico dicitur decessisse, qui mortuus est antequam nomen ei sit impositum. 211.167
Eadem significat executionem patratam. ibid.
Immediatè dictio latæ sententiæ. 256.116
Imperatorum recentiorum tempore nitor, elegantia, & putitas linguæ latinæ amissa. 178.2
Imperator in suis legibus quandoque grosso modo & improprièloquitur. ibid.
Impossibile reputatur, quod à solo principe concedi tur. 196.89
Immunitas an trahatur ad bona futura. 76.113
In & intra eiusdem sunt significationis. 220.220
Incapaces successionum an faciant deficere cõditionem, si hinc liberis decedent. 201.132.& 203.126
Incarceratì obligatio ipso iure nulla est. 252. 97. 253. 101
Incominenti quod sequitur, pro actum esse videtur. 226.113
Incontinenti dictio est latæ sententiæ. 256.114
incontinenti quid factum esse censeatur, vt idem actus reputetur. 227.119
Incorporatum quid dicatur, & an sit latinum. 140.192
Incurrat verbum an sit latæ sententiæ. 260.145.146
Indebitum solutum cum renuntiatione conditionis indebiti, potest tamen repeti à muliere minore, & cæteris, quorum fragilitas obuiat obligationi. 30.100
Atque etiã ab alijs qui credebat esse debitum. 32.111
Indebitum scienter solutum an reuocetur ex hac lege. 167.342
Indicta multa an sequantur ad torturam, an verò vnum sufficiat. 252.15.9
Indilate dictiu, latæ sententiæ. 256.116
In dubio debemus potius iudicare canonem ferendæ, quam latæ sententiæ. 236.246
Præsertim si pœna constituitur delicto non consummato. 247
Quod procedit in delictis vel rebus aliàs odiosis. Nam in fauorabilibus contrà ipse obligatus, licet sit tutus exceptione, dicitur pati damnum. 277.252. & sequen.
Infans qui in vtero est, an reuocet ex hac l. antequam nascatur. 206.144.& multis seq.
Quid si caput tantum exerit & moriatur. 209.156
Quid si membro aliquo exciso nascatur. 210.160
Infans qui in vtero est, an & quandiu pro nato habeatur. 206.144.209.155
Infans qui in vtero est, aperit edictum scripto hæredi. ibidem.
Et interim obstat sequentibus. ibid.
Et is hæres institui potest. ibid.
Eique legari & donari potest. ibid.
Et stipulari. ibid.
Eique competit restitutio in integrum. ibid.
Isque mittitur in possessionem bonorum. ibid.
Eique fit collatio à cæteris. ibid.
Et item tenetur mater petere tutorem. ibid.
Is legitimatur per matrimoninm. ibid.
Infans antequam sit natus, non rumpit testamentum. 206.145
Infans nondum natus non admittitur ad partem hæreditatis. ibid. 146
Nec in potestate patris est. ibid.
Et ideo dum suus est. ibid.
Nec hæres nec dominus esse potest, donec nascatur. ibidem.
Nec facit vt alimentum vsusfructus transeat in alimenta. ibid.
Nec ei debetur legitima. ibid.
Nec præfertur cæteris creditoribus in bonis tutoris donec nascatur. ibid.
Nec pupillus quidem dici potest. 150.147
Nec ei mora fit. ibid.
Nec illi datur tutor. ibid.
Nec is quidem homo est. ibid.& seq.
Nec animal. 207.149
Nec cõprehenditur in repetsaliis, quas vocant. 207.147
Sed & is pro nihilo reputatur. ibid.149
Nec censetur esse in rerum natura. ibid.
Nec punitur pro homicida qui eũ interemit. 208.150
Nec pro eo soluitur vectigal. ibid.151
Nec pro eo datur præmium statutum capiẽti aliquod animal. ibid.152
Nec baptizari potest. ibid.153
Nec censetur esse super terram. ibid.
Infans si caput tantùm aut aliam partem extra vterum exerit, an baptizari possit. 209.156.157.158
Infans exectus è vtero matris mortuæ, & qui illico post decedit, succedit ipsi matri, & transmittit hæreditatem in patrem. 214.188
Infans octauo die è natiuitate circuncidebatur. 211.167
Ingratitudo futura an remitti possit simpliciter vel cum iuramento. 39.140.& 43.155
Infeudatio ita facta vt vasallus sit liber ab omni seruitio, non habet vim infeudationis, sed donationis. 167.339
Infinitum omnia tempora comprehendit. 176.244
Infinitum in dubio est ferendæ sententiæ. ibid.
Inimicorum munera suspecta. 72.94
Inopinabilia & incredibilia nõ censentur cogitari. 32.112
Inquisitio non verisimilis non exaltata. 21.60
Intimatio an requisitata in re habita pro derelicto. 144. 215
Intimatio non requiritur cùm dominus remittit offensionem aut pœnam. 138.183
Infirmario donationis an renuntiari possit simpliciter, vel cum iuramento. 40.143.43.158

Inſtrumenta duo ſi fuerint confectum vnum poſt aliud inter eaſdem partes confecta, in vnóq; deſit dies, eum ab altero mutuatur. 126 123
Inſtrumento verisimiliori ſtandum eſt. 1842
Inſtrumentorum verba inſpicienda. 51.11
Inſtrumentum quod non cantat, nec ego cantabo, ibid.
Inſtrumentum garentigiatum an probet inter prohibitos. 124.103
Inſtrumentum garentigiatum habet vim ſi intentiæ. ibid.
Sed in his tantùm quæ reſpiciunt executionem. ib.104
Intentio pro mente & voluntate apud probatos ſcriptures. 64.57
Interlocutoria ſententia trahens ſuam executionem reuocari. 386.309
Interpretatio ſtricta & propria ſit in contractibus. 183.24
Interpretatio ea accipienda eſt vt actus valeat. 119.83
Interpretatio lata fieri debet, cùm agitur de remuneratione. ibid.85
Interpretatio ſit contra proferentem, niſi verisimiliora aliud ſuadeat. 20.54
Interpretatio non verisimilis non admittitur. 21.60
Interpretatio ita debet fieri, vt verbis congruat. 51.13
Interpretatio debet fieri non perimendo, ſed exponendo. 51.14
Interpretatio debet eſſe verisimilis. ibid.
Interpretatio quæ verbis non congruit, cenſetur eſſe noua diſpoſitio. ibid.15
Interpretatio quæ ad ius commune reducit, eſt facilè amplectenda. 57.35
Inueſtitura e tenor inſpiciendus. 50.9
Inueſtituræ tenor potentior quam natura. ibid.
Ionathas à morte ob merita in rempublicam liberatus. 112.38
Ipſo facto eſt latæ ſententiæ, 260.143
Ipſo iure eſt latæ ſententiæ. ibid.144
Ipſo iure cum quid fit, intelligitur ſi declaretur, ſine peratur. 338.10. cùm multis ſequentibus. Verùm ſufficit id tacitè declarari. ibid.11
Ipſo iure non transfertur dominium in priorem dominum, cùm contractus reſoluitur ipſo iure. 239.17
Ipſo iure commiſſum, domino quærente: per ſententiam autem, vſufructuario. 300.405
Ipſo iure cùm non valet, poteſt quis venire contra factum ſuum. ibid.406
Ipſo iure quid fieri plenius eſt quàm per ſententiam. ibid. 407
Ipſo iure quid dicitur multis modis an reſpectibus. ibid. 408.& ſeq.
Ipſo iure cùm defenſio tollit actionem, ea non reſcitur ex ſtatuto quod iubet nullam exceptionem admitti. 300.410
Ipſo iure priuatus notariatu, non eum poteſt poſtea exercere. ibid.412
Ipſo iure poteſt ius prætorium aliquid tollere. ibid.411
Ipſo iure exceptio concludens actionem agenti nõ competere, impedit litis ingreſſum. ibid.413
Ipſo iure quod nullum eſt, non confirmatur amoto impedimento. ibid.414
Ipſo iure quod nullum eſt, non ratificatur. 301.415.& ſequent.
Ipſo iure quod nullum eſt, non præſtat titulum præſcribendi. ibid.417.
Ipſo iure quod nullum eſt, confirmans dare videtur. ibid. 418
Ipſo iure pœnas impoſitas non excuſat ignorantia iuris etiam mulieres. ibid 419
Ipſo iure cum per allegationem ſuæ turpitudinis excluditur ius actori competere, ea allegatio non admittitur. ibid.420
Ipſo iure reſtitutus, ad integrum tempus reſtituitur. 291.142
Ipſo iure cùm pœna imponitur, an requiratur ſententia. 298. 398
Ipſo iure cùm quid eſt indebitum, ſi ſoluatur, repeti poteſt. Si non ipſo iure poteſt. 292.347
Ipſo iure priuato non debent debitores ſoluere: nec ſi id faciunt, liberantur: ſecus ſi non ipſo iure. 294.nu. 365
Ipſo iure cùm quid fit, ſtatim debentur fructus ſine alia petitione, aut litis conteſtatione. 280.268.& ſeq.
Ipſo iure cum quid fit, obligat in foro conſcientiæ, etiam ſi pœna ſit. 282.291
Ipſo iure cùm quid fit, pœna afficit delinquentem quantumlibet beatum. 184.295
Ipſo iure quod fit, tranſit aduerſus hæredes: licet alias non tranſiret. ibid.296.& ſeq.
Ipſo iure quòd fit, tranſit ad hæredes: ad quos aliàs non tranſiret. 285.300.& ſeq.
Ipſo iure cùm pœna imponitur, conſtitutio non extenditur, quæ alias extenderetur ex eadem ratione. ibid.303
Ipſo iure cùm pœna impoſitur, non extenditur conſtitutio ad exæquata ſine æquiparata de iure antiquo. 385.304
Ipſo iure priuatus beneficio non poteſt illud licitè tenere aliud, ſi priuandus ſit. 284.292
Ipſo iure cùm pœna imponitur, conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouam pœnam non extenditur reſpectu pœnæ ad præterita. ibid.295
Ipſo iure cùm pœna imponitur, id quod nominatim fieri debet, neceſſe eſt fieri expreſſis nominibus propriis aut aliàs indubitatis, quatenus aliàs ſecus. ibid.296
Ipſo iure cùm quid ſit, non eſt locus pœnitentiæ. ibid.297
Ipſo iure cùm electio habet vim executionis, non licet variare, licèt aliàs ſecus. 286.308
Ipſo iure cùm quid fit, non admittitur moræ purgatio, vbi aliàs admitteretur. 289.328
Ipſo iure cùm pœna imponitur, non creſcit nec decreſcit negatione vel confeſſione. 287.312.& ſeq.
Ipſo iure cùm quid impunitum, non mitius agitur cùm ciuiliter agitur, quàm cum criminaliter: licet aliàs ſecus. ibid 315
Ipſo iure cùm quid non valet, nec renuntiatio quoque valet, aliàs ſecus. 287.316.& ſeq.
Ipſo iure reſcilla, reuocata, amiſſa, confiſcata, alienari non poſſunt. 287.324.
Nec de his teſtari poſſumus. 289.331
Ipſo iure cùm infamia inferatur, etiam ex lata culpa incurritur: ſecus ſi per ſententiam. 290.332.& ſeq.
Ipſo iure cùm pœna impunitus, non punitur conatus vt delictum. ibid.334
Ipſo iure cùm quis priuatus beneficio, id poteſt alteri, illo non cuato, & ſine ſententia conferri. ibid.335
Ipſo iure ſi non valet alienatio cum quid ſit contra pactũ an poterit res propria auctoritate occupari. 292.344
Ipſo iure cùm actio tollitur, iudex ex officio poteſt repellere agentem. ibid.345
Nec tantùm id iudex poteſt, ſed & tenetur facere. 292. 347
Ipſo iure qui compenſat, ſi ſoluit, poteſt repetere, aliàs ſecus. ibid.348
Ipſo iure cùm pœna imponitur, ea debetur, etiam ſi conſtitutio non fuerit recepta aut approbata. ibid.350
Ipſo iure quod deficit accreſcit, aliàs ſecus. ibid.351
Ipſo iure cum idem effectus inducunt per actum aequipollentem, poſſunt per id æquipollens impleri quæ aliàs non poſſunt. 293.352
Ipſo iure cùm pœna imponitur, inſpiciunt opinio delinquentis magis quàm veritas, vt pœna cuitetur. ibid.353
Ipſo iure priuatus impeditur agere, & poteſt ſubmouere exceptione excluſiua iuris agentis: aliàs ſecus. 293.354. & ſequent.
Ipſo iure priuato poſſunt ſubditi obedientiam ſubtrahere: ſecus ſi non ipſo iure. 294.366

Ipſo iure cùm pœna imponitur omiſſionis vel negligentiæ ſine die, requiritur monitio: aliàs ſecus. 295.368. & ſequent.
Ipſo iure cùm pœna imponitur, non poteſt epiſcopus diſpenſare. ibid.370
Ipſo iure poteſt lex dominium & poſſeſſionem transferre, non homo. ibid.371
Ipſo iure cùm pœna imponitur, non admittitur procurator. ibid.372
Ipſo iure actus nullus non confirmant iuramento. ibid. 373
Ipſo iure cùm ſententia non tenet, poteſt iudex iterum cognoſcere & pronunciare 295.374
Ipſo iure cùm electio nulla eſt, publicato etiam ſcrutinio poſſunt electores variare, & iterum eligere. ib.375
Sed hoc intelligendum, niſi electores eſſent priuati ipſo iure eligendi. ibid.376
Item niſi ius eligendi competeret iure alieno. ibid.377
Ipſo iure cùm optio nulla eſt, poteſt iterum fieri, aliàs ſecus. ibid.379
Ipſo iure priuati iure eligendi ob defectum formæ, ampliùs eligere non poſſunt, aliàs poſſunt. ibid.380
Ipſo iure cùm legatum tranſit in legatarium, non tenetur cauere de non alienando, ſi nudum ei præceptum de non alienando, ſit factum: aliàs ſecus. ibid.381
Ipſo iure nécne pœna imponatur, inſpicitur, vt ſciamus, pœnáne ſtatuti, an domicilij an denique loci delicti debet impoſi. 296.382
Ipſo iure quod nullum eſt, non facit indicium. ibid.383
Ipſo iure infamis ſtatim teſtari non poteſt. ibidem. 384. & ſeq.
Ipſo iure infamis an & quando teſtis eſſe poſſit. ibid.385
Ipſo iure primum teſtamentum à ſecundo reuocatum, non reuiuiſcit ſecùdo caſſato: ſecus ſi ipſo iure ſit reuocatum. ibid.386
Ipſo iure cùm pœna trahit ſecum executionem, non expectatur terminus intra quem quid fieri debuit, ſi certum ſit id fieri non poſſe intra eum terminum, aliàs ſecus. ibid.387
Ipſo iure cùm quid fit, dominium tranſit ſine traditione, non tamen poſſeſſio. ibid.388
Ipſo iure cùm transfertur dominium, præfertur is qui id haber, alij ei priùs tradita eſt poſſeſſio. 298. 397
Ipſo iure cùm quis eſt priuatus, poteſt contra eum obiici poſt confirmationem electionis. 301.422
Ipſo iure cùm deficit iuriſdictio, citatus, nó tenetur comparere. ibid.423
Ipſo iure ex cauſa tranſactionis liberatus poteſt pœnam petere, & actorem repellere exceptione tranſactionis, aliàs non. ibid.424
Ipſo iure cùm nullum eſt remedium, incompetens, ſufficit ignorantia iuris, vt quis non videatur renuntiaſſe remedio competenti: ſecus ſi non ipſo iure. 302.425
Ipſo iure illata ſententia facit, vt cominùs dicatur res iudicata, non expectato tempore ad appellandum introducto. ibid.426
Ipſo iure cùm actio non competit, an ſententia ſuper ea lata nulla eſt ipſo iure. ibid.427
Ipſo iure nulla immunitas non tollit beneficium abſtinendi. ibid.428
Ipſo iure incapax inſtitutus cum alio an faciat hunc alij in totum. ibid.429
Ipſo iure nouata prima ſtipulatione per ſecundam pœnalem, an ex illa prima agi poſſit. ibid.430
Ipſo iure nullum reſcriptum ob ſurreptionem impedit iudicem delegatum cognoſcere de principali. ibid.431
Ipſo iure cùm priuatus eſt vaſallus, & tamen ei dominus officium condonat, an dicitur feudum nouum an antiquum. ibid.432
Ipſo iure pœna lege inflicta non poteſt à iudice commutari. ibid.433
Ipſo iure tutus non habet neceſſe oppouere, aliàs ſecus. ibid.421
Ipſo iure quòd nullum eſt, an confirmari poteſt. ibid.435
Ipſo iure cum fit compenſatio doli cum dolo, an dolus poſſit obiici. 305.436
Ipſo iure cùm petit ius minoris, an reſtitutio in integrum poſſit incidenter peti. ibid.437
Ipſo iure pœnæ pecuniariæ ratione delicti impoſitæ, in hæredes tranſeunt non poſſunt, aliàs ſecus. ibid.438
Ipſo iure tutus an reſtituatur contra naturalem obligationem. ibid.439
Ipſo iure pœna à iure illata an imponatur delinquenti extra territorium. ibid.440
Ipſo iure lata ſententia à lege non poteſt confeſſio ficta vel præſumpta reuocari prætextu erroris. ibid.441
Ipſo iure non eſt communis res empta ex pecunia communi, ideò interim alienati poteſt. ibid.442
Ipſo iure ſublata principali, ſublatum eſt acceſſorium. ibid.443
Ipſo iure vitiato principali, iuramentum id ipſum non confirmat. ibid.444
Ipſo iure cùm contractus aut iudicium nullum eſt, valet iuramentum ibi præſtitum. ibid.445
Ipſo iure cùm quid conceditur, non eſt neceſſe adire iudicem. 302.446
Ipſo iure venditione nulla, ſuppletio pretij locum non habet. 304.447
Ipſo iure cùm nullus eſt titulus poſſeſſoris beneficij, poteſt beneficium ab alio impetrari ſine mentione poſſeſſionis illius. ibid.448
Ipſo iure cùm matrimonium nullum eſt, non præſtat impedimentum alijs iuſtis nuptiis. ibid.449
Ipſo iure factum à lege non exigit ſcientiam hominis. 304.450
Ipſo iure pœna vaſallo inflicta, non poteſt à vaſallo elui ſine conſenſu domini. ibid.451
Ipſo iure primæ literæ non valent, valet impetratio ſecundarum ſine illarum mentione. ibid.452
Ipſo iure cùm alienatio feudi nulla eſt, tempus anni non currit agnato. ibid.453
Sed & tunc idem agnatus, aut dominus ſtatim poteſt reuocare, non expectata morte vaſalli. 304.454
Ipſo iure cùm alienatio nulla eſt, non opus eſt reuocatione. ibid.455
Ipſo iure tutus ſine remedio reſcindente non vtendo priuilegio, videtur facere voluntarié. ibid.456
Ipſo iure cum nullum eſt inſtrumentum, ea nullitatis exceptio opponi poteſt contra illud, etiamſi ſtatutum prohibeat obiici exceptionem. 305.458
Ipſo iure pœna legalis impoſita non toties iteratur, quoties idem factum iteratur. ibid.459
Ipſo iure cùm priuilegium intiſdictionem tollit, non valet ſententia lata contra id priuilegium. ibid.460
Ipſo iure cùm iuriſdictio expirat, aut ſoluitur, non valet proceſſus, etiam ſi partes ſponte litigent. ibid.461
Ipſo iure cùm exceptio concludit actionem non competere, an poteſt opponi ante litis conteſtationem. ib.462
Irritum, eſt dictio latæ ſententiæ. 245.48
Iudex in arbitratus poteſt dolum committere. 98.31
Iudex poteſt donare mulctã & alia ad fiſcum pertinentia ob merita. 301 55
Iudex filius an patet ſpiritualis an recuſari poſſit. 184.29
Iudex an poſſit pœnam vel minuere vel omnino remittere ob merita, 111 34
Iudices ob remunerationem licitè muneta acceptant. 115. 57
Iudicium multas motas habet, 258. 128
Iuramentum an vitietur vitiato principali. 303.444
Iuramentum non valet quando iudicium eſt ipſo iure nullum. ibid.454
Iuramentum non impletur per æquipollens. 293.232

Iuramentum an tollat beneficium diſcuſſionis. 39. 137. & 42. 152
Iuramentum an validet pactum de ſuccedendo. 40. 142. & 42. 158
Iuramentum in generali renuntiatione appoſitum an tollat legitimam. 40. 144 & 43. 160
Iuramentum in generali renuntiatione appoſitum, an tollat l. his. ff. de tranſact. 41. 145. & 45. 161
Iuramentum an firmat generalem renuntiationem. 40 144. & 44. 163
Iuramentum non ſupplet conſenſum. 41. 148
Iuramentum in renuntiatione appoſitum eos tantùm caſus comprehendit, quos ipſa renuntiatio. ibid. 149
Iuramentum non habet vim ſpecialiſſimæ renuntiationis. 41. 150
Iuramentum non impedit renuntiationem ex hac lege. 45. 164
Iuramentum non auget obligationem, ſed addit religionis vinculum. ibid. 163. & ſequitur naturam actus in quo interponitur. ibid. Et recipit omnes conditiones ac vires actus principalis. ibid.
Iuramentum intelligitur rebus ſic ſtantibus. 44 166
Iuramentum non trahitur ad incognita. 45. 170
Iuramentum non trahitur ad non veriſimilia. ibid. 171. & ſolet poni in contractibus ex ſtilo notariorum magis quam quòd partes inierint. ibid. 172
Iuramentum patris non eſt filij, nec econtrario. 8. 17
Iuramentum in ſupplementum probationis non habet locum in non veriſimilibus. 17. 39. & 18. 45
Iuramentum non confirmat quod infirmum eſt ratione alterius. 28. 92
Iuramentum non vergit in diſpendium alterius. ibid.
Iuramentum vnius alteri non nocet. ibid. & 54. 164
Iuramentum habet vim ſpecialis renuntiationis. 36. 126
Iuramentum habet vim clauſulæ, ſi non valet aut valebit. 38. 133.
Iuramentum facit vt quis in genere videatur cogitaſſe ibid. 135
Iuramentum an habeat vim vt renuntiatio mulieris, aut minoris non certiorati valeat. 38. 136. 137. 42. 151
Iuramentum habet vim ſententiæ. 124. 104
Idcóque etiam executionem paratam. ibid.
Iuramentum habet vim quaſi rei iudicatæ. ibid.
Iuramentum an probet inter prohibitos. 120. 88
Iuramento non creditur in non veriſimilibus 17. 39
Iuramento damnum paſſi vel alterius ex ſtatuto non creditur in non veriſimilibus. 19. 50
Iuramento an renuntiari poſſit alimentis ex ſtatuto debitis, & an futuræ hæreditati per idem renuntiari poſſit. 40. 141. 142. & 43 156
Iuri de futuro an renuntiari poſſit vel ſimpliciter, vel cum iuramento. 39. 138. & 42. 153
Iuri prohibitorio verum renuntiari poſſit vel ſimpliciter vel cum iuramento. 39. 139. & 42. 154
Iuri alterius nemo poteſt renũtiare in præiudicium illius etiam ſi ille ab renuntiante ius habeat. 28. 90
Iuri dicendi contractum nullum præſcribitur. 296. 393
Iuri adeundi præſcribitur. 297. 392
Iuriſconſulti nonnunquam impropriè loquuntur. 278. 1
Iuriſconſulti aliquando vſurpatum verba non admodum probata recepta. ibid.
Iuriſti interpretes debent excuſari, ſi impropriè & grõſſo modo loquuntur. ibid.
Iuriſti interpretibus permittitur loqui vt lex vel imperator loquitur. ibid.
Ius quærendum non tantum habet roboris quàm quæſitum. 138. 181
Ius quærendum nondum eſt in bonis noſtris. 139. 186
Ius non liquidum an remitti poſſit a quolibet adminiſtratore, & quomodo. 141. 96
Ius non liquidum eſt alicuius æſtimationis. 141. 198
Ius patronatus donati non poteſt ſine conſenſu epiſcopi. 169. 353
Ius patronatus eſt inæſtimabile. ibid.
Ius patronatus iudicio eccleſiaſtico definiri debet. ibid.
Ius patronatus conſtitutionibus laicorum non ſubiicitur. ibid.
Ius patronatus an ſit in bonis noſtris. ibid.

L

Labeo libros veriſimilium ſcripſit. 22. 61
Laici in iure patronatus, & cæteris rebus eccleſiaſticis ſunt ſubditi legibus & ſtatutis laicorum. 293. 355
Latgè. 93. 11
Largitio. ibid.
Largitor. ibid.
Largiri. ibid.
Largiri quid ſignificet. ibid. 11 & 96. 22
Largus. 93. 11
Lazarus ſuſcitatus an debuit vxorem & bona recuperare. 212. 170
Læſus non dicitur, qui potuit lucrum ex conuentione conſequi & damnum, etiamſi ipſe damnum nactus eſt. 129. 128
Leænarium natura in conſeruandis fœtibus ex pardo genitis. 6. 14
Legata ad pias cauſas non minuunt legitimam. 165. 330
Legata non reuocantur per ſolam rei legatæ obligationem. 78. 122
Legata non requirunt traditionem. ibid.
Legata requirunt additionem hæreditatis. ibid. & non requirunt inſinuationem. ibid. Et veniunt in confiſcationem bonorum. ibid.
Legata non retrotrahuntur ad tempus teſtamenti. ibid.
Legatarius, cui vectitum eſt alienare, an teneatur cauere de non alienando. 296. 381
Legatorum dominium tranſit ipſo iure in legatarium, non poſſeſſio. 291. 338
Legatum vi ipſo iure transfertur quantum ad dominium, ita & transfertur per actus reſolutiuos. 240. 17. & ſeq.
Legatum tranſit ipſo iure in legatarium. 285. 301
Legatum factum ei cui ex diſpoſitione legis debebatur, an videtur eſſe factum animo compenſandi, præſertim ſi alteri ſit reſtituendum. 212. 173
Legatum pro maritando puella extinguitur, ſi ea vtuo teſtatore marietur. 227. 219
Legatum alimentorum eſt pia cauſa. 165. 330
Legatum tum demum ipſo iure tranſit in legatarium, ſi res ſit ipſius teſtatoris, non ſi alterius etiam hæredis ipſius. 168. 346.
Etiam ſi dominus conſentiat. ibid. Vide tamen ibid. 348
Lege correcta non cenſetur correcta ratio legis. 165. 330
Leges loquentes de iudicijs quæſtionem præcedentibus, verificantur in vno tantùm bono iudicio. 232. 259
Legi noſtræ an expreſſe renuntiari poſſit. 27. 87
Legi noſtræ an ſit locus, ſi filius poſtea natus nolit donationem reuocari. 29. 94
Legis diſpoſitio deficit, vbi verba illius deficiunt. 47. 2
Legis noſtræ ratio & fundamentum. 2. 3. 23. 62. 28. 90
Legitima eſt quaſi debita. 278. 113
Legitima cenſetur eſſe æs alienum reſpectu patris. 201. 114
Legitima requirit ſpecialem renuntiationem. ibid. 115
Legitima augetur ex fructibus. ibid. 116
Legitima debet eſſe ſine onere. ibid. 117
Legitima an tollatur per generalem renuntiationem ſimplicem vel latam. 40. 144 & 43. 160
Legitimari quis an poteſt quoad quædam tantùm. 158. 187. & 160. 199
Legitimari quis non poteſt per voluntariam iuriſdictionem, niſi citatis iis quorum intereſt. 191. 64

Legitimati per matrimonium an ſuccedant cum legitimis poſtea natis. 156.275
Quid de aliis legitimis. ibid. 277. & ſeq.
Legitimati an præteriti rumpant teſtamentum. 195. 79. & 197.97
Legitimatinan excludant fœminas ex ſtatuto. 194.80
Legitimati æquè eôſertuant familiam, vt legitimi. ibid.81
Legitimati nihil differunt à legitimis. ibid.83
Legitimati aliter quàm per matrimonium, an ſuccedant ſi poſtea naſcuntur legitimi. 156. 277. & multis ſequen.
Legitimatio per matrimonium eſt multo ſanctabiliòr & efficacior cæteris. 161.304
Legitimatio poteſt fieri ſub conditione. ibid.305
Legitimatio fieri non poteſt extantibus filiis principi legitimati diſſimulatis. ibid.307
Quid autem ſi ipſi filij taciti non ſuccedunt patri, vide in verbis, Suſceperit liberos. num. 125. 108
Legitimatio facta tacitis filiis legitimis, licet non valeat ad eorum præiudicium, valet tamen in cæteris. 144.216
Legitimatio nunquam reuocatur quò ad ſtatum perſonæ ex natiuitate libetorum legitimorum. 162.316
Legitimatio integra manet, licet tollatur effectus ſuccedendi. 163.117
Legitimatio reaſſumit effectum ſuccedendi, ſi legitimus moriatur. ibid.320
Legitimatio per oblationem cutiæ in quibuſdam eſt potentior cæteris. 163.321
Legitimatio plus habet vitium quàm adoptio. 168.286
Legitimatio faurabilior quàm adoptio. ibid.
Legitimatio ita fieri poteſt, vt legitimatus vel omnino non ſuccedat, vel ſuccedat in certa re tantùm. 160. 298. 163. 319
Legitimatio dicitur donatio. 156.278
Legitimatio ob ingratitudinem reuocatur. ibid.
Legitimatio perfecta non debet irritari. 157.282
Legitimatio facta à patre moribundo an valeat, & an cenſeatur facta in fraudem nêne. 192.73. & ſeq.
Legitimatio per matrimonium plus habet ſanctis & virium quàm aliæ. 193.75
Legitimatio debetur legitima. ibid.77. & 193.79
Legitimatio non poteſt fieri in præiudicium eorum quibus ius eſt iam quæſitum. 191.64
Legitimatio non tertahitur ad præiudicium alterius ibidem.
Legitimatio cum fit vinente & conſentiente patre, non requiritur citatio agnatorum, nec aliorum quorum intereſt. ibid.65.
Secus ſi patre mortuo. 193.76.
Niſi ipſe pater ita ante mortem diſpoſuiſſet. 195.86
Legitimatus per teſcriptum nihil differt à legitimato per matrimonium. 159.290
Legitimatus an poteſt inſtitui coram duobus teſtibus. 197. 96
Legitimatus obtinet vicem poſthumi. 259.73
Legitimatus verum dicatur vetè legitimus, in fiſc. 193.77
Legitimatus an ſit ſuus patri hæres. ibid.78
Legitimatus an ſit proprie filius, vt comprehendatur ſub ſtatuto. 197.56
Legitimatus an excludat ſubſtitutum. 194.82. 196.90
Legitimatus per matrimonium habet quærelam inofficioſæ donationis, non alij. 195.71
Legitimatus non habetur pro legitimo, niſi quantum ad ipſum & legitimantem, non quantum ad cæteros 190.64
Legitimæ fructus debentur à morte patris, 180.170
Quod qualiter intelligatur. 281.274
Legitimi vocabulum ſemper donat in ciuilem intellectum. 281.92
Legitimæ ſupplementum non petendo præſcribitur. 369. 392
Sed quanto tempore. 297. 393. & ſeq.
Legitimum eſſe, ex iure dependet. 196.92
Legitimus quis & illegitimus ſimul eſſe non poteſt. 157. 284
Legitimus & adoptiuus æquiparantur. ibid.285
Legum præſumptiones non aptandæ rebus tum veriſimilibus. 21.59
Leonum affectus in liberis. 6.14
Lex noſtra an ita intelligatur vt fiat reuocatio ipſo iure. 256. 1. & multis ſeq, vſque ad 16
Lex noſtra an ita intelligatur, vt donans natis liberis poſſit vendicare, vel poſſeſſionem condicere. ibid.
Lex noſtra an ità intelligatur, vt totum reuocetur. 254.2
L. noſtra an obtineat ſi filius exciſo ventre ſit editus. 204. 139. & ſeq.
L. noſtra an obtineat ventre nondum edito. 204. 144. & ſequen.
Quid ſi caput tantùm aut aliud membrum ſit natum. 209. 156. & ſeq.
Lex Dei non claudit legum humanarum anguſtiis. ibid. 159
L. noſtra an habeat locum ſi filius ante patrem ſit mortuus. 211. 167. & multis ſeq.
Lex noſtra an ita locum habet vt pater ipſe qui donauit, poſſit reuocare 305. 1. & 2
Lex noſtra an ita procedat vt pater teneatur rem donatam teſeruare filio, cuius natiuitate facta eſt reuocatio. ibidem.
Lex noſtra verùm ita obtinet, vt filios cuius natiuitate donatio eſt reuocata, poſſit viuo patre reuocare. 306.3
Lex noſtra habet locum in donatione ſimplici & mera tantùm. 105.1
L. noſtra an procedat in donatione facta modico quopiam pretio. ibid. 2. & ſeq.
L. noſtra an habeat locum in donatione remuneratoria, & quomodo. ibid. 1. & ſeq.
L. noſtra an obtineat in donatione mutua aut viciſſitudinaria, in qua vterque capit. 125.110. & ſeq. Vtrum & in ea, in qua alter tantum capit. 128. 126
L. noſtra non habet locum in donatione onerosa. 131.139. & ſeq.
Lex cùm anus, non procedit in diſpoſitionibus onerosis. ibid. 140
Lex noſtra an habeat locum in donatione ob cauſam, & quomodo. ibid.141
L. noſtra an procedat in donatione tacita & præſumpta. 143. 151. & ſeq. vſque ad num. 170
L. noſtra an procedat in conceſſione feudi. 166 335 & ſeq.
L. noſtra an habeat locum in debito ſcienter ſoluto. 167. 342
L. noſtra an obtineat in conſentiente donationi rei ſuæ. ibid. 343
L. noſtra an habeat locum in confeſſione ſine cauſa facta in iudicio. 169.352
Lex noſtra an habeat locum in donatione inter patronatus. ibid. 353. & ſeq.
L. noſtra an procedat, cum id ſit, quod fieri aſſolet. 171.360
Lex ciuilis genetalis rationabilis & fauorabilis eſt ſemãda in cauſa eccleſiæ & eleticorum. 170.354
Lex noſtra an procedat cùm fuerint factæ multæ donationes, quarum ſingulæ non tam magnæ ſunt, vt reuocari debeant ex hac lege. Vtrùm ſcilicet omnes reuocari debeant an nullæ. 101.33.34
Lex noſtra an habeat locum in natiuitate nepotum. 85. 12. 13. 14
Lex noſtra non habet locum in filiis iam natis. 84.17
Lex cùm anus, an procedat in filiis tam natis. ibid.18 19
Lex noſtra an procedat, cùm donatus res certa, non quota pars. 90.1. & ſeq.
Lex cùm anus, an procedat in rebus particularibus. ibid. 111.

Lex noſtra an habeat locum in donatione rei modicæ. 91.6. & ſequent.

Lex ita interpretanda, vt quodlibet verbum operetur. 92 10

Lex noſtra an habeat locum in donatione facta extraneo, qui ſcilicet non ſit liberius donantis. 47.1.& multis ſequent.

Lex cùm auus, eſt exorbitans. 55.26

Lex noſtra eſt exorbitans. 11.15

Lex exorbitans an ſit extendenda. 55.27

Lex noſtra an habeat locum, ſi donans cogitauit in genere de liberis. 25.78.& ſeq

Lex noſtra an habeat locum, ſi foit oppoſita clauſula codicillaris, aut ſi non valet, &c. 26 81.& ſeq.

Lex noſtra an habeat locum, ſi donans veriſimiliter donaſſet, etiam cogitans de liberis. 27.84

Lex noſtra an habeat locum, cùm ei quis per dolum inductus renuntiauit. 29.97

Lex noſtra an habeat locum, cum mulier, minor, ruſticus ei renunciant non certiorati. ibid.98.& ſeq.

Lex noſtra an habeat locum, cùm ei eſt renuntiandum, ſi poſtea donanti naſcantur liberi ex alia vxore. 31.103. cum multis ſeq.

Lex noſtra an habeat locum, cùm ei renuntians omnino deſperat de liberis, & tamen ei poſtea naſcuntur. 32. 111.& ſeq. multis.

Lex Longobardorum affinis noſtræ. 33.112

Lex noſtra an habeat locum, cùm quis ſimpliciter & generaliter renuntiat omni remedio, &c. ibidem 115.& ſequent.

L. 2. C. de reſcind. vend. non tollitur generali renuntiatione. 37.127

Lex noſtra an habeat locum, ſi generali renuntiationi appoſitum ſit iuramentum. 38.132.& ſeq.

Lex noſtra an habeat locum, cùm ſimpliciter in donatione eſt appoſitum iuramentum. 46.173

L. de his ff. de tranſact. an comprehendatur in generali renuntiatione inuita. 41. 145.& 161.& an ei expreſſe renuntiari poſſit ſimpliciter, vel cùm iuramento. ibidem.

Lex noſtra an ita, intelligatur, vt etiam conſtitutum appoſitum in donatione reſoluatur vt donatio. 236.2

Lex noſtra an ita demum procedat, ſi patet velit, & id ipſum declarauerit. 238 10

Lex ita intelligenda eſt, vt aliquid operetur & addat. 243. 35.234.44.45

Lex noſtra an faciat reſtitui fructus ſtatim à nato filio ſine petitione aut ſententia. 264.166.& ſeq. An & etiam fructus a tempore donationis. 281.275.& ſequent.

Lex noſtra an procedat in foro conſcientiæ. 297.291.& ſequent.

Lex declaratoria iuris antiqui addens nouam pœnam, non extenditur ad præterita reſpectu pœnæ quæ imponitur ipſo iure: ſecus ſi per ſententiam. 385.405

Lex ſi quis maior. C. de tranſact. non habet locum aduerſus tertium. 289.326

Lex ſuſcepta vel accepta quæ dicatur. 292.350

L. cùm auus, an procedat in huiuſmodi filio. 246.202

Lex nihil fruſtra facit. 199.105

Lex noſtra an procedat ſi naſcatur partus, intempeſtiuus & minime vitalis. 218 205.& ſeq.

L. noſtra an habeat locum, ſi donatis vnum tantùm habuit poſt donationem ſuſceperit. 227.216.& ſeq.

L. tranſactionem. C. de tranſact. loquens de præſentia amicorum an habeat locum ſi vnus tantum adfit 229. 228

L. noſtra an procedat ſi poſt natum filium, donans permanſerit donatarium diutiùs, vel ſe donata ſine declaratione mutatæ ſuæ voluntatis. 224. 22 cum multis ſequent.

L. noſtra vtrum ita procedat, vt natiuitate filiorũ donatarij reuocetur donatio, quam donans alteri fecit poſtmortem priotis donatarij. 233.264.& ſeq.

Lex cùm auus, an habeat locum in contractibus qui fiunt gratia vtriuſque. ibid.165

An eadem habeat locum in filio fratris, & in fratre, & in aſcendentibus. ibid.266

Lex in his quæ pendent à voluntate ipſius, fingendo, ſiue vtendo verbis fictionis, verè facere cenſetur. 196.91

Lex noſtra an habeat locum, cum adoptatus filius poſt donationem. 221.179.2.& ſeq. vſque ad 26. incluſinè.

L. cùm auus, non procedit in filiis adoptiuis. 180.10

Liberorum appellatio non pertinet ad adoptiuos filios. 181.15.16

Legitima debetur filio adoptiuo. 181.20

L. noſtra an habeat locum in filiis ſpiritualibus. 183.26.& ſeq.

L. noſtra an habeat locum, ſi donans ingreſſus fuerit monaſterium. 185.42.& multis ſeq.

L. noſtra an habeat locum in alumnis quos nutrices aut alij educant. 187.49.& ſeq.

Lex noſtra an procedat in naturalibus tantum filiis. 188. 56.& multis ſeq.

L. cùm auus, an habeat locum cùm inſtitutus relinquit filios naturales tantùm. ibid.

L. noſtra an obtineat ſi filius naturalis legitimetur poſt donationem. 190.64.& multis ſeq.

Lex noſtra an ita obtineat, vt ſi donem nomine alterius, quem promitto ſub certa pœna ratum habiturum, & ille nolit ratum habere propter filios poſtea natos vtrum teneat ad eam pœnam. 306 4.5.6

L. noſtra an habeat locum, ſi is cuius nomine alter donauerat, natis ex ſe liberis ratam habuerit donationem ibid.7

L. noſtra an procedat ſi filius donat nomine patris pro quo promiſit de rato, poſtea patet ratum habet, deinde ipſe filio naſcuntur liberi. ibid.8.9

Lex noſtra an obtineat cùm donatio valet pleno iure vel ex ſtatuti, vel ex donantis diſpoſitione. ibid.10.11

Lex noſtra an habeat locum inter iudæos. ibid.12

Lex ſi quis argentum. C. de donatio. an procedat in donatione tacita & præſumpta. 133.152.135. numer. 166. 167.168

Lex vltim. C. de ſacroſanct. eccleſ. an etiam habeat locum in donatione tacita & præſumpta. 133.135. num. 166. & ſeq.

Lex prohibens & annullans ſiue infirmans trahitur ad actum præſumptum. 135.164

Et factum. ibid.

L. noſtra an habeat locum in ſimplici renuntiatione ſiue remiſſione alicuius iuris. 136.171.& ſeq.

Et quid in renuntiatione iuris quærendi. 170.& ſeq.

Quid in renuntiatione donationis nondum acceptatæ. 139 16

Quid in renuntiatione ſucceſſionis futuræ. ibid.188

Quid iteriùs renuntiatione non gratuita. 140 189

Qui ſit renuntiatione facta ei à quo antè res eadem veniebat. ibid.192.& 3.ſeq.

Quid in renuntia. iuris non liquidi. 124.106

Quid in remiſſione debiti ſtirati. 242.202

Quid in renunciatione litis. 142.203

L. noſtra an procedat in donatione quę fit ab extraneo ad dotandam puellam. 149.140.& 4.ſeq.

L. noſtra an obtineat in donatione cauſa mortis. 150.245. & ſeq.

L. ſi quis argentum, an trahatur ad donationem cauſa mortis. 150.248

Lex cum auus, an habeat locum in donatione cauſa mortis 151.250

Lex noſtra an procedat in legatis. 152.259. & multis ſequen.

L. noſtra an procedat in adoptione. 156.274
L. noſtra an procedat in legitimatione, vt ſcilicet reuocetur natis legitimis. ibid. 275. cùm multis ſeq. vſque ad 322
L. noſtra an habeat locum in re habita pro derelicto. 226.233. & ſeq.
Lex noſtra an obtineat in pactis dotalibus, vt quod maritus lucretur dotem. ibid.
L. noſtra an habeat locum in publicatione bonorum. 165.4.332. & ſeq.
Lex noſtra an procedat in his quæ quis ludo amiſit. 166. 334
Lex noſtra an procedat in libertate data ſeruis. 164.323. & ſequent.
L. cùm auus, habet locum etiam cùm eſt filius teſtatoris. 159.294
Lex exorbitans & correctoria extenditur ad caſum qui comprehenditur ſublata & improuiſa ſignificatione. 138.178 & ſeq.
L. cùm auus, an habeat locum in iure quærendo. 138.185
Lex noſtra an habeat locum, cùm donans cogitat de liberis. 23.63. & ſeq.
Et quid ſi cogitet in genere. 25.78
L. cùm auia. ff. de cond. & demonſtr. non habet locum, cùm teſtator cogitauit de liberis liberorum. 23.65
Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi. 24.68
Lex noſtra verùm habeat locum, cùm fit donatio in contractu matrimonij vel dotis. 68. 74. & ſeq. & in verbo donatione largitus. num. 187. Et quid ſi in contractu matrimonij vel dotis alterius. 27. 82. & in verbo donatione largitus. num. 240
Lex cùm auus, non habet locum cùm teſtator mentionem fecit de liberis. ibid. 73
Lex an ſit extendenda ad aliam perſonam ex veriſimili mente, ſicuti ad alium caſum. 55. 28. 29
Lex non debet eſſe manca & mutila. 57. 38
Lex non debet eſſe ambigua. ibid.
Lex ſi toras, C. de inoffic. donat. quomodo intelligatur. 58 41. 66. 67
L. correctoria non extenditur ex veriſimilitudine rationis, ſed bene ex identitate. 59. 45
Lex ſequitur voluntatem teſtatoris, ſicut canis deporem. 62. 52
Lex noſtra eſt fauorabilis. 65. 63
Lex cùm auus, eſt fauorabilis. ibid.
L. quæ potiſſimum inuenitur æquitate, contra regulas iuris communis non extenditur. 67. 93
Lex noſtra an habeat locum, cùm pater vnico filio donat, & poſtea et naſcuntur alij filij. 68. 75. & ſeq.
Quid autem & quantum eo caſu reuocetur. ibid.
Lex cum auus, an etiam habeat locum, cùm ſubſtitutus eſt filius teſtatoris. ibid. 76
Lex debet intelligi ſecundùm naturam tituli in quo collocatur. ibid. 77
Lex noſtra ait habeat locum in donatione facta eccleſiæ aut alteri piæ cauſæ. 69. 79. & ſeq.
Lex cùm auus, an habeat locum cùm eſt ſubſtituta pia cauſa. ibid. 85. 70. 86
Lex noſtra an habeat locum in donatione facta amico. 71. 92. & ſeq.
Lex cùm alienam. C. de leg. an habeat locum in amico. ibid. 95
Lex noſtra an procedat, ſi appoſita ſit clauſula codicillaris. 74. 105. & 107
L. cùm auus, an habeat locum in amico. ibid.
Lex noſtra an habeat locum in donationibus inter virum & vxorem. ibid 108 & ſeq.
Lex noſtra procedit in donatione valida tantum. 75. 112. 113
Lex noſtra loquens in viro donante, an habeat locum in fœmina. 80. 1
Lex cùm auus, loquens in patre, an procedat in matre. ibidem.
Lex noſtra an habeat locum, cùm donans habet filios. 81. 1. & ſeq.
Liberatio an requirat inſinuationem, vt donatio. 136. 172. & 137. 176
Liberatio poteſt fieri abſenti. 138. 177
Liberat generaliem nemo compellitur facere. 34. 116
Liberè dictio non requirit alterius conſenſum. 259. 135
Eadem ab omni neceſſitudine abhorret. ibid.
Eadem facit ſubſtitutionem directam. ibid. 136
Eadem omnem moram excludit. ibid.
Libertas verbum, an ſit lata ſententiæ. 275. 140. & ſeq.
Liber rationum an pro parte acceptari poſſit. 20. 55
Liberi iam nati impenſius diliguntur quam naſcituri. 81. 1
Liberi capiunt ea teſtamento minus ſolenni. 74. 105
Liberorum appellatione vnus tantum comprehenditur. 229. 241. idque etiam in conditionibus & ſtatutis ibidem.
Liberorum enunciatio an ſemper in plurali numero proferatur. 230. 242. 243
Liberorum appellatione veniunt nepotes. 83. 12
Liberorum vita à parentibus æquè chara vt ſua. 3. 7
Libertum in ſingulari pro filio vſurpauit Quintilianus, & quidam Iuriſconſulti, & alij ſcriptores. 230. 243
Liberum eſt quod operatur ſine alia re extrinſeca. 259. 136
Libertas omnibus rebus fauorabilior. 165. 331
Libertas vitæ antepouenda. ibid.
Libertas rerum omnium optima. ibid.
Libertas regno Perſarum anteponenda. ibid.
Libertatis infinita æſtimatio. ibid.
Libertas res inæſtimabilis. ibid.
Libertas beatos homines facit. ibid.
Libertas eſt pia cauſa, ſed fauorabilior quacunque alia. ibid. 329. & 1. ſeq.
Libertas ſemel collata auferri non poteſt. 158. 287
Niſi ex cauſa tamen. 160. 301
Libertas ad tempus dari non poteſt. 157. 284
Libertas diuidi non poteſt. ibid.
Libertas fauorabilior eſt quàm legitimatio aut filiatio. 164. 325 & multis ſeq.
Libertas fauorabilior eſt legitimatione. 160. 301
Libertas data in fraudem creditorum, ipſo iure nulla eſt, cùm cætera merito iure valeant: & quare. 279 265
Libertatis fauore ſemper primum tempus certæ ætatis facit diem. 164. 325
Libertates noſtrorum libertorum ſunt in bonis noſtris. ibid. 324
Libertatum legata minuunt legitimam. 165. 330
Libertatum legata debentur etiam ſi hæreditas non ſit ſoluendo. ibid.
Liberti patris dicuntur liberti filij. 10. 22
Libertio facta donatio facilius reuocatur, quàm quæ fit extraneo. 57. 32. 33
Libertorum quorundam ingentes diuitiæ. 66. 65
Libertorum in dominum, & eius in liberos ac priuignos nexus ac vinculum. 56. 31 & 3. ſeq.
Libertorum ingratitudo in dominos qualiter puniatur. ibidem.
Libertorum ingentes diuitiæ & potentia. 66. 65
Libertorum genera. 79. 123. 124
Libertus plus debet domino, quàm filius patri. 56. 34
Libertus poteſt legitimam patronorum tollere donando bene meren. ibus. 113. 44
Liberius & legitimatus æquiparantur. 158 287
Liber patris prodeſt filio. 7. 15. & 10. 22
Licinius Stolo ſua lege damnatus. 10. 22. in fin.
Lingua eorum credit, dum non recedatur à verbis. 53. 20
Lingua, animi interpres. 50. 18

Litis renuntiatio in præſumatur fieri cauſa donationis, an deſperatione iurium, an execratione litium. 142. 203. & multis ſeq.
Litt renuntians an videatur fateri ius aduerſatio in re controuerſa eſſe. ibid.
Locrorum lex ne quis patrimonium alienare poſſet. 86. 6. in fin.
Loquere & cognoſcam te. 52 64.18
Lucrum non eſt quod ex reproeis & vicilsitudinatis conuentionibus, ſed tamen dubiis obuenimus. 128.126
Lucrum non eſt hæreditas paterna. 8.19
Lucrum non reputatur, quod originem ducit a damno; & econuerſo 145.218
Lucrum dotis dicitur aduentitium. 148 234
Ludo quæſita cententurne ex cauſa onetoſa, an lucratiua. 166.334
Luporum amor in fœtus proprios. 6.14
Luror qui tua bona ſi le conſumpſit, non habet priuilegium ceſſionis bonorum. 86.5
Luſor qui perdidit, alienaſſe dicitur. 166 334

M

MAgiſtratus qui non diutius abfuturus eſt, ſuam iurisdictionem alteri mandare non poteſt. 213.177
Magiſtratus apud Romanos centulegebantur. 10.23
Magiſtratus non eſſe contemnendos. 11.24
Maleficium probatum per tacitam vel præſumptam confeſſionem vel præſumptionem, dicitur verè probatum. 135.163
Mandati verba recipiunt interpretationem. 64.59
Mandati forma quatenus obſeruanda. ibid.
Mandatum Papæ de prouidendo de beneficio ſpectante ad collationem quorumcunque, non habet locum in beneficio ſpectante ad collatronem vnius. 229.230
Mandatum, ſi pro alius non ſcripſerimus, irritum eſt. ſi pro vno tantum ſit ſcriptum. 232.254
Mandatum ad vnum, an ad aliud extenditur in quo eſt maior ratio. 64.59
Mandatum ad viuum obſeruandum. ibid.
Manere verbum, quid ſignificet. 217.202
Mantare verbum. ibid.
Manlius Capitolinus quamuis aliàs meritiſsimus, ob affectatum regnũ è Tarpeio eſt præcipitatus. 113.41
Marcus Aquilius multis criminibus conuictus, pœnæ exemptus ob merita in rempub. 111.35
M. Horatius à parricidio ſororis abſolutus ob merita in rempublic. 112.36
Maritus qui ex ſtatuto lucratur dotẽ vxore prædecedẽte ſine liberis, ab eo lucro excluditur per filiam quæ non ſuccedit. 203 135
Maritus ſi tantam dotem reſtituere promiſerit, an poterit retinere lucrum quod ei ex ſtatuto debetur. 234.1
Maritus non poteſt reddere dotem conſtante matrimonio, ſed eam nondum traditam poteſt remittere. 135. 171
Maritus an lucretur dotem ex pacto vel ſtatuto, ſi momento durauerit matrimonium. 147.123
Quid ſi vxor nondum traducta fuit. ibid.230
Quid ſi necdum cognita. ibid.
Quid generaliter ſi onera non ſuſtinuerit. ibid.231
Maritus vendens vxori, & aſſerens ſe patronum eſſe vxoris an & quomodo ei credatur. 123.102
Maritus poteſt ad lucrum vxori remittere. 148.234
Martius Rom. rex obiurgabat malos præſides ſuarum poſſeſſionum, tanquam non ſimos ciues. 86.6
Maſculinum an concipiat fœmininum. 80.1
Maſculus non excludit fœminas ex ſtatuto, niſi ipſe ſuccedat. 200.107
Mater ſi non ideoneos tutores petit filiis, non dolo malo cenſetur fecille. 4.9
Mater relicta dominam & manſaria non plus conſequitur quam vxor. 75.108
Mater pro nutrice interdum accipitur. 187.49. & 50
Mater quæ non eſt hæres filij poſthumi, non excludit ſubſtitutum ex tacita pupillari comprehenſa in vulgari. 199.103
Matrimonij finis eſt proles. 24.69
Matrimonium contractum in articulo mortis an valeat, & an per ipſum legitimentur filij naturales in præiudicium aliorum. 196.93. & ſeq.
Matrimonium nullum an præſtet impedimentum iuſtis nuptiis. 304.449
Matrimonium eſt cauſa proxima lucri dotis, quod ex pacto vel ſtatuto defertur. 148. 232. & ſeq.
Matrimonium præſumptum eaſdem vires habet, quas verum. 133.170
Matris iudicium ex deligendo tutore ſequendum. 12. 25
Medicus non dicitur curaſſe ægrotum, qui ſtatim in eandem ægritudinem recidit. 213.180
Medicus cum creditur, aut alius cuiuſpiam artis, an vnus ſufficiat. 229.239
Medietatis vocabulo vſus iuriſconſultus. 378.1
Meliorare verbum iuriſconſulti. ibid.
Mens teſtibentis verbis præfertur. 63.55
Mens non traditur ad id quod nunquã aut ratò fit. 32.111
Mens teſtium verbis præfertur. 64.57
Mens quoque mandatoris. ibid.59
Mens iudicium potior verbis. ibid 58
Mens præſumpta tempore donationis inſpicitur. 75.110. Et iterum in verbo, omnia, vel partem aliquam. num. 34. Et iterum in verbo, ſuſceperit liberos. num. 161. & multis ſeq.
Mens in corde retenta nihil operatur in actibus humanis. 53. 20. & 2. ſeq.
Mens legis, verbis præfertur. 59.47. & ſeq.
Mens contrahentium magis inſpicitur quàm verba. 60. 49.64.58
Mens teſtatoris verbis anteponitur. ibid. & 61.53.52
Mens & verba ſunt tingenda. 63.53
Mens ſtatuentium verbis anteponenda. ibid.54
Menſes a luna dicti. 519.208
Menſis qualis apud medicos & iuriſconſultos. ibid.
Mentis nullum maius teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborum. 52.18
Mentis nullum eſt directum teſtimonium. 54.23
Merita faciunt præſumi donationem. 124.50
Merita faciunt præſumi remiſſionem iniuriarum. ibid.53
Merita faciunt præſumi potius donationem inter viuos, quàm cauſa mortis. ibid.53
Merita in rempub. à pœna liberant. 112.35. & ſequen. vſque ad 39
Nec tantùm ſua, ſed etiam maiorum. 515.40
Niſi in grauiſſimis. 113.41
Merita parentum ad liberos tranſeunt. 112.40
Merita faciunt, vt donatum cenſeatur officiali, vel prælato contemplatione perſonæ. 115.54
Merita faciunt præſumi reſcriptum fuiſſe proprio motu conceſſum. 114.52
Merita reputantur, quæ in iure ſunt debita. 124. 106
Meritorum generalis mentio an probet. 120. 89. & multis ſequen.
Meritorum ſpecialis mentio an probet in prohibitis. ibid. 89. & multis ſequen.
Meritorum iurata aſſertio an probet in iiſdem. ibidem. 88 & 91
Meritorum aut alterius rei aſſertio in prohibitis, quamuis nõ probet, minuit tamẽ onus probationis. 123.101.102
Meritorum aſſertio inter prohibitas perſonas facta in inſtrumento garentigiato an probet. 124.103
Meritorum gratia donationes laxiſſimè ſunt interpretandæ. 114.48
Μέρος apud Græcos etiam principium ſignificat. 2 au. 2 10. Earq; potiùs præſumũtur reales quam perſonales. ibid.

Metus is iuſtus eſt, qui eſt omnium bonorum, vel maioris partis eorum. 93.11
Metus non ſolùm ſoiipſius, ſed & filiorum, vitiat matrimonium. 3.7
Metus tormentorum filij non minot eſt quàm ſuiipſius. 5.11
Miles tenuntiationis cauſa poteſt donare concubinæ 110. 24
Μήν, luna dicitur Græcis, 219.208
Μὴν, menſis dicitur. ibid.
Minut an pro minimo damno reſtituatur. 95.15
Minur ſe getens pro hærede, & poſtea factus maior exigens debitores hæteditatios, an ſibi præiudicet, vt non poſſit abſtinere. 304.456
Minor an poſſit donare rem immobilem cauſa mortis. 151.253.152.158
An & teſtati de iiſdem rebus. 151.254
Minot non reſtituitur aduerſus mutuam fideicommiſſi. remiſſionem. 129.128
Minor tranſigens ſuper liquido vel facilè liquidando. videtur deceptus, aliàs non. 141.197
Minor an poſſit rationem tutelæ remittere tutori etiam mutuo remittenti. 126.115
Minor an poſſit ſine decreto res immobiles alienare ob merita. 111.29
Modicus exceſſus non conſideratur. 128.123. & ſeq.
Momentum non conſideratur. 212.171
Momentaneus hæres ſubſtiturum excludit. 214. 188. in fine.
Monachi etiam gignunt liberos. 23.66
Monaſterium non excludit ſubſtitutum filium teſtatoris. 72. 90
Monaſterium quod donans ingreditur, an reuocet hac l. 185. 41. & ſeq.
Monaſterium an vicem liberorum obtineat. ibid.
Monaſterium an obtineat feudum quod quis accepit pro ſe & filiis. ibid.
Monaſterium adeò tenet vicem ſui hæredis, vt prohibitus alienare emphyteuſim poſſit tamen in ea monaſterium inſtituere. ibid.
Monaſterium eſt tanquam poſthumus. ibid.
Monaſterium reuocat teſtamentum prius factum. ibid.
Monaſterium eſt fictus filius. 186.45
Monaſterium haberi pro filio obtinet tantùm in vltimis voluntatibus. ibid.46
Et id quidem in caſibus tantùm expreſſis. ibid.
Imò nunquam ſecundum alios. ibid.47
Monaſterium reuocat vſque ad legitimam. 187.48
Monaſterium in ſtatutis non venit appellatione filij vel hæredis. 186.44
Monitio requiritur, vt incurratur pœna quæ ipſo iure ſtatuitur omiſſioni ſine præfinitione temporis: ſecus ſi non ipſo iure. 295.368
Monitio canonica an requirat multorum dierum interuallum, an verò vnus ſufficiat. 231.256
Mora nõ purgatur, cùm diſpoſitio eſt conſumpta 286.310
Moræ purgatio non admittitur, cùm quid fit ipſo iure. ibidem.
Moræ purgatio cùm admittitur, intelligitur, modò id ſtatim fiat. 287.311
Mortuus fuiſſe non cenſetur, qui ſtatim reuiuiſcit. 212.170
Mortuus ſuſcitatus an recuperet bona. ibid.
Moſes prohibuit patrem & filium vno die decollari. 4.11
Motus proprius nunquam inducit non verſimilia. 20.55
Mox, idem ſignificat quod poſtea. 171.1
Mox, an ſit latæ ſententiæ. 254. 109. & 3. ſeq.
Mox an ſignificet executionem paratam. ibid.
Mox an dicat interuallum, & quantum. 255.110.& 111
Mox dictio, an impedat moræ purgationem. 287.311
Mulier quæpiam optione ſibi facta, fratrem viro & filiis antepoſuit. 72.92
Mulier poteſt ſibi in dote præiudicare cauſa remunerationis. 111.32
Mulier à ſtatuto prohibita donare ſine conſenſu viri, an id poſſit ob merita. ibid.30
Mulier renuntians huic legi vel cogitans de liberis, nihilominus reuocat vi huius legis niſi fuerit certiorata 29.98.& ſeq.
Mulier renuntians Velleiano non certiorata, non ſibi præiudicat. ibid.
Sed quid ſi iuranerit. 38.135
Mulier præſumitur ignorare ius ſuum. 30.99
Mulier quinquagenaria ſterilis. 32 111
Mulier & minor non certiorati, an propter iuramentum excludantur. 38.135.39.136
Mulier quæ perdidit proprietatem rerum à marito relictarum, quia nupſit viuente filio, eandem recuperat mortuo ipſo filio. 162.162
Mulier quæ ob id quòd iterum nupſit amiſit id quod ex ſucceſſione vnius ex filiis perceperat, idem recuperat mortuis cæteris filiis. ibid.
Mulieri non ſubuenitur, niſi in caſibus expreſſis. 30.100
Mulieri ſemper ſubuenitur in damno vitando. ibid.
Munera amicorum facilius reuocantur. 72.93
Munera hoſtium, non munera. ibid.94
Mutua pactio ne euictio debeatur, facit, vt nec pretium quidem reddi debeat. 126 111

N

NAbathei qui opes ſuas minuiſſent, publicè mulctabant: quòd auxiſſent, bonorabant. 86.6
Natura non facit differentiam inter legitimos & naturales. 158.288
Natura homines produxit ad liberorum procreationem. 23.66
Naturalis proles haberet pro legitima quantum ad naturale fœdus. 158.288
Natus propriè dicitur, qui ſecto ventre eſt editus, nihilque ab alio differt, etiam in materia odioſa. 206. 141. & ſeq.
Natus non videtur qui confeſtim mortuus eſt. 211.167
Natus iterum nasci non poteſt. 191.69
Naturaliter obligatus an reſtitui poſſit aduerſus obligationem naturalem. 302.429
Naxiæ mulieres ſolæ octauo menſe pariunt. 220.210
Nemo ſolus ſatis ſapit. 15.36
Nepos an dicatur filius fratris. 254 206
Nepotes an reuocent ex hac lege vt filij. 83.12
Nepotes veniunt appellatione liberorum. ibid.
Nepotes an veniant appellatione filiorum. ibid.
Nero vituperatur, quod annuam penſionem ſtatuerit quibuſdam, qui per luxum habitas opes diſſipaſſent. 86.6
Nero arguitur, quòd diuitiarum fructum non alium putabat quàm profuſionem. ibid.
Nihil agit, verba ſunt latæ ſententiæ. 242.30
Nihil dictu vniuerſalis. 105.85
Nobiles ſolent vbertorem referre gratiam. 111.86
Nobilium propria ac peculiaris eſt liberalitas. ibid.
Numen imponebatur octauo die apud Indæos, & quid apud alios. 211.167.& ſeq.
Non audiatur, an ſit latæ ſententiæ. 256.111.& ſeq.
Non reddatur ius, an ſit latæ ſententiæ. 272.215
Non deſit actio, an etiam ſit latæ ſententiæ. ibid.
Non habeat ius ſi latæ ſententiæ. 273.123.& ſeq.
Non obtineat alicuius tuboris firmitatem, an ſit latæ ſententiæ. 272.232
Non actus poteſt apponere renuntiationes ſolitas. 41.126. item an poſſit apponere renuntiationem huius l. ex clauſula, quod poſſit extendere arbitrio ſapientis. 46.174
Notarius non poteſt extendere ea quæ non ſunt ex natura actus. ibid

Noua,

Nona causa tollit priuilegium. 156.179
Nouatis te excommunicatum, nouas te suspensum, & similia, an sint latæ sententiæ. 249.70. & seq.
Nullam actionem habeat, an sit latæ sententiæ. 274.228. & seq.
Nullatenus est latæ sententiæ, 254. 106. & multis seq.
Et tollit potestatem dispensandi. ibid.
Et habet vim decreti. ibid.
Nullius momenti, an sit latæ sententiæ 107. cum multis sequen.
Nullo modo, est latæ sententiæ. 251.93
Et tollit omnem dispensationem. ibid. 94
Nullus, dictio latæ sententiæ. 276. 245
Eadem comprehendit omnem casum possibilem. ibid.
Numerus pluralis pro singulari, & contrario. 228. 226. & seq.
Nummo addicere quid sit. 105.3
Nutrices Christianæ ne sint Iudæorum. 188.53
Nutrices dicuntur matres. 187. 49. & seq.
Sed an propriè, an impropriè. 188.54
Nutrices & educatrices magno affectu prosequuntur alumni, & è diuerso. 187. 51. & 2. seq.
Nutrices in ius vocati non possunt sine venia. ibid. 50
Nutrices an succedant. 188.54
Nutrices an teneantur instituere alumnos, ibid.
Nutricibus & alumnis an legitima reliqui debeat. ibid.
Nutricum vt matrum concubitus incestus lege Mosaica. 211.167
Nutrix potest à minore manumitti. 188 53
Nutrix comparatur coniunctis sanguine. ibid.
Nutrix potest tutorem suspectum postulare. ibid.
Nutrix habet ius petendi tutoris, prospiciendique de tutore vt mater. ibid.
Nutrix & alumnus capiunt legata ex testamento imperfecto, & non solemni. ibid.
Nutrix accusati non potest ab alumno. ibid.
Nutrix an sit testis idonea. ibid. 54

O

OBligatio antidoralis an contrahatur inter parentes & filios. 109.21
Obligatio omnis intelligitur rebus sic stantibus. 44. 166
Obligationi an sit satisfactum, vt non reuiuiscat, si res soluta denuo ad obligatum redeat. 215.191
Obligatus ipso iure, licet tutus exceptione, dicitur pati damnum. 279.267
Obscura assertio nihil releuat. 151.93
Offensa tacita & ficta facilius aboletur quàm expressa. 134. 136
Ὀλιζάω, beo & dito. 84.1
Ὄλβιος, felix, diues. ibid.
Ὄλβος, beatitudo, & diuinæ. ibid.
Omnibus modis, habet executionem paratam. 251.92
Omnimodo dictio, præcisa. 251.89
Et facit vt quis præcisè teneatur. ibid.
Et habet vim decreti irritantis. ibid.
Et tollit omnem dispensationem. ibid.
Omnimodo, & omnibus modis, sunt latæ sententiæ ibid. 88. & seq.
Omnino dictio, est latæ sententiæ. 249.76
Omnino operatur executionem paratam. 249 78
Omnino, dictio est præcisa. ibid.
Omnino eam vim habet, vt quis præcisè cogatur ad factum. ibid.
Omnino excludit omnem gratiam & dispensationem. ibidem.
Omnino, notæ purgationem non admittit. ibid.
Omnis dictio adiecta rei qua priuatur, an indicat canonem latæ sententiæ 250.83.84
Onera matrimonij vxi toler abilia. 146.226
Opera seruitus mortem præfert seruituti. 165.441
Opinio delinquentis non tam inspicitur quàm veritas, cum datur operæ rei illicitæ 293.353
Nisi tamen in pœnis ipso iure impositis. ibid.
Ops dea quæ & terra est, ex veterum opinione nascentibus infantibus præest. 208. 154
Eadem Maia dicitur & Fatua, & ei adiungitur Mercurius. ibid.
Oratio, mentis interpres. 52.18
Orcini liberti qui dicantur. 79.124
Orphitianum senatusconsultum. 1.1
Orphitorum familia. 1.2
Orphitus Medicus. 1.2
Orphitus ad quem scripta est lex nostra, quis fuit. 1.1

P

Π Litera Græca nota verisimilitudinis. 22.61
Pacificam possessionem non videtur accepisse, qui ab ea statim est deturbatus. 214.185
Pactum adiectionis in diem facit venditionem putam aut conditionalem secundùm verba quibus conficitur. 282.283
Pactum de succedendo an valeat simplex vel cum iuramento. 40.142.43.158
Pactum de non petendo ipso iure non tollit actionem, nisi cùm sit ei qui aliàs exceptione est tutus, vel vtì sit geminatum. 244.45
Pactum de retrouendendo an dominium retransferat ipso iure obiato pretio. 240.18
Pactum lucrandi dotem vtrum sit onerosum, an lucratiuum, & reuocetur ex hac lege. 144.216
Pactum de lucranda dote, an tequitat insinuationem. 147.228
Pactum de futura successione non valet fauore filiorum. ibid. 227
Pactum de successione filiorum valet, quamuis non liberorum. 4.41
Pantheratum natura cùm fœtus habent. 6.14
Parentes non sufficiunt filiis superstites viuere. 3.8
Parentes filios in exilium sequuti. ibid.
Parentum pietas, amor, affectus in liberos. 2.3. & seq.
Parentum amor à natura proficiscitur, brutisque communis est. 6.13. & 14
Parentibus omnia post Deum debemus 109.21
Paria sunt aliquid facere tempore prohibito, aut in id tempus reiicere. 162.312
Paria sunt non habere filios, aut ignorare si habeas. 83.15
Paria non sunt succedere, & non esse in rerum natura. 200. 107
Pariendi tempora abundè descripta. 220.110
Pars vide dicatur. 96.20
Partis appellatio quid comprehendat in legibus, statutis, consuetudinibus, testamentis, libellis, confessionibus, testium depositionibus, cõtractibus. 92.8.127.96.19.20
Partis appellatio pro principio vim patur. 92.9
Partus intempestiuus & non vitalis pro nato non habetur. 223. & seq.
Partus septimestris & octimestris an vitalis. ibid.
Partus septimestris cur vitalis. 222.1
Partus octimestris cur non vitalis. 223.2
Partus decimestris, & vndecimestris an legitimus, tempestiuus, & vitalis. 221.2
Partus xiiij. mensium. ibid.col.1.in fi
Pluralis numerus vno non contentus. 227. 226. & multis seq.
Pater in his quæ concernunt ius publicum, amittit ius suum in liberos. 8.17
Pater potest alienare ius filium potentiorem. ibid.8
An autem in adoptiuum, videbis in glos. suscepit liberos. 4.9
Pater tandem non committens, potest alienare omnia bona. 27.87.
Parer an possit renuntiare beneficio huius legis. ibid.
Parer non potest renũtiare beneficio inofficiosi donat. 29.94

Parer

Pater non dicitur relaxatus è carcere, qui cogitur relinquere filios obſides. 2.3
Patet non præſumitur velle extraneos filiis anteponere. ibidem.
Pater plus diligit filium quàm ſeipſum. 3.7
Pater æquè poteſt tranſigere pro ſanguine filij ac pro ſuo. ibid.
Pater vicaria morte redimit filium. 4.8
Pater deportatus, quòd filium adulterum nouercæ interemiſſet. 5.10
Pater non dicitur abeſſe à ciuitate, in qua reliquit liberos. 6.14
Pater & filius vna perſona, vnum corpus, vna caro. 7.15
Patet poteſt ieiunare per filium. ibid.
Pater vlciſci ſe poteſt per filium. ibid.16
Patet ipſe qui donauit, reuocat. 305.1
Pater non tenetur reſeruare filio, cuius natiuitas reuocauit. ibid.
Pater poteſt remittere filiofam. vſumfructum, quem habet in eius bouis. 143.211
Patet poteſt inſtituere filium ſputium ob merita. 110.22
Pater reuocare poteſt confeſſionem crimins à filio naturali factam, & probate contrarium. 159.289
Pater in teſtamento non ſolenni tutorem dat filio, etiam ſuſpectum & prodigum. 12.25
Pater etiam minor, modo ſit adultus, dat tutorem filio. ibidem.
Patet vtrùm ſine decreto poſſit alienare res filij minoris. 13.28.29.& multis ſeq.
Pater tutor non tantum iuris habet, quàm legitimus administrator. ibid.29
Patet legitimus adminiſtrator poteſt conſtituere procuratorem ante litem conteſt. ibid.
Pater tutor vel curator filij tenetur reddere rationem: at legitimus adminiſtrator non tenetur. ibid.
Pater præſumitur competenter dotaſſe filiam. 15.36
Patér poteſt vni filiorum feudum relinquere ob merita, alias non. 116.63
Pater an cenſeatur filio ſtipulari ob meritá, an verò ob filiationem. 117.73.74.119.83
Pater donans ſpurio, præſumitur donare in cauſam alimentorum. 117.75
Patet an poſſit ſubſtituere filiæ in dote, ob quam à ſucceſſione exeluditur. 119.129
Pater emancipando perdit, filius autem lucratur. 132.146
Patet emancipando filium, præmium debet conſequi, non dare. ibid.
Pater ſicut ſe poteſt defendere, ita & filium naturalem. 158.188
Pater naturalis non vocatur in ius ſine venia. 159.289
Patet non tenetur filium adoptiuum alere. 180.8
Pater an poſſit in filium adoptiuum potentiorem alienare. ibid.9
Pater ſpiritualis magis debet diligi, & reuerentiæ eſſe, quàm carnalis. 183.27
Vtrùm autem poſſit vocari in ius ſine venia. 184.28.& 185.36
An recuſari in iudicem. ibid,29.185.37
Item vtrùm ſit teſtis idoneus. 184.30.& 185.38
Sed & vtrùm conuenire poſſit vltra quàm facere poteſt. 184.32
Patet vnde dicitur. 187 50
Pater retiri non poteſt, quin filia eius nubat filio educatoris. 188.53
Pater naturalis non dat tutorem ſuo filio naturali. 188 58
Pater naturalis non tenetur dotare filiam. 190.61.202.119
Patet nó poteſt relinquere vxori ſuæ ſecundæ plus quam vni ex filiis primi matrimonij, qui ſuccedit patri ſecus ſi excluditur à ſtatuto. 200.127
Paterni amoris ardor inæſtimabilis. 4.9
Paternus affectus cæteros vincit. ibid.
Patre nullus amicus melior. ibid.
Patria poteſtas, res inæſtimabilis. 131.146
Patris munus præbet vacationem filio. 10.23 24
Patris extimum dicitur filij. ibid.23
Patris cenſus prodeſt filio ad conſequendos magiſtratus. ibidem.
Patris domus, filij dicitur. 10.22
Patris liberti dicuntur filij. ibid.
Patris & filij teſtamentum vnum idémque eſſe cenſetur. ibidem.
Patris & filij nuptiæ pro vnis habentur. ibid.
Patris amor abſcondi non poteſt. 4.11
Patris habitatio cenſetur habitatio filij. 9.15
Patris libra prodeſt filio. ibid.
Patris & filij non vna eſt anima. 8.17
Patris vox, vox filij. 7.15
Patris iuramentum non filij eſt. ibid.
Patris hæreditas non dicitur lucrum. 8.19
Patroni appellatione quid continetur. 80.2
Patronorum amor & affectus in libertos. 66.65
Patronus & aduocatus quid inter ſe differant. 80.2
Paupet non eſt, cuius pater diues eſt. 10.23
Pauperes miſeri dicuntur. 84.1
Pauperes beati. 84.3
Pauperes ſuo vitio, non habent beneficium ne conueniantur, niſi in quantum facere poſſunt. 86.5
Pauperes ſuo vitio, non habent beneficium cedendi bonis. ibid.
Pauperes ſuo vitio non ſunt teſtes idonei. ibid.
Paupertas inter mala an numeretur. 84. 1. & 2
Paupertas apud bonos homines potius quàm prauos eſſe ſolet: 85.4
Paupertas bonos afficit. ibid.
Paupertas culpa aut vitio adſcita, vituperanda. 85.5
Paupertas ſuo vitio comparata, nullis beneficiis gaudet. ibidem.
Pauperum aræ olim conſtruebantur. ibid.
Paupertatis aliæ laudes. 85.3
Pecuniæ numine cuncta continentur. 104.5
Pecuniam qui habet, omnia habere videtur. ibid.
Eadem eſt præciſa, nec recipit limitationem aut modificationem, nec etiam diſpenſationem. 253.105
Eadem idem ſignificat quod omnino. 254.107
Percipiat, an ſit directum, & latæ ſententiæ. 267.189. & ſequen.
Perdat verbum an ſit latæ ſententiæ. 262.155.156
Perfectiſſimatus dignitas. ibid.
Perfectum quid dicatur. 209. 158. & 235.9
Peperiſſe non dicitur, cui mortuus filius fectus eſt. 205. 140
Quod qualiter intelligatur. ibid 142
Perinde dictio, denotat fictionem & improprietatem. 179.7
Permutatio inæqualis beneficiorum an fraudulenta præſumatur. 128.122
Perſona quæ non ſuccedit, non excludit ſubſtitutum. 199.102
Pertinax imperator nullius hæreditatem adiuit, qui legitimos hæredes reliquiſſet. 3.4
Perueniat, vtrum ſit directum, an obliquum. 268.193
Per ſignificat perfectionem. ibid 194
Pertineat, an ſit directum 269.199.& ſeq.
Phœbeanum amorem fœtus proprios. 6.14
Pia cauſa tam fauorabilis eſt, vt in eam tranſeat dominium ſine traditione. 164 328
Piæ cauſæ fauore valet teſtamentum nutu factum. ibid. 326
Piæ cauſæ fauore valet pactum de futura ſucceſſione. 147. 227
Piæ cauſæ magis fauetur, quàm filiationi, excepta legitima 164. 326. & ſeq.

Piæ cauſæ ſi donatum fuerit, an ſit locus huic legi. 69.79. & ſeq.
Piæ cauſæ ſi legatum ſit poſthumo, ignoranter præterito, an conſeruentur legata. 69 81.70.87 88
Pignorationes quas vulgus repræſalias appellat. 207.247
Pijs cauſis legata relicta non minuunt legitimam. 164. 329
Pium legatum quod ſit pro malè ablatis. 71.88
Pleno iure, id eſt, ſine diminutione, & nullo detracto. 307.10
Pleno iure dicimur habere rem, in qua habemus vſumfructum cum proprietate. ibid.
Pleno iure an hæc verba impediant Falcidiam ſiue Trebellianicam. ibid.11
Pleno iure, dictiones latæ ſententiæ. 259.338.& ibid.339
Eædem an faciant ſubſtitutionem directam. ibid.
Plenum ius non dicitur, quod alterius operam deſiderat. ibid.138
Plenum id dicitur, cui nihil addi poteſt, vel cui nihil decat. 307.10
Plenum ius dicitur etiam de re reuocabili, & ſubiecta reſtitutioni, aut euictioni. ibid.10.& ſeq.
Plinij iuniotis ſententia, vulnuratem teſtatoris, & ſi verba deſint, pro iure eſſe. 61.51
Plinij locus emendatus. 218.205
Plurale ſemper in ſingulari verificatur, vbi eſt eadem ratio. 232.260
Plurale quando in ſingulare reſoluitur, & è diuerſo. ibidem. 261
Pluralitas vbi pro forma requiritur nunquam reſoluitur in ſingularitatem. 233.16
Plurális numerus plerumque pro ſingulari ponitur. 230. 244 & ſeq.
Pœna quæ imponitur vaſallo offendente dominum, cenſetur impoſita offendenti filium domini. 10.22
Pœna quando imponitur ipſo iure, conſtitutio iuris antiqui declaratoria addens nouã pœnam, non extenditur ad præterita reſpectu pœnæ, alias ſecus. 185.305
Pœna in quacunque diſpoſitione appoſita ſequitur naturam principalis. 306.3
Pœna ne ſtatuti, an domicilij, an verò loci delicti debeat imponi. 296.382
Pœna priuationis ipſo iure non incurritur niſi exprimatur: 276.246.247
Maximè in delictis non conſummatis. ibid.247
Sed nec priuationis ſimpliciter. 277.249.& 2 ſeq.
Pœna quæ ipſo iure imponitur, debetur in foro cõſcientiæ, licèt alias ſecus. 283 291.& ſeq.
Pœna ipſo iure impoſita affert delinquentem occultum. 284.296
Pœna quæ in ipſo iure imponitur, tranſit ad hæredes, & paſſiue, & actiuè. ibid.& multis ſeq.
Pœna cùm ipſo iure imponitur, quod nominatim fieri debet neceſſe eſt fieri nominibus propriis eapteſſis. 286.306
Pœna cum ſtatuitur omiſſioni ſine præfinitione temporis, requiritur monitio, non alias. 294.368
Pœna quæ imponitur vaſallo offendenti dominum, eadem imponitur offendenti filium domini. 10 22
Pœna quæ ſ. cum trahit executionem, non expectat terminum intra quem quid fieri debuit, cùm certum eſt id fieri non poſſe. 296.387
Pœna cùm ipſo iure imponitur, an minus agatur cum confeſſo, quam cum conuicto. 287.312.& 2.ſeq.
Pœna cum ipſo iure imponitur, non minus agitur cùm ciuiliter agitur, quàm cum criminaliter. 387.515
Pœna cum ipſo iure impoſitur in aliqua conſtitutione, quæ non fuerit receepta vel approbata à ſubditis, ipſi tamen in eam incidunt ſecus ſi non ipſo iure. 292.350
Pœna obligatoria requirit ſententiam. 240.20
Pœna afflictiua requirit ſententiam. ibid.
Pœna priuatiua an etiam requirat ſententiam. ibid.
Pœna actus exclusiua an item requirit. ibid.
Pœna inductiua tacitæ confeſſionis an etiam requirat. ibidem.
Pœna iuriſdictionis prohibitiua an etiam requiratur. ibidem.
Pœna cum ipſo iure imponitur, an & quando requiratur ſententia declaratoria. 298.368.& ſeq.
Et an ad eam citandus ſit, qui deliquit. 300.404
Pœna ipſo iure à lege inflicta non poteſt à iudice commutari. 332 433
Pœna an imponatur delinquenti extra territorium. 303. 440
Pœna legalis an toties committatur, quoties idem factum iteratur. 305.459
Pœnalis conſtitutio extenditur ex eadem ratione. 285. 303
Niſi cum pœna imponitur ipſo iure. ibid.
Pœnalis conſtitutio extenditur in æquiparatis à iure antiquo. ibid.304
Niſi eum pœna imponitur ipſo iure. ibid.
Pœnæ pecuniariæ impoſitæ ratione delicti, & poſtea ſublatæ an renaſci poſſunt. 303.438
Pœnæ remiſſio non requirit inſinuationem. 338.383
Pœnitentiæ, locus non eſt, cum ipſo iure. 286.307
Popilius Lenas ſua lege damnatus, quòd mille iugerum agrum cum filio poſſideret. 10.22
Porcaria vulua quid ſit. 218.205
Poſtea, dictio, an dicat interuallum. 571.1
Et quantum. ibid. 2.3.4.5
Poſt & poſtea an differant. 573.10
Poſt an ſignificet interuallum. ibid.
Poſt dictio interdum aduerbialiter ponitur. 574.1
Poſt dictio, quas alias vires habeat. 577.23
Poſthumus inſtiturus comprehendit poſthumum ex alia vxore. 31.105.& ſeq.
Exhæredatus autem non comprehendit. ibid.
Poſthumus an propriè dicitur qui ſecto ventre editur. 210.142.& ſeq.
Poſthumus præteritus ſi viuo teſtatore decceſſerit, an reconualeſcat teſtamentum. 210.161.211.164
Poſthumus ignoranter præteritus non poteſt approbare teſtamentum patris eo viuente. 28.92
Poſthumus ſuus ex alterius vxore non rectè inſtituitur. 32.104
Poſthumus in ventre niſi naſcatur, nihil eſt. 54.22. & in verbo, ſuſceperit liberos. num. 149
Poſthimium vnde dicitur. 95.15
Pomodium quid ſignificet. 92.12.& 96.22
Poſſeſſio vera eſt, quæ ex actu ficto tranſfertur. 535.563
Portatur, an ſit directum. 271.209
Pour vn petit, ne faut mourir. 528.523
PRAEF. VRB. hæ notæ quid ſignificent. 1.1
Præfationes præſtant emendatiorem intellectum ſequentium. 1.2
Precaria verba quæ dicantur. 237.5
Precaria ſubſtitutio quæ & quare dicatur. ibid.
Præciſe dictio quid ſignificet. 249.79
Pretium, quod momento temporis durat non conſideratur. 213.575
Prælatus non poteſt renuntiare appellationi. 137.175
Prælatus poteſt mutare naturam feudi ob merita. 111.28
Prælatus poteſt alienare res eccleſiæ ob merita. ibidem. 27
Prælatus ad reſidendum vocatus, veniſſe non dicitur, vt pœnam iuris euitet, cum ſtatim abit. 213.576
Prælatus non poteſt remittere ius eccleſiæ. 137.175
Prælato an & quomodo cedatur de connerſione mutui in vtilitatem eccleſiæ. 123.102
Præſcribitur actioni etiam de iure canonico, quando debitor non tenetur offerre. 297.390

Vel quando actio non competit nisi per acceptionem ibid.391
Præscribitur supplemento legitimæ. ibid.392
Sed quantotempore. 298.395.& seq.
Præscribitur iuri adeundi. 297.392
Præscribitur iuri dicendi contractum nullum. ibid.393
Præscriptio an habeat locum in casu l.nostræ. ibidem & sequen.
Et quantum tempus requiratur. 298.395.& seq.
Præsūptio iuris est animi applicatio ad verisimile 21.60
Præsumptio nonnunquam fallax. 134.156
Præsumptio præsumptionem tollit. ibid.
Præsumptio non vincit veritatem. ibid.157
Præsumptio,species probationis. ibid.158.& seq.
Præsumptio liquidissima probatio ibid.
Præsumptio ex instrumentis,est probatio instrumentalis. ibid.159
Præsumptiones legum non trahendæ ad non verisimilia. 21.59.
Præteritus non rumpit testamentum, nisi sibi locum faciat. 199.205.& seq.
Prævalentia, dictio intisconsulti. 106 4
Precaria verba quæ dicantur. 237.5
Precaria substitutio quæ,& quare dicatur. ibid.
Præcaria voluntas. ibid.
Primum à secundo ipso iure revocatum,secundo cassato non reuiuiscit,secus si non ipso iure. 296.386
Princeps post donationem à se purè factam non potest ei conditionem apponere. 53.19
Princeps potest rem vnius alteri dare ob merita. 113.43
Princeps potest ob causam rem alterius auferre. ibid.
Principium dimidium totius. 91.9
Priuato ipso iure debitores non debent soluere: itèc si fecerint, liberantur. 254.365
Priuato ipso iure subiecti possunt subtrahere obedientiam. ibid.366
Priuatus ipso iure hæreditate non potest agere sanè ille ejectus,secus si non ipso iure,quia potest vsque ad sententiam,& idem in similibus. 293.354
Priuetur,verbum,an sit latæ sententiæ. 265.176
Priuilegia concessa ob merita transeunt in contractum, & sunt irrevocabilia. 181.14
Priuilegia debent intelligi sine præiudicio iuris alterius quæritur. 191.66
Priuilegiorum tenor ac verba sunt inspicienda. 49.8
Priuilegium concessum alicui & suis filiis ob merita, transit ad nepotes. 115.55
Priuilegium ob nouam causam tollitur. 156.279
Priuilegium, cessante causa illius,cessat. 162.314
Probatio in non verisimilibus grauior maiorque exigitur. 16.58 & seq.
Probatio rei non verisimilis non admittitur. ibid.
Probatio admittitur contra præsumptionem ex instrumento venientem, licèt ex statuto non admittatur contra instrumentum. 134.160
Probatio quæ sit ex præsumptione est vera. ibid.
Procurator an admittatur in publicis iudiciis,cum pœna imponitur ipso iure. 295.372
Procurator non potest facere pacem. 136.173
Nec renuntiare appellationi. ibid.174.& 175
Nec exceptionibus domino competentibus, ibid.175
Procurator generalis potest donare ob merita. 110.26
Proiicere patrimonium quid. 210.207
Promissio de non contraueniendo, intelligitur, nisi ex iusta causa & legitima. 305.1.
Promissio de non receptando bannitos aut rebelles, de præsentibus tantum intelligitur, nisi sit mutua promissio. 126.113
Promissio nuda vel iurata sine causa, est inefficax,nisi ea sit mutua. ibid.114
Propositum in mente retentum an operetur. 54.24
Prorsus,idem significat quod omnino 451.87
Prorsus,dictio lata sententiæ. ibid.
Protestatio an tranſeat ad hæredes. 285.401
Protestationi non verisimili an standum sit. 21.60
Protestationem an satis sit fieri coram vno. 228.229
Protinus,dictio latæ sententiæ. 257.121
Eadem excludit omne intervallum. ibid.122
Eadem idem significat quod mox. ibid.
Eadem,est dictio præcisa. ibid.
Prouenerat,an sit directum. 268.193.& seq.
Prouisio quælibet intelligitur rebus sic stantibus. 44.166
Proximiores agnati defuncti, si debent citari ad accusationem decessorum defuncti, non sufficit vnum citari. 228.233
Ptolomæus primus Ægypti rex, filio regnum cessit, dicens pulchrius omni regno,regis esse patrem. 5.20
Publicatio bonorum an reuocetur ex hac lege. 165.332
Puellæ teneræ ætatis vix cogitant de liberis. 24.71
Purgatio moræ non admittitur, cum quid sit ipso iure. 286.310.& seq.
Purgatio moræ cum admittitur intelligitur dum statim fiat. 287.311

Q

Quando dicuntur multi aut pauci. 98.91
Quæ nudo sermone effusa sunt, solent ad eolorem & quendam honorem dici,magis quàm ad veritatem. 122.97
Quæ inconstanti fiunt,inesse videntur. 126.117
Quæ læsio enormis,quæ non. 98.31
Quæ impensa magna sit,quæ modica. ibid.
Quæ quantitas. ibid.
Quæ dos. ibid.
Quæ causa. ibid.
Quæ bona. ibid.
Quæ persona sit miserabilis,quæ non. ibid.
Quæ persona vilis,quæ honesta. ibid.
Quæ maior quæ minor. ibid.
Quæ illustris quæ non. ibid.
Quæ deterioratio magna aut parua. ibid.
Quæ indicia sufficiant ad quæstionem. ibid.
Quælibet res ab eo denominatur,quod sibi specialius est. 104.2
Quæ situm iam nobis non debet facto alterius tolli. 157 238
Qui non admittitur sæpe tamen alios excludit. 203.130
Quicquam, dictio, in quantumlibet modico verificatur, 95.17
Quid inconstanti factum esse dicatur. 98.31
Quid antiquum dicatur. ibid.
Quid quam citiùs fieri dicatur. ibid.
Quid diuturnum. ibidem. Et quantum tempus sufficiat præsumi fraudem,cùm alienans remanet in possessione rei alienatæ, ibid. Et generaliter cum quæritur de temporis & locorum intervallo, ibid.
Quid multum,quid modicum. ibid.
Quiddam,dictio, rem certam significat. 102.40
Quiddam quid differat à dictione aliquid. 103.44
Quintilianus senior inuehit in iuris interpretes à veteribus legum discedentes,vt mentis,vt animi, feriuntur. 52.16
Quinquagenaria si dicatur præscripsisse, requiruntur euidentiores probationes. 16.58
Quippiam dictio,de modico dicitur. 95.17
Quis dives,quis pauper. 58.31
Quis excessus leuis aut enormis ibid.
Quis non potest directo iure censeri. 139.184
Quod ab initio valuit,si ex aliquo casu infirmatur, fatalibus vires pristinas recuperat, quàm si ab initio non valuisset,211.164. & in verbo reuertatur.num. 320
Quod nullum est,annullari non potest. 76.115

Quod ab initio valuit, durat, etiam ſit contingat caſos à quo initium ſumere non potuit. 157.282. & in verbo ſuſcepetit liberos. num.67
Quod debitum ſit paruum aut magnum. 98.31
Quod pretium. ibid.
Quod negotiũ cõmiſſum ſit magnũ aut paruum. ibid.
Quod beneficium. ibid.
Quod tempus magnum, aut modicum. ibid.
Quod etimen grauc, quod leue. ibid.
Quod furtum. ibid.
Quod interuallum. ibid.
Quotæ & certæ rei idem ius eſt, cùm eadẽ eſt ratio. 91.4
Quotidiana quæ ſunt plenius tractari debeot. 1.1.

R

RAdicitus, quid, & vnde dicatur. 293.104
Rudius loquere, & planius. 178.1
Ratio eadem trahit ſtatutum ad caſum ſub lata & inpropria ſignificatione comprehenſum. 138.178
Ratio cùm vincit eſt, habetur pro expreſſa. 23.64
Ratio legis correcta non cenſetur, correcta lege. 165.330
Ratio magiſtralis non eſt text. leg. ſed quædam opinio doctorum. 55.21
Ratio eadem decidit plures caſus, non per extenſionem. 59.45
Ratio autem ſimilis per extenſionem comprehendit, ibidem.
Ratio facit, vt id tacitè ineſſe videatur, in quo ea viget, etiam in materia pœnali. ibid.
Ratio cùm eadem eſt, non eſt ſimilitudo, ſed eadem lex. ibidem.
Ratiõ legis dicitur mens ipſius. ibid.
Ratio legis eſt ipſa lex. ibid.46
Ratio eſt anima & ſpiritus legis. ibid.
Ratio legis verbis præfertur. 60.47
Ratio legis cum obtinet in ſilo caſu; lex ad eum trahitur, licet in expreſſo ſit maior ratio. 65.62
Ratio non trahit conſtitutiooem quæ valde inniotur æquitate contra regulas iuris communis ad aliam caſum. 67.75
Ratione vna ex pluribus ceſſante, non ceſſat diſpoſitio. 28.91.92
Recentari verbum, quid ſignificet. 191.96
Receſſiſſe non videtur qui ſtatim reuerſurus eſt. 213.177
Recipiat, an ſit latæ ſententiæ, & verbum directum. 267 189.& ſeq.
Reciprocæ conuentiones ſæpe valent, quæ ſimplices nõ valerent, ſiue aliter tantum capit, ſiue vterque. 125.110. & ſeq. vſque ad 134.
Re ipſenti verbum. 25.112
Recuſari in iudicem an poſſit pater vel filius ſpiritualis. 184.19.185.37
Recuperans ineontinenti poſſeſſionem videtur non fuiſſe expulſus. 213.180
Redeat, verbum, an ſit latæ ſententiæ. 163.158.&ſeq.
Redeundi verbum, Redſendi, Redhibendi, Repetendi, Reſtituendi, Relabendi, Reuendendi. 75.112
Reliquit verbum ad vltimas voluntates pertinet, ſed & interdum ad actus inter viuos refertur. 233.265
Remaneat, an ſit latæ ſententiæ. 170.204
Remedium l.2.C.de reſcind.vend. an habeat locum contra tertium poſſeſſorem. 274.328
Remedium inoffic. donationis fauori liberorum conceſſum eſt, nec ei poteſt pater renuntiare. 28.92
Remedium extraordinarium non competit vbi competit ordinarium. 76.114
Remedium minus extraordinarium facit ceſſare magis ordinarium ibi. Quæ qualiter intelligantur. vide ibid.
Remiſſio pacti de lucranda dote, an valeat inter coniuges. 130.134
Remiſſio pœnæ non requirit inſinuationem. 139.184
Remiſſio an requirat Inſinuationem. 136.174
Remiſsio iuris nõ liquidi nõ inducit ſimoniam. 141.197
Remiſsio quartæ an reuocetur ex hac lege. 143.210
Remiſsio vſusfr. an ex hac l. reuocetur. ibid.211
Remiſsio vſurarum non habet vim donat. 142.202
Remiſsio iniuriæ an requirat inſinuationem. 139.184
Remittere an ſit donare. 135.161.& ſeq.
Remuneratio quæ ſit à nobilibus, debet eſſe exuberantior. 219.84.& ſeq.
Remuncrationis cauſa non facit, vt alter pro altero ſtipulari poſsit. 116.68
Remuoerationis cauſa non impedit repetitionem indebiti. ibid.
Sed quomodo intelligatur. 141.195
Remunerationis cauſa ſit lata interpretatio. 119.84
Remuoerationis cauſa ſpecialis contra regulas iuris commuois. 107.11. & multis ſeq.
Renaſci quis non poteſt niſi quadã iuris fictione. 191.69
Renuntians liti, & appellationi an videatur fateri ius aduerſarij. 142.203
Renuntians generaliter eeoſeruit eogitaſſe de omni caſu. 34.115
Renuntiatin iuris non liquidi an ſit donatio & requirat inſinuationem. 141.196.& ſeq.
Renuntiatio non gratuita oon eſt donatio, nec inſinuatione indiget. 140.189
Renuntiatio nihil operatur in iis quæ ipſo iure non valent. 288.316
Renuntiatio nihil operatur aduerſus decretum irritans. 288.311
Reuuntiatio iuris quærendi non intelligitur facta in fraudem creditoris. 138.182
Renuntiatio dolo extorta non nocet. 29.97
Renuntiatio non trahitur ad ignota. 30.90
Nec ad ea, quæ quis dubitat an ſibi competant. ibid.
Idque, etiam ſi verſimiliter renuntiaret, ſi ſibi ſciret ea competere. ibid.
Renuntiatio nunquam iis obeſt, quorum fragilitas obuiat obligationi. 30.100
Renuntia io minoris nõ exoocet, niſi certiorato. ibi. 101
Renuntiatio item ruſtico non obeſt, niſi & is certior factus. ibid.102
Renũtiatio huius l. non operetur etiã reſpectu liberorũ ex alia vxore, quam ex ea quã tunc habet. ibid.103.& ſeq.
Renuntiatio huius l. non obeſt, cùm renuntians omoino deſperabat de liberis, & tamen poſtea ſuſcepit. 32.111. & ſeq.
Renũtiatio intelligitur rebus ſic ſtãtibus. ibid. 111. 38.130
Renuntiatio generalis an faciat ceſſare banc legẽ. 34.115
Renuntiatio generalis ad omnia trahiunt. ibid.116
Renuntiatio generalis an trahatur ad non eogitata. 35. 110.36.123
Renuntiatio generalis omnium beneficiorum facit ceſſare ſenatuſc. Velleia. & beneficium non incarcerandi, & cedendarum actionum, & excuſſionis, & diuiſionis, & ſplerique ff. de in ius voc. & l. de his ff. de tranſact. & reuocandi ob inſinuationem non factam, & non conueniẽdi vltra quàm facere quis poſſit, & beneficiũ ratione ſpeciali indultum, etiam ex ſtatuto. 35.121.
Renuntiatin generalis omnium remedrorum non tollit remedium l.2.C.de reſcind.vend. 37.127
Renuntiatio non præſumitur. ibid.118
Renuntiatio nunquam præſumitur, vbi alia præſumptio vel coniectura capi poteſt. ibid.
Renuntiatio generalis non trahitur ad exceptiones futuras. ibid.130
Renuntio ſequitur naturam actus io quo interponitur. 38.131
Renuntitio iuris de futuro ſimpliciter, vel cum iuramento an valeat. 39.138
Renuntiatio futuræ hæreditatis ſimplex vel cum iura-

mento an valeat. 40.142.& 43.157
Renuntiatio inofficioſa reuocatur,vt donatio. 138.178
Renuntiatio in fraudem facta reuocatur,vt donatio. ib.
Renuntiatio iuris futuri non requirit inſinuationem. ibid.180.& ſeq.
Renuntiatio litis an fieri præſumatur cauſa donationis, an verò deſperationis iuris proprij,an item executione litium. 142.203
Renuntiatio in dubio an præſumatur gratuita, an non. 140.190.& ſeq.
Renuntiatio hypothecæ an ex hac l.reuocetur. 143.209
Renuntiatio litis an reuocetur ex hac lege.142.203.& ſeq.
Renuntiatio generalis ſimplex vel iurata,an comprehendat legitimam. 40.144.& 53.160
Renuntiatio generalis iurata, an valeat.41.146.& 44.163
Renuntiatio legis de his.ff.de tranſact. an valeat ſimplex vel iurata. 41.145
Renuntiatio generalis reſtringitur ad ius tempore renuntiationis ſubſiſtens tantùm. ibid.149
Renuntiatio huius l. an poſſit apponi ex clauſula, quòd notarius poſſit extendere iudicio ſiue arbitrio ſapientis. 46.174
Renuntiationes generales ſæpe apponuntur ex conſuetudine notariorum tantùm. 36.126
Renuntiationes conſuetæ non obſunt. ibid.
Renuntiare hæreditati non eſt donare. 138.182
Renuntiari non poteſt fauori alterius. 28.90
Repellitur an ſit latæ ſententiæ. 265.174
Repreſaliæ, quas vocant, quomodo & latinè & Græcè dicantur. 207.147
Rei familiaris habenda ratio. 86.6
Rerum appellatione ſerui continentur. 164.223
Rerum & bonorum appellatio idem continet. ibid.
Rerum appellatione non continentur perſonæ. ibid.324
Res ſubiecta alienationi,poteſt alienari ob remunerationem. 213.45
Reſcripta ſunt ſtricti iuris. 63.55
Reſcripta quæ ius alterius auferunt,non valent. 191.66
Reſcriptum præfinitur conceſſum non motu proprio, niſi ob merita fuerit conceſſum. 114.52
Reſcriptum iubens citari in locis vicinis,non verificatur in vno tantùm loco. 218.214
Reſcriptum gratioſum ita debet interpretari, vt minus lædat ius commune,quàm fieri poteſt. 162.313
Reſtituere plenè quis dicitur,cùm fructus reſtituit. 281. 275.& ſeq.251.287
Reſtitutio in integrum an detur minori pro minimo damno. 95.15
Reſtitutio non obeſt ei cui ius eſt quæſitum. 191.64
Reuertendi quem ſignificatum habet. 75.112
Reuertatur verbum,an ipſo iure intelligatur. 237.5.6.7.8.9.& 263.157
Reuocatio ceſſat,ceſſante cauſa reuocationis. 211.166
Reuocatio mulieris non ei obeſt,niſi fuerit certiorata de beneficio. 29.98
Reuocationes donationum an ſint perſonales,vt ad hæredes non tranſeant. 225.215
Ritè an ſemper ſolennitatem dicat,& rectè ius. 14.33.& 15.35
Romani maribus nono die,fœminis octauo nomina imponebant. 212.168. vbi etiam inuenies quid apud cæteras gentes.
Ruſtico magis ſubuenitur in iuris ignorantia quàm mulieri. 31.102
Ruſticus mulieri & minori in ignorantia iuris ſui æquiparatur. ibid.
Rutilia filium in exilium ſecuta. ibid.2na

S

Sacramenta non poſſunt conferri niſi iis qui ſuper tertam ſunt. 208.153
Sactæ res elegantiam aſpernantur. 178.1
Scientia in genere eiuſdem eſt momenti,ac in ſpecie niſi requiratur pro forma. 26.80
Scripturæ quod non dicit,nec nos dicamus. 49.6
Seleucus rex vxorem ceſſit filio. 5.10
Sententia ſtatim ferri non poteſt.288. 126. Nam ea cum deliberatione fertur. ibid.
Sententia declaratoria an requiratur cùm pœna imponitur ipſo iure. 298.398.& multis ſeq.
Et an ad eam debeat citari is qui deliquit. 300.404
Sententia interlocutoria non reuocatur, cum ſecum trahit executionem. 286.309
Sententiæ verba,& tenor inſpiciendus. 48.4
Sententiæ an videtur ſatisfactum ſi condemnatus poſtea reponat rem in priorem ſtatum, ſiue tem quam reſtituit,iterum occupet. 214.181
Serui continentur appellatione rerum noſtrarũ. 164.323
Serui ſunt in bonis noſtris. ibid.
Seruitia ex iure debita non cenſentur eſſe merita.115.107
Seruitus morti ſimilis. 165.332
Seruus an poſſit domino confere beneficium. 125.107
Si de liberis in genere ſit cogitatum,an legata conſeruentur nato poſthumo ignorantes præterito. 26.79
Et an,ſi veriſimiliter donauiſſet,etiam ſi de illis cogitaſſet. 27.85
Quid autem ſi poſthumus ignoranter præteritus approbat teſtamentum. 29.94
Simonia committitur remittendo ius debitũ. 237.175
Sine mora,eæ dictiones ſunt latæ ſententiæ. 258.128
Sit an ſit latæ ſententiæ. 266.180.& ſeq.
Sit,& habeatur,ita geminata an ſint latæ ſẽtẽtiæ.273.210
Sit & habeatur pro ciue,an ſignificent veritatẽ ibid. 211
Sit per ſe eſt ſignificatiuum ſubſtantiæ veritatis. ibid. 211
Socius ſi promiſerit totum vel integrum reſtituere,videtur renuntiare beneficio non conueniendi, niſi inquantum facere poſſit. 234.2
Speculatia,contra communes regulas iuris. 116.65
Spiritualis coniunctio maior quàm carnalis. 283. 27
Spoliationis exceptio non competit reo criminis, niſi ſit ſpoliatus omnibus bonis,aut maiori eorũ parte. 93.12
Spolietur,an ſit latæ ſententiæ. 264.167.& ſeq.
Solennitas non impletur per æquipolens. 193.352
Solennitatis omiſſio reddit actum nullum præterquam in duobus. 248.65
Solon ratus filium mortuum mulierem egit. 4.8
Solon ignobilem eum ſtatuebat, qui verſuram pattimonij feciſſet. 86.6
Solon in ſuis legibus pingui minerua locutus. 178.2
Soloeciſmus vnde dictus. ibid.
Solitum apponi à notatio in inſtrumentis, pro non apoſito habetur. 122.97
Solum vertere quid ſit. 84.1
Solutio rei debitæ quæ momento durat, non conſiderat tur. 213.175
Statim dictio,an ſit latæ ſententiæ. 256.116.&ſeq.
Statuta lucrum dotis defetentia,an conſtituta videantur propter onera matrimonij, an ſecus. 145.219
Statuta tantùm diſponunt quantum loquuntur. 48.4
Statutorum verbis nihil licet addere vel detrahere. ibid.
Statutum præferens maſculos fœminis non procedit in adoptiuis. 108.12
Statutum repellens fœminas ob maſculos, intelligitor ſi maſculi ſuccedunt. 203.125
Statutum loqueus de filiis,non intelligitur de adoptiuis. 179.7
Statutum ſi mandat iudici vt cauſam intra certum terminum expediat, quod poſtea factum eſt, an ſit nullum. 247.60,& ſeq.
Statutum iuratum an poſſit reuocari à ſtatuentibus. 45. 169.
Statutum prohibens donare habentem filios, habet locum & in habente nepotes. 83.12

Statutum

Statutum quod non dicit, nec nos dicere debemus. 48.4
Statutum inter coniunctos habet locum inter amicos. 74.102
Statutum requirens consensum consanguineorum in contractibus manorum & mulierum, non habet locum in donatione viri & vxoris. 76.113
Statutum puniens offendentem alterum in domo ipsius, habet locum in offendente filiũ in domo patris. 10.22
Statutum requirens solennitatem in contractu mulieris nõ habet locum cùm mulier cõtrahit cũ patre. 12.16
Statutum ad id trahendum est, quod est verisimile, quãuis sit omissum. 20.56
Statutum prohibens confirmationem donationis inter virum & vxorem, an habeat locum in donatione præsumpta. 133.154
Statutum viro deferens lucrum certæ partis dotis, habet locum in dote præsumpta. 135.170
Statutum requirens consensum propinquorum, an habeat locum in donatione quæ fit qui prius donauerat. 140.154
Statutum loquens in donatione, an procedat in donatione causa mortis. 150.247
Statutum prohibens donare, comprehendit donationem causa mortis. ibid.
Statutum declarans bona esse patrimonialia quę fuerunt ascendentium, exigit vt fuerint patris & aui. 228.237
Statutum imponens pœnam incidenti arbores, non habet locum in incidente vnam tantùm. 229.240
Statutum puniens producentem falsos testes, habet locum in producente vnum tantùm. 237.248
Statutum repellens fœminas existentibus masculis, habet locum vno tantum masculo existente. ibid.250
Statutum deferens lucrum dotis, si vxor decesserit sine liberis, non habet locum vno tantùm relicto 232.251
Statutum puniens ingredientem domum alterius cum hominibus armatis, an procedat in ingrediente cum vno tantum. 218.228
Substitutio facta posthumis si decedant in pupillari ætate, non habet locum vno tantum nato, & mortuo in pupillari ætate. ibi.231
Statutum exigẽs caueri per fideiussorẽs intelligitur quòd plures dentur, nec vnus sufficeret. ibid.232
Statutum requirẽs citari proximiores agnatos oceti, ita debet intelligi, vt non satis sit vnum citari. ibi.
Statutum iubens ali quid fieri à consanguineis, intelligitur, vt plures id faciant. 228.235
Stipulatio sine causa valet ob nouata. 115.56
Stirpitus quid significet. 253.104
Eadem dictio habet vim latæ sententiæ. ibid.
Stoici intelligunt omnia rebus sic stantibus. 45.168
Stolo sua lege damnatus. 10.12
Sub pœna excommunicationis hæc verba, & similia an sint latæ sententiæ. 208.254.& seq.
Subdatur, an sit eiusdem naturæ. 162.150
Suetonij locus animaduersus. 105.3
Subiecta materia facit, vt verba & dictiones latæ sententiæ sint ferendæ, & econtrario. 141.29.143.36.37.38
Subiecta materia verba improprijt, in iisdem locis.
Subiacear verbum an sit latæ sententiæ. 261.148.& seq.
Subito dicto. 257.126
Subscriptio generalis tantùm nocet, quantum specialis. 34.117
Subscriptio exemplatis expirat libetis postea susceptis. 156.278
Substitutio facta in casu mortis, an procedat in casu naturalis. 60 49.& seq.
Substitutio in dubio censetur potius directa quam obliqua. 278.253
Substitutio facta, si quis decesserit sine liberis, intelligitur de veris, non fictis. 186.45
Substitutio tacita deficit, etiam si mater quæ est in medio, abstineat à pupillari. 72.94
Substitutio facta filio, in dubio præsumitur directa. 4.9
Supplementum legitimæ fit ipso iure, sed ita demum, si petatur. 239.14
Supplementum legitimæ licèt non fiat nisi petenti, debentur tamen fructus à morte patris. 180.170
Supplementum legitimæ præscribitur. 297.392
Sed quanto tempore. ibi.395.&seq.
Superfluum non est, quod clarius & distinctius exprimit id quod tacitè intelligitur. 241.26

T

TAbellio ipso iure priuatus officio, potest conficere instrumenta donec fuerit per sententiam declaratum. 240.10
Tacitè intellecta nonnunquam exprimuntur dilucidationis declarationis gratia. 241.26.
Tacitum facilius reuocatur, quàm expressum. 134.157
Tacitum non plus habet vitium quàm expressum. ibid.
Teneat cũ negatiua, an sit latæ sententiæ. 274.251.& seq.
Tenor regiæ concessionis inspiciendus, 48.5
Tenor sententiæ inspiciendus tãquam forma ipsius. ibid.
Tenor item pacti & contractus. 49.7
Tenor priuilegiorum. ibid.8
Tenur inuestiturę. ibi.9
Tenor inuestiturę potentior omni natura feudorũ. ibid.
Terminus referens id continet quod terminus ad quem fit relatio. 306.4
Tertius promittens adultum factum maiorem ratum habiturum sub pœna, non incidit in pœnam si is nolnerit facere ob contractus iniquitatem. ibid.6
Tiberius honestam innocentiam paupertatem leuauit: prodigos, & ob flagitia egentes. senatu mouit. 86.6
Tigrium natura dum reperunt catulos. 6.14
Titulus cum est reuocabilis, fit reuocatio cum fructibus. 281.278
Testamenta facilius reuocantur quàm actus inter viuos 61.51
Testamenti solennitas inspicitur secundùm tempus quo factum fuit, licet postea alio statuto mutetur. 226.220
Testamentorum verba inspicienda. 50.10
Testamentum ratione præteritionis tum demum est nullum, cum præteritus hoc dicit & petit. 239.13
Testamentum nutu factum, valet ad pias causas. 164.316
Testamentum nutu factum non valet inter liberos. ibid.
Testamentum patris & filij pro vno habetur. 8.22
Testamentum sola pœnitentia non reuocatur. 152.256
Testamentum an ex voluntate fieri possit. 178 1
Testamentum quod imperfectum valet inter liberos, non valet tamen quantum ad filios naturales. 190.60
Testamentum an tumpatur legitimatione filij naturalis. 194.81
Testamentum semel reuocatum ob arrogationem testatoris non recuperat vires si testator fiat sui iuris. 217. 196
Testamentum fauorabilius est quàm actus inter viuos. ibid.198
Testamentum abortu non soluitur. 227.106
Testari quis non potest de eo quod ab ipso est amissum, aut confiscatum etiam ante sententiam. 289.351
Testari id est testamentum facere infamis an possit. 196. 384
Testator si iotã hæreditatẽ iusserit restitui, an per hoc impedratur deductio legitimæ, vel Trebellianicæ. 234
Testator qui cum tutore à se dato odium contraxit, tamen si postea diutius testamentum non mutauit, videtur in eo perstitisse. 214.212
Testator qui ignoranter prætetiit posthumum, si post ipsius nativitatem diutius vixit, & habuit potestatem mutandi, nec mutauit testamentum, censetur in eo velle decedere.

Teſtater ſi poſt mortem pupilli habeat tempus mutandi teſtamenti,& non fecit,præſumitur velle quòd ſubſtitutus pupillariter ſuccederet, alioquin habet locum tacita vulgaris. ibid.
Teſtator ſi hæredi iuſſerit ſorores maritari, non ſatisfactum eſt ex vnius tantùm nuptiis. 218.236
Teſtator non creditur velle niſi quod exprimit. 58.21
Teſtatorem voluiſſe non ſatis eſt niſi diſponat. ibid.20. & ſeq.
Teſtatoris mens & voluntas verbis præſumitur. 68.74.& 4 ſeq.
Teſtes inſtrumentarij qui negant ſe recordari, an reprobent inſtrumentum. 19 47
Teſtes ſi deponant Seium inſultaſſe Caium, & poſtea vel mox illum vulneraſſe, an ille punietur de ſolo vulnere an verò etiam de inſultu. 176.18
Teſtes ſi deponant quòd teſtator inſtituit Seium, poſtea ſiue mox Caium, an intelligitur incontinenti, vt ambo ſint hæredes. 177.20
Teſtibus veriſimiliora deponentibus magis creditur. 18. 42. Etiam numero & dignitate inferioribus. ibid. 43. Etiamque ſi de negatiua deponant. ibid.46
Teſtibus non veriſimilia deponentibus non creditur. ibid.44
Teſtis examinatus parte non citata nullum prorſus indicium facit. 253.99
Teſtis enius teſtimonium ipſo iure nullum eſt, nullum facit indicium. 296.383
Teſtis an & quando eſſe poſſit qui infamis eſt infamia iuris. ibid.385
Teſtis ſi diuerſa depoſuerit, ei ſtandum eſt quod dixit in tormentis, niſi aliud ſit veriſimilius. 19.49
Teſtis qui examinatur ſuper articulo non veriſimili debet interrogari extra articulum de facti cauſa, ex qua reddatur veriſimilis. 16.58
Teſtium mens verbis præfertur. 64.57
Thurii præfecturam non niſi intermiſſo quinquagenario gerebant. 11.34
Totaliter quid dicatur. 235.9
Totum id eſt, ſine diminutione 234.1
Totu o qui dicit, nihil excludit. ib d.
Totum qui excludit, nihil non excludit. ibid.
Totum quando, & quibus modis dicatur. 25.7
Totum, omne, vniuerſum, quid differunt. ibid.8
Translatio dominij, quæ momento datur, non conſideratur. 211.171
Tullij ſententiæ de ſcripto voluntati anteponendo. 51.16
Tullius aliquando populari oratione vſus. 178.1
Turpius eiicitur, quam non admittitur hoſpes. 61.307
Tu in hæc verba repetita an ſignificent electam eſſe induſtriam perſonæ. 241.40.& ſeq.
Tutela vires recuperat ceſſante cauſa depoſitionis. 210. 16a
Tutelæ excuſatione ceſſante, non ideo ceſſat excuſatio. 216.191
Tutor & curator poſſunt donare ob merita. 110.25
Tutor vel curator aut alius adminiſtrator an poſſit remittere debitum non liquidum. 121.196.& ſeq.
Tutor. & aliis adminiſtratoribus creditur in veriſimilibus, non in exteris. 19.32.& ſeq.

V

VAriare non licet, cùm quid ſit ipſo iure. 286.308
Vaſallus qui dominum in bello momẽto quopiam relinquit,& ſtatim redit, non perdit feudum. 213.179
Vaſallus an ita poteſt alienare, vt ſtatim recuperet. 212. 171
Vaſallus an teneatur ad fructus à tempore commiſſæ. 280.272
Vaſallus an & quando poſſit eluere culpam admiſſam aduerſus dominum ſine conſenſu illius. 304.451
Vaſallus nunquam eximitur capitulis iuramenti fidelitatis in feudo quantumcunque franco. 338
Vaſallus nullo caſu cadit feudo, niſi domino volente. 238.11
Vaſallus eodem modo punitur, ſi filium vaſalli offenderit, ac ſi dominum ipſum. 8. 23
Venditio minori pretio facta pro donatione eſt. 106.3.& requirit inſinuationem. ibid.
Quod qualiter intelligatur vide. 106.45.6
Venditio cum pacto adiectionis in diem, an ſit pura an conditionalis. 281.278
Venditione doloſè facta in minus vendendo, an locus ſit ſuppletioni pretij. 303.445
Venditor an poſſit dicere venditionem ſimulatam aut fraudulentam, ob id quòd remanſit in poſſeſſione. 150.96.97
Veniſſe non videtur, qui ſtatim abiit. 213.176
Verba, veniat deueniat, adueniat, perueniat, an ſint directa, an obliqua. 268.193.& ſeq.
Verba teneat, & obtineat, negatiuè prolata an ſint latæ ſententiæ. 274.231.& ſeq.
Verba habeatur & ſit, quam vim habeant. 273. 220. & ſequen.
verba legis eùm deficiunt, defecit & legis diſpoſitio. 47. 2
Etiam ſi pro magna parte conueniant. ibid.
Verba priuilegiorum. 49.6
Verba ſententiæ inſpicienda. ibid.
Verba ſunt conſideranda, nec ab illis recedituc. 48. 4. & ſeq.
Verba legum & ſtatutorum omnino ſunt inſpicienda ibidem
Verba cùm clara ſunt, non admittitur quæſtio voluntatis. ibid.5
Verba contractuum ſunt inſpicienda ibid.6.& 7
Verba item teſtamentorum. 50.10
Verba compromiſſorum. ibid.1
Verba reſcriptorum. ibid.
Verba inſtrumentorum. ibid.
Verba actorum. ibid.
Verba generalia generaliter præiudicant. 34.116.& ſeq.
Verba hæc, rutu, vel per rete, ita repetita declarãt electam eſſe induſtriam perſonæ. 245.49.& multis ſeq.
Verba impropriam ſignificationem aſſumunt ex aliis iuribus. 243.34.247.64.& aliis ſeq
Verba declaratoria ſemper ſunt latæ ſententiæ. 247.66
Et quæ dicantur ea verba, remiſſiuè in priori loco.
Verba ob ſubiectam materiam impropriantur, ita vt ex canone latæ ſententiæ, fiant ferendæ: & è diuerſo quæ ſunt ferendæ, fiant latæ. 243.36.& ſeq.
Verba præſentis aut præteriti temporis ad futura non trahuntur. 126.113
Verba naturaliter & non ciuiliter in dubio accipienda 181.17
Verba hæc, haberi pro tali, aut loco talis, denotãt improprietatem & fictionem. 186.45
Verba ſunt inuenta ad demonſtrandam voluntatem dicentis. 52.17
Verba animum indicant. ibid.
Verba ſeu voces notæ earum quæ ſunt in animo paſſionum. ibid.
Verba non minus inſpicienda quàm ratio magiſtralis. 53.21
Verba ſunt tanquam corpus legis. 59.46
Verba & mens ſimul inſpicienda. 63.53
Verba hæc, non audiatur, depegetur actio, non reddatur ius, non detur actio, an ſint latæ ſententiæ. 231.212. & ſeq.
Verbis claris nihil addi, nihilque adimi debet. 48. 5. & ſequen.
Verbis ſermendum eſt in re dubia. ibi.4
Verborum finibus debemus eſſe contenti. 53.22

Verbum nullum in legibus debet cenſeri fruſtra poſitum. 92.10
Verbum largiendi,& quæ ex eo ſunt quid ſignificent.93.11.& 96.22
Verbum & participium præſentis an & quando ſit latæ ſententiæ. 240.21.& ſeq.
Verbum & participium præteriti temporis latæ ſententiæ. 241.32.& 33
Quod limitatur duobus modis, vt poſtea ſequitur. ibidem.
Verbum, tadicatum, quid ſignificet, & an ſit latinum. 140.152
Verbum incorporatum. ibid.
Verbum directum in obliquum diſſolaitur,& contrà, vt mens teſtatoris ſeruetur. 62.52
Verbum ſperare & ad cogitantem & non cogitantem refertur. 35.112
Verbum ſuſcepent,cuius ſignificationis. 178.1
Verbum viderut denotat fictionem. 179.7
Verbum teuertatur, an ſignificet ipſo iure. 237.5.6.7.& Id verbum directũ ne ſit an obliquum ibid.5.6.& ſeq.
Verbum obliquum,vel directum quod dicatur. ibid.5
Verbum manere,quid ſignificet. 217.202
Verbum ſciliquerit, ad vltimas voluntates pertinet. 235.265
Verbum dederit,ad donationẽ inter vnos refertur, ibid.
Verbum reuertendi præſupponit verbum eundi. 75.112
Verbum redeundi. ibid.
Verbum reddendi etiam præſupponit verbum dandi. ibidem.
Verbum redhibendi idem. ibid.
Verbum repetendi idem ibid.
Verbum reſtituendi. ibid.
Verbum relabendi. ibid.
Verbum reuendendi. ibid.
Verbum recipiendi. ibid.
Verbum & participium futuri temporis eſt ferendę ſententiæ. 243.39.& 2 ſeq.
Quod multis modis fallit,vt poſtea ſequitur.
Verbum futuri temporis eſt latæ ſententiæ quando natura iudicij repugnat pœnæ infamiæ quæ irrogatur. 244.42
Verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ,cum alias lex eſſet illuſoria. ibid.43
Verbum cuiuſcunque temporis, ſi non operatur in ſuo tempore ad aliud trahendum eſt. ibid.
Verbum futuri temporis ſit latæ ſententiæ cum ſuperuenit alia idem per omnia diſponens. ibid.44
Verbum futuri temporis geminatum latæ ſententiæ.ibid.46.eum ſeq.
Verbum futuri temporis prolatum à teſtatore, latæ ſententiæ. 246.54
Verbum futuri temporis in diſpoſitionibus conditionalibus eſt etiam latæ ſententiæ. ibid.55
Verbum futuri temporis cùm pœna imponitur propter omiſſum actum iudicialem an ſit latæ ſententiæ. ibid. 56.57
Verbum futuri cum refertur ad iudicem, an ſit latæ ſententiæ. ibid.58.& 2.ſeq.
Verbum futuri patti directum & non iudici, an ſit latæ ſententiæ. 247.62
Verbum futuri,cùm pœna imponitur circa bona,& non in perſonam,an ſit latæ ſententiæ.Et quid ſi in perſonam extenditur. ibid.62
Verbum futuri ſit latæ ſententiæ,cum ex aliis verbis conſtitutionis appareat eam eſſe mentem conſtituentis. ibid.63
Verbum futuri ſit latæ ſententiæ ratione ſtatus incompatibilis. ibid. 65
Verbum futuri temporis in diſpoſitione quæ inducit formam,eſt latæ ſententiæ. 247.67
Quod duobus modis limitatur. 10..68.& ſeq.
Verbum futuri temporis iunctum participio præteriti temporis,an ſit latæ ſententia. ibid.& ſeq.
Verbum futuri temporis iunctum alteri verbo quod eſt latæ ſententiæ,an etiam ſit latæ. 249.75
Verbum futuri temporis, cui adiecta eſt dictio omnimo, an ſit latæ ſententiæ. ibid.76 & ſeq.vſque ad 82
Verbum futuri temporis an ſit latæ ſententiæ, cùm dictio omnis ei rei iungitur,qua quis priuatur. 250.83.& 2.ſequent.
Verbum futuri, cui eſt adiecta dictio profus, an ſit latæ ſententia. 251.87
Quid ſi omnimodo. ibid.88.& ſeq
Quid ſi omnibus modis. ibid.92
Quid ſi nullo modo. ibid.93
Quid ſi nullatenus. 252.95.& ſeq.
Quid ſi nullius momenti. ibid.97.& ſeq.
Quid ſi funditus. 253.103.& ſeq.
Quid ſi ſit pitus. ibid.
Quid ſi penitus. ibid.105.& ſeq.
Quid ſi mox. 254.109.& 3.ſeq.
Quid ſi confeſtim. 255.113
Quid ſi incontinenti. ibid.114
Quid ſi illico. ibid.115
Quid ſi ſtatim. ibid.116.& 4.ſeq.
Quid ſi protinus. 257.121.& ſeq.
Quid ſi continuò. ibid.124
Quid ſi immediatè. 257.125
Quid in ſimilibus. ibid.126.& 2.ſeq.
Quid ſi dicatur ſine mora. 258.128
Quid ſi vlterius. 258.129
Quid ſi fruſtra. ibid.130.& 2.ſeq.
Quid ſi autoritate noſtra. 259.133
Quid ſi liberè. ibid.134.& 3.ſeq.
Quid ſi pleno iure. 259.138.& ſeq.
Verbum incuriæ, in futuro, an ſit latæ ſententiæ. 261.145.& 2.ſeq.
Verbum ſubiaceat,an ſit latæ ſentteotiæ.261.148.& 2.ſeq.
Verbum ſubdatur,an ſit eiuſmodi. ibid.150
Verbum amittat,an etiam ſit. 162.151
Verbum perdat ſimiliter. ibid.155
Verbum tedeat. 263.158.& 2.ſeq.
Verbum careat. ibid.161.& ſeq.
Verbum ſpolietur. 264.167.& ſeq.
Idem verbum ordinem iuris non exigit. ibid.168
Verbum amoueatis, an denotet latam ſententiam. 264.171.& ſeq.
Ideto verbum ordinem iuris non requirit. ibid.
Verbum remouetur an ſit item latæ ſententiæ. ibid.172
Verbum deponatur an ſit huiuſmodi. 265.173
Verbum expellatur,an ſit latæ ſententiæ.ibid.174.& ſeq.
Verbum repellatur ibid,
Verbum arceatur. ibid.
Verbum excludatur 266.175
Verbum priuetur ibid.176
Verbum abſteratur. 266.178
Quid de aliis verbis executiuis, & habentibus vim priuatiuam. ibid.179
Verbum auferatur,an ſit ipſo iure. ibid.
Verbum ſit,an ſit latæ ſententiæ. ibid.179
Verbum ſit, & erit futuri temporis iunctum participio p. eteriti aſſumit naturam illius. 266.180
Idem verbum eſt directum. ibid.181
Eſtque ſubintendum. ibid.
Verbum cadat an ſit latæ ſententiæ. ibid.186.& ſeq.
Verbum capiat,accipiat, recipiat, percipiat, an ſint directa. 268.189.& ſeq,
Verbum ſumat an ſit latæ ſententiæ. 268.192
Verbum petiocat, an directum ſit. 269.199
Verbum competat. 271.202
Verbum accreſcat. ibid.206

Verbum fiat, an ſit lata ſententia. ibid.208
Verbum habeatur. 272.216.& ſeq.
Verbum habeat in actiua ſignificatione. 272.219
Quid ſi negatiuè pronuntietur. 273.223
Verbum valeat negatiuè prolatum. 274.235
Quid ſi dicatur aliter non valeat. 235.239
Verbum liberetur. 276.246.& ſeq.
Verbum quod poteſt eſſe præſentis & futori temporis, in dubio pro futuro accipitur. ibid.245
Verbum reſtituendi an intelligatur cum fructibus. 281. 276.& ſeq.
Veriſimile cum aliquid non eſt, tequiruntur clatiores probationes. 16.38
Veriſimile lucrum facit concedere reſtitutionem in integrum. 21.60
Veriſimiles inſidiæ vitandæ, nedum apparentes. ibid.
Veriſimile eſt quod iuri communi conuenit. ibid.
Veriſimile idem & credibile, & è conuerſo. ibid.
Veriſimile quod non eſt, non caret ſuſpicione falſitatis. 18.44
Veriſimilia dicuntur credibilia, conſentanea, conuenientia, probabilia. ibid.& ſeq.
Veriſimilia quæ non ſunt, eadem ſuot & incredibilia. 31. 111
Veriſimilia probantur iuramento aſſerentis, etiam ad ſuum commodum. 19.51
Veriſimiliori inſtrumento ſtatur, cùm plura ſunt contraria. 18.42
Veriſimilis cauſa quæ ſit. ibid.
Veriſimilius inſpicitur etiam pro profetente. 20.54
Veriſimilitudinis taciturnitas inducit obreptionem. 16. 37
Veriſimilitudo attenditur, cum teſtes inſtrumentarij dicunt ſe non recordari. 29.47
Veriſimilitudo aliquando non admittit contrariam probationem. 16.38
Veriſimilitudo plerunque leges facit. 16.37.& ſeq.
Veriſimilitudo facit, vt quæ alias non probant, probeot. 19.51
Veriſimilitudo trahit ſtatutum, reſcriptum, contractum, & alia ad id quod omnium eſt. 20.56
Veriſimilitudo ex quibus percipitur. ibid.60
Veriſimilitudo præſumitur atteura ſpeeie non genere. ibidem.
Veriſimilitudo facit cógruam interpretationem iuriura. ibidem.
Verum id dicitur & eſt, quod præſumptiuè eſt probatum æque ac ſi verè. 134 158.& ſeq.
Veritas inſpicitur, non opinio deliquentis, cum datur opera rei illicitæ. 278.253
Niſi tamen pœna imponatur ipſo iure. ibid.
Vertere ſolum quid ſit. 86.5
V.P hæ notæ quid ſignifieent. 1.1
Verſum non videtur, quod verſum non durat. 213.175
Viciſſitudinariæ diſpoſitiones valent, quæ ſimplices valerent, ſiue vtique capiat, ſiue alter tantùm. 125.210. & ſeq.
Vidua diues non eſt de miſerabilibus perſonis. 104.2
Vindicta alteri demandari non poteſt niſi filio. 7.16
Viperarum amor in fœtus proprios. 6.14
Viri perfectiſſimi qui ſint. 1.1
Vitiato principali, non vitiatur iuramentum in eo appoſitum. 303.444
Vltima voluntas facilius reuocatur, quàm actus iurer vinos 66.66
Vna & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. 157. 1284
Vniuerſalis negatiua plus habet virium quam affirmatiua. 251.93
Vniuerſalis negatiua requirit omnia eſſe vera. 203.229
Vnum aliquid, de hac locutione vide. 91.5
Vnus vir nullus vir. 16.36
Vnus prohibere poteſt ne continuetur magiſtratus. 11, 24
Voluntas in mente retenta nihil operatur. 53.20. quod ve intelligatur, vide. 58.43
Vrſorum amor in fœtus ſuos. 6.14
Vſura non eſt, cùm creditor æquale aliquid facit. Sed an ſufficiat illud æquale eſſe vlque ad dimidiam partem ipſius vſuræ. 119.81.& ſeq.
Vſuræ an perimantur perempta ſorte. 303.443
Vxor ſi conſtante matrimonio dicat ſe emere ex ſua pecunia preſente marito, an tollatur præſumptio legis Quintus. 122.96.98
Vxor relicta domina, & quæ alimenta tantùm habet, ſi extant filij, ipſis mortuis ſit proprietaria. 211.265.
Vxor relicta domina comprehendit vxorem præſentem tantùm. 31.107
Vxor non tenetur alere virum, qui ſua culpa inciderit in pauperiatem. 86 5
Vxoris amor cæteros vincit. 6.12
Is tamen cedit parentum amori. ibid.
Vtero legari ac donari poteſt. 206.144
Vtero poteſt pater ſtipulari. ibid
Viero competit reſtitutio in integrum. ibid.
Vter mittitur in poſſeſſionem bonorum. ibid.
Viero fit collatio. ibid.
Vtero mater debet petere tutorem. ibid.
vtero mora non fit. ibid.147
Vtero tutor non datur. ibid.
vtetùm qui occiderit, an tanquam homicida puniatur. 208.150
Vterus non ſoluit vectigal quod ſoluitur pro quolibet animali. ibid.151
Nec pro illo debetur præmium quod ſtatutum capienti aoquod animal decernit. ibid.152
Vterus baptizari non debet. ibid.153
Quid autem ſi caput aut aliud membrum exeat. 209. 156
Vterus non cenſetur eſſe ſuper terram. 208.153
Vterus legitimatur per matrimonium. 206.145
Vterus nec parti quidem prodeſt. 205.155
Vterus non rumpit teſtamentum. 206 145
Vterus ad partem hæreditatis non admittitur. ibid.146
Vterus nondum hæres eſt, nec eſſe poteſt. ibid.
Vterus non eſt in poteſtate patris. ibid.
Vterus ſuos non eſt. ibid.
Nec ei debetur legitima. ibid.
Nec præfertur cæteris creditoribus in bonis tutoris vel curatoris, niſi in lucem edatur. ibid.
Vterus nondum pupillus eſt. 207 1
Vterus nondum homo eſt. ibid.8
Vterus non comprehenditur in repreſaliis.
Vterus an ſit animal. 2
Vterus pro nihilo habetur.
Vterus an cenſeatur eſſe in rerum natura. ibi
Vterus an & quando pro nato habeatur. 206. 144. 209. 155
Vterus aperit edictum ſcripto hæredi. 206.144
Vterus hæres inſtitui poteſt. ibid.
Vulua erectitia & portatia. 218.206

FINIS.

Digitized by Google